

Københavns Universitet

Årbog 1999

Københavns Universitets Årbog 1999

Hovedredaktion

Jens Fink-Jensen (ansvh.), John Martinsen, Lis Andersen,
Niels Lademark Petersen, Winnie Hjorth Hansen

Fakultetsredaktører

Pia Christensen, Det Teologiske Fakultet
Dorte Raahave, Det Juridiske Fakultet
Hanne Kristensen, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kirsten Jung, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
Karsten Borup, Det Humanistiske Fakultet
Winnie Hjorth Hansen, for Det Naturvidenskabelige Fakultet

Omslagslayout

Martin Scheuer (mdd)

Typografisk layout

Jens Fink-Jensen

Forsidefoto

Udsnit af Palmehuset i Botanisk Have,
opført 1873-74 efter idé og skitse af brygger J.C. Jacobsen.
Botanisk Have var i 1999 præget af forberedelserne til
dens 400-års jubilæum som institution under
Københavns Universitet i 2000. Foto af Søren Rud.

Udgivelsesform

Årbog 1999 udkommer på CD-rom og på
www.ku.dk (på hovedmenuen Generel information)
i en udgave der muliggør udprintning.

Paginering på særtryk svarer til den samlede årbogs
fortløbende paginering.

Hovedadresse

Københavns Universitet
Nørregade 10
Postboks 2177
1017 København K

Telefon: 35 32 26 26
Fax: 35 32 26 28
E-mail: ku@ku.dk
<http://www.ku.dk>

ISBN 87-90655-09-5

ISSN 0129-3126

Tilrettelagt hos Special-Trykkeriet Viborg a-s, 2000

Skrifttyper: Verdana og Times New Roman

Un 02,1-559

Indhold

Fælles beretning	9
Universitetets historie	11
Rektoratet	15
Rektors årsberetning	15
Immatrikulationsfesten	17
Årsfesten	18
Organisation og styring	18
Valg til de kollegiale organer	19
Konsistorium	21
Medlemmer	21
Konsistoriums årsberetning	21
Hovedsamarbejdsudvalget	23
Medlemmer	23
Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning	23
Arbejds miljøorganisationen	25
De studerendes organisationer	27
Forenede Studenterråd	27
Andre studenterorganisationer	28
Akademiske anliggender	29
Æresdoktorer	29
Doktorer	34
Ph.d.-grader	57
Undervisningsprisen	58
Prisopgaver	59
Guld- og sølvmedaljer	59
Prisopgaver 2000	59
Uddannelserne	63
Uddannelsernes struktur	63
Fagene	63
Tilgang	67
Studenterbestand	70
Kandidatstatistik	72
Studenterårsværk (STÅ)	77
Åben uddannelse	77
Forskeruddannelse	78
De studerendes forhold	81
Legater	81
Statens Uddannelsesstøtte	81
Internationalt samarbejde og udveksling	83
Samarbejdsaftaler	83
Programmer	84
Studentermobilitet	86
Internationaliseringsarbejde	88
Økonomi	91
Regnskab for 1999	91
Økonomiske perspektiver	97

Personaleforhold	99
Årsværksforbrug	99
Til- og afgang	101
Nye regler mv.	101
Adjungerede professorer	102
Jubilæer	102
Nekrologer	103
Bygninger og lokaler	109
Planlægning	109
Bygningsmassen	109
Bygningsdrift og vedligeholdelse	113
Anlægsarbejder	113
Fællesadministrationen	115
Organisation og arbejdsopgaver	115
Universitetsdirektørens årsberetning	115
Direktørudvalg	117
Samarbejdsudvalget	118
Fællesområdets økonomi	118
Informationsvirksomhed	119
Det Teologiske Fakultet	
Dekanens årsberetning	129
Institut for Bibelsk Eksegese	131
Institut for Kirkehistorie	135
Institut for Systematisk Teologi	139
Ph.d.-studienævnet for Teologi	142
Studienævnet for Teologi	143
Center for Afrikastudier	145
Studienævnet for Afrikastudier	148
Søren Kierkegaard Centeret	149
Det Juridiske Fakultet	
Dekanens årsberetning	157
Det Retsvidenskabelige Institut A	161
Det Retsvidenskabelige Institut B	167
Det Retsvidenskabelige Institut C	175
Det Retsvidenskabelige Institut D	181
Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab	187
Studienævnet for Retsvidenskab	188
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	
Dekanens årsberetning	193
Økonomisk Institut	196
Studienævnet for Økonomi	210
Ph.d.-studienævnet for Økonomi	210
EPRU – Economic Policy Research Unit	211
Institut for Statskundskab	213
Studienævnet for Statskundskab	223
Ph.d.-studienævnet for Statskundskab	224
Institut for Antropologi	225
Studienævnet for Antropologi	230
Ph.d.-studienævnet for Antropologi	230
Sociologisk Institut	231
Studienævnet for Sociologi	239
Ph.d.-studienævnet for Sociologi	240
Center for Anvendt Datalogi	241

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

<i>Dekanens årsberetning</i>	245
Ph.d.-studienævnet for Sundhedsvidenskab	248
<i>Medicinsk-Anatomisk Institut</i>	249
(Sektion A, B og C)	
<i>Medicinsk-Fysiologisk Institut</i>	259
(Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme, Afdelingen for Neurofysiologi, Afdelingen for Nyre og Kredsløb, Afdeling for Patofysiologi, Laboratoriet for Kyperteknik)	
<i>Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik</i>	271
(Biokemisk Afdeling A, B og C, Afdelingen for Medicinsk Genetik)	
<i>Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi</i>	285
<i>Farmakologisk Institut</i>	293
<i>Øjenpatologisk Institut</i>	299
<i>Institut for Molekylær Patologi</i>	301
(Laboratoriet for Molekylær Patologi, Tumorpatologisk Laboratorium, Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, Elektronmikroskopisk Afdeling, Under Prosekturet, Neuropatologisk Laboratorium, Proteinlaboratoriet)	
<i>Institut for Folkesundhedsvidenskab</i>	309
(Afdelingen for Almen Medicin, Biostatistik Afdeling, Afdeling for Epidemiologi, Afdeling for International Sundhed, Afdeling for Medicinhistorie - Medicinsk-Historisk Museum, Afdeling for Medicinsk Videnskabs- teori, Afdelingen for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning, Afdelingen for Miljø- og Arbejdsmedicin, Afdelingen for Social Medicin og Psykosocial Sundhed, Sundhedspsykologi, Afdelingen for Sundhedstjenesteforskning)	
Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab	330
Studienævnet for Humanbiologi	333
<i>Retsmedicinsk Institut</i>	335
(Retsgenetisk Afdeling, Retskemisk Afdeling, Retspatologisk Afdeling)	
<i>Odontologisk Institut</i>	343
(Kliniksektion, Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi, Afdeling for Dentalmaterialer, Afdeling for Oral Diagnostik, Afdeling for Oral Mikrobiologi, Afdeling for Oral Patologi og Medicin, Afdeling for Ortodonti, Afdeling for Parodontologi, Afdeling for Protetik, Afdeling for Pæodonti, 3D-Laboratoriet, Afdeling for Radiologi, Afdeling for Samfundsodontologi og Videreuddannelse, Afdeling for Tandmorfologi og Retsodontologi, Afdeling for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti)	
Studienævnet for Odontologi	359
<i>De Kliniske institutter</i>	361
<i>Klinisk Institut for Gynækologi, Obstetrik og Pædiatri samt Vækst og Reproduktion</i>	365
<i>Klinisk Institut for Intern Medicin</i>	371
<i>Klinisk Institut for Klinisk Biokemi, Klinisk Fysiologi/Nuklearmedicin og Radiologi</i>	383
<i>Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi</i>	389
<i>Klinisk Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri</i>	399
<i>Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi</i>	403
<i>Andre Patologiske Afdelinger</i>	407
<i>Afdelingen for Eksperimentel Medicin</i>	409
<i>Central Forskningsenhed for Almen Praksis</i>	411
<i>Center for Muskelforskning</i>	415
Studienævnet for Medicin	416

Det Humanistiske Fakultet

<i>Dekanens årsberetning</i>	419
Ph.d.-studienævnet for Humaniora	422
<i>Institut for Historie</i>	423
Studienævnet for Historie	432
<i>Institut for Arkæologi og Etnologi</i>	435
Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi	443
Studienævnet for Klassisk Arkæologi	444
Studienævnet for Etnologi	445
<i>Center for Folkloristik</i>	447
Studienævnet for Folkloristik	447
<i>Institut for Religionshistorie</i>	449
Studienævnet for Religionsfagene	452
Studienævnet for Indianske Sprog og Kultur	453
<i>Institut for Film- og Medievidenskab</i>	455
Studienævnet for Film- og Medievidenskab	460
<i>Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab</i>	461

Studienævnet for Kunstshistorie	467
Studienævnet for Teatervidenskab	468
<i>Institut for Litteraturvidenskab</i>	469
Studienævnet for Litteraturvidenskab	474
<i>Musikvidenskabeligt Institut</i>	475
Studienævnet for Musikvidenskab	477
<i>Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab</i>	479
Studienævnet for Lingvistik	482
Studienævnet for Audiologopædi	483
Studienævnet for Fremmedsprogspædagogik	484
<i>Institut for Nordisk Filologi</i>	485
(Dansk, Finsk Afdeling, Center for Arbejderkulturstudier, Center for Kvinde- og Kønsforskning, Center for Minoritetsstudier)	
Studienævnet for Dansk	497
Studienævnet for Finsk	498
Studienævnet for Dansens Æstetik og Historie	498
Studienævnet for Minoritetsstudier	499
Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning	499
<i>Det Arnamagnæanske Institut</i>	501
<i>Den Arnamagæanske Kommission</i>	505
<i>Institut for Dansk Dialektforskning</i>	507
<i>Institut for Navneforskning</i>	511
<i>Engelsk Institut</i>	515
(Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi)	
Studienævnet for Engelsk	523
<i>Institut for Germansk Filologi</i>	525
Studienævnet for Germansk	528
<i>Romansk Institut</i>	529
Studienævnet for Fransk	536
Studienævnet for Italiensk	538
Studienævnet for Spansk og Portugisisk	539
<i>Østeuropainstituttet</i>	541
Studienævnet for Slavisk	543
Studienævnet for Moderne Græsk	545
<i>Asien-Instituttet</i>	547
Studienævnet for Østasiatisk	550
<i>Carsten Niebuhr Instituttet for Nærorientalske Studier</i>	551
(Afrikansk Afdeling, Assyriologisk Afdeling, Iransk Afdeling, Nærorientalsk Arkæologisk Afdeling, Semitisk Afdeling, Ægyptisk Afdeling, Tyrkisk Afdeling)	
Studienævnet for Nærorientalske Studier	555
<i>Institut for Eskimologi</i>	557
Studienævnet for Eskimologi	558
<i>Institut for Græsk og Latin</i>	561
Studienævnet for Klassisk Filologi	565
<i>Polis Centeret</i>	567
<i>Institut for Psykologi</i>	569
Studienævnet for Psykologi	582
<i>Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik</i>	583
Studienævnet for Filosofi	590
Studienævnet for Pædagogik	591
Studienævnet for Retorik	592
Studienævnet for Humanistisk Informatik	593
<i>Forum for Renæssancestudier</i>	595
 Det Naturvidenskabelige Fakultet	
<i>Dekanens årsberetning</i>	599
Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab	602
<i>Institut for Matematiske Fag</i>	603
(Matematisk Afdeling (MA), Afdeling for Teoretisk Statistik (ATS) og Afdeling for Operationsanalyse (AFOR))	
Studienævnet for Matematik	613
Matematisk-Økonomisk Studienævn	614

<i>Forsikringsmatematisk Laboratorium</i>	615
Studienævnet for Forsikringsvidenskab og Statistisk	618
<i>Datalogisk Institut</i>	619
Studienævnet for Datalogi	628
<i>Kemisk Institut</i>	629
Studienævnet for Kemi	647
<i>Center for Krystallografiske Undersøgelser</i>	649
<i>Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik</i>	651
(Astronomisk Observatorium, Geofysisk Afdeling og Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb, Niels Bohr Institutet og Ørsted Laboratoriet)	
Studienævnet for Fysik	683
<i>Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier</i>	685
<i>Zoologisk Institut</i>	687
(Parkområdet, Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Marinbiologisk Laboratorium med Øresundsakvariet)	
<i>Botanisk Institut</i>	703
(Afdeling for Alger og Svampe, Botanisk Laboratorium, Økologisk Afdeling)	
<i>Molekylærbiologisk Institut</i>	717
(Afdeling for Biologisk Kemi, Afdeling for Generel Mikrobiologi, Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling, Plantefysiologisk Afdeling)	
Studienævnet for Biokemi	730
Studienævnet for Biologi	732
<i>August Krogh Institutet</i>	733
(Zoofysiologisk Laboratorium (ZL), Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF), Biokemisk Afdeling (BKA))	
<i>Geologisk Institut</i>	743
Studienævnet for Geologi	755
<i>Dansk Lithosfærecenter</i>	757
<i>Geografisk Institut</i>	759
Studienævnet for Geografi	769
<i>Institut for Idræt</i>	771
(Afdeling for Human Fysiologi, Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab, Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi)	
Studienævnet for Idræt	779
<i>Zoologisk Museum</i>	781
(Hvirveldyrsafdelingen, Invertebrataafdelingen, Den Entomologiske Afdeling, Udstillingsafdelingen)	
<i>Botanisk Museum og Centralbibliotek</i>	793
<i>Botanisk Have</i>	799
<i>Geologisk Museum</i>	803
<i>Arktisk Station</i>	811
Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere	815

Fælles beretning

Universitetets historie

I. 1479–1788

Funktion og virke, akademiske grader og eksaminer
Københavns Universitet blev indviet 1. juni 1479, efter at Christian I. i 1475 havde opnået pave Sixtus 6's tilladelse til oprettelsen. Det nye universitet var, da det blev oprettet, en del af den universelle katolske kirke, og lignede med sine 4 traditionelle fakulteter (Teologi, Jura, Medicin og Filosofi) de fleste andre senmiddelalderlige universiteter. Det blev organiseret efter de retningslinier, der var blevet udviklet ved universitetet i Paris, men med universitetet i Köln som det umiddelbare forbillede. Dette mønster med en stærk tysk indflydelse på den måde hvorpå man indrettede akademiske forhold i Danmark, har været karakteristisk frem til efter 2. verdenskrig.

Medens man i nutiden opfatter forskning og undervisning som to lige vigtige dele af et universitets virkeområde, var det i middelalderen klart undervisningen, der var den vigtigste, og dette gjaldt også for Københavns Universitet. Selvom der også her i ældre tid blev opnået vigtige videnskabelige resultater, er det først fra slutningen af 1700-tallet, at forskningen for alvor slår igennem som det ene hovedelement i universitetets liv.

Fysisk blev det ældste universitet placeret i Københavns gamle rådhus på hjørnet af Nørregade, hvor nu Bispegården ligger.

Reformationen i Danmark 1536 fik afgørende betydning for Københavns Universitet. Det blev reorganiseret, fik tillagt betydelige faste indtægter, og der blev oprettet et antal permanente lærestole. I universitetsfundatsen fra 1537 blev universitetets rolle klart defineret: Fra at have været en lille brik i en altomfattende europæisk kirke blev det nu universitetets vigtigste opgave at være det ideologiske kraftcenter i den nye dansk-norske lutherske statskirke og det sted, hvor kirkens præster blev uddannet.

Fysisk blev dette markeret ved, at universitetet overtog Sjællands Biskops rummelige residens ved Frue Plads, den nuværende universitetsfirkant, der blev rammen omkring universitetets virksomhed de næste 350 år.

De rigelige økonomiske midler gav grundlag for et betydeligt selvstyre, der blev udøvet af Konsistorium som det øverste styrende organ, hvor i ældre tid alle de normerede professorer havde sæde, under ledelse af en rektor. Tilsvarende blev de enkelte fakulteter ledet af dekaner. Nye universitetsfundatser i 1732 og 1788 justerede – men ændrede ikke radikalt – rammerne omkring universitetets virksomhed. Den faglige og økonomiske udvikling efter 1800, med stærkt stigende udgifter, ikke mindst til naturvidenskaberne, stillet over for konstante indtægter, førte 1836 til, at universitetet mistede sit økonomiske selvstyre. Og det stigende antal lærere gjorde det fra 1817 nødvendigt at indføre valg af repræsentanter til Konsistorium m.v., men grundlæggende forblev den styreform, der var grundlagt efter 1536, i kraft til 1970.

Med reformationen startede en udvikling, hvorefter universitetet blev statens universitet, med uddannelse af statens embedsmænd som sin vigtigste opgave. I konsekvens heraf udvikledes frem imod slutningen af 1700-tallet – ved siden af de traditionelle akademiske grader (baccalaureus-, licentiat-, magister- og doktorgraden) – et system af em-

bedseksaminer. Den første begyndelse kom 1629 med en bestemmelse om, at ingen måtte kaldes til præst, med mindre han kunne fremlægge en attestations fra tre professorer, heraf mindst to teologiske, på sine kundskaber. Dette førte i 1675 til, at der indrettedes en egentlig formel eksamen, den teologiske attestats. En lidt anden ordning finder man i medicin, hvor det i 1672 blev bestemt, at den medicinske doktorgrad skulle være en betingelse for at kunne praktisere som læge, en ordning, hvis virkninger har kunnet spores frem til nutiden i og med at antallet af medicinske doktorer stadig overstiger alle andre til sammen. I den nye universitetsfundats fra 1732 blev der endvidere fastsat regler for en eksamination i de forskellige medicinske discipliner, før tilladelse til at disputere for doktorgraden blev givet.

Frem til det 18. århundrede havde Det Juridiske Fakultet, der normalt kun bestod af én professor, kun haft ringe betydning. Dette blev ændret i 1736, hvor der blev indført dels en egentlig juridisk embedseksamen med latin som sprog, dels en "juridisk eksamen for ustuderede", d.v.s. en praktisk juridisk prøve på dansk, denne blev bibeholdt frem til 1936.

Endelig havde siden 1600-tallet magistergraden normalt været forudsætningen for at blive rektor i latinskolerne, dette blev præciseret i Danske Lov 1683.

I 1788 fik universitetet en ny fundats. I denne, der på mange måder kom til at bestemme rammerne for universitetets virksomhed frem til 2. halvdel af det 20. århundrede, blev de forskellige eksaminer reviderede, og der blev indført specifikke embedseksaminer i alle fakulteter. Ved samme lejlighed blev ekstern censur – som det omgivende samfunds kontrol med de universitetsuddannelser, der fik tillagt betydelig kompetence i samfundet – indført. 1788 fundatsen kan siges at afslutte den udvikling, hvorefter universitetets vigtigste opgave er at uddanne statens embedsmænd.

Fag

Fra starten i 1479 var universitetet som nævnt blevet grundlagt med fakulteter i teologi, jura, medicin og de filosofiske discipliner, men da der ikke var egentlige faste lærestole, og da kilderne er sparsomme, er det ikke muligt at sige noget mere konkret om undervisningen, undtagen at den sandsynligvis er foregået efter samme retningslinier som i Köln og andre tyske universiteter.

Et vigtigt element i reorganiseringen efter reformationen var, at universitetet nu fik et antal faste professorater, samtidig blev der fastsat en række bestemmelser for undervisningen.

De tre teologiske professorer dækkede de traditionelle teologiske discipliner, først og fremmest bibelstudier, dogmatik o.s.v. En af dem, Niels Hemmingsen (1513-1600) opnåede international berømmelse, og hans værker blev oversat til en række sprog.

Den enlige juridiske professor beskæftigede sig hovedsagelig med natur-, romersk og kanonisk ret, medens uddannelse i, og studier af dansk ret frem til 1736 foregik uden for universitetet, i en form for mesterlære i administration og retsvæsen.

De to medicinske professorer var frem til efter 1600 især beskæftiget med studiet af antikkens autoriteter som Hippocrates og Galen. Efter 1600 blev egentlig empirisk baseret forskning introduceret på Københavns Universitet, hvor navne som Thomas Bartholin (1616-1680), der opdagede lymfekarsystemet, og Niels Stensen (1638-1686), der op-

dagede ørespytkirtlens udmunding i mundhulen samt redede-gjorde for tårevæskens dannelse og funktion, opnåede international berømmelse. Stensen tillige for de studier, der førte til grundlæggelsen af geologi som videnskab.

Det Filosofiske Fakultet, der efter datidens opfattelse var det lavest rangerede – således var professorernes løn kun ca. 2/3 af den teologer fik – fungerede som forskole til de andre fakulteter, særligt Det Teologiske. Fakultetets 7-9 professorer underviste i latin, græsk, hebraisk, filosofi, retorik og etik, der alle fungerede som hjælpefag til teologi. Endvidere undervistes der i matematik, ligesom astronomi – astrologi – spillede en betydelig rolle.

Fra tid til anden blev nye discipliner (poesi, fransk sprog og litteratur, metafysik m.fl.) introduceret, men den eneste varige nyskabelse var professoratet i historie og geografi fra 1635.

Adskillige af professorerne ved Det Filosofiske Fakultet var fremragende videnskabsmænd, og enkelte opnåede international anerkendelse, således Ole Rømer (1644-1710), kendt for opdagelsen af lysets hastighed.

II. Det 19. århundrede

Universitetsfundatsen fra 1788 blev rammen omkring Københavns Universitets forvandling fra klassisk europæisk universitet til en moderne forsknings- og undervisningsinstitution. Det 19. århundrede er endvidere starten på en aldrig senere afsluttet vækstperiode. I 1788 havde universitetet ca. 20 faste lærere og omkring 1.000 studenter. I 1900 var disse tal vokset til henholdsvis ca. 60 og ca. 4.000.

De formelle rammer omkring universitetets akademiske grader og embedseksaminer forblev stort set uændrede gennem hele århundredet, men blev naturligvis udbygget i takt med den faglige udvikling.

1838-1842 blev der således gennemført en reorganisati-on af de medicinske uddannelser i Danmark. I 1785 var den selvstændige læreanstalt Kirurgisk Akademi blevet oprettet, først og fremmest for at tilfredsstille hærens og flådens behov for praktisk dygtige læger. Akademiets undervisning var god, også bedre end den, der leveredes af Det medicinske Fakultet. Et tegn herpå var, at størstedelen af fakultetets kandidater tillige aflagde eksamen ved akademiet, mens det omvendte ikke i samme grad var tilfældet. Derfor blev det i 1838 besluttet at indføre en fælles embedseksamen for de to institutioner, og fire år senere tog man skridtet fuldt ud og integrerede Kirurgisk Akademi og Det Medicinske Fakultet i et nyt lægevidenskabeligt fakultet på universitetet.

I 1848 ændredes Det Juridiske Fakultet ved indførelsen af den statsvidenskabelige embedseksamen (cand.polit.) til Det Rets- og Statsvidenskabelige Fakultet.

Samme år blev der ved Kgl. forordning indført en nyskabelse, der skulle vise sig af meget stor betydning, nemlig indførelsen af den såkaldte "magisterkonferens". Baggrunden må findes i 1788-fundatsens meget stive embedseksaminer, der gjorde det vanskeligt for de studenter, der dyrkede nye discipliner, ikke mindst de naturvidenskabelige, at få en formel afslutning på deres uddannelse. Dette blev muligt med magisterkonferensen, der var en bemyndigelse for universitetet til at sammensætte en individuel eksamen i de discipliner, hvor der ikke var fastsat en embedseksamen. På den måde blev magisterkonferensen et betydningsfuldt instrument for en løbende udvidelse af universitetets fagkreds i de humanistiske og ganske særligt de naturvidenskabelige videnskaber. De sidstnævnte fik først i

1883 en egentlig embedseksamen, da 1788-fundatsens latinskolelærerexamen, med dens stærke vægt på de klassiske sprog, blev afløst af skoleembedseksamen (cand.mag.) hvor moderne sprog og ikke mindst realfagene spillede en betydelig rolle.

Fra gammel tid havde enkelte naturvidenskaber (matematik, astronomi og i nogen grad fysik) hørt hjemme i Det Filosofiske Fakultet, medens botanik og kemi havde optrådt som medicinske hjælpevidenskaber. 1788-fundatsen styrkede naturvidenskaberne og i 1829 blev Polyteknisk Lærestanstalt oprettet med det formål, i tæt samarbejde med universitetet, at varetage den praktiske uddannelse af civilingeniører. Det er et karakteristisk for den stærke tyske indflydelse, at denne uddannelse, ligesom de tilsvarende praktisk orienterede uddannelser i veterinær- og jordbrugsvidenskab, farmakologi m.v. blev henlagt til særlige højskoler, medens de mere teoretiske studier forblev på universitetet, hvor der i 1850 blev oprettet et selvstændigt matematisk-naturvidenskabeligt fakultet med lærestole i astronomi, matematik, fysik, kemi, zoologi, botanik og mineralogi.

Også fagkredsen i Det Filosofiske Fakultet blev kraftigt udvidet med nye lærestole i de moderne sprog, dansk og nordisk sprog og litteratur, sammenlignende litteratur, arkæologi, musik og kunsthistorie samt psykologi, for at nævne nogle af de vigtigste.

Videnskabeligt opnåede Københavns Universitet i løbet af det 19. århundrede en pæn placering i det internationale videnskabelige samfund, takket være en række fremtrædende professorer inden for en bred faglig vifte. Århundredets største navn er givet H.C. Ørsted (1777-1851) verdenskendt for sin opdagelse af elektromagnetismen.

III. Det 20. århundrede

Ved indgangen til det 20. århundrede var Københavns Universitet vel forankret i såvel den internationale videnskabelige verden som i det danske samfund, hvis præster, jurister, økonomer og andre embedsmænd, læger og gymnasie-lærere m.fl. det uddannede. Den vækst, der havde præget det foregående århundrede fortsatte frem til ca. 1960. Herefter blev universitetet i løbet af en kort årrække underkastet en radikal fornyelsesproces, der forvandlede det fra et relativt lukket samfund, hvis studenter rekrutteredes fra det samme snævre miljø, som dets kandidater efterfølgende gled ind i, til en demokratisk masseuddannelsesinstitution.

Dette fremgår tydeligt af studentertallet: I 1960 var det på ca. 6.000, og den del af en ungdomsårgang, der tog studentereksamen eller tilsvarende adgangseksamen til universiteterne var på 6-7%. 30 år senere var de tilsvarende tal ca. 30.000 og næsten 50%.

Udviklingen i lærerkorpset viser et tilsvarende billede: De ca. 50 professorer i 1900 var i 1960 blevet til ca. 140, et tal der fordobledes i løbet af de næste årtier. Efter 1960 voksede antallet af ikke-professorale lærere, der indtil da havde været beskedent, drastisk, således at antallet i begyndelsen af 1990'erne var nået op på knap 1.800. Nok så vigtigt er, at de fra begyndelsen af 1970'erne ændrede status fra at være betragtet som hjælpelærere, der fungerede under professorernes vejledning og på disses ansvar, til at have i praksis samme rettigheder og forpligtelser med hensyn til faglig udvikling, uddannelse og eksamen o.s.v. som professorerne. Endnu stærkere vækst skete inden for det tekniske og administrative personale, (TAP), der i antal kom til at overstige det videnskabelige personale (VIP).

Dette fik indflydelse på universitetets styreform, der i mangt og meget havde bestået uændret gennem århundreder. I 1970 vedtog Folketinget Universitetsstyrelsesloven, der i 1973 blev udstrakt til næsten alle højere læreanstalter. Loven betegnede et radikalt brud med fortiden, og var karakteristisk ved, at indflydelse og kompetence blev decentraliseret og henlagt til styrende organer på institut-, fakultets- og universitetsniveau. Sammensætningen af disse blev som hovedregel 50% VIP, 25% TAP og 25% studerende. Tilsvarende blev rektors og dekaners indflydelse svækket. Et endnu mere radikalt skridt var, at ansvaret for udviklingen af uddannelserne blev henlagt til studienævn, hvor lærere og studerende hver har halvdelen af pladserne.

Styrelsesloven blev fra 1993 afløst af universitetsloven, der indebærer en styrkelse af universitetets ledelse på alle niveauer (rektor, dekaner, institut- og studieledere), bl.a. gennem en reduktion af de styrende organers formelle kompetence, og af TAP'ers og studerendes pladser heri, dog er studienævnene bibeholdt stort set uændret.

Stigningen i antallet af studerende og lærere førte til en tilsvarende voldsom udvidelse af de fysiske rammer. Denne var startet allerede i 2. halvdel af det 19. århundrede, hvor universitetet, efter at universitetsfirkanten med hovedbygningen fra 1836, Universitetsbiblioteket fra 1861 og Zoologisk Museum fra 1870 var blevet fuldt udbygget, tog dele af Københavns voldterræn i brug: Observatoriet fra 1861, Botanisk Have fra 1870 og Geologisk Museum og Kemisk Laboratorium fra 1893, for at nævne de vigtigste. Hertil knytter sig den nye Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade fra 1890.

I begyndelsen af det 20. århundrede flyttede universitetet sin byggeaktivitet nord for søerne. Starten kan siges at være det nye Rigshospital fra 1906, der tillige skulle være universitetshospital. Ellers var det især de naturvidenskabelige fag, der flyttede mod nord, som Institut for teoretisk Fysik fra 1916 og det nye medicinsk-naturvidenskabelige universitetsbibliotek fra 1938.

Herefter var perioden 1960-1980 vidne til en hidtil uset byggeaktivitet, hvor store bygningskomplekser (Zoologisk Museum, H.C. Ørsted Institut, August Krogh Institut og Panum Institut) omkring Nørre Fælled blev rammen omkring en række medicinske og naturvidenskabelige fag. Hertil knytter sig det nye Rigshospital, der stadig er det centrale universitetshospital. Samtidig overtog botanikken den gamle Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade.

De humanistiske fag, der havde modtaget en meget stor del af de mange nye studerende efter 1960, var i vid udstrækning blevet placeret i midlertidige lejemaal i det indre København. De blev i løbet af 1970'erne samlet i et stort kompleks (KUA – Københavns Universitet Amager) i den nordlige del af Amager Fælled. Da spørgsmålet om universitetets fremtidige fysiske placering på det tidspunkt var ganske uafklaret, var placeringen på Amager fra starten tænkt som midlertidig, og kvaliteten af byggeriet derfor mindre god, hvilket gennem årene gav anledning til mange klager over dårligt arbejdsmiljø og indeklima. I midten af 1990'erne blev det derfor besluttet, at bygge et helt nyt KUA på samme sted, hvorefter byggeriet gik i gang i 2000.

Ved udgangen af det 20. århundrede fremtræder Københavns Universitet med sine 38.000 studenter og over 7.000 videnskabelige, tekniske og administrative medarbejdere, sine mere end 100 uddannelser, fordelt på lige så mange institutter og andre faglige afdelinger, som landets største uddannelsesinstitution.

I 1997 indgik universitetet sammen med de andre vidergående uddannelsesinstitutioner i hovedstadsområdet og Skåne i Øresundsuniversitetet, der er tænkt som rammen om et stadig mere integreret samarbejde omkring forskning og uddannelser institutionerne imellem.

Intet universitet kan videnskabeligt være i front på alle områder, heller ikke Københavns Universitet, men det har hele tiden formået internationalt at hævde sig smukt på en lang række områder, ligesom det tiltrækker langt flere ansøgere, end der er studiepladser til.

Rektoratet

Rektor Kjeld Møllgård

Prorektor Joan Conrad

Fotograf: Nina Lemvigh-Müller

Rektors årsberetning

Ændring af Universitetsloven

Kort før sommerferien 1999 blev Universitetsloven justeret. Ændringerne omhandlede hjemmel til at indgå udviklingskontrakter med institutionerne; de studerende fik med lovforslaget plads i institutbestyrelserne; og endelig blev samarbejds- og sammenlægningsmulighederne med bl.a. sektorforskningsinstitutioner og andre forbedret med en ændring af de allerede eksisterende dispensationsmuligheder i Universitetslovens § 12.

Et af de spørgsmål, der i sammenhæng med lovændringen skulle afklares, var den praktiske udmøntning af de studerendes valg ved institutterne på de områder, hvor de studerendes uddannelser går på tværs af den eksisterende institutstruktur. Konsistorium besluttede herom, at de studerende på de områder hvor der ikke er entydig sammenhæng mellem studienævn og institutter, selv kan bestemme deres tilknytning.

Planlægning og økonomi

Året 1999 begyndte og sluttede over det samme tema: Besparelser. Besparelserne ved årets begyndelse, som nok mærkedes især på Det Naturvidenskabelige Fakultet, er desværre et årligt tilbagevendende fænomen i disse år, når finanslovens bevillinger skal fordeles. Udefra er universitetets samlede bevillinger under pres, og det mærker alle fakulteterne, men dertil kommer Det Naturvidenskabelige Fakultets særlige økonomiske vanskeligheder, der tvinger fakultetet til en kraftig nedjustering i disse år. Forholdet er ikke enestående for naturvidenskab ved Københavns Universitet. Også naturvidenskab ved de andre universiteter i landet er presset, og Forskningsministeriet fandt derfor anledning til i løbet af 1999 at foretage en undersøgelse af

tingenes tilstand på naturvidenskab og bede om en plan fra hvert af de involverede universiteter. Denne plan afleveredes af rektor og dekanen for naturvidenskab for Københavns Universitets vedkommende i efteråret 1999 til de to ministre, og hermed er der nu sat tal og mål på fakultetets udvikling.

Dertil kom yderligere besparelser ved årets slutning, hvor de kendte besparelser på finansloven i sidste øjeblik blev suppleret af en yderligere dispositionsbegrænsning, som vi først fik meddelelse om helt op imod juletid. Derfor måtte vi vente med udmøntningen til det nye år, da vores i forvejen nok så besværlige interne budgetforhandlinger på meddelelsestidspunktet var afsluttet i et enigt Konsistorium.

Universitetets udviklingskontrakt

Indrammet af disse dystre perspektiver foregik drøftelser igennem hele 1999 af universitetets udviklingskontrakt. Allerede i årsberetningen for 1998 blev arbejdet med udviklingskontrakten nævnt, idet initiativet oprindeligt kom fra Forskningsministeriet i midten af 1998. Men først i begyndelsen af 1999 kom der gang i drøftelserne af indholdet. Til gengæld varede drøftelserne året ud, og ved årets udgang var der endnu ikke underskrevet en kontrakt. Det skyldtes dog i sidste ende den nævnte, og for os overraskende dispositionsbegrænsning, der for os at se ikke harmonerede med den indsats på uddannelses- og forskningsområdet, kontrakten lægger op til. Dispositionsbegrænsningen oplevedes derfor som et dårligt akkompagnement til en underskrivelse. Men udviklingskontrakten lå ved årets udgang klar til underskrivelse, med et indhold, jeg synes vi kan være ganske godt tilfredse med.

Et af de væsentlige elementer i de interne drøftelser på universitetet i forbindelse med udviklingskontrakten har været, i hvilket omfang der vil blive bundet ressourcer til

aktiviteterne. Der er en indlysende forskel mellem at holde sig inden for de eksisterende budgetter og fremkomme med forslag inden for disse, og så foreslå nye og udgiftskrævende indsatser. Spørgsmålet har såvel handlet om muligheden for at få tilført flere ressourcer som om den interne prioritering. Efterhånden som 1999 skred frem, stod det imidlertid klart, at der ikke ville blive tale om egentlige forhandlinger med ministerierne om kontraktens elementer og deres økonomi, og dermed heller ikke den situation, at vi kunne sætte udgiftskrævende mål, der forudsatte ekstra midler udefra. Udgangssituationen måtte derfor være den kendte finanslovsbevilling.

Vi har bestræbt os på at få universitetets brede virksomhed, med kandidatuddannelserne og forskningsindsatsen baseret på grundforskning, gjort til hovedindholdet i kontrakten, hvilket ikke har været så ligetil al den stund, omfanget af kontrakten har skullet være overskueligt, samtidig med at der fra ministerierne side har været et ønske om også at se særligt prioriterede områder fremhævet. Dilemmaet imellem hovedaktiviteter og ministerierne ønsker om at vi skal profilere os og rejse "fyrtårne" er reelt for en institution af Københavns Universitets størrelse. Universitetet er i mangt og meget både aktivitetsmæssigt og økonomisk bundet alene af det faktum, at der er mere end 30.000 studerende indskrevet, hver især i tillid til at få en bestemt uddannelse. Det lægger betydelige begrænsninger på nytillæg. Et af vores vigtigste mål har derfor været at bevare og kvalitetssikre det allerede godt fungerende og få påpeget de problemer, der er med at videreføre dette, og i forlængelse heraf at få fremhævet nogle af de områder, hvor der i disse år gøres særlige indsatser, bl.a. sådanne som har krævet interne opprioriteringer på fakulteterne og dermed indgår som politisk-strategiske elementer også for fakulteterne.

Om processen omkring udviklingskontrakten skal det nævnes, at vi har lagt vægt på at inddrage Konsistorium og Hovedsamarbejdsudvalget allerede fra første færd. Såvel form som indhold har således været drøftet på stort set alle møderne i disse fora i 1999, ligesom de rektorale udvalg og fakulteterne har været inddraget og hørt over flere omgange i løbet af året. Denne proces har været ganske naturlig og i overensstemmelse med Universitetsloven, men det må samtidig bemærkes, at der godt kan opstå en vis modsætning imellem de demokratiseringstiltag der tilstræbes i Universitetsloven, og så de udtalelser der, også fra ministeriel side, ind imellem fremføres om stærkere ledere. Demokratiseringsidealer og ledelseskrav kommer også let på kant, når der fra ministeriel side fordres samarbejdskonstruktioner under Universitetslovens §12, der indebærer fravigelse af den almindelige ledelsesstruktur, jf. nedenstående.

Samarbejde og konkurrence inden for sektoren

I vores drøftelser af udviklingskontrakten har spørgsmålet om værtskab for centre med selvstændige bestyrelser, som universiteterne kan indgå i under henvisning til Universitetslovens § 12, været drøftet. I foråret 1999 var det spørgsmålet om IT-højskolens institutionelle tilknytning, der var anledningen. Her havde Konsistorium allerede i efteråret 1998 tilkendegivet modvilje mod en konstruktion med selvstændig bestyrelse med ekstern dominans. Dette fastholdt Forskningsministeriet imidlertid, og værtskabet for den nye IT-højskole gik i foråret 1999 til Handelshøjskolen i København.

Spørgsmålet om samarbejde og værtskab for en sådan konstruktion aktualiseredes igen sidst i 1999, da Det Bioteknologiske Center som planlægges bygget på Tagensvej skulle finde værtskab for en forskningsenhed kaldet BRIC, baseret på samarbejde mellem forskningsgrupper fra såvel erhvervslivet som universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Det Bioteknologiske Forskningscenter skal i et institutions- og virksomhedsfællesskab udgøre et værksted for bioteknologisk forskning. Denne forskningsenhed skulle ifølge Forskningsministeriet oprettes med en selvstændig bestyrelse og tilknyttes en værtsinstitution på tilsvarende vis som IT-højskolen. Københavns Universitet har en fundamental interesse i dette kommende Tagensvej-center, al den stund Molekylærbiologisk Institut planlægges at indgå i centeret, ligesom forskningsenheden BRIC vil være en attraktiv samarbejdsplads for nogle af universitetets forskningsgrupper. Derfor var det for rektoratet vigtigt, at den organisatoriske konstruktion ikke kom til at blokere for universitetets interesser, og et enigt Konsistorium gav da også sin tilslutning til, at Københavns Universitet kunne byde på værtskabet, da vi har så essentielle interesser i det kommende Tagensvej-center.

Uanset Konsistoriums tilslutning kommer man ikke uden om at selve konstruktionen med selvstændige ledelser af sådanne enheder inden for eller i tilknytning til de eksisterende institutioner udfordrer de kendte styrelsesrammer og de eksisterende forhold. Universitetsloven er bred og rummelig siges det ofte fra ministeriel side i tilkendegivelser der signalerer, at det er op til institutionerne selv at forme sine ledelsesforhold. Denne selvstændighed værner vi om på universitetet, men vi kan samtidig konstatere, at ledelsesformerne nu også er blevet en konkurrenceparameter som Forskningsministeriet anvender, når nye initiativer sættes i værk og udbydes.

Udviklingen af de fysiske rammer

Universitetets fysiske udbygning markeredes kraftigt i 1999, idet det første spadestik til Det Humanistiske Fakultet på Amager blev taget torsdag den 14. oktober 1999. Nybyggeriet vil markant forøge det nuværende areal på fakultetet, der op igennem 90'erne har haft trange pladsforhold, på grund af en voldsom studentertilvækst. Byggeriet vil komme til at strække sig over det kommende tiår og vil, når det står færdigt, blive et fysisk og kulturelt forbindelsesled mellem den gamle by og den nye Ørestad.

På Tagensvej er Det Bioteknologiske Forskningscenter som nævnt i støbeskeen, efter vore visioner noget der ikke lader byggeriet på Amager noget efter. Molekylærbiologisk Institut får her sine fremtidige lokaler, ligesom også BRIC-forskningsenheden, H:S, og en forskerpark under Erhvervsministeriet vil indgå.

Nævnes skal også at ny- og ombygningen på Øster Vold til det kommende Geocenter for alvor kom i gang i 1999, samt at der på Nørre Allé blev indviet en ny idrætssal til Institut for Idræt.

Endelig har universitetet i relation til Kommunehospitalet meddelt, at bliver det udbudt af en fremtidig privat ejer til anvendelse af offentlige institutioner, vil vi være interesseret i et lejemål til et Folkesundhedscenter og til samling af nogle af de spredte lejemål vi har i Indre By.

Væksten i ny- og ombygningerne skjuler ikke de stadig alvorligere vedligeholdelsesproblemer, der er med universitetets bygningsmasse, og selvom vi i vore budgetter stedse har dette forhold for øje, vil det eksisterende vedligehold-

delsefterslæb ikke kunne afvikles ved hjælp af vore driftsmidler alene. Der må midler fra ministeriel side til for at få bragt bygningerne op på en standard, der er forsvarlig og dermed fremover kan udgøre et planlægningsgrundlag for os inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Nybygning, nye lejemål og vedligeholdelsesforhold får dog formentlig helt nye vilkår, idet Finansministeriet i løbet af 1999 offentliggjorde en rapport om den statslige ejendoms- og byggeadministration, der lægger op til en radikal omlægning af hele bygningsadministrationen. Der opereres med enten en overgang til en egentlig ejermodel, hvor institutionerne selv kommer til at eje deres bygninger, eller en lejemodel, hvor institutionerne bliver lejere og ministeriet udlejer. På Forskningsministeriets område forventes ministeriet generelt at lade institutionerne overgå til at blive lejere med Byggedirektoratet som udlejer. Det stod ved årets udgang helt åbent, hvordan de økonomiske vilkår for en sådan ordning bliver, men Forskningsministeriet har meddelt, at man sigter på iværksættelse allerede for år 2001, idet man dog vil holde i hvert fald det første år udgiftsneutralt.

Patentlov og retningslinier for offentlighed ved privat finansiering af offentlig forskning

Sommeren 1999 blev et lovforslag om patentering – Opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner – vedtaget i Folketinget. Loven indebærer at forskerne skal anmelde deres opfindelser til universitetet, der indenfor 2 måneder så skal tage stilling til om man som institution vil overtage rettighederne til en opfindelse eller lade forskeren selv udnytte resultaterne kommercielt. På Københavns Universitet etableredes i den forbindelse midt på året 1999 en central Patentfunktion, der i et fællesskab med H:S varetager universitetets og Hospitalets udmøntning af loven. Loven trådte i kraft ved årets udgang, og opfindelser anmeldt inden lovens ikrafttrædelsestidspunkt falder ikke under lovens nye bestemmelser. Universitetet modtog i den sammenhæng anmeldelser af ca. 80 opfindelser op mod årets slutning, ligeligt fordelt mellem Det Naturvidenskabelige og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Vedr. retningslinier for offentlighed ved privat finansiering af offentlig forskning vedtog Folketinget i januar 1999 en dagsorden, der opfordrede ministeren til at udarbejde retningslinjer for området. Efter høringer af institutionerne lå retningslinierne klar. De pålægger forskerne fremover at oplyse om de eksterne kilder, der har ydet økonomisk støtte til den pågældende forskning, når forskningsresultater fra projekter med en sådan støtte offentliggøres. Derudover pålægges institutionerne årligt at offentliggøre oversigter over den modtagne eksterne støtte til forskningsprojekter. På Københavns Universitet svarer det sidstnævnte stort set til den oversigt, der hidtil er blevet bragt i årbogen.

Øresundssamarbejdet

I 1999 havde Københavns Universitet, som led i en fastlagt rotation, formandskabet for Øresundsuniversitetet. Øresundsuniversitetet slog i 1999 for alvor igennem i offentligheden og med den dansk-svenske regeringskonference "Øresund – en region bliver til" i maj måned blev Øresundsuniversitetets indsats løftet op på regeringsniveau. Der blev afsat midler til realiseringen af en række af Øresundsuniversitetets mærkesager, først og fremmest igangsættelse af pilotprojekter for samarbejde om kurser og studiefællesskaber, der samlet beskrives som "Studentbroen".

Øresundsuniversitet har formuleret en fælles forskningsstrategi, der ligger i tråd med Københavns Universitets forskningsmæssige satsningsområder, med fokus på bioteknologi, IT, miljø og fødevarer. Øresundsuniversitet har samtidig øget sin kontaktflade til det omgivende samfund og erhvervslivet, dels gennem etableringen af nye platforme a' la Medicon Valley på IT-området – IT-Øresund – og på fødevarerområdet, Øresund Food Network, dels gennem etableringen og konsolideringen af andre samarbejder fx omkring efteruddannelse og miljø. Også på det kulturelle område har Øresundsuniversitetet markeret sig, ikke mindst med et vellykket Louisianasymposium i begyndelsen af maj 1999.

Universitetets budgetstruktur

Det bliver til stadighed mere og mere vigtigt at få indrettet universitetets overordnede bevillingsfordeling efter aktivitetsafhængighed og med incitamentstrukturer, der bidrager til at øge indtjeningen og begrænser forbruget. På den baggrund etablerede universitetet med virkning fra budgettet for 1999 en bevillingsfordeling, der i større omfang end tidligere er baseret på aktivitets- og incitamentsforhold. I forbindelse med budgettet for 2000 er der blevet arbejdet videre med denne budgetmodel i løbet af 1999, med henblik på at forbedre og tydeliggøre aktivitetsafhængigheden og incitamentstrukturerne generelt og i særlig grad på det bygningsmæssige område.

Udgangspunktet for arbejdet har været at udvikle en model, som i sin opbygning afspejler de overordnede udgifts- og planlægningsbehov som eksisterer på universitetet, samtidig med at modellen også skal indeholde en incitamentstruktur som understøtter aktiviteten i de primære formål – undervisning og forskning. Budgettet skal i den forbindelse baseres på gennemsigtige og forståelige fordelingsprincipper; budgettet skal understøtte den faglige planlægning ved at bidrage til en større forudsigelighed i de enkelte fakulteters økonomi; fordelingsprincipperne skal være robuste overfor såvel stagnation som vækst; der skal sikres mulighed for en hensigtsmæssig tilpasning til ændrede vilkår; budgettet skal være afbalanceret i forhold til fakulteternes aktuelle situation og behov; og budgettet skal indeholde solidarisk finansiering af investeringer.

Uanset at der fra ministeriel side ofte siges at bevillingsprincipper og forbrug ikke behøver at være sammenhængende, er det vores intention, at budgettet i princippet skal være i balance i forhold til eksterne forhold. Dette betyder, at der skal tilstræbes en sammenhæng mellem ministeriel bevillingspraksis og de interne fordelingsprincipper, således at gennemskueligheden og forbindelsen til finansloven ikke helt slippes.

Rektor Kjeld Møllgård

Immatrikulationsfesten 1999

Immatrikulationsfesten blev holdt den 2. september 1999 og indledtes med en fanfare.

Efter rektors tale til de nyimmatrikulerede fremførtes J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses "Hellige Flamme" og festen afsluttede med "Spartacus" komponeret af Alex North og arrangeret af Maria Schneider.

Derefter var der fest i Konsistoriegården. For de musikalske indslag stod Studenter-Sangforeningen samt Musikvidenskabeligt Instituts Big Band MI22.

Årsfesten 1999

Universitetets årsfest den 18. november 1999, indledtes med fanfare af Musikvidenskabeligt Instituts Big Band MI22. Efter tale af rektor Kjeld Møllgård fremførte Studenter-Sangforeningen to sange af Niels W. Gade. Herefter talte Ole Magnus M. Andersen fra Forenede Studenterråd og MI22 spillede Mads Pagsbergs "Four 2 five".

Professor, mag.scient.soc. Peter Gundelach holdt festforelæsning om "Fællesskaber og forandring", hvorefter universitetskoret Lille MUKO under ledelse af Jesper Grove Jørgensen fremførte fire arrangementer af hhv. Niels W. Gade, I.P.E. Hartmann, Th. Laub og Fr. Rung.

Årets undervisningspris, også kaldet "Årets Harald", blev tildelt professor John Pedersen, Romansk Institut. Derefter fulgte promovning af 8 æresdoktorer, proklamation af årets doktorer og uddeling af 14 guldmedaljer og 10 sølvmedaljer.

Traditionen tro fulgte som afslutning J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses kantate: "Hellige Flamme" og festen afsluttedes med fanfare.

Ved den efterfølgende festaften i Det Kongelige Teater opførtes Mozarts opera "Tryllefløjten".

Universitetets organisation og styring

Københavns Universitet er en statsinstitution under Forskningsministeriet og styres efter bestemmelserne i Universitetsloven fra 1993, som giver universitetet et på mange områder udstrakt selvstyre, herunder et økonomisk selvstyre med hensyn til hvordan dets samlede bevilling skal anvendes.

Universitetet ledes af rektor. De faglige hovedområder, fakulteterne, ledes af dekaner, og institutterne af institutledere. Studienævne – som har ansvaret for undervisning og eksamen m.m. – ledes af studieledere.

En række kollegiale organer indgår i universitetets styring: Konsistorium for universitetet som helhed, et fakul-

tetsråd på hvert fakultet, og institutbestyrelser på de enkelte institutter.

Universitetets organisationen bæres, som illustreret nedenfor, af tre "søjler":

Den kollegiale søjle

De kollegiale organer består af Konsistorium, fakultetsråd, institutbestyrelser og studienævn.

Konsistorium

Konsistorium er universitetets øverste kollegiale organ og varetager universitetets interesser som uddannelses- og forskningsinstitution. Det drøfter og fastlægger – efter høring af fakulteterne – de langsigtede retningslinier for universitetets virksomhed og udvikling, herunder faglige udviklingsplaner for universitetet som helhed.

Konsistorium er sammensat af en formand og 14 medlemmer, nemlig rektor, som er født formand, 2 udefra kommende medlemmer, 5 af dekanerne, 2 repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere, 2 repræsentanter for det teknisk-administrative personale og 3 repræsentanter for de studerende. Den 6. dekan, p.t. den juridiske, deltager i møderne uden stemmeret, ligesom prorektor og universitetsdirektøren.

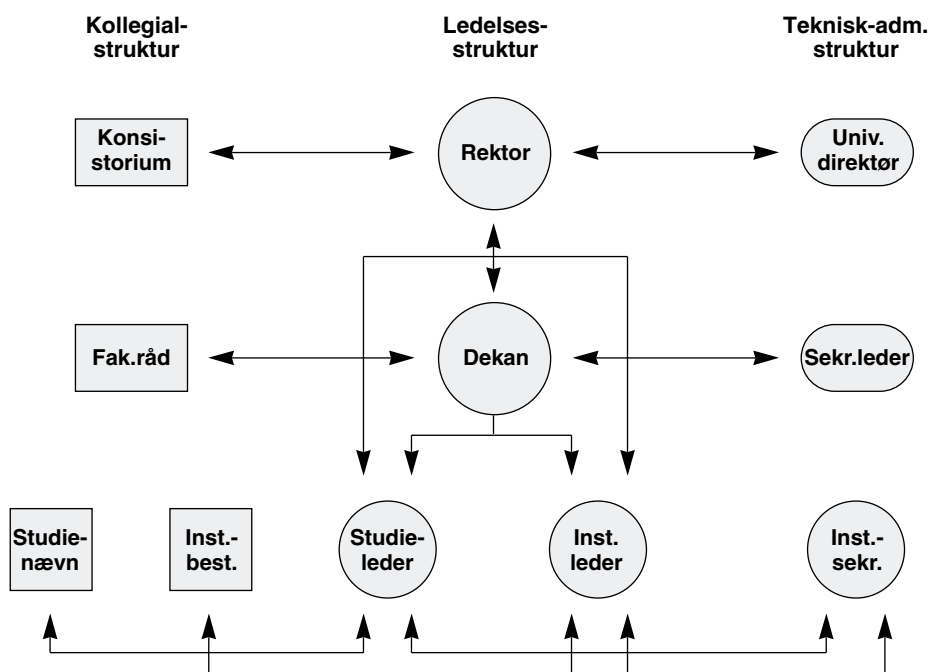
Fakultetsrådene

Universitetet er opdelt i seks fakulteter, som hver har et fakultetsråd. Fakultetsrådene er sammensat med op til 14 medlemmer, nemlig dekanen, der er født formand for rådet, 2 udefra kommende medlemmer og repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere, repræsentanter for de teknisk-administrative medarbejdere og de studerende i forholdet 2 til 1 til 1.

Institutbestyrelserne og studienævne

Institutter der har 10 eller flere videnskabelige medarbejdere skal have en bestyrelse. Institutbestyrelserne består af institutlederen som født formand, repræsentanter for lærer-

Figur 1. Generel beslutningsstruktur

ne og det tekniske og administrative personale, og også de studerende har fået plads i bestyrelserne ved lovændringen i 1999. I studienævnene deler lærere og studenter pladserne.

Ledelsessøjlen

Rektor er den øverste ansvarlige for hele universitetets virksomhed. Udover rektor består ledelsessøjlen af dekaner, studieledere og institutledere. Der er tale om et hierarkisk forhold, hvor rektor har den overordnede kompetence i alle sager.

Rektoratet

Ved valget i efteråret 1997 blev professor, med.dr. Kjeld Møllgård valgt som rektor, og lektor, cand.pæd. Joan Conrad som prorektor for perioden 1.2.1998 – 1.2.2002.

Den teknisk-administrative søjle

Til rådighed for rektor er en administration, der ledes af universitetsdirektøren. Direktøren for Københavns Universitet er cand.polit. Else Sommer.

Valg til de kollegiale organer

I efteråret 1999 blev der afholdt valg til alle studenterpladser i de kollegiale organer med tiltrædelse 1. februar 2000. Der var valg til Konsistorium, seks fakultetsråd, 55 studienævn, 9 ph-d-studienævn og 63 institutbestyrelser. De studerende fik dermed igen sæde i institutbestyrelserne, hvor de kun har haft observatørstatus siden indførelsen af Universitetsloven.

Der blev holdt afstemning til 31 af valgene til de kollegiale organer og repræsentationsområder. Stemmedeltagelsen til valget til Konsistorium, hvor alle studerende kan stemme, var på 26,1 pct.

Af de 260 pladser, der blev fordelt ved valget, blev de 219 besat med studerende som opstillede for Forenede Studenterråd.

Konsistorium

Medlemmer pr. 31.12.1999

Universitetets ledelse

Rektor, professor, med.dr. Kjeld Møllgård.

Dekanen for Det Teologiske Fakultet, professor, dr.theol. Jens Glebe Møller (indtil 5/11-99). Docent, dr.theol. John Strange (fra 5/11-99).

Dekanen for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, lektor, mag.scient.soc. Tage Bild.

Dekanen for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, professor, med.dr. Hans Hultborn.

Dekanen for Det Humanistiske Fakultet, lektor, cand.mag. John Kuhlmann Madsen.

Dekanen for Det Naturvidenskabelige Fakultet, lektor, cand.mag. Henrik Jeppesen.

Valgt af det videnskabelige personale

Afd.bes. professor, Carl Christian Tscherning.

Lektor, dr.polit. Niels-Henrik Topp.

Valgt af det tekniske og administrative personale

Journalleder Evy Ekholm.

Regnskabsfører Karin Vendelbo.

Valgt af de studerende

Stud.mag. Ole Magnus Mølbak Andersen.

Stud.med. Troels Arvin (indtil 30/9-99).

Stud.med. Louise Isager (fra 1/10-99).

Stud.scient.pol. Henrik Grønlund.

Eksterne Medlemmer

Overborgmester Jens Kramer Mikkelsen.

Direktør Bente Beedholm.

Deltager uden stemmeret i Konsistoriums møder

Prorektor, lektor, cand.pæd. Joan Conrad.

Dekanen for Det Juridiske Fakultet, professor, lic.jur.

Vagn Greve.

Universitetsdirektør, cand.polit. Else Sommer.

Konsistoriums årsberetning

Konsistorium har i 1999 holdt 10 møder, fordelt på 5 møder i forårssemesteret og 5 møder i efterårssemesteret.

På Konsistoriums første møde i året præsenteredes Konsistoriums nye studentermedlemmer, og deltagelse i de nedsatte rektorale udvalg blev fastlagt.

I Konsistoriums dagsordener indgår sædvanligvis, udover dagsordens- og referatgodkendelse, en række meddelelser bestående af meddelelser og redegørelser fra rektoratet og andre om interne såvel som eksterne forhold. Derudover meddelelser om høringssvar vedr. faglige forhold og strukturer som universitetet løbende hører om. Over for Konsistorium søges mængden af høringsmateriale og -svar begrænset til hvad der måtte være af tværgående sager og sager af mere principiel karakter.

Derudover indgår der i årets løb en række udpegninger af medlemmer til såvel interne som eksterne råd, fonde og nævn. Enkelte af disse fonde har forpligtelse til at forelægge deres budget for Konsistorium.

Konsistorium har i 1999 behandlet hvad der har været af organisationsændringer omhandlende institut- og studienævnsmølinger.

Konsistorium besluttede i 1999 efter sædvanlige retningslinier tildelingen af årets æresdoktorgrader ved universitetets årsfest i november.

Konsistorium behandlede, som det har været tilfældet de sidste år, universitetets Virksomhedsregnskab (i 1999 regnskabet for 1998).

Konsistorium har i 1999 behandlet forslag til ændring af Universitetsloven, se herom i rektors beretning.

De største, tungeste og mest tilbagevendende sager i 1999 har været drøftelserne af udformningen af universitetets Udviklingskontrakt og budgetdrøftelserne for budget 2000. Se herom i rektors beretning.

Referater af Konsistoriums møder er tilgængelige på <http://www.ku.dk/led/Styrelsesforhold/Konsistorium/Index.html>.

Hovedsamarbejdsudvalget

Københavns Universitets Hovedsamarbejdsudvalg (HSU) holdt 9 ordinære møder i 1999. Hovedsamarbejdsudvalget er nedsat i henhold til samarbejdsaftalen af 6. november 1990 med senere tillægsaftaler om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner samt den nye samarbejdsaftale af 27. september 1999.

Medlemmer

Formand

Rektor Kjeld Møllgård.

Ledelsessiden (A-siden) udpeget af rektor

Universitetsdirektør Else Sommer, dekan Jens Glebe-Møller (Det Teologiske Fakultet) som den 1. december 1999 blev afløst af dekan John Strange, dekan Vagn Greve (Det Juridiske Fakultet), dekan Tage Bild (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet), dekan Hans Hultborn (Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet), dekan John Kuhlmann Madsen (Det Humanistiske Fakultet), dekan Henrik Jeppesen (Det Naturvidenskabelige Fakultet) og kontorchef Søren Nissen (Personale og Jura).

Medarbejdersiden (B-siden) udpeget af organisationerne

Poul Erik Krogshave, næstformand (Teknisk Landsforbund), Ingrid Kryhlmand (HK-kontor), Fritz Buster Nielsen (HK-laborant), Geert Aksfelt-Holm (TAT), Leif Søndergaard (Dansk Magisterforening/VIP), Jørgen Hedemark Poulsen (Foreningen af Speciallæger) som den 1. oktober 1999 blev afløst af Lars Kayser (Foreningen af Speciallæger), Lasse Pryning (Dansk Metal), Elsebeth Andersen (Kvindeligt Arbejderforbund), Keijo Auvinen (FFT), John E. Andersen (Dansk Magisterforening/VIP) som den 1. oktober 1999 blev afløst af Henrik Prebensen (Dansk Magisterforening/VIP), Preben Liljendahl (Danmarks Jurist- og Økonomforbund/TAP) som den 1. februar 1999 blev afløst af Karen Rønnow (DJØF/TAP) og Vibeke Vindeløv (Danmarks Jurist- og Økonomforbund/VIP) som den 1. marts 1999 blev afløst af Axel Mossin (DJØF/VIP).

Sekretariatsfunktionen blev i første halvdel af året varetaget af chefkonsulent Margit Laurberg og i anden halvdel af året af projektleder Lene Hviid, begge Personale og Jura.

Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning

Personalepolitik

I slutningen af 1998 blev HSU orienteret om Forskningsministeriets planer om at benytte udviklingskontrakter som styringsredskab for de højere uddannelsesinstitutioner. I 1999 har HSU i første del af året bidraget til diskussionerne af, om universitetet burde indgå en udviklingskontrakt og om en udviklingskontrakt burde indeholde et afsnit om personalepolitik. Resultatet af overvejelserne blev, at universitetet igangsatte arbejdet med udviklingskontrakten og at HSU nedsatte en følgegruppe som dels har udarbejdet et afsnit til udviklingskontrakten om de personalepolitiske indsatsområder og dels har bidraget med input til de to

høringsrunder om udviklingskontrakten. Ved udgangen af året var udviklingskontrakten stort set færdig, og eneste udestående var de sidste sproglige justeringer samt en underskrift.

Arbejdsgruppen vedrørende aktindsigt i personalesager indstillede i begyndelsen af 1999, at arbejdsgruppen blev nedlagt, idet arbejdsgruppens formål stort set blev overflødiggjort af den ændrede offentlighedslov, som trådte i kraft 15. maj 1998. Loven begrænsede blandt andet adgangen til personalesager.

HSU nedsatte i 1998 en arbejdsgruppe vedrørende fastlæggelse af en seniorpolitik på Københavns Universitet. Som følge af de bebudede ændringer i reglerne om efterløn m.v. blev gruppens arbejde stillet i bero, men i slutningen af 1999 blev arbejdet genoptaget og færdiggjort med en vedtagelse i HSU af retningslinier for seniorpolitik for Københavns Universitet.

I begyndelse af 1999 påbegyndte arbejdsgruppen vedrørende distancearbejde sit arbejde. Arbejdsgruppen har udsendt et forslag til høring, som blandt andet indeholder forslag til pilotprojekter med distancearbejde.

En revision af personalepolitikken har været på HSU's dagsorden i 1999, og ved udgangen af 1999 nedsatte HSU en arbejdsgruppe som har til formål at komme med et forslag til en revision af personalepolitikken. Desuden nedsatte HSU en særlig arbejdsgruppe, som har til formål at komme med retningslinier for adgang til ansattes e-mail.

HSU nedsatte i 1999 et personaleudviklingsudvalg, som erstattede universitetets personaleuddannelsesudvalg.

Cirkulæret om de særlige feriefriidage har givet anledning til drøftelser i HSU, og der er nedsat en arbejdsgruppe, som har udarbejdet forslag til retningslinier for afvikling af de særlige feriefriidage på Københavns Universitet. Færdiggørelse af retningslinierne afhænger p.t. af svar på en forespørgsel til Forskningsministeriet.

Universitetets økonomi

Forhold om økonomi har i overensstemmelse med samarbejdsaftalen været et fast punkt på HSU's dagsorden. HSU er løbende holdt orienteret om budget- og regnskabsforhold blandt andet med publikationen "Månedens Hovedtal", som kort viser bevillingsrammer, forbrug, sidste års bevilling og forbrug samt en personalestatistik. "Månedens Hovedtal" blev revideret i 1999 og det nye format blev forelagt for HSU.

HSU har ligeledes i årets løb beskæftiget sig med det afsluttende virksomhedsregnskab for 1998, og i lighed med tidligere år har HSU i samarbejde med Konsistorium holdt et budgetseminar med henblik på en drøftelse og planlægning af det følgende års budget.

Et af de mest omfattende temaer vedrørende de økonomiske forhold i 1999 var tilpasningen mellem aktiviteter og bevillinger på Det Naturvidenskabelige Fakultet. Tilpasningerne medførte reduktioner i medarbejderstaben ved naturlig afgang, indgåelse af frivillige fratrædelsesordninger og et ansættelsesstop ligesom HSU's udvidede jobtryghedsbank blev taget i anvendelse, dog i relativt få tilfælde. Den udvidede jobtryghedsbank har til formål at reallokere personale fra områder med personalereduktioner til områder med ledige stillinger på universitetet.

Da universitetet står overfor yderligere reduktioner i 2000 på Det Naturvidenskabelige Fakultet og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, har HSU besluttet at forlænge aftalen om den udvidede jobtryghedsbank.

Høringer m.v.

HSU blev i løbet af 1999 blandt andet forelagt:

Formålsbeskrivelse for Københavns Universitets patentfunktion.

Høring om Forskningsministeriets forslag til revision af Universitetsloven.

Cirkulære om særlige feriefridage.

Cirkulære om aftale om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner.

Universitetets høringssvar vedrørende By- og Boligministeriets lov om ligestilling mellem mænd og kvinder.

Ansøgning fra Rektorkollegiet til Udviklings- og omstillingsfonden til projektet "Er du fremtidens HK'er på de højere uddannelsesinstitutioner".

Andet

HSU kom i 1999 på Københavns Universitets hjemmeside med medlemsliste, dagsordener og referater.

Alle HSU medlemmer og suppleanter, som ikke allerede havde adgang til IT udstyr, fik i 1999 stillet udstyr til rådighed, således at stort set al skriftlig kommunikation i HSU regi kan foregå elektronisk.

HSU er i øvrigt løbende blevet orienteret om relevante publikationer, kurser, konferencer m.v. fra Forsknings- og Finansministeriet samt Økonomistyrelsen m. fl.

Arbejds miljøorganisationen

I 1999 blev en reorganisering af arbejds miljøorganisationen endeligt gennemført. Arbejds miljøarbejdet har derfor især været fokuseret på systemopbygning med henblik på effektivisering af arbejdet.

Kemikaliebrugsanvisninger

I samarbejde med Danmarks Tekniske Universitet er der gennem de senere år opbygget en database indeholdende kemikaliebrugsanvisninger for at imødekomme lovgivningens krav om, at der skal findes en brugsanvisning på arbejdsstedet ved arbejde med farlige kemikalier.

Brugen af databasen for kemikaliebrugsanvisninger er i betydelig grad lettet, idet der gennem en internet løsning fra alle PC'ere på KU i 1999 blev etableret direkte adgang til databasen. Samtidigt blev der åbnet adgang til, at der direkte fra den enkelte PC-arbejdsplads kan bestilles nye brugsanvisninger.

Arbejdspladsvurderinger

Der er udarbejdet vejledninger med anvisninger på, hvorledes arbejdspladsvurderinger kan gennemføres. Således er der udarbejdet en vejledning for kontor, undervisningsområdet og en vejledning for laboratorier m.v. Vejledningerne indeholder checklister, som kan anvendes i forbindelse med en kortlægning af arbejds miljøforholdene, samt skemaer for udarbejdelse af systematiske handlingsplaner.

Studerendes laboratoriesikkerhed

I samarbejde med 3 andre universiteter er der i 1999 afsluttet en undersøgelse af de studerendes laboratoriesikkerhed, med angivelse af en række forslag til forbedring af sikkerheden. I forlængelse heraf er der gennemført et seminar med ca. 100 deltagere fra samtlige relevante højere lærean-

stalter og universiteter. Seminaret mundede ud i en række konkrete forslag forbedringer af laboratoriesikkerheden. Undersøgelsen er gennemført for midler bevilliget fra Arbejdsministeriets forsøgspulje til forbedring af elever og studerendes arbejds miljø.

Det fysiske arbejds- og studiemiljø for ansatte og studerende i Rosenborgkomplekset

Ved hjælp af spørgeskemaer til samtlige ansatte og ca. 700 studerende på Institut for Statskundskab, Rosenborggade, er der i 1999 gennemført en undersøgelse af det fysiske arbejds- og studiemiljø undersøgt (indeklimaet m.v.). På grundlag heraf er der udarbejdet en række forslag til forbedringer af forholdene. Disse forslag skal i det kommende år nærmere vurderes med henblik på en prioritering af de foreslåede tiltag og iværksættelse af nødvendige forbedringer.

Projekt "Det er min krop"

I samarbejde med Bedriftssundhedstjenesten og Institut for Idræt er der gennemført et projekt for rengøringsassistenterne i Indre By og KUA, hvor en forbedret fysisk og social trivsel søges opnået gennem et dagligt idrætsprogram. Projektet, som gennemføres for midler bevilliget af Københavns Kommunes arbejdsfastholdelsesmidler, fortsætter i en lidt ændret form i år 2000.

Opbygning af effektiv og målrettet arbejds miljøformidling

I 1999 er en hjemmeside for arbejds miljø introduceret, som i væsentligt omfang erstatter den mere traditionelle formidling af informationer om arbejds miljø. Som supplement hertil udgives løbende et nyhedsbrev om arbejds miljø, indeholdende kortfattede informationer herom. Nyhedsbrevet udsendes til medlemmerne af arbejds miljøorganisationen, driftsområder, institutter m.v.

De studerendes organisationer

De studerendes organisationer er i universitetets årbog afgrænset til de organisationer, der i det forløbne år har haft plads i Konsistorium. Forenede Studenterråd har haft alle 3 pladser.

Forenede Studenterråd (FSR)

Organisation

Forenede Studenterråd er en tværpolitisk organisation, der arbejder for bedre forhold for de mere end 32.000 studerende på Københavns Universitet. Organisationen er en sammenslutning af de mere end 50 fagråd, der på de enkelte fag arbejder for bl.a. bedre studieordninger og bedre studiemiljø. Strukturen i organisationen matcher i store træk universitetets opbygning, så der for hvert studienavn og institutbestyrelse findes et fagråd, for hvert fakultetsråd findes en sammenslutning af fagråd på fakultetet (fakultetskoordineringer) og endelig arbejder alle fagråd på universitetet sammen i Fællesrådet (se nedenstående figur). Fælles for alle niveauer er, at alle studerende (med et årskort inden for området) kan deltage i organisationens arbejde – uanset politisk ståsted. Ligeledes hersker princippet om én mand én stemme på alle niveauer. Ud over de personlige stemmer har fagrådene også stemmer alt efter deres størrelse.

Organisationens daglige ledelse udgøres af en formand, i 1999 stud.scient. Morten L. Olsen, samt et Præsidium. Formand og Præsidium repræsenterer den centrale del af organisationen udadtil, ud fra de beslutninger, der træffes på Fællesrådets møder og på Generalforsamlingen.

Organisationens forskellige niveauer udgør baglandet for mere end 95% af de ca. 200 indvalgte studerende i universitetets kollegiale organer. Således er fagrådene bagland for studienævnsmedlemmer, fakultetskoordineringer for fakultetsrådsmedlemmer og Fællesrådet for konsistoriemedlemmer. I 1999 havde Forenede Studenterråd følgende repræsentanter i Konsistorium: Stud.mag. Ole Magnus Mølbak Andersen, stud.scient.pol. Henrik Grønlund, stud.med. Troels Arvin (udtrådt september) og stud.med. Louise Isager (indtrådt september).

Adresse

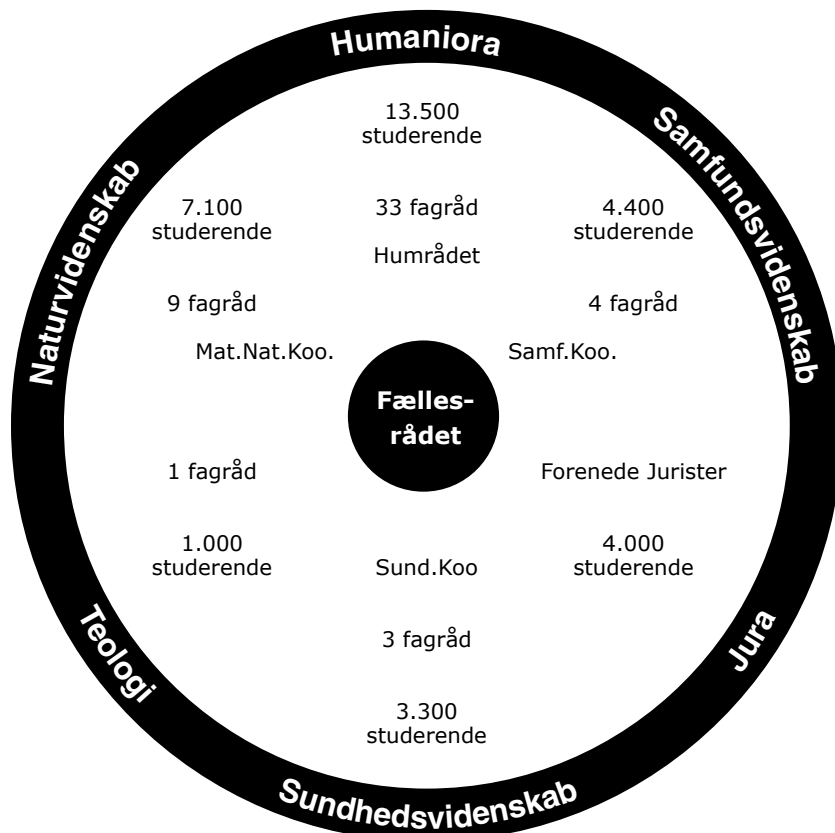
Forenede Studenterråd v/Københavns Universitet (FSR)
Fiolstræde 10, 1
1171 København K
Telefon: 35 32 38 38
Fax: 35 32 38 48
E-mail: fsr@fsr.ku.dk
<http://www.fsr.ku.dk>

Historie

I 1994 besluttede Studenterrådet og Moderate Studenter at fusionere, da man brugte for mange kræfter på splid mellem studenterorganisationer, kræfter der bedre kunne bruges på samarbejde for bedre forhold for studerende. Man valgte navnet Forenede Studenterråd, der på en gang skulle signalere fusionen mellem de to tidligere modstandere, og at organisationen var sammenslutningen af fagråd på universitetet. Organisationens fælles sekretariat flyttede fra Krystalgade til Fiolstræde, hvor det stadig har til huse.

Aktiviteter

Som nævnt arbejder Forenede Studenterråd for bedre vil-

kår for studerende. Hvor fagrådene koncentrerer arbejdet om studiemiljøerne og fakultetskoordineringerne om spørgsmål der vedrører et helt fakultet, koncentrerer Fællesrådet og Præsidiets sig om de spørgsmål der vedrører universitetet generelt, f.eks. budget, bygninger, stillingsstruktur osv. Det er ligeledes Fællesråd og Præsidium, der i samarbejde med landsorganisationerne Danske Studerendes Fællesråd (DSF) og Landssammenslutningen af Moderate Studenter (LMS) arbejder med spørgsmål som studerendes levevilkår, uddannelsespolitik på landsplan, studerendes forhold i andre lande mv.

I 1999 har Forenede Studenterråd bl.a. arbejdet for Den tiltrængte revision af Universitetsloven.

Bedre fysiske rammer for undervisningen, især i Indre By, men også i forbindelse med planlægningen af byggeriet på Amager (ny KUA).

At den udviklingskontrakt som universitetet udarbejdede lagde vægt på forbedret undervisning og forbedrede undervisningsmiljøer.

At universiteterne skal sikres økonomisk stabilitet gennem et flerårsforlig i Folketinget, så man undgår situationer som på Naturvidenskab, hvor stillinger nedlægges og udbuddet af undervisning mindskes drastisk fra det ene år til det andet.

At finanslovens nedskæring på universitetets bevilling ikke førte til uforholdsmæssigt dårlige forhold for de studerende, især på de fakulteter, der blev hårdest ramt af nedskæringen.

At universitetet snarest etablerer IT-arbejdspladser til de studerende og stiller adgang til internet og e-post til rådighed for de studerende.

At antallet af kollegie- og ungdomsboliger i København øges. Ved studiestart 1999 stod ca. 5.000 studerende på venteliste til en bolig. Tallet var rekordstort, men rekorden forventes slået ved studiestart 2000.

At studerende i andre lande, bl.a. i det tidligere Jugoslavien sikres rettigheder, som vi kender det fra Danmark.

At universitetets studerende får øgede muligheder for at studere i andre lande, og at universitetet i højere grad gør det muligt for studerende fra andre lande at studere i København.

Publikationer

I februar udgav Forenede Studenterråd "Studenterhåndbogen", der er et redskab for kommende studerende, hvori de kan orientere sig om universitetets uddannelser (samt udvalgte uddannelser i Københavnsområdet), optagelsesbestemmelser, kollegier og ungdomsboliger. "Studenterhåndbogen" uddeles gratis på gymnasiale uddannelsesinstitutioner øst for Storebælt.

Til de nyoptagne studerende udsendte Forenede Studenterråd i august bladet "RUS – Universitet & Samfund", der giver en kort præsentation af organisationen samt oplysninger om de forskellige fakulteter og et minileksikon med oplysninger, man kan få brug for som nyoptagen.

Organisationens interne nyhedsbrev med mødeindkaldelser, referater og meddelelser, "Information & Debat", udkom 11 gange i 1999, og organisationens medlemsblad, Studentermagasinet, der desuden stakomdeles på Universitetet, udkom 4 gange i 1999.

Andre studenterorganisationer

En oversigt med links til diverse andre studenterorganisationer findes på adressen

<http://www.ku.dk/led/studorg/studorg.html>.

Akademiske anliggender

Æresdoktorer

Københavns Universitet har siden grundlæggelsen i 1479 tildelt æresdoktorgrader uden forsvar af en afhandling. Ifølge nuværende regler og praksis, hvis grundprincipper går tilbage til 1824, tildeles æresdoktorgrader en gang om året af Konsistorium efter indstilling fra fakulteterne. Æresdoktorgraden tildeles såvel danske som udenlandske fremragende forskere som det findes naturligt, at Københavns Universitet hædrer med den højeste videnskabelige grad. Den officielle tildeling af graden sker ved universitetets årsfest hvor æresdoktoren er til stede. Meddelelse om tildelingen bringes i universitetets årbog.

Doctor theologiae honoris causa

Per Erik Persson

Teologisk æresdoktor, født 1916, professor i systematisk teologi ved Lunds Universitet 1963-1989.

Per Erik Perssons betydelige forskningsindsats har koncentreret sig om katolicismen i dens klassiske og moderne form, dels ved dybtgående studier af Thomas Aquinas på lutheransk grundlag og ved udbredelsen af kendskabet i Norden til specielt fransk katolsk tænkning, dels gennem talrige afhandlinger inden for den økumeniske teologi og deltagelse i de dialoger, der fulgte efter det katolske tøbrud efter Andet Vatikankoncils afslutning. Herigennem har Per Erik Persson ydet et væsentligt bidrag til luthersk forståelse af såvel klassisk som moderne katolsk tænkning og derved banet vejen for en forøget forståelse mellem kirkerne.

Lektor Peder Nørgaard-Højen foretog promoveringen.

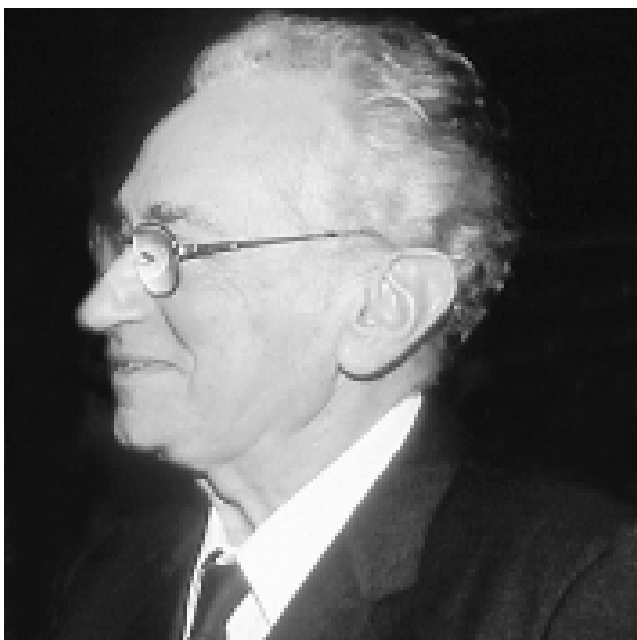

Doctores medicinae honoris causa**Lionel Henry Opie**

Medicinsk æresdoktor, født 1933, professor ved University of Cape Town, Sydafrika.

Lionel H. Opie har ydet en stor international indsats indenfor eksperimentel og klinisk kardiovaskulær farmakologi og hypertensionsforskning. Han har blandt mange andre internationale aktiviteter haft et nært og betydningsfuldt samarbejde med forskergrupper i København og har også medvirket som en højt skattet underviser ved speciallægeuddannelsen i Danmark og været vejleder for danske forskerstuderende.

Overlæge Birger Hesse foretog promoveringen.

Giorgio Semenza

Medicinsk æresdoktor, født 1928, professor i biologisk kemi ved universitetet i Milano.

Giorgio Semenzas videnskabelige indsats har haft hovedvægten på biokemiske, molekular cellebiologiske og patofysiologiske undersøgelser vedr. tarmsystemets cellemembraner og hertil relaterede stofskiftespørgsmål. Han og hans forskningsgruppe har her opnået bemærkelsesværdige resultater på flere fronter. Hans forskning har i høj grad stimuleret og inspireret danske forskere indenfor membranbiologiområdet og han har på mange måder ydet betydelige indsatser for dansk forskning på området.

Professor Ove Norén foretog promoveringen.

Gordon Murray Shepherd

Medicinsk æresdoktor, født 1933, professor i neurobiologi ved Yale University, USA.

Gordon Shepherd har i lang tid været en førende skikkelse inden for cellulær neurobiologi og har her ydet afgørende bidrag inden for et usædvanligt bredt spektrum af discipliner. Flere af hans tidlige arbejder har i dag klassiker-status. Gordon Shepherd har i en menneskealder som professor ved Yale, ledet mange succesrige forskningsprojekter og samtidig lagt en betydelig organisatorisk indsats for dagen både nationalt og internationalt. Parallelt hermed har han ydet et enestående bidrag til formidlingen af moderne neurovidenskab gennem indflydelsesrige lærebøger og en omfattende international virksomhed som gæstprofessor. Gordon Shepherd har i mere end 30 år haft nære forbindelser med skandinaviske, herunder i høj grad københavnske forskere og har haft stor indflydelse på niveau og faglig udvikling her.

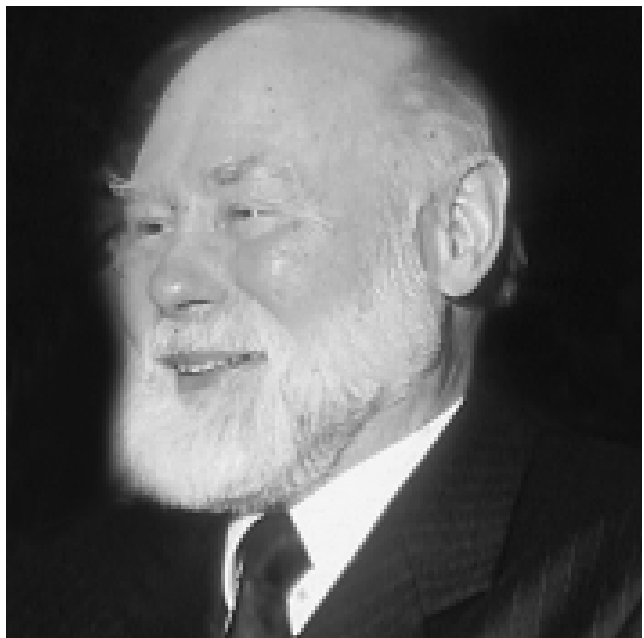
Lektor Jørn Hounsgaard foretog promoveringen.

Doctores philosophiae honoris causa**Stefán Karlsson**

Filosofisk æresdoktor, født 1928, professor ved Islands Universitet i Reykjavik (til 1998).

Stefán Karlsson er uden tvivl den største nulevende kender af de gamle islandske håndskrifter. Hans mange tekst-kritiske, kodikologiske, palæografiske og ortografiske undersøgelser af disse har været banebrydende og af stor betydning også for beskrivelsen af udviklingen af det islandske sprog. Det bør i denne sammenhæng særligt nævnes, at han for Den Arnamagnæanske Kommission og Det Arnamagnæanske Institut i København bl.a. udgav "Islandske originaldiplomer indtil 1450 (1963)". Hans store viden om de islandske håndskrifter har haft uvurderlig betydning for Det Arnamagnæanske Institut i København, hvor han var ansat i mange år, inden han blev knyttet til og senere leder af det islandske søsterinstitut. Stefán Karlsson har tillige som person været af afgørende betydning for det nære og gode samarbejde, der gennem årene har været mellem de to arnamagnæanske institutter i København og Reykjavík.

Professor Jonna Louis-Jensen foretog promoveringen.

Randolph Lord Quirk of Bloomsbury

Filosofisk æresdoktor, født 1920, professor i engelsk ved University College i London, senere rektor, formand for British Academy og medlem af Overhuset fra 1994.

Randolph Quirks indsats vedrørende og betydning for studiet af engelsk sprog og grammatik har været enestående i det 20. århundrede og kan kun sammenlignes med Otto Jespersens. Han tog allerede i 1959 initiativet til indsamlingen af et enormt stort corpus af eksempler på talt og skrevet engelsk, som siden har været af enestående betydning for studiet af moderne engelsk. Hans egen videnskabelige produktion har forenet banebrydende forskning med evnen til formidling, som har gjort en række af hans bøger til internationale hovedværker og stimulerende inspirationskilder. Randolph Quirks stimulerende og givende samarbejde med nordiske sprogforskere har strakt sig over ca. 40 år og omfattet projekter inden for grammatik og corpuslingvistik.

Professor Arne Zettersten foretog promoveringen.

Doctor psychologiae honoris causa

Anthony Joseph Marsella

Psykologisk æresdoktor, født 1940, professor i psykologi ved University of Hawaii.

Anthony J. Marsella hører til de internationalt anerkendte pionerer på det tværkulturelle psykologiske område, hvor han tidligt påviste begrænsningerne i de vesterlandske psykologiske og psykiatriske teories anvendelighed overfor andre etniske grupper og har gjort opmærksom på den etnocentriske bias, der ligger bag mange tværkulturelle socialpsykologiske og klinisk-psykologiske undersøgelser. Han har med udgangspunkt heri udviklet forskningsdesigns, der sigter mod at psykologer på en kulturel sensitiv måde kan diagnosticere og behandle psykopatologiske forstyrrelser og har selv de senere år bidraget med studier vedr. depressioner, psykoser og stress-forstyrrelser i forskellige kulturer. I lyset af de store politiske omvæltninger, der stadig finder sted, har han senest iværksat undersøgelser over flygtninges mentale forhold med henblik på at rådgive om forbedring heraf. De senere år har professor Marsella på mange felter arbejdet nært sammen med københavnske forskere og med sin store erfaring og internationale orientering tilført miljøet et betydeligt løft.

Professor Rolf Kuschel foretog promoveringen.

Doctor scientiarum honoris causa***Peter Haggett***

Naturvidenskabelig æresdoktor, født 1933, professor (emer.), University of Bristol, England.

Peter Haggett spillede internationalt en hovedrolle for det vældige fremskridt, den kvalitative revolution indebar for geografien i 1960'erne og 1970'erne. Flere af hans store monografier fra den gang må regnes til geografiens klassikere, der influerede massivt og afgørende på den faglige udvikling. Bøgerne om lokaliseringsteori og analyse og værkerne om hvordan matematiske modeller og statistiske metoder kunne finde anvendelse indenfor faget, fungerede i lang tid nærmest som bibler ved mange geografiske institutter. Den faglige udvikling, som Peter Haggetts arbejder initierede, blev af stor betydning for den faglige og institutionelle udvikling i København og også senere og de seneste år har Peter Haggett ved sin deltagelse i bedømmelsesarbejder, evalueringer og den faglige planlægning ydet et stort bidrag til udviklingen her.

Professor Christian Wichmann Matthiessen foretog promoveringen.

Doktorer**Doctores scientiarum socialium****Lektor, mag.art. Henning Bech**

Forsvarede den 24.9.1999 sin afhandling "Leisure Pursuits: Studies in Modernity, Masculinity, Homosexuality and late Modernity. A Survey of some Results".

Officielle opponenter var: Margareta Bertilsson og professor Steven Seidman.

Graden blev konfereret den 21.10.1999.

Selvbiografi

Født 1945 i Erslev Mors. Eksamen: Cand.mag. (hovedfag ÅU 1974, KU 1976), ph.d. (KU 1989). Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Disputatsarbejdet omfatter følgende tekster:

"When Men Meet: Homosexuality and Modernity".

Cambridge: Polity, & Chicago: University of Chicago Press, 1997, (306 p.).

"Report from a Rotten State": 'Marriage' and 'Homosexuality' in 'Denmark'. In: Plummer, K. (ed.): "Modern Homosexualities: Fragments of Lesbian and Gay Experiences". London: Routledge, 1992, 134-47.

(Tele)Urban Eroticism. "Parallax 2", 1996, 89-100.

CITYSEX: Representing Lust in Public. "Theory, Culture & Society" 15(3/4), 1998, 215-41.

A Dung Beetle in Distress: Hans Christian Andersen Meets Karl Maria Kertbeny, Geneva, 1860. Some Notes on the Archaeology of Homosexuality and the Importance of Tuning. "Journal of Homosexuality" 35(3/4), 1998, 139-61.

"Leisure Pursuits: Studies in Modernity, Masculinity, Homosexuality and Late Modernity". Copenhagen: Sociologisk Rapportserie no. 3, 1999, (117 p.). Dansk udgave: "Fritids verden: Studier i modernitet, mandighed, homoseksualitet og senmodernitet". København: Forlaget Sociologi, 1999, (129 p.).

Afhandlingen beskæftiger sig med grundlæggende træk og udviklingstendenser i den sociale livsverden der findes uden for arbejdets og økonomiens, statens og politikens områder. Denne verden er karakteriseret ved livsbetingelser såsom billedmedier, by, kønsproblematik, parlamentaritetskompleks, selvanalyse-apparat og sensitivitetskompleks. På baggrund af disse betingelser opstår en række særlige tendenser til udformning af livsudfoldelsen – såsom æstetisering, seksualisering, legitimering, kønskamp, homoseksualisering, selvbekymring, følsomhed og distance – som kan berøre alle livets dimensioner, herunder stemninger, oplevemåder, udtryksmåder, handleformer, interaktionsformer, samværsformer.

Arbejdet fremlægger originale analyser og teorier vedrørende karakteren af denne livsverden og dens ændringsprocesser. Der anvendes en række samfunds- og kulturvidenskabelige metoder: deltagerobservation af forskellige livsrum og livsmåder, kvalitative interviews, analyse af primærtetekster og -billeder, kritisk diskussion af foreliggende teoretiske og empiriske arbejder. Analysen forbindes med en "material-fænomenologisk" tilgang, der lægger vægt på livsverdens stoffylde og stemninger. Endelig indplaceres undersøgelseerne i en bredere videnskabsteore-

tisk debat om sociologiens genstandsfelt og metoder, og om "sociologiske historiers" status og stil.

En kortfattet præsentation af doktorarbejdet findes i artiklen "Sociologiens tredje", "Dansk Sociologi" 10(3), 1999, 69-92.

Lektor, mag.scient.soc. Dorte Effersøe Gannik

Forsvarede den 27.8.1999 sin afhandling "Situational sygdom. Fragmenter til en social sygdomsteori baseret på en undersøgelse af ryglidelser".

Afhandlingen blev ledet af dekan Tage Bild.

Officielle opponenter var: professor Peter Gundelach (Sociologisk Institut) og professor Ann-Mari Sellerberg (Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet).

Graden blev konfereret den 30.8.1999.

Selvbiografi

Født 1948 i København. Eksamen: Bifag i social medicin (KU 1970), mag.scient.soc. (magistergrad i sociologi, KU 1974). Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor i sociologi ved Aalborg Universitet samt forskningslektor ved Central Forskningsenhed for Almen Praksis, Panum Institut, KU.

Disputatsarbejdet

I afhandlingen udvikles et nyt socialt begreb om sygdom som en del af hverdagslivet. Der tages ikke udgangspunkt i diagnoser, men i hverdagslivets symptomer forstået som de konkrete, allestedsnærværende kropsfølelser, som alle mennesker oplever i dagligdagen: træthed, smerter, ømhed, svimmelhed, uro, kramper, stivhed mm.

De empiriske undersøgelser fandt sted i Næstved kommune i perioden 1976-83. De omfatter en større forundersøgelse, en repræsentativ beskrivende spørgeskemaundersøgelse blandt den almindelige voksne befolkning 20-54 år i kommunen (N=684, svarprocent 66) samt gentagne kvalitative interviews med 55 personer med rygsymptomer over 2 år, udvalgt stratificeret fra spørgeskemapopulationen.

Afhandlingen bygger således på en syntese af kvalitative og kvantitative metoder. Kvalitative interviews belyser helheden i folks situation og dermed forhold og sammenhænge, som kvantitative undersøgelser almindeligvis ikke har plads til, men som ofte udgør uudtalte forudsætninger for resultaterne. Der argumenteres derfor for, at kvalitative undersøgelser tilbyder en anden, men mindst lige så valid type videnskabelig viden.

Afhandlingen dokumenterer tilstedeværelsen af et veludviklet folkeligt videns- og handlingssystem hvad angår ryglidelser. Mange personer udvikler personlige sygdomsmodeller, som de bygger på egne og netværkets erfaringer, suppleret med udvalgte oplysninger fra behandlere. Halvdelen af de interviewede tilkendegav, at de på dette grundlag selv havde opnået kontrol med sygdommens udvikling. Det "personlige handlerum", det vil sige fleksibiliteten, 'frihedsgraderne' i dagligdagen og på arbejdspladsen, er her af stor betydning. At disponere over private ressourcer (uddannelse, økonomi, sociale netværk) øger handlerummet og dermed den enkeltes mulighed for at kunne regulere sygdomsforløbet.

Den generelle konklusion er, at rygsygdom ikke skal opfattes som en egenskab ved personen, men som noget relationelt, nemlig som et udtryk for forholdet mellem en person og en situation. Dette relationelle sygdomsbegreb fremstilles både som teoretisk model og i form en konkret

beskrivelse af, hvordan sygdom opstår og udvikler sig gennem dagligdagens situationer, deraf betegnelsen "Situational sygdom".

Doctores juris

Docent, institutleder Peter Pagh-Rasmussen

Forsvarede den 8.1.1999 sin afhandling "Miljøansvar – en ret for hvem?"

Forsvaret blev ledet af: Dekan, professor Vagn Greve.

Officielle opponenter: Professor, dr.jur. Bo von Eyben, KU og ekspeditionschef, dr.jur. Inge Lorange Backer, Oslo.

Afhandlingen har været bedømt af et udvalg bestående af: Professor, dr.jur. Bo von Eyben, KU, professor, dr.jur. Henrik Zahle, KU og ekspeditionschef, dr.jur. Inge Lorange Backer, Oslo.

Graden blev konfereret den 14.1.1999.

Selvbiografi

Født 1953 i København. Eksamen: Cand.jur. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Docent, institutleder ved Det Retsvidenskabelige Institut C, Det Juridiske Fakultet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingens tese er, at miljøansvar som et forholdsvist nyt juridisk fænomen er udtryk for knaphed på almene goder. Miljøansvarets udformning må ske under hensyntagen til den prioritetsorden, der kan udledes af princippet om bæredygtig udvikling, forureneren betaler princippet og andre miljøretnlige principper. Med henblik på at belyse prioriteten af de almene goder ud fra den kompleksitet af interesser, der knytter sig til almene goder som luft, vand, biotopper m.v., anskues problemstillingen analytisk fra et retlighedsperspektiv. Herved opnås samtidigt, at miljøbeskyttelse og genopretning af miljøet kan fokusere på retssikkerhed ud fra tre perspektiver: (1) at borgerne ikke udsættes for uretmæssige indgreb fra myndighederne; (2) at sikre borgernes legitime brug af miljøet; og (3) at sikre den gældende lovgivning håndhæves. Afhandlingen indeholder ud over den teoretiske grundlægning en mere omfattende analyse af den gældende retsstilling, hvor der bl.a. medtages en mere omfattende analyse af, hvem der kan kræve erstatning og hvad der kan kræves erstattet ved miljøskader, samt hvornår miljømyndighederne kan ifalde ansvar.

Thorbjørn Sofsrud

Forsvarede den 19.11.1999 sin afhandling "Bestyrelsens beslutning og ansvar – spørgsmål til bedømmelse af bestyrelsesmedlemmers erstatningsansvar".

Handlingen blev ledet af: Dekan, professor Vagn Greve.

Officielle opponenter var: Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen, KU og professor, dr.jur. Viggo Hagstrøm, Universitetet i Oslo.

Afhandlingen har været bedømt af et udvalg bestående af: Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen, KU, professor, dr.jur. Viggo Hagstrøm, Universitetet i Oslo og advokat, dr.jur. Jan Schans Christensen.

Graden blev konfereret den 16.12.1999.

Selvbiografi

Født 1959 i København. Eksamen: Juridisk kandidatexamen i 1986 Københavns Universitet. Nuværende stilling

og ansættelsessted: Advokat, Advokatfirmaet Poul Schmith i København.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen opstiller en model for den erstatningsretlige bedømmelse af bestyrelsesmedlemmerne i aktie- og anpartsselskaber. Modellen kan også tænkes anvendt på ledelsesorganer i andre typer af selskaber.

Afhandlingen bygger på den grundlæggende antagelse, at der ikke i lovgivningen er sket – og næppe heller kan ske – en udtømmende og entydig beskrivelse af de materielle kriterier for, hvornår bestyrelsen handler ansvarspladrende. Ansvarsbedømmelsen vil derfor ofte være forbundet med et betydeligt retsskabende element. Dette fører til, at der er behov for en ansvarsmodel, der i højere grad tager sigte på at beskrive kravene til den proces, hvormed der træffes afgørelse om ansvar, end resultatet af ansvarsbedømmelsen. Det er på denne baggrund afhandlingens formål at tilvejebringe et analytisk hjælpemiddel til at identificere spørgsmålet for domstolens retsskabende virksomhed – den værdimæssige stillingtagen. Ved således at standardisere temaet for den værdimæssige stillingtagen skabes et grundlag for større kontinuitet i ansvarsbedømmelsen.

Som genstand for ansvarsbedømmelsen udpeges bestyrelsens beslutning, og med støtte i den generelle beslutningsteori opstilles tre fokuspunkter for den ansvarsmæssige bedømmelse af bestyrelsens beslutning; hvilke krav skal stilles til bestyrelsens valg af interessesubjekt, samt dens information og kvalifikationer. Fokuspunkterne afspejler de grundlæggende elementer i enhver beslutning, nemlig målet for beslutningen og de erkendelsesmæssige forudsætninger for valget af en blandt flere handlemuligheder til opnåelse af dette mål.

Det fremhæves, at kravet til det enkelte bestyrelsesmedlems information og kvalifikationer må bedømmes under hensyn til, at bestyrelsens beslutning træffes som kollegialt organ.

Ansvarsmodellen konfronteres med den hidtidige beskrivelse af culpereglen samt en række ansvarssituationer, der har eller kan forventes at komme til på bedømmelse ved domstolene.

Docent Peter Mortensen

Forsvarede den 18.6.1999 sin afhandling "Landbrugsforpagtning – misligholdelse af parternes hovedforpligtelser".

Forsvaret blev ledet af: Dekan, professor Vagn Greve.

Officielle opponenter var: Professor, dr.jur. Bo von Eyben, KU og Professor, dr.jur. Halfdan Krag Jespersen, Aarhus Universitet.

Afhandlingen har været bedømt af et udvalg bestående af: Professor, dr.jur. Bo von Eyben, KU, professor, dr.jur. Joseph Lookofsky, KU og professor, dr.jur. Halfdan Krag Jespersen, Aarhus Universitet.

Graden blev konfereret den 30.8.1999.

Selvbiografi

Født 1966 i Helsingør. Eksamen: Cand.jur. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Docent, Det Retsvidenskabelige Institut C, Det Juridiske Fakultet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omhandler de centrale regler om forpagtning af landbrugsjord: Jordejerens pligt til at stille brugen af jorden til forpagterens disposition og til at vedligeholde ejen-

dommen, forpagterens pligt til at betale forpagtningsafgiften samt misligholdelse af disse forpligtelser. Desuden gennemgås af en række almindelige tingslejeretlige grundsatninger vedrørende leje af løsøre, hus og husrum m.v. samt af lejelovens regler – navnlig om vedligeholdelse og misligholdelse.

Afhandlingen består af tre teser:

1. Det er muligt – på grundlag af almindelige obligationsretlige regler – at opstille en almindelig tingslejeret, som grundlæggende gælder for alle aftaler om brug mod vederlag, herunder aftaler om forpagtning af landbrugsjord.

2. Forpagtere af landbrugsjord er afhængige af forpagtningsaftalens indhold og fortsatte beståen. Bl.a. på grund af miljølovgivningens krav om rådighed over et bestemt areal til udbringning af husdyrgødning vil et ophør af en forpagtningsaftale kunne bevirke alvorlige konsekvenser for en landbrugsbedrift, idet miljøkravene i så fald ikke opfyldes. Der synes derfor at være behov for at beskytte forpagternes interesser bedre, f.eks. gennem lovgivning eller ved udarbejdelse af et sæt almindelige betingelser.

3. For at undgå konflikter og uforudsete kontraktsforløb, synes der at være behov for en præcisering af retsstillingen om forpagtning af landbrugsjord.

Afhandlingen dokumenterer, at tese nr. 1 og 3 er holdbare, hvorimod det ikke på de undersøgte områder – ejerens og forpagterens hovedforpligtelser – har kunnet påvises, at der eksisterer det i tese nr. 2 formodede beskyttelsesbehov.

Blandt afhandlingens hovedkonklusioner er, at der bør udarbejdes nye standardforpagtningskontrakter og/eller et sæt almindelige betingelser om landbrugsforpagtning.

Doctores medicinae

Læge Henrik Ullits Andersen

Forsvarede den 22.4.1999 sin afhandling "The role of the target organ in cytokine-mediated β -cell destruction. Possible relevance for the pathogenesis of insulin dependent diabetes mellitus".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, professor, dr.med. Niels Juel Christensen.

Officielle opponenter var: Afdelingsleder, dr.med. Karsten Buschard og lektor, dr.med. Vagn Bonnevie-Nielsen. Graden blev konfereret den 26.4.1999.

Selvbiografi

Født i Helsingør. Eksamen: Cand.med. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Rerservelæge, Medicinsk Afdeling E KAS Herlev.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen består af syv tidligere publicerede artikler og en sammenfattende redegørelse. Arbejdet er udført på Steno Diabetes Center, Gentofte, i 1991-1996 under min ansættelse som kandidatstipendiat fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet og fra Juvenile Diabetes Foundation International, USA.

Tidligere undersøgelser har vist, at cytokinet interleukin-1 β (IL-1 β) er selektivt cytotoxisk over for β -celler i isolerede Langerhanske øer. Det eksperimentelle arbejde i denne disputats omfatter funktionelle studier af isolerede Langerhanske øer fra nyfødte rotteunger eksponeret for IL-1 β , samt undersøgelse af protein ekspressionen i rotteøer vha. to-dimensionel (2-D) gel elektroforese.

I litteraturen om patogenesen af autoimmune endokrinopater er det generelt antaget, at destruktion af målorganet kun afhænger af aktiviteten af de immunologiske effektorceller, og at målorganet derfor er en passiv tilskuer til dens egen destruktion. Disputatsens eksperimentelle del søger derfor at klarlægge om ændring af β -cellens aktivitet og genetiske baggrund påvirker følsomheden overfor cytokiner IL-1 β .

I oversigten diskuteres det endvidere, om der for autoimmune thyroidea- og binyresygdomme i litteraturen er evidens for, at målcellens respons kan spille en rolle ved cytokinpåvirkning.

Disputatsens eksperimentelle arbejde og litteraturgen- nemgang resulterede i fig. konklusioner:

1) Cytokinens skadelige virkning på β -cellernes funktion og morfologi skyldes delvist, men ikke udelukkende, dannelse af det frie radikal nitrogen oxid (NO).

De fleste undersøgelser har i de seneste år fokuseret på NO's rolle som mediator af cytokinens virkninger på β -celler. Det er blevet tiltagende klart, at selvom NO er en vigtig mediator af cytokinens skadelige virkninger på β -cellernes funktion, må der eksistere andre mediatorer.

2) β -cellen er ikke en passiv tilskuer til sin egen destruktion. Ligesom i enhver anden celletype, inducerer cytokiner et kapløb mellem beskyttende og skadelige mekanismer. I β -cellen induceres fortrinsvis skadelige mekanismer, hvilket medfører cellens død.

Flere undersøgelser har vist, at β -cellens forsvarsapparat i form af enzymene Mn superoxid dismutase, catalase og glutathion peroxidase er mindre effektivt end i andre væv. Imidlertid viser den IL-1 β -medierede induktion af forsvarsenzymet i sorte β -celler, at β -cellen ikke er en passiv tilskuer til dens egen ødelæggelse.

3) Følsomheden af β -cellen overfor cytokin-medieret hæmning af insulinsekretion og celleskade bliver påvirket af genetiske, metaboliske og farmakologiske faktorer.

Undersøgelser tyder på, at β -cellers følsomhed for IL-1 β er under genetisk kontrol i indavlede rottestammer. Analogt hermed kan tilbøjeligheden til at udvikle IDDM tænkes at være påvirket af genetisk betingede forskelle i β -cellens følsomhed for IL-1 β og andre cytokiner. *In vitro* undersøgelser tyder endvidere på, at β -cellens forsvar mod cytokiner kan påvirkes af farmakologiske og metaboliske faktorer.

4) IL-1 β ændrer ekspressionen af et antal β -celle proteiner på 2-D geler, hvilket antyder, at disse proteiner kunne spille en afgørende rolle ved cytokinens signaltransduktion, øernes forsvar mod cytokinpåvirkning og den senere celledestruktion.

Analyse af proteiner, hvis ekspressionsniveau på 2-D geler bliver ændret under IL-1 β -påvirkning, har indtil videre resulteret i identifikationen af to proteiner, mortalin og galectin-3, som i andre væv har vigtige roller i forbindelse med celledød og overlevelse.

Afhandlingens hovedkonklusion er derfor, at β -cellens aktivitet og genetiske baggrund har indflydelse på dens følsomhed for cytokinens skadelige virkninger *in vitro* såvel som *in vivo*. Epitelceller i thyroidea og binyre kan være udsat for de samme cytokiner som β -celler uden at celleskade opstår. Dette antyder, at epitelceller i thyroidea og binyre har et mere effektivt cellulært forsvar mod cytokiner end β -celler, hvilket kunne bidrage til cytokinens begrænsede betydning som effektormolekyler i patogenesen af autoimmune endokrinopater i thyroidea og binyre.

IDDM kunne derfor tænkes at opstå, fordi β -cellens forsvarmekanismer mod cytokiner og andre immunologiske mediatorer er beskedne, dvs. at β -cellen dør, fordi den er en β -celle.

B.Sc., ph.d. Carolyn F. Deacon

Forsvarede den 20.8.1999 sin afhandling "Glucagon-Like Peptide-1: Metabolism and Therapeutic Potential".

Handlingen blev ledet af: Lektor, dr.med. Jørn Hounsgaard.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Hans Ørskov og professor, dr.med. Oluf Borbye Pedersen.

Graden blev konfereret den 25.8.1999.

Selvbiografi

Født i Bristol, England. Eksamen: B.Sc. i 1979, University of Sheffield. Ph.d. i 1983, University of Sheffield. Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor på Medicinsk-Fysiologisk Institut, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Glukagon-lignende peptid-1 (GLP-1) er et tarmhormon, som øger insulin- og hæmmer glukagonsekretionen og det påvirker således blodglukosekoncentrationen. På grund af dets effekter på blodsukkeret, er der stor interesse for muligheden for anvendelse af GLP-1 i diabetesbehandling. Formålet med arbejdet var at undersøge metaboliseringen af GLP-1, og at evaluere hvordan viden om dets metaboliske stabilitet kan bidrage til en behandling af diabetisk hypoglykæmi.

Et følsomt og akkurat analysesystem blev udviklet og brugt til at undersøge *in vitro* nedbrydningen af GLP-1 i plasma. Hormonets stabilitet *in vivo* blev undersøgt hos raske mennesker og diabetikere (efter s.c. injektion eller i.v. infusion), samt i bedøvede grise. GLP-1-immunoreaktivt stof blev isoleret fra humane tyktarme og karakteriseret ved masse- og sekvensanalyse. Stabiliteten af syntetiske GLP-1 analoger blev undersøgt *in vitro* og i bedøvede grise, og deres effekter blev vurderet *in vitro* ved receptor bindingsstudier og ved forsøg med isolerede perfunderede pancreas. Effekten af en dipeptidyl peptidase IV (DPP IV) hæmmer på GLP-1's nedbrydning blev undersøgt i bedøvede grise. Disse fik også en kortvarig glukose infusion, således at de biologiske effekter på insulinsekretionen kunne måles.

Det blev fundet, at GLP-1 bliver nedbrudt meget hurtigt *in vitro* samt *in vivo*, og at enzymet DPP IV er det vigtigste for denne proces. Den DPP IV-medierede nedbrydning resulterer i en kort plasma halveringstid for biologisk aktivt GLP-1 på kun 1 min. Nedbrydningen fører til dannelse af en metabolit, som har vist sig at være en GLP-1 receptor-antagonist. GLP-1 er lagret som intakt peptid, og metabolitten kan ikke påvises i tarmekstrakter, men hos fastende raske mennesker, består den totale GLP-1 plasmaimmunoreaktivitet af 40% metabolit. Igangværende studier har vist, at halvdelen af nyligt secerneret GLP-1 bliver nedbrudt, måske allerede ved passagen ad de lokale kapillærer. Det blev også fundet, at nyrerne er vigtige for elimineringen af både intakt GLP-1 og metabolitten.

GLP-1's ustabilitet *in vivo* har stor betydning for en potentiel udvikling af hormonet til diabetesbehandling. Efter eksogen GLP-1 indgift, cirkulerer metabolitten i 2-3 gange højere koncentrationer end intakt GLP-1. Peptidets korte halveringstid påvirker varigheden af dets virkning, som

måske også er påvirket af en eventuelt ophobning af den antagonistiske metabolit. Viden om GLP-1's nedbrydning betyder, at der er mulighed for at påvirke denne og derigennem forbedre peptidets farmakokinetiske profil. Arbejdet viste, at stabiliteten af GLP-1 kan forbedres; DPP IV-resistente GLP-1 analoger har biologisk aktivitet og er stabile *in vitro*, og de har en længere halveringstid *in vivo* end GLP-1 selv. En hæmning af DPP IV forbedrer også stabiliteten af GLP-1 *in vivo* og øger af denne grund GLP-1's biologiske aktivitet. Det konkluderes, at indgreb over for GLP-1 metabolismen kan danne basis for udvikling af klinisk anvendelige diabetesbehandlingsmidler. Denne konklusion støttes af resultater fra nyere studier, som viser at resistente GLP-1 analoger og DPP IV hæmmere begge kan forbedre glukosetolerancen i dyremodeller.

Dette arbejde blev støttet af Novo Nordisk A/S, den Europæiske Forening og det Sundhedsvidenskabelige

Læge Jette Lautrup Frederiksen

Forsvarede den 12.8.1999 sin afhandling "A prospective study of acute optic neuritis: clinical, MRI, CSF, neurophysiological, and HLA findings".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Per Soelberg Sørensen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Henrik Lund-Andersen og professor, dr.med. Carsten Thomsen.

Graden blev konfereret den 19.8.1999.

Selvbiografi

Født i Greve. Eksamen: Cand.med. i 1986, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Neurologisk Afdeling, KAS Glostrup.

Disputatsarbejdet

Disputatsarbejdet er udført på neurologisk afdeling på KAS Gentofte og KAS Glostrup. Opticusneuritis (ON) er ofte debutsymptom ved multipel sclerose (MS). For at undersøge naturhistorien af akut ON blev øjenlæger og neurologer fra Storkøbenhavn regelmæssigt opfordret til konsekutivt at henvise patienter med akut ON. I løbet af 80 måneder er 283 patienter under 60 år inkluderet og systematisk undersøgt: klinisk, biokemisk, synsfysiologisk og med parakliniske metoder. Andre årsager til akut ON bortset fra klinisk sikker MS (CDMS) blev udelukket ved ekstensiv screening af blod.

Patienter med unilateral papillitis og retrobulbær neuritis kan betragtes under et. Den sjældne bilaterale form af ON havde lidt andre karakteristika paraklinisk. Studiet påviste en subtil form for akut ON med normal synsstyrke. Ved synsfunktionsundersøgelser blev et eller flere abnorme resultater hyppigt påvist i det klinisk uafficerede modsidige øje. Ved akut monosymptomatisk ON (AMON) fandtes signifikant sammenhæng mellem forekomsten af oligoklonale bånd i cerebrospinalvæsken og abnorm cerebral MR-scanning uden og med Gadolinium-DTPA. Kun en lille del af læsionerne viste kontrastopladning, tydende på variation i læsionernes aktivitet og på at udviklingen af den demyeliniserende sygdom er begyndt før symptomdebut. Ved debut af AMON havde kun 21% af patienterne både normal cerebral MR scanning og normale visuelle evokerede potentialer (EP) fra klinisk uafficerede øje, somatosensoriske EP og biotesiometri. Resultaterne tyder på, at AMON ofte er første manifestation af MS. AMON er sandsynligvis en heterogen sygdom, idet patienter med normal cerebral MR

scanning ikke viste øget forekomst af vævstypen HLA-DR15. De supplementære metoder giver en tidligere og mere sikker diagnose af MS samt bedre muligheder for at monitorere sygdomsudviklingen. Ved et års opfølgning af ubehandlede patienter var et unormalt paraklinisk fund ved debut af AMON en risikofaktor for udvikling af CDMS.

De opnåede resultater hos en stor, repræsentativ gruppe af patienter med ON tyder på, at AMON kan betragtes som en model for tidlig MS, hvor debutdatoen kan tidsfæstes nøjagtigt. En undergruppe af AMON må dog stadig karakteriseres om idiopatisk ON. Associationen mellem ON og MS gør tæt samarbejde mellem oftalmologer og neurologer tilrådeligt.

Læge Kurt Fuursted

Forsvarede den 29.4.1999 sin afhandling "Postantibiotic effect *in vitro*".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, professor, dr.med. Jens Ole Nielsen.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Ernø Gutschik og professor, dr.med. Niels Højby.

Af tilhørerne opponerede: Læge, ph.d. Niels Nørskov-Lauritsen, Århus.

Graden blev konfereret den 14.5.1999.

Selvbiografi

Eksamen: Cand.med. i 1982, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, Aarhus Kommunehospital.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen (APMIS 1999; 107 (suppl. 90) består af syv tidligere publicerede originalarbejder samt en sammenfattende oversigt. Arbejdet er udført på Statens Serum Institut: 1984-1987 på klinisk mikrobiologisk regionalafdeling, Odense Universitetshospital, 1990-1994 på mykobakterieafdelingen samt 1994-1997 på mikrobiologisk udviklingsafdeling.

Postantibiotisk effekt (PAE) er en antibakteriel effekt, som manifesterer sig som en forøgelse af den bakterielle lagfase efter en kortvarig antibiotikavirkning. PAE undersøges ved at bestemme bakterievæksten, efter at den antibakterielle virkning er fjernet ved inaktivering, vask eller fortynding.

Bakterievæksten bestemmes sædvanligvis ud fra kimtalsundersøgelser, men i et arbejde med langsomtvoksende mykobakterier fandtes et radiometrisk dyrkningssystem at give reproducerbare og sammenlignelige resultater. PAE er påvist over for de fleste antibakterielle midler, som er undersøgt inklusiv desinfektionsmidler. Dette blev demonstreret for klorhexidin, kloramin, iodofor, fenoxyetanol og mandel-mælkesyre. Længden af PAE afhænger af antibiotikumkoncentrationen og varigheden af eksponeringstiden optil et vist maksimum svarende til en antibiotikaeksposering på 5-10 ' mindste inhiberende koncentration (MIC) i 1-2 timer. Ved at kombinere flere antibiotika er det muligt yderligere at forlænge PAE. En synergistisk forlængelse af PAE blev påvist for stammer af enterokokker og *Mycobacterium avium*.

Betydningen af forskellige dyrkningsbetingelser i vækstfasen på PAE blev undersøgt ved at variere temperaturen, pH, ilttensionen samt saltkoncentrationen. Især en høj saltkoncentration, men også en ændring i pH i vækstmediet havde en udtalt effekt på længden af PAE. Disse data kan

bidrage til forståelsen bag PAE, som formodes at være en reversibel subletal beskadigelse af bakterien. Ud over at have en forlænget lagfase er antibiotikavirkede bakterier karakteriseret ved en ændret følsomhed over for en tidsafhængig drabseffekt samt ved ændringer i virulensfaktorer. Det blev således vist, at ciprofloxacinpåvirkede *Staphylococcus aureus* var hyperfølsomme overfor ciprofloxacin i den postantibiotiske vækstfase.

Endvidere fandtes antibiotikavirkede pneumokokker at være mindre virulente i en murin peritonitismodel. Disse resultater er diskuteret i relation til antibiotikabehandlingsregimer som en potentiel klinisk konsekvens af PAE.

Læge, ph.d. Robert Gniadecki

Forsvarede den 26.2.1999 sin afhandling "Influence of 1,25-dihydroxy-vitamin D₃ and vitamin D₃ analogs on keratinocyte growth and differentiation".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Hans Chr. Wulf.

Officielle opponenter var: Cand.scient., dr.med. Ian Ahnfeldt-Rønne og lektor, overlæge, dr.med. Ole Baadsgaard.

Graden blev konfereret den 11.3.1999.

Selvbiografi

Født i Wroclaw, Polen. Eksamen: Cand.med. i 1995, Warszawas Universitet, Polen. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Dermatologisk Afdeling, Bispebjerg hospital.

Disputatsarbejdet

D vitamin og D vitamins analoger har været anvendt til behandling af psoriasis idet de hæmmer den patologisk forhøjede vækst af epidermale celler. Egne præliminære undersøgelser viste, at D vitamin fremkaldte epidermal hyperplasi i hårløse mus. Denne observation var interessant, idet den viste, at D vitaminer også kan stimulere celle-vækst i særlige situationer. Formålet med denne afhandling var at undersøge denne stimulatoriske effekt og at karakterisere de faktorer, som modulerer D vitamins effekt på keratinocytvækst. Initialt blev effekten af 1,25(OH)₂D₃ og en række af potente, lavkalcemiske D vitamin analoger (MC 1288, MC 1301, KH 1060, fremstillet på Løvens Kemiske Fabrik) undersøgt i hårløse mus. Topikal påføring af disse substanser stimulerede proliferation af epidermale celler og fremkaldte epidermal hyperplasi. Effekten af D vitaminer var afhængig af D vitamin-receptor aktivering. Mekanismerne bag D vitaminernes vækstregulering blev også undersøgt i keratinocyt cellekultur. Høje 1,25(OH)₂D₃ koncentrationer fremkaldte væksthæmning, hvorimod lave koncentrationer af dette hormon stimulerede vækst af subkonfluente differentierede celler. Epidermal vækstfaktor (EGF), "transforming growth factor α" (TGFα), samt interleukinerne 1, 6, og 8 fremmede væksthæmning forårsaget af D vitaminer. Desuden, D vitamin, udover den velkendte direkte modulation af gentranskription via D vitamin receptoren, også kunne aktivere de signalveje som er karakteristiske for peptid hormoner og cytokiner: Src kinase, kompleks dannelse proteiner mellem signal proteiner Shc, Grb2, og Sos, kinase Raf og mitogen-activated protein kinase (MAPK). Arbejdet er udført i perioden 1991-1997 på dermatologisk forskningsafdeling, Løvens Kemiske Fabrik samt på dermatologiske afdelinger ved Rigshospitalet og Bispebjerg hospital. Projektet nydt støtte fra Haensch's

Fond, Løvens Kemiske Fabriks Fond, Bangs Fond og Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd.

Overlæge Svend G. Hartling

Forsvarede den 11.6.1999 sin afhandling "Proinsulin in subjects with hyperglycaemia and in first degree relatives of patients with IDDM".

Handlingen blev ledet af: Lægelig direktør, lektor, dr.med. Jannik Hilsted.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Sten Madsbad og professor, dr.med. Jens Juul Holst.

Graden blev konfereret den 16.6.1999.

Selvbiografi

Født i Hellerup Lund Sogn. Eksamen: Cand.med. i 1981, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Medicinsk Afdeling F. og Hillerød Sygehus, Frederiksborg Amt.

Disputatsarbejdet

Disputatsen bygger på otte tidligere publicerede arbejder udført under ansættelser ved Niels Steensens Hospital (Steno Diabetes Center) fra 1984 til 1988 og fra 1991 til 1992.

Afhandlingen beskæftiger sig med måling af proinsulin og de problemer, der er knyttet hertil. Insulin dannes sammen med C-peptid ved konvertering af proinsulin i beta-cellerne i pancreas. Da proinsulin findes i meget små mængder i serum og da C-peptid og insulin nemt krydsreagerer, bliver måling af proinsulin en udfordring. Efter at have etableret en pålidelig og let udførlig målemetode, er forholdene ved forskellige kliniske situationer undersøgt.

Det har i mange år været kendt at type 2 diabetes var ledsaget af forhøjede proinsulinniveauer i serum. Første del af arbejderne beskæftiger sig med teorien om at det forhøjede niveau opstår på baggrund af det høje blodglucose. Studier hos normal personer og andre diabetes typer synes ikke entydigt at støtte denne forklaring. I de sygdomstilstande hvor proinsulin er forhøjet synes der, at være en tilgrundliggende defekt til stede.

For at belyse om et lignende mønster kunne findes hos slægtninge til patienter med type 1 diabetes, men som i øvrigt var fuldstændig raske, blev forskellige grupper af første grads slægtninge undersøgt. Undersøgelserne viste overraskende, at raske slægtninge havde højere proinsulinniveauer end normal personer uden diabetes i familien. Dette kunne dække over en familiær tilbøjelighed eller en pådraget defekt, som hos det ene familiemedlem havde ført til diabetes, mens det hos et andet havde ført til et forandret beta-celle sekretionsmønster, men uden ledsagende sygdomstegn. Disse mulige forklaringer er forsøgt belyst ved forskellige populationsstudier. Mest sandsynligt er, at en udløsende begivenhed er en nødvendig betingelse for den forhøjede proinsulin koncentration i serum der ses hos nogle familiemedlemmer. Proinsulinniveauerne blev også undersøgt longitudinelt og her blev en mindre gruppe slægtninge fulgt indtil de selv udviklede diabetes mellitus. Disse slægtninge udviste proinsulin koncentrationsstigninger indenfor de sidste seks måneder før diabetes diagnosen. Umiddelbart kunne dette fund ikke anvendes prognostisk for risikoen for at udvikle diabetes mellitus.

Læge Merete Hædersdal

Forsvarede den 19.11.1999 sin afhandling "Cutaneous side

effects from laser treatment of the skin: Skin cancer, scars, wounds, pigmentary changes and purpura".

Handlingen blev ledet af: Overlæge, dr.med. Ole Baadsgaard.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Peter Bjerling, overlæge, dr.med. Tonny Karlsmark og professor, dr.med. Torkil Menné.

Graden blev konfereret den 8.12.1999.

Selvbiografi

Født i Randers. Eksamen: Cand.med. i 1993, Københavns Universitet. Ph.d. i 1997, Københavns Universitet; "Dermatological side effects from copper vapor and argon laser treatment: The importance of antiinflammatory drugs, ultraviolet irradiation, and skin pigmentation". Nuværende stilling og ansættelsessted: Reservelæge, Dermatologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Laserbehandling, som anvendes med stigende hyppighed indenfor dermatologien, er en potent behandlingsform, som potentielt kan resultere i bivirkninger.

Det overordnede formål med disputatsarbejdet var at øge den eksisterende viden om dermatologiske bivirkninger efter laserbehandling med argon laser, kobber damp laser, og pulseret farvestof laser. Disse 3 lasertyper repræsenterer den tekniske udvikling, der er sket indenfor laserbehandling af vaskulære hudlæsioner gennem de seneste år.

Undersøgelserne fokuserer på patient- og hudlæsionskarakteristika (hudpigmentering, rødme og epidermal tykkelse) samt på betydningen af UV eksponering før og efter laserbehandling. UV- aspektet er inddraget, fordi vaskulære læsioner hyppigt er lokaliseret i ansigtet og derfor har mulighed for at blive udsat for soleksponeering i forbindelse med laserbehandling. Yderligere er der foretaget en individuel risikovurdering med henblik på at forbedre den præoperative information til patienter, der skal laserbehandles. De laserinducerede bivirkninger blev vurderet ved kliniske, histologiske og biokemiske undersøgelser, ved hudreflektansmålinger, optisk profilometri samt ved ultralydsmålinger. I afhandlingen anvendes "bivirkninger" både om midlertidige og permanente hudlæsioner som purpura, sår, teksturændringer, ar, pigmentforandringer og spinocellulær hudcancer. I studierne indgik hårløse, let pigmenterede hr/hr C3H/Tif mus, hårløse, albino hr/hr MORO/Ibm mus, frivillige, raske forsøgspersoner og børn med portvinsmærker. Afhandling repræsenterer således en systematisk og eksperimentel indfaldsvinkel til at vurdere kutane bivirkninger efter laserbehandling af huden.

Argon laser (AL) og kobber damp laser (CVL): Resultaterne fra AL og CVL beskrives samlet, idet disse lasertyper er kontinuerte / kvasikontinuerte lasere, som ikke opfylder kravene til selektiv fototermolyse, der i dag anses for at være den mest selektive måde at destruere kutane kar. Hos frivillige forsøgspersoner med forskellig konstitutionel hudpigmentering afgang fremkomsten af laser-inducerede ar og pigmentforandringer af den præoperative pigmenteringsgrad, ligesom risikoen for at inducere bivirkninger steg med tiltagende hudpigmentering. Der fandtes signifikante korrelationer mellem den præoperative hudpigmenteringsgrad og de klinisk evaluerede pigmentforandringer og arvævsdannelse 1, 2, og 6 måneder efter laserbehandling. Pigmentforandringerne blev induceret ved lavere intensitetsniveauer end arvævsdannelse. Der kunne ikke påvises

nogen forskel mellem AL og CVL med hensyn til risikoen for at inducere disse bivirkninger.

I hårløse, albino hr/hr MORO/Ibm mus betød stigende epidermal tykkelse, at størrelsen af CVL-inducerede sår og ar blev reduceret. Der kunne påvises signifikante, negative korrelationer mellem den præoperative epidermale tykkelse og de CVL-inducerede hudreaktioner.

I hårløse, let pigmenterede hr/hr C3H/Tif mus fandtes, at CVL behandling i sig selv inducerede en stigning i hudens pigmenteringsgrad, bedømt ved non-invasiv, semikvantitativ teknik. Gentagne postoperative bestrålinger med simuleret sollys øgede pigmenteringen yderligere i såvel den laserbehandlede hud som i den omkringliggende ikke-laserbehandlede hud. I forhold til de ubestrålede kontrolgrupper var der en tendens til, at størrelsen på de CVL-inducerede sår og ar blev forøget, når UV bestrålinger blev givet forud for laserbehandlingen. Derimod resulterede postoperative UV bestrålinger i mindre sår med forlænget helingstid, hvilket kan afspejle en dyb, kontraheret hudskade. Graden af histologisk bedømt fibrose og frekvensen af klinisk arvævsdannelse med øget konsistens var forøget i de postoperative UV bestrålede grupper, bedømt i forhold til tilsvarende kontrolgrupper. Med det forbehold at resultaterne kan overføres fra dyreeksperimentelle studier til patienter med vaskulære læsioner, støtter resultaterne nødvendigheden af at anvende solbeskyttelse forud for og efter laserbehandling. En behandling med CVL havde i sig selv ikke et malignt potentiale. Den UV-inducerede fotokarcinogenese var forsinket, når CVL behandling i høj intensitet blev givet forud for bestrålinger med simuleret sollys.

Pulseret dye laser (PDL): Resultaterne fra PDL behandling beskrives særskilt, da PDL er den eneste lasertype i denne afhandling, som opfylder kravene til selektiv fototermolyse. Variationer i præoperative epidermal tykkelse var uden betydning for fremkomsten af postoperativ purpura og postoperative pigmentforandringer hos frivillige, raske forsøgspersoner med lys hud. Derimod kunne den præoperative pigmenteringsgrad og de anvendte laserdoser associeres med graden af de laser-inducerede sår, pigment- og teksturforandringer hos frivillige, raske forsøgspersoner med varierende konstitutionel hudpigmentering. Pigmentforandringerne blev induceret ved lavere dosisniveauer end teksturforandringerne, hvilket tyder på, at pigmentforandringer efter PDL behandling er det første tegn på, at bivirkningsgrænsen er nået. De laser-inducerede pigment- og teksturforandringer aftog i løbet af den postoperative observationsperiode, hvorfor der er en større risiko for at observere bivirkninger 3 måneder efter laserbehandling end 6 måneder efter behandling. Hudreflektansmålinger dokumenterede, at den laserinducerede hyperpigmentering aftog i løbet af den postoperative observationsperiode. Optisk profilometri og ultralydsmålinger dokumenterede derimod en progressiv remodelering af såvel overfladekontur som hudtykkelse i op til 6 måneder efter laserbehandling.

Betydningen af præoperativ hudrødme for fremkomsten af bivirkninger blev undersøgt på frivillige, raske forsøgspersoner, hvor påsmøring af nikotinsyre gjorde huden rød. Det blev fundet, at laserdosis, hudpigmentering og hudrødme var signifikante risikofaktorer for at inducere klinisk synlige bivirkninger. Desuden fandtes, at forekomsten af sår, pigmentforandringer og teksturforandringer var højere i nikotinsyre-rød hud end i den tilsvarende normale hud. Med hensyn til risikovurdering stilles der spørgsmål ved, om nikotinsyre-modellen overestimerer betydningen af

præoperativ hudrødme, idet det ikke var muligt at udpege præoperativ hudrødme som en potentiel risikofaktor i behandlingen af portvinsmærker. Her var tendensen, at den præoperative hudrødme korrelerede med de laser-inducerede konturforandringer, objektiviseret ved optisk profilometri, hvorimod der ikke var nogen sammenhæng mellem hudrødme og graden af laser-induceret hyperpigmentering, bedømt ved hudreflektansmålinger. Det konkluderes, at nikotinsyremodellen ikke er optimal. Den er dog i øjeblikket den bedst tilgængelige humane model til eksperimentelle undersøgelser af vaskulære læsioner.

Hos børn med makulære portvinsmærker dokumenterede hudreflektansmålinger en subklinisk stigning i hudpigmentering efter PDL behandling, ligesom optisk profilometri påviste en postoperativ subklinisk affladning af hudens overfladerelief. Bortset fra hudreflektans er de noninvasive, objektive parametre i den kliniske situation tidskrævende. Optisk profilometri og ultralydsmålinger er derimod velegnede til forskningsmæssigt at objektivisere og forfine beskrivelsen af laser-inducerede bivirkninger.

Laserbehandlinger på frivillige, raske forsøgspersoner med varierende konstitutionel hudpigmentering dokumenterede, at PDL inducerer mindre sår dannelse (1 uge efter laserbehandling) end både AL og CVL samt mindre teksturforandringer (6 måneder postoperativt) end AL, hvorimod der ikke kunne påvises nogen forskel mellem de 3 lasertyper med hensyn til fremkomsten af pigmentforandringer 6 måneder efter laserbehandling.

Som led i at karakterisere og sammenligne forskellige lasertyper vil det være relevant at operere med et benefit/risk begreb, idet det overordnede behandlingsresultat afhænger af både den kliniske effekt samt af forekomsten af bivirkninger.

Afdelingslæge Claus K. Høgdall

Forsvarede den 29.1.1999 sin afhandling "Human tetranectin: methodological and clinical studies".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Bent Ottesen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Johannes Bock og docent, ph.d. Thorkild C. Bøg-Hansen.

Graden blev konfereret den 4.2.1999.

Selvbiografi

Født i Fredericia. Eksamen: Cand.med. i 1982, Odense Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Gynækologisk Klinik, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen består af 11 publicerede artikler og en sammenfattende redegørelse. Undersøgelserne er udført i årene 1989- 1993 som kandidatstipendiat ved Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut.

Tetranectin (TN), medvirker i proteolysen ved at fremme omdannelsen af plasminogen til plasmin. For at bestemme den diagnostiske og prognostiske værdi af TN undersøgte ændringer af TN koncentrationen i blod og væv hos patienter med sygdomme, hvor man kan forvente en øget proteolyse.

Der blev fremstillet 5 hybridom cellelinier, der producerer monoklonale antistoffer. Epitope studier fremlægges og diskuteres. Antistofferne er anvendelige i studier omhandlende TN's struktur, funktion, klinisk betydning og immunhistokemisk lokalisering.

Hverken TN eller cancerantigen 125 (CA125) kunne skelne tilstrækkelig sikkert mellem benigne og maligne ovarie tumorer. TN fandtes at supplere CA125, således at sensitiviteten og specificiteten blev øget, når begge markører blev anvendt i en matematisk formel. Ved primær ovariecancer fandtes en lav TN at korrelere med en dårlig prognose, idet patienter med en lav TN koncentration havde signifikant kortere overlevelse end tilsvarende patienter med en høj TN. Der fandtes en negativ korrelation mellem plasma TN og graden af ekstracellulær farvning for TN i tumorerne. En kraftig ekstracellulær TN farvning korrelerede signifikant med en kortere overlevelse. Hos patienter i kemoterapi for ovariecancer fandtes et fald i TN 3-6 måneder før klinisk recidiv. TN bør derfor inkluderes i undersøgelser, hvor tumormarkører bruges til at kontrollere, om ovariecancer patienter udvikler recidiv.

Lav TN fandtes at være en stærk uafhængig prognostisk faktor for kort overlevelse hos patienter med metastaserende brystcancer.

Hos koloncancer patienter med Dukes' stadium A og C var det ikke muligt at påvise en signifikant prognostisk funktion af TN. Hos patienter med Dukes stadium B og D fandtes en lav TN værdi signifikant korreleret med kort overlevelse. I en Cox analyse fandtes Dukes' stadie-inddeling at være den stærkeste variabel efterfulgt af TN.

TN fandtes at være et stabilt protein i både serum og plasma, upåvirkelig af forskelle i prøvebehandling. En lille reduktion af TN fandtes hos patienter med underlivsbetændelse. Reduktionen var lille og uden betydning sammenlignet med de meget lave TN koncentrationer hos patienter med ovariecancer.

Det konkluderes at TN koncentrationen varierer ved kræft. Ved fremtidige screeningsundersøgelser for ovariecancer bør man inkludere TN i et panel af serum markører. TN i blod eller væv er en lovende prognostisk faktor hos patienter med ovariecancer, kolorektal cancer og metastaserende brystcancer, og bør derfor inkluderes i fremtidige kliniske studier af cancer patienters prognose.

Overlæge Jens Otto Jarlöv

Forsvarede den 4.6.1999 sin afhandling "Phenotypic Characteristics of Coagulase-Negative Staphylococci: Typing and Antibiotic Susceptibility".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Jens Ole Nielsen.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Bente Gahrn-Hansen og professor, dr.med. Peter Skinhøj.

Graden blev konfereret den 16.6.1999.

Selvbiografi

Født i Hellerup. Eksamen: Cand.med. i 1982, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, KAS Herlev.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen består af otte tidligere publicerede arbejder samt en sammenfatning. Det videnskabelige arbejde er udført under ansættelser ved Statens Serum Institut, Sektor for Mikrobiologi og Klinisk Mikrobiologisk Afdeling ved Hvidovre Hospital og Rigshospitalet.

Afhandlingen beskæftiger sig med koagulase-negative stafylokokker (CoNS), som tilhører den normale flora på hud og slimhinder. Disse bakterier, specielt *Staphylococcus epidermidis*, kan give infektioner hos immunsvækkende in-

divider, specielt patienter med plasticfremmedlegemer, såsom centrale venekatetre (CVK) og kunstige hjerteklapper. Fund af CoNS i patient-prøvemateriale fra normalt sterile områder (blod, spinalvæske, peritonealdialysevæske, knoglevæv etc.) giver anledning til overvejelser om fundet er klinisk relevant eller insignifikant (evt. forurening). Gentagne fund af den samme CoNS-undertype i relevant prøvemateriale hos samme patient taler for, at fundet er klinisk betydningsfuldt. Undertypning af CoNS er derfor væsentlig i visse situationer. Endvidere er CoNS ofte særdeles resistente overfor antibiotika, hvorfor behandling af CoNS-infektioner kan være vanskelig.

Antibiotika-resistensforhold hos et stort antal danske CoNS-bloddyrknings-isolater er undersøgt. Stor geografisk variation er fundet. Meticillin-resistens, som altid indebærer resistens over for alle β -lactam antibiotika og ofte resistens over for andre antibiotikagrupper, fandtes hyppigere hos patienter med CVK. I en undersøgelse fra Rigshospitalet fandtes endvidere en positiv korrelation mellem forbrug af antibiotika og fremkomsten af antibiotikaresistens hos CoNS.

I afhandlingen er i øvrigt fokuseret på behandling af prøver med CoNS i det lokale klinisk mikrobiologiske laboratorium: 1) Et simpelt identifikationskit (Minibact-S) er udviklet. Ud over identifikation af de mest almindeligt forekommende CoNS arter, kan Minibact-S undertype *S. epidermidis*. 2) Et typningssystem til typning af *S. epidermidis* med anvendelse af lektiner er også udviklet. Lektintypning har en diskriminatorisk evne af samme størrelse som DNA-plasmid profil analyse ved typning af *S. epidermidis*. Flere kombinationer af typningssystemer er undersøgt. 3) Et stort antal metoder til detektion af meticillin-resistens er testet og en metode herefter anbefalet. 4) β -lactamase-produktion hos CoNS er undersøgt såvel kvantitativt som kvalitativt. CoNS producere generelt mindre β -lactamase end *Staphylococcus aureus*. β -lactamase-stabile penicilliner og cephalothins stabilitet overfor CoNS- β -lactamase er undersøgt. β -lactamase fra CoNS-stammer inaktiverer disse stoffer forskelligt.

På basis af disse studier og litteraturgennemgang gives forslag til, i hvilke tilfælde CoNS-isolater bør undersøges nærmere i det klinisk mikrobiologiske laboratorium, samt hvilke metoder der kunne anvendes.

Læge Ebbe Winther Jensen

Forsvarede den 5.3.1999 sin afhandling "Sympathetic activity and aging: relationship to smoking habits, physical fitness, blood volume, and intracellular signalling".

Afhandlingen blev ledet af: Lægelig direktør, dr.med. Jannik Hilsted.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Jens H. Henriksen og professor, dr.med. Michael Kjær.

Graden blev konfereret den 10.3.1999.

Selvbiografi

Født i Søborg. Eksamen: Cand.med. i 1989, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reserveslæge på Endokrinologisk Afsnit, Medicinsk Afdeling E, Herlev Sygehus.

Disputatsarbejdet

Arbejderne bag disputatsen har primært haft til formål at undersøge årsagen til en med alderen stigende aktivitet i det sympatiske nervesystem vurderet ud fra måling af plasma noradrenalin-koncentrationen.

Det påvises, at plasma noradrenaliniveauet primært er højere hos ældre rygere, måske som kompensation til et generelt lavere blodtryk i denne population. Herudover synes en del af variationen i plasma noradrenaliniveauet at kunne forklares ud fra forskelle i det totale blodvolumen. I modsætning til tidligere resultater, påvises det ligeledes at plasma noradrenalin responset under arbejde i højere grad end alderen er bestemt af den individuelle fysiske formåen.

For første gang påvises det ligeledes, at den transvaskulære transport af albumin er højere hos langtidsrygere end hos ældre ikke-rygere og unge rygere såvel som ikke-rygere. Den højere transvaskulære albumin transport hos langtidsrygere er ikke forbundet med øget udskillelse af albumin i urinen, som det ses hos diabetikere.

Cand.med. Henrik Veimer Jensen

Forsvarede den 15.1.1999 sin afhandling "Litiumbehandling af manio-depressiv sygdom. To eksempler på behandlingsregimer med forskellig serum litiumkoncentrationskurve".

Afhandlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Ralf Hemmingsen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Kim Brøsen og professor, dr.med. Per Vestergaard.

Graden blev konfereret den 26.1.1999.

Selvbiografi

Født i Aalborg. Eksamen: Cand.med. i 1983, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Psykiatrisk Klinik, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen belyser betydningen af serum litiumkoncentrationskurvens form under litiumbehandling af manio-depressiv sygdom ved sammenligning af forebyggende virkning, bivirkninger og hjerne litiumkoncentration hos patienter i daglig eller hver anden dags litiumbehandling.

Afhandlingen omfatter seks tidligere publicerede arbejder, et ikke tidligere publiceret arbejde og en sammenfattende redegørelse. De undersøgelser, der ligger til grund for afhandlingen, er foretaget under min ansættelse i Frederiksberg Hospitals psykiatriske afdeling D i nært samarbejde med Neuropsykiatrisk Laboratorium, Rigshospitalet.

Undersøgelsernes formål var at vurdere dels, om serum litiumkoncentrationen blot med regelmæssige mellemrum skal op over et vist niveau for, at der opnås forebyggende virkning, og dels, om en regelmæssig nedsættelse af serum litiumkoncentrationen mindsker litium-relaterede bivirkninger.

Dette blev undersøgt ved at udstrække doseringsintervallet fra 1 til 2 døgn, mens 12-timers serum litiumkoncentrationen blev holdt uændret, hvorved opnås, at serum litiumkoncentrationskurven, inklusive peak-koncentrationen, forbliver uændret i det første døgn efter litiumindtagelse, dvs., at serum litiumkoncentrationen er i klinisk virksomt niveau, mens serum litiumkoncentrationen i det andet døgn efter litiumindtagelse er betydeligt lavere. Ved omlægningen af behandlingsregimet var det nødvendigt at øge den enkelte dosis af litiumkarbonat med ca. 50% dvs. den totale dosis blev nedsat med ca. 30%.

Undersøgelsen omfattede 50 patienter med manio-depressiv sygdom, og risikoen for manio-depressiv tilbagefald var 3 gange større under hver anden dags litiumbehandling i forhold til daglig behandling.

Koncentrationen af litium i hjernen 12 timer efter litiumindtagelse målt ved ⁷Li-magnetisk resonansspektroskopi var tilsyneladende uafhængig af daglig og hver anden dags litiumbehandling, men korrelerede signifikant med 12-timers serum litium koncentrationen, hvilket tyder på, at ved ens 12-timers serum litiumkoncentrationer er 12-timers hjerne litiumkoncentrationen ens under de to behandlingsregimer. Den 3-fold øgede risiko for manio-depressiv tilbagefald under hver anden dags regimet synes således ikke at være betinget af forskel i 12-timers hjerne litiumkoncentration, men kunne være relateret til en lavere hjernelitiumkoncentration i det andet døgn efter litiumindtagelse, tydende på enten, at hjerne litiumkoncentrationen ikke må falde under en vis nedre grænse eller, at hjerne litiumkoncentrationen hyppigere end hver anden dag skal op over et vist niveau for, at der opnås forebyggende virkning.

Med hensyn til litium-relaterede bivirkninger medførte ændringen til hver anden dags litiumbehandling en lille, men signifikant nedsættelse af serum TSH niveauet, men påvirkede ikke andre thyroideaftandsparametre. Der var ingen forskel mellem daglig og hver anden dags litiumbehandling med hensyn til kliniske bivirkninger bedømt på grundlag af scoringer på UKU's bivirkningsskala, legemsvægt eller nyrepåvirkning vurderet ud fra urinudskillelse af albumin og transferrin.

Det konkluderes, at serum litiumkoncentrationen hyppigere end hver anden dag skal op over et vist niveau for, at der opnås forebyggende virkning mod faser af manio-depressiv sygdom samt, at regelmæssig nedsættelse af serum litiumkoncentrationen hver andet døgn ikke medfører klinisk betydelige mindskning af litium-relaterede bivirkninger. Det ser derfor ud til, at litiumbehandling af manio-depressiv sygdom skal følge et dagligt behandlingsregime, og litium-relaterede bivirkninger mindskes ved at nedsætte 12-timers serum litiumkoncentrationen til det laveste niveau, der er forenelig med bevaret forebyggende virkning.

Afdelingslæge Rigmor Jensen

Forsvarede den 26.2.1999 sin afhandling "Pathophysiological mechanisms of tension-type headache. A review of epidemiological and experimental studies".

Afhandlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Gudrun Boysen.

Officielle opponenter var: Professor Jean Schoenen og professor, dr.med. Christian Krarup.

Graden blev konfereret den 4.3.1999.

Selvbiografi

Født i Hyllested. Eksamen: Cand.med. i 1981, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Neurologisk Afdeling N, Københavns Amts Sygehus i Glostrup.

Disputatsarbejdet

Arbejdet er udført på Afdelingen for Befolkningsundersøgelser på Københavns Amts Sygehus i Glostrup og på neurologisk afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte på baggrund af professor, overlæge, dr.med. Jes Olesens initiativ, uvurderlige vejledning og støtte. Det omfatter en epidemiologisk og en klinisk undersøgelse af de muskulære faktorerets betydning ved hovedpine af spændingstype. Med en livstidsprævalens på 78%, månedlig forekomst hos 30% og kronisk, dvs., daglig eller næsten daglig tilstedeværelse hos 3% af den voksne danske befolkning, er ho-

vedpine af spændingstype langt den mest udbredte hovedpinesygdom. Selvom hovedpinen er en mild og banal foreteelse hos de fleste, er de personer, der lider af hyppig og svær hovedpine, ofte betydeligt invaliderede heraf. De samfundsmæssige og menneskelige omkostninger herved er betragtelige, men alligevel er de tilgrundliggende sygdomsmekanismer stort set ukendte, og en specifik behandling og forebyggelse er derfor ikke mulig. I den internationale hovedpineklassifikation fra 1988 foreligger der operationelle kliniske kriterier for denne type hovedpine, og der er foreslået en underopdeling af patienterne for nærmere at afklare sygdomsmekanismerne. To undergrupper er defineret, en undergruppe med øget ømhed i de perikranielle muskler bedømt ved manuel palpation eller trykalgometer, eller øget EMG-aktivitet samt en anden undergruppe uden abnorm ømhed eller øget EMG aktivitet. Den videnskabelige baggrund for denne opdeling var imidlertid ikke tilstede i 1988, og en analyse af disse faktorer var derfor nødvendig. En befolkningsgruppe på 1000 personer mellem 25 og 64 år blev tilfældigt udtrukket fra CPR-registeret, og af disse blev 735 personer interviewet og klinisk undersøgt på Afdelingen for Befolkningsundersøgelser i Glostrup.

Undersøgelsen viste, at kvinder generelt var mere ømme i den perikranielle muskulatur og havde lavere smertetærskler end mænd. Yngre personer var mere ømme og havde lavere smertetærskler end ældre. Personer, der led af hyppig spændingshovedpine, var betydeligt mere ømme end de, der ikke led af hovedpine, og graden af ømhed steg markant med stigende hovedpinefrekvens. Der var ingen relation mellem ømhed og forekomst eller frekvens af migræne. Kun personer med kronisk spændingshovedpine havde forhøjet hvile-EMG aktivitet i de perikranielle muskler. I et efterfølgende klinisk studie blev 30 patienter med hyppig spændingshovedpine undersøgt i og udenfor et spontant hovedpineanfald, og 58 patienter blev undersøgt på en hovedpinefri dag før og efter et langvarigt tonisk sammenbid. Undersøgelserne viste, at ømhed kan forudgå hovedpinefasen, og at muskulære faktorer kan være en medvirkende faktor til denne type hovedpine. På baggrund af de udførte undersøgelser, og nyere smertestudier fra litteraturen er mulige sygdomsmekanismer diskuteret. Øget forekomst af smertefulde stimuli fra den perikranielle muskulatur kan igangsætte en ændring i smertesignalopfattelsen i rygmarven. Disse ændringer kan have en selvforstærkende effekt, så smerten vedvarer, selvom det perifere input fra musklerne normaliseres, dvs. smertetilstanden bliver kronisk og meget sværere at behandle. Disse muskulære smertemekanismer menes at være af betydning for overgangen fra den episodiske til den kroniske hovedpine, og en behandlingsmæssig indsats bør derfor koncentrerer om at forebygge denne udvikling. De aktuelle studier danner et vigtigt grundlag for fremtidige patofysiologiske studier af denne meget udbredte hovedpinelidelse.

Cand.med. Lone G.M. Jørgensen

Forsvarede den 15.1.1999 sin afhandling "Neuron specific enolase in small cell lung cancer Clinical and biochemical evaluation".

Afhandlingen blev leder af: Professor, dr.med. Jørgen Rygaard.

Officielle opponenter var: Avdelingsoverlege, med.dr. Sverre Sörenson, Norge, professor, dr.med. Bent Nørsgaard-Pedersen og professor, dr.med. Per Kragh Andersen.

Graden blev konfereret den 26.1.1999.

Selvbiografi

Født i Tønder. Eksamen: Cand.med. i 1984, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Konstitueret administrerende overlæge, Klinisk Kemisk Afdeling, Horsens.

Disputatsarbejdet

Ideen til disputatsarbejdet blev til under min ansættelse ved onkologisk afdeling, Finseninstitutet inspireret af professor Heine Høi Hansen, Finsencentret, Rigshospitalet, og det aktive forskningsmiljø ved Finseninstitutet. Hovedformålet med arbejdet var at undersøge den kliniske betydning af tumor markøren neuron specifik enolase (NSE) ved småcellet lungecancer (SCLC), at sammenligne den med kendte betydende variable og kandidat markører samt at evaluere betydningen af forskellige biokemiske analytiske principper betydning for den diagnostiske sensitivitet og specificitet.

Doktorafhandlingen, "Neuron specific enolase in small cell lung cancer. Clinical and biochemical evaluation" omfatter syv arbejder publiceret i internationale tidsskrifter og en sammenfattende redegørelse. Den kliniske del af arbejdet udgår fra onkologisk afdeling, Finsen Centret, Rigshospitalet, og den biokemiske del fra Klinisk biokemisk afdeling, Hvidovre Hospital. Dele af arbejdet blev udført i samarbejde med andre centre ved Bispebjerg Hospital, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet, Hospital de Cruces, Barcaldo og Hospital N.S. Sonsoles, Avila, Spanien, St. Ann's Hospice, Manchester, Wythenshawe Hospital, Manchester, St James's Universitets Hospital, Leeds, og Sct Bartholomew's Hospital, London, UK, Universitets Hospitalet Dijkzigt, Rotterdam, Holland, Institut for lungesygdomme, Warszawa, Polen og Jules Bordet Institutet, Bruxelles, Belgien.

Tumormarkører (TMs) er substanser med særlig relation til forskellige cancerformer. I gennem de sidste 40 år har TMs undergået en stor udvikling med hensyn til påvisning og anvendelse, og mange er nu klinisk anerkendte. Primær lungecancer klassificeres efter morfologiske kriterier. Ofte inddeles de i grupperne SCLC og non-SCLC svarende til kliniske forskelle. Neuroendokrine træk er bl.a. hyppig ved SCLC, hvilket har øget interessen for neuroendokrine TMs ved SCLC herunder NSE i blod og tumorvæv.

NSE i blodet havde høj expressivitet ved en stor fraktion af patienterne med SCLC på diagnosetidspunktet. Serum NSE havde den samme prognostiske værdi som de accepterede prognostiske faktorer performans status og sygdomsstadie. Baseret på disse tre variable etableredes et nyt prognostisk indeks. Begrænset sygdomsstadie var stadig væsentligst for responstype. Serum NSE og sygdomsstadie på diagnosetidspunktet var korrelerede, og S-NSE målinger under behandling var brugbar som additiv sygdomsmarkør. Af to analysemetoder (RIA vs. DELFIA) havde DELFIA metoden størst sensitivitet og reproducerbarhed. For praktiske formål var de to metoder konverterbare.

Lektor, dr.odont. Inger Kjær

Forsvarede den 29.4.1999 sin afhandling "Neuro-Osteology. Developmental interrelationships between nerve tissue and hard tissue in the human body axis".

Afhandlingen blev ledet af: Dekan, professor, med.dr. Hans Hultborn.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Flemming Melsen og professor, dr.med. Niels Tommerup.

Graden blev konfereret den 15.6.1999.

Selvbiografi

Født på Frederiksberg. Eksamen: Cand.odont. i 1964, Københavns Tandlægehøjskole. Specialtandlæge i ortodonti 1975. Dr.odont. i 1982, Københavns Tandlægehøjskole. Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor ved Odontologisk Institut og prodekan ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen er baseret på 33 tidligere publicerede arbejder og en sammenfattende reviewartikel trykt i "Crit Rev Oral Biol Med" 1998; 9: 224-44. Arbejderne er udført i en 10-års periode under ansættelse på Odontologisk Institut, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, København, i samarbejde hovedsagelig med Patologiafdelingen på H:S Hvidovre Hospital, Centralsygehuset i Esbjerg og Hospital for Sick Children, Edinburgh.

Formålet med arbejdet har været at belyse ætiologiske baggrunde for forskellige komplekse udviklingsforstyrrelser i kropsaksen hos børn med medfødte misdannelser for derigennem at forbedre diagnostik og behandling.

I forbindelse med rekvireret autopsi er kropsaksen først undersøgt under normale prænatale forhold. Dernæst er de samme strukturer i kropsaksen kortlagt hos grupper af fostre med forskellige neuropatologiske afvigelser (holoprosencefali, anencefali, myelomeningocele) og hos grupper af fostre med forskellige genotypeafvigelser (trisomi 18, 21 og 13 samt triploidi). Der er specielt fokuseret på malformationer af vertebrae og sella turcica/hypofyse samt på ansigtsmalformationer. Der er anvendt radiologiske, histologiske og immunhistokemiske metoder. Det påvises, at der er sammenhæng mellem udvikling af det ossøse væv og centralnervesystemet (CNS) og mellem det ossøse væv og det perifere nervesystem (PNS). Disputatsen introducerer hermed en ny medicinsk disciplin i grænseområdet mellem neurologi og osteologi. Fagområdet benævnes Neuroosteologi. Sammenhængen mellem nervevævet og knoglevævet udvikling tilskrives notochordens funktion både på den ossøse kropsakse og på CNS. Det påvises, at kropsaksen er malformeret i forskellige regioner (felter) ved forskellige genotyper.

Resultaterne fra de prænatale undersøgelser er fulgt op på postnatale materiale, hovedsagelig i samarbejde med H:S Rigshospitalets neuroradiologiske afdeling, H:S Rigshospitalets afdeling for vækst og reproduktion og Københavns Amts Tandklinik for Multihandicappede.

Ved holoprosencefali, myelomeningocele og Downs syndrom påvises ved radiologiske metoder, at afvigelser i de hårde væv kan forklares ud fra de tidligere omtalte prænatale fund. Forskelligartede afvigelser i sella turcica-regionen og i tandsystem/kæbeskelet demonstrerer ætiologiske baggrunde for visse malformationer i disse komplekse udviklingsforstyrrelser.

Kraniets udvikling (inklusive tændernes) skal således ses i sammenhæng ikke blot med columna vertebralis' udvikling, men også med udviklingen af CNS og PNS.

Læge Kim Kristensen

Forsvarede den 25.6.1999 sin afhandling "Haemophilus influenzae type b. Epidemiology of invasive disease, antimicrobial resistance of clinical isolates, and response to a conjugate vaccine in selected risk group".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Peter Skinhøj.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Oluf Schiøtz og professor, dr.med. Niels Høiby.

Graden blev konfereret den 1.7.1999.

Selvbiografi

Født i København. Eksamen: Cand.med. i 1976, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Pædiatrisk Klinik II, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Haemophilus influenzae type b (Hib) er en væsentlig årsag til invasive infektioner hos børn såsom meningitis, epiglottitis, arthritis, cellulitis og pneumoni. Effektive vacciner mod Hib er nu tilgængelige. Med henblik på indførelse af vaccination mod Hib gennemførtes en retrospektiv undersøgelse af Hib infektioners epidemiologi i Danmark. Over en to års periode identificeredes 226 tilfælde af invasiv Hib infektion hos 225 børn svarende til en incidens på 40 tilfælde per 100.000 børn under fem år per år. I oversigten sættes resultaterne af denne undersøgelse i relation epidemiologien af invasiv Hib infektion i andre populationer, og årsager til de meget store forskelle hvad angår incidens, aldersfordeling og sygdomsmanifestation diskuteres.

For at forbedre overvågningen af invasive Hib infektioner i Danmark etableredes prospektiv landsdækkende indsamling af invasive Hib isolater. Dette muliggjorde opdateret kortlægning af resistensforhold. Blandt 137 stammer fandtes syv, alle betalactamase producerende, at være resistente overfor ampicillin. Resistens overfor kloramfenikol, rifampicin eller nyere cephalosporiner blev ikke påvist.

I oversigten beskrives udviklingen af Hib vacciner, og vigtige forskelle hvad angår immunogenicitet og beskyttende effekt omtales kort.

Der redegøres for udvikling og evaluering af en metode (ELISA) til måling af antistoffer mod Hib kapselpolysakkarid. Endvidere redegøres for egne undersøgelser af en protein konjugeret Hib vaccines immunogenicitet hos tre grupper af børn med øget infektionstendens. Hos splenektomerede børn over fire år fandtes vaccinen efter en injektion at inducere et højt antistofsvær. Børn med recidiverende pneumoni fandtes før vaccination, at have signifikant mindre IgG antistof mod Hib kapselpolysakkarid end en aldersmatchet rask kontrolgruppe. Efter en vaccination fandtes hos disse børn et signifikant øget IgM respons. Disse fund tolkedes som udtryk for reduceret evne til at stimulere antistofproducerende celler via slimhinder. Hos præmature børn fandtes efter to vaccinationer givet i alderen to og fire måneder, at responset var afhængigt af gestationsalder. således havde børn med gestationsalder > 30 uger et antistofsvær, som var sammenligneligt med mature børns, mens børn med lavere gestationsalder havde et væsentlig reduceret respons. Efter tre vaccinationer var der ingen forskel mellem grupperne. I oversigten gennemgås litteraturen vedrørende Hib vaccination af patienter med øget infektionstendens, og egne resultater sættes i relation hertil.

Læge Lars Køber

Forsvarede den 4.6.1999 sin afhandling "Left ventricular systolic function after acute myocardial infarction: Prognostic importance, relation to congestive heart failure and as a target for intervention".

Afhandlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Gorm Jensen.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Niels Gadsbøll og professor, dr.med. Torben Haghfelt. Graden blev konfereret den 16.6.1999.

Selvbiografi

Født i Mariestad, Sverige. Eksamen: Cand.med. i 1985, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge Kardiologisk Afdeling P, KAS Gentofte.

Disputatsarbejdet

Denne disputats er en oversigt på baggrund af 7 tidligere publicerede artikler, som omhandler prognose mht. død ved akut myokardieinfarkt (AMI). Artiklerne samt afhandlingen beskriver 6676 konsekutivt indlagte patienter med AMI på 27 danske afdelinger gennem en 2-årig periode (1990-92).

Patienterne blev undersøgt som led i screening eller deltagelse i en danske multicenterundersøgelse: TRAndolapril Cardiac Evaluation (TRACE). På de 27 deltagende afdelinger blev alle patienter med et enzymverificeret AMI undersøgt ekkokardiografisk for at vurdere venstre ventrikels systoliske funktion, samt fik registreret tidligere sygdomme, medicinsk behandling, samt komplikationer under indlæggelsen. Patienter, som havde nedsat venstre ventrikelfunktion, blev randomiseret til enten placebo eller ACE-inhibitoren trandolapril, hvis de opfyldte in- og eksklusionskriterier, samt indvilligede i at deltage. Patienterne blev alle fulgt i op til 6 år mht. død.

I disputatsen er redegjort for betydningen af ekkokardiografi som prognostisk markør ved AMI, samt relationen til klinisk hjerteinsufficiens samt variable, som alder og køn. Den ekkokardiografiske undersøgelse var vellykket til at udvælge de patienter, som havde gavn af ACE-inhibitor beh., og det er redegjort for betydningen af konsekutive screening og inklusion.

Afdelingslæge Ebbe Langholz

Forsvarede den 5.11.1999 sin afhandling "Ulcerative colitis. An epidemiological observational study based on a regional inception cohort, with special reference to disease course and prognosis".

Afhandlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Flemming Bendtsen.

Officielle opponenter var: Docent, med.dr. Anders Ekbohm og centerchef, dr.med. Olaf Bonnevie.

Graden blev konfereret den 9.12.1999.

Selvbiografi

Født på Præstø. Eksamen: Lægevidenskabelig embedseksamen i 1985, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Medicinsk Afdeling F, Københavns Amts Sygehus i Gentofte.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af 5 tidligere offentliggjorte artikler og en sammenfattende redegørelse udgående fra medicinsk gastroenterologisk afdeling C, Københavns amts sygehus i Herlev. Den beskriver resultater fra en populationsbaseret kohorteundersøgelse af patienter med colitis ulcerosa (UC) fulgt fra diagnose i op til 25 år med konstante behandlingsprincipper. Undersøgelsen omfatter mere end 98 % af alle nydiagnosticerede patienter i Sjællandsdelen af Københavns amt i perioden 1962-1987.

Incidensen af UC var stabil i perioden, $8,1/10^5$ indbyggere med en støt stigende prævalens. Incidensen steg blandt mænd omkring 1970. Siden da var incidensraterne ens for mænd og kvinder. Ud fra incidens- og prævalensstallene estimeres, at der årligt diagnosticeres ca. 450 nye tilfælde, og at der i 1987 var ca. 8200 UC-patienter i Danmark.

Den hyppigste sygdomslokalisering ved diagnose var proctosigmoiditis; 40 % af disse patienter vil få en større udbredelse trods behandling. Ved multivariat analyse fandtes nyopståede symptomer på diagnosetidspunktet i form af abdominalsmerter og diaré at betyde en øget risiko for progression.

Risikoen for operation afhænger af sygdomslokaliseringen ved diagnose. Fem år efter diagnose var operationsfrekvensen 30 % blandt patienter med pancolitis, 20 % hos patienter med dele af colon afficeret og 10 % blandt patienter med proctitis ved diagnose. Ved multivariat analyse fandtes følgende symptombillede at indikere høj risiko for kolektomi: dårlig almentilstand, feber, lavt serum-albumin, pus i afføringen samt diaré.

Sygdommen er intermitterende aktiv hos 90 %. Kontinuerlig sygdomsaktivitet forekommer praktisk taget ikke 2-3 år efter diagnosen. Halvdelen af patienterne vil på et givet tidspunkt være i remission. Sygdomsmønstret er stabilt og er influeret af det hidtidige forløb. Det er ved Markov analyse til en vis grad muligt at forudsige forløbet ud fra viden om sygdomsaktiviteten i det foregående år.

Der fandtes ingen øget mortalitet udover de første måneder efter diagnose. Risikoen for kolorektal cancer var ikke øget i kohorten. Der blev fundet 6 tilfælde mod forventet 6.6. Fundet kan ikke retfærdiggøre et overvågningsprogram med regelmæssig koloskopi. Årsagerne til den gode prognose kan være forbedret kirurgi og pleje samt konstant medicinsk behandling. 90 % af patienterne i den arbejdsdygtige alder var fuldt arbejdsdygtige. 1,5 % var uarbejdsdygtige på grund af UC.

Forløbet af UC hos børn adskiller sig ikke fra voksnes, selvom sygdommen er mere udbredt på diagnosetidspunktet. Der fandtes ingen væksthæmning.

Undersøgelsen viser, at selvom UC er årsag til nogen morbiditet især i de første år efter diagnose, har de fleste patienter en normal arbejdsdygtighed. UC bør derfor ikke influere på en patients erhvervsansættelse eller pensionsvilkår.

Arbejdet har været støttet af "Aage Louis-Hansens Mindefond", "Direktør Emil C Hertz og hustru Inger Hertz's Fond" og "Puljen til fremme af klinisk forskning", Københavns Universitet.

Færdiggørelse og trykning af disputatsoversigt har været støttet af en bevilling fra Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd og et legat fra Lægernes Forsikringsforening af 1891.

Læge Michael Langemark

Forsvarede den 4.6.1999 sin afhandling "Chronic tension-type headache. Clinical studies of central and peripheral mechanisms".

Afhandlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Gudrun Boysen.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Peer Tfelt-Hansen og afdelingslæge, dr.med. Birthe Krogh Rasmussen.

Graden blev konfereret den 15.6.1999.

Selvbiografi

Født på Frederiksberg. Eksamen: Cand.med. i 1981, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Neurologisk Afdeling, Hillerød Sygehus.

Disputatsarbejdet

Den væsentligste del af det arbejde, der ligger til grund for afhandlingen, er udført under forfatterens ansættelse på Neurologisk afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte 1985-1989. Doktorafhandlingen består af 7 artikler og en sammenfattende redegørelse.

I en gruppe patienter med kronisk hovedpine af spændingstype (chronic tension-type headache) har forfatteren systematisk undersøgt perikraniel muskelømhed og smertetærskler for tryk, perikraniel muskelblodgennemstrømning, smertetærskler for termiske stimuli på hoved og ekstremiteter samt nociceptiv fleksions refleks ved stimulation af *nervus suralis*. Derudover er spinalvæskens indhold af det opioide peptid Met-enkephalin bestemt, og eksperimentel påvirkning af det opioide system med Naloxon undersøgt. Forfatteren har tillige prospektivt registreret kliniske karakteristika hos 148 patienter med kronisk spændingshovedpine.

Det kliniske forløb af hovedpinepatienternes sygehistorie afslørede stor variation. Hos hovedpinepatienterne fandtes normal blodgennemstrømning i *musculus temporalis* i hvile og under funktion. Der påvist øget smertefølsomhed for tryk perikranielt, og smertetærsklen for termisk stimulation fandtes universelt nedsat. Tærsklen for nociceptiv fleksions refleks fandtes ligeledes nedsat. Det spontane indhold af Met-enkephalin i spinalvæsken fandtes øget i forhold til kontroller. Endelig fandtes mu-opioid blokade ved naloxon-indgift ikke at ændre hovedpinen.

Tidligere fremsatte teorier om iskæmisk smerte som patogenetisk faktor ved kronisk spændingshovedpine har således ikke kunnet bekræftes. Derimod er der fundet tegn til centrale forstyrrelser, der går ud over hovedets innervationsområde.

Læge, ph.d. Ole Rintek Madsen

Forsvarede den 3.12.1999 sin afhandling "Muscle strength and tissue composition in women as assessed by isokinetic dynamometry an dual energy X-ray absorptiometry. Experimental and clinical investigations within the field of rheumatology".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Klaus Ølgaard.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Michael Kjær og overlæge, dr.med. Jan Pødenphant.

Graden blev konfereret den 9.12.1999.

Selvbiografi

Født i Hellerup. Eksamen: Medicinsk embedseksamen i 1989, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge ved Medicinsk Klinik I, Medicinsk Center, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Disputatsen består af ti tidligere offentliggjorte artikler og en sammenfattende redegørelse. Arbejdet er udført ved Reumatologisk afdeling og Osteoporosecentret, Kommunehospitalet i København.

Ved isokinetic dynamometri bestemmes muskelstyrken

under veldefinerede forhold, hvor legemsdelen bevæges med en konstant hastighed (vinkelhastighed). Gentagne målinger af adskillige styrkeparametre over knæ, albue og ryg viste, at såvel korttids- som langtidsvariationen er så stor, at resultater fra enkeltpersoner bør fortolkes med stor varsomhed. Forudgående opvarmning havde ikke effekt på den præterede muskelstyrke.

Dual energy X-ray absorptiometry (DXA) er i dag den foretrukne metode til måling af knoglemasse og bløddels-sammensætning (fedt og ikkefedt). Metoden er baseret på detektion af svækningen af røntgenstråling efter transmission gennem kroppen. Præcisions-fejlen for helkropsmålinger på en Norland XR-26 scanner med dynamisk filtrering var mindre end 2%, noget højere for målinger på delregioner. Ved forsøg med pålægning af svinespæk kunne man påvise en høj akkuratess. Ortopædisk metal påvirkede estimeringen af knoglemasse og bløddels-sammensætning betydeligt. "High-density detection" var i nogen grad i stand til at kompensere for de af metallet inducerede fejlmaalinger. Ikkefedt (lean tissue mass) anvendes ofte som mål for muskelmassen. Muskelstyrken var langt mere påvirkelig end lean tissue mass af alder, inaktivitet og fysisk aktivitet.

Det er omdiskuteret hvilken type af fysisk aktivitet, der bør anbefales som profylakse mod osteoporose. Muskelstyrkens betydning for knoglemassen er uafklaret. Der blev fundet holdepunkter for eksistensen af en "site-specific" sammenhæng mellem knoglemasse og muskelstyrke. Knoglemassen syntes dog ikke at være påvirket af en øget muskelstyrke opnået ved træning under forhold uden vægtbelastning (svømning). Vægtbærende fysisk aktivitet (vægtløftning) var associeret med højere knoglemasse end repetitiv vægtbelastning (løb).

Overvægt er forbundet med en øget risiko for udvikling knæledsartrose og muligvis også hofteledsartrose. Tidligere undersøgelser har fokuseret på vægt og body mass index (BMI) som indikatorer for overvægt ved osteoartrose. Patienter med knæledsartrose havde ikke alene større vægt og BMI, men også større fedtprocent end patienter med hofteledsartrose. Kvinder med reumatoid artrit (RA) havde mindre quadricepsstyrke end raske kvinder, medens bløddels-sammensætningen var ens i de to grupper. Knoglemassen i column femoris og distale underarm var mindre hos kvinder med RA. En større frakturrisiko end forventet ud fra knoglemassen har ført til hypoteser om en ændret knoglekvalitet ved RA. Knoglekvaliteten ved RA bedømt ved kvantitativ ultralydskanning af hælknogle var signifikant mere kompromitteret end knoglemassen.

Den sammenfattende redegørelse gennemgår for det reumatologiske speciale relevante metodologiske og kliniske forskningsresultater vedrørende muskelstyrke og kropssammensætning bestemt med hhv. isokinetic dynamometri og DXA.

Læge Søren Mau

Forsvarede den 5.2.1999 sin afhandling "Effects of substance P on cellular signalling systems in the rat anterior pituitary".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Ole Siggaard-Andersen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. et.scient. Jens F. Rehfeld og professor, dr.med. Steen Gammeltoft.

Graden blev forsvaret den 10.2.1999.

Selvbiografi

Født i København. Eksamen: Cand.med. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Neurokirurgisk Afdeling NK 2091, Neurocentret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Det eksperimentelle arbejde, der ligger til grund for doktorafhandlingen, er udført under min ansættelse som kandidatstipendiat på Medicinsk-Fysiologisk Institut, Københavns Universitet. Disputatsen består af 8 artikler publiceret i internationale tidsskrifter samt en sammenfattende redegørelse.

Reguleringen af sekretion af hormoner fra hypofyseforlappens celler er ikke som tidligere antaget en simpel additiv mekanisme med en stimulerende og en inhiberende faktor, men udgør et komplekst pleiotropt system med flere sekretionsfremmende og hæmmende neuropeptider.

Flere iagttagelser gør, at peptidet substans P kan have en modulerende rolle på hypofyseniveau: 1. substans P immunoreaktivitet er lokaliseret til det perivaskulære rum i lamina externa eminentiae medianae i tæt kontakt med de portale kar, hvilket muliggør en transportvej til adenohipofysen. 2. receptoren for substans P er til stede på flere celle typer i hypofyseforlappen. 3. substans P immunoreaktivitet og mRNA kan påvises intracellulært ligeledes i flere cellesubtyper, hvilket sandsynliggør en autokrin/parakrin virkningsmekanisme.

Formålet med afhandlingen var at beskrive de biokemiske intracellulære signalsystemer i hypofyseceller, der er koblet til neuropeptidet substans P og dets receptor, for derved at skabe basis for en øget forståelse af peptid induceret hormoneksekretion fra rottens hypofyseforlap.

Inkubation af substans P med adenohipofyse-plasmamembraner eller cellekulturer beriget med laktotroper, somatotroper eller gonadotroper viste, at substans P aktiverer fosfolipase C ($\beta 1$) gennem interaktion med NK-1 receptoren (receptoren for substans P) via et pertussis toxin insensitivt G-protein foreneligt med en G_q/G_{11} subtype fra G_q familien af G-proteiner. Efterfølgende blev substans P's påvirkning af det bifurkerende signalsystem som opstår efter stimulation af fosfolipase C undersøgt og det kunne vises, at substans P stimulerer begge "ben" og således hæver intracellulær calcium og aktiverer protein kinase C isoenzymer. De enkelte komponenter i disse signalveje blev kortlagt og søgt manipuleret (køn- og aldersspecifikke virkninger). Integrationen på det biokemiske niveau af de multiple inputs en celle konstant modtager er af yderste vigtighed specielt i et pleiotropt system som kontrollen af adenohipofysens hormoneksekretion. Denne integration (cross talk) mellem kendte hormonfrigørende peptider (VIP, dopamin, melittin, TRH) og substans P blev derfor studeret og det kunne konkluderes, at der foregår en kraftig udveksling af information mellem klassiske signalsystemer (adenylat cyklase, fosfolipase A_2) og fosfolipase C i laktotroper.

Det synes på baggrund af de i afhandlingen præsenterede data godtgjort, at substans P udøver en direkte virkning på flere cellepopulationer i rottens adenohipofyse. Substans P benytter først og fremmest fosfolipase C signalsystemet koblet til NK-1 receptoren, men modtager såvel som afgiver inputs til andre signalsystemer. Substans P-medieret signaltransduktion synes associeret til sekretionen af prolaktin, da disse to parametre korrelerer tidsmæssigt; ligesom det kan konkluderes, at substans P's virkninger er

udtalt køns- og alders afhængige, hvilket gør peptidet til en interessant reproduktionsfysiologisk faktor.

Læge Jytte Bieber Nielsen

Forsvarede den 10.9.1999 sin afhandling "Rett syndrom, progredierende neurodegeneration eller neuronal udviklingsdefekt? Prævalens, klinik og patogenese".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Ralf Hemmingsen.

Officielle opponenter var: Professor, med.dr. Bengt Hagberg, overlæge, dr.med. Martin Balslev Jørgensen og lektor, overlæge, dr.med. Annette Gjerris.

Graden blev konfereret den 16.9.1999.

Selvbiografi

Født i København. Eksamen: Cand.scient. i biokemi i 1974, Københavns Universitet. Cand.med. i 1983, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Klinisk Genetisk Afdeling, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på tidligere publicerede originalarbejder og en sammenfattende oversigt.

Arbejdet blev påbegyndt under min ansættelse i 1986 som klinisk assistent ved J.F. Kennedy Institutets neuropædiatriske afdeling. Rett syndrom (RTT, MIM 312750) var på det tidspunkt en stort set ukendt sygdom, idet første internationale publikation var fra 1983. Min interesse blev vakt af et spørgeskema fra Sverige, hvor der skulle redegøres for forhold angående de danske patienter. Men disse var på det tidspunkt endnu ikke diagnosticerede.

Den følgende korte, kliniske beskrivelse af syndromet, er gengivet fra et resumé bragt i Ugeskrift for Læger forud for forsvarer i september 1999. De genetiske forhold heri er nu bekræftede (se slutnotat).

RTT ses kun hos piger. Ætiologien er ukendt, og i mangel på en diagnostisk markør er diagnosen baseret på kliniske kriterier. RTT betragtes som en genetisk sygdom, X-bunden dominant arvegang er sandsynlig, de fleste tilfælde er dog sporadiske. Ved den klassiske form for RTT ses efter 6-12 måneders tilsyneladende normal udvikling en karakteristisk sekvens af udviklingsstandsning, vigende hovedomfangskurve, ændret kontakt, færdighedstab, håndstereotypier og tiltagende bevægelseshæmning. Diagnosen kan tidligst stilles ved 2-5-års-alderen.

Bortset fra at opspore og diagnosticere patienterne har mit arbejde især været koncentreret om at finde patogenesen ved RTT. Frem til september 1999 er diagnosticeret 66 piger og kvinder. Prævalensen for klassisk RTT Øst for Storebælt har jeg fundet at være 1:13. 164 piger.

RTT blev i slutningen af 1980'erne anset for at være en progredierende sygdom med tegn på defekter i de monaminerge neurotransmittere, NT, og der var tillige både mistanke om mitokondriel dysfunktion og øget endorfinsyntese.

Ni patienter behandlede med perorale aminosyreforstadier til NT. Trods metabolitstigning i CSV, sås ingen klinisk effekt. Lave værdier af NT-metabolitter blev bekræftet, men kunne tolkes som værende sekundære til et nedsat antal synapser, idet en amerikansk neuropatolog i 1992 rapporterede om nedsat antal og længde af dendritter i forskellige kortikale regioner. En cerebral flow-undersøgelse (SPECT) af syv patienter havde forud for dette vist udpræget hypofrontalitet. Distributionen var som hos 1/2 år gamle børn. Cerebral udviklingsstandsning frem for pro-

gredierende sygdom blev derfor foreslået som årsag til RTT, hvilket også er den fremherskende opfattelse i dag. Forskellene i β -endorfinniveauer kunne vises hovedsageligt at skyldes forskelle mellem kontrolgrupperne.

Cerebral fosfat MR-spektroskopi af 4 patienter påviste ikke defekter i det cerebrale energistofskifte, og proton MR-spektroskopi gav normale værdier for laktat og N-acetylaspartat, NAA, en neuronmarkør. Tillige fandtes normal mitokondriemorfologi hos 2 patienter.

Patogenesen ved RTT antages at være en defekt cerebral vækstfaktor, aktiv i et begrænset tidsrum inden for de seks første levemåneder, resulterende i nedsat kortikal dendritdannelse. Tilbagegangen i de senere stadier anses for følge af den tidlige hjerneskade.

Den markante frontale hypoperfusion kan være en diagnostisk hjælp hos små piger med uafklaret udviklingsstandsning.

Tilføjelse:

30. september 1999 blev fra USA offentliggjort, at der i MeCP2-genet lokaliseret til Xq28 var fundet mutationer hos nogle patienter med RTT. Genet regulerer transkriptionen af andre gener og må således antages at være essentielt for den føtale cerebrale udvikling.

De danske patienter vil nu blive undersøgt for mutationer.

Læge Jørgen Olsen

Forsvarede den 29.1.1999 sin afhandling "Molecular Biology of Aminopeptidase N – Amino Acid Sequence, Gene Structure and Tissue-Specific Gene Regulation".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.odont. Erik Dabelsteen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Jens Peter Andersen og overlæge, dr.med. Jens Vuust.

Graden blev konfereret den 3.2.1999.

Selvbiografi

Født i Tårnby. Eksamen: Cand.med. i 1992, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor, Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik, Biokemisk Afdeling C, Panum Institut, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Arbejdet består af en sammenfattende oversigt, 7 publicerede originalarbejder og en publiceret oversigtsartikel.

Aminopeptidase N (APN) er en membranforankret metallopeptidase, som findes i stor mængde i tyndtarmscellernes mikrovillus membran. I tyndtarmen deltager APN i den sidste del af proteinfordøjelsen ved at fraspalte aminosyrer fra aminoterminalen af små peptider, der findes i tarmlumen. APN findes desuden i en lang række andre celler og væv som f.eks. leveren, uterus slimhinden og milten.

Det var formålet med foreliggende afhandling 1) at klonere og sekventere cDNA kodende for APN 2) at opnå viden om APN's struktur baseret på APN's primær struktur 3) at klonere APN genet og endeligt 4) funktionelt og strukturelt at karakterisere de genetiske elementer og tilhørende transkriptions faktorer, som regulerer APN genet.

Vha. standard molekylærbiologiske teknikker blev fuld længde human APN cDNA klonet og sekventeret. Det korresponderende mRNA koder for et 967 aminosyrer stort protein, som er forankret til membranen via en ukløvet signal sekvens. Aminosyrersekvensen indeholder en signatur

(HEXXH) som er kendt som et zinc bindings domæne. I det indledende APN cDNA klonings arbejde bemærkedes endvidere en homologi til en cytosolær aminopeptidase fra E.coli. Det er senere blevet klart at APN tilhører en såkaldt klan af metallopeptidaser. Indenfor denne klan kendes den tredimensionelle struktur af den bakterielle metalloprotease thermolysin. Dette inspirerede i nærværende arbejde til at sammenligne en APN sekundær struktur forudsigelse med den kendte struktur af thermolysin. Dette har ført til udarbejdelsen af en domænestruktur model for APN. I den foreslåede model består APN af 4 domæner, hvor de to centrale domæner korresponderer til domæne 1 og 2 af thermolysin.

Kloningen af APN genet samt analyse af dets regulatoriske regioner (ved DNase footprinting, EMSA og transfections forsøg med efterfølgende måling af reporter gen aktivitet) har vist, at to forskellige promotorer regulerer APN genet. De to promotorer er anordnet i tandem adskilt af en stor intron. Promoterer tættest på den protein-kodende del af APN genet er aktiv i epithelceller (den epithelielle promoter), mens den anden promoter som findes længere opstrøms er aktiv i f.eks. hæmatopoetiske celler (den myeloide promoter). Imellem de to promotorer findes en enhancer, som har en celletype afhængig aktivitet.

Analysen af APN genet har ført til en model for dets regulation, som kan forklare den brede vævsdistribution af APN.

Læge Helle Pappot

Forsvarede den 4.6.1999 sin afhandling "The plasminogen activation system in lung cancer – with special reference to the prognostic role in "non-small cell lung cancer".

Handlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Per Dombernowsky.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Sixtus Thorsen og professor, dr.med. Mikael Rørth.

Graden blev konfereret den 16.6.1999.

Selvbiografi

Født i Korsør. Eksamen: Cand.med. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Kursusreservelæge, Medicinsk Afdeling F, KAS Gentofte.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen drejer sig om den kliniske betydning af et proteolytisk enzym system ved lungekræft, specielt er undersøgt den prognostiske betydning af enzym systemets komponenter. Dette proteolytiske enzym system – plasminogen aktiveringssystemet – vides at være involveret i kræftcelle invasion og metastasering. Tilstedeværelsen af enzym systemets komponenter – aktivatører, inhibitorer og receptor – er tidligere demonstreret i forskellige kræfttyper, herunder ikke-småcellet lungekræft (NSCLC). Udover den prognostiske værdi af plasminogen aktiveringssystemets komponenter ved NSCLC er der i undersøgelsen fokuseret på forskelle/ligheder med hensyn til enzym systemet mellem NSCLC og småcellet lungekræft (SCLC), og mellem forskellige under typer af NSCLC.

Tilstedeværelsen og mængden af plasminogen aktiveringssystemets komponenter er primært undersøgt med kvantitative ELISA-teknikker i både vævsekstrakter og blodprodukter. Den prognostiske betydning af komponenterne er ikke tidligere undersøgt ved lungekræft og den kliniske betydning af receptoren, uPAR, er for første gang un-

dersøgt ved en kræftsygdom. Herudover demonstreres uPAR for første gang at være tilstede i blodplasma fra kræftpatienter.

PAI-1, plasminogen aktivator inhibitor type 1, er vist at være en statistisk uafhængig prognostisk markør ved pulmonalt adenocarcinom, en NSCLC undertype, og uPAR er vist at have prognostisk værdi ved planocellulært lungecarcinom.

uPAR er identificeret i plasma fra lungekræftpatienter og niveauerne af uPAR hos kræftpatienterne var signifikant forhøjede sammenlignet med raske kontrolpersoner.

De forskellige undertyper af NSCLC fandtes at adskille sig signifikant mht. niveauet af plasminogen aktiveringssystemets komponenter, ligeledes adskilte niveauet af p53 protein, et tumorsuppressorgen sig signifikant mellem disse undertyper. Også NSCLC og SCLC fandtes at adskille sig m.h.t. forekomsten af plasminogen aktiveringssystemets komponenter i både tumorekstrakter og blodplasma. Resultaterne tyder på at plasminogen aktiveringssystemets komponenter er involveret i og af klinisk betydning for lungekræft. De aktuelle fund kan ikke på nuværende tidspunkt anvendes klinisk, men observationen af den prognostiske betydning af plasminogen aktiveringssystemets komponenter ved NSCLC og variationen i mængden af disse komponenter ved SCLC og NSCLC har givet ny biologisk information om lungekræft. Hvis aktuelle forskningsprojekter vedrørende interaktion med plasminogen aktiveringssystemets komponenter med henblik på ny terapi giver positive resultater, er det ikke umuligt at sådan ny terapi vil kunne anvendes ved lungekræft.

Disputatsarbejdet er udført som et samarbejdsprojekt mellem Finsenlaboratoriet og onkologisk afdeling, Rigshospitalet, København.

Læge, ph.d. Jørgen Søberg Petersen

Forsvarede den 28.5.1999 sin afhandling "Interactions between furosemide and the renal sympathetic nerves".

Handlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Birger Hesse.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Frederik Andreasen og professor, dr.med. Jens. H. Henriksen.

Graden blev konfereret den 15.6.1999.

Selvbiografi

Født i Ålborg. Eksamen: Cand.med. i 1988, Københavns Universitet; Ph.d. (medicin) i 1992, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Funktionschef, Zealand Pharmaceuticals A/S.

Disputatsarbejdet

Doktorafhandlingen er en sammenfatning af ni hovedpublikationer og 28 støttepublikationer, herunder en række metodearbejder.

Undersøgelserne er udført under mine ansættelser som scholarstipendiat (1985) og kandidatstipendiat (1988-1990) ved Farmakologisk Institut, Københavns Universitet samt under min ansættelse som Research Fellow ved University of Iowa College of Medicine, Iowa, USA (1990-1993).

Den kompensatoriske stigning i den proksimale tubulære Na-reabsorption under akut furosemidinduceret volumendepletion er hæmmet i rotter med perifer sympatektomi. Kronisk bilateral denervation påvirkede ikke nyrefunktionen under kronisk furosemidbehandling. Aflastning af de sinoaortiske baroreceptorer udløste en refrigørelse

af adrenalin som er af afgørende betydning for opretholdelsen af et normalt blodtryk under akut furosemidinduceret volumendepletion. Det foreslås, at hæmning af adrenalinfrigørelsen delvist kan forklare den synergistiske antihypertensive effekt af ACE-hæmmere i forbindelse med furosemidbehandling. Furosemid udløste en hurtigtindsættende, volumen-uafhængig stigning i den efferente renale, sympatiske nerveaktivitet (ERSNA) og en senere indtrædende volumenafhængig stigning i ERSNA. Den volumenafhængige renale sympatikus-excitation er ophævet i rotter med bilateral vagotomi samt i rotter med sinoaortisk denervation. Dette tyder på, at vagale og sinoaortiske baroreceptorer udøver en gensidigt forstærkende virkning på den kardiopulmonale og sinoaortiske baroreflexkontrol af ERSNA under akut furosemidinduceret volumendepletion. Den volumen-uafhængige stigning i ERSNA er ophævet i rotter med bilateral nefrektomi, men påvirkedes ikke af AT1-receptor-blokade med losartan. Dette tyder på, at furosemid stimulerer den sympatiske nerveaktivitet via en hurtigt indsættende renal mekanisme. Intraperikardiel injektion af furosemid udløser en kardio-renal refleks medieret af kardielle sympatiske afferente fibre. Den bimodale dosis-virkningsrelation efter intraperikardial administration af furosemid har ligheder med den bimodale virkning af intraperikardial bradykinin.

Det konkluderes, at aktivering af det sympatiske nervesystem efter akut furosemidadministration er af afgørende betydning for regulationen af det arterielle blodtryk og for den kompensatoriske øgning af den proksimale tubulære natriumreabsorption under furosemidinduceret volumendepletion i rotter.

Pharmacology & Toxicology 1999; 84 (suppl.): 3-47. 47 sider.

Kan rekvireres gratis ved henvendelse til forfatteren, så længe laver hases.

Cand.psych. Palle Møller Pedersen

Forsvarede den 17.9.1999 sin afhandling "Neuropsychological Impairments in Stroke: Frequency, Time-course and Relevance for Rehabilitation".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Tom G. Bolwig.

Officielle opponenter var: Lektor, phil.dr. Tom Teasdale og professor, dr.med. Gudrun Boysen.

Graden blev konfereret den 30.9.1999.

Selvbiografi

Født på Frederiksberg. Eksamen: Cand.psych. i 1984, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Forskningsleder, The Copenhagen Aphasia Study, Neurologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen sammenfatter ni peer-reviewed, engelsksprogede publikationer, og giver en oversigt over de neuropsychologiske resultater af Copenhagen Stroke Study set i relation til tidligere forskning på området.

Tre hovedområder behandles:

1) Hyppigheden af neuropsychologiske forstyrrelser ved akut apopleksi (hjerneblødning og hjerneblødning). Fundene for afasi (forstyrret sprogfunktion), hemi-neglekt (manglende opmærksomhed for stimuli fra den ene side af rummet), anosognosi (manglende sygdomsindsigt), forstyrret orientering (evne til at gøre rede for tid, sted og egne

data) og generel kognitiv (intellektuel) svækkelse præsenteres.

2) Forløbet af afasi og forstyrret orientering efter akut apopleksi.

3) Hvordan neuropsykologiske symptomer *per se* påvirker senere funktionel status, dvs. når andre mulige påvirkninger tages i betragtning.

Neuropsykologiske forstyrrelser var hyppige ved akut apopleksi. 58% af alle akutte apopleksipatienter havde en eller flere neuropsykologiske forstyrrelser. Remissionsperioden for afasi og forstyrret orientering var kort. 95% af patienterne med svær afasi opnåede stationær sprogfunktion inden for seks uger efter apopleksiens debut. Andre neuropsykologiske forstyrrelser havde en endnu kortere remissionsperiode. For hver af de undersøgte neuropsykologiske symptomer blev der foretaget multiple lineære og logistiske regressionsanalyser af funktionel status ved udskrivning fra rehabilitering og af andelen af patienter, som blev udskrevet til en selvstændig boform overfor andelen udskrevet til plejehjem.

Som covariable blev apopleksiens sværhedsgrad og funktionel status ved indlæggelsen, alder, køn, anden betydende sygdom, tidligere apopleksi og ægteskabelig status medtaget. Det blev fundet, at afasi og hemi-neglekt ikke havde selvstændige konsekvenser for den senere funktionelle status, hvorimod sådanne konsekvenser blev fundet for anosognosi, forstyrret orientering og et forringet generelt kognitivt funktionsniveau.

Disse fund – forskellen på de funktionelle konsekvenser af forskellige neuropsykologiske symptomer – fortolkes i lyset af en teori om kognitive funktioners modularitet. Fundet af den store betydning af manglende sygdomsindsigt for den funktionelle prognose ved akut apopleksi har betydning for den fremtidige udvikling af neuropsykologisk apopleksi-rehabilitering.

Læge Jens C. Rekling

Forsvaret den 30.11.1999 sin afhandling "Electrophysiological properties of brain stem neurons involved in motor control".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Martin J. Lauritzen.

Officielle opponenter var: Lektor, dr.med. Jørn Hounsgaard og docent, ph.d. Abdel El Manira.

Graden blev konfereret den 8.12.1999.

Selvbiografi

Født i Søborggård Sogn. Eksamen: Cand.med. i 1988, København. Guldmedalje – Medicin G. 1985/86. Nuværende stilling og ansættelsessted: Forsker i H. Lundbeck A/S.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på 8 originalartikler, en oversigtsartikel, samt en sammenfattende redegørelse. Arbejdet er udført på Københavns Universitet, C.N.R.S. i Frankrig og UCLA i USA.

Formålet har været at bidrage til en forståelse af de cellulære mekanismer, der ligger til grund for forskellige motoriske funktioner hvis styring befinder sig i hjernestammen.

Eksperimenterne er udført på *in vitro* præparater fra marsvin og mus, hvor tynde skiver fra hjernestammen kan holdes i live i et opvarmet kammer med næringvæske. Nervecellernes elektriske aktivitet er registreret under forskel-

lige forhold, og kombineret med farmakologisk manipulationer, hvorved typen af ionkanaler og transmitter receptorer, der befinder sig i cellernes ydre membran, kan kortlægges. Sammensætningen af de forskellige ionkanaler og transmitter receptorer i en given celle-type bestemmer, hvorledes cellen opfører sig elektrisk og er derved bestemmende for, hvorledes cellen kommunikerer med andre nerveceller.

De elektriske egenskaber for to typer hjernestamme motorneuroner er undersøgt. Hypoglossus motorneuroner og ambiguus motorneuroner havde forskellige elektriske egenskaber, hvilket hænger sammen med de forskellige typer muskler de styrer (tungens og spiserørets muskler). Effekten af signal molekylet thyrotropin-releasing hormone (TRH) blev undersøgt og det fandtes at TRH stimulerer hypoglossus motorneuronerne og interagerer med glutamaterg synaptisk transmission.

Hjernestammen indeholder grupper af nerveceller, der udgør den centrale styring af vejrtrækningen. *In vitro* forsøgene på mus viste at inspiratoriske neuroner beliggende i et område, som menes at være sædet for den respiratoriske rytmes generering (preBötzingers komplekset), har forskellige elektriske egenskaber. TRH injektioner i hjernestammen øger vejrtrækningsfrekvensen og forsøgene viste, at denne effekt formentlig skyldes en TRH-induceret stimulering af en undergruppe af inspiratoriske neuroner i preBötzingers komplekset. Analysen af de respiratoriske neuroner førte til "group pacemaker hypotesen" – hvor type-I inspiratoriske neuroner foreslås at være de centrale neuroner involveret i den respiratoriske rytme generering.

Læge Gorm Thamsborg

Forsvarede den 5.3.1999 sin afhandling "Effects of nasal salmon calcitonin on calcium and bone metabolism".

Handlingen blev ledet af: Lektor, dr.med. Jørn Hounsgaard.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Jens P. Kampmann og overlæge, dr.med. Ove Tørring.

Graden blev konfereret den 10.3.1999.

Selvbiografi

Født i København 1951. Eksamen: Studentereksamen 1970. Statsvidenskabelig embedseksamen i 1976, Københavns Universitet. Lægevidenskabelig embedseksamen i 1980, KU. Speciallæge i Intern Medicin 1993 og i Reumatologi i 1996. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge Reumatologisk Afdeling ved Amtssygehuset i Glostrup.

Disputatsarbejdet

Kalcitonin er et polypeptidhormon, som blev opdaget og strukturbestemt for mere end 30 år siden. Den humanfysiologiske funktion af kalcitonin er ikke endelig kendt, men administreret i suprafysiologiske eller farmakologiske doser hæmmer hormonet osteoklast medieret knogleresorption. På denne baggrund har kalcitonin fundet klinisk anvendelse ved behandling af en række knoglesygdomme karakteriseret ved øget knogleresorption, Imidlertid skal subkutan injektion af hormonet, have ført til udvikling af alternative administrationsformer, herunder en spray til "nasal administration af kalcitonin".

Formålet med nærværende afhandling har i bredeste forstand været at undersøge om nasal administration af laksekalcitonin er anvendelig ved behandling af forskellige knoglesygdomme.

Afhandlingen omfatter 6 arbejder, der beskriver "farmakokinetiske og farmakodynamiske forhold" for nasal administration af laksekalcitonin. I de første to arbejder undersøges absorptionen af laksekalcitonin administreret nasalt. I disse undersøgelser er det kun den højeste dosis af nasal laksekalcitonin, der viser biologisk effekt. I de efterfølgende fire arbejder søger man yderligere at karakterisere effekten af den højeste dosis af nasal laksekalcitonin på calcium- og knoglemetabolisme. Denne del omfatter undersøgelser af ændringer i "knoglemineralmængde, knoglehistologi, immunfunktion, biokemiske markører for knogleomsætning og kalciotrope hormoner" i forbindelse med nasalt administreret laksekalcitonin.

Som helhed er de biologiske effekter af nasal administreret laksekalcitonin beskedne og specielt er effekten på knoglemineralmængden ringe. Sammenfattende finder man derfor ikke grundlag for at anvende nasal administreret laksekalcitonin ved behandling af knoglesygdomme.

Cand.med. Henrik Vestergaard

Forsvarede den 15.1.1999 sin afhandling "Studies of gene expression and activity of hexokinase, phosphofruktokinase and glycogen synthase in human skeletal muscle in states of altered insulin-stimulated glucose metabolism".

Handlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Lars Østergaard Kristensen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.med. Henning Beck-Nielsen og professor, dr.med. Henrik Galbo.

Graden blev konfereret den 26.1.1999.

Selvbiografi

Født i Aarhus. Eksamen: Cand.med. i 1986, Aarhus Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Medicinsk Endokrinologisk Afdeling E, KAS Herlev.

Disputatsarbejdet

Doktordisputatsen omfatter 8 originalarbejder samt en sammenfattende redegørelse.

Når man måler den insulinstimulerede helkrops glukoseomsætning ved brug af den euglykæmiske, hyperinsulinæmiske clamp metode, er det vist, at ca. 75% af glukoseomsætningen foregår i muskeltvæv. Glukoseoptagelsen i muskeltvæv involverer aktiviteten af specifikke glukose-transport proteiner og hexokinaser, hvorimod fosfofruktokinase og glykogen syntase er nøglezymer i henholdsvis glykolyse/oksidation og glykogen syntese.

Formålet med det foreliggende arbejde har været at foretage biokemiske og molekylærbiologiske studier over, hvorledes aktivitet og genekspression af hexokinase II (HK II), fosfofruktokinase (PFK) og glykogen syntase (GS) i muskeltvæv fra mennesker er reguleret ved tilstande med ændret insulinstimuleret glukose metabolisme.

Egne eksperimentelle studier har dels omfattet patienter med sygdomme, som er karakteriseret ved insulinresistens: NIDDM før og efter terapeutisk intervention, patienter med mikrovaskulær angina, patienter med svær insulinresistent diabetes mellitus og muskelsygdommen "congenital muscle fiber type disproportion myopati" og dels fysisk trænedede personer, som karakteristisk har en øget insulinfølsomhed.

Tidligere *in vivo* studier af normoglykæmiske eller hyperglykæmiske insulinresistente personer, har vist en nedsat insulinstimuleret glukosetransport og/eller glukosefos-

forylering i muskeltvæv. I nålebiopsier af vastus lateralis muskulatur fra NIDDM og matchede kontrolpersoner, fandt vi signifikante reduktioner i såvel HK II mRNA, immunreaktivt protein og enzymaktivitet under basale omstændigheder. Korrelationsanalyser sandsynliggjorde at disse forandringer var sekundære til de metaboliske forstyrrelser.

I studier af insulinresistente patienter med IDDM, NIDDM, mikrovaskulær angina eller samtidig forekomst af svær insulinresistent diabetes mellitus og den nævnte muskelsygdom, påviste vi en nedsat GS aktivitet i muskeltvæv, enten som nedsat total GS aktivitet, eller som en nedsat insulin stimuleret GS aktivering. Desuden fandt vi i muskelbiopsier fra patienter med NIDDM et nedsat basal og insulinstimuleret GS mRNA niveau, hvorimod mængden af immunoaktivt GS protein var normal. Fire timers insulinfusion eller forbedring af den metaboliske status og insulinfølsomhed efter behandling med sulfonylurinstoffer hos NIDDM patienter, medførte ingen ændringer i GS mRNA protein eller total aktivitet. Derimod kunne vi vise en øgning i den allosteriske aktivering af GS i muskeltvæv fra NIDDM og IDDM patienter samtidig med en forbedret metabolisk regulering.

Fysisk træning medfører hos unge, raske personer en øget insulinstimuleret glukoseoptagelse, væsentligst p.g.a. en øget glykogensyntese i muskeltvæv og parallelt hermed viste vi hos atleter en øgning i total GS enzymaktivitet, GS mRNA mængde og i insulinstimuleret GS aktivering, men overraskende nok var mængden af GS protein uændret.

Ved de fleste undersøgte insulinresistente tilstande, finder man en normal helkrops basal- og insulinstimuleret glukose oksidation og PFK enzymaktivitet i muskeltvæv. I lighed hermed fandt vi normale mængder af PFK mRNA og immunreaktivt protein i muskeltvæv fra både NIDDM og IDDM patienter.

Hos fysisk trænedede er den insulinstimulerede glukoseoksidation øget. PFK enzymaktiviteten i muskeltvæv derimod er rapporteret enten øget, nedsat eller uændret afhængig af intensitet og hyppighed af den fysiske aktivitet. Hos atleter kunne vi vise, at mængden af PFK mRNA i muskeltvæv er sammenlignelig med den, der findes hos ikke-trænedede personer, mens den immunreaktive proteinmængde var nedsat.

Sammenfattende har egne undersøgelser vist, at aktivitet og genekspression af tre nøglezymer, hexokinase, fosfofruktokinase og glykogensyntase i muskeltvævet glukosemetabolisme hos mennesker er underkastet betydelig regulation ved en række tilstande med ændret insulinfølsomhed. Komplexiteten af den transskriptionelle, translationelle og posttranslationelle regulation afspejles i den ofte manglende parallelitet i ændringer af de undersøgte proteiners genekspression og enzymaktivitet.

Læge, ph.d. Mikkel Østergaard

Forsvarede den 25.6.1999 sin afhandling "Magnetic resonance imaging in rheumatoid arthritis. Quantitative methods for assessment of the inflammatory process in peripheral joints".

Handlingen blev ledet af: Professor, dr.med. Jørgen Petersen.

Officielle opponenter var: Lektor, overlæge, dr.med. Troels Mørk Hansen og professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen.

Graden blev konfereret den 1.7.1999.

Selvbiografi

Født i Grindsted. Eksamen: Cand.med. i 1990, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Reumatologisk Afdeling, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af 10 tidligere publicerede originalartikler og en sammenfattende oversigt. Data præsenteret i min ph.d.-afhandling fra 1996 indgår ikke. Undersøgelserne blev udført i 1992-97 i Dansk Videncenter for Magnetisk Resonans og Reumatologisk afd., Hvidovre Hospital.

Pålidelig bedømmelse af ledinflammation og destruktion er nødvendigt ved reumatoid artrit (RA, ledegigt), men de konventionelle metoder, dvs. klinisk ledundersøgelse, laborietests og røntgenundersøgelse, er hverken specifikke eller særligt sensitive, især ikke ved tidlig sygdom.

Magnetisk resonans billeddannelse (MRI) kan visualisere alle de ved RA involverede væv, inkl. synovialmembranen, ledinflammationens primære sæde. Arbejdshypotesen var, at kunne synovialmembranens mængde og inflammationsgrad bestemmes vha. MRI, kunne betydelig information om sygdomsaktivitet og evt. om risikoen for leddestruktion måske opnås.

Med knæ- og håndled som modelled udvikledes 4 kvantitative MRI parametre, som sammenlignedes med kliniske, biokemiske, radiologiske, histologiske og makroskopiske fund, ligesom effekten af intraartikulær injektion af methylprednisolon alene og sammen med osmiumsyre fulgtes. Reproducerbarhed og nøjagtigheden undersøgtes.

Synovialmembranens tidlige opladningshastighed efter i.v. Gd-DTPA-injektion, bestemt ved dynamisk MRI, var korreleret til kliniske og især histologiske (Spearman ($=0,73$; $p < 10^{-7}$) tegn på synovitis, herunder specielt synovialmembranens vaskularitet. Dynamisk MRI af store synoviale områder 1/2 – 1 minut efter kontrastindgift var bedst og havde høj prædiktiv værdi ($>0,8$) mht +/- (histologisk inflammation, men tillod ikke adskillelse af moderat og svær synovitis).

Synovialmembranens opladning ved statisk Gd-DTPA-forstærket spin ekko MRI var kun svagt korreleret til klinisk og histologisk synovitis og derfor ikke egnet til inflammationskvantitering.

Rumfang af ledvæske og især af synovialmembran, bestemt fra transverselle T1-vægtede Gd-DTPA-forstærkede spin ekko MR-billeder, var korreleret til histologiske ($=0,55$; $p < 0,001$), makroskopiske og kliniske tegn på synovitis, omend svagere end den tidlige opladningshastighed. Synovialmembranens rumfang syntes overvejende at afspejle mængden af inflammatorisk, vaskulariseret, celle-infiltreret subsynovialt bindevæv. Præliminære data antyder en prognostisk værdi. Hurtigere metoder, som var statistisk godt korrelerede til rumfangsmålene, kunne udvikles.

Parametrenes inter-MRI variation tillod registrering af behandlingsinducerede ændringer. Nøjagtigheden af rumfangsmål af ledvæske (fejl (18%), bedømt ved knæleds-aspiration, og af testobjekter (fejl (6,3%), var acceptabel.

Data om kvantitativ MRI af ledinflammation er endnu få, men lovende. MRI er desuden røntgenundersøgelse overlegen mht afsløring af destruktive forandringer. Yderligere studier, især ved tidlig RA, er påkrævede, men sandsynligvis vil MRI vise sig værdifuld som effektmål og/eller prognostisk markør ved RA, i klinisk praksis og ikke mindst i kliniske videnskabelige undersøgelser.

Følgende takkes for finansiel støtte: Københavns Uni-

versitet, Fonden af 17.12.81, Gigtforeningen, Thomas & Elisabeth Frølund Nielsens Fond, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsfond, Johann & Hanne Weimann f. Seedorffs Legat, Karen Marie Jørgensen og Datters Legat, Oldemand, slagter Peter Ryholt's Legat, Gårdejer af Stenløse Peder Laurits Pedersens legat og Den Lægevidenskabelige Forskningsfond for Storkøbenhavn, Færøerne og Grønland. Schering Diagnostika, Danmark, takkes for at have bidraget med PR-kontraststoffet.

Doctores philosophiae**Museumsinspektør, cand.mag. Hans Henrik Appel**

Forsvarede den 5.2.1999 sin afhandling "Tinget, magten og æren – studier i sociale processer og magtrelationer og et jysk bondesamfund i 1600-tallet".

Handlingen blev ledet af: Dekan, cand.phil. John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.phil. Erling Ladewig Petersen, Odense Universitet og lektor, dr.phil. Alex Wittendorff, KUA.

Af tilhørerne opponerede: Lektor, dr.phil. Karl-Erik Frandsen og dr. Hans Chr. V. Johansen.

Graden blev konfereret den 23.3.1999.

Selvbiografi

Født 1963. Eksamen: Cand.mag. i Historie og Filosofi i 1992, Københavns Universitet. Ph.d.-stipendiat 1993-1996. Museumsinspektør ved Tøjhusmuseet 1996. Nuværende stilling og ansættelsessted: Museumsinspektør, seniorforsker ved Tøjhusmuseet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen belyser, hvordan udviklingen af 1600-tallets statsmagt greb ind i et jysk bondesamfund (Skast herred, Ribe amt) og påvirkede relationer, mekanismer og strategier.

Analysen tager udgangspunkt i fem centrale sociale relationer, der var afgørende for, om man tilhørte samfundet eller blev udstødt: husstanden, landsbyfællesskabet, menigheden, fæsteforholdet og forholdet statsmagt-undersåt. Disse relationer var alle institutionaliserede. Analysen viser dels hvordan statsmagtens ekspansion og indgriben formede mekanismerne omkring disse institutioner, dels hvordan de ændrede mekanismer indgik i forskellige – og åbnede for nye – strategier. Ved siden af de fem relationsanalyser er tre gennemgående træk ved de sociale relationer trukket ud til særlig analyse: omsætningen af alle former for relationer i gældsstrukturer, den fysiske vold og værnet af æren. Endelig er tingstedets rolle i 1600-tallet behandlet i de tre afsluttende kapitler.

Afhandlingen er baseret på en analyse af det overleverede kildemateriale fra området/perioden, dvs. tingbøger, lens-, amts- og godsregnskaber, kirkebøger, samt materiale fra den gejstlige administration såvel som centraladministrationen – med tingbøgerne som den vigtigste materialegruppe. Disse kilder er allesammen produkter af statsmagtens forsøg på indgriben og regulering. For at kunne håndtere de metodiske problemer, der ligger heri, er afhandlingen baseret på en mikrohistorisk metode, hvor kilderne hele tiden spilles ud mod hinanden og mod begreber og opfattelser i forskningen for at synliggøre 'magtens perspektiv'. Også afhandlingens opbygning med placeringen af analyserne af tingstedet i afhandlingens slutning er et vigtigt led i denne metode.

Udformningen af den afhandlingens metode sker på grundlag af en diskussion af dels den foreliggende forskning/litteratur om magtstatens udvikling og æringer i normer og social kontrol; dels en lokalisering af andre, mere teoretiske indfaldsvinkler til disse områder.

Afhandlingen er blevet til med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd (ph.d.-stipendium), Professor Ludvig Wimmers Legat og Stiftamtmand Regenburgs Legat, og den er blevet trykt ved Odense Universitetsforlag med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd, Vinhandler N.O. Andersens Legat, Lillian og Dan Finks Fond, samt Gads Fond.

Lektor, mag.art. Niels Finn Christiansen

Forsvarede den 4.3.1999 sin afhandling "Hartvig Frisch, mennesket og politikeren og Hartvig Frisch ordføreren".

Handlingen blev ledet af: Dekan, cand.phil. John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.phil. Kurt Kjeldstadli, Oslo Universitet og lektor, dr.phil. Henrik S. Nissen, KUA.

Af tilhørerne opponerede: Konsulent Henning Tjørnehøj, professor, dr.phil. Niels Thomsen, dr.phil. Claus Bryld og dr.phil. Jens Erik Skydsgaard.

Graden blev konfereret den 23.3.1999.

Selvbiografi

Født 1937 i København. Eksamen: Mag.art. i historie 1969, Københavns Universitet. Nuværende stilling af ansættelsessted: Lektor ved Center for Arbejderkulturstudier, Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Hartvig Frisch havde mange talenter og mange karrierer. Han var klassisk filolog og virkede det meste af sit voksne liv inden for dette fagområde, først som gymnasielærer, siden som professor ved Københavns Universitet. Han skrev i denne sammenhæng et betydeligt antal større og mindre videnskabelige arbejder. Frisch var tillige kulturhistoriker og samtidshistoriker, og så var han politiker med fremtrædende positioner i den socialdemokratiske arbejderbevægelse. Et hovedspørgsmål i biografien er, om og i givet fald hvorledes disse ofte parallelt løbende karrierer hang sammen for Frisch, og om de også gør det set med eftertidens briller. Det er tesen i biografien, at det der bandt livsforløbene sammen, var Frisch' ambition om at være "opdrager" i den store tradition fra oplysningstiden over Marx og Georg Brandes. Af åndspræg repræsenterede han en fusion af kritisk rationalisme og socialisme.

Disputatsens anden del er en undersøgelse af Frisch' "råderum" som politisk ordfører for Socialdemokratiet med særligt fokus på hans opfattelse af dansk forsvars- og udenrigspolitik i anden halvdel af 1930'erne. Udgangspunktet er et ætsende opgør med den radikale tradition, skrevet fire dage efter Danmarks besættelse d. 9.4.1940. Det undersøges, i hvilken udstrækning der var overensstemmelse mellem de her fremførte synspunkter og Frisch' offentligt og privat formulerede standpunkter, mens han var ordfører.

Disputatsens del afsluttes med nogle refleksioner over den politiske biografi som historisk genre.

Fhv. landsarkivar Jens Holmgaard

Forsvarede den 8.10.1999 sin afhandling "...uden at landet besværes. Studier over Frederik 4.s landmilit med særligt

henblik på spørgsmålet om stavnsbånd og bønderkarlenes vilkår i øvrigt".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, lektor, cand.mag. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var: Arkivchef, dr.phil. Birgit Løgstrup, Rigsarkivet og lektor, dr.phil. Palle O. Christiansen, KUA.

Graden blev konfereret den 27.10.1999.

Selvbiografi

Født 1920 i Soderup sogn, Holbæk amt. Eksamen: Cand.mag. i historie (hovedfag) og tysk (bifag) 1950, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Fhv. landsarkivar ved Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg. Pensioneret 1984.

Disputatsarbejdet

Udgangspunktet er spørgsmålet, om stavnsbåndet i Danmark – som hævdet i 1884 af Edvard Holm og siden alment accepteret – først blev indført i 1733. Mod Holm fastholdt nemlig amatørhistorikeren O.F.C. Rasmussen med gode argumenter den ældre antagelse, at det var indført allerede i 1701 ved oprettelsen af Frederik 4.s landmilit ved kombination af selve landmilitforordningen af 22. februar og den 3 dage ældre pasforordning, der til karlenes flytning krævede godsejernes tilladelse.

Undersøgelsens konklusion er, at Rasmussen ubetinget har ret, for så vidt angår tiden, indtil § 21 i en ny forordning af 30. december 1702 skaber nogen uklarhed. Men også for tiden herefter og indtil landmilitsens ophævelse i 1730 har godsejerne i hvert fald *de facto* og med regeringens vilje og vidende fastholdt retten til at nægte de karle pas, som de under tvang af militær eksekution var pligtige til at stille til soldatertjeneste. I øvrigt påvises det, at retstilstanden og retsopfattelsen var så flydende, at en virkelighedstro beskrivelse af den ikke kan baseres alene på lovgivningens bestemmelser.

Imidlertid viste det sig under arbejdet, at spørgsmålet om et formelt stavnsbånd ikke er den sag "af overordentlig vigtighed", som Holm og Rasmussen mente. Det kunne under alle omstændigheder kun have reel betydning for et mindretal af de vornedfri fynske og jyske karle.

Stavnsbundne var nemlig under alle omstændigheder de sjællandske karle pga. vornedskabet, bønder og husmænd i hele riget fra de underskrev deres fæstebrev, og i hele riget de karle, som blev udskrevet til landmilitsen, i hele tjenestetiden, der kunne vare over 20 år. Med en stor mangel på karle var styrkemålet for landmilitsen så højt, at den restgruppe af fynske og jyske karle, der især pga. fysiske og mentale defekter ikke blev udskrevet, højst kunne udgøre nogle få tusinde.

Af den største betydning – for hele landbosamfundet – var derimod selve landmilitstjenesten, der var så frygtet og forhadet, at mange karle ved rømning eller endog selvlemlestelse søgte at undgå udskrivning. Skildringen af disse forhold og især følgerne af landmilitsens anvendelse i Den Store Nordiske Krig 1709-30 er derfor medinddraget i undersøgelsen.

Lic.phil. Patrick Kragelund

Forsvarede den 15.1.1999 sin afhandling "Abildgaard – Kunstneren mellem oprørerne".

Handlingen blev ledet af: Dekan, lektor, cand.phil. John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var: Overbibliotekar, dr.phil.h.c. Hakon Lund og professor, dr.phil. Øystein Hjort, KUA.

Af tilhørerne opponerede: Professor, dr.phil. Minna Skafte Jensen og forfatter Vagn Ster Chris Fischer.

Graden blev konfereret den 2.2.1999.

Patrick Kragelund bidrager efter eget ønske ikke med biografi og resumé i årbogen.

Adjunkt, cand.phil. Anne Løkke

Forsvarede den 20.11.1998 sin afhandling "Døden i barndommen – Spædbørnsdødelighed og moderniseringsprocesser i Danmark 1800 – 1920".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, lektor, mag.art. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var: Professor Hans Chr. Johansen, Odense Universitet og professor Sølvi Sogner, Oslo Universitet.

Graden blev konfereret den 2.2.1999.

Selvbiografi

Født 1957 i Frederiksværk. Eksamen: Cand.phil i historie, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: adjunkt ved Institut for Historie, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er en historisk undersøgelse af processer der har gjort det ualmindeligt og unaturligt at dø i barndommen. Afhandlingen falder i fire dele:

I del 1 analyseres synet på døden i barndommen i 1800-tallets statistiske litteratur. Analysen viser bl.a. at der var kamp om definitionen af "dødfødt" 1800-tallet igennem og at konstruktionen af det statistiske begreb "spædbørnsdødelighedskvotienten" gav mulighed for en ny erkendelsesposition, der gjorde det muligt for alvor at udfordre vante forestillinger om dødens naturlighed i barndommen.

Del 2 er demografisk analyse af spædbørnsdødeligheden i Danmark 1835 til 1920 på baggrund af de officielle tal fra Danmarks Statistik, tidligere undersøgelser, og utrykte indberetninger over fødte, viede og døde på herreds- og sogneplan. Hermed tilvejebringes en så tæt beskrivelse af 1800-tallets spædbørnsdødelighed det er muligt uden nye kirkebogsstudier. Vægten ligger på en kortlægning og forståelse af de store regionale forskelle. Et hovedresultat er at depraverende fattigdom gav høj spædbørnsdødelighed, men at velstand ikke i sig selv var nok til at sikre en lav. Dertil behøvedes både en resistensopbyggende spædbørnsernæring med lang amning og ingen tilskud før efter 6 måneders alderen og omgivelser uden forhøjet eksponering. Den laveste spædbørnsdødelighed for børn født i ægteskab i et helt sogn over en længere periode var 6-8 %. I del 3 undersøges det medicinske børneplejeprogram både ud fra en interesse for, på hvilken måde det formede forestillingerne om spædbørn og mødre, og for at nærme sig spørgsmålet, om programmet kan have haft betydning for faldet i spædbørnsdødeligheden.

Derudover undersøges hvornår befolkningen begyndte at bruge læger til småbørn og hvilken viden læger havde om børn. Til slut analyseres ved hvilke midler det medicinske børneplejeprogram overbeviste om sine fortrin og hvilke andre former for omgang med spædbarnet det afløste?

I del 4 behandles frembruddet af filantropiske initiativer der skulle mindske spædbørnsdødeligheden. Et hovedre-

sultat er at der efter 1880 foregik en så massiv ressourceoverførsel til de allerfattigste mødre gennem frivillige filantropiske foreninger at spædbørnsdødeligheden blandt disse faldt en generation før den almindelige samfundsmæssige velstandsstigning bragte dette befolkningslag over på den rigtige side at sultegrænsen.

Højskolelærer, cand.scient. Ole Vind

Forsvarede den 28.5.1999 sin afhandling "Grundtvigs historiefilosofi".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, cand.mag. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var: Professor, dr.pæd. Gunhild Nissen, RUC og docent, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen.

Af tilhørerne opponerede: Sognepræst, dr.theol. Bent Christensen og docent Vagn Våhlin.

Graden blev konfereret den 22.6.1999.

Selvbiografi

Født 1944 i Svaneke. Eksamen: Cand.scient. 1972, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Grundtvigs Højskole, Frederiksborg.

Disputatsarbejdet

I disputatsen "Grundtvigs historiefilosofi" undersøges Grundtvigs originale historiefilosofi, som fandt sin afklarede form i "Nordens Mythologi" fra 1832, og som udgør det bærende fundament i Grundtvigs hele værk.

Grundtvigs historiefilosofi viser sig at være nært knyttet til den tyske historiefilosofiske tradition, der blev grundlagt og præget af navne som Lessing, Kant, Herder, Fichte, Schelling og Fr. Schlegel. Grundtvigs historiefilosofi er afgørende præget af denne tyske tradition, men udgør samtidig et selvstændigt bidrag til tidens historiefilosofiske tænkning – et bidrag, der med hensyn til tankefylde, konsekvens og indre sammenhæng er fuldt på højde med fx Hegels samtidige historiefilosofi.

I Grundtvigs historiefilosofi kommer tidens karakteristiske udviklingsoptimisme og fremskridtstro på original vis til udtryk på dansk. Hos Grundtvig videreføres oplysningstidens stærke tillid til oplysning og videnskabelighed som bærer af fremskridtet. Denne tillid smelter hos Grundtvig sammen med tidens nye tanker om national identitet og folkefrihed i et særegent dansk-nordisk historiesyn.

Endelig forstås Grundtvigs historiefilosofi også som en religionsfilosofi, idet den – ligesom Hegels – kan betragtes som et svar på den nyere protestantiske religionsfilosofis grundspørgsmål, først formuleret af Lessing, om kristendommens forhold til historien. Det var samme spørgsmål, som blev den store filosofiske udfordring for Søren Kierkegaard, hvis svar dog gik i en helt anden retning end Grundtvigs.

Grundtvigs historiefilosofi og dens senere skæbne illustrerer ét af den europæiske idehistories største dramaer: fremskridtstroens storhed og fald. Undersøgelsen peger konkluderende på behovet for en ny besindelse på arv og gæld fra den europæiske oplysningstid. Grundtvig er den største danske oplysningstilstandsfilosof, og i hans åndshistoriske antropologi rummes endnu i dag en filosofisk inspiration til kritik af tidens ahistoriske metafysik og til en fornyet historisk oplysningstradition med overnationalt og europæisk sigte.

Museumsinspektør, mag.art. Mikael Wivel

Forsvarede den 22.1.1999 sin afhandling "Lysets Tøven – Niels Larsen Stevns og de store fortællinger" og "Lysets Veje – Studier i Niels Larsen Stevns erkendelse".

Handlingen blev ledet af: Dekan, cand.phil. John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var: Professor Gunnar Danbolt, Bergen Universitet og docent, dr.phil. Erik A. Nielsen, KUA.

Af tilhørerne opponerede: Forfatter Vagn Steen.

Graden blev konfereret den 23.3.1999.

Selvbiografi

Født 1946 i København. Eksamen: Magisterkonferens i kunsthistorie 1980, Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Museumsinspektør, Ordrupgaard.

Disputatsarbejdet

Disputatsen udgøres af to sammenhørende afhandlinger om den danske maler Niels Larsen Stevns (1864-1941), "Lysets Tøven – Niels Larsen Stevns og de store fortællinger", publiceret 1994, og "Lysets Veje – Studier i Niels Larsen Stevns' erkendelse", publiceret 1998. Den første er den grundlæggende, hvor teser og nysyn lægges frem, den anden et supplement, hvor enkelte, væsentlige aspekter uddybes.

Afhandlingerne argumenterer for, at Stevns trods sin stærke kristne tro og sit livslange arbejde med et klassisk funderet, episk figurmaleri skal ses som en af de væsentligste skikkelser i dansk modernisme i første halvdel af det 20. århundrede. Med Grundtvig som udgangspunkt og Nietzsche som modstander lykkedes det ham således ikke blot at fortolke Kristi budskab med stor, traditionsbunden alvor, men også at gøre det i et udpræget modernistisk formsprog. Denne særprægede symbiose kom til udtryk såvel i hans bibelske billeder og altertavler, som i hans stort anlagte figurmaleri og hans strålende landskabsmaleri.

Afhandlingens grundlæggende tese er den, at det var malerens egen, personligt erfarede og dybt originale fortolkning af lyset som bærer det det guddommelige, der blev afgørende for hans centrale placering, ikke bare midt i modernismen, men i det 20. århundredes danske billedkunst som helhed.

Afhandlingerne skildrer Stevns både som maler og menneske, de sammenkæder, biografisk-genetisk, liv og værk og argumenterer for, at der var en dyb overensstemmelse mellem hans menneskelige og kunstneriske udvikling. Hans værk afspejlede til stadighed hans stigende indsigt, ikke kun i lysets natur, men også i hans egen psyke.

Mag.art. Birgit Annette Rasmussen (Olsen)

Forsvarede den 21.5.1999 sin afhandling "The Noun in Biblical Armenian".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, cand.mag. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var: Professor Werner Vinter, Tyskland og professor, dr.phil. Jørgen Rischel.

Af tilhørerne opponerede: Professor Eric Hamp, University of Chicago.

Graden blev konfereret den 22.6.1999.

Selvbiografi

Født 1952 i København. Eksamen: Mag.art. i komparativ indoeuropæisk lingvistik i 1977, Københavns Universitet.

Nuværende stilling og ansættelsessted: Undervisningsassistent ved Elementarkursus i Græsk og Latin og ekstern lektor ved Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Armensk, der udgør en selvstændig gren inden for de indoeuropæiske sprog, har en skriftlig tradition, der går tilbage til det 5. årh. e.Kr. Arbejdet behandler på grundlag af den armenske bibeloversættelse fra ca. 410 sprogets nominale orddannelse, d.v.s. dannelsen af substantiver og adjektiver, dels deskriptivt, dels sproghist. Hovedvægten har været lagt på den historiske fortolkning af sprogets nedarvede dele, idet armensk på lige fod med de andre indoeuropæiske sprog betragtes som en kilde til viden om tidligere sprogtilstande, men der gøres også rede for de betydelige elementer af fremmed sprogstof, specielt den store mængde iranske låneord, lånesuffikser og oversættelseslån.

Det konkluderes, at armensk på trods af en forholdsvis begrænset bestand af nedarvet ordstof og en ekstrem nedslidning af det oprindelige lydssystem har været i stand til at bibeholde et strukturelt præg, der minder om mere arkaiske indoeuropæiske sprog som f.eks. sanskrit eller oldgræsk.

Adjunkt, ph.d. Dan Zahavi

Forsvarede den 7.5.1999 sin afhandling "Self-awareness and alterity. A phenomenological investigation".

Handlingen blev ledet af: Prodekan, cand.mag. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var: Professor Rudolf Bernet, Belgien og professor, dr.phil. Finn Collin, KUA.

Af tilhørerne opponerede: Lektor, dr.phil. Erich Klawonn, Odense og Adam Diderichsen.

Graden blev konfereret den 27.5.1999.

Selvbiografi

Født 1967 i København. Eksamen: Cand.phil. 1991, Københavns Universitet. Ph.d. 1994, Katholieke Universiteit Leuven (Belgien). Nuværende stilling og ansættelsessted: Adjunkt ved Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

Under inddragelse af nyere diskussioner i såvel analytisk filosofi (Shoemaker, Castañeda, Nagel) som tysk filosofi (Heinrich, Frank, Tugendhat), argumenterer disputatsen for at den fænomenologiske tradition – specielt Husserl, men også Sartre, Merleau-Ponty og Henry – har langt mere at tilbyde når det drejer sig om en forståelse af selvbevidsthed end normalt antaget. Som et bidrag til den igangværende diskussion af selvbevidsthed præsenterer afhandlingen en kritik af den såkaldte Heidelbergskole, en omfattende rekonstruktion af Husserls teori om førrefleksiv bevidsthed (hvorved en række gængse tolkninger kritiseres), samt en systematisk diskussion af en række fænomenologiske analyser af relevans for forståelsen af selvbevidsthed, herunder analyser af subjektivitetens temporale, intentionale, refleksive, kropslige og social beskaffenhed.

Doctores scientiarum**Adm. Direktør, dr.scient. Preben Alstrøm**

Forsvarede den 28.5.1999 sin afhandling "Surface Waves: Patterns, Instabilities, and Turbulence".

Handlingen blev ledet af: Professor Ole Hansen.
 Officielle opponenter var: Professor Stephan Fauve og professor Henrik Schmidt.
 Graden blev konfereret den 28.5.1999.

Selvbiografi

Født 1957 på Frederiksberg. Eksamen: 1975 Matematisk-fysisk studentereksamen fra Østre Borgerdyd Gymnasium. 1980 cand.scient. med hovedfag i matematik, Københavns Universitet (KU). 1981 cand.scient. med hovedfag i fysik, KU. 1986 lic.scient. i fysik, KU. Nuværende stilling og ansættelsessted: Adm. direktør, CORE A/S og adjungeret professor i komplekse systemers fysik ved Niels Bohr Institutet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af 19 artikler og en sammenfattende redegørelse (132 sider).

Afhandlingen omhandler overfladebølger og nogle af de problemstillinger, der er knyttet hertil. Den teoretiske arbejde vedrører hovedsageligt dannelsen af en række af bølgemønstre, som kan observeres på en væskeoverflade. Endvidere er der foretaget en undersøgelse af overfladebølgenes bevægelse i det svagt turbulente område, hvor bølgenes højde kan antages at være små sammenlignet med bølgelængden. Hertil kommer modelstudier af et udpluk af de universelle fænomener, som gerne associeres med turbulens.

Arbejdet har givet en udbygning af teorien for overfladebølger. For det tilfælde, hvor viskositeten kan negligeres, kan ligningerne bag bølgebevægelsen kan udtrykkes i termer af en Hamiltonsk formalisme, hvor overfladebølgenes højde og hastighed erstattes af en kompleks "Bose"-variabel for dannelse og annihilation af bølge-"partikler". Som det så ofte ses i hydrodynamikken, spiller ulineariteter også en essentiel rolle i forbindelse med overfladebølger. For at tage ulineariteterne i betragtning anvendes perturbations-teori med udgangspunkt i små amplituder for bølgehøjde og -hastighed. Resultatet heraf er en amplitudeligning, hvor vekselvirkninger bølgerne imellem medtages til laveste orden.

Tages viskositeten i betragtning introduceres dæmpningsled i bevægelsesligningerne og som følge heraf også i amplitudeligningen. Disputatsarbejdet viste hvordan dæmpningsleddenes form udledes med udgangspunkt i energidissipationsligningen. Den viskøse dæmpning bestemmer i høj grad typen af bølgemønstre, der dannes på overfladen af en væske; men også andre forhold, der betyder noget for mønsterdannelsen (f.eks. grænsebetingelser) er nu bedre belyst. Øges energitilførslen bag overfladebølgerne tilstrækkeligt, bliver bølgemønstrene ustabile, og bølgebevægelsen bliver turbulent. Sekundære instabiliteter er årsagen til, at bølgemønstrene på væskeoverfladen nedbrydes.

I den Hamiltonske formalisme af den svagt turbulente tilstand kan tre-bølge- og fire-bølge-vekselvirkninger tages i betragtning, og et bølge-antal kan introduceres. Disputatsarbejdet resulterede her i en identifikation af skalerings-egenskaber i overensstemmelse med at energifluxen antages konstant i Fourier-rummet. Eksperimentelt er den turbulente tilstand undersøgt ved at måle bevægelsen af flydende objekter på væskeoverfladen. Bevægelsen, der er undersøgt, er både diffusionen af et enkelt objekt såvel som bevægelsen af et objekt relativt til et andet. Begge typer af bevægelse findes at være anormale, og er langt fra Brownske af natur. Begreber som fraktionel Brownsk bevægelse

må indføres for at udvide det teoretiske fundament bag den observerede bølgeturbulens.

Disputatsarbejdet omfattede også modeller, der ikke er udledt fra de basale fluide bevægelsesligninger, men snarere fra fænomenologiske overvejelser om turbulensens natur. Sigtet er at belyse de universelle aspekter ved mønsterdannelse og turbulens. Modellerne, der omfatter koblede afbildninger, Ginzburg-Landau-type differentiaalligninger, og fraktale strukturdannelser, har til formål at kaste lys over karakteristiske hydrodynamiske fænomener som rum-tids-kaos, vortex-bevægelse, energikaskaden, og intermittens.

Professor Anette Reenberg

Forsvarede 1999 sin afhandling "Analytical approaches to agricultural land use systems in the Sahel".

Handlingen blev ledet af: Dekan Henrik Jeppesen.

Officielle opponenter var : Professor Peter Hagggett og direktør, professor Niels Ehlers Koch.

Graden blev konfereret den 28.6.1999.

Selvbiografi

Født 1948. Eksamen: Cand.scient. i geografi i 1974, Københavns Universitet efter ophold ved University of Toronto. 1974 adjunkt ved Geografisk Institut, Københavns Universitet. 1978 lektor og 1998 professor samme sted. Har forsket og undervist inden for matematiske og økonomiske modeller, samt især inden for landbrugs- og landskabsgeografi i Danmark og i Sahel-regionen. Har haft sæde i en række ministerudpegede rådgivende udvalg med tilknytning til miljø og naturforvaltning i Danmark, i Rådet for Ulandsforskning, samt i udvalg vedrørende miljø- og forskningsbistand til ulande. Bestyrelsesmedlem i ICRAF (International Center for Research in Agroforestry) og i WWF.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter et samlende værk samt 12 allerede publicerede artikler.

Hovedmålet med arbejdet er at præsentere og diskutere analytiske tilgange til samspillet mellem menneske og naturgrundlag i semi-aride, vestafrikanske landbrugssystemer. Det samlende værk præsenterer de metodiske og teoretiske overvejelser, som ligger til grund for de mere specifikke publikationer, i hvilke forfatteren tidligere har præsenteret resultater fra forskning vedrørende landbrugssystemer og miljø, især med henblik på Sahelområdet.

Afhandlingen sætter fokus på analyse af land use (areal-anvendelse), og lægger dermed vægt på de rumlige udtryk af menneskets ressourceforvaltning. Det er bredt anerkendt – for eksempel i forbindelsen med de store, internationale forskningsinitiativer vedrørende "global change" – at en flerfaglig tilgang er nødvendig, når man vil analysere de dynamiske sammenhænge og feed-backmekanismer mellem de biofysiske produktionsbetingelser – menneskets brug af ressourcegrundlaget – og de miljømæssige og socio-økonomiske konsekvenser af menneskets ressourceanvendelse. Men det er også væsentligt at understrege, at analysen af det dynamiske samspil mellem de mange forskellige faktorer, som resulterer i bestemte ændringer af land use og land cover, er en særdeles kompliceret udfordring. Den kræver ikke blot samarbejde på tværs af traditionelle faggrænser, men nødvendiggør også overvejelser over, hvordan man kombinerer data, som forefindes og bedst analyseres i forskellige tidsmæssige og rumlige målestokke.

Afhandlingen illustrerer og diskuterer, hvorledes man fra forskellige faglige indfaldsvinkler kan forsøge at adressere

den udfordring det er, at analysere ressourceforvaltning i land use systemer. Det foreslås, at man som udgangspunkt for denne diskussion med fordel kan skelne mellem fire hovedgrupper af analytiske tilgange til land use systemer: a) de, som fokuserer på interaktioner af variable i dynamiske systemer; b) de, som tager udgangspunkt i holistisk flerfaglighed; c) de, der understreger den hierarkiske struktur; og 4) de, der tager udgangspunkt i de rumlige karakteristika (landskabet).

Diskussionen tager afsæt i den økologiske geografiske tradition inden for landbrugsgeografien – som har en lang tradition for at inddrage såvel biofysiske som socio-økonomiske aspekter i sine analyser. De fire forskellige tilgange har alle i forskellige sammenhænge fundet anvendelse i den geografiske forskning, men en væsentlig del af den metodiske og konceptuelle udvikling er sket hos eller i samspil med tilgrænsende fagområder. Når de forskellige tilgange diskuteres i afhandlingen, inddrages derfor, foruden afhandlingens eget empiriske fundament, referencer og refleksioner fra et bredere felt af fagområder. Ligeledes diskuteres overordnede aspekter vedrørende flerfaglig forskning, uden det dog er intentionen af præsentere en tilbundsående diskussion af dette tema.

Dr.Scient Bo Reipurth

Forsvarede den 26.5.1999 sin afhandling "Herbig-Haro Objects and their Energy Sources".

Handlingen blev ledet af: Professor Henrik Schmidt.

Officielle opponenter var: Med.dr. scient. Jens Knude og professor Thomas Henning (Potsdam).

Graden blev konfereret den 26.5.1999.

Selvbiografi

Eksamen: Cand.scient. i 1981, Københavns Universitet, og virkede som stabsastronom ved European Southern Observatory i Chile fra 1986 til 1997. Nuværende stilling og ansættelsessted: Forskningsprofessor ved Center for Astrophysics and Space Astronomy, University of Colorado at Boulder, USA.

Disputatsarbejdet

Disputatsen består af 25 artikler publicerede i internationale tidsskrifter og en sammenfattende redegørelse.

Studiet af hvordan sol-type stjerner dannes har indenfor de sidste 10 år undergået en voldsom udvikling, først og fremmest takket være væsentlige fremskridt i optiske, infrarøde og mm observations-teknologier.

Det grundlæggende tema for disputatsen er en dybtgående undersøgelse af Herbig-Haro objekter, små diffuse emissionslinje objekter der er tæt knyttede til unge stjerner. Det har gennem de senere år vist sig at Herbig-Haro objekter skyldes interstellare chok-bølger, der opstår når en højt kollimeret stjernevind i form af en jet bryder igennem det omkringliggende medium. CCD optagelser gennem udvalgte interferens filtre kan give væsentlige informationer om strukturen og excitationforholdene i en Herbig-Haro jet. Sammenligning af sådanne optagelser taget med adskillige års mellemrum har afsløret at Herbig-Haro objekter har betydelige egenbevægelser. Kombineret med radialhastigheder fra højopløsnings-spektra er det muligt at bestemme en jets rumlige orientering og dermed en række fysiske parametre. Opdagelsen og det detaljerede studium af en række nye Herbig-Haro jets har bidraget væsentligt til en generel forståelse af sådanne objekter.

De stjerner der udsender Herbig-Haro objekter er blandt de

ungste der kendes, med aldre på under 100.000 år. Da så unge stjerner normalt stadig er dybt begravede i deres molekylskyer må de fortrinsvist studeres med infrarøde og millimeter teknikker. Sådanne observationer har vist at Herbig-Haro energikilder er omgivet af meget store mængder af koldt støv.

En af disputatsens hovedteser er at en Herbig-Haro jet er et episodisk fænomen, der opstår når der sker masse-indfald mod den centrale stjerne fra den omkringliggende roterende skive af støv og luftarter. Sådanne såkaldte FU Orionis begivenheder er sandsynligvis mere almindelige mens der stadig er store mængder af materiale i den cirkumstellare skive, men efterhånden som dette materiale forsvinder, dels ved indfald i stjernen, dels ved udskydning i en kollimeret stjernevind, så vil Herbig-Haro fænomenet gradvist ophøre.

Størstedelen af alle stjerner er dobbelte, og det er vigtigt dels at forstå hvordan sådanne dobbeltstjerner opstår, og dels hvilken rolle dobbeltstjerner har for igangsættelsen af FU Orionis begivenheder og for dannelsen af Herbig-Haro objekter. Dette emne er meget nyt, og byder stadig på en lang række uløste problemer. Blandt de første skridt er en statistisk undersøgelse af hyppigheden af unge dobbeltstjerner, og opdagelsen af flere dobbelte Herbig-Haro jets fra nyfødte dobbeltstjerner.

Ph.d.-grader

Skemaet nedenfor viser det antal ph.d.-grader som er blevet tildelt i kalenderåret 1999 efter såvel ny som gammel ordning. Ligeledes er de inkluderet, som er tildelt uden forudgående indskrivning til ph.d.-studiet i henhold til bekendtgørelsens §5, stk.2.

En statistik over ph.d.-studiet med oplysning om bestand, til- og afgang findes under afsnittet om universitetets uddannelser.

Ph.d.-afhandlingernes forfattere og titler findes under de enkelte institutters beretninger.

Institut	Antal
Institut for Bibelsk Eksegese	1
Institut for Systematisk Teologi	3
Det Teologiske Fakultet i alt	4
Det Retsvidenskabelige Institut A	1
Det Retsvidenskabelige Institut B	1
Det Retsvidenskabelige Institut C	2
Det Retsvidenskabelige Institut D	1
Det Juridiske Fakultet i alt	5
Økonomisk Institut	8
Institut for Statskundskab	2
Institut for Antropologi	9
Sociologisk Institut	6
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet i alt	25
Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi	5
Institut for Molekylær Patologi	4
Farmakologisk Institut	2
Medicinsk-Fysiologisk Institut	7
Institut for Folkesundhedsvidenskab	6
Medicinsk-Anatomisk Institut	4
Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik	7
Retsmedicinsk Institut	1
Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi	5
Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi	5

Klinisk Institut for Intern Medicin	27
Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik, Pædiatri samt Vækst og Reproduktion	7
Klinisk Institut for Biokemi, Klinisk Fysiologi/ Nuklearmedicin og Radiologi	7
Klinisk Institut for Neurologi, Neurokirurgi og Psykiatri	6
Andet medicin	7
Odontologisk Institut	2

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i alt 102

Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab	1
Institut for Nordisk Filologi	7
Engelsk Institut	2
Institut for Græsk og Latin	1
Romansk Institut	4
Østeuropainstituttet	2
Asieninstituttet	2
Institut for Arkæologi og Etnologi	5
Institut for Historie	2
Institut for Eskimologi	1
Carsten Niebuhr Instituttet for Nærorientalske Studier	6
Musikvidenskabeligt Institut	1
Institut for Film- og Medievidenskab	2
Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab	2
Institut for Litteraturvidenskab	3
Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik	5
Institut for Psykologi	5

Det Humanistiske Fakultet i alt 51

Institut for Matematiske Fag	1
Kemisk Institut	7
Niels Bohr Instituttet for Astronomi, Fysik og Geofysik	28
Datalogisk Institut	2
Zoologisk Institut	12
Zoologisk Museum	4
Botanisk Institut	9
Molekylærbiologisk Institut	17
August Krogh Instituttet	9
Geologisk Institut	3
Geologisk Museum	3
Geografisk Institut	4
Institut for Idræt	2

Det Naturvidenskabelige Fakultet i alt 101
Universitetet i alt 288

Modtageren af Undervisningsprisen 1999, professor, dr.phil. John Pedersen. Årsfesten 1999. Foto: © Steen Brogaard.

Biografi

John Pedersen, født den 15.11.1934, cand.mag. i fransk og dansk ved Københavns Universitet 1961. Adjunkt v. Øregaard Gymnasium 1962-66. Universitetsadjunkt ved KU 1967-69. Dansk lektor ved Universitetet i Strasbourg 1969-72. Professor i romanske sprog og litteraturer ved KU 1973-99. Dr.phil. 1974 på afhandling om fransk barokpoesi (*Images et Figures dans la poesie francaise de l'age baroque*). I flere perioder studienævnsformand og studieleder i fransk; medvirkende ved udarbejdelse af nye studieordninger, senest i 1990'erne. Institutleder fra 1975-78 og fra 1986-89. Har bl.a. skrevet *Fransk grammatik* (1980) i samarbejde m. Ebbe Spang-Hanssen og Carl Vikner, *Kritik og Kærlighed i franske tekster fra Oplysningstiden* (1981) og *Det romanske Europa set fra Nord* (1995).

Uddrag af rektors tale ved årsfesten den 18.11.1999

I år er det 12. gang, at Årets Harald uddeles. Valget er faldet på professor, dr.phil. John Pedersen, professor på Romansk Institut ved Det Humanistiske Fakultet indtil dette semesters start. John P. som professor John Pedersen kaldes blandt venner, er indstillet som årets underviser af Fransk Fagråd – på vegne af alle universitetets franskstuderende. Der står således en meget stor og repræsentativ studentegruppe bag begrundelsen.

Fransk Fagråd har i sin indstilling især peget på "John P's" store aktivitet og entusiasme, vid og effektivitet. Som lærer, forsker og studieleder. Fransk har været i centrum, men også italiensk og "hjerterbarnet" og "kæmpesuccesen" Det romanske Europa skal fremhæves. Formidlingen af de mange aspekter af den romanske verden er konkret, klar, engageret og stiller krav.

De studerende afslutter indstillingen på følgende måde:

Undervisningsprisen

John Pedersen

Årets undervisningspris tildeles en af Universitetets lærere for særlig god og inspirerende undervisning. Prisen kaldes også Årets Harald, opkaldt efter den fremragende underviser, matematikeren professor Harald Bohr.

Modtageren af Årets Harald får tildelt et beløb på 25.000 kr. fra KU's almene fond samt et særligt håndgribeligt symbol – visdommens fugl – i form af en stor hornugle i porcelæn skænket af Royal Copenhagen. I 1999 er uglen dekoreret af kunstneren Per Arnoldi.

Årets Harald blev i 1999 tildelt professor, dr.phil John Pedersen.

“Til slut vil vi i gyldne og sprøde vendinger fremhæve de tanker og meninger som vi studerende har om John Pedersen som underviser. Som den vældigt kloge og belærte professor han er, har han aldrig haft problemer med at sætte sig ned på de 1. års studerendes niveau og formidle viden om fransk kultur og idehistorie. Der er hørt mangen en bemærkning falde fra studerende om, at det absolutte vidende og lærte ideal sås personificeret i John Pedersens skikkelse.

Vi franskstuderende kan kun sige ham et dybfølt tak for det, som han har stået for, og dette synes vi netop, at vi ville gøre mest udtryksfuldt, ved at indstille ham i beundring og ærbødighed til prisen som årets underviser”.

Prisopgaver

Københavns Universitet har hvert år siden 1762, bortset fra årene 1769-91, udskrevet prisopgaver, som principielt kan besvares af alle. Oplysninger om tildelinger har siden 1849 kunnet læses i Universitetets årbog. Promoveringen af medaljetagerne sker ved Universitetets årsfest. Medaljerne, der overrækkes ved promoveringen, bærer på aversen en Pallas Athene-figur og på reversen påskriften “Ingenio et studio” omgivet af en laurbærkrans. Den forfatter, som belønnes med guld- eller sølvmedalje, får tillige udbetalt et nærmere fastsat beløb. Besvarelserne opbevares i Universitetets arkiv. For så vidt angår de belønnede prisopgaver, gøres disse tilgængelige for offentligheden efter nærmere aftale med henholdsvis Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek. Ikke belønnede prisopgaver arkiveres af de pågældende fakulteter, og kan ikke udlånes ved universitetets foranstaltning.

Guld- og sølvmedaljemodtagere 1999

Ved Københavns Universitets årsfest den 18. november 1999 uddelte rektor 14 guldmedaljer og 10 sølvmedaljer som anerkendelse for de bedste besvarelser af universitetets Prisspørgsmål 1998. Disse prisopgaver blev udskrevet ved årsfesten i november 1997 og indleveredes i januar 1999. Prisopgaverne for Geologi er dog 2-årsopgaver, og blev derfor udskrevet ved årsfesten i november 1996.

Det Teologiske Fakultet

Stud.theol. Nicolai Rafael Techow: “Covenant Theology in Paul’s Letters”, guldmedalje.

Stud.theol. Christian Larsen: “Rudolf Bultmanns eksistens-teologi”, sølvmedalje.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Cand.scient.anth. Peter Bille Larsen: “Miljøantropologien”, guldmedalje.

Det Humanistiske Fakultet

Stud.mag. Søren Vangsgaard Gravesen: “Barokke Billeder – Trope, figur og betydning i dansk højbarok”, guldmedalje.

Stud.mag. Marie Louise Valeur Jaques: “Barokke Billeder – Trope, figur og betydning i dansk højbarok”, guldmedalje.

Stud.mag. Anne Mette Hansen: “Den islandske lucidarius”, sølvmedalje.

Stud.mag. Lars Stæhr Jensen: “Præcis forståelse”, guldmedalje.

Stud.mag. Sheila Rebecca Sander: “Tropes of Time in John Milton’s Paradise Lost and James Joyce’s Finnegan’s Wake”, guldmedalje.

Stud.mag. Anne Refshauge: “Fra udskældt klassiker til sanselig teatertekst”, sølvmedalje.

Stud.mag. Søren Pfeffer: “Forholdet mellem øst- og vestdanmark i middelalderen”, sølvmedalje.

Stud.mag. Rasmus Drisdal Hansen: “Forholdet mellem øst- og vestdanmark i middelalderen”, sølvmedalje.

Stud.mag. Steven Llewellyn Bjerregård Jensen: “Studenteroprøret i Danmark i 1968. Forudsætninger og konsekvenser”, sølvmedalje.

Stud.mag. Thomas Ekman Jørgensen: “Studenteroprøret i Danmark i 1968. Forudsætninger og konsekvenser”, sølvmedalje.

Stud.mag. Martin Djupdræt: “Billeder og Narrativitet i den kongelige iscenesættelse 1588-1760”, guldmedalje.

Stud.mag. Rasmus Windfeld: “Billeder og Narrativitet i den kongelige iscenesættelse 1588-1760”, guldmedalje.

Stud.mag. Sidsel Maria Søndergaard: “Skulptur”, guldmedalje.

Stud.mag. Christine Sestoft: “Den politiske forbruger – konsumtionens politiske kultur og kulturens politiske konsumenter”, guldmedalje.

Stud.mag. Astrid Pernille Jespersen: “Museum og Stat” Et etnologisk perspektiv på kulturelle processer i en stat under forandring, guldmedalje.

Stud.mag. Sofie Kluge: “Læsningens labyrinter. Barok som litteraturhistorisk kategori”, sølvmedalje.

Stud.mag. Jenny Helena Larsson: “On the Development of Proto-Indo-European Root Nouns in the Baltic Languages”, guldmedalje.

Stud.mag. Morten Ebbe Juul Nielsen: “Den kommunitaristiske kritik af liberalismen – den kommunitaristiske kritiks første fremstød”, guldmedalje.

Stud.psyk. Thomas Koester: “Spatiel viden – belyst teoretisk og empirisk”, sølvmedalje.

Stud.psyk. Morten Overgaard: “Oplevelsens almenpsykologiske betydning”, sølvmedalje.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Stud.scient. Rikke Bruhn: “The Firkanten Formation: Sequential architecture and controls on coastal plain-to-nearshore deposition in the Paleogene foreland basin on Spitsbergen”, guldmedalje.

Prisopgaver 2000

Ved årsfesten den 18. november 1999 blev følgende prisopgaver udskrevet. Besvarelserne skal indleveres til fakulteterne senest mandag den 15. januar 2001 kl. 12.00. Opgaverne i Geologi er dog 2 års-opgaver, som derfor først skal afleveres tirsdag den 15. januar 2002 kl. 12.00:

Det Teologiske Fakultet

Gammel Testamente

a. Der ønskes en undersøgelse af de forskellige kronologiske systemer i Biblia Hebraica, Septuaginta, Den Samaritanske Pentateuk, Josefus’ *Antiquitates* og anden jødisk litteratur med særlig henblik på deres betydning for samlingen og redaktionen af traditionerne om fortiden i den antikke jødedom.

Ny Testamente

- En kritisk redegørelse for tendenser i den nyeste historiske Jesus-forskning.
- Paulus' forestillinger om krop i Korintherbrevene (individuel krop, Kristi krop, opstandelseskrop) i lyset af den nyeste forskning.

Kirkehistorie

- Vilhelm Beck i det 19. århundredes danske teologi.
- Augustins trinitetsteologi set i forhold til de teologiske debatter i sidste halvdel af det 4. århundrede.

Systematisk Teologi

- Kierkegaards opbyggelige taler som homiletisk paradigme.
- Begrebet inderlighed i Kierkegaards forfatterskab.
- Teologisk æstetik hos Tillich og Løgstrup.
- Wolfhart Pannenberg's teologiske antropologi i dogmatisk perspektiv.
- Den luthersk/katolske dialog om retfærdiggørelse.
- Det metodiske grundlag i moderne trinitetsteologi.
- Religionsbegrebet og kirkesynet i Schleiermachers "Reden über die Religion" (1799) udredes og drøftes i forhold til udvalgte positioner i den moderne debat om religion og kirke.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet*Statskundskab*

- Der ønskes en analyse af de forskellige forslag om ændring af Grundloven og af motiveringerne herfor.
- International politik: Der ønskes en teoretisk funderet diskussion af spændingsforholdet mellem suverænitet og menneskerettigheder i international politik.

Antropologi

- Migration og identitet. Der ønskes en analyse af et eller flere empiriske eksempler på migrationsprocesser ud fra nyere antropologiske teorier om samfund, lokalitet og identitet.
- Offentlige institutioner og magt. Der ønskes en antropologisk analyse af en given offentlig institution som arbejdsplads. Besvarelsen skal tage udgangspunkt i eget feltarbejdsmateriale.

Økonomi

- Der ønskes en analyse af pensions- og forsikringsinstitutionernes rentegarantier.
- Giv med udgangspunkt i den nyere faglitteratur en vurdering af forholdet mellem økonomisk vækst, naturressourcer og miljø på længere sigt. Egne teoretiske eller empiriske bidrag skal indgå.
- Der ønskes en undersøgelse af behovet for en kommunalreform med henblik på sammenlægning af kommuner.
- Der ønskes en teoretisk og empirisk vurdering af erfaringer med smitte over landegrænserne af uro på de finansielle markeder med særlig vægt på de østasiatiske lande i 1997-1998.
- Virker dannelse af regionale toldunioner og frihandelsområder fremmende på global frihandel?

Det Juridiske Fakultet*Retsvidenskab 1*

På grundlag af komparative studier ønskes en statsretlig definition af begrebet "singulær lovgivning" samt en nærmere analyse af, hvilke typer lovgivning der kan anses for at være i strid med magtfordelingsprincippet i grundlovens § 3 og med de nationale og internationale frihedsrettigheder, der er gældende for Danmark. Der udpeges ingen vejleder, men professor, dr.jur. Henning Koch besvarer spørgsmål vedrørende emnets rette forståelse m.m.

Retsvidenskab 2

Der ønskes en komparativ undersøgelse af børns selv- og medbestemmelsesret. Der udpeges ingen vejleder, men professor, dr.jur. Linda Nielsen besvarer spørgsmål vedrørende emnets rette forståelse m.m.

Retsvidenskab 3

Der ønskes en analyse af hensigtsmæssigheden af gældende regler om sikringsakter i lyset af moderne virksomheders finansieringsbehov. Undersøgelsen kan eventuelt begrænses til særlige områder, f.eks. belåning af løbende fordringer, varelager el.lign. Der udpeges ingen vejleder, men docent, dr.jur. Peter Mortensen besvarer spørgsmål vedrørende den rette forståelse af emnet m.m.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Udskriver ikke prisopgaver for 2000.

Det Humanistiske Fakultet*Nordisk Filologi*

- Narrativitet. Der ønskes en redegørelse for de centrale størrelser i narrativitetsbegrebet og en diskussion og eksemplifikation af begrebets analytiske anvendelighed i arbejdet med danske/nordiske tekster af såvel fiktiv som ikke fiktiv art.
- En empirisk baseret diskussion af sproglig magtudøvelse i Danmark. Der kan fokuseres på såvel mikroniveau som makroniveau i sociolingvistisk forstand.
- Ungdomssprog og variation i moderne dansk. Der ønskes en empirisk undersøgelse af talesprog hos unge i Danmark med særlig henblik på variation.

Germansk Filologi

Wilhelm von Humboldts sprogfilosofi og udvalgte aspekter af dens senere reception.

Romansk Filologi

- Sproglig høflighed i komparativt perspektiv, mellem et eller flere romanske sprog og dansk.
- Om udtalenormer i et eller flere af de romanske sprog med særlig henblik på nye tendenser m.h.t. acceptabilitet.
- En analyse af aspekter af kvindefrigørelses- og ligestillingsproblematikken i et eller flere romansksprogede lande.
- Holocaust som litterært tema i et eller flere af de romanske landes litteratur.

Litteraturvidenskab

- Edward Saïds Orientalism og litteraturvidenskaben.

- b. Litteratur, retsorden og censur. Der ønskes en behandling af spørgsmålet om censur af litteratur under inddragning af eksemplariske retssager.

Moderne kultur

- a. Wagnerisme. Der ønskes en behandling af indflydelsesrige eksempler på Richard Wagners betydning for moderne kultur.
b. Det nye Berlin. Der ønskes en behandling af byplansdebat, planlægning og byggeri i efterkrigstidens Berlin.

Historie

- a. Der ønskes en kritisk analyse af væsentlige aspekter i de sidste årtiers forskning i seksualitet i den græske og romerske oldtid.
b. Korstogene: Ideologi og praksis.

Økonomisk historie

Kampen for tryghed i det gamle danske samfund (ca. 1550-1850).

Samtidshistorie

De borgerlige partiers samarbejde i Danmark fra 1965 til 1971.

Forhistorisk arkæologi

Arkæologiens placering og position i videnssamfundet efter 2000.

Klassisk arkæologi

Antikke gravskikke i et område eller på en lokalitet inden for middelhavsverdenen.

Etnologi

- a. Erfaringens rolle i videnskabsprocessen. Der ønskes en kritisk diskussion af "feltarbejdet" som muligt rum for faglig refleksion.
b. Velfærdsstatens dannelsesprocesser.
c. Viljernes brydning i kulturlandskabet. En diskussion af forholdet imellem ideer om kulturarv, bevaring og andre interesser i kulturmiljøet.
d. Folkeånd, nationalisme og stater i Europa omkring år 2000.

Kunsthistorie

- a. En undersøgelse af billedrummet i maleri og skulptur under hensyntagen til teoridannelser inden for visuel kognition. (Undersøgelsen kan være en bred historiografisk undersøgelse eller kan fokusere på en ikke for snævert afgrænset periode).
b. Arkitekturen i den visuelle kultur. En undersøgelse af rum i en billedkultur.
c. En redegørelse for teoretiske positioner og aktuelle problemstillinger inden for kunstvideoen.

Teatervidenskab

- a. Der ønskes en redegørelse for Strindberg som fornyer af den dramatiske form og for hans dramaers betydning for det moderne teater.
b. Der ønskes en redegørelse for det homoseksuelle teaters historie i USA og Europa med særlig henblik på Danmark. Emnet ønskes belyst ud fra en eller flere af følgende indgangsvinkler: som en del af den generelle sek-

sualisering og iscenesættelse af kroppen og kønnet, som undersøgelse af homoseksualitet og subkultur samt teater som ideologisk og seksualpolitisk kampmiddel. For Danmarks vedkommende forudsættes en indsamling af repertoiredata.

Film- & Medievidenskab

- a. Der ønskes en analyse af 90'ernes danske filmkultur med fokus på hovedtendenser i den danske filmproduktion i perioden og med redegørelse for den bredere filmkulturelle kontekst, herunder internationaliseringens betydning for dansk film.
b. Der ønskes en analyse af udviklingstendenser og hovedtræk i TV2's dansksprogede dokumentariske programmer med henblik på deres genre-mæssige og tematiske hovedtendenser. Samtidig ønskes en vurdering af programmernes placering i og betydning for den danske mediekultur siden 1988, både i forhold til TV2's public service forpligtelser, det danske produktionsmiljø og i forhold til programmernes seertal og seerprofil.

Filosofi

Kants Kritik der reinen Vernunft.

Asiatiske studier

Diskurser vedrørende det moderne i 1900-tallet i et eller flere lande i Syd-, Sydøst- eller Østasien.

Nærorientalske studier

a) Hebraisk

Historiografi og national identitet på baggrund af debatten om de nye israelske historikere.

b) Arabisk

Den fraværende: kærlighed og sorg i tidlig arabisk digtning (ca. 500-800).

c) Arabisk litteratur

Palæstinensisk litteraturs behandling af al-Nakba og dens eftervirkninger, belyst gennem 2-3 karakteristiske forfatter-skaber.

Østeuropa studier

- a. Albanerbilledet i Europa.
b. Sproglige forandringer i forbindelse med politiske forandringer i 1980'erne og 1990'erne i et slavisk sprogområde.
c. Vurderinger af det stalinistiske samfund i den postkommunistiske russiske historieskrivning.
d. Socialistisk realisme som fortællekunst: En formanalyse af russiske prosaværker fra 1930'erne.

Græsk og Latin

Der ønskes en oversættelse af Aristoteles' skrift "De generatione et corruptione" med en indledning og en kommentar der især gør rede for sammenhængen mellem grundbegreberne i dette skrift og den måde, disse begreber bruges på i Aristoteles' øvrige skrifter.

Psykologi

Socialpsykologiske perspektiver på udvalgte organisatoriske udviklingsprocesser.

*Almen og Anvendt Sprogvidenskab**Indoeuropæisk*

Værdien af ekstern komparation: Der ønskes en kritisk vurdering af forskningen i den videre genetiske – såkaldt “nostratiske”- sammenhæng, som den indoeuropæiske sprogfamilie indgår i. Besvarelsen kan have form af en generel karakteristik, eller den kan koncentrere sig om et selvvalgt bredt defineret emneområde inden for feltet.

Det Naturvidenskabelige Fakultet*Botanik*

Der ønskes en floristisk, økologisk og biogeografisk analyse af dominerende floraelementer i plantesamfund på isolede øer.

Molekylærbiologi

- a. The importance of Genome Projects and Model Organisms in Biology.
- b. Hvilke nulevende eukaryotiske organismer repræsenterer den mest primitive livsform, hvor der er påvist en meiotisk kernerdeling? – Der ønskes en kritisk vurdering

af den moderne, DNA-baserede systematik-litteratur med hensyn til, hvornår det karakteriske meiose-forløb er opstået under evolutionen af de eukaryotiske organismer. Den “mest primitive livsform” i opgaveformuleringen skal forstås som den, der viser den længste evolutionsmæssige afstand fra den såkaldte “crown group”, som bl.a. indeholder de højere dyr.

*Geologi**Alle 3 opgaver er 2 års-opgaver*

- a. Der ønskes en biostratigrafisk analyse af en sedimentær lagrække herunder en vurdering af den undersøgte fauna eller floras taxonomi.
- b. Der ønskes en analyse af samspillet mellem tektonik og dybvands sedimentation i et ekstensionelt bassin.
- c. Geologiske processer forårsaget af de markante klimaændringer ved Weichsel istidens afslutning belyst ved integration af geologiske, geokemiske og geofysiske metoder.

Kemi

Der ønskes en redegørelse for begrebet katalyse og dets betydning for kemisk reaktivitet.

Uddannelserne

I universitetets formålsparagraf hedder det bl.a., at universitetet har til formål at meddele undervisning indtil det højeste videnskabelige niveau. Universitetets undervisning er derfor baseret på forskning, og den væsentligste del af undervisningen varetages af videnskabelige medarbejdere, der har forskningsforpligtelse.

Universitetets uddannelser er såkaldt lange videregående uddannelser, dvs. de ligger øverst i uddannelsessystemets hierarki. Allerøverst ligger forskeruddannelserne, se afsnittet om ph.d.-graderne.

Uddannelsernes struktur

I overensstemmelse med Undervisningsministeriets bekendtgørelse fra 1993 om studiestrukturen ved universiteter m.fl. er uddannelserne opbygget med en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse, således at den normerede studietid for uddannelserne generelt er fem år. Den fireårige cand.phil.-grad blev samtidig afskaffet.

Studietiden er dog forlænget med et halvt til et helt år på de fag, hvor der kræves propædeutiske kurser, typisk humanistiske fag som ligger fjernt fra gymnasieskolens fagområder.

Alternativt til kandidatuddannelsen kan man på visse fag under Det Humanistiske Fakultet efter bachelorgraden vælge magisterkonferensuddannelsen. Undervisningsministeriet har ved skrivelse af 9. september 1996 godkendt, hvilke fag der kan udbydes som magisterkonferens, jf. listen nedenfor.

En anden undtagelse fra den generelle struktur udgøres af de såkaldte professionsuddannelser i medicin, odontologi og teologi, som er opbygget som kandidatuddannelser i ét forløb uden indlagt bachelorgrad. Der er i 1999 kommet en ny bekendtgørelse for medicinstudiet, hvorefter studiet fra september 2000 består af en treårig bacheloruddannelse og en treårig kandidatuddannelse, dvs. uddannelsen er samtidig forkortet med et halvt år.

Kandidatuddannelserne er i forskellig grad sammensat af elementer fra flere fag, således at uddannelserne går på tværs af institutstrukturen, der i hovedsagen repræsenterer den faglige eller forskningsmæssige inddeling.

Især ved Det Humanistiske og Det Naturvidenskabelige Fakultet er det almindeligt, at kandidatuddannelsen sammensættes af to fag, et hovedfag og et bi- eller sidefag, som begge er kompetencegivende, f.eks. til undervisning i gymnasieskolen. Her kan også kombineres på tværs af fakulteterne.

På mange fag udbydes der også mindre moduler, f.eks. et-årige suppleringsuddannelser eller studiemønstre, som kan bruges som tilvalg til andre uddannelser, de såkaldte BA-tilvalg, eller som cand.phil.'er efter den gamle ordning kan supplere sig med til en cand.mag.-grad.

Fagene

Det faglige spektrum spænder over teologi, samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab, humaniora og naturvidenskab.

Til det samfundsvidenskabelige område henregnes jura, økonomi, statskundskab, sociologi og antropologi.

Til det sundhedsvidenskabelige område henregnes læge- og tandlægevidenskab, humanbiologi og folkesundhedsvidenskab.

Det humanistiske fagspektrum omfatter en lang række fag, som kan grupperes i dansk/nordisk, moderne europæiske og ikke-europæiske sprogfag, oldtids- og middelalderstudier, musisk-æstetiske fag, historie og kulturhistoriske studier, filosofi samt psykologi og pædagogik.

Det naturvidenskabelige område er delt i den matematisk-fysiske faggruppe og den naturhistorisk-geografiske. Den matematisk-fysiske faggruppe omfatter matematik, datalogi, fysik, kemi og biokemi mm. Den naturhistorisk-geografiske omfatter biologi, geologi, geografi og idræt.

I skemaet nedenfor er vist samtlige fag, der kan tages eksaminer i til hhv. bachelorgrad, kandidatgrad, magisterkonferens, og hvilke der udbydes som bi- eller sidefag og suppleringsfag.

Parentes (x) betyder, at faget ikke længere udbydes til det pågældende niveau.

De enkelte uddannelsers opbygning og indhold er nærmere beskrevet i "Studier ved Københavns Universitet", som udgives én gang årligt, og i fakulteternes studiehandbøger.

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Sup
Teologi mm.						
Teologi	x		x			
Afrikaområdestudier					x	
Samfundsvidenskab						
Jura		x	x			
Økonomi		x	x			x
Sociologi		x	x	(x)	(x)	
Statskundskab/Samfundsfag		x	x		x	x
Antropologi		x	x			
Sundhedsvidenskab						
Humanbiologi			x			
Lægevidenskab			x			
Folkesundhedsvidenskab		x	x			
Tandlægeuddannelsen			x			
Humaniora						
<i>Dansk mv.</i>						
Dansk/Nordisk		x	x		x	x
Nordisk Filologi				x		
Nordisk Litteratur				x		
Dansk som fremmed og andet sprog						x
Dansens æstetik og historie						x
Kvindestudier						x
Minoritetsstudier						x
Retorik/Praktisk formidling		x	x			x
<i>Moderne europæiske sprog</i>						
Engelsk		x	x	(x)	x	x
Amerikanske samfundsstudier			x			
Tysk		x	x		x	x
Nederlandsk		x	x			x
Romansk filologi				x		
Fransk		x	x		x	x
Rumænsk	x	x	x			x
Italiensk	x	x	x		x	x
Portugisisk	x	x	x			x
Spansk/Spansk-amerikansk		x	x		x	x
Slavisk filologi				(x)		
Bulgarsk	x	x	x			

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Sup
Polsk	x	x	x			
Russisk	x	x	x		x	
Serbokroatisk	x	x	x			
Tjekkisk	x	x	x			
Øststatskundskab	x		x			x
Balkanistisk	x		x			
Moderne græsk	x	x	x			
Finsk	x	x	x			x
<i>Ikke europæiske sprog</i>						
Hebraisk	x	x	x			
Arabisk	x	x	x			x
Semitisk Filologi				x		
Eskimologi	x	x	x	(x)		
Japansk	x	x	x			
Kinesisk	x	x	x			
Koreansk	x	x	x			
Thai	x	x	x			
Tibetansk	x	x	x			
Indologi	x	x	x			
Østasienkundskab	x					x
Iransk/Persisk	x	x	x	(x)		
Indiansk	x	x	x	(x)		
<i>Musisk-æstetiske fag</i>						
Litteraturvidenskab		x	x	x		
Moderne Kultur og Kulturformidling			x			
Moderne Litteratur og Litteratur formidling			x			
Kunsthistorie		x	x	x	x	x
Musikvidenskab		x	x	x	x	
Teatervidenskab		x	x	(x)	x	x
Film- og Medievidenskab		x	x	(x)	x	x
<i>Oldtidsstudier</i>						
Græsk, klassisk	x	x	x		x	x
Latin	x	x	x		x	x
Klassisk Filologi				(x)		
Oldtidskundskab	x				x	x
Middelalderkundskab/Byzantinistik	x					x
Klassisk arkæologi	x	x	x	x		
Assyriologi		x	x	(x)		

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Sup
Ægyptologi		x	x	(x)		
Nærorientalsk arkæologi		x	x	(x)		
Nærorientalske studier						x
Forhistorisk arkæologi		x	x	x		
<i>Historie og kulturhistoriske studier</i>						
Historie		x	x	x	x	x
Europæisk Etnologi		x	x	(x)		x
Religionsvidenskab		x		x	x	
Folkloristik			x			
Kristendomskundskab			x			
Religionssociologi			x	(x)		
Religionshistorie			x	(x)		x
<i>Filosofi og sprogvidenskab</i>						
Filosofi		x	x	x	x	x
Pædagogik/Voksenpædagogik		x	x	(x)		x
Lingvistik		x				
Fonetik			x			
Almen lingvistik			x	(x)		x
Datalingvistik			x			x
Indoeuropæisk lingvistik		x	x	x		x
Sprogpsykologi			x			x
<i>Psykologi mm.</i>						
Audiologopædi		x	x			
Psykologi		x	x	(x)	x	
Informationspsyk. for dataloger					x	
<i>Naturvidenskab</i>						
<i>Matematisk-fysisk faggruppe</i>						
Matematik (+bifag)		x	x		x	
Statistik(matematik-statistik)		x	x			
Forsikringsvidenskab		x	x			
Matematik-økonomi		x	x			
Datalogi (+bifag)		x	x		x	
Fysik (+bifag)		x	x		x	
Astronomi/Fysik		x	x			
Geofysik/Fysik		x	x			
Biofysik		x	x			
Meteorologi		x				

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Sup
Kemi		x	x		x	
Miljøkemi		x	x			
Kemi(+bifag)		x	x			
Biokemi		x	x			
<i>Bio-geo-faggruppen</i>						
Biologi		x	x		x	
Geografi		x	x		x	
Geoinformatik		x				
Geologi		x	x			
Geologi/Geofysik		x	x			
Idræt (+bifag)		x	x			
Idræt		x	x		x	

Tilgang

Tilgangen af studerende til Københavns Universitet foregår primært via optagelsen i juli måned. Studieadministrationen modtog i 1999 18.414 ansøgninger fra 12.965 personer om optagelse på uddannelser ved København Universitet. 8.737 personer indsendte inden 15. marts i alt 12.503 ansøgninger om optagelse gennem kvote 2, mens resten af ansøgningerne var kvote 1 ansøgninger, der blev modtaget inden 1. juli.

Antallet af ansøgninger i 1999 svarede til et fald på 2 procent i forhold til året før. Det samlede fald i antallet af ansøgninger dækker over en fremgang på cirka 16 procent i antallet af kvote 1 og et fald på 6 procent i kvote 2.

I tabel 1 er antallet af ansøgninger fordelt på optagelsesområder og fakulteter. Tabellen viser desuden antallet af optagelsespladser. Kapacitetstallet angiver, hvor mange førsteårsstuderende fakultetet ønsker skal være indskrevet på det pågældende optagelsesområde pr. 1. oktober. Erfa-

ringer viser, at der dels er ansøgere der ikke ønsker at benytte den tilbudte studieplads, dels er et vist frafald den første måned af studieforløbet. Der optages derfor pr. 28. juli et antal studerende ud over kapacitetstallet – den såkaldte overbooking. Kapacitetstal plus overbooking giver det maksimale optagelsestal den 28. juli.

Ansøgetallene er opgjort som det samlede ansøgetal og antallet af ansøgere, der havde en uddannelse ved Københavns Universitet som det højst prioriterede uddannelsesønske.

Af tabel 1 fremgår antallet af optagne 28. juli 1999 og det antal, der anses for reelt startende, optalt pr. 1. oktober 1999. Forskellen på de to sæt optagelsestal beror på, at et vist antal som nævnt afstår fra den tilbudte studieplads og andre optages i et vist omfang fra venteliste.

Endeligt fremgår grænsekvotienten i kvote 1, der er den laveste gennemsnitskarakter, hvormed alle ansøgere blev optaget på det pågældende område.

Tabel 1: Kapacitetstal og optagne 1999, fordelt på optagelsesområder

Optagelsesområde	Budgetteret			Ansøgere		Optagne		Kvotient
	Kapacitet	Overbook	I alt	I alt	Pri.1	28.7.99	1.10.99	kvote 1
Teologi	170	20	190	290	149	166	167	alle opt.
Jura	665	50	715	1706	1118	715	655	8,7
Statskundskab/Samfundsfag	195	20	215	881	486	215	204	9,7
Økonomi	380	15	395	542	213	252	244	alle opt.
Økonomi, start 1.2.1999							71	alle opt.
Sociologi	70	7	77	468	199	76	70	9,7
Antropologi	72	6	78	423	219	78	73	9,9
Samfundsvidenskab i alt	717	48	765	2314	1117	621	662	

Optagelsesområde	Budgetteret			Ansøgere		Optagne		Kvotient
	Kapacitet	Overbook	I alt	I alt	Pri.1	28.7.99	1.10.99	kvote 1
Lægevidenskab	455	40	495	1802	1196	493	462	9,4
Tandlægeuddannelse	90	5	95	475	226	96	90	8,9
Folkesundhed	58	5	63	313	169	63	58	9,2
Sundhedsvidenskab i alt	603	50	653	2590	1591	652	610	
Arabisk	25	8	33	83	42	32	29	8,0
Audiologopædi	30	3	33	112	77	34	30	9,2
Bulgarsk	11	2	13	12	4	5	8	alle opt.
Dansk	182	26	208	633	282	208	190	9,1
Engelsk	182	27	209	627	263	208	188	8,7
Eskimologi	11	2	13	41	14	13	10	7,9
Europæisk etnologi	30	6	36	167	69	36	33	9,5
Film- og medievidenskab	91	11	102	601	388	102	90	9,8
Filosofi	91	30	121	380	112	121	101	9,0
Finsk	6	3	9	17	5	8	8	alle opt.
Forhistorisk arkæologi	30	10	40	134	54	40	36	8,8
Fransk	91	12	103	190	69	97	88	alle opt.
Græsk, klassisk	14	11	25	46	14	22	23	alle opt.
Græsk, moderne	11	3	14	37	17	14	15	8,2
Hebraisk	14	4	18	41	15	18	16	8,1
Historie	182	18	200	678	276	200	179	9,0
Indianske sprog	11	2	13	46	14	14	10	7,8
Indisk	6	5	11	12	6	6	10	alle opt.
Indoeuropæisk	6	3	9	22	5	8	8	alle opt.
Italiensk	30	4	34	119	41	34	30	8,3
Japansk/Østasiatisk	19	13	32	72	24	28	29	alle opt.
Kinesisk/Østasiatisk	19	13	32	54	30	33	29	alle opt.
Klassisk arkæologi	14	4	18	100	22	18	15	8,5
Koreansk/Østasiatisk	6	5	11	11	4	3	6	alle opt.
Kunsthistorie	61	6	67	361	181	66	61	9,4
Latin	14	11	25	61	22	26	24	alle opt.
Litteraturvidenskab	91	20	111	382	198	111	101	9,5
Musikvidenskab	91	15	106	282	215	106	106	8,4
Nederlandsk	6	1	7	32	9	8	9	8,0
Nærorientalsk	36	8	44	136	49	44	36	8,4
Persisk/Iransk	6	3	9	22	5	5	8	alle opt.
Polsk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Portugisisk	11	6	17	43	13	18	13	7,3
Psykologi	121	14	135	1290	857	135	125	9,9
Pædagogik	44	10	54	194	74	54	51	9,0
Religionsvidenskab	61	10	71	377	151	72	60	9,4

Optagelsesområde	Budgetteret			Ansøgere		Optagne		Kvotient
	Kapacitet	Overbook	I alt	I alt	Pri.1	28.7.99	1.10.99	kvote 1
Retorik	30	3	33	190	89	33	33	9,5
Russisk/Østeuropæisk	25	6	31	99	35	31	27	8,3
Serbokroatisk	11	2	13	33	9	11	14	alle opt.
Spansk	61	15	76	178	81	76	69	8,4
Sprogvidenskab	25	8	33	99	23	33	26	8,1
Teatervidenskab	30	5	35	215	116	35	33	9,3
Thai/Syøstasien	6	5	11	29	15	11	10	8,5
Tibetansk/Sydasiatisk	6	5	11	26	6	11	9	alle opt.
Tjekkisk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Tyrkisk	6	6	12	44	20	13	10	8,4
Tysk	61	19	80	144	49	66	66	alle opt.
Humaniora i alt	1915	403	2318	8472	4064	2267	2072	
Mat-Fys-Kemi-gruppe	500	150	650	769	418	451	479	alle opt.
Datalogi	200	24	224	522	305	229	209	8,1
Forsikringsvidenskab	22	3	25	49	31	26	25	7,4
Biologi	208	25	233	632	346	232	206	9,1
Geologi	72	10	82	151	58	69	61	alle opt.
Geologi-Geofys.	18	3	21	41	14	13	12	alle opt.
Geografi og Geoinformatik	120	18	138	222	98	118	111	alle opt.
Idræt	75	10	85	496	256	85	73	9,2
Naturvidenskab i alt	1215	243	1458	2882	1526	1223	1176	
Universitetet i alt	5285	814	6099	18254	9565	5644	5342	
Tandplejer	60	5	65	160	76	65	65	8,1
KU i alt	5345	819	6164	18414	9641	5709	5407	

Af tabel 2 fremgår, at den samlede tilgang er gået lidt op fra 1998 til 1999, og at væksten fortrinsvis ligger på humaniora.

Tabel 2: Optagne pr. 1. Oktober 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Teologi	159	163	164	167
Jura	666	641	612	655
Samfundsvidenskab	660	770	750	662
Sundhedsvidenskab	543	549	608	610
Humaniora	2014	1934	1890	2072
Naturvidenskab	1113	1085	1112	1176
I alt	5155	5142	5136	5342

Tabel 3: De optagnes alder 1996-99 (median)

	1996	1997	1998	1999
Teologi	22	23	23	24
Jura	21	21	21	21
Samfundsvidenskab	21	22	21	21
Sundhedsvidenskab	21	21	21	21
Humaniora	22	22	23	23
Naturvidenskab	21	21	22	21
I alt	22	22	22	22

Den typiske alder ved optagelsen er 21-23 år alt efter fagområde, jf. tabel 3.

Studenterbestand

Ordinære studerende

Universitetet har i alt over 34.000 ordinære studerende. I tabel 4 er bestanden af ordinære studerende fordelt på fagområder og køn pr. 1. oktober 1999.

Tabel 4: Studenterbestand pr. 1. oktober 1999

Faggruppe	Kvinder	Mænd	I alt
Det Teologiske Fakultet	622	426	1048
Teologi	605	415	1020
Afrikaområdestudier	17	11	28
Det Juridiske Fakultet	2126	1963	4089
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	1799	2604	4403
Økonomi	545	1464	2009
Sociologi	230	117	347
Antropologi	393	107	500
Statskundskab	631	916	1547
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	2053	1393	3446
Lægevidenskab	1620	1203	2823
Odontologi	293	138	431
Humanbiologi	50	31	81
Folkesundhedsvidenskab	90	21	111
Det Humanistiske Fakultet	9138	4969	14107
<i>Dansk mv.</i>	<i>1275</i>	<i>523</i>	<i>1798</i>
Dansk	1093	462	1555
Minoritetsstudier	26	1	27
Retorik	136	56	192
Dansens æstetik og historie	16	4	20
Kvindestudier	4	0	4
<i>Øvrige europæiske sprog</i>	<i>2183</i>	<i>748</i>	<i>2931</i>
Finsk	14	15	29
Engelsk	750	296	1046
Germansk	230	102	332
Fransk	461	89	550
Spansk	302	60	362
Italiensk og Rumænsk	167	38	205
Portugisisk	35	19	54
Slavisk	166	114	280
Moderne græsk	58	15	73
<i>Ikke europæiske sprog</i>	<i>431</i>	<i>260</i>	<i>691</i>
Østasiatisk	216	155	371
Eskimologi	26	19	45

Faggruppe	Kvinder	Mænd	I alt
Semitisk filologi	146	69	215
Iransk	16	13	29
Indiansk	27	4	31
<i>Musisk-æstetiske fag</i>	<i>1934</i>	<i>1178</i>	<i>3112</i>
Film- og Medievidenskab	340	347	687
Kunsthistorie	461	110	571
Musikvidenskab	444	415	859
Teatervidenskab	194	41	235
Litteraturvidenskab	495	265	760
<i>Oldtids- historie- og kulturstudier</i>	<i>1381</i>	<i>1226</i>	<i>2607</i>
Klassisk filologi	93	70	163
Klassisk arkæologi	52	25	77
Forhistorisk arkæologi	142	96	238
Assyriologi	4	7	11
Ægyptologi	31	17	48
Nærorientalsk arkæologi	69	39	108
Europæisk etnologi	183	34	217
Folkloristik	33	7	40
Historie	494	781	1275
Religion	280	150	430
<i>Sprogvidenskab, filosofi, psykologi mv.</i>	<i>1934</i>	<i>1034</i>	<i>2968</i>
Lingvistik	76	56	132
Sprogpsykologi	15	3	18
Filosofi	151	389	540
Pædagogik	279	93	372
Psykologi	1144	451	1595
Audiologopædi	184	8	192
Humanistisk datamatik	2	4	6
Humaniora diverse	83	30	113
<i>Det Naturvidenskabelige Fakultet</i>	2533	4570	7103
<i>Mat-fys faggruppe</i>	<i>1025</i>	<i>2999</i>	<i>4024</i>
Matematik-økonomi	83	140	223
Matematik mv.	132	425	557
Forsikring/Statistik	80	109	189
Datalogi	127	1237	1364
Kemi mv.	149	238	387
Fysik mv.	143	585	728
Matem-fys-kemi mv.	1	7	8
Biokemi	310	258	568
<i>Bio-geo faggruppe</i>	<i>1508</i>	<i>1571</i>	<i>3079</i>
Biologi	820	625	1445

Faggruppe	Kvinder	Mænd	I alt
Geografi	329	398	727
Geologi	174	253	427
Idræt	185	295	480
Tandplejeruddannelsen	138	17	155
I alt	18409	15942	34351

Kilde: MATRAP. 35 dato 25.2.2000.

Merit- og gæstestuderende

For studerende ved andre uddannelser og uddannelsesinstitutioner, herunder udlændinge, er det muligt at blive indskrevet som gæstestuderende med henblik på at erhverve nogle kvalifikationer, som kan meritoverføres til deres uddannelse.

I modsætning til åben uddannelse er indskrivningen som gæste- eller meritstuderende gratis, idet undervisningen finansieres gennem det almindelige taxametersystem. I 1999 blev der gennemført i alt 311 studieårsværk (STÅ) af denne type studerende.

Om gæstestuderende, se i øvrigt afsnittet om internationalt samarbejde og udveksling.

Kandidatstatistik

Fra og med strukturbekendtgørelsen fra 1993 skal alle passere bachelorgraden for at fortsætte på kandidatuddannelsen. Undtagelsen er læge-, tandlæge- og teologiuddannelserne, hvorfor disse uddannelser ikke er repræsenteret i bachelorstatistikken nedenfor.

Bachelorgraden

Tabel 5: Bachelorer 1999 (1.10.98-30.9.99)

	Kvinder	Mænd	I alt
Total	1246	1004	2250
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	178	243	421
Økonomi	42	135	177
Statskundskab	72	82	154
Antropologi	40	16	56
Sociologi	24	10	34
Det Juridiske Fakultet	218	171	389
Jura	218	171	389
Det Humanistiske fakultet	629	301	930
Dansk	82	31	113
Engelsk	60	17	77
Germansk	15	4	19
Fransk	27	4	31
Spansk	23	2	25
Italiensk og Rumænsk	6	4	10
Portugisisk	1	1	2

	<i>Kvinder</i>	<i>Mænd</i>	<i>I alt</i>
Slavisk	12	9	21
Moderne græsk	2	0	2
Østasiatisk	9	7	16
Eskimologi	3	1	4
Semitisk	8	4	12
Indiansk	1	0	1
Klassisk filologi	2	3	5
Klassisk arkæologi	4	1	5
Forhistorisk arkæologi	9	8	17
Assyriologi	0	1	1
Ægyptologi	0	1	1
Nærorientalsk arkæologi	8	4	12
Historie	29	46	75
Europæisk etnologi	23	1	24
Religion	12	11	23
Folkloristik	3	1	4
Litteraturvidenskab	25	14	39
Kunsthistorie	28	7	35
Musikvidenskab	20	16	36
Teatervidenskab	14	3	17
Film- og medievidenskab	19	18	37
Lingvistik	2	3	5
Filosofi	5	26	31
Pædagogik	23	6	29
Retorik	10	3	13
Audiologopædi	24	1	25
Psykologi	120	43	163
Det Naturvidenskabelige Fakultet	221	289	510
Matematik mv.	2	15	17
Forsikringsvid./Statistik	11	9	20
Matematik-økonomi	4	3	7
Datalogi	2	35	37
Fysik mv.	14	49	63
Kemi mv.	18	23	41
Biokemi	26	31	57
Biologi	102	58	160
Geografi	21	37	58
Geologi	14	19	33
Idræt	7	10	17

Antal bachelorer 1996-99

Antallet er stigende i de betragtede år som følge af gradens formelle indførelse i 1993. Der er tilsyneladende en nedgang i 1999 i forhold til 1998, men den kan meget vel vise sig af skyldes forsinkelser i registreringer.

Tabel 6: Bachelorer 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Jura	389	396	455	389
Samfundsvidenskab	347	359	507	421
Humaniora	672	711	863	930
Naturvidenskab	471	434	539	510
I alt	1879	1900	2364	2250

Bachelorernes alder

Bachelorernes alder er typisk 24-26 år. Da de typisk har været 4 år om det, jf. tabel 8, svarer det til en studiestartalder på 20-22 år, dvs. lavere end den er nu.

Tabel 7: Bachelorernes alder 1996-99 (medianer)

	1996	1997	1998	1999
Jura	25	25	25	25
Samfundsvidenskab	24	24	25	25
Humaniora	26	26	26	26
Naturvidenskab	25	25	25	25
I alt	25	25	25	25

Kandidatgraden

Tabel 9: Kandidater 1999 (1.10.98-30.9.99)

	Kvinder	Mænd	I alt
Total	1130	867	1997
Det Teologiske Fakultet	26	13	39
Cand.teol.	26	13	39
Det Juridiske Fakultet	229	145	374
Cand.jur.	229	145	374
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	131	178	309
Cand.polit.	48	120	168
Cand.scient.ant.	16	5	21
Cand.scient.pol.	60	50	110
Cand.mag./phil. i samfundsfag	4	3	7
Mag.art. etnologi	3	0	3
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	187	117	304
Cand.med.	134	84	218
Cand.odont.	34	20	54
Cand.scient. humanbiologi	19	13	32

Studietid til bachelorgraden

Den normerede studietid for en bacheloruddannelse er normalt 3 år. Men for en række humanistiske fag er der afsat et halvt til ét år til propædeutik, således at studietiden som minimum bliver 3,5-4,0 år. I praksis bliver studietiden overskredet med ét år.

Tabel 8: Bachelorernes studietid i år (medianer)

	1996	1997	1998	1999
Jura	4	4	4	4
Samfundsvidenskab	4	4	4	4
Humaniora	4	4	4	4
Naturvidenskab	4	4	4	4
I alt	4	4	4	5

Det Humanistiske Fakultet	366	168	534
<i>Cand.mag./phil.</i>			
Dansk	46	29	75
Engelsk	34	6	40
Amerikanske samfundsstudier	1	0	1
Tysk	11	5	16
Fransk	24	4	28
Spansk	11	2	13
Italiensk	5	2	7
Polsk	1	0	1
Russisk	2	0	2
Tjekkisk	1	0	1
Øststatskundskab	1	1	2
Moderne græsk	2	0	2
Japansk	3	3	6
Kinesisk	1	0	1
Kinesisk kunst og kultur	0	1	1
Eskimologi	1	0	1
Arabisk	1	1	2
Klassisk arkæologi	2	0	2
Forhistorisk arkæologi	5	1	6
Assyriologi	0	1	1
Historie	15	28	43
Europæisk etnologi	5	4	9
Kristendomshistorie	2	1	3
Religionshistorie	0	2	2
Religionssociologi	2	1	3
Folkloristik	2	0	2
Litteraturvidenskab	19	9	28
Moderne kulturformidling	20	3	23
Kunsthistorie	5	1	6
Musikvidenskab	12	7	19
Teatervidenskab	2	1	3
Film- og Medievidenskab	15	9	24
Lingvistik	2	1	3
Indoeuropæisk lingvistik	2	0	2
Filosofi	5	7	12
Pædagogik	3	4	7
Retorik	5	5	10
Audiologopædi	12	0	12
Humanistisk informatik	0	1	1
Cand.psyk.	81	27	108

<i>Mag.art.</i>			
Nordisk litteratur	1	0	1
Filosofi	0	1	1
Klassisk arkæologi	1	0	1
Kunsthistorie	1	0	1
Litteraturvidenskab	1	0	1
Semitisk filologi	1	0	1
Det Naturvidenskabelige Fakultet	191	246	437
<i>Cand.scient.</i>			
Matematik	2	3	5
Statistik	2	2	4
Forsikringsvidenskab (cand.akt.)	6	9	15
Matematik-økonomi (cand.scient.oecon.)	8	11	19
Datalogi	4	43	47
Fysik	5	24	29
Fysik-biofysik	0	4	4
Astronomi	1	6	7
Geofysik	7	8	15
Kemi	6	27	33
Miljøkemi	8	6	14
Biokemi	26	16	42
Biologi	65	43	108
Kulturgeografi	16	13	29
Naturgeografi	4	3	7
Geologi	23	15	38
Idræt	8	13	21

Ved Det Humanistiske Fakultet er alle med bestået hovedfag medregnet og kun disse, uanset evt. bestået sidefag.

Tabel 10: Antal Kandidater 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Teologi	74	45	28	39
Jura	339	371	358	374
Samfundsvidenskab	329	285	330	309
Sundhedsvidenskab	289	249	268	304
Humaniora	399	420	4980	534
Naturvidenskab	451	445	489	437
I alt	1881	1815	1971	1997

Tabel 11: Kandidaternes alder 1996-99 (medianer)

	1996	1997	1998	1999
Teologi	31	32	32	32
Jura	27	28	27	27
Samfundsvidenskab	28	28	28	28
Sundhedsvidenskab	29	29	29	29
Humaniora	31	31	31	30
Naturvidenskab	28	29	28	28
I alt	29	29	29	29

Aldersfordelingen er stærkt højreskæv. Derfor er median et mere beskrivende mål end f.eks. gennemsnit, som typisk ligger 1-2 år højere. Alderen er beregnet som afgangsåret minus fødselsåret.

Tabel 12: Kandidaternes studietid 1996-99 (medianer)

	1996	1997	1998	1999
Teologi	9	8	8	9
Jura	6	7	7	7
Samfundsvidenskab	7	8	7	7
Sundhedsvidenskab	8	8	8	8
Humaniora	8	7	8	8
Naturvidenskab	7	7	7	7
I alt	7	7	7	7

Fordelingen af studietid er ligesom aldersfordelingen stærkt højreskæv, hvorfor medianen må anses for en rimelig beskrivelse.

Studenterårsværk (STÅ)

Siden 1993 har studieaktiviteten været opgjort i studenterårsværk (STÅ). Én STÅ svarer til ét års fuldtidsstudium med beståede prøver. Dette mål afløste studietrinstillvækster som mål, hvor et studietrin var en større bestået del af uddannelsen på 1-3 år. STÅ er fordelt på forskellige aktivitetsgrupper, der udløser bevillinger til undervisningen efter forskellige takster. Nedenfor ses en oversigt over STÅ 1996-99. Fakultets- og fagoversigter findes under de respektive fakulteters og studienævns beretninger.

Tabel 13 STÅ 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Teologi	375	343	375	422
Jura	2091	2399	2360	2231
Samfundsvidenskab	1997	2004	2178	2185
Sundhedsvidenskab	1776	1912	2188	2289
Humaniora	4632	5044	5301	5443
Naturvidenskab	3121	3085	3139	3070
I alt	13.990	14.787	15.540	15.640

Det bemærkes, at fordelingen af STÅ på fakulteterne går på, hvor aktiviteterne har fundet sted, ikke hvor de studerende er indskrevet. I tallene er også inkluderet STÅ, aflagt af merit- og gæstestuderende.

Åben uddannelse

Ved Det Humanistiske og Det Teologiske Fakultet udbydes hele bachelor-, hhv. grunduddannelsen som åben uddannelse. Ved Det Samfundsvidenskabelige og Det Naturvidenskabelige Fakultet findes aktiviteten kun i form af "tomme pladser". Inden for idræt udbydes efteruddannelse af folkeskolelærere nu efter reglerne om åben uddannelse.

Ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet udbydes uddannelsen Master of Public Health (MPH), som nu på andet år har sendt færdiguddannede ud, jf. tabel 16 nedenfor.

Åben uddannelse opgøres pr. semester. Antallet af deltagere er opgjort som antal pr. kursus pr. semester. De, der deltager i flere kurser, tælles altså med flere gange. Op-

gørelsen af deltagere og årselever beror på, at deltagerbetalingen er faldet. Omregningen til årsværk beror på kursernes vægt i studieårsværk (STÅ).

Tabel 14: Åben uddannelse 1999

Fakultet	Semester	Kurser	Deltagere	Årselever
Teo	Forår	23	289	76,5
	Efterår	26	262	62,8
	I alt	49		139,4
Samf	Forår	26	44	8,0
	Efterår	12	17	2,5
	I alt	38		10,4
Sund	Forår	4	128	25,8
	Efterår	4	138	26,7
	I alt	8		52,5
Hum	Forår	56	1658	409,5
	Efterår	64	1993	478,9
	I alt	120		888,4
Nat	Forår	60	298	14,0
	Efterår	50	599	26,0
	I alt	110		40,0
Total	Forår	169	2417	533,8
	Efterår	156	3009	596,8
	I alt	325		1130,7

Tabel 15: Antal årselever på Åben uddannelse 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Teologi	87,9	106,0	153,5	139,4
Samfundsvidenskab	8,4	10,0	14,0	10,4
Sundhedsvidenskab	25,6	52,9	42,2	52,5
Humaniora	907,3	874,8	885,1	888,4
Naturvidenskab	9,8	12,6	14,0	40,0
I alt	1038,9	1056,2	1108,8	1130,7

Tabel 16: Færdiguddannede på åben uddannelse

Fakultet	1996	1997	1998	1999
MPH			21	25
Bacheloror, Hum.	42	45	78	55

Forskeruddannelse

Den nugældende ordning for forskeruddannelse, der fører til ph.d.-graden, startede 1. januar 1993. Den afløste licen-

tatuddannelsen, som nedenfor er betegnet gammel ordning. Som det fremgår af tabel 18 nedenfor, er der nu kun 25 tilbage fra den gamle ordning. I øvrigt henvises der til ph.d.-studieledernes beretninger.

Tabel 17: Ph.d.-studerende 1998-99

Fakultet	Bestand	1.10.98 – 30.9.99			Bestand
	1-10-98	Tilgang	Afsluttet med graden	Afbrudt	30-9-99
Teologi	23	4	4	1	22
Jura	34	7	5	6	30
Samfundsvidenskab	110	33	29	1	113
Sundhedsvidenskab	522	119	102	20	519
Humaniora	265	53	41	36	241
Naturvidenskab	415	106	95	17	409
I alt	1369	322	276	81	1334

Tabel 18: Bestand af ph.d.-studerende pr. 1.10.1996-99, eksklusiv orlov

	1996	1997	1998	1999
Teologi	23	29	20	22
Ph.d.-ordning	14	20	17	20
Gammel ordning	9	9	3	2
Jura	31	31	31	30
Ph.d.-ordning	28	30	31	30
Gammel ordning	3	1	0	0
Samfundsvidenskab	98	107	108	115
Ph.d.-ordning	83	93	106	115
Gammel ordning	15	14	2	0
Sundhedsvidenskab	564	516	529	507
Ph.d.-ordning	455	487	518	505
Gammel ordning	109	29	11	2
Humaniora	262	257	256	220
Ph.d.-ordning	162	187	207	203
Gammel ordning	100	70	49	17
Naturvidenskab	421	439	396	380
Ph.d.-ordning	328	361	374	376
Gammel ordning	93	78	22	4
I alt	1399	1379	1340	1274
Ph.d.-ordning	1070	1178	1253	1249
Gammel ordning	329	201	87	25

Tabel 19: Ph.d.-grader tildelt, både gammel og ny ordning samt §5, stk. 2.

	1996	1997	1998	1999
Teologi	0	3	3	4
Jura	4	9	20	25
Samfundsvidenskab	4	9	20	25
Sundhedsvidenskab	80	128	118	103
Humaniora	35	32	46	51
Naturvidenskab	51	91	104	98
I alt	174	272	311	306

Det bemærkes, at afgrænsningen på år er pr. 1. oktober ligesom for de øvrige studiestatistikker. Det svarer til de perioder, som anvendes til indberetningerne til Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet.

De 306 ph.d.-afhandlinger der er opført under 1999, er

altså afsluttet i perioden 1.10.98 – 30.9.99. I kalenderåret 1999 var der 291 afhandlinger, hvis fordeling på fag kan ses i afsnittet "Ph.d.-grader" under kapitlet Akademiske anliggender. Endelig kan man se referencer til afhandlingerne under de enkelte institutters beretninger.

De studerendes forhold

Legater

Stipendiebestyrelsen har stået for uddelingen af universitetets legater (den generelle uddeling) til 180 studerende i portioner á ca. 5.000 – 10.000 kr. til i alt ca. 1.100.000 kr. samt stået for uddelingen af 17 specielle legater til de studerende ved de enkelte fakulteter (de specielle uddelinger).

Statens Uddannelsesstøtte

SU-kontoret varetager tildeling af statens uddannelsesstøtte til de studerende ved Københavns Universitet. Nedenstående tabel viser antallet af SU-modtagere i de sidste 6 år. Af væsentlige ændringer i SU-reglerne inden for de sidste 5 år må nævnes indførelse af 6-årsklippekortet pr. januar 1996, som førte til, at en del studerende, der var løbet tør for støtte

i 80'erne, blev SU-berettiget igen. Pr. januar 1996 blev fri-beløbet for SU-modtagerne forhøjet med 1000 kr. pr måned. Det åbnede for, at flere studerende kunne få stipendium i en eller flere måneder i løbet af et støtteår samtidig med, at de udover at passe studierne også kunne have mere erhvervsarbejde eller have erhvervsarbejde til en højere løn.

Antal støttemodtagere

	I alt	Stipendium	Studielån/slutlån*	Kun slutlån
1994	19757	19401	10945	356
1995	20474	20065	10678	409
1996	22437	22117	9036	320
1997	23608	23184	9481	424
1998	24602	24055	10565	547
1999	25311	24761	11442	550

* Antallet af studerende modtog ud over studielån/slutlån også stipendium i en del af det pågældende støtteår. Fra 1996 ses et fald i antallet af studielånsmodtagere. Under 50% af SU-modtagerne på Københavns Universitet får studielån.

Beløb

I 1999 fik studerende ved Københavns Universitet ca. 1 milliard i stipendier og studielån. I 1998 udbetalte SU-styrelsen 7 mia. kr. i stipendium og 1,5 mia. kr. i studielån, i alt 8,5 mia. kr. Heraf modtog studerende ved Københavns Universitet ca. 1/8 af styrelsens udbetalinger.

SU-kontoret har ikke nogen opgørelse over antallet af SU-modtagere på de enkelte fag. Der er dog ingen tvivl om, at der er SU-modtagere på alle fag, og at det aldersmæssigt er de yngste studerende der modtager SU.

	Stipendium	Studielån/slutlån mio. kr.	I alt
1994	590	152	742
1995	612	157	76
1996	699	164	863
1997	742	174	916
1998	788	193	981
1999	827	213	1.040

Internationalt samarbejde og udveksling

I det følgende gives en oversigt over aktiviteten inden for de formaliserede samarbejdsaftaler og programmer især på uddannelsesområdet og med hovedvægt på studentermobiliteten.

En stor del af Københavns Universitets internationale samarbejde både inden for forskning og uddannelse er imidlertid ikke formaliseret og foregår decentralt mellem institutter, forskningsgrupper og enkeltpersoner. I institutternes beretning gives oplysninger om en del af denne aktivitet, såsom:

- Besøg af udenlandske gæsteprofessorer og gæsteforskere.
- Ansattes gæsteforelæsninger.
- Ophold ved udenlandske universiteter.
- Deltagelse i internationale forskningsprojekter m.v.

Samarbejdsaftaler

Ved udgangen af 1999 havde Københavns Universitet etableret samarbejdsaftaler med 667 udenlandske universiteter. Disse aftaler – partnere og aftaleindhold – er tiltrådt af Københavns Universitets Internationaliseringsudvalg.

Hovedparten af de indgåede aftaler er generelle samarbejdsaftaler, omfattende både studenter- og lærerudveksling m.m. inden for alle fag.

Der er indgået samarbejdsaftaler med følgende universiteter:

Argentina

Universidad Nacional de Rosario
Universidad de Buenos Aires

Bolivia

Mayor de San Andrés de La Paz

Australien

Flinders University of South Australia Adelaide
Monash University
University of Adelaide
University of New South Wales
University of Newcastle

Brasilien

Pontificia Universidade Católica de Sao Paulo
Universidade Estadual de Campinas
Universidade Federal do Rio de Janeiro

Burkina Faso

Université de Ouagadougou

Canada

McGill University Montreal
McMaster University
Memorial University of New Foundland
Université de Quebec
University of British Columbia Vancouver
University of Victoria British Columbia
University of Western Ontario
York University Toronto

Colombia

Universidad de Los Andes Bogota

Finland

Helsingfors Universitet

Frankrig

Université Charles de Gaulle Lille III
Université de Caen
Université de Paris VII Denis Diderot

Ghana

University of Ghana Legon

Island

Háskóli Islands

Israel

Tel Aviv University

Japan

Daido Institute of Technology Nagoya University
Osaka University
Tohoku University
Tokyo Medical and Dental University
Waseda University Tokyo

Jordan

Yarmouk University Irbid

Kina

Beijing University
Fudan University
Nankai University

Korea

Yonsei University Seoul

Mexico

Universidad de Guanajuato

New Zealand

University of Canterbury Christchurch
University of Otago Dunedin

Norge

Universitetet i Oslo

Peru

Pontificia Universidade Católica del Peru Lima

Polen

Uniwersytet Warszawski
Uniwersytet Gdanski
Uniwersytet im Adama Mickiewicza Poznan
Uniwersytet Jagiellónsky Kraków

Rusland

Saint Peterburg State University

Schweiz

Universität Zürich

Spanien

Universidad Complutense de Madrid
 Universidad de Santiago de Compostela
 Universidad de Zaragoza

Storbritannien

University College London, University of London

Sverige

Lunds Universitet

Tyskland

Christian-Albrechts-Universität zu Kiel
 Eberhard-Karls-Universität Tübingen
 Humboldt-Universität zu Berlin
 Universität zu Köln

USA

Arizona State University
 Boston College
 Duke University
 New York University
 University of Alaska Fairbanks
 University of California
 University of California UC Berkeley
 University of California UC Davis
 University of California UC Irvine
 University of California UC Los Angeles
 University of California UC Riverside
 University of California UC San Diego
 University of California UC Santa Barbara
 University of California UC Santa Cruz
 University of Washington Seattle
 University of Wisconsin Madison
 Vanderbilt University
 Washington College Maryland
 Washington State University Pullman

Aftalerne har den fordel, at et antal studerende, almindeligvis 3-5, er sikret optagelse, såfremt de faglige ønsker og forudsætninger er i orden. Enkelte af de indgåede aftaler sikrer imidlertid flere studerende optagelse, bl.a. udveksles der mellem 15 og 25 studerende hvert år med henholdsvis University of California og University of British Columbia, Canada.

Aftalerne sikrer desuden, at værtsuniversitetet yder bistand f.eks. med bolig og ikke mindst, at de studerende har den information, som er nødvendig, når de skal vælge studiested og kurser. Der er ikke i aftalerne tale om direkte økonomisk støtte til de studerende. Man bytter studiepladser, hvilket dog er ensbetydende med, at studerende fra Københavns Universitet ikke skal betale studieafgift, tuition fee, i de lande, hvor det findes.

I lande, hvor der betales studieafgifter, tuition fees, og hvor der er tale om nedskæringer på universitetsområdet, kan forhandlingerne om fornyelse af samarbejdsaftalerne eller indgåelse af nye samarbejdsaftaler blive vanskelige. Beklageligvis forekommer disse problemer ofte i forbindelse med universiteter i engelsksprogede lande, hvor et stort antal af vore studerende ønsker at tilbringe en studieperiode. Med baggrund i de studerendes ønsker, har Det Internationale Udvalg på trods af vanskelighederne prioriteret samarbejdet med disse universiteter. For at sikre en balance i udvekslingen af studenter universiteterne imellem

og dermed også et velfungerende samarbejde indenfor de indgåede aftaler, fokuseres der meget på, at gøre det attraktivt for udenlandske studerende at studere på Københavns Universitet. Dette er ligeledes vigtigt i forhold til at indgå flere aftaler med universiteter i disse lande.

Med den stigende interesse inden for fagene og blandt de studerende for studieophold i udlandet er der i 1999 indgået aftaler med nye universiteter. Forhandlinger om nye samarbejdsaftaler er således indgået med universiteter i Argentina, Australien, Bolivia, Canada, Japan og USA.

Programmer**Danske programmer**

Internationaliseringspuljen er nu en del af rammen i internationaliseringsarbejdet og uddeles som stipendier til studerende til studie- og praktikophold i udlandet som led i den danske kandidatuddannelse. I 1999 rådede Københavns Universitet over 2 mill.kr. til stipendier.

143 studerende ud af 386 ansøgere i 1999 kunne således komme på et længerevarende studieophold i udlandet med et stipendium fra Københavns Universitets Internationaliseringspulje (se omstående tabel).

Af andre danske programmer, der også støtter udveksling af studerende, kandidatstuderende og forskerstuderende, kan nævnes Kulturaftalerne. Inden for de bilaterale kulturaftaler, som er indgået mellem Danmark og andre lande, modtog Københavns Universitet i 1999-2000 i alt 71 kandidat- og forskerstuderende, mens 75 studerende fra Københavns Universitet i 1999-2000 gennemførte et studieophold i udlandet med støtte inden for kulturaftalerne.

Nordiske programmer**Nordplus-programmet**

Nordisk Program for Lærere, Uddannelsessøgende og Studerende, blev igangsat i 1989. Programmet var i 1992 genstand for en international evaluering, og fortsætter foreløbig indtil år 2000. Programmet omfatter mobilitetsstipendier til studerende og lærere inden for netværk, der etableres mellem to eller flere institutter/fag.

De forskellige institutter/fag på Københavns Universitet deltager i en lang række af disse netværk. Alle fakulteterne er repræsenteret i de forskellige netværk, og eksempelvis deltager Det Humanistiske Fakultet i 9 forskellige netværk, hvor hvert netværk har fokus på et specielt fagområde.

Derudover deltager Københavns Universitet i det tværfakultære netværk, Nordlys, der nu omfatter 32 nordiske universiteter. Netværket bliver løbende udbygget og styrket, således at de studerende stadig får flere valgmuligheder.

Studererudvekslingen mellem Københavns Universitet og universiteter i de øvrige nordiske lande balancerer ikke, idet Københavns Universitet modtager langt flere, end antallet af de danske studerende, der herfra tager på studieophold til et nordisk land inden for Nordplus-programmet. I løbet af de senere år har der imidlertid været faldende interesse for Nordplus blandt de studerende på Københavns Universitet.

Internationaliseringspuljen, ansøgninger og bevillinger 1995-99

		1995	1996	1997	1998	1999
Afrika	ANS	14	9	17	18	29
	BEV	8	7	11	5	8
Asien	ANS	27	11	20	30	27
	BEV	18	7	14	16	11
Australien	ANS	12	12	21	23	24
	BEV	5	8	12	11	11
Europa	ANS	100	121	140	167	176
	BEV	43	63	50	57	52
Mellemerika	ANS	0	0	1	0	0
	BEV	0	0	1	0	0
Nordamerika	ANS	81	96	121	114	121
	BEV	52	58	58	56	58
Sydamerika	ANS	14	7	7	11	9
	BEV	12	4	4	5	3
I alt	ANS	248	256	326	365	386
	BEV	138	147	150	150	143

Nordplus-programmet		
Antal ind- og udrejsende studerende		
År	Fra KU	Til KU
1995-96	69	147
1996-97	77	188
1997-98	81	147
1998-99	65	129
1999-00	54	123

Inden for det nordiske program "The Nordic-Baltic Scholarship Scheme" har Københavns Universitet i 1999-2000 modtaget 9 studerende til studieophold af kortere eller længere varighed.

EU-programmer

Tempus

Tempus-programmet er en tværopæisk samarbejdsordning inden for de videregående uddannelser. Programmet blev vedtaget af Den europæiske Unions Ministerråd i 1990 og var rettet mod landene i Øst- og Centraleuropa. (Tempus-Phare). Programmet er siden forlænget, og de nye uafhængige stater samt Mongoliet blev i 1993 inddraget (Tempus-Tacis). Tempus-Phare og Tempus-Tacis er to parallelle, men administrativt separate programmer. De skal bidrage til udviklingen af de menneskelige ressourcer inden for de videregående uddannelsessystemer med sigte på at styrke denne sektors kapacitet til at opfylde nationale undervisnings- og erhvervsuddannelsesbehov.

Datalogisk Institut deltager som partner i et Tempus Phare Joint European Project med Technische Universität München som koordinerende institution. Projektet blev godkendt i efteråret 1997 og løber fra 15. december 1997 for en periode på 3 år.

Socrates-Erasmus

Erasmus-, Lingua- og ECTS-programmerne blev i 1997 afløst af et nyt program under navnet Socrates-Erasmus. Som noget nyt skulle Københavns Universitet indgå en institutionel kontrakt med EU-Kommisionen vedrørende studenter- og lærermobilitet samt forskellige projekter. Siden har universitetet for hvert akademisk år ansøgt EU-Kommissionen om en forlængelse af den Institutionelle Kontrakt.

Ansøgningen omfatter bl.a. alle de bilaterale aftaler, som Københavns Universitet har indgået med universiteter inden for EU. For det akademiske år 1999-2000 blev der indgået 375 bilaterale aftaler om udsendelse af mere end 600 KU-studerende og 36 lærerudvekslinger. Aftalerne fordelte sig med 142 aftaler på Det Humanistiske Fakultet, 51 på Det Juridiske Fakultet, 64 på Det Naturvidenskabelige Fakultet, 58 på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, 38 på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og 1 på Det Teologiske Fakultet, samt 21 tværfakultære aftaler. Aftalerne omfatter 193 undervisningsinstitutioner i 20 europæiske lande.

Socrates-Erasmus				
Antal ind- og udrejsende studerende				
ICP, bilaterale aftaler og Free Mover				
År	Fra KU	Mdr	Til KU	Mdr
1995-96	261	1.683	195	1.102
1996-97	219	1.438	209	1.139
1997-98	233	1.465	203	1.357
1998-99	258	1.703	266	1.712
1999-00	288	1.891	280	1.710
I alt	1.259	8.180	1.153	7.020

Ud over bevilling til studentermobilitet, fik Københavns Universitet også støtte til lærerudveksling og deltagelse i to curriculum-udviklingsopgaver.

Studentermobilitet

Studentermobiliteten fordelte sig inden for de her omtalte programmer og støtteordninger således:

Programmer og stipendier 1995-2000						
Antal studerende og måneder						
	År	Fra KU	Mdr	Til KU	Mdr	
Internationaliseringspuljen incl. Udvekslingsaftaler	1995	138	1.009			
	1996	147	1.151			
	1997	150	1.022			
	1998	150	1.171			
	1999	143	1.207			
Udvekslingsaftaler	1995-96			37	301	
	1996-97	53		76	448	
	1997-98	55		80		
	1998-99	58		89	524	
	1999-00	77	637	75	529	
Erasmus/Lingua	1995-96	261	1.683	195	1.102	
	1996-97	219	1.438	209	1.139	
	Socrates-Erasmus	1997-98	233	1.466	202	
		1998-99	258	1.703	266	1.712
	1999-00	288	1.891	280	1.710	
Nordplus	1995-96	69		145	786	
	1996-97	77		192	898	
	1997-98	81		147		
	1998-99	65		129	783	

	År	Fra KU	Mdr	Til KU	Mdr
	1999-00	55		123	675
Kulturaftaler	1995-96			81	431
	1996-97			90	445
	1997-98	59		75	
	1998-99	55		68	362
	1999-00	8575		71	422
Baltikumstipendiater	1995-96			9	54
	1996-97			20	102
	1997-98			12	
	1998-99			9	52
	1999-00			10	53
Tempus	1995-96			16	66
	1996-97			14	76
	1997-98			19	
	1998-99			6	28
Gæstestuderende	1995-96			97	696
	1996-97			140	775
	1997-98			119	
	1998-99			125	928
	1999-00			123	865

Geografisk fordeling						
Antal ind- og udrejsende studerende						
	År	1995	1996	1997	1998	1999
Afrika	Fra KU	8	7	11	5	8
	Til KU	3	3	13	13	16
Asien	Fra KU	18	7	14	16	26
	Til KU	11	15	18	18	18
Australien	Fra KU	5	8	12	11	11
	Til KU	4	6	7	17	8
Europa	Fra KU	323	298	301	328	450
	Til KU	425	493	551	565	579
Mellemamerika	Fra KU	0	0	1	0	0
	Til KU	0	1	0	0	0
Nordamerika	Fra KU	52	58	58	56	58
	Til KU	29	49	66	78	61
Sydamerika	Fra KU	12	4	3	5	3
	Til KU	2	0	1	5	1
I alt	Udrejse	418	382	400	421	556
	Indrejse	474	567	656	696	683

Det skal understreges, at der ud over disse studerende både modtages og udsendes et betydeligt antal studerende, som blot ikke registreres centralt. Især må antallet af studerende fra Københavns Universitet, som gennemfører et studieophold i udlandet, antages at være en del større end de ovennævnte studerende. For det første vil et antal studerende modtage støtte og rejse inden for andre programmer end de her omtalte, og for det andet vil en del studerende på egen hånd organisere et studieophold og få støtte fra midler administreret af fakulteterne eller private fonde. De anførte tal for indkommende og udgående studerende kan således ikke tages som et præcist udtryk for omfanget af mobiliteten, hverken den mere organiserede eller den individuelt tilrettelagte.

Internationaliseringsarbejde

Internationaliseringsudvalget

Er nedsat af rektor og mødes 3-4 gange pr. semester. Udvalget består af repræsentanter fra fakulteterne og Det Internationale Kontor, samt studenterorganisationerne og har til opgave at diskutere policyspørgsmål og andre anliggender af mere generel natur. Det er således Internationaliseringsudvalget, som har fastsat principperne for tildeling af internationaliseringsstipendier og studiepladser ved udenlandske institutioner, med hvilke der er indgået samarbejdsaftaler. Disse principper er udmeldt til fakulteterne i form af vejledende retningslinier for behandling af ansøgninger om støtte.

Blandt de andre anliggender, som udvalget har drøftet i løbet af 1999, kan nævnes den besværlige situation med hensyn til at skaffe et tilstrækkeligt antal boliger til udvekslingsstuderende. Universitetet har en forpligtelse, ifølge de indgåede aftaler, til at skaffe passende boliger til udenlandske studerende. Praktisk talt samtlige KU-studerende, som bliver sendt på studieophold i udlandet, får tilsvarende anvist en bolig af det udenlandske universitet.

I foråret 1999 har Internationaliseringsudvalget beskæftiget sig med revision af langtidsplanens afsnit om internationale anliggender, samt den strategiske planlægning af arbejdet.

Internationaliseringsudvalget har i efteråret 1999 især beskæftiget sig med forberedelsen af Udviklingskontrakten. Udvalget har i den forbindelse drøftet internationaliseringsarbejdets fremtidige retning og form på grundlag af Langtidsplanen, samt udarbejdet udkast til universitetets ledelse vedrørende Udviklingskontraktens afsnit om Internationaliseringspolitikken.

Forskningssamarbejde

Hvad angår forskningssamarbejde, har Det Internationale Kontor fortsat koncentreret sig om at indhente og videre-sendende oplysninger om de centrale forskningsprogrammer. Praktisk sker dette gennem formidling af opslag om støtte-muligheder og om informationsmøder, arrangeret af danske ressortmyndigheder, med den opgave at fremme dansk deltagelse i f.eks. fælleseuropæiske programmer.

Nyhedsbrev

Som et led i de mangeartede og forstærkede informations-satsninger, er der også i 1999 udgivet et internationalt nyhedsbrev: "Nyt fra Det Internationale Kontor" med nyt om aktuel udvikling på internationaliseringsområdet, støtte-muligheder, nye publikationer m.v.

Informationsmateriale

Det Internationale Kontor har i 1999 revideret Københavns Universitets "Study Abroad Guide" med henblik på år 2000-2001. Guiden giver en almen introduktion til universitetet samt de enkelte fakulteter, og da guiden retter sig primært mod udenlandske studerende, indeholder den derfor også oplysninger om akademiske såvel som praktiske forhold. Københavns Universitets informationspakke til udenlandske studerende består desuden af guiden "Courses Offered in English", som giver de studerende et overblik over de kurser, der udbydes på engelsk det pågældende semester samt indhold, ECTS-credits og eksamensformen for de enkelte kurser. Der arbejdes på at udgive denne guide så tidligt som muligt hvert semester, idet dette har været et stort ønske fra universitetets samarbejdspartnere.

Københavns Universitet har i den Institutionelle Kontrakt, som Københavns Universitet har indgået med Den Europæiske Kommission under Socrates-Erasmus programmet, forpligtiget sig til at ville arbejde på at udbrede brugen af ECTS på hele universitetet. ECTS er et instrument, der kan skabe gennemsigtighed, bygge bro mellem institutioner og øge de studerendes valgmuligheder, herunder bl.a. udgivelse af informationspakker.

Til informationsaktiviteterne skal også medregnes deltagelse i internationale konferencer, blandt andet de årlige generalforsamlinger i European Association for International Education, EAIE, samt National Association of International Educators, NAFSA, USA. På begge de nævnte konferencer har universitetet været repræsenteret på de udstillinger, som har fundet sted med henblik på at præsentere danske højere læreanstalter for et udenlandsk publikum.

Hvert år modtager universitetet desuden en lang række gæster fra udenlandske universiteter. Besøgenes formål varierer fra at være introduktions- og præsentationsbesøg til besøg, hvor der drøftes eventuelle samarbejds-muligheder. I november 1999 var universitetet bl.a. vært for en gruppe kinesiske dekaner, professorer og andre højt stående embedsmænd, der besøgte Danmark i forbindelse med en konference i Stockholm. Formålet med besøget var at skabe kontakter og drøfte mulighederne for samarbejde i fremtiden.

Den Internationale Café

Den Internationale Café føres fortsat videre med stor succes af såvel danske som udenlandske studerende fra Studenterhuset. Caféen drives ved hjælp af dels frivillig arbejdsindsats og dels økonomisk støtte fra rektors Internationaliseringsudvalg. En gang ugentlig i semesteret afholdes International Café i Studenterhuset, hvor mere end 300 danske og udenlandske studerende mødes.

Værelsesformidlingen

Det Internationale Kontor fik også i 1999 fremskaffet de boliger, som skulle bruges til indkommende udvekslings- og programstuderende samt til gæsteforskere i det omfang, det var muligt. Inden semesterstart i efteråret måtte der sættes ekstra personale ind for at finde de sidste værelser til de udenlandske studerende. Langt størstedelen af de over 600 værelser blev skaffet på det private boligmarked, idet kun et begrænset antal blev stillet til rådighed på kollegierne og af studerende, der drog på studieophold i udlandet.

Efterhånden som antallet af udenlandske studerende er vokset, er behovet for egnede boliger for de udenlandske

studerende blevet yderligere accentueret. Det har derfor været vigtigt at forsøge at skaffe flere kollegieværelser til de udenlandske studerende, og den øgede indsats på området i 1999, har resulteret i indgåelse aftaler med 4 kollegier om et mindre antal faste kollegieværelser. Behovet for kollegieværelser er langt fra dækket, og der arbejdes derfor stadig på at skaffe egnede bolig tilbud til de mange udenlandske studerende.

Introduktionsaktiviteter

Udenlandske studerendes behov for introduktion til det universitet de gæster og til landets sprog og kultur, kan organiseres på flere måder. Ved nogle universiteter sker denne introduktion inden for rammerne af ét kursus, som ud over at være et sprogkursus også rummer samfunds- og kulturforhold. Ved Københavns Universitet har man valgt at opdele i 3 aktiviteter:

- Orientering.
- Danskkurser.
- Dansk kultur og Samfund.

Herved skulle det blive lettere for de udenlandske studerende at vælge efter behov og tid.

Ved begyndelsen af hvert semester afholdes således orienteringsmøder for nye udenlandske studerende omfattende en introduktion til Københavns Universitet og studieforholdene, oplysninger om praktiske forhold m.v. Derudover arrangeres sociale aktiviteter, såsom kanalfart i København, fælles middagsmåltider m.m.

For fjerde femte gang blev der kort efter semesterstart i september 1999 afholdt International Dag for alle udenlandske gæster, herunder udenlandske forskere, lærere, ph.d.'er, studerende og deres danske værter. Den Internationale Dag starter med velkomst-/faglige arrangementer på fakulteterne og slutter med en tværfakultær fest på Frue Plads om aftenen. Arrangementet var en stor succes og planlægges gentaget i september 2000.

Ud over ovennævnte aktiviteter, sørger Det Internationale Kontor i samarbejde med nogle af studenterorganisationerne på fakulteterne for, at de udenlandske studerende for tildelt en mentor, hvis de ønsker det. Mentorens opgave starter oftest med at hente den studerende i lufthavnen eller på banegården. Derudover er det bl.a. en mentors opgave at hjælpe den udenlandske studerende med alle de praktiske ting i forbindelse med studieopholdet, herunder ansøgning af en eventuel opholdstilladelse og et cpr-nr. Mentorordningen har været en stor succes, idet mange danske studerende har fundet det interessant at få kontakt med en eller flere udenlandske studerende, og de udenlandske studerende har haft stor glæde af den hjælp, som mentorerne yder.

Danskkurser

Danskkurser for udenlandske studerende gennemføres efter en fast plan og med 2 typer af kurser:

- 3-ugers kursus.
- 2 måneders kursus.

Det intensive 3-ugers kursus gennemføres før semesterstart d.v.s. i januar og i august, og sommerkurset på 8 uger afholdes fra slutningen af juni til slutningen af august for næste års studerende. Udvekslings- og programstuderende får tilbud om fortsat danskundervisning hvert semester.

I 1999 deltog 250 studerende i danskkurserne. Kurserne er åbne for andre institutioners gæstestuderende mod betaling. Kurserne er fagligt meget tilfredsstillende, resultaterne er gode, og de udenlandske deltagere er særdeles tilfredse med danskundervisningen.

Kursusudbud på engelsk

Ikke alle udenlandske studerende kan deltage i universitetets undervisning på dansk. Det er derfor af stor betydning for universitetets muligheder for at modtage udenlandske studerende, at der efterhånden er et rimeligt udbud af regulære universitetskurser, som afholdes på engelsk. Hvert semester afholdes således 120-130 kurser på engelsk inden for et bredt udsnit af fagene. Før hvert semester udgives en guide – "Courses Offered in English" (se også afsnittet om informationsmateriale).

Særlige sprogkurser

Som sproglig forberedelse for danske studerende, der skal på studieophold i udlandet, gennemføres i august måned et 3-ugers intensiv kursus i 5 sprog:

- Kursus i akademisk engelsk på højt niveau.
- Kursus i fransk, italiensk, spansk og tysk på begynderniveau.

Disse sprogkurser kan med fordel kombineres med intensive kurser ved det fremmede universitet umiddelbart før semesterets start.

I august 1999 deltog i alt 135 studerende af 147 ansøgere i disse kurser, der mod betaling også er åbne for studerende fra andre institutioner i Hovedstadsområdet.

University of California Study Center at the University of Copenhagen

Københavns Universitet har i samarbejde med University of California etableret University of California Study Center at the University of Copenhagen. University of California og Københavns Universitet har i løbet af de sidste par år arbejdet på at skaffe midler til at udvide og styrke samarbejdet. Det lykkedes i efteråret 1999 at skaffe midler til etablering af centeret, hvis primære arbejdsopgave er, i samarbejde med Det Internationale Kontor, at udvikle og forbedre studenterudvekslingen mellem de to universiteter.

Økonomi

Regnskab for 1999

Københavns Universitet er placeret i finansloven og på til-lægsbevillingsloven under:

§ 19.22.01: Driftsbevilling.

§ 19.22.02: Anlægsbevilling.

På disse konti kan man finde oplysninger om universitetets bevillinger i det pågældende finansår.

Universitetets økonomiske struktur bygger på to kategori-er: ordinær/almindelig virksomhed og ekstern finansiering.

Ordinær virksomhed er placeret på underkonto 10 på fi-nansloven. Der er opført såvel indtægter som udgifter. Om-rådet dækker over følgende aktiviteter:

- Uddannelse (herunder åben uddannelse og forskerud-dannelse).
- Forskning.
- Øvrige (bl.a. museer, ejendomsskatter m.m.).
- Kapitaludgifter (husleje, bygningsvedligeholdelse m.m.).
- Grundbevilling.

Indtægter

Tabel 1: Universitetets samlede indtægter i 1999 fordelt på indtægtstyper

Mio.kr.	1997	1998	1999
Basisbevilling	1.043,0	1.094,6	1.064,8
Taxameter	738,6	716,8	733,2
Forskeruddannelse, eks. taxameter	48,6	51,1	52,5
Forskeruddannelse, taxameter		63,3	64,6
Korrektion – ph.d.		-8,4	
Åben uddannelse – deltagerbetaling	7,1	9,3	11,8
Diverse TB-bevillinger	20,7	15,8	19,8
Driftsindtægter	50,8	54,5	57,9
Retsmedicinske ydelser		57,8	55,2
Overhead fra ekstern virksomhed	61,9 ¹	42,0	44,7
Ordinær virksomhed i alt	1.970,7	2.096,8	2.104,9

Over den sidste treårige periode er der sket en jævn stig-ning i universitetets indtægter; fra 1998 til 1999 er stignin-gen på 0,3 %. Basisbevillingen er for første gang svagt vi-gende med et fald på 2,7 %, mens taxameterindtægterne er steget med 3,0 %. Faldet i basisbevillingen skal ses i lyset af den for ekstern virksomhed foretagne omlægning af regnskabsprincip, der for 1999 har bevirket et kunstigt fald i indtægterne².

Uddannelsesbevillingen består af taxameterindtægter. De øvrige aktiviteter dækkes af basisbevilling mv.

Universitetet har på finansloven ret til at oppebære ind-tægter og afholde udgifter på ekstern virksomhed. Det dre-jer sig om indtægter i forbindelse med salg af varer og tje-nesteydelser eller tilskud, gaver og lignende fra f.eks. pri-vate og statslige fonde, private og statslige samarbejdspart-ner, EU, Danmarks Grundforskningsfond m.m. Den eks-terne virksomhed er opført på underkontiene 90 – 97 under § 19.22.01.

Den følgende gennemgang af universitetets driftsregn-skab vil falde i tre dele, hvor første del bliver en gennem-gang af det interne, fakultetsopdelte regnskab, anden del gengiver regnskabstal og beholdninger for henholdsvis or-dinær virksomhed og ekstern finansiering, medens tredje afsnit indeholder det formålsfordeleregnskab.

Internt regnskab

Københavns Universitetet havde i 1999 et regnskabsmæs-igt underskud for den ordinære virksomhed på 44,9 mio.kr. Som det fremgår nedenfor, skyldes det en begræn-set stigning i indtægterne mod en kraftig forøgelse i udgif-terne.

Inden for alle former for uddannelse har aktivitetsni-veauet været større i 1999 end i 1998, omend stigningstak-ten er lavere end tidligere. STÅ-produktionen er vokset med godt 100, antallet af studerende under åben uddannel-se er omregnet til årsstuderende øget med 22. Antallet af forskerstuderende er faldet med 4, mens antallet af stude-rende, der udløser internationaliseringstilskud er øget med 173.

1. Det store fald i overhead fra eksterne midler fra 1997 til 1998 er ikke udtryk for en egentlig indtægtsnedgang, men skyldes en ændret regnskabsprak-sis. Det reelle forhold er, at indtægter i de to år var nogenlunde lige store og lå på ca. 40 mio.kr.

2. Som følge af Økonomistyrelsens krav, jf. Statens kontoplan, kapitel 6.3, har universitetet i 1999 omlagt bogføringen af eksternt finansierede projek-ter. For at kunne overføre uforbrugte midler fra tidligere år til beholdningskonti, er indtægtskontiene i 1999 blevet debiteret disse uforbrugte midler, hvorfor indtægterne i regnskabet ikke gengiver årets faktiske indtægter, men disse fratrukket tidligere års uforbrugte indbetalinger. Der er således ikke tale om et reelt fald i indtægter.

Ikke desto mindre er der tale om et fald i indtægterne fra 1998 til 1999 på 48,5 mio.kr. i 1999-pris- og lønniveau, idet pris- og lønstigningen var beregnet til 2,6%.

Udgifter

Universitetets udgifter på ordinær virksomhed fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Ordinær virksomhed, forbrug 1997 – 1999

Mio.kr.	1997	1998	1999
Løn	1.313,7	1.430,8	1.477,2
Øvrig drift	561,8	576,4	583,5
Beskæftigelsesordning	4,0	-	-
Kandidat/Seniorstipendier	9,0	-	-
Ph.d.-stipendier	55,6	45,1	29,3
Øvrige tilskud	5,0	4,7	4,7
Udgifter i alt	1.949,0	2.057,0	2.094,7
Energibesparende arbejder ³		-0,6	-0,9
Difference SCR – løn ⁴	-1,1	-0,6	0,4
Regnskab i SCR	1.947,9	2.055,7	2.094,0

Driftsregnskabet for ordinær virksomhed fremgår af tabel 3, hvor udgifter og indtægter på universitetets ordinære

I 1999 beløb det samlede forbrug sig til 2.094,0 mio.kr., eksklusiv moms. I sammenligning med tidligere år er der tale om en forskydning i retning af såvel øgede udgifter til løn som større udgifter til øvrig drift, en stigning på henholdsvis 3,2 % og 1,4 %. Sammenlignet med tidligere år er der tale om begrænset stigning, som end ikke modsvarer de almindelige løn- og prisstigninger i samfundet.

virksomhed er set i forhold til bevillingen, som den fremgår af finans- og tillægsbevillingslov.

Tabel 3: Driftsregnskab 1999 for ordinær virksomhed

Mio.kr.	Regnskab	Bevilling	Bevilling – regnskab
Udgifter	2.094,0	1.964,8	-129,1
Indtægter	902,6	818,4	84,2
Nettoudgiftsbevilling/Årets resultat	-1.191,4	1.146,4	-44,9

At indtægterne er 84,2 mio.kr. større end den tilsvarende samlede bevilling, skyldes blandt andet en række poster, der ikke medtages på bevillingslovene. Det drejer sig blandt andet om supplerende mindre virksomhed (73,5 mio.kr.) og renter ved likviditetsordning (5,8 mio.kr.).

Udgifterne på ordinær virksomhed udviser en overordentlig stor stigning i forhold til bevillingen. Sammenligner man lønbevillingen og det faktiske lønforbrug, ses et merforbrug på 161 mio.kr. Mens bevillingen er blevet forøget med 2,8%, er gennemsnitslønnen på universitetet steget med 3,2%, hvilket imidlertid ikke kan forklare den store overskridelse. Sammenlignet med 1998 er der sket en stigning på 44,8 årsværk. Principielt kan anføres, at lønbevillingen ikke afspejler de faktiske omkostninger, men at den – som også tidligere år har vist – synes at være en uændret fremskrivning af tidligere bevillingstal og i øvrigt altid ligger væsentligt lavere end de faktiske udgifter.

De øvrige driftsudgifter udviser et mindreforbrug i forhold til bevillingen på ca. 33,3 mio.kr. jævnt fordelt over

de forskellige artskonti. Dette skal ses i sammenhæng med de foregående års store forbrug, der har ligget til grund for bevillingen i 1999, men som skyldtes forbrug af universitetets forholdsvis store opsparing på ordinær virksomhed.

Set i et længere tidsperspektiv fås de akkumulerede overskud for perioden 1994 – 1999 i tabel 4. I 1996 var opsparingen 3,7 % af de ordinære indtægter i 1996 mod 8,0 % i 1995. I 1997 er procenten 1,8, i 1998 er den nede på 0,7 for med udgangen af 1999 at være negativ.

Ligesom i de tidligere virksomhedsregnskaber må det konstateres, at et samlet driftsregnskab, der udviser et negativt årsresultat, klart viser nødvendigheden af at bremse op, så der atter skabes balance. En vis opbremsning fandt sted i 1998, men udviklingen i 1999 viser, at tendensen ikke holdt, og at tilstanden er kritisk. Forholdene er i den sammenhæng helt forskellige mellem hovedområderne, som det fremgår af næste afsnit.

I SCR er universitetets akkumulerede overskud gengivet som i tabel 4.

3. Energibesparende arbejder føres på universitetet under ordinær virksomhed.

4. SCR-korrekionerne skyldes en række problemer med lønbogføring, der har medført uoverensstemmelse mellem det eksterne og det interne regnskab.

Tabel 4: Akkumuleret overskud for ordinær virksomhed 1994 – 1999

Mio.kr.	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Primosaldo	78,1	109,3	137,5	26,9	34,4	14,7
Årets resultat	31,2	42,9	- 110,4	7,5	-16,7	-44,9
Korrektion for Danmarks Højskole for Legemsøvelser					-3,0	
RF-korrektion ⁵		- 14,7	- 0,2			-0,3
Ultimosaldo	109,3	137,5	26,9	34,4	14,7	-30,6

Det hovedområdefordelte regnskab

Forbruget på ordinær virksomhed i 1999 fordelt på hovedområder i forhold til forbrugsmuligheden fremgår af tabel 5. Forbrugsmuligheden er summen af den bevilling, der er

udmeldt til hovedområdet i 1999, forbrugsrammen, og den opsparing, hovedområdet har overført fra tidligere år. Kolonnen med nettoudgifter er hovedområdets udgifter minus indtægter.

Tabel 5: Forbrug på ordinær virksomhed i 1999 fordelt på hovedområderne

Mio.kr.	Forbrugsramme 1999	Nettoudgifter 1999	Resultat	Overført fra 1998 ⁶	At overføre til 2000
TEO	28,7	28,1	0,6	3,8	4,4
SAMF	118,6	115,6	3,0	3,9	6,9
JUR	78,9	83,5	-4,6	16,9	12,3
SUND	454,9	468,4	-13,5	20,1	6,6
HUM	395,6	414,5	-18,9	-8,9	-27,9
NAT	600,9	610,5	-9,6	-25,8	-35,4
FÆL	249,5	228,3	21,3	-15,1	6,2
Driftsområde Indre By	33,6	33,9	-0,3	0,0	-0,3
FOR	13,3	11,1	2,2	8,3	10,4
KUA – medfinansiering ⁷	-25,0	0	-25,0		-25,0
SKT	6,4	6,4	0,0	11,5	11,5
I alt	1.955,4	2.000,4	-44,9	14,7	-30,2

Som det fremgår af tabellen er der stor variation mellem hovedområderne. Ses der udelukkende på fakulteterne ligger resultatet inden for en afvigelsesmargin på +2,5% til -5,8% fra budgetrammen.

Humanioras underskud er stort, men faldende i forhold til 1998, samtidig med at der er igangsat besparelser med henblik på afdrag af det akkumulerede underskud.

På Naturvidenskab er der fortsat underskud, og selvom det som andel af forbrugsrammen er mindre end på Sundhedsvidenskab og Humaniora, medvirker det fortsatte underskud til en forøgelse af fakultetets gæld til universitetets, således at denne ved udgangen af 1999 udgør godt 6% af den forventede forbrugsramme for 2000. Naturvidenskab begynder med virkning fra 2000 at afdrage på det akkumulerede underskud.

Endelig bør det bemærkes at også Jura har et negativt resultat for 1999.

I opstillingen for 1999 er driftsområde Indre By udskilt som et selvstændigt regnskabsområde, medens FOR (fordelingsområdet) repræsenterer dels indtægter dels udgifter, universitetet har valgt at afholde centralt, fx elever og langtidsledige.

Finansielle beholdninger

I tabel 6 vises en oversigt over universitetets samlede finansielle beholdninger i årene 1995 til 1999 fordelt på finansieringskilder. Opsparingen vedrørende den ordinære drift er medtaget som beholdning og opgjort som i SCR-regnskabet.

5. Flytning af lageret på Odontologisk Institut til en lagerbeholdningskonto.

6. I forhold til VR98 er der foretaget nogle korrektioner for ej udmeldt forbrugsramme for 1998.

7. Af et aktstykke fremgår, at KU ikke skal bidrage med 25 mio.kr., men med 9 mio.kr. i hvert af de næste 6 år. Dette er ikke korrigeret på FL+TB99, men må formodes at blive korrigeret i regnskabet for år 2000. Var det sket i 1999, ville det regnskabsmæssige underskud være blevet formindsket med ca. 16 mio.kr.

Tabel 6: Universitetets finansielle beholdninger 1995 – 1999

Mio.kr.	1995	1996	1997	1998	1999
Ordinær virksomhed (opsparing)	137,5	26,9	34,4	14,7	-30,6
Energibesparende foranstaltninger			-0,2	-0,2	-0,3
Indtægtsdækket virksomhed	1,8	4,5	6,3	11,5	23,3
Tilskudsfinansieret Forskningsvirksomhed (IFV)	137,3	169,7	151,7	156,8	153,3
Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA)	2,8	1,9	3,1	4,8	11,2
Retsmedicinske undersøgelser	9,4	14,0	9,0	12,0	6,1
I alt	288,8	217,0	204,3	199,7	163,0

Den betydelige opsparing, som universitetet på ordinær drift havde opbygget frem til 1995, er i løbet af de sidste tre år formindsket betragteligt for helt at forsvinde i 1999.

Ud over den opsparing, der er knyttet til ordinær virksomhed, har universitetet en række finansielle beholdninger, som skyldes den eksterne virksomhed.

Størst blandt disse er IFV-beholdningen, der er en akkumuleret saldo over indbetalinger fra de forskellige finansieringskilder fratrukket afholdte udgifter. Efter afslutning af projekter kan eventuelle overskud kun overføres til andre projekter eller til ordinær virksomhed med bevillingshavers tilladelse. Tilsvarende gælder for ATA.

Med hensyn til IV gælder, at beholdningen er tidligere års regnskabsmæssige resultater akkumuleret. Der er således tale om penge til dækning af fremtidige tiltag på området eller overførsel til ordinær virksomhed.

For retsmedicinske undersøgelser er forholdet, at beholdningen skal anvendes dels til at fastholde et stabilt prisniveau på ydelserne, dels sikre fremtidige investeringer på området.

Regnskab/Ekstern virksomhed

Som omtalt indledningsvis i dette kapitel deles den eksterne virksomhed i Indtægtsdækket virksomhed (IV), Retsmedicinske undersøgelser, Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed (IFV) samt Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA), og i det følgende vil de blive gennemgået i denne rækkefølge.

Aktiviteter under Indtægtsdækket virksomhed (underkonto 90) skal være naturlige udløbere af den ordinære virksomhed, og på IV-området konkurrerer universitetet med private og andre offentlige udbydere. Universitetet kan f.eks. udbyde salg af universitetets viden i form af kontraktforskning, efteruddannelse, analyseopgaver og konsulentvirksomhed.

Af tabel 7 ses 1999-resultatet. En sammenligning med resultatet for 1998 viser en stigning i indtægterne fra 10,2 mio.kr. til 21,2 mio.kr., svarende til en stigning på 108 % om end på nogle beskedne tal. Dette skyldes to forhold: dels en ændring i regnskabspraksis for indtægtsdækket virksomhed, dels den tendens, som er set over den sidste

Tabel 7: Indtægtsdækket virksomhed, resultat-opgørelse 1999

	Kroner
Indtægter	21.206.901
Udgifter (ekskl. moms og forbrug af overskud)	9.440.988
Årets driftsresultat	11.765.913
Forbrug af overskud fra tidligere år	
Årets resultat	11.765.913
Akkumuleret resultat ultimo 1998	11.500.198
Akkumuleret resultat ultimo 1999	23.266.111

fireårs periode, at der er en stadig voksende interesse på universitetet for at udnytte denne finansieringskilde. Dette hænger også sammen med sammenlægningen mellem universitetet og Danmarks Højskole for Legemsøvelser, hvor indtægtsdækket virksomhed har et relativt stort omfang.

Det samlede driftsresultat for de sidste tre finansår fremgår af tabel 8, og her ses det bekræftet, at universitetet opfylder Finansministeriets krav: IV-aktiviteter må ikke give underskud over en treårig periode.

Tabel 8: Indtægtsdækket virksomhed, driftssituation 1997 – 1999

	Mio.kr.
Driftsresultat 1997	3,186
Driftsresultat 1998	1,787
Driftsresultat 1999	11,766
KU' driftssituation	16,739

Retsmedicinske undersøgelser er et resultat af, at Retsmedicinsk Institut på universitetet ud over forskning og undervisning foretager undersøgelser for retsvæsenet. Aktiviteten finansieres ved brugerbetaling, hvor Justitsministeriet er den altdominerende bruger.

Regnskabet for retsmedicinske undersøgelser gav i 1999

Tabel 9: Retsmedicinske undersøgelser. Bevillingsafregning

Resultatopgørelse	Kroner
Udgifter, ekskl. moms og forbrug af overskud	-61.129.239
Indtægter	55.202.623
Årets driftsresultat (udgifter minus indtægter)	-5.926.616
Forbrug af overskud fra foregående år	0
Årets resultat	-5.926.616
Overskud overført fra tidligere år	12.022.413
Akkumuleret resultat	6.095.797

Tabel 10: Driftssituation. Retsmedicinske undersøgelser

Driftssituationen de seneste tre år	Kroner
Driftsresultat 1997	-5.148.057
Driftsresultat 1998	3.014.734
Driftsresultat 1999	-5.926.616
Virksomhedens driftssituation	-8059.939

et underskud på 5,9 mio.kr. mod et budgetteret underskud på 2 mio.kr. Underskuddet skyldes en stigning i lønudgifterne kombineret med et mindre fald i antallet af obduktioner.

Selv om retsmedicinske ydelser er organiseret som en form for indtægtsdækket virksomhed, gælder det, at universitetet ikke må tjene penge på ydelserne, men alene kan få dækket de med ydelserne forbundne omkostninger. Det betyder, at tidligere års overskud skal udlignes ved underskud de følgende år. Det er derfor helt naturligt, at driftssituationen set over en treårig periode kan give et negativt resultat, men dette er ikke udtryk for, at virksomheden er urentabel eller lignende, hvilket også fremgår af, at beholdningerne er positive, jf. tabel 12.

Tabel 11: Dækningsbidrag. retsmedicinske undersøgelser

Dækningsbidrag i kroner	-5.926.616
Dækningsbidrag i procent	-10,74

Tabel 12: Videreførselsoversigt (samlede beholdninger). Retsmedicinske undersøgelser (Kroner)

	Primosaldo 1999	Årets resultat	Akkumuleret resultat
Retsmedicinske undersøgelser	12.022.413	-5.926.616	6.095.797

Vender man sig til den Tilskudsfinansierede Forskningsvirksomhed (IFV), har universitetet hjemmel til at modtage tilskud, gaver og lignende til hel eller delvis finansiering af forskningsprojekter, der er naturlige udløbere af den ordinære virksomhed. Midlerne kan komme fra såvel offentlige som private og internationale kilder.

Nært knyttet til denne gruppe er Andre Tilskudsfinansierede Aktiviteter (ATA), der anvendes som opsamlingsgrup-

pe for de aktiviteter, der nok ligger i forlængelse af universitetets ordinære virksomhed, men som blot ikke kan kaldes forskningsvirksomhed. ATA anvendes f.eks. i forbindelse med Erasmus-stipendier, kompensation for undervisningsfritagelse og gaver/tilskud til ikke-forskningsopgaver.

I tabel 13 findes en oversigt over det økonomiske resultat for den tilskudsfinansierede forskning.

Tabel 13: Resultatopgørelse for tilskudsfinansierede aktiviteter (Kroner)

	Tilskudsfinansieret forskning	Andre tilskudsfinansierede aktiviteter
	IFV	ATA
Korrigerede indtægter	297.150.346	12.238.808
Korrigerede udgifter	423.945.315	15.503.745
Årets driftoverskud	- 126.794.969	- 3.264.937
Uforbrugt overskud fra tidligere år	156.799.990	4.827.081
Årets overskud	30.005.021	1.562.144

Tallene siger ikke i sig selv noget om aktivitetens omfang, da de afspejler omlægningen i regnskabspraksis. Men hvis man foretager en sammenligning mellem udgifterne på underkonto 95 i henholdsvis 1998 og 1999 er der sket en markant forøgelse fra 386,7 mio.kr. til 423,9 mio.kr. Denne betydelige forøgelse genfindes i årsværksoversigterne, hvor antallet af årsværk på disse underkonti er øget.

Som følge af det ændrede regnskabsprincip, jf. note 2, kan indtægterne for 1999 ikke sammenlignes med tidligere år, men i tabel 14 er de finansielle beholdninger for underkonto 95 og 97 for årene 1998 og 1999 samlet for fakulteterne.

Tabel 14: Beholdninger på Tilskudsfinansierede aktiviteter (IFV og ATA)

t.kr.	Statslige forskningsråd		Øvrige statslige bevillingsgivere		Internationale givere – herunder EU		Private bevillingsgivere		I alt	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
TEO	-45,5	-14,9	-268,9	140,2	1,7	-55,5	-155,4	209,6	-468,1	280,5
JUR	358,0	386,3	489,2	506,8	37,7	14,8	415,1	243,2	1.300,0	1.151,2
SAMF	11.911,5	14.672,3	3.860,9	4.556,8	1.656,5	1.463,7	2.317,4	3.765,8	19.746,3	24.458,6
SUND	8.048,1	8.630,6	4.879,6	7.082,9	5.504,4	-2.129,1	45.421,3	44.153,4	63.853,3	57.737,8
HUM	8.894,6	5.708,7	1.514,0	347,2	516,9	448,1	5.265,1	4.206,2	16.190,6	10.750,2
NAT	14.529,1	19.380,3	16.587,3	14.844,7	15.293,2	7.416,3	13.715,4	25.855,3	60.125,0	67.496,5
I alt	43.695,8	48.763,3	27.062,1	27.478,6	23.010,4	7.158,3	66.978,9	78.433,5	160.747,1	161.874,1

Som det ses, er ultimobeholdningerne tilnærmelsesvis uændret for 1998 og 1999, hvilket må tolkes derhen, at indtægterne er forøget i samme takt som udgifterne og dermed ligger på et markant højere niveau end tidligere. Men der er tale om bemærkelsesværdige forskydninger såvel mellem finansieringskilder som mellem fakulteterne. Mest markant er faldet i beholdninger på internationale givere – herunder EU. Dette skal formentlig tilskrives, at det 4. rammeprogram er udløbet, og at uddelinger fra det 5. rammeprogram ikke er kommet rigtigt i gang endnu. Stigningen i beholdninger fra private givere er ligeledes påfaldende. Mens SAMF og NAT har øget deres beholdninger betragteligt, udviser SUND og HUM en negativ tendens.

Sammenfatning

Universitetets driftsregnskab for 1999 er ikke tilfredsstillende. Efter det forholdsmæssigt store underskud på ordinær virksomhed i 1996, blev resultatet et beskedent overskud i 1997 og et noget større underskud i 1998. Den risiko for negativ opsparring, der i virksomhedsregnskabet for 1998 blev præsenteret, er blevet til virkelighed med universitetets store underskud i 1999.

Fire af universitetets seks fakulteter havde underskud i 1999, og kun to af disse har stadig midler at overføre til år 2000.

Universitetet forventer også i de følgende år en stigning i uddannelsesaktiviteterne, inden udviklingen i befolkningstallet forventes at give en midlertidig tilbagegang. Dette forandrer ikke på, at nogle hovedområder er mere sårbare end andre, og at der kan være store forskelle fakulteterne imellem. Med hensyn til forskningsbevillingerne er en tilsvarende stigning ikke at se på tallene i finansloven.

Det er derfor fortsat nødvendigt at begrænse udgifterne og lægge langtidspaner, der sikrer universitetet handlefrihed uden at bringe økonomien i fare.

Universitetsledelsen har sammen med hovedområderne taget en række initiativer til at intensivere økonomistyringen med henblik på at fjerne den negative opsparring og skabe det fornødne økonomiske råderum til at foretage nødvendige budgetreformer.

Universitetsledelsen har desuden valgt at iværksætte et udredningsarbejde omkring ekstern finansiering med henblik på at øge mulighederne for at øge omfanget. Men det økonomisk fordelagtige ved dette forudsætter – som omtalt i virksomhedsregnskab 1998 – at problemet omkring manglende overhæddækning af fællesudgifter bliver løst på en tilfredsstillende måde. At den eksterne finansiering er i stadig vækst – også for de enkelte hovedområder – hjælper på muligheden af at planlægge, og muligheden af at tiltrække supplerende midler herfra til sikring af forskning indgår som en parameter i universitetets overvejelser.

Det formålsfordelte regnskab

Tabellen nedenfor viser universitetets samlede udgifter i årene 1996-99 fordelt på formål. Formålene er nærmere defineret i Forskningsministeriets vejledning til virksomhedsregnskabet.

De enkelte fakulteters tilsvarende formålsfordelte regnskaber findes under de respektive fakulteters beretninger. Til sammelnærlighed årene imellem skal det generelt bemærkes, at fakulteternes procedurer til fastlæggelse af fordelingsnøgler til stadighed udvikles. Som konsekvens heraf vil der være en vis usikkerhed når der sammenlignes årene imellem.

Med hensyn til sammenligneligheden mellem 1998 og 1999 skal det specielt bemærkes, at kun vejledning af ph.d m.v. indgår i formålet forskeruddannelse i 1999. Resten af forskeruddannelsesudgifterne er flyttet fra forskeruddannelse til basisforskning, som følge af ændring af Forskningsministeriets vejledning til Virksomhedsregnskabet for 1999.

Endelig skal det bemærkes at udgifterne til Retsmedicin først indgik i Virksomhedsregnskabet med virkning fra VR 1998.

Tallene er som anført i løbende priser. En sammenligning mellem det faktiske aktivitetsniveau de fire betragtede år forudsætter en omregning til faste priser. PL-procenterne, som er fastlagt af Finansministeriet på finanslovene, har været 2,7%, 3,3% og 2,6%. Med disse satser kan de samlede udgifter i tabellen ovenfor omregnes til 1999 PL-niveau, hvorved man får følgende billede:

Tabel 15: Universitetets samlede udgifter 1996-99, fordelt på formål, mio.kr., årets priser

Delformål	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	573,870	638,510	689,663	705,257
Åben uddannelse	22,897	22,595	23,560	23,131
Efteruddannelse	0,000	0,000	2,954	1,469
Ikke-videregående uddannelse	17,490	21,810	24,357	29,291
International studenterudveksling	6,371	9,623	10,036	9,741
Kursusundervisning	0,000	0,000	0,000	6,141
Uddannelse i alt	620,628	692,538	750,570	775,031
Basisforskning	576,886	542,014	580,498	649,001
Tilskudsfinansieret forskning	325,886	358,209	357,027	407,848
Kontraktsforskning	10,050	7,960	11,007	4,415
Forskeruddannelse	134,537	163,792	183,145	74,381
Forskning i alt	1047,359	1071,975	1131,677	1135,645
Biblioteker	2,942	0,000	0,000	0,000
Museer og samlinger	65,243	63,829	47,985	48,463
Klinikker	38,577	16,538	14,900	11,358
Retsmedicin			54,774	61,116
Øvrige	10,071	2,646	7,877	12,607
Andre faglige formål i alt	116,833	83,013	125,537	133,544
Bygningsdrift	244,438	257,743	263,492	269,604
Generel ledelse og administration	109,066	124,662	126,170	125,590
Øvrige	16,995	31,083	34,488	42,575
Fælles formål i alt	370,499	413,488	424,149	437,769
Lejemål	11,878	21,858	23,080	24,161
Prioritetsydelse	0,340	0,331	0,222	0,231
Vedligehold og mindre byggearb.	86,723	59,107	57,838	69,064
Energisparende foranstaltninger			0,589	0,920
Kapitalformål i alt	98,941	81,296	81,729	94,376
Inst. Interne overførselsudgift	0,000	0,000	0,000	0,000
Udgift i alt	2254,260	2342,310	2513,663	2576,364
Ph.d på tilskud				28,505
Total				2604,869

	1996	1997	1998	1999
Total i faste 1999-priser	2453,704	2482,516	2579,018	2604,869

Økonomiske fremtidsperspektiver

Udviklingen i universitetets ordinære bevillinger fremgår af budgetoverslagene (BO1-3) for 2001-2003 på finansloven for år 2000.

Tabel 16: De ordinære bevillinger fra 1999 til 2003, som de er angivet i finansloven 2000

Faste 2000 mill. kr. Bevillingstype	1999	2000	2001	2002	2003
Ordinær uddannelse	721,4	721,8	730,7	738,6	741,7
Efteruddannelse	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Forskeruddannelse	36,8	36,1	36,1	36,1	36,1
Forskning	716,3	707,3	705,4	696,9	689,4
Øvrige formål	305,7	300,5	301,6	297,6	294,4
Kapitaludgifter	61,0	60,8	60,8	60,8	60,8
Grundbevilling	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Andre formål	12,5	12,3	7,0	6,9	6,9
Åben uddannelse	32,1	31,4	31,4	31,4	31,4
Ph.d.-stipendier	51,3	53,7	54,4	54,6	54,6
I alt	1.938,7	1.925,3	1.928,8	1.924,3	1.916,7

Det forventede fald på 22 mio.kr. i de ordinære bevillinger dækker over på den ene side en stigning i bevillingen til ordinær uddannelse på 20,3 mio.kr., mens på den anden side forskningsbevillingen forventes at falde med 26,9 mio.kr., og bevillingen til øvrige formål forventes at falde med 11,3 mio.kr. Den forventede stigning i kandidatproduktionen kan altså heller ikke i år opveje den forventede bevillingsreduktion.

Tabel 16 medtager ikke diverse mindre bevillinger, som medtages på TB, fordi disse ikke kendes før efter udgangen af finansåret.

Aktiviteterne på ekstern finansiering forventes i finanslov 1999 at stige lidt fra 1999-2000, hvorefter udviklingen flader ud.

Personaleforhold

Årsværksforbrug

Universitetet har i 1999 haft et samlet personaleforbrug på ca. 4900 årsværk. Forbruget er nedenfor opdelt på ordinær virksomhed, incl. Retsmedicin (Tabel 1) og på eksternt finansieret virksomhed (Tabel 2). Begge tabeller er opdelt på fakulteter og personalekategorier.

D-VIP: en samlet kategori for bl.a. afdelingstandlæger, eksterne lektorer, kliniske lærere, undervisningsassistenter m.fl. samt bedømmelse, censur og eksamination m.m.

D-TAP: en samlet kategori for bl.a. tekniske assistenter, præparatfremstilling, demonstratorer, studievejledere/tutorer samt medhjælp, merarbejde m.m.

Tabel 1: Ordinær virksomhed og Retsmedicin. Årsværksforbrug

Personalekategori	TEO	JUR	SAMF	SUND	HUM	NAT	FÆL	I alt
Professorer	10,2	17,3	23,5	63,3	40,5	73,4	0,0	228,2
Lektorer (LR>34)	0,1	0,0	1,0	6,1	4,3	11,4	0,0	22,9
Lektorer	13,4	17,0	61,3	158,1	286,9	364,4	0,0	901,0
Forskningslektorer	1,3	0,0	0,6	2,2	0,5	3,9	0,0	8,5
Adjunkter	1,1	9,2	15,1	18,2	55,2	24,5	0,0	123,2
Forskningsadjunkter	1,1	0,0	3,6	10,4	1,6	17,8	0,0	34,4
Kandidat-stipendiater	0,0	2,2	1,8	8,2	0,0	0,0	0,0	12,1
Ph.d.-stipendiater	6,8	16,0	20,8	30,8	51,7	64,3	0,0	190,4
Øvrige stipendiater	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,4	0,0	0,7
Øvrige VIP	2,8	3,0	1,1	33,5	79,0	20,1	0,0	139,6
Fast VIP i alt	36,8	64,7	128,6	331,0	519,6	580,1	0,0	1.660,9
Kliniske professorer	0,0	0,0	0,0	13,1	0,0	0,0	0,0	13,1
D-VIP	5,7	53,3	54,3	96,6	147,1	43,7	0,3	401,0
I alt VIP	42,5	118,0	182,9	440,7	666,8	623,8	0,3	2.075,0
Chefer, konsulenter (LR>34)	0,0	2,0	2,3	3,0	3,0	2,9	24,5	37,6
Akademisk TAP	8,0	14,9	11,4	39,1	28,9	33,5	62,9	198,6
Øvrige TAP	7,7	30,7	39,1	527,6	172,1	503,6	116,7	1.397,5
Fast TAP	15,7	47,6	52,7	569,6	204,0	540,0	204,1	1.633,8
Rengøring	3,4	10,0	13,8	110,2	36,1	103,6	11,5	288,6
D-TAP	1,2	20,7	21,2	22,9	71,4	38,3	14,0	189,5
I alt TAP	20,3	78,3	87,7	702,7	311,5	682,0	229,6	2.111,9
Elever	0,0	3,5	2,9	48,9	4,5	33,6	1,6	95,0
Jobtræning	1,9	0,1	1,6	1,6	6,1	10,4	0,1	21,8
I alt	64,7	199,9	275,1	1.193,8	988,9	1.349,7	231,60	4.303,7

Tabel 2: Eksternt finansieret virksomhed. Årsværk

Personalkategori	TEO	JUR	SAMF	SUND	HUM	NAT	FÆL	I alt
Professorer	0,0	0,0	3,6	5,3	0,0	2,8	0,0	11,7
Lektorer	0,0	0,0	1,7	0,8	3,8	2,0	0,0	8,3
Forskningslektorer	1,5	0,8	5,4	10,1	14,4	19,8	0,0	52,0
Adjunkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Forskningsadjunkter	1,0	0,6	6,0	30,6	26,2	87,3	0,0	151,7
Kandidat-stipendiater	0,5	0,7	2,7	3,5	1,1	2,0	0,0	10,4
Ph.d.-stipendiater	1,6	0,0	6,7	7,7	18,9	36,6	0,0	71,4
Øvrige stipendiater	0,0	0,3	1,0	2,1	0,0	3,0	0,0	6,4
Øvrige VIP	0,0	0,3	7,3	37,0	6,9	34,6	0,0	86,2
Fast VIP i alt	4,6	2,7	34,3	97,2	71,3	188,2	0,0	398,2
Kliniske professorer	0,0	0,0	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	2,7
D-VIP	0,1	0,0	2,0	5,6	2,2	5,1	0,0	15,0
I alt VIP	4,7	2,7	36,3	105,5	73,4	193,3	0,0	415,9
Chefer, konsulenter (LR>34)	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,1	0,0	1,0
Akademisk TAP	1,0	0,0	0,6	8,4	3,4	9,5	0,3	23,1
Øvrige TAP	0,0	0,0	0,9	38,9	3,8	36,5	0,0	80,2
Fast TAP	1,0	0,0	1,5	47,4	8,2	46,1	0,3	104,5
Rengøring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0
D-TAP	0,1	0,7	9,3	7,0	8,2	15,6	0,3	41,2
I alt TAP	1,1	0,7	10,8	54,3	16,4	62,7	0,6	146,6
I alt	5,8	3,4	47,1	159,9	89,9	256,0	0,6	562,5

Udviklingen i årsværksforbruget gennem de sidste fire år fremgår af tabel 3 nedenfor, som svarer til tabel 9.4 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Tabel 3: Samlet årsværksforbrug 1996-99

	1996	1997	1998	1999
Teologi	70,1	78,6	75,7	70,5
Jura	148,3	145,6	196,3	199,8
Samfundsvidenskab	269,7	296,9	303,9	319,2
Sundhedsvidenskab*)	929,3	1128,9	1247,5	1304,8
Humaniora	756,8	977,6	1051,7	1074,2
Naturvidenskab	1417,6	1544,3	1604,9	1572,1
Fællesområdet**)	650,7	341,1	202,2	325,6
I alt	4242,5	4512,9	4682,2	4866,2

*) Retsmedicin indgår med 141,8 år i 1999 og 0 i 1996-98.

***) Eleverne er alle placeret på fællesområdet i modsætning til tabel 1.

Til- og afgang

	Alle kategorier	Heraf VIP
Tilgang	1263	343
Afgang	1253	404

Nybesatte VIP-stillinger

Tabel 4: Nybesatte VIP-stillinger fordelt på kategori (ordinær virksomhed)

	Adjunkt	Lektor	Professor	I alt
Teologi	2	2	0	4
Jura	5	2	2	9
Samfundsvidenskab	5	7	2	14
Sundhedsvidenskab	9	12	13	34
Humaniora	14	19	3	36
Naturvidenskab	3	10	4	17
I alt	38	52	24	114

1999 var i lighed med tidligere år præget af et stort antal nyansættelser samt en stor bevægelighed i personalet såvel for VIP'ernes vedkommende mellem de enkelte stillingskategorier som mellem forskellige finansieringsformer. De mange eksternt finansierede, som ofte kun er ved universitetet i kortere tid, men som ikke sjældent også overgår til kortere eller længere ansættelser af universitetets midler, udgør fortsat en voksende andel af universitetets samlede befolkning.

Universitetet oplevede i forhold til året før en moderat vækst i samlet årsværksforbrug på 1,5 %, svarende til omkring 1 % for ordinær virksomhed og omkring 7,5 % for eksternt virksomhed. Hvor opgørelsen af årsværksforbruget fortsat taler om en samlet moderat aktivitetsudvidelse, viser opgørelser over til- og afgang ved universitetet for 1999 ligesom de senere år en stigende frekvens for tilgang af ansatte til universitetet og en voksende afgangsfrekvens – her ikke mindst for det videnskabelige personale. At der i 1999 for det videnskabelige personale ikke var en positiv nettotilgang, afspejler måske ikke kun en vanskelig økonomisk situation med pressede budgetter ved flere hovedområder – især på Det Naturvidenskabelige Fakultet, hvor der indførtes et stillingsstop mod slutningen af året – men måske også en accelerering af det glidende generationsskifte ved universitetet.

Nye regler mv.**Nye lønsystemer**

Efter godt et år med det nye lønsystem for akademikere (dog ej chefer), hvor alle nyansættelser under AC-overenskomstens område er omfattet af det nye lønsystem, mens allerede ansatte under overenskomstens område på gammelt lønsystem har mulighed for at overgå til det nye, var omkring 20 % af de ansatte under AC-overenskomsten ved universitetet omfattet af nyt lønsystem (458 årsværk pr. marts 1999).

I 1999 indførtes der så et nyt lønsystem for chefer (for stillinger i lønramme 37 og derover). Der er med det nye lønsystem tilstræbt en indholds- og proceduremæssig forenkling, idet der er brudt med en mangeårig tradition om at aftaleretten, for så vidt angår mulighed for ydelse af tillæg, ligger hos organisationerne. Aftale om ydelse af tillæg bygger nu i stedet på drøftelser mellem lederen og dennes nærmeste foresatte. Således ydes varige og midlertidige tillæg som hidtil af cheflønspuljen, men nu på grundlag af en forhandling mellem ledelsen og den enkelte chef. Organisationen kan kun gøre indsigelse mod forhandlingsresultatet inden for en kort frist. Engangsvederlag fastsættes af ledelsen efter forhandling med den enkelte chef og ydes som noget nyt uden for pulje.

Den tilstræbte fleksibilitet i lønsystemet blev dog søgt begrænset, idet Forskningsministeriet få måneder efter lønsystemets ikrafttrædelse ønskede at modtage de af institutionerne opstillede kriterier for ydelse af engangsvederlag uden for pulje.

Aftalen om lokalløn og chefløn er videreført og for den del af personale, der er omfattet af chef- eller lokallønsordningen, blev der for perioden 1. april 1999 – 31. marts 2000 givet adgang til lønforbedringer af chef- og lokallønspuljerne for henholdsvis chefløn kr. 700.000 og lokalløn kr. 2.553.000.

Særlige feriefridage

Med overenskomstfornyelsen i april 1999 indførtes der i Staten i lighed med det private arbejdsmarked et nyt begreb: Særlige feriefridage. 3 særlige feriefridage, der ikke er omfattet af ferieaftalen/ferieloven indføres gradvist over den 3-årige aftaleperiode. For universitetets ansatte betyder de særlige feriefridage en ekstra valgmulighed, men de medfører også en omfattende administration for så vidt angår registrering af optjening og afholdelse samt ved fratreden kontant godtgørelse for ikke-afviklede dage. Da der var usikkerhed om ordningen, især om det står de ansatte frit for at vælge betaling fremfor fridage, forelagde univer-

sitetet spørgsmålet for Forskningsministeriet, der dog efter mange måneder fortsat ikke havde fundet en afklaring.

120-dages reglen

Regeringens ønske om at de statslige arbejdspladser skal være rummelige fandt også udtryk i afskaffelsen af den såkaldte "120-dages regel", dvs. muligheden for at arbejdstager og arbejdsgiver kan aftale et kortere opsigelsesvarsel end Funktionærlovens for opsigelse i tilknytning til udløbet af 120 sygedage. Der skal i stedet ved den enkelte medarbejders sygdom foretages en konkret vurdering af, om der kan iværksættes foranstaltninger, der tilpasses den pågældendes situation.

Seniorpolitik

En justering af aftalen om senior- og fratrædelsesordninger som følge af regeringens ønske om længere fastholdelse af statens medarbejdere på arbejdsmarkedet og dermed en tilpasning til den nye folkepensionsalder på 65 år, blev indarbejdet i universitetets seniorpolitik. Her gives der en samlet fremstilling af regler og ved tilkendegivelser af holdninger, retningslinierne for seniorpolitik på universitetet.

Der blev i året aftalt seniorordninger for 4 VIP og 1 TAP.

Frivillige fratrædelsesordninger

En ændring af efterlønsordningen som følge af regeringens ønske om at de ældre skal blive længere på arbejdsmarkedet fik dog tilsyneladende ikke afgørende indflydelse på de ansattes ønske om at forlade universitetet før den pligtige pensionsalder. Men medvirkende til indgåelsen af et stigende antal aftaler om frivillig fratræden er også den økonomiske situation ved universitetet og i særdeleshed ved Det Naturvidenskabelige Fakultet. Således viser lokalaftaler om frivillig fratrædelsesordninger indgået i 1999 for VIP en tredobling, fra 14 til 39, og for TAP sås en markant stigning, fra 41 til 52 lokalaftaler. Næsten alle aftaler er indgået på Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Internationalisering

Rekruttering af udenlandske forskere og undervisere fortsatte på et noget højere niveau end året før. Der blev foretaget omkring 280 ansættelser og forlængelser af udenlandske forskere, hvilket var en stigning på godt 10% i forhold til året før. Ændringer i ordningen med den særlige lempele brutto-skat på 25% for forskere, der kommer fra udlandet, afventer EU-Kommissionens godkendelse.

Adjungerede professorer

Ønsket om at hædre højt kvalificerede forskere og derved knytte dem til universitetet på en formel, men dog ulønnet måde gav sig udtryk i følgende tildelinger af titlen adjungeret professor:

Professor Joseph H.H. Weiler i statskundskab fra 1. februar 1999.

Professor, dr.scient. Tomas Bohr i komplekse systemers fysik fra 1. marts 1999.

Dr. Igor N. Mishustin i teoretisk kernefysik fra 1. marts 1999.

Dr.scient. Preben Alstrøm i komplekse systemers fysik fra 1. september 1999.

Programleder Søren Ejling Larsen i geofysik fra 1. september 1999.

Jur.dr. h.c. Ole Due i faget folkeret, EU-ret fra 1. november 1999.

Jubilæer

I 1999 kunne 52 ansatte fejre 25-års jubilæum og 11 40-års jubilæum.

40-års jubilæerne er

Tandlæge Ole Carlsen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 7. januar 1999.

Professor Ole Krarup – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. april 1999.

Professor Henning Elo Jørgensen – 40 års jubilæum ved universitetet 1. april 1999.

Forskningsprofessor Bodil Johannsen – 40 års jubilæum ved universitetet 21. april 1999.

Lektor Berit Inge Kristensen – 40 års jubilæum ved universitetet 11. maj 1999.

Lektor Helle Salskov Roberts – 40 års jubilæum i staten 1. september 1999.

Lektor Jørgen Nielsen – 40 års jubilæum ved universitetet 15. september 1999.

Lektor Kirsten Loch Michelsen – 40 års jubilæum i staten 1. oktober 1999.

Tandlæge Finn Prætorius – 40 års jubilæum i staten 1. november 1999.

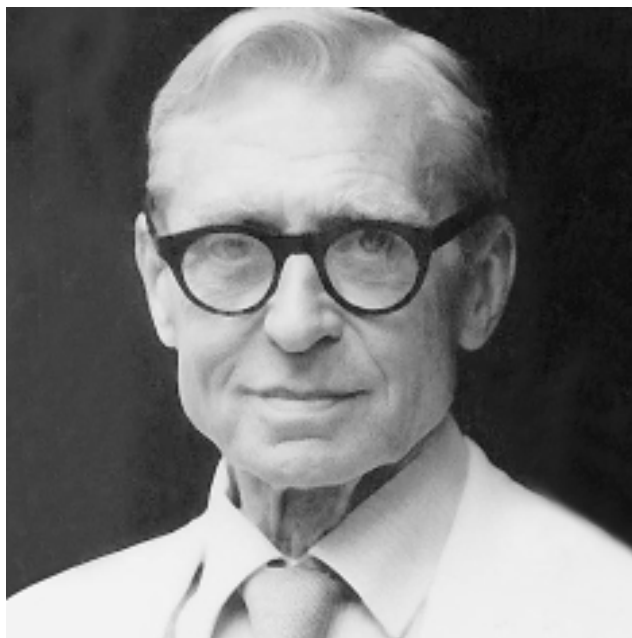
Afdelingsleder Bent Kæmpe – 40 års jubilæum i staten 1. november 1999.

Kontorfuldmægtig Erik Uhrbrand – 40 års jubilæum ved universitetet 1. november 1999.

Nekrologer

Paul Christophersen

18. november 1911 – 30. december 1999

Professor, dr.phil. Paul Christophersen fødtes på Frederiksberg og blev i 1930 student fra Frederiksberg Gymnasium. I 1937 blev han cand.mag. i engelsk og fransk, og allerede i 1939 opnåede han den filosofiske doktorgrad ved Københavns Universitet. Samme sommer tog han med støtte fra The British Council på studieophold i Cambridge, men søgte om efteråret det ledige docentur i engelsk ved Københavns Universitet, der var blevet opslået til besættelse pr. 1. april 1940. Han blev af bedømmelsesudvalget og Det Filosofiske Fakultet indstillet til stillingen, og denne indstilling blev tiltrådt af Konsistorium den 3. april 1940, men den tyske besættelse seks dage senere gjorde det umuligt for ham at vende hjem.

Følgelig blev han i England under hele krigen, i begyndelsen beskæftiget med forskning, der i 1943 i Cambridge indbragte ham doktorgraden for et emne inden for folkeviseforskningen, senere som speaker og oversætter ved BBC, som forskningsmedarbejder ved The Royal Institute of International Affairs i London og som lærer og eksaminator i dansk ved universitetet i Cambridge.

Hjemme i København skulle der egentlig i 1943 være blevet et professorat i engelsk sprog og litteratur ledigt, idet professor Niels Bøgholm i det år fyldte 70, men med ministeriel tilladelse fortsatte han i sin stilling, og han trak sig først tilbage den 31. august 1945. Efter indstilling fra Det Filosofiske Fakultet blev Christophersen så ved kaldelse konstitueret som professor i engelsk sprog og litteratur fra den 1. januar 1946 og fik fra den 1. marts 1946 fast ansættelse i embedet. Imidlertid tog han allerede pr. 31. august 1948 sin afsked og var derefter professor i engelsk ved University College i Ibadan, Nigeria 1948-54, professor i engelsk filologi ved Oslo universitet 1954-69 (afbrudt af et gæsteprofessorat ved Emory University, Atlanta 1965-66), docent i engelsk ved New University of Ulster, Coleraine 1969-74, professor sammesteds 1974-77 og professor i engelsk i Doha, Qatar 1977-81. Herefter tog han permanent ophold i Cambridge.

Den ene af Christophersens to disputatser handler om engelsk grammatik, den anden om folkeviser, og denne dobbelte kompetence blev netop fremhævet af professorerne C.A. Bodelsen og L.L. Hammerich i deres indstilling til

Fakultetet om at kalde ham til professoratet; men hans hovedindsats ligger på det sproglige område. Allerede i 1937-39 var han blevet inddraget i arbejdet på Otto Jespersens store "A Modern English Grammar". En bevilling fra Carlsfondet havde gjort det muligt for Jespersen at aflønne assistenter, og en af disse blev Paul Christophersen, hvis bidrag til bind 6 (1942) er mærkede med "PC". Han har selv i et interview fortalt, at Jespersen naturligvis havde udstukket rammerne for de enkelte kapitler og i øvrigt ofte foretog kraftige rettelser i assistenternes bidrag.

Disputatsen "The Articles: a Study of Their Theory and Use in English" (1939) har, som titlen viser, det dobbelte sigte at redegøre for artiklernes teori og beskrive deres anvendelse på engelsk. Forfatterens standpunkt er, at der er en nøje forbindelse mellem psykologi og sprog, følgelig bliver det en skelnen i menneskets psyke, der bevirker, at engelske substantiver, f. eks. "cake", "book", "butter", "John" og "equator", har ret forskellige muligheder for at blive forsynet med bestemt artikel, med ubestemt artikel og 0-artikel eller for at optræde i singularis og pluralis. Christophersen udgår fra Jespersens terminologi "mass-word" og "countable", men han omdøber dem "unit-word" og "continue-word". Forskellen på egennavne og fællesnavne spiller en stor rolle for udredningen af artiklernes betydning: De første er altid konkrete, medens de sidstnævnte, som det hedder i resuméet, "først realiseres eller konkretiseres, faar Substans, gennem Artiklen", og det gælder om begge artikler. Disputatsen anskuer også artiklerne historisk, således rummer den en meget instruktiv udredning af fænomenet "universalization" (f.eks. "as time went on", da "som tiden gik"), der er et nyere fænomen i det engelske sprogs historie. Bogen er for øvrigt blevet oversat til japansk.

Cambridgedisputatsen "The Early History of Ballad Literature with special reference to English and Scandinavian ballads" var utrykt, da den i 1945 blev forelagt professorerne i København, men i 1952 udkom den i revideret form under titlen "The Ballad of Sir Aldingar: its origin and analogues", og med "analogues" menes varianterne af den danske/skandinaviske vise "Ravengaard og Memering"; temaet er i begge viser falsk beskyldning for utroskab mod

dronning Elinor (eng.) eller Gunder (Gunhild) (skand.). Christophersen fører visens oprindelse tilbage til Flandern, hvorfra den over Frankrig kom til England og til Skandinavien, hvor den kom under engelsk indflydelse, idet den engelske vise i det 13. århundrede blev kendt i Norge. Begge viser foreligger som så mange andre folkeviser i flere varianter, for den skandinaviske vedkommende også i en islandsk og to færøske. Der er således her tale om en omfattende komparativ undersøgelse og et stykke kyndig filologi. I bogen findes viserne aftrykt i en række varianter, de skandinaviske yderligere med engelsk oversættelse.

Som så mange andre undervisere har gjort, forfattede Christophersen lærebøger, således kom i 1956 "An English Phonetics Course" til brug ved undervisningen i fonetik og udtale, og i 1969 (flere senere udgaver) udkom "An Advanced English Grammar" forfattet af Christophersen og hans tidligere studerende i Oslo Arthur O. Sandved, senere professor i engelsk ved Oslo Universitet. Bogen er ifølge forordet beregnet til førsteårsstuderende med gode engelskkundskaber, der her kan stifte bekendtskab med engelsk grammatik og med sætningsanalyse. Det er en ret krævende bog for førsteårsstuderende, men den er forsynet med et detaljeret register og kan også anvendes som opslagsbog.

Christophersen boede og arbejdede i mange år i engelsktalende miljøer, men engelsk havde han oprindeligt lært i skolen hjemme på Frederiksberg, hvor han for øvrigt begyndte med Jespersen og Sarauws begynderbog ("I can hop, I can run"), og sprogundervisningens problemer optog ham meget; han behandlede dem i bogen "Second-Language Learning", der udkom hos Penguin i 1973. I øvrigt holdt han livet igennem sit dansk ved lige, talte og skrev det omtrent uden engelsk afsmitning, og han leverede i 1984 en engelsk oversættelse af Herman Bangs "Tine". Allerede som 37-årig kom han med i listen over professores emeriti i Københavns Universitets lektionskatalog, men han tabte ikke forbindelsen med sit gamle universitet. Han var blandt initiativtagerne til udgivelse af festskriftet "Essays and Papers" til C.A. Bodelsen i 1964; og til "Essays Presented to Knud Schibbye" (1979) bidrog han med artiklen "Prepositions before noun-clauses in present-day English".

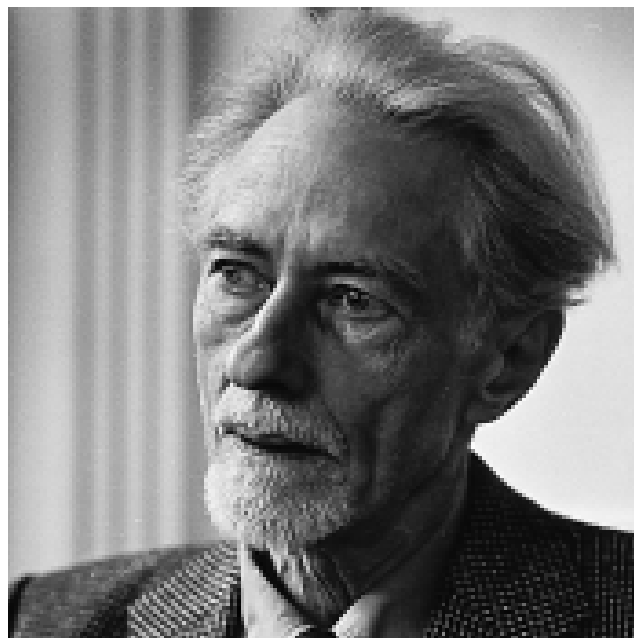
I sine senere år var Christophersen involveret i den livlige beskæftigelse med Otto Jespersen. Til bogen "Otto Jespersen: Facets of his Life and Work", udgiven af Arne

Juul og Hans F. Nielsen (1989), skrev han en meget kyndig redegørelse for denne som sprogmand; og da Engelsk Institut den 29.-30. april 1993, 100 år efter Jespersens udnævnelse til professor og 50 år efter hans død, arrangerede et internationalt symposium, var Christophersen blandt forelæserne med "Jespersen and Second-Language Learning".

Også udgaven af David Stoners fine oversættelse af Jespersens selvbiografi "En sprogmands levned" fra 1938, der i den engelske oversættelse kom til at hedde "A Linguist's Life" (1995), satte Christophersen sit præg på. Han forfattede et smukt forord om bogen og hensigten med den og tager sit udgangspunkt i en samtale med den gamle professor i september 1938: Christophersen var i 1990'erne utvivlsomt den sidste anglist, der havde kendt Jespersen. Han kunne give mange nyttige oplysninger og påtog sig at foretage en kritisk gennemlæsning af oversættelsen, hvilket bl.a. fremkaldte indvendinger fra ham et par steder, hvor der var brugt formuleringer, som Jespersen ikke eller næppe ville have anvendt. På flere områder nød udgiverne således godt af Paul Christophersens store viden, hans venlighed og hjælpsomhed.

Interessen for sprogundervisning gik for Christophersen hånd i hånd med optagethed af tosprogethed, hvad han jo selv kunne tale med om. Herved førtes han bl.a. til beskæftigelse med Adalbert von Chamisso, en tysk digter af fransk afstamning; og han gjorde sig overvejelser om de små sprogs overlevelsesmuligheder i en international verden. Tosprogethed behandles flere steder i bogen "A Linguist's Credo" (1999), en samling af mindre arbejder fra hans hånd fra de sidste 25-30 år, som giver et imponerende indtryk af hans spændvidde som sprogmand. Et beretning om et møde i 1942 mellem den tyske kong Otto I og den franske kong Ludvig IV, begge med et følge af stormænd, giver således læseren mulighed for i en historisk sammenhæng at opleve eksempler både på tosprogethed og på samtale på forskellige, men nært beslægtede sprog; og en betegnelse som "native speaker" viser sig i andre artikler ikke at være så entydig, som man måske kunne tro. Bogen er skrevet på et klart og letlæseligt engelsk, og dens forfatter fremstår som et fornemt eksempel på en forsker, der uden at give køb på det faglige, kan tale jævnt og ligefremt om sin videnskab og give et bredt publikum indblik i, hvad denne videnskab kan sige os alle om vores tilværelse i dag.

Jørgen Erik Nielsen

Arild Hvidtfeldt**1915-1999**

Med professor, dr.phil. Arild Hvidtfeldt har dansk religionsforskning mistet en enestående prægnant og alsidig skikkelse, hvis indsats var ligeså bredt favnende, som den gik i dybden.

Hans interesse for religionshistorien opstod allerede i skoletiden, da han kom i dr. Egill Rostrups hjem. Men andet trængte sig på: politisk arbejde i Socialdemokratisk Ungdom og den udenrigspolitiske journalistik, som blev hans arbejde i den første næsten halvdel af hans voksne liv, en virksomhed, hvis dramatiske højdepunkt var korrespondentårene 1943-1945 i Berlin, som han så fængslende har skildret i erindringsbogen "I fred og krig" (1995). Side-løbende med arbejdet som udenrigsredaktør ved Socialdemokraten studerede han efter repatrieringen via Moskva religionshistorie hos professor Svend Aage Pallis og blev magister i 1955 og doktor i 1958. Disputatsen udviser de dominerende karaktertræk ved hans forskning og faglighed: den encyklopædiske beherskelse af faglitteraturen, den stringente akribi i detaljen og interessen for at forstå den enkelte religion som historisk unikum side om side med en fastholdt fokusering på dens plads i en almen religionshistorisk typologisk tolkningsramme. Disputatsen var vel den første egentlige religionshistoriske behandling nogensinde af et aztekisk stof interessant, i sig selv, men Hvidtfeldt havde valgt det også fordi det var et velbelagt eksempel på en religion med klare både primitive og bykulturelle træk. Det kunne derfor belyse en typologisk mellemform historisk. Det almene og det specifikke går hånd i hånd, uden at det ene styrer det andet. Den indgående analyse af manabegrebet i tilknytning til Pallis og af kult-myteforholdet udtrykte Hvidtfeldts stillingtagen til problemer, som står centralt i ikke mindst dansk religionshistorisk tradition.

Arild Hvidtfeldt skulle ved udnævnelsen til professor i 1970 få lejlighed til at skabe et helt nyt universitetsfag, re-

ligionssociologien. I hans udformning betød det først og fremmest en forskudt emfase i forhold til disciplinen religionshistorie. Det indebar bestemt ikke en svækkelse af det historiske i forhold til det teoretiske, men nok en accentuering af religionernes sociale, samfundsmæssige og politiske sider med en vis nedtoning af deres idehistoriske aspekter. Hans "to liv" hang i virkeligheden intimt sammen. I sine 15 år som professor var Arild Hvidtfeldt centrum i et levende forsknings- og undervisningsfællesskab, som berigede alle, det timedes at få del i det – gennem hans flid, redelighed, viden og skarpe intellekt og ved hans venlighed, nænsomme støtte til og interesse for dem, der blev hans elever. Alle blev taget alvorligt, og høje faglige krav var en selvfølge.

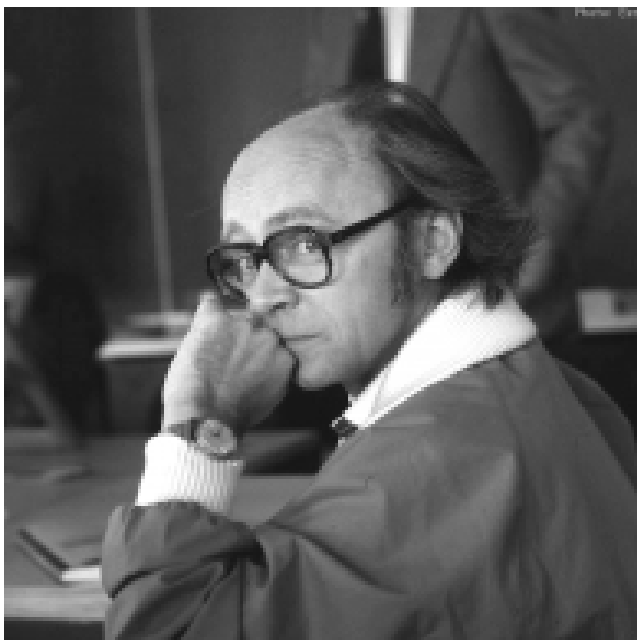
Hans senere forfatterskab er stort, og som en selvfølgelig konsekvens af hans overbevisning om humanistisk forsknings brede kulturelle betydning rettede den sig mod en almen læserkreds. Men kun fagfolk kan virkelig værdsætte, i hvilket omfang disse bøger er resultat af personlig, original forskning og således går langt ud over den almindelige populærvidenskabs opsummering af en konsensus. Her fortjener måske særlig bøgerne "Buddhismen og Hellenistiske Religioner" fremhævelse.

Som underviser nåede Arild Hvidtfeldt en stor kreds: gymnasie, folkeuniversitet, biblioteksskolen foruden universitetet. Gennem lærebogen "Religioner og Kulturer" (1961) kom han til at sætte sit præg på gymnasieundervisningen i religion langt ud over sin personlige kontaktflade.

Hvad han har overkommet er imponerende – selv i betragtning af, at han kun sov lidt.

Han var aktiv og hans åndsevner friske til det sidste, ligesom hans altid store livsglæde var usvækket. Hans venner og elever vil taknemmeligt glædes ved erindringen om hans kontrollerede hjertevarme og blufærdige engagement.

Jens Henrik Vanggaard

John Kousgård Sørensen

6. december 1925 – 10. januar 1999

John Kousgård Sørensen, der var professor i dansk sprog ved Københavns Universitet fra 1969 til 1994, døde den 10. januar 1999.

Hans blev født på Nørrebro i København som søn af pianist og organist Erik Sørensen og hustru, Astrid Sørensen, født Olsen. Hans opvækst i et udøvende musikerhjem kom til at danne en kraftig og usvækket dimension i hans liv. Hans indlevelse i den klassiske musik var betydelig, og han var selv en ivrig og habil pianist. Efter studentereksamen fra Østre Borgerdydskole i København i 1944 var han tæt på at fortsætte med studiet af musik på Københavns Universitet. Han valgte imidlertid i den sidste ende faget nordisk filologi, der på den tid endnu domineredes af prof. Brøndum-Nielsen. Hans detaljesøgende, sproghistorisk funderede metode kom på mange måder til at præge Kousgård Sørensens egen filologiske virksomhed, men den detaljefiksering, som Brøndum-Nielsens hovedværk, *Gammel-dansk Grammatik*, for mange yngre sprogforskere kom til at stå for, holdt Kousgård Sørensen sig fri af. Mange af hans større arbejder er ganske vist præget af en betydelig detaljerigdom, men det hænger primært sammen med, at han skriver sig ind i nogle allerede etablerede genrer.

I 1958 udkom både Kousgård Sørensens disputats og hans første bind i serien *Danmarks Stednavne*. Disputatsen med titlen *Danske bebyggelsesnavne på -sted* lægger sig genremæssigt tæt op ad prof. Kristian Alds disputats om de danske -um-navne fra 1942 og ad den monografiserie *Studier til en svensk ortnamnsatlas*, som prof. Jöran Sahlgren havde grundlagt i Sverige. I disputatsen betrædes således ikke egentligt nye veje, men dens soliditet både med hensyn til sproglig akribi og til udsyn over det samlede navnestof har givet den en endnu urokkelig autoritet på sit område. Også for Kousgård Sørensens bind i serien *Danmarks Stednavne* lå rammen fast. Serien var påbegyndt i 1922 efter svenske og norske forbilleder, og Kousgård Sørensens bind fra 1958 blev nr. 13 i serien. Det behandler Svendborg amts bebyggelsesnavne. Sammen med seriens bind 14, *Odense Amts Bebyggelsesnavne*, som Kousgård Sørensen udgav i 1969, blev derved hele det fynske områdes gamle bebyggelsesnavnestof udgivet af én forsker inden for en temmelig kort periode. De to bind på tilsammen 750 sider

repræsenterer en betydelig arbejdsindsats, der for Kousgård Sørensens vedkommende var startet midt i 1950'erne med optegnelse i fonetisk notation af den genuint lokale udtale af bebyggelsesnavnene og – nu man var i gang – også det store, endnu huskede naturnavneforråd. Samtidig hermed excerperedes ældre kilder både på landsarkivet i Odense og i en række lokale godsarkiver. Fynsbindene i serien udgør – sammen med Anders Bjerrums og Christian Lisses bind om Århus-Skanderborg og Maribo amter – nogle af de mest konsistente bind af *Danmarks Stednavne*. Her befrugter den filologiske indsigt og det onomastiske overblik virkelig hinanden. Det blev derfor noget af en overraskelse, da to unge fynboer, Torben Grøngård Jepsen og Erland Porsmose, midt i 1970'erne på basis af prøvegravninger i en række fynske landsbyer hævdede, at den etablerede stednavnedatering ikke kunne holde stik. I den til tider noget følelsesbetonede faglige meningsudveksling stod Kousgård Sørensen fast, og den positive udgang på det der begyndte som en faglig uforenelighed, blev den brede erkendelse af den ambulerende landsby.

Kousgård Sørensens hovedindsats inden for navneforskningen blev det monumentale ottebindsværk *Danske sø- og ånavne*, hvis første bind kom i 1968, og hvis sidste bind udkom i 1996. I de syv første bind (1968-89) behandles i alfabetisk orden hele det danske sø- og ånavnemateriale, alene med undtagelse af yngre navnestof som Kousgård Sørensen i denne sammenhæng bedømte som typologisk mindre interessant (f.eks. formelt sekundære navne som *Harrestrup Å* og *Bagsværd Sø*). Til gengæld betyder "danske" ikke 'fra Danmark', men derimod 'dansksprogede', og det vil sige, at også navnestoffet fra Danelagen, Normandiet og Skåne indgår i dets naturlige sproglige kontekst. Der er i denne totalitet kun et enkelt skår, nemlig fraværet af navnestoffet fra den gamle danske provins Halland. Da jeg i en anmeldelse af værket i *Danske Studier* 1997 havde påpeget dette forhold, kom Kousgård Sørensen en dag hen til mig og forklarede sagens sammenhæng. Naturligvis vidste han så godt som nogen, at det hallandske navnestof måtte betragtes som dansk, men da han i 1960'erne var ved at lægge de endelige retningslinier for udgivelsen, var det fra svensk side blevet tilkendegivet, at

en udgave netop af de hallandske vanddragsnavne var planlagt og kunne påregnes udgivet inden for et rimeligt åremål. Men Hallands vanddragsnavne venter stadig på at blive publiceret, og det er ærgerligt, at Kousgård Sørensen diplomati og faglige pondus ikke vandt over Kousgård Sørensen venlige beskedenhed. Nu kunne man måske også midt i 1960'erne se med en vis ængstelse på, at en forsker i begyndelsen af fyrrerne og med mange forskellige faglige interesser slog så ambitiøst et brød op. Men der havde man gjort regning uden vært. Da Kousgård Sørensen havde lagt sin plan var den ikke alene dækkende i bred almindelighed. Han vidste fra A-Å, hvilket navnestof der skulle behandles, han havde sat sig ind i den omfattende europæiske hydronymforskning, og han havde lagt sig fast på, hvilket ensartet – og dybt niveau behandlingen skulle præstere. Ja, selv omridset af de konklusioner, han ville drage i det afsluttende bind 8, så han for sig ved tærsklen til det store arbejde. Han udtalte sig klogeligt nok ikke om noget fast tidsperspektiv for udgaven, men havde vel knap nok regnet med, at det tog så lang tid, som det kom til. Undervejs gav han ved flere lejligheder indblik i arbejdets gang, således bl.a. i det i 1982 trykte foredrag Danmark – del af Krahes Gammeuropa? del af Kuhns Gammeuropa? En midtvejsrapport. Denne midtvejsrapport fremkom faktisk præcis ved midten af udgivelsesarbejdet. Den lange udgivelsesperiode betød naturligvis, at der undervejs fremkom forskningsresultater, som Kousgård Sørensen ikke havde kunnet forudse ved arbejdets begyndelse, og som enten måtte indarbejdes eller optages i supplementet i bind 8, og tankevækkende nok opstod mange af disse nye forskningsresultater som en følge af de stimulanser, navneforskningen modtog gennem den successive udgivelse af sø- og ånavnene. En metodisk landvinding var frem for alt Kousgård Sørensen forfinede metode, den såkaldte navnekompleksmetode, til udanalyse af ikke-selvstændigt overleverede hydronymer. Når der uafhængigt af hinanden langs en 4 km lang strækning af Sortebæk på Fyn findes navnene Sortebro, Sortemose, Sortebjerg m.fl. udgør disse et kompleks, som får sin simpleste forklaring ved at antage, at det fælles, sammenholdende topografiske element, bækken, oprindelig har båret navnet Sorte, glda. Swarta.

Kousgård Sørensen var langt fra kun stednavneforsker. Han nedlagde også en betydelig arbejdsindsats inden for personnavneforskningen og inden for andre sider af faget dansk, der uden indskrænkninger var hans professorale område, og som han følte sig ansvarlig overfor. På personnavneområdet må først og fremmest fremhæves tobindsværket *Patronymy* (1984: Runetid og middelalder; 1997: Nyere tid og nutid). Ser man på de to binds indholdsfortegnelser, er forskellen mellem dem ikke til at få øje på. Navnestoffet behandles bevidst under nøjagtig samme formelle synsvinkel, hvad enten det er Lægæsts "holtijaR" fra Guldhornet eller bondekonen Ellen Chrestenster. Den ramme navnestoffet lægges ind i, havde Kousgård Sørensen selv udviklet i et indlæg på et personnavneterminologisymposium i Lund i 1981 (udg. 1983). Han gjorde som altid sit forarbejde godt og højstede for så vidt angår patronymerne heraf bl.a. den fordel, at det var ham muligt i sine sidste leveår at afslutte værket, selv om han da var svækket, og selv om der fra mange andre sider appelleredes til hans umådelige fond af viden. Appeller han sit gemyt tro nødig ville afvise. Han knæsatte i den nævnte artikel først og fremmest ordet "patronym" frem for den ældre form på "ikon" som term for navngivning efter faderen og tilsvarende

"metronym" for navngivning efter moderen, og han inddelte navnestoffet efter den formelle måde, disse patro- og metronymer er dannet på: ved suffigering, ved komposition og ved fleksion. Også i andre sammenhænge beskæftigede Kousgård Sørensen sig med personnavne. En forløber for patronymværket er således hans gennemgang af Danmarks lærde slægtsnavne (Bartholinus, Claudius m.v.) i 1980, og en videreførelse af slægtsnavnestudierne udmøntede han fem år senere i Stednavneudvalgets 75 års-jubilæums-skrift i artiklen Stednavne som efternavne.

Som professor i dansk måtte Kousgård Sørensen dække et bredt felt, og han gjorde det gerne, hvad enten det drejede sig om forskning med henblik på udgivelse eller med henblik på undervisning eller en kombination af begge dele. Hvad det sidste angår, er der navnlig grund til at fremhæve det meget lange og betydningsfulde spor, Kousgård Sørensen kom til at sætte inden for udforskningen af de danske ordsprog. Han underviste første gang i emnet som ung universitetslærer, og et første resultat heraf blev to bidrag til festskriftet til Aage Hansen, et af Kousgård Sørensen selv og et af hans unge elev, Iver Kjær. De to kom under Kousgård Sørensen ægide til at arbejde sammen om den ambitiøse udgivelse af danske ordsprogssamlinger, der under værkbetegnelsen Danmarks gamle Ordsprog blev søsat i 1977. Kousgård Sørensen stod selv for det første bind, bind II, hvori han udgav to ikke hidtil trykte ordsprogssamlinger fra omkring år 1600 og fra 1607. Han udgav senere, i 1980, bind VI med forskellige samlinger fra 17. århundrede og i 1988 bind VII:2 med anden del af Peder Syvs Danske Ordsproge. Ved Kousgård Sørensen død manglede endnu et tekstbind, som han dog ikke stod som ansvarlig for, og hertil var planlagt et sammenfatnings- og registerbind. Begge heldigvis med gode udsigter til at komme i hus inden for de nærmeste år.

Hvis man betragter Kousgård Sørensen forskningsinteresse for navnestoffet som en fascination af det ekstremt knappe udtryk, kan man uden videre se en forbindelse til ordsprogsgenren, der i få ord og med en folkelig og anonym baggrund kodificerer en almenmenneskelig erfaring i et billedligt udtryk. Og man kunne fortsætte ad denne bane og fremhæve hans ordforrådsstudier inden for husdyrenes farvebetegnelser i 1600-tallets tingbøger. Måske nok et specielt emne, men det peger frem mod hans meget aktive medvirken i udgivelsen af de fire bind *Sageregistre*, som i årene 1979-85 kompletterede Landbohistorisk Selskabs tingbogsudgaver. Herfra går der et tydeligt spor til hans undervisning i leksikografi. Den gav sig ikke udslag i publicerede arbejder, men i en række begejstrede elever, og den må tilregnes vægt i den styrkelse af det leksikografiske miljø, som kan aflæses af oprettelsen i 1989 af den faglige forening *Leksikografer i Danmark* og af igangsættelsen 1991 af *Den danske Ordbog*, en moderne efterfølger for *Ordbog over det danske Sprog*.

Både ordsprogene og *Den danske Ordbog* hører hjemme i udgiverselskabet *Det danske Sprog- og Litteraturselskab*, og det blev ved siden af Institut for Navneforskning den vigtigste faglige base for Kousgård Sørensen. I en periode husede instituttet ligefrem to af Sprog- og Litteraturselskabets ordbøger samtidig med at *Den danske Ordbog* havde hjemme andetsteds på KUA. Kousgård Sørensen var blevet medlem af selskabet i 1972. Han var medlem af dets bestyrelse fra 1985 til 1996, de sidste fem år som formand. En betydningsfuld post som han varetog med samvittighedsfuld omhu, også selv om han i formandsperioden både mi-

stede sin hustru og selv blev ramt af den kræftsygdom, som i 1999 skulle blive årsag til hans bortgang. Kousgård Sørensen var ikke nogen lystadministrator, men han gik loyalt og engageret til de opgaver af administrativ art, som faldt på hans vej, og han var ikke den type der smøg sig uden om sådanne pligter, hvad enten de lå inden for det område, hans professoransættelse afstak, eller de befandt i det almentfaglige miljø, hvor nogen – helst på skift – må påtage sig organisatorisk og administrativt arbejde for at bringe de faglige resultater i cirkulation.

Det manglede ikke på anerkendelse af Kousgård Sørensen. Han optoges i lærde selskaber i Danmark, Sverige og

England, og han udnævntes til æresdoktor ved Uppsala Universitet. Et ydre udtryk for den faglige anerkendelse, som han kunne glæde sig ved et langt forskerliv igennem, og som ikke blot udmøntede sig i rosede anmeldelser, men nok så meget viste sig gennem den faglige diskussion og fortsatte forskning, der kom til at præge mange af de arbejder inden for navneforskning og filologi, som kolleger og elever tog op. Af statur var Kousgård Sørensen en lille mand, men hans format var stort, og han efterlader sig savnet af en medlevende, hjælpsom og vidende ven og kollega.

Bent Jørgensen

Bygninger og lokaler

Planlægning

Planlægning af universitetets fysiske rammer varetages af Universitetets Fysiske Udvalg, hvis medlemmer er rektor (formand), dekanerne for de fire driftsområder, samt en lærer-, en tap- og en studenterrepræsentant. Teknisk Administration er sekretariat for udvalget. I 1999 har Fysisk Udvalg afholdt 8 møder, hvor man har drøftet og besluttet overordnede og specifikke forhold omkring planlægning, byggeri og drift af universitetets bygninger.

Københavns Universitets Helhedsplan, som har til formål at afklare universitetets fysiske udbygningsbehov, er i 1999 blevet bearbejdet primært vedrørende personalsregistreringer og prognoser, således at de beregnede arealbehov har kunnet lægges til grund for et bygningstaxameter i 2000. Den trykte udgave af Helhedsplan 1999 forventes at foreligge primo 2000.

Helhedsplanens behovsberegninger har i 1999 endvidere været grundlag for etablering af dokumenterede udbygningsplaner for de enkelte bygningsdistrikter og planlægning af konkrete byggeprojekter.

Den fysiske planlægning har i 1999 været koncentreret omkring udbygningen af Det Humanistiske Fakultet på Amager, etablering af et bioteknologisk center på Tagensvej og bestræbelserne på at overtage det tidligere Kommunehospital til en generel forbedring af de bygningsmæssige

forhold i Indre by og til etablering af et center for folkesundhed. Sideløbende med planlægningen af disse store byggeprojekter har der bl.a. været arbejdet på at finde løsninger på behovet for store auditorier i indre by og på Det Naturvidenskabelige Fakultets behov for at afhænde u hensigtsmæssige ejendomme og lejemål.

Universitetets Bygningsregister, som omfatter oplysning om samtlige universitetets lokaler og deres anvendelse, er i årets løb blevet bearbejdet med hensyn til procedurer for indsamling af data og den edb-mæssige udvikling med henblik på at skabe en bredere adgang til at benytte de indsamlede data. Bygningsregisteret har i 1999 været et vel fungerende grundlag for Helhedsplanen og bygningstaxameteret samt for besvarelse af en række forespørgsler fra Forskningsministeriet vedrørende universitetets bygningsmasse.

Bygningsmassen

Universitetets samlede bygningsmasse var i 1999 på ca. 620.000 m² fordelt på 85 bygningskomplekser hvoraf 25 var lejemål. Godt 22% af bygningsmassen blev anvendt til andet end universitetsformål.

Bygningskomplekserne var administrativt opdelt i 5 bygningsdistrikter svarende til 5 driftsområder med ansvar for den daglige drift. Fra oktober reduceredes antallet af driftsområder til 4 idet driftsområde 4 og 5 blev sammenlagt. De 5 bygningsdistrikter er i 1999 fastholdt.

Bygningsdistrikt 1, Indre by, dec. 1999

Adresse	m ² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Bispetorvet 1-3	3.751	
Fiolstræde 4-6, Metropolitanannekset	2.179	
Fiolstræde 10/St. Kannikestræde 18	3.258	
Fiolstræde 20, 22 og 24/ Krystalgade 14 og 16	4.845	
Købmagergade 44-46	10.880	
Købmagergade 50	10.088	
Købmagergade 52	3.269	
Linnesgade 22	4.200	
Rosenborggade 15-17	7.323	
Sankt Pederstræde 19	1.439	
St. Kannikestræde 11	1.264	
St. Kannikestræde 13	1.142	
Studiegården	8.432	
Stu-di-stræde 8 og 10	1.172	
Stu-di-stræde 34	3.343	
Universitetsfirkanten	21.506	
Frederiksholms Kanal 4	4.581	
Vestergade 10	2.920	
Nørregade 15	691	

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Stuðiestræde 3	103	
Linnesgade 25	1.270	
Skindergade 14	1.315	
Nørregade 34	368	
St. Kannikestræde 8	287	
Skindergade 36	887	
Landemærket 9	2.277	
Nørregade 7A og 7C	1.583	
Peter Bangs Vej 36	1.823	
Stuðiestræde 38 - Kirkesalen	529	
Bygningsdistrikt 1 i alt	106.725	

Bygningsdistrikt 2, KUA, dec. 1998

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Klerkegade 2	6.459	
Njalsgade 74-108/KUA	74.522	
Vandkunsten 5	2.558	
Jagtvej 10, Landsarkivet	50	
Strandgade 100	268	
Leifsgade 33	5.120	
Snorresgade 17-19	8.272	Udvidet med 358 m ² kælderlejemål
Kastelsvej 17	58	
Artillerivej 40	336	
Artillerivej 86	3.250	
Vandkunsten 8	624	
Bygningsdistrikt 2 i alt	101.518	

Bygningsdistrikt 3, Panum, dec. 1998

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Bredgade-komplekset	5.667	
Blegdamsvej 3/Panum Institutet	137.569	
Frederik V's Vej 9-11/Teilumbygningen	19.992	
Nørre Allé 6-8	4.933	
Bygningsdistrikt 3 i alt	168.161	

Bygningsdistrikt 4, Nørre Fælled, dec. 1998

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Blegdamsvej 15-21/Niels Bohr Institutet	11.415	207 m ² barak fjernet
Haraldsgade 6	547	
Jagtvej 155 B	3.585	
Jagtvej 155 D	3.162	
Juliane Mariesvej 26-36/Rockefellerkomplekset	13.159	
Universitetsparken – Gartnerskur	67	
Universitetsparken 1-3/DIKU	8.744	
Universitetsparken 5/H.C. Ørsteds Instituttet	30.683	
Universitetsparken 13/August Krogh Institutet	11.722	
Universitetsparken 15/Zoologisk Inst. og Mus.	29.355	
Tagensvej 16	2.156	
Nørre Allé 51 – 55	12.517	3.281 m ² ny idrætshal ibrugtaget
Helsingør	2.639	
Hillerød	1.971	
Risø	409	Ejend. afhændet, 5.176 m ² fraflyttet
Øster Strødam	442	Lejemål reduceret med 555 m ²
Fruebjergvej 3/Gribskovvej 4/Symbion	1.918	Lejemål reduceret med 113 m ²
De Havbiologiske Laboratorier, Frederikshavn	1.957	1 bygn. afhændet, 411 m ² fraflyttet
Læsølaboratoriet "Lyngholt"	252	
Rågølaboratoriet	101	
Salten Skov Laboratoriet	1.501	
Isefjordlaboratoriet, Vellerup Vig	116	
Virklund Laboratorium, Sønderskoven	110	
Tagensvej 15	71	
Bygningsdistrikt 4 i alt	138.600	

Bygningsdistrikt 5, Øster Vold, dec. 1998

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til dec. 1998
Botanisk Have	7.112	
Gothersgade 130	1.789	
Gothersgade 140/Øster Farimagsgade 2A	7.117	
Sølvtorvskomplekset	17.976	
Øster Voldgade 3	1.893	
Øster Voldgade 5-7	7.976	
Øster Voldgade 10	52.076	
Brorfelde	2.872	
Agrovej 3, Tåstrup	843	
Skalling-Laboratoriet, Esbjerg	816	
Arktisk Station, Godhavn	1.011	
Gravgærde, Bornholm	753	
Skalling-Laboratoriet, Ho	552	
Sermelik, Grønland	130	
Kristiansminde Gl. Skovridergaard	813	
Skalling-Laboratoriet, Tønder	229	
Allindelilleby	28	
Bygningsdistrikt 5 i alt	103.986	
Københavns Universitet i alt	618.989	Bruttoarealet reduceret med 2.822 m²

Frederik IX Hallen i Universitetsparken blev indviet og taget i brug af Institut for Idræt i 1999.

Bygningsdrift og vedligeholdelse

1999 var det første år, hvor den interne bevillingsfordeling til bygningsdriften skete efter en model, kaldet bygnings-taxameteret, byggende på fælles vedtagne kriterier, således at bevillingsændringer er knyttet til arealtilvækst/nedgange. I modellen er der lagt en incitamentsstruktur, der træk-

ker i retning af et lavere forbrug af m² og lavere driftsudgifter pr. m². Incitamentet ligger i at den bevilling bygningstaxameteret udregner til bygningsdrift kan anvendes til formålet fuldt ud eller delvist. Et eventuelt mindreforbrug kan anvendes til andre formål, så jo lavere omkostninger i bygningsdriften er, desto mere er der til andre aktiviteter.

Regnskab for bygningsdrift i tusinde kroner

Driftsområde	Regnskab 1998	Regnskab 1999
1. Indre By	34.151	35.271
2. Humaniora	31.071	30.694
3. Sundhedsvidenskab	70.825	76.621
4. Naturvidenskab	87.761	88.273
I alt	223.807	230.859

Tallene er inklusive energiforbrug.

Vedligeholdelse i tusinde kroner

Opgave	Regnskab 1998	Regnskab 1999
Vedligehold	31.217	38.155
Myndighedskrav	5.829	6.864
Hovedinstandsættelser	11.884	1.608
I alt	48.930	46.627

Vedligeholdelse

Udover de opgaver der løses i den decentraliserede bygningsdrift, udføres der større vedligeholdelsesarbejder i et omfang der er vist i ovenstående tabel. Vedligeholdelsesarbejderne bevilges via Fællesadministrationen, Teknisk Administration.

Tallene er inklusive ekstern finansiering (Byggedirektoratet) på i alt 14.449 t.kr i 1998 og 2.812 t.kr i 1999.

Udgifterne til vedligeholdelse er steget gennem flere år, men har ikke kunne holde trit med behovet.

Det samlede vedligeholdelsesefterslæb, inkl. myndighedskrav, var i 1998 på 451 mio.kr. I 1999 var det steget til 532 mio.kr. Godt halvdelen består af installationsarbejder, herunder omlægning af køleanlæg grundet udfasning af miljøskadelige kølemidler (freon).

Anlægsarbejder

Bygningsdistrikt 1

I Store Kannikestræde 11 er den gamle brandstation i gården restaureret til brug for Det Juridiske Fakultet. Brandstationen skal indeholde fakultetets ekspedition for studieadministration samt mødefaciliteter for de studerende. Ibrugtagning forventes medio 2000.

Nyindretning af Studiegården efter projekt udarbejdet af landskabsarkitekt, professor Sven-Ingvar Andersson. Projektet omfatter nyetablering af gårdbelægningen samt sanering og sammenlægning af gårdene bag Studiestræde 6, 8 og 10 samt Skt. Peders Stræde 19. Ny Carlsbergfonden har deponeret en skulptur af billedhuggeren Jørgen Haugen Sørensen til placering i gården.

Bygningsdistrikt 2

KUA (Københavns Universitet Amager), nybyggeri.

Projektets 1. byggeafsnit blev igangsat i 1997 jf. Akt 110 10/12 1997, og senere Akt 180 29/4 1998 og omfatter projektering og opførelse af 41.500 m² til brug for Det Humanistiske Fakultet. 1. byggeafsnit kommer til at rumme Nordiske og Vesteuropæiske sproginstitutter samt Institut for Kunst og Teater. Udførelsen af byggeriet er igangsat og byggeriet forventes klar til indflytning medio 2002. Ved Akt 180 29/4 1998 er der givet tilslutning til at gennemføre en arkitektkonkurrence, projektering og opførelse af 2. byggeafsnit.

Den budgetterede anlægsramme er på totalt 1,6 mia.kr. (indeks 146), samt genbrugsværdi af eksisterende bygninger fastsat til 100 mio.kr. På baggrund af rammen forventes at der skal projekteres ca. 110.000 m².

Bygningsdistrikt 3

I Teilumbygningen er der for Retsmedicinsk Institut etableret en gangforbindelse i 1. sals niveau mellem forhus og hovedbygning. Gangforbindelsen indeholder gangareal samt 2 konferencerum. Indflytning forventes at ske primo 2000.

Bygningsdistrikt 4

Nybyggeri af idrætshal i Universitetsparken, Institut for Idræt. Projektet blev igangsat 1996 og omfatter projektering og opførelse af idrætshal på ca. 1.700 m². Den nyopførte bygning til Institut for Idræt blev indviet ultimo 1999. Bygningen erstatter den gamle boblehal og skal bruges til undervisning i atletik. Totaludgiften forventes at udgøre 43,2 mio. kr. (indeks 155).

Bygningsdistrikt 5

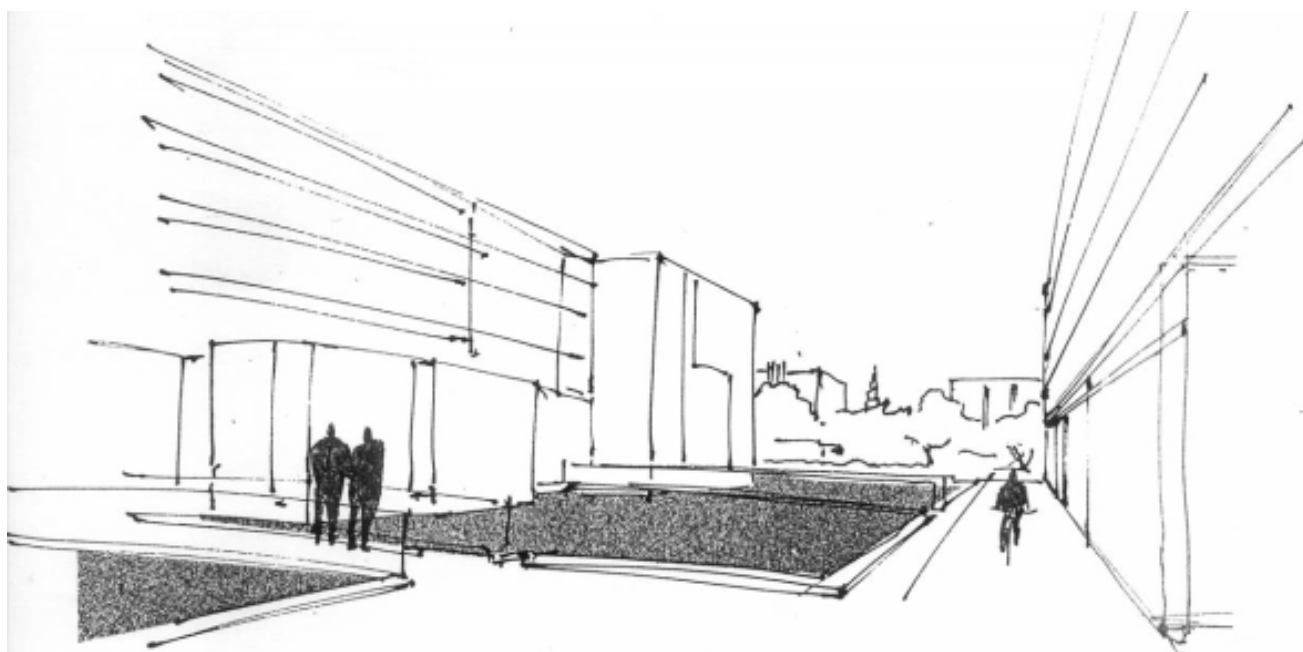
Nyt Geocenter, omfattende de geologiske og geografiske institutter, Det Geologiske Museum samt Grønlandsk Geologiske Undersøgelser, indplaceret på Øster Voldgade 10. Projektet blev igangsat ultimo 1996 og omfatter ombygning af i alt 50.000 m².

Første etape omfatter bl.a. nyindretning af kantine, bibliotek og undervisningslokaler og forventes færdig ultimo 2000. Anden etape omfatter indretning af institutarealer og forventes færdig ultimo 2001. Under den indledende projektering viste der sig så store problemer med installationer og klimaskærm, at den samlede bevilling er blevet forøget med i alt 40 mio. kr. til 219,9 mio. kr.

I Botanisk Have er et byggeri af et nyt Orkidevæksthus igangsat. Væksthuset forventes indviet ultimo 2000.

Rektor Kjeld Møllgård tager det første spadestik til det nye universitetsbyggeri i den nordlige del af Ørestaden på Amager, 14. oktober 1999. Foto: Heine Pedersen.

KHR Arkitekters vision for det kommende universitetsbyggeri i den nordlige del af Ørestaden på Amager. Kanalgader, grønne åndehuller og pladسدannelser skaber attraktive fysiske rammer for universitetsmiljøet.

Fællesadministrationen

Organisation og arbejdsopgaver

Fællesadministrationen varetager rådgivnings- og sekretariatsfunktioner for rektoratet, Konsistorium og de rektorale udvalg, og forestår den overordnede rektorale legalitetskontrol. Hertil kommer en række administrative opgaver, der løses centralt på Universitetet, bl.a.:

- Optagelse af studerende.
- SU-administration.
- Personale- og lønadministration.
- Budget- og planlægningsopgaver på universitetsniveau.
- Regnskabsfunktioner.
- Bygningsplanlægning og vedligeholdelse.
- Drift og udvikling af fælles edb-systemer og netværk.

Fællesadministrationens organisation fremgår af nedenstående oversigt. I stedet for en skarp opdeling i politisk-administrative stabsfunktioner og teknisk-administrative driftsenheder tilstræbes fleksibel arbejdstilrettelæggelse, der både tilgodeser behovet for at koncentrere kompetencer i faglige liniefunktioner, og det stigende behov for at udnytte kompetencer på tværs.

Fællesadministrationen skal bidrage til at sikre sammenhæng og kontinuitet i universitetets administration samt medvirke til og initiere udvikling af de administrative opgaver. Fællesadministrationens arbejde i 1999 har især været karakteriseret ved:

- Stigende pres på de basale administrative driftsopgaver.
- Stigende pres på det politiske system.
- Forbedring af planlægningsgrundlag og ledelsesinformation.

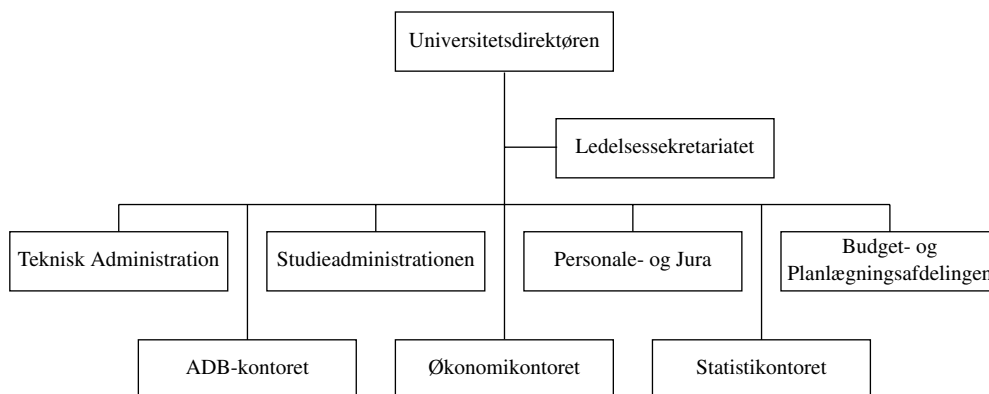
Universitetsdirektør Else Sommer

Fotograf: Nina Lemvigh-Müller

- Nye administrationsområder.
- Personale- og organisationsudvikling.
- Kvalitetsudvikling.
- Administrationsudvikling.
- Udvikling og implementering af nye edb-systemer.

Der udarbejdes hvert år en beretning og aktivitetsregnskab for Fællesadministrationen, hvor alle opgaver er mere fyldestgørende beskrevet.

Fællesadministrationens organisation

Universitetsdirektørens årsberetning

Stigende pres på de basale administrative driftsopgaver

Fællesadministrationen har gennem de senere år kunnet konstatere et stigende aktivitetsniveau i alle enheder. Dette skyldes ikke mindst den vækst som det forøgede studenteroptag har medført. Der har således kunnet konstateres et stigende antal SU-sager og studenterudvekslingssager, flere regnskabstransaktioner, øget belastning af edb-systemer-

ne, stigning i mængden af byggesager, flere og især vanskeligere personalesager.

Stigende krav fra det politiske system

Der stilles i disse år en række nye krav til de statslige institutioner som en konsekvens af overgangen fra detailstyring til resultatstyring i den statslige sektor. Universiteterne har fået øget deres kompetence på en række væsentlige områder, men samtidig er de overliggende myndigheders krav til rapporterings- og kontrolsystemer forøget. Hertil kom-

mer de forøgede krav der følger direkte af universiteternes rapportering til to ministerier, Forskningsministeriet og Undervisningsministeriet, i stedet for tidligere alene Undervisningsministeriet.

Et markant træk set fra den ledelsesmæssige side har i 1999 været den stærke fokusering på udviklingen af styrings- og planlægningsværktøjer. For at kunne opfylde de ledelsesmæssige krav har Københavns Universitet gennem flere år udbygget planlægningsgrundlaget og ledelsesinformationen.

Forbedring af planlægningsgrundlag og ledelsesinformation

Universitetet har i 1999 fortsat arbejdet med at forbedre planlægningsgrundlaget og ledelsesinformationen. En af de mere markante opgaver i 1999 har været arbejdet med universitetets første udviklingskontrakt. Arbejdet med udviklingskontrakten har været bredt funderet på hele universitetet, såvel i de rektorale udvalg som i Hovedsamarbejdsudvalget og i Konsistorium. Såvel form som indhold er blevet drøftet, ligesom kontraktens formelle status og de formelle forhold mellem de indgående parter – ministerierne og universitetet – har været drøftet. Fællesadministrationen har været involveret i alle faser af arbejdet i kraft af sine funktioner som sekretariat for Konsistorium og de rektorale udvalg. Udviklingskontrakten skal ses som en videreførelse af det planlægningsarbejde, der hidtil er blevet lavet ifm. universitetets langtidspaner. Mål og indsats i udviklingskontrakten vil i den kommende tid blive omsat i konkrete handlingsplaner.

Også mht. den fysiske planlægning er der gennem de senere år sket en markant forbedring af planlægningsgrundlaget. Således er der efter flere års arbejde med udvikling af planlægningsredskabet for den fysiske planlægning i 1999 lagt sidste hånd på universitetets helhedsplan for den fysiske dimensionering. Helhedsplanen omfatter såvel en fuldstændig kortlægning af de eksisterende bygningsmæssige forhold, som en vurdering af bygningsbehovet baseret på m²-normer. Helhedsplanen danner baggrund for universitetets interne bygningsregister og udgør den ramme indenfor hvilken de konkrete anlægsinvesteringer kan vurderes. Helhedsplanen kortlægger således de "ideale" bygningsbehov der danner udgangspunkt for bl.a. universitetets interne bygningstaxameter. Helhedsplanen suppleres i relation til planlægning af anlægsaktiviteter af en konkret investeringsplan. Helhedsplanen vil blive revideret løbende og er en integreret del af universitetets planlægningscyklus.

På det økonomiske område er der sket en fortsat udbygning af universitetets økonomistyringsmodel, både ifm. budgettering og opfølgning. I 1999 er der ifm. budgetfordelingen for 2000 sket en yderligere udbygning henimod en budgetfordelingsmekanisme, der kombinerer en aktivitetsbaseret incitamentstruktur med en sikring af en stabil og forsvarlig udvikling på de enkelte fakulteter. For Fællesadministrationen har denne udbygning betydet, at der med virkning for 2000 er indført et administrationstaxameter, der fastlægger Fællesadministrationens samlede budgetramme.

I 1999 blev der også igangsat et arbejde med at etablere et egentligt ledelsesinformationssystem for universitetet. Ledelsesinformationssystemet skal udover oplysninger om økonomi og personaleforhold også rumme oplysninger om universitetets aktiviteter i form af studieoplysninger og oplysninger om de fysiske forhold mv.

Endelig er informationen om administrative regler og procedurer blevet forbedret i 1999, idet universitetets interne netbaserede regelsamling har gennemgået en omfattende revision, og samtidig er Institut håndbogen (som indeholder vejledninger på de centrale administrationsområder) blevet lagt på nettet.

Nye administrationsområder

Universitetets virkefelt er under konstant udvikling, hvilket også påvirker Fællesadministrationens opgaver og arbejdsbelastning. Der blev således i 1999 etableret en ny central rådgivningsfunktion på patentområdet i Fællesadministrationen. Enheden skal understøtte de nye opgaver som den nye lovgivning på området kræver af universiteterne.

I forbindelse med forslag til ny ordning for statens ejendomsadministration (SEA) har Fællesadministrationen været beskæftiget med at analysere konsekvenserne for Københavns Universitet samt planlægge, hvorledes opgaven rent administrativt vil kunne varetages. Der arbejdes med at etablere en huslejemodel for universitetets bygninger. Med virkning fra årsskiftet 2000/2001 forventes en sådan ordning at træde i kraft, hvilket betyder at universitetet skal indgå lejekontrakter for bygningerne med Statens Byggedirektorat og andre udlejere. Universitetet har i sin udviklingskontrakt ønsket forhandlinger om en selvejelsløsning, men det står stadig uklart, om dette vil blive muligt for universitetet.

I slutningen af 1999 blev bestræbelserne for at formulere/koordinere fælles indsats for IT i undervisning og forskning intensiveret. Der planlægges udarbejdet en strategi i løbet af første halvår 2000.

Det regionale samarbejde i Øresundsregionen er blevet mere intensivt efterhånden som åbningen af Øresundsbroen nærmer sig. Studieadministrationen har i 1999 bidraget til Grundtutbildningsgruppens udredningsarbejde om, hvordan forskelle i studiestruktur og meritvurdering kan harmoniseres. Der er derudover etableret en funktion som koordinator af et projekt vedr. efteruddannelse i Øresundsregionen.

Personale- og organisationsudvikling

I disse år er der ligeledes sket en markant udvikling i den statslige løn- og personalepolitik, ligesom kravene til sikkerhed og samarbejde er under forandring, eksempelvis er chefernes individuelle ret til lønforhandlinger blevet gennemført i 1999. En udvikling i den retning for flere personalegrupper må forudses.

Universitetet har i 1999 udarbejdet en seniorpolitik som tager hensyn til de ændrede aftrædelsesvilkår, der er trådt i kraft som konsekvens af den ændrede efterlønsordning. Samtidig hermed har man etableret en jobtryghedsbank, der skal hjælpe medarbejdere, der på grund af nedskæringer er afskedigelsestruede med at komme i betragtning til ledige stillinger indenfor deres arbejdsområder andre steder på universitetet.

En reetablering af sikkerhedsorganisationen, der blev påbegyndt i 1998, med det formål at skabe en klarere kompetence og ansvarsplacering for arbejdsmiljøet, er blevet afsluttet i 1999. Den ny struktur er tilpasset universitetets ændrede driftsorganisation og øger muligheden for at integrere arbejdsmiljøet i den daglige planlægning og drift. Endvidere er sigtet at søge de studerende inddraget i arbejdet. Derudover blev den endelige etablering af det nye koordinerende arbejdsmiljøråd for KU afsluttet i 1999. Teknisk Administration har bistået og rådgivet de lokale enhe-

der i forbindelse med etablering og valg af de lokale arbejdsmiljøgrupper og -udvalg. I sammenhæng med etableringen af den nye arbejdsmiljøorganisation er endvidere indledt et arbejde med udvikling af et hensigtsmæssigt system for gennemførelse af de lovpligtige arbejdspladsvurderinger.

Kvalitetsudvikling

Kvalitetsudvikling har gennem de senere år været et nøgleord i Fællesadministrationen. Der er gennemført en række initiativer, og der er blevet arbejdet systematisk med at kvalitetsudvikle de administrative opgaver. Studieadministrationen har i 1999 gennemført og afsluttet fire tværgående udviklingsprojekter inden for følgende områder:

1. Anvendelse af egenudviklede databaser i den daglige administration (udvikling af retningslinier).
2. Arkivering af dokumenter på fælles server (retningslinier for arkivering og anbefalinger til navngivning af dokumenter).
3. Telefonbetjening (standarder for god telefonbrug, test af digitalapparater samt undersøgelse af tekniske problemer med telefonsystemet og statistiske oplysninger om brugen af telefonerne).
4. Hjemmesider (konvertering til nyt design samt opbygning af vedligeholdelsesorganisation).

Administrationsudvikling

I slutningen af 1999 blev det endvidere besluttet at igangsætte et 3-årigt administrationsudviklingsprojekt, der skal medvirke til en løbende udvikling i organisation, arbejdsformer, opgaver og administrationskultur.

Målet med projektet er at øge kvaliteten og effektiviteten af Fællesadministrationens arbejde, samtidig med at medarbejderne føler større tilfredshed ved at arbejde i Fællesadministrationen. Midlerne er lydhørhed over for ønsker fra organisationen, stort engagement fra medarbejderne og udstrakt grad af rammestyring af de enkelte delprojekter.

Administrationens Udviklingsprojekt er bygget op omkring fem temaer:

1. Fællesadministrationens omgivelser.
2. Fællesadministrationens indre rammer og kapacitet.
3. Fællesadministrationens redskaber.
4. Fællesadministrationens ydelser og produkter.
5. Fællesadministrationens kultur og image.

Temaerne er defineret for at sikre, at Administrationens Udviklingsprojekt kommer rundt i alle kroge af administrationens univers. Inden for hvert tema skal der – på baggrund af de ledelsesmæssige udmeldinger, medarbejderønsker og/eller krav fra omgivelserne – formuleres en række fokusområder, som medarbejdere i Fællesadministrationen engagerer sig i. Ud af de idégenererende drøftelser i fokusområderne og chefgruppens prioriteringer igangsættes de konkrete udviklingsprojekter.

Udvikling af de administrative systemer og deres anvendelse

I 1999 besluttede Forskningsministeriet at afvikle VUE-centeret, som indtil da havde stået for udvikling, implementering og support af de fælles edb-systemer til de videregående uddannelser. Københavns Universitet har valgt at videreudvikle sit eget studieadministrative system og har besluttet at implementere personalesystemet ScanPass.

Universitetet har derfor nu kun interesser i økonomistyringssystemet ØSS og har sammen med de øvrige universiteter etableret en indkøbsforening til at håndtere de fælles interesser omkring udvikling af ØSS.

Københavns Universitet har siden 1997 arbejdet med udvikling af de eksisterende studieadministrative systemer (UPS-projektet), idet man efter en test af den studieadministrative del af VUE-systemet – STADS – ikke fandt, at systemet ville kunne bringes til at fungere godt på Københavns Universitet. Udviklingen af de eksisterende studieadministrative systemer er sket i regi af en projektorganisation på tværs af fakulteter og Fællesadministrationens afdelinger. Styregruppen har universitetsdirektøren som formand, og projektet ledes af chefen for ADB-kontoret. I 1999 afsluttedes UPS formelt. De færdigudviklede dele af edb-systemet blev den 1. januar 2000 overdraget til driftorganisationen i Studieadministrativt Udviklingskontor, og systemet døbt Fønix. De manglende dele udvikles og implementeres i løbet af 2000.

Projektet vedrørende indførelse af et personalesystem blev genoplivet i 1999. Der blev ansat en projektleder og nedsat en styregruppe. Efter en undersøgelse af forskellige personalesystemer blev det besluttet at anskaffe personalesystemet ScanPass. Systemet er fuldt integreret med SCL og indeholder alle relevante oplysninger om medarbejderne. Hertil kommer et særligt modul til lønbudgetteringsformål, ligesom systemet også kan anvendes til fraværs- og ferieregistrering. I 1999 er der udarbejdet et krav- og systemspecifikation for de særlige tilretninger til Københavns Universitet. ScanPass forventes sat i produktion i personale- og lønningskontoret i foråret 2000. Efterfølgende skal systemet decentraliseres til fakulteter og institutter.

Fællesadministrationen har i 1999 taget endnu et skridt henimod visionen om en integreret sagsbehandlerarbejdsplads, der understøtter sagshåndtering, styring og arkivfunktioner. Sagsbehandlere har fået adgang til det grafiske journalsystem ScanJour, og har været på kursus i at udnytte journalsystemets muligheder.

Universitetsdirektør Else Sommer

Direktørudvalg

For at sikre en koordineret og rationel administration er der under universitetsdirektørens nedsat en række udvalg og arbejdsgrupper. De permanente udvalg er:

- Fællesadministrationens chefgruppe, der behandler væsentlige administrative opgaver og tværgående forhold i Fællesadministrationen.
- Chefmødet, hvor Fællesadministrationens chefer mødes med fakultetsadministrationernes chefer og behandler generelle administrative spørgsmål mellem de organisatoriske niveauer.
- Koordinationsudvalget for studieadministration, der er et forum for koordination og erfaringsudveksling mellem den centrale Studieadministration og fakulteternes studieadministration.
- Koordinationsudvalget for økonomi- og personaleadministration, der er et forum for koordination og erfaringsudveksling vedr. økonomi- og personaleadministrative spørgsmål.
- Koordinationsudvalget for den tekniske administration, der er et forum for koordination og erfaringsudveksling mellem fakulteternes driftschefer og Teknisk Administration.

- Personaleuddannelsesudvalget, der udstikker rammerne for universitetets interne personaleuddannelse. Udvalget blev i 1999 overført til HSU-regi.
- Internetudvalget, hvor fakulteterne og Fællesadministrationen koordinerer opgaver i forbindelse med universitetets hjemmesider.

Herudover var der i 1999 i universitetsdirektørens regi nedsat to styregrupper vedrørende dels udviklingen af det studieadministrative system (UPS), dels implementering af et elektronisk personaleadministrativt system (PERS).

Samarbejdsudvalget

Samarbejdsudvalget for den centrale administration (CSU) har i 1999 bl.a. revideret Fællesadministrationens personalepolitik. Der har endvidere været afholdt et seminar for samarbejdsudvalget, hvor forskellige aspekter af udviklin-

gen i Fællesadministrationen blev diskuteret, og på baggrund af dette seminar er der opstillet en handlingsplan for samarbejdsudvalgets arbejde.

Fællesområdets økonomi

De samlede udgifter til fælles formål, som administreres af Fællesadministrationen, var i 1999 225,7 mio.kr. Det svarer til ca. 10% af universitetets samlede udgifter. Heraf går de 4%, 103,4 mio.kr., til egentlig administration, dvs. løn- og kontorholdsudgifter, herunder edb-udgifter. Resten går til bygninger (vedligeholdelse, husleje, ejendomsskatter mv.) og øvrige formål (Universitetsavisen, tilskud til studenterorganisationerne mv.).

Oversigten nedenfor viser forbrugstal for de seneste fem år samt budgettal for 2000. Forbrug og budget er fordelt på årsværk, artsgrupper, afdelinger og formål.

Årsv. / Art / Afd. / Formål	Årsv./mio.kr.					
	Forbrug					Budget
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
AC-Chef	13,00	13,00	15,97	15,79	22,41	22,00
AC-TAP	46,31	50,11	51,99	54,10	56,17	63,71
TAP	108,9	114,24	121,18	118,53	119,15	120,78
Årsværk	168,25	177,35	189,14	188,42	197,73	206,49
Fastløn	49,09	52,70	58,43	61,11	67,08	72,86
Løsløn	3,98	10,16	6,65	5,14	2,69	5,06
Øvr.udg.	144,72	170,08	161,23	169,98	175,72	181,66
Indtægter	(11,16)	(13,35)	(14,77)	(16,46)	(19,85)	(22,21)
Artsgrupper	186,64	219,58	211,53	219,77	225,64	237,37
Fællesudgifter	10,00	13,24	8,53	10,65	6,98	8,93
Ledelsessekretariatet	7,70	9,20	8,61	8,45	7,77	7,66
Studieadministrationen	17,55	17,12	19,91	21,47	21,42	20,72
Teknisk Administration	106,28	126,78	117,24	122,51	126,57	128,00
Økonomisk Administration	23,44	28,08	30,55	27,96	-	-
ADB-Kontoret	18,07	18,72	20,91	21,98	22,02	25,39
Økonomikontoret	-	-	-	-	17,58	17,92
Personale- og Jura	-	-	-	-	11,24	12,04
Budget- og Planlægning	-	-	-	-	4,09	4,58
Statistikkontoret	-	-	-	-	1,32	1,86
Tilskud	3,60	6,45	5,80	6,76	6,67	10,27
Afdelinger	186,64	219,58	211,53	219,77	225,66	237,37
Administration	81,50	90,44	97,15	101,46	103,39	110,90
Bygninger	99,00	119,36	05,69	109,69	112,52	112,77
Øvrige	6,14	9,78	8,70	8,63	9,75	13,70
Formål	186,64	219,58	211,53	219,77	225,66	237,37

NOTE: Af sammenlignelighedsårsager er Forbrug 1999 tillagt bevillingsmæssig VUE-afregning på 2,9 mio.kr. og Budget 2000 fratrukket 2,2 mio.kr., der beror på teknisk omlægning af betaling ift. SCR/SCL.

Informationsvirksomhed

I dette afsnit omtales nogle af de vigtigste eksempler på de forskelligartede formidlings- og informationsaktiviteter på Københavns Universitet. Det skal pointeres, at der er tale om eksempler, der først og fremmest dækker universitetets mere generelle informationsvirksomhed.

Formidling af forskningsresultater er et af universitetets hovedformål. Forskningsformidling varetages i første række af de enkelte forskere.

Oplysning om den forskning, der foregår på universitetet og de videnskabelige publikationer, hvori den nøjere beskrives, finder man i institutternes beretninger i årbogen.

En præsentation af universitetets fælles informationsvirksomhed findes på webadressen <http://www.ku.dk/led/infovirksomhed>.

Årbogen

Københavns Universitets række af officielle årbøger – eller årsberetninger – begynder med året 1864. Dog er det først med årbogen for det akademiske år 1875-76, der udkom i 1877, at rutinen med en årlig beretning for det netop forløbne år, kan siges at være etableret. Allerede fra 1793 var der dog udkommet en række publikationer med mere eller mindre officiel status, og med et indhold af samme karakter som det, der frem til efter 2. verdenskrig har udgjort hovedindholdet i årbogen. Således udkom i årene 1793-1801 "Københavns Universitets-Journal".

Det er næppe tilfældigt, når publikationer, der mere indgående beskriver universitetets indre liv, dukkede op netop i årene før 1800. Den nye universitetsfundats fra 1788 havde endegyldigt defineret universitetet som det sted, hvor statens embedsmænd inden for kirke, skole, forvaltning, sundheds- og retsvæsen fik deres uddannelse. I modsætning til de foregående århundreder, hvor universitetets rolle i det store og hele var relateret til kirken, først og fremmest gennem uddannelse af præster og latinskolelærere. Dette måtte naturligvis medføre, at universitetets anliggender blev genstand for en større offentlig interesse.

I årene 1968-80 steg omfanget af årbogen fra omkring 300 til knap 500 sider, og i 1988 kulminerede omfanget foreløbig med 1034 sider. Et forsøg på at reducere sidetallet bragte det i 1989 ned på 790 sider, et tal der igen er steget, så årbogen for 1998 fyldte 1074 sider.

Af disse knap 1100 sider udgør fakulteters, institutters og centres m.v. beretninger mere end 900 sider, og heraf udgør redegørelsen for de igangværende forskningsaktiviteter samt publikationsfortegnelserne broderparten. Det har siden begyndelsen af 1980'erne været et centralt redaktionelt princip, at årbogen skulle indeholde en så vidt mulig fuldstændig redegørelse for universitetets forskningsaktiviteter, og at de videnskabelige medarbejdere har pligt til at indberette de nødvendige oplysninger.

Årbogens oplag har i det seneste tiår været svagt faldende fra 2.200 eksemplarer i 1990 til 1.600 i 1998.

I december 1999 besluttedes det at årbogen i sin helhed fra og med Årbog 1999 udelukkende skal udkomme i elektronisk form. Dette finder sted i to versioner.

En webudgave, som allerede har eksisteret igennem en årrække. Denne version er dynamisk i den forstand, at den henter sine databaseorienterede dele direkte i databaserne. Samtidig kan deciderede fejl rettes løbende i tekstbidragene.

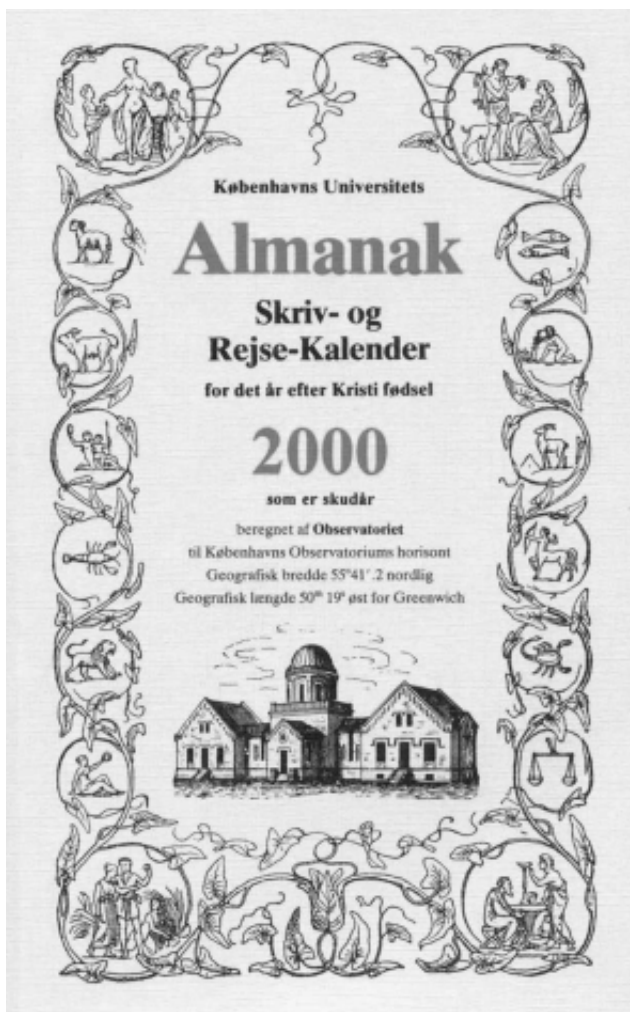
En færdigredigeret, statisk og printbar PDF-version som kan udprintes lokalt og desuden benyttes i det omfang der skulle være interesse for særtryk til institutter og fakulteter mv.

Almanakken

I 314 år (første gang i sin nuværende form i 1685) har universitetet udgivet den årlige Almanak med den særprægede titel Københavns Universitet Almanak, Skriv- og Rejsekalender. Man ved dog at universitetet helt tilbage til dets oprettelse i 1479 har udgivet en Almanak, og den ældst kendte stammer fra 1549.

2000-udgaven udkom den 7. oktober 1999 og indeholder oplysninger om stjerner og planeter, solformørkelser, solens og planeternes bevægelser på himlen, samt andre faste ingredienser som stjernekort, kalendarium, højvande, afmærkninger i danske farvande, flag- og morsetegn, jordmagnetiske forhold, klimamålinger, tidszoner, mønstersystemer i ind- og udland, mål og vægt, noteringskalender, kongehuset og meget mere.

I 2000-udgaven findes bl.a. artikler om udviklingen af Danmarks landskab i klimahistorisk lys, om landegrænsens indflydelse på arkitektur og billedkunst i Danmark, om Grænselandets grænseløse natur, om Sønderjyllands Kunstmuseum i Tønder, om Roberto Mascagnis opera *Cavalleria Rusticana* og den litterære kilde, om Freud og

århundredets Wien, om folkeoplysning i et kvart århundrede og om Færøernes naturforhold og landskabsudvikling.

Og så er der jubilæumsartikler om Botanisk Have, der fylder 400 år den 2.8.2000 og Det Naturvidenskabelige Fakultet der fylder 150 år den 1.9.2000.

Almanakken er rigt illustreret med kort og fotos, heraf mange i farver, og kan købes hos boghandlerne for 100 kr. incl. moms. Oplaget er for 2000-udgaven på 13.500 eksemplarer.

Nøglen til Almanakken

Er en uundværlig ledsager til Almanakken, der første gang blev skrevet og samlet af D.H. Wulff, adjunkt ved Aalborg Katedralskole. Den udkom første gang i Ålborg i 1881 på forlaget M.A. Schultz og kostede dengang 60 øre. Den er siden redigeret flere gange og senest i 1994 nyskrevet af universitetslektor, mag.art. Thorkil Damsgaard Olsen. Denne udgave er rigt illustreret og fortæller historierne, der ligger bag navnene på alle årets dage, uger og måneder. Bogen kan bruges år efter år. Den kan købes hos boghandlerne for 228 kr. incl. moms.

Redaktion af Almanakken og Nøglen til Almanakken

Informationsmedarbejder Nils Koudahl, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Øster Voldgade 3, 1350 København K, telefon 35 32 42 19, fax: 35 32 42 40, e-mail: nko@adm.ku.dk.

Fællesadministrationens publikationer 1999

Virksomhedsregnskab 1998

Hvert år siden indeberetningsåret 1995 har universitetet udgivet et lovbehaftet virksomhedsregnskab som redegør for universitetets økonomi og generelle virksomhed i det forgangne år. Desuden tages forskellige temaer op, hvilket for 1998-udgaven (der udkom 1999) var ekstern finansiering, ligesom der blev fulgt op på tidligere års temaer såsom langsigtede planlægningsvilkår vedrørende fysiske forhold og studentertilgang. Virksomhedsregnskabet er i A4-format og var i 1998-udgaven på 64 sider. Publikationen er tilgængelig på adressen <http://www.ku.dk/oa/okofh/virksomhedsregnskab1998.html>.

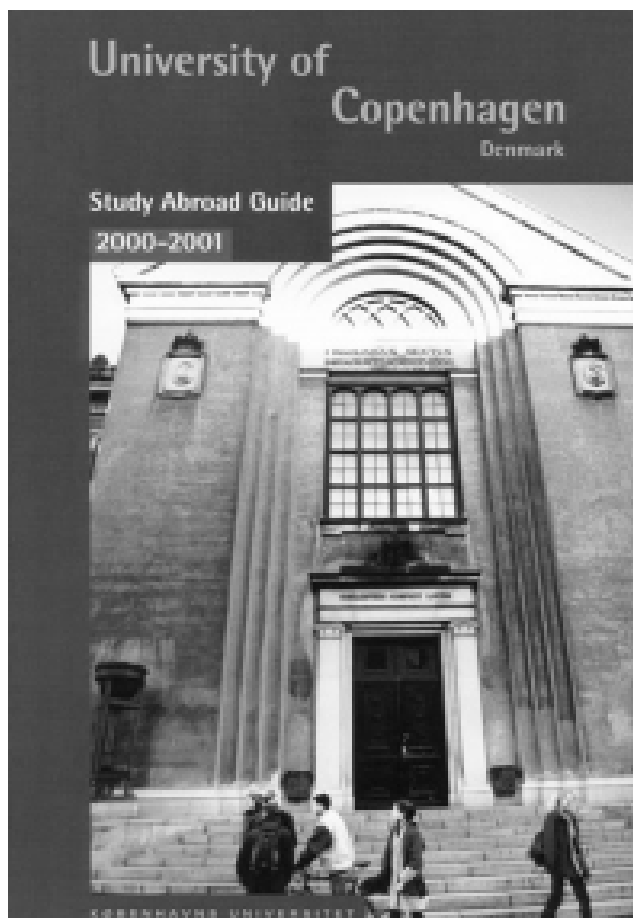
Studieadministrationens udgivelser 1999

Studier ved Københavns Universitet 2000

“Studier ved Københavns Universitet” er en håndbog for potentielle studerende. Publikationen er en introduktion til Københavns Universitet og indeholder beskrivelser af universitetets uddannelser, råd om uddannelsesvalg og boligøgning samt afsnit om overordnede optagelsesregler, SU og studieophold i udlandet. Den indeholder desuden en samlet præsentation af universitetets tilbud indenfor åben uddannelse og Åbent Universitet. 88 sider i A4-format.

Study Abroad Guide 2000 -2001

Guiden giver en almen introduktion til Københavns Universitet samt de enkelte fakulteter, og da guiden primært henvender sig til udenlandske studerende, indeholder den derfor også oplysninger om akademiske såvel som praktiske forhold. Guiden er en af flere publikationer, som udgør Københavns Universitets informationspakke til udenlandske studerende. Udgives af Det Internationale Kontor un-

der Studieadministrationen. 32 sider i A4 format i flerfarvetryk med stift omslag.

Courses Offered in English – Spring 1999 og Autumn 1999

Guiden giver de studerende et overblik over de kurser, der udbydes på engelsk det pågældende semester samt indhold, ECTS-credits og eksamensform for de enkelte kurser. Der arbejdes på at udgive denne guide så tidligt som muligt hvert semester, idet dette har været et stort ønske fra Københavns Universitets samarbejdspartnere. Guiden indgår i Københavns Universitets informationspakke til udenlandske studerende. Udgives af Det Internationale Kontor under Studieadministrationen. 64 sider i A4 format i farver med stift omslag.

Guest Students 2000-2001

Pjecen giver en kort introduktion til Københavns Universitet og de enkelte fakulteter, samt en beskrivelse af akademiske såvel som praktiske forhold. Da guiden henvender sig primært til gæstestuderende, indeholder den specielt oplysninger om optagelseskrav og procedure for denne gruppe af udenlandske studerende. Udgives af Det Internationale Kontor under Studieadministrationen. 20 sider i A5 format i sort/hvid tryk med kartonomslag.

Jeg vil ud 1999-2000

Pjecen er udarbejdet for studerende ved Københavns Universitet, som ønsker inspiration, råd, vejledning og hjælp til at forberede et studie- eller praktikophold i udlandet. I pjecen beskrives bl.a. de forskellige muligheder for at søge

om udlandsophold og stipendier gennem Københavns Universitets samarbejdsprogrammer. Udgives af Det Internationale Kontor under Studieadministrationen. 42 sider i A5 format i sort/hvid tryk med kartonomslag.

Faginformationer

Løsblade i A4-format som beskriver hvert enkelt af universitetets 70 studiefag. Belyser kortfattet relevante emner som beskæftigelsesperspektiver, studiestruktur, studieelementer, lærerkræfter, undervisnings- og eksamensformer, fysiske rammer og optagelseskriterier for det enkelte fag. 8-12 s. A4.

Optagelse på Københavns Universitet 2000

Informationspjece om regler og procedurer for optagelse på Københavns Universitet. 34 s. A4.

Optagelse ved særlig tilladelse. Dispensation

Information for ansøgere der ikke har en normalt adgangsgivende eksamen. 15 s. A5.

Rules of Admission for Foreign Students

Engelsksproget information om optagelsesmuligheder for ansøgere med en udenlandsk eksamen. 11s. A5.

Kollegieoversigt

Information om boliger for studerende i Københavnsområdet. 150 s. A4.

Nyuddannet

Regler og rettigheder for nyuddannede bachelorer og kandidater. 27 s. A5.

Åbent Hus 2000

Information om Universitetets Åbent Hus-arrangement 24.2.2000. 8 s. A4.

Fakulteternes studiepublikationer 1999

Det Teologiske Fakultet

Lektionskatalog

Udgives hvert semester. 76 s.

Det Juridiske Fakultet

Studiemuligheder i Udlandet for Juridiske Studerende og Kandidater 1999/2000

Kataloget omfatter bl.a. oplysninger om studier i udlandet, ansøgning om udlandsophold ved de universiteter, fakultetet har bilaterale aftaler med, beskrivelse af samarbejdsuniversiteterne, finansiering, legater og stipendier samt universiteter der udbyder sommerkurser. 115 s.

ECTS Information Brochure and Upper Level Courses 1999/2000

Kataloget omfatter bl.a. beskrivelse af ECTS, generelle oplysninger om Det Juridiske Fakultet og jurastudiets opbygning, optagelse og kurser der udbydes i efterårs- og forårssemesteret. 80 s.

Kursuskatalog – Jura – 1999-2000

Oversigter og kursusbeskrivelser af kursusfag udbudt i efterårssemesteret 1999 og forårssemesteret 2000. 123 s.

Lektionskatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Forårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger og skemaplaner for Bacheloruddannelsen i forårssemesteret 1999. 51 s.

Lektionskatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Efterårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger og skemaplaner for Bacheloruddannelsen i Efterårssemesteret 1999. 60 s.

Emnekatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Forårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger om emnerapportskrivning samt beskrivelser af emner i forårssemesteret 1999. 50 s.

Emnekatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Efterårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger om emnerapportskrivning samt beskrivelser af emner i efterårssemesteret 1999. 45 s.

Synopsiskatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Forårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger om synopsissskrivning på 2. år samt beskrivelser af emnerne i forårssemesteret 1999. 19 s.

Synopsiskatalog – JURA – Bacheloruddannelsen – Efterårssemesteret 1999

Praktiske oplysninger om synopsissskrivning på 2. år samt beskrivelser af emnerne i efterårssemesteret 1999. 16 s.

Eksamenskatalog – JURA – vinteren 1999/2000

Praktiske oplysninger og retningslinjer for eksamen samt plan over skriftlig eksamen på bacheloruddannelsen og kursusfag ved vintereksamen 1999/2000. 19 s.

Regler & vejledning – JURA – Bacheloruddannelsen 1999

Oversigter over 1999 og 1996-studieordningerne samt pensumbeskrivelser af alle fag på Bacheloruddannelsen samt div. praktiske oplysninger for jurastuderende. 103 s.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Lektionskatalog Økonomi

Forårssemesteret 1999 48 s.
Efterårssemesteret 1999 48 s.

Lektionskatalog Statskundskab

Forårssemesteret 1999 85 s.
Efterårssemesteret 1999 94 s.

Lektionskatalog Antropologi

Forårssemesteret 1999 30 s.
Efterårssemesteret 1999 28 s.

Lektionskatalog Sociologi

Forårssemesteret 1999 46 s.
Efterårssemesteret 1999 60 s.

Studiehåndbog Økonomi

Oplysninger om fagenes studieordninger samt forskellige regler for f.eks. undervisning, eksamen m.v.1998/1999, 160 s. og 1999/2000, 183 s.

Studiehåndbøger for Statskundskab, Antropologi, Sociologi

Der er ikke udgivet egentlige studiehåndbøger, men beskrivelser af studieordningerne samt vejledninger hertil.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Fakultetets lektionskataloger indeholder oplysninger om vigtige regler i forbindelse med eksamen, tid og sted for undervisningen m.m. Studiehåndbøgerne indeholder fagbeskrivelser, oplysninger om uddannelsernes formål, struktur, indhold, adgangskrav mv.

Lektionskatalog Bachelor- og kandidatudd. i Folkesundhedsvidenskab

Bachelor-kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab., 1. studieår, Efteråret 1999. 19 s.

Studiehåndbog Bachelor- og kandidatudd. i Folkesundhedsvidenskab

15 s.

Studiehåndbog Humanbiologi 1999

54 s.

Lektionskatalog Medicin Fase I, 1.-6. semester, forår 1999

141 s.

Lektionskatalog Medicin Fase II, 7.-13. semester, forår 1999

203 s.

Lektionskatalog Medicin Fase I, 1.-6. semester, efterår 1999

153 s.

Lektionskatalog Medicin Fase I, 7.-13. semester, efterår 1999

212 s.

OSVAL-ernekatalog Forårssemesteret

Oplysninger om reglerne for OSVAL-opgaver og oplysninger om vejledere og emner. 88 s.

Studiehåndbog for Medicin 1999

101 s.

Studieplansinformation nr. 1, oktober 1999 og nr. 2, november 1999

Oplysninger om arbejdet i semesterudvalg med detailplanlægningen af den ny studieplan for medicin, der træder i kraft til september 2000. Findes på tryk samt på fakultetets hjemmeside under linket "Studieplansinformation". 10 s.

Masters Programme in International Health MIH 1999-2000

Oplysninger om studiets opbygning, undervisningsmetoder, akademisk grad m.m. 6 s.

MPH Master of Public Health. To-årig akademisk midtkarriere uddannelse

Faglige og praktiske oplysninger om studiet, tilmelding, varighed m.m. for uddannelsen. 8 s.

Studiehåndbog Master of Public Health 1999/2000

Generelle oplysninger om studiet, evaluering af 1. og 2. år samt masterafhandling. 36 s.

Studiehåndbog for Odontologi 1999

85 s.

Lektionskataloger Odontologi 2., 4., 6., 8. og 10. semester, forår 1999

Hver på ca. 8-38 s.

Lektionskatalog Odontologi 1., 3., 5., 7. og 9. semester, efterår 1999

Hver på ca. 8-38 s.

Rusinformation Odontologi

Faglige og praktiske oplysninger om studiet. 40 s.

Ph.D Courses in 1999

Kataloget omhandler en række basale metodologiske kurser, (I-V), som afholdes en eller to gange årligt samt en række specialiserede kurser (VI-VII). 53 s.

Ph.D. Courses Autumn 1999. Supplement

Kataloget omhandler supplerende kurser i 1999 og 2000. 36 s.

Det Humanistiske Fakultet

Lektionskatalog

Fakultetet udgiver hvert semester en lektionskatalog på omkring 350 sider. Lektionskataloget indeholder informationer om al undervisning ved fakultetets fag, telefonnumre og træffetider samt generelle afsnit om bl.a. fælles faciliteter, studievejledning og studiestruktur. Lektionskatalogen findes desuden i en web-udgave.

Humanistiske Studier ved Københavns Universitet

Indeholder en detaljeret beskrivelse af samtlige bacheloruddannelser ved Det Humanistiske Fakultet samt et længere generelt afsnit om typiske træk ved de humanistiske universitetsuddannelser og om studievalg. Publikationen henvender sig til alle, der overvejer at søge ind på en humanistisk universitetsuddannelse i København og er på 340 sider. Publikationen findes ligeledes i en web-udgave.

Det Humanistiske Fakultets Tilvalgsavis 1999

En avis i A3-format med beskrivelse af indhold og omfang af alle etablerede BA-tilvalg ved Det Humanistiske Fakultet samt tilvalg ved universitetets andre fakulteter. Tilvalgsavisen danner baggrund for Humaniora-studerendes valg af BA-tilvalg.

Studiehåndbøger

En række af fakultetets fag har udgivet egentlige studiehåndbøger af varierende omfang. Disse faglige studiehåndbøger indeholder oplysninger om studieordninger og generelle regelsæt for uddannelserne, eksamensafleggelse mv. samt praktiske oplysninger af forskellig art

Det Humanistiske Fakultets Dimmitendpjece

Oplysninger til dimmitender fra Humaniora med oplysninger om jobsøgning, A-kasseforhold m.v. 45 s.

Det Humanistiske Fakultets Specialepjece

Pjecen indeholder generelle afsnit om specialeskrivningsprocessen samt fagspecifikke afsnit vedrørende lokale regler i forbindelse med specialeskrivning. ca 20 s.

Hvad kan jeg blive

Pjecen indeholder dels generelle afsnit om jobsøgning og typiske erhvervsmuligheder for humanistiske kandidater, dels fagspecifikke oplysninger om erhvervsmulighederne indenfor det enkelte fag. ca. 5 s.

Det Naturvidenskabelige Fakultet**Studiehåndbogen**

Studiehåndbogen udkommer på Det Naturvidenskabelige Fakultet én gang årligt og gives til de nystartede studerende. Ældre studerende har mulighed for at se studiehåndbogen i en netversion på hjemmesiden www.sis.ku.dk. Den indeholder en almen del, der er fælles for alle studieretninger ved fakultetet. Ligeledes indeholder studiehåndbogen en faglig del, der er specifik for de enkelte studieretninger samt kursusbeskrivelser for de enkelte kurser. Sidetallet i studiehåndbogen varierer for de enkelte fag, således i 1999 mellem 140 sider for Studiehåndbogen for Idræt og 380 sider for Studiehåndbogen for MDFK-faggruppen.

Lektionsplanen

Lektionsplanen indeholder kursusbeskrivelser for de enkelte fag, samt oplysninger om undervisningssteder og -tidspunkter, pensum, eksamensdatoer osv. Tidligere udkom lektionsplanen 2 gange om året i en trykt udgave, men fremover vil lektionsplanen kun blive offentliggjort på nettet under adressen www.sis.ku.dk.

Andre fakultetspublikationer**Det Teologiske Fakultet****TEOL-information**

Det Teologiske Fakultet udgiver to gange årligt, i februar og september, "TEOL-information" med bl.a. artikler om forskningsprojekter og -resultater samt oversigter over foredrag og øvrige aktiviteter ved fakultetet. "TEOL-information" distribueres gratis til udvalgte offentlige og kirkelige institutioner samt til indenlandske universiteter, gymnasier, hovedbiblioteker og pressen. Oplag: 3.500. Bladet kan rekvireres ved henvendelse til Teologisk Fællesafdeling, Købmagergade 44-46, 1150 København K, telefon 25 32 37 00, e-mail: sm@teol.ku.dk.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet**Stud.Samf.**

"Stud.Samf." er medlemsblad for Stud.Samf. Foreningen. Bladet udkommer otte gange årligt og sendes til alle studentermedlemmer af Danmarks Jurist- og Økonomforbund. Bladet bringer både generelt stof indenfor det samfundsvidenskabelige fagområde, samt mere specifikke artikler om fag- og studenterpolitik. Oplaget er på ca. 13.000 ex. Henvendelser vedrørende Stud.Samf. Foreningen rettes til DJØF, telefon 33 95 97 00. To lokalredaktioner i Århus og København skiftes til at producere de enkelte numre. Henvendelser vedrørende bladet rettes til de ansvarshavende redaktører:

Connie Svabo, stud.mag., Stampesgade 5, 3th., 1702 Kbh. V, telefon 33 31 33 07, e-mail: svabo@hotmail.com og Uffe Mark Hansen, stud.jur., Niels Juels Gade 19, st., 8200 Århus N, telefon 86 10 56 57, e-mail: umh@inet.uni2.dk.

Nyt fra fakultetet

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet udgiver hver fredag Internet-nyhedsbrevet "Nyt fra Fakultetet". Nyhedsbrevet er først og fremmest tænkt til internt brug på fakultetet, men er frit tilgængeligt for alle interesserede. Det redigeres af Jakob Møller Nielsen, telefon 35 32 35 27, e-mail: jmn@samf.ku.dk, som også tager imod bestilling af gratis e-mail abonnement på nyhedsbrevet.

Det Juridiske Fakultet**JURA**

Det Juridiske Fakultet udsender 6 gange årligt "Jura", Nyt fra Det Juridiske Fakultet. Oplag: 5.250. Redaktion: JURA, Det Juridiske Fakultet, St. Kannikestræde 11, Postboks 2177, 1017 København K, telefon 35 32 35 22, fax 35 32 32 02, e-mail: [lene.staerbo@jur.ku.dk](mailto:lens.staerbo@jur.ku.dk). Distribution: telefon 35 32 35 22.

§-en (Paragraffen)

Fakultetet udsender det ugentlige, elektroniske nyhedsbrev "§-en" (Paragraffen) som mest har karakter af et internt meddelelsesblad til alle fakultetets medarbejdere (+ dem som i øvrigt måtte være interesserede). Tilmelding til nyhedsbrevet, kommentarer, spørgsmål, indlæg, mv. kan rettes til Carsten Smidt, telefon 35 32 55 76, eller e-mail: carsten.smidt@jur.ku.dk.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet**SVF-Avisen**

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet udsender dels et "Nyhedsbrev" dels "SVF-Avisen". Redaktion: Scheele Kommunikation, Esplanaden 34 G, 1263 København K, telefon 33 13 03 20, fax 33 91 12 09, e-mail: scheele@journalist.dk.

Sprøjten

Desuden redigerer fakultetet selv det elektroniske nyhedsbrev "Sprøjten", der udkommer en gang om måneden. [Http://www.sund.ku.dk/Aktuelt/svf-intern/SVF_udgivelser.htm](http://www.sund.ku.dk/Aktuelt/svf-intern/SVF_udgivelser.htm).

Det Humanistiske Fakultet**Humanist**

Det Humanistiske Fakultet udsender "Humanist", et internt meddelelses- og debatorgan. Avisen beskæftiger sig med nyheder om fakultetet, debatstof om generelle universitetspolitiske spørgsmål, informationer til de studerende om studiestart, tilvalg, semesterstart, nye uddannelsesstilbud, gæsteforelæsnings m.v. "Humanist" udgives desuden som internetavis (www.humanist.ku.dk). Redaktionen træffes på følgende adresse: Humanist, Njalsgade 80, lokale 18.1.48, 2300 København S., telefon: 35 32 80 30, fax 35 32 80 52, e-mail: borup@humanist.ku.dk eller liset@humanist.ku.dk.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Hovedområdet

Det Naturvidenskabelige Fakultet udsender fakultetsbladet "Hovedområdet". "Hovedområdet" bringer artikler om aktuelle forsknings-, undervisnings-, og universitetspolitiske emner med relevans for fakultetets ansatte og studerende. Årsabonnement: 50 kr. Redaktion: Hovedområdet, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Øster Voldgade 3, 1350 København K, telefon 35 32 42 15, fax 35 32 42 30, e-mail: hoved.omraadet@nat.ku.dk.

Universitetsavisen

Universitetsavisen udkommer 20 gange årligt, hver 14. dag bortset fra sommer- og vinterferien. Avisen udkommer med 16-24 sider i et gennemsnitligt oplag på 42.000 eksemplarer.

Det er Universitetsavisens formål at bringe nyheder, reportager og debat om og for studerende og ansatte på Københavns Universitet.

I forbindelse med valg til de styrende organer m.v. udgives særlige valgaviser.

Desuden bringer Universitetsavisen meddelelsesstof i form af stillingsopslag, gæsteforelæsninger etc. fra universitetets ledelse, fakulteterne og institutterne.

Universitetsavisen har en redaktion bestående af en journalist og en ansvarshavende redaktør. Redaktøren er ansvarlig ifølge presseloven og redigerer avisen efter de sædvanlige journalistiske principper og ansvar.

Universitetsavisen sendes med post til samtlige studerende og ansatte. Derudover sendes avisen til pressen, politikere, ministerier og udvalgte beslutningstagere på det uddannelses- og forskningspolitiske område.

Der kan abonneres på Universitetsavisen til en pris af 100 kr. årligt.

Redaktion: Krystalgade 16, 1172 København K, telefon 35 32 28 98, fax 35 32 29 20, e-mail: uni-avis@adm.ku.dk.

Universitetsradioen

Universitetsradioen har siden 1987 sendt i hele det stor-københavnske område med brugere af Københavns Universitet som primær målgruppe, det vil sige både studerende, lærere og teknisk administrativt personale.

Universitetsradioen drives på frivillig basis af cirka 100 studerende fra alle fakulteter på Københavns Universitet. Universitetsradioen sigter mod dagsaktuel formidling af nyheder med tilknytning til både Københavns Universitet, andre højere læreanstalter samt uddannelsesverdenen generelt. Målet er især at være tværfaglig, ligesom radioen er nonkommerciel og uafhængig af partipolitiske interesser.

Universitetsradioen støttes ikke driftsmæssigt af Københavns Universitet, men tilknytningen til universitetet er med tiden blevet styrket kraftigt, hvilket skyldes en stor opbakning fra hele universitetet. Således lægger universitetet lokaler til Universitetsradioens aktiviteter.

Universitetsradioens udsendelser strækker sig emnemæssigt fra dag-til-dag service for brugerne af universitetet til mere dybdybende debat-, tema- og reportageprogrammer, bl.a. med vægten lagt på emner indenfor uddannelse og forskning. Universitetsradioen ønsker med sit virke også at give interesserede universitetsbrugere mulighed for

at prøve at formidle viden tværfagligt til gavn for alle på universitetet.

Siden foråret 1992 har Universitetsradioen delt sendefrekvens med lokalradioer fra DTU, og har derved skabt grundlag for en decideret uddannelsesfrekvens, hvor alle grene af uddannelsesverdenen kan blive dækket.

Universitetsradioen sender på 95,5 MHz og 95,2 MHz på hybridnet: Mandag til fredag fra kl. 8.30 til 11.30 og 22.30 til 02.00 (fredag fra 23.00).

Redaktion: Universitetsradioen, Krystalgade 14, 1172 København K, telefon 35 32 39 39, fax 35 32 39 38, e-mail: redaktionen@universitetsradioen.dk, Web: www.universitetsradioen.dk.

Internet

Københavns Universitet påbegyndte i 1997 opbygningen af et mere struktureret elektronisk informationssystem på internettet. En stadig større del af universitetets løbende information til ansatte, studerende og omverdenen formidles på denne måde. Enten som et supplement til mere traditionelle medier, eller i visse tilfælde som eneste informationskanal.

Såvel universitetets Fællesadministration som de enkelte fakulteter har en række informationer liggende på internettet.

Som et eksempel kan nævnes pejlemærket "Uddannelse og vejledning", hvor der bl.a. findes informationer om de enkelte fag og informationer om optagelse ved Københavns Universitet.

Universitetets samlede webpræsentation koordineres i Internetudvalget, der er et stående udvalg nedsat af universitetsdirektøren, bestående af repræsentanter for fakulteterne og fællesadministrationen. En væsentlig del af den daglige oprettelse og vedligeholdelse udføres decentralt af fakulteterne og i de enkelte institutter og afdelinger.

I foråret 1999 gennemførtes en systematisering af universitetets overordnede webmenuer, og bl.a. fik Fællesadministrationens afdelinger hver deres websted, hvor de kan præsentere sig selv og deres arbejdsområder. Ligeledes oprettedes hjemmesider for rektoratet og universitetsdirektøren.

En stor del af universitetets fælles og overordnede hjemmesider vedligeholdes i Fællesadministrationen.

Københavns Universitets Internetudvalg findes på adressen <http://www.ku.dk/led/internetudvalget/index.html>.

Videnskabsbutikken

Der var i 1999 en videnskabsbutik i funktion på Københavns Universitet, knyttet til Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet. Videnskabsbutikken på Det Naturvidenskabelige Fakultet lukkede den 1.7.1999.

Videnskabsbutikkens opgave er at åbne universitetets døre for folk med behov for viden og samtidig tilbyde de studerende mulighed for at beskæftige sig med samfundsrelevante problemstillinger. Dette gøres ved at formidle projektkontakter mellem universitetets studerende, foreninger, organisationer og institutioner m.v.

Det er et krav, at projekterne skal være af almen interesse, at projektet er ikke-kommercielt, samt at projektets resultater stilles til offentlighedens rådighed.

Ved hver semesterstart udsender Videnskabsbutikken et projektkatalog, hvori alle de indkomne projekter samles.

Der informeres om nye projekter gennem opslag, internet, artikler i universitets- og institutblade og gennem informationsmøder.

Videnskabsbutikken har i 1999 udvidet sit serviceområde så den udover at formidle specialeprojekter nu også formidler projekter til bachelorstuderende. Udover de faste projekter som Videnskabsbutikken udbyder, er det fra 1999 blevet muligt for studerende at kontakte Videnskabsbutikken, hvis de har et emne der interesserer dem, men som ikke findes i projektkataloget. Videnskabsbutikken kan så være behjælpelig med at finde en interesseret samarbejdspartner i form af en organisation, forening e.lign.

Adresse: Videnskabsbutikken ved Det Samfundsvidenskabelige- og Det Juridiske Fakultet, Landemærket 9 A, st. tv., 1119 København K., telefon 35 32 30 99, <http://www.samf.ku.dk/vb/>, e-mail: vb@samf.ku.dk.

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning tilbyder nuværende og kommende studerende information om uddannelsesmuligheder på Københavns Universitet samt om studieforhold, adgangskrav, optagelsesbetingelser og erhvervs muligheder efter endt uddannelse samt koordinerer vejledningsindsatsen på universitetet. De faglige vejledere, som for de flestes vedkommende er deltidsansatte studerende. Endvidere afholdes regelmæssigt møder. Se desuden afsnittet om Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning under "Uddannelserne" i årbogens hovedafsnit "Fælles beretning".

Åbningstid: mandag til fredag 10-15, torsdag 10-17.00.

Adresse: Fiolstræde 22, 1171 København K, telefon 33 14 15 36, fax 35 32 28 92.

<http://www.ku.dk/sa/uddannelserogvejledning>.

Studererøkonomivejledning

Som en nyskabelse er der i 1999 oprettet en særlig Studenterøkonomivejledning i tilknytning til Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning. Studenterøkonomivejledningen er henvendt til studerende ved Københavns Universitet, der har brug for råd og vejledning om økonomi og andre sociale forhold samt ansøgere, der er i tvivl om hvorvidt de som studerende vil kunne få økonomien til at hænge sammen. Denne nye vejledningsinstans dækker tydeligvis et stort behov og har i sit første år haft adskillige daglige henvendelser.

Åbent Hus 1999

Universitetet afholder hvert år Åbent Hus umiddelbart før ansøgningsfristen til kvote 2. I 1999 afholdtes arrangementet den 26. februar. Åbent Hus retter sig fortrinsvis mod afgangselever fra gymnasier og HF-kurser, som benytter lejligheden til at få mere viden om udvalgte studiemuligheder. Knap 4000 potentielle ansøgere benyttede dette tilbud i 1999.

Museer og samlinger

Københavns Universitet har sin faste udstillingsvirksomhed i form af fire museer: Geologisk Museum, Medicinsk-Historisk Museum, Zoologisk Museum og Botanisk Museum. Dertil kommer Botanisk Have, der ligesom museerne er beliggende i København. Endelig udgør Øresundsakvariet i Helsingør en del af universitetets samlede offentlige udstillingsvirksomhed. Der er tale om forskningsbaserede institutioner, hvis forskningsvirksomhed og anden aktivitet er beskrevet i institutberetningerne i årbogen.

En samlet oversigt med links til museernes websteder findes på <http://www.ku.dk/led/links/ekst.html>.

Botanisk Have

side 799, webadresse:

<http://www.botanic-garden.ku.dk>.

Botanisk Museum

side 793, webadresse:

<http://www.nathimus.ku.dk/bot/botmus.htm>.

Geologisk Museum

side 803, webadresse:

<http://www.nathimus.ku.dk/geol/geomus.htm>.

Medicinsk-Historisk Museum

side 314, webadresse:

<http://www.pubhealth.ku.dk/mhm/index-d.html>.

Zoologisk Museum

side 781, webadresse:

<http://www.zmuc.dk>.

Øresundsakvariet

side 694, webadresse:

<http://www.oresundsakvariet.suite.dk>.

Museum Tusulanums Forlag

Københavns Universitet driver ikke eget universitetsforlag. Det nærmeste man kan komme denne funktion er Museum Tusulanums Forlag/Museum Tusculanum Press, der blev stiftet i 1975 som en selvejende institution (erhvervsdrivende fond). Forlaget udgiver alment formidlende bøger og videnskabelige afhandlinger inden for humaniora, samfundsvidenskaberne og teologi. Forlaget har til huse på Københavns Universitet og betragter det som en væsentlig opgave at udgive afhandlinger skrevet af forskere med tilknytning til Københavns Universitet og Det Kongelige Bibliotek. Det er muligt at bestille gratis abonnement på forlagskatalog og nyhedsbreve. Adresse: Københavns Universitet, Njalsgade 92, 2300 København S, telefon: 35 32 91 09, fax: 35 32 91 13, e-mail: mtp@mtp.dk. Web: www.mtp.dk

Det Teologiske Fakultet

Dekanatet for Det Teologiske Fakultet

Dekan Jens Glebe Møller

Prodekan Niels Peter Lemche

Fakultetets ledelse

- Pr. 1.2.99: Dekan, Professor Jens Glebe-Møller.
 Prodekan, Professor Niels Peter Lemche.
 Sekretariatetcheff Bente Hagelund.
 Pr. 5.11.99: Dekan, docent John Strange
 Prodekan, lektor Lauge Olaf Nielsen
 Fuldmægtig Niels Christian Tolvang-Nielsen.

Fakultetsråd

- Pr. 1.2.99: Dekan, professor Jens Glebe-Møller (dekan og formand).
 Professor Niels Peter Lemche (observatør).
 Professor Holger Bernt Hansen.
 Lektor Geert Hallbäck.
 Professor Theodor Jørgensen.
 Lektor Lauge O. Nielsen.
 Korrespondent Anne-Lise Pemmer (TAP repræsentant).
 Bibliotekar Anne Nørgaard-Pedersen (TAP repræsentant).
 Biskop Erik Norman Svendsen (ekstern repræsentant).
 Økonomidirektør Jens N. Christiansen (ekstern repræsentant).
 Stud.theol. Valdemar Lemche (stud.rep.).
 Stud.theol. Niels Ulrik Vangsgaard (stud.rep.).
 Pr. 5.11.99: Dekan, docent John Strange (dekan og formand)
 Prodekan, lektor Lauge Olaf Nielsen (observatør)

Adresse

Det Teologiske Fakultet
 Købmagergade 44-46, st.
 1150 København K
 Telefon: 35 32 36 03
 Fax: 35 32 36 00
 E-mail: teol-fak@fak.teol.ku.dk
 http://www.teol.ku.dk

Dekanens årsberetning

Det Teologiske Fakultet har fra 1971 haft til huse i Købmagergade 44-46, siden da er enkelte lokaler og undervisningslokaler kommet til i Købmagergade 50. I den forløbne periode er antallet af studerende, teknisk-administrativt personale og lærere vokset betydeligt, så der efterhånden er en mærkbar mangel på plads. Særligt mangler der opholdsrum til de studerende. Året har derfor været delvist præget af en diskussion om fakultetets fremtidige fysiske placering. Denne diskussion blev dog ikke afsluttet i årets løb.

Fakultetets økonomi synes at være i en stabil periode, selvom vi som resten af Københavns Universitet bliver ramt af eksterne nedskæringer; disse forsøger vi dog at modvirke blandt andet gennem en forstærket indsats på undervisningssiden. I det forløbne år lykkedes det for Det Teologiske Fakultet at fastholde et forholdsvis højt optagelsestal, og arbejdet med at forbedre gennemførselsprocenten og forkorte studietiden tegner efterhånden til at bære frugt. Samtidig synes tilgangen til Åbent Universitet ved fakultetet at stabilisere sig. Dette er nødvendigt, fordi

fakultetets økonomi med kun én uddannelse er meget følsom over for udsving i de enkelte års STÅ-produktion. Samtidig er fakultetet i færd med at udvikle sidefag og mastergrader, som i løbet af nogle år skulle være med til at styrke den faglige bredde og fakultetets økonomi.

Fagligt har fakultetet i det forløbne år været præget af den evaluering af teologiuddannelsen, som blev iværksat allerede i 1998. En selvevalueringsrapport blev færdig i foråret, og efter en konference modtog vi i august selve evalueringen. I det store og hele kan fakultetet glæde sig over, at evalueringsgruppen mener at vi har en ”grundlæggende faglig soliditet” og et ”generelt relativt højt videnskabeligt niveau”. På den anden side er der selvfølgelig kritiske bemærkninger, som fakultetets institutter og studienævn arbejder med at tage højde for, ikke mindst i fakultetets studieordningsrevisionsudvalg, som blev nedsat allerede før evalueringen.

Fakultetets forskning ligger stadig på et meget tilfredsstillende niveau, som det fremgår af publikationslisten nedenfor. Det københavnske Dødehavsrulleinitiativ finansieret af Det Humanistiske Forskningsråd er udløbet, og færdiggørelsen af materialet ventes i 2000.

Forskeruddannelsen ved fakultetet er stabil, selvom volumen er ret lille.

Fakultetet fik i midten af året en selvstændig administration, dette giver på den ene side mere arbejde til de enkelte, men giver samtidig nogle muligheder, som fakultetet vil søge at udnytte.

Endelig skal det nævnes, at der i årets løb har været nyvalg til dekanatet, og at John Strange og Lauge Olaf Nielsen tiltrådte 5. november som henholdsvis dekan og prodekan.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskabet for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab. Fordelingen på formål er blevet til ved anvendelse af følgende fordelingsnøgler:

Fordelingsnøgler

	VIP	DVIP	TAP
Forskning	43%	0%	22%
Forskeruddannelse	8%	0%	7%
Uddannelse	49%	100%	51%
Generel led/adm.	0%	0%	20%

Bemærkninger til regnskabet

For så vidt angår forskeruddannelsen er der tale om et fald på 0,596 mio. kroner fra 3,724 mio. kroner i 1998 til 3,128 mio. kroner i 1999. Procentmæssigt er der tale om et fald på 16%. Tilskudsfinansieret forskning er faldet med 6,271 mio. kroner, svarende til 62%, fra 10,095 mio. kroner i 1998 til 3,824 mio. kroner. Faldet skyldes udelukkende, at Søren Kierkegaard Forskningscenter er blevet uafhængigt af universitetets økonomiske administration og således ikke mere indgår i regnskabstallene. Med hensyn til basisforskning har vi oplevet en marginal stigning på 2%.

Hvad angår generel ledelse og administration, kan vi se en marginal stigning på 1% svarende til 0,022 mio. kroner.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	10,300	12,355	11,583	12,831
Åben uddannelse	1,829	1,401	1,607	2,309
International studenterudveksling	0,500	0,333	0,099	0,158
<i>Uddannelse i alt</i>	<i>12,629</i>	<i>14,089</i>	<i>13,289</i>	<i>15,298</i>
Basisforskning	8,957	8,522	8,435	8,602
Tilskudsfinansieret forskning	6,260	9,524	10,095	3,824
Kontraktsforskning	0,000	0,000	0,000	0,132
Forskeruddannelse	3,421	3,857	3,724	3,128
<i>Forskning i alt</i>	<i>18,638</i>	<i>21,903</i>	<i>22,254</i>	<i>15,685</i>
Generel ledelse og administration	0,144	1,324	1,740	1,764
<i>Fælles formål i alt</i>	<i>0,144</i>	<i>1,324</i>	<i>1,740</i>	<i>1,764</i>
Udgifter i alt	31,411	37,316	37,283	32,748

Oversigt over aktiviteterne 1996-99

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en stigning af antallet af studenterårsværk (STÅ).

Tabel 2. Aktiviteter

	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	921	951	998	1037
Antal STÅ	374,6	343,3	374,8	422,3
Antal optagne pr. 1. oktober:				
Antal 1. prioritetsansøgere	159	163	164	167
Gennemsnitsalder for optagne	25	26	26	28
Median, alder, for optagne	22	23	23	24
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal kandidater	74	45	28	39
Gennemsnitsalder, kandidater	34,5	34,2	36,8	33,8
Median alder, kandidater	31	32	32	32
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	9,3	9,5	8,7	9,7
Median gennemførelstid, kandidater	9	8	8	9
<i>Åben uddannelse</i>				
Antal deltagerbetalende STÅ	87,9	106,0	153,5	139,4
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	20,2	19,2	18,5	15,6
Antal ph.d.-studerende	14	20	17	20
Antal forskerudd.stud. gammel ordning	9	9	3	2
Antal afhandlinger, året	0	3	3	4
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Studerende der udløser internationaliseringstilskud	9	22	24	43
Indgående	4	15	15	36
Udgående	5	7	9	7

Dekan John Strange

Institut for Bibelsk Eksegese

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder: Docent, dr.theol. John Strange.
 Institutbestyrelse: Lektor, dr.phil. Troels Engberg-Pedersen, professor, dr.theol. Niels Peter Lemche, TAP-repræsentant, korrespondent Anne-Lise Pemmer.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Købmagergade 44-46, 2. sal
 1150 København K
 Telefon: 35 32 36 46
 Fax: 35 32 36 52
<http://www.teol.ku.dk/ibe>

Forskningsvirksomhed

Institut for Bibelsk Eksegese udgør rammen om forskningen og undervisningen i stofområderne Gammel og Ny Testamente samt de bibelske skrifers omverden, dvs. den græsk-romerske kultur og den antikke jødedom. Det betyder, at Bibelsk Eksegese beskæftiger sig med såvel hebraisk som græsk filologi, egentlig fortolkning, hermeneutik, dvs. teoridannelsen omkring tekstfortolkning samt historie, herunder Det Mellemsø Østens arkæologi. Traditionelt har Gammel og Ny Testamente fungeret som praktisk adskilte fag, bl.a. på grund af at Det Gamle Testamente er skrevet på hebraisk, Det Nye Testamente på græsk, men også fordi man fortrinsvis har betragtet Det Gamle Testamente som kilde til det israelitisk-jødiske folks historie og religion, Det Nye Testamente som en kristen skrifsamling. Men en voksende erkendelse af den intertestamentariske periodes betydning og kristendommens jødiske oprindelse har ført til et frugtbart samarbejde mellem de to fag. Forskningsvirksomheden koncentrerer sig for tiden omkring forståelsen af det gamle Israel, betydningen af den før-kristne græske oversættelse af Det Gamle Testamente, Qumran og jødedommens såvel som kristendommens indfældethed i den hellenistiske verden, samt nye hermeneutiske tilgange til bibelstudiet, herunder den af kvindeteologien inspirerede kønshermeneutik.

Gammel Testamente

1. De gammeltestamentlige salmers brugs- og virkningshistorie.

- a) "Salmernes brug i det andet tempels tid, herunder brugen i Qumran".
 - b) "Salmernes Bog i Den Danske Bibels historie". Indgår i projektet "Udarbejdelse af en ny kommentar til Davids Salmer" ved arbejdsgruppe ved Institut for Gammel og Ny Testamente, Aarhus Universitet (Bodil Ejrnæs).
2. Græsk-romersk historieskrivning og historieskrivningen i Det Gamle Testamente (Niels Peter Lemche).
3. Det Gamle Testamente mellem teologi og historie – præsentation af "Københavneparadigmet for studiet af Det Gamle Testamente" (Niels Peter Lemche).

4. Kommentar til Jobs Bog, samt studie over Visdoms litteraturens udbredelse i Det Gamle Testamente med henblik på navnlig skrifter og skrifsamlinger, der ikke traditionelt forbindes med denne tradition (Arne Munk).

5. "Tell el-Fukhar, Jordan". Udgravningsrapport fra årene 1990-93 (John Strange).

6. Artikler om "Bystater i Filistæa" samt "Bystater i Bronzealderens Palæstina" (John Strange).

7. "Overgangsperioden i Senbronzalder-Jernalder" (John Strange).

8. "Kalendersystemet i Oldtiden" (John Strange).

9. "Changing Perspectives in Biblical Interpretation" (Niels Peter Lemche og Thomas L. Thompson).

10. "From Gilgamesh to the Gospels" (P.R. Davies, Niels Peter Lemche, Thomas L. Thompson).

11. A Glossary of Literary Motifs and Functions in the Bible (Thomas L. Thompson).

12. "David as God's Problem". Monografi over Davids skikkelsen i Bibelen (Thomas L. Thompson).

13. Det Københavnske Dødehavstekstinitiativ: I 1999 er arbejdet med rekonstruktionen af de manuskriptrester, som indgår i Initiativets hovedprojekt, en udgivelse af bibelkommentarer fra Qumran, ført til en foreløbig ende. Teksten er rekonstrueret, så vidt det er muligt, og Initiativet er gået i gang med at oversætte, kommentere og vurdere tekstfragmenterne.

Initiativet har i stadig højere grad måttet beskæftige sig med dateringsproblemer, dvs. med opgaver, der nok ligger uden for det oprindelige kommissorium, men som ikke desto mindre er nødvendige for at komme videre. Dette skyldes bl.a., at det har vist sig, at tekstfragmenterne, efter de blev fundet, er blevet behandlet med forskellige preserve-rende ingredienser, der synes at have haft en negativ indflydelse på hidtidige C-14 analyser.

I den forbindelse har Fred Cryer og Jesper Høgenhaven foretaget en studierejse til Jerusalem i marts 1999 for at arbejde med de originale fragmentrester. Ligeledes har der været et forberedende samarbejde med Kåre Lund Rasmussen fra Nationalmuseets C-14 afdeling med henblik på at kunne foretage en ny og forbedret C-14 analyse af tekstfragmenter fra Qumran.

Initiativet er kommet bagud i forhold til den oprindelige tidsplan, ikke mindst fordi det har vist sig vanskeligt at få det internationale samarbejde, som har været en forudsætning for projektets rettidige gennemførelse, til at fungere optimalt. Der eksisterer derfor et efterslæb til initiativet, som forsøges indhentet i løbet af 2000.

I 1999 har Greg Doudna, medarbejder ved initiativet, afsluttet et større arbejde om Nahumkommentaren. Arbejdet er under bedømmelse og forventes at udkomme inden udgangen af 2000. (Frederick H. Cryer, Gregory Doudna, Jesper Høgenhaven og Søren Holst)

Ny Testamente

1. Antologi om Galaterbrevet (Troels Engberg-Pedersen, Lone Fatum, Geert Hallböck, Henrik Tronier).

2. Nytestamentligt kristologiprojekt: Bidrag omhandlende den mytologiske kristologi i hymnerne i Filemon og Kol. og den "jordiske Jesus"-kristologi i evangelierne (Troels Engberg-Pedersen, Lone Fatum, Geert Hallböck og Henrik Tronier).

3. "Constructing Christ from Paul to Mark and Beyond" (Troels Engberg-Pedersen, Lone Fatum, Geert Hallböck, Mogens Müller og Henrik Tronier).

4. "Paul and the Stoics": An Essay in Interpretation. Afhandlingen søger at påvise, at centrale tolkningsproblemer, der har optaget Paulusforskningen gennem hele det 20. årh., kan løses eller i hvert fald formindskes, når Paulus læses i lyset af "antikkens etiske tradition", dvs. den græsk-romerske moralfilosofiske tradition, der blev grundlagt af Platons Sokrates, videreudviklet af Aristoteles og ført til ende i stoicismen. Afhandlingen er indleveret til bedømmelse som teologisk disputats, og i januar/februar antaget til forsvar for den teologiske doktorgrad (Troels Engberg-Pedersen).

5. "Spiritual Maleness and Woman's Authority in the New Testament Apocrypha". Projektet, der er sponsoreret af The European Science Foundation færdiggøres i samarbejde med Elena Giannarelli, Firenze, Anneke Mulder-Bakke, Groningen og Jocelyn Wogan-Browne, Liverpool (Lone Fatum).

6. Kristus som krop og klædedragt. Analyser af såvel kanoniske som ikke-kanoniske tekster (Lone Fatum).

7. Lærebog i Ny Testamente (Geert Hallbäck).

8. Kommentar til Det Nye Testamente:

Matthæusevangeliet. Det Gamle Testaments betydning i den ældste kristendom (Mogens Müller).

9. Hermeneutik og mytologisk konstruktion hos Filon, apokalyptikken og Paulus. Afsluttende arbejde med disputatsprojekt (Henrik Tronier).

10. Videnskabelig kommentar til 2. Korinterbrev (Henrik Tronier).

11. "Erkendelse, himmelrejse og opstandelse hos Paulus. En skitse til et afmytologiseringsprogram" (Henrik Tronier).

Ph.d.-projekter

"Zionsmetaforen i Es. 4 og Jer. 30-31 som indgang til en litterær tekstanalyse, hvis formål det er at undersøge denne teologiske metaforers historiske konnotationer og mulige realpolitiske kontekst" (Ingrid Hjelm).

"Antijødiske forudsætninger for alexandrinsk eksegese" (Rasmus Nøjgaard).

"The Exodus story in Ezekiel the Tragedian and in Qumran: A study of the early text history of the Book of Exodus" (Flemming A.J. Nielsen).

Faglige og administrative hverv

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver "Forum for Bibelsk Eksegese". I 1999 er udkommet bind 10: 'Bibel og historieskrivning' – redaktion: Geert Hallbäck og John Strange. Bind 11 er under udarbejdelse og vil udkomme i 2000 – redaktion: Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche.

Desuden udgives monografiserie "Tekst & Tolkning". Bind 12 i serien udkommer i 2000 under titlen "Det Gamle Testamente som teologisk problem" ved cand.theol. Katriene Winkel Holm.

Konferencebind "New Testament as Reception", Papers from Sixth Nordic New Testament Conference, juni 1999 (red. Mogens Müller og Henrik Tronier).

Redaktionelle hverv

Ancient Philosophy (referee Troels Engberg-Pedersen). Bibliana (Gertrud Yde Iversen, Rasmus Nøjgaard og Søren Holst). Copenhagen International Seminar (Niels Peter Lemche og Thomas L. Thompson). Dansk Teologisk Tids-

skrift (hovedredaktør Mogens Müller). European Association of Biblical Studies (Executive Director Niels Peter Lemche). Journal of Biblical Literature (referee Troels Engberg-Pedersen). Journal of Hebrew Literature (Niels Peter Lemche). Journal for the Study of the New Testament (referee Troels Engberg Pedersen). Nordisk Nytestamentligt Nyhedsbrev (redaktør Troels Engberg-Pedersen). Supplements to Novum Testamentum (referee Troels Engberg-Pedersen). Scandinavian Journal of the Old Testament (Niels Peter Lemche, John Strange, Thomas L. Thompson).

Kongresser og symposier

Nordisk Nytestamentlig Konference 12.- 16. juni 1999 på Grundtvigs Højskole, Hillerød. Deltagere: undervisere i faget Ny Testamente ved nordiske universiteter.

Institulleder John Strange

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 11,0 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 2,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 1,1 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Ejrnæs, Bodil; lektorvikar.

Engberg-Pedersen, Troels; lektor.

Fatum, Lone Høggild; lektor.

Hallbäck, Geert; lektor.

Hyldahl, Niels Christian; professor.

Lemche, Niels Peter; professor.

Munk, Arne Leininger; lektor.

Müller, Mogens; professor.

Strange, John; docent.

Thompson, Thomas Lawrence; professor.

Tronier, Henrik Axel Peer; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Cryer, Frederick Harris; forskningslektor.

Doudna, Gregory Lee; forskningsadj.

Høgenhaven, Jesper; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Iversen, Gertrud Yde; ph.d.-studerende.

Nielsen, Flemming Arne Johannes; ph.d.-studerende.

Nøjgaard, Rasmus; ph.d.-studerende.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Hjelm, Ingrid; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Rosengren, Allan: Prose and Parallelisms. The beginning and the End of the Documentary Hypothesis.

Fondsstøtte

Diverse Fonde

– Nordisk Nytestamentlig Konference 12-16/6 1999 (Institut for Bibelsk Eksegese/Institullederen) kr. 123.295.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Litterærkritisk analyse af Zionsmetaforen i Gammel Testamente med henblik på denne teologiske metafor (Ingrid Hjelm) kr. 1.164.000.

Tips/Lottomidler

- Udgivelsen af tidsskriftet *Bibliana* (Institutlederen) kr. 27.100.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Det Københavnske Dødehavsruelleinitiativ/the Copenhagen Dead Sea Scrolls Initiative (Niels Peter Lemche). kr. 1.582.495.

Publikationer

- Binger T.: Som man råber i skoven får man svar. Om historiografi, mytografi og Det Gamle Testamente. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 58-66, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Cryer F.H.: Kronologi som historiografisk problem. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 29-42, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Doudna G.L.: Redating the Dead Sea Scrolls found at Qumran: The case for 63 BCE. *Qumran chronicle* Vol 8, nr 4., s. 3-80, 1999.
- Ejrnæs B.: "Husk på fortids dage ...". Historiske tilbageblik i bibelske og ekstrabibelske tekster. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 162-175, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Engberg-Pedersen T.: The Hellenistic Öffentlichkeit: Philosophy as a Social Force in the Greco-Roman World. i: *Recruitment, Conquest, and Conflict. Strategies in Judaism, Early Christianity, and the Greco-Roman World* s. 15-37, Peder Borgen, Vernon K. Robbins, David B. Gowler (eds), Scholars Press, Atlanta, Georgia, USA 1998.
- Engberg-Pedersen T.: (Review). *Seneca: Leben und Werk. Second edition. Religious Studies Review* Vol 25, Nr 4, s. 419, 1999.
- Engberg-Pedersen T.: Philo's *De vita contemplativa* as a philosopher's dream. *Journal for the Study of Judaism* XXX, 1, s. 40-64, 1999.
- Engberg-Pedersen T.: Anm. af Reidar Aasgaard: "My beloved brothers and sisters!". *Norsk Teologisk Tidsskrift* 100, s. 175-179, 1999.
- Engberg-Pedersen T.: Guden i tiden... om Øhrgaard Sørensens Jesus. *Spring Tidsskrift for moderne dansk litteratur* 15, s. 130-134, 1999.
- Fatum L.: Den teologiska undervisningens identitet mellan religionsvitenskap och kristendoms-kunskap. i: *Den teologiska undervisningen och kyrkan* s. 10-17, Nätverket för teologisk utbildning i Norden. Nordiska ekumeniska rådet, Uppsala 1999.
- Fatum L.: Hvem er så min næste? Etik, tradition og moralske fortolkninger. *Bibliotek for Læger. Den Almindelige Danske Lægeforening* 3. udg., s. 300-312, 1999.
- Hallbäck G.: The Gospel of John as Literature: Literary Readings of the Fourth Gospel. i: *New Readings in John. Literary and Theological Perspectives. Essays from the Scandinavian Conference on the Fourth Gospel in Århus* 1997 s. 31-46, Johannes Nissen & Sigfred Pedersen (eds.), Sheffield Academic Press, Sheffield 1999.
- Hallbäck G.: Samfundsforholdene på Jesu tid. i: *Historien om Jesus og Jesus i Historien* s. 27-44, Marianne Aagaard Skovmand og Søren Giversen (red), DR Multi-medie, København 1999.
- Hallbäck G.: Jésus et les lieux. Une lecture figurative de l'évangile de Marc. i: *Récits et figures dans la Bible. Colloque d'Urbino* s. 73-88, Louis Panier (ed), Profac – Cadir, Lyon 1999.
- Hallbäck G.: Apokalyptik og gnosticisme. Om fremtidstab i antikken og i dag. i: *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 66-81, Per Bilde og Mikael Rothstein (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 1999.
- Hallbäck G.: Satan i Bibelen. *Bibliana* 1. årg. nr 1, s. 6-15, 1999.
- Hallbäck G.: Den fortidige Jesus. Om evangelierne og Acta som historieskrivning. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 186-199, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Hallbäck G., Strange J. (red.): *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10. 238 s. Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Hjelm I.: Cult Centralization as a Device of Cult Control? *Scandinavian Journal of the Old Testament* Vol 13, nr 2., s. 298-309, 1999.
- Hjelm I.: Qumran and the Samaritans. *Dead Sea Discoveries* 6/1, s. 94-97, 1999.
- Hyldahl N.: Historiesynet i Første og Anden Makkabærebog. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 116-127, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Høgenhaven J.: Historien om profeterne – og profeterne i historien. Nogle bemærkninger om de gammeltestamentlige profetbøger som historieskrivning. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 103-115, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Lemche N.P.: The Canaanites and their Land. *The Tradition of the Canaanites*. 2. udg. 191 s. Sheffield Academic Press, Sheffield 1999.
- Lemche N.P.: Is it still possible to write a History of Ancient Israel? i: *Israel's past in present research. Essays on ancient Israelite historiography*. s. 391-414, V. Philip Long (ed.), Eisenbrauns, Winona Lake, MI 1999.
- Lemche N.P.: The Relevance of working with the concept of Class in the study of Israelite society in the Iron Age. i: *Concepts of Class in Ancient Israel* s. 89-98, Mark R. Sneed (ed.), Scholars Press, Atlanta, GA 1999.
- Lemche N.P.: Om historisk erindring i Det Gamle Testaments historiefortællinger. i: *Bibel og historieskrivning. Forum for Bibelsk Eksegese* 10 s. 11-28, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Lemche N.P.: Are we Europeans really good Readers of Biblical Texts and Interpreters of Biblical History? *Journal of Northwest Semitic Languages* årg. 25, s. 185-199, 1999.
- Lemche N.P.: Dødehavsruellerne – århundredets tekstfund. *Humaniora* 14. årg. nr 1, s. 10-15, 1999.
- Müller M.: Essæernes opståen som typisk tilfælde. i: *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 135-147, Per Bilde, Michael Rothstein (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 1999.

- Müller M.: The Theological Interpretation of the Figure of Jesus in the Gospel of Matthew. *New Testament Studies* 45. årg., s. 157-173, 1999.
- Müller M.: Bibelhistorien i den antikke jødedom og Det Nye Testamente. i: *Bibel og historieskrivning*, Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 176-185, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Müller M.: Da Jesus blev historisk: Jesus-forskningens historie. *Bibliana* 1. årg. nr 1, s. 31-43, 1999.
- Nielsen F.A.J., Nøjgaard R., Tronier H.: Om at rejse i historien og fortællingen. *Teol-information* 19, s. 14-20, 1999.
- Nielsen F.A.J.: Det deuteronomistiske og det kronistiske historieværk som historieskrivning. i: *Bibel og historieskrivning*. Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 83-102, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Nielsen F.A.J.: Tragediedigteren Ezekiel: Introduktion og oversættelse. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 62, s. 81-105, 1999.
- Nøjgaard R.: Josefus som historiker. 'Mod Apion's billede af jødedommen. i: *Bibel og historieskrivning*. Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 128-139, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Strange J.: Arkæologisk syntese og historieskrivning. i: *Bibel og historieskrivning*. Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 43-57, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Strange J.: Atlas Biblique. 64 s. Société Biblique Francophone de Belgique, Bruxelles 1999.
- Strange J.: Bible Atlas. 64 s. American Bible Society, New York 1999.
- Strange J.: Atlas van de bijbel. 64 s. Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1999.
- Strange J.: Atlas bíblico. 64 s. Sociedades Bíblicas Unidas, Madrid 1999.
- Strange J.: Atlas de la Bíblia. 64 s. Associació Bíblica de Catalunya, Tarragona 1999.
- Strange J.: Bibliai atlasz. 64 s. Magyar Bibliatársulat, Budapest 1999.
- Strange J.: Atlas tal-Bibbja. 64 s. Ghaqda Biblika Maltija, Malta 1999.
- Strange J.: Bibelatlas (japansk udg.). 64 s. Det japanske Bibelselskab, Tokyo 1999.
- Thompson T.L.: Historieskrivning i Pentateuken: 25 år efter 'Historicity'. i: *Bibel og historieskrivning*. Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 67-82, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Thompson T.L.: Historiography in the Pentateuch: Twenty-Five Years after Historicity. *Scandinavian Journal of the Old Testament* 13/2, s. 258-283, 1999.
- Thompson T.L.: Eksilet i historien og i historier. *Bibliana* 1. årg. nr 1, s. 19-30, 1999.
- Thompson T.L.: "Yahweh as Godfather". *Biblicon* 1/1, s. 7-17, 1999.
- Thompson T.L.: Appendix: Reply from Thompson. i: *God's Scribes: How the Bible Became the Bible* s. 260-262, Charles D. Isbell, Shangri-La Publications, Warren Center, Pennsylvania 1999.
- Thompson T.L.: The Mythic Past: Biblical Archaeology and the Myth of Israel. 431 s. Basic Books, New York 1999.
- Thompson T.L.: The Bible in History: How Writers Create a Past. 431 s. Jonathan Cape, London 1999.
- Thompson T.L.: Historical and Christian Faith. i: *Israel's Past in Recent Research: Essays on Ancient Israelite Historiography*. *Studies for Biblical and Theological Study* 7 s. 354-359, V. Phillips Long (ed.), Eisenbrauns, Winona Lake 1999.
- Thompson T.L.: If David had not climbed the Mount of Olives. i: *Virtual History and the Bible* s. 1-16, E. Cheryl Exum (ed.), Brill, Leiden 1999.
- Tronier H.: Apokalyptikkens historiefilosofi. Erkendelse og historiekonstruktion i Dyreapokalypsen, Første Enoks Bog 85- 90. i: *Bibel og historieskrivning*. Forum for Bibelsk Eksegese 10 s. 140-161, Geert Hallbäck og John Strange (red.), Museum Tusulanums Forlag, København 1999.

Institut for Kirkehistorie

Instituttets ledelse og organisation

Pr 1.2.1999: Institutleder er Steffen Kjeldgaard-Pedersen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen, Niels Kastfelt, Martin Schwarz Lausten og Susanne Lux.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Kirkehistorie
Købmagergade 44-46, 1. sal
1150 København K
Telefon: 35 32 36 10
Fax: 35 32 36 39
<http://www.teol.ku.dk/ikh/>

Forskningsvirksomhed

Instituttets primære forskningsområde er kirkens historie fra aposteltiden til vore dage. I både forskning og undervisning lægges der vægt på at fastholde, at kirkehistorien udgør et samlet forløb, og at kirkedannelsernes teologi, forkyndelse og institutionelle historie må studeres i sammenhæng med de skiftende samfundsforhold og åndelige strømninger. Instituttet udøver sin virksomhed i samarbejde med en række humanistiske discipliner. I det daglige arbejde er specialisering nødvendig, og forskningsplanlægningen tager i høj grad hensyn til de videnskabelige medarbejders særlige kompetencer og interesser. For tiden vedrører hovedparten af forskningen emner inden for middelalderens, reformationstidens og det 19. og 20. århundredes kirkehistorie, herunder missionshistorien og 3. verdens kirkehistorie.

1. Middelalderen

1.1. De ti Bud i den vesterlandske kirkes tradition – med særligt henblik på Matt 19,17's rolle i middelalderkatekese (Ninna Jørgensen).

1.2. Pierre Auriole's kommentar til Peter Lombarders sentensbog. Arbejdet sigter mod en kritisk udgave af den anden og ikke tidligere udgivne kommentar til Lombarders første bog (Lauge O. Nielsen).

1.3. Debatten med Pierre Auriole. Arbejdet indgår i et større projekt, som sigter mod at kortlægge udviklingen af Auriole's kommentarer til Lombarders sentensbøger samt hans "Quodlibet" (Lauge O. Nielsen).

1.4. Peter Abelards hermeneutiske metode (Lauge O. Nielsen).

1.5. Ritual og musikdramatik i senmiddelalder og renaissance – under et af NOS-H støttet nordisk projekt: Ritual, Liturgy and Magic in Early Modern Music Theatre (Nils Holger Petersen).

1.6. En undersøgelse af nådesteologiens historie hos Augustin og i det 12. århundredes Augustinrenæssance (Åge Rydstrøm-Poulsen).

2. Reformationen

2.1. Luthers frihedstraktat fra 1520 (Steffen Kjeldgaard-Pedersen).

2.2. Danske studenter i Wittenberg og Halle i reformationstiden og i pietismens tid (Martin Schwarz Lausten).

2.3. Fortsatte studier over reformation og billedkunst ca. 1525-95 (Eva Louise Lillie).

3. Det 17.-18. århundrede

3.1. Forholdet mellem kristne og jøder i Danmark i oplysningstiden (1760-1814) (Martin Schwarz Lausten).

3.2. Fortsatte studier i 1800-tallets danske altertavlemotiver (Eva Louise Lillie).

4. Det 19.-20. århundrede

4.1. Dejlig er jorden (nordisk hymnologisk forskningsprojekt). Dansk salmehistorie 1820-1860 (den nationalromantiske periode) (Peter Balslev-Clausen).

4.2. Studier i forholdet mellem kunst og religion omkring 1900 (Jørgen I. Jensen).

4.3. Studier i genopdagelsen af den typologiske bevidsthedsform i nyere tid (Jørgen I. Jensen).

5. Den 3. verden

5.1. Kristne missionærer og staten i Afrika. Projektet gennemføres sammen med professor Michael Twaddle, Institute of Commonwealth Studies, University of London (Holger Bernt Hansen).

5.2. Grundtvigs folkelige ideer og skoletanker i lyset af forskellige forsøg på at praktisere dem i områder uden for Europa (Holger Bernt Hansen).

5.3. Skabelsen af lokale kristne traditioner i Nordnigeria i det 20. århundrede (Niels Kastfelt).

5.4. Religion og politik i Afrika med særligt henblik på Nigeria (Niels Kastfelt).

6. Center for Kunst og Kristendom

6.1. Registrering af salmerne i de autoriserede danske salmebøger (Peter Balslev-Clausen).

6.2. Den piacentinske liturgireform "Ritus Placentinus" fra ca. 1100 (Brian Møller Jensen).

6.3. Revision af Kalkmaleriregistranten (Eva Louise Lillie).

Andre ph.d.-projekter

Lovens første brug hos Friedrich Gogarten 1926-1938 (Morten Brøgger).

Musik og teologi i det 17. århundrede med særligt henblik på Heinrich Schütz (Sven Rune Havsteen).

Eskatologiske aspekter i århundredskiftets musik 1890-1920 (Eva Maria Jensen).

Søren Kierkegaards nadverforståelse (Roar Lavik).

Martin Luthers teologi set i lyset af hans strid med den skolastiske teolog Jakob Latomus i 1521 (Anna Vind).

Niels Hemmingsens skriftfortolkning med særligt henblik på hans Johanneskommentar fra 1590/91 (Troels Stensgaard Pedersen).

Satsningsområder

Niels Kastfelt er leder af fokusområdet for religion og politik under universitetets satsningsområde Nord/Syd.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Jørgen I. Jensen har deltaget i bedømmelsen af en ph.d.-afhandling ved Roskilde Universitetscenter.

Peter Balslev-Clausen er formand for Grundtvig-Selskabet af 9. sept. 1947 samt formand for Salmehistorisk Selskab, medlem af bestyrelsen for B.S. Ingemann-Selskabet og af styrelsen for Nordhymn (Nordisk Institut for Hymnologi) samt sekretær for og medlem af Kirkeministeriets salmebogskommission.

Morten Brøgger er medlem af ph.d.-studienævnet.

Holger Bernt Hansen er medlem af Det Teologiske Fakultetsråd, han er formand for styringsgruppen for Københavns Universitets Nord/Syd satsningsområde, medlem af Editorial Board for tidsskriftet African Affairs, udg. af the Royal African Institute, London, referee for tidsskriftet, og medlem af Governing Board, International Africa Institute, London, som udgiver tidsskriftet "Africa".

Ninna Jørgensen er medlem af Det Teologiske Studienævn.

Niels Kastfelt er formand for fakultetets internationale udvalg, tillidsrepræsentant for Dansk Magisterforening samt medlem af konsistoriums internationaliseringsudvalg, ph.d.-studienævnet og samarbejdsudvalget.

Steffen Kjeldgaard-Pedersen er medlem af Continuation Committee for den internationale Lutherforskningskongres og formand for dens lokalkomité, fakultetsrepræsentant i Præstehøjskolens institutionsudvalg og medlem af styrelserne for Nordisk Institut for Hymnologi, Nordisk Forum for Studiet af Luther og luthersk Teologi samt Selskabet for Danmarks Kirkehistorie.

Martin Schwarz Lausten er beskikket censor i teologi ved Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet, Nuuk) 1999-2002, formand for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie og for den danske afdeling af "Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique Comparée", medlem af lokalkomiteen for den internationale Lutherforskningskongres (2002) og af styrelsen for "Nordisk Institut for Kyrkohistorisk Forskning".

Lauge O. Nielsen er prodekan fra 5/11 1999, medlem af fakultetsrådet, indtil 1/11 1999 af Statens Humanistiske Forskningsråd, af Nordisk Publikationsnævn for Humaniora samt af Nordisk Samarbejdsnævn for humanistisk Forskning.

Nils Holger Petersen er formand for ledelsesgruppen for Center for Kunst og Kristendom og leder af Centrets internationale tværfaglige netværk. Han er medlem af bestyrelserne for NorSIS (Nordisk Selskab for Interart Studier) og MODUS (Senter for Middelaldermusik, Oslo).

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver skriftserien Kirkehistoriske Studier.

Redaktionelle hverv

Peter Balslev-Clausen er ansvarshavende redaktør for Hymnologiske Meddelelser.

Niels Kastfelt er reader ved African Studies Review (Boston).

Steffen Kjeldgaard-Pedersen er medarbejder ved Luther-jahrbuch/Lutherbibliographie og fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi.

Martin Schwarz Lausten er medredaktør af Dansk Teologisk Tidsskrift.

Lauge O. Nielsen er fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi og "Editorial adviser and reader" for "Medieval Philosophy and Theology" (Cambridge U.P.).

Nils Holger Petersen er ansvarshavende redaktør for TRANSFIGURATION, Nordisk Tidsskrift for Kunst og Kristendom.

Kongresser og symposier

Workshop om kunst og kristendom for ph.d.-studerende d. 26.-27. april under ledelse af Claus Clüver, Indiana University, USA, og Nils Holger Petersen.

Temadag om kunst og kristendom d. 23. april i anledning af udgivelsen af første nummer af tidsskriftet Transfigur.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Forskningsophold i udlandet

Niels Kastfelt har opholdt sig i to måneder i Nigeria i forbindelse med arkivstudier og feltarbejde.

Netværk

Center for Kunst og Kristendom oppebærer en bevilling til et internationalt tværfagligt netværk under Statens Humanistiske Forskningsråd: "Transformations of Christian Traditions in the West: Representation and Interpretation in the Arts 1000-2000".

Instituttleder Steffen Kjeldgaard-Pedersen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 7,7 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 2,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,6 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,2 årsværk.

VIP Internt finansieret

Hansen, Holger Bernt; professor.

Jensen, Jørgen Ingwertsen; lektor.

Jørgensen, Ninna; lektor.

Kastfelt, Niels; lektor.

Kjeldgaard-Pedersen, Steffen; professor.

Lausten, Martin Schwarz; professor.

Nielsen, Lauge Olaf; lektor.

Petersen, Nils Holger; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Brøgger, Morten

Pedersen, Troels Stensgaard

Vind, Anna

STIP Eksternt finansieret

Havsteen, Sven Rune; ph.d.-studerende.

Lavik, Roar Ancher; kand.stip.

Fondsstøtte

Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond

– De Fromme og Jøderne (Martin Schwarz Lausten)
kr. 40.000.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

– Nordhymn (Steffen Kjeldgaard-Pedersen) kr. 27.009.

Nos-H Nord. Samarb. Nemnd for Humanist. Forsk.

– Ritual, liturgy and magic (Anthony Johnson/Niels Holger Petersen) kr. 90.590.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– En kirke- og intellektualitetshistorisk undersøgelse af de poetiskmusikalske kunstværk ... (Sven Rune Havsteen) kr. 420.000.

– Kierkegaards og Luthers nadverforståelse (Roar Lavik) kr. 200.000.

– Teologisk-kulturhistorisk netværk (Nils Holger Petersen) kr. 752.000.

Publikationer

Grane L.: Beiträge zu Luther und zur dänischen Reformation. 261 s. Philipp von Zabern, Mainz 1999.

Grane L.: Kirken i den europæiske Middelalder. Fra ca. 750-1500. 267 s. G.E.C. Gads Forlag, København 1999.

Grane L.: Die Kollekten im dänischen Reformationsgottesdienst. i: Oratio. Das Gebet in patristischer und reformatorischer Sicht s. 227-237, Emidio Campi, Leif Grane, Adolf Martin Ritter (udg.), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1999.

Grane L.: Oratio. Das Gebet in patristischer und reformatorischer Sicht. i: s. 257, Emidio Campi, Leif Grane, Adolf Martin Ritter (udg.), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1999.

Grane L.: Expositio quarundam propositionum de Romanos. Augustins tidlige forsøg på en fortolkning af Romerbrevet. Arken 21. årg. nr. 3, s. 15-26, 1999.

Grane L.: Tidehvervs tilblivelse og første tid. i: I ansvar og tro. K. Olesen Larsen 1899-1999, bd. 1 s. 13-46, C.A. Reitzel, København 1999.

Grane L.: Grundtvigs nadversyn – og Luthers. Bemærkninger til en afhandling. Tilegnet Christian Thodberg i anledning af 70- års dagen. Dansk teologisk Tidsskrift 1/99, s. 1-17, 1999.

Grane L.: Kirkehistoriske studier III. række nr. 5. i: Kristendommen i historie. Udvalgte arter 1950-1996 s. 329, Institut for Kirkehistorie, v/ Steffen Kjeldgaard-Pedersen, C.A. Reitzels Forlag, København 1998.

Kastfelt N.: Lokalhistorie i Afrika. Perspektiver fra Nigeria. Journalen. Lokal- og kulturhistorisk tidsskrift 1, s. 26-30, 1999.

Lausten M.S.: Mariadyrkelsen – kirkehistorisk set. i: Jomfru Maria, aspekter af Vor Frue s. 17-25, Birgit Jenvold (red.), Museet på Koldinghus, Kolding 1999.

Lausten M.S.: Kirkehistorie. Grundtræk af Vestens kirkehistorie fra begyndelsen til nutiden. 3. oplag. 303 s. Anis, København 1998.

Lausten M.S.: Kirkens historie i Danmark. Pavekirke. Kongekirke. Folkekirke. 128 s. Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmers forlag, Århus 1999.

Lausten M.S.: Sadolin, Jørgen Jensen. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. III s. 468-469, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Pedersen, Christian. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. III s. 237-238, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Palladius, Niels. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. III s. 199-199, Hillerbrand,

Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Frederick I of Denmark and Norway. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. II s. 137-138, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Peder Laurentsen. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. II s. 402-403, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Christian III. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. I s. 311-312, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Denmark. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. I s. 471-474, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Tausen, Hans. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. IV s. 145-146, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Christian II. i: The Oxford Encyclopedia of the Reformation, vol. I s. 310-311, Hillerbrand, Hans J. (red.), Oxford University Press, New York 1996.

Lausten M.S.: Tolerance and Enlightenment in Denmark. The Theologian Christian Bastholm (1740-1819) and His Attitude toward Judaism. Nordisk Judaistik. Scandinavian Jewish Studies 19 nr. 1-2, s. 123-139, 1998.

Lausten M.S.: Forholdet mellem kirke og stat. Fra missionskirken til folkekirken. i: Fyens Stiftsbog 1999 s. 42-49, Chr. Dickmeiss (udgiv.), Fyens Stift, Odense 1999.

Lausten M.S.: Dänemark. i: Religion in Geschichte und Gegenwart (RGG), 4. Auflage, Band 2 s. 548-555, Hans Dieter Betz u.a. (Hrsg.), Mohr Siebeck, Tübingen 1999.

Lausten M.S.: Reformationen i Skånelanden. i: Sveriges kyrkohistoria s. 321-331 + 349, Åke Andréén, Lennart Tegborg (red), Verbum Förlag, Stockholm 1999.

Nielsen L.O.: The intelligibility of faith and the nature of theology: Peter Auriole's theological programme. Studia Theologica 53, s. 26-39, 1999.

Nielsen L.O.: Logic and the hypostatic union: Two late twelfth-century responses to the papal condemnation of 1177. i: Medieval analyses in language and cognition s. 251-279, Ebbesen S., Friedman L.F (eds), The Royal Danish Academy of Sciences and Letters, København 1999.

Nielsen L.O.: Middelalder: Tænkning. i: Den Store Danske Encyklopædi. bd. 13 s. 237-238, Gyldendal, København 1999.

Petersen N.H.: "Quem quaeritis in sepulchro?" The visit to the Sepulchre and Easter processions in Piacenza 65. i: Il Libro del Maestro. Codice 65 dell' archivio Capitolare della cattedrale di Piacenza (sec. XII) s. 109-122, Pierre Racine (red.), Tip.Le.Co.Editore, Piacenza (Italy) 1999.

Petersen N.H., Auken S., Fleischer J.E.C.: Indledning til første nummer af tidsskriftet Transfiguration. Transfiguration- Nordisk tidsskrift for kunst og kristendom 1, s. 7-19, 1999.

Petersen N.H.: Frihed og form hos Mozart. Transfiguration – Nordisk Tidsskrift for Kunst og Kristendom 1, s. 117-139, 1999.

Petersen N.H.: Skal og kan salmer være moderne? Hymnologiske Meddelelser vol. 28, nr. 2-3, s. 194-200, 1999.

Petersen N.H.: Review of Thomas E.A. Dale: Relies, prayer and Politics in medieval Venetia. Princeton 1997. The early Drama, Art, and Music Review vol. 21 no. 2, s. 106-108, 1999.

Petersen N.H.: Review of: Frank Hentschel, ed.: Musik – und die Geschichte der Philosophie und Naturwissenschaften im Mittelalter, Brill 1998. The Medieval Review -, s. www.hti.umich.edu/b/b 1999.

Rydstrøm-Poulsen Å.: Anmeldelse af: Gareth Matthews:

The Augustinian Tradition. Philosophical Traditions. Los Angeles, University of California, 1998, 398 pp. The Medieval Review, online: www.hti.umich.edu/b/bmr/tmr.html, s. 4, 1999.

Institut for Systematisk Teologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Lektor Hans Raun Iversen blev 1. maj 1999 afløst af lektor Kirsten Busch Nielsen som institutleder.

Medlemmer af institutbestyrelsen er institutlederen samt professor Arne Grøn, lektor Carsten Pallesen og overassistent Else Tange. Institutet er organisatorisk en enhed, idet der dog er særlige afdelinger for Økumenisk Teologi, Kierkegaardforskning og Praktisk Teologi.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutleder og institutbestyrelse.

Adresse

Institut for Systematisk Teologi
Købmagergade 44-46, 3. sal
1150 København K
Telefon: 35 32 36 75/76
Fax: 35 32 36 84
<http://www.teol.ku.dk/ist/>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Et lektorat i Dogmatik med Økumenisk Teologi samt et lektorat i Etik og Religionsfilosofi er blevet besat. Der var hhv. 3 og 5 ansøgere til stillingerne, hvoraf hhv. 3 og 4 blev erklæret kvalificerede. Stillingerne blev besat med hhv. ph.d. Kirsten Busch Nielsen og dr. theol. Jakob Wolf.

Til et adjunktur i Systematisk Teologi med særligt henblik på Søren Kierkegaard-forskning, finansieret af Det Teologiske Fakultet sammen med Søren Kierkegaard Forskningscenteret, indkom 2 ansøgninger. Den ene ansøger blev erklæret kvalificeret og ansat i stillingen: ph.d. Pia Søltoft.

Forskningsvirksomhed

De systematisk-teologiske fag – Dogmatik med Økumenisk Teologi, Etik og Religionsfilosofi og Praktisk Teologi – har til opgave at overveje den kristne traditions læreindhold og ethos i et systematisk, herunder kommunikativt, perspektiv. Instituttets forskning sigter mod at udfolde, hvad kristendommen betyder som forpligtende livstydning i dag.

Det brede sigte nødvendiggør, at forskningen på tværs af fagene koncentrerer sig om særlige områder:

1. Menneskesyn og personbegreb

Kristen teologi ser mennesket som en person i et spændingsforhold mellem individualitet og fællesskab, aktivitet og passivitet, uafhængighed og afhængighed. I projekter om åndsbegrebet, om reformatorisk syndslære og om forsynslæren udfoldes denne dobbelthed (A. Grøn, K. Busch Nielsen, C. Sløk (ph.d.-projekt) og H. Vase Frandsen)).

2. Teologi, metafysik og hermeneutik

De teologiske implikationer af menneskets indfældethed i den skabte verden undersøges i en række projekter, der tager erkendelsesteoretiske, fundamentalteologiske og etiske

perspektiver op. Gennem projekterne tages der kritisk stilling til den metafysiske tradition, og der søges en kritisk dialog med naturvidenskaberne om metodologiske og etiske spørgsmål (C. Pallesen, J. Wolf, S. Bjerg, J. Glebe-Møller og M. Gjerris (ph.d.-projekt)).

3. Søren Kierkegaard-forskning

Af historiske og saglige grunde er instituttet særligt forpligtet på Søren Kierkegaard-forskning. Forpligtelsen varetages i samarbejde med Søren Kierkegaard Forskningscenteret. Særligt arbejdes med fortolkning af Søren Kierkegaards værk i en aktuell systematisk-teologisk kontekst (A. Grøn, P. Søltoft og S. Bektovic (ph.d.-projekt)).

4. Teologi i mødet mellem konfessioner, kulturer og religioner

Kristendommens udformning i forskellige kirkelige, kulturelle og religiøse kontekster undersøges. Særligt tematiseres den konfliktfyldte pluralisme, der er kristendommens moderne vilkår. Projekterne er af både økumenisk-teologisk og religionsteologisk tilsnit (P. Nørgaard-Høj, B.F. Nielsen, J.H. Olsen (ph.d.-projekt) og K. Rosenlund Larsen (ph.d.-projekt)).

5. Kirkeforståelse og kirkeliv

Forholdet mellem det dogmatisk normerede i kirkeforståelsen og kirkens faktiske udfoldelse som kirke udgør én pol, kirkeret og retsteologi en anden i en række projekter, der hver især drøfter sider af det ofte spændingsfyldte forhold mellem folkekirkens læregrundlag og dens praksis (H. Raun Iversen, T. Jørgensen, P. Espersen, L. Malmgart (ph.d.-projekt), M. Vigilius (ph.d.-projekt) og K. Krogh Garde (ph.d.-projekt)).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Instituttets medarbejdere har medvirket i en række bedømmelsesudvalg i ind- og udland.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

J. Glebe-Møller er fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi.

Tillidshverv

Instituttets medarbejdere indgår i følgende faglige fora:

M. Gjerris og J. Wolf er medlemmer af initiativgruppe vedr. The Northern Network on Nature Religion and Worldview.

H. Raun Iversen er medlem af bestyrelsen for Nordisk Institut for Missionsforskning og Økumenisk Teologi samt af Nordeuropæisk Forum for Science of Diaconia.

T. Jørgensen er medlem af internationalt følgeudvalg vedr. den nye kritisk-videnskabelige Schleiermacher-udgave, Akademie der Wissenschaften, Göttingen, styringsgruppen for Nordisk Netværk for Kontekstuel Teologi, styringsgruppen for Selskab for Kirkeret, medlem af board of Sino-Christian Studies, Hong Kong, præsidiat for Luther Akademie, Ratzeburg, bestyrelsen for Grundtvig-Selskabet samt næstformand i Schleiermacher-Gesellschaft.

P. Nørgaard-Høj er præsident for den videnskabelige styrelse af The International Bridgettine Center i Farfa Sabina, Italien, og medlem af Præstehøjskolens Institutionsudvalg.

J.H. Olsen er medlem af ledelsesgruppen for Netværk for Teologisk Uddannelse i Norden.

Formidling

Redaktionelle hverv

Medarbejderne indgår i følgende redaktioner: Dansk Kirkeliv og Halvårsskrift for praktisk teologi, Oslo (H. Raun Iversen), Kerygma und Dogma, Göttingen, og Neues Athnäum/New Athenäum, New York (T. Jørgensen), Kierkegaardiana (A. Grøn og P. Søltoft), Literature and Theology, Glasgow (S. Bjerg), Lutherische Monatshefte, Hannover, og Panorama. International Journal of Comparative Religious Education and Values, Braunschweig (P. Nørsgaard-Højten), Ny Mission (J.H. Olsen og H. Raun Iversen), Studia Theologica. Scandinavian Journal of Theology, Oslo (K. Busch Nielsen), Søren Kierkegaard Selskabets Jubilæumsskrift (P. Søltoft).

Kongresser og symposier

Professor Arne Grøn har arrangeret et internationalt forskerseminar om "Perspektiver i religionsfilosofien", der blev afholdt den 25.-26. marts 1999.

På en bevilling fra Københavns Universitets satningsområde Nord-Syd har professor Gwakisa E. Mwakagali, Makumira Theological College, Tanzania, været knyttet til instituttet som gæsteforsker i 4 måneder.

Der er afholdt gæsteforelæsninger ved professor Sven-Erik Brodd, Uppsala, professor John de Gruchy, Cape Town, professor Klaus-Martin Kodalle, Jena (i samarbejde med Søren Kierkegaard Forskningscenteret), professor Kwame Bediako, Ghana, og professor Stanley Hauerwas, Duke University.

Foredrag

Instituttets medarbejdere har stået bag åbne studiedage om "Identitet" og om "Religionsmødet på kompleksitetens vilkår". Der er afholdt to seminarer om teologiske og retlige kriterier for folkekirkemedlemskab. Endvidere har der været afholdt to projektseminarer for medarbejdere, ph.d.-studerende og andre. To nyansatte lektorer har holdt tiltrædelsesforelæsning.

Instituleder Kirsten Busch Nielsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 12,8 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 1,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,2 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bjerg, Svend Sidelmann; lektor.

Borgman, Dean Wylie; gæsteforsker.

Busch-Larsen, Peter; amanuensis.

Clausen, Per; amanuensis.

Gibbs, Edmund; gæsteforskerprofessor.

Glebe-Møller, Jens; professor.

Grøn, Arne; professor.

Iversen, Hans Raun; lektor.

Jørgensen, Theodor Friedrich W.H.; professor.

Mogensen, Mogens Stensbæk; gæstelærer.

Nielsen, Bent Flemming; forskningslektor.

Nielsen, Kirsten Busch; lektor.

Nygaard, Birger; gæstelærer.

Nørsgaard-Højten, Peder; lektor.

Olsen, Jørn Henrik; forskningsadj.

Pallesen, Carsten Petersen; lektor.

Søltoft, Pia; forskningsadj.

Wolf, Jakob; lektor.

STIP (ph.d.-studerende), Internt finansieret
Bektovic, Safet.

Gjerris, Lasse Mickey.

Vigilius, Mikkel Enok.

Ph.d.-afhandlinger

Jart, Una Kalmer: Foreningen Jeunes Femmes i perioden 1946-81.

Lybecker, Bente: Maria og nåden. Nyere katolsk mariologi i økumenisk belysning.

Søltoft, Pia: Svimmelhedens etik – Om forholdet mellem subjektivitet og intersubjektivitet i Kierkegaards forfatterskab belyst ud fra en dialogfilosofisk indfaldsvinkel.

Fondsstøtte

Nos-H Nord. Samarb. Nemnd for Humanist. Forsk.

– Ordinationens teologi og terminologi (Hans Raun Iversen) kr. 64.170.

År 2000 fonden

– Udgivelse af debatbog: Kulturkristendom og kirke (Jørn Henrik Olsen) kr. 35.640.

Jens Nørregaards rejselegat

– Studieophold ved Humboldt Universität (Kirsten Busch Nielsen) kr. 5.000.

Publikationer

Bektovic S.: The Double Movement of Infinity in Kierkegaard and in Sufism. Islam and Christian-Muslim Relations Volume 10, Number 3, s. 325-337, 1999.

Bjerg S.: Synets teologi. 272 s. ANIS, København 1999.

Bjerg S.: Fortælling. Jan Kjærstads Forføreren. Præsteforeningens Blad 36, s. 812-815, 1999.

Bjerg S.: Godhed. Iris Murdoch, Den gode discipel.

Præsteforeningens Blad 35, s. 782-785, 1999.

Bjerg S.: Gud i billedet. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 76, juni 1999, s. 16-24, 1999.

Bjerg S.: Gudserfaring. Rainer Maria Rilke; Malte Laurids Brigges optegnelser. Præsteforeningens Blad 34, s. 763-765, 1999.

Bjerg S.: Realpræsens. Inger Christensen, Sommerfugledalen et requiem. Præsteforeningens Blad 33, s. 718-721, 1999.

Bjerg S.: Tekstgjennemgåelse juleaften 24. desember, Luk 2,1-14. Nytt Norsk Kirkeblad 6, 27. årg., s. 2, 1999.

Espersen P.: Kirkeret. Almindelig del. 2. udg. XIV+229 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.

Espersen P.: Med lovhjemmel. En kommentar. Ugeskrift for Retsvæsen 9, s. 110-111, 1999.

Espersen P.: Religionsfrihed som kirkeretligt anliggende. IKON Religionsfrihed 28. september 1999, s. 4-6, 1999.

Glebe-Møller J.: Habermas og teologien. Philosophia 1-2, 1999, s. 10, 1999.

- Glebe-Møller J.: Inkarnationen og den historiske Jesus. Dansk teologisk Tidsskrift 2/1999, s. 9, 1999.
- Grøn A.: Angst bei Søren Kierkegaard. Eine Einführung in sein Denken. 196 s. Klett-Cotta, Stuttgart 1999.
- Grøn A.: La ética de la repetición. Enrahonar. Quaderus de filosofia 29, s. 35-45, 1998.
- Grøn A.: Menneskesyn – synets menneske. Helsingør Stiftsbog 1999, s. 28-40, 1999.
- Grøn A.: Strange Meaning. Response to Isak Winkel Holm. Kierkegaardiana 20, s. 159-167, 1999.
- Iversen H.R.: Kirkeordning og menighedsforståelse i Danmark. Udviklingen i 1800-tallet som baggrund for folkekirkens status i dag. i: Kyrka och nationalism. Nationalism och skandinavism i de nordiska folkkyrkorna under 1800-tallet nationalism. Nationalism och skandinavism i de nordiska folkkyrkorna under 1800-tallet s. 101-116, Ingmar Brohed, Lund University Press, Lund 1999.
- Iversen H.R.: Kulturkristendom, kirkekristendom og karismatisk kristendom. Kristendomsformernes baggrund og samspil i folkekirken. i: Ny Mission s. 6-43, Jørn Henrik Olsen, Unitas, København 1999.
- Iversen H.R.: Hører sognemedhjælpere med til kristendommen? Præsteforeningens Blad 4/1999, s. 50-59, 1999.
- Iversen H.R.: Teologistudiet om 10 år – og som det kunne være. Fønix 3, s. 175-179, 1999.
- Jørgensen T.: Kolossenserbrevet og Efeserbrevet fortolket. 154 s. Det Danske Bibelselskab, København 1999.
- Jørgensen T.: Kan kirken have flere meninger? i: Gudsfolket i Danmark s. 95-108, Else Marie Wiberg Pedersen, Anis, Frederiksberg 1999.
- Jørgensen T.: Opposition ved forsvaret af Bent Christensens disputats: Omkring Grundtvigs Vidskab. i: Grundtvig Studier 1999 s. 111-120, Fl. Lundgreen-Nielsen, William Michelsen m.fl., Grundtvig-Selskabet, København 1999.
- Jørgensen T.: Dag Myhre Nielsen: En hellig og ganske almindelig kirke. Norsk Teologisk Tidsskrift 3, s. 191-193, 1999.
- Malmgart L.: Søster og Forstanderinde. Om Søster Eva Lyngby. i: Dansk Kirkeliv 2000 s. 17-21, Vita Andreasen, Kaj Bollmann og Hans Raun Iversen, Unitas, København 1999.
- Nielsen B.F.: Folkekirken som trossamfund. i: Fyens Stiftsbog 1999 s. 139-152, Chr. Dickmeirs, Fyens Stift, Odense 1999.
- Nielsen K.B.: Hvor fjern er den fjerne kirke egentlig? Præsteforeningens Blad 89, s. 926-932, 1999.
- Nielsen K.B.: Stærke og svage synder. Dietrich Bonhoeffers bidrag til syndslæren. Dansk Teologisk Tidsskrift 62. årgang, s. 282-296, 1999.
- Olsen J.H.: Mission år 2000: Kontekstuel følsomhed i missiologien. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 77, s. 43-67, 1999.
- Olsen J.H.: Søgen efter identitet og kravet om relevans i kristen afrikansk tænkning. Norsk tidsskrift for misjon 1, s. 3-21, 1999.
- Pallesen C.: Opfundet problemløshed – om fremtidens teologi. Fønix 3, s. 180-188, 1999.
- Sløk C.: Religionskritikkens ophør – set i lyset af Niklas Luhmann. 113 s. Forlaget for Samfundslitteratur, 1999.
- Sløk C.: Metafysikkritikkens ophør. Philosophia -, s. 151-171, 1999.
- Søltoft P.: Den enkelte og den anden. i: Studier i Stadier s. 117-135, Joakim Garff, Pia Søltoft, Tonny Aagaard Olesen, C. A. Reitzel, København 1998.
- Søltoft P.: A literary Review: The ethical and the Social. i: Kierkegaard Studies: Yearbook s. 110-129, Niels Jørgen Cappelørn and Hermann Deuser, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York 1999.
- Søltoft P.: Ethics as the Connexion between Subjectivity and Intersubjectivity. Enrahonar, Quaderens de Filosofia 29, s. 59-70, 1998.
- Søltoft P.: Hin Anden. Dansk Teologisk Tidsskrift 62. årg. nr. 3, s. 161-181, 1999.
- Søltoft P.: On Occasion of the public Defence of the Dissertation: Ethics of Dizziness., s. 213-223 + 239-241, 1999.
- Søltoft P.: The Presence of the Absent Neighbor in “Works of Love”. i: Kierkegaard Studies: Yearbook 1998 s. 113-128, Niels Jørgen Cappelørn and Hermann Deuser, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York 1998.
- Wolf J.: Naturlig gudserkendelse – Lutherske spørgsmål til Johannes Climacus og åbenbaringsteologien. Dansk teologisk tidsskrift 3/1999, s. 182-202, 1999.
- Wolf J.: Om Gud. Præsteforeningens Blad 31/1999, s. 670-677, 1999.

Ph.d.-studienævnet for Teologi

Ph.d.-studienævnet bestod af de følgende medlemmer, ph.d.-studielederen Niels Peter Lemche, professor Arne Grøn og lektor Niels Kastfelt, samt af de følgende ph.d.-studerende Mørten Brøgger, Mikkel Vigilius og Rasmus Nøjgaard.

Situationen for ph.d.-studierne har ved Det Teologiske Fakultet i en årrække ikke været tilfredsstillende pga. økonomiske restriktioner, der har umuliggjort en tilfredsstillende frekvens af nyindskrevne studerende. Bl.a. har det været vanskeligt at finde ekstern finansiering af mere end ganske få ph.d.-projekter. Langt fra alle kvalificerede teologiske kandidater har fået mulighed for at komme i gang med et ph.d.-studium. En del potentielle ph.d.-studerende har fravalgt denne mulighed pga. af de ringe udsigter for at opnå et stipendium. Med indskrivningerne, der allerede var besluttet ved udgangen af 1999 og med planerne for nyindskrivning i løbet af 2000 kan man dog forudse en vis i

hvert fald temporær forbedring af ratioen mellem kvalificerede ansøgere og nyindskrevne ph.d.-studerende.

1999 har bekræftet erfaringer fra de tidligere år, at Det Teologiske Fakultet til dato kun har haft gode erfaringer med ph.d.-studerende med stipendium (hvadenten det er fra fakultetet eller fra anden institution), der alle indtil nu har kunnet afslutte deres studier med en afhandling. Et mindre frafald eller betydelige forsinkelser har gjort sig gældende for studerende, der har været indskrevet på fripladser.

I 1999 var den totale bestand af ph.d.-studerende ved Det Teologiske Fakultet sytten, der er indskrevet efter ph.d.-ordningen af 1993. Dertil kommer (estimeret) tre aktive ph.d.-studerende, der er indskrevet efter reglerne, der var gældende før 1993. I 1999 blev der indskrevet 3 nye ph.d.-studerende.

Af de sytten ph.d.-studerende på 1993-ordningen oppebærer de 9 stipendium fra Det Teologiske Fakultet, 3 finansieres af midler fra anden side, 5 er tildelt friplads.

I 1999 forsvarede fire ph.d.-afhandlinger.

Ph.d.-studieleder Niels Peter Lemche

Studienævnet for Teologi

Studienævnet

Pr.1.2.99 bestod studienævnet for Teologi af: Studentermedlemmer: Lill Arendt Hemmingsen, Malene Højen Lundquist og Tine Reeh Lærermødlemmer: Troels Engberg-Pedersen, vicedirektør Ninna Jørgensen og studieleder Peder Nørgaard-Højen.

Evaluering

I sommeren 1999 udsendte Evalueringscenteret sin rapport om Teologiuddannelserne, der konkluderer, at uddannelserne både i Århus og København generelt er præget af faglig soliditet og høj standard. På den anden side fremføres der

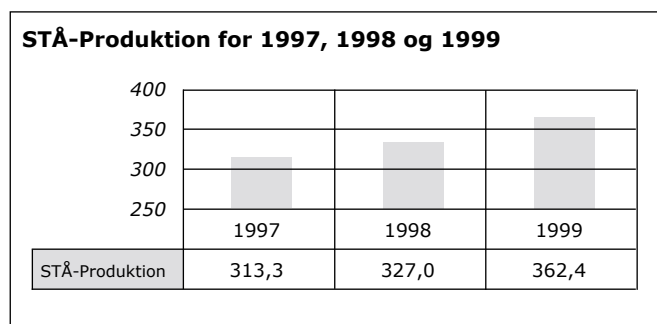
også ønsker om forbedringer af både faglig og strukturel art. En opfølgning af kritikken har Studienævnet iværksat ved nedsættelse af et udvalg til revision af gældende studieordning. Dette arbejde var i realiteten påbegyndt, allerede inden evalueringen gennemførtes, men blev stillet i bero netop for at afvente evalueringsrapportens anbefalinger. De hidtidige drøftelser har behandlet både studiets opbygning og indhold, ligesom man indgående har diskuteret eksamensordninger og pensumkrav. Alle disse overvejelser sker i nøje samordning med parallelle refleksioner ved Det Teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet under speciel hensyntagen til de to studieordningers kompatibilitet og studerendes gnidningsfrie overgang fra det ene universitet til det andet.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Teologi	Øvrige teo	Samf	Hum	Meritoverført	I alt
Teologi	318,0	0,3	1,3	90,0	5,5	415,0
Humaniora	19,4					
Jura	0,6					
Merit- og gæstestud.	24,5					
I alt	362,4					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Peder Nørgaard-Højen

Center for Afrikastudier

Centrets ledelse og organisation

Center for Afrikastudier (CAS) er placeret under Det Teologiske Fakultet og refererer til Dekan og Fakultetsråd med hensyn til budget og studieordning. De studiemæssige forhold varetages af et studieudvalg bestående af 2 lærere og 2 studerende. Der er til CAS allokert en professor, der fungerer som centerleder og studieleder (professor Holger Bernt Hansen).

Til CAS er knyttet en kontaktgruppe bestående af repræsentanter fra de institutter på Københavns Universitet, der udgør det faglige grundlag for CAS' aktiviteter, som har deres tyngdepunkt i humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner. I 1999 har kontaktgruppen haft følgende sammensætning: fra Institut for Kirkehistorie: lektor Niels Kastfelt; fra Institut for Antropologi: lektor Michael Whyte; fra Økonomisk Institut: lektor Jørgen Peter Christensen og lektor Finn Tarp; fra Institut for Statskundskab: ekst. lektor Gorm Rye Olsen; fra Institut for Historie: lektor Ole Justesen; og fra Geografisk Institut: lektor Torben Birch-Thomsen.

Medlemmer af kontaktgruppen inddrages især i forbindelse med planlægning af undervisningsudbud og rekruttering af lærere.

Adresse

Center for Afrikastudier
Købmagergade 46, 4.
1150 København K
Telefon: 35 32 25 85
Fax: 35 32 25 90
<http://www.teol.ku.dk/cas>

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Dette skete som led i bestræbelserne på at fremme internationaliseringen af undervisning og forskning ved danske universiteter. Center for Afrikastudier blev oprettet i 1984 som den studiemæssige og organisatoriske ramme for et to-årigt, tværfagligt områdestudium vedr. Afrika beregnet for studerende såvel under kandidatuddannelse som under åben uddannelse.

Center for Afrikastudier har tre overordnede formål:

1. Gennem et – efter engelsk mønster opbygget – Afrika-områdestudium at inddrage udviklingslandene i almindelighed og Afrika i særdeleshed i internationaliseringen af forskning og undervisning ved Københavns Universitet.
2. At virke som et tværfagligt og tværfakultært forum for aktiviteter vedr. Afrika på Københavns Universitet for derved at fremme interessen for i undervisning og forskning at beskæftige sig med Afrika-relaterede emner.
3. Parallelt med udbygningen af den danske udviklingsbistand og øvrige danske kontakter med Afrika at medvirke til at styrke de studerendes interesse for og kompetence til at deltage i det voksende danske samarbejde med afrikanske lande.

CAS led et smerteligt tab, da Jørgen Peter Christensen afgik ved døden i oktober 1999. Jørgen Peter Christensen var med til at starte CAS i 1984 og virkede i flere perioder

som centerleder. Gennem de sidste fem år var han medlem af studieudvalget og ydede et væsentligt bidrag til at reformere Afrika-områdestudiet.

Rekruttering til Afrikastudiet

Afrikastudiet udbydes både som et et-årigt heltidsstudium, der afsluttes med et diplom, og som et to-årigt heltidsstudium, der kvalificerer til titlen Master of African Studies. Nye studerende optages hvert år med studiestart pr. 1. september. Optagelsen forestås af Afrikastudiets studienævn, der ved udvælgelsen prioriterede ansøgere, der var fuldt kvalificeret på bachelor-niveau.

Antallet af ansøgere var atter i 1999 betydeligt, og ca. 50 heltidsstuderende blev optaget. Sammenlignet med 1998 var der i 1999 en mere ligelig fordeling mellem studerende under kandidatuddannelse (interne studerende) og studerende under åben uddannelse (eksterne studerende under tompladsordningen). Herudover blev der i 1999 optaget knap 20 tilvalgsstuderende fra Det Humanistiske Fakultet på studiets første år, hvilket er en klar stigning i forhold til tidligere år.

Blandt de optagne kommer hovedparten fra Københavns Universitet, hvor alle 6 fakulteter er repræsenteret. Hertil kommer et voksende antal studerende dels fra nærliggende universiteter, dels fra Odense, Århus og Aalborg og desuden fra Lund, Stockholm og Oslo.

Ud over de heltidsstuderende optages på dele af studiet, specielt på de udbudte emneseminarer, et stigende antal studerende fra forskellige fag på Københavns Universitet, der benytter sig af meritoverførsel til deres hovedstudium. Antallet af studerende fra andre uddannelsessteder, hovedsageligt Handelshøjskolen i København og Roskilde Universitets Center, der søger optagelse på emneseminarerne, har været stadigt stigende.

Sammenlagt udgjorde antallet af aktive studerende på Afrikastudiet i 1999 ca. 130 pr. semester. Dette har bevirket, at et større antal studerende end tidligere har indstillet sig til og bestået eksaminerne.

Undervisning

Undervisningsudbuddene svarer til de i studieordningen hjemlede fagområder, idet der dog til stadighed foregår en faglig udvikling såvel med hensyn til emner som pensum. For 1999 kan der være grund til at fremhæve:

- at antallet af emneseminarer, der behandler aktuelle emner fra forskningen og udviklingen i Afrika, har været større end tidligere og især tiltrukket et stort antal meritstuderende. I 1999 blev der udbudt fire emneseminarer pr. semester.
- at behandlingen af interne konflikter i Afrika har haft en fremtrædende plads i undervisningen.
- at interessen for at arbejde med religion i Afrika fortsat har været meget stor.
- at interessen for dansk bistand og bistandspolitik i Afrika har været overvældende med afvisning af mange studerende til følge.

Lærere rekrutteres hovedsageligt gennem de involverede institutter suppleret med gæstelærere fra nabouniversiteter og forskningsinstitutioner. I 1999 har følgende faste lærere, eksterne lektorer og undervisningsassistenter varetaget undervisningen:

Annelie Abildgaard, Muthoni Mugo Andersen, Emmanuel Kwesi Aning, Simon Bolwig, Keld Buciek, Joakim Gundel, Holger Bernt Hansen, Peter Hjertholm, Nina John-

sen, Ole Justesen, Eva Jørholt, Niels Kastfelt, Jytte Laur- sen, Gorm Rye Olsen, Maria Paiva, Anders Serup Rasmus- sen, Lisa Ann Richey og Katarina Tomasevski. Hertil kom- mer et antal gæsteforelæsere og vejledere ved speciale- skrivning.

Censorer

I forbindelse med gen- og nybeskikkelse af censorer blev der fra Undervisningsministeriets side udtrykt ønske om et fælles censorkorps for landets to områdestudier: Asienstu- diet ved Aarhus Universitet og Afrikastudiet ved Køben- havns Universitet. Med virkning fra 1998 er et sådant cen- sorkorps blevet oprettet, hvilket har medvirket til en ud- bygning af de allerede eksisterende kontakter mellem lan- dets to områdestudier. Ikke mindst er der ved censorkorp- sets sammensætning lagt vægt på at inddrage mulige afta- gere af de nyuddannede kandidater.

Forskningsvirksomhed

Satsningsområder

Deltagelse i Nord/Syd satsningsområdet

Nord/Syd satsningsområdet udgør et af de tre satsningsom- råder, som Københavns Universitet med start i 1997 har iværksat over en fem års periode. CAS' leder, professor Holger Bernt Hansen, er formand for den tværfakultære styringsgruppe. CAS har fået tillagt forskellige koordine- rende funktioner, hvorfor der ved CAS er oprettet en stil- ling som Nord/Syd koordinator. Denne var indtil 1. april besat med cand.scient. Maj-Britt Johannsen og derefter med cand.mag Hanne Sørensen.

I årets løb har CAS haft stor nytte af såvel rejsepuljen for specialestuderende som af gæsteforskerordningen, der muliggjorde ansættelsen af ph.d. Lisa Ann Richey, Univer- sity of North Carolina, til i efterårsemesteren at varetage et undervisningsudbud inden for befolkningsproblematikken i Afrika. Under Lisa Ann Richey's ophold blev der afholdt et tværfagligt forskningsseminar om "population studies" med deltagelse af forskere fra Københavns Universitet og Lunds Universitet.

Andre aktiviteter, eksempelvis fokusområdet omkring religion og politik, som lektor Niels Kastfelt er formand for, har bidraget til at styrke CAS' forskningsmæssige pro- fil gennem afholdelse af særlige forskningsseminarer, heri- blandt et seminar om "Social upheaval in Africa", der blev afholdt i forbindelse med Patrick Chabal's og Jean-Pascal Daloz's besøg. Generelt gælder det, at Nord/Syd satsnings- området har bidraget til at fremme såvel det tværfakultære som det tværfaglige samarbejde inden for Københavns Universitet.

Deltagelse i SLUSE samarbejdet

Medio 1998 startede på basis af en bevilling fra Miljømini- steriets bistandsafdeling Danced et større, tværfagligt un- dervisningsprogram om miljø og naturresourceforvaltning i udviklingslande benævnt SLUSE (Sustainable Land Use). Programmet sigter mod at kvalificere kommende kandida- ter inden for området og gennemføres som et samarbejde mellem Roskilde Universitets Center, Landbohøjskolen og Københavns Universitet, hvorfra medvirker Geografisk In- stitut, Økonomisk Institut, Institut for Antropologi og CAS.

Under programmet er ph.d. Quentin Gausset ansat som

forskningsadjunkt til at varetage en løbende undervisning inden for miljøproblematikken i Afrika såvel på Institut for Antropologi som på CAS. Samtidig har Center for Afrika- studiers bibliotek fortsat den særlige indsats for at anskaffe de nyeste værker inden for miljø- og ressourceproblematik- ken i Afrika.

Faglige og administrative hverv

Formidling

Afrika-seminarer

I såvel forårs- som efterårsemesteren har der mindst hver- anden uge været arrangeret Afrika-seminarer over aktuelle emner med udefrakommende, hovedsagelig internationale gæsteforelæsere. Det har været meget tilfredsstillende at konstatere, at i takt med udbygningen af CAS' internati- onale kontakter udtrykker forskere i stigende grad selv inter- esse for under gennemrejse at give en forelæsning på CAS.

Tilslutningen til forelæsningserne har været meget til- fredsstillende med deltagere såvel fra Københavns Univer- sitet som udefra. Det er karakteristisk, at de internationale gæster kommer til at udgøre en del af det faglige miljø såvel for forskere som for studerende, der benytter dem både som ressourcepersoner og som kontaktpersoner ved planlægning af studieophold i udlandet.

I 1999 har der været afholdt følgende Afrika-seminarer:

Professor Patrick Chabal, Lusophone African Studies, University of London, and Senior Researcher Jean-Pascal Daloz, Centre d'étude d'Afrique noire, Bordeaux: "A New Paradigm: Disorder as Political Instrument in Black Africa".

Senior Researcher Mariken Vaa, Nordiska Afrikainstitu- tet, Uppsala: "The Urban Crisis in Africa".

Professor Jonathan Moyo, Department of Political Sci- ence, University of Witwatersrand, South Africa: "Emer- ging Leadership in Africa".

Senior Researcher Christine Obbo, University of Lon- don: "Who Owns the Epidemic: Gender, Knowledge and HIV?".

Professor Chris Allen, Department of Politics, Universi- ty of Edinburgh: "Violence and "State Collapse" in Afri- ca".

Dr. June Bam, Department of History, University of Stellenbosch, South Africa: "The battle for the past in the New South Africa".

Senior Researcher Marzia Grassi, Sociologist at Instituto Superior de Ciências do Trabalho e da Empresa, Portugal: "Gender and Development in sub-Saharan Africa: the case of Angola".

Professor John W. de Gruchy, Research Institute on Christianity in South Africa, University of Cape Town: "Democracy and Christianity: the case of South Africa".

Senior Researcher Endre Stiansen, Nordiska Afrikainstitu- tet, Uppsala: "The Islamic Economy: no place for Non Muslims?".

Professor Eva Evers Rosander, Religionshistoriska Insti- tutionen, Uppsala Universitet: "Mouride Women on the move – Senegalese Women in Spain".

Professor René Lemarchand, Center for African Studies, University of Florida: "Ethnicity as Myth: Lessons from the Great Lakes Crisis".

Professor Charles Villa-Vicencio, Director for the Re- search Department of the Truth and Reconciliation Com-

mision, University of Cape Town, South Africa. "The South African Transition: From Mandela to Mbeki".

Professor Mwesiga Baregu, University of Dar es Salam, pt. Southern African Regional Institute for Policy Studies, Harare. "Peace and Security Challenges in Post-Apartheid, Post-Liberation Southern Africa."

Professor James Mayall, Centre of International Studies, Cambridge: "Post Cold War Intervention in Africa".

Professor Gerrie ter Haar, Institute of Social Studies, Haag, The Netherlands: "World Religions and Community Religions: How does Africa fit in?".

Professor Kwame Bediako, Akropong-Akuapem, Ghana: "Globalisation from below: Africa in a New Christian World Order".

Professor Parker Shipton, African Studies Center, Boston University: "A Reflection on 'Rights', European and African Style".

Avocat Frédéric Titinga Pacéré, Président d'"Avocats sans frontières", Burkina Faso: "Droits de L'homme en Afrique Traditionnelle".

Professor Sara Berry, Dept. of Anthropologi, John Hopkins University: "Negotiable Property: Making Claims on Land in Asante, Ghana".

Professor V.Y. Mudimbe, Leading African Philosopher, Stanford University & Duke University: "The Invention of Africa: Myth or Reality?".

Professor Gwakisa E. Mwakagali, Makumira University College, Tanzania: "A Tanzanian Village Community under Religious Stress".

Dr. William Freund, Dept. of Economic History, University of Natal, Durban, South Africa: "The Evolution of Environmental Policy in Post-Apartheid Durban".

Professor Anne Griffiths, Faculty of Law, University of Edinburgh: "Gendering Culture: A Plural Perspective on Bakwena Women's Rights".

Professor Charles Villa-Vicencio, Director for the Research Dept. of the Truth and Reconciliation Commission: "Should Prosecutions Follow the Amnesty Process in South Africa?".

Dr. Andrew Wheeler, University of Nairobi, Kenya: "Religion and Civil War in Southern Sudan".

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

CAS har til sine aktiviteter stor nytte af en række bilaterale kontakter med afrikanske universiteter og med Afrika-centre i Europa og USA. – Specielt skal nævnes samarbejdet inden for AEGIS (Africa-Europe Group of International Studies), der er et netværk af universitetscentre for Afrika-studier inden for EU med det særlige formål at fremme relationerne mellem afrikanske og europæiske universiteter. Der er herigennem gode muligheder for udveksling af gæsteforelæsere.

Inden for Sokrates-programmet har CAS etableret et samarbejde med Centre of African Studies ved Edinburgh University omfattende såvel lærer- som studenterudveksling.

Med henblik på at styrke de studerendes mulighed for studieophold, feltarbejde eller praktik i forbindelse med

udarbejdelse af deres speciale har CAS opbygget en række kontakter med afrikanske universiteter (især skal fremhæves samarbejdet med University of Dar es Salaam), med danske bistandsprojekter og med afrikanske NGO'er og danske NGO'er, der arbejder i Afrika.

CAS administrerer et Danida-finansieret forskningsbistandsprojekt mellem Københavns Universitet og Makere Institute of Social Research, Uganda. Projektet har løbet i 5 år og haft sit tyngdepunkt i uddannelsen af ugandiske ph.d.-studerende. Fem har opnået ph.d.-graden fra Københavns Universitet. En anden fase af projektet er under overvejelse.

Bibliotek og publikationer

CAS' bibliotek er under fortsat udbygning og omfatter efterhånden ca. 7500 bind. Hovedvægten ligger fortsat på anskaffelse af de nyeste værker inden for især samfundsvidenskaberne og humaniora. Deltagelse i den amerikanske African Studies Association's årlige konference muliggør, at biblioteket meget tidligt kan erhverve de senest udgivne bøger og således afspejle den aktuelle faglige udvikling.

I 1999 omfattede udlånet ca. 2700 bind, hvilket afspejler en fortsat stigende brug af biblioteket. Ud over CAS' egne studerende har især studerende fra Københavns Universitet været flittige brugere, hvilket peger på den servicefunktion, som CAS varetager over for det øvrige universitet.

Center for Afrikastudier har i 1999 på baggrund af et "Afrikaseminar" udgivet følgende "Occasional Paper": René Lemarchand: "Ethnicity as Myth: The View from the Central Africa".

Lisa Ann Richey har under sit ophold på CAS færdiggjort følgende arbejder:

"Demographic, "Development" and Feminist Agenda: Depoliticizing Empowerment in a Tanzanian Family Planning Project". In Parpart, J., Staudt, K. & Rai, S. (eds.): "Rethinking Empowerment in a Global/Local World", Routledge, New York and London. (Forthcoming).

"Development, Gender and Danish State Identity". In Hansen, L. (ed.) "Cooperation and Conflict: Special Issue on Feminist International Relations Theory and Nordic Cases". (Forthcoming).

"Gender Equality and Development Aid". In Tarp, F. (ed.): "Foreign Aid and Development: Lessons of Experience and Directions for the Future". Routledge. New York and London. (Forthcoming).

Centerleder Holger Bernt Hansen

Stab

VIP

Hansen, Holger Bernt, professor og centerleder.
Gausset, Quentin, forskningsadjunkt (sammen med Institut for Antropologi).

Olsen, Gorm Rye, ekstern lektor.

Morgenstjerne, Christopher, gæsteforsker (fra Nordiska Afrikainstitutet).

Richey, Lisa Ann, forskningsadjunkt og gæsteforsker (1/9-31/12).

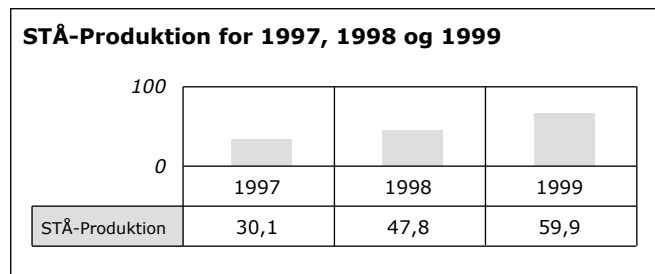
Studienævnet for Afrikastudier

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Afrikaområdet	Samf	Meritoverført	I alt
Afrikaområdet	43,5	0,5	1,0	44,9
Øvrige Teo	0,3			
Samf	3,8			
Hum	8,5			
Nat	1,0			
Merit- og gæstestud.	2,8			
I alt	59,9			

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Søren Kierkegaard Forskningscenteret

Forskningscenterets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Forskningscenterleder er direktør Niels Jørgen Cappelørn.

Organisation

Søren Kierkegaard Forskningscenteret har en bestyrelse med følgende medlemmer : Professor, dr.phil. Peder Olesen Larsen (formand), udpeget af Danmarks Grundforskningsfond, Direktør, cand.polit. Hans Ejvind Hansen (næstformand), udpeget af Danmarks Grundforskningsfond, Professor, dr.theol. Jens Glebe-Møller, udpeget af Rektor for Københavns Universitet, Direktør, cand.phil. Erland Kolding Nielsen, udpeget af Det Kongelige Bibliotek, Direktør, cand.mag. Iver Kjær, udpeget af Dansk Sprog- og Litteraturselskab.

Adresse

Søren Kierkegaard Forskningscenteret
St. Kannikestræde 15
1169 København K
Telefon: 33 76 69 00
Fax: 33 76 69 10
<http://www.sk.ku.dk/>

Direktørens årsberetning

Året 1999 blev begyndelsen på anden periode for Søren Kierkegaard Forskningscenteret (SKC) med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond.

Søren Kierkegaard Forskningscenteret kan nævne følgende begivenheder som højdepunkter i det forløbne år:

I november 1999 udkom tekstbind 6 og kommentarbind 6 af "Søren Kierkegaards Skrifter". Dette dobbeltbind omfatter "Stadier paa Livets Vei". Den samlede udgivelse af SKS er med produktionen i 1999 således oppe på 11 bind.

Som forberedelse af de næste bind af SKS, Kierkegaards papirer, journaler og notesbøger, udsendtes et prøvehæfte, der viser den særlige spalteopdeling, som afspejler den måde, Kierkegaard arbejdede med disse papirer på.

Udgivelsen af "Kierkegaard Studies". "Yearbook 1999" med bl.a. publicering af indlæg fra Forskerseminaret 1998.

Det årlige internationale Forskerseminar med temaet "De atten opbyggelige taler fra 1843 og 1844 samt de tre lejlighedstaler fra 1845". Seminaret afholdtes i dagene 4. – 6. august og havde 60 deltagere, det hidtil højeste deltagerantal.

Oversættelseseminaret afholdtes den 19. – 21. februar. Seminaret havde 23 deltagere, fra de slaviske, germanske, anglo-saksiske, romanske og kinesiske sprogområder.

SKC afholdt tre Kierkegaard seminarer rettet mod særlige geografiske områder: i Bukarest, april, i Budapest, oktober, og et seminar for fransksprogede Kierkegaardforskere på SKC, november.

SKC har haft en række indledende drøftelser om mulig støtte til oversættelse af dele af SKS til henholdsvis engelsk, tysk, spansk og fransk med Kulturministeriet og med de respektive ambassaders kulturattachéer. Resultaterne af drøftelserne forventes i første halvdel af 2000.

SKC har etableret en samarbejdsaftale med Teknologisk Institut om anvendelse af mikroskoper til analysering af Kierkegaards manuskripter.

Blandt de stipendiater, der har arbejdet på SKC i den første periode, har tre forsvaret deres ph.d.-afhandlinger:

Pia Søltøft, som var tilknyttet SKC som ph.d.-studerende fra februar 1995 – februar 1998 stipendium, forsvarede sin ph.d.-afhandling ved Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet, januar 1999.

Stacey Ake, som var tilknyttet SKC fra 1996-1998 som ph.d.-studerende, forsvarede sin anden ph.d.-afhandling ved Pennsylvania State University, USA, februar 1999.

Noel Adams, der var tilknyttet SKC fra september 1995 til maj 1996, forsvarede sin ph.d.-afhandling ved University of Wisconsin, Madison, USA, i december 1999.

SKC har således gennem sin første bevillingsperiode fostret 10 ph.d.-afhandlinger.

Forskning

SKC har oprettet et internationalt "Advisory Board", hvis medlemmer skal være fagligt rådgivende efter call-in-princippet og fungere som ambassadører for SKC samt informere SKC om væsentlige tendenser og begivenheder i deres respektive geografiske og faglige områder.

Den editionsfilologiske forskning

Arbejdet med at tilvejebringe den nye kritiske og kommenterede udgave af "Søren Kierkegaards Skrifter" er blevet videreført efter gældende retningslinier.

Etablering af tekst og tekstredegørelser til de trykte skrifter

Tekstetablering, udarbejdelse af tekstredegørelse, kommentering og korrekturlæsning af "Stadier paa Livets Vei" blev afsluttet med henblik på udgivelsen som bind 6 (454 sider) og kommentarbind 6 (416 sider) i SKS i november 1999.

Tekstetablering og kommentering af "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift" blev videreført med henblik på udgivelse som bind 17 og kommentarbind 17 i april 2002.

Tekstetablering af "En literair Anmeldelse og Opbyggelige Taler i Forskellig Aand" blev påbegyndt.

Tekstetablering og kommentering af journalerne AA-DD blev videreført med henblik på udgivelsen som bind 17 og kommentarbind 17 i SKS i september 2000.

Tekstetablering og kommentering af journalerne EE-KK blev videreført med henblik på udgivelse som bind 18 og kommentarbind 18 i SKS i november 2000.

Tekstetablering af notesbøger fra 1833-1846 blev videreført med henblik på udgivelse i 2001.

Tekstetablering af "Sendebrev til Hr. Professor Heiberg, Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed og Johannes Climacus" samt "Bogen om Adler" blev påbegyndt som selvstændige forskningsprojekter.

SKC har i 1999 haft både danske og udenlandske ph.d.-studerende tilknyttet.

Af disse har følgende været helt eller delvist finansieret af SKC:

Tonny Aagaard Olesen, cand.mag., ph.d.-studerende fra januar 1999 ved Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet og SKC. Projekt: "Kommenteringspraksis og Kommenteringsteori". Til projektet hører en fuld kommentering af "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift". Fuldt finansieret af SKC.

Richard Purkarthofer, ph.d.-studerende ved Universität Wien med projektet "Kommunikationsmodelle und Kommunikation in den Schriften Søren Kierkegaards".

Tilknyttet SKC 1 år fra marts 1999. Fuldt finansieret af SKC.

Kirsten Klercke, mag.art., ph.d.-studerende fra september 1999 ved SKC og Institut for Filosofi og Retorik, Københavns Universitet, med projektet: "Dialektikken mellem selvet og den anden hos Hegel, Kierkegaard og nyere psykoanalytisk teori". Samfinansieret med Freja-projektet "Filosofi på tværs", SKC bærer 1/3.

Følgende har været tilknyttet SKC som ph.d.-studerende på egne eller eksterne midler:

Zachary Price, BA, Stanford University, 1998. Projekt: "On Young Lukács on Kierkegaard: Hermeneutic Utopianism and the Problem of Alienation". Tilknyttet SKC indtil juli 1999. Finansieret af et Fulbright stipendium for et år.

Brian Söderquist, ph.d.-studerende ved University of Minnesota, Scandinavian Department. Projekt: "The Aesthetic and the Eternal in Kierkegaard's Early Works". Tilknyttet SKC siden november 1998. Finansieret af egne midler.

Helle Møller Jensen, ph.d.-studerende, Aarhus Universitet. Projekt: Kierkegaards "Opbyggelige Taler" som paradigme i "moderne sjælesorg". Tilknyttet SKC maj – september 1999. Finansieret af egne midler.

Javier Galan Octavio de Toledo, ph.d.-studerende, Universidad Complutense de Madrid. Projekt: "La persona y el amor en Søren Kierkegaard". Tilknyttet SKC fra august 1999. Finansieret af egne midler.

SKC har gennem sine egne interne seminarer, som også er beregnet på ph.d.-studerende fra andre fakulteter, været aktiv i forskeruddannelse.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Samarbejde med andre universiteter og institutioner finder desuden sted gennem bedømmelse af akademiske afhandlinger og ved medlemskaber af videnskabelige selskaber, udvalg og redaktioner. Niels Jørgen Cappelørn var medlem af bedømmelsesudvalget for Ulrich Lincolns disputats "Äusserungen. Studien zum Handlungsbegriff in Søren Kierkegaards "Die Taten der Liebe" og deltog som opponent i forsvarshandlingen ved Goethe Universität i Frankfurt, 27. maj.

SKC medarbejdere har i det forgangne år været aktive på følgende områder:

Udvalg og fonde

Niels Jørgen Cappelørn er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Pia Søltøft er formand for, Peter Tudvad sekretær og Tonny Aagaard Olesen er medlem af Søren Kierkegaard Selskabets bestyrelse.

Ettore Rocca er formand for Det Italienske Kierkegaard Selskab.

Peter Tudvad er bestyrelsesmedlem i Foreningen Guldalderinstituttet.

Niels Jørgen Cappelørn, Jette Knudsen, Kim Ravn, Niels W. Bruun, Tonny Aagaard Olesen og Karsten Kynde er medlemmer af Nordisk Netværk for Filologer.

Formidling

Redaktionelle hverv

Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff og Jette Knudsen er medlemmer af redaktionen for "Søren Kierkegaards Skrifter".

Niels Jørgen Cappelørn er sammen med Hermann Deuser redaktør af "Kierkegaard Studies".

Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff og Pia Søltøft er medarbejdere ved "Den Store Danske Encyclopædi".

I redaktionen af "Kierkegaardiana" indgik indtil 1. november Joakim Garff og Søren Bruun som redaktionssekretær. Efter 1. november deltog Pia Søltøft, Tonny Aagaard Olesen, Darío González, Richard Purkarthofer og Stacey Ake som redaktionssekretærer.

Begonya Sàez Tajafuerce og Darío González er medredaktører og oversættere ved projektet Kierkegaards værker på spansk i 14 bind, efter "Søren Kierkegaards Skrifter", ed. Trotta, Madrid.

Kongresser og symposier

Forskerseminariet

Det årlige forskerseminar, 4. – 6. august, havde som tema "De atten opbyggelige taler fra 1843 og 1844 samt de tre lejlighedstaler fra 1845". Seminaret blev afholdt i Københavns Universitets hovedbygning. Der deltog ca. 60 Kierkegaard-forskere fra ind- og udland. Seminaret var meget udbytterigt og det højdepunkt, som dette seminar er tænkt at være blandt SKCs aktiviteter i årets løb.

Interne seminarer/ph.d-seminarer

I årets løb er afholdt 16 interne seminarer, som alle blev annonceret på Det Teologiske Fakultet, Institut for Filosofi og Retorik og Institut for Litteraturvidenskab. Februar 9. Zachary Price: "Kierkegaard and Communicative Ethics". Marts 4. Hans Grelland, Norge: "Filosofiske fragmenter om Selvet og værensproblemet, specielt i forhold til Sygdommen til Døden". Marts 9. Zoltán Gyenge, Szeged Universitet, Ungarn: "Schellings Seinslehre und die Existenz bei Kierkegaard". Marts 16. Joakim Garff: "Kierkegaards biograf". April 13. Richard Purkarthofer: "Talen om Tavshed". Maj 11. Helle Møller Jensen: "Den Opbyggelige tale som paradigme for en moderne sjælesorg". Maj 20. David Stern, University of Toledo, USA: "Bound to Violence: Kierkegaard, Derrida, and the Akedah of Isaac". Maj 25. Inger Christiansen: "Rasmus Nielsens kritik af Søren Kierkegaard". Juni 8. Jan Holmgaard: "Att skriva ut historien. Kierkegaard och ironin". Oktober 24. Brian Soderquist: "Poetic and historical actuality in the "Concept of Irony". Oktober 17. Ragni Linnet: "Tid(s)rum. Kierkegaards billedteoretiske afsæt". Oktober 27. Qi Wang: "Kierkegaard's ethical thought. An analysis of "Either/Or". November 1. Michelle Kosch: "Actuality in Schelling and Kierkegaard". November 10. Jacob Bøggild, Syddansk Universitet: "Det opbyggeliges retorik". December 1. Ettore Rocca: "Begrebet Taushed hos Kierkegaard". December 8. Ragni Linnet: "Hvad er et billede – og hvor er det?"

I de mellemliggende uger afholdtes en læsegruppe om Hegels retsfilosofi på engelsk, ledet af forskningslektor Jon Stewart, ph.d.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Samarbejde med Østeuropa

De særlige samarbejdsrelationer, der blev indgået i 1998, med institutioner i Østeuropa, er i 1999 blevet udmøntet med konkrete initiativer.

Med udgangspunkt i samarbejdsaftalen med Det Filosofiske Fakultet på Bukarests Universitet blev der afholdt et seminar i Bukarest d. 23.-24. april med temaet "Kierkegaard Today". Fra SKC deltog 6 medarbejdere som oplægsholdere, mens 7 oplægsholdere var fra universitetet i Bukarest. Der er siden hen holdt kontakt med denne gruppe Kierkegaardforskere.

I Budapest afholdtes et seminar den 13.-16. oktober med temaet "Crossroads in Kierkegaard's Thinking". Heri deltog 7 medarbejdere fra SKC, 9 forskere fra Eötvös Loránd Universitetet og 6 Kierkegaardforskere fra henholdsvis USA, UK, Frankrig og Rumænien. Alle de nævnte var oplægsholdere på seminaret. En særlig session på seminaret var med og for ph.d.-studerende, danske og ungarnske.

Det Danske Kulturinstitut finansierede de danske og ikke-ungarnske oplægsholderes rejser og ophold.

De ungarnske Kierkegaardforskere er i færd med at etablere et "Kierkegaard Cabinet", der skal tjene både som fysisk ramme om Kierkegaardforskningen i Ungarn og som et bibliotek med Kierkegaardværker og Kierkegaardlitteratur. Desuden er der blevet stiftet et Kierkegaardsselskab af forskere, bl.a. med henblik på oversættelse af Kierkegaard til ungarnsk.

Som det fremgår af ovennævnte, har disse seminarer såvel som den forudgående proces været katalysatorer for den voksende interesse for Kierkegaard-forskningen i disse lande, der bl.a. viste sig ved det antal bidragydere til seminarprogrammerne, som kom fra værtsinstitutionerne. Den efterfølgende kommunikation med de to universitetsinstitutioner har til formål yderligere at stimulere Kierkegaardforskningen.

Samarbejde med Frankrig

Forsknings-samarbejdet med franske forskere fik i år en særlig dimension, idet SKC besluttede at afholde et seminar for franske Kierkegaardforskere på fransk i erkendelse af, at franske forskere kun sjældent deltager i det årlige forskerseminar af sproglige grunde. Seminaret havde titlen "Silhouettes de Kierkegaard". I seminaret deltog 9 franske forskere og 9 fransktalende forskere fra SKC og andre institutioner ved KU.

Seminaret har stimuleret det videre samarbejde med den franske Kierkegaard-forskning og de franske forskere imellem. Begge dele er væsentligt i sig selv, men også med henblik på den forestående oversættelse af Kierkegaards papirer, journaler og notesbøger til fransk.

Samarbejde med oversættere af Søren Kierkegaard

SKC samler hvert år udvalgte oversættere af Søren Kierkegaard til et seminar i februar, idet man ønsker at stimulere den nye generation af kvalificerede Kierkegaard oversættere til bl.a. at arbejde ud fra den nye udgave, "Søren Kierkegaards Skrifter". Deltagerne har på seminaret mulighed for at drøfte oversættelsesmæssige spørgsmål og udveksle erfaringer indbyrdes og med SKCs medarbejdere. SKCs oversættelseskordinator opretholder løbende kontakt med disse oversættere, som i år repræsenterede de slaviske, ger-

manske, anglo-saxiske, romanske og kinesiske sprogområder.

Samarbejde om udenlandske stipendiater i Danmark og danske stipendiater i udlandet

SKC har i det forløbne år fortsat sit samarbejde med internationale forskningsinstitutioner om hel- eller delfinansiering af stipendiater, der har været tilknyttet SKC, og af stipendiater, der har været tilknyttet både SKC og et udenlandsk universitetsinstitut.

Darío González, ph.d., har arbejdet ved Centeret på et post.doc-stipendium fra C.O.N.I.C.E.T. (Argentina). "Seeing/being seen. The Order of Vision and the Idea of a Phenomenology of Subjectivity in Kierkegaard".

Professor Klaus-Michael Kodalle, Friedrich Schiller Universität, Jena, har været gæsteprofessor i et SKC finansieret ophold i 5 måneder fra september. Professor Kodalle holdt 10 gæsteforelæsningsforedrag på Det Teologiske Fakultet over temaet "Die Grenzen der Moralität. Umrisse einer philosophischen Theorie der Verzeihung."

Michelle Kosch, ph.d., Columbia University, NY, har fra 1. august fået et års SKC finansieret post.doc-stipendium til at arbejde med et projekt om Kierkegaard og Schelling.

Qi Wang, ph.d., Chinese Academy of Social Sciences, Peking, har fra 1. august fået et års SKC finansieret post.doc-stipendium til projektet "Aesthetic Sphere of Existence : Description and Critique".

Ettore Rocca, ph.d., Bologna Universitet, har fra 1. november fået et 3 måneders SKC finansieret post.doc-stipendium til projektet "Kierkegaard und die Frage des Schweigens".

Cand.theol. Gitte Butin er ph.d.-studerende på University of Virginia. Niels Jørgen Cappelørn er en af hendes vejledere.

Finansieret af Undervisningsministeriets kulturudvekslingsstipendier har SKC huset og vejledt Istvan Czako, ph.d., Pázmány Péter Catholic University, Piliscsaba, Ungarn Andrea Scarramuccia, Pisa Universitet, Italien.

Tilknyttet SKC i længere eller kortere perioder for egne midler har været:

Stacey Ake, ph.d. (underviser på DIS), Jan Holmgaard, ph.d., Stockholms Universitet, Jamie Ferreira, professor, ph.d., University of Virginia Vanessa Rumble, assoc. professor, ph.d. Boston University Fritz Florin, emeritus, Culmborg, Holland Christian Eisenberg, præst, Braunschweig.

Samarbejde med danske institutter om danske stipendiater

Mag.art. Ragni Linnet, Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab, Københavns Universitet, har været tilknyttet SKC på et delt stipendium i 6 måneder, finansieret af Novo-Nordisk Fondens Humaniora Udvalg og SKC, til at arbejde på sin disputats med titlen: "Billedet og dets grænser. Om værkbegreb, billedteori og billedodontologi hos Søren Kierkegaard".

Niels Nymann Erichsen, ph.d., fik en måneds SKC post.doc-stipendium til bearbejdning af sin ph.d.-afhandling fra Cambridge University til udgivelse i "Kierkegaard Studies. Monograph Series".

Helle Møller Jensen, ph.d.-studerende fra Aarhus Universitet, har været tilknyttet SKC; Niels Jørgen Cappelørn er en af hendes vejledere.

Mag.art. Bronislaw Swiderski har i årets løb været til-

knyttet SKC på puljeordning gennem KU. Projekt: oversættelse af Kierkegaard til polsk.

Gennem aftalen med Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet, har SKC huset og Pia Søltøft har vejledt 3 danske og 3 udenlandske specialestudierende.

Andet samarbejde

Samarbejdet med Det Kgl. Bibliotek om lån af Kierkegaard manuskripter er blevet fortsat. Se også indledningen om samarbejdsaftalen med Det Teologiske Fakultet.

I forbindelse med udarbejdelsen af kommentarer til "Søren Kierkegaards Skrifter", samarbejdes der med en række forskere fra ind- og udland.

Direktør Niels Jørgen Cappelørn

Stab

VIP

Niels Jørgen Cappelørn, direktør.

Joakim Garff, forskningslektor.

Jon Stewart, forskningslektor.

Jette Knudsen, ledende filolog.

Pia Søltøft, adjunkt og leder af Kierkegaardbiblioteket (samfinansieret med Institut for Systematisk Teologi).

Kim Ravn, editionsfilologisk medarbejder.

Søren K. Bruun, editionsfilologisk medarbejder.

Niels W. Bruun, editionsfilologisk medarbejder.

Leon Jurnow, editionsfilologisk medarbejder.

Finn Gredal Jensen, editionsfilologisk medarbejder.

Esther Kielberg, editionsfilologisk medarbejder, 1/2 tid.

Christian Tolstrup, redaktionssekretær.

Peter Tudvad, realcommentator.

Begonya Saez Tajafuerce, oversættelseskordinator (indtil 31. august).

Michelle Kosch, post.doc-stipendiat.

Qi Wang, post.doc-stipendiat.

Ettore Rocca, post.doc-stipendiat.

Ph.d.-studerende

Tonny Aagaard Olesen.

Kirsten Klercke (fra september 1999).

Richard Purkarthofer (fra marts 1999).

Zachary Price (indtil juli 1999).

Brian Söderquist.

Helle Møller Jensen (maj-september 1999).

Javier Galan de Toledo (fra maj 1999).

Gæsteforskere

Darío Gonzalez, ph.d., C.O.N.I.C.E.T., Argentina.

Klaus-Michael Kodalle, professor, Friedrich Schiller Universität-Jena, Tyskland.

Publikationer

Cappelørn N.J.: Deuser H.: Kierkegaard Studies. Monograph Series, vol. 2: George Pattison "Poor Paris!" Kierkegaard's Critique of the Spectacular City. Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York (1999).

Cappelørn N.J., Deuser H.: Kierkegaard Studies. Yearbook 1999, Deuser together with Alastair Hannay and Christian Tolstrup, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York 1999.

Cappelørn N.J., Knudsen J., Joakim G., Kondrup J.,

McKinnon A., Hauberg F.: Søren Kierkegaards Skrifter Vol. 6, Stadier paa Livets Vei (November, 1999).

Cappelørn, N.J., Knudsen, J., Garff J., Kondrup J., McKinnon A., Mortensen F.H.: Søren Kierkegaards Skrifter Vol. K6, Kommentarer til Stadier paa Livets Vei (November, 1999).

Bruun S.: Tekstredgørelse til Stadier paa Livets Vei (together with others) i Søren Kierkegaards Skrifter, vol. K6, Copenhagen 1999.

Garff J.: "You Await a Tyrant whereas I Await a Martyr": One Aporia and its Biographical Implications in A Literary Review" in Kierkegaard Studies. Yearbook 1999, Berlin/New York 1999, pp. 130-148.

Garff J.: "Rereading Oneself" in Søren Kierkegaard Newsletter, nr. 38, July 1999, St. Olaf College, Northfield, Minnesota, pp. 9-14.

Garff J.: "Kierkegaard, l'escrivà estètic" in Enrahonar, 29, 1998, pp. 97-102.

González D.: "El reflejo de lo trágico. Nota sobre la Antígona de Kierkegaard" in Persona y Derecho, vol. 38, Universidad de Navarra, Pamplona 1999.

González D.: "Kierkegaard, filósofo" in Enrahonar, 29, 1999, pp. 103-108.

González D.: "Kierkegaard et la question de la conceptua-lité" in Kierkegaardiana 20, Copenhagen 1999, pp. 83-95.

Jurnow L.: "Tekstredgørelse til Stadier paa Livets Vei" (together with others) in Søren Kierkegaards Skrifter, vol. K6, Copenhagen 1999.

Knudsen J.: "Tekstredgørelse til Stadier paa Livets Vei" (together with others) in Søren Kierkegaards Skrifter, vol. K6, Copenhagen 1999.

Kondrup J.: "Kommentarer til Stadier paa Livets Vei" (together with others) in Søren Kierkegaards Skrifter, vol. K6, Copenhagen 1999.

Olesen T. Aa.: "Kommentarer til Stadier paa Livets Vei" (together with others) in Søren Kierkegaards Skrifter, vol. K6, Copenhagen 1999.

Olesen T. Aa.: "Das Komische Pathos. Eine Einführung in Kierkegaards Theorie der Komik" in Kierkegaardiana 20, Copenhagen 1999, pp. 111-136.

Rocca E.: "Kierkegaard's Second Aesthetics" in Kierkegaard Studies. Yearbook 1999, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1999, pp. 278-292.

Rocca E.: Edited and translated Kierkegaard's La malattia per la morte, Donzelli, Roma 1999.

Rocca E.: "Un uomo nuovo," Introduction to Kierkegaard's La malattia per la morte, Donzelli, Roma 1999, pp. VII-XXVII.

Stewart J.: "Perzeusz Heiberga a Z papierów jeszcze żyjącego Kierkegaarda," [Polish translation of "Heiberg's Perseus and Kierkegaard's From the Papers of One Still Living,"] in Tozsamisci Kierkegaarda, in Principia, vol. 23, Kraków 1999, pp. 27-42. [Proceedings from Søren Kierkegaard Seminar: "Og dog kan jeg ikke sige 'jeg'". Warsaw, 20-21 May, 1998.]

Stewart J.: "Slowo wstepne," [Polish translation of "Preface,"] in Tozsamisci Kierkegaarda, in Principia, vol. 23, Kraków 1999, pp. 8-10. [Proceedings from Søren Kierkegaard Seminar: Og dog kan jeg ikke sige jeg. Warsaw, 20-21 May, 1998.]

Stewart J.: "Kierkegaard and Hegel on Faith and Politics" in Kierkegaardiana 20, 1999, pp. 251-254.

Stewart J.: "Hegel's Presence in The Concept of Irony" in

- Kierkegaard Studies. Yearbook 1999, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1999, pp. 245-277.
- Søltoft P.: "A literary Review: The Ethical and the Social" in Kierkegaard Studies: Yearbook 1999, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York 1999, pp. 110-129.
- Søltoft P.: "Hin Anden" in Dansk Teologisk Tidsskrift 62. årg., nr. 3, 1999, ed. by Niels Henrik Gregersen, Martin Schwarz Lausten, Mogens Müller, Kirsten Nielsen, Copenhagen 1999, pp. 161-181.
- Søltoft P.: "On Occasion of the Public Defence of the Dissertation: Ethics of Dizziness" in Kierkegaardiana 20, Copenhagen 1999, pp. 213-223; Rejoinder, pp. 239-241.

Det Juridiske Fakultet

Dekanatet for Det Juridiske Fakultet

Dekan Vagn Greve

Prodekan Jens Kristiansen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.1999: Dekan, professor Vagn Greve.
 Prodekan, professor dr.jur. Jens Kristiansen.
 Sekretariatschef, cand.jur. Kim Hastrup.
 Økonomichef, cand.jur. Pia Skov.

Fakultetsråd

Pr.1.2.1999: Dekan, professor Vagn Greve (dekan og formand).
 Professor, dr.jur. Jens Kristiansen (prodekan).
 Højesteretsdommer Marie Louise Andreasen (ekstern repræsentant).
 Advokat Henrik Viltoft (ekstern repræsentant).
 Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen.
 Lektor, lic.jur. Ivan Sørensen.
 Lektor, lic.jur. Mette Hartlev.
 Professor, dr.jur. Linda Nielsen.
 Bibliotekar Mette Jønson (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Lilli Steymnes (TAP-repræsentant).
 Bibliotekar Rie Iversen (TAP-repræsentant).
 Advokat Klavs Gravesen (D-VIP-repræsentant).
 Stud.jur. Susan Rasmussen (Stud.rep., liste S).
 Stud.jur. Jens Liebst (Stud.rep., liste S).
 Stud.jur. Christian Brix (Stud.rep., liste V).
 Stud.jur. Bettina Kuberman (Stud. 1. suppleant liste V).

Adresse

Det Juridiske Fakultet
 St. Kannikestræde 11
 1169 København K
 Telefon: 35 32 32 22
 Fax: 35 32 35 86
 E-mail: jurfak@jur.ku.dk
<http://www.jur.ku.dk>

Dekanens årsberetning

Det Juridiske Fakultet har i det forløbne år fortsat sin rolige udvikling, hvor forskningen, undervisningen, formidlingen og administrationen er blevet styrket, konsolideret og forbedret på en række punkter. Forbedringerne har dog på ingen måde et sådant omfang, at fakultetets hovedproblemer nærmer sig en løsning. Fakultetets forskningsbevilling er fortsat uacceptabelt lav (4 % af universitetets samlede bevilling), og – sammenhængende hermed – er staben af heltidslærere (3,4 %) og bevillingen til ph.d.-studerende (3,1%) alt for små. De fysiske rammer for undervisningen er også fortsat utilstrækkelige. Fakultetet har i de senere år kunnet pege på flere anvendelige og billige løsninger på lokaleproblemet, men har ikke kunnet vinde forståelse herfor i ministeriet. Med de begrænsninger, der følger af disse forhold, er der – som det vil fremgå af det følgende – opnået fortræffelige resultater. Med 12% af studenterne har fakultetet 18,6% af universitets kandidatproduktion; og kandidaterne er af så god kvalitet, at arbejdsløsheden er ekstremt lav.

Forskningen

Fakultetet har i 1999 tildelt 3 doktorgrader og 5 ph.d.-grader. Den videnskabelige stab har endvidere til trods for den store administrative og undervisningsmæssige belastning skrevet et stort antal bøger og artikler. Arbejdet udmønter sig i såvel grundforskning (f.eks. de nævnte afhandlinger) som anvendt forskning (f.eks. håndbøger, lovkommentarer og lærebøger). Medens retssystemet for blot ti år siden måtte karakteriseres som næsten helt nationalretligt, er en stærkt stigende del nu præget af supranationale og internationale retsregler, f.eks. EUs. Dette aftegner sig også i forskningen, der i voksende grad vedrører sådanne emner og publiceres på andre sprog end dansk.

Retssystemet er en nødvendig del af samfundet. Det påvirkes af og påvirker den almindelige udvikling. På fakultetet er der i det forløbne år oprettet og besat to nye lærestole, i henholdsvis arbejdsret og miljøret. De to nye professorater dækker områder af meget stor praktisk betydning og teoretisk interesse.

Fakultetet lægger naturligvis særlig vægt på at fremme universitetets almene satsningsområder. Det har desuden for første gang besluttet sig for et eget satsningsområde, Informationsteknologi (IT) og jura. Beslutningen understreger, at man vil forstærke indsatsen med hensyn til aktiviteter, der vedrører disse dele af retssystemet og samfundet.

Fakultetet har endnu kun 3,4% af universitetets faste lærerstab. Efter Fakultetets langtidspan skal der ske en kraftig stigning i antallet. Fakultetet gør også derfor en kraftig indsats for at tiltrække højt kvalificerede kandidater til ph.d.-uddannelsen og søger at skabe en attraktiv arbejdsplads for dem. I 1999 blev der opslået 9 videnskabelige stillinger (professor, lektor og adjunkt) og ansat 9. Det er absolut ikke noget stort tal, men sat i relation til den eksisterende stabs størrelse er det et væsentligt fremskridt.

Fakultetet har haft vanskeligt ved at rekruttere kvalificerede unge forskere. Det skyldes blandt andet lønforholdene på det private arbejdsmarked (advokater) og i de slutstillinger i den offentlige administration og ved domstolene, som lader sig sammenligne med slutstillingerne på Universitetet.

Undervisningen

Fakultetets optag og samlede studentertal har været stabilt i de senere år. I 1999 anmodede regeringen om, at der måtte blive skabt flere studiepladser på universitetet. Det Juridiske Fakultet accepterede som det eneste af universitetets fakulteter et meroptag, men understregede, at det var betinget af, at lokaleproblemet blev løst. Vi fik meroptaget, men har fortsat ikke fået de nødvendige lokaler. På den baggrund vender Fakultetet tilbage til optag af sædvanlig størrelse.

I 1996 blev der gennemført en ekstern evaluering af uddannelsen. Resultatet var særdeles positivt. Og Fakultetet har siden søgt at tilpasse uddannelsen til de i denne udtrykte ønsker. I 1998 vedtoges en ny studieordning. Den var frugt af et godt samarbejde mellem studieledelsen og studenterrepræsentanterne. Den skal styrke den faglige dybelse og refleksion. I 1999 er den blevet udmøntet i nye studie- og læseplaner, samt nye lærebøger i flere fag.

Der sker en stadig udvikling af fagene og undervisningsgrundlaget. Flere fag har fået hjemmesider, hvorfra de stu-

derende kan hente deres materiale. IT har en voksende plads i søgningen efter de relevante retskilder. Juridisk Laboratorium har udviklet vejledningen med velfungerende generelle computerprogrammer, samt specifikke faglige vejledninger foreløbigt i nogle fag. En del af undervisningslokalerne er blevet udstyret med IT-hjælpemidler. På disse og andre måder tilpasser undervisningen sig den samfundsmæssige og pædagogiske udvikling.

Det Juridiske Fakultet har et ekstremt talmæssigt forhold mellem antallet faste lærere og antallet studerende. For tiden 1:84. Det betyder, at den direkte kontakt mellem de faste lærere og studenterne ikke har det omfang, som er ønskeligt. En meget stor del af undervisningen meddeles af særdeles kvalificerede praktikere, der på den måde sikrer, at undervisningen er baseret på en tæt kontakt mellem praksis og teori. Fakultetet sætter meget stor pris på det uundværlige og fremragende arbejde, der ydes af disse. Samtidig må det siges, at deltidslærere aldrig vil kunne overtage alle de funktioner, der varetages af heltidslærerne, der som aktive forskere kan og skal tilføre undervisningen andre akademiske elementer.

Ganske mange af Fakultetets studerende tilbringer en del af studietiden ved et udenlandsk universitet. Omvendt modtager Fakultetet et ganske stort antal udlændinge. I alt omkring 207 udveksles på den måde. Det betyder, at Fakultetet tegner sig for 14,7% af universitetets udvekslingsstudenter, til trods for at juraen traditionelt har været meget nationalt begrænset. Fakultetet ved, at dets evne til at tiltrække udlændinge under den store konkurrence, der foregår mellem alverdens universiteter, også beror på, at det kan tilbyde et højt fagligt niveau placeret attraktivt i København indre by.

Rammerne for de jurastuderendes sociale samvær, der indirekte har stor betydning for studiets effektivitet, er fort-

sat ikke tilfredsstillende. Det særdeles godt fungerende Jurahus med bibliotek, computerfaciliteter og kantine er alt for lille til vore 4000 studenter.

Fakultetet har en stor effektivitet. Med 12% af universitetets studerende har det 14,3% af STÅ-produktionen og 18,6% af kandidaterne. Vore kandidater modtages godt på arbejdsmarkedet; der er en lav arbejdsløshedsprocent, også når man sammenligner med andre samfundsvidenskabelige uddannelser.

Formidling

Det Juridiske Fakultet formidler i vidt omfang sine forskningsresultater til brugerne ad en række kanaler. Det sker gennem undervisningen på bachelor-, kandidat- og ph.d.-studierne. Det foregår ved udgivelse af håndbøger, tidsskrifter, årbøger, redaktionsvirksomhed m.m. I sammenhæng hermed står, at Fakultetet i betydeligt omfang bidrager til en hensigtsmæssig retsudvikling, blandt andet gennem lærernes medlemskab af sagkyndige udvalg. Endvidere er Fakultetets lærere hyppigt engagerede i den offentlige debat.

Administration og personaleforhold

Fakultetet lægger megen vægt på, at det har en effektiv og moderne administration med medarbejdere, der har et godt og inspirerende arbejdsmiljø.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskabet for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	45,500	48,288	51,400	55,753
International studenterudveksling	0,300	0,521	0,833	1,098
<i>Uddannelse i alt</i>	<i>45,800</i>	<i>48,809</i>	<i>52,234</i>	<i>56,850</i>
Basisforskning	11,800	15,343	15,139	12,873
Tilskudsfinansieret forskning	1,700	1,862	1,493	2,170
Kontraktsforskning	0,000	0,000	0,000	0,066
Forskeruddannelse	8,000	8,730	9,511	9,178
<i>Forskning i alt</i>	<i>21,500</i>	<i>25,935</i>	<i>26,144</i>	<i>24,286</i>
Bygningsdrift			0,669	0,240
Generel ledelse og administration	3,100	4,370	5,230	6,366
<i>Fælles formål i alt</i>	<i>3,100</i>	<i>4,370</i>	<i>5,899</i>	<i>6,606</i>
Udgifter i alt	70,400	79,114	84,276	87,743

Oversigt over aktiviteterne 1996-99

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en stigning af antallet af studenterårsværk (STÅ).

Tabel 2. Aktiviteter 1996-99

Formål	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	3925	3996	4031	4063
Antal STÅ	2090,9	2399,1	2359,5	2231
Antal optagne pr. 1. oktober:	666	641	612	655
Antal 1. prioritetsansøgere	1256	1238	1105	1118
Gennemsnitsalder for optagne	23	23	23	23
Median, alder, for optagne	21	21	21	21
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal bachelorer	389	396	455	389
Gennemsnitsalder, bachelorer	26,8	26,0	26,5	26,1
Median, alder, for bachelorer	25	25	25	25
Gennemsnitlige gennemførelstid, bachelorer	4,0	4,0	4,0	4,1
Median gennemførelstid, bachelorer	4	4	4	4
Antal kandidater	339	371	358	374
Gennemsnitsalder, kandidater	28,8	29,2	29,5	29,4
Median alder, kandidater	27	28	27	27
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	6,3	6,9	6,8	6,8
Median gennemførelstid, kandidater	6	7	7	7
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	16,5	23	24,5	19,5
Antal ph.d.-studerende	28	30	31	30
Antal forskerudd.stud.gammel ordning	3	1	0	0
Antal afhandlinger, året	6	3	8	5
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Studerende der udløser internationaliseringstilskud	165	165	179	207
Indgående	93	90	97	120
Udgående	72	75	82	87

Dekan Vagn Greve

Det Retsvidenskabelige Institut A

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, professor dr.jur. Mads Bryde Andersen, professor dr.jur. Mogens Koktvedgaard, professor dr.jur. & phil. Ditlev Tamm og TAP-repræsentant institutsekretær Hanne Krogh.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Geografisk er instituttet opdelt i tre lokaliteter med hovedvægten på henholdsvis EU-ret, retshistorie og almindelig formueret med tilgrænsende fag.

Adresse

Det Retsvidenskabelige Institut A
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon: 35 32 32 22
Fax: 35 32 32 03
<http://www.jur.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Den undervisning instituttet udbyder, omfatter en række af fagene på studiets grunduddannelse, almene fag samt en række fag på overbygningssuddannelsen, bl.a. immaterialret, konkurrenceret, IT-ret, praktisk aftaleret og proces. Forskningen ved Det Retsvidenskabelige Institut A dækker et bredt emneområde inden for den anvendte jura (retsdogmatikken) og de almene fag retshistorie, kriminologi og retssociologi. Den følgende oversigt er systematiseret under et antal faglige hovedområder. Enkelte forskningsprojekter falder ikke nødvendigvis inden for et sådant område.

Forskningsvirksomhed

1. Formueret

Mads Bryde Andersen har sammen med professor Joseph Lookofsky færdiggjort 2. bind af en fremstilling af obligationsrettens almindelige del.

Anita Plesner Bjørk har videreført arbejdet på ph.d.-projektet "Harmonisation of European private law".

Jens Valdemar Krenchel har videreført forskningsprojektet vedrørende obligationsretlig loyalitetspligt.

Vibe Ulfbeck har afsluttet projektet "Kontraktens Relativitet" med en indleveret doktorafhandling.

2. Selskabsret

Jesper Lau Hansen har arbejdet på et projekt om informationsmisbrug i dansk børseret med særligt henblik på værdipapirhandelslovens kap. 10.

Jens Valdemar Krenchel har påbegyndt udarbejdelsen af en ny lærebog i selskabsret (sammen med Søren Friis Hansen).

3. Proces

Birgitte Brøbech har videreført arbejdet med ph.d.-afhandlingen om ulovligt tilvejebragte beviser.

Hans Gammeltoft-Hansen, der har orlov som Folketingets Ombudsmand, har arbejdet med straffeprocessretlige problemstillinger i forbindelse med bidrag til den kommenterede retsplejelov samt i en festskriftsafhandling. Han har endvidere arbejdet retsvidenskabeligt med forvaltningsretlige spørgsmål, bl.a. ved bidrag til en lærebog i forvaltningsret.

Eva Smith har fortsat sin forskning om børns vidneudsagn. Hun har desuden udgivet en ny udgave af lærebog i Straffeprocess.

4. Immaterial- og konkurrenceret

Caroline Heide-Jørgensen (barselsorlov 1.1.-1.8.) har indleveret ph.d.-afhandlingen "Liberale erhverv – en konkurrenceretlig studie".

Ingrid Brix Jensen har videreført arbejdet med forskningprojektet om "Immaterialret – retsværn og kreditorfølgning".

Mogens Koktvedgaard har arbejdet med harmonisering af den europæiske patentret, mønsterret og ophavsret.

Morten Rosenmeier har videreført sit ph.d.-projekt "Værkslæren i ophavsretten".

Jens Hemmingsen Schovsbo har fortsat sit projekt om "Overdragelse af immaterialrettigheder".

5. IT-ret

Mads Bryde Andersen har arbejdet med den retlige regulering af informationsteknologien, bl.a. i forbindelse med færdiggørelsen af en større fremstilling af dansk IT-ret.

Kim Frost har fortsat sit ph.d.-projekt om de retlige aspekter af elektronisk handel.

Henrik Udsen har videreført sit ph.d.-projekt om digitale signaturer.

6. Folke- og EU-ret

Charlotte Friis Bach har påbegyndt et ph.d.-projekt om "EU law obligations to deal with competitors".

Bugge Daniel har påbegyndt et ph.d.-projekt om "Miljøbeskyttelse under WTO, konsekvenser for EUs miljøambitioner som udtrykt i Amsterdamtraktaten".

Ole Due har udgivet essays om europaretlige emner, herunder om forholdet mellem EF-reglerne og dansk ret og om menneskerettigheder.

Catherine Jacqueson har fortsat sit ph.d.-projekt om "The ECJ's Strategy for European Integration".

Nick Hækkerup har arbejdet på en bog om EU-strafferet og EU's tredje søjle. Har endvidere været tilknyttet Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) med henblik på at skrive en udredning om Retlige og indre anliggender (tredje søjle).

Anne Lise Kjær har fortsat sit projekt om "Retspluralisme og flersprogethed i den EU-retlige integrationsproces".

Hjalte Rasmussen har fortsat sin EU-retlige forskning med vægt på projekter vedrørende EU's institutioner og forholdene mellem EU-ret og dansk forfatningsret, specielt spørgsmålet om grænserne for § 20. Resultaterne er fremlagt i flere artikler.

Lise Skovby har fortsat studier af europæisk ejendomsret. Hun har desuden påbegyndt en fremstilling af intermodale transportret i dansk, tysk og engelsk ret.

7. Retshistorie

Pernille Ulla Knudsen har videreført sit ph.d.-projekt om "Byfogedens dømmende og udøvende magt 1600-1800".

Henrik Stevnsborg har fortsat sine studier i den ældste danske retshistorie med særligt henblik på at klarlægge forholdet mellem konge og folk.

Ditlev Tamm har afsluttet forskningsprojektet om dansk forvaltningshistorie samt videreført projektet vedr. kongens rettertingsdomme 1537-1660. Et afsnit om retsvidenskabens til Københavns Universitets Historie 1479-1979 er ved at blive afsluttet (sammen med professor Knud Waaben). Han har desuden påbegyndt en samlet fremstilling af dansk retshistorie fra middelalderen til i dag.

8. Kriminologi og rettsociologi

Ulla V. Bondeson har forfattet artikler inden for kriminologiske og rettsociologiske emner samt revideret rapporter om "The Nordic Moral Climates" og "Law and Morality".

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Mads Bryde Andersen har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende Thorbjørn Sofsruds doktorafhandling (Københavns Universitet) og medlem af Betygsnæmd for Jon Kihlmans doktorafhandling (Handelshögskolan i Stockholm). Herudover har han været medlem af flere adjunktbedømmelsesudvalg.

Ole Due har været medlem af bedømmelsesudvalget for Steen Treumers ph.d.-afhandling om ligebehandlingsprincippet i EU's udbudsregler (Aalborg Universitet).

Mogens Koktvedgaard har været med til bedømmelse af adjunkturer i formueret, af Bengt Domeijs docentkompetence, af Svend Christian Johansens ph.d.-afhandling, af professoratet i arbejdsret og af Ulf Hammers doktordisputats (Universitetet i Oslo).

Hjalte Rasmussen har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende professorat i folkeret/menneskeret samt disputats om EU-retten og dansk forvaltningsret (Københavns Universitet).

Eva Smith har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende professoransættelse (Stockholms Universitet).

Henrik Stevnsborg har været medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling i filosofi (Københavns Universitet).

Ditlev Tamm har været med i bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling om fondsbørsbegrebet (Københavns Universitet).

Udvalg og fonde

Mads Bryde Andersen er formand for Fonden til støtte af Retsvidenskabelig Forskning ved Københavns Universitet, Laurens Bogtman Fonden og Bernths Rejselegat. Han er desuden medlem af Gangstedfonden, Karsten Meyers Legat for Yngre Jurister, Kromann & Münter Legatet og IDA-IT's Fond.

Ulla V. Bondeson er medlem af samtlige Awards Committees i The American Society of Criminology.

Ole Due er formand for Fonden til udgivelse af "Nordic Journal of International Law".

Mogens Koktvedgaard er formand for Det Finneske Legat.

Henrik Stevnsborg er medlem af bestyrelsen for Rejse-

fonden for juridiske kandidater og studerende ved Københavns Universitet.

Ditlev Tamm er formand for Daloon Fonden samt formand for bestyrelsen for Det Anders Sandøe Ørstedeske Prisedaillelegat.

Tillidshverv

Mads Bryde Andersen er institutleder. Han er desuden formand for Biblioteksudvalget, IT-ansvarlig, formand for studienævnets IT-udvalg samt medlem af Fakultetsrådet, Kursusudvalget og Styringsgruppen. Endvidere er han suppleant til ph.d.-studienævnet og Samarbejdsudvalget. Uden for Fakultetet er han formand for Dansk Internet Forum, IT-sikkerhedsrådet og Justitsministeriets udvalg vedrørende papirløs tinglysning. Herudover er han medlem af Økonomiministeriets År 2000-udvalg, Betalingskortudvalget, Udvalget vedr. Økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (med formandskab for en arbejdsgruppe herunder), Dansk Selskab for Ophavsret, Dansk Forening for Industriel Retsbeskyttelse, Juridisk Forening i København, Den Danske Styrelse for de Nordiske Juristmøder og Dansk Dataforening.

Charlotte Friis Bach er bestyrelsesmedlem i Dansk Forening for Europaret.

Ulla V. Bondeson er medlem af Dansk Kriminalistforenings bestyrelse, bestyrelsen for Institut Vasco de Criminologia, Universidad del Pais Vasco, San Sebastian, samt medlem af Board of Direction og Scientific Commission (vice president) for the International Society for Criminology.

Ole Due er bestyrelsesformand i Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI), medlem af kuratoriet for Europäische Rechtsakademie Trier og af Honorary Advisory Council of the European Law Research Center at Harvard Law School. Han er formand for Dansk Forening for Europaret og medlem af styret for Fédération Internationale pour le Droit Européen.

Mogens Koktvedgaard er medlem af ph.d.-studienævnet, formand for Dansk Selskab for Ophavsret, Retsinformativrådet, Erhvervsministeriets Rådgivende Udvalg for Industriel Ejendomsret, Teleklagenævnet, Radio- og TV-reklamenævnet, Service-900 Nævnet og Satellit- og Kabelnævnet.

Jens Hemmingsen Schovsbo er medlem af Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejdes arbejdsudvalg samt COPY-DANs arbejdsgruppe vedrørende digitale spørgsmål. Han er desuden medlem af bestyrelsen for Nordisk Kollegium.

Eva Smith er formand for det Kriminalpræventive Råd samt formand for bestyrelsen for Københavns Retshjælp. Hun er Danmarks medlem af ekspertudvalg under Europarådet til vurdering af medlemslandenes overholdelse af Konventionen om beskyttelse af Nationale Mindretal. Desuden er hun medlem af forretningsudvalget for ECRI under Europarådet samt medlem af 6 udvalg og bestyrelser under diverse ministerier.

Henrik Stevnsborg er medlem af Studienævnet samt vicedirektør. Han er desuden suppleant i Fakultetsrådet og medlem af Intergruppen og har været formand for Institutets valgbestyrelse. Han er herudover medlem af Folkeuniversitetets programråd.

Ditlev Tamm er medlem af Fachbeirat des Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte, Frankfurt am Main og er formand for Revisorkommissionen og for N. Zahles Skole samt medlem af PET-kommissionen. Han er

desuden konsulent for lenskontrollen. Endvidere er han medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie samt Instituto de Investigaciones de la Historia del Derecho, Universidad de Buenos Aires.

Formidling

Redaktionelle hverv

Mads Bryde Andersen er ansvarshavende redaktør for UfR på cd-rom, medlem af redaktionskomiteen for Computer Law & Security Report, Datasikkerhedsbladet, Lov & Data og the EDI Law Review.

Ole Due er medlem af redaktionskomiteen for "EU-ret & Menneskeret", af Editorial Advisory Board for "Fordham International Law Journal" og af Redaktionsrådet for "Europarättslig Tidskrift".

Ingrid Brix Jensen er medlem af redaktionskomiteen for Retfærd, Nordisk juridisk tidsskrift.

Mogens Kocktvedgaard er redaktør for Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling, samt dansk redaktør for Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (NIR).

Hjalte Rasmussen er medlem af redaktionskomiteen for Journal of European Integration, Revue Européenne de droit public samt Diritto comunitario e degli scambi internazionali.

Lise Skovby er dansk korrespondent til UNIDROIT's Uniform Law Review.

Kongresser og symposier

Interne seminarer med henholdsvis professor, dr.juris Viggo Hagstrøm, Oslo Universitet, og professor of law Howard Anawalt, Santa Clara University, Californien.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Professor of law Howard Anawalt, Santa Clara University, Californien (Mads Bryde Andersen).

Professor, dr.juris Viggo Hagstrøm, Oslo Universitet (Mads Bryde Andersen).

Docent Per-Jonas Nordell, Handelshögskolan i Stockholm (Jens Hemmingsen Schovsbo).

Forskningsophold i udlandet

Anita Plesner Björk har påbegyndt et studieophold ved London School of Economics samt Institute of Advanced Legal Studies d. 6.12.

Netværk

Mads Bryde Andersen er kontaktperson for de nordiske formueretslærere.

Ulla V. Bondeson deltager i netværk for European Values Study.

Jesper Lau Hansen er medlem af Danish Corporate Governance Network og European Corporate Governance Network.

Anne Lise Kjær deltager i forskningssamarbejde med projektgruppen Memo i projektet: "Fagsprog: Tekster, Viden og Forståelse. Mentale Modeller i Fagsprog", Handelshøjskolen i København.

Hjalte Rasmussen er medlem af ledelsen for Copenhagen Research Project on European Integration II.

Jens Hemmingsen Schovsbo er dansk kontaktperson i fællesnordisk immaterialretligt netværk. Mogens Kocktvedgaard, Ingrid Brix Jensen og Morten Rosenmeier deltager i netværket.

Henrik Stevnsborg samarbejder med bl.a. faget Historie ved Universitetet i Greifswald og faget Retshistorie ved universitetet i Lund.

Ditlev Tamm samarbejder med nordiske og tyske retshistorikere herunder særlig universitetet i Lund og Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte i Frankfurt am Main.

Instituteder Mads Bryde Andersen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 15,2 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,8 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 5,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 5,4 årsværk.

VIP Internt finansieret

Andersen, Mads Bryde; professor.

Asmussen, Eva Smith; professor.

Bondeson, Ulla Viveka; professor.

Hansen, Jesper Lau; amanuensis.

Heide-Jørgensen, Caroline Charlotte; forskningsass.

Hækkerup, Nick; adjunkt.

Kocktvedgaard, Mogens Georg; professor.

Krenchel, Jens Valdemar; amanuensis til 30-11-99.

Mortensen, Birgitte Brøbech; forskningsass.

Rasmussen, Hans Hjalte Kaare; professor.

Schovsbo, Jens Hemmingsen; lektor.

Skovby, Inge-Lise Folmann; lektor.

Stevnsborg, Henrik; lektor.

Tamm, Ditlev; professor.

Ulfbeck, Vibe Garf; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Kjær, Anne Lise; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Bach, Charlotte Friis.

Björk, Anita Karin Plesner.

Daniel, Bugge Thorbjørn.

Frost, Kim.

Knudsen, Pernille Ulla.

Rosenmeier, Morten Victor Vagn.

Udsen, Henrik Katholm.

Ph.d.-afhandlinger

Johansen, Svend C Borberg: Om bygherrens ændringsret.

Publikationer

Andersen M.B.: Borgerens IT-rettigeheder. i: Det Digitale Danmark – Omstilling til Netværkssamfundet s. 109-123, Forskningsministeriet, Forskningsministeriet, København 1999.

Andersen M.B., Torvund O.: Shopping på Internet. i: Shopping på Internettet s. 39-89 og 115-131, Olav Torvund og Mads Bryde Andersen, Nordisk Ministerråd,

- København, Nordisk Ministerråd, København, København 1999.
- Andersen M.B.: Hvordan sikres det digitale dokumentbevis? Arkiv – tidsskrift for arkivforvaltning og arkivteknik 4, s. 2-7, 1999.
- Bach C.F.: Statshandelsmonopoler. i: EU-Karnov s. 144-150, Jørgen Molde, Bo Vesterdorf, Nina Holst-Christensen, Karsten Hagel-Sørensen (red.), Forlaget Thomson A/S, København 1999.
- Bach C.F.: Domstolens beføjelser. i: EU-Karnov s. 1789-1835, Jørgen Molde, Bo Vesterdorf, Nina Holst-Christensen, Karsten Hagel Sørensen (red.), Forlaget Thomson A/S, København 1999.
- Bach C.F.: Domme og kendelser fra EF-domstolen og Retten i Første Instans – 2. halvår 1998. Ugeskrift for Retsvæsen, Litterær afdeling B 23, s. 253-280, 1999.
- Bach C.F.: Domme og kendelser fra EF-domstolen og Retten i Første Instans – 1. halvår 1999. Ugeskrift for Retsvæsen, Litterær afdeling B 46, s. 461-498, 1999.
- Bondeson U.V.: Kyousei no Sekaiteki Doukou. Hikakuhou Zasshi 33:2, s. 211-246, 1999.
- Bondeson U.V.: The Nordic Moral Climates 3rd ed. 109 s. 1999.
- Bondeson U.V.: Law and Morality – Collection of Articles 4th ed. 479 s. 1999.
- Bondeson U.V.: Preface in Law and Morality. 1-2 s. 1999.
- Due O.: Understanding the reasoning of the Court of Justice. 73-85 s. Nomos Verlagsgesellschaft. Baden Baden 1999.
- Due O.: De danske domstole og det internationale samarbejde. i: Folketingets festskrift i anledning af grundlovens 150-års-jubilæum den 5. juni 1999 s. 343-369, Folketinget (udgiv.), København 1999.
- Due O.: The Impact of the Amsterdam Treaty upon the Court of Justice. Fordham International Law Journal Volume 22 1999 Symposium, s. 48-71, 1999.
- Due O.: Denmark and the Court of Justice of the European Communities. i: Danish Foreign Policy Yearbook s. 63-81, Bertel Heurlin and Hans Mouritzen (eds.), Danish Institute of International Affairs, København 1999.
- Gammeltoft-Hansen H.: Kommunerne og Ombudsmanden. i: Kommunestyre i Retlige Rammer s. 33-55, KommuneKredit, København 1999.
- Gammeltoft-Hansen H.: Rigsretten og menneskerettighedskonventionen. i: Festskrift i anledning af grundlovens 150 års jubilæum s. 88-104, Advokatsamfundet, København 1999.
- Gammeltoft-Hansen H.: Retlige spørgsmål vedrørende flygtninge og asylansøgere. i: Organisation til international supervision – papers fra 1994 symposium s. 193-204, International Ombudsman Institute, Kina 1994.
- Gammeltoft-Hansen H.: Refugee concerns. i: The International Ombudsman Anthology – Selected Writings from the International Ombudsman Institute s. 369-378, International Ombudsman Institute. Edited by Linda C. Reif, Kluwer Law International, Holland 1999.
- Gammeltoft-Hansen H.: Grundloven, religionsfriheden og Folkekirken. i: Folketingets Festskrift – Grundloven 150 år s. 445-466, Folketingets Præsidium (udg.), Gyldendal, Danmark 1999.
- Heide-Jørgensen C.C.: Nye tendenser i den fri bevægelighed i sundhedssektoren. Ugeskrift for Retsvæsen 5, s. 47-54, 1999.
- Koktvedgaard M.: Lærebog i Immaterialret, 5. udg. 414 s. Danmarks Jurist- og Økonomforbund, København 1999.
- Koktvedgaard M.: Europæisk begrebsjustering på ophavsrettens områder. i: Festskrift til Gunnar Karnell s. 341-348, Stockholm 1999.
- Koktvedgaard M.: The Law of Intellectual Property. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millennium s. 57-61, Peter Blume (ed.), Danmarks Jurist- og Økonomforbund, København 1999.
- Krenchel J.V., Friis Hansen S.: Lærebog i selskabsret I – Indledning til selskabsretten. 215 s. Thomson – Gadjura, København 1999.
- Lau Hansen J.: Anmeldelse af Lyng Andersen (m.fl.): Holdingsselskaber og Moberg: Moderbolags ansvar. Ugeskrift for Retsvæsen 9, s. 112-113, 1999.
- Lau Hansen J.: Etableringspligt under fællesskabsretten. Ugeskrift for Retsvæsen 9, s. 108-109, 1999.
- Lau Hansen J.: Fondsrådets og Klagenævnets stilling efter Fællesskabsretten. Ugeskrift for Retsvæsen 3, s. 34-39, 1999.
- Lau Hansen J.: Retsøkonomiens veje og vildveje. Ugeskrift for Retsvæsen 11, s. 115-122, 1999.
- Lau Hansen J.: Hvad skal vi med tilbudspligt? Den er bare til besvær. i: Selskabers kapital – Nye tendenser i skandinavisk selskabsret (3) s. 124-145, Lars Bo Langsted (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Lau Hansen J.: Anmeldelse af Werlauff's kommenterede aktieselskabslov. Ugeskrift for Retsvæsen 16, s. 184-185, 1999.
- Lau Hansen J.: Kampen om fondsbørsen i det 19. og 20. århundrede. Historie 1, s. 59-85, 1999.
- Lau Hansen J.: Fondsbørsen. 308 s. Greens Jura, København 1999.
- Schovsbo J.: Immaterialrettens udvikling – fra Berner- og Pariserkonventionen til TRIPs. Nordiskt Immateriellt Rättsskyd 1998, s. 470-485, 1998.
- Schovsbo J.: Digitaliseringens monopolproblemer. i: IT-retten i det 20. århundredes tussmørke s. 13, Peter Blume, Ari Koivumaa, Randi Puaik, Peter Wahlgren, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Schovsbo J.: Immaterialret. i: Juridisk Formularbog/-Samling s. 46, M. Koktvedgaard, J. Møller, N. Pontoppidan (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Schovsbo J.: Afgrænsningen mellem konkurrence- og immaterialretten. i: Konkurrence på reglerede marknader s. 129-142, Ulf Bernitz & Eva Edwardsson, Jura, Stockholm 1999.
- Schovsbo J.: Parallelimport af mærkevarer – efter Sebagdommen. Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. 401-403, 1999.
- Smith E.: Frifundet i straffesagen – dømt til offererstatning. En kafkask retstilstand. Ugeskrift for Retsvæsen 18, s. 200-204, 1999.
- Smith E.: Svar til Peter Garde. Lov og Ret 6, s. 25-26, 1999.
- Smith E.: Respekten for menneskerettighederne er truet. Lov og Ret 2, s. 4-6, 1999.
- Smith E.: Uens praksis i landsretterne. Lov og Ret 5, s. 20-24, 1999.
- Smith E.: Retsvidenskaben har hårdt brug for psykologien. i: Psykologien i tværvideenskabelig belysning s. 13, Preben Bertelsen (red.), Psykologisk Institut, Århus Universitet, København 1999.

- Smith E.: Straffeproses. Grundlæggende regler og principper. 229 s. GadJura, København 1999.
- Smith E.: Lægdommere bør være danske. 2 s. København 1999.
- Stevnsborg H.: Anmeldelse af Henrik Dethlefsen og Henrik Lundbæk (red.): Fra mellemkrigstid til efterkrigstid. Festskrift til Hans Kirchhoff og Henrik Nissen på 65-årsdagen oktober 1998. Fortid og Nutid 1999, s. 79-81, 1998.
- Stevnsborg H.: Anmeldelse af Niels Lund: Harald Blåtands død. Folk og kultur 1999, s. 140, 1999.
- Stevnsborg H.: Hvem var Odin? Folk og Kultur 1999, s. 12-21, 1999.
- Stevnsborg H.: Anmeldelse af René Karpantschof: Ny-nazismen og dens modstandere i Danmark. Folk og Kultur 1999, s. 159-160, 1999.
- Stevnsborg H.: Anmeldelse af Claus Bryld og Anette Waring: Besættelsestiden som kollektiv erindring. Folk og Kultur 1999, s. 141, 1999.
- Stevnsborg H.: Folk, regent og retshistorie. Fortid og Nutid 1999, s. 91-115, 1999.
- Stevnsborg H.: Folkestyre og retshistorie. Siden Saxo 2, s. 22-25, 1999.
- Tamm D.: Domstolenes uafhængighed – historisk og aktuelt. i: Festskrift i anledning af grundlovens 150 års jubilæum s. 12-23, Advokatsamfundet (udgiv.), København 1999.
- Tamm D.: Den danske grundlov og europæisk retskultur. i: Folketingets festskrift i anledning af grundlovens 150 års jubilæum den 5. juni 1999 s. 27-46, Folketinget (udgiv.), København 1999.
- Tamm D. Henrik Zahle (red.): Kommentarer til Danmarks Riges Grundlov (s. 35-36, 49, 52, 61, 143-144, 499-501). 10 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Tamm D.: Legal Education – Awareness of the Future and Respect for the Past. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millennium s. 135-143, Peter Blume (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Tamm D.: Les pays nordiques: Danemark, Finlande, Suède. i: Les origines historiques du statut des confessions religieuses dans les pays de l'union s. 177-186, Brigitte Basdevant-Gaudemet et Francis Messner (eds.), Presses Universitaires de France, Paris 1999.
- Tamm D.: Dänischer Absolutismus und die Privilegien der Grafen und Freiherren. i: Das Privileg im europäischen Vergleich s. 275-284, Barbara Dölemeyer und Heinz Mohnhaupt (publish.), Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main 1999.
- Tamm D.: Det høje C. En bog om Det konservative Folkeparti 1965-1998. 359 s. Gyldendal, København 1999.
- Tamm D.: "Kjære Herr Professor" – "Geehrter Freund". i: Karl von Amira zum Gedächtnis s. 189-195, Peter Landau, Hermann Nehlsen, Mathias Schmoeckel (publish.), Peter Lang, 1999.
- Tamm D.: Social Control in Early Modern Scandinavia. i: Institutions, Instruments and Agents of Social Control and Discipline in Early Modern Europe s. 305-324, Heinz Schilling (publish.), Vittorio Klostermann Frankfurt am Main, Tyskland 1999.
- Tamm D.: Folkekirken og den kirkelige lovgivning siden Junigrundloven. i: Stiftsbog og landemode – akt for Lolland-Falsters stift s. 31-35, Torben Jørgensen, Holger Jepsen, Jutta Bojsen-Møler, Mette Trankjær, Torben Møllenbach (red.), Maribo 1999.
- Tamm D.: Convergence of Legal Systems? – The Legal Historian in a changing World. i: Law in Africa: New Perspectives on Origins, Foundations and Transition s. 240-246, Rena van den Bergh (eds), Pretoria, Sydafrika 1999.
- Ulfbeck V.G.: Skal klienten bøde for rådgiverens fejl? Lov & Ret 7, s. 13-16, 1999.

Det Retsvidenskabelige Institut B

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.jur. Peter Blume.

Institutbestyrelsen består af institutleder, professor dr.jur. Peter Blume, lektor Anita Rønne, adjunkt ph.d Henrik Palmer Olsen og TAP-repræsentant kontorfuldmægtig Lisbeth Dick.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Det Retsvidenskabelige Institut B
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon: 35 32 32 22
Fax: 35 32 32 01
[http:// www.jur.ku.dk](http://www.jur.ku.dk)

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Professorer : Ole Krarup (delvis orlov), Jens Kristiansen (fra 1/11), Henrik Zahle (indtil 15/6).

Docenter: Hanne Petersen (fra 1/7) Jens Vedsted-Hansen (indtil 30/6).

Adjunkter: Jens Elo Rytter (fra 15/12).

Amanuensis: Sten Harek (fra 1/11).

Ph.d.-stipendiater: Thomas Elbæk-Jørgensen (1/2), Pernille Boye Koch (barselsorlov fra 2/7), Helle Krunke (fra 1/9), Hans Christian Spies (fra 1/2) Jens Teilberg Søndergaard (fra 1/9).

Undervisningsvirksomhed

Instituttets undervisning omfatter for det første en række af fagene på studiets grunduddannelse. Hovedvægten er lagt på Offentlig Ret, hvortil kommer Almindelig Retslære samt Juridisk Informationssøgning. For det andet udbydes en lang række kurser på studiets overbygning som f.eks. Arbejdsret, Forvaltningslære, Socialret, Sundhedsret, Mægling samt en række offentligtretlige og folkeretlige kurser.

Forskningsvirksomhed

I det følgende angives de hovedforskningsprojekter, som den enkelte medarbejder behandler.

1. Statsforfatningsret

1.1. Menneskerettigheder i komparativ belysning

Projektet omhandler analyser af forskellige EU-landes sproglige og juridiske fortolkninger af den europæiske menneskerettighedskonvention og de relevante EU-retlige dokumenter: Traktaten om Den europæiske Union, Amsterdam, og EU-charteret for menneskerettigheder (under udarbejdelse). Projektet beskæftiger sig med såvel den juridiske håndhævelse (ved domstole (nationale, internationale

og supranationale)) som den politiske håndhævelse (gennem nationale regeringer, Ministerråd, EU-kommission og EU-parlament) med henblik på skabelsen af en paneuropæisk identitet om fælles demokratiske værdier og rettigheder (Henning Koch).

1.2. Nationale mindretal i et europæisk perspektiv – En analyse af Europarådets Rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal

Efter Murens fald i 1989 har minoritetskonflikter præget den europæiske dagsorden. Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien har vist, hvilke katastrofer mindretalsproblemer kan føre med sig. Samtidig kæmper baskerne for uafhængighed i både Spanien og Frankrig.

På den baggrund undersøger projektet Europarådets Rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal fra 1995. Som led i projektet analyseres både mindretalsbegrebet samt indholdet af mindretalsrettigheder. Projektet inddrager i sagens natur den retlige beskyttelse af det tyske mindretal i Danmark (Sten Harek).

1.3. Den Europæiske Union og det danske folkestyre

Projektet udspringer af en aktiv deltagelse i dels Europaparlamentets arbejde dels i den retssag om Grundloven og Unionstraktaten, der blev afsluttet med Højesteretsdom af 6. april 1998. Med udgangspunkt i det såkaldte "demokratiske underskud" søges det klarlagt, hvordan Den Europæiske Union påvirker det danske folkestyre, herunder Grundloven. Udover at klarlægge de ydre betingelser for folkestyret, anses det for vigtigt at analysere den samlede retsskabelsesproces og de indirekte – muligvis utilsigtede – virkninger der følger af at EU's institutioner i stigende omfang overtager de nationale rollehavenders opgaver (Ole Krarup).

1.4. Magtfordelingslæren i historisk, komparativ og analytisk perspektiv

Magtfordelingslæren, som er udtrykt i grundlovens § 3, udgør en af de mest grundlæggende normer i statsforfatningsretten både i Danmark og i andre lande. Ved at sammenholde lærens historiske og geografiske forgreninger med en analytisk kritik, søges en ny forståelse for magtfordelingslærens rolle i den danske forfatning (Henrik Palmer Olsen).

1.5. Racediskriminationsforbuddet på arbejdsmarkedet

Projektets overordnede formål er at beskrive og analysere rækkevidden af forbuddet mod racediskrimination på arbejdsmarkedet i et internationalretligt, EU-retligt og nationalretligt perspektiv. Projektets generelle og metodemæssige del vil omfatte en undersøgelse af folkeretlige kilders værdi på internationalt og nationalt niveau. Desuden vil forskellige tilgange til fortolkning af folkerettens kilder blive undersøgt. Herefter vil de folkeretlige og EU-retlige forpligtelser til bekæmpelse af racediskrimination på arbejdsmarkedet mere konkret blive kortlagt. Endeligt vil Danmarks opfyldelse af disse forpligtelser blive undersøgt (Pia Justesen).

1.6. Forfatningskontrol med grundrettigheder

Formålet med projektet er at diskutere danske domstoles – især Højesterets – mulige fremtidige rolle i beskyttelsen og udviklingen af individets forfatningssikrede menneskerettigheder over for lovgivningsmagten. Der redegøres for, hvor domstolskontrollen i Danmark står i dag, og hvilke

generelle tendenser, der evt. kan spores i den nyeste rets praksis. I den retspolitiske del gennemføres komparative studier af forfatningskontrollen i Tyskland og Norge med henblik på en diskussion af, hvilke fortolkningsprincipper og prøvelsesstrategier, der – under hensyn til dansk demokratisk kultur – er legitime i varetagelsen af domstolskontrol med lovgivningsmagten. I tilknytning hertil arbejdes på et tværfagligt projekt om mødet mellem dansk og europæisk retskultur i rets- og sprogvidenskabelig belysning (Jens Elo Rytter).

1.7. *Demokratisk legitimitet i det globale samfund*

Projektet skal ses som et forsøg på at sætte fokus på de problemer, der opstår, når man forlader nationalstaten som enhed for demokratisk legitimitet. Projektet vil bestå dels i en begrebsanalyse af centrale begreber som autonomi, territorialitet, suverænitet og folk, og dels i en analyse af bestemte supra- og internationale organisationer EU, WTO og FN med specielt vægt på spørgsmålet om demokratisk legitimitet. Projektet trækker på overvejelser af såvel statsretsteoretisk som retsfilosofisk karakter (Jens Teilberg Søndergaard).

1.8. *Den parlamentariske kontrol med den udenrigspolitiske kompetence*

Der foretages en statsforfatningsretlig analyse af forholdet mellem Folketinget og regeringen på det udenrigspolitiske område. De retlige grænser for den parlamentariske kontrol med udenrigspolitikken undersøges. Det overvejes, om magtforholdet mellem Folketing og regering har ændret sig på det udenrigspolitiske område, og om en sådan magtfor skydning i givet fald antager en retlig form. Folketingets indflydelse på den almindelige udenrigspolitik sammenholdes med Folketingets indflydelse på EU-politikken. Det undersøges, hvilken betydning det udenrigs- og sikkerhedspolitiske EU-samarbejde har for den parlamentariske kontrol med udenrigspolitikken (Helle Krunke).

2. *Forvaltningsret*

2.1. *Forvaltningsret*

En fremstilling i almindelig forvaltningsret til brug for undervisningen på Offentlig Ret, 3. år (Steen Rønsholdt).

2.2. *Offentlig forvaltning og Offentlig ret*

Der arbejdes med specialstudier indenfor udvalgte emner, herunder om udviklingslinjer i stat og forvaltning (Carsten Henriksen).

2.3. *Dansk og europæisk flygtningeret under forandring*

Gennem studier af centrale aspekter af den danske og europæiske retsudvikling er det søgt belyst, hvordan det internationale flygtningesystem bliver påvirket af tre samtidige processer: intensiveret immigrationskontrol med direkte og indirekte virkning for asylretten, EU-harmonisering og gradvis integration af de centraleuropæiske lande heri, samt øget fokus på midlertidig beskyttelse og repatriering. Dele af disse studier er foregået indenfor to forskellige forskernetværk. Desuden analyseres forskellige dele af den nationale implementering af flygtningeretten i Danmark i et forvaltningsretligt perspektiv. Som resultat heraf er der foretaget opdatering af lærebogsmateriale vedrørende en række udlændingeretlige emner (Jens Vedsted-Hansen).

2.4. *Den danske ombudsmandsmodel*

Opstart af større projekt om Folketingets Ombudsmand set som central katalysator af både tradition og fornyelse i almindelig dansk forvaltningsret. Undersøgelsens hovedformål er at analysere ombudsmandsinstitutionens kompetence, status og indsats i bl.a. komparativ og casebaseret belysning. Herudover har undersøgelsen et retspolitisk sigte. Udvalget af cases omfatter indtil videre bl.a. spørgsmålet om ombudsmandens udvikling og facettering af uskrevne grundprincipper om hjemmel. Som et indledende delstudie arbejdes med ombudsmandens rolle som formidler og kontrollant af grundrettigheder i forvaltningsretten (Michael Gøtze).

2.5. *Bevillinger i Forvaltningsretten*

Formålet med projektet er at undersøge og beskrive, hvilke regler den almene forvaltningsret opstiller for anvendelsen af bevilgede midler i staten. Dette har betydning for bl. a. spørgsmål om forvaltningspersonellets ansvar, offentligt erstatningsansvar og de almindelige hjemmelsspørgsmål (magtfordrejningsprincippet). Mere konkret undersøges det, hvilken rolle Folketingets funktion som bevillingsmyndighed og kontrolmyndighed spiller, bl. a. ved en undersøgelse af de offentlige revisionsorganers praksis. I den forbindelse undersøges særligt forskellige retskildespørgsmål, herunder om den retlige relevans af revisionsorganernes praksis, og i hvilket omfang bevillingsforvaltning vedrører spørgsmål af retlig karakter (Thomas Elbæk-Jørgensen).

3. *Folkeret*

3.1. *International Strafferet*

Der arbejdes på udarbejdelse af en samlet fremstilling på engelsk om international strafferetlig retsforfølgning af individer direkte efter folkeretten ved internationale dømmende myndigheder. Fremstillingen vil omfatte spørgsmålene om sådanne dømmende organers internationale jurisdiktion, om det retlige grundlag for deres etablering, om deres organisation og retspleje, herunder proceduren og appel, m.v., om de tiltaltes rettigheder, samt om de retssikkerhedsmæssige aspekter ved gennemførelse af internationale straffesager, hvor kravene til bevismaterialet, til bevisvurderingen, til de processuelle garantier, og ikke mindst til kontrol med institutionerne er anderledes end ved den nationale strafferetspleje (Frederik Harhoff).

4. *Retsinformatik*

4.1. *Persondatabeskyttelse*

Der arbejdes med en undersøgelse og vurdering af den danske databeskyttelsesret i lyset af implementeringen af direktiv 95/46 EF og den generelle internationale og informationsteknologiske udvikling. Både den generelle regulering i lov om behandling af personoplysninger med tilhørende praksis og den sektorspecifikke regulering inddrages. Det tilstræbes at yde et bidrag til forståelsen af privatlivets fred i det moderne informationsamfund (Peter Blume).

4.2. *Elektronisk betjening af borgerne i den offentlige forvaltning*

I rapporten "Det Digitale Danmark – omstilling til netværkssamfundet" er opstillet det mål, at den offentlige for-

valtning senest i år 2003 skal yde Nordens bedste og mest effektive service ved hjælp af digital forvaltning. Skal denne ambitiøse vision realiseres, må der bl.a. udvikles nogle systemer, som tilbyder borgerne betjening over Internettet. Projektets formål er at undersøge, hvordan opgaven med at udvikle sådanne systemer skal gribes an, når teknikens muligheder skal udnyttes bedst muligt, samtidigt med at væsentlige retsgarantier ikke må tilsidesættes (Hans Christian Spies).

5. Socialret

Der arbejdes på en samlet fremstilling af socialretten. Denne inddeles i 3 dele, hvoraf første del udkom i efteråret 1998: Socialret – almindelige principper, retssikkerhed og administration (GadJura). De to sidste dele omhandler socialrettens to grundelementer i forsørgelsen: Pengeydelse og omsorgsydelser. Herudover planlægges en særlig behandling af tvang i socialretten, navnlig reglerne vedrørende børn og unge (Kirsten Ketscher).

6. Sundhedsret

6.1. Persondatabeskyttelse i sundhedssektoren

Hovedforskningsprojekt vedrører persondatabeskyttelsen i sundhedssektoren. Projektet omfatter dels en almen del, hvor persondatabeskyttelsesbegrebet analyseres i et retligt, historisk og kulturelt perspektiv, dels en speciel del, hvor persondatabeskyttelsen indenfor et konkret område – sundhedssektoren – analyseres. I projektet ses der bl.a. på spillet mellem sundheds- og persondatabeskyttelsesretlige principper i forbindelse med behandlingen af persondata, og det undersøges, om de forskellige elementer i databeskyttelsen (registrering, opbevaring, anvendelse, videregivelse, destruktion, arkivering og aktindsigt) imødekommer grundlæggende hensyn til beskyttelse af den enkeltes integritet og privatliv. Det undersøges ligeledes, hvordan anvendelsen af IT harmonerer med den lovgivning, der regulerer behandlingen af persondata i sundhedsvæsenet (Mette Hartlev).

7. Energiret

Fællesprojektet med 8 andre europæiske universiteter "European Energy Law" er nu afsluttet, og afventer udgivelse ved Oxford University Press. Publikationen vil blive anvendt som lærebog i undervisningen på overbygningsfaget International Energy Law and the Environmental Impact. Der arbejdes endvidere med et projekt på dansk om den offentlige regulering og styring af energiforsyningen i Danmark. En omfattende nyregulering har set sit lys i løbet af de seneste par år, og er under implementering i form af vedtagelsen af et nyt lovkompleks for elsektoren og udarbejdelse af et nyt lovforslag for gassektoren. Disse nydannelser vil indgå i den juridiske analyse ligesom kortfattede kommentarer herom er udarbejdet på engelsk og under publikation. Endelig igangsættes en monografi om "Energy Law in Denmark", der forventes udgivet i 2001 af forlaget Klüwer Law International (Anita Rønne).

8. Arbejdsret

Projekt om retlige grundprincipper indenfor den kollektive arbejdsret (det kollektive overenskomssystem). Hovedvægt på analyse af grundlæggende retsprincipper som organisationsret, konfliktret, fredspligt og ledelsesret. Principperne er i Danmark udviklet gennem en kombination af

kollektive overenskomster og retspraksis, men de konfronteres og påvirkes i stigende grad af forskellige former for lovgivning med vægt på andre hensyn end de traditionelle kollektivarbejdsretlige hensyn. Det danske system konfronteres tillige i stigende grad med internationale krav, bl.a. fra Europarådet (menneskeretskonventionen m.v.) og EU med vægt på mere individorienterede hensyn (Jens Kristiansen).

9. Almindelig Retslære

9.1. Nye normativiteter i en ny tid

Der arbejdes med en undersøgelse og fremstilling af betydningen af nye normativiteter (f.eks. billedmediet, forbilleder, modeller, praksisændringer) og deres betydning for grænseoverskridende normative fællesskaber regionalt og globalt. Der bygges på erfaringer opnået gennem 4 års ophold i Grønland ved Grønlands Universitet, og på erfaringer med at indgå i internationale projekter, særlig vedr. kvinders livsvilkår. Forskningsprojektet har primært retsteoretisk karakter, idet hensigten er at overveje de retsretiske konsekvenser af fremvæksten af nye rammer og former for normativitet (Hanne Petersen).

10. Konflikthåndtering

Der arbejdes med konflikthåndtering i bred forstand, dvs. ud fra et procedureperspektiv, et substantielt perspektiv samt et psykologisk perspektiv. Procedureperspektivet indeholder studier af fremgangsmåden ved forskellige former for konflikthåndtering, det substantielle perspektiv vedrører forskellige konflikttyper indenfor civilret, strafferet samt internationale konflikter og det psykologiske perspektiv vedrører konflikthåndterings grad af tilfredshed hos parterne, den forebyggende effekt samt muligheden for forsoning. Studierne sker i vekselvirkning med udøvelse af konflikthåndtering/mægling i praksis (Vibeke Vindeløv).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Mette Hartlev: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling og adjunktur, Århus Universitet.

Jens Vedsted-Hansen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende doktorafhandlingen "Retten til vern som flyktning", Det Juridiske Fakultet, Universitetet i Bergen. Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandlingen Rethinking the Refugee Concept – an Inquiry into the Purpose of Refugee Law, Det Europæiske Universitets-Institut, Firenze.

Tillidshverv

Pia Høst Berner: Medlem af Samarbejdsudvalget for Det Juridiske Fakultet.

Peter Blume: Institutleder for Retsvidenskabeligt Institut B. Fakultetets biblioteksansvarlige. Medlem af Biblioteksudvalget/Institutbiblioteket.

Lisbeth Dick: Medlem af Retsvidenskabeligt Institut B's bestyrelse.

Mette Hartlev: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd.

Carsten Henriksen: Formand for Det Juridiske Studienævn (Studieleder). Formand for Dispensationsudvalg under Det juridiske Studienævn.

Kirsten Ketscher: Lokale- og bygningsansvarlig ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af dekanens styringsgruppe.

Formand for det af dekanen nedsatte efteruddannelsesudvalg. Medlem af ph.d.-studienævnet.

Henning Koch: Medlem af Københavns Universitets Valgbestyrelse. Medlem af Kursusudvalget. Formand for Offentligretsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af Rektoratets Koordineringsgruppe vedrørende det forskningsmæssige satsningsområde NORD/SYD.

Jens Kristiansen: Prodekan ved Det Juridiske Fakultet. Finansansvarlig ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Medlem af samarbejdsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af HSU ved Københavns Universitet. Formand for HSU's underudvalg om distancearbejde.

Henrik Palmer Olsen: Medlem af Retsvidenskabeligt Institut B's bestyrelse. Medlem af Det Juridiske Fakultets forskningsintergruppe. Medlem af biblioteksudvalget for Institutbiblioteket.

Anita Rønne: Koordinator for ERASMUS-program i Energiret. Medlem af Det Juridiske Fakultets Intergruppe. Medlem af Retsvidenskabeligt Institut B's bestyrelse (viceinstituteder).

Steen Rønsholdt: Referendar for rektor. Medlem af Offentligretsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Klagesager ved Det Juridiske Fakultet.

Lilli Streymnes: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd.

Vibeke Vindeløv: Medlem af Samarbejdsudvalget for Det Juridiske Fakultet. Medlem af HSU ved Københavns Universitet.

Henrik Zahle: Medlem af Det Juridiske ph.d.-studienævnet.

Anja Westmann: Medlem af Det Juridiske Fakultets Arbejdsmiljøudvalg.

Andre tillidsvalg

Pia Høst Berner: HK-tillidsrepræsentant.

Peter Blume: Medlem af panel for videreuddannelse for akademikere i offentlig administration (RUC). Medlem af Registerrådet. Formand for Biblioteksafgiftsnævnet (Kulturministeriet). Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for edb og jura. Medlem af Legal Advisory Board, EU, DGXIII. Vicepresident i International Federation of Computer Law Associations. Medlem af bestyrelsen for Axel H. Pedersens rejselegat.

Frederik Harhoff: Medlem af Folkeretsudvalget under Dansk Røde Kors.

Mette Hartlev: DJØF-tillidsrepræsentantsuppleant.

Kirsten Ketscher: Professor II ved Det Juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo, Afdeling for Kvinnerett. Medlem af Folketingets Grundlovskomiteé. Cheflønshandler for DJØF. Medlem af ekspertgruppen Setting-up and Coordination of an European Observatory for the Social Security of Migrant Workers, Marx Planck Institut für ausländisches und internationales Socialrecht. Medlem af "European Network of Legal Experts to Work on a European Community Project concerning the Application of Community Law to Gender Equality".

Henning Koch: Medlem (næstformand) af Folkeuniversitetets styrelse. Medlem af Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning. Medlem af bestyrelsen for Det Danske Center for Menneskerettigheder. Medlem af Justitsministeriets Politikommission. Medlem af Justitsministeriets Udvalg vedrørende PET og FE. Medlem af Justitsministeriets forskningspolitiske udvalg.

Ole Krarup: Medlem af Europaparlamentet.

Jens Kristiansen: Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Arbejdsret.

Anita Rønne: Bestyrelsesmedlem i Den danske Olieretsforening. Bestyrelsesmedlem i The Academic Advisory Group, Section on Energy and Natural Resources Law, International Bar Association, London.

Steen Rønsholdt: Medlem af Justitsministeriets efteruddannelsesudvalg. Medlem af det justitsministerielle udvalg vedr. aktindsigt i personalesager. Medlem af Indenrigsministeriets Klagereformudvalg.

Jens Vedsted-Hansen: Medlem af referencegruppe vedr. Rockwool Fondens Forskningsenheds projekt om indvandreres og flygtninges integration i Danmark. Medlem af editorial board for European Journal of Migration and Law.

Vibeke Vindeløv: Medlem af bestyrelsen i Center for Etik og Ret. Medlem af Folkeuniversitetets programudvalg. DJØF-tillidsrepræsentant.

Henrik Zahle: Medlem af Advokatrådets udvalg om retshjælp i forvaltningen. Medlem af Valgretsnet, Indenrigsministeriet. Medlem af Fagkomitéen for Rettsvitenskap, Norges Forskningsråd, Oslo.

Formidling

Redaktionelle hverv

Peter Blume: Medredaktør af Årsberetning 1998. Medlem af editorial board for International Review of Law Computers and Technology. Medlem af redaktionskomitéen for Nordisk Årbog for Retsinformatik.

Lisbeth Dick: Medredaktør af Årsberetning 1998.

Frederik Harhoff: Medlem af Redaktionskomitéen for Nordic Journal of International Law.

Sten Harck: Medlem af redaktionen af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Mette Hartlev: Redaktør af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Pia Justesen: Medlem af redaktionen af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Kirsten Ketscher: Medlem af redaktionen af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Henning Koch: Fast anmelder (forfatningsret og forvaltningsret) for Ugeskrift for Retsvæsen.

Ole Krarup: Redaktør af Arbejdsretlig Forlags serie, Lighed for Loven.

Jens Kristiansen: Medredaktør af FAKTA/Personalejura.

Henrik Palmer Olsen: Dansk redaktør af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Anita Rønne: Rapportør for Danmark, Journal of Energy & Natural Resources Law, International Bar Association, London.

Instituteder Peter Blume

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 15,4 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 5,6 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 4,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Blume, Peter Erik; professor.

Gøtze, Svend Michael; adjunkt.

Harck, Sten; amanuensis.

Harhoff, Georg Frederik Krogh; lektor.

Hartlev, Mette; lektor.
 Henrichsen, Carsten Michael; lektor.
 Ketscher, Kirsten Ellen; professor.
 Koch, Henning; professor.
 Krarup, Ole; professor.
 Kristiansen, Jens; professor.
 Olsen, Henrik Palmer; adjunkt.
 Petersen, Hanne; docent.
 Rytter, Jens Elo Petersen; adjunkt
 Rønne, Anita; lektor.
 Rønsholdt, Steen; professor.
 Vedsted-Hansen, Jens Christian; lektor.
 Vindeløv, Anne Vibeke; lektor.
 Zahle, Henrik Kristian; professor.

STIP Internt finansieret

Elbæk-Jørgensen, Thomas; ph.d.-studerende.
 Justesen, Pia Lynggaard; ph.d.-studerende.
 Koch, Pernille Boye; ph.d.-studerende.
 Krunke, Helle; ph.d.-studerende.
 Nørregaard, Marianne; kand.stip. til 31-1-99.
 Spies, Hans Christian; ph.d.-studerende.
 Søndergaard, Jens Teilberg; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Christensen, Peter: Statens Revision.

Fondsstøtte

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

– Magtfordelingslæren i de nordiske forfatninger (Henning Koch) kr. 53.234.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Alf Ross's 100 års fødselsdag (Henrik Palmer Olsen) kr. 80.000.
 – Magtfordelingslæren i de nordiske forfatninger med særligt henblik på forholdet mellem den lovgivende og den udøvende magt (Henning Koch) kr. 40.097.
 – Seminar om East-West Changes in Refugee Protection and Migration Control in Europe (Jens Vedsted-Hansen) kr. 42.577.

Publikationer

Bentzon A.W.: Kvalitet og legitimitet i lovforberedelsen. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 23-39, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
 Blume P.: The legal information society. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millennium s. 17-36, Peter Blume (ed), Djøf, København 1999.
 Blume P.: Dom i Lovtidende. Juristen 6, s. 228-229, 1999.
 Blume P.: Biblioteksafgift – Dansk Kulturstøtte. i: Festskrift til Gunnar Karnell s. 57-67, Carlson Law Networks, Stockholm 1999.
 Blume P.: Hvordan finder man en arving? i: Generations-skifte i ret og praksis s. 122-131, Lise Dybdahl (red), Magnus, København 1999.
 Blume P.: Ansattes e-post. Ugeskrift for Retsvæsen 18, s. 194-199, 1999.

Blume P., Hartlev M.: Registrering af dna-profiler. Ugeskrift for Retsvæsen 1, Særtryk, s. 1-6, 1999.
 Blume P.: Charges in the sources of law in information society. International review of Law Computers and Technology Vol. 13, s. 325-335, 1999.
 Blume P.: Privatlivets fred i informationssamfundet. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 41-53, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
 Blume P.: Kommentar til grundlovens § 22. i: Danmarks Riges Grundlov Med kommentarer s. 140-142, Henrik Zahle (red.), Djøf, København 1999.
 Gøtze M.: Magtfordrejning. Et begreb under forvandling. 218 s. Djøf, København 1999.
 Harck S., Olsen H.P.: Decision concerning the Maastricht Treaty. The American Journal of International Law Vol. 93 No 1, s. 209-214, 1999.
 Harhoff G.F.K.: Hvilke humanitære værdier? "Kureren" 40, s. 11-13, 1999.
 Harhoff G.F.K.: Hvad udad vindes, kan indad tabes ... Om Danmarks grundlov og de oversøiske rigsdele. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 55-74, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
 Harhoff G.F.K.: Kommentar til grundlovens §§ 1, 86 og 87. i: Danmarks Riges Grundlov Med kommentarer s. 29-34, 505-508, Henrik Zahle (red.), Djøf, København 1999.
 Harhoff G.F.K.: Commentary on the Rome Statute of the International Statute of the Criminal Court. i: Comments on Article 42; The office of the Prosecutor s. 627-637, Otto Triffterer (ed.), Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, Tyskland 1999.
 Hartlev M.: Kommentar til grundlovens § 27. i: Danmarks Riges Grundlov Med kommentarer s. 153-157, Henrik Zahle (red), Djøf, København 1999.
 Hartlev M.: Anmeldelse af Ulla Hybel "Forsøgspersoner. Om den retlige beskyttelse af mennesker, der deltager i biomedicinsk forskning". Ugeskrift for Retsvæsen 1999B, s. 62-63, 1999.
 Hartlev M.: Regulering af fosterdiagnostik + Regulering af genetisk diagnostik og screening. i: Bioetik s. 61-68 + 90-96, Karsten Klint Jensen og Svend Andersen (red), Rosinante, København 1999.
 Hartlev M.: Beskyttelse af den menneskelige værdighed. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 75-88, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
 Hartlev M., Blume P.: Registrering af dna-profiler. Ugeskrift for Retsvæsen 1, Særtryk, s. 1-6, 1999.
 Henrichsen C.M.: Offentlig Forvaltning. Lærebog i Forvaltningslære. 472 s. Thomson GadJura, København 1999.
 Justesen P.L., Petersen J.E.: Race equality: Denmark. European Review of Public Law Vol. 11, no 2, sommer 1999, s. 649-671, 1999.
 Ketscher K.: The position of women in Scandinavian Law, some legal trends within Family Law, Labour Law and Social Security Law. Justitiële Verkenningen 8, s. 48-57, 1999.
 Ketscher K.: Grundlovens § 75, stk. 2: Forsøgelse. i: Dan-

- marks Riges Grundlov Med Kommentarer s. 414-423, Henrik Zahle (red), Djøf, København 1999.
- Ketscher K.: Retssikkerhed i arbejdsløshedsforsikringen. i: Nå, hvad laver du så? s. 71-83, Jens Peter Østerby Petersen (red), Magistrenes Arbejdsløshedskasse, København 1999.
- Ketscher K.: Efterløn og Grundlovens § 73 – Ejendomsret til sociale ydelser. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 89-106, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Koch H.: Parlamentarismens mange ansigter. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 123-130, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Koch H.: Kommentar til grundlovens § 42. i: Danmarks Riges Grundlov Med kommentarer s. 212-227, Henrik Zahle (red.), Djøf, København 1999.
- Koch P.B.: Grundlovsfæstelse af forvaltningsidealer. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 107-122, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Krarup O.: Arbejdsmarkedets Grundlov og EU. i: Septemberforliget 100 år s. 193-212, Marie-Louise Andreassen, Jens Kristiansen og Ruth Nielsen (red), Djøf, København 1999.
- Krarup O.: Hvad gør parlamentet ved folkestyret? i: Et rigtigt Parlament? Blindvej eller genvej til demokrati s. 145-158, Jens-Peter Bonde, Bertel Haarder, John Iversen, Ole Krarup, Poul Smidt (red), Gyldendal, København 1999.
- Krarup O.: Om domstolenes grundlovsprøvelse. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 131-144, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Kristiansen J.: Ledelsesretten og dens grænser. i: Septemberforliget 100 år s. 213-230, Marie-Louise Andreassen, Jens Kristiansen og Ruth Nielsen (red), Djøf, København 1999.
- Kristiansen J.: Den danske aftalemodel og forholdet til EU. i: 100-året for Septemberforliget s. 177-193, Finansministeriet, København 1999.
- Kristiansen J.: Arbejdsretlig lærebog. 520 s. GadJura, København 1999.
- Kristiansen J.: Grundlovens betydning for arbejdsmarkedet. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 145-156, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Olsen H.P., Harck S.: Decision concerning the Maastricht Treaty. *The American Journal of International Law* Vol. 93 No 1, s. 209-214, 1999.
- Olsen H.P., Toddington S.: Idealism for Pragmatists. *Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie* vol. 85 1999/4, s. 510-538, 1999.
- Olsen H.P.: Retlig regulering. i: Bioetik s. 314-326, Svend Andersen og Karsten Klint Jensen, Rosinante, København 1999.
- Olsen H.P., Toddington S.: Legal Idealism and the Autonomy of Law. *Ratio Juris* Vol. 12 no. 3, s. 286-310, 1999.
- Olsen H.P.: Retsidealisme og naturretskritik. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 5/98, s. 977-985, 1999.
- Olsen H.P.: Samfundskontrakten i retsfilosofien. *Retfærd* 84, s. 13-19, 1999.
- Olsen H.P.: Magtfordeling og mistillid. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 157-176, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Petersen H.: Peripheral Perspectives on Musical Orders. *Cardozo Law Review* Vol. 20, Issue 5-6 (special issue), s. 1683-1694, 1999.
- Petersen H.: Performing Mimetic Administrative Law under Home Rule. i: Dependency, Autonomy, Sustainability in the Arctic s. 101-114, Hanne Petersen (red) & Birger Poppel (ed), Ashgate, England 1999.
- Petersen H.: Rio-Konferencen. Det 20. århundredes svar på Septemberforliget? i: Septemberforliget 100 år s. 299-316, Marie Louise Andreassen (red), Djøf, København 1999.
- Petersen H.: Talekunst og juridisk litteratur. *Retfærd* 85, s. 31-39, 1999.
- Petersen H.: Towards New Approaches to Regulation of Time in Denmark. i: The Regulation of Working Time in the European Union. Gender Approach s. 311-316, Yotz Kravaritou (ed), Peter Lang, Bruxelles 1999.
- Petersen H.: Forskellighed, foranderlighed og fornyelse i juridisk litteratur. *Retfærd* 87, s. 71-79, 1999.
- Rytter J.E., Justesen P.L.: Race equality: Denmark. *European Review of Public Law* Vol. 11, no 2, sommer 1999, s. 649-671, 1999.
- Rytter J.E.: Humanitær Intervention – Retlige og politiske aspekter. i: Humanitær Intervention – Retlige og politiske aspekter s. 139, Svend Aage Christensen, Frede P. Jensen, Jens Elo Rytter, Kristoffer Vivike, Ole Spiermann, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København 1999.
- Rytter J.E.: Grundlovens rettighedsbestemmelser – tekst og fortolkning. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 177-185, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Rønne A.: Kan staten diktere en sammenlægning af naturgasselskaberne i Danmark s. 24 i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 187-196, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Rønne A.: Implementation of the Kyoto Protocol and the International Energy Industry: Denmark. 24 sider s. Mojácar (Almería), Spain 1999.
- Rønne A.: Current Practice. Denmark. Natural gas reform. *The Danish Natural Gas sector. Journal of Energy & Natural Law Resources Law* Vol 17 no 4, s. 372-373, 1999.
- Rønsholdt S.: The Concepts of Abuse of Power and the Subjective Intention of the Executive. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millennium s. 111-133, Peter Blume (ed), Djøf, København 1999.
- Rønsholdt S.: § 82. Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov. i: Danmarks Riges Grundlov Med Kommentarer s. 493-498, Henrik Zahle (red), Djøf, København 1999.
- Rønsholdt S.: Om grundlovsfortolkning og konkret rets anvendelse – en statsretlig overraskelse? *Ugeskrift for Retsvæsen* 36, 11/9-99, s. 333-345, 1999.

- Rønsholdt S.: Kommunalt selvstyre. Frihed for hvem. Frihed til hvad. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 197-208, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Vedsted-Hansen J.C.: Traktatforpligtelser som parlamentarisk anliggende. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 209-222, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Vedsted-Hansen J.C.: Bidrag til Kap.1: Indledning. Midlertidig beskyttelse i retlig belysning; Kap.4: TP-ordningernes forenelighed med internationale normer; bidrag til Kap.5: Retlige problemer i forbindelse med ophør af kollektiv beskyttelse; bidrag til Kap.6: Sammenfattende drøftelse – i: Midlertidigt asyl i Norden s. 15-18, 117-167, 168- Nordisk Ministerråd 1999 (Nord 1999:3), København 1999.
- Vedsted-Hansen J.C.: Kollektiv beskyttelse: Midlertidigt asyl på skiftende grundlag. i: Midlertidig beskyttelse og tilbagevending. Bosniske flygtninge i Norden s. 15-44, Eva Haagensen (red), Nordisk ministerråd 1999 (Nord 1999:4), København 1999.
- Vedsted-Hansen J.C.: Non-admission Policies and the Right to Protection: Refugees' Choice vs. States Exclusion? i: Refugee Rights and Realities s. 269-288, Frances Nicholson & Patrick Twomey (eds), Cambridge University Press, England 1999.
- Vedsted-Hansen J.C., Gregor Noll: Non-Communitarians: Refugee and Asylum Policies. i: The EU and Human Rights s. 360-410, Philip Alston (ed), Oxford University Press, Oxford 1999.
- Vedsted-Hansen J.C.: Europe's response to the arrival of asylum seekers: Refugee protection and immigration control. Refugee Research New Issues, Working paper No. 6, s. 35, 1999.
- Vedsted-Hansen J.C., Mark Gibney, Katarina Tomasevski: Transnational State Responsibility for Violations of Human Rights. Harvard Human Rights Journal Vol 12, s. 269-95, 1999.
- Vindeløv A.V.: Alternativ konfliktløsning. Nordisk Forsikringstidsskrift 2/99, s. 174-181, 1999.
- Vindeløv A.V., Broen D.: Mægling som middel til at løse konflikter – på vej mod forsoning. i: Konflikt & Forsoning s. 62-75, Hans Reitzels Forlag & Dansk Flygtningehjælp, København 1999.
- Vindeløv A.V.: Konfliktløsning og forsoning. Dansk 1/99, s. 15-16, 1999.
- Vindeløv A.V.: Law in Year 2000 Alternative Conflict Resolution. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millennium s. 145-163, Peter Blume (ed), Djøf, København 1999.
- Vindeløv A.V.: Danmarks Riges Grundlov eller Det danske Folks Grundlov? i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 223-231, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Zahle H.: Grundloven og europæiseringen. i: Grundlovens nutid og fremtid. Retsvidenskabeligt Institut B. Årsberetning 1998 s. 233-240, Peter Blume & Lisbeth Dick, Samf.Fak.Repro-Center/Hertz Bogtrykkergård, København 1999.
- Zahle H.: Kommentar til grundlovens § 89. i: Danmarks Riges Grundlov Med kommentarer s. 514, Henrik Zahle (red.), Djøf, København 1999.

Det Retsvidenskabelige Institut C

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.jur. Peter Pagh. Institutbestyrelsen består af institutleder, professor dr.jur. Peter Pagh, professor dr.jur. Joseph Lookofsky, lektor lic.jur. Ivan Sørensen og TAP-repræsentant ekspeditionssekretær Jytte Hvidsø.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Det Retsvidenskabelige Institut C
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon: 35 32 32 22
Fax: 35 32 32 03
<http://www.jur.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Adjunkter/lektorer: Ulrik R. Bang-Pedersen er ansat som adjunkt pr. 1.3.99. Lars Adam Rehof har orlov fra 1.10 – 31.12.99. Ph.d.-studerende: Anita Plesner Björk er skiftet til Institut A 1.4.99. Anette Lund Hansen er fratrådt pr. 31.12.99. Ph.d.-studerende, eksternt finansieret: Anne Vitting er fratrådt pr. 30.4.99.

Undervisningsvirksomhed

Instituttets undervisning omfatter for det første en række af fagene på studiets grunduddannelse: Hovedvægten er lagt på familie- og arveret og de formueretlige fag (ejendomsret og obligationsret), hvortil kommer folkeret. For det andet udbydes en lang række kurser på studiets overbygning (kandidatuddannelsen) i bl.a. miljøret, menneskerettigheder, forsikringsret og international køb.

Forskningsvirksomhed

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsageligt inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: Formueret, dele af offentlig ret, folke- og EU-ret samt familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe lærebøger og materialesamlinger m.v. som grundlag for undervisningen dels under bacheloruddannelsen, dels under kandidatuddannelsen.

1. Formueret (Obligationsret og Ejendomsret)

1.1.

Det forløbne år har hovedsageligt omhandlet forskningsvirksomhed, granskning af domme indenfor området international formueret/obligationsret (Camilla Baasch Andersen).

1.2.

Der arbejdes på en afhandling om international konkursret (Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen).

1.3.

Lærebog i Obligationsret, Del III (sammen med Peter Mortensen og Ivan Sørensen); Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter, 205 sider.

Udarbejdelse af afsnit om ophørsmåder for fordringer til brug for ny lærebog i obligationsret. Fortsat arbejdet med fremstilling om dansk rets almindelige og specielle regler om forældelse af fordringer. Ajourføring og bearbejdning af lærebog i erstatningsret i forbindelse med udgivelse af ny udgave heraf. Ajourføring og bearbejdning af Juridisk Ordbog i forbindelse med udgivelse af ny udgave heraf (Bo von Eyben).

1.4.

I samarbejde med professor dr.jur. Mads Bryde Andersen er der arbejdet med en ny lærebog i faget Obligationsret. Første del (Ydelsen) er udgivet som stencil-udgave i 1998. Også anden del om Beføjelser er udgivet i 1999 som stencil-udgave og er blevet pensum på grunduddannelsen (jura-studiets 2. år). Forfatterne fortsætter samarbejdet med henblik på udgivelse af en bogudgave af de 2 dele af lærebogen i det kommende år (2000).

Der er arbejdet med den internationale købelov (FN/CISG-konventionen af 1980), omfattende del I (Field of Application), del II (Formation of Contract), del III (Sale of Goods) samt del IV (Final Provisions). Resultaterne blev offentliggjort på engelsk ved udenlandske forlag, dels i USA: som et selvstændigt kapitel i et større værk, dels i Holland: som en selvstændig monografi.

Arbejdet med projektet til udvikling af hypertext undervisningsprogrammer: Computer Assisted Legal Instruction, Legal Education Automation Project ("CALI/LEAP"), særligt m.h.p. på at gøre de eksisterende CALI-programmer tilgængelige over World Wide Web, er midlertidigt (grundet manglende ressourcer) blevet stillet i bero. CALI-gruppen arbejder dog videre med udvikling af nye opgaver (Joseph Lookofsky).

1.5.

Færdiggjort afhandling om forpagtningsaftaler vedrørende landbrugsjord. Afhandlingen resulterede i den juridiske doktorgrad. Udarbejdelse af to kapitler til lærebog om fast ejendom, rådighed og regulering om ejendomsdannelse, servitutter og planlægningslovgivning. Udarbejdelse af to kapitler om debitor- og kreditorskifte til lærebog i obligationsret. Artikel om ændringer i landbrugsloven (Peter Mortensen).

1.6.

Artikel om grov uagtsomhed til forsikringsretligt festskrift. Rapport om forbrugerbeskyttelse ved forsikring i de nordiske lande. Fremstilling af den nye ulykkesforsikrings vilkår. Revision af lærebog i forsikringsret. En kommentar til forsikringsaftaleloven (Ivan Sørensen).

2. Folke- og EU-ret

2.1.

Arbejdet med ph.d.-afhandling, der har til formål at undersøge den internationale, retlige og faktiske beskyttelse af

flygtninge i situationer med massive flygtningestrømme. Geografisk tages der udgangspunkt i beskyttelsen af flygtninge i den tredje verden, hvor hovedparten af verdens flygtninge i dag befinder sig. Fokus vil her være på omfanget og kvaliteten af denne beskyttelse, når store grupper af flygtninge krydser internationale grænser på flugt fra forfølgelse i deres hjemland(e). (Ann Vibeke Eggli).

2.2.

Arbejdet med materialesamlinger til kursusfaget: International Environmental Law og EU-miljøret samt supplementsbind til materialesamling til kursusfaget: Miljøret. Arbejdet med analyse af jordforureningslovens implikationer og undersøgelser af dansk implementering af EUs miljøregler. (Peter Pagh).

3. Familie- og arveret

3.1.

Arbejdet med værgemålsproblemer. Har offentliggjort artiklerne "Enduring Powers of Attorney" i Festskrift til Taksøe-Jensen og "Vedvarende fuldmagter i dag" i *T:FA* (Svend Danielsen).

3.2.

Ingangværende større forskningsprojekt om familien i dansk ret. Der forskes i, hvorledes retten kan understøtte det gode familieliv med fokus på det personlige forhold mellem forældre og børn, og forældres indbyrdes forhold. På baggrund af bruddet med ægteskabsretten i det 20. århundrede – vedrørende børns forhold – undersøges rettens muligheder for fortsat at betragte familien som en enhed og dermed modvirke en individualisering inden for familien. Særligt den eksisterende bevægelse mellem en velfærds-diskurs og en retlig-diskurs i gældende ret undersøges (Annette Kronborg).

3.3.

Arbejdet med bioretlige emner, herunder særligt juridiske og etiske problemstillinger i relation til den islandske helbredsdatabase, som er lovreguleret og har skabt international debat. Desuden arbejdet med familieretlige emner, særlig retsstillingen for pensionsrettigheder ved ægtefælleskifte i anledning af en ægtefælles død eller parternes separation eller skilsmisse. Endelig arbejdet med familieret i et nordisk perspektiv, særligt spørgsmål i relation til børns forsørgelse samt faderskab og moderskab (Linda Nielsen).

3.4.

Fortsat udarbejdelse af ph.d.-projektet Ret og etik inden for prænatal genetisk diagnostik i nationalt og internationalt perspektiv (Nina Schultz-Lorentzen).

3.5.

Medforfatter på Demensguide, udgivet af Hans Reitzels Forlag, dec. 1999. "Værgemål – og andre former for repræsentation", udgives af Forlaget GreensJura i februar 2000. Medforfatter på Dementes menneskerettigheder, udkommer foråret 2000. Artikel i Alzheimerbladet nr. 3, september 1999 om frit sygehusvalg. Artikel i Alzheimerbladet nr. 4, december 1999 om magtanvendelse inden for det sociale område. Påbegyndt forarbejdet til en kombineret kvalitativ/retsdogmatisk undersøgelse af psykisk udviklingshæmmedes retsstilling (Dorthe Vennemose Buss).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bo von Eyben: Formand for to bedømmelsesudvalg vedrørende formueretlige disputater ved Københavns Universitet.

Joseph Lookofsky: Deltaget som medlem af et bedømmelsesudvalg vedr. en doktorafhandling.

Peter Pagh: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. bedømmelse af Dorthe D. Dahlgaards ph.d.-afhandling om EUs udbudsregler.

Udvalg og fonde

Dorthe V. Buss: Medlem af Alzheimerforeningens retsudvalg, samt et arbejdsudvalg under Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Svend Danielsen: Medlem af en nordisk arbejdsgruppe om internationalprivatretlige regler på familierettens område. Bestyrelsesmedlem i Juridisk Forening.

Bo von Eyben: Formand for Taksationskommissionen for Sjælland m.v. Medlem af det af trafikministeren nedsatte ekspertudvalg vedrørende visse spørgsmål om ekspropriationserstatning. Medlem af det af justitsministeren nedsatte udvalg vedrørende revision af erstatningsansvarsloven. Formand for Ankenævnet for Dansk Tandlægeforenings Patientskadeforsikring. Medlem af bestyrelsen (næstformand) for Dansk Selskab for Forsikringsret.

Annette Kronborg: Medlem af fakultetets samarbejdsudvalg og det lokale arbejdsmiljøudvalg.

Joseph Lookofsky: Medlem af Intergruppen. Generalsekretær for Den danske Komité for komparativ Ret (Association International des Sciences Juridiques).

Peter Mortensen: Formand for ph.d.-studienævnet (ph.d.-studieleder). Medlem af Rektors centrale ph.d.-udvalg. Bestyrelsesformand for Rejsefonden for juridiske kandidater og studerende. Bestyrelsesmedlem i Bernths rejselegat. Individuelt medlem af Comité Européen de Droit Rural (CEDR).

Linda Nielsen: Medlem af Rektors Forskningsudvalg, medlem af Bioteknologistyregruppen for det tværfakultære satsningsområde og medlem af patentarbejdsgruppe. Medlem af det Juridiske Fakultetsråd. Formand for Børnelovsudvalget. Formand for Ægtefællepensionsudvalget. Næstformand i Elektricitetsrådet. Medlem af Justitsministeriets Forskningsudvalg. Medlem af Justitsministeriets udvalg vedrørende PET og FE. Medlem af Europarådets ekspertgruppe om Paternity.

Lars Adam Rehof: Formand for Dansk Røde Kors' Folkeretsudvalg. Medlem af bestyrelsen for Dokumentations- og rådgivningscentret vedrørende racediskrimination (DRC). Medlem af bestyrelsen for International Commission of Jurists (ICJ) – Danish Section og Avocats sans Frontières, DK.

Ivan Sørensen: Beskikket medlem af udvalg til revision af forsikringsaftaleloven under Justitsministeriet. Medlem af Fakultetsrådet og Studienævnet samt formand for dispensationsudvalget. Formand for bestyrelsen i ROSA (Daghøjskole).

Tillidshverv

Joseph Lookofsky: Vejleder for ph.d.-studerende. Fagleder i Obligationsret med ansvaret for dette hovedfags administration (kandidatuddannelsen, 2. år). Deltaget som arbitrator (voldgiftsmand) i Willem C. Vis International Commer-

cial Arbitration Moot Court Competition (Vienna, Austria), forår 1999. Desuden som ansvarlig holdleder for KU-holdet.

Linda Nielsen: Vejleder for ph.d.-studerende Nina Schultz-Lorentzen. Fagleder for Familie- og Arveret. Chairman på konference i Tallin om Hvem ejer generne? (oktober).). Chairman på konference i Oviedo om etiske komiteer (maj).

Peter Pagh: Licentiatvejledning til Anne Vitting, et projekt om økologisk mælk. Ophørt i løbet af perioden. Fagansvarlig for miljøret.

Camilla Baasch Andersen: Indvalgt i ph.d.-studienævnet som næstformand, og kontaktperson for de studerende. Koordinator af de interne seminarer.

Dorthe V. Buss: Deltagelse i administrationen af familie- og arveret samt undervisning på kursusfaget Personers rettigheder.

Bo von Eyben: Fagleder i ejendomsret.

Peter Mortensen: Formand for opgavekommissionen i ejendomsret ved sommereksamen.

Ivan Sørensen: Formand for eksamenskommissionen i obligationsret, fagets øvelsesopgaver og opgavesamlinger, eksamensopgaver – udarbejdelse og retning.

Formidling

Redaktionelle hverv

Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen er executive editor på *Review of the CIST 1998* (udg. 1999 på Kluwer Law International).

Svend Danielsen er domsredaktør ved Ugeskrift for Retsvæsen og Tidsskrift for Familie- og Arveret.

Bo von Eyben er medlem af hovedredaktionen for Karnovs Lovsamling og er redaktør for tidsskriftet "Justitia".

Peter Mortensen er redaktionsmedarbejder ved Karnovs Lovsamling samt medredaktør af Tidsskrift for Landbrugsret udgivet af GadJura.

Linda Nielsen er medlem af redaktionskomiteen for *Law & Ret (Advokatsamfundet)* og *International Journal of Family Law*.

Peter Pagh er medredaktør på *Miljøretlige Afgørelser og Domme*.

Ivan Sørensen er medlem af redaktionskomiteen for *Forstyrings- og erstatningsretlig domssamling*.

Kongresser og symposier

Peter Pagh: Kursusleder og underviser på *Europäische Rechts Akademie Trier* om EU-miljøret, den 8. – 9. marts 1999.

Joseph Lookofsky: Kursus i *International Contracts* som led i et større Danida-projekt med kurser for unge dommere i udviklingslandet Uganda. Undervisning af professorer m.fl. fra Cornell University School of Law.

Nationalt og internationalt samarbejde

Gæsteforskere

Besøg af professor Tom Oldham fra Texas University (Linda Nielsen).

Instituteder Peter Pagh

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 9,7 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 4,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov; amanuensis.

Buss, Dorthe Vennemose; adjunkt.

Kronborg, Annette; lektor.

Lookofsky, Joseph Michael; professor.

Mortensen, Peter; lektor.

Nielsen, Linda; professor.

Pagh-Rasmussen, Peter; professor.

Rehof, Lars Adam; lektor.

Sørensen, Ivan Tage Steen; lektor.

Von Eyben, Bo Edler; professor.

STIP Internt finansieret

Andersen, Camilla Baasch; ph.d.-studerende.

Björk, Anita Karin Plesner; ph.d.-studerende.

Eggl, Ann V; kand.stip.

Schultz-Lorentzen, Nina; kand.stip.

Vitting, Anne; ph.d. studerende til 30-4-99.

Ph.d.-afhandlinger

Bangert, Kaare: 200 sømils fisketerritorium.

Buss, Dorthe Vennemose: Dementes retsstilling.

Publikationer

Bang-Pedersen U.R.: Tidsbegrænsede aftaler om brugsret til et areal, der udgør en del af en samlet fast ejendom. Udstykningslovens § 16, stk. 1. En kommentar til U 1998.1011 Ø. Ugeskrift for Retsvæsen Særtryk, s. 395-398, 1998.

Bang-Pedersen U.R., Kronborg A.: Anmeldelse af Peter Arnt Nielsen, *International privat- og procesret*. Juristen 5, s. 202-203, 1998.

Bang-Pedersen U.R.: Asset Distribution in Transnational Insolvencies: Combining Predictability and Protection of Local Interests. *The American Bankruptcy Law Journal* 73, s. 385-434, 1999.

Bang-Pedersen U.R.: Om fælleskontoindestående og refusion ved overdragelse af en ideel anpart med brugsret til en bestemt lejlighed. Ugeskrift for Retsvæsen Særtryk, s. 377-384, 1999.

Bang-Pedersen U.R.: Ejerlejligheder. Ejerforeningens stilling ved en ejers konkurs. Ugeskrift for Retsvæsen Særtryk, s. 7-13, 1996.

Bang-Pedersen U.R.: Konkursprivilegium for vægtafgifter? Tidsskrift for Skatter og Afgifter 17, s. 720-723, 1996.

Bang-Pedersen U.R.: Sameje om fast ejendom. 165 s. GadJura, København 1996.

Bang-Pedersen U.R.: Massekravsstatus for løbende ydelser forfaldet under konkursen? En kommentar til U 96.359 Ø og U 96 B s. 177 f. Ugeskrift for Retsvæsen Særtryk, s. 184-185, 1996.

Eyben B.E.v.: Kommentarer til lov om erstatningsansvar, lov om erstatning til ofre for forbrydelser, lov om patientforsikring, lov om erstatning for lægemiddelskader,

- lov om Blødererstatningsfonden og lov om erstatning for skader forårsaget af stormflod. i: Karnovs Lovsamling s. 4179-4227 4232-4235, Bo von Eyben, Jørgen Nørgaard og Jan Pedersen (red.), Forlaget Thomson, København 1999.
- Eyben B.E.v.: Miljøansvarets udstrækning – om Peter Pagh's disputats "Miljøansvar – en ret for hvem?". Ugeskrift for Retsvæsen 7, s. 74-78, 1999.
- Eyben B.E.v.: Landbrugsforpagtning – Tingslejeret og kontraktsregulering. Ugeskrift for Retsvæsen 45, s. 447-453, 1999.
- Eyben B.E.v.: Fast ejendom – Rådighed og regulering. i: Fast ejendom – Rådighed og regulering s. 256, Bo von Eyben, Peter Mortensen, Peter Pagh, Forlaget Thomson, København 1999.
- Eyben B.E.v.: Lærebog i erstatningsret, 4. udg. i: Lærebog i erstatningsret, 4. udg. s. 388, Bo von Eyben, Hans Henrik Vagner, DJØF's Forlag, København 1999.
- Eyben B.E.v.: Juridisk Ordbog, 11. udg. i: Juridisk Ordbog, 11. udg. s. 298, Bo von Eyben, W.E. von Eyben, Forlaget Thomson, København 1999.
- Eyben B.E.v.: Anmeldelse af Edvard Nilsson (red.): Yttranden av Läkemedelsskadenämnden 1979-1998. Juridisk Tidsskrift 1999/2000 nr. 2, s. 489-495, 1999.
- Lookofsky J.: Danish Private International Law in the Third Millennium: Where are we going? Where have we been? i: Legal Issues at the Dawn of The New Millennium s. 163, Peter Blume (Ed.), DJØF Publishing, Copenhagen 1999.
- Lookofsky J.: Danish National Report. i: A New Approach to International Commercial Contracts. The UNIDROIT Principles of International Contracts s. 71-95, Michael Joachim Bonell (Ed.), Kluwer Law International, The Hague – London – Boston 1999.
- Lookofsky J.: Alive and Well in Scandinavia: CISG Part II. The Journal of Law and Commerce Vol. 18, no. 2, s. 289-299, 1999.
- Mortensen P., Eyben B.E.v., Pagh P.: Fast ejendom – Rådighed og regulering. s 13-105. Thomson – GadJura, København 1999.
- Mortensen P.: Landbrugsforpagtning – Misligholdelse af parternes hovedforpligtelser. 776 s. GadJura, København 1999.
- Mortensen P.: Ændringer i landbrugsloven. Tidsskrift for Landbrugsret 4, s. 195-203, 1999.
- Nielsen L.: Danish Family Law – matrimonial property and cohabitant's property. i: Eheliche Gemeinschaft und Vermögen im europäischen Vergleich s. 35-45, Prof. Dr. Dr. h.c. Dieter Henrich, Prof. Dr. Dieter Schwab, Geleitwort von prof. Dr. Herta Daubler-Gmelin, Verlag Ernst und Werner Gieseking GmbH, Bielefeld 1999.
- Nielsen L.: The Icelandic Health Sector Database. Legal and Ethical Considerations. i: The Commercialization of Genetic Research – Ethical, Legal, and Policy Issues s. 111-128, Timothy A. Caulfield and Bryn Williams-Jones (Eds.), Kluwer Academic/Plenum Publishers, New York, USA 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Magnus Hagman, EU's affallslovgivning – en oversigt. Ugeskrift for Retsvæsen 7, s. 95, 1995.
- Pagh P.: Anmeldelse af Said Mahmoudi, EU's miljøret. Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. 382, 1995.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ellen Margrethe Basse, Miljøkonsekvensvurdering – i et retligt perspektiv. Ugeskrift for Retsvæsen 41, s. 423, 1996.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ellen Margrethe Basse og Henrik Zahle, To reguleringstraditioner – om sondringen mellem offentlig ret og privatret. Ugeskrift for Retsvæsen 21, s. 248, 1997.
- Pagh P.: Replik om fuglebeskyttelse. Ugeskrift for Retsvæsen 18, s. 182, 1998.
- Pagh P.: Anmeldelse af Jørgen Bjerring og Gorm Møller, Miljøbeskyttelsesloven af 1991 med kommentarer. Ugeskrift for Retsvæsen 35, s. 293, 1998.
- Pagh P.: Anmeldelse af Charlotte Zetterberg, Miljörättslig kontrol av genteknik, 1997. Ugeskrift for Retsvæsen 41, s. 373, 1998.
- Pagh P.: Anmeldelse af Alan Boyle & Michalen Anderson, Human Rights Approaches to Environmental Protection. Ugeskrift for Retsvæsen 50, s. 519, 1998.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ludwig Krämer, Focus on European Environmental Law, Second edition. Ugeskrift for Retsvæsen 1, s. 23, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ludwig Krämer, E.C. Treaty and Environmental Law, third edition. Ugeskrift for Retsvæsen 5, s. 63, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Alexandre Kiss og Dinah Shelton, Manual of European Environmental Law, second edition. Ugeskrift for Retsvæsen 11, s. 135, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ellen Margrethe Basse, Miljøret – samspillet mellem lovgivning og aftalte ordninger. Ugeskrift for Retsvæsen 14, s. 159, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ulla Steen, Miljøretlig regulering på transportområdet – en retsdogmatisk og retssociologisk analyse. Ugeskrift for Retsvæsen 16, s. 182, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Ellen Margrethe Basse, Håndhævelse af miljølovgivningen. Ugeskrift for Retsvæsen 22, s. 212, 1998.
- Pagh P.: Fast Ejendom – Rådighed og regulering. 256 s. Thomson GadJura Forlag, København 1999.
- Pagh P.: Denmark's Compliance with European Community Environmental Law. Journal of Environmental Law 2, s. 301-320, 1999.
- Pagh P.: Efter Korsbæks død: Hvordan undgår domstolene at blive spændt for politiske sager. Juristen 7, s. 266-274, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Jean-Pierre Hannequart, European Waste Law. Ugeskrift for Retsvæsen 38, s. 384, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Birgitte Egelund Olsen, Hvile i sig selv princippet – en miljø- og konkurrenceretlig analyse af affalds- og elforsyningsområdet. Ugeskrift for Retsvæsen 45, s. 457, 1999.
- Pagh P.: Nye nordiske retsteoretiske bidrag til læren om miljøansvar, Om Hans Chr. Bugges disputats: Forureningsansvaret & Marie- Louise Larssons disputats: The Law of Environmental Damage. Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. 394-401, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Chris Backes og Gerrit Betlems, Integrated Pollution Prevention and Control. Ugeskrift for Retsvæsen 49, s. 549, 1999.
- Pagh P.: Jordforurening – ansvar og rettigheder. Miljøsk 15, s. 24-29, 1999.
- Pagh P.: Forslag til jordforureningslov: Effektiv indsats mod jordforurening? Ugeskrift for Retsvæsen Særtryk, s. 129, 1999.
- Pagh P.: Er der en miljøgaranti i EU-traktaten? DUPI Working Papers 1999 13, s. 30, 1999.
- Pagh P.: Anmeldelse af Karsten Revsbech: Lærebog i miljøret, 2. udg. Ugeskrift for Retsvæsen 1, s. 25-26, 1999.

- Pagh P.: The Horizontal and Vertical Allocation of Competences for EC Chemicals Legislation – Division or Unification. i: Risk Assessment and Risk Management of Toxic Chemicals in the European Community s. 59-67, Gerd Winter (ed.), Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 1999.
- Pagh P., Hansen M., Schroll H., Nielsen J.B., Gram S., Fønnesbech B.: Farlig Teknologi. 106 s. Teknologirådet, København 1999.
- Rehof L.A.: Grundlovens Menneskerettigheder. i: Folketingets Festschrift – i anledning af grundlovens 150- års jubilæum den 5. juni 1999 s. 535-563, Ole Stig Andersen m.fl., Udgivet af Folketingets Præsidium, København 1999.
- Rehof L.A.: § 70. i: Danmarks Riges Grundlov s. 331-334, Henrik Zahle (red.), Jurist og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Rehof L.A.: Article 3, Article 12. i: The Universal Declaration of Human Rights s. 89-101 and 251-264, Gudmundur Alfredsson & Asbjørn Eide (eds.), Kluwer Law International/Martinus Nijhoff Publishers, Haag 1999.
- Rehof L.A., Fockens H.: Voluntary Review – Procedure on National Implementation of International Humanitarian Law. 39 s. Danish Red Cross, Copenhagen 1998.
- Sørensen I.: Skjulte handlingsklausuler i forsikringsaftaler. Nordisk Forsikrings Tidsskrift ?, s. 274-279, 1999.
- Sørensen I.: Anmeldelse af Lisbeth Kjærgaard: Privatan-svarsforsikring i et erstatningsretligt perspektiv. Ugeskrift for Retsvæsen 36, s. 357, 1999.

Det Retsvidenskabelige Institut D

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.jur. Flemming Balvig. Institutbestyrelsen består af institutlederen, lektor Henrik Dam, lektor Jørn Vestergaard og institutsekretær Marie Stender.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Det Retsvidenskabelige Institut D
Sankt Peders Stræde 19
1453 København K
Telefon: 35 32 26 26
Fax: 35 32 33 34
<http://www.jur.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Kriminalistisk Institut var det første institut på Det Rets- og Statsvidenskabelige Fakultet. Dets område var dengang kriminologi og strafferet. Senere blev der oprettet andre juridiske institutter på fakultetet, og de er med tiden blevet samlet i de tre retsvidenskabelige institutter, A, B og C. I modsætning til det daværende Kriminalistisk Institut var de tre andre institutter ikke fagspecifikke. Man kan finde medarbejdere, som forsker og underviser inden for samme fag, men som er knyttet til forskellige institutter. Man vælger – ved ansættelsen eller senere – det institut, som man finder vil give den bedste ramme omkring arbejdet. Det er derfor også ganske naturligt, at der er store forskelle på de indre institutliv.

I 1996 skete der forskellige ændringer i staben på Kriminalistisk Institut, således at arbejders forskningsområder ikke længere alene var de kriminalistiske fag. Det gjorde det naturligt for instituttet at ændre navn til Det Retsvidenskabelige Institut D.

Fysiske rammer

Institut D har til huse i Sankt Peders Stræde 19, som er i 4 etager + kælder. Instituttet bebor i hovedsagen 1., 2. og 3. etage, medens stue og kælder optages af "Kriminalistisk Bibliotek".

Personaleforhold

Der er ved instituttet blevet ansat to nye forskere, cand. jur. Rasmus Feldthusen som adjunkt, og ph.d., mag. scient. Lars Holmberg som forskningsadjunkt. Licenciée Anne Lemonne er blevet tilknyttet som ph.d.-stipendiat. Mag. scient. Lars Holmberg har erhvervet ph.d.-graden.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed ligger inden for fagområderne: Arveret og dødsboskifteret, generationsskifte, kriminologi, medieret, retsfilosofi, retssociologi, skatteret og strafferet. I det følgende gives en fagbeskrivelse og til-

knnytning til den omtales den videnskabelige stabs forskningsaktiviteter på området.

1. Arveret og dødsboskifteret

Lektor Henrik Dam har arbejdet på 2. udgave af hånd- og lærebogen "Afgift af arv og gave", der udkommer i marts 2000. Finn Taksø-Jensen har udgivet "Hvem arver mig", samt redegørelser om behovet for ændring af arveloven og om fællesboer. Arbejder på en bog om koncipering af testamenter og ægtepagter og 2. udgave af lærebog i arveret.

2. Generationsskifte

Adjunkt Rasmus Kristian Feldthusen har arbejdet på en ph.d.-afhandling med arbejdstitlen "Succession". Afhandlingen er et bredt ejendomsretligt, arveretligt, generationsskiftemæssigt og skatteretligt projekt. Afhandlingens tyngdepunkt er baseret på dansk rets regler om fideikommissarisk substitution. Afhandlingen inddrager romerret og dansk retshistorie samt engelsk og tysk ret. Har endvidere arbejdet på 2. udgave af hånd- og lærebogen "Afgift af arv og gave", der udkommer i marts 2000.

3. Retsfilosofi

Adjunkt Alexander Carnera Ljungström skriver på et bogprojekt med arbejdstitlen: "Ret, stat og social mobilitet". Projektet er centreret omkring to aspekter: 1. At nytænke legalitet og legitimitet i asylretten og menneskeretten i en ny retsfilosofisk optik og 2. formulere en nomadisk rets- og samfundsorden i et essensløst og globalt fællesskab. Bogprojektet indeholder tre deltemaer: 1. At formulere en retsvidenskab som kraftvidenskab på baggrund af en dynamisk virkelighedsopfattelse inspireret af Spinoza, Whitehead og Gilles Deleuzes filosofi, herunder de nye videnskaber hos Prigogine. 2. At tænke ny europæisk polis omkring gæstevenskabet og en kosmopolitisk ret i relation til flygtningeretten. Projektet vil her formulere en ny retslære og retsfilosofi på baggrund af både Lévinas, Kant, Derrida og Giorgio Agambens tænkning. 3. At formulere en nomadisk de-territorial retsorden som en spænding mellem stat og nomadologi hos Deleuze og Guattari, herunder Toni Negri.

4. Retssociologi og kriminologi

Professor Flemming Balvig har i et samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd gennemført et projekt, der omfatter gentagelse af selvrapporteringsstudier fra 1979 og 1989/1990 af børne- og ungdomskriminalitet i 10 kommuner. I samarbejde med Rigspolitichefen evalueres et pågående 3-årigt nærpoltiforsøg i Helsingør. Evalueringen gennemføres ved interview med 1.000 repræsentativt udvalgte personer i politikredsen, som udspørges om deres forhold til politiet mv.

Danmarks deltagelse i en runde af internationale offerundersøgelser, der gennemføres på samme tid og ved brug af samme spørgeskema i et større antal lande (International Crime Victim Survey), er forberedt; Danmark deltager for første gang i år 2000. Der er arbejdet med forskellige analyser af forholdet mellem befolkningen og det strafferetlige system, gennemført en undersøgelse af indsattes tilfredshed med forholdene samt udsathed for vold mv. i 5 af landets fængsler, samt gennemført forskellige analyser af vold, voldens ofre og samfundets reaktioner på vold.

Forskningsstipendiat Joi Bay er begyndt på en re-analyse af et etnografisk kildemateriale. I begyndelsen af

1990'erne gennemførtes et længerevarende etnografisk feltstudium blandt menige i den danske hær. Analysen omfattede dengang primært den sociale kontrol, de sociale afvigelser samt kriminaliteten blandt soldater; nu fortsættes analysen af dette omfattende materiale med særligt henblik på den militære subkultur og socialiseringen til soldat og mand. Teoretisk vil analysen trække på maskulinitetsteori, teorier om fraterniteter og om initiering af unge mænd.

Susanne Clausen har som projektleder sammen med konsulent Britta Kyvsgaard, Justitsministeriet, arbejdet på en undersøgelse af recidiv efter tilsyn. Undersøgelsen er en opfølgning af Kyvsgaards evaluering af Kriminalforsorgen i Frihed (1996-97). Den overordnede problemstilling for undersøgelsen er at vurdere, om de ændringer af tilsynet, som skete i forbindelse med det nye tilsynscirkulære fra april 1996 har haft nogen betydning for tilsynsklienternes recidivrisiko. Til undersøgelsen bruges recidivoplysninger fra Det Centrale Kriminalregister vedrørende 5940 personer, fordelt på to årsgange.

Forskningsadjunkt Lars Holmberg har afsluttet en analyse af data indsamlet i Glostrup politikreds og publiceret en afhandling med titlen: "Politiets skøn i retssociologisk belysning". Afhandlingen blev forsvaret med henblik på erhvervelse af ph.d.-graden 12. november 1999. Der er påbegyndt et nyt forskningsprojekt – finansieret gennem et fireårigt stipendium betalt af Rigspolitiet – vedrørende kvalitativ evaluering af seks nærpoltiforsøg i Danmark. Sigtet er at beskrive og vurdere indholdet af en række forskellige forsøg med ændringer/udvidelser af nærpoltivirksomheden, samt at vurdere hensigtsmæssigheden af de forskellige tiltag på området.

Ph.d.-stipendiat Peter Kruize skriver på en afhandling om røverier i Danmark og Holland. Som teoretisk ramme for en sammenligning mellem røverier og (unge) røvere anvendes det såkaldte rationalitetsperspektiv. Hovedformålet med projektet er at forklare forskellene i røverifrekvens og -fordeling. Metodisk gennemføres projektet dels ved en analyse af politiregistrerede forhold og dels ved interviews med indsatte, dømt for røveri. Mørketalsproblematikken vil blive søgt afdækket ved en sammenligning mellem opklarede og uopklarede forhold. Endvidere deltager Peter Kruize i EU-projektet: "Organisational Changes within the Police and Prosecution Services as a Consequence of the Fight Against Organised Crime", som undersøger den forventede tilnærmelse mellem politiets og anklagemyndighedens organisering i de enkelte lande.

Ph.d.-stipendiat Anne Lemonne begyndte efter afslutningen af et projekt med titlen "Danmark på vej til 'restorativ' retfærdighed: analyse af konfliktråd" (med støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi) på en ph.d.-afhandling med titlen: "A social analysis of the restorative justice model: a comparative study between Belgium and Denmark". Projektets formål er at analysere fremkomsten af begrebet "genoprettende retfærdighed" (restorative justice) som et symptom på en mulig ændring af straffesystemet i lyset af et samfund, som står over for dybe strukturelle ændringer i forbindelse med velfærdsstatens krise. – I betragtning af de socio-økonomiske og politiske mutationer, som for tiden opleves i Europa, vil dette projekt belyse de måder, hvorpå staten kan gribe regulerende ind; områder, hvor loven i almindelighed og strafferetten i særdeleshed indtager en vigtig plads.

Gæsteforsker, MA David W.M. Sorensen arbejder på en ph.d.-afhandling med titlen "Intimate Partnering, Procreati-

on, and Desistance from Violent Offending" med økonomisk støtte fra Harry Frank Guggenheim Foundation, the National Consortium on Violence Research, og US National Institute of Mental Health. Forskningsprojektet går ud på at undersøge, hvilken effekt ægteskab, samliv og faderskab har på voldskriminalitetens hyppighed og grovhed. Analysen kompliceres af, at kriminelle ofte vælger kriminelle partnere og har ustabile ægteskaber. Et andet grundlæggende metodisk problem er spørgsmålet om, hvorvidt ægteskab er selve årsagen til reduceret kriminel adfærd, eller ægteskab blot afspejler en ændret livsstil. Endvidere udføres forskning vedrørende dokumentation af eksisterende longitudinale paneldata i forbindelse med kriminologisk forskning af livshistorier, forudsigelse af ungdomskriminalitet og behandlingsegnet.

Lektor Annika Snare har foretaget studier i udviklingen af alternativ konfliktløsning og den internationale bevægelse hen imod genoprettende retfærdighed (restorative justice). Der er arbejdet videre med viktimestologiske emner, især med forholdet mellem kriminalpolitik og offerpolitik.

5. Skatteret

Lektor Henrik Dam har udgivet lære- og håndbogen "Skatteret, Speciel del I" i februar 1999 sammen med medforfatterne Kjeld Hemmingsen og Finn Taksø-Jensen. Udgivet 2. udgave af lære- og håndbogen "Skatteret, Almen del" i september 1999 sammen med medforfatterne Kjeld Hemmingsen og Finn Taksø-Jensen. Offentliggjort artikel om selskabers hjemsted i Festskrift til Finn Taksø-Jensen. Arbejdet på hånd- og lærebogen "Skatteret, Speciel del", der udkommer i februar 2000. Fortsat arbejdet med disputats om beskatning af multinationale selskaber.

Ph.d.-stipendiat Jacob Graff Nielsen har videreført arbejdet med ph.d.-projektet "Skattelovgivningens legitimitet med grundloven". Bearbejdelsen af den retshistoriske baggrund for grundlovens § 43, der efter gængs fortolkning primært anses for at indeholde et forbud mod delegation af skattebevillings-kompetencen fra Folketinget til administrationen, er afsluttet, og det har vist sig, at inspirationen til grundlovens § 43 i vidt omfang skal findes i de internationale forfatningsretlige strømninger, der rørte sig på tidspunktet for udarbejdelsen og behandlingen af udkastet til grundloven. Herefter følger en nærmere redegørelse for, hvorledes bestemmelsen i teorien fortolkes. Den sidste del af projektet skal bestå i en analyse af i hvert fald de seneste 10 års højesteretspraksis, samt en afvejning af hensynet til retssikkerhed, dvs. lovmæssig skatteforvaltning, og hensynet til effektiv og fleksibel skatteregulering.

6. Strafferet

Ph.d.-stipendiat Thomas Elholm har i 1999 bl.a. arbejdet med strafansvar for medvirken i forbindelse med afhandlingen om "EU-rettens påvirkning af dansk strafferet". Der er foretaget en sammenligning af medvirkensansvaret i EU-retten (både I- og III-søjle, herunder bl.a. administrative sanktioner, organiseret kriminalitet og hvidvaskning) med strafansvar for medvirken efter dansk ret. En evt. påvirkning af dansk ret fra den EU-retlige regulering er vurderet. Der er desuden arbejdet med definition og kategorisering af de sanktionstyper, der kendes inden for EU-retten. Det er undersøgt, hvordan disse sanktionstyper forholder sig til det danske straffebegreb. Endelig er nogle af EU-rettens grundbegreber i forbindelse med EU-svig analyseret. Til dette brug er gennemgået en række konkrete

sanktionssager hos den ansvarlige danske myndighed for udbetaling af EU-landbrugsstøtte.

Dekan, professor Vagn Greve har i 1999 udgivet en lærebog, *Det strafferetlige Ansvar*, samt publiceret artikler om dyrs ansvar, selvinkriminering, samfundssyn, organiseret kriminalitet og strafferettens fremtid. Ved årets udgang arbejdes der især med revision af nogle tidligere bøger.

Post.doc.-stipendiat Shin Matsuzawa har forberedt udgivelse af "Teori om pragmatisk strafferetsvidenskab" på japansk. Bogen er en antologi indeholdende den (reviderede) ph.d.-afhandling og nye artikler om dansk strafferets pragmatiske tankegang. Forskningen har foruden dansk strafferet udviklet sig til også at omfatte den danske strafferets historie, universitetets historie og de nye tendenser i dansk retsfilosofi og rets sociologi i Danmark. Udarbejdelse af artikel med emnet "Danske straffesager og lægdommere". Artiklen udkommer marts 2000 i Rikkyo University Law Review.

Ph.d.-studerende Lene Ravn afsluttede studier af strafferettens behandling af omskærelse med en artikel og har herefter som landsrapportør medvirket i flere EU-projekter (på engelsk), omfattende alle medlemslandene, med henblik på styrkelse af indsatsen mod økonomisk og organiseret kriminalitet. To projekter, hvis ledelse udgår fra Institute of Advanced Legal Studies, University of London, handler bl.a. om 1) de kvalitative krav til tilbudsgiverne i offentlige udbud, "Falcone Project On Procurement and Organised Crime", og om 2) vandelskrav til advokater og revisorer og om disses forhold til reglerne om hvidvask af penge, "Falcone Scheme Report on Conduct Rules of the "Vulnerable Professions" to Combat Organised Crime". Der er endvidere sammen med Vagn Greve udarbejdet landsrapport (på tysk) i forbindelse med EU-projektet "Die Schengen-Zusammenarbeit und Rechtsintegration in der Europäischen Union. Rechtsvergleichende Übersichten"; dette projekt udgår fra Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, Freiburg im Breisgau. Desuden har Lene Ravn udarbejdet en retssammenlignende rapport "Undersøgelse om mulighederne for at anvende miljøbeskyttelseslovens § 34, stk. 2, og § 41 a på virksomheder og borgere dømt i udlandet, jfr. § 40 a og § 40 b" for Miljøstyrelsen.

Lektor Jørn Vestergaard har især arbejdet med to emnekredse: Dødshjælp: I forlængelse af udarbejdelsen af Det Ethiske Råds redegørelse om dødshjælp arbejdes der videre med en gennemgang af dansk og udenlandsk ret samt etiske aspekter vedrørende afståelse fra livsforlængende behandling, smertebehandling, lægeligt drab efter begæring og hjælp til selvmord. Der er udarbejdet en artikel til en europæisk antologi. Tvang i psykiatrien: Der arbejdes med fortsatte studier af dansk og udenlandsk psykiatrilovgivning inden for strafferet og civilret.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Flemming Balvig: Komité vedrørende et professorat på Stockholms Universitet. Komité vedrørende et professorat på Universitetet i Oslo. Komité vedrørende et professorat på Universitetet i Lund. Komité vedrørende disputats på det samfundsvidenskabelige område, Universitetet i Oslo. Komité vedrørende disputats på det juridiske område, Universitetet i Oslo (andenopponent). Udvalg vedrørende forskningslektorat, Århus Universitet. Udvalg

vedrørende ph.d.-afhandlinger Århus Universitet. Afgivelse af faglig bedømmelse vedrørende optagelse af ph.d.-studerende. Faglig bedømmelse af eksterne forskere. Artikelbedømmelser som referee ved internationale tidsskrifter. Projektbedømmelser som forskningskonsulent ved Sveriges Socialvetenskapliga Forskningsrådet. Deltagelse som vejleder i bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandlinger.

Professor Vagn Greve: Komité vedrørende disputats ved Universitetet i Oslo.

Finn Taksøe-Jensen: Medlem af bedømmelsesudvalget vedrørende udnævnelse af Johan Giertsen som professor i generationsskifte ved universitetet i Bergen. Medlem af Klagenævn A ved Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

Professor Flemming Balvig: Formand for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning. Den videnskabelige komité ved Centre International de Sciences Criminelles de Paris (C.I.S.C.P), Frankrig. Formand for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. Medlem af Den grønlandske Retsvæsenkommissions arbejdsgruppe vedr. forskningsundersøgelser. Beskikket censor ved de erhvervsøkonomiske uddannelser i Danmark. Medlem af det offentlige forskningsudvalg vedrørende velfærdsforskning (beskikket af socialministeren). Medlem af "Fair Play for Mumia"-komitéen. Medlem af Voldssekretariatets ekspertpanel (Justitsministeriet). Medlem af "Differentieringsudvalget" (Direktoratet for Kriminalforsorgen). Medlem af bestyrelsen i Dansk Kriminalistforening.

Forskningsstipendiat Joi Bay: Expert Member of The European Council's Consultative Committee on Youth Research and Documentation.

Adjunkt Rasmus Kristian Feldthusen: Juridisk rådgiver ved Københavns Retshjælp. Bestyrelsesmedlem i Københavns Retshjælps fond.

Professor Vagn Greve: Medlem af Den særlige Klageret. Medlem af Straffelovrådet. Medlem af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet. Formand for Dansk Selskab for International Strafferet og EU-Ret. Medlem af International Penal and Penitentiary Foundation.

Lektor Annika Snare: Medlem af Forretningsudvalget i Det Kriminalpræventive Råd. Medlem af bestyrelsen for Kontrapunkt-Stiftelsen för social forskning om droger och drogberoende, RFHL, Sverige.

Lektor Jørn Vestergaard: Formand for bestyrelsen for Center for Etik og Ret (indtil maj 1999, herefter medlem af centerets repræsentantskab). Medlem af bestyrelsen for Fredsfonden. Medlem af Det Kriminalpræventive Råds plenarforsamling. Medlem af nordisk tværfaglig forskergruppe om tvang i psykiatrien.

Tillidshverv

Instituttets forskere deltager med faglig ekspertise i mange sammenhænge: universitetsadministration.

Professor Flemming Balvig: Formand for Københavns Universitets bladudvalg. Institutleder, Det Retsvidenskabelige Institut D. Medlem af Arbejdsmiljøudvalget, Det Juridiske Fakultet

Medlem af bestyrelsen for Center for Rusmiddelforskning, Århus Universitet (udpeget som repræsentant for Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet). Medlem af IT-udvalget, Det Retsvidenskabelige Institut D. Medlem af Sty-

ringsgruppen, Det Juridiske Fakultet. Fagleder for de rets-sociologiske og kriminologiske fag på overbygningsuddannelsen.

Lektor Henrik Dam: Formand for Videnskabsbutikkens bestyrelse. Formand for Studiestartudvalget. Medlem af institutbestyrelsen. Medlem af Studienævnet. Medlem af Kursusudvalget. Medlem af IT-udvalget.

Professor Vagn Greve: Dekan. Medlem af Hovedsamarbejdsudvalget. Formand for Det Juridiske fakultetsråd. Formand for Det Juridiske Fakultets samarbejdsudvalg.

Ph.d.-stipendiat Jacob Graff Nielsen: Medlem af biblioteksudvalget (fra 1/3 1999), suppleant i ph.d.-studienævnet (fra 1/3 1999), aktiv siden den 27. september 1999. Suppleant i bestyrelsen for ph.d.-foreningen ved Københavns Universitet.

Finn Taksøe-Jensen: Deltager i eksamensarbejdet i Grundlæggende skatteret. Vejleder for adskillige speciale- og ph.d.-studerende.

Lektor Annika Snare: Fagkoordinator for de almene fag. Fagleder i retssociologi. Suppleant i Det Juridiske Studienævn.

Lektor Jørn Vestergaard: Formand for Det Juridiske Studienævn, studieleder, formand for Kursusudvalget (indtil februar 1999). Fagleder i faget Strafferet. Fagansvarlig for de strafferetlige kursusfag på kandidatuddannelsen. Medlem af Det Juridiske Fakultets Forskningsintergruppe.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver årligt: "Det Retsvidenskabelige Institut D. Årsberetning 98" og "Kriminalistisk Årbog 1998". Sidstnævnte indgår i "Kriminalistisk Skriftserie"; i denne serie udkom endvidere i 1999: "Vilkårene i den retspolitiske debat, ret og etik – kundskab og magt". Redigeret af Flemming Balvig og Jørn Vestergaard. Og "Rechtliche Initiativen gegen organisierte Kriminalität in Dänemark" af Karin Cornils og Vagn Greve.

Redaktionelle hverv

Professor Flemming Balvig: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social Kritik. Tidsskrift for Social Analyse og Debat. Medlem af Editorial Board for AJZ Verlag, Tyskland. Fagredaktør for fagene kriminologi og retssociologi på Danmarks Nationalleksikon.

Professor Vagn Greve: Redaktør for Juristen.

Forskningsadjunkt Lars Holmberg: Medlem af redaktionen af Tidsskriftet Antropologi.

Finn Taksøe-Jensen: Fagredaktør på Den Store Danske Encyklopædi.

Ph.d.-stipendiat Peter Kruize og Lene Ravn: Redaktion af "Det Retsvidenskabelige Institut D. Årsberetning 98" og "Kriminalistisk Årbog 1998".

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social kritik. Tidsskrift for social Analyse og debat. Forfatter og konsulent på Danmarks Nationalleksikon.

Kongresser og symposier

Foruden en række interne forskerseminarer, som afholdes i form af frokostmøder med oplægsholder, har instituttet arrangeret to eksterne seminarer: Den 13/4: (i samarbejde med Dansk Selskab for EU-ret og international Strafferet) "Implementering af Schengen – i teori og praksis" med op-

lægsholderne Mørup Hansen og Jacob Scharf. Og den 10/5: "Nærpolitiforsøg" med oplægsholderne Henning Boddum Jensen, Lars Holmberg og Flemming Balvig.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Instituttet deltager i samarbejde med faget strafferet ved Århus Universitet, samt i nordisk samarbejde mellem nordiske strafferetsforskere, som afholder årlige 3 dages seminarer på skift i de nordiske lande.

Endvidere er instituttet p.t. vært for Sekretariatet for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, som dels yder forskerstøtte dels arrangerer seminarer for kriminologiske forskere m.fl. i Norden.

Gæsteforskere

Instituttet har i 1999 huset gæsteforskere fra Belgien (Licenciée Anne Lemonne), USA (M.A. David W.M. Sorensen) og Japan (ph.d. Shin Matsuzawa).

Instituttleder Flemming Balvig

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 8 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,9 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 2,7 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Balvig, Flemming; professor.

Dam, Henrik; lektor.

Feldthusen, Rasmus Kristian; amanuensis.

Greve, Vagn; professor.

Ljungstrøm, Alexander Carnera; adjunkt.

Snare, Annika Maria; lektor.

Taksøe-Jensen, Finn; professor.

Vestergaard, Jørn; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bay, Haraldur Johannes; forskningsstip.

Holmberg, Lars; forskningsadj.

Kruize, Peter; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Elholm, Thomas.

Fajgelj, Vojko, til 31-8-99.

Lemonne, Anne Marcelle Marie.

Nielsen, Jacob Graff.

Ph.d.-afhandlinger

Holmberg, Lars: Retsgrundlag og konkrete skøn – en komparativ undersøgelse af de faktorer, der påvirker skønspraksis i politiet og Arbejdstilsynet.

Fondsstøtte

European Commission

– Social Analysis and Restorative Justice: Comparison between Belgium and Denmark (Flemming Balvig) kr. 1.018.923.

Justitsministeriets Forskningspulje

– EU projekt: bekæmpelse af organiseret kriminalitet (Peter Kruize) kr. 262.548

Justitsministeriets forskningspulje

– Elektronisk bibliografi (Jørn Vestergaard/Flemming Balvig) kr. 85.000.

Rigspolitiet

– Evaluerende af nærpolforsøg i Danmark (Lars Holmberg) kr. 2.500.000.

Statens Hummanistiske Forskningsråd

– Den militære mandighed – en reanalyse af et etnografisk kildemateriale (Joi Bay) kr. 275.558.

Publikationer

- Balvig F.: Det er mennesker der dømmes. i: Kriminalistisk Årbog 1998 s. 21-56, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Balvig F.: Fjernhedsvold i storbyområdet Danmark. *Politica* 1, s. 7-26, 1999.
- Balvig F.: Folket, juristerne & straffrätten. Hur attityder skapas genom avstånd – närhet. i: s. 8-35, Anne-Marie Helger (red.), Fritzes, Stockholm 1999.
- Balvig F.: Forsøg med nærpolti. *Tidsskrift for Dansk Polit* 7, s. 38-39, 1999.
- Balvig F.: Den faktiske kriminalitet i Grønland og Danmark. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulisaat, Grønland 1999 s. 46-51, NSfK, København 1999.
- Balvig F.: Den kriminologiske forskning og kriminalpolitikken. i: Vilkårerne i den retspolitiske debat. Ret og etik – kundskab og magt: Rapport fra et symposium Københavns Universitet 30.1. 1998 s. 47-76, Flemming Balvig, Jørn Vestergaard (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Balvig F.: Dommerne og de dømte i Grønland. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulisaati, Grønland s. 126-131, NSfK, København 1999.
- Balvig F., Snare A. (red.): Kriminologiske tekster. 418 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Balvig F.: Langt fra ord til handling. *Socialistisk Information* 8. oktober, nr. 135, s. 23, 1999.
- Balvig F.: Nærpolforsøg i Danmark. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulisaati, Grønland s. 74-83, NSfK, København 1999.
- Balvig F.: Nærpolforsøget i Helsingør politikreds: Forholdet mellem befolkningen og politiet. *Sammenfatning og konklusion*. 26 s. København, Rigspolitichefen 1999.
- Balvig F.: Nærpolforsøget i Helsingør politikreds: Forholdet mellem befolkningen og politiet. 260 s. Rigspolitichefen, København 1999.
- Balvig F.: Nærpolforsøg i Danmark. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulisaati, Grønland s. 74-83, NSfK, København 1999.
- Balvig F.: Spørg hellere: Hvorfor slår Brian? *Politiken* 7. oktober, 1999.
- Balvig F., Lihme B.: Videnskabelig voldtægt. *Politiken* 23. september, s. kronik, 1999.
- Balvig F., Vestergaard J. (red.): Vilkårerne i den retspolitiske debat. Ret og etik – kundskab og magt: Rapport fra et symposium på Københavns Universitet 30.1.1998. 141 s. s. Det Retsvidenskabelige institut D, København 1999.
- Balvig F.: Volden set med offerets øjne. i: Viden om vold: Rapport fra Voldssekretariatets konference "Voldens ansigter: Børn, unge og vold" s. 86-101, Voldssekretariatet, København 1999.
- Bay J.: Revision af den militære straffelovgivning. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 86-101, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Cornils K., Greve V.: Rechtliche Initiativen gegen Organisierte Kriminalität in Dänemark. 72 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Dam H.: Fire vægge gør intet hjem – om selskabers hjemsted. i: Generationsskifte i ret og praksis: Festskrift til Finn Taksøe-Jensen s. 278-295, Lise Dybdahl (red.), Forlaget MAGNUS, København 1999.
- Elholm T., Faurholt Pedersen S., Kolze L.: The Effects of Community Law on National Criminal Law. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* vol.7, nr. 2, s. 164-179, 1999.
- Elholm T.: Den standhaftige strafansvar. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 73-92, København, Det retsvidenskabelige Institut D 1999.
- Elholm T., Rasmussen J.: Økonomisk kriminalitet, EU-svig: Supplerende materialesamling. 109 s. Det Retsvidenskabelige Institut D. København 1999.
- Feldthusen R.K.: National reports: Denmark. i: Principles of European Trust Law s. 173-193, David J. Hayton (ed.), Kluwer Law International, Haag 1999.
- Feldthusen R.K.: Tvangsarveretten inden for et nyt årtusinde. i: Generationsskifte i ret og praksis: Festskrift til Finn Taksøe-Jensen s. 18-36, Lise Dybdahl (red.), Forlaget MAGNUS, København 1999.
- Fuglsang M., Ljungstrøm A.C.: Det nøgne liv – en poetik for det sociale. 192 s. Samfundslitteratur, København 1999.
- Graff Nielsen J.: Dødsboer: Skattemæssige succession ved udlodning. i: Generationsskifte i ret og praksis: Festskrift til Finn Taksøe-Jensen s. 98-119, Lise Dybdahl (red.), Forlaget MAGNUS, København 1999.
- Gram A., Holmberg L., Kruize P., Arne Gram, Lars Holmberg, Politiret: En materialesamling. 3 bd. s. Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Repocenter, København 1999.
- Greve V.: §34. i: Danmarks Riges Grundlov med kommentarer s. 191-193, Henrik Zahle (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Greve V.: Criminal law in the 21st century. i: Legal Issues at the Dawn of the New Millenium: Papers from the Faculty of Law, University of Copenhagen s. 37-56, Peter Blume (ed.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Greve V.: Det strafferetlig ansvar. 331 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Greve V.: Forbryderen: Medmenneske eller fjende? *Jyllands-Posten* 26. november, kronik, 1999.
- Greve V.: Nødværdigende billeder. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 103-104, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Greve V.: Notits om Klaus Laubenthal: *Strafvollzug*, 2.

- Auflage. Berlin: Springer Verlag, 1998. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 86 årg., s. 79, 1999.
- Greve V.: Notits om Peter Höflich & Wolfgang Schriever: Grundriß Vollzugsrecht, Das Recht des Strafvollzugs und der Untersuchungshaft für Ausbildung, Studium und Praxis, 2. Auflage. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 86 årg., s. 243, 1999.
- Greve V.: Notits om Wolfgang Shomburg & Otto Lagodny: Internationale Rechtshilfe im Strafsachen. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 86 årg., s. 79, 1999.
- Greve V.: Om kålorme og andre voldsmænd. Materialisten nr. 3, s. 80-85, 1999.
- Greve V.: Om kålorme og andre voldsmænd, tyve og røvere. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 93-102, Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Greve V.: Selvinkriminering. i: Generationsskifte i ret og praksis: Festskrift til Finn Taksøe-Jensen s. 321-348, Lise Dybdahl (red.), Forlaget MAGNUS, København 1999.
- Greve V.: Samfundssyn og strafferetten. i: Vilkårerne i den retspolitiske debat. Ret og etik – kundskab og magt: Rapport fra et symposium på Københavns Universitet 30.1.1998 s. 77-94, 115-116, Flemming Balvig, Jørn Vestergaard (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Greve V., Toftegaard Nielsen G., Vestergaard J.: Strafferetlig domssamling 8. udg. 725 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Gut R., Kruize P., Ravn L.(red.): Årsberetning 1998. 56 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, 1999.
- Holmberg L.: Inden for lovens rammer – politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn. 237 s. København, Gyldendal 1999.
- Holmberg L.: Mere politi – en løsning på voldsproblemet her og nu? Lov & Ret 9. årg, nr. 6, s. 4-7, 1999.
- Holmberg L.: Politiets skøn i retssociologisk betydning. 254 s. Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter, København 1999.
- Høyer G., Spencer M., Greve V.: The Danish Criminal Code: English version. 201 s. DJØF Publishing, Copenhagen 1999.
- Kruize P.: Anmeldelse af Richard T.Wright & Scott H. Decker: Armed Robbers in Action – Stickups and Street Culture. – Boston: Northeastern University Press, 1997, 145 s. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 86 årg., s. 77-79, 1999.
- Kruize P., Ravn L. Peter Kruize, Lene Ravn: Kriminalistisk årbog 1998. 172 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Kruize P.: De Deense politie als openbaar aanklager. i: Justitiële Verkenningen: Scandinavië nr. 8 s. 96-106, 1999.
- Kruize P.: Rationalitet og kriminalitet. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 121-130, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Kruize P.: Røvere som specialister? – analyse af kommercielle røveres kriminelle karriere i Danmark. Retfærd 22. årg. nr.85, s. 53-63, 1999.
- Ljungstrøm A.C.: Vandringens gåde: Fortællinger og essays. 132 s. Samleren, København 1999.
- Matsuzawa S.: Danish Criminal Law and the Pragmatic Science of Criminal Law from a Japanese Perspective. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 131-140, Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Ravn L.: Omskærelse i strafferetten. i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 141-154, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Snare A., Holmberg L.: Nul tolerance? i: Kriminalistisk årbog 1998 s. 105-120, Peter Kruize, Lene Ravn (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Snare A.: Hiv som retspolitisk case. i: Vilkårerne i den retspolitiske debat: Ret og etik – kundskab og magt: rapport fra et symposium Københavns Universitet 30.1.1998 s. 95-104, Flemming Balvig, Jørn Vestergaard (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Snare A.: Kriminologiske tekster. 418 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 1999.
- Snare A.(ed.): Law, Pornography and Crime: The Danish Experience by Berl Kutchinsky. Pax Forlag, Oslo 1999.
- Snare A.: Pornoliberaliseringens mange facetter. Social kritik: Tidsskrift for social analyse & debat 64, s. 56-61, 1999.
- Snare A.: Offerperspektiv. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulissat, Grønland 1999 s. 171-173, NSfK, København 1999.
- Snare A.: "Restorative Justice" – om genoprettende retfærdighed. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulissat, Grønland 1999 s. 97-103, NSfK, København 1999.
- Snare A.: Introduction. i: Law, Pornography and Crime: The Danish Experience s. 12-18, Berl Kutchinsky, Pax Forlag, Oslo 1999.
- Taksøe-Jensen F., Dam H., Hemmingsen K.: Skatteret: Almen del 99/2000. 655 s. København, Forlaget MAGNUS 1999.
- Taksøe-Jensen F., Dam H., Hemmingsen K.: Skatteret: speciel del 99/2000. 334 s. Forlaget MAGNUS, København 1999.
- Taksøe-Jensen F.: Skat i strid med menneskerettigheder. Lov & Ret 9. årg., nr. 1, s. 12-14, 1999.
- Vestergaard J.: Dommerkvalifikationer – i byretter og kredsretter. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem?: Rapport fra NSfK's 41. forskerseminar Ilulissat, Grønland 1999 s. 132-141, NSfK, København 1999.
- Vestergaard J.: Handleplan 1999-2000: Pædagogikken ved den juridiske uddannelse på Københavns Universitet. 37 s. Det Juridiske Studienævn, København 1999.
- Vestergaard J.: Jurastuderende skal lære at tænke selv. Lov & Ret 9. årg, nr. 7, s. 20-24, 1999.
- Vestergaard J.: Pædagogikken på jura. Handleplan 1999-2002. Prøvelsen: Tidsskrift for jurastuderende ved Københavns Universitet nr. 5, s. 8-9, 1999.

Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab

Ph.d.-studienævnet ved Det Juridiske Fakultet bestod pr. 1. februar 1999 af formand, ph.d.-studeieleder, docent, dr.jur. Peter Mortensen, lærerrepræsentanterne professor, dr.jur. Mogens Kockvedgaard og professor, dr.jur. Henrik Zahle, der den 13. april 1999 blev afløst af professor, dr.jur. Kirsten Ketscher, samt af ph.d.-studerende Pernille Ulla Knudsen, Kim Frost og Camilla Baasch Andersen. Som følge af ændringerne i universitetsloven valgtes Pernille Ulla Knudsen den 12. august 1999 til næstformand i ph.d.-studienævnet. Denne post blev overtaget af Camilla Baasch Andersen den 25. november 1999, og Jacob Graff Nielsen indtrådte samtidig som ordinært medlem.

Ph.d.-studienævnet har til opgave at forestå tilrettelæggelsen af fakultetets forskeruddannelse og er således ansvarlig for udarbejdelse af forslag til studieordning og for løbende udvikling og tilpasning af forskeruddannelsen. Ph.d.-studienævnet bliver endvidere hørt om øvrige forhold vedrørende ph.d.-uddannelsen.

I 1999 har fakultetet videreført samarbejdet med de øvrige udbydere af den juridiske forskeruddannelse i Danmark. Netværket udgiver et fælles katalog over ph.d.-kurser udbudte ved disse institutioner. Fakultetet har endvidere indledt et samarbejde om ph.d.-uddannelsen med Det Juridiske Fakultet ved Lunds Universitet. I oktober 1999 afholdtes således i fællesskab et ph.d.-kursus i komparativ ret. Herudover tilstræber ph.d.-studienævnet at invitere en årlig gæsteprofessor. I foråret 1999 gæstede professor David Nelken fra universitetet i Bologna således fakultetet, og i foråret 2000 vil professor Frances Raday gæste fakultetet.

Evaluering

I forbindelse med Forskningsministeriets landsdækkende evaluering af forskeruddannelsen gennemførte fakultetet i sommeren 1999 en selvevaluering af forskeruddannelsen ved Det Juridiske Fakultet. Selvevalueringsrapporten betegner forskeruddannelsen som generelt velfungerende, når der ses på gennemførelsesprocenten samt på kvaliteten af de bedømte afhandlinger. Som forskeruddannelsens altovervejende styrke peger rapporten blandt andet på den frihed og selvstændighed, der er for de ph.d.-studerende til selv at tilrettelægge arbejdet.

Evalueringsrapporten indeholder dog ikke udelukkende ros. Der peges på, at det nuværende forskeruddannelses-

stem ikke på tilstrækkelig måde opfylder det store rekrutteringsmæssige behov, som fakultetet har. Rapporten foreslår, at forskeruddannelsens kvaliteter synliggøres i højere grad, samt at der gennemføres strukturelle ændringer i løn- og ansættelsesvilkår, således at disse bringes i harmoni med den del af det offentlige arbejdsmarked, universitetet konkurrerer med. For at afdække fakultetets rekrutteringsvanskeligheder fik fakultetet i juli 1999 udarbejdet en rapport om barrierer og muligheder for rekruttering af ph.d.-studerende. Rapporten konstaterer, at der ikke foreligger kønsdiskriminerende barrierer for rekruttering, men peger blandt andet på lønforholdene som en væsentlig barriere. Herudover peges der på, at konkurrencen om de dygtig jurister er hård både set i forhold til advokatbranchen og i forhold til de attraktive ministerier.

For at imødegå problemerne vedrørende ph.d.-studerendes lønforhold besluttede fakultetet med virkning fra 1. januar 1999 at yde et tillæg til indskrevne ph.d.-studerende med lønnet ph.d.-stipendium, så de stort set stilles økonomisk som andre statsansatte akademikere. Ph.d.-studienævnet har herudover på baggrund af rapporterne drøftet en række rekrutteringsinitiativer, som forventes igangsat i 2000.

Endelig har ph.d.-studienævnet behandlet rapporten om ph.d.-studerendes psykiske arbejdsmiljø udarbejdet af BST Storkøbenhavn. Rapporten, som bygger på 3 gruppeinterview gennemført ved Det Juridiske-, Det Sundhedsvidenskabelige- og Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, placerer Det Juridiske Fakultet, som det mest gunstige blandt de tre fakulteter. Rapporten påpeger dog en række vigtige problemstillinger, som de ph.d.-studerende mener påvirker dem. For at afdække disse problemer iværksatte fakultetet en afklarende debat af det psykiske arbejdsmiljø.

Ph.d.-studieordningen

I løbet af 1999 er ph.d.-studieordningen blevet justeret på et par områder. Kriterier og proceduren m.v. for indskrivningen som ph.d.-studerende fastsættes fremover af dekanen i bilag til studieordningen. Endvidere er kurserne juridisk informationssøgning, videnskabsteori for samfundsvidenskaberne, retslære, komparativ ret og pædagogisk seminar fra 1. februar 1999 blevet obligatoriske kurser. Endelig er der blevet fastsat et krav til ph.d.-afhandlinger om fremmedsproget resumé. Ph.d.-studienævnet har i 1999 arbejdet med at revidere ph.d.-kurserne.

Ph.d.-studeieleder Peter Mortensen

Studienævnet for Retsvidenskab

Studienævnet

Pr.1.2.1999 bestod studienævnet af: 4 repræsentanter for de fastansatte lærere ved Fakultetet.

Studieleder, docent, dr.jur. Carsten Henriksen (formand).

Vicestudieleder, docent, dr.phil. Henrik Stevnsborg (næstformand indtil 18.8., hvorefter næstformanden – i overensstemmelse med de vedtagne ændringer i universitetsloven – blev valgt blandt de studerendes repræsentanter i Studienævnet).

Lektor, lic.jur. Henrik Dam.

Lektor, lic.jur. Ivan Sørensen.

1 repræsentant for deltidslærerne ved Fakultetet:

Cand.jur., fuldmægtig Lars Johan Findsen.

5 repræsentanter for de studerende: Stud.jur. Sidsel B. Brüel (Forenede Jurister), næstformand efter 18.8.1999.

Stud.jur. Frank Mathiesen (Forenede Jurister), indtil 18.8.1999.

Stud.jur. Lars Mølskov Hansen (Forenede Jurister), efter 18.8.1999.

Stud.jur. Heidi Christensen (Forenede Jurister).

Stud.jur. Jeannette Jørgensen (Konservative Studerende).

Stud.jur. Christian Brix (Liberale Jurister).

Evaluering

Det juridiske studium, og dermed Studienævnet, befinder sig midt i en treårig forsøgsperiode med en ny, revideret studieordning. Det er hensigten at foretage en samlet evaluering i efteråret 2001, når forsøgsperioden udløber.

Desuden foretages der løbende evaluering, idet Studienævnet har besluttet, at der een gang årligt gennemføres en obligatorisk evaluering af alle fag på såvel bachelor- som kandidatuddannelsen. Evalueringen foretages på alle hold, både for manuduktionsundervisning og forelæsninger.

Som en lovende nyskabelse blev der den 15.4.1999 afholdt et "udvidet fagmøde", hvor Studienævnet indbød holdrepræsentanter for de studerende til en både skriftlig og mundtlig evaluering af samtlige 1. og 2. års fag på den juridiske bacheloruddannelse. De studerendes holdrepræsentanter lagde et så stort og så fortjenstfuldt arbejde i denne evaluering, at denne evalueringsform har indskrevet sig som et vigtigt instrument til løbende kritisk vurdering af fagenes tilrettelæggelse af undervisningen, samt af de studiemæssige rammer i det hele taget. Det skal tilføjes, at også faglederne må krediteres for en overordentlig seriøs indsats på dette fagmøde, idet de indgik i en positiv og dynamisk udveksling af erfaringer, der allerede har sat sig spor i godkendelse af nyt pensum i en række fag, ligesom dette og kommende fagmøder vil blive brugt til en målrettet vægtning af de bedste indslag i den aktuelle undervisning. I det hele taget har denne evalueringsform bidraget til at give studienævnet helt nye muligheder for at tilrette og videreudvikle studiet.

Nyheder om studierne

På bacheloruddannelsen er der med den nye studieordning skabt en mere jævn fordeling af eksaminerne. De store, tunge eksaminer efter 2., 4. og 6. semester er blevet splittet op, således at der til eksempel nu aflægges afsluttende eksamen i faget Proces efter 3. semester. Det siger sig selv, at der hermed kommer en helt anden rytme i studieforløbet end tidligere, og Studienævnet følger nøje effekten heraf, og i særdeleshed dens eventuelle indflydelse på STÅ-produktionen.

I overensstemmelse med den nye studieordning gøres der på bacheloruddannelsen forsøg med uddybningstimer, d.v.s. små hold, hvor underviserne virker som vejledere for de studerende. Uddybningstimerne er blevet vel modtaget af de studerende. Denne studieform er på den ene side krævende, men giver på den anden side mulighed for en stor grad af selvstændig bearbejdning af det faglige indhold og er dermed at betragte som et væsentlig bidrag til at implementere studieordningens centrale målsætning om, at de studerende skal have tid til fordybelse og faglig refleksion.

Studienævnet har i årets løb ved flere lejligheder drøftet muligheden af at tilbyde de studerende at anvende computere til de skriftlige eksamener. På grund af studenterårgangenes blotte numeriske størrelse, er der imidlertid store logistiske vanskeligheder forbundet hermed, ligesom indførelsen af IT-eksamen rejser svære spørgsmål både med hensyn til tilladte hjælpemidler til eksamen og med hensyn til selve eksamensformerne. Som et første skridt på vejen mod nye eksamensformer er der indført en tredøgns hjemmeopgave i faget Offentlig Ret på studiets første år, og Studienævnet er af den klare overbevisning, at spørgsmålet om IT-eksamen kommer til at stå højt på dagsordenen i de følgende år. Nævnet overvejer derfor allerede nu muligheden af at iværksætte et pilotprojekt i år 2001.

På kandidatuddannelsen har Studienævnet i 1999 taget skridt til at lette specialeskrivningen for de studerende, der måtte gå mere eller mindre i stå på dette sene tidspunkt i uddannelsen. Nævnet har haft nedsat et særligt specialeskrivningsudvalg, som har fremsat en række forslag, herunder etablering af såkaldte skrivegrupper. Udvalgets forskellige forslag er i færd med at blive sat i værk på forsøgsbasis. Forsøgene løber indtil sommeren 2000 og vil da blive evalueret.

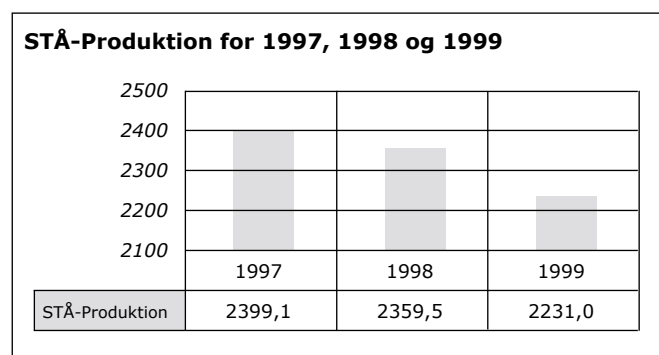
Studienævnet – og ikke mindst dets Kursusudvalg – har desuden bestræbt sig på at tilbyde de studerende en høj faglig specialiseringsgrad – men med stadig hensyntagen til, at den udbudte uddannelse er af bedste kvalitet, uanset om der undervises på dansk eller på et fremmedsprog. Der har til stadighed været et stigende antal studerende, der drager til et udenlandsk universitet for at tage en del af deres uddannelse. Der er igen i 1999 brugt mange kræfter på at finde egnede udvekslingsuniversiteter til de studerende. Eftersom det er Det Juridiske Fakultets politik, at der bør ske en øget internationalisering, kan Studienævnet med glæde konstatere, at der i årets løb er modtaget i alt 121 udenlandske studerende, ligesom i alt 82 af vore egne studerende har læst ved et udenlandsk universitet.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Jura	Teo	Samf	Hum	Meritoverført	I alt
Jura	2167,2	0,6	0,6	0,3	63,4	2232,1
Samf	0,8					
Hum	0,8					
Merit- og gæstestud.	62,2					
I alt	2231,0					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Carsten Henrichsen

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekan Tage Bild

Prodekan Hans Jørgen Whitta-Jacobsen

:

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.1999: Dekan, lektor Tage Bild.
 Prodekan, lektor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.
 Sekretariatschef, cand.jur. Bente Hagelund.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.1999 Dekan, lektor Tage Bild (formand).
 Lektor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen (prodekan).
 Lektor Troels Østergaard Sørensen.
 Lektor Kirsten Thomsen.
 Lektor Michael Whyte.
 Professor Peter Gundelach.
 Lektor Jørgen Birk Mortensen.
 Kontorfuldmægtig Birgitte Rishøj Østergaard (TAP-repræsentant).
 Overassistent Vinni Steffensen (TAP-repræsentant).
 Bibliotekar Vibeke Ring (TAP-repræsentant).
 Programdirektør Niels Arfred (ekstern repræsentant).
 Kgl. Bibliotekar Thorkild Davidsen (ekstern repræsentant).
 Stud.scient.pol. Thomas Hovmand (Stud.rep., liste S2).
 Stud.scient.pol. Simon Holmen Clemmensen (Stud.rep., liste S2).
 Stud.polit. Christian Weber Madsen (Stud.rep., liste P) 1.2.99-15.3.99.
 Stud.polit. Simon Schou Jakobsen (Stud.rep., liste P) 15.3.99-31.1.00.

Adresse

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
 St. Kannikestræde 13
 1169 København K
 Telefon: 35 32 35 46
 Fax: 35 32 35 32
 E-mail: samf-fak@samf.ku.dk
<http://www.samf.ku.dk>

Dekanens årsberetning

Fakultetsrådet vedtog i foråret en udviklingsplan gældende for årene 1999-2003. For første gang er de enkelte fags udviklingsplaner hermed suppleret med en plan for fakultetet som helhed. Blandt fakultetets særligt prioriterede områder kan nævnes internationalisering og øget anvendelse af IT i forskning, undervisning og administration. Planen har bl.a. fungeret som et værdifuldt grundlag for fakultetets bidrag til den udviklingskontrakt, som universitetet har arbejdet med i efteråret.

Som en del af fakultetets internationaliseringsprogram besluttede fakultetsrådet at etablere et særligt engelsksproget kursusprogram, specielt rettet mod nordamerikanske udvekslingsstuderende. Det blev ligeledes besluttet at etablere et mindre internationalt sekretariat på fakultetsniveau med henblik på koordinering og støtte til fagene på det internationale område. Fakultetets ledelse foretog i årets løb flere rejser til USA med henblik på markedsføring og netværksopbygning. Forbedrede kontakter med University of California og en række andre amerikanske universiteter, som universitetet har samarbejdsaftaler med, samt en ny

udvekslingsaftale med det prestigefyldte Dartmouth College i New Hampshire er synlige resultater af denne indsats.

Fakultetet forudser, at Øresundsbroens åbning i år 2000 vil give mange spændende muligheder for at udbygge det eksisterende samarbejde med søsterfakultetet i Skåne. I 1999 underskrev de to samfundsvidenskabelige dekaner i Lund og København en generel samarbejdsaftale, og efterfølgende er foreløbig tre konkrete projekter sat i gang: Med støtte fra Øresundsuniversitetet har økonomistudierne på de to fakulteter aftalt at starte udveksling af økonomistuderende; der er aftalt forsøg med en grundlæggende pædagogisk uddannelse af samfundsvidenskabelige lærere fra de to fakulteter, og der er indledt samarbejde med Lunds Centrum for Informationsteknologi i Uddannelserne (CITU) om afvikling af foreløbig to kurser for lærere. Vi forventer at kunne udbygge samarbejdet på flere områder i de kommende år.

I universitetets fysiske helhedsplan er det dokumenteret at fakultetet i forhold til anerkendte normer mangler lokaler. Det gælder især tidssvarende auditorier, studentersarbejdspladser og kantinefaciliteter. Alle institutter er desuden spredt på forskellige adresser, hvilket for nogle fags vedkommende er en stor ulempe. I årets løb har der været gjort ihærdige forsøg på at løse disse problemer. For at give et konkret indblik i forholdene inviterede vi i foråret forskningsministeren på en rundvisning i indre by. Besøget var vellykket, men gav ikke umiddelbare resultater. Behovet for store moderne forelæsningslokaler søgtes løst ved leje af Diamantens multifunktionelle sal, hvilket desværre strandede på at Byggedirektoratet ikke ville betale den pris, der blev forlangt af Det Kongelige Bibliotek. Endelig har fakultetets ledelse beset en række bygninger med henblik på husning af sociologi og antropologi uden dog at finde noget anvendeligt. Mod årets slutning har der vist sig muligheder for leje af det tidligere Kommunehospital, og det satses der på i 2000.

På det personalepolitiske område lykkedes det at opnå en fakultetsaftale om udmøntningen af det decentrale lønsystem på AC-området. Aftalen løber foreløbig et år og skal i lys af de indvundne erfaringer fornys i sommeren 2000. Fakultetet har desuden foretaget en udfyldelse af den nye ansættelsesbekendtgørelse, og i tilknytning hertil er der indført ansættelsessamtaler som et fast led i ansættelsesproceduren.

Fakultetssekretariatet gennemførte i 1999 et større projekt om udvikling af et koncept for gennemførelse af medarbejdersamtaler i grupper. Økonomisk støtte fra Omstillingsfonden gjorde det muligt at knytte en ekstern konsulent til projektet, som omfattede en spørgeskemaundersøgelse blandt personalet, afdækning af træningsbehov, forberedelsesseminarer for ledelse og medarbejdere, samt bistand til dokumentation og afrapportering. Projektet afdækkede fordele og ulemper ved såvel de traditionelle individuelle medarbejdersamtaler, som samtalerne med hele funktionsgruppen. Konklusionen blev, at begge former er nødvendige hvis ledelse og medarbejdere skal udnytte medarbejdersamtalen som et effektivt værktøj i udviklingsarbejdet. Projektet blev præsenteret på en international konference i Edinburgh i september, hvor der var stor interesse for emnet.

Den ledelsesmæssige krise på Det Teologiske Fakultet førte i årets løb til en adskillelse af det administrative sekretariat, som de to fakulteter har været fælles om i en længere årrække. Den organisatoriske udfletning forløb uden

problemer, selvom medarbejderne var kede af med meget kort varsel at skulle afbryde det gode samarbejde med kollegerne på Det Teologiske Fakultet.

Fakultetssekretariatet har i de senere år prioriteret arbejdet med informationsformidling i form af nyhedsbreve, udgivelse af regler og vejledninger, undervisningsmateriale, praktisk information m.v. Vi besluttede i efteråret, at dette materiale skulle professionaliseres; det grafiske udtryk skulle moderniseres og gøres ensartet; indholdet skulle tilpasses modtagerne og sidst men ikke mindst skulle det

være lettere for målgrupperne at finde især den IT-baserede information. Kort før jul var det grafiske designprogram færdigt, mens tilpasning af indhold og tilgængelighed fortsætter med brugerundersøgelser og benchmarking i år 2000.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskabet for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	52,886	58,325	63,031	59,444
Åben uddannelse	0,187	0,050	0,252	0,191
International studenterudveksling	0,836	0,673	0,893	0,202
<i>Uddannelse i alt</i>	53,909	59,048	64,176	59,837
Basisforskning	34,807	30,174	31,032	43,920
Tilskudsfinansieret forskning	20,987	26,129	26,481	33,852
Kontraktsforskning	0,000	0,030	0,003	0,029
Forskeruddannelse	13,352	17,905	17,455	16,436
<i>Forskning i alt</i>	69,146	74,238	74,971	94,237
Generel ledelse og administration	5,631	3,941	3,615	3,954
<i>Fælles formål i alt</i>	5,631	3,941	3,615	3,954
Udgift i alt	128,686	137,227	142,762	158,028

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en stigning af antallet af studenterårsværk (STÅ).

Tabel 2. Aktiviteter 1996-99

	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	4017	4254	4371	4385
Antal STÅ	1996,7	2003,5	2178	2185,3
Antal optagne pr. 1. oktober:	660	770	750	662
Antal 1. prioritetsansøgere	1174	1162	1195	1117
Gennemsnitsalder for optagne	23	23	23	23
Median, alder, for optagne	21	22	21	21
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal bachelorer	347	359	507	421
Gennemsnitsalder, bachelorer	25,2	25,5	25,7	26,3
Median, alder, for bachelorer	24	24	25	25
Gennemsnitlige gennemførelstid, bachelorer	3,8	4,0	3,7	3,9
Median gennemførelstid, bachelorer	4	4	4	4
Antal kandidater	329	285	330	309
Gennemsnitsalder, kandidater	29,0	29,2	29,3	29,2
Median alder, kandidater	28	28	28	28
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	7,6	7,9	7,5	7,8
Median gennemførelstid, kandidater	7	8	7	7
<i>Åben uddannelse</i>				
Antal deltagerbetalende STÅ	8,4	10,0	14,0	10,4
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	58	69,5	59	72
Antal ph.d.-studerende	83	93	106	115
Antal forskerudd.stud. gammel ordning	15	14	2	0
Antal afhandlinger, året	4	9	20	25
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Stud. der udløser internationaliseringstilskud	223	187	239	250
Indgående	81	100	151	151
Udgående	142	87	88	99

En ny opgørelsesmetode for VR 1999

De anførte tal stammer fra Virksomhedsregnskabet for 1999. For tallene fra 1999 gælder, at der er taget en ny opgørelsesmetode i brug – en metode der skulle sikre en bedre overensstemmelse mellem opgørelsen af timeforbruget og fordelingen af krone-forbrug og årsværk på formål. Derfor kan tallene i VR 99 ikke sammenlignes med de tidligere år, hvor vi anvendte nøgletal.

Uanset at det stadig er behæftet med mange problemer at lave en fordeling af udgifterne på de tre hovedformål – Undervisning, Forskning og Forskeruddannelse – , så er der næppe tvivl om, at vi ved Opgørelsen i VR99 er kommet et skridt videre ikke mindst, fordi de enkelte udgiftsposter som udgangspunkt har været delt op på institut, studienævn og ph.d.-studienævn.

Med den nye opgørelsesmetode må det som nævnt understreges, at tallene fra VR 1998 og VR 1999 ikke er sammenlignelige. I forhold til VR 1998 er der nu taget højde for frikøb af VIP'er, hvilket kan forklare en del af forøgel-

sen af forskningsudgifterne. Desuden er de nye lønnede ph.d.-stipendiater til forskel fra tidligere registeret under VIP-årsværkene. Endelig er kandidatstipendierne nu placeret under VIP-årsværk, hvor de tidligere optrådte under forskeruddannelse.

Selvom vi som nævnt betragter dette års opgørelsesmetode som mere pålidelig end nøgletalsfordelingen må metoden alligevel tages med en række forbehold. For det første kan timeforbruget til undervisning være blevet undervurderet i VR 99, idet aktiviteter, som har med planlægning af undervisning at gøre, muligvis ikke er medtaget i tilstrækkeligt omfang. For det andet er forberedelsestiden ikke baseret på empiriske tidsstudier, men på normtal. Med de forholdsvis stramme forberedelsesnormer fakultetet anvender, kan den faktiske forberedelsestid sagtens være højere. Hertil kommer at det ikke er sikkert, at vi har indfanget alle undervisningsrelaterede opgaver i forbindelse med VIP'ernes vejledning, planlægning og udarbejdelse af undervisningsmateriale.

Dekan Tage Bild

Økonomisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Troels Østergaard Sørensen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Troels Østergaard Sørensen, professor Karl Gunnar Persson (vice-institutleder), professor Christian Hjorth-Andersen, professor Birgit Grodal, lektor Anders Milhøj, institutadministrator Pia Charlotte Schnedler-Meyer. TAP-repræsentanter er Charlotte Blomqvist og Grethe Mark.

Adresse

Økonomisk Institut
 Studiestræde 6
 1455 København K
 Telefon: 35 32 30 10
 Fax: 35 32 30 00
<http://www.econ.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Økonomisk Institut blev oprettet i 1958. Det er pr. 31. december 1999 arbejdsplads for 60 videnskabelige medarbejdere (heraf 18 ph.d.-studerende) og 16 teknisk-administrative medarbejdere. Hertil kommer tre videnskabelige medarbejdere på orlov. Udover forskning i økonomi og et bredt spektrum af dertil knyttede discipliner varetager instituttet undervisning ved studiet i økonomi (tidligere benævnt det statsvidenskabelige studium), ved matematik-økonomi studiet under Det Naturvidenskabelige Fakultet, ved Center for Afrikastudier samt ved ph.d.-studiet i økonomi og samfundsvidenskabelig statistik. Der er p.t. immatrikuleret 34 ph.d.-studerende (heraf 20 eksternt finansieret) ved ph.d.-studiet.

Institutleder gennem hele 1999 var lektor Troels Østergaard Sørensen. Universitetets Statistiske Institut blev i september 1996 sammenlagt med Økonomisk Institut, og medarbejderne derfra indgår i Økonomisk Instituts årsberetning fra og med 1997. Som en integreret del af Økonomisk Institut indgår følgende centre m.m. (detaljerede oplysninger om disse findes på internettet gennem instituttets internetadresse, se ovenfor):

Centre for Industrial Economics (CIE), en industriøkonomisk forskergruppe oprettet sept. 1995 med bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Erhvervsministeriet; centerdirektør: Professor Stephen Martin.

Development Economics Research Group (DERG), en udviklingsøkonomisk forskergruppe oprettet juli 1996 med bevilling fra Rådet for Ulandsforskning; koordinator: Lektor Finn Tarp.

Economic Policy Research Unit (EPRU), en forskergruppe fokuserende specielt på analyser af makroøkonomisk politik. EPRU blev oprettet sept. 1993 med bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; fra sept. 1998 placeret ved Økonomisk Institut; centerleder: Professor Peter Birch Sørensen.

Personaleforhold

Instituttet har besat følgende stillinger:

Adjunktur i makroøkonomi. Ansøgerne måtte påregne

undervisning ved polit.-studiet, matematik-økonomistudiet og ved eventuelle andre uddannelser knyttet til fagområdet. Der var 7 ansøgere (6 mænd og 1 kvinde) til stillingen – af hvilke de 6 (5 mænd og 1 kvinde) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat pr. 1. august 1999 med forskningsadjunkt João Miguel Gil Ejarque.

Lektorat i økonomi med særlig henblik på økonomisk teori eller dennes anvendelser. Ansøgerne måtte påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori. Institutet så endvidere gerne at ansøgerne kunne påtage sig undervisning indenfor et af følgende områder: International økonomi, mikroøkonomi, økonometri, statistik, finansiering, industriøkonomi, miljøøkonomi eller udviklingsøkonomi. Der var 19 ansøgere (17 mænd og 2 kvinder) til stillingen – af hvilke de 16 (15 mænd og 1 kvinde) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1. august 1999 med adjunkt Peter Sørensen.

Lektorat i økonomi med særlig henblik på økonomisk teori eller dennes anvendelser. Ansøgerne måtte påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori. Institutet så endvidere gerne at ansøgerne kunne påtage sig undervisning indenfor et af følgende områder: International økonomi, mikroøkonomi, økonometri, statistik, finansiering, industriøkonomi, miljøøkonomi eller udviklingsøkonomi. Der var 19 ansøgere (17 mænd og 2 kvinder) til stillingen – af hvilke de 16 (15 mænd og 1 kvinde) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1. august 1999 med adjunkt Claus Thustrup Hansen.

Lektorat i økonomi med særlig henblik på statistik med samfundsvidenskabeligt sigte. Ansøgerne måtte påregne at påtage sig undervisning i både statistik og økonometri på bachelorniveau og inden for et af områderne på kandidat og ph.d.-niveau. Der var 19 ansøgere (17 mænd og 2 kvinder) til stillingen – af hvilke de 16 (15 mænd og 1 kvinde) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1. august 1999 med adjunkt Hans Christian Kongsted.

Adjunktur i økonomi. Ansøgerne måtte påregne videnskabelige kvalifikationer inden for a) økonomisk teori eller dennes anvendelser eller inden for b) statistik med samfundsvidenskabeligt sigte samt at påtage sig undervisning ved økonomistudiet, matematik-økonomistudiet og ved eventuelle andre uddannelsesopgaver knyttet til fagområdet. Der var 11 ansøgere (6 mænd og 5 kvinder) til stillingen – af hvilke de 8 (4 mænd og 4 kvinder) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat pr. 1. oktober 1999 med ph.d. Mette Ejrnæs.

Professorat i økonomi. Ansøgerne måtte påregne undervisnings- vejlednings- og eksamensarbejde ved økonomistudiets bachelor- og kandidatuddannelse, ph.d.-studiet i økonomi og ved eventuelt nye uddannelsesområder knyttet til fagområdet. Der var 9 ansøgere (8 mænd og 1 kvinde) til stillingen – af hvilke de 5 (4 mænd og 1 kvinde) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Professoratet blev besat pr. 1. oktober 1999 med lektor Gunnar Persson.

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Økonomisk Institut spænder over et bredt spektrum af discipliner med tilknytning til økonomiske og statistiske problemstillinger. Forskningsaktiviteterne kan klassificeres i følgende forskningsområder. Det skal dog

understreges at økonomiske forskningsprojekter i stigende grad indeholder aspekter af (og anvender metoder fra) mere end et af de følgende områder.

1. Økonometri og empirisk økonomi.
2. Teoretisk og anvendt statistik og demografi.
3. Mikroteori og generel ligevægtsteori.
4. Makroøkonomi, herunder pengeteori og international økonomi.
5. Offentlig økonomi og regulering.
6. Driftsøkonomi og erhvervsøkonomi/politik.
7. Økonomisk historie og teorihistorie.
8. Udviklingsøkonomi og komparativ økonomi.

En kort karakteristik af hvert enkelt forskningsområde er givet i det følgende som indledning til forskningsberetningerne fra medarbejderne.

1. Økonometri og empirisk økonomi

Indenfor dette område arbejdes dels med udvikling af økonomisk teori og metode, dels med empiriske undersøgelser på konkrete talmaterialer. Arbejdet omfatter således projekter med konstruktion og analyse af tidsseriedata og paneldata, udvikling af økonomiske analyseredskaber og projekter omkring samspillet mellem formulering af økonomiske modeller og økonomisk teori.

1.1. Nordisk projekt om sammenhængen mellem arbejdsløshed og løndannelse i regioner; konsekvenser for afskedigede arbejdere, en sammenligning mellem Belgien og Danmark; deltagelse i de danske orlovsordninger; undersøgelse af årsagen til den danske arbejdsløshed (Karsten Albæk).

1.2. Færdiggjort artikel om forbrug og levestandard under arbejdsløshed (Martin Browning, med Tom Crossley)

1.3. Færdiggjort en note om luksusvarer og intertemporal substitution (Martin Browning, med Tom Crossley).

1.4. Færdiggjort en oversigtsartikel om brugen af mikroøkonomiske resultater i dynamiske generelle ligevægtsmodeller (Martin Browning, med Lars Hansen og James Heckman).

1.5. Færdiggjort en artikel om opsparingsadfærd i to personers husholdning (Martin Browning).

1.6. Arbejde om ikke-parametrisk analyse af pris- og skatteændringer (Martin Browning, med Richard Blundell og Ian Crawford (IFS)).

1.7. Empirisk analyse af betydningen af børn for forbrugets størrelse (Martin Browning og Mette Ejrnæs).

1.8. Empirisk analyse af indkomstdynamikken i Danmark (Javier Alvares, Martin Browning og Mette Ejrnæs).

1.9. Estimation af model for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet (pensionering) (Martin Junge).

1.10. Empiriske analyser af makroøkonomiske nøglereationer er udført med anvendelse af den kointegrerede VAR-model; effekterne af den økonomiske integration i Europa på makroøkonomien er undersøgt empirisk; økonomiske metoder er udviklet for den kointegrerede VAR-model; den jugoslaviske hyperinflation er undersøgt empirisk (Katarina Juselius).

1.11. Arbejdet med udvikling af økonomiske modeller for tidsrækker med dobbelte enhedsrødder (Hans Christian Kongsted).

2. Teoretisk og anvendt statistik og demografi

Indenfor dette område arbejdes der dels med udvikling af statistisk metode og anvendelser af statistisk metode inden

for forskellige fagområder, dels med studier af befolkninger, både den danske og udenlandske. Aktive indenfor dette område er fortrinsvis medarbejdere fra det tidligere Statistiske Institut.

2.1. Arbejdet med analyse af kategoriserede data, f.eks. data fra spørgeskemaer og krydstabeller; arbejdet med historiske spørgsmål i forbindelse med Georg Rasch og hans virksomhed som matematiker og statistiker; arbejdet med visse spørgsmål vedrørende enkle estimationsmetoder for stokastiske processer, f.eks. finansielle tidsserier (Erling B. Andersen).

2.2. Arbejdet med analyse, fremskrivning og Monte Carlo simulation (stokastisk mikrosimulation) af udvalgte befolkningsprocesser (arbejdsstyrkemobilitet og arbejdsudbud i nærvær af ekstern vandring og differentiell reproduktion; moderløshed relateret til HIV/AIDS) (Hans Oluf Hansen).

2.3. Udvikling af en kømodel for kundeopmuntringen. Der er tale om det velkendte fænomen, at tilstrømning af kunder til et servicesystem kan opmuntre til yderligere kundetilstrømning. Forudsættes at kundeankomsterne følger en poissonproces og at betjeningstiderne er eksponentielt fordelt fås en i anden sammenhæng velkendt ligevægtsfordeling. Den kan så danne udgangspunkt for overvejelser om økonomisk optimal kapacitet. En videreudvikling af modellen er påkrævet, specielt med henblik på at forsøge at tage hensyn til at kundetilstrømningen skal være over et vist niveau før yderligere kunder tiltrækkes; analyse af kødannelsen i netværk af uens køsystemer organiseret i et fremadskridende serieforbundet Jackson-netværk (Niels-Erik Jensen).

2.4. Studeret udviklingen i danskernes alkoholforbrug herunder grænsehandelens omfang og markedsandelene for øl, vin og spiritus; arbejdet med variansestimater i komplekse stikprøver; arbejdet med lærebøger (Anders Milhøj).

2.5. Undersøgelse af Rasch-modellens anvendelse til analyse af økonomiske data (Lina Wøhlk Olsen).

2.6. Statistiske terminologi standarder. Aktiv deltagelse i arbejdsgruppe under ISO/TC 69 (International Organization for Standardization, Technical Committee 69: Applied Statistics), som udvikler og reviderer internationale standarder i statistisk terminologi (Jon Stene).

2.7. Statistiske standarder i grundlæggende statistik. Leder af arbejdsgruppe under ISO/TC 69 (International Organization for Standardization, Technical Committee 69: Applications in Statistics), som udvikler og reviderer en serie af internationale standarder i grundlæggende statistik. Serien har titlen "Statistical Interpretation of Data". Standarderne danner grundlag for standarder indenfor andre områder, f.eks. industrielle, hvor man anvender statistiske metoder i forbindelse med f.eks. kvalitetskontrol og andre afprøvninger og kontroller af processer og varepartier (Jon Stene, med D.H. Baillie, Ivan Janiga, Rudolf Kittlitz, Jacek Koronacki, Milan Terek, Hiroe Tsubaki, Shu Yamada).

2.8. Statistiske analyser af eksamensresultaterne fra 25 eksamensterminer med multiple choice prøver ved kurset Statistik I ved Danmarks Tekniske Universitet. Ved kurset Statistik I ved DTU har man siden 1986 anvendt multiple choice prøver ved eksamen. På grundlag af resultaterne er der opstillet en række anbefalinger om, hvorledes et godt opgavesæt af denne art skal se ud (Jon Stene, med Knut Conradsen).

3. Mikroteori og generel ligevægtsteori

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det undersøges bl.a., hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

3.1. Afsluttet projekt vedrørende en udvidelse af den mikroøkonomiske teori til også at omhandle, hvilke grupper agenterne deltager i. Det vises, at prissystemet igen er et effektivt decentraliserings middel; påbegyndt et projekt, hvis formål er at give en endogen forklaring af, hvilke virksomheder der bliver dannet og hvilke uddannelse agenterne vælger (Birgit Grodal, med B. Ellickson, S. Scotchmer og W. Zame).

3.2. Afsluttet projekt om valget af målsætning for en virksomhed, der kan påvirke de priser som dens aktionærer handler til (Birgit Grodal, med Egbert Dierker).

3.3. Analyse af efficiensegenskaber ved ligevægte i økonomier med ufuldstændige markeder og virksomheder (Birgit Grodal, med Egbert og Hildegard Dierker).

3.4. Udgivelse af lærebog om Lineær Algebra (Frank Hansen, med Mogens Nørsgaard Olesen).

3.5. Samfundsøkonomiske vurderingsmetoder, der kan anvendes på transportøkonomiske problemer, herunder opbygning af en generel ligevægtsmodel (Ninette Pilegaard Hansen, med Mikkel Bennike Munksgaard).

3.6. Evolutionær spilteori og ligevægtsselektion i koordinations-spil, hvor gennemsnittet af alle spillernes strategier bestemmer gevinsten ved den enkelte strategi (Per Svejstrup Hansen).

3.7. Deltaget i forskning indenfor spilteori, her især undersøgelser af korrelerede ligevægte og eksistens af kooperative ligevægte i spil på strategisk form (Hans Keiding).

3.8. Usikkerhedsaversion som forklaring på forekomsten af ufuldstændige kontrakter (Lars Jørgensen og Birgitte Sloth, med Jacob Gyntelberg).

3.9. Stokastiske læreprocesser som grundlag for forudsigelser i signaleringsspil; generelle resultater for stokastiske læreprocesser i Bayesianske spil og processernes anvendelse til ligevægtsudvælgelse i specielle Bayesianske spil; sammenligning af stokastiske læreprocesser med lang hukommelse og stokastiske læreprocesser med kort hukommelse (Mogens Jensen, Birgitte Sloth, og Hans Jørgen Whitta-Jacobsen).

3.10. Arbejdet med effekten af asymmetrisk information i demokratiske valg; videreført arbejde med effekten på hjemmemarkedet af eksport-karteller; arbejdet med effekten af gennemsigtighed på markeder med inkomplet information (Christian Schultz).

3.11. Arbejdet med implicite kartellers valg af strategisk variabel (Christian Schultz, med Luca Lambertini).

3.12. Rational horde-opførsel (Peter Sørensen, med Lones Smith).

3.13. Horde-opførsel iblandt professionelle investorer (Peter Sørensen, med Marco Ottaviani).

3.14. Unøjagtige forudsigelser fra eksperter eller forecastere, der ellers ønsker at få ret for at bevise egen kompetence (Peter Sørensen, med Marco Ottaviani).

3.15. Produktions-efficiens af udbudskonkurrence (udbudsauktioner) under usikkerhed med anvendelse på privatiseringer er blevet analyseret (Torben Tranæs, med Kala Krishna).

3.16. Forhandlingsteori: Generaliserede Kalai-Smorodinsky løsningen (Mich Tvede).

3.17. Den væsentligste forskningsaktivitet har været færdiggørelsen af en bog, som giver betingelser for mange af de i økonomisk teori sædvanligt anvendte funktionsformer (tilbagediskonteret nytte og forventet nytte) og generaliseringer af disse resultater til usikkerhed (Karl Vind, delvist med Birgit Grodal).

4. Makroøkonomi, herunder penge-teori og international økonomi

Makroøkonomiens formål er at forklare aggregerede økonomiske størrelses opførsel. Dvs. man studerer de regelmæssigheder, der kan iagttages i eksempelvis landes samlede indkomst, forbrug, investeringer, beskæftigelse, produktivitetsudvikling, inflation m.v. Opgaven er at nå til forståelse af disse størrelses udvikling på det korte sigt (konjunkturbevægelser) såvel som det lange sigt (økonomisk vækst). Til emneområdet hører også arbejdsmarkedsforhold, penge- og valutapolitik, finanspolitik, m.v.

4.1. Arbejdet empirisk og teoretisk med hvordan meningsmålinger påvirker vælgeradfærd, hvad resultatet af parlamentsforhandlinger bliver, og hvordan vælgerne reagerer på ændringer i kommuneskatten (Claes Bengtsson).

4.2. Teoretisk og empirisk diskussion af sammenhængen mellem ulighed, skatter og vækst (Carl-Johan Dalgaard, med Theo Larsen og Henrik Hansen).

4.3. Færdiggjort oversigtsartikel omhandlende sammenhængen mellem global indkomstulighed og vækst (Carl-Johan Dalgaard og Claus Thustrup Hansen).

4.4. Teoretisk diskussion, og empirisk måling, af udviklingen i den globale indkomstfordeling over tid (Carl-Johan Dalgaard, Claus Thustrup Hansen og Jacob Vastrup).

4.5. Mikrofundering af Keynesianske modeller, herunder velfærdsdiskussion af ekspansiv finanspolitik (Carl-Johan Dalgaard og Jacob Vastrup).

4.6. Arbejdet med model for virksomheders investeringsbeslutninger indenfor den såkaldte "Q-teori" for investeringsadfærd (Joao Ejarque, med Russell Cooper).

4.7. Afsluttet arbejde om inkonsistensen mellem Keynesianske modellers fokus på rentechoks betydning for konjunkturbevægelser og fakta vedrørende kapitalapparatets volatilitet (Joao Ejarque).

4.8. Afsluttet empirisk arbejde om den relative betydning af rentechok og teknologichok til forklaring af konjunkturbevægelser i USA (Joao Ejarque).

4.9. Arbejde omhandlende arbejdsmarkedsfriktioner som substitut for kreditmarkedsfriktioner til forklaring af investeringsadfærd (Joao Ejarque, med Birthe Larsen og Silvio Rendon).

4.10. Arbejde om læreprocesser i "Real Business Cycle" modeller (Joao Ejarque).

4.11. Humankapital og skala-effekten i F&U-baseret vækstteori; teknologisk udvikling og humankapital med særligt henblik på den faldende tendens i forholdet mellem antal patenter pr. år og F&U-udgifterne (Christian Groth).

4.12. Hvornår fører markedsmekanismen til for lidt satsning på forskning og udvikling, og hvornår til for meget? (Christian Groth, med Maria Alvarez).

4.13. Konjunkturrelle og skatte- og kreditpolitiske spørgsmål (Erik Gørtz).

4.14. Færdiggjort analyse af betalings-tv (Claus Thustrup Hansen, med Søren Kyhl).

4.15. Analyse af konkurrenceregulering i generel ligevægt (Claus Thustrup Hansen, med Søren Kyhl).

4.16. Analyse af interaktionen mellem pengepolitik og forekomsten af prisstivheder (Claus Thustrup Hansen).

4.17. Undersøgelse af om aktivitetskrav i forbindelse med arbejdsløshedsforsikring kan forbedre forsikringen mod arbejdsløshed (Claus Thustrup Hansen og Torben Tranæs).

4.18. Analyse af om eksistensen af duale arbejdsmarkeder påvirker forekomsten – samt konsekvenserne af pris-trægheder (Claus Thustrup Hansen og Henrik Jacobsen, med Huw Dixon).

4.19. Effekterne af handelsliberalisering når der er imperfekt konkurrence mellem landene og disse har forskellig størrelse; betydningen af, at produktionen mellem virksomheder i forskellige sektorer er forbundet, på forekomsten af prisrigiditet; samspillet mellem pris- og mængdeændringsomkostninger og betydningen for konjunkturcyklen; optimal pengepolitik i dynamiske modeller med prisændringsomkostninger (Per Svejstrup Hansen).

4.20. Påbegyndelse af teoretisk arbejde vedrørende den optimale grad af "gennemsigtighed" i centralbanklovgivning; påbegyndelse af teoretisk arbejde om optimale pengepolitiske institutioner indenfor rammerne af en ny (empirisk funderet) generation af dynamiske modeller (Henrik Jensen).

4.21. Fortsat teoretisk arbejde om økonomisk konvergens i en teoretisk model for endogen bestemmelse af pengepolitisk regime; fortsat teoretisk arbejde om finansielle sanktioner og omfordeling i forbindelse med finanspolitikken i en pengepolitisk union; påbegyndt teoretisk og empirisk arbejde vedrørende skabelsen af ligevægtsubstemthed ved dannelsen af en monetær union (Henrik Jensen, med Roel M.W.J. Beetsma).

4.22. Påbegyndt arbejde vedrørende det optimale valg af valutakursregime for en lille åben økonomi (Henrik Jensen, med Helge Berger og Guttorm Schelderup).

4.23. Arbejde med beskrivelse af konjunktursvingninger som forgreningsprocesser og påvisning af hvordan små lokale chok under visse omstændigheder kan brede sig i økonomien, og give udsving på makroniveau (Adreas Koch).

4.24. Arbejdet med effekten af folkeafstemninger i forhandlingsmodeller for lovgivende forsamlinger (David Dreyer Lassen).

4.25. Optimal kapitalstruktur med strategisk gældspleje (Jacob Lester).

4.26. Prissætning af konvertibel gæld og optimal kapitalstruktur (Jacob Lester og Martin Junker Nielsen).

4.27. Fortsat arbejde om gæld, migration og lokale valg; videreført arbejde om effekten af migration og gæld på valget af lokale offentlige goder (Christian Schultz, med Tomas Sjostrom).

4.28. Videreført arbejde om transfereringer i en føderation med lokale valg; arbejdet med effekten af offentlig støtte til politiske partier (Christian Schultz, med Ignacio Ortuno Ortin).

4.29. Videreført arbejde om samspillet mellem regionale transfereringer og migration (Christian Schultz, med Paolo Manasse).

4.30. Videreført en undersøgelse af virkningerne af progressiv indkomstbeskatning i en økonomi med et dualt ("tvædel") arbejdsmarked; færdiggjort en undervisningsnote i Makroøkonomi (Peter Birch Sørensen).

4.31. Arbejdet med arbejdsmarkedsteoretiske og -politiske problemstillinger herunder nye lønformer i den offentlige sektor og arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (Troels Østergaard Sørensen).

4.32. Deltagelse i et panel på tre uafhængige eksperter, som for Den internationale Valutafonds bestyrelse udførte en vurdering af, hvad IMF fremover kan gøre bedre for at forebygge den type af betalingsbalance- og finansielle kriser, som brød ud i en række asiatiske lande i 1997. Projektet var bl.a. baseret på ca. 200 samtaler med højtstående officials og uafhængige eksperter i 12 af IMF's medlemslande. Panelet afgav rapport i sommeren 1999 (Niels Thygesen).

4.33. Arbejde med forskningsprojekt om kursforholdet mellem euro og US dollar (Niels Thygesen).

4.34. Efterspørgslen efter arbejdsløshedsforsikring er blevet undersøgt (Torben Tranæs, med Don Parsons og Helene Lilleør).

4.35. Endogen vækst (Mich Tvede).

4.36. Har arbejdet videre med projekt om betydningen af monopolistisk konkurrence for forekomsten af og egenskaberne ved endogene konjunktursvingninger (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen).

4.37. Har arbejdet videre med projekt om at afklare effekterne af stabiliseringspolitik, under antagelse af at konjunktursvingninger er endogene (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, med Marta Aloi og Teresa Lloyd-Braga).

4.38. Har arbejdet videre med projekt om betydningen af varighedsafhængig arbejdsløshedsunderstøttelse i teorien om fagforeninger (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen og Claus Thustrup Hansen).

4.39. Teori om endogen udformning af handelspolitik med særlig vægt på betydningen af strategisk interaktion og politiske særinteresser; endogen vækst og lønulighed mellem lande (Liansheng Wang).

4.40. Konsekvenser af fortsat økonomisk integration i EU, herunder af dansk medlemskab af ØMU (Anders Ølgaard).

5. Offentlig økonomi og regulering

Indenfor dette område arbejdes med økonomiske aspekter af tilstedeværelsen af en offentlig sektor af betydelig størrelse såvel som med styring af denne sektor.

5.1. Forskning i emner med tilknytning til sundhedsøkonomi, blandt andet om finansieringsformer i sundhedsvæsenet (Hans Keiding).

5.2. Færdiggjort arbejde vedrørende implementering af frihed, lighed og effektivitet i den økonomiske aktivitet (Klavs Lindeneg).

5.3. Arbejde med kompleks regulering indenfor miljøområdet, herunder samspil mellem CO₂-kvoter og grønne certifikater knyttet til miljøreguleringen i et liberaliseret elmarked; arbejde med økonomiske anvendelser og måling af begrebet bæredygtig udvikling; arbejde vedrørende udtømmning af Nordsøressourcerne og liberalisering af gasmarkedet (Jørgen Birk Mortensen).

5.4. Velfærdssamfundets teori behandlet fra mange vinkler: i historisk, ideologisk, komparativt perspektiv; systemanalyse af sociale opgaveløsninger; analyser og teoretiske modeller af velfærdssamfundets realøkonomiske, finansielle og moralske grundlag; teoretiske modeller og rekonstruktion af centrale begreber i relation til velfærd, ulighed, fattigdom, og disintegration (Axel Mossin).

5.5. Påbegyndt en undersøgelse af virkningerne på res-

sourceallokering og indkomstfordeling af en international koordinering af kapitalbeskatningen (Peter Birch Sørensen).

5.6. Det er blevet undersøgt i hvilken udstrækning det samlede danske skatte- og transfereringssystem skaber "equal opportunities of income acquisition". Ti OECD lande deltager i projektet (Torben Tranæs, med John E. Roemer m.fl.).

6. Driftsøkonomi og erhvervsøkonomi/politik

Driftsøkonomi drejer sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Der er gerne tale om optimeringsproblemer, hvor man skal bestemme de mest fordelagtige handlingsstrategier i givne problemsituationer. De erhvervsøkonomiske fag belyser enkelte sektorer, branchers og virksomheders vækst, fornyelse og tilpasning samt erhvervs politik for koordinering af nationale konkurrencefordele i en global økonomi.

6.1. Fortsat arbejdet med et projekt om regionalisering af området omkring Østersøen og om rådets relationer til andre regionale systemer i Europa. Hovedvægten er lagt på den subnationale niveaus rolle i international politik (Jan Gunnarsson).

6.2. Arbejdet med at konstruere en database på Internettet med henblik på en studie af hvordan viden skabes i en organisation ("organisatorisk læring"). I den forbindelse er en rapport blevet færdiggjort og publiceret (Jan Gunnarsson).

6.3. Ledet en undersøgelse af et dansk/svensk erhvervs politisk tiltag, der sigter til, at forbedre Øresundsregionens små og mellemstore virksomheders konkurrenceevne – primært på det øst- og centraleuropæiske marked (Jan Gunnarsson, med forskere ved Lunds Universitet).

7. Økonomisk historie og teoriehistorie

Økonomisk historie studerer den historiske udvikling i de vigtigste nationaløkonomiske størrelser. Hovedvægten lægges på beskrivelse og analyse af den økonomiske vækst og dens årsager. Andre centrale temaer er teknologiske og institutionelle ændringer ud fra en historisk synsvinkel, udviklingen i levevilkår og indkomstfordeling samt den økonomiske politiks rolle. Teoriehistorie omhandler den økonomiske teoris udvikling.

7.1. Analyse af hvedepriser i Frankrig 1825-1990 (Mette Ejrnæs og Karl Gunnar Persson).

7.2. Arbejde med at undersøge drivkræfterne bagved integrationen af verdensmarkedet for hvede og i særdeleshed informationsteknikkens (telegrafens) betydning (for perioden 1850-1900). Problemstillingen er, om markederne er (bliver mere) effektive, når informationen bliver mere præcis og hurtigere. En hypotese er, at det er informationsteknikkens forandringer snarere end forandringer i transportpriser, som forklarer markedernes integration i perioden. Et stort prismateriale med dags- eller ugeobservationer indsamles (Mette Ejrnæs og Karl Gunnar Persson).

7.3. Fortsat undersøgelsen over rationalitetsbegrebet i økonomisk teori, især med henblik på afklaring af forholdet mellem rationalitet, egoisme og personlig frihed, og har i forbindelse hermed udarbejdet et kort manuskript om fejl og fremskridt i økonomisk teori i det 20. århundrede (Hector Estrup).

7.4. En undersøgelse af konkurrencen mellem Danmark og Irland om det engelske fødevarermarked 1870-1914 med vægten på Danmarks komparative fordele (Ingrid Henriksen).

7.5. En undersøgelse af integrationen på det nordeuropæiske fødevarermarked, 1860-1914, baseret på prismateriale fra bl.a. London, Cork og København. I undersøgelsen indgår blandt andet en analyse af det mulige danske prislederskab baseret på den københavnske noteringspris frem til midten af 1890'erne (Ingrid Henriksen, med Kevin O'Rourke).

7.6. Arbejde med udgivelsen af et større samleværk om udviklingslinier i økonomisk teori (Christian Hjorth-Andersen).

8. Udviklingsøkonomi og komparativ økonomi

Forskningsområdet dækker udvalgte udviklingsøkonomiske problemkrede af teoretisk og anvendelsesorienteret art og komparative studier af udviklingen i Østeuropa, bl.a. med henblik på omstillingen fra plan- til markedsøkonomi i disse lande.

8.1. Arbejdet på studier om økonomisk udvikling i Mocambique med fokus på kommercialisering i landbruget (især betydningen af transaktionsomkostninger), indkomstfordeling, fattigdom og makroøkonomi (i samarbejde med IFPRI og AERC) (Rasmus Heltberg).

8.2. Udført studier af Guinea-Bissau's økonomi i samarbejde med WIDER – World Institute for Development Economics Research (Jens Kovsted, Claus Pörtner og Finn Tarp).

8.3. Videreført arbejde som redaktør af Routledge bogmanuskript om international udviklingsbistand; påbegyndt samarbejde med African Economic Research Consortium (AERC) om fattigdomsstudier i Afrika Syd for Sahara. (Finn Tarp).

8.4. Videreført samarbejde med IFPRI – International Food Policy Research Institute – og færdiggørelse af flere artikler på basis af den udviklede generelle ligevægts model (Finn Tarp, med Channing Arndt, Henning Tarp Jensen og Sherman Robinson).

8.5. Videreført metodearbejde om estimering af parametre i CGE modeller (Finn Tarp, med Channing Arndt og Sherman Robinson)

8.6. Videreført studier af den internationale udviklingsbistands effektivitet (Finn Tarp, med Henrik Hansen).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Christian Hjorth-Andersen er medlem af erhvervsministeriets forskningsudvalg for forbrugerforskning.

Jørgen Birk Mortensen er formand for energiforskningsudvalget "Energi og Samfund". Han er desuden formand for bestyrelsen i "Economy and Environmental Program for Southeast Asia", dansk medlem af det nordiske energiforskningsudvalg "Energi og Samfund". Han er også medlem af udvalg om "Produktion, økonomi og beskæftigelse" under Pesticidudvalget.

Christian Schultz er medlem af Statsministeriets Rådgivende Udvalg vedrørende Færøerne.

Troels Østergaard Sørensen er medlem af Danmarks Statistiks forskningsudvalg samt medlem af Socialforskningsinstitutets rådgivende forskningsudvalg.

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Hector Estrup er fagkonsulent i økonomisk teoriehistorie ved Den Store Danske Encyklopædi.

Birgit Grodal er medlem af Revisorkommisionen. Lige-

som hun er medlem af "External Advisory Group" for Social Science, EU. Derudover er hun medlem af Konkurrencerådet og offentlig repræsentant i Nykredit.

Ingrid Henriksen er medlem af Jernbaneklagenævnet.

Christian Hjorth-Andersen er medlem af folkeuniversitetets styrelse.

Jørgen Birk Mortensen er medlem af Det økonomiske Råds formandskab.

Birgitte Sloth er medlem af følgegruppen vedrørende det danske VAIE program (Voluntary Agreements Implementation and Efficiency). Hun er også medlem af følgegruppen vedrørende Det Digitale Danmark (Forskningsministeriet); ligesom hun er medlem af følgegruppen for Center for Analyse af Miljø, Økonomi og Samfund.

Peter Birch Sørensen har været medlem af Det økonomiske Råds formandskab (indtil 1/10).

Troels Østergaard Sørensen er medlem af bestyrelsen for DREAM-modellen i Danmarks Statistik.

Finn Tarp er medlem af Rådet for Ulandsforskning (RUF), medlem af Rådet for Internationalt Udviklings-samarbejde, medlem af Det danske FAO-udvalg under Fødevareministeriet, medlem af den af African Economic Research Committee (AERC) nedsatte styrekomité for et multi-lands forskningsprogram om fattigdom og økonomisk politik samt medlem af Udenrigsministeriets udvalg vedrørende socialt og miljømæssig bæredygtig udvikling.

Niels Thygesen har deltaget i et panel på tre uafhængige eksperter, som for Den internationale Valutafonds bestyrelse udførte en eksternt evaluering af IMF's rådgivning ("surveillance") af medlemslandene. Han er desuden medlem af European Shadow Financial Regulatory Committee samt medlem af styregruppen for Euro Group, Paris.

Tillidshverv

Hector Estrup er kasserer i Videnskabernes Selskab.

Ingrid Henriksen er rådsmedlem i The Scandinavian Society for Economic and Social History. Desuden er hun bestyrelsesmedlem i Dansk Forening for Økonomisk og Social Historie.

Christian Hjorth-Andersen er formand for Nationaløkonomisk Forening.

Karl Gunnar Persson er Trustee i European Historical Economics Society.

Birgitte Sloth er revisor for Social Økonomisk Samfund.

Niels Thygesen er medlem af Videnskabernes Selskab.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet og de dertil knyttede centre udgiver løbende forskellige serier arbejds-papirer: "Discussion Papers from Institute of Economics" (også kaldet den "lyserøde serie", engelsksproget serie indeholdende forskning fra alle forskningsområder), "Rød serie" (ph.d.-afhandlinger), "Blå serie" (fortrinsvis på dansk og med særlig vægt på danske økonomiske forhold o.l.), "Gul serie" (fortrinsvis på dansk og med særlig vægt på empirisk arbejde med danske data) samt "Grøn serie" (undervisningsnoter). Desuden udgiver Centre for Industrial Economics (CIE) serien "CIE Working Papers" (engelsksproget), og Economic Policy Research Unit (EPRU) udgiver fire serier: "Working Papers Series" (engelsksproget), "EPRU Analyses" (engelskspro-

get), "EPRU Economic Studies" (fortrinsvis på dansk og sigtende mod en bred læserskare) og "EPRU Reprint Series" (optryk af artikler publiceret i tidsskrifter og bøger).

Økonomisk Institut udgiver sammen med Cambridge University Press tidsskriftet "European Review of Economic History" og sammen med MIT Press bogserien "Zeuthen Lectures". Denne bogserie er resultatet af den af instituttet siden 1996 afholdte særlige forelæsningsrække, Zeuthen Lectures, hvor en internationalt fremtrædende forsker giver en oversigt over den nyeste forskning på et område. I november 1999 blev årets Zeuthen Lectures givet af professor Maurice Obstfeld (University of California, Berkeley), med titlen "Understanding Currency Crises".

De af instituttet og de tilknyttede centre udgivne publikationsserier er anført i indledningen. Derudover:

Martin Browning: I redaktionsudvalget for Journal of Economic Literature; medredaktør af Econometrica.

Ingrid Henriksen: Nationalredaktør for Scandinavian Economic History Review.

Christian Hjorth-Andersen: Redaktør af Nationaløkonomisk Tidsskrift; i redaktionsudvalget for Journal of Consumer Policy; i redaktionsudvalget for Journal of Cultural Economics.

Henrik Jensen: I redaktionsudvalget for Atlantic Economic Journal.

Hans Keiding: Medredaktør af Social Choice and Welfare; medredaktør af Journal of Mathematical Economics.

Karl Gunnar Persson: Medredaktør af European Review of Economic History.

Christian Schultz: I redaktionsudvalget for Scandinavian Journal of Economics og The Manchester School.

Peter Sørensen: Medredaktør af Macroeconomic Dynamics.

Peter Birch Sørensen: Medredaktør af International Tax and Public Finance; i redaktionsudvalgene for European Economic Review, German Economic Review, Fiscal Studies, CPB Report og Nationaløkonomisk Tidsskrift; medlem af panelet for Economic Policy.

Finn Tarp: I redaktionsudvalgene for Journal of International Development og Økonomi og Politik.

Niels Thygesen: I redaktionsudvalgene for Weltwirtschaftliches Archiv, de Economist, Économie Internationale og Open Economies Review.

Kongresser og symposier

Martin Browning: Arrangør af "Applied micro-econometrics Seminar (KAMS)" i Kbh.

Birgit Grodal: Medarrangør af "Workshop om General Equilibrium Theory", maj, Kbh.; arrangør af "Workshop om Incomplete Markets", december, Kbh.; arrangør af ph.d.-kursus om "Supermodularity", maj, Kbh.

Henrik Jensen: Arrangør af "Dynamic Economic Theory Workshop", august, KU; arrangør af "Zeuthen Workshop om International Macroeconomics", november, KU.

Niels-Erik Jensen: Medlem af organisationskomiteen for 21. "Symposium i Anvendt Statistik" 25. - 27. januar på Handelshøjskolen i Kbh.

Katarina Juselius: Arrangør af konferencen "Macroeconomic transmission mechanisms" i april, Trondheim, Norge; arrangør af (og forelæser i) ph.d.-kursus "Applied Co-integration Analysis" i Finland i august (1 uge) og november (1 uge).

Jørgen Birk Mortensen: Arrangør af konferencen "Design of Energy Markets and Environment", Kbh.

Karl Gunnar Persson: Formand for programkomitéen for European Historical Economics Society's tredje kongres i Lissabon, 28-30. oktober; medarrangør af "Zeuthen Lectures", 24-29. november, KU; arrangør af workshoppen "Historical market integration: market performance and efficiency in the past", 16-19. december, Venice International University.

Christian Schultz: Medlem af programkomiteen for EEA konferencen, Santiago de Compostella, september; arrangør DDPE ph.d.-workshop, Tune; arrangør af CIE workshop Tune.

Birgitte Sloth: Medlem programkomiteen for Trafikdagene, september, Ålborg Universitet; medlem af programkomiteen for CAVA-workshop, AKF; medlem af programkomiteen for ESEM konferencen.

Jon Stene: Arrangør af møder i arbejdsgruppen ISO/TC 69/SC 3/WG 3 ved Dansk Standard, 20. januar, og ved Polski Komitet Normalizacyjny, Warszawa, 5. juni.

Peter Sørensen: Medarrangør af symposium om "Learning and Information in Economics", juni, KU.

Peter Birch Sørensen: Arrangør af "Nordic Workshop om Tax Policy and Public Economics" afholdt af Economic Policy Research Unit, 26-27. november, KU.

Troels Østergaard Sørensen: Medarrangør af "Zeuthen Lectures", 24-29. november, KU.

Torben Tranæs: Arrangør af workshop om Arbejdsløshedsforsikring.

Mich Tvede: Arrangør af "European Workshop om General Equilibrium", Kbh.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Følgende gæster har opholdt sig ved instituttet i mere end en måned:

Marja-Liisa Halko, ph.d.-stud., Univ. of Helsinki, Finland (18.4 – 15.6).

Kala Krishna, professor, Pennsylvania State Univ., USA (1.8 – 31.12).

Vijay Krishna, professor, Pennsylvania State Univ., USA (1.8 – 31.12).

Jakob Brøchner Madsen, ph.d. i økonomi, Univ. of Western Australia (1.7 – 31.12).

Javier Alvarez de Pedro, forskningsadjunkt, CEMFI, Madrid, Spanien (1.9 – 31.12).

Bezalel Peleg, professor, Hebrew Univ. of Jerusalem, Israel (1.3 – 31.7).

Instituttet har endvidere haft kortere besøg af følgende udenlandske forskere:

Robert Z. Aliber, professor, Univ. of Chicago, USA (9.11 – 10.11).

Manuel Arellano, professor, CEMFI, Madrid, Spanien (18.11 – 21.11).

Olympia Bover, professor, Banco de España, Madrid, Spanien (12.10 – 14.10).

Arnold Chassagnon, professor, Univ. de Sciences Sociales, Toulouse, Frankrig (12.04 – 19.04).

Dolores Collado, professor, Univ. de Alicante, Spanien (01.12 – 07.12).

Egbert Dierker, professor, Univ. of Vienna, Østrig (06.02 – 19.02).

Hildegard Dierker, professor, Univ. of Vienna, Østrig (10.02 – 19.02).

Bhaskar Dutta, professor, Indian Statistical Institute, Indien (10.05 – 13.05).

Jayasri Dutta, professor, Cambridge Univ., UK (02.12 – 08.12).

Malcolm Ehrenpreis, professor, The World Bank, Washington, USA (12.01 – 12.01).

Giovanni Federico, professor, Univ. di Pisa, Italien (26.05 – 30.05).

Sven E. Feldman, professor, Univ. of Chicago, USA (30.10 – 05.11).

Tue Gørgens, ph.d. i økonomi, Univ. of New South Wales, Australien (26.11 – 12.12).

Dorothea K. Herreiner, professor, Univ. of Bonn, Tyskland (05.03 – 12.03).

Steinar Holden, professor, Univ. of Oslo, Norge (13.01 – 13.01).

Adriaan Kalwij, professor, Oxford Univ., UK (02.11 – 07.11).

Edi Karni, professor, Tel Aviv Univ., Israel (09.12 – 15.12).

Oddvar Kaarbøe, professor, Univ. of Bergen, Norge (06.06 – 10.06 & 14.11 – 17.11).

Jens D.J. Larsen, professor, Univ. of Southampton, UK (02.12 – 03.12).

Nina Maderner, professor, Univ. of Vienna, Østrig (01.10 – 05.10).

Tone Ognedal, professor, Univ. of Oslo, Norge (08.10 – 09.10).

Marco Ottoviani, professor, London Univ. College, UK (03.07 – 11.07).

Donald O. Parsons, professor, George Washington Univ., USA (08.12 – 22.12).

Motty Perry, professor, Hebrew Univ. of Jerusalem, Israel (27.11 – 27.11).

Heraclis Polemarchakis, professor, CORE, Louvain-la-Neuve, Belgien (02.12 – 08.12).

M. Socorro Puy, professor, Univ. de Málaga, Spanien (12.12 – 13.12).

Werner Roeger, professor, European Commission, Bruxelles, Belgien (08.12 – 12.12).

John E. Roemer, professor, Univ. of California Davis, USA (06.06 – 17.06).

Elyce Rotella, professor, Univ. of Indiana, USA, & Uppsala Univ., Sverige (13.04 – 15.04).

F. Salanié, professor, INRA-ERNA, Toulouse, Frankrig (21.06 – 21.06).

Suzanne Scotchmer, professor, Univ. of California Berkeley, USA (02.12 – 17.12).

Sjak A. Smulders, professor, Tilburg Univ., Holland (26.08 – 27.08).

Johan Stennek, professor, Research Inst. of Industrial Economics, Sverige (19.11 – 23.11).

John Strauss, professor, Michigan State Univ., USA (15.06 – 15.06).

Bent Eilif Sørensen, professor, Brown Univ., USA (12.06 – 14.06).

Walter Trockel, professor, Bielefeld Univ., Tyskland (30.10 – 03.11).

David Wettstein, professor, Ben-Gurion Univ. of the Negev, Israel (20.04 – 25.04).

Forskningsophold i udlandet

Karsten Albæk: Ophold på San Cataldo, Italien (en måned).

Joao Ejarque: Ophold ved Boston University (november).

Katarina Juselius: Ophold ved European University Institute, Firenze, Italien (hele året).

Hans Christian Kongsted: Ophold ved University of California, San Diego (til 25/2).

David Dreyer Lassen: Ophold ved Harvard University (20/8-31/12).

Karl Gunnar Persson: Ophold ved London School of Economics (september).

Peter Sørensen: Ophold ved University of Michigan (oktober til december).

Karl Vind: Ophold ved universiteter i USA, fortrinsvis Berkeley (juni til august).

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen: Ophold ved Universitat Pompeu Fabra, Barcelona (fra og med august).

Netværk

Karsten Albæk er medlem af Canadian International Labour Network.

Martin Browning er Fellow i Econometric Society. Han er desuden research associate på Institute for Fiscal Studies (London), research fellow på University College London, research associate i AKF (Kbh.), research associate på SFI (Kbh.) samt research director ved Canadian International Labour Network.

Birgit Grodal er medlem af Executive Committee og Council for Econometric Society. Desuden er hun formand for netværket: Dansk Forskeruddannelse i Nationaløkonomi, ligesom hun er formand for netværket: Danish Doctoral Program in Economics. Desuden er hun medlem af Dansk Forskeruddannelses netværk i Finansiering.

Frank Hansen er medlem af Research Group in Mathematical Inequalities and Applications, Victoria University, Australien.

Hans Oluf Hansen er medlem af International Union for The Scientific Study of Population (IUSSP). Han er desuden medlem af Committee om AIDS (Liège). Han er medlem af TEMPUS-projektet. Derudover er han medlem af Applied Demography for Public Administration, Department of Geography, (Charles University, Prague) og Institute of Housing and Urban Research (University of Amsterdam) og medlem af Central and Eastern European Demographic Network (Department of Economics, Tübingen University).

Henrik Jensen er research fellow ved Centre for Economic Policy Research, London.

Christian Schultz er research fellow ved CESifo.

Jon Stene er repræsentant for Københavns Universitet i Dansk Standards udvalg S 238: Anvendt statistik. Han er derudover repræsentant for Dansk Standard i ISO's Technical Committee 69: Applied Statistics, Subcommittees SC1: Terminology og SC3: Applications in Statistics; i sidstnævnte leder af Working Group WG3 om udvikling af internationale standarder i grundlæggende statistik.

Peter Birch Sørensen har været Executive Vice President for International Institute of Public Finance og medlem af forretningsudvalget for samme organisation indtil 1/9.

Niels Thygesen er medlem af CEPS Economic Policy Group, Bruxelles.

Karl Vind er Fellow i Econometric Society.

Instituteder Troels Østergaard Sørensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 43,3 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 8,6 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 14,6 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 6,8 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 4,7 årsværk.

VIP Internt finansieret

Albæk, Karsten; lektor.

Alvarez De Pedro, Francisco Javier; forskningsadj.

Andersen, Ellen; professor.

Andersen, Erling Bernhard; professor.

Bach, Christian Friis; adjunkt.

Browning, Martin James; professor.

Carrasco Perea, Raquel; forskningsadj.

Christensen, Jørgen Peter; lektor.

Christensen, Maria Fütø.

Cortez E. Almeida Gil Ejarque, J.M.; forskningsadj.

Danziger, Leif; gæsteprofessor.

Ejrnæs, Mette; adjunkt.

Estrup, Hector; professor.

Frederiksen, Niels Kleis; forskningsadj.

Grodal, Birgit Kirsten; professor.

Groth, Christian; lektor.

Gunnarsson, Jan Sture Gunnar; lektor.

Gørtz, Erik Christian; professor.

Hansen, Claus Thustrup; lektor.

Hansen, Frank; lektor.

Hansen, Hans Oluf; lektor.

Hansen, Per Svejstrup; adjunkt.

Henriksen, Ingrid; lektor.

Hjorth-Andersen, Christian; professor.

Jebjerg, Lars; forskningsass.

Jensen, Henrik; lektor.

Jensen, Mogens; forskningsass.

Jensen, Niels-Erik; lektor.

Juselius, Katarina Ingeborg; professor.

Jørgensen, Clara Margrethe Dyhrberg; forskningsass.

Keiding, Hans; professor.

Kongsted, Hans Christian; lektor.

Krishna, Kala; gæsteprofessor.

Kyhl, Søren; forskningsass.

Lindeneg, Klavs; lektor.

Milhøj, Anders; lektor.

Millock, Katrin Eleonora; forskningsadj.

Mortensen, Jørgen Birk; lektor.

Mossin, Axel; lektor.

Nielsen, Carsten Krabbe; adjunkt.

Nielsen, Peter Erling; lektor.

Olsen, Lina Wøhlk; forskningsass.

Persson, Karl Gunnar; professor.

Schultz, Christian; professor.

Sloth, Birgitte; lektor.

Stene, Jon Magne; lektor.

Sørensen, Peter; lektor.

Sørensen, Peter Birch; professor.

Sørensen, Troels Østergaard; lektor.

Tarp, Finn; lektor.

Tranæs, Torben; lektor.

Tvede, Mich Palle; lektor.

Vastrup, Jacob Andreas; forskningsass.

Vind, Karl Damkjær; professor.
Wang, Liansheng; adjunkt.
Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bennedsen, Morten; forskningsadj.
Das, Satya P.; professor.
Hansen, Henrik; forskningslektor.
Heltberg, Rasmus; forskningsadj.
Hjertholm, Peter; forskningsadj.
Hutchison, Michael Mercier; gæsteprofessor.
Hviid, Morten; forskningslektor.
Jensen, Henning Tarp; forskningsass.
Junge, Martin; forskningsass.
Macho Stadler, Ines; gæsteprofessor.
Martin, Stephen; professor.
Munk, Knud Jørgen; lektor.
Perez Castrillo, Jesus David; lektor.
Thygesen, Niels Christoffer; professor.
Vincent, Stephanie Paule; forskningsadj.
Waddams, Catherine Mary; gæsteprofessor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Bengtsson, Claes Leig.
Christensen, Mette Lunde.
Dalgaard, Carl-Johan Lars.
Gaard, Søren.
Harms, Martin Hasforth.
Harr, Thomas.
Kleven, Henrik Jacobsen.
Knudsen, Mette Jessen.
Koch, Andreas.
Kovsted, Jens Anders.
Kramp, Paul Lassenius.
Lester, Jacob.
Nielsen, Jacob.
Nielsen, Martin Ulrik Junker.
Nielsen, Uffe.
Pørtner, Claus Christian.
Seeward, Peter.

STIP Eksternt finansieret

Glud, Ninette Pilegaard; ph.d.-studerende.
Hoffmann, Anders Nikolaj; kand.stip.
Jensen, Jesper; kand.stip.
Jensen, Martin Kaae; ph.d.-studerende.
Lassen, David Dreyer; ph.d.-studerende.
Lau, Morten Igel; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Anne Kaag: Location and Commuting.
Bjørner, Thomas Bue: Transport Demand and Environmental Regulation in the Transport Sector.
Christensen, Tove: Topics in Environmental and Natural Resource Economics with Emphasis on Uncertainty and Irreversibility.
Filges, Trine: Labour Unions and Unemployment.
Jørgensen, Clara Margrethe Dyhrberg: On the I(2) Cointegration Model.
Larsen, Birthe: Unemployment in Search Equilibrium.
Nielsen, Lise: Forhandlinger i åbne og lukkede økonomier.
Schou, Poul: Endogenous Growth, Nonrenewable Resources and Environmental Problems.

Fondsstøtte

AERC African Economic Research Consortium
– AERC projekt om fattigdom (Finn Tarp) kr. 511.920.

Arbejdsmarkedsstyrelsen

– Displaced workers in an international perspective (Karsten Albæk) kr. 1.218.000.

EU

– EU-US Monetary relations after the introduction of the euro (Niels Thygesen) kr. 268.220.

Forskerakademiet

– Forskeruddannelseskurset Household Economics-Household models for Development Policy Analysis” (Finn Tarp) kr. 171.755.

International Food Policy Research Inst.

–Økonomisk forskning (Finn Tarp) kr. 1.110.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

–Dynamisk økonomisk teori (Karl Vind) kr. 2.000.000.
– Information flows, integration and efficiency of international markets 1850-1900 (Gunnar Persson) kr. 944.400.
– Macroeconomic transmission mechanisms. Empirical applications and econometric methods. (Katarina Juselius) kr. 4.040.800.
– The dynamics of household income and consumption (Martin Browning) kr. 2.999.057.

Publikationer

Albæk K., van Audenrode M., Browning M.: Employment protection and the consequences for displaced workers: A comparison of Belgium and Denmark. Discussion Papers 11, s. 1-32, 1999.
Albæk K., Hansen H.: The Rise in Danish Unemployment: Reallocation or Mismatch? Discussion Papers 15, s. 1-14, 1999.
Albæk K.: An Evaluation of Paid Leave: Participation and Labor Market Tightness. Discussion Papers 19, s. 1-27, 1999.
Albæk K., Asplund R., Blomskog S., Barth E., Gudmundsson B.R., Karlsson V., Madsen E.S.: Dimensions of the Wage-Unemployment Relationship in the Nordic Countries: Wage Flexibility without Wage Curves. Discussion Papers 24, s. 1-31, 1999.
Albæk K., Asplund R., Blomskog S., Barth E., Gudmundsson B.R., Karlsson V., Madsen E.S.: The Wage Curve in the Nordic Countries: report No. 597. 109 s. Nordisk Ministerråd, København 1999.
Binder M.: Aktiv arbejdsmarkedspolitik og økonomisk marginalisering (No. 55). 190 s. Økonomisk Institut, København 1999.
Bjørner T.B.: Transport Demand and Environmental Regulation in the Transport Sector (No. 54). 262 s. Økonomisk Institut, København 1999.
Browning M., Blundell R., Crawford I.: Nonparametric Engel Curves and Revealed Preference. Discussion Papers 07, s. 1-48, 1999.
Browning M.: Modelling Commodity Demands and Labour Supply with m- Demands. Discussion Papers 08, s. 1-25, 1999.

- Browning M., Chiappori P.-A., Ekeland I.: Local disaggregation of demand and excess demand functions: A new question. *Discussion Papers* 09, s. 1-11, 1999.
- Browning M., Hansen L.P., Heckman J.J.: Micro Data and General Equilibrium Models. *Discussion Papers* 10, s. 1-104, 1999.
- Browning M., Hansen L.P., Heckman J.J.: Micro Data and General Equilibrium Models. i: *Handbook of Macroeconomics* s. 544-625, J.B. Taylor and M. Woodford (eds.), Elsevier, Boston 1999.
- Dalgaard C.-J.L., Hansen C.T.: Global indkomstmulighed i et vækstteoretisk perspektiv – en introduktion til konvergensdebatten. *EPRU analyse* 16, s. 1-26, 1999.
- Dalgaard C.-J.L., Rasmussen M.: Løn – prisspiraler og crowding out i makroøkonometriske modeller. *Economic Modelling Working Paper* 4, s. 1-20, 1999.
- Dalgaard C.-J.L.: Om den globale indkomstfordeling. *Samfundøkonomen* 4, s. 50-54, 1999.
- Dalgaard C.-J.L.: Mere om den globale indkomstfordeling. *Samfundøkonomen* 4, s. 57-59, 1999.
- Dixon H.D., Hansen C.T., Kleven H.J.: Dual Labour Markets and Menu Costs: Explaining the Cyclicity of Productivity and Wage Differentials. *EPRU Working Papers* 13, s. 1-23, 1999.
- Ejrnæs M., Persson K.G.: Grain Storage in Early Modern Europe. *Journal of Economic History* 59(3), s. 762-72, 1999.
- Ejrnæs M.: An Appendix to: Market integration and the stabilisation of grain prices in Europe, 1500-1900. i: *Grain Markets in Europe 1500-1900, integration and de-regulation* s. 114-30, Karl Gunnar Persson, Cambridge University Press, UK 1999.
- Estrup H.: P. Nørregaard Rasmussen. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 137(1), s. 1-13, 1999.
- Filges T.: Labour Unions and Unemployment (No. 53). 106 s. Økonomisk Institut, København 1999.
- Glud N.P., Munksgaard M.B.: Efterspørgsel efter transportydelse i en generel ligevægtsmodel. i: *Trafikdage på Aalborg Universitet. Konferencerapport 1* s. 13-22, Anker Lohmann Hansen og Anette Pittelkow (red.), Aalborg 1999.
- Grodal B., Dierker E., Dierker H.: Incomplete Markets and the Firm. *Discussion Papers* 03, s. 1-28, 1999.
- Grodal B., Ellickson B., Scotchmer S., Zame W.: Clubs and the Market: Large Finite Economies. *Discussion Papers* 05, s. 1-41, 1999.
- Grodal B., Ellickson B., Scotchmer S., Zame W.: Clubs and the Market. *Econometrica* 67(5), s. 1185-1216, 1999.
- Grodal B., Dierker E.: The Price Normalization Problem in Imperfect Competition and the Objective of the Firm. *Economic Theory* 14(2), s. 257-84, 1999.
- Groth C.: Rationelle forventninger og spekulative bobler. *Undervisningsnoter* 82, s. 1-56, 1999.
- Groth C.: Opgaver til videregående makroøkonomi. *Undervisningsnoter* 81, s. 1-127, 1999.
- Gunnarsson J.: Innovations in Decision Models: A narrative approach. i: *HRM and the Learning Organization* s. 203-33, S. Lätteenmäki, L. Holden, I Roberts (eds.), Publications of the Turku School of Economics and Business Administration, Turku 1999.
- Gyntelberg J., Kyhl S.: Ownership Structure as a Signal of Managerial Ability. *Discussion Papers* 17, s. 1-32, 1999.
- Gørgens J.T.: Semiparametric Estimation of Single-Index Transition Intensities. *Discussion Papers* 25, s. 1-40, 1999.
- Hansen C.T., Tranæs T.: Optimal Workfare in Unemployment Insurance. *Discussion Papers* 06, s. 1-24, 1999.
- Hansen C.T., Dixon H.D.: A Mixed Industrial Structure Magnifies the Importance of Menu Costs. *European Economic Review* 43, s. 1475-99, 1999.
- Hansen C.T.: Second-best Antitrust in General Equilibrium: a Special Case. *Economics Letters* 63, s. 193-99, 1999.
- Hansen C.T.: Lower Tax Progression, Longer Hours and Higher Wages. *Scandinavian Journal of Economics* 10(1), s. 49-65, 1999.
- Hansen C.T.: Long-Run Impact of Increased Wage Pressure. *Journal of Economics* 69(2), s. 141-57, 1999.
- Hansen C.T., Dalgaard C.-J.L.: Global indkomstmulighed i et vækstteoretisk perspektiv – en introduktion til konvergensdebatten. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 137(3), s. 305-25, 1999.
- Hansen C.T., Tranæs T.: Effort Commitment in Active Labour Market Policy. i: *Macroeconomic Perspectives on the Danish Economy* s. 335-358, MacMillan Press, London 1999.
- Hansen F., Olesen M.N.: *Lineær Algebra*. 312 s. Akademisk Forlag, København 1999.
- Hansen P.S.: Frequent Price Changes under Menu Costs. *Journal of Economic Dynamics and Control* 23, s. 1065-76, 1999.
- Heltberg R.: Miljøpolitik i Malaysia. *Samfundøkonomen* 6, s. 28-38, 1999.
- Heltberg R.: Trade Bans and Wildlife Conservation: The Case of African Elephant Ivory. *Agrekon* 38 (special issue May 99), s. 405-413, 1999.
- Henriksen I.: Avoiding lock-in: Cooperative creameries in Denmark, 1882- 1903. *European Economic History Review* 3(1), s. 57-78, 1999.
- Henriksen I.: Anmeldelse af Lars Herlitz (red.): *Mellem økonomi og historie*, Aalborg Universitetsforlag, 1998. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 137(3), s. 384-87, 1999.
- Hjertholm P.: Aid in Historical Perspective: Background and Trends. i: *Foreign Aid and Development: Lessons Learnt and Directions for the Future*, Routledge Studies in Development Economics s. 80-104, Finn Tarp, Routledge, London 1999.
- Hjertholm P.: Foreign Aid and the Macroeconomy. i: *Foreign Aid and Development: Lessons Learnt and Directions for the Future*, Routledge Studies in Development Economics s. 351-371, Finn Tarp, Routledge, London 1999.
- Hjorth-Andersen C.: Anmeldelse af Bichel-udvalgets betænkning. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 2, s. 224-26, 1999.
- Hjorth-Andersen C.: "Kunst – Økonomisk Set". *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 3, s. 380-81, 1999.
- Hviid M., Arbatskaya M., Shaffer G.: On the Incidence and Variety of Low-Price Guarantees. *CIE Discussion Papers* 10, s. 1-36, 1999.
- Jacobsen H., Sørensen P.B.: Labour Tax Reform, The Good Jobs and the Bad Jobs. *EPRU Working Papers* 01, s. 1-32, 1999.
- Jacobsen H.J., Jensen M., Sloth B.: Evolutionary Learning in Signalling Games. *Discussion Papers* 01, s. 1-28, 1999.
- Jacobsen H.J., Tranæs T., Sloth B., Groes E.: Testing the

- Transivity Explanation of the Allais Paradox. *Theory and Decision* 47(3), s. 229-45, 1999.
- Jebjerg L.: Debt as a Regulatory Constraint. *Discussion Papers* 02, s. 1-14, 1999.
- Jebjerg L.: Credit market structure and product market competition. *Discussion Papers* 14, s. 1-28, 1999.
- Jebjerg L., Kyhl S.: The Choice Between Bank Debt and Equity. *Discussion Papers* 18, s. 1-27, 1999.
- Jensen H., Beetsma R.M.W.J.: Structural Convergence under Reversible and Irreversible Monetary Unification. *EPRU Working Papers* 06, s. 1-25, 1999.
- Jensen H., Beetsma R.M.W.J.: Risk Sharing and Moral Hazard with a Stability Pact. *EPRU Working Papers* 11, s. 1-48, 1999.
- Jensen H.: Targeting Nominal Income Growth or Inflation? *EPRU Working Papers* 23, s. 1-38, 1999.
- Jensen H.: Monetary Policy Cooperation and Multiple Equilibria. *Journal of Economic Dynamics and Control* 23(8), s. 1133-53, 1999.
- Jensen H., Beetsma R.M.W.J.: Optimal Inflation Targets, "Conservative" Central Banks, and Linear Inflation Contracts: Comment. *American Economic Review* 89(1), s. 342-47, 1999.
- Jensen N-E.: Kø- og Lagerplanlægning (Rev.udg.august 1999). *Undervisningsnoter (I)*78, s. 1-128, 1999.
- Jensen N-E.: Kø- og Lagerplanlægning (Rev.udg. oktober 1999). *Undervisningsnoter (II)*80, s. 1-166, 1999.
- Juselius K., Gennari E.: Dynamic Modeling and Structural Shift: Monetary Transmission Mechanisms in Italy before and after EMS. *Discussion Papers* 12, s. 1-30, 1999.
- Juselius K.: Models and Relations in Economics and Econometrics. *Discussion Papers* 13, s. 1-34, 1999.
- Juselius K., Toro J.: The Effect of Joining the EMS: Monetary Transmission Mechanisms in Spain. *Discussion Papers* 22, s. 1-40, 1999.
- Juselius K.: Models and Relations in Economics and Econometrics. *Journal of Economic Methodology* 6(2), s. 259-90, 1999.
- Juselius K.: Price Convergence in the Medium and Long Run. i: *Cointegration, Causality, and Forecasting. A Festschrift in Honour of Clive W.J. Granger* s. 301-25, R.F. Engle and H. White (eds.), Oxford University Press, Oxford, New York 1999.
- Juselius K., Henningsen I., Gundelach P.: Køn og bevillinger. 6-45 s. *Forskningsstyrelsen*, København 1999.
- Juselius K., Johansen S.: Kointegration og den Monetære Union. *Direktør Ib Henriksens Fond* 7, s. 16-21, 1999.
- Keiding H., Peleg B.: Stable Voting Procedures for Committees in Economic Environments. *Discussion Papers* 20, s. 1-26, 1999.
- Keiding H., Peleg B.: Representation of Effectivity Functions in Coalition Proof Nash Equilibrium: A Complete Characterization. *Discussion Papers* 21, s. 1-23, 1999.
- Kongsted H.C., Rahbek A., Jørgensen C.: Trend stationarity in the I(2) cointegration model. *Journal of Econometrics* 90, s. 265-289, 1999.
- Krarup S.: Voluntary Agreements in Energy Policy. *European Environment* 9(2), s. 109-17, 1999.
- Krarup S.: Can Voluntary Approaches ever be efficient. *CAVA Working Papers* 10/5, s. 1-22, 1999.
- Krarup S.: The Efficiency of Voluntary Approaches – A CAVA Literature Survey. *CAVA Working Papers* 08/2, s. 1-30, 1999.
- Kyhl S.: Enforcement of Contracts when Markets are Incomplete. *Discussion Papers* 16, s. 1-24, 1999.
- Lassen D.D., Frederiksen N.K., Nielsen S.B.: Would the Flat Tax Fall Flat in Denmark? i: *Macroeconomic Perspectives on the Danish Economy* s. 106-30, T.M. Andersen, S.E.H. Jensen and O. Risager (eds.), MacMillan Press, London 1999.
- Leth-Petersen S., Birkeland M.E.: Uddannelsesvalg og Selvsseleksion for studenterårgangene 1978 til 1993. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 137(3), s. 342-59, 1999.
- Macho Stadler I., Perez Castrillo J.D.: Auditing with Signals. *CIE Discussion Papers* 08, s. 1-27, 1999.
- Martin S., Scott J.T.: The Nature of Innovation Market Failure and the Design of Public Support for Private Innovation. *CIE Discussion Papers* 02, s. 1-24, 1999.
- Martin S.: Kreps & Scheinkman with Product Differentiation: An Expository Note. *CIE Discussion Papers* 11, s. 1-68, 1999.
- Martin S.: Strategic and welfare implications of bundling. *Economic Letters* 62(3), s. 371-76, 1999.
- Martin S.: Trade and Competition. *The World Economy* 22(6), s. 895-907, 1999.
- Martin S.: Depression cartels, market structure, and performance. i: *Competition Efficiency, and Welfare* s. 85-99, Alfred Haid, Jürgen Weigand, and Dennis Mueller (eds.), Kluwer Academic Publishers, Boston 1999.
- Milhøj A., Gabrielsen G., Kousgaard N.: Likelihodteori. 165 s. *Akademisk Forlag*, København 1999.
- Milhøj A., Gabrielsen G., Kousgaard N.: Statistik for Civiløkonomer, Casesamling, 2. udgave. 149 s. *Akademisk Forlag*, København 1999.
- Milhøj A., Gabrielsen G., Kousgaard N.: Statistik for Civiløkonomer, Lærervejledning, 2. udgave. 149 s. *Akademisk Forlag*, København 1999.
- Monteiro P.K., Moraga Gonzalez J.L.: "We sold a million copies" – The Role of Advertising Past Sales. *CIE Discussion Papers* 03, s. 1-22, 1999.
- Mortensen J.B.: Natur og økonomi. i: *Fremtidsperspektiver i landbruget – bløde værdier og økonomi* s. 68-71, Niels Kærgård og Torben Wiborg (eds.), Jordbrugsforlaget, København 1999.
- Mortensen J.B.: Measuring sustainable development. *Socialiniai Mokslai* 1(18), s. 88-89, 1999.
- Mortensen J.B., Hauch J.: Governmental commissions on green taxes in Denmark. i: *Green Taxes* s. 12-26, Runar Brännlund & Ing-Marie Gren, Edward Edgar Publishing, England 1999.
- Mortensen J.B., Kærgård N.: Dansk Økonomi Efterår 1999. 247 s. *Det Økonomiske Råd*, København 1999.
- Mortensen J.B., Sørensen P.B., Kærgård N.: Dansk Økonomi Forår 1999. 260 s. *Det Økonomiske Råd*, København 1999.
- Mortensen J.B., Skytte K., Olsen O. J. B. Mortensen, O.J. Olsen Design of energy markets and environment. 245 s. *Nordic Energy Research Programme*, 1999.
- Mossin A.: Socialdemokratier i trængslen på den tredje vej. *Økonomi og Politik* 72(3), s. 15-27, 1999.
- Olsen K., Nielsen L.: Joint implementation as an option for developing countries to improve bargaining power – two bargaining games for a global regime of emission trading in the climate convention. i: *Conference Proceedings, Volume 2, 22nd INEE Annual International Conference* s. 173-83, AIEE via Giorgio 4, Rom 1999.

- Perez Castrillo J.D., Riedinger N.: Auditing Cost Overrun Claims. CIE Discussion Papers 12, s. 1-27, 1999.
- Persson K.G.: Grain markets in Europe, 1500-1900, Integration and deregulation. 175 s. Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Petersen T.W.: Den sande vej. Nationaløkonomisk Tidsskrift 137(2), s. 217-20, 1999.
- Petersen T.W.: Splinten i øjet. Nationaløkonomisk Tidsskrift 137(2), s. 222-23, 1999.
- Petersen T.W., Pedersen L.H., Knudsen M., Stephensen P., Trier P.: A Dynamic CGE Analysis of the Danish 1993 Tax Reform Act. i: Structural Reform in Open Economies s. 123-53, Peter van Bergeijk, Jarig van Sinderen, Ben Vollaard (eds.), Edward Elgar, Cheltenham, UK 1999.
- Price C.W., Arocena P.: Generating Efficiency: Economic and Environmental Regulation of Public and Private Electricity Generators in Spain. CIE Discussion Papers 09, s. 1-14, 1999.
- Schou P.: Endogenous Growth, Nonrenewable Resources and Environmental Problems (No. 56). 122 s. Økonomisk Institut, København 1999.
- Schultz C.: Export Cartels and Domestic Markets. CIE Discussion Papers 04, s. 1-22, 1999.
- Schultz C., Ortuno-Ortin I.: Divide the Dollar, A Model of Interregional Redistributive Politics. EPRU Working Papers 02, s. 1-12, 1999.
- Schultz C., Sjöström T.: Public Debt, Property Values and Migration. EPRU Working Papers 10, s. 1-26, 1999.
- Schultz C., Manasse P.: Regional Redistribution and Migration. IGIER Working Paper Series 146, s. 30, 1999.
- Schultz C.: Limit Pricing when incumbents have conflicting interests. International Journal of Industrial Organization 17, s. 801-25, 1999.
- Schultz C.: Monetary Policy, Delegation and Polarization. Economic Journal 109, s. 164-78, 1999.
- Skaksen M.Y., Sørensen J.R.: Should Trade Unions Appreciate Foreign Direct Investments? Aarhus Working Paper Series 24, s. 1-15, 1999.
- Skytte K.: National versus international markets for green certificates and power. i: Design of energy markets and environment s. 146-59, J.B. Mortensen, O.J. Olsen, Klaus Skytte (eds.), Nordic Energy Research Programme, Ås 1999.
- Skytte K., Morthorst L.H., Nielsen L., Jensen K.H., Wind P.: Wind Power and a liberalised North European electricity exchange. i: Wind energy for the next millenium s. 379-82, E.L. Petersen, P. Hjuler Jensen, K Rave. P. Helm, H. Ehmman (eds.) James and James Science Publishers, London 1999.
- Skytte K., Ravn H.F.: Optimal use of heat pumps on the power exchange. i: 7th international symposium on district heating and cooling s. 1-14 Vol. 2, S. Frederiksen (ed.), Nordic Energy Research Programme, Lund 1999.
- Skytte K., Coq C.L.: Futures power markets and market power's future. i: New equilibria in the energy markets: The role of new regions and areas s. 28-37 Vol. 1.22, International Association for Energy Economics, Cleveland and 1999.
- Skytte K.: Modelling markets for green certificates and the interaction with other electricity markets. i: Coordination in deregulated electricity markets s. 1-19 Vol. 14, Systems Analysis Laboratory, Helsinki University of Technology, Helsinki 1999.
- Skytte K.: Market imperfections and electricity trade in northern Europe. i: Det nordiske fagprogrammet energi og samfunn s. 1-7 Vol. 6, Energiforskningen, Ås 1999.
- Skytte K.: The regulating power market on the Nordic power exchange Nord Pool: an econometric analysis. Energy Economics 21, s. 295-308, 1999.
- Skytte K., Christensen P.S.: BRUS2 an energy system simulator for long-term planning. Revista Mexicana de Física 45(5), s. 295-308, 1999.
- Skytte K.: Market Imperfections on the power markets in northern Europe: a survey paper. Energy Policy 27, s. 25-32, 1999.
- Sloth B., Jacobsen H.J., Groes E.: Adaptive Learning in Extensive Form Games and Sequential Equilibrium. Economic Theory 13(1), s. 125-42, 1999.
- Stene J., Conradsen K.: Multiple-choice examination papers at a basic university statistics course. Experience through 12 years. i: 52nd Session, Contributed papers, Book 3 s. 291-92, International Statistic Institute, Helsinki 1999.
- Stene J.: Different summary measures and plots for data, their definitions and calculations. 13 s. Økonomisk Institut. København 1999.
- Sørensen P., Ottaviani M.: Notes on Reputational Cheap Talk. University College London Discussion Papers 05, s. 1-44, 1999.
- Sørensen P., Ottaviani M.: Professional Advice. University College London Discussion Papers 04, s. 1-29, 1999.
- Sørensen P.: Professional Advice. Economic Research Network: Microeconomic Theory: Working Paper Series 169394, s. 28, 1999.
- Sørensen P.B.: Optimal tax progressivity in imperfect labour markets. Labour Economics 6(3), s. 435-452, 1999.
- Sørensen P.B.: Betalingsbalancemålsætningen – en kommentar. Nationaløkonomisk Tidsskrift 137(3), s. 360-67, 1999.
- Sørensen P.B.: Changing views of the corporate income tax. i: Tax Policy in the Real World s. 27-42, Joel Slemrod (ed.), Cambridge University Press, Cambridge, UK 1999.
- Sørensen P.B., Lange K., Pedersen L.H.: The Danish Tax Reform Act of 1993: Effects on the Macroeconomy and on Intergenerational Welfare. i: Macroeconomic Perspectives on the Danish Economy s. 134-61, Torben M. Andersen, Svend E. Hougaard Jensen and Ole Risager (eds.), MacMillan Press, London 1999.
- Sørensen P.B.: Comment on Besley and Seabright: the effects and policy implications of state aid to industry. Economic Policy 28, s. 44-46, 1999.
- Sørensen P.B.: Comment on Casella: Tradable deficit permits. Economic Policy 29, s. 349-51, 1999.
- Tarp F., Bach C.F., Hansen H., Baunsgaard S.: Danish Aid Policy: Theory and Empirical Evidence. i: Aid: New perspectives s. 146-69, Kanhaya L. Gupta (ed.), Kluwer Academic Publishers, Boston, Dordrecht, London 1999.
- Tarp F., Hansen H.: Aid Effectiveness Disputed. CREDIT Research Paper 10, s. 1-27, 1999.
- Tarp F., Arndt C., Robinson S.: Parameter Estimation for a Computable General Equilibrium Model: A Maximum Entropy Approach. IFPRI, Trade and Macroeconomics Department Discussion Paper 40, s. 1-32, 1999.
- Tarp F., Jensen H.T., Arndt C.: Stabilisation and Structural Adjustment in Mozambique: An Appraisal. Purdue University Staff Paper 1, s. 1-27, 1999.
- Tarp F., Jensen H.T., Arndt C., Robinson S.: Marketing

- Margins and Agricultural Technology in Mozambique. IFPRI, Trade and Macroeconomics Department Discussion Paper 43, s. 1-33, 1999.
- Thygesen N.: Evolving Ambitions in Europe's Monetary Unification. EPRU Working Papers 04, s. 1-33, 1999.
- Thygesen N.: Dansk valutapolitik de sidste 25 år herunder planerne om ØMU. i: Socialøkonomisk debat gennem 25 år s. 36-50, Lotte Langhoff-Ross, Dansk Jurist- og Økonom Forbund, København 1999.
- Thygesen N., Arriazu R., Crow J.: External Evaluation of IMF Surveillance, Report by a Group of Independent Experts. 123 s. International Monetary Fund, Washington D.C. 1999.
- Thygesen N.: EMU and the outsider nations. i: Macroeconomic Perspectives on the Danish Economy s. 40-65, Torben M Andersen, Svend E. Hougaard Jensen, Ole Risager (eds.), MacMillan Press, London, 1999.
- Thygesen N.: Fiscal institutions in EMU and the Stability Pact. i: Fiscal aspects of European monetary integration s. 15-37, Andrew Hughes Hallett, Michael M. Hutchison and Svend E. Hougaard Jensen (eds.), Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Thygesen N.: The European Experience with the European Monetary System. i: The Quest for Exchange Rate Stability in the Next Millennium S.S. Rehman (ed.), s. 39-60, 1999.
- Tranæs T., Krishna K.: Efficient Competition with Small Numbers – with Applications to Privatisation and Mergers. CIE Discussion Papers 01, s. 1-20, 1999.
- Tranæs T., Krishna K.: Efficient Competition with Small Numbers – with applications to privatisation and mergers. NBER Working Paper Series 6952, s. 1-26, 1999.
- Tranæs T., Groes E.: On the Efficiency of Decentralized Exchange with Resale Possibilities. International Economic Review 40(2), s. 423-38, 1999.
- Tvede M., Ghiglino C.: Optimal Policy in OG Models. Discussion Papers 23, s. 1-23, 1999.
- Vincent S.P., Chanel O.: The Declining Price Effect in Sequential Auctions: What Theory Does Not Predict. CIE Discussion Papers 13, s. 1-24, 1999.
- Ølgaard A.: Dansk valutakurspolitik siden Første Verdenskrig. i: Socialøkonomisk debat gennem 25 år s. 27-35, Lotte Langhoff-Ross (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Ølgaard A.: Prospects and Perspectives for the European Union. Socialiniai Mokslai 1(18), s. 90-92, 1999.

Økonomisk Studienævn

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Studienævnet

Pr. 1.2. 1999 bestod studienævnet af: Peter Erling Nielsen (studieleder), Ingrid Henriksen, Torben Tranæs, Per Svejstrup Hansen, Tina Skotte Sørensen, Øssur Kalsø Hansen, Niels C. Boeskov og Søren Vikkelsø.

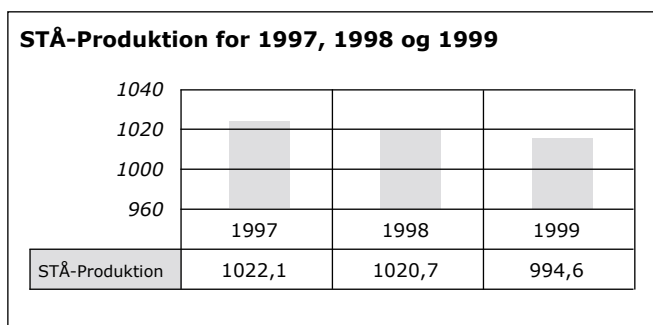
Økonomisk Studienævn har ansvaret for BA- og kandidatstudierne i økonomi (hhv. BA i økonomi og cand.polit). Økonomisk Studienævn nedlagde i løbet af 1999 tilvalgsuddannelsen i økonomi, hvorefter en sidefagsuddannelse – efter godkendelse i Undervisningsministeriet – kunne optage de første studerende i september 1999. Lektor Peter Erling Nielsen har været formand (studieleder) hele perioden. I december 1999 blev lektor Torben Tranæs valgt til posten som vicedirektør. Studenteroptaget udviste i 1999 en betydelig nedgang til ca. 360, hvilket tilskrives den stramning i optagelseskravene, der fik virkning fra sommeroptaget 1999; alle studerende skal have 8 i gennemsnit med mindre de har særligt gode forudsætninger i matematik.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Økonomi	Teo	Øvrige samf	Nat	Meritoverført	I alt
Økonomi	966,2	0,3	0,8	4,1	5,8	977,3
Teo	1,4					
Øvrige samf	3,6					
Hum	0,8					
Nat	12,4					
Jur	0,1					
Merit- og gæstestud.	10,1					
I alt	994,6					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Peter Erling Nielsen

Ph.d.-studienævnet for Økonomi

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Ph.d.-studienævnet

Ph.d.-studienævnet har ansvaret for ph.d.-uddannelsen i økonomi og i samfundsvidenskabelig statistik.

Pr. 1.2. bestod ph.d.-studienævnet af lærerrepræsentanterne professor Christian Schultz (ph.d.-studieleder hele året)

Kandidatproduktionen var 160 i opgørelsesperioden (ult. september 1998 – ult. september 1999). Arbejdet med at mindske det betydelige frafald er forsat; bl.a. har studiet i 1999 gennemført en omlægning af undervisningen på 2. årsprøve. Økonomistudiet har stadig betydelige problemer med for små og dårlige undervisningslokaler.

Der er under det EU-sponsorerede Socrates/Erasmus-system etableret samarbejdsaftaler med universiteterne i Wien, Lissabon, Venedig, Bielefeld, Alicante, München og Bologna. Arbejdet med at tiltrække flere nordamerikanske studerende er forsat inden for rammerne af COPRISS-programmet. Formålet med dette er at skaffe flere økonomistuderende pladser på gode universiteter i USA og Canada. Peter Erling Nielsen har i 1999 deltaget i en rundrejse til en række universiteter i Californien. I løbet af 1999 har der været arbejdet ganske intenst med at forberede studiets deltagelse i Øresundsbroen, for vores vedkommende samarbejde med Nationalekonomiska Institutionen på Lunds Universitet.

Med støtte fra Økonomisk Studienævn udgives af en redaktion af økonomistuderende bladet "Polit'en" med information og debat om studiets forhold. Der har endvidere været givet støtte til andre aktiviteter til studerende.

og professor Martin Browning samt repræsentanter for de ph.d.-studerende Claes Bengtsson og Ninette Pilegaard.

Studienævnet deltager i netværket "Danish Doctoral Programme in Economics", Quantitative Economics Doctorate-programmet, og i nordiske forskeruddannelsesnetværk. I årets løb indførtes den nye ph.d.-uddannelse i samfundsvidenskabelig statistik samt "4+4 ordningen" for ph.d.-uddannelsen, der muliggør påbegyndelse af denne før erhvervelsen af kandidatgraden.

Ph.d.-studieleder Christian Schultz

EPRU – Economic Policy Research Unit

Centrets ledelse og organisation

EPRU er en forskergruppe, der forsker indenfor områderne offentlig økonomi, makroøkonomisk teori og politik og international økonomisk politik. Centret modtog i 1993 en femårsbevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; en ny femårsbevilling fra fonden blev tildelt i 1998. Fra sept. 1998 har EPRU været placeret ved Økonomisk Institut. Centerleder er professor Peter Birch Sørensen.

Adresse

EPRU (Economic Policy Research Unit)
Økonomisk Institut
Studivestryde 6
1455 København K
Telefon: 35 32 44 11
Fax: 35 32 44 44
E-mail: peter.birch.sorensen@econ.ku.dk

Centerlederens årsberetning

“EPRU’s forskning i internationale og danske økonomisk-politiske problemstillinger har i 1999 bl.a. omhandlet spørgsmål som forholdet mellem euroen og dollaren; de institutionelle rammer for penge- og finanspolitikken i ØMU’en; international skattekoordinering; konjunktursvingninger og makroøkonomisk stabiliseringspolitik; sammenhængen mellem bankkriser og valutakriser; strukturproblemer og strukturreformer på arbejdsmarkedet; fordelingsvirkninger af den offentlige sektor, m.m. EPRU har i 1999 udbygget sine forbindelser til det internationale forskningsmiljø, bl.a. ved at indgå i internationale forskningsprojekter, der undersøger udviklingen på de internationale kapitalmarkeder og Europas rolle i den globale økonomi, samt forholdet mellem amerikansk og europæisk pengepolitik efter introduktionen af euroen. Som led i sit internationale forskningssamarbejde har EPRU i 1999 afholdt to internationale konferencer og modtaget et stort antal udenlandske gæsteforskere.”

Centerleder Peter Birch Sørensen

Institut for Statskundskab

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, mag.scient.soc. Kirsten Thomsen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, mag.scient.soc. Kirsten Thomsen, viceinstitutleder, lektor, cand.scient.pol. Hans Jørgen Nielsen, professor, lic.scient.pol. Tim Knudsen, TAP-repræsentant, kontorfuldmægtig Annelise Petersen samt studenterrepræsentant, stud.scient.pol. Marie Johansen.

Organisation

Instituttet er organiseret med institutbestyrelse og institutleder samt studienævn og studieleder (lektor, ph.d. Jens Hoff).

Ligeledes er der ph.d.-studienævn og ph.d.-studieleder (lektor, ph.d. Hanne Foss Hansen). Fagligt er instituttet opdelt i tre hovedgrupper: komparativ politik, international politik og forvaltning, samt 3 mindre grupper: økonomi, sociologi og metode.

Adresse

Institut for Statskundskab
Rosenborggade 15
1130 København K
Telefon: 35 32 33 66
Fax: 35 32 33 99
<http://www.polsci.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttet har i det forløbne år arbejdet med en række af opgaver, der er formuleret i instituttets udviklingsplan for forskning, uddannelse og administration. Planen dækker perioden 1998-2003 og rummer desuden en status over fagets situation i 1998. Den kan rekvireres ved henvendelse til institutsekretæren. Oplysninger om faget kan også hentes på internettet: www.polsci.ku.dk.

Der er i 1999 blevet oprettet en Alumniforening ved Instituttet.

Fysiske rammer

I 1996 blev instituttet udvidet med nye lokaler til medarbejdere og undervisning i Landemærket 9, DK-1119, København K.

Instituttet har fortsat interesse i en samlet udflytning i forbindelse med Universitetets eventuelle overtagelse af Kommunehospitalet, således at der på sigt atter kan ske en samling af instituttets aktiviteter på én adresse.

Personaleforhold

Instituttet har besat et professorat i international politik. Ansøgerne måtte påregne at påtage sig en forskningsledende rolle inden for satsningsområdet "internationalisering og europæisk integration", samt undervisning, vejledning og eksamensarbejde ved cand.scient.pol. studiet, bachelor- kandidatuddannelserne og eventuelt nye uddannelsesområder knyttet til fagområdet. Der var 9 ansøgere (8 mænd og 1 kvinde) til stillingen – af hvilke de 6 (alle

mænd) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Professoratet blev besat pr. 1. april 1999 med seniorforsker Ole Wæver.

Instituttet har endvidere besat et adjunktur i statskundskab, der omfatter politisk teori, politisk idéhistorie og komparativ politik. Ansøgerne måtte påregne videnskabelige kvalifikationer inden for det nævnte fagområde. Der var 5 ansøgere (5 mænd) til stillingen – af hvilke de 3 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat pr. 1. september 1999 med Per Mouritsen.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed koncentrerer sig om studiet af politik og forvaltning på både nationalt og internationalt niveau og omfatter kompetencer inden for 1) komparativ politik, 2) international politik, 3) forvaltning, 4) økonomi og økonomisk politik, 5) sociologi og sociale forhold samt 6) metodologi. I forskningsplanen, som også er revideret i 1999, peges på følgende tre koncentrationsområder: 1) Magt- og demokrati, 2) Europæisk integration og sikkerhed, og 3) Offentlig sektor i opbrud. Inden for disse tre områder har instituttet opbygget en særlig kompetence bl.a. gennem nogle store projekter, der samler en række af instituttets medarbejdere omkring en række delprojekter.

1. Komparativ politik

1.1. Koncentrationsområdet: Magt- og demokratiproblemer

Inden for koncentrationsområdet studeres den indflydelse som vælgere, partier, private, kollektive aktører, bureaukrater, massemedier og internationale organer har på parlamentets og regeringens beslutningsprocesser og substantielle politik (policies). Særlig vægt lægges der på forandringerne i magtstrukturen, og de (gamle såvel som nye) demokratiske problemer disse forandringer kan medføre. Magtrelationerne analyseres hovedsageligt ud fra de forskellige aktørers institutionelle kompetence og deres ressourcer i forhold til den politiske beslutningsproces. Et specielt interessant problemfelt dækker balancen mellem koordinering og specialisering i det politiske system. Hovedvægten lægges på det danske politiske system, men dette studeres i et komparativt perspektiv.

1.1.1. DemokratiProjektet

Projektet har til formål at fremme såvel den teoretiske som den empiriske forskning i det moderne samfunds demokratiproblemer, både inden for allerede etablerede demokratier og i forbindelse med demokratiseringsprocesser. Forskere fra KU, RUC, AUC, COS og HHK deltager i DemokratiProjektet som ledes af en styringsgruppe bestående af lektor Lars Bille (formand), professor Jørgen Goul Andersen, lektor Jens Hoff, lektor Uffe Jakobsen, professor Torben Beck Jørgensen, professor Tim Knudsen og professor Ove K. Pedersen. DemokratiProjektet samarbejder bl.a. med LOS i Bergen, SCORE i Stockholm og Whitehallprojektet i UK.

1.1.2. Delprojekter under DemokratiProjektet

Politisk begrebsforandring og demokratisk udvikling i Danmark (Uffe Jakobsen).

Den europæiske integration og konsekvenser for det politiske system i Danmark (Ove K. Pedersen).

Samspelet mellem politikere og centraladministration (Tim Knudsen, Lotte Jensen).

Forvaltningens institutionelle udvikling (Torben Beck Jørgensen, Carsten Greve).

Demokrati fra neden (Jens Hoff, Bolette Christensen).

1.1.3. Ph.d.-projekter knyttet til DemokratiProjektet
Transnationalisering af forvaltningen (Anders Esmark).

Begrebshistorie som teoretisk-metodisk grundlag for en analyse af politikbegrebets forandring efter 1945 (Tina Buchtrup Pipa).

1.1.4. Øvrige forskningsprojekter under området Magt- og demokratiproblemer

Eurasia Political Culture Research Network (EPCReN). I samarbejde med danske og østasiatiske forskere (Tage Bild).

Democracy and International Crisis Management (Tom Bryder).

Government and Democracy in the Information Age (COST Action A 14) (Jens Hoff).

Demokratibegrebets udvikling i Danmark; Demokratidebatten på baggrund af de aktuelle forandringsprocesser i de postsovjetske samfund; Demokratisering og udenrigspolitik (Uffe Jakobsen).

Folketinget og dets samspil med centraladministrationen; Folketingets partigrupper (Henrik Jensen).

Demokrati, politiske systemer og de højtudviklede, moderne samfunds demokratiproblemer (Morten Kelstrup).

Den europæiske integration og konsekvenser for centralforvaltningerne i Norge, Sverige, Danmark og Finland (nordisk komparativt projekt i samarbejde med Per Lægred, Norge og Bengt Jacobsson, Sverige); The Second Movement in Institutional Analysis. Neo-Liberalism revisited (internationalt projekt i samarbejde med John Campbell, Dartmouth College, USA); Organisatoriske forandringer i centralforvaltningerne i Sverige, Norge og Danmark (nordisk komparativt projekt i samarbejde med Per Lægred, Norge); Ideational Institutionalism and European Politics (engelsk-amerikansk projekt i samarbejde med Colin Hay, England) (Ove K. Pedersen).

1.2. Politisk teori, partier, parlamentarisk politik og politisk adfærd

Melting the Frozen Scandinavian Party System; Party Change (Lars Bille).

Recruitment Patterns to the European Parliament (Tom Bryder).

Politisk Journalistik (Anders Esmark sammen med Ove K. Pedersen, Peter Kjær og Erik Meier Carlsen).

Køn og politik. Politikforståelse og politisk karriere blandt kvindelige og mandlige toppolitikere i Danmark. En kvalitativ analyse (Lis Højgaard).

Folketingets partigrupper (Henrik Jensen).

Politisk terrorisme (Willy Johannsen).

Sammenfattende analyser af vælgernes opbakning bag politikkerne og partierne. Analyse af folketingsvalget 1998; Deltagelse i Rockwool Fondens projekt om indvandrernes integration på arbejdsmarkedet (Hans Jørgen Nielsen).

Politisk journalistik i Danmark fra 1975 til 1998 (i samarbejde med Erik Meier Carlsen og Peter Kjær).

Diskursanalyse og institutionel teori. Et studie af den historiske tilblivelse af betingelser for spilrelationer i forholdet mellem overenskomstpartier på det danske arbejdsmarked (Ove K. Pedersen).

Politisk massekommunikation (Steen Sauerberg).

Party Government under Societal Changes; Notes on Concepts of "Institution" (Gunnar Sjöblom).

Familie, identitet og medborgerskab (Kirsten Thomsen).

1.3. Interesseorganisationer og politik

Arbejdsliv og politik i et lønmodtagerperspektiv. I samarbejde med CARMA, Aalborg Universitet (Tage Bild).

Interesseorganisationer i dansk politik (Karsten Ronit).

1.4. Sociale forholds historie, kultur og politik

Politisk Propaganda i Krig og Fred (Tom Bryder).

Analyse af dansk kulturpolitik (Willy Johannsen).

Partier og politisk massekommunikation med særligt henblik på de regionale valgudsvalgs rolle i forbindelse med folketingsvalg (Steen Sauerberg).

2. International politik

2.1. Koncentrationsområdet: Europæisk integration og sikkerhed

Koncentrationsområdet "Europæisk sikkerhed og integration" sigter mod at belyse centrale problemer og udviklinger knyttet til europæisk sikkerhed og integration, både historisk og aktuelt. Et centralt formål med koncentrationsområdet er at bidrage til teoriudvikling på dette forskningsområde. Empirisk angår koncentrationsområdet særligt europæisk sikkerhed efter den Kolde Krig og den politiske integration i Europa, herunder især udviklingen af Den Europæiske Union og de måder hvorpå EU's politiske udvikling er knyttet til økonomiske, retlige, sociale og identitetsbestemmende forhold. Både angående europæisk sikkerhed og europæisk integration inddrages relationerne til globale processer, andre regionale områder, nationalstaternes internationalisering og europæisering og særligt de nævnte udviklingers betydning for Danmark og Danmarks placering i forhold til den sikkerhedsmæssige og integrationsmæssige udvikling i Europa.

2.1.1. Copenhagen Research Project on European Integration (CORE)

CORE er et interdisciplinært og interinstitutionelt forskningsprojekt om europæisk integration. I projektet deltager forskere fra jura, økonomi, politologi og historie. CORE-projektet omfatter en række delprojekter. Disse koncentrerer sig om: 1) Teori-problemer i studiet af europæisk integration; 2) Institutionelle og retlige problemer; 3) Økonomiske og teknologiske problemer samt 4) Politiske og sikkerhedspolitiske problemer. Hertil kommer særlige projekter om dansk europapolitik, om EU's udvidelse og om EU's rolle i det internationale system. Projektet befinder sig i sin afsluttende fase med koncentration om færdiggørelse af delprojekter indtil år 2000. CORE ledes af en styringsgruppe bestående af lektor, Jean Monnet professor Morten Kelstrup (formand), forskningsleder, Jean Monnet professor Bertel Heurlin, professor, Jean Monnet professor Hjalte Rasmussen (jura, KU) og lektor Finn Østrup (HHK).

2.1.2. Ph.d.-projekter knyttet til CORE-projektet

Growth, Competitive & Employment in the EU Strategies and Hegemonic Projects (Helle Johansen).

A time for Peace: the construction of peace and the making of order by the West following the First World War,

the Second World War and the Cold War (Mikkel Vedby Rasmussen).

Explaining the integration and non-integration of small European states – A neorealist model of integration (Anders Wivel).

2.1.3. Øvrige forskningsprojekter under området *Europæisk integration og sikkerhed*

Globalization and the American Challenge. The Globe Project omhandler dannelsen af en europæisk sikkerhedsidentitet og Europa som aktør i international politik i den nye ramme for international politik, som er dannet efter 1989, hvor USA står tilbage som den eneste supermagt, og hvor globaliseringen af frie markeder har taget voldsom fart (Birthe Hansen, projektleder, Ib Damgaard Petersen, Henrik Larsen, Peter Viggo Jakobsen).

Teorier om Europæisk integration; Demokrati og EU (Morten Kelstrup).

Danmarks Europapolitik efter 1945 (Morten Kelstrup og Hans Branner).

EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder teoretiske aspekter; Fremtiden for EU som udenrigspolitisk aktør (Henrik Larsen).

Globalisering, den ny verdensorden og Europa (Ib Damgaard Petersen).

Etniske minoriteter i Skandinavien (Steen Sauerberg).

Suverænitets og europæisk integration; Retlige aspekter af europæisk integration; EU's fremtidige arkitektur; Globalisering af retten, menneskerettigheder og suverænitets (Marlene Wind).

En sikkerhedsteoretisk forståelse af europæisk integration; Kosovokrigen, humanitær intervention og international orden (Ole Wæver).

2.2. Teorier i International Politik

Just-War-theories (Tom Bryder).

Forskning i teoretisk model for unipolaritet; Projekt om statsdannelse og det internationale system (Birthe Hansen).

FN's rolle i international politik (Peter Viggo Jakobsen). Tyskland og EU (Morten Kelstrup); International Relations Theory and the Politics of European Integration: Power, Security and Community (Morten Kelstrup og Michael Williams).

Teorier vedrørende analyse af udenrigspolitik; Statslig udenrigspolitik i en europæisk sammenhæng (Henrik Larsen)

Private organisationer i global politik (Karsten Ronit).

Teoriarbejde om europæisk integration og globalisering (Kirsten Thomsen).

Normer og idéers rolle i international politik; Suverænitets diskurser i 18- og 19-hundredetallet og i dag (Marlene Wind).

Disciplinen International Politik i videnskabssociologisk og videnskabshistorisk lys; Diskursanalyse som udenrigspolitiksteori; Den engelske skole i studiet af international politik; Mikrosociologi og IP-teori (Ole Wæver).

2.3. Sikkerhedspolitik og internationale konflikter

The changing role of UN security resolutions 1984-1997 (Tom Bryder).

Analyse af sikkerhedspolitik i Mellemøsten (Birthe Hansen).

FNs fredsoperationer; The nordic approaches to UN peace operations after the Cold War; Western use of coercive

diplomacy after the Cold War; The CNN Effect and western conflict management after the Cold War; The development of military doctrine for peace support operations (Peter Viggo Jakobsen).

Deltagelse i internationalt forsknings- og kildeudgivel sesprojekt om "The Socialist International during the First World War" (Uffe Jakobsen).

Europæisk sikkerhed (Morten Kelstrup).

Det europæiske samarbejdes sikkerhedspolitiske dimension (Henrik Larsen).

Regioner og magter efter den kolde krig; Videreudvikling af teorien om "securitization"; Sikkerhedsbegrebets historie (Ole Wæver).

2.4. Danmarks og andre landes udenrigspolitik

Medlemmerne i Europaudvalget 1971-1994 (Tom Bryder).

Dansk forsvars- og Baltikumpolitik (Birthe Hansen).

Udviklingen i dansk sikkerhedspolitik siden 1989 (Peter Viggo Jakobsen).

Dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik (Morten Kelstrup). Danmarks Europapolitik efter 1945 (Morten Kelstrup, Hans Branner).

Dansk udenrigspolitik i en europæisk kontekst; Danmark og den europæiske forsvarsdimension; Dansk udenrigspolitik/sikkerhedspolitik/europapolitik med særligt henblik på perioden efter den kolde krig; Britisk udenrigspolitik/europapolitik (Henrik Larsen).

Udviklingstendenser i det globale system (Ib Damgaard Petersen).

De nordiske landes Europabegreber; Tysklands Europapolitik (Ole Wæver).

3. Forvaltning

3.1. Koncentrationsområdet: Offentlig sektor i opbrud

Koncentrationsområdet beskæftiger sig med en række centrale emner om den offentlige forvaltning i fortid og nutid ud fra et politologisk og organisatorisk perspektiv. Fælles for emnerne er opbrud i den offentlige sektors organisering og grænser. Der skelnes mellem tre typer af opbrud: Mellem det internationale og det nationalstatslige. Mellem politik og administration. Mellem offentligt og privat. På tværs af disse opbrud fokuseres på forvaltningspolitik, offentlige værdier, historisk institutionalisering og offentlige organisationer som komplekse organisationer forankret i policy netværk. Teoretisk arbejdes inden for institutionel teori i dennes mangfoldighed, herunder især historisk institutionalisme og sociologisk ny-institutionalisme. Komparative studier i tid og rum for alle temaerne er væsentlige og prioriteres højt.

3.1.1. Magtudredningen

Magtudredningen er sat i gang på foranledning af Folketinget og har til formål at analysere det danske folkestyres situation ved overgangen til det 21. århundrede. Projektet er interdisciplinært (komparativ politik og forvaltning). Torben Beck Jørgensen indgår i forskningsledelsen.

3.1.2. Delprojekter under Magtudredningen

Policy processer på sundhedsområdet (Karsten Vrangbæk).

De danske partier og deres medlemmer (Lars Bille).

Uafhængige reguleringsorganer. Case: Den danske Telestyrelse (Carsten Greve).

OECD og dansk makro-økonomisk beslutningstagning (Martin Marcussen).

Internationalisering af den danske forvaltning (Martin Marcussen og Karsten Ronit).

Forbrugerpolitik (Karsten Ronit).

Narratives of Government (Rod Rhodes).

Offentlige værdier og offentlig organisering (Torben Beck Jørgensen).

Who Governs Revisited (Jens Hoff).

3.1.3. Ph.d.-projekter knyttet til Magtudredningen

Generelt regulerende myndigheder med reguleringsopgaver inden for den offentlige sektor (Marianne Hansen).

3.1.4. Øvrige forskningsprojekter under området Offentlig sektor i opbrud

Thulesagen i urfolksretligt og menneskeretligt perspektiv: Grønlandske territorielle rettigheder og fremmede anlæg (Jens Brøsted).

Teoretisk, begrebsmæssig diskussion af isomorfi i forvaltningen (Hanne Foss Hansen).

Analyse af betydningen af forskningsevaluering (Hanne Foss Hansen og Finn Borum, Handelshøjskolen i København).

Evalueringsviden, magt og legitimering (Hanne Foss Hansen og Anja Hansen)

Projekt om topembedsmænds kvalifikationer og rekrutteringsbaggrund (Hanne Nexø Jensen og Tim Knudsen).

Arbejde med indlæg i bogprojekt om centraladministrationen (Lotte Jensen).

Teoretisk og begrebsmæssigt arbejde vedrørende offentlig organisationsteori, herunder analyser af intern og ekstern styring, den offentlige sektors heterogenitet m.v. (Torben Beck Jørgensen).

En komparativ undersøgelse af den offentlige sektor (Torben Beck Jørgensen og R.A.W. Rhodes).

Komparativt projekt om "departementale sekretærer" i 6 lande (Lotte Jensen og Tim Knudsen).

Internationalisering af danske og svenske embedsmænd; Internationalisering, Identitet og Idéer; Danish Public Management in the EMU-process; Isomorphisme i den offentlige forvaltning (Martin Marcussen).

Projekt om Den samfundsøkonomiske forestilling og dens udviklingshistorie i den danske centraladministration (Ove K. Pedersen).

Offentlig forvaltning på udvalgte sektorområder (Karsten Ronit).

3.2. Forvaltningshistorie

Dansk forvaltningshistorie. Siden 1990 har instituttet medvirket i et tværdisciplinært center vedr. dansk forvaltningshistorie, finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd. Hovedformålet med projektet er at frembringe den første samlede fremstilling af dansk forvaltningshistorie fra de ældste tider til nutiden. Der er udgivet en række monografier og artikler, og en samlet udgivelse er under udarbejdelse (Tim Knudsen er medredaktør).

Projekt om statsrevisorinstitutionen (Tim Knudsen).

Selvforvaltning gennem interesseorganisationer (Karsten Ronit).

3.3. Køn, organisation og sociale forhold

Køn i den akademiske organisation er et tværdisciplinært projekt under ledelse af lektor Lis Højgaard, Institut for

Statskundskab og Charlotte Bloch, Sociologisk Institut. Projektet analyserer baggrunden for kønsskævheden i uddannelse og forskning.

3.3.1. Delprojekter under projekt Køn i den akademiske organisation

Køn og viden (Lis Højgaard).

Køn i den akademiske organisation bl.a. kompareret med akademikere i centraladministrationen; Teoretisk videreudvikling om køns betydning for forandringer i organisationer i forbindelse med projektet KARLA, Køn, Arbejde, Ressourcer, Lokalitet og Arbejdsmarked (Hanne Nexø Jensen).

4. Økonomi og økonomisk politik

EXSPRO: Social Exclusion and Social Protection – the Future Role for the EU. Et internationalt EU-finansieret forskningsprojekt der fokuserer på den vedvarende sociale udelukkelse som følge af et fortsat stort arbejdsløshedspå problem i hele Europa. Projektet skal dels undersøge, hvordan den sociale udelukkelse opfattes og forløber i forskellige europæiske lande, samt hvordan en nytænkning af social- og arbejdsmarkedspolitikken kan fremme en social inddragelse af ellers marginaliserede grupper (Per Kongshøj Madsen).

Bertil Ohlin i København. En undersøgelse af den svenske økonom Bertil Ohlins betydning som professor ved Københavns Universitet 1925-1929; Udviklingen i dansk økonomisk politik i det 20. århundrede (Niels-Henrik Topp).

5. Sociologi og sociale forhold

Familien under forandring (Kirsten Thomsen).

6. Metodologi

Kontekstuel diskursanalyse (Tom Bryder).

Videnskabsteori og kvalitative metoder (Bolette Møller Christensen).

Tekstlæsning og diskursanalyse (Ole Wæver).

Andre ph.d.-projekter

Etik og offentlig forvaltning – etisk refleksion og demokratisk ansvar (Anders Berg-Sørensen).

Danish Research Policy in an International and Historical Institutional Perspective. From Research Autonomy to State Guidance (David Grønbæk).

Unge og demokratiet set i et generationsperspektiv (Ulla Højmark Jensen).

Serbisk nationalisme (Carsten Bagge Laustsen).

Konstruktioner af suveræniteten under intervention og ikke-interventionspraktikker i Irak, Kosovo og Algeriet (Helle Malmvig).

Theory and methodics of social work with families raising children or teenagers with special needs of support (Flemming Nielsen).

Magtrelationer på den parlamentariske arena (Henriette Bjørn Nielsen).

De danske partier og deres medlemmer (Karina Pedersen).

The Change of the Northern Tier: From the military involvement to the economic cooperation and the formation of collective hegemonic system within a complex area (Ali Rahigh-Aghsan).

The return of the Berlin Republic – Germany in Europe at the edge of the 21st Century (Jørgen Staun).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Gunnar Sjöblom har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af en docent i statskundskab ved Uppsala Universitet. Adjunkt Lotte Jensen har siddet i bedømmelsesudvalget til ansættelse af en ph.d.-stipendiat ved Statens Byggeforskning/RUC. Lektor Lars Bille har været opponert ved bedømmelse af en dr.phil.-afhandling i Bergen. Lektor Uffe Jakobsen har siddet i bedømmelsesudvalget vedr. en ph.d.-afhandling på ÅU.

Tillidshverv

Institutts medarbejdere bestrider en lang række tillidshverv som det vil være for omfattende at omtale her. En komplet oversigt vil kunne ses i årsberetningen på instituttets websted.

Formidling

Instituttet har fortsat modtaget støtte fra EU-kommissionen til to Jean Monnet-professorater, som indehaves af Bertel Heurlin og Morten Kelstrup.

Udgivervirksomhed

Institutts medarbejdere driver det ikke-kommercielle forlag "Politiske Studier", som primært publicerer instituttets forskning. Ib Damgaard Petersen er ansvarlig for forlaget. Instituttet udgiver desuden en årlig "Forskningsplan" samt følgende skriftserier: Arbejdspapirserie (AP, gul serie), Undervisningsserie (US, rosa serie), Specialeserie (SS, lysegrøn serie) og en Licentiatserie (LS). Der arbejdes løbende med udviklingen af disse serier. Studienævnet udgiver informations- og debatbladet "Statskundskab Kontakt", der udkommer en gang om måneden og "Politologiske Studier", som udkommer kvartalsvis. Publikationerne kan fås ved henvendelse i instituttets reception (Kvikskranken).

Instituttet publicerer en engelsksproget hjemmeside på internettet (www.polsci.ku.dk). Her findes information om instituttets forsknings- og uddannelsesaktiviteter og praktiske oplysninger til brug for danske og udenlandske forskere og studerende. Hjemmesiden udbygges løbende til et centralt redskab for instituttets interne og eksterne kommunikation.

Instituttet ansatte i 1999 en akademisk TAP-medarbejder, som varetager instituttets forsknings- og formidlingsadministration samt forbereder instituttets planlagte værtskab for European Consortium for Political Research Joint Sessions of Workshops i 2000.

Redaktionelle hverv

Institutts medarbejdere bestrider en lang række redaktionelle hverv som det vil være for omfattende at omtale her. En komplet oversigt vil kunne ses i årsberetningen på instituttets websted.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Center for Offentlig Organisation og Styring (COS). Instituttet samarbejder med Handelshøjskolen i København, Roskilde Universitetscenter, Aalborg Universitet, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut og Danmarks Forvaltningshøjskole i Center for Offentlig Organisation og

Styring (COS), som sigter mod tværdisciplinær forskning og forskeruddannelse inden for den offentlige sektors styringsproblemer. COS indgik i 1994 en formaliseret samarbejdsaftale om finansiering og styring. Instituttleder Kirsten Thomsen repræsenterede i 1999 instituttet i COS's bestyrelse.

Gæsteforskere

Dr. Robert Harmell, Texas A & M University, har opholdt sig ved instituttet som Fulbright Visiting Professor fra februar til maj 1999.

Lektor Hakan Gürçan Sicakkan, Institutt for sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen har opholdt sig ved instituttet fra september til december 1999.

Professor Olav Fagelund Knudsen, Norsk Utenrikspolitisk Institutt/Södertörns Högskola, Huddinge er fortsat tilknyttet instituttet som gæsteprofessor, finansieret af en NorFa bevilling.

3 adjungerede professorer er tilknyttet instituttet: 1) Professor Rod Rhodes, University of Newcastle, England. Rod Rhodes har hyppigt besøgt instituttet, hvor han deltager i flere forskningsprojekter, bl.a. under Magtudredningen. 2) Professor John Campbell, Dartmouth College, USA. John Campbell har et tæt forskningssamarbejde med flere af instituttets forskere og påregnes at besøge instituttet i 2000, hvor han vil holde gæsteforelæsninger. 3) Professor Joseph Weiler, Harvard Law School, USA. Joseph Weiler besøgte instituttet i september 99, hvor han afholdt gæsteforelæsninger.

Forskningsophold i udlandet

Ove Kai Pedersen har været visiting professor ved Stanford University, USA i hele 1999.

Ib Damgaard Petersen har besøgt Tsuguba og Ritmaikan universiteter i Japan i efteråret 1999.

Instituttleder Kirsten Thomsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 34,4 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 3,1 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 14,1 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 5,1 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 1,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bild, Tage Nørrelund; lektor.
Bille, Lars Christian; lektor.
Bryder, Tom; lektor.
Christensen, Bolette Møller; lektor.
Greve, Carsten; adjunkt.
Hansen, Birthe; lektor.
Hansen, Hanne Foss; lektor.
Hoff, Jens William; lektor.
Jakobsen, Peter Viggo; adjunkt.
Jakobsen, Uffe; lektor.
Jensen, Hanne Nexø; lektor.
Jensen, Henrik Skildal; lektor.
Jensen, Liselotte Skovgaard; adjunkt.
Johannsen, Willy; lektor.
Johansen, Helle; forskningsass.
Jørgensen, Torben Beck; professor.

Kelstrup, Morten; lektor.
 Knudsen, Tim Frydshou; professor.
 Larsen, Henrik; adjunkt.
 Madsen, Per Henrik Kongshøj; lektor.
 Markussen, Martin Osvald; adjunkt.
 Mouritsen, Per; adjunkt.
 Nielsen, Hans Jørgen; lektor.
 Nielsen, Lis Højgaard; lektor.
 Pedersen, Ove Kaj; professor.
 Petersen, Ib Damgaard; lektor.
 Poulsen, Jørgen Staun; forskningsass.
 Qvortrup, Mads Haunstrup; forskningsadj.
 Rahigh-Aghsan, Ali; forskningsass.
 Ronit, Karsten; lektor.
 Sauerberg, Steen; lektor.
 Sjöblom, Bengt Gunnar Olof; professor.
 Thomsen, Agnes Kirsten; lektor.
 Topp, Niels-Henrik; lektor.
 Vrangbæk, Karsten; forskningsass.
 Wind, Marlene; adjunkt.
 Wivel, Anders; forskningsass.
 Wæver, Ole; professor.

VIP Eksternt finansieret

Brøsted, Jens; forskningslektor.
 Grønbæk, David Jens Von Haller; kand.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Hansen, Anja; forskningsass.
 Højbjerg, Erik Caparros; forskningsass.
 Svendsen, Berte Kathrine Hasse; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Berg-Sørensen, Anders; kand.stip.
 Esmark, Anders.
 Jensen, Ulla Højmark.
 Laustsen, Carsten Bagge.
 Löfgren, Karl Mats.
 Malmvig, Helle Elisabeth.
 Nielsen, Henriette Bjørn.
 Pedersen, Karina.
 Pipa, Tina Buchtrup.
 Rasmussen, Mikkel Vedby.

STIP Eksternt finansieret

Hansen, Marianne; kand.stip.
 Jacqueson, Catherine; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Aning, Emmanuel Kwesi: Security in the West African Subregion: An analysis of Ecowas's policies in Liberia.
 Jørgensen, Birte Holst: Building European Cross-border Co-operation Structures.

Fondsstøtte

Atlantsammenslutningen (Nato)

– NATO og Forsvarsoverenskomsten af 1951 (Jens Brøsted) kr. 40.000.

Center for Australian Public Sector management

– Konference juni 99 (R.A.W. Rhodes) kr. 182.000.

Dansk Polarcenter

– Thulesagen i urfolksretligt og menneskeretligt perspektiv (Jens Brøsted) kr. 144.000.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI)

– Idrættens kulturelle pol. (Martin Munk) kr. 120.000.

Demokratifonden

– Barbara Witowska (Institutlederen) kr. 61.376.
 – Ophold Thea Jokhadze/demokratifonden (Steen Sauerberg) kr. 30.791.

Diverse Fonde

– Workshop (Gunnar Sjöblom) kr. 50.000.

EU

– TSER-projekt (Per Kongshøj Madsen) kr. 602.033.

Edith og Valborg Larsens Legat

– Frikøb (Anne Mette Rahbæk) kr. 60.000.

Forskningsministeriet/Magtudredningen

– De danske partier og deres medlemmer (Lars Bille) kr. 325.200.
 – En undersøgelse af beslutningsprocesser omkring ventelister og ventelistegarantier (Karsten Vrangbæk) kr. 183.073.
 – OECD og dansk makro-økonomisk beslutningstagning (Martin Marcussen) kr. 127.344.
 – Uafhængige reguleringsorganer (Carsten Greve) kr. 50.737.

Forskningsrådene

– Workshop (Gunnar Sjöblom) kr. 80.000.

Grønlandshjemmestyre

– Rejser udgifter m.m (Jens Brøsted) kr. 25.000.

Magtudregningen

– Kandidat stipendiat (Marianne Hansen) kr. 1.425.960.
 – Offentlige værdier og offentlige organisering (Torben Beck Jørgensen) kr. 360.000.
 – Workshop 99 (R.A.W. Rhodes) kr. 240.000.

Nordisk Ministerråd

– Konference (Erik Højbjerg) kr. 80.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Folketingets Partigrupper (Henrik Jensen) kr. 678.524.
 – Internationalisering af danske og svenske embedsmænd i det makro-økonomiske organisatoriske felt (Martin Marcussen) kr. 142.586.
 – Thulesagen i urfolksretligt og menneskeretligt perspektiv (Jens Brøsted) kr. 1.177.860.

Publikationer

Bagge Laustsen C.: Det uahæmmede begær – Vestens fantasier om Orienten. Arbejdsrapport 1999/4. 39 s. Institut for Statskundskab 1999.

Bagge Laustsen C.: Mådehold og excess. Politologiske Studier nr. 4, s. 43-46, 1999.

Bagge Laustsen C.: Helvedes genkomst. SALT 4, s. 15-17, 1999.

- Bagge Laustsen C.: Det mytiske rum. *Politologiske Studier* nr. 4, s. 21-25, 1999.
- Bagge Laustsen C., Diken B.: Den evige nomade. i: *Visjoner for religionsfrihed, demokrati og etnisk ligestilling* s. 59-80, Lisbeth Christoffersen & Jørgen Bæk Simonsen (red.), Rådet for Etnisk Ligestilling, København 1999.
- Bagge Laustsen C.: Fantasin om Orienten. *Divan* nr. 1-2, s. 53-61, 1999.
- Bagge Laustsen C.: Serbisk nationalisme. *Udenrigs vol.* 54, nr. 2, s. 61-75, 1999.
- Bagge Laustsen C.: Ideologiske fantasmer – Politisk filosofi med Jacques Lacan og Slavoj Zizek. i: *Den ene, den anden, det tredje – Politisk identitet, andethed og fællesskab i moderne fransk tænkning* s. 163-188, Carsten Bagge Laustsen & Anders Berg-Sørensen (red.), Politisk Revy, København 1999.
- Bagge Laustsen C., Berg-Sørensen A.: Samtidsdiagnose, regeringskunst og etik – træk af moderne fransk tænkning. i: *Den ene, den anden og det tredje – politisk identitet, andethed og fællesskab i moderne fransk tænkning* s. 7-22, Anders Berg-Sørensen, Carsten Bagge Laustsen (red.), Forlaget Politisk Revy, København 1999.
- Bagge Laustsen C., Berg-Sørensen A. (red.): *Den ene, den anden, det tredje – Politisk identitet, andethed og fællesskab i moderne fransk tænkning*. 288 s. Forlaget Politisk Revy, København 1999.
- Bagge Laustsen C.: Det uhmæmede begær – Vestens fantasier om Orienten. *Dansk Sociologi* vol. 10, nr. 3, s. 25-45, 1999.
- Berg-Sørensen A.: Politologi i praksis: Et kort rids af en disciplin. i: *Politologi i praksis* s. 7-13, Anders Berg-Sørensen (red.), Roskilde Universitetsforlag, 1999.
- Berg-Sørensen A.: Sød musik? Etisk gehør i politik og forvaltning. i: *Politologi i praksis* s. 186-214, Anders Berg-Sørensen (red.), Roskilde Universitetsforlag, 1999.
- Berg-Sørensen A. (red.): *Politologi i praksis*. 251 s. Roskilde Universitetsforlag, 1999.
- Bille L.: Anmeldelse af Kaare Strøm and Lars Svåsand (eds.): *Challenges to Political Parties: the Case of Norway*. *Party Politics* vol. 5, no.1, s. 135-136, 1999.
- Bille L.: Politisk kronik. *Den politiske udvikling i 1. halvår 1999*. *Økonomi & Politik* vol. 72, nr. 3, s. 52-64, 1999.
- Bille L.: Auf und Ab. Wahlresultate und Reaktionen der Socialdemokratischen und der Liberalen Partei in Dänemark. i: *Parteien auf komplexen Wählermärkten. Reaktionsstrategien politischer Parteien in Westeuropa* s. 353-390, Peter Mair et al (red.), Signum Verlag, Wien 1999.
- Bille L.: Politisk kronik. *Den politiske udvikling i 2. halvår 1998*. *Økonomi & Politik* vol. 72, nr 1, s. 54-65, 1999.
- Bille L.: Schlüters regeringsdannelser. i: *P.S.: Festskrift til Poul Schlüter på 70 års dagen* 3. april 1999 s. 97-122, Torben Rechendorff, Lars Kjølbye (red.), Aschehough, København 1999.
- Bille L.: The Danish Social Democratic Party. i: *Social Democratic Parties in the European Union. History, Organization, Policies* s. 43-55, Robert Ladrech, Philippe Marlière (eds.), Macmillan, London 1999.
- Bille L.: Ordfører. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 14 s. 522, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Parti. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 75, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Partiprogram. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 78, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Partisystem. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 78, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Politiske ungdomsorganisationer. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 351, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Politisk klerikalisme. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 352, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Protestparti. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 497, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Radikale Venstre, Det. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 608, Gyldendal, København 1999.
- Bille L.: Partier og interesseorganisationer i Danmark 1960-1998. Paper fra den XI Nordiska statsvetarkongressen d. 19-21 august i Uppsala i arbejdsgruppe 13: Partioorganisationer; lokale og transnationale perspektiver. 10 s. 1999.
- Bryder T.: Anmeldelse af Hans Mouritzen: *Theory and Reality of International Politics. Cooperation and Conflict* vol. 34, no. 2, s. 237-240, 1999.
- Bryder T.: Anmeldelse af Powers, Rothman & Rothman: *Hollywood's America. Political Psychology* vol. 19, no.3, s. 643-648, 1998.
- Bryder T.: *The Iron Lady Goes to War. An Analysis of Thatcher's Own Account of the Falklands/Malvinas War 1982*. Arbejdsrapport 1999/5. 42 s. Institut for Statskundskab. 1999.
- Brøsted J.: Rakterne i Thule og det danske forsknings-etablissement/ Thulemi rakettit qallunaalli misissuisoarfia. *Sermitsiaq* nr. 10, s. 30-34, 1999.
- Brøsted J.: Notat til Mellemløbet Samvirke. Om retlig prøvelse af Integrationsloven. 17 s. www.ms-dan.dk/minorit/netvaerk/jensbsted.htm 1999.
- Brøsted J.: Den beordrede flytning i Thule/Avanersuarne noousaaneq. *Sermitsiaq* vol. 41, nr. 29, s. 18-19/22-23, 1999.
- Christensen S.Å., Wæver O. Svend Aage Christensen og O DUPIDOK 1998 – Dansk Udenrigspolitisk Dokumentation. 819 s. Dansk Udenrigspolitisk Institut, København 1999.
- Greve C.: Demokratiske udfordringer i den grå zone mellem offentligt og privat. i: *Den demokratiske udfordring* s. 267-279, Jørgen Goul Andersen et al. (red.), Hans Reitzels Forlag, København 1999.
- Greve C.: Quangos in Denmark and Scandinavia: Trends, Problems and Perspective. i: *Quangos, Accountability and Reform. The Politics of Quasi-Government* s. 93-108, Matthew V. Flinders, Martin J. Smith (eds.), MacMillan Press, London 1999.
- Greve C.: Anmeldelse af Christopher Hood: *The Art of the State. Cultur, Rhetoric, and Public Management*. *Nordisk Administrativt Tidsskrift* vol. 80, nr. 1, s. 80-81, 1999.
- Greve C.: Privatiseringspolitik: Fra stabilitet til usikkerhed i offentlige virksomheders politiknetværk. i: *Magtens organisering. Stat og Interesseorganisationer i Danmark* s. 163-179, Jens Blom-Hansen, Carsten Daugbjerg (red.), Forlaget Systime, Aarhus 1999.
- Greve C.: Offentlige selskaber, demokrati og reform. 44 s. Transportgruppen under Enkefru Plums Støttefond, København 1999.
- Greve C.: Governance by Contact. Creating Public-Private Partnerships in Denmark. *Demokratiprojektet 1999/5* særtryk. 32 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Greve C., Flinders M., van Thiel S., : *Quangos – What's in*

- a Name? Defining Quangos from a Comparative Perspective. *Governance* vol. 12, no. 2, s. 129-146, 1999.
- Greve C., Antonsen M.: Change in Public Organisations. A Theoretical Perspective. *Demokratiprojektet. Arbejdsrapport 1999/18*. 40 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Greve C., Jensen L.: New Public Management på dansk. Invitation til en bredere forvaltningspolitisk diskussion. *Samfundsøkonomen* nr. 5, s. 2-4, 1999.
- Greve C., Jespersen P.K.: New Public Management and its Critics. *Alternative Roads to Flexible Service Delivery to Citizens. i: Citizens and the New Governance. Beyond New Public Management* s. 143-156, Luc Rouban (ed.), IOS Press/IIAS, Amsterdam 1999.
- Hansen B.: Dansk kultur i Stillehavet. *Kulturkontakten* vol. 8, nr. 4, s. 30-31, 1999.
- Hansen B.: Tyrkiets sikkerhedspolitiske udfordringer. *Værn om Danmark* nr. 4, s. 6-8, 1999.
- Hansen B.: Forsvarskommissionen og IP-teori. *Politologiske studier* nr. 4, s. 12-16, 1999.
- Hansen B.: Anmeldelse af: Hans Mouritzen (red.): *Bordering Russia*. *International Affairs* vol. 75, no. 1, s. 173-174, 1999.
- Hansen H.F.: Udviklingen i dansk forskningspolitik i 1990'erne. *Forskningspolitik* no. 3, s. 14-15, 1999.
- Hansen H.F., Borum F.: The Construction and Standardization of Evaluation. The case of the Danish University Sector. *Evaluation* vol. 5, no. 3, s. 303-329, 1999.
- Hansen H.F.: Organisatorisk effektivitet. i: *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked*. s. 277-313, Torben Beck Jørgen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Hansen H.F.: Et kønnere akademisk? En anmeldelse af temanummeret "Forskningspolitiske (pr)øvelser" (*Kvinneforskning* nr. 1, 1998). *Forskningspolitik* no. 2, s. 2, 1999.
- Hansen H.F.: Methodological problems/warnings. i: "Assessments Assessments. European Experiences." *Proceedings of a conference organized by The Danish Institute for Studies in Research and Research Policy in cooperation with ECPR* s. 67-75, Analyseinstituttet for Forskning, Aarhus 1999.
- Hansen H.F.: Anmeldelse af Jens Blom-Hansen et al.: *Offentligt og effektivt? Institutionelle valg i den offentlige sektor*. *Politologiske Studier* nr. 4, s. 54-55, 1999.
- Hansen H.F.: Construction of Educational Evaluation in Higher Education: The Case of Denmark. i: *Higher Education at the Crossroads. Tradition or Transformation?* s. 35-46, Ingemar Fägerlind et al. (eds.), Institute of International Education, Stockholm University, Stockholm 1999.
- Hoff J.V., Löfgren K., Johansson S.: Internet og demokrati. *Erfaringer fra kommunevalget 1997*. 109 s. DJØF, København 1999.
- Hoff J.V., Kim V., Andersen et al. (re Informationsteknologi, organisation og forandring. *Den offentlige sektor under forvandling*. 282 s. DJØF, København 1999.
- Hoff J.V., Löfgren K.: Kommunalvalg på Nettet – demokratisk værktøj eller fremtidig pengemaskine. i: *Informationsteknologi, organisation og forandring. Den offentlige sektor under forvandling* s. 157-188, Kim V. Andersen et al. (red.), DJØF, København 1999.
- Hoff J.V., Andersen K.V., Nikolajsen H.W., Friis C.S.: IT, organisation og forandring – den offentlige sektor under forvandling. *Nordisk Administrativt Tidsskrift* vol. 80, nr. 2, s. 124-141, 1999.
- Højgaard L.: Virksomhedskultur og lønforskel mellem kvinder og mænd. i: *Det fremtidige ligestillingsarbejde*. *Betænkning 1370* s. 123-131, Statens Information, København 1999.
- Højgaard L.: Pierre Bourdieu som radikal konstruktivistisk feminist. *Anmeldelse af Pierre Bourdieu: Den maskuline dominans*. *Dansk Sociologi* vol. 10, nr. 4, s. 84-87, 1999.
- Jakobsen P.V.: Light at the End of the Tunnel? Assessing the Emerging Consensus on the Grey Area Peace Operations. (Papir præsenteret på panelet) "Peacekeeping With and Without the United Nations" at the ISA Annual Convention. 37 s. Washington, D.C. 20 february 1999.
- Jakobsen P.V.: Kosovos konsekvenser for folkeretten, FN og NATO. *Arbejdsrapport 1999/7*. 45 s. Institut for Statskundskab. 1999.
- Jakobsen P.V.: Anmeldelse af Donald C.F. Daniel et al.: *Coercive Inducement and the Containment of International Crises*. *International Affairs* vol. 75, no. 4, s. 822-823, 1999.
- Jakobsen P.V.: Anmeldelse af John Williams: *Legitimacy in International Relations and the Rise and Fall of Yugoslavia*. *International Affairs* vol. 75, no. 1, s. 132-133, 1999.
- Jakobsen P.V.: Anmeldelse af Wolfgang Bierman and Martin Vadset (eds.): *UN peacekeeping in trouble: lessons learned from the former Yugoslavia*. *International Affairs* vol. 75, no.2, s. 398-399, 1999.
- Jensen H.N., Ytting M.: Kontraktstyringsformer i Danmark. i: *Fra opbygning til ombygning i staten. Organisationsforandringer i tre nordiske lande* s. 251-283, Per Lægread, Ove Kaj Pedersen (red.), DJØF, København 1999.
- Jensen H.N.: Anmeldelse af Christina Bergqvist et al (red.): *Likestillede demokratier? Kjønn og politikk i Norden*. *Økonomi & Politik* vol. 72, nr. 4, s. 51-53, 1999.
- Jensen H.N.: Anmeldelse af Inga-Britt Drejhammer: *Organisationsutveckling och jämställdhet – en studie i tre företag*. *Tidsskrift for arbejdsliv* vol.1, nr. 2, s. 111-112, 1999.
- Jensen H.N.: *Giv tid*. DJØFBladet vol. 23, nr.23, s. 27, 1999.
- Jensen H.S.: Folketingets partigrupper. i: *Folketingets festskrift i anledning af grundlovens 150-års-jubilæum den 5. juli 1999* s. 103-130, Ole Stig Andersen (red.) et al., Gyldendal, København 1999.
- Jensen H.S. Henrik Jensen (red.) et *Folketingets festskrift i anledning af grundlovens 150-års-jubilæum den 5. juni*. 616 s. Gyldendal, København 1999.
- Johansen H.: *The Relativization of Economic and Political Scales: Transnational Political Projects in a post-Sovereign Era*. 29 s. 1999.
- Jørgensen T.B., Antonsen M., Hansen H.F., Melander P.: *Offentlige organisationer i drift mellem "offentlig" og "privat"*. i: *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked* s. 347-366, Torben Beck Jørgensen og Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B.: *Produktion, faglighed og styring*. i: *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked* s. 163-198, Torben Beck Jørgensen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B.: *Brugere og organisation*. i: *Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift mellem stat, professi-*

- on og marked s. 137-162, Torben Beck Jørgensen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B., Daugaard Jensen P.E.: Netværk og ledelse. i: Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked s. 109-136, Torben Beck Jørgensen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B.: Politik og produktion. i: Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked s. 45-64, Torben Beck Jørgensen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B.: Den offentlige sektor: Tro tjener med mange herrer. i: Den demokratiske udfordring s. 206-226, Jørgen Goul Andersen et al. (red.), Reitzels Forlag, København 1999.
- Jørgensen T.B.: The Public Sector in an In-Between time: Searching for New Public Values. Public Administration vol. 77, no. 3, s. 565-584, 1999.
- Jørgensen T.B., Melander P. (red.): Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked. 404 s. DJØF, København 1999.
- Jørgensen T.B., Andersen J.G., Christiansen P.M., Tøgeby L., Vallgård S. (red.): Den demokratiske udfordring. 303 s. Reitzels Forlag, København 1999.
- Jørgensen T.B.: Den offentlige kontekst: Begreber og modeller. i: Livet i offentlige organisationer. Institutionsdrift i spændingsfeltet mellem stat, profession og marked s. 65-82, Torben Beck Jørgensen, Preben Melander (red.), DJØF, København 1999.
- Knudsen T.: Anmeldelse af Peter Christensen: Statens revision: Regler og procedurer. Økonomi & Politik vol. 72, nr. 1, s. 66, 1999.
- Knudsen T.: Nationalisme. i: Den Store Danske Encyklopædi bd. 14 s. 31, Gyldendal, København 1999.
- Knudsen T.: Anmeldelse af Klaus Petersen: Legitimitæt und Krise: Die politische Geschichte des dänischen Wohlfahrtstaates 145-73. Arbejderhistorie nr. 2, s. 75-77, 1999.
- Knudsen T.: Nation. i: Den Store Danske Encyklopædi bd. 14 s. 27, Gyldendal, København 1999.
- Knudsen T.: Nationalisering. i: Den Store Danske Encyklopædi bd. 14 s. 31, Gyldendal, København 1999.
- Knudsen T.: De første mere end 500 år. i: Festfyværkeri eller gravøl? En debatbog om den danske kommune ved årtusindskiftet s. 19-29, Peter Dahler-Larsen, Kurt Klaudi Klausen (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Knudsen T.: Anmeldelse af Carl Otto Brix: Dansk i verden- Demokratiets danmarkshistorie. Fra Grundloven 1849 til EU unionen. Økonomi & Politik vol. 72, nr. 4, s. 53-54, 1999.
- Knudsen T., Jensen H.N.: Senior Officials in the Danish Central Administration: From Bureaucrats to Policy Professionals and Managers. i: Bureaucratic Elites in Western European States: A Comparative Analysis of Top Officials s. 229-249, Edward C. Page & Vincent Wright, Oxford University Press, Oxford 1999.
- Knudsen T.: Anmeldelse af Lars Nordskov Nielsen (red.): Hvor går den etiske grænse? En debatbog om etik i politik, forvaltning og erhvervsliv. Økonomi & Politik vol. 71, nr. 3, s. 62-63, 1998.
- Larsen H.: EU's udenrigspolitik i 1990'erne: Forventningskløfter og civilmagt. Internasjonal Politikk vol. 57, nr. 4, s. 583-604, 1999.
- Larsen H.: Danish CFSP Policy in the 1990's: Active Internationalism and the Edinburgh Decision. Arbejdspapir 1999/4. 23 s. DUPI 1999.
- Larsen H.: British and Danish Policies towards Europe in the 1990's: A Discourse Approach. European Journal of International Relations vol. 5, no. 4, s. 451-483, 1999.
- Larsen H.: Tony Blairs udenrigspolitik. Udenrigs vol. 54, nr. 1, s. 16-26, 1999.
- Löfgren K.: Scandinavian Political Parties on the Internet. ECPR News vol. 10, no. 1, s. 9-11, 1998.
- Löfgren K.: Internet och Statskunskap – En introducerande guide. Undervisningsserien 1998/1. 47 s. Institut for Statskundskab 1998.
- Löfgren K., Andersen K.V., Sørensen M.F.: The Danish Parliament going Virtual. i: Parliament in the Age of the Internet s. 131-140, Coleman, S. et al. (eds.), Oxford University Press, London 1999.
- Löfgren K., Andersen K.V., Sørensen M.F.: The Danish Parliament going Virtual. Parliamentary Affairs vol. 52, no. 3, s. 493-502, 1999.
- Löfgren K., Smith C.: Political Parties, Democracy and the new Information and Communication Technologies: Theorising the Relationships. 20 s. Faculty of Business, Glasgow Caledonian University 1999.
- Löfgren K.: Danske politiske partier på Internet. i: Informationsteknologi, organisation og forandring. Den offentlige sektor under forvandling s. 189-201, Kim V. Andersen et al. (red.), DJØF, København 1999.
- Löfgren K., Smith C.: Political Parties, Democracy and New Communication Technologies. 18 s. Handelshøjskolen, København 1999.
- Löfgren K., Nicolajsen H.W., Andersen K.V.: IT, design, anvendelse og demokrati. i: Informationsteknologi, organisation og forandring. Den offentlige sektor under forvandling s. 111-137, Kim V. Andersen et al. (red.), DJØF, København 1999.
- Madsen P.K.: I medgang og modgang. Om behovet for en fleksibel arbejdsmarkedspolitik. Tidsskrift for arbejdsliv vol. 1, nr. 1, s. 91-95, 1999.
- Madsen P.K.: Working time policy and paid leave arrangements: The Danish experience in the 1990's. TRANSFER – European Review of Labour and Research vol. 4, no. 4, s. 692-714, 1999.
- Madsen P.K.: Arbeitszeitspolitik und Verinbarungen über bezahlte Freistellungen. i: Teilzeit. Lebensqualität trotz Beschäftigungskrise s. 220-244, Hans-L. Endl et al. (eds.), VSA-Verlag, Hamburg 1999.
- Madsen P.K.: Denmark: Flexibility, security and labour success. 81 s. ILO, Geneve 1999.
- Madsen P.K.: Overskudsdeling. i: Den Store Danske Encyklopædi bd. 14 s. 594, Gyldendal, København 1999.
- Madsen P.K.: Den åbne og folkelige forvaltning? Strategier for modeller. i: Informationsteknologi, organisation og forandring s. 77-87, Kim V. Andersen et al. (red.), DJØF, København 1999.
- Madsen P.K.: The Role of Policy Integration in Employment Policies – Concepts and Tools. i: The Baltic Sea Region Sector Programme on Labour-Market Policy. Report from the 1st Labour-Market Seminar s. 21-32, SISA, Arbejdsministeriet (udg.), Arbejdsministeriet, København 1999.
- Madsen P.K.: Older Workers on the Labour Market: Denmark. TRENDS no. 33, s. 15-21, 1999.
- Malmvig H.E.: Når det nationale bliver internationalt: Om

- vold i og imellem stater. *Politica* vol. 31, nr. 1, s. 43-58, 1999.
- Malmvig H.E.: Krigen der ikke fandt sted – eller fortællingen om suveræniteten der ikke blev væk. *Politologiske Studier* nr. 4, s. 50-51, 1999.
- Marcussen M.O.: *The Dynamics of EMU Ideas. Cooperation and Conflict* vol. 34, no. 4, s. 383-411, 1999.
- Marcussen M.O.: *The Power of EMU-Ideas: Reforming Central Banks in Great Britain, France and Sweden.* EU-Workingpaper 1999/19. 65 s. European University Institute. 1999.
- Markussen M.O., Risse T., Engelmann-Martin D., Knopf H-J., Roscher K.: *Constructing Europe? The Evolution of French, British and German Nation State Identities.* *Journal of European Public Policy* vol. 6, no. 4, s. 614-633, 1999.
- Nielsen H.J.: *De individuelle forskydninger. i: Vælgere med omtanke* s. 49-60, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Nielsen H.J.: *Rundt om i landet. i: Vælgere med omtanke* s. 39-49, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Nielsen H.J.: *Valgresultatet. i: Vælgere med omtanke* s. 29-38, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Nielsen H.J.: *Op til valget. i: Vælgere med omtanke* s. 17-28, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Nielsen H.J.: *Ustabilitet som et normalfænomen.* *Arbejdsrapport 1999/6.* 16 s. Institut for Statskundskab. 1999.
- Nielsen H.J.: *The Danish Election 1998.* *Scandinavian Political Studies* vol. 22, no. 1, s. 67-81, 1999.
- Nielsen H.J.: *Anmeldelse af Peter Nannestad: Solidaritetens pris.* *Økonomi & Politik* vol. 72, nr. 3, s. 72-74, 1999.
- Nielsen H.J.: *Tilliden til politikkerne. i: Vælgere med omtanke* s. 239-248, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Nielsen H.J.: *Eu fra Edingburgh til Amsterdam. i: Vælgere med omtanke* s. 211-220, Johannes Andersen et al. (red.), Systime, Århus 1999.
- Pedersen K., Andersen P.W.: *De danske partier og folketingsvalgkampen 1998.* *Politica* vol. 31, nr. 3, s. 297-312, 1999.
- Pedersen O.K.: *Anmeldelse af Jørgen Dalberg-Larsen: Ret, tekst og kontekst. Postmodernisme og ret.* *Økonomi & Politik* vol. 72, nr. 1, s. 70-71, 1999.
- Pedersen O.K., Lægred P.: *Fra opbygning til ombygning i staten. Organisationsforandringer i tre nordiske lande.* 402 s. DJØF, København 1999.
- Pedersen O.K., Esmark A., Pedersen D.: *Organisationsforandring og forvaltningspolitik – Danmark. i: Fra opbygning til ombygning. Organisationsforandringer i tre nordiske lande* s. 209-250, Ove Kaj Pedersen, Per Lægred (red.), DJØF, København 1999.
- Pedersen O.K., Lægred P.: *Organisasjonsformer og reformprogram. i: Fra opbygning til ombygning. Organisationsforandringer i tre nordiske lande* s. 11-42, Ove Kaj Pedersen, Per Lægred (red.), DJØF, København 1999.
- Pedersen O.K., Lægred P.: *Fra opbygning til ombygning. i: Fra opbygning til ombygning. Organisationsforandringer i tre nordiske lande* s. 345-372, Ove Kaj Pedersen, Per Lægred (red.), DJØF, København 1999.
- Pedersen O.K.: *Magt og fortælling. Hvad er politisk journalistik?* 158 s. Forlaget Ajour, Århus 1999.
- Pedersen O.K.: *Indledning – Politisk journalistik under forvandling. i: Magt og fortælling. Hvad er politisk journalistik?* s. 7-13, Ove Kaj Pedersen et al. (red.), Forlaget Ajour, Århus 1999.
- Pedersen O.K.: *Seks spørgsmål – og alt det løse – Om politisk journalistik i Danmark. i: Magt og fortælling. Hvad er politisk journalistik?* s. 135-153, Ove Kaj Pedersen et al. (red.), Forlaget Ajour, Århus 1999.
- Pedersen O.K., Esmark A., Peter K.: *Det politiske kommunikationssystem.* *Politica* vol. 31, nr.2, s. 147-160, 1999.
- Pedersen O.K.: *Grundloven og den danske stat. i: Danmarks Riges Grundlov. Med kommentarer* s. 22-26, Henrik Zahle (red.), DJØF, København 1999.
- Petersen I.D.: *The world War Pattern.* 221 s. Forlaget Politiske Studier, København 1999.
- Qvortrup M.H.: *A.V. Dicey: The Referendum as the Peoples Veto. History of Political Thought* Vol. XX, no.1, s. 1-16, 1999.
- Qvortrup M.H.: *Is the Referendum a Constitutional Safeguard?* *Arbejdsrapport 1999/2.* 8 s. Institut for Statskundskab. 1999.
- Qvortrup M.H.: *Referendums and Ethnic Conflict.* *Arbejdsrapport 1999/3.* 18 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Rasmussen M.V.: *Kampen om strategien i Kosovo: Clauswitz og Sun Tzu.* *Militært Tidsskrift* vol. 128, nov. 1999, s. 363-369, 1999.
- Rasmussen M.V.: *Senmoderne krig.* *Politologiske Studier* nr. 4, s. 8-12, 1999.
- Rasmussen M.V.: *Beyond Change: Conceptualising Transformation of International Order.* *CORE Working Paper 1999/2.* 48 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Rasmussen M.V.: *Reflexive Security: The Construction of Conflict by Risk Societies.* *CORE Working Paper 1999/4.* 33 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Sauerberg S.: *Ethnic Conflict Resolution in the Baltic States. Recent Developments.* *Arbejdsrapport 1999/10.* 13 s. Institut for Statskundskab 1999.
- Topp N-H.: *The Impact of Professor Ohlin on Danish economic affairs 1924-1929: A Swedish scholar and participant in the public debate.* *Arbejdsrapport 1999/8.* 36 s. Institut for Statskundskab. 1999.
- Topp N-H.: *Ohlin, Bertil. i: Den Store Danske Encyklopædi* bd. 14 s. 434, Gyldendal, København 1999.
- Topp N-H.: *Anmeldelse af Henrik Christoffersen: Danmarks økonomiske historie efter 1960.* *Økonomi & Politik* vol. 72, nr. 3, s. 68-69, 1999.
- Vrangbæk K.: *New Public Management i sygehusfeltet – udformning og konsekvenser. i: Når styringsambitioner møder praksis – Den svære omstilling af sygehuse- og sundhedsvæsenet i Danmark og Sverige* s. 33-56, Eva Zeuthen Bentsen (red.), Handelshøjskolens Forlag, København 1999.
- Wind M.: *Menneskerettigheder og globalisering af retten.* *Udenrigs* vol. 54, nr.4, s. 73-83, 1999.
- Wind M.: *Constructing a Social Europe.* *Anmeldelse af Jytte Klausen & Louise A. Tilly: European Integration in Social and Historical Perspective 1850 to the present.* *European Law Journal Review* vol. 2, no. 2, s. 183-184, 1999.
- Wivel A.: *Militære alliancer og international frihandel.* *Anmeldelse af Joanne Gowa: Allies, Adversaries and International Trade.* *Libertas* nr.29-30, s. 33-34, 1999.
- Wivel A.: *Stephen M. Walt: Back to the Future of Realist Theory?* (Paper presented at the NISA Workshop, More Masters in the Making, NOPSÅ, August 19-21, Uppsala, Sweden. 29 s. 1999.

Wæver O.: *Necessity has no law: Sikkerhed, efterretning og demokratiske undtagelser*. Kritik vol. 32, nr. 138, s. 77-85, 1999.

Wæver O.: *Krigens sikkerhed*. Politologiske Studier nr. 4, s. 16-20, 1999.

Wæver O.: *Mellem FN og NATO – om de internationale organisationers rolle*. i: *Kompendium over Fredsfondens høring om dansk sikkerhedspolitik: Danmark mellem FN og NATO* s. 25-27, Fredsfonden, København 1999.

Wæver O.: *The Sociology of a Not so International Discipline: American and European Developments in International Relations*. i: *Exploration and Contestation in the Study of World Politics* s. 47-87, Peter J. Katzenstein et al. (eds.), MIT Press, London 1999.

Wæver O.: *Securitizing Sectors? Reply to Eriksson*. Cooperation and Conflict vol. 34, no. 3, s. 334-340, 1999.

Wæver O.: *Humanitære interventioner – for NATO's skyld*. Notat til ugebrevet Mandag Morgen, 11 feb. 1999. 8 s. Ugebrevet Mandag Morgen. www.monday.dk/ugebrev_baggrundsmat_liste.htm 1999.

Wæver O.: *Mellem FN og NATO – om de internationale institutioners rolle*. FN-Bladet nr.2 maj/juni, s. 10-11, 1999.

Wæver O., Buzan B.: *Europe and the Middle East – an inter-regional analysis: NATO's new Strategic concept and the theory of security complexes*. i: *Security in the Middle East*, working paper, Center for Applied Policy Research s. 73-110, Sven Behrend, Christian-Peter Hanelt (red.), Munich 1999.

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af følgende personer på lærersiden: Jens Hoff (formand), Morten Kelstrup, Lis Højgaard og Gunnar Sjöblom. Mht. til studentrepræsentanterne så var følgende ordinære medlemmer: Kåre Kristiansen (næstformand), Louise Saaby Høst, Lene Hyrup Eriksen og Anne Sofie Fogtmann. Suppleanterne var Simon Holmen Clemmensen, Charlotte Petersen og Henrik Grønlund. Pr. 2. juni 1999 udtrådte Lene Hyrup Eriksen af Studienævnet og Simon Holmen Clemmensen trådte ind som ordinært medlem.

Evaluering

Institut for Statskundskab startede med systematisk evaluering af alle fag på såvel bachelor- som kandidatuddannelsen i efterårssemestret 1995. I foråret 1998 ændrede evalueringerne karakter, således at der nu gennemføres en midtvejsevaluering og en slutevaluering med efterfølgende evalueringsmøder. Evalueringsmøder foretages dog kun for fagene på grunduddannelsen. I evalueringsmøderne deltager fagkoordinator, alle lærere, der har undervist i faget i det pågældende semester, studentrepræsentanter valgt af de enkelte hold samt et studentermedlem af studienævnet. Referat af evalueringsmøderne tilgår studienævnet. Evalueringerne bruges konstruktivt i forbindelse med fx ændringer i undervisnings- og eksamenstilrettelæggelse, nedsættelse af læseplansudvalg, uddeling af undervisningspris, mv.

Nyheder om studierne

I det meste af 1999 har studienævnet arbejdet med en ny studieordning til erstatning af 1990-studieordningen. En ny studieordning forventes endelig vedtaget i foråret 2000 med forventet ikrafttræden 1.9.2000.

Studienævnet for Statskundskab

Adresse

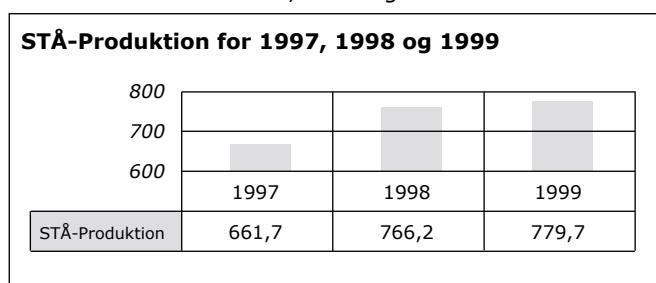
Se indledningen til instituttets beretning.

Statistik

STÅ på aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Statskundskab	Teo	Øvr. samf	Hum	Jur	Meritoverført	I alt
Statskundskab	722,0	0,5	4,0	1,6	0,2	121,0	850,7
Forvaltning/datalogi	1,0						1,0
Øvrige samf	5,3						
Hum	17,5						
Nat	0,2						
Jur	0,3						
Merit- og gæstestud.	33,4						
I alt	779,7						851,7

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Ph.d.-studienævnet for Statskundskab

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Forskeruddannelsen – styring og administration

Forskeruddannelsen har sit eget studienævn. Lektor Hanne Foss Hansen har i 1999 fungeret som ph.d.-studieleder og formand for ph.d.-studienævnet. De øvrige medlemmer af studienævnet har været professor Ove K. Pedersen og suppleant docent, dr. phil. Ib Damgaard Petersen, ph.d.-stipendiat Henriette Bjørn Nielsen og ph.d.-stipendiat Helle Johansen. Assistent Bente Pernø har fungeret som studienævnssekretær.

Studienævnet har i 1999 vedtaget en ny og opdateret studieordning, udarbejdet på grundlag af den første studieordning fra 1994.

Formidling

Ph.d.-studienævnet har sin egen web-site (www.polsci.ku.dk/phd_discuss) med portrætter og forskerprofiler af alle stipendiater og generelle oplysninger om studiet. Ph.d.-stipendiaterne råder tillige over en intern web-site med diskussionsside og special-information om forhold, der angår ph.d.-studiet. Ph.d.-studielederen kommunikerer med interne og eksterne studerende via et kollektivt e-mail system.

Kurser, netværk, forskerskoler og strategiske alliancer

Der er i 1999 fortsat lagt vægt på at udbygge og effektivisere forskeruddannelsen bl.a. ved at udvikle nye forskerkurser, herunder er kursus i "Videnskabsfilosofi og videnskabshistorie", som fik en fin opstart. Herudover deltager instituttet i flere nordiske og nationale forskeruddannelses-netværk.

Ph.d.-studienævnet har tillige været involveret i en plan for et forskeruddannelsesprogram inden for Europaforskning, der byggede på en "strategisk alliance" mellem Institut for Statskundskab, Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI) og Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI). Desværre har de deltagende institutioner fået afslag på deres ansøgning om midler til formålet.

Indskrevne

Der var i 1999 indskrevet 12 mænd og 11 kvinder ved uddannelsen. Heraf 1 studerende med friplads, 3 kandidatstipendiater, 10 lønnede stipendiater og 9 ph.d.-stipendiater på eksterne bevillinger.

Gæstestuderende

Instituttet har i 1999 haft besøg af en dansk gæstestuderende, der opholdt sig ved instituttet i 6 måneder.

Forskeruddannelsesaktiviteter i 1999

Der har været afholdt to internatkurser af to dages varighed, hvor ph.d.-stipendiaterne har fremlagt deres projekter eller dele af den færdige afhandling til diskussion med udefra kommende opponenter, vejledere og kollegaer.

Flere ph.d.-stipendiater har endvidere i 1999 deltaget i forskerkurser ved andre institutioner herhjemme og i udlandet.

Mange ph.d.-stipendiater har deltaget i internationale konferencer med fremlæggelse af artikler og papers, ligeledes som et led i deres forskeruddannelsesprogrammer.

To ph.d.-stipendiater har været på længerevarende studieophold i udlandet.

Center for Offentlig Organisation og Styring (COS), der er et forskeruddannelsesprogram, som instituttet deltager i, har afholdt flere forskerkurser, som har haft deltagelse fra instituttets ph.d.-stipendiater.

CORE projektet og Demokratiprojektet, der begge er knyttet til Institut for Statskundskab, har hver for sig iværksat aktiviteter af interesse for forskeruddannelsen, ligesom faggrupperne på Institut for Statskundskab har afholdt faggruppeseminarer, hvori ph.d.-stipendiater har fremlagt deres projekter eller dele af deres projekter til diskussion.

Ph.d.-grader tildelt i 1999

Emmanuel Kwesi-Aning: Security in the West African Subregion: An Analysis of ECOWAS' Policies in Liberia.
Birt Holst Jørgensen: Building European Cross-border Co-operation Structures.

Ph.d.-studieleder Hanne Foss Hansen

Institut for Antropologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr 1.2.1999: Institutleder er lektor Michael A. Whyte.

Institutbestyrelsen består af institutleder lektor Michael Whyte, viceinstitutleder lektor Vibeke Steffen, ph.d-studieleder lektor Karsten Pærregaard, TAP-repræsentant institutsekretær Henny Pedersen samt studenterrepræsentanterne Nathalia Brichet og Daniella Kuzmanovic.

Adresse

Institut for Antropologi
Frederiksholms Kanal 4, 2. sal
1220 København K
Telefon: 35 32 34 64
Fax: 35 32 34 65
E-mail: reception@mail1.anthro.ku.dk
http://www.anthro.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttets forskningsmedarbejdere beskæftiger sig med kultur- og samfundsforhold, med teoretiske problemstillinger og med aktuelle problemer og sager. Fra tidligere at have fokuseret primært på samfund udenfor Europa, er den antropologiske grundforskning på Instituttet nu også rettet mod Vesten (inklusive Danmark) og mod det globaliserede verdenssamfund, vi alle befinder os i. Instituttets forskning præsenteres internationalt ved publicering og ved at de enkelte medarbejdere deltager i internationale forskningsnetværker- og projekter, og i nationale og internationale konferencer og workshops. Den samlede forskningsindsats er også med til at skabe videns- og erfaringsgrundlaget for Instituttets BA- og kandidatuddannelser.

Personaleforhold

Instituttet har besat et lektorat i antropologi. Ansøgerne måtte påregne videnskabelige kvalifikationer inden for prioriteringsområderne "Det interkulturelle samfund", "Social erfaring og kulturel viden" samt "Lokal og global udvikling". Endvidere var det et ønske, at stillingen blev besat med en antropolog med et generelt kendskab til nyere antropologisk teori og metode. Der var 16 ansøgere (11 mænd og 5 kvinder) til stillingen – af hvilke de 12 (8 mænd og 4 kvinder) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1 februar 1999 med Finn Sivert Nielsen.

Instituttet har desuden besat et adjunktur i antropologi. Ansøgerne måtte påregne, at deres arbejde skulle ligge inden for prioriteringsområderne "Det interkulturelle samfund" og/eller "Sundhed og medicinsk praksis". Der ville endvidere blive stillet krav om et generelt kendskab til nyere antropologisk teori og metode. Der var 4 ansøgere (4 kvinder) til stillingen – af hvilke de 2 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat pr. 1. august 1999 med ph.d. Hanne Overgaard Mørgensen.

Desuden kan det nævnes, at Tine Tjørnhøj-Thomsen blev konstitueret som forskningsadjunkt pr. 1. august 1999.

Forskningsvirksomhed

Instituttet har opdateret sine forskningsprioriteter og identificeret flere nye satsningsområder i forbindelse med færdiggørelse af Udviklingsplan 1999-2003. Disse kategorier bruges til at klassificere vores forskningsvirksomhed for 1999.

1. Det interkulturelle samfund og den kulturelle kompleksitet

Afrikonisering af afrobrasiliansk religion i Sydøstbrasilien: etnicitet og identitet (T.G. Jensen).

Narratives on life and livelihood: an ethnographic study of global family networks of Caribbean background (K.F. Olwig).

Bosniske flygtninges identitetsdannelse i eksil i Danmark under påvirkning af særloven (G. Engholm).

Coping with Complexity: Aspects of Owambo Identity in Namibia (D.U. Petersen).

Mellem diaspora og immigration: et komparativt studie af peruanere i Europa, USA, Japan og Argentina (K. Pærregaard).

Den religiøse interesse: folkereligiositet i Danmark (C. Rubow).

Medborgerskabets former og funktioner: invandrerens og flygtninges deltagelse i det danske demokrati (J. Schwartz).

2. Lokal og global udvikling

Surgical intervention and reproductive health in Brazil. Et studie af fattige kvinders motivation for sterilisation i Recife, Pernambuco (A. L. Dalsgaard).

Det post-europæiske menneske: et sammenlignende studium af dagliglivets politiske kultur i USA og Rusland / Sovjetunionen (F.S. Nielsen).

Mellem udvikling og modernitet: Et studie af social ændring i to regioner i Perus højland (K. Pærregaard).

Food security and health in Eastern Uganda (M.A. Whyte).

Burial society records: community demography and a source of mortality/morbidity data (Tororo and Busia Districts, Uganda) (M.A. Whyte).

3. Sundhed og medicinsk praksis

Youth, sexuality and social change in a Vietnamese City (T. Gammeltoft).

Cross-cultural perspectives on biotechnology (M. Jackson).

Health communication among Iteso children in Eastern Uganda (L. Meinert).

Health Seeking Behaviour in Uganda (H.O. Mørgensen).

Lægemidler, reformbevægelser og spontan remission – en komparativ undersøgelse af bedringsprocesser ved alkoholmisbrug (V. Steffen).

Community drug use in Uganda: action research for better use of pharmaceuticals (S.R. Whyte).

Community and health system in Uganda: a longitudinal study of interaction and change (S.R. Whyte).

Materia Medica: cultural perspectives on medicines (S.R. Whyte).

4. Miljø og samfund

Affald som materiel kultur (H. Bundgaard).

Competing ways of managing natural resources among pastoralist and agriculturalist people in Adamawa, Cameroon (Q. Gausset).

Socio-cultural aspects of environmental conservation in Malaysia (Sarawak, Sabah) (Q. Gausset).

Conceptualization and Conservation of Nature in Loma Society (Chr. K. Højbjerg).

Agricultural transformation and the increasing perception of risk in Eastern Uganda (M.A. Whyte).

5. Børn, unge og uddannelse

The club experience: Processes of inclusion and exclusion in children's recreational sport clubs in Vesterbro (S. Anderson).

Børn, venskab, slægtskab og lokalsamfund i Ullerød, Danmark (H. Jensen).

Generational relations in Caribbean migration processes: the children's point of view (K.F. Olwig).

Children and health communication in a community in Western Kenya (W. Onyango-Ouma).

Børns sociale og kulturelle betydninger: perspektiver på slægtskab (T. Tjørnhøj-Thomsen).

Education among urban low-income families in Kathmandu: social and cultural meaning of formal schooling in Nepal (K. Valentin).

6. Den post-socialistiske verden

Kontinuitet og ændring i det tidligere Sovjetunionen (F.S. Nielsen).

Natur, kultur og nation: natursyn og nationalisme i Litauen (Å. Nordborg).

Det civile samfund i Republikken Makedonien: overgang og stabilisering (J. Schwartz).

7. Politik, institutioner og kultur

Political culture in Upper Guinea societies (Chr. K. Højbjerg).

The politics of story-telling: power relations between public and private realms (M. Jackson).

Community Participation in Zambian Health Reform (H.O. Mogensen).

Talens magt og afmagt: politisk repræsentation blandt Guaraní i Brasilien (D.N. Sørensen).

Folkets repræsentanter: En antropologisk undersøgelse af organisering, identitet og symbolik i Det Danske Folke-ting (forskningsansvarlige: F.S. Nielsen, I. Sjørsløv).

Indfødte folks plads og det internationale samfund: etableringen af et permanent forum i FN (I. Sjørsløv).

Community participation in Health Research: a comparative study of the practice of community participation in Trinidad, Guinea, Uganda, Philippines, and Bangladesh carried out for the Council on Health Research for Development (S.R. Whyte).

8. Andet (inkl. etnografisk studier)

Kønsbarrierer for den gode naturvidenskabsmand: et studie af fysikstuderende (C. Hasse).

Betydningssætning af mad og fødevarer på Rossel Island, Papua Ny Guinea (J. Liep).

Ritual practice and religious categorization (Chr. K. Højbjerg).

Social- og kulturantropologiens historie mot år 2000 (F.S. Nielsen).

Det visuelle i kultur og kulturanalyse (J. Okely).

Men in Transition: the representation of men's violence against women in the Arctic (B.W. Sørensen).

Siting culture in Greenland: on lost, hibernating and retrieved cultural landscapes (B.W. Sørensen).

Satsningsområder

Instituttet deltager aktivt i KUs Nord/Syd satsningsområde med deltagelse i kurser og workshops og flittig brug af rejsestipendier til kandidatstuderende.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

H. Bundgaard: Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Samarbejdsudvalg.

T. Gammeltoft: Danidas arbejdsgruppe for opfølgning på Den Internationale Konference om Befolkning og Udvikling; Technical Advisory Group i Reproductive Health Alliance Europe i London; Selection Committee for Sexuality/Reproductive Health Fellowship Programme, Social Science Research Council, New York.

K.F. Olwig: Statens Humanistiske Forskningsråd; Rådet for Ulandsforskning.

I. Sjørsløv: bestyrelsen for Det Danske Center for Menneskerettigheder; Advisory Board for the International Workgroup for Indigenous Affairs (IWGIA).

Vibeke Steffen: Bestyrelsen for Center for Rusmiddel Forskning, Aarhus Universitet.

M. Whyte: Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsråd og Samarbejdsudvalg; bestyrelsen for Network for Smallholder Poultry Development.

S.R. Whyte: Council on Health Research for Development; bestyrelsesmedlem ved Center for Udviklingsforskning og Dansk Bilharziøse Laboratorium; repr. i Forskerskole i International Sundhed; KUs Koordineringsgruppe vedr. det forskningsmæssige satsningsområde Nord/Syd; Uddannelsesudvalg ved Afd. for International Sundhed, Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU.

Formidling

Instituttets medarbejdere formidler deres faglige viden og forskningsresultater til et bredere publikum gennem foredrag, paneldiskussioner, aviskronikker og debat. Instituttet støtter også mange åbne arrangementer og foredrag om relevante og aktuelle antropologiske emner.

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver samtlige kandidatspecialer og ph.d.-afhandlinger løbende i Institutserier samt debat- og diskussionsbladet "Den Vilde Tanke". Desuden yder Instituttet støtte til Dansk Etnografisk Forening der udgiver det populærvidevidenskabelige Jordens Folk og det internationale tidsskrift "FOLK" samt til Antropologforeningen, der udgiver Tidsskriftet Antropologi.

Redaktionelle hverv

Q. Gausset: Co-editor af Paideusis – Journal for Interdisciplinary and Cross-Cultural Studies.

Chr. K. Højbjerg: redaktionen af Tidsskriftet Antropologi.

K.F. Olwig: Editorial Board, Cultural Anthropology.

I. Sjørsløv: redaktionen af FOLK.

V. Steffen: gæsterektor på tidsskriftet Antropologi.

B.W. Sørensen og J. Schwartz: redaktionen af tidsskriftet Jordens Folk.

M. Whyte: Editorial Board for tidsskriftet Worldviews: Environment, Culture, Religion.

S.R. Whyte: Corresponding Editor, Medical Anthropology Quarterly; Editorial Board, Anthropology & Medicine; International Advisory Editorial Board, Handbook of Disability Studies.

Kongresser og symposier

Instituttet har været ramme for flere internationale workshops:

Religious Reflexivity – Anthropological Approaches to Ambivalent Attitudes to Religious Ideas and Practices (arr. Chr. K. Højbjerg).

Anthropological Perspectives in Child Research – Children's Perspectives in Anthropology samt Mazes of Meaning (arr. Netværk for Tværkulturel Børneforskning).

The multicultural Puzzle, gæst: Professor Gerd Baumann (arr. J. Schwartz).

Der er også blevet afholdt to ph.d-seminarer med henholdsvis professor William Hanks, University of Chicago og professorer Michael Jackson og Susan R. Whyte.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Instituttet prioriterer højt at deltage i tværfaglige forskningsinitiativer. Blandt vores internationale aktiviteter kan nævnes vor aktive deltagelse i flere af Danidas ENRECA programmer.

Instituttet er hovedansvarlig for to projekter: The Tororo Community Health Study i Uganda (S.R. Whyte) samt Strengthening Reproductive Health Research in Vietnam (T. Gammeltoft).

Desuden er Instituttet med som stakeholder i flere forskningsprojekter støttet af Rådet for U-landsforskning: Conflict and its Aftermath (Guinea Bissau); Livelihood, Identity and Organization in Situations of Instability; Improvement of Traditional Poultry Management – a Multidisciplinary Approach (Tanzania og Nicaragua).

Instituttet er også repræsenteret (ved adjunkt Q. Gausset) i SLUSE-projektet, et tværfagligt initiativ fra Miljøministeriet for forskning og undervisning i samarbejde med KU, KVL, RUC samt University of Malaysia og University of Natal.

På det nationale plan er Instituttet med i initiativet Magtudredning med 2 underprojekter: Invandrere og Flygtninge (J. Schwartz) og Den parlamentariske styringskæde (F.S. Nielsen og I. Sjørlev).

Gæsteforskere

Instituttet har været vært for to meget inspirerende gæsteforskere. Professor Judith Okely (foråret) beskæftiger sig med det visuelle i kultur og kulturanalyse, og professor Michael Jackson (efteråret) arbejder med diskurser om vold og social lidelse. Begge har også undervist på kandidat- og ph.d.-niveau. Endnu en gæst, forsker Kusum Gopal forsker og underviser i køn og reproduktiv sundhed i Syd-asien.

Instituttet har i løbet af året haft glæde af en række kortvarige gæsteophold: Professor Gerd Baumann (Amsterdam), Professor Jean Briggs (Canada), Professor David Parkin (UK), Professor Sjaak van der Geest (Holland), Professor Allan Campbell (Skotland), Professor Frank Heidemann (München), Maja Povrzanovic Frykman (Lund).

Forskningsophold i udlandet

Feltarbejde i udlandet: Q. Gausset (Sabah, Malaysia); T. Gammeltoft (Vietnam); Chr. K. Højbjerg (Guinea); K.F. Olwig (England og Dominica); K. Pærregaard (Japan og Peru). K.F. Olwig har været gæsteforsker ved Norsk Senter for Barneforskning, Trondheim i 1999.

Netværk

S.R. Whyte og H. Mogensen: ENRECA Health Network.
H.O. Mogensen: Nordisk netværk for sundhedsantropologi.

K.F. Olwig: leder Netværk for Tværkulturel Børneforskning (S. Anderson, L. Meinert og K. Valentin er medlemmer af styregruppen).

V. Steffen: Nordisk netværk for sundhedsantropologi. Europæisk netværk for Medical Anthropology at Home (Amsterdam).

B.W. Sørensen: European Research Network on Gender, Conflict and Violence.

Institutleder Michael Whyte

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 16,4 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 6,2 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 4,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,6 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bundgaard, Helle; adjunkt.

Fihl, Esther Marie; lektorvikar.

Gammeltoft, Tine Mette; adjunkt.

Gopal, Kusum; forskningsadj.

Hervik, Peter Bent; forskningslektor.

Højbjerg, Christian Kordt; forskningsadj.

Jackson, Michael Derek; gæsteforsker.

Liep, John Aage; lektor.

Mogensen, Hanne Overgaard; adjunkt.

Nielsen, Finn Sivert; lektor.

Norborg, Åke; lektor.

Okely, Judith Melita; gæsteforsker.

Olesen, Asta; lektor.

Olwig, Karen Fog; lektor.

Pærregaard, Karsten; lektor.

Schwartz, Jonathan Matthew; lektor.

Sjørlev, Inger Grue; lektor.

Steffen, Vibeke; lektor.

Sørensen, Bo Wagner; lektorvikar.

Tjørnhøj-Thomsen, Tine; forskningsadj.

Whyte, Michael Anthony; lektor.

Whyte, Susan Reynolds; professor.

VIP Eksternt finansieret

Geissler, Paul Wenzel; forskningsadj.

Jessen, Hanne; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Anderson, Sally Dean; ph.d.-studerende.

Engholm, Gitte; ph.d.-studerende.

Jensen, Tina Gudrun; ph.d.-studerende.

Rasmussen, Anne Margrethe; ph.d.-studerende.

Rubow, Cecilie; ph.d.-studerende.

Valentin, Karen; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

- Dalsgård, Anne Line; ph.d.-studerende.
 Stefansson, Anders Holm; ph.d.-studerende.
 Svendsen, Berte Kathrine Hasse; kand.stip.
 Svendsen, Mette Nordahl; ph.d.-studerende.
 Vigh, Henrik Erdman; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

- Christiansen, Connie Carøe: Self and Social Process in Women's Islamic activism.
 Gulløv, Eva: Børn i fokus. Et antropologisk studie af betydningdannelse blandt børnehavebørn.
 Hasager, Ulla: Understanding People and Land; Constructing Homelands on Molokai, Hawaii.
 Katahoire, Anne Ruhweza: Education for Life. Mother's Schooling and Children's survival in Eastern Uganda.
 Mogensen, Hanne Overgaard: Mother's agency – other's responsibility. Striving for children's health in Eastern Uganda.
 Rønsbo, Henrik: Indians and Baseball Caps – ethnicity and everyday life in a salvadorean village.
 Samuelson, Helle: The Topology of Illness Transmission. Localizing processes among Bissa in Burkina Faso.
 Sebina Zziwa, Abby Justine Nalwanga: The Paradox of Tradition: Gender, Land and Inheritance Rights among the Baganda.
 Tjørnhøj-Thomsen, Tine: Tilblivelseshistorier. Barnløshed, slægtskab og forplantningsteknologi i Danmark.

Fondsstøtte*Danida – Initiative Pool Grant*

- Et forskningssamarbejde mellem 3 institutter i København, Hanoi og Kampala (Tine Mette Gammeltoft) kr. 237.000.

Danida – Enreca Programme

- Strengthening Reproductive Health Research in Vietnam (Tine Mette Gammeltoft) kr. 7.610.000.

Den Danske Magtudredning, Aarhus Universitet

- Folkets repræsentanter og Invandrere og flytninger (Inger Sjørnslev) kr. 780.000.

Forskningsrådene

- Et komparativt studie af peruanere i USA, Spanien og Japan (Karsten Pærregaard) kr. 787.022.
 – Når gener bliver en risiko. Et studie af personlige og sociale problemstillinger (Mette Nordahl Svendsen) kr. 969.340.

Rådet for Ulandsforskning

- “At the Edge of the Family structure. A study focusing on single women and female head of households in a provincial town in Tunisia.” (Anne Margrethe Rasmussen) kr. 228.373.
 – “En analyse af kommunikationsprocesser og informationsflows i det konfliktramte guinea-Bissau” (Henrik Vigh) kr. 1.082.426.
 – “Kenyan children's medical and moral worlds” (Paul Wenzel Geisler) kr. 1.318.802.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- “Religiøs refleksivitet” En antropologisk konference om tvetydige holdninger til religiøse ideer og handlinger (Christian Kordt Højbjerg) kr. 50.000.
 – Reintegration af tilbagevendte bosniske flygtninge i Sarajevo (Anders Holm Stefansson) kr. 1.326.960.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

- Netværk for tværkulturelbørneforskning (Karen Fog Olwig) kr. 108.000.
 – Nordisk workshop om sundhedsantropologi (Vibeke Steffen) kr. 79.724.

Publikationer

- Bundgaard H.: Contending Indian Art Worlds. *Journal of Material Culture* vol 4 (3), s. 321-337, 1999.
 Bundgaard H.: Indian Art Worlds in Contention. *Local, Regional and National Discourses on Orissan Patta Paintings*. 247 s. Curzon Press, Surrey 1999.
 Gammeltoft T.: Women's Bodies, Women's Worries – Health and Family Planning in a Vietnamese Rural Community. 277 s. Curzon, Richmond 1999.
 Gammeltoft T.: Our love has no limits – an anthropological study of premarrital abortion in Hanoi. 184 s. Youth Publishing House, Hanoi 1999.
 Gausset Q., Mogensen H.O.: Keine Hexerei. En steppebrand af fordomme om aids i Afrika. *Information* 15.11.1999, s. 9, 1999.
 Gausset Q.: Islam or Christianity? The Choices of the Wawa and Kwanja of Cameroon. *Africa* 69 (2), s. 257-78, 1999.
 Gausset Q.: Anne-Marie Moulin (ed). *Médecines et santé/Medical Practice and Health. Les sciences hors d'Occident au xx siècle/20th Century Sciences Beyond the Metropolis* (vol 4). Paris: Orstom Editions, 1996. *Cahiers d'Études africaines* 153, XXXIX-1:214-16, s. 214-216, 1999.
 Gausset Q.: Klepp, K.I.P.M. Biswalo & A. Talle (eds). *Young People at Risk. Fighting AIDS in Northern Tanzania*. Oslo: Scandinavian University Press, 1995. *Folk Journal of the Danish, Ethnographic Society* 40, s. 196-198, 1998.
 Hervik P.B.: Mayan lives within and beyond boundaries social categories and lived identities. 214 s. Hawood Academic Publishers, Boston and London 1999.
 Hervik P.B.: The mysterious Maya of national geographic. *The Journal of Latin American Anthropology* Vol. 4, number 1, 1998, s. 166-197, 1999.
 Hervik P.B. Peter Hervik: Den Generende Forskellighed. Danske svar på den stigende multikulturalisme. 274 s. Hans Reitzels Forlag, København 1999.
 Hervik P.B.: Forskellighedens logik: Fremstillingen, forestillingen og forskningen. i: Den Generende Forskellighed s. 15-50, Peter Hervik (red), Hans Reitzels Forlag, København 1999.
 Hervik P.B.: Nyracisme – politisk og folkelig. i: Den generende forskellighed s. 108-132, Peter Hervik (red), Hans Reitzels Forlag, København 1999.
 Hervik P.B.: De “besværlige” somaliere. i: Den generende forskellighed s. 171-213, Peter Hervik (red), Hans Reitzels Forlag, København 1999.
 Højbjerg C.K.: Loma Political Culture: A Phenomenology

- of Structural Form. Africa. Journal of the International African Institute Vol. 69. No. 4, s. 25, 1999.
- Højbjerg C.K.: Poul Stoller: Embodying Colonial Memories: Spirit Possession, Power, and the Havka in West Africa. Folk, Journal of the Danish Ethnographic Society Vol 40. 1998, s. 201-203, 1999.
- Jackson M.: Displacement, Refugee Experience and the Critique of Cultural Fundamentalism. Sites: a Journal for South Pacific Cultural Studies 37, s. 3-16, 1999.
- Jensen H.: Antropologi i Børneland? Om "børneantropologi" og "børnekultur". Tidsskriftet Antropologi 38, s. 133-141, 1998.
- Jensen T.: Discourses on Afro-Brazilian Religion: From De-Africanization to Re-Africanization. i: Latin American Religion in Motion s. 275-294, Christian Smith & Joshua Prokopy (eds), Routledge, New York, USA 1999.
- Liep J.: Pecuniary Schismogenesis in the Massim. i: Money and Modernity: State and Local Currencies in Melanesia s. 131-150, David Akin & Joel Robbins (ed), University of Pittsburgh Press, Pittsburgh 1999.
- Liep J.: Et vildnis af tabuer: Jagten på en kulinarisk struktur. Tidsskriftet Antropologi 39, s. 5-19, 1999.
- Liep J.: Markedet i vores hoveder. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 59-67, 1999.
- Mogensen B., Nielsen S.L., Sørensen B.W.: Parterapi som mirakelkur? Kvinden og Samfundet 4, s. 7-10, 1999.
- Mogensen B., Nielsen S.L., Sørensen B.W.: 1999: EU-året mod vold mod kvinder. Kvinden og Samfundet 3, s. 18-21, 1999.
- Mogensen H.O.: Tro, Viden og International Sundhed. Et Eksempel fra Uganda. Bibliotek for Læger 2, s. 183-196, 1999.
- Mogensen H.O., Gausset Q.: Keine Hexerei. En Steppebrand af Fordomme om AIDS i Afrika. Information 15.11.1999, s. 9, 1999.
- Mogensen H.O.: Syndebukke. 11 s. Dagbladet Information, København 1999.
- Mogensen H.O.: Nkole. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 214, Denmarks Nationalleksikon, Gyldendal, København 1999.
- Olwig K.F.: Travelling Makes a Home: mobility and identity among West Indians. i: Ideal Homes? Social change and Domestic Life s. 73-83, T. Champan og I. Hockey, Routledge, London 1999.
- Olwig K.F.: Caribbean Place Identity: From Family Land to Region and Beyond. Identities 5 (4), s. 435-467, 1999.
- Olwig K.F.: The Burden of Heritage: Claiming a Place for a West Indian Culture. American Ethnologist 26 (2), s. 370-388, 1999.
- Olwig K.F.: Børn – Sociale aktører eller sociale konstruktioner? Perspektiver fra caribiske livshistorier. Barn 17 (1), s. 21-34, 1999.
- Olwig K.F.: Narratives of Belonging: Life Stories in Family Networks of West Indian Background. i: Narrating Mobility, Boundaries and Belonging s. 27-48, Ninna Nyberg Sørensen, Center for Development Research, Working Paper 99, 7, København 1999.
- Olwig K.F.: Narratives of the children left behind. Journal of Ethnic and Migration Studies 25 (2), s. 267-284, 1999.
- Pedersen K., Sørensen B.W.: Grønlandsk sønneoffer. Tidsskriftet Antropologi 39, s. 233-240, 1999.
- Rubow C.: Tilbage til en begyndelse. The Golden Bough i lyset af det selv-antropologiske studie af religion. Overgang. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 83-98, 1999.
- Samuelsen H.: Anmeldelse af Vincanne Adams: Doctors for Democracy. Tidsskriftet Antropologi 39, s. 421-243, 1999.
- Samuelsen H.: Sundhedssystemforskning fra et brugerniveau: Et eksempel fra Burkina Faso. Bibliotek for Læger 191, s. 164-183, 1999.
- Schwartz J.M.: "Hvad skal vi have til morgenmad?". Tidsskriftet Antropologi: Mad og Drikke 39, s. 214-215, 1999.
- Schwartz J.M.: "Hvis Ånden Bevæger Sig?". Magisterbladet 11, s. 26-27, 1999.
- Schwartz J.M.: Eh, Paesan! Being Italian in Toronto. Jordens Folk, etnografisk revy 2, s. 58-59, 1999.
- Schwartz J.M.: Tomorrow's Anthropology! NGO graphy. Anthropology in Action 6, 1, s. 16-17, 1999.
- Schwartz J.M.: Mod en Teori om Anekdoten, eller Kunsten at Presse Citronen. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 99-107, 1999.
- Schwartz J.M.: Contesting Culture Discourses of Identify in Multi-Ethnic, London. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 186-188, 1999.
- Schwartz J.M.: Men hvor ligger Brajcinodalen? Højskolebladet 22, s. 1, 1999.
- Sjørsløv I.: Glaube und Besessenheit. Ein Bericht über die Candomblereligion in Brasilien. 622 s. Merlin Verlag, Gifkendorf 1999.
- Sjørsløv I.: Form is Primary: A Conversation with Niels Fock. Folk. Journal of the Danish Ethnographic Society Vol. 40, s. 23-56, 1999.
- Sjørsløv I.: Etnografi og Antropologi i et halvt århundrede. 10-13 s. Nationalmuseet. København 1999.
- Steffen V.: Vil lækene overleve i den moderne vedfærdsstaten? Nordisk Alkohol & Narkotika – Tidsskrift 16 (1), s. 58-60, 1999.
- Steffen V.: Spirit Versus Scalpel. Social Science & Medicine 48, s. 129, 1999.
- Steffen V.: Healing Dramas and Clinical Plots. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 205-207, 1999.
- Sørensen B.W.: Alkohol i Grønland. Problemorienteret forskning og lokal drikkekultur. Tidsskriftet Antropologi 39, s. 137-154, 1999.
- Sørensen B.W.: Vold mod kvinder i Grønland og generelt. i: Grønland – på vej mod et nyt straffesystem? Rapport fra forskerseminar i Ilulissat, Grønland 1999 s. 264-269, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, København 1999.
- Sørensen B.W.: Forholdet mellem ting og sted: Betragtninger over forventninger. Jordens Folk 1, s. 47-54, 1999.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: "Det føles ikke-mandigt på en måde". Mænd og Infertilitet. Kvinder, Køn og Forskning 3, 1999, s. 71-89, 1999.
- Tjørnhøj-Thomsen T., Gundersen S.: Evans-Pritchard, Tiden og Hold 2. Om socio-temporale kategorier hos antropologistuderende. Den Vilde Tanke 10, s. 8-10, 1999.
- Valentin K.: Notions of 'Risk' Applied to Urban Children in Nepal. Etnofoor. Antropologisk Tijdschrift. 'Kids & Culture' vol. 12, no. 1, s. 89-101, 1999.
- Valentin K.: Storbyens børn – en risiko? Tidsskriftet Antropologi: "Børn" 38, s. 55-64, 1998.
- Whyte S.R.: Slow cookers and madmen: competence of heart and head in rural Uganda. i: Questions of Competence: Culture, Classification and Intellectual Disability s. 153-175, Richard Jenkins (ed), Cambridge University Press, Cambridge 1999.

Whyte S.R.: Antropologiske haner og ugler på kanten til det nye årtusind. *Jordens Folk* 34 (4), s. 43-46, 1999.

Whyte S.R.: Pragmatisme: akademisk og anvendt. *Tidskriftet Antropologi* 40, s. 129-138, 1999.

Whyte S.R.: Antropologi og international sundhed. *Bibliotek for læger* 191 (2), s. 197-199, 1999.

Whyte S.R.: Ethnographic fieldwork: a pragmatic perspective. *Nordisk Pedagogik: Journal of Nordic Educational Research* 19 (4), s. 235-244, 1999.

(studieleder), lektor Jonathan Schwartz (vicestudieleder), stud.scient anth. Camilla Kvist (næstformand), forskningsadjunkt Christian Kordt Højbjerg, stud.scient.anth. Heidi Andersen, stud.scient anth. Nathalia Bricchet, professor Susan Whyte (suppl.), adjunkt Tine Gammeltoft (suppl.), stud.scient.anth Jeppe Linnet (suppl.), stud.scient.anth. Louise Kielgast (suppl.) og Bente Jensen (studienævnsekretær).

Studievejledere

Stud.scient.anth. Karen Ladefoged Haastrup, stud.scient.anth. Julie Thiesen (fra 01.08.1999) og Daniella Kuzmanovic (til 01.08.1999).

Nyheder om studierne

Pr. 1. september 1998 trådte en ny studieordning for bacheloruddannelsen i kraft. Den reviderede studieordning for kandidatuddannelsen forventes at træde i kraft fra 1. september 2000.

Studienævnet for Antropologi

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Studienævnet

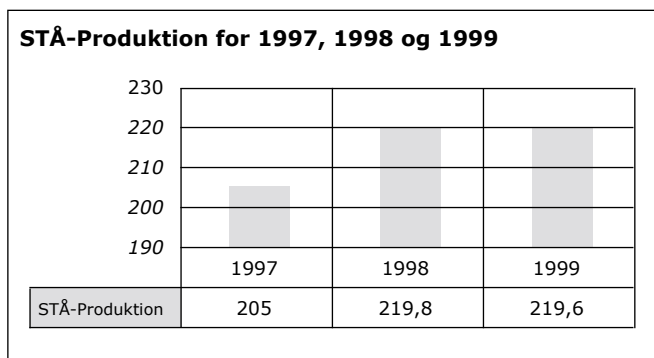
Pr. 1.2.1999 bestod Studienævnet af: Lektor Inger Sjørsløv

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Antropologi	Teo	Øvrige samf	Hum	Nat	Meritoverført	I alt
Antropologi	198,9	2,4	4,3	9,6	0,1	3,0	218,4
Teo	0,3						
Øvrige samf	3,0						
Hum	10,5						
Nat	1,7						
Merit- og gæstestud.	5,1						
I alt	219,6						

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Inger Sjørsløv

Ph.d.-studienævnet for Antropologi

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Ph.d.-studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod ph.d.-studienævnet af: Karsten Pærregaard (ph.d.-studieleder), Karen Valentin, S.R. Whyte (suppl.),

Anne Lene Dalsgård (suppl.) og Jørgen Pedersen (ph.d.-studienævnsekretær).

Studienævnets aktiviteter har i årets løb været koncentreret om fastlæggelsen af regler for ph.d.-studerendes kursusdeltagelse og den løbende revision af ph.d.-studieprogrammet fra 1996. Der blev afholdt to ph.d.-kurser i 1999.

Statistik

Pr. 1.1.99 var der i alt 14 indskrevne, og inden årets udgang blev der gennemført 10 ph.d.-forsvar (heraf 3 i 1998). Samlet blev 4 nye studerende indskrevet i løbet af 1999, medens 4 ophørte.

Ph.d.-studieleder Karsten Pærregaard

Sociologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999 er lektor, mag.scient.soc. Bjarne Hjorth Andersen institutleder, mens lektor, mag.scient.soc., ph.d. Peter Abrahamson overtager hvervet pr. 1.10.1999.

Institutbestyrelsen består af institutleder lektor, mag.scient.soc., ph.d. Peter Abrahamson, professor, fil.dr., ph.d. Margareta Bertilsson, lektor, pol.dr. Margaretha Järvinen, TAP-repræsentant Vita Christiansen, samt repræsentant for de studerende stud.scient.soc. Flemming Troels Jensen.

Adresse

Sociologisk Institut
Linnésgade 22
1361 København K
Telefon: 35 32 32 80
Fax: 35 32 39 40
<http://www.sociology.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Sociologisk Institut fortsætter sin udbygning. Som det eneste sociologiske institut i Danmark lægger instituttet afgørende vægt på at styrke sociologiens placering i Danmark. I den forbindelse afholder instituttet bl.a. en række seminarer om forskningsmæssige og undervisningsmæssige aktiviteter. Målsætningen for instituttets egen forskning er at drive internationalt kvalificeret, pluralistisk forskning. Dette indebærer en styrke i almen sociologi samt i de væsentligste sociologiske specialer. Et andet led i styrkelsen af en sociologisk profil i en dansk offentlighed er, at instituttets medarbejdere deltager i forskellige typer anvendt forskning. Institutet har endvidere en gæsteprofessorordning, hvor udenlandske professorer har månedlange ophold på instituttet.

I lighed med fakultetets øvrige institutter har Sociologisk Institut vedtaget en langtidspan, der beskriver instituttets målsætninger og veje til målopnåelse for de kommende år. Blandt de vigtigste dele af langtidspanen skal nævnes to fra hhv. forsknings- og undervisningsområdet.

Personaleforhold

Instituttet har besat to lektorater i sociologi:

For det første lektorats vedkommende måtte ansøgerne påregne undervisning på ph.d.-, kandidat- og bachelorniveau eller andre relevante uddannelser. I bedømmelsen blev der lagt vægt på om ansøgerne havde erfaring med undervisning i sociologiske fag samt med udvikling af undervisningsforløb. Der var 17 ansøgere (14 mænd og 3 kvinder) til stillingen – af hvilke de 9 (7 mænd og 2 kvinder) var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1. september 1999 med adjunkt Lars Bo Kaspersen.

For det andet lektorats vedkommende ville ansøgere med en bred forsknings- og undervisnings erfaring blive foretrukket. Ansøgerne måtte endvidere påregne at forestå undervisning inden for områderne social differentiering og politisk sociologi. Der var 10 ansøgere (9 mænd og 1 kvinde) til stillingen – af hvilke de 5 (4 mænd og 1 kvinde) var

kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat pr. 1. november 1999 med forskningslektor Carsten Strøby Jensen.

Instituttet har endvidere besat en adjunktstilling med særlig henblik på sundhed og samfund. Ansøgerne måtte påregne undervisning på ph.d., kandidat- og bachelorniveau på Institut for Folkesundhedsvidenskab samt på Sociologisk Institut eller andre relevante uddannelser. Der var 4 ansøgere (4 kvinder) til stillingen – af hvilke de 2 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat pr. 1. september 1999 med ph.d. Inge Kryger Pedersen.

Forskningsvirksomhed

Sociologisk Institut har en bredt anlagt forskningsvirksomhed, der centrerer sig indenfor de fire satsningsområder med vægten på grundforskningselementer. Således anvendes en række klassiske og nye teoretiske og metodiske tilgange til undersøgelsen af sociale relationer og processer i moderne samfund.

1. Velfærdsstat

Lektor, mag.scient.soc., ph.d. Peter Abrahamson arbejder med velfærdsteori og komparative analyser af europæiske velfærdsstater.

2. Livsformsanalyser

Lektor, mag.scient.soc. Bjarne Hjorth Andersen arbejder med livsformsanalyser og leder gennemførelsen af den tredje danske levekårsundersøgelse.

3. Videnskabssociologi

Lektor, mag.scient.soc. Heine Andersen er sammen med lektor, dr.phil. Bo Jacobsen leder af et SSF-støttet projekt "Videnskabssociologi med særligt henblik på samfundsforskningens kvalitetsspørgsmål" og arbejder desuden med forholdet mellem generel sociologisk teori og moralfilosofi.

4. Det moderne samfunds sociokulturelle fænomener

Lektor, cand.mag., ph.d., dr.scient.soc. Henning Bech arbejder med analyser af det moderne samfunds sociokulturelle fænomener (herunder byliv, kønsrelationer, billedmedier og seksualitet) samt med videnskabshistoriske og videnskabsfilosofiske perspektiver i denne sammenhæng.

5. Sociologisk teori og metode

Professor, fil.dr., ph.d. Margareta Bertilsson arbejder med generel sociologisk teori og metode. Leder et SSF-finansieret forskningsprojekt om professions- og magtudvikling i Danmark.

6. Organisationskulturer

Lektor, mag.scient.soc., ph.d., fil.dr. Yvonne Due Billing arbejder med studier af organisationskulturer, køn og arbejdsliv.

7. Følelser i hverdagslivet

Lektor, cand.psyk. Charlotte Bloch arbejder med analyser af følelser i hverdagslivet. Hun er desuden sammen med lektor Lis Højgaard leder af det tværrådslige støttede projekt "Køn i den akademiske organisation".

8. Betydningsproduktionens logiske struktur

Lektor, mag.art. Tom Broch arbejder med problemer indenfor området betydningsproduktionens logiske struktur og analysen af generaliserende styringsmedier.

9. Den europæiske værdiundersøgelse

Professor, mag.scient.soc. Peter Gundelach arbejder med frivillige organisationer og leder den danske del af den europæiske værdiundersøgelse. Han arbejder endvidere med studiet af fællesskaber, herunder af dansk identitet.

10. Arbejdsmarkedet

Lektor, mag.art, dr.scient.soc. Carsten Strøby Jensen arbejder på en række forskningsprojekter om arbejdsmarkedet i nationalt og internationalt perspektiv. Fokus ligger især på analyser af institutionaliseringsprocesser i EU.

11. Marginalisering og marginelle grupper

Lektor, pol.dr. Margaretha Järvinen arbejder med marginalisering og marginelle grupper, herunder bl.a. forskning i hjemløshed, misbrug og behandling. Hun arbejder desuden med kønsteoretiske problemstillinger og livshistorieanalyser.

12. Sociologisk teori

Lektor, cand.scient.soc., ph.d. Lars Bo Kaspersen arbejder med generel sociologisk teori, historisk-sociologiske analyser af statsdannelsesprocesser, globalisering og velfærdsstaten under forandring.

13. Grafiske modeller

Lektor, cand.stat. Svend Kreiner arbejder med grafiske modeller og item respons modeller. Han har desuden arbejdet med forskningsprojekter i relation til arbejdsmiljø; børns kognitive udvikling; sammenhængen mellem færdigheder, selvvurdering, forældre- og lærervurdering blandt skoleelever; demens og kognitiv dysfunktion hos ældre; udvikling af læseprøver baseret på specifikke teorier for børns læseudvikling og har i året arbejdet med en bog til undervisning i kvantitativ metode.

14. Social differentiering

Lektor, mag.scient.soc. et lic.soc. Jørgen Elm Larsen arbejder med social differentiering og nye integrationsformer i overgangen til det postindustrielle samfund og med køn, magt og politik.

15. Sindslidende

Lektor, mag.art. Allan Madsen arbejder med analyser af selvorganiserede aktiviteter blandt langvarigt sindslidende.

16. Etniske minoritetsunge i Danmark

Adjunkt, mag.scient.soc., ph.d. Yvonne Mørck forsker indenfor områderne etniske minoritetsunge i Danmark, kultur-, etnicitets- og kønsteorier samt kvalitative metoder. Hendes nuværende forskningsprojekt er et komparativt studie af multikulturelle udfordringer på ungdomsuddannelsesinstitutionerne. Fokus er på de forhandlinger om værdier, regler og normsæt, der foregår mellem hhv. forskellige elevgrupper og mellem elever og lærere.

17. Sport, kropskultur og sundhed

Adjunkt, mag.art., ph.d. Inge Kryger Pedersen arbejder med sport, kropskultur og sundhed. Har netop medvirket i

igangsættelsen og effektueringen af en række undersøgelser af udbredelsen af samt holdninger til dopingmidler i forskellige idræts- og motionsmiljøer. Analyse af disse undersøgelser indgår i et nyt forskningsprojekt om medikalisering af raskområder.

Ph.d.-projekter

Mag. art. Søren Kaj Andersen: "Arbejdsmarkedsrelationer i den kommunale/regionale sektor i EU". Projektets hovedformål er at beskrive og analysere lønregulering samt interesseorganisering, d.v.s. hvorledes lønmodtagere og arbejdsgivere er organiseret inden for de kommunale/regionale arbejdsmarkeder i fem udvalgte EU-lande.

Dipl.-ing. Jörg Beckmann: "From traditional to reflexive automobilisation". The project addresses, what can be called, the risks of automobilization. It shall illustrate why motorization, noise and air pollution, the degradation of the environment and the destruction of urban and rural landscapes are still increasing, although both experts and non-experts possess knowledge about the causes and reasons of such threats.

Mag.art. Sølvi Karin Børresen: "Etniske minoriteters boligvalg og bosætning. En analyse af tyrkiske, pakistanske og marokkanske indvandreres boligkarriere".

Cand.mag. Anders la Cour: "Integration og differentiering - en undersøgelse af Niklas Luhmanns teori om sociale systemer og dens anvendelse på ældreområdet". Projektet skal belyse, hvorledes dette arbejde indeholder vigtige muligheder for at give integrationsbegrebet større og mere adækvat udsagnskraft om det moderne samfund, end de gængse sociologiske teorier.

Cand.scient.pol. Manni Christine Crone: "Etik og politik i det 20. årh.". Projektet er en undersøgelse af etikens genkomst i den politiske og sociologiske tænkning.

Cand.phil. Stine Gotved: "Cybersociologi - om fællesskaber på internet". Projektets centrale aspekt er at begrebsliggøre nogle af de forandringer, der følger i kølvandet på den stadig større integration af informationsteknologi i sociale relationer, hvor både opkomsten af nye fællesskabsformer i det virtuelle rum og deres indirekte betydning for opfattelsen af tid, lokalitet og nationalstat perforener den hidtidige sociologiske udsagnskraft.

Cand.mag. Lars Geer Hammershøj: "Vor Tids Dannelse - en samtididiagnostisk konstruktion af senmoderne dannelse". Projektet er et forsøg på diagnose af samtidens vilkår og strategier, hvad angår forholdet mellem selv og socialitet. Tesen er, at en aktuell interpretation af dannelsesproblematikken er interessant herfor, idet dannelse handler om den personlighedsskabende overskridelse af selvet mod socialitet.

Cand.jur. Ole Hammerslev: "Stat, jurister og ret under forandring". Projektet omhandler - meget kort fortalt - globaliseringens og modernitetens indvirkning på staten, juristerne og retten ud fra et dansk fokus.

Cand.mag. René Elley Karpantschhof: "Demokrati i dybden - tilblivelsen af moderne politisk kultur i Danmark 1865-1920". Projektet tager udgangspunkt i sociale bevægelser og deres interaktion med hinanden, staten og politiske partier. Hvordan udfoldede sig den folkelige deltagelse og de moderne sociale fællesskaber, og hvorfor netop sådan?.

Cand.scient.soc. Susanne Kuehn: "Livsstil, adfærd og energiforbrug". Projektet undersøger, hvilken sammenhæng der er mellem den levemåde folk har/vælger og ener-

giforbruget, forstået som en husholdningsenergiforbrug til opvarmning, el og transport.

Cand.mag. Christian Stenbak Larsen: "Den økologiske forbruger". Projektet interesserer sig for den popularitet som økologisk madvarer nyder for tiden. Fra at kun en lille gruppe - en elite - købte økologisk, kan man nu tale om kasseforbrug af økologiske varer.

Cand.scient. Mads Lind: "Konfliktprocesser i en sports-kontekst". Formålet med projektet er at undersøge konfliktprocesser i en dansk eliteholdidrætskontekst, med særligt fokus på emotionerne; skam, stolthed, vrede og aggression.

Mag.art. Nikolaj Lubanski: "Internationaliseringen af bygge- og anlægsbranchen - EU og den sociale dimension". Formålet med projektet er at undersøge, hvorvidt den måde det danske arbejdsmarked fungerer på i dag, kan forsætte i de kommende årtier.

Cand.scient. Mikkel Mailand: "Den danske model - lokalt og regionalt". Igennem en analyse af lokale og regionale arbejdsmarkedspolitiske trepartsorganer forsøges at indkredse fundament og barrierer for konsensus-skabelse og samarbejde i og mellem trepartsfora lokalt og regionalt. Herunder belyses betydningen af interesser, magt, konkurrence, statslig styring og inter-personelle relationer.

Mag.art. Steen E. Navrbjerg: "Nye arbejdsorganiseringer, decentralisering og fleksibilitet". Projektets formål er at belyse sammenhænge mellem nye arbejdsorganiseringer, fleksibilitet og decentralisering af det danske aftalesystem - med udgangspunkt i case-studier af fem danske industri-virksomheder.

Cand.tech.soc. Helene Hjorth Oldrup: "Experiencing mobility". I dette projekt tages udgangspunkt i hverdagsmobiliteten, og det belyses hvordan denne socio-spatiale praksis konstitueres socialt og kropsligt i en sen-moderne kontekst, specielt med fokus på oplevelsen af tid, rum og teknologi.

Cand.scient.soc. Bente Marianne Olsen: "Skal fædre passe børn?". Projektet beskæftiger sig med barrierer for fædres afholdelse af forældreorlov og for deres nære involvering i omsorgsarbejdet med deres spæd- og småbørn.

Mag.art. Poul Poder Pedersen: "Når en organisation arbejder sig selv - et sociologisk studie af viden, kommunikation og magt". Projektets genstandsfelt er forholdet mellem ledelse og øvrige aktørers forandringsarbejde og disse aktørers (håndtering af) emotioner knyttet til bestræbelser på organisationsforandring.

Cand.mag. Eva Bendix Petersen: "Videnskabelig kvalitet og relevans? - En videnssociologisk undersøgelse af videnskabsfundets strukturelle handlerum, diskursive praksisser og positioneringspræmisses".

Mag.art. Christel Stormhøj: "Individualisering, kønskonstruktion og kulturel konsumtion blandt unge".

Cand.scient. Lone Friis Thing: "Konfliktprocesser i en sportskontekst". Formålet med projektet er at undersøge konfliktprocesser i holdidrætsgrene, med særligt fokus på emotionerne; skam, vrede og aggression.

Cand.scient.soc. Gerda Thorsager: "Køn og fagbevægelse i moderne velfærdsstater". I forhold til regionalisering laves en analyse af de tiltag og strategier, fagbevægelsen har for at kunne danne en modvægt til den liberalisering af markedet, der foregår hen over landegrænser og de konsekvenser, det kan få for velfærd og udvikling på egne præmisses.

Cand.scient.adm. Tine Trærup: "By- og boligområdets

social udvikling". Det undersøges, hvilke forskelle der er på den sociale integration i boligområderne.

Cand.scient.adm. Kaspar Villadsen: "Staten og de hjemløse - en historisk-sociologisk analyse af den danske stats relation til hjemløse". Projektet vil anlægge et historisk perspektiv, der skal medvirke til at vise, at hjemløse ikke er en entydig, stabil kategori, men tværtimod opstår som et resultat af specifikke historiske, politiske og administrative forhold. Det teoretiske udgangspunkt er primært Foucaultsk.

Satsningsområder

Kultur og identitet

Dette område drejer sig om analyser af normer, videns- og forståelsesformer og trosforestillinger. Det omfatter desuden analyser af sædvaner, symboler, ritualer og livsstil i forskellige grupper og samfundstyper. I forbindelse hermed omhandles emner som kulturel identitet, multikulturalisme, subkulturer og minoriteter, herunder migration, etnicitet og køn.

Marginalisering og velfærd

Forskningsområdet vedrører analyser af den samfundsmæssige ulighed og hvilke processer, der skaber eller modificerer den. Særlige vigtige analyser er, hvilke processer der medfører og vedligeholder social marginalisering, og hvilke processer der evt. kan modvirke dette. Dette indebærer endvidere studier af velfærdsmæssige foranstaltninger og karakteren af den offentlige forvaltning i Danmark og andre lande.

Viden og samfund

Relationen mellem viden og samfund studeres ud fra tre gensidigt afhængige strukturelle perspektiver: videns- og befolkningsudvikling, vidensorganisation og viden som symbolsk system. Centrale emner er derfor videnssamfundets konsekvenser for social differentiering, forandrings- og udviklingsprocesser i relation til vidensorganisationer og samfund, og studier af de videnskabelige og teknologiske symbolsystemer og disses sociale funktioner.

Værdier og social forandring

Dette satsningsområde handler om fordelingen og udviklingen af værdier i samfundet primært i et komparativt perspektiv. Særligt vigtige emner er værdimæssige forandringer som fx sekularisering eller normændringer og deres sammenhæng med samfundets udvikling. Et andet sæt af spørgsmål vedrører hvilke faktorer og aktører, der skaber/ønsker at skabe social forandring.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Lektor, cand.mag., ph.d., dr.scient.soc. Henning Bech har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til lektorat i sociologi ved KU.

Professor, fil.dr., ph.d. Margareta Bertilsson har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til Henning Bechs doktorafhandling ved KU.

Professor, mag.scient.soc. Peter Gundelach har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til Dorte Ganniks doktorafhandling ved KU og i bedømmelsesudvalg for professorat i sociologi ved Helsingfors Universitet.

Lektor, pol.dr. Margaretha Järvinen har siddet i bedømmelsesudvalg til doktorafhandling ved Göteborg Universitet, i bedømmelsesudvalg for professorat ved Stockholms Universitet og i bedømmelsesudvalg til lektorat i sociologi ved KU.

Lektor, mag.art. Allan Madsen har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til lektorat i sociologi ved KU.

Udvalg og fonde

Lektor, pol.dr. Margaretha Järvinen er medlem af Justitsministeriets forskningsudvalg, medlem af Forskningsstyrelsens udvalg vedrørende Videnskabelig Uredelighed og medlem af bestyrelsen for FORSA (Foreningen for Forskning i Socialt Arbejde i Danmark).

Inge Kryger Pedersen er medlem af Team Danmarks Forskningsudvalg.

Tillidshverv

Professor, fil.dr., ph.d. Margareta Bertilsson er medlem af bestyrelsen for Europæisk Sociologforbund (ESA) 1999-2001 og medlem af Beredningsgruppe (Sociologi) i HSRF (Sverige).

Lektor, cand.psyk. Charlotte Bloch er medlem af Idrættens Forskningsråd.

Professor, mag.scient.soc. Peter Gundelach er formand for Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Medlem af Forskningsforum. Medlem af EURESCO (Programme of European Research Conferences). Medlem af Steering Committee for EUROHRC (European Union Research Organisations Heads of Research Councils). Medlem af ESF's Standing Committee for the Social Sciences. Medlem af Socialforskningsinstituttets rådgivende forskningsudvalg. Medlem af Forskningsudvalget for Energi og samfund. Medlem af Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsråd, KU.

Lektor, pol.dr. Margaretha Järvinen er medlem af arbejdsgruppe vedrørende Forskerskole i "Integration, Produktion og Velfærd" (samarbejde mellem Sociologisk Institut, Institut for Økonomi i Århus, Socialforskningsinstituttet og Amternes og Kommunernes forskningsinstitut).

Lektor, mag.scient.soc. et lic.soc. Jørgen Elm Larsen er ph.d.-studieleder på Sociologisk Institut, KU. Medlem af bestyrelsen (suppleant) for Nordisk Institut for Kvinne- og Kønnsforskning. Deltager i to SSF-finansierede forskningsprojekter: "GEP - Forskningsprogram om Køn, Magt og Politik" og "Levekårsundersøgelse 2000".

Formidling

Instituttet havde besøg af The House of Lords, Subsection (Science and Society) med efterfølgende seminar d. 4. november i samarbejde med Det Samfundsvidenskabelige Fakultet.

Udgivervirksomhed

Sociologisk Institut udgiver tidsskriftet "Dansk Sociologi" fire gange årligt. Det er et tidsskrift, der publicerer originale sociologiske artikler, review essays, kommentarer og anmeldelser af sociologisk faglitteratur. Tidsskriftet er støttet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Redaktionelle hverv

Lektor, mag.scient.soc., ph.d. Peter Abrahamson er medlem af redaktionspanelet for "Sociological Research Online".

Lektor, cand.mag., ph.d., dr.scient.soc. Henning Bech er medlem af redaktionskomiteerne for: Kvinder, Køn & Forskning; Zeitschrift für Sexualforschung; Sexualities.

Professor, fil.dr., ph.d. Margareta Bertilsson er Associate Editor af "European Journal of Social Theory", consulting editor af "Acta Sociologica, the Journal of the Scandinavian Sociological Association" og consulting editor af "Journal for the History of Sociology".

Lektor, mag.art. Tom Broch er medlem af bestyrelsen for Forlaget Sociologi.

Lektor, mag.scient.soc. et lic.soc. Jørgen Elm Larsen er medlem af redaktionspanelet for Dansk Sociologi og Tidsskrift for Arbejdsliv.

Lektor, mag.art. Allan Madsen er medlem af redaktionen af tidsskriftet Dansk Sociologi.

Adjunkt, mag.art., ph.d. Inge Kryger Pedersen er medlem af redaktionen for Dansk Sociologi.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Docent Mats Ekström, Örebro Universitet. Professor Zygmunt Bauman, University of Leeds. Professor Patti Lather, Ohio State University. Professor Joe Maguire, University of Loughborough. Professor Steven Seidman, New York State University.

Forskningsophold i udlandet

Lektor, mag.scient.soc., ph.d. Peter Abrahamson har opholdt sig to måneder ved Maison des Science de l'homme Ange Guepin, Nantes, Frankrig og to måneder ved Social Policy Research Unit, University of York, York, England foråret 1999 i forbindelse med gennemførelsen af et internationalt komparativt forskningsprojekt om "Reconciliation of Working and Family Life in Europe."

Netværk

Professor mag.scient.soc. Peter Gundelach er medlem af netværket for Den europæiske værdiundersøgelse.

Forskningscenter FAOS

Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, FAOS, er et uafhængigt forskningscenter ved Københavns Universitet, Sociologisk Institut. Formålet med FAOS er for det første at udvikle sociologisk grundviden om arbejdsmarkedet og dets organisationer. For det andet at foretage studier af organisations- og aftalesystemet på arbejdsmarkedet i en dansk og europæisk sammenhæng, og for det tredje at formidle viden og deltage i diskussioner om arbejdsmarkedet.

Med en grundbevilling fra Arbejdsministeriet og Forskningsministeriet samt en supplerende bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd blev FAOS etableret som et forskningscenter per 1. januar 1999, men FAOS har fungeret som en forskningsgruppe ved Sociologisk Institut siden 1. januar 1990. FAOS' forskningsvirksomhed finansieres desuden af bevillinger fra bl.a. Nordisk Ministerråd og en række arbejdsmarkedsorganisationer.

FAOS afsluttede med udgangen af 1998 forskningsprogrammet "Den danske model i nationalt og internationalt perspektiv, hvorefter centret påbegyndte arbejdet med det

femårige forskningsprogram med fællestitlen "Mod multi-niveauregulering af arbejdsmarkedsrelationerne" (1.1.1999-31.12.2003). Forskningsprogrammet fokuserer på ændringer i overenskomstsyste­met og organisationsstrukturene samt i relationerne mellem parterne på arbejdsmarkedet og det politiske system med udgangspunkt i henholdsvis et lokalt (virksomheder), et nationalt og et internationalt (europæisk) analytisk niveau. Multiniveau regulering afspejler den kompleksitet, der præger dagens og fremtidens arbejdsmarked, hvor der både findes individuelle aftaler, kollektive overenskomster og lovgivning, hvor der både er tendenser til centralisering, decentralisering og internationalisering, og hvor der er mange aktører med forskellige interesser, præget af nye normer og værdier.

FAOS indgår i mange internationale forskernetværk. FAOS deltager i forskningsprojekter realiseret i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. FAOS er dansk nationalcenter under EIRO; European Industrial Relations Observatory.

I 1999 har to medarbejdere ved FAOS, Steen Navrbjerg og Nikolaj Lubanski, erhvervet ph.d.-graden i sociologi.

Medarbejdere i FAOS

Centerleder, fil.dr. Jesper Due.

Forskningsleder, fil.dr. Jørgen Steen Madsen.

Lektor, dr.scient.soc. Carsten Strøby Jensen.

Forskningsadjunkt, ph.d. Steen E. Navrbjerg.

Forskningsadjunkt, ph.d. Nikolaj Lubanski.

Kandidatstipendiat, mag.art. Søren Kaj Andersen.

Forskningsmedarbejder, cand.scient. Mikkel Mailand.

Forskningsmedarbejder, cand.scient.pol. Jens Emmeche.

Forskningsmedarbejder, cand.techn.soc. Hans-Henrik Grieger (fra 1.11.99).

Informationsmedarbejder, cand.phil. Carsten Jørgensen

(fra 1.9.99).

Studertermedhjælper, stud.scient.soc. Niels Kristian Nielsen.

Studertermedhjælper, stud.scient.soc. Cecilie Wehner.

Studertermedhjælper, stud.scient.soc. Martin Greve.

Studertermedhjælper, bach.scient.pol. Lene Askgaard Hyldtoft.

Center for Humanistisk Sundheds- og Ældreforskning

Centret er det organisatoriske centrum for fire større råds- og fondsfinansierede forskningsprojekter. Projekterne er tværfaglige og er organiseret efter center-uden-mure-ideen med kernen placeret på Sociologisk Institut. Projekterne beskæftiger sig med sygdom, sundhed, ældre­liv og forskningssociologi. De medvirkende forskere befinder sig på Sociologisk Institut, Institut for Antropologi, Institut for Folkesundhedsvidenskab og Institut for Psykologi, alle Københavns Universitet, samt desuden på Århus Universitet, RUC samt Handelshøjskolen i København.

Medarbejdere på Center for Humanistisk Sundheds- og Ældreforskning

Centerleder: Dr. phil. Bo Jacobsen.

Projektsekretærer: Mikkel Bo Madsen, BA, Claude Vincent, BA og Carolina Magdalene Maier, BA.

Koordinationen for Kvinde- og Kønsforskning i Danmark

Koordinator Hilda Rømer Christensen.

Formålet med Koordinationen for Kvinde- og Kønsforskning er på landsplan at støtte og initiere forskning og formidling indenfor kvinde- og kønsforskning. Koordinationen udgiver tidsskriftet "Kvinder, Køn & Forskning", tager initiativ til konferencer og seminarer, bistår ved formidling af kvinde- og kønsforskning, samt arbejder på at fremme internationalisering af dansk kvinde- og kønsforskning. Nyligt afholdte konferencer og seminarer: "Cyberspace" i 1998, "Køn, kultur & etnicitet" i 1999, samt Kønsforskningsfestival i 2000 med fokus på temaerne "Maskuliniteter" og "Mainstreaming". Koordinatoren har udover de administrative forpligtelser også forskningsret. Disputatsprojekt: Køn, religion, modernitet: KFUK i komparativt og kulturanalytisk perspektiv. Køn og velfærdsstat i mellemkrigstiden. Hilda Rømer Christensen er supervisor i NORFA projektet: Womens Movements and Internationalization - The Third Wave. Hilda Rømer Christensen er ansvarshavende redaktør for "Kvinder, Køn og Forskning" og medlem af Styregruppen for Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning (i Nordisk Ministerråds regi). Desuden er Hilda Rømer Christensen medlem af Expertgruppen for genusforskningens integrering under det svenske forskningsrådsnäm­n, samt medlem af den danske komité i "The International Federation for Research in Women's History" tilknyttet The International Committee for Historical Sciences.

Instituteder Peter Abrahamson

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 15,3 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 11,8 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 6,1 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 2,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 4,3 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,7 årsværk.

VIP Internt finansieret

Abrahamson, Peter Edgar; lektor.

Andersen, Bjarne Hjorth; lektor.

Andersen, Heine; lektor.

Bertilsson, Thora Margareta; professor.

Bloch, Charlotte; lektor.

Broch, Tom Fredrik; lektor.

Crone, Ida Christine; forskningsadj.

Gotved, Stine; ph.d.-studerende.

Gundelach, Peter; professor.

Hansen, Henning Bech; lektor.

Jensen, Carsten Strøby; lektor.

Järvinen, Margaretha Maria; lektor.

Kaspersen, Lars Bo Sommerfeldt; lektor.

Kreiner, Svend; lektor.

Larsen, Jørgen Elm; lektor.

Lind, Mads; ph.d.-studerende.

Madsen, Allan Michael; lektor.

Mørck, Yvonne; adjunkt.

Pedersen, Inge Kryger; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Søren Kaj; forskningsstip.

Christensen, Hilda Rømer; forskningslektor.

Due, Jesper Jørgen; forskningslektor.

Elam, Mark Jeremy; forskningsadj.

Emmeche, Jens; forskningsass.
 Gade, Bente Kokholm; forskningsass.
 Grzymala-Lubanski, Johan Nikolaj; forskningsadj.
 Jacobsen, Bo; lektor.
 Koch, Anna Magdalene; forskningslektor.
 Kuehn, Susanne; forskningsadj.
 Madsen, Jørgen Steen; forskningslektor.
 Müller, Karin; forskningsass.
 Navrbjerg, Steen Erik; forskningsadj.
 Nielsen, Hans-Henrik Grieger; forskningsass.
 Rasmussen, Rikke Sanderhoff; forskningsass.
 Simonsen, Mikkel Mailand; kand.stip.
 Willert, Hanne Merete; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Hammershøj, Lars Geer; ph.d.-studerende.
 Karpantschov, Rene Elley; ph.d.-studerende.
 La Cour, Anders; ph.d.-studerende.
 Larsen, Christian Stenbak; kand.stip.
 Olsen, Bente Marianne; videnskabelig medarb.
 Pedersen, Poul Poder; ph.d.-studerende.
 Petersen, Eva Bendix; ph.d.-studerende.
 Villadsen, Kaspar Feilberg; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hammerslev, Ole; ph.d.-studerende.
 Oldrup, Helene Hjorth; ph.d.-studerende.
 Thorsager, Gerda; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Grzymala-Lubanski, Johan Nikolaj: Europæisering af arbejdsmarkedet - bygge- og anlægssektoren i Tyskland, Danmark og Sverige.
 Kuehn, Susanne: Livsstilens betydning for energiforbrug.
 Lewinter, Myra Sue: Spreading the Burden of Gratitude: Elderly Between family and State.
 Navrbjerg, Steen Erik: Nye arbejdsorganiseringer, fleksibilitet og decentralisering - et sociologisk case-studie af fem industrivirksomheders organisering og samarbejdsforhold.
 Stormhøj, Christel: Kønnen vi tænker, kønnen vi gør.
 Thing, Lone Friis: Sport - en emotionel affære. Kvinder, holdsport og aggression.

Fondsstøtte

Arbejdsministeriet og Forskningsministeriet

– Mod multiniveauregulering af arbejdsmarkedsrelationerne. 5-årig undersøgelse (Jesper Due/Jørgen Steen Madsen) kr. 9.950.000.

Forskningsrådene

– A comparative ethnography of two scandinavian science centres (Mark Elam) kr. 1.175.340.

Forskningsstyrelsen/Relationer på arbejdsmarkedet

– Fra Industrial til Employment Relations (Jesper Due) kr. 3.000.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Seminar om Mænd og Maskuliniteter 27-28 jan 2000 (Hilda Rømer Christensen) kr. 15.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– COST A10 Workshop 10-11 Sept. 1999 "Defence Restructuring and Questions of Identity" (Mark Elam) kr. 58.800.
 – Den danske værdiundersøgelse 1999 (Peter Gundelach) kr. 1.930.000.
 – Køn, Kultur og etnicitet (Hilda Rømer Christensen) kr. 26.100.
 – Kønsillet i Danmark (Henning Bech) kr. 125.000.

Transportrådet

– Ph.d.-studium (Helene Hjorth Oldrup) kr. 1.253.500.

Publikationer

Abrahamson P.: The welfare modeling business. *Social Policy and Administration* vol. 33 no. 4, s. 394-415, 1999.
 Abrahamson P.: La fin de modèle scandinave de protection sociale? i: *L'Europe face à la pauvreté: Les expériences nationales de revenu minimum* s. 195-220, Serge Paugam (red.), La Documentation Française, Paris 1999.
 Abrahamson P.: Estado de Bienestar nacional o europeo? i: *Las Estructuras del Bienestar en Europa* s. 507-523, Santiago Muñoz Maxhado, José Luis Garcia Delgado, Luis Gonzales Seara (red.), Escuela Libre Editorial, Madrid 1999.
 Abrahamson P.: Afskaf den "sociale arv". i: *Social Årsrapport 1999* s. 9-16, Medforfattere: Annette Carstensen, Finn Kenneth Hansen, Henning Nielsen, Rikke Posborg, CASA og Socialpolitisk forening, København 1999.
 Abrahamson P.: The Male Bread-Winner Model Under Change: The Case of Germany Towards the 21st Century. A Paper from the research programme. *Welfare and Solidarity in Post-Industrial Europe*. 139 s. Department of Social Sciences, Roskilde Universitets Center 1999.
 Abrahamson P.: The Parental Welfare Model Under Change: The Case of France Towards the 21st Century. A paper from the research programme: *Welfare and Solidarity in Post-Industrial Europe*. 140 s. Department of Social Sciences, Roskilde Universitets Center 1999.
 Abrahamson P.: The Residual Poverty Oriented Welfare Model Under Change: The Case of the United Kingdom Towards the 21st Century. A paper from the research programme: *Welfare and Solidarity in Post-Industrial Europe*. 189 s. Department of Social Sciences, Roskilde Universitets Center 1999.
 Abrahamson P.: The Scandinavian model of welfare. i: *Comparing social welfare systems in Nordic Europe and France* s. 31-60, Eds.: Denis Bouquet and Bruno Palier, MIRE DREES, Paris 1999.
 Abrahamson P.: Introduction - Activation and social policies: comparing France and Scandinavia. i: *Comparing social welfare systems in Nordic Europe and France* s. 403-417, eds.: Denis Bouquet and Bruno Palier, MIRE DREES, Paris 1999.
 Abrahamson P.: Anmeldelse af Jens Peter Frølund Thomsen: *Moderne politikbegreber: Introduktion til systemanalyse, marxisme, diskursanalyse*. *Dansk Sociologi* 10 årg. nr. 3, s. 129-131, 1999.
 Abrahamson P.: *Le Modèle scandinave de protection sociale*. *Cahiers de Recherches de la MiRe* Nr. 7, s. 38-52, 1999.
 Abrahamson P., Blanchet D., Hatland A., Lefaucheur N.,

- Palme J., Uusitalo H.: Introduction. Activation et politiques sociales: une comparaison entre la France et la Scandinavie. i: Comparer les systèmes de protection sociale en Europe du Nord et en France s. 437-452, (eds.), MIRE-DREES, Paris 1999.
- Abrahamson P., Didier B., Hatland A., Lefauheur N., Palme J., Uusitalo H.: Le modèle scandinave de protection sociale. i: Comparer les systèmes de protection sociale en Europe du Nord et en France s. 31-63, (eds.), MIRE-DREES, Paris 1999.
- Andersen H., Kaspersen L.B.: Klassisk och modern samhällsteori. 663 s. Studentlitteratur, Lund 1999.
- Andersen H.: Herbert Spencer. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 47-59, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Andersen H.: Jürgen Habermas. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 384-403, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Andersen H.: Samhällsteori, moral och det civila samhället. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 504-523, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Andersen H.: Samfundsforskning i Danmark - hvad forskes der i? 42 s. Sociologisk Institut. København 1999.
- Andersen H.: The Modes in Danish Social Sciences. 19 s. Nordic Workshop. Tampere 1999.
- Andersen H.: The Norm of Universalism in Sciences. Social Origin and Gender of Researchers in Denmark. 25 s. Nordisk Sociolog Kongres. Bergen 1999.
- Andersen H.: Political Attitudes and Cognitive Convictions among Danish Social Sciences Researchers. *Scientometrics* vol. 46, no. 1, s. 87-108, 1999.
- Andersen H.: Køn og faglige overbevisninger - særligt i samfundsvidenskaberne. Resultater fra en interviewundersøgelse. 51 s. Sociologisk Institut. København 1999.
- Andersen H.: Prestige og indflydelse i samfundsvidenskaberne - vurderinger hos danske forskere. *Samfundskøbenhavn* nr. 6, s. 5-13, 1999.
- Andersen H.: Udviklingstendenser i samfundsvidenskaberne. 16 s. Analyseinstitut for forskning. 1999.
- Andersen H.: Mønstervariabel. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 13 s. 594, 1999.
- Andersen H.: Parsons, Talcott. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 15 s. 73, 1999.
- Andersen H., Frølund J.P.: Modern marxistisk teori. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 188-206, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Andersen S.K.: De kommunale og regionale arbejdsmarkeder - EU og den sociale dimension. 363 s. De (amts)kommunale arbejdsgivere og KTO, København 1999.
- Andersen S.K., Lubanski N., Madsen J.S.: Denmark: Negotiating the restructuring of public service employment relations. i: *Public Service Employment Relations in Europe - Transformation, modernization or Inertia* s. 198-235, Red.: Stephen Bach, Lorenzo Bordogna, Giuseppe Della Rocca & David Winchester, Routledge, London 1999.
- Andersen S.K., Lubanski N., Madsen J.S.: At the Threshold of Multi-level Regulation - Public sector industrial relations in Denmark. Monograph nr. 12, s. 2-24, 1999.
- Bech H.: Fin de siècle: Vom Ende des homosexuellen Zeitalters. i: Identitätsbildung, Identitätsverwirrung, Identitätspolitik: Eine psychologische Standortbestimmung für Lesben, Schwule und andere s. 21-31, (ed.:) Biechele, AIDS-Hilfe, Berlin 1998.
- Bech H.: After the Closet. *Sexualities* 2 (3), s. 343-346, 1999.
- Bech H.: Fritids Verden: Studier i modernitet, mandighed, homoseksualitet og senmodernitet. 129 s. København 1999.
- Bech H.: Leisure Pursuits: Studies in Modernity, Masculinity, Homosexuality and Late Modernity. A Survey of some Results. 117 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Bech H.: Sociologiens tredje. *Dansk Sociologi* 10 (3), s. 69-92, 1999.
- Beckmann J.: Indledning. i: Speed - a workshop on space, time and mobility s. 2-6, Ed.: Jörg Beckmann, Transportrådet, København 1999.
- Bertilsson M.: On the Role of the Professions and Professional Knowledge in Global Development. i: *Globalization and Modernities* s. 73-100, ed. Göran Therborn, Forskningsrådsnämnden, Forskningsrådsnämnden, Sverige 1999.
- Bertilsson M.: On the Role of the Professions and Professional Knowledge in Global Development. 43 s. Sociologisk Institut, Sociologisk Institut 1999.
- Bertilsson M.: Från Aristoteles till modern samhällsteori. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 570-592, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Bertilsson M.: The Balkan tragedy. A universal or a particular issue? i: *European Societies. Fusion or Fission?* s. 193-202, Ed.: T.P. Boje, B. van Steenbergen and S. Walby, Routledge, London 1999.
- Bertilsson M.: Det sociale Problem(er): dets mangfoldige betydninger. *Samfundsfagnyt*. 132, s. 9-17, 1999.
- Bertilsson M.: Sociologiens problemer i en social verden uden grænser. *Dansk Sociologi* 4/10, s. 53-69, 1999.
- Billing Y.D., Alvesson M.: Kön och organisation. 280 s. Studentlitteratur, Lund 1999.
- Billing Y.D.: Organisation. i: *Den Store Danske Encyklopædi* s. 528, København 1999.
- Billing Y.D.: Karriere. i: *Den Store Danske Encyklopædi* s. 358, 1999.
- Bloch C.: Mere stress hjemme end på arbejde. *Finans* nr. 4, s. 20-21, 1999.
- Bloch C.: Flow: Hverdagslivsbetingelser og følelseskultur. 71 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Bloch C.: Køn i Akademia - ud af Bourdieus blik. Køn i den akademiske organisation. 19 s. København 1999.
- Broch T.: Strukturalism. i: Klassisk och modern samhällsteori s. 331-345, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studentlitteratur, Lund 1999.
- Broch T.: Værdibetragtning og samfundsanalyse. 15 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Due J., Madsen J.S., Jensen C.S.: Danmark OK99. 31 s. Sociologisk institut, København 1999.
- Due J., Madsen J.S.: Overenskomstforhandlingerne 1999. 50 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Due J.: Septemberforliget 1899-1999 (tale på konferensen i anledning af 100-året for indgåelse af Septemberforliget afholdt af LO og DA). 25 s. FAOS. København 1999.
- Due J., Madsen J.S.: Septemberforliget og den danske model- Baggrund, indhold og udvikling. 48 s. LO og DA, København 1999.

- Due J., Madsen J.S., Jensen C.S.: Danmark OK99 (artikel til ETUI-århøg om de kollektive forhandlinger i Europa 1998-1999. 31 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Due J., Madsen J.S.: Opgør med centralismen, Danmarks Lærerforenings fagpolitiske strategi gennem 125 år. Folkeskolen nr. 17, s. 16-21, 1999.
- Due J., Madsen J.S., Jensen C.S.: Septemberforliget - et strategisk valg. i: Septemberforliget 100 år s. 85-112, Red.: Marie-Louise Andreassen m.fl., Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København 1999.
- Gundelach P.: Danskernes værdier anno 1999. i: Socialpolitisk Årsmøde 1999. Fællesskab og ansvar i det moderne velfærdssamfund s. 18-22, Socialministeriet, København 1999.
- Gundelach P.: Review af Ron Eyerman and Andrew Jamison: Music and Social Movements. Mobilizing Traditions in the Twentieth Century. Acta Sociologica Vol. 42 No. 3 1999, s. 276-278, 1999.
- Gundelach P.: Joking Relationship and National Identity in Scandinavia. 17 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Gundelach P., Torpe L.: Befolkningens fornemmelser for demokrati: Foreninger, politisk engagement og demokratisk kultur. i: Den demokratiske udfordring s. 70-91, Red.: J.G. Andersen, P.M. Christiansen, T.B. Jørgensen, L. Tøgeby og S. Vallgård, Hans Reitzel, København 1999.
- Gundelach P.: Oppositioner til Carsten Strøby Jensens doktorafhandling. i: Oppositioner til Carsten Strøby Jensens doktorafhandling s. 7-34, Peter Gundelach, Bernt Schiller og Richard Lund, Sociologisk Institut, København 1999.
- Gundelach P., Schiller B., Lund R.: Opposition til Carsten Strøby Jensens doktorafhandling. 7-34 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Henningens I., Gundelach P., Juselius K.: Køn og bevilninger - en undersøgelse af sammenhængen mellem køn og bevillingspraksis i Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd i perioden december 1997 - maj 1998. 48 s. Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, København 1999.
- Jacobsen B.: Die Begegnung mit dem Tod. Die Perspektive von Condraus Todesbegriff, verglichen mit dem von Irvin Yalom und Rollo May. Daseinsanalyse 15, s. 131-147, 1999.
- Jacobsen B.: Livsfortælling, livsmod og eksistentiel skyld. Omsorg. Nordisk tidsskrift for Palliativ Medicin 16, s. 11-14, 1999.
- Jacobsen B., Schnack K., Madsen M.B. (eds.): Vidensteori. 212 s. Gyldendal, København 1999.
- Jensen C.S., Navrbjerg S.E., Lubanski N.: Tillidsrepræsentanten mod nye udfordringer. Præsentation af en tillidsrepræsentantundersøgelse. 24 s. FAOS og LO, København 1999.
- Jensen C.S., Navrbjerg S.E., Lubanski N., Due J., Madsen J.S.: Tillidsrepræsentanten i tal. 273 s. FAOS og LO, København 1999.
- Jensen C.S., Madsen J.S., Due J.: Phases and dynamics in the development of EU industrial relations regulation. Industrial Relations Journal Vol. 30 nr. 2, s. 118-134, 1999.
- Jensen C.S.: Mod en europæisk velfærd- og arbejdsmarkedsmodel - analyse af en institutionel ordens tilbliven. Dansk Sociologi 10. årg., nr. 2, s. 37-55, 1999.
- Jensen C.S.: Between Strategic Choice and Adaption - The Role of UNICE in the European Social Dialogue. i: Changing work relationships in industrialized economies s. 18, Eds.: Isik Urla Zeytinoglu, John Benjamins Publishing companyishers, New York 1999.
- Järvinen M.: Immovable Magic: Pierre Bourdieu on Gender and Power. Nora. Nordic Journal of Womens Studies vol. 7, no. 1, s. 6-19, 1999.
- Järvinen M.: Pierre Bourdieu. i: Klassisk og moderne samfundsteori s. 342-363, Red. Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Hans Reitzels Forlag, København 1999.
- Järvinen M.: Pierre Bourdieu on Gender and Power. 34 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Karpantschhof R.E.: Nynazismen og dens modstandere i Danmark. Politiske bevægelser i internationale rammer 1980-1998. 204 s. Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg 1999.
- Kaspersen L.B.: Anthony Giddens om betingelser og handlemuligheder i det post-traditionelle samfund. i: Sociologisk udfordring til psykologien s. 89-107, (red.) Mads Hermansen og Jan Tønnes Hansen, Klim, Aarhus 1999.
- Kaspersen L.B.: Anmeldelse af Paul James: Nation Formation. European Journal of Development Vol. 11, no. 1, s. 205-206, 1999.
- Larsen J.E.: Social arv: Erfaringer fra engelske og amerikanske undersøgelser af 'den sociale arvs onde cirkel' og af 'ghettounderklassen'. 43 s. Socialforskningsinstituttet, København 1999.
- Larsen J.E., Andersen J.: Social polarisering og køn. i: Mænd på vej s. 31-43, Red.: Søren Ervø, Peter Andersen Hove og Nanna Mik-Meyer, Ligestillingsrådet, København 1999.
- Larsen J.E.: Fattigdom og social arv som konstruktion. Social Forskning December 1999, s. 72-81, 1999.
- Lubanski N.: Europæisering af arbejdsmarkedet - Bygge- og anlægssektoren i Tyskland, Danmark og Sverige. 350 s. Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København 1999.
- Lubanski N., Navrbjerg S.E., Jensen C.S.: Tillidsrepræsentanten mellem krav og udfordringer. 105 s. FAOS og LO, København 1999.
- Lubanski N.: Bygge- og anlægssektoren i Sverige. Sektorens karakteristika, arbejdsmarkedssystem og internationalisering. 44 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Lubanski N.: Bygge- og anlægssektoren i Tyskland. Sektorens karakteristika, arbejdsmarkedssystem og internationalisering. 35 s. Sociologisk Institut, København 1999.
- Lubanski N.: The Impact of Europeanisation on the construction Industry - a comparative analysis of developments in Germany, Sweden and Denmark. Industrielle Beziehungen 6. Jahrgang, Heft 3, s. 268-91, 1999.
- Madsen A.: Anmeldelse af Heine Andersen, Thomas Brante & Olav Korsnes: Leksikon i sociologi. Dansk sociologi vol. 10 nr. 1, s. 105-107, 1999.
- Madsen A.: Anmeldelse af Dorte Skot-Hansen: Holstebro i Verden. Verden i Holstebro. Dansk Sociologi vol. 10 nr. 2, s. 81-83, 1999.
- Madsen A.: Anmeldelse af Birgitta Eriksson: Arbetet i människors liv. Arbejdsliv 1 årg. nr. 3, s. 104-106, 1999.
- Madsen A.: Anmeldelse af Mikael Hviid Jacobsen: The Search for Sociological Truth. Dansk Sociologi vol. 10 nr. 4, s. 92-93, 1999.
- Mailand M.: Denmark as a Further Training Utopia - the interplay between firms, training providers and the state. 12 s. Sociologisk institut, København 1999.

- Mailand M.: Denmark as a further training Utopia? - the interplay between firms, training providers and the state. 11-12 s. ILM Conference, Aberdeen 1999.
- Mørck Y.: "Faktisk er Blågårds Plads utrolig smuk"- hårde drenge på Nørrebro. Social Kritik Nr. 65/66, s. 44-58, 1999.
- Mørck Y.: Anmeldelse af: Evelyn Blackwood & Saskia E. Wieringa (eds.): Female Desires. Same-sex Relations and Transgender Practices Across Cultures. Tidsskriftet Antropologi Nr. 40, s. 188-189, 1999.
- Mørck Y.: Anmeldelse af: Søren Kristiansen & Hanne K. Krogstrup: Deltagende observation: Introduktion til en forskningsmetodik. Dansk Sociologi Nr. 3, s. 132-133, 1999.
- Navrbjerg S.E., Lubanski N., Jensen C.S.: Tillidsrepræsentanten mellem arbejdsplads, fagforening og familie. 123 s. FAOS og LO, København 1999.
- Navrbjerg S.E.: Nye arbejdsorganiseringer, fleksibilitet og decentralisering - et sociologisk case-studie af fem industrivirksomheders organisering og samarbejdsforhold. 395 s. Sociologisk Institut og Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1999.
- Navrbjerg S.E.: Når ledelsesretten uddelegeres. 1 s. Akutelt. København 1999.
- Oldrup H.H.: Women Working off the Farm: Reconstructing Gender Identity in Danish Agriculture. Sociologia Ruralis Vol. 39/3, s. 343-358, 1999.
- Pedersen I.K.: Bagom talentbegrebet. En sociologisk analyse af forudsætninger for den excellente sportspræsentation. Dansk Sociologi årg. 10, nr. 1, s. 7-19, 1999.
- Pedersen I.K.: anmeldelse af Verner Møller: Sundhed og Idræt. Kulturanalyser til indkredsning af sundhedsaspektet i idrætten. Dansk Sociologi årg. 10 nr. 1, s. 108-110, 1999.
- Pedersen I.K.: Forsvinder kønnets betydning i den excellenteste præstation? Kvinder, køn og forskning nr. 4, s. 64-75, 1999.
- Pedersen I.K.: Doping i Danmark (en hvidbog + bilag). 237+177 s. Kulturministeriet, København 1999.
- Pedersen I.K.: Han er for lille og hun er for stor. Om doping og spiseforstyrrelse. Sport & Psyke nr. 21-22, s. 23-26, 1999.
- Pedersen I.K.: Elitesportskarriere for mødre. Puls nr. 1 årg. 10, s. 4-7, 1999.
- Pedersen I.K.: Hvad er et talent? Focus nr. 1 årg. 23, s. 26-29, 1999.
- Pedersen P.P.: En postmoderne nutid? i: Klassisk och modern samhällsteori s. 483-503, Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, Studenterlitteratur, Lund 1999.
- Pedersen P.P.: Anmeldelse af Derek Layder: Sociological practice - Linking theory and social research. Dansk Sociologi no. 4, s. 81-84, 1999.
- Pedersen P.P.: Eine Familie (auch) für Männer? i: Aufwertung der Erziehungsarbeit - Europäische Perspektiven einer Strukturreform der Familien- und Gesellschaftspolitik s. 209-218, Lexke + Budrich, 1999.
- Petersen E.B.: Køn, Virksomhed og Competence - en destabiliserende diskursanalyse af videnskabsamfundets kønnede konstruktioner. i: Arbejdsrapport nr. 6 s. 1-95, red. Inge Henningsen, Akademiske Organisation, København 1999.
- Petersen E.B.: Fisseflokkenes feministiske skridt, anmeldelse af Fittstim. ed. Linda Norman Skugge, Belinda Olsson & Brita Zilg. Kvinder, Køn og Forskning nr. 4, s. 86-91, 1999.
- Petersen E.B.: Hverdagens piger og drenge - den kønnede interaktions præmissættende betydning anmeldelse af Liv Mette Guldbrandsens: I barns dagligliv - en kulturpsykologisk studie av jenter og gutters utvikling. Kvinder, Køn og Forskning nr. 1, s. 60-64, 1999.

Studienævnet for Sociologi

Adresse

Se indledningen til instituttets beretning.

Studienævnet

Pr. 1.2 1999 bestod studienævnet af: Lektor, mag.art. Allan Madsen (formand); lektor, cand.psyk. Charlotte Bloch; lektor, mag.scient.soc. Heine Andersen, stud.scient.soc. Carolina Magdalene Maier; stud.scient.soc. Thea Bramming; stud.scient.soc. Sara Malou Strandvad.

Evaluering

Der er ikke i beretningsåret gennemført ekstern evaluering af uddannelsen, men studienævnet forestår løbende evaluering af samtlige undervisningsudbud.

Nyheder om studierne

Studiet fik nye studieordninger for både bachelor- og kandidatstudiet i 1997, og der er for nærværende ingen planer om større ændringer af eksisterende studieordninger.

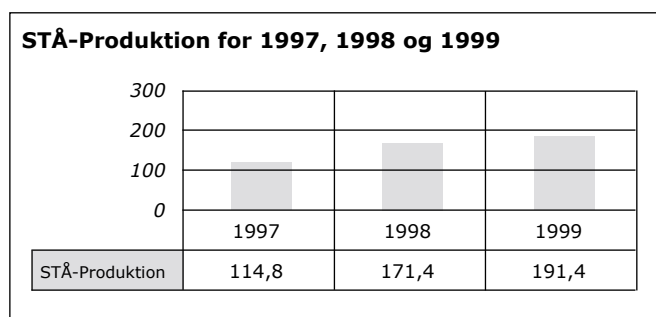
Sociologisk Instituts uddannelser er meget søgt af studerende fra andre fag. For at imødekomme ønsker om en mere formaliseret uddannelse for disse studerende, blev der pr. 1.9 1999 etableret en et-årig suppleringsuddannelse i sociologi. Optaget det 1. år var på 10 studerende. Det var ikke muligt at øge hverken det ordinære optag eller optaget til suppleringsuddannelsen inden for de eksisterende lokalemæssige rammer.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Sociologi	Teo	Øvrige samf	Hum	Nat	Jur	Meritoverført	I alt
Sociologi	163,3	0,5	3,8	13,0	0,1	0,7	10,1	191,5
Øvrige samf	1,1							
Hum	13,2							
Nat	0,6							
Jur	0,2							
Merit- og gæstestud.	13,1							
I alt	191,4							

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Stueleder Allan Madsen

Ph.d.-studienævnet for Sociologi**Adresse**

Se indledningen til instituttets beretning.

Ph.d.-studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod ph.d.-studienævnet af: Lektor, mag.scient.soc. et lic.soc. (formand) Jørgen Elm Larsen, lektor, cand.mag., ph.d., dr.scient.soc. Henning Bech, mag.art., ph.d.-studerende Poul Peder Pedersen og cand.mag., ph.d.-studerende Anders la Cour.

Ph.d.-stueleder Jørgen Elm Larsen

Center for Anvendt Datalogi

Centrets ledelse og organisation

Institutleder er Torben Warnich-Hansen.

Adresse

Center for Anvendt Datalogi
Stuiestræde 6
1455 København K.
Telefon: 35 32 32 32
Fax: 35 32 32 25
<http://www.ibt.ku.dk/ibt>

Institutlederens årsberetning

Historisk udvikling

Center for Anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af Indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for fakultetet, nu Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet. Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for Anvendt Datalogi er et selvstændigt institut, styringsmæssigt placeret direkte under Det Samfundsvidenskabelig Fakultet, men dog fortsat med opgaver over for Det Juridiske Fakultet.

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Center for Anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får derved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakulteternes øvrige institutter, eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Væsentlige forskningsområder er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede systemer, fagorienterede programpakker og datamatiske beslutningsstøttesystemer, herunder samspillet mellem data-

baser og databearbejdningsværktøjer. Desuden arbejdes med problemstillinger omkring client/server værktøjer, herunder forholdet mellem web-klienter og tunge klienter, dette set såvel for generel administrativ databehandling som for egentlig samfundsvidenskabelig databehandling.

Anden virksomhed

Centret vedligeholder et bredt udbud af programmel til brug for undervisnings- og forskningsopgaver. Til statistiske og operationsanalytiske opgaver anvendes programsystemet SAS. Til økonometriske problemstillinger anvendes AREMOS, GAUSS og PC-GIVE. Som programmeringssprog anvendes bl.a. APL, FORTRAN, Visual Basic, JAVA og EXCEL. Til videregående programudvikling anvendes Visual Studio pakken, med bl.a. værktøjerne Interdev, Visual Modeler og J++.

Centret driver desuden den centrale netværksservice for et lokalnet i Indre By området, omfattende institutterne ved Det Teologiske, Det Juridiske og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, samt Det Samfundsvidenskabelige Fakultetssekretariat. Centret stiller efter aftale programmel til rådighed på centrale filservere. Centret driver post- og web-servere, og en række specialiserede servere.

Centret har PC-rum med et betydeligt antal arbejdspladser, og Centret yder rådgivning vedrørende etablering af fremvisningsmuligheder i auditorier o.l., med henblik på at gøre det let for undervisere at vise edb-udviklet undervisningsmateriale for større undervisningshold.

Centret yder edb-mæssig rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktisk hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakulteternes enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Institutleder Torben Warnich-Hansen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 2 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 5,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Traberg, Jeppe; lektor.

Warnich-Hansen, Torben; lektor.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

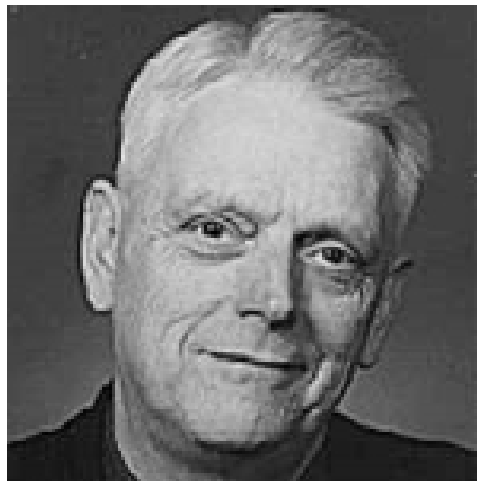
Dekanatet for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekan Hans Hultborn

Prodekan Inge Kjær

Prodekan Niels Juel Christensen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.1999: Dekan, professor, med.dr. Hans R.A. Hultborn.

Prodekan, professor, overlæge, dr.med. Niels Juel Christensen (klinik).

Prodekan, lektor, dr.odont. et dr.med., Inger Kjær (teori).

Sekretariatschef, cand.polit. Ebbe Trærup Andersen.

Souschef, cand.polit. Lisbeth Roland Hansen.

Studieadministrator, mag.art., Leif Christensen.

Chefkonsulent, cand.jur. Vibeke Milwertz.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.1999: Dekan, professor, med.dr. Hans Hultborn.

Lektor, dr.odont. et dr.med. Inger Kjær (prodekan).

Professor, overlæge, dr.med. Niels Juel Christensen (prodekan).

Professor, dr.odont. Erik Dabelsteen.

Professor, dr.med. Morten Møller.

Professor, dr.med. Bent S. Ottesen.

Professor, dr.med. Klaus Ølgaard.

Lektor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen.

Lektor, dr.odont. Nils-Erik Fiehn.

Professor, ph.d., Børge Diderichsen (ekstern repræsentant).

Lægelig direktør Helle Ulrichsen (ekstern repræsentant).

Laborant Joan Lykkeå (TAP-repræsentant).

Ingeniørassistent Torben Duun (TAP-repræsentant).

Ingeniørassistent Kristian Karlsen (TAP-repræsentant).

Stud.med. Jakob Lundborg.

Stud.odont. Michael Svanholt.

Stud.med. Brian Bjørn.

Adresse

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Panum Institutet

Blegdamsvej 3 B

2200 København N

Telefon: 35 32 79 00

Fax: 35 32 70 70

<http://www.sund.ku.dk>

Dekanens årsberetning

For Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet har 1999, ligesom de foregående år, været præget af et øget studenterop- tag og stagnerede økonomiske ressourcer. Hvem havde ventet at se de nuværende nedskæringer dengang Ole Vig Jensens "Universiteter i vækst", blev besluttet og de nye basisbevillinger til forskningsdækning skulle "følge studenterne"? Det store merop- tag på vores fakultet er gennemført stort set uden øgede basisbevillinger, samtidig med at vi er blevet "belønnet" med generelle procentuelle nedskæringer i 1999 og besparelser på en række andre bevillinger.

Forventningerne til fakultetets økonomiske udvikling medførte at dekanat og fakultetsråd i efteråret 1999 måtte drøfte mulighederne for indgreb i en udvikling af forbrug, der ville bringe fakultetet på afgrundens rand. Der blev derfor indført dispositionsbegrænsninger og fastlagt spare-

mål for samtlige økonomiske enheder. Dette ramte både de eksisterende uddannelser, institutter og fællesaktiviteter inden for fakultetet. Målet var at opnå en varig tilpasning med balance mellem de forventede udgifter og de forventede indtægter.

Sparemålene for institutterne betød i 1999 en reduktion af TAP-staben med 45 stillinger, som ikke alene skulle opnås ved frivillig fratreden, men også ved nedlæggelse af funktioner og egentlige fyringer. De vedtagne besparelser ville imidlertid ikke være tilstrækkelige til opnåelse af en varig balance.

I 1999 er der i Undervisningsministeriet foretaget analyse af de takster, der tilfalder fakultetet for uddannelse af studerende. Det såkaldte taksteftersyn havde til formål at vurdere taksterne og takstgruppeinddelingerne. Herunder har man foretaget en sammenligning med svenske takst- og udgiftsniveauer. Lægeuddannelsens takster er betydeligt højere i Sverige, men dette synes ikke at have afledt forslag til øgning af taksterne her.

Forskning og satsningsområderne

Universitetets tre satsningsområder – Bioteknologi, Miljø og Nord/Syd – er satsningsområder, der kan identificeres også i fakultetets prioriteringer. Kvantitativt domineres den forskningsmæssige kompetanceopbygning af fagområder, der er relateret til de nye folkesundhedsuddannelser.

Det længe planlagte Bioteknologiske Center, BRIC-centeret (Biotechnology Research and Innovation Center), hvor regionens basale cancerforskning skulle samles, vil ikke blive gennemført som planlagt. Det positive i de politiske beslutninger er, at Molekylærbiologisk Institut ved Det Naturvidenskabelige Fakultet nu får tidssvarende lokaler, men det er usikkert, hvordan vores fakultet kan udnytte BRIC-centeret, der vil blive opført på Tagensvejgrunden. Universitetet deltager i BRIC's bestyrelse ved professor Elisabeth Bock, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Fakultetet har i 1999 arbejdet med at fastlægge en professorplan for såvel det basale som det kliniske område. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at fakultetet har modtaget eksterne bevillinger for ikke mindre end 10 professorater i 1999. Det er i løbet af året besat 6 professorater indenfor den basale sektor og 9 professorater indenfor den kliniske sektor.

Den medicinske kliniske sektor

Fakultetet, Hovedstadens Sygehusfællesskab (H:S) og Københavns Amts Sygehusvæsen (KAS) samarbejder i et Samordningsudvalg, der danner rammen omkring et konstruktivt arbejde for at løse fælles problemer såvel på uddannelses- som på forskningsområdet.

Et dominerende problem for den kliniske sektor er mangelen på substantielle øremærkede statslige bidrag til universitetshospitalerne i Danmark. Et ekspertudvalg under Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (SSVF) har arbejdet med at kulegrave problemer og fremkomme med løsningsforslag vedrørende klinisk forskning på hospitaler i Danmark. Rapporten blev fremlagt i begyndelsen af 1999. Den havde titlen "Medicinsk Sundhedsforsknings Vilkår og fremtid – med særligt henblik på sygehusområdet" (Forskningsministeriet og Sundhedsministeriet). Anbefalingerne heri vil blive bearbejdet i et opfølgingsudvalg i år 2000.

De prægraduate studier, nye uddannelser, studenteroptag og kandidatproduktion

I efteråret 1999 blev det første hold studerende optaget ved den nye masteruddannelse i international sundhed (MIH). Halvdelen af de studerende kom fra udviklingslande og deres uddannelse finansieres af DANIDA. Denne uddannelse er det seneste bidrag til fakultetets satsning inden for folkesundhedsvidenskab. På uddannelsesområdet tilbydes herfter bachelor/kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab og de 2 masteruddannelser, MIH og MPH, Master of Public Health.

Inden for de 2 store uddannelser ved fakultetet – læge- og tandlægeuddannelsen er der arbejdet intenst med planlægningen af nye studie- og eksamensordninger. Den ny studie- og eksamensordning for medicin blev vedtaget oktober 1998 og i januar 2000 forventes studienævnet at kunne vedtage en ny studieplan efter et omfattende og detaljeret planlægningsarbejde. Inden for tandlægeuddannelsen er arbejdet igangsat væsentligt senere bl.a. på grund af den eksterne evaluering, der først blev afsluttet i foråret 1998. En ny studie- og eksamensordning for de første år af tandlægeuddannelsen vil foreligge før sommeren 2000.

Der er væsentlige fællestræk i målene for revisionsarbejdet af de 2 uddannelser. Inden for de prækliniske fag, de basale naturvidenskabelige eller biomedicinske fagområder, tilrettelægges nye kursusforløb, der sigter mod at øge de studerendes forståelse for basalfagene og opøve de studerendes evne til fagenes klinisk anvendelse.

Inden for de kliniske fag tilstræbes en styrkelse og effektivisering af den kliniske undervisning, med vægt på styrkelse af de kliniske færdigheder. Ved ændringer i undervisningsformer er det hensigten at der skal lægges større vægt på de studerendes egen indsats og ansvar for indlæring og studieforløb.

Det humanbiologiske studium skal i det kommende år gennemgå den endelige eksterne evaluering. En forventet positiv evaluering vil kunne give grundlag for styrkelse af denne uddannelse.

I 1999 optoges 455 studenter til medicinstudiet, 100 til tandlægestudiet, 27 til Humanbiologistudiet og 28 til Master of Public Health uddannelsen samt 28 til den nye Mas-

ter of International Health-uddannelse. Fakultetet har i 1999 færdiguddannet 216 medicinske kandidater, 51 odontologiske kandidater, 24 humanbiologiske kandidater og 19 har bestået Master of Public Health eksamen.

Ph.d.-grader og doktorgrader

Med forskeruddannelsesreformerne i 90'erne blev antallet af ph.d.-studerende kraftigt øget. Reformerne medførte i høj grad en formalisering af de aktiviteter der foregik før reformerne, og som dengang fungerede som en start på et forskningsforløb, der – hvis det havde succes – endte med en doktordisputats.

Fakultetet har i 1999 uddelt 101 ph.d.-grader. Herudover er der 20 personer, der afsluttede studiet uden ph.d.-grad, enten fordi de fortsatte direkte mod en doktorgrad, eller fordi de fik tilbud om gode stillinger inden for fakultetet. For nogle af de afsluttede ph.d.-forløb for den indleverede afhandlingen ikke vurderedes tilstrækkelig til opnåelse af ph.d.-graden.

1999 årgangen på 101 ph.d.'er fordeler sig som 52 kvinder og 49 mænd. De i samme periode indskrevne 115 ph.d.-studerende har en kønsprofil på 64 kvinder og 51 mænd. Antallet af bevilgede stipendier på fakultetet er ens for mænd og kvinder, og ansøgerskarens kønsfordeling svarer godt til kønsfordelingen blandt fakultetets kandidater.

Et antal på 101 ph.d. kandidater kan lyde højt, men det svarer til efterspørgslen. En stor del af de ph.d.-studerende er ikke cand.med.'er, og man kan derfor ikke bruge disse tal til at regne "overgangsfrekvenser" fra en medicinsk kandidateksamen til ph.d.-grad. Fakultetet giver en forskeruddannelse til mange humanbiologer og cand.scient'er.

Derudover har fakultetet i 1999 tildelt 31 doktorgrader.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskabet for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	127,411	144,236	158,917	159,117
Åben uddannelse	1,315	2,308	3,430	3,257
<i>Uddannelse i alt</i>	<i>128,726</i>	<i>146,544</i>	<i>162,347</i>	<i>162,374</i>
Basisforskning	162,573	139,800	151,045	183,111
Tilskudsfinansieret forskning	81,589	84,059	102,901	123,539
Kontraktsforskning	2,765	3,528	7,984	1,116
Forskeruddannelse	42,190	60,259	67,201	33,608
<i>Forskning i alt</i>	<i>289,117</i>	<i>287,646</i>	<i>329,131</i>	<i>341,374</i>
Biblioteker	2,942			
Museer og samlinger	2,526	1,796	2,847	1,950
Klinikker	36,003	9,797	8,400	5,104
Retsmedicin				61,116
Øvrige	1,629	2,646	1,413	0,469
<i>Andre faglige formål i alt</i>	<i>43,100</i>	<i>14,239</i>	<i>12,661</i>	<i>68,639</i>
Bygningsdrift		45,147	53,913	59,796
Generel ledelse og administration	8,593	19,572	17,077	16,219
Øvrige		0,804		
<i>Fælles formål i alt</i>	<i>8,593</i>	<i>65,523</i>	<i>70,990</i>	<i>76,015</i>
Vedligehold og mindre byggearb.		16,106	7,416	12,884
Kapitalformål i alt		16,106	7,416	12,884
Udgifter i alt	469,536	530,058	582,545	661,285
Ph.d på tilskud				13,715
Udgift i alt inkl. Ph.d. på tilskud	469,536	530,081	582,545	675,000

Oversigt over aktiviteterne 1996-99

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en stigning af antallet af studenterårsværk (STÅ).

Tabel 2. Aktiviteter 1996-99

	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	2781	3072	3171	3391
Antal STÅ	1775,5	1912,3	2187,8	2289,1
Antal optagne pr. 1. oktober:	543	549	608	610
Antal 1. prioritetsansøgere	1596	15728	1454	1591
Gennemsnitsalder for optagne	22	22	20	22
Median, alder, for optagne	21	21	21	21
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal kandidater	289	249	268	304
Gennemsnitsalder, kandidater	29,4	29,7	29,8	29,3
Median alder, kandidater	29	29	29	29
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	7,5	7,9	7,5	7,2
Median gennemførelstid, kandidater	8	8	8	8
<i>Åben/efteruddannelse</i>				
Antal deltagerbetalende STÅ	25,6	52,9	42,2	52,5
<i>Færdiguddannede MPH</i>			25	25
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	91,9	122,7	108,78	92,9
Antal ph.d.-studerende	455	487	518	305
Antal forskerudd.stud.gammel ordning	109	29	11	2
Antal afhandlinger, året	80	128	118	103
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Studerende der udløser internationaliseringstilskud	84	89	75	105
Indgående	42	46	33	40
Udgående	42	43	42	65

Ph.d.-studienævnet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Der er i 1999 ved Københavns Universitets Sundhedsvidenskabelige Fakultet tildelt 101 ph.d.-grader. Dette er en beskedent nedgang fra 1998, hvor 108 ph.d.-grader blev tildelt. På basis af antallet af indskrivinger i tidligere år vurderes, at nedgangen ikke er udtryk for en tendens, men skyldes et samspil af tilfældigheder.

I det generelle ph.d.-studieprogram ved fakultetet optages studerende med meget forskellig baggrund. Dette forhold afspejler, at begrebet sundhedsvidenskab alene er defineret ved sit formål, og at en hvilken som helst videnskabelig metode kan tillades anvendt, blot den er hensigtsmæssig. De individuelle videnskabelige projekter spænder således meget vidt, fra matematisk-statistiske over geneteknologiske til sundhedsøkonomiske. Fordelene ved det generelle program er ensartet (retfærdig) og effektiv administration, herunder undgåelse af klassifikationsproblemer, og endvidere at kvaliteten sikres ved åbne stipendieopslag.

For de fakultetsfinansierede studieforløb er der hård konkurrence om stipendierne. Dette opnås bl.a. ved opslag uden begrænsninger vedr. forskningsprojektets emne eller arten af ansøgerens kandidatuddannelse, hvorved kun meget kvalificerede ansøgere bliver tilgodeset (bevillingsprocenten har ved de seneste fire uddelinger været under 20%, og synes at være svagt faldende). Der er for disse forløb næppe sket en påviselig ændring af ansøgernes forskningsmæssige kvalifikationer gennem de sidste ti år, men det er iøjnefaldende, at ansøgere med naturvidenskabelige kandidatuddannelser gradvis har fortrængt læger og tandlæger fuldstændigt ved uddeling af stipendier til nys færdiguddannede kandidater. To forhold anses for ansvarlige for dette, nemlig 1) stipendierne er for lave i forhold til den løn, som nyuddannede læger og tandlæger oppebærer (der har længe været fuld beskæftigelse for disse grupper) og 2) de læge- og tandlægestuderendes interesse for sundhedsvidenskabelig forskning under den prægraduate uddannelse, og fakultetets mulighed for at støtte denne, er mindre end førhen, hvor det var muligt for nyuddannede læger og tandlæger at konkurrere med cand.scient.'er om stipendierne. Interessen hos de nævnte studerende er aftaget, til dels

foranlediget af årsag 1), men også på grund af at løn- og arbejdsvilkår for de ved fakultetet ansatte læger ikke er på niveau med vilkårene for klinisk arbejdende læger. Det øgede prægraduate studenterindtag og den øgede ph.d.-vejledning, som belaster fakultetets stab, kan forklare at prægraduate studerende har ringere mulighed for at hente uformel vejledning ved fakultetet.

Det er bemærkelsesværdigt, at så mange ikke-læger søger og får optagelse som ph.d.-studerende ved fakultetet. Som medvirkende årsag kan peges på, at kombinationen af en naturvidenskabelig grunduddannelse og en sundhedsvidenskabelig ph.d.-uddannelse kan give karrieremæssige fordele ved evt. senere ansættelse i den farmaceutiske industri, og at den mere forskningsrettede grunduddannelse kan give naturvidenskabeligt uddannede kandidater fortrin i konkurrence om stipendier, hvor det helt overvejende er kvaliteten af det sundhedsvidenskabelige ph.d.-forskningsprojekt som er afgørende.

Det er opfattelsen, at efterspørgslen efter fakultetets ph.d.-uddannede for tiden overstiger produktionen. Dette kan vanskeligt substantieres statistisk for lægers vedkommende, da der på dette område er mangel på arbejdskraft, og da man ikke uden videre kan afgøre den relative betydning af kandidatuddannelsen og forskeruddannelsen for ansættelsen. For naturvidenskabeligt uddannede kandidater findes en vis arbejdsløshed, hvilket ikke er tilfældet for samme type af kandidater, når de tillige har en ph.d.-grad, hvadenten denne er fra deres eget eller fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Om disse ph.d.'ere gælder således, at den sundhedsvidenskabelige forskeruddannelse kvalificerer dem til en plads på arbejdsmarkedet.

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af lektor, lic.med. Jørgen Vinten, lektor, dr.odont. Merete Vigild, lektor cand.med., lic scient. Søren Nørby, professor, overlæge, dr.med. Christian Karup, Professor, overlæge, dr.med. Thorkild I.A. Sørensen, Cand.scient Lars Torup, cand.odont. Magnus Björnsson, cand.med. Pernille Bach-Mortensen, cand.med. Anne K. Wiencke, cand.scient Charlotte Hindsberger, cand.med. Grethe Badsberg Samuelsen.

Ph.d.-studieleder Jørgen Vinten

Medicinsk-Anatomisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Instituttleder er professor, dr.med. Jørgen Rostgaard. Viceinstituttleder er lektor, dr.med. Ole William Petersen (der ved professor Rostgaards forfald blev konstitueret instituttleder fra 1.2.1999).

Institutbestyrelsen består af instituttlederen, og siden 1.2.1999 af dennes stedfortræder Ole William Petersen (der også er sektionsleder på sektion A); tillige lektor, cand.med. Steen Seier Poulsen (sektion B), lektor, cand.med. Jørgen Tranum-Jensen (sektion C) og TAP-repræsentant laborant Ulla Hjortenbergt.

Adresse

Medicinsk-Anatomisk Institut
Panum Institutttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 72 18
Donationsordningens telefon: 35 37 66 90
Fax Sektion A: 35 32 72 85
Fax Sektion B: 35 32 72 49
Fax Sektion C: 35 32 72 17
Fax Undervisningsafdelingen: 35 32 71 91
<http://www.mai.ku.dk/>

Instituttlederens årsberetning

Personaleforhold

Følgende stillinger er besat i 1999:

Et lektorat i neuroanatomie ved sektion B pr. 1.1.99 blev besat med lic.scient. A. Hay-Schmidt.

Et lektorat i neuroanatomie ved sektion C pr. 1.3.99. blev besat med cand.med., ph.d. Torben Moos.

Et adjunktur ved sektion B pr. 1.1.99. blev besat med cand.med. J. Thulesen.

Alle ansøgere må påregne at deltage i instituttets undervisning.

Lektor, cand.med. Poul Rømert fratrådte sin stilling pr. 31.1.1999 mhp. andet virke.

Professor, dr.med. Jørgen Rostgaard fratrådte sin stilling ved udgangen af 1999 for at gå på pension.

Undervisningsafdelingen

Undervisningsafdelingen er blevet ledet af instituttleder el. konstitueret instituttleder, desforuden af kontorfuldmægtig Vibeke Lund, overassistent Lillian Legind og laboratoribetjentformand Flemming Grandt.

Afdelingen varetager tekniske og administrative funktioner, som er fælles for forskningssektionerne og forvalter økonomien i forbindelse hermed. Disse fællesfunktioner er a) arbejdsopgaver med studenterundervisningen, eksaminer og prøver, b) forvaltning af samlinger, undervisningsmateriale og undervisningslokaler, c) bygningsmæssige forhold (dog undtaget indretning og anvendelse af lokaler tildelt forskningssektionerne) samt administrative forhold i forbindelse med instituttets donationsordning.

Undervisningsudvalg

Undervisningsudvalget på Medicinsk-Anatomisk Institut

består af kursuslederne og instituttets repræsentant i studienævnet for medicin. I 1999 er udvalget således sammensat: Instituttleder, professor, dr.med. J. Rostgaard, lektor, dr.med. Ole William Petersen (formand), lektor, cand.odont. Harry Jessen, docent, dr.med. Svend Kirkeby (repr. for Tandlægeskolen), lektor, dr.med. Carsten Röpke, lektor, dr.med. Cathrine Ørskov og kontorfuldmægtig Vibeke Lund.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion A

Forskningsvirksomhed

1. Cellulær immunologi

1.1. Signaltransduktion i T og B lymfocytter

Signaltransduktion i B og T lymfocytter og sammenhængen mellem vævstype klasse I molekyler og costimulerende molekyler CD2 og CD28 undersøges (M.H. Claesson, S. Bregenholt, A.E. Pedersen, M. Ruhwald, C. Lambert).

1.2. T cellemedieret immunterapi af kræft

En vaccine bestående af peptider derivet fra tumorsuppressorproteinet p53 undersøges (M.H. Claesson, T.R. Petersen, B. Johansen, S. Bregenholt, P.A. Würtzen).

1.3. Kronisk inflammatorisk tarmsygdom (KIT)

Vi har i det seneste år dokumenteret betydningen af forskellige cytokiner (IFN γ), og signalmolekyler (STAT4) for udvikling af KIT. Projektet foregår i samarbejde med et tysk laboratorium (dr. J. Reiman) (M.H. Claesson, S. Bregenholt, J. Brimnes).

1.4. Virkningsmekanismer af cytokinet interleukin (IL)-15 på humane T lymfocytter og Tlymfocyt forstadier
Dendritiske cellers betydning ved vævscelle-T lymfocyt interaktioner (C. Röpke, M.H. Nissen, S. Thulesen og N. Juncker, i samarbejde med N. Ødum, IMMI, Panum Institutttet).

1.5. Karakterisering af forhold med betydning for stress-induceret apoptose, den immunologiske funktion af det retinale pigmentepitel og den patogenetiske proces ved autoimmun uveitis

Projekterne udføres i samarbejde med Øjenafdeling E, Rigshospitalet og Øjenpatologisk Institut, Københavns Universitet (M.H. Nissen, C. Röpke, A. Jørgensen, C. Kæstel, Y. Liang, M. Meiyun, A. Wiencke, J.F. Kiilgaard, N. Ødum, J.V. Forrester, J. Liversigde, J.U. Prause, E. Scherfig, M. la Cour).

2. Strukturel Cellebiologi

2.1. Molekylære mekanismer for membrantrafik i mammale celler

Der arbejdes fortsat med at belyse molekylære mekanismer for intracellulær membrantrafik og proteinsortering, betydningen af specialiserede membrandomæner og interaktionen med cellens cytoskelet i forskellige typer af mammale celler. Der anvendes en kombination af confocal- og elektronmikroskopi, molekylærbiologiske og biokemiske metoder (flerårigt projekt, Peter Thomsen, M. Stahlhut, P. Nicoziani, M. Bonazzi, F. von Bülow og B. van Deurs, i samarbejde med Kirsten Sandvig, Radiumhospitalet i Oslo, og C. Bucci, Universitetet i Napoli, samt andre, se nedenfor).

Vi har udtrykt et grønt-fluorescerende protein koblet til vildtypen af det GTP-bindende protein Rab7, samt til dominant-negative og aktive mutanter af Rab7 i HeLa celler og fundet, at Rab7 er et nøgleprotein i det molekylære kompleks, der regulerer aggregation og fusion af sene endosomer og lysosomer. Der arbejdes nu videre med at anvende forskellige fluorescerende fusionsproteiner til at kortlægge membrantrafik og vesiklers interaktion med cytoskelettet i levende celler.

Endvidere har vi lokaliseret det GTP-bindende protein dynamin til tubulære strukturer på sene endosomer og fundet, at ekspression af en dominant-negativ mutant af dynamin i HeLa celler fører til en øget tubulering, et øget cellulært indhold af pro-cathepsin D, og en ændret forekomst af mannose-6-fosfat receptoren. Vores resultater peger på, at dynamin er involveret i afsnøring og recycling af vesikler fra de tubulære udløbere på sene endosomer. Vi arbejder nu med at belyse cholesterol's betydning for dannelse af intracellulære transportvesikler.

Caveolin er en væsentlig komponent af caveolae, specialiseringer af plasmamembranen, der antages at være involveret i membrantrafik og signaltransduktion. Vi har nu via gær tohybrid systemet fundet, at det aktinbindende protein filamin er en ligand for caveolin, og har fået holdepunkter for, at cellens aktincytoskelet er ansvarlig for organiseringen af caveolae.

Vi har også vist at det virale HPV16-E5 protein opløser cellens aktin cytoskelet og derved formentlig blokerer transport fra tidlige endosomer til sene endosomer/lysosomer (Peter Thomsen og Bo van Deurs i samarbejde med L. Kayser og B. Norrild).

2.2. Differentiering i den humane mammakirtel og i mammacancer

Der arbejdes forsat med udvikling af avancerede dyrkningsmodelsystemer, som tillader studier af såvel normal mammakirtel som neoplastiske forandringer, herunder karakterisering og isolering af differentialudtrykte gener i aktiverede- versus ikke-aktiverede fibroblaster (flerårigt projekt, Lone Rønnow-Jessen, August Krogh Institutet, Rene Villadsen, Helga Lind Nielsen og Ole William Petersen).

Et nyt projekt sigter mod at forstå betydningen af myoepitelceller som potentielle tumor-suppressorceller og for opretholdelse af normal differentiering (Thorarinn Gudjonsson og Ole William Petersen).

3. Afsnit for Eksperimentel Histokemi

3.1. Led

Lokalisationen af YKL-40 i knæled undersøges ved slidgigt og leddegigt (B. Volck, C. Garbarsch, i samarbejde med J.S. Johansen og I. Lorenzen fra Hvidovre Hospital, og P.A. Price, UC, San Diego).

3.2. Tværstribet skeletmuskulatur

Muskelfibrene i humane muskler af forskellig embryologisk oprindelse fra kæbe og lår fra unge og gamle måles histomorfometrisk. Tygge- og ekstremitetsmuskulatur med fibre med embryonale muskelfiberproteiner måles (S. Kirkeby, Odontologisk Institut, og C. Garbarsch).

3.3. Dyrkning af thyroideaceller

Vi er igang med at evaluere en række faktorer's betydning for et serumfrit kultursystem (L. Kayser, i samarbejde med

A.K. Rasmussen & U. Feldt-Rasmussen, afd. P, RH, samt J. Thomsen & V. Balle, afd. E, KAS Gentofte).

3.4. Applikation af fluorescensbaserede kvantitative metoder

Fluorescerende prober giver mulighed for samtidigt at studere flere aspekter af den cellulære funktion og struktur ved anvendelse af kvantitativ videomikroskopi. Dette er et specielt interesseområde, hvor der foregår en stadig evaluering af tilgængelige prober og udvikling af nye applikationer (L. Kayser).

3.5. Naturlige og miljøfremmede hormoner's indflydelse på kønsorganernes udvikling

Vi undersøger effekten af østradiol, diethylstilbestrol, oktylphenol og monoethyl phtalat på udviklingen af kønskirtler, kønsgange og brystkirtler hos mus, svin og mennesker. Disse stoffers effekt på proliferation, apoptose og østrogen α -receptoren undersøges (A.G. Byskov og M. Nielsen, Reprod.biol.Lab., RH, Y. Balslev og P.E. Høyer).

3.6. Udvikling af befrugtningsdygtige oocytter fra dyrkede fosteræggestokke fra mus

Modne oocytter kan udvikles i langtidsdyrkede æggestokke fra musefostre. Elektronmikroskopi viser imidlertid, at kommunikation mellem oocyt og somatiske celler ikke opretholdes, og at follikler ikke dannes. Desuden resulterer befrugtning i polyspermi. Dyrkningen søges nu justeret med henblik på at opnå normal oocytmodning og befrugtning (Y. Balslev, P.E. Høyer, i samarbejde med A.G. Byskov, Reprod.biol.Lab., RH).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

C. Röpke: formand for bedømmelsesudvalg for cand.scient. Anette Bircks ph.d.-afhandling "Molecular mechanisms behind melanoma development and progression" og for cand.med. Thomas Hoffmanns ph.d.-afhandling "Adaptive Immunotherapy for Epstein-Barr Virus-associated Lymphoproliferative Disease following Transplantation".

M.H. Nissen: formand for bedømmelsesudvalg for cand.scient. Teis Jensens ph.d.-afhandling: "T cell recognition of glycopeptides – a cellular and molecular view" og formand for bedømmelsesudvalg for cand.med. Åse Krogh Rasmussens doktorafhandling: "Cytokine actions on the thyroid gland".

Udvalg og fonde

L. Kayser: medlem af Arbejdsgruppen vedrørende Patobiologi, Arbejdsgruppen vedr. Kliniske Færdigheder inklusiv kommunikation.

O.W. Petersen: kursusleder for 1. og 2. semesters makroskopiundervisning, formand for MAI's undervisningsudvalg og medlem af fakultetets følgegruppe i forbindelse med ny studieplan. Han er endvidere bestyrelsesmedlem i Martha Margrethe og Christian Hermansens Legat.

C. Röpke: kursusleder for 5.-6. semesters anatomiundervisning, og bestyrelsesmedlem (formand) i Købmand i Odense, Johann og Hanne Weimann f. Seedorffs Legat.

M.H. Nissen: repræsentant ved 1.-2. semesterudvalg, og udvalgsformand for udvalget i basal human biologi. Bo van Deurs: medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg, bestyrelsesmedlem i fru Astrid

Thaysens Legat for lægevidenskabelig grundforskning, og medlem af 1.-2. semesterudvalget (formand for cellebiologigruppen).

M.H. Claesson: medlem af SVF's forskningsudvalg.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Bo van Deurs: vejleder for ph.d.-studerende Peter Thomsen, forskningsadjunkt, ph.d. Martin Stahlhut, Carsten B. Hansen (Novo Nordisk), samt P. Nicoziani (1.1. – 31.10.99) og M. Bonazzi (1.10.-31.12.99).

Ole William Petersen: vejleder for forskningsassistent Rene Villadsen, samt ph.d.-studerende, cand.med. Helga L. Nielsen og cand.scient. Thorarinn Gudjonsson.

Charly Garbarsch: vejleder for ph.d.-studerende B. Volck (Hvidovre Hospital).

Poul Erik Høyer: vejleder for ph.d.-studerende H.P. Larsen (Rigshospitalet).

Mogens Claesson: vejleder for forskningsadjunkt P.A. Würtzen, ph.d.-studerende S. Bregenholt (1.1.-30.6.99), T.R. Petersen (1.1.-31.12.99) og J. Brimnes.

C. Röpke: vejleder for ph.d.-studerende S. Thulesen.

M.H. Nissen: vejleder for ph.d.-studerende A. Jørgensen.

Tillidshverv

O.W. Petersen: viceinstituttleder, samt sektionsleder på instituttets sektion A.

L. Kayser: tillidsrepræsentant for FAS og medlem af HSU.

F. von Bülow: tillidsrepræsentant for medlemmer af Dansk Magisterforening ansat ved fakultetet, medlem af fakultetets Samarbejdsudvalg.

Yaël Balslev: medlem af det dekanale ad hoc udvalg om kandidatuddannelse for hospitalslaboranter, samt medlem af SVF's TAP-videreuddannelsesudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

M.H. Nissen er medredaktør for APMIS (immunologisk sektion).

Bo van Deurs er medredaktør på Journal of Submicroscopic Cytology and Pathology.

O.W. Petersen er medredaktør på The Breast Journal og på Breast Cancer Research.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Meiyun Ma, MD. (Beijing), Paolo Nicoziani og Matteo Bonazzi, begge Italien.

Netværk

Bo van Deurs er medlem af et internationalt netværk: Human Frontier Science Program (HFSP), samt af et EU-TMR forskningsnetværk.

Bo van Deurs var arrangør af et European Science Foundation møde m. 140 deltagere på Kreta 10.-15. september.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion B

Forskningsvirksomhed

1. Ultrastrukturelle undersøgelser

1.1. Den endolymfatiske sæk, et hormonproducerende organ?

Elektronmikroskopiske undersøgelser af den endolymfatiske sæk har vist at dens struktur og indhold er forenelig med, at der her sker en produktion af et hormonlignende stof. Indsprøjtes ekstrakter af den endolymfatiske sæk fra rotter på en levende rotte har vi vist, at rotten responderer med en øget urin- og salt udskillelse. Hvis dette hormon, som vi har valgt at benævne *saccin*, har en lignende effekt på det indre øre, er det muligt at vi kan give en forklaring på hvorledes Meniere's sygdom opstår og endvidere, at der på langt sigt kan udvikles en rationel behandling mod denne lidelse (Klaus Qvortrup og J. Rostgaard, i samarbejde med N.-H. Holstein Rathlou, MFI, og Anders Johnsen, KK3013, RH).

1.2. Struktur og funktion af sene kollagen

Seneskader er et hyppigt forekommende problem for såvel motionister som eliteidrætsudøvere. Vi arbejder på at opnå større forståelse omkring metabolisme og blodforsyning i senevævet hos mennesker. Mens der forefindes data opnået fra dyreforsøg, er der på kun meget sparsomt materiale omkring seners morfologi hos mennesker. Vi søger at erhverve viden omkring humane kollagene fibrillers morfologi og vævsegenskaber i achillesenen ud fra biopsimateriale udtaget i forbindelse med operationer for achilleseneruptur samt fra nyligt afdøde. Denne viden vil kunne danne basis for fremtidige *in vivo* forsøg (Klaus Qvortrup, i samarbejde med Patrick Hanson, MAI, og S. Peter Magnusson, Team Danmark Test Center, Bispebjerg Hospital).

2. Neuroanatomisk arbejdsgruppe

2.1. Undersøgelser af neuronale systemer, der regulerer hormonelle døgnrytmer

Hjernens "indre ur" er lokaliseret i den suprachiasmatiske kerne, hvor enkeltceller indeholder en række klokkegener, hvis transkriptionsfrekvens er ca. et døgn. Det vigtigste "input" til den suprachiasmatiske kerne kommer fra nethinden, der formidler synsimpulser til kernen. Disse impulser koordinerer kernens aktivitet med den astronomiske dag/nat. Den suprachiasmatiske kerne regulerer via et neuronalt netværk en række underliggende hormonelle centre i diencephalon, heriblandt koglekirtlen (corpus pineale). Vore undersøgelser går ud på, at karakterisere dette neuronale netværk, dets indhold af neurotransmittere/neuropeptider, samt de receptorer og second messengers, som er involverede i regulationen af hormonernes døgnrytme. Mest aktuelt er undersøgelser over pinealocyttens regulation med nervetråde fra trigeminusgangliet. Denne neuronale forbindelse indeholder neurotransmitteren PACAP. Vi undersøger også neuronale netværk, der rummer et nyt peptid i hypothalamus, hyporetin (Morten Møller, Niels Vrang, Inger C. Munch, J.D. Mikkelsen, Anders Hay-Schmidt).

2.2. Udviklingen af det serotonerge nervesystem

Undersøges hos hvirvel- og hvirvelløse dyr. Det er vist, at det serotonerge raphesystem, der findes hos hvirveldyr har

sit udspring i apikalgangliet hos deuterostome hvirvelløse dyr (A. Hay-Schmidt).

2.3. Den tidlige embryonale udvikling hos mennesket
Undersøges mhp. forekomst af celleadhæsionsmolekyler, dannelsen af nukleolus i de første cellecykli, og aktivering af det embryonale genom (A. Hay-Schmidt, i samarbejde med Rigshospitalet, Privathospitalet Hamlet og Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole).

2.4. Leptinreceptor, serotonin og appetitregulation
Det vides fra talrige undersøgelser at neurotransmitteren serotonin er et potent anorexikum, og at dets anorektiske effekt i hjernen sandsynligvis er medieret via serotonin-receptorerne 5-HT-1A, 5-HT-1B og 5-HT-2C. Vi undersøger i denne sammenhæng, hvorfra serotonerge projektioner til den paraventrikulære hypothalamiske kerne (PVN) kommer, samt lokaliseringen af de relevante serotonin-receptorer og leptinreceptoren. Endvidere undersøger vi i hvilke hjerneområder der er induktion transkriptionsfaktorer efter indgift af serotonin-receptor agonister eller leptin, samt disse hjerneområders projektioner (A. Hay-Schmidt, P.J. Larsen, Neurol. afd., RH, og J.D. Mikkelsen).

2.5. Studier vedrørende regulationen af fødeindtagelse
Indenfor appetitregulation beskæftiger gruppen sig primært med betydningen af to nyligt opagede neurotransmittere: GLP-1 (glucagon-like-peptide 1) og CART (cocaine-amphetamine regulated transcript). Begge peptider findes i nerveceller i hjernen og er af os og andre vist at hæmme fødeindtagelsen hos rotter hvis de indgives i hjernens ventrikelsystem. Vi undersøger ved hjælp af forskellige anatomiske og fysiologiske teknikker (*in vivo* neuronal tracing, immunhistokemi (lys-, fluorescens- og multi-fluorescens confokal scanning mikroskopi), *in situ* hybridisering, fysiologiske adfærdsmodeller) de hypothalamiske og hjerne-stamme-netværk der ligger bag den af GLP-1 og CART forårsagede appetithæmning (Mads Tang-Christensen, Niels Vrang, i samarbejde med P.J. Larsen (Neurologisk afd., RH), John Rømer, Jes T. Clausen og Lars Thim (Novo Nordisk).

3. Morfologiske forandringer af hjerne- og rygmarg samt muskeltvæv ved Werdnig Hoffmanns sygdom og Weaver-syndromet

Undersøgelse er fortsat ved anvendelse af modeldyr. Side-løbende er undersøgt modeldyrs kromosomale forhold (K.M. Hansen).

4. Vækstfaktorer

4.1. Beskyttelsesmekanismer og vækstregulation i mavetarmkanalen

4.1.1. Trefoil peptider (TFF) produceres i exokrine celler i mavetarmkanalen og virker ved at sammenkæde mucinmolekyler således, at viscositeten af mucin øges. Injiceret trefoil peptid bindes til mucinproducerende celler og udskilles til mucinlaget. Omsætning og vævsbinding af de tre kendte trefoil-peptider undersøges. Effekten af behandling med peroral og parental TFF2 og TFF3 i forbindelse med eksperimentelt inducerede tarminflammationer undersøges.

Trefoil faktorer optages i proximale tubuli i nyren, men bliver på grund af udtalt proteaseresistens ikke degraderet, og cirkulerende TFF udskilles intakt i urinen. Mavetarmka-

nalens produktion af TFF øges ved forskellige mavetarmsygdomme. Det undersøges, om udskillelsen af TFF i urinen kan anvendes diagnostisk og specielt til aktivitetsvurdering ved inflammatorisk tarmsygdom (Jesper Thulesen, Maria Salling Rasmussen, Ebba Nexø (Klinisk-biokemisk institut, Århus Univ.), Lars Thim (Novo Nordisk A/S) og Steen Seier Poulsen).

4.1.2. GLP2 er et peptid, der produceres af endokrine celler i distale tyndtarm. I mus er det vist, at subcutan administration af GLP2 medfører tarmvækst. I eksperimentelle modeller (korttarms rotter o.a.) undersøges GLP2's betydning for kompensatorisk tarmvækst. Ligeledes undersøges omsætningen af GLP2 og potentielle bindingssteder i tarmen lokaliseres ved autoradiografi. Interaktioner mellem GLP2 og EGF-systemet karakteriseres. Ligeledes undersøges GLP2's potentielle rolle ved behandling af inflammatorisk tarmsygdom ud fra eksperimentelle modeller (Jesper Thulesen, Bolette Hartmann, Lars Thim (Novo Nordisk), Cathrine Ørskov, Jens Juul Holst (MFI) og Steen Seier Poulsen).

4.1.3. Peptidhormonernes glukagon-lignende peptid-1 (GLP-1) og gastrisk inhibitorisk polypeptid (GIP) udskilles fra tarmen i forbindelse med et måltid og virker hos normale mennesker ved at stimulere hormonet insulin, hvorved hormonerne medvirker til opretholdelse af normalt blodsukker. I patienter med type 2 sukkersyge er både sekretionen af GLP-1 og virkningen af GIP nedsatte, hvilket forværrer det diabetiske sygdomsbillede. GLP-1 er blevet foreslået som en mulig behandling for type 2 sukkersyge, og laboratoriets projekt er derfor at tilvejebringe øget viden om disse hormoner og deres receptors lokalisation og virkningsmekanisme både med hensyn til opklaring af hormonernes rolle ved type 2 sukkersyge og med henblik på udvikling af nye behandlingsstrategier (Cathrine Ørskov).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Morten Møller var formand for det bedømmelsesudvalg, der var nedsat i forbindelse med besættelse af et professorat i eksperimentel neuropatologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Udvalg og fonde

Morten Møller: medlem af 3. + 10. semesterudvalg.

Steen Seier Poulsen: medlem af 3.-5. semesterudvalg samt medlem af dispensationsudvalget.

Cathrine Ørskov: kursusleder for 5.-6. semesters anatomundervisning samt 4. semesters tandlægestuderende.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Steen Seier Poulsen: vejleder for adjunkt, cand.med. Jesper Thulesen.

Morten Møller: vejleder for ph.d.-studerende, cand.med. Mads Tang-Christensen og cand.med. Niels Vrang.

Tillidshverv

Anders Hay-Schmidt: sektionsleder på instituttets sektion B.

Morten Møller: medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultetsråd, medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets forskningsudvalg, præsident i European Pineal Society, næstformand i Landsforeningen til Bekæmpelse af Hjernesygdomme.

Klaus Qvortrup: kursusleder af ph.d.-kurset "Lysmikroskopi og billedoptagelse" i august 1999, "European (DK) representative of The Royal Microscopical Society", "Coordinator of European Representatives of The Microscopical Society".

Formidling

Redaktionelle hverv

Morten Møller er medredaktør af J. Pineal Res.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Læge Wei Liu, Pearl River Hospital, Guangzhou, Kina, i samarbejde med Morten Møller omkring den PACAPerge innervation af koglekirtlen.

Lucia Bratiz Fuentes, Pharmacol. Dept., National Univ. of San Louis, Argentina, i samarbejde med Morten Møller omkring receptorer i corpus pineale hos viscacha.

Forskningsophold i udlandet

Anders Hay-Schmidt var i maj-juni 1999 på Friday Harbor Laboratories, University of Washington.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion C

Forskningsvirksomhed

1. Kernelegemer

Deres indhold af fibrillære centre er undersøgt i cancerceller og i normale celler udtaget fra skjoldbruskkirtler (se årbøger 1995-96). I fortsættelse heraf undersøges disse cellers indhold af fibrillære centre i kernerne uden for kernelegemerne. Centrenes antal og størrelse bestemmes morfometrisk med en kombination af lys- og elektronmikroskopi (L. Andersen, i samarbejde med N. Keiding, Statistisk Forskningsenhed).

2. Biomekanik og funktionel anatomi

I laboratoriets ganglaboratorium udføres basale undersøgelser vedr. menneskets gang samt analyser med klinisk relevans.

Der arbejdes i laboratoriet med computersimulation af bevægelsesmønstre som gang, løft, spark og længdespring. Modellerne opbygges i computeren på baggrund af data fra virkelige forsøg. Formålet er at få oplysninger om motorisk kontrol samt belastninger på bevægeapparatet, som ikke kan måles eksperimentelt.

Forsøg med menisktransplantation er gennemført på fåreknæ. Ekstensorsener fra grise udsættes for dynamiske belastninger simulerende løbebelastningen af humane sener (F. Bojsen-Møller, Erik B. Simonsen og ph.d.-studerende medarbejdere).

3. Cellemembraners caveolae

I fortsættelse af tidligere (se årbøgerne 1986-98) har vi med immunfluorescenceteknik og cellefraktionering undersøgt forekomst og intracellulær fordeling af et af os opdaget caveolært protein, samt af en række andre caveolære proteiner, især koncentreret om fedtceller, endothelceller, forskellige typer af muskel- og gliaceller. Vi har fra det ny-

opdagede protein, ved hjælp af specifikke endopeptidaser søgt at tilvejebringe fragmenter, egnede til sekventering mhp. verificering af nucleotidsekvenser fundet ved cDNA biblioteksscreening for proteinet. Dette har vist sig vanskeligere end forudset, da proteinet tilsyneladende har opløselighedsegenskaber, der er usædvanlige for et membranprotein (J. Trantum-Jensen, i samarbejde med M. Voldstedlund og J. Vinten, MFI).

4. Inflammatoriske processer i hjernevæv

I fortsættelse af forsøg udført i 1996-98 undersøges neuroinflammation og -regeneration under forskellige patologiske tilstande i CNS, herunder traumatisk fokal hjernelæsion, epilepsi, dissemineret sklerose, multifokal hjernestamme-degeneration og ved humane neurodegenerative sygdomme. Endvidere undersøges betydningen af metallothionein (MT) for beskyttelse mod oxidativ skade og apoptotisk celledød, samt MT's evne til at inducere glial ardanelse og heling i CNS. Der anvendes normale og genetisk manipulerede forsøgsdyr (knock-outs og transgene) samt humant materiale (M. Penkowa, i samarbejde med J. Hidalgo, Autonomous Univ. of Barcelona; H. Bluethmann, Pharma Res. Gene Technol., F. Hoffmann-La Roche, Basel; I. Campbell, Scripps Res.Inst., San Diego; P. Zatta, Univ. of Padova; og R. Palmiter, Univ. of Washington).

5. Inflammationsprocessen og celledød ved Parkinsons sygdom

Inflammationsprocessen ved Parkinsons sygdom (PS) studeres med henblik på at opnå forståelse for hvorfor der optræder celledød ved PS. Nekrotisk og apoptotisk celledød studeres i autopsier fra patienter med Parkinsons sygdom. Desuden undersøges mulighederne for at reducere den progressive celledød ved PS gennem tidlig farmakologisk intervention på en forsøgsdyrmodel (T. Moos og B. Mirza, i samarbejde med N.H. Diemer, Neuropatol. Institut, og P.H. Jensen, Biokemisk Institut, Århus Univ.).

6. Jern-homøostase

Jern-regulatoriske proteiner og deres betydning for hjernens jern-homøostase. Flerårigt projekt (T. Moos, i samarbejde med E.H. Morgan, Dept. Physiology, University of Western Australia).

7. Glat muskulatur: "Myogen" regulering og koordination

7.1. Peg-and-socket junctions

Vor arbejdshypotese: Tarmmuskulaturens pacemakerceller danner strækfølsomme, rytmisk kontraktile netværk, koblet til muskelcellerne via peg-and-socket junctions, dvs. tynde muskelcelleudløbere (pegs) intimt forankret i pacemakersockets. Vi postulerer, at disse er muskelcellernes stræk-sensorer, og ser koblingen mellem pacemakere og muskulatur som en en-vejs, mekanisk (stræk-) kobling. Hypotesen baseres p.t. især på registreret spontan kontraktilitet af pacemakerceller, samt en dynamisk regulering af peg-and-socket kontakter, såvel muskelcelle →; pacemakercelle, som muskelcelle ↔; muskelcelle under eksperimentel og fysiologisk tarmdistension. Der samarbejdes med J. Huizinga, McMaster Univ., Canada. Med F. Gustafsson og N.-H. Holstein-Rathlou, Med.fysiol.Inst., undersøges peg-and-socket kontakter i karvægge (L. Thuneberg og H.B. Mikkelson).

7.2. Gap junctions

Gap junctions antages ofte at være cellekontakttypen, der koordinerer glatte muskelceller. I sammenhæng med ovenstående undersøges forekomst, fordeling og regulering af gap junctions i tyndtarmens muskulatur. I samarbejde med F. Gustafsson og N.-H. Holstein-Rathlou, Med.fysiol.Inst., analyseres med immunmetoder udbredelsen i arterioler af immunreaktivitet over for tre gap-junction-proteiner, connexinerne Cx37, 40 og 43 (H.B. Mikkelsen og L. Thuneberg).

7.3. Tarmmuskulaturens makrofager

Arbejdet videreføres med studier af musemutanten op/op; se årbog 1998 (H.B. Mikkelsen og L. Thuneberg).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

J. Trantum-Jensen: medlem af den nye studieplans udvalg vedr. 3. semester.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

J. Trantum-Jensen: vejleder for ph.d.-studerende, cand.med. Milena Penkowa.

F. Bojsen-Møller: vejleder for ph.d.-studerende, cand.scient. Henrik Sørensen, og for ekstern ph.d.-studerende Birgitte Juul-Kristensen, M.Sc. (Lunds Universitet).

Erik B. Simonsen: vejleder for ph.d.-studerende, cand.scient. Tine Alkjær og cand.scient. Thomas Bull Andersen: for ekstern ph.d.-studerende, cand.scient. Henrik Dørge (Århus Univ.), og for specialestuderende, stud.scient. Klaus Amtoft.

Tillidshverv

J. Trantum-Jensen: sektionsleder på instituttets sektion C.

Finn Bojsen-Møller: vicedestudieleder ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Hanne B. Mikkelsen: medlem af Kvinderegensens eforat.

Erik B. Simonsen: medlem af Team Danmarks Forskningsudvalg.

L. Thuneberg: daglig arbejdsmiljøleder ved MAI.

Formidling

Redaktionelle hverv

Finn Bojsen-Møller og Erik B. Simonsen er medredaktører af Scandinavian Journal of Medicine and Sciences in Sports, København.

J. Trantum-Jensen er medlem af Konsistoriums bladudvalg.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Cand.med. Karin Nilausen er gæsteforsker ved sektionens vævskulturlaboratorium.

Gæsteforsker ved Laboratoriet for funktionel Anatomi og Biomekanik er Patrick Hanson, Lunds Universitet.

Professor Juan Hidalgo, Barcelona Universitet, var i juni gæst på sektion C, i forskningssamarbejde med cand.med. Milena Penkowa.

Konst. institutleder Ole William Petersen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 26,6 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 7,2 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 39,3 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 0,4 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.

Sektion A

VIP Internt finansieret

Claesson, Mogens Helweg; lektor.

Garbarsch, Charly; lektor.

Høyer, Poul Erik; lektor.

Kayser, Lars; lektor.

Kæstel, Charlotte Gøtzhe; forskningsass.

Mathiassen, Susanne; forskningsass.

Nissen, Mogens Holst; lektor.

Petersen, Ole William; lektor.

Røpke, Carsten; lektor.

Van Deurs, Bo Gregers; professor.

Von Bülow, Fritz Albert; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bonazzi, Matteo; forskningsass.

Gudjonsson, Thorarinn; forskningsass.

Nicoziani, Paolo; forskningsass.

Stahlhut, Martin Willi Franz H; forskningsadj.

Thomsen, Peter; forskningsadj.

Villadsen, Rene; forskningsass.

Würtzen, Peter Adler; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Brimnes, Jens; ph.d.-studerende.

Larsen, Sif Groth; ph.d.-studerende.

Nielsen, Helga Lind; ph.d.-studerende.

Petersen, Troels Reichert; ph.d.-studerende.

Thulesen, Stina; ph.d.-studerende.

Sektion B

VIP Internt finansieret

Hansen, Knud Mogens; lektor.

Hartmann, Bolette; forskningsadj.

Hay-Schmidt, Anders; lektor.

Helboe, Lone; forskningsadj.

Møller, Morten; professor.

Poulsen, Steen Seier; lektor.

Qvortrup, Klaus; adjunkt.

Rostgaard, Jørgen; professor.

Thulesen, Jesper; lektor.

Ørskov, Anne Cathrine; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Christensen, Mads Tang; forskningsadj.

Jensen, Anne Dam; forskningsadj.

Vrang, Niels; forskningsass.

Sektion C

VIP Internt finansieret

Andersen, Lars Erik; lektor.

Bojsen-Møller, Finn; lektor.
 Jessen, Harry; lektor.
 Mikkelsen, Hanne Birte; lektor.
 Moos, Torben; lektor.
 Rømert, Paul; lektor.
 Simonsen, Erik Bruun; lektor.
 Sørensen, Per Henrik; amanuensis.
 Thuneberg, Lars; lektor.
 Trantum-Jensen, Jørgen; lektor.
 Voldstedlund, Marianne; lektorvikar.

STIP Internt finansieret

Pedersen, Milena Penkowa; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Alkjær, Tine; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Niels Smedegård: Minimal Residual Disease Detection in Patients who undergo Autologous Stem Cell Transplantation for Mature B Cell Malignancies.
 Christensen, Mads Tang: GLP-1 (7-36) amid: En nyopdaget endogen modulator af fødeindtagelsen.
 Hoffmann, Thomas Ulrik: Adoptive Immunotherapy for Epstein-Barr Virus-associated Lymphoproliferative Disease following Transplantation.
 Vilhardt, Frederik: Endocytosis and Sorting of Urokinase Plasminogen Activator Receptor (uPAR).

Fondsstøtte

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion A

Colitis Crohn Foreningen

– T- hjælperceller (Jens Brimnes) kr. 40.000.

Fru Astrid Thaysens Legat

– Differentialudtrykte gener (Ole William Petersen) kr. 30.000.

Harboefonden

– T-celler (Stina Thulesen) kr. 25.000.

Kong Christian den X's Fond

– Flymtocit undergrupper (Jens Brimnes) kr. 10.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Drift – Molekylære mekanismer for endocytosetrafik (Bo van Deurs) kr. 200.000.
 – Identifikation af gener for brystkirtelmodning (Ole William Petersen) kr. 1.012.500.
 – Løn VIP- Molekylære mekanismer for endocytosetrafik (Bo van Deurs) kr. 348.000.
 – Løn laborant – Molekylære mekanismer for endocytosetrafik (Bo van Deurs) kr. 150.000.

Lægeforeningens Forskningsfond

– Behandling af (Mogens Holst Nissen) kr. 20.000.
 – Immunologisk forskning (Mogens Helweg Claësson) kr. 30.000.

Løvens Kemiske Fabrik

– Driftsmidler (Stina Thulesen) kr. 50.000.

Novo Nordisk Fonden

– Differential udtrykte gener (Ole William Petersen) kr. 42.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– T-lymfocytundergrupper, cytokinernes og dendritiske cellers betydning for udvikling af (Mogens Helweg Claësson) kr. 100.000.
 – Uveitis: patogenese, diagnose og behandling (Mogens Holst Nissen) kr. 100.000.

Værn om Synet

– Etablering af transplantationsbehandling (Carsten Röpke) kr. 140.000.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion B

Diabetesforeningen

– Cart og streptozotocin (Niels Vrang) kr. 94.000.
 – Central nervesystemets (Mads Tang Christensen) kr. 110.000.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond

– Heptin i centralnervesystemet (Mads Tang Christensen) kr. 10.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

– Cart og streptozotocin (Niels Vrang) kr. 50.000.

Forskningsfondet til studier vedr. tunghørhed/døvh

– Oprensning og karakterisering af saccin (Klaus Qvortrup) kr. 25.000.

Forskningsstyrelsen

– Virkningsmekanismer for peptid og receptor med relation til Diabetes (Cathrine Ørskov) kr. 5.000.000.

Michaelsens Fonden

– Løn 12 mdr seniorstipendiat (Mads Tang Christensen) kr. 368.700.

Nordisk Forsknings Komite

– Leptin følsomme neuroner i centralnervesystemet med betydning for fødeindtagelsen og energibalancen (Mads Tang Christensen) kr. 75.000.
 – Studier af centralnervesystemets kontrol (Niels Vrang) kr. 160.000.

Novo Nordisk Fonden

– Cart og streptozotocin (Niels Vrang) kr. 50.000.
 – Immunhistokemisk undersøgelse af saccus endolymphaticus i det indre øre (Klaus Qvortrup) kr. 40.000.
 – Lysets indflydelse på døgnrytmeregulerende centre og hormonsekretion i hjernen (Morten Møller) kr. 82.800.
 – Undersøgelse af det normale samspil mellem tarmhormonerne gastrisk inhibitorisk polypeptid og glukag (Cathrine Ørskov) kr. 50.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– TFF2, et eksokrint secerneret peptid (Steen Seier Poulsen) kr. 111.600.
 – Undersøgelse af det normale samspil mellem tarmhormonerne gastrisk inhibitorisk polypeptid (GIP) og (Cathrine Ørskov) kr. 111.600.

- Undersøgelse af patogenesen til forstyrrelser i den enteroinsulære akse i type II diabetikere (Cathrine Ørskov) kr. 111.600.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion C

Agnes og Knut Mørks Fond m.fl.

- Svulsters indhold af argyrofile proteinkomponenter (Lars Andersen) kr. 25.000.

Publikationer

- Badiu C., Coculescu M., Møller M.: Arginine vasotocin mRNA revealed by in situ hybridization in bovine pineal gland cells. *Cell Tissue Res* Vol. 295, s. 225-229, 1999.
- Balemba O.B., Mbassa G.K., Semuguruka W.D., Assey R.J., Kahwa C.K.B., Hay-Schmidt A., Dantzer V.: The topography, architecture and structure of the enteric nervous system in the jejunum and ileum of cattle. *J Anat* Vol 195, s. 1-9, 1999.
- Balslev Y., Roed T., Høyer P.E., Andersen C.Y., Byskov A.G.: In vitro transformation of mouse oogonia to oocytes without follicle formation. 11th World Congress on In Vitro Fertilization and Human Reproductive Genetics, s. 217-222, 1999.
- Balslev Y., Roed T., Høyer P.E., Andersen C.Y., Byskov A.G.: Complete oogenesis does not occur without follicle formation: An *in vitro* study of fetal mouse ovaries. i: Towards Reproductive Certainty, Fertility & Genetics beyond 1999 s. 218-222, Robert Jansen, David Mortimer (eds.), The Parthenon Publishing Group, New York, London 1999.
- Bissell M.J., Weaver V.M., Lelièvre S.A., Wang F., Petersen O.W., Schmeichel K.L.: Tissue structure, nuclear organization, and gene expression in normal and malignant breast. *Cancer Res.* Vol. 59 (suppl.), s. 1757s-1764s, 1999.
- Bojsen-Møller F.: Biomechanics of the Heel Pad and Plantar Aponeurosis. i: Disorders of the Heel, Rearfoot, and Ankle s. 137-143, Chitranjan S. Ranawat, Rock G. Politano (eds.), Churchill Livingstone, New York 1999.
- Bojsen-Møller F., Bojsen-Møller J.: Biomechanics of sailing. i: Sailing and Science – in an Interdisciplinary Perspective s. 77-93, Gisela Sjøgaard (ed.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen 1999.
- Bregenholt S., Brimnes J., Nissen M.H., Claesson M.H.: In vitro activated CD4+ T-cells from IFN γ -deficient mice induce intestinal inflammation in immunodeficient hosts. *Clin. Exp. Immunol.* Vol. 118, s. 1058-1063, 1999.
- Carrasco J., Giralt M., Molinero A., Penkowa M., Moos T., Hidalgo J.: Metallothionein (MT)-III: generation of polyclonal antibodies, comparison with MT-I+II in the freeze lesioned rat brain and in a bioassay with astrocytes, and analysis of Alzheimer's disease brains. *J Neurotrauma* Vol. 16 (11), s. 1115-1129, 1999.
- Claesson M.H., Bregenholt S., Bonhagen K., Thoma S., Möller P., Grusby M.J., Leithäuser F., Reimann J.: Colitis inducing potency of CD4+ T cells in immunodeficient, adoptive hosts depends on their state of activation, IL-12 responsiveness and CD45RB surface phenotype. *J Immunol* Vol. 162, s. 3702-3710, 1999.
- Dietrich J., Kastrop J., Lauritsen J.P.H., Menné C., Bylow F.A.V., Geisler C.: TCR ζ is transported to and retained in the Golgi apparatus independently of other TCR chains: Implications for TCR assembly. *Eur J Immunol* Vol 29, s. 1719-1728, 1999.
- Dørge H.C., Andersen T.B., Sørensen H., Simonsen E.B., Aagaard H., Dyhre-Poulsen P.J., Klausen K.: EMG activity of iliopsoas muscle and leg kinetics during the soccer place kick. *Scand J Med Sci Sports* Vol 4 (4), s. 195-200, 1999.
- Ekstrand K.R., Holmen L., Qvortrup K.: A polarized light and scanning electron microscopic study of human fissure and lingual enamel of unerupted mandibular third molars. *Caries Res* Vol 33, s. 3341-3349, 1999.
- Faussone-Pellegrini M-S., Thuneberg L.: Guide to the identification of interstitial cells of Cajal. *Microsc Res Tech* Vol 47, s. 248-266, 1999.
- Gerwien J., Nielsen M., Labuda T., Nissen M.H., Svejgaard A., Geisler C., Röpke C., Ødum N.: Cutting edge: TCR stimulation by antibody and bacterial superantigen induces stat3 activation in human T cells. *J Immunol* Vol 163, s. 1742-1745, 1999.
- Hansen C.B., van Deurs B., Petersen L.C., Rao L.V.M.: Discordant expression of tissue factor and its activity in polarized epithelial cells. Assymetry in anionic phospholipid availability as a possible explanation. *Blood* Vol 94 (5), s. 1657-1664, 1999.
- Hansen T.M., Nielsen H.V., Bernth N., Moos T.: Expression of ferritin protein and subunit mRNAs in normal and iron deficient rat brain. *Molecular Brain Research* Vol 65, s. 186-197, 1999.
- Hanson P., Magnusson S.P.: The difference in anatomy of the lumbar anterior longitudinal ligament in young African-Americans and Scandinavians. *Arch Phys Med Rehabil* Vol 79, No 12, s. 1545-1548, 1998.
- Hanson P., Magnusson S.P., Sørensen H., Simonsen E.B.: Differences in the iliolumbar ligament and the transverse process of the L5 vertebra in young white and black people. *Acta Anatomica* Vol 163, s. 218-223, 1998.
- Hanson P., Magnusson S.P., Sørensen H., Simonsen E.B.: Anatomical differences in the psoas muscles in young black and white men. *J Anat* Vol 194, s. 303-307, 1999.
- Helboe L., Hay-Schmidt A., Stidsen C.E., Møller M.: Immunohistochemical localization of the somatostatin receptor subtype 2 (sst₂) in the central nervous system of the Golden Hamster (*Mesocricetus auratus*). *J Comp Neurol* Vol 405, s. 247-261, 1999.
- Johansen J.S., Baslund B., Garbarsch C., Hansen M., Stoltenberg M.B., Lorenzen I., Price P.A.: YKL-40 in giant cells and macrophages from patients with giant cell arteritis. *Arthritis & Rheumatism* Vol 42 (12), s. 2624-2630, 1999.
- Jørgensen P.E., Jensen G.L., Sørensen B.S., Poulsen S.S., Nexø E.: The pig epidermal growth factor precursor contains segments which are highly conserved between species. *Scand J Clin Invest* Vol 58, s. 287-298, 1998.
- Kirkeby S., Høyer P.E.: Binding properties of the galactose-detecting lectin *Pseudomonas aeruginosa* agglutinin (PA-IL) to skeletal muscle fibres. Quantitative precipitation and precipitation inhibition assays. *Histochem J* Vol 31, s. 485-493, 1999.
- Knige U., Sjøe-Jensen P., Jørgensen H., Kjær A., Møller M., Warberg J.: Stress-induced release of anterior pituitary hormones: Effect of H₃ receptor-mediated inhibition of histaminergic activity or posterior hypothalamic lesion. *Neuroendocrinology* Vol 69, s. 44-53, 1999.

- Lee J.C.F., Thuneberg L., Berezin I., Huizinga J.D.: Generation of slow waves in membrane potential is an intrinsic property of interstitial cells of Cajal. *Am J Physiology-Gastrointestinal and Liver Physiology* Vol 40, No 2, s. G409-G423, 1999.
- Mikkelsen H.B., Thuneberg L.: *Op/op* mice defective in production of functional colony-stimulating factor-1 lack macrophages in muscularis externa of the small intestine. *Cell Tissue Res* Vol 295, s. 485-493, 1999.
- Mikkelsen J.D., Møller M.: Neuropeptide Y in the mammalian pineal gland. *Microscopy Research and Technique* Vol 46, s. 239-256, 1999.
- Moos T., Morgan E.H.: Brain iron homeostasis. i: Brain Barrier Systems s. 371-386, Olaf B. Paulson, Gitte Moos Knudsen, Torben Moos (eds.), Munksgaard, Copenhagen 1999.
- Moos T., Oates P.S., Morgan E.H.: Iron-independent neuronal expression of transferrin receptor mRNA in the rat. *Molecular Brain Research* Vol 72, s. 231-234, 1999.
- Møller M., Fahrenkrug J., Hannibal J.: Innervation of the rat pineal gland by pituitary adenylate cyclase-activating polypeptide (PACAP)-immunoreactive nerve fibres. *Cell Tissue Res* Vol 296, s. 247-257, 1999.
- Møller M., Wei L.: Innervation of the rat pineal gland by nerve fibres originating in the sphenopalatine, otic and trigeminal ganglia. A retrograde in vivo neuronal tracing study. *Reprod Nutr Dev* Vol 39, s. 345-353, 1999.
- Møller M.: Introduction to mammalian innervation. *Microscopy Research and Technique* Vol 46, s. 235-238, 1999.
- Nansen A., Jensen T., Christensen J.P., Andreasen S.Ø., Röpke C., Marker O., Thomsen A.R.: Compromised virus control and augmented perforin-mediated immunopathology in IFN- γ -deficient mice infected with lymphocytic choriomeningitis virus. *J Immunol* Vol 163, s. 6114-6122, 1999.
- Nielsen M., Kæstel C.G., Eriksen K.W., Woetmann A., Stokkedal T., Kaltoft K., Geisler C., Röpke C., Ødum N.: Inhibition of constitutively activated Stat3 correlates with altered Bcl-2/Bax expression and induction of apoptosis in mycosis fungoides tumor cells. *Leukemia* Vol 13, s. 735-738, 1999.
- Nilausen K., Meinertz H.: Lipoprotein(a) and dietary proteins: casein lowers lipoprotein(a) concentrations as compared with soy protein¹⁻³. *Am J Clin Nutr* Vol 69, s. 419-425, 1999.
- Péchoux C., Gudjonsson T., Rønnow-Jessen L., Bissell M.J., Petersen O.W.: Human mammary luminal epithelial cells contain progenitors to myoepithelial cells. *Dev Biol* Vol 206, s. 88-99, 1999.
- Pedersen A.E., Bregenholt S., Johansen B., Skov S., Claesson M.H.: MHC-I-induced apoptosis in human B-lymphoma cells is dependent on protein tyrosine and serine/threonine kinases. *Exp Cell Res* Vol 251, s. 128-134, 1999.
- Pedersen P.S., Frederiksen O., Holstein-Rathlou N-H., Larsen P.L., Qvortrup K.: Ion transport in epithelial spheroids derived from human airway cells. *Am J Physiol (Lung Cell.Mol.Physiol)* 276, s. L75-L80, 1999.
- Penkowa M., Moos T., Carrasco J., Hadberg H., Molinero A., Bluethmann H., Hidalgo J.: Strongly compromised inflammatory response to brain injury in interleukin-6-deficient mice. *GLIA* Vol 25, s. 343-357, 1999.
- Penkowa M., Nielsen H., Hidalgo J., Bernth N., Moos T.: Distribution of metallothionein I + II and vesicular zinc in the developing central nervous system: correlative study in the rat. *J Comp Neurol* Vol 412, s. 303-318, 1999.
- Penkowa M., Giralt M., Moos T., Thomsen P.S., Hernández J., Hidalgo J.: Impaired inflammatory response to glial cell death in genetically metallothionein-I- and -II-deficient mice. *Exp Neurol* Vol. 156, s. 149-164, 1999.
- Penkowa M., Carrasco J., Giralt M., Moos T., Hidalgo J.: CNS wound healing is severely depressed in metallothionein I- and II-deficient mice. *J Neurosci* Vol. 19 (7), s. 2535-2545, 1999.
- Petersen T.R., Bregenholt S., Pedersen L.Ø., Nissen M.H., Claesson M.H.: Human p53 264-272 HLA-A2 binding peptide is an immunodominant epitope in DNA-immunized HLA-A2 transgenic mice. *Cancer letters* Vol 137, s. 183-191, 1999.
- Phansuwan-Pujito P., Møller M., Govitrapong P.: Cholinergic innervation and function in the mammalian pineal gland. *Microscopy Research and Technique* Vol 46, s. 281-295, 1999.
- Poulsen S.S., Thulesen J., Thim L., Nexø E.: Distribution and turn-over of intravenously administered trefoil peptide, I125-pSP, in the rat. *Gut* Vol 43, s. 240-247, 1998.
- Poulsen S.S., Thulesen J., Christensen L., Thim L.: The effect of TFF2/porcine spasmolytic polypeptide, (pSP), on gastric and duodenal ulcer healing in the rat. *Gut* Vol 45, s. 516-522, 1999.
- Qvortrup K., Rostgaard J., Holstein-Rathlou N-H., Bretlau P.: The endolymphatic sac, a potential endocrine gland? *Acta Otolaryngol* Vol 119, s. 194-199, 1999.
- Ravn S., Voigt M., Simonsen E.B., Alkjær T., Bojsen-Møller F., Klausen K.: Choice of jumping strategy in two standard jumps, squat and countermovement jump – effect of training background or inherited preference? *Scand J Med Sci Sports* Vol 9, s. 201-208, 1999.
- Rodal S.K., Skretting G., Garred Ø., Vilhardt F., van Deurs B., Sandvig K.: Extraction of cholesterol with methyl- β -cyclodextrin perturbs formation of clathrin-coated endocytic vesicles. *Mol Biol Cell* Vol 10, s. 961-974, 1999.
- Rostgaard J., Qvortrup K.: A note about retinal structure and visual acuity. A light microscopic study of the cones in fovea centralis. *Acta Ophthalmol Scand* Vol 77, s. 45-49, 1999.
- Ruwald M., Pedersen A.E., Claesson M.H.: MHC class I cross-talk with CD2 and CD28 induces specific intracellular signalling and leads to growth retardation and apoptosis via a p56lck dependent mechanism. *Exp Clin Immunogen* Vol 16, s. 199-211, 1999.
- Sandvig K., van Deurs B.: Endocytosis and intracellular transport of ricin: recent discoveries. *FEBS Letters* Vol 452, s. 67-70, 1999.
- Saunders N.R., Dziegielewska K.M., Ek J., Møllgård K.: Morphological and physiological aspects of barriers in the developing brain. i: Brain Barrier Systems s. 191-203, Olaf Paulson, Gitte Moos Knudsen, Torben Moos (eds.), Munksgaard, København 1999.
- Simonsen E.B., Dyhre-Poulsen P.J.: Amplitude of the human soleus H reflex during walking and running. *J Physiol* Vol 515 (Pt 3), s. 929-939, 1999.
- Skretting G., Torgersen M.L., van Deurs B., Sandvig K.: Endocytic mechanisms responsible for uptake of GPI-linked diphtheria toxin receptor. *J Cell Sci* Vol 112, s. 3899-3909, 1999.

- Sørensen H., Zacho M., Simonsen E.B., Dyhre-Poulsen P.J., Klausen K.: Joint angle errors in the use of isokinetic dynamometers. *Isokinetics and Exercise Science* Vol 7, s. 129-133, 1998.
- Thulesen J., Jørgensen A., Gerwien J., Dohlsten M., Nissen M.H., Ødum N., Röpke C.: Superantigens are presented by and activate thymocytes from infants. *Exp Clin Immunogenet* Vol 16, s. 226-233, 1999.
- Thulesen J., Poulsen S.S., Jørgensen P.E., Nexø E.: Ureteral growth in animal models with increased renal excretion of urine and its relation to the urinary excretion of epidermal growth factor. *Urol Res* Vol 27, s. 21-47, 1999.
- Thulesen J., Poulsen S.S., Jørgensen P.E., Nexø E.: Adrenergic blockade in experimental diabetic rats. Effect on renal size and the contents of epidermal growth factor in the urinary tract. *Nephron* Vol 81, s. 172-182, 1999.
- Thulesen J., Hartmann B., Nielsen C., Holst J.J., Poulsen S.S.: Diabetic intestinal growth adaptation and glucagon-like peptide 2 (GLP2). Effects of dietary fibres. *Gut* Vol 45, s. 672-678, 1999.
- Thuneberg L.: One hundred years of interstitial cells of Cajal. *Microscopy Research and Technique* Vol 47, s. 223-238, 1999.
- Torffvit O., Jørgensen P.E., Kamper A-L., Holstein-Rathlou N-H., Leyssac P.P., Poulsen S.S., Nexø E., Strandgaard S.: Urinary excretion of Tamm-Horsfall protein and epidermal growth factor in chronic nephropathy. *Nephron* Vol 79, s. 167-172, 1998.
- Tøttrup A., Rokkjær M., Kruse A., Poulsen S.S., Jacobsen N.O.: Excessive nodular hyperplasia of Brunner's glands associated with gastric hypersecretion and lipomatous atrophy of the pancreas. *Scand J Gastroenterol* Vol 34, s. 541-544, 1999.
- Vilhardt F., Nielsen M., Sandvig K., van Deurs B.: Urokinase-type plasminogen activator receptor is internalized by different mechanisms in polarized and nonpolarized Madin-Darby canine kidney epithelial cells. *Molecular Biology of the Cell* Vol 10, s. 179-195, 1999.
- Vinter-Jensen L., Jørgensen P.E., Thulesen J., Nexø E.: Time dependent changes of levels of endogenous epidermal growth factor in submandibular glands, in kidneys and in urine in rats during systematic treatment with EGF. *Regulatory peptides* Vol 78, s. 75-82, 1998.
- Williams A., Whiting C.V., Reimann J., Claesson M.H., Bland P.W.: TNF α transcription and translation in the CD4+ T cell- transplanted SCID mouse model of colitis. *Clin Exp Immunol* Vol 116, s. 415-424, 1999.

Medicinsk-Fysiologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.99: Institutleder: Lektor, dr.med. Jørgen Warberg.
Bestyrelse: Institutleder, lektor, dr.med. Jørgen Warberg, prof., dr.med. Jens Juul Holst (stedfortrædende institutleder), lektor, dr.med. Jesper Brahm, prof., dr.med. Henning Schmalbruch, forskningsprof., dr.med. Niels-Henrik Holstein-Rathlou, bioanalytiker Birdie Knudsen, ing.assistent Svend Lohmann.

Organisation

Instituttet er organiseret i henhold til universitetsloven. Fagligt er instituttet opdelt i 5 afdelinger og 1 laboratorium: Afd. for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Afd. for Endokrinologi og Metabolisme, Afd. for Neurofysiologi, Afd. for Nyre og Kredsløb, Afd. for Patofysiologi og Laboratorium for Kybernetik.

Adresse

Medicinsk-Fysiologisk Institut
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 79 00, inst.sekr. 35 32 75 56
Fax: 35 32 75 55
<http://www.mfi.ku.dk/welcome>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Historie – se årbog for 1997. (<http://www.ku.dk/aar-bog/97/3/3250.html>).

Fysiske rammer

Instituttet har med Dekanatets godkendelse i 1999 foretaget en lokale-rokering med Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik (IMBG). Iflg. denne aftale har Medicinsk-Fysiologisk Institut afgivet vore hidtidige lokaler i bygning 6, etage 5 til IMBG og overtaget lokaler fra IMBG i bygning 6, etage 6. Medicinsk-Fysiologisk Institut har i forbindelse med denne rokade midlertidigt udlånt arealer til Laboratoriet for Eksperimentel Molekylær Genetik, IMBG. Instituttet har herefter lokaler i Panum Institutets bygning 12 (etage 1-6) bygning 16 og 10 (etage 5) og bygning 6 (etage 6).

Personaleforhold

Niels-Henrik Holstein-Rathlou er indtrådt i sin lektorstilling pr. 1.10.99 efter et afsluttet forskningsprofessorat.

Tiltrådt som lektorvikar (uden opslag): Peter Steen Pedersen pr. 1.4.99 i en kombinationsstilling i samarbejde med pædiatrisk afd. Rigshospitalet Max Salomonsson pr. 1.8.99.

Fratrædt: Afd.leder Paul Peter Leyssac pga alder pr. 30.9.99. Lektor Poul Christensen afgang ved døden 30.1.99. Adjunkt Jørgen Kanters pr. 31.7.99, er nu lektorvikar. Adjunkt Dan Klærke pr. 30.4.99, er nu lektorvikar.

Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er fokuseret på de fysiologiske virkningsmekanismer, der ligger til grund for transmembran signalering, transport og intracellulær signalering.

Inden for området intracellulær signalering undersøges sekretionsmekanismer i eksokrine kirtler, signalering i røde blodlegemer og insulins virkningsmekanismer.

Transportstudier omfatter funktion, molekulær og ultrastrukturel karakterisering af transportmekanismer for ioner, nonelektrolytter og vand i epiteliale og endoteliale væv samt isolerede celler.

Inden for den molekulære fysiologi er undersøgelserne bl.a. fokuseret på alle de store klasser af membranproteiner inklusive G-protein-koblede receptorer, transportører, vand- og ionkanaler. I områderne transportører og ionkanaler er der en speciel stor indsats inden for monoamin-transportører og K-selektive ionkanaler.

1. Cellulær signaltransduktion

1.1. Transport og signalering af betydning for energistofskiftet.

1.2. Caveolae i organismens insulinfølsomme celler.

1.3. Insulininduceret translokation af membranproteiner. Deltagende forskere i projekt 1.1 – 1.3: J. Vinten, M. Voldstedlund, D. Worm, K. Schultze, C. Bjørn, J. Tranum-Jensen, J. Carlsen.

1.4. En farmakologisk karakteristik af en purinerg receptor (P2Z) i en neuroblastom cellelinie (SH-SY5Y) (K.P. Larsson, A.J. Hansen og S. Dissing).

1.5. CD38 proteinet fra den humane erythrocyt og dets enzymatiske egenskaber (F. Wibrandt, S. Dissing, J. Brahm).

1.6. Kontrol af den intracellulære Ca²⁺ koncentration i eksokrint væv ved et cyklisk nucleotid (cGMP) (D.K. Looms, K. Tritsarlis, B. Nauntofte, S. Dissing).

1.7. Nitrogen oxid syntese i spytkirtelvæv og dets rolle i regulationen af intracellulære signalstoffer (K. Tritsarlis, D.K. Looms, B. Nauntofte, S. Dissing).

2. Epitel- og membrantransport

2.1. Fyto-østrogeners effekter på den mammale bumetanidfølsomme Na,K,2Cl cotransport, BSC1. Undersøgelser på klonet BSC1 (K. Rønsbo og N. Bindslev).

2.2. Lokalisation af G protein beta 3 isoformen i væv fra homo og fra rotter (K. Rønsbo, J.K. Christensen, J. Thiis, M. Møller, N. Bindslev).

2.3. Kvantificering og lokalisering af Ca²⁺-aktiverede K⁺ kanaler i epitel (L.M. Nissen, M. Grunnet, A. Hay-Schmidt, D. Klærke).

2.4. Karakterisering af sekretion og dens regulering i humane duodenal biopsier (R. Larsen, A. Mertz-Nielsen, M.B. Hansen, S.S. Poulsen og N. Bindslev).

2.5. Cyclooxygenase I og II inhibitorers effekt på serotonin-induceret sekretion i rotte kolon (B. Engelmann, M.B. Hansen, S.S. Poulsen, N. Bindslev).

2.6. Intestinal transport af aminosyrer (B.G. Munck).

2.7. Transport af ioner, nonelektrolytter og vand over cellemembranen (J. Brahm, S. Dissing, F. Wibrandt).

2.8. Sammenlignende studier af blod-hjerne barrieren (M. Bundgaard).

2.9. Elektronmikroskopiske undersøgelser af albuminmagnetit-partikler (M. Bundgaard, B. Quistorff).

3. Membranproteiners molekulære struktur og funktion

3.1. G-protein-koblede receptorer

3.1.1. Karakterisering af G-protein-koblede receptors molekulære aktiveringsmekanisme ved fluorescense spektroskopisk (C. Grånäs, F. Asmar, U. Gether).

3.2. Transportører

3.2.1. Na⁺ koblede neurotransmitter-transportøres molekulære mekanismer (T. Zeuthen, N. Boxenbaum, U. Gether).

3.2.2. Strukturel og funktionel karakterisering af monoamintransportører ved konstruktion af kunstige metal-ions bindingssteder (L. Nørregaard, C.J. Larsen, K. Nørregaard, N. Boxenbaum, U. Gether).

3.2.3. Spektroskopisk karakterisering af monoamintransportørernes translokationsmekanisme (C.J. Larsen, C. Grånäs, L. Nørregaard, K. Nørregaard, U. Gether).

3.2.4. Cellulær regulering af monoamintransportører (C.J. Larsen, C. Grånäs, L. Nørregaard, K. Nørregaard, U. Gether).

3.3. Vandkanaler

3.3.1. Molekulære mekanismer for vandtransport i membranproteiner (T. Zeuthen, D. Klærke, S. Meinild).

3.3.2. Molekulære mekanismer for vandtransporten i øjet (T. Zeuthen, S. Hamann, M. LaCour, U. Prause).

3.4. Ionkanaler

3.4.1. Molekylær karakteristisk af SK, IK og BK Ca²⁺-aktiverede K⁺ kanaler udtrykt i *Xenopus laevis* oocyter (M. Grunnet, B.S. Jensen, S-P. Olesen, D. Klærke).

3.4.2. IK kalium kanalens aktivitet reguleres gennem ændringer i intern pH.

3.4.3. Ethylbenzimidazolone som aktivator af klonede humane IK kanaler.

3.4.4. KCNQ4 kanalens M-current-like karakteristika.

3.4.5. Skorpiontoxin som specifik blokker af hjertets HERG kalium kanaler.

3.4.6. Funktionel karakterisering af mutationer i hjertets HERG kanaler, som forårsager pludselig død.

3.4.7. Hjertets og hjernens Na kanaler.

3.4.8. Molekylær beskrivelse af Calmodulin-bindingsstedet på IK kanaler.

3.4.9. Detektion af membranproteiner ved brug af biotin og proteinkinase K enzymatiske metoder.

Deltagende forskere i projekt 3.4.2 – 3.4.9: S.P. Olesen, B.S. Jensen, N.K. Jørgensen, T. Jespersen, K.A. Pedersen, M. Grunnet, T. Ljungstrøm, M. Korsgaard, R. Søgaard.

Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme

Forskningsvirksomhed

Afdelingen for endokrinologi og metabolisme består af 5 laboratorier med følgende hovedinteresseområder: 1) Peptidgerge mekanismer i styringen af a) myometrieffunktion og b) hypofyse celler. 2) Metabolisme og dykkermedicin; her arbejdes med asthmainhalatorer og dekompressionssyge; 3) Ca²⁺-ATPaser og deres betydning for de intracellulære Ca²⁺-depoters funktion; her arbejdes især med styringen af ATPaserne (fx af NO), anvendelsen af thapsigargin og analoger som værktøj, og sarco-endoplasmatiske reticulum Ca²⁺-ATPaserne (SERCA) molekulære biologisk; 4) Neuroendokrin regulering af hypofysefunktionen; her arbejdes med serotonerge og histaminerge systemers regulatoriske rolle for stressudløst sekretion af vasopressin, oxytocin, prolaktin og ACTH; endvidere med tyngdestress-udløste endokrine, renale og kardiovaskulære variable hos mennesker. 5) Regulatoriske, især gastrointestinale, peptiders funktioner som hormoner og transmittorer i parakrine og neuronale systemer. Der arbejdes især med a) inkretin-hormonerne glukagonlignende peptid-1 (GLP-1) og glucose-dependent insulinotropisk polypeptid (GIP) og deres betydning i diabetespatogenesisen samt deres potentiale i diabetesbehandling og b) glucagon-lignende peptid 2 (GLP-2)s betydning som vækstfaktor for tarmslimhinden, herunder dets human terapeutiske potentiale.

1. **Regulatoriske peptider**

1.1. Inkretin-hormonerne glukagonlignende peptid-1 (GLP-1) og glucose-dependent insulinotropisk polypeptid (GIP).

1.2. Den intestinale vækstfaktor glucagon-lignende peptid-2 (GLP-2).

1.3. Det intestinale enterogastron, peptid YY (PYY).

1.4. Pankreashormonerne insulin og glukagon.

1.5. Den parakrine transmitter somatostatin.

1.6. Neuropeptiderne calcitonin-gen-relateret peptid (CGRP), pituitary adenylate cyclase activating peptide (PACAP) og tachykininerne (substans P og NKA). Deltagende forskere: C. Deacon, B. Hartmann, L. Hansen, K. Tornøe, M. Harr, A. Balslev-Clausen, P. Thelin Schmidt, A. Wettergren, M. Zander, M-B. Toft-Nielsen, T. Vilsbøll, A. Flint, C. Verdich, C.F. Nagell, M. Wøjdemann.

2. Metabolisme og dykkermedicin

2.1. Sammenligning af hyperbar ilt- og carbogenbehandling af kulmonoxidforgiftning i rotter (J. Madsen, J. Bülow).

2.2. Bikarbonatindholdet i parotis- og blandet spyt under lokal og systemisk stimulation (J. Madsen, A. Bardow, B. Nauntofte).

3. Peptidgerge mekanismer

3.1. Myometriets receptorer (H. Vilhardt, T. Engstrøm, A. Atke, M-B. Bertelsen i samarbejde med gynækologisk afd. ved Hvidovre Hospital og Amtssygehuset i Herlev).

3.2. Adenohypofysens second messenger systemer (H. Vilhardt, S.E. Mau i samarbejde med neurokirurgisk afd. ved Rigshospitalet).

4. Ca²⁺-ATPaser og deres betydning for Ca²⁺-depoternes funktion

4.1. SERCA2b ATP-asen som et nyt stressprotein (C. Caspersen, A.H. Larsen, P.S. Petersen, M. Treiman).

5. Neuroendokrin regulation af hypofysefunktionen under normo- og patofysiologiske forhold

5.1. Histaminerg regulation.

5.2. Serotonerg regulation. Deltagende forskere i projekt 5.1 og 5.2: U. Knigge, A. Kjær, C. Toftegaard, K.R. Madsen, U.S. Kristoffersen, H. Jørgensen, J. Warberg.

5.3. Effekten af tyngdestress på endokrine, renale og kardiovaskulære variable hos mennesker (P. Norsk, A. Gabrielsen, B. Pump, M. Schou (DAMEC Research), J. Warberg).

Afdelingen for Neurofysiologi

Forskningsvirksomhed

Hovedvægten af forskningen på neurofysiologisk afdeling er koncentreret omkring motorisk kontrol og funktion. Der undersøges generation, modulation og transmission af nerveimpulser i isolerede celler eller vævsstykker fra relevante områder i hjernen og rygmærven af skildpadder og rotter, voluntær og reflektorisk kontrol af bevægelser hos mennesker, og funktionelle og morfologiske forandringer i det neuromuskulære system hos forsøgsdyr og patienter ved sygdom eller under eksperimentelle betingelser.

1. Nerveceller og nervernetværk

1.1. Modulationen af intracortical inhibition under gang hos mennesker.

1.2. Synkronisering af motoriske enheder under gang hos mennesker.

1.3. Sammenlignende undersøgelser af coherence og synkronisering af muskel. Aktivitet hos raske forsøgspersoner og neurologiske patienter.

1.4. Funktionel kobling mellem kortikal og muskulær aktivitet hos raske forsøgspersoner.

1.5. Synkronisering af motoriske enheder under co-contraction hos mennesker.

1.6. Den centrale styring af armbevægelser.

1.7. Motorisk indlæring og strækreflekser hos mennesker.

1.8. Reciprok hæmning og synkronisering af motoriske enheder hos patienter med dissemineret sclerose.

Deltagende forskere i projekt 1.1 – 1.8: J.B. Nielsen, N. Petersen, L.O.D. Christensen, H.S. Jensen, S. Hansen, N.L. Hansen, J. Brønd.

1.9. Informationskodning i interneuroner (M. Tresch, C.D. Nielsen, J. Ryge, O. Kiehn).

1.10. Kommissurale interneurons funktion under gang (O. Kiehn, M. Stokke i samarbejde med Oslo Universitet).

1.11. Transmitter-modulation af motorneuroner (M. Denton, B. Johnson, O. Kiehn).

1.12. Motorneuronerens elektrotone struktur (G. Svirskis, J. Hounsgaard).

1.13. Transmitter-medieret ikke-synaptisk interaktion mellem primære afferenter i rygmærven (R. Russo, R. Delgado-Lezama, J. Hounsgaard).

1.14. Effekt på fl kurve og tidsforløb af synaptisk induceret metabotrop facilitering i motorneuroner (G. Hedo, J. Hounsgaard).

1.15. Motorneuroner udtrykker en CAN-current som dog ikke bidrager til plateau potentialer (J-F. Perrier, J. Hounsgaard).

1.16. Calmodulin som second messenger for regulation af L-type calcium kanaler i motorneuroner (J-F. Perrier, J. Hounsgaard, S. Meija Guervacio).

1.17. Fysiologi, patofysiologi og toksicitet i centralnervesystemet undersøgt *in vitro* med siliciumbaserede mikroelektroder (H. Jahnsen, J. Noraberg).

1.18 Dendritfunktion i CNS nerveceller (J. Midtgaard):

a) Dendritfysiologi i bulbus olfactorius mitralceller (med W.R. Chen, G.M. Shepherd, M. Hines (Yale University)).

b) Synaptisk integration i cerebellare granulaceller (med H. Jörntell; i forbindelse med et EU-Biotech financieret samarbejde).

2. Sansesystemets betydning for motorisk kontrol

2.1. Undersøgelse af korsbåndenes mekaniske og sensoriske funktion under bevægelser (T. Fischer-Rasmussen, E.B. Simonsen, T. Alkjær, M. Krogsgaard, P. Dyhre-Poulsen).

2.2. Undersøgelse af reflexers indflydelse på muskelstivheden (H. Lauridsen, E.B. Simonsen, P. Dyhre-Poulsen).

2.3. Undersøgelse af evnen til at skifte motorisk program (J. Sandfeld, P. Dyhre-Poulsen).

2.4. Undersøgelse af betydningen af sensorisk information fra sener for motorisk kontrol (T. Fischer-Rasmussen, P. Magnussen, P. Aagaard, P. Dyhre-Poulsen).

3. Interaktion mellem nerver og skeletmuskulatur

3.1. Lys- og elektronmikroskopiske undersøgelser af muskel- og nervebiopsier fra patienter med neuromuskulære sygdomme (H. Schmalbruch, J. Vissing, C. Krarup).

3.2. Mitotisk aktivitet i normale og denerverede rottemuskler (D.H. Lewis (Bristol), H. Schmalbruch).

3.3. Genterapi af motoriske forhornscellesygdomme: virkning af neurotrofe stoffer på mutant musen pmn (= progressiv motor neuropati) og den transgene SOD mus, som mangler enzymet superoxyd dismutase (G. Haase (Marseille), A. Kahn, T. Bordet (Paris), H. Schmalbruch).

3.4. Er mnd2 (motor-neuron-disease-2) mus en model for forhornscellesygdomme? (H. Schmalbruch, C. Krarup, G. Haase (Marseille)).

3.5. Respiratoriske motorneuroner hos mus med arvelige motorneuronsygdomme (P. Lozeron, H. Schmalbruch).

3.6. Electrotonusundersøgelser af motoriske nervefibre hos transgene SOD mus (H. Schmalbruch, C. Krarup, G. Haase (Marseille), M. Moldovan).

3.7. De Schwannske cellers rolle ved nerveregeneration (M. Wolters, C. Krarup, H. Schmalbruch).

4. Regulation af hjernens og perifere nervers blodgennemstrømning (Lauritzen-gruppe)

4.1. Ændringer i nerveaktivitetsafhængig blodgennemstrømning i cortex cerebelli som funktion af den ekstracellulære kaliumkoncentration hos anæsteserede rotter (K. Caesar, N. Akgöran, C. Mathiesen, M. Lauritzen).

4.2. Funktionel analyse af aktivitetsafhængige stigninger i neuronal aktivitet og blodgennemstrømning i rottens somatosensoriske cortex (A.N. Nielsen, M. Lauritzen).

4.3. *In vivo* mekanismer ved acetylkolin-induceret vasodilation i n. ischiadicus hos rotter (K. Thomsen, I. Rubin, M. Lauritzen).

Afdelingen for Nyre og Kredsløb

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed falder inden for flere områder. Et af afdelingens hovedområder er regulering af mikrocirkulationen. Der fokuseres på ændringer i blodgennemstrømningen hos patienter med forskellige kredsløbslidelser, herunder også udviklingen af nye metoder til bestemmelse af denne. Mikrocirkulatoriske kontrolmekanismer, deriblandt autoregulation, spiller en vigtig rolle for vævs- og organers funktion. Afdelingens forskning fokuserer her på rollen af renin-angiotensin systemet for nyrens autoregulation, og betydningen af og mekanismerne bag såkaldt vaskulære propagerede responser. En bedre forståelse af disse mekanismer kan bidrage til en belysning af år-

sagerne til forhøjet blodtryk. Et andet hovedområde er elektrofysiologiske undersøgelser af hjertefunktionen, herunder betydningen af den intercellulære kommunikation mellem hjertemuskelcellerne. Formålet er her dels at udvikle metoder til at prædikere hvilke patienter, der har stor risiko for pludselig uventet død, ligesom det er målet at udvikle nye antiarytmiske behandlingsprincipper. Et tredje hovedområde er undersøgelser af transepithelial transport. I øjeblikket fokuseres der især på at belyse de mekanismer der regulerer salt- og vandtransporten i luftvejene. En bedre forståelse af disse mekanismer vil være af stor betydning for behandlingen af patienter med cystisk fibrose.

1. Osmotisk diurese (P.P. Leyssac, O. Skøtt, N-H. Holstein-Rathlou).

2. Propagerede calcium responser til lokal elektrisk stimulation i nyrens præglomerulære kar (M. Salomonsson, F. Gustafsson, N-H. Holstein-Rathlou).

3. Renal hæmodynamik og renin-angiotensin systemet i normotensive og hypertensive rotter (C.M. Sørensen, N-H. Holstein-Rathlou).

4. Karakterisering af de cellulære og molekulære mekanismer ansvarlig for ændringen i celle-celle interaktionen ved arteriel hypertension (B. Arensbak, H. Mikkelsen, M. Christiansen, N-H. Holstein-Rathlou).

5. Propageret vasokonstriktion og intercellulær kommunikation i mesenterial arterioler (F. Gustafsson, H. Mikkelsen, N-H. Holstein-Rathlou).

6. Regulering af den intercellulære kommunikation i hjertemuskelceller (M. S. Nielsen, J. S. Petersen, M. Christiansen, J. Kanters, N-H. Holstein-Rathlou).

7. Salt- og vandtransport i slimhinden i de øvre luftveje. Undersøgelser af mekanismer, transportveje og transportregulation i model præparationer af øvre luftvejs-epitheler (kanin næseslimhinde samt sfæroide explantater af human næseslimhinde) samt undersøgelser af ændringer i transportmekanismer og -regulation i humant luftvejs-epithel ved cystisk fibrose (O. Frederiksen, P.S. Pedersen, N-H. Holstein-Rathlou, K. Procida, T.L. Klausen).

8. Eksperimentel kardiologi (J. Kanters, B.T. Jensen).

9. Kapillærpermeabilitet for albumin i fedtvæv (W. Paaske, P. Sejrsen).

10. Måling på mennesker af blodgennemstrømningshastighed i hud med og uden arterio-venøse anastomoser med varmeudvaskningsmetoden.

10.1. Måling af blodgennemstrømningshastighed i 1. tå hos normale, samt hos patienter med claudicatio intermittens og hos patienter med hvilesmerter i benene før og efter rekonstruktiv karkirurgi.

10.2. Måling af gennemblødningshastigheden i fødderne hos patienter med aortaaneurysmer for at vise, at disse patienter har en generel degenerativ lidelse af de elastiske fibriller også i arterioler i perifere væv (M. Midttun, P. Sejrsen, W. Paaske).

10.3. Videreudvikling af varmeudvaskningsmetoden til også at omfatte varmeindvaskning ved udvikling af en ny type probe. Patentansøgning indsendt d. 17.12.99 (P. Sejrsen, M. Midttun, J. Hove, H.P. Nissen-Petersen, H. Kruckow, T. Bøg-Hansen).

Afdelingen for Patofysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingen beskæftiger sig med, hvorledes stofskiftets kemiske processer reguleres. Det undersøges, hvilke meka-

nismer, der er involveret i energiholdige stoffers frigørelse fra depoter, transport over cellemembraner og forbrænding. Særligt forholdene i muskulatur og fedtvæv studeres. Der fokuseres især på, hvorledes fysisk aktivitet på kort og langt sigt influerer på stofskifteprocesserne. Dette sker bl.a. for at belyse om motion kan forebygge eller mildne sygdomme som f.eks. fedme, sukkersyge og åreforkalkning. Afdelingen udfører undersøgelser på alle eksperimentelle niveauer, fra undersøgelser på raske og syge mennesker over undersøgelser på dyr, isolerede organer og cellemekomponenter til undersøgelser på det molekulære niveau. Fysiologiske såvel som biokemiske, molekulærbiologiske og morfologiske teknikker anvendes.

1. Muskelmetabolisme, glukosehomeostasen

1.1. Regulation af og rolle for Hormon Sensitiv Lipase i skeletmuskel (J. Langfort (Polish Academy of Sciences), C. Holm (Lunds Universitet), T. Ploug, J. Ihlemann, H. Galbo).

1.2. Hormonproduktion i arbejdende muskler (P. Dahl, T. Ploug, H. Galbo).

1.3. Interaktionen mellem diæt, tabletbehandling, muskelarbejde og stofskifte hos type 2 diabetikere (J.J. Larsen, F. Dela, S. Madsbad (Hvidovre Hospital), H. Galbo).

1.4. Effekten af lavt muskel-glykogenindhold på substratforbrænding under fysisk arbejde (F. Dela, B. Saltin, G. van Hall (Center for Muskelforskning – CMRC, Rigshospitalet)).

1.5. Betydningen af umiddelbar præoperativ ernæring for den hormonale stressreaktion samt for træthed, kræfter og livskvalitet efter operation (F. Dela, M. Gaard (Århus Amtssygehus)).

1.6. Insulin-stimuleret blood flow i patienter med rygmarvsskade (F. Dela, B. Stallknecht, F. Biering-Sørensen (Neurocenteret, Rigshospitalet)).

1.7. Regulation af insulinsekretion under fysisk arbejde (P. Arniio, F. Dela).

1.8. Tidsrelationen mellem fysisk træning og øgning i insulinfølsomhed og biokemiske markører herfor (F. Dela, J.L. Andersen (CMRC), T. Ploug, F.K. Jensen (Rigshospitalet)).

2. Mikrodialyse af fedt- og muskelvæv

2.1. Fysisk aktivitets indflydelse på triglyceridmobilisering i fedt- og muskelvæv fra rotter og mennesker (B. Stallknecht, L.H. Enevoldsen, J. Langfort, B. Kiens (August Krogh Institutet), T. Ploug, H. Galbo).

2.2. Betydningen af metaboliske og inflammatoriske forhold i nakkemuskel for spændingshovedpine (B. Stallknecht, M. Ashina (Glostrup Hospital)).

3. Glukosetransportens regulation i skeletmuskulatur

3.1. Ved hjælp af diverse fysiologiske, biokemiske, molekulærbiologiske og histologiske teknikker undersøges i inkuberet, perfunderet og dyrket muskulatur de molekulære mekanismer, hvorved insulin og kontraktion øger glukosetransporten i skeletmuskel (T. Ploug, J. Ihlemann, H. Lauritzen, M. Viese, M. Donsmark, F. Dela, E. Ralston (NIH, USA), H. Galbo).

3.2. Effekten af *in vivo* kontraktioner på glukosetransporten i human skeletmuskel (F. Dela, J. Zierath, H. Wallberg-Henriksson (Karolinska Hospital, Stockholm)).

4. Fysisk træning og protein ekspression i skeletmuskulatur

Funktionel genomisk analyse samt morfologisk lokalisering af GLUT4 i skeletmuskulatur. Betydningen af type 2 diabetes samt effekten af fysisk træning (F. Dela, T. Ploug, H. Beck-Nielsen (Odense Universitetshospital), P.M. Larsen (Centre for Proteome Analysis, Odense Science Park)).

Laboratorium for Kybernetik

Forskningsvirksomhed

Respirationens regulation med speciel henblik på nye receptorer samt funktionen af corpora carotici (P-E. Paulev, M. Pokorski, L. Faff (Polish Academy of Sciences)).

Instituttleder Jørgen Warberg

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 30,6 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 17,7 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 43,4 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 8,6 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 6,8 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 0,6 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bindslev, Niels; lektor.
Brahm, Jesper; lektor.
Bundgaard, Magnus; lektor.
Christensen, Poul; lektor.
Deacon, Carolyn Fiona; lektorvikar.
Dela, Flemming; lektor.
Dissing, Steen; lektor.
Dyhr-Poulsen, Poul Jannik; lektor.
Frederiksen, Ole; lektor.
Galbo, Henrik; professor.
Holst, Jens Juul; professor.
Houngaard, Jørn Dybkjær; lektor.
Hultborn, Hans Rurik Albert; professor.
Jahnsen, Henrik; lektor.
Kanters, Jørgen Kim; adjunkt.
Klærke, Dan Arne; adjunkt.
Leysac, Paul Peter; lektor.
Litman, Thomas Wojciech Zygmunt; amanuensis.
Madsen, Joop Jørgen Viggo; lektor.
Olesen, Søren-Peter Fuchs; professor.
Paulev, Poul-Erik Kristen; lektor.
Pedersen, Peter Steen; lektorvikar.
Perreault, Marie-Claude; forskningslektor.
Ploug, Thorkil; amanuensis.
Poulsen, Jørgen Hedemark; lektor.
Salomonsson, Ulf Max Erik; lektorvikar.
Schmalbruch, Henning; lektor.
Sejrsen, Per; lektor.
Treiman, Marek-Ryszard; lektor.
Vilhardt, Hans; lektor.
Vinten, Jørgen Carl Aage; lektor.
Von Holstein-Rathlou, Niels-Henrik; lektor.
Warberg, Jørgen; lektor.
Zeuthen, Thomas; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Akgoren, Nuran; forskningsadj.

Andersen, Lars Juel; forskningsass.
Boxenbaum, Nanna; forskningsass.
Caspersen, Casper; forskningsass.
Christensen, Lars O.D.; forskningsass.
Grånäs, Carin Christina Charlotta; forskningsadj.
Gustafsson, Finn; kand.stip.
Hansen, Lene; forskningsass.
Hartmann, Bolette; forskningsass.
Jensen, Henrik Sander; forskningsass.
Jespersen, Thomas Bæk; forskningsadj.
Jørgensen, Nanna Koschmieder; forskningsadj.
Kiehn, Ole; forskningslektor.
Larsen, Claus Juul; forskningsass.
Midtgaard, Jens; forskningsadj.
Nielsen, Mai-Britt Toft; forskningsass.
Nielsen, Jens Bo; forskningsprof.
Nielsen, Morten Schak; forskningsadj.
Pedersen, Kamilla Angelo; forskningsass.
Perrier, Jean-Francois Marie; forskningsadj.
Petersen, Nicolas Tidemann; forskningsass.
Rasmussen, Søren Gøgsig Faarup; forskningsass.
Rønsbo, Katja; forskningsass.
Schmidt, Peter Thelin; forskningsadj.
Stallknecht, Bente Merete; forskningsadj.
Sørensen, Charlotte Mehlin; forskningsass.
Toftegaard, Charlotte Lykke; forskningsadj.
Tresch, Matthew Conrad; forskningsadj.
Utzon-Frank, Jakob; hospitalslaborant.
Voldstedlund, Marianne; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Andersen, Jens Lundbæk; kand.stip.
Arensbak, Birgitte; ph.d.-studerende.
Caesar, Kirsten; ph.d.-studerende.
Elling, Christian; ph.d.-studerende.
Grunnet, Morten; ph.d.-studerende.
Hamann, Steffen Ellitsgaard; ph.d.-studerende.
Højgaard, Michael V.; kand.stip.
Ihlemann, Jacob; ph.d.-studerende.
Kjær, Andreas; senior stipendiat.
Lauritzen, Hans Peter Mortensen; ph.d.-studerende.
Looms, Dagnia Karen; ph.d.-studerende.
Meinild, Anne-Kristine Frøslev; ph.d.-studerende.
Tornøe, Karen; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Noraberg, Jens Johannes; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Lars Juel: Regulation of renal sodium excretion in man: Significance of plasma sodium concentration.
Busch, Anna Karina: Molecular Mechanisms of Insulin Resistance.
Jørgensen, Henrik Stig: Serotonerg regulation af hypofyse- og hypothalamushormon sekretion.
Mathiesen, Claus: Farmakologiske effekter på glutamat medieret elektrisk aktivitet af neuroner in vivo.
Petersen, Helen Høgh: Radiofrequency catheter ablation of ventricular myocardium.
Petersen, Nicolas Tidemann: Approaches to an understanding of the nervous control of human walking.
Sander, Mikael Frede Colding Krag: Neural Mechanisms in Nitric Oxide Deficient Hypertension – studies in conscious rats.

Fondsstøtte**Medicinsk-Fysiologisk Institut***Copenhagen HIV Programme*

- Lipodystrofi hos hiv- patienter i Proteasehæmmer- behandling (Jørgen Vinten) kr. 40.000.

Hjerteforeningen

- Cardiac potassium channels (Søren-Peter Olesen) kr. 750.000.
- Essentiel hypertension (Katja Rønsbo) kr. 386.000.
- Løn januar/februar – Flow i arteriovenøse anastomoser. (Mette Midttun) kr. 68.000.
- Molekylær grundlag for virkning af kardiiovaskulære lægemidler (Ulrik Gether) kr. 133.302.

Knud Øster Jørgensen og Hustru Marie Øster Jørgen

- Forhøjet blodtryk og Na,K,2Cicotransport i nyren (Niels Bindselev) kr. 40.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Karakterisering af MXR medieret multifarmakon resistens (Thomas Litman) kr. 59.068.

Lundbeckfonden

- Molecular mechanisms of neurotransmitter re-uptake (Thomas Zeuthen) kr. 200.000.

Lægeforeningens Forskningsfond

- Serotonin-induceret sekretion.. (Bodil E. Engelmann) kr. 10.000.

National Institute on Drug Abuse, USA

- Structure and function of neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 740.096.

Novo Nordisk Fonden

- MXR medieret multifarmakon resistens (Thomas Litman) kr. 130.000.

Pfizer

- Study of Vaginal Blood Flow Method (Gorm Wagner) kr. 75.400.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd/Thor

- Improved Proteome Analysis in Medical Biotech (Jørgen Vinten) kr. 892.045.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Funktion og struktur af caveolae (Marianne Voldstedlund) kr. 1.449.600.
- Molecular basis for activation of heterotrimeric G proteins by 7TM receptors (Ulrik Gether) kr. 111.600.

The John and Birthe Meyer Foundation

- Indkøb af fluorescentmikroskop (Søren-Peter Olesen) kr. 691.158.

Afdeling for Patofysiologi*Diabetesforeningen*

- Betydning af stimulationsfrekvens (Jacob Ihlemann) kr. 70.000.

- Betydningen af JAK-2/STAT 3 (Jacob Ihlemann) kr. 73.000.
- Betydningen af muskelfibres subcellulære arkitektur (Thorkil Ploug) kr. 63.000.
- GLUT4-trafik (Hans Lauritzen) kr. 90.000.
- Karakt af skeletmuskulaturens (Thorkil Ploug) kr. 100.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

- Betydningen af JAK-2/STAT-3 (Jacob Ihlemann) kr. 12.000.

Idrættens Forskningsråd

- Belysning af skeletmuskulaturens rolle som muligt peptidhormon producerende organ (Palle Jensen Dahl) kr. 80.000.
- Betydning af stimulationsfrekvens... (Jacob Ihlemann) kr. 36.000.
- Effekten af styrketræning på skeletmusklers insulinfølsomhed (Flemming Dela) kr. 75.000.
- Hormon-sensitive lipase (HSL) i skeletmuskelceller (Henrik Galbo) kr. 125.000.
- Mikroskopi af humane muskler (Thorkil Ploug) kr. 85.000.
- Tidsrelationen mellem fysisk træning og øgningen i insulinfølsomhed (Flemming Dela) kr. 50.000.

Novo Nordisk Fonden

- Belysning af kemisk struktur og biologisk (Henrik Galbo) kr. 113.000.
- Betydning af Jak2/STAT-3 (Jacob Ihlemann) kr. 30.000.
- Betydningen af muskelfibres subcellulære arkitektur for deres glukose transport (Thorkil Ploug) kr. 65.000.
- Betydningen af stimulationsfrekvens... (Jacob Ihlemann) kr. 30.000.
- Effekten af styrketræning på skeletmusklers insulinfølsomhed (Flemming Dela) kr. 40.000.
- GLUT4-trafik (Hans Lauritzen) kr. 40.000.
- Karakterisering af protein og lipid. (Thorkil Ploug) kr. 38.000.
- Proteome projekt (Flemming Dela) kr. 40.000.
- Regulation af substratmobilisering under fysisk arbejds-effekt af træningsgrad og køn. (Bente Stallknecht) kr. 50.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd/Thor

- Proteome (Flemming Dela) kr. 582.180.

Team Danmark

- Tidsrelationen mellem fysisk træning og øgning i insulinfølsomhed (Flemming Dela) kr. 41.000.

Afdeling for Endokrinologi og Metabolisme*Alfred Benzon's Fond*

- Tachykininers funktion (Peter Thelin Schmidt) kr. 434.158.

Beckett Fonden

- PACAP – en neurotransmitter (Karen Tornøe) kr. 30.000.
- Histaminerg regulation (Charlotte Lykke Toftegaard) kr. 25.000.

Dagmar Marshalls Fond

- Peptidforskning (Thomas Engstrøm) kr. 60.000.

Direktør Ib Henriksens Fond

- Histaminerg og serotoner regulation (Jørgen Warberg) kr. 40.000.

Fonden af 1870

- Cellulær signalering i hypofysetumorer (Søren E. Mau) kr. 30.000.

Fonden for Neurologisk Forskning

- Signaltransduktion i hypofysetumorer (Søren E. Mau) kr. 50.000.

Gangstedfonden

- Histaminer regulation af hypothalamus (Charlotte Lykke Toftegaard) kr. 20.000.
- PACAP-en neurotransmitter i mavetarmkanalen og binyren (Karen Tornøe) kr. 25.000.

Grosserer L.F. Foghts Fond:

- Behandling af patienter med malabsorption med glp-2 (Bolette Hartmann) kr. 50.000.

Illum Fondet

- Tachykininer (Peter Thelin Schmidt) kr. 40.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris/A

- GLP 2 (Bolette Hartmann) kr. 100.000.
- Histaminerg regulation af hypothalamus- og hypofysefunktionerne under normo- og patologiske forhold (Jørgen Warberg) kr. 380.000.

Mimi og Victor Larsens Fond

- Behandling af patienter (Bolette Hartmann) kr. 20.000.

Novo Nordisk Fonden

- Basale mekanismer for excitotoksiske (Marek Treiman/Aase Frandsen) kr. 200.000.
- Griseforsøg (Jens Juul Holst) kr. 208.688.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- SERCA2b Ca²⁺-ATPasens rolle i cellulært respons til stress (Marek Treiman) kr. 111.600.
- Basale mekanismer... (Marek Treiman) kr. 95.000.

Afdeling for Neurofysiologi*Agnes og Poul Friis' Fond*

- The role of calmodulin in regulation of information processing in motoneurons (Jean Francois Perrier) kr. 200.000.

Christian & Otilia Brorsons Rejselegat

- Rejselegat – Central-nervøse mekanismers betydning for fatigue. (Nicolas Petersen) kr. 20.000.

Desirée og Niels Ydes Fond

- Forskningsprofessorat Human Motor Control (Jens Bo Nielsen) kr. 2.185.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

- Genmodificerede cellers indflydelse på nervecellerregenerati- on (Christian Krarup) kr. 15.000.

Forskningsstyrelsen

- Multimedia in Health Science Education (Hans Hult- born) kr. 100.000.

Idrættens Forskningsråd

- Central nervøse mekanismers betydning for fatigue (Ni- colas Petersen) kr. 75.000.

Johann og Hanne Weimann, født Seedorffs Legat

- Central nervøse mekanismers betydning for fatigue. (Ni- colas Petersen) kr. 982.184.

Ludvig og Sara Elsas' Fond

- Regeneration af perifert nervevæv (Christian Krarup) kr. 300.000.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

- Summerschool (Hans Hultborn) kr. 108.581.

Novo Nordisk Fonden

- Corticospinal styring (Nicolas Petersen) kr. 31.000.
- Dendritfunktion... (Jens Midtgaard) kr. 30.000.
- Genmodificerede cellers... (Christian Krarup) kr. 60.000.
- Hjernens Styring af Cykelbevægelser (Nicolas Petersen) kr. 40.000.
- Motorisk indlæring (Lars O. D. Christensen) kr. 48.000.
- Synkronisering af motoriske enheder (Jens Bo Nielsen) kr. 48.000.
- Trofisk (Jørn Hounsgaard) kr. 80.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Cellular og synaptisk informationsbehandling i neurona- le netværk, der styrer gangen (Ole Kiehn) kr. 1.200.000.
- Den centralnervøse styring af gangbevægelser (Hans Hultborn) kr. 1.500.000.
- Trofisk og metabotrop regulation og signalmekanismer i dendritmenbraner (Jørn Hounsgaard) kr. 650.000.

Team Danmark

- Studierejse til Sydney – Central-nervøse mekanismers betydning for fatigue (Nicolas Petersen) kr. 20.000.

Afdeling for Nyre og Kredsløb*Erik Agner*

- Elektrofysiologi (Jørgen Kanters) kr. 190.000.

Eva og Robert Voss Hansens Fond

- Eksperimentelle undersøgelser (Paul P. Leyssac) kr. 19.000.
- Renal hæmodynamik (Niels Sandgaard) kr. 20.000.

Fonden af 1870

- QT Variabilitet hos normale (Berit Thornvig Jensen) kr. 40.500.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

- Mikrovaskulær regulation (Niels-Henrik Holstein-Rath- lou) kr. 20.000.

Forskningsstyrelsen/SUE

- Regulation af celle-til-celle kommunikationen i hjertet (Niels-Henrik Holstein-Rathlou) kr. 3.000.000.

Frederiksberg Hospital

– Hjerteinsufficiens (Peter Bie) kr. 100.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond

– Molek.biolog. studier af gap junction (Birgitte Arensbak) kr. 50.000.

Helen og Ejnar Bjørnows Fond

– Renal hæmodynamik (Niels Sandgaard) kr. 25.000.

Hjerteforeningen

– Interaktion mellem renal autoregulering og renin-angiotensin systemet ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 168.000.

Københavns Univ. Lægevid. Fak. Fond

– Renal hæmodynamik (Niels Sandgaard) kr. 15.000.

Købmand Knud Øster-Jørgensen og hustru

– Endotel- og glat muskelcelle kobling... (Finn Gustafsson) kr. 14.000.

Landsforen. til Bekæmp. af Cystisk Fibrose

– Luftvejsslimhindens salt- og vandbalance (Ole Frederiksen) kr. 7.000.

Lægeforeningens Forskningsfond

– Karaktærisering af de cellulære (Birgitte Arensbak) kr. 20.000.

Novo Nordisk Fonden

– Interaktion mellem renal autoregulering ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 30.000.
– Intercellulær kommunikation i mikrocirkulationen hos normo- og hypertensive rotter (Niels-Henrik Holstein-Rathlou) kr. 150.000.
– Luftvejseepitelets salt- og vandtransport; mekanismer og regulering (Ole Frederiksen) kr. 60.000.
– Renal hæmodynamik (Niels Sandgaard) kr. 30.000.

Ruth König-Petersens Fond

– Renal hæmodynamik (Niels Sandgaard) kr. 10.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Luftvejseepitelets vandtransport (Ole Frederiksen) kr. 111.600.
– Mikrovaskulær funktion ved normo- og hypertension (Niels-Henrik Holstein-Rathlou) kr. 1.050.000.

Publikationer

Almind K., Ambye L., Urhammer S.A., Hansen T., Echwald S.M., Holst J.J., Gromada J., Thorens B., Pedersen O.: Discovery of amino acid variants in the human glucose-dependent insulinotropic polypeptide (GIP) receptor: the impact on the pancreatic beta cell responses and functional expression studies in CHL cells. *Diabetologia* 41, s. 1194-1198, 1998.

Andersen L.J., Norsk P., Johansen L.B., Christensen P., Engstrøm T., Bie P.: Osmoregulatory control of renal sodium excretion after sodium loading in humans. *Am. J. Physiol.* 275, s. R1833-R1842, 1998.

Andersen P.S., Larsen L.A., Kanters J.K., Havndrup O., Bundgaard H., Brandt N.J., Vuust J., Christiansen M.: Mutation Detection by Cleavase in Combination With

Capillary Electrophoresis Analysis: Application to Mutations Causing Hypertrophic Cardiomyopathy and Long-QT Syndrome. *Molecular Diagnosis Vol.3 No.2*, s. 105-111, 1998.

Balkan B., Kwasnik L., Miserendino R., Holst J.J., Lie X.: Inhibition of dipeptidyl peptidase IV with NVP DPP728 increases plasma GLP-1 (7-36amide) concentrations and improves oral glucose tolerance in obese Zucker rats. *Diabetologia* 42, s. 1324-1331, 1999.

Bang L., Nielsen-Kudsk J.E., Gruhn N., Theilgaard S.A., Olesen S-P., Aldershvile J.: Vascular smooth muscle contraction is an independent regulator of endothelial nitric oxide production. *Scand. Cardiovasc J.* 33, s. 71-78, 1999.

Barth T., Velek J., Barthova J., Velkova V., Jezek J., Hauserova L., Kasicka V., Ubik K., Machova A., Vilhardt H.: Metabolism of desmopressin ([8-D-arginine]deamino- vasopressin) by enzymes of the gastrointestinal tract. In: *Peptides 1998* s. 862-863, S. Bajusz, F. Hudecz eds., Akadémia Kiado, Budapest 1999.

Bergeron R., Kjær M., Simonsen L., Bülow J., Galbo H.: Glucose production during exercise in humans: a-hv balance and isotopic-tracer measurement compared. *J. Appl. Physiol.* 87, s. 111-115, 1999.

Chon K.H., Kanters J.K., Cohen R.J., Holstein-Rathlou N-H.: Detection of chaotic determinism in time series from randomly forced maps. *Physica D* 99, s. 471-486, 1997.

Christensen L.O.D., Morita H., Petersen N., Nielsen J.: Evidence suggesting that a transcortical reflex pathway contributes to cutaneous reflexes in the tibialis anterior muscle during walking in man. *Exp Brain Res* 124, s. 59-68, 1999.

Christensen S.B., Andersen A., Kromann H., Treiman M.R., Tombal B., Denmeade S., Isaacs J.T.: Thapsigargin analogues for targeting programmed death of androgen-independent prostate cancer cells. *Bioorganic and Medicinal Chemistry* vol. 7, s. 1273-1280, 1999.

Dam Jensen A., Gether U.: Assessing adrenergic receptor using chemically reactive fluorescent probes. In *Adrenergic Receptor Protocols, in the Methods for Molecular Biology* s. 345-361, J. Walker, C. Machida, Humana Press Inc., 1999.

Damholt A.B., Buchan A.M.J., Holst J.J., Kofod H.: Proglucagon cleavage profile in canine L-cells expressing endogenous PC-1/3 and PC-2. *Endocrinology* 140, s. 4800-4808, 1999.

Deacon C.F., Holst J.J., Carr R.D.: Glucagon-like peptide-1: A basis for new approaches to the management of Diabetes. *Drugs of today* 35, s. 159-170, 1999.

Dela F., Stallknecht B.: No role of interstitial insulin-mediated vasodilation. *Acta Physiol. Scand.* 167, s. 37-42, 1999.

Dela F., Mikines K.J., Larsen J.J., Galbo H.: Glucose clearance in aged trained skeletal muscle during maximal insulin with superimposed exercise. *J. Appl. Physiol.* 87(6), s. 2059-2067, 1999.

Dela F., Mikines K.J., Galbo H.: Physical activity and insulin resistance in man. In: *Insulin resistance. The Metabolic Syndrome x. Contemporary Endocrinology Vol. 12*, s. 97-120, 1999.

Delgado-Lezama R., Perrier J-F., Hounsgaard J.: Local facilitation of plateau potentials in dendrites of motoneurons by synaptic activation of metabotropic receptors. *J. Physiol.* 515.1, s. 203-207, 1999.

Delgado-Lezama R., Perrier J-F., Hounsgaard J.: Oscillato-

- ry interaction between dorsal root excitability and dorsal root potentials in the spinal cord of the turtle. *Neuroscience* 93(2), s. 731-739, 1999.
- Douthel J., Treiman M.R., Oschlies U., Paschen W.: Recovery of neuronal protein synthesis after irreversible inhibition of the endoplasmic reticulum calcium pump. *Cell Calcium* Vol. 25-26, s. 419-428, 1999.
- Eide A., Glover J., Kjærulff O., Kiehn O.: Characterization of Commissural Interneurons in the Lumbar Region of the Neonatal Rat Spinal Cord. *J. Comparative Neurology* 403, s. 332-345, 1999.
- Eide A.L., Glover J., Kjaerulff O., Kiehn O.: Characterization of commissural interneurons in the lumbar region of the neonatal rat. *Journal of Comparative Neurology* 403, s. 332-345, 1999.
- Engstrom T., Bratholm P., Christensen N.J., Vilhardt H.: Up-regulation of oxytocin in non-pregnant rat myometrium by isoproterenol: Effects of steroids. *Journal of Endocrinology* 161(3), s. 403-411, 1999.
- Engstrom T., Barth T., Melin P., Vilhardt H.: Oxytocin receptor binding and uterotonic activity of carbetocin and its metabolites following enzymatic degradation. *European Journal of Pharmacology* 355(2-3), s. 203-210, 1998.
- Engstrom T., Bratholm P., Vilhardt H., Christensen N.J.: Effect of oxytocin receptor and beta2-adrenoceptor blockade on myometrial oxytocin receptors in parturient rats. *Biology of Production* 60(2), s. 322-329, 1999.
- Engstrøm T., Barth T., Melin P., Vilhardt H.: Oxytocin receptor binding and uterotonic activity of carbetocin and its metabolites following enzymatic degradation. *Eur. J. Pharmacol.* 355, s. 203-210, 1998.
- Engstrøm T., Bratholm P., Vilhardt H., Christensen N.J.: Effect of oxytocin receptor and Beta₂-adrenoceptor blockade on myometrial oxytocin receptors in parturient rats. *Biology of Reproduction* 60, s. 322-329, 1999.
- Engstrøm T., Bratholm P., Christensen N.J., Vilhardt H.: Up-regulation of oxytocin receptors in non-pregnant rat myometrium by isoproterenol: effects of steroids. *J. Endocrinol.* 161, s. 403-411, 1999.
- Fluckey J.D., Ploug T., Galbo H.: Attenuated insulin action on glucose uptake and transport in muscle following resistance exercise in rats. *Acta Physiol. Scand.* 167, s. 77-82, 1999.
- Fluckey J.D., Ploug T., Galbo H.: Mechanisms associated with hypoxia- and contraction mediated glucose transport in muscle are fiber-dependent. *Acta Physiol. Scand.* 167, s. 83-87, 1999.
- Fugleholm K., Sørensen J., Schmalbruch H., Krarup C.: Axonal elongation through acellular segments of the cat tibial nerve: importance of the near-nerve environment. *Brain Research* 792, s. 309-318, 1998.
- Galbo H., Kjær M.: *Medicinsk Træningsfysiologi. Medicinsk Kompendium* 15 s. 182-192, Ib Lorenzen, Gunnar Bendixen, Niels Ebbe Hansen, Arnold Busck, København 1999.
- Gether U.: Fluorescence spectroscopy analysis of conformational changes in the Beta2 adrenergic receptor. In *Structure/Function of G-protein coupled receptors, in the Receptor Biochemistry and Methodology* s. 315-334, D.R. Sibley, C.A. Strader, J. Wess, Wiley & Sons, New York 1999.
- Gether U., Kobilka B.K.: Direct assessment of conformational changes in G protein coupled receptors using fluorescence spectroscopy. In *Signal Transduction – A practical Approach*, in The practical Approach series, 2nd edition s. 01-17, B. D. Hames, G. Milligan, Oxford University Press, Oxford 1999.
- Goossens M.A., Kiehn O., Eken T., Bennett D.J., Hultborn H.: Activation patterns of hindlimb motor units in the awake rat and their relation to motor neuron intrinsic properties. *Journal of Neurophysiology* 82, s. 709-717, 1999.
- Guertin P.A., Hounsgaard J.: L-type calcium channels but not N-methyl-D-aspartate receptor channels mediate rhythmic activity induced by cholinergic agonist in motoneurons from turtle spinal cord slices. *Neuro Sci Lett* 261, s. 81-84, 1999.
- Guertin P.A., Hounsgaard J.: Non-volatile general anaesthetics reduce spinal activity by suppressing plateau potentials. *Neuroscience* 88.2, s. 353-358, 1999.
- Guron G., Nilsson A., Leyssac P.P., Sundelin B., Friberg P.: Proximal tubular function in adult rats treated neonatally with enalapril. *Acta Physiol Scand* 164, s. 99-106, 1998.
- Haase G., Kennel P., Pettmann B., Vigne E., Castelnaud-Ptakhine L., Revah F., Schmalbruch H., Kahn A.: Adenovirus-mediated transfer of the neurotrophin-3 gene into skeletal muscle of pmn-mice: therapeutic effects and mechanisms of action. *Journal of the Neurological Sciences* 160, s. 97-105, 1998.
- Haase G., Pettmann B., Bordet T., Villa P., Vigne E., Schmalbruch H., Kahn A.: Therapeutic benefit of ciliary neurotrophic factor in progressive motor neuronopathy depends on the route of delivery. *Annals of Neurology* 45, s. 296-304, 1999.
- Hansen E.F., Strandberg C., Bendtsen F., Højgaard L., Madsen J.J.V., Henriksen J.H., Schroeder T.V., Rasmussen A., Becker U.: Endoscopic ultrasound duplex scanning for measurement of portal venous flow. Validation against transit time ultrasound flowmetry. *Scand. J. Gastroenterol.* vol. 34, s. 325-330, 1999.
- Hansen E.F., Strandberg C., Højgaard L., Madsen J.J.V., Henriksen J.H., Schroeder T.V., Becker U., Bendtsen F.: Splanchnic haemodynamics after intravenous terlipressin in anaesthetised healthy pigs. *Journal of Hepatology* vol. 30, s. 503-510, 1999.
- Hansen L., Deacon C.F., Ørskov C., Holst J.J.: Glucagon-like peptide-1(7-36)amide is transformed to glucagon-like peptide-1 (9-36)amide by dipeptidyl peptidase IV in the capillaries supplying the intestinal L-cells. *Endocrinology* 140, s. 5356-5363, 1999.
- Henriksen J.H., Holst J.J., Møller S., Brinch K., Bendtsen F.: Increased Circulating leptin in cirrhosis: relation to release and disposal. *Hepatology* 29, s. 1818-1824, 1999.
- Holst J.J.: Glucagon-like peptide-1 (GLP-1): An intestinal hormone, signalling nutritional abundance, with an unusual therapeutic potential. *Trends in Endocrinology and Metabolism* 10, s. 229-235, 1999.
- Holst J.J.: Glucagon-like peptide-1, a gastrointestinal hormone with a pharmaceutical potential. *Current Medicinal Chemistry* 6, s. 1005-1017, 1999.
- Holst J.J.: Treatment of Type 2 diabetes mellitus based on glucagon-like peptide-1. *Exp. Opin. Invest. Drugs* 8, s. 1409-1415, 1999.
- Howlett K., Galbo H., Lorentsen J., Bergeron R., Zimmerman-Belsing T., Bülow J., Feldt-Rasmussen U., Kjær M.: Effect of adrenaline on glucose kinetics during exercise in adrenalectomised humans. *Journal of Physiology* 519.3, s. 911-921, 1999.

- Højgaard M.V., Holstein-Rathlou N-H., Agner E., Kanters J.K.: Dynamics of spectral components of heart rate variability during changes in autonomic balance. *Am.J.Physiol.* 275, s. H213-H219, 1998.
- Ihlemann J., Ploug T., Hellsten Y., Galbo H.: Effect of tension on contraction-induced glucose transport in rat skeletal muscle. *Am. J. Physiol.* 277, s. E208-E214, 1999.
- Ihlemann J., Galbo H., Ploug T.: Calphostin C is an inhibitor of contraction, but not insulin-stimulated glucose transport, in skeletal muscle. *Acta Physiol. Scand.* 167, s. 69-75, 1999.
- Jahnsen H., Kristensen B.W., Thiébaud P., Noraberg J., Jakobsen B., Bove M., Martinoa S., Koudelka-Hep M., Grattarola M., Zimmer J.: Coupling of Organotypic Brain Slice Cultures to Silicon- Based Arrays of Electrodes. *Methods: A Companion to Methods in Enzymology* 18, s. 160-172, 1999.
- Jensen B.S., Ødum N., Jørgensen N.K., Christophersen P., Olesen S-P.: Inhibition of T cell proliferation by selective block of Ca²⁺-activated K⁺ channels. *Proc. Natl. Acad. Sci* 96, s. 10917-10921, 1999.
- Jensen P.B., Kristensen P., Clausen J.T., Judge M.E., Hasstrup S., Thim L., Wulff B.S., Foged C., Jensen J., Holst J.J., Madsen O.D.: The hypothalamic satiety peptide CART is expressed in anorectic and non-anorectic pancreatic islet tumors and in the normal islet of Langerhans. *FEBS letters* 447, s. 139-143, 1999.
- Jeppesen P.B., Hansen B.S., Hartmann B., Holst J.J., Mortensen P.B.: Impaired meal-stimulated glucagon-like peptide-2 responses in short bowel patients with intestinal failure. *Gut* 45, s. 559-563, 1999.
- Jørgensen H., Knigge U., Kjær A., Warberg J.: ACTH secretion in rats induced by stimulation with serotonergic compounds. *J. Neuroendocrinology* 11, s. 283-290, 1999.
- Jørgensen T.D., Jensen B.S., Strøbæk D., Christofersen P., Olesen S-P., Ahring P.K.: Functional characterization of a cloned human intermediate- conductance Ca²⁺-activated K⁺ channel. *Ann. N.Y. Acad. Sci.* 868, s. 423-426, 1999.
- Kappel M., Dela F., Barrington T., Galbo H., Pedersen B.K.: Immunological effects of a hyperinsulinaemic euglycaemic insulin clamp in healthy males. *Scand. J. Immunol.* 47, s. 363-368, 1998.
- Kiehn O., Eken E.: "The role of plateau potentials in motor neurons, and motor systems: recent advances". *Current Opinion in Neurobiology* 8(6), s. 746-752, 1998.
- Kiehn O., Sillar K.T., Kjaerulff O., McDeramid J.: The effects of noradrenaline on locomotor rhythm generating networks in the isolated neonatal rat spinal cord. *Journal of Neurophysiology* 82, s. 741-746, 1999.
- Kjær M., Hanel B., Worm L., Perko G., Lewis S.F., Sahlin K., Galbo H., Secher N.H.: Cardiovascular and neuroendocrine responses to exercise in hypoxia during impaired neural feedback from muscle. *Am. J. Physiol.* 277, s. R76-R85, 1999.
- Knigge U., Sør-Jensen P., Jørgensen H., Kjær A., Møller M., Warberg J.: Stress-induced release of anterior pituitary hormones. Effects of H₃ receptor mediated inhibition of histaminergic activity or posterior hypothalamic lesion. *Neuroendocrinology* 69, s. 44-53, 1999.
- Knigge U., Willems E.I., Jørgensen H., Kjær A., Warberg J.: Histaminergic and catecholaminergic interactions in the central regulation of vasopressin and oxytocin secretion. *Endocrinology* 140, s. 3713-3719, 1999.
- Kobilka B.K., Gether U., Seifert R., Lin S., Ghanoumi P.: Characterization of ligand-induced conformational states in the beta 2 adrenergic receptor. *J. Recept Signal Transduct. Res* 19, s. 293-300, 1999.
- Krarup-Hansen A., Rietz B., Krarup C., Heydorn K., Rørth M., Schmalbruch H.: Histology and platinum content of sensory ganglia and sural nerves in patients treated with cisplatin and carboplatin: an autopsy study. *Neuropathology and Applied Neurobiology* 25, s. 29-40, 1999.
- Langfort J., Ploug T., Ihlemann J., Saldo M., Holm C., Galbo H.: Hormonesensitive lipase (HSL) expression and regulation by epinephrine in skeletal muscle. *Biochem. J.* 340, s. 459-465, 1999.
- Larsen J.J., Dela F., Madsbad S., Galbo H.: The effect of intense exercise on postprandial glucose homeostasis in Type II diabetic patients. *Diabetologia* 42, s. 1282-1292, 1999.
- Larsen J.J., Dela F., Madsbad S., Vibe-Petersen J., Galbo H.: Interaction of sulfonylurea and exercise on glucose homeostasis in type 2 diabetic patients. *Diabetes Care* 10, s. 1647-1654, 1999.
- Larsen L.A., Andersen P.S., Kanters J.K., Jakobsen J.R., Vuust J., Christensen M.: A single strand conformation polymorphism/heteroduplex (SSCP/HD) method for detection of mutations in 15 exons of the KVLQT1 gene, associated with long QT syndrome. *Clinica Chimica Acta* 280, s. 113-125, 1999.
- Loland C.J., Norregaard L., Gether U.: Defining proximity relationships in the tertiary structure of the dopamine transporter: identification of a conserved glutamic acid as a third coordinate in the endogenous Zn²⁺ binding site. *J. Biol. Chem.* 274, s. 36928-36934, 1999.
- Madsen J.J.V.: Oxygen Transport and Utilization. *Hyperbaric Oxygen: Wound Healing – Safety – Cost – effectiveness* s. 09-15, Bakker, D.J., Le Péchon, J.C. Marroni, A (eds), Best Publishing Co, Belgrad, Jugoslavien 1998.
- Madsen P., Knudsen L.B., Brand C.L., Holst J.J.: Advances in non-peptide glucagon receptor antagonist. *Curr. Pharm Design* 5, s. 683-691, 1999.
- Midttun M., Sejrsen P., Paaske W.P.: Peripheral Blood Flow Rates and Microvascular Responses to Orthostatic Pressure Changes in Claudicants Before and After Revascularisation. *Eur. J. Vasc Endovasc Surg* 17, s. 225-229, 1999.
- Morita H., Baumgarten J., Petersen N., Christensen L.O.D., Nielsen J.: Recruitment of extensor-carpi-radialis motor units by transcranial magnetic stimulation and radial-nerve stimulation in human subjects. *Exp Brain Res* 128, s. 557-562, 1999.
- Munck B.G., Munck L.K.: Effects of pH changes on systems ASC and B in rabbit ileum. *Am. J. Physiol.* 276, s. 173-184, 1999.
- Nauck M.A., Weber I., Bach I., Richter S.H., Ørskov C., Holst J.J., Schmiegel W.: Normalization of sting glycemia by intravenous GLP-1 (7- 36amide) or (7-37) in Type 2 diabetic patients. *Diabetic Medicine* 15, s. 937-945, 1998.
- Nielsen J., Morita H., Baumgarten J., Petersen N., Christensen L.O.D.: On the Comparability of H-reflexes and MEPS. i: *Transcranial Magnetic Stimulation* s. 93-101, W. Paulus, M. Hallett, P.M. Rossini, J.C. Rothwell, Elsevier Science B.V., 1999.

- Nyholm B., Walker M.J.C., Gravholdt C.H., Alberti K.G.M.M., Holst J.J., Schmitz O.: Hour profiles of insulin, substrates and gut incretin hormones: Early defects in glucose tolerant offspring of type II (non-insulin dependent) diabetic patients. *Diabetologia* 42, s. 1314-1323, 1999.
- Näslund E., Barkeling B., King N., Gutniak M.K., Blundell J.E., Holst J.J., Rössner S., Hellström P.M.: Energy intake and appetite is suppressed by glucagon-like peptide-1 (GLP-1) in obese men. *Int. J. Obesity* 23, s. 304-311, 1999.
- Näslund E., Bogefors J., Skogar S., Grybäck P., Jacobsen H.L., Holst J.J., Hellström P.M.: Glucagon-like peptide-1 slows solid gastric emptying and inhibits insulin, glucagon and peptide YY release in humans. *Am. J. Physiol.* 277, s. 910-916, 1999.
- Olesen M., Gudmand-Høyer E., Holst J.J., Jørgensen S.: Importance of colonic fermentation in short bowel patients. Small intestinal malabsorption of easily digestible carbohydrate. *Dig Dis Sci.* 44, s. 1914-1923, 1999.
- Paaske W.P., Sejrsen P.: The albumin controversy continued: the capillary permeability of albumin. i: 13th Congress of the European Chapter of the International Union of Angiology s. 245-248, E.A. Bastounis, International Proceedings Division, Rhodes, Greece 1999.
- Pedersen K.A., Schrøder R.L., Skanning-Jensen B., Strøbæk D., Olesen S-P., Christophersen P.: Activation of the human intermediate-conductance Ca²⁺-activated K⁺ channel by 1-ethyl-2-benzimidazolinone is strongly Ca²⁺-dependent. *Biochem. Biophys. Acta* 77660, s. 01-10, 1999.
- Pedersen P.S., Frederiksen O., Holstein-Rathlou N-H., Larsen P.L., Qvortrup K.: Ion transport in epithelial spheroids derived from human airway cells. *Am.J.Physiol.* 276, s. L75-L80, 1999.
- Pedersen P.S., Holstein-Rathlou N-H., Larsen P.L., Qvortrup K., Frederiksen O.: Fluid absorption related to ion transport in human airway epithelial spheroids. *Am.J.Physiol.* 277, s. L1096-L1103, 1999.
- Perrier J-F., Hounsgaard J.: Ca²⁺-activated nonselective cationic (I_{can}) current in turtle motoneurons. *J. Neurophysiology* 82, s. 730-735, 1999.
- Petersen N., Morita H., Nielsen J.: Modulation of reciprocal inhibition between ankle extensors and flexors during walking in man. *J.Physiology* 520.2, s. 605-619, 1999.
- Plöckinger U., Holst J.J., Messerschmidt D., Hopfenmüller W., Quabbe H.J.: Octreotide suppresses the incretin GLP-1 in patients with acromegally, clinically nonfunctioning pituitary tumours and in healthy subjects. *European Journal of Endocrinology* 140, s. 538-544, 1999.
- Raastad M., Enriquez-Denton M., Kiehn O.: Synaptic signals in an active network give an moderate contribution to the membrane conductance. *Proceedings of the National Academy of Science* 95, s. 10251-10256, 1998.
- Rasmussen S.G.F., Dam Jensen A., Ghanouni P., Liapakis G., Javitch J., Gether U.: Mutation of a conserved aspartic acid in the Beta2 adrenergic receptor: constitutive activation, structural instability, and conformational rearrangement of transmembrane segment VI. *Mol. Pharmacol* 56, s. 175-184, 1999.
- Rønn L.C.B., Pedersen N., Jahnsen H., Berezin V., Bock E.: Brain plasticity and the neural cell adhesion molecule (NCAM). i: *Brain Plasticity* s. 305-322, Filogamo et al., 1997.
- Schmidt P.T., Eriksen L., Loftager M., Rasmussen T.N., Holst J.J.: Fast acting nervous regulation of immunoglobulin A secretion from isolated perfused porcine ileum. *Gut* 45, s. 679-685, 1999.
- Schmidt P.T., Rickelt L.F., Holst J.J.: Tachykinins stimulate the release of peptide hormones (glucagon-like peptide-1), and paracrine – (somatostatin) and neurotransmitters (vasoactive intestinal polypeptide) from porcine ileum through NK-1 receptors. *Dig Dis Sci.* 44, s. 1273-1281, 1999.
- Schmidt P.T., Rasmussen T.N., Holst J.J.: Tachykinins stimulate acid and pepsinogen secretion in the isolated perfused porcine stomach. *Acta Physiol. Scand.* 166, s. 335-340, 1999.
- Schydrowsky P., Strandberg C., Tranum-Jensen J., Bojsen-Møller F., Jørgensen U., Galbo H.: Post-mortem ultrasonographic assessment of the anterior glenoid labrum. *European Journal of Ultrasound* 8, s. 129-133, 1998.
- Schydrowsky P., Strandberg C., Galbo H., Krogsgaard M., Jørgensen U.: The value of ultrasonography in the diagnosis of labral lesions in patients with anterior shoulder dislocation. *European Journal of Ultrasound* 8, s. 107-113, 1998.
- Seifert R., Wenzel-Seifert K., Gether U., Lam V.T., Kobilka B.K.: Examining the efficiency of receptor/G-protein coupling with a cleavable beta2-adrenoceptor-Gsalpha fusion protein. *Eur. J. Biochem.* 260, s. 661-666, 1999.
- Seifert R., Gether U., Wenzel-Seifert K., Kobilka B.K.: Effects of guanine, inosine, and xanthine nucleotides on beta(2)-adrenergic receptor/G(s) interactions: evidence for multiple receptor conformations. *Mol. Pharmacol* 56, s. 348-358, 1999.
- Shen G.Y., Chen W.R., Midtgaard J., Shepherd G.M., Hines M.L.: Computational Analysis of Action Potential Initiation in Mitral Cell Soma and Dendrites Based on Dual Patch Recordings. *J. Neurophysiol.* 82, s. 3006-3020, 1999.
- Stallknecht B., Madsen J.J.V., Galbo H., Bülow J.: Evaluation of the microdialysis technique in the dog fat pad. *American Journal Physiol. (Endocrinol. Metab.)* vol. 276 (39), s. E588-E595, 1999.
- Stallknecht B., Donsmark M., Enevoldsen L.H., Fluckey J.D., Galbo H.: Estimation of rat muscle blood flow by microdialysis probes perfused with ethanol, [¹⁴C] ethanol, and ³H₂O. *J. Appl. Physiol.* 86(3), s. 1054-1061, 1999.
- Sørensen J., Haase G., Krarup C., Gilgenkrantz H., Kahn A., Schmalbruch H.: Gene transfer to Schwann cells after peripheral nerve injury: a delivery system for therapeutic agents. *Annals of Neurology* 43, s. 205-211, 1998.
- Tang-Christensen M., Holst J.J., Hartmann B., Vrang N.: The arcuate nucleus is pivotal in mediating the anorectic effects of centrally administered leptin. *Neuroreport* 10, s. 1183-1187, 1999.
- Thiébaud P., Beuret C., Koudelka-Hep M., Bove M., Martinioia S., Grattarola M., Jahnsen H., Rebaudo R., Balestrino M., Zimmer J., Dupont Y.: An array of Pt-tip microelectrodes for extracellular monitoring of activity of brains slices. *Biosensors & Bioelectronics* 14, s. 61-65, 1999.
- Thomsen C., Rasmussen O., Lousen T., Hermansen K., Holst J.J.: Differential effects of saturated and monounsaturated fat on postprandial lipaemia and GIP/GLP-1

- response in healthy subjects. *Am. J. Clin. Nutri.* 69, s. 1135-1143, 1999.
- Thulesen J., Hartmann B., Nielsen C., Holst J.J., Poulsen S.S.: Diabetic Intestinal Growth Adaptation and glucagon-like peptide 2 (GLP-2) in the rat. Effect of dietary fibres. *Gut* 45, s. 672-678, 1999.
- Toft-Nielsen M.B., Madsbad S., Holst J.J.: Continuous subcutaneous infusion of Glucagon-like Peptide-1 (GLP-1) lowers plasma glucose and reduces appetite in type II diabetic patients. *Diabetes Care* 22, s. 1137-1143, 1999.
- Tresch M., Kiehn O.: Coding of Locomotor Phase in Populations of Neurons in Rostral and Caudal Segments of the Neonatal Rat Lumbar Spinal Cord. *J. Neurophysiol.* 82, s. 3563-3574, 1999.
- Vissing J., Salamon M.B., Arlien-Soborg P., Norby S., Manta P., DiMauro S., Schmalbruch H.: A new mitochondrial tRNA(Met) gene mutation in a patient with dystrophic muscle and exercise intolerance. *Neurology* 50, s. 1875-1878, 1998.
- Vissing J., Schmalbruch H., Haller R.G., Clausen T.: Muscle phosphoglycerate mutase deficiency with tubular aggregates: effect of dantrolene. *Annals of Neurology* 46, s. 274-277, 1999.
- Wettergren A., Pridal L., Wøjdemann M., Holst J.J.: Amidated and non-amidated glucagon-like peptide-1 (GLP-1): non-pancreatic effects (cephalic phase acid secretion) and stability in plasma in humans. *Regul. Pept.* 77, s. 83-88, 1998.
- Willems E.I., Knigge U., Kjær A., Jørgensen H., Warberg J.: Effects of selective blockade of catecholaminergic alpha and beta receptors on histamine-induced release of ACTH and prolactin. *Neuroendocrinology* 69, s. 309-315, 1999.
- Wøjdemann M., Riber C., Bisgaard T., Sternby B., Larsen S., Rehfeld J.F., Holst J.J., Olesen O.: Human gastric lipase secretion is inhibited by intraduodenal perfusion of dietary fat. *Regulatory Peptides* 80, s. 101-106, 1999.
- Wøjdemann M., Wettergren A., Hartmann B., Hilsted L.M., Holst J.J.: Inhibition of shamfeeding stimulated human gastric acid secretion by glucagon-like peptide-2. *J. Clin. Endocrinol. Metab.* 84, s. 2513-2517, 1999.
- Zak M., Madsen J.J.V., Berg E., Bisgaard H.: A mathematical model of aerosol holding chambers. *Journal of Aerosol Medicine* vol. 12, s. 187-196, 1999.
- Zimmermann-Belsing T., Dreyer M., Holst J.J., Feldt-Rasmussen U.: Changes in serum leptin do not correlate to total fat mass in patients with thyrotoxicosis. *J. Endocrinol.* 49, s. 589-595, 1998.

Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik

Instituttets ledelse og organisation

Pr 1.2.1999: Institutleder professor, med.dr. Ove Norén, viceinstituttleder lektor, dr.phil. Niels Grunnet.

Bestyrelsen består desuden af laborant Dorit Anthonen, laborant Lisbeth Rabing Christensen, lektor, dr.med. Erik Niebuhr og professor, dr.scient. Peter Nielsen, lektor, dr.med. Inger Schousboe.

Adresse

Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 77 85
Fax: 35 36 79 80
<http://www.imbg.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Instituttets forskning falder inden for områderne: Metabolisk Biokemi, Celle- og Membranbiologi, Molekylær Biologi herunder Biomolekylær Genkendelse samt Molekylær Genetik og Cytogenetik.

Instituttet underviser i kemi, cellebiologi, biokemi og genetik for læge- og tandlægestuderende, molekylærbiologi for humanbiologistuderende samt deltager i undervisning i forskellige emner på postgraduat niveau.

Personaleforhold

Ved Biokemisk afdeling A er der ansat en lektor (Bruno Christ pr. 1.3.1999) og en adjunkt (Elisabeth Galsgaard pr. 1.1.2000).

Biokemisk Afdeling A

(Herunder Panum Instituttets NMR-center).

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed falder inden for områderne: Stimulus-sekretions-koblingen i isolerede Langerhansske øer, stofskifteregulation, calciumphosphater, calciumfluorider, i knogle- og tandmateriale og undersøgelser over nitrogen oxid systemet.

Undersøgelser over stimulus-sekretions-kobling i isolerede Langerhansske øer

Protein kinase C's betydning i fedtsyre stimulation af insulinsekretion

Hidtidige resultater under dette projekt har godtgjort, at calphostin C, en specifik hæmmer af diacylglycerol-stimuleret protein kinase C aktivitet, hæmmer såvel palmitinsyre som myristinsyre stimulation af glucose-induceret insulinsekretion i Langerhansske øer fra mus. Fundet ønskes nu uddybet, bl.a. ved undersøgelse af, om mættede fedtsyrers evne til at stimulere insulinsekretion er afhængig af glucose, og om stimulationen derfor kan tilskrives en glucose-medieret omdannelse til diacylglycerol, som aktiverer protein kinase C.

Fedtsyrers langtidspåvirkning af metabolismen i de Langerhansske øer

Fedtfodring af mus inducerer en diabeteslignende tilstand med bl.a. dysfunktion af glukosemetabolismen i de Langerhansske øer. De observerede effekter kan eftervises i Langerhansske øer, der har været langtidsinkuberede med fedtsyrer. Nærværende projekt sigter mod at belyse om, og i givet fald hvordan, andre kendte koblingssystemer i cellerne påvirkes af langtidsinkubation med fedtsyrer. Det er vist, at den nedsatte glukoseoxidation i væsentlig grad skyldes en nedsat aktivitet af glukokinase og desuden, at fedtsyrerne hæmmer aktiviteten af phospholipase A2, en effekt der kan efterlignes ved tilsætning af NO-donorer eller ceramidderivater.

Effekten af tidlig proteinunderernæring på metabolismen i Langerhansske øer

Proteinunderernæring *in utero* eller postnatalt kan medføre udvikling af diabetes mellitus. Rotteunger, der dier hos en moder, der får for lidt protein i kosten udvikler som voksne nedsat glukosetolerans og glukose-stimuleret insulinsekretion. I nærværende projekt belyses hvilke metaboliske ændringer i de Langerhansske øer, proteinunderernæringen har medført, især med henblik på at belyse regulationen af stimulus-sekretions koblingen. De foreløbige resultater har vist, at glukoseoxidationen i de Langerhansske øer er upåvirket. For tiden undersøges om aktiviteten af en række andre kendte koblingssystemer er påvirket (F.B. Barbosa, P. Thams, K. Capito).

Stofskifteundersøgelser

Se beskrivelsen af forskningsområdet i Årbog 1998.

Regulation af glycolyse og glycogenolyse i skeletmuskulatur

Se Årbog 1998 for detaljeret beskrivelse.

Studier over humane musklers maximale aerobe ATP omsætning

Se Årbog 1998 for detaljeret beskrivelse.

Regulation af pyruvatdehydrogenase

I primærkulturer af myocytyer er der ikke fundet resultater, der tyder på en kobling mellem glycogenolyse, PDH flux, PDH aktivitet og iltforbrug ved bestemmelse af disse variable ved forskellige hastigheder af glycogenolyse. PDH regulationsmekanismen undersøges tillige i hjernen, med henblik på at belyse om den langsomme fjernelse af lactat ophobet efter anoxi er forårsaget af PDH hæmning.

Gluconeogenese og fedtsyresyntese hos mennesker

Det antages sædvanligvis, at organismens evne til at danne glucose hos pattedyr helt overvejende foregår i leveren. Resultater fra målinger på patienter som undergår levertransplantation viser overraskende, at blodsukkeret holdes normalt i den fase (ca 45 min), hvor patienten er uden lever. Den sandsynlige forklaring, som undersøges for tiden er, at nyrernes gluconeogenese er tilstrækkelig til at dække organismens glucosebehov. Parallelle undersøgelser på normale forsøgspersoner viser at også for hjernens vedkommende er der grund til at genoverveje den traditionelle opfattelse af organernes kulhydratomsætning. Her viser a-v målinger over hjernen under hårdt fysisk arbejde, at hjernen i betydelig grad optager lactat, hvor det normalt anta-

ges, at hjernen i denne situation udelukkende er glucose-forbrugende. Human levers kapacitet til fedtsyresyntese hævdes ofte at være negligabel. Egne *in vivo* målinger har vist, at dette næppe er tilfældet (se Årbog 1998 og 1997). Der er i årets løb udført målinger af det hastighedsbestemmende trin i fedtsyresyntesen, acetyl-CoA carboxylase, i leveren fra raske og syge personer. Resultaterne er i overensstemmelse med muligheden for en signifikant nysyntese af fedtsyre i leveren.

RNA degradation i leverceller

To forhold bestemmer den cellulære degradation af RNA: Den integrerede regulation af RNAs og bindingen af RNA til proteiner, der ændrer RNA's følsomhed overfor RNaser. Fe³⁺ depotprotein ferritin er identificeret som et RNA-bindende protein. Videre studier beskæftiger sig med ferritin som et RNA-beskyttende protein, herunder særligt funktionen og regulationen af Fe³⁺.

Cytokin-medieret insulin og glucagon resistens i hepatocytter

Ved sepsis er glucose homeostasen stærkt forstyrret, hvilket bidrager til patogenesen ved septisk shock. Det er vist, at den hæmning, der ses af expressionen af metaboliske enzymer i leveren af de proinflammatoriske cytokiner, skyldes cytokin-medieret resistens overfor glucagon og insulin i hepatocytterne. Videre studier søger at klarlægge mekanismen herved.

Leverens prioritering af fundamentale cellefunktioner og regeneration

Hvis leveren udsættes for hepatotoksiske stoffer, øges tolerancen overfor stofferne. Samtidigt ses en øget regenerativ aktivitet i leveren. Det er projektets formål, med paracetamol som modelstof, at undersøge om den øgede tolerance skyldes 1) en ændret enzyminduktion i cellerne, 2) en effektiv erstatning af celletab ved regeneration, eller 3) en kombination af disse forhold. Der er i det forløbne år etableret dyrkningsbetingelser for primærkulturer af leverceller, der resulterer i celledeling målt som DNA indhold. Fortsatte undersøgelser skal belyse paracetamols toksiske effekt i disse celler. Cellerne vil blive karakteriseret mht. genekspression, der karakteriserer hhv. fundamentale leverfunktioner, replikation og for stofskiftefunktion.

Udvikling og test af modeller for såkaldt stereotaktisk medicin

Se Årbog 1998 for en detaljeret beskrivelse (B. Christ, J. Dich, P. Elsner, K. Fosgerau Jensen, B. Freisleben De-Blassi, A. Juel Fritzen, N. Grunnet, M. Marcussen, M. Mizuno, Y. Nakagawa, B. Quistorff og A. Ratkevicius).

Krystalkinetiske undersøgelser af bio-mineraler

Arbejdet sigter mod forebyggelse og behandling af såvel nogle tand-, led- og knoglesygdomme som fremkomst af nyre- og galdesten. For nærmere at forstå knogledannelse undersøges udfældning af calciumphosphatmineral på collagen eller Sepharose kugler, hvortil der er bundet phosphoproteiner og vækst- og opløsningskinetik af dette mineral studeres.

Der udføres kinetiske undersøgelser af vækst og opløsning af monokline og trikline calciumpyrophosphatdihydrat-krystaller, der ved udfældning i ledbrusk hos ældre medfører, at der opstår pseudo-arthritis-urica med smerte

til følge. Yderligere undersøges vækst- og opløsningskinetik af en mulig precursor til de to faser fundet *in vivo*: calciumpyrophosphattetrahydrat-krystaller. Strukturen af disse krystaller er bestemt ud fra X-ray data. Vækst processen udviser autoinhibition, som formodentlig skyldes dannelse af kelater på overfladen.

For at teste vore teorier for kimdannelse på helt andre systemer undersøges induktionstider for industrielt relevante systemer som udfældning af Al₂O₃, et bærestof for kalalysatorer (J. Christoffersen, M.R. Christoffersen).

Undersøgelser over nitrogen oxid systemet

NO's betydning som mediator af ændringer i hjernens blodgennemstrømning undersøges, dels under basal-fysiologiske omstændigheder og dels når kredsløbet er truet. Aktiviteten af enzymet nitrogen oxid synthase (NOS) og opløselig guanylat cyclase (sGC) samt indholdet af cGMP analyseres i cerebellum, perifert nervevæv og aorta hos rotter, under: 1. standardbetingelser, 2. ved hjælp af SIN-1, der er NO-donor, 3. 1H-(1,2,4)oxadiazolo-(4,3- α)quinoxalin-1-one (ODQ), der er en specifik hæmmer af sGC, samt hæmmere af NO-synthasen. I perifert nervevæv foretages undersøgelserne hos rotter med eksperimentel diabetes, hvor NOS aktiviteten og sGC aktiviteten stiger parallelt med det diabetiske forløb. Den kombinerede basale og kliniske tilgang til problemet er medvirkende til en større forståelse for hvordan der kan skabes et grundlag for en terapeutisk intervention via ændringer i de to nævnte enzymsystemer ved hjælp af regulation/anvendelse af hæmmere/aktivatorer af hhv. NOS og/eller sGC (I. Rubin).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

K. Capito: Ph.d.-afhandling, KVL. J. Christoffersen: Ph.d.-afhandling, KVL. B. Quistorff: Professorat i intern medicin, Rigshospitalet; Speciale-projekt, Odense Universitet; ph.d.-afhandling, SVF; stillingsbesættelse, Katholieke Universiteit, Leuven, Belgien.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

K. Capito og Peter Thams: Medlemmer af Islet Research European Network, EU's Biomed 2 program; Network IRELAN EU's Alfa program.

Gæsteforskere

A. Rucktäschel, M. Quaas, S. Baghbani.

Biokemisk Afdeling B

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er koncentreret omkring 1) studier af nucleinsyrers egenskaber, syntese og funktion; men inkluderer også projekter vedrørende 2) cellulære reguleringsmekanismer i ciliaten *Tetrahymena* samt 3) studier af fedtsyretransport over membranen.

Studier af nucleinsyrers egenskaber, syntese og funktion

Regulering af genekspression

Se Årbog 1998 for detaljeret baggrundsinformation.

Vi har beskrevet en promotor, som er stærkt konserveret i forskellige arter. Gener og promotor fra to arter mangler

at blive undersøgt til bunds. Betydningen af denne promotor i menneskeceller er undersøgt *in vitro* efter mutagenese i udvalgte positioner. Promotorens betydning for genregulation i celler er ved at blive undersøgt ved transfektion og kvantitative målinger ved RT-PCR teknik (S. Frederiksen og B. Lomholt).

Struktur og funktion af små RNA molekyler

Se Årbog 1998 for en detaljeret beskrivelse. Projektet udføres af: H. Nielsen.

RNA og DNA strukturer samt protein-DNA interaktioner involveret i transskriptions regulation

Se Årbog 1998 for en detaljeret beskrivelse. Projektet udføres af N.E. Møllegaard

Aminoacyl-tRNA syntese

Forskningen er fokuseret på aminoacyl-tRNA syntese, processen som sætter aminosyrer på tRNA. Arbejdet sigter mod en forståelse af principperne, som bestemmer substratspecificiteten under aminoacyl-tRNA syntesen. Tre facetter undersøges: i) "Protein engineering" af aminoacyl-tRNA syntetaser til inkorporering af syntetiske aminosyrer, ii) karakterisering af de unikke lysyl-tRNA syntetaser fra patogene spirocheter, iii) den evolutionære oprindelse af nutidig aminoacyl-tRNA syntese (M. Ibba og P.E. Nielsen).

Genterapeutika

Reagenser, som kan modulere genekspressionen har et meget stort anvendelsespotentiale i molekylærbiologiske undersøgelser af enkelte geners biologiske funktion. PNA (Peptide Nucleic Acid) har uagtet dets kemisk set ringe lighed med DNA bibeholdt DNA'ets strukturelle egenskaber. PNA anses for at være et af de bedste bud på en "lead"-forbindelse til udvikling af næste generation af "antisense" og "antigene" gen-terapeutika. Forskningen er dels koncentreret om at videreudvikle PNA-teknologien i kemisk henseende, dels om at studere og udnytte PNAs genkendelse af DNA og RNA. Specifikt prøver vi at udvikle et PNA genterapeutikum rettet mod et cancer-relateret gen, for hvilket forøget aktivitet er karakteristisk for malign brystkræft. For at øge PNAs membranpermeabilitet har vi syntetiseret en række modificerede PNA'er. Herunder PNA konjugeret til lipofile grupper samt en række såkaldte transportpeptider. Disse modificerede PNA'er's optag i en lang række forskellige celle typer bliver studeret. Yderligere studerer vi *in vivo* antisense effekten af disse forskellige former for modificerede PNA oligomerer på både virusgener (HIV-1) og kræftgener. Endelig har nylige resultater vist, at antisense PNA'er effektivt kan nedregulere specifikke gener i bakterien E.coli, og denne opdagelse søges udnyttet til at studere bl.a. funktionen af sigma faktorer (P.E. Nielsen, T. Bentin, N.E. Møllegaard, A. Püschl, S.K. Awasthi, X.Doisy, U. Koppelhus, K-H. Kim, G. Hansen, L. Sennels, S. Carlsbæk, S. Pankratova).

Cellekernens arkitektur

Se Årbog 1998 for en detaljeret beskrivelse. Projektet udføres af M. Engelhardt.

Cellulære reguleringsmekanismer i ciliaten Tetrahymena

En formodet signalpeptidreceptor på ca. 66 kDa er oprenset vha. affinitetskromatografi med sepharosebundet con-

canavalin A, FGF og humant insulin. Glycoproteinet forefindes i ciliemembranen i ciliaten Tetrahymena thermophila og er karakteriseret immunologisk vha Western blotting overfor antistoffer mod insulinreceptor- β samt FGF og PDGF receptorer. Formålet med undersøgelseerne er at undersøge de molekylære mekanismer for kemotaxi, dvs. signalpeptidinduceret signaltransduction i cilie og ciliemembran.

Cellebiologisk og molekylærbiologisk karakterisering af centrin og dets tilhørende strukturelle gen

Der er udført immunkemisk og immuncytologisk karakterisering af det calciumbindende protein centrin. PCR-kloning af strukturgenet for centrin er afsluttet inklusive kloningen af en intron på 80 nukleotider. De cytokemiske studier viser, at centrin er associeret med organellers funktion som mikrotubuliorganiserende centre (V. Leick og H. Aaroe Juhl).

Stress - celledød

Vi har påvist, at såvel fysisk som kemisk stress forårsager celledød hos den éccellede organisme Tetrahymena. Både celledød der skyldes mekanisk påvirkning og celledød, der skyldes forhøjet temperatur, modvirkes af Pluronic F-68 (10^{-6} M). Forsøg skal belyse samspillet mellem forskellige stressformer, eksterne og cellulære overlevelses faktorer og celledød. Det er planen at studere syntese af heat-schock proteiner samt effekten af Radicol og AZC (P. Hellung-Larsen, B. Saietz og H. Dinesen).

Dynein regulering og Insulin-medieret signal transduktion i Tetrahymena

Vi har identificeret en dynein regulatorisk light chain, p34, som regulerer aktiviteten af axonemisk dynein i Tetrahymena cilier. Kloning og knockout af p34-kodende gener vil give os et unikt indblik i de mekanismer, som har betydning for forståelsen af bla. respiratoriske sygdomme.

Vi har identificeret PTK-aktivitet i ciliemembranen, og denne er associeret med insulin-medieret signal transduktion. Insulin (10^{-14} M) hæmmer aktiv celledød i Tetrahymena, og vi har påbegyndt kloning og karakterisering af insulin-relaterede receptorer samt de sekundære messengersystemer, som tilsyneladende hæmmer celledød induceret af reaktive oxygen molekyler (S.T. Christensen).

Studier af fedtsyretransport over membranen

Mekanismen for membrantransport af fedtsyrer

Vi har undersøgt røde blodlegememembraners kapacitet for binding og transport af en række fedtsyrer efter modifikation af membranen. Trods derivering med passende reagenser af proteiners positive grupper i de basiske aminosyrer, der kunne tænkes at indgå i binding af fedtsyrenes carboxylgrupper, var der ingen effekt på syrenes binding. Hæmning med sulfo-N-succinimidoleat, som beskrevet for fedtceller virker ikke i forseglede røde blodlegemer. I få forsøg har modifikation med et coumarin-derivat vist effekt på binding og transporthastighed, som skal verificeres. Forsøg på berigelse af membranens kolesterol er stødt på vanskeligheder, som vi håber at kunne overkomme (I.N. og E. Bojesen).

Satsningsområder

P.E. Nielsen deltager i satsningsområdet Bioteknologi.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

S. Frederiksen: medlem af lektorbedømmelsesudvalg. V. Leick: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg; medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg for Nikolai Blom, Bioteknologisk Afd. på Danmarks Tekniske Universitet samt Leif Kongskov Larsen på Molekylærbiologisk Institut ved Odense Universitet. N.E.Møllegaard: Medlem i et ph.d.-bedømmelsesudvalg, Syddansk Universitet, Odense. P.E. Nielsen: medlem i bedømmelsesudvalget for en dr. og en ph.d.-afhandling.

Formidling**Redaktionelle hverv**

P.E. Nielsen: Regional editor "A Combinatorial Chemistry & High Throughput Screening"; adv. editor "Bioconjugate Chemistry" (ACS), "Journal of Molecular Recognition", "European Bulletin of Drug Research" & "Chemistry, An European Journal" og medlem af Editorial Board på "Biochimica et Biophysica Acta" & "International Journal of Oncology".

Kongresser og symposier

V. Leick: Medorganisator af 9th Eur. Conference of Ciliate Biology i Helsingør.

Nationalt og internationalt forskningsamarbejde**Gæsteforskere**

Ph.d.-stud. Thomas Neumann, Dr. Yoshimi Ishihara, Dr. T. Hamasaki, Postdoc Anna Vader.

Forskningsophold i udlandet

Forskningsadjunkt S.T. Christensen, ph.d. har arbejdet ved Albert Einstein College of Medicine, New York, USA.

Biokemisk Afdeling C**Forskningsvirksomhed****Insulin signaltransduktion****Phosphatidylinositol 3-kinase som signalmolekyle**

For at forstå detaljer i signalvejen fra insulin til metaboliske ændringer, studerer vi phosphatidylinositol 3-kinase aktivitet i insulin responsive hepatocytter og binding af inositolphosphater til cytosolære proteiner. PI 3-kinase aktivitet er undersøgt i subcellulære fraktioner af insulinstimulerede hepatocytter efter immunopræcipitation med specifikke antistoffer. Forsøgene viser at der findes tre pools af PI 3-kinase aktivitet, som kan repræsentere forskellige signalveje.

Insulin stimulering af metaboliske processer

Ved anvendelse af hepatocytter fremstillet med EDTA perfusionsmetode i stedet for den traditionelle collagenase metode studerer vi insulins effekt på metaboliske processer. Resultaterne viser at både glycogen- og lipidsyntesen øges ved insulin stimulation. For at studere signalvejen er effekten af forskellige inhibitorer undersøgt. Forsøgene viser at lipogenesis, ligesom den insulin stimulerede glycogen syntese, er medieret via en phosphatidylinositol 3-ki-

nase aktivering af protein kinase B/Akt. En aktiv MAP kinase er ligeledes nødvendig mens p70 S6 kinase ikke er involveret. For yderligere at klarlægge signalvejen der fører til en øget lipidsyntese undersøges de specifikke protein kinase hæmmers indflydelse på en eventuel insulin medieret aktivering af ATP citrat-lyase, der i andre forsøg har vist sig at blive phosphoryleret og dermed inaktiveret af glycogen synthase kinase. Insulin induceret inaktivering af glycogen synthase kinase vil altså føre til en øget inkorporering af glucose i såvel glycogen som triacylglycerol (J. Carlsen og K. Christiansen).

Membrantransport af lipophile molekyler

Projektet sigter på at beskrive hvordan lipophile stoffer, herunder langkædede fedtsyrer, transporteres fra blodbanen til vævsceller ved simpel diffusion og enzymkatalyserede processer. Det eksperimentelle arbejde omfatter i øjeblikket tre delprojekter: 1) Måling af associations og dissociations konstanter for serum albumin-fedtsyre komplekser ved anvendelse af stop-flow fluorescensspektrofotometri; 2) Bestemmelse af kinetiske konstanter for diffusion af fedtsyrer over lipidmembraner. Metoder til fremstilling og strukturel karakterisering af membranvesikler til brug i dette projekt er under udarbejdelse; 3) Indledende karakterisering af fedtsyretransport der implicerer enzymet acyl-CoA syntetase (E.J.F. Demant).

Udvikling og vedligeholdelse af tarmslimhinden

Vi har startet et projekt, hvor vi kombinerer undersøgelser af den humane laktase-phlorizin hydrolase (LPH) promotor med produktionen af Cre rekombinase i transgene mus. Således er et 1044 bp fragment af den humane LPH promotor er blevet klonet foran et fusionsgen bestående af Cre rekombinase fusioneret til green fluorescens protein (GFP). Det forventes, at Cre rekombinase/GFP vil ekspresseres specifikt i de modne differentierede enterocytter.

Tilsvarende har vi fremstillet DNA konstruktion bestående af et 1066 bp promoterfragment af LamC2 genet foran Cre rekombinase/GFP. Denne promotor er aktiv i den periode i fosterudviklingen hvor tarmepitelet modnes.

Ved at parre Lox-mus (som er bærere af "floxed" gener) med LPH eller LamC2 promotor/Cre rekombinase transgene mus vil man kunne styre rekombinationsbegivenheden til celler, hvor LPH- og LamC2 promotorerne er aktive. Som "floxed" gen er valgt Cdx-2 genet, som koder for en af nøgletranskriptionsfaktorerne i tarmepitelceller. En sådan DNA konstruktion skal integreres i ES cellers genom og transgene mus fremstilles. Disse mus parres med LPH eller LamC2/Cre rekombinase mus, og afkommet skal analyseres for forstyrrelser i cellulære differentieringsproces i tarmen.

LPH mRNA er lokaliseret i den apikale del af enterocytens cytoplasma. Et projekt der skal klarlægge betydningen af denne fordeling er påbegyndt. Ekspressionsplasmider indeholdende deletioner af LPH cDNA er blevet produceret og skal ekspresseres i tarmcellekulturer. Vha. in situ hybridisering skal fordelingen af det ekspresserede mRNA undersøges for at identificere områder i LPH mRNA som er nødvendig for den apikale lokalisering.

Vha. array cDNA hybridisering er en undersøgelse af ændringerne i mRNA ekspressionsmønstret under differentieringen af epitelceller påbegyndt. Ekspressionsmønstret for over 18000 humane og murine mRNA er blevet undersøgt under tarmcelledifferentiering både i en human celle-

kulturmodel og i differentierede og udifferentierede celler isoleret fra musetarm. Sideløbende er SAGE (serial analysis of gene expression)-teknikken, som er en ny metode til analyse af mRNA ekspressionsprofiler, blevet indført i laboratoriet. Styrken ved SAGE er at nye gener kan identificeres, mens man ved array cDNA hybridiseringsteknikker (eksempelvis DNA chips) undersøger ekspressionsmønstret af allerede isolerede gener. De to teknikker komplementerer således hinanden (J. Carstens, H. Bildsøe, R. Bordey, A.B. Dydensborg, S. Dabelsteen, M. Tadjali, J. Olsen, J. Troelsen).

Glykolipid "raft" membranmikrodomæner

Studiet af "rafts" og deres mulige betydning for cellens signalfunktioner og membrantrafik er fortsat. I synoviocytter afspejler raft-lokaliseringen af aminopeptidase N/CD13 og dipeptidyl peptidase IV/CD26 disse proteiners tilstedeværelse i flade, ca. 100 nm store mikrodomæner på celleoverfladen samt i intracellulære, men overflade-forbundne, caveolae. Raft-lokaliseringen er vist at have betydning for synoviocytens interaktion med T lymfocytter, og arbejdet indikerer, at rafts agerer som "hot spots" for processing af biologisk aktive peptider ved celle-celle interaktioner. I tyndtarmsenterocytter har vi observeret, at raftproteinet annexin II kan frisættes fra membranen af ATP. Denne frisættelse og dens mulige betydning for den apikale membrantrafik af børstesømszymer studeres nærmere. Et projekt gående ud på at isolere raft membraner v.h.a. antistoffer koblet til magnetiske mikrokugler (Dynabeads) er påbegyndt. Med denne teknik håber vi at kunne karakterisere raft mikrodomænerne i mikrovillusmembranen m.h.t. størrelse og proteinsammensætning (M. Danielsen og G. Hansen).

Intracellulær transport og sortering af Serpiner

Vi har tidligere opdaget, at nogle medlemmer af serpin familien secernerer apikalt fra MDCK celler, mens andre secernerer usorteret. Studiet af N-glycosylerings betydning for apikal sortering af corticosteroid-bindende globulin (CBG), et medlem af serpin familien, er afsluttet. Vi har endvidere tidligere påvist et apikalt sorterings signal på et 28 aminosyrer langt fragment af CBG. Arbejdet med at afgrænse og karakterisere dette signal blev fortsat. Vi har endvidere påvist at dette signal også koder for association til lipid-rafts. Et lignende signal blev påvist med samme placering hos et andet medlem af serpin familien, C1 inhibitor. Sortering af CBG til den apikale celle overflade sker givetvis via interaktion med en receptor. Med det formål at identificere proteiner fra MDCK celler, der interagerer med CBG har vi brugt et gær "to-hybrid" systemet og klonet to potentielle CBG receptorer, som nu karakteriseres (J. Larsen, O. Norén, M. Røsted, H. Sjöström, R. Truffer, L. Vogel).

Aminopeptidase N

Vi ønsker at krystallisere aminopeptidase N for at kunne beskrive den tredimensionelle struktur af proteinet. Derved vil der opnås information om aminopeptidase N's virus bindings sted og apikale sorterings signal. Vi har udtrykt en his-tagget sekretorisk form af aminopeptidase N i drosophila cellelinien S2 og indledt oprensning af det recombinante protein (I. Mørk, O. Norén, H. Sjöström, L. Vogel).

Cøliaki

Ved sygdommen cøliaki reagerer tyndtarmsmukosa på gli-

adiner i hvedemel med atrofi af villi og hypertrofi af krypter. Vi har tidligere vist at visse glutaminer i gliadin skal deamideres til glutaminsyre for at gliadinet skal blive toksisk. Vi har nu vist at dannelsen af den toksiske princip kan blokeres ved enzymatisk behandling med et kommercielt tilgængeligt enzym som bruges i fødevarerindustrien, og vi arbejder med at karakterisere hvorvidt dette fund kan bruges til at præparere atoxisk mel. Vi har endvidere fået indikationer på at tarmen foruden det tidligere påviste vævstransglutaminase også indeholder et eller flere andre enzymer, der kan deamidere glutaminer i gliadin (O. Norén, H. Sjöström).

Interaktion mellem Blodets kontaktfasesystem og karvæggen

Kontaktfasesystemet består af faktor XII (FXII), prekallikrein og "high molecular mass kininogen" (HK). Det aktive i cellefri systemer ved kontakt med negativt ladede overflader. I karsystemet er tætheden af sådanne ladninger for lav til at initiere aktivering. Der må derfor være en anden aktiveringsmekanisme *in vivo*. På et karvægs-modelsystem, bestående af monolagskulturer af endothelceller aktiveres prekallikrein uafhængig af FXII ved en lokal stigning i Zn^{2+} koncentrationen, som *in vivo* kan medieres ved aktivering af trombocytter, der har en høj intracellulær Zn^{2+} koncentration. FXII synes ikke som på negativt ladede overflader at kunne autoaktivere på endothelceller. Aktiveringen på disse celler er medieret af kallikrein.

Aktivering af kontaktfasesystemet er uden betydning i blodkoagulationen men spiller en rolle ved normal funktion af fibrinolyse, blodtryksregulering og inflammatoriske reaktioner. Det har muligvis også en funktion i angiogenesen. Endothelceller har på overfladen receptorer for både HK til hvilke prekallikrein er bundet og FXII. Vi har fortsat vore undersøgelser med at karakterisere og isolere en hidtil ubeskrevet "low molecular mass" FXII receptor på disse celler. Vore undersøgelser har også været rettet mod en mulig signaltransduktions regulerende effekt af FXII, og om denne effekt pga. receptorens størrelse kunne være medieret via aktivering af hepatocyt vækst faktor (HGF), som kan aktiveres af aktiveret FXII. Vi har desuden fundet, at cellebundet aktiveret FXII aktiverer plasminogen og undersøger om og hvorledes denne aktivering adskiller sig fra fibrinolysen i cellefri systemer (R. Røjkjær og I. Schousboe).

Satsningsområder

O. Norén og H. Sjöström deltager i Satsningsområdet Bioteknologi (Center for Biomembraner).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

M. Danielsen: Formand for adjunktbedømmelsesudvalg. H. Sjöström: Disputatsbedømmelse ved Det Naturvidenskabelige Fakultet; 2 ph.d.-bedømmelser ved SVF. J. Olsen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg, Aarhus Universitet. J. Troelsen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg, Aarhus Universitet.

Udvalg og fonde

J. Larsen: Studenter repræsentant i Biokemisk Forening. J. Troelsen: Sekretær i Biokemisk Forening. L. Vogel: Næstformand i Biokemisk Forening. H. Sjöström: Formand for

følgegruppen for den Ny Studieplan; Formand for 1.-2. semesterudvalg; Medlem af Nordisk forskningskomité, NOVO NORDISK; Medlem af Forskningsudvalget, SVF. J. Carlsen: Medlem af arbejdsgruppen vedr. Kandidatudannelse i sundhedsfag. O. Norén: Medlem af Novo Nordisk Fondens Læge- og naturvidenskabelige komité; 1. og 2. semesterudvalg for den ny studieplan for medicin. I. Schousboe: Chairman of the subcommittee on Contact Activation of The Scientific and Standardization Committee of The international Society on Thrombosis and Haemostasis.

Formidling

Kongresser og symposier

J. Troelsen: Medarrangør af sessionen "Antisense technology" ved Biokemisk forenings årsmøde; arrangør og chairman ved minisymposium "Transgenic techniques in cellular biology", Biokemisk Forening. J. Olsen: Medarrangør af SVF's årlige "Fakultetsdag"; medarrangør af "The Third Regional Bioconference in Copenhagen, chairman af sessionen "Dietary and disease – molecular basis and possibilities for intervention", The Third Regional Bioconference in Copenhagen.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Forskningsophold i udlandet

J. Olsen: gæsteforsker ved INSERM U. 381, Strassbourg.

Patenter

H. Sjöström og O. Norén: International patentansøgning nr. PCT/DK99/00255.

Afdelingen for Medicinsk Genetik

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning vedrører normalgenetisk variation og identificering af sygdomsgener hos mennesket. Forebyggelse af genetisk betingede sygdomme forudsætter, at man karakteriserer de sygelige processer på celle- og molekylært niveau, relatere dem til de kliniske symptomer og benytte dem i diagnostisk øjemed. Forskningen er grundlag for genetisk rådgivning og diagnostik.

Korrelation mellem centromerets morfologi og funktion

Kromosomets centromer indeholder foruden de specifikke strukturproteiner også proteiner der fungerer som motorer og som "checkpoints" (stop/fortsæt), desuden proteiner involveret i kromatid adhæsion og adskillelse, foruden "passager" proteiner der har deres funktion et andet sted i cellen og bruger centromeret som transportmiddel. Defekte centromerer og overtallige centromerer kan medføre unormal celledeling med efterfølgende apoptotisk celledød. Der laves elektron- og lysmikroskopiske undersøgelser for at korrelere centromerets morfologi med tilstedeværelsen af/manglen på centromerproteiner med struktur-, motor- og kromatidadskillelses funktion (A. Wandall).

Cri du chat syndromet

Human nucleoporin 155 (Nup155), et tentativt kandidatgen for udvikling af svær mental retardering hos cri du chat (CDC) patienter, er tidligere blevet lokaliseret til området 5p13 på den korte arm af kromosom 5. Re-evaluering af 28

CDC patienter med svær mental retardering og brudsted i dette område viste kun tab af Nup155 hos to personer (henh. totalt/delvist < 10%). Nup155 kan således ikke antages at have betydning for udvikling af svær mental retardering hos CDC personer. Revision af 30 år gamle kranierøntgen optagelser hos 22 typiske CDC patienter med terminal deletion viste strukturelle forandringer i sella turcica og clivus. Hos én patient -uden abnorm gråd- var røntgenbilledet normalt. De påviste forandringer kan relateres til den del af fosterets hjerne, hvorfra bl.a. lillehjernen og strube udvikles, hvilket kunne indicere et defekt udviklingsfelt som årsag til den abnorme gråd hos CDC patienter. Et tentativt gen for den abnorme gråd søges kortlagt ved analyse af udvalgte CDC patienter med og uden abnorm gråd (Z. Tümer og E. Niebuhr).

Kortlægning af komplekse normalegenskaber og sygdomme

Familiebanken udgør ca. 1000 normalfamilier med fire eller flere børn. Heraf er celler fra ca 250 familier transformeret til permanente celler som er nedfrosset. Disse celler kan analyseres for DNA markører ved hjælp af PCR, samt for mRNA. Vi har karakteriseret en del af familierne for ca 600 DNA polymorfier og fået et tæt net af markører til opdagelse af hyppige egenskaber med multifaktoriel arvegang: Der arbejdes med gener der er årsag til ustabil blære, depression, psoriasis, åreknuder, klumpfod, hårcyster, forhøjet IgE og forskellige normalegenskaber. I år har vi lokaliseret et nyt kromosomområde, hvori gener der kan forårsage psoriasis og hårsystemer er beliggende. Et kandidatgen som kan forårsage det sidstnævnte bliver undersøgt.

Mutationen i genet der er ansvarlig for cholestase befolkningen i Øst- og Vest-Grønland er fundet. I en stor græsk familie med sent debuterende glaucom er genet for denne lidelse placeret til kromosom 3q21. Genmutationer i Modygenet er nu fundet og karakteriseret (H. Eiberg, C. Hansen og J. Mohr).

Neurogenetik

Det er fundet, at mutationer i form af forlængelser af sådanne sekvenser kan give anledning til arvelige sygdomme, der alle rammer nervesystemet. Specielt synes forlængelser af CAG-repeat sekvenser i den kodende del af genet at medføre en patologisk tilstand præget af neurodegeneration. Mekanismen bag disse mutationer er endnu ukendt. Trinukleotidsekvenserne i de pågældende gener translateres til proteiner indeholdende polyglutaminsekvenser (polyGln), som er tilsvarende forlængede. Proteinerne udtrykkes i alle væv, men medfører kun celledød i specifikke områder i centralnervesystemet.

For at få oplysning om den patogene såvel som den normale funktion af et af proteinerne, huntingtin, der kodes af genet for Huntington's chorea, foretages undersøgelser af gen og genprodukt *in vitro* og *in vivo*. Som cellemodel har vi valgt embryonale teratocarcinom celler (NT2), som kan uddifferentieres til postmitotiske neuroner (NT2-N). Disse celler indeholder normalt huntingtin og er undersøgt med henblik på den intracellulære fordeling af proteinet og dets stabilitet. Vi har undersøgt effekten af en antisense oligo og fundet, at tilsætning til NT2 resulterer i en hæmning af huntingtin ekspressionen. Vi har transfekteret NT2 celler med genets exon1 indeholdende forlængede CAG-repeat sekvenser. Vi har iagttaget dannelse af inklusioner, som forekommer karakteristisk i patientceller i områder, hvor der

sker celledød. Ved co-transfektion med en antisense oligo nucleotid har vi kunnet vise, at der sker en hæmning af såvel huntingtinfsegment ekspresionen som inklusionsdannelsen. Dette indikerer en sammenhæng mellem inklusionerne og den specifikke celledød. Der forsøges nu at hæmme huntingtinf expressionen hos rotte ved indgift af en tilsvarende oligo.

En undersøgelse, der har til formål at belyse, om muligheden for prænataldiagnostik ved Huntingtons chorea kan antages at reducere antallet af nye tilfælde, er fortsat. Huntington registret bliver løbende ajourført.

Molekylærgenetiske undersøgelser af patienter med Fabry's sygdom er afsluttet med ekspressionsstudier af de ikke tidligere beskrevne mutationer fundet i danske familier. Herved er det blevet bekræftet, at disse mutationer med stor sandsynlighed er de sygdomsfremkaldende.

Charcot-Marie-Tooths sygdom er en perifer nervalidelse, der fortrinsvis rammer ekstremiteterne. Med henblik på, om hørenedsættelse er en følge af sygdommen er et stort antal patienter med CMT blevet undersøgt for evt. hørenedsættelse. Da CMT er en genetisk heterogen sygdom, der kan kan underinddeles i forskellige typer, undersøges, om hørenedsættelsen er knyttet til bestemte typer af CMT (K. Abell, K. Fenger, L. Hasholt, L. Hjermand, L. Huniche, B. Naver, J. Nielsen, C. Nellemann, A. Nørremølle, K. Rosenberg, S.A. Sørensen).

Sygdomsassocierede kromosombrud

Kromosombrud kan benyttes til kortlægning, isolering og identifikation af de ansvarlige sygdomsgener. Systematisk kromosomanalyse af udvalgte patientgrupper er foretaget ved Parkinsons sygdom og ved mandlig infertilitet. Endvidere koordineres en international registrering, indsamling af materiale og systematisk kortlægning og kloning af sygdomsassocierede kromosombrud. I dette samarbejde arbejder vi nu med at kortlægge og kloner et gen for Crohns sygdom på kromosom 12, et gen for autoimmun sygdomme på kromosom 6, et gen associeret med misdannelser af bl.a. underarm, hånd, spise- og luftrør på kromosom 3 samt et gen associeret med ataksi på enten kromosom 8 eller 20 (Z. Tümer, N. Tommerup).

Genetisk analyse af medfødte hjertefejl

En væsentlig del af hjertefejl (1% af alle nyfødte) er genetisk betingede. Imidlertid er kun relativt få gener identificeret, hvor mutationer forårsager medfødte hjertedefekter. Vi har startet et projekt hvor vi indsamler blodprøver fra børn med hjertefejl og fra disses forældre. Disse prøver vil blive undersøgt for kromosom-ændringer, der vil kunne benyttes til at isolere nye gener der forårsager hjertedefekter. Materialet vil også blive benyttet til analyse af nye kandidatgener for hjertedefekter. Med henblik på identifikation af yderligere kandidatgener for medfødte hjertefejl undersøges mRNA indholdet af hjerter fra fostre ved differential display metoden, idet gener der viser differentielt udtryk i løbet af hjertets udvikling antages at være specielt vigtige for hjertets struktur og funktion. Der er metodefællesskab mellem dette projekt og Kortlægning af genekspression omtalt nedenfor (N.J. Larsen, N. Tommerup).

Analyse af BAP1 ved brystcancer

Isoleringen af gener for arvelig brystcancer, bl.a. *BRCA1*, forventes at få stor betydning for diagnostik og genetisk rådgivning af disponerede familier. Vi har tidligere kortlagt

genet for Breast Cancer Associated Protein 1 (BAP1) til kromosom 3p21-22, en region, hvor der er rapporteret genetisk tab ved bl.a. brystcancer. BAP1-proteinet er isoleret ved at det binder sig til BRCA1-proteinet. Vi har karakteriseret den genomiske struktur (exon-intron struktur) af *BAP1*, og undersøger nu om mutationer i dette gen er involveret i udvikling af brystkræft (N. Tommerup, C. Hansen og E. Niebuhr).

Analyse af specifik genfejl der forårsager arvelig immundefekt

Vi har påvist, at en sjælden arvelig form for immundefekt, ICF syndromet, karakteriseret ved Immundefekt, sammenklumpning af centromerisk heterokromatin, samt lettere ansigtsforandringer skyldes mutationer i genen *DNMT3B* der koder for en DNA metyltransferase. Ved systematisk analyse af danske patienter med primær immundefekt for mutationer i *DNMT3B* undersøger vi nu om ICF er hyppigere end først antaget (N. Tommerup og M. Bugge).

Mutationsanalyse af MECP2 ved Rett syndrom

Ved Rett syndrom, der er en af de hyppigste årsager til mental retardering hos piger, er der påvist mutationer i genen *MECP2* på X-kromosomet. Vi har påvist mutationer i *MECP2* hos 25 ud af 30 analyserede danske piger med Rett syndrom (K. Friis Henriksen, C. Hansen og N. Tommerup).

Kortlægning af nye gener

Kromosomal kortlægning af gener kan identificere nye, potentielle positions-kandidatgener for specifikke sygdomme. Ved kombineret FISH og analyse af radiation hybrid cellelinier er der kortlagt flere gener med mulig sygdomsrelevans (N. Tommerup, C. Hansen, A. Silaharoglu, N. Rendtorff, C. Olesen).

Kortlægning af genekspression

For at identificere gener der er associeret med specifikke medfødte misdannelser og sygdomme foretages en systematisk analyse af genekspression i forskellige fostervæv og -stadier. Differentielt udtrykte gener identificeres vha. mRNA differential display teknik, bl.a. for at identificere kendte og ukendte gener der er involveret i udviklingen af f.eks. testis, ovarier, det indre øre, øjet samt det aksiale skelet. I forbindelse med dette projekt er der givet tilladelse til en systematisk indsamling af føtalt væv fra fosteruge 6-13 mhp. isolering af RNA. Som et supplement til dette har vi benyttet nye computer-baserede algoritmer til at identificere gener, der er specifikt udtrykt i enkelte væv, f.eks. testis og øre-væv (digital differential display). Det forventes, at dette projekt vil føre til identifikation og kortlægning af en række gener der er involveret i fundamentale embryologiske processer, samt til identifikation og kortlægning af hidtil ukendte kandidatgener for genetiske sygdomme. Samme strategi benyttes til at finde differentielt udtrykte gener ved den humane kobberstofs kifte sygdom Menkes disease, for at identificere nye gener der er involveret i kobberstofs kiftet (N. Tommerup, C. Hansen, N. Rendtorff, C. Olesen, L.R. Jensen, Z. Tümer).

Genekspression i relation til kromosomstruktur

Vi arbejder med at etablere modeller til analyse af overordnet kromosomstruktur og kondensering. Nogle gener udtrykkes forskelligt, afhængig af fra hvilken forælder de stammer. Sådanne kønsspecifikt prægede (genomisk im-

printede) gener er involveret i sygdomme som mola, cancer, Prader-Willi, Angelman og Beckwith-Wiedemann syndromer. Den kønsspecifikke prægning af specifikke dele af genomet er associeret med bl.a. ændret replikation samt cross-talk mellem de to homologe, uens prægede kromosomregioner i cellens interfase. Vha. en nyudviklet metode til spredning af interfasekerner forsøger vi med FISH at kortlægge de kromosomer/kromosomregioner der er imprintede. Dette vil kunne identificere potentielt associerede sygdomme, og vil også kunne afdække spatiale associationer mellem replikation og imprintning (N. Tommerup, A. Sihlataroglu).

Kloning og kortlægning af relevante grise gener

Vi kloner og kortlægger grise gener der er involveret i kobber-stofskiftet, bl.a. genet der koder for kobberexport proteinet ATP7A, der er ødelagt ved Menkes sygdom hos mennesket (Lars R. Jensen, Niels J. Larsen, Z. Tümer), samt grise genet der er involveret i optagelse af kobber i cellerne (T.L. Harboe, Z. Tümer).

Etablering af en kvantitativ metode for RNA

Vi arbejder på at udvikle en kvantitativ metode til RNA bestemmelse i celler. Metoden er baseret på RT-PCR mimic og forventes at være et alternativt til Northern blot idet man bruger mindre mængder af RNA (L.R. Jensen, Z. Tümer).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

S.A. Sørensen: formand for bedømmelsesudvalg ved lektorat og formand henholdsvis medlem af to bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.- afhandlinger.

L. Hasholt: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. en ph.d.-afhandling formand for bedømmelsesudvalg ved besættelse af et lektorat.

N. Tommerup: Medlem af bedømmelseskomitéer ved én medicinsk doktordisputats.

Udvalg og fonde

S.A. Sørensen: Medlem af Etisk Råd, af World Federation of Neurology Research Group on Huntington's Disease.

N. Tommerup: Medlem af European Society of Human Genetics, American Society of Human Genetics, American Society for the Advancement of Sciences og Human Genome Organization (HUGO). N. Tommerup er formand for Dansk Selskab for Reproduktion og Fosterudvikling, og bestyrelsesmedlem af European Society of Human Genetics og Dansk Selskab for Medicinsk Genetik. N. Tommerup er europæisk repræsentant i International Standing Committee on Human Cytogenetic Nomenclature; medlem i 1-2.- og 10-12.-semester-udvalgene.

Formidling

Redaktionelle hverv

N. Tommerup: Medlem af Editorial Board of Cytogenet. Cell Genet.

Kongresser og symposier

N. Tommerup, M. Bugge og K. Rasmussen organiserede "3rd Workshop of Mendelian Cytogenetics Network" ved 2nd European Cytogenetics Association Meeting (Wien); N. Tommerup organiserede og var foredragsholder ved mi-

nisymposium om genomforskning ved Medicon Valley Academy årsmøde 1999 (København).

L. Hasholt: har været organisator af et symposium "Antisense Oligo Nucleotides in Molecular and Cellular Biology" i Biokemisk Forenings regi.

Instituttleder Ove Norén

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 38,2 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 9,2 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 65,5 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 7,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,1 årsværk.

Institut fælles

STIP Internt finansieret

Abell, Kathrine; ph.d.-studerende.

Dabelsteen, Sally Anne Malene; kand.stip.

Larsen, Jakob Ellinshøj; ph.d.-studerende.

Biokemisk Afdeling A

VIP Internt finansieret

Capito, Kirsten; lektor.

Christ, Bruno; lektor.

Christoffersen, Jørgen; lektor.

Christoffersen, Margaret Ruth; lektor.

Dich, John Alfred; lektor.

Elsner, Peter Frøling; amanuensis.

Grunnet, Niels; lektor.

Jensen, Keld Fosgerau; forskningsadj.

Mizuno, Masao; adjunkt.

Quistorff, Bjørn; professor.

Thams, Peter Grevsen; lektor.

STIP Internt finansieret

Fritzen, Anette Juel; ph.d.-studerende.

Biokemisk Afdeling B

VIP Internt finansieret

Bojesen, Inge Norby; lektor.

Engelhardt, Mogens; lektor.

Frederiksen, Sune; lektor.

Hellung-Larsen, Per; lektor.

Leick, Vagn Ravnsgaard; lektor.

Møllegaard, Niels Erik; lektor.

Nielsen, Henrik; lektor.

Nielsen, Peter Eigil; forskningsprof.

VIP Eksternt finansieret

Christensen, Søren Tvorup; forskningsadj.

Doisy, Xavier Gilbert Francois; forskningsadj.

Hamzavi, Ramin; forskningsass.

Ibba, Michael; forskningslektor.

Koppelhus, Uffe; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Bentin, Thomas; ph.d.-studerende.

Püschl, Ask; ph.d.-studerende.

Biokemisk Afdeling C

VIP Internt finansieret

Carlsen, Jens Borchsenius; lektor.
Christiansen, Kirsten; lektor.
Danielsen, Erik Michael; lektor.
Demant, Erland Johannes Frederik; lektor.
Hansen, Gert Helge; lektor.
Noren, Ove Bertil; professor.
Olsen, Jørgen; lektor.
Schousboe, Ellen Inger Holm; lektor.
Sjøstrøm, Hans Gunnar; professor.
Troelsen, Jesper Thorvald; forskningslektor.

VIP Eksternt finansieret

Mitchellmore, Catherine Efu; forskningsadj.
Mørk, Irene; forskningsass.
Røjkjær, Rasmus; forskningsadj.
Vogel, Charlotte Katrine; forskningslektor.

STIP Internt finansieret

Rosted, Morten; ph.d.-studerende.
Tadjali, Mehrdad; ph.d.-studerende.

Afdeling for Medicinsk Genetik

VIP Internt finansieret

Abell, Kathrine; forskningsass.
Eiberg, Hans Rudolf Lytchoff; lektor.
Fenger, Kirsten Svenning; lektor.
Hasholt, Lis Frydenreich; lektor.
Larsen, Niels Jørgen; adjunkt.
Naver, Bjarke; forskningsass.
Niebuhr, Erik; lektor.
Nørremølle, Anne; forskningsstip.
Sørensen, Sven Asger; lektor.
Tommerup, Niels; professor.
Tümer, Asuman Zeynep; lektor.
Wandall, Annelise; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bugge, Tove Merete; forskningsadj.
Silahatoglu, Asli Nilüfer; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Nellemann, Christine Lydia; ph.d.-studerende.
Rosenberg, Kirsten Marie; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Huniche, Lotte; ph.d.-studerende.
Rendtorff, Nanna Dahl; ph.d.-studerende.

NMR-Center

VIP Internt finansieret

Ratkevicius, Aivaras; adjunkt.

Undervisningsafdelingen

VIP Internt finansieret

Landt, Jannik; amanuensis.

Ph.d.-afhandlinger

Dybdahl, Marianne: Individual variations in dna repair as a factor for cancer susceptibility.
Fjording, Marianne Scheel: Signalling of Receptor Tyrosine Kinases. Specificity of IGF-I and Insulin Receptors.
Gjetting, Torben: In vitro expression analysis of phenylalanine hydroxylase mutations associated with hyperphenylalaninemia in Denmark.
Hartkopp, Peter Andreas: Training of Wrist Extensor Muscles by Electrical Stimulation in Spinal Cord Injured Tetraplegic Individuals – With Special Reference to Contractile and Metabolic Properties.
Høgdall, Estrid Vilma Solyom: Undersøgelse af struktur og senere ekspression af det bovine og det humane gen for serum amin oxidase.
Nielsen, Jens Nederby: Towards site-specific in vivo incorporation of non-natural amino into proteins.
Spodsberg, Nikolaj: Transkriptional regulering af membran enzymet Laktase Phlorizin-Hydrolase (LPH). Identifikation og karakterisering af LPH regulerende transkriptionsfaktorer.

Fondsstøtte

Biokemisk Afdeling A

Diverse Fonde

– Omsætningshastigheden i centrale..... (Bjørn Quistorff) kr. 275.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

– Fedtinduceret celledød og dysfunktion af betacellerne i langerhanske øer fra mus (Kirsten Capito) kr. 15.000.

National Institute of Health, Tokyo, Japan

– Project of aging muscle (Masao Mizuno) kr. 15.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Belysning af væsentlige aspekter af biomineralisation herunder patologisk udf. (Jørgen Christoffersen) kr. 300.000.

University of Libre de Bruxelles (ULB)

– Stipendium til Francisco Barros Barbosa (Kirsten Capito) kr. 69.077.

Biokemisk Afdeling B

Carlsbergfondet

– Saldo fra 60703 (Henrik Nielsen) kr. 74.999.

Dansk Kræftforsknings Fond

– Peptidnukleinsyre (PNA) baserede genterapeutiske cancer-lægemidler (Peter E. Nielsen) kr. 40.000.

Forskningsrådene, Det Bioteknologiske Forskningsp.

– Bioteknologisk Forskning (Peter E. Nielsen) kr. 300.000.

Løvens Kemiske Fabrik

– In vivo promoter karakterisering og genregulering (Peter E. Nielsen) kr. 139.960.

Novo Nordisk Fonden

- Annulære phospholipiders rolle for binding og transport af langkædede fedtsyrer i erythrocytmembrane (Inge Bojesen) kr. 30.000.
- Transport mekanismen for fedtsyrers permeering af cellemembraner (Inge Bojesen) kr. 89.000.

Pantheo A/S

- PNA as anti-retroviral drug (Peter E. Nielsen / Uffe Koppelhus) kr. 65.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Automated Chromatographic Systems (FPLC) for the Purification of Proteins, Nucleic and Bioconjugate (Peter E. Nielsen) kr. 355.200.
- Peptidnukleinsyre (PNA) kemi (Peter E. Nielsen) kr. 240.000.

Biokemisk Afdeling C*Johann og Hanne Weimann, født Seedorffs Legat*

- Stipendium (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 1.258.976.

Novo Nordisk Fonden

- Blodets kontaktfasesystem som regulator af fibronolyse (Rasmus Røjkjær) kr. 50.000.
- Cytokin medieret interaktion mellem tarm endoderm og mesenkym (Jørgen Olsen) kr. 260.000.
- Faktor XII in the contact system: A biological Modulator of the vascular system. (Inger Schousboe) kr. 60.000.
- Konstruktion af Idh (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 100.000.
- The contact system (Inger Schousboe) kr. 58.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Faktor XXI induceret transduktion ved binding til endotelceller (Inger Schousboe) kr. 111.600.

Afdeling for Medicinsk Genetik*Aage Bangs Fond*

- Støtte til dermatologisk forskning (Niels Tommerup) kr. 100.000.

Danida Fellowship Centre

- Mendelian Cytogenetics Network (Niels Tommerup) kr. 75.000.

Hjerteforeningen

- Genetisk analyse (Niels Tommerup) kr. 250.000.
- Kortlægning af et gen der forårsager åreknuder (Hans Eiberg) kr. 100.000.

Nordisk Forsknings Komite

- Karakterisering af kromosomregioner (Niels Tommerup) kr. 75.000.

Novo Nordisk Fonden

- Kortlægning af..... (Hans Eiberg) kr. 44.000.
- Mendelian Cytogenetics Network (Niels Tommerup) kr. 100.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Kortlægning af komplekse genetiske træk og sygdomsdispositioner (Hans Eiberg) kr. 900.000.

- Mendelian Cytogenetics Network: Systematisk identifikation af sygdomsgener ved hjælp af balancerede k (Niels Tommerup) kr. 750.000.

The Plasmid Foundation

- Støtte til deltagelse i symposium (Nanna Dahl Rendtorff) kr. 10.000.
- Støtte til deltagelse i symposium (Christian Olesen) kr. 8.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

- Lønudgift (Niels Tommerup) kr. 300.000.

NMR-Center*Diverse Tilskud*

- Div tilskud (Bjørn Quistorff) kr. 361.235.

Publikationer**Biokemisk Afdeling A**

- Capito K., Reinsmark R., Thams P.: Mechanism of fat-induced attenuation of glucose-induced insulin secretion from mouse pancreatic islets. *Acta Diabetol* 36, s. 119-125, 1999.
- Carlsen J., Kristiansen K., Grunnet N., Vinten J.: Involvement of PI3-kinase and activated Erk in facilitating insulin stimulated triacylglycerol synthesis in hepatocytes. *Cell. Cell. Signaling* 11, s. 713-717, 1999.
- Christoffersen M.R., Seierby N., Zunic T.B., Christoffersen J.: Kinetics of dissolution of triclinic calcium pyrophosphate dihydrate crystals. *Journal of Crystal Growth* 203, s. 234-243, 1999.
- Dr Christ B.: Verfahren zum Nachweis von Ribonukleasen in Protein enthaltenden Proben., s. 0, 1999.
- Galsgaard E.D., Nielsen J.H., Møldrup A.: Regulation of Prolactin Receptor (PRLR) Gene Expression in Insulin-producing Cells: Prolactin and growth hormone activate one of the rat PRLR gene promoters via STAT5a and STAT5b. *The Journal of Biological Chemistry* 274, No 26, s. 18686-18692, 1999.
- Grunnet N., Peng X., Tygstrup N.: Growth factors and gene expression in cultured hepatocytes. *Journal of Hepatology* 30, s. 117-122, 1999.
- Jensen B.R., Laursen B., Ratkevicius A.: Forearm Muscular Fatigue during 4 Hours of Intensive Computer Mouse Work – Relation to Age. i: *Proceeding of HCI Int. '99 (the 8th Int. Conf. on Human- Computer Interaction)*, Munich, Germany, Aug. 22-26, 1999, Vol. 1 s. 93-96, Hans-Jörg Bullinger, Fraunhofer IAO. Jürgen Ziegler, Fraunhofer IAO, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, London 1999.
- Kojiro I., Schmalbruch I.K., Quistorff B., Horn A., Secher N.: Lactate, Glucose and Oxygen Uptake in Human Brain During Recovery from Maximal Exercise. *European Journal of Physiology* 522.1, s. 159-164, 1999.
- Laursen B., Jensen B.R., Ratkevicius A.: Performance and Muscle Load among Young and Elderly. i: *Proceedings of HCI Int. '99 (the 8th Int. Conference on Human-Computer Interaction)*, Munich, Germany, Aug. 22-26, 1999, Vol. 1 s. 89-92, Hans-Jörg Bullinger, Fraunhofer IAO. Jürgen Ziegler, Fraunhofer IAO, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, London 1999.
- Nielsen A.N., Mizuno M., Ratkevicius A., Mohr T., Rohde

- M., Mortensen S.A., Quistorff B.: No Effects of Antioxidant Supplementation in Triathletes on Maximal Oxygen Uptake, ³¹P-NMRS Detected Muscle Energy Metabolism and Muscle Fatigue. *International Journal of Sports Medicine* 20, s. 154-158, 1999.
- Nielsen J.H., Svensson C., Galsgaard E.D., Møldrup A., Billestrup N.: Beta-cell proliferation and growth factors. *Journal of Molecular Medicine* 77, s. 62-66, 1999.
- Olsen H.L., Thams P., Capito K., Bokvist K., Gromada J.: Phosphatidylinositol-4-Phosphate stimulates exocytosis in pancreatic B-cells by activation of protein kinase C. *Diabetologia* 42 (suppl. 1), s. A45, 1999.
- Poulsen C.R., Bokvist K., Olsen H.L., Høy M., Capito K., Gilon P., Gromada J.: Multiple Sites of Purinergic Control of Insulin Secretion in Mouse Pancreatic β -Cells. *Diabetes* 48, s. 2171-2181, 1999.
- Ramadori G., Dr Christ B.: Cytokines and the acute phase response in the liver., s. 141-155, 1999.
- Ratkevicius A., Mizuno M., Hattori M., Quistorff B.: Higher rates of Electrical Stimulation Decrease ATP Costs of Isometric Contraction in Human Gastrocnemius Muscle. *Proceedings of the 4th Annual Congress of The European College of Sport Science. Rome, 14-17 July 1999*, s. 449, 1999.
- Ruben J., Arends J., Christoffersen J.: The Effect of Window Width on the Demineralization of Human Dentine and Enamel. *Caries Research* 33, s. 214-219, 1999.
- Shono N., Mizuno M., Nishida H., Higaki Y., Urata H., Tanaka H., Quistorff B., Saltin B., Shindo M., Nishizumi M.: Decrease in Skeletal Muscle Capillary Density is Related to Higher Serum Levels of Low-Density Lipoprotein Cholesterol and Apolipoprotein B in Men. *Metabolism* 48 (10), s. 1267-1271, 1999.
- Thams P., Capito K.: L-Arginine stimulation of glucose-induced insulin secretion through membrane depolarization and independent of nitric oxide. *European Journal of Endocrinology* 140, s. 87-93, 1999.
- Zochodne D.W., Levy D., Zwiers H., Sun H., Rubin I., Cheng C., Lauritzen M.: Evidence for Nitric Oxide and Nitric Oxide Synthase Activity in proximal Stumps of Transected Peripheral Nerves. *Neuroscience* 91, No 4, s. 1515-1527, 1999.
- von Grumbekow L., Elsner P., Hellsten Y., Quistorff B., Juel C.: Kinetics of Lactate and Pyruvate Transport in Cultured Rat Myotubes. *Biochim. Biophys. Acta.* 1417, s. 267-275, 1999.
- Biokemisk Afdeling B**
- Ardhammar M., Nordén B., Nielsen P.E., Malmström B.G., Wittung-Stafshede P.: *In vitro* membrane penetration of modified peptide nucleic acid (PNA). *Journal of Biomolecular Structure & Dynamics* 17, 1, s. 33-40, 1999.
- Behrens C., Nielsen P.E.: A combinatorial approach to new DNA minor groove binders. *Combinatorial Chemistry & High Throughput Screening* 1, s. 127-134, 1999.
- Bentin T., Nielsen P.E.: Triplexes involving PNA. i: Triple helix forming oligonucleotides. In *Perspectives in antisense science* (Ed. C.A. Stein) (Kap. 18) s. 245-255, Claude Malvy, Annick Harel-Bellan, Linda L. Pritchard (Eds.), Kluwer Academic Publishers, London 1999.
- Bojesen I.N., Bojesen E.: Sheep erythrocyte membrane binding and transfer of long-chain fatty acids. *J. Membrane Biol.* 171, s. 141-149, 1999.
- Christensen S.T., Chemnitz J., Straarup E.M., Kristiansen K., Wheatley D.N., Rasmussen L.: Staurosporine-induced cell death in *Tetrahymena thermophila* has mixed characteristics of both apoptotic and autophagic degeneration. *Cell Biology International* 22, 718, s. 591-598, 1998.
- Corradini R., Di Silvestro G., Sforza S., Palla G., Dossena A., Nielsen P.E., Marchelli R.: Direct enantiomeric separation of N-aminoethylamino acids: Determination of the enantiomeric excess of chiral peptide nucleic acids (PNAs) by GC. *Tetrahedron. Asymmetry* 10, s. 2063-2066, 1999.
- Dias N., Dheur S., Nielsen P.E., Gryaznov S., Van Aerschot A., Herdewijn P., Hélène C., Saison-Behmoaras T.E.: Antisense PNA tridecamers targeted to the coding region of Ha- α mRNA arrest polypeptide chain elongation. *J. Mol. Biol.* 294, s. 403-416, 1999.
- Eldrup A.B., Nielsen P.E.: Peptide nucleic acids: Potential as antisense and antigene drugs. *Advances in Amino Acid Mimetics and Peptidomimetics* 2, s. 221-245, 1999.
- Engelhardt M.: Demonstration of a DNase-sensitive network associated with the nuclear pore complexes in rat liver nuclei. *Chromosoma* 108, s. 64-71, 1999.
- Good L., Nielsen P.E.: Antisense effects in *Escherichia coli*, kap. 5.1. i: Peptide nucleic acids: Protocols and applications s. 213-220, Nielsen, Peter E. and Egholm, M., Horizon scientific press, Wymondham, UK 1999.
- Haaima G., Rasmussen H., Schmidt G., Jensen D.K., Kastrop J.S., Stafshede P.W., Nordén B., Buchardt O., Nielsen P.E.: Peptide nucleic acids (PNA) derived from N-(N-methylaminoethyl)glycine. Synthesis, hybridization and structural properties. *New J. Chem.* 23, s. 833-840, 1999.
- Hagemester J.J., Grave M., Kristiansen T.B., Assaad F., Hellung-Larsen P.: Interface-mediated death of unconditioned *Tetrahymena* cells: Effect of the medium composition. *J. Euk. Microbiol.* 46 (1), s. 6-11, 1999.
- Hansen H.F., Christensen L., Dahl O., Nielsen P.E.: 6-Thioguanine in peptide nucleic acids. Synthesis and hybridization properties. *Nucleosides & Nucleotides* 18 (1), s. 5-9, 1999.
- Hansen T.M., Nielsen H., Bernth N., Moos T.: Expression of ferritin protein and subunit mRNAs in normal and iron deficient rat brain. *Molecular Brain Research* 65, s. 186-197, 1999.
- Haugen P., Volker A.R.H., Nielsen H., Johansen S.: Complex group-I introns in nuclear SSU rDNA of red and green algae: evidence of homing-endonuclease pseudogenes in the Bangiophyceae. *Curr Genet* 36, 6, s. 345-353, 1999.
- Ibba M., Söll D.: Quality control mechanisms during translations. *Science* 286, s. 1893-1897, 1999.
- Kim J-H., Kim K-H., Møllegaard N.E., Nielsen P.E., Koo H-S.: Helical periodicity of (PNA)₂-(DNA) triplexes in strand displacement complexes. *Nucleic acids research* 27, 14, s. 2842-2847, 1999.
- Kuhn H., Demidov V.V., Nielsen P.E., Frank-Kamenetskii M.D.: An experimental study of mechanism and specificity of peptide nucleic acid (PNA) binding to duplex DNA. *J. Mol. Biol.* 286, s. 1337-1345, 1999.
- Larsen H.J., Bentin T., Nielsen P.E.: Antisense properties of peptide nucleic acid. *BBA* 1489, s. 159-166, 1999.
- Larsen H.J., Nielsen P.E.: Characterization of PNA-dsDNA strand displacement complexes, kap. 5.2. i: Peptide nucleic acids: Protocols and applications s. 221-240,

- Nielsen, Peter E. and Egholm, Michael, Horizon scientific press, Wymondham, UK 1999.
- Larsen L.K., Andreasen P.H., Dreisig H., Palm L., Nielsen H., Engberg J., Kristiansen K.: Cloning and characterization of the gene encoding the highly expressed ribosomal protein L3 of the ciliated protozoan *Tetrahymena thermophila*. Evidence for differential codon usage in highly expressed genes. *Cell Biology International* 23, 8, s. 551-560, 1999.
- Ljungstrøm T., Knudsen H., Nielsen P.E.: Cellular uptake of adamantyl conjugated peptide nucleic acids. *Bioconjugate Chemistry* 10, 6, s. 965-972, 1999.
- Lohse J., Dahl O., Nielsen P.E.: Double duplex invasion by peptide nucleic acid: A general principle for sequence-specific targeting of double-stranded DNA. *PNAS* 96, s. 11804-11808, 1999.
- Mologni L., Nielsen P.E., Gambacorti-Passerini C.: In vitro transcriptional and translational block of the *bcl-2* gene operated by peptide nucleic acid. *Biochemical and Biophysical Research Communications* 264, s. 537-543, 1999.
- Møllegaard N.E., Murchie A.I., Lilley D.M.J.: RNA folding and misfolding of the hammerhead ribozyme. *Biochemistry* 16; 38 (11), s. 3345-3354, 1999.
- Nielsen P.E.: Applications of peptide nucleic acids. *Current Opinion in Biotechnology* 10, s. 71-75, 1999.
- Nielsen P.E.: Peptide nucleic acids as therapeutic agents. *Current Opinion in Structural Biology* 9, s. 353-357, 1999.
- Nielsen P.E.: Peptide nucleic acid (PNA). i: Peptide science – present and future. Proceedings of the 1st International peptide symposium (Kap. 114) s. 245-255, Yasut-sugu Shimonishi (Ed.), Kluwer Academic Publishers, London 1999.
- Nielsen P.E.: Sequence specific recognition of double stranded DNA by peptide nucleic acid. i: Ernst Schering research Foundation Workshop 26. Recent trends in molecular recognition (Kap. 8) s. 151-167, F. Diederich, H. Künzer (Eds.), Springer, Berlin 1998.
- Nielsen P.E., Egholm M.: Peptide nucleic acids: Protocols and applications. 262 s. Horizon scientific press, Wymondham, UK 1999.
- Nielsen P.E., Egholm M.: An introduction to PNA, kap. 1. i: Peptide nucleic acids: Protocols and applications s. 1-18, Nielsen, Peter E. and Egholm, Michael, Horizon scientific press, Wymondham, UK 1999.
- Nielsen P.E.: Preface. *Biochimica et Biophysica Acta* 1489, s. 1, 1999.
- Nielsen P.E.: Peptide nucleic acid. A molecule with two identities. *Acc. Chem. Res.* 32, s. 624-630, 1999.
- Nielsen P.E.: Antisense properties of peptide nucleic acid, kap. 8. i: *Methods in Enzymology*, Vol. 313: Antisense technology, Part A: General methods, methods of delivery, and RNA studies s. 156-164, Phillips, M. Ian (Ed.), Academic Press, London 1999.
- Penkowa M., Nielsen H., Hidalgo J., Bernth N., Moos T.: Distribution of metallothionein I + II and vesicular zinc in the developing central nervous system: Correlative study in the rat. *J. Comparative Neurology* 412, s. 303-318, 1999.
- Sforza S., Haaima G., Marchelli R., Nielsen P.E.: Chiral peptide nucleic acids (PNAs): Helix handedness and DNA recognition. *Eur. J. Org. Chem.* 1999, s. 197-204, 1999.
- Tomschik M., Jelen F., Havran L., Trnkova L., Nielsen P.E., Palecek E.: Reduction and oxidation of peptide nucleic acid and DNA at mercury and carbon electrodes. *Journal of Electroanalytical Chemistry* 476, s. 71-80, 1999.
- Tumbula D., Vothknecht U.C., Hyun-soo K., Ibba M., Min B., Li T., Pelaschier J., Stathopoulos C., Becker H., Söll D.: Archaeal aminoacyl-tRNA synthesis: Diversity replaces dogma. *Genetics* 152, s. 1269-1276, 1999.
- Vader A., Nielsen H., Johansen S.: In vivo expression of the nucleolar group I intron-encoded I-DirI homing endonuclease involves the removal of a spliceosomal intron. *The EMBO Journal* 18, 4, s. 1003-1013, 1999.
- Wheatley D.N., Christensen S.T.: Origins of signalling and memory: Matters of life *versus* death. *Acta Biologica Hungarica* 50(4), s. 441-462, 1999.
- Woetmann A., Nielsen M., Christensen S.T., Brockdorff J., Kaltoft K., Engel A-M., Skov S., Brender C., Geisler C., Svejgaard A., Rygaard J., Leick V.R., Ødum N.: Inhibition of protein phosphatase 2A induces serine/ threonine phosphorylation, subcellular redistribution, and functional inhibition of STAT3. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 96, s. 10620-10625, 1999.
- Biokemisk Afdeling C**
- Carlsen J.B., Christiansen K., Grunnet N., Vinten J.: Involvement of PI 3-kinase and activated ERK in facilitating insulin-stimulated triacylglycerol synthesis in hepatocytes. *Cellular Signalling* 11, s. 713-717, 1999.
- Demant E.J.F.: Bovine serum albumin- (7-hydroxycoumarin-4-acetic acid) complex applications to the fluorometric measurement of fatty acid concentrations. *Analytical Biochemistry* 267, s. 366-372, 1999.
- Hansen G.H., Niels-Christiansen L-L., Immerdal L., Hunziker W., Kenny J.A., Danielsen M.E.: Transcytosis of immunoglobulin A in the mouse enterocyte occurs through glycolipid Raft- and Rab17-containing compartments. *Gastroenterology* 116, s. 610-622, 1999.
- Kedinger M., Olsen J., Fritsch C.: Regulation of the epithelial-mesenchymal cross-talk in the gut. i: Intestinal mucosa and its diseases. *Pathophysiology and clinics* s. 153-179, W. Domschke, R. Stoll, T.A. Brasitus, M.F. Kagnoff (Eds.), Kluwer Academic Publishers and Falk Foundation, Dordrecht/Boston/London 1999.
- Larsen J.E., Avvakumov G.V., Hammond G.L., Vogel L.K.: N-glycans are not the signal for apical sorting of corticosteroid binding globulin in MDCK cells. *FEBS Letters* 451, s. 19-22, 1999.
- Røjkjær R., Schmaier A.H.: Activation of the kallikrein/kinin system on endothelial cells. *Association of American Physicians* 111, s. 220-227, 1999.
- Røjkjær R., Schmaier A.H.: Activation of the kallikrein/kinin system on the surface of endothelium cells. *Immunopharmacology* 43, s. 109-114, 1999.
- Schmaier A.H., Røjkjær R., Shariat-Madar Z.: Activation of the plasma kallikrein/kinin system on cells: A revised hypothesis. *Thromb. Haemost.* 82, s. 226-233, 1999.
- Schousboe I., Feddersen K., Røjkjær R.: Factor XIIa is a kinetically favorable plasminogen activator. *Thromb. Haemost.* 82, s. 1041-1046, 1999.
- Spodsberg N., Troelsen J.T., Carlsson P., Eneback S., Sjöström H., Norèn O.: Transcriptional regulation of pig lactase-phlorizin hydrolase: Involvement of HNF-1 and FREACs. *Gastroenterology* 116, s. 842-854, 1999.

Afdeling for Medicinsk Genetik

- Ashworth A., Lloyd S., Brown J., Gydesen S., Sørensen S.A., Brun A., Englund E., Humphreys C., Housman D., Badura M., Stanton Jr V., Taylor K., Cameron J., Munroe D., Johansson J., Rossor M., Fisher E.M.C., Collinge J.: Molecular Genetic Characterisation of Frontotemporal Dementia on Chromosome 3. *Dementia and Geriatric Cognitive Disorders* 10 (suppl 1), s. 93-101, 1999.
- Behrends S., Kazmierczak B., Steenpass A., Knauf B., Bullerdiek J., Scholz H., Eiberg H.: Assignment of GUCY1B2, the Gene Coding for the B₂ Subunit of Human Guanylyl Cyclase to Chromosomal Band 13q14.3 between Markers D13S168 and D13S155. *Genomics* 55, s. 126-127, 1999.
- Berghthorsson J.T., Winther K., Fenger K., Niebuhr A., Klausen S., Borg Å., Harboe T., Ejlersen B., Niebuhr E.: Mutations of the BRCA1 and BRCA2 Genes in Danish Patients Diagnosed at Young Age with Multi-Centric or Bilateral Breast Cancer. *Disease Markers* 15, s. 94, 1999.
- Bertani G.R., Larsen N.J., Marklund S., Hu Z.L., Rothschild M.F.: Mapping of the Titin (TTN) Gene to Pig Chromosome 15. *Journal of Animal Science* 77 (10), s. 2857-2858, 1999.
- Bondurand N., Kuhlbrodt K., Pingault V., Enderich J., Sajus M., Tommerup N., Warburg M., Hennekam R., Read A., Wegner M., Goossens M.: A molecular analysis of the Yemenite deaf-blind hypopigmentation syndrome: SOX10 dysfunction causes difference. *Hum Mol Genet* 8, s. 1785-1789, 1999.
- Byskov A.G., Kristensen K., Andersen C.Y., Nielsen M., Olesen C., Tommerup N.: Hormonforstyrrende kemikaliers indvirkning på udviklingen af kønsorganer og kønsceller i mus og svin. *Miljøforskning* 40, s. 42-46, 1999.
- Dalgaard L.T., Hansen T., Urhammer S.A., Clausen J.O., Eiberg H., Pedersen O.: Intermediate Expansions of a GAA Repeat in the Frataxin Gene are not associated with Type 2 Diabetes or Altered Glucose- Induced β -cell function in Danish Caucasians. *Diabetes* 48, s. 914-917, 1999.
- Echwald S., Sørensen T., Andersen T., Hansen C., Tommerup N., Pedersen O.: Sequence variants in the Human Cocaine and Amphetamine regulated-transcript (CART) gene in subjects with early onset obesity. *Obesity Res* 7, s. 532-536, 1999.
- Hansen C., Henriksen K.F., Rendtorff N.D., Moestrup S.K., Tommerup N.: PCR-based screening of YAC clones without DNA extraction. *Elsevier trends journals technical tips online* 01581, s. 1-4, 1999.
- Jacobsen J., Nielsen E.B., Brøndum-Nielsen K., Christensen M.E., Olin H.B.D., Tommerup N., Rassing M.R.: Filter-grown TR146 cells as an in vitro model of human buccal epithelial permeability. *Eur J Oral Sci* 107, s. 138-146, 1999.
- Johnstone R.W., Tommerup N., Hansen C., Vissing H., Shi Y.: Structural organization, tissue expression, and chromosomal localization of Cio 1, a functional modulator of the Wilms' tumor suppressor, WT1. *Immunogenetics* 49, s. 900-905, 1999.
- Kjær I., Niebuhr E.: Studies of the Cranial Base in 23 Patients With Cri-du-Chat Syndrome Suggest a Cranial Developmental Field Involved in the Condition. *American Journal of Medical Genetics* 82, s. 6-14, 1999.
- Larsen L.A., Armstrong J.S., Grønsvov K., Hjalgrim H., Brøndum-Nielsen K., Hasholt L., Nørsgaard-Pedersen B., Vuust J.: Analysis of FMR1 (CGG)_n alleles and FRAXA microsatellite haplotypes in the population of Greenland: Implications for the population of the New World from Asia. *European Journal of Human Genetics* 7, s. 771-777, 1999.
- Larsen N.J., Hayes H., Bishop M., Davis S.K., Taylor J.F., Kirkpatrick B.W.: A comparative linkage and physical map of bovine chromosome 24 with human chromosome 18. *Mammalian Genome* 10, s. 482-487, 1999.
- Larsen N.J., Marklund S., Kelly K.A., Malek M., Tuggle C.K., Yerle M., Rothschild M.F.: New insights into porcine-human synteny conservation. *Mammalian Genome* 10, s. 488-491, 1999.
- Lundsteen C., Bolund L.A., Gerdes A-M.A., Goldstein H., Kølvrå S., Petersen G.B., Skovby F., Sørensen S.A., Tommerup N.: Klinisk Genetik. Et nyt tværgående grundspeciale. *Ugeskrift for Læger* 5, s. 1-9, 1999.
- Madsen P., Anant S., Rasmussen H., Gromov P.S., Vorum H., Dumanski J., Tommerup N., Collins J., Wright C., Dunham I., MacGinnitie A., Davidson N., Celis J.: Psoriasis upregulated phorbol-1 shares structural but not functional similarity to the mRNA-editing protein apobec-1. *J Invest Dermatol* 113, s. 162-169, 1999.
- Mendez E.A., Messer L.A., Larsen N.J., Robic A., Rothschild M.F.: Epidermal Growth Factor Maps to Pig Chromosome 8. *Journal of Animal Science* 77, s. 492-493, 1999.
- Møller A.M., Ek J., Durviaux S.A., Urhammer S.A., Clausen J.O., Eiberg H., Hansen T., Rousseau G.G., Lemaigre F.P., Pedersen O.: Hepatocyte nuclear factor-6: Associations between genetic variability and Type II diabetes and between genetic variability and estimates of insulin secretion. *Diabetologia* 42, s. 1011-1016, 1999.
- Seifert J.N., Larsen N.J., Marklund S., Hu Z.L., Rohrer G.A., Rothschild M.F.: Genetic Linkage and Physical Mapping of the Porcine Androgen receptor (AR) Gene. *Journal of Animal Science* 77, s. 785-786, 1999.
- Silahtaroglu A.N., Hol F.A., Jensen P.K.A., Erdel M., Duba H-C., Geurds M.P.A., VAM Knoers N., Mariman E.C.M., Tümer Z.A., Utermann G., Wirth J., Bugge M., Tommerup N.: Molecular cytogenetic detection of 9q34 breakpoints associated with nail patella syndrome. *European Journal of Human Genetics* 7, s. 68-76, 1999.
- Sørensen C.B., Ladekjær-Mikkelsen A-S., Andresen B.S., Brandrup F., Veien N.K., Buus S.K., Anton-Lamprecht I., Kruse T.A., Jensen P.K.A., Eiberg H., Bolund L., Gregersen N.: Identification of Novel and Known Mutations in the Genes for Keratin 5 and 14 in Danish Patients with Epidermolysis Bullosa Simplex: Correlation Between Genotype and Phenotype. *J Invest Dermatology* 112, s. 184-190, 1999.
- Sørensen S.A., Fenger K., Olsen J.H.: Significantly Lower Incidence of Cancer among Patients with Huntington Disease. *American Cancer Society Vol* 86, 7, s. 1342-1346, 1999.
- Tanaka K., Gregersen N., Ribes A., Kim J., Kølvrå S., Winter V.S., Eiberg H., Martinez G., Deufel T., Leifert B., Santer R., Francois B., Pronicka E., Laszlo A., Kmoch S., Kremensky I., Kalaydjicva L., Ozalp I., Ito M.: A Survey of the Newborn Populations in Belgium, Germany, Poland, Czech Republic, Hungary, Bulgaria, Spain, Turkey and Japan for the G985 Variant Allele

- with Haplotype Analysis at the Medium Chain Acyl-CoA Dehydrogenase Gene. *Locus: Clinical and Evol.Con. Pediatric Research* vol 41, 2, s. 201-209, 1997.
- Ulrich V., Gervil M., Fenger K., Olesen J., Russell M.B.: The Prevalence and Characteristics of Migraine in Twins From the General Population. *Headache Journal* 39, s. 173-180, 1999.
- Wirch J., Nothwang H.G., van der Maarel M.S., Menzel C., Borck G., Lopez-Pajares I., Brøndum-Nielsen K., Tommerup N., Bugge M., Ropers H.H., Haaf T.: Systematic characterisation of disease associated balanced chromosome rearrangements by FISH: cytogenetically and genetically anchored YACs identify microdeletions and candidate regions for mental retardation genes. *J Med Genet* 36, s. 271-278, 1999.
- Xu G-L., Bestor T.H., Bourc'his D., Hsieh C-L., Tommerup N., Bugge M., Hulten M., Qu X., Russo J.J., Viegas-Péquignot E.: Chromosome instability and immunodeficiency syndrome caused by mutations in a DNA methyltransferase gene. *Nature* 402, s. 187-191, 1999.
- Zhang X., Yang H., Corydon M.J., Zhang X., Pedersen S.N., Korenberg J.R., Chen X-N., Laporte J., Gregersen N., Niebuhr E., Liu G., Bolund L.: Localization of a Human Nucleoporin 155 Gene (NUP155) to the 5p13 Region and Cloning of Its cDNA. *Genomics* 57, s. 144-151, 1999.
- Østergaard R., Kreiborg S., Niebuhr E.: Trikontentoossøst syndrom. En oversigt og præsentation af et tilfælde. *Tandlægebladet* 103, s. 326-329, 1999.
- Østergaard R., Kreiborg S., Niebuhr E.: Pycnodysostosis. En oversigt og præsentation af et tilfælde. *Tandlægebladet* 103, s. 508-511, 1999.

Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Instituttet ledes af: Institutleder lektor, dr.med. Ole Marker og viceinstitutleder, lektor, dr.med. Hanne Colding.

Bestyrelsen består desuden af: Lektor, dr.med. Thor G. Theander samt TAP repræsentant, laborant Sussie Schreiber.

Organisation

Den medicinske mikrobiologi er naturligt opdelt i den medicinske bakteriologi, virologi og parasitologi samt det mere tværgående immunologiske fagområde. Medicinsk bakteriologi beskæftiger sig med diagnose, terapi og profylakse af sygdomme forårsaget af bakterier. Fagets professor er Niels Høiby, som samtidig er overlæge ved Rigshospitalets mikrobiologiske afdeling. På samme måde er professor i medicinsk virologi, Allan Hornsleth tillige overlæge ved mikrobiologisk afd., RH. Den medicinske parasitologi på instituttet beskæftiger sig hovedsageligt med immuniteten overfor vigtige tropiske parasitter, og områdets aktiviteter ledes af lektor Thor G. Theander. Søren Buus er professor i immunologi, der efter fusionen mellem Eksperimentel Immunologi og Medicinsk Mikrobiologi er instituttets største fagområde. Instituttet råder også over en sub-strat- og autoklaveringsafdeling, som betjener samtlige Panum Instituttets afdelinger.

Adresse

Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi
Panum Instituttet, bygn. 24.2.52
Blegdamsvej 3C
2200 København N
Telefon: 35 32 78 50
Fax: 35 32 78 53
E-mail: s.hansen@immi.ku.dk
<http://www.immi.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttets mere end 100-årige historie er beskrevet i tidligere udgaver af årbogen. I 1992 fusioneredes Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Institut for Eksperimentel Immunologi, og det nydannede institut flyttede samme år ind på Panum Instituttet. Instituttets forskning omfatter under ét: Infektioner og immunsystemets forsvar imod dem.

Fysiske rammer

Som en konsekvens af instituttets sene indflytning på Panum Instituttet er dets lokalemæssige indplacering blevet meget uhensigtsmæssig. Instituttet har således lokaler 6 forskellige steder i 3 forskellige bygninger, og instituttet råder ikke over sit eget møderum eller bibliotek. Endvidere er pladsen på grund af et meget stort antal eksternt finansierede medarbejdere generelt meget trang.

Personaleforhold

Inden for det virologiske fagområde har en adjunktstilling været vakant gennem hele året, og en lektorstilling har

været besat med en vikar – Gert Bolt, ph.d. Med udgangen af 1999 fratræder Gert Bolt denne stilling for at tiltræde en ordinær lektorstilling på Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole. En af disse vakante stillinger er planlagt opslået sammen med professoratet i virologi.

Forskningsvirksomhed

1. Bakteriologi

1.1. *Pseudomonas aeruginosa*

“Common” antigen for *Pseudomonas aeruginosa* undersøges (N. Høiby, P. Jensen).

Antistofsvær og beskyttelse mod kronisk *P. aeruginosa* infektion i lunger hos normale rotter og atymiske rotter (N. Høiby, H. Krogh Johansen, C. Moser, E. Jespersen, J. Rygaard, H.P. Hougen, Z. Song).

Forekomsten af IgG subklasse antistoffer specifikke for *P. aeruginosa* antigen og deres funktion (N. Høiby, T. Pressler, O. Ciofu, T. Dam Petersen).

Pseudomonas som biofilm, dens interaktion med polymorfkærnedede leukocytter og komplementsystemet, resistensmekanismer især produktion af kromosomal beta-lactamase (N. Høiby, B. Giwercman, A. Kharazmi, O. Ciofu, T. Dam Petersen, J. Campbell, N. Bagge).

Celle-celle kommunikation i patogenesen af kronisk *P. aeruginosa* lungeinfektion hos cystisk fibrose patienter (N. Høiby, M. Givskov, P. Lindum, W. Hong).

Molekylærbiologiske og immunologisk baserede strategier til bekæmpelse af biofilmdannende, beta-lactamase hyperproducerende *P. aeruginosa* ved kronisk lungeinfektion hos cystisk fibrose patienter. (N. Høiby, S. Molin, A. Kharazmi, K. Mathee-Narasimhan (USA), B. Giwercman, J. Campbell, O. Ciofu, N. Bagge).

1.2. Virulensfaktorer hos bakterier

Cytokin produktionen i lungerne fra forskellige musestammer med lungeinfektion med *Pseudomonas aeruginosa* undersøges ved hjælp af Rnase protection assay. Undersøgelserne foretages i samarbejde med Rigshospitalet (Claus Moser, Niels Høiby, Hanne Colding). Typning af *Helicobacter pylori* stammer fra danske og iranske patienter med gastrointestinale lidelser foretages ved PCR-RFLP med henblik på at korrelere de forskellige typer til stammernes virulens (Undersøgelsen foretages i et samarbejde mellem Marjan Mohammed, Leif Percival Andersen og Hanne Colding).

Påvirkning af resistente *Helicobacter pylori* stammer med non-antibiotika og antibiotika undersøges med henblik på at opnå synergisme og revertering af resistensen. Undersøgelserne foretages i samarbejde med Sønderborg Sygehus (Jette M. Kristiansen, Leif Percival Andersen, Hanne Colding).

2. Virologi

2.1. Molekylær virologi

Aktiviteten af virale overfladeproteiner (glykoproteiner) på mæslinge virus og på Respiratorisk Syncytial virus undersøges nærmere. Der arbejdes hovedsageligt med karakterisering af den endoproteolytiske aktivitet af fusionsproteinet på disse virus. Desuden gøres forsøg på en nærmere identificering af de aminosyrer, der indgår i det receptor-

bindende glykoprotein på mæslingevirus (Gert Bolt, Line Nielsen, Mette Thylstrup).

2.2. Klinisk Virologi

2.2.1. Alvorlige lungebetændelser hos spædbørn skyldes ofte infektioner med Respiratorisk Syncytial Virus (RSV). En række forskellige betændelsesfaktorer (cytokiner og chemokiner) kan påvises i luftvejssekret hos patienterne. I to undersøgelser, omfattende ca. 100 børn med RSV-betændelse, bliver indholdet af en række cyto- og chemokiner relateret til sygdommens alvorlighed. Disse undersøgelser udføres i samarbejde med børneafdelingerne på Rigshospitalet (Hans Bisgaard, Lotte Loland) og Hvidovre Hospital (Bent Klug) (Allan Hornsleth).

2.2.2. Epidemiologiske undersøgelser af RSV-infektioner. Molekylærbiologisk karakteristik af varierende RSV-virus stammer i Danmark. Laurids S. Christensen og Allan Hornsleth, Rigshospitalet, og børneafdelinger i Københavnsområdet og på Falster, Bent Klug, E.A. Andersen, Kim Christensen.

2.2.3. Parvovirus B19 infektion blandt børn med akut lymfatisk leukæmi. Samarbejde med overlæge Kjeld Schmiegelow, RH, overlæge Niels Carlsen, OUH, overlæge Steen Rosthøj, Ålborg Sygehus og afdelingslæge Henrik Hasle, Skejby Sygehus.

2.2.4. Parvovirus B19 infektion blandt børn med idiopatisk thrombocytopenisk purpura. Samarbejde med alle 20 danske børneafdelinger.

2.2.5. Erhvervet parvovirus B19 infektion blandt gravide. Samarbejde med læge Inge Panum Jensen, SSI.

2.2.6. Endvidere udvikles molekylærbiologiske metoder, der skal belyse den ætiologiske rolle af et nyligt isoleret parvovirus-V9 (Erik Heegaard og Jesper Christensen).

2.3. Vaccinologi

Vaccinologigruppen finansieres af EU-kommissionens forskningsprogrammer og består af adj. professor dr. pharm. Kristian Dalsgaard, forskningslektor, ph.d. Peter Kaastrup og ph.d.-studerende cand.scient. Nikolai Kirkby.

Gruppen beskæftiger sig med vaccineforskning inden for slimhinde immunitet, udvikling af terapeutiske vacciner ved brug af særlige adjuvant hjælpestoffer samt forskning i lipopeptidernes immunogene egenskaber.

Projektet vedrørende terapeutiske vacciner udføres i samarbejde med Londons Universitet og Erasmus Universitetet i Rotterdam. Der forskes i induktion af cytolytiske T celler, og til dette formål fremstilles Immun Stimulerende Komplekser, ISCOMer, hvori oprensede rekombinante dele af hepatitis B virus (HBV S eller C proteiner) indsættes.

Projektet vedrørende hjælpestoffer (adjuvanter) til brug for induktion af immunitet ved vaccination på slimhinder (nasalt – oralt) udføres i samarbejde med Göteborgs Universitet og Universitetet i Glasgow. Forskningsprojektet belyser virkningsmekanismerne af ISCOMer og cholera toxin.

Projektet vedrørende lipopeptider er lige startet i samarbejde med Universitetet i Tübingen, Tyskland og Afdelingen for Biomolekylær Genkendelse i Lelystad, Holland.

3. Parasitologi

3.1. *Pneumocystis carinii*

Lunger fra dyr i Københavns Zoologiske Have undersøges fortsat for forekomst af pneumocyster (i samarbejde med Erik Eriksen, Zoologisk Have, og Vivi Bille-Hansen, Statens Veterinære Serumlaboratorium).

Genetisk karakterisering af pneumocyster fra danske heste (i samarbejde med Peter Ahrens og Vivi Bille-Hansen).

Genetisk karakterisering af pneumocyster fra vildtlevende brune rotter i Danmark (i samarbejde med Ann Wakefield og Robert Palmer, Oxford University og Jens Lodal, Statens Skadedyrslaboratorium).

3.2. *Malaria og Leishmaniasis forskning*

Parasitologisk afdeling arbejder tæt sammen med forskere på Epidemifdeling M og Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, Rigshospitalet under paraplyen Center for Medicinsk Parasitologi (CMP). I 1999 var i alt ca. 50 personer (laboranter, laborantelever, sekretærer, seniorforskere, ph.d.-studerende og specialestuderende) tilknyttet CMP helt eller delvist. Den af forskerakademiet støttede forskerskole, "The Graduate School of International Health" udgår fra CMP.

Forskningen ved CMP er centreret omkring sygdommene malaria og leishmaniasis. Vi arbejder med at: karakterisere det immunologiske respons til sygdommene, udvikle vacciner mod leishmaniasis og malaria, udvikle nye lægemidler fra planter samt at monitorere resistensudvikling. I 1999 blev 40 publikationer antaget til offentliggørelse i internationale tidsskrifter. Hverken malaria eller leishmaniasis er endemiske sygdomme i Danmark, og CMP har derfor feltforskningsprojekter i Ghana, Tanzania og Sudan. CMP modtager støtte fra EU, WHO og Danida. CMP's aktiviteter er beskrevet på hjemmesiden <http://www.cmp.dk>

4. Interferonlaboratoriet

IFN-Laboratoriet arbejder med et rhinovirus-projekt (RHV) som søger at afklare hvilke cytokiner, der har afgørende indflydelse på rhinovirusproduktionen *in vitro*, hvilket indebærer biologiske (MTS) målinger samt immunometriske bestemmelser af IL-8, IFN-gamma, TNF-alpha og IFN-alpha (via modificerede ELISA). Som *in vitro* modeller anvendes RHV-inficerede target celler (forbehandlet med forskellige cytokiner/interleukiner, m.v.). Cytokinreguleringen undersøges specielt når der er "modificerede" neutrophile granulocytter til stede (A. Kharashmi, RH, og K. Berg). Herudover arbejder laboratoriet med at afklare de mekanismer, der er forbundet med nogle immunsupprimerende stoffer, som samtidig udøver en markant potentiering af interferonsystemet (HuIFN-alpha). Laboratoriet deltager i en præliminær klinisk afprøvning af et naturstof mod "common colds" (M. Weidener, Symbion og K. Berg) samt i et WHO-projekt vedr. fastlæggelse af biologisk aktivitet af interferoner (A. Mire-Sluis, UK og K. Berg).

5. Immunologi

5.1. *MHC-peptid komplekset*

Laboratoriet beskæftiger sig især med at beskrive og forudsige såkaldte MHC molekylers specificitet. Disse molekyler styrer immunsystemets evne til at se og genkende trusler såsom mikroorganismer eller cancer celler. Det er vores opfattelse, at denne viden vil komme til at stå centralt i fremtidens forståelse og udnyttelse af immunsystemet.

Vi har udviklet metoder til at fremstille funktionelle MHC molekyler v.h.a. genteknologi. Dette har tilladt udviklingen af et følsomt ELISA baseret assay til kvantitativ bestemmelse af peptid-MHC interaktioner. Disse teknikker skulle tillade den omfattende kortlægning af MHC molekylernes specificitet, som vi har foreslået gennemført. Vi har gennemført en omfattende analyse af 4 forskellige peptid-MHC interaktioner, og har tidligere anvendt kombinatoriske peptid biblioteker til at bestemme og forudsige peptid-MHC interaktion. Forudsigelserne forudsætter, at bindings-specificiteten er sammensat af uafhængige elementer. Med udgangspunkt i en omfattende analyse (Arne Holm, KVL) kan vi også beskrive undtagelser fra denne antagelse. I samarbejde med Søren Brunak (DTU) har vi udviklet "artificielle neurale netværk" (ANN) til at forudsige peptid-MHC interaktion. Vi håber hermed at opnå yderst præcise forudsigelser med et minimum af eksperimentelle data. Vi har etableret et alternativ til denne fremgangsmåde ved at udvikle en test af enkeltpeptider i et peptidbibliotek. Vi søger dels at udnytte et phag-display system for MHC molekyler, dels at udvikle nye peptid syntese principper (samarbejde med Arne Holm og Paul R. Hansen, KVL).

For at anskueliggøre mulighederne i denne "MHC teknologi" samarbejder vi med Anders Fomsgaard, SSI, med henblik på at identificere nye kandidater til udvikling af en HIV vaccine. Vi har endvidere (samarbejde med Mogens Claesson, MAI) udviklet en række syngene tumorer, undersøgt deres gen ekspressionsprofiler og ledt efter tumor specifikke antigener og peptider med henblik på udvikling af cancer vacciner. Sammen med Allan Randrup Thomsen (IMMI) undersøges mulighederne for at anvende DNA vaccination rettet mod bestemte peptid-MHC kombinationer til at opnå beskyttelse mod virale infektioner.

Søren Buus, Lars Østergaard Pedersen, Anette Stryhn, Sanne Lise Lauemøller (F. Larsen), Nils Jakob Vest Hansen, Christina Sylvester-Hvid, Thomas Blicher, Lise Lotte Bruun Nielsen, Maria Ronild, Therese de la Cour.

5.2. Struktur og funktion af T celle receptoren

5.2.1. Immunfunktionen i CD3-gamma LLAA knock-in mus

T lymfocytter spiller en central rolle i det specifikke immunsystem. De udtrykker på deres celleoverflade en unik receptor (TCR), som er opbygget af 8 proteinkæder. I en af disse (CD3-gamma) har vi identificeret og karakteriseret et aminosyre motiv, hvormed T cellerne kan regulere hvor meget TCR de udtrykker. Hvorledes motivet reguleres og hvilke konsekvenser det har for ekspressionen af TCR er nøje bestemt. Imidlertid mangler vi stadig at forstå betydningen af denne TCR regulation. Vi er derfor i gang med at producere en mus med en selektiv mutation i CD3-gamma. Vi har konstrueret target vektoren og har allerede opnået flere embryonale stamcelle kloner med homolog rekombination. Der er udført blastocyt injektion og vi afventer nu det første afkom (C. Geisler, M. Haks, A. Kruisbeek, C. Menné, J.P.H. Lauritsen, T. Backstrom).

5.2.2. Cytotoksiske T lymfocytters reaktivitet mod antigener fra patienter med malignt melanom

Hyppigheden af modermærke kræft (malignt melanom, MM) er stærkt stigende. MM kræftcellerne udstiller på deres overflade antigener, som genkendes af immunforsvaret.

Fra patienter med MM kan man isolere T celler, der kan genkende og dræbe MM kræftcellerne uden for kroppen. På trods af disse T dræber celler ses ofte en fremadskridende udvikling af MM. Hvorledes MM og andre immunogene kræftsygdomme undslipper vores immunforsvar søges belyst. Perspektivet er på lang sigt at udvikle en vaccine imod MM (C. Geisler, N. Ødum, M-B. Nielsen).

5.2.3. Ceramide og T celle receptor ekspression

I dette projekt fokuserer vi på mekanismer hvormed T cellen kan opregulere TCR ekspressionen (C. Geisler, C. Menné, J.P.H. Lauritsen, A-M. Wegener, N. Ødum).

5.2.4. Strukturbestemmelser af CD3 molekylerne

CD3 molekylerne produceres rekombinant m.h.p. røntgenkrystallografisk strukturbestemmelse (C. Geisler, J. Kastrop, M. Gajhede, L.Ø. Pedersen).

5.2.5. Fosfataser og kinaser i receptor endocytose og recykling

Formålet med dette projekt er at identificere de fosfataser og kinaser, der regulerer receptor endocytose og recykling (C. Geisler, J.P.H. Lauritsen, A-M. Wegener, C. Menné, N. Ødum).

5.3. Immunforsvaret ved virusinfektioner

Forståelsen af immunsystemets reaktionsmuligheder forudsætter kendskab til dets funktion ved infektioner, fordi mikroorganismene har udgjort den primære evolutionære faktor. En sådan viden er tillige en forudsætning for målrettet udvikling af nye vacciner.

Med eksperimentelle virusinfektioner i mus har gruppen tidligt dokumenteret de cytotoksiske T cellers centrale betydning ved virusinfektioner. Senere, at T cellernes aktive ring ledsages af et skift i cellernes adhæsionsmolekyler, som muliggør deres udvandring til inficerede væv. De effektive immunmekanismer retter sig helt efter den aktuelle virusinfektions patogenese og kan derfor variere fra IgM antistoffer og IFN alpha/beta (VSV) til et ensidigt (CD8) T celle respons (LCMV).

Nu undersøges andre signaler af betydning for aktiverede cellers udvandring i vævene. Først og fremmest undersøges inflammerede vævs kemokin – kemokinreceptor profil.

Endvidere analyseres forudsætningerne for en effektiv aktivering af det akutte T_c respons og for en solid T_c hukommelse. Ved aktiveringen af det akutte respons undersøges især betydningen af CD40/CD40L interaktioner, som bl.a. måles i CD40L defekte dyr efter DNA vaccination.

I studiet af T celle effektormekanismer ved eliminering af virusinfektioner har vi påvist at IFN-gamma er lige så vigtig som perforin, og at mangelen på IFN-gamma fører til en perforinmedieret vævsbeskadigelse. Disse forhold undersøges nærmere ved hjælp af IFN-gamma-, perforin- og dobbelt knockout mus samt visualisering af specifikke CD8 T celler ved hjælp af peptid/MHC tetramerer.

Netværk: Annika Scheynius, Karolinska, Stockholm, Dominik Wodarz og Martin Novak, Inst. Adv. Study, Princeton, N.J. (O. Marker, A. Randrup Thomsen, J. Pravggaard Christensen, A. Stryhn, A. Nansen, S. Kauffmann, C. Bartholdy, J.E. Christensen).

5.4. T celle reaktioner mod glykoproteiner og -peptider

Vi undersøger, om det er muligt at beskytte mus mod brystcancer ved at vaccinere mod MUC1, som er et transmem-

brant glykoprotein udtrykt på de fleste adenocarcinomer. Tumor MUC1 er specielt ved at udtrykke mange umodne O-glykaner, der kan fungere som tumor-specifikke antigener. Til forsøgene anvendes en muse brystcancer som er transfekteret med genet for human MUC1 og MUC1 transgene mus.

Vaccinen vil bestå af en blanding af glykopeptider repræsenterende MUC1 molekylets repetitive sekvens kombineret med tumor/DC "fusionsceller". Egnede glykopeptider er ved at blive identificeret ved at undersøge 32 overlappende peptider repræsenterende denne for binding til MHC klasse II molekylerne A^d og E^d og for immunogenicitet. Der anvendes også MUC1-deriverede glykopeptidbiblioteker der varierer mht. "MHC anker" aminosyrer. Vi har fundet at to ud af 10 sådanne glykopeptidbiblioteker, hver bestående af en blanding af 20 glykopeptider er immunogene (Ole Werdelin, Teis Jensen, Monika Gad, Birgitte Laursen).

5.5. Regulation af vækst, adhærence og apoptose i raske T celler og ved allergi og cancer

N. Ødums gruppe udforsker overførsel af signaler fra cytokinreceptorer i cellemembranen til gener i cellerkernen hos raske og ved sygdomme som cancer, autoimmunitet og allergi. Vi fokuserer på crosstalk mellem signalveje og regulation af gentranskription via STAT og SOCS proteiner. Gruppen deltager i samarbejde med farmaceutisk industri i Medicon Valley og USA og er medforfattere til flere patentansøgninger. Medarbejdere: Gruppen består af i alt 12 medarbejdere inkl. 8 eksternt finansierede VIP (M. Nielsen, S. Skov, J. Gerwien, J. Brockdorff, A. Woetmann, M.-B. Nielsen, Q. Zhang, P. Lovato), 2 scholarstipendiater (C. Brender, K. Eriksen), en studerende og en TAP (G. Mikelsen). I 1999 har medarbejdere været udstationeret til NIH (Bethesda), X-cyte (Seattle), Pennsylvania University og University of Washington (Seattle). Organisatorisk: N. Ødum er Co-editor for Exp. Clin Immunogen og referee for Human Frontier Science Program (Strasbourg) og for high-impact fagtidsskrifter, medlem af RH's bedømmelsesudvalg vedr. forskerstillinger, underviser ved A-kurser i Immunologi, og medforfatter til ny lærebog i immunologi.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

S. Buus har siddet i bedømmelsesudvalg for to svenske ph.d.-afhandlinger.

H. Colding er formand for bedømmelsesudvalg vedrørende Rikke Lykke Poulsens ph.d.-afhandling.

C. Geisler har siddet i bedømmelsesudvalg ved 1 doktordisputats og 2 ph.d.-afhandlinger.

O. Marker har siddet i bedømmelsesudvalg for 5 ph.d.-afhandlinger. Bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i cancer immunologi.

A. Randrup Thomsen har siddet i bedømmelsesudvalg for 1 ph.d.-afhandling.

T. G. Theander har været formand for bedømmelsesudvalg for tre ph.d.-afhandlinger. I bedømmelsesudvalg for en svensk doktorgrad.

O. Werdelin har siddet i bedømmelsesudvalg for to ph.d.-afhandlinger og en doktorafhandling.

Udvalg og fonde

K. Berg er medlem af The Publications Committee of The International Society for Interferon and Cytokine Research.

S. Buus er medlem af flere udvalg i forbindelse med den nye studieplan, herunder formand for immunologigruppen på 3-5. semester.

H. Colding er medlem af semesterudvalg for 8. til 12. semester.

T. G. Theander var i 1999 bestyrelsesmedlem for Dansk Bilharziose Laboratorium. Medlem af Co-ordination Committee af The African Malaria Vaccine.

O. Marker er medlem af 1.-2. semesterudvalg og følgegruppen vedr. ny studieplan for medicin.

N. Højby er medlem af 6.-9.- semesterudvalg og af studienævnet.

Tillidshverv

S. Buus er chairman for "The peptide component" under den 13. internationale histocompatibilitets workshop og konference (13th IHWC, Seattle 2001). Medlem af den videnskabelige komite for den næste internationale immunologikongres i Stockholm 2001.

C. Geisler sidder i Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg.

A. Randrup Thomsen er medlem af styregruppen for Biotek Centret for Cellulær Kommunikation.

T. G. Theander leder af The Graduate School of International Health at University of Copenhagen. Medlem af Scientific Committee of European Malaria Vaccine Testing Network.

Formidling

Redaktionelle hverv

O. Marker er medredaktør af "Basal og Klinisk Immunologi", 3.udg.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Forskningsophold i udlandet

J.P. Christensen har afsluttet et 2-års ophold hos P. Doherty i Memphis, Tennessee, USA og modtaget et 3 – årigt talent legat fra SSVF.

C. Geisler har opholdt sig tre måneder ved The Malaghan Institute of Medical Research, Wellington, New Zealand.

A. Nansen (ph.d.-studerende) har været på et 1/2 års forskningsophold ved Benjamin Franklin University Hospital i Berlin, og modtaget et 3-årigt forskningsstipendium (SSVF), som påbegyndes efter ph.d.-forsvar.

Institutleder Ole Marker

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 14,6 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 10,1 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 25 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 5,1 årsværk.

STIP(Internt finansieret): 4,3 årsværk.

STIP(Eksternt finansieret): 0,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Berg, Kurt Frimann; lektor.

Bolt, Gert; amanuensis.

Buus, Søren; professor.

Ciofu, Oana; adjunkt.
 Colding, Hanne Lis; lektor.
 Geisler, Carsten; lektor.
 Hansen, Bente Kirstine Langvad; lektor.
 Hornsleth, Allan Kruckow; professor.
 Høiby, Niels; professor.
 Marker, Ole; lektor.
 Moser, Claus Ernst; lektor.
 Settnes, Osvald Peter; lektor.
 Theander, Thor Grundtvig; lektor.
 Thomsen, Allan Randrup; lektor.
 Werdelin, Ole; docent.
 Ødum, Niels; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Akanmori, Bartholomew D; gæstelektor.
 Andersen, Anders Woetmann; forskningsass.
 Andresen, Keld; forskningslektor.
 Buus, Anette Stryhn; forskningsadj.
 Christensen, Jan Pravsgaard; forskningsadj.
 Dalsgaard, Kristian; forskningslektor.
 Dietrich, Jes; forskningsadj.
 Gerwien, Jens; forskningsadj.
 Joseph, Abraham; gæsteprofessor.
 Kaastrup, Peter; forskningslektor.
 Kemp, Kåre; forskningsass.
 Kristensen, Nanna; forskningsass.
 Kurtzhals, Jørgen Anders Lindholm; forskningslektor.
 Lauritsen, Jens Peter Holst; forskningsass.
 Nielsen, Mette; forskningsadj.
 Pedersen, Lars Østergaard; forskningslektor.
 Quaye, Isaac Kweku Essilfie; gæstelektor.
 Skov-Petersen, Søren; forskningsadj.
 Stenholm, Anna Catharina Olsen; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Brockdorff, Johannes.
 Hansen, Nils Jacob Vest.
 Jensen, Anja Tatiana Ramstedt.
 Jensen, Teis.
 Kastrup, Jesper.
 Lauemøller, Sanne Lise.
 Nansen, Anneline.
 Nielsen, Mai-Britt.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Mikkelsen, Carsten Sauer.
 Roth, Adam Anders Edvin.

Ph.d.-afhandlinger

Birck, Anette: Molecular mechanisms behind melanoma development and progression.
 Graff, Lykke Bjerglund: Reumatoid artrit og kroniske infektioner.
 Hansen, Bjarke Endel: Generation of antibodies that specifically bind HLA-DR4/peptide complexes associated with rheumatoid arthritis.
 Jensen, Inge Panum: Undersøgelse af urin som prøvemateriale ved immun-kemisk og genteknologisk diagnostik af urogenital chlamydia trachomatis infektion.
 Stenholm, Anna Catharina Olsen: Immunological recognition of human tumor cells. Basic studies for tumor vaccine development.

Fondsstøtte

Aage og Edith Dyssegaards Fond

– Fremme forskningen (Johannes Brockdorff) kr. 40.000.

Alfred Benzon's Fond

– Cytokine Signalling In Chronic Inflammatory Bowel Disease cytokone (Paola Lovato) kr. 398.753.
 – Superantigenets indflydelse på allergiske sygdomme (Jens Gerwien) kr. 93.000.

Augustinus Fonden

– Beskyttelse mod muse brystcancer ved vaccination med MUC1 deriverede glykopeptider (Teis Jensen) kr. 115.000.

Carlsbergfondet

– Dissektion af virus specifikt immunrespons (Anette Stryhn) kr. 374.151.

Danmarks Lungeforening

– Betændelsesfaktorer i luftvejssekret ved RSV-betingede luftvejssygdomme. (Allan Hornsleth) kr. 60.000.

Den Owesenske Fond

– Driftsmidler (laboratorie materialer) (Johannes Brockdorff) kr. 20.000.

Det Bioteknologiske Forskningsprogram

– Molekylær patogenese forårsaget af paravirus infektion: Virusværtscelle interaktioner (Jesper Christensen) kr. 3.000.000.
 – Regulation af T celle homeostasen ved virusinfektioner (Jan Pravsgaard Christensen) kr. 2.060.040.

Det Hansen-Bille Brahe'ske familiefond

– Forskning i virusinfektioner (Allan Hornsleth) kr. 50.000.

Direktør E. Danielsen og Hustrus Fond

– Betændelsesfaktorer i luftvejssekret ved RSV-betingede luftvejssygdomme. (Allan Hornsleth) kr. 50.000.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond

– Receptor 3 (Gert Bolt) kr. 15.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

– Køb af kølecentrifuge (Johannes Brockdorff) kr. 48.500.
 – T-cell recognition of tumour – associated glycans. (Ole Werdelin) kr. 100.000.

Forskerakademiet/Statens Serum Institut

– Ph.d.-stip til Adam Roth (Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi) kr. 1.219.978.
 – Ph.d.-stip til Anja Poulsen (Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi) kr. 1.219.978.
 – Ph.d.-stip. til Carsten Mikkelsen (Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi) kr. 1.219.978.

Frimodt-Heineke Fonden

– Driftsmidler (laboratorie materialer) (Johannes Brockdorff) kr. 20.000.

Kong Christian den X's Fond

– Structural and functional studies of the TCR (Jesper Kastrup) kr. 10.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Identifikation af MUC 1 (Ole Werdelin) kr. 750.000.

Københavns Univ. Lægevid. Fak. Fond

– T-cell development (Carsten Geisler) kr. 30.000.

Lægeforeningens Forskningsfond

– Structural and functional studies of the T-cell receptor (Jesper Kastrup) kr. 20.000.

Løvens Kemiske Fabrik

– Virus aktiverende proteaser-6 (Gert Bolt) kr. 25.000.

Michael Hermann Nielsen Mindelegat

– CD8... (Mikael Boesen) kr. 41.000.

Novo Nordisk Fonden

– Protein betydning (Mette Nielsen) kr. 95.000.
– Signaltransduktion (Niels Ødum) kr. 126.000.
– T cell recognition of tumor associated glycans (Ole Werdelin) kr. 60.000.
– T-cell development (Carsten Geisler) kr. 95.000.

Petrus Andersens Fond m.fl.

– Regulation of the (Carsten Geisler) kr. 50.000.

Rådet for Ulandsforskning

– Malaria in areas of low and unstable transmission (Thor G. Theander) kr. 500.820.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– De novo foldende MHC klasse 1 molekyler: Chaeporoner og andre ER proteiners (Lars Østergaard Pedersen) kr. 1.500.000.
– Dissektion af virus specifikt immunrespons ved hjælp af dirigeret genetisk immunisering (Anette Stryhn) kr. 1.500.000.
– Karakterisering af memory T celler på enkelt celle niveau eller infektion med virus (Jan P. Christensen) kr. 100.000.
– Signaltransduktion og signalintegration i T lymfocytter (Niels Ødum) kr. 750.000.

Publikationer

Alifrangis M., Lemnge M.M., Moon R., Theisen M., Bygbjerg I.C., Ridley R.G., Jakobsen P.H.: IgG reactivities against recombinant rhoptry-associated protein-1 (rRAP-1) are associated with mixed Plasmodium infections and protection against disease in Tanzanian children. *Parasitology* 119, s. 337-342, 1999.

Andersen C., Jensen T., Nansen A., Marker O., Thomsen A.R.: CD4⁺T cell-mediated protection against a lethal outcome of systemic infection with vesicular stomatitis virus requires CD40 ligand expression, but not IFN- γ or IL-4. *International Immunology* 12, s. 2035-2042, 1999.

Andreasen S.Ø., Christensen J.P., Marker O., Thomsen A.R.: Virus-induced non-specific signals cause cell cycle progression of primed CD8⁺ T cells but do not induce cell differentiation. *International Immunology* 9, s. 1463-1473, 1999.

Bartholdy C., Nansen A., Marker O., Thomsen A.R.: Soluble tumour necrosis factor (TNF)-receptor levels in

serum as markers of anti-viral host reactivity. *Clin Exp Immunol* 116, s. 299-306, 1999.

Bartholdy C., Nansen A., Christensen J.E., Marker O., Thomsen A.R.: Inducible nitric-oxide synthase plays a minimal role in lymphocytic choriomeningitis virus-induced, T cell-mediated protective immunity and immunopathology. *Journal of General Virology* 80, s. 2997-3005, 1999.

Bolt G., Pedersen I.R., Blixenkrone-Møller M.: Processing of N-linked oligosaccharides on the measles virus glycoproteins: importance for antigenicity and for production of infectious virus particles. *Virus Res* 61(1), s. 43-51, 1999.

Brennan F.R., Bellaby T., Helliwell S.M., Jones T.D., Kamstrup S., Dalgaard K., Flock J.L., Hamilton W.D.: Chimeric plant virus particles administered nasally or orally induce systemic and mucosal immune responses in mice. *Journal of Virology* 73, s. 930-938, 1999.

Brooks J.W., Hamilton-Easton A.M., Christensen J.P., Cardin R.D., Hardy C.L., Doherty P.C.: Requirement for CD40 Ligand, CD4⁺ T Cells, and B Cells in an Infectious Mononucleosis-Like Syndrome. *Journal of Virology* vol. 73, No. 11, s. 9650-9654, 1999.

Christensen J.P., Doherty P.C.: Quantitative Analysis of the Acute and Long-Term CD4⁺ T-Cell Response to a Persistent Gammaherpesvirus. *Journal of Virology* vol. 73, No. 5, s. 4279-4283, 1999.

Christensen J.P., Cardin R.D., Branum K., Doherty P.C.: CD4⁺ T cell-mediated control of a γ -herpesvirus in B cell-deficient mice is mediated by IFN- γ . *Proc Natl Acad Sci* vol. 96, s. 5135-5140, 1999.

Christensen L.S., Hornsleth A.: The fluctuating pattern of various types of respiratory syncytial virus in Denmark. *APMIS* 107, s. 8, 1999.

Ciofu O., Petersen T.D., Jensen P., Højby N.: Avidity of anti-pseudomonas aeruginosa antibodies during chronic infection in patients with cystic fibrosis. A study of antibodies to chromosomal beta-lactamase of P. aeruginosa and to the 60 KDa GroEL heat shock protein. *THORAX* 54(2), s. 141-144, 1999.

Colding H., Henningsen I.: Lægevidenskabelig forskning og køn. En analyse af de teoretiske institutter ved Københavns Universitet. *Ugeskr Læger* 43, s. 5920-5924, 1999.

Colding H., Henningsen I.: Lægevidenskabelig prestige og køn – med de klinisk videnskabeligt ansatte i København som eksempel. *Ugeskr Læger* 43, s. 5924-5927, 1999.

Colding H., Hartzen S.H., Roshanifefat H., Andersen L.P., Krogfelt K.A.: Molecular methods for typing of Helicobacter pylori and their applications. *FEMS Immunology and Medical Microbiology* 24, s. 193-199, 1999.

Dodoo D., Theander T.G., Kurtzhals J.A.L., Koram K., Riley E., Akanmori B.D., Nkrumah F.K., Hviid L.: Levels of antibody to conserved parts of Plasmodium falciparum merozoite surface protein 1 in Ghanaian children are not associated with protection from clinical malaria. *Infect Immun* 67, s. 2131-2137, 1999.

Flynn K.J., Riberdy J.M., Christensen J.P., Altman J.D., Doherty P.C.: In vivo proliferation of naïve and memory influenza-specific CD8⁺ T cells. *Proc Natl Acad Sci* vol. 96, s. 8597-8602, 1999.

Fonjungo P.N., Cavanagh D.R., El Hassan A.M., Theander T.G., Hviid L., Roper C.S., Stüber D., Arnot D.E., McBride J.S.: Plasmodium falciparum rhoptry associated

- protein 1 in a region of seasonal and unstable malaria transmission. *Infect Immun* 67, s. 2975-2985, 1999.
- Gaafar A., Veress B., Permin H., Kharazmi A., Theander T.G., El Hassan A.M.: Characterisation of the local and systemic immune response in patients with cutaneous leishmaniasis due to *Leishmania major*. *Clin Immunol* vol. 91, no. 3, s. 314-320, 1999.
- Garred P., Pressler T., Madsen H.O., Frederiksen B., Svejgaard A., Høiby N., Schwartz M., Koch C.: Association of mannose-binding lectin gene heterogeneity with severity of lung disease and survival in cystic fibrosis. *J Clin Invest* 104, s. 431-437, 1999.
- Gerwien J., Nielsen M., Labuda T., Nissen M.H., Svejgaard A., Geisler C., Röpke C., Ødum N.: T cell receptor stimulation by antibody and bacterial superantigen induces Stat3 activation in human T cells. *J Immunol* 163, s. 1742-1745, 1999.
- Giha H., Staalsø T., Dodoo D., Elhassan I., Roper C.S., Satti G., Arnot D., Theander T.G., Hviid L.: Nine-year Longitudinal Study of Antibodies to Variant to the Surface of *Plasmodium falciparum*-Infected Erythrocytes. *Infect Immun* 67-8, s. 4092-4098, 1999.
- Hamilton-Easton A.M., Christensen J.P., Doherty P.C.: Turnover of T Cells in Murine Gammaherpesvirus 68-Infected Mice. *Journal of Virology* vol. 73, No. 9, s. 7866-7869, 1999.
- Hansen B.L., Hansen G.N., Thomsen A.: *Immunsystemet - vort indre forsvar*. 100 s. GAD's forlag, København 1999.
- Heegaard E.D., Hornsleth A.: The role of parvovirus B19 infection in childhood acute lymphoblastic leukemia. *Pediatric Hematology & Oncology* 16, s. 6, 1999.
- Heegaard E.D., Hornsleth A.: Role of parvovirus B19 infection in childhood idiopathic thrombocytopenic purpura. *Acta Pædiatrica* 88, s. 4, 1999.
- Heegaard E.D., Hornsleth A.: Thrombocytopeni forårsaget af parvovirus B-19 infektion hos et barn med akut lymfatisk leukæmi. *Ugeskr. Læger* 161/47, s. 2, 1999.
- Homøe P., Hornsleth A.: Virus examinations in an epidemiological survey of children in Greenland. i: *Proceedings of the Third Extraordinary Symposium on recent advances in otitis media* s. 4, Kugler Publ., Hague, Holland 1999.
- Hornsleth A.: Neuraminidase hæmmere. *Nye virale stoffer imod influenza*. *Lægemedicinske Tidsskrift* 7, s. 5, 1999.
- Høiby N., Koch C., Frederiksen B.: Treatment of cystic fibrosis patients in Denmark. *Santé Vous Bien. Adult CF Committee's Publication* 24, s. 18-20, 1999.
- Høiby N.: *Microbiology. i: Hospital Healthcare Europe 1999/2000* s. 21-27, Campden Publ. Ltd., London 1999.
- Høiby N.: *Det danske sundhedsvæsens storhed og fald*. - s. Gyldendal, 1999.
- Høiby N.: *Det danske sundhedsvæsens storhed og fald - velbekomme Vallgård!* *Ugeskr for Læger* 161, s. 1804-1805, 1999.
- Høiby N.: Behandling af ukompliceret urinvejsinfektion. *PLI* 16(12), s. 2-3, 1999.
- Høiby N.: Hvordan behandler man ukompliceret cystitis? *Ugeskr for Læger* 161, s. 5698-5699, 1999.
- Høiby N.: Hvordan behandler man ukompliceret blærebetændelse? *InfoMed. Efteruddannelse for praktiserende Læger* 10(17), s. 1-3,
- Høiby N.: *Blærebetændelse. Patientvejledning* 1999. Emne nr. 41 s. Nyt Nordisk Forlag, 1999.
- Høiby N.: Er sulfametizol til akut blærebetændelse ikke længere anvendeligt? *Ugeskr for Læger* 161, s. 6647-6648, 1999.
- Høiby N., Tvede M.: *Økologiske og farmakodynamiske principper for antibiotikabehandling i almen praksis*. Temabog. i: s. 1-26, Løvens Kemiske Fabrik, 1999.
- Jensen A.T.R., Gasim S., Møller T., Ismail A., Gaafar A., Kemp M., El Hassan A.M., Kharazmi A., Alce T.M., Smith D.F., Theander T.G.: Serodiagnosis of *Leishmania donovani* infections: Assessment of enzyme-linked immunosorbent assays using recombinant *L.donovani* gene B protein (GBP) and a peptide sequence of *L.donovani* GBP. *Trans R Soc Trop Med Hyg* 93, s. 157-160, 1999.
- Jensen B.S., Ødum N., Jørgensen N.K., Strøbæk D., Christoffersen P., Olesen S-P.: Inhibition of T cell proliferation by selective block of Ca²⁺-activated K⁺ channels. *Proc Natl Acad Sci* 96, s. 10917-10921, 1999.
- Jensen T., Hansen P., Nielsen A.F., Meldal M., Komba S., Werdelin O.: Shared structural motifs in TCR of glycopeptide recognizing T cell hybridomas. *Eur J Immunol* 29, s. 2759-2768, 1999.
- Johansen H.K., Børch K., Espersen F., Koch C., Høiby N.: Randomised trial of pivampicillin plus pivmecillinam vs. pivampicillin in children and young adults with chronic obstructive pulmonary disease and infection with *Haemophilus influenzae*. *Curr Med Res Opinion* 15(4), s. 300-309, 1999.
- Johansen H.K., Høiby N.: Rat model of chronic *Pseudomonas aeruginosa* lung infection. i: *Handbook of animal models of infection* s. 517-526, Zak O., Sande M.A., Academic Press, 1999.
- Kamstrup S., Rønsholt L., Jensen M.H., Dalsgaard K.: Production of a highly immunogenic subunit ISCOM vaccine against Bovine Viral Diarrhea Virus. *Vaccine* 17, s. 1057-1064, 1999.
- Kemp K., Theander T.G., Hviid L., Gaafar A., Kharazmi A., Kemp M.: IFN- γ and TNF- α producing cells in humans who are immune to cutaneous leishmaniasis. *Scan J Immuno* 49, s. 655-659, 1999.
- Kemp K., Kemp M., Kharazmi A., Ismail A., Kurtzhals J.A.L., Hviid L., Theander T.G.: *Leishmania* specific T cells expressing IFN- γ and IL-10 upon activation are expanded in individuals cured of visceral leishmaniasis. *Clin Exp Immunol* 116(3), s. 500-504, 1999.
- Kerr J.R., Taylor G.W., Rutman A., Høiby N., Cole P.J., Wilson R.: *Pseudomonas aeruginosa* pyocyanin and 1-hydroxyphenazine inhibit fungal growth. *J Clin Pathol* 52, s. 385-387, 1999.
- Kharazmi A., Kemp K., Ismail A., Gasim S., Gaafar A., Kurtzhals J.A.L., El Hassan A.M., Theander T.G., Kemp M.: T-cell response in human leishmaniasis. *Immunol Lett* 65, s. 105-108, 1999.
- Kharazmi A., Giwercman B., Høiby N.: Robbins device in biofilm research. i: *Methods in enzymology*, vol. 310 s. 207-215, J.N. Abelson & M.I. Simon, Academic Press, San Diego, USA 1999.
- Kharazmi A., Mathee K., Jensen E.T., Molin S., Høiby N.: Polymorphonuclear leukocytes and *pseudomonas aeruginosa* biofilm. *Clin Microbiol Infect* 5, s. S27-S28, 1999.
- Labuda T., Gerwien J., Ødum N., Dahlsten M.: Rapid tyrosine phosphorylation of Lck following ligation of the Tumor associated cell surface molecule A6H. *Int. Immunology* 11, s. 427-433, 1999.
- Martinez-Torrecuadrada J.L., Langeveld J.P., Venteo A.,

- Sanz A., Dalsgaard K., Hamilton W.D., Meloen R.H., Casal J.I.: Antigenic profile of African horse sickness virus serotype 4 VP5 and identification of a neutralizing epitope shared with bluetongue virus and epizootic hemorrhagic disease virus. *Virology* 257, s. 449-459, 1999.
- Mathee K., Ciofu O., Sternberg C., Lindum P., Campbell-Tofte J., Jensen P., Johnsen A.H., Givskov M., Ohman D., Molin S., Høiby N., Kharazmi A.: Mucoid conversion of *Pseudomonas aeruginosa* by hydrogen peroxide: a mechanism for virulence activation in the cystic fibrosis lung. *Microbiol* 145, s. 1349-1357, 1999.
- Moser C., Hougen H.P., Song Z., Rygaard J., Kharazmi A., Høiby N.: Early immune response in susceptible and resistant mice strains with chronic *Pseudomonas aeruginosa* lung infection determines the type of T-helper cell response. *APMIS* 107, s. 1093-1100, 1999.
- Nansen A., Jensen T., Christensen J.P., Andreassen S.Ø., Röpke C., Marker O., Thomsen A.R.: Compromised Virus Control and Augmented Perforin-Mediated Immunopathology in IFN- γ -Deficient Mice Infected with Lymphocytic Choriomeningitis Virus. *The Journal of Immunology* 163, s. 6114-6122, 1999.
- Nielsen J., Bille-Hansen V., Settnes O.P.: Experimental corticosteroid induction of *Pneumocystis carinii* pneumonia in piglets. *APMIS* vol. 107, s. 921-928, 1999.
- Nielsen M., Kæstel C.G., Eriksen K., Woetmann A., Stokkendahl T., Kaltoft K., Geisler C., Ødum N.: Inhibition of constitutively activated Stat3 correlates with altered Bcl-2/Bax expression and induction of apoptosis in Mycosis Fungoides Tumor cells. *Leukemia* 13, s. 735-738, 1999.
- Olesen S-P., Jensen B.S., Jørgensen T.H., Strøbæk D., Christoffersen P., Ødum N.: IKCa Channel Blocking compounds/immunosuppressiva. – s. PCT, 1999.
- Palmer R.J., Settnes O.P., Lodal J., Wakefield A.E.: Five different formae speciales of rat-derived *Pneumocystis carinii* found in Danish wild rats. – s. 1999.
- Rasmussen J.W., Johnsen A.H., Høiby N.: Terminal truncations in Amp C beta-lactamase from a clinical isolate of *Pseudomonas aeruginosa*. *Eur J Biochem* 263, s. 478-485, 1999.
- Skov M., Pressler T.T., Jensen H.E., Høiby N., Koch C.: Specific IgG subclass antibody pattern to *Aspergillus fumigatus* in patients with cystic fibrosis with allergic bronchopulmonary aspergillosis (ABPA). *THORAX* 54(1), s. 44-50, 1999.
- Song Z.J., Kharazmi A., Wu H., Moser C., Johansen H.K., Faber V., Høiby N.: Immunomodulatory properties of ginseng. Effects on *P. aeruginosa* lung infection. *Clin Microbiol Infect* 5, s. 537-538, 1999.
- Song Z.J., Wu H., Kharazmi A., Faber V., Moser C., Johansen H.K., Høiby N.: Activation of the immune defence in blood and lung after ginseng treatment in a rat model with chronic *Pseudomonas aeruginosa* pneumonia. *The Netherlands J Med* 54, s. 70-70, 1999.
- Song Z.J., Moser C., Wu H., Faber V., Kharazmi A., Høiby N.: Cytokine modulating effect of ginseng treatment in a mouse model of *Pseudomonas aeruginosa* lung infection. *Pediatr Pulmonol Suppl* 19, s. 269-269, 1999.
- Staalsø T., Giha H., Dodoo D., Theander T.G., Hviid L.: Detection of antibodies to variant antigens on *Plasmodium falciparum* infected erythrocytes by flow cytometry. *Cytometry* 35, s. 329-336, 1999.
- Stevenson P.G., Cardin R.D., Christensen J.P., Doherty P.C.: Immunological control of a murine gammaherpesvirus independent of CD8⁺ T cells. *Journal of General Virology* 80, s. 477-483, 1999.
- Thulesen S., Jørgensen A., Gerwien J., Dahlsten M., Nissen M.H., Ødum N., Röpke C.: Superantigens are presented by and activate thymocytes from infants. *Exp Clin Immunogen* 16, s. 226-233, 1999.
- Woetmann A., Nielsen M., Christensen S.T., Brockdorff J., Kaltoft K., Brender C., Skov S., Svejgaard A., Leick V., Ødum N.: Inhibition of Protein Phosphatase 2A induces serine/ threonine phosphorylation and functional inhibition of STAT3. *Proc Natl Acad Sci* 96, s. 10620-10625, 1999.
- Wu H., Song Z.J., Givskov M., Mathee K., Rygaard J., Høiby N.: Quorum sensing systems contribute to the severity of the lung infection of *Pseudomonas aeruginosa* in rats. *Pediatr Pulmonol Suppl* 19, s. 269-269, 1999.
- Wu H., Song Z.J., Lindum P.W., Moser C., Givskov M., Høiby N.: The N-acyl-homoserine lactones from *Pseudomonas aeruginosa* can be monitored by green fluorescent protein in vivo. *The Netherlands J Med* 54, s. 42-42, 1999.
- Zhai L., Chen M., Blom J., Theander T.G., Christensen S.B., Kharazmi A.: The antileishmanial activity of novel oxygenated chalcones and their mechanism of action. *Journal of Antimicrobial Chemotherapy* 43, s. 793-803, 1999.
- Ødum N., Bregenholt S., Eriksen K., Skov S., Ryder L.P., Bendtzen K., van Nerveen R.J.J., Svejgaard A., Garred P.: The CC-chemokine receptor 5 is a marker of, but not essential for the development of human TH1 cells. *Tissue Antigens* 54, s. 572-577, 1999.

Farmakologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder, professor, dr.pharm. Sten Christensen.

Institutbestyrelsen består desuden af professor, dr.med. Thue W. Schwartz (viceinstituttleder), docent, dr.med. Erling T. Møller og ingeniørassistent Ole Madsen.

Organisation

Organisatorisk er instituttet opdelt i Panum afsnittet og Neuropsykiatrisk Laboratorium beliggende på Rigshospitalet. Endvidere er tilknyttet et RH-professorat klinisk farmakologi (Henrik E. Poulsen) placeret på Klinisk Farmakologisk afdeling Q på Rigshospitalet.

Fagligt er instituttet opdelt i Laboratoriet for molekylær farmakologi, Laboratoriet for kardiovaskulær farmakologi, Laboratoriet for klinisk farmakologi, toksikologi og miljømedicin, Neuropsykiatrisk laboratorium og Andre områder.

Adresser

Farmakologisk Institut
Blegdamsvej 3
Panum Institut
2200 København N
Telefon: 35 32 76 00
Fax: 35 32 76 10
<http://www.farmakol.ku.dk/>

Neuropsykiatrisk Laboratorium
Rigshospitalet
Blegdamsvej 9, afd. 6102
2100 København Ø
Telefon: 35 37 30 90
Fax: 35 39 35 46

Klinisk Farmakologi, afd. Q
Rigshospitalet, afsnit 7642
Tagensvej 20
2200 København N
Telefon: 35 45 76 91
Fax: 35 45 27 45
<http://www.cpnc.dk>

Instituttets årsberetning

Instituttet fejrede i 1999 sit 100 års jubilæum med foredrag i Lundsgaard auditoriet efterfulgt af reception og banket i Universitetets Festsal (vedr. instituttets historie, se hjemmesiden el. årbog 1998).

Personaleforhold

Professoratet i miljømedicin (Steffen Loft) med tilhørende stillinger blev i 1998 administrativt overført til Institut for Folkesundhedsvidenskab. Den miljømedicinske gruppe har dog stadig laboratorier på instituttet. 1999 medførte to aldersbetingede afgang: Lektor Niels Lomholt og professor Jens Schou, som dog begge fortsætter deres aktiviteter ved instituttet. Stillingsbesættelser: En kombinationsstilling som overlæge/lektor i kardiovaskulær farmakologi (Ole Amtorp), en adjunktstilling i molekylær farmakologi (Met-

te M. Rosenkilde) og et professorat i farmakodynamik (Sten Christensen). Et professorat i neurofarmakologi er under besættelse. Klinisk farmakologi og toksikologi vil blive styrket ved opslag af en kombinationsstilling.

Forskningsvirksomhed

Instituttet driver grundforskning inden for de nedenfor beskrevne emneområder. Det overordnede sigte med forskningen er at opnå øget indsigt i sygdomsårsager og i forståelsen af, hvordan lægemidler virker på organismen. Et fællestreik ved mange af projekterne er anvendelsen af lægemidler og andre fremmedstoffer som "værktøjer" til udforskning af patofysiologiske mekanismer, og beherskelsen af et bredt spektrum af avancerende teknikker til at undersøge lægemidlers virkningsmekanismer. Instituttet deltager aktivt i universitetets satsningsområder inden for miljø og bioteknologi.

1. Molekylær Farmakologi

Den overordnede målsætning er at forstå det molekylære grundlag for virkningen af lægemidler – især inden for 7TM receptorer (G protein-koblede receptorer), der udgør den største superfamilie af proteiner i det humane genom.

Struktur & funktion af 7TM receptorer og deres ligander

Lægemiddelreceptorers struktur og funktion studeres ved hjælp af protein-engineering, hvor især metal-ion bindingssteder bruges som prober – en teknologi der er opdaget og udviklet i laboratoriet. I 1999 publiceredes "ombygningen" (redesign) af bindingsstedet for noradrenalin i beta-2 receptoren til et zink-ion bindingssted. Det er siden lykkedes at overføre denne teknologi til andre receptorer samt at udvikle metal-ion kelatorer, der specifikt kan aktivere eller inaktivere receptorerne også *in vivo*. Dette er basis for en ny form for validering af 7TM receptorer som farmakologiske targets ved hjælp af en kombination af transgen teknologi og molekylær farmakologi. Brug af GFP til mærkning af 7TM receptorer samt optimering af FRET mellem spektrale varianter af GFP ved indbygning af dimeriseringsstabiliserende metal-ion bindingssteder er desuden blevet gennemført.

Kemokin receptorer – fra virus til transgene dyr

Projektet fokuserer på de kemokiner og kemokin receptorer, der findes i selve genomet hos visse herpesvirus og poxvirus. Kemokiner og receptorer kloneres ud fra virus, karakteriseres molekylært og farmakologisk i laboratoriet, og deres biologiske funktion karakteriseres i samarbejde med en lang række laboratorier verden over. Disse virale molekyler bruges af virus bl.a. til at neutralisere vores immunapparat og til at dirigere virus og virusinficerede celler rundt i kroppen og ind i celler de vil inficere. I 1999 er der bl.a. blevet etableret en række transgene mus, der udtrykker forskellige mutanter af især ORF74, en 7TM receptor fra human herpesvirus 8, der fungerer som et viralt onkogen. Desuden er MC148 fra et poxvirus blevet karakteriseret som en meget specifik antagonist af en helt ny receptor af betydning for monocytter og dendritiske celler; og US28 receptoren fra cytomegalovirus er blevet karakteriseret som en konstitutiv aktiv receptor der fungerer som et pre-immature early gen ved omprogrammeringen af inficerede celler (Thue W. Schwartz og Mette M. Rosenkilde).

2. Kardiovaskulær og renal farmakologi

Formålet er at belyse patofysiologiske mekanismer og virkningen af lægemidler ved lidelser i det kardiovaskulære system. Hertil benyttes en række patofysiologiske dyremodeller, og de fleste studier udføres på intakte, ubedøvede, permanent instrumenterede forsøgsdyr, suppleret med undersøgelse af isolerede nyretubuli og små arterier *in vitro*. Endvidere benyttes en række biokemiske, morfometriske og molekylærbiologiske målemetoder. Aktuelle projekter:

Mekanismen bag tiaziddiuretikas antidiuretiske virkning ved diabetes insipidus.

Mekanismer bag den supra-additive natriuretiske synergisme mellem loop-diuretika og forskellige typer tiaziddiuretika.

Forstyrrelser i salt- og vandudskillelsen ved levercirrose og kronisk hjerteinsufficiens, med specielt henblik på ændringer i natrium- og vandtransportere (aquaporiner) i nyretubuli.

Patofysiologiske mekanismer ved endotoksin-induceret akut nyresvigt.

Virkningen af erythropoitin på vaskulær autoregulation.

Ændringer i den vaskulære reaktivitet ved hjerteinsufficiens.

Nitrogenoxid og nitrattolerance: mekanismer belyst i rottemodeller.

(Sten Christensen, Thomas Jonassen, Niels V. Olsen, Ole Amtorp, Birgitte B. Molke).

3. Klinisk farmakologi og toksikologi (miljømedicin beskrevet under Institut for Folkesundhed)

Den overordnede målsætning er at forske i metaboliske processers betydning for fremmedstoffers effekter i mennesket. Der fokuseres på dannelse og effekter af reaktive oxygenforbindelser og i enzymatisk omsætning af fremmedstoffer. Den overordnede strategi er en kobling mellem *in vitro* metoder, dyreforsøg og epidemiologiske/mekanistiske studier med anvendelse af biomarkører hos mennesker. Aktuelle projekter:

Reaktive oxygenforbindelser som skademekanisme: muligheder for farmakologisk intervention.

Metabolisme af lægemidler og andre fremmedstoffer, herunder nikotin: Relation til ønskede og uønskede effekter.

Endogene mutagens modifikationer af DNA, antioxidanters effekter, cytotatisk binding til DNA, udvikling af lægemiddelanalyser, PK/PD-simulering og populationsgenetik, aldersprocesser med fokus på DNA-ændringer af deres reparationer (Henrik E. Poulsen og Steffen Loft).

Organiske opløsningsmidlers neurotoxicitet: Biokemiske målinger i neonatale og voksne rotter med fokus på oxidativt stress og apoptose (Sven Edelfors).

4. Neurofarmakologi

Forskningen omfatter kliniske og dyreeksperimentelle undersøgelser af farmakas virkning overfor affektive og neurodegenerative lidelser.

Inden for det affektive område arbejdes med serotonintransporteren, serotonintransportergen, samt forskellige serotoninreceptorer, bl.a. undersøges 5-HT_{2A} receptorens betydning for adfærd ved hjælp af antisensebehandling i udvalgte rottehjerneområder. Klinisk undersøges betydningen af 5HT_{1A} receptoren for latenstiden ved antidepressiv behandling. Endvidere undersøges leverenzyminduktion ved behandling med forskellige antidepressiva og en hidtil ukendt kolinerg receptor lokaliseret til medial habenula.

Den genetiske markør APOE-ε₄ undersøges i en række kliniske projekter med relation til neurodegenerative lidelser som Alzheimer's sygdom, Pick's sygdom, dissemineret sklerose og apoplexi. Dyreeksperimentelt undersøges virkningen af proteinet AB (udløseren af Alzheimer's sygdom) på hippocampale celler, endvidere undersøges AB -inducerede transkriptionsfaktorer i dyrkede humane NT2 celler. Den antiepileptiske effekt af neuropeptid Y undersøges ved forskellige kemisk-inducerede epilepsi-modeller hos rotter (Erling Møllerup, Per Plenge, Ole Steen Jørgensen, David Woldbye).

5. Andre områder

Allergi

Astma, COPD og bygningsrelaterede symptomer i relation til infektioner og miljøbetingede påvirkninger med LPS, bakterier, virus og skimmelsvampe. Patogene mekanismer undersøges: IgE og lektin medierede mekanismer, forskellige toksiske mekanismer, mediator release, og cytokiner. Endvidere sporing i miljøet af skadelige mikroorganismer (Svend Norn).

Cellulær funktionsregulation

Isolerede rottemastcellers respons i nærvær af teststoffer, som påvirker calcium-regulerede signalsystemer, undersøges mhp. afklaring af patofysiologiske mekanismer og deres behandling. Dette suppleres med studier af teststoffernes indvirkning på Ca²⁺-ATPase-aktiviteten i membraner fra rottehjerne og -leukocytter (Nina Grosman).

Medicoteknik

Der er udviklet en trakealtube uden risiko for aspiration til lungerne, en metode til væske- og ernæringsterapi med kateter i hypopharynx, samt et vaskulært kateter til permanent kateterisering af mus (Niels Lomholt).

Faglige- og administrative hverv

Instituttets medarbejdere har i årets løb stillet deres faglige ekspertise til rådighed i mange sammenhænge. Mange kræfter er lagt i universitære opgaver som studieplansarbejde, forskningsudvalg, bedømmelser m.m. Her omtales kun de vigtigste, overvejende eksterne hverv.

Bedømmelsesudvalg

Thue W. Schwartz: Opponent ved 2 disputatser i Austin, Texas, og Uppsala.

Henrik E. Poulsen: Medl. af bedømmelsesudvalg vedr. professorat i klinisk farmakologi, ÅU. Flere disputatsbedømmelser.

Jens S. Schou: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. professoratet i farmakodynamik.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Thue W. Schwartz: Medlem af adskillige bestyrelser og rådgivningspaneler vedr. bioteknologi i ind- og udland.

Tillidshverv

Sten Christensen: Formand for Eva og Robert Voss Hansens Fond.

Jens S. Schou: Formand for P. Carl. Petersens Fond. Formand for Sundhedsstyrelsens Bivirkningsnævn og Bekæmpelsesrådet.

Henrik E. Poulsen: Netværksleder for Clinical Pharmacology Network Copenhagen. Formand, Dansk Selskab for Klinisk Farmakologi.

Ole Amtorp: Medlem af Hjerteforeningens Forskningsudvalg.

Niels Lomholt: Formand for Dansk Standards Standardiseringsudvalg for anæstesiapparatur.

Henrik E. Poulsen: Medlem af organisationskomiteen EACPT 2001.

Formidling

Instituttet tilbyder prægraduat undervisning i farmakologi og toksikologi for læge- tandlæge- og humanbiologistuderende efter gældende studieplaner. Derudover medvirker flere medarbejdere ved en række postgraduate kurser, og instituttet arrangerer årligt et tværfagligt "postgraduat kursus i toksikologi" beregnet på ph.d.-studerende og ansatte i sundhedssektoren.

Thue W. Schwartz: Ca. 35 foredrag rundt om i verden. Af generel formidlende karakter kan nævnes foredrag vedr. "lugtesansen" på Eksperimentariatet i København. Har deltaget aktivt i den offentlige debat om forskning, bl.a. med kronikker vedr. patentlov.

Kongresser og symposier

I samarbejde med Pharmacology & Toxicology var instituttet i 1999 vært for et internationalt heldagssymposium "Drug Safety in the 21st Century" med 141 deltagere (Arrangører: Sten Christensen og Henrik E. Poulsen).

Svend Edelfors: Medarrangør af Nordisk Råds Workshop "Chemical Induced Apoptosis".

Thue W. Schwartz: Arrangør af Gordon conference vedr. "Ligand recognition and gating in membrane proteins" i Santa Barbara, USA.

Redaktionelle hverv

Jens S. Schou: Hovedredaktør for Pharmacology & Toxicology.

Thue W. Schwartz: Editorial board for Medicinal Chemistry og Molecular Pharmacology.

Henrik E. Poulsen: Editorial board for Pharmacology & Toxicology og Free Radical Research, Medlem af Scientific Board, Eurotox 1999. Committee member of Society for Free Radical Research, Europe.

Svend Norn: Editorial board for Environmental Toxicology and Pharmacology og The Annals of Agricultural and Environmental Medicine. Contributing editor for Journal of Investigational Allergology & Clinical Immunology.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Maria Waldhoer, EMBO-fellow fra Østrig, og Chunying Zhu, ph.d.-studerende fra Kina. Flere ph.d.-studerende har været udenlands i årets løb.

Netværk

Den molekylærbiologiske forskergruppe indgår i et netværk af multiple forskergrupper inden for universiteter og medicinalindustri. I 1999 var der formaliseret samarbejde med Lundbeck A/S, Novo Nordisk A/S og NeuroSearch A/S, Glaxo Wellcome (UK), Icos (USA), AnorMED (Ca-

nada) og Scheering Plough (USA) hvor to studenter arbejder med etablering af transgene dyremodeller.

Patenter

Thue W. Schwartz har indleveret to patentansøgninger i 1999 vedr. lægemiddeloplægelse og -udvikling indenfor 7TM receptorer.

Instituttleder Sten Christensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 14,5 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 3,7 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 18,6 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 1,9 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,0 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,2 årsværk.

Farmakologi

VIP Internt finansieret

Amtorp, Ole; lektorvikar.

Borgbjerg, Birgitte; adjunkt.

Christensen, Sten; professor.

Edelfors, Sven; lektor.

Grosman, Nina; lektor.

Jonassen, Thomas Engelbrecht N; adjunkt.

Kledal, Thomas Nitschke; forskningsass.

Lomholt, Vagn Niels Finsen; lektor.

Norn, Svend; docent.

Olsen, Niels Vidiendal; lektor.

Poulsen, Henrik Enghusen; professor.

Roed, Mette Marie Rosenkilde; adjunkt.

Schou, Jens Sølvér; professor.

Schwartz, Thue Walter; professor.

VIP Eksternt finansieret

Jensen, Kristian Kirk; forskningsass.

Lange, Birgitte Holst; forskningsass.

Martini, Lene; forskningsass.

Petersen, Astrid Marie Heide; forskningsass.

Risom, Lotte; forskningsass.

Sørensen, Mette; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Jørgensen, Stig Verner; kand.stip.

STIP Eksternt finansieret

Gerlach, Lars-Ole; ph.d.-studerende.

Wellejus, Anja; ph.d.-studerende.

Lüttichau, Hans Rudolf; ph.d.-studerende.

Neuropsykiatrisk Laboratorium

VIP Internt finansieret

Jørgensen, Ole Steen; lektor.

Møllerup, Erling Thyge; docent.

Plenge, Per Krener; lektor.

Woldbye, David Paul Drucker; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Torup, Lars Ole; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

- Beltoft, Vibe: The Risk of Developing Silent Damage in the Central Nervous System after Exposure to Xylene.
 Tuo, Jingsheng: Benzene Induced DNA Damage: the Roles of Cytochrome P4502E1 and Inflammation.
 Worck, René: Interaction Between Angiotensin II and the Sympatho-Adrena System Role of Angiotensin II-Receptor Subtypes.

Fondsstøtte**Farmakologisk Institut***ACADIA Pharmaceuticals*

- G protein (Thue Schwartz) kr. 174.000.

Alfred Benzon's Fond

- Aflønning af Rob Stierum (Henrik Enghusen Poulsen) kr. 392.607.
- Forskning på Stanford University (Thomas Nitschke Kledal) kr. 390.000.

Diverse firmaer

- Niktionundersøg. af hepatisk/extrahep. biotransf. (Stig Jørgensen) kr. 18.868.

EMBO Europ. Molecular Biology Organization

- Scientific meeting participation (Thue Schwartz) kr. 3.500.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

- Antioksidanter (Mette Sørensen) kr. 35.000.

Eva og Henry Frænkels Mindefond

- Intet oplyst (Thue Schwartz) kr. 150.000.
- Intet oplyst (Ole Amtorp) kr. 20.000.
- Cytomegaloviruskode: Chemokiner og chemokine receptorer betydning for artherosklerose (Birgitte Holst) kr. 100.000.

Eva og Robert Voss Hansens Fond

- LSP Induceret akut nyresvigt (Niels Vidiendal Olsen) kr. 20.000.

Hjerteforeningen

- Excitationskontraktionskobling i små modstandskar hos rotter (Ole Amtorp) kr. 190.000.

Lundbeck + Medicon Valley Academy

- Ph.d.-studie – Udvikling af lægemidler for 7TM receptorer baseret på metal-ion binding. (Lars-Ole Gerlach) kr. 864.000.

Lundbeckfonden

- 7TM Collaboration between TWS and Lundbeck (Thue Schwartz) kr. 750.000.

Michaelsens Fonden

- Sepsis-induceret nyresvigt (Niels Vidiendal Olsen) kr. 93.000.

Novo Nordisk Fonden

- Molekylær farmakologisk karakterisering af kemokiner (Thue Schwartz) kr. 100.000.

- Renale mekanismer bag udviklingen af vandretention og hyponatræmi ved hjertesuff. (Thomas Jonassen) kr. 75.000.
- Tiazid furosemid synergisme ved kronisk hjerteinsufficiens (Sten Christensen) kr. 100.000.
- Udvikling af nitrat tolerance hos rotter med iskæmi induceret kronisk hjertesufficiens. (Birgitte Borgbjerg) kr. 40.000.

P Carl Petersens Fond

- Kandidatstipendium (Birgitte Holst Lange) kr. 369.918.
- LPS Induceret akut nyresvigt (Niels Vidiendal Olsen) kr. 93.000.

P.A. Messerschmidt og hustru fond

- Undersøgelse af erythropoietin i cerebrospinalvæsken hos patienter (Niels Vidiendal Olsen) kr. 20.000.

Ragnhild Ibsens Legat

- Sepsisinduceret nyresvigt (Niels Vidiendal Olsen) kr. 50.000.

Ruth König-Petersens Fond

- LPS (Niels Vidiendal Olsen) kr. 15.000.

SMF Sundhedsmin. miljømed. Forsk.center

- Kromosomaberrationer (Elisabeth Ehlert Knudsen) kr. 70.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Undersøgelse af samvirkende helbredseffekter af luftforurening og kost (Steffen Loft) kr. 850.000.

Sundhedsministeriets Miljømedicinsk

- Trafikgenereret luftforurening og biomarkører for risiko for hjertekarsygdom (Steffen Loft) kr. 305.000.

Neuropsykiatrisk Laboratorium*Københavns Univ. Lægevid. Fak. Fond*

- Antiepileptisk (David P.D. Woldbye) kr. 30.000.

Psykiatrisk Forskningsfond

- Saldo fra 62499 (David P.D. Woldbye) kr. 140.876.

Publikationer**Farmakologisk Institut**

- Astrup H., Daneshvar B., Dragsted L.O., Gamborg M., Hansen Å.M., Loft S., Okkels H., Nielsen F., Nielsen P.S., Raffn E., Wallin H., Knudsen L.E.: Biomarkers for exposure to ambient air pollution – comparison of carcinogen-DNA adduct levels with other exposure markers and markers for oxidative stress. *Environ.Health.Perspect.* Vol. 107, no. 3, s. 233-238, 1999.
- Bestle M.H., Olsen N.V., Christensen P., Jensen B.V., Bie P.: Cardiovascular, endocrine, and renal effects of urodilatin in normal humans. *Am.J.Physiol.* Vol. 276, s. R684-R695, 1999.
- Bolwig T.G., Woldbye D.P.D., Mikkelsen J.D.: Electroconvulsive therapy as an anticonvulsant: A possible role of neuropeptide Y (NPY). *J.ECT.* Vol. 15, no. 1, s. 93-101, 1999.
- Edelfors S., Hass U., Ravn-Jonsen A.: The effect of *in vitro*

- exposure to white spirit on $[Ca^{2+}]_i$ in synaptosomes from rats exposed prenatally to white spirit. *Pharmacol.Toxicol.* Vol. 84, s. 197-200, 1999.
- Edelfors S.: Toksikologiske principper. i: Basal og klinisk farmakologi s. 673-682, Foreningen af Danske Lægestuderendes Forlag, 1999.
- Edelfors S., Ravn-Jonsen A.: Toksikologiske grundprincipper og begreber. i: Toksikologi i arbejdsmiljøet s. 16-66, Uffe Midtgård, Leif Simonsen, Lisbeth E. Knudsen, 1999.
- Elling C., Thirstrup K., Holst B., Schwartz T.: Conversion of agonist site to metal-ion chelator site in the B_2 -adrenergic receptor. *Proc.Natl.Acad.Sci.* Vol. 96, no. 22, s. 12322-12327, 1999.
- Grosman N.: On the use of ionophores as probes for calcium signalling. Observations with rat mast cells. *Inflamm.Res.* Vol. 48, suppl. 1, s. S25-S26, 1999.
- Grosman N.: Effect of the anti-neoplastic agents edelfosine (ET-18- OCH₃), ilmofosine (BM 41.440) and the hexadecylphosphocholine analogues D-20133 and D-21266 on histamine release from isolated rats mast cells. *Immunopharmacology* Vol. 44, s. 211-221, 1999.
- Hansen P.R., Rasmussen L.M., Amtorp O.: Statins: A new group of anti-inflammatory agents? *Ugeskr.Læger* Vol. 161, no. 31, s. 4421-4422, 1999.
- Jonassen T.E.N., Christensen S., Sørensen A-M., Marcussen N., Flyvbjerg A., Andreassen F., Petersen J.S.: Effect of chronic octreotide treatment on renal changes during cirrhosis in rats. *Hepatology* Vol. 29, no. 5, s. 1387-1395, 1999.
- Kanstrup I-I., Poulsen T.D., Hansen J.M., Andersen L.J., Bestle M.H., Christensen N.J., Olsen N.V.: Blood pressure and plasma catecholamines in acute and prolonged hypoxia: Effects of local hypothermia. *J.Appl.Physiol.* Vol. 87, no. 6, s. 2053-2058, 1999.
- Klasse P.J., Rosenkilde M.M., Signoret N., Pelchen-Matthews A., Schwartz T., Marsh M.: CD4-chemokine receptor hybrids in human immunodeficiency virus type 1 infection. *J.Virol.* Vol. 73, no. 9, s. 7453-7466, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E., Vistisen K., Knudsen L.E.: Increased urinary excretion of 8-oxo-2'-deoxyguanosine, a biomarker of oxidative DNA damage, in urban bus drivers. *Mutat.Res.* Vol. 441, s. 11-19, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Measurement of oxidative damage to DNA nucleobases in vivo, interpretation of nuclear levels and urinary excretion of repair products. i: Advances in DNA damage and repair s. 267-281, M. Dizdaroglu, A. Karakaya editors, New York 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Tobak og helbred. i: Miljø- og arbejdsmedicin s. 346-350, H. Autrup, J.P. Bonde, K. Rasmussen, t. Sigsgaard editors, København 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Markers of oxidative damage to DNA: Antioxidants and molecular damage. *Methods.Enzymol.* Vol. 300, s. 166-184, 1999.
- Madsen T.M., Woldbye D.P.D., Bolwig T.G., Mikkelsen J.D.: Kainic acid seizure suppression by neuropeptide Y is not correlated to immediate early gene mRNA levels in rats. *Neurosci.Lett.* Vol. 271, s. 21-24, 1999.
- Nielsen S.H., Petersen J.S., Magid E.: Albuminuria in ischemic heart disease. *Scand.J.Clin. Lab.Invest.* Vol. 230, s. 143-152, 1999.
- Nissen D., Nolte H., Permin H., Heinig J., Skov P.S., Norn S.: Evaluation of IgE-sensitization to fungi in HIV-positive patients with eczematous skin reactions. *Ann.Allergy.Asthma.Immunol.* Vol. 83, s. 153-159, 1999.
- Norn S., Kampmann J.P., Lomholt N.: Midler mod respirationsvejssygdomme. i: Basal og klinisk farmakologi s. 345-357, Foreningen af Danske Lægestuderendes Forlag, 1999.
- Olsen N.V., Jensen N.G., Hansen J.M., Christensen N.J., Fogh-Andersen N., Kanstrup I-I.: Non-steroidal anti-inflammatory drugs and renal response to exercise: A comparison of indomethacin and nabumetone. *Clin.Sci.* Vol. 97, s. 457-465, 1999.
- Petersen J.S.: Interactions between furosemide and the renal sympathetic nerves. *Pharmacol. Toxicol.* Vol. 84, suppl. 1, s. 1-47, 1999.
- Poulsen H.E., Weimann A., Loft S.: Methods to detect DNA damage by free radicals, relation to exercise. *Proc.Nutr.Soc.* Vol. 58, s. 1-7, 1999.
- Poulsen H.E., Loft S., Strandgaard S., Vilstrup H.: Rationel farmakoterapi. i: Medicinsk Kompendium s. 2942-2954, I. Lorenzen, G. Bendixen, N.E. Hansen editors, København 1999.
- Poulsen H.E., Loft S.: Motion og velvære. i: Miljø- og arbejdsmedicin s. 364-367, H. Autrup, J.P. Bonde, K. Rasmussen, T. Sigsgaard editors, København 1999.
- Rosenkilde M.M., Kledal T., Bräuner-Osborne H., Schwartz T.: Agonists and inverse agonists for the herpesvirus 8-encoded constitutively active seven-transmembrane oncogene product, ORF-74. *J.Biol.Chem.* Vol. 274, no. 2, s. 956-961, 1999.
- Schou J.S.: International harmonization of safety information: A CIOMS initiative. *WHO drug.inf.* Vol. 13, no. 1, s. 4-5, 1999.
- Schou J.S.: Letter from the editor. *Pharmacol.Toxicol.* Vol. 84, s. 1-2, 1999.
- Tuo J., Deng X., Loft S., Poulsen H.E.: Dexamethasone ameliorates oxidative DNA damage induced by benzene and LPS in mouse bone marrow. Vol. 30 *Free.Radic.Res.*, s. 29-36, 1999.
- Tuo J., Loft S., Poulsen H.E.: Enhanced benzene-induced DNA damage in PMA-stimulated cells in vitro and in LPS-treated animals. *Free.Radic.Biol.Med.* Vol. 26, no. 7/8, s. 801-808, 1999.

Neuropsykiatrisk Laboratorium

- Jørgensen O.S.: Mekanismer bag Alzheimer's sygdom. *Lægemagasinet* 2, s. 16-20, 1999.
- Jørgensen O.S., Centervall G., Laksafoss T., Mogensen H.S., Nielsen A.S.: Synaptisk remodellering ved Alzheimers sygdom. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 137-147, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Kessing L.V., Jørgensen O.S.: Apolipoprotein E-e4 frequency in affective disorder. *Biol. Psychiatry* 45, s. 430-434, 1999.
- Møllerup E.T., Jørgensen O.S., Plenge P.K.: Neuropsykiatriske Aspekter. 147 s. Danmark 1999.
- Møllerup E.T.: Biologisk psykiatri. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 6-16, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Møllerup E.T., Plenge P.K.: Serotonintransporteren. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 131-136, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Mogensen H.S.: Glutamatreceptorer. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 124-130, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Mogensen J., Wørtwein G.: Dyremodeller i neuropsykia-

- trisk forskning. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 116-123, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Nedergaard P., : Dopaminergic and serotonergic control of sexual behavior. *Scandinavian journal of sexology* 2, s. 3-11, 1999.
- Nielsen A.S.: Tidlig diagnose af Alzheimers sygdom. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 104-115, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Plenge P.K., Amin M., Agarwal A., Greil W., Kim M-J., Panteleyeva G., Park J-M., Prilipko L., Rayushkin V., Sharma M., Mellerup E.T.: Prophylactic efficacy of lithium administered every second day: a WHO multicentre study. *Bipolar Disorders* 2, s. 109-116, 1999.
- Plenge P.K., Bennike B.G., Mellerup E.T.: Kvantitativ bestemmelse af receptorer. i: Neuropsykiatriske Aspekter s. 95-103, Neuropsykiatrisk Laboratorium, Danmark 1999.
- Souery D., Mellerup E.T.: European collaborative project on affective disorders: interactions between genetic and psychosocial vulnerability factors. *Psychiatric Genetics* 8, s. 197-205, 1999.
- Torup L., Mellerup E.T., Diemer N.: Density of serotonin receptors in rat brain following global cerebral ischemia: an autoradiographic study. *Neuroscience Res. Com.* 24, s. 33-40, 1999.

Øjenpatologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.med. Jan Ulrik Prause.

Da instituttet er meget lille, er der ikke nedsat en egentlig institutbestyrelse. Bestyrelsesopgaverne løses af institutbestyreren og de ansatte i plenum.

Adresse

Øjenpatologisk Institut
Frederik den V's Vej 11. 1.
2100 København Ø
Telefon: 35 32 60 70
Fax: 35 32 60 80
E-mail: eyepath@eyepath.ku.dk
http://www.eyepath.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

I 1998 flyttede Instituttet til nye lokaler i Teilum-Bygningen. Instituttet er veletableret i de nye omgivelser. Institutets historie er beskrevet på hjemmesiden og i S. Ry Andersens bog: "Med lup og pen", Scriptor, København, 1988.

Personaleforhold

En histolaborant sagde op 30.06.99 efter orlov fra 15.02.99. Stillingen er ikke genbesat, da den var finansieret for eksterne midler.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsaktiviteter omfatter okulær onkologi og immunologi, eksperimentel patologi og histopatologisk specialmetodik. Som eksempler skal anføres:

1. Okulær onkologi

1.1. Histopatologiske undersøgelser

Instituttet er center for histopatologiske undersøgelser af øjne og væv fra øjne og øjenomgivelser fra hele landet. Instituttet fører to landsdækkende databaser. Den ene indeholder histologiske og kliniske data over alle danske, maligne uveamelanomer (pigmenterede kræftsvulster i øjets regnbue- og årehinde), den anden tilsvarende data for orbitale tumorer.

1.2. Tumorkarakterisering

Tumorer undersøges histopatologisk og elektronmikroskopisk. Med monospecifikke antistoffer undersøges indholdet af vævskarakteristiske proteiner herunder reguleringsmekanismer for induceret apoptose.

1.3. Dyreeksperimentel model for maligne uveamelanomer

En dyreeksperimentel model for maligne uveamelanomer er udviklet. Væv fra humane tumorer dyrkes på ryggen af nøgne mus.

2. Transplantation af retinal pigmentepithel

En væsentlig blindhedsårsag i den industrialiserede verden er aldersrelateret makuladegeneration. Ødelæggelse af nethindens pigmentepithel er centralt i sygdommen. Forskningen søger at skabe et velfungerende pigmentepithel.

2.1. Transplantation af dyrkede pigmentepithelceller til subretinalrummet på grise

I samarbejde med Rigshospitalets øjenafdeling (E. Scherfig og M. la Cour) er udviklet teknikker til transplantation af dyrkede pigmentepithelceller til subretinalrummet på grise. Forudsætningerne for vellykket transplantation, vækst af transplanterede celler og disses karakteristika studeres. Studierne danner baggrund for ph.d.-forløb for J.F. Kiilgaard og A. Wiencke.

2.2. Dyrkede cellers transportfysiologi

Med Fysiologisk Institut (M. la Cour og T. Zeuthen) studeres de dyrkede cellers transportfysiologi. Dette studie danner baggrund for ph.d.-forløb for S. Haamann.

2.3. Transplantationsimmunologi

Med Anatomisk Institut (C. Røpke, A. Jørgensen, C. Kæstel og M. Holst Nissen) studeres de dyrkede cellers resistens over for apoptotiske belastninger og deres basale immunologiske reaktionsmønstre.

3. HPV-virus og conjunctivale tumorer

Conjunctivale neoplasmer undersøges og klassificeres histopatologisk. Tilstedeværelsen af HPV-virus bedømmes og types med PCR-teknikker i samarbejde med C. Buchwald Afd. F, RH og H. Lindeberg Tandlægehøjskolen, Århus. Studierne danner baggrund for planlagt ph.d.-studie for N. Sjø.

Klinisk virksomhed

Instituttet har patologisk diagnostisk service for øjnelæger, øjenafdelinger og andre hospitalsafdelinger i Danmark, og yder konsultativ service for kollegaer i Norden.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

J.U. Prause var officiel opponent ved Sven Sahlins ph.d.-afhandling: Aspects on the human tear drainage. St. Eriks Hospital, Stockholm og ved Torben Møller-Pedersens ph.d.-afhandling: Corneal keratocytes – density, viability, and new perspectives. Århus Universitet.

Tillidshverv

J.U. Prause er vicepræsident i European Association for Vision and Eye Research, chairman for Ophthalmic Oncology Group under EORTC, og har sæde i Acta Ophthalmologica's bestyrelse og editorial board.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Irakisk øjnelæge G.A. Alyahya har siden 01.06.99 deltaget i Instituttets forskningsaktiviteter. Indisk læge, ph.d. R.K. Sharma har siden 01.07.99 deltaget i projektet "transplantation af retinal pigmentepithel".

Institutleder Jan Ulrik Prause

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 2,0 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 3,1 årsværk.

VIP

Heegaard, Steffen; lektor.

Prause, Jan Ulrik; professor.

Fondsstøtte*Advokaterne i Bymidten*

– RPE Projekt (Jens Folke Kiilgaard) kr. 100.000.

RPE åprojekt, RH-forskningskonto 95 95 76 621

– Løn Rejesh Kumar Sharma (Erik Scherfig/J.U.Prause)
kr. 300.000.

Publikationer

Andersen S.R.: "Blir jeg helt blind, doktor?". *Blindesagen* 3, s. 12-13, 1999.

Asmussen K., Andersen V., Bendixen G., Bendtzen K., Prause J.U., Thorn J.J., Wiik A., Oxholm P.: Quantitative assessment of clinical disease status in primary Sjögren's syndrome. *Scandinavian Journal of Rheumatology* 26, s. 197-205, 1999.

Axéll T., Hedqvist B., Manthorpe R., Prause J.U.: Sjögrens syndrom. 1-55 s. Draco Läkemedel, Lund, Sverige 1999.

Behrendt N., Heegaard S., Fornitz G.G.: Hospitalsobduktionen. *Ugeskrift for læger* 161/40, s. 5543-5547, 1999.

Bjerager P., Heegaard S.: Kaskelothvalens øje. *Oftalmolog* 1, s. 16-20, 1999.

Bjerrum K.B.: Tear fluid analysis in patients with primary Sjögren's syndrome using lectin probes. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 77, s. 1-8, 1999.

Broholm H., Bols B., Heegaard S., Brændstrup O.: Immunohistochemical investigation of p53 and EGFR expression of oligodendrogliomas. *Clinical Neuropathology* 18;4, s. 176-180, 1999.

Buch H., Nielsen N.V., Prause J.U.: Pachometry before and after vitrectomy with silicone oil injection. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 76, s. 1-4, 1999.

Bøgskov L., Heegaard S., Johansen S., Prause J.U.: 965

orbital lesions based on SNOMED diagnosis in a Danish material. i: 11th European congress of neurosurgery, Abstract book, Copenhagen 1999 s. 110, European association of neurosurgical societies (EANS), Copenhagen 1999.

Eskelin S., Pyrhönen S., Summanen P., Prause J.U., Kivelä T.: Screening for metastatic malignant melanoma of the uvea revisited. *Cancer* 85, s. 1151-1159, 1999.

Hansen A.B., Petersen C., Heegaard S., Prause J.U.: Review of 1028 bulbar eviscerations and enucleations. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 77, s. 331-335, 1999.

Heegaard S., Jensen P.K., Scherfig E., Prause J.U.: Leiomyoma of the ciliary body. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 77, s. 709-712, 1999.

Kiilgaard J.F., Wiencke A.K., Prause J.U., Scherfig E., Cour M.I.: Transplantation of the anterior lens capsule to the pig subretinal space. i: Abstract book, IOVS, Annual Meeting, Florida s. 724, The Ass. for Research in Vision and Ophthalmology, Stellar Medical Publications, Rockville Pike, Bethesda, USA 1999.

Kiilgaard J.F., Nissen M.H., Røpke C., Prause J.U., Cour M.I.: Growth dynamics of cultured porcine retinal pigment epithelial cells. i: Abstract book, IOVS, Annual Meeting, Florida s. 924, The Ass. for Research in Vision and Ophthalmology, Stellar Medical Publications, Rockville Pike, Bethesda, USA 1999.

Prause J.U.: Nadelbiopsie intraokularer Tumoren. i: *Ophthalmologische Onkologie* s. 242-246, Peter K. Lommatzsch, Enke, Stuttgart, Germany, Stuttgart, Germany 1999.

Prause J.U.: Forskere til kamp mod alderspletter på nethinden. *Blindesagen* 9, s. 12-13, 1999.

Prause J.U.: Nogle betragtninger over øjenforskningens forhold i Danmark. *Værn om Synet* 3, s. 16-19, 1999.

Schurmans L.R.H.M., Blom D-J.R., Waard-Siebinga I.D., Keunen J.E.E., Prause J.U.: Effects of transpupillary thermotherapy on immunological parameters and apoptosis in a case of primary uveal melanoma. *Melanoma Research* 9, s. 297-302, 1999.

Ussing A.P., Baelde H.J.J., Larsen S.O., Naeser P., Prause J.U.: Haematopathology of 'Sjögren-Mice': Histopathological changes in spleens after semiallogeneic cell transfer. *Scandinavian Journal of Immunology* 49, s. 641-648, 1999.

Institut for Molekylær Patologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999. Institutleder er Folmer Elling (Molekylær Patologi).

Bestyrelsen består af Elisabeth Bock, Annette Brandi, Nils Henrik Diemer, Lisbeth Thatt, Mogens Spang-Thomsen og Jette Røhrmann.

Elisabeth Bock er daglig leder af Proteinlaboratoriet.

Nils Diemer er daglig leder af Neuropatologisk Laboratorium.

Adresse

Institu for Molekylær Patologi

Frederik V's Vej 11

2100 København Ø

Telefon: 35 32 60 45

Fax: 35 32 60 81

E-mail: elling@pai.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Se Årbog 1996.

Proteinlaboratoriet indgår sammen med de tidligere Patologisk Anatomisk Institut og Øjenpatologisk Institut i Institut for Molekylær Patologi. Der forhandles om etableringen af et bioteknologisk center på Tagensvej, hvor Institut for Molekylær Patologi forventes indplaceret. Hvad angår Proteinlaboratoriets historie henvises i øvrigt til tidligere årbøger.

Laboratoriet for Molekylær Patologi

Speciallæge, lektor dr. med. Reidar Albrechtsen og læge, forskningsprofessor, dr. med. Ulla M. Wewer.

Vores forskningsgruppe, der i 1999 bestod af i alt 7 videnskabelige (Reidar Albrechtsen, speciallæge, lektor, dr. med.; Ulla M. Wewer, forskningsprofessor, dr.med.; Frosty Loechel, BA; Kousuke Iba, MD, Ph.D; Xiufeng Xu, Ph.D., og Susanne Hougaard, cand.scient), 1 scholar (Hong Ji-ang), to forskningslaboranter (Brit Valentin og Aase Valsted) og 1 specialestuderende (Camilla Frölich) arbejder med betydningen af celle-matrix interaktioner ved sygdom, især cancer og muskelsvind. Vi arbejder med laminin, integrins og ADAM proteiner. Se også vores hjemmeside <http://www.ullaw.pai.ku.dk>. På vores hjemmeside har vi også indsat noter til undervisning i Patologisk Anatomi for medicinstuderende. Ulla M. Wewer er i det forløbne år tiltrådt et forskningsprofessorat sponsoreret af Neye-Fonden og holdt tiltrædelsesforelæsning 17.9.1999.

Tumorpatologisk Laboratorium

Laboratoriet ledes af lektor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen og forskningen udføres i et integreret samarbejde med overlæge, dr.med. Hans Skovgaard Poulsen, Strålebiologisk Laboratoriet, Rigshospitalet, samt med Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, EM-afdelingen og et netværk af eksterne samarbejdspartnere. Videnskabelige medarbej-

dere: Adjunkt, ph.d., cand.med. Lone Nørgård Petersen, cand.med. Marianne Krarup & cand.scient.hum. Lasse Riis Hansen.

Forskningsvirksomhed

1. Vækstregulation, vækstfaktor receptorer og genterapi. I disse undersøgelser karakteriseres biologiske egenskaber på molekylært niveau i et panel af såkaldt småcellet lungecancer *in vitro* og i en *in vivo* transplantations model (immundefekte nøgne mus). Formålet er at opnå øget indsigt i denne cancer types biologi og at anvende den opnåede viden til at etablere forskellige principper for effektiv genterapi for denne type cancer.

2. DNA reparation. Laboratoriets panel af småcellet lungecancer cellelinier undersøges for at kortlægge sammenhængen mellem DNA reparations kapaciteten i celler og udviklingen af resistens overfor anticancer behandling. Betydningen af DNA reparationsprocesser for resistens overfor ultraviolet lys (UV) studeres i Chinese Hamster Ovary (CHO) cellelinier. Endelig anvendes en normal human fibroblast cellelinie til undersøgelser af samspil mellem celcyklus kontrol, DNA reparation og transskription af involverede gener.

Faglige og administrative hverv

M.S.-T. er formand for Forskningsudvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og referee for en række internationale cancer tidsskrifter.

Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi

Laboratoriet ledes af lektor, dr.med., ph.d. Paul E.G. Kristjansen og dele af forskningen udføres i samarbejde med Tumorpatologisk Laboratorium og EM-afdelingen, samt med et netværk af eksterne samarbejdspartnere. Videnskabelige medarbejdere: stud.scient. Nanna Junker, cand.scient.hum. Michael Kragh, cand.med., ph.d. Claus A. Kristensen, cand.med. Eva Lund, stud.scient.hum. Minna Pedersen.

Forskningsvirksomhed

Forskningen omfatter tumorfysiologi, angiogenese, eksperimentel cancerterapi og udvikling af *in vivo* og *in vitro* modeller. En dybere forståelse af *tumor-host interactions* og af betydningen af *tumor microenvironment* for den maligne fænotype og for effekten af cancerterapi er målet for laboratoriets aktiviteter.

Faglige og administrative hverv

P.E.G.K. er formand for Dansk Selskab for Cancerforskning.

Elektronmikropisk Afdeling

Laboratorieleder er ph.d. L. Bastholm og dr. med. vet. F. Elling. Dele af laboratoriets forskning udføres i samarbejde med andre laboratorier ved og udenfor Institutet herunder afdeling for Patologi, Finsencentret, Rigshospitalet og Kræftens Bekæmpelse.

Forskningsvirksomhed

Der anvendes morfologiske og immuncytokemiske metoder til lys- og ultrastrukturelle undersøgelser med henblik

på at belyse struktur og funktion. Tumorstvæv fra brystkræftpatienter undersøges med henblik på at belyse mekanismerne i den tidlige tumorspredning herunder lokaliseringen af Vascular Endothelial Growth Factor, der kan stimulere karydannelse, og plasminogen aktivator receptor, som aktiverer det vævsnedbrydende plasminsystem.

Apoptosens ultrastruktur undersøges på brystkræft celler transfekteret med adenoviral vektor der indeholder et fragment af antisense human heat shock protein 70. Morfologien ved transfektion af muteret EGFR III i human småcellet lungecancer celler i kultur og transplanteret til " nøgne " mus undersøges.

Under Prosektoret

Forskningsvirksomhed

1. Testiscancer og testis anomalier hos børn

Der arbejdes med tumormarkører, og extragonadale germinative tumorer med CIS undersøges for DNA indhold. (JV i samarbejde med N.E. Skakkebæk, Afd. GR, Jørgen Thorup og Dina Cortes, Afd. GGK, G. Daugaard, Onkologisk klinik RH).

2. Cancer hos thorotrastpatienter

Kvalitative og kvantitative studier pågår (JV i samarbejde med M. Andersson, Onkologisk klinik RH m.fl.).

3. Obduktionsfrekvens

En stor undersøgelse af obduktionsfrekvensen på landsplan og Rigshospitalet over en 20-årig periode (1.1.1977 til 31.12.1996), med særlig henblik på aldersfordelingen før og efter Obduktionsloven af 1990 er delvis gennemført og vil blive publiceret (JV i samarbejde med A. Barkholt).

Faglige og administrative hverv

4. Nefropathologi

I årets løb er udarbejdet en undersøgelse af den corticale karforsyning i rotnyren, som har vist et tubulovasculært modstrømsprincip i hele nyrecortex, ganske som man tidligere har vist det i nyrens medulla.

Arbejdet er foretaget af Poul Faarup i samarbejde med overlæge, dr.med. Viktor Hegedüs samt professor, dr.med. Niels-Henrik von Holstein-Rathlou, Panuminstituttet (dr.med. Poul Faarup).

Formidling

Redaktionelle hverv

JV. er redaktør ved APMIS.

Neuropatologisk Laboratorium

Laboratoriets forskning fokuserer på iskæmisk neurondød i hjernen, hvor man nu har identificeret en række patogenetiske mekanismer. Tidligst, under og i timerne efter iskæmien, udspringer de excitotoksiske mekanismer sig, *i.e.* glutamat-induceret overstimulation af AMPA- og NMDA receptorer. Vore forsøg med 2den generations AMPA antagonister har vist at både non-competitive (BIIR 561) og competitive (SPD 502) er i stand til at reducere det forsinkede (2 dage) hippocampale pyramidecelletab signifikant efter global iskæmi (7 min). Den AMPA receptor-styrede kationkanal (AMPA-R) er opbygget af fire forskellige subunits,

hvoraf GluR2 er bestemmende for calciumpermeabiliteten. Vi har bestemt den metaboliske halveringstid for GluR2 subunit'en til 120 timer, hvilket betyder, at der sandsynligvis ikke kan ske væsentlige ændringer af AMPA-R's calciumpermeabilitet før den forsinkede neurondød indtræder. Vore antisenseforsøg med phosphotioat oligoprober mod GluR2 mRNA viser en selektiv reduktion af GluR2 proteinet og bekræfter den fundne halveringstid.

Ved iskæmisk toleranceinduktion (3min) har vi ved hjælp af kvantitativ enkeltcelle-PCR fundet en opregulering af GluR2 subunit'en, og undersøgelse af dennes splicevarianter viste, at det var GluR2flop, der forårsagede stigningen. Iskæmitolerancen kan muligvis forklares ved denne opregulering, der nedsætter AMPAR's følsomhed.

Vi har etableret RFDD-teknikken, som giver et overblik over samtlige mRNA reguleringer. Efter toleranceinduktion har vi fundet 70 reguleringer (flestepart ned), halvdelen af disse er af kendte gener. Muligheden for verifikation med *in situ* display teknik er en nærliggende mulighed, her bruges de regulerede fragmenter efter mærkning direkte som prober på vævssnit.

For den fokale iskæmi's vedkommende undersøger vi om og hvornår effekten af AMPA antagonist kan detekteres ved hjælp af billeddannende MRI. Det væv, der kan reddes omkring et infarkt (metabolisk penumbra) har vi karakteriseret og lokaliseret ved hjælp af en nyudviklet autoradiografisk teknik, der både viser glukoseomsætning og proteinsyntese og vi undersøgerne nu mitokondriernes funktionstilstand i penumbraen, idet en mitokondriebeskadigelse kan udløse apoptotisk celledød.

Subtoksiske doser af glutamat og phospholipase A₂ (SPLA₂) frembringer vævsnekrose efter co-injektion, sandsynligvis på grund af arachidonsyreproduktionen og undersøgelseerne fortsætter med at afklare om SPLA₂ -produktion er af patogenetisk betydning ved iskæmisk neurondød.

Sammen med Uffe Kristiansen identificeres subunit-specifikke GABA_A-receptor ligander og deres målceller i hjernen ved kombineret indsamling af elektrofysiologiske og molekylærbiologiske data i enkelte nerveceller. Den heteropentamer receptoropbygning beregnes statistisk. De mulige receptortyper som liganden binder til verificeres på re-kombinante receptorer i transfekterede HEK-celler.

Sammen med Henrik Stig Jørgensen undersøges effekten af medikamentel induceret hypotermi på eksperimentel cerebral apoplexi hos rotter. Hos rotten sænker dopaminagonisten Talipexole® (Boehringer Ingelheim) kropstemperaturen med 1.7 °C og reducerer infarktvolumen med 47%. Vi undersøger muligheden for med Talipexole® (dosis escalerings-kurver) at inducere hypotermi hos mennesket.

I samarbejde med Georg Müller bestemmes omfanget af apoptotisk og nekrotisk neurondød i hippocampus neuroner efter eksperimentel cerebral iskæmi. Glucocorticoid spejlet reguleres med indgift af dexamethasone eller gennem kemisk adrenalectomi (metyrapone). Vor arbejdshypotese er at NBQX blokerer nekrose mens MK-801 blokerer apoptose.

Formidling

Redaktionelle hverv

Nils Henrik Diemer er medredaktør af Neuroscience Research Communications.

Proteinlaboratoriet

Forskningsvirksomhed

1. Det neurale celleadhæsionsmolekyle (NCAM)

NCAM medierer celleadhæsion og signaltransduktion og menes derved at påvirke neuritudvækst og dannelse af nervecellekontakter under nervesystemets udvikling samt remodulering af nervecelleforbindelser i det voksne nervesystem i forbindelse med indlæring og regeneration.

1.1. Strukturen af NCAMs ekstracellulære del

Vha. NMR analyse og røntgenkrystallografi bestemmes strukturen af individuelle moduler af NCAM. Ved introduktion af mutationer i modulerne efterfulgt af analyse af bindingskapaciteten af de muterede moduler søges bindingsteder i NCAM lokaliseret (V. Soroka, I. Ralets, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med F. Poulsen, P.H. Jensen, Mol. biol. Inst. og C. Kasper og I. Kjølner Larsen, Farm. Højskole).

1.2. NCAM-associeret (Ca^{2+} - Mg^{2+})-ATPase aktivitet og NCAM-endocytose

Betydningen af ATP for NCAM-medieret celle adhæsion og neurit udvækst undersøges vha. ekstracellulær application af ATP og ATP-analoger efterfulgt af analyse af celleaggregation og neuritudvækst. Endvidere studeres internalisering af NCAM, og de tilgrundliggende molekylære mekanismer herfor søges klarlagt (G. Skladchikova, M. Hübschmann, L.C.B. Rønn, V. Berezin, V. Kiselyov, E. Bock).

1.3. Identifikation og karakterisering af syntetiske peptidligander

Ved screening af kombinatoriske biblioteker af syntetiske peptider er en neuritogen ligand for NCAMs Ig1 modul, kaldet C3, identificeret. Dosis-respons sammenhængen mht. neuritudvækst undersøges i detaljer ligesom C3s effekt på dannelse og remodellering af synaptiske kontakter studeres vha. konfokal mikroskopi efter immunocytochemisk farvning for synapse-markører. Derudover søges C3s betydning for celleoverlevelse og apoptose belyst og det studeres hvorledes C3-peptidet påvirker intracellulær signalering, herunder intracellulært calcium. Vha. opløselige kombinatoriske biblioteker identificeres endvidere peptider med neuritstimulerende effekt men ukendt bindingspartner (L.C.B. Rønn, D. Kiryushko, I. Ralets, L.B. Køhler, B. Hartz, V. Kiselov, V. Soroka, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med S. Dissing, KU og A. Holm og S. Østergård, KVL).

1.4. Funktionen af den intracellulære del af NCAM ved neurit udvækst

PC12E2-celler transficeres transient med plasmider koden- de for den cytoplasmatiske del af forskellige NCAM-former eller fragmenter heraf. Cellerne udsæes på et monolag af fibroblaster med eller uden NCAM-ekspression mhp. at undersøge NCAM-induceret neuritudvækst. Transficerede celler identificeres vha. ko-transficeret grønt fluorescerende protein (GFP). (K. Kolkova, V. Soroka, N. Pedersen, V. Berezin og E. Bock).

1.5. Karakterisering af signaltransduktion i NCAM-induceret neurit udvækst

PC12E2 celler transficeret transient med konstitutivt aktive

eller dominant negative former af komponenter i kendte signaltransduktionsveje, dyrkes i ovennævnte kokultursystem, hvorefter neuritudvækst måles med computerassisteret billedanalyse. Transfektionsstudierne suppleres med diverse farmakologiske hæmmere og aktivatorer af signaltransduktion og af direkte undersøgelser af NCAM-induceret phosphorylering af signal-molekyler vha. western blotting. Det er således vist, at NCAM-induceret neuritudvækst fra PC12E2 celler afhænger af p59^{Fyn}, FAK, PLC-gamma, PKC, og Ras-MAP kinase signaleringsvejen. I samme model-system undersøges betydningen af GTPaserne RhoA, Rac1, Cdc42, Rap1b, transkriptionsfaktorerne CREB og c-fos, adaptormolekylerne Grb2, Shp2, Shc og FRS2 og proteinkinaserne PI3-kinase, proteinkinase A og casein kinase II (K. Kolkova, M. Risell, U. Jessen, E. Rothenberg, L. Lundfald, V. Novitskaya, B.P. Hartz, V. Soroka, N. Pedersen, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med B. Boldyreff og O.-G. Issinger, OU).

1.6. Fibroblastvækstfaktor-receptor (FGFR) og Heparan-sulfat proteoglycaners rolle i NCAM-stimuleret neurit-udvækst

Det søges belyst, hvilken indflydelse NCAM har på FGFR-aktivering og -stabilisering. Da FGFR funktionen er afhængig af heparan-sulfat proteoglycaner, hvortil NCAM kan binde, undersøges agrin og syndecans betydning for NCAM-induceret neuritudvækst. Det undersøges endvidere, hvorledes polysialylering af NCAM påvirker neurit udvækst og FGFR aktivering (E. Baltzer, A. Hindsby, F. Åberg, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med H. Aldskogius, Uppsala).

1.7. Undersøgelse af NCAMs betydning for regeneration og indlæring

Effekten af NCAM peptid-ligander med stimulerende effekt på neuritudvækst testes i forskellige indlæringsmodeller *in vivo*. Endvidere undersøges peptidernes virkning på axonal udvækst fra cervikale ganglier og for regeneration af neuronale forbindelser i organotypiske vævskivekulturer (B.P. Hartz, L.C.B. Rønn, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med P. Jahnsen og J. Zimmer, OU, M. Kanje, Lund, A.G. Foley, H.C. Gallagher og C.Regan, Dublin og A. Møller og J. Scheel-Krüger, NeuroSearch A/S).

1.8. Interaktion mellem celleadhæsionsmolekyler i neural udvikling

Det undersøges, hvorvidt NCAM moduler påvirker neurit-udvækst induceret af homofil binding af L1, et andet CAM af Ig-superfamilien. Endvidere undersøges sammenspillet mellem signaleringsveje aktiveret af NCAM og integriner en anden familie af CAMer (A. Mogensen, L.V. Kristiansen, N. Pedersen, V. Kiselyov, L.C.B. Rønn, V. Berezin, E. Bock).

1.9. Funktionel homologi mellem vertebrate og drosophila CAMer

Mhp. at undersøge den funktionelle homologi mellem de vertebrate CAMer NCAM og L1 og deres homologer i Drosophila, hhv. fasciilin II (fasII) og neuroglian (nrg), etableres transgene fluer uden nrg og fasII udtrykkelse, der ektopisk udtrykker de vertebrate CAMer (L.V. Kristiansen og E. Bock i samarbejde med S. Romani og L.G. Alonso, Alicante).

2. Mts-1-induceret signal transduktion og neurit-udvækst

Mts-1 (S100A4) proteinet er vist at stimulere neurit-udvækst afhængig af PLC, PKC, intracellulært calcium, CaMKII, MLCK og Ras-MAP kinase signaleringsvejen. (V. Novitskaya, V. Berezin, E. Bock).

3. Undersøgelser af cellers morfologi og motilitet (bevægelse) *in vitro*

Ændringer i cellers morfologi og motilitet er af stor betydning under udviklingen af væv samt for migration af celler, i forbindelse med immunologiske reaktioner, sårheling og tumorspredning. Det molekylære grundlag for cellers morfologi og motilitet bliver derfor undersøgt *in vitro*.

3.1. CAMs betydning for cellers morfologi og motilitet

Betydningen af NCAM for cellemotilitet undersøges vha. transient og stabil transfektion af fibroblaster og gliomceller med forskellige NCAM former efterfulgt af motilitetsmålinger på celler med eller uden NCAM-ekspression. Integrinens betydning for cellemotilitet undersøges bla. vha. transient transfektion med integrin subunits. Herudover undersøges betydningen af proteiner tilhørende Rho-familien af små GTPaser og AP-1 komplekset for sammenhængen mellem celleyklus og cellemotilitet (P. Walmod, S. Prag, V. Tkach, N. Pedersen, L. Christensen, K. Kolkova, V. Berezin og E. Bock).

3.2. Undersøgelser af cellemotilitet og sårheling

Mangelfuld cellemigration som mulig årsag til forsinket sårheling undersøges ved videooptagelse af motile celler efter tilsætning af såreksudat. Ydermere analyseres såreksudater for indholdet af cytokiner og matrix-degraderende enzymer (R. Zilmer, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med P. Samuelsen, Coloplast A/S og F. Gottrup og T. Karlsmark, Bispebjerg Hospital).

3.3. Betydningen af vimentin, GFAP og p53 for astrocytters morfologi og motilitet

Motiliteten af astrocytter uden ekspresion af p53, vimentin og/eller GFAP undersøges mhp. at opnå et bedre grundlag for udvikling af anti-invasiv terapi til behandling af gliomer (E. Lepekhin, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med M. Pekny, Göteborg).

4. Udvikling af metoder til analyse af cellulær motilitet og differentiering

4.1. Analyse af cellers morfologi og motilitet

Et billedanalyse-system kaldet PRIMA er udviklet mhp. at undersøge cellers motilitet og morfologi efter videooptagelser fra mikroskop. PRIMA kan kontrollere mikroskop-funktioner og processere lagrede billeder af cellekulturer mhp. cellegenkendelse og bestemmelse af strukturer incl. neuritter. Ved optagelser i præ-programmerede tidsintervaller kan systemet beregne cellers motilitet og indtegne cellernes tilbagelagte spor (A. Berezin, V. Belmann, D. Karasyk, V. Berezin og E. Bock).

4.2. Udvikling af metoder til neuritmåling

Til undersøgelse af neurit-udvækst er udviklet et program, kaldet ProcessLength, der tillader måling af neuritter på lagrede videobilleder af neuronale cellekulturer baseret på

stereologiske principper (A. Berezin, L.C.B. Rønn, I. Raltes, V. Berezin, V. Belmann, B. Hartz og E. Bock i samarbejde med M. Bech og A. Møller, Neurosearch).

4.3. Udvikling af *in vitro* metoder til screening af stoffers toksiske og teratogene effekter

Der arbejdes på udviklingen af en fuldautomatisk, computerbaseret arbejdsstation, der v.h.a. fluorescensmikroskopi af kulturceller vurderer stoffers toksiske og teratogene egenskaber på basis af deres indvirkning på proliferation, celledød og cellemorfologi (V. Belman, A. Berezin, V. Berezin, E. Bock, E. Lepekhin, P. Walmod i samarbejde med C. Regan, Dublin og H. Nau, Hannover).

5. Analyse af HPV type 16 oncogeners syntese og funktion

HPV-16 syntetiserer under infektion otte proteiner (E1 – E7, L1, L2), heraf er E5, E6 og E7 oncoproteiner, som alle hæmmer essentielle cellefunktioner. Laboratoriets indsats er koncentreret omkring analysen af disse proteiner.

5.1. Promotor mapning

Der er tidligere kun identificeret to promotorer for HPV-16, P₉₇ og P₆₇₀. Vi har identificeret to nye promotorer P₄₈₂ og P₅₄₂, som vi er i færd med at karakterisere. Begge kan muligvis regulere E7 specifik mRNA syntese (B.S. Madson, M. Rosenstjerne, J. Vinther, J.-A.H. Glahder og B. Norrild).

5.2. HPV-16 E5 funktion

E5 formodes at interagere med den vakuolære ATPase (16kDa proteinet) og bevirker manglende surgørelse af lysosomerne. Binding af mutant E5 protein undersøges mhp. at belyse de funktionelle domæner af E5. E5 ændrer endvidere værtscellernes motilitet, hvilket er undersøgt i transient og stabilt transficerede celler (O. Rudenko og B. Norrild).

5.3. HPV-16 E6 funktion

E6 oncogenet kan binde paxillin samt binde og nedbryde p53. Det undersøges om E6 derved påvirker cellemotilitet i relation til metastasering af HPV transformerede cancer-celler (O. Rudenko, G. Jacobsen og B. Norrild).

5.4. RNA-analyse af celler med inducibel HPV-16 E5 og E7 udtrykkelse

Vha. differential display analyse af MCF-7 celler med inducibel HPV-16 E5 og E7 udtrykkelse er identificeret to E7-regulerede gener kodende for hhv. et calciumbindende protein S-100P og et ADP/ATP carrier protein. Funktionen af S-100P og et analogt protein S-100 A12 undersøges (B. Schønning, S. Mikkelsen, M. Andresen, V. Berezin, E. Bock og B. Norrild i samarbejde med H. Leffers, RH og E. Lukanidin, KB).

5.5. HPV-16 E7s betydning for celleyklus progression

E7 genet er indsat i MCF-7 celler under tetracyclin kontrol enten alene eller sammen med p21 genet. Det undersøges, hvorvidt P21 medieret standsning af cellerne i G1 fasen ophæves af E7 proteinet og om E7 binder celleyklus proteiner (S. Arndal, J.B. Birk, S. Gjerløv-Christensen, G. Jacobsen og B. Norrild i samarbejde med J. Bartek og J. Lukas KB).

6. Herpes simplex virus morfogenese

I HSV-1 inficerede cellekulturer er påvist virusglycoprotein i cellernes kernemembran, ændringer i mikrotubuli og en effekt af cellernes alder for forløbet af HSV-1 infektion vha. immunfluorescens og immunoguld cryoelektronmikroskopi (H. Jensen og B. Norrild).

7. Glycoformer af Orosomucoid

I vore undersøgelser af glycoproteiners reaktion med lectiner er vi fascineret af et cirkulerende plasmaprotein, orosomucoid eller AGP alpha-1 acid glycoprotein, som endogen ligand til en familie receptorer. Orosomucoid har været kendt i mere end 100 år, men funktionen er uklar. Vi er gået ud fra, at proteinets karakteristiske kulhydrater, glycoform-mønster og receptorer kunne pege på en biologisk betydning. Vi har beskrevet permanente patologiske ændringer af glycoformerne hos thyrotoksiske patienter og studerer nu modulering af receptorfunktionen af thyrotropin receptoren TSHR (T.C. Bøgg-Hansen i samarbejde med T. Zimmermann-Belsing og U. Feldt-Rasmussen, RH).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bodil Norrild har deltaget i bedømmelse af to ph.d.-afhandlinger og et lektorat. Elisabeth Bock har deltaget i bedømmelsen af tre professorater.

Udvalg og fonde

Elisabeth Bock er formand for Koordineringsgruppen for KU's satsningsområde Bioteknologi. Bodil Norrild er formand for Dansk Kræftforsknings Fond.

Tillidshverv

Bodil Norrild er medlem af Fakultetets Forskningsudvalg, medlem af Fakultetets Forskningsudvalgs Forretningsudvalg, medlem af Studienævnet for Humanbiologi, medlem af Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed under Forskningsministeriet, censor ved Aarhus Universitet. Elisabeth Bock har været medlem af den videnskabelige programkomité for den 5. IBRO Verdenskongres i Jerusalem, 1999, medlem af Kræftens Bekæmpelses Læge- og Naturvidenskabelige Udvalg, medlem af bestyrelsen af DAKO A/S samt medlem af ATV's Erhvervsforskerudvalg. Endvidere er hun medlem af Dansk Forskningscenter for Vækst og Regeneration finansieret af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, og Forskningscenter for Neuro-medicinalkemi, Molekylær design, specificitet og genkendelse, finansieret af Lundbeckfonden.

Formidling

Redaktionelle hverv

Thorkild C. Bøgg-Hansen er redaktør af serien Lectins, Biology, Biochemistry, Clinical Biochemistry. Elisabeth Bock er medredaktør af International Journal of Developmental Neuroscience og Journal of Neuroscience Research.

Kongresser og symposier

Proteinlaboratoriet har afholdt årligt statusmøde (2 dage) på Symbion, København med deltagelse af alle medarbejdere.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

E. Lepkhin, V. Novitskaia, D. Kiryushko og F. Åberg opholder sig ved Proteinlaboratoriet som gæsteforskere.

Forskningsophold i udlandet

L.V. Kristiansen har opholdt sig ved Instituto de Neurociencias, Universidad de Alicante, Spanien som gæsteforsker.

Netværk

Elisabeth Bock er koordinator af EU Biotechnology Programme: "The role of the neural cell adhesion molecule L1 and its ligands in normal brain development and hereditary brain diseases", samt med-koordinator af: "Technical viability of a novel device for automated high-volume screening of teratogens based on simultaneous quantitative computer-assisted microscopical evaluation of clonal cell cycle progression and differentiation state" og "Age-related changes in learning and memory: neural cell adhesion molecules, associated carbohydrates and ligands".

Patenter

Der er indgivet patentansøgning vdr. en syntetisk peptid-ligand for NCAM (L.C.B. Rønn, I. Ralets, V. Berezin, V. Soroka, M. Olsen og E. Bock i samarbejde med P.H. Jensen og F.M. Poulsen, Molekylærbiologisk Institut og Carlsberg Laboratorium og S. Østergaard og A. Holm, KVL).

Instituttleder Folmer Elling

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 16,1 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 16,1 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 29,8 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 2,0 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 3,4 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 2,0 årsværk.
KLIN (Internt finansieret) : 0,1 årsværk.

Molekylær Patologi

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Reidar; lektor.
Bastholm, Lone; laboratorieleder.
Faarup, Poul; lektor.
Kristjansen, Paul Ejnar Gremaud; lektor.
Lindberg, Henriette; forskningsass.
Petersen, Lone Nørgård; adjunkt.
Elling, Folmer; lektor.
Spang-Thomsen, Mogens; lektor.
Wewer, Ulla Margrethe; professor.
Xu, Xiufeng; lektorvikar.

VIP Eksternt finansieret

Hansen, Lasse Riis; forskningsass.
Hougaard, Susanne; forskningsass.
Iba, Kosuke; stipendiat.
Krarup, Karen Marianne; forskningsass.
Loechel, Steven Charles; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Frandsen, Thomas Leth; ph.d.-studerende.
Kragh, Michael; ph.d.-studerende.
Sørensen, Claus Storgaard; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Lund, Eva Charlotte Løbner; kand.stip.

KLIN Internt finansieret

Rank, Fritz Erwin; klinisk lektor.

Neuropatologisk Laboratorium*VIP Internt finansieret*

Johansen, Flemming Fryd; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bruhn, Torben; forskningslektor.
Christensen, Thomas; forskningslektor.
Diemer, Nils Henrik; forskningsprof.
Jensen, Flemming Møller; forskningsass.
Kjøller, Connie; forskningsass.
Torup, Lars Ole; forskningsadj.
Wrang, Maria Louise; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Alsbo, Carsten Westerlund; ph.d.-studerende.
Dahl, Christina; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Karnick, Elisabeth Sabine; ph.d.-studerende.

Proteinlaboratoriet*VIP Internt finansieret*

Berezin, Volodymyr; lektor.
Bock, Elisabeth Marianne; professor.
Bøg-Hansen, Thorkild Christian; lektor.
Norrild, Bodil; lektor.
Pedersen, Nina; adjunkt.
Skladchikova, Galina; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Berezin, Anton; forskningsass.
Juhl, Lone Finnerup; forskningsass.
Kisselev, Valdislav; forskningsstip.
Kolkova, Kateryna; videnskabelig medarb.
Kristiansen, Lars Villiam; forskningsass.
Lepekhine, Evgueni; gæsteprofessor.
Novitskaia, Vera; forskningsass.
Rudenko, Olga; forskningsass.
Rønn, Lars Christian Biilmann; forskningsadj.
Soroka, Vladislav; forskningsstip.
Tkach, Vadym; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Walmod, Peter Schledermand; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger**Neuropatologisk Laboratorium**

Seitzberg, Dorthe Albeck: Markører for nervecelledegeneration/regeneration ved såvel akut som kronisk neurodegeneration.

Proteinlaboratoriet

Juhl, Lone Finnerup: Involvement of Protein Kinase C in insulin-mediated signal transduction.
Kawa, Anna Karina: In Vitro Analysis For Teratogenicity Using Valproic Acid and Valproic Acid Analogues as Model Compounds.
Schønning, Bolette Hellung: Karakterisering af human papillomavirus type 16 onkoproteinet E5's funktion og interaktion med cellulære proteiner.

Fondsstøtte**Molekylær Patologi***Fondet for Tumorbiologisk Forskning*

– Cellulære og molekylære reaktioner (Lone Nørgård Petersen) kr. 40.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Behandlingsinduceret modulation af angiogenese og vaskulær morfologi i solide tumorer (Paul E.G. Kristjansen) kr. 607.500.

Neye-Fonden

– Tumor Biologi (Ulla Wewer) kr. 2.500.000.
– Tumorbiologi – drift (Ulla Wewer) kr. 2.500.000.

Neuropatologisk Laboratorium*Bioanalytikernes Udviklings- og Forsk. Fond*

– In situ hybridisering udført med PCR fremstillede riboprober (Marianne Nielsen) kr. 17.000.

Familien Hede Nielsens Fond

– Sammenhæng mellem mitokondriefunktion, iltradikaler og celledød (Thomas Christensen) kr. 100.000.

Hørslev-Fonden

– Iskæmisk hjerneskade og serotonin (Lars Torup) kr. 200.000.

Novo Nordisk Fonden

– Identificering af centrale gener for udvikling af cerebral iskæmiske tolerance (Nils Henrik Diemer) kr. 52.000.

Plasmidfonden

– Differentially expressed mRNA in ischemia tolerant rat brain (Maria Louise Wrang) kr. 10.000.

SSVF

– Medikamental hypotermi (Medikamental hypotermi til behandling af eksperimentel og klinisk apoplexi.) kr. 900.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Glucocorticoiders betydning for apoptotisk og nekrotisk neuronød efter cerebral iskæmi (Flemming F. Johansen) kr. 500.000.

Proteinlaboratoriet*Amerikansk Patentbureau*

– Rejsepenge (Institutlederen) kr. 7.720.

Arvid Nilssons Fond

- Analyse af human papillomavirus (Bodil Norrild) kr. 100.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

- Karakterisering af oncogenerne (Olga Rudenko) kr. 50.000.

Den Alm. Danske Lægeforening

- Den strukturelle basis for celle-celle kommunikation (Elisabeth Bock) kr. 20.000.

Det Danske Pasteur-Selskab

- Rejsepenge til symposium til USA (Bodil Norrild) kr. 10.000.

Direktør E. Danielsen og Hustrus Fond

- Analyse af human papilloma virus (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond

- Regulering af gliomcelers invasjon og migrerende adfærd (Nina Pedersen) kr. 15.000.

Eva og Henry Frænkels Mindefond

- Analyse af human papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderkræft (Bodil Norrild) kr. 36.650.

Fonden af 17.12.1981

- Indkøb af apparatur (Vladimir Berezin) kr. 40.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

- Analysis of human papillomavirus gene regulation (Bodil Norrild) kr. 20.000.

Fru Astrid Thaysens Legat

- Indkøb af apparatur (Nina Pedersen) kr. 30.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond

- Karakterisering af regulationen af HPV-16 E5 – oncoproteinets ekspression (Jepe Vinther) kr. 35.000.

Gluds Legat

- Analyse af human papillomavirus (Bodil Norrild) kr. 40.000.

INTAS

- Molecular mechanisms of learning and memory formation; Properties and participation of the presynapt (Elisabeth Bock) kr. 48.476.

Johann og Hanne Weimann, født Seedorffs Legat

- Fuldstipendium (egen løn) (Lars Christian Biilmann Rønn) kr. 1.021.008.

Kræftens Bekæmpelse

- Bestemmelse af den tredimensionelle struktur af fibroblast vækstfaktor receptoren (Vladislav Kiselyov) kr. 400.000.
- NCAM-regulering af celleproliferation (Elisabeth Bock) kr. 724.000.

Københavns Univ. Lægevid. Fak. Fond

- Den molekylære baggrund... (Elisabeth Bock) kr. 40.000.

Købmand Sven Hansen og Hustru Ina Hansens Fond

- Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 20.000.

Lily Benthine Lunds Fond

- Gliomcellers invasive og migrerende adfærd (Nina Pedersen) kr. 25.000.

Lundbeckfonden

- Den molek. baggrund for indlæring (Elisabeth Bock) kr. 1.188.000.

Løvens Kemiske Fabrik

- Human Papillomavirus 1999-20000 (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Novo Nordisk Fonden

- Analysis of Human Papicoma Virus Gene Regulation (Bodil Norrild) kr. 40.000.
- Neurale celle adhæsionsmolekyler betydning (Lars Christian Biilmann Rønn) kr. 40.000.
- Regulation of motile behaviour of tumor cells (Vladimir Berezin) kr. 50.000.
- Structural basis for the signalling and neuritogenic activity (Vladimir Berezin) kr. 90.000.

P.A. Messerschmidt og hustru fond

- Analyse af human papillomavirus (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

- Analyse af human papillomavirus (Bodil Norrild) kr. 180.000.

Wedell-Wedellsborgs Fond

- Analyse og funktion af human papillomavirus (Bodil Norrild) kr. 25.000.

Publikationer

Institut for Molekylær Patologi

Institut for Molekylær Patologi Auperin A., Arriagada R., Pignon J.P., Pechoux C., Gregor A., Stephens R.J., Kristjansen P.E.G., Johnson B.E., Ueoka H., Wagner H., Aisner J.: Prophylactic cranial irradiation for patients with small cell lung cancer in complete remission. *N.Engl.J.Med* 341, s. 476-484, 1999.

Bastholm L., Nielsen m.h., Enggaard J., Rank F., Elling F.: Increased Vascular Endothelial Growth Factor in Tumor Cells and Increased Production of the Receptor for Urokinase Plasminogen Activator in Endothelial Cells Are Associated with Lymph Node Metastasis in Human Breast Cancer. *Applied Immunohistochemistry & Molecular Morphology* 7, s. 39-47, 1999.

Cortes D., Visfeldt J., Møller H., Thorup J.M.: Testicular neoplasia in cryptorchid boys at primary surgery. *Brit.med.* 319, s. 888-889, 1999.

Durkin M.E., Jäger A.C., Khurana T., Nielsen F.C., Albrechtsen R., Wewer U.M.: Characterization of the human laminin B2 chain locus (LAMB2): linkage to a gene containing a nonprocessed transcribed LAMB2-like pseudogene (LAMBZL) and to the gene encoding gluta-

- minyl tRNA synthetase (QARS). *Cytogenet Cell Genet* 84, s. 173-178, 1999.
- Iba K., Albrechtsen R., Gilpin B.J., Loechel F., Wewer U.M.: The ctsteine-rich domain of human ADAM 12 (meltrin α) supports tumor cell adhesion. *Amer J Pathol* 154, s. 1489-1501, 1999.
- Kragh M., Spang-Thomsen M., Kristjansen P.E.G.: Time until initiation of tumor growth is an effective measure of the anti-angiogenic effect of TNP-470 on human glioblastoma in nude mice. *Oncology Reports* 6, s. 759-762, 1999.
- Kvist K., Cortes D., Visfeldt J., Thorup J.M.: Eosinofil cystitis hos børn. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 6059-6060, 1999.
- Lassen U., Kristjansen P.E.G., Wagner A., Kosteljanetz M., Poulsen H.S.: Treatment newly diagnosed glioblastoma multiforme with carmustine, cisplatin and etoposide followed by radiotherapy. A phase II study. *J. Neurooncol* 43, s. 161-166, 1999.
- Lichtenberg J., Hjarnaa P.J., Kristjansen P.E.G., Hansen D., Binderup L.: A new quantitative assay of antiangiogenesis in induced vessels of the rat subcutaneous air sac. *Pharmacology & Toxicology* 84, s. 34-40, 1999.
- Loechel F., Overgaard M., Oxvig C., Albrechtsen R., Wewer U.M.: Regulation of human ADAM 12 protease by the prodomain. Evidence for a functional cysteine switch. *J Biol Chem* 274, s. 13427-13433, 1999.
- Lund E.L., Kristjansen P.E.G.: Nydannede blodkar i tumor – Nye muligheder for behandling. *Ugeskrift for Læger*, s. 2929-2933, 1999.
- Nielsen J., Christiansen J., Lykke-Andersen J., Johnsen A.H., Wewer U.M., Nielsen F.C.: A family of Insulin-like growth factor II mRNA-binding proteins represses translation in late development. *Molecular Cellular Biology* 19, s. 1262-1270, 1999.
- Thorup J.M., Cortes D., Visfeldt J.: Germ cells may survive clipping and division of the spermatic vessels in surgery for intra-abdominal testes. *J.Urol.* 162, s. 872-874, 1999.
- Visfeldt J., Cortes D., Thorup J.M., Byskov A.G.: Anti-MIC2 as a tool in examination of testicular biopsies. *APMIS* 107, s. 631-635, 1999.
- Visfeldt J.: Stadig flere dødsfald kategoriseres som "alle øvrige dødsårsager". *leder* 5519 s. 1999.
- Neuropatologisk Laboratorium**
- Christensen T., Balchen T., Bruhn T., Diemer N.H.: Double-tracer autoradiographic study of protein synthesis and glucose consumption in rats with focal cerebral ischemia. *Neurological Research* 21, s. 687-694, 1999.
- Dahl C., Haug L.S., Spilberg B., Johansen, Østfold A.C., Diemer N.H.: Reduced [3H]IP3 binding but unchanged IP3 receptor levels in the rat hippocampus CA1 region following transient global ischemia and tolerance induction. *Neurochem. Int.* 12, s. 1-10, 1999.
- Ebert B., Frølund B., Diemer N.H., Krogsgaard-Larsen P.: Equilibrium binding characteristics of 3H-thiomuscimol. *Neurochemistry International* 34, s. 427-434, 1999.
- Kolko M., Bruhn T., Christensen T., Lazdunski M., Lambeau G., Bazan N.G., Diemer N.H.: Secretory phospholipase A2 potentiates glutamate-induced rat striatal neuronal cell death in vivo. *Neuroscience Letters* 274, s. 167-170, 1999.
- Stensbøl T.B., Sløk F.A., Trometer J., Hurt S., Ebert B., Kjølner C., Egebjerg J., Madsen U., Diemer N.H., Krogsgaard-Larsen P.: Characterization of a new AMPA receptor radioligand, 3H-2-amino-3-(3-carboxy-5-methyl-4-isoxazolyl)propionic acid. *European Journal of Pharmacology* 373, s. 251-262, 1999.
- Torup L., Møllerup E.T., Diemer N.H.: Density of serotonin receptors in rat brain following global cerebral ischemia. *Neuroscience Research Communications* 24, s. 33-40, 1999.
- Proteinlaboratoriet**
- Andersen D., Havsteen B., Riis P., Almind G., Bock E., Hørder M.: Sundhedsvidenskabelig forskning. En introduktion. 659 s. FADL's Forlag, København 1999.
- Braunstein T.H., Madsen B.S., Johnsen C.K., Rosenstjerne M., Norrild B.: Identification of two new promoters in the early region of the HPV-16 genome. *J.Gen.Virol.* 80, s. 3241-3250, 1999.
- Jensen H., Norrild B.: Easy and reliable double-immunogold labeling of herpes simplex virus 1-infected cells using primary monoclonal antibodies and studied by cryosection electron microscopy. *The Histochemical Journal* 31, s. 525-533, 1999.
- Jensen P.H., Thomsen N.K., Soroka V., Berezin V., Bock E., Poulsen F.: ^1H , ^{13}C and ^{15}N assignments of the neural cell adhesion molecule module-1. *J.Biomolecular NMR* 14, s. 185-186, 1999.
- Jensen P.H., Soroka V., Thomsen N.K., Ralets I., Berezin V., Bock E., Poulsen F.M.: Structure and interactions of NCAM modules 1 and 2, basic elements in neural cell adhesion. *Nature Struct.Biol.* 6, s. 486-493, 1999.
- Kristiansen L.V., Marques F.A., Soroka V., Rønn L.C.B., Kiselyov V., Pedersen N., Berezin V., Bock E.: Homophilic NCAM interactions interfere with L1 stimulated neurite outgrowth. *FEBS Letters* 464, s. 30-34, 1999.
- Rønn L.C.B., Olsen M., Østergaard S., Kiselyov V., Berezin V., Mortensen M.T., Lerche M., Jensen P.H., Soroka V., Saffell J., Doherty P., Poulsen F.M., Bock E., Holm A.: Identification of a neuritogenic ligand of the neural cell adhesion molecule using a combinatorial library of synthetic peptides. *Nature Biotech.* 17, s. 1000-1005, 1999.
- Skladchikova G., Rønn L.C.B., Berezin V., Bock E.: Extracellular adenosine triphosphate affects neural cell adhesion molecule (NCAM)-mediated cell adhesion and neurite outgrowth. *J.Neurosci.Res.* 57, s. 207-218, 1999.
- Thomsen P., Rudenko O., Berezin V., Norrild B.: The HPV-16 E5 oncogene and bafilomycin A1 influence cell motility. *Biochi. Biophys. Acta* 1452, s. 285-295, 1999.
- Walmod P.S., Skladchikova G., Kawa A., Berezin V., Bock E.: Antiepileptic teratogen valproic acid (VPA) modulates organisation and dynamics of the actin cytoskeleton. *Cell Motil.Cytoskeleton* 42, s. 241-255, 1999.
- van Driessche E., Bøgg-Hansen T.C., Beeckmans S.: *Lectins, Biology, Biochemistry, Clinical Biochemistry*, Vol.13. 150 s. Textop, Hellerup 1999.

Institut for Folkesundhedsvidenskab

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Allan Krasnik

Bestyrelsen består af VIP-repræsentanter: Niels Keiding, Lars Iversen, Peter Rossel, Birgit Petersson, Steffen Loft (suppleant for Lars Iversen), Elsebeth Lyng (1. suppleant for Niels Keiding), Peter Dalgaard (2. suppleant for Niels Keiding), Erik Lykke Mortensen (1. suppleant for Peter Rossel) og Ib Bygbjerg (suppleant for Birgit Petersson). TAP-repræsentanter: Kathe Jensen, Birgit Pallesen, Minna Jørgensen (1. suppleant for Kathe Jensen), Bente R. Holm (1. suppleant for Birgit Pallesen), Ann Charlotte Brydholm (2. suppleant for Birgit Pallesen), Pia Keller (3. suppleant for Birgit Pallesen), Marianne H. Christensen (4. suppleant for Birgit Pallesen) og Victoria Atkins (har orlov i 1 1/2 år). Studenterrepræsentanter: Katrine Albertsen, Laust Hvas Mortensen og Henriette Haase (suppleant).

Adresse

Institut for Folkesundhedsvidenskab
Panum Institut, bygn. 42
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 79 00
Fax: 35 32 76 29
<http://www.pubhealth.ku.dk/index-d.html>

Institutlederens årsberetning

Instituttet blev oprettet i sin nuværende skikkelse d. 1. januar 1997 med udgangspunkt i det tidligere Institut for Almen Medicin, Biostatistik, Medicinsk videnskabsteori og Social medicin. Baggrunden var ønsket om en styrkelse af fagområdet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet med henblik på at etablere et institut svarende til en School of Public Health ved mange større universiteter. Som grundlag havde et fakultetsnedsat udvalg (Koordinationsudvalget) gennemført en bred analyse af forskningsaktiviteter inden for fagområdet, forskningsstrategier, uddannelsesaktiviteter og ressourcebehov.

Folkesundhedsvidenskabens opgave er at skabe et videnskabeligt fundament for arbejdet med at forbedre befolkningens sundhed. Forskningen omfatter befolkningens sundhedsstatus, tiltag, der skal forbedre befolkningens sundhed og samfundets indsats til reduktion af sygelighed og dødelighed. Forskningen er tværvideenskabelig og udføres af forskere med baggrund i sundhedsvidenskab, naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Instituttet rummer de fleste fag, der bidrager til folkesundhedsvidenskab. Flere af afdelingernes forskning og rådgivning har også relation til andre dele af sundhedsvidenskab.

Instituttets medarbejdere varetager undervisning på de prægruade læge-, tandlæge- og humanbiologiuddannelser samt på den nyoprettede uddannelse i folkesundhedsvidenskab. Instituttet afholder en række forskerkurser som led i ph.d.-uddannelsen, deltager i forskerskolen i international sundhed og har hovedansvaret for undervisningen på Master of Public Health og Master of International Health uddannelserne. Der er ved instituttet igangsat et udviklingsarbejde med henblik på etablering af en forskerskole i folkesundhedsvidenskab.

Seneste historiske udvikling

Instituttet rummede ved sin etablering tre allerede eksisterende og fire nyoprettede afdelinger, der er suppleret med yderligere tre afdelinger. Efter beslutning i Fakultetsrådet og Konsistorium er Medicinsk-Historisk Museum fra 1. januar 1998 sammenlagt med instituttet, og en Afdeling for Medicinhistorie er nu oprettet.

Instituttet har et nært samarbejde med de mange andre institutioner i Hovedstadsområdet, der arbejder med dele af folkesundhedsvidenskab, herunder andre universitetsinstitutter, sektorforskningsinstitutter og social- og sundhedsvæsenet. Der er med henblik på at fremme dette samarbejde oprettet et Forum for Folkesundhedsvidenskab, hvor man drøfter faglige emner af fælles interesse.

Personaleforhold

De mange nye initiativer på området medfører fortsat et betydeligt arbejdspress for instituttets medarbejdere. Det tager lang tid at gennemføre de nødvendige nye stillingsbestemmelser og at udvide de fysiske rammer, men det er på trods af mange praktiske problemer lykkedes i løbet af de første år i det nye institut at opnå et stort og voksende tværfagligt miljø i overensstemmelse med fakultetets målsætninger om en oprustning af fagområdet.

I det følgende præsenteres årsrapporterne for de enkelte afdelinger og fagområder i instituttet.

Afdeling for Almen Medicin

Afdelingsleder: Hanne Hollnagel 1.1.1999 – 30.11.1999, John Sahl Andersen pr. 1.12.1999.

Afdeling for Almen Medicin er de praktiserende lægers universitetsafdeling. Afdelingen samarbejder tæt med den Teoretiske Specialeuddannelse i Almen Medicin og med Central Forskningsenhed for Almen Praksis.

Afdelingen har en væsentlig rolle som videnskabelig rådgiver for forskningsaktive i almen praksis og i den primære sundhedstjeneste.

Forskningsvirksomhed

1. Almenmedicinsk grundforskning

1.1. Forståelse mellem læge og patient i konsultation

Analyse af konsultationer og interview med patient og læge (Jan-Helge Larsen, Ole Risør, Bo Jacobsen, Bente Arnika, Inge Pallesen, Annemarie Dencker).

1.2. Samtalen hos lægen

Analyse af konsultationer i lægepraksis med lægens og patientens kommentarer (Arne Hantho og Lena Jensen).

1.3. Positive sundhedsfaktorer – en bedre balance mellem risikotænkning og ressourcetænkning

Model for konsultationen bl.a. omfattende patientens helbredsressourcer (Hanne Hollnagel, Kirsti Malterud).

1.4. Angstens sprog

Ved supervision af konsultationer fokuseres på hvordan angst viser sig (Jan-Helge Larsen og Lene Malmstrøm).

1.5. Andre projekter

1.5.1. Metoder til analyse af binære data indsamlet ved

clustersampling (John Sahl Andersen, Esben Budtz-Jørgensen).

1.5.2. Reliabilitet og validitet af International Classification of Primary Care (John Sahl Andersen).

2. Klinisk forskning i sygdomme i almen praksis

2.1. Den kroniske patient

Hverdags- og rådgivningsaspekter. Interviews med astma- og adipositaspatienter (Sybille Bojlén).

2.2. *Overgangsalderen – set fra kvindens perspektiv*
Kvindens egen vurdering undersøges (Lotte Hvas).

2.3. *60-årige kvinders oplevelse af osteoporose*
Betydningen af at leve med en usynlig risiko (Susanne Reventlow).

2.4. *Lændesmerter i almen praksis – efter 22 år*
Follow-up undersøgelse af patienter med lændesmerter i almen praksis (Hanne Thorsen, Poul A. Pedersen, Charlotte Skjøtt & Simon Vittov).

2.5. Andre projekter

2.4.1 Morfikaudskrivning ved Københavns Lægevagt (John Sahl Andersen).

3. Forebyggelsesforskning

3.1. *20 års opfølgning af 1936-populationen i Glostrup*
Selvvurderet helbred, kontakt med sundhedsvæsenet, lægemiddelanvendelse, sygefravær, og lægevurderet helbred (Hanne Hollnagel, Lars Møller, Thomas Drivsholm, Susanne Husfeldt).

3.2. *Funktionstab hos ældre mennesker*
Medfører intervention flere aktive leveår til ældre mennesker med tidlige funktionstab? (Mikkel Vass, Kirsten Avlund).

3.3. *"Sådan gør vi altså i vores familie"*
Betydningen af rygning i hverdagslivet (Charlotte Tulinius).

3.4. *Rygeafvænnning i almen praksis?*
Problemidentifikation, uddannelse af praktiserende læger og evaluering (Charlotte Tulinius, Annemarie Dencker, Henning Damkjær, John Sahl Andersen).

3.5. *Andre projekter*
Sammenhænge mellem osteoporose, knoglebrud og levekår-/livsstil hos 60-årige (Susanne Reventlow).

4. Sundhedstjenesteforskning

4.1. *Sygesikringsregisterforskning*
Sygesikringsregistret som forskningsredskab, metoder til udregning af baggrundsbefolkningen, kontaktmønsterundersøgelser, befolkningsgruppeundersøgelser (fx indvandreres forbrug af ydelser) (Hanne Hollnagel, Hanne Thorsen, John Sahl Andersen, Lise Dyhr, Poul A. Pedersen, Niels de Fine Olivarius, Kirsti Malterud).

4.2. *Patientens formål med en konsultation i almen praksis*
Udvikling af spørgeskema til patienter (Hanne Hollnagel, Hanne Thorsen, Kirsti Malterud).

4.3. *Astma hos børn – frem mod samordning*
Vurdering af sundhedsvæsenets varetagelse af astma (Marianne Stubbe Østergaard).

4.4. *Andre Projekter*
Referenceværdier for den danske version af Nottingham Health Profile (NHP) (Hanne Thorsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Jens Tørning: Medl. af bedømmelsesudvalget til almen medicinske blokstillinger i København Amt.

Klaus Witt: Medl. af censorkorpset i almen medicin.

Udvalg og fonde

John Sahl Andersen: Medl. af ph.d.-, IT-, lokale- og samarbejdsudvalget ved Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Sybille Bojlén: Medl. af Rådgivende Udvalg for Klinisk Enhed for Sygdomsforebyggelse, Bispebjerg Hospital.

Arne Hantho: Medl. af Fællesudvalget (Amtsligt efteruddannelsesudvalg).

Lotte Hvas: Formand for Risikogruppen under DSAM.

Jan-Helge Larsen: Formand for OSVAL-udvalget.

Susanne Reventlow: Medl. af forskningsudvalget ved Institut for Folkesundhedsvidenskab. Medl. af DSAM's forskningsudvalg og DSAM's referencegruppe om risiko og screening. Medl. af Vestsjællands Amts MTV gruppe vedr. osteoporosediagnostik. Medl. af Fonden for finansiering af forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt forretningsudvalg.

Jens Aage Stauning: Medl. bestyrelsen PLU-fonden.

Hanne Thorsen: Medl. af udvalg under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet vedr. Kandidatuddannelse for faggrupper med mellemlange videregående sundhedsuddannelser.

Charlotte Tulinius: Medl. af DSAM's forskningsudvalg. Næstformand i Lægeforeningens Sundhedskomité. Formand for Udvalget vedr. Sundhedsformidling under Sundhedskomitéen.

Jens Tørning: Almen medicinsk uddannelseskoordinator i Københavns Amt. Medl. af UFU (Uddannelsesfagligt udvalg) i DadL.

Klaus Witt: Medl. af fakultetsudvalg om kommunikationsundervisning. Medl. af fællesudvalget om oprettelse af almen medicinsk universitetsklinik.

Tillidshverv

John Sahl Andersen: Medl. af H:S Forskningsråd. Medl. af Den Videnskabetiske Komité for Københavns og Frederiksberg Kommuner. Medl. af kvalitetsudviklingsudvalget for almen lægepraksis i Københavns Kommune. Medl. af H:S arbejdsgruppe til undersøgelse af akutte patientforløb. Medl. af DSAM's koordinationsudvalg for udarbejdelse af kliniske vejledninger.

Hanne Hollnagel: Medl. af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd indtil 1.8.99.

Steen Neldam: Medl. af bestyrelsen i Dansk Selskab for Good Clinical Practice, kasserer.

Susanne Reventlow: Medlem af E.C.P.C. European Consortium for Primary Care.

Hanne Thorsen: Medl. af European Group for the Assessment of Health and Quality of Life (EQUAL).

Jens Tørring: Medl. af DSAM's uddannelsesudvalg. Medl. af Videreuddannelsesudvalget i Københavns Amt. Medl. af Fællesudvalget (Efteruddannelsesudvalg for Københavns Kommune, Københavns, Roskilde og Bornholms Amt). Kursusleder for Specialeuddannelsen i Almen Medicin.

Mikkel Vass: Deltaget i DSAM's gruppe, som har udarbejdet vejledning for demensudredning i almen praksis. Medl. af PLO/DSAM's Forebyggelsesudvalg.

Klaus Witt: Medlem af Vestsjællands amts MTV gruppe vedr. osteoporosediagnostik.

Marianne Stubbe Østergaard: Formand for DSAM's Astma-Allergigruppe. Næstformand i Fællesudvalget for Hvidovre Hospitalsregion.

Formidling

Redaktionelle hverv

John Sahl Andersen: Referent for Scandinavian Journal of Primary Health Care.

Sybille Bojlén: Referent Månedsskrift for Praktisk Lægegerning og Ugeskrift for Læger.

Hanne Hollnagel: Medl. af Videnskabeligt Panel, Ugeskrift for Læger.

Steen Neldam: Medl. af Advisory Board, British Medical Journal, månedlig GP udgave.

Jens Aage Stauning: Medl. af redaktion af "Lægen" – kredsforeningsblad for København.

Mikkel Vass: Medl. af redaktionskomité for Månedsskrift for Praktisk Lægegerning i artikelserie om ældre.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

12 af afdelingens forskere har deltaget i 15 nationale eller internationale videnskabelige kongresser eller workshops i årets løb og har holdt 11 inviterede foredrag samt 20 kongrespræsentationer.

Forskningsophold i udlandet

Hanne Hollnagel: Gæsteprofessor ved Institut for Samfundsmedicinske fag, Universitetet i Bergen.

Jan-Helge Larsen: Gæstelærer ved Institut för allmänmedicin, Göteborg Universitet.

Biostatistisk Afdeling

Afdelingsleder: Niels Keiding.

Forskningsvirksomhed

Biostatistisk Afdelings forskningsaktiviteter kan groft opdeles i tre grupper: teoretisk-statistisk forskning, metodeudvikling i tilknytning til konkrete anvendt-statistiske projekter og en lang række samarbejdsprojekter om mange forskellige lægevidenskabelige opgaver, idet afdelingens medarbejdere foruden med den teknisk-statistiske indsats normalt indgår integreret i drøftelserne også af de substantielle resultater af undersøgelserne. En mere udførlig beskrivelse kan ses på afdelingens hjemmeside www.biostat.ku.dk.

1. Statistisk teori for (censurerede) overlevelses- og forløbsdata

Med frailty-modeller studeres dødsalderens afhængighed af genetiske og miljømæssige faktorer og analyse af gentagne hændelser fra retrospektive studier. Robusthed over for residual heterogenitet. Test for "centre effects". "Number to treat"-begrebet. Målefejl på forklarende variable, gentagne hændelser. Multistate modeller for patienter med oesophagusvaricer. Test for normaldødelighed for knoglemarvstransplantation. Semiparametriske udvidelser af Cox modellen. "Proportional excess hazard" modeller. Cox's regressionsmodel når baseline-dødeligheden afhænger af kovariater. Multistate modeller til analyse af knoglemarvstransplantationsdata.

2. Analyse af gentagne målinger

Dynamiske additive regressions-modeller.

3. Statistiske metoder i genetik

Vægten af DNA-profil evidens i kriminalsager skal fastlægges i det tilfælde hvor den mistænkte er fundet via en databasesøgning. Parametriske modeller for polygene sygdomme med henblik på anvendelse i kernefamilier.

4. Udglatningsmetoder

Asymptotisk analyse af den såkaldt L-kurve der kan benyttes i forbindelse med valg af udglatningsparametre. Ikke-parametrisk estimation af referencekurver. Test til sammenligning af ikke-parametriske regressionsfunktioner.

5. Epidemiologisk metodik

Empirisk Bayes udglatning af alders- og kalendertidsspecifikke incidenser i Lexisdiagrammet. Case-cohort designet i competing risks situationer. Fler-dimensionale competing risks modeller. Tvillinge- og adoptionsdesign til adskillelse af arv og miljø. Estimation af fordelingen af tid til graviditet baseret på tværsnitsstudier. Goodness-of-fit tests i latent variabel modeller. Konsekvensen af ukorrekte analyser af retrospektivt indsamlede data om ventetid til graviditet. Fortolkningen af latent variabel modeller for binære data. Case-cohort designets anvendelse for ventetid til graviditet. Tre afklaringsproblemer: begrebet "responsivitet" af en metode til måling af befindende, begrebet "andel forklaret variation" i studier af morbiditet, og betingelser for benyttelse af støjfyldte surrogatmål, f.eks. for udsættelse af en skadevolder i miljøet.

6. Statistiske metoder i eksperimentel medicin

Metoder til parameterestimation i differentiallyigningsmodeller. Bistand til et elektromyografisk studie af trigger points og infiltrationer i skuldermuskulaturen.

7. Item-response modeller

Opstilling af nye item-response modeller samt udvikling af metoder til kontrol af de forudsætninger, som item-response modeller er baseret på.

8. Ordnete kategoriserede data med henblik på studiet af inter- og intraobservatørvariation

Alternative mål for observatørvariation af ordnede kategoriserede data baseres på latente modeller, hvor der betinges med patientens (kendte eller ukendte) sande tilstand. Modeller for observatørvariation og modeller for korrelerede binære data.

9. Statistisk diagnose, klinisk beslutningsanalyse mv.

Prognostiske udsagns træfsikkerhed og matematisk karakterisering af metoder til bedømmelse af ROC-kurver. Tre særlige problemer i relation til "rationel klinik"; ITT (intention-to-treat-tankegangen i kliniske forsøg), problemet defensiv medicin og de implikationer det har, dersom mange af deltagerne i et blindet kemisk forsøg gætter den behandling de har fået.

10. Statistisk software udvikling

Udviklingen af den gratis statistiske software pakke "R" som medlem af det såkaldte "core team".

11. Anvendt-statistisk samarbejde og service

Medarbejderne har i beretningsåret været aktive i et stort antal lægevidenskabelige samarbejdsprojekter og serviceopgaver. Pladsen tillader kun at vi nævner nogle eksempler. En udførlig oversigt kan rekvireres ved henvendelse til Biostatistisk Afdeling eller på afdelingens hjemmeside (www.biostat.ku.dk). Samarbejde og service foregår med medarbejdere ved Fakultetets institutter og hospitals- og sygehusafdelinger og med Center for Epidemiologisk Grundforskning, desuden i begrænset omfang med Forskningsinstitut for Human Ernæring (KVL), Statens Seruminstitut og enkelte andre universitetsinstitutter og sygehuse.

11.1. Vækst og reproduktion

Variation mellem laboratorier i forbindelse med sædkvalitetsmålinger. Udviklingen i sædkvalitet. Normalmateriale for hormoner relateret til vækst. Ventetid til graviditet. Geografiske forskelle i sædkvalitet. Dosis-respons vurdering ved carcinoma in situ testis. Strålebehandling og TSH. Interobservervariering i klinisk andrologi. Udviklingen af sædkvalitet i en kohorte. Sammenligning af kryptorkisme, hypospadi og andre misdannelser mellem Danmark og Finland.

11.2. Anæstesiologi

ISPOCD: EU-projekt vedrørende kognitive forstyrrelser hos ældre efter anæstesi. Tobaksrygnings betydning for det perioperative forløb. Sammenligning af anæstesiforløb. Monitorering af muskler for 2 anæstesimetoder.

11.3. Lungemedicin

Mucus' og rygnings betydning for lungefunktion. Langtidsregistreringer af lungefunktion mv. hos patienter med α 1-antitrypsin mangel. Alder og rygnings betydning for lungefunktion. Kunstige østrogenerns betydning for astma. Zoneterapi og astma.

11.4. Cancerepidemiologi og -prognose

Risiko for brystkræft fra klorerede forbindelser. Forhold i graviditeten og tidlig barnealder som prædiktorer for cancer. Ultralyd-scanning og biopsi til vurdering af svulsters stadier. Hjemmebesøg og telefonkontakt som intervention efter colorektal cancer. Dynamisk styring af kemoterapi. Dødelighed ved colorektal cancer og alleltab.

11.5. Miljøepidemiologi

Effekten af kviksølveksponering på den kognitive funktion blandt 7 år gamle færøske børn. Indeklima i københavnske skoler.

11.6. Diverse epidemiologi og social medicin

Steroid-præparater mod astma i almen praksis. GH-skalaen fra SF-36. Skalavalidering for "Danish Longitudinal Health Behaviour Study". Flytteadfærd og sygelighed. Item response modeller. Generaliserede Partial Credit modeller. Metadontildeling i København. Samlivsstatus og dødelighed. Årsagen til fejlskøn i indlæggelsestider.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Niels Keiding medvirker ved bedømmelse af ansøgere til et professorat ved Stockholms Universitet, samt en disputats ved Fakultetet og ph.d.-afhandlinger ved Universitetet i Tartu, Estland og Bordeaux, Frankrig.

Niels Keiding har bedømt (ved site visit) MRC Biostatistics Unit, Cambridge og Department of Statistics, INRA, Frankrig.

Per Kragh Andersen har medvirket ved bedømmelsen af en disputats ved Fakultetet.

Peter Dalgaard har medvirket ved bedømmelse af en ph.d.-afhandling.

Thomas Scheike har bedømt en ph.d.-afhandling ved Universitetet i Trondheim, Norge.

Lene Theil Skovgaard har bedømt to adjunkturer ved Aarhus Universitet, en lektorbedømmelse ved Fakultetet, en lektorbedømmelse ved Århus Universitet samt en disputatsbedømmelse.

Per Kragh Andersen har bedømt en professorstilling ved Universitetet i Oslo og to faste assistentstillinger ved Stockholms Universitet.

Tillidshverv

Jørgen Hilden deltager i Methods Working Group for Systematic Reviews of Diagnostic Tests under det internationale Cochrane-samarbejde. Han er medlem af styregruppen for Mor-Barn-Kohorten samt medlem af data- og sikkerhedsovervågningskomiteen for flere kliniske behandlingsforsøg. Jørgen Hilden har været medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Medicinsk Filosofi, Etik og Metode.

Per Kragh Andersen er medlem af bestyrelsen for Kræftens Bekæmpelses projekt "Kost, Kræft og Helbred". Per Kragh Andersen er medlem af programkomiteen for 21. Conference for International Society for Clinical Biostatistics, Trento, 2000.

Niels Keiding er formand for følgegruppen for Center for Registerforskning under Danmarks Grundforskningsfond, medlem af institutrådet ved Institut for Sygdomsforebyggelse (H:S), styregruppen for Hovedstadens Center for Prospektive Befolkningsstudier og af Danmarks Statistiks forskningsudvalg. Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforums Konsulenttjeneste administreres af Niels Keiding.

Niels Keiding er medlem af programkomiteen "Sundhedsfremme" under Forskningsforum som repræsentant for Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Niels Keiding var medarrangør af møde om "Design and Analysis of Infectious Disease Studies" Oberwolfach, Tyskland, 1999. Niels Keiding var vicepræsident for International Statistical Institute.

Peter Dalgaard er formand for Dansk Selskab for Teoretisk Statistik og har organiseret "Invited Paper Meeting" ved 52nd Session of the International Statistical Institute, Helsinki (Finland) om "Image Analysis in Biology and Medicine" sammen med Eva Vedel, Århus.

Formidling

Redaktionelle hverv

Niels Keiding er Book Review Editor og Per Kragh Andersen medlem af redaktionen for *Statistics in Medicine*, Per Kragh Andersen er associate editor for *Statistical Methods in Medical Research*, Niels Keiding er medlem af advisory boards for *Biometrical Journal* og *Biostatistics*. Niels Keiding er medredaktør af statistik-monografiserier ved Chapman & Hall.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Biostatistisk Afdeling har en bred international kontaktflade, både via internationale kollegers besøg her og via vore egne udenlandske studieophold og deltagelse i internationale konferencer. Specielt deltager Niels Keiding, Per Kragh Andersen og Thomas Scheike i et samarbejde med John P. Klein og Mei-Jie Zhang, Medical College of Wisconsin. Jørgen Hildens arbejde inden for området rationel klinik foregår i det væsentligste i fortsat samarbejde med grupper i udlandet. Lene Theil Skovgaard er medlem af et forskerteam til vurdering af evt. kognitive forstyrrelser efter anæstesi hos ældre mennesker (ISPOCD). Peter Dalgaard deltager i "R"-projektet.

Afdeling for Epidemiologi

Afdelingsleder: Elsebeth Lynge.

Afdelingen beskæftiger sig med forskning i kvinders middellevetid og i evaluering af screeningsprogrammer for kræftsygdomme.

Afdelingen er ansvarlig for undervisningen i epidemiologi på lægeuddannelsen, på bachelor- og kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab, på Master of Public Health studiet og på Master of International Health studiet.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Elsebeth Lynge: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet: 3 lektorer, Karolinska Institutiet, Stockholm: 1 professor, 1 lektor, 1 docent, Nordiske Hälsovårdshögskolan: 1 lektor, 1 disputats. Thorkild I.A. Sørensen: University of Oslo: 1 lektor/professor, University of Tampere: 1 professor, Karolinska Institute: 1 lektor/professor.

Udvalg og fonde

Elsebeth Lynge: Forskningsudvalget, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Styregruppen for screening mod livmoderhalskræft i H:S. Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, Advisory Committee on Cancer Prevention, European Commission, Subcommittee on Screening, European Commission (chairperson), Udvalget vedr. delstrategi for Transportforskningen, Tobaksskaderådet, Norges Forskningsråd, Faggruppe for samfunnsmedisin og helse-tjeneste, Danmarks Grundforskningsfond, Cancerfonden, Sverige, Prioriteringskomite vedr. epidemiologi. Sundheds- og socialministeriernes udvalg vedr. forebyggelse af selvmord, Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe vedr. screening for livmoderhalskræft.

Thorkild I.A. Sørensen: Ph.d.-udvalget, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, Ph.d.-udvalget, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet, Evalueringspanel for det svenske tvillingeregister, Sveriges Forskningsråd. Dansk selskab for medicinsk prioritering, Hjerteforeningens videnskabelige udvalg, Assurandørsocietetet, videnskabelig rådgiver, Dansk Selskab for medicinsk filosofi, etik og metode (formand), Ernæringsrådet, Ad hoc rådgiver for Sundhedsministeriet, Ernæringsrådets udvalg vedr. ernæringsoplysninger (formand).

Formidling

Redaktionelle hverv

Elsebeth Lynge: Editorial board *Cancer Causes and Control*, *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health*.

Thorkild I.A. Sørensen: Editorial Board of *Alcologia*, *Danish Medical Bulletin*, *Clinical Methodology and Didactics*, Editorial Board of *International Journal of Obesity*.

Afdeling for International Sundhed

Afdelingsleder: Ib Bygbjerg.

Forskningsvirksomhed

I samarbejde med Rigshospitalet (RH) og Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi (IMMI), Panum Institutet er opbygget et Center for Medicinsk Parasitologi, som forsker i sygdomme i troperne og i fattige lande særligt malaria i samarbejde med Afdelingen for Sundhedstjenesteforskning og Institut for Antropologi.

Ved en Danida-bevilling (ENRECA) samarbejde med National Institute for Medical Research og Institute of Public Health, Muhimbili University College, Tanzania med hovedformålet at uddanne tanzanianske ph.d.- og Masters-studerende.

Hovedprojekter

- 1) Malaria as a tracer condition for health sector reform (ph.d.-studerende Martin Alilio, I. Bygbjerg, S. Whyte, A. Krasnik).
- 2) Malaria parasite dynamics in children (ph.d.-studerende Stephen Magesa, I. Bygbjerg, P.H. Jacobsen, P.E. Simonsen).
- 3) Malaria chemotherapy at the primary health care level (ph.d.-studerende Donath Tarimo, I. Bygbjerg, M. Alifrangis, A. Björkman, Karolinska Institutet).
- 4) Malaria resistens særligt DHFR & DPHS mutationer bestemt ved PCR (ph.d.-studerende Michael Alifrangis, I. Bygbjerg, T. Theander).
- 5) Efficacy of quinine in severe and complicated malaria (postdoc Theonest Mutabingwa, I. Bygbjerg, A. Rønn, L. Vestergaard).

Projekter med IMMI

- 6) Malaria chemoresistance in the Sudan (ph.d.-studerende Insaf Khalil, I. Bygbjerg, T. Theander, G. Satti, University of Khartoum); i samarbejde med IMMI og RH
- 7) *Leshmania visceralis* i Sudan (ph.d.-studerende Torsten Møller, T. Theander, A. Kharazmi, I. Bygbjerg).

Projekter med Dansk Bilharzioselaboratorium

8) Malaria and anaemia in pregnancy in Uganda (R. Ndyougami, P. Magnussen, I. Bygbjerg);

9) Lymfatisk filariosis i Tanzania (ph.d.-studerende Peter Bernhard, P. Magnussen, I. Bygbjerg, P.E. Simonsen).

Projekter med RH

10) Forbedring af malariabehandling og diagnostik i Tanzania (postdoc Anita Rønn, I. Bygbjerg, H. Enghusen-Poulsen, M. Alifrangis, S. Magesa, M. Lemnge)

11) Thrombocytopeni ved malaria (I. Bygbjerg, A. Rønn, P. Bernhard, K. Møller, L. Vestergaard, H. Hasselbalch og E. Taaning, KAS Glostrup).

12) Periodisk malariabehandlingsanaemi i Tanzania (ph.d.-studerende J. Massaga, M. Lemnge, A. Kitua, I. Bygbjerg, T. Theander, T. Junghans).

I samarbejde Institut for Antropologi og Maherere University, Uganda.

13) Hjemmebehandling af malariafeber i Uganda (K.G. Washington, I. Bygbjerg, S. Whyte).

I 1999 opnåede 3 ph.d.-graden ved Københavns Universitet: Stephen Magesa, Martin Alilio, og Richard Ndyougami.

Undervisning

I. Bygbjerg underviser lægestuderende i tropemedicin, MIH og MPH-studerende i international sundhed, ved Kursus i international sundhed (IMCC), samt ph.d.-kurser, A-kurser m.m. Desuden ved Postgraduate School of International Health samt i Orissa og Tamil Nadu, Indien.

M. Silberschmidt underviser på afd. for Medicinsk Kvinde- og Kønnsforskning, MIH og Cand. Bac. uddannelsen.

Faglige og administrative hverv*Konsulent og rådgivningsvirksomhed*

I. Bygbjerg: Rådgiver for Udenrigsministeriet og Forsvaret samt Europæiske Rejseforsikring. Konsulent for Rigshospitalets Epidemifdeling.

M. Silberschmidt har udført en række konsulentopgaver for Danida og er bestyrelsesmedlem i Ulandsfagligt Selskab (Ingeniørforeningen).

Formidling*Redaktionelle hverv*

I. Bygbjerg medredaktør af Månedsskrift for Praktisk Lægegerning. Reviews for Vaccine og APMIS.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde*Netværk*

I. Bygbjerg: University of Khartoum, National Institute for Medical Research, Muhimbili University College of Medicine, Tanzania. EANMAT (East African Network for Monitoring Antimalarial Treatment). Christian Medical College, Dept. of Community Medicine, Vellore. Karolinska Institutet, Stockholm, Tropemedicinsk Institut i München & Heidelberg. TROPMEDEUROPE (sammenslutningen af europæiske skoler og institutter for international sundhed og tropemedicin) og TROPEDEUROPE. Desuden medlem af WFME, Dansk Røde Kors og The Royal Society of Tropical Medicine & Hygiene.

M. Silberschmidt: University of Dar es Salaam, Institute of Public Health, International Health Care Research (ICHAR), Karolinska, Stockholm. London School of Hygiene and Tropical Medicine, London. Institut National D'Etudes Demographiques, Paris.

Afdeling for Medicinhistorie – Medicinsk-historisk Museum

Afdelingsleder: Thomas Söderqvist.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed ligger inden for de medicinske videnskabers og sundhedsvæsenets historie.

1. En idéhistorisk studie af forskerbiografiens udvikling (Thomas Söderqvist).

2. Homøopatiens historie i Danmark ca. 1800-1920: En analyse af bla. informationsspredning, retssager og behandler-patientforhold (Anna-Elisabeth Brade).

3. Holdninger i 1800-tallet til vurdering af indbildningskraftens indflydelse og sygdomsbehandlingens virkning (Lars Ole Andersen).

4 En analyse af Almindelig Hospital i 1850'erne med særlig henblik på patienternes sociale forhold, sygdomme og behandling (Bodil Haarmark).

Ph.d.-projekter

En studie af overgangen fra et humoralpatologisk til et naturvidenskabeligt funderet sygdomsbegreb i første halvdel af 1800-tallet (Morten A. Skydsgaard).

Forskerbiografiens historie i Danmark: Et genrestudie (Signe Lindskov).

Museal virksomhed

Afdelingen rummer Medicinsk-Historisk Museum. Et af årets væsentligste nyhverv var en røntgenbus. Den offentlige udstilling har haft ca. 12000 besøgende, dels i forbindelse med offentlige omvisninger, dels i forbindelse med 93 særvisninger. Ca. 2500 personer besøgte museet under Kulturnatten. I marts lukkede særudstillingen "Kugler og skudsår", arrangeret af Inge Reimann. Den 26. marts åbnede en særudstilling om "Sygdomme og sygdomsbehandling i middelalderen" arrangeret af Anna-Elisabeth Brade og Pia Bennike.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

Afdelingsleder: Peter Rossel.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed omfatter etik, medicinsk filosofi samt klinisk beslutningslære og forskningsmetodologi. I 1990'erne har afdelingen opbygget en speciel kompetance inden for empiriske studier af relevans for den medicinske etik.

1. Forskningsetik

Peter Rossel (P.R.) og S. Holm har i samarbejde med J.B. Sørensen, RH, indsamlet data vedr. den mundtlige information til patienter, der spørges om deltagelse i forsøg med behandling for onkologiske lidelser, og påbegyndt analysen heraf. A. Gammelgaard har planlagt sit ph.d.-projekt

om etiske aspekter ved at inddrage akutte patienter i randomiserede kliniske forsøg. Projektet udføres i samarbejde med de kardiologiske afdelinger, der deltager i DANAMI-2.

2. Sygdoms – og sundhedsbegreber i et tværfagligt videnskabsteoretisk perspektiv

H.R. Wulff (H.R.W.) arbejder med sygdomsbegrebet i et kaosteoretisk og evolutionsbiologisk perspektiv. M. Skydsgaard arbejder med skiftet fra et humoralpatologisk sygdomsbegreb til et naturvidenskabeligt i dansk lægevidenskab i 1800-tallet.

3. Den videnskabelige udviklings dynamik

H. Andersen (H.A.) arbejder med videnskabelige revolutioner og afgrænsning af videnskabelige discipliner. I delprojektet "Begreber, begrebsændringer og tidlig subdisciplindannelse" har H.A. i samarbejde med M-B. Juhl Poulsen igangsat en historisk analyse af udviklingen af prionteori som eksempel på fremkomsten af en ny subdisciplin.

4. Lægers information af patienter

M. Norup (M.N.), P.R., H. Jørgensen, A. Krag har i samarbejde med S. Madsen, KAS Herlev, påbegyndt en spørgeskemaundersøgelse, der skal belyse i hvilket omfang, læger informerer patienter om bivirkninger og komplikationer til behandling.

5. Placebo

A. Hróbjartsson (A.H.) og M.N. arbejder med en spørgeskemaundersøgelse af danske lægers brug af placebo. A.H. har desuden færdiggjort sin ph.d.-afhandling om effekten af placebointerventioner. P.C. Gøtzsche (P.C.G.) udfører metodologisk forskning vedrørende virkning af placebo.

Satsningsområder

"Filosofiske problemer i anvendelsen af deskriptiv-etiske studier"

Afdelingen deltager i et 3-årigt projekt, hvortil er givet en bevilling fra EUs 5. rammeprogram.

"Medicinsk begrebsdannelse og taksonomi"

S. Brorson har planlagt et delprojekt om det medicinsk-filosofiske grundlag for moderne sygdomsklassifikation. Der er bevilget to års ansættelse som forskningsass.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

H.R.W. har været formand for et udvalg til bedømmelse af ansøgere til et professorat.

Formidling

Redaktionelle hverv

H.R.W. er ansvarshavende redaktør af Bibliotek for Læger. Han er medlem af Editorial Board for Journal of Theoretical Medicine. Journal of Philosophy and Medicine. Health Care and Philosophy. Clinical Epidemiology and Medic.

P.C.G. er redaktør i Cochrane Empirical Methodological Studies Methods Group. Medlem af Editorial Board, British Medical Journal. Medlem af Editorial Board, Scandi-

navian Journal of Rheumatology. Medlem af Editorial Advisory Board, The Cochrane Collaboration. Medlem af Advisory Board, Clinical Evidence, BMJ Publishing.

Kongresser og symposier

Afdelingen afholdt symposiet "Etik som problem i medier og lovgivning", Børsen, 21. maj.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

H.R.W. har holdt gæsteforelæsning i Marburg.

P.C.G. er leder af The Nordic Cochrane Centre og Cochrane Placebo Methods Working Group; medlem af CONSORT-gruppen om rapportering af kliniske forsøg; medlem af Cochrane Airways Group, Cochrane Breast Cancer Group, Cochrane Gynaecological Cancer Group, Cochrane Hepato-Biliary Group, Cochrane Musculoskeletal Group og Cochrane Non-randomised Studies Group.

Priser

Peter C. Gøtzsche fik Henrik R. Wulff prisen fra Dansk Selskab for Medicinsk Etik, Filosofi og Metode.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønforskning

Afdelingsleder: Birgit Petersson.

Forskningsvirksomhed

1. Sygdom og sundhed i relation til køn og arbejdsforhold (Birgit Petersson (BP) m.fl.).

2. Spiseforstyrrelser (BP).

3. Et forløbsstudie af lægeuddannelsen (BP m.fl.).

4. Sundhed og sygdom i relation til kønsforskelle i livsstil og vilkår i arbejds- og familieliv (E. Smidth-Fibiger).

5. A study of Sexual Relationships and their Socio-Cultural Context in North-West Namibia (BP. Tersbøl).

6. Normalitet og handicap (H. Bang).

7. Evaluering af Arbejdsmarkedets Parters handlingsplan mod Ensidigt Gentaget Arbejde (E. Nygaard (EN) m.fl.).

8) PRIM-projekt om forebyggelse i arbejdsmiljøet (EN m.fl.).

Undervisning

Afd. udbyder VKO-godkendt symposium 2 gange årligt, ph.d.-kursus: Kønnen som parameter. BP kursusleder: Nordiska Hälsovårdhögskolan Göteborg, Lunds Universitet, Inst. for Human Ernæring, Københavns Kommune, Viborg, Vestsjællands Amt, efterudd. for praktiserende læger, Dansk Psykologisk Selskab, Dansk Idrætmedicinsk Selskab.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

BP Medlem: 3 bedømmelsesudv., bedømt 2 ph.d.-afhandlinger.

Udvalg og fonde

BP Medlem: Bestyrelsen IFSV, Center for Etik og Ret. EN Medlem: SU, formand: Lokaleudv. IFSV.

Tillidshverv

BP Medlem: Civilretsdirektoratets ankenævn for abort og sterilisation, formand: Undervisningsudv. IFSV, Ligestillingsudv. SVF, Foreningen for Kvinde- og Kønsforskning.

Formidling*Redaktionelle hverv*

BP Red.gruppe: Ugeskrift for Læger, Archives of Womens Mental Health, Nordic Journal of Womens Studies. Reviewarb.: Scand. Journal of Social Medicine, Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavia, European Journal of Womens Studies. EN Ass.editor: Health Care for Women International, The Journal of the Int. Council on Womens Health Issues.

Kongresser og symposier

BP:Medlem af scientific committee for X'th World Congress on Psychiatry i Hamburg og arrangør af workshops og symposier: Årskonference for Kvinde- og Kønsforskning, Sexekspresen, SF's årsmøde om Kønsforskning i sygdom og sundhed.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

BP Medlem: Bestyrelsen World Psychiatric Ass's section on Womens Mental Health, Postpartum Support International, samarbejde med skandinaviske kvinde- og kønsforskere.

EN Medlem: Bestyrelsen Center for Alternativ Samfundsanalyse.

Afdelingen for Miljø- og Arbejdsmedicin

Afdelingsleder: Eva Støttrup Hansen.

Afdelingens videnskabelige stab bestod i 1999 af professor Steffen Loft (SL), lektor Eva Støttrup Hansen (ESH), og fra 1/7-1999 adjunkt Peter Møller (PL). Afdelingen varetager den prægraduate undervisning i miljø- og arbejdsmedicin.

De miljø- og arbejdsmedicinske problemers karakter nødvendiggør en betydelig bredde i såvel forskningsmæssige metoder som faglig kompetence, og afdelingens intention er at bygge videre på den stærke skandinaviske epidemiologiske forskningstradition ved at kombinere moderne epidemiologisk metodologi med følsomme målemetoder fra bl.a. toksikologi og molekylærbiologi.

Forskningsvirksomhed*Afdelingens eksperimentelle sektion*

(SL, PM, Tuo Jingsheng, Anja Welleus, Chu Chunying, Mette Sørensen og Lotte Risom).

Den overordnede målsætning er at forske i metaboliske processers betydning for fremmedstoffers helbredseffekter i mennesket. Der fokuseres på dannelse og effekter af reaktive oxygenforbindelser og omsætning af fremmedstoffer, især relateret til luftforurening, østrogene stoffer og kostfaktorer. Nøgleeffekter er oksidativ DNA-skade og dens rolle som kræftudløsende og fertilitetsbegrænsende årsag. Den overordnede strategi er en kobling mellem *in vitro* metoder, dyreforsøg og epidemiologiske/mekanistiske studier med anvendelse af biomarkører hos mennesker.

Afdelingens epidemiologiske sektion (ESH)

Aktiviteten har til formål at belyse sammenhæng mellem udsættelse for fremmedstoffer og risiko for at udvikle kræft, hjerte-kar-sygdom og luftvejslidelser. Igangværende projekter omhandler helbredseffekter af luftforurening, kemiske bekæmpelsesmidler og bio-aerosoler, samt miljøfaktors betydning for udvikling af levercellecarcinom.

Faglige og administrative hverv*Udvalg og fonde*

ESH er medlem af forskningsudvalget vedr. miljømedicinsk epidemiologi under det svenske "Naturvårdsverket", "Scientific Committee on Epidemiology in Occupational Health" under "International Commission on Occupational Health" (ICOH), samt af miljøankenævnet. SL er medlem af Biblioteksudvalg, Dadl's Lægemedeludvalg, Sundhedsministeriets Registreringsnævn, Bestyrelsen for Center for Miljø og Luftveje, Fakultetets Forskningsudvalg.

Bedømmelsesudvalg

SL har bedømt to ph.d.-afhandlinger og en doktordisputats.

Tillidshverv

SL er medlem af Det Rådgivende Koordinationsudvalg for Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter og Følgegruppen for Center for Integreret Miljø og Toksikologi (CETOX), bestyrelsesmedlem i Clinical Pharmacology Network Copenhagen og i Dansk Toksikologi Center, sekretær i Lægemedelstyrelsen, medorganisator af European Environmental Mutagen Society Congress i København juli 1999.

Formidling*Redaktionelle hverv*

ESH har siddet i editorial board for "Scandinavian Journal of Work, Environment & Health", samt lejlighedsvis udført referee-opgaver for en række internationale tidsskrifter. SL har siddet i editorial board for Journal of Molecular Medicine.

Afdeling for Social Medicin og Psykosocial Sundhed

Afdelingsleder: Lars Iversen.

Det er afdelingens mål at drive forskning i psykosociale faktorer med henblik på at skabe videnskabelig basis for forebyggelse. Dette indebærer analytiske studier, interventionsstudier og herudover:

1. Udvikling af nøglebegreber og metoder til måling heraf: Herunder sociale og psykosociale sygdomsdeterminanter (handlekompetence, sociale relationer, social status, sundhedsadfærd), helbredsstatus samt konsekvenser af sygdom (funktionsevne, marginalisering, sygdomsadfærd).
2. Udvikling af metoder til analyse af sammenhænge mellem psykosociale forhold og helbred samt metoder til evaluering af forebyggelseseffekt.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens projekter omfatter:

1. Psykosociale prædiktorer for sygelighed og dødelighed

- 1.1. Sociale og psykosociale prædiktorer for dødelighed.
- 1.2. University of Copenhagen Longitudinal Study (UNICLAS).
- 1.3. Aktive leveår i alderdommen.
- 1.4. Helbreds- og sociale konsekvenser af krisefremkaldt flytning.
- 1.5. Børn af psykisk syge forældre – 20 års opfølgning.
- 1.6. Børnemishandling: Omfang og psykosociale forhold.
- 1.7. Psykosociale risikofaktorer, overvægt og fedme.
- 1.8. Kønsforskelle i sociale relationers betydning for udvikling af sygdom og død.
- 1.9. Sociale forhold, kost og helbred.
- 1.10. Psykosociale faktorer og funktionsevne fra 70- til 85-års-alderen.
- 1.11. Sociale relationer som prædikator for dødelighed og funktionsevnetab.
- 1.12. Sundhed, adfærd og arbejdsmarkedstilknytning.
- 1.13. Sociale forhold og helbred.

2. Psykosociale konsekvenser af sygdom og behandling

- 2.1. Funktionsevne blandt 75-80 årige i tre nordiske lande.
- 2.2. Forebyggende hjemmebesøg hos gamle mennesker. Hvordan gøres det bedst muligt?
- 2.3. Forløb, varighed og opfølgning af sygedagpenge.
- 2.4. Livskvalitet efter akut myokardieinfarkt. DANAMI-2 undersøgelsen.
- 2.5. Rehabilitering af hjertepatienter.
- 2.6. Effekt af forebyggelsessamtaler om alkohol og tobak.

3. Sundhedsadfærd

- 3.1. Health Behaviour in School-Aged Children – a cross-national survey (HBSC).
- 3.2. Sundhedsadfærd i den danske befolkning.
- 3.3. Voksnes ryge-, motions- og kostvaner.
- 3.4. Tobaksrygning: Adfærd og helbred.
- 3.5. Evaluering af Sundhedsstyrelsens alkoholkampagner 1993-99.
- 3.6. Motionsaktivitet og sociale relationer.

4. Befolkningens sundhed

- 4.1. Trends i risikofaktorer for iskæmisk hjertesygdom.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bjørn Holstein har bedømt to ph.d.-afhandlinger, Lars Iversen en ph.d.-afhandling og en disputats, Niels Michelsen en ph.d.-afhandling, Merete Osler fem ph.d.-afhandlinger. Niels Michelsen er formand for bedømmelsesudvalget vedrørende projektarbejde i den samfundsmedicinske speciallægeuddannelse.

Udvalg og fonde

Bjørn Holstein er uddannelsesleder for Master of Public Health-uddannelsen. Niels Michelsen er vicedirektør for Bachelor-kandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab. Pernille Due er medlem af Studienævn for Medicin. Rikke Lund er medlem af ph.d.-studienævnet.

Bjørn Holstein er medlem af Socialforskningsinstituttets

forskningsudvalg og bestyrelsen for Gerontologisk Institut. Lars Iversen er medlem af Hjerteforeningens udvalg for forebyggelsesforskning. Merete Osler er medlem af Tobaksskaderådets faglige følgegruppe, Hjerteforeningens Fagudvalg og Centerledelsen for enheden for epidemiologisk kostforskning. Bjørn Holstein er medlem af Tobaksskaderådet og sagkyndigt udvalg i Komiteen for Sundhedsoplysning. Lars Iversen er medlem af bestyrelsen for Universitetshospitalernes Center for Sygepleje- og Omsorgsforskning og Kræftens Bekæmpelses forebyggelsesudvalg. Merete Osler er medlem af Det Statslige Ernæringsråd.

Tillidshverv

Afdelingens medarbejdere er medlem af bestyrelsen for: International Society of Behavioral Medicine (Pernille Due). Dansk Gerontologisk Selskab (Kirsten Avlund, Bjørn Holstein). Dansk Selskab for Psykosocial Medicin (Pernille Due, Inge Lissau, Rikke Lund). Dansk Selskab for Samfundsmedicin (Lars Iversen). Medicinsk Selskab i København (Niels Michelsen). Dansk Epidemiologisk Selskab (Merete Osler, formand).

Formidling

Undervisning

Afdelingen underviser i følgende fag: På medicinstudiet: Administrativ Medicin, Epidemiologi, Klinisk social medicin og Medicinsk sociologi og på bachelor-kandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab: Levekår og sundhed. Endvidere undervises i en række fag på Master of Public Health-uddannelsen. Afdelingen har afholdt to forskeruddannelseskurser: "Psykosociale teorier og begreber i sundhedsforskning" og "Spørgeskema- og interviewmetoder i klinisk og samfundsmedicinsk forskning".

Redaktionelle hverv

Afdelingens forskere medvirker i redaktionspanelet for: Aging Clinical and Experimental Research, Scandinavian Journal of Occupational Therapy, International Journal of Behavioural Medicine, European Journal of Public Health, Scandinavian Journal of Social Medicine, International Journal of Social Welfare og Ugeskrift for Læger.

Afdeling for Sundhedspsykologi

Afdelingsleder: Erik Lykke Mortensen.

Erik Lykke Mortensen (ELM) er lektor. To adjunkt-/lektorstillinger er under besættelse. Peter la Cour (PLC) og Michael Linde (ML) er vikaransat i disse stillinger.

Forskningsvirksomhed

1. Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte. Forskningsprogram, som sigter mod at belyse præ- og perinatale faktorerers helbredsrelevante og udviklingspsykologiske betydning. Støttes af Statens Forskningsråd og Sundhedsstyrelsen. ELM i samarbejde med danske og amerikanske forskere.

2. Forløbsundersøgelser af 1914-kohorten i Glostrup. Kohorten er fulgt ved undersøgelser i 1964, '74, '84, '89 og '95. Den psykologiske del fokuserer på intellektuelle funktioner i 50-80-års alderen (ELM).

3. Betydningen af gener, familiemiljø og individuelt miljø for personlighed og intellektuel funktion. Tvillingestudium, der fokuserer på helbredsrelevante psykologiske individkarakteristika. Støttes af SSVF (ELM).

4. Derudover deltager ELM i en række forskellige projekter af klinisk og sundheds-psykologisk relevans.
5. Psykologisk forsvar hos medicinstuderende. 1.-sem.-studerende sammenholdes med unge på højskole m.h.p. forskelligheder i den psykologiske forsvarsstruktur (PLC).
6. Psykoterapi på psykiatrisk afdeling. Kvantitativt studie af omfang og struktur af psykoterapien på en psykiatrisk afdeling (PLC).
7. Brug af rating scales i almen praksis (PLC).
8. En analyse af eksistentielle/religiøse faktorerers betydning for helbredet (PLC).
9. Ph.d.-projekt om psykologisk intervention ved akut opstået somatisk sygdom (ML).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

ELM har været vejleder for 4 ph.d.-studerende og har siddet i bedømmelsesudvalg for 1 ph.d.-afhandling.

Udvalg og fonde

ELM er medlem af styringsgruppen for Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte; af planlægningsgruppen for den nationale fødselskohorte Bedre Sundhed for Mor og Barn; samt af Det Tværministerielle Udvalg vedr. Anvendt Ældre-forskning.

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

Afdelingsleder: Signild Vallgård.

Forskningsvirksomhed

Sundhedstjenesteforskningen omhandler årsager til og følger af sundhedsvæsenets organisation og funktion. Afdelingen arbejder med tre temaer:

1. Sundhedssektoren som organisation: dens opgaver, ressourcer, aktiviteter (herunder indførelse af ny teknologi), den politiske styring af sundhedssektoren samt dens historiske udvikling.
2. Følgerne af sundhedsvæsenets udformning og aktiviteter: effekten på befolkningens helbred, funktionsevne og livskvalitet; ligheds- og ulighedsskabende virkninger; omkostninger og ressourcenyttelse; sygdomsopfattelser hos personale og patienter.
3. Metodeudvikling: udvikling af helbredsmåling som redskab til vurdering af sundhedsvæsenets effekt, af det kvalitative forskningsinterview, sundhedsøkonomi og af metoder til komparative analyser.

Flere af forskningsprojekterne udføres i samarbejde med forskere i Storbritannien, Holland, Frankrig, Spanien, Canada, USA, Japan og Sverige. Der foregår også forsknings-samarbejde med andre forskningsmiljøer i Danmark.

1. Sundhedsvæsenets udformning, forandring og styring

- 1.1. Forebyggelsesopfattelser i sundhedsvæsenet (Lisa Dahlager).
- 1.2. Kan sygdomsforebyggelse inkorporeres i sygehusets aktiviteter? (Hanne Fredslund).
- 1.3. Offentlig meningsdannelse om prædiktive gentests (Maja Horst).
- 1.4. Genetificeringen af lægevidenskaben (Lene Koch).

1.5. Kortlægning af forebyggelsesaktiviteter på danske sygehuse (Ulla Træden).

1.6. Bestemmelse af medicintilskudsregler som er optimale ud fra et samfundshensyn (Hans Keiding).

1.7. Finansiering af sundhedsvæsenet i Danmark (Hans Keiding).

1.8. Flerdimensionale outcomemål i cost-effectiveness analyser (Hans Keiding).

1.9. Analyse af sundheds- og socialpolitik for ældre i Danmark og udvalgte OECD-lande 1850-2000 (Hirobumi Ito).

1.10. Theoretical Analysis of Merits and Demerits of Privatization of Public (Hirobumi Ito).

1.11. Toward a Comprehensive Discharge System for the Frail Elderly in Denmark and Japan (Hirobumi Ito).

1.12. Forebyggelsespolitikken i Danmark og Sverige i dette århundrede (Signild Vallgård).

1.13. European Network of Biomedical Ethics, delprojekt af "Genetics in Human Reproduct" (Lene Koch).

1.14. Lovgivning om provokeret abort i Danmark i det 20. århundrede (Sniff Nexø).

1.15. Decentralisering af sundhedsvæsenet i Tanzania (Martin Alilio, Ib Bygbjerg, Allan Krasnik).

1.16. Sundheds- og socio-kulturelle konsekvenser af en kompleks nødsituation i Guinea-Bissau (Peter Aaby, Allan Krasnik, Ib Bygbjerg).

2. Effekter af strukturelle forhold i sundhedsvæsenet

2.1. Forbrug af almen praksis. Befolknings- og sundhedsrelaterede faktorer, som påvirker kontaktmønstre og ydelsesforbrug (Allan Krasnik, Niels Keiding).

2.2. Den perinatale dødeligheds udvikling i dette århundrede, en international sammenligning (Signild Vallgård).

2.3. Sociale og etniske forholds betydning for adgangen til sundhedsvæsenet blandt kvinder med brystkræft (Marie Nørredam, Mogens Grønvold og Allan Krasnik).

2.4. Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter fra etniske minoriteter (Allan Krasnik, Jette Joost Michaelsen, Marie Nørredam).

2.5. Udvikling og validering af metoder til evaluering af palliativ indsats og brug af disse (Mogens Grønvold).

2.6. Social arv, familiær dysfunktion og forbrug af sundhedsvæsenet (Tavs Folmer Andersen).

2.7. Alternativ behandling, social arv og familiær dysfunktion (Tavs Folmer Andersen).

3. Effekter af specifikke interventioner og programmer

3.1. Livskvalitet ved efterbehandling af brystkræft (Mogens Grønvold).

3.2. Coping med infertilitet og infertilitetsbehandling (Lone Schmidt).

3.3. Evaluering af cataract kirurgi (Tavs Folmer Andersen).

3.4. Evaluering af prostata kirurgi (Tavs Folmer Andersen).

4. Metodeudvikling

Foruden den metodeudvikling, der foregår som en integreret del af forskningsprojekterne, arbejdes med projekter, der udvikler metoder til sundhedsstatusmåling.

4.1. Det danske SF-36 fase II – et valideringsprojekt (Jakob Bjørner).

4.2. Det danske SF-36 fase II database (Mogens Trab Damsgaard, Jakob Bjørner).

4.3. Dansk befolkningsundersøgelse af helbredsspørgeskemaer, validering og indsamling af norm-data (Torquil Watt, Mogens Grønvold, Jakob Bjørner).

4.4. Validation of the Danish Multidimensional Fatigue Inventory (Torquil Watt, Jakob Bjørner, Mogens Grønvold).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Signild Vallgård har bedømt en disputats og tre ph.d.-afhandlinger.

Lene Koch har bedømt en ph.d.-afhandling.

Tavs Folmer Andersen bedømt fire ph.d.-afhandlinger.

Tillidshverv

Allan Krasnik er institutleder, formand for institutbestyrelsen og instituttets samarbejdsudvalg. Han er medlem af Nordisk gruppe for sundhedstjenesteforskning og i fakultetets forskningsudvalg, af strategigruppen for World Federation of Medical Education, den internationale planlægningskomité for Københavns Kommunes og Sundhedsministeriets konference: Reducing inequalities in health og er vicepræsident for Øresundskonferencen om forebyggelse i Medicon Valley regi. Allan Krasnik har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Københavns Universitet og medvirket i projektvurderinger i Sveriges Riksbanks jubilæumsfond og i Economic and Social Research Council i London.

Tavs Folmer Andersen er medlem af fakultetets fysiske udvalg og medlem af Udvalget vedrørende sundhedstjenesteforskning under Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd.

Mogens Grønvold er medlem af European Organization for Research and Treatment of Cancer (EORTC) Quality of Life Study Group, formand for Methodology Committee og medlem af Module Developing Committee.

Lene Koch er medlem af Etisk Råd, af Arbejdsmiljøinstituttets udvalg om biomarkører i forskning, af BIOSAM.

Signild Vallgård er afdelingsleder, medlem af instituttets samarbejdsudvalg og medlem af forskningsledelsen for Udredningen vedrørende magt og demokrati i Danmark.

Formidling

Undervisning

Afdelingen varetager undervisning på lægeuddannelsen; på MPH-uddannelsen; på MIH-uddannelsen; på bachelor-kandidat-uddannelsen i folkesundhedsvidenskab samt på ph.d.-uddannelsen. Tavs Folmer Andersen er studieleder på bachelor-kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab.

Redaktionelle hverv

Sniff Nexø er redaktionsmedlem ved 1066 – Tidsskrift for historie.

Allan Krasnik er medlem af European Public Health Associations videnskabelige komité, af redaktionen for The Internet Journal of Public Health Education (ASPHER) og af Ugeskrift for Lægers videnskabelige panel.

Instituttleder Allan Krasnik

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 41,1 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 13,6 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 33,6 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 5,7 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,3 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,9 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 0,9 årsværk.

Afdeling for Medicinhistorie – Medicinsk-Historisk Museum

VIP Internt finansieret

Bjørner, Jakob Bue; forskningslektor.

Brade, Anna-Elisabeth; lektor.

Haarmark, Bodil; forskningsadj.

Jessen, Mikkel; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Bennike, Pia Lilli; forskningslektor.

Söderqvist, Sven Thomas; forskningsprof.

Afdeling for Almen Medicin

VIP Internt finansieret

Andersen, John Sahl; lektor.

Bojlen, Nina Sybille Rotwitt; adjunkt.

Hantho, Arne Finn; forskningsass.

Höllnagel, Hanne; professor.

Larsen, Jan-Helge; lektor.

Reventlow, Susanne Dalsgaard; adjunkt.

Risør, Ole; amanuensis.

Tørning, Jens; amanuensis.

Witt, Klaus Helge; adjunkt.

Østergaard, Marianne Stubbe; forskningsadj.

VIP Eksternt finansieret

Baarts, Charlotte; forskningsass.

Thorsen, Hanne; forskningsleder.

Tulinus, Anne-Charlotte; forskningsass.

Biostatistisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Andersen, Per Kragh; professor.

Dalgaard, Peter; lektor.

Hilden, Jørgen; lektor.

Keiding, Niels; professor.

Kreiner, Svend; lektor.

Scheike, Thomas Harder; lektor.

Skovgaard, Lene Theil; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andreasen, Anne Helms; projektmedarbejder.

Brøndsted, Lise; forskningsass.

Budtz-Jørgensen, Esben; forskningsass.

Christensen, Karl Bang; forskningsass.

Hartvig, Helle Bøggild; forskningsass.

Larsen, Klaus; kand.stip.

Petersen, Jørgen Holm; forskningslektor.

Siersma, Volkert Dirk; forskningsass.

Sørensen, Tine Møller; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Hindsberger, Charlotte; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Parner, Jan Thorlund; kand.stip.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

VIP Internt finansieret
Andersen, Hanne; adjunkt.
Brorson-Hansen, Stig Chr; forskningsass.
Norup, Michael Slott; adjunkt.
Rossel, Peter Johannes Hancke; lektor.
Wulff, Henrik Ramsing; professor.

VIP Eksternt finansieret
Gammelgaard, Anne; projektmedarbejder.
Hrøbjartsson, Asbjørn; forskningsass.
Poulsen, Maj-Britt Juhl; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Skydsgaard, Morten Arnika; ph.d.-studerende.

Afdeling for Sundhedsstjenesteforskning

VIP Internt finansieret
Andersen, Tavs Folmer; lektor.
Krasnik, Allan; professor.
Schmidt, Lone; adjunkt.
Vallgård, Signild Katarina; lektor.
Vrangbæk, Karsten; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret
Gredal, Charlotte; forskningsass.
Grønvold, Mogens; forskningsadj.
Koch, Anna Magdalene; forskningslektor.
Kyhl, Heidi; forskningsass.
Michaelsen, Jette Joost; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Nexø, Iben Margrethe Andersen; ph.d.-studerende.

Afdeling for Social Medicin og Psykosocial Sundhed

VIP Internt finansieret
Borup, Ina Bodil Kristensen; forskningsadj.
Christensen, Ulla; forskningsadj.
Damsgaard, Mogens Trab; lektor.
Due, Eva Pernille; forskningsadj.
Frandsen, Kirsten Avlund; lektor.
Holstein, Bjørn Evald; lektor.
Idler, Ellen Louise; gæsteprofessor.
Iversen, Lars; gæsteprofessor.
Osler, Merete; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Albertsen, Karen; forskningsadj.
Andersen, Anette; forskningsass.
Brøndsted, Lise; forskningsass.
Jackson, Hannah Bing; forskningsass.
Jensen, Lis Hentze; forskningsass.
Lund, Rikke; forskningsass.
Svensson, Charlotte Lerche; forskningsass.
Sørensen, Lisbeth Villemoes; forskningsass.

KLIN Internt finansieret
Michelsen, Niels Michael; klinisk professor.

Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin

VIP Internt finansieret
Hansen, Eva Støttrup; lektor.
Loft, Steffen Huitfeldt; professor.
Møller, Peter; adjunkt.

KLIN Internt finansieret
Gyntelberg, Finn; klinisk professor.
Mikkelsen, Sigurd Thyge; klinisk lektor.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønforskning

VIP Internt finansieret
Jensen, Else Nygaard; adjunkt.
Petersson, Birgit Holm; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Jørgensen, Susanne Eilenberger; forskningsass.

STIP Eksternt finansieret
Smidth-Fibiger, Eva Annette; kand.stip.

Afdeling for International Sundhed

VIP Internt finansieret
Agger, Inger; lektor.
Bygbjerg, Ib Christian; professor.
Mogensen, Hanne Overgaard; forskningsadj.
Samuelsen, Helle; forskningsass.

Afdeling for Sundhedspsykologi

VIP Internt finansieret
la Cour, Peter; forskningsadj.
Linde, Michael; amanuensis.
Mortensen, Erik Lykke; lektor.
Møhl, Bo; videnskabelig medarb.

Afdeling for Epidemiologi

VIP Internt finansieret
Lynge, Elsebeth; professor.
Nilsson, Stig Ralph Ingemar; lektorvikar.
Sørensen, Thorkild I.A; klinisk professor.

Ph.d.-afhandlinger

Afdeling for Almen Medicin
Østergaard, Marianne Stubbe: Astma hos børn – Frem mod samordning.

Biostatistisk Afdeling

Nielsen, Olav Wendelboe: Prævalens og dianostik af hjertesufficiens: Et studie af ikke-hospitaliserede patienter.

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

Alilio, Martin Sarikiaeli: Health Services at the District Level in Tanzania service through-put and resource levels: the gap between expectations and performance.

Becker, Niels: Chronic non-malignant pain patients treated in a Danish Multidisciplinary Pain Center.

Kyhl, Heidi: Mod Lyset. En beskrivelse, analyse og diskussion af forudsætningerne for strålebehandlingens introduktion og institutionalisering i Danmark indtil 1922.

Afdeling for Social Medicin og Psykosocial Sundhed

Christensen, Ulla: Påvirkning af sundhedsadfærd og sociale netværk gennem etablering af idrætstilbud i lokalområdet.

Fondsstøtte

Medicinsk-Historisk Museum

A.P. Møller

– Udstilling af røntgenbus (Thomas Söderqvist) kr. 230.000.

Den Berlingske Fond

– Restaurering af museets gamle bogsamling (Signild Vallgård) kr. 10.000.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

– Ph.d.-projekt -konference/studierejse (Morten A. Skydsgaard) kr. 19.500.

Forskningsrådene

– Forskningsprofessorat i videnskabsstudier (Thomas Söderqvist) kr. 4.711.902.

– Forskningsprofessorat i videnskabsstudier (Thomas Söderqvist) kr. 3.600.000.

Københavns Universitets Almene Fond

– Køb af video (Signild Vallgård) kr. 10.000.

Povl M. Assenss Fond

– Restaurering af Saxthorpsk bogsamling (Institutlederen) kr. 202.400.

Rockwool Fonden

– Restaurering af museets gamle bogsamling (Signild Vallgård) kr. 50.000.

Sonning Fonden

– Bogrestaurering (Signild Vallgård) kr. 170.000.

Velux Fonden af 1981

– Fattig og syg i 1850érnes København (Bodil Haarmark) kr. 660.000.

Institut for Folkesundhedsvidenskab

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

– Trykning af doktordisp (Lars Møller) kr. 27.920.

Øresundsuniversitetet

– Sjælland og Skåne- før og efter broen (Hannah Bing Jackson) kr. 100.000.

Afdeling for Almen Medicin

Sygekassernes Helsefond

– Registerforskning (Hanne Hollnagel) kr. 295.661.

Biostatistisk Afdeling

Apotekerfonden

– Aflønning af statistiker (Niels Olivarius) kr. 180.000.

Den Svenske Børnecancerfond

– Aflønning Tine Møller Sørensen (Kjeld Schmiegelow) kr. 90.000.

Forskningsstyrelsen + Sundhedsministeriet

– Aflønning Tine Møller Sørensen (Ann Møller) kr. 72.000.

Helsefonden

– Aflønning af statistiker (Biostatistisk Afdeling) kr. 93.600.

Hjerteforeningen

– Aflønning af satistiker (Ulrik Talleruphuus) kr. 30.000.

– Kostvaners sammenhæng m. viden, holdninger og anden livsstil (Margit Groth) kr. 50.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Inca projektet (Lone Ross-Petersen) kr. 90.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Kvantificering af fejlkilder i klinisk og epidemiologisk forskning (Lene Theil Skovgaard) kr. 1.122.000.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

EU

– The Relevance of Virtue Ethics to Patients with Chronic Illness (Søren Holm) kr. 78.841.

Eva og Henry Frænkels Mindefond

– Ethiske aspekter ved forsøg med akutte patienter (Anne Gammelgaard) kr. 100.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Begreber, begrebsændr. og tidlig subdisciplindannelse (Hanne Andersen) kr. 211.016.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Konkurrence og samarbejde i biomedicinsk forskning (Maj-Britt Juhl Poulsen) kr. 101.035.

Afdeling for Sundhedstjensteforskning

Direktør E. Danielsen og Hustrus Fond

– Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets indsats blandt patienter fra Etniske minoriteter (Jette Joost Michaelsen) kr. 100.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

– Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets indsats (Jette Joost Michaelsen) kr. 20.000.

Forskningsministeriet

– Magten over livet: Forebyggelsespolitikken i Danmark og Sverige i det 20. århundrede (Signild Vallgård) kr. 288.000.

Forskningsministeriet/Magtudredningen

- Ph.D stip. til Iben Andersen Nexø (Institut for Folkesundhedsvidenskab) kr. 1.254.516.

International Conference A/S

- Forskningsformål (Lone Schmidt) kr. 20.000.

Læge Inger Goldmann's Fond

- Cataract project (Jens Christian Nørregaard) kr. 45.030.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

- Ph.d.-kursus, Humanistisk Hälsoforskning (Signild Vallgård) kr. 240.000.

Sygekassernes Helsefond

- Kan helbredsstatusmåling forbedre information (Mogens Grønvold) kr. 200.000.
- Muligheder og barrierer for Sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter fra etniske minorit (Allan Krasnik) kr. 250.000.

Wedell-Wedellsborgs Fond

- Forebyggelsesopfattelser. (Lisa Dahlager Jørgensen) kr. 30.000.

Afdeling for Social Medicin og Psykosocial Sundhed*Direktør E. Danielsen og Hustrus Fond*

- Skolesundhedspleje som intervention mod social ulighed (Ina K. Borup) kr. 50.000.

Fondation Idella

- Psykosocial sundhedsforskning (Bjørn Holstein) kr. 30.000.

Fonden af 1870

- Psykosocial sundhedsforskning (Charlotte Lerche) kr. 40.000.

Forskningsrådene/Sundhedsfremme og forebyg.

- Sundhed, arbejdsløshed og marginalisering (Lars Iversen) kr. 1.000.000.

Hjerteforeningen

- Kostvaners sammenhæng (Margit Velsing Groth) kr. 54.500.

Kræftens Bekæmpelse

- Påvirkning af ungers rygevaner (Lis Hentze Jensen) kr. 466.000.

Lundbeckfonden

- First Pan-Pacific Nursing Conference (Ina K. Borup) kr. 13.500.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Research on Self-rated Health (Bjørn Holstein) kr. 220.000.

Sundhedsstyrelsen

- Unges og voksnes alkoholforbrug-omfang. (Pernille Due) kr. 250.000.

Sygekassernes Helsefond

- Påvirkning af unges rygevaner (Pernille Due) kr. 150.000.

Velux Fonden af 1981

- Psykosocial Sundhedsforskning (Bjørn Holstein) kr. 384.000.

Wedell-Wedellsborgs Fond

- Legat (Mette Rasmussen) kr. 25.000.
- Sundhed, arbejdsløshed & marginalisering (Rikke Lund) kr. 30.500.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønforskning*Arbejdsmiljøinstituttet*

- Forskning og Intervention i Monotomt arbejde, PRIM. (Else Nygaard Jensen) kr. 180.000.

Afdeling for International Sundhed*Danida*

- Vejledning af Mr. Nglube (Ib Bygbjerg) kr. 36.900.

Rådet for Ulandsforskning

- Conflict and it's aftermath (Afd. for International Sundhed) kr. 258.000.

Publikationer**Afdeling for Almen Medicin**

Andersen J.S.: Troens bevis – om evidensbaseret medicin i almen praksis. *Lægen* 17, s. 20-21, 1999.

Andersen J.S.: Patienterne ved Københavns Lægevagt. s. 14-16 *Københavns Sundhedsdirektorat* 1999.

Andersen J.S.: Status upon the researcher education in general practice in Copenhagen. i: *First European Network Organisations Open Conference. WONCA 1999. Book of Abstracts.* s. 85, Sociedad Espanola de Medicina de Familia y Comunitaria, Publicaciones Profesionales Internacionales, Spanien., Barcelona 1999.

Andersen J.S.: Reliability and validity of International Classification of Primary Care (ICPC). i: *First European Network Organisations Open Conference. WONCA 1999. Book of Abstracts.* s. 132, Sociedad Espanola de Medicina de Familia y Comunitaria, Publicaciones Profesionales Internacionales, Spanien., Barcelona 1999.

Andersen J.S.: The Copenhagen out of hours service-activity and quality. i: *First European Network Organisations Open Conference. WONCA 1999. Book of Abstracts.* s. 143, Sociedad Espanola de Medicina de Familia y Comunitaria, Publicaciones Profesionales Internacionales, Spanien., Barcelona 1999.

Bojlen S.: Videnskabens ris til egen røv. *Månedsskrift for Praktisk Lægegerning* 5, maj 99, s. 647-650, 1999.

Hendriksen C., Vass M.: Forebyggelse af helbredsproblemer og funktionsbegrænsninger blandt ældre mennesker. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 3638-40, 1999.

Hollnagel H.: Explaining risk factors to patients during a general practice consultation. Conveying group-based epidemiological knowledge to individual patients. *Scandinavian Journal of Primary Health Care.* 17, s. 3-5, 1999.

Hvas L., Reventlow S., Tulinius C.: Risiko for alle år

- 2000? Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 13, s. 1819-1830, 1999.
- Hvas L.: Sygeliggørelse og medikalisering. Ugeskrift for Læger 161/142, s. 5783-5785, 1999.
- Hvas L.: Mammografi set fra almen praksis. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 77, s. 151-156, 1999.
- Kardel T., Bendixen G.: Eponymer. i: Medicinsk Kompendium, 15. udgave s. 37, Ib Lorenzen, Gunnar Bendixen, N.E. Hansen, NNF Arnold Busck, København 1999.
- Larsen J-H., Risør O., Nystrup J.: Konsultations-laboratoriet – træning i klinisk samtale. Allmänmedicin 1/99 – 20. årgang, s. 24-27, 1999.
- Larsen J-H., Risør O., Nystrup J.: "Konsultationslaboratoriet" – træning i klinisk samtale. Tidsskrift for Den norske Lægeforening. 1;119, s. 52-55, 1999.
- Pedersen P.A., Hollnagel H., Olivarius N.d.F., Reusch S., Sørensen M., Thorsen H.: Eget sygesikringsbevis til børn. Nye muligheder for epidemiologisk forskning i den primære sundhedssektor. Ugeskrift for Læger 161, s. 6351-4, 1999.
- Rubak J., Vass M., Dinesen O., Poulsen L.R., Bro F., Bisgaard A.: Identifikation og udredning af demens og demenslignende tilstande. DSAM Klinisk vejledning 1999. DSAM. København 1999.
- Tulinius C., Damkjær H., Schiøler D.: Rygning – er der en vej ud af tågen? Månedsskrift for Praktisk Lægegerning. Maj, 77. årgang, s. 597-603, 1999.
- Tulinius C., Reventlow S., Beich A.: Den urokkelige ryger. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning Juni, 77. årgang, s. 843-851, 1999.
- Tulinius C.: Er det "ukvindeligt" at forske? Om aggressive forskere med "bly i bunden". Institut for Litteratur, kultur og medier, Odense Universitet. Odense 1999.
- Tulinius C., Beich A., Damkjær H.: Hvorfor forebygger vi? – og hvad forventer vi af patienten? Ugeskrift for Læger 161/20, s. 2982-5, 1999.
- Vass M., Hendriksen C.: Den praktiserende læge og forebyggelse på ældreområdet. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning. 77, s. 1685-94, 1999.
- Vass M.: Demens og kørekort. Alzheimerbladet December, 1999.
- Biostatisk Afdeling**
- Altman D.G., Andersen P.K.: Calculating the number needed to treat for trials where the outcome is time to an event. *BMJ* 319, s. 1492-1495, 1999.
- Andersen P.K., Klein J.P., Zhang M.J.: Testing for centre effects in multi-centre survival studies: a Monte Carlo comparison of fixed and random effects tests. *Statist.Med.* 18, s. 1489-1500, 1999.
- Balle J., Olofsson M.J., Hilden J.: Cannabis og graviditet. *Ugeskrift for læger* 161, s. 5024-28, 1999.
- Bonde J.P.E., Jensen T.K., Larsen S.B., Abell A., Scheike T., Hjöllund N.H.I., Kolstad H.A., Ernst E., Giwercman A., Skakkebæk N.E., Keiding N., Olsen J.: Year of birth and sperm count in 10 Danish occupational studies. *Scand.J.Work.Enviro.n.Health* 24, s. 407-413, 1999.
- Bonde J.P.E., Ernst E., Jensen T.K., Hjöllund N.H., Kolstad H.A., Henriksen T.B., Scheike T., Giwercman A., Olsen A.J., Skakkebæk N.E.: Sædkvalitet og fertilitet i en populationsbaseret follow-up undersøgelse. *Ugeskrift for læger* 161, s. 6485-6489, 1999.
- Bonde J.P.E., Ernst E., Jensen T.K., Hjöllund N.H.I., Kolstad H., Henriksen T.B., Scheike T., Giwercman A.J., Olsen J., Skakkebæk N.E.: Relation between semen quality and fertility: a population-based study of 430 first-pregnancy planners. *The Lancet* 352, s. 1172-1177, 1998.
- Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P.: Benchmark modeling of the Faroese methylmercury data. 15 s. *Research Report* 99/5, 1999.
- Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P., White R.F., Weihe P.: Methylmercury neurotoxicity independent of PCB exposure. *Environmental Health Perspectives* 107, s. A 236-A 237, 1999.
- Carlsen E., Olsson C., Petersen J.H., Andersson A-M., Skakkebæk N.E.: Diurnal rhythm in serum levels of inhibin B in normal men: Relation to testicular steroids and gonadotropins. *J.Clin.Endocrinol.Metab.* 84, s. 1664-1669, 1999.
- Christensen E., Orlandi F., Tygstrup N., Andersen P.K., Morabito A., Leevy C.M.: Chianciano consensus conference on prognostic studies in hepatology. *Ital.J.Gastroenterol.Hepatol.* 30, s. 580-583, 1998.
- Clemmensen J.O., Galatius S., Skak C., Dalgaard P., Larsen F.S., Ott P.: The effect of increasing blood pressure with dopamine on systemic, splanchnic, and lower extremity hemodynamics in patients with acute liver failure. *Scand.Gastroenterol.* 34, s. 921-927, 1999.
- Dalgaard P.: Discussion of Invited Paper Meeting 52: Statistical Programming Environments. i: *Bulletin of the International Statistical Institute.* s. 149-150, International Statistical Institute, 1999.
- Esbjerg S., Keiding N., Koch-Henriksen N.: Reporting delay and corrected incidence of multiple sclerosis. *Statist.Med.* 18, s. 1691-1706, 1999.
- Grandjean P., Budtz-Jørgensen E., White R.F., Jørgensen P.J., Weihe P., Debes F., Keiding N.: Methylmercury exposure biomarkers as indicators of neurotoxicity in 7-years-old children. *Am.J.Epidemiol.* 150, s. 301-305, 1999.
- Gyllenborg J., Skakkebæk N.E., Nielsen N., Keiding N., Giwercman A.: Secular and seasonal changes in semen quality among young Danish men: a statistical analysis of semen samples from 1927 donor candidates during 1977-1995. *International journal of andrology* 22, s. 28-36, 1999.
- Jensen T.K., Scheike T., Keiding N., Schaumborg I., Grandjean P.: Fecundability in relation to body mass and menstrual cycle patterns. *Epidemiology* 10, s. 422-428, 1999.
- Keiding N., Hartvig H.B., Tvede M., Juul S.: Estimating time to pregnancy from current durations in a cross-sectional sample. 27 s. *Research Report* 99/7, 1999.
- Keiding N.: Analysis of time-to-pregnancy data. *Scand.J.Work Environ.Health* 25, s. 10-11, 1999.
- Keiding N.: Decline of semen quality during the last 50 years and possible links with environmental chemicals. *Statistics for the Environment* 4, s. 192-208, 1999.
- Keiding N., Filiberti M., Esbjerg S., Robins J.M., Jacobsen N.: The graft versus leukemia effect after bone marrow transplantation: A case study using structural nested failure time models. *Biometrics* 55, s. 23-28, 1999.
- Keiding N.: Event history analysis and inference from observational epidemiology. *Statist.Med.* 18, s. 2353-2363, 1999.
- Keiding N.: Letters to the editor: Age-period-cohort models of chronic disease rates. II: graphical approaches. *Statist.Med* 18, s. 1733, 1999.

- Keiding N., Shu Y., Szydlo R.M., Goldman J.M., Klein J.P.: Summary curves for patients transplanted for chronic myeloid leukemia salvaged by a donor lymphocyte infusion: The current leukemia free survival curve. 15 s. Technical report 34 1999.
- Keiding N.: Overlevelsmodeller. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 592, Danmarks Nationalleksikon, 1999.
- Keiding N., Thomsen B.L.: Bonsel and Væth estimators of expected survival curves. i: Encyclopedia of Statistical Sciences. Update volume 3. s. 228-230, John Wiley & Sons, Inc., 1999.
- Keiding N., Thomsen B.L.: Lexis diagram. i: Encyclopedia of Statistical Sciences. Update volume 3. s. 411-413, John Wiley & Sons, Inc., 1999.
- Keiding N.: Invited discussion of Invited Paper Meeting 5: Statistics and the assessment of causality. i: Bulletin of the International Statistical Institute. s. 75-76, International Statistical Institute, 1999.
- Kessing L.V., Andersen P.K., Mortensen P.B., Bolwig T.G.: Sygdomsforløbet ved de affektive tilstande – et registerstudium. Ugeskrift for læger 161, s. 1403-1406, 1999.
- Kessing L.V., Andersen P.K.: The effect of episodes on recurrence in affective disorder: a case register study. Journal of Affective Disorders 53, s. 225-231, 1999.
- Kessing L.V., Olsen E.W., Mortensen P.B., Andersen P.K.: Dementia in affective disorder: a case register study. Acta.Psychiatr.Scand. 100, s. 176-185, 1999.
- Kessing L.V., Olsen E.W., Andersen P.K.: Recurrence in affective disorder: analyses with frailty models. Am.J.Epidemiol. 149, s. 404-411, 1999.
- Klein J.P., Keiding N., Horowitz M.M.: Using a multi-state statistical model to investigate the graft-versus-leukemia effect in bone marrow transplants. 26 s. Technical Report 35, 1999.
- Larsen O., da Silva Z., Sandström A., Andersen P.K., Andersson S., Poulsen A-G., Melbye M., Dias F., Naucler A., Aaby P.: Declining HIV-2 prevalence and incidence among men in a community study from Guinea-Bissau. AIDS 12, s. 1707-1714, 1998.
- Laursen E.M., Koch C., Petersen J.H., Müller J.: Secular changes in anthropometric data in cystic fibrosis patients. Acta.Pædiatr. 88, s. 169-174, 1999.
- Martinussen T., Scheike T., Skovgaard I.M.: Efficient estimation of fixed and time-varying covariate effects in multiplicative intensity models. 24 s. Research Report 99/3, 1999.
- Martinussen T.: Cox regression with incomplete covariate measurements using the EM-algorithm. Scand.J.Statist. 26, s. 479-491, 1999.
- Martinussen T., Scheike T.: A semiparametric additive regression model for longitudinal data. Biometrika 86, s. 691-702, 1999.
- Martinussen T., Scheike T.: Estimating the population survival function using additional information recorded over time: a filter based approach. Scandinavian Journal of Statistics 25, s. 621-635, 1998.
- Mehlen J., Wiinberg N., Bang L.E., Bentzon M.W., Nielsen P.E., Jensen H.Æ.: Vejledende retningslinier for hjemmeblodtryksmåling. Klaringsrapport nr. 8. 7 s. 1999.
- Melbye M., Wohlfahrt J., Olsen J.H., Frisch M., Westergaard T., Helweg-Larsen K., Andersen P.K.: Provokeret abort og risiko for brystkræft. Ugeskrift for læger 160, s. 5178-5182, 1998.
- Melbye M., Wohlfahrt J., Andersen P.K., Andersen A-M.N., Westergaard T.: Preterm delivery and risk of breast cancer. British Journal of Cancer 80, s. 609-613, 1999.
- Melbye M., Wohlfahrt J., Andersen P.K.: Letter to the editor: Adjustment for age at first birth in etiologic studies of breast cancer involving exposures that may affect age at first birth. Epidemiology 10, s. 467, 1999.
- Mikkelsen K., Heitmann B.L., Keiding N., Sørensen T.I.A.: Independent effects of stable and changing body weight on total mortality. Epidemiology 10, s. 671-678, 1999.
- Milman N., Byg K.E., Juul-Jørgensen B., Bentzon M.W.: Translation of analysis results between serum ferritin assays, ferritin RIA amersham™ and abbot AxSYM™ ferritin. Hematology 4, s. 179-184, 1999.
- Mortensen P.B., Pedersen C.B., Westergaard T., Wohlfarth J., Ewald H., Mors O., Andersen P.K., Melbye M.: Effects of family history and place and season of birth on the risk of schizophrenia. N.Engl.J.Med. 340, s. 603-608, 1999.
- Murata K., Weihe P., Araki S., Budtz-Jørgensen E., Grandjean P.: Brief communication: Evoked potentials in Faerese children prenatally exposed to methylmercury. Neurotoxicology and Teratology 21, s. 471-472, 1999.
- Mølgaard C., Thomsen B.L., Michaelsen K.: Whole body bone mineral accretion in healthy children and adolescents. Archive of Disease in Childhood 81, s. 10-15, 1999.
- Mølgaard C., Thomsen B.L., Michaelsen K.: Influence of weight, age and puberty on bone size and bone mineral content in healthy children and adolescents. Acta.Pædiatr. 87, s. 494-499, 1998.
- Nielsen H.E., Dørup J., Herlin T., Larsen K., Nielsen S., Pedersen F.K.: Epidemiology of juvenile chronic arthritis: Risk dependent on sibship, parental income, and housing. J.Rheumatol. 26, s. 1600-1605, 1999.
- Nørredam M., Krasnik A., Pedersen J.H.: Indvandrerkvinders adgang til det danske sundhedsvæsen. Ugeskrift for læger 161, s. 4385-4388, 1999.
- Olsen J., Andersen P.K.: We should monitor human fecundity, but how? A suggestion for a new method that may also be used to identify determinants of low fecundity. Epidemiology 10, s. 419-421, 1999.
- Olsen J., Andersen P.K., Sørensen T.I.A., Melbye M., Aaby P.: The future of epidemiology. International Journal of Epidemiology 28, s. 995-1024, 1999.
- Parner E., Keiding N.: Misspecified proportional hazard models and confirmatory analysis of survival data. 18 s. Research Report 99/6, 1999.
- Parner J., Arjas E.: Causal reasoning from longitudinal data. 29 s. Research Report A27 1999.
- Prescott E., Andersen P.K., Osler M., Lange P., Vestbo J.: A sensitivity analysis of secular trends in risk factors and mortality based on cohort studies. Epidemiology 10, s. 176-180, 1999.
- Ripatti S., Palmgren J., : Estimation of multivariate frailty models using penalized partial likelihood. 23 s. Research Report 99/1, 1999.
- Russel C.A., Brøndsted L., Vindeløv L.L.: Design of limiting dilution analysis experiments for helper T lymphocyte precursor frequency determination in the context of allogeneic bone marrow transplantation. Journal of Immunological Methods 225, s. 113-124, 1999.
- Scheike T., : Likelihood analysis of tessellation models: an

- application to cell-tissues. 24 s. Research Report 99/2, 1999.
- Scheike T., Zhang M-J., Juul A.: Comparing reference charts. *Biometrical Journal* 41, s. 679-687, 1999.
- Scheike T.: Comparison of non-parametric regression functions through their cumulatives. *Statistics & probability letters* 46, s. 21-32, 1999.
- Skakkebak N.E., Giwercman A., Jensen T.K., Carlsen E., Jørgensen N., Keiding N.: Letter to the editor: Selection Biases in Semen Study. *Fertility & Sterility* 69, s. 1158-1159, 1999.
- Stockmarr A.: The choice of hypotheses when evaluating DNA profile evidence. 23 s. Research Report 99/4, 1999.
- Sørensen N., Murata K., Budtz-Jørgensen E., Weihe P., Grandjean P.: Prenatal methylmercury exposure as a cardiovascular risk factor at seven years of age. *Epidemiology* 10, s. 370-375, 1999.
- Thomsen B.L., Ekstrøm C.T., Sørensen T.I.A.: Development of the obesity epidemic in Denmark: Cohort, time and age effects among boys born 1930-1975. *International Journal of Obesity* 23, s. 693-701, 1999.
- Valeur-Jensen A.K., Pedersen C.B., Westergaard T., Jensen I.P., Lebech M., Andersen P.K., Melbye M., Pedersen B.N.: Risk Factors for parvovirus B19 infection in pregnancy. *JAMA* 281, s. 1099-1105, 1999.
- Wohlfahrt J., Andersen P.K., Melbye M.: Multivariate competing risks. *Statist.Med.* 18, s. 1023-1030, 1999.
- Wohlfahrt J., Mouridsen H., Andersen P.K., Melbye M.: Reproductive risk factors for breast cancer by receptor status, histology, laterality and location. *Int.J.Cancer* 81, s. 49-55, 1999.
- Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori**
- Andersen H.: Forholdet mellem videnskabshistorie og videnskabsfilosofi. *Slagmark* 28-29, s. 71-82, 1999.
- Bjørn E., Rossel P.J.H., Holm S.: Can the written information to research subjects be improved? *Journal of Medical Ethics* Vol 25, no.3, s. 263-267, 1999.
- Brorson-Hansen S.C.: Tankekollektiver og medicinske kendsgerninger. *Bibliotek for Læger* 191/3, s. 333-354, 1999.
- Brorson-Hansen S.C.: Videnskabelig erkendelse, virkelighed og udvikling. *Bibliotek for Læger* 191/4, s. 406-424, 1999.
- Gammelgaard A.: Om Pave Johannes Paul II's forhold til Evolutionslæren. *Slagmark* 28-29, s. 177-79, 1999.
- Gammelgaard A.: Neo-Darwinisme, en ny evolutionsteori? *Forskerforum* 126, s. 22-23, 1999.
- Gøtzsche P.C., Astrup A., Van de Werken W.K., Ranneries C., Toubro S., Raben A., Buemann B.: Meta-analysis of resting metabolic rate in formerly obese subjects. *American Journal of Clinical Nutrition* 69, s. 1117-22, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Det Nordiske Cochrane Center: Status efter 5 år og fremtidsperspektiver. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 932-4, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Metaanalyse – begreber og metoder. i: *Sundhedsvidenskabelig forskning*, 5. udgave s. 303-14, D. Andersen, G. Almind, E. Bock, B. Havsteen, M. Hørder, P. Riis, FADL'S Forlag, København 1999.
- Gøtzsche P.C.: Non-steroidal anti-inflammatory drugs. *Clinical Evidence* 2, s. 430-6, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Hvad er relationen mellem randomiserede forsøg og evidensbaseret medicin? *Ugeskrift for Læger* 161, s. 624, 1999.
- Gøtzsche P.C., Hammarquist C., Burr M.: Control of house dust mite in managing asthma (authors' reply). *British Medical Journal* 318, s. 871, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Var zoneterapiforsøget randomiseret? *Ugeskrift for Læger* 161, s. 2224, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Cochranologiens vokseværk. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 2690-1, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Om Cochrane og brugen af albumin. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 5552-4, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Skal radikal prostatektomi indføres? *Ugeskrift for Læger* 161, s. 3472-3, 1999.
- Gøtzsche P.C.: Radikal prostatektomi er udokumenteret. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 5691-2, 1999.
- Holm S.: European Network of Scientific Co-operation and Human Rights. The human rights, ethical and moral dimensions of health care. *European Journal of Public Health* 1 (9), s. 69, 1999.
- Holm S., Rossel P.J.H.: Ethical aspects of the use of "Sensitive information in health care research. i: *Hiv and Aids – Testing, Screening, and Confidentiality* s. 200-215, Rebecca Bennett and Charles A. Erin, Oxford University Press, New York 1999.
- Hróbjartsson A.: Placebo intervention compared with no treatment (protocol for a cochrane review). i: *The Cochrane Library*, Issue 3 s. intet, Update software, Oxford 1999.
- Hróbjartsson A.: Opslagsord "Placeboeffekt". i: *Den Store Danske Encyklopædi*, Bind 15 s. 262, J. Lund, Gyldendal, København 1999.
- Johansen H., Gøtzsche P.C.: Problems in the design and reporting of trials of antifungal agents encountered during meta-analysis. *Journal of American Medical Association* 282, s. 1752-9, 1999.
- Norup M.: Treatment of severely diseased newborns: A survey of attitudes among Danish physicians. *Acta Paediatrica* 88, s. 438-44, 1999.
- Norup M.: Ethiske problemer i forbindelse med fosterdiagnostik og præimplantationsdiagnostik. i: *Bioetik* s. 69-80, Karsten Klint Jensen og Svend Andersen, Rosinante, København 1999.
- Rossel P.J.H., Holm S.: How does the public perceive the motives of medical researchers for doing research? *Bulletin of Medical Ethics* 146, s. 16-17, 1999.
- Skydsgaard M.: F.L. Bangs feberteori ved Københavns Universitet – en analyse af aarsagsbegreb, sygdomsmekanismer og videnskabelig argumentation. *Bibliotek for Læger* 191, 4, s. 357-385, 1999.
- Wulff H.R.: Grundlaget for kliniske beslutninger. i: *Medicinsk Kompendium* 15. udg. s. 3-11, I. Lorentzen, G. Bendixen, N.E. Hansen, Nyt Nordisk Forlag, København 1999.
- Wulff H.R.: The two cultures of medicine. *Journal of the Royal Society of Medicine* 92, s. 549-52, 1999.
- Wulff H.R.: The concept of disease: From Newton back to Aristotle. *Lancet* 354 (Suppl.: Lancet 2000), s. 50, 1999.
- Wulff H.R., Pedersen S.A., Rosenberg R.: *Iihak ch'orhak (Philosophy of Medicine)*. 321 s. Arche Publishing House, Seoul 1999.
- Afdeling for Sundhedstjensteforskning**
- Alonso J, Black C, Norregaard J C, Dunn E, Andersen T F, Espallargues M, Bernth-Petersen P, Anderson G F: *Cross-Cultural Differences in the Reporting of Global*

- Functional Capacity. An Example in Cataract Patients. *Medical Care*. 1998;6:868-878.
- Fayers P, Aaronson N.K., Bjordal K, Currau D, Groenvold M.: The EORTC QLQ-C30 Scoring Manual. (2nd Edition). European Organization for Research and Treatment of Cancer. Brussels 1999 (77 sider).
- Grønvold M, Fayers P. M, Sprangers M. A. G, Bjorner J. B, Klee M. C, Aaronson N. K, Bech P, Mouridsen H. T.: Anxiety and depression in breast cancer patients at low risk of recurrence compared with the general population – a valid comparison? *Journal of Clinical Epidemiology*. 1999;52:523-530.
- Grønvold M.: Methodological issues in the assessment of health-related quality of life in palliative care trials: four criteria for quality evaluation. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica*. 1999;43:948-953.
- Grønvold M, Bigaard J. V.: Håndtering af litteraturreferencer på computer. *Ugeskrift for Læger*. 1999;161:411-413.
- Ito H.: Danish Policy Development of the Elderly Case: Extensive Decentralization and Citizen Participation.. I: Kurube N, Ito H, Hamaquck M. The Newest Elderly Care Policy in the Most Advanced Countries. Tokyo: Japan Aging Research Center (JARC), 1999:85-138.
- Ito H.: Affluent Elderly Care System in Denmark and the Third Way. Approach. 1999;145:8-10.
- Koch L, Frost L: Samfundsmæssig regulering af bioteknologi. I: Jensen K Klint, Andersen S. Bioetik. København. Rosinante, 1999; 307-313.
- Koch L.: Indlejring af ny teknologi i sundhedsvæsenet- et eksempel, I:Klint Jensen K, Andersen S, Bioetik, København, Rosinante, 1999; 344-348.
- Koch L: Predictive genetic medicine- a new concept of disease. I: Hildt E, Graumann S. Genetics in human reproduction, Aldershot, Ashgate, 1999; 185-196.
- Koch L.: Vil kunstig befrugtning øge kvinders frihed. I: Bioteknologinemnda, Åben høring om barnløshed- har alle rett til å få barn. Oslo, Bioteknologinemnda, 1999; 40-42.
- Koch L.: Age in the future. Some implications of new reproductive and genetic technologies, I: Povlsen J, Mellemegaard S, N de Coninck-Smith, Childhood and old age. Wquals or opposites, Odense, Odense University Press, 1999; 205-213.
- Kristensen B, Ejlersten B, Groenvold M, Hein S, Loft H, Mouridsen H.T.: Oral clodronate in breast cancer patients with bone metastases: a randomized study. *Journal of Internal Medicine*. 1999;246:67-74.
- Michaelsen J. J.: Kommunikation i den primære sundheds-tjeneste – en kvalitativ undersøgelse af relation og interaktion mellem hjemmesygeplejersken og den “vanskelige” patient. “Skrift-Serie” fra Danmarks Sygeplejerskehøjskole. Århus 1999/71 (185 sider).
- Norregaard J C, Bernth-Petersen P, Bellan L, Alonso J, Black C, Dunn E, Andersen T F, Espallargues M, Anderson G F.: Intraoperative Clinical Practice and Risk of Early Complications after Cataract Extraction in the United States, Canada, Denmark, and Spain. *Ophthalmology*. 1999;1:42-48.
- Nørredam M, Krasnik A, Petersen J. H.: Indvandrerkvinders adgang til det danske sundhedsvæsen. Adgang til hospitalsbehandling blandt indvandrerkvinder med brystkræft sammenlignet med danske kvinder. *Ugeskrift for Læger*. 1999;161:4385-8.
- Schmidt L, Holstein B.: Kvalitative forskningsmetoder. I: Andersen D, Havsteen B, Riis P, Almind G, Bock E, Hørder M. Sundhedsvidenskabelig forskning. En introduktion. København: Fagl's forlag, 1999:315-337.
- Schmidt L, Holstein B E: How can we develop a questionnaire about coping with infertility and treatment. Van Balen F, Interpreting infertility. Social science research on childless in a global perspective. Amsterdam 1999, 1
- Schmidt L, Bredkjær H. E, Lindhard A, Loft A, Andersen A. N, Ernst E, Ziebe S.: Når barnløsheden bliver et problem. København 1999. (Formidlende pjese 31 sider).
- Vallgård S, Krasnik A.: Sundhedstjeneste og sundhedspolitik. En introduktion. 2. udgave. Munksgaard, København 1999 (127 sider).
- Vallgård S.: Evidensbaseret sundhedspolitik debat. *Ugeskrift for Læger*. 1999;10:1462-62.
- Vallgård S.: Carl Emil Fenger (1814-1884) – nytænkende læge og politiker. Bibliotek for læger. 1999;1:5-19.
- Vallgård S.: The rise, Heyday, and Incipient Decline of Specialization: Hospitals in Denmark, 1930-1990. *International Journal of Health Services*. 1999;29:431-57.
- Vallgård S.: Who went to a general hospital in the eighteenth and nineteenth century Copenhagen? *European Journal of Public Health*. 1999;9:97-102.
- Vallgård S.: Tretten bemærkninger om det danske sygehusvæsen. *Samfundsoekonomen*. 1999;3:49-56.
- Vallgård S.: Is Old age necessarily connected with high hospital admission rates? *Scandinavian Journal of Public Health*: 1999;2:137-42.

Afdeling for Social Medicin og Psykosocial Sundhed

- Avlund K., Holstein B.E., Mortensen E.L., Schroll M.: Active life in old age. Combining measures of functional ability and social participation. *Danish Medical Bulletin* 46, s. 345-9, 1999.
- Avlund K., Holm-Pedersen P.: Changes in mobility from age 75 to 80 as predictor of utilization of dental services at age 80. 1 s. 1999.
- Avlund K., Heikkinen E.: Tiredness in daily activities as a predictor of dependency of help: A Nordic comparative study among 75- to 80-year old men and women. 1 s. Berlin 1999.
- Avlund K., Damsgaard M.T., Schroll M.: Tiredness in mobility as predictor of hospitalization and use of home help among old people. 1 s. Wisconsin, USA 1999.
- Beck A.M., Ovesen L., Osler M.: The “Mini Nutritional Assessment” (MNA) and the “Determine Your Nutritional Health” checklist (NSI checklist) as predictors of morbidity and mortality in an elderly Danish population. *British Journal of Nutrition* 81, s. 31-6, 1999.
- Borup I.K.: Learning about health: The pupils’ and the school health nurses’ assessment of the health dialogue. 193 s. Nordiska hälsovårdshögskolan, The Nordic School of Public Health, Göteborg 1999.
- Christensen U.: Motionsaktivitet og socialt netværk – en evaluering af et lokalt interventionsprojekt. 177 s. Afd. for Soc.Med. og Psykosocial Sundhed, Kbh. Univ., København Sund By, Kbh.s Sundhedsforvaltning, København 1999.
- Due P., Holstein B.E., Lund R., Modvig J., Avlund K.: Social relations: Network, support and relation strain. *Social Science and Medicine* 48, s. 661-673, 1999.
- Due P., Holstein B.E., Jørgensen P.S.: Mobning som sund-

- hedstrussel blandt store skoleelever. Ugeskrift for Læger 161/15, s. 2201-6, 1999.
- Due P., Broholm K., Holstein B.E., Iversen L.: Unges alkoholforbrug. Ugeskrift for Læger 24, s. 3641-4, 1999.
- Due P., Holstein B.E., Henriksen P.E., Rasmussen M.: Emotional support patterns strongly associates with health behaviour and health among adolescents. 1 s. 1999.
- Henriksen P.E.: Socialt netværk og social støtte – En oversigt over målemetoder. 58 s. 1999.
- Hoffmeyer J.H., Klebak S., Osler M.: Tilsyn med lægers ordination af flunitrazepampræparater i Københavns Amt og Frederiksberg Kommune. Ugeskrift for Læger 153, s. 5429-32, 1999.
- Holstein B.E., Due P.: Tilskadekomst blandt 11-15-årige. Ugeskrift for Læger 161, s. 4874-9, 1999.
- Iversen L.: Forebyggelse af iskæmisk hjertesygdom – den absolutte risiko. Ugeskrift for Læger 5, s. 672, 1999.
- Lund R., Modvig J., Hilden J., Rosdahl N., Kure L., Schmidt K.: Risk of low birthweight in social districts of Copenhagen. Scandinavian Journal of Public Health 2, s. 89-93, 1999.
- Meillier L., Osler M., Sabroe S.: Health education pamphlets about smoking – their benefit to smokers and non-smokers. Public Health 113, s. 19-25, 1999.
- Osler M., Milman N., Heitmann B.: Consequences of removing iron fortification of flour on iron status among Danish adults: Some longitudinal observations between 1987 and 1994. Preventive Medicine 29, s. 32-6, 1999.
- Osler M., Prescott E., Godtfredsen N.: Gender and determinants of smoking cessation: A longitudinal study. Preventive Medicine 29, s. 57-61, 1999.
- Osler M., Rostgaard K., Sørensen T.I.A.: The effect of recurrent events on register-based estimates of level and trends in incidence of acute myocardial infarction. Journal of Clinical Epidemiology 7, s. 595-600, 1999.
- Osler M.: Why has health in Denmark failed to improve? European Journal of Public Health 9, s. 6-7, 1999.
- Osler M.: Udvikling i rygevaner blandt danske kvinder. i: Kvinder og rygning s. 22-4, Tobaksskaderådet (udgiv.), København 1999.
- Osler M., Rasmussen N.K., Holstein B.E., Damsgaard M.T., Avlund K.: Socioeconomic position and smoking behaviour in Danish adults. 1 s. Directory of general of health in Iceland 1999.
- Osler M., Gerdes L.U., Davidsen M., Brønnum-Hansen H., Madsen M., Jørgensen T., Schroll M.: Socioeconomic status and trends in risk factors for cardiovascular disease in the Danish MONICA population, 1982-1992. 1 s. Florence 1999.
- Prescott E., Andersen P.K., Osler M., Lange P., Vestbo J.: A sensitivity analysis of secular Trends in risk factors and mortality based on cohort studies. Epidemiology 2, s. 176-80, 1999.
- Rasmussen M., Due P., Damsgaard M.T., Holstein B.E., Jensen L.H.: Is adolescent smoking contagious within the classroom. 1 s. Las Palmas 1999.
- ers and markers for oxidative stress. Environ.Health.Perspect. Vol. 107, no. 3, s. 233-238, 1999.
- Juel K., Mosbech J., Hansen E.S.: Mortality and causes of death among Danish medical doctors 1973-1992. International Journal of Epidemiology 28, s. 456-460, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E., Knudsen L.E.: Increased urinary excretion of 8-oxo-2'-deoxyguanosine, a biomarker of oxidative DNA damage, in urban bus drivers. Mutat.Res. Vol. 441, s. 11-19, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Measurement of oxidative damage to DNA nucleobases *in vivo*, interpretation of nuclear levels and urinary excretion of repair products. i: Advances in DNA damage and repair s. 267-281, M. Dizdaroğlu, A. Karakaya, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Tobak og helbred. i: Miljø- og arbejdsmedicin s. 346-350, H. Autrup, J.P. Bonde, K. Rasmussen, T. Sigsgaard, 1999.
- Loft S., Poulsen H.E.: Markers of oxidative damage to DNA: Antioxidants and molecular damage. Methods.Enzymol. Vol. 300, s. 166-184, 1999.
- Poulsen H.E., Weimann A., Loft S.: Methods to detect DNA damage by free radicals, relation to exercise. Proc.Natl.Soc. Vol. 58, s. 1-7, 1999.
- Poulsen H.E., Loft S., Strandgaard S., Vilstrup H.: Rationel farmakoterapi. i: Medicinsk Kompendium s. 2942-2954, I. Lorenzen, G. Bendixen, N.E. Hansen, 1999.
- Poulsen H.E., Loft S.: Motion og velvære. i: Miljø- og arbejdsmedicin s. 364-367, H. Autrup, J.P. Bonde, K. Rasmussen, T. Sigsgaard, 1999.
- Tuo J., Deng X., Loft S., Poulsen H.E.: Dexamethasone ameliorates oxidative DNA damage induced by benzene and LPS in mouse bone marrow. Free.Radic.Res. Vol. 30, s. 29-36, 1999.
- Tuo J., Loft S., Poulsen H.E.: Enhanced benzene-induced DNA damage in PMA-stimulated cells *in vitro* and in LPS-treated animals. Free.Radic.Biol.Med. Vol. 26, no 7/8, s. 801-808, 1999.
- Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønnsforskning**
- Bang H.: Handikaps – normalitet og identitet. Kvalitativ undersøgelse af psykosociale konsekvenser ved fosterdiagnostiske undersøgelser for individer med en diagnosticeret genetisk afvigelse. 201 s. 1999.
- Hasle P., Nygaard E.: Undersøgelse af EGA inden for det administrative område. 9 s. København 1999.
- Hølund U., Boysen G., Charles P., Eriksen E.F., Overvad K., Petersson B.: Sygdomsforebyggelse i almen praksis. Gøres der forskel på kvinder og mænd? Ugeskrift for læger 161;1, s. 44-8, 1999.
- Hølund U., Boysen G., Charles P., Eriksen E.F., Overvad K., Petersson B.: Praktiserende lægers holdning til kønets og kostens betydning ved sygdomsforebyggelse. Ugeskrift for læger 161;1, s. 40-44, 1999.
- Nygaard E.: EGA-midtvejsevalueringen i et kønsperspektiv. i: Læring og forandring – vejen til et bedre arbejdsmiljø? s. 276-280, Dalsgaard et al, Nordisk CDEErgonomi Selskab og Selskab for Arbejdsmiljø, København 1999.
- Nygaard E.: Women's Health at Work. s. 106-108. Arbejdsliv. Danmark 1999.
- Nygaard E.: Women at work. s. 124-125. Arbejdsliv. København 1999.
- Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin**
- Autrup H., Daneshvar B., Dragsted L.O., Gamborg M., Hansen Å.M., Loft S., Okkels H., Nielsen F., Nielsen P.S., Raffin E., Wallin H., Knudsen L.E.: Biomarkers for exposure to ambient air pollution – comparison of carcinogen – DNA adduct levels with other exposure mark-

- Nygaard E.: Bedre arbejdsmiljø – for hvem? 25 s. København 1999.
- Nygaard E.: Ensidigt gentaget arbejde – et arbejdsmiljøproblem med mange ansigter. 18 s. København 1999.
- Nygaard E.: EGA – hvor meget og for hvem? 10 s. København 1999.
- Petersson B.: Mellan ansvar och makt. s. 97-100. Danmark 1999.
- Petersson B.: Tilgivelse. 188 s. Aschehoug, København 1999.
- Petersson B.: The Importance of Differences. s. 125-126. Torture. Danmark 1999.
- Petersson B.: Kønsforskelle i relation til selvmordsadfærd. i: Sjælmordsbeteende som språk s. 116-128, Beskow J., Eriksson B.E., Nikku N., FRN Forskningsrådsnämnden, Stockholm 1999.
- Afdeling for International Sundhed og MIH**
- Bygbjerg I.C., Poulsen S., Kok-Jensen A.: Den globale epidemiologi for tuberkulose. Ugeskrift for Læger 161/23, s. 3, 1999.
- Bygbjerg I.C., Rønn A.M., Mutabingwa T.K., Kreisby S., Angelo H.R., Fuursted K.: A Reversed-Phase High-Performance Liquid Chromatography Method for the Determination of Cotrimoxazole (Trimethoprim/ Sulphamethoxazole) in Children Treated for Malaria. Therapeutic Drug Monitoring 21, s. 16, 1999.
- Afdeling for Sundhedspsykologi**
- Andersen H.S., Sestoft D., Lillebæk T., Mortensen E.L., Kramp P.: Psychopathy and psychopathological profiles in prisoners on remand. Acta Psychiatrica Scandinavica 99, s. 33-39, 1999.
- Avlund K., Holstein B.E., Mortensen E.L., Schroll M.: Active life in old age. Combining measures of functional ability and social participation. Danish Medical Bulletin 46, s. 345-349, 1999.
- Grønbæk M.N., Mortensen E.L., Mygind K., Andersen A.T., Becker U., Gluud C., Sørensen T.I.A.: Beer, Wine, Spirits and Subjective Health. Journal of Epidemiology and Community Health 53(11), s. 721-724, 1999.
- Hansen H.S., Mortensen E.L.: Dokumentation for den danske udgave af Personality Research Form-E. i: Personality Research Form Manual s. 23-51. Hansen, H.S., Dansk psykologisk Forlag, København 1999.
- Jensen H.H., Lillebæk T., Mortensen E.L., Jensen P.: The dimensions of personality. The relation between the models of Eysenck and Cloninger. Scandinavian Journal of Behaviour Therapy 28(2), s. 70-78, 1999.
- Jensen H.H., Mortensen E.L.: Oversigt over effektmål i dansk psykoterapiforskning. Agrippa 19(1-2), s. 37-52, 1999.
- la Cour P.: Lægekunst og eksistentielle spørgsmål. Månedsskrift for praktisk lægegerning 6, s. 799-804, 1999.
- la Cour P.: Livserfaringens anatomi. Psyke og Logos 1, s. 290-293, 1999.
- la Cour P.: Se dog stjernerne. Information 23.8.99, s. 4, 1999.
- Mortensen E.L.: Personlighed og sygdom. Psyke og Logos 20, s. 34-59, 1999.
- Mortensen E.L.: Social arv i Rigshospitalets mor-barn-kohorte. Arbejdsrapport 11 om social arv. 16 s. Socialforskningsinstituttet, København 1999.
- Mortensen E.L., Jensen H.H.: Psykologi som viden. Refleksioner & anmeldelse. Psykolog Nyt 19, s. 22-25, 1999.
- Nielsen L.F., Middelboe T., Werdelin G., Petersen L., Mortensen E.L., Ramian K., Lindhardt A.: Need assessment in long-term psychiatric patients. Nordic Journal of Psychiatry 53, s. 371-376, 1999.
- Afdeling for Epidemiologi**
- Andersen A., Barlow L., Engeland A., Kjærheim K., Lynge E., Pukkala E.: Work-related cancer in the Nordic countries. Scand J Work Environ Health 25 (suppl 2), s. 1-116, 1999.
- Astrup A., Toubro S., Dalgaard L., Urhammer S., Sørensen T.I.A., Pedersen O.: Impact of the V/V 55 polymorphism of the uncoupling protein 2 gene on 24-hour energy expenditure. International Journal of Obesity 23, s. 1030-1034, 1999.
- Brasso K., Friis S., Juel K., Jørgensen T., Iversen P.: Mortality of patients with clinically localized prostate cancer treated with observation for 10 years or longer: A population based registry study. J Urol 161, s. 524-8, 1999.
- Christensen E., Gluud C.N.: Glucocorticosteroids are not effective in alcoholic hepatitis. Am J Gastroenterol 94, s. 3065-3066, 1999.
- Christiansen O., Ring M., Rosgaard A., Grunnet N., Gluud C.N.: Association between HLA-DR1 and -DR3 antigens and unexplained repeated miscarriage. Human Reproduction Update 5(3), s. 249-255, 1999.
- Echwald S., Sørensen T., Andersen T., Tybjerg-Hansen A., Clausen J., Pedersen O.: Mutational analysis of the proopiomelanocortin gene in Caucasians with early onset obesity. International Journal of Obesity 23, s. 293-298, 1999.
- Ek J., Urhammer S., Sørensen T., Andersen T., Auwerx J., Pedersen O.: Homozygosity of the Pro12A1a variant of the peroxisome proliferation activated receptor-gamma2 (PPAR-gamma2): Divergent modulating effects on body mass index in obese and lean Caucasian men. Diabetologia 42, s. 892-895, 1999.
- Fagrell B., de Faire U., Bondy S., Criqui M., Gaziano M., Grønbæk M., Jackson R., Klatsky A., Salonen J., Shaper A.: The effects of light to moderate drinking on cardiovascular diseases. J Int Med 246(4), s. 331-340, 1999.
- Fortuny J., Kogevinas M., Chang-Claude J., González C.A., Hours M., Jöckel K-H., Bolm-Audorff U., Lynge E., Mannetje A., Porru S., Ranft U., Serra C., Tzonou A., Wahrendorf J., Boffetta P.: Tobacco, occupation and non-transitional-cell carcinoma of the bladder: An international case-control study. Int J Cancer 80, s. 44-46, 1999.
- Gluud C.N.: Trials and errors in clinical research. The Lancet 354, s. 59, 1999.
- Gluud C.N. Bircher J., Benhamou J.P., McIntyre N., Rizzetto M., Rodés J. (eds.) The Cochrane Hepato-Biliary Group. Ch.32.4. s. 2145-2148. University Press, Oxford 1999.
- Gluud C.N.: Evidence based medicine in LIVER. [Editorial]. Liver 19, s. 1-2, 1999.
- Grønbæk M., Mortensen E., Mygind K., Andersen A., Becker U., Gluud C.N., Sørensen T.: Beer, wine, spirits, and subjective health. Journal of Epidemiology and Community Health. 53, s. 721-724, 1999.
- Grønbæk M.: Type of alcohol and mortality from cardiovascular disease. Food and Chemical Toxicology 37, s. 921-924, 1999.

- Grønbaek M., Becker U., Johansen D., Tønnesen H., Jensen G., Sørensen T.I.A.: Alkohol og øvre gastrointestinal cancer. *Ugeskr Laeger* 161, s. 6196-6199, 1999.
- Grønbaek M.: Type of drink has been shown to matter. [Letter]. *BMJ* 319, s. 1267, 1999.
- Grønbaek M.: Alkohol som profylakse af iskæmisk hjerne- og hjertesygdom? [Letter]. *Ugeskr Laeger* 161(41), s. 5696-5697, 1999.
- Grønbaek M., Sørensen T.I.A.: Alkohol intake and cancer of the upper digestive tract. [Letter]. *BMJ* 318, s. 1291, 1999.
- Hippe M., Vestbo J., Hein H., Borch-Johnsen K., Jensen G., Sørensen T.: Familial predisposition and susceptibility to the effect of other risk factors for myocardial infarction. *Journal of Epidemiology and Community Health*. 53, s. 269-276, 1999.
- Høidrup S., Grønbaek M., Gottschau A., Lauritzen J., Schroll M., : Alcohol intake, beverage preference, and risk of hip fracture in men and women. *Am J Epidemiol* 149(11), s. 993-1001, 1999.
- Høidrup S., Grønbaek M., Pedersen A., Lauritzen J., Gottschau A., Schroll M.: Hormone replacement therapy and hip fracture risk-effect modification by tobacco smoking, alcohol intake, physical activity and body mass index. *Am J Epidemiol* 150(10), s. 1085-1093, 1999.
- Kjærsgaard L., Nikolova D., Gluud C.N.: Randomized clinical trials in hepatology – Predictors of quality. *Hepatology* 30, s. 1134-1138, 1999.
- Kolmos H., Gluud C.N., H:S IAMA gruppen: Infektioner og hjerte-kar-sygdomme. *Ugeskr Laeger* 161(37), s. 5161-5164, 1999.
- Korkeila M., Rissanen A., Kaprio J., Sørensen T., Koskenvuo M.: Attempts to lose weight predict major weight gain in adult Finns. *American Journal of Clinical Nutrition* 70, s. 965-975, 1999.
- Mannetje A., Kogevinas M., Chang-Claude J., Cordier S., González C-A., Hours M., Jöckel K-H., Bolm-Audorff U., Lynge E., Porru S., Donato F., Ranft U., Serra C., Tzonou A., Vineis P., Wahrendorf J., Boffetta P.: Smoking as a confounder in case-control studies of occupational bladder cancer in women. *Am J Ind Med* 36, s. 75-82, 1999.
- Mannetje A., Kogevinas M., Chang-Claude J., Cordier S., González C-A., Hours M., Jöckel K-H., Bolm-Audorff U., Lynge E., Porru S., Donato F., Ranft U., Serra C., Tzonou A., Vineis P., Wahrendorf J., Boffetta P.: Occupation and bladder cancer in European Women. *Cancer Causes Control* 10, s. 209-17, 1999.
- Mikkelsen K., Heitmann B., Keiding N., Sørensen T.: Independent effects on stable and changing body weight on total mortality. *Epidemiology* 10, s. 671-678, 1999.
- Nilsson R., Nordlinder R., Hörte L-G., Järholm B.: Lung cancer in engine room personnel. i: 14th International Conference on Epidemiology in Occupational Health. *Book of Abstracts*. s. 95, Bertazzi P, Ribak J et al. (eds), Herzliya, Israel 1999.
- Nilsson R., Nordlinder R., Moen B., Övrebö S., Tagesson T.: Adverse effects of exposure to oils in engine rooms. i: Abstracts: The 5th International Symposium on Maritime Health. s. 25, Smith A, Wickramatillake H (eds), London 1999.
- Norlinder R., Nilsson R., Ahlquist J-O., Morgan U.: Exponering för oljor och kemikalier i maskinrum – inventering och åtgärder för en förbättrad arbetsmiljö. Delrapport 2: Exponeringsmätning och medicinsk undersökning av maskinrumspersonal.s. 1-30. Göteborg 1999.
- Osler M., Petersen K.R., Sørensen T., Madsen M.: The effect of recurrent events on register-based estimates of level and trends in incidence of acute myocardial infarction. *Journal of Clinical Epidemiology* 52, s. 595-600, 1999.
- Prescott E., Grønbaek M., Becker U., Sørensen T.I.A.: Alcohol intake and risk of lung cancer: Influence of type of alcoholic beverage. *American Journal of Epidemiology* 149, s. 463-470, 1999.
- Rodés J., Salaspuro M., Sørensen T.: Alcohol and liver disease. i: Health Issues Related to Alcohol Consumption (Second Edition) s. Appendix 2: s. 417-21., Macdonald I (ed), Blackwell Science, 1999.
- Sørensen H., Sabroe S., Rothman K., Gillman M., Steffensen F., Fischer P., Sørensen T.: Birth weight and length as predictors for adult height. *American Journal of Epidemiology* 149, s. 726-729, 1999.
- Sørensen T.I.A., : Medicinsk Epidemiologi [Textbook chapter 3]. i: Medicinsk Kompendium s. 24-34, Lorenzen I, Bendixen G, Hansen NE (eds), Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1999.
- Sørensen T.I.A.: Genetics of body weight and obesity [Textbook chapter 11]. i: Regulation of food intake and energy expenditure. s. 225-240, Westerterp-Plantenga MS, Steffens AB, Tremblay A (eds), EDRA, Milano 1999.
- Sørensen T.I.A.: Metoder i genetisk epidemiologi [Textbook chapter 27]. i: Sundhedsvidenskabelig Forskning s. 591-609, Andersen D, Havsteen B, Riis P, Almind G, Bock E, Hørder M (eds), FADL's forlag, København 1999.
- Sørensen T.I.A., Gyntelberg F.: Præventiv Medicin: Principper, muligheder og begrænsninger [Textbook chapter 4]. i: Medicinsk Kompendium s. 34-41, Lorenzen I, Bendixen G, Hansen NE (eds), Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1999.
- Thomsen B., Ekstrøm C., Sørensen T.: Development of the obesity epidemic in Denmark: Cohort, time and age effects among boys born 1930-75. *International Journal of Obesity* 23, s. 693-701, 1999.

Medicinsk-Historisk Museum

- Andersen L.O., Claësson M.H.: Kan en virkningsløs behandling gøre os raske? *Helse nr. 4*. april 1998, s. 64-65, 1998.
- Andersen L.O., Brade A-E.: Psykisk sygdom og psykiatri i historisk perspektiv. Bind 1. 64 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Andersen L.O.: Placebo und Placeboeffekt. *Rochemagazin nr.61*, december, s. 38-41, 1998.
- Bennike P., Brade A-E.: Middelalderens Sygdomme og Behandlingsformer i Danmark. 78 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Bennike P., Schjødt T.: Hvad gulfvplankerne skjulte. Set og Sket i Medicinsk-Historisk Museum 9, s. 20-24, 1999.
- Bennike P.: Facts or myths? A re-evaluation of cases of diagnosed tuberculosis in the past in Denmark. i: Tuberculosis. Past and Present s. 511-518, G. Palfi, O. Dutour, J. Deak & J. Hutás (eds), TB Foundation, GB 1999.
- Bohn L.: Om Sabbatsberg Helsebrønd. *Meddelser fra selskabet Bellman i Danmark* 21, s. 7-11, 1999.
- Bohn L.: Forbuds-Sverige, på Bellmans tid. *Meddelser fra Selskabet Bellman i Danmark* 19, s. 3-9, 1999.

- Bohn L.: Fra Bellmans Univers. i: På andra Sidan Bron/ På den anden side (af) broen s. 156-165, Kolibri AB/ Dansk-Svensk författarsällskap, Malmø 1999.
- Brade A-E.: Pest over Europa – Fire danske pestskrifter. 49 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Brade A-E.: Middelaldermedicin – Arv, Overlevering, Behandling. i: Den Lyse Middelalder s. 181-208, Hans Jørgen Frederiksen og Kirsten Kjærulff, Anis, København 1999.
- Brade A-E.: Psykisk sygdom og psykiatri i historisk perspektiv. Bind 2/ Kilder. 38 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Brade A-E.: Middelaldermedicin. Set og Sket i Medicinsk-Historisk Museum 9. Årgang, s. 10-19, 1999.
- Brade A-E.: Henrik Harpestrengs lægeurter og mineraler. 79 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Brade A-E.: Middelaldermedicin. i: Den usynlige middelalder s. 86-92, Hjørring 1999.
- Brade A-E., Haarmark B.: Dansk Medicinhistorie på nettet. 78 s. Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek. København 1999.
- Brade A-E.: Danske museer on-line. x s. Statens Museums-nævn. København 1999.
- Christensen B.C., Donner J.E., Harvald B., Kruse P.R., Nyland N., Permin H. Dansk medicinhistorisk årbog 1999, vol. 26. x s. Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Christensen S.T., Hansen E.H., Kruse P.R.: Den randomiserede kliniske undersøgelse. Lægemedelforskning 1999, s. 44-45, 1999.
- Haarmark B.: Den gamle sygeplejerske fortæller. 53 s. Medicin-Historisk Museum, København 1999.
- Haarmark B.: Novartis Info. På hospitalet i 1850'ernes København 3, s. 1-4, 1999.
- Kruse P.R.: Historiske metoder i sundhedsvidenskabelig forskning. i: Sundhedsvidenskabelig forskning. 5. udg. s. 339-353, Bock E., Havsteen B., Hørder M., Riis P., FADL's Forlag, København 1999.
- Meyer I.I.K.: The Conservation of Bronze Age Logboat of Erlach (Lake of Biel) in the National Museum of Denmark. i: Archäologie im Kanton Bern 4 s. 37-44, Suter, P. m.fl., Berner Legrmittel- und Medienverlag, Bern 1999.
- Norn M.: Kamillete og betændte øjne. Infomed. efteruddannelse for praktiserende læger 10: nr. 22, s. 1-4, 1999.
- Norn M., Permin H.: Hvad skal vi med medicinens historie? Ugeskrift for Læger 161, s. 3901-3902, 1999.
- Norn M.: Farvesansekspeditionen til Østgrønland. Optikeren nr. 3., s. 28-34, 1999.
- Norn M.: Hvor sidder farvesansen? Optikeren nr. 2.(feb.), s. 30-33, 1999.
- Norn M.: Brilller og synshandicap i middelalderen. i: De handicappedes Middelalder s. 41-50, Ingrid Wass, Dansk psyk. forlag, København 1999.
- Norn M.: Brilller før og nu (2. oplag). 20 s. Medicinsk-Historisk Museum, København 1999.
- Norn M.: Stenopæisk hul. Set og Sket i Medicinsk-Historisk Museum 9, s. 25-32, 1999.
- Norn M.: Amotio retinae, en iatroautopatografi. Månedsskrift for praktisk Lægegerning 77, s. 1105-1112, 1999.
- Norn M.: Piercing, oculære komplikationer. Optikeren nr. 4, juli, s. 43, 1999.
- Norn M.: Vilhelm Bergsøes blindhed. Bibliotek for Læger 191, s. 45-60, 1999.
- Osler M.: Lithopædion (forstenet foster) og andre historiske tilfælde af langvarigt forløbende extrauterine graviditeter. Set og Sket i Medicinsk-Historisk Museum 9, s. 38-48, 1999.
- Søderqvist T., Hughes J.: Why is it so difficult to write the history of contemporary science. Endeavour 23(1), s. 1-2, 1999.
- Søderqvist T., Stillwell C.: The historiography of immunology is still in its infancy. Journal of the History of Biology 32, s. 205-215, 1999.
- Søderqvist T.: Forskerbiografiens historie. Slagmark 28-29, s. 41-60, 1999.
- Søderqvist T.: Indledning. Personalhistorisk Tidsskrift 119, s. 247-251, 1999.
- Søderqvist T.: Svar til mine kritikere. Personalhistorisk Tidsskrift 119, s. 295-307, 1999.
- Søderqvist T.: Humanistiske videnskabsstudier. Bio-Zoom 2(2), s. 22-23, 1999.
- Søderqvist T.: Hvilken kamp for at undslippe: svar til Jan Pedersen. Historisk Tidsskrift 99, s. 492-498, 1999. Fatigvæsenet på Bellmans tid. Meddelelser fra Selskabet Bellman i Danmark 23, s. 10-15, 1999.

Studienævnet for Institut for Folkesundhedsvidenskab

Bachelor-/kandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab

Studieleder: Tavs Folmer Andersen.

Uddannelsen åbnede den 1. februar 1999 døren for 60 nye studerende, og allerede i september blev endnu en årgang på 60 studerende optaget. Fremover vil der hvert år blive optaget 60 studerende i september måned. Studiet er resultatet af et tværfakultært samarbejde, som foruden sundhedsvidenskab også involverer samfundsvidenskab, humaniora og naturvidenskab.

Studiet er rettet mod befolkningens sundhedstilstand, med hovedvægt på indsatsen for forebyggelse af sygdom og fremme af sundheden. Formålet med studiet er at bringe de studerende i stand til dels at analysere behov og muligheder for forbedring af befolkningens sundhedstilstand, dels at tilrettelægge en sådan indsats. Der undervises i samfundsvidenskabelige, samfundsmedicinske, videnskabsteoretiske og forskningsmetodologiske fag samt i kommunikations- og adfærdsfag.

Undervisningen sigter mod at udvikle de studerendes viden om og færdigheder i at arbejde med folkesundhedsvidenskabelige problemer i en projektorienteret arbejdsform, der vil præge såvel studieårene som det professionelle virke efter studiet. Undervisningen lægger således både vægt på indføringen i selve fagets videnskabelige grundlag og på udvikling af problemorienteret arbejdsmetode. Det pædagogiske grundlag for studiet lægger vægt på, at de studerende bliver i stand til selv at tage ansvar for og organisere deres egne lærings- og arbejdsprocesser.

Uddannelsen er forskningsbaseret, og målet er at uddanne kritisk tænkende professionelle mennesker med en evne til at gennemføre analyser og anvende folkesundhedsvidenskab i et foranderligt samfund. Kandidaternes primære arbejdsområde vil være ministerierne og anden offentlig forvaltning, der beskæftiger sig med sundhed f.eks. Sundheds-, Social- og Arbejdsministeriet med tilhørende

styrelser, sygehus- og sundhedsforvaltninger og som sundhedsplanlæggere i amter og kommuner, samt i nationale og internationale organisationer.

Endelig vil universiteter, højere læreanstalter såvel som sektorforskningsinstitutter være naturlige arbejdspladser. Desuden viser udenlandske erfaringer, at også det private erhvervsliv er interesseret i at ansætte de tværfaglige kandidater i FSV.

Master of International Health-uddannelsen

Uddannelsesleder: Ib Bygbjerg.

Formål

Master of International Health (MIH) uddannelsen blev oprettet i 1998 under lov om åben uddannelse. Det er en et-årig akademisk engelsksproget uddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke til at forbedre lavindkomstsamfund og befolkningsgruppers sundhedstilstand internationalt, regionalt og lokalt ved at 1) igangsætte, gennemføre og evaluere forebyggelse, behandling og sundhedsfremme og 2) deltage i udvikling af sundheds- og socialvæsenet.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved Københavns Universitet af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, og det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab i samarbejde med Danida og danske samt udenlandske undervisnings- og forskningsinstitutioner.

Studerende

Optagelse på studiet kræver enten en videregående sundhedsfaglig, samfundsfaglig eller anden relevant uddannelse på mindst bachelorniveau, dokumenteret teoretisk videreuddannelse på mindst et år samt opnået relevant erhvervs-erfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde. Desuden skal ansøgeren besidde sproglige færdigheder i engelsk, der kvalificerer til at følge et engelsksproget undervisningsforløb samt før studiestart indlevere en synopsis på max. 4 sider. Ansøgere med anden baggrund kan optages efter individuel vurdering. Der optages ca. 28 studerende per år ved Københavns Universitet. Pr. 31.12.1999 var der 27 studerende, heraf 18 støttet af Danida. I alt er 15 nationaliteter repræsenteret. Ansøgere støttet af Danida skal ansøge via den danske ambassade i deres hjemland.

Status

Året 1999 har været præget af indkøring af uddannelsen. De hidtidige erfaringer viser, at de studerende har haft stort udbytte af et 4-ugers felt- og undervisningsophold i Indien på Christian Medical College, Vellore.

Indhold (fagleder i parentes)

15-ugers grundmodul (Ib Bygbjerg), epidemiologi (Ralph Nilsson) og statistik (Sven Kreiner), reproduktiv sundhed (Staffan Bergström), laboratorieteknik (Grethe Gomme), "store" sygdomme (Ib Bygbjerg), forebyggelse og sundhedsfremme samt primær sundhedstjeneste (Abraham Joseph). Afsluttes med skriftlig og mundtlig eksamen.

Modul II: Videregående 10-ugers modul (Helle Samuelson) omfatter antropologi, politisk videnskab, økonomi og management, i tæt samarbejde med interne og eksterne lærere fra ind- og udland blandt andet Danida og østafrikanske institutioner. Afsluttes med skriftlig eksamen.

Modul III: Humanitær bistand, katastrofer og flygtninge, 4 uger (Kursuskoordinator Birgitte Gantriis) afholdes i samarbejde med Dansk Røde Kors, Læger uden Grænser og Internationalt Center for Torturofre.

Modul IV + V: Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning.

Organisation

Et uddannelsesudvalg vil blive nedsat, når endelig ministeriel bekendtgørelse foreligger, i henhold til denne. I øvrigt samarbejdes med Danida og CMC, Vellore, Indien samt Sammenslutningen af Institutioner og Skoler i Tropemedicin og International Sundhed i Europa, TROPED-EUROPE.

Sekretariatet er placeret ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Blegdamsvej 3, 2200 København N. Telefon 35 32 76 34, fax 35 32 76 29. Det omfatter uddannelseskoordinator Lene Blegvad (vikar Frank Ringsted), e-mailadresse: L.Blegvad@pubhealth.ku.dk, kursuskoordinator Birgitte Gantriis, e-mailadresse: B.Gantriis@pubhealth.ku.dk, overassistent Marianne Dithmer, e-mailadresse: M.Dithmer@pubhealth.ku.dk. Web-side: <http://www.pubhealth.ku.dk/mih/mih.html>

MPH-uddannelsen ved Københavns Universitet

Uddannelsesleder: Bjørn Holstein.

Formål

Master of Public Health (MPH) uddannelsen er oprettet i 1996 under lov om åben uddannelse. Det er en to-årig akademisk midt-karriere uddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke til at forbedre befolkningens og befolkningsgruppers sundhedstilstand ved at 1) igangsætte, gennemføre og evaluere forebyggelse og sundhedsfremme og 2) deltage i udvikling af sundheds- og socialvæsenet.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved universiteterne i København og Århus under medvirken af lærere fra Syddansk Universitet / Odense Universitet. Ved Københavns Universitet udbydes uddannelsen af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, og det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Studerende

Optagelse på studiet kræver enten uddannelse på mindst bachelorniveau samt to års relevant erhvervs-erfaring eller relevant, mellemlang videregående uddannelse samt mindst et års samlet dokumenteret teoretiske studier samt minst to års relevant erhvervs-erfaring. Der optages ca. 28 studerende per år ved Københavns Universitet. I 1999 bestod 24 studerende første års eksamen. Pr. 31.12.1999 var der 26 førsteårsstuderende og 27 andetårsstuderende.

Kandidatproduktion

I 1999 afsluttede 19 studerende deres uddannelse med graden Master of Public Health.

Status

Året 1999 har været præget af konsolidering af uddannelsen efter det første gennemførte studieforløb 1996-1998. De hidtidige erfaringer viser, at ca. 50% af de studerende gennemfører studiet på normeret tid og ca. 90% efter tre år.

MPH-uddannelsen ved Københavns og Århus universitet blev evalueret af et internationalt ekspertpanel i slutningen af 1998, og evalueringsrapporten forelå primo 1999. Evalueringen var særdeles positiv og rummede en del konkrete forslag til justering og konsolidering, som der har været arbejdet med i 1999. Ved slutningen af 1999 var den væsentlige opgave en revision af andet studieår.

For at øge de studerende og lærerens internationale mobilitet i forhold til deres behov og kvalifikationer er uddannelsen involveret i to internationale netværk. 1) "A network of Schools for the European Master in European Public Health" i ASPHER regi, der udarbejder et uddannelsesforløb for en European Master i European Public Health (EMEPH) ud fra de involverede landes bestående uddannelses tilbud. 2) Et netværk bestående af seks Europæiske Public Health Schools (AESCULAPIUS), der arbejder sammen om at udvikle et fælles modul inden for fagområdet organisation, ledelse og økonomi; "European Public Health and Health Management Training Pilot Initiative".

Indhold af første studieår (fagleder i parantes)

Introduktionsmodul (Bjørn Holstein). Kvalifikationsmodul med videnskabsteori (Hanne Andersen) og databehandling (Mogens Trab Damsgaard, Merete Osler). Fællesmodul 1 om forskningsmetoder, biostatistik (Per Kragh Andersen), epidemiologi (Tavs Folmer Andersen) og kvalitative forskningsmetoder (Lone Schmidt). Fællesmodul 2 om Levekår og sundhed (Kirsten Avlund). Fællesmodul 3 om organisation, ledelse og økonomi i sundheds- og socialvæsenet (Signild Vallgård). Fællesmodul 4 om forebyggelse og sundhedsfremme (Merete Osler). Valgfrit specialmodul. I 1999 afholdtes tre specialmoduler: Forebyggelse og sundhedsfremme (Lars Iversen). Organisation, ledelse og økonomi i sundheds- og socialvæsenet (Signild Vallgård, Terkel Christiansen). Epidemiologi og biostatistik (Per Kragh

Andersen, Tavs Folmer Andersen). Desuden ca. 8 ugers arbejde med øvelser, cases, obligatoriske opgaver og eksamensopgave.

Indhold af andet studieår

Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning samt enkelte seminarprægede undervisningsdage.

Organisation

National bestyrelse for MPH-uddannelsen ved Københavns og Århus universitet med repræsentanter fra ministerier, kommuner, amter og de tre universiteter (formand Jens Krogh). Uddannelsesudvalget er betegnelsen for uddannelsens studienævn med fire lærer- og fire studentrepræsentanter (formand, uddannelsesleder Bjørn Holstein). Afhandlingsudvalget med fem lærerrepræsentanter vurderer de studerendes planer for projektarbejdet på andet studieår (formand Lars Iversen). Koordinationsudvalget med lærer- og studentrepræsentanter for begge uddannelsessteder varetager samordningen af uddannelsen i København og Århus. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet varetager visse fakultetsrelaterede administrative opgaver (Jørgen Bergman) samt eksamensadministration.

Sekretariatet er placeret ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Blegdamsvej 3, 2200 København N. Telefon 35 32 79 90, fax 35 35 11 81. Det omfatter uddannelseskoordinator Aase Gudmann, e-mail-adresse A.Gudmann@pubhealth.ku.dk, kontorfuldmægtig Anita Andersen, e-mail-adresse Anita.Andersen@pubhealth.ku.dk (orlov), overassistent Maria Andersen, e-mail-adresse Maria.Andersen@pubhealth.ku.dk (vikar), overassistent Lise Moltke, e-mail-adresse L.Moltke@pubhealth.ku.dk. Web-side <http://www.sund.ku.dk/Mph/default.html> og <http://www.sund.ku.dk/Engelsk/MPH/eng1.html>

Studieleder Tavs Folmer Andersen

Studienævnet for Humanbiologi

Humanbiologiuddannelsen fejrede i 1999 sit 10 års jubilæum. I alt er uddannet 165 kandidater. Studiet er imidlertid fortsat en forsøgsuddannelse. Dette skyldes, at der efter den første 5-års periode blev foretaget væsentlige studieplansændringer, hvorfor studiet skal evalueres på ny før permanentgørelse. Blandt de omtalte studieplansændringer var bl.a. forlængelse af specialeperioden fra 1/2 til et år. I 1999 er i alt optaget 30 studerende, der forventes at gennemgå et fuldt studieforløb. Optagelsen var dermed lidt større end hidtil, hvilket var begrundet i et stort antal meget kvalificerede ansøgere. De mange ansøgere stimulerer selvsagt overvejelser om at fordoble antallet af studieplad-

ser (udvidelse fra et til to hold af 24 studerende). Stillingtagen hertil afventer imidlertid den omtalte kommende studieevaluering, der vil finde sted i år 2000. I 1999 har udover de på almindelige vilkår optagne studerende også 6 studenter fra Californien deltaget i undervisningen. De californiske studenter har i efterårssemesteret deltaget i udvalgte studieelementer (enkeltkurser).

Studienævnet

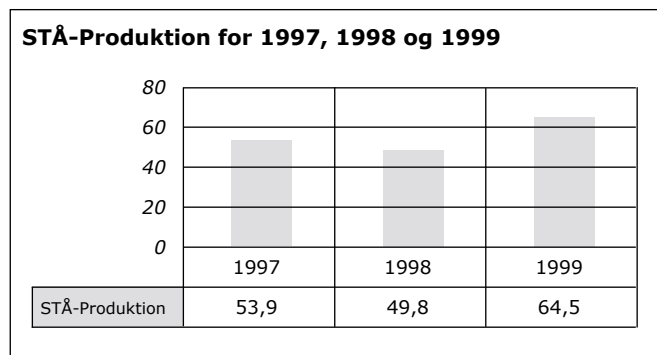
Pr. 1.2.1999: Formand og studieleder: Henrik Galbo. Vice-studieleder og næstformand: Bodil Norrild. Studienævnsmedlemmer: Folmer Elling, Jørgen Gomme Thue Schwartz, Kristoffer Winther Sørensen, Anne Hansen, Nicolaj R.S. Christophersen, Janne S. Telstrup, Jacob Pade Jacobsen, Anders Hinsby.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Humanbiologi	Nat	I alt
Humanbiologi	64,0	0,2	64,2
Øvrige sund	0,3		
Nat	0,1		
I alt	64,5		

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Henrik Galbo

Retsmedicinsk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er statsobducent og professor dr.med. Jørn Simonsen, der tillige er afdelingsleder på Retsspatologisk Afdeling.

Institutbestyrelsen består af de øvrige afdelingsledere, nemlig dr.med. Niels Morling (Retsgenetisk Afdeling) og dr.pharm. Bent Kæmpe (Retskemisk Afdeling) samt vicestatsobducent, dr.med. Hans Petter Hougen, lektor, dr.scient. Jørgen Dissing, ekspeditionssekretær Irene Rosenbrinck og assistent Lilli Schmidt.

Organisation

Instituttets struktur er fastsat i Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1994 om de retsmedicinske institutter, og består af 3 afdelinger:

Retsgenetisk Afdeling, Retskemisk Afdeling og Retsspatologisk Afdeling. Hertil kommer Antropologisk Laboratorium (der har lokaler på Panuminstituttet) og Forskningslaboratoriet.

Adresse

Retsmedicinsk Institut
Frederik V's Vej 11
2100 København Ø
Telefon: 35 32 79 00
Fax: 35 32 61 50

Afdelingerne for retsgenetik, retskemi og retsspatologi er beliggende på ovennævnte adresse.

Instituttets årsberetning

Om instituttets og fagets historie henvises til årbogen for 1998. I efteråret 1999 var instituttets fysiske rammer præget af byggesager: en gennemgribende ændring af hele Teilumbygningens ventilationssystem, indretning af særlige laboratorier til DNA-undersøgelser og etablering af en ny intern gangbro mellem for- og baghus.

Personaleforhold

Retskemisk afdeling har i 1999 sagt farvel til lektor Jens Toft og lektor Karen Worm, der er begge gået på pension. Retsgenetisk afdeling har besat to adjunkturet med henholdsvis Erik Michael Rasmussen og Charlotte Hallenberg. Retsspatologisk Afdeling har fået tilført en ny vicestatsobducentstilling, der blev opslået i sommeren 1999. Der er indkommet 3 ansøgninger, der ved årets udgang er under bedømmelse. Ved Antropologisk Laboratorium er et lektorat besat med Niels Lynnerup, der tidligere har været ansat som adjunkt samme sted.

Retsgenetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retsgenetisk Afdelings forsknings- og udviklingsprojekter omfatter hovedsageligt undersøgelser af genetisk polymorfi med DNA-teknik med henblik på retsgenetisk anvendelse.

Endvidere foretages løbende validering af anvendelsen af undersøgelserne i kriminal-, faderskabs- og familiesammenføringsager.

1. Udvikling af forskellige metoder til ekstraktion og oprensning af DNA fra biologiske spor samt fjernelse af hæmmere af PCR-reaktionen (Sonja E. Andersen m.fl.).

2. Udvikling af metode til ekstraktion og oprensning af DNA samt optimering af elektroforetiske metoder til DNA-typebestemmelse af VNTR-regioner (Helle Aurup m.fl.).

3. Deltagelse i internationalt samarbejde i European DNA Profiling Group mhp. udvikling og standardisering af en metode til typebestemmelse af en STR-region på Y-kromosomet i straffesager (Birthe Eriksen m.fl.).

4. Deltagelse i internationalt samarbejde i German DNA Profiling Group mhp. standardisering og kvalitetssikring af metoder til DNA-profilanalyse i straffesager (Birthe Eriksen m.fl.).

5. Arrangering af Paternity Testing Workshop for The English Speaking Working Group of The International Society for Forensic Genetics (Charlotte Hallenberg m.fl.).

6. Deltagelse i internationalt samarbejde mhp. udvikling og standardisering af metoder til multiplex-PCR og typebestemmelse af short tandem repeat STR-regioner på Y-kromosomet (Charlotte Hallenberg m.fl.).

7. Undersøgelse af fordelingen af VNTR-egenskaber blandt somaliske indvandrere undersøgt i forbindelse med familiesammenføringsager (Hanna E. Hansen m.fl.).

8. Undersøgelse af anvendeligheden af blindprøver (substratkontroller) ved DNA-profilanalyse af spor i straffesager (H. Jakob Larsen m.fl.).

9. Undersøgelse af polymorfien af minisatellitten MSY1 på Y-kromosomet (Jan Lundsted m.fl.).

10. Afprøvning af forskellige multiplex PCR-kits til typebestemmelse af STR-regioner i straffesager (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

11. Validering af multiplex PCR og til typebestemmelse af 10 STR-regioner og X/Y-kønsbestemmelse med semiautomatisk DNA-sekvensanalysator i straffesager (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

12. Undersøgelse af PCR-artefakter og af balancen mellem STR-alleler amplificeret med quadroplex-PCR til DNA-undersøgelser af biologiske spor med blanding af DNA fra flere personer i straffesager (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

13. Ekstraktion og STR-typebestemmelse af DNA fra sputum isoleret fra frimærker, som er blevet behandlet med ninhydrin mhp. på undersøgelse for fingeraftryk (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

14. Deltagelse i The DNA Working Group of the European Network of Forensic Science Institutes, herunder projektet Sexual Trafficking of persons, EU grant 97/STOP/1/018 (Niels Morling m.fl.).

15. Deltagelse i The European DNA Profiling Group, herunder projektet Standardization of DNA Profiling Techniques in the European Union, EU grant SMT4 CT97-7506 (Niels Morling m.fl.).

16. Undersøgelser af HLA-G's betydning ved graviditet (Thomas Hviid, Niels Morling m.fl.).

17. Karakterisering af to nye STR-alleler i HumFES-locus (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

18. Udvikling af metode til typebestemmelse af mitokondrie-DNA med SSCP-teknik og semiautomatisk DNA-sekvensanalysator (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

19. Deltagelse i internationalt samarbejde – the DNA

Working Group of the European Network of Forensic Science Institutes vedrørende standardisering af screeningsmetode for mitokondrie-DNA undersøgelser ved minisekventering (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

20. Indførelse og validering af multiplex PCR til typebestemmelse af ni STR-regioner med semiautomatisk DNA-sekvensanalysator i faderskabssager (Bo Simonsen m.fl.).

21. Etablering af en statistisk model til beregning af den bevismæssige vægt af match af DNA-resultater ved søgning i en DNA-database (Anders Stockmarr).

22. Deltagelse i skandinavisk samarbejde vedrørende kvalitetssikring af DNA-undersøgelser i faderskabssager (Mariann Thymann Schoop m.fl.).

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Retsmedicinske undersøgelser og andre aktiviteter

Retsgenetisk Afdeling foretager retsgenetiske undersøgelser i faderskabs- og familiesammenførings-sager samt undersøgelser og typebestemmelser af biologiske spor i straffesager. Undersøgelserne kan rekvireres af retsvæsenet, anklagemyndigheden, politiet i Danmark, Færøerne og Grønland samt Udlændingestyrelsen i Danmark.

Retsgenetisk Afdeling indførte den 1.1.1999 ny undersøgelsesstrategi i faderskabssager. Det tilstræbes i alle faderskabssager, at der opnås en samlet sikkerhed for udelukkelse på mindst 99,99 % eller et faderskabsindeks på mindst 10.000, hvis manden ikke er udelukket som far til barnet. De retsgenetiske undersøgelser omfatter undersøgelse af 9 genetiske systemer og X/Y-kønsbestemmelse med DNA-teknik. Hvis det er nødvendigt, foretages endvidere udvidet retsgenetisk undersøgelse, som omfatter undersøgelser af 5 – 8 genetiske systemer med DNA-teknik.

I familiesammenførings-sager udføres sædvanligvis udvidet retsgenetisk undersøgelse.

I straffesager, hvor der er rekvireret retsgenetiske undersøgelser, foretages de undersøgelser, som måtte være relevante for sagens oplysning.

Retsgenetisk Afdeling indførte pr. 1.7.1999 typebestemmelse i straffesager inden for 10 DNA-STR-systemer samt X/Y-kønsbestemmelse. Undersøgelserne udføres med PCR-teknik. DNA-undersøgelsen kaldes ofte populært "DNA-profilanalyse". En fuldt gennemført DNA-undersøgelse har en diskriminationsevne, som overstiger 99,9999%.

Retsgenetisk Afdeling har siden 1990 foretaget retsgenetiske undersøgelser med DNA-teknik i faderskabs-, familiesammenførings- og kriminal-sager. Der undersøges hypervariable DNA-regioner med repeterede DNA-sekvenser også kaldet VNTR-regioner (Variable Numbers of Tandem Repeats eller minisatellitter) og STR-regioner (Short Tandem Repeat-regioner eller mikrosatellitter). STR/VNTR-regioner kan opfattes som klassiske genetiske systemer med stor polymorfi og høj diskriminationsevne.

Retsgenetisk Afdelings analyser er akkrediteret af Dansk Akkreditering – DANAK – efter den internationale laboratorienorm EN/DS 45001. Dette betyder, at den uafhængige myndighed, DANAK, har vurderet, at Retsgenetisk Afdeling er 1) uafhængig, 2) teknisk kompetent samt, at 3) Retsgenetisk Afdelings kvalitetssystem er velfungerende.

Retsgenetisk Afdeling deltager i kvalitetssikringssamarbejder arrangeret af (i) The European DNA Profiling Group (EDNAP), (ii) the DNA Working Group of the

European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), (iii) American Association of Blood Banks, (iv) Deutsche Gesellschaft für Rechtsmedizin og (v) de skandinaviske laboratorier, som udfører retsgenetiske undersøgelser i faderskabssager.

Retsgenetisk Afdeling deltager i to europæiske samarbejder med henblik på udvikling af nye metoder og standardisering af metoderne til DNA-profilanalyse i kriminal-sager: (1) The European DNA Profiling Group og (2) The DNA Working Group of The European Network of Forensic Science Institutes.

Retsgenetiske undersøgelser foretaget i 1999

Faderskabssager

Retsgenetisk undersøgelse	5757
Antal personer	2899
Antal sager	990
Antal afsendte erklæringer	1163
Udvidet retsgenetisk undersøgelse	727
Antal personer	725
Antal sager	228

Familiesammenførings-sager

Retsgenetisk standardundersøgelse	7
Antal personer	7
Antal sager	1
Udvidet retsgenetisk undersøgelse	531
Antal personer	531
Antal sager	124

Straffesager

Antal registrerede sager i alt	702
Antal afsendte erklæringer	756
Antal effekter	2396
Antal DNA-profilanalyser – effekter	1330
Antal DNA-profilanalyser – referenceprøver	866
Antal sager undersøgt med RFLP-teknik	8
Antal undersøgelser med RFLP-teknik	65
Antal undersøgelser i alt	11806

Faglige og administrative hverv

En del af afdelingens medarbejdere er Formænd og bestyrelsesmedlemmer mv. i internationale videnskabelige selskaber og arbejdsgrupper, medlemmer af nationale og internationale tidsskriftredaktioner, danske og udenlandske retsmedicinske råd og kommissioner, lovudvalg, faglige arbejdsgrupper under justitsvæsenet mv.

Formidling

Afdelingens medarbejdere har deltaget i undervisningen i retsmedicin for studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Afdelingens medarbejdere har endvidere undervist i retsgenetik for læger, personale inden for justitsvæsenet, advokater og andre faggrupper.

Flere af afdelingens medarbejdere er vejledere ved ph.d.-studier, specialeprojekter og har deltaget i bedømmelse af videnskabelige afhandlinger. Flere af afdelingens medarbejdere har præsenteret videnskabelige arbejder og holdt foredrag om retsgenetik, arrangeret workshops og været chairman ved møder i forskellige videnskabelige selskaber mv.

Retskemisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retskemisk afdelings forsknings- og udviklingsprojekter er centreret om retskemisektionen samt alkohol, narkotika og nekrokemisektionen.

1. Blod og væv fra indebrændte undersøges ved cryo-headspace-gaskromatografi/massespektroskopi for indhold af flygtige stoffer (S. Felby).

2. Metode til undersøgelse af gamma-hydroxybutyrat i blod og urin ved cryo-headspace-gaskromatografi er under udvikling (S. Felby, S. Stybe Johansen).

3. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af det aktive metabolit psilocin fra psilocybinholdige svampe i retskemiske sager (S. Stybe Johansen).

4. Noniforering af det aktive cocainmetabolit, cocaethylen ved samtidig indtagelse af alkohol i retskemiske sager (S. Stybe Johansen m.fl.).

5. Bestemmelse af tungmetaller i hår (B. Kæmpe).

6. Identifikation af "det røde stof" ved vuggedød (B. Kæmpe m.fl.).

7. Bestemmelse af organiske gifte i enzymoplukket hår og vævsvæsker udtaget fra personer døde af forgiftning (B. Kæmpe m.fl.).

8. Vedligeholdelse af screeningsmetode til sure/neutrale lægemidler ved HPLC med diode array detektor (I. Breum Müller).

9. Udvikling af GC-MS-metode til identifikation af lægemidler ved bibliotekssøgning (I. Breum Müller).

10. Udvikling af analysemetoder til screening af basiske lægemidler i blod og urin fra levende og døde personer ved anvendelse af retention time locking system på HP-GC (I. Breum Müller).

11. Udvikling af immunologisk multimetode til screening af amfetaminer i blod og urin fra levende og døde (I. Breum Müller).

12. Udvikling af screeningsprogram med retention locking på HP-GC (I. Breum Müller).

13. I narkotikasektionen er udviklet en automatisk kapillar gaskromatografisk metode til rutinemæssig sammenligning af heroinprøver/amfetaminprøver. Der foretages en kortlægning af samtlige heroinprøver/amfetaminprøver indsendt til afdelingen i 1989 og fremover (E. Nielsen m.fl.).

14. Der er udviklet en HPLC-metode til rutinemæssig sammenligning af kokainprøver. Der foretages sammenligning af samtlige indsendte kokainprøver fra 1990 (E. Nielsen, S. Felby).

15. Samarbejde mellem de retsmedicinske institutter, Sundhedsstyrelsen og Narkotikainformationen om narkotika på gadeplan for hele landet (E. Nielsen, S. Felby).

16. Analyse af tetrahydrocannabinol og metabolitter i biologisk materiale ved gaskromatografi og ion-trap massespektrometri (MS/MS) (metodevalidering) (H. Willads Petersen).

17. Analyse af paracetamol i biologisk materiale ved væskrokromatografi med fotodiode array (metodevalidering) (H. Willads Petersen).

18. Kvalitetssikring af standard referencemateriale til anvendelse ved retskemiske analyser (H. Willads Petersen).

Retskemisektionen fortsætter med udvikling af isolerings- og analysemetoder bl.a. ved GC/MS til bestemmelse af lægemidler og disses metabolitter i blod og organer (A. Steentoft m.fl.).

19. Udvikling af analysemetoder til terbutalin og andre sympatomimetika (A. Steentoft).

20. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af disulfiram (A. Steentoft).

21. Betydningen af lægemiddelforbruget for trafikksikkerheden i Danmark søges belyst ud fra undersøgelser udført på blod og organmateriale og deltagelse i en nordisk undersøgelse for andre stoffer end alkohol i trafikksager (A. Steentoft m.fl.).

22. Opgørelse over dødsfald, der ud fra instituttets toksikologiske vurderinger, må betragtes som værende forgiftningsdødsfald (A. Steentoft m.fl.).

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Retsmedicinske undersøgelser og andre aktiviteter

Retskemisk Afdelings hovedopgave er at udføre toksikologiske undersøgelser, herunder bestemmelse af alkohol, medicin, narkotika og tekniske gifte på humane biologiske prøver fra levende og døde på begæring af politi og retsvæsen. Effekter indsendt fra politi og retsvæsen undersøges for narkotika og anabole steroider.

Retskemisk Afdeling driver desuden et omfattende udviklings- og metodefornyelsesarbejde, specielt inden for alkohol-, lægemiddel- og narkotikaområdet, således at afdelingens service over for rekvirenterne kan være på højde med den videnskabelige og tekniske udvikling.

Såvel intern som ekstern metodekontrol samt kvalitetssikringsarbejde er endvidere strategiske komponenter i afdelingens bidrag til en høj retssikkerhed. I 1999 har afdelingen således arbejdet med kvalitetssikring med henblik på akkreditering hos DANAK, og med implementering af kemikaliebrugsanvisninger via intranet for at opnå et sikkert arbejdsmiljø i analytisk-kemisk laboratorium.

Det samlede antal undersøgelser i 1999

Alkoholbestemmelser	16.481
Retskemiske undersøgelser	13.104
Narkotika-effektundersøgelser	669
Ledsagestoffer	6

Det er ligeledes afdelingens opgave at fortolke dens analyseresultater samt afgive en sagkyndig vurdering til retsvæsenet i retstoksikologiske spørgsmål.

Faglige og administrative hverv

En del af afdelingens medarbejdere er medlemmer af nationale og internationale faglige organisationer.

Afdelingen har afholdt flere møder for nationale selskaber.

B. Kæmpe er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg vedrørende Retsmedicinske Ydelser, herunder af det faglige underudvalg og arbejdsgruppen vedr. kvalitetssikring, repræsentantskabsmedlem for The International Association of Forensic Toxicologists, bestyrelsesmedlem i RISK under Ingeniørforeningen og medlem af en arbejdsgruppe under Det europæiske Vejsikkerhedsforbund (ERSF).

Anni Steentoft er medlem af Sundhedsstyrelsens narkotikaudvalg, medlem af en arbejdsgruppe under Rigspolitichefen, narkotikainformationen og medlem af Nordisk Trafikgruppe, samt leder af nordisk arbejdsgruppe vedrørende narkomandødsfald.

Afdelingen deltager i kvalitetskontrolanalyser (QA) såvel i nordisk som i EU-regi.

Formidling

Afdelingens medarbejdere har deltaget i undervisningen i retsmedicin for studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Derudover varetager afdelingens medarbejdere postgraduat undervisning til læger, paramedicinsk personale og personale inden for Justitsvæsenet. Flere af afdelingens medarbejdere er vejledere ved ph.d.-studier.

Retspatologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsaktivitet er i væsentlig grad baseret på det materiale, som passerer instituttet i forbindelse med varetagelsen af statsobducenturfunktionen. Det er langt overvejende retspatologiske og pato-anatomiske opgaver, selv om der også foregår en del tværfaglig forskning. En del af forskningsprojekterne skal anføres nedenfor:

1. Oversigt over middelalderens sygdomme og behandlingsmetoder på grundlag af skelet- og litteraturstudier (Pia Bennike, A.-E. Brade).

2. Befolkningsændringer fra mesolitikum til neolitikum. Osteologiske og odontologiske analyser (Pia Bennike, Verner Alexandersen).

3. Undersøgelse af genet for lavmolekylær phosphotyrosin protein phosphatase (ACPI), herunder specielt faktorer, der påvirker udfaldet af alternativ splejsning (Jørgen Dissing, Lars Rudbeck).

4. Aldersbestemmelse af lig og arkæologiske fund ved bestemmelse af racemiseringsgraden af L-asparaginsyre i kollagen under anvendelse af HPLC og kapillærelektroforese (Jørgen Dissing m.fl.).

5. Betydningen af mutationer i HFE genet for udviklingen af hæmokromatose undersøges ved analyse af et obduktionsmateriale (Jørgen Dissing m.fl.).

6. Undersøgelse af mutationer i genet for p-53 hos patienter med lever cancer (Jørgen Dissing, Maria-Benedicte Franzmann).

7. Undersøgelse af 181 patienter der vha. serologi og leverbiopsi i perioden 1969-87 fik stillet diagnosen non-A, non-B hepatitis. Projektet omfatter en klinisk del med reundersøgelse af patienterne og en morfologisk del, hvor leverbiopsierne revurderes og hvor der ved immunhistokemi og PCR undersøges for hepatitis-C. (Maria-Benedicte Franzmann m.fl.).

8. PCR: In situ og morforlogisk undersøgelse af levervæv fra stofmisbruger-dødsfald i perioden 1975-1996 (Maria-Benedicte Franzmann, Birgitte Kringsholm).

9. Retsmedicinens historie i Danmark med særligt henblik på oprindelsen ved Københavns Universitet (Jørgen Gerner).

10. Lægefiguren i danske kriminalromaner 1900-1975 (Jørgen Gerner).

11. Metabolisk Screening ved pludselig uventet død i barnealderen eller mistanke om shaken baby syndrom (Steen Holger Hansen m.fl.).

12. Voldtægtsmønsteret og ændringer heraf i perioden 1960-1999 (Steen Holger Hansen).

13. Sammenlignende opgørelser over drab i en tiårs periode i to skandinaviske hovedstadsområder, København og Oslo (Hans Petter Hougen m.fl.).

14. Studier af det cellulære immunforsvar ved eksperimentelle Salmonelle typhimurium infektioner (Hans Petter Hougen m.fl.).

15. Undersøgelse af dødsfald blandt stofmisbrugere i Øst-Danmark, herunder forekomsten af HIV-antistof (Birgitte Kringsholm, Peter Theilade).

16. Opgørelse af primært uidentificerede personer fundet døde i farvandene/på kysterne i Danmark (Birgitte Kringsholm, Jan Jakobsen).

17. Undersøgelse af dødelige vejtrafikulykker i Østdanmark i 1996 (Birgitte Kringsholm).

18. Isotopundersøgelser af knogler mhp. kostanalyser i middelalderens nordatlantiske samfund (Niels Lynnerup m.fl.).

19. Analyse af den fraktale dimension af kraniesuturer (Niels Lynnerup).

20. Bedømmelse af mellemørebetændelse i fortidige populationer (Niels Lynnerup, Preben Homøe).

21. Harris Lines i lemmeknogler i fostre (Niels Lynnerup, Niels Græm).

22. CT-scanning og 3-D rekonstruktion af skeletter og mumier (Niels Lynnerup).

23. Cancer incidens på Færøerne (Nils Højgaard Nielsen, Jan Dalberg).

24. Forekomst af Epstein-Barr virus subtyper ved spytkirtelcancer hos indfødte grønlandere (Inuit) (Nils Højgaard Nielsen m.fl.).

25. Kortlægning af sekvensvariation i mitokondrie-DNA (mtDNA). Karakterisering af sekvensvariation i kontrolregionens højvariable segment I (HVS-I) samt typning i bestemte RFLP-markører i mtDNA fra en dansk, en grønlandsk-eskimoisk og to russiske (Nenets og Samer) populationsprøver er afsluttet (Søren Nørby og Juliette Saillard).

26. Morfinforgiftninger ved retslægelige dødsfald. Gas-kromatografiske undersøgelser af morfinkoncentrationen i 7 forskellige områder i hjernen sammenholdt med blod- og leverkoncentrationen ved dødsfald hos stofmisbrugere (Klaus Poulsen som ph.d.-projekt).

27. Dykkerdødsfald i Danmark 1992-1998. En undersøgelse af alle de omkomne dykkere, der er obducerede ved de 3 retsmedicinske institutter i Danmark (Klaus Poulsen).

28. Lægeklagesager behandlet i Retslægerådet i en årrække (Jørn Simonsen).

29. Forløbet af canalis mentalis undersøgt på kraniemateriale (Birgitte Sejrsen, I. Kjær).

30. Baggrundsmateriale til vurdering af ketonstofkoncentrationer i det retsmedicinske materiale (Peter Theilade m.fl.).

31. Alkoholistdødsfald indbragt til Retsmedicinsk Institut i København i 1995 og 1996 (Peter Theilade, Birgitte Kringsholm).

32. Drabsofre og deres gerningsmænd i en 3-årig periode. Baggrund og relationer (Peter Theilade, Birgitte Kringsholm).

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Retsmedicinske undersøgelser og andre aktiviteter
Retspatologisk Afdeling varetager en del embedslægeopgaver, idet afdelingens medarbejdere afholder retslægelige ligsyn og foretager retsmedicinske personundersøgelser. Fra 1. oktober 1999 er der sket en omlægning, således at instituttet nu udfører alle personundersøgelser og finde-

stedsundersøgelser for samtlige politikredse på Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm, mod tidligere kun for Københavnsområdet. Derudover foretager afdelingen retslægelige obduktioner m.v. for samme område og på Færøerne. Ud over undersøgelse af flygtninge og asylansøgere med henblik på en konkret aldersbestemmelse, foretager afdelingen tillige undersøgelse af asylansøgere, som angiver at have været udsat for tortur i deres hjemland. Afdelingen har udstyr og ekspertise til at foretage undersøgelse af mindreårige, som formodes at have været udsat for incestovergreb og dette tilbud gælder for hele det område, hvor afdelingen fungerer som statsobducentur.

Det totale antal undersøgelser i 1999

Obduktioner	754
Personundersøgelser	354
Findestedsundersøgelser	20
Retsslægelige ligsyn ved instituttet	966
Retsslægelige ligsyn ved embedslæger	598
Retsodontologiske undersøgelser heraf 8 aldersbedømmelser i asylsager	54

Faglige og administrative hverv

En del af afdelingens medarbejdere er fortsat medlemmer af nationale og internationale tidsskriftredaktioner samt medlemmer af nationale og internationale faglige organisationer. Instituttet har i 1999 stillet medarbejdere til rådighed for henholdsvis FN og Udenrigsministeriet ved retsmedicinske undersøgelser i Bosnien og Kosova, ligesom en del af afdelingens medarbejdere fortsat er tilknyttet Rigs-politichefens eftersøgningstjenestes katastrofeberedskab.

Formidling

Retspatologisk Afdelings medarbejdere varetager størstedelen af den prægraduate undervisning af medicinske studerende i retsmedicin, ligesom afdelingens medarbejdere afholder alle eksaminer. Afdelingen varetager tillige afholdelsen af tentamina i medicinallovgivning for udenlandske læger, som ønsker autorisation i Danmark. Derudover varetager afdelingens medarbejdere postgraduat undervisning til læger, paramedicinsk personale og personale inden for justitsvæsenet. Flere af afdelingens seniormedarbejdere er vejledere ved ph.d.-studier og forskellige specialeafhandlinger.

Afdelingens enhed for retsodontologi og antropologi er i 1999 styrket gennem fakultetets ansættelse af mag.scient., lic.med. Pia Bennike. Afdelingen har et tæt samarbejde med museumsverdenen og står for en omfattende foredragsvirksomhed, ligesom afdelingen medvirker ved kurser og undervisning af tandlæger og arkæologistuderende i såvel Danmark som udlandet.

Instituteder Jørn Simonsen

Stab

Årsværk

VIP: 24,9 årsværk.
TAP: 101,5 årsværk.
STIP: 0,2 årsværk.

Afdeling for Retspatologi

VIP

Franzmann, Maria-Benedicte; adjunkt.
Genner, Jørgen Pedersen; læge.

Hansen, Steen Holger; forskningsass.
Hougen, Hans Petter; vicesstatsobducent.
Kringsholm, Birgitte; lektor.
Lynnerup, Niels; lektor.
Nielsen, Nils Bryde Højgaard; vicesstatsobducent.
Nørby, Søren; lektor.
Ottosen, Gyda Lolk; lektor.
Poulsen, Klaus; læge.
Rudbeck, Lars; forskningsstip.
Simonsen, Jørn Rene West; professor.
Theilade, Peter; lektor.

Afdeling for Retsgenetik

VIP

Andersen, Sonja; retsgenetiker.
Aurup, Helle; retsgenetiker.
Bruun, Hanne Qvist; retsgenetiker.
Dissing, Jørgen; lektor.
Eriksen, Birthe; lektor.
Hallenberg, Charlotte; adjunkt.
Hansen, Hanna Elsebeth; lektor.
Larsen, Hans Jacob; retsgenetiker.
Mogensen, Helle Smidt; retsgenetiker.
Morling, Niels; institutchef.
Rasmussen, Erik Michael; retsgenetiker.
Schoop, Mariann Thymann; lektor.
Simonsen, Bo Thisted; retsgenetiker.

STIP

Rudbeck, Lars; ph.d.-studerende.

Afdeling for Retskemi

VIP

Felby, Søren; lektor.
Helboe, Thomas; retskemiker.
Johansen, Sys Stybe; retskemiker.
Kæmpe, Arne Bent Pedersen; institutchef.
Müller, Irene Breum; retskemiker.
Nielsen, Erik; lektor.
Petersen, Henning Willads; retskemiker.
Steentoft, Anni; lektor.
Toft, Jens Martin; lektor.
Worm, Karen Johanne; lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Hviid, Thomas Vauvert Faurschou: Isolering af fosterceller fra maternelt blod med henblik på prænatal diagnostik med PCR-teknik og undersøgelse af immunologiske forhold.

Fondsstøtte

Afdeling for Retspatologi

Sundhedsministeriet

– Retsmedicin i Estland (Hans Peter Hougen) kr. 134.282.

Publikationer

Afdeling for Retspatologi

Arneborg J., Heinemeier J., Lynnerup N., Nielsen H.L.,

- Rud R., Sveinbjörnsdóttir A.E.: Change of diet of the Greenlandic Vikings determined from stable carbon isotope analysis and ^{14}C dating of their bones. *Radiocarbon* 41, s. 157-168, 1999.
- Bennike P.: Facts or myths? A re-evaluation of cases of diagnosed tuberculosis in the past in Denmark. i: *Tuberculosis. Past and present* s. 511-518, G. Palfi, O. Dutour, J. Deák & I. Hutás (eds), Golden Book Publ. TB Foundation, Hungary 1999.
- Bennike P.: The Early Neolithic Danish bog finds: A strange group of people. i: *Bog Bodies, Sacred Sites and Wetland Archaeology* s. 27-32, B. Coles, J. Coles & M. Schou Jørgensen (eds), Exeter, GB 1999.
- Bennike P., Brade A.-E.: Middelalderens sygdomme og behandlingsformer i Danmark. 78 s. Medicinsk-Historisk Museum, Københavns Universitet, København 1999.
- Dalberg J., Jacobsen O., Nielsen N.H., Storm H.H.: Colorectal cancer in the Faroe Islands – a setting for the study of the role of diet. *J Epidemiol Biostat* 4/1, s. 31-36, 1999.
- Dissing J.: Review on: Forensic DNA profiling protocols. *Methods in Molecular Biology* Vol.98. FEBS Letters 451, s. 85-86, 1999.
- Grønbæk K., Krarup H.B., Møller H., Krogsgaard K., Franzmann M.-B., Sonne J., Ring-Larsen H., Dietrichson O.: Natural history and etiology of liver disease in patients with previous community-acquired acute non-A, non-B hepatitis. *Journal of Hepatology* 31, s. 800-807, 1999.
- Gulmann C., Hougen H.P.: Entrance, exit, and reentrance of one shot with a shotgun. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* 20, s. 13-16, 1999.
- Hansen S.H., Rossen K.: Evaluation of cardiac troponin I immunoreaction in autopsy hearts: A possible marker of early myocardial infarction. *Forensic Science International* 99, s. 189-196, 1999.
- Homøe P., Lynnerup N.: Epidemiology of Otitis Media throughout 600 years in Greenland. i: *Otitis Media Today* s. 55-57, M. Tos, J. Thomsen & V. Balle (eds), Kugler Publications, Holland 1999.
- Hougen H.P.: Klinisk retsmedicin. *Ugeskrift for læger* 161, s. 4267-4270, 1999.
- Hougen H.P.: Fact-finding missions. *Torture* 9/1, s. 11-12, 1999.
- Hougen H.P., Rogde S., Poulsen K.: Homicides in two Scandinavian capitals. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology* 20, s. 293-299, 1999.
- Kramp P., Lorenzen I., Simonsen J.: Retslægerådets årsberetning 1997. 138 s. Danmark 1999.
- Lynnerup N., Homøe P., Skovgaard L.T.: The frontal sinus in ancient and modern Greenlandic Inuit. *International Journal of Anthropology* 14, s. 47-54, 1999.
- Lynnerup N.: Nivåbarnet, CT-scanning og computere. i: *Hørsholms Egns Museum Årbog* 1998 s. 29-35, Hørsholms Egns Museum, 1999.
- Lynnerup N.: Retsantropologi. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 3983-3986, 1999.
- Lynnerup N., Homøe P.: Lav hyppighed af sinus frontalis hos grønlandere. *Nordisk Rettsmedisin* 4, s. 99-100, 1999.
- Lynnerup N., Bennike P., Nørby S.: Antropologiske undersøgelser 1998. i: *Arkæologiske Udgravninger i Danmark* 1998 s. 384-388, Det Arkæologiske Nævn, Det Arkæologiske Nævn, Danmark 1999.
- Moser C., Hougen H.P., Song Z., Rygaard J., Kharazmi A., Højby N.: Early immune response in susceptible and resistant mice strains with chronic *Pseudomonas aeruginosa* lung infection determines the type of T-helper cell response. *APMIS* 107, s. 1093-1100, 1999.
- Nørby S.: Kloning – to år efter Dolly. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 4733-4735, 1999.
- Paulsen H.U., Thomsen J.S., Hougen H.P., Mosekilde L.: A histomorphometric and scanning electron microscopy study of human condylar cartilage and bone tissue changes in relation to age. *Clin. Orth. Res.* 2, s. 67-78, 1999.
- Schiødt T., Bennike P.: Hvad gulyplankerne skjulte. i: *Set & sket i Medicinsk-historisk Museum* s. 20-24, Medicinsk-historisk Museum, København 1999.
- Simonsen J.: Retsmedicin. i: *Medicinsk Kompendium* s. 2957-2967, I. Lorenzen, G. Bendixen & N.E. Hansen (eds), NNF Arnold Busck, København 1999.
- Simonsen J.: Retsmedicin og medicinallovgivning. 431 s. FADL, København 1999.
- Simonsen K., Dissing J., Rudbeck L., Schwartz M.: Rapid and simple determination of hereditary haemochromatosis mutations by multiplex PCR-SSCP: Detection of a new polymorphic mutation. *Ann. Hum. Genet.* 63, s. 193-197, 1999.
- Worm K., Dragsholt C., Simonsen K.W., Kringsholm B.: Citalopram i retskemiske sager. *Ugeskrift for læger* 161, s. 4291-4292, 1999.

Afdeling for Retsgenetik

- Hviid T.: Detection of Fetal-specific DNA after Enrichment for Trophoblasts Using the Monoclonal Antibody. *Prenat Diagn* 19, s. 271-278, 1999.
- Hviid T.V.F., Sørensen S., Morling N.: Detection of Fetal-specific DNA after Enrichment for Trophoblasts Using the Monoclonal Antibody LK26 in Model Systems but failure to Demonstrate Fetal DNA in Maternal Peripheral Blood. *Prenat Diagn* 19, s. 271-278, 1999.
- Hviid T.V.F., Morling N.: Survival of fetuses and viruses: Universal mechanisms of co-existence with an immunological potent host. *Amer J Reprod Immunol* 41, s. 353-355, 1999.
- Hviid T.V.F., Sørensen S., Morling N.: Polymorphism in the regulatory region located more than 1.1 kilobases 5' to the start site of transcription, the promoter region, and exon 1 of the HLA-G gene. *Human Immunology* 12, s. 1237-1244, 1999.
- Morling N.: Retsgenetik. *Ugeskr Læg* 161, s. 3073-3076, 1999.
- Morling N.: Amplification of Short Tandem Repeat Loci Using PCR. i: *Forensic DNA Profiling Protocols* s. 173-180, P.J. Lincoln, J. Thomsón, Humana Press, Totowa New Jersey 1998.
- Morling N., Lindblom B., Teige B.: Rättsgenetiska undersökningar med DNA i rättsmedicinsk praxis – roll, kvalitets- och särskilda säkerhetskrav. i: *Underlag för nationella riktlinjer imon rättsmedicin och rättskemi vid dödsorsakutredningar*. s. 102-109, Rättsmedicinalverket, Stockholm 1993.
- Stockmarr A.: Likelihood Ratios for Evaluating DNA Evi-

- dence When the Suspect is Found Through a Database Search. *Biometrics* 55, s. 671-677, 1999.
- Afdeling for Retskemi**
- Christophersen A.S., Ceder G., Kristinsson J., Lillsunde P., Steentoft A.: Drugged driving in the Nordic countries-a comparative study between five countries. *Forensic Science International* 106/3, s. 173-190, 1999.
- Johansen S.S.: Analysis of Creosote and Oil in Aqueous Contaminations by SPME. i: Applications of Solid Phase Microextraction s. 238-247, Janusz Pawliszyn(ed.), The Royal Society of Chemistry, Letchworth, UK 1999.
- Johansen S.S., Müller I.B.: Ecstasy (MDMA) m.v.-et fænomen i retsmedicinen? *Nordisk Rettsmedisin* 4, s. 79, 1999.
- Kæmpe A.B.P.: Nye retskemiske landvindinger. *Ugeskrift for læger* Vol.161,13, s. 1901-1905, 1999.
- Kæmpe A.B.P.: Tycho Brahe offer for en seriemorder? *Farmac* 8, s. 24-25, 1999.
- Petersen H.W., Felby S.: Identification of Inhalation Anaesthetics in Automated Blood Alcohol Analysis with Headspace GC/MS and Cryofocusing. i: The 47th ASMS Conference on Mass Spectrometry and Allied Topics s. 90/242, Santa Fe 1999.
- Rasmussen L.S., Steentoft A., Rasmussen H., Kristensen P.A., Møller J.T.: Benzodiazepines and postoperative cognitive dysfunction in the elderly. *British Journal of Anaesthesia* Vol.83,4, s. 585-589, 1999.
- Schneider A., Kiehne A., Irgendoh A., Steentoft A.: Quantification of Morphine, 6-Monoacetylmorphine, Codeine and Nalorphine using an Ion Trap LC-MS-System. 90/238 s. 1999.
- Worm K., Steentoft A., Toft J.M.: Forgiftningsdødsfald over en 5-årig periode i Østdanmark. *Ugeskrift for læger* Vol.161,48, s. 6622-6625, 1999.
- Worm K., Dragsholt C., Simonsen K.W., Kringsholm B.: Citalopram i retskemiske sager. *Ugeskrift for læger* Vol.161,30, s. 4291-4292, 1999.

Odontologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, dr.odont. Nils-Erik Fiehn og viceinstitutleder er professor, dr.odont. Erik Hjørting-Hansen.

Institutbestyrelsen består af institutleder Nils-Erik Fiehn, professor, dr.odont. Palle Holmstrup, professor, odont.dr. Bengt Öwall, afdelingstandlæge Kirsten Christensen, klinisk lærer Søren Barsted, klinikassistent Connie Baagøe og laborant Kirsten Hornshøj Jensen.

Organisation

Instituttet er organiseret med en institutbestyrelse og en institutleder. Fagligt er instituttet opdelt i 14 afdelinger, samt 10 forskningslaboratorier. Herudover er der en kliniksektion. Til rådgivning for institutbestyrelse og institutleder har institutbestyrelsen nedsat tre udvalg: forskningsudvalget, kliniksektionsudvalget og IT-udvalget.

Adresse

Odontologisk Institut
Panum Institut
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon: 35 32 67 00
Fax: 35 32 65 05
<http://www.odont.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

I 1996 vedtog instituttet en udviklingsplan. Denne indebar blandt andet vedtagelse af en forskningsstrategi, der prioriterer forebyggelses- og behandlingsmetodeforskning i relation til de mest belastende tand- og mundhulelidelser med særligt henblik på odontologisk sundhedstjenesteforskning, vækst og regeneration af mundhulens væv, infektion og vævsnedbrydning, dentalmaterialer samt smerter. I 1999 er instituttet gået i gang med at opdatere udviklingsplanen begrundet i de seneste års faglige udvikling, den tiltagende ressourceknaphed og de politiske ønsker om udviklingskontrakter. Hertil kommer de stadig større vanskeligheder med at rekruttere til videnskabelige stillinger. Disse forhold skærper kravene til instituttets interne planlægning med henblik på at kunne gennemføre en perspektivrig faglig udvikling, varetage de uddannelsesmæssige forpligtelser samt udvikle personalet til de aktuelle opgaver. Arbejdet med opdateringen af instituttets udviklingsplan blev igangsat af bestyrelsen, idet denne anmodede det lokale samarbejdsudvalg om at nedsætte arbejdsgrupper for alle personalekategorier. Der blev nedsat 10 arbejdsgrupper, som alle afgav rapporter om en lang række emner af betydning for instituttets forskning, undervisning, klinik og personaleudvikling. Disse rapporter udgør nu grundlaget for det videre arbejde med udviklingsplanen, som forventes at blive afsluttet i første halvår af år 2000. Sideløbende med arbejdet med udviklingsplanen har instituttet udarbejdet planer med henblik på at kunne forbedre rekrutteringen til forskerstillinger. I denne forbindelse lægges vægt på dels at etablere attraktive tværfaglige forskningsmiljøer på insti-

tuttet, dels at gennemføre en sammenhængende karrierestruktur for VIP'er, der sikrer et forløb fra kandidateksamen frem til lektoransættelse, som indeholder forskeruddannelse, klinisk videreuddannelse og pædagogisk uddannelse. Hvad angår etableringen af tværfaglige forskningsmiljøer har instituttet formuleret et odontologisk ældre-forskningsprogram, som indeholder biologiske og psykologiske aspekter, diagnostik og behandling af orale lidelser samt organisatoriske og social-/samfundsodontologiske aspekter. Dette forskningsprogram forventes igangsat i anden halvdel af år 2000.

Forskningsvirksomhed

Tandlægeskolen har inden for odontologien til opgave at drive forskning og give videregående uddannelse indtil det højeste videnskabelige niveau, at varetage efter- og videreuddannelse samt at udføre særlige kliniske undersøgelses- og behandlingsopgaver. Bortset fra den del af tandlægeuddannelsen, som meddeles af de lægevidenskabelige institutter ved fakultetet er instituttet således ansvarlig for gennemførelsen af 1) tandlægeuddannelsen, 2) odontologisk videreuddannelse, 3) odontologisk forskning og 4) behandlingsopgaver på landsdel-/landsniveau.

Kliniksektionen ved Odontologisk Institut

Kliniksektionen er landets største tandklinik med ca. 225 behandlingsenheder hvoraf, ca. 200 indgår i uddannelsen af tandlæger, tandplejere og klinikassistenter, mens de øvrige fortrinsvis indgår i tandlægeskolens specialklinikfunktioner. Der behandles daglig ca. 1.000 patienter, de fleste som led i studenterundervisningen. Patienterne er indskrevet på eget initiativ eller henvist fra private tandlæger og læger, kommunale klinikker, hospitalsafdelinger og andre specialklinikker

Der ydes en landsdækkende service samt en udstrakt konsulentvirksomhed til praktiserende kolleger og offentlige myndigheder. Med tilstedeværelse af højt uddannet kompetence inden for alle fagområder kombineret med adgang til andre medicinske specialer ved Rigshospitalet kan Tandlægeskolens specialklinikker gennemføre undersøgelser og behandlinger, som ikke er mulige andre steder.

Hvert år modtages ca. 1.000 patienter til specialbehandling. Det kan dreje sig om trafikofre, patienter med alvorlige infektioner i munden eller patienter med hovedpine og ansigtssmerter. Blandt de mange andre serviceopgaver kan nævnes analyser af vævsprøver fra munden hos ca. 3.000 patienter årligt. Siden 1993 har Tandlægeskolen efter en samarbejdsaftale med Dansk Røde Kors behandlet et stort antal asylansøgere. Endelig har Københavns Kommune placeret en af sine klinikker på Tandlægeskolen, således at et undervisningsmæssigt samarbejde om børnene sikrer en fortsat udvikling af det forebyggende og behandlende arbejde.

Det øgede optag til tandlægestudiet og til tandplejeruddannelsen nødvendiggjorde en udvidelse af kliniksektionens åbningstid pr. 1. september 1999, hvor patientbehandlingen for de store årgange indledte et stærkt forøget pres på behandlingsenhederne. Presset vil tiltage over en treårig periode i takt med at det forøgede optag slår igennem på alle kliniske semestre, og udvidelsen af kliniksektionens drift er derfor tilrettelagt over perioden september 1999 til februar 2002.

Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi

Forskningsvirksomhed

1. Aldringens indflydelse på den orofaciale muskulatur hos mennesker

Der undersøges for aldersbetingede degenerative og regenerative processer i den humane oro-faciale muskulatur. Aldersbetinget muskulær atrofi søges klarlagt såvel spatielt som temporært for udvalgte muskelgrupper. Der vil blive gjort rede for ændringer i muskelfibrenes kontraktile proteiner og kulhydratstrukturer under ældningsprocessen.

2. Hypoglykæmi under standardiserede hverdagslige omstændigheder

Undersøgelse af hypoglykæmi-unawareness, baseret på registrering af neurofysiologiske parametre, tidssynkron video, indikatorer for kognitiv funktion mm.

3. IBIS – Improved monitoring for brain dysfunction in intensive care and surgery

Et EU-støttet projekt, der involverer 12 partnere fra 6 lande.

4. Kirurgisk og konservativ behandling af patienter med smertefuld intermitterende discusdisplacering i kæbeledet

En randomiseret klinisk kontrolleret undersøgelse af vertikal ramus osteotomi versus konventionelle ikke-kirurgiske behandlingsmetoder.

5. Monitorering af anæstesidybde baseret på EEG analyse

Udvikling af metoder baseret på digital mønstergenkendelse med henblik på at reducere forekomsten af huskeanæstesier og forbedre det postoperative forløb for patienten.

6. Monitorering af EEG hos kulilteforgiftede patienter i trykkammerbehandling

Udvikling af et digitalt EEG registrerings- og signalbehandlingsudstyr til brug i den nye tryktank, installeret på Rigshospitalet.

7. Normal funktion og motoriske forstyrrelser i tyggemuslerne

Med klinisk neurofysiologiske metoder, ultralydskanning og kliniske registreringer undersøges den maksimale bidkraft og tyggeaktivitet under naturlige forhold, og der kortlægges aktivitetsmønstre og kæbebevægelser hos patienter med orofaciale dystonier og myalgier.

8. Spytkirtler og sekretion

På spytkirtlers acinus- og ductusceller foretages undersøgelser af transportveje og reguleringsmekanismer for elektrolytter, vand og proteiner, som er involveret i spytksekretion under normale fysiologiske og sygelige omstændigheder. Der fokuseres i særdeleshed på de cellulære kommunikationsmekanismer i spytkirtelvævet. Den aktuelle forskningsaktivitet omfatter bl.a. kontrol af spytksekretionen og spyttets sammensætning, herunder basalbiologiske og kliniske aspekter.

9. Undersøgelse af kulhydrat-antigener hos grise med henblik på mulighederne for transplantation af udvalgte organer til mennesker-Xenotransplantation

Der undersøges for tilstedeværelsen af kulhydrat-epitopen Galalfa1-3Gal-R i en række væv og organer hos grise. De glykoproteiner hvori det xenoreaktive antigen indgår isoleres og karakteriseres.

Projekter er udført af M. Bakke, A. Bardow, S. Kirkeby, B. Nauntofte, P.K. Nielsen, A.M. Pedersen, C.E. Thomsen og K. Tritsaridis udført i samarbejde med E. Dabelsteen, T. Darvann, S. Dissing, L. Eriksson, J. Fahrenkrug, M. Farella, A. Fuglsang-Frederiksen, C. Garbarsch, J. Hannibal, S.M. Huges, H. Høgenhaven, P.E. Høyer, E. Jansen, B.R. Jensen, J.L. Jensen, K. Jørgensen, R. Langford, D. Looms, D. Moe, C.R. Mortensen, E. Møller, W. Nittayananta, B. Nyvad, S. Prytz, J. Reibel, I. Sewerin, T. Shinogaya, K. Stoltze, J.M. tenCate, L.A. Torpet, J. Thorn, N.M. Thorsen, B. Thorsteinsson, A. Vilmann, Aa. Wagner og L. Werdelin.

Klinisk virksomhed

Ud over omfattende opgaver med hensyn til udredning og behandling af ansigtssmerter, hovedpine, kæbeledsbesvær, muskellidelser samt spytksekretionsforstyrrelser har afdelingen udført konsulent- og behandlingsvirksomhed for Rehabiliteringscentret for torturoverlevende.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

M. Bakke har bedømt en doktorafhandling ved Universitetet i Amsterdam og et adjunktur ved KU.

S. Kirkeby har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Udvalg og fonde

M. Bakke er formand for Dansk Selskab for Bidfunktionslære. Medlem af Committee on Ethical Issues, International Association for the Study of Pain. Secretary Treasurer, Neuroscience Group, International Association for Dental Research.

B. Nauntofte har bl.a. været medlem af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (SSVF), herunder dets forretningsudvalg, næstformand i Nordisk Odontologisk Forening, medlem af Tandlægeskolens rådgivende forskningsudvalg samt af semesterudvalg for ny studieordning i medicin og semesterudvalg for tandlægestudiet.

Tillidshverv

M. Bakke er studieleder i Odontologi samt ansvarlig for afdelingens kliniske funktion.

S. Kirkeby er medlem af semesterudvalg for tandlægestudiet samt af semesterudvalget for ny studieordning i medicin. Afdelingsleder for Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi.

C.E. Thomsen er formand for Fraktionen af Ingeniører ved Københavns Universitet og tillidsrepræsentant for ingeniørerne ved SVF. Er medlem af semesterudvalget for ny studieordning i medicin og af fakultetets samarbejdsudvalg.

Afdeling for Dentalmaterialer

Forskningsvirksomhed

1. Plastmaterialer

Plastmaterialerne bliver anvendt stadig mere til restaurering af tænder. Forbedrede egenskaber er af betydning ved at give restaureringerne større holdbarhed og ved at øge anvendelsesområderne.

1.1. Dentinbinding

Til kvalitetssikring af brugen af dentinbindere er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt tandlæger (A. Peutzfeldt). Vi arbejder med en forsimpning af dentinbindere, der indebærer at de traditionelle tre trin slås sammen til et enkelt (E. Asmussen og A. Peutzfeldt). Den kliniske holdbarhed af retrograde rodfyldninger af plast er blevet opgjort (J. Rud, V. Rud og E.C. Munksgaard). Der er foretaget undersøgelser (ph.d.-projekt) af pålmede tandfragmenters styrke (B. Farik og E.C. Munksgaard).

1.2. Ekspanderende plast

Reduceret spaltetdannelse kan opnås med monomerer, der udvider sig under polymeriseringen. Vi har undersøgt ekspansionen af en række ringformede monomerer, der ved kationisk induceret polymerisation er i stand til at åbne ringene (E. Asmussen og A. Peutzfeldt).

1.3. Lyspolymerisering

Vore undersøgelser går ud på at karakterisere de mekaniske, fysiske, kemiske og strukturmæssige egenskaber hos plast, der er polymeriseret med højintensive lamper (PAC lamper) (A. Peutzfeldt, E. Asmussen og E.C. Munksgaard).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

A. Peutzfeldt er formand for bedømmelsesudvalget ved ph.d.-afhandling.

Udvalg og fonde

A. Peutzfeldt er medlem af Forskningsudvalget, Curriculumudvalget og af Materialeudvalget ved Odontologisk Institut samt af SVF's Forskningsudvalg.

Tillidshverv

A. Peutzfeldt har været tillidsmand for Odontologisk Instituts VIP-gruppe.

E. Asmussen er afdelingsleder ved Afdeling for Dentalmaterialer.

Formidling

E. Asmussen er medlem af Advisory Editorial Board for European Journal of Oral Sciences.

A. Peutzfeldt, E.C. Munksgaard og E. Asmussen er medlemmer af Editorial Board for Journal of Adhesive Dentistry.

Netværk

E.C. Munksgaard samarbejder med Chem Pilots A/S, Farum.

Afdeling for Oral Diagnostik

Forskningsvirksomhed

1. Sårheling

Interaktionen mellem slimhinden og hudens epitel og det underliggende bindevæv er blevet studeret i en in vitro-model. Studierne har været koncentreret om bindevævsproduktion af to vækstfaktorer med effekt på epitel: "hepatocyte growth factor" og "keratinocyte growth factor". Studierne, der alle har anvendt fibroblaster fra sundt væv, har vist, at hudens fibroblaster reagerer væsentligt anderledes end fibroblaster fra slimhinden, hvilket kan forklare nogle af de forskelle, der er på sårheling i hud og slimhinde. Studierne er blevet udbygget med analyser af fibroblasternes migration in vitro, og også her er der fundet store forskelle på kindslimhinden og hudens fibroblasters bevægelseshastighed og retning. Hvilken betydning dette har for sårhelingsbiologien er ukendt. Studier af antibakterielle peptiders forekomst i overfladeepitelet i forbindelse med sårheling har vist en opreguleret mængde i forhold til normalt epitel. Der er startet studier, der belyser forekomsten af celleyklusregulerende proteiner i epitelet under sårheling. Projekterne er en del af Erhvervsfremmestyrelsen og Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråds "Vækst og Regeneration" og udført i samarbejde med Colopast A/S og Bartholin Institut, HS. Projektdeltagere: Birgitte Grøn, som er ansvarlig for in vitro modeller og vækstfaktorer; J. Bartek, Kræftens Bekæmpelse, N.-E. Fiehn, SVF, K. Nylander, Umeå Universitet og I. Mackenzie, University of Wales er samarbejdspartnere.

2. Genetik og biosyntese af mucin og dets glykosylering

Forskningsgruppen har videreført molekylærbiologiske studier af muciner og glykosyltransferasegener involverende mucinens glykosylering. En række nye gener er identificeret og karakteriseret. Rekombinante enzymer anvendes til produktion af glykopeptider (mucinfragmenter), som udgør potentielle komponenter af cervicvacciner og inhibitorer af mikroorganismer. Forskningsgruppen deltager i 2 EU-Biotechprojekter og i et samarbejde med T. Hollingsworth, USA, finansieret af NIH, USA. Gruppen deltager i formaliserede projektarbejder med 2 amerikanske, 1 engelsk og 1 fransk bioteknologiske firmaer.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

E. Dabelsteen har været i bedømmelsesudvalget for 3 ph.d.-afhandlinger og 2 doktordisputatser.

H. Clausen har været i ph.d.-bedømmelsesudvalg (Porto).

Udvalg og fonde

E. Dabelsteen er Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråds repræsentant i Det tværrådslige udvalg tilknyttet forskningsbevillingerne i byøkologi, formand i det af Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråds udvalg, der evaluerer forskningscentre "uden mure" fra programmet "Klinisk Farmakologi" etableret i samarbejde med Erhvervsministeriet og Forskningsministeriet samt forretningsudvalgsmedlem i Fakultets Forskningsudvalg.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

E. Dabelsteen er konsulent for Den Sociale Ankestyrelse i tandlægesager.

Formidling

E. Dabelsteen er redaktør af tidsskriftet *Journal of Oral Pathology & Medicine* og medlem af "Advisory Editorial Board" for *European Journal of Oral Sciences*. H. Clausen er medlem af "The Editorial Board" for *Glycoconjugate Journal*. H. Clausen har været arrangør af internationale symposier, arrangeret et nordisk symposium og undervist på ph.d.-kurser i Omaha, Tokyo, Paris, Münster, Göteborg.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Gæsteforskere**

Post.doc. C.A. Reis, R.M. Almeida, M. Amado, Portugal, med. dr. studerende R. Steffensen, Göteborg og K. Nylander, Umeå, Sverige.

Afdeling for Oral Mikrobiologi**Forskningsvirksomhed****1. Antibakterielle peptider**

Ekspression af defensin 1 og defensin 2 i humane epitelceller fra kind og mundslimhinde (i samarbejde med E. Dabelsteen og K. Nylander, Umeå Universitet).

2. Orale biofilm

Undersøgelse af anaerobe blandingsbiofilm med parodontale patogener samt af resistensmekanismer og -forhold i *P. aeruginosa* og *S. sanguis* biofilm, samt molekylærbiologiske undersøgelser af bakterielle biofilm (T. Larsen, B. Giwercman, N.-E. Fiehn).

3. Endocarditis-undersøgelse

Undersøgelse af postantibiotisk effekt på endocarditis- og mundhule streptokokker voksende frit eller i biofilm (B. Giwercman, T. Larsen).

4. Biokemiske undersøgelser

Undersøgelse og karakterisering af muskelfibertyper, især glykoproteinernes kemiske sammensætning og lokalisation (D. Moe, S. Kirkeby). Karakterisering af de organiske strukturer af emaljeproteiner og deres følsomhed over for bakterielle proteaser (D. Moe, N.-E. Fiehn). Undersøgelse af buffersystemer og bufferkapacitet i saliva (A. Bardow, B. Nauntofte, D. Moe).

5. Kariesmikrobiologi

En klinisk mikrobiologisk undersøgelse af sammenhængen mellem stigende grader af okklusal karies og infektion af den underliggende dentin (K. Ekstrand, T. Larsen i samarbejde med E. Kidd, Guy's Hospital, London).

6. Hygiejneundersøgelser

Undersøgelse af risikoen for smitteoverførsel fra aftryk til laboratoriepersonale er afsluttet (B. Öwall, N.-E. Fiehn i samarbejde med A. Sofou, Grækenland).

Klinisk virksomhed

Afdelingen varetager mikrobiologisk diagnostik og resi-

stensbestemmelse på plaqueprøver fra patienter med avanceret marginal parodontitis for praktiserende tandlæger.

Faglige og administrative hverv**Udvalg og fonde**

N.-E. Fiehn har været medlem af fakultetsrådet (SVF), og medlem af fakultetets arbejdsgruppe, der planlægger en kandidatuddannelse i sundhedsfag for personer med mellem-lang sundhedsuddannelse.

T. Larsen har været formand for Tandlægeskolens hygiejneudvalg og medlem af Curriculumudvalget.

D. Moe er formand for Studievejledningsudvalget for tandlægestuderende og for fakultetets biblioteksudvalg, er medlem af semesterudvalg vedrørende nyt curriculum, lærerforeningens bestyrelse og censor ved Århus Tandlægeskole.

N.-E. Fiehn er formand og D. Moe medlem i samarbejdsudvalget, og begge er medlemmer af kontaktgruppen vedr. integration mellem mediciner- og tandlægeuddannelsen vedr. nyt curriculum.

Tillidshverv

N.-E. Fiehn har været institutleder for Odontologisk Institut.

D. Moe har fungeret som studievejleder og som vicedirektør i odontologisk studienævn.

Formidling

E. Gutschik har været medlem af fem organisationskomiteer vedr. planlægning af internationale kongresser samt er medlem af Task Force on Infective Endocarditis of the European Society of Cardiology.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

E. Gutschik er tilknyttet afdelingen som gæsteforsker for 3 år. K. Nylander, Umeå Universitet har været gæsteforsker på afdelingen i 6 mdr.

Afdeling for Oral Patologi & Medicin

(inkl. Oral Anatomi).

Forskningsvirksomhed**1. Præcancer og cancer/tumorbiologi**

1.1. Oral præcancer og cancer undersøges for ændringer i integrin-, keratin- og laminin-5-mønsteret samt for genetiske ændringer i ABO-genet og i tumorsuppressorgener (A.K. Thorup, E. Dabelsteen, J. Reibel, E. Bennett i samarbejde med M. Schjødt, Glostrup Amtssygehus, J. Olsen og N. Tommerup, SVF).

1.2. Basaloide proliferationer over dermatofibromer og basalcellekarcinomer undersøges for ændringer i proliferations-, apoptose- og celleadhæsionsmarkører (A.K. Thorup og J. Reibel i samarbejde med K. Rossen, Bispebjerg Hospital, W.G. Carter, P. Odland, Seattle).

2. Spytkirtel- og mundslimhindesygdomme

2.1. Kliniske og histopatologiske undersøgelser af spytkirtelsygdomme (Sjögrens Syndrom, mundtørhed) (A.M. Pedersen, B. Nauntofte, J. Reibel, L.A. Torpet m.fl.).

2.2. Kliniske og histopatologiske aspekter ved spytkirteltumorer i mundslimhinden (L.A. Torpet m.fl.).

3. Papillomvirusinfektion i mundslimhinden

Immunhistokemiske undersøgelser og HPV-DNA-hybridisering af væv fra forskellige typer af human papillom-inficerede lidelser i mundslimhinden sammenholdt med histo/cytomorfologiske studier af disse (F. Prætorius i samarbejde med G. Orth, Institut Pasteur, Paris, H. Lindeberg, ÅU, B. Norrild, SVF, P.P. Clausen, Næstved Sygehus, og H.P. Nielsen, Hillerød Sygehus).

4. Odontogene tumorer

Histomorfologisk og immunhistokemisk studie af emalje-producerende og "ghost cell"-producerende odontogene tumorer med henblik på udredning af patogenetiske mekanismer (F. Prætorius).

Andre ph.d.-projekter

Karakteristik af stamceller i humant pladeepitel (Sally Dabelsteen, SVF).

Klinisk virksomhed

Afdelingen har udført omfattende serviceopgaver i form af diagnostik og behandling af oral medicinske sygdomme samt histopatologisk, cytologisk og immunpatologisk diagnostik for Tandlægeskolen, Rigshospitalets Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, samt tandlæger, læger og dyrlæger.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

J. Reibel har været i bedømmelsesudvalg vedr. medicinsk doktordisputats ved KU og lektorstilling på Tandlægeskolen.

Udvalg og fonde

J. Reibel er formand for Tandlægeskolens rådgivende forskningsudvalg, medlem af Dansk Tandlægeforenings Forskningsudvalg, Panums biblioteksudvalg og lægeuddannelsens semesterudvalg.

Tillidshverv

F. Prætorius har fungeret som Immediate Past-President i Council for Int. Assoc. for Oral Pathologists, som censor i oral patologi & medicin ved ÅU, og som bestyrelsesmedlem af Danish Division of International Academy of Pathology. J. Reibel har været formand for Skandinavisk Forening for Oral Patologi og Oral Medicin (SFOPOM). Er koordinator for EU-arbejdsgruppe om tobak og oral sundhed. Har været "external visitor" i forbindelse med evaluering af tandlægeuddannelserne ved Trinity College (Dublin) og University of Cork.

A.K. Thorup er i planlægningsudvalget for SVF's fakultetsdag.

L.A. Torpet er leder af det odontologiske team under Rigspolitichefens Identifikationsberedskab og formand for Dansk Retsodontologisk Forening.

Formidling

J. Reibel er medlem af Editorial Board på Oral Medicine. Afdelingen har arrangeret årsmøde i SFOPOM.

Afdeling for Ortodonti

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning fokuserer på forløb og styringsmekanismer i den præ- og postnatale normale og patologiske humane kraniofaciale udvikling samt dennes relation til kroppens generelle fysiske vækst og modning, og til malokklusionernes udvikling, forekomst og behandling.

1. Prænatal udvikling

Dette forskningsområde vedrører den normale og patologiske neuro-osteologi og omfatter en kortlægning af kæbernes neurologiske udviklingsfelter samt udviklingen af kraniebasis, ansigtskranium og kropsakse. Prænatale udviklingsforløb er beskrevet for kendte og ukendte genotypetilfælde, i 1999 specielt forekomst af Meckel Gruber syndrom, iniencephali, Fragilt x, Turner syndrom, ectodermal dysplasi, foetal hydrors, spina bifida, patologisk udvikling af hånden samt Pax9 genekspression i kranium, tænder og hænder.

2. Postnatal udvikling

Den kraniofaciale udvikling er relateret til tonsilforekomst, luftvejsdimensioner og temporomandibulær dysfunktion. Sella turcicas morfologi er beskrevet ved Down syndrom, cri-du-chat-syndrom, SCMI (solitær central maxillær incisiv) og hos patienter med indikation for ortodontisk-kirurgisk behandling. Endvidere undersøges forekomsten af persistens af primære tænder, agenesi, standset molareruption, og taurodonti. De suprahyoide musklers biomekanik og muskelkraften ved behandling af CIII malokklusioner med mandibelfremførende apparatur er beskrevet. 3-D ændringer i ganens form ved behandling af læbe-ganespalte, samt effekten af mandibelfremførende apparatur i behandling af søvnapnø undersøges.

Klinisk virksomhed

Afdelingens aktiviteter omfatter en treårig heltids postgraduat uddannelse til specialtandlæge i ortodonti. Den følges for tiden af seks danske og to udenlandske tandlæger. Afdelingen har en specialklinik for behandling af patienter med ekstrem kæbevækst.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

B. Solow er formand for styringsgruppen for det cephalometriske laboratorium, medlem af specialtandlægenævnets uddannelsesudvalg, formand for Dansk Ortodontisk Selskab.

I. Kjær er formand for Specialtandlægenævnet og for Specialtandlægenævnets uddannelsesudvalg, Sundhedsstyrelsen. Medlem af KU's konsistorium, prodekan på SVF, og formand eller medlem af 9 interne udvalg på SVF. Er bestyrelsesmedlem i Medicinsk-Historisk Selskab og i Dansk Selskab for Reproduktion og Fosterudvikling, Director i Craniofacial Biology Group, IADR, DK Councillor i European Orthodontic Society, DK's sagkyndige i Bruxelles i Erasmus-Sokrates programmet, Tandlægeskolens repræsentant i EU's forskningsprogram COST B8, "Odontogenesis", suppleant i "Styrelsen for Nordisk Samarbejde inden for de Højere Uddannelser" under Nordisk Ministerråd.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

I. Kjær er konsulent vedrørende patologisk tand- og kæbeudvikling.

Tillidshverv

B. Solow leder den postgraduate specialtandlægeuddannelse i ortodonti.

Formidling

B Solow er Associate Editor ved Eur J Orthodont og Comput Med Biol.

I. Kjær er Associate Editor ved Comput Med Biol.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Foruden samarbejde med institutter og afdelinger ved SVF, KU, har afdelingen haft samarbejde med 8 danske og 4 internationale sundhedsvidenskabelige institutioner.

Afdeling for Parodontologi**Forskningsvirksomhed****1. Parodontalbehandling af HIV-inficerede patienter**

Projekt vedr. effekten af parodontalbehandling af HIV-seropositive er pt. under etablering i Brasilien (K. Stoltze, P. Holmstrup og E. Calvete, Porto Alegre, Brasilien).

2. Marginal parodontitis og almensygdomme

Sammenhængen mellem marginal parodontitis og hjertekarsygdomme er genstand for et projekt i samarbejde med Arbejdsmedicinsk Klinik og Hjerterehabiliteringsklinikken, BBH (K. Stoltze, P. Holmstrup, K. Geismar, F. Gyn-telberg og B. Sigurd).

3. Marginal parodontitis og rheumatoid arthritis

En mulig patogenetisk sammenhæng ml. marginal parodontitis og rheumatoid arthritis undersøges i samarbejde med Hvidovre Hospital og Rigshospitalet (A.H. Poulsen, P. Holmstrup, K. Stoltze i samarbejde med K. Bendtzen og H. Skjødt).

4. Periimplantitis

Eksperimentelle undersøgelser af støttevævet og nedbrydningen omkring implantater er fortsat (P. Holmstrup i samarbejde med S. Schou og E. Hjørting-Hansen).

5. Implantatbehandling af patienter med hurtigt progredierende parodontitis

Projektet er fortsat (P. Holmstrup og K. Stoltze, S. Schou, K. Gotfredsen, B. Holm og S. Palmqvist).

6. Eksperimentel model for marginal parodontitis

Marginal parodontitis i rotter undersøges for at afdække inflammationsmediators betydning for nedbrydning af parodontiet (M. Björnsson, P. Holmstrup og A.H. Poulsen i samarbejde med J. Reibel og S. Schou samt K. Bendtzen, RH).

7. Hurtigt progredierende parodontitis

Projekt vedr. forbedret diagnostik og behandling af patienter med hurtigt forløbende fæstetab er fortsat (J. Westergaard, A.H. Poulsen).

Klinisk virksomhed

Afdelingen har modtaget henviste patienter fra hospitaler,

kommunale tandplejer, praktiserende læger og tandlæger til diagnostik og behandling.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

P. Holmstrup har bedømt ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet.

J. Westergaard har været medlem af udvalg vedr. skolechefstillingen på SKT.

Udvalg og fonde

P. Holmstrup er formand for udvalg vedr. ressourcetildeling til fakultetets uddannelser. Er i Odontologisk Instituts bestyrelse, i Curriculumudvalget og i Dansk Tandlægeforenings Efteruddannelsesråd, i Sundhedsuddannelsesrådet og i bestyrelsen for Ingeborg og Leo Dannins Legat. Er censor i parodontologi ved Tandlægeskolen, Aarhus Uni.

J. Westergaard er formand for Tandlægeskolens Kliniksektionsudvalg og medlem af Styregruppen for Fælles Histomorfologisk Laboratorium. Har været medlem af en arbejdsgruppe under Studienævnet vedr. 3. klinikbælte og af udvalg vedr. lærerressourcer og vedr. den forskningsrelaterede TAP-bemanding.

K. Stoltze har været medlem af Web-udvalget samt af arbejdsgruppe vedr. investeringsplan for Kliniksektionen på Odontologisk Institut.

Tillidshverv

A.H. Poulsen er repræsentant for adjunkter i DOF-UNI.

Formidling

P. Holmstrup er i Editorial Board ved Journal of Oral Pathology and Medicine, Journal of Clinical Periodontology og Critical Reviews on Oral Biology and Medicine, associate editor for Acta Odontologica Scandinavica, samt i Tandlægebladets fagredaktion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

E. Calvete, Brasilien har opholdt sig på afd. ca. 1 md. og udført forberedende undersøgelser med henblik på ph.d.-projekt vedr. parodontalbehandling af HIV-positive patienter. P. Holmstrup deltager i forskningssamarbejde med Tokyo Universitet.

Afdeling for Protetik**Forskningsvirksomhed****1. Tandimplantater**

Projektet omfatter epidemiologiske, teknologiske, biologiske og patologiske aspekter i forbindelse med implantatbehandling. Der indgår følgende delprojekter:

1.1. Betydningen af implantaters overfladestruktur for forankring i knoglevæv. In vitro- og in vivo studier (K. Gotfredsen i samarbejde med H.N. Hansen, DTU).

1.2. Marginale knogledefekter omkring belastede implantater med forskellig overfladestruktur (K. Gotfredsen i samarbejde med J. Lindhe og T. Berglundh, Göteborg).

1.3. Broer understøttet af implantater og naturlige tænder (K. Gotfredsen og E. Hjørting-Hansen i samarbejde med Astra Tech AB).

1.4. Prognose og komplikationsforekomst for Astra enkelttandsimplantater (K. Gotfredsen i samarbejde med Astra Tech AB).

1.5. En prospektiv randomiseret undersøgelse af plastreineret bro eller implantatunderstøttet krone som enkelttandserstatning for patienter med tandagenesi (K. Gotfredsen i samarbejde med A-L. Hallonsten, Rigshospitalet).

1.6. Ændringer i behov af implantat protetik i den svenske befolkning. Gentagelse af undersøgelse fra 1989-90 i aldersgruppen 45-69 år med ny kohort (S. Palmqvist i samarbejde med B. Söderfeldt, Malmö).

1.7. Fast bro eller aftagelig protese på 3 implantater (S. Palmqvist, B. Öwall i samarbejde med S. Schou og E. Hjörting-Hansen).

1.8. Langtidsresultater med faste broer i underkæben på fire implantater (S. Palmqvist i samarbejde med A. Eliasson, K. Sondell og B. Swartz, Örebro).

1.9. Dental Implantatprotetik i Sverige og Danmark. Behov og efterspørgsel (S. Palmqvist, J. Kihl, M. Vigild i samarbejde med B. Söderfeldt, Malmö).

2. Andre projekter

2.1. Tyggefunktion hos ældre (B. Öwall og K. Stoltze i samarbejde med B. Liedberg, Malmö).

2.2. Komplikationer ved større broer (B. Öwall og R. Cronström, Ronneby).

2.3. Overførsel af mikroorganismer med aftryk fra mundhulen til tandteknisk laboratorium (B. Öwall og N-E. Fiehn i samarbejde med A. Sofou, Thessaloniki).

2.4. Hygiejniske aspekter på delproteseudformning (B. Öwall, S. Palmqvist i samarbejde med A. Sofou, Thessaloniki, E. Budtz-Jørgensen, Geneve, R. Renner, New York, B. Wöstman, Giessen, J.C. Birmingham og E. Mushimoto, Iwate).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

B. Öwall er medlem af Svenska Socialstyrelsens Vetenskapliga Råd, DTF's Årskursuskollegium og formand i Education and Research Committee i Int. College of Prosthodontists.

Tillidshverv

K. Gotfredsen har været præsident for European Association for Osseointegration (EAO).

Formidling

B. Öwall er medlem af Redaktionsnævnene for Swedish Dental Journal og Protetyka Stomatologiczna (Polish Prosthodontic Journal).

S. Palmqvist er sektionsredaktør for International Journal of Prosthodontics.

Afdeling for Pædodonti

Forskningsvirksomhed

1. Den psykologiske, sociale og kulturelle forståelse af angst, depression og smerte i befolkning og sundhedsvæsen

Projektet er udarbejdet i samarbejde med Den Medicinske Forskningsenhed i Ringkøbing Amt.

2. Odontofobi, smertebeskrivelse og adfærdsterapeutiske principper

Undersøgelsen er en systematisk beskrivelse af patienter med odontofobi og evaluering af forskellige behandlingsprincipper.

3. Kraniofaciale anomalier

Undersøgelserne har til formål at kortlægge kraniofacial morfologi og vækst samt tandudvikling hos børn med medfødte og erhvervede ansigtsmisdannelse såvel før som efter ortodontisk og/eller kirurgisk behandling samt genetiske studier.

4. Andre projekter

Analyse af kæbevækst, okklusionudvikling og oral funktion hos børn med juvenil kæbeledsartit. Kraniofacial morfologi og vækst hos børn med læbe- og ganespalte. 3D metode til analyse af de permanente tænders dannelse og eruption. Dental traumatologi, herunder testning af metoder til behandling af emalje-dentin frakturer.

Klinisk virksomhed

Specialklinik for børn med ansigtsmisdannelse; tandbehandling af børn i generel anæstesi; tandbehandling af asylansøgere.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

L.A. Nielsen har været formand for fire bedømmelsesudvalg.

Udvalg og fonde

L.A. Nielsen er medlem af Curriculum-, Kliniksektions- og Hygiejneudvalget samt udvalget vedr. den kliniske fællesundervisning.

Tillidshverv

E. Friis-Hasché er leder af Klinik for Psykologisk Behandling og Forskning og af kursusfaget: Pædagogik og biblioteksanvendelse. Er lektor i sundhedspsykologi ved SVF og forskningschef for den Medicinske Forskningsenhed i Ringkøbing Amtskommune.

S. Kreiborg er leder af specialklinik for børn med ansigtsmisdannelse; i ledelsen af 3D laboratoriet; leder af det kraniofaciale team ved Rigshospitalet; ekstern bedømmer ved Faculty of Dentistry, Osaka University.

L.A. Nielsen er studievejleder.

Formidling

E. Friis-Hasché har organiseret konference for Syddansk Sundhedsvidenskabelige Forskningsforum.

S. Kreiborg er medlem af Editorial Board ved J Craniofac Genet Dev Biol.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Med flere institutter og afdelinger ved SVF; med Juliane Marie Centret, Rigshospitalet, Osaka University, Dalhousie University og Washington University.

3D-Laboratoriet

Fælles forsknings- og udviklingslaboratorium imellem Tandlægeskolen, Rigshospitalet og DTU.

Forskningsvirksomhed

Udvikling og anvendelse af 3D billeddannende teknikker inden for odontologisk og medicinsk forskning.

Projekter: Analyse af multi-modale 3D og 4D billeder med henblik på beskrivelse af kæbevækst. Computerbaseret simulering af kirurgi. Interaktiv multi-skala segmentering. 3D visualisering af prænatal kraniofacial morfologi vha. mikro-CT og mikro-MR scanning. 3D MRI-analyse af kæbeled og tyggemusklér. Tandmorfologi og karies i 2D og 3D. Metode til bestemmelse af kraniofacial asymmetri ved kraniesynostose. 3D formmodellering af maxillens udvikling hos børn med læbe- og ganespalte.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Med flere institutter og afdelinger ved SVF, Rigshospitalet og DTU; Hvidovre Hospital, Datalogisk Institut, KU, DTI, Siemens A/S, Silicographics A/S, Washington University, Iowa University, Osaka University og University Hospital Utrecht.

Laboratoriet har haft tilknyttet gæsteforskere fra U.S.A., Japan og Brasilien.

Afdeling for Radiologi**Forskningsvirksomhed***Stråleskader og strålebeskyttelse*

Afdelingens forskning har hovedsageligt omhandlet stråleskader og strålingsbeskyttelse. En del aktivitet har været knyttet til implementering af Sundhedsstyrelsens nye bekendtgørelser om røntgenanlæg, og til forestående indførelse af digital radiologisk teknik på Tandlægeskolen. S.J. Skov har afsluttet sin ph.d.-afhandling om stråledosis til den danske befolkning fra dentomaksillofacial radiologi.

Klinisk virksomhed

Afdelingen har foretaget 802 undersøgelser af eksterne patienter (indtægtsdækket virksomhed).

Faglige og administrative hverv*Bedømmelsesudvalg*

I. Sewerin har været medlem i et udvalg vedr. lektorbedømmelse.

Udvalg og fonde

I. Sewerin er medlem af bestyrelsen for Nordisk Selskab for Strålingsbeskyttelse.

Formidling

I. Sewerin er faglig-videnskabelig redaktør af Tandlægebladet og medhovedredaktør af "Klinisk ordbog". Har været medarrangør af årsmøde i Nordisk Selskab for Strålebeskyttelse.

Afdeling for Samfundsodontologi og Videreuddannelse**Forskningsvirksomhed**

Samfundsodontologisk forskning udgør det videnskabelige grundlag for organisation af tandpleje for populationer og omfatter epidemiologi, sundhedssociologi, sundhedsøkonomi, planlægning og evaluering samt international sundhed. Aktuelle enkeltprojekter er: Afdelingens forskningsprojek-

ter omfatter epidemiologisk analyse af oral sundhed og sygdomsforekomst hos børn, unge og voksne i Danmark samt tandplejevaner hos tandplejens målgrupper; odontologisk sundhedstjeneste forskning og forsøgsvirksomhed; modernisering af Grønlandstandplejen og kvalitetsudviklingssystemer, samt effektmåling af tandplejesystemer. I internationale sundhedsprojekter udføres sociologiske og epidemiologiske analyser i Central og Østeuropa (9 lande), Afrika (6 lande), Mellemøsten (3 lande) og Asien (2 lande). Afdelingen har to danske ph.d.-studerende og 6 ph.d.-studerende (Danida finansieret) fra 3. verdenslande.

Faglige og administrative hverv*Bedømmelsesudvalg*

P.E. Petersen har deltaget i bedømmelseskomitéer i Frankrig vedr. 2 professorater og 1 doktorafhandling.

M. Vigild har været formand for bedømmelsesudvalg til Ledere i den Kommunale Tandpleje (BLIKT-udvalget).

Udvalg og fonde

P.E. Petersen er medlem af forskningskontoens bestyrelse under Tandlægenes Nye Landsforening og af styregruppen for KU's Nord-Syd forskning, uddannelsesudvalg for MPH og MIH. M. Vigild er medlem af ph.d.-studienævnet, Samarbejdsudvalget (FSU) og for Tandlægeskolen, bestyrelsen af Tandlægefonden af 1992, og Centrerrådet for forskning og udvikling på ældreområdet.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

P.E. Petersen er konsulent for Sundhedsstyrelsen (SCOR, Prognose Sekretariatet), samt konsulent for WHO Regional Office for Europe.

Tillidshverv

P.E. Petersen er Director of WHO Collaborating Centre for Community Oral Health Programmes and Research.

L.B. Christensen har været ansvarlig for afdelingens epidemiologiske databank med data fra WHO baserede studier og bidraget til WHO's HPS-program.

Formidling*Redaktionelle erhverv*

Udgivet tidsskriftet Journal de Santé Publique Madagascar, og P.E. Petersen er editeur-en-chef heraf, han er tillige medlem af Board for Scand J Prim Health Care og videnskabelig redaktør for Tandlægenes Nye Tidsskrift.

Kongresser og symposier

Afdelingen har arrangeret kongresser/workshops i USA, Kina, Italien, Belgien (EU), Madagascar, Togo, Belarus og Grønland.

L.B. Christensen har afholdt workshop om dataanalyse på MSc Public Health studiet i Madagascar.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med Statens Institut for Folkesundhed, Århus Tandlægeskole (organisation af den postgraduate uddannelse i odontologisk sundhedstjenesteforskning for kommunal tandpleje), Hillerød Sygehus, Rigshospitalet, Behandlingscentret Lillemosegaard, den Kommunale Tandpleje i Herlev, Albertslund, Ballerup, Værløse, Lyngby, Taarbæk, Helsingør, Tårnby, København og Horsens.

Formelle samarbejdsprojekter findes med universiteter i Rumænien, Kina, USA, Madagaskar, Tanzania og Thailand. I EU-støttede projekter arbejdes sammen med forskere i Central- og Østeuropa. Der samarbejdes med Sundhedsministerier i Togo, Madagaskar, Tanzania, Kina, Burkina Faso, Kuwait og Zanzibar, samt med forskere ved universiteter i Norden, Vesteuropa, Østeuropa, USA og Tredje verdenslande. Afdelingen indgår i Danidas sundhedsforskningsnetværk og har et ENRECA-Danida forskningsbistandsprojekt i Madagaskar. P.E. Petersen er leder af MPH-uddannelsen ved Université de Majunga, Madagaskar og er ansvarlig for 5 årigt udviklingsprojekt for Grønlandstandplejen.

Gæsteforskere

Afdelingen har haft gæsteforskere fra Kina, Madagaskar, Frankrig, Thailand og Rumænien som led i ph.d./MSc programmer.

Afdeling for Tandmorfologi og Retsodontologi

Forskningsvirksomhed

1. Rodkanalkonfigurationer i permanente molarer

1.1. Overkæbemolarernes overtallige rødder

På overkæbemolarerne findes der overtallige rødder. Disse rødders variation analyseres og affiniteten mellem dem og overtallige rodkanaler søges fastlagt (O. Carlsen og V. Alexandersen).

1.2. Lavfrekvente rodvarianter af 1. molar i overkæben

Disse rodvarianters makromorfologiske og radiologiske variation beskrives og sammenlignes (O. Carlsen, V. Alexandersen og I. Sewerin).

2. Undersøgelser relateret til personidentifikation

2.1. Biokemisk undersøgelse af den aldersbetingede racemisering af L-aminosyre til D-aminosyre i tandvæv (J. Dising, M. Wøhler, J. Jakobsen og B. Sejrsen)

2.2. Undersøgelse af Tuberculum Carabelli's anvendelighed i retsodontologisk praksis (B. Sejrsen og D. Schødt)

2.3. Førløbet af canalis mentalis undersøgt på kranie materiale (B. Sejrsen og I. Kjær)

Klinisk virksomhed

Retsodontologisk-Antropologisk Enhed har behandlet 54 sager, heraf 8 aldersbedømmelser i forbindelse med asylansøgninger.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

O. Carlsen er Odontologisk Institut's repræsentant i to fondsbestyrelser.

Tillidshverv

O. Carlsen er afdelingsleder, konsulent for SKT, København og censor i Tandmorfologi ved Aarhus Universitet.

Formidling

O. Carlsen er medlem af Editorial Board ved Brazilian Dental Journal. B. Sejrsen har holdt foredrag om retsodontologi og undervist arkæologistuderende i tandantropologi ved Aarhus Universitet.

Afdelingen for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi

Forskningsvirksomhed

1. Knogleregeneration

E. Hjørting-Hansen har fortsat kliniske og dyreeksperimentelle undersøgelser af membraner, BMP, knoglesubstitutter og autolog knogle bl.a. i samarbejde med Tokyo Medical and Dental College og Rigshospitalets afd. for Tand-, Mund- og Kæbekirurgiske afdeling. Et af disse projekter er et studie af forskellige knogleerstatningsmaterialer af skolarstipendiat Lars Pallesen med Søren Schou og Merete Aaboe som øvrige deltagere.

2. Osteoporose

N. von Wowern har fortsat sine in vivo undersøgelser af forandringer i kæbernes knogle mineralindhold i relation til bl.a. køn, alder, race, generelle sygdomme og medicinske sygdomme.

3. Langtidsundersøgelse af visdomstænder

N. von Wowern har fortsat sine klinisk-kirurgiske undersøgelser vedrørende fjernelse af retinerede visdomstænder i underkæben.

4. Kerubisme

N. von Wowern har fortsat sine langtidsundersøgelser af 6 kendte danske slægter med kerubisme.

5. Behandling af periimplantitis

5.1. S. Schou har fortsat sine undersøgelser om udvikling af kirurgiske behandlingsmetoder til periimplantitis.

5.2. Behandling af tandtab hos parodontitis-patienter med implantater

5.3. S. Schou har sammen med K. Stoltze, P. Holmstrup, B. Holm, K. Gotfredsen og S. Palmqvist fortsat undersøgelsen om implantatbehandling hos parodontitis-patienter.

6. Præcision af ortodontisk kirurgi

A. Nattestad har fortsat sine prospektive undersøgelser af præcisionen af ortodontisk kirurgisk behandling i et samarbejde med Rigshospitalet.

7. Anvendelse af IT værktøjer i læring og undervisning

A. Nattestad har fortsat sit arbejde med nye medier i undervisning og læring, herunder brug af digitale billeder og digital video formidlet over Internettet.

8. Elektronisk patientjournal og kliniske beslutningsstøtteværktøjer

A. Nattestad har indledt analyser af klinisk brug af de nye medier som led i Elektronisk patientjournal og kliniske beslutningsstøtteværktøjer.

9. Antibiotika og almensygdomme

A. Nattestad har fortsat analyserne af behovet for anvendelse af antibiotika og almensygdommes indflydelse på odontologisk behandling i samarbejde med bl.a. P. Holmstrup.

10. Kæbeledskirurgi

L. Eriksson har over en 5-årig periode fulgt 64 patienter som operativt har fået fjernet kæbeledsdiskus og disse in-

formationer er siden blevet publiceret. L. Eriksson har endvidere sammen med Lunds Universitetssygehus og Karolinska Institutet i Stockholm indledt et forsknings samarbejde vedrørende opfølgning af patienter opereret for synovial chondromatosis. Et forskningsprogram vedr. kirurgisk /ikke kirurgisk behandling er endvidere under forberedelse sammen med M. Bakke, I. Sewerin og Aa. Wagner, Afd. for Radiologi, Rigshospitalet.

11. Traumatiske kæbecyster

I samarbejde med Lunds Universitetssjukhus er patienter med traumatiske knoglecyster, som skal opereres, blevet MR undersøgt.

12. Mandibelfrakturer

En enqueteundersøgelse til svenske kæbekirurger om behandling af en given mandibelfraktur er gennemført sammen med Universitetssjukhuset i Lund.

Klinisk virksomhed

Der er et formelt samarbejde med Rigshospitalets afd. for Tand-, Mund- og Kæbesygdomme Z 2002, hvor 3 af afdelingens lektorer indgår.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

E. Hjørting-Hansen er dansk universitetsrepræsentant i Det Rådgivende Udvalg for Tandlægeuddannelsen i EU.

A. Nattestad er formand for flere udvalg vedr. IT i undervisningen både på institut-, fakultets- og universitetsniveau.

Tillidshverv

S. Schou er sekretær for Dansk Selskab for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi.

A. Nattestad er medlem af bestyrelsen for Foreningen af specialtandlæger i Tand-, Mund- og Kæbekirurgi og for ADEE (Association of Dental Education in Europe).

Formidling

E. Hjørting-Hansen er ansvarlig redaktør på Odontologi årbøgerne og medlem af redaktionspanelet på European Journal of Dental Education.

A. Nattestad er associate editor på tidsskriftet Computers in Biology and Medicine og medlem af redaktionspanelet på European Journal of Dental Education.

Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning beskæftiger sig med de hårde tandvævs, pulpas og det apikale parodontiums biologi, patologi, epidemiologi samt diagnostik og behandling af de patologiske tilstande

1. Cariesmikrobiologi

Undersøgelser af bakterieforekomst i dentinen i okklusale carieslæsioner (K.R. Ekstrand, T. Larsen, E. Kidd, D. Ritchetts, de to sidste Guys Hospital, London, UK).

2. Cariesdiagnostik

En pålidelighedsundersøgelse af FOTI, røntgen og visuel inspektion til diagnostik af okklusal caries (K.R. Ekstrand,

D. Cotex, Gama Filho University, Rio de Janeiro, Brasilien, R. Ellwood, Dental School, Manchester, UK).

3. Strategier for cariesbehandling

Evalueret af et non-operativ cariesprogram (Nexø-metoden) (K.R. Ekstrand i samarbejde med Nexø Kommunale Tandpleje).

4. Cariespatologi

Anvendelse af gradvis ekskaveret af caries med henblik på at øge forståelsen for de cariesbetingede mikrobiologiske ændringer og hårdtvævsdannelser i pulpa-dentinorganet (L. Bjørndal, T. Larsen, K. Qvortrup).

5. Anvendelse af 3D CT i odontologisk forskning

3D CT teknik søges anvendt til belystning/evaluering af (1) tandmorfologi og -patologi, (2) operative teknikker i tandbehandlingen samt (3) mekanisk udrensning af rodkanalystemer (L. Bjørndal, K. Peterson, Malmø Tandlægeskole).

6. Fluoridafgivelse fra glasionomer

Afslutning af undersøgelser af fluoridafgivelsen fra glasionomerfyldninger i relation til lokalapplikationer med fluorid sammenholdt med fluoridindholdet i helspyt hos børn med tilsvarende fyldningsmaterialer i tænderne (C. Bruun, H. Givskov, K. Stoltze).

7. Amalgamfri tandpleje for børn og unge

Funktionstid og cariostatisk virkning af fyldninger i amalgam og alternative materialer i primære tænder samt sundhedsudbytte ved ændrede behandlingsmønstre i den kommunale tandpleje i Værløse, Hillerød og Gladsaxe (V. Qvist, L. Laurberg, A. Poulsen, P.T. Teglers, E. Manscher, N. Keiding).

8. Restaureringers funktionstid

Ekstensive amalgam-, plast- og støbte restaureringers funktionstid (J.-P. Nieuwenhuysen, W. d'Hoore, Tandlægeskolen, Bruxelles, V. Qvist).

9. Afprøvning af fyldningsmaterialer

Evalueret af nye plastmaterialer til indlæg og partielle kroner samt fortsatte kliniske undersøgelser af plastrestaureringer og keramiske indlæg fremstillet med CAD-CAM teknik (U. Pallesen, V. Qvist).

Klinisk virksomhed

Afdelingens medarbejdere udfører kliniske serviceopgaver omfattende diagnostiske udredninger bl.a. i forbindelse med henviste patienter, herunder udveksling og vurdering af røntgenbilleder. Servicefunktionerne omfatter desuden vejledning til tandlæger og offentlige institutioner om behandlingsstrategier.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

K. Ekstrand er bestyrelsesmedlem i European Organization of Caries Research og medlem af Det internationale Udvalg.

V. Qvist er medlem af NIOM's Certificeringskomité, komiteen for Young Investigators Award, og af Tandlægeskolens rådgivende Forskningsudvalg.

C. Bruun er medlem af Komiteen for Formidling af Forskningsstøtte fra Colgate-Palmolive A/S.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Medarbejdere på afdelingen har udfærdiget redegørelser om forskellige odontologiske problemstillinger for Sundhedsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Retslægerådet og Patientklagenævnet samt i syns- og skønssager.

Tillidshverv

C. Bruun fungerer som afdelingsleder.

Instituteder Nils-Erik Fiehn

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 47,7 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 8,2 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 144,9 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 5,2 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 5,2 årsværk.
KLIN (Internt finansieret): 11,5 årsværk.
KLIN (Eksternt finansieret): 1,7 årsværk.

VIP Internt finansieret

Asmussen, Erik; professor.
Bakke, Merete; lektor.
Bjørndal, Lars; lektor.
Bruun, Carsten; lektor.
Carlsen, Ole; lektor.
Christensen, Lisa Bøge; forskningsadj.
Clausen, Henrik; docent.
Clausen, Ulla Marie Mandel; lektor.
Dabelsteen, Svend Erik; professor.
Ekstrand, Kim Rud; lektor.
Eriksson, Lars Olof; lektor.
Fiehn, Nils-Erik; lektor.
Friis-Hasché, Erik Erwin; lektor.
Gotfredsen, Klaus; lektor.
Hermann, Nuno Vibe; forskningsass.
Hjørting-Hansen, Erik; professor.
Holmstrup, Palle; professor.
Jakobsen, Jan Robert; lektor til 30.4.99.
Khoroshi, Mohammad Hossein; forskningsass.
Kirkeby, Svend; docent.
Kjær, Inger Margrethe; lektor.
Kreiborg, Sven; professor.
Larsen, Tove; lektor.
Moe, Dennis; lektor.
Munksgaard, Erik Christian; docent.
Nattestad, Anders; lektor.
Nauntofte, Birgitte Dissing; lektor.
Nielsen, Lis Inge Almer; lektor.
Nielsen, Mads; forskningsadj.
Palmqvist, Rolf Manfred Sigvard; lektor.
Pedersen, Anne Marie; forskningsadj.
Petersen, Poul Erik; professor.
Peutzfeldt, Anne; lektor.
Poulsen, Anne Havemose; forskningsadj.
Prætorius, Finn; lektor.
Qvist, Vibeke; lektor.
Reibel, Jesper; professor.
Riis, Bodil; klinikchef.
Schou, Søren; lektor.

Sejrnsen, Birgitte; forskningsadj.
Sewerin, Ib Paul; docent.
Solow, Beni; professor.
Stoltze, Kaj; lektor.
Thomsen, Carsten Eckhart; lektor.
Thorup, Alis Karabulut; forskningsadj.
Thylstrup, Anders; professor.
Torpet, Lis Andersen; lektor.
Vigild, Merete; lektor.
Von Wowern, Nina; lektor.
Westergaard, Jytte; lektor.
Winnberg, Anders; lektor.
Öwall, Bengt Erik; professor.

VIP Eksternt finansieret

Bennett, Eric Paul; forskningsadj.
Dobrzaniecki, Andrew Bruno; forskningsadj.
Hassan, Helle Souleyman; forskningsass.
Keck, Birgit Ilse; forskningsadj.
Kirchner, Nils Matthies Johannes; tandlæger under uddannelse.
Munkholm, Christina; tandlæger under uddannelse.
Møller, Eigild; professor em.
Nourbakhsh, Mohammad Reza; tandlæger under uddannelse.
Poulsen, Vibeke Juul; forskningslektor.
Schwientek, Tilo Jost; forskningsadj.
Simiab, Morvarid; tandlæger under uddannelse.
Sonnesen, Ane Liselotte; tandlæger under uddannelse.
Tuxen, Anette; tandlæger under uddannelse.

STIP Internt finansieret

Bjørnsson, Magnus Jon; kand.stip.
Jensen, Allan Bardow; kand.stip.
Schleidt, Dorte Trier; ph.d.-studerende.
Torres, Ana Maria Iberico; ph.d.-studerende.
Tritsaris, Katerina; ph.d.-studerende.
Vilstrup, Lene; kand.stip.

KLIN Internt finansieret

Alexandersen, Verner; afd. tandlæge.
Andersen, Bent Krogh; afd. tandlæge.
Andersen, Hans Ebbe; afd. tandlæge.
Bay, Lena Margareta; afd. tandlæge.
Becktor, Karin; afd. tandlæge.
Christensen, Kirsten; afd. tandlæge.
Daugaard-Jensen, Jette Marchen; afd. tandlæge.
Dorph, Grethe; afd. tandlæge.
Ebbesen, Karsten Munk; afd. tandlæge.
Egdø, Lise Pernille; afd. tandlæge.
Einersen, Sanna Inga; afd. tandlæge.
Fensholm, Hans-Jørgen; afd. tandlæge.
Frederiksen, Flemming Harder; afd. tandlæge.
Frese, Bjarne Skov; afd. tandlæge.
Funder, Birgit; afd. tandlæge.
Gejlager, Jens Ebert; afd. tandlæge.
Hetling, Preben Holk; afd. tandlæge.
Holm, Betty Marianne; afd. tandlæge.
Johannessen, Laila; afd. tandlæge.
Nodal, Marianne; afd. tandlæge.
Oram, Vibeke Mary-Ann; afd. tandlæge.
Pallesen, Ulla; afd. tandlæge.
Pedersen, Carsten Seest; afd. tandlæge.
Poulsen, Karin; afd. tandlæge.

Renstrup, Grete; afd. tandlæge.
 Runov, Annette Elisabeth; afd. tandlæge.
 Svanholt, Palle; afd. tandlæge.
 Sørensen, Michael; afd. tandlæge.
 Vilmann, Anders; afd. tandlæge.
 Wæver, Mogens; afd. tandlæge.

KLIN Eksternt finansieret

Bille, Vibeke; afd. tandlæge.
 Daugaard-Jensen, Jens; afd. tandlæge.
 Ehdasi, Masoud; afd. tandlæge.
 Eriksen, John Havn; afd. tandlæge.
 Fjellvang, Harry Werner Rome; afd. tandlæge.
 Grønnegaard, Jørgen Peter; afd. tandlæge.
 Madsen, Jan Hesselberg; afd. tandlæge.

Ph.d.-afhandlinger

Hassan, Helle Souleyman: Mucin-type O-glycosylation is Controlled by a large family of polypeptide GalNAc-transferases.
 Schou, Christian: En molekylærbiologisk undersøgelse af adhæsionen mellem orale streptokokker og humane extracellulære matrixproteiner og plasmaproteiner ved endokarditis.

Fondsstøtte

Brøderne Hartmanns Fond

– Transplantation (Svend Kirkeby) kr. 50.000.

Danida Fellowship Centre

– Ph.d.-studium Jaranya Hunrisakhun (Poul Erik Petersen) kr. 587.400.

Danske Tandlægers Forsikringsforening under Codan

– Klinisk materialeforskning (Ulla Pallesen) kr. 40.000.

FUT/Calcinfonden

– At konstatere betydningen af tumor necrosis faktor og matrix (Magnús Jón Björnsson) kr. 55.000.

Familien Hede Nielsens Fond

– Transplantation (Svend Kirkeby) kr. 50.000.

Løvens Kemiske Fabrik

– Transplantation (Svend Kirkeby) kr. 120.000.

Munksgaard

– Drift til redaktionssekretariat for Journal of Oral Pathology and Medicine (Erik Dabelsteen) kr. 90.000.

Neose Technologies, Inc.

– Identifying, cloning afn expressing human glycosyltransferases (Henrik Clausen) kr. 71.301.

Rådet for Ulandsforskning

– Oral health in Tanzania (Poul Erik Petersen) kr. 243.780.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Animal studies of a biosynthetic mucin glycopeptide cancer vaccine (Henrik Clausen) kr. 111.600.
 – Behandling af plerimplantitis (Søren Schou) kr. 192.000.

Sygekassernes Helsefond

– Faktorer af betydning for funktionstid og kariostatisk effekt af fyldninger i primære tænder (Vibeke Quist) kr. 180.000.

Teknologisk Innovation A/S

– Diverse honorarer (Tove Larsen) kr. 67.635.

Zendium, Household & Body Care Research

– Subjective and objective oral findings in patients with oral lichen planus and primary Sjögren's syn (Anne Marie Pedersen) kr. 300.000.

Publikationer

Alexandersen V., Meiklejohn C., Petersen E.B.: Nivågård-barnet. i: Hørsholm Egns Museum Årbog 1998 s. 22-28, Hørsholm Egns Museum, Strandberg Bogtryk/Offset A/S, Danmark 1999.
 Almeida R., Levery S.B., Mandel U., Kresse H., Schwientek T., Bennett E.P., Clausen H.: Cloning and expression of a proteoglycan UDP-galactose: B-xylose B1,4-galactosyltransferase I: A seventh member of the human B4-galactosyltransferase gene family. *J Biol Chem* 274, s. 26165-26171, 1999.
 Amado M., Almeida R., Schwientek T., Clausen H.: Identification and characterization of large galactosyltransferase gene families: Galactosyltransferases for all functions. *Biochem Biophys Acta* 1473, s. 35-53, 1999.
 Andersen U.O., Bøgg-Hansen T.C., Kirkeby S.: Zonal variation in the distribution of an α 1-acid glycoprotein glycoform receptor in human adrenal cortex. *Acta Histochem* 101, s. 113-119, 1999.
 Asmussen E., Peutzfeldt A., Heitmann T.: Stiffness, elastic limit, and strength of newer types of endodontic posts. *J Dent* 27, s. 275-278, 1999.
 Bennett E.P., Hassan H.S., Mandel U., Mirgorodskaya E., Roepstorff P., Burchell J., Taylor-Papadimitriou J., Hollingsworth M.A., Merkx G., Kessel van A.G., Eiberg H., Steffensen R., Clausen H.: Cloning of a human UDP-N-Acetyl- α -D-Galactosamine: Polypeptide N-acetylgalactos- aminyltransferase that complements other GalNAc-transferases in complete O- glycosylation of the MUC1 tandem repeat. *J Biol Chem* 273, s. 30472-30481, 1998.
 Bennett E.P., Hassan H.S., Mandel U., Hollingsworth M.A., Akisawa N., Ikematsu Y., Merkx G., Kessel van A.G., Olufsson S., Clausen H.: Cloning and characterization of a close homologue of human UDP-N-acetyl- α -galactosamine: Polypeptide N- acetylgalactosaminyltransferase T-3, desingated for genetic but for functional reduncancy. *J Biol Chem* 274, s. 25362-25370, 1999.
 Bennett E.P., Hassan H.S., Hollingsworth M.A., Clausen H.: A novel human UDP-N-acetyl-D-galactosamine: polypeptide N- acetylgalactosaminyltransferase, α 1NAc-T7, with specificity for partial α 1NAc-glycosylated acceptor substrates. *FEBS lett* 460, s. 226-230, 1999.
 Bergendal B., Palmqvist R.M.S.: Laser-welded titanium frameworks for implantsupported fixed prostheses: A 5-year report. *Int J Oral Maxillofac Implants* 14, s. 69-71, 1999.
 Berthelsen B.C., Sewerin I.: Caput mandibulae bifidum. En oversigt og præsentation af et tilfælde. *Tandlægebladet* 7, s. 330-334, 1999.

- Berthelsen B.C.: Cystis paradentalis. En oversigt og præsentation af et tilfælde. *Tandlægebladet* 14, s. 642-646, 1999.
- Bjørndal L., Carlsen O., Thuesen G., Darvann T., Kreiborg S.: External and internal macromorphology in 3D-reconstructed maxillary molars using computerized x-ray microtomography. *Int Endod J* 32, s. 3-9, 1999.
- Bjørndal L., Darvann T.: A light microscopic study of odontoblastic and non-odontoblastic cells involved in tertiary dentinogenesis in well-defined cavitated carious lesions. *Caries Res* 33, s. 50-60, 1999.
- Bjørndal L., Darvan T., Lussi A.: A computerized analysis of the relation between the occlusal enamel caries lesion and the demineralized dentin. *Eur J Oral Sci* 107, s. 176-182, 1999.
- Bjørndal L.: Behandling af profunde carieslæsioner med gradvis ekskavering. *Tandlægebladet* 103, s. 498-506, 1999.
- Carlsen O., Alexandersen V.: Radix paramolaris and radix distomolaris in Danish permanent maxillary molars. *Acta Odontol Scand* 57, s. 283-289, 1999.
- Ekstrand K.R., Holmen L., Qvortrup K.: A polarized light and scanning electron microscopic study of human fissure and lingual enamel of unerupted mandibular third molars. *Caries Res* 33, s. 41-49, 1999.
- Farella M., Bakke M., Michelotte A., Marotta G., Martina R.: Cardiovascular responses in humans to experimental chewing of gums of different consistencies. *Arch Oral Biol* 44, s. 835-842, 1999.
- Farik B., Munksgaard E.C., Kreiborg S., Andreasen J.O.: Fracture strength and fragment-bonded teeth at various velocities of the applied force. *J Oral Sci* 107, s. 70-73, 1999.
- Farik B., Munksgaard E.C., Andreasen J.O., Kreiborg S.: Drying and rewetting anterior crown fragments prior to bonding. *Endod Dent Traumatol* 15, s. 113-116, 1999.
- Farik B., Munksgaard E.C., Suh B.I., Andreasen J.O., Kreiborg S.: Adhesive bonding of fractured anterior teeth: Effect of wet technique and rewetting agent. *Am J Dent* 11, s. 251-253, 1999.
- Farmaki T., Ponnambalam S., Prescott A.R., Clausen H., Tang B.L., Hong W., Lucocq J.M.: Dynamics of protein traffic in animal cell mitosis. Pre-COPII arrest of protein traffic is accompanied by retrograde transport of the intermediate compartment protein ERGIC-53/p58 but not the Golgi stack resident GalNAc-transferase. *J Cell Sci* 112, s. 589-600, 1999.
- Glick M., Holmstrup P.: HIV-infection and periodontal diseases. i: *Periodontal Medicine* s. 183-193, Rose L.F., Genco R.J., Mealey M.W., Cohen B.L. (eds), B.C. Decker inc., Hamilton, Ontario 1999.
- Gotfredsen K.: Treatment concepts for partially dentate patients. i: *Proceedings of the 3rd European Workshop on Periodontology. Implant Dentistry* s. 408-420, Lang, N.P., Karring T., Lindhe, J. (eds), Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin 1999.
- Grøn B., Andersson A-M., Dabelsteen E.: Blood-group-related carbohydrates are expressed in organotypic cultures of human skin and oral mucosa. *APMIS* 107, s. 779-790, 1999.
- Gutschik E.: Nye landvindinger i diagnostik, profylakse og behandling af infektiøse hjerteklapsygdomme. *Nyt om Mikrobiologi* 49, s. 9-10, 1999.
- Gutschik E.: Infektiøs endocarditis: Den værste tænkelige komplikation ved indgreb i mundhulen. – Ny vejledning for antibiotisk profylakse. *Tandlægebladet* 103, s. 820-824, 1999.
- Gutschik E.: New developments in the treatment of infective endocarditis infective cardiovascularitis. *International Journal of Antimicrobial Agents* 13, s. 79-92, 1999.
- Gutschik E.: Nye landvindinger i diagnostik, profylakse og behandling af infektiøse hjerteklapsygdomme med Danmark i front. *Cardiologisk Forum* april 1999, s. 25-27, 1999.
- Gürses N., Thorup A.K., Reibel J., Carter G.W., Holmstrup P.: Expression of VLA-integrins and their related basement membrane ligands in gingiva from patients of various periodontitis categories. *J Clin Periodontol* 26, s. 217-224, 1999.
- Hanish F.G., Muller S., Hassan H.S., Clausen H., Zachara N., Gooley A.A., Paulsen H., Alving K., Peter-Kataliniec J.: Dynamic epigenetic regulation of initial O-glycosylation by UDP-N-acetylgalactosamine: Peptide N-acetylgalactosaminyltransferases. Sitespecific glycosylation of muc1 repeat peptide influences the substrate qualities at adjacent or distant ser/thr posits. *J Biol Chem* 274, s. 9946-9954, 1999.
- Hermann N.V., Jensen B.L., Dahl E., Bolund S., Kreiborg S.: A comparison of the craniofacial morphology in 2 month old unoperated infants with the unilateral complete cleft lip and palate, and unilateral incomplete cleft lip. *J Craniofac Genet Dev Biol* 19, s. 80-83, 1999.
- Hermann N.V., Jensen B.L., Dahl E., Bolund S., Darvann T.S., Kreiborg S.: Craniofacial growth in subjects with unilateral complete cleft lip and palate, and unilateral incomplete cleft lip, from 2 to 22 month of age. *An Acad Med Singapore* 19, s. 135-147, 1999.
- Holmstrup P., Axell T., Björkner B.: Allergisk reaktion i mundslimhinden som følge af dentale restaureringer. Hvad kan der gøres? *Tandläkartidningen* 91, s. 21-28, 1999.
- Holmstrup P.: Oral Lichen Planus. *Disch Zahnärtzl Z* 54, s. 10-14, 1999.
- Iida S., Tekeuchi H., Hassan H.S., Clausen H., Irimura T.: Incorporation of N-acetylgalactosamine into consecutive threonine residues in MUC2 tandem repeat by recombinant human H-acetyl-D-galactosamine transferase-T1, T2 and T3. *FEBS Lett* 449, s. 230-234, 1999.
- Jakobsen J.: Behandlede tænders overlevelsesetid i en grønlandsk bybefolkning. *Tandlægebladet* 103, s. 278-283, 1999.
- Jensen A.B., Nyvad B., Nauntofte B.: Saliva og caries. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 14, s. 5, 1999.
- Jensen A.B., Moe D., Nyvad B., Nauntofte B.: The buffer capacity and buffer systems of human whole saliva measured without loss of CO₂. *Arch Oral Biol* x, s. 12 sider, 1999.
- Johansen H.R.: Oral piercing. Et usædvanligt tilfælde. *Tandlægebladet* 103, s. 720-722, 1999.
- Karabulut A.T., Reibel J., Schiødt M., Stenersen T.C., Therkildsen M.H., Carter W.G., Dabelsteen E.: Can alterations in integrin and laminin-5 expression be used as markers of malignancy? *APMIS* 106, s. 1170-1180, 1999.
- Kawanami M., Andreasen J.O., Borum M.K., Schou S., Hjørting-Hansen E., Kato H.: Infraposition of ankylosed permanent maxillary incisors after replantation related to age and sex. *Endod Dent Traumatol* 15, s. 50-56, 1999.
- Kirkeby S., Aagaard P., Andersen J.L., Krohn L., Halkjær-Kristensen J.: Histochemistry of human soleus muscle

- after intensive resistance training. i: *Sport Science* 99 in Europe s. 444, Italien 1999.
- Kirkeby S., Høyer P.E.: Binding properties of the galactose detecting lectin *Pseudomonas aeruginosa* agglutinin to skeletal muscle fibers. Quantitative precipitation and precipitation inhibition assays. *Histochem J* 31, s. 485-493, 1999.
- Kjær I., Russel B.G.: Postnatal structure of the sella turcica in Down syndrome. *Am J Med Genet* 87, s. 183-188, 1999.
- Kjær I., Kjær T.: Pituitary aplasia and dysplasia. i: *Neurobase* s. 1, S. Gilman, G.W. Goldstein, S.G. Waxman (eds), Arbor Publishing Corp., San Diego 1999.
- Kjær I.: Neuro-osteologi – udviklingsmæssige sammenhænge mellem nervevæv og hårdt væv i den menneskelige kropsakse. *Tandlægebladet* 103, s. 512-513, 1999.
- Kjær I.: Neuro-osteology – developmental relationships between nerve tissue and hard tissue in the human body axis. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 2547, 1999.
- Kjær I., Kjær K.W., Hansen B.F., Keeling J.W.: Skeletal malformations in fetuses with Meckel syndrome. *Am J Med Genet* 84, s. 469-475, 1999.
- Kjær I., Mygind H., Hansen B.F.: Notochordal remnants in human iniencephaly suggest disturbed dorso-ventral axis signaling. *Am J Med Genet* 84, s. 425-432, 1999.
- Kjær I., Bagheri A.: Prenatal development of the alveolar bone of human deciduous incisors and canines. *J Dent Res* 78, s. 667-672, 1999.
- Kjær I., Keeling J.W.: Cervical ribs: Useful marker of monosomy X in fetal hydrops. *Pediatr Dev Pathol* 2, s. 119-123, 1999.
- Kjær I., Vedtofte H., Andreasen J.O.: Arrested eruption of the permanent lower second molar. *Eur J Orthod* 21, s. 31-40, 1999.
- Kjær I.: Neuro-osteology – developmental relationships between nerve tissue and hard tissue in the human body axis. 224-244 s. Faculty of health Sciences, Copenhagen University 1999.
- Kjær I., Niebuhr E.: Studies of the cranial base in 23 patients with Cri-du-Chat syndrome suggest af developmental field involved in the condition. *Am J Med Genet* 82, s. 6-14, 1999.
- Kjær I., Hansen B.F., Keeling J.W., Nolting D., Kjær K.W.: Malformations of cranial base structures and pituitary gland in prenatal Meckel syndrome. *APMIS* 107, s. 937-944, 1999.
- Kjær I., Fischer Hansen B., Reintoft I., Keeling J.W.: Pituitary gland and axial skeletal malformations in human fetuses with Spina Bifida. *Eur J Ped Sur* 6, s. 354-358, 1999.
- Kjær I., Keeling J.W., Hansen Fischer B.: The prenatal human cranium – normal and pathologic development. 176 s. Munksgaard, København 1999.
- Klumperman J., Schweizer A., Clausen H., Tang B.L., Hong W., Oorschot V., Hauri H-P.: The recycling pathway of protein ERGIC-53 and dynamics of the ER-Golgi intermediate compartment. *J Cell Sci* 111, s. 3411-3425, 1998.
- Kosmehl H., Berndt A., Strassburger S., Borsi L., Rousselle P., Mandel U., Hyckel P., Zardi L., Katenkamp D.: Distribution of laminin and fibronectin isoforms in oral mucosa and oral squamous cell carcinoma. *Br J Cancer* 81, s. 1071-1079, 1999.
- Kreiborg S., Jensen B.L., Larsen P., Schleidt D.T., Darvann T.A.: Anomalies of craniofacial skeleton and teeth in cleidocranial dysplasia. *J Craniofac Grenet Dev Biol* 19, s. 75-79, 1999.
- Kreiborg S., Aduss H., Cohen M.M.,J.: Cephalometric study of the Apert syndrome in adolescence and adulthood. *J Craniofac Genet Dev Biol* 19, s. 1-11, 1999.
- Kronström M., Palmqvist R.M.S., Söderfeldt B.: Prosthodontic decision making among general dentists in Sweden. I: The choice between crown therapy and filling. *Int J Prosthodont* 12, s. 426-431, 1999.
- Kronström M., Palmqvist R.M.S., Söderfeldt B.: Prosthodontic decision making among general dentists in Sweden. II: The choice between fixed and removable partial dentures. *Int J Prosthodont* 12, s. 527-533, 1999.
- Kronström M., Palmqvist R.M.S., Söderfeldt B., Carlsson G.E.: General dentists' attitudes toward delegation, information, and patient influence in a prosthodontic context. *Int J Prosthodont* 12, s. 45-50, 1999.
- Kronström M., Palmqvist R.M.S., Söderfeldt B., Eriksson T., Carlsson G.E.: Congruence between self-reported and actually provided prosthodontic services among Swedish dentists. *Acta Odontol Scand* 57, s. 9-15, 1999.
- Källestål C., Wang N.J., Petersen P.E., Arnadottir I.B.: Caries-preventive methods used for children and adolescents in Denmark, Iceland, Norway and Sweden. *Community Dent Oral Epidemiol* 27, s. 144-151, 1999.
- Larsen T., Fiehn N-E., Andersen H-K.: Effect of steam sterilization inside the turbine chambers of dental turbines. *Oral Surg Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 87, s. 184-188, 1999.
- Larsen T., Fiehn N-E., Gutschik E., Bangsborg J.M.: Current status of taxonomic groups of oral streptococci in endocarditis. Can virulence factors discriminate between endocarditis and non-endocarditis strains? *Clin Microbiol Infect* 5, s. 73-77, 1999.
- Legrell P.E., Reibel J., Nylander K., Hörstedt P., Isberg A.: Temporomandibular joint condyle changes after surgically induced non-reducing disk displacement in rabbits: A macroscopic and microscopic study. *Acta Odontol Scand* 57, s. 290-300, 1999.
- Mandel U., Hassan H.S., Therkildsen M.H., Rygaard J., Jakobsen M.H., Juhl B.R., Dabelsteen E., Clausen H.: Expression of polypeptide GalNAc-transferases in stratified epithelia and squamous cell carcinomas: Immunohistological evaluation using monoclonal antibodies to three members of the Gal-Nac-transferase family. *Glycobiology* 9, s. 43-52, 1999.
- Mirgorodskaya E., Hassan H.S., Wandall H.H., Clausen H., Roepstorff P.: Partial vapor phase hydrolysis of peptide bonds: A method for mass spectrometric determination of O-glycosylated sites in glycopeptides. *Analyt Biochem* 269, s. 54-65, 1999.
- Murakami A., Skovby F., Andreasen J.O., Cohen M.M.,J., Jensen B.L., Kreiborg S.: Oral manifestations of Schimmelpenning syndrome: Case report and review of literature. *An Acad Med Singapore* 28, s. 744-748, 1999.
- Nauntofte B., Jensen J.L.: Salivary secretion. i: *Textbook of Gastroenterology* s. 263-278, Yamada T., Alpers D., Laine L., Owang C., Powell D.W. (eds), Lippencott, Williams & Wilkins Publishers, Philadelphia, 1999.
- Nerder P.H., Bakke M., Solow B.: The functional shift of the mandible in unilateral posterior crossbite and the adaptation of the temporomandibular joints: a pilot study. *Eur J Orthod* 21/2, s. 155-166, 1999.

- Nerder P.H., Bakke M., Solow B.: The functional shift of the mandible in unilateral crossbite and the adaptation of the temporomandibular joints: A pilot study. *Eur J Orthod* 21, s. 155-166, 1999.
- Nielsen L.A.: Om spæd- og småbørn. *Tidsskrift om sundhed og sygepleje* 1, s. 2-6, 1999.
- Pedersen A.M., Reibel J., Nauntofte B.: Primary Sjögren's syndrome (pSS): Subjective symptoms and salivary findings. *J Oral Pathol Med* 28, s. 303-311, 1999.
- Pedersen A.M., Reibel J., Nordgarden H., Bergem H.O., Jensen J.L., Nauntofte B.: Primary Sjögren's syndrome: Salivary gland function and clinical oral findings. *Oral Diseases* 5, s. 128-138, 1999.
- Pedersen A.M., Reibel J., Nauntofte B.: Sjögrens syndrom og odontologisk klinik. i: *Odontologi* 99 s. 23-41, E. Hjørting-Hansen (red), Munksgaard, København 1999.
- Peters M.C.R.B., DeLong R., Pintado M.R., Pallesen U., Qvist V., Douglas W.H.: Comparison of two measurement techniques for clinical wear. *J Dent* 27, s. 479-485, 1999.
- Petersen P.E., Wang N.J., Källestål C., Arnadottir I.B.: Valg af forebyggelsesmetoder hos tandlæger og tandplejere i dansk kommunal tandpleje set i nordisk perspektiv. *Tandlægernes Nye Tidsskr* 14, s. 4-11, 1999.
- Petersen P.E.: Continuous development of quality of care – the model of oral health. x s. Danmark 1999.
- Petersen P.E., Kaka M.: Oral health status of children and adults in the Republic of Niger, Africa. *Inter Dent J* 49, s. 159-164, 1999.
- Petersen P.E., Torres A.M.: Preventive oral health care and health promotion provided for children and adolescent by the Municipal Dental Health Service in Denmark. *Inter J Pediatric Dent* 9, s. 81-91, 1999.
- Petersen P.E., Razanamihaja N.: Carbamide-containing polyol chewing gum and prevention of dental caries in schoolchildren in Madagascar. *Int Dent J* 49, s. 226-230, 1999.
- Petersen P.E., Nørtov B.: Tandpleje og tandstatus hos ældre i Ballerup – langtidseffekten. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 12, s. 14-21, 1999.
- Petersen P.E.: Health-promoting schools – an introduction. i: In: North/South Co-ordination Group. *Health Care Systems in Africa. Patterns & Perspectives* s. 119-121, (eds) Lene Blegvad & Frank Ringsted, Danmark 1999.
- Peutzfeldt A., Asmussen E.: Influence of eugenol – containing temporary cement on efficacy of dentin-bonding systems. *Eur J Oral Sci* 107, s. 65-69, 1999.
- Peutzfeldt A., Asmussen E.: Indflydelse af eugenolholdig provisorisk cement på effekten af dentin-bindingssystemer. *Tandlægebladet* 103, s. 228-232, 1999.
- Qvist V., Lauerberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Longevity and cariostatic effects of everyday conventional class-ionomer and amalgam restorations in primary teeth: Three-year results. i: *Amalgam and Health – New Perspectives on Risks* s. 203-216, Qvist, V., Laurberg, L., Poulsen, A., Teglers, P.T., FRN – Forskningsrådsnämnden, Novakova, Vera (eds) Swedish Council for Planning Coordination of Research, Novum Grafiska AB, Sverige 1999.
- Razanamihaja N.: School based oral health programmes in Madagascar. i: In: North/South Co-ordination Group. *Health Care Systems in Africa. Patterns & Perspectives* s. 123-129, (eds) Lene Blegvad & Frank Ringsted, Danmark 1999.
- Reis C.A., David L., Correa P., Carneiro F., DeBolós C., Garcia E., Mandel U., Clausen H., Sobrinho-Simões M.: Intestinal metaplasia of the human stomach displays distinct patterns of mucin (MUC1,MUC2,MUC5AC,MUC6) expression. *Cancer Res* 59, s. 1003-1007, 1999.
- Schou C., Fiehn N-E.: Bacterial binding to extracellular proteins – in vitro adhesion. *APMIS* 107, s. 493-504, 1999.
- Schwientek T., Nomoto M., Levery S.B., Merckx G., van Kessel A.G., Bennett E.P., Hollingsworth M.A., Clausen H.: Control of O-glycan branch formation: Molecular cloning of human cDNA encoding a novel B1,6-N-acetylglucosaminyltransferase forming core 2 and core 4. *J Biol Chem* 274, s. 4504-4512, 1999.
- Sejrsen B.: Interview med Jan Jakobsen. *Scandinavian Journal of Forensic Science* 5, s. 45-46, 1999.
- Sewerin I.: Redaktørens julehilsen. 826-828 s. Munksgaard. København 1999.
- Sewerin I.: Årsmøde i Nordisk Odontologisk forening. 596-598 s. Munksgaard. København 1999.
- Sewerin I.: Den sub- og retromandibulære region på panoramaradiografiske optagelser. *Tandlægebladet* 9, s. 410-417, 1999.
- Sewerin I.: Cervikal aterosklerose diagnosticeret på panoramaradiogrammer. *Tandlægebladet* 9, s. 418-423, 1999.
- Sewerin I.: 77. årsmøde i International Association for Dental Research. 378-380 s. København 1999.
- Sewerin I.: Radioanatomiske variationer af knoglestrukturer i theca cranii. *Tandlægebladet* 4, s. 188-194, 1999.
- Sewerin I.: Nye modeord i fagsproget. 12-13 s. Munksgaard, *Tandlægebladet* 1. København 1999.
- Sewerin I.: Rapport vedr. *Tandlægebladets fagligvidenskabelige sektion* 1998. 14-15 s. Munksgaard, *Tandlægebladet* 1. København 1999.
- Sewerin I.: Stråleskader og strålehygiejne. En orientering for personale i tandlægepraksis. 158 s. Munksgaard, København 1999.
- Sharma P.V., Dudus L., Nielsen P.A., Clausen H., Yankaskas J.R., Hollingsworth M.A., Engelhardt J.F.: MUC5B and MUC7 are differentially expressed in mucous and serous cells of submucosal glands in human bronchial airways. *Am J Respir Cell Mol Biol* 19, s. 30-37, 1998.
- Thorup A.K., Holmstrup P., Torpet L.A., Prætorius F., Reibel J.: Candidosis oralis. En oversigt. *Tandlægebladet* 103/15, s. 680-689, 1999.
- Torpet L.A., Reibel J., Thorup A.K., Prætorius F.: Intraorale spytkirteltumorer. En oversigt og analyse af 148 tilfælde. *Tandlægebladet* 103, s. 722-728, 1999.
- Tuxen A., Bakke M., Pinholt E.M.: Comparative data from young men and women on masseter muscle fibres, function and facial morphology. *Arch Oral Biol* 44, s. 509-518, 1999.
- Ujita M., McAuliffe, Suzuki M., Hindsgaul O., Clausen H., Fukuda M.N., Fukuda M.: Regulation of I-branched poly-N-acetyllactosamine synthesis: Concerted actions by i-extension enzyme, I-branching enzyme, and B1,4-galactosyltransferase I. *J Biol Chem* 274, s. 9296-9304, 1999.
- Ujita M., McAuliffe, Schwientek T., Almedia R., Hindsgaul O., Clausen H., Fukuda M.: Synthesis of poly-N-acetyllactosamine in core 2 branched O-glycans: The requirement of a novel B-1,4-galactosyltransferase IV

- and B-1,3-N- acetylglucosaminyltransferase. *J Biol Chem* 273, s. 34843-34849, 1998.
- Vigild M., Petersen P.E., Rabab H.: Oral health behaviour of 12-year-old children in Kuwait. *Inter J Pediatric Dent* 9, s. 23-29, 1999.
- Vigild M., Skougaard M., Hadi R., Halling C.: An oral health programme for schoolchildren in Kuwait 1986-97. *Community Dental Health* 16, s. 102-106, 1999.
- Vilmann A.: Normalt at skære tænder. *Helse* 9, s. 2 sider, 1999.
- Öwall B., Sofou A.: (Hygienic aspects in removable partial dentures) – original published in Greek. *Stomatologia* 55, s. 173-177, 1999.
- Østergaard R.L., Kreiborg S., Niebuhr E.: Trikodentoossøst syndrom. En oversigt over og præsentation af et tilfælde. *Tandlægebladet* 103, s. 326-329, 1999.
- Ågren M.S., Steenfoss H.H., Dabelsteen S., Hansen J.B., Dabelsteen E.: Proliferation and mitogenic response to PDGF-BB of fibroblasts isolated from chronic venous leg ulcers is ulcerage dependent. *J Invest Dermatol* 112, s. 463-469, 1999.

Studienævnet for Odontologi**Studienævnet**

Studieleder Merete Bakke.

Medlemmer af studienævnet: Mariann Allon, Merete Bakke, Lena Bay, Jens Gejlager, Heidi Raakilde Hviid, Ole

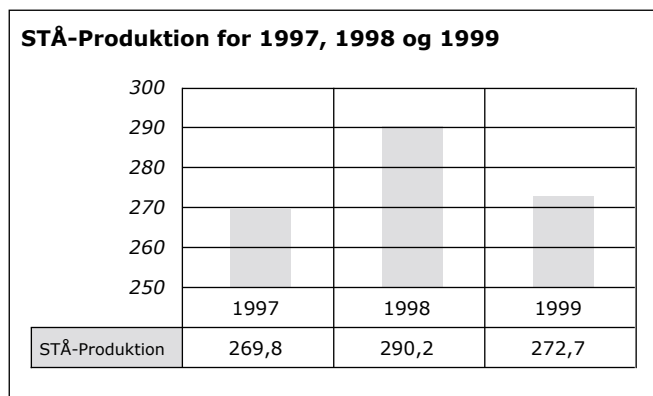
Zeilau Jensen, Dennis Moe, Tanja Skuldbøl, Michael Svanholt og Nina von Wowern. Suppleanter: Palle Christensen, Kim Ekstrand, Klaus Gotfredsen, Anne Gro Holst Hansen, Dorte Jeppe Jensen, Kirsten Jorsal og Ander Nattestad. Observatører: Lis Almenr Nielsen, Ole Carlsen, Boddil Riis, Susanne Witthøft. SVF-repræsentant: Leif Christensen.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Tandlæger	Øvrige sund	Meritoverført	I alt
Tandlæger	272,7	0,5	6,0	279,1
I alt	272,7			279,1

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Merete Bakke

De Kliniske institutter

Siden 1995 har den kliniske sektor inden for lægeuddannelsen været organiseret i 6 institutter. Lærermedlemmerne af disse institutter, de kliniske professorer og kliniske lek-

torer og andre kliniske lærere, har deres hovedstilling på universitetshospitalerne i Hovedstadsområdet, specielt Hovedstadens Sygehusfællesskab (H:S) og Københavns Amts Sygehusvæsen (KAS).

I skemaer nedenfor ses, hvilke hospitalsafdelinger inden for H:S og KAS, der har været repræsenteret i De Kliniske Institutter i 1999.

Klinisk Institut for	H:S Rigshospitalet	H:S Bispebjerg Hospital	H:S Hvidovre Hospital	H:S Frederiksberg Hospital	H:S Amager Hospital	KAS Gentofte	KAS Herlev	KAS Glostrup
-----------------------------	---------------------------	--------------------------------	------------------------------	-----------------------------------	----------------------------	---------------------	-------------------	---------------------

Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermatovenerologi	Afdelingen for Øre- Næse- og Hals sygdomme					Øre-, Næse og Hals-Afdeling E		
	Øjenklinikken, E 2061			Øjenklinikken, EKC				
		Dermato-Venerologisk Afdeling D				Dermato-Venerologisk Afdeling K		

Kirurgi og Anæstesiologi	Anæstesi- og Intensiv Afdelingerne	Anæstesiologisk Afdeling R	Anæstesiologisk Afdeling 532	Anæstesi-klinikken		Anæstesiologisk Afdeling	Anæstesiologisk Afdeling	
	Anæstesiafdelingen, Abdominalcentret							
	Endokrin- og Mammakirurgisk Klinik							
	Karkirurgisk Afdeling RK					Karkirurgisk Afdeling B		
	Kirurgisk Afdeling C	Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling K	Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling			Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D	Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D	Kirurgisk Afdeling D, Gastroenterologisk og Urologisk Sektion
	Laboratorium for Kliniske Færdigheder							
	Thoraxkirurgisk Klinik RT		Ortopædkirurgisk Afdeling 333	Ortopædkirurgisk Klinik	Ortopædkirurgisk Afdeling			Ortopædkirurgisk Afdeling T
	Urologisk Klinik D			Urologisk Klinik				

<i>Klinisk Institut for</i>	<i>H:S Righospitalet</i>	<i>H:S Bispebjerg Hospital</i>	<i>H:S Hvidovre Hospital</i>	<i>H:S Frederiksberg Hospital</i>	<i>H:S Amager Hospital</i>	<i>KAS Gentofte</i>	<i>KAS Herlev</i>	<i>KAS Glostrup</i>
-----------------------------	--------------------------	--------------------------------	------------------------------	-----------------------------------	----------------------------	---------------------	-------------------	---------------------

Intern Medicin	Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik						Endokrinologisk Afsnit, Medicinsk Afdeling E	
	Epidemiklinikken	Geriatrisk Klinik G	Infektionsmedicinsk Afdeling					
	Hæmatologisk Klinik	Idrætsmedicinsk Forsknings- og Udviklingsenhed, Reumatologisk Klinik				Medicinsk-Lunge-medicinsk Afdeling Y	Medicinsk Hæmatologisk Afdeling L	Medicinsk Hæmatologisk Afdeling L
	Medicinsk Afdeling B	Intern Medicinsk Klinik I	Kardiologisk Klinik	Kardiologisk Endokrinologisk Klinik E		Medicinsk Afdeling F		Medicinsk Afdeling M, Kardiologisk Sektion
	Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling CA		Gastro-enheten, Medicinsk Sektion				Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C	Medicinsk Afdeling M, Gastroenterologisk Sektion
	Medicinsk Hepatologisk Afdeling A							
	Nefro- Endokrinologisk Afdeling P		Reumatologisk Klinik				Reumatologisk Afsnit, Medicinsk Afdeling E	

Gynækologi/Obstetri, Pædiatri samt Vækst og Reproduktion	Neonataalklinik GN		Børneafdelingen					Børneafdeling L
	Pædiatrisk Klinik 1, Lungeambulatoriet 5003							
	Føde- og Gynækologisk Afdeling		Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling	Gynækologisk-Obstetrisk Klinik		Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G	Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G	Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G
	Klinisk Genetisk Afdeling							

Klinisk Institut for	H:S Rigshospitalet	H:S Bispebjerg Hospital	H:S Hvidovre Hospital	H:S Frederiksberg Hospital	H:S Amager Hospital	KAS Gentofte	KAS Herlev	KAS Glostrup
-----------------------------	---------------------------	--------------------------------	------------------------------	-----------------------------------	----------------------------	---------------------	-------------------	---------------------

Klinisk Biokemi, Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin samt Radiologi	Klinisk Biokemisk Afdeling, KB 3011	Klinisk Biokemisk Afdeling	Klinisk Biokemisk Afdeling				Biokemisk Afdeling	
	Afdeling for Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin		Klinisk Fysiologi/Nuklearmedicin, 239				Radiologisk Afdeling	
							Ultralyd-afdelingen	

Kliniske Neurofag og Psykiatri	Neurokirurgisk Afdeling NK	Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F	Psykiatrisk Afdeling		Psykiatrisk Afdeling	Psykiatrisk Afdeling A		Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling
	Neurologisk Afdeling	Neurologisk Afdeling						Klinisk Neurofysiologisk Afdeling

Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik, Pædiatri samt Vækst og Reproduktion

Instituttets ledelse og organisation

Instituttleder, overlæge, dr.med. klinisk lektor Carsten Lenstrup, Københavns Amts Sygehus i Gentofte, Gyn.Obs Afdeling.

Organisation

I 1994 blev Institutet oprettet sammen med de 5 andre kliniske institutter under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Institutet er et såkaldt murstensløst institut med en instituttleder og en institutbestyrelse.

Institutet varetager den overordnede koordinering af undervisningen ved det medicinske studiums 13. semester for fagene gynækologi, obstetrik, pædiatri og klinisk genetik.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Børneafdeling H, Hillerød Sygehus

Forskningsvirksomhed

Neonatologi, diabetologi, allergologi, infektionsmedicin.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Integrated management of childhood illness (IMCI) hos børn i Sydvietnam. Danida-finansieret NGO-projekt med Dansk Vietnamesisk forening og Pediatric Hospital N 1, Saigon, Vietnam.

Publikationer

I alt 3 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse på afdelingen.

Børneafdeling L, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Diabetes

For at afdække evt. regional variation i f.eks. HbA_{1c}-niveau på landsplan er et landsdækkende kvalitetssikringsprojekt iværksat med henblik på at kortlægge forskelle i kvalitetsparametre mellem afdelinger i landet, at kortlægge forskelle i organisation af diabetesbehandling, at monitorere effekten af tilbagemelding til afdelingerne, og at vurdere effekten af ændringer i organisationen på afdelingsniveau på udvalgte kvalitetsparametre. Disputatsprojekt: Type 1 diabetes i barne- og ungdomsalderen. Incidens, metabolisk kontrol og komplikationer (afdelingslæge Birthe Olsen, vejleder overlæge, dr.med. Henrik B. Mortensen). Ph.d.-projekt: Statistisk analyse af internationale undersøgelser

af metabolisk kontrol hos insulinkrævende diabetiske børn og unge (statistiker Helle Lynggaard, pædiatrisk vejleder overlæge, dr.med. Henrik B. Mortensen). Ph.d.-projekt: Determinanter for debutalder ved insulinkrævende diabetes mellitus (reservelæge Jannet Svensson, pædiatrisk vejleder overlæge, dr.med. Henrik B. Mortensen). Ph.d.-projekt: Kvalitetssikring af behandlingen af diabetes hos børn og unge, et landsdækkende initiativ baseret på den kliniske kvalitetsdatabase PæDiaBet (reservelæge Sannie Nordly, hovedvejleder overlæge, dr.med. Henrik B. Mortensen).

Neuropædiatri

Kvalitetssikringsprojekt vedr. børneepilepsi er afsluttet. Projektet om botulinum-toksins effekt på spasticitet hos børn er afsluttet. Multicenterprojekt med Rigshospitalet og Hvidovre Hospital om Terapeutisk Elektrisk Stimulation (TES) ved cerebral parese er afsluttet. Undersøgelsen af langtidsprognosen for feberkrampe fortsætter.

Børneendokrinologi

Ph.d.-projekt om leptinforholdene hos børn (reservelæge Jens-Christian Holm, vejleder administrerende overlæge, dr.med. Karsten Kaas Ibsen).

Neonatologi

Fortsat deltagelse i multicenterundersøgelsen EFTOL. Undersøgelse af effekten af langkædede fedesyre på synsfunktionen hos børn født light for gestational age.

Socialpædiatri

Undersøgelse af forekomst af shaken baby syndrom i samarbejde med Koordinationsgruppen for Københavns Amt (overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen). Ph.d.-projekt vedr. undersøgelse af udenlandske børn, adopteret til Danmark i samarbejde med Civilretsdirektoratet (vejleder administrerende overlæge, dr.med. Karsten Kaas Ibsen).

Andre projekter

Vejleder ved 4 OSVAL I og II opgaver (overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen, overlæge Knud W. Kastrup). Børne-neurologisk kompendium (forfatter overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen). Bliver udleveret til målgruppen: Landets praktiserende læger.

Publikationer

I alt 11 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via: Børneafdelingen, Amtssygehuset i Glostrup, Ndr. Ringvej, 2600 Glostrup.

Børneafdelingen, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Astma og allergi

Udvikling af metoder til vurdering af lungefunktion hos spædbørn og småbørn. Værdien af måling af NO i expirationsluften hos mindre børn med astma eller astmatisk bronchitis.

Gastroenterologi

Helicobacter pylori betydning for børn med gastrointestinale symptomer og diagnostikken heraf. Epidemiologi af akut gastroenteritis hos småbørn i daginstitutioner samt blandt indlagte småbørn. Klinisk kontrolleret undersøgelse

af probiotikas mulige gunstige effekt ved akut småbarnsdiarré og ved atopisk dermatitis.

Neonatologi

Billeddiagnostiske undersøgelser af præmature og syge mature børn, særligt med henblik på MR-fund. Ernæring og knoglemineralisering af præmature børn. Deltagelse i multicenterundersøgelser af langtid follow-up af ekstremt for tidligt fødte børn (ETFOL) samt multicenterundersøgelse af brug af Surfactant.

Neurologi

Undersøgelse af Botulinum toxin A's effekt på spasticitet ved cerebral parese. Multicenterundersøgelse af effekten af terapeutisk elektrisk stimulation (TES) af børn med cerebral parese.

Infektionssygdomme

Opgørelse over afdelingens materialer inden for udvalgte infektionssygdomme: Tyfus, tuberkulose, Helicobacter pylori, HIV og AIDS. Opgørelse over kronisk granulomatøs sygdom og forekomst af gastrointestinale symptomer.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Deltagelse i europæiske multicenterundersøgelser af brug af oral rehydreringsvæske ved akut gastroenteritis hos småbørn samt evaluering af diagnostiske metoder til påvisning af H.pylori hos børn.

Deltagelse i European Collaborative Study vedrørende HIV-inficerede børn.

Publikationer

I alt 16 publikationer, herunder 1 ph.d.-afhandling. Fuld publikationsliste rekvireres hos undertegnede.

Føde- og Gynækologisk Afdeling, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Human papillomavirus' betydning for opståelsen af cervixcancer belyst epidemiologisk og molekylærbiologisk.

Multicenterundersøgelse vedrørende ovariecancerens ætiologi og epidemiologi (MALOVA), herunder tumormarkører.

Screening og langtidsprognose for gestationel diabetes. Præeklampsi og diabetes.

Rekombinante gonodotropiner.

Embryomselektion.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

HPV undersøgelsen i samarbejde med grupper i USA, England og Belgien.

Samarbejde med Diabetic Pregnancy Study Group (ovariecancerstudier i samarbejde med St. Bartholomew's Hospital, London).

Bestyrelsessamarbejde med European Society for Human Reproduction and Embryology.

Infertilitetssamarbejde med Sahlgrenska, Göteborg og The Bridge Fertility Centre, London.

Publikationer

I alt 12 originalpublikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Neonataliklinik GN, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Perinatal hjerneskade. Senfølger til for tidlig fødsel.

Publikationer

10, heraf 7 originalpublikationer, 2 oversigtsartikler (Fuld publikationsliste kan fås hos Gorm Greisen).

Pædiatrisk Klinik 1, Lungeambulatoriet 5003, Juliane Marie Centeret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

1. Udvikling og implementering af metoder til vurdering af lungefunktion hos småbørn.
2. Behandling af astma hos småbørn.
3. Årsager til astma og allergi.

Publikationer

Disputatser og ph.d.-afhandlinger forsvaret i året: 1. Videnskabelige artikler: A. Med førsteforfatter fra forskningsenheden: 9. Med førsteforfatter uden for forskningsenheden: 3. Fuld publikationsoversigt kan rekvireres hos Professor, overlæge dr. med Hans Bisgaard, Rigshospitalet, Juliane Marie centeret, Lungeambulatoriet 5003, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø, tlf. 35 45 48 12, fax. 35 45 48 13, E-mail Bisgaard@rh.dk

Gynækologisk-Obstetrisk Klinik, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Gynækologi

Klinisk-biokemiske og molekylærbiologiske forskningsprogrammer omfattende farmakodynamiske effekter af kønshormoner. Forskningsområderne dækker effekt af hormonel substitutionsbehandling efter klimakteriet og effekten af kønshormoner anvendt som peroral kontraception. Den klinisk/kemiske forskning har omfattet vurdering af nyere veldefinerede biokemiske markører af klinisk prognostisk betydning for udvikling af hjerte/karsygdomme. Som sekundære variable er udvalgt histologisk og ultralydsmæssig vurdering af endometriet, subjektiv kliniske symptomer og blødningsforstyrrelser. Forskningen udføres tværdisciplinært i samarbejde med Institut for tromboseforskning ved Syddansk Universitet og medicinsk-endokrinologisk afdeling Hvidovre Hospital.

Obstetrik

Forskningsprojekt inden for intrauterin vækstretardering er etableret i samarbejde med obstetrisk klinik, ultralydlaboratoriet, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet. Formålet med undersøgelsen er at finde væksthæmmede fostre ved skanning samt at påpege metode til at udpege særligt truede fostre. Foruden ultralydmonitorering er inkluderet en række biokemiske variable. Et projekt vedrørende ultralydscanning af fostre med henblik på tidlig påvisning af misdannelser gennemføres i samarbejde med de øvrige gynækologiske obstetriske H:S afdelinger.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Kvinnokliniken, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Univer-

sitetssygehuset i Lund, Universitetssygehuset I Malmø, Gabius Institut, Leiden, Universit. J. Sart Tiltman, Liege og First Department of Medicine, University of Helsinki, Wynn Department of Metabolic Medicine, Imperial School of Medicine, London, University of Southern California, School of Medicine.

Publikationer

2 doktorafhandlinger, 1 ph.d.-afhandling, 5 originalartikler og 3 publicerede abstracts. Fuld publikationsoversigt kan erhverves ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk – Obstetrisk Afdeling G, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Graviditetsinduceret hypertension

Afdelingen har ansat en klinisk assistent, som er udstationeret til Department of Internal Medicine/Cardiology på South Western University of Texas, Dallas, USA.

Hovedvægten ligger på det sympatiske nervesystems betydning for blodtryksregulationen samt glutamats og magnesiums betydning for den centrale regulation af den sympatiske nerveaktivitet.

Kejsersnit

Maternelle komplikationer i tilslutning til kejsersnit, emnet belyses i et ph.d.-projekt.

Blodpropssygdom hos gravide

Afdelingen fungerer som center for behandling af gravide med dyb vene-trombose i samarbejde med karkirurgisk afdeling KH og koagulationslaboratoriet.

Andre forskningsområder

Urogynækologi.

Gynækologisk endokrinologi.

Publikationer

En fuld publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G., Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Urogynækologi.

Endoskopi.

Graviditet og diabetes.

Publikationer

I alt 13 Publikationer. Fuld publikationsliste rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Studier af det menneskelige ægs nedtrængning i livmoderslimhinden

Den humane blastocystes implantation studeres *in vitro* og *in vivo* ved anvendelsen af transmissions- og scanning

elektronmikroskopi, samt med histokemiske og molekylærbiologiske metoder.

Udvikling og gennemprøvning af nye metoder til behandling af ufrivillig barnløshed

Undersøgelserne omfatter udvikling af en metode til IVF-behandling uden anvendelse af hormoninjektioner til kvinden (*in vitro* modning af oocytter), samt gennemprøvning af forskellige stimulationsprotokoller.

Undersøgelser af aktiviner og inhibiner samt forskellige vækstfaktorer i graviditeten

Der etableres referenceområder for disse hormoner og vækstfaktorer og den prognostiske værdi af forandringer ved intrauterin væksthæmning og præeklampsi vurderes.

Gynækologisk epidemiologi

Med epidemiologiske undersøgelser belyses risiko for trombo-emboliske sygdomme ved anvendelse af forskellige typer af P-piller og hormonbehandling i og efter overgangsalderen.

Gynækologisk onkologi

Gennemgang af resultater og komplikationer af operativ behandling af gynækologisk cancer med analyse af prognostiske indikatorer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

EU-samarbejde med henblik på statistiske studier af mødredødelighed.

Internationale kontakter mhp. afklaring af risici ved anvendelsen af P-piller.

Samarbejde med den gynækologisk-obstetriske afdeling ved Sahlgrenska Sjukhuset ved Göteborg Universitet vedrørende behandling af ufrivillig barnløshed.

Publikationer

Totalt antal publikationer 18, heraf 10 originalpublikationer. 1 lærebogskapitel. Fuld publikationsliste rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Accelererede kirurgi programmer

Indgår som et centralt område i afdelingens kliniske forskningsinteresse. Aktuelt vurderes åben og laparoskopisk hysterektomi samt prolapskirurgi. Disse projekter har til formål at foretage en detaljeret analyse af behovet for postoperativ hospitalisering og morbiditet ved disse indgreb. Herunder vurdere effekten af laparoskopisk versus åben kirurgi.

Forebyggelse af hjertesygdomme hos postmenoapause kvinder med hormonsubstitution

Observationelle undersøgelser indikerer en hjerteprotektiv effekt af østrogensubstitution, hvorfor afdelingen belyser denne problemstilling i en række forskningsprojekter. Der anvendes i den forbindelse epidemiologiske, klinisk kontrollerede samt basale dyreeksperimentelle undersøgelser til at vurdere forskellige behandlingsregimers effekt på hjerte og kar.

Klinisk kontrollerede undersøgelser

Afdelingen er initiativtager og organisator af klinisk kontrollerede undersøgelser. Aktuell undersøgelse i et randomiseret design subtotal hysterektomi over for total hysterektomi ved godartede lidelser i livmoderen. Endvidere undersøges i et randomiseret design medicinsk versus kirurgisk behandling af ekstrauterin graviditet, i det tilfælde hvor kvinden ønsker at bevare muligheden for fremtidig graviditet.

Forebyggelse af alkoholbetingede skader hos børn

Et ph.d.-projekt, der har til formål at reducere antallet af børn med medfødt alkoholskade og omfanget af skaderne. At få diagnosticeret medfødt alkoholskade ved fødslen eller tidligt i første leveår samt sætte ind med tidlig intervention/behandling, helst allerede i graviditeten, således at barnet sikres optimale vækst- og udviklingsvilkår.

Projekt Røgfri Nyfødt

Et randomiseret interventionsprojekt for 3000 gravide. Formålet er at evaluere effekten af en målrettet rygeafvænningsindsats integreret i jordemødrenes svangreprofylakse. Interventionen er målrettet oplysning om rygning/passivrygning og hjælp til rygeafvænnning i gruppe/individuel med brug af nikotinerstatning. Effektmålene evalueres med spørgeskemaer og spytpøver. Effektmålene er: rygeophør, nedsat forbrug, udsættelse for passiv rygning.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

1. Professor Stephen Smith, Department of Obstetrics and Gynaecology, The Rosie Maternity Hospital, Robinson Way, Cambridge CB, United Kingdom. Molekylærbiologiske studier af PACAP-receptorer.

2. Professor Peter Collins, Department of Cardiac Medicine, Royal Brompton Hospital, UK HRT og kardiologisk sygdomme.

Publikationer

Originalpublikationer: 10 arbejder. Oversigtsartikler: 4 reviews. Fuld publikationsoversigt kan opnås ved henvendelse til Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Hvidovre Hospital.

Klinisk Genetisk Afdeling, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed****Molekylærgenetisk diagnostik og patofysiologi**

Udvikling af metoder til analyse af mitokondriemutationer; undersøgelse af gen-dosis hos patienter med spinal muskelatrofi; genotype/fænotype-undersøgelser af glutarsyreuri, propionsyreæmi og Stargardt sygdom; kliniske og genetiske undersøgelser af patienter med osteogenesis imperfecta; ekspressionsstudier af mutationer i PMM2-genet; mutationsundersøgelser ved Rett syndrom.

Biokemisk diagnostik og patofysiologi

Glutarsyreuri; carbohydrate-deficient glycoprotein syndrom; osteogenesis imperfecta; Ehlers-Danlos syndrom; peroksisomale sygdomme; purin- og pyrimidinstofskiftet.

Cytogenetik

Randomiseret, sammenlignende undersøgelse af tidlig am-

niocentese og chorion villus biopsi; fluorescens-in-situ hybridisering (FISH) til hurtig diagnostik af kromosomabnormiteter hos fostre; kvantitativ fluorescens PCR til prænatal undersøgelse for udvalgte numeriske kromosomabnormiteter. Hæmatologisk-onkologisk kromosomundersøgelse af akutte leukæmier, herunder teraporelateret myelodysplasi; FISH og molekylærbiologiske undersøgelser af vigtige gener ved samme sygdomme.

Onkogenetik

Anvendelse af komparativ genomisk hybridisering (CGH) til udforskning af cervixcancers naturhistorie og til undersøgelse af mamma-cancer, testiscancer og akut børneleukæmi. Arvelig mamma-ovariecancer: kortlægning af mutationsmønster og genotype-fænotype relation; kortlægning af nye gener og risikofaktorer; implementering af genetisk udredning og rådgivning.

Iontransport i luftvejenes overfladeepithel og kirtler.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Carbohydrate-deficient glycoprotein syndrom: H. Freeze, The Burnham Institute, La Jolla, Californien, USA.; G. Matthijs, University of Leuven, Belgien (S. Kjærgaard, M. Schwartz og F. Skovby).

Peroksisomale sygdomme: R. Wanders, Academic Medical Center, Amsterdam, Holland (E. Christensen).

21-hydroksylase mangel: A. Wedell, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Sverige (G. Ohlsson og M. Schwartz)

Purin- og pyrimidinstofskiftet: A. van Gennip, Academic Medical Center, Amsterdam, Holland (E. Christensen).

Osteogenesis imperfecta: B. Steinmann, Kinderspital, Zürich, Schweiz, A. Nicholls, Cambridge University, Cambridge, England, R. Dalgleish, Leicester University, Leicester, England, og S. Söderhall, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Sverige (A.M. Lund og F. Skovby).

FISH: Genzyme, U.S.A., Applied Imaging, U.S.A./Storbritannien; samarbejde om udvikling af metoder til prænatal diagnostik på føtale celler i maternelt blod og samarbejde om udvikling af software til CGH (C.Lundsteen).

Publikationer

I alt 24 originalpublikationer, heraf 3 oversigtsartikler. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos undertegnede.

Instituteder Carsten Lenstrup

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 2,0 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 5,0 årsværk.

Instituttets fælles**KLIN**

Bisgaard, Hans; klinisk professor.

Greisen, Gorm Ole; klinisk professor.

Skakkebæk, Niels Erik; klinisk professor.

Pædiatri**KLIN**

Albertsen, Per; klinisk lektor.

Erichsen, Gunna; klinisk lektor.

Hutchings, Else; klinisk lektor.

Høgh, Birthe; klinisk lektor.
Jensen, Vagn Brændholt; klinisk lektor.
Kastrup, Knud William Ussing; klinisk lektor.
Knudsen, Finn Ursin; klinisk lektor.
Marner, Birgitte; klinisk lektor.
Pedersen, Freddy Karup; klinisk lektor.
Pedersen, Mogens; klinisk lektor.
Pærregaard, Anders; klinisk lektor.
Sardemann, Henrik; klinisk lektor.
Skovby, Flemming; klinisk professor.
Valerius, Niels Henrik; klinisk lektor.

Gynækologi/Obstetrik

VIP

Bock, Johannes Ernst; professor.
Philip, John; professor.

KLIN

Andersen, Anders Nyboe; klinisk lektor.
Hansen, Tom; klinisk lektor.
Hornnes, Peter Jacob; klinisk lektor.
Jaszczak, Poul Palisz; klinisk lektor.
Larsen, Jørgen Falck; klinisk professor.
Lenstrup, Carsten; klinisk lektor.

Lindenberg, Svend; klinisk professor fra 1.11.99.
Lose, Gunnar; klinisk professor fra 1.3.99.
Nilas, Lisbeth; klinisk lektor.
Ottesen, Bent Smedegaard; klinisk professor.
Pedersen, Svend Aage Steenstrup; klinisk lektor.
Skouby, Sven Olaf; klinisk professor fra 1.3.99.
Tabor, Ann; klinisk lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Brun, Nikolai Constantin: Measurements of cerebral blood volume in piglets using near-infrared spectrophotometry.
Clausen, Helle Vibeke: The Fetal-Placental Unit in Heavy Smokers: Morphology and Function.
Glud, Eva: Exogenous sex-hormones as risk factors for ovarian cancer.
Jørgensen, Marianne: Estrogen Regulated Genes in Human Breast Cancer Cells.
Kolthoff, Niels-Ulrik: Graviditet og amning – risikofaktorer for osteopose?
Lausen, Birgitte Frederiksen: Immunrekonstitution efter allogen knoglemarvstransplantation for malign sygdom.
Petersen, Peter Meidahl: Gonadal function in patients with testicular germ cell neoplasia.

Klinisk Institut for Intern Medicin

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.med. Jørgen Rask Madsen, Københavns Amts Sygehus i Herlev, Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling.

Institutbestyrelsen består af institutleder, dr.med. Jørgen Rask Madsen, professor, dr.med. Peter Skinhøj og lektor Hans Perrild.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Klinisk Institut for Intern Medicin er en "murstensløs" organisation, som består af de fakultetstilknyttede medarbejdere i fagene under intern medicin. Instituttets formål er at drive forskning og meddele undervisning på videnskabeligt grundlag inden for intern medicin.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsområder

Arbejdsmedicinsk og kardiovaskulær epidemiologi

Til klinikken er knyttet to store prospektive befolkningsundersøgelser, The Copenhagen Male Study og Østerbrounderundersøgelsen. Endvidere er klinikken deltager i et forskningsprogram: Skimmelsvampe i indeklimaet og har udført den danske Golfkrigsundersøgelse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Klinikken samarbejder med Boston University om den danske Golfkrigsundersøgelse.

Publikationer

3 ph.d.-afhandlinger, 44 originalpublikationer, 22 andre publikationer inklusive bidrag til bøger. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til klinikken.

Endokrinologisk Afsnit, Medicinsk Afdeling E, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Molekylærbiologiske undersøgelser; katekolaminer

1. Undersøgelser over regulationen af glucocorticoidreceptor mRNA (RT-HPLC-PCR) og fedtvægten.

2. hTERT som tumormarkør.

3. Betydningen af NO for regulationen af sympaticusaktiviteten (mikrodialyseforsøg).

4. Den sympatiske aktivitet under langvarige rumflyvninger (ESA, NASA).

5. Regulationen af intracellulære signalsystemer (cAMP og c-fos).

Undersøgelser vedrørende glandula thyreoidea

Effekten af radioaktivt jod ved behandling af toksisk og atoksisk struma: Ændringer i glandula thyreoideas størrelse, stofskiftefunktionsvariable samt immunologiske processer.

Undersøgelser vedrørende hypofysen

Undersøgelser vedrørende ACTH-sekretionen og virkningen af forskellige glukokortikoidbehandlingsregimer hos patienter med Addisons sygdom.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Rummedicin i samarbejde med DAMEC Research A/S.

Mikrodialyse i samarbejde med Vanderbilt University.

Publikationer

Totalt antal publikationer 24, heraf 20 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Epidemiklinikken, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

HIV-behandling

Dels kliniske behandlingsprotokoller, dels monitorering af respons, bivirkninger og resistensudvikling.

Infektionsimmunologi

Specielt undersøgelser over HIV-relaterede immunforstyrrelser samt immunrespons ved sepsis og hos ældre.

Parasitimmunologi

Undersøgelser over immunologiske reaktioner og deres betydning for forløbet af Leishmania- og malaraiinfektioner.

Sepsis og meningitis

Studier af forløb og behandlingsevaluering. Patofysiologiske studier af hjerne-gennemblødning og metabolisme ved meningitis.

Søvn- og respirationsforstyrrelser

Udredning for søvnapnø og forstyrrelser hos patienter med neuromuskulære lidelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Parasitimmunologisk Laboratorium indgår i Universitetets Center for Medicinsk Parasitologi, der har en række samarbejdspartnere i Central- og Vestafrika.

HIV-studier foregår i betydelig udstrækning i samarbejde med Euro AIDS-gruppen og ved multinationale behandlingsstudier.

Publikationer

Totalt antal publikationer 63, heraf 41 originale videnskabelige publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Dorte Schiødt, Epidemiklinikken. E-mail: Schioedt@RH.DK.

Gastroenheden-Medicinsk Sektion, H:S, Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

1. Inflammatoriske mediatorer og deres patogene mekanismer til udvikling af inflammatorisk tarmsygdom.
2. Patofysiologi og hæmodynamik ved kronisk leversygdom, herunder beskrivelse af mekanismer til udvikling af væskeretention og ascitesdannelse, samt karakterisering af de systemiske og portale hæmodynamiske abnormiteter, der ses ved leversygdom.
3. Pacemakercellens betydning ved funktionelle og inflammatoriske tarmsygdomme.
4. Cirkulerende og kollagene metabolitter og andre matrixkomponenter som markører for fibrogenese ved leversygdom.
5. Patofysiologiske mekanismer til udvikling af intestinal dysmotilitet, samt undersøgelse over intestinal kulhydratabsorption og -metabolisme.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Université Libre de Bruxelles, Belgien vedr. pacemakerfunktion.

Royal Free Hospital, University of London, hæmodynamiske studier ved portal hypertension.

Publikationer

Originale publikationer: i alt 20. Lærebogskapitler: 3. Oversigtsartikel: 1. fuld publikationsliste kan rekvireres fra afdelingen.

Geriatrisk Klinik G, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Immobilitet

Kontrollerede undersøgelser af effekten af dynamisk muskelstyrketræning af 90-årige geriatriske patienter og plejehjemsboere på selvstændig daglig livsførelse.

Instabilitet

Epidemiologiske undersøgelser og kliniske metodeundersøgelser vedrørende simple balancetests og svajundersøgelser på force-plattform.

Inkontinens

Effekt af profylaktisk brug af tranebær over for urinvejsinfektioner. Sammenligning af engangskaterisation og bækenurin ved urindyrkning og resistensbestemmelse.

Intellektuel reduktion

Cognitiv funktionsvurdering ved hjemmebesøg.

Trivsel (ernæring)

Befolkningsundersøgelser af ældres ernæringsstatus (SENECA-80-års undersøgelsen af 1914-populationen i Glostrup). Evaluering af screeningsmetoder til hurtig identificering af ernæringsmangler (ældre). Klinisk kontrolleret undersøgelse af intervention mhp. forbedret ernæringsstatus.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

WHO MONICA: En undersøgelse af 10 års ændringer i myokardieinfarkt og apopleksi-incidenter og ændringer i

livsstil og levekår samt behandlingsintensitet i 21 lande. I Danmark har der været en forbedret risiko-profil og nedsat incidens men uændret letalitet 1982-1991.

InterRAI: Sammenlignende undersøgelser i 12 lande af vurdering af plejehjemsboeres helbred, funktionsevne og trivsel ved hjælp af standardiseret instrument. Vurdering af klienter i hjemmeplejen og vurdering af akut indlagte patienter i AMA.

SENECA: Survey in Europe of Nutrition in the Elderly a Concerted Action. i 19 europæiske byer 1989 med opfølgingsundersøgelser i 1993 og 1999.

NORA: Nordic Research on Ageing ved 75 og 80 års alder. Sammenlignende undersøgelser i Jyväskylä Finland, Göteborg Sverige og Glostrup Danmark af helbred, funktionsevne, social deltagelse og velbefindende.

Publikationer

15 heraf 9 originalpublikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos sekretær Rita Hansen, Geriatrisk Klinik G, H:S Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, 2400 København NV.

Hæmatologisk Klinik, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

1. Den neutrofile granulocyt cellebiologi

Der fokuseres på den funktionelle karakterisering af 3 nyopdagede proteiner, hCAP-18, NGAL og Grancalcin. Regulation af granulas exocytose målt ved patch clamp kapacitansstudier, samt regulation af ekspresionen af granula-proteiner under myeloide cellers differentiering.

2. Patientrelateret laboratorieforskning vedrørende immunologiske aspekter af allogen knoglemarvstransplantation

Alloreaktive anti-recipient donor T celle forstadier prædiktive værdi for graft-versus-host sygdom og graft versus leukæmi effekt efter allogen knoglemarvstransplantation.

3. Klinisk effekt af højdosisbehandling og autolog stamcelletransplantation ved leukæmi, malignt lymfom og myelomatose

Betydningen af cellecyklusderegulerende mutationer for udfaldet heraf. Betydningen af minimal residual sygdom i patient og stamcelleprodukter for udfaldet heraf.

4. Malign hæmatologisk sygdom, der kan højdosisbehandles med autolog stamcelletransplantation

Ved malign hæmatologisk sygdom kan højdosisbehandling med autolog stamcelletransplantation ofte bringe ellers resistente tumorceller i apoptose. Flere samtidige mutationer kan dog blokere apoptosen, selv ved høj-dosisbehandling.

5. Flowcytometrisk kvantitering af aktiverede trombocytter ved kroniske myeloproliferative sygdomme

Flowcytometrisk kvantitering af cirkulerende trombocyt-leukocytaggregater ved kroniske myeloproliferative sygdomme. Kvantitering af fibrinolyse og koagulationsparametre hos samme patientgruppe.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Der samarbejdes med dr. Jero Calafat, Netherlands Cancer

Center, Amsterdam om ultrastrukturelle undersøgelser af neutrofile granulocytters struktur. Med dr. Manfred Lindau, Cornell University, USA om kapacitansmålinger på neutrofile granulocytter, med dr. Sergio Grinstein, Hospital for Sick Children, Toronto om lokaliseringen af intracellulære signaltransduktionsmolekyler i granulocytter. Dr. Philippe Gros, Dept of Biochemistry McGill University, Montreal, Canada.

Deltagelse i randomiseret multicenterundersøgelse af T celle depletering med CD34-selektering af marv og perifer stamceller ved allogent knoglemarvstransplantation.

Publikationer

27 originalpublikationer, 1 lærebogsbidrag. Fuld publikationsliste vil fremgå af Rigshospitalets Videnskabelige Årsrapport.

Idrætsmedicinsk Forsknings- og Udviklingsenhed, Reumatologisk Klinik, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Muskelvævs morfologiske og funktionelle adaptation til fysisk træning hos ældre og hos patienter – interaktion med andre behandlingsformer.

Undersøgelser af såvel styrke- som udholdenheds-trænings effekt på muskel- og fedtvæv såvel hos ældre personer i risiko for faldskader, hos postoperative patienter samt hos raske gamle mennesker.

Bindevævs adaptation til fysisk belastning.

Undersøgelser af bindevævs strukturelle, metaboliske og inflammatoriske tilpasning til akut og kronisk mekanisk belastning i rask og overbelastet senevæv – interaktion mellem sene- og muskelvævs funktion og iltforsyning.

Betydning af afferente signaler fra samspil mellem ligamenter, sener og muskler under bevægelse.

Undersøgelser af patienter med korsbåndsruptur samt hos raske med placering af stimulationselektroder i såvel ligamentære som tendinøse strukturer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Bindevævsmetabolisme i samarbejde med Jyväskylä University, Finland.

Metaboliske studier i samarbejde med Vanderbilt University, Nashville, USA.

Publikationer

Totalt antal publikationer 26, heraf 19 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via sekretariatet, Idrætsmedicinsk Forsknings- og Udviklingsenhed, Bispebjerg Hospital, e-mail: bk01@bbh.hosp.dk

Infektionsmedicinsk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

EuroSIDA. Afdelingen er projektleder og koordinationscenter for det europæiske multicenter kohortestudie af forløb og intervention med HIV/AIDS. Delstudier omfatter forløb, prognose og bivirkninger af behandlingen. Biokemiske og kliniske studier af det HIV associerede lipodystrofi kompleks.

Molekylærbiologiske og immunologiske undersøgelser af HIV infektionen, herunder basale studier om mulighederne for genterapi.

Klinisk kontrollerede forsøg over nye behandlingsmuligheder ved HIV/AIDS. Koordinationscenter for CHIP (Copenhagen HIV projekt).

Undersøgelser af andre infektionssygdomme, herunder virus hepatitis og andre blodbårne virus.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejdet med mere end 50 infektionsmedicinske klinikker i Europa og USA i ovenstående multicenterundersøgelser og kohortestudier.

Publikationer

Totalt antal publikationer 32, heraf 26 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via lægesekretær Hanne Rasmussen, Infektionsmedicinsk ambulatorium 144, H:S Hvidovre Hospital, Kettegård Alle 30, 2650 Hvidovre.

Intern Medicinsk Klinik I, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Endokrinologi

Undersøgelser vedr. diabetes

1. Case kontrolstudie af diabetisk neuropati i relation til glykæmisk kontrol og psykosociale forhold.

2. Erektiv dysfunktion og gastropati hos diabetikere.

3. Indlærings- og vedligeholdelseeffekt af undervisningsprogrammer i kontrollerede design. Endotheldysfunktion ved diabetes.

Undersøgelser vedr. thyreoidea

1. DANTHYR. En 8-årig prævalens og incidensundersøgelse af forekomst af struma og stofskiftesygdomme i to områder af Danmark.

2. Thyreotoxicose i barne- og ungdomsalderen, dansk prævalensundersøgelse, international prospektiv behandlingsprotokol.

3. Langtidsmetaboliske konsekvenser af thyreotoxicose.

Gastroenterologi og hepatologi

Undersøgelser vedr. lever

1. Immun-inflammatoriske variable hos patienter med ascites og med leversygdom (HEPIM-projekterne).

2. Prognose og livskvalitet ved alkoholisk leversygdom, kompenseret type B cirrhose, hepatitis A,B,C, efter transplantation for primær biliær cirrhose og lever cancer.

3. Behandling af alkoholisk hepatitis.

4. Udvikling af hepatisk encephalopati ved paracetamoloverdosering.

5. Arteriel compliance hos cirrhosepatienter.

Undersøgelser vedr. gastroenterologi

1. Dyspepsi: Årstidsvariation og relation til vejret og terapeutisk indeks ved omeprazolbehandling.

2. Immunosuppressiv behandling på diare hos patienter med mikroskopisk colitis.

Lungemedicin og allergologi

Undersøgelser vedr. astma

1. Populationsundersøgelser blandt voksne og børn.

2. Astma og sport.
3. Medicinsk behandling af astma.
4. Astma, allergi og bronkitis hos grønlandere i Danmark og Grønland.

Undersøgelser vedr. KOL

1. KOL og osteoporose.
2. Iltbehandling.

Undersøgelser vedr. lungecancer

1. PET og lungecancer.
2. Tidlig diagnostik ved lungecancer.

Undersøgelser vedr. allergi

1. Prævalens og incidens af latex allergi blandt sundheds-personale i forskellige lande samt kliniske manifestationer.
2. Studier over IgE sensibilisering og IgE bindende komponenter.
3. *In vitro* undersøgelser på græs- og pollenallergikere.
4. Inflammatorisk effekt af IL-3.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Thyreotoxicose i barnealderen med Kinderklinik Universität Berlin, Tyskland.

Koagulation og fibrinolyse The Gaubius Laboratory Holland.

Behavioral training in diabetes University Hospital Vrije, Holland.

Latex allergi med Haward Medical School, Mosvak Medical School, Pulmonary clinic Krakow, Polen.

Leversygdomme ved Centre i Birmingham, Verona, og Barcelona.

Publikationer

29 originalpublikationer og 8 andre (oversigter, lærebog og håndbog). Fuld publikationsliste kan rekvireres i intern medicinsk klinik I, Bispebjerg Hospital.

Kardiologisk Klinik, Medicinsk Center, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Kliniske undersøgelser af patienter med hjertelidelser

1. Billeddannelse med MRI ved akut myokardieinfarkt og ustabil angina pectoris.
2. Undersøgelser af P-takkens morfologi hos patienter som led i udredning af atrieflimren.
3. Undersøgelser af hormonsubstitution hos kvinder med iskæmisk hjertesygdom.
4. Undersøgelser af endothelfunktion hos patienter med iskæmisk hjertesygdom.

Andre projekter

1. Undersøgelser af lægemiddeleffekt hos forskellige kategorier af patienter med hjertelidelse
2. Kliniske epidemiologiske undersøgelser i samarbejde med eksterne partnere, især Østerbroundersøgelsen

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen deltager i en række internationale multicenterundersøgelser om effekten af forskellige lægemidler ved hjertesygdom. Se under hovedforskningsområder. Afdelingen deltager endvidere i internationale netværk vedr. fore-

byggelse af iskæmisk hjertesygdom (SCORE, ERICA, International Collaporation).

Publikationer

I alt 8 publikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til klinisk lektor, overlæge dr.med. Gorm B. Jensen, Kardiologisk afdeling, Hvidovre Hospital.

Kardiologisk-Endokrinologisk Klinik E, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Hjerteinsufficiens

Klinikken arbejder med epidemiologi, diagnostik (specielt neuroendokrin og kardiell MR) og behandling af hjerteinsufficiens.

Arteriel hypertension

Karforhold, hjertefunktion og behandling undersøges i samarbejde med Klinisk Fysiologisk afdeling, Frederiksberg Hospital.

Diabetisk hjertesygdom

Epidemiologiske undersøgelser og interventionsundersøgelser over såvel akut iskæmisk syndrom som hjerteinsufficiens.

Thyreoidalidelser

Herunder: Kredsløbsundersøgelser hos thyreoideapatienter. Muskelstyrkemåling hos thyreoidea patienter. Patogenesen til vægtøgning ved thyreoideasygdomme (kropssammensætningen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Deltagelse i internationale projekter, inklusiv diverse styringsgrupper.

Deltagelse i UEMS og European Board of Cardiology.

Publikationer

I alt 6 originalarbejder. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse afdelingen.

Medicinsk – Lungemedicinsk Afdeling Y, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Medicinske lungesygdomme

Obstruktive lungesygdomme, rygeafvænnning inkl. nikotin-substitution, påvisning af mediatorer ved infektiøse lungesygdomme og metodestudier vedrørende invasive procedurer til diagnostik af lungelidelser har haft afdelingens særlige interesse. Afdelingen arrangerer hvert andet år et kursus i fiberbronkoskopi for bl.a. læger i uddannelsesstilling i lungemedicin.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Internationalt samarbejde med bl.a. forskere i England vedr. udvikling af modeller af luftvejene mhp. studier over indhaleret medicin.

Publikationer

Originalpublikationer: 12. En fuld publikationsliste kan

rekvireres via Sygehusdirektoratet, amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling B, Hjertecentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Molekylærbiologiske studier; hjertehypertrofi og hjertesvigt

Ved hjælp af bioteknologiske teknikker, cellulær biokemi, farmakologi og *in-vitro* og *in-vivo* biologiske modeller studeres genprogrammer, som bestemmer hjertecellers skæbne ved hypertrofi og hjertesvigt. G-protein koblede receptorer, som f.eks. angiotensin-I og endothelin-I undersøges med henblik på at klarlægge nye signaltransduktionsveje for udviklingen af hypertrofi. Et nyt isoleret gens struktur og funktion. Hypertrofin-I, som er helt central i hypertrofisk signalering, undersøges i hjerteceller, rottehjertet og i det humane hjerte.

I et samarbejde med Display System Biotech ApS udvikles DNA-chip til gendiagnostik ved hjertesygdomme. Karreaktivitet og ionhomeostase undersøges i cellulære og *in-vivo* modeller for hjertesvigt.

Iskæmisk hjertesygdom

Iskæmisk hjertesygdom og manifestationer som angina pectoris, ustabil angina, akut myokardieinfarkt og hjertearytmi undersøges ved hjælp af eksperimentelle og klinisk kontrollerede undersøgelser for at belyse sygdomsmekanismer, nye diagnostiske og behandlingsmæssige principper. Afdelingen deltager i DANAMI-2, som er en randomiseret dansk multicenterundersøgelse til sammenligning af trombolyselbehandling og primær PTCA-behandling hos patienter med akut myokardieinfarkt.

Endotelcellefunktion og nitrogenoxyd

Nitrogenoxid-medieret karreaktivitet undersøges eksperimentelt og klinisk. Der fokuseres bl.a. på betydningen af calcium-aktiverede kaliumkanalers effekt på endotelceller-glatmuskelcelle interaktion i eksperimentelle modeller, der simulerer forskellige former for hjertesygdom.

Hjertesvigt

Eksperimentelle og kliniske studier fokuserer på perifer og central kredsløbsregulation, ionhomeostase, prognostiske markører samt nye behandlingsprincipper for højre- som venstresidigt hjertesvigt.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Afdelingen har et betydeligt samarbejde med forskningscentre i Europa og USA omkring molekylærbiologiske studier ved hjertehypertrofi og hjertesvigt og iskæmisk hjertesygdom.

Det Molekylære Kardiologiske Laboratorium deltager sammen med førende molekylærbiologiske laboratorier i USA i The Alliance for Cellular Signalling.

Publikationer

Totalt antal 55, heraf 27 originale publikationer, lærebogsafsnit 17, oversigtsartikel 1. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Karen Astrup, B1242, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Medicinsk Afdeling F, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Klinisk farmakologi

Lægemiddelmetabolisme i leveren, lægemiddelinteraktioner, hepatotoxicitet.

Klinisk ernæring

Undersøgelser over digestion i tyndtarm og fermentation i colon af diverse kulhydrater som kostfibre, polysakkarider som fruktosaner og stivelse, resistent stivelse og modificeret stivelse, også i kombination med andre fødeemner som protein og fedt. Betydningen heraf for mave-tarmkanalens funktion hos såvel raske som patienter med definerbare som udefinerbare mavetarm-lidelser.

Gastroenterologi og ernæring

Ernæringsrelaterede sygdomme som laktose- og sukrose-maldigestion, fruktose-maldigestion, bakteriel overvækst i tyndtarm som årsag til diaré og vægttab, langtidskomplikationer ved by-pass-operation for fedme, cøliaki og osteoporose. Især fokuseres på diagnostiske metoder, hyppighed og kliniske betydning.

Diabetesundersøgelser

Undersøgelse af GLP1 som sekretagog ved vurdering af betacellefunktion ved type II-diabetes.

Undersøgelse af patogenese for det forskellige betacelle-respons ved stimulation med inkretinhormonerne GIP og GLP1.

Undersøgelse af sammenlignelighed af glukosetolerance ved peroral- og i.v. glukose.

Insulinsensibilitet og betacellefunktion, undersøgt ved clamp teknik og matematisk modellering.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Deltager i EF-grupper, begge under FLAIR (Food Linked Agricultural Industrial Research).

Cost Action 916 "Bioactive Plant Cell Wall Components in Food and their Nutritional Significance" (E. Gudmand-Høyer).

ROFIBRE, FLAIR action. Deltager i vurdering af undersøgelser over kostfibre og andre svært fordøjelige kulhydrater med fibereffekt (E. Gudmand-Høyer).

ENUS. Dietary exposure to vegetal estrogens and effects on skeletal tissue (E. Gudmand-Høyer).

Afdelingen i Nantes, Frankrig, af INRA (Institut National de la Recherche Agronomique) vedrørende resistent stivelses fysiologiske og biokemiske betydning for mennesker.

Institutionen för Nutrition, Lund, Sverige, (Professor, dr.med. N-G. Asp) vedrørende kostfibre og deres betydning for mennesker.

Lægerne, Dr. Ingrid's Hospital, Nuuk, vedrørende den kliniske betydning af den hyppige forekomst af laktose-, sukrose- og trehalosemalabsorption på Grønland. Årsagen til den lave forekomst af ulcus duodeni på Grønland.

Publikationer

I alt 11 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres på afdelingen.

Medicinsk Afdeling M – Kardiovaskulær Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Medicinsk afdeling M har sammen med Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse (tidligere Befolkningsundersøgelserne i Glostrup) godt 50 forskere, der arbejder med såvel kliniske som klinisk epidemiologiske data.

1. Præventiv medicin (Center for Sygdomsforebyggelse)

Centret er forskningscenter for klinisk epidemiologi og sygdomsforebyggelse. Hovedvægten er lagt på kardiovaskulær/diabetologisk epidemiologi samt intervention inden for det kardiologiske område.

2. Yderligere epidemiologiske forskningsområder

Endokrinologi, aldringsepidemiologi, cancerepidemiologi, allergologi, psykiatri og adfærdsforskning.

3. Andre forskningsområder

3.1. Den kliniske forskning er centreret om hjerte-kredsløbs sygdomme, specielt patofysiologi og behandlingsprincipper ved hypertension samt hjertesvigt

3.2. I den kliniske forskning lægges der stor vægt på vurdering af nye medikamentelle behandlingsprincipper for hypertension, hyperlipidæmi, akut myokardieinfarkt og hjertesvigt

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

1. MONICA: WHO initieret kardiovaskulært epidemiologisk forskning, deltagende centre i 26 lande.

2. DIACOMP. Samarbejde med Dept. Epidemiol. Univ. Pittsburgh. Glostrup og Pittsburgh er koordinerende centre for populationsbaserede studier af komplikationer blandt IDDM-patienter omfattende 28 centre i 25 lande på 6 kontinenter.

3. NORA: Aldringsepidemiologisk undersøgelse i samarbejde med Sverige og Finland, Dept. of Geriatrics, Göteborg, Dept. of Health Science, Finland.

4. Store internationale interventionsstudier vedr. hypertension, hjertesvigt, hyperlipidæmi. Eksempelvis: LIFE-study – Losartan Intervention for Endpoint Reduction in Hypertension. Internationalt multicenterstudie vedr. patienter med hypertension og venstre ventrikelhypertrofi. Klinisk lektor Hans Ibsen er medlem af styrekomiteen.

5. NNPC. Nordic Network in Preventive Cardiology. Nyetableret netværksstruktur for nordiske forskningsenheder inden for kardiovaskulær forskning og præventiv medicin. Coordinating Centre: Center for Sygdomsforebyggelse, Amtssygehuset i Glostrup

6. En række samarbejder inden for forebyggelse, fedme-epidemiologi og ernærings-epidemiologi.

Publikationer

Ph.d.-afhandlinger udgået fra afdelingen: 8. Antal originalpublikationer: ca. 100, hovedparten fra Center for Sygdomsforebyggelse. Antal oversigtsartikler ca. 25, hovedparten udgående fra Center for Sygdomsforebyggelse. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling M, Gastroenterologisk Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser vedrørende inflammatoriske tarmsygdomme

Basalinflammatoriske og behandlingsorienterede studier: Tilstedeværelse og funktion af celleadhæsionsmolekyler. Specielt undersøges den kemotaktiske effekt af ICAM-1 og indflydelsen af β_2 -integriner og anti-inflammatoriske stoffer, samt lokaliseringen af ICAM-1 og ICAM-2 i colonepitetelet. Endvidere afprøves nye behandlingsprincipper med humant rekombinant interleukin-10 samt med adhæsionsmolekyle-antistoffer (anti-VCAM-1/-MadCAM-1).

Undersøgelser vedrørende dyspepsi

Identifikation af syre-relateret dyspepsi ved hjælp af "single subject trials"; klinisk beslutningsteori ved øvre dyspepsi, samt ion- og elektrofysiologiske undersøgelser af human gastrointestinal mucosa i mikro-Ussingkamre.

Undersøgelser vedrørende pancreas

1. Den diagnostiske værdi af indirekte pankreasfunktionsundersøgelser.

2. Insulin sekretion og sensitivitet ved kronisk pancreatitis.

3. Det inflammatoriske respons på alkoholindtagelse ved kronisk pankreatitis.

4. Genetiske abnormiteter ved idiopatisk kronisk pankreatitis.

5. Prospektiv undersøgelse af patienter med akut pankreatitis med henblik på udvikling af kronisk pankreatitis.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Interleukin (IL)-10's mulige steroidbesparende virkning ved behandling af aktiv Crohn's sygdom i samarbejde med Centre Hospitalier Universitaire, Hôpital Huriez, Lille.

Samarbejde med gastroenterologisk afdeling, Policlinico Santo Orsola, Bologna vedrørende det cellulære inflammationsrespons ved inflammatorisk tarmsygdom.

Samarbejde med Novartis Research Institute, Wien omkring IL-8 og IL-8-antistoffer ved *H. pylori*-infektioner.

Samarbejde med gastroenterologisk afdeling, Nepean Hospital, University of New South Wales, Sydney om dyspepsi.

Samarbejde med medicinsk afdeling, Universitetshospitalet i Lund om registrering af kliniske parametre ved kronisk pankreatitis.

Publikationer

Totalt antal publikationer 17, heraf 10 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling, Centralsygehuset i Næstved

Forskningsvirksomhed

Hypertension

Undersøgelser over døgnblodtryksvariation, og specielt har sigtet været "White Coat Hypertension".

Hereditær hæmokromatose

Befolkningsundersøgelse med analyse af HFE-genet blandt 30 til 50-årige danske mænd. Bestemmelse af allelhyppighed og penetrans af Cys282Tyr-mutationen.

Undersøgelser vedrørende hjertesygdomme

Deltager i fire multicenterstudier: LIFE-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hypertension, VALIANT-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hjerteinsufficiens efter akut myokardieinfarkt, CARMEN-studiet vedrørende patienter med moderat til svær kronisk hjerteinsufficiens og IDEAL-studiet vedrørende patienter med iskæmisk hjertesygdom og hyperkolesterolemia.

Undersøgelser vedrørende onkologi

Onkologisk afsnit arbejder med fase 1 og 2 kliniske undersøgelser over kemoterapi og hormonbehandling ved cancer mammae og cancer pulmonum.

Undersøgelser vedrørende endokrinologi

Undersøgelse af hyppigheden af forekomsten af MEN-1 genet hos patienter med hypofysetumor. Afdelingen deltager i klinisk afprøvning af forskellige medikamina til behandling af diabetes mellitus.

Publikationer

I 1999 fire originale publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos Klinisk lektor, Overlæge Tommy Storm på afdelingen.

Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling CA, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Colons funktion som fordøjelsesorgan

Betydningen af den bakterielle forgæring i colon, herunder virkningen på colons normale fysiologi, optagelse af salt, vand og kortkædede fedtsyrer. Undersøgelser over fedtsyreomsætningen i colons epithelceller og bidraget fra de bakterielt dannede fedtsyrer til den samlede energioptagelse. Undersøgelser i dyremodeller og hos patienter med variabel tarmlængde.

Ernæring hos korttarmspatienter

Forsøg med optimering af ernæring til patienter, som ernæringsmæssigt er truet eller i parenteral ernæring. Undersøgelser af betydningen af kostens sammensætning, især med vægt på intestinal absorption af mellemkædede fedtsyrer og strukturerede lipider hos korttarmspatienter. Målinger af essentielle fedtsyrer i plasma hos samme patientgruppe.

Studier over knoglemineraltab og kropssammensætning hos patienter med kronisk tarmsygdom

Undersøgelser af knoglemetabolisme og knoglemineralindholdet hos patienter med kronisk tarmsygdom. Studier af effekten af bisfosfonatbehandling på knoglemineraltabet hos patienter med tarminsufficiens. Måling af ændringer i kropssammensætningen med forskellige metoder ved ændringer i kropsvægt ved tarminsufficiens.

Publikationer

11 originalpublikationer. Publikationsliste hos sekretær Dorte Qvist, afsnit 2121.

Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Klinisk forskning

1. Patogenesestudier og klinisk epidemiologisk forskning vedrørende kronisk inflammatorisk tarmsygdom (colitis ulcerosa, mb. Crohn, mikroskopisk colitis), herunder undersøgelser af tvillingekonkordans ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom.

2. Kontrollerede kliniske afprøvninger af biologiske behandlingsprincippers effekter ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom (anti-adhæsionsmolekyle antistoffer) og kronisk aktiv hepatitis B og C (interferon, ribavirin).

Celle- og molekylærbiologisk forskning

Forskningslaboratoriet, medicinsk gastroenterologisk afdeling C har etableret metode til isolering og dyrkning af humane colonepithelceller fra tarmbiopsier sideløbende med dyrkninger af transformerede cellelinier. Metoderne anvendes i funktionelle, klinisk orienterede studier af colonepithellets rolle i inflammationspatogenesen ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom og mikroskopisk colitis, og omfatter undersøgelser af:

1. Samspelet mellem cytokiner og lumenale faktorer/bakterier.

2. Betydningen af centrale inflammatoriske mediatorer, nitrogen oxid, intracellulære signalveje og transkriptionsfaktorer (NF-(B) i inflammationspatogenesen.

3. Gentransfektionsstudier og eksperimentel immunmodulation med NF-(B *anti-sense* oligonukleotider og

4. Undersøgelser af metalloproteinaser og de hermed beslægtede ADAMs betydning for udviklingen af henholdsvis inflammatorisk tarmsygdom og udvalgte kroniske leverlidelser. Endelig arbejder laboratoriet med etablering af molekylærbiologiske metoder til påvisning af DNA-mutationer i udvalgte cancerassocierede gener ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom og leversygdom (hæmokromatose).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen har sekretærposten i bestyrelsen for Association of National European and Mediterranean Societies of Gastroenterology (ASNEMGE) og formandskabet i organisationens Scientific Research & Programme Sub-Committee samt medlemskab af bestyrelsen for United European Gastroenterology Federation (UEGF). Endvidere varetager afdelingen medlemskab og en redaktørpost i Cochrane IBD review group.

Medlemskab af bestyrelsen for Organisation Internationale Gastroenterologie (OMGE) og flere medlemskaber af International Organisation for the Study of Inflammatory Bowel Disease (IOIBD).

Afdelingen har samarbejde med Huddinge Lasarett og Karolinska Sjukhus, Stockholm; Groote Schuur Hospital, Cape Town University samt Chiroscience Ltd., Cambridge, UK, Dalian Medical University, Dalian, P.R. China. Afdelingen deltager i et EU-støttet projekt vedrørende forekomsten af colitis ulcerosa og mb. Crohn i Europa.

Publikationer

Totalt antal publikationer 21, heraf 8 originale publikationer. 16 abstracts publiceret i internationale tidsskrifter. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos professor, dr.med.

Jørgen Rask Madsen, Medicinsk gastroenterologisk afdeling C-108, Amtssygehuset i Herlev, 2730 Herlev.

Medicinsk Hepatologisk Afdeling A, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Gc-globulin ved akut leversygdom

Aktin frigives fra bl.a. hepatocytter og kan obstruere kapillærer og forårsage lokal iskæmi. Vore undersøgelser viser, at serumværdier af den hepatisk syntetiserede aktin-sca-venger Gc-globulin er stærkt nedsat hos patienter med akut leversvigt, særligt hos ikke-overlevende patienter. Kritisk lave Gc-globulin værdier er associeret med senere udvikling af multiorgansvigt. Substitutionsbehandling med Gc-globulin til patienter med kritiske Gc-globulin værdier foreslås.

Patofysiologi ved leversvigt

For at øge forståelsen for patofysiologien ved akut leversvigt foretages levervenekaterisation på patienter med hepatisk koma. Der udføres splanknisk flowmåling ved hjælp af Fick's princip. Bedømmelse af leverfunktionen omfatter udover flow, bestemmelse af div. cytokiner, vasoaktive substanser og redoxforhold mm.

Regulation af hjernens gennemblødning ved leversvigt

Den cerebrale autoregulation går tit tabt hos patienter med akut leversvigt, hvorimod dette ikke synes at være tilfældet ved kronisk leversvigt. For at belyse sammenhængen mellem regulationen af hjernens gennemblødning og udviklingen af hjerneødem og forhøjet intracranieelt tryk (ICP) hos patienter med akut leversvigt søges patofysiologien belyst hos patienter med henholdsvis akut og kronisk leversvigt. Hos patienter med akut leversvigt foretages SPECT-skanning, autoregulationsstudier og monitorering af ICT, V_{mean} og den venøse saturation i venae jugularis interna (retrogradt anlagt). Hos patienter med kronisk leversvigt foretages autoregulationsstudier (transcranial Doppler og A-V differencer), undersøgelse for autonom neuropati (Frederiksberg Hospital), 24 timers Holter monitorering og hypo/hyperventilationsstudier.

Leverens genekspression af akut fase reaktanter mhp. virkningen af leverskade og malnutrition hos rotter

Akut fase responset betegner lokale og systemiske ændringer, som reaktion på infektion, traumer og stress. En væsentlig del af det systemiske respons er stærkt øget produktion i leveren af akut fase reaktanter, der har vital betydning. Disse forhold er ufuldstændigt undersøgt under omstændigheder hvor leverens reaktionsmulighed er begrænset, enten fordi traumet har ramt leveren, eller dens funktion belastes af abnorme metaboliske forhold. Det er tidligere påvist at der sker en prioritering af genekspressionen efter hepatectomi, antageligt som udtryk for deres betydning for overlevelse. Det er hensigten at måle ekspressionen af mRNA (både totalt og specifikt for at vurdere deres indbyrdes prioritering og betydning for overlevelsen under eksperimentel leverskade.

Endotoxinbetaget cholestase

Icterus er hyppig hos septiske patienter og et alvorligt tegn. Det antages, at denne cholestatisk reaktion initieres af en-

dotoxin. Hvis rotter behandles med endotoxin er leverens evne til at rense blodet reduceret 18 timer efter, selvom endotoxinet på dette tidspunkt er væk. Den reducerede transport skyldes nedregulering af specifikke transportproteiner på dels mRNA niveau, dels posttranskriptorisk niveau. I en rottemodel undersøges disse forhold med indocyaningrønt som modelstof. Hovedvægten ligger på undersøgelser af, hvorledes reaktionen medieres (f.eks. cytokiner) og reguleres (mRNA niveau). Endotoxin-betinget cholestase er formentlig af betydning for en række andre tilstande, herunder postoperativ cholestase, cholestase ved parenteral ernæring og alkoholisk hepatitis.

Behandling af kronisk hepatitis B og C

Kronisk hepatitis B og C medfører udvikling af skrumpeliver, som kan medføre død af gastrointestinal blødning, leversvigt eller primær levercellecancer. Tidlig behandling af de kroniske virale hepatitis er vigtig. Afdelingen deltager i en international multicenter undersøgelse af behandling af kronisk hepatitis B med PEG-Interferon og Lamivudin og er primus motor i to projekter vedrørende kombinationsbehandling af kronisk hepatitis C med α -Interferon kombineret med enten granulocyt-makrofag koloni stimulerende faktor eller ribavirin.

Primær levercellecancer

Skrumpeliver kan medføre udvikling af primær levercellecancer (hepatocellulært karcinom) som er en sygdom med ringe prognose og meget få terapeutiske behandlingsmuligheder – levertransplantation, -resektion, kemo- eller stråleterapi er sjældent muligt. Afdelingen er primus motor i et multicenter studium, hvor patienter med hepatocellulært karcinom behandles med en D-vitamin analog, idet dette stof både har en differentieringseffekt og en antiproliferativ effekt.

Ernæringsbehandling

Den dårlige ernæringstilstand hos patienter med kroniske leversygdomme skyldes en kombination af nedsat appetit og øget behov for visse essentielle næringsstoffer. Den igangværende forskning koncentrerer om proteinbehov og proteinomsætning, med det formål at forbedre leverfunktion, immunfunktion og fysisk præstationsevne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

European Concerted Action on Viral Hepatitis.
King's College Hospital, London.
Surgical Hospital, Helsinki.

Publikationer

Totalt antal publikationer 24, heraf 17 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos ledende sekretær Dorte Qvist, afsnit 2121, Rigshospitalet.

Medicinsk Hæmatologisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Hæmopoietiske stamceller

Flowcytometrisk og molekylærbiologisk identifikation og kvantitering af normale/maligne stamceller og blodcelleforandringer ved hæmatologiske sygdomme, specielt B-celle sygdomme.

Osteolytisk knoglesygdom ved myelomatose
Patogenese, forebyggelse og behandling.

Kliniske studier

Optimering af vækstfaktor-medieret ekspansion af hæmopoiesen inklusiv mobilisering samt opsamling af blodstamceller. Autologe stamcelletransplantationer ved lymfomer, leukæmier og myelomatose. Vurdering af den kliniske værdi af måling af kollagen-type 1 nedbrydningsprodukter i blodprøver fra myelomatosepatienter.

Infektionsmedicin

Bedret diagnostik hos svært granulocytopenne patienter med fungæmi og ved pneumoni. Oral mucositis ved stamcelletransplantationer.

Andet

Hæmoglobinopater samt prævalensundersøgelser af hæmakromatose hos risikopatienter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Vedr. laboratoriestudier: Nordisk Stamcelle Laboratorie Gruppe. Nordisk Myelomatose Studie Gruppe. Virchow-Klinikum, Berlin, Tyskland. University of Alberta, Edmonton, Canada. Huddinge, Karolinska Institutet, Stockholm. Immunex, Seattle, USA.

Vedr. kliniske studier: European Bone Marrow Transplantation Group. International Society of Haemotherapy and Graft Engineering. Nordisk BMT Gruppe. Nordisk KML-studiegruppe. Nordic Myeloma Study Group.

Publikationer

Originalpublikationer: 11. Oversigtsartikler: 4. Lærebogsartikler: 5. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos lægesekretær Hanne Larsen, Forskningssekretariatet 54B1, Hæmatologisk afd., Københavns Amtssygehus i Herlev, 2730 Herlev.

Nefro-Endokrinologisk Afdeling P, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regulation af calcium og parathyreoideahormon med specifik relation til sammenhængen mellem PTH og calcium.

Thyreoglobulin og onkogeners relation til thyreoidea.

Væksthormonbehandling af voksne samt GH organpåvirkning ved akromegali.

Det uræmiske toksin.

Non-diabetisk mikroalbuminuri.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Professor M. Roderiques, Cordoba, Spanien: Regulation af parathyreoideahormon.

Professor Justin Silver, Hadassah Hospitalet i Jerusalem, Israel: PTH messenger RNA.

Professor Jacques Dumont og Gilbert Vassart, Bruxelles: Biocommunication in thyroid molecular biology, physiology and pathology (et EU-projekt).

Professor David Wynford-Thomas, Cardiff, England: Oncogenes in thyroid carcinoma.

Professor Pierre Carayon, Marseille: Thyroperoxidase antigen ekspression på dyrkede thyreoideaceller.

Publikationer

Totalt antal publikationer 33, heraf 22 originale publikatio-

ner. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Medicinsk afdeling P 2132, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Reumatologisk Afsnit, Medicinsk Afdeling E, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Center for den kliniske database Dansk Reumatologisk Database

Inflammatoriske reumatiske sygdomme

Undersøgelse af effekten af nye behandlingsformer ved kronisk leddegigt.

Knogledensitometri som aktivitetsmarkør ved tidlig leddegigt (i samarbejde med reumatologisk afdeling, Hvidovre Hospital).

Billeddannelse af led ved hjælp af ultralyd og MR (i samarbejde med røntgenafdelingen, Amtssygehuset i Herlev og Hvidovre Hospital).

Knoglemarvstransplantation ved svære tilfælde af reumatiske sygdomme (i samarbejde med hæmatologisk afdeling, Amtssygehuset i Herlev).

Undersøgelse af steroidreceptorer og af intracellulære signalsystemer (c-fos).

Rehabilitering

Tidlig genoptræning efter discusprolapsoperation.

Kvalitetsprojekter vedr. bl.a. behandlingen af apopleksi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Lektor, dr.med. Jan Pødenphant er Danmarks repræsentant i den internationale sammenslutning af videnskabelige reumatologiske selskaber (EULAR).

Lektor, dr.med. Troels Mørk Hansen er repræsentant i den internationale specialistororganisation UEMS.

Publikationer

6 originalpublikationer. Publikationsliste kan rekvireres fra afdelingen.

Reumatologisk Klinik, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Klinisk bindevævsforskning

Cirkulerende kollagenmetabolitter og andre matrixkomponenter som markører for inflammatorisk sygdomsaktivitet, fibrogenese og vævsdestruktion hos patienter med inflammatoriske og degenerative reumatiske sygdomme.

Billeddannelse ved reumatiske sygdomme

Billeddannelse ved hjælp af magnetisk resonans og ultralyd hos patienter med reumatiske ledlidelser primært reumatoid artrit, herunder kvalitativ og kvantitativ vurdering af forandringer i synovialis, ledbrusk og knogle.

Systemiske bindevævssygdomme

Kliniske, epidemiologiske og immunologiske studier af patienter med systemiske bindevævssygdomme, systemisk lupus erythematosus, mixed connective tissue disease og sklerodermi. Studier af sygdomsforløb, prognostiske markører og aktivitetsmarkører.

Reumatoid artrit

Kliniske og epidemiologiske og parakliniske studier samt interventionsstudier af patienter med reumatoid artrit, specielt i den tidlige fase.

Projekter inden for områderne degenerative reumatiske sygdomme

Klassifikations- og interventionsstudier inden for områderne degenerative reumatiske sygdomme samt akutte og kroniske belastningstilstande, primært patienter med degenerative ryglidelser og patienter med non-artikulær reumatisme.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Biokemiske markører for bindevævs- og bruskbeskadigelse: Professor P.A. Price, University of California, San Diego.

Genetiske undersøgelser af systemisk lupus erythematosus: Assistant professor Marta E. Alarcón-Riquelme, Department of Genetics and Pathology, Rudbeck Laboratorier, Uppsala, Sweden.

Publikationer

Antal publikationer i tidsskrifter med peer review 21, heraf 18 originale publikationer.

Publikationslisten fremgår af den af Hovedstadens Sygehusfællesskab udgivne fortegnelse over videnskabelige publikationer fra 1999.

Steno Diabetes Center**Forskningsvirksomhed**

Epidemiologiske studier af diabetes (ætiologi, patogenese og prognose).

Studier af molekulære signaleringsmekanismer og genetisk kontrol ved betacelledestruktion førende til Type 1 diabetes mellitus.

Studier af den molekulære patogenese til Type 1 diabetes.

Studier af den molekulære patogenese til Type 2 diabetes og det metaboliske syndrom.

Studier af diabetisk mikro- og makroangiopati samt hypertension hos diabetikere.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Europæisk samarbejde om prognose ved Type 2 diabetes (DECODE-studiet); epidemiologi, genetisk epidemiologi, sundhedsøkonomi og interventionsmuligheder ved type 2 diabetes og det metaboliske syndrom.

Forskningsamarbejde vedrørende molekulærgenetik, cellebiologi og immunologi ved Type 1 diabetes med laboratorier i USA og Europa.

Forskningsamarbejde vedrørende molekulærgenetik ved Type 2 diabetes og det metaboliske syndrom med laboratorier i USA, Europa og Japan.

Forskningsamarbejde med europæiske laboratorier vedrørende studier af makro- og mikroangiopati.

Publikationer

Totalt antal publikationer 63, heraf 53 originalartikler. Fuld publikationsliste kan rekvireres fra professor Oluf Borbye Pedersen, Steno Diabetes Center.

Instituteder Jørgen Rask Madsen

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 3,5 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 5,2 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 7,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bernhard, Peter; forskningsstip.

Haunsø, Stig; professor.

Skinhøj, Peter; professor.

Ølgaard, Klaus Bo; professor.

VIP Eksternt finansieret

Sheikh, Søren Paludan; forskningsprof.

STIP Internt finansieret

Aladdin, Hassan Ahmad; ph.d.-studerende

Autzen, Pernille; ph.d.-studerende.

Bang, Lone; kand.stip.

Bock, Troels Gerhard; ph.d.-studerende.

Brandt, Lise Østergaard; ph.d.-studerende.

Dalgaard, Louise Torp; ph.d.-studerende.

Ek, Jakob; ph.d.-studerende.

Flemming, Thomas Garup; ph.d.-studerende.

Frederiksen, Katrine Almind; ph.d.-studerende.

Kristiansen, Ole Peter; kand.stip..

Møller, Ann Merete; ph.d.-studerende.

Vainer, Ben; ph.d.-studerende.

KLIN

Backer, Nina Vibeke; klinisk lektor.

Baslund, Bo; klinisk lektor.

Bendtsen, Flemming; klinisk lektor.

Bergmann, Olav Jonas; klinisk lektor.

Binder, Vibeke; klinisk lektor.

Bjerrum, Ole Weis; klinisk lektor.

Bondesen, Stig; klinisk lektor.

Borregaard, Niels; klinisk professor.

Christensen, Niels Juel Schmidt; klinisk professor.

Danø, Keld Bechgaard; klinisk professor fra 1.2.99.

Dirksen, Asger; klinisk professor.

Dombernowsky, Per Schouenborg; klinisk lektor.

Feldt-Rasmussen, Ulla Friis; klinisk lektor.

Gerstoft, Jan; klinisk lektor.

Grande, Peer; klinisk lektor.

Gudmand-Høyer, Eivind; klinisk lektor.

Hansen, Troels Mørk; klinisk lektor.

Hasselbalch, Hans K; klinisk lektor.

Hilsted, Jannik Christian; klinisk lektor.

Ibsen, Hans; klinisk lektor.

Jacobsen, Søren; klinisk lektor.

Jensen, Birgitte Nybo; klinisk lektor.

Jensen, Gorm Boje; klinisk lektor.

Jensen, Niels Torben Skovsgaard; klinisk lektor.

Jønsson, Viggo; klinisk lektor.

Kjær, Michael; klinisk professor.

Kristensen, Lars Østergaard; klinisk lektor.

Launbjerg, Jeppe; klinisk lektor.

Laursen, Lars Christian; klinisk lektor.

Lyngborg, Kjeld Erik; klinisk lektor.

Madsen, Jørgen Rask; klinisk professor fra 1.2.99.

Mouridsen, Henning Torbøl; klinisk lektor.

Nielsen, Henrik; klinisk lektor.
 Nielsen, Jens Ole; klinisk professor.
 Nielsen, Ole Haagen; klinisk lektor.
 Perrild, Hans Jørgen Duckert; klinisk lektor.
 Petersen, Jørgen; klinisk professor til 30.9.99.
 Pødenphant, Jan; klinisk lektor.
 Ring-Larsen, Knud Helmer; klinisk lektor.
 Rygaard, Jørgen; klinisk professor.
 Rørth, Mikael Rahbek; klinisk professor.
 Schroll, Marianne; klinisk professor.
 Sigurd, Bjarne Mühldorff; klinisk lektor.
 Snorgaard, Ole; klinisk lektor.
 Staun, Michael; klinisk lærer.
 Strandgaard, Svend Valdemar; klinisk lektor.
 Svejgaard, Arne; klinisk professor.
 Thomsen, Poul Erik Bloch; klinisk lektor.

Ph.d.-afhandlinger

- Afzelius, Pia: Modulering af den cellulære immundefekt ved HIV-infektionen med IL-2, serotonin og serotonin-analoger.
- Bauer, Jeanett Østerby: Molekylærbiologiske metoder til subtypning af mykobakterier.
- Christiansen, Claus Bohn: Prognostiske og immunpatogenetiske markører ved HIV infektion.
- Dreyer, Lene: Atherosclerosis and Cancer Risk: Register-Based Studies.
- Faber, Mette: Role of Lipase and Other Pathogenic Factors in Infections with Staphylococcus Aureus.
- Garly, May-Lill: Specific and non-specific effects of the standard-titre measles vaccine and the BCG vaccine. Implications for the Expanded Programme on Immunization.
- Hippe, Merete: Den familiære dispositioners betydning for effekten af risikofaktorer for iskæmiskhjertesygdom.
- Hjalgrim, Henrik: Cancer among blood donors and blood transfusion recipients – a registry-based study.
- Holst-Hansen, Claus: Hæmning af tumor invasion og metastasering ved blokering af uPA:u PAR binding.
- Jensen, Simone Bjerregård: Growth hormone treatment in growth hormone deficient adults.
- Jepsen, Karen Frydendall: Peripheral blood T lymphocytes and cytokines in seasonal allergic rhinitis.
- Kryger, Ann Isabel: Effects of resistance training on skeletal muscle and function in the oldest old.
- Larsen, Fin Stolze: High volume plasmapheresis in acute liver failure.
- Lindhardt, Tommi Bo: Venstre hjertekammers funktion undermyokardieiskæmi bedømt ved hjælp af en nuklear minidetektor (cardioscint).
- Ndyomugenyi, Richard: Studies on drug sensitivity of Plasmodium falciparum, women's perceptions of antenatal care services and the effect of chloroquine prophylaxis, iron/folic acid supplementation and case management of malaria on maternal haemoglobin and fetal outcome in primigravidae in Hoima District, Western Uganda.
- Nielsen, Janne: Haemodialysis Catheters – Epidemiology, pathogenesis, and diagnosis of staphylococcal bacteraemia.
- Olsen, Michael Hecht: Vaskulær sammenhæng mellem hypertension og insulin resistens.
- Pedersen, Anders Navrsted: Presence of the complex between urokinase and its type-1 inhibitor in breast cancer.
- Rasmussen, Susanne Lone: En befolkningsundersøgelse af relationerne mellem døgnblodtryk, venstre ventrikelmasse og arteriernes compliance.
- Rix, Marianne: Knogleforandringer hos patienter med let til middelsvær nefropati – diagnostik, monitorering og behandling.
- Sander, Pia: Evaluering af et Minimal Care udrednings- og behandlingsprogram i en åben, tværfaglig inkontinens-klinik
- Sørensen, Paul Morten: Topoisomerase I – a new target in small cell cancer. Acquired resistance and pharmacological modulation.
- Wachtell, Bent Kristian: Ventricular Arrhythmia in Patients with Hypertension and Left Ventricular Hypertrophy.
- Wilcke, Jon Torgy Rostrup: Holdningen i befolkningen og berørte familier til undersøgelse for arvelige sygdomme.
- Worck, Rene Husted: Betydningen af medikamentel angiotensin II-antagonisme for renin – angiotensin-aldosteron systemet, væske/elektrolytbalance & nyrefunktion samt for interaktion med sympaticus- og binyreaksen hos mennesket.
- Würtzen, Peter Adler: Grass Allergen Specific T-cells of Atopic Patients.
- Zimmermann-Belsing, Tina: Thyreotropinreceptor antistoffer.

Institut for Klinisk Biokemi, Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin samt Radiologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, overlæge, dr.med. Karl Erik Jensen, H:S Rigshospitalet Radiologisk Klinik.

Institutbestyrelse: Professor Jens Rehfeldt, lektor Inge-Lis Kanstrup og Karl Erik Jensen.

Organisation

I 1994 blev Institutet oprettet sammen med de 5 andre kliniske institutter under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Institutet er et såkaldt murstensløst institut med en institutleder og en institutbestyrelse. De tilknyttede er de universitetsansatte videnskabelige medarbejdere ved de kliniske afdelinger indenfor Klinisk biokemi, Klinisk fysiologi og Radiologi.

Instituttets medarbejdere varetager undervisningen ved det medicinske studiums 7, 11 og 12 semester indenfor fagene Klinisk biokemi, Klinisk fysiologi og Radiologi.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institutet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Klinisk Biokemisk Afdeling, Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Klarlægning af neuropeptiders rolle i den cellulære kommunikation i nervesystemet og det endokrine system. Der fokuseres primært på peptider i VIP (vasoaktivt intestinal polypeptid) familien, deres forekomst, regulation og funktion i de døgnrytmegenererende områder i hjernen samt i reproduktionssystemet.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Professor Frank Sundler, Institut för Medicinsk Celleforskning, Lunds Universitet – VIP peptider i udvikling og nervegeneration.

Dr. Laurent Journot, CNRS UPR, Montpellier, Frankrig og Professor Tony Harmar, MRC Brain Metabolism Unit, Royal Edinburgh Hospital, Scotland – VIP/PACAP receptor gen knockout og transgene dyr.

Dr. Martha Gillette, Dept. of Cell & Structural Biology, University of Illinois, Urbana, USA – Regulering af hjernens biologiske rytmer.

Publikationer

18 originalartikler. Publikationsliste kan rekvireres hos sekretær Aase Stubkjær, Klinisk biokemisk afd., Bispebjerg Hospital; tlf. 3531:2641; e-mail: aas01@bbh.hosp.dk

Klinisk Biokemisk Afdeling, KB 3011, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

1. Hvilke, hvor og hvorledes gener for peptidhormoner, vækstfaktorer og neuropeptider udtrykkes: transkriptions-, translatoriske og posttranslatoriske mekanismer. Identifikation og specifik funktion af nye transkriptions- og translationsfaktorer samt nye processeringsenzymmer. Peptid producerende tumorer samt ekspresion i flere almindelige cancerformer. Regulatoriske sekvenser i peptid-gen promotorer. Udvikling af nye analysetyper fortsættes ligeledes – især baseret på højaffinitets monospecifikke antistoffer.

2. Identifikation af genmutationer ved arvelige hæmostasesygdomme (protein C, protein S og faktor VII-mangel) med henblik på forbedret diagnostik, udvidelse af kendskabet til strukturfunktion og genekspresion af hæmostaseproteiner. Forskning vedrørende plasminogenaktivator-plasmin systemet, spec. vedrørende fibrinstruktur relateret til fibrineffektorfunktion, molekyllære former af PAI-1 og deres reaktion med vitronectin, mekanismer for regulation af blodplasmas koncentration af plasminogen.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Jens F. Rehfeld: Advisory Committee for Ulcer Research, The Swedish Medical Research Council. The European Molecular Biology Organization (EMBO). International Steering Committee for Gut Peptide Symposia (Chairman 1994-).

Publikationer

Originalartikler: 30., oversigtsartikler: 9. Andet: 6.

Klinisk Biokemisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

1. Reproduktionsmedicin

Med moderne celle- og molekylærbiologiske teknikker og kvantitative immunologiske metoder undersøges en række udvalgte forhold inden for den humane reproduktionsmedicin. Disse undersøgelser omfatter bl.a. studier af (a) faktorer i endometriet af betydning for at det befrugtede æg kan sætte sig fast og en normal graviditet kan udvikle sig, (b) svangerskabsforgiftningens opståen og udvikling samt (c) moderkagefunktionens betydning for fosterets vækst og trivsel.

2. Atherosclerose, dyslipidæmier og diabetes

Genteknologiske undersøgelser af lipoproteiner, enzymer og receptorer, der har relevans for patofysiologien bag ovennævnte tilstande. Der undersøges for funktionelle mutationer, dvs. mutationer der har indflydelse på proteinstruktur og -funktion for apolipoproteinerne B og E, lipaser og LDL-receptoren. Desuden undersøges for epigenetiske forhold i regulatoriske områder i human muskel glycogen synthase genet.

Endelig arbejdes der med udvikling af bioarrays, de såkaldte chips, til diagnostik af mange mutationer i én og samme procedure. Denne udvikling, samt udvikling af enkelt-mutationsundersøgelser i fuldautomatiseret form, foregår i samarbejde med privat firma.

3. Osteoporose

Tvillingestudier har vist, at en stor del af den observerede naturlige varians i knoglemasse (BMD) skyldes genetiske faktorer. Afdelingen forsøger i samarbejde med ortopædkirurgisk afdeling samt et privat firma at afdække, hvilke gener, som har betydning for BMD og/eller udvikling af osteoporotiske frakturer.

Publikationer

Total antal publikationer 16, heraf 7 originale publikationer.

Biokemisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

1. Videreudvikling af en DOS version til Windows

Version af ekspertsystem til evaluering af syre-base-status efter måling af gastensioner og hæmoglobinpigmenter i en arterieprøve.

2. Studier over sjældne og hyppige mutationers indflydelse på

- a. Hyperlipidæmi.
- b. Hypertension.
- c. Hæmostase.
- d. Obstruktiv lungesygdom.
- e. Fedme.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Om Lipoprotein lipase med Professor John Brunzell og Professor Samir Deeb, University of Washington, Washington, USA.

Om hepatic lipase: Professor Hans Iversen, Erasmus University Rotterdam, Holland.

Om firbinogen m.m. Professor Steve E. Humphries, University College Medical School, Dept. Of Medicine, Centre for Cardiovascular genetics, London, UK.

Om kolesterol ester transfer protein: Professor Allan Tall, Columbia University, New York, USA.

Publikationer

20 publikationer. Fuld publikationsliste erholdes på afdelingen.

Afdeling for Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin, Center for Billeddiagnostik, Medikoteknik og Informatik, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Positron Emissions Tomografi (PET) ved maligne sygdomme

Afklaring af den diagnostiske og prognostiske værdi af FDG PET-skanning ved en række maligne lidelser, blandt andet sammenligning med gammekamera-PET, undersøgelse af den diagnostiske værdi af PET-skanning ved ukendt primærtumor og undersøgelse af værdien af PET-skanning ved hjernetumorer og ved udredning af børn.

Positron Emissions Tomografi (PET) ved neurobiologiske problemstillinger

Inden for neuroområdet fokuseres på fysiologiske og patofysiologiske problemstillinger omkring hjerneaktivering, og udvikling og afprøvning af nye radioaktive lægemidler, i samarbejde med den neurobiologiske forskningsenhed på Rigshospitalet. C10 er en ny flowtracer, der er udviklet her i afdelingen, til patientundersøgelser primært i hjernen og nyrerne.

Nuklear kardiologi

Myokardieperfusionsscintigrafi hos udvalgte patientgrupper samt variationer i den normale befolkning. Hjertets pumpefunktion ved antracyclinbetinget kardiomyopati, i relation til neuroendokrinologiske forhold.

Inden for kardiovaskulær PET pågår fysiologiske og patofysiologiske undersøgelser af myokardieperfusion og metabolisme.

Radioaerosol clearance fra lungerne

Mucociliær og DTPA-clearance fra lungerne i udvalgte patientgrupper. Astmaens patogenese, undersøgt med lungefunktionsundersøgelser inkl. provokationstests. Lungefunktionsundersøgelser som monitorering ved lungetoksiske påvirkninger.

Helkropstællerundersøgelser

I samarbejde med Institut for Human Ernæring ved Den Kongelige Veterinære Landbohøjskole forskes i absorption af fødemiddelkomponenter ved hjælp af radioaktivt mærkede stoffer.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Nuklearkardiologi i samarbejde med Lunds universitet og professor L.H. Opie, Cape Town, Sydafrika.

PET-undersøgelser af børn i samarbejde med professor H. Chugani, Detroit, USA.

Udvikling af 10-C tracer teknik med R.J. Nickles, Institute of Medical Physics, Wisconsin, USA.

11C syntese teknologi af radionuklider med J.C. Clarke, Cambridge, England.

Publikationer

14 originalpublikationer, 1 oversigtsartikel, 1 ph.d.-afhandling. Fuld publikationsliste kan rekvireres via centerledelsen, att.: sekretær Elin Dahms, afs. 4122, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Klinisk Fysiologi/Nuklearmedicin, 239, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Patofysiologi og hæmodynamik ved sygdomme (kronisk leversygdom)

Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer bl.a. ved væskeretention og ascitesdannelse, samt karakterisering af hæmodynamiske ændringer i det splanchniske og systemiske kredsløb, herunder neuroendokrinologiske og regulatoriske ændringer, der ligger til grund for de homeostatiske abnormiteter. Herudover udføres forskning med speciel relation til bioaktive peptider, eksempelvis

leptin. Forskningsområdet omfatter også patofysiologiske mekanismer ved ændret nyrefunktion, hjertefunktion og ventrikelfunktion.

Patofysiologi ved intestinal malabsorption og gastro-intestinal dysmotilitet

Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer vedrørende intestinal permeabilitet samt intestinal kulhydratabsorption og -metabolisme. Endvidere omfatter forskningsområdet den gastrointestinale motilitet og tryk inklusive normalfysiologiske forhold og patofysiologiske forhold i relation til portal hypertension, bakteriel overvækst, inflammatorisk tarmsygdom og sclerodermi.

Fysiologisk og patofysiologisk kinetik

Forskningsområdet omfatter elimination, omsætning og transport af en række bioaktive stoffer, bindevævskomponenter, vasoaktive peptider og aminer.

I samarbejde med MR-afdelingen er der udviklet metoder til perfusionsbestemmelse i hjertet samt funktionel MRI.

Studier over legemssammensætning

Forskningsområdet omfatter studier over volumenfordeling, legemssammensætning bestemt med isotopmetode, DXA, bioimpedens og antropometri ved en række kliniske tilstande.

Metabolisme, energistofskifte og væskehomeostase

Forskningsområdet omfatter inflammatoriske tarmsygdomme og NO, Na⁺-omsætning og peritonealdialyse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

1. Bioaktive peptider, kredsløbsregulation og peptidkinetik

Ludwig-Maximilians-Universität, Klinikum Grosshadern Medizinische Klinik II, München, PD dr. Alexander L. Gerbes, MD, Angelica Vollmar, ph.d. og dr. Veit Güllberg.

2. Hepatorenalt syndrom og kredsløbsregulation

Prof. Gerald DiBona MD, Nephrology Unit, Nephrology Section, University of Iowa. School of Medicine, Iowa, USA, Professor Laurence M. Blendis, Dept. of Gastroenterology, Tel-Aviv Medical Center, Ichilov Hospital, Tel-Aviv, Israel.

3. Hæmodynamisk udvikling

Prof. Petras Zabiela, MD, Dept. of Cardiology, Kaunas University Hospital, Director, Professor Gedeminas Saskauskas, MD, Kaunas Institute of Cardiology, University of Kaunas, Litauen. Dr. Aivi Koldits, MD, Tallinn General Hospital, Dept. of Gastroenterology. Dr. Ene Lond, MD, ph.d., Tallinn Järve Hospital, Dept. of Ultrasonography, Estland.

Publikationer

21. Desuden 2 ph.d.-afhandlinger (Helle Andreassen: Knogleomsætning ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom og Helle V. Middelfart: Kan den vellykkede kolecystektomi forudsiges?) Afdelingens publikationsliste fås ved henvendelse til afdelingen samt den årlige oversigt over publikationer, der udgives af Hovedstadens Sygehusfællesskab: "Videnskabelige Publikationer. Oversigt over arbejder udgået fra afdelinger i H:S".

Klinisk Fysiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

1. Det centrale og perifere kredsløb med hovedvægt på hjertets pumpefunktion, hjertemusklens blodforsyning og perifere vasospastiske lidelser. Der undersøges patofysiologiske mekanismer, afprøves lægemidler og udvikles metoder til klinisk rutine.

2. Nyrens patofysiologi ved nedsat nyrefunktion og efter transplantation med hovedvægt på vand-salt udskillelse og renale regulationsmekanismer samt det sympatiske nervesystems funktion bl.a. vurderet ved mikroneurografi som led i sygdomsmekanismer.

3. Diagnostisk udredning af lidelser i bevægeapparatet. Indvirkning af træning/inaktivitet på knoglemetabolisme og øvrig organfunktion.

4. Undersøgelse af nyre-, lunge- og hjertetoksicitet ved antineoplastiske behandlinger. Positron emissionstomografi med gammakamera til påvisning af cancerspredning.

5. Indvirkningen af akut hypoxi på organfunktion, herunder nyrefunktion, central hæmodynamik, hormonal regulation og endotelcellefunktion.

Publikationer

Originalpublikationer: 16.. Oversigtsartikler: 7.

Radiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

1. Muskuloskeletal radiologi

Undersøgelser over værdien af MR-skanning ved akutte knætraumer, herunder hvilke læsioner der forekommer.

2. Inflammatorisk tarmsygdom

Kan MR-skanning erstatte konventionel røntgenundersøgelse ved udredning af patienter med inflammatorisk tarmsygdom. Yderligere arbejder man med at lave virtual colonoscopy i forbindelse med MR-skanning.

3. Uroradiologiske områder

CT-skanning af patienter med klinisk mistanke om uretersten. Hvad viser CT-skanning i den akutte fase.

4. Kontraststoffer

Afdelingens traditionelle arbejde omkring kontraststoffer fortsætter. Man skal i gang med at vurdere et nyt peroralt leverspecifikt kontraststof, som også kan bruges til faecal tagging i forbindelse med colonoskopi.

5. Intervention

I forbindelse med indkøb af nyt apparatur gives mulighed for at lave interventionelle procedurer under vejledning af både CT- og MR-skanning. Der arbejdes på at få et projekt herom i gang.

6. Mammasygdomme

MR-skanning af mammatumorer og MR-skanning af mamma-implantater. Hvad dur MR-skanning til.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Lunds Universitet, Universitetet i Sheffield, udviklings-ar-

bejde sammen med CMC contrast AB. MR-skanning i forbindelse med Marconi Medical Systems, USA og ESAOTE, Italien.

Publikationer

14, heraf 6 originalarbejder. Yderligere har man medvirket ved redaktionen af en bog. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Radiologisk Afdeling X, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

MR-forskningsprojekter angående klinisk anvendelse af MR-spektroskopi på cerebrum. Endvidere udvikling af klinisk brugbare metoder til måling af vands selvdiffusion i vævene. Yderligere kvalitetssikringsprojekter indenfor røntgenmammografiundersøgelser samt mulighederne for anvendelse af MR-scanning indenfor det mammografiske område. Udforskning af mulighederne for nye anvendelsesområder indenfor endoluminal ultralydscanning samt sammenligning med MR-scanning hos patienter med anal og rektallidelser.

Yderligere samarbejde mellem PET- og CT- / MR-funktion og mulighed for anvendelse af co-registrerede billed-data.

Internationalt samarbejde

Fortsat samarbejde med radiofysisk institut ved Lund's Universitet og Professor Freddy Ståhlberg (Nordisk Råd Professor). Udvikling af pulsskvenser samt samarbejde angående patientstudier i Lund og på Rigshospitalet.

Publikationer

17 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Røntgenafdelingen, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Videre arbejde indenfor Østerbrounderøgelsen med henblik på sammenligning mellem kliniske data og billeddiagnostiske fund (røntgenundersøgelser) i en normal population.

Løbende klinisk kvalitetssikringsprojekt med henblik på anvendelse af ultralydscanning ved mistanke om congenit hoftedysplasi. Specielt værdien af kontrol ved skinnbehandling af hoftedysplasi hos spædbørn.

Fortsættelse af et prospektivt studie omfattende 300 rygere med obstruktiv lungelidelse under opfølgning med repetitive CT-scanninger af thorax over en 3 årig periode. Undersøgelserne udføres med henblik på at få semi-kvantitative oplysninger om mængden af lungævæv i behandlingsgruppen og kontrolgruppen.

Publikationer

Originalpublikationer 6. Redaktionel lederartikel 1.

Ultralydafdelingen, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Undersøgelse af nye muligheder for anvendelse af ultralydkontraststoffer
Specielt med henblik på forfinet levermetastasepåvisning.

Klinisk afprøvning af nye digitale ultralydscanningsteknikker (samarbejde med Center for Fast Ultrasound Imaging, DTU)

1. 3-D ultralydscanning, sammenlignende undersøgelse overfor 2-D scanning af udvalgte organer og tumorer.
2. Transverse flow estimation, vurdering af nyt doppler udstyr til måling af flow vinkelret på ultralydstråleretningen.
3. Forøgelse af ultralydindtrængningsdybden ved hjælp af kodede signaler.

Ultralydvejledte vævsablationsteknikker

1. Ultralydvejledt transperineal indføring af radioaktive seeds i lokaliseret prostatacancer.
2. Ultralydvejledt transperineal indføring af thermoseeds i behandling af godartet prostataforstørrelse.
3. Ultralydvejledt RF behandling af levermetastaser fortrinsvis fra colorektal cancer.

Prænatal diagnostik

1. Epidemiologiske undersøgelser af risiko ved foster-vandsprøver og moderkagebiopsi.
2. Epidemiologiske undersøgelser af fosterets vækst.
3. Udvikling af klinisk database.

Publikationer

Totalt antal publikationer 5. Fuld publikationsliste kan rekvireres på Ultralydafdelingen, Amtssygehuset i Herlev, Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev.

Instituttleder Karl Erik Jensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 1,0 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 0,8 årsværk.
KLIN (Internt finansieret): 2,7 årsværk.

Instituttet fælles

STIP

Hansen, Erik Feldager; kand.stip.
Krag, Thomas Oliver Brøgger; ph.d.-studerende.
Madsen, Bente; ph.d.-studerende.

Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin

KLIN

Hansen, Inge Lis Kanstrup; klinisk lektor.
Henriksen, Jens Henrik; klinisk professor.
Hesse, Birger; klinisk lektor.

Klinisk Biokemi*VIP*

Rehfeld, Jens Frederik; professor.

KLIN

Andersen, Ole Siggaard; klinisk professor.

Edvinsson, Lars; klinisk professor.

Sørensen, Steen; klinisk lektor.

Radiologi*KLIN*

Dorph, Sven; klinisk lektor.

Jensen, Karl Erik; klinisk lektor.

Pedersen, Karen L Damgaard; klinisk lektor.

Rovsing, Hans Christian; klinisk professor.

Thomsen, Carsten Erik; klinisk professor fra 1.3.99.

Thomsen, Henrik Segelcke; klinisk professor fra 1.4.99.

Ph.d.-afhandlinger

Feldthus, Nya: Signal Transduction for Gi-coupled 7TM receptors.

Jensen, Anne Kristine Valeur: Parvovirus B19 infection in pregnancy.

Meyer, Christian: Myocardial Perfusion in Left Ventricular Hypertrophy.

Poulsen, Rikke Lykke: Studies of glycopeptide resistance in enterococci and tetracycline resistance in escherichia coli.

Thirstrup, Kenneth: Molecular mechanisms for ligand interaction in opioid receptors.

Waldau, Tina Elisabeth: Udvidet blodgasanalyse med oxygen status algoritme – en vurdering af den pulmonale shunt ratio samt oxygenation på cellulært niveau.

Wittrup, Hans-Henrik Hechmann: Variation in the lipoprotein lipase gene: influence on lipids and risk of ischemic heart disease.

Fondsstøtte*Københavns Amt*

– Honorarlønnet professorat (Lars Edvinsson) kr. 811.750.

Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Instituttleder er Ulf Helgstrand, Rigshospitalet, Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi.

Bestyrelse: Ulf Helgstrand Instituttleder, Ivar Hejde Gøthgen Viceinstituttleder, Jes Bruun Lauritzen og Gunnar Schwarz Lausten.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institutet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Anæstesi- og Intensiv Afdelingerne, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

1. Neuromuskulært blokerende stoffer, herunder specielt monitorering af disse stoffers effekt og genetisk betingede defekter i plasma kolinesterase og disses kliniske betydning.

2. Kredsløbsregulation under hypovolæmisk chok og muskelarbejde med evaluering af centrale og perifere faktors betydning – ved hjælp af regional anæstesi og partiel neuromuskulær blokade.

3. Kognitive dysfunktioner efter anæstesi og kirurgi.

4. Translokation af endotoxiner fra tarmen hos intensive patienter og i forbindelse med hjerteoperationer.

5. Regional blodforsyning i forbindelse med kardiopulmonal bypass og splanknikusperfusionsforhold under forskellige former for hjertekirurgi udført på børn og voksne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Glaxo Wellcome (England): Afprøvning af nye muskelrelaksantia.

Akzo Nobel, Holland: Afprøvning af nye muskelrelaksantia og nyt monitoreringsudstyr.

EU projekt PC 921768: Improving control of patient studies in critical care

EU projekt BMH1-CT93-1290: Prolonged cognitive dysfunction: A preventable postoperative complication in elderly patients?

Department of Medicine and Physiology, UT Southwestern Medical Center, Dallas, USA: Kredsløbsregulation under arbejde.

Publikationer

I alt 41 publikationer. Fuld publikationsliste fås ved henvendelse til sekretær Gitte Blom, anæstesi- og intensiv afdelingen, HovedOrtoCentret, afsnit 4132, Rigshospitalet, 2100 København Ø.

Anæstesiafdelingen, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Kredsløbsregulation under hypovolæmisk chok

Ved reduktion af det centrale blodvolumen indtræder der en refleks, som hæmmer den sympatiske nerve aktivitet til musklerne og øger den vagale tonus til hjertet. Det er vist, at personen besvimer, når den cerebrale gennemblødning falder med ca. 50%, og at hjernens ilt saturation er reduceret med ca. 10%.

Stofskifte under arbejde

Under arbejde stiger koncentrationen af mælkesyre i blodet, og over hjernen stiger a-v differencen for laktat med plasma koncentrationen. A-v differencen for glukose ændres ikke under arbejde, men stiger markant efter arbejdes ophør og langt mere end a-v differencen for ilt. Hjernen har således et recovery-fænomen, ligesom det er kendt for musklerne, og måske relateret til forbrug af glykogen i hjernen under arbejde.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Vurdering af det centrale blodvolumen: Prof. Elio F. de Palo, Universitetet i Padua, Italien.

Prof. J.J. van Lieshout, Department of Medicine, University of Amsterdam.

Undersøgelse af baroreceptorernes funktion under arbejde: Prof. P. Raven, University of North Texas, Fort Worth, Texas.

Publikationer

I alt 24 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Niels H. Secher.

Anæstesiklinikken, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Lokalanæstesi specielt m.h.p. postoperativ smertebehandling af patienter, som får udført total knæalloplastik.

Perifere nerveblokader til samedagkirurgiske indgreb.

Anæstesiologisk Afdeling 532, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Smerteforskning

Der foregår en fortsat udvikling af metoder til at sikre hurtig og smertefri rekonvalescens. Der sigtes på at angribe smerter på så mange steder som muligt. Målgruppen er alle større operationer. Anæstesiafdelingen er i samarbejde med gas.kir. afdeling af H:S udset til at videreudvikle den perioperative behandling, således at komplikationsfrekvensen efter operationer forhåbentlig kan nedsættes.

Afdelingen samarbejder med Danmarks Farmaceutiske Højskole omkring farmakokinetiske problemstillinger i smertebehandling.

Forskningsprojekter ved Akut Smerteenhed

1. Hvordan påvirker et kraftigt sekundært smertestimulus hyperalgesi induceret ved en varmeskade.

2. Langtidsvirkende lokalanæstesimiddel (EDLA) 1: et dosis response studie.

3. Indsamling af lokalanæstesimiddel (EDLA) 2: et dosis response studie.
4. Paravertebrale somatiske nervebloker ved inguinale herniotomier.
5. Laparoskopisk vs. konventionel "åben" kolonresektion.
6. Effekt af epidural vs. generel anæstesi på rekonvalescensen efter rectopexi a.m. Wells.

Intensiv terapinot

Der foregår forsøg på at reducere nedbrydningen af patienternes muskulatur ved hjælp af el-stimulation. Afdelingen har i årets løb deltaget i internationalt projekt omkring behandlingen med antitrombin til sepsispatienter og NO-behandling til patienter med svær respirationssvigt.

Publikationer

I alt 6 publikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Afdelingen består af Anæstesi- og opvågningsafdelingen, Intensiv terapi afdeling, Tværfagligt Smertecenter, Dansk Institut for Medicinsk Simulation og Malign hypertermi registeret.

Afdelingen deltager i flere forskningsprojekter, men i det efterfølgende er der kun anført et for hver af sektionerne.

Anæstesi- og opvågningsafdelingen

Udvikling og evaluering af evidensbaserede, perioperative anæstesiologiske behandling programmer mhp. optimering af patientforløb (Ph.d.-studium).

Intensiv terapi

Der pågår undersøgelser, som belyser beslutningsprocesser omkring intensiv terapi og kvalitetssikringsundersøgelser, der vedrører optimering af medicinbehandling i forbindelse med kritisk syge patienter.

Tværfagligt smertecenter

Undersøgelser vedr. sammenligning mellem morfin, morfinmetabolitter, smerter og bivirkninger hos kroniske smertepatienter i langtidsbehandling med morfin.

Dansk Institut for Medicinsk Simulation

DIMS er involveret i software udvikling i forbindelse med simulation i intensiv terapi og anæstesi.

Malign hypertermi registeret

Det internationale samarbejde omkring komplekse genetiske forhold vedr. malign hypertermi fortsætter.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Anæstesiologisk afdeling, Skejby Sygehus.

Forskningscenteret Risø.

Roskilde Universitetscenter.

UCSF, Pain Clinical Research Centre, University of California, San Francisco.

Pain Relief Unit, Churchill Hospital, Oxford, Cochrane Collaboration.

Publikationer

11 publikationer og 1 ph.d.-afhandling. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos Hannah Brostrøm, Anæstesiologisk afdeling, Amtssygehuset i Herlev, 2730 Herlev.

Anæstesiologisk Afdeling R, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Hæmodynamik og væsketerapi

1. Dyreeksperimentelle studier.

I samarbejde med Institut for Stordyrskirurgi på den Kongelige Veterinære Landbohøjskole gennemføres dyreeksperimentelle studier primært med interessefokus på central og splanchnisk hæmodynamik, herunder effekten af epiduralblokade, væske og blodkomponentterapi samt pressorstoffer.

2. Perioperativ væske og blodkomponentterapi.

Under dette område udføres studier, der belyser effekten af præoperativ optimering af patienter til større kirurgiske indgreb og metoder til bedst mulig erstatning af perioperative blod og væsketab. Effekten af minimeret væskeindgift perioperativt undersøges. Hvad betyder arten og mængden af den givne væske og blodkomponentterapi for det postoperative outcome med hensyn til såvel cardiopulmonale som kirurgiske effektparametre?

3. Hæmodynamik.

Igangværende studier belyser det centrale hæmodynamiske respons ved laparoskopisk cholecystektomi, betydningen af eksisterende cardiopulmonal sygdom og segmental thorakal epiduralblokade.

Hvordan påvirkes den centrale hæmodynamik ved laparoskopisk coloretalkirurgi?

I forlængelse af en serie undersøgelser om tobaksrygnings betydning ved anæstesi og operation belyses rygnings betydning for de centrale og splanchniske hæmodynamiske reaktioner ved stor abdominal kirurgi.

Muligheden for implementering af transesophageal ekkokardiografi i den anæstesiologiske praksis undersøges, herunder metodens anvendelighed til vurdering af den kardielle funktion under større ortopædkirurgiske kirurgi.

Endelig undersøges alternativer til invasiv trykmåling (a. pulmonalis kateter) og transesophageal ekkokardiografi, for eksempel anvendelsen af cardioscint til vurdering af venstre ventrikels funktion perioperativt.

Akut smertebehandling

Patientstyret smertebehandling fra operation til fuld restitution.

I samarbejde med Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling K, ortopædkirurgisk afdeling M, Centralsygehuset i Esbjerg og Dansk Sygehus Institut har Anæstesiologisk afdeling R, Bispebjerg Hospital udarbejdet ovenstående projektbeskrivelse og modtaget økonomisk støtte fra Sundhedsstyrelsens MTV-pulje til den praktiske gennemførelse, som forventes at vare 2-3 år.

Effektparametre.

Undersøgelsen er inddelt i undergrupper med en patientdel, personaleled, organisationsdel og teknologidel med flere primære og mange sekundære effektparametre: hospitalstid, tid til restitution, behov for hjælp i hjemmet, smerteintensitet og -lindring, også efter udskrivelse, forståelse af den givne information, komplikationer, tilfredshed med behandling, indstilling til "selvstyring", afdelingers

kapacitet og kendskab til anvendt teknologi, struktur og samarbejdsflader, ressourceallokering, visioner, registreringsmodeller, uddannelse, medicinforbrug og teknologisvigt.

Tobaksrygnings betydning i det perianæstesiologiske forløb

Forskningsområdet er opstået i forbindelse med H:S Bispebjerg Hospitals rolle som forebyggelseshospital og bygger på samarbejde, tværfagligt med sygeplejegruppen og mellem flere forskellige specialer, især abdominalkirurgisk afdeling K og ortopædkirurgisk afdeling M.

1. Epidemiologisk deskriptive studier.

Disse studier skal primært beskrive forhold om operationspatientens rygevaner, og hvorvidt disse ændrer sig i forbindelse med indlæggelsen. Ved retrospektive opgørelser og prospektive registreringsstudier undersøges rygningens betydning for præoperativ risikovurdering og per- og postoperative komplikationer, herunder indlæggelse på Afdeling for Intensiv Terapi.

2. Fysiologisk deskriptive studier.

Ved disse undersøgelser beskrives de fysiologiske og patologiske forandringer, rygningen påfører organismen, og som giver anledning til komplikationer under og efter anæstesi og operation. I undersøgelserne indgår målinger af den centrale og splanchniske hæmodynamik under større abdominalkirurgi, målinger af rygningens betydning for lungefunktionen under generel anæstesi og per- og postoperativ komplikationsregistrering. Rygningens betydning for det per- og postoperative endokrine og metaboliske stressrespons søges beskrevet.

3. Kliniske forebyggelses- og interventionsstudier.

Dette område beskriver ved prospektive randomiserede studier muligheden for ved intervention at ændre patientens rygeadfærd i tiden før og efter operation og herved forebygge per- og postoperativ morbiditet og mortalitet. Der tilstræbes 9 ugers tobaksabstinens præoperativt og effekten af nikotinsubstitution og psykologisk støtte til rygestop søges udnyttet maksimalt.

Effekten af rygestop på incidensen af per- og postoperative pulmonale, kardiovaskulære og kirurgiske komplikationer undersøges ved randomiserede, prospektive interventionsstudier.

Disse undersøgelser foregår i samarbejde mellem H:S Bispebjerg og H:S Frederiksberg Hospitaler.

Postoperativ kognitiv dysfunktion

Postoperativ kognitiv dysfunktion viser sig som en svækkelse af den mentale funktion med nedsat hukommelse og koncentrationsevne, som på kort sigt kan føre til forlænget indlæggelsestid og på længere sigt til øget behov for social støtte. Problemet har været berørt i flere undersøgelser, og i en tidligere dansk undersøgelse klagede ca. 10% af alle voksne patienter over dette problem. Imidlertid er stort set alle undersøgelser behæftet med alvorlige metodologiske begrænsninger, såsom lille materialestørrelse, testbatterier med insensitive tests og manglende standardisering, kritisk statistiske analyser af de neuropsykologiske tests under hensyntagen til indlærings effekt og endelig små og ikke-eksisterende kontrolmateriale.

Den internationale multicenterundersøgelse ISPOCD (International Study of Post Operative Cognitive Dysfunction) er den første større undersøgelse, hvor man har for-

søgt at belyse problemet ud fra forud fastlagte kriterier. Dette studium udføres af 12 centre i Europa og USA, hvori nu også Anæstesiologisk afdeling R, Bispebjerg Hospital indgår. I det første studie blev der testet et nyudviklet psykometrisk testbatteri præoperativt og postoperativt. Patienterne blev overvåget per- og postoperativt med henblik på identifikation af risikofaktorer såsom hypoxæmi og hypertension. Resultaterne antyder, at forekomst af postoperativ kognitiv dysfunktion ligger omkring 25% efter 7 dage, fallende til 10% efter 3 måneder. Ud fra 25 potentielle kliniske risikofaktorer fandtes følgende af betydning for postoperativ kognitiv dysfunktion: patientens alder, kort uddannelse, varighed af anæstesi, forekomst af postoperativ infektion, respiratoriske komplikationer og reoperation. Der er således ikke påvist sammenhæng med hypoxæmi, hypotension, anæstesiform eller operationstype. Det fortsatte internationale samarbejde vil fokusere på en række undersøgelser, der belyser genetiske, farmakologiske, patofysiologiske og epidemiologiske aspekter af postoperativ kognitiv dysfunktion.

Afdeling R vil indgå i undersøgelsen omkring lægemidlers omsætning i leveren med henblik på mindst 6 forskellige cytokrom P 450 enzymer samt i undersøgelser om patienter, der karakteriseres som "pure metabolizers" og relation til forekomst af evt. øget postoperativ kognitiv dysfunktion. Visse benzodiazepiner har lang halveringstid og aktive metabolitter, der kan måles i blodet op til en uge efter indtagelsen. Dette kan meget vel antages at have betydning for udvikling af postoperativ kognitiv dysfunktion.

Hvis der findes en sammenhæng mellem postoperativ kognitiv dysfunktion og individuelle forskelle i lægemiddelmetaboliseringen, vil det kunne danne udgangspunkt for yderligere forskning på området og forklaring af fænomenet, ligesom anæstesi procedurer kan ændres, således at medikamenter, som synes problematiske, kan undgås. Det vil give mulighed for individuel tilpasset anæstesi til patienter med særlig risiko.

Publikationer

I alt 8 publikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

1. Lungefunktion under anæstesi og intensivterapi

Betydning og behandling af lungekollaps under anæstesi studeres. Forskellige behandlingsformer ved lungekollaps forårsaget af acute respiratory distress studeres.

2. Analgesimetoder

Intravenøs region-blokade med trippelmanchet. Morfinkinetik hos ældre ved anæstesi. Paravertebral blokade ved torakoskopi. Dexmetomidin efter hjerteoperation.

3. Hæmodynamik ved hjerteoperationer

Betareceptores funktion ved OPCAB-operationer

4. Andre projekter

Undersøgelse og bedømmelse af 5-års materiale af patientklagesager med henblik på skademekanismer.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Lungefunktionsstudier i samarbejde med Lunds Universitet, Uni Eppendorf, Hamborg og ESCIM.

Publikationer

Total antal publikationer 6 stk., heraf 2 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Anæstesiologisk Afdeling, lægesekretær Dorte Klit, tlf. 3977 3391, Københavns Amtssygehus i Gentofte, Niels Andersens Vej 65, 2900 Hellerup.

Endokrin- og Mammakirurgisk Klinik, HovedOrto-Centret, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed****1. Cancer mammae**

I samarbejde med Patologiafdelingen og Klinisk Fysiologisk afdeling, begge Rigshospitalet, udvikles identifikation af sentinel node med henblik på at minimere behovet for diagnostisk aksildissektion ved operativ behandling af cancer mammae.

Afdelingen deltager i den kliniske forskning baseret på Danish Breast Cancer Cooperative Group's databaser. Aktuelt centrerer indsatsen omkring carcinoma in situ mammae.

2. Hyperparathyroidisme

Der udføres klinisk forskning omkring årsagen til nyrestensdannelse ved primær hyperparathyroidisme samt omkring forløbet af stensygdом efter paratyreoidektomi.

I samarbejde med medicinsk Endokrinologisk Afdeling P, Rigshospitalet, udføres *in vitro* forskning på humane paratyreoideaceller.

3. Benigne strumaformer

I samarbejde med medicinsk endokrinologisk afdeling P udføres *in vitro* forsøg med humane thyreoideaceller.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdeling er repræsenteret i "Scandinavian Investigation of Primary Hyperparathyroidism": I et samarbejde mellem de endokrinkirurgiske og medicinskendokrinologiske afdelinger ved Karolinska Sjukhuset i Stockholm, Uppsala Universitetshospital, Rikshospitalet i Oslo, Haukeland Universitetssykehus i Bergen og Århus Amtssygehus samt Rigshospitalet i København udforskes sygdommens epidemiologi og kliniske forløb. EORTC, Oxford: Metaanalyse af resultater fra alle internationale brystcancergrupper, der gennemfører randomiserede behandlingsprojekter. EORTC, DCIS: Afdelingen gennemfører i samarbejde med andre internationale grupper behandlingsprojekter vedr. in situ cancer mammae. ESSO, Brussels: Internationale guidelines for behandling af cancer mammae.

Publikationer

Artikler: 4. Kompendium: 1. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Karkirurgisk Afdeling RK, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed****1. Hjernens blodgennemstrømning hos patienter med carotis stenose**

Forekomsten af mikroembolier og evnen til at autoregulere undersøgtes perioperativt vha. transkraniel ultralyd Doppler.

2. Ultralydsdiagnostik og karakteristik af aterosklerose i carotis bifurkaturen

Formålet er at kortlægge og udvikle mulighederne for generering af kvantitativt korrekte ultralydsbilleder mhp. vævskvantitering. Carotis plaque karakteristik opnået med traditionel ekstravaskulær teknik, med intravaskulær og med 3-dimensionel rekonstruktion sammenholdes med plaquekarakteristik med symptomatologi og naturhistorie.

3. Billeddiagnostik af underekstremitetsiskæmi ved hjælp af angiografi, ultralydskanning og MR-angiografi**4. Endovaskulær proteseindsættelse**

Formålet er at udvide brugen af endovaskulære behandlingsteknikker og at evaluere og udvikle intravaskulær ultralyd i forbindelse med en række endovaskulære procedurer, herunder perkutan transluminal angioplastik (PTA), stentanlæggelse samt endovaskulær proteseindsættelse. Desuden sammenlignes teknikken med konventionelle undersøgelsesmetoder: ultralyd-duplex-skanning, arteriografi og 3D CT-skanning.

5. Andet

Karkirurgisk kvalitetsudvikling nationalt og internationalt

Publikationer

I alt 22 publikationer. Fuld publikationsoversigt kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Karkirurgisk Afdeling B, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed****Cerebrovaskulær sygdom**

Atherosclerose i a. carotis kan vurderes og kvantiteres med ultralyd. Afdelingen arbejder på at optimere risikovurderingen specielt ved kvantitering af den atherosklerotiske type, eks. lipidindhold, og vurdere langtidsudviklingen inkl. effekten af kolesterol-sænkende behandling.

Perifer atherosklerose

Patienter med kritisk iskæmi har ofte gavn af karkirurgisk rekonstruktion. Afdelingen arbejder på at identificere grænsen for det teknisk mulige når kunstige årer må anvendes.

Venesygdomme

Afdelingen arbejder med udvikling af metode til behandling af dyb venethrombose hvor thromben fjernes, hvorved postthrombotisk syndrom med venøs refluks måske kan undgås. Herved vil mange af senkomplikationerne kunne

forhindres. Afdelingen er tillige aktiv med intensiv udredning af varicesygdommen med det håb at kunne optimere/afgrænse den kirurgiske behandling.

Medicinsk behandling af perifer atherosklerose

Traditionelt behandles disse patienter stort set alene med operation, ballonbehandling eller risikofaktorreduktion. Sidstnævnte dog begrænset til tobaksophør og diætisk vejledning. Indenfor atherosklerotisk hjertesygdom er det vist at medicinsk profylakse er effektiv og afdelingen forsøger at overføre disse erfaringer til denne patientgruppe.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Udviklingssamarbejde med Advanced Technology Laboratories vedr. ny ultralydskanningsmetode hvor man i stedet for at skanne med en vinkel anvender multiple vinkler. Herved opnås ikke kun en billedforbedring, men også andre informationer der kan være vigtige ved kvantitering af atherosklerose.

Samarbejde inden for EU vedr. måling af distensibilitet/stivhed af kar. En ansøgning inden for EU-rammeprogram er indsendt.

Publikationer

Totalt antal publikationer 9, heraf 3 originale publikationer og 4 bogkapitler. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Kirurgisk Afdeling C, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Gastrointestinal endokrinologi

1. Virkning og metabolisme af forskellige gastriner.
2. Virkning og regulation af takykinner.
3. Virkning og regulation af Glucagon-like peptide -1.
4. Betydningen af chromogranin-måling ved neuroendokrine tumorer.

Gastrointestinale kræft

1. Diagnose og stadiinddeling af oesophagus kræft med endoskopisk ultralyd.
2. Operativ behandling af cardia- og oesophagus kræft.
3. Lokalbehandling af rectum-tumorer.
4. Adjuverende behandling ved neuroendokrine kræft i mave/tarmkanalen.

Inflammatoriske tarmsygdomme

1. Kirurgiske- og kliniske problemstillinger ved morbus Crohn og colitis ulcerosa.

Levertransplantationer

1. Videreudvikling af kirurgisk teknik.
2. Behandlingsresultater ved levertransplantation og ved anvendelsen af leversegmenter.
3. Kredsløbsregulation ved levertransplantation.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Fælles projekter og udveksling med:

Jichi Medical School, Tochigi-Ken, Japan (gæsteforsker i 1999: Toshi Ishibashi).

Fukuoka Medical School, Kurume-Shi, Japan (gæsteforsker 1999: Miki Baba).

Publikationer

Totalt antal publikationer 28, heraf 18 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Kirurgisk Afdeling D, Gastroenterologisk og Urologisk Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Gastrointestinal motilitet

Ambulante langtids målinger af syre- og galdereflux til esophagus, ambulante langtidsmålinger af gastroesophageal reflux og peristaltik hos patienter med colon irritabile. Langtids målinger af motiliteten i ventrikel og tyndtarm hos normale og hos patienter med ileostomi, fastende, efter fødestimulation og efter stimulation med forskellige farmaka.

Ventrikelfunktionsundersøgelser

Ventrikelfunktionsundersøgelser med henblik på peptidene GLP1's og GLP's indflydelse på den måltidsstimulerede syresekretion og ventrikeltømning. Undersøgelse af den gastriske lipaseaktivitet hos patienter med pankreassygdomme gennemføres i samarbejde med medicinsk afdeling M. Undersøgelse af fedtstimulation på ventrikeltømning og gennemblødning af splanchnicusgebetet.

Akut pankreatitis

Systematisk registrering af patienter med akut pankreatitis efter Ranson's kriterier. Prospektiv undersøgelser af patienter med 1. gangs tilfælde over en 5 års periode i samarbejde med medicinsk afdeling M.

Enteral ernæring

Postoperativ komplikationsfrekvens +/- tidlig postoperativ ernæring.

Endotoksin

Forekomsten af endotoksiner og endotoksinneutraliserende faktorer i forbindelse med ERCP og colonkirurgi i samarbejde med mikrobiologisk afdeling i Herlev.

Colorektal cancer

Mikrometastaser fra colorektal cancer i samarbejde med kirurgisk afdeling D i Gentofte og Herlev.

Miniinvasive kirurgi

Multicenter projekter omkring laparoskopisk versus konventionel operation for ventral hernie, og laparoskopisk operation for recidiv ingvinal hernier.

Mamma

Prospektiv undersøgelse af Postmastectomy Pain Syndrome.

Urologisk forskning

Endokrin behandling af prostatacancer i "Scandinavian Prostate Cancer group" protokoller nr. 5, 6, og 8. Undersøgelser af intenderet kurativ behandling af prostatacancer i samarbejde med "Copenhagen Localized Prostate Cancer Study Group". Medikamentel behandling af detrusor overaktivitet i fase II og fase III. Medikamentel behandling af infravesikal obstruktion fase III og fase IV.

Kliniske undersøgelser

Afdelingen bidrager til en række multicenter undersøgelser inden for emnerne refluxesophagitis og langtids syrehæmning versus kirurgi, TME (total mesorektal resektion) ved rektum cancer, kemoterapi ved coloncancer, alkohols betydning for komplikationsfrekvensen hos colonopererede.

I samarbejde med Københavns Amts Center for sygdomsforebyggelse gennemføres en større undersøgelse af årsagen til dyspepsi hos personer med karakteristiske symptommønstre.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen er repræsenteret i The International Esophagitis Group, deltager i Skandinavisk samarbejde om basal og klinisk pancreas forskning. Afdelingen har samarbejdet med Yale Universitet omkring laparoskopisk kirurgi og endoskopi.

Afdelingens kliniske lektor har været officiel opponenter ved en doktordisputats i Göteborg.

Publikationer

Totalt antal publikationer 17. Fuld publikationsliste kan rekvireres via administrerende overlæge dr.med. Svend Schulze.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed**

1. Udvikling af endoskopisk ultralyd og laparoskopisk ultralyd.

2. Etablering af Biobank med materiale fra patienter med colorektal cancer (tumorvæv, colonvæv, knoglemarv, perifert blod, urin).

3. Den prognostiske betydning af cytotokeratinholdige celler i knoglemarv hos patienter med colorektalcancer.

4. Accelereret postoperativt forløb versus konventionelt postoperativt forløb efter colonresektion.

5. Multimodalitetsbehandling af patienter med lokal avanceret colorektalcancer.

Publikationer

I alt 10 arbejder, heraf 6 originale publikationer og 4 lærebogskapitler. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed****Pancreascancer**

Cholecystokinin og gastrin i normalt og neoplastisk pancreasvæv i samarbejde med klinisk biokemisk afdeling, Rigshospitalet. Kontrolleret undersøgelse af gemcitabin ved inoperabel pancreascancer i samarbejde med onkologisk afdeling. Undersøgelser af leversteatose efter pankreatikoduodenektomi (Whipples operation) for pancreascancer. Prospektive undersøgelser af patienter opereret for pancreascancer. Pancreascancer database.

Levergaldeveje

Prospektiv undersøgelse af intraoperativ ultralydskanning hos patienter, som opereres for levercancer. Forskningspro-

jekter om leverregeneration efter større leverresektioner. Galaktoseeliminationstestens værdi i vurdering af leverfunktionen forud for større leverkirurgi. Opgørelse af resultater af leverresektion for primær og sekundær levertumorer. Levertumor database. Ultralydvejledt mikrobølgebehandling af inoperable levertumorer. Laparoskopisk ultralydskanning ved operabilitetsvurdering af patienter med cancer i lever, galdeveje og pancreas. Diverse forskningsprojekter om portal hypertension herunder behandling med TIPS (transjugulær transhepatisk portosystemisk shunt).

Cancer coli et recti

Undersøgelse af adjuverende behandling ved kolorektal cancer. Undersøgelse af de funktionelle resultater efter behandling af cancer recti. Quality of life undersøgelser med sfinkterbevarende kirurgi for cancer recti

Anorektale fysiologiske undersøgelser

Undersøgelse af analinkontinens og obstrueret defækation. Analfysiologiske parametre, såvel tryk, volumen, compliance og EMG-målinger, sammenholdt med resultater af kirurgisk behandling. Undersøgelse af ganglie celler hos patienter med obstipation. Epidemiologisk undersøgelse af analinkontinens.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Udvikling af specielle metoder til behandling af analinkontinens, herunder dynamisk graciloplastik, neurostimulation og implantation af kunstige lukkemuskler i samarbejde med Universitetssygehuset i Maastricht, Holland, University of Minneapolis i Minnesota, Universitetssygehuset i Erlangen og Universitetssygehuset i Nantes i Frankrig. Forskningsprojekter om leverresektion, leverregeneration og leverkirurgisk teknik i samarbejde med Jichi Medical School i Japan. Forskningsprojekter omkring pankreatikoduodenektomi ved cancer pancreatis i samarbejde med Department of Surgery, University of Wroclaw, Polen. Udvikling af international database inden for leverkirurgi.

Publikationer

Antal originalpublikationer, herunder oversigtsartikler og lærebogsafsnit: 30. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling K, H:S Bispebjerg Hospital**Forskningsvirksomhed****Gastroenterologisk epidemiologi**

Ved hjælp af kliniske databaser (i afd. K kaldet KORK) identificeres faktorer, som er af betydning for udvikling af kirurgiske komplikationer. Der fokuseres på alkohol, tobak og kost. Det foretages løbende analyser af databasen med henblik på monitorering og optimering af kirurgiske forløb. Arbejdet udføres i samarbejde med Center for Sygdomsforebyggelse i Københavns Amt.

Klinisk tromboseforskning

Center for klinisk tromboseforskning blev etableret i 1993 i afdeling K. Der gennemføres undersøgelser af tromboseprofylakse i samarbejde med ortopedkirurgisk afdeling M og røntgenafdelingen. I centrets regi er i slutningen af 1996

startet en undersøgelse til evaluering af værdien af tromboseprofylakse efter udskrivelsen af abdominalkirurgiske patienter. Arbejdet udføres i samarbejde med koagulationslaboratoriet på Amtssygehuset i Gentofte.

Psykosocial forskning vedrørende kræftpatienter

Et registerbaseret studie belyser sammenhængen mellem depression og udviklingen af -, samt prognosen for brystkræft. Ph.d.-projektet er støttet af Kræftens Bekæmpelse. I samarbejde med Kræftens bekæmpelse (Sektor for Kræft-epidemiologi) og en række kirurgiske afdelinger foretages en prospektivt randomiseret undersøgelse af hjemmebesøgs indflydelse på kræftpatienters overlevelse. Projektet er et ph.d.-projekt.

Kolorektal kirurgi

Der startede i 1997 en undersøgelse af en ny diagnostisk strategi ved mistanke om kolorektal cancer. Denne undersøgelse forventes afsluttet i 2000. Afdelingen har værtskab for den landsdækkende database vedrørende rektumcancer. Siden 1993 har afdelingen stået for driften af den kliniske database vedrørende stomikonstruktion (TVS).

En national database omfattende laparoskopisk kolorektal kirurgi har værtskab i afdelingen.

Evidensbaseret kirurgi og Forebyggelsesindsatser

Evidensbaseret kirurgi drives i afdelingen ved kliniske retningslinier, undervisning af yngre læger i brug af bibliografiske databaser og kritisk litteraturgennemgang og kirurgisk audit.

Afdelingen deltager i H:S Bispebjergs samlede koncept for forebyggelsesindsatser. Der udføres i afdelingen uden interventionsundersøgelse over for rygning med henblik på reduktion af antallet af komplikationer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Der er fra afdelingen udgået initiativ til opbygning af en COCHRANE-review gruppe omhandlende kolorektal cancer. Det internationale netværk er blevet etableret og i 1998 tildeltes værtskabet for denne review-gruppe afdeling K.

Publikationer

I 1999 er der publiceret en ph.d.-afhandling, 2 lærebogskapitler, 3 oversigtsartikler, 11 originalarbejder, 1 kasuistik, 12 andre artikler med videnskabeligt indhold og 28 foredragsabstracts. Fuldstændig publikationsliste kan ses i afdelingens årsberetning (rekvireres på 35312853 eller på afdelingens hjemmeside: www.afdkbbh-hosp.dk).

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Kirurgisk patofysiologi

Forskningen har koncentreret sig om det kirurgiske stress respons's frisætningsmekanismer, smertefysiologi og behandling, hypoksæmi og søvnforstyrrelser, og det inflammatoriske respons's frisætningsmekanismer og modifikation, samt udvikling af operationsforløb med reduceret morbiditet og rekonvalescens, og betydningen af alkoholmisbrug for postoperativ morbiditet.

Colon-neoplasi

Varetagelse af "Polyposeregistret", "HNPCC-registret" (Hereditær Non-Polypøs Colorektal Cancer), samt undersøgelser over colonneoplasiens genetiske forhold og optimering af kirurgiske behandlingsprincipper.

Laparoskopisk kirurgi

Udviklingscenter for den ekstensive laparoskopiske abdominalkirurgi, herunder øsofagus motilitetslaboratorium mhp. optimering af diagnostik og operationsindikation af øsofaguslidelser, samt undersøgelser af virkningen af laparoskopisk kirurgi på postoperativ organfunktion og rekonvalescens.

Kirurgisk Immunologi

Forskningen centrerer omkring den neoplastiske og posttraumatiske immunpatofysiologi, samt mulige terapeutiske tiltag, herunder immunfunktionens betydning for recidivrisiko og overlevelse efter cancerkirurgi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Nært samarbejde med internationalt anerkendte grupper inden for de anførte forskningsprofileringsområder.

Antal originalpublikationer

Herunder lægebøger og håndbogsartikler 65. Fuld publikationsliste kan opnås hos Professor, overlæge, dr.med. Henrik Kehlet, Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling 435, H:S Hvidovre Hospital, 2650 Hvidovre.

Laboratorium for Kliniske Færdigheder, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Forskning vedr. medicinsk pædagogik

Undervisningsmetoder og faglig pædagogisk udvikling:

1. Undersøgelser over det videnskabelige grundlag for træning i lægelig samtalemotodik.
2. En undersøgelse af medicinstudiets indflydelse på de studerendes empatiske kapacitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde vedr. undervisning i kommunikation med Edinburgh University Medical School.

Publikationer

Totalt antal publikationer 6. Publikationsliste kan rekvireres via Laboratorium For Kliniske Færdigheder, Blegdamsvej 9, Tejlumbygningen 2100 København Ø.

Ortopædkirurgisk Afdeling 333, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Ortopædkirurgisk epidemiologi

1. Osteoarthritis genu et coxae baseret på Østerbrounder-søgelsen.
2. Osteoporoserelaterede frakturer og risiko for hoftebrud.
3. Faldforekomst hos ældre og senkonsekvenser.
4. Alkoholrelateret risiko for ortopædkirurgiske patienter.

5. Gen mapping og osteoporoserelaterede frakturer.
6. Dynamisk frakturdatabase baseret på behandlingsflow.

Ortopædkirurgisk biomekanik

1. Undersøgelser af brudstyrken ved forreste korsbåndrekonstruktioner.
2. Undersøgelser af brudstyrken i capiti femoris hos patienter med hoftebrud og osteoarthritis.
3. Faldlast-undersøgelser relateret til hoftebrud.
4. Gait analyser i kommende ganglaboratorium.

Kliniske undersøgelser

1. Randomiseret undersøgelse af patienter med Collesfraktur; bridged versus non-bridging teknik.
2. Ny blodflow undersøgelser af kortikal og spongios ekstremitets-knogle.
3. Ny teknik ved indsættelse af albuealloplastikker.
4. Menisktransplantation vha. nekrotranplantat.
5. Opgørelse af randomiseret undersøgelse af indsættelse af fat pad ved discusoperation.
6. Knogledensitets- og UL-undersøgelse af patienter med hoftefraktur, Colles-fraktur og normale.
7. Optimeret hoftefrakturregime, prospektiv case kohorte undersøgelse.
8. Postoperativ adjuverende smertebehandling.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

University of Harvard, Beth Israel & Oregon Health Science University.

Kings College, London & Department of Health UK.

Publikationer

Totalt antal publikationer (12) heraf (6) originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via ortopædkirurgisk afdeling.

Ortopædkirurgisk Afdeling T, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

1. Epidemiologi

Løbende bearbejdelse af registrerede data fra Dansk Amputationsregister, oprettet i 1972, f.eks. udarbejdelse af materiale vedrørende forhold mellem karkirurgi og amputationsfrekvens.

2. Klinisk forskning

Udvikling af kvantitering af skulderinstabilitet ved hjælp af ultralydsmåling. Undersøgelse af bløddelstumor er vurderet med ultralyd og MR-skanning og måling af plantarfleksionskraft efter Achillesseneruptur.

3. Kliniske opgørelser

Efterundersøgelse af hofte- og knæalloplastikoperationer.

4. Udviklingsområder

Undersøgelser af ændringer i knogledensiteten efter hoftefrakturer og efter ucementerede hoftealloplastikker. MR-skanning af knæled ved traumer og knæsygdomme.

Publikationer

Originalpublikationer, herunder lærebøger og håndbogsartikler: 6. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Københavns Sygehusvæsen's årlige publikationsliste.

Ortopædkirurgisk Afdeling, H:S Amager Hospital

Forskningsvirksomhed

1. Idrætsortopædi.
2. Lyskesmerter hos idrætsfolk. Diagnostik og profylakse.
3. Skulderkirurgi.
4. Akutte rotator – cuff skader – perspektiv undersøgelse af diagnostiske og kirurgiske metoder.
5. Epidemiologi.
6. Hofteartrosens epidemiologi.

Publikationer

1 tidsskriftsartikel.

Ortopædkirurgisk Klinik, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Alloplastisk kirurgi

1. Prospektiv undersøgelse af knoglebiologiske reaktionsmønstre før og efter hoftealloplastik.
2. Tilfredshedsundersøgelse hos elektive hofte- og knæpatienter ved hjælp af computerpegeskærm.
3. Medicinsk blodprofsprofylakse.

Fod- og ankelkirurgi

1. Prospektive undersøgelser af ucementerede ankelalloplastikker. Biologiske og biomekaniske reaktionsmønstre.
2. Prospektive randomiserede ganganalyse- og Bone Mineral Content undersøgelser af fodkirurgiske procedurer.

Artroskopisk kirurgi

1. Knoglebiologiske reaktionsmønstre af korsbåndrekonstruerede knæ.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Vibrationsmålinger af løshed ved hoftealloplastik i samarbejde med EU-partnere.

Tromboseprofylakse ved alloplastik. Europæisk multicenterstudie.

Slid- og stabilitetsforhold ved ucementerede ankelalloplastikker i samarbejde med University of IOWA, USA.

Evaluation and Documentation Committee for Foot and Ankle Surgery. European Foot Ankle Society.

De løbende projekter i klinikken omfatter

Et prospektivt europæisk multicenterstudie: Ucementerede ankelalloplastikker.

Et dansk multicenterstudie over knæledsalloplastikker (10-års materiale).

Publikationer

3 artikler i internationale tidsskrifter samt et bogkapitel i en udenlandsk bog. Fuld publikationsliste kan rekvireres på Ortopædkirurgisk Klinik, Frederiksberg Hospital.

Thoraxkirurgisk Klinik RT, Hjertecentret, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed**

Langtidsresultaterne efter lungetransplantation med bronkial revaskularisering.

Dyreeksperimentel forskning om revaskulariseringens betydning ved bronkieopheling.

Lungevolumenreducerende kirurgi hos patienter med terminal lungesygdom.

Klapbevarende hjertekirurgi med klinisk forskning omkring brugen af autolog aortahomograaft (Ross-operation), stentless aortaklapper og mitralklapbevarende operationer.

Tidlig postoperativ iskæmi efter koronararterie bypass operationer. Klinisk studie med tidlig reangiografi hos patienter med tidlig postoperativ iskæmi med henblik på diagnose og behandling.

Kirurgisk revaskularisering uden brug af hjertelungemaskine (OPCAB) samt total arteriel revaskularisering med brug af a. radialis og GEPA.

Ekstrakorporal cirkulation. Klinisk forskning omkring dyb hypotermi, højre- og venstresidig assist samt neonatal ECMO-behandling.

Hjertetransplantation. Kliniske undersøgelser omkring immunosuppressiv behandling, forskellige induktionsbehandlinger og livskvalitetsopgørelse.

Heart Mate som bridge til hjertetransplantation.

Publikationer

I alt 13. Fuld publikationsliste kan opnås ved henvendelse til overlæge Henrik Arendrup, Thoraxkirurgisk Klinik RT, lok. 2307.

Urologisk Klinik D, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed***Urethras fysiologi og patofysiologi*

Specielt relateret til urethras elastisitet og farmakologisk påvirkning heraf.

Mandlig infertilitet

Forskning med henblik på behandling heraf.

Prostatacancer

En oversigtsartikel om sygdommen samt 2 bogkapitler. Herudover epidemiologisk forskning inden for området.

Urologiske følger af rygmarvsskade

Forskning med henblik på behandling af spasmer og inkontinens. Derudover epidemiologisk undersøgelse af sen-skader.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Urological department, University of Michigan, Ann Arbor, USA.

Afdeling for klinisk farmakologi, Lunds Universitet, Sverige.

Publikationer

1 oversigtsartikel, 10 originalartikler og 2 bogkapitler. Fuld publikationsliste kan rekvireres på Urologisk Klinik, Afd. D, afsnit 2112, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Urologisk Klinik, Elektivt Kirurgisk Center, H:S Frederiksberg Hospital**Forskningsvirksomhed**

Cancer prostatae.

Sygdomme i nedre urinveje.

Urinvejssten.

Erektiv dysfunktion.

Ambulant- og sammedagskirurgi.

Publikationer

I alt 3 publikationer. Fuld publikationsliste kan fås ved henvendelse til afdelingen.

Instituteder Ulf Helgstrand

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 3,0 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 4,5 årsværk.

Anæstesiologi*VIP*

Mogensen, Jørgen Viby; professor.

KLIN

Bonde, Jan; klinisk lektor.

Christiansen, Christian; klinisk lektor.

Gøthgen, Ivar Hejde; klinisk lektor.

Mogensen, Torben Steen; klinisk lektor.

Pedersen, Tom; klinisk lektor.

Secher, Niels Henry; klinisk lektor.

Strøm, Jens Johan; klinisk lektor.

Kirurgi*VIP*

Schroeder, Torben Veith; professor.

Stadil, Flemming Walther; professor.

KLIN

Alsbjörn, Bjarne Finn; klinisk lektor.

Arendrup, Henrik Christian; klinisk lektor.

Bille Brahe, Niels Erik; klinisk lektor.

Blichert-Toft, Mogens; klinisk lektor.

Bækgaard, Niels; klinisk lektor.

Christensen, Steen Bach; klinisk lektor.

Gebuhr, Peter Henrik; klinisk lektor.

Hald, Tage; klinisk professor til 30-6-99.

Helgstrand, Ulf Johan Vilhelm; klinisk lektor.

Iversen, Peter; klinisk lektor.

Jørgensen, Lisbeth Gudrun; klinisk lektor.

Kehlet, Henrik; klinisk professor.

Kjærgaard, Johan; klinisk lektor.

Kofoed, Hakon; klinisk lektor.

Kristensen, Jørgen Kvist; klinisk lektor.

Krogsgaard, Michael Rindom; klinisk lektor.

Kvist, Ebbe; klinisk lektor.

Larsen, Claus Falck; klinisk lektor.

Lauritzen, Jes Bruun; klinisk lektor.

Lausten, Gunnar Johannes Schwarz; klinisk lektor.

Lind, Thomas; klinisk lektor.

Lorentzen, Jørgen Ewald; klinisk lektor.

Lund, Bjarne; klinisk professor.
Lund, Jens Teglgård; klinisk lektor.
Mikkelsen, Mikkel Peter Wøggsgborg; klinisk lektor.
Nordling, Jørgen; klinisk lektor.
Rasmussen, Sten; klinisk lektor.
Stimpel, Hans Rudolf; klinisk lektor.
Svendsen, Lars Bo; klinisk lektor.
Tørholm, Carsten Paaske; klinisk lektor.
Wallin, Anne Lene; klinisk lærer sygehuspecialer.
Wille-Jørgensen, Peer Anders; klinisk lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Bøtker-Rasmussen, Inge: Effect of Alpha-adrenoceptor Blockade on the Male Urethra in Healthy Men assessed by Changes in Elastance and Pressure.

Gehrchen, Poul Martin: Knoglemodellering i proximale femur og migration af den femorale komponent ved uce-menteret total hoftealloplastik. En sammenligning af ændring af knoglemineralindhold i proximale femur stem migration ved 2 forskellige femur stem designs.
Gulløv, Annette Lemche: Thromboembolic and haemorrhagic events during antithrombotic treatment in atrial fibrillation
Middelfart, Helle Vestergaard: Kan den vellykkede kolecystektomi forudsiges? Indikation for galdestensbehandling og patogenese bag postkolecystektomisyndromet.
Recke, Peter Øjvind Von Der: Hyppigheden af radiologisk verificerede dengenerative forandringer i columa lumbalis samt aortaforkalkning og betydningen heraf for måling af knoglemineraldensiteten.
Rasmussen LS: Postoperativ kognitiv dysfunktion hos ældre.

Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder, Professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson, Rigshospitalet Neurobiologisk Forskningsenhed.

Bestyrelsen består af: Institutleder, professor Olaf B. Paulson, professor Ralf Hemmingsen og lektor Annette Gjerris.

Organisation

I 1994 blev instituttet oprettet sammen med 5 andre kliniske institutter under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Institutet skiftede i 1999 navn fra Institut for Neurologi, Neurokirurgi og Psykiatri til Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri. Instituttet er et såkaldt murstensløst institut bestående af universitetsafdelinger inden for de neurologiske og psykiatriske fag.

Instituttet varetager den overordnede koordinering af undervisningen ved det medicinske studiums 9. semester for fagene neurologi, klinisk neurofysiologi, neurokirurgi, psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

1. Forløb af børne- og ungdomspsykiatriske lidelser, primært gennemgribende udviklingsforstyrrelser og spiseforstyrrelser.
2. Epidemiologiske og kliniske undersøgelser af psykisk sygelighed blandt spæde og småbørn.
3. Interview-baseret efterundersøgelse af ungdomspsykiatriske patienter.
4. Børnepsykiatrisk/psykiatrisk intervention overfor psykisk syge gravide/mødre og forstyrrelser i det tidlige mor-barn forhold.
5. Transkulturel børnepsykiatri.
6. Udbygning af klinisk database.

Publikationer

10. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos overlæge, klinisk lektor Anne Mette Skovgaard.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Børn og unge med debut af psykoser.

1. Neurobiologiske aspekter ved ph.d.-studerende Anne Katrine Pagsberg.
2. Psykosociale aspekter ved afdelingslæge Anne Marie Christensen.
3. Forstærket behandlingsmæssig indsats.

Tilknytningsforstyrrelser

Borderline unge og deres tilknytning til moderen ved cand.psych. Anne Rechenbach og overlæge, dr.med. Tove Aarkrog.

Anorexia nervosa

Ved overlæge Søren Nielsen, et EU-projekt.

Aspergers syndrom og autisme

Ved overlæge Ole Sylvester Jørgensen.

Børn med psykisk syge forældre

1. Kognitiv behandling af relationen mellem skizofrene møde og deres spædbørn Afdelingslæge Mala Moszkowicz.
2. Fædre som primær omsorgsperson Afdelingslæge Mala Moszkowicz.

Publikationer

1 lærebog i børne- og ungdomspsykiatri, hvor 4 (af 5) redaktører er overlæger ved afd. F, et supplementum in Nordic Jr of Psychiatry og yderligere 2 artikler. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Klinisk Neurofysiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Regulation af hjernens blodgennemstrømning

Undersøgelser over regulation af aktivitetsafhængige øgninger i blodgennemstrømning i cerebellar cortex og somatosensorisk cortex.

NO som mediator af blodgennemstrømningens ændringer i cortex.

Regulationsmekanismer for blodgennemstrømning i perifere nerver.

Klinisk relevante undersøgelser

Undersøgelser af NO syntase aktiviteten i benigne og maligne hjernetumorer og ved dissemineret sklerose.

Undersøgelser af kortlægning af hjernens funktion ved hjælp af transkraniel magnetisk stimulation.

Klinisk neurofysiologiske undersøgelser af smertesans.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Om blodgennemstrømningen i hjernen i samarbejde med Humboldt Universitet i Berlin.

Undersøgelse af blodgennemstrømning i perifere nerver i samarbejde med University of Calgary, Canada.

Publikationer

6. Fuld publikationsliste kan rekvireres via afdelingen. Professor, dr.med. Martin Lauritzen.

Neurokirurgisk Afdeling NK, Neurocentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

1. Undersøgelser over cerebrospinalvæskens cirkulation og absorption hos både børn og voksne. Udvikling af standarder og teknik til liquorodynamiske undersøgelser især hos børn. Undersøgelser af hjernevæskens absorption ved MR-spektroskopi.

2. Dyreeksperimentelle undersøgelser af hjernens gennemblødning og tryk ved subaraknoidalblødning.

3. Epidemiologiske undersøgelser over forekomst og prognose ved tumorer i hjerne og rygmarg hos børn og voksne.

4. Undersøgelser af diverse rykirurgiske stabiliserende indgreb, samt vurdering af effekt og prognose ved brug af forskellige implantater.

5. Undersøgelser af hjerneprocessers gennemblødning og metabolisme før, under og efter behandling med stereotaktisk radiokirurgi (Linac-baseret) ved acustikusneurinom, ved vaskulære malformationer i hjernen og ved metastaser, i samarbejde med onkologisk afdeling.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med University of Technology, Warsaw, Polen.

Multicentre undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med Cambridge University, UK. Internationale videnskabelige protokoller ved hovedtraumer eller subaraknoidalblødning i samarbejde med European Brain Injury Consortium (EBIC).

Publikationer

Totalt antal publikationer 22, heraf 18 originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos professor, dr.med. Flemming Gjerris, Neurokirurgisk afdeling NK 2092, Rigshospitalet, tlf. 35452390 eller via Institut for Neurologi, Neurokirurgi og Psykiatri.

Neurologisk Afdeling, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Cerebrovaskulære sygdomme

Undersøgelse af markører for akut cerebral iskæmi, plasmaglutamat, p-interleukin-1, p-tumornecrosis-faktor hos patienter med akut cerebral iskæmi m.h.p. at vurdere relationen til progressing stroke og dødelighed og funktionstilstand efter 3 måneder.

Sammenhængen mellem temperatur, blodtryk og blodsukker undersøges hos patienter med akut apopleksi inden for de første 6 timer efter apopleksiens opståen og relateres til død og funktionsstatus efter 3 måneder samt til forekomsten af progressing stroke.

Dyreeksperimentelle studier af effekten af amfetamin på infarktstørrelse og på hukommelsesfunktion undersøges i en cerebral embolimodel hos rotter.

I samarbejde med Østerbroundersøgelsen planlægges undersøgelser af sammenhængen mellem kostfaktorer og apopleksirisiko.

Bevægelsesforstyrrelser

Genetiske undersøgelser hos patienter med idiopatisk torsionsdystoni.

Et projekt i samarbejde med MR-afdelingen på Hvidovre Hospital omfatter dels aktiveringsstudier hos Parkinson-patienter og dels spektroskopisk undersøgelse af patienter med Parkinsons sygdom, multisystem atrofi og progressiv supranukleær parese. De samme patienter får også foretaget SPECT-skanning på Rigshospitalet med både en pre- og postsynaptisk bindende ligand.

En dobbeltblind, kontrolleret undersøgelse vedrørende kvantitativ EMG's berettigelse ved behandling med botulinum toxin.

Specifikke vandladningsproblemer hos patienter med paralysis agitans undersøges. Effekten af operativ behandling af hemifaciale spasmer evalueres.

Livskvaliteten hos Parkinson-patienter undersøges ved hjælp af spørgeskema.

Der foretages MTV-vurdering af operativ behandling af Parkinson-patienter (el-stimulation af nucleus subthalamicus). I tilslutning hertil evalueres værdien af SPECT (beta-cit presynaptisk bundet ligand) før og efter Parkinson-kirurgi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

WHO: Implementation of the Helsingborg deklARATION on stroke management. The Cochrane Collaboration for Stroke Review Edinburgh. International Stroke Society. Flere terapeutiske forsøg i behandling af akut apopleksi udføres i samarbejde med internationale og europæiske grupper.

Publikationer

Ph.d.-afhandling: 1. Originalpublikationer: 14. Oversigtsartikler: 6. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Neurologisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Hjernens blodcirkulation, stofskifte og receptorforhold samt transport mellem blodet og hjernevævet

Er et af afdelingens hovedforskningsområder. Forskningen spænder metodologisk fra dyreeksperimentelle studier til kliniske undersøgelser med anvendelse af højteknologiske billeddiagnostiske metoder som enkel fotons computer tomografi (SPECT) og positron emissions tomografi (PET). Forskningsemnerne spænder fra basale regulatoriske mekanismer til kortlægning af hjernens receptorforhold og fysiologiske aktivering og videre til undersøgelser af en række sygdomstilstande som cerebrovaskulære sygdomme og demens. Der er etableret et samarbejde med MR-centret på Hvidovre Hospital.

Dissemineret sklerose

Sklerose Forskningsenheden med Neuroimmunologisk Laboratorium er tæt knyttet sammen med den kliniske funktion i Skleroseklinikken. Forskningen omfatter kliniske undersøgelser med gennemprøvning af nye behandlingsformer, rehabilitering, undersøgelse af spasticitet, genetiske faktorer, immunologiske undersøgelser, PET-undersøgelser og dyreeksperimentelle undersøgelser på modellen eksperimentel autoimmun encephalomyelitis.

Neuropsykologisk forskning

Dels selvstændigt og dels i relation til flere af de ovennævnte projekter er der veletablerede forskningsaktiviteter.

Neuromuskulære sygdomme

Forskningen spænder fra molekylære og basalfysiologiske undersøgelser til klinisk studier. De vigtigste forskningsområder omfatter: diagnostiske undersøgelser og nye behandlingsprincipper herunder immunmodulerende behandling samt basalfysiologiske undersøgelser af metaboliske myopatiser.

Epilepsi

Forskningsfunktionen er især koncentreret om epidemiologi og klinisk afprøvning af nye antiepileptika, samt udvikling af metoder til diagnostik og evaluering i forbindelse med epilepsikirurgi.

Demens

I Hukommelsesklinikken udføres systematisk udredning og opfølgning af patienter med hukommelsesforstyrrelser og demenssygdomme. Forskningen omfatter biologiske markører for demenssygdomme, neuropsykiatriske manifestationer, normaltrykshydrocephalus, amnestisk syndrom, neuropsykologiske vurderingsinstrumenter, billeddiagnostik (MR, PET, SPECT), validering af nye undersøgelsesmetoder, afprøvning af nye lægemidler og sygeplejeforskning.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Udvikling af nye metoder til billeddiagnostik med positron emissions tomografi (PET) og magnetisk resonans (MR) med brug af principal component analyses og kunstige neurale netværk. Arbejdet udføres i samarbejde med Rigshospitalet, Danmarks Tekniske Universitet, Boston, Tallahassee og Minneapolis i USA samt Akita i Japan.

Undersøgelser af hjernens funktionelle aktivering er planlagt i detaljer i et samarbejde med Rigshospitalet, Hvidovre Hospitals MR-afdeling, Institut for Psykologi ved Københavns Universitet, Bergen i Norge og Birmingham i England.

Projekt vedrørende genetiske faktorer ved dissemineret sklerose udføres som et EU-projekt i samarbejde med Vævstypelaboratoriet på Rigshospitalet, Stockholm i Sverige, Oslo og Bergen i Norge og Malaga i Spanien. Flere terapeutiske forsøg vedrørende behandlingen af dissemineret sklerose udføres i samarbejde med flere europæiske lande tilknyttet European Charcot Foundation.

Forskningen ved Hukommelsesklinikken, herunder lægemiddelundersøgelser, gennemføres i samarbejde med flere Nordiske og Europæiske demensforskningscentre samt University of Vermont, USA.

Publikationer

Originalpublikationer: 34. Oversigtsartikler: 15. Andre: 9. Fuld publikationsliste kan opnås på Neurobiologisk Forskningsenhed, afsnit 9201, Rigshospitalet.

Psykiatrisk Afdeling A, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed****Akut psykiatri**

Behandling af abstinensstilstande.

Henvendelsesmønster i de psykiatriske skadestuer.

Liaisonpsykiatri

Psykiatrisk comorbiditet til somatisk sygdom.

Det affektive spektrum

Depressionsforståelse og psykofarmakologisk behandling.

Miljøfaktorers betydning for den psykiatriske behandling

Der arbejdes med en systematiseret beskrivelse af de psykiatriske sengeafsnits "miljøprofiler". Profilerne relateres til en række patientvariable.

Socialpsykiatri

Udvikling af samarbejdsmetoder mellem distriktspsykiatrien og kommunale instanser.

Publikationer

I alt 11 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Psykiatrisk Afdeling V, Psykiatrisk Sygehus, Hillerød Sygehus**Forskningsvirksomhed**

1. Quality of Life og psykometri.
2. Health related.
3. Well-being.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

WHO Europe og Geneva.

MINI gruppens International neuropsychiatric interview.

Publikationer

Originalpublikationer: 10, lærebøger: 3. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Amager Hospital**Forskningsvirksomhed****Psykiatrisk epidemiologi**

Herunder genetisk epidemiologi og suicidal adfærdsepide-miologi.

Social psykiatri

Beskrivelse af patientforløb, specielt påvirkninger i medfør af psykiatriens ændrede organisation og demografiske ændringer i afdelingens optageområde.

Psykologiske testninger**Psykiatrilovgivning**

Årsager til ændringer i tvangsudøvelse og tvangsind-læggelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Vedrørende genetisk epidemiologi.

Vedrørende psykiatrisk videreuddannelse og psykiatrilovsforhold i Europa i speciallægesektionen i UEMS.

Publikationer

Totalt 4, heraf 3 originalartikler i en lærebog over en ph.d.-afhandling. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital**Forskningsvirksomhed***Tidlig diagnose af skizofreni*

Psykopatologisk, test-psykologisk og neuro-psykologisk undersøgelse af førstegangssindlagte patienter. Retrospektiv undersøgelse af patienter med diagnosen skizofreni mhp. rekonstruktion af de initiale sygdomsfasen og prospektiv undersøgelse af non-psykotiske patienter mhp. risiko for fremtidig udvikling af skizofreni.

Genetik og skizofreni

Analyser af data fra store, multigenerationelle familier med høj skizofrenirisiko mhp. transmissionsmønstre og heritabilitet af psykopatologiske fænomener, samt genetiske koblingsforsøg med genom-screening.

Skizofreni som udviklingsforstyrrelse

Undersøgelser af højrisiko børn i forskellige aldre mhp. perceptuo-motoriske forstyrrelser, emotionelle og kognitive vanskeligheder mhp. tidlig identifikation af vulnerable børn og mhp. studium af initiale sygdomsmekanismer.

Psykopatologi ved skizofreni

Forsøg på en teoretisk og klinisk-empirisk afklaring af grundfænomener ved vulnerabilitet til skizofreni, især autisme og forstyrrelser i Jeg-oplevelsen.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Tidlig diagnose af skizofreni og skizofreni-udvikling: Køln Universitet, University of Southern California in LA (USC). Genetik: Harvard Universitet.

Psykopatologi: Rutgers University (NJ), Lausanne Universitet.

Publikationer

6 publikationer, hvoraf de 5 er originale publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres i afdelingen.

Instituteder Olaf B. Paulson

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 3,0 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 0,1 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 4,1 årsværk.

Klinisk Neurofysiologi*KLIN*

Lauritzen, Martin Johannes; klinisk professor.

STIP

Rostrup, Egill; kand.stip.

Neurokirurgi*VIP*

Gjerris, Flemming Ott; professor.

KLIN

Henriksen, Leif; klinisk lektor.

Juhler, Marianne; klinisk lektor.

Rosenørn, Jarl Ulrik; klinisk lektor.

Neurologi*VIP*

Paulson, Olaf Bjarne; professor.

KLIN

Andersen, Allan; Klinisk lektor.

Boysen, Gudrun Margrethe; klinisk professor.

Feilberg, Jens Bülow; klinisk lektor.

Jensen, Rigmor Agnethe; klinisk lektor.

Karlsborg, Merete; klinisk lektor.

Knudsen, Karen B Moos; klinisk professor fra 1.2.99.

Olesen, Jes; klinisk professor.

Rasmussen, Dorte; klinisk lektor.

Sørensen, Per Soelberg; klinisk professor.

Tfelt-Hansen, Peer Carsten; klinisk lektor.

Vorstrup, Else Sissel; klinisk lektor.

Psykiatri*VIP*

Bolwig, Tom Gert; professor.

KLIN

Aarkrog, Tove; klinisk lektor.

Aggernæs, Karin Helle; klinisk lektor.

Andersen, Henrik Steen; klinisk lektor.

Dam, Ole Henrik; klinisk lektor.

Gjerris, Annette; klinisk lektor.

Glenthøj, Birte Yding; klinisk lektor.

Haastrup, Søren Gudmund; klinisk lektor.

Hemmingsen, Ralf Peter; klinisk professor.

Klysner, Rene; klinisk lektor.

Knudsen, Peder; klinisk lektor.

Kristensen, Ellids; klinisk lektor.

Lier, Lene; klinisk lektor.

Parnas, Josef Stefan Stanislaw; klinisk lektor.

Sihm, Flemming; klinisk lektor.

Skovgaard, Anne Mette; klinisk lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Born, Alfred Peter: The Function of the Primary Visual Cortex During Early Human Development: An MRI Study.

Kofoed, Birgitte Gade: Warfarin for stroke prevention in outpatients with atrial fibrillation.

Ostenfeld, Svend: Virkninger – herunder psykologiske – af intensiv, tværfaglig behandling af kronisk lænderygbesvær samt vurdering af psykologiske effektmål og undersøgelsesmetoder. En prospektiv, kontrolleret undersøgelse.

Oturari, Annette: Genetic risk factors in multiple sclerosis.

Schmalbruch, Ina Kornelia: A physiological and biochemical study on cerebral metabolism before, during and after physiological and amphetamine-induced activation and the effect of propranolol

Sørensen, Holger Jelling: Aspekter af den præmorbid intelligensprofil ved skizofreni: en analyse baseret på to prospektive undersøgelser

Ørsnes, Gitte Blichfeldt: Virkningsmekanismen ved baclofenbehandling af spasticitet.

Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Professor dr.med. Gunhild Lange Skovgaard, Bispebjerg Hospital Dermatologisk Afdeling.

Institutbestyrelsen består af institutleder professor dr. med. Jan Ulrik Prause (ophthalmologi) og overlæge dr.med. Jens Thomsen (oto-rhino-laryngologi).

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Institut for Oto-rhino-laryngologi, ophthalmologi og dermato-venerologi er en murstensløs organisation, som består af de fakultetstilknyttede medarbejdere i fagene oto-rhino-laryngologi, ophthalmologi og dermato-venerologi.

Instituttets formål er at drive forskning og meddele undervisning på et videnskabeligt grundlag inden for de 3 anførte specialer.

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Dermato – Venerologisk Afdeling K., Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Allergisk kontakteksem

Forskningen har til formål at tilvejebringe den lægevidenskabelige baggrund for forebyggelse af kontaktallergi over for de væsentligste hudallergener som nikkell, parfumestoffer, gummikemikalier og konserveringsmidler. Årsagerne til kontaktallergi kortlægges ved hjælp af epidemiologiske, kemiske og klinisk allergologiske og immunologiske metoder. Mekanismen bag udvikling af tolerance søges belyst. Der arbejdes på udvikling af experimentelle expositionsmodeller beregnet til at fastlægge sikre udsættelseskoncentrationer for de almindeligste hudallergener.

Fondsstøtte: EU kontrakt no: BMH4-CT96-0877, ENV4-CT95-0267, Sundhedsvidenskabeligt Forskningsråd:9601876, Sundhedsstyrelsen: 1400/9-200-1996, Miljøstyrelsen: m7041-0144 og flere private fonde.

Irritativt kontakteksem

Mekanismer bag arbejdsbetinget irritativt eksem. Cytokiners patogenetiske rolle ved irritativt kontakteksem. Hudfysiologiske undersøgelser med henblik på patogenese og behandling af tilstanden. I eksperimentelle humane model-

ler evalueres hudens modstandskraft over for irritative påvirkninger samt effekt af behandlingsmidler. Anvendte metoder er Corneometri, laser Doppler flowmetri, måling af transepidermalt vandtab, samt kolorimetri.

Fondsstøtte: EU kontrakt no. BMH4-95-0872, Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd: 9601893.

Hudkræft

De genetiske og immunologiske forhold, som betinger udvikling af hudkræft, søges klarlagt, specielt med henblik på eventuel identifikation af risikogrupper.

Genetisk epidemiologi

Med udgangspunkt i den danske Tvillingekohorte pågår en undersøgelse af betydningen af arvelige faktorer og miljøfaktorer for udvikling af allergisk og irritativt eksem på hænderne.

Fondsstøtte: Private fonde. SSVFR 9601858. Sygekassernes Helsefond 11/207-96.

Københavns Amt, Center for Sygdomsforebyggelse

Med udgangspunkt i en kohorte, der tidligere er undersøgt ved Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse, vurderes risikofaktorer for allergi og ændringer i forekomsten af allergi i voksenbefolkningen ved hjælp af allergitestning og andre objektive målinger.

Fondsstøtte: Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd: 9601817. Sygekassernes Helsefond: 11/260-96. Sundhedspuljen: 1081996.

Forskning i lægemidlers koncentration og penetration i huden som målorgan

Måling af lægemiddelkoncentrationer i huden efter hhv. lokal og systemisk lægemiddeladministration ved brug af mikrodialyseteknik er etableret, ligesom effekten af barrierebeskadigende påvirkning på penetrationen er undersøgt.

Der er etableret 2 samarbejdsprojekter inden for Center for Drug Design and Transport (SSVF 9700555): En evaluering af *in vivo* metoder til måling af lægemiddelkoncentrationer i huden efter lokal administration, og et projekt omhandler lokal penetration og effekt af lægemiddelstoffer i normal hud samt i eksperimentelle klømodeller.

Superantigener

Superantigenernes betydning for udvikling af atopisk dermatitis og psoriasis undersøges.

Medicinsk Multimedie Center

Afdelingen deltager i Medicinsk Multimedie Center i samarbejde med andre afdelinger i Københavns Amt, Hovedstadens Sygehusfællesskab, Panum Institut og Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek. Projektets formål er at udbrede udnyttelsen af den moderne informationsteknologi i undervisningen ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Herunder at evaluere og klassificere multimedieprodukter til brug i undervisningen. Projektet er støttet af Center for Teknologistøttet Uddannelse.

Publikationer

1 ph.d.-afhandling, 32 original artikler i peer-reviewed journals, 2 lærebøger, 5 rapporter og andet.

Dermato – Venerologisk Afdeling D, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Hovedforskningsområderne vedrører hudkræft og dets relation til alder og ultraviolet stråling. Der arbejdes med objektivisering af individuelle risikoparametre for hudkræftudvikling og relationen mellem akkumuleret UV-dosis og intermitterende forbrændinger i relation til kvantificerbare ændringer i hud og øjne. Der foretages undersøgelser over befolkningens UV-eksponering afhængig af alder og udendørs aktivitet.

På det cellulære/kemiske plan arbejdes der med udvikling af stoffer, der kan forsinke solinduceret hudkræftdannelse, reducere DNA-skader, cellulære superoxid-skader og påvirke apoptose. Der arbejdes med non-invasive diagnostiske metoder til påvisning af hudkræft vha. Raman- og fluorescensspektroskopi. Afdelingen har udviklet metoder til profylakse/behandling af multiple aktiniske forandringer og superficiel hudkræft vha. fotodynamisk terapi.

Andre hovedforskningsområder vedrører aldersrelaterede kutane forandringer, optimering af UV-behandling af hudsygdomme og udvikling af neuralt netværksanalyse. Andre vigtige forskningsområder er hudlymfomer, hudsvampeundersøgelser, sklerodermi, infektioner og venerologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Omkring hudtumorer i forsøgsdyr samarbejdes med Sønderborg Sygehus. Raman-spektroskopi foretages sammen med H.C. Ørsted Institutet og neurale netværksundersøgelser sker sammen med DTU.

Samarbejde med Dundee University, Skotland, om fotodermatologi. Om befolkningens UV-eksponering og resultatet heraf er der et samarbejde med University of Dublin, Irland, St. Thomas' Hospital, London og University of Münster, Tyskland. Omkring omgivelses-UV samarbejdes med Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, og inden for elektronmikroskopi med Lunds Universitet. Standardisering af erytemdoser med bl.a. universitetet i Turku, Finland, og Temple University i USA. Lasereffekter samarbejdes der om med Harvard University, USA.

Publikationer

I alt 45 publikationer; 2 disputatser, 5 OSVAL-II-opgaver samt 1 bachelorprojekt. Den fulde publikationsliste kan rekvireres hos: Sekretær Nada Stihovic, afdeling D, afsnit D42, Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, 2400 København NV. Tlf.: 3531 3157.

Afdelingen for Øre-Næse-Hals sygdomme, Hoved-halskirurgi, R:H Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Tindingebenspatologi

Lys- og elektronmikroskopi af patologiske lidelser i tindingebenet, især otosclerose, otitis media cholesteatomatosa og Mb. Menière, EM undersøgelser af saccus og ductus endolymphaticus på rotter. Basale knoglefysiologiske undersøgelser af re-modelleringsaktiviteten i labyrintkapslen samt undersøgelse for mikrofrakturer.

Audiologi

Otoakustiske emissionsmålinger m.h.p. vurdering af ydre hårcellers funktion. Tinnitusmasking, forskning og afprøvning af nye avancerede høreapparater efter aftale med dansk høreapparatusindustri. Ototoxicitet hos patienter i cisplatin behandling. Objektiv hjernestammeaudiometri. Respons hos nyfødte og børn m.h.p. tidlig diagnostik af hørenedsættelse. Indre øre: Eksperimentelle elektrofysiologiske og histologiske samt kliniske undersøgelser over forskellige farmakas anvendelse i forebyggelse og behandling af indre øre skader og sygdomme.

Otoneurologi

Forskning i balanceforstyrrelse (svimmelhed) hos ældre og hos patienter med neurologiske lidelser ved elektrookulomotorisk undersøgelse (vestibulær autorotationstest) og vestibulær undersøgelse hos patienter udsat for organiske opløsningsmidler. Klinisk undersøgelse af Menière patienter samt akusticusneurinom patienter.

Hoved-hals-cancer

Molekylærbiologiske undersøgelser af specielt epidermal growth factor ved hoved-hals cancer, kliniske undersøgelser af forskellige rekonstruktionstyper i forbindelse med hoved-hals kirurgi. Immunologiske undersøgelser af spyt-kirtelsvulster og thyreoideacancer.

Inflammatoriske/immunologiske lidelser i øvre luftveje

Internationalt samarbejde omkring Wegeners granulomatose, bakteriologisk-immunologiske undersøgelser af mellemøre- og næsesekret ved akut suppurativ og sekretorisk otitis media hos danskere og grønlandere. Undersøgelse af patienter med allergiske næselidelser med udvikling af rhinometri udstyr til objektiv måling af næsens tværsnitsareal.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Eksperimentel og klinisk indre øre forskning. Professor Ilmari Pykkö, Karolinska Sjukhuset, Stockholm.

Otoakustiske emissioner fra cochlea, professor Gerald Propelka, Central Institute of Deaf, St. Louis USA.

Elektronmikroskopiske undersøgelser af saccus og ductus endolymphaticus, professor Helge Rask-Andersen, Uppsala Universitet, Sverige. House Ear Institute, Los Angeles, USA.

Vestibulær autorotationstest, professor Dennis O-Leary, University of South California, L.A. USA.

Wegeners granulomatose, internationalt samarbejde med en række skandinaviske og europæiske universiteter.

Bakteriologi ved otitis media, professor Karin Prellner, Lund.

Publikationer

Originalpublikationer, herunder lærebøger og håndbogsartikler: 22. Oversigtsartikler: 2. Publikationsliste kan rekvireres på Rigshospitalets øre-næse-halsafdeling, HovedOrtoCentret.

Øjenklinikken, E 2061, HovedOrthoCentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Retino-vitreale sygdommes kliniske forløb, de retino-vitreale kirurgiske indgrebs muligheder, samt værdien af udviklede biopsiteknikker studeres. Centralt i forskningen er stu-

dier af transplantation af retinalt pigmentepithel. Der er etableret cellekulturer af humane og grise pigmentepithelceller. Der er udviklet teknikker til cellernes implantation på grise, og de immunologiske og histopathologiske konsekvenser heraf undersøges.

Okulær immunologi studeres dels klinisk med hovedmodellen Sjögrens syndrom, dels eksperimentelt i ovennævnte grise modeller. Specielt studeres de intraokulære vævs immunprivilegium. Pigmentepithelinduceret apoptose i aktiverede T-lymfocytter og vækstregulationen i dyrkede retinale pigmentepithelceller undersøges *in vitro* dynamisk og histopatologisk.

Okulær onkologi udføres klinisk på landsplan. Afdelingen er center for okulære uveale melanomer og orbitale neoplasmer. Bulbusbevarende bestrålingsmetoder, herunder anvendelse af Ruthenium-Rhodium plader og I¹²⁵-pladers anvendelighed samt nytten af supplerende transpupillær termoterapi med anvendelse af infrarød laseropvarmning at tumorer studeres. Effekten af den givne behandling vurderes ved anvendelse af udviklede billeddiagnostiske metoder.

Okulær billeddiagnostik. Digital billedbehandling, specielt kvalitative krav til korrekt gengivelse af form, farve og detaljer studeres under ledelse af nyudnævnt forskningsprofessor i okulær billedbehandling. Studierne udføres som led i AIPO-projektet (Advanced Image Processing in Ophthalmology).

Glaukom. De forskellige glaucomsygdomme følges og studeres. En på afdelingen nyudviklet kirurgisk behandling videreudvikles og afprøves i et multicenterstudie. Ved hjælp af ultralydsbiomikroskopi undersøges de anatomiske forudsætninger *in vivo* for udviklingen af specielt pigmentglaukom. Papilhovedets gennemblødning ved glaucom studeres *in vivo* på grise.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Klinikken samarbejder internationalt med G.M. Lui USA og B. Ehinger Lund, Sverige vedrørende transplantation af RPE-celler. T. Eysteinson og E. Stefánsson, Island er deltagere i studier af papilgennemblødningen. Dr. Kivelä og hans medarbejdere fra Finland er medarbejdere i studier af metastaser fra øjenmelanomer. Dr. Bhattacharya S, Department of Molecular Genetics, Institute of Ophthalmology, London deltager i studierne af den grønlandske form af AMD.

Publikationer

I alt 34 publikationer. Komplet publikationsliste kan erhverves ved henvendelse til J.U. Prause, Øjenklinikken RH.

Øjenklinikken, EKC, HS, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Behandlingsepidemiologiske undersøgelser vedrørende katarakt.

Generel oftalmologisk kliniske undersøgelser vedrørende effekt og bivirkninger af kataraktoperationer inklusiv medicinsk teknologivurdering.

International komparativt behandlingsudbytte.

Epidemiologi vedrørende kataraktoperationer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

University of Manitoba, Winnipeg, Canada, Johns Hopkins

universitet, Baltimore, USA og Institut Municipal d' Investigacio Medica, Barcelona, Spanien.

Publikationer

I alt 3 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres på afdelingen.

Øre-, Næse-, Halsafdeling E, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Eksperimentelle undersøgelser af otitis forårsaget af forskellige bakterier

Ved kvantitativ histopatologi sammenlignes slimhindeforandringer i rotters mellemøre inficeret med enten pneumococci, hemophilus influenzae, hemophilus influenzae type B eller moraxella catarrhalis. Histologisk forløb følges op til 6 måneder efter inokulation.

Cholesteatomforskning

Der laves histokemiske og immunokemiske undersøgelser over patogenesen af attikuscholesteatom samt omfattende kliniske efterundersøgelser af patienter opereret i perioden 1965-95 med henblik på langtidsresultater af forskellige former for kirurgi.

Undersøgelser af vækstraten af akustikusneurinomer

Med henblik på eventuelt at kunne undgå en operation følges patienter før operationen med regelmæssige CT- og MR-skanninger med henblik på væksten af akustikusneurinomer.

Forskning omkring arvelig motorisk og sensorisk neuropati, type I og II (Charcot-Marie-Tooth syndrom)

Alle patienter med denne sygdom fra Sjælland undersøges med akustiko-vestibulærundersøgelse og hjernestammeaudiometri og genetisk.

Behandling af svimmelhed, specielt Mhb. Menière med gentamycin

Doseret via et specielt doseringssystem med pumpe indopereret i mellemøret. Effekten heraf undersøges.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med Universitetsklinikken i Bochum, Tyskland om patogenesen af cholesteatomer.

Samarbejde med øre-, næse-, halsafdelingen, Universitetssygehuset i Lund, Sverige, omkring forskningen vedrørende eksperimentel otitis.

Samarbejde med Karolinska Sjukhuset, Sverige, vedrørende eksperimentelle undersøgelser af indre øre efter dosering med Gentamycin og andre medikamenter.

Publikationer

I alt 37 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Instituteder Gunhild Lange Skovgaard

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 1,9 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 3,0 årsværk.

Dermato-Venerologi*VIP*

Skovgaard, Gunhild R Lange; professor.
Wulf, Hans Christian Olsen; professor.

KLIN

Baadsgaard, Ole; klinisk lektor.
Brocks, Kim Mathias; klinisk lektor.
Karlsmark, Tonny; klinisk lektor.
Menne, Torkil; klinisk professor.
Petersen, Carsten Sand; klinisk lektor.

Oftalmologi*KLIN*

Edmund, Carsten Anker; klinisk lektor.
Jensen, Peter Koch; klinisk professor fra 1.8.99.
Krogh, Erik; klinisk lektor.
Larsen, Lars Michael; klinisk lektor.
Lund-Andersen, Henrik; klinisk professor.
Petersen, Peter Bernth; klinisk lektor.
Skjødt, Karen; klinisk lektor.
Sørensen, Knud Erik; klinisk lektor.
Thygesen, John; klinisk lektor.

Oto-Rhino-Laryngologi*VIP*

Bretlau, Poul Holmer; professor.

KLIN

Balle, Viggo Hulthin; klinisk lektor.
Nielsen, Lars Holme; klinisk lektor.
Peitersen, Erik Karlo; klinisk lektor.
Sørensen, Christian Hjørt; klinisk lektor.
Thomsen, Jens Christian; klinisk lektor.
Tos, Miroslav-Franc; klinisk professor.
Vesterhauge, Søren; klinisk lektor.
Von Buchwald, Christian; klinisk lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Benfeldt, Eva Merete: In vivo microdialysis for the investigation of drug levels in the dermis and the effect of barrier perturbation on cutaneous drug penetration.
Mortensen, Lene Githa Lindholm: Peristomal Skin Condition in Colostomy Patients.
Sander, Birgit: Diabetisk makulaødem: Blod-nethindebarrierens permeabilitet og kapillær angiografi. Metodeudviklinger og et klinisk studie.
Rasmussen, Lars Simon: Postoperativ cognitiv dysfunktion hos ældre. Incidens, karakteristika og ætiologiske aspekter.
Theil, Pernille Koefoed: Undersøgelse af linsens og hornhindens egenfluorescens hos patienter med nydiagnosticeret ikke-insulin-afhængig, diabetes mellitus og hos personer med risiko for at udvikle ikke-insulin-afhængig diabetes mellitus.

Andre Patologiske Afdelinger

Adresse

Klinisk Universitetscenter
Panum Institut
Blagdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 71 04
Fax: 35 32 70 70
E-mail: leh@adm.ku.dk

Patologiafdelingen, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Føtal og perinatal patologi. Transplantationspatologi. Onkologisk patologi – med særligt henblik på udvikling af molekylær biologiske metoder. Neuropatologi.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

EORTC, sarcom (EU-projekt). EORTC, Creutzfeldt-Jakobs sygdom (EU-projekt). Malignt mesotheliom (EU-projekt). Melanom (EU-projekt). Telepatologi (EU-projekt). Vasculitis (EU projekt). International Thorotrast Study (EU-projekt). SIOP (internationalt projekt). Mammacancer (EU+EORTC-projekt).

Publikationer

2 ph.d.-afhandlinger. Øvrige publikationer: i alt 45. Fuld publikationsliste kan rekvireres hos professor. J. Visfeldt, afd. for Patologi, 5441, Rigshospitalet.

Patologisk-Anatomisk Institut, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Lymfomer og leukæmier

Histologiske, immunologiske og genotypiske undersøgelser med specielt henblik på differentieringsantigener og oncogener. I internationalt regi samarbejde med ILSG, EORTC og WHO.

Undersøgelser vedrørende informationsteknologiens anvendelse inden for patologisk anatomi

Udvikling af sundhedsøkonomiske modeller til produktionsopgørelse, systemer til automatisk billedanalyse (af-læsning af immunfarvninger og smear-screening) og studier over computer-hjælp i undervisningen.

Elektronmikroskopisk påvisning af diabetesrelaterede antigener i pancreas & beta-celler og andre organer

Undersøgelserne udgøres af morfologiske og immunelektronmikroskopiske analyser af cytokeratinpåvirkning, anti-inflammatorisk terapi og antigenekspression.

Cellebiologi

In vitro undersøgelser vedrørende mulige immunologiske mekanismer bag interstitiel cystitis og renal allograft rejection. *In vitro* modellerne analyseres vha. immunologiske og biokemiske teknikker (FACS, ELISA, RIA, enzymassays, HPLC).

Andre forskningsområder

Detrusormorfologi med korrelation til urodynamiske parametre – lys- og elektronmikroskopiske analyser.

Dyrkning af endometrieceller og dannelse af en *in vitro*-endometriemucosa med henblik på ultrastrukturelle undersøgelser af den tidlige implantation.

PCR undersøgelser af urotelceller i urin og granulocytter hos patienter med og uden blæretumorer med korrelation af resultater til kliniske parametre.

Signalmolekyler ved inflammatorisk tarmsygdom: undersøgelse af den immunhistokemiske ekspression af "ICAM" samt andre signalmolekyler. Samarbejde med Gastroenterologisk Afdeling, Amtssygehuset i Glostrup.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Peter Jones, Kenneth Norris Cancer Hospital, USC, LA, USA. Alterations in tumorsuppressor genes in bladder cancer with reference to detection of early invasion and progression.

Lymfom og leukæmi: EORTC (European Organization for Research and Treatment of Cancer) cutaneous lymphoma project group; International Lymphoma Study Group; WHO.

Vedr. tidlig diabetes. Samarbejde med Med. afd. Aker, Norge, Nefrologisk afd., Ullevål, Med. afd., RH, Norge, Diabetes Research Institute Århus og Niels Steensen.

Samarbejde med Department of Clinical Neuroscience, Section of Psychiatry and Neurochemistry, University of Göteborg, Mölndals Sjukhus, Mölndal, Sweden.

Samarbejde med professor A. Elbadawi, Department of Pathology, Suny Health Science Center, Syracuse, USA.

Samarbejde vedr. detrusormorfologi, Jean de la Rosette, University Hospital Nijmegen, Holland.

Publikationer

Originalpublikationer: 14. Fuld publikationsliste kan fås hos lægesekretær Marianne Flamand, Patologisk-anatomisk Institut, Amtssygehuset i Herlev.

Professor Jakob Visfeldt og klinisk professor Svend Larsen

Stab (begge afdelinger)

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 1,0 årsværk.

KLIN (Internt finansieret): 1,6 årsværk.

VIP

Visfeldt, Jakob Ibsen; professor.

KLIN

Bjerregaard, Beth; klinisk lektor.

Christoffersen, Per; klinisk professor.

Hastrup, Nina Cicilie; klinisk lektor.

Henriksen, Finn Wilkens; klinisk lektor.

Horn, Thomas; klinisk lektor.

Junge, Jette; klinisk lektor.

Larsen, Svend; klinisk professor.

Nielsen, Preben Løvgreen; klinisk lektor.

Ralfkiær, Elisabeth Methner; klinisk lektor.

Sehested, Maxwell Steen G; klinisk lektor.

Afdelingen for Eksperimentel Medicin

Afdelingens ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Afdelingschef er dyrlæge Hans-Jørgen Skovgaard Jensen.

Afdelingens bestyrelse består af professor, dr.med. Jens Juul Holst, (formand), lektor, dr.med. Michael E. Danielson, professor, dr.med. Stig Haunsø og professor, dr.med. Keld Danø.

Afdelingen omfatter arealer på Panum Institutet (PI) og RH.

Adresse

Afdelingen for Eksperimentel Medicin
v/ Københavns Universitet og Rigshospitalet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon: 35 32 73 73
Fax: 35 32 73 99
E-mail: ilfeldt@expmed.ku.dk
<http://130.225.110.124/>

Afdelingschefens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Se tidligere udgaver af årbogen.

Fysiske rammer

Omfatter 5.000 m² på Panum Institutet og 650 m² på RH. 900 m² af afsnittet på PI er i 1999 blevet renoveret.

Personaleforhold

En ledig veterinærstilling blev pr. 1.1.99 besat med cand.med.vet. Sten Velschow.

Forskningsvirksomhed

Forbedring af metoder til diagnostik af infektioner i forsøgsdyr herunder *Helicobacter hepaticus* hos mus og *Parainfluenzavirus type 3*.

Faglige og administrative hverv

Afdelingen yder assistance ved dyreforsøg og rådgiver desuden i forsøgsdyrfaglige problemer herunder forsøgsplanlægning og etiske spørgsmål. Afdelingen har et laboratorium for mikrobiologisk kontrol af infektionssygdomme hos forsøgsdyr.

Undervisning

Afdelingen afholder en række kurser incl. ph.d.-kurser i forsøgsdyrskundskab.

Afdelingschef H.J. Skovgaard Jensen

Stab

Årsværk

VIP Internt finansieret: 2,8.

TAP Internt finansieret: 37,1.

VIP Internt finansieret

Hansen, Henrik Bo; dyrlæge.

Jensen, Hans-Jørgen; dyrlæge.

Velschow, Sten; dyrlæge.

Central Forskningsenhed for Almen Praksis

Forskningsenhedens ledelse og organisation

Forskningsenheden ledes fra 1. december 1999 af forskningsleder, praktiserende læge, professor, dr.med. Hanne Hollnagel.

Forskningsenhedens bestyrelse består af formand og næstformand for Praktiserende Lægers Organisation læge Jørgen Lassen og læge Jørgen Richard Hansen samt fra Sygesikringens Forhandlingsudvalg amtsborgmester Kristian Ebbensgaard og amtsrådsmedlem Tonny Husted Nielsen.

Organisation

Forskningsenheden fungerer under vedtægter, som 1. december 1985 er indgået mellem Praktiserende Lægers Organisation og Sygesikringens Forhandlingsudvalg. Forskningsenheden finansieres af den af organisationerne oprettede forskningsfond "Fonden vedr. finansiering af forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt". Fonden får også midler fra finansloven.

Til at vejlede institutionen forskningspolitisk er nedsat et Fagligt råd med repræsentanter for Dansk selskab for almen medicin, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, Sundhedsstyrelsen, Sundhedsministeriet og Institutterne for Almen Medicin i København, Århus og Odense.

Historie

Central forskningsenhed for Almen Praksis blev oprettet i 1978 med tilknytning til Institut for Almen Medicin, Københavns Universitet. Forskningsenheden er en selvejende institution, hvis formål er at udføre forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt. Desuden rådgivning og praktisk bistand til forskning i almen praksis og tilgrænsende områder.

Adresse

Central Forskningsenhed for Almen Praksis
Panum Institut
Blegdamsvej 3, blok 35 d, 5. sal
2200 København N
Telefon.: 35 32 71 71
Fax: 35 37 12 82
E-mail: admin@gpract.ku.dk

Forskningslederens årsberetning

Personale og historie

Forskningsenhedens leder gennem de første 20 år, forskningsleder Poul A. Pedersen, fratrådte sin stilling 1. oktober 1999. Forskningslektor Dorte Gannik forsvarede sin disputats "Situational Sygdom" for den sociologiske doktorgrad. Enheden har intensiveret samarbejdet med Afdeling for Almen Medicin, Københavns Universitet, og Specialeuddannelsen i almen medicin. Enheden har modtaget eksterne forskningsbevillinger på ca. 9 mio. kr.

Forskningsvirksomhed

Forskningsenheden har et bredt forskningsfelt med følgende tyngdepunkter:

Befolkningens viden, handlinger og motivation i forhold til sundhed og sygdom.

Sygdoms- og symptom mønstret i almen praksis.

Almen praksis' aktiviteter, organisation og funktion i samfundsperspektiv.

Beslutnings- og adfærdsaspektet af det kliniske arbejde i almen praksis.

Der foregår metode- og teoriudvikling ved forskningsenheden på følgende områder: Kvalitative metoder; data fra forskellige registre; kombination af kvalitative og kvantitative metoder; epidemiologiske nøglebegreber i praksisforskning; forløbet af de såkaldte folkesygdomme; almenmedicinerens nuværende og fremtidige identitet; sygdomsbegreber i befolkningen og blandt læger; konsultationen mellem læge og patient.

Individuelle forskningsprojekter

Blødningsmønsteret hos 45-54 årige kvinder i Danmark (Karen Astrup).

Tidlig intervention mod alkoholmisbrug i almen praksis. Sædvaner – Holdninger – Roller (Sverre Barfod, Arvid F. Jørgensen, Eli Sørensen, Per Vendsborg, Annelise Zachariassen).

Forebyggelse ved tidlig afdækning og håndtering af alkoholproblemer i almen praksis (Sverre Barfod, Anders Beich, Lars J. Hansen, Eli Sørensen, Per Vendsborg, Annelise Zachariassen).

Udvalgte indvandrergrupperes kontaktmønstre til almen praksis i Københavns Kommune (Lise Dyhr).

Udvikling og afprøvning af en Ørejournal til brug i almen praksis og hos praktiserende ørelæge (Ruth Kirk Ertmann, Maj-Britt Glenn Lauritsen).

Validering af en audio-visuel talegenkendelsestest med henblik på vurdering af hørelse og sproglig opmærksomhed hos 3-4-årige børn (Maj-Britt Glenn Lauritsen).

Formelle og informelle sociale ressourcers betydning for forløbet af sygdom, eks. ryglidelser (Dorte Gannik).

Netværk for Samfundsvidenskabelig Sygdomsforskning (Dorte Gannik, Hysse Forchhammer, Vibeke Klitgaard, Lene Koch, Laila Launsø).

Det metaboliske syndrom i almen praksis (Poul Erik Heldgaard).

Selvurderet og lægevurderet helbreds betydning for senere forekomst af sygdom og død. 20 års opfølgning af 40-årige mænd og kvinder med helbredsundersøgelser (Hanne Hollnagel, Ellen Idler og Lars Møller).

Positive sundhedsfaktorer – En bedre balance mellem risikotænkning og ressourcetænkning (Hanne Hollnagel, Kirsti Malterud).

Symptomer som kundskabskilde – Hvordan kan vi udvikle medicinsk kundskab om kvinders helbred (Kirsti Malterud).

Hvad ønsker patienten skal finde sted ved konsultationen? (Hanne Thorsen, Hanne Hollnagel, Klaus Witt og Kirsti Malterud).

Patientcentrert registerforskning (Hanne Thorsen, Hanne Hollnagel, Niels Olivarius og Poul A. Pedersen).

Allergiudredning i almen praksis – 750 patientforløb i perioden 1977-1993 (Arvid F. Jørgensen).

Diabetesomsorg i almen praksis (Niels de Fine Olivarius).

Behandling af type 2 diabetes, en medicinsk teknologivurdering (Niels de Fine Olivarius).

Danskernes viden om sukkersyge (Christina Thein,

Christina Hundrup, Bettina Gregersen, Niels de Fine Olivarius).

Nogle metodeproblemer ved sygdomsopgørelser i almen praksis (Poul A. Pedersen).

Astma og allergisk rhinitis i almen praksis (Poul A. Pedersen).

Lændesmerter i almen praksis – efter 22 år (Poul A. Pedersen, Hanne Thorsen, Charlotte Skjøtt, Simon Vittov).

Forekomst af resistente bakterier ved akut otitis media hos børn (Jørgen Lous, Århus, Poul A. Pedersen).

Alkoholintervention i almen praksis – en litteraturgenemgang (Thorkil Thorsen).

Demensudredning i almen praksis (Frans Boch Waldorff).

Ph.d.-projekter

Korte samtaler med alkoholstorforbrugere i almen praksis (Anders Beich).

Patientinitieret kontakt til almen lægepraksis. En undersøgelse af ikke-medicinske faktorerens betydning (Tina Eriksson).

Struktureret patientopfølgning med individuelle behandlingsmål for type 2 diabetikere i almen praksis (Lars J. Hansen).

Opsporing af asthma bronchiale i 5-års alderen i almen praksis (Christian Hermann).

Patientens perspektiv på et liv med type 2 diabetes (Anni Nielsen).

Implementeringsstrategiers betydning for effekten af DSAMs kliniske vejledning om demens i almen praksis (Frans Boch Waldorff).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Dorte Gannik: Vejleder for ph.d.-studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i København og Århus.

Thorkil Thorsen: Medlem af bedømmelsesudvalg og opponent vedr. ph.d.-afhandling, Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

Poul A. Pedersen: Censor i sundhedspsykologi og tidlig almen medicin.

Udvalg og fonde

Anders Beich: Medlem af Udvalg vedr. Sundhedsformidling under DADLs Sundhedskomite; observatør i DSAMs bestyrelse (indtil februar); medlem af PLO/DSAMs Forebyggelsesudvalg (fra december).

Lise Dyhr: Medlem af Sundhedskomiteens Udvalg vedrørende etniske minoriteter.

Dorte Gannik: Observatør i DSAMs bestyrelse.

Lars J. Hansen: Medlem af arbejdsgruppe under DADL vedr. kurser om køb og salg af lægepraksis.

Christian Hermann: Bestyrelsesmedlem i Lyngby-Tårnbæk Lægeseelskab; læge-kommunalt samarbejdsudvalg i Lyngby-Tårnbæk kommune; DSAMs astma-allergigruppe.

Frans Boch Waldorff: Medlem af posterudvalget til Nordisk kongres år 2000.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Dorte Gannik: Konsulent for Forskningsinstituttet for Human Ernærings forskningsudvalg.

Tillidshverv

Dorte Gannik: Leder af Netværk for Samfundsvidenskabelig Sygdomsforskning.

Hanne Hollnagel: Medlem af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd indtil 1.8.99. Medlem af Videnskabelig komité for Nordisk Kongres i Almen Medicin.

Arvid Frank Jørgensen: Medlem af DSAMs forskningsudvalg; DSAMs astma- og allergigruppe; DSAMs nationale repræsentant i EGPRW.

Niels de Fine Olivarius: Medlem af DSAMs forskningsudvalg; Sundhedsstyrelsens følgegruppe vedrørende diabetesbehandlingen i Danmark; DSAMs repræsentant i følgegruppen for projektet "Bedre sundhed for mor og barn" ved Center for Epidemiologisk Grundforskning; medlem af Dansk Selskab for Intern Medicins arbejdsgruppe vedr. klaringsrapport for Type 2 diabetes; Dansk Endocrinologisk Selskabs arbejdsgruppe vedr. nye diagnostiske kriterier for diabetes mellitus.

Poul A. Pedersen: Medlem af Forskningsrådet for Københavns Amts Sygehusvæsen; Kvalitetsudviklingsudvalget i Københavns Amt; DSAMs diabetesgruppe og allergigruppe; Forskningsudvalget i Københavns Amts lægekredsforening.

Formidling

Redaktionelle hverv

I Netværk for Samfundsvidenskabelig Sygdomsforskning er der arbejdet på en antologi: "Disease, Knowledge, and Society".

Kongresser og symposier

I anledning af Poul A. Pedersens fratræden som forskningsleder afholdt Forskningsenheden i oktober et symposium "Research in General Practice" med indlæg fra Sir Denis Pereira Gray, præsident for The Royal College of General Practitioners, Douglas Fleming, leder af Birmingham Research Unit og Poul A. Pedersen.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Forskningsophold i udlandet

Hanne Hollnagel: Gæsteprofessor ved Institut for Samfundsmedisinske Fag, Universitetet i Bergen, Norge.

Forskningsleder, Hanne Hollnagel

Stab

VIP

Pedersen, Poul A.; forskningsleder, praktiserende læge.

Andreasen, Anne Helms; statistiker.

Astrup, Karen; forskningsstipendiat, praktiserende læge.

Beich, Anders; ph.d.-stipendiat, læge.

Dyhr, Lise; forskningsstipendiat, ph.d., speciallæge i almen medicin.

Eriksson, Tina; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.

Ertmann, Ruth; forskningsstipendiat, speciallæge i almen medicin.

Gannik, Dorte; forskningslektor, dr.scient.soc.

Hansen, Lars Jørgen; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.

Hermann, Christian; ph.d.-stipendiat, praktiserende læge.

Hollnagel, Hanne; forskningsleder, praktiserende læge, professor, dr.med.
 Jørgensen, Arvid F.; forsker, praktiserende læge.
 Lauritsen, Maj-Britt; forskningsstipendiat, læge.
 Malterud, Kirsti; seniorforsker, praktiserende læge, professor, dr.med.
 Nielsen, Anni; ph.d.-stipendiat; sygeplejerske, cand.scient.pol.
 Olivarius, Niels de Fine; seniorforsker, læge, B.S.
 Rosenvinge, Lotte; forskningsstipendiat, læge.
 Siersma, Volkert; statistiker.
 Thorsen, Thorkil; seniorforsker, kultursociolog, fil.dr.
 Waldorff, Frans Boch; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.

Publikationer

- Barfod S.: Denmark. i: Alcohol, Drugs and Tobacco Programme. Report on Strand 1: General practitioners' current practices and perceptions of preventive medicine and intervention for hazardous alcohol use s. 72-81, Saunders J, Wutzke S, WHO, 1998.
- Beich A.: Forebyggelse for folket. Svar. Ugeskr Læger 161(5), s. 652-653, 1999.
- Bro F., Hansen B.L., Houmand A., Jensen P.B., Jørgensen A.F., Kjærulff E., Kragstrup J., Olivarius N.de F., Reventlow S., Scholten P.von., Tulinius C., Vedsted P.: Forskning og udvikling i almen praksis. Status og mål for almen medicinsk forskning. 26 s. København 1999.
- Dyhr L.: Lige adgang til sundhedsvæsenet for indvandrere og flygtninge? Ugeskr Læger 161, s. 437, 1999.
- Dyhr L.: Mens vi venter på praksis. Practicus 128, s. 110-111, 1999.
- Gannik D.: En enøjet folkesundhedspolitik. Dansk Sociologi 10(3), s. 95-100, 1999.
- Gannik D.E.: Situationel sygdom. Fragmenter til en social sygdomsteori baseret på en undersøgelse af ryglidelser. 664 s. Samfundslitteratur, København 1999.
- Hansen L.J., Olivarius N.de F., Beich A., Barfod S.: Encouraging GPs to undertake screening and a brief intervention in order to reduce problem drinking: a randomised controlled trial. Family Practice 16(6), s. 551-557, 1999.
- Hollnagel H.: Explaining risk factors to patients during a general practice consultation. Conveying group-based epidemiological knowledge to individual patients. Scand J Prim Health Care 17, s. 3-5, 1999.
- Jørgensen A.F., Pedersen P.A.: Allergological examination in general practice and in the specialist field of allergology. Scand J Prim Health Care 17, s. 221-225, 1999.
- Malterud K.: The (gendered) construction of medical diagnosis. Interpretation of symptoms and signs in female patients. Theor Med Bioeth 20, s. 275-286, 1999.
- Malterud K., Hollnagel H.: Encouraging the strengths of women patients – A case study from general practice on empowering dialogues. Scand J Publ Health 27, s. 245-259, 1999.
- Malterud K.: Kvinnens "ubestemte" helseplager – medisinske og velferdspolitiske utfordringer. Tidsskr Nor Lægeforen 119, s. 1790-1793, 1999.
- Malterud K.: Making Changes with Key Questions in Medical Practices: Studying What Makes a Difference. i: Doing Qualitative Research s. 313-330, Crabtree B.F, Miller W.L., Sage Publications, Thousand Oaks 1999.
- Olivarius N.de F., Reventlow S., Houmand A.: Hvem modtager almenmedicinsk forskningsvejledning? – og hvem giver den? Ugeskr Læger 161(16), s. 665-668, 1999.
- Olivarius N.de F.: Behandlingen af aldersdiabetes i almen praksis (interview). 60 min s. 1999.
- Olivarius N.de F.: Overdødeligheden hos aldersdiabetikere. i: Årsrapport fra Forskningsforum og de seks statslige forskningsråd s. 57, Forskningsstyrelsen, 1999.
- Olivarius N.de F.: Tjek sukkeret hos lægen (interview). Helse 4, s. 12-13, 1999.
- Olivarius N.de F.: Anmeldelse af Vaaler S. et al. Diabetes-håndboken. Practicus 23(132), s. 293, 1999.
- Pedersen P.A., Hollnagel H., Olivarius N.DE F., Reusch S., Sørensen M., Thorsen H.: Eget sygesikringsbevis til børn. Nye muligheder for epidemiologisk forskning i den primære sundhedssektor. Ugeskr Læger 161(46), s. 6351-6354, 1999.
- Pedersen P.A.: Hvilke patienter skal desensibiliseres for allergi? Infomed 10, s. 2-3, 1999.
- Pedersen P.A.: Er det fortsat OK at give depot-steroid mod høfeber? Infomed 10, s. 1, 1999.
- Pedersen P.A.: Kvalitetsudvikling i almen praksis – status og økonomi. KALK 27, s. 18-20, 1999.
- Thorsen T.: Kan sundhedsfaglige påvirkes til at agere mere evidensbaseret? "Mælkevejen" Nyhedsbrev fra Ammekomiteen 5, s. 3, 1999.
- Tulinius C., Reventlow S., Beich A.: Den urokkelige ryger. Hvordan den praktiserende læge hjælper sine patienter til at overveje deres rygevaner. Månedsskr Prakt Lægegern 77(6), s. 843-851, 1999.
- Tulinius C., Beich A., Damkjær H.: Hvorfor forebygger vi? – og hvad forventer vi af patienten? Ugeskr Læger 161(20), s. 2982-2985, 1999.
- Waldorff F.B., Dinesen O.: Henvisninger til demensudredning fra almen praksis. Ugeskr Læger 161(38), s. 5304-5307, 1999.

Center for Muskelforskning

Centrets ledelse og organisation

Center for Muskelforskning (The Copenhagen Muscle Research Centre, CMRC) består af tre forskningsgrupper, som er placeret på henholdsvis Institut for Idræt med kobling til August Krogh Institutet, på human biologi under Medicinsk Fysiologis Institut, Panum Institutet, og på Rigshospitalet. Det fælles mål med forskningen er at klarlægge de mekanismer, som regulerer ilt- og substrattilførsel til menneskets skeletmuskulatur. Centeret blev etableret i 1994 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond. Den nuværende bevillingsperiode løber til og med 2003.

Organisation

Centerleder er professor, med.dr. Bengt Saltin. Seniorforskere i centeret er: lektor, dr.scient. Jens Bangsbo, lektor, dr.med.vid. Ylva Hellsten, lektor, lic.scient. Bente Kiens og professor, dr.med. Erik A. Richter, Institut for Idræt; lektor, dr.scient. Carsten Juel, August Krogh Institutet; lektor, dr.med. Flemming, Dela, professor, dr.med. Henrik Galbo, og lektor, cand.med. Thorkil Ploug, Human Biologi, Panum Institutet, samt på Rigshospitalet, overlæge,

dr.med. Niels H. Secher og overlæge, cand.med. John Vis-sing. Andre seniorforskere med en mere perifer tilknytning til CMRC er professor, dr.med. Michael Kjær, Bispebjerg Hospital og overlæge, dr.med. Bente Klarlund Pedersen, Rigshospitalet.

Adresse

Center for Muskelforskning (CMRC)
Rigshospitalet, afsnit 7652
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Telefon: 35 45 76 21
Fax: 35 45 76 34
E-mail: cmrc@rh.dk
hjemmeside: www.cmrc.dk

Forskningsvirksomhed

De tre helt centrale forskningsområder er reguleringen af glukose- og fedtstofskifte med fokus på transporten ind i samt inde i muskelcellen, og skeletmuskulaturens blodgen-nemstrømning i hvile og ved muskelkontraktion.

En detaljeret beskrivelse af forskningen og centerets publikationer findes under respektive forskningsgruppes beretning i KU's årbog.

Centerleder Bengt Saltin

Studienævnet for Medicin**Studienævnet**

Pr. 1.2.1999: Studieleder Poul Jaszczak.
Studienævnet for Medicin består af:

Klinik

Overlæge, dr. med. Poul Jaszczak, Gyn/obs afd. KAS Herlev, professor, dr.med. Asger Dirksen, Lungemedicinsk Klinik, RH.

Teori

Lektor, dr. med. Finn Bojsen-Møller, Medicinsk Anatomisk Institut, adjunkt Pernille Due, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Paraklinik

Professor, dr. med. Niels Høiby, Institut for medicinsk mikrobiologi & immunologi.

Forenede medicinske fagråd

Stud.med. Louise Isager, Stud.med. Simon Serbian, Stud.med. Klara Vinsand Naver, Stud.med. Jens Ulrik Jensen, Stud.med. Lisbeth Ludvigsen.

Suppleanter**Klinik**

Overlæge, dr. med. Birthe Yding Glenthøj, Psykiatrisk afd., Bispebjerg Hospital, professor, dr. med. Jørgen Rask Madsen, Medicinsk gastroenterol. afd., KAS Herlev.

Teori

Ext. Lektor, Jens Bülow, Klinisk Fysiologisk afd., Bispebjerg Hospital, lektor Klaus Witt, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Paraklinik

Lektor Nina Grosman, Farmakologisk Institut.

Forenede medicinske fagråd

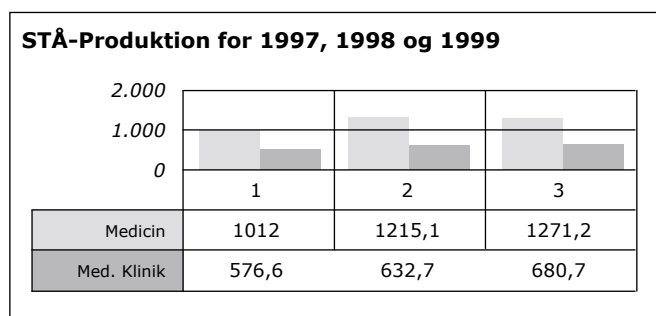
Stud.med. Christopher Schäfer, Stud.med. Robert W. Jørgensen, Stud.med. Henrik Stær-Jensen, Stud.med. Brian Bjørn, Stud.med. Jesper Søe.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Medicin	Med. Klinik	Øvr. sund	Hum	Nat	Meritoverført	I alt
Medicin	1265,4	678,3	0,3	0,5	0,3	71,6	2016,4
Øvrige sund	0,3						
Nat	0,6						
Merit- og gæstestud.	5,0	2,4					7,4
I alt	1271,2	680,7					367,8

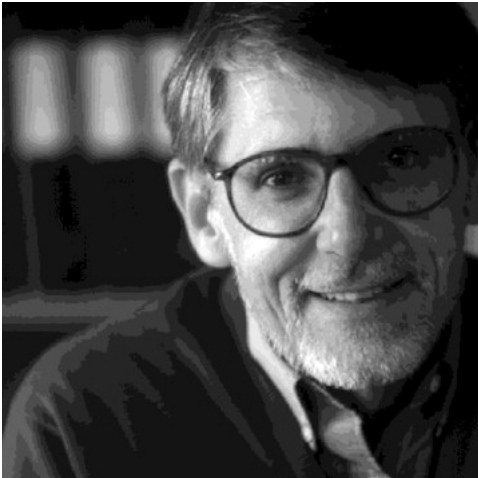
STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Poul Jaszczak

Det Humanistiske Fakultet

Dekanatet for Det Humanistiske Fakultet

Dekan John Kuhlmann Madsen

Prodekan Thorkild Damsgaard Olsen

Fotograf: Henrik Saxgren

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.1999 dekan, lektor John Kuhlmann Madsen.
 Prodekan, lektor Thorkil Damsgaard Olsen.
 Sekretariatschef, cand.jur. Kirsten Stenbjergre.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.1999: Dekan, lektor John Kuhlmann Madsen (formand).

Lektor Hanne Ruus.
 Professor Arne Zettersten.
 Professor Peter Madsen, lektor.
 Carsten Due-Nielsen, professor.
 Claus Bundesen, ingeniørassistent.
 Svend-Erik Lystlund (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Kirsten Mathiesen (TAP-repræsentant).
 Stud.mag. Jens Barslund Mikkelsen (stud. repræsentant).
 Stud.mag. Stine Svensson (stud. repræsentant).
 Stud.mag. Mads Biering-Sørensen (stud. repræsentant).
 Rektor Marianne Zibrandtsen (ekstern repræsentant).
 Redaktør Henrik Wivel (ekstern repræsentant).

Adresse

Det Humanistiske Fakultet
 Njalsgade 80-90
 2300 København S
 Telefon: 35 32 88 11
 Fax: 35 32 80 52
 E-mail: hum-fak@fak.hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk>

Dekanens årsberetning

Milleniets sidste år indledtes med et markant dyk i Fakultetets budget. Som konsekvens af den stærke ekspansion på uddannelsesfronten i sidste halvdel af 90'erne havde Fakultetet satset meget på personaleudvidelse og -fornyelse, ligesom der i nævnte periode havde været iværksat en fremtidsrettet tværfaglig satsning. Med modtagelsen af årets budget fra Universitetet måtte en del bemandingsplaner ændres, og der blev gennemført drøftelser med hvert eneste institut om deres syn på tilpasningen. Som følge af den sene udmelding af budgettet, måtte størstedelen af Fakultetets reduktionen placeres i sidste halvdel af året. Der blev brugt mange kræfter på at ændre de omhyggeligt lagte planer. Bortset fra udbuddet af ph.d.-pladser og kontinuationsstillinger blev praktisk talt alle budgetdele beskåret.

Fakultetet havde også i indberetningsåret en stor søgning til de humanistiske og psykologiske studier. Der var tale om et mindre fald i søgningen til de fleste fag, men på enkelte undtagelser nær var køen til optagelse fortsat meget

lang. Enkelte fag havde mere end 5 gange så mange ansøgere som studiepladser. De godt 2000 optagne omfattede et stort antal førstprioritetsansøgere, hvad der uden tvivl er befordrende for gennemførelsen af studierne. En desværre for lang række fag har haft vanskeligt ved at leve op til den gennemførelsesprocent – målt i STÅ – som Fakultetet har brugt som nøgle i forbindelse med tildelingen af ressourcer. Der blev derfor igangsat en større undersøgelse af eventuelle barrierer af holdnings- eller studieordningsmæssig art. Det blev konstateret at de seneste års satsning på studiestarten i stort omfang har båret frugt. En større rapport derom blev færdiggjort i slutningen af året. Det er blevet klart, at problemet på en række fag er flyttet til de senere studieår. Udvalg og arbejdsgrupper gik så i gang med at bearbejde denne indsigt, bl.a. med henblik på studieordningsrevision. Undervejs har det været nødvendigt at regulere ressourcefordelingen til de fag der over en årrække ikke præsterer den forudsatte indtjening.

Der blev i året oprettet et kombinationsstudium med Naturvidenskab hvori bachelorniveaet deles med 11/2 årsværk til hver.

Der blev arbejdet videre med et samarbejde i Øresundsregionen, især for så vidt angår de små og mindre fag.

Den nationale evaluering af ph.d.-reformen førte på Fakultetet til et grundigt arbejde med selvevaluering. I forvejen var Fakultetets ordning meget fint gennemlyst, men den nye evaluering bragte forskellige ting i fokus, især et ønske om deregulering af kursuskravet. Reformen har ført til en fin gennemførelsesprocent inden for de afsatte tidsrammer. Fakultetet og dets ph.d.-studienævn lagde megen vægt på at vore ph.d.-studier skulle evalueres på Humanioras betingelser. Dette fremgik med al ønskelig tydelighed af den grundige rapport.

De meget langstrakte forhandlinger forud for Konsistoriets beslutning vedr. kontraktteksten førte på Fakultetet til flere høringer af institutter og studienævn, og til adskillige forhandlinger i Fakultetsrådet. Enkelte af Fakultetets planer blev pga. den kommende kontrakt ikke igangsat i indberetningsåret, men er blevet en del af Fakultetets bidrag til Universitetets planer. Det drejer sig først og fremmest om forskningsplanlægningen. Fakultetsrådet vedtog dog nye retningslinier for forskningsstandarder i forbindelse med stillingsbesættelser.

Opførelsen af 1. afsnit af det nye KUA skred planmæssigt frem. Hvad angår detailindretningen af de nye bygninger, har de løbende kontakter mellem brugerne og arkitektfirmaet været meget givende. På en afgrænset plet vest for det der skal blive Universitetskanalen, tog Forskningsministeren torsdag den 14. oktober omgivet af flere hundrede humanister – og en del entreprenørmaskiner – det første spadestik. Sideløbende med opførelsen af 1. byggeafsnit er der gjort et stort arbejde for at skabe en ny bydel med liv i.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskab for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	155,100	177,318	200,081	196,349
Åben uddannelse	19,566	18,836	17,557	16,891
International studenterudveksling	0,237	0,300	0,300	0,289
<i>Uddannelse i alt</i>	<i>174,903</i>	<i>196,454</i>	<i>217,938</i>	<i>213,529</i>
Basisforskning	135,231	135,374	140,906	154,837
Tilskudsfinansieret forskning	37,742	44,041	37,500	49,242
Kontraktsforskning	4,592	1,095	1,400	1,897
Forskeruddannelse	25,702	26,091	26,521	5,000
<i>Forskning i alt</i>	<i>203,267</i>	<i>206,601</i>	<i>206,327</i>	<i>210,977</i>
<i>Andre faglige formål i alt</i>	<i>2,574</i>	<i>6,741</i>	<i>6,500</i>	<i>6,254</i>
Bygningsdrift		32,994	32,790	32,177
Generel ledelse og administration	6,474	12,618	11,524	11,087
<i>Fælles formål i alt</i>	<i>6,474</i>	<i>45,612</i>	<i>44,314</i>	<i>43,264</i>
Udgifter i alt	387,218	455,408	475,079	474,024

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en stigning af antallet af studenterårsværk (STÅ).

Tabel 2. Aktiviteter 1996-99

	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	12129	12786	13358	13811
Antal STÅ	4631,9	5044,3	5300,6	5442,5
Antal optagne pr. 1. oktober:	2014	1934	1890	2072
Antal 1. prioritetsansøgere	4670	4736	4238	4064
Gennemsnitsalder for optagne	24,3	24,2	24,1	24,3
Median, alder, for optagne	22	22	23	23
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal bachelorer	672	711	863	930
Gennemsnitsalder, bachelorer	28,5	28,0	28,0	28,3
Median, alder, for bachelorer	26	26	26	26
Gennemsnitlige gennemførelstid, bachelorer	4,2	4,0	4,3	4,5
Median gennemførelstid, bachelorer	4	4	4	4
Antal kandidater	399	420	498	534
Gennemsnitsalder, kandidater	33,4	33,3	33,4	32,2
Median alder, kandidater	31	31	31	30
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	9,5	8,9	8,6	8,4
Median gennemførelstid, kandidater	8	7	8	8
<i>Åben uddannelse</i>				
Antal deltagerbetalende STÅ	907,3	874,8	885,1	888,4
Færdiguddannede bachelorer	42	45	78	55
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	97	117	90	88
Antal ph.d.-studerende	162	187	207	203
Antal forskerudd.studerende gammel ordning	100	70	49	17
Antal afhandlinger, året	35	32	46	51
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Stud. der udløser internationaliseringstilskud	383	376	502	573
Indgående	197	211	336	358
Udgående	186	165	166	215

Dekan John Kuhlmann Madsen

Ph.d.-studienævnet for Humaniora

Ph.d.-studienævnet varetager administrationen af ph.d.-uddannelsen: kurser, rejseansøgninger, aflevering og bedømmelse af afhandlinger, samt løbende rådgivning af de ph.d.-studerende. Det daglige administrative arbejde ligger i hænderne på studienævnets to sekretærer, mens nævnet på sine månedlige møder dels tager stilling til konkrete problemer, dels drøfter nye tiltag med henblik på en løbende kvalitetsudvikling af uddannelsen.

1999 kom først og fremmest til at stå i evalueringens tegn. Forskningsministeriets længe bebudede evaluering af forskeruddannelsen i Danmark blev iværksat, og i den forbindelse afleverede studienævnet en 20 siders selvevalueringssrapport. Udarbejdelsen af selvevalueringen betød, at vi måtte fremskaffe et omfattende baggrundsmateriale, hvad der samtidig havde den nyttige virkning, at vi fik gennemlyst uddannelsen på snart sagt alle leder og kanter, og dermed fik et klarere overblik over styrkepunkter såvel

som svagheder. På længere sigt vil rapporten derfor udgøre et vigtigt udviklingsinstrument, og den har iøvrigt allerede affødt en række procedureforbedringer. Inspireret af rapporten gik nævnet ligeledes ind i arbejdet på at samle en del af kursusvirksomheden i et ambitiøst fælles introduktionskursus for samtlige ph.d.-studerende i en årgang, men dette arbejde er indtil videre stedt til hvile pga. økonomiske stramninger. Arbejdet med rapporten bekræftede endvidere det værdifulde samarbejde, der eksisterer mellem nævnet og ph.d.-koordinatorene på de enkelte fag.

1999 blev også året, hvor den endelige afvikling af de resterende afhandlinger efter "gamle" ordning fandt sted. Indførelsen af en definitiv afleveringsfrist for denne type afhandlinger havde den positive effekt, at i alt 16 afhandlinger blev indleveret efter "gamle" ordning (heraf er 9 bedømt, resten under bedømmelse). I alt blev i 1999 tildelt 51 ph.d.-grader, heraf 42 efter ny ordning.

Ph.d.-studieleder Inga Floto

Institut for Historie

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2. 1999: Institutleder er docent, dr.phil. Karl-Erik Frandsen.

Institutbestyrelsen består af lektorerne dr.phil. Poul Vil-laume (viceinstitutleder) og dr.phil. Vincent Gabrielsen, samt TAP-repræsentant Birthe Miller.

I institutbestyrelsens møder deltager som observatører en repræsentant for såvel de studerende som de ph.d.-studerende, studielederen: Johny Leisner samt instituttets repræsentant i fakultetsrådet: Carsten Due-Nielsen.

Til drøftelse af forskningsmæssige spørgsmål herunder rådgivning af institutlederen vedr. nedsættelse af udvalg til bedømmelse af ph.d.-afhandlinger, disputatser og stillingsbesættelser er nedsat et forskningsudvalg bestående af Peter Ørsted, Niels Lund, Niels Steensgaard, Claus Bjørn, Ole Feldbæk og Carl-Axel Gemzell.

I overensstemmelse med reglerne er nedsat et samarbejdsudvalg bestående af VIP-repræsentanterne Karl-Christian Lammers (DM-tillidsmand), Ole Hyldtoft og Arne Søby Christensen samt TAP-repræsentanterne Annie Lumbye, Birgit Kragh og Elisabeth Fürst samt studielederen og institutlederen.

Tove Nielsen er sekretær for de nævnte tre organer.

Til koordinering af bogsamlingernes indkøbspolitik m.v. er nedsat et biblioteksudvalg bestående af Jens Erik Skyds-gaard (formand), Ole Hyldtoft, Hans Kirchhoff, Palle O. Christiansen, Niels Lund samt en studentrepræsentant og bibliotekar Birthe Miller, der fungerer som sekretær for udvalget.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Historie
Njalsgade 102
2300 København S.
Telefon: 35 32 82 42
Fax: 35 32 82 41
E-mail: histinst@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/historie>

Institutlederens årsberetning

For instituttets historie samt strukturen i universitetsfaget historie henvises til instituttets hjemmeside samt Universitetets Årbog for 1998 s. 399 ff.

Som det fremgår af nedenstående beretning, så har 1999 for Institut for Historie været et år præget af mange nye initiativer såvel med hensyn til forskning med særlig vægt på opbygning af nye netværk som med hensyn til undervisningen, hvor der er taget mange spændende initiativer ikke mindst inden for formidlingsaspektet.

Det må dog desværre samtidig siges, at med hensyn til bemanning har vi oplevet det sidste halvår af 1999 som præget af stagnation. En af instituttets faste medarbejdere, lektor dr.phil. Alex Wittendorff gik på pension pr. 1. april, og det har ikke været muligt at få bevilling til at genbesætte stillingen. Da yderligere to faste medarbejdere skal pen-

sioneres i 2000, uden at deres stillinger kan besættes, idet normeringen er nedskåret med hele fire årsværk, må institutledelsen se på situationen med den største bekymring. En lang række af instituttets medarbejdere falder for aldersgrænsen i de nærmeste år, idet gennemsnitsalderen for faste VIP'er pr. 1/1 2000 er 60,1 år og det er usikkert, i hvilket omfang de vil kunne erstattes. Den eneste opmuntring i så henseende er, at der er givet tilsagn om, at de eksisterende tre adjunktstillinger vil kunne forandres til "kontinuationslektorater". En tiltrængt fornyelse af lærerstaben kommer således næsten udelukkende i form af vikarer for faste lærere, der frikøbes i forbindelse med større forskningsprojekter. Det er naturligvis uheldigt for såvel forskning som undervisning, at en stadig større del af undervisningen gives af løst ansatte lærere, for størstedelens vedkommende uden forskningsret. Dette betyder endvidere, at de former for vejledning, der udelukkende påhviler de fastansatte lektorer og professorer som specialevejledning, vejledning af ph.d.-studerende, bedømmelse af disputatser og ph.d.-afhandlinger kommer til at hvile på stadig færre ansatte. Lidt paradoksalt er dette på én gang en stadig tungere arbejdsbyrde, men samtidig en glædelig udvikling, da den skyldes, at mængden af indskrevne ph.d.-studerende har været i kraftig vækst ligesom antallet af færdige ph.d.-afhandlinger og afhandlinger indleveret til forsvar for doktorgraden.

Især udviklingen i antallet af ph.d.-studerende har bevirket, at instituttets fysiske rammer er udsat for et hårdt pres. Det har kun med den største vanskelighed været muligt at anvise de ph.d.-studerende andele i arbejdsværelser, der oftest må deles mellem to eller tre forskerstuderende, hvilket naturligvis er særdeles utilfredsstillende. Beklageligvis har instituttet også måttet afvise at stille arbejdspladser til rådighed for fremmede gæsteforskere, hvilket strider klart mod ønskerne om at fremme det internationale forskningsmæssige samarbejde.

Også institutbibliotekets få læsepladser er under et stort pres, og selv et nyindrettet læserum med PC'ere og netadgang må siges at være helt utilstrækkeligt til at dække de studerendes berettigede forventninger om tidssvarende studie-vilkår.

Forskningsvirksomhed

På baggrund af ovenstående pessimistiske redegørelse for instituttets bemanningssituation er det glædeligt at kunne konstatere, at dette ikke endnu synes at have påvirket forskningen ved instituttet, som tværtimod har mange fine resultater at fremvise, ikke mindst i samarbejde med kolleger i såvel Danmark som udlandet. Nedenstående redegørelse for instituttets forskningsvirksomhed tilstræber ikke at være udtømmende, men er koncentreret om en række større forskningsprojekter. For de enkelte medarbejders individuelle forskning henvises til publikationslisten og instituttets hjemmeside.

Projektet Africa Proconsularis er en undersøgelse af relationerne mellem by og land i det romerske Tunesien. Projektet er delvist blevet afsluttet i 1999. Manuskript til det afsluttende bd. III er indsendt til tryk. Andre medarbejdere på projektet er Jesper Carlsen, Syddansk Universitet, Erik Poulsen, Leila Sebaï, Tunesien og John Lund, Nationalmuseet (Peter Ørsted).

Peter Ørsted arbejder også sammen med Philippe Leveau fra universitetet i Aix på projektet "Told og territorialhistorie i det romerske Provence".

Nye synsvinkler på antikkens historie er udviklet af flere medarbejdere ved instituttet, der undersøger brug af magt og vold i den klassiske oldtid (Vincent Gabrielsen og Kirsten Kvist). Det gælder dels studier over krigsførelsens betydning for de græske bystaters økonomiske, sociale og kulturelle udvikling, som er et led i et stort internationalt projekt med basis i Cambridge og dels et ph.d.-projekt, der omhandler Kreta i perioden 220-150 f.Kr. med specielt fokus på kretensisk voldsudøvelse i form af plyndringer (bl.a. sørøveri) og lejesoldaters virksomhed. Kretenserne var meget aktive inden for disse områder. Kildematerialet er primært indskrifter der dokumenterer mellemstatslige aftaler, beretninger af antikke forfattere, samt topografiske data fra udgravninger.

Et projekt, der involverer en bred kreds af instituttets medarbejdere, er projektet "Den Danske Udenrigspolitik Historie", der finansieres af Carlsbergfondet, og som efter planen skal udkomme i 6 bind. Projektet styres af Ole Feldbæk og Carsten Due-Nielsen samt Nikolaj Petersen (Århus Universitet). Fra Institut for Historie medvirker: Esben Albrechtsen (middelalderen til 1523), Karl-Erik Frandsen (1523-88), Gunner Lind (1588-1648), Ole Feldbæk (1720-1814), Carsten Due-Nielsen (1864-1914) og Poul Villaume (1945-72). I projektet medvirker endvidere Bo Lidgaard (Udenrigsministeriet), Knud J.V. Jespersen (Syddansk Universitet) og Thorsten Borring Olesen (Århus Universitet). Sideløbende med udarbejdelsen af manuskripter afholdes der i projektets regi forfattermøder og seminarer med et panel af eksperter. Projektet vil være afsluttet i 2004.

"Den Sorte Døds virkninger på samfundet i 1300-tallet, belyst ved slotslenet Maurienne (Savoyen)". Arbejdet koncentrerer sig om belysningen af virkninger og reaktioner på kort og mellemlangt sigt, dvs. de første ca. 50 år efter det første pestudbrud i 1348 (Michael Gelting). Han arbejder også med problemet Slægt og "feudale" magtstrukturer i Danmark og Europa i højmiddelalderen samt med "Den danske kirkes historie i 1000-tallet".

"Nordeuropæisk kornhandel før 1350" (Nils Hybel). Projektet er indtil videre mundet ud i to afhandlinger. Desuden arbejder han på projektet: "Danmark i Verden i Middelalderen". Almindelig fremstilling af Danmarks historie c. 700 til 1500 med særligt henblik på internationale relationer og udlandets syn på de danske områder.

"Skånes overgang til svensk lov 1658-1684" (Jens Christian Vesterskov Johansen). Da Danmark i 1658 havde mistet Skåne samt Halland og Blekinge til Sverige, blev der i Roskildefreden indsat en paragraf om, at de tre provinser fortsat skulle anvende dansk lovgivning. I 1683 besluttede den svenske konge, at den hidtidige praksis skulle ophøre, og at svenske love skulle benyttes. Projektet er en del af et forskningssamarbejde vedr. Øresundsregionens historie mellem de historiske institutter i Lund og København, der ledes af Harald Gustafsson, Lunds Universitet, og Karl-Erik Frandsen. Det udføres med en bevilling fra Øresundsuniversitetet.

Ligeledes med en bevilling fra Øresundsuniversitetet er afsluttet projektet "Nationalisme og indvandrerhad i Øresundsregionen ca. 1850-1925". Resultaterne indgår i bogen "Billige og villige? - fremmedarbejdere i fædrelandet ca. 1800-1970" (Henrik Zip Sane). Øvrige medarbejdere på projektet er Sociolog Anders Neergaard, Lunds Universitet, Etnolog Kjell Hansen, Lunds Universitet og Etnolog Eva Sjögren, Skånes Arkivförbund.

"Teknologiske forandringer i dansk industri 1896-1930", der viderefører et tidligere arbejde om udviklingen fra 1870 til 1896 (Ole Hyltdoft sammen med Hans Christian Johansen (Syddansk Universitet)). Værket hører under projektet Dansk industri efter 1870, der finansieres af Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd.

"Nordisk industrialisering". Redigering af og bidrag til slutpublikation fra fællesnordisk projekt, hvis formål har været at sammenligne aspekter af den industrielle udvikling i Sverige, Finland og Danmark 1870-1940 (Hans Kryger Larsen). Andre medarbejdere på projektet er Per Schybergson, Riitta Hjerpe, Susanna Fellman, Helsingfors Universitet, Olle Krantz, Umeå Universitet og Carl-Axel Nilsson (tidl. KU).

Et andet projekt er "Nordiske historiske Nationalregnskaber" (NHNA, Nordic Historical National Accounts). Projektet, der støttes af Nordisk Økonomisk Forskningsråd, har som hovedformål at udarbejde fælles retningslinier for de nordiske historiske nationalregnskaber og præsentere nye aggregerede tidsserier. Andre medarbejdere på projektet er ca. 30 forskere og embedsmænd fra universiteter og statistikmyndigheder i de nordiske lande.

"Danske kilder til Ghanas historie 1658 til 1754" (Ole Justesen). Projektet har til formål at publicere en oversættelse af det danske kildemateriale i Rigsarkivet vedrørende Ghanas historie i den nævnte periode. Materialet omfatter først og fremmest de officielle indberetninger fra de danske etableringer på Guldkysten, men også enkelte dagjournaler, akter fra lokale retssager og private indberetninger.

Sammen med Irene Odotei, Acting Director of Institute of African Studies, University of Ghana og Legon, Accra, arbejder Ole Justesen på en større undersøgelse af byen Osu's historie i perioden 1800-1850. Osu er navnet på den ghanesiske by ved det danske hovedfort Christiansborg, som i dag udgør en del af hovedstaden Accra. Dette projekt er en del af et større tværfagligt og internationalt projekt og skal ses i sammenhæng med andre initiativer, der tilsammen skal beskrive Accra's historie 1600-tallet til nutiden. Det overordnede mål for projektet er at publicere undersøgelsesresultaterne og at etablere materiale, som kan indgå i oprettelsen af et påtænkt historisk museum for Accra.

"Naturforskeren Peter Wilhelm Lund i videnskabshistorisk belysning" (Birgitte Holten sammen med Michael Sterll, Botanisk Museum). Projektet sigter mod udarbejdelsen af en biografi på baggrund af omfattende kildemateriale i danske og brasilianske arkiver og samlinger. I 1999 har arbejdet været fokuseret på formidlingsaspektet især en udstilling på Museum Nacional i Rio de Janeiro.

Et af instituttets meget gamle forskningsprojekter er udforskningen af de danske prisers historie. På basis af en større bevilling fra Carlsbergfondet med Erik Helmer Pedersen som projektleder er der i løbet af 1999 iværksat et større registrerings- og kontrolarbejde af det pris- og lønningsmateriale, som i sin tid blev indsamlet og tabellariseret med henblik på at kunne danne basis for et kommende bd. II af "History of Prices and Wages in Denmark, 1660-1800". Arbejdet ledes af forskningsadjunkt, cand.mag. Dan H. Andersen og til projektet er knyttet en række historie-studerende: Martin Bork, Henrik Dalnæs, Mette Dahl Hansen, Susanne Krogh Jensen, Mikkel Nielsen og Rasmus G. Poulsen. Arbejdet med projektet har mest bestået i at EDB-registrere og dermed tabellarisere samtlige priser i det store materiale fra godsarkiverne. Dan Andersen har desuden konverteret de indkodede lønningsoplysninger til et moder-

ne databaseprogram og er ved at bearbejde oplysningerne. Endelig er det bagvedliggende arkivmateriale og de udarbejdede udkast til godspræsentationer gennemgået med henblik på at få konstateret evt. fejl og udeladelser. De ældre manuskriptdele er indskannet og dermed gjort klar til trykning. Dermed er der skabt basis for at udarbejde et endeligt manuskript til prishistoriens bd. II.

“Dokumenter til belysning af modstandsbevægelse historie indtil 1943-44” (Hans Kirchhoff sammen med Aage Trommer (Syddansk Universitet)). Der er planlagt 2 bind, der udgives af Kildeskriftselskabet. Bind 1 med stof vedr. Danmarks Kommunistiske Parti og Frit Danmark, mens bind 2 skal omhandle kilder til belysning af SOE's og nationalborgerlige modstandsgruppers historie. Forventet udgivelse 2002.

“Den røde fare”: Projekt om antikommunismens former og udtryk i Danmark ca. 1945-60 (Klaus Petersen, Joachim Lund og Regin Schmidt) med en bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd til forskningsprojektet. Hensigten er dels at sammenligne fagbevægelsens og højrefløjens antikommunisme og ansue den i sammenhæng med deres verdensbilleder og øvrige aktiviteter, og dels at beskrive antikommunismen i den internationale kontekst.

En biografisk indrettet monografi om Hans Hedtoft som udenrigspolitiker (Poul Villaume sammen med Lektor Thorsten Borring Olesen, Århus Universitet). Trods en nyligt udkommet Hedtoft-biografi mangler der fortsat en samlet, arkivbaseret og analytisk, videnskabelig monografi om Hedtofts betydelige udenrigspolitiske virke og indflydelse i årene fra besættelsestiden til hans død i 1955.

“Forbrydelse og straf” (Inga Floto). Indenfor dette emne arbejder hun med projektet: “Dødsstraffen i vestlig kultur ca. 1600-2000”. Arbejdet på bogen nærmer sig nu sin afslutning, og manus vil forhåbentlig være afsluttet i løbet af efteråret.

Med udgangspunkt i en undersøgelse af det danske fængselsvæsen i perioden 1830-1910 vil Peter Scharff Smith skrive et ph.d.-projekt om den strafferetlige reformproces, der prægede hele den vestlige verden i perioden. Der var på en og samme gang tale om et afskrækkelses-, samt opdragelses- og forbedringsprojekt, der havde sit udspring tilbage i 1700-tallet.

Åbningen af arkiver fra tiden under og efter 2. verdenskrig ikke mindst de østtyske arkiver, har givet samtidshistorikerne helt nye forskningsmuligheder.

“Warszawapagten og Danmark” (Carl-Axel Gemzell). Projektet behandler Warszawapagtens planer mod Danmark under perioden 1960-1989. Det bygger på en omfattende gennemgang af de østtyske militære og civile arkiver der blev åbnet efter den tyske genforening plus enkelte dokumenter fra polske og tjekkoslovakiske arkiver samt litteratur. Projektet behandler planlægningens udvikling gennem forskellige faser, mål, styrkeforhold etc. ved en invasion i Danmark og i den forbindelse blandt andet den beregnede anvendelse af atomvåben. Arbejdet bygger på en meget omfattende indsamling af arkivmateriale fra østtyske arkiver, som stort set er afsluttet.

Også de mange privatarkiver, der nu er tilgængelige, har givet Carl-Axel Gemzell mulighed for at skrive afhandlingen: “Videnskab som restriktiv praksis”. Arbejdet er en kommentar til den internationale forskning omkring den 9. april 1940. Det behandler de forskellige faktorer, der har påvirket og begrænset opfattelserne om det tyske angreb på Danmark og Norge.

“Dänemark und die deutsche Frage. Die dänisch-deutschen Beziehungen nach 1945” (Karl Christian Lammers, der 1999/2000 er gæsteprofessor ved samarbejdsuniversitetet i Tübingen). Projektet er en undersøgelse af Danmarks holdning til det tyske spørgsmål og dets relationer med de to tyske stater BRD og DDR. Desuden arbejder Lammers på projektet: “Mit den Bürgerlichen gegen den Faschismus? SPD und Nationalsozialismus 1920 bis 1933”. En større undersøgelse af det tyske socialdemokratiske politiske over for den nazistiske bevægelse NSDAP og dets politiske taktik for at hindre deres overtagelse af magten.

“Cement of Fear: The Early Cold War, the Atlantic Alliance, and the Soviet Union” (Poul Villaume). En historio-grafisk orienteret og arkivbaseret monografi om Atlantpagtens/NATOs rolle i den kolde krigs formative periode (ca. 1948-1961).

“Militær og Politik i Grækenland og Tyrkiet i Skyggen af Den kolde Krig, 1945-67” (Mogens Pelt). Han har brugt de nyåbnede arkiver i det tyske udenrigsministeriums arkiver i Bonn, i National Archives, Washington DC og i John Foster Dulles arkiv i Mudd Library, Princeton University. Projektet undersøger militærets rolle i den politiske proces dels i forhold til den indre udvikling, dels i forhold til de ydre relationer.

Endelig skal nævnes et af instituttets nyeste “satsningsområder”, nemlig “Velfærdsstaten”. “The Welfare State, Britain, and Denmark” (Carl-Axel Gemzell). Afhandlingen behandler forestillinger og processer, der har ligget til grund for velfærdsstaten i Storbritannien og Danmark, derunder blandt andet professionaliserings- og teknokratiseringsprocesser og diskurser. Den publiceres i en antologi om forholdet mellem Danmark og Storbritannien i nyere tid.

Niels Finn Christiansen (projektansvarlig) og Klaus Petersen (koordinator) deltager i et omfattende nordisk projekt finansieret af NOS-H: “Den nordiske velfærdsmodel – en historisk revurdering”. Projektet skal dels undersøge forudsætningerne for den nordiske velfærdsmodel dels sammenligne en række centrale problemer og dels undersøge, hvordan den internordiske komparation er blevet anvendt som en politisk praksis. Projektet involverer i alt 12 forskere, og har deltagelse fra samtlige nordiske lande.

Instituttet deltager også meget aktivt i “Netværk for Nordisk Velfærdsstatshistorie”, der blev dannet i 1996 af en række nordiske historikere, og som administreres af projektet “Välfärdsstat i en brytningstid” ved Stockholms Universitet. Netværket har som sit mål at knytte forskere med interesse for velfærdsstatens historie i Norden tættere sammen. Det har på nuværende tidspunkt deltagelse af knap 200 forskere både fra Norden og fra ikke-nordiske lande. I netværkets styringsgruppe deltager fra Københavns Universitet Niels Finn Christiansen, Carl-Axel Gemzell, Steven Jensen og Klaus Petersen.

Individuelle ph.d.- og post.doc-projekter

En undersøgelse af traditionel romersk religiøs mentalitet, specielt i ‘kulturmødet’ med den tidlige kristendom og med særligt henblik på kristenforfølgelser, især kejser Decius forfølgelse 249-50 e.Kr.; der vil indgå en behandling af offerritualets centrale rolle, ikke bare for traditionel romersk kultur, men for langt størsteparten af det romerske imperiums indbyggere (Ittai Gradel).

“Offentlige præster og præstinder i de antikke græske poleis”. Projektet er et forsøg på at analysere præsteskaber-

ne med henblik på at opnå en bedre forståelse af præsterenes position i den antikke græske polis fra arkaisk til helle-nistisk tid (Anders Holm Rasmussen).

Med henblik på erhvervelse af den filosofiske doktorgrad har Susanne William Rasmussen udarbejdet et projekt vedr. en historisk og sociologisk undersøgelse af de religiøse, sociale, politiske og militære aspekter af varselsvæsnen i officiel romersk religion under republikken.

Ph.d.-projektet "Kongen og tinget", er en undersøgelse af det senmiddelalderlige retsvæsen med særligt henblik på kongemagtens forhold til det kongelige retterting, landstingene og herredstingene 1340-1448. Projektet blev afsluttet med erhvervelsen af ph.d.-graden (Henrik Lerdam).

"Caspar Bartholin (1585-1629) og naturvidenskabens vilkår i ortodoksiens Danmark". Projektet er et ph.d.-projekt som med teologen og medicineren Caspar Bartholin som katalysator søger at analysere det tidlige 1600-tals danske, "officielle" videnskabsyn (Morten Fink-Jensen).

"Dansk statsvidenskab og politisk kultur 1500-1700". Projektet er planlagt som et treårigt forskningsprojekt og støttes af Carlsbergfondet (påbegyndt maj 1999) (Sebastian Olden-Jørgensen).

"Johannes Steenstrups historiesyn". Projektet er en analyse af Johs. Steenstrups (1844-1935) virke som historiker, som udfoldet i hans værker, på universitetet og i diverse selskaber, med henblik på den opfattelse af historien som kommer til udtryk heri. Projektet bygger på en treårig bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd (Jon Gissel).

"The Danish Flag in the Mediterranean. Shipping and Trade, 1746-1807". Ph.d.-projekt ved det Europæiske Universitetsinstitut i Firenze. Formålet med undersøgelsen er at kortlægge og forklare den blomstrende danske skibsfart i Middelhavet i sidste halvdel af 1700-tallet, hvor danske skibe opererer i mængder langt ud over, hvad landets størrelse og økonomiske udviklingstrin synes at berettige til. I tilknytning til afhandlingen vil databaser over ca. 15.000 togter til Middelhavet i perioden blive publiceret på en CD-ROM (Dan H. Andersen).

Ph.d.-projekt om "den danske bondekultur med hovedvægt på perioden under enevælden". Projektet er et historisk og antropologisk projekt, der skal søge at definere den danske bondes karakteristika med hensyn til kultur, mentalitet, sociale og økonomiske vilkår, politisk og juridisk stigmatisering mv. Undersøgelsen foretages i regionalt, komparativt perspektiv (Peter Henningsen).

"Geworbne krigskarle. Hvervede soldater i Danmark 1774-1803". Et ph.d.-projekt om de hvervede soldater i Danmark i perioden 1774-1803. Undersøgelsen redegør for hærens organisatoriske ændringer i perioden samt debatten om, hvorvidt riget skulle have en udskreven eller en hvervet hær (Karsten Skjold Petersen).

"Legemshøjde, ernæring og madkultur i Danmark". Det er kendt at den gennemsnitlige legemshøjde er steget kraftigt i de fleste europæiske lande fra slutningen af 1800-tallet til i dag. I de fleste europæiske lande er gennemsnitshøjden imidlertid stagneret indenfor de sidste 10-15 år, og det er med bemærkelsesværdig regelmæssighed sket, når den fødselskohorte er vokset op, som var den første til at opleve en spædbørnsdødelighed under 1%. Formålet med dette projekt er at undersøge, om der kan påvises en sammenhæng mellem voksen legemshøjde og spædbørnsdødeligheden (Anne Løkke).

"Det Brune Spøgelse – om højreradikalismens genkomst

i Europa." Bogmanuskript antaget til udgivelse på forlaget Fremad pr. 1.4.2000. Andre medarbejdere på projektet er debatredaktør på Politiken cand.mag. Anita Bay Bunde-gaard (Adam Holm).

"Dansk-britiske relationer og USA 1945-1955". Undersøgelsen sigter på at analysere de dansk-britiske relationers udvikling i det første tiår efter 1945, herunder USAs stigende betydning for dette forholds udvikling og for Danmarks stilling i international politik (Rasmus Mariager).

"Organiseringen af den antikommunistiske bevægelse i USA, 1917-46". Projektet, der er finansieret af Carlsbergfondet, fokuserer på at afdække hvilke grupper, som aktivt tog del i den antikommunistiske bevægelse dels på det lokale plan og dels på det nationale plan (Regin Schmidt).

Som led i et langsigtet, bredt projekt om "dansk maskinindustries historie", foretages en statistisk undersøgelse, til dels baseret på specialudtræk fra Danmarks Statistiks databaser (omtalt i forrige årbog). Analysen har form af snitbil-lede gennem årene 1948 og 1995 (Jan Pedersen).

"Hverken vådt eller tørt". Et studie i tilblivelsen af den danske alkoholkultur. Projektet omfatter en teoretisk del og tre empiriske dele (Sidsel Eriksen).

Ph.d.-projekt: Undersøgelse af den "sproglige vending" i historieteoretisk perspektiv. Forskningsprojektet omfatter historiografiske og historieteoretiske analyser af "New Historicism". Formålet er at undersøge, hvordan teorier om sproglig konstruktion kan bruges som et konstruktivt erkendelsesredskab i historisk videnskab (Dorte Gert Simonsen).

"Historiens form" (Mads Mordhorst). Projektet undersøger historievidenskabens etablering i perioden omkring år 1800 og sammenligner med de problemer, historieviden-skaben står med i dag.

Faglige og administrative hverv

Instituttets forskere deltager med faglig ekspertise i en lang række faglige og forskningspolitiske sammenhænge.

Bedømmelsesudvalg

Peter Ørsted har deltaget i bedømmelsesudvalget vedrørende besættelsen af et adjunktur i Antikkens historie samt et lektorat ved Syddansk Universitet i Odense.

Nils Hybel har bedømt Henrik Lerdams ph.d.-afhandling "Kongen og tinget."

Jens Christian Vesterskov Johansen har bedømt Tyge Kroghs doktordisputats "Oplysningstiden og det magiske – henrettelser og korporlige straffe i 1700-tallets første halvdel".

Karl-Erik Frandsen har ved Uppsala Universitet bedømt og opponeret ved Örjan Simonsens disputats: "Den lokale scenen. Torstuna härad som lokalsamhälle under 1600-tallet."

Gunner Lind har ved Universitetet i Oslo bedømt Per Assevs afhandling "Guds og kongens tjenere. En sosio-demografisk analyse av geistligheden i Norge på 1500- og 1600-tallet samt ved Lunds Universitet Fabian Perssons disputats "Servant of fortune: the Swedish court between 1598 and 1721". Han har endvidere bedømt Gurli Thune-bys ph.d.-afhandling "Bolskifte, solskifte og mange flere" – en studie i landskifteanalyse.

Palle O. Christiansen og Ole Feldbæk har bedømt samt opponeret ved Jens Holmgaards disputats "..... uden at lan-

det besværes.” Palle O. Christiansen har endvidere bedømt Hans Jørgen Winther Jensens ph.d.-afhandling: “Diffusion af ny teknologi på bondebrug i Danmark 1800-1915”, ligesom han har deltaget i bedømmelsesudvalget vedr. besættelse af en lektorstilling i historie på RUC.

Carl-Axel Gemzell har været formand for bedømmelsesudvalget ved et professorat i historie ved Københavns Universitet samt i et udvalg ved Max-Planck Gesellschaft (Max-Planck-Forschungspreise zur Förderung Internationaler Spitzenleistungen).

Hans Kirchhoff har bedømt Hans Bondes disputats “Gymnastikpædagogen Niels Bukh.” Han har endvidere deltaget i bedømmelsesudvalget vedrørende direktørstillingen til Dansk Holocaust- og Folkedrabscenter ved Udenrigsministeriet.

Karl Christian Lammers har deltaget i bedømmelsesudvalget vedrørende besættelsen af et lektorat ved Aarhus Universitet (Danmarks historie efter 1945).

Anne Løkke har bedømt Lene Ottos ph.d.-afhandling “Biografi og subjektivitet”.

Henrik S. Nissen har bedømt og opponeret ved Niels Finn Christiansens disputats “Hartvig Frisch. Mennesket og Politikeren.” Han har endvidere bedømt Joachim Lunds ph.d.-afhandling “Danmark og den europæiske nyordning. Det nazistiske regime og Danmarks plads i den tyske grossraumwirtschaft 1940-42.”

Henrik S. Nissen har deltaget i bedømmelsesudvalg vedrørende besættelse af lektorat ved Ålborg Universitet og deltog i et bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-stipendier ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, faggruppe 4.

Ole Feldbæk har bedømt Søren Mentz’s ph.d.-afhandling “English Gentlemen Merchants. Madras – London 1660-1740.”

Ole Hyldtoft har deltaget i bedømmelsesudvalget vedrørende professorat i økonomisk historie ved Norges Handelshøjskole i Sandvika.

Erik Helmer Pedersen har bedømt Jens Henrik Koudals disputats “For borgere og bønder. Stadsmusikantvæsenet i Danmark ca. 1660-1800.”

Sidsel Eriksen har deltaget i bedømmelsesudvalget vedrørende adjunktur/lektorat i dansk social- og kulturhistorie ved Syddansk Universitet, Esbjerg.

Inga Floto har været officiel opponent ved Cecilia Trenter, Uppsala Universitets doktordisputats “Granskingens retorik och historisk vetenskap”. Hun har endvidere været formand for bedømmelsesudvalget ved Søren Ivarssons ph.d.-afhandling “Bringing Laos into Existence. Laos between Indochina and Siam, 1860-1945” samt ved Christian Morimoto Hermansens ph.d.-afhandling “Hinin in Early Modern Osaka. Their Organization and Work”.

Tillidshverv

Johny Leisner er foruden at være studieleder for faget historie formand for Det Humanistiske Fakultets koordineringsudvalg samt medlem af Det Humanistiske Fakultets uddannelsesudvalg.

Carsten Due-Nielsen er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd og dettes Økonomiudvalg, medlem af universitetets Bladudvalg samt medlem af koordinationsudvalget vedr. Nord/Syd-forskning, KU. Han redigerer desuden sammen med Anders Monrad Møller Historisk Tidsskrift.

Inga Floto er studieleder for ph.d.-uddannelsen ved Det Humanistiske Fakultet.

Palle O. Christiansen er efor for Svend Grundtvigs og Axel Olriks Legat – sammen med direktør Iver Kjær, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Ole Feldbæk er Medlem af Sonningfondens bestyrelse. Formand for Nationalbankens vejledende råd om tildeling af forskerlejligheder i dens ejendom, Nyhavn 18. Desuden instituttets repræsentant i Orlovsmuseets bestyrelse og forretningsudvalg samt efor for Wimmers Legat.

Karl-Erik Frandsen er medlem af styrelsen for Internationales Zentrum i Tübingen. Medlem af rektors udvalg for Satsningsområdet Miljø. Medlem af Undervisningsministerens Udvalg for Historie.

Bo Fritzbøger er sekretær i Skovhistorisk Selskab, sekretær i Selskabet for udgivelse af kilder til dansk historie samt medlem af Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseums Komite.

Michael Gelting er medlem af bestyrelsen for Historisk Samfund.

Adam Holm er tilknyttet to netværk: Flugt, modstand og kollaboration 1933-1945 (Københavns Universitet, Aarhus Universitet, RUC og Rigsarkivet) samt Sociology, history and literature on Fascism and the Right (Universiteterne i København, Göteborg, Lund og Umeå).

Nils Hybel er leder af rapporteringsemnet “Norden og Europa i Middelalderen” til Nordisk Historikermøde i Århus 2001 og har indtil udgangen af 1999 været faglig ph.d.-koordinator i historie.

Ole Hyldtoft er medlem af bestyrelsen for Den internationale Bevaringsorganisation, TICCIH, formand for Dansk selskab for Økonomisk og Social Historie og for Selskabet til Bevaring af Industrimiljøer. Desuden medlem af bestyrelsen for Dansk Teknologihistorisk Selskab, HITEK, Arbejdermuseet og Unibanks museum.

Hans Kryger Larsen er medlem af styrelsen for NHNA-projekt (Nordic Historical National Accounts).

Gunner Lind er formand for Selskabet til Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. Koordinator af Netværk for Nordisk Historie i Tidlig Nyere Tid. Medlem af det eksterne forskningsudvalg for Statens Arkiver. Medlem af Undervisningsministeriets rådgivende udvalg for IT-anvendelse i historieundervisningen. Medlem af styrelsen for Dansk historisk Fællesråd.

Niels Lund er næstformand for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning.

Jan Pedersen er medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Økonomisk og Social Historie.

Knud Prange, Lokalhistorisk Afdeling, er formand for Goods Fond og næstformand for styrelsen for Personalhistorisk Samfund.

Dorte Gert Simonsen er medlem af styregruppen for “Netværk for Historiografi og Historieteori”.

Jens Erik Skydsgaard er medlem af bestyrelsen for Det danske Institut for videnskab og kunst i Rom og Dronning Ingrid’s romerske fond samt formand for Selskabet Philadelphia.

Poul Villeneuve er medlem af bestyrelsen i Selskabet for Samtidshistorisk Forskning.

Peter Ørsted er medlem af styringsgruppen for Fakultets Forskningsfredage.

Ole Justesen er medlem af bestyrelsen for Center for Afrikastudier, KU samt censor ved Internationale Udviklingsstudier, RUC.

Sidsel Eriksen er medlem af Historisk Samfunds bestyrelse samt medlem af UBVA udvalget til beskyttelse af videnskabeligt arbejde (som yngre forsker).

Formidling

Institut for Historie har de seneste år brugt mange ressourcer på at udvikle nye former for formidling af historien.

I tilknytning til to koncentrerede ugekurser i formidling af historie har Claus Bjørn afviklet en del eksaminer i 1999 med formidlingssigte – den permanente udstilling på Dansk Landbrugsmuseum i hal 2, Gl. Estrup, tre temporære udstillinger på hhv. Farum Museum, Greve Museum og Københavns Bymuseum er udarbejdet af historiestuderende, mens en gruppe på fire studerende har udarbejdet en vandrestilling til Danmarks Biblioteksforening og en studerende har produceret et lysbilledforedrag på Orlogsmuseet. En gruppe på tre studerende har produceret en kildeudgivelse som områdeeksamen. I alt 15 studerende har afviklet eksaminer med formidlingssigte i 1999. Det er hensigten yderligere at fremme denne side af faget, idet der p.t. er formidlingsopgaver/projekter under forberedelse, dvs. aftalt med Holmens Kirkegård, Kronborg Slot og Museet ved Dannevirke til sommer 2000. I alt er der primo 2000 inddraget 15 studerende i formidlingsprojekter under vejledning af Claus Bjørn.

Især de elektroniske medier har vist sig at rumme mange spændende, men ressourcekrævende muligheder for nye former for formidling.

Jens Erik Skydsgaard arbejder med projektet "Landskab og Landbrug i Antikkens Grækenland og Italien". Projektets formål er at belyse relationen mellem landbrug og landskab gennem udarbejdelsen af en interaktiv cd-rom med tekst og billeder. Landskab og klima synes at være konstanter fra oldtid til nutid, når fraregnes de landskabelige ændringer, som industrialiseringen af landbruget har medført. I mere afsides dele af området dyrkes jorden imidlertid på mere traditionel måde, og ved inddragelse af billedlige fremstillinger af antikkens landbrug, arkæologiske levn samt før- industrielle redskaber, der stadig er i brug, kan der kastes nyt lys over oldtidens vigtigste erhverv. Ca. 350 billeder er indskannet og forsynet med beskrivelse. Anden medarbejder på projektet er universitetslektor Signe Isager, p.t. direktør for Det danske Institut i Athen.

"Christian 4. og 30-årskrigen" (Karl-Erik Frandsen og Benedicte Fønnesbech-Wulff). Det er et formidlingsprojekt, der udarbejdes i samarbejde med Gyldendals Forlag og LINX-Interactive. Det færdige produkt skal blive en bog, en video-film, en cd-rom og en web-udgave af udvalgte kilder.

En XML-baseret model til publikation af historiske kilder, finansieret af NOS-H. (Gunner Lind). Øvrige medarbejdere i projektet er Már Jonsson, Islands Universitet, Jan Oldervoll, Universitetet i Bergen, Hans Jørgen Marker og Nanna Floor Clausen, Dansk Data Arkiv, Matthew Driscoll, Arnamagnæanske Samling samt Charlotte Steinmark, Tieto A/S.

Danske partiprogrammer på cd-rom. Et formidlingsprojekt i samarbejde med Lars Bille, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Målet er at gøre danske partiprogrammer tilgængelige som elektroniske tekster. Projektet er på forberende stadium (Klaus Petersen).

Axel Bolvig har i en årrække arbejdet på at formidle de danske kalkmalerier via de elektroniske midler med grundlag i den store database: "Danmarks kalkmalerier" (www.kalkmalerier.dk/). Med udgangspunkt primært i databasen foretages i projektet "Kalkmalerier og mentalitets-

historie" en indkredsning af billedernes konnotative verden.

"Virtuelle vægmalerier". En cd-rom. Projektet hviler på en bevilling fra Undervisningsministeriet på kr. 200.000. Det indeholder mange forskellige indslag i form af hyperdokumenter om fire udvalgte kirker: Bellinge, Elmelunde, Hyllested og Tuse. Hver kirke præsenteres med en række 3-D programmer, med tilknyttede hot-spots. Fyldige beskrivelser af de enkelte motiver samt en række "essays", der er udarbejdet af studerende. Udgives primo 2000 (Axel Bolvig).

"Danish Wall Paintings on the Internet". En cd-rom. Den er en introduktion på engelsk til studiet af kalkmalerierne beregnet for gymnasiet. Programmering og tilrettelæggelse af Annedorte Vad. Oversættelse Glyn Jones. Udgives primo 2000 (Axel Bolvig).

Axel Bolvig deltager endvidere i Editorial board af serien: Medieval workshop, Brepols Publishers. Han er medlem af Scientific Committee for Monitoring and Research on Paintings in Hildesheim. Leder af en samarbejdsgruppe til oprettelse af fællesnordisk billedbase: "Billedbase for Nordisk Middelalder" med deltagelse af alle nordiske lande. Bevilling fra NOS-H (100.000) og Nordisk Kulturfond (500.000). Axel Bolvig har i 1999 arrangeret to internationale kongresser: 'History and Images' (Den Billedskabte Virkelighed) og 'Le Danemark et la France au Moyen Age, à travers les images et les textes' (sidste sammen med Romansk Institut og Frankrigs ambassade). Deltager i et Raphael Projekt "Analysis, Protection and Preservation of Medieval Wall Paintings" sammen med Landesamt für Denkmalpflege, Hannover og Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Holland og Nationalmuseet, København.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Jens Erik Skydsgaard, Peter Ørsted og Bengt Malcus har arrangeret et forskeruddannelseskursus i romersk historie for svenske ph.d.-studerende sammen med to lærere fra Lunds Universitet. Alle 5 lærere har i Lund holdt øvelser over udvalgte emner med særligt metodisk sigte, og deltagerne udarbejdede papers, der blev drøftet ved et møde i København.

Peter Ørsted har endvidere ledet doktorandkursus i antikkens økonomi ved Lunds universitet. Nils Hybel og en række ph.d.-studerende arrangerede 7.-9. maj 1999 i Brorfelde et ph.d.-seminar for forskerstuderende i historie ved alle landets universiteter.

Forskningsophold i udlandet

Vincent Gabrielsen har været på forskningsrejse til Det Danske Institut i Athen 10.1.-4.5-99. Formål: At benytte og indsamle kildemateriale og litteratur, der ikke er tilgængelig i Danmark samt at tage del i det meget store forskningsmiljø i Athen inden for antikstudier af tværfaglig karakter.

Finansieret af Carlsbergfondet har Mogens Pelt været Gæsteforsker ved Department of Near Eastern Studies, Princeton University, 1.1.-31.6.99.

Statens Humanistiske Forskningsråd har finansieret et forskningsophold ved University of California, Berkeley for Dorte Gert Simonsen.

Instituteder Karl-Erik Frandsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 37,1 årsværk.
 VIP (Eksternt finansieret): 10,4 årsværk.
 TAP (Internt finansieret): 6,6 årsværk.
 STIP (Internt finansieret): 10,2 årsværk.
 STIP (Eksternt finansieret): 1,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Esben Fischer; lektor.
 Bjørn, Claus Ebbe; lektor.
 Bolvig, Hans Aksel; lektor.
 Christensen, Arne Sjøby; lektor.
 Christiansen, Palle Ove; lektor.
 Due-Nielsen, Carsten; lektor.
 Feldbæk, Ole; professor.
 Floto, E Inga; professor.
 Frandsen, Karl-Erik; docent.
 Gabrielsen, Vincent; lektor.
 Gelting, Michael Henrik; lektorvikar.
 Gemzell, Carl Axel Uno; professor.
 Gradel, Itai Dan; adjunkt.
 Hybel, Nils; lektor.
 Hyldtoft, Ole; lektor.
 Johansen, Jens Christian Vesterskov; lektorvikar.
 Justesen, Ole Clemmen; lektor.
 Kirchhoff, Hans; lektor.
 Lammers, Karl Christian; lektor.
 Larsen, Hans Kryger; lektor.
 Leisner, Johnny; lektor.
 Lind, Gunner Engberg; lektor.
 Lund, Niels; professor.
 Løkke, Anne; adjunkt.
 Nissen, Henrik Sandø; lektor.
 Pedersen, Erik Helmer; lektor.
 Pedersen, Jan; adjunkt.
 Prange, Knud; lektor.
 Scocozza, Benito; lektor.
 Skydsgaard, Jens Erik; professor.
 Steensgaard, Niels Palle; professor.
 Thomsen, Niels Jørgen; professor.
 Vammen, Hans Nicolaj Møller; lektor.
 Villaume, Poul; lektor.
 Wittendorff, Alex Ejvind; lektor.
 Worre, Torben; lektor.
 Ørsted, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Dan Henry; forskningsadj.
 Christensen, Peter; lektorvikar.
 Clemmensen, Niels Frode; forskningslektor.
 Eriksen, Sidsel; forskningslektor.
 Fønnesbech-Wulff, Benedicte; forskningsass.
 Fritzbøger, Bo; forskningslektor.
 Gissel, Jon Anders Paludan; forskningsadj.
 Holten, Birgitte; amanuensis.
 Juliusson, Arni Daniel; forskningsadj.
 Knudsen, Anders Leegaard; forskningslektor.
 Mackintosh, Jette; forskningslektor.
 Olden-Jørgensen, Sebastian; forskningsadj.
 Pelt, Mogens; forskningslektor.
 Rasmussen, Anders Holm; lektorvikar.
 Rasmussen, Susanne William; forskningsadj.
 Schmidt, Regin; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Henningsen, Peter.
 Holm, Adam.
 Jensen, Johan Richard Møhlenfeldt.
 Kvist, Kirsten.
 Lassen, Trine.
 Mariager, Rasmus Mølgaard.
 Mentz, Søren.
 Mordhorst, Mads.
 Møller, Jes Fabricius.
 Petersen, Karsten Skjold.
 Petersen, Klaus.
 Seindal, René.
 Thuneby, Gurli Goldermann.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Fink-Jensen, Morten.
 Langkjær, Michael R.
 Simonsen, Dorthe Gert.
 Smith, Peter Scharff.

Ph.d.-afhandlinger

Brøndal, Jørn: *Midwestern Radicalism and the Scandinavians: The Case of Wisconsin Progressivism, 1891-1914.*
 Jensen, Hans Jørgen Winther: *Diffusion af ny teknologi på bondebrug i Danmark 1800-1915.*
 Lerdam, Henrik: *Middelalder og renaissancestudier.*
 Lund, Joachim: *Danmark i den tyske besættelsespolitik 1940-1945.*
 Mentz, Søren: *Engelsk privathandel. Kompagniansattes private netværk i Den Bengalske Bugt og dens relation til City of London.*
 Thuneby, Gurli: *Bolskifte, solskifte og "mange flere".*

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

- Krisen i den danske kongemagt (Anders Leegaard Knudsen) kr. 759.326.
- En undersøgelse af offentlige præsters og præstinders funktion i de græske bystater (Anders Holm Rasmussen) kr. 380.367.
- Beskrivelse af adelens bestræbelser på at øge jurisdiktionen over egne undergivne 1450-1600 (Henrik Lerdam) kr. 352.583.
- Dansk statsvidenskab og politisk kultur 1500-1700 (Sebastian Olden-Jørgensen) kr. 377.065.
- Oparbejdning af statistisk materiale (Jan Pedersen) kr. 96.600.
- Udgivelse af Project Africa Proconsularis bd. III (Peter Ørsted) kr. 254.000.

Dansk Familielandbrug, Landbrugsmagasiner

- Jubilæumsarrangement (Claus Bjørn) kr. 101.438.

Forskningsstyrelsen

- Grænser i landskabet (Bo Fritzbøger) kr. 448.000.

NOS-H Nordisk Samarbejdsnemnd for Humanistisk Forskning

- Bondeuroligheder 1300-1800 (Arni Daniel Juliusson) kr. 186.328.

Nordisk Kulturfond

– Billedbase (Axel Bolvig) kr. 500.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Caspar Bartholin og naturvidenskabens vilkår i ortodoksiens Danmark/Driftsudgifter (Morten Fink-Jensen) kr. 42.060.
- Caspar Bartholin og naturvidenskabens vilkår i ortodoksiens Danmark (Morten Fink-Jensen) kr. 1.164.000.
- Dansk Netværk for historieteori og historiografi (Inga Floto) kr. 600.000.
- Opdragelse og forbedring – Fængselsvæsenets udvikling 1840-1910 (Peter Scharff Smith) kr. 1.164.000 kr.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

- En interviewundersøgelse af vælgeradfærden ved Europaparlamentsvalget 10. juni 1999 (Torben Worre) kr. 54.000.

Undervisningsministeriet

- Middelalderlige kalkmalerier i danske kirker (Axel Bolvig) kr. 200.000.

Øresundsuniversitetet

- Sjælland og Skåne (Karl-Erik Frandsen og Harald Gustafsson) kr. 251.990.

Publikationer

- Andersen D.H.: Anmeldelse af Ida Bull: De trondhjemske handelshuse på 1700-tallet. Disputats Tronhjem 1998. *Historisk Tidsskrift* 99, bind 1, s. 303-305, 1999.
- Bolvig A.: Bondens hverdag i det senmiddelalderlige kalkmaleri. i: *Billeder i middelalderen. Kalkmalerier og altertavler* s. 217-241, Bisgaard, Nyberg og Søndergaard, Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Christensen A.S.: Cassiodorus and the making of a history of the goths. *Analecta Romana Instituti Danice* 26, s. 173-177, 1999.
- Christensen P.: *Iranshahr: Det skrøbelige imperium*. Den Jyske Historiker 86-87, s. 111-120, 1999.
- Christensen P.: *Osmannerriget*. i: *Den Store Danske Encyclopædi* s. 566-569, Gyldendal, København 1999.
- Christiansen P.O.: At tænke med fortiden. Om historisk og kulturel forståelse af et forandringernes Europa. 1066 – *Tidsskrift for historisk forskning* 29. årg., nr. 1, s. 12, 1999.
- Due-Nielsen C.: Socialdemokratiets udenrigspolitik 1924-1940. *Arbejderhistorie* 1999:4, s. 7-21, 1999.
- Eriksen S.: Stationsbyen. Smeltedigél eller segregation. i: *Stationsområdet. Nordiska perspektiv på landsbygden modernisering* s. 66-79, Peter Aronsson m.fl., Växjö 1999.
- Feldbæk O.: *Danish North Atlantic Shipping 1720-1814*. *International Journal of Maritime History* X:1, s. 105-120, 1999.
- Feldbæk O.: *Dansk Udenrigspolitik Historie*. Carlsbergfondets årsskrift 1999, s. 41-49, 1999.
- Feldbæk O.: *Adam Gottlob Moltke. Mellem det kosmopolitiske og det nationale*. *Architectura* 21, s. 17, 1999.
- Feldbæk O.: *Frederik 6. og Napoleonskrigene*. i: *Revolutions, kejserdømme og statsomvæltninger. Et Europa i forandring. 1789-1814* s. 18, Knut Arstad, Forsvarsmuseet, Oslo 1999.
- Floto E.I.: *Gammel og ny Historievidenskab. Tekst & Tesser 1*, s. 1-10, 1999.
- Fonnesbech-Wulff B.: *Hellere fanden selv end Erik på tronen*. 255 s. Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Frandsen K-E.: Aage H. Kampp, Viggo Hansen. i: *Danske Geografiske Forskere* s. 135-145, 167-175, Roskilde Universitets Forlag, Roskilde 1999.
- Frandsen K-E.: *Studies of Field Systems and Agrarian Structures in some European Regions*. i: *Agrarian Systems in Early Modern Europe* s. 146-197, Britt Liljewall, Nordiska Museet, Stockholm 1999.
- Frandsen K-E.: *Danmark for 1000 år siden*. 40 s. Hans Just A/S, København 1999.
- Fritzbøger B.: *Hellere fanden selv end Erik på tronen*. 260 s. Odense Universitets Forlag, Odense 1999.
- Fritzbøger B.: *Rekonstruktion af 16-1700-tallets husdyrbrugs-landskab: Voldborg Herred*. i: *Husdyr og landskab. Kulturlandskabets husdyr og bevaring af gamle landraceer i Norden* s. 83-90, Finn Tuxen-Petersen, Dansk Landbrugsmuseums Forlag, Auning 1999.
- Fritzbøger B.: *Historiske forandringer i husdyrbruget har medført faldende artsrigdom i skove, enge og overdrev*. *Urt* 23:3, s. 84-97, 1999.
- Fritzbøger B.: *Skovhistorie i Danmark*. i: *Skogshistorisk forskning i Europa och Nordamerika* s. 185-194, Ronny Pettersson, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Stockholm 1999.
- Fritzbøger B.: *Skov og landskab*. i: *Skoven i lokalhistorien* s. 81-90, Dansk Historisk Fællesråd og Skovhistorisk Selskab, København 1999.
- Fritzbøger B.: *The Impact of livestock husbandry on dispersal of plant seeds in the landscape. The Baltic Sea Project Newsletter* 1999:2, s. 8-9, 1999.
- Fritzbøger B.: *Forest Legislation and Management in Scandinavia, 1660-1850: Natural resources between market economy and conservation*. *Jahrbuch für europäische Verwaltungsgeschichte* 11, s. 87-109, 1999.
- Gelting M.H.: *Marriage, Peace and the Canonical Incest Prohibitions: Making Sense of an Absurdity?* i: *Nordic Perspectives on Medieval Canon Law* s. 93-124, Mia Korpiola, Matthias Calonius Society, Saarijärvi 1999.
- Gelting M.H.: *Danmark – en del af Europa*. i: *Middelalderens Danmark: Kultur og samfund fra trosskifte til reformation* s. 334-351, Per Ingemann, Ulla Kjær, Per Kristian Madsen, Jens Velle, Gads Forlag, København 1999.
- Gelting M.H.: *Det komparative perspektiv i dansk højmiddelalderforskning: Om Familia og familie, Lid, Leding og Landeværn*. *Historisk Tidsskrift* 99:1, s. 146-188, 1999.
- Gemzell C.A.U.: *Jørgen Weibull*. *Historisk Tidsskrift* 1999:2, s. 499-503, 1999.
- Gissel J.A.P.: *The Liege of Tyre in Curtius (IV,2-4) compared with other Lieges in Roman Historiography*. *Analecta Romana Instituti Danici* XXXI, s. 61-83, 1999.
- Gissel J.A.P.: *Den nordiske linie i dansk musik*. *Fortid & Nutid* 1999:4, s. 23, 1999.
- Gjerløff A.K.: *I oplukte høje, med spejdende øje, 1700-tallets oldtidforskning og nationale brug af fortiden*. 1066 – *Tidsskrift for Historie* 29. årgang, nr. 3, 1999, s. 3-13, 1999.
- Gjerløff A.K.: *Løgn og Levn – Arkæologi og det historiske kildebegreb*. *Arkæologisk Forum* 1, 1999, s. 1-7, 1999.
- Gjerløff A.K.: *Syn for sagn*. *Dansk arkæologi og historie i 1800-tallet*. *Historisk Tidsskrift* Bind 99, Hæfte 2, s. 406-445, 1999.

- Hybel N.: Middelalder. i: Danmarks Nationalleksikon s. 232-235, Gyldendal, København 1999.
- Hybel N.: Landbrug, middelalder. i: Danmarks Nationalleksikon s. 563-565, Gyldendal, København 1998.
- Hyltoft O.: Statistik – en introduktion for historikere. 269 s. Systime, Århus 1999.
- Hyltoft O.: Danmarks økonomiske historie 1840-1910. 320 s. Systime, Århus 1999.
- Johansen J.C.V.: Tinget, magten og æren. Opposition ex auditorio 5. februar 1999. Historisk Tidsskrift 99, s. 231-236, 1999.
- Johansen J.C.V., Tamm D.: Social control in early modern scandinavia. i: Institutionen, Instrumente und Akteure sozialer Kontrolle und Disziplinierung im frühneuzeitlichen Europa s. 305-324, Heinz Schilling, Vittorio Klostermann, Frankfurt Am Main 1999.
- Kirchhoff H.: Doing all that can be done – The Swedish foreign ministry and the Persecution of Jens in Denmark in October 1943. A study in Humanitarian Aid and Real Politic. Scandinavian Journal of History Vol. 24, s. 1-43, 1999.
- Kirchhoff H.: Georg Ferdinand Duckwitz. i: Tyskere imod Hitler. Fem diplomater i København s. 7-24, Boris Reye: Forbundsrepublikken Tysklands Ambassade, København 1999.
- Lammers K.C.: Die Beziehungen der skandinavischen Staaten zur DDR bis zur Normalisierung in den siebziger Jahren. i: Die DDR – Politik und Ideologie als Instrument s. 703-719, Heiner Timmermann, Duncker & Humboldt, Berlin 1999.
- Lammers K.C.: Totalitäre Diktatur, moderne Diktatur oder Erziehungsdiktatur – Probleme einer historischen und begrifflichen Einordnung der DDR. 23 s. Leipzig 1999.
- Lammers K.C.: DDR som historie. Nyt fra Historien XXL-VIII,2, efterår 1999, s. 193-202, 1999.
- Larsen H.K.: Handelssektoren i de nordiske historiske nationalregnskaber. i: Nordiske historiske nationalregnskaber s. 225, Ola H. Grytten, Fagbokforlaget, Bergen 1999.
- Leisner J.: De store revolutioner og antikken. i: Det lykkelige Arkadien. Grækenland og Europa i 1700-tallet s. 8, Ny Carlsberg Glyptotek, København 1999.
- Leisner J.: La Constitution du Danemarck 150 ans. La France et la Constitution danoise de 5 juin 1849. 32 s. Udenrigsministeriet. Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Lind G.: Introduktion til formel netværksanalyse. i: Nätværk i historisk forskning – metafor, metod eller teori s. 103-126, Peter Aronsson et al, Växjö Universitet, Växjö 1999.
- Lind G.: Prosopografi og relationelle databaser. i: Nätværk i historisk forskning – metafor, metod eller teori s. 103-126, Peter Aronsson et al., Växjö Universitet, Växjö 1999.
- Lind G.: Den danske hær, den frie forfatning og den forsvundne kontrarevolution 1848-1851. Den Jyske Historiker 83-84, s. 60-88, 1999.
- Lind G.: Våbnes tale. Våben, drab og krig i de adelige visebøger set i forhold til drabets og krigens historie i Danmark 1536-1660. i: Svøbt i Mår. Dansk Folkevisekultur 1550-1700, vol. 1: Adelskultur og visebøger s. 251-280, Lundgreen-Nielsen, Flemming og Hanne Ruus, C.A. Reitzel, København 1999.
- Lund N.: Leding, bønder og inert. Historisk Tidsskrift 99 (1999), s. 189-207, 1999.
- Lund N.: Kværseede: Fast demobilisering eller almindelig ledingsaflysning? Historisk Tidsskrift 99 (1999), s. 376-86, 1999.
- Løkke A.: Infancy and Old Age as Causes of Death. i: Equals or Opposites s. 55-73, Ning de Coninck og Signe Mellemegaard, Odense Universitetsforlag, Viborg 1999.
- Mariager R.M.: Sabotagen mod Smith, Mygind & Hüttemeyer. Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv Årsskrift 1998, s. 9-16, 1999.
- Mariager R.M.: Arbejderbevægelsen og udenrigspolitikken. Arbejderhistorie 1999:4, s. 1-6, 1999.
- Mariager R.M.: Redigeret: Arbejderbevægelsen og udenrigspolitikken 1924- 1999. Temanummer af Arbejderhistorie. 160 s. SFAH. Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens historie. København 1999.
- Mariager R.M.: Hvordan formidler man en grundlov? Et udvalg af museumsudstillinger og litteratur. 1066 – Tidsskrift for Historie 29. årgang, vol. 4, s. 18-26, 1999.
- Møller J.F.: På sejrens vej – Historien om skolesamvirket Tvind og dets skaber Mogens Amdi Petersen. 254 s. Dike, København 1999.
- Møller J.F.: Historisk-poetisk oplysning. Anmeldelse af Ole Vind, Grundtvigs historiefilosofi. 1066 1999:3, s. 36-38, 1999.
- Nissen H.S.: Niels Finn Christiansen: Hartvig Frisch. Menesket og politiker. En biografi (Kbh 1993) og Den politiske ordfører Hartvig Frisch 1935-1940 (Kbh. 1999). Historisk Tidsskrift 99, 1, s. 13, 1999.
- Nissen H.S.: Leif Thorsen: Hans Hedtoft. En biografi. Økonomi og Politik 1999:1, s. 2, 1999.
- Olden-Jørgensen S.: Peter Griffenfeld – Det retoriske menneske! i: Griffenfeld – 300 år efter. Rapport fra eit seminar i Trondheim, 16.-17. april 1999 s. 27-43, Jan Ragner Hagland, Harald Nissen og Steinar Supphellen, Tapir Forlag, Trondheim 1999.
- Olden-Jørgensen S.: Die Konversion Niels Stensens vor dem Hintergrund des frühmodernen Relativismus. i: Impulse zu Spiritualität und Pastoral: 10 Jahre Seligsprechung Niels Stensens s. 27-38, Stefan Scheld & Hermann Wieh, Bernward bei Don Bosco, Hildesheim 1999.
- Olden-Jørgensen S.: Det genfundne originalmanuskript til Peder Vinstrups kroningstale 1596. Danske Magazin 9.række, 1.bind, s. 245-270, 1999.
- Olden-Jørgensen S.: Kun navnet er tilbage – en biografi om Peter Griffenfeld. 351 s. G.E.C. Gads Forlag, København 1999.
- Olden-Jørgensen S.: Ein paar Geflinger-Kleinigkeiten. Wolfenbütteler Barock-Nachrichten 25 (1998) 1, s. 39-43, 1998.
- Olden-Jørgensen S.: Rævepelsen Griffenfeld. Humaniora 14.årg. 1999:4, s. 8-11, 1999.
- Pedersen E.H.: Det grønnes, men gror det? Dansk landbohistorie og det reformerte landbrug. Fortid og Nutid 1, 1999 og 2, 1999, s. 1: 36, 2: 25, 1999.
- Pedersen J.: Teknologisk udvikling i maskinindustrien: Burmeister & Wain 1875-1939. 448 s. Polyteknisk forlag, Lyngby 1999.
- Pedersen J.: Jason eller Aeneas? – om Vasco da Gama-myntens forbillede og betydning. 1066 – Tidsskrift for Historie 29, s. 3-17, 1999.
- Pedersen J.: Hvilken kamp for at undslippe (kritik mod Thomas Söderqvist). Historisk Tidsskrift 99, s. 480-491, 1999.
- Petersen K.: Immanent, transzendent und exterritorial.

- Dänische und schwedische Sozialdemokratie und die ideologische Herausforderung des Wohlfahrtsstates in den letzten 30 Jahren. *Nordeuropa Forum Zeitschrift für Politik, Wirtschaft und Kultur. Neue Folge* 1999:2, s. 34, 1999.
- Petersen K.: Mindeord: Henning Friis 1911-1999. *Social Politik* 1999:3, s. 3, 1999.
- Petersen K.: Social Democracy and the Welfare State in Denmark and Sweden since the 1960's. 34 s. *Tekst & Teser*, Institut for Historie, København 1999.
- Prange K.: Kongens svoger og den skæve og halte pige – nogle overvejelser om et handicap. *Skolehistorie Handicaphistorie Idehistorie Nyhedsbrev nr. 14*, dec. 1998 (udg. 1999) s. 70-78, 1999.
- Prange K.: Trend eller Traume? Lokalhistorisk afdeling i det næste sekel. 13 s. Institut for Historie, Tekst & Teser, Arbejdspapirer, København 1999.
- Scocozza B., Jensen G.: Danmarkshistoriens Hvem, Hvad og Hvornår. Politikens étbinds Danmarkshistorie. 2. udviede og opdaterede udgave. 468 s. Politikens Forlag, København 1999.
- Skydsgaard J.E.: The shaping of Roman Italy. *Analecta Romana Instituti Danici XXVI*, s. 161-165, 1999.
- Smith P.S.: Ideologi, holocaust og udryddelseskrig. *Danskere i Waffen SS og den nazistiske påvirkning. Fortid og Nutid* 1999:3, s. 198-220, 1999.
- Smith P.S.: The Danish Volunteers in the Waffen SS and German Warfare at the Eastern front. *Contemporary European History* 8/1, s. 73-96, 1999.
- Smith P.S., Poulsen N.B., Christensen C.B.: De østfronts-frivillige. *RUC's årbog* 1999, s. 14-18, 1999.
- Thomsen N.: Hartvig Frisch – at være eller ikke være. *Historisk Tidsskrift* 99:1, s. 10, 1999.
- Tiemroth J.H.E.: Krudt, fyrværkeri og nytårsløjer. *Siden Saxo* 4, s. 7, 1999.
- Tiemroth J.H.E.: Ranke, Leopold von. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bind 15 s. 645, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Vammen H.: Wilhelm von Humboldt: Om historieskriverens opgave (1821). s. 20-31, København 1999.
- Vammen H.: Om hermeneutik – introduktion til to tekster af religionshistorikeren Vilhelm Grønbech. s. 82-86, København 1998.
- Villaume P.: Denmark and Nato through 50 years. i: *Danish Foreign Policy Yearbook* 1999 s. 29-61, Danish Institute of International Affairs (DUPI), DUPI, København 1999.
- Villaume P.: Fra anti-militaristisk neutralisme til atlantisk aktivisme. *Arbejderhistorie* 1999:4, s. 22-34, 1999.
- Villaume P.: Et militært styrket EU – med amerikansk vebret. *Salt* 1999: 8,3, maj/juni, s. 32-34, 1999.
- Worre T.: Anmeldelse af Lars Bille: *Partier i forandring* (Odense Universitetsforlag 1997). *Historisk Tidsskrift* Bind 99, hæfte 1, s. 288-293, 1999.
- Ørsted P.: Danmark før Danmark. *Romerne og os*. 166 s. Samleren, København 1999.

Studienævnet for Historie

Studienævnet

I perioden 1.2.99-31.1.00 bestod Studienævnet for Historie af følgende medlemmer: Studerende: Karina Heuer Bach, Boris Flindt-Jensen (studenterkontaktperson) og Annemarie Kjær Rasmussen. Lærere: lektor Karl Christian Lammers (under dennes orlov fra 1.7.99 lektor dr.phil. Palle Ove Christiansen), lektor, dr.phil. Gunner Lind (vicestudieleder) og lektor Johny Leisner (studieleder).

Nyt om studierne

Den største opgave studienævnet i sin valgperiode har beskæftiget sig med var en revision af fagets studieordninger, begyndende med studieordningen for grundfagsstudiet inden for rammerne af den 3-årige bacheloruddannelse.

Studienævnet måtte konstatere, at studieordningen af 1996, der var blevet indført som en konsekvens af Humanistbekendtgørelsen af 1995, ikke fungerede tilfredsstillende. Den havde ikke en tilstrækkelig faglig sammenhæng, den manglede progression i sin opbygning, og den var ikke produktiv nok, hvad angår gennemførselsprocenter – og tid.

Studienævnet har på denne baggrund gennemført – og pr. 8.2.00 fået fakultetets tilslutning til – en ny BA-studieordning, der først og fremmest tager sigte på at være en generalistuddannelse. Den kan bruges som afsæt til en ansættelse i erhvervslivet gennem valg af relevante tilvalg, fx inden for IT-branchen, eller til en kandidatuddannelse. Her vil der i fremtiden blive tale om, at den 1½-årige kandidatuddannelse bliver en decideret professionsuddannelse, der indrettes specielt på gymnasieskolens behov. Den 2-årige kandidatuddannelse vil gennem indførelsen af valgfri moduler eller ved benyttelse af Humanistbekendtgørelsens mulighed for en studerende til at tage tilvalg uden for grundfaget i op til et årsværk give den kommende kandidat mulighed for at "tone" sin uddannelse med henblik på kommende ansættelsesområder som fx forskning, formidling, offentlig og privat administration, museums- eller arkiververdenen osv.

Den 2-årige grunduddannelse består nu af 6 studieelementer. De 2 er teoretiske: historieteori (1/4 årsværk) og historisk metode (1/4 årsværk); de 2 udgøres af områdestudier: Område I (1/2 årsværk) og område II (1/4 årsværk). Det ene område har et verdenshistorisk emne, det andet et danmarkshistorisk, og det ene område er tidsmæssigt placeret før 1750, det andet efter. Til område I er knyttet et kursus i litteratursøgning og informationshåndtering, hvor den studerende får et aktivt kendskab til udnyttelse af IT, både i søgeprocesser og med henblik på oprettelse af egne databaser. Et studieelement (Introduktion til Historien) (1/4 årsværk) giver de studerende indblik i historiens lange linier og introducerer dem til forskningsmæssigt frugtbare problemstillinger. Uddannelsen afrundes ved udarbejdelsen af et BA-projekt i 4. semester – der er friholdt for al anden undervisning – af et halvt årsværks vægt, og som tager sigte på, at den studerende demonstrerer sin færdighed i at

forbinde studiets to søjler: den metodisk-teoretiske og den praktiske i arbejdet med en konkret historisk problemstilling. Denne reform betyder, at de samfundsvidenskabelige discipliner er oprustet ved at blive overført til fagets kandidatuddannelse, hvor de fremover vil vægte et halvt årsværk. Dette studieelement vil blive en obligatorisk del af den kommende gymnasielærer kandidatuddannelse, men vil blive en – formentlig populær – fakultativ mulighed for alle overbygningsstuderende. Bacheloruddannelsen giver som sådan således ikke længere kompetence til at give undervisning i gymnasieskolen, en naturlig konsekvens af, at gymnasieskolens betydning som ansættelsesområde ikke længere er så dominerende, som det traditionelt har været tilfældet. Der er som delvis kompensation for bortfaldet af decideret undervisning i samfundsvidenskabelige discipliner indført elementer af samfundsvidenskabelig teori i de forskellige studieelementer på BA-niveau.

Som et led i forsøget på at få så rationel en anvendelse af fagets stadigt knappere undervisningsressourcer som muligt er der blevet indført forhåndstilmelding til alle fagets undervisningsudbud, hvilket i et vist omfang – dvs. hvis faget har de faglige muligheder for det – giver mulighed for en dublering – mens undervisningsudbud der har for svag søgning kan aflyses. Der er endvidere for projekternes vedkommende indført kontrakter. Herved er der skabt mulighed for studienævnets sekretariat og for studielederen til i tide at kontakte studerende, der er kommet bagud med deres projektskrivning.

For studerende under den nye studieordning er der endvidere tale om, at der bliver indført egentlige studieforløbsblade, således at vi kan følge den studerendes studieaktiviteter og i tide gribe ind med hjælp, hvis vi får fornemmelsen af, at et eller andet er gået galt.

Studienævnet har fået Fakultetets tilladelse til som forsøg at give de studerende mulighed for at anvende computere ved almindelig skriftlig, bunden eksamen, der afholdes på universitetet. Denne eksamensform skal afprøves for første gang ved sommereksamen år 2000.

Ved vintereksamen afholdes eksamen i metode på en ny måde. I stedet for som hidtil at udlevere materiale til de studerende 48 timer før de fik udleveret spørgsmål og aflagde prøven som en 81/2 times bunden skriftlig eksamen,

aflægges eksamen nu som en hjemmeopgave med tidsfrist 54 timer, hvor både materiale og spørgsmål udleveres ved eksamenens start. Denne eksamensform skal afprøves igen ved sommereksamen år 2000, hvorefter der skal tages stilling til, om den skal gøres permanent.

Studienævnet har opprioriteret undervisning udbudt på engelsk, i efteråret ved et særligt undervisningsudbud i "The Scandinavian Enlightenment" (ved ekstern lektor Michael Langkjær), og er indstillet på at øge denne undervisningsaktivitet, bl.a. ved forsøg på at udvide kontakter til udenlandske universiteter i overensstemmelse med det samarbejde, vi allerede har med universiteterne i Lancaster, Tübingen og Thessaloniki.

Studienævnet har efteråret 99 i samarbejde med universitetet i Lund og Roskilde Universitetscenter udbudt fælles undervisning i "Grænser og identiteter i Øresundsregionen 1500-1850" ved ekstern lektor Hanne Sanders.

Studienævnet arbejder fortsat med at udbygge undervisningen med fagets formidlingsaspekter og har med glæde konstateret en fortsat udbygning af uortodokse eksamensprojekter, som fx en teaterforestilling (1848), diverse udstillinger og videoptagelser. I forårssemestret 1999 afholdtes en institutkonference om temaet formidling, hvor også udefrakommende indledere medvirkede. Også her planlægges øgede aktiviteter.

Lektor Karl Christian Lammers var i efteråret 1999 og skal i foråret 2000 fungere som gæsteprofessor ved universitetet i Tübingen.

Professor Zvi Razi, Tel Aviv University, var i efterårssemestret 1999 ansat som gæsteprofessor. Han assisterede lektor, dr.phil. Nils Hybel i dennes engelsksprogede undervisning "The Crusades and the Latin Kingdom of Jerusalem" og var medtilrettelægger af en ekskursion til Israel i universitetets efterårsferie.

Studienævnet har, som de fleste andre fag, været ramt af kraftige nedskæringer i perioden, hvilket først og fremmest har givet sig udslag i ca. en halvering af de timer, der kan udbydes af eksterne lektorer. Nævnet har valgt indtil videre at friholde fagets faglige vejledning fra denne nedskæring, idet vi mener, at denne aktivitet er særdeles vigtig, når det gælder om at fastholde og hjælpe de studerende, når de er i vanskeligheder.

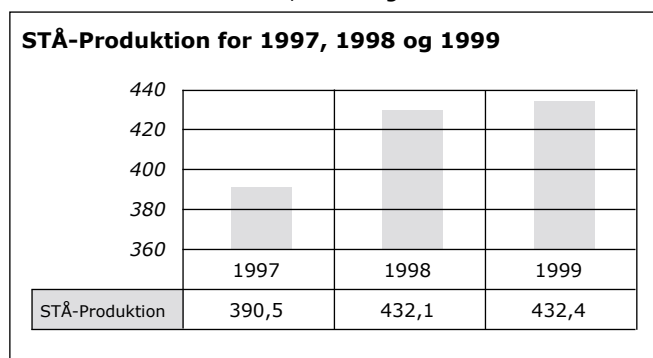
Statistik

STÅ på aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Historie	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Historie A	367,4	6,9	3,6	82,5	0,3	20,1	480,9
Historie B	26,3						
Samfundsvidenskab	1,0						
Øvrige humaniora	32,3						
Naturvidenskab	0,3						
Merit- og gæstestud.	5,3						
I alt	432,4						

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Johny Leisner

Institut for Arkæologi og Etnologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, mag.art. Annette Rathje.

Institutbestyrelsen består af institutleder samt lektor, dr.phil Thomas Højrup, lektor, dr.phil Ulla Lund Hansen og TAP-repræsentant Una Koester.

Organisation

Instituttet omfatter tre fag: Forhistorisk arkæologi, Klassisk arkæologi og Etnologi. Under forhistorisk arkæologi kan der på overbygningen vælges mellem cand.mag. og mag.art. ordninger med vægtede specialiseringsmuligheder. På klassisk arkæologi vælges mellem græsk & italisk romersk på cand.mag. niveau og klassisk arkæologi på mag.art. niveau. Etnologi rummer Almen etnologi, der udbyder 1 årsværks tilvalg for hele fakultetet, samt Europæisk etnologi med cand.mag. niveau.

Adresse

Institut for Arkæologi og Etnologi
Vandkunsten 5
1467 København K
Telefon: 35 32 41 00
Fax: 35 32 41 05
<http://www.hum.ku.dk/iae.htm>

Forskningsvirksomhed

Instituttets fag beskæftiger sig med den teoretiske, metodiske og historiske udforskning af kultur-, samfunds- og statsformer fra de tidligste jægere til nutiden. Instituttets forskere arbejder desuden med udvikling af kulturteori, herunder den materielle dimension.

Den aktuelle forskning kan grupperes inden for følgende hovedtemaer: A) Stenalder (Nordeuropa & Grønland); B) Bronze- & Jernalder (primært i det nordlige Europa); C) Den klassiske Verden; D) Middelalderen (Europa m.v.); E) Maritim arkæologi; F) Kulturelle former, deres sameksistens, modsætninger og forandring fra 1500 til i dag; G) Kulturhistorisk teoriudvikling, metode, samt forskningshistorie; H) Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600.

A. De palæolitiske og mesolitiske jæger-samlerkulturer (inkl. de palæo-eskimoiske kulturer i Arktis), samt de neolitiske agerbrugssamfund i Nordeuropa

1. Danmark og Holland. Sammensætning og analyser af flinten fra seks senpalæolitiske bopladser. Ph.d.-projekt (L. Johansen).

2. Danmark. Mesolitiske grave, i samarbejde med Antropologisk Laboratorium, Nationalmuseet, Zoologisk Museum og University of Winnipeg, Canada (E. Brinch Petersen).

3. Danmark. Revision af Jægerstenalderens kronologi ud fra de kalibrerede C-14 dateringer (E. Brinch Petersen i samarbejde med Nationalmuseets C-14 Laboratorium).

4. Danmark. Præboreale elgfund (E. Brinch Petersen, i samarbejde med Zoologisk Museum og Sydsjællands Museum).

5. Grønland. Analyser af palæo-eskimoiske bopladser fra Dorsetkulturen i Diskobugten sammen med museerne i Asiat og Qasigiannuit, Grønland (J. Fog Jensen og E. Brinch Petersen).

6. Grønland. Stenalderbebyggelse i Disko Bugt, Grønland, med særligt henblik på belysningen af økonomi, boligform og socialstruktur. Ph.d.-projekt (J. Fog Jensen).

7. Nordeuropa. Undersøgelser over den neolitiske tragt-bægerkultur med henblik på en almen kulturhistorisk skildring af den ældste nordiske bondekultur fra ca. 4000-2800 f.Kr. (K. Ebbesen).

8. Danmark. Yngre neolitisk tid. På grundlag af omfattende kildestudier beskrives og analyseres samfundets struktur og udvikling i perioden 2800-2400 f. Kr. (K. Ebbesen).

9. Danmark. Engedal-Lån timer. Mellemneolitiske grave og kult anlæg i Nord- og Vestjylland, deres brug og samspil (K. Fabricius, O. Faber).

B. Kultur- og samfundsudviklingen i bronze- og jernalder, primært i det nordlige Europa

10. Europa. Bronzealdergrave: fysisk antropologi, kulturel identitet, socialstruktur (i samarbejde med Antropologisk Laboratorium) (K. Randsborg).

11. Europa og Middelhavet. Oldtidens kamp- og samfundsformer (K. Randsborg).

12. Danmark. "Fortid og Flora". Menneske, Landskab og Biodiversitet. Tværfagligt forskningsprojekt under Forskningsrådene. Delprojekt: Bebyggelsesudvikling og landskabsudnyttelse på Sjælland (U. Lund Hansen, P.O. Rindel).

13. Europa. Yngre romersk jernalder i Nord- og Mellemeuropa: Limes og den europæiske elite (U. Lund Hansen).

14. Europa. Sporelementstudier af romerske bronzekar (U. Lund Hansen i samarbejde med H. Bollingberg, Geologisk Institut).

15. Europa. Forbindelserne mellem Sydsandinavien og Sydøsteuropa i tiden ca. 250 til 475 e.Kr. Ph.d.-projekt færdiggjort (B. Storgaard).

16. Norden. De nordiske træguder søges dateret som udgangspunkt for en stillingtagen til den hedenske religion (K. Ebbesen).

17. Danmark. Jernalderbebyggelsen i det østlige Danmark (S. Stummann Hansen).

18. Nordeuropa. Dansk jern – en kulturhistorisk analyse af produktion, distribution og konsumtion af jern i Danmark gennem to tusinde år (H. Lyngstrøm).

19. Danmark. Halvmåneformede rageknive af jern. Teknologi og funktion (H. Lyngstrøm).

20. Danmark. Relationen mellem Danmarks forhistoriske våbenproduktion og forekomsten af myremalm (H. Lyngstrøm).

21. Danmark. Regionalitet, alliancer og udveksling i det 2. og 1. årtusinde f.Kr. – struktur, variation og forandring samt fremmede forbindelser i bronzealderen på Sjælland med omliggende øer. Ph.d.-projekt (K. Fabricius).

C. Udviklinger og interaktioner i og omkring de mediterrane samfund og kulturforhold i antikken

22. Syrien. Fortsat bearbejdelse af det cypriske materiale fundet på Tall Sukas under Carlsbergfondets syriske ekspeditioner (L. Wriedt Sørensen).

23. Cypern. Feltarbejde. Leder af de danske udgravninger af en beboelse fra hellenistisk-romersk tid ved Aradip-

pou med deltagelse af studerende fra instituttet (L. Wriedt Sørensen).

24. Cypern. Politiske, kulturelle, etniske, religiøse og sociale forhold på Cypern fra det sene 6. årh. f.Kr. til det 2. årh. e.Kr. (L. Wriedt Sørensen).

25. Middelhavsområdet. Fønikernes ekspansion (L. Wriedt Sørensen).

26. Græsk-romersk skulptur i kontekst. Den græske Athena-statues reception i romersk kejsertid (B. Lundgren).

27. Italien. Fortsatte studier af Latiums arkaiske topografi, kult og boligformer (A. Rathje).

28. Italien. Bearbejdelse af fundmaterialet fra Ficanaudgravningen. Forberedelse af publikation (A. Rathje).

29. Italien. Bydannelsen og den etruskiske arkitekturens udvikling i den sene orientaliserende og arkaiske periode, 640-480 f.Kr. Færdiggjort ph.d.-projekt (H. Damgaard Andersen).

30. Italien. Publikationsforberedelse af Pontecagnano udgravningen (I. Strøm).

31. Italien. Pontecagnanoudgravningen, publikationsforberedelse (keramik): Transportamphorer og grovvare (M. von Mehren).

32. Italien. De oskisktalende folkeslag i Syditalien, etnicitet og kulturmøder i jernalderen, ca. 900-300 f.Kr. Færdiggjort ph.d.-projekt (H. Winge Horsnæs).

33. Italien. Publikationsforberedelse af De skandinaviske Udgravninger af Castor og Polluxtemplet på Forum Romanum i Rom (B. Poulsen).

34. Tyrkiet. Publikationsforberedelse af et senantikkt domus i Bodrum, det antikke Halikarnassos (B. Poulsen).

35. Tyrkiet. Grave og gravmonumenter i det sydvestlige Karien, specielt Halikarnassos halvøen. Kulturmøde, etnicitet og social differentiering ud fra gravmateriale fra sen bronzealder til byzantinsk tid. Ph.d.-projekt (A.M. Carstens).

36. Grækenland. Bebyggelsesudviklingen på Kephallénia. Afsluttende opmålinger, studier over antikke murtyper og planlagte byer. Færdiggørelse af monografi (K. Randsborg).

37. Ukraine. Græske og senantikke bebyggelser og gravfelter på Krim (K. Randsborg).

38. Dragter fra Mons Claudianus – form, anvendelse, brugsspor og reparationer (U. Mannering).

D. Middelalderen i Europa m.v.

39. Ukraine. Suvorovo: Steppen fra kobberalderen til kollektivbruget. Udgravninger og surveys inden for 12x12 km i Bessarabia (herunder russisk fort fra 1790) (K. Randsborg).

40. Aalborg. vikingetids centralplads, Ladoga (K. Randsborg).

41. Vestafrika. Arkæologi i Benin. Dahomey riget og de europæiske empier (K. Randsborg).

42. Danmark. Bådgraven fra Ladby som vidnesbyrd om sociale og religiøse forhold i yngre vikingetid. Færdiggjort ph.d.-projekt (A.C. Sørensen i samarbejde med Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter).

43. Shetland og Nordatlanten. Arkitektur og bebyggelsesmønstre i vikingetid og middelalder i Nordatlanten. Samarbejdsprojekt med shetlandske myndigheder og britiske universiteter (S. Stumm Hansen).

44. Nordeuropa. Vikingetid og middelalder i Nordeuropa med særlig vægt på Nordsøregionen og Nordatlanten (S. Stumm Hansen).

45. Stavanger. Udgravning af vikingetidstomt ved Oma, nær Stavanger. I samarbejde med Arkeologisk Museum i Stavanger (S. Stumm Hansen).

46. Vikinger i fremmede egne. Kontakterne mellem Norden og kontinentet ca. 700-1100 e.Kr. (I. Skibsted Klæsøe).

E. Maritim arkæologi og etnologi

47. Sverige. Feudal statsdannelse og middelalderlig transportstruktur. En analyse af det maritime kulturlandskab og transportgeografien i den botniske bugt i relation til samfundsstrukturen (C. Westerdahl).

48. Maritim indlandskultur i forhistorisk og historisk tid. Kulturel tilpasning og transportzoner ved store søer, særligt i Mellemsverige (C. Westerdahl).

49. Nordfennoskandia og Nordrusland. Samfunds-, transport- og identitets-/etnicitetsproblemer spejlet i samisk bådbyggeri fra jernalder til nyere tid (C. Westerdahl).

50. Globalt. Det maritime kulturlandskab og de traditionelle transportzoner. Grundtermer og international analyse ifølge Annales-skolens "longue durée" og "les conjonctures" (C. Westerdahl).

51. Rusland. Vikingetidens transportstruktur og transportredskaber i Rusland og tilgrænsende dele af Central-europa med særligt hensyn til de store flodsystemer og til "voloki" (slæbe- eller bæresteder ved vandskel) (C. Westerdahl).

52. Det maritime kulturlandskabs facetter eller aspekter, som territorielt, økonomisk, resurse-, transport-, og kognitivt landskab. Inkl. Rituellet, kultisk og magisk landskab (C. Westerdahl).

53. Europa. Studier af skrogform og bordfacon i klinkbyggede fartøjer med henblik på en udforskning af formbebet (T. Højrup).

54. Havgående skibe i Sortehavet i den Osmanniske periode (K. Randsborg).

55. Shipbuilding and seafaring in the Southern Baltic region from AD 400 to AD 1400. Ph.d.-projekt (G. Indrusewski).

F. Kulturelle former, deres sameksistens, modsætninger og forandring ca. 1500 til i dag

56. Nordatlanten. Kontinuitet og forandring i det nordatlantiske kulturområde (B. Stoklund).

57. Europa. Kulturens nationalisering: Fortsatte studier over de store udstillinger og museernes rolle i nationsopbygningen (B. Stoklund).

58. Danmark. Økotypen i det førindustrielle bondesamfund (B. Stoklund).

59. Danmark. Højaristokratisk kultur. Kulturel manifestation af herskab i fyrstesamfundet Augustenborg 1700-1850. Færdiggjort ph.d.-projekt (M. Venborg Pedersen).

60. Danmark. Opdragelse og normalitetsbegreber hos "De Stærke Jyder", ca. 1860-1940 (E. Mandrup Rønn).

61. Danmark. Natursyn og naturhistoriens kulturhistorie, 1700-1850 (S. Mellemsgaard).

62. Danmark. Bondedagbøger og danskhed (T. Damsholt).

63. Danmark. Scenesættelse og ritualisering af den patriotiske diskurs o. 1800. Særligt dyrkelsen af følsomhed (T. Damsholt).

64. Danmark. Undersøgelser af betydninger af begreberne: folk, fædreland, historie og landskab i den patriotiske og nationale diskurs og særligt i brydningen mellem disse (T. Damsholt).

65. Danmark. Undersøgelser over en dansk region, Saltingland, i 16-1700 tallet. Bønder, købstadsfolk og statsmagt. Livsbetingelser og livsformer (J. Møllgaard).

66. Skandinavien. Ledelse af institutprojekt om "Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej?" (T. Højrup).

67. Velfærdsstatens udvikling. Delprojekt under: Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej? (O. Bernild).

68. Danmark. Husholderen i statens tjeneste. Delprojekt under: Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej? (L. Haastrup).

69. Danmark. En kulturhistorisk og kulturteoretisk diskussion af muligheden for at udvikle en almen embedslivsform. Ph.d.-projekt under: Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej? (D. Vejen Hansen).

70. Danmark. Arbejder- og virksomhedskulturer. Bånd- og brudflader i arbejderkulturen, med særligt henblik på relationer mellem ansatte og ledelse på industrivirksomheder ca. 1850-1950. Færdiggjort ph.d.-projekt (N. Jul Nielsen).

71. Danmark. En udforskning af muligheder og begrænsninger for Somaliske kulturformer i og deres anerkendelse af den danske velfærdsstat. Ph.d.-projekt (T. Kallehave).

72. Konsumtion som kulturmøde. Analyse af kulturelle brydninger mellem borgerlige stiftere og beboere i mønsterbydelen Lægeforeningens Boliger 1853-1999. Den planlagte by som eksempel på et filantropisk opdragende projekt, der indbefatter såvel sundhed, forbrug og familieliv (L. Pedersen).

73. Peru. Chiefly Practices. Om den sociale og politiske organisering af "comunidades nativas" i Gran Pajonal, Perus Amazonas (H. Veber).

74. Danmark. Københavns topografiske udvikling indtil 1550 primært belyst ud fra havnen og den dertil hørende handels betydning, samt et forsøg på at se København i en større europæisk sammenhæng. Ph.d.-projekt (H. Fabricius Olsen).

G. Kulturhistorisk teori og metode. Herunder fagtradition samt udvikling af teorier og metoder

75. Danmark. Dansk arkæologisk forskningshistorie (S. Stummann Hansen).

76. Europa. Arkæologisk historik m.v. (K. Randsborg).

77. Middelhavsområdet. Fortsatte studier i klassisk historik (A. Rathje).

78. Globalt. Forsknings- og publikationsprojekt omkring statsformer og livsformer (T. Højrup, J. Møllgaard, O. Bernild).

79. Europa. Studier i Machiavellis og Hegels stats- og kulturteorier (O. Bernild).

80. Danmark. Videreudvikling af stats- og livsformsteori som alternativt teoretisk grundlag for indvandrer-forskning (T. Kallehave).

81. Studier i Hegels kulturteori, herunder forskningsseminar om sædelighedsbegrebet (J. Møllgaard).

82. Evolutionsproblemet i kulturvidenskaberne: lineære og ikke-lineære modeller (S. Christensen).

83. En etnologisk undersøgelse af koblingen mellem enkelte genstande (deres særlige livshistorie og symbolværdi) og deres udsagnsværdi i udstillingssammenhænge i et museumshistorisk perspektiv (L. Pedersen).

84. Kulturarv og kulturmiljø. Projektet tager udgangspunkt i at problematisere begreberne kulturarv og kulturmiljø, som de kommer til udtryk i lovgivning og forvaltning af kulturlandskaber (L. Pedersen).

85. Europa. Kulturarv (L. Otto, T. Damsholt, L. Pedersen, N. Jul Nielsen, M. Venborg Pedersen).

86. Athen som idealby (A. Rathje).

H. Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600, herunder analyser af den "før-antropologiske fase" og dens betydning for udformningen af kulturvidenskaben i Danmark

87. Etnografi på Verdens Tag. Kosmologiske strategier og mental geografi hos danske opdagelsesrejsende i Pamir og Turkestan i slutningen af det 19. århundrede. Nationalmuseets etnografiske genstandssamling hjembragt af 1. og 2. danske Pamir-ekspedition 1896-99 (E. Fihl).

88. Danske relationer i fortid og nutid til Tranquebar i Sydindien. Ud fra kolonirapporter, rejseskildringer, missionsberetninger og eget etnografisk feltarbejds materiale analyseres forskellige sociale og kulturelle aspekter af kulturmødet mellem danskere og tamilere i koloniperioden 1620-1845 og frem til og med igangsættelsen af det moderne DANIDA udviklingsprojekt blandt fiskerbefolkningen (E. Fihl).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

E. Fihl: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, Henriette Buus og medlem af adjunktbedømmelsesudvalg ved Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet.

U. Lund Hansen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, Helle Damgaard Andersen og Anne Christina Sørensen. Bedømmelsesudvalg, University of Iceland. Officiel opponert ved doktordisputats, Warszawa Universitet. Formand for bedømmelsesudvalg vedr. disputats, KU.

B. Poulsen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, Helle Horsnæs.

A. Rathje: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, Anne Marie Carstens.

H. Veber: Formand for fagkyndigt bedømmelsesudvalg til besættelse af lektorvikariat i europæisk etnologi, foråret 1999.

Udvalg og fonde

Christian og Emma Blinkenbergs Rejselegat (U. Lund Hansen, A. Rathje, L. Wriedt Sørensen).

Ingeniør Svend G. Fiedler og hustrus Legat (U. Lund Hansen).

Kazimierz Salewiz og hustrus Legat (U. Lund Hansen).

Aage Rothenborgs legat (U. Lund Hansen).

Japetus Steenstrups Legat (E. Brinch Petersen).

E. Munksgaards legat (K. Randsborg).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

E. Fihl: Konsulentbistand i forb. m. opsætning af vandreudstilling "La Route des Indes. Les Indes et l'Europe: Echages artistiques et héritages commun, 1500-1850", Bordeaux (Musée d'Aquitaine et Somogy), Frankrig.

L. Haastrup: Konsulent for Ernæringsenheden, Sundhedsministeriet for en socio-kulturel undersøgelse af børns skolemåltider.

S. Mellempgaard: Vurdering af ph.d.-projekt for ph.d.-studienævnet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet

L. Otto: Den Store Danske Encyklopædi: fagkonsulent inden for fagområdet etnologi, begreber og biografier.

A. Rathje: Klassisk arkæologi og Klassisk kunst.

Tillidshverv

A. Rathje: Bestyrelsen for det Danske Institut i Athen og medlem af censorkorpset for Klassisk arkæologi.

E. Brinch Petersen: Det Humanistiske Fakultet, ph.d.-studienævn, suppleant og Det arkæologiske Nævn (s.m. U. Lund Hansen).

T. Damholt: Dansk Kulturhistorisk Museumsforening, koordinator for nyere tid.

E. Fihl: Medlem af censorkorpset for Antropologi, Københavns Universitet.

E. Fihl og H. Veber: Medlem af censorkorpset for Etnografi og Socialantropologi, Århus Universitet.

U. Lund Hansen: Statens Humanistiske Forskningsråd og The International Advisory Council, Nationalmuseets marinarkæologiske forskningscenter (formand). Videnskabelig følgegruppe til "Gårdlösa projektet", Lunds Universitet. Nordisk Ministerråd, projektevaluering. Nationalmuseets Forskningsudvalg. Medlem af censorkorpset for Forhistorisk arkæologi. Tøjhusmuseets Forskningsudvalg. Statens Museum for Kunst, Kunstindustrimuseet og Kunstakademiet Bibliotek (formand for forskningsudvalg). Udvalg for Videnskabelig Uredelighed, UVVU.

L. Haastrup: Medlem af arbejdsgruppe under Undervisningsministeriet til revision af økonomiauddannelsen.

T. Højrup: Bestyrelsen for skibsbevaringsfonden under Kulturministeriet.

L. Pedersen: Kulturmiljørådet, Københavns Amt.

K. Randsborg: Det Humanistiske Fakultet, suppleant.

B. Stoklund: Referencegruppen for nyere tids kulturhistorie under Statens Museumsnævn.

S. Stummann Hansen: Dansk Kulturhistorisk Museumsforening. Koordinator for Forhistorisk Arkæologisk gruppe.

C. Westerdahl: Mare gruppen under Det arkæologiske Nævn og Rådet for Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter.

Formidling

Redaktionelle hverv

U. Lund Hansen: Studien zur Sachsenforschung.

N. Jul Nielsen: Arbejderhistorie – tidsskrift for historie, kultur og politik.

T. Damsholt, L. Pedersen: Folk og Kultur. Årbog for dansk etnologi og folkemindevidenskab.

E. Brinch Petersen: Journal of Danish Archaeology. Skjulte Fortidsminder.

Signe Mellemegaard: Childhood and Old Age. Equals or Opposites? Odense Universitets Forlag, Odense 1999 (Jørgen Poulsen, Signe Mellemegaard, Ning de Coninck-Smith (red.)).

K. Randsborg: Acta Archaeologica, Acta Archaeologica Supplementum, Arkæologiske Studier, Arkæologiske Skrifter og Archaeological Notes.

B. Stoklund: Ethnologia Europaea. Journal of European Ethnology.

B. Storgaard og hovedredaktør U. Lund Hansen: Aar-

bøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie. Derudover Nordiske Fortidsminder.

H. Veber: Tidsskriftet Antropologi (anmelderredaktion:) og Reviewer for tidsskriftet "Cultural Anthropology".

C. Westerdahl: Marinarkeologisk Tidsskrift (MAT), Sverige og Nordic Archaeological Abstract (maritim arkæologi).

Kongresser og symposier

Military Aspects of the Aristocracy in Barbaricum in the Roman and Early Migration Periods, Nationalmuseet, 10-11/12 (B. Storgaard).

The Vikings on the Continent. Institut for Arkæologi og Etnologi (I. Skibsted Klæsøe).

Archeologia Teorica, Siena, Die Gegenwart des Altertums, Wurzburg, Celtic-Nordic studies, Dublin og Bsaan seminar, Visby (K. Randsborg).

5. keramik workshop ved Det danske Institut i Athen 24-28/4 (A. Rathje).

Vasa, Finland, febr. Arbejdsgruppen for Bottniske Kontakt (C. Westerdahl).

Maritime Warfare in North Europe, Nationalmuseet, maj (C. Westerdahl).

Medarrangør af seminar Den danske velfærdsstats udvikling, 3-4/3, Bymuseet (L. Haastrup).

Ekskursioner og feltarbejde

Leder af udgravning på Cypren. 20/6-25/7 (L. Wriedt Sørensen).

Studieophold i Holland og Frankrig, Paris. (I. Skibsted Klæsøe).

Studenterekskursion til Skåne (K. Randsborg).

Udgravninger Alaborg, Ladoga, Rusland (K. Randsborg).

Udgravninger Suvorovo, Bessarabia, Ukraine (K. Randsborg).

Udgravninger (Bohicon), feltarbejde Bénin, Vestafrika (K. Randsborg).

Studenterekskursion Slesvig (K. Randsborg).

Rekognosceringer på gårdanlæg fra vikingetid og middelalder i Þjórsárdalur, Island (S. Stummann Hansen).

Rekognosceringer og opmålinger af gårdanlæg fra vikingetid og middelalder i Østerbygden, Grønland (S. Stummann Hansen).

Rekognosceringer og opmålinger af gårdanlæg fra vikingetid og middelalder på Unst, Shetland (S. Stummann Hansen).

Udgravning af vikingetidsgård ved Oma i Sydvest Norge (S. Stummann Hansen).

Kulturlandskabs ekskursion til Hedeboegnen, Gisselfeldt og Køge, 10/11 (T. Damsholt, A. Jespersen).

Island, 11-21/8 (T. Damsholt, L. Otto, C. Ax., A. Jespersen).

Hamburg, 11-14/2 (T. Højrup, L. Otto).

Lolland-Falster og Sydsjælland, 3 dage (E. Brinch Petersen).

Amager, 1 dag (E. Brinch Petersen).

Vedbæk, 1 dag (E. Brinch Petersen).

Athen som ideal. Oldtidens Athen og 1800-tallets kongeby (A. Rathje i samarbejde med Hanne Marie Ragn Jensen, Kunsthistorie).

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

J. Sheenan, Cork. J.S. Shi, Beijing. Prof. Andrew Sherratt, Oxford. Prof. Ivan Marazow, Sophia. Dr. Dan Carlsson, Visby. Dr. Gunilla Hallin, Visby. Prof. Christine Burchardt-Seebass, Basel. M.G. Abramzon, Rusland. S. Steingraber, Japan. R. Halbetsina, Leiden. B. Santillo Frizell, Upsala. D. Ridgway, Edinburgh K.M. Kensinger, USA. J. Friedman, Sverige. G. Alsmark, Sverige. V. Modvintseva, Volgograd.

Forskningsophold i udlandet

Italien (Siena, Rom, Gaeta), 1. md. (K. Randsborg).

Gæsteforsker ved Institut für Volkskunde, Universität Hamburg, okt.-dec. (T. Højrup).

Netværk

1. Arbeitsgemeinschaft für Sachsenforschung (U. Lund Hansen).

2. Korresponderende medlem af Deutsches Archäologisches Institut, Frankfurt (U. Lund Hansen og K. Randsborg).

3. Forskningsministeriets "Rådgivende gruppe vedrørende miljø og bæredygtig udvikling" under særprogrammet "Energi, miljø og bæredygtig udvikling", EU's 5. ramme-program (U. Lund Hansen).

4. Association Française pour L'Archéologie du Verre. A.F.A.V. (U. Lund Hansen).

5. ESF Network. Early Medieval Archaeology: Chronological Information Exchange (U. Lund Hansen).

6. EU INTAS. (Archaeology in the Former Soviet Union) (Coordinator K. Randsborg).

7. European Science Foundation (Transformation of the Roman World) (K. Randsborg).

8. Socrates, m.v. (K. Randsborg).

9. Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore (B. Stoklund).

10. Arbeitskreis Volkskunde und Kulturwissenschaften (T. Højrup).

11. Antikprogrammet, Det Norske Forskningsråd (A. Rathje).

12. TEMPUS programmet (L. Otto).

13. North Atlantic Bioarcheological Organization (NABO) (S. Stummann Hansen).

14. Rådgivningsgruppen bag Reykholt projektet, Island (S. Stummann Hansen).

15. Projektforberedelse til Internordisk projekt Vestnordisk Byggeskik i Vikingetid og Middelalder (S. Stummann Hansen).

16. ANALITIC: Udvikling af computerprogram. Samarbejde mellem Groningen Universitet (D. Stapert), Århus Universitet (H. Juel Jensen) og KU (L. Johansen).

17. Nordplus netværk (L. Otto, C. Westerdahl).

18. Museologisk Netværk (L. Pedersen, A. Rathje).

19. American Anthropological Association (H. Veber).

20. Society for Cultural Anthropology (H. Veber).

21. Society for Latin American Anthropology (H. Veber).

22. Istituto nazionale di studi etruschi ed italici Firenze (A. Rathje).

23. Forskningsmæssigt samarbejde med Prof. Torsten Capelle, Westfälische Wilhelms Universität, Münster. "Vikinger på kontinentet" samt med Helms Museum, Hambur-

gisches Museum, Tyskland. "Vikingetidssmykker" (I. Skibsted Klæsøe).

24. Forum for Nordisk Centralasiensforskning (E. Fihl).

25. ESCAS, European Society for Central Asian Studies (E. Fihl).

26. NASA, Nordic Association for South Asian Studies (E. Fihl).

27. EASA, European Association of Social Anthropologists, herunder formaliseret netværk for sydasienstudier og netværk for antropologisk teorihistorie (E. Fihl).

28. The Carlsberg Foundation's Nomad Research Project (E. Fihl).

29. Grønlandsk-dansk stenaldernetværk, samarbejde med Claus Andreasen, Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) (J. Fog Jensen).

30. Archaeological Network Cork-Copenhagen (K. Randsborg).

31. BDArch, Westafrican Archaeological Network (K. Randsborg).

32. Sundhed, menneske, kultur (L. Otto).

33. "Indvandrere og flygtninge i Øresundsregionen", samarbejde mellem JMER i Malmø, Etnologi ved Lunds Universitet og Etnologi ved Københavns Universitet (T. Højrup, T. Kallehave).

34. SHF netværk: Antikken genopdaget (A. Rathje, J. Fejfer).

Instituteder Annette Rathje

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 16,8 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 5,8 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 4,3 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,3 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 2,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Christensen, Søren; adjunkt.

Damsholt, Kirstine; adjunkt.

Ebbesen, Klaus Henrik; lektor.

Fihl, Esther Marie; lektor.

Hansen, Ulla Lund; lektor.

Højrup, Thomas; lektor.

Jespersen, Astrid Pernille; amanuensis.

Lundgreen, Birte; amanuensis.

Lyngstrøm, Henriette Syrach; forskningsadj.

Mellemgaard, Signe; adjunkt.

Pedersen, Lykke Lafarque; lektorvikar.

Petersen, Erik Brinch; lektor.

Poulsen, Karen Birte; lektorvikar.

Randsborg, Klavs; lektor.

Rathje, Annette; lektor.

Rindel, Per Ole; forskningsadj.

Sørensen, Lone Wriedt; lektor.

Veber, Hanne Margrethe; lektorvikar.

Westerdahl, Christer; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bernild, Ole; forskningsass.

Buus, Henriette; forskningsass.

Carstens, Anne Marie; forskningsass.

Fejfer, Jane; forskningslektor.

Haastrup, Lisbeth; forskningsadj.

Hansen, Steffen Stumann; forskningslektor.
 Jacobsen, Kristina Winther; forskningsass.
 Klæsøe, Iben Dorete Skibsted; forskningsadj.
 Lennerstedt, Kerstin Anita; forskningsass.
 Lund, John; forskningslektor.
 Mannering, Ulla; forskningsass.
 Otto, Lene; amanuensis.
 Røn, Edith Mandrup; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret
 Bovbjerg, Kirsten Marie.
 Horsnæs, Helle Winge.
 Nielsen, Tina Charlotte Kallehave.
 Tang, Birgit.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret
 Fabricius, Kit.
 Hansen, Dorthe Vejen.
 Jensen, Jens Fog; kand. stip.
 Olsen, Hanne Fabricius Kleinitz.
 Trier, Christina.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Helle Damgaard: Etruscan Architecture from Late Orientalizing to the Archaic Period (c.640-480 B.C.).
 Horsnæs, Helle Winge: The Cultural Development in the North-Western Lucania. 600-273 BC.
 Nielsen, Niels Jul: Skabelsen af den danske arbejder. Bånd og brudflader i arbejder- og virksomhedskulturer 1850-1920 med Burmeister og Wain som hovedeksempel.
 Nygaard, Georg: Faunalevn fra bronzealder. En zooarkæologisk undersøgelse af sydsnkandinaviske bopladsfund.
 Sørensen, Anne Christina: Skibsgraven fra Ladby. En nyvurdering.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Studier af politiske, kulturelle, etniske, religiøse og sociale forhold i en periode fra det sene 6. århundrede (Lone Wriedt Sørensen) kr. 1.100.000.

Danida

– BDArch – Danida/Benin (Klavs Randsborg) kr. 4.785.000.

Nationalmuseet

– Livshistorier (Lene Otto) kr. 18.400.

Nos-H Nord. Samarb. Nemnd for Humanist. Forsk.

– Textilprojekt Mons Claudianus (Ulla Mannering (Lise Bender Jørgensen)) kr. 402.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Antikken genopdaget: Antiksamlingens tilblivelse og betydning for opbygningen af europæiske og nationale elitters identitet samt kunstneren som antiktådgiver for statsmagten (Annette Rathje) kr. 244.000.
 – Kronologi og kost i Jægerstenalder (Erik Brinch Petersen) kr. 100.000.
 – Københavns topografiske udvikling indtil 1550 primært belyst ud fra havnen og den dertil hørende handels betydning (Hanne Fabricius) kr. 126.000.

– Københavns topografiske udvikling indtil 1550 primært belyst ud fra havnen og den dertil hørende handels betydning (Hanne Fabricius) kr. 1.164.000.
 – Livsformer og velfærdsstat-et kulturhistorisk og kulturteoretisk bidrag (Thomas Højrup) kr. 5.400.000.
 – Regionalitet, alliancer og udveksling i det 2. og 1. årtusinde f.kr. (Kit Fabricius) kr. 1.164.000.
 – Regionalitet, alliancer og udveksling i det 2. og 1. årtusinde f.kr. (Kit Fabricius) kr. 64.010.
 – Stenalderbebyggelsen i Disko Bugt, Grønland (Jens Fog Jensen) kr. 1.421.045.
 – Relation mellem Danmarks forhistoriske våbenproduktion og forekomst af myremalm (Henriette Syrach Lyngstrøm) kr. 203.435.

Publikationer

Bernild O.: Oversigt over velfærdsstatens udvikling. s. 20, 1999.
 Christensen S.: Kulturforskning og politik: Kulturrelativismen som eksempel. i: Ta fan i båten s. 15, Tine Damsholt, F. Nilsson (red.), Studentlitteratur, Lund, Sverige 1999.
 Damsholt T.: En national turist i det patriotiske landskab. Fortid og Nutid. Tidsskrift for kulturhistorie og lokalhistorie 1, s. 3-26, 1999.
 Damsholt T.: Om begrebet folk. i: Kulturens nationalisering. Et etnologisk perspektiv på det nationale s. 17-47, B. Stoklund (red.), Museum Tusulanum, København 1999.
 Damsholt T.: Indledning + Politisk kultur eller kulturel politik. i: Ta fan i båten. Etnologins politiska utmaninger s. 5-8, 9-25, Frederik Nilsson, Tine Damsholt (red.), Studentlitteratur, Lund 1999.
 Fabricius H.: Development of town and harbour in medieval Copenhagen. Publications from the National Museum Studies in Archaeology and History 4, s. 221-236, 1999.
 Fabricius H.: Københavns Topografiske Udvikling indtil 1300. 283 s. Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1998, København 1999.
 Fejfer J.: The roman emperor portrait some problems in methodology. Ostraca 1, s. 45-56, 1999.
 Fejfer J.: What is a private Roman Portrait. s. 1-2. Bibliopolis, Paderborg 1999.
 Haastrup L.: Maden i hovedet. Højskolebladet 19, s. 5-7, 1999.
 Haastrup L.: Grisen – en køkkenhistorie. i: Folk og Kultur s. 160-163, Foreningen Danmarks Folkeminder, Gastronomisk leksikon, København 1999.
 Haastrup L.: Statsformer og værnepligtsformer – diskuteret i forhold til kvindeligt værnepligt. 20 s. København 1999.
 Hansen U.L.: Boganmeldelse til Kuml: Claus Kjeld Jensen & Karen Højlund Nielsen (ud.): Burial & Society. The Chronological and Social Analysis of Archaeological Burial Data. Aarhus 1997. Kuml 1999, s. 309-311, 1999.
 Hansen U.L.: Hågerup. i: Reallexikon der Germanischer Altertumskunde. Bd. 13 s. 351-352, H. Beck, D. Geuenich, H. Steuer, R. Müller, D. Timpe, Walter De Gruyter, Berlin/New York 1999.
 Horsnæs H.W., Moesgaard J.C.: Møntfund nummer 6000. Nyt fra Nationalmuseet 85, s. 38-39, 1999.
 Horsnæs H.W.: Romerske og byzanske mønter i Rostock. Nordisk numismatisk unions medlemsblad 8, s. 159, 1999.

- Horsnæs H.W.: Greeks in the land of the others – Evidence from archaic tombs in North-Western Lucania. *Classical Archaeological Notes* 1999, s. 36-37, 1999.
- Horsnæs H.W.: Greeks and the others in the early first millennium B.C. *Classical Archaeological Notes* 1, s. 40, 1999.
- Horsnæs H.W.: Kongelig fødsel og dåb, fødselsmedaljer for kongelige børn. 7 s. Statens Arkiver 1999.
- Horsnæs H.W.: Megara hyblaia, metapontion, Mildenhall-fundet, Misena, Napoli, Nilgas, Nikopolis, Olynthos, orientaliserende stil, Parrhasios, pella, Pithekolissai, Polygnotos, polyklet, pæstum. i: Danmarks nationaleksikon, *Encyclopædien* s. bn. 13-15, Jørn Lund (red.), Gyldendal, København 1999.
- Højrup T.: Etnologi og politik. i: Ta fan i båten – Etnologins politiska utmaningar s. 134-152, Tine Damsholt, Frederik Nilsson (red.), Studenter litteratur, Lund, Sverige 1999.
- Højrup T.: Dannelse og dansk identitet – livsformer og nationalitet. *Undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse* 5, s. 24-34, 1999.
- Jensen J.F.: Tilbage på den rette hylde. *Polarfronten* 3, s. 1, 1999.
- Jensen J.F., Petersen E.B., Olsen B.: "Sydøstbugt projektet". *New Datings of the paleo-eskimo settlements in Qeqertarsuup Tunua (Disco Bay), Greenland. Archaeological Notes*, s. 3, 1999.
- Johansen L., Stapert D.: Flint and Pyrite: Making fire in the Stone Age. *Antiquity* Vol. 73, no. 282, s. 765-777, 1999.
- Johansen L., Stapert D.: Making fire in the Stone Age: Flint and pyrite. *Geologie en Mijnbouw* Vol. 78, no. 2, s. 147-164, 1999.
- Klæsøe I.S.: Da Hedeby kom til Værløse – et smykke med en spændende historie. *Årsskrift. Historisk Forening for Værløse kommune*, 1998 50, s. 11-17, 1999.
- Klæsøe I.S.: Vikingetidens kronologi – en nybearbejdning af det arkæologiske materiale. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1997, s. 89-142, 1999.
- Klæsøe I.S.: A Bronze censer from early Viking age. *Archaeological Notes* 2, s. 1, 1999.
- Klæsøe I.S.: Anmeldelse af: "Vikingetidens metal bearbejdning" af Bjarne Lønberg. i: *Fortid og Nutid* s. 325-326, ed. Margit Mogensen m.fl., 1999.
- L yngstrøm H.: Bondejern. Landbobefolkningens fremstilling og anvendelse af jern fra førromersk jernalder til middelalder. *Bol og By. Landbohistorisk Tidsskrift* 2, s. 48-63, 1998.
- Mellemgaard S.: Nature and Culture. *NNF-News* 2, s. 1, 1999.
- Mellemgaard S., Jørgen Povlsen, Ning de Conincke-Smith: *Childhood and Old Age. Equals or Opposites.* 2 s. Odense University Press, Odense 1999.
- Otto L.: Anne Leonora Blaakilde: Ordene mellem os. Henning Kirk og Marianne Scholl (red.): *Viden om aldring – veje til handling.* Anne Leonora Blaakilde og C. Swane: *Aldring og ældre billeder.* *Folk og Kultur* 1999, s. 170, 1999.
- Otto L.: Ideal and Reality in Swedish Social Work. Karin Salomonsson, *Fattigdommens besværelser. Visionära ideal och vardagliga realiteter i socialt arbete.* *Ethnologia Scandinavica* 29, s. 151-153, 1999.
- Otto L.: *The Treatment of Mental Illness in Sweden.* Lars-Eric Jönsson: *Det Terapeutiska rummet. Rum och kropp i svensk sinnessjukvård 1850-1970.* *Arv, Nordic Year book of Folklore* 2000 1999, s. 36-37, 1999.
- Otto L.: Anne Løkke: *Døden i barndommen. Spædbørnsdødelighed og moderniseringsprocesser i Danmark 1800 til 1920.* *Fortid og Nutid* 2, s. 154-156, 1999.
- Otto L.: *Memories, Age and Biographical Discourse. i: Childhood and Old Age. Equals or Opposites?* s. 93-105, Jørgen Povlsen, Signe Mellemgaard, Ning de Conincke-Smith (red.), Odense University Press, Odense, Denmark og Portland, USA 1999.
- Otto L.: *Modkultur*, bd. 13, s. 356; *Mods*, bd. 13, s. 357; *Næstsøskendebørn*, bd. 14, s. 370; *Omsorg*, bd. 14, s. 483. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, Gyldendal, København 1999.
- Pedersen L.: *Brede Spisehus omkring 1900.* i: *Spis sundt, spis ude* s. 30-33, Helse, København 1999.
- Pedersen L.: *Fabrikssamfundet: Frihed – forsøgelse – forretning?* *Tidsskrift for arbejdsliv. Tema: Virksomhedernes sociale ansvar* 2, s. 1, 1999.
- Petersen E.B., Jensen J.F., Olsen B.: *Sydøstbugt Projektet. New Datings of the Paleo-Eskimo Settlements in Qeqertarsuup Tunua (Disco Bay, Greenland).* *Archaeological Notes* 2, s. 10-12, 1999.
- Petersen E.B., Jensen J.F.: *Raw material distribution. Social space, social interaction.* *Acta Borealia* 2, s. 139-152, 1998.
- Petersen E.B.: *Senpaleolitikum og mesolitikum. Arkæologiske udgravninger i Danmark* 1997, s. 37-40, 1998.
- Petersen E.B.: *Senpaleolitikum og mesolitikum. Arkæologiske udgravninger i Danmark* 1998, s. 40-44, 1999.
- Petersen E.B.: *Nivågård-barnet.* *Hørsholm Egns Museums Årbog* 1998, s. 22-35, 1999.
- Poulsen K.B.: *Balsam for sjæl og krop. Glas fra Castor og Polluxtemplet.* i: *Hvad fandt vi?* s. 141-147, P.G. Bilde, V. Nørskov, P. Pedersen (Red.), Sfinx, Aarhus 1999.
- Randsborg K.: *Powers of Communication.* *Statens Historiska Museum Studies* 9, s. 23-32, 1999.
- Randsborg K.: *Archeologitseskie issledovaniya budzakskey ekspedits'ii v mikrorayone sela Suvorovo.* i: *Ochrana i issledovaniya pamjatnikov archeologii v Odesskoy oblasti I*, s. 34-37, 73-74, N.A. Shterbul, T.L. Samoilova (eds), Astroprint, Odessa 1999.
- Randsborg K.: *Into the Iron Age: A discourse on War and Society.* i: *Ancient Warfare. Archaeological Perspectives* s. 191-202, 251-272, J. Carman, A. Harding (eds), Sutton, Stroud, England 1999.
- Randsborg K.: *Bronzealderens samfundsdebat – en skitse.* *Adoranten* 1998, s. 46-49, 1998.
- Randsborg K.: *Diverse artikler (arkæologi).* *Nationaleksikonet*, 1999.
- Randsborg K.: *Hjortspring.* i: *Reallexikon der Germaniscen Altertumskunde* s. 640-644, W. De Gruyer, Berlin 1999.
- Randsborg K.: *Arkæologi i Danmark mod 1999.* i: *Glyfer och arkeologiska rum – en vänbok til Jarl Nordbladh* s. 87, A. Gustafsson, H. Karlsson (eds.), Gotarc Series A vol 3, 1999.
- Rathje A.: *Mazal Na'am.* i: *Archäologische Studien in Kontaktzonen der Antiken Welt* s. 293-300, Renate Rolle, Karin Schmidt, Vandenhoeck & Ruprecht (Hrsg.), Göttingen 1999.
- Rathje A.: *Etruria – a multiethnic Society?* i: *Greeks and the Others in the early first Millemium BC* s. 32-33, Helene W. Horsnæs (ed.), Institut for Arkæologi og Etnologi, København 1999.

- Rindel P.O.: Development of the village community, 500 BC – 100 AD in West Jutland, Denmark. i: Settlement and Landscape. Proceedings of a conference in Århus, Denmark, may 4-7 1998 s. 79-99, Charlotte Fabech, Jytte Ringtved, Aarhus university Press. Jysk Arkæologisk Selskab, Århus 1999.
- Rindel P.O., Knudsen S.A., Pind J.: Digital arkæologi – Computer-reetegning af arkæologiske udgravninger. Mark og Montre. Årbog for Ribe Amts museer 1999, s. 61-70, 1999.
- Rindel P.O., Aaby B., Jessen B.G., Hansen U.L., Caspersen O.H.: Fortid og Flora. Nyt fra Nationalmuseet 82, s. 16-19, 1999.
- Rønn E.M.: Individernes generalstrejke mod folkestammens liv. Kampen for en befolkning af “god kvalitet” ca. 1900-1940. i: Kulturens nationalisering s. 66-82, Bjarne Stoklund, Museum Tusulanum, København 1999.
- Stoklund B.: Bønder og binæringer. Bol og By. Landbohistorisk Tidsskrift 2, s. 8-47, 1998.
- Stoklund B.: Å fjall in the Faroe Islands. Scottish Studies Vol. 32, s. 89-106, 1998.
- Stoklund B.: Kulturens nationalisering – et kapitel i Europas kulturhistorie. i: Kulturens nationalisering. Et etnologisk perspektiv på det nationale s. 7-16, Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Stoklund B.: Bondebygninger og folkekarakter. Striden om “den etnografiske grænse” mellem dansk og tysk 1840-1940. i: Kulturens nationalisering. Et etnologisk perspektiv på det nationale s. 48-65, Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Stoklund B.: Nationernes kulturelle arena. 1800-tallets verdensudstillinger. i: Kulturens nationalisering. Et etnologisk perspektiv på det nationale s. 139-157, Museum Tusulanums Forlag, København 1999.
- Stoklund B.: Ästhetisierung des Ethnischen – Nationalisierung des Ästhetischen. Die Rolle der Bauernhäuser und Bauernstuben (1850-1914). i: Ethnische Symbole und ästhetische Praxis in Europa s. 11-30, R. Johler, H. Nikitsch, B. Tschofen (ed.), Institut für Volkskunde, Wien 1999.
- Stoklund B.: Ethnographisches Wissen und nationale Politik. Der Streit um die “ethnographische Grenze” zwischen Deutschland und Dänemark 1840-1940. i: Ethnographisches Wissen. Zu einer Kulturtechnik der Moderne. s. 68-82, K. Köstlin, H. Nikitsch (ed.), Institut für Volkskunde, Wien 1999.
- Stoklund B.: How the Peasant House Became a National Symbol. A Chapter in the History of Museums and Nation-Building. Ethnologia Europaea 29:1, s. 5-18, 1999.
- Stoklund B.: Turf Manuring on the Danish Island of Læsø. Geografisk Tidsskrift Special Issue 1, s. 209-214, 1999.
- Stoklund B.: Museum in Swedish, rec. af Kerstin Arcadius: Museum på Svenska. Läns museerna och kulturhistorien. Ethnologia Scandinavica 29, s. 131-132, 1999.
- Stoklund B.: Hugo Matthiessen. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 13 s. 63, Gyldendal, København 1999.
- Stoklund B.: North Atlantic Stave Constructions. i: Grindbygde hus i Vestnorge. NIKU-seminar om grindbygde hus. Bryggens Museum 23-25.03., 1998, s. 82-87, Helge Schjelderup, Ola Storsletten (red.), NIKU – Norsk Institut for Kulturminneforskning, Oslo 1999.
- Stummann Hansen S.: I Jan Petersens fodspor på OMA. Nyt om Vikingetidens Gårdsanlæg. i: Et hus med mange Rom. Vennebok til Bjørn Myhre på 60- årsdagen s. 253-272, I. Fuglestedt, T. Gansum, A. Opedal, Arkeologisk museum i Stavanger, Stavanger 1999.
- Stummann Hansen S.: Lange Bakker, Stærk Blæst og Velhavende Sportsmand. Aage Roussell og hans Rejse til de Skotske Øer i 1931. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1997, s. 185-229, 1999.
- Stummann Hansen S.: En Rigdom af Oldtidsagtig Byggeskik. Gudmund Hatts Rejse til Hebriderne i 1936. i: Glyfer och arkeologiska rum – en vänbok til Jarl Nordblad s. 679-698, A. Gustafsson (red.), H. Karlsson (red.), Gotare Series A Vol. 3, Göteborg 1999.
- Stummann Hansen S.: Miniature Quern – and Millstones. A Fragment of Shetland’s Scandinavian Past. The New Shetlander 209, s. 7-9, 1999.
- Stummann Hansen S.: Vi kaldte den Nordbodalen. Gudmund Hatts rejse til Grønland i 1932. Grønland 2, s. 57-75, 1999.
- Stummann Hansen S.: Excavations at Oma, Southwestern Norway. Archaeological Notes 2, s. 7-9, 1999.
- Stummann Hansen S.: Aage Gudmund Hatt. i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, 14 s. 43-44, Rosemarie Müller, Band, Berlin, New York 1999.
- Stummann Hansen S.: Iron Age settlements in northern Zealand. i: Settlement and landscape s. 194-196, Charlotte Fabech, Jytte Ringtved (eds.), Jutland Archaeological Society, Højbjerg 1999.
- Sørensen L.W.: Iron age Cyprus. Classical archaeological notes. Occasional papers. The danish institute at Athen 1, s. 26-27, 1999.
- Weber H.: 16 artikler til Den Store Danske Encyklopædi i intervallet P-S. i: Den Store Danske Encyklopædi s. P-S, Danmarks Nationalleksikon, 1999.
- Weber H.: Diffusion/kulturspredning. 3 min. Danmarks Radio P1. Synsfeltet. Det Teoretiske Hjørne. 1999.
- Weber H.: Samfund? Durkheim revisited i Amazonas og videre. Tidsskriftet Antropologi 40, s. 109-128, 1999.
- Weber H.: Masato-drikningens Sociale Rum. Ashéninkasamfundet i Gran Pajonal. Tidsskriftet Antropologi 39, s. 199-213, 1999.
- Westerdahl C.L.: Inland water boats and shipping in Sweden. The great lakes: The application of a theory on transport zones and maritime enclaves. Construction navale maritime et fluviales. Archaeonautica 14, s. 135-143, 1999.
- Westerdahl C.L.: Varvsplatser. Resurslandskap: Trärester och järnslag. Marinarkeologisk Tidsskrift 3, s. 18-23, 1999.
- Westerdahl C.L.: Samischer Bootsbaueil III. Deutsches Schifffahrtsarchiv 21, s. 233-254, 1999.
- Westerdahl C.L.: The Norrland survey and its aftermath. Research Reports 1, s. 100-104, 1999.
- Westerdahl C.L.: Innovationer. Segelskepp del II – en kort översikt mellan ca. 1100 e.Kr. och 1850 e.Kr. Marinarkeologisk Tidsskrift 2, s. 8-11, 1999.
- Westerdahl C.L.: Innovationer i sjöfart och skeppsbyggeri – en kort översikt mellan ca. 4500 f.Kr. och 1100 e.Kr. Marinarkeologisk tidsskrift 1, s. 17-19, 1999.
- Westerdahl C.L.: “Sean McGrail: Studies in Maritime Archaeology” (review). International Journal of Nautical Archaeology (IJNA) 4, s. 363-365, 1999.

Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi

Studienævnet

Studienævnet bestod pr. 1.2 1999 af U. Lund Hansen, E. Brinch Petersen (vicestudieleder), K. Randsborg (studieleder); E. Aarsleff, A. Beck, H. West/B. Kristensen.

Nyheder om studierne

Undervisningen involverer på alle niveauer mange eksterne arkæologiske specialister, ligesom der er et udstrakt samarbejde med arkæologiske museer (herunder Nationalmuseet), m.v., især i Øresundsregionen, samt med europæiske universiteter, osv. Der lægges, ved siden af forelæsninger og seminarer, særlig vægt på øvelser (realia), ekskursioner (Danmark/Europa), m.m. Der er en del fagligt erhvervsarbejde parallelt med overbygningsstudierne. Studerende, ph.d.-studerende, stipendiater og lærere er forskningsmæssigt engageret i arkæologiske projekter – som også indgår i uddannelsen – fra stenalder til nær nutid i Danmark/Norden, Nordatlanten, Europa inkl. Middelhavsområdet, Afrika, mv. Studienævnet udgiver Archaeological Notes, jf. <http://www.hum.ku.dk/ark/index.htm>

Evaluering

Uddannelserne/studieelementerne evalueres løbende og synes at fungere tilfredsstillende. Det faglige miljø er tæt, men også præget af skiftende, dels personlige, dels erhvervsmæssige interesser – i sidste ende en balance mellem de nye masseuddannelser og den ældre eliteuddannelses faglighed, samt bekymring for fremtiden. Det overvejes at lægge større vægt på BA'en som udslusningstilbud (evt. suppleret med redskabskurser). Der er betydelig interesse for den nye konferens. Der er stærk bekymring over de reducerede økonomiske muligheder, der især begrænser projektaktiviteterne.

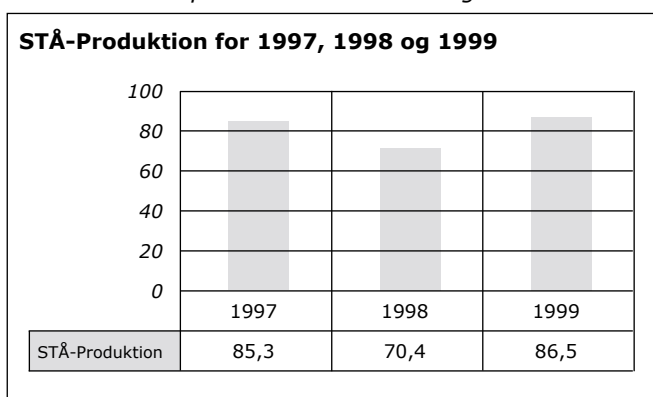
Statistik

Faget optager årligt 30+ studerende; det har en absolut pæn, p.t. stigende STÅ-produktion. Grunduddannelsen er både bred, metodisk stringent og på udvalgte felter dybdgående. Området er forhistorisk og historiske arkæologi, herunder feltarbejde og projekt, primært i Danmark/Europa m.v., fra de ældste tider til ca. 1500 e.Kr. Der er en række BA-tilvalgsudbud, bl.a. Arkæologisk IT, Fysisk antropologi, Etnoarkæologi & eksperimentalarkæologi, Menneske & natur, Nordatlantisk arkæologi, Feltarbejde, og Maritimarkæologi. På overbygningsuddannelserne, især konferensen, lægges vægt på videregående metodisk kunnen og arkæologisk orientering i Europa m.fl. områder, projekter (bl.a. feltarbejde, formidling), samt et videnskabeligt speciale.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Forh. arkæologi	Teo	Øvrige hum	Nat	Meritoverført	I alt
Forhistorisk arkæologi	75,0	0,8	7,5	0,4	4,3	87,9
Øvrige humaniora	10,8					
Merit- og gæstestud.	0,8					
I alt	86,5					

STÅ-Produktion på Forhistorisk Arkæologi

Studieleder Klavs Randsborg

Studienævnet for Klassisk Arkæologi

Studienævnet

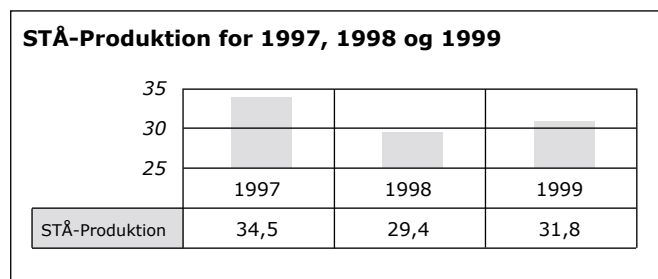
Studienævnet består af: Lærergruppe: Karen Birte Poulsen og Lone Wriedt Sørensen. Studerende: Malene Buhl Nielsen og Anne Sofie Hjeremov.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Klas. arkæologi	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Klassisk arkæologi	27,3	0,3	0,5	12,9	0,4	2,0	43,3
Øvrige humaniora	4,1						
Naturvidenskab	0,3						
Merit- og gæstestud.	0,1						
I alt	31,8						

STÅ-Produktion på Klassisk Arkæologi

Studieleder Lone Wriedt Sørensen

Studienævnet for Europæisk Etnologi

Studienævnet

Studienævnet består af: Læregruppe: Signe Mellemsgaard, Lisbeth Lykke Pedersen, Søren Christensen og Kirstine Damholt. Studerende: Kathrine Boas Pedersen, Anja Olsen, Marie Dam Mortensøn og Lea Therese Birger Sørensen.

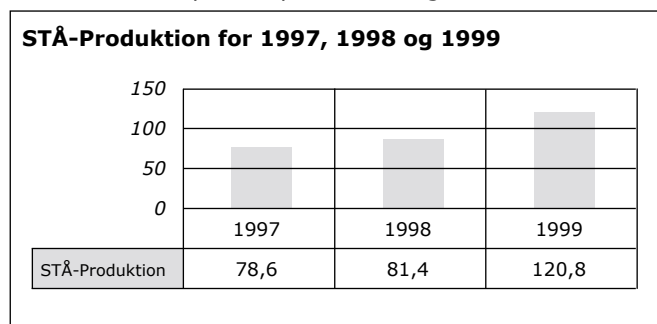
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Eur. etnologi	Samf	Øvrige hum	Nat	Meritoverført	I alt
Europæisk etnologi A	81,3	1,9	14,0	0,7	5,9	103,7
Europæisk etnologi B	3,3					
Samfundsvidenskab	2,3					
Øvrige humaniora	34,0					
I alt	120,8					

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion på Europæisk Etnologi

Studieleder Lykke L. Pedersen

Center for Folkloristik

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder, lektor Michael Chesnutt.

Der var som følge af instituttets størrelse ikke nedsat nogen bestyrelse.

Organisation

Pr. 30.6.1999 nedlagdes instituttet som forsknings- og uddannelsesenhed ved Det Humanistiske Fakultet, idet institutlederens lektorat, der var den eneste faste videnskabelige stilling, som var tilbage ved faget efter opsigelse og dødsfald i 1998, blev overført til Det Arnemagnæanske Institut. Fra og med efteråret 1999 har det tidligere instituts faciliteter dannet rammen om et undervisningscenter, der har til opgave inden for en frist på et par år at føre de tilbageværende studerende frem til deres bachelor- eller kandidatgrad. Centret ledes formelt af dekanatet mens den daglige drift forestås af lektorvikar Timothy R. Tangherlini, der tillige er studieleder.

Adresse

Institut/Center for Folkloristik
Snorresgade 17-19, 4
2300 København S
Telefon: 35 32 84 00
Fax: 35 32 83 99
E-mail: broeste@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/folkloristik/default.htm>

Forskningsvirksomhed

I beretningsåret drejede instituttets forskning sig udelukkende om folkedigtning og folkloristikens faghistorie. Ph.d. Birgit Olsen fortsatte sit postdoktorale projekt om græske folkeeventyr og cand.mag. Lise Lynæs påbegyndte under institutlederens vejledning et ph.d.-projekt om skæmtehistorier fra det sydlige Portugal. Institutlederen arbejdede fortrinsvis med faghistoriske bidrag til det tyske samleværk "Enzyklopädie des Märchens". Lektorvikar Timothy R. Tangherlini arbejdede fortrinsvis med en oversættelse af sagn fra Evald Tang Kristensens samlinger.

Formidling

Indtil lukningen fortsatte instituttet udgivelsen af det internationale nyhedsbrev "Copenhagen Folklore Notes". Frem til 30.6.1999 udkom et dobbelt- og et enkeltnummer; årgangen afsluttedes med et enkeltnummer i Det Arnemagnæanske Instituts regi, hvori nyhedsbrevet videreføres.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Forskningsophold i udlandet

Birgit Olsen opholdt sig i en måned (marts/april) på Det Danske Institut i Athen.

Michael Chesnutt/Timothy R. Tangherlini

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 1,2 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,7 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 1,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Chesnutt, Michael; lektor.

Tangherlini, Timothy R.; lektorvikar.

VIP Eksternt finansieret

Olsen, Birgit; forskningsadj.

Publikationer

Institutlederens publikationer fremgår af årsberetningen for Det Arnemagnæanske Institut.

Olsen B.: Women and Gender Roles in Modern Greek folktales. Kámbos, Cambridge Papers in Modern Greek Bd. 7, s. 21-42, 1999.

Olsen B.: And they Embroidered All Sorts of Embroidery. Copenhagen Folklore Notes Årgang 1999, s. 1-6, 1999.

Tangherlini Timothy R.: Jeppe Aakjær, i Twentieth Century Danish Literature: Dictionary of Literary Biography, 1999.

Tangherlini Timothy R.: "Who ya gonna call?": Ministers and the Mediation of Ghostly Threat in Danish Legend Tradition, Western Folklore 57, s. 153-78.

Studienævnet for Folkloristik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af Karsten Biering (studieleder efter særordning), Flemming Hemmersam (ekstern lektor), Nina Monefeldt Wittendorff (stud.), og Lone Ree Milkær (stud.). Pr. 15.7.1999 afsluttede Karsten Biering sit arbejde med studienævnet da Timothy R. Tangherlini tiltrådte som lektorvikar og studieleder.

Evaluering

Studienævnet har beskæftiget sig med dispensationsansøgninger og andre studiemæssige spørgsmål. I betragtning af centrets fremtidige lukning, har studienævnet medvirket ved udarbejdelse af individuelle arbejdsplaner og vejledningsmuligheder for hver enkelt studerende.

Nyheder om studierne

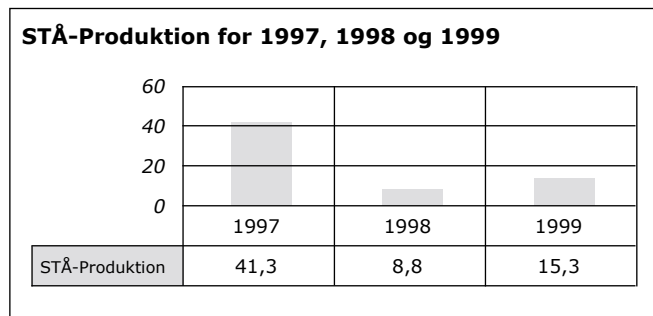
Det fra efterårssemestret 1999 oprettede undervisningscenter har foretaget en kortlægning af de tilbageværende studerendes behov for undervisning og vejledning med henblik på færdiggørelsen af deres uddannelse. Hver enkelt studerende er blevet tilbudt en arbejdsplan og vejledningsmuligheder. Det skønnes, at der ikke efter sommerferien 2000 vil være behov for skemalagt undervisning og at centret senest sommeren 2001 vil have indfriet sine forpligtelser over for de indskrevne studerende, på nær et eventuelt behov for ad hoc-vejledning og bedømmelse i forbindelse med uafsluttede specialer.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Folkloristik	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Folkloristik	14,8	6,0	1,0	21,8
Øvrige humaniora	0,5			
I alt	15,3			

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Timothy R. Tangherlini

Institut for Religionshistorie

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, mag.art. Margit Warburg.

Institutbestyrelsen består af lektor Una Canger, lektor Lars Kruse-Blinkenberg, sekretær Bente Rossel og stud.mag. Marie-Louise Grandorf. Stedfortræder for institutlederen er Jørgen Podemann Sørensen.

Organisation

Instituttet er fagligt organiseret i religionsfagene Kristen- domshistorie, Religionshistorie og Religionssociologi samt i faget Indianske Sprog og Kulturer.

Adresse

Institut for Religionshistorie
Artillerivej 86
2300 København S
Telefon: 35 32 89 57
Fax: 35 32 89 56
E-mail religion@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/religion/index.htm>

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer

Institut for Religionshistorie har fundet sig til rette i lokalerne på Artillerivej 86, som byder på gode fysiske rammer for alle ansatte og ikke mindst for de studerende. Det er dog et savn at instituttet ikke er placeret i umiddelbar nærhed af så mange andre fagligt beslægtede institutter.

Personaleforhold

Lektor Jørgen Skaft Jensen afviklede sine undervisningsforpligtelser i sommeren 1999 og blev pensioneret pr. 1. februar 2000. Han har været ansat på Københavns Universitet i næsten 30 år, heraf en del år som dekan for Det Humanistiske Fakultet.

Den tidligere professor i religionssociologi dr.phil. Arild Hvidtfeldt døde i februar 1999. Hvidtfeldt efterlod sig en overordentlig stor privat bogsamling, som er blevet afhændet gennem flere auktioner i 1999-2000. Flere af instituttets medarbejdere har på instituttets vegne deltaget i auktionerne og har derved sikret, at instituttets bibliotek er blevet styrket inden for flere vigtige religionshistoriske emneområder.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed inden for religionsfagene er bredt funderet, både inden for det klassiske kristendoms- og religionshistoriske stofområde, herunder forskningshistorien og inden for religiøse forhold i nutidige samfund. I faget Indianske Sprog og Kulturer er forskningen koncentreret om mesoamerikanske sprog og kulturer.

Forskningsområder

Religionsvidenskabernes forskningshistorie, især dansk religionshistorie (Tove Tybjerg, Jens Henrik Vanggaard).

John Wisdoms religionsfilosofi med særligt henblik på dens genbeskrivelse af den kumulative argumentationsform (Peter K. Westergaard).

Den occamistiske erkendelsesteoris betydning for luthersk teologi (Carsten Breenggaard).

Komparativ ritualteori (Jørgen Podemann Sørensen).

Den ægyptiske baggrund for de hermetiske og gnostiske strømninger i 1.-4. århundrede (Jørgen Podemann Sørensen).

Forholdet mellem monisme og dualisme i hermes-teksterne (Tage Petersen, ph.d.-projekt).

Tidsopfattelse og frelseshistorie i Ny Testamente og hos udvalgte oldkirkelige teologer (Apostolske Fædre, Irenæus, Athanasios og Augustin). Den historiske Jesus (Carsten Breenggaard).

Triumfalfremstillinger af Kristus i senantiken (Jørgen Skaft Jensen).

Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag (Margit Warburg, Mikael Rothstein).

Keltisk og nordisk religion (Morten Warmind, Jens Henrik Vanggaard).

Asketiske idealer i de monastiske reformbevægelser i Italien i det 11. århundrede (Oluf Schönbeck, ph.d.-projekt).

Kvindelige gudsbilleders betydning for kvinders religiøse praksis og selvforståelse i europæisk middelalder (Britt Istoft, ph.d.-projekt).

Forholdet mellem jødedommen og kristendommen i Danmark i det 19. århundrede, herunder Henri Nathansens forfatterskab, P. Madsens og H.L. Martensens dogmatik, samt overrabbiner A.A. Wolffs svar på kristne angreb på jødedommen (Lars Kruse-Blinkenberg).

Tahâra, det islamiske renhedskompleks, således som det kommer til udtryk i fiqh (islamiske lovebøger), og som det praktiseres i ritualer og fortolkes i en lokal marokkansk kontekst (Kate Østergaard, ph.d.-projekt).

Det indiske helligsted Pandharpurs religiøse historie, koncentreret om myter i moderne marathi versioner (Erik Reenberg Sand).

Religion, alfabetisering, etnicering og skriftkultur blandt santalerne i Vest Bengalen (Peter B. Andersen).

Hare Krishna bevægelsen, dataindsamling og interviews i Indien og Sverige (Finn Madsen, ph.d.-projekt).

Baha'i, især problemstillinger omkring religion og globalisering samt den religiøse søger som begreb (Margit Warburg).

Scientology, en postspørgeskemaundersøgelse af 536 kernemedlemmer af Scientology, Danmark (Peter B. Andersen).

UFO-religioner, omfattende UFO-forestillinger generelt og detailstudier af enkelte grupper, under anvendelse af ikonografisk analyse, historiske studier og kognitive analyser (Mikael Rothstein).

Seminariestuderendes holdninger til religiøs tro og praksis (Morten Warmind, Peter B. Andersen).

Nahuatl dialektologi (Una Canger).

Ordbog for 16. århundredes aztekisk på computer, med kombineret rodordbog, ordordbog og tekstcorpus (Una Canger).

Ortografiske konventioner for mayahieroglyffer, samt dialektforhold og grammatik hvad angår de sprog som hieroglyfferne repræsenterer (Søren Wichmann).

Faglige og administrative erhverv

Tillidshverv

Peter B. Andersen er formand for Religionshistorisk Forening, medlem af The Board of the European Association for South Asian Studies, og var indtil august medlem af bestyrelsen og sekretær i Nordic Association for South Asian Studies.

Una Canger er formand for Lingvistikredsen i København.

Mikael Rothstein er medlem af bestyrelsen for Danish Association for the History of Religions (DAHR).

Oluf Schönbeck, Mikael Rothstein og Margit Warburg er medlemmer af bestyrelsen for Religionshistorisk Forening.

Formidling

Instituttets medarbejdere er bredt engageret i formidlingsvirksomhed til et dansk publikum, først og fremmest ved bidrag til Den Store Danske Encyclopædi, håndbøger og populærvideenskabelige værker samt foredragsvirksomhed, især Folkeuniversitetet og gymnasieskolernes efteruddannelseskurser.

Redaktionelle hverv

Lars Kruse-Blinkenberg og Erik Reenberg Sand er medlem af redaktionen af Religionsvidenskabelige skrifter, Aarhus Universitetsforlag.

Finn Madsen er redaktør af Nordic Association for South Asian Studies (NASA) Newsletter.

Mikael Rothstein er redaktør af Chaos, Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier.

Erik Reenberg Sand er medlem af redaktionen af Studies in Religion, Aarhus Universitets Forlag.

Jørgen Podemann Sørensen er medlem af redaktionen for Chaos, Dansk-Norsk tidsskrift for religionshistoriske studier.

Mikael Rothstein og Margit Warburg er medlemmer af redaktionen for serierne RENNER Studies on New Religions (Aarhus University Press) og Nye Religioner (Gyldendal).

Margit Warburg er medlem af redaktionen af Rambam, Tidsskrift for jødisk kultur og forskning.

Kongresser og symposier

Kate Østergaard, Finn Madsen og Garbi Schmidt arrangerede den internationale konference "Religion, Orientalism and Globalization" i København den 12.-13. september. Konferencen var støttet af Det Humanistiske Fakultet, Nord-Syd satningsområdet, RENNER II projektet "Globalisering og de nye religioner" og af Institut for Religionshistorie.

Indianske Sprog og Kulturer afholdt "The 4th European Maya Conference" den 9.-13. oktober på instituttet. Denne kongres blev støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond og af Institut for Religionshistorie.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Jay Silverstein, Pennsylvania State University, opholdt sig som gæsteforsker og -underviser på instituttet i perioden oktober til december 1999.

Forskningsophold i udlandet

Peter B. Andersen har været på forskningsrejse hos santsalernerne i Vest Bengalen i december 1999 og januar 2000.

Una Canger opholdt sig på Yale University i juni til august, hvor hun bl.a. underviste på "Nahuatl Summer Language Institute."

Netværk

Margit Warburg leder (sammen med Armin Geertz, Aarhus Universitet) RENNER II projektet "Globalisering og de nye religioner", som er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd. Øvrige ledelsesmedlemmer fra instituttet er Finn Madsen og Mikael Rothstein.

Instituttleder Margit Warburg

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 14,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 3,0 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Aktor, Mikael; amanuensis.

Andersen, Peter Birkelund; adjunkt.

Brengaard, Carsten Martin Wind; lektor.

Canger, Una; lektor.

Jensen, Jørgen Skafte; lektor.

Kruse-Blinkenberg, Lars Erik; lektor.

Riis-Westergaard, Peter Kurt; adjunkt.

Rothstein, Mikael; adjunkt.

Sand, Erik Reenberg; lektor.

Silverstein, Jay Elliott; forskningsass.

Sørensen, Jørgen Podemann; lektor.

Tybjerg, Tove Réé; lektor.

Vanggaard, Jens Henrik; lektorvikar.

Warburg, Margit; lektor.

Warmind, Morten Lund; adjunkt.

Wichmann, Søren Kim; adjunkt.

STIP (ph.d.-stipendiater) Internt finansieret

Larsen, Britt Istoft.

Madsen, Finn.

Nielsen, Jesper.

Petersen, Tage.

Østergaard, Kate Barigo.

Fondsbevillinger

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Maya Conference (Una Canger) kr. 40.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Scientologiuundersøgelsen III (Peter Birkelund Andersen) kr. 118.614.

Publikationer

Andersen P.B., Johannessen S., Lüchau P., Ringmose J., Warmind M.L.: Mellem himmel og jord: Religiøs tro og praksis blandt lærerstuderende. 156 s. Danmarks Lærerskole, København 1999.

Canger U., Wichmann S.: Deceased: Arild Hvidtfeldt (1915-1999). Mexicon vol. 21, nr. 4, s. 74-75, 1999.

- Kruse-Blinkenberg L.: Jesus efter jødisk opfattelse. En overrabbiners syn på Jesus. i: *Historien om Jesus og Jesus i historien* s. 233-244, Marianne Aagaard Skovmand og Søren Giversen, DR Multimedia, København 1999.
- Poulsen M.S., Warburg M.: *Andagtsrummet i Københavns Lufthavn – et nyt religiøst rum*. Religion. Tidsskrift for Religionslærerforeningen for Gymnasiet og HF 4, s. 16-21, 1999.
- Rothstein M.: En religionshistorisk kommentar til Familiens tegneserievision af Dommedag og Antikrist. i: *Gennem regnbuefarvede briller – studiet af nye religiøse bevægelser* s. 109-127, Armin W. Geertz og Ole Riis, Gyldendal, København 1999.
- Rothstein M.: *Genitaliernes teologi. Genitaliekult i Unification Church*. Chaos 31, s. 123-138, 1999.
- Rothstein M.: *I culti dei dischi volanti*. 96 s. ElleDiCi, Torino 1999.
- Rothstein M.: *Jesusforestillinger i kristne sekter*. i: *Historien om Jesus og Jesus i historien* s. 255-261, Marianne Aagaard Skovmand & Søren Giversen (red.), DR-Multimedia, København 1999.
- Rothstein M.: *Jesuskikkelsen i andre religioner*. i: *Historien om Jesus og Jesus i historien* s. 246-254, Marianne Aagaard Skovmand & Søren Giversen (red.), DR-Multimedia, København 1999.
- Rothstein M.: *Om at definere nye religioner i fortid og nutid. Overvejelser over begreber og metoder*. i: *Nye religioner – i hellenistisk-romersk tid i dag* s. 11-23. i: Per Bilde og Mikael Rothstein (red.): *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Rothstein M. Mikael Rothstein og Per Bilde (red.): *Nye religioner – i hellenistisk-romersk tid og i dag*. 192 s. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Rothstein M.: *Religiøse hemmeligheder i hellenistisk-romersk tid og i dag*. i: Mikael Rothstein og Per Bilde (red.): *Nye religioner – i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 82-108, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Rothstein M.: *Scientology Kirken. Religion, jura og den offentlige mening*. Stud.Jur. 3, sept. 1999, s. 153-159, 1999.
- Sand E.R., Sørensen J.P.: *Comparative studies in history of religions. Their aim, scope, and validity*. 155 s. Museum Tusulanum Press, København 1999.
- Sand E.R.: *Comparative religion: Between phenomenology and typology of religion*. i: *Comparative studies in history of religions. Their aim, scope, and validity* s. 109-120, Erik Reenberg Sand, Jørgen Podemann Sørensen, Museum Tusulanum Press, København 1999.
- Sørensen J.P.: *Isis belongs to your image. The idea and the purport of the image in the 5th hour of the Amduat. Temenos* 34 (1998), s. 167-175, 1999.
- Sørensen J.P.: *Levels of comparison. A critical approach to thematization in comparative religion*. i: *Comparative studies in history of religions: Their aim, scope, and validity*. s. 131-142, Erik Reenberg Sand, Jørgen Podemann Sørensen, Museum Tusulanum, Copenhagen 1999.
- Sørensen J.P.: *Arno Egberts, In quest of meaning. A study of the ancient egyptian rites of consecrating the meret-chests and driving the calves I-II. Lingua aegyptia*. Journal of egyptian language studies 6 (1999), s. 179-183, 1999.
- Sørensen J.P.: *Daily life of the egyptian gods*. By Dimitri Meeks and Christine Favard-Meeks. *History of Religions* 38 (1999), s. 391-392, 1999.
- Sørensen J.P.: *On Divination. An Exercise in Comparative Method*. i: *Approaching Religion, Part 1* s. 181-188, Tore Ahlbäck, Åbo 1999.
- Sørensen J.P.: *Religio mentis. Meditativ soteriologi i hellenistiske og moderne religiøse nydannelser*. i: *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 181-188, Per Bilde og Mikael Rothstein, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Sørensen J.P.: *Det gamle Ægypten. Religiøse tekster*. 204 s. Spektrum, København 1999.
- Sørensen J.P., Fibiger M.Q., Christensen D.R., Smith G.G., Lolow N., Troelsen B.: *Gads religionsleksikon*. 616 sider. Gads forlag, København 1999.
- Tybjerg T.: *Belive It Or Not! European Review of Native American Studies* 13:2, s. 61-62, 1999.
- Tybjerg T.: *Anmeldelse af Inger Marie Ruud og Sigurd Hjelde (red.): Enhet i mangfold? 100 år med religionshistorie i Norge*. Chaos. Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier 31, s. 189-191, 1999.
- Tybjerg T.: *Om religionsvidenskab*. i: *Velkommen til Institut for Religionshistorie* s. 43-51, Institut for Religionshistorie, København 1999.
- Warburg M. (red.): *Velkommen til Institut for Religionshistorie*. 69 s. Institut for Religionshistorie, Københavns Universitet 1999.
- Warburg M.: *Anmeldelse af Will C. van den Hoonaard: The Origins of the Bahá'í Community of Canada, 1898-1948*. *Studies in Religion/Sciences Religieuses* 28, s. 232-233, 1999.
- Warburg M., Lüchau P., Andersen P.B.: *Gender, Profession, and Non-Conformal Religiosity*. *Journal of Contemporary Religion*, 14, s. 277-290, 1999.
- Warburg M.: *New Age og gamle dage. Religion og globalisering i dag og i hellenistisk-romersk tid*. i: *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 39-52. i: Per Bilde og Mikael Rothstein (red.), Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Warburg M.: *Anmeldelse af Hugh C. Adamson & Philip Hainsworth: Historical Dictionary of the Bahá'í Faith*, London 1998. *Journal of Contemporary Religion*, 14, s. 323-324, 1999.
- Warburg M.: *Bahá'í: A Religious Approach to Globalization*. *Social Compass. International Review of Sociology* 46, s. 47-56, 1999.
- Warmind M.L.: *Religion uden det transcendent? Bronzealderen som muligt eksempel*. i: *Religion og materiel kultur* s. 94-106, Lisbeth Bredholt Christensen, Stine Benedicte Steen, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1998.
- Warmind M.L.: *Wryld cyning – veraldargod. Magtens religiøse basis hog germanerne*. i: *Religion och samhälle i det förkristna Norden. Ett symposium* s. 229-243, Ulf Drobin, Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Warmind M.L.: *Om pseudo religiøsitet. Kriterier for at skelne falske religioner fra sande i antikken og i dag*. i: Per Bilde og Mikael Rothstein (red.): *Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag* s. 53-65, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Warmind M.L.: *Gundestrup: § 9 The point of view of a historian of religion*. i: *reallexikon der Germanischen Altertumskunde, Bd. 13* s. 211-213, Walter de Gruyter, Berlin, New York 1999.
- Westergaard P.K.: *"A Note on Tractatus Logico-Philosophicus 4.002 & 4.016"*. i: *Metaphysics in The Post-Me-*

taphysical Age s. 343-348, Uwe Meixwer & Peter Simons, Wien 1999.

Wichmann S.: A conservative look at diffusion involving Mixe-Zoquean languages. i: *Archaeology and Language II: Correlating Archaeological and Linguistic Hypotheses* s. 297-323, Rober Blench, Matthew Spriggs, Routledge, London 1999.

Wichmann S.: Mellemamerikanske sprog. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, Bind 13 s. 132-133, Danmarks Nationalleksikon A/S, 1999.

Wichmann S.: Nordamerikanske sprog. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, Bind 14 s. 235-236, Danmarks Nationalleksikon A/S, 1999.

Jepsen, stud.mag. Steen Frantzen og stud.mag. Caroline Refstrup. I april udtrådte Jørgen Skafte Jensen i forbindelse med hans fratrædelsesordning; suppleanten Erik Reenberg Sand indtrådte i hans sted. Jens Henrik Vanggaard blev formand.

Nyheder om studierne

Religionsfagernes uddannelser udgøres af Det 2-årige Grundfagsstudium (årligt optag ca. 60 studerende), De 11/2- og de 2-årige Kandidatuddannelser i Religionshistorie, i Kristendomshistorie og i Religionssociologi, samt Den 3-årige magisterkonferensuddannelse i Religionsvidenskab. Hertil kommer Det 1-årige tilvalgsfagsstudium i Religion (BA-niveau) og Det 1/2-årige sidefagsstudium i Religion (kandidatniveau), som tilsammen udgør sidefaget.

Studienævnet for Religionshistorie

Studienævnet

Den 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lektor Jørgen Skafte Jensen, som valgtes til formand, lektor Carsten Breen-gaard, lektorvikar Jens Henrik Vanggaard, adjunkt Mikael Rothstein, stud.mag. Kristian Høg, stud.mag. Jan Friberg

Statistik

Det årlige optag af tilvalgsfagsstuderende er på ca. 60 studerende. Alle studieordningerne er af 1998, undtagen grundfagsuddannelsen, som er af 1996.

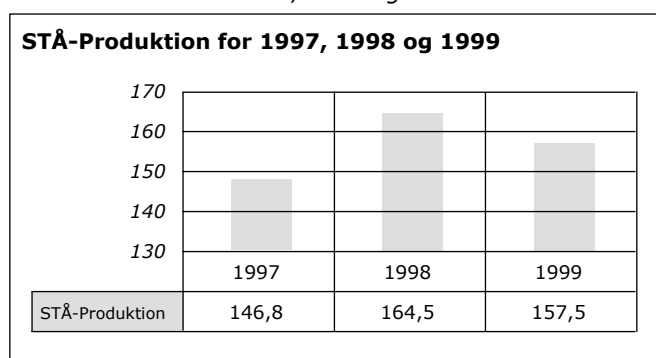
Over de sidste tre år har STÅ-produktionen vist en betydelig stigning fra 1997 til 1998 og et mindre fald fra 1998 til 1999, hvor den repræsenterer 52,4 % af det mulige.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Religionsfagene	Teo	Samf	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Religion A	107,9	2,0	3,4	39,9	6,5	159,5
Religion B	22,3					22,3
Teo	0,3					
Samf	0,8					
Øvrige humaniora	25,5					
Merit- og gæstestud.	1,0					
I alt	157,5					181,8

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Jens Henrik Vanggaard

Studienævnet for Indiansk Sprog og Kultur

Studienævnet

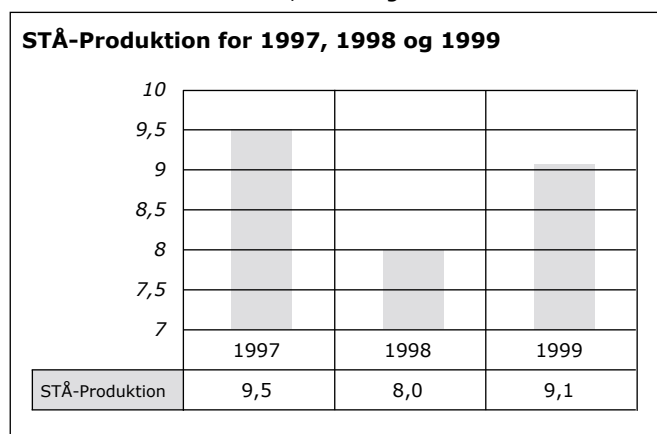
Pr. 1.2.1999 består studienævnet af: Lærergroupe: Una Canger og Søren Kim Wichmann. Studerende: Signe Greve Kristensen og Lisbeth Storm-Jørgensen.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Indiansk	Teo	Sund	Øvrige hum	I alt
Indiansk	8,6	0,3	0,0	2,4	11,3
Øvrige hum	0,4				
Merit- og gæstestud.	0,1				
I alt	9,1				

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Una Canger

Institut for Film- og Medievidenskab

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Henrik Søndergaard.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Henrik Søndergaard, lektor Kirsten Drotner, forskningsprofessor Ib Bondebjerg samt TAP-repræsentant Agnete Langkjær.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Film- og Medievidenskab
Njalsgade 80, opgang 6.2
2300 København S
Telefon: 35 32 81 00
Fax: 35 32 81 10
<http://www.media.ku.dk>

Forskningsvirksomhed

Instituttets centrale forskningsområde er de audiovisuelle medier (film, tv, video, computermedier), men der forskes også i radio og i trykte medier (aviser, ugeblade, litteratur). Forskningen beskæftiger sig med de særlige træk ved forskellige medier og med mediernes kulturelle og samfundsmæssige rolle. Der arbejdes både teoretisk og analytisk med medierne, og forskningen er kendetegnet ved en høj grad af tværvideenskabelighed, hvor humanvidenskabelige, psykologiske og socialvidenskabelige tilgange kombineres. Både hvad angår emneområde og med hensyn til teori har forskningen et internationalt perspektiv og udvikles ofte i tæt kontakt med udenlandske forskningsmiljøer.

Større, kollektive forskningsprojekter

Ved instituttet huses forskningsprogrammet "Mediekulturer uden Grænser", der er finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd i perioden 1999-2001. Programmet består af 7 delprojekter, der varetages af forskere fra Københavns og Aarhus Universitet. Medvirkende fra instituttet er Stig Hjarvard (projektleder), Klaus Bruhn Jensen, Henrik Søndergaard og Gitte Stald. Programmets opgave er at undersøge mediernes rolle i globaliseringen og de kulturelle konsekvenser heraf. I 1999 er afholdt 3 større og eksterne seminarer: "Medier og Identitet i Europa", 10.-11. februar på KU; "Global Encounters – Media and Cultural Transformations" 26.-27. oktober på KU; "News in a global culture", 5.-7. december i Skodsborg i Nordsjælland. Der har endvidere været afholdt en række gæsteforelæsninger: Kevin Robins, University of Newcastle, 10. februar 1999: "Media and Identity in the European Cultural Space"; Miquel de Aguilera, Malaga University, 15. november 1999: "Young People and Identities: the Videogames as Case Study"; Chris A. Paterson, Leicester University, 8. december 1999: "Internet News: Source Concentration and Cybermediation".

Instituttet har været centralt placeret i forskningsprojektet "Den Billedskabte Virkelighed", som Det Humanistiske Fakultet har iværksat som et særligt satsningsområde i perioden september 1995 til august 1999. Projektets formål er at belyse visuelle medier og visuel kognition ud fra huma-

nistiske og psykologiske tilgangsvinkler. Ib Bondebjerg har været forskningsprofessor ved projektet, Klaus Bruhn Jensen har været projektkoordinator, mens de øvrige medvirkende fra instituttet er Torben Kragh Grodal, Lennard Højbjerg og Anne Jerslev.

Individuelle forskningsprojekter

Ib Bondebjerg har som forskningsprofessor under "Den Billedskabte Virkelighed" arbejdet på projektet "Filmen og det moderne: Filmgenrer og filmkultur i Danmark 1940-1972" om dansk filmkultur i overgangen fra den klassiske filmkultur til den moderne filmkultur i et nationalt og internationalt perspektiv. Projektet forventes afsluttet i 2000 med en større publikation.

Christa Lykke Christensen arbejder på projektet "Dansk børne-tv 1968-2000", finansieret af Det Humanistiske Forskningsråd. Projektet er en del af forskningsprogrammet "Børn og velfærd".

Hans C. Christiansen har afsluttet sit ph.d.-projekt "En analyse og indkredsning af tegneserien som moderne æstetisk udtryk".

Kirsten Drotner er leder af den danske del af et komparativt forskningsprojekt "Children, Young People and the Changing Media Environment" (1995-2000) med deltagelse af 12 europæiske lande og dansk koordinator for projektet "Analysing Global Disney Audiences" (1996-2000) med deltagelse af 12 lande og støttet af både Kulturministeriet og Teledanmark. Kirsten Drotner er leder af Center for Børne- og Ungdomsmedier. Hun er med i dansk følgegruppe under NFR's forskningsprogram "Kulturell uorden", hvor hun udfører et delprojekt om digital æstetik (1997-). Endelig deltager hun i projektet "Changing Media, Changing Europe" under the European Science Foundation.

Karsten Fledelius arbejder på projekter om "etnicitet i nyere dansk film", "historiens afspejling i diktaturers film", samt "medier, mentalitet og massakrer i krigen i Bosnien 1992-95".

Torben Kragh Grodal arbejder dels på en analyse af følelser på film, p.t. særligt med henblik på at etablere en evolutionær begrundet beskrivelse af forholdet mellem egoistiske og altruistiske følelser og med beskrivelse af disse følelsers betydning for genre-konstituering og dels med en fænomenologisk beskrivelse af interaktivitet i computerspil, sammenlignet med film. Han har deltaget i et ESF-financieret europæisk forskningsprojekt "Changing Media – Changing Europe" hvori bl.a. IT-udviklingens betydning for medier analyseres. Han har desuden deltaget i forskningsprojektet "Den Billedskabte Virkelighed". Han har i maj arrangeret en større international konference "Film, Mind and Viewer" om kognitiv filmteori.

Frank Henriksen arbejder på projekter om "medier og kedsomhed", "den irritable forbruger – om reklamekommunikation" og "mennesket som medium – om berømmelse i systemteoretisk perspektiv".

Stig Hjarvards forskningsprojekt om forandringer i den danske tv-nyhedsformidling før og efter tv-monopolbruddet blev afsluttet med udgivelsen af bogen "Tv-nyheder i konkurrence". Derudover er hans forskning koncentreret om projektet "Mediated communities and discourses in global cultures" under det SHF-finansierede forskningsprogram "Mediekulturer uden Grænser" (1999-2001), som han er leder af.

Lennard Højbjerg Hansen arbejder fortsat med "den visuelle stil i film og tv", et projekt som forventes at resultere i udgivelse af et større værk om visuel stil i levende billeder. Af dette hovedprojekt er afledt delprojekter om "repræsentation og dobbeltrepræsentation i computermedier" og "stil i computermedier" som begge vil blive til publikationer i år 2000, og om "musikvideoen som fortælleeksperiment", som allerede er publiceret.

Helle Kannik Hastrup arbejder på færdiggørelsen af ph.d.-projektet "Intertekstualitet, M.M. Bakhtin & Film-analyse", der udover sit æstetiske, filmteoretiske og kulturelle fokus koncentrerer sig om film i 1990'erne.

Klaus Bruhn Jensen er koordinator af fakultetets satsningsområde "Den Billedskabte Virkelighed" (1996-99). Han har udviklet og redigeret "A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and Quantitative Methodologies". Han er leder af KU-delen af det tværinstitutionelle projekt med støtte fra Forskningsrådenes IT-pulje "DIWA" (Design and Use of Interactive Web Applications) (1999-2003) og deltager i projektet "Mediekulturer uden Grænser" med delprojekt om Internettet (1999-2001).

Anne Jerslev deltager i det tværvideenskabelige forskningsprojekt "Kulturell Uorden" med et delprojekt om "Camp, kitsch og populærkultur". Hun deltager desuden i det tværvideenskabelige forskningsrådsstøttede (Frejamidlerne) forskningsprojekt "Realisme – realiteter – det reelle" med delprojekt om "krop, vold og realitets effekt og animationsfilm". Hun arbejder fortsat med projekt om kvindelige stjerner, om stjernebegrebet og om "celebrity".

Bent Steeg Larsen arbejder på færdiggørelsen af sit ph.d.-projekt "Mediebrug og hverdagsliv", en empirisk undersøgelse af forskellige mediers brugsværdier i forskellige menneskers daglige liv.

Under universitetets Nord/Syd satsningsområde forsker Eva Jørholt i spillefilmen i det frankofone Vestafrika, herunder dens forvaltning af den orale fortælletradition. I den forbindelse har hun i efteråret været "udlånt" til Center for Afrikastudier. Er desuden med i forskningsprogrammet "Cultural Images of Us and Them" ved Nordiska Afrika Institutet i Uppsala.

Paul Mayer deltager i det tværinstitutionelle projekt med støtte fra Forskningsrådenes IT-pulje "DIWA" (Design and Use of Interactive Web Applications) (1999-2003).

Johannes Riis arbejder på ph.d.-afhandlingen: "The Use of Expressive and Moral Strategies for Engaging the Spectator in Film Art", som bl.a. handler om muligheder for at engagere sig i korte film.

Peter Schepelern gør fortsatte studier over Lars von Triers produktion samt over ny dansk film med henblik dels på "Dansk filmhistorie", som han er redaktør og medforfatter på, dels på en udvidet udgave af "Lars von Triers elementer". Han forbereder desuden en ny, stærkt forøget udgave af "Filmleksikon" og planlægger – som redaktør og medforfatter – en generel filmens historie.

Rikke Schubart arbejder fortsat på ph.d.-projektet "Maskulinitet i actionfilmen 1970-1996".

Gitte Stald deltager i forskningsprogrammet "Mediekulturer uden Grænser" (1999-2001) med projektet "det lokale og det globale i unge danskers mediekulturer", som afleveres som ph.d.-afhandling i marts 2001. Hun deltager i det nordiske netværk "Børn, Unge, Medier" samt i flere internationale samarbejder om internetbrug og cyberkultur.

Henrik Søndergaard arbejder med projekter om digitali-

seringens indvirkning på public service-mediernes udvikling, om TV2's institutionelle og programpolitiske udvikling, om public service-begrebets betydning i nordisk perspektiv og om programlægnings- og produktionsprocesser i DR-tv. Han deltager i det SHF-finansierede forskningsprojekt "Mediekulturer uden Grænser" med et delprojekt om "Global tv", som undersøger globaliseringens betydning for fjernsynets kulturelle rolle. Han deltager i et nordisk projekt finansieret af NOS-S: "Fladestyringens betydning for nordisk public service-fjernsyn".

John Thorup er i 1999 begyndt på sit ph.d.-projekt "Reklamedrømmen, der blev et mareridt – en teori om 1990'ernes ungdomsreklame".

Thomas Tufte afsluttede et 3-årigt SHF-finansieret forskningsprojekt om mediebrug, identitetsdannelse og hverdagsliv blandt brasilianske familier i maj. I juni påbegyndte han et 2-årigt forskningsprojekt i regi af forskningsprogrammet "Mediekulturer uden Grænser": "Mediated Identities, Ethnic Minorities and Cultural Change" med empirisk fokus på Indre Nørrebro.

Casper Tybjerg har arbejdet på en større afhandling om filmhistorieskrivningens teori og metode, belyst gennem Carl Th. Dreyers liv og værk. Han har desuden medvirket til planlægningen af et program med danske stumfilm til stumfilmfestivalen Giornate del Cinema Muto i Italien.

Jens Ulf-Møller arbejder på et forskningsrådsprojekt om USAs filmdiplomati over for Skandinavien, Frankrig og Tyskland i perioden 1920-1973. Formålet er at udgive en bog til belysning af de mekanismer, der har ført til Hollywoods dominans af det europæiske marked for spillefilm og tv-programmer.

Norbert Wildermuth arbejder på ph.d.-projektet "Be Indian, see Indian? The Cultural Economy of Television in India", en belysning af de senere års forandring af Indiens mediestructur med særligt henblik på tv.

Faglige og administrative erhverv

Udvalg og fonde

Ib Bondebjerg er siden 1/5 -97 formand for bestyrelsen for Det Danske Filminstitut. Han er desuden medlem af Statens Kunstfonds Repræsentantskab.

Kirsten Drotner er bestyrelsesmedlem i Kulturministeriets Udviklingsfond.

Tillidshverv

Ib Bondebjerg er konvener for IAMCR's Working Group on Media and Popular Culture siden 1988.

Christa Lykke Christensen er dansk medlem af styregruppen for det nordiske forskernetværk BUM – Børn, unge og medier, finansieret af NorFa.

Kirsten Drotner er medlem af medietænkertank for Kulturministeren og medlem af ekspertgruppe til udarbejdelse af børnekulturpolitisk redegørelse. Hun er Bonnier-gæsteproffesor ved JMK, Stockholms Universitet, efteråret 1999.

Karsten Fledelius har været valgobservatør for OSCE ved statsdumavalget i Rusland i december.

Torben Kragh Grodal er medlem af styrelsen af Center for Cognitive Studies of Film and Video Atlanta, Georgia, USA.

Klaus Bruhn Jensen er medlem af Global Expert Panel, Future Media, London Business School & Markle Foundation. Han er chair for NEQTAR Working Group, IAMCR

og suppleant til Nordicoms bestyrelse. Klaus Bruhn Jensen er desuden professor II ved Universitetet i Oslo.

Anne Jerslev er medlem af Det Humanistiske Uddannelsesråd (1997-2000) og medlem af Museumsrådet under Det danske Filminstitut (1997-2000).

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet forestår udgivelsen af årbogen *Sekvens*, hvor det redaktionelle arbejde med udgivelsen af 1999-årbogen med titlen "Intertextuality & Visual Media" blev forestået af Ib Bondebjerg og Helle Kannik Haastrup. Flere af instituttets medarbejdere bidrager til *Den Store Danske Encyklopædi*.

Redaktionelle hverv

Christa Lykke Christensen er redaktør af "Børn, unge og medier. Nordiske forskningsperspektiver" Nordicom 1999, samt dansk redaktør af det nordiske tidsskrift "YOUNG – Nordic Journal of Youth Research".

Kirsten Drotner er medlem af editorial board på "European Journal of Cultural Studies", medlem af editorial board på forlaget Tyler & Francis' serie "Media, Education and Culture".

Karsten Fledelius er medredaktør for tidsskriftet "Regional Contact".

Stig Hjarvard er medlem af "MedieKulturs" redaktion, herunder anmelderredaktør.

Klaus Bruhn Jensen er editorial board member ved "Journal of Communication", "Journal of Broadcasting and Electronic Media", "European Journal of Communication", "Communications: The European Journal of Communication Research" og "Social Semiotics".

Eva Jørholt og Peter Schepelern er medlemmer af redaktionen af filmtidsskriftet "Kosmorama", der udgives i et samarbejde mellem Institut for Film- og Medievidenskab og Det Danske Filminstitut/Cinemathek.

Gitte Stald har været gæsterektor sammen med Kirsten Drotner på temanummer af "MedieKultur" om Børne- og Ungdomsmedier.

Henrik Søndergaard er redaktør af tidsskriftet "MedieKultur".

Thomas Tuft er redaktionsmedlem af "Mediekultur" samt medlem af rådgivende redaktionsudvalg på 4 latin-amerikanske medie- og kulturtidsskrifter.

Kongresser og symposier

Instituttet har i maj arrangeret en større international konference "Film, Mind and Viewer" om kognitiv film teori. Konferencen var støttet af "Den Billedskabte Virkelighed", Statens Humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet. Instituttet har arrangeret et ph.d.-kursus i mediehistorie i oktober med Ib Bondebjerg som kursusleder.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Professor Jostein Gripsrud fra Universitetet i Bergen, Norge har været gæsteforsker ved instituttet i december. Han har holdt 3 forelæsninger om "Medier, offentlighed, demokrati. Public service og alt det andet", "Hvad er medievidenskab, og hvad bør den blive til?" og "Americanitis: Om Hollywoods overlegenhed".

Netværk

Ib Bondebjerg er sammen med professor Peter Golding (UK) leder af Changing Media – Changing Europe (2000-2005) et tværfagligt, komparativt europæisk medieprojekt under European Science Foundations (ESF) med ca. 60 deltagende forskere fra 15 europæiske lande.

Instituttleder Henrik Søndergaard

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 20,8 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,3 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 6,3 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 0,5 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,1 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bondebjerg, Ib; docent.

Breindahl, Charlie; amanuensis.

Drotner, Kirsten; lektor.

Eskjær, Mikkel; amanuensis.

Fledelius, Karsten; lektor.

Gripsrud, Jostein; gæsteprofessor.

Grodal, Torben Kragh; professor.

Hansen, Lennard Udo Højbjerg; lektor.

Hansen, Ole Ertløv; amanuensis.

Hartvigson, Niels Henrik; amanuensis.

Henriksen, Frank; lektor.

Hjarvard, Stig; lektor.

Jensen, Klaus Bruhn; lektor.

Jerslev, Anne; lektor.

Jørholt, Eva; lektor.

Kimergård, Lars Bo; amanuensis.

Larsen, Bent Steeg; forskningsass.

Lindholm, Jonas Keiding; amanuensis.

Mayer, Paul Andreas; adjunkt.

Schepelern, Johan Peter; lektor.

Søndergaard, Henrik; lektor.

Tybjerg, Casper; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Christensen, Christa Lykke; forskningsadj.

Tufts, Thomas; forskningslektor.

Ulf-Møller, Jens; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Christiansen, Hans Christian.

Haastrup, Helle Kannik.

Riis, Johannes.

Schubart, Rikke Christina.

Thorup, John Villads.

Wildermuth, Norbert.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Stald, Gitte Bang; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger

Langkjær, Birger Carsten: Filmens lydspor i europæisk film 1955-68: Filmlyd, filmmusik og det moderne.

Mayer, Paul Andreas: A Social Semiotic Approach to the Analysis of Computer Media.

Fondsbevillinger*Forskningsstyrelsen/Informationsteknologi*

– DIWA-Design and use of Interactive Web-Applications (Klaus Bruhn Jensen) kr. 1.976.513.

SHF/Carlsberg

– Afholdelse af symposiet "Film, Mind and Viewer" (Torben Kragh Grodal) kr. 109.520.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Forskning i USA's filmdiplomati (Jens Ulff-Møller) kr. 1.292.220.

Publikationer

Bondebjerg I.: Modernism, New Wave and the Danish Musical. i: Intertextuality and Visual Media. Sekvens 99 s. 89-112, Ib Bondebjerg og Helle Kannik Haastrup, Department of Film & Media Studies, University of Copenhagen, København 1999.

Bondebjerg I.: De audiovisuelle medier og fremtiden: Metodisk-teoretiske perspektiver. Dolly 64, s. 19-23, 1999.

Bondebjerg I.: Den danske filmvågen. i: Danmark – mer än "kroer" s. 128-144, Hasse Schröder (ed), Arena-Norden, Jönköping 1999.

Bondebjerg (red.) I.: Intertextuality & Visual Media. -99. Sekvens 99 13, s. 264 s, 1999.

Drotner K.: Børn, unge og medier. i: Den nye psykologi-håndbog s. 180-197, Mogens Brørup, Lene Hauge og Ulrik Lyager Thomsen, Gyldendal, København 1999.

Drotner K.: Unge, medier og modernitet: Pejlinger i et foranderligt landskab. 280 s. Borgen, København 1999.

Drotner K.: Cast upon their own Resources: The Girl's own Paper and Harmsworth's Trendsetters. i: Feminism and Cultural Studies s. 89-105, Morag Shiach, Oxford University Press, Oxford 1999.

Drotner K.: High and Low: Taste and Style in Youth Culture. Dissertation review. Young: Nordic Journal of Youth Research 3, s. 73-75, 1998.

Drotner K.: The Future of Cultural Studies: Institutional Niche or Intellectual Stronghold? i: Advancing Cultural Studies s. 35-40, Johan Fornäs, JMK, Stockholm 1999.

Drotner K.: Mediekultur som ungdomskultur. i: Ungdom: Uddannelse og kultur s. 43-54, Torben Størner og Jens Ager Hansen, DEL, København 1999.

Drotner K.: Giv os en grænse: Om "Tæskeholdet" som æstetisk og ungdomskulturelt fænomen. Mediekultur 29, s. 26-39, 1999.

Drotner K.: Youthful Media Cultures: Challenges and Chances for Librarians. The New Review of Children's Literature and Librarianship 4, s. 17-29, 1998.

Drotner K.: Multimediegenerationen. i: Årsrapport fra Forskningsforum og de seks statslige forskningsråd 1997 og 1998 s. 21, Grete Kladakis og Pia Jørnø, Forskningsstyrelsen, København 1999.

Drotner K.: Internantes et joueurs: La nouvelle culture des loisirs chez les jeunes danois. Reseaux 93-93, s. 133-172, 1999.

Drotner K.: Erling Bjurström, Högt och lågt: Smak och stil i ungdomskulturen. Nordicom information 1-2, s. 82-92,

Eskjær M.: En uvis tendens i filmvidenskaben – bemærkninger om auteurteori. Øjeblikket 41, s. 27-32, 1999.

Eskjær M.: Trinh T. Minha & Den antropologiske visualitet. Øjeblikket 39/40, s. 76-80, 1999.

Fledelius K.: Montenegro, historie. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 3 s. s. 408, Jørn Lund (ansv.), Gyldendal, København 1999.

Fledelius K.: Propaganda (historie, film, radio, tv). i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 15 s. 483-485, Jørn Lund (ansv.), Gyldendal, København 1999.

Fledelius K.: Jugoslaviens sygdom og død. 159 s. s. Gyldendal Uddannelse, København 1999.

Fledelius K.: 1998 – Kosovo, Serbien og udlandet. Danjus Bilten 1,35. årg., s. 3-10, 1999.

Grodal T.K.: Æstetik, film og neuroner. Kritik 141, s. 70-73, 1999.

Grodal T.K.: Fortællingens frie spil. Kosmorama 224, s. 44-61, 1999.

Grodal T.K.: Melodrama, seksualitet og altruisme. Kosmorama 223, s. 44-63, 1999.

Grodal T.K.: Intertextuality in a Cognitive Perspective. i: Sekvens -99. Intertextuality and Visual Media s. 47-63, Ib Bondebjerg og Helle Haastrup (ed.), Københavns universitet, Institut for Film- & Medievidenskab, København 1999.

Grodal T.K.: Emotions, Cognitions and Narrative Patterns in Film. i: Passionate Views, Film, Cognition and Emotion s. 127-146, Carl Plantinga, Greg Smith (eds.), The John Hopkins University Press, Baltimore 1999.

Grodal T.K.: Filmfortælling og computerspil. i: Multimediater, Hypermedier s. 239-253, Jens F. Jensen, Aalborg universitetsforlag, Aalborg 1998.

Hansen L.: Stilens betydning. Kosmorama 221, s. 42-62, 1998.

Hansen L.: Den fortællende musikvideo. Kvan 50, s. 35-47, 1998.

Hansen L.: Music. Videos as Intertext. Sekvens 99, s. 187-197, 1999.

Hansen L.: Den inspirerende fortælling. Kosmorama 224, s. 86-97, 1999.

Hansen O.E.: Television Stations and the Internet – Paratext, Intertext or Hypertext? Sekvens 1999 13, s. 195-217, 1999.

Hansen O.E.: Har vi set det nye årtusindes fortælling? Kosmorama 224, s. 61-75, 1999.

Henriksen F.: Reklamen og den irritable forbruger. MEDIAN 1999:3, s. 1-85, 1999.

Henriksen F.: Conditio humana. Nogle højst ufuldstændige betragtninger over publika. MEDIAN 1999:1, s. 1-18, 1999.

Henriksen F.: Kedsomhed. En udfordring for medievidenskaben. MEDIAN 1999:2, s. 1-22, 1999.

Henriksen F.: Reklame og mediaplanlægning. 19 s. 1999.

Hjarvard S.: Interviewet – 4 artikler. i: Vidensbase s. 5, Center for journalistik og efteruddannelse (red.), www.cfje.dk/cfje, World Wide Web 1999.

Hjarvard S.: Journalistificering. Retorikmagasinet 34, s. 21-23, 1999.

Hjarvard S.: Fra digitale medier til sociale hjælpemidler. Kosmorama 224, s. 14-28, 1999.

Hjarvard S.: Nye medier og kulturel identitet. i: Det digitale Danmark – Omstilling til netværkssamfundet s. 131-136, Forskningsministeriet, København 1999.

Hjarvard S.: Tv-nyheder i konkurrence. 272 s. s. Samfundslitteratur, København 1999.

Hjarvard S.: Nærhed som nyhedskriterium. Avisen i undervisningen særnummer, s. 10-11, 1999.

- Hjarvard S.: Global Media Cultures. A Research Programme on the Role of Media in Cultural Globalization. *Nordicom review* 2, nov. 1999, s. 71-77, 1999.
- Hjarvard S.: Politik som mediemontage. Om mediernes forandring af den politiske kommunikation. i: *Den demokratiske udfordring* s. 30-51, Andersen, Jørgen Goul m.fl., Magtudredningen, Hans Reitzels Forlag, København 1999.
- Jensen K.B.: Visible Signature. *Semiotica* 123-3/4, s. 381-386, 1999.
- Jensen K.B.: Knowledge as Received: A Project on Audience Uses of Television News in World Cultures. i: *Television and Common Knowledge* s. 125-135, Jostein Gripsrud, Routledge, London, New York 1999.
- Jensen K.B.: Medi@dk: Forslag til en materialesamling om de danske mediers historie. *Nordicom-Information* 21 (1-2), s. 71-74, 1999.
- Jensen K.B.: Medier af tredje grad. *Kosmorama* 224, s. 5-13, 1999.
- Jerslev A.: Film noir. Et netværk af familieligheder. *Kosmorama* 223, s. 4-28, 1999.
- Jerslev A.: I giovani che guardano i film dell'orrore insieme: Un rito positivo? i: *Kid Screen* s. 78-87, Direzione generale cultura, Milano, Italien 1999.
- Jerslev A.: Det er bare film – unges videofællesskaber og vold på film. 206 s. Gyldendal, København 1999.
- Jerslev A.: Quentin Tarantino, Reservoir Dogs and Intertextuality. *Sekvens* 1999 13, s. 129-145, 1999.
- Jørholt E.: Deleuze and the Scientific Legitimacy of Film Studies. i: *Cinema Studies into Visual Theory?* s. 61-73, Anu Koivunen og Astrid Söderbergh Widding, D-Vision Yearbook, vol. 1, University of Turku/Åbo, Finland 1999.
- Larsen B.S., Tufte T.: Is there a Ritual going on? Exploring the Social Uses of the Media. *Sekvens* 1999 13, s. 239-264, 1999.
- Mayer P.: Computer Media and Communication: A Reader. 340 s. Oxford University Press, Oxford 1999.
- Mayer P.: Computer Media Studies: An Emerging Field. i: *Computer Media and Communication: A Reader* s. 320-336, Paul A. Mayer (red.), Oxford University Press, Oxford 1999.
- Mayer P.: From Logic Machines to the Dynabook: An Overview of the Conceptual Development of Computer Media. i: *Computer Media and Communication: A Reader* s. 3-22, Paul A. Mayer (red.), Oxford University Press, Oxford 1999.
- Mayer P.: Hypertekst/Hypermedier og virtuelle environments: Centrale begreber for forskning i computermedier. i: *Internet, World Wide Web, Netværks-kommunikation. Om netmedier, netkulturer, beboede 3D virtuelle verdener og meget mere.* s. 199-228, Jens F. Jensen (red.), Aalborg universitetsforlag, Aalborg 1999.
- Riis J.: Filosofi og Film. *Kosmorama* 224, s. 142-144, 1999.
- Schepelern P.: Filmen ifølge dogme. *Dansk film* 1, s. 12-16, 1999.
- Schepelern P.: Le film selon dogme. *Art Nordique* 4, 1999/2000, s. 8-15, 1999.
- Schepelern P.: Filmen og det moderne. *Dansk noter* 4, s. 31-35, 1999.
- Schubart R.: Syndebuk, monster, helt: Girard og volden i populærkulturen. *Kultur & Klasse* 37, s. 53-73, 1999.
- Søndergaard H.: Some reflections on Public Service Broadcasting. *Nordicom Review* 1, s. 21-31, 1999.
- Søndergaard H.: Public Service ved vejs ende. i: *Public Service tv* s. 21-29, Ulla Carlsson (red.), Nordicom, Göteborg 1999.
- Søndergaard H.: La televisión pública a Dinamarca. *Quaderns del cac* 6, s. 27-32, 1999.
- Søndergaard H.: Balancens svære kunst: Tv2 som public service-institution. 37s. 1999.
- Søndergaard H.: Public Service Broadcasting towards the Digital Age. i: *Sekvens 98: Audiovisual Media in Transition* s. 15-40, Stig Hjarvard og Th. Tufte (red.), Københavns universitet, København 1998.
- Søndergaard H.: Public service-mediernes situation – set fra Danmark. 15 s. 1999.
- Tufte T., Tufte B.: Parental Control of Broadcasting, Film, Audiovisual and on-line services in Denmark. *Nordicom Review* 2-99, s. 45-58, 1999.
- Tufte T.: Denmark: New Legislation, Last-minute rescue? i: *Television on your Doorstep: Decentralization Experiences in the European Union* s. 73-102, Miquel de Moragas Spà, Carmelo Caritaonandia og Bernat Lopez, University of Luton Press, Luton, England 1999.
- Tufte T.: Dinamarca: Una Nueva Legislacion. La Salvacion en el ultimo instante? i: *Television de Proximidad en Europa: Experiencias de Descentralizacion en la era digital* s. 113-140, M. de Moragas Spa., C. Caritaonandia og B. Lopez, Aldea Global, Barcelona, Spanien 1999.
- Tufte T., Larsen B.S.: Is there a Ritual going on? Exploring the Social uses of the Media. *Sekvens* 1999 13, s. 239-264, 1999.
- Tufte T.: Television Fiction, National Identity and Democracy – the Role of National Television Fiction in Modern Societies. i: *Reception de la télévision* s. 108-122, Isabelle Durousseau (eds.), Institut français de Copenhague, København 1999.
- Tufte T., Tufte B.: Parental Control of Broadcasting, Film, Audiovisual and on-line services in Denmark. *Nordicom information* 1-2/99, s. 31-44, 1999.
- Tufte T.: The Popular Forms of Hope: About the Forces of Fiction among tv-audiences in Brazil. i: *Consuming Audiences? Production and reception in Media Research.* s. 275-299, Ingunn Hagen & Janet Wasko (eds.), Hampton Press, New York 1999.
- Tybjerg C.: Images of the Master: Benjamin Christensen's Career in Denmark and Germany. i: *Benjamin Christensen: An International Dane* s. 8-21, Jytte Jensen, Danish Wave '99, New York 1999.
- Tybjerg C.: Die Asta. *Kosmorama* 224, s. 138-140, 1999.
- Tybjerg C.: The Entertainment of Evildoers. *The European Legacy* vol.4, nr.1, s. 138-142, 1999.
- Tybjerg C.: Ære, mandsmød og suveræn beskedenhed: Nekrolog over Akira Kurosawa. *Euroman* 59, s. 80, 1999.
- Tybjerg C.: Red Satan: Carl Theodor Dreyer and the Bolshevik Threat. i: *Nordic Explorations; Film before 1930* s. 19-40, John Fullerton, Jan Olsson, John Libbey, Sydney, Australien 1999.
- Tybjerg C.: "La passion de Jeanne d'Arc". *Audio Commentary. The Criterion Collection.* New York 1999.
- Tybjerg C.: Nordic Explorations: The Jerusalem Cycle. i: *Catalogue, 18th Pordenone Silent Film festival* s. 36-51, David Robinson et al., Giornate del cinema muto, Pordenone, Italien 1999.
- Tybjerg C.: Nordic Explorations: Danish Films. i: *Catalogue, 18th Pordenone Silent Film Festival* s. 29-36, David

Robinson et al., Giornate del cinema muto, Pordenone, Italien 1999.

Ulf-Møller J.: The "Film Wars" between France and The United States: Film- Trade Diplomacy, and the Emergence of the Film Quota System in France, 1920-1939. X+300+424 s. University Micro Films, UMI. Ann Arbor, MI, USA 1998.

Ulf-Møller J.: Biophon Sound Films in Danish Cinemas, 1904-1914: The "Talking and Singing Movies" in Constantin Philipsen's Kosmorama Chain of Cinemas. Film History vol.11 nr.4, s. 456-463, 1999.

Ulf-Møller J.: Hollywoods "Foreign War": The Effect of National Commercial Policy on the Emergence of the American Filmhemony in France, 1920-1929. i: "Film Europe" and "Film America", Cinema, Commerce and Cultural Exchange, 1920-1939 s. 181-206, Andrew Higson and Richard Maltby (eds.), University of Exeter Press, Exeter 1999.

Ulf-Møller J.: From Magic Latern Shows to Motion Picture Palaces: The Latern Origin of the Cinema Shows in Constantin Philipsen's Cinemas (1859-1925). Sekvens 99 13, s. 219-238, 1999.

Ulf-Møller J.: Arithmetic and Metrology in the British Isles and Iceland. i: Acta Metrologiae Historicae, 5. s. 63-83, Universität Siegen, Harald Witthöft og Karl Jürgen Roth, Scripta Mercatura Verlag, St. katarinen 1999.

Ulf-Møller J.: Account Books from the British Isles, Denmark and Iceland. i: Rechenbücher und Mathematische texte der frühen Neuzeit s. 291-302, Rainer Gebhardt (hrsg), Adam-Ries-Bund, Annaberg-Buchholz 1999.

Studienævnet for Film- og Medievidenskab

Studienævnet

Den 1.2.1999 bestod studienævnet af: Stud.mag. Steffen Bjergved, stud.mag. Torben Larsen, stud.mag. Mikkel Weider, lektor Lennard Højbjerg, lektor Anne Jerslev, og lektor Eva Jørholt (studieleder).

Nyheder om studierne

Også i 1999 viste Film- og Medievidenskab sig at være et uhyre populært fag. I alt 601 søgte ind på grunduddannelsen, hvor vi har kapacitet til at optage 101 nye studerende hvert år.

Studienævnet har i 1999 på forskellig vis søgt at udvikle, opdatere og forbedre fagets uddannelsesstilbud. Grunduddannelsens struktur er blevet justeret – med virkning fra efteråret 2000 – således at eksamenerne er blevet fordelt mere jævnt mellem sommer- og vinterterminerne. Studienævnet håber derved at sikre, at flere studerende gennemfører BA-uddannelsen på tilnærmet normeret tid.

Videre har vi omarbejdet den eksisterende kandidatuddannelse i Medievidenskab, således at det – ligeledes med virkning fra efteråret 2000 – er blevet muligt at specialisere sig inden for computermedier. Endelig har Studienævnet taget initiativ til en større undersøgelse af beskæftigelsessituationen for alle kandidater, der gennem årene er dimitteret fra Institut for Film- og Medievidenskab. Hensigten med undersøgelsen var dels at finde ud af, hvor i erhvervslivet vore kandidater faktisk havner, dels at benytte deres erfaringer til at vurdere vore uddannelsers relevans i forhold til arbejdsmarkedet. De indkomne data er endnu ikke færdigbearbejdede, men allerede nu står det klart, at en stor del af fagets kandidater arbejder i mediebranchen, dvs. uden for de traditionelle beskæftigelsesområder for magistre. Videre peger undersøgelsen i retning af en ganske lav ledighedsprocent.

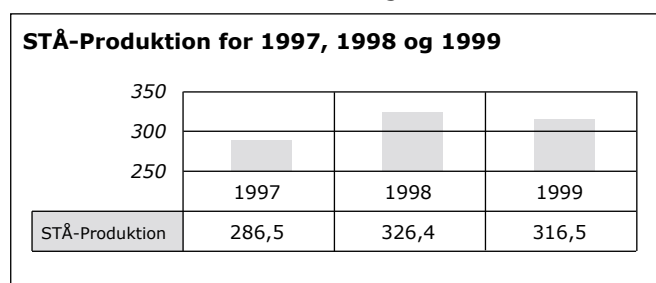
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Film- og medievid.	Teo	Samf	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Film- og medievid. A	202,5	0,3	5,4	37,8	13,5	259,4
Film- og medievid. B	48,5					48,5
Samf	3,0					
Øvrige humaniora	56,6					
Merit- og gæstestud.	5,9					
I alt	316,5					307,9

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Eva Jørholt

Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab

Instituttets ledelse og organisation

Bestyrelse: Jens Toft (instituttleder), Kela Kvam (viceinstituttleder), Hannemarie Ragn Jensen (VIP-bestyrelsesmedlem), Merete Ørslev (TAP-bestyrelsesmedlem).

Organisation

Instituttet blev oprettet 1. september 1994. I ét år før dette var fagene sammenlagt med Litteraturvidenskab og tidligere eksisterede der to selvstændige institutter for fagene Kunsthistorie og Teatervidenskab. Institut for Kunsthistorie blev oprettet som selvstændigt institut i 1935 under navnet: Universitetets kunsthistoriske Laboratorium. Ved den ny styrelseslovs ikrafttræden 1973 blev navnet ændret til: Institut for Kunsthistorie. Institut for Teatervidenskab blev oprettet som selvstændigt institut i 1953 under navnet: Institut for Teatrets Æstetik og Historie. Navnet blev ændret 1971 til: Institut for Teatervidenskab.

Adresse

Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab
Njalsgade 80, trappe 11, etage 3
2300 København S
Telefon: 35 32 81 90/95
Fax: 35 32 82 22
<http://www.hum.ku.dk/kunst/index.html>
<http://www.hum.ku.dk/teater/index.html>

Afdeling for Kunsthistorie

Forskningsvirksomhed

Faget Kunsthistories centrale forskningsområde ligger inden for den vesteuropæiske billedkunst og arkitektur fra oldtiden til i dag. I de senere år har internationaliseringen bevirket, at der også inddrages kunst og kunstbegreber fra andre kontinenters kunst i relation til det traditionelle forskningsområde. Endvidere er forskning og undervisning med henblik på visuel kultur, kunstindustri og design samt integration af IT i forskning, undervisning og formidling under opbygning.

Antik og middelalder

Jens Fleischer: Fortsatte studier i den tidlige middelalders eksteriøre kirkemure og integrationen af skulptur og spolier, deres betydningsbærende kraft og etableringen af et komplekst ydre "mikrorum" til erstatning af antikkens søjle-væg. Fra januar indgik JF i etableringen af en IT-gruppe ved afdelingen. Hans bidrag til projektet er "The development of Early Medieval church walls: the interaction of flat surface patterns in masonry and 3D structures".

Øystein Hjort fortsætter studierne af senantik og oldkristen kunst og har påbegyndt studier i forbindelserne mellem senbyzantinsk, palæologisk kunst og italiensk kunst i Duecento. Fortsatte studier i fransk, romansk skulptur 11.-13. århundrede.

Søren Kaspersen arbejder med studier over middelalderens billedkunst med fokus på billedet som historisk kilde, på visuelle fortælletraditioner og ikke mindst på de danske gyldne altre. I forbindelse med fondsstøttet projekt for pub-

licering af engelsksproget corpus-værk om de gyldne altre fortsættelse af tekniske undersøgelser af disse i samarbejde med enhedsleder Ulla Kjær på Nationalmuseet og under konservator Karen Steenmanns ledelse. Desuden intensive ring af fotografering med henblik på skabelsen af en digital billedbase.

Renæssance til romantik

Hannemarie Ragn Jensens forskning koncentrerer sig om a) Italiensk/dansk renæssance: billedkunst og arkitektur samt nyklassicisme/romantik: dansk og europæisk billedkunst. Bearbejder i tilknytning til Forum for Renæssancestudiers humanistiske forskningsrådsnetværk "Renæssancen: Modernitetens oprindelse" to artikler: 1. "The Knight and his Horse, Iconography in Painting and Sculpture from 15th Century till To-day", og 2. "Det danske hofportræt i renæssancen" (arbejdstitel). Inden for dansk nyklassicisme er bidrag til Universitetets gavebog om udsmykningerne i Universitetets hovedbygning under forberedelse.

Ragni Linnet har fortsat arbejderne med disputatsen "Den brudte helhed. Guldaldermaleriet omkring 1840 og den danske hegelianisme". Afhandlingen falder i to dele/bind. Første del, med undertitlen "Bag billedet – i rammen" søger at karakterisere og klarlægge omfanget af den danske æstetiske hegelianisme både i forhold til æstetiske teoridannelser og (især) i forhold til malerisk praksis. De hegelienske tankefigurer bruges som et billedanalytisk redskab. I indeværende år har RL, hvad angår 1. del, især arbejdet med at skærpe de kunstfagligt polemiske dimensioner. 2. del, med undertitlen "Søren Kierkegaard og billedets grænser", belyser de figurer, Kierkegaards tænkning udfolder sig i og slipper billedkunsten og billedet, hvor Kierkegaard gør det. Hensigten er at fremlæse hans billedteori og dens billedontologiske forudsætninger. Denne del falder i tre hovedafsnit: Tid(s)rum, Hvad er et billede? og Synligt og usynligt. Dette år er især blevet brugt til at gennemskrive de første to hovedafsnit.

Impressionisme til nutid

Lars Dybdahl har fortsat sine studier i dansk og international designhistorie efter 1945 og arbejder på en større afhandling om dansk design 1945-1973.

Ann Lumbye Sørensens forskning koncentrerer sig om den narrative installation som kunstnerisk praksis på 1980'ernes og 1990'ernes internationale kunstscene med udgangspunkt i den russiske kunstner Ilya Kabakovs poetik og praksis, der perspektiveres og diskuteres i forhold til vestlig tradition og strategi.

Teoretiske emner og æstetik

Øystein Hjort har fortsat sine fænomenologisk funderede studier i udvalgte temaer i moderne kunst med arbejdstitel: "Blikkets fortællinger".

Niels Marup Jensen arbejder på at færdiggøre forskningsprojektet "Billedernes tid – Billedteorier i den visuelle kultur", der tager udgangspunkt i perioden fra 2. Verdenskrig til nutiden. Afhandlingen er en undersøgelse af den visuelle kultur og betydningen af den globale drejning mod billedet i kommunikationen og de filosofiske og teoretiske diskurser, som denne periode har produceret for at forstå billedkategorien: fænomenologi, semiotik, pragmatiske billedteorier og kulturteorier.

Ragni Linnet: Forholdet mellem æstetisk teori og kunstnerisk udtryk. En undersøgelse af spændingsfeltet mellem

kunstfilosofi og værkanalyse og de hermed forbundne grundvidenskabelige spørgsmål, bl.a. af tolkningsteoretisk karakter.

Marianne Marcussen: Fortsat færdigskrivning af projekt om rumgengivelsen i europæisk kunst set i relation til matematik og perception – en historiografisk undersøgelse. Har færdigskrevet artikler om Aristoteles og perspektivet, om kognition og historiografi i rumgengivelsen, om Piero della Francescas bevis for perspektivet. Har udarbejdet projekt for, og været fagligt ansvarlig leder af Institutets satsningsområde IT og kunsthistorien.

Henrik Oxvig undersøger rummets betydning for henholdsvis Frank Lloyd Wright og Le Corbusier. Undersøgelsen af rummet hos disse tidlige modernister i arkitekturen tjener til afsøgning af muligheder ved den kunstvidenskabelige rumanalyse og – i den forlængelse – til pejling af begrænsninger ved applikationen af den traditionelle stilhistories metoder på moderne arkitektur. Da kunsthistoriens stilhistorie har været en aktiv faktor i bestemmelsen af forskellige ismer gennem dette århundrede – og da denne ismebetragtning har været uheldigt skoledannende også for udøvende arkitekter – søger undersøgelsen på én gang at peje aspekter ved de skoledannende arkitekters værker, som ikke fangedes af skoledannelsen/stilkritikken, og at skærpe det rumanalytiske værktøj. Undersøgelsen er således at betragte som led i det fortsatte arbejde med at udvikle en fænomenologisk, rumorienteret forståelse af arkitekturen, som markerer Henrik Oxvigs overordnede forskningsprojekt.

Jens Toft arbejder på et historisk-teoretisk projekt, der ud fra et fotografi- og film-teoretisk inspireret rammebegreb og et af Louis Marin og Michel Foucault inspireret repræsentationsbegreb, søger at indkredse en særlig billedlig modernitet i grænseområdet mellem fotografi, film, maleri og skulptur og med historiske nedslag især i fransk og dansk maleri i det 19. århundrede samt i amerikansk, engelsk og fransk fotografi i det 19. århundrede.

Ph.d.-forskningsprojekter

Der er en livlig vejlednings- og forskningsaktivitet i tilknytning til de forskningsprojekter, som med henblik på erhvervelsen af en Ph.d.-grad, enten har til huse i instituttet eller er etableret ved et samarbejde mellem instituttet og Statens Museum for Kunst og Nationalmuseet. Forskerne ved afdeling for Kunsthistorie fremlægger og debatterer en gang om måneden, problemformuleringer, metodeovervejelser eller aspekter af de aktuelle projekter, ordstyrer Hannemarie Ragn Jensen.

Hans Dam Christensen: Om den danske kunsthistoriedisciplins historie med afhandlingen "Forskydningens kunst". Bidrag til en kritisk kunsthistorisk faghistoriografi.

Maria Fjeldborg: Pagtens ark i Germigny-des-Prés. Et karolingisk privatkapel. Projektet omfatter en bygningsarkæologisk del, hvorunder der redegøres for kirkens restaureringshistorie, samt en analyse af tempelsymbolikken, som den kommer til udtryk i kirken.

Malene Vest Hansen: Identitetsbilleder. Om strategier for kunstnerisk repræsentation og konstruktion af identitet i senmoderniteten. Sophie Calle og Christian Boltanski.

Mette Højsgaard: Dansk-franske kunstforbindelsers betydning for den internationale udvikling af konkret kunst i årene efter anden verdenskrig.

Niels Marup Jensen: Billedernes tid – Billedvidenskaben i mediesamfundet.

Joachim Meyer: Den napolitanske tegnings funktion og æstetik på baggrund af Solimenas Samling i den kongelige Kobberstiksamling.

Eva de la Fuente Pedersen: "100 års snedkere og billedskærere i Danmark. Renæssancens og bruskarokkens træskæringer ca. 1560-1660".

Dag Petersson arbejder på afhandlingen "Fotografiets æstetik og dess förutsättningar återbelyst genom Jacques Derridas perspektiv". Første del, der undersøger fotografiets rolle for Walter Benjamins historiske dialektik, er påbegyndt. Denne del tænkes at udgøre en kritik af Hegels filosofi på baggrund af de moralske og historiske aspekter i Benjamins æstetiske materialisme.

Lene Bøgh Rønberg: Hollandsk malerkunst fra det 17. århundredes betydning for dansk kunst ca. 1800-1860.

Udvikling af fagets forskningsfelt

Søren Kaspersen har som studieleder fortsat udviklingen af en digitalisering af lysbilledsamlingen til undervisningsbrug i forskellige sammenhænge; udviklet et nyt sidefag i 'Design' til gymnasieskolen i samarbejde med Lars Dybdahl og stået for afholdelse af faglige møder blandt fagets lærere og stipendiater.

Faget har fortsat udviklingen af forskningsprojekter og undervisningsforløb i 'Visuel kultur' (Jens Toft, Hans Dam Christensen, Niels Marup Jensen) samt i formuleringen af IT-baseret kunsthistorisk forskning (Marianne Marcussen, Jens Fleischer, Henrik Oxvig, Dag Petersson).

Jens Fleischer står for fagets diassamling.

Ann Lumbye Sørensen varetager etableringen af en kunst- og installationsvideosamling.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Lars Dybdahl var medlem af udvalg til bedømmelse af amanuensisstilling i Visuel kultur, KU.

Jens Fleischer: Afsluttede marts 1999 formandsskabet for ph.d.-bedømmelsesudvalg vedr. afhandling om dansk billedskæreri ca. 1560-1660. Sad 4. feb.-29. april i bedømmelsesudvalg vedrørende besættelse af stilling som lærer i kunst- og arkitekturhistorie, Det kgl. Danske Kunstakademi.

Øystein Hjort: Medlem af udvalget til bedømmelse af ansøgerne til professorat i nordisk og europæisk middelalderkunst ved NTNU, Trondheim.

Hannemarie Ragn Jensen: Formand for ph.d. bedømmelsesudvalg ved KU vedr. afhandling om napolitanske tegningers funktion og æstetik på baggrund af Solimenas samling i Den kongelige Kobberstiksamling.

Marianne Marcussen har været medlem af et bedømmelsesudvalg til besættelse af docentur i æstetik ved Uppsala Universitet.

Henrik Oxvig: I kraft af kulturministeriel dispensation for adjunktstatus medlemsskab af Ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Arkitektskolen i Århus.

Jens Toft: Formand for Ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU vedr. afhandling om kunsthistorisk faghistoriografi samt afhandling om tid, erindring og historiefortælling i den fotobaserede samtidskunst samt for bedømmelsesudvalg af prisopgaver om skulptur og skulpturteori.

Udvalg og fonde

Hans Dam Christensen er bestyrelsesmedlem i Dansk Kunsthistoriker Forening.

Lars Dybdahl er af Akademirådet udpeget til medlem af udstillingsudvalget vedrørende udstillinger i 2004 i forbindelse med Det Kongelige Danske Kunstakademis 250 års jubilæum. Endvidere udpeget af Kulturministeriet som suppleant til Nordiskt Konst- og Konstindustrikomité (NKKK) samt til bestyrelsen for Det nordiske Kunstnercenter, Dalsåsen. Censor ved Danmarks Designskole. Konsulent ved Det danske Kunstindustrimuseum på projekt om danske plakater 1890-1945 på Kulturministeriets kulturnet.

Jens Fleischer er leder af Linjestudiet i arkitekturhistorie ved Folkeuniversitetet i København og medlem af Styrelsesrådet for HLK – Selskabet for Historie, Litteratur og Kunst.

Øystein Hjort er medlem af bestyrelsen for Dansk Kunsthistoriker Forening, af bestyrelsen for Louisiana, museum for Moderne Kunst, af bestyrelsen for Astrup Fearnly Museet for Moderne Kunst i Oslo, af repræsentantskabet for Center for Kunst og Kristendom, og af biblioteksudvalget, Kunstakademiets bibliotek, medlem af præsidiet for Middelalder 99, samt medlem af ærespræsidiets for Kunstakademiets 250 års jubilæum i 2004.

Hannemarie Ragn Jensen er medlem af initiativgruppen Forum for Renæssancestudier, repræsentant for Københavns Universitet i bestyrelsen for Det danske Institut i Rom, medlem af fagkonsulent-udvalg og Samråd for faget billedkunst, Undervisningsministeriet, Gymnasiedirektoratet. Koordinator for Sokrates-netværk mellem universiteterne i Sussex, Amsterdam, Pisa og København. Medkoordinator for Erasmus/Sokrates netværk mellem universiteterne i Rom, Firenze og København. Membre ordinaire i Comité international d'histoire de l'art som repræsentant for danske kunsthistorikere.

Søren Kaspersen er medlem af bestyrelsen for Dansk Kunsthistoriker Forening og medlem af repræsentantskabet for Center for Kunst og Kristendom.

Ragni Linnet er medlem af bestyrelsen for Dansk Kunsthistoriker Forening, for Nordisk Selskab for Æstetik og for Det danske Selskab for Romantikstudier.

Marianne Marcussen er bestyrelsesmedlem af Nordisk Selskab for Æstetik og medlem af styrekomiteen for ESF (European Science Foundation) projektet: Cultural Exchange in Europe 14th to 18th centuries.

Ann Lumbye Sørensen er formand for Dansk Kunstkritiker Forening (AICA, Danmark), medlem af bestyrelsen for Den danske Radeerforening, bestyrelsesmedlem i Arthur Köpckes Mindefond og Københavns Universitetets repræsentant i Statens Kunstfonds repræsentantskab.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Hannemarie Ragn Jensen: Ph.d-koordinator, medlem af institutbestyrelsen. Medlem af forretningsudvalget og bestyrelsen for Det danske Institut for Videnskab og Kunst i Rom. Medlem af Forum for Renæssancestudiers initiativgruppe. Medlem af Arbejdsgruppe om forelæsningsrække i anledning af Kunstakademiets 250 års jubilæum. Medlem af Undervisningsministeriets tværfaglige konsulentgruppe. Repræsenterer Københavns Universitet i Samråd for billedkunst og design. Konsulent for Humanistisk Forskningsråds netværk under klassisk arkæologi om kunstnerens rolle for samlingernes antikkeception. Dansk repræsentant i Centre Internationale de l'Histoire de l'Art.

Ragni Linnet er ikonografisk konsulent på Søren Kierkegaards Skrifter, red. Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff m.fl. København/Søren Kierkegaard Forskningscenter.

Henrik Oxvig Formand for brugergruppen i forbindelse med planlægningen af det humanistiske fakultets nye bygninger.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver følgende tidsskrifter: *Hafnia*, Copenhagen Papers in the History of Art. Bind 12 under udgivelse ved Øystein Hjort og Søren Kaspersen (red. Hannemarie Ragn Jensen); *Skrifter* udgivet af Institut for Kunsthistorie ved Københavns Universitet (red. Øystein Hjort og Marianne Marcussen); *Periskop*, Forum for kunsthistorisk debat (red. Jens Toft, Hans Dam Christensen og Niels Marup Jensen, Dag Petersson).

I skriftserien udgiver Øystein Hjort sammen med Hans Dam Christensen og Niels Marup Jensen akterne fra seminaret "Rethinking Art Between the Wars", der forventes at udkomme foråret 2000.

Niels Marup Jensen redigerer sammen med Eva Bræmer-Jensen, Hans Dam Christensen og Lars Lundby Møller *Periskop* nr. 9 om Visuel kultur og sammen med Mikkel Bøgh *Periskop* nr. 10 om fænomenologi og formalisme. Jens Toft redigerer sammen med Jacob Wamberg *Periskop* nr. 11 og 12 om Tradition og historie.

Redaktionelle hverv

Lars Dybdahl er medlem af Advisory Board, Scandinavian Journal of Design History. Fagkonsulent for Den Store Danske Encyklopædi.

Jens Fleischer: Medlem af redaktionen af *TRANS* figuration. Nordisk tidsskrift for kunst og kristendom. (1. årg., 2. hefte udkommer marts 2000). Udgives af Center for Kunst og Kristendom, Det teologiske fakultet, Københavns Universitet. Endvidere hovedredaktør af *Acta Hyperborea* 8 "Late Antiquity: Art in Context". Udgives af Museum Tusculanum.

Hannemarie Ragn Jensen: Fagkonsulent for Den Store Danske Encyklopædi (Hjort og Marcussen). Medredaktør og billedkonsulent til *Analecta Romana Instituti Danici*, Supplementum 25 Avignon & Naples. Italy in France – France in Italy in the fourteenth century og medredaktør til akterne efter seminar om Rom som de skandinaviske kunstneres mødested i 1800-tallet.

Søren Kaspersen: Konsulent for middelalderen på Weilbachs nye kunstnerleksikon samt medlem af den nordiske redaktionskomité for *Enciclopedia dell'arte medievale*.

Ragni Linnet: Redaktion af bogen *Aesthetic Theory and Artistic Expression*, som udkommer på Forlaget Museum Tusculanum. Egne bidrag: indledende oversigtsartikel og artikel om "Kierkegaard's Point of View". Publikationen indgår i serien *Skrifter* udgivet af Institut for Kunsthistorie. Udgivelsen finansieres af Statens Humanistiske Forskningsråd og Novo Nordisk Fonden. Sammen med Jørn Guldberg redaktør af *Argos*. Tidsskrift for Kunsthistorie og Æstetik. Odense Universitetsforlag. Sammen med Jørn Guldberg temaredaktør for nr. 9, hvis emne er værkbegrebet.

Marianne Marcussen: Medlem af redaktionskomitéen for *Nordisk Estetisk Tidsskrift* og redaktør af *Skrifter* udgivet af Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab ved Københavns Universitet.

Henrik Oxvig: Redaktionsmedlem af tidsskriftet *Argos*.

Kongresser og symposier

Hannemarie Ragn Jensen Initiativtager og medarrangør af seminarer under Det Humanistiske Forskningsråds netværk "Renæssancen. Modernitetens oprindelse". I september: Medarrangør af renæssancenetværkets afsluttende internationale seminar.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Ragni Linnet havde orlov fra KU fra 1. maj til 31. oktober 1999. Post.doc.-stipendiat på Søren Kierkegaard Forskningscenter med projektet "Billedet og dets grænser. Om værkbegreb, billedteori og billedontologi hos Søren Kierkegaard". Projektet indskrives sig i RL's disputatsarbejde. Aspekter, der sprænger dettes rammer, publiceres i Centerets egne, internationalt rettede udgivelser. Forskningsopholdet blev finansieret af Søren Kierkegaard Forskningscenter/Grundforskningsfonden og Novo Nordisk Humaniora Fond.

Dag Petersson var fra januar til juni 1999 på studieophold ved University of California, Irvine, hvor han deltog i undervisning af prof. Jacques Derrida, prof. Etienne Balibar, prof. J. Hillis Miller, prof. Mark Poster og prof. James Steintrager.

Afdeling for Teatervidenskab**Forskningsvirksomhed**

Teatervidenskabelig forskning fordeler sig især på fire hoveddiscipliner: Teaterhistorie, forestillingsanalyse, dramaturgi og teatersociologi. Teaterhistorie er fagets ældste område. Hovedvægten ligger på kildeforskningen ikke mindst af det ikonografiske materiale. Forestillingsanalyse arbejder med midler og metoder til at beskrive det aktuelle scenekunstværk. Dramaturgi beskæftiger sig med en analyse af teksten i forbindelse med den sceniske realisation af en forestilling. Teatersociologi omfatter de økonomiske, sociale og politiske rammer for teaterproduktion.

1. Perioden før 1900

Barokken som iscenesættelse (Holm). Strindbergs teatersyn og dramaturgi (Kvam). Et clavicords historie. Den musikalske dronning Louise og de italienske operister. Hvad favoritkrøllen fortalte. Et erotisk tegn fra romantikken – fru Heibergs favoritkrølle, dets baggrund og betydning. Drømmen om Cathey. Kina som inspiration for europæisk og især dansk teater i 1700- og 1800-tallet. Perspektivscenens oprindelse. Nye spørgsmål – nye synspunkter (Neiiendam).

2. Perioden efter 1900

"Ismernes parade". En analyse af avantgardeteatret i første halvdel af det 20. århundrede, fortsat. Deltager i et fællesnordisk forskningsprojekt: "teater og krig", en undersøgelse af teatret i de skandinaviske lande under 2. verdenskrig (Kvam). Lorry og Riddersalens historie (Stig Jarl).

3. Teori

Infami: teatermétierens æresløshed. Maske og marionet; historisk og moderne. Det dramatiske sprog (Holm).

Systematisk kvalitetsindeksering af Det Kongelige Teaters anmeldelser 1997-98 (fuldendt) og 1998-99, fortsat (i samarbejde med Det Kongelige Teater og Trine Bille Hansen, AKF) (Jarl). Teaterudbud og teaterforbrug i Danmark

1997-98 (i samarbejde med ARTE). En foreløbig redegørelse for resultaterne er publiceret som kapitel i bog om Teaterstøtte i Danmark (Jarl). Metoder til kvalitetsvurdering af teaterforestillinger, fortsat (Jarl). Vilkår for teaterproduktion i Danmark siden 2. verdenskrig, fortsat (Jarl). Riddersalen og Lorry (Jarl). Efter- og videreuddannelse inden for den nordiske teater- og dansebranche. Udgivelse 1999 (Jarl). En undersøgelse af begrebet "politisk teater" (ca. 1920 til 1940). Med et dansk udgangspunkt (især Per Knutzons teaterpraksis) vil projektet sætte fokus på begrebet set fra flere synsvinkler og vil inddrage den samtidige russiske, tyske og engelske praksis og teori (Jørgensen). Instruktøren Tadeusz Kantors teaterproduktion og -teori samt hans kreative processer og sigter mod udformningen af forestillingsanalytiske modeller, der ikke bygger på tekstforlæg, men udgør "écriture scénique" (Walczak-Andersen). Fortsat forskning i kerneområderne; musikdramatik, populære teaterformer (humorscene, show og stand up/kabaret) samt de teaterformer, der ikke er baseret på en dramatikers tekst (f.eks. Det nye Cirkus, visuelle former og cross over teater). Der arbejdes på en mindre udgivelse om den nye danske humorscene, samt på en større afhandling om analysemetoder til det ikke-litterære teater (Eigtved).

Receptionshistoriske undersøgelser af 1900-tallets publikum (Wiingaard).

Faglige og administrative hverv*Bedømmelsesudvalg*

Stig Jarl har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling ved Danmarks Biblioteksskole og medlem af udvalg til bedømmelse af en ph.d.-afhandling ved Institut for Dramaturgi, Aarhus Universitet.

Kela Kvam medlem af bedømmelsesudvalg ved Institut for Musik og Teatervidenskab, Oslo Universitet (professoroprykning).

Klaus Neiiendam har været vejleder og bedømmer ved adjunkt, ph.d. Lisbet Jørgensens universitetspædagogikum.

Jytte Wiingaard har været medlem et bedømmelsesudvalg til et adjunktur i Teatervidenskab ved Københavns Universitet samt formand for et bedømmelsesudvalg af en ph.d.-afhandling.

Udvalg og fonde

Bent Holm er medlem af bestyrelsen for Nordisk Selskab for Interart Studier. Bestyrelsesmedlem for Arena Theatre Institute, Stockholm.

Stig Jarl er medlem af bestyrelsen for Dramatisk Bibliotek, af bestyrelsen for Foreningen af Nordiske Teaterforskere, af bestyrelsen for Nyt Skandinavisk Forsøgsteater, formand for Teaterrådets kontaktudvalg, evaluator af Børneteatersammenslutningens Børnedramatiker-projekt, konsulent for Kulturministeriets udvalg vedrørende Teaterstøtte i Danmark, dansk koordinator i kulturproducentuddannelsernes Nordplus-netværk, samt underviser ved teaterproduktionsuddannelsen ved Statens Teaterskole.

Kela Kvam var studieleder i teatervidenskab og er koordinator for Erasmus-netværk og Nordplus samt ph.d. koordinator.

Klaus Neiiendam er formand for "Lasson Andersens Fond" til støtte for teaterhistoriske studier, formand for "Selskabet for Dansk Teaterhistorie" og for "Guldalderinstituttet".

Tillidshverv

Bent Holm er 1. næstformand for censorkorpset for Dramaturgi (AU) og Teatervidenskab (KU).

Jytte Wiingaard medlem af censorformandskabet ved Institut for Dramaturgi (ÅU) og for faget Teatervidenskab (KUA).

Formidling

Redaktionelle hverv

Michael Eigtved er medarbejder på Dansk Forfatterleksikon, der er planlagt til at udkomme 2001 på Forlaget Rosinante, artikler om en række danske dramatikere, samt værkbeskrivelser.

Bent Holm er fagkonsulent for teaterområdet, Dansk National Leksikon.

Kela Kvam er fagkonsulent og medarbejder ved Dansk Kvindebiografisk Leksikon, og er medarbejder ved Den Store Danske Encyklopædi.

Lisbet Jørgensen er forfatter til 17 bidrag til Dansk Kvindebiografisk Leksikon.

Stig Jarl er medarbejder ved Dansk Kvindebiografisk Leksikon, samt skrevet en større artikel om "The Danish Theatre System" til H. van Maanen and St. Wilmer (eds.), Theatre Worlds in Motion. Structures, Politics and Developments in the countries of Western Europe. Amsterdam, Atlanta.

Klaus Neiiendam er redaktør af "Den danske Tilskuer", udgivet af Selskabet for Dansk Teaterhistorie.

Jytte Wiingaard er medlem af redaktionskomiteen for Contemporary Approaches to Ibsen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Klaus Neiiendam gennemførte med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd en fire måneders lang forskningsrejse til Italien og specielt Rom for at arbejde på bogen "Perspektivscenens Oprindelse. Nye spørgsmål – nye synspunkter".

Instituteder Jens Toft

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 17,2 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 4,9 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Dybdahl, Lars Jørgen; lektor.

Eigtved, Michael; adjunkt.

Fleischer, Jens Erik Christie; lektorvikar.

Hjort, Øystein; professor.

Holm, Bent; lektor.

Jensen, Hanne Graff; lektor.

Jensen, Niels Marup; amanuensis.

Jensen, Stig Jarl; lektor.

Jørgensen, Lisbet; adjunkt.

Kaspersen, Søren; lektor.

Kvam, Kela Beate; professor.

Linnert, Ragni; adjunkt.

Læssøe, Rolf Jørgen; lektorvikar.

Marcussen, Marianne Elisabeth; lektor.

Neiiendam, Klaus; lektor.

Oxvig, Henrik; adjunkt.

Skibstrup, Maj; amanuensis.

Sørensen, Ann Lumbye; lektorvikar.

Toft, Jens; lektor.

Wiingaard, Jytte; lektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Petersson, Dag Johan..

Walczak-Andersen, Ewa Janina.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Byrn, Whitney Allison.

Fjeldborg, Maria Ellen.

Ph.d.-afhandlinger

Christensen, Hans Dam: Forskydningens kunst. Bidrag til en kritisk kunsthistorisk faghistorografi.

Pedersen, Eva De La Fuente: 100 års snedkere og billedskærere i Danmark. Renæssance- og baroktidens træskæringer ca. 1560-1660.

Fondsbevillinger

Center for Kultursamarbejde med Udviklingslande

– Honorar, ophold, diæter m.v. (Bent Holm) kr. 26.600.

Novo Nordisk Fonden

– Danmarks Gyldne Altre (Søren Kaspersen) kr. 100.000.

– Gyldne altre (Søren Kaspersen) kr. 100.000.

– Gyldne altre (Søren Kaspersen) kr. 100.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– A Study of the Ecenography of the Danish Royal Theatre during the Romantic Period (drift,ph.d stip.) (Whitney Allison Byrn) kr. 74.076.

– A study of the Scenography of the Danish Royal Theatre 1801-1874 (Whitney Allison Byrn) kr. 1.164.000.

Publikationer

Dybdahl L.: Dänisches Design: Eine neue Vitalität. i: New Scandinavia. Aktuelles Design aus dem Norden s. 30-41, Museum für angewandte Kunst., München 1999.

Dybdahl L.: Karen Bennicke. 4 s. Stockholm 1999.

Dybdahl L.: Danske plakater 1890-1945. 8 s. Det danske Kunstindustrimuseum, Kulturministeriets kulturnet, København 1999.

Dybdahl L.: Anmeldelse af Jorunn Veiteberg: Den norske plakaten. Scandinavian Journal of Design History vol. 9, s. 141-143, 1999.

Dybdahl, Dybdahl L.: Industrial Design: Denmark. 118-178 s. Stedelijk Museum, Amsterdam 1999.

Eigtved M.: Musical. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 1, Jørn Lund, Gyldendal, København 1999.

Eigtved M.: 90'ernes Monty Python. Samvirke 3, s. 4, 1999.

Eigtved M.: Cockney eller kaffebar: 50'ernes og 60'ernes britiske musikdramatik. Anglo Files III, s. 8, 1999.

Eigtved M.: Rockritualet. i: Byens konkyliesang s. 125-134, Palle Schantz Lauridsen, Forlaget Spring, København 1999.

- Eigtved M.: Det gode grin. Samvirke 7, s. 78-82, 1999.
- Eigtved M.: Morskabsteatrets tragiske endeligt. Teater – 195, s. 10-14, 1999.
- Garsdal L., Nielsen B.H., Hansen P.T., Wiingaard J.: Indledning. i: Medier og æstetik s. 7, Jytte Wiingaard (red.), Multivers, København 1999.
- Garsdal L.: Hviskende billeder. i: Medier og æstetik s. 163-188, Jytte Wiingaard (red.), Multivers, København 1999.
- Hansen M.V.: Denmark: Double Agendas. Art Journal vol 58, nr. 2, s. 94-103, 1999.
- Hansen M.V., Kofod Olsen S., Kern K. (red): Kunst. Køn. Konstruktion. 148 s. Institut for Kunsthistorie, København 1999.
- Hansen M.V.: La Visite Guideé. En guidet tur. Noter om repræsentation af Selv og Subjektivitet hos Sophie Calle. Periskop. Forum for kunsthistorisk debat: Kunst. Køn. Konstruktion 7, s. 93-115, 1999.
- Hansen P.T.: Radiofoniske fortællinger. i: Medier og æstetik s. 47-102, Jytte Wiingaard (red.), Multivers, København 1999.
- Hertel H., Marcussen M.E., Schepelern P. (red.): Levende Billeder, essays af Øystein Hjort. 242 s. Christian Ejlers forlag, København 1999.
- Jensen H.G.R.: De "Skjønne Kunsters" Enhed. Maleren Constantin Hansens afhandling og udsmykningen i Københavns Universitets hovedbygning. i: Til og Fra Norden. Tyve artikler om nordisk billedkunst og arkitektur s. 195-207, Marianne Marcussen, Gertrud With, Institut for Kunsthistorie, Glostrup 1999.
- Jensen H.G.R.: Julius Lange læst af Christian Elling. i: Viljen til det menneskelige. Tekster omkring Julius Lange s. 257-270, Hanne Kolind Poulsen, Peter Nørgaard Larsen, Hans Dam Christensen, Museum Tusculanum, København 1999.
- Jensen H.G.R.: Årstidernes skiften omkring Johannes Larsen i Kerteminde. i: Københavns Universitets Almanak 1999. Skrive- og Rejse- Kalender s. 113-130, Lilian Noval, Københavns Universitet, I kommission Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1998.
- Jensen H.G.R.: Landegrænsen. Hvorledes landegrænsen fik indflydelse på arkitektur og billedkunst i Danmark. i: Københavns Universitets Almanak 2000. Skriv- og Rejse- Kalender s. 97-116, Lilian Noval, Københavns Universitet, København 1999.
- Jensen H.G.R.: En dansk 1800-tals kunstnersammenslutning eller venskabelig gruppering i Rom. i: Konst, Bildning och Föreningsliv i 1800-talets Norden. DOKUMENT IV/Studies in Art and Art History/Dep of Art History, Umeå University s. 55-67, Lennart Pettersson, Institutionen för kostvetenskap, Umeå Universitet, Umeå 1999.
- Jensen H.G.R.: Interessen for de gamle italienske mestre: J.L. Lunds studiesamling. i: Troens stil i guldalderens kunst s. 28-43, Niels Orth, Nivaagaards Malerisamling, Nivaagaards Malerisamling 1999.
- Jensen H.G.R.: Jørgen Sonnes Frise – et oprør mod det gamle hierarki og de etablerede normer. Meddelelser fra Thorvaldsens Museum, s. 156-168, 1998.
- Jensen H.G.R.: Tizian, Ovid og reglerne for det erotiske billede i det 16. Årh. i: SPOR Om historie og historisk metode s. 45-77, Carlo Ginzburg, Morten Thing, Gert Sørensen, Museum Tusculanum, København 1999.
- Jensen H.G.R.: Emanuela Barelai: En dansk diplomat i Italien i 1800- tallet. Herman Schubart og Elise Wieling. 381-383 s. Aarhus Universitetsforlag. Århus 1999.
- Jensen N.M.: Nye og brugte rammer. Billedteori og kunsthistorie i den visuelle kultur. i: Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat s. 315-350, Hans Dam Christensen, Anders Michelsen, Jacob Wmaberg, Borgen, København 1999.
- Jensen S.J.: The Theatre System of Denmark. i: Theatre Worlds in Motion. Structures, Politics and Developments in the Countries of Western Europe s. 113-160, H. van Maanen and S.E. Wilmer, Editions Rodopi B.V, Amsterdam. Atlanta GA 1998.
- Jensen S.J.: Videree- og efteruddannelse for scenekunstnere i Norden. 92 s. Nordisk Ministerråd, København 1999.
- Jørgensen L.: Den kongelige teaterspion. Den danske tilskuer IV, s. 7-16, 1999.
- Kaspersen S.: Senmiddelalderlige strukturer i dansk vægmaleri. i: Billeder i Middelalderen – kalkmalerier og altertavler s. 121-163, Lars Bisgaard, Tore Nyberg, Leif Søndergaard, Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Marcussen M.E.: Formens historiografi og erkendelse. i: Viljen til det menneskelige. Tekster omkring Julius Lange s. 103-118, H.K. Poulsen, H. Dam Christensen, P.N. Larsen, Museum Tusculanum, København 1999.
- Marcussen M.E., With G. (red.): Til og fra Norden. Tyve artikler om nordisk billedkunst og arkitektur. 240 s. Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab, København 1999.
- Marcussen M.E. Hans Hertel, Marianne Øystein Hjort. Levende billeder. 240 s. København 1999.
- Neiiendam K.: Eckersbergs teatertegninger. i: Den danske tilskuer IV s. 20, Selskabet for dansk teaterhistorie, Selskabet for dansk teaterhistorie, København 1999.
- Neiiendam K.: "Il portico" and "la bottega" on the early Italian Perspective Stage. i: The Renaissance Theatre vol. 2. Design, Image and Acting s. 30, Christopher Cairns, Ashgate, Aldershot, England 1999.
- Nielsen B.H.: TV serier i lang format. i: Medier og æstetik s. 103-161, Jytte Wiingaard (red.), Multivers, København 1999.
- Oxvig H.: Arkitekturens repræsentationer. i: Dobbeltlokaltet. Arkitektur + fotografi s. 17-20, Eric Messerschmidt, Gl. Dok, København 1999.
- Oxvig H.: Pendulet hænger i Big Bang. i: Communicating Space s. 3, Ida F. Ferdinand et al, Space Of Advanced Art Studies, København 1999.
- Oxvig H.: Ars Magna. Før 14, s. 21-23, 1999.
- Oxvig H.: Muligheder ved en umulig refleksion. Passepartout 12, arkitektur-rum-teori, s. 9-43, 1999.
- Oxvig H.: Maleriets rum – et arkitektonisk problem. i: Perspektiv på rum s. 152-171, Gregers Algreen-Ussing et al, Statens Byggeforskningsinstitut (SBI), København 1999.
- Oxvig H.: Med et blik mod himlen. i: Fredriksstaden 1749-1999 s. 52-66, Kim Dirckinck-Holmfeld, Arkitektens Forlag, København 1999.
- Oxvig H.: Om at være i Berlin i 1961. i: Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat s. 149-181, Hans Dam Christensen et al, Borgen, København 1999.
- Petersson D.J.: The Aesthetics Of The Elements: Imaginary Morphologies In Texts And Painting. Periskop. Forum for kunsthistorisk debat 8, s. 141-144, 1999.
- Petersson D.J.: Geoffrey Batchen: Burning With Desire – The Conception Of Photography. Periskop. Forum for kunsthistorisk debat 7, s. 167-171, 1999.

- Petersson D.J.: Hunters And Collectors: In Search Of A Dialectical Image. i: Dobbeltlokalitet. Arkitektur + fotografi s. 29-31, Eric Messerschmidt et al, Gl. Dok, København 1999.
- Petersson D.J.: Crashing The Party. Øjeblikket 38, vinter 98-99, s. 44-47, 1999.
- Toft J.: Teori og praksis i kunsthistorien. Periskop 8, s. 105-110, 1999.
- Toft J.: Visuel kultur. Et kunsthistorisk satsningsområde. Periskop 8, s. 105-110, 1999.
- Toft J.: Tegn og billede. Semiotik og kunsthistorie. i: Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat s. 275-295, Jens Toft, Hans Dam Christensen, Anders Michelsen, Jacob Wamberg (red), Borgen, København 1999.
- Wiingard J. (red): Medier og æstetik. 231 s. Multivers, København 1999.
- Wiingard J.: Semiotisk psykoanalyse og tænksom kognition. i: Medier og æstetik s. 191-213, Jytte Wiingard (red.), Multivers, København 1999.
- Wiingard J.: Indledning. i: Medier og æstetik s. 9-12, Jytte Wiingard (red.), Multivers, København 1999.
- Wiingard J.: Æstetisk kommunikation, reception og teksttolkning. i: Medier og æstetik s. 15-44, Jytte Wiingard (red.), Multivers, København 1999.

Studienævnet for Kunsthistorie

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af følgende: Lærergroupe: Ann Lumbye Sørensen, Søren Kaspersen (studieleder) og Lars Jørgen Dybdahl. Studerende: Tommy Dehli Nordkvist, Inger Margrethe Krog og Rasmus Christian Olsen.

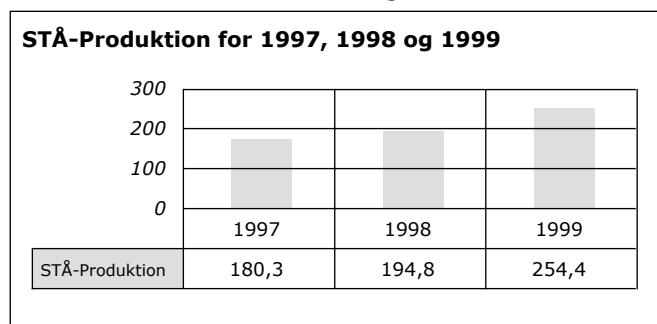
Statistik

STÅ på aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Kunsthistorie	Teo	Samf	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Kunsthistorie A	135,0	1,3	0,1	21,0	9,3	166,67
Kunsthistorie B	39,1					
Teologi	0,3					
Samfundsvidenskab	1,3					
Øvrige humaniora	69,8					
Merit- og gæstestud.	9,0					
I alt	254,4					

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Søren Kaspersen

Studienævnet for Teatervidenskab

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lektor Jytte Wiingaard (studieleder), adjunkt Lisbet Jørgensen, stud. mag. Ken Nielsen og stud. mag. Ida Wang Carlsen.

Nyt om studierne

Faget fik ny studieordning for grunduddannelsen i 1996 og ny studieordning for overbygning i 1998. I 1999 har studienævnet fremsendt en suppleringsuddannelse til godken-

delse i Fakultetet. For øjeblikket overvejer studienævnet visse justeringer på grunduddannelsesniveau.

Evaluering

Faget er blevet evalueret, hvilket resulterede i en evalueringsrapport i 1995.

Statistik

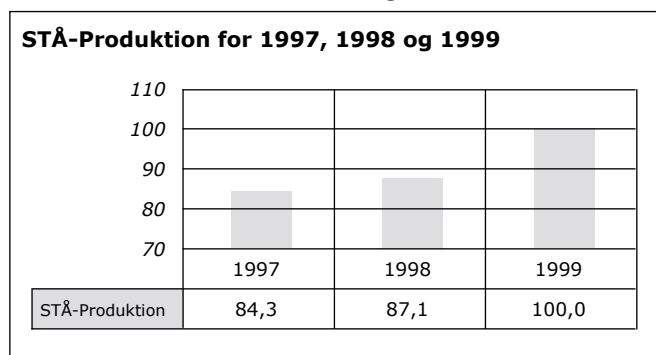
Faget har 235 indskrevne studerende og et årligt optag på ca. 30 studerende. Ståproduktionen er steget støt fra 84,3 i 1997, 87,1 i 1998 og 100,0 i 1999.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Teatervidenskab	Teo	Øvrige hum	Nat	Meritoverført	I alt
Teatervidenskab A	71,0	1,0	17,1	0,1	5,8	95,0
Teatervidenskab B	13,6					
Øvrige humaniora	14,6					
Merit- og gæstestud.	0,8					
I alt	100,0					

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Jytte Wiingaard

Institut for Litteraturvidenskab

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor Peter Madsen. Vice-institutleder er lektor Frederik Tygstrup.

Bestyrelsen består desuden af docent Uffe Hansen og TAP-repræsentant overassistent Rhina Kastoft. Studerende Tue Andersen Nexø har deltaget i møder som observatør.

Organisation

Instituttet er organiseret i henhold til Universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Litteraturvidenskab
Njalsgade 80, Trappe 9 og 12, etage 3
2300 København S
Telefon: 35 32 83 04
Fax: 32 96 30 92
<http://www.hum.ku.dk/littvid>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Instituttet har besat et lektorat og et lektorvikariat i Moderne Kultur.

Lektoratet var med henblik på spørgsmål vedrørende kulturlivets udfoldelsesbetingelser på dansk og europæisk plan tilknyttet kandidatuddannelsen i Moderne Kultur og Kulturformidling. Stillingen blev besat med mag.art. Peter Duelund.

Lektorvikariatet var med henblik på at varetage kursusundervisning på BA-niveau i Den Moderne Kulturs Historie samt undervisning på kandidatuddannelsen i Moderne Kultur og Kulturformidling. Stillingen blev besat med ph.d., mag.art Henning Goldbæk.

Forskningsvirksomhed

Instituttets centrale forskningsområder er dels litteraturhistorie, litteraturteori og litterær analyse, dels moderne kultur. Fagets traditionelle dimensioner – kritiske og historiske studier i perioder, genrer, forfatterskaber og enkeltværker – har fortsat høj prioritet, hvortil kommer en udbredt beskæftigelse med en række grundlagsproblemer i litteraturteori og kulturanalyse. Arbejdet inden for området kulturhistorie og kulturanalyse orienterer sig overvejende mod det moderne kulturunivers og de tværfagligt anlagte teori- og metodeproblemer på feltet. Forskningen er kendetegnet ved et internationalt perspektiv i emneområder og teoretisk orientering.

Litteratur- og kulturteori

Romanteori, specielt M.M. Bachtins forståelse af det romanagtige, samt Bachtins relation til samtidige tænkere som Lukács og Cassirer (Jørgen Bruhn).

Billedkunst og visuel kognition: Fra gestalt til krop og (kon)tekst (Andreas Brøgger).

Feministisk Litteraturteori (Lise Busk-Jensen). Udvikling af en kritisk reflektions- og analyseramme for forståelsen af relationerne mellem kulturinstitutioner, æstetik og de relaterede politikker (Peter Duelund).

Kunstformer og kunstpraksisser i samtidskunsten – med særligt fokus på narrationer om køn, seksualitet og identitet (Rune Gade).

Kortform, kritik, mimesis: i Robert Walsers Kleinprosa og Walter Benjamins essays (Erik Granly).

Den urbane livsverden: Byen som tolkningsrum og repræsentationer af byerfaring (Peter Madsen).

Kønsforskellens etik (Lilian Munk Rösing).

“Similarity and generality”, om lighedsbegrebet i semiotikken (Frederik Stjernfelt).

Negationens status i aktuell æstetik (Frederik Stjernfelt).

Litterær beskrivelse (Marie-Louise Svane).

“Æstetisk erfaring” som kulturvidenskabeligt begreb (Frederik Tygstrup).

Rumfremstilling og rumkonstruktion i moderne litteratur (Frederik Tygstrup).

Tekstanalyse og fortolkningsteori. Studier i litterær kritikhistorie og tekstteori i d. 20. Årh. (Anders Østergaard).

Litteratur- og kritikhistorie

Romantikens forfatterinder (Lise Busk-Jensen).

Proust og Benjamin: Barokkens filosofi og æstetik (Henning Goldbæk).

Den genetiske kritiks implikationer for tekstteorien med James Joyces forfatterskab som case (Jacob Greve).

Tysk litteratur 1990-2000 (Henning Goldbæk).

Eksperiment, tematik og politik – den amerikanske roman 1950-80 (Thomas Schiødt Rasmussen).

Litteraturvidenskabens historie og epistemologi (Carsten Sestoft).

Sandheden er konkret – Brecht, Benjamin og modernitetens paradoks (Rikard Schönström).

Vision og visualitet i romantisk digtning og billedkunst (Marie-Louise Svane).

Magisk realisme (Martin Zerlang).

Samtidslitteraturen – traditionslinjer og knudepunkter i 1980'erne og 90'erne (Anders Østergaard).

Kropsbilleder. Studier i litterære repræsentationer af kroppen, fortrinsvis i dansk litteratur 1955-95 – med udblik til europæisk og amerikansk litteratur (Anders Østergaard).

Forfatterskaber, enkelte kunstnere og enkeltværker

Maleren Anna Ancher (Mikkel Bogh).

James Fennimore Coopers romaner læst i forhold til dannelsesromanens tradition (Henning Goldbæk).

Bogprojekt om Kafka (Isak Winkel Holm).

Eksistentiel spekulation og formel innovation hos Dennis Potter (Bente Larsen).

Proust's A la recherche du temps perdu (Christopher Prendergast).

Sainte-Beuve and the Classic (Christopher Prendergast).

Eigentümlichkeit und Toleranz: Franz Kafka (Moritz Schramm).

Paralitterære manifestationsformer hos den unge og sene Beckett (Mikkel Zangenberg).

Mentalitetshistorie og kulturstudier

Maleriets bearbejdning af en historisk og sansemæssig omverdenserfaring i perioden 1880-1930 (Mikkel Bogh).

Empiriske analyser af kulturpolitik og kulturformidling med særlig vægt på den aktuelle udvikling på nordisk og europæisk plan, herunder de aktuelle problemstillinger i EU og i det nordiske kultursamarbejde (Peter Duelund).

Fremstilling af karakteristiske reaktioner på modernise-

ringsprocessen i litteratur, kunst og filosofi, arbejdstitel: *Imagining Modernity* (Peter Madsen).

Cyberspace – Et moderne kulturteræn (Anders Michelsen).

Techno-semiotik, techno-offentlighed, en kultursociologi for den elektroniske danse musik. Om betydningsdannelse i forbindelse med en af den populære musiks mest markante scener (Lars Kjerulf Petersen).

Walter Benjamin og den moderne bykultur (Henrik Reeh).

Den oversete by. Studier i storbyens visualitet (Henrik Reeh).

Mindesmærker. Tid, erindring og historiefortælling i den fotobaserede samtidskunst (Mette Sandbye).

Fotografi og avantgardeæstetik, primært i konceptkunsten (Mette Sandbye).

Byen i byen. Om det spektakulæres æstetik (Martin Zerlang).

“De eksperimenterende tressere” i Danmark: en kortlægning af den særlige tresseræstetik (Tania Ørum).

Det Moderne. Studier i nordisk, europæisk og amerikansk litteratur, arkitektur, billedkunst 1850-1920 (Anders Østergaard).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Peter Madsen har deltaget i et bedømmelsesudvalg til lektoratsbesættelse ved Institut for Litteraturvidenskab, Odense Universitet.

Henning Goldbæk har været formand for Bedømmelsesudvalg vedr. Prisopgave om Spansk Barok ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Rikard Schönström har været opponent på fil.dr.-afhandling ved Litteraturvetenskapliga institutionen, Lunds Universitet og på dr.art.-afhandling ved Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Trondheim.

Frederik Tygstrup har deltaget i bedømmelsesudvalg til adjunktbesættelse ved Institut for Litteraturhistorie, Aarhus Universitet.

Henrik Reeh har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. Lektorat i Moderne Kultur.

Frederik Stjernfelt har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. Lektorvikariat i Moderne Kultur.

Peter Madsen, Marie-Louise Svane, Frederik Tygstrup og Martin Zerlang har været formænd for ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Henning Goldbæk har deltaget i bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet.

Udvalg og fonde

Isak Winkel Holm er medlem af oversætterkomiteen under Dansk Litteraturinformationscenter.

Tania Ørum er medlem af Statens Litteraturråd og medlem af Sonning Pris-udvalget.

Anders Østergaard er Undervisningsministeriets repræsentant i Dansk Sprognævn.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Lise Busk-Jensen, Henning Goldbæk og Anders Øster-

gaard er konsulenter ved Den Store Danske Encyklopædi.

Henning Goldbæk er konsulent for tyrkisk litteratur ved Gyldendals et-bindsleksikon og Rosinantes forfatterleksikon samt konsulent om tysk litteratur ved Gyldendals et-bindsleksikon.

Isak Winkel Holm er konsulent ved Gyldendals Skønlitterære Redaktion og konsulent ved Centrums klassikerudgivelser.

Henrik Reeh er medlem af konceptgruppen ved Dansk Arkitektur Center, Gammel Dok, København.

Frederik Tygstrup er konsulent for Norges forskningsråd.

Tillidshverv

Peter Madsen er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet har medfinansieret udgivelsen af publikationen “Rum og Fænomenologi”.

Instituttet udgiver en serie af arbejds-papirer, forfattet af medarbejdere og udenlandske gæstelærere og -forelæsere.

Redaktionelle hverv

Peter Madsen er medlem af International editorial board ved den engelske årbog *Comparative Criticism*.

Anders Michelsen er advisory editor, *Atlantica Internacional Revista de Las Artes, CAAM, Gran Canaria*.

Frederik Tygstrup er medlem af redaktionskomiteen for *Norsk Litteraturvitenskapelig Tidsskrift*. Martin Zerlang er redaktionel medarbejder ved forskningsprojektet “Monuments and Dust: The Culture of Victorian London” og advisory editor ved *Nineteenth Century Contexts. An Interdisciplinary Journal*.

Carsten Sestoft er medlem af redaktionskomiteen for *Le Cabinet d’amateur* (udgivet af Université de Toulouse-le Mirail).

Marie-Louise Svane og Frederik Tygstrup er medredaktører af tidsskriftet *Ny Poetik*.

Isak Winkel Holm, Frederik Stjernfelt og Frederik Tygstrup er medredaktører af bogserien *Moderne Tænkere*, Gyldendal.

Winkel Holm og Frederik Stjernfelt er medredaktører af tidsskriftet *KRITIK*. Lise Busk-Jensen er redaktør af *K&K*.

Frederik Stjernfelt er medredaktør af bogserien *Klassiske tænkere*, Gyldendal samt i redaktionen af idehistorieprojektet *Tankens magt*, Gyldendal.

Marie-Louise Svane er medredaktør af serien *Æstetik og teori*, *Museum Tusulanum* samt medredaktør af *Litteraturkritik & Romantikstudiers skriftrække* (arbejds-papirer).

Rune Gade og Tania Ørum er tilknyttet redaktionen af tidsskriftet *Øjeblikket – tidsskrift for visuelle kulturer*.

Kongresser

Instituttet har arrangeret 2 kongresser:

Kulturpolitisk Tribunal 1999 (4 dage). Tribunalen var arrangeret af Peter Duelund.

Nordisk kongres om Verdenslitteratur (3 dage). Kongressen var arrangeret af Peter Madsen for Nordisk Selskab for Litteraturforskning.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Anne Coquelin, Frankrig opholdt sig ved instituttet i marts, hvor hun samarbejde med Lektor Henrik Reeh og underviste inden for området Moderne Kultur.

Arne Melberg, Norge opholdt sig ved instituttet i efterårssemesteret, hvor han bl.a. underviste i nordisk lyrik på såvel BA- som kandidatniveau.

Arnfin Bø-Rygg, Norge har i efterårssemesteret været tilknyttet instituttets ph.d.-undervisning med afholdelse af 3 forelæsninger (finansieret af Nor-Fa-midler).

Forskningsophold i udlandet

Jørgen Egebak opholdt sig i 6 måneder som Fulbright gæsteprofessor ved University of Oregon, Eugene, USA.

Netværk

Jørgen Bruhn er medstifter af og kasserer i "Bachtin-selskabet i Danmark".

Peter Duelund var Member of Scientific Committee, The international conference on cultural policy research, Bergen, Norway, November 10th to 12th 1999. Han er desuden medlem af "European Reserach Institute for Comparative Cultural Policy and the Arts" (ERICArts), Bonn; dansk kontaktperson for "Interarts Observatory of urban and regional cultural policies"(INTERART), Ronda Universitat, Barcelona; dansk forskningsrepræsentant i de nordiske kulturdepartementers kontaktgruppe for kulturpolitisk forskning; dansk medlem i Europarådets kulturpolitiske forskernetværk "Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe" (CIRCLE); koordinator for det danske netværk for kulturpolitisk forskning "KULTURPOL" samt forskningsleder af det komparative nordiske forskningsprojekt "Nordisk Kulturpolitik under Forandring", støttet af Nordisk Kulturfond og de nationale kulturdepartementer i Norden, 1998-2001.

Rune Gade og Mette Sandbye er tilknyttet forskningsprojektet "Realitet, realisme, det reelle i visuel optik" (finansieret under FREJA-programmet).

Peter Madsen er formand for "Nordisk Forening for Litteraturforskning" samt medlem af den internationale Henrik Ibsen komité.

Frederik Stjernfelt er medlem af eksekutivkomiteen for "International Association for Semiotic Studies" samt medlem af styrelsen af "Nordic Association for Semiotic studies" (NASS).

Marie-Louise Svane er formand for "Dansk Selskab for Romantikstudier". Martin Zerlang er med i styregruppen for Projekt Velfærdsbyen, Arkitektskolen i Aarhus.

Instituteder Peter Madsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 25,4 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 4,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 5,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bogh, Mikkel; amanuensis.

Busk-Jensen, Lise; lektorvikar.

Cauquelin, Anne-Marie Antoinette A; gæsteprofessor.

Egebak, Jørgen; lektor.

Eigtved, Michael; amanuensis.

Fastrup, Anne; amanuensis.

Gade, Rune Odgaard; forskningsadj.

Goldbæk, Henning Mathias; lektorvikar.

Hansen, Uffe; lektor.

Holm, Isak Tobias Winkel; adjunkt.

Højersholt, Karin; amanuensis.

Larsen, Bente; amanuensis.

Lund, Henrik Stampe; amanuensis.

Madsen, Peter Aage; professor.

Melberg, Bo Arne Evert; gæsteprofessor.

Meyer, Bente Tobiesen; amanuensis.

Nielsen, Peter Duelund; lektor.

Petersen, Lars Kjerulf; adjunkt.

Prendergast, Christopher Alan; gæsteprofessor.

Reeh, Rasmus Henrik; lektor.

Rösing, Lilian Munk; forskningsadj.

Sandbye, Mette; forskningsadj.

Sangild, Torben Groth; amanuensis.

Schönström, Yngve Rikard; lektorvikar.

Sestoft, Carsten; amanuensis.

Stjernfelt, Frederik Axel; lektor.

Strømfeldt, Mette; amanuensis.

Svane, Marie-Louise; lektor.

Tygstrup, Frederik; lektor.

Zerlang, Martin; lektor.

Ørum, Poula Tatjana; lektor.

Østergaard, Anders Gerlach; lektorvikar.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Bruhn, Jørgen.

Brøgger, Andreas.

Greve, Jacob.

Jensen, Erik Granly.

Michelsen, Anders Ib.

Rasmussen, Thomas Schødt.

Schramm, Moritz.

Zangenberg, Mikkel Bruun.

Ph.d.-afhandlinger

Fastrup, Anne: Materiens subjekt. Om naturimitationen og den sociale pantomime i Denis Diderots forfatterskab 1754-1772.

Rösing, Lilian Munk: Barnets århundrede? Om det "indre barn" i litteratur og psykoanalyse.

Sestoft, Carsten: Ordet fanger og andre studier i litteraturvidenskabens historie og epistemologi.

Fondsbevillinger

Landsdommer Helge Hoff og Hustru Legat

– romantikkens forfatterinder (Lise Busk-Jensen) kr. 20.389.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

– kulturteori och tvärestetik (Frederik Tygstrup) kr. 77.142.

Novo Nordisk Fonden

– De eksperimenterende tressere (Tania Ørum) kr. 50.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- De eksperimenterende tressere (Tania Ørum) kr. 347.000.
- Det romantiske billede-mellem vision og visualitet (Marie-Louise Svane) kr. 267.248.
- Realitet, Realisme, Det reele i visuel optik (Rune Gade) kr. 940.050.
- Romantikkens forfatterinder (Lise Busk-Jensen) kr. 254.734.

Publikationer

- Bogh M.: Interieurer. Om det intime i maleriet. *Bulletinen. Meddelelser fra Dansk Kunsthistorikerforening*, 1999.
- Bogh M.: Histoire de Matériau – Un Essai sur Bjørn Nørsgaard. i: *L'Art – De Marcher sur l'Eau* s. U.P., Bjørn Nørsgaard, Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S, København 1999.
- Bogh M.: Mertzhuset/The Mertzhouse. i: Albert Mertz s. 24-37 (dansk), 38-47 Elisabeth Delin Hansen et al., Nikolaj, Københavns Kommunes Udstillingsbygning, København 1999.
- Bogh M.: Formalitet og figurativitet – fænomenologiske perspektiver i nyere kunstteori. i: *Kunstteori* s. 215-250, Hans Dam Christensen, Anders Michelsen, Jacob Wamberg (red.), Borgen, København 1999.
- Bogh M.: Objekt, bemalet/Object, painted. i: *Farvefænomener* s. 8-33 (dansk), 134-16 Mikkel Bogh, Charlottenborg Udstillingsbygning, København 1999.
- Busk-Jensen L.: Moers, Møller Jensen, Nordenflycht, Précieuse, Prokop, Rahbek. 2 s. Gyldendal. København 1999.
- Busk-Jensen L.: Veje og vildveje i feministisk litteraturvidenskab. *K&K* 88, s. 15-50, 1999.
- Duelund P.: Ophavsret, dekonstruktivism og de nye kunstgenrer. i: *Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat* s. 465-497, Hans Dam Christensen et. al., Borgen, København 1999.
- Duelund P.: Are the Authors still Alive? On Copyright in a Cultural Policy Perspective. *International Journal of Cultural Policy* Vol.5, nr. 1, s. 109-128, 1999.
- Duelund P.: Copyright and Cultural Policy. i: *Artists Career Development and Artists' Labour Markets, Support and Politics for Artists* s. 190-220, Yoshimasa Kurabayashi, Association for Cultural Economics International, Tokyo, Japan 1999.
- Holm I.W.: Reflection's Correlative to Fate. Figures of Dependence in Sren Kierkegaard's "A Literary Review". *Kierkegaard Studies. Yearbook* 1999, s. 149-163, 1999.
- Holm I.W.: On Occasion of the public Defence of the Dissertation: Thought in image Sren Kierkegaard's poetics. *Kierkegaardiana* 20, s. 139-148, 1999.
- Holm I.W.: Rejoinder. *Kierkegaardiana* 20, s. 169-172, 1999.
- Madsen P.: Worldthoughts – Globalization and Universalization. *A Multidimensional Study of Orientalism* 1, s. 38-55, 1999.
- Michelsen A.I.: Designmaskinen. Design af den moderne verden. Gyldendal, København 1999.
- Michelsen A.I.: The hardest part of art is the last four inches. Aspekter af computerkunstens teorihistorie. i: *Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat* s. 425-461, Hans Dam Christensen et. al, (red.), Borgen, København 1999.
- Michelsen A.I.: Globalisation: Narratives of cyberspace – a perfect fit?. Santa Catarina 1999.
- Michelsen A.I.: La vida en la pantalla? Ordenadores, cultura y tecnología/Life on the screen? Computers, culture, and technology. *Atlantica Internacional Revista de las Artes* 23: Arte Electronica/Electronic Art, s. 76-93, 1999.
- Michelsen A.I. sm.m. Hans Dam Christensen og Jacob Wamberg. *Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat*. Borgen, København 1999.
- Petersen L.K.: Techno-offentlighed. *Øjeblikket* 39, s. 2, 1999.
- Reeh H.: Fragmentation, Improvisation, and Urban Quality: A Heterotopian Motif in Siegfried Kracauer. i: *Chora Volume Three: Intervals in the Philosophy of Architecture* s. 157-177, Alberto Pérez-Cómez & Stephen Parcell, McGill-Queen's University Press, Montreal 1999.
- Sandbye M.: Agneta Werner: Beyond Words. Agneta Werner: Hinsides ordene. *Katalog. Journal of Photography & Video* 11, 3, s. 10-21, 1999.
- Sandbye M.: Photographic Anamnesia: The Past in the Present. i: *Symbolic Imprints. Essays on Photography and Visual Culture* s. 180-201, Lars Kiel Bertelsen, Rune Gade, Mette Sandbye (red.), Aarhus University Press, Aarhus 1999.
- Sandbye M., Lars Kiel Bertelsen, Rune Gade, *Symbolic Imprints. Essays on Photography and Visual Culture*. 218 s. (red.) Aarhus University press, Aarhus 1999.
- Sandbye M.: Mindesmærker. Tid, erindring og historiefortælling i den fotobaserede samtidskunst. 358 s. 1999.
- Stjernfelt F.: Efter Postmodernismekonstruktionens sammenbrug. Fjord, det postmoderne og Køjèves skrue. i: *Bue og Bølge. Festskrift til Johan Fjord Jensen* s. 116-137, Jens Hougaard et al. (red.), Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1999.
- Stjernfelt F.: Den leviterende Kristus og det forsvindende kvadrat. Billedets diagrammatiske fænomenologi belyst ud fra to eksempler. i: *Kunstteori. Positioner i nutidig kunstdebat* s. 251-274, Hans Dam Christensen et al. (red.), Borgen, København 1999.
- Stjernfelt F.: Et muterende hav som fortæller? Merete Pryds Helle Vandpest. i: *Løsninger i dansk litteratur vol. 5: 1970-2000* s. 288-301, Povl Schmidt el al. (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Stjernfelt F.: Manden der vidste for meget. Spionagens ontologi i realitet og litteratur. *Kritik* 138, s. 27-39, 1999.
- Stjernfelt F.: Symbolet Borges. *Kritik* 140, s. 21, 1999.
- Stjernfelt F.: Overskridelsens vulgræmetafysik. Den negative æstetiks erstatningskriterier. i: *Hvad er metafysik – i dag?* s. 105-120, Dorthe Jørgensen et al. (red.), Modtryk, Aarhus 1999.
- Stjernfelt F.: Biosemiotics and Formal Ontology. *Semiotica* 127-1/4, s. 537-566, 1999.
- Stjernfelt F.: Ca. 15 formale aspekter i Søren Ulrik Thomssens digte. *Kritik* 142, s. 30-38, 1999.
- Svane M-L.: Perspekt af gardasøen, beskrivelse, stil og biopoetik hos J.P.Jacobsen. Institut for Litteraturvidenskab. København 1999.
- Svane M-L.: Anmeldelse: Anne Scott Sørensen (red.): *Nordisk salonkultur*. Universitetsforlaget AS, Oslo. Oslo 1999.
- Tygstrup F.: Kunsten i det offentlige rum. *Øjeblikket* 39/40, s. 12-13, 1999.
- Tygstrup F.: Spion-spejde-theorein-essayist. Manden uden egenskaber som spion. *Kritik* 138, s. 15-17, 1999.

- Tygstrup F.: Det litterære rum. Passage 31/32, s. 38-51, 1999.
- Tygstrup F.: Modernistischen Literatur. i: Verhandlungen mit dem New Historicism. Das Text-Kontext- Problem in der Literaturwissenschaft s. 119-135, Jürg Glauser & Annegret Heitmann (Hrsg.) (red.), Königshausen & Neumann Würzburg 1999.
- Tygstrup F.: Topofili – om erfaringsformer og rumkonstruktioner i kritisk og estetisk belysning. i: Perspektiv på rum s. 40-61, Lise Bek m.fl. (red), SBI, København 1999.
- Tygstrup F.: Drømmenes by. 4 s. København 1999.
- Ørum T.: Virginia Woolfs "The Waves": Romanen som skuespil og digt. K&K 88, s. 133-150, 1999.
- Ørum T.: (Mellemværende). 8 s. Det Danske Filminstitut/Holland House, København 1999.
- Ørum T.: Låget af til tresserne. Kritik 141, s. 78-80, 1999.
- Ørum T.: Bløde knapper, ømme skud. Introduktion til Gertrude Stein. Den Blå Port 47, s. 50-57, 1999.
- Ørum T.: Anmeldelse af Toril Moi: Hva er en kvinne? 83-85 s. København 1999.
- Ørum T.: Bløde knapper, ømme skud. Den Blå Port 47, s. 50-57, 1999.

Studienævnet for Litteraturvidenskab

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Studieleder: Lektor Martin Zerlang. Lærerrepræsentanter: Adjunkt Mikkel Bogh og Adjunkt Isak Winkel Holm. Studenterrepræsentanter: Anne Sofie Garde, Katja Lange (i efteråret afløst af suppleant Mike Lippert), Jakob Melander.

Evaluering

Studiet blev evalueret i 1998 og den afsluttende rapport fra Evalueringscenteret udkom primo februar. Studiet fik i rapporten meget fin omtale mht. det faglige indhold og niveau i studiet, men der var også en række kritikpunkter specielt mht. studietid, frafald og studiemiljø. Kritikken drejede sig i det store og hele om problemer, som Studienævnet allerede var opmærksom på og havde gjort forsøg på at løse. Dette fremgår af selvevalueringsrapporten fra maj 1998.

Af særlige nye initiativer i 1999 kan nævnes:

Temaug: Der er indført en fælles temaug i studiets 1. semester, hvor det samme tema behandles i de forskellige kurser. Initiativet skal bl.a. tjene til, at de studerende oplever større sammenhæng i studiet.

Forskningspræsentation: Der er gennemført en øvelsesrække, hvor stedets forskere fremlægger deres aktuelle forskning. Dette initiativ skal bl.a. tjene til at imødekomme de studerendes ønske om større indsigt i og kendskab til, hvad underviserne beskæftiger sig med. Instituttets hjemmeside er iøvrigt under udbygning, så der også her bliver adgang til at se, hvad der forskes i.

Studie-CV: Der er indført et studie-cv for alle studerende.

Dette skal tjene til, at de studerende modtager mere kvalificeret vejledning i forbindelse med opgaveskrivningen.

Information: Informationsniveauet er forsøgt højnet, bl.a. ved at lade Instituttets meddelelsesblad udkomme mindst 4 gange årligt til faste terminer og ved at meddelelser om arrangementer, aflysninger m.v. straks bringes på Instituttets hjemmeside.

Bachelorprojekt: Der er indført specielle kurser i studiets 3. semester med henblik på Bachelorprojektet. Dette skal tjene til at sikre, at de studerendes arbejde med projektet ikke falder sammen med det eksamenstunge forårssemester.

Semesterstart: Der er indført semesterstartsarrangement, som udover at oplyse om det forestående semester samler hele instituttet om en forelæsning.

Studienævnet fortsætter desuden med afholdelse af seminarer om opgaveskrivning, specialeskrivning og erhvervs muligheder.

Nyheder om studierne

Studienævnet har færdigarbejdet de nye eksamensordninger for kandidatuddannelserne i Litteraturvidenskab og Moderne Kultur og Kulturformidling. Disse er nu under endelig godkendelse.

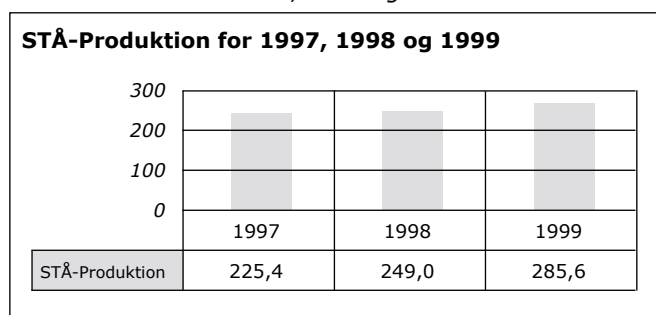
På grund af nedskæringerne har Studienævnet desuden arbejdet med ændringer af eksisterende ordninger med henblik på at begrænse den samlede arbejdsbyrde i forbindelse med undervisning og eksamen uden at medføre væsentlige kvalitetsforringelser af studierne. Studienævnet har således vedtaget besparelser på eksamen på BA-niveau samt gennemført en generel nedskæring af tiden for de enkelte kurser. Dette arbejde vil blive videreført på baggrund af de erfaringer, der er indhøstet i 1999.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Litteraturvidenskab	Teo	Samf	Øvrige hum	Nat	Meritoverført	I alt
Litteraturvidenskab	186,1	2,8	2,1	45,3	0,3	11,0	247,5
Mod. kulturformidling	58,8			2,0		1,9	62,6
Samfundsvidenskab	3,3						
Øvrige humaniora	35,8						
Merit- og gæstestud.	1,8						
I alt	285,6						310,2

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Martin Zerlang

Musikvidenskabeligt Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, cand.mag. Sten Høgel.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, cand.mag. Sten Høgel, lektor, cand.mag. Elisabeth Schouenborg, lektor, cand.mag. Morten Topp, og TAP-repræsentant Lonny Nielsen.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Musikvidenskabeligt Institut
Klerkegade 2
1308 København K
Telefon: 35 32 37 37
Fax: 45 35 37 38
E-mail: woetmann@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/musik/index.html>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Inden for de sidste to år har instituttet fået to nye professorer, Heinrich W. Schwab og Siegfried Oechsle. Begge er tyskfødte, begge kommer fra universitetet i Kiel, og begge har tidligere forsket i dansk musik ved KU i længere perioder. De taler udmærket dansk og er ubesværet gledet ind i det faglige miljø.

Fysiske rammer

Instituttet holder til i en tidligere frimurerloge fra 1868. Trods pladsmangel og kraftig nedslidning er huset med sine højloftede rum og sin særegne atmosfære i høj grad værdsat af ansatte og studerende. Da instituttets udflytning til Amager er udskudt en halv snes år, er der i 1999 foretaget en ret omfattende renovering af de mest nedslidte lokaler, kantinen og køkkenet samt korlokalet, værelse 212. Desuden er trappebelægningen og belysningen i midtærtårnet fornyet.

Personaleforhold

1. juli 1999 fratrådte adjunkt, ph.d. Lisbeth Ihlemann efter eget ønske sin stilling. Samme dato fratrådte adjunkt, ph.d. Annemette Kirkegaard sin stilling og blev ansat som amanuensis. Fra 1. februar 2000 er hun ansat som lektor. 1. september 1999 tiltrådte Privat-Dozent, Dr. Siegfried Oechsle stillingen som professor i musikvidenskab. I efteråret 1999 har lektor Jens Westergaard Madsen haft orlov uden løn for privat at hellige sig et forskningsprojekt.

Forskningsvirksomhed

I instituttets forskningsvirksomhed ligger hovedvægten på den europæiske musiks historie fra middelalderen til nutiden. En speciel kompetence er opbygget inden for dansk musik og musikkultur. Hertil kommer forskning i specialområder inden for jazz, populærmusik og musiketnologi (verdensmusik). For udviklingen af de ovennævnte områ-

der har forskningen i musikteori og analysemetoder afgørende betydning.

Jens Brincker forsker i nordisk kompositionsmusik efter 1945.

Inge Bruland er ved at udarbejde en dansk hørelærehistorie.

Peter Woetmann Christoffersen arbejder med udgivelser af Guillaume Dufays Missa Se la face ay pale og et håndskrift Thott Chansonier (1460-70) i Det Kongelige Bibliotek; desuden forsker han i modreformationens musik og i modeller for analyse af musik fra 14.-17. århundrede.

Carsten Hatting fortsætter med udgivelsen af C.E.F. Weyses symfonier, samtidig med at han arbejder på en Weyse-biografi.

Sten Høgel arbejder med katalogisering af Sophie Schu-lins nodesamling på Frederiksdal slot og en artikel om denne samling.

Niels Martin Jensen er ved at udarbejde en dansk sanghistorie og forsker desuden i italiensk musik, specielt solosonaten ca. 1600-1680.

Annemette Kirkegaard forsker i musiketnologisk teori og metode, i østafrikansk populærmusik og dens relation til tradition og fornyelse samt i verdensmusikbegrebet og crossover tendenser i 1980'ernes og 90'ernes musik.

Jens Westergaard Madsen forsker i forholdet mellem musikalsk forståelse og musikalsk læring og udarbejder i forbindelse hermed en metodik, der forener elementer fra kompositionsmusik og improvisationsmusik.

Morten Michelsen forsker i historiske og æstetiske aspekter af populærmusikken.

Siegfried Oechsle forsker i kirkemusik fra 17.-18. århundrede, i musikteori fra 18.-20. århundrede, i musikæstetik fra 18.-20. århundrede og i genreteori.

Gunner Rischel forsker i Beethovens form og harmonik samt i Mozart og Brahms' klaverkoncerter.

Elisabeth Schouenborg arbejder med kunstnerisk perfektion inden for sang.

Heinrich W. Schwab forsker i musikkens genre- og socialhistorie, stadsmusikanter i Europa, enkelte komponister (bl.a. Kunzen), ny musik i Norden og i receptionshistorie inden for jazz og komponeret musik.

Søren Møller Sørensen forsker i det 20. og 21. århundredes kompositionsmusik og de hertil knyttede æstetiske og videnskabsteoretiske spørgsmål.

Morten Topp er ved at udarbejde en korledelsesmetodik og forsker i Händels Messias med særligt henblik på dens danske receptionshistorie.

Erik Wiedemann forsker i jazzens standard-repertoire, arbejder med den løbende udbygning af Arkiv for Dansk Jazzhistorie og med udarbejdelsen af en annoteret værk-kronologi omfattende ca. 1500 Duke Ellington-kompositioner.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Heinrich W. Schwab har været formand for bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til lektorat i musikvidenskab med særligt henblik på musiketnologi.

Peter Woetmann Christoffersen har været formand for og Jens Brincker har været medlem af bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til adjunktur eller lektorat i musikvidenskab med særligt henblik på populærmusik i den vestlige kulturkreds efter 1945.

Jens Brincker har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg vedrørende afhandling om dansk musikliv 1920-1940.

Udvalg og fonde

Carsten Hatting er medlem af Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades Værker, medlem af Fakultetsudvalget og medlem af den danske RILM-komité.

Tillidshverv

Jens Brincker er formand for bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus.

Peter Woetmann Christoffersen er formand for bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning, medlem af Sonning-Fondens Bestyrelse, medlem af bestyrelsen for Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades Værker og medlem af forberedelsesudvalget af Nordisk Musikforskerkonferens i Århus år 2000.

Niels Martin Jensen er medlem af bestyrelserne for Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling og medlem af bestyrelsen for Magister Jürgen Balzers Fond.

Annemette Kirkegaard og Morten Michelsen er medlemmer af bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning.

Formidling

Instituttet har en stor formidlingsvirksomhed uden for instituttet i form af forelæsninger, artikler og booklets.

Instituttets forskere bidrager med artikler til en lang række leksika, heriblandt The New Grove, Danmarks Nationalleksikon, Gads Musikleksikon og Dansk Kvindebiografisk Leksikon. Jens Brincker og Niels Martin Jensen har skrevet artikler til Musica Fictas koncertrække "Dansk Musik i Tusind År". Morten Michelsen har skrevet om Georg Crumb til Musikhøst 99. Carsten Hatting har skrevet artikler til cd-udgivelser af C.E.F. Weyses symfonier og vokalværker af P. Heise. Sten Høgel har skrevet artikler til cd-udgivelser med sangerne Else Brems, Gitta-Maria Sjöberg og Bo Anker Hansen. Erik Wiedemann har skrevet artikler til cd-udgivelser af ældre dansk jazz.

Redaktionelle hverv

Inge Bruland er redaktør af musikstoffet til Dansk Kvindebiografisk Leksikon.

Niels Martin Jensen, Morten Michelsen og Heinrich W. Schwab er medlemmer af redaktionskomiteen for Dansk Årbog for Musikforskning.

Siegfried Oechsle er medlem af redaktionskomiteen for Festschrift Friedhelm Krummacher.

Heinrich W. Schwab er redaktør af Meisterwerke Nordischer Musik: Vol. 5.

Søren Møller Sørensen er medlem af redaktionskomiteen for Dansk Musiktidsskrift, medlem af redaktionsrådet for Svensk Tidsskrift för Musikforskning og medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Positionen, Berlin.

Kongresser og symposier

Niels Martin Jensen har arrangeret konferencen "The Opera Orchestra in 18th- and 19th-Century Europe" i København.

Netværk

Niels Martin Jensen er projektleder ved European Science Foundation's forskningsprojekt "Musical Life in Europe 1600-1900".

Annemette Kirkegaard er medlem af det nordiske forskningsnetværk "Cultural Images in and of Africa", Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala, og afdelingen "Danish Music" under det fælles universitære kursus "Danish Culture".

Morten Michelsen deltager i et toårigt nordisk forskningsprojekt om rockkrittikkens historie, finansieret af Nor-Fa.

Heinrich W. Schwab er medlem af det nordiske forskningsnetværk "Østersøområdet som Musiklandskab", der understøttes af NOS-H; han er tillige medlem af European Science Foundation.

Instituttleder Sten Høgel

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 15,0 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 4,9 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Brincker, Jens; lektor.

Bruland, Inge; lektor.

Christoffersen, Peter Woetmann; lektor.

Hatting, Carsten Emanuel; lektor.

Høgel, Sten; lektor.

Ihlemann, Lisbeth Wegener; adjunkt, fratrædt pr. 1.4.1999.

Jensen, Niels Martin; lektor.

Kirkegaard, Annemette; amanuensis.

Madsen, Jens Westergaard; lektor.

Michelsen, Morten Bjerregaard; adjunkt.

Oechsle, Siegfried; professor.

Rischel, Gunner; lektor.

Schouenborg, Elisabeth Therese; lektor.

Schwab, Heinrich Wilhelm; professor.

Sørensen, Søren Møller; lektor.

Topp, Morten; lektor.

Wiedemann, Erik Povl; lektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Hesselager, Jens.

Holt, Fabian.

Jensen, Jesper Juellund.

Nielsen, Hans Christian.

Publikationer

Hatting C.E.: Dania Sonans IX/1. s. 1-127. Engstrøm & Sødring, København

Kirkegaard A.: Exodus – men hvorhen? Hvad er baggrunden for reggaens enorme popularitet i Afrika? Musik & Forskning 24, s. 79-114, 1999.

Michelsen M.: Fremtidslegender. Musikalsk fortid og nutid i Davis Bowies dystopier. Dansk Årbog for Musikforskning XXVI, s. 21-33, 1999.

Schwab H.W.: Zur Struktur der Kadenzen in Edvard Griegs Klavierkoncert op. 16. Studia Musicologica Norvegica 25, s. 71-89, 1999.

Schwab H.W.: "Ein ausgezeichnete Liederkomponist". Zu Halfdan Kjerulfs deutschsprachigen Klavierliedern. Studia Musicologica Norvegica 24, s. 47-80, 1999.

Schwab H.W.: Griegs Klavierkoncert im Spiegel zeitgenössischer Kritik. Rezensionen, Wertungen und Konsequenzen. i: 2. Deutscher Edvard-Grieg-Kongress. s.

- 30-48, Ekkehard Krefft, Hildegard-Junker-Verlag, Altenmedingen. 1999.
- Schwab H.W.: Jón Leifs und die "gigantischen Vorgänge einer isländischen Vulkanausbruchs". Zum Thema "Musik und Landschaft" in den skandinavischen Ländern. Island 5, s. 3-16, 1999.
- Schwab H.W.: Brahms und das kontrapunktische Lied. i: Johannes Brahms. Quellen-Text-Rezeption-Interpretation. s. 389-414, F. Krummacher, M. Struck u. a., G. Henle, München, 1999.
- Schwab H.W.: Der Hofkapellmeister F.L. Ae. Kunzen (1761-1817). Zum Konflikt von Amt und Werk. i: Professionalismus in der Musik s. 33-53, Christian Kaden, Volker Kalisch, Die blaue Eule, Essen 1999.
- Schwab H.W.: Fra den private til den offentlige præsentation. Musik & Forskning 24, s. 7-35, 1999.
- Schwab H.W.: "Anyone for tennis". Anmerkungen zum Genre Tenniskomposition. i: Leitmotive. Kulturgeschichtliche Studien s. 457-483, Marianne Sammer, Michael Lassleben, Kallmünz. 1999.
- Sørensen S.M.: Ny musik, men ikke modernisme. To unge komponister i de danske 1970'ere: Karl Aage Rasmussen og Hans Abrahamsen. Dansk Årbog for Musikforskning XXVI, s. 35-57, 1999.
- Topp M.: Akademisk orkester i 100 år – en krønike fra foreningens arkiver. Jubilæumsskrift 1999. Albrechtsen Bogtryk og Offset, Albertslund 1999.
- Öchsle S.: Johann Sebastian Bachs Rezeption des stile antico. Zwischen Traditionalismus und Geschichtsbewusstsein. i: Bach und die Stile. Bericht über das 2. Dortmunder Bach-symposium 1998 s. 103-122, Martin Geck, Dortmund 1999.

Studienævnet for Musikvidenskab

Studienævnet

Pr.1.2 1999 bestod studienævnet af: Stud.mag. Fie Skovsbøg, stud.mag. Gitte Grønkær Andersen, stud.mag. Emil Svendsen, undervisningsassistent Morten Schuldt-Jensen, lektor Peter Woetmann Christoffersen (vicestudieleder) og lektor Søren Møller Sørensen (studieleder).

Evaluering

De musikvidenskabelige uddannelser har i 1998 og 1999 været genstand for evaluering forestået af Evalueringscenteret. Styregruppen bestod af prof. Greger Andersson (formand), lektor Bjarne Mørup, programmedarbejder Birgit Bergholt Nilsson og prof. Kjell Skogen. Evalueringsrapporten udkom i maj 1999, og dens resumé begynder med ordene: "Generelt er det styregruppens opfattelse at de musikvidenskabelige uddannelser i Danmark er velfungerende i kraft af engagerede studerende og ansatte. Det betyder dog ikke at der ikke er områder, hvor kvaliteten kan udvikles og forholdene forbedres." Videre tilkendegives det, at det "er en styrke og et kendetegn for musikvidenskab i Danmark at man integrerer det historisk-teoretiske og prak-

tisk-musikalske", idet det dog betegnes som uhensigtsmæssigt "at der er studerende der bruger så meget tid på at tilpasse sig praktiske færdigheder, at de ikke opnår tilstrækkelige videnskabelige kvalifikationer i forhold til fagets genstandsfelt".

Disse bemærkninger falder i tråd med fagets bestræbelser på at præcisere sin humanistisk videnskabelige identitet under bibeholdelse af samspillet mellem de historisk-teoretiske og de praktisk musikalske discipliner. I 1999 har disse bestræbelser ført til fornyelser og justeringer især inden for de historisk-teoretiske discipliner. Igennem en justering af grundfagsstudieordningen af 1996 er der skabt mulighed for en reorganisering af det musikhistoriske grundkursus, som de studerende gennemgår i det første studieår, undervisnings- og vejledningsindsatsen i forbindelse med det musikhistoriske bachelor-projekt er som et særligt prioriteringsområde under fortsat udvikling, og på kandidatuddannelserne er der for første gang blevet undervist i "Musikvidenskabelig teori og metode" med henblik på eksamen i denne disciplin, som med 1997-ordningerne blev et obligatorisk studieelement. Hensigten med disse tiltag er bl.a. at skabe større sammenhæng i studiet og at styrke de metodiske færdigheder.

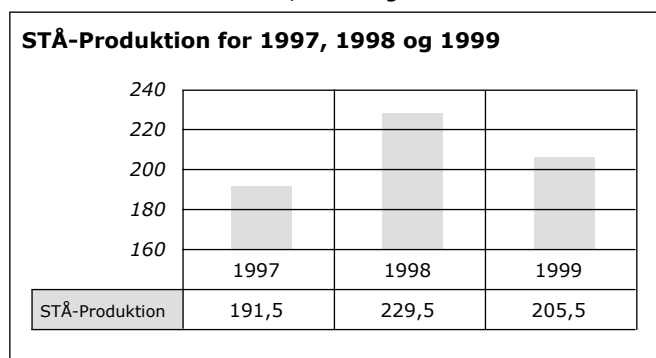
Statistisk

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Musik	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Musik A	185,3	1,3	1,1	52,0	2,9	5,0	247,6
Musik B	9,2						9,2
Øvrige hum	9,5						
Merit- og gæstestud.	1,5						
I alt	205,5						256,8

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Søren Møller Sørensen

Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Nina Grønnum.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Nina Grønnum, lektor Birgit Hutter, lektor Elisabeth Engberg-Pedersen, samt TAP-repræsentant techn.ing. Preben Dømler.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Det er vært for Center for Læseforskning, der er oprettet for midler bevilget af Statens Humanistiske Forskningsråd med støtte af Det Humanistiske Fakultet, KU, under professor Carsten Elbros ledelse.

Adresse

Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon: 35 32 86 41
Fax: 35 32 86 35
<http://www.cphling.dk>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Nyansættelser: Cand.mag. Ida E. Mørch tiltrådte en stilling som forskningsassistent ved Center for Læseforskning den 15.1. Cand.mag. Anna Gellert tiltrådte en stilling som forskningsassistent ved Center for Læseforskning den 1.3. Ph.d. Lise Randrup Jensen tiltrådte et lektorat i anvendt sprogvidenskab den 1.9.1999.

Afgang: Ina Borstrøm fratrådte sin stilling som forskningsadjunkt ved Center for Læseforskning ved årets udgang.

Forskningsvirksomhed

1. Fonetik og fonologi

Nina Grønnum har afsluttet en akustisk analyse af intonation i deklarative ytringer i europæisk portugisisk – med Maria do Céu Viana, Lissabon. Hun har afsluttet en undersøgelse af varighedsforholdene ved dansk stød – med Hans Basbøll, Odense Universitet.

Peter Molbæk Hansen har færdigbehandlet et datamateriale fra en nordøstjysk dialekt og udarbejdet en artikel herom med henblik på senere udgivelse.

2. Lingvistik

Elisabeth Engberg-Pedersen har arbejdet med forholdet mellem det enkelte sprogs grammatik, genrekrav og alder i en analyse af danske børn og voksnes genfortælling af en billedfortælling. Analysen omfatter udviklingen i udtryk for tidsrelationer mellem begivenheder i fortællingen og for aktørernes status som hovedperson, nye i historien eller allerede omtalt. I en analyse af tilsvarende historier på dansk tegnsprog har hun undersøgt udviklingen i børns færdighed i at anvende komplekse prædikater til at beskri-

ve at nogen eller noget falder. De to analyser indgår i projektet Ikonicitet og Struktur under Netværk for Funktionel Grammatik, et forskningsnetværk med deltagere fra andre sproginstitutioner.

Peter Molbæk Hansen har udarbejdet et lærebogskompendium "Grammatisk analyse." Herunder også et parser-system, "maketrees," til fremstilling af reproducerbare og udskrivelige træstrukturer til undervisningsbrug.

3. Indoeuropæistik

Jens Elmegaard Rasmussen har fortsat arbejdet på en håndbog i sammenlignende indoeuropæisk morfologi. Har i den forbindelse også behandlet mere begrænsede emner som morfologisk langtrin ("vrddhi") i det indoeuropæiske grundprog, der forstås som følgen af en "kontrastaccent," der anvendes til at differentiere ordklasser (substantiv/adjektiv), samt dette fænomens videre oprindelse. Der er foretaget en samlet redegørelse for de særlige lydforhold i indoeuropæiske komposita (til dels med Birgit Anette Olsen og Jenny Larsson). I fagkritiske arbejder har han desuden behandlet (1) germansk omlyd og (2) det udvidede komparative aspekt, der går under navnet "nostratisk" (med Fabrice Cavoto).

4. Datalingvistik

Peter Holtse har gjort fortsatte forsøg med IT-baserede applikationer til forsknings- og undervisningsbrug. Et fonetisk selvstudiesystem er næsten færdigt. Et forsøg på at konstruere en højt læsende udtaleordbog er stadig på det eksperimentelle stadium.

5. Fremmedsprogspædagogik

Esther Glahn har færdiggjort en rapportering af et nordisk forsknings samarbejde: "En afprøvning af Manfred Piene-manns Processabilitetsteori på dansk, norsk og svensk" (med Anne Holmen og Karen Lund, DLH, Anne Hvenekilde, Oslo Universitet, Björn Hammarberg, Stockholms Universitet og Gisela Håkansson, Lunds Universitet).

6. Audiologopædi

Birgit Hutter har afsluttet en undersøgelse af den udtalemæssige udvikling hos børn født med ganespalte og som er opereret med den metodik som indtil for få år siden var dominerende herhjemme. Undersøgelsen viser bl.a. at disse børns udtale langt fra er normaliseret ved skolestart (med Kirsten Brøndsted og Anja Bau). Hun deltager i et skandinavisk-britisk projekt hvis formål er at afklare hvilken kirurgisk metodik der giver de bedste udtaleresultater hos børn født med ganespalte. Hun deltager også i udarbejdelsen af tests til belysning af modersmålets indflydelse på vurderingen af ganespaltepatienters udtale (med Gunilla Henningsson og Anette Lohmander-Agerskov).

Lise Randrup Jensen har beskrevet forskellige tilgange til testning og genoptræning inden for dansk afasiologi ud fra et historisk perspektiv. Desuden har hun indledt en datindsamling af taleproduktion i relation til forskellige typer af eliciteringsopgaver. Dette arbejde foregår i samarbejde med Charlotte Lønnberg, Center for Hjerneskade.

Niels Reinholt Petersen har i samarbejde med en gruppe talepædagoger indledt en undersøgelse af auditivt og akustisk baseret beskrivelse af stemmeproblemer med det formål at vurdere reliabiliteten og validiteten af de to beskrivelsesmetoder.

7. Dansk syntetisk tale

Instituttet vandt i 1999 en konkurrence, sammen med Center for Personkommunikation, Aalborg Universitet, og Tele Danmark, udskrevet af Forskningsministeriet, om videreudvikling af dansk syntetisk tale. Lektor Nina Grønnum leder projektet på IAAS. Øvrige medarbejdere er civ.ing. Otto Bertelsen, lektor Peter Molbæk Hansen og lektor Niels Reinhold Petersen. Den 1.9 ansattes cand.mag. Christian Jensen som forskningsassistent på projektet for et år. Han foretager en undersøgelse af varigheden af ubetonede vokaler i dansk. Ligeledes fra 1.9. har ph.d. Peter Juel Henriksen været ansat som forskningsadjunkt, foreløbig for et år. Han arbejder specielt med den tekstanalytiske del, som omfatter syntaktisk og morfologisk analyse af danske tekster, med det formål at generere lydskrift der tager hensyn til den specifikt danske prosodi.

Niels Reinhold Petersen har fortsat arbejdet med beskrivelsen af sætnings- og fraseintonation i dansk ud fra en multipel regressionsmodel. Resultaterne af arbejdet foreligger nu i en form så de kan indgå i reglerne for prosoditilskrivning. Herudover har Niels Reinhold Petersen foretaget en grundig testning og revision af dette regelkompleks, hvor formålet primært har været at gøre reglerne mere robuste.

Peter Molbæk Hansen har arbejdet med adaptering af et eksisterende morfologisk/syntaktisk parsersystem. Adapteringen har især bestået i etablering og afprøvning af et i 1998 påbegyndt nyt leksikonssystem med udvidet leksikalsk information og dermed følgende ændring i parsersystemets formelle grammatik.

8. Forskningsprojekter under Center for Læseforskning

Ansatte: forskningsadjunkt Ina Borstrøm, forskningsassistent Anna Gellert, forskningsadjunkt Dorthe Klint Petersen, forskningsassistent Holger Martin Juul, forskningsassistent Ida Mørch.

8.1. Komponenter i forståelse af skrevne tekster

I en række projekter med unge og voksne med kort eller ingen uddannelse undersøges betydningen af bl.a. ordafkodning, alment og fagspecifikt ordforråd, funktionelt genkendskab, semantisk aktivering via overbegreber og etablering og revision af mentale modeller (Carsten Elbro, Anna Gellert, Ida Mørch, Dorthe Klint Petersen).

8.2. Talesyntese som støtte til dyslektikere

I en serie undersøgelser vurderes effekten af PC-baserede systemer, der giver dyslektikere mulighed for at høre vanskelige ord læst op og segmenteret i bogstaver, stavelser eller morfemer (Carsten Elbro med Elisabeth Arnbak, DLH).

8.3. Læsebøger og spredning i elevfærdigheder

Projektets formål er at bidrage til forklaringen af den internationale set store spredning i danske børns læsefærdigheder i 3. klasse. Det har fulgt ca. 200 klasser (ca. 3500 elever) i de første tre skoleår og fokuseret på materialer, metoder og lærer kvalifikationer. Afsluttende rapport er publiceret (Ina Borstrøm, Carsten Elbro og Dorthe Klint Petersen).

8.4. Funktionel læsefærdighed og uddannelse

Et nyt materiale er udviklet til vurdering af unges og voksnes funktionelle læsning af fortællende, informerende tek-

ster og opslagstekster. Det viste sig at have betydelig prædiktiv validitet vurderet ved ca. 800 deltageres succes i igangværende uddannelse. Afsluttende rapport er publiceret (Carsten Elbro med Elisabeth Arnbak, DLH).

8.5. Ortografi og ordblindhed

Dette EU-projekt (COST A8) med deltagelse fra 18 lande har til formål at afdække betydningen af variationer i alfabetiske ortografier for ordblindhedens forekomst, karakter og talesproglige korrelater (Carsten Elbro og Holger Juul).

8.6. Sprogudvikling og læseindlæring

Projektets formål er bl.a. at undersøge mulige kausale sammenhænge mellem kvalitet af fonologisk repræsentation af ord i førskolebørns ordforråd – og børnenes opmærksomhed på segmenter af disse ord.

9. Ph.d.-projekter

Christian Jensen har indtil 1.9. arbejdet med sit ph.d.-projekt om prominensrelationer i moderne britisk engelsk. Han forsøger at opstille en fonetisk eksplicit model for tryk og sætningsaccent, baseret på akustiske undersøgelser af et datamateriale indsamlet ved University of Edinburgh i Skotland.

Peter Juel Henriksen har afsluttet sit ph.d.-projekt om talesprogets grammatik. Afhandlingen beskriver udviklingen af et system til at udtrække grammatisk information af et stort materiale af frit talesprog. Systemet omfatter en grammatisk formalisme (i den intuitionistiske tradition), samt en algoritme kaldet GraSp (Grammar of Speech). Til sammen udgør disse to dele kernen i et sproglærende computerprogram der, ligesom afhandlingen selv, kan beses på <http://www.cphling.dk/BySoc/GraSp>.

Anne Neville har arbejdet videre på sit ph.d.-projekt om Dansk NP-struktur inden for Head-Driven Phrase Structure Grammar. En grammatik for danske specificere og modificere er blevet specificeret. Specifikationerne er blevet implementeret i Linguistic Knowledge Building-systemet, som er en grammatik- og leksikonudviklingsplatform for "constraint-based" formalismer.

Jørgen Frost har afsluttet sin ph.d.-afhandling "Initial enabling skills in early reading and spelling".

Anette Ingsholt har afsluttet sin ph.d.-afhandling "Samvær, interaktion og dialog mellem blinde småbørn og deres forældre".

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Elisabeth Engberg-Pedersen har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af Lotte Jansens ph.d.-afhandling "Tekst og grammatiske kategorier: En sammenligning af russiske og danske frøhistorier" ved Handelshøjskolen i København. Hun har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til ph.d.-stipendier under Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, faggruppe 5.

Nina Grønnum sidder i bedømmelsesudvalget til vurdering af en afhandling "Para o estudo da entoação em fala espontânea e preparada no português europeu" ved Universidade de Lisboa.

Carsten Elbro har været officiel opponent ved ph.d.-afhandlinger ved Amsterdams Universitet og Stockholms Universitet.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Elisabeth Engberg-Pedersen har deltaget i det arbejdsudvalg under Det Danske Bibelselskab som planlægger oversættelsen af en række bibelske og kirkelige tekster til dansk tegnsprog.

Nina Grønnum sidder i evalueringsgruppen vedr. Centro de Linguística da Universidade de Lisboa.

Tillidshverv

Elisabeth Engberg-Pedersen sidder i komiteen for forskningsnetværket Language Acquisition and Cognition og arbejdsgruppen vedrørende Netværk for Funktionel Grammatik.

Carsten Elbro er formand for Undervisningsministeriets Læremiddelpris. Deltager derudover i SIALS, den anden internationale undersøgelse af voksnes læsefærdighed. Han var medlem af styregruppen for EU COST-projektet A8 "Learning disabilities as a barrier for human development".

Formidling

Redaktionelle hverv

Elisabeth Engberg-Pedersen er sammen med Peter Harder, Engelsk Institut, redaktør af Acta Linguistica Hafniensia. Hun er desuden medlem af redaktionskomiteen for Sign Language & Linguistics og tillige Sociolinguistics in Deaf Communities.

Nina Grønnum sidder i redaktionskomitéen for Phonetica, for Journal of the International Phonetic Association og for Acta Linguistica Hafniensia.

Carsten Elbro er medredaktør af Mål & Mæle og medlem af the editorial board ved Dyslexia og Annals of Dyslexia. Han er fagkonsulent vedr. sprogvanskeligheder for Den Store Danske Encyklopædi.

Jens Elmegaard Rasmussen er executive editor på tidsskriftet Tocharian and Indo-European Studies.

Kongresser og symposier

Åbent netværksmøde om Language Acquisition and Cognition, 9. juni 1999. Mødet havde ca. 40 deltagere og foredragsholdere fra Odense og København. Det blev arrangeret af bl.a. Elisabeth Engberg-Pedersen.

Seminar om typologi under Netværket for Funktionel Grammatik, 2. december 1999. Seminaret havde ca. 40 deltagere og foredragsholdere fra Danmark og Tyskland. Det blev arrangeret af Elisabeth Engberg-Pedersen.

Carsten Elbro var medarrangør af den anden postgraduate europæiske sommerskole i læseforskning ved universitetet i Nijmegen, Holland.

Netværk

Elisabeth Engberg-Pedersen deltager i Language Acquisition and Cognition og i arbejdsgruppen vedrørende Netværk for Funktionel Grammatik.

Instituttleder Nina Grønnum

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 13 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 4,6 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 5,1 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 0,1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Elbro, Carsten; professor.
Engberg-Pedersen, Elisabeth; lektor.
Glahn, Esther; lektor.
Grønnum, Nina; lektor.
Hansen, Peter Aage Molbæk; lektor.
Hermann, Jesper; lektor.
Holtse, Peter; lektor.
Hutters, Birgit Elisabeth; lektor.
Jensen, Lise Randrup; lektor.
Lieth, Lars von der; lektor.
Petersen, Niels Christian Reinholt; lektor.
Rasmussen, Jens Elmegård; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Borstrøm, Ina Beining; forskningsadj.
Gellert, Anna; forskningsass.
Henrichsen, Peter Juel; forskningsadj.
Jensen, Christian; forskningsass.
Juil, Martin Holger; forskningsass.
Mørch, Ida Elisabeth; forskningsass.
Petersen, Dorte Klint; forskningsadj.
Thomsen, Ole Nedergaard; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Neville, Anne Buhl.
Peter Juel Henrichsen.

Ph.d.-afhandlinger

Ingholt, Anette: Samvær, interaktion og dialog mellem blinde småbørn og deres forældre.

Fondsbevillinger

Forsk. & Udvikl. Center for Hjælpemidler
– Computerlæs (Carsten Elbro) kr. 57.100.

Forskningsministeriet via Taleteknologi A/S
– Dansk syntetisk tale (Nina Grønnum) kr. 2.340.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Center for Læseforskning. Læring og læreprocesser (Nina Grønnum) kr. 1.600.000.

Publikationer

Arnbark L., Elbro C.: Læsning, læsekurser og uddannelse. Om unge og voksnes funktionelle læsefærdighed i uddannelse og på læsekurser vurderet med et nyt materiale. s. 1-124. Center for Læseforskning, Københavns Universitet 1999.
Borstrøm I.B., Petersen D.K., Elbro C.: Hvordan kommer børn bedst i gang med at læse? En undersøgelse af læsebogens betydning for den første læseudvikling. s.1-160. Center for Læseforskning og Undervisningsministerig 1999.
Elbro C.: Dyslexia: Core difficulties, variability, and causes. i: Reading development and the teaching of reading s. 131-156, J. Oakhill & R. Beard, Blackwell, Oxford 1999.
Engberg-Pedersen E.: Space and Time. i: Cognitive semantics: Meaning and cognition s. 131-152, Jens Allwood & Peter Gärdenfors, John Benjamins, Amsterdam 1999.

- Gellert A., Elbro C.: Reading disabilities, behaviour problems and delinquency: a review. *Scandinavian Journal of Educational Research* 43 (2), s. 131-155, 1999.
- Glahn E.: Eliciteringssignaler i samtaler mellem to indfødte sammenlignet med samtaler mellem en indfødt og en ikke- indfødt. i: 7. Møde om udforskningen af Dansk Sprog s. 120-127, Peter Widell og Mette Kunøe, Aarhus Universitet 1999.
- Grønnum N.: Syllables at multiple levels of representation in Danish. i: Syllables – Journées d'Etudes Linguistiques, Nantes, 25-27 mars 1999 s. 24-29, Équipe AAL – Université de Nantes, Nantes 1999.
- Grønnum N., Viana M.d.C.: Aspects of Portuguese intonation. i: Proceedings of the XIVth international congress of phonetic sciences, San Francisco 1-7 August s. 1997-2000, J.J. Ohala, Y. Hasegawa, D. Granville and A.C. Bailey, San Francisco 1999.
- Hansen P.M.: Grapheme-To-Phoneme Rules for the Danish Component of the Scarrie Project. *Lambda* 25, s. 79-89, 1999.
- Hermann J.: Forståelser viser sig i praksis. i: 7. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog s. 184-200, Peter Widell og Mette Kunøe, Århus Universitet, Århus 1999.
- Jensen L.R.: Interdisciplinary research in aphasia – a review of three Danish contributions. *Logopedics, Phoniatrics, Vocology* 24, s. 120-126, 1999.
- Lieth L.v.d.: The delay. i: Mine – yours – ours and theirs s. 201-204, Anne-Lise Rygvold, Monica Dalen, Barbro Sætersdal (eds), Department of Special Needs Education, Oslo 1999.
- Lieth L.v.d.: Adoption af større børn – at blive adopteret sent. *Alverdens Børn* 2. årg. nr. 3, s. 7-10, 1999.
- Petersen D.K.: Dianok – en diagnostisk læse- og stavetest. *Specialpædagogik* 6 (årgang 15), s. 463-473, 1995.
- Petersen D.K., Borstrøm I.B.: Kan man forebygge ordblindhed i børnehaveklassen. *Mål og Mæle* 4, s. 22-30, 1997.
- Petersen D.K., Borstrøm I.B.: På vej til den første læsning. s. 1-135. *Alinea*, København 1996.
- Petersen D.K., Elbro C.: Pre-school prediction and prevention of dyslexia: A longitudinal study with children of dyslexic parents. i: Learning to read: An integrated view from research and practice s. 133-154, T. Nunes, Kluwer, Dordrecht 1999.
- Petersen N.R.: Modelling Danish sentence and phrase intonation. i: Proceedings of the XIVth international congress of phonetic sciences s. 925-928, J.J. Ohala, Y. Hasegawa, M. Ohala, D. Granville and A.C. Bailey, San Francisco, USA 1999.
- Rasmussen B.A., Rasmussen J.E.: Indo-European -to-/-tu-/-ti-: A case of phonetic Hierarchy. i: *Compositiones Indogermanicae in memoriam Jochem Schindler* s. 421-435, H. Eichner & H.Chr. Luschützky, Enigma Corporation, Praha 1999.
- Rasmussen J.E.: Selected Papers in Indo-European Linguistics. With a section on Comparative Eskimo Linguistics. 2 bind. s.1-708. Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Rasmussen J.E.: Zur lautlichen Regularität der indogermanischen Paradigmenstruktur. i: *Compositiones Indogermanicae in memoriam Jochem Schindler* s. 483-500, H. Eichner & H.Chr. Luschützky, Enigma Corporation, Praha 1999.

Studienævnet for Lingvistik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af følgende medlemmer: Jens Elmegård Rasmussen, Peter Holtse, studieleder, Adam Hyllested, Sine Lyons, Peter Molbæk Hansen og Nicolai Pharao.

Nyheder om studierne

De sprogvidenskabelige uddannelser omfatter kandidatuddannelser i datalingvistik, indoeuropæisk og lingvistik, samt grunduddannelser, i.e. de første to år af en bacheloruddannelse, i lingvistik og indoeuropæisk. Hertil kommer et halvandetårigt bifag i lingvistik for studerende med datalogi som hovedfag. Næsten alle fag på grunduddannelserne udbydes endvidere som tilvalg for studerende fra andre grund/bacheloruddannelser ved fakultetet.

Der har tidligere eksisteret en separat kandidatuddannelse i fonetik. Denne er nu nedlagt og erstattet af en mere generel mulighed for specialisering på kandidatuddannelsen i lingvistik.

De sprogvidenskabelige uddannelser er blevet eksternt evalueret i 1997-98, jvf. Evalueringscentrets rapport "Evaluering af De videregående uddannelser i sprogvidenskab", København, 1998. Rapportens konklusioner indgår, i det omfang de ikke allerede var blevet uaktuelle ved rapportens fremkomst, i studienævnets aktuelle arbejde med udvikling af studierne.

Ved den for nogle år siden gennemførte sammenlægning af de daværende separate grunduddannelser i Datalingvistik, Fonetik og Almen Lingvistik til den nu eksisterende fælles grunduddannelse i Lingvistik havde den fælles uddannelse overtaget et fagmodul i syntaksanalyse og prolog-programmering fra datalingvistikuddannelsen. Dette modul viste sig at volde store vanskeligheder for de, relativt mange, studerende, der ikke var specielt datalingvistisk orienterede. Ved en ændring af studieordningen i 1998 blev dette modul omlagt i retning af en mere generel indføring i informationsteknologi og datamatisk sprogbehandling af mere grundlæggende art og med hovedvægt på datamatiske metoder af interesse for et bredt udsnit af lingvister, viz. strengbehandling, søgning, sortering, formel sprogbeskrivelse og brug af parsergenerator. Efter at denne omlægning er blevet gennemført med held, og til de involverede parterers tilfredshed, er uddannelsens enkelte dele, fonetik/fonologi, IT-baseret sprogbehandling og generel lingvistik, nu i en rimelig balance. Der vil herefter blive taget fat på at finde plads til bedre muligheder for grenvalg i sidste del af grunduddannelsen, bl.a. ved bedre at udnytte mulighederne for kombinationer med relevante tilvalgsmoduler.

Faget har fra og med efterårssemesteret ændret politik med hensyn til tilvalgsstudier, idet man tidligere udelukkende har udbudt pladser som tilvalgsfag på grunduddannelsesfag i det omfang, der iøvrigt var ledige pladser.

I efteråret forsøgte man sig første gang med et stærkt øget optag, således at de relativt mange sprogstuderende fra andre af fakultetets fag, der viste interesse for sprogvidenskabelige emner, i langt større omfang kunne få deres ønsker opfyldt.

De sprogvidenskabelige uddannelser, og specielt uddannelsen i lingvistik, har i nogen tid været præget af en rimelig tilgang til grunduddannelsen uden at dette har ført til en nævneværdig forøgelse af kandidatproduktionen. Dette hænger formentlig sammen med, at det traditionelle ar-

bejdsmarked for lingvistisk/fonetiske kandidater har været universiteter og forskningsinstitutioner, og at jobmulighederne her hele tiden har været ret begrænsede. Samtidig har der trods alt hele tiden været en rimelig studenterinteresse for bachelorfagene. I lyset heraf agter faget med dekanatets aksept at søge at ændre fokus i grunduddannelsen

fra udelukkende at stile mod at færdige bachelorer skal fortsætte i samme kandidatuddannelse i retning af en mere generel sproglig bacheloruddannelse, der også kan danne fundament for andre kandidatuddannelser, hvor en solid sprogvidenskabelig skoling kan være nyttig.

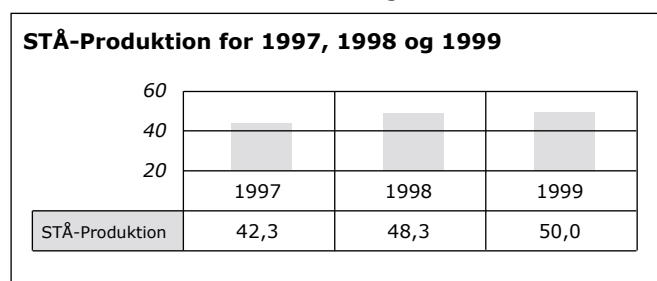
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Sprogvidenskab	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Datalogvistik	0,3			0,3
Indoeuropæisk	3,8	2,9	0,8	7,4
Lingvistik A	35,6	8,1	1,3	45,0
Lingvistik B	1,9			
Øvrige hum	5,9			
Nat	1,8			
Merit- og gæstestud.	0,9			
I alt	50,0			52,7

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Peter Holtse

Studienævnet for Audiologopædi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lærergruppe: Lars

Von Der Lieth, Carsten Elbro og Jesper Hermann. Studerende: Erik Schmidt, Morten Bruun Petersen og Dorte Borglind.

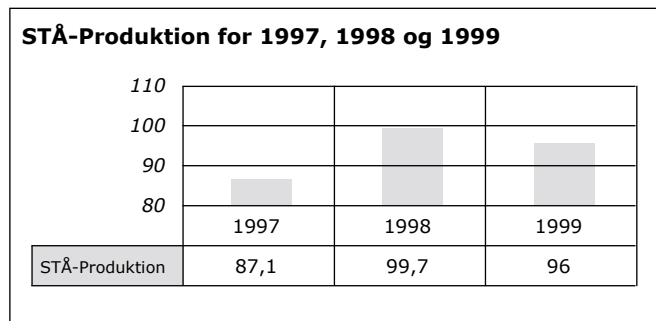
Statistik

STÅ på Indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Audiologopædi	Teo	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Audiologopædi	80,5	1,0	18,1	5,0	104,6
Sprogpsykologi A	4,0				4,0
Sprogpsykologi B	1,0				
Sundhedsvidenskab	0,5				
Øvrige hum	8,8				
Naturvidenskab	0,3				
Merit- og gæstestud.	1,0				
I alt	96,0				108,6

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Peter Holtse

Studienævnet for Fremmedsprogspædagogik

Studienævnet

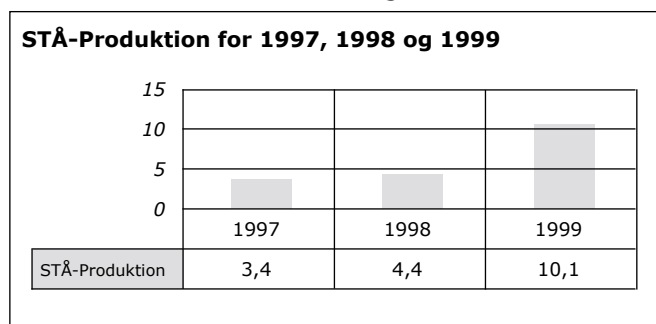
Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lærergroupe: Esther Glahn.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Fremmedsprogspæd.
Lingvistik	1,3
Audiologopædi	2,0
Dansk	1,4
Hum. suppl.	0,3
Engelsk	1,3
Fransk	0,5
Italiensk	0,3
Spansk	0,3
Polsk	0,3
Mod. græsk	0,5
Japansk	0,8
Litteraturvid.	0,5
Pædagogik	0,5
Retorik	0,5
I alt	10,1

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Esther Glahn

Institut for Nordisk Filologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Thomas Bredsdorff.

Institutbestyrelsen består af: Jette Lundbo Levy (vice-institutleder), Hanne Ruus, Vibeke Pedersen, Arja Koskinen samt TAP-repræsentanter Tine Jørgensen og Jan Bendixen.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Nordisk Filologi
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon: 35 32 83 11
Fax: 35 32 83 77
E-mail: inf@ihi.ku.dk
http://www.nordisk.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttets udvikling i det nu afsluttede årti viser: 1) Først en betydelig vækst, dernæst en stabilisering i antallet af årligt begyndende danskstuderende. I de seneste år, således også i 1999, var der 6 rus-hold, 2 tilvalghold og 2 Åbent Universitetshold. Den rate, hvormed de danskstuderende tager deres eksamen og gennemfører deres studier, er heldigvis, som den længe har været, blandt fakultetets bedste. 2) En betydelig tilgang af ph.d.-studerende, som i øjeblikket udgør ca. 30 med forskellige finansieringsformer (fakultet, forskningsråd, samfinansieret, friplads, selvfinansieret). 3) I begyndelsen af årtiet en pæn vækst i antallet af ansatte med forskningsdækning, herunder adjunkter i rekrutteringsstillinger, men fra 1999 en svag nedgang. Langt det største antal faste VIP-årsværk er tilknyttet Danskstudiet: Deres indehavere forsker inden for de faglige områder som indgår i faget: Nordisk, specielt Dansk, Litteratur, Sprog og Medier, ofte også benævnt Massekommunikation. Det samlende fælles projekt for instituttets aktiviteter er at sørge for at Danskstudiets forskellige discipliner til stadighed er med i den forskningsmæssige front. De øvrige faglige områder, som af forskellige historiske årsager er henlagt under instituttet, er 1) Finsk Afdeling, 2) Afdelingen for Dansens Æstetik og Historie, 3) Center for Arbejderkulturstudier, 4) Center for Kvinde- og Kønsforskning, 5) Center for Minoritetsstudier. SHF-projektet Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase har fået husly på instituttet, samt det fonds- og forlagsfinansierede Dansk Forfatterleksikon. Det er karakteristisk for instituttet, at meget forskelligartede faglige områder tiltrækkes og trives. De bidrager nedenfor med hvert deres afsnit til instituttets årsberetning. Der udføres et omfattende informationsarbejde af instituttet og dets medarbejdere. Se mere herom i institut-pjecen Nordiske mænd og kvinder. Forskningen ved det videnskabelige personale ved Danskstudiet har igennem det seneste år udfoldet sig inden for disse områder (uprioriteret): Litteratur, Sprog, Massekommunikation, Dansk Folkevisekultur, Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase,

Finsk Afdeling, Dansens æstetik og historie, Center for arbejderkulturstudier, Center for kvinde- og kønsforskning, Center for minoritetsstudier, Informationsvirksomhed.

Dansk

Litteratur

Forfatterskaber og værkanalyser

Tine Bach arbejder med M.A. Goldschmidts, Georg Brandes' og Henri Nathansens forfatterskaber med særligt henblik på det jødiske aspekt i forfatternes liv og værker. Poul Behrendt arbejder på en afhandling om nutidens danske litteratur med titlen "Dobbeltkontrakten" om en række romaner fra 1990'erne, hvis forfattere alle ved udgivelsen på samme gang har forsikret offentligheden om, at bogens handling er foregået i virkeligheden – og at hele handlingen er fiktion, nemlig Peter Høegs "De måske egnede", Suzanne Brøgger's "Jadekatten", Ib Michaels erindringstriologi: "Vanillepigeh", "Den tolvte rytter" og "Brev til månen", Jan Stages "De andres krig" og Jens Martin Eriksens "Vinter ved dagry" vil indgå i fremstillingen, hvis hensigt er at udvikle analyserne til en form for moderne romanteori. Henrik Blicher arbejdede med komposition og billedsprog i Poul Pedersens Don Pedro. Ligeledes skrev Henrik Blicher om Schack Staffeldts naturfilosofi og Descartes' hvirvelteori. Jørgen Haugan arbejdede på en biografi om Knut Hamsun, en pendant til sin biografi om Martin Andersen Nexø, 1998. Hans Hertel har afsluttet sin kortlægning af tegneren Bo Bojesens værk med "Verden ifølge Bo Bojesen 1943-99". John Chr. Jørgensen har i samarbejde med forlaget Rosinante for Institut for Nordisk Filologi påtaget sig at tilvejebringe et nyt, videnskabeligt baseret "Dansk Forfatterleksikon", som er planlagt til at udkomme i to bind i oktober 2001. Instituttet bidrager med kontorhold og beskedne midler til studentermedhjælp. Rosinante Forlag står for tilvejebringelsen af den øvrige finansiering. Godt 50 af værkets skribenter er eller har været ansat ved Institut for Nordisk Filologi. Sigurd Kværndrup har færdiggjort bogen "Tolv principper hos Saxo – en analyse af Gesta Danorum", som udkom i efteråret 1999. Da det af forskningsrådet støttede manuskript kun omfattede analyse af de tolv første bøger af GD, gjorde S.K. værkets fire sidste bøger til genstand for en litterær analyse, sådan at bogen omfattede hele GD, og sådan, at man kan se, hvordan Saxo selv bruger de symboliske riger ("principper") i sin beskrivelse af samtidshistorien og ikke mindst af biskop Absalon. Flemming Lundgreen-Nielsen udarbejdede artikler om danske digtere og litteratur til Nationalencyklopædien. René Rasmussen afsluttede sin bog om Henrik Bjelkes forfatterskab. Jan Rosiek udførte studier i Sophus Claussens, Thorkild Bjørnvigs og Henrik Nordbrandts lyrik og poetik. Gunnar Syrén er færdig med en bog, "Mellan sanningen och lögnen" studier i Per Olov Enquists "Tribadernas natt", "Till Fedra" og "Från regnormarnas liv". Et delresultat, "Map Drawing" some Themes in Per Olov Enquist's Drama" er også trykket. Syrén har endvidere i dette år forsket i Gunnar Wennerbergs "Gluntarne". Lotte Thrane forskede i "Længselsbilleder". Under titlen "Images of Yearning" er bogen antaget til udgivelse i USA, af Camden House Publishers.

Genrer og temaer

Sune Auken har arbejdet med sin ph.d.-afhandling om forholdet imellem mytologi, historie og kristendom hos N.F.S.

Grundtvig. Tine Bach arbejder videre med biografien som fiktion og virkelighed, hvor herkomstens betydning for identitet undersøges. Formålet er at skabe en dialog mellem den kunstnerisk stiliserede fortidige formulering af identitetsproblematikken og den nutidige teoretisk-empirisk videnskabelige behandling af samme. Annette Fryd har fortsat arbejdet på sin ph.d.-afhandling om forholdet mellem billedkunst og litteratur hos en række nordiske modernister: Gunnar Ekelöf, Ole Sarvig og Per Højholt. Desuden har Annette Fryd arbejdet med udgivelsen af bogen "Ekfraser – Gunnar Ekelöfs billedbeskrivende digte", der foruden en gennemgang af Ekelöfs centrale ekfraser (billedbeskrivelser) rummer en almen introduktion til det billedbeskrivende digts tradition og problematik. John Chr. Jørgensen karakteriserede børnebogsanmeldelsen som genre i "Gyldendals Årbog om børnelitteratur". Sigurd Kværndrup arbejdede med studier i romanhistorie og Bachtins forfatterskab, samt studier i Chrétien de Troyes. Flemming Lundgreen-Nielsen forskede i Grundtvig og græsk mytologi samt i Georg Brandes og dansk identitet. Marianne Stidsen arbejdede med en række danske forfatterskaber i 1990'erne, samt med Baggesens forfatterskab. Knud Wentzels område er primært danske, norske og tyske folkeeventyr, hvortil kommer myter (nordiske og 1. Mosebog), historiske sagn (Saxo og 1. Mosebog) samt danske folkesagn. Projektet er at give en fremstilling af disse før-litterære genrens overordnede virkelighedsbillede, for folkeeventyrenes vedkommende også i det mere detaljerede, dvs. deres billede af individet, familien, samfundet og naturen.

Litteraturhistorie

Thomas Bredsdorff har arbejdet videre med en studie i nordisk 1700-tals litteratur, om pietismens oplysning og oplysningens metafysik. Pil Dahlerup har arbejdet med "Renaissance", det planlagte 2. bind af hendes litteraturhistorie, med studier i primærlitteratur og sekundærlitteratur omkring "humanisme" og "reformation". Hans Hertel har – i tilslutning til historikernetværket "Kollaboration, konfrontation og flugt i Europa 1933-55" (Rigsarkivet) – fortsat arbejdet på sit projekt Kulturkampen omkring fascisme og nazisme i dansk litteratur, presse og kulturdebat 1920-2000. 2000-01 udkommer antologien Besættelsen i breve 1940-49 I-II. Torben Mundbjergs ph.d.-projektet består af læsninger i Anders Arreboes "Hexaëmeron" og Anders Bordings digtning i perioden 1645-1670. Med særlig vægt på retoriske dyder og det retoriske begreb decorum understøttes læsningerne med engelsk teori fra slutningen af 1500-tallet og med anden kontinental renæssanceretorik. Lotte Thranes fire "forfatterbiografier" – om Charlotte Baden, Birgitte Boye, Margrethe Lasson og Sophie Thalbitzer – er skrevet og afleveret til Dansk Kvindebiografisk Leksikon. Keld Zeruneith har fortsat sin undersøgelse af bevidsthedens opståen og udvikling i den europæiske bevidsthedsdannelse med hovedvægt på den græske oldtids litteratur: epos (Homer), lyrik (Hesiod, Sappho), drama (Aiskylos, Sofokles og Euripides) og filosofi (førsokratiere og Platon). Der foreligger et manuskript på ca. 650 sider, der er under færdiggørelse. Sideløbende en undersøgelse af den oldnordiske med værker som Vølvens spådom og sagaerne om Egil Skallagrimson og Njal. Der foreligger et råmanuskript på ca. 150 sider.

Litteraturhistorieskrivning og kritikhistorie

Jens Kr. Andersen er beskæftiget med bidrag til Dansk Forfatterleksikon og Danmarks Nationalleksikon. Hans

Hertel har samlet artikler og afhandlinger om litteratur- og kritikhistorie og litteratursociologi i "Litteraturens vaneforbrydere: kritikere, forlæggere og lystlæsere – det litterære liv i Danmark gennem 200 år". John Chr. Jørgensen portrætterede litteraturkritikeren, professor Sven Møller Kristensen i "Bogens virkelighed". Jan Rosiek fortsatte sine undersøgelser af receptioner og konceptioner af modernismens lyrik.

Litteratursociologi

Hans Hertel har bidraget til dansk forlagshistorie med bogen "Vor tids Reitzel. En pionerforlægger og hans samtid 1949-99" og deltaget i Konkurrencestyrelsens workshop om bogbranchens fremtid og den faste bogladepris.

Litterær teori

Henrik Blicher arbejdede med barokken som periodebegreb og barok retorik. Johnny Kondrup har arbejdet med en fremstilling af den biografiske metodes historie og teori, som ventes offentliggjort i 2000. Jette Lundbo Levy har arbejdet med antik tragedie og den dermed forbundne tragedieteorien fra slutningen af 1800-tallet og 1900-tallet til belysning af Henrik Ibsens dramatik. Har desuden arbejdet med aspekter af Gustaf Munch-Petersens og Inger Christensens forfatterskaber. Peter Lützen arbejdede på sin ph.d.-afhandling om nyere dansk litteraturteori og danskfagets metoder. Efterkrigstidens litterære metoder læses ud fra en retorisk synsvinkel til en retorisk teorihistorie, hvori de seneste 50 års dominerende metaforer om tekst, læsning og metode gennemgås. Torben Mundbjergs ph.d.-projekt involverer overvejelser over, hvorledes litterær analyse af ældre dansk digtning bør afpasses efter sin art, dog med blik for især nyretorisk, dekonstruktiv og hermeneutisk litteraturteori. René Rasmussen arbejder med støtte fra SHF på en doktorafhandling om forholdet mellem litteratur og omverden, der omfatter en række teoretiske positioner inden for litteraturvidenskaben, bl.a. Lukács og Ricoeurs idé om mimesis, dekonstruktionen og Barthes' anti-mimesis, ligesom der inddrages dansk litteratur til at belyse dette (H.C. Andersen, St.St. Blicher, I. Christensen, P. Høeg, J.P. Jacobsen og E. Aarestrup). Afhandlingen forventes afsluttet i april 2001. Jan Rosiek studerede romantiske og moderne teorier om det figurative sprog.

Kritisk tekstudgivelse

Jens Kr. Andersen har to større publikationer under udarbejdelse: J.L. Heiberg: "Dramatik i udvalg", indeholdende syv af Heibergs dramatiske værker, og "Bellman i Danmark. Fem komparative studier" i skriftrækken Skrifter udgivet af Selskabet Bellman i Danmark, med kritisk tekstredaktion, kommentar og indledning. Henrik Blicher skrev efterskrift og realkommentarer til sin udgave af Schack Staffeldts samlede digte. Hans Hertel har udgivet Henrik Stangerups efterladte essays "At skrive eller dø. En essayrejse København-Paris-Rio-Langebæk". Johnny Kondrup har været tilsynsførende på udgaver af M.A. Goldschmidt og Schack Staffeldt. Flemming Lundgreen-Nielsen har fortsat med arbejde på en gennemkommenteret tysk oversættelse af et udvalg på ca. 1100 sider Grundtvig (forventet afslutning i 2001). Vibeke A. Pedersen har arbejdet med neutralisering af de hidtil utrykte viser fra Vibeke Bilds kvart (et adelsvisehåndskrift fra begyndelsen af 1600-tallet) og med opmærkning af prædikener af Hans Tausen og Jesper Brochmand, især med henblik på retoriske figurer

og direkte og indirekte anvendelse af bibelcitater, samt med Aage Kabells papirer m.h.p. at udgive en kommentar i "Danske Metrikere".

Sprog

Nina Møller Andersen har revideret sin ph.d.-afhandling om "Bachtins "fremmede ord" og dets anvendelighed" og forsvaret den februar 2000. Hun har fortsat sin forskning i Bachtins sprogteorier og i den forbindelse arrangeret et seminar om "Den danske Bachtin-forskning". Er med i SHFs forskningsprojekt "Modernismens retorik: Betydende former". Forsker i dette regi i metafiktionens sproglige udtryksformer. Indsamler forskningsmateriale inden for dansk som fremmedsprog (i forbindelse med undervisning) med særligt henblik på sprogbrugsanalyser.

Sprogteori

Hanne Ruus og Dorthe Duncker arbejder på at videreudvikle den model til repræsentation af sproglige data i flere niveauer, som de opbyggede og anvendte til fremlæggelse af og undersøgelser i den ældste danske viseoverlevering. Modellen udvikles med henblik på generalisering til undersøgelser af alle slags sproglige data og deres regelsystemer.

Sproghistorie

Frans Gregersen har arbejdet på en redegørelse for de nordiske landes udvikling i lyset af idehistorisk centrale størrelser som "nationalisme" og "demokratisering" samt med filosofernes bidrag til sprogudviklingen i Norden. Jakob Povl Holck deltog i februar 1999 i workshoppen "Fachkommunikation und Dialogizität" på Handelshøjskolen i Århus, med foredraget "Die Entstehung einer dänischen Fachsprache der Medizin im Mittelalter". J.P.H. var april-juli i Göttingen, hvor han i colloquium forelagde sit projekt. Eva Skaft Jensen har arbejdet intensivt med en diakron undersøgelse af danske sætningsadverbialer. Undersøgelsen tager udgangspunkt i ældre nydansk, og adverbialernes udvikling følges frem til moderne dansk. I visse tilfælde inddrages både ældre og yngre middeldansk. Hanne Ruus har arbejdet på artikler om "Lexical items and cultural history og om The Danish language 1550 to 1800" til den internationale håndbog om nordisk sproghistorie: "The Nordic Languages" redigeret af Oskar Bandle m.fl.

Fagdidaktik

I januar afsluttede Frans Gregersen det af Øresundskomiteen støttede fællesprojekt mellem Danmarks Lærerhøjskole, Lunds Universitet og KU om modersmålsfagenes didaktik. Arbejdet med udvikling af nye eksamensformer afsluttedes med udformningen af en rapport som udkommer i begyndelsen af 2000.

Syntaks

Frans Gregersen har færdiggjort en større artikel om studiet af sprogforandringer i virkelig tid som et oplæg til en genoptagelse af det nu snart 14 år gamle "projekt bysociolingvistik". Erik Hansen har arbejdet med projektet "Grammatik over det Danske Sprog", som han udfører sammen med professor Lars Heltoft (RUC), og færdiggørelsen af manuskriptet (ca. 2000 sider) er nu i sin slutfase. Eva Skaft Jensen har som en del af en undersøgelse af danske adverbialers grammatikaliseringer arbejdet med et antal sproglige størrelses ændringer af syntaktisk status i diakron belysning.

Dorthe Duncker har færdiggjort sit ph.d.-projekt og har

indleveret afhandling med titlen: "Sproget som selvorganiserende system. Dynamisk modellering af sproglig regel-dannelse".

Semantik

Eva Skaft Jensen mener i forbindelse med en undersøgelse af danske adverbialers udviklinger i historisk perspektiv at kunne fastslå en vis invarians i så forskellige forekomster som "Jeg gider altså ikke mere" vs. "Altså gemmer vi den til senere".

Sprogbrug

Eva Skaft Jensen arbejder med danske adverbialers grammatikaliseringer for at illustrere vigtigheden af at se på sproget som dynamisk størrelse. Marianne Johansen arbejder på sit ph.d.-projekt med titlen "Børnehavebørns samtaler". I projektet undersøges den sproglige socialisering, der finder sted i en daginstitution. Analysen skal dels vise, hvilke kommunikative kompetencer børn i denne aldersgruppe har, dels hvilke diskursive praksisser der etableres i gruppesamtaler. John Chr. Jørgensen har i bogen "Sprogblomster i spinatbedet. En bog om kritikersproget" foretaget en kortlægning af stilen i moderne danske litteraturanmeldelser. Klaus Kjølner skrev leksikonartikler om "Politisk sprog og reklamesprog" til Nationalleksikonet. Bettina Perregaard har observeret dansktimerne i en 1.-2. klasse på en skole i det indre København. Ved at følge de samme børn igennem en længere periode håber hun at kunne vise, hvordan de sociale processer dem imellem påvirker og delvis udfolder sig igennem deres tidlige udnyttelse af skriftsproget, som de udnytter til at udvikle en række tekstpragmatiske færdigheder.

Dansk som fremmed- og andetsprog

Jens Normann Jørgensen deltager i længdeundersøgelsen "Fra köy til Køge" om tosproget udvikling med beskrivelse af tosproget praksis og sammenhængen ml. tosproget udvikling og andetsprogsudvikling på dansk. Desuden arbejder gruppen med unges sprogbrug som udtryk for sammenhæng ml. deres identitet som tosprogede og deres kønsidentitet, i samarbejde m. Anadolu Universitesi. I et projekt i Københavns kommune har gruppen beskrevet tosproget udvikling hos arabisktalende skolebegyndere og ændringer i lærerforudsætninger og lærerholdninger til tosprogede skoleelever.

Ungdomssprog

Jens Normann Jørgensen har i en forskergruppe om "Moderne sjællandsk" arbejdet med unge næstvedborgeres udvikling af deres talesprog. "Herloviandersproget – en argot" er en længdeundersøgelse af udviklingen af de lingvistiske, sprogbrugsmæssige og socialpsykologiske træk ved en skoleungdomsargot på kostskolen Herlufsholm, en undersøgelse af det generelle sproglige miljø på skolen, herunder betydningen af indførelsen af engelsk som undervisningssprog i nogle af skolens klasser.

Sproglig rådgivning

Erik Hansen har som medlem af Dansk Sprognævns arbejdsudvalg deltaget i sprognævnets forsknings- og formidlingsarbejde og publiceret afhandlingen "Det gode afløsningsord" i bogen "Engelsk eller ikke engelsk...". Erik Hansen har fungeret som ekstern sprogkonsulent ved dagbladet Politiken. Klaus Kjølner færdiggjorde artiklen "Om

brug af billeder i offensiv formidling: 4 eksempler” og artiklen “Ledelse med humor”.

Massekommunikation

Sofie Heller arbejdede med sit ph.d.-projekt “Fotografisk repræsentation i reklamens spejl” med empirisk udgangspunkt i stil og æstetik i sen-90’ernes mærkevarereklamer og involverer en problematisering af traditionel foto- og massekommunikationsteori og analytik, specifikt med henblik på 3 problemstillinger, nemlig forholdet mellem den fotografiske repræsentation og virkeligheden, spørgsmålet om visuel betydningsdannelse og fotografiets iscenesættelse af beskueren.

Birger Langkjær har arbejdet med en teoretisering af forholdet mellem stil og filmoplevelse, analytisk udfoldet i artiklen “Mysteriet om film noir – stil, stemning og følelser”. Endvidere har han arbejdet med Lars von Triers eksperimenteren med sit publikum samt med Tatis lydbrug i antologibidraget “En anden verden”. Dette er tænkt som en række analytisk-teoretiske udgangspunkter for en mere omfattende teoretisering af forholdet mellem filmstil, fiktion og følelser på kognitionsteoretisk grundlag, der gerne skulle udfolde sig det næste halvandet års tid. I øvrigt har han lagt sidste hånd på bogen “Den lyttende tilskuer – perception af lyd og musik i den audiovisuelle fiktionsfilm”, der udkommer næste år.

Palle Schantz Lauridsens forskning har samlet sig om historicering og kontekstualisering. Det har han arbejdet med i forbindelse med tre forskellige emner, tv-serien, filmforevisningskulturen og filmatiseringen. I forbindelse med tv-serien har han skrevet artikler og holdt foredrag, der har koncentreret sig om serialisering og amerikanisering i nyere dansk tv-fiktion. Vedrørende filmforevisningskulturen har han i foredrag og artikler diskuteret de historiske forskellige forhold, under hvilke der har været vist film i Danmark. Vedrørende filmatisering har han undersøgt de historiske, genre- og mediemæssige, diskursive og institutionelle forhold, der definerer forskelle og ligheder mellem H.C. Andersens “Den lille Havfrue” og Disney-tegnefilmen “The Little Mermaid”.

Den Billedskabte Virkelighed

Bent Fausing: Forskningsprojektet “Bevægende Billeder: om billeder og affekt/Emotion in Motion: on Affect and Images”. Behandlingen er især samlet om tendenser og problemstillinger, sammenhænge og ændringer, fysiske og mentale bevægelser (affekter) indenfor billedmedier ved forrige fin de siècle omkring 1900 og det aktuelle omkring 2000. Forskningsprojektet “Ansigt til ansigt”, en undersøgelse af ansigtets betydning i konkrete interpersonelle relationer og i en række nyere visuelle og audio-visuelle medier. Vibeke Pedersen har været tilknyttet projektet og var i den sammenhæng på studierejse til Los Angeles for at lave research på Museum of Radio and Television i forbindelse med sit forskningsprojekt om danske og amerikanske studievarter. Har deltaget i Den 14. Nordiske Massekommunikationskonference i Göteborg i august som leder af gruppen “Mediernes konstruktion af køn”.

Formidling

Udgivervirksomhed og redaktionelle hverv

Jens Kr. Andersen er redaktør af Skrifter udgivet af Selskabet Bellman i Danmark, rådgivende redaktør ved Nordica –

Tidsskrift for nordisk teksthistorie og æstetik, Odense, samt ved Europe Plurilingue, éditée par l’Association pour le Rayonnement des Langues Européennes (Arle), Paris.

Nina Møller Andersen har været medudgiver af to nyhedsbreve for Bachtinselskabet i Danmark.

Sune Auken har været medredaktør på Transfiguration – Nordisk tidsskrift for kunst og kristendom, hvis første nummer udkom i 1999.

Tine Bach sidder i redaktionen for tidsskriftet Udsyn. Tidsskrift om jødisk liv, Israel og Mellemøsten. Er anmelder på Udsyn og Birkes – det danske tidsskrift for jødisk liv.

Erik Hansen har været medredaktør og bidragsyder til bogen “Engelsk eller ikke engelsk. That is the question” samt deltaget i redigeringen af tidsskriftet “Mål & Mæle”, som han har skrevet flere artikler til. Er desuden ansvarshavende redaktør af tidsskriftet “Nyt fra Sprognævnet”.

Eva Skafte Jensen er redaktør af “Funktionelle Fodnoter”. Skriftet indeholder foredrag holdt i kredsen for Funktionel Grammatik.

Marianne Johansen er medredaktør af tidsskriftet NyS.

Flemming Lundgreen-Nielsen er redaktør af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskabs fire skrifterækker, samt af Danske Studier (medredaktør), af Grundtvig-Studier (medredaktør), af Semester-lektionskataloger og Sommeravis fra Folkeuniversitetet i København (medredaktør). Han er tillige konsulent ved Søren Kierkegaard-forskningscenterets Kierkegaard-udgave og løser diverse tilsynsopgaver for udgiverselskaberne Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilæets danske Samfund.

Bettina Perregaard er medredaktør af NyS (Nydanske Studier & Almen Kommunikationsteori).

Keld Zeruneith er for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab tilsynsførende (sm.m. Flemming Lundgreen-Nielsen og Ole Fenger) ved udgivelsen af Martin A. Hansens dagbøger i 3 bind ved Anders Thyrring Andersen og Jørgen Jørgensen, Gyldendal 1999.

Over 50 tidligere og nuværende ansatte ved Institut for Nordisk Filologi medvirker ved institutprojektet “Dansk Forfatterleksikon”.

Kongresser og symposier

Johnny Kondrup arrangerede en konference om kommentering af litterære klassikere for medlemmerne af Nordisk Netværk for Editionsfilologer, Schæffergården i Gentofte den 12.-14. november 1999 (sammen med Henrik Andersson og Karsten Kynde).

Faglige og administrative hverv

Jens Kr. Andersen er næstformand for Selskabet Bellman i Danmark og for Det danske Guldalderselskab, (Be)styrelsesmedlem af Universitets-Jubilæets Danske Samfund (UJDS) og af Bakkehuset dansk litteraturforening. Prisopgavestiller og -bedømmer for nordisk i Filologisk-historisk Samfund, indvalgt medlem af Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

Thomas Bredsdorff er instituttets repræsentant i Netværk for forskeruddannelse i litteraturforskning og næstformand i Dansk 1700-tals Selskab.

Dorthe Duncker er medlem af STANLEX-gruppen, en arbejdsgruppe under Dansk Standard med henblik på udarbejdelse af en dansk standard for struktur og oplysningstyper i leksikalske data. Første del af standarden (DS 2394-1) udkom i efteråret 1998: “Leksikalske datasamlinger. Ind-

holds- og strukturbeskrivelse". Del 1: "Taksonomi til klassifikation af oplysningstyper". Standardens anden del er under udarbejdelse.

Bent Fausing har siddet i Styringsgruppen for Fakultets satsningsområde "Den Billedskabte Virkelighed", han er redaktør af antologi vedrørende bidrag fra "I billedet er alt muligt"-seminaret, har været med til at planlægge nordisk forskerseminar om "Image, Body, Technology", KUAs repræsentant i bestyrelsen for Center for VideoDokumentation repræsenterende KUA, i bestyrelsen/planlægningsgruppen for oprettelsen af institut for "Kultur analyse/Visuel kultur" ved Øresundsuniversitetet. Konsulent for Statens Humanistiske Forskningsråd.

Frans Gregersen er medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd, dets forretningsudvalg og dets publikationsudvalg, samt formand for rådets ph.d.-udvalg. Af SHF er han udpeget som medlem af Dansk Sprognævns forskningsudvalg og af det tværrådslige centerkontraktudvalg. Frans Gregersen har været formand for to bedømmelsesudvalg, der afsluttede deres arbejde i 1999: en lektorstilling i dansk sprog og professoratet i lingvistik.

Jørgen Haugan har været formand for et disputatsbedømmelsesudvalg og tilrettelagt et ugeseminar for danske studenter i "Norsk litteratur og kultur" på Lysebu ved Oslo.

John Chr. Jørgensen har virket som koordinator for BA-uddannelsen i "Kulturformidling og kulturjournalistik". Han har varetaget kontakten til Dansk lærerforeningens Efteruddannelser og været med til at organisere kurser for denne uddannelse, som instituttet samarbejder med RUC om.

Klaus Kjølner sluttede 5 års gerning som institutleder. Han fortsatte som leder af linjestudiet i Dansk sprog ved Folkeuniversitetet i København, og var koordinator for studiemønstret "Sproglig rådgivning".

Johnny Kondrup har været formand for et bedømmelsesudvalg vedr. et nyt adjunktur i dansk litteratur. Er medlem af redaktionen for "Søren Kierkegaards Skrifter", der udgives af Søren Kierkegaard Forskningscentret, af styringsgruppen for projektet "Henrik Ibsens skrifter" under Norges Forskningsråd, af initiativgruppen i Nordisk Netværk for Editionsfilologer og af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Sigurd Kværndrup er medlem af bestyrelsen for Den Europæiske Filmhøjskole og blev i efteråret 99 valgt som tilidsmand på Institut for Nordisk Filologi, efter at John E. Andersen havde overtaget ledelsen af Københavns Universitets internationale kontor.

Palle Schantz Lauridsen er studievejleder og har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Flemming Lundgreen-Nielsen er formand for Programrådet for Folkeuniversitetet i København og medlem af dets styrelse; han er næstformand for Grundtvig-Selskabet, formand for og medlem af Styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund, medlem af bestyrelsen i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, af præsidiets i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, af dets udvalg for udadrettet virksomhed i Danmark, af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat, sekretær for Lillian og Dan Finks Fond og formand for Landsdommer V. Gieses Legat.

Vibeke Pedersen er koordinator for det tværhumanistiske tilvalg Medier og kultur.

Hanne Ruus er fortsat medlem af STANLEX-gruppen under Dansk Standard som arbejder på en dansk standard for leksikografiske oplysninger. Hun har været medlem af

bedømmelsesudvalgene ved besættelse af to adjunkturer i dansk sprog på Danmarks Lærerhøjskole og ved besættelse af forskerstilling ved Dansk Sprognævn og af bedømmelsesudvalget til bedømmelse af ansøgerne til et professorat i virksomhedskommunikation og dansk erhvervsprog ved Syddansk Universitet. Hanne Ruus er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd og af dets planlægningsudvalg.

Gunnar Syrén er samordner for studiemønstret "Nordisk kultur og litteratur".

Lotte Thrane: Board member at Nominations and Elections Committee of The American Conference of Romanticism" og bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Romantikstudier.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

Dansk Folkevisekultur 1550-1700

Forskningsprojektet sluttede i 1998 og resultaterne bliver publiceret i fire bind med titlen "Svøbt i mår" på C.A. Reitzels Forlag, med støtte fra mag.art. Marcus Lorenzens Legat og fra Landsdommer V. Gieses Legat under redaktion af Flemming Lundgreen-Nielsen og Hanne Ruus. Værket indeholder karakteristikker af typiske visehåndskrifter og af de ældste trykte udgaver. Adelige indsamlere og initiativtagere til renæssancens visebøger portrætteres og gennemgående temaer i visebøgerne analyseres. Visesamlernes kulturelle baggrund belyses. Med værket følger en cd-rom, der giver adgang til den ældste viseoverlevering og en ordbog. Her kan man også høre eksempler på nutidig vise fremførelse.

Bind 1, der udkom 1999, samles om de ældste visehåndskrifter og den kulturelle baggrund; bind 2 indeholder undersøgelser af adelsboliger og analyser af visegenrer og temaer: elskovsdigte, skæmteviser, hyldedigte; bind 3 giver indblik i adelige livsformer og har undersøgelser af visernes stil og sprog samt introduktion til den tilhørende cd-rom; bind 4 beskriver adelens og visernes selvforståelse bl.a. ud fra studier af yngre visebøger og de ældste trykte udgaver.

Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase

Det treårige forskningsprojekt (1.2.97-1.2.2000) støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd skal opbygge en elektronisk tekstbase af ældre danske tekster og gøre dem tilgængelige for sprog- og stilhistoriske undersøgelser. Teksterne opmærkes med oplysningstyper på grundlag af en fælles standard, således at samlingen bliver uafhængig af konkrete databærere og kan bruges på også fremtidige pc'er.

Deltagere er Hanne Ruus (projektleder), der arbejder på delprojektet: "Udviklingslinjer i det centrale danske ordforråd fra ca. 1500 til nutiden", Lars Heltoft, RUC: "Subjektets grammatikaliseringshistorie i dansk", Niels Hastrup, RUC: "Sproglige hverdagsrutiner i dels modeltekster og instrukser dels citater, referater og beretninger"; Bente Liebst: "Grammatikalisering af indholdskategorien +/-bekendthed i dansk"; Inge Lise Pedersen: "Bisætningsindledere fra 1500 til 1800-tallet. En dannelseshistorie"; Vibeke A. Pedersen: "Stilistik i teori og praksis i 1600-tallets danske litteratur".

Basen spænder fra lovttekster til ligprædikener og fra kogebøger til salmebøger, væsentligst prosaskrifter affattet i perioden ca. 1500-1700 såsom Vedels "Prædiken over Jo-

han Friis”, Hemmingsens “Livsens Vej”, uddrag af “Hans Tausens Postil”, “Den danske Kirkeordinans” og udvalgte dele af “Sokkelund Herreds Tingbøger” og af “Karl Magnus” Krønike”.

Projektet samarbejder bl.a. med historikere, som også er interesserede i at få registreret en række ældre tekster. Adjunkt Dorthe Duncker har deltaget som datalingsvistik konsulent. Desuden er relevant programmet udarbejdet af projektet “Dansk Folkevisekultur 1550-1700” tilgængeligt for tekstbasen.

Finsk afdeling

Til Finsk afdeling var der tilknyttet én videnskabelig medarbejder (lektor og studieleder Arja Koskinen), én ekstern lektor (forårssemesteret: John Lind, efterårssemesteret Eila Asikainen) og én undervisningsassistent (Gitte Svanov).

Afdelingen er med i Finnlink-netværket, som samler alle finsksektioner og -afdelinger på nordiske universiteter og Ukanet-netværket, som fungerer som bindeled mellem alle universiteter i Europa, Asien og USA med finsk som fag. Desuden opretholder afdelingen specielt nære kontakter i form af fællesseminarer, studieture osv. med Finsk-ugriska institutionen ved Lunds Universitet. Finsk afdelings bibliotek rummer ca. 13.500 bind dækkende hele det finsk-ugriska område: finsk, estisk, ungarsk samt de øvrige finsk-ugriska sprog og kulturer.

Forskning

Arja Koskinen har fortsat sit forskningsprojekt om sprogforhold blandt etniske minoriteter i Norge og Nicaragua.

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Arja Koskinen er fagkonsulent og skribent ved Den Store Danske Encyklopædi. Afdelingen har tillige ansvaret for Danmarks og Islands bidrag i det s.k. URBIS-projekt (Uralic Bibliographical Survey) som ledes af Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland.

Tillidshverv

Arja Koskinen har repræsenteret finskfaget i Finnplus/Nordplus-netværket som koordinerer stipendiansøgninger i faget finsk i de nordiske lande.

Formidling

Kongresser og symposier

Afdelingen arrangerede en workshop for tosprogligheds- og barnesprogforskernetværket SUKKA finansieret af Nordisk Forskerakademi.

Dansens Æstetik og Historie

Studiet har status som et halvandetårigt sidefag. Der udbydes fire kurser (ét årsværk) som tilvalg på BA og to kurser på overbygningsniveau. Erik Aschengreen fungerer som vejleder for speciale- og ph.d.-studerende. Inger Damsholt er ansat som adjunkt pr. 1.1.2000.

Forskning

Erik Aschengreen arbejder på en biografi om den dansk-franske balletmester Harald Lander.

Inger Damsholt afsluttede i maj sit ph.d.-studium med afhandlingen “Choreomusical Discourse. The relationship between dance and music”.

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Erik Aschengreen er konsulent for området dans for Den Store Danske Encyklopædi. Han sidder i programrådet for Folkeuniversitetet og er tillige knyttet til the Advisory Board på de videnskabelige Tidsskrifter Dance Research (London) og Dance Chronicle (New York).

Formidling

Udgivervirksomhed

I sommeren 1999 havde studiet Dansens Æstetik og Historie bestået i ti år. Det blev markeret med udgivelsen af tiårs-beretningen “Fleksede Fødder og Hjernepirouetter”. Til brug for studiet af scenedansens historie har Solvejg Arnstrup von Bressendorff udarbejdet kompendiet “Kapitler af scenedansens Historie. Operaen i Paris indtil 1908”.

Center for Arbejderkulturstudier

Centret er en tværfaglig forsknings- og formidlingsenhed, der beskæftiger sig med arbejderbevægelsens og arbejderklassens historie og vilkår i fortid og nutid.

Forskning

Karsten Biering har fortsat beskæftiget sig med visuel kulturel dokumentation og har i samarbejde med AV/ITV-afdelingen for Museet på Sønderborg Slot lavet et videoprogram om spritbådkulturen på Flensborg Fjord med økonomisk støtte fra Statens Museumsråd og Sønderjyllands Amt. Har endvidere lavet optagelser til et videoprogram om Sonny's Autoværksted på Amager. Projekterne indgår som de første to i videoserien om “Småbutikker og -virksomheder i Danmark”. Deltager desuden i et indsamlingsprojekt vedr. lokalsange gennem ca. 100 år i samarbejde med Lokalhistorisk Arkiv for Højer Kommune.

Niels Finn Christiansen arbejder som tilsynsførende med en udgave af Frederik Dreiers samlede skrifter og deltager tillige i udarbejdelsen af noter og realkommentarer. Han har hovedansvar for forskningsprojektet “Den nordiske velfærdsmodel – en historisk revurdering”, der modtager økonomisk støtte fra NOS-H. Disse studier har resulteret i en række større og mindre artikler. Projektet skal munde ud i en engelsksproget komparativ fremstilling af de nordiske velfærdsstaters historie.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Karsten Biering er medlem af bestyrelsen for Foreningen Danmarks Folkeminder og lydudgivelsesselskabet Kragen og medlem af bestyrelsen for kulturcentret Kiers Gaard i Højer.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Niels Finn Christiansen har været konsulent på TV-serie i 8 afsnit om arbejderbevægelsens historie.

Formidling*Redaktionelle hverv*

Karsten Biering er medlem af redaktionen for årbogen Folk og Kultur

Center for Kvinde- og Kønsforskning

Centret er en tværfaglig institution, hvis formål er at af-dække kønnets betydning inden for det humanistiske forskningsfelt.

Forskning

Nanna Damsholt har fortsat sit projekt om krop og køn i dansk højmiddelalder.

Annemette Hejlsted arbejder med et projekt om kønnets æstetik i 90'ernes danske roman.

Bente Rosenbeck har fortsat sit projekt om enlige mødre i det moderne samfund. Projektet "Mellem omsorg og kontrol" har fået støtte i to år fra SSF.

To ph.d.-studerende er tilknyttet Centret: Lau Esbensen arbejder på et projekt om legale og illegale aborter. Brit Istoft arbejder på et projekt om kvindelige teologer i Middealderen.

Faglige og administrative hverv*Tillidshverv*

Bente Rosenbeck er medlem af styrelsen for Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning. Hun er næstformand i det landsdækkende censorkorps for kvinde- og kønsstudier, censor på Idrætsuddannelserne, Den sundhedsfaglige kandidatuddannelse ved Syddansk Universitet. Bente Rosenbeck er endvidere medlem af tilgængelighedsudvalget (vurdering af tilgængelighedspraksis m.v. på arkivområdet). Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd, forkvinde for publikationsudvalget. Sidder i styrelsen for Center for registerforskning og Center for freds- og konfliktforskning. Medlem af forskningsudvalget Statens arkiver, samt af baggrundsgruppen for kvindeforskningskoordination.

Formidling*Udgivervirksomhed*

"Indefra. Europæiske kvinders historie belyst ved kildetekster" red. af Nanna Damsholt og med bl.a. hende og Bente Rosenbeck som forfattere udkom bogen "Ægteskab i Norden fra Saxo til i dag" red. af Bente Rosenbeck, bidrag fra Nanna Damsholt er udkommet.

Redaktionelle hverv

Nanna Damsholt er konsulent/redaktør ved Dansk kvindebiografisk leksikon. Bidragyder til Nationalencyklopædien. Tilknyttet "Women's History Review" og "L'Homme".

Bente Rosenbeck sidder i redaktionen for Scandia og er tilknyttet "Kvinder, køn og forskning", "Gender and History". Bente Rosenbeck er bidragyder til Nationalencyklopædien og Dansk kvindebiografisk leksikon.

Nanna Damsholt har som leder af 3. konference i European Science Foundation regi: Women in the Christian tradition III, Seefeld, Østrig, okt. 1998, udarbejdet afsluttende videnskabelig rapport jan. 1999.

Kongresser og symposier

Centret deltog i planlægningen af det 6. Nordiske kvindehistorikermøde, afholdt i Tisvilde i august.

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde*Forskningsophold i udlandet*

Bente Rosenbeck har i opholdt sig tre måneder i Cambridge i foråret 1999.

Netværk

Nanna Damsholt er medlem af projektgruppen i det nordiske netværk "Family, marriage and principles of property devolution during the Middle Ages" og af projektgruppen for "Transformations in Christian Traditions in the West: Meaning and representation in the Arts 1000-2000". Hun er repræsentant i netværket Kvinder i nordisk middelalder.

Bente Rosenbeck deltager i det nordiske projekt: "Ægteskab i Norden. Modernisering og kønskonstruktion", som har fået forprojektmidler fra NOS-H og støtte af Nordisk Ministerråds program "Norden och Europa" til at udbygge med et europæisk perspektiv.

Centeret deltager i et Nord-Plus netværksprogram (Helsingfors, Stockholm, Oslo, København). Centeret deltager i et ph.d.-netværkssamarbejde: Betydninger af køn i tværvindskabeligt perspektiv. I september 1999 afholdt netværket et ph.d.-kursus med Patti Lather, Ohio State Univ.: Data Analysis in the crisis of representation. Feminist and Poststructural Perspective, arr. af Centeret.

Afdeling for Minoritetsstudier

Afdeling for Minoritetsforskning beskæftiger sig med relationen mellem minoritet og majoritet og de asymmetriske kulturmøder, der opstår heraf. Fokus er rettet mod, hvordan mangfoldighed forvaltes. Afdelingen er en selvstændig enhed under Institut for Nordisk Filologi med egen studieadministration og eget bibliotek.

Minoritetsstudiers bibliotek er et lille specialiseret bibliotek på 2000 bind, som indeholder centrale fagtidsskrifter, opslagsværker, væsentlige teoretiske grundbøger og specialafhandlinger om minoriteter og minoritetsforhold. I 1999 var bibliotekets udlån på 750.

Forskning

Helen Krag fortsætter sit projekt om "minoritet og konflikt i Kaukasus", deriblandt projekt om opdatering og oversættelse til dansk af publikation fra 1994 (engelsk) og 1996 (russisk), redigerer oversættelse til engelsk af bog fra 1988 (tysk) og 1992 (dansk), deriblandt udarbejdelse af nyt kapitel. Hun indgår i forskergruppensamarbejde vedr. metoder: Conspiracy of Silence i minoritetsforskningen. Kirsten Thisted har oversat, redigeret og udgivet "Således skriver jeg, Aron" på dansk og grønlandsk, har skrevet om grønlandsk litteratur i grundbog i eksimologi og om grønlandsk mundtlig og semilitterær tradition til Central Institute of Indian Languages, Mysore, Indien. Hun har arrangeret ph.d.-seminar om mundtlig fortællekunst med Dell og Virginia Hymes fra University of Virginia sammen med Institut for Eskimologi. Lise Galals forskningsprojekt omhandler den koptiske minoritet i Cairo med særligt fokus på metodiske problemer i minoritetsforskningen samt interaktionen mellem den nationale konstruktion og minoritetsstrategier, med støtte fra Rådet for U-landsforskning. Har udarbejdet rapport til DA-

NIDA og arbejder med bogprojekt om tolkning for indvandrere og flygtninge i Danmark (sammen med Ehab Galal) med fokus på forholdet mellem sprog og kultur samt minoritetsperspektivet. Bogen henvender sig til tolke og den offentlige sektor, der bruger tolk i deres daglige arbejde. Ditte Goldschmidt har forsvaret sin ph.d.-afhandling om "Politiske, økonomiske, kulturelle og især retlige relationer mellem oprindelige folk i Norden" og deltaget i forskergruppe Minoritetsstudier med henblik på teori- og metodeudvikling. I sit ph.d.-projekt udfører Kirsten Hvenegård-Lassen en interview-undersøgelse blandt etniske minoriteter, der har klaget over, at de har været udsat for diskrimination. Hun har opstillet undersøgelsesdesign, udvalgt interviewpersoner og gennemført en pilotundersøgelse.

Afdelingens medarbejdere har dannet en forskergruppe/studiekreds med henblik på teori- og metodeudvikling og planlægger udgivelse af bog om kildeproblemer i minoritetsforskningen.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Helen Krag er medlem af bestyrelserne for UUFF (Studier kring Förintelsen och Folkmord ved Uppsala Universitet), DCHF (Dansk Center for Holocaust og Folkedrabsforskning), DARC (Danish Association for Research on the Caucasus, formand), af Dansk Israelsk Studiefond til Minde om J. og R. Nachemsohn, DUPI (Dansk Udenrigspolitisk Institut), medlem af repræsentantskabet for ECMI (European Center for Minority Issues), Flensburg, af Advisory Council for Foundation for Inter-Ethnic Relations, Den Haag, medlem af OSCE's ekspert- og rapportørmissioner vedr. minoriteter, af Udenrigsministeriet beskikket som dansk ekspert.

Kirsten Thisted er næstformand i Det grønlandske Selskab og medlem af bestyrelsen i Nordisk Samisk Institut i Kautokeino. Hun deltager i forskergruppe Minoritetsstudier med henblik på teori- og metodeudvikling.

Lise Galal er censor ved Officerskolen, medlem af Mellemøstnetværket under Statens Humanistiske Forskningsråd og af Nordisk selskab for Midtaustenforskning. Deltager i forskergruppe Minoritetsstudier med henblik på teori- og metodeudvikling.

Ditte Goldschmidt er medlem af Netværket vedr. FN's ti-år for oprindelige folk, af Natur og Folk i Nord, repræsentantskabet, og deltager i forskergruppe Minoritetsstudier med henblik på teori- og metodeudvikling.

Formidling

Udgivervirksomhed

Lise Galal har bidraget med tekst og billeder om koptere i Egypten til cd-rom i UNESCO-skolesamlingen, Moesgaard, Århus.

Ditte Goldschmidt har bidraget til koncept, ressourcemateriale og tekst til en cd-rom, "Erklæringen... en cd-rom om menneskerettigheder i anledning af 50-året for FN's erklæring om menneskerettigheder".

Redaktionelle hverv

Helen Krag er medredaktør af Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (München) og bidrager til Den Store Danske Encyklopædi.

Lise Galal sidder i redaktionen af tidsskriftet: Jordens Folk – Etnografisk Revy.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

I november til december havde Afdelingen tilknyttet gæsteforsker Aleksei Semjonov fra LICHR i Tallinn, Estland. Afdelingen har haft 2 praktikanter fra Lærerhøjskolen voksenuddannelses-uddannelse samt en praktikant fra Århus Universitet. Praktikanterne var tilknyttet amanuensis Lise Paulsen Galal som vejleder.

Instituteder Thomas Bredsdorff

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 52,1 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 3,0 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 10,8 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 5,8 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 3,0 årsværk.

VIP Internt finansieret

Aktas, Lise Bostrup; amanuensis.

Andersen, Jens Kristian; lektor.

Andersen, John Edelsgaard; lektor.

Andersen, Nina Møller; adjunkt.

Aschengreen, Erik; lektor.

Behrendt, Poul Olaf; lektor.

Bentzen, Ulla-Henriette; amanuensis.

Biering, Karsten Georg; lektor.

Blicher, Henrik; adjunkt.

Bredsdorff, Hans Thomas; professor.

Brink, Lars; lektorvikar.

Christiansen, Niels Finn; lektor.

Conrad, Flemming Sparre; lektor.

Dahlerup, N Pål Høggsbro; lektor.

Damsholt, Nanna; lektor.

Dunker, Dorthe Marianne; adjunkt.

Fausing, Bent; lektor.

Gade, Bente Kokholm; amanuensis.

Galal, Lise Paulsen; amanuensis.

Ginman, Mette Maria; amanuensis.

Gregersen, Frans; professor.

Hansen, Erik; professor.

Haugan, Jørgen; lektor.

Hedelund, Lis Jytte; amanuensis.

Hejlsted, Annemette; lektorvikar.

Hertel, Hans Christian; professor.

Holm, Lilliane Højgaard; amanuensis.

Holmen, Anne Lillebæk; lektor.

Jensen, Jørgen Bonde; lektor.

Johansen, Johnny Kondrup; lektor.

Jørgensen, Charlotte; lektorvikar.

Jørgensen, Jens Normann; lektor.

Jørgensen, John Christian; lektor.

Kjøller, Klaus; lektor.

Koskinen, Arja Hannele; lektor.

Krag, Helen Liesl; lektor.

Kreisberg, Ove; amanuensis.

Kværndrup, Sigurd; lektorvikar.

Langkjær, Birger Carsten; adjunkt.

Larsen, Lars Ole Arild; lektor.

Lauridsen, Palle Schantz; lektor.

Levy, Jette Lundbo; lektor.

Lundgreen-Nielsen, Flemming TJ; lektor.

Markussen, Kim Byvald; amanuensis.
Nielsen, Erik Aksel; lektor.
Olsen, Thorkild Damsgaard; lektor.
Pedersen, Vibeke; lektorvikar.
Pedersen, Vibeke Arendse; forskningsadj.
Perregaard, Bettina; adjunkt.
Petersen, Kirsten Thisted; adjunkt.
Poulsen, Ib; lektor.
Rosenbeck, Bente; lektor.
Rosiek, Jan; lektor.
Ruus, Hanne; lektor.
Sodemann, Marie Louise; amanuensis.
Stidsen, Marianne Søgård; adjunkt.
Syrehn, Gunnar Lars Otto; lektor.
Thomsen, Jacob Als; amanuensis.
Thrane, Liselotte; lektorvikar.
Ulbæk, Ib; lektor.
Wentzel, Knud Høgsberg; lektor.
Zeruneith, Kjeld; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Dalgaard, Niels; forskningslektor.
Hagel-Sørensen, Anette; forskningsass.
Marselis, Randi Haagen; forskningsadj.
Mortensen, John Peter Bjerg; forskningsadj.
Rasmussen, Rene; forskningsadj.
Thuesen, Karen; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Bach, Tine.
Fryd, Annette.
Hansen, Anne Sofie Heller.
Hansen, Bergur.
Holck, Jakob Povl.
Hvenegård-Lassen, Kirsten.
Knap, Torben Fledelius.
Lützen, Peter.
Mundbjerg, Torben.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Auken, Sune.
Hansen, Signe Lindskov.
Johansen, Marianne.
Kjørup, Frank Beyer.

Ph.d.-afhandlinger

Bang, Hanne: Handicaps -normalitet og identitet. Kvalitativ undersøgelse af psykosociale konsekvenser ved fosterdiagnostiske undersøgelser for individer med en diagnosticeret genetisk afvigelse.
Christensen, Lars Kjølhed: Den industrielle arbejdskultur 1890-1940.
Goldschmidt, Ditte Bentzon: Politiske, økonomiske, kulturelle og især retlige relationer mellem oprindelige folk i norden og de nordiske stater.
Hauksdottir, Audur: Lærerens strategier – elevernes dansk.
Rasmussen, Sinne Lundgaard: In Between. Poetry – Painting – Photography.
Worsøe-Schmidt, Lisbeth: 1700-tallets danske forfattere og deres offentlighed – forbundet med en komplementær kulturteori.
Ølholm, Marianne: Postmoderne træk. Konstituerende træk og læsestrategier.

Fondsbevillinger

Demokratifonden

- Ophold 1 mdr i cph, laura pecesaite, /demokratifonden (John E. Andersen) kr. 4.450.
- Ophold Ineta Lazauskaite/demokratifonden (John E. Andersen) kr. 51.520.
- Opholdsudgifter (Institutlederen) kr. 49.000.
- Opholdsudgifter Magdalena Ruemekasten (John E. Andersen) kr. 24.500.

EU

- Saldo overført fra proj 41397 (Hanne Ruus) kr. 12.665.

Museet på Sønderborg Slot

- Videodokumentation af spritbådene (Karsten Biering) kr. 85.000.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

- Språkplanering i familien, förskola, skola og samhälle (Arja Koskinen) kr. 63.651.
- Litteraturvidenskab og psykoanalyse/workshop (René Rasmussen) kr. 25.637.

Socrates ICP

- Language preparation courses- aug 1999 (Nikolaj Naur/HUM-FAK) kr. 110.257.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Afholdelse af NOFOD's nordiske Danseforskerkonference på Københavns Universitet (Henning Urup/Erik Aschengreen) kr. 36.000.
- Dansk Science Fiction Litteraturhistorie (Niels Dalgaard) kr. 202.549.
- Det meriterende møde mellem etniske minoritetet og majoriteten i multikulturelle programmer fra københavnsområdet (Randi Marselis) kr. 201.632.
- Internationalt symposium om tosprogethed hos tyrkisktalende børn i Vesteuropa (J Normann Jørgensen) kr. 27.058.
- Litteratur og omverden: Litteraturvidenskab mellem mimesis og anti-mimesis (René Rasmussen) kr. 1.125.600.
- Nordisk Netværk for Editionsfilologer: Konsolidering og udvidelse af netværkets aktiviteter (Johnny Kondrup) kr. 404.000.
- Tekstsammenhæng, tekstforståelse og tekstacceptabilitet (Ib Ulbæk) kr. 1.752.816.
- Versifikationens metaforiske funktion i nordisk modernisme (Frank Kjørup) kr. 1.164.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

- Omsorg eller kontrol? Mellem viden og magt (Bente Rosenbech) kr. 698.780.

Publikationer

Andersen J.K.: Lidt om broder formands seneste bedrifter [anm. af: Søren Sørensen: Danske Bellmaniana]. Meddelelser fra Selskabet Bellman i Danmark 21/1999, s. 5-7, 1999.
Andersen J.K.: Aperçu de la situation linguistique en Scandinavie. Europe Plurilingue no 15/déc 1998, s. 29-34, 1998.
Andersen J.K.: Ludvig Holberg: L'épigramme V, 41: Ana-

- lyse structurale du texte et quelques remarques sur son histoire. *Orbis Litterarum* vol. 53 3, s. 171-78, 1998.
- Andersen J.K.: Anmeldelse af M. Leisner-Jensen: Scena er på teatro, 1999. *Nordica – Tidsskrift for nordisk teksthistorie og æstetik* 16/1999, s. 199-204, 1999.
- Andersen J.K.: Parodi. i: *Den Store Danske Encyklopædi* bd. 15 s. 70, Jørn Lund m.fl. (red.), Gyldendal, København 1999.
- Biering K.: Med spritbåden M/S Hansaline på Flensborg Fjord. 53:40 min. Center for Arbejderkulturstudier og AV/ITV-afd. Københavns Universitet, København 1999.
- Biering K.: Med Vognmandsruten over Storebælt. 49 min. Center for Arbejderkulturstudier & AV/ITV-afd, Københavns Universitet, København 1999.
- Biering K.: Overfarten er indstillet! Med M/F Arveprins Knud fra Knudshoved til Halskov. 12 min. Center for Arbejderkulturstudier & AV/ITV-afd. Københavns Universitet, København 1999.
- Bostrup L.: Danskere: En lærebog i dansk. Akademisk forlag, København 1999.
- Bostrup L.: Danskere. Akademisk forlag, København 1999.
- Bostrup L.: Aktivt dansk 2000. En lærebog i dansk for udenlandske studenter. Akademisk forlag, København 1999.
- Bostrup L.: Aktivt dansk 2000. Kasettebånd. Akademisk forlag, København 1999.
- Bostrup L.: Lærebøger i dansk grammatik og fonetik. Gentofte 1999.
- Bredsdorff T.: The Metaphoric Imagination. i: *Etudes de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard* s. 67-72, Thomas Bredsdorff, Gerhard Boysen & Jørn Moestrup (red.), Odense University Press, Odense 1999.
- Bredsdorff T.: Oehlschläger's Aesthetics, Allegory and Symbolism in "The Golden Horns". *Edda* 3/1999, s. 211-221, 1999.
- Bredsdorff T.: Dekonstruktion og verden udenfor. i: *Bogens virkelighed* s. 213-230, Thomas Bredsdorff, (red.) Thomas Bredsdorff, Lars Bukdahl, Kurt Fromberg m.fl., Gyldendal, København 1999.
- Bredsdorff T.: Tiden læger ikke alle sår – om Henrik Nordbrandt: Ormene ved Himlens Port. i: *Læsninger i dansk litteratur*, bd. 5 s. 262-274, J.L. Hjortdt-Vetlesen og Bo Hakon Jørgensen (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Bredsdorff T.: Henrik Nordbrandt. i: *Twentieth-Century Danish Writers* s. 311-316, Marianne Stecher-Hansen (red.), *Dictionary of Literary Biography* Brucoli Clark Layman, San Francisco, London, Boston 1999.
- Christiansen N.F.: Den politiske ordfører – Hartvig Frisch 1935-1940. 96 s. Christian Ejlers Forlag, København 1999.
- Christiansen N.F.: Between Farmers and Workers: Consumer Cooperation in Denmark 1850-1940. i: *Consumers against Capitalism* s. 221-239, Niels Finn Christiansen, (red.) Ellen Furlough and Carl Stikwerda, Roman & Littlefield Publishers Inc., England 1999.
- Christiansen N.F.: Grundloven, Historikerne og det moderne Danmark. *Den jyske historiker*, s. 7-32, 1999.
- Christiansen N.F.: Har velfærdsstaten (haft) ét køn? *Kvinder, Køn & Forskning* 4/99, s. 27-34, 1999.
- Dahlerup P.: Maria i dansk middelalderlitteratur. i: *Jomfru Maria – aspekter af Vor Frue* s. 12, (udg.) Birgit Jenvold, Museet på Koldinghus, Kolding 1999.
- Damsholt N.: Anmeldelse af: "Se min kjole. De første kvindelige præsters historie". *Kvinder, Køn og Forskning* 4-1998, s. 100-102, 1998.
- Damsholt N.: Kvinder og bogkulturen. i: *Levende Ord & Lysende Billeder* s. 111-118, Erik Petersen (red.), Det Kgl. Bibliotek/Moesgård Museum, København 1999.
- Damsholt N.: Ægteskab i Dansk Middelalder. i: *Ægteskab i Norden fra Saxo til i dag*, Nord 1999:14 s. 55-69, (red.) Kari Melby, Anu Pylkänen, Bente Rosenbeck, København 1999.
- Fausing B.: Bevægende billeder. Om affekt og billeder. 400 s. *Tiderne skifter/Gyldendal*, København 1999.
- Fausing B.: Kosmorama. Vort digitale liv. *Filmen, computermedierne og den biologiske forbindelse* -, s. 29-44, 1999.
- Gade B.K.: Multiple Selves and Grafted Agents. A Postmodernist Reading of Jeanette Winterson's *Sexing the Cherry*. i: *Sponsored by Demons. The Art of Jeanette Wintersons. Cindie Maagaard, Marianne Birch, Helene Bengtsen* (red.), Scholars' Press, Odense 1999.
- Galal L.P.: Goddag mand – øskeskaf. *Samtale gennem tolk*. 208 s. *Mellemfolkeligt samvirke*, København 1999.
- Galal L.P.: Bookreview: Andrea B. Rugh: *Within the Circle. Parents and children in an Arab Village*. New York: Columbia University Press 1997. *Antropologi – Mellemøsten* 37, s. 192-193, 1999.
- Galal L.P.: Og bryllupsrejsen gik til et kloster. *Ungdomskultur og forbrug blandt koptere i Cairo*. *Antropologi – Mellemøsten* 37, s. 111-119, 1999.
- Hansen E.: Det gode afløsningsord. i: *Engelsk eller ikke engelsk? That is the question* s. 12, Erik Hansen, (red.) Niels Davidsen-Nielsen, Erik Hansen, Pia Jarvad, Gyldendal, København 1999.
- Hertel H.: Læsevaner. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd. 12 s. 418, Jørn Lund (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Hertel H.: Litteratursociologi. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd. 12 s. 218-219, Jørn Lund (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Hertel H.: Litteraturens vaneforbrydere. *Kritikere, forlæggere og lystlæsere – det litterære liv i Danmark gennem 200 år*. 380 s. Gyldendal, København 1999.
- Hertel H.: Verden ifølge Bo Bojesen 1943-99. 497 s. Gyldendal, København 1999.
- Hertel H.: Vor tids Reitzel. En pionerforlægger og hans samtid 1949-99. 195 s. Hans Reitzels Forlag, København 1999.
- Hertel H.: Henrik Stangerup: At skrive eller dø. En essayrejse København-Paris-Rio-Langebæk. *Heri indledningen: "Dagens smerte set med morgendagens øjne"*. 184 s. Lindhardt og Ringhof, København 1999.
- Hertel H.: Kulturradikalisme. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd. 11 s. 377, Jørn Lund (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Hertel H.: 14 års samliv med 5.000 års verdenslitteraturhistorie. *Standart* 13. årg. nr. 3, s. 35-37, 1999.
- Hertel H.: Hvordan ser den store forlægger ud? *Bogmarkedet* 34-35, s. 10-12, 1999.
- Holmen A.: Studier i dansk som andetsprog. 430 s. Akademisk Forlag, København 1999.
- Holmen A.: Sproglig vurdering af tosprogede småbørn. i: *Fokus på tosprogede småbørn* s. 33-40, Anne Holmen, Socialministeriet, Socialministeriet, København 1999.
- Holmen A.: Tendenser i andetsprogsforskningen i Norden.

- i: Skriftserie: Københavnerstudier i tosprogethed s. 5-14, Møller, Quist, Holmen, Jørgensen (red.), Danmarks Lærerhøjskole, København 1999.
- Holmen A., Jørgensen J.N.: Tendenser i andetsprogsforskningen i Norden. Skriftserie: Københavnerstudier i tosprogethed 30, s. 5-14, 1999.
- Holmen A., Jørgensen J.N.: Nordiske sprog som andetsprog. 280 s. Danmarks Lærerhøjskole, København 1998.
- Holmen A.: Dansk som andetsprogtilegnelse eller variation. i: Tosproget udvikling s. 113-132, Anne Holmen, (red.) Møller, Quist, Holmen, Jørgensen, Danmarks Lærerhøjskole, København 1999.
- Holmen A.: Danimarka'daki Türk İlk Sinif öğrencilerinin İkinci Dil Kavramı. s. 91-102, Anne Holmen, (red.) J.N. Jørgensen, Mediha Can, København 1999.
- Holmen A.: Dansk som andetsprog og tosproget udvikling. i: 7. møde om udforskningen af dansk sprog s. 200-213, (red.) Peter Widell og Mette Kunøe, Aarhus Universitets Forlag, Aarhus 1999.
- Jensen J.B.: Die Figur des Übergangs. Enzensberger und der Essay. i: Der Zorn altert, Die Ironie ist unterblich. Über Hans Magnus Endensberger s. 187-203, Rainer Wieland (red.)(udgiver), Suhrkamp, Frankfurt am Main. Tyskland 1999.
- Jørgensen J.C.: Mølleren og hans lærlinge. Sven Møller Kristensen og hans betydning for dansk litteraturforskning. i: Bogens virkelighed s. 23-48, Thomas Bredsdorff m.fl. (red.), Gyldendal, København 1999.
- Jørgensen J.C.: Reception af moderne dansk prosa. Nordica 15/1998, s. 237-256, 1999.
- Jørgensen J.C.: En anmeldelse af børnebogsanmeldelser. Gyldendals Årbog om børnelitteratur 1999, s. 79-85, 1999.
- Jørgensen J.C.: Individualisme og modernitet. Ny dansk essayistik i traditionshistorisk belysning. Spring 14, s. 49-74, 1999.
- Jørgensen J.C.: Sprogblomster i spinatbedet. En bog om kritiksproget. 168 s. Fremad, København 1999.
- Jørgensen J.C.: Blyanten og viskelæderet. Forfatteren 1, s. 5, 1999.
- Jørgensen J.C.: Værkkarakteristikken. Tanker omkring et leksikon. i: Ud af det moderne. Den kritiske tanke anno 2000 s. 258-267, Henrik Ljungberg og Erik Svendsen (red.), Spring, København 1999.
- Jørgensen J.N., Holmen A.: Danmarks Lærerhøjskole (red.): Modersmålsundervisning i mindretalssprog i Danmark. 280 s. København 1998.
- Jørgensen J.N., Holmen A.: Janus Møller, Pia Quist, Anne Holmen, J.N. Jørgensen (red.). A Nordiske Sprog som andetsprog. 280 s. København 1998.
- Jørgensen J.N., Holmen A.: Tendenser i andetsprogsforskning i Norden. i: Nordiske sprog som andetsprog s. 5-13, J. Møller, P. Quist, A. Holmen, J.N. Jørgensen (red.), København 1998.
- Jørgensen J.N., Holmen A.: Danimarka'daki Türk ilk sinif öğrencilerinin ikinci dil kavramı. Türk Dili 1999:1, s. 91-102, 1999.
- Jørgensen J.N.: Sociolinguistics in Denmark. s. 230-250, J. Normann Jørgensen, Tore Kristiansen (medforfatter), Max Niemeyer, Tübingen 1999.
- Jørgensen J.N.: Group Language, Gender and Identity in Teenagers. i: Sprog, køn og kommunikation s. 123-130, Jann Scheuer, Inge Lise Pedersen, C.A. Reitzel, København 1999.
- Jørgensen J.N. J. Møller, P. Quist, Tosproget udvikling. 162 s. København 1998.
- Jørgensen J.N.: Introduktion til Køge-Projektet. i: Tosproget udvikling s. 5-19, J. Møller, P. Quist, A. Holmen og J.N. Jørgensen, Danmarks Lærerhøjskole, København 1999.
- Jørgensen J.N.: Sproglige data til belysning af integreret tosprogethed hos skoleelever. i: Tosproget udvikling. Københavnerstudier i tosprogethed Køgeserien bind K4 s. 133-158, Danmarks Lærerhøjskole, København 1998.
- Jørgensen J.N.: Om tilegnelse af dansk udtale hos voksne indlærere. i: Studier i dansk som andetsprog s. 107-136, A. Holmen og K. Lund (red.), Akademisk Forlag, København 1999.
- Jørgensen J.N.: Bilingual grade school students' conversations. i: Copenhagen Studies in Bilingualism. The Køge Series Volume K6 s. 7-16, Royal Danish School of Educational Studies, København 1999.
- Jørgensen J.N., Holmen A.: Dansk som andetsprog og tosproget udvikling. i: 7. Møde om udforskningen af Dansk Sprog s. 200-215, Peter Widell & Mette Kunøe (red.), Århus Universitet, Århus 1999.
- Jørgensen J.N.: Bilingualism or Majority Tongue Acquisition? Sociolinguistica 13, s. 277-281, 1999.
- Jørgensen J.N.: Notes on the Pragmatic Bilingual Language Use by Turkish- Danish Grade School Students. TASG News 47-53, s. 47-53, 1999.
- Kjøller K.: Politisk sprogbrug. i: Danmarks Nationalleksikon. Jørn Lund (red.), Gyldendal, København 1999.
- Kjøller K.: Reklamesprog. i: Danmarks Nationalleksikon. Jørn Lund (red.), Gyldendal, København 1999.
- Kondrup J.J.: Realkommentarer til Søren Kierkegaard: Stadier paa Livets Vei. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. K6 s. 91-270, Niels Jørgen Cappelørn m.fl. (udg.), G.E.C. Gad, København 1999.
- Kondrup J.J.: Hvem tilhører teksten? i: Vid texternas vägska. Textkritiska uppsatser s. 68-82, Lars Burman & Barbro Ståhle Sjönell (red.), Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 1999.
- Kondrup J.J.: Biografen og den biograferede. Personalhistorisk Tidsskrift 1999: 2, s. 252-258, 1999.
- Kondrup J.J.: Anmeldelse af Sune Aukens Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning, 1998. Danske Studier 1999, s. 226-230, 1999.
- Kondrup J.J.: Review of Christina Sjöblad: Min vandring dag för dag. Kvinnors dagböcker från 1700-talet, 1997. Orbis Litterarum Vol 53 No 3, s. 214-216, 1998.
- Kondrup J.J.: The Editor as Interpreter. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 1998 s. 369-378, Niels Jørgen Cappelørn & Hermann Deuser (eds.), Walter de Gruyter, Berlin & New York 1998.
- Kondrup J.J.: The Editor as Interpreter. Kierkegaard Studies. Yearbook 1998, s. 369-378, 1998.
- Koskinen A.: Pohjoissaamen modaalista ilmauksista. Viittäjä 2/99, s. 251-254, 1999.
- Krag H.: Opslag "ingusjere". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalbibliotek, København 1999.
- Krag H.: Opslag "Kabordere". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Krag H.: Opslag "Kaukasus (folkeslag)". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.

- Krag H.: Opslag "Kosakker". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Krag H.: Opslag "Kalmykker". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Krag H.: Opslag "lesgier". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Krag H.: Opslag "osseter". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Krag H.: Opslag "kumykker". i: Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Kværndrup S.: Tolv principper hos Saxo – En tolkning af danernes bedrifter. 358 s. Multivers, København 1999.
- Kværndrup S.: Tolv principper hos Saxo – En tolkning af danernes bedrifter. "Bispegården var mestendels jævnet med jorden" Om Saxo og Gesta Danorum Vartounyt 1999, s. 358, 1999.
- Langkjær B.: En anden verden. i: Byens konkyliesang (antologi) s. 104-121, Palle Schantz Lauridsen (red.), Spring, København 1999.
- Langkjær B.: Mysteriet om film noir – stil, stemning og følelser. Kosmorama 223, s. 28-43, 1999.
- Langkjær B.: "Hvordan får musikken mening?". Kosmorama 222, s. 68-79, 1999.
- Langkjær B.: Fiktivisme og virkelighed i Lars von Triers Idioterne. Kosmorama 224, s. 107-120, 1999.
- Lauridsen P.S.: Byens konkyliesang. 154 min. Spring, Hellerup 1999.
- Lauridsen P.S.: Filmbyer og lydlandskaber. i: Byens konkyliesang s. 1-21, (red.) Palle Schantz Lauridsen, Spring, Hellerup 1999.
- Lauridsen P.S.: (red.) Byens konkyliesang. 154 s. Spring, København 1999.
- Lauridsen P.S.: Filmbyer og lydlandskaber. i: Byens konkyliesang s. 63-84, Palle Schantz Lauridsen (red.), Spring, Hellerup 1999.
- Lauridsen P.S.: Den einematografiske by. Hovedstaden 1/2000, s. 15-20, 1999.
- Lauridsen P.S.: Serier og genrer på tv. Retorikmagasinet 32, s. 6-10, 1999.
- Lauridsen P.S.: Same, same-but different. Bond i bevægelse. Words 7/1999, s. 8-10, 1999.
- Lauridsen P.S.: Div. artikler om filmkomponister. i: Nationalleksikon. Jørn Lund (red.), Gyldendal, København 1999.
- Levy J.L.: Udflugten og omveje – om engagement i litteraturen, især i 1990'erne. s. 129-145, Flemming Ettrup og Erik Skyum-Nielsen (red.), Gyldendal, København 1999.
- Levy J.L.: Om melankoli. Edda 99/2, s. 3, 1999.
- Levy J.L.: Kirsten Justesen: Re Kollektion. i: Re-Kollektion s. 4, Kirsten Justesen (red.), Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg 1999.
- Lundgreen-Nielsen F.: Georg Brandes og dansk identitet. Danske Studier årgang 1999, s. 156-179, 1999.
- Lundgreen-Nielsen F.: Grundtvig und Steffens. Die Wechselwirkung zweier berühmter Vetter. i: Henrik Steffens. Vermittler zwischen Natur und Geist s. 67-87, Flemming Lundgreen-Nielsen, Otto Lorenz, Bernd Henningsen (Hrsg.), Berlin Verlag Arno Spitz, Berlin 1999.
- Lundgreen-Nielsen F.: Grundtvig, angelsakserne og Sidste Digt. Grundtvig-Studier årgang 1999, s. 208-225, 1999.
- Pedersen V.: Invasion of the Bodystockings. Nordicom Review 2/1999, s. 93-100, 1999.
- Pedersen V.: TV-værter, Kommercialisering og køn i Norden. 102 s. Institut for Nordisk Filologi/Museum Tusulanum, København 1999.
- Pedersen V.: TV: Vindue mod verden eller invasion af det private? Øjeblikket 39/40, s. 66-67, 1999.
- Pedersen V.: TV: Vindue mod verden eller invasion af det private? i: Kunst/Offentlighed s. 55-56, Katua Sander, København 1999.
- Perregaard B.: Forskningsmæssige perspektiver i forsøg med undervisning i skriftlig fremstilling. Skolefag, Læring og dannelse Arbejdsrapporter 15-Maj 1999, s. 1-24, 1999.
- Perregaard B.: Forskning i børns tidlige skriftsproglige udvikling: En oversigt og en kritik. Danske Studier, s. 53-85, 1999.
- Perregaard B.: Interaktion og transformation. Om undervisning og udvikling i skriftlig fremstilling. Nydanske Studier 28, 1999, s. 61-80, 1999.
- Rosenbeck B.: Skørteregimente på humaniora? – Information 21/33.99. Information s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Flere kvinder – højere kvalitet. Information 4/2-99 -, s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Hightables og middag med tre retter. Information 17/6-99, 1999.
- Rosenbeck B.: Høje Nord – med et særligt kald? Information 3/4-99, s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Kvinder er ikke til mainstream. Information 20/9-99, s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Har tværfagligheden noget på sig? Eller hvad har den så på? i: Undervisning i Kvinno- och Könforskning i Norden. Rapport fra symposium i Stockholm 28.-29. september 1998 s. 27-32, (red.) Eva Lundgren, Stockholm 1999.
- Rosenbeck B.: Borgerlige kvinder i Sydsverige 1790-1870. Svensk Historisk Tidsskrift 118. 1998, s. 653-662, 1998.
- Rosenbeck B.: Forskning i et kønsorienteret perspektiv. Kvinder og forskning. Institut for Litteratur, Kultur og Medier 33, s. 13-33, Odense 1999.
- Rosenbeck B.: Anmeldelse af Kvinnelighetens strategier. Historisk tidsskrift Nr. 1. 1998, s. 99-104, 1999.
- Rosenbeck B.: Kønnen mellem omsorg og kontrol, Mødet med de moderne institutioner. i: Kjønnenes møde med det moderne s. 161-195, Kari Melby (red.), Center for Kvinneforskning. Norges teknisk naturvitenskapelige universitet, Dragvoll, Norge 1999.
- Rosenbeck B.: Professorvælde. Information den 15/4-99. s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Også universiteter kan fornyes. Information 9/8-99., s. 1, 1999.
- Rosenbeck B.: Ægteskab i Norden fra Saxo til i dag. 225 s. Anu Pylkkänen, Kari Melby (red.). Nordisk Ministerråd, København 1999.
- Rosenbeck B.: Perioden 1750 til vore dage. i: Indefra s. 199-263, Nanna Damsholt (red.), Museum Tusulanum, København 1999.
- Ruus H.: Kulturarv på cd-rom. Humaniora 2, 14. årg. 1999, s. 8-11, 1999.
- Ruus H.: Folkevisedansk – Den ældste viseoverlevering på cd-rom. i: 7. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog s. 321-330, Peter Widell og Mette Kunøe (red.), Aarhus Universitet, Århus 1999.
- Ruus H. Hanne Ruus (red.): Svøbt i mør, Bind 1 Adelskultur og visebøger. 428 s. C.A. Reitzel, København 1999.

Ruus H.: Dansk Folkevisekultur 1550-1700. i: Svøbt i mår, Bind 1 Adelskultur og visebøger s. 11-20, Flemming Lundgreen-Nielsen og Hanne Ruus (red.), C.A. Reitzel, København 1999.

Syrehn G.: Lidt om Lars Forssells dramatik. Program till Teater kattens Ørens forestilling af Lars Forssells "Prototyper", s. 2, 1999.

Syrehn G.: Johan Ludvig Heiberg och den svenska vådevillan. Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri 1999: 2, s. 149-160, 1999.

Syrehn G.: Vilhelm Moberg – den evige emigranten. Nordica – Tidsskrift for nordisk teksthistorie og æstetik 15/1998, s. 77-96, 1999.

Studienævnet for Dansk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Jan Rosiek (studieleder), Palle Schantz Lauridsen (vicestudieleder), Marianne Overgaard og Jens Normann Jørgensen. Studentersiden var repræsenteret af Maria Novrup (næstformand) Christian Dalager, Simon Skovgaard og Jens-Jakob Vanghøj.

Nyheder om studiet

Studienævnet har i det forløbne år færdiggjort en gennemgribende revision af studieordningen for BA-uddannelsen (1996-ordning) samt vedtaget en ny studieordning for magisterkonferensstudiet.

Trods besparelser fortsætter Dansk fremgangen i STÅ-produktion, som er steget fra 573,3 i 1998 til 601,4 i 1999. Dertil skal lægges aktiviteterne under Åben Uddannelse, hvor studienævnet hvert år igangsætter en halv snes kurser.

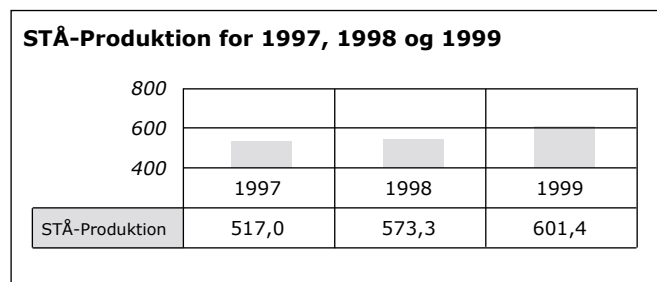
Statistik

STÅ 1999 på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Dansk/Nordisk	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Dansk/Nordisk A	467,4	0,5	2,9	105,4	0,9	28,3	605,3
Dansk/Nordisk B	36,3						
Samfundsvidenskab	1,0						
Øvrige humanistiske fag	83,0						
Merit- og gæstestud.	13,8						
I alt	601,4						

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Jan Rosiek

Studienævnet for Finsk

Studienævnet

Pr. 1.2. 1999 Finsk Studienævn bestod af studieleder Arja Koskinen og studenterrepræsentant Philipp Micha.

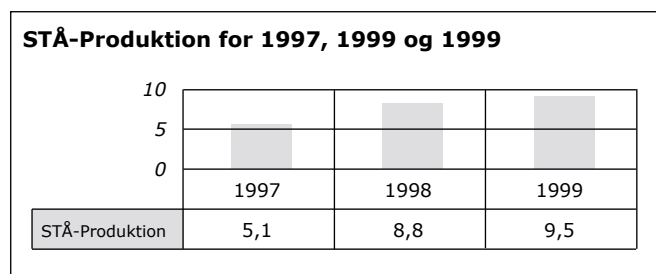
Maria Kangas Larsen fungerede som studienævnssekretær og studievejleder.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Finsk	I alt
Finsk	6,5	6,5
Øvrige humanistiske fag	1,8	
Naturvidenskab	0,8	
Merit- og gæstestud.	0,5	
I alt	9,5	

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Arja Koskinen

Studienævnet for Dansens Æstetik og Historie

Studienævnet

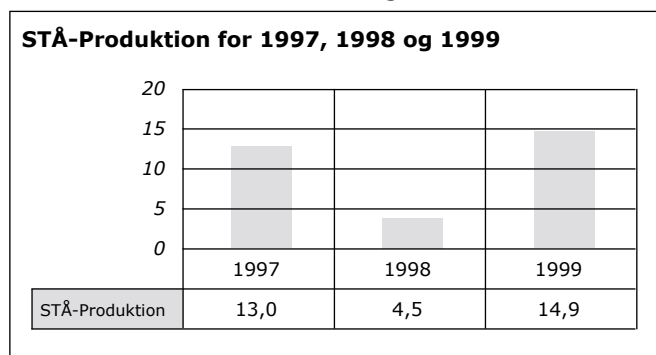
Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Erik Aschingreen (leder) og Michale Hauge (student).

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Dansens æstetik	Teologi	Øvrige hum	I alt
Dansens æstetik	5,8	0,8	6,5	13,0
Øvrige humanistiske fag	6,9			
Merit- og gæstestud.	2,3			
I alt	14,9			

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Erik Aschingreen

Studienævnet for Minoritetsstudier

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Helen Krag (formand), Kirsten Thisted og studerende: Daniel Tallat Sha-koor.

Statistik

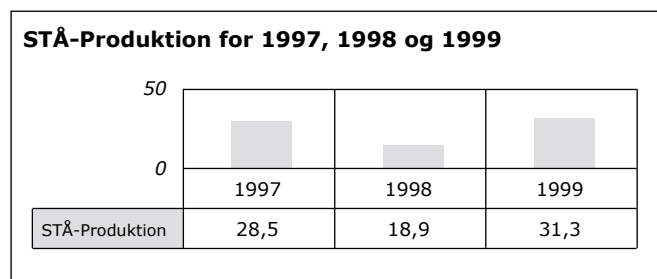
STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Minoritetsstudier	Øvrige hum	I alt
Minoritetsstudier	1,0	0,5	1,5
Samfundsvidenskab	2,5		
Øvrige humanistiske fag	27,3		
Naturvidenskab	0,3		
Merit- og gæstestud.	0,3		
I alt	31,3		

Nyheder om studiet

Afdelingen gennemførte undervisning i 4 BA-tilvalg, 2 ÅU-kurser og 2 i OB-kursus i henholdsvis Kultur-knudepunkt, Kaukasus og Metode-problemer i Minoritetsforskningen.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Helen Krag

Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: studieleder Nanna Damsholt og vicedirektør Jennifer Linnemann samt Mie Larsen og Bente Rosenbeck. Oline Pedersen var suppleant.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

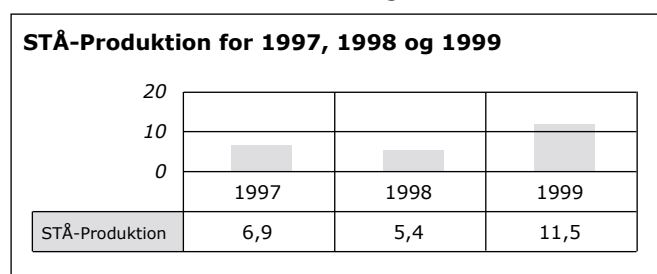
Indskrivningsfag	Køns- og kvindest.	I alt
Køns- og kvindestudier	1,0	1,0
Samfundsvidenskab	0,8	
Øvrige humanistiske fag	9,3	
Merit- og gæstestud.	0,5	
I alt	11,5	

Nyheder om studiet

Centerets studienævn har bl.a. stået for tilvalgskurser på BA-uddannelsen, der er kernen i Centerets undervisning. Studerende på Centeret kommer fra en bred vifte af fakultetets fag, og hvert år har vi studerende fra udlandet. Flere studerende, især fra Nordisk og Historie, vejledes til at aflægge eksamen på OB på deres respektive fag.

Nanna Damsholt er initiativtager til udvikling af tværfaglige BA tilvalgs-kurser, i samarbejde med Germansk, Engelsk og Romansk Institut samt Center for Arbejderkulturstudier og Centeret.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Nanna Damsholt

Det Arnamagnæanske Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder: lektor cand.mag. Peter Springborg.

Institutbestyrelse: institutlederen, lektor mag.art. Britta Olrik Frederiksen (viceinstitutleder), professor dr.phil. Jonna Louis-Jensen, institutsekretær Hanne Clausen, studenterobservatør stud.mag. Anne Mette Hansen.

Organisation

Til instituttet hører et konserveringsværksted og et fotografisk atelier.

Instituttet huser Den Arnamagnæanske Kommissions Ordbog over det norrøne prosasprog, og Kommissionens kontor.

Adresse

Det Arnamagnæanske Institut
Njalsgade 76
2300 København S
Telefon: 35 32 84 67
Fax: 35 32 84 68
E-mail: ami@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/ami>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Pr. 1.7.1999 er lektor Michael Chesnutt overført til Det Arnamagnæanske Institut i forbindelse med nedlæggelsen af Institut for Folkloristik.

Forskningsvirksomhed

Instituttet er oprettet 1956 som ramme om den videnskabelige udnyttelse af Den Arnamagnæanske Håndskriftsamling.

Instituttets forskningsområde er ældre islandsk og norsk, samt ældre svensk og dansk sprog og litteratur. En vigtig opgave er udarbejdelsen af tekstkritiske udgaver af den norrøne middelalderlitteratur. Desuden forskes der i færøsk og islandsk sprog og litteratur.

Instituttet udgiver to skriftserier, Editiones Arnamagnæanæ og Bibliotheca Arnamagnæana, i samarbejde med Den Arnamagnæanske Kommission. Denne blev oprettet 1772 som bestyrelse for Det Arnamagnæanske Legat, den samling af håndskrifter og trykte bøger som professor Arne Magnusson, sammen med sin formue, testamenterede til Københavns Universitet ved sin død 1730. Kommissionen består i dag af fem medlemmer med universitetets rektor som formand, samt to eforer.

Udgivelsesprojekter

Til udgivelse i Editiones Arnamagnæanæ har der af udgivere og redaktører/konsulenter været arbejdet på: Eyrbyggja saga (udg. Forrest Scott, red. JLJ, kons. MO), Egils saga Skallagrímssonar (udg. Bjarni Einarsson, red. PS, kons. JLJ), Óláfs saga Tryggvasonar, 3. bind (udg. Ólafur Halldórsson, red. BOF, kons. JLJ), Hákonar saga Háreks-sonar (udg. Mirjam Lanjala/MO, kons. JLJ).

I Bibliotheca Arnamagnæana har der været arbejdet på

Bjarne Fidjestøl, The dating of Eddic poetry (udg. posth. af Odd Einar Haugen, JLJ, MJD) og et bind Opuscula (BOF, JLJ).

Der arbejdes på en tekstkritisk udgave af Hallgrímur Péturssons værker og en kritisk udgave med islandsk oversættelse af Hálfdan Einarssons Sciagraphia (Kbh. 1777) (ME et al.).

Igangværende specialundersøgelser

Om den norrøne adverbialsætning (FH); om fire norrøne håndskrifers historie i Danmark (MO); om islandske middelalderhåndskrifter indbundet i træplader (PS); om de overleveringsmæssige forhold vedr. Knud Lavard-liturgien, artikler om Axel Olrik og Gaston Paris til Enzyklopädie des Märchens (MC); monografier om William Heinesen og Heðin Brú, udgivelse af hidtil utrykte tekster af Jørgen-Frantz Jacobsen (JI); om en skjaldestrofe af Eilífr Goðrúnarson, artikler til Den Store Danske Encyklopædi og et udenlandsk samleværk (JLJ); kommentar til tekster i det danske 1400-tals håndskrift AM 76 8vo, sm.m. dansk-svensk forskergruppe, artikler om danske og svenske middelalderbøger til tre danske og udenlandske samleværker (BOF).

Edb og håndskrifter

Elektronisk katalogisering af Den Arnamagnæanske Samling under EU projektet MASTER, sm.m. AMH og studentermedhjælp; redigering af håndbog i tekstindkodning, på grundlag af arbejdet i NorFa netværk; forberedelse af projekt om "Afprøvning og udvikling af en generisk model til beskrivelse af elektroniske historiske tekster i XML" sm.m. nordiske forskere; to bidrag til håndbog om digitalisering af håndskrifter og tidlige tryk, beregnet for især østeuropæiske biblioteker m.v. (MJD).

Ph.d.-projekt

Kenningens litterære funktion i norrøn litteratur (RSH).

Bevaring af håndskrifter

Instituttets konserveringsværksted og fotografiske atelier forestår konservering og affotografering af den tilbageværende del af håndskriftsamlingen. Atelieret fører bevaringsmæssigt tilsyn med den eksisterende foto- og filmsamling, kompletterer samlingen af sikkerhedskopier og udfører endvidere opgaver for interne og eksterne rekvisitter i ind- og udland.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

BOF er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og formand for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning. JLJ er faglig sekretær for Den Arnamagnæanske Kommission, sekretær i Hið íslenska frædafélag í Kaupmannahöfn, JLJ er formand og JI sekretær for Selskabet til Udgivelse til færøske Kildeskrifter og Studier. JI er censor og ekstern vejleder ved Fróðskaparsetur Føroya.

Formidling

Redaktionelle hverv

Instituttets VIP udgør redaktionskomiteen for de ovennævnte skriftserier og medvirker som redaktører og konsulenter.

BOF er medlem af redaktionskomiteen for Arkiv för Nordisk Filologi, II hovedredaktør af tidsskriftet Nordisk Litteratur, MJD er medlem af redaktionen for tidsskriftet alvissmál.

Kongresser og symposier

The 5th international seminar on the care and conservation of manuscripts, 19.-20. april. Seminar om norrøn filologi i anledning af professor Stefán Karlssons promovering som æresdoktor ved Københavns Universitet, 19. november.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

En række forskere fra ind- og udland har tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed, og flere gæster har arbejdet her i årets løb, bl.a. syv modtagere af Statsstipendiet for islandske forskere til studier ved Det arnamagnæanske Institut og tre modtagere af Det Arnamagnæanske Stipendium.

Derudover besøges instituttet jævnligt af enkeltpersoner og grupper af studerende og andre interesserede fra ind- og udland der ønsker at høre om instituttets virksomhed og se håndskrifter.

Instituteder Peter Springborg

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 8,5 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 6,6 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 0,6 årsværk.

VIP Internt finansieret

Battista, Simonetta; forskningsass.
Chesnutt, Michael; lektor.
Driscoll, Matthew James; lektor.
Eggertsdóttir, Margrét; lektor.
Frederiksen, Britta Olrik; lektor.
Hansen, Finn; lektor.
Isaksen, Jógvan; lektor.
Louis-Jensen, Jonna; professor.
Overgaard, Mariane; lektor.
Springborg, Peter; lektor.
Vogt, Susanne; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Hansen, Rolf Stavnem.

Fondsbevillinger

EU

– MASTER, elektronisk håndskriftkatalogisering (Matthew James Driscoll) kr. 429.730.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Fifth international seminar on the care and conservation of manuscripts 19-20 apr 1999 (Peter Springborg) kr. 30.000.

Publikationer

- Chesnutt M.: The Three Laughs. A Celtic-Norse Tale in Oral Tradition and Medieval Literature. i: Islanders and Water-Dwellers s. 37-49, Patricia Lysaght et al. (eds.), DBA, Blackrock, Irland 1999.
- Chesnutt M.: The Many Abodes of Olrik's Epic Laws. Copenhagen Folklore Notes 4/99, s. 7-11, 1999.
- Driscoll M.J.: Skikkjurímur. i: Norse Romance II, Arthurian Archives s. 267-329, Marianne E. Kalinke, D.S. Brewer, Cambridge UK 1999.
- Eggertsdóttir M.: Nye strømninger og gammel tradition i islandsk barokdigtning. i: Om barocken i Norden s. 81-105, Kristina Malmio, Nordica, Helsingfors Universitet, Helsingfors 1999.
- Eggertsdóttir M.: Skáldanna leikaraverk. i: "Vitjun sína vakta ber" Safn greina eftir Jón Ólafsson úr Grunnavík s. 21-37, (red.) Guðrún Ingólfssdóttir, (red.) Svavar Sigmundsson, Góðvinir Grunnavíkur-Jóns, Háskólaútgáfan, Reykjavík 1999.
- Eggertsdóttir M.: Um kveðskap kvenna og vardveislu hans. Vefnir. Tímarit Félags um átjándu aldar fræði. Annað rarfrit – júní '99, www.bok.hi.is/vefnir, 1999.
- Frederiksen B.O.: Expanko – en stemning for 60-årige. i: I hast hälsar...Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7 oktober 1999 s. 74-80, Stig Isaksson, Eva Norden, Magnus Olsson, Claes Ringdahl, Mariann Saurow, Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
- Frederiksen B.O.: Katalogartikler om gammeldanske håndskrifter og et gammeldansk tryk. i: Levende ord & lysende billeder. Den middelalderlige bogkultur i Danmark. Katalog s. 21, 23-24, 40, 42-50, 53 Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek. Moesgård Museum, København, Århus 1999.
- Frederiksen B.O.: Dansksprogede bøger fra middelalderen – i tørre og mindre tørre tal. i: Levende ord & lysende billeder. Den middelalderlige bogkultur i Danmark. Essays s. 154-162, Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek. Moesgård Museum, København, Århus 1999.
- Isaksen J.: Durita Holm. Ferðin um bláu gongustjörnuna. Sosialurin 247, s. 13, 1999.
- Isaksen J.: Bamsufilosofi. A.A.Milne: Palli Pumm. Sosialurin 202, s. 23, 1999.
- Isaksen J.: At tola og bíða. Gunnar Hoydal: Dalurin fagri. Sosialurin 107, s. 22, 1999.
- Isaksen J.: Føroysk Bókmentahandbók om Turið Sigurðardóttir: Hugtøk í Bókmentafræði. Sosialurin 187, s. 19, 1999.
- Isaksen J.: Tølandi megí om: Føroysk orðabók. Frøði Mars 99, s. 20, 1999.
- Isaksen J.: Hví Neggjaði ryssan ikki? Om Henning Mankell: Skortleysir manndraparar. Sosialurin 10, s. 19, 1999.
- Isaksen J.: Strongt hugflog. Om Rakel Helmsdal: Drekar og annað valafólk. Sosialurin 6, s. 21, 1999.
- Isaksen J.: Die Güte ist Gott (zweiter Teil). William Heinesens roman "Blæsende Gry". Tjaldur 23, s. 45-48, 1999.
- Isaksen J.: Tann Stríðanði humanisturin. "Det gode håb" Eftir William Heinesen. Sosialurin 242, s. 18-19, 1999.
- Isaksen J.: Sjáldan kemur fluga... Om Jørgen-Frantz Jacobsen. Sosialurin 227, s. 17, 1999.
- Isaksen J.: Eros og Dionysos treða dansin. "Gamaliels besættelse" eftir William Heinesen. Sosialurin 212, s. 22-23, 1999.

- Isaksen J.: Århundredets begyndelse. Oddvør Johansens roman "I morgen er der atter en dag". Nordisk Litteratur 1999 1, s. 31, 1999.
- Isaksen J.: Kosmisk komplementaritet. En præsentation af Jóanes Nielsens digtsamling "Sting". Nordisk Litteratur 1999 2, s. 31, 1999.
- Isaksen J.: Millum miðöld og modernitet. "Det fortryllede lys" eftir William Heinesen. Sosialurin 192, s. 22-23, 1999.
- Isaksen J.: Die Güte ist Gott. William Heinesens roman "Blæsende Gry". Tjaldur 22, s. 27-31, 1999.
- Isaksen J.: Lívsins morgun er til allar tíðir. "Moder Syvstjerne" eftir William Heinesen. Sosialurin 182, s. 22-23, 1999.
- Isaksen J.: At ummæla. Eitt subjektivt essay. Bragi 1, s. 4-7, 1999.
- Isaksen J.: Glymur dansur í høll. "De fortabtes spillmænd" eftir William Heinesen. Sosialurin 129, s. 16-17, 1999.
- Isaksen J.: Deyðadansurin um gullkálvin. "Den sorte gryde" eftir William Heinesen. Sosialurin 109, s. 20-21, 1999.
- Isaksen J.: Lívið sigrar í deyðamannadali. "Noatun" eftir William Heinesen. Sosialurin 99, s. 18-19, 1999.
- Isaksen J.: Góðskan er Gud. "Blæsende Gry" eftir William Heinesen. Sosialurin 55, s. 18-20, 1999.
- Isaksen J.: Bardagin ímóti óreinskapi. Tvær gitnar barnabøkur á føroyskum. Sosialurin 49, s. 24-25, 1999.
- Isaksen J. Jógván Isaksen: Jørgen-Frantz Jakobsen: Den yderste kyst og andre essays. I udvalg og med efterskrift af Jógván Isaksen. 96 s. Fisker & Schou, København 1999.
- Springborg P., Fellows-Jensen Gillian (red.): Care and conservation of manuscripts 4. Proceedings of the fourth international seminar held at the University of Copenhagen 13th-14th October 1997. 180 s. The Royal Library, København 1999.

Den Arnamagnæanske Kommission

Historie

I 1937 besluttede Den Arnamagnæanske Kommission at påbegynde arbejdet på en ordbog over det norrøne prosasprog. Begrænsningen til prosasproget motiveredes med, at en ordbog over det poetiske ordforråd var udkommet 1931. Ordbogen var oprindelig planlagt som et supplement til Fritznors ordbog (1886-1896), men man indså tidligt det formålstjenlige i at udarbejde en selvstændig ordbog, og i 1939 kom arbejdet i gang på Universitetsbiblioteket i Fiolstræde, hvor de arnamagnæanske håndskrifter opbevarede. I 1957 flyttede ordbogen sammen med det nyoprettede Arnamagnæanske Institut og har siden været lokaliseret sammen med instituttet.

Den Arnamagnæanske Kommissions Ordbog (ordbog over det norrøne prosasprog)

Ordbog over det norrøne prosasprog registrerer ordforrådet i det norsk-islandske middelalderlige sprog, som det foreligger i håndskrifter fra de ældste bevarede håndskrifter tid, dvs. ca. 1150. Ordbogen dækker islandske tekster indtil 1540, da den ældste trykte islandske bog udkom. For de norske teksters vedkommende er grænsen sat til ca. 1370 med den begrundelse, at der omkring det tidspunkt er sket så store forandringer i det norske sprog, at norsk og islandsk herefter kun med vanskelighed kan betragtes under ét.

Excerperingen har med enkelte undtagelser været selektiv og er for størstedelen af materialets vedkommende sket efter trykte udgaver, men ordbogen har flere gange excerperet direkte fra håndskrifterne. Ved indsamlingen har ordbogen bestræbt sig på at få ordstof fra forskellige tider og forskellige genrer repræsenteret, især har en tættere udnyttelse af mindre klassiske genrer og tekster resulteret i, at denne ordbog kan fremvise et langt større og mere broget ordforråd end tidligere norrøne ordbogsværker. Fremmedord i norrøn kontekst hører med til materialet, navnestof derimod ikke. Den i Island og Norge oversatte litteratur nyder særlig opmærksomhed, og udenlandske paralleller er inddraget til belysning af det norrøne ordforråd. Ordarkivet består af 725.000 håndskrevne sedler samt et register over sammensatte ord. Med tillægsexcerpering hovedsagelig fra tidligere trykte ordbøger kommer det totale antal registreringer op på 900.000. Citatmaterialet indtastes som poster i en database, der danner grundlaget for redigeringen.

I de alfabetisk ordnede ordbogsartikler bliver ordenes formvariation, morfologi og syntaktiske brug vist, men

størst vægt lægges der på den semantiske beskrivelse. Ordforklaringer gives på både dansk og engelsk og ledsages af et fyldigt citatmateriale med nøjagtige henvisninger til daterbare kilder.

Ordbogen skal udkomme i 12 bind.

I 1989 udkom ordbogens registerbind på 544 sider: Ordbog over det norrøne prosasprog : Registre // A Dictionary of Old Norse Prose : Indices. Registerbindet, der er nøglen til alle de efterfølgende ordbogsbind, giver en oversigt over den norrøne prosalitteratur i form af: 1) signaturregister (benyttede udgaver og alt relevant håndskriftmateriale), 2) register over middelalderhåndskrifter med reviderede date-ringer, 3) bibliografi, 4) forkortelser og symboler. I 1995 udkom det første egentlige ordbogsbind på 453 sider, der omfatter "a" til "bam".

Assistenter og studentermedhjælp forbereder materialet for redaktørerne. Dette omfatter bl.a. indtastning af belægsedlerne og af henvisninger til sekundærlitteratur samt nødvendig supplerung med belæg fra ældre ordbøger.

Bind 2, med ordbogsartikler fra "ban" til begyndelsen af "d", er planlagt til at udkomme i december 2000. Redigeringen af bogstavet "b" er afsluttet.

En af ordbogsredaktørerne har et særligt ansvar for udvikling af dataprogrammer til håndtering af databasen over citatmaterialet og for udvikling af redigeringsprogrammet. Der arbejdes p.t. i et DOS-baseret redigeringsprogram, men det er hensigten at ordbogen i løbet af 2000 skal overgå til Windows.

En særlig virksomhed, ordlisteprojektet (påbegyndt i 1998 og finansieret af islandske statslige fondsmidler), blev afsluttet i 1999. Det resulterede i etablering af en fuldstændig liste over ordbogens ordregistreringer med oplysninger om ordklasse, henvisninger til behandling af ordene i tidligere ordbøger og optælling af belægsedlerne. I tillæg til at være et nødvendigt redskab for redaktørernes arbejde vil ordlisten, der også skal lægges ud på ordbogens hjemmeside (onp.hum.ku.dk), være et nyttigt forskningsredskab for norrøne filologer.

Stab

Årsværk: 5,8

VIP

Redaktører: Helle Degnbol, Bent Chr. Jacobsen, Eva Rode (ordbogsleder 1998-2000), Christopher Sanders (engelsksproget redaktør), Þorbjörg Helgadóttir. Projektansatte: Jóhannes Bjarni Sigtryggsson (januar-september). Gæstere-daktør/konsulent: Gunnlaugur Ingólfsson (juli).

Ordbogsleder Eva Rode

Institut for Dansk Dialektforskning

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Inge Lise Pedersen.

Institutbestyrelsen består derudover af lektorerne Tore Kristiansen og Karen Margrethe Pedersen, samt TAP-repræsentant Lise Theilgaard.

Adresse

Institut for Dansk Dialektforskning
Njalsgade 80, opg. 10. 3
2300 København S
Telefon: 35 32 85 00
Fax: 35 32 85 12
E-mail: dansk-dialekt@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/dialekt/>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Mht. den historiske udvikling henvises til instituttets websted.

Personaleforhold

1.9. gik lektor, cand.mag. Inger Bévort på pension. Den ledigblevne stilling har ikke været opslået, idet den er blevet brugt til at finansiere forskningsassistent, cand.mag. Pia Quist Jensens stilling.

Mag.art. Anette Jensen er ansat i fleksjob som akademisk medarbejder.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed ligger inden for dialektologi og sociolingvistik.

1. Ømålsordbogen. En sproglig-saglig ordbog over øernes dialekter. Afsnittene fos-gal er færdiggjort til trykning i bind 5 i år 2000, og de øvrige afsnit hertil er under revision. Der er redigeret afsnit i bogstav h, herunder semantisk komplicerede ord som "have", vb., "hen" og "her", lydligt komplicerede ord som "hijane" og "hinanden", og fagord som "hegle" og "hilde". Materialet er forøget ved udskrift fra dialektale kilder og ved aflæsning af bånd (Finn Køster, Karen Margrethe Pedersen, og i mindre omfang Asgerd Gudiksen og Inger Bévort).

2. I tilknytning til sit projekt om semantisk specifikation af bisætningsindledere i ældre dansk og dialektalt talesprog har Inge Lise Pedersen undersøgt forekomsten af underordnede sætninger uden konjunkional i dialektalt talesprog.

3. Orddannelse. Asgerd Gudiksen har arbejdet videre med spørgsmålet om regel og produktivitet i orddannelsen, samt diskussionen om regel vs. analogi i forbindelse med omarbejdelse af sin ph.d.-afhandling til trykning. Hun har desuden påbegyndt en undersøgelse af mediopassiv.

4. Næstvedprojektet. En undersøgelse af norm og variation og holdningers rolle i sprogforandring. Materialeudskrivningen er fortsat, og der er udarbejdet artikler om sprogholdninger og sproglig variation, samt indsamlet nye sprogholdningsdata (stile og dialektmasketest) i to klasser på Herlufsholm (Tore Kristiansen sm.m. Jens Normann Jørgensen, INF).

5. Fyn-projektet. Der er indsamlet sprogbrugs- og sprogholdningsdata fra unge sprogbrugere i Odense og midaldrende i Vissenbjerg, med henblik på analyse af sprog-samfundet som det var da Storebæltsbroen kom; for Vissenbjergmaterialets vedkommende også til sammenligning med tidligere båndoptagelser med de samme informanter.

6. UNO-projektet. Projekt om ungdomssprog i Norden, under Nordisk Ministerråds forskningsprogram Norden og Europa. Dets hovedsigte er at undersøge slang og diskursmarkører i ungdomssprog i de nordiske lande. Indsamlingen af talesprogs materiale i Århus er afsluttet (ved Karin Guldbæk-Ahvo).

7. "Democracy in Language: A Study of Discursive Practices in Contemporary Danish Institutions", v. Lilie Chouliaraki og Jann Scheuer, finansieret af SHF. Jann Scheuer er i gang med at samle data ind til undersøgelse af medarbejder- og udviklingssamtaler og er begyndt at analysere de indsamlede data. Han har desuden inddraget materiale fra sit projekt om jobsamtaler i en analyse af "Language, Social Categories and the Conditions of Democracy in Job Interviews".

8. Eksisterer der en særlig varietet af dansk talesprog blandt unge nydanskere i København? Pilotprojekt om tosprogede unges talesprog. Pia Quist Jensen har indsamlet materiale bestående af unges selvoptagelser, retrospektive interview og samtaler i forbindelse med spil. 80% af materialet er udskrevet og analysen påbegyndt.

9. Arkivvirksomhed. Samlingerne er forøget med ca. 1200 ordsedler og 37 båndoptagelser. Aflæsningen af bånd og indlægnings i Wordcruncher er fortsat med 33 bånd fra øerne. Anette Jensen har scannet opr. maskinskrevne dialekttekster til samme corpus og tegnet en række elektroniske dialektkort. Digitalisering og kopiering af båndsamlingen på cd'er er fortsat.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Tore Kristiansen har siddet i udvalg vedr. lektorstilling ved Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet Odense og til lektorvikariat i dansk sprog ved KU.

Inge Lise Pedersen har siddet i udvalg til vurdering af Gunnstein Akselbergs oprykning til professor i Bergen.

Udvalg og fonde

Inge Lise Pedersen er efor for Kvinderegensen.

Tillidshverv

Inge Lise Pedersen er næstformand for Dansk Sprognavn og bestyrelsesmedlem i Institut for Grænseregionsforskning.

Formidling

Der er besvaret forespørgsler og givet vejledning vedr. dialektale og sprogsociale spørgsmål, og medarbejderne har formidlet instituttets forskning ved foredrag, artikler og ved medvirken i radio- og tv-udsendelser. En vigtig del af formidlingen er af sprogpædagogisk og sprogpolitisk art, den er især varetaget af Tore Kristiansen.

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver tidsskriftet Danske Folkemål der udkommer en gang om året, og publicerer artikler inden for området

dialektologi og talesprogsvariation. Det redigeres af Karen Margrethe Pedersen, Finn Køster og Tore Kristiansen.

Redaktionelle hverv

Jann Scheuer er medlem af redaktionen af NyS.

Kongresser og seminarer

Instituttet har ved Tore Kristiansen arrangeret 8 møder i den sociolingvistiske studiekreds. Inge Lise Pedersen har arrangeret todagesseminar om nordisk sproghistorie.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Professor Brit Mæhlum, Trondheim opholdt sig ved instituttet en måned, ph.d.-studerende Ruth Horak, Wien hele året og Anders Nordebring, Uppsala 6 mdr.

Netværk

Tore Kristiansen er medlem af UNO, nordisk netværk for ungdomssprogsforskere, Inge Lise Pedersen af ESF-netværk om Convergence and Divergence of Dialects in a Changing Europe.

Instituttleder Inge Lise Pedersen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 6,9 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 2,1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bevort, Inger; lektor.
Gudiksen, Asgerd Inge; adjunkt.
Jensen, Pia Quist; forskningsass.
Kristiansen, Tore; lektor.
Køster, Finn Pol; lektor.
Pedersen, Inge Lise; lektor.
Pedersen, Karen Margrethe; lektor.
Scheuer, Jann Bredvad; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Milner, Syragoula Chouliaraki; forskningsadj.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Ugivelse af bind 5 af Ømålsordbogen (Institut for Dansk Dialektforskning) kr. 68.000.

Publikationer

Bévort I.: En ærøsk kilde fra 1869. *Danske Folkemål* 41, s. 35-46, 1999.
Chouliaraki S.M.: Discourse in late modernity. Rethinking critical discourse analysis. 168 s. Edinburgh University Press, Edinburgh 1999.
Chouliaraki S.M.: Media discourse and national identity. Death and myth in a news broadcast. i: Challenges in a changing world. Issues in critical discourse analysis s. 37-62, R. Wodak, C. Ludwig, 1999.

Chouliaraki S.M.: Voicing the silence of the pedagogic space. Power & Heteroglossia in pupils' talk. *Skolefag, Læring & Dannelse* – i det 21. århundrede. *Arbejds-papirer* 12, s. 1-18, 1999.
Chouliaraki S.M.: On Hasan's The disempowerment Game. A critique of Bourdieu's view of language. *Linguistics and Education* Vol. 10,2, 1999.
Chouliaraki S.M.: Regulation in "Progressivist" Pedagogic Discourse: Individualised Teacher-Pupil Talk. *Skolefag, Læring & Dannelse* – i det 21. århundrede. *Arbejds-papirer* 11, s. 43, 1999.
Gudiksen A.: Om mediopassiv i de danske ømål. i: 7. Møde om udforskning af dansk sprog s. 129-38, Peter Widell, Mette Kunøe, Århus Universitet, Århus 1999.
Gudiksen A.: Pintlet, adj. i: I hast hälsar. *Festskrift till Göran Hallberg på 60- årsdagen den 7 oktober 1999* s. 83-85, Stig Issaksson et al., Dialekt- och Ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
Jensen P.Q., Maegaard M.: Sprogvalg, andetsprogstilegnelse og identitet. Ufe-nyt. *Undervisere for tosprogede elever* 1, s. 3-9, 1999.
Kristiansen T.: Dømt af dialekten. *Retorikmagasinet* 30, s. 16-19, 1999.
Kristiansen T., Jørgensen J.N.: Sociolinguistics in Denmark. *Sociolinguistica* 12, s. 230-250, 1998.
Kristiansen T.: Den norske språksituasjonen sett fra Danmark. *Språklig Samling* 2, s. 4-12, 1999.
Kristiansen T.: Norden og Europa – og det gode sprogsamfund. i: Norden och Europa: Språk, kultur och identitet. *Forskningsprogrammet Norden och Europa. Nord 1999:11* s. 131-152, Krister Ståhlberg, Nordisk Minister-råd, København 1999.
Kristiansen T.: Unge sprogholdninger i Næstved 89 og 98. *Danske Folkemål* 41, s. 139-162, 1999.
Kristiansen T.: Om farerne ved en ortografi der ikke genspejler talesproglig variation: det danske eksempel. i: *Språkbrukeren – fri til å velge? Artikler om homogen og heterogen språknorm* s. 137-47, Helge Omdahl, Høgskolen i Agder, Kristianssand 1999.
Kristiansen T.: Dansk sproglære og den nye gymnasiebe-kendtgørelse. *NyS. Nydanske studier & almen kommunikationsteori* 28, s. 81-92, 1999.
Pedersen I.L.: Regionalitet og sprogudvikling i Danmark. Er det begrundet at tale om regionalitet i Danmark? i: *Stedet som kulturell konstruksjon* s. 33-51, Brit Mæhlum, Dagfinn Slettan, Ola Svein Stugu, Historisk Institutt.Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet NTNU, Trondheim 1999.
Pedersen I.L.: Danskernes indstilling til dialekter – og de danske dialekters stilling blandt danskerne. *Dansk Noter* 2, s. 29-31, 1999.
Pedersen I.L., Hansen S.K., Michelsen T.: Set nedefra. Beretninger om at være barn af småårsfolk på landet omkring århundredskiftet. *Bol og by* 1999:1, s. 58-100, 1999.
Pedersen I.L.: Hvornår er en kode ikke længere den samme kode – og hvem afgør det? Målbrytning. *Skrifter frå prosjektet Talemålsendring i Norge* 2, s. 18-40, 1999.
Pedersen I.L.: Pissalike, sb. i: I hast hälsar. *Festskrift till Göran Hallberg på 60- årsdagen den 7. oktober 1999* s. 167-69, Stig Isaksson et al., Dialekt- och Ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
Pedersen I.L.: Vil kampen for mere og bedre dansk gå ud over dialekterne? *Vandfanget. Institutblad for Nordisk Sprog og Litteratur* 2, s. 15-20, 1999.

Pedersen K.M.: Genusforenklingen i københavnsk. Danske Folkemål 41, s. 79-105, 1999.

Pedersen K.M.: Om verbet svenske. i: I hast hälsar. Festschrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7 oktober 1999 s. 170-72, Stig Isaksson et al., Dialekt- och Ort-namnsarkivet i Lund, Lund 1999.

Scheuer J.: Maskuliniteter, rekruttering og dialogiske idealer. Danske Folkemål 41, s. 163-84, 1999.

Scheuer J.: Når jeg hører ordene kvalitativ analyse, tænder jeg min regnemaskine. NyS. Nydanske studier & almen kommunikationsteori 25, s. 131-33, 1999.

Scheuer J.: På catwalken med en matris 3x3. Kön, språk och symboliskt kapital i anställningsintervjuer. Kvinnovetenskaplig tidskrift 2:Samtal, s. 43-59, 1999.

Institut for Navneforskning

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Bent Jørgensen.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Navneforskning
Njalsgade 80, trappe 10, etage 3
2300 København S
Telefon: 35 32 85 61
Fax: 35 32 85 68
<http://www.hum.ku.dk/navnef>

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsopgave er at analysere og beskrive dansk navnestof i og uden for Danmark. Instituttet er landets eneste sted- og personnavnearkiv og fungerer som nationalt dokumentationscenter for fagområdet. Dets samlinger og specialbibliotek er tilgængelige for offentligheden.

1. Stednavne

Etymologiske undersøgelser

Til udgivelse i serien Danmarks Stednavne er Vestsjællands Amt del 2 færdiggjort til udgivelse (Jørgensen), og bearbejdelsen af navnestoffet i Vester Horne Herred, Ribe Amt er påbegyndt (Gammeltoft). En behandling af stednavne i København er fremlagt i Storbyens Stednavne (Jørgensen).

Af selvstændigt behandlede enkeltnavne skal fremhæves "Anholt" (Dalberg), "Scoreby" (Fellows-Jensen), "Tvedør" (Jørgensen), "Oxlef" (Vogt).

Struktur og typologi

Afgrænsningen af navnevarianter over for etableringen af nyt navn undersøges med særligt hensyn til reciprokerende, epexegetiske og elliptiske navne (Dalberg).

Enkelte navnetyper

Undersøgelsen af danske bebyggelsesnavne på -torp er fortsat (Nielsen), og navneleddet og substantivet oldengelsk "sōcn" undersøges i forhold til det skandinaviske "sogn" (Fellows-Jensen).

Enkelte lokalitetstyper

Undersøgelsen af danske stednavne med relation til maritime forhold er fortsat (Holmberg), og en undersøgelse af stednavnenes bidrag til kulturlandskabets historie i Roskilde-området er afsluttet (Jørgensen). En undersøgelse af danske kirkers navne er påbegyndt (Jørgensen).

Oversøiske navne

Arbejdet med forberedelse af udgivelsen af Scandinavian Settlement Names in East Anglia er fortsat, og der er arbejdet med nordiske gadenavne i England (Fellows-Jensen). Den engelske forfatter John Aubreys efterladte manuskript

Villare Anglicanum med behandling af engelske stednavne er fremdraget og under behandling (Fellows-Jensen).

Andre projekter

I samarbejde med Landbohistorisk Selskab har Vogt og Jørgensen fortsat deres sproglige og onomastiske undersøgelser af adkomstdokumenter til dansk landgods 1513-50.

2. Personnavne

Generelle forhold

Der er arbejdet på en begrebsmæssig og terminologisk beskrivelse af patronymet med udgangspunkt i en diskussion af dets proprial karakter (Dalberg).

Aktuel udbredelse og hyppighed

Der er arbejdet på en revideret udgave af Den store navnebog (Meldgaard) og på navnebogen Hvad skal barnet hedde? (Nielsen). En bog om danske slægtsnavne er under forberedelse, og forholdet mellem danske og svenske efternavne af typen "Hallberg" er beskrevet (Meldgaard).

Ældre nydanske forhold

En undersøgelse af de erhvervsbetegnende tilnavne i de udgivne Malmø-tingbøger er afsluttet, men fortsættes med studier af navnestoffet i udgivne tingbøger og folketællinger (Holmberg). En opkaldsesskik med henblik på bevarelse af bestemte navne i bestemte adelsfamilier er beskrevet (Vogt), og en gennemgang af de danske personnavnes udvikling i perioden 1500-1800 til det internationale værk The Nordic Languages er afsluttet (Meldgaard).

3. Andre projekter

Nyfundne runeindskrifter fra Lund er blevet undersøgt sammen med Marie Stoklund, Nationalmuseet og Maria Cinthio, Lunds universitet, Den nordiske runedatabase er sammen med Marie Stoklund blevet opdateret med danske nyfund, nyfundne runeindskrifter fra Starigard/Oldenborg er blevet undersøgt, og der er arbejdet videre med runenavnet yr/_R (Nielsen).

En fremstilling af dansk sproghistorieskrivning fra Rask til nutiden er påbegyndt, og moderne ordforrådsstudier med særligt henblik på fremmedordene er fortsat (Holmberg). En undersøgelse af danske bogstavers tydeliggørelsesnavne er påbegyndt (Jørgensen).

Et håndskrift indeholdende østdanske sted- og personnavne fra 1500-tallet er undersøgt og forberedt til udgivelse (Vogt), og bevaringstilstand især med hensyn til tekst og segl er undersøgt for en række pergamenter afleveret fra Ravnholt godsarkiv til Det Arnamagnæanske Institut (Vogt).

Indretning af elektronisk adgang til instituttets middelaldersamling er under planlægning i samarbejde med Kort- og Matrikelstyrelsen (Gammeltoft, Holmberg, Nielsen).

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Kirkeministeriet og Justitsministeriet har modtaget rådgivning vedrørende personnavne (Meldgaard), Kulturministeriet og Kort- og Matrikelstyrelsen vedrørende stednavne (Dalberg). Instituttet er sekretariat for Stednavneudvalget. Holmberg er medlem af tilsynsrådet for Den danske Ord-

bog og for Supplement til Ordbog over det danske Sprog. Jørgensen er medlem af Dansk Sprognævnns arbejdsudvalg.

Formidling

Instituttets medarbejdere har i årets løb rådgivet offentlige myndigheder, museer, biblioteker, radio, tv, dagblade, tidskrifter m.v. i sted- og personnavnespørgsmål samt besvaret forespørgsler fra private i ind- og udland.

Redaktionelle hverv

Dalberg og Jørgensen er medredaktører af "Namn och bygd". Meldgaard er medredaktør af "Studia anthroponymica Scandinavica". Sammen med lektor Peter Springborg har Fellows-Jensen redigeret "Care and Conservation of Manuscripts 5". Holmberg redigerer instituttets hjemmeside.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Holmberg er formand og Nielsen sekretær for Nordisk Samarbejdskomité for Navneforskning. Dalberg er medlem af Executive Committee i International Council of Onomastic Sciences. Jørgensen er bestyrelsesmedlem i Sydsvenska ortnamnsällskapet i Lund, og Vogt er bestyrelsesmedlem i Societas Heraldica Scandinavica.

Fellows-Jensen er konsulent for forsknings- og udgivelsesprojektet "Placenames of the Isle of Man", og Nielsen er medarrangør af en nordisk runologkongres.

Instituteder Bent Jørgensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 6,7 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 1,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Dalberg, Vibeke Margrethe; lektor.

Fellows-Jensen, Gillian Myra; lektor.

Gammeltoft, Peder; forskningsass.

Holmberg, Bente Legarth; lektor.

Jørgensen, Bent Peter; lektor.

Meldgaard, Eva Villarsen; lektor.

Nielsen, Michael Bjørn Lerche; adjunkt.

Vogt, Susanne Margrethe Rossen; forskningsassistent.

Fondsbevillinger

Kulturministeriet

– Trykning af Danmarks Stednavne og Stednavneudvalgets aktiviteter (Vibeke Dalberg) kr. 50.000.

Publikationer

Dalberg V.: John Kousgård Sørensen 6.12.1925 – 10.1.1999. *Namn och bygd* 87, s. 105-109, 1999.

Dalberg V.: Ønavnet Anholt. i: *I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999* s. 71-73, Stig Isaksson et al. (red.), *Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund* 1999.

Dalberg V.: Anm. af Peter Hallaråker, *Innføring i stad-*

namn. Insamling og granskning. 1997. *Namn och bygd* 87, s. 152-153, 1999.

Dalberg V.: Anm. af More Names and Naming. An annotated Bibliography. Compiled by Edwin D. Lawson. (*Bibliographies and Indexes in Anthropology*, Number 9) 1995. *Beiträge zur Namenforschung, Neue Folge* 34,1, s. 69-71, 1999.

Dalberg V., Kousgård Sørensen J.: *Personnavn. i: Den Store Danske Encyklopædi. Danmarks Nationalleksikon.* Bind 15. s. 181-182, Gyldendal, København 1999.

Dalberg V.: *Udviklingstendenser i nyere dansk navneforskning. i: Den nordiska namnforskningen. I går, i dag, i morgon.* NORNA-rapporter 67 s. 35-61, Mats Wahlberg, NORNA-förlaget, Uppsala 1999.

Fellows-Jensen G.: John Kousgård Sørensen 1925-1999. *Journal of the English Place-Name Society* 31, s. 121-124, 1999.

Fellows-Jensen G.: Anm. af Personennamen und Identität. *Namengebung und gruppenbezogener Zuordnung. Herausgegeben von Reinhard Härtel (Graz, 1997).* *Studia Anthroponymica Scandinavica* 17, s. 115-120, 1999.

Fellows-Jensen G.: King Olaf Tryggvason and Sir Edward Elgar. *Manchester Memoirs* 136, s. 23-37, 1999.

Fellows-Jensen G.: Scoreby. i: *I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999* s. 71-73, Stig Isaksson et al. (red.), *Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund* 1999.

Fellows-Jensen G., Springborg P.: *Care and Conservation of Manuscripts 4. Proceedings of the fourth international seminar held at the University of Copenhagen 13th-14th October 1997.* Gillian Fellows-Jensen og Peter Springborg (red.). 180 s. The Royal Library, Copenhagen 1999.

Fellows-Jensen G., Lund N.: *Attende tværfaglige Vikingsymposium.* Gillian Fellows-Jensen og Niels Lund (red.). Københavns Universitet 1999. 64 s. Hikuin og Afdeling for Middelalderarkæologi, Højbjerg 1999.

Fellows-Jensen G.: *Scandinavian Settlement Names in East Anglia.* *Nomina* 22, s. 45-60, 1999.

Gammeltoft P.: *The place-name element Old Norse bólstadr. An interdisciplinary study of, and change in, place-names which contain the generic -bólstadr.* 484 s. Århus 1999.

Holmberg B.: Anm. af John McNicol: *Plasseringen av de første kirkene i Norge i forhold til de hedenske kultstedene.* En historiografisk studie omfattende tiden etter 1830 (Oslo 1997). *Namn och bygd* 87, s. 160-162, 1999.

Holmberg B.: *Nordisk namnforskning 1997. Litteraturkrönika, Danmark.* *Namn och bygd* 87, s. 111-117, 1999.

Holmberg B.: *Christiern Rokkemager og Hans Sukkerbager. Nogle erhvervsbetegnende tilnavne. i: I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999,* s. 119-122, Stig Isaksson et al. (red.), *Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund* 1999.

Holmberg B.: Anm. af Bent Jørgensen: *Storbyens Stednavne (København 1999).* *Danske Studier* 1999, s. 212-214, 1999.

Holmberg B.: *Kvindens navne i 1600-tallets Danmark. i: Den nordiska namnforskningen. I går, i dag, i morgon.* NORNA-rapporter 67 s. 217-228, Mats Wahlberg, NORNA-förlaget, Uppsala 1999.

Holmberg B., Holmberg H.: *Politikens Fremmedordbog.* 350 s. Politikens Forlag, København 1999.

Jørgensen B.: *Storbyens Stednavne.* 348 s. Gyldendal, København 1999.

- Jørgensen B.: Den urbane kulturs stednavne. i: Den nordiska namnforskningen. I går, i dag, i morgon. NORNA-rapporter 67 s. 247-253, NORNA-förlaget, Uppsala 1999.
- Jørgensen B.: Tvedør. i: I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999 s. 126-129, Stig Isaksson et al. (red.), Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
- Jørgensen B.: (2. opponent) Gudlaug Nedrelid: "Ender og daa ein Aslaksen eller Bragestad". Etternamnsskikken på Sør- og Vestlandet. Doktordisputats, Bergen 1999. Namn og nemne 16, s. 82-92, 1999.
- Meldgaard E.V.: Om Hallberg, Hultberg og Dalberg. i: I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999 s. 141-143, Stig Isaksson et al. (red.), Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
- Meldgaard E.V.: Morgendagens Modenavne. 129 s. Aschehoug A/S, København 1999.
- Nielsen M.L., Jensen J.S., Stoklund M.: En Svend Estridsen "pragtmønt" fra omkring 1065 fundet ved gravning i Lundagård. Nordisk numismatisk Unions Medlemsblad 8, s. 156-157, 1999.
- Nielsen M.L.: Runeindskrifterne fra Starigard/Oldenburg. Og andre runefund fra det vestslaviske område. Danske Studier 1999, s. 16-36, 1999.
- Nielsen M.L.: Fisk i skånske garn. i: I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999 s. 148-150, Stig Isaksson et al. (red.), Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.
- Nielsen M.L. Nordisk namnforskning. Michael Lerche Nielsen (red.) 1998. 29 s. NORNA-förlaget, Uppsala 1999.
- Vogt S.M.R.: Oxlef. i: I hast hälsar. Festskrift till Göran Hallberg på 60-årsdagen den 7. oktober 1999 s. 261-268, Stig Isaksson et al., Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Lund 1999.

Engelsk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Steen Schousboe; viceinstitutleder er Jørgen Erik Nielsen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen, Hanne Lauridsen, Gorm Schou-Rode og som TAP-repræsentant Annemarie Jensen. Karen Ellehauge har været studenterobservatør, senere afløst af Nina Quistgaard.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Engelsk Institut
Njalsgade 80, opg. 8. 2
2300 København S
Telefon: 35 32 86 01
Fax: 35 32 86 15
<http://www.engelsk.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Instituttet har i årets løb besat et lektorat i amerikansk litteratur med Jenny Weatherford, det overtallige lektorat i engelsk sprog ("Giesestillingen") med Inger Mees, to lektorvikariater i litteratur og sprog med henholdsvis Justin Edwards og Jørgen Staun og en amanuensisstilling i postkolonial litteratur med Tabish Khair.

Niels Jørgen Skydsgaard gik på pension pr. 1. oktober og holdt den 23. november afskedsforelæsning om "Tekst, etik og politik i Mary Wollstonecrafts *A Vindication of the Rights of Woman*".

Forskningsvirksomhed

Instituttet beskæftiger sig i sin forskning med engelsk sprog (sprogets historie, moderne engelsk, primært britisk og amerikansk, samt sprogteoretiske emner med engelsk som basis), med engelsksproget litteratur samt emner inden for den almene litteraturvidenskab og med de engelsktalende landes historie, kultur og de samfundsforhold, der eksisterer eller har eksisteret i de engelske sprogområder. En skarp opdeling i de tre hovedområder lader sig dog ikke praktisere, og forskningsvirksomheden overskrider jævnligt den snævre sprogrænse, således i beskæftigelsen med den engelsktalende verdens forhold til den øvrige verden, i særdeleshed Danmark.

1. Sprogvidenskab

1.1. Funktionel lingvistik. Peter Harder har videreført sit projekt om sprogfunktion og -struktur, herunder også sprogindlæring. Han forelæste ved den 6. Internationale Kongres om Kognitiv Lingvistik i Stockholm og ved et symposium i Padua i hundredåret for Louis Hjelmslevs fødsel. Endvidere deltager han fortsat i en tværfaglig forskningsgruppe om funktionel grammatik.

1.2. Fagdidaktik. Steen Schousboe har afsluttet sit arbejde

med historisk lingvistik, fagdidaktisk set og har klargjort en artikel om den engelske progressiv til udgivelse.

1.3. Fonologi. Jørgen Staun har videreført sit arbejde med den såkaldte "tak-fonologi", der udgår fra den hypotese, at der kun behøves tre elementarpartikler, t, a og k, i beskrivelsen af fonologiske strukturer.

1.4. Sproghistorie. Arne Zettersten har en udgave af det middelengelske værk "Ancrene Riwe" under trykning og arbejder fortsat med "Early Modern American English".

1.5. Psykolingvistik og kognitionsforskning. Henning Ørum har afsluttet arbejdet med konnektionistiske modeller og skizofrene sprogforstyrrelser; han beskæftiger sig nu med fuzzy logik, konnektionisme og sprog.

1.6. Fremmedsprogspædagogik. Inden for fremmedsprogspædagogikken har Dorte Albrechtsen afsluttet redaktionsarbejdet på et temanummer af tidsskriftet *Sprogforum* og selv skrevet en artikel til nummeret; sammen med Birgit Henriksen og Kirsten Haastrup (Danmarks Lærerhøjskole) har hun påbegyndt et projekt om skrivning og leksistilegnelse. Birgit Henriksen har desuden afsluttet et projekt om leksikalske "tasks" og sproglig opmærksomhed i samarbejde med lærere ved Stenløse Gymnasium og har sammen med Kirsten Haastrup videreført et projekt om leksistilegnelse. Dorte Albrechtsen og Birgit Henriksen har begge forelæst ved et ph.d-seminar ved Reykjaviks universitet.

1.7. Oversættelser. Inger Mees har sammen med Inge Livbjerg publiceret en artikel "A study of the use of dictionaries in Danish-English translation", der er den første af to planlagte artikler om emnet. Endvidere har hun fortsat samarbejdet med Beverley Collins om studiet af den engelske fonetiker Daniel Jones, og en artikel "Daniel Jones ("The Real Professor Higgins: The life and Career of David Jones")", prescriptivist, R.(I.) P." er klar til offentliggørelse.

1.8. Videnskabshistorie. Inge Kabell og Hanne Lauridsen arbejder med et andet emne inden for sprogvidenskabens historie: brevvekslingen mellem Otto Jespersen og den unge tyske sprogmand Felix Francke.

2. Litteratur og kultur

2.1. Generelt

2.1.1. Grå Borup-Nielsen har færdiggjort en publikation indeholdende samtaler med gamle elever fra Det Danske Selskabs Skole; endvidere har hun en artikel om en polyglotudgave af "Historien om en Moder" under udgivelse i "Anderseniana".

2.1.2. Line Henriksen arbejder fortsat på sit ph.d.-projekt om det 20. århundredes epos; endvidere har hun ved to seminarer i København forelæst om henholdsvis Dante og Bakhtin.

2.1.3. Inge Birgitte Siegumfeldt har videreført sit forskningsprojekt om jødiske temaer i moderne litteraturkritik og filosofi med særligt henblik på Harold Bloom og Jacques Derrida; hun forelæste om emnet ved et seminar i København.

2.1.4. Roberta Ziviello arbejder fortsat med en nærlæsning af Karen Blixens fortællinger i lyset af Bakhtins teorier.

2.1.5. Lene Østermark-Johansen har arbejdet med at redigere bogen "Nose Book: Representations of the Nose in Literature and the Arts", og hun har fortsat sine studier over "la figura serpentinata"; hun har holdt forelæsninger i Firenze, Oxford og Birmingham.

2.1.6. Inge Kabell, Svetlana Klimenko, Jon Kyst, Hanne Lauridsen, Charles Lock, Jørgen Erik Nielsen og Bruce Clunies Ross forelæste ved instituttets "Day of Russian Studies" over henholdsvis George Borrow og Rusland; "Breaking the Rules"; J. Brodsky; sproglæreren Johan Hasfeldt Petersen; V. Nabokov; den danske Pusjkinbeskæftigelse; og komponisten Alfred Schnittker.

2.1.7. Jon Kyst, hvis ph.d.-projekt hedder "Brodsky Translating Brodsky", har fået en artikel om den russiske forfatter Bulgakov optaget til udgivelse i Estland.

2.1.8. Charles Lock har udsendt eller klargjort til udgivelse anmeldelser og artikler om en række emner såsom oversættelse, Bakhtin, Dostojevskij og Shakespeare; endvidere har han forelæst både i Danmark og i udlandet over forskellige emner.

2.2. Dansk-engelsk

2.2.1. Niels Bugge Hansen arbejder fortsat med Brandes og Shakespeare; han kom med oplæg om emnet ved seminaret om dansk-britiske relationer og har i Murcia, Spanien, forelæst over "Four Centuries of Shakespeare in Europe".

2.2.2. Inge Kabell og Hanne Lauridsen har publiceret en artikel om George Borrowes oversættelser af "Kong Christian" og har forfattet en længere artikel om andre oversættelser af sangen sammenlignede med Borrowes; ved seminaret om dansk-britiske relationer kom de med oplæg om deres studier.

2.2.3. Ida Klitgård arbejder på en artikel om den danske modtagelse af Virginia Woolf siden 1960, et led i et internationalt forskningsprojekt.

2.2.4. Jørgen Erik Nielsen arbejder på en bog om den danske Dickensmodtagelse og på et indlæg om engelskstudiet i Danmark i 1920'erne og 1930'erne til ESSE-kongressen i august 2000; ved seminaret om dansk-britiske relationer leverede han et oplæg om engelsk litteratur i Danmark i det 19. århundrede.

2.2.5. Viggo Hjørnager Pedersen arbejder på en bog med engelske digterportrætter set fra en dansk synsvinkel; ved seminaret om dansk-britiske relationer kom han med et oplæg om H.C. Andersen i engelsk oversættelse.

2.2.6. Gorm Schou-Rode afleverer løbende tryklært manuskript af P.O. Brøndsteds dagbøger; teksten fra notesbøgerne søges udgivet som artikler.

2.3. Britisk litteratur og kultur

2.3.1. Dorrit Einersen arbejder fortsat på sin undersøgelse af Chaucer og Shakespeare og har påbegyndt en undersøgelse af Cressidaskikkelsen fra Boccaccio til Dryden.

2.3.2. Robert Jensen-Rix arbejder videre med den revolutionære retorik hos William Blake.

2.3.3. Mette Pors har fortsat sin undersøgelse af "Childhood in Arthurian Legend".

2.3.4. Henrik Rosenmeier har indledt en undersøgelse af "Swifts hvaler".

2.3.5. Peter Simonsen arbejder med sit ph.d.-projekt om Wordsworths senere digtproduktion og har præsenteret det ved konferencer i USA og Danmark.

2.3.6. Henriette Stavis har påbegyndt sit ph.d.-projekt om kosmologien hos William Blake og Johann Georg Hamann.

2.3.7. Pernille Strande arbejder på sit ph.d.-projekt om nedskrivning og udgivelse af folkeviser i Storbritannien i det 19. århundrede; hun har forelæst om emnet i USA og Danmark.

2.4. Amerikansk litteratur og kultur

2.4.1. Justin Edwards har gjort sin ph.d.-afhandling klar til at gå i trykken og har påbegyndt en bog om "Gothic Passages"; han har udgivet en bog om "American Modernism across the Arts" og har forelæst ved to kongresser i Canada.

2.4.2. Line Henriksen har ved en international konference i Peking forelæst over Ezra Pound.

2.4.3. Paul Levine har videreført sin undersøgelse af E.L. Doctorows skønlitterære værker samt sin beskæftigelse med den amerikanske bykultur. Han har gæsteforelæst og leveret kongresindlæg i Ankara, Athen, Nürnberg og Heidelberg.

2.4.4. Lene Schøtt-Kristensens ph.d.-projekt om Henry Roth og jødisk amerikansk litteratur har til dels hvilet på grund af barselsorlov.

2.4.5. Jenny Weatherford har afsluttet sit arbejde med Charlotte Gilman, videreført sin beskæftigelse med amerikanske kvindeforfattere fra Hawaii og er begyndt at arbejde med Emily Dickinson med en artikel om hende for øje; foreløbig har hun forelæst om emnet i USA.

2.5. Postkoloniale studier

2.5.1. Merete Borch har videreført studiet af den britiske officielle politik over for indfødte folk i bosættelseskolonierne; i årets løb har hun forelæst om aspekter af emnet i Tübingen og Galway, Irland.

2.5.2. Line Henriksen har ved en konference i København forelæst over Derek Walcott.

2.5.3. Tabish Khair har revideret sin ph.d.-afhandling med henblik på udgivelse og har forfattet en række artikler og anmeldelser; han har forelæst ved konferencer i Tübingen, Saarbrücken, Århus og Roskilde.

2.5.4. Eva Rask Knudsen har redigeret og opdateret sin ph.d.-afhandling med henblik på udgivelse og er i gang med at færdiggøre to artikler til en essaysamling om integrationen af mundtlige historiefortællingselementer i postkolonial litteratur; hun forelæste ved en kongres i Tübingen.

2.5.5. Bruce Clunies Ross har sammen med Malcolm Gillies udsendt bogen "Grainger on Music" og har desuden færdiggjort to artikler, dels om australsk litteratur, dels om "Music, Poetry and the National Environment"; han har i London forelæst om Les Murray.

3. Historie og samfundsforhold

3.1. Amerikansk historie arbejder Russell Duncan og Niels Thorsen med. Russell Duncan har færdiggjort en bog om den amerikanske borgerkrig, der skal udkomme i 2000, og er ved at skrive en lærebog om "Contemporary American Civilization"; han har holdt foredrag ved en kongres i Turku, Finland. Niels Thorsen har afsluttet en studie af ændrede opfattelser af "citizenship" og har forelæst derom ved en kongres i Middelburg, Holland, og han har videreført sin undersøgelse af den amerikanske politik efter den kolde krig; endelig har han igangsat nogle erindringspolitiske studier af Danmarks besættelse.

3.2. Jens Rahbek Rasmussen og Jørgen Sevaldsen beskæftiger sig med britisk historie, og begge har de dansk-britiske relationer som et centralt arbejdsområde. Rahbek Rasmussen har fortsat sine studier af det danske Englandsbillede 1870-1940 og har påbegyndt udarbejdelsen af en oversigtsfremstilling af De britiske Øers historie, på engelsk men beregnet for ikke-britiske studerende; han forelæste ved en konference i Århus i september. Jørgen Se-

valdsen har indledt et studium af britiske udstillinger i København 1930-1972. Han forelæste om "Britain and the Baltic" ved en konference i Durham. Begge deltog med oplæg i seminaret om dansk-britiske relationer.

3.3. Gorm Gunnarsen er ph.d.-studerende med projektet "Kapregionens farvede apartheidsmodstandere 1976-1984 og virkemidlerne i folkelig mobilisering".

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Paul Levine, Jørgen Erik Nielsen, Viggo Hjørnager Pedersen, Henrik Rosenmeier, Steen Schousboe og Niels Jørgen Skydsgaard har siddet i bedømmelsesudvalg til vurdering af ansøgere til heltidsstillinger ved instituttet.

Niels Bugge Hansen var medlem af bedømmelsesudvalget til besættelse af en stilling ved universitetet i Uppsala, og Jørgen Erik Nielsen var medlem af udvalget til bedømmelse af en ph.d.-afhandling ved universitetet i Lund.

Jørgen Erik Nielsen og Viggo Hjørnager Pedersen bedømte en prisopgave for Filologisk-historisk Samfund, og førstnævnte formulerede et nyt prisspørgsmål.

Udvalg og fonde

Arne Zettersten er repræsentant for Skandinavien i ledelsen af The European Society for the Study of English (ESSE) og for Danmark i The Nordic Association for English Studies (NAES), og han er formand for The English-Speaking Union of Denmark.

Charles Lock er formand for Det danske Bakhtinselskab. Søs Haugaard er formand for Det Danske Shakespeare Selskab.

Niels Bugge Hansen, Jørgen Sevaldsen og Arne Zettersten sidder i bestyrelsen for Oliver Bishop Harrimans legat til fremme af studiet af engelsk sprog og litteratur.

Jørgen Erik Nielsen er formand for bestyrelsen af Lektor Marius Danielsens Fond, i hvilken Viggo Hjørnager Pedersen også har sæde, af Kommunalærer Th. E. Giese og Hustru's Mindelegat, i hvilken institutlederen er født medlem, og af Otto Jespersens Mindefond.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Gorm Gunnarsen er rådgiver for Mayibuye-centrets registrant over enkelt dokumenter i det historiske arkiv.

Formidling

Instituttet har en stor formidlingsvirksomhed ud over kandidatundervisningen, således besvares der i årets løb mange forespørgsler, især af biblioteket.

Dorte Albrechtsen, Grå Borup-Nielsen, Dorrit Einersen, Ida Klitgård, Jon Kyst, Inger Mees, Viggo Hjørnager Pedersen, Jens Rahbek Rasmussen, Henrik Rosenmeier og Lene Østermark-Johansen har bistået med oversættelser og sproglig revision.

Line Henriksen har arrangeret en række ph.d.-seminarer ved instituttet.

Niels Thorsen har været konsulent ved Den Store Danske Encyklopædi, og Jørgen Erik Nielsen har leveret til artikler til Dansk Kvindebiografisk Leksikon.

Niels Jørgen Skydsgaard har været medlem af Folkeuniversitetets programråd, og Niels Bugge Hansen, Viggo Hjørnager Pedersen og Henrik Rosenmeier har undervist ved Folkeuniversitetet.

Niels Bugge Hansen, Paul Levine og Jens Rahbek Rasmussen har leveret boganmeldelser til aviser.

Dorte Albrechtsen, Russell Duncan, Dorrit Einersen, Henrik Gottlieb, Gorm Gunnarsen, Birgit Henriksen, Eva Rask Knudsen, Mette Pors, Jens Rahbek Rasmussen og Jørgen Sevaldsen har holdt foredrag for gymnasielærere og i andre fora.

Jørgen Sevaldsen og Niels Thorsen har medvirket ved nogle radio- og fjernsynsudsendelser.

Instituttet udsendte som sædvanligt sin årsberetning for det foregående år; ud over en redegørelse for årets gang i 1998 indeholder den to artikler: Dorrit Einersen: "Mænd i kvinders fiktion" og Henning Ørum: "Kunstige neurale netværk".

Den irske ambassade har doneret en større bogsamling til instituttet, hvilket blev markeret ved en reception den 13. april med deltagelse af ambassadøren, Mr. James Sharkey, og kulturattachéen, Mr. Alan Gibbons.

Ordbogen "Politikens Engelsk-Dansk med betydningsforklaringer", hvis hovedredaktion bestod af Arne Zettersten og Hanne Lauridsen, udkom i sommeren 1999, og udgivelsen blev markeret ved en reception i Politikens Foredragssal den 26. august.

Teatergruppen ProjektMagerne opførte den 22.-27. november på KUA Hamlet i en bearbejdet version.

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver tidsskriftet "Angles on the English Speaking World" (red. Peter Harder, Henrik Rosenmeier og Jørgen Sevaldsen) samt monografiserierne "Publications of the Department of English" (red. Peter Harder, Jørgen Erik Nielsen og Viggo Hjørnager Pedersen) og POET (red. Jørgen Erik Nielsen og Viggo Hjørnager Pedersen samt bestyrelsen). Udgivervirksomhedens sekretær er Mia Commerou Nielsen.

Redaktionelle hverv

Dorte Albrechtsen er medlem af den redaktionelle storgruppe bag "Sprogforum"; Cay Dollerup er medredaktør af "Language International", "Psyart" og "Across Languages and Cultures"; Henrik Gottlieb er medredaktør ved "(Multi) media Translation: Concepts, Practices and Research"; Peter Harder er medredaktør af "Acta Linguistica Hafniensia" og medlem af redaktionsgrupperne bag "Journal of Pragmatics" og "Studies in language"; Birgit Henriksen er medredaktør af "Sprogforum"; Jon Kyst er medredaktør af internet-ressourcen "Ruthenia"; Niels Jørgen Skydsgaard afsluttede i 1999 sin mangeårige virksomhed som engelsk redaktør af "Orbis Litterarum"; Arne Zettersten er medredaktør af "Studia Anglica Posnaniensia" og af "REAL, the Yearbook of Research in English and American Literature"; Lene Østermark-Johansen er medredaktør af bogen "Nose Book: Representation of the Nose in Literature and the Arts".

Kongresser og symposier

Den 15. april: "Copenhagen Colonial and Postcolonial Studies", internationalt symposium på KUA til markering af etableringen af "Centre for Colonial and Post-colonial Studies" ved instituttet (ved Merete Borch, Tabish Khair, Eva Rask Knudsen, Ann Langwadt, Martin Leer og Charles Lock).

Den 1.-2. oktober: "Dansk-britiske relationer i nyere tid", internationalt seminar på Carlsberg Akademiet i sam-

arbejde med Historisk Institut og med støtte fra The British Council og Københavns Universitet (ved Jørgen Sevaldsen).

Den 15. december: "Day of Russian Studies" på KUA (ved Svetlana Klimenko og Jon Kyst).

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Adskillige af instituttets forskere har under deres arbejde kontakt eller samarbejde med andre indenlandske institutter og institutioner.

Instituttet fortsatte i 1999 sine studenterudvekslinger under Erasmus/Socrates, og mange studerende har derved fået mulighed for et længere studieophold i udlandet. Virksomhedens koordinator er Jens Rahbek Rasmussen.

Gæsteforskere

Med Fulbright-støtte var professor Jules Chametzky, University of Massachusetts, gæsteprofessor ved instituttet frem til juli 1999. I efterårssemestret har professor Michael Barton, University of Pennsylvania, også med Fulbright-støtte, opholdt sig ved instituttet.

Kortvarige ophold med gæsteforelæsninger her:

Peter W. Thomson: "Shakespeare at the New Globe" og "Elizabethan Acting Styles".

Arlif Dirlík, Terry Eagleton, Patricia Grace, Mette Jørgensen, Karen Langgaard, Lene Lyngholm Lindbjerg, Arun P. Mukherjee, Meenakshi Mukherjee, Albert Wendt og Rudy Wiebe forelæste ved det postkoloniale symposium.

Richard Cavendish: "Magic and Enchantment in Sir Thomas Malory's *Morte Darthur*".

Ian Patterson: "Contemporary British Poetry".

Les Murray: oplæsning af egne værker.

Robert Bartlett: "The First English Courtesy Book".

David Dunaway: "Writing the Southwest: Contemporary Indian, Anglo, and Hispanic Literature in performance".

Peter de Bolla: "The Time of Law: Eighteenth-Century Speculations".

Rune Balle: forelæsning om maori billedskæring og kunsthåndværk.

David Crystal: "Looking at where RP came from and where it is going".

A.C. Spearing: "The Cloud of Unknowing".

Lord Quirk: rundbordeborddiskussion. (Lord Quirk var i København i anledning af, at han ved årsfesten den 18. november efter forslag fra Engelsk Institut blev promoveret som æresdoktor ved Københavns Universitet).

Deena Padayachee: "Gender and Race in New South Africa".

Jane Mink Rossen: "Music and Dance of the Pacific".

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi

Centerets arbejdsområde er oversættelsesvidenskab og leksikografi. Centeret hører administrativt under Engelsk Institut og har ingen selvstændig bemanding.

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi er et forskningsfællesskab for en række fastansatte medarbejdere ved Engelsk Institut: Cay Dollerup, Henrik Gottlieb, og Viggo Hjørnager Pedersen. Centeret har samarbejdet med andre ansatte ved Engelsk Institut, nemlig Lotte Follin, Jørgen Erik Nielsen, Svetlana Klimenko og Arne Zetter-

sten. Der er et vist samarbejde med andre institutter. Annette Lindegaard og Kirsten Nauja Andersen leder centerets oversættelsesbureau, en indtægtsdækket virksomhed, som har godt tyve universitetsuddannede free-lance oversættere. Bureauet, er startet med midler fra Universitetets Investeringspulje, skulle til en vis grad kunne finansiere nogle af Centerets forskningsaktiviteter (især publikationsserierne og foredrag).

En række udenlandske gæsteforskere har været tilknyttet Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi i 1999, normalt via kulturudvekslingsprogrammerne: Lu Xiaobing (the Language and Culture University, Beijing, Kina: 10 måneder (1998-1999)); Xu Yingjun (Dalian Normal University, Kina: 10 mdr (1999-2000)); Natalia Zalutskaya (Skt. Petersborg Universitet, Rusland: 5 måneder (1999-2000)); Natalia Kuznetsova (Ulyanovsk, Rusland, 5 mdr (1999-2000)), og Tatjana Zener (Ljubljana, Slovenien 10 mdr (1998-99)). Der har været studerende hvis ophold har været finansieret af Udenrigsministeriets Demokratifond i et semester, 4 måneder: Aet Püssim (Tartu, Estland), Zivile Aleksonyte, Ausra Blinstubaite, Ieva Grigaravičiūtė, og Laura Vosyliute (Vilnius, Litauen), og Oksana Kushnarenko og Anna Zakatayeva (The Russian University for the Humanities, Moskva).

Forskningsvirksomhed

Centerets medarbejdere har individuelle projekter men samarbejder også med andre forskere og institutioner. Nedenstående er et supplement til oplysningerne i Engelsk Instituts beretning:

Cay Dollerup har i Holland fået udgivet en monografi om de danske oversættelser af Grimms eventyr, deres betydning for H.C. Andersens eventyr, og for hvordan eventyrgenren nu snarere eksisterer i en international dimension der er betinget af oversættelser. Han har udgivet en artikel om metalexikografiske overvejelser, et analytisk forord til et arabisk samlebånd, samt nogle anmeldelser til fagtidsskrifter.

Henrik Gottlieb er ved at lægge sidste hånd på en international bibliografi om tekstning; han har afsluttet et studie af anglicismer, fortsat og videreudbygget sin undersøgelse af anglicismer på dansk især med henblik på at kunne indkredse dem ved hjælp af større lingvistiske korpora. Han har også anmeldt nogle værker til oversættelsesvidenskabelige tidsskrifter.

Viggo Hjørnager Pedersen har fortsat samarbejdet med H.C. Andersen Centeret, Odense Universitet. Han har været medudgiver af to internationale kongresbind fra hhv. et leksikografisymposium i København og "Hans Christian Andersen. A Poet in Time", publiceret artikler om H.C. Andersen, litterær oversættelse, leksikografi, samt oversættelsekritik. Han har derudover arbejdet med udgivelsen af "Litterær oversættelse 2" der forventes at udkomme i DAO-serien i 2000, ligesom han viderefører sine studier af H.C. Andersen-oversættelser.

Peter Florentsen forsvarede sin ph.d.-afhandling om oversættelsesproblemer i lyset af moderne sprogfilosofi med særligt henblik på danske oversættelser af Shakespeares "Hamlet".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Centeret har i årets løb samarbejdet med forskere og institutioner, bl. a. med Handelshøjskolerne i København og Århus; derudover er der samarbejde med universiteterne i

Surrey, Turku, Duisburg, Kraków, samt med New York University, Monterey, Binghamton (USA), Beijing, Hong Kong m. v. Det intensive TACIS-program med Usbekistan, hvor modtagerinstitutionerne er Tashkent State University og en skole for videreuddannelse af embedsmænd i Usbekistan (the Academy for State and Social Construction under the President of the Republic of Usbekistan), har været en stor succes: Tashkent State University melder om store forbedringer i engelskundervisningen og "the Academy" har takket være det multimedieundervisningsmateriale (omfattende seks bøger, båndoptagere og pc'ere) som blev udviklet som en del af projektet, vundet licitationen for produktionen af alt materiale til engelsk-undervisningen på de højere læreanstalter i hele Usbekistan.

Centeret og "Oversættelsescenteret" er med i det europæiske Delta-projekt som udarbejder af CD-rom-baserede undervisningsprogrammer i interkulturelle forhandlinger. I årets løb er oversættelsen blevet finpudset, og i den forbindelse deltog koordinatoren i en konference i Thessaloniki.

Centeret deltager i et Socrates-program med University of Iasi (Rumænien).

Formidling

Udgivervirksomhed

Centerets medarbejdere har besvaret henvendelser af leksikografisk og oversættelsesmæssig art og om oversætter- samt tekstningsuddannelsen. Som nævnt driver Centeret også et bureau der tilbyder oversættelse og sproglig revision med særligt henblik på tekster der kræver kulturel kompetence.

"Oversættelseskredsens" forelæsninger arrangeres af Cay Dollerup. I årets løb har der været tolv foredrag spændende fra operatextningen ved Det kongelige Teater (Wenzel de Neergaard) til maskinstøttet oversættelse (Tam McTurk).

Redaktionelle hverv

"Perspectives: Studies in Translatology" redigeres af centerets medarbejdere (Cay Dollerup, Henrik Gottlieb, Viggo Hjørnager Pedersen). Cay Dollerup er også medredaktør af "Language International" (Amsterdam), "Interpreting" (Amsterdam), og "Across Languages and Cultures" (Budapest).

Viggo Hjørnager Pedersen er redaktør af "DAO"-serien ("Danske afhandlinger om oversættelse").

Foredrag

Cay Dollerup har holdt foredrag om oversættelsens stilling internationalt i København, afholdt en uges seminar om oversættelse for de danskstuderende ved Vilnius Universitet, samt leveret fire dages undervisning i en IT-uddannelse for oversættere.

Henrik Gottlieb har holdt foredrag om tekstning i Erhvervsprogligt Forbunds regi, redigeret DAO 7 (Lene Flintholms studie af de to oversættelser af "Pascual Duarte"), og samarbejdet med Turku Universitet om redaktionen af et samlebind om multimedie-oversættelse.

Viggo Hjørnager Pedersen forelæste ved arrangementet "Nordiske dage i St. Petersborg" om oversættelse som en dimension i tværkulturel kommunikation.

Undervisning

Centerets modulopbyggede 1-årige suppleringsuddannelse

er fortsat, fortrinsvis i Åbent Universitets regi. Dette tilbud er blevet suppleret med det engelsksprogede kursus i "An Introduction to Translation Studies" inden for overbygningen på engelsk, og med "Billedmedieoversættelse" på Åbent Universitet. De besøgende forskere og gæstestuderende samt danske studerende, også fra andre danske universiteter, har deltaget i undervisning udbudt af Centerets lærere.

Instituleder Steen Schousboe

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 32,5 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 2,9 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 8,6 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 0,7 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 6,2 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Dorte Kirsten; lektor.

Barton, Michael Lee; lektor.

Borch, Merete Falck; adjunkt.

Borup-Nielsen, Graa; lektor.

Chametzky, Jules; gæsteforsker.

Clunies Ross, Bruce Axel; lektor.

Dollerup, Erik Cay Krebs; lektor.

Duncan, James Russell; lektor.

Edwards, Justin David; lektorvikar.

Einersen, Dorrit; lektor.

Gottlieb, Henrik; amanuensis.

Hansen, Niels C Bugge; lektor.

Harder, Anders Peter; professor.

Henriksen, Birgit Irene; lektor.

Jelved, Karen; amanuensis.

Kabell, Inge; lektor.

Khair, Tabish; amanuensis.

Knudsen, Eva Rask; adjunkt.

Lauridsen, Hanne; lektor.

Leer, Martin Hugo; lektor.

Levine, Paul Robert; professor.

Lock, Charles John Somerset; professor.

Nielsen, Jørgen Erik; lektor.

Pedersen, Viggo Hjørnager; lektor.

Petruso, Thomas Frank; lektorvikar.

Pors, Mette; amanuensis.

Rasmussen, Jens Rahbek; lektor.

Rosenmeier, Henrik; lektor.

Schou-Rode, Gorm; lektor.

Schousboe, Steen; lektor.

Sevaldsen, Jørgen; lektor.

Siegmundfeldt, Inge Birgitte; adjunkt.

Skydsgaard, Niels Jørgen; lektor.

Staub, Jørgen; lektorvikar.

Thorsen, Niels Aage; lektor.

Weatherford, Kathleen Jeannette; lektor.

Zettersen, Sven Arne Paul; professor.

Ørum, Henning; lektor.

Østermark-Johansen, Lene; amanuensis.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Kirsten Nauja; videnskabelig medarb.

Mees, Inger Margrethe; lektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret
 Brøgger, Inger Krarup.
 Gunnarsen, Gorm Anker.
 Henriksen, Line.
 Jensen-Rix, Robert William.
 Langwadt, Ann Louise.
 Simonsen, Peter.
 Stavis, Henriette Bettina.
 Strande-Sørensen, Stine Pernille A.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret
 Kyst, Jon.

Ph.d.-afhandlinger

Florentsen, Peter Christian: Translation as Recontextualisation: Framing Hamlet by Means of Neopragmatist Philosophy.
 Khair, Tabish: A Study of Alienation in Contemporary Indian English Fiction.

Fondsbevillinger

Augustinus Fonden

– Opførsel af Hamlet (Institutlederen/Projektmanagerne)
 kr. 10.000.

Demokratifonden

– Videre uddannelse i DK – system og ophold (Cay Dollerup) kr. 79.600.
 – Videreuddannelse i DK (Cay Dollerup) kr. 170.470.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Brodsky translating Brodsky: Self-translation as a linguistic problem and as a literary genre (Jon Kyst)
 kr. 1.164.000.
 – Netværk for Funktionel Lingvistik (Peter Harder)
 kr. 400.000.

Publikationer

- Albrechtsen D.: At skrive på engelsk – nogle centrale læreprocesser. Forskningstidsskrift fra Danmarks Lærerhøjskole. Tema: Veje ind i skriftkulturen 3. årgang nr. 3, s. 63-72, 1999.
- Borup-Nielsen G.: Footfalls Echo in the Passage...s. 5-46. Parentes, København 1999.
- Dollerup C.: Errors and quality in translation. i: An Introduction to Translation Studies s. 83-100, Centre for Translation Studies, København 1999.
- Dollerup C.: The Translator who came in from the Cold. A peek behind the curtain of translation in pre- and post-perestrojka Russia. Language International vol. 11 #1, s. 38-40, 1999.
- Dollerup C.: Tales and Translation: The Grimm Tales from Pan-Germanic narratives to shared international fairy tales. XIV-384 s. John Benjamins, Amsterdam, Philadelphia 1999.
- Dollerup C.: Anmeldelse af Malmkjær, Kirsten (ed.) Translation and language teaching. Perspectives, Studies in Translatology vol. 6 #2, s. 282-284, 1999.
- Dollerup C.: Foreword (editors). s.VII-XI. Deanship of Irbid University and Jordania Translators Association. 1999.
- Dollerup C.: Poetry translation: Theory and Practice. Issues in Translation 1, s. 33-55, 1999.
- Dollerup C.: Linguistic transfers in the modern world. i: Anovar/anosar-estudios de traducción e interpretación s. 91-107, Univeridad de Vigo, Vigo 1999.
- Dollerup C.: Et kursus i litterær oversættelse i en beskrivelse. i: Oversættelse af litteratur 2 s. 117-136, Udg. Pedersen, V.H. & Appel, V., Center for oversættelsesvidenskab og leksikografi, København 1999.
- Duncan J.R.: Race and Racism in America. 45 min. Senter for etterutdanning, Trondheim, Norway 1999.
- Duncan J.R.: Introduction to American History Since 1865. 30 min. Senter for etterutdanning, Trondheim, Norway 1999.
- Duncan J.R.: The Changing Status of American Woman. 45 min. Senter for etterutdanning, Trondheim, Norway 1999.
- Duncan J.R.: Campbell, Tunis Gulic. i: American National Biography s. 299-300, John A. Garraty and Mark C. Carnes, Oxford University Press, Oxford, England 1999.
- Duncan J.R.: Studying the United States at the University of Copenhagen. 3 s. NAAS. Trondheim, Norway 1999.
- Duncan J.R. (ed.): Blue-Eyed Child of Fortune: The Civil War Letters of Colonel Robert Gould Shaw. 428 s. University of Georgia Press, Athens, GA 1999.
- Duncan J.R.: A Native Son Led the Way: Jimmy Carter and the Rise of the Modern "New South". i: The Southern State of Mind s. 147-160, Jan Nordby Gretlund (ed.), University of South Carolina Press, Columbia, SC 1999.
- Duncan J.R.: American History Since 1865: A Coursebook. 173 s. Senter for Etterutdanning, Trondheim, Norway 1999.
- Duncan J.R.: Where Death and Glory Meet: Colonel Robert Gould Shaw and the 54th Massachusetts Infantry. 179 s. University of Georgia Press, Athens, GA 1999.
- Edwards J.D.: Carl van Vechten's Sexual Tourism in Jazz Age Harlem. i: American Modernism Across the Arts s. 167-184, Jay Bochner & Justin D. Edwards (eds.), Peter Lang Publishing, New York 1999.
- Edwards J.D.: The Man with the Camera Eye: Cinematic Form and Hollywood Malediction in John Dos Passos's "The Big Money". Literature and Film Quarterly 27:4, s. 245-255, 1999.
- Edwards J.D.: Melville's Peep-show: Sexual and Textual Cruises in "Typee". Ariel: A review of International English Literature 30:2, s. 61-74, 1999.
- Edwards J.D. Jay Bochner & Justin D. Edward (eds.) American Modernism Across the Arts. 307 s. Peter Lang Publishing, New York 1999.
- Einersen D.: The language of Sexuality in Lawrence's "Lady Chatterley's Lover" and Lessing's "The Golden Notebook". i: Proceedings from the 7th Nordic Conference on English Studies s. 233-243, Sanna-Kaisa Tanskanen, Brita Wärwik (ed.), Anglicana Turkuensia, University of Turku 1999.
- Einersen D.: Mænd i kvinders fiktion. Årsberetning 1998, s. 35-40, 1999.
- Gottlieb H. Cay Dollerup, Annette Li An Introduction to Translation Studies 1999. 110 s. Centre for Translation Studies, University of Copenhagen 1999.
- Gottlieb H. (red.): An Introduction to Translation Studies. 111 s. Engelsk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Gottlieb H.: The Impact of English: Danish tv subtitles as

- Mediators of Anglicisms. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik* vol. 47, nr. 2, s. 133-153, 1999.
- Gottlieb H. Line Flintholm: (eds.) *Én roman, to oversættelser: Pascual Duarte på dansk*. 170 s. Center for Oversættelse, Engelsk Institut, København 1999.
- Gottlieb H., Grigaraviciuté I.: Danish Voices, Lithuanian Voice-over. *The Mechanics of Non-Synchronous Translation. Perspectives Studies in Translation* 1, s. 41-80, 1999.
- Harder P.: Function, Cognition, and layered Clause Structure. i: *Cognitive Semantics* s. 37-66, Jens Allwood og Peter Gårdenfors (red.), John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia 1999.
- Harder P.: Anmeldelse af "Tekststrukturering på italiensk og dansk", red. Gunver Skytte, Løvu Korzen, Paolo Polito & Erling Strudsholm. s. 215-222. C.A.Reitzel. København 1999.
- Harder P.: Partial Autonomy, Ontology and Methodology in Cognitive Linguistics. i: *Cognitive Linguistics: Foundations, Scope, and Methodology* s. 195-222, Theo Jansen & Gisela Redeker, Mouton De Gruyter, Berlin/New York 1999.
- Haugaard U.B.: Truths Would Be Tales. *Anglicana Turkuensia* 20, s. 255-263, 1999.
- Henriksen B.: Ordforrådsindlæring. i: På sporet – en antologi om undervisning i dansk som andetsprog s. 83-92, Undervisningsministeriet, undervisningsstyrelsen, Ringsted 1999.
- Henriksen B.: Ordforråd og ordforrådsindlæring. i: *Studier i Dansk som andetsprog* s. 71-106, Anne Holmen og Karen Lund (eds.), Akademisk forlag, København 1999.
- Henriksen B.: Mundtlighed. *Sprogforum Maj* 1999 nr. 14, s. 8-15, 1999.
- Henriksen B.: Three Dimensions of Vocabulary Development. *Studies in Second Language Acquisition (SSLA)* 21, s. 303-317, 1999.
- Henriksen B.: Fokus på ord og ordindlæring. *Copenhagen Working Papers in LSP* 2, s. 57-69, 1999.
- Kabell I.: Some Additional Notes on John Hasfeld. *George Borrow Bulletin* nr. 16 Autumn 1998, s. 74-78, 1999.
- Kabell I.: O the Wild Hills of Wales, the Land of Old Renown and of Wonder, the Land of Arthur and Merlin. *George Borrow Bulletin* 16 Autumn 1998, s. 2-15, 1999.
- Kabell I., Lauridsen H.: Translating "Kong Christian" with special emphasis on George Borrow's three English versions of this Danish song/poem. *George Borrow Bulletin* 17 Spring 1999, s. 56-79, 1999.
- Kabell I.: A Discussion of John Hasfeld and his works on the English Language. *The Henry Sweet Society for the History of Linguistic Ideas – Bulletin* 32 May 1999, s. 35-36, 1999.
- Kabell I.: Old European and its potential influence on the Germanic stress-shift. Will we have to re-think our linguistic past? *Angles* 11, s. 75-79, 1999.
- Kabell I.: Three University Teachers of Anglo-Saxon Extraction Teaching English Language and Literature at the University of Copenhagen in the Period app. 1850-1940. i: (Addendum to) *The Proceedings from the 7th Nordic Conference on English Studies* s. 429-438, Sanna-Kaisa Tanskanen & Brita Wårvik (red.), University of Turku 1999.
- Khair T.: On the Surface of Contemporary British and Irish Poetry. *Anglofiles* 110, s. 51-55, 1999.
- Khair T.: *Stilistiske Yderpunkter*. 48 s. København 1999.
- Khair T.: Why Post-colonialism hates revolutions. *Wasafiri* 30, s. 5-8, 1999.
- Khair T.: Hvor længe er man indvandrer? *Politiken* 11. november, s. 5-6, 1999.
- Khair T.: Words say more than we hear. *BIBLIO: A Review of Books 7011-7012*, s. 23, 1999.
- Klitgård I.: På afgrundens rand vokser en blomst: Det små og det store i Virginia Woolfs "The Waves". *Kultur og klasse, kritik og kulturalanalyse* 88, s. 151-167, 1999.
- Klitgård I.: Betragtninger over Mogens Boisons oversættelse af James Joyces "Ulysses". *Anglofiles* 114, s. 42-47, 1999.
- Klitgård I.: Joyce – en introduktion- Oversat fra engelsk – David Norris: *Joyce for beginners*. 176 s. Roskilde Bogcafé. Roskilde 1999.
- Klitgård I.: Engelsk-dansk ordbog CD-ROM. i: *Engelsk-dansk ordbog CD-ROM*. Helge Schwarz, Marianne Holmen, Egon Foldberg, Freddy Volmer Hansen, Ida Klitgård (red.), Munksgaard, København 1999.
- Lock C.: Conveying the Silence: Towards a Grammatological Theory of Translation. *Literary Research/Recherche Littéraire* 32, s. 182-201, 1999.
- Lock C.: The Dorset Year. *The Powys Journal* Vol. IX, s. 186-198, 1999.
- Lock C.: Michel de Certeau: Walking the via negativa. *Paragraph* Vol. 22, no. 2, July, s. 184-198, 1999.
- Lock C.: The Bakhtin Scandal/L' "affaire Bakhtine. *Literary Research/Recherche Littéraire* 31, s. 13-19, 1999.
- Lock C.: Re-viewing Bakhtin. *St. Vladimir's Theological Quarterly* Vol. 43, no. 1, s. 85-90, 1999.
- Lock C.: Linda Munk, the Devil's Mousetrap: Redemption and American Colonial Literature. *Orbis Litterarum* 53, s. 400-404, 1999.
- Lock C.: Carnival and Incarnation: Bakhtin and Orthodox Theology [1991]. i: *Critical Essays on Mikhail Bakhtin* s. 285-299, Caryl Emerson (ed.), G.K. Hall, New York 1999.
- Lock C.: Marina Kostalevsky, Dostoevsky and Soloviev: The Art of Integral Vision. *Modern Philology* vol. 97, no. 2, s. 307-310, 1999.
- Lock C.: Sentenced to the Century: The Novels of Adam Thorpe. *Anglofiles* 110, s. 25-27, 1999.
- Lock C.: Peter Davidházi, The Romantic Cult of Shakespeare: Literary Reception in Anthropological Perspective. *Literary Research/Recherche Littéraire* Vol. 16, no. 32, s. 288-290, 1999.
- Lock C. (ed.): *Powys Journal* Vol. IX. 220 s. United Kingdom 1999.
- Lock C.: Ken Saro-Wiwa and the Pacification of the Tribes of the Lower Niger. i: *Ken Saro-Wiwa: Writer and Activist* s. 3-16, C. McLuckie & A. McPhail (eds.), Lynne Rienner, Boulder, Colorado 1999.
- Mees I., Livbjerg I.: A study of the use of dictionaries in Danish-English translation. *Copenhagen Studies in Language* 24, s. 135-149, 1999.
- Mees I., Collins B.: *The Phonetics of English and Dutch*, 4th revised edition. 363 s. BRILL, Leiden, Boston, Köln 1999.
- Mees I., Collins B.: *The Real Professor Higgins: The Life and Career of Daniel Jones*. 571 s. Mouton de Gruyter, Berlin, New York 1999.
- Mees I.M., Collins B.S.: Cardiff: A real-time study of glotalisation. i: *Urban Voices* s. 185-202, Foulkes, P. og G. Docherty (eds.), Arnold, London 1999.

- Nielsen J.E.: Charles Dickens's Christmas in Danish Garb. i: Proceedings from the 7th Nordic Conference on English Studies s. 275-282, Sanna-Kaisa Tanskanen & Brita Wårvik, Anglicana Turkuensia no. 20, Turku, Finland 1999.
- Nielsen J.E.: Anmeldelse af "Fra kremmersprog til verdensspråk" af Arthur Sandved. Angles 11, s. 79-85, 1999.
- Pedersen V.H. Zettersten, A., Jens E. Mogensen (red.) Symposium on Lexicography VIII. 313 s. Niemeyer, Tübingen 1999.
- Pedersen V.H.: Accuracy in Translation. i: Word, Text, Translation s. 47-55, Andersman, G. & M. Roberts, Multilingual matters, Clevedon, UK 1999.
- Pedersen V.H.: Madame de Chatelain – Writer and Translator. Anglicana Turkuensia 20, s. 283-292, 1999.
- Pedersen V.H.: Oversættelse – et Vue. i: Glas kaster skygge – Om litterær oversættelse s. 10-22, Hasselbalch, Iben, Gyldendal, København 1999.
- Pedersen V.H.: H.C.Andersen's Fairy Tales in Translation: Prepositions and "Small Words". i: Hans Christian Andersen – A Poet in Time s. 407-420, Mylius, Johan de, et al., Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Pedersen V.H.: Mylius, Johan de, Jørgensen Aage og Viggo Jørnager Pedersen (red.): Hans Christian Andersen – A Poet in Time. 576 s. Odense Universitet, Odense 1999.
- Pedersen V.H.: From VB III to VB VI. Lexicographica Series Major 90, s. 249-255, 1999.
- Pedersen V.H.: H.C.Andersen – tradition(er) på engelsk. DAO 8, s. 29-40, 1999.
- Pedersen V.H. Appel, Vibeke (eds.): Oversættelse af litteratur II. 227 s. Center for Oversættelsesvidenskab, Engelsk Institut, København 1999.
- Pedersen V.H.: Zhi yi hai shi Yi yi? (= Translation or Paraphrase?). i: Danmai Antusheng Yanjiu bunwen Xuan (= A Selection of Danish Articles on Hans Andersen) s. 226-241, Xiaola & Johan de Mylius (eds.), Anhui Province Juvenile Publishing House, Hefei, Kina 1999.
- Rasmussen J.R.: Ildkugler over København [1807]. Berlingske Tidende 8. sektion, 26. december, s. 24-25, 1999.
- Rasmussen J.R.: In Defence of Society: An Historian Reflects on British Studies. Journal for the Study of British Cultures 6:1, s. 19-27, 1999.
- Rasmussen J.R.: Struense – statskup og modkup. Berlingske Tidende 8. sektion, 26. december, s. 8-9, 1999.
- Rasmussen J.R.: Kampen om "friskibene" [Slaget på Reden 1801]. Berlingske Tidende 8. sektion, 26. december, s. 22-23, 1999.
- Rasmussen J.R.: Vi alene vide [Enevælden og nationalliberalismen]. Berlingske Tidende 8. sektion, 26. december, s. 32-33, 1999.
- Rasmussen J.R.: Konservatismens triumf. Berlingske Tidende 18. april, s. 1, 1999.
- Schousboe S.: Teaching Historical Linguistics. i: Teaching Historical Linguistics s. 12K, Internettet 1999.
- Sevaldsen J.: England og englændere. 55 s. FUHU, København 1999.
- Sevaldsen J.: The New Milleniarism: New Labour in Power. i: Proceedings from the 7th Nordic Conference on English Studies s. 359-369, Tanskanen, Sanna-Kaisa og Brita Wårvik (eds.), University of Turku, Finland 1999.
- Siegmundfeldt I.B.: On the Judaization of Postmodern Theory. i: Jewish Studies in a New Europe. Fifth Congress of Jewish Studies s. 822-830, Ulf Haxen, København 1999.
- Simonsen P.: Review of Ashton Nichols: The Revolutionary "I": Wordsworth and the Politics of Self-Presentation. s. 140-143. University of Western Ontario, Canada 1999.
- Weatherford J.: Lidt om Hawaii. i: Engelsk institut Årsberetning 1997 s. 24-29, København 1998.
- Weatherford J.: E. Annie Proulx's Accordion Crimes. 20 min. Danmarks Radio 1998.
- Weatherford J.: Stories in the landscape: Narratives of the Kalaupapa Peninsula, Molokai, Hawaii. 21 s. Odense Universitet 1998.
- Weatherford J.: Inextricable Fates: History in Jane Smiley's "A Thousand Acres" and E. Annie Proulx's "Postcards". West Virginia University Philological Papers s. 9, 1998.
- Weatherford J.: Approaching the Ineffable: "The Yellow Wallpaper" and Gilman's "Problem with Language". American Studies in Scandinavia Vol. 31, no. 2, s. 58-75, 1999.
- Zettersten S.A.P., Lauridsen H.: Politikens engelsk/dansk med betydningsforklaringer. 2277 s. Politikens Forlag a/s. København 1999.
- Ørum H., Aakerlund L.P., Madsen A.L., Holm A.M., Hemmingsen R.: Working memory determines sentence length in Schizophrenia: Testing the Predictions of a Connectionist Model. Schizophrenia Research 36, s. 159, 1999.
- Østermark-Johansen L.: The Apotheosis of the Male Nude: Leighton and Michelangelo. i: Frederick Leighton: Antiquity, Renaissance, Modernity s. 111-134, Tim Barringer & Elisabeth Prettejohn (eds.), Yale University Press, New Haven & London 1999.
- Østermark-Johansen L.: The Matchless Beauty of Widowhood: Vittoria Colonna's Reputation in Nineteenth Century England. Art History 22:2, s. 270-294, 1999.

Studienævnet for Engelsk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lærerrepræsentanter: Peter Harder (studieleder), Niels Thorsen (til 1. sep. herefter Dorrit Einersen), Inge Kabell. Studenterrepræsentanter: Karen Ellehauge, Pernille Munch, Lasse Steensgaard.

Nyheder om studierne

1999 stod i de dramatiske nedskærings tegn. Jeg blev valgt efteråret 1998 på et fredsvalg og udtalte inden valget som et af mine få løfter at jeg ikke agtede at revidere studieordningen før tidligst ved afslutningen af min valgperiode. Efter nye studieordninger i 1990, 1991, 1993, 1996 og 1998, indført på grund af ændringer i de overordnede administrative rammer, trængte studiet efter min mening til nogle år hvor man koncentrerede sig om at få de gældende ordninger til at fungere. I mellemtiden kunne man så i ro og mag indhøste erfaringer og udvikle strategier for at nå de mere langsigtede mål som måtte forsømmes på grund af evige administrative omlægninger.

Kort efter betød ændringer i de ydre vilkår at engelsk pludselig måtte se frem til at miste vores deltidslærere i løbet af en kortere periode. Denne situation har været bestemmende for studienævnets arbejde i løbet af året. Med de udsigter var det ikke længere muligt at undgå endnu en studieordningsændring, idet der ikke længere var midler til at opretholde det undervisningsniveau som den nuværende ordning forudsatte, og diskussionen om hvordan man skulle indrette sig på de nye vilkår har siden været en del af dagligdagen. Vi har foreløbig vedtaget en ny model for det halvandetårige tilvalgs- og sidefagsforløb og arbejder med at finde en ny model for grunduddannelsen, hvor vi prøver at tænke kreativt og langsigtet samtidig med at vi forholder os til den finansielle krise.

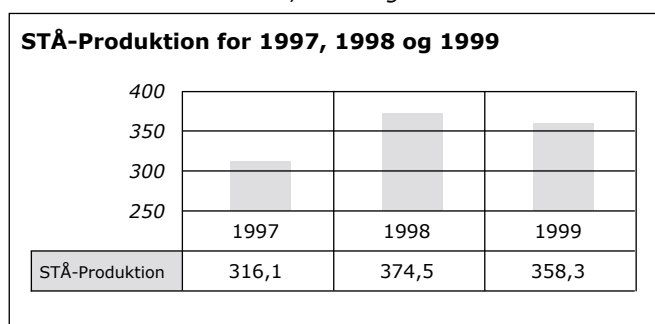
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Engelsk	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Amerikansk	0,5						0,5
Engelsk A	289,6	1,5	0,2	71,4	2,2	10,6	375,5
Engelsk B	25,4						25,4
Øvrige humanistiske fag	16,9						
Merit- og gæstestud.	25,9						
I alt	358,3						

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Herunder hører at overbygningskurserne nu for en dels vedkommende planlægges to år frem i tiden, således at der bliver bedre muligheder for at tilrettelægge studiet. Arbejdet på at finde den rigtige måde at gå fra den gamle rolle som eliteinstitution til den nye rolle som masseinstitution er desuden efter bedste evne søgt sammentænkt med de ordninger som skal kortlægge årsagerne til det frafald der er årsagen til den finansielle krise. Den "modtageordning" som vi prøvekører er blevet vel modtaget og frafaldet i år er indtil videre minimalt. Bestræbelsen på at øge produktiviteten søges endvidere sammenkoblet med bestræbelserne for at finde alternative og mere erhvervsrettede måder at afslutte bachelorforløbet på. Studienævnet har videre efter lange diskussioner om udenlandske studerendes problemer under studiet arbejdet på at indføre en mulighed for at få en "monolingval" grad der ikke forudsatte danskkundskaber. Inge Kabell har desuden som eksamensleder og studienævnets medlem gjort et stort arbejde for at opsøge studerende der er sent i forløbet, med henblik på at igangsætte og støtte arbejdet med specialestudiet, og det ser ud til at blive vel modtaget og virke efter hensigten.

En bivirkning af de økonomiske stramninger er en række stramninger i administrativ praksis; efterhånden som arbejdet samles på færre personer, må serviceniveauet på områder der ikke er essentielle, efterhånden reduceres. Den mest markante effekt er hidtil at muligheden for fri bevægelighed er reduceret, idet der nu er tilmelding til alle hold.

Hvad de forskellige initiativer fører til af ændringer er for tidligt at sige. Vi kan imidlertid glæde os over at arbejdet foregår i godt samarbejde mellem alle grupper: studenterrepræsentanter, tutorer, lærere, TAPer og studerende har kommet med ideer og trukket læsset med at føre dem ud i livet i fællesskab i en fremadrettet og konstruktiv atmosfære.

Institut for Germansk Filologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Per Øhrgaard har været institutleder.

Bestyrelsen har derudover bestået af Niels-Erik Larsen (stedfortræder), Gurli Egelund, Bjørn Ekman (indtil 31.1.) og Jens Erik Mogensen (fra 1.2.).

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Germansk Filologi
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon: 35 32 81 56
Fax: 35 32 81 71
<http://www.hum.ku.dk/germansk/>

Institutlederens årsberetning

Instituttet er oprettet i 1967 og har fra begyndelsen dækket det tyske og nederlandske sprogområde. Der undervises og forskes inden for hvert af disse områder i såvel a) sprog som b) litteratur og c) historie, kulturhistorie og samfundsforskel. Instituttet og dets undervisning søges i de kommende år udbygget med vægten så vidt muligt ligeligt fordelt på disse tre hovedområder; for indværende er det vanskeligt at rekruttere medarbejdere i tysk sprog, og afdelingen for historie og kulturhistorie er under opbygning. Instituttet har taget sprog- og kulturformidlingsproblemer samt komparative og kontrastive emner op som særligt satsningsområde.

Nedenfor følger en kortfattet oversigt over instituttets virksomhed. En mere detaljeret redegørelse for medarbejdernes aktiviteter gives løbende i de internt publicerede "Institutmeddelelser".

Forskningsvirksomhed

Tysk sprog og leksikografi

SHF-støttede projekt Tysk Grammatik for Universitetsniveau (Jakobsen).

Tysk Grammatik for folkeskolen (Mogensen sammen med Bepler og Schjørring).

Tekstkonstitution og sætningskonstitution (sætningsled), foregrounding/backgrounding som semantisk sætningsfænomen samt problemet sproglig akseptabilitet (Jakobsen).

Studier i historisk verbalsyntaks (Mogensen).

Studier i tysk ortografi, især med henblik på normeringsproblemer (Mogensen).

Arbejde med dansk-tysk leksikografi (artikel afsluttet i 1999) og fortsatte undersøgelser i forholdet mellem grammatik og leksikografi (Mogensen).

Undersøgelse af tyske retskrivningsordbøger og andre monolinguale ordbøger med henblik på receptionen af den nye ortografi (Mogensen).

Oversættelse af nedertyske diplomer til Danmarks Riges Breve 1400 (Winge) (i trykken). Arbejdet med Frühneuhochdeutsches Wörterbuch fortsættes (Winge).

Oversættelsen af den nedertyske version af Compendium Saxonis (udk. oktober 2000) er færdiggjort (Winge).

2 artikler til værket "Nordic Languages" i serien "Handbücher zur Sprache und Kommunikationswissenschaft" (Winge).

Litteratur

Undersøgelser i oplevelsens æstetik (Ekman).

Studier i Clemens Brentanos forfatterskab (Ekman).

Undersøgelser om konfigureringer af subjektiviteten i Goethes lyrik (Hoffmann).

Studier i Theodor Fontanes og Jeremias Gotthelfs forfatterskaber (Jørgensen emeriteret pr. 1.8.1999).

Studier i den romantiske nihilisme (Kristiansen).

Undersøgelser til Wilhelm Raabes forfatterskab (Kristiansen).

Studier i Thomas Manns forfatterskab, herunder om Goethes betydning for Mann (Kristiansen).

Arbejder med forberedelsen af udgivelsen af en artikel om den danske kunstner Le Klint og Peter Weiss i samarbejde med Dr. Christa Grimm Leipzig (Mogensen).

Artikel om Karin Michaëlis og Tyskland og fortsatte undersøgelser i Karin Michaëlis' liv og værk (Nielsen).

Arbejder med en videnskabelig afhandling om Hugo von Hofmannsthal's samarbejde med Max Reinhardt (Wolfgang).

Studier i Goethes forfatterskab (Øhrgaard).

Studier i den tyske samtidslitteratur med særlig henblik på Enzensberger og Grass (Øhrgaard).

Kultur og samfundsforskel

Studier i forholdet mellem utopi og teknik i mellemkrigstiden med henblik på en bogudgivelse samt sine undersøgelser af tysk ungdomskultur i 60'erne (Siegfried).

Nederlandsk

Færdigredigeret arbejde om grafemerne i tidligt middelnederlandsk (Larsen).

Arbejder med sandhi-fænomener i tidlig middelnederlandsk (Larsen).

Omarbejdning af eget tidligere "Kompendium i nederlandsk fonologi" (Larsen).

Oversættelse af en del af det middelnederlandske versdrama "Lanseloet von Denemarken" med henblik på senere udgivelse (Larsen).

Åbent Universitet

Instituttet har i 1999 afholdt undervisning i tysk sprog, litteratur og tyske samfundsforskel på Åbent Universitet.

Formidling

Udgivervirksomhed

Mogensen har været medlem af en arbejdsgruppe under Undervisningsministeriet vedr. brugen af IT i tyskundervisningen; arbejdsgruppen har udsendt sin betænkning som internetpublikation. Mogensen har indledt et samarbejde med ELU-gruppen ved Odense Universitet vedr. IT og grammatisk analyse.

Redaktionsvirksomhed

Ekman, Hoffmann og Sørensen er medlemmer af redaktionen "Text og Kontext" og dertil knyttede publikationsserier.

Mogensen har ultimo 1999, i samarbejde med Zettersten og Pedersen Engelsk Institut færdiggjort redaktionen af

kongresbidragene fra "The Ninth International Symposium of Lexicography".

Winge er redaktør af "Korrespondenzblatt des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung".

Tillidshverv

Ekman er koordinator af Erasmus-aftaler.

Jakobsen er de heltidsansatte læreres tillidsrepræsentant på instituttet og har i en del af året været medlem af fakultetets samarbejdsudvalg, fakultetets repræsentant i Studiets bestyrelse samt medlem af Lingvistisk Landskoordination og af Lingvistkredsens bestyrelse.

Larsen er formand for den skandinaviske gruppe i Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) samt medlem af denne forenings bestyrelse.

Winge er medlem af bestyrelsen i Verein für niederdeutsche Sprachforschung.

Øhrgaard er medlem af Carlsbergfondets direktion.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Instituttet har i lighed med tidligere år haft besøg af en række inden- og udenlandske germanister som gæsteforelæsere. Adskillige af instituttets egne medarbejdere har tilsvarende gæstet andre universiteter eller deltaget i konferencer m.v. i ind- og udland. Hoffmann har været "visiting scholar" ved New York University i foråret 1999. Instituttet afholdt i foråret 1999 en offentlig forelæsningsrække i anledning af Goethes 250-års dag.

Flere medarbejdere har holdt formidrende foredrag om deres egen forskning eller andre emner inden for faget; nogle er skribenter og/eller konsulenter ved Den Store Danske Encyklopædi.

Instituteder Per Øhrgaard

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 12,3 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 2,6 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Ekman, Bjørn; lektor.

Elsawah, Karin Wolgast; amanuensis.

Hoffmann, Birthe; adjunkt.

Jakobsen, Lisbeth Falster; lektor.

Jørgensen, Sven-Aage; professor.

Kristiansen, Børge; lektor.

Larsen, Niels-Erik; lektor.

Mogensen, Jens Erik; lektor.

Nielsen, Birgit Susanne; lektor.

Olesen, Ole Claus Frimann; amanuensis.

Pedersen, Birgit Bennick; amanuensis.

Siegfried, Detlef Bernd; lektor.

Winge, Vibeke; lektor.

Øhrgaard, Per Christian; professor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Laursen, Hanne Roswall.

Prasse, Katrine.

Skovbjerg, Jette.

Sørensen, Barbara.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret
Gebauer, Mirjam.

Fondsbevillinger

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Pikaesk Renaissance. Om skælmeromanen i tysk litteratur efter 1989 (Mirjam Gebauer) kr. 1.164.000.

Publikationer

Ekman B.: "Was bleibt?". Kritische Erwägungen zur heutigen Aktualität Bertolt Brechts. Text og Kontext 21.1, s. 26-58, 1998.

Ekman B.: "...Schreiben in Genesätzen". B. Brecht – Aspekte seines Werkes, Spuren seiner Wirkung. Text og Kontext 21.1, s. 172-178, 1998.

Ekman B.: Die Erlebnishaftigkeit literarischer Texte. Erwägungen zur Methode der Textanalyse. Glottodidactica XXVI XXVI, s. 57-88, 1998.

Ekman B.: Die Literatur als humanisierender Faktor im Zusammenleben der Völker. i: Der Auftrag humanistischer Aufklärungsarbeit in literaturwissenschaftlicher Forschung und Lehre. s. 92-117, Byrådet i Bydgoszcz i samarb. med Stadtrat Woiwodschafsam Bydgoszcz og Pädagogische Hochschule Bydg, Bydgoszcz 1999.

Ekman B.: Internationalisierung der Hochschulstudien. Germanistische Beiträge 8/9, s. 267-272, 1998.

Ekman B.: Germanistik in Dänemark. Germanistische Beiträge 8/9, s. 15-46, 1998.

Ekman B.: Komma eller kolon, længselssuk eller læresætning. Diskussion af Clemens Brentanos "Eingang" og af den rigtige måde at læse et romantisk digt på. Detaljen – tekstanalysen og dens grænser., s. 186-196, 1999.

Gebauer M.: Erzählen als Sujet. Über Anders, Arends und Sander. Gespräch mit Brigitte Burmeister. Neue deutsche Literatur 1, s. 90-106, 1999.

Hoffmann B.: Opfer der Humanität. Zur Anthropologie Franz Grillparzers. 220 s. Deutscher Universitäts Verlag. Wiesbaden 1999.

Hoffmann B.: Robert Musil: Manden uden egenskaber. Bogens Verden, Tidsskrift for Litteratur og Kultur årgang 81, nr. 2, s. 23-26, 1999.

Jakobsen L.F.: Grammatiske regler og leksikalsk udfyldning, hvilken indbyrdes status skal man give dem i diskursbeskrivelsen? i: Ny forskning i grammatik. Fællespublikation. 6. Rolighedssymposiet 1998 s. 107-126, Carl Bache, Lars Heltoft, Michael Herslund, Odense Universitetsforlag, Odense 1999.

Jørgensen S-A.: Hamann, Bacon und die Hermeneutik. i: Johann Georg Hamann und England. Hamann und die englisch sprachige Aufklärung s. 131-141, Gajek, Bernhard (red.), Peter Lang, Frankfurt a/m Bern 1999.

Kristiansen B., Detering H.S.U.-: Wilhelm Raabe und Arthur Schopenhauer. Überlegungen zu den Romanen "Das Odfeld" und "Hastenbeck". Vortrag zur Jahrestagung der Raabe-Gesellschaft am 27. September 1998 in der Eutiner Landesbibliothek. Jahrbuch der Raabe-Gesellschaft, 1999 1, s. 15-32, 1999.

Larsen N-E.: Een Vroegmiddelnederlands sandhiverschijn- sel in de uitgang van de derde persoon enkelvoud pre- sens indicatief. Taal en tongval 50, s. 135-146, 1998.

Mogensen J.E.: Review Article. Ulla Bjørnheden: Zum Vierkasussystem des Mittelniederdeutschen. Göteborger

- Germanistische Forschungen 38. Acta Universitatis Gothoburgensis, Göteborg 1997, 241 S. *Studia Neophilologica. A Journal of Germanic and Romance Languages and Literatur* Bind 71, s. 109-114, 1999.
- Mogensen J.E., Dose C., Eriksen K.W., Späth P., Borg Jensen H., Schjørring G.: Informations- og kommunikationsteknologien i faget tysk. 10 s. Undervisningsministeriet, Publiceret på internet <http://www.gsk-fag.dk>, 1999.
- Nielsen B.S.: Erziehung zum Selbstvertrauen. Ein sozialistischer Schulversuch im dänischen Exil 1933-1938. 196 s. Beltz Deutscher Studien Verlag, Weinheim 1999.
- Siegfried D., Danker U.: Wie trauert man um einen Kommunisten? Randbemerkungen zu Klaus Weigles nicht gehaltener Totenrede auf Hein Meyn. *Demokratische Geschichte* 11, 1998, s. 1, 1998.
- Siegfried D.: Anmeldelse af: Kaspar Maase, *Grenzenloses Vergnügen. Der Aufstieg der Massenkultur 1850-1970*, Frankfurt/M. 1997. *Rundfunk und Geschichte* 25. Årgang, bind 2/3, 1999, s. 177-179, 1999.
- Siegfried D.: Anmeldelse af: Stefan Berger, *The Search for Normality. National Identity and Historical Consciousness in Germany since 1800*, Providence, Oxford 1997. *Intern. wiss. Korrespondenz zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung* 35. Årgang, Heft 2, 1999, s. 276-277, 1999.
- Siegfried D.: Stalin und Elvis. Antikommunismus zwischen Erfahrung, Ideologie und Eigensinn. *Sozialwissenschaftliche Informationen* 1, 28. Årgang 1999, s. 27-35, 1999.
- Siegfried D.: Auf dem Weg zu einer zivilen Kultur. Die Westdeutschen zwischen Traditionalismus und "Erlebnissesellschaft". i: *50 Jahre Bundesrepublik Deutschland. Daten und Diskussionen.* s. 251-269, Eckart Conze, Gabriele Metzler, Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart 1999.
- Siegfried D.: Anmeldelse af: Jens Otto Krag, *Man har et standpunkt.... taler og artikler 1948-1978*, red. af Nikolaj Bøgh, København 1997. *Grenzfriedenshefte* Heft 2, 1998, s. 140-141, 1999.
- Wolgast K.: Anmeldelse af Morrison og Krobb (udg.): "Text into Image: Image into Text". *Text og Kontext* 21.1, s. 182-185, 1999.
- Wolgast K.: Sammelrezension über Literatur und Kunst um 1900. *Germanisch-Romanische Monatsschrift* 49.1, s. 110-117, 1999.
- Øhrgaard P.: Om Villy Sørensen: Jesus og Kristus i lyset af forfatterskabet i øvrigt. *Spring. Tidsskrift for moderne dansk litteratur* nr. 14, forår 1999, s. 82-95, 1999.
- Øhrgaard P.: Goethe. Et Essay. 365 s. Gyldendal norsk Forlag, Oslo 1999.
- Øhrgaard P.: Goethe. Et essay. 389 s. Gyldendal, København 1999.
- Øhrgaard P.: Lidt om den praktiske mulighed for at oversætte. i: *Bøger, samlinger, historier, en antologi.* s. 297-304, Lotte Philipson, John T. Lauridsen, Det Kgl. Bibliotek, København 1999.

Studienævnet for Germansk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 nyvalgte som lærerrepræsentanter Bjørn Ekman og Detlef Siegfried. Bjørn Ekman blev studieleder. Som studenterrepræsentanter genvalgte Morten Dyssel Mortensen og nyvalgte Zarifa Mohamed. Sidstnævnte udtrådte i september p.gr. af studieophold i udlandet og afløstes af suppleanten Anne Marie Marckmann.

Nyheder om studierne

Der er vedtaget følgende nye studieordninger for tysk:

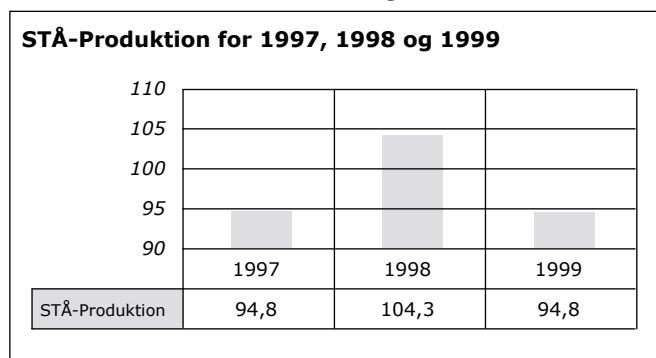
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Germansk	Teo	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Tysk A	71,2		9,4	8,1	88,7
Tysk B	7,4				7,4
Nederlandsk	5,1	0,3	0,8		6,1
Øvrige hum	9,8				
Merit- og gæstestud.	1,4				
I alt	94,8				102,2

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Bjørn Ekman

I marts: for tysk som BA-grundfag, tilvalg og sidefag.
I november: for nyindført 1/2 års suppleringsfag til sidefagsstudiet.

1998-ordningerne for kandidatuddannelserne i tysk og nederlandsk samt en udvidelse af den 1 1/2-årige tilvalgsordning fra 1998 i nederlandsk blev implementeret (således at det vil være muligt at tage 1/2 års tilvalg i nederlandsk i tilknytning til nederlandsk som grundfag).

I sommeren 1999 udsendtes studiehandbog for de nye uddannelser i tysk.

De i institutlederens beretning anførte gæsteforelæsningsforeholdtes i studienævnets regi.

Romansk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor dr.phil. Lene Schøsler.

Institutbestyrelsen består af viceinstitutleder docent dr.phil. Gunver Skytte, lektor cand.mag. Julius Lund, ph.d.-studerende Anne Magnussen, TAP-repræsentant overassistent Elsebeth Bolwig og studenterrepræsentant Lone Garde.

Organisation

Instituttet er organiseret i overensstemmelse med universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Fagligt er instituttet opdelt i 5 fag med tre studienævne: fransk, italiensk/romænsk og spansk/portugisisk.

Adresse

Romansk Institut
Njalsgade 80, trappe 17, 2
2300 København S
Telefon: 35 32 84 01
Fax: 35 32 84 08
<http://www.hum.ku.dk/romansk>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Nyansættelser i 1999: Silvia Becerra Bascañán er ansat som ph.d.-studerende i spansk fra 1. april 1999. Lilian Reinholt Andersen er ansat som ph.d.-studerende i fransk fra 1. juli 1999. Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen er ansat som lektor i spansk fra 1. august 1999. Inge Merete Larsen er ansat som adjunkt i portugisisk fra 1. september 1999.

Afgang i 1999: professor dr.phil. John Pedersen og lektor Merete Grevlund.

Merete Grevlund har haft reduceret undervisningsbyrde i forbindelse med afgang og Berta Pallares i medfør af universitetets seniorpolitik.

Alberto Manai og María González har været tilknyttet instituttet som italiensk og spansk udenlandsk lektor og Paola Polito som gæstektor i italiensk.

Vibeke Grubbe har i foråret 1999 haft udvekslingssemester ved Syddansk Universitet

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Romansk Institut dækkede i 1999 de franske (1), italienske (2) og portugisiske (3) sprogområder i Europa, samt spanske sprogområder i Europa og Latinamerika (4). Hertil kommer forskning inden for romanistikkens fælles områder, såsom sproghistorie og kulturhistorie. Den traditionelle vifte af forskningsområder er de senere år udvidet med eksempelvis kulturstudier, semiotiske undersøgelser og fransk talesprog. Instituttets langtidspanlægning bygger på Det Humanistiske Fakultets bemandingsplan og institutbestyrelsens planer for forskningen, der satser på alle tre hovedområder: sprog, litteratur, samt kultur/samfund/historie. I det følgende nævnes først de projekter, instituttets videnskabelige medarbejdere har arbejdet med i 1999, evt. i samarbejde med andre forskere i ind- og udland.

1. Fransk

1.1. Sprog og sproghistorie

Flere af instituttets forskere arbejder inden for "Netværk for fransk talesprog" i samarbejde med institutioner og forskere i Danmark, Skandinavien og Frankrig. Projektet vedrører udforskning af fransk talesprog samt opbygning af det franske talesprogs korpora (initiativtagere er Lene Schøsler, Anita Berit Hansen, Maj-Britt Mosegaard Hansen). Mere præcist arbejdes der bl.a. med variation i fransk talesprogssyntaks: brugen af konjunktiv/indikativ, brugen af futur simple/aller + infinitiv samt med bortfald af NE i nægtelser, i samarbejde med Isabelle Malderez, Paris, og med kontakter i England (Anita Berit Hansen). Fonologiske projekter med tilknytning til talesprog er: Undersøgelse af brugen af registerbetingede liaisons i franske tv-aviser hos nyhedsoplæsere og andre medvirkende, suppleret med passager fra "Bouillon de culture" (Ole Kongsdal Jensen); Nasalvokaludvikling og teorier om lydforandring (leksikalsk diffusion eller lydlov?) samt en sociolingvistisk udvidelse af tidligere arbejde vedrørende E caduc og hypoteser om stabilisering af vokalen i visse kontekster (Anita Berit Hansen). Et ph.d.-projekt vedrørende konsonantbortfald i standardfransk og populærfransk (Lilian Reinholt Andersen). Der forskes desuden i modalpartikler i fransk: distribution, funktion, diakron udvikling, i gengivet tale: syntaks, semantik og pragmatik samt semiotik og pragmatik (Maj-Britt Mosegaard Hansen). Valens i synkront og diakront perspektiv, med udnyttelse af korpora fra oldfransk, middelfransk og moderne fransk, herunder talesprog (Lene Schøsler) samt et ph.d.-projekt om verbalvalens i fransk med henblik på verbale alternationer (Solvej Ett-rup). Fransk-dansk EDB ordbog (Karen Landschultz). Forskningsprojekt i nominalsyntagmer, herunder formel semantik, dynamisk interpretation af determination, anafori og ellipse, relativsætninger, samt projekt i sprogvidenskab og matematik (Henrik Prebensen). Forholdet mellem original og manuskriptkopi i middelalderen, i samarbejde med P. Th. van Reenen, Amsterdam, Kajsa Meyer og Lene Schøsler. Samarbejde med Pierre Kunstmann, Ottawa, med henblik på etablering af on-line valenskommentarer til den elektroniske udgave af de middelalderlige Miracles. De foreløbige resultater er tilgængelige på Laboratoire du Français Ancien's hjemmeside: ix1.uottawa.ca/academic/arts/lfa (Lene Schøsler). Udforskning af principper for sprogændring (Lene Schøsler). Korpuslingvistik, projekt i samarbejde med Laboratoire d'Automatique Documentaire et Linguistique, Paris VII (Lene Schøsler). Videreudvikling af det elektroniske interaktive syntakstræningsprogram VIA, i samarbejde med bl.a. Sabine Kirchmeier-Andersen, HHK (Lene Schøsler). Fransk-dansk ordbog (Nils Soelberg).

1.2. Litteratur og litteraturhistorie

Hans Peter Lund har ledet en række månedlige post.doc-seminarer for yngre forskere i fransk litteraturhistorie (ph.d.-studerende Lisbeth Hansen, ph.d. Steen Bille Jørgensen, ph.d. adjunkt Jørn Boisen, ph.d. amanuensis Carsten Sestoft). Forskellige projekter i forbindelse med Milan Kunderas forfatterskab (Jørn Boisen). Ph.d.-projekt om den fransksprogede realistiske roman i Belgien med udgangspunkt i Le Groupe du Roman (Lisbeth Hansen). Indføring i europæisk middelalderkultur. Lille mentalitetshistorie (Jonna Kjær). Studier i symbolik og billedsprog i middelalder-

og moderne litteratur samt videreførelse af studier over teori og praksis i den middelalderlige latinske tal- og tings-eksegese i forbindelse med større projekt: "Traité du XIIe siècle sur la symbolique des nombres et des choses", samt studier i magi, videnskab og overtro i fransk og latinsk Middelalder- og Renæssancelitteratur (Hanne Lange). Sammenligning af journalistiske og kunstneriske indfaldsvinkler hos forfattere i det 19. årh. (Hans Peter Lund). Oplysningstiden i Frankrig og i resten af Romania (John Pedersen). Den occitanske troubadourlyrik (John Pedersen).

1.3. Kultur og kulturhistorie

Religion og kulturel stil, et projekt om katolicismens kulturelle betydning i Frankrig og protestantismens i Danmark, med særligt henblik på den intellektuelle kommunikation og pragmatik og de intellektuelles rolle i de to lande (Marise Laffitte).

1.4. Historie og samfundsforhold

Média – Europæisk projekt vedrørende den offentlige scene og fjernsynskonceptet i Europa. En sammenligning mellem TV-udsendte debatprogrammer i Europa (Isabelle Durousseau). "La France et la construction européenne". En redegørelse for de to modsatrettede Europavisioner (Jean Monnets overnationale og de Gaulles mellemstatslige vision), det teoretiske grundlag for kompetencefordelingen mellem institutionerne, for den fælles landbrugspolitik og for den monetære union. Den franske vinkel på disse spørgsmål (Harald Gettrup). Algeriets historie (Henrik Prebensen). Den franske opinion under Vichy 1940-42 (Henrik Prebensen). Ph.d.-projekt om den franske opfattelse af nationalstatens rolle i det 20. årh. (Trine Michelsen Kjeldahl).

2. Italiensk

2.1. Sprog og sproghistorie

Italiensk-dansk sprogbrug komparativt, i samarbejde med Bente Lihn Jensen og Iørn Korzen (som afslutning på SHF's forskningsprogram Lingvistik og fremmedsprog/italiensk). Afsluttet i 1999. Forskning og udgivelser vedrørende tekststrukturering på italiensk og dansk i et samarbejde mellem Gunver Skytte, Iørn Korzen, Paola Polito, Erling Strudsholm og Hanne Jansen. Afsluttet 1999. Nyt forskningsprojekt er: Genren i interkulturelt perspektiv (Gunver Skytte). Brugen af verbalperifraser på italiensk i skrift og tale, i såvel synkront som diakront perspektiv (Erling Strudsholm).

2.2. Litteratur og litteraturhistorie

Italiensk litteratur 1980-1998, forløb og tværgående analyser samt sonderinger i 15 forfatterskaber, i samarbejde med Birgitte Grundtvig (Lene Waage Petersen). Ph.d.-projekt om subjektets status i 1980-90'ernes italienske litteratur, med særligt henblik på Tabucchis og Celatis forfatterskaber (Pia Schwarz Lausten). Projekt om Italo Calvino: Billedets semantik og fortolkning (Lene Waage Petersen). Renæssancens ridderepos (Lene Waage Petersen). Den litterære tekstanalyse: problemer, definitioner, applikationer, igangværende projekt (Steen Jansen sammen med Paola Polito). Steen Jansen arbejder fortsat med tegnbegrebet hos Peirce og Saussure i et forsøg på at uddybe de overvejelser der tidligere er gjort i forbindelse med artikel og med ph.d.-kursus (i samarbejde med Hans Lauge Hansen) om

anvendelsen af Peirce's begrebsapparat i en bredere sammenhæng.

2.3. Kulturhistorie, historie og samfundsforhold

Ph.d.-projekt: Mussolini and Franco. Foreign Clientelism 1936-43. I samarbejde med M.A. Patrick Sahle, Universität zu Köln: Forberedelse af elektronisk udgivelse af Benito Mussolini og Francisco Francos korrespondance med arbejdstitlen: "Querido Duce, Caro Generalissimo" (Morten Heiberg). Udarbejdelse af en stærkt revideret engelsk version af disputatsen "Gramsci og den moderne verden" fra 1993 (Gert Sørensen).

3. Portugisisk

Afslutning af ph.d.-projekt inden for nationalitetsforskning: Den parallelle nationale diskurs i Portugal, dens opståen, udvikling og kulmination hos Renascença-generationen (Inge Merete Larsen). Flere igangværende projekter relateret til tiltaleformer på portugisisk, ud fra bl.a. kognitive, sociolingvistiske og pragmatisk perspektiver. Sammenlignende pragmatisk studie af portugisisk, engelsk, dansk og japansk (Sandi Michele de Oliveira). "The linguistic construction of personal and social identity" – en undersøgelse af pressens dækning af, at José Saramago havde modtaget Nobels Litteraturpris (Sandi Michele de Oliveira). Deltagelse i projektet: "European perspectives on evaluating the proficiency of speakers of Portuguese as a foreign language" (Sandi Michele de Oliveira).

4. Spansk

4.1. Sprog og sproghistorie

Arbejdet med afrapportering af SHF-projektet "Spansk talesprog, analyse og formidling" fortsætter (Eva Dam Jensen og Thora Vinther). CD-ROM-produktion af interaktivt videoprogram, CTU-støttet projekt i samarbejde med DR-Multimedia, nær afslutning (Eva Dam Jensen og Thora Vinther). En lærebog i spansk talesprog, avanceret niveau, baseret på videoproduktionen "Enredos" (Eva Dam Jensen og Thora Vinther).

Projekt om verbalperifraser (Thora Vinther). Ph.d.-projekt om indirekte objekt i spansk (Silvia Becerra Bascuñán). Ph.d.-projekt om konnektive alternationer og diskurskontrol. En grammatisk analyse af konnektorfunktionen (Johan Pedersen).

4.2. Litteratur mv. og litteraturhistorie

Færdiggørelse af en kritisk kommenteret udgave af Rafael Albertis digtsamling "Cal y canto" (Hans Lauge Hansen). Et større projekt om "den litterære praksis", en semiotisk beskrivelse af kreations- og receptionsprocesserne i litteratur med Charles Peirce og Mikhail Bakhtin som teoretisk grundlag (Hans Lauge Hansen). Ph.d.-projekt om kontinuiteten i Juan Ramón Jiménez' digtning er afsluttet (Julio Hans C. Jensen). Deltagelse i udgivelse af Juan Ramón Jiménez' samlede værker, med henblik på udgivelsen af bindet "Poemas en prosa II y III" (Julio Hans C. Jensen). Mario Vargas Llosa's konstruktioner af Peru i hans skønlitterære og essayistiske forfatterskab (Julius Lund). Ph.d.-projekt om spanske tegneserier 1975-95, en semiotisk analyse (Anne Magnussen). Kritiske udgaver af tekster af Tirso de Molina, projektet fortsætter med "Autos sacramentales" (Berta Pallares); arbejde med "Refranes" er afsluttet (Berta Pallares); projekt vedrørende "Deleitar apro-

vechando" i samarbejde med P. Luis Vázquez, Madrid (Berta Pallares).

4.3. Samfundsforhold

"Den socio-økonomiske udvikling i Spanien efter 1975" (Vibeke Grubbe).

Forsat deltagelse i forskningsprojektet "Local Organizations and Rural Poverty Alleviation" (LORPA) ved Center for Udviklingsforskning. Projektet, som er et samarbejde mellem 4 forskere fra Center for Udviklingsforskning og 3 eksterne forskere, ledes af Neil Webster (Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i Interkulturel Kommunikation, Institut for Datalogi, Kommunikation og Uddannelsesforskning, RUC samt i et bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i Kommunikations- og Udviklingsprocesser i Organisationer, samme sted.

Eva Dam Jensen har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. Anne Jensens ph.d.-afhandling "Modificeret input. En kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af modificeret input i forelæsninger på fransk" (KU).

Vibeke Grubbe var formand for bedømmelsesudvalget ved et adjunktur i "Litteratur og kultur i de spansksprogede områder" (KU).

Jonna Kjær var formand for et bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling om Proust: "A la Recherche du Temps perdu" ved KU samt medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling af Stig Ramløv Frandsen: "Por mielz dire la verité. Sandhedsmotivet i det trettende århundredes franske litterære prosa" ved Aarhus Universitet.

Julius Lund har været medlem af udvalg til bedømmelse af Jan Gustafssons ph.d.-afhandling ved Institut for Spansk, HHK, formand for udvalg til bedømmelse af Inge Merete Larsens ph.d.-afhandling ved KU samt formand for udvalg til bedømmelse af ansøgning til adjunktur i portugisisk ved KU.

Sandi Michele de Oliveira har deltaget i to ph.d.-bedømmelser inden for portugisisk lingvistik ved Universitetet i Évora, Portugal.

John Pedersen har deltaget i bedømmelsesudvalg ved en professoratsbesættelse ved Uppsala Universitet.

Lene Schøsler har været medlem af bedømmelsesudvalg ved et lektorat i fransk ved RI, Aarhus, formand for bedømmelsesudvalg vedrørende to lektorater i fransk, KU samt formand for bedømmelsesudvalg ved et lektorat i portugisisk, KU. Hun har deltaget i disputatsbedømmelse af Meri Larjavaara: "Présence ou absence de l'objet. Limites du possible en français contemporain", RI, Helsinki.

Gunver Skytte har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. tildeling af ph.d.-stipendier (romansk, germansk og engelsk) ved KU, medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling i italiensk, formand for bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i italiensk, KU, evaluator for det italienske forskningsministerium vedr. et flerårigt sprogvidenskabeligt projekt og har afgivet indstilling vedr. professorat ved The Hebrew University of Jerusalem.

Gert Sørensen var formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU (Trine Michelsen Kjeldahl, "Fyrstens rådgiver i fransk politik 1938-83. Raymond Arons teori og me-

tode til forståelse af de interstatslige relationer").

Steen Jansen og Lene Waage Petersen har været medlemmer af bedømmelsesudvalg ved en lektorstilling i italiensk litteratur, Aarhus Universitet; Lene Waage Petersen har været medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Odense Universitet.

Tillidshverv

Lene Waage Petersen er medlem af Udenrigsministeriets lektoratsudvalg, Folkeuniversitetets programråd, samt den internationale jury (Alassio, Italien), der uddeler den litterære pris "Un autore per l'Europa". Hun har været medarrangør af Danteseminar på Esrum kloster.

Gunver Skytte er formand for Viggo Brøndal og hustrus legat.

Ole Kongsdal Jensen formand for Birthe og Knud Tøgebys fond.

Hans Peter Lund og Lene Waage Petersen er henholdsvis formand for og medlem af Knud Henders fond.

John Pedersen var formand for Landsdommer V. Gieses legat.

Formidling

Udgivervirksomhed

34. årgang af instituttets internationale tidsskrift *Revue Romane* er udkommet med sproglige og litterære artikler og anmeldelser. Årgangen af tidsskriftet har layout ved Nils Soelberg og er redigeret af Hans Peter Lund (ansv.), Maj-Britt Mosegaard Hansen, Michael Herslund (HHK), Berta Pallares, John Pedersen, Lene Waage Petersen, Gunver Skytte, Jørn Boisen og Nils Soelberg (sekretær: Annick Wewer).

Instituttet har endvidere udgivet i monografiserien *Etudes Romanes* (red. Hans Peter Lund) følgende fire bind: nr. 41: Miriam Stendal Boulos: "Chemins pour une approche poétique du monde: le roman selon J.M.G. Le Clézio"; nr. 42: Gunver Skytte e Francesco Sabatini (a cura di): "Linguistica testuale comparativa. In memoriam Maria-Elisabeth Conte"; nr. 43 Silvia Becerra Bascañán: "Diccionario del uso de los casos en el español de Chile"; nr. 44 "La langue, les signes et les êtres. Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998".

Instituttet udgiver endelig internt skriferækken RIDS med publikationer om romanske sproglige, litterære, historiske, samfundsfaglige og kulturelle emner. Der blev udgivet 2 numre i 1999, (red. Ole Kongsdal Jensen): nr. 144: Kirsten Grubb Jensen: Om novellens fødsel i Italien i 1200- og 1300-tallet samt nr. 145: John Pedersen: Romanske dialoger. Afsluttende forelæsning ved Københavns Universitet.

Afledt af forskningen og afhængig af behovene på grund- og kandidatuddannelserne udarbejder medarbejderne regelmæssigt lærebøger til brug ved universitetsundervisningen, i 1999 bl.a. en række kompendier vedrørende følgende emner: fransk kultur- og idéhistorie (Maryse Laffitte), "GLOSER fransk-dansk med relevans for edb" (Karen Landschultz). Ole Kongsdal Jensen har redigeret Suppleringshæfte til Fransk Grammatik, med egne bidrag til 1. del: "Rettelser, tilføjelser & kommentarer" sammen med Anita Hansen, Kirsten J. Kragh, Lilian Reinholt Andersen; desuden 3 nye kapitler af Maj-Britt Mosegaard Hansen: "Tempus" & "Aspekt" og Lene Schøsler: "De infinitte verbalfor-

mer". Jørn Boisen har udarbejdet en antologi med biografier og formanalyser: "Digte til fransk tekstanalyse I-II". Julius Lund har udarbejdet et kompendium for 1. årsstuderende i spansk: "Introduktion til Latinamerikas historie, kultur og litteratur fra 1800 til i dag". Erling Strudsholm har revideret Gunver Skyttes: "Lærebog i italiensk fonetik".

Redaktionelle hverv

Morten Heiberg, Ole Kongsdal Jensen, Jonna Kjær, Hans Peter Lund, John Pedersen, Henrik Prebensen, Nils Soelberg, Gert Sørensen, Lene Waage Petersen og Thora Vinther har skrevet artikler til Den Store Danske Encyclopædi.

John Pedersen og Gert Sørensen redigerer uden for institutregi serien "Romanske Skrifter" (Museum Tusulanums Forlag).

Gert Sørensen er desuden medredaktør af "Piranesi. Italienske studier" og har samarbejdet med forskningsbibliotekar Morten Thing om udgivelsen af C. Ginzburg: "Spor. Om historie og historisk metode".

Vibeke Grubbe, Hans Lauge Hansen og Julio Hans C. Jensen har skrevet bidrag til Gads forfatterleksikon.

Isabelle Durosseau har redigeret akterne fra kollokviet "Réception de la télévision 24-25 avril 1998".

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen redigerer sammen med Magdalena Villarreal og Karsten Pærregaard den anden LORPA bog, "Organizing Practices and Economic Control among Rural Poor in the Third World". Sammen med Peter Wad (IKL, HHK) redigerer hun Den Ny Verden, 2, 2000.

Maj-Britt Mosegaard Hansen er medlem af redaktionskomiteen på Acta linguistica hafniensia.

Anita Berit Hansen har sammen med Hanne Leth Andersen (AU) redigeret akterne fra det internationale seminar "Le français parlé – corpus et résultats".

Jonna Kjær er nordisk redaktør ved Bibliography of the International Courtly Literature Society, medarbejder ved Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Art-hurienne, og ved Bulletin Bibliographique de la Société RENCESVALS.

Hans Peter Lund har påbegyndt redaktion af akterne fra et Balzac-kollokvium i Aarhus, i samarbejde med Frederik Tygstrup.

Anne Magnussen har sammen med Hans-Christian Christiansen (Inst. for Film- og Medievidenskab, KU) redigeret et særnummer af tidsskriftet "Mediekultur" om tegneserieforskning samt, ligeledes sammen med Hans-Christian Christiansen, redigeret artiklerne fra tegneseriekonference afholdt 1998 i "Comics & Culture. Analytical and Theoretical Approaches to Comics".

Johan Pedersen er medredaktør af SHF fællespublikation: "Ny forskning i grammatik 7".

Lene Schøsler har redigeret akterne fra instituttets internationale passivkollokvium i 1998, samt påbegyndt redigering af akterne fra instituttets internationale valenskollokvium i 1999.

Gunver Skytte er medlem af redaktionskomiteen ved Revue de Sémantique et Pragmatique (Orléans) og har i 1998 været medredaktør, sammen med Erling Strudsholm m.fl.a. af Tekststrukturering på italiensk og dansk/Strutturazione testuale in italiano e in danese" og af "Linguistica testuale comparativa" (SLI-kongresakter).

Erling Strudsholm er redaktør for Danmark på det lingvistiske område, Lene Waage Petersen på det litterære område ved Bibliografia generale della lingua et della letteratura italiana (BIGLLI).

Gert Sørensen er medredaktør af "Piranesi. Italienske studier".

Sandi Michele de Oliveira er medredaktør af tidsskriftet "International Journal of Contemporary Iberian Studies".

Berta Pallares er redaktionsmedlem ved Grupo de investigación Siglo de Oro (GRISO) og Instituto de Estudios Tirsianos, Universidad de Navarra.

Lene Waage Petersen har sammen med Birgitte Grundtvig og Pia Schwarz Lausten redigeret akterne fra seminaret "Il detto e il non detto", november 1997.

Kongresser og symposier

Ph.d.-kursus ved bl.a. Hans Lauge Hansen og Steen Jansen om Peirce's semiotik: "Peirce i brug" på Det Humanistiske Fakultet, KU. Februar-maj, 1999. Internationalt seminar 19.-20. marts: "Colloque sur la valence. Perspectives diachronique et romane", ved Lene Schøsler. Fællesromansk møde om grammatikundervisning på grunduddannelsen, KU, 21. maj 1999, ved Gunver Skytte og Lene Schøsler. Italiensklærerseminar 5.-6. november ved Steen Jansen. "Le Danemark et la France au Moyen Age à travers les images et les textes", 25.-27. november, i samarbejde med Institut for Historie, KU og Institut Français. "Séminaire Oswald Ducrot" i samarbejde med RUC, Roskilde, 11.-12. november, ved Michel Olsen, Henning Nølle og Lene Schøsler. Desuden har Henrik Prebensen arrangeret et ph.d.-kursus i Lingvistisk videnskabsteori ved KU og Gunver Skytte et ph.d.-seminar ved Università degli Studi, Cagliari: "Linguistica testuale comparativa. Per uno studio comparativo dei generi in prospettiva interculturale e diacronica". Gert Sørensen har arrangeret et kort arbejdsseminar på KU med Carlo Ginzburg i forbindelse med en præsentation af Ginzburg-bog (12. november).

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Der har året igennem været samarbejdet med andre forskningsmiljøer i Danmark, bl.a. i Lingvistkredsen (Lene Schøsler sekretær, Maj-Britt Mosegaard Hansen komitémedlem), Funktionel Grammatik-kredsen (Maj-Britt Mosegaard Hansen m.fl.), det tværinstitutionelle netværk "Ny Forskning i Grammatik" (Lilian Reinholdt Andersen, Silvia Becerra Bascuñán, Solvej Ettrup, Anita Berit Hansen, Maj-Britt Mosegaard Hansen, Hanne Jansen, Johan Pedersen og Erling Strudsholm) samt samarbejde omkring Peirceansk semiotik på Romansk Institut (Hans Lauge Hansen, Steen Jansen, Anne Magnussen, Maj-Britt Mosegaard Hansen m.fl.), Den Sociolingvistiske Studiekreds (Anita Berit Hansen), Forum for Renæssancestudier, KU (Lene Waage Petersen, formand), Center for Europa-studier, Aarhus (Gert Sørensen), NETLA (Netværk for Latinamerikaforskning) (Julius Lund). Der er blevet etableret et dansk og nordisk netværk for fransk talesprog med støtte af SHF og NOSH (Anita Berit Hansen, Maj-Britt Mosegaard Hansen, Lene Schøsler). Internationalt har der bl.a. været samarbejde inden for "Global Media Cultures – a Research Program on the Role of Media in Cultural Globalization 1999-2001 (Isabelle Durosseau) og samarbejde med Nanna Damsholt om tværfagligt initiativ (Isabelle Durosseau); Lene Schøsler har samarbejde med Vrije Universiteit, Amsterdam i Sokrates-regi; med Paris VII samt med universitetet i Ottawa og UQAM i Montréal; Lene Waage Petersen med universiteterne i Siena og Firenze. Morten Heiberg har haft

forsknings samarbejde med Centro Falisci di Studi Storici, Civit  Castellana og indgår desuden i RTNEAS-netværket med flere europæiske universiteter, bl.a. universiteterne i Bologna, Bari og Amsterdam. Hans Peter Lund er medlem af Société des Etudes romantiques et dix-neuvi mistes og dansk korrespondent for Société d'Histoire littéraire de la France. Sandi Michele de Oliveira har forsknings samarbejde med følgende: Urbana Bendiha, U. de Aveiro, Gabriela Funk, U. dos A ores, Nuno Rebelo dos Santos, U. de  vora, Juan Carrasco González, U. de Extremadura, Gunther Hammerm ller og Harald Thun, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Jørgen Schmidt-Radefeldt, Universität Rostock, SHIBATA Seiji, Kagawa Medical University, Japan og Kumiko Takahara, Colorado State University. Hans Lauge Hansen er medlem af Asociación Internacional de Hispanistas, Instituto de Sociocritica og Asociación Andaluza de Semi tica; Julio Hans C. Jensen er ligeledes medlem af Asociación Espa ola de Semi tica samt af International Comparative Literature Association. Johan Pedersen er medlem af Sociedad Espa ola de Ling  stica. Lene Schøsler leder "the executive committee" for the International Society of Historical Linguistics med henblik på at organisere den internationale kongres for selskabet i København  r 2003. Gunver Skytte er medlem af koordinatorgruppen for Netværk for funktionel grammatik samt medlem af koordinatorgruppen for Ny forskning i grammatik. Hun er desuden medlem af den videnskabelige komité i Società di Linguistica Italiana (forberedelse af Congresso Internazionale della SLI 2000, Firenze oktober  r 2000). Erling Strudsholm er medlem af Società di Linguistica Italiana samt Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana.

Forskningsophold i udlandet

Morten Heiberg har fra 1. september haft studieophold i Rom (arkivstudier ved Archivio Centrale dello Stato, Archivio Storico Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Ufficio Storico del Ministero dell'Aeronautica Militare).

G steforskere

Mikel Azurmendi, baskisk antropolog; Vincent Benet, Valencia; Altero Borghi, Siena; Aintzane Doiz-Bienzobas, Bilbao; Josefa Dorta, Tenerife; Fran oise Gadet, Paris X; Marzia Grassi, Lissabon; Jørgen Hansen, musikjournalist i Danmarks Radio; Domingo-Luis Hern ndez, Tenerife; Nil-da Jacks, Brasilien; Jytte Lollesgaard, Rom; Cesare de Marchi, Neuenstein, Tyskland; Per Nielsen, ekstern lektor, København; Ricardo Pi ero Moral, Salamanca; Santiago Pérez, Lund; Eduardo Salas Romo, Granada; C sar Sara-sara, Lima, Peru; Birte Stengaard, Oslo; María Antonia Zorraquino, Spanien.

Instituteder Lene Schøsler

Stab

 rsv erk

VIP (Internt finansieret): 32,0  rsv erk.
TAP (Internt finansieret): 7,1  rsv erk.
STIP (Internt finansieret): 2,5  rsv erk.

VIP Internt finansieret

Alzaga, Angel; amanuensis.
Baudoin, Merete; amanuensis.

Boisen, Jørn; adjunkt.
De Oliveira, Sandi Michele; lektor.
Durousseau, Isabelle Odette; lektor.
Gettrup, Harald; lektor.
Grevlund, Merete; lektor.
Grubbe, Vibeke; lektor.
Hansen, Anita Berit; amanuensis.
Hansen, Hans Lauge; adjunkt.
Hansen, Maj-Britt Mosegaard; amanuensis.
Jansen, Steen; lektor.
Jensen, Eva Marie Dam; lektor.
Jensen, Ole Kongsdal; lektor.
Jeppesen, Anne Marie Ejdesgaard; lektor.
Kjær, Jonna; lektor.
Laffitte, Maryse Louise; lektor.
Landschultz, Karen; lektor.
Lange, Hanne Birgitte; lektor.
Larsen, Inge Merete; adjunkt.
Lund, Hans Peter; lektor.
Lund, Julius; lektor.
Madsen, John Kuhlmann; lektor.
Pallares Ar as, María Berta Pallares; lektor.
Palomino Cabra, María Pilar; amanuensis.
Pedersen, John; professor.
Petersen, Lene Waage; lektor.
Polito, Paola; lektor.
Prebensen, Henrik Debois; lektor.
Schmidt, Gunver; lektor.
Schøsler, Lene; professor.
Soelberg, Nils; lektor.
Strudsholm, Erling Bo; adjunkt.
Sørensen, Gert; lektor.
Vinther, Victoria; lektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Andersen, Lilian Reinholt
Becerra Bascu an, Silvia Susana.
Ettrup, Solvej.
Hansen, Lisbeth.
Heiberg, Morten Rievers.
Lausten, Pia Schwarz.
Pedersen, Johan.

Ph.d.-afhandlinger

Jansen, Hanne: Densit  Informativa. Risultato sinergico di scelte strategiche rispetto a tre parametri testuali/linguistici. Uno studio contrastivo inter- e intralinguistico.
Jensen, Anne: Modificeret input. En kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af modificeret input i forelæsninger på fransk.
Jensen, Julio Hans Casado: A Poetics of Finitude. Strands of Continuity in Juan Ramón Jiménez's Poetry.
Larsen, Inge Merete: Sem poder e sem renome.

Fondsbevillinger

NOS-H

– Korpusbaseret udforskning af fransk talesprog (Lene Schøsler) kr. 42.888.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Internationalt seminar om valens i diakront og romansk perspektiv (Lene Schøsler) kr. 40.000.

Stiftelsen Einar Hansens Forskningsfond
– Rejser (Gunver Skytte Schmidt) kr. 10.037.

Publikationer

- Andersen L.R.: F. Pouradier Duteil: Le verbe français en conjugaison orale. Frankfurt am Main: P. Lang, c1997 ISBN: 3-631-30504-4. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 141-145, 1999.
- Becerra Bascuñán S.: Diccionario del uso de los casos en el español de Chile (*Etudes Romanes*; 43) ISBN/ISSN: 87-7289-546-2/1395-9670. 260 s. Museum Tusculanum Press, København 1999.
- Boisen J.: Sciences humaines ou gnose moderne. i: *Études de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard* (ISBN: 87-7838-471-0) s. 51-66, Boysen, Gerhard & Moestrup, J. (eds.), Odense University Press, Odense 1999.
- Boisen J.: Lexique des mots incompris: Problèmes du dialogue interculturel. i: *Les pays nordiques et le dialogue interculturel. Actes du colloque org. par l'Institut d'Études Scandinaves de l'Univ. de Nancy 2 du 26 au 28 mars 1998* (ISBN: 2-86480-815-3) s. 263-277, Auchet, Marc (dir.), Presses Universitaires de Nancy, Nancy 1999.
- Boisen J.: Histoire et littérature du Danemark/Danmarks historie og litteratur/História e Literatura da Dinamarca. i: *Approche de l'histoire et de littérature de trois pays européens. Construire l'Europe dans les bibliothèques. France – Danemark – Portugal. Actes du séminaire de Grenoble 15-19 juin 1998 – Ariane* s. 53-84, 173-198, 287- Univ. de Pierre Mendès France – Médiat Rhône-Alpes, Grenoble 1999.
- Boisen J.: D'un ciel l'autre. Intertextualité et hétérocose dans "El otro cielo" de Julio Cortázar. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,2, s. 219-240, 1999.
- Boisen J.: Antoine Compagnon: Le Démon de la théorie. Paris: Ed. du Seuil, 1998, 314 p. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,2, s. 306-309, 1999.
- Boisen J.: Polyphonie et univocité dans "La lenteur" de Milan Kundera. i: *La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Études Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998* (*Etudes Romanes*; 44) ISBN/ISSN: 87-7289-558-6/1395-9670 s. 145-159, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusculanum Press, Copenhagen 1999.
- Gettrup H.: Olof Eriksson: Språk i kontrast. En jämnförande studie i svensk och fransk meningsstruktur. Göteborg: Akademiförlaget, 1997. 350 p. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,2, s. 293-296, 1999.
- Grevlund M.: Profil de l'auteur comme voyageur et romancier. i: *Lectures de Robert Challe. Actes du colloque de la Sorbonne (26-27 juin 1996)* s. 123-135, Cormier, Jacques (ed.), Champion, Paris 1999.
- Hansen A.B.: Timothy Pooley: Chtimi: The urban vernaculars of northern France. Clevedon: Multilingual Matters, 1996. – 318p (*Applications in French linguistics*; no.2) ISBN: 1853593451. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 134-137, 1999.
- Hansen A.B.: Traitement variationniste de problèmes syntaxiques, exemples du français parlé. i: *La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Études Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998* (*Etudes Romanes*; 44) ISBN/ISSN: 87-7289-558-6/1395-9670 s. 29-46, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusculanum Press, Copenhagen 1999.
- Hansen H.L.: En skælvende dråbe i fiskerens net. Den poetiske oplevelse mellem kærlighed, poesi og skrift i Pablo Nerudas Tyve Kærlighedsdigte. i: *Detaljen: tekstanalysen og dens grænser – 2 bd.* (ISBN: 87-7867-088-8) s. 176-185, Anne Sejten og Erik Svendsen (red.), Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 1999.
- Hansen H.L.: Literature and Art as Peircean Metaphors. i: *Literary Criticism at the Turn of the Century. Papers presented to the First International Conference on Literary Criticism, Cairo 1997 – 3 bd.* s. 1-11, Ezz el-Din Ismail (ed.), Ain Shams University, Cairo 1999.
- Hansen H.L.: El texto visual. Una lectura de "Cenicitas" de Dalí. i: *La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Études Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998* (*Etudes Romanes*; 44) ISBN/ISSN: 87-7289-558-6/1395-9670 s. 127-144, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusculanum Press, Copenhagen 1999.
- Hansen M-B.M.: Claire Blanche-Beneviste: Approches de la langue parlée en français. Paris: Ophrys, 1997. 164 p. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 138-141, 1999.
- Hansen M-B.M.: Tempus. i: *Suppleringshæfte til Pedersen, Spang-Hanssen & Vikner: Fransk Grammatik* s. 33-56, Grammatiklærerne i fransk på Romansk Institut, K.U., Ole Kongsdal Jensen (m.fl.), Romansk Institut, K.U., København 1999.
- Hansen M-B.M.: Aspekt. i: *Suppleringshæfte til Pedersen, Spang-Hanssen & Vikner: Fransk Grammatik* s. 57-72, Grammatiklærerne i fransk på Romansk Institut, K.U., Ole Kongsdal Jensen (m.fl.), Romansk Institut, K.U., København 1999.
- Hansen M-B.M.: Sur la notion de textualité en linguistique. i: *La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Études Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998* (*Etudes Romanes*; 44) ISBN/ISSN: 87-7289-558-6/1395-9670 s. 89-110, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusculanum Press, Copenhagen 1999.
- Jansen S.: Peirce, Saussure – et l'analyse littéraire. i: *Études de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard* (ISBN: 87-7838-471-0) s. 207-222, Boysen, Gerhard & Moestrup, J. (eds.), Odense University Press, Odense 1999.
- Jansen S.: Coesione e coerenza in una poesia di Cardarelli. *Analisi letteraria e linguistica testuale. Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,1, s. 87-116, 1999.
- Jensen O.K.: Danois, norvégien, suédois: Un ménage à trois. i: *L'orthographe? C'est pas ma faute! (Panoramiques, 42)* ISBN: 2-85480-930-0 s. 93-95, Honvault, René (dir.), Arléa-Corlet, Condé-sur-Noireau 1999.
- Jensen O.K.: Anita Berit Hansen: Les voyelles nasales du français parisien moderne: aspects linguistiques, sociolinguistiques et perceptuels des changements en cours. Kbh.: Museum Tusculanum, 1998. – 373 p. (*Études romanes*; numéro 40) ISBN: 87-7289-495-4. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,2, s. 300-304, 1999.
- Kjær J.: INDIANA de George Sand et le mythe de Tristan et Iseut. i: *Études de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard* (ISBN: 87-7838-471-0) s. 235-246, Boysen, Gerhard & Moestrup, J. (eds.), Odense University Press, Odense 1999.
- Kjær J.: Jens Faaborg: Les Enfants dans la littérature française du Moyen Age. *Etudes Romanes* 39, Copenhague, 1997 (ISBN: 87-7289-459-8, ISSN: 0109-1999). *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,1, s. 156-159, 1999.

- Kjær J.: Parsifal. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 15 s. 72, Lund, Jørn (chefred.), Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Landschultz K.: GLOSER fransk-dansk med relevans for EDB. 109 s. Romansk Institut, KU, Kbh. 1999.
- Lange H.: Traités du XIIe siècle sur la symbolique des nombres: Odon de Morimond (1116-1161): *Analecta numerorum et rerum theographyam (III)/édition critique princeps* par Hanne Lange (Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin; 69). ciii, 262 s. Institut for Græsk og Latin, K.U., København 1999.
- Lund H.P.: Présence du passé dans les Poésies de Mallarmé. i: Études de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard (ISBN: 87-7838-471-0) s. 279-290, Boysen, Gerhard & Moestrup, J. (eds.), Odense University Press, Odense 1999.
- Lund H.P.: Ann Wendelin Guentner: Esquisses littéraires: rhétorique du spontané et récit de voyage au XIXe siècle. – Saint-Genouph: Libr. Nizet, 1997. 315 p. ISBN: 2707812315. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 153-155, 1999.
- Lund H.P.: Michel Brix: Manuel bibliographique des oeuvres de Gérard de Nerval. Namur (Belgique): Presses Universitaires de Namur, 1997. – (Etudes nervaliennes et romantiques; 11). *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 155-156, 1999.
- Lund J.: El doble estándar de la visión de la historia de Vargas Llosa. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 161-172, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Lund J.: Introduktion til Latinamerikas historie, kultur og litteratur fra 1800 til i dag. Hefte 4. Gloser, spørgsmål og kommentarer til tekster om identitet, kultur og samfund. 130 s. Romansk Institut, K.U.. København 1999.
- Lund J.: Richard Parker: Beneath the Equator. Cultures of Desire, Male Homosexuality, and Emerging Gay Communities in Brazil. – London: Routledge, 1999, 264 p. (ISBN: 0-415-91619-4). *Tidsskriftet Antropologi* (ISSN: 0906-3021) 40, s. 212-213, 1999.
- Magnussen A.S.: El cómic como texto. Una lectura de "Crónicas incongruentes 7" de Miguelano Prado. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 111-125, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Pallares M.B.: A propósito de: Hans Lauge Hansen y Julio Jensen (eds.) La metáfora en la poesía hispánica (1885-1936): actas del simposio celebrado en la Universidad de Copenhague, 25 y 26 de Septiembre de 1996. Sevilla: Ediciones Alfar, 1997 (ISBN: 8478981322). *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34,1, s. 117-128, 1999.
- Pedersen J.: La estructura de constituyentes en la gramática cognitiva. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 61-78, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Pedersen J.: Un regard sur la réception romane des Lumières françaises. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 195-207, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Pedersen J.: Jørn Schøsler: John Locke et les philosophes français: Le critique des idées innées en France au dix-huitième siècle – Oxford: Voltaire Foundation, 1997. – 183 p. (Studies on Voltaire and the eighteenth century; 353) – ISBN: 0729405516. *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 159-160, 1999.
- Pedersen J.: Ebbe Spang-Hanssen: La docte ignorance de Marcel Aymé. – Paris: Klincksieck, 1999. 182 p. (ISBN: 2-252-03241-3). *Revue Romane* (ISSN: 0035-3906) 34, 2, s. 309-311, 1999.
- Petersen L.W., Grundtvig B.: Rejsen og blikket. Italiensk litteratur 1980-1998 (ISBN 87- 7445-819-1). 430 s. Tiderne Skifter, Kbh. 1999.
- Prebensen H.: Hanne Ruus: Danske kerneord – Centrale dele af den danske leksikalske norm, I-II, 1995, Reviewed by Henrik Prebensen. *Acta Linguistica Hafniensia* (ISSN: 0374-0463) 31, s. 187-193, 1999.
- Prebensen H.: Humanisme, sprogvidenskab og matematik. Kritik (ISSN: 0454-5354) 139, s. 44-52, 1999.
- Prebensen H.: Modelteoretisk semantik. Dens Nødvendighed. Dens utilstrækkelighed. i: Funktionelle fodnoter; Formel sprogteori, nogle udfordringer til den funktionelle tilgang s. 27-37, Harder, Peter, DFG (Kbh.s Univ.), København 1999.
- Prebensen H.: Aperçu de l'ancien français (1), (2). 34 s. København 1999.
- Prebensen H.: Y a-t-il un revirement de l'opinion publique française en 1940. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 173-194, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Schøsler L.: La valence verbale et l'identification des membres valentiels. i: Autour de Jacques Monfrin: Néologie et création verbale: Actes du Colloque international Université McGill, Montréal, 7-8-9 oct. 1996 (ISBN 0-919089-39-9) s. 527-554, G. Di Stefano et Rose M. Bidler (publ.), CERES, Montréal 1999.
- Schøsler L.: De infinitte verbalformer. i: Suppleringshæfte til Pedersen, Spang-Hanssen & Vikner: Fransk Grammatik s. 73-95, Grammatiklærerne i fransk på Romansk Institut, K.U., Ole Kongsdal Jensen (m.fl.), Romansk Institut, K.U., København 1999.
- Schøsler L.: Réflexions sur l'optionnalité des compléments d'objet direct en latin, en ancien français, en moyen français et en français moderne. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 9-28, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Skytte G.: Mr. Bean fremmer forståelsen. Humaniora: et magasin om humanistisk forskning, ISSN: 0903- 2401 2, s. 3-7, 1999.
- Skytte G.: Référence et prédication: Le cas de l'infinitif. i: Prédication, assertion, information: Actes du colloque d'Uppsala en linguistique française, 6-9 juin 1996 ISBN: 9155442420 s. 531-535, Mats Forsgren, Kerstin Jonas-

- son et Hans Kronning (eds.), Uppsala Univ. Library (i distr.), Uppsala 1998.
- Skytte G.: Projektet "Mr. Bean på dansk og italiensk"/Il progetto "Mr. Bean in danese e in italiano". i: Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse/Strutturazione testuale in italiano e in danese. Risultati di una indagine comparativa (Romanske Skrifter Bind 8) s. 10-33, Gunver Skytte, Iørn Korzen, Paola Polito & Erling Strudsholm (red.), Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G., Polito P., Strudsholm E., Korzen I. (red.): Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse/Strutturazione testuale in italiano e in danese. Risultati di una indagine comparativa (Romanske Skrifter Bind 8) ISBN: 87-7289-519-5/ISSN: 1395-4873. 3 bind, 689 s. Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G.: Julekrybben. Diskursmarkering og konnexion/Il presepe. Demarcazione discorsiva e connessione. i: Tekststrukturering på italiensk og dansk: resultater af en komparativ undersøgelse/Strutturazione testuale in italiano e in danese: risultati di una indagine comparativa s. 419-483., Skytte, Gunver, I. Korzen, Paola Polito & Erling Strudsholm (red.), Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G.: Forord/Premessa. i: Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse/Strutturazione testuale in italiano e in danese. Risultati di una indagine comparativa. Romanske Skrifter Bind 8 s. 6-9, Skytte, Gunver, I. Korzen, Paola Polito & Erling Strudsholm (red.), Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G., Sabatini F.: Linguistica testuale comparativa. In memoriam Maria- Elisabeth Conte. Etudes Romanes, 42 ISBN: 87-7289-526-8/ISSN: 1395-9670. 388 s. Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G.: In memoriam Maria-Elisabeth Conte. i: Linguistica testuale comparativa. In memoriam Maria-Elisabeth Conte. Etudes Romanes, 42 ISBN: 87-7289-526-8/ISSN: 1395-9670 s. 7-8, Skytte, Gunver e Francesco Sabatini (a c. di), Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G.: Presentazione di una ricerca di linguistica testuale comparativa. i: Linguistica testuale comparativa. In memoriam Maria- Elisabeth Conte. Etudes Romanes, 42 ISBN: 87-7289-526-8/ISSN: 1395-9670 s. 295-303, Skytte, Gunver e Francesco Sabatini (a c. di), Museum Tusulanum, Kbh. 1999.
- Skytte G.: La grammatica nel mondo romanzo e nel mondo anglosassone- germanico. Studi di Grammatica Italiana. (ISSN: 0391-4151) XVIII, s. 197-204, 1999.
- Soelberg N.: Les jeunes filles en fleurs. Approche de la vision métaphorique proustienne. i: Etudes de linguistique et de littérature dédiées à M. Nøjgaard à l'occasion de son soixante-cinquième anniversaire (ISBN: 87-7838-471-0) s. 525-539, Boysen, Gerhard & Moestrup, Jørn (eds.), Odense University Press, Odense 1999.
- Strudsholm E.: Klaus Hölker: Die Possessive des Italienischen. – Münster: Lit, 1996. – ii, 271 s.- (Romanistische Linguistik; 1) ISBN: 3825828158. Revue Romane (ISSN: 0035-3906) 34, 1, s. 150-153, 1999.
- Strudsholm E.: Perifrasi verbali ed altri modificatori di processo verbale. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 47-60, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.
- Strudsholm E.: Relative situazionali in italiano moderno. Una reinterpretazione della cosiddetta pseudorelativa sulla base di un approccio combinato, formale e funzionale (Romanistische Linguistik; 3) ISBN:3-8258-3660-6. 183 s. LIT, Münster 1999.
- Strudsholm E. (red.): Gunver Skytte: Lærebog i italiensk fonetik. 2. reviderede udgave. 1 cd, 220 s. Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Strudsholm E.: Leksikalsk variation. i: Tekststrukturering på italiensk og dansk/Strutturazione testuale in italiano e danese. Resultater af en komparativ undersøgelse/resultati di una indagine comparativa s. 253-330, Skytte, Gunver, Iørn Korzen, Paola Polito & Erling Strudsholm, Museum Tusulanum, København 1999.
- Strudsholm E., Jansen H.: Costrutti fasali e la loro funzione testuale. i: Linguistica testuale comparativa. Atti del Convegno Interannuale della SLI, Copenaghen 5-7 febbraio 1998 s. 373-388, Skytte, Gunver & Francesco Sabatini (a cura di), Museum Tusulanum, København 1999.
- Sørensen G.: Machiavellismo nel passato e nel presente. Il potere sovrano tra personalismo e costituzionalismo. Analecta romana instituti danici (ISSN: 0066-1392) XXVI, s. 191-196, 1999.
- Sørensen G.: Den civile intellektuelle og masse-mediesamfundet – (Den intellektuelle forpligtelse). Salt (ISSN: 0907-0974) 2, s. 19-21, 1999.
- Sørensen G.: Det kommunistiske Manifest som klassiker (en italiensk sidehistorie). Arbejderhistorie. Tidsskrift for historie, kultur og politik (ISSN: 0107-8461) 2, s. 30-38, 1999.
- Thing M., Sørensen G. (red.): Carlo Ginzburg: Spor: Om historie og historisk metode (ISBN: 87-7289-578-0) Romanske Skrifter; bd.8 (ISSN: 1395-4873). 272 s. Museum Tusulanums Forlag, Kbh. 1999.
- Vinther T.: Algunas características temporales del español. Esbozo pausológico. i: La langue, les signes et les êtres: Actes du colloque de l'Institut d'Etudes Romanes de l'Université de Copenhague, le 3 octobre 1998 (Etudes Romanes; 44) ISBN/ISSN: 87-7289- 558-6/1395-9670 s. 79-88, Lund, Hans Peter (red.), Museum Tusulanum Press, Copenhagen 1999.

Studienævnet for Fransk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999: Bestod studienævnet af studerende Sandra Bjørkvig Dæncker og Morten Jensen samt lektorerne Jonna Kjær (studieleder) og Karen Landschultz.

Nyheder på studiet

Fra efterårssemesteret trådte en ny studieordning for kandidatstudiet, 1998-ordningen under Humanistbekendtgørelsen af 1995, i kraft, således at studerende indskrevet efter den hidtidige ordning for kandidatstudiet kan fortsætte efter den indtil år 2005 eller få overført aflagte prøver til den nye ordning og fortsætte efter den nye ordning. Studienævnet har besluttet, at studerende, der aflagde deres første prøve på kandidatstudiet ved vintereksamen, fra og med denne prøve skal følge den nye studieordning. For grundfagsstudiet gælder den tidligere ikrafttrådte 1996-ordning under Humanistbekendtgørelsen 1995 med visse over-

gangsbestemmelser vedrørende eksamensform og indhold for studerende, der indtil 2005 kan indstille sig efter den tidligere ordning fra 1990.

I det forløbne år har studienævnet arbejdet på en revision af de nye ordninger, og visse justeringer er blevet effektueret allerede. Da fagets produktion af studenterårsværk (STÅ) ikke er tilfredsstillende, skønnes der at være behov for en langt mere gennemgribende ændring af begge de nye studieordninger, først og fremmest studieordningen for bachelorstudiet, og det er, hvad studienævnet vil arbejde på det kommende år.

Studienævnet bestræber sig på en forbedring af studiemiljøet og støttes i denne bestræbelse af initiativer fra de studerende selv, såsom starten i begyndelsen af året af et internt månedsblad, "Trappe Dix-Sept", og en række aftenforedrag arrangeret af Fransk Fagråd.

Studienævnet har arrangeret specialeseminar, et seminar om studieteknik og en udveksling med Filosofi, som gav en række forelæsninger om fransk filosofi, mens fransk leverer fransk tekstlæsning for filosofistuderende til gengæld.

Tutorordningen er blevet udviklet, og studienævnet har startet en mentorordning, hvor underviserne på et grundkursus på 1. studieår samtidig disponerer over timer til faglige og sociale arrangementer samt rådgivning for deres studerende. Udover den studerende, der fungerer som studievejleder ved faget, har studienævnet udpeget en lektor som studievejleder. Endvidere har studienævnet startet en koordinatorordning, hvor den mest erfarne lærer i fag, hvor der er flere parallelhold, fungerer som faglig og pædagogisk koordinator og rådgiver for de andre lærere i de pågældende fag. Dette initiativ viser sig at styrke kvaliteten og effektiviteten i tilrettelæggelsen og udførelsen af den pågældende undervisning på den tilsigtede måde.

En hjælpelærerordning er planlagt til start i forår 2000. Her vil ældre studerende give tekstlæsning i forbindelse med et kursus på 1. år. Udover den direkte eksamensrettede

undervisning har vi kunnet udbyde supplerende undervisning i fransk sprogfærdighed og grammatik samt skema-lagt vejledning til selvstudier i sproglaboratoriet.

Fransk studienævn leverer undervisning i fransk sprog til Danmarks Tekniske Universitet (DTU) samt studieelementer i fransk grundfag til Åbent Universitet. Fransk grundfag udbydes som tilvalg for studerende fra andre fag ved fakultetet. Endvidere udbyder vi sammen med de andre romanske fag et tværhumanistisk tilvalg, det såkaldte "Det romanske Europa", og vi har i årets løb haft samarbejde med andre centre og institutter, Center for Kvindeforskning, Center for Arbejderkultur og engelsk og tysk med henblik på at udbyde et fælles tværhumanistisk tilvalg.

Inden for franskstudiet har vi oprettet visse enkeltstående tilvalg og desuden er en _årlig suppleringsuddannelse for pædagogikumkandidater påbegyndt. Vi har i øjeblikket to konferensstuderende i Romanistik med fransk som hovedsprog.

Generelt har året været gunstigt præget af, at vi på grund af tilførsel af nye lærerkræfter bedre end før har været i stand til at leve op til fagets målsætning om "de tre ben", dvs. undervisning i både sprog, litteratur og samfundsforhold.

I 1999 har følgende eksterne lektorer været tilknyttet faget: Inge Lise Andersen, Lilian Reinholt Andersen, Ernesto Bolle-Picard, Jean-Paul Clipet, Nicole Guillois, Else Juul Hansen, Steen Bille Jørgensen, Kirsten Jeppesen Kragh, Maryse Pierrel Mikkelsen, Ane Mandrup Pedersen, Klavs Nordstrand, Jørgen Salling Stormgaard, Jeannet Ulrikkeholm.

Statistik

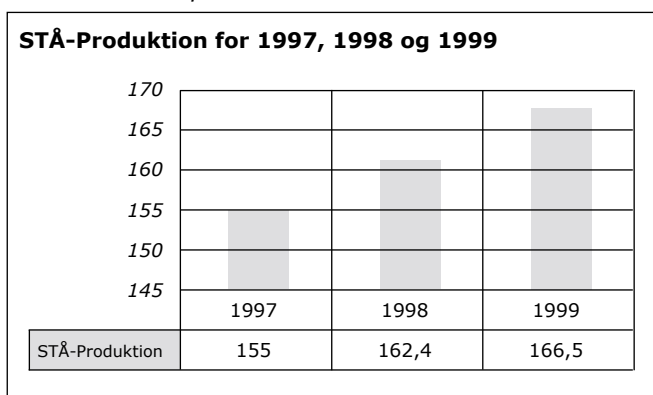
STÅ-produktionen for fransk har de seneste år været således: 1997:155, 1998: 162,4, 1999:166,5. I 1999 var 153,9 produceret af studerende indskrevet på fransk og 12,6 aflagt i fransk af studerende fra andre uddannelser.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Fransk	Teo	Samf	Hum	Nat	Meritoverført	I alt
Fransk A	145,8	0,5	2,8	34,9	0,3	3,5	187,8
Fransk B	8,1						
Samfundsvidenskab	0,5						
Øvrige humaniora	12,1						
I alt	166,5						

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion på fransk

Studienævnet for Italiensk-Rumænsk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999: Bestod Italiensk-Rumænsk Studienævn af 2 lærerrepræsentanter (lektor Steen Jansen (studieleder) og lektor Lene Waage Petersen), samt 2 studenterrepræsentanter (Cecilie Nielsen og Anne Wendel Thomsen).

Evaluerings

Der har ikke været nogen formel ekstern evaluering af faget.

Den interne evaluering af de enkelte undervisningsforløb, der finder sted i hvert semester, har ikke givet studienævnet grund til at reagere – tværtimod.

Året censorberetning har heller ikke givet anledning til diskussion.

Studieordninger

Fagets studieordninger er pr. 1.9.1999 blevet justeret på en lang række punkter.

I 1999 har følgende eksterne lektorer været tilknyttet faget: Remo Stefano Chiari, Jacob Giese, Kirsten Grubb Jensen, Ole Jorn, Lorens Juul Madsen, Karin Olesen, Lise Grosen Rasmussen, Hanne Thygesen.

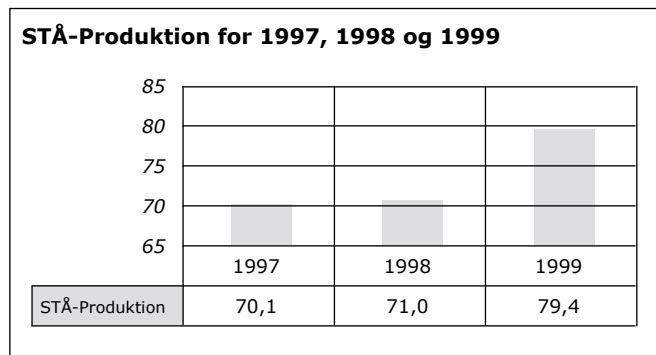
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Italiensk	Hum	Meritoverført	I alt
Italiensk A	59,5	9,8	3,5	72,8
Italiensk B	4,6			
Øvrige humaniora	14,5			
Merit- og gæstestud.	0,8			
I alt	79,4			

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion på italiensk

Studieleder Steen Jansen

Studienævnet for Spansk og Portugisisk

Studienævnet

Studienævnet for Spansk og Portugisisk bestod pr. 1.2.1999 af 3 lærerrepræsentanter (lektor Vibeke Grubbe (studeleder) og lektor Eva Dam Jensen fra Spansk og lektor Sandi Michele de Oliveira fra Portugisisk) og 3 studenterrepræsentanter (Luis Peluffo Svendsen (studentertalsmand) og Louise Rasmussen fra Spansk og Nikolaj Vesselbo fra Portugisisk).

Der er på begge fag blevet afholdt interne kursusevalueringer i hvert semester. Disse har været tilfredsstillende.

Studienævnet har i det forløbne år arbejdet med at færdiggøre og forhandle justeringen af 1998-Studieordninger-

ne for Spansk, som forventes godkendt af Det Humanistiske Fakultet i marts 2000. Studienævnet har også justeret de normerede studieplaner for begge sprog, dels som led i implementeringen af nedskæringen af bevillinger til deltidsundervisere, dels med henblik på at effektivisere de studerendes studieforløb, idet den lave STÅ-produktion med vigende tendens (1997: 125,0 – 1998: 124,4 -1999: 122,4) er klart utilfredsstillende.

Endelig skal det nævnes at der i foråret 1999 er blevet indledt et samarbejde mellem Spansk-afdelingerne i Odense og København i form af lærerudveksling på semesterbasis (i forårsemestret 1999 mellem lektor Vibeke Grubbe, KU, og lektor Ane-Grethe Østergaard, OU) med henblik på en bedre udnyttelse af de respektive faglige kompetencer. Denne udveksling vil blive fulgt op i kommende semestre.

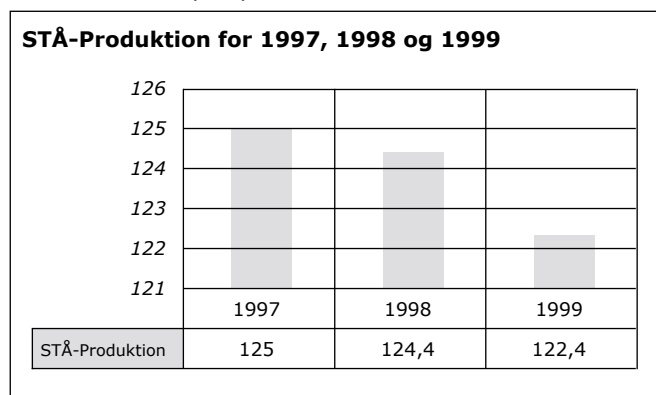
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Spansk	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Spansk A	98,6	0,3	2,7	23,6	0,3	7,6	133,0
Spansk B	10,0						
Samfundsvidenskab	0,5						
Øvrige humaniora	12,9						
Merit- og gæstestud.	0,4						
I alt	122,4						

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

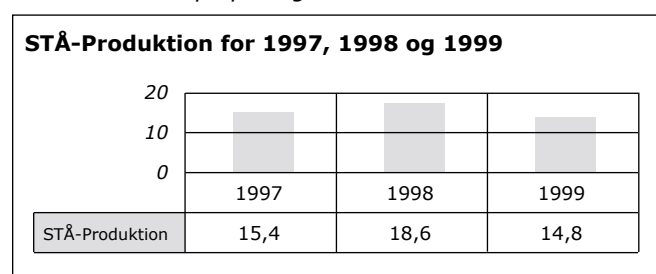
STÅ-Produktion på spansk

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Portugisisk	Teo	Øvrige Hum	Meritoverført	I alt
Portugisisk	10,8	0,7	1,5	0,5	13,4
Øvrige humaniora	3,3				
Merit- og gæstestud.	0,8				
I alt	14,8				

STÅ-Produktion på portugisisk

Østeuropainstituttet

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, dr.phil. Jens Nørgård-Sørensen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, dr.phil. Jens Nørgård-Sørensen, viceinstitutleder lektor, cand.mag. & art. Lars Nørgaard, lektor, mag.art. Jørn Ivar Qvonjje, TAP-repræsentant overassistent Annemarie Hede-Andersen samt studenterobservatør Aslak Stage.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder og har to studienævne for hhv. moderne græsk og de slaviske fag.

Adresse

Københavns Universitets Østeuropainstitut
Snorregade 17-19
2300 København S
Telefon: 35 32 85 40
Fax: 35 32 85 32
<http://www.hum.ku.dk/osteuro>

Institutlederens årsberetning

Østeuropainstituttet blev oprettet i 1992 ved en sammenlægning af Institut for slavistik og øststatsforskning og Institut for nygræsk og balkanistik og er dermed et institut præget af småfag. Udtrykket "småfag" giver dog kun mening i forhold til bemanningen og ikke i forhold til den faglige bredde. Instituttets fagområde er særdeles omfattende og dækker sprog-, litteratur- og kulturstudier samt historie og samfundsforhold i relation til de fleste østeuropæiske lande. Dette stiller ganske særlige krav til den faglige indsats og kreativitet hos medarbejderne, der ofte må beskæftige sig med både lingvistiske, litteraturvidenskabelige og historiske problemstillinger. Dette gælder i stigende grad også instituttets største fag russisk/østeuropastudier, der i løbet af få år er blevet reduceret fra seks til fire faste medarbejdere (ud over den russiske lektor). Reduktionen har ved et sammenfald af tilfældigheder efterladt et så centralt fagområde som russisk litteratur uden fast bemanning. Der bliver således fremover i endnu højere grad brug for den alsidighed, der kræves af medarbejdere ved et institut som dette.

Som noget nyt har man nu også lejlighed til at stifte bekendskab med instituttets bredspektrede forskning på "Østeuropainstituttets forskningsmøder", hvor medarbejderne præsenterer deres forskning i en alment tilgængelig form. Efter starten i 1998 med indlæg fra Natasha Okhotina Lind, Peter Ulf Møller, Niels Erik Rosenfeldt, Sysse Gudrun Engberg og Juni Søderberg Arnfast er foredragsrækken i 1999 blevet etableret som et fast element i forskningsformidlingen, se nedenfor.

Fysiske rammer

I 1996 fik instituttet nye og forbedrede lokaleforhold i Snorregade 17-19 på Islands Brygge i forbindelse med udflytningen af institutter fra KUA.

Personaleforhold

I 1999 fratrådte lektor, dr.phil. Peter Ulf Møller (russisk litteratur) og lektor, mag.art. Jørgen Harrit (russisk sprog) deres stillinger ved instituttet.

Instituttet har besat et lektorat i polsk sprog og litteratur ved fil.dr. Krzysztof Stala. Der var 6 ansøgere til stillingen (4 kvinder og 2 mænd), hvoraf én var kvalificeret. Et lektorat i russisk sprog blev besat ved mag.art. Joel Nordborg Nielsen. Der var 12 ansøgere til stillingen (6 kvinder og 6 mænd), hvoraf 4 var kvalificerede.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskning dækker geografisk Rusland/SNG, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Balkan med Grækenland. Forskningsvirksomheden falder hovedsagelig inden for de tre traditionelle hovedgrene: lingvistik, kulturhistorie/litteratur, historie/samfundsfag.

1. Russisk sprog og litteratur

Arbejdet med en erhvervsøkonomisk ordbog russisk-dansk er fortsat ved Joel Nordborg Nielsen, der også har udvidet og revideret sit kompendium i russisk syntaks. Han har fortsat sit arbejde "Fakultativ modalitet i russisk" (arbejdstitel). Jens Nørgård-Sørensen har fortsat sit arbejde på en engelsksproget russisk grammatik i fire bind, hvoraf han er forfatter til to: det ene "Inside the Russian Language: Nominal semantics and morphology" er tæt på afslutning og der gøres forstudier til det andet, omhandlende de polyprædikative strukturer.

Inden for området russisk kultur har Peter Ulf Møller i de tre første måneder af 1999 fortsat sine studier i arkivmateriale til Vitus Berings Kamtjatka-ekspeditioner (i samarbejde med Natasha Okhotina Lind).

2. Østeuropas historie/samfundsfag

"Kontinuitet og Forandring i Rusland, Østeuropa og Baltikum", et forskernetværk under SHF, med delprojektet "Østeuropas historie og kultur" er blevet videreført af Hans Bagger, Niels Erik Rosenfeldt og Peter Ulf Møller. Hans Bagger har udarbejdet kapitlerne "Nationalfølelsen og stænderstaten", "Devotio moderna og den religiøse gæring i Böhmen", "Den hussittiske reformation og dens historiske betydning", "Hesykasmen", "Serbiens stormagtstid" "Osmannernes erobringer på Balkan", "Moskva – Det tredje Rom" og "Østeuropas regionalisering".

Hoveddelen af et arbejde om det stalinistiske system, med særligt henblik på kommunistpartiets hemmelige apparat, tilsvarende hemmelige strukturer i Komintern og gruppen af "specialafdelinger" i den sovjetiske sikkerhedstjeneste, er afsluttet af Niels Erik Rosenfeldt, der desuden har deltaget i et forskernetværk, der forventer at publicere samleværket "Mechanisms of Power in the Soviet Union" i Storbritannien i år 2000.

3. Moderne græsk sprog og litteratur

Der er fortsat studier i det byzantinske gammeltestamentlige lektionar samt græsk paleografi og ortodoks kirkehistorie ved Sysse Gudrun Engberg, der ligeledes har fortsat sine studier inden for moderne græsk grammatik med henblik på en ny, revideret udgave af hendes græske grammatik.

Et arbejde om den romantiske digter Achilleus Parachos og hans oversættelse af danske folkeviser og en

kommenteret udgave af folkesange fra Korfu er fuldført af Lars Nørgaard, som også har fortsat sine undersøgelser over de danske kilder til det Joniske Akademi historie.

4. Øvrige landes sprog og litteratur

Balkanistik/bulgarsk: Jørn Ivar Qvonje har fortsat sine historisk-typologiske studier vedr. udtryksmåderne for personalpronominal possessor i balkansprogene og i det europæiske sprogareal og afsluttet et delarbejde inden for den albanske pronominalstruktur. Han har desuden fortsat arbejdet på en moderne bulgarsk grammatik.

Polsk: Krzysztof Stala har fortsat sit arbejde "Inventing the Modern Pole. The Idea of Modernity in Polish Culture", specielt om G. Brandes' indtryk fra Polen. Sammen med N. Witoszek har han redigeret bogen "Talking to the Wall" (Stockholm).

Serbokroatisk: Per Jacobsen har på Ivo Andric-stiftelsens arkiv i Beograd kompletteret materiale til et arbejde om romanen "Frøkenen" samt indsamlet materiale til en artikel om angrebene på Andric fra kroatisk og muslimsk hold efter opløsningen af Jugoslavien.

Tjekkisk: Jens Skov-Larsen har fortsat sit arbejde på udarbejdelse af en tjekkisk grammatik.

Andre ph.d.-projekter

Igangværende projekter omfatter emnerne: Balkanske futurumkonstruktioner (Erik Thau-Knudsen, vejleder: Jørn Ivar Qvonje), Den Katolske Kirke i Polen 1990-1997 (Martin Kierulff-Jørgensen, vejleder: Niels Erik Rosenfeldt), Dostojevskijs ungdomsværker (Tine Roesen, vejleder: Peter Ulf Møller til 31.3, derefter Krzysztof Stala) og Gestus i russisk, dansk og engelsk (Malene Rise Jensen, orlov i 1999, vejleder: Jørgen Harrit til 31.7, derefter Jens Nørgård-Sørensen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Jens Nørgård-Sørensen har siddet i bedømmelsesudvalg til vurdering af afhandling indleveret til Aarhus Universitet med henblik på erhvervelse af den filosofiske doktorgrad.

Udvalg og fonde

Jens Nørgård-Sørensen er formand for Dansk Slavistforbund og dansk repræsentant i Den Internationale Slavistkomité. I denne egenskab har han administreret SHF-projektet "Dansk bidrag til publikation om slavistikkens historie i ikke-slaviske lande" og redigeret det danske bidrag (udarbejdet af fhv. lektor Knud Jordal, AU).

Niels Erik Rosenfeldt har været medlem af bestyrelsen for Dansk Udenrigspolitisk Institut (1. halvår 1999).

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Hans Bagger er medlem af det faglige panel i tilknytning til Carlsbergfondets projekt "Dansk udenrigspolitik historie".

Sophia Scopetea er medlem af konsulentgruppen i forbindelse med den nye udgave af Søren Kierkegaards værk ("Søren Kierkegaards Skrifter", Gads Forlag, 1997 ff.).

Formidling

Som i de forudgående år har instituttets medarbejdere formidlet viden og forskningsresultater til offentligheden,

f.eks. i foredragsform, gennem kommentarer i medierne og ved undervisning på Åbent Universitet og Folkeuniversitetet.

Østeuropainstitutets forskningsmøder – er en fast foredragsrække med normalt tre arrangementer per semester, hvor medarbejderne m.fl. præsenterer deres forskning i en alment tilgængelig form. I 1999 har følgende haft indlæg: Tine Roesen, Peter Vejleskov, Jens Skov-Larsen, Per Jacobsen, Mette Dalsgaard, Mogens Pelt, Joel Nordborg Nielsen.

Redaktionelle hverv

Følgende medarbejdere virker som konsulenter ved Danmarks Nationalleksikon: Hans Bagger: Øst- og Centraleuropas historie.

Syssel Gudrun Engberg: Byzantinsk og nygræsk litteratur.

Per Jacobsen: Litteratur i de østeuropæiske lande bortset fra Eks-USSR.

Jørn Ivar Qvonje: Balkans sprog og kultur.

Erik Thau-Knudsen: Etymologier og translitteration af altaiske og balkanske opslag.

Følgende medarbejdere er bidragsydere: Hans Bagger: Øst- og Centraleuropas historie. Mette Dalsgaard: Russisk litteratur. Per Jacobsen: Det tidligere Jugoslaviens litteratur og ungarsk litteratur. Lars Nørgaard: Byzantinsk og moderne græsk historie samt moderne græsk litteratur. Jens Nørgård-Sørensen: Slavisk filologi og almen lingvistik. Jørn Ivar Qvonje: Albansk og bulgarsk sprog og litteratur samt diverse lingvistiske emner inden for arealtypologi og den balkanske latinitet. Niels Erik Rosenfeldt: Sovjetunionens historie 1917-45. Jens Skov-Larsen: Tjekkisk og slovakisk litteratur. Erik Thau-Knudsen: Altaiske sprog.

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver tre skrifterækker: "Studier", "Materialer" og "Rapporter". Medlemmer af skrifterækkeudvalget, som samtidig er instituttets forskningsudvalg, er Per Jacobsen, Lars Nørgaard, Jens Nørgård-Sørensen, Jørn Ivar Qvonje og Niels Erik Rosenfeldt (formand).

Instituttet udgiver desuden årbogen "Øststatus", der behandler den politiske, økonomiske og kulturelle udvikling i Rusland, de andre SNG-stater, de baltiske lande, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Grækenland. Redaktør af "Øststatus 1998" (udk. 1999) er Per Jacobsen.

Joel Nordborg Nielsen har redigeret et samlebind om Galicien "Galicia – A Region's Identity" til udgivelse på Århus Universitetsforlag.

Niels Erik Rosenfeldt er medredaktør af og bidragsyder til værket "Regionernes Rusland", der forventes udsendt af Dansk Udenrigspolitisk Institut i løbet af år 2000.

Kongresser og symposier

Krzysztof Stala har arrangeret et seminar om litteratur og kulturforandringer i Polen i 1990'erne (afholdt november 1999 på Østeuropainstitutet inden for rammerne af samarbejdet med Slaviska Institutionen i Lund).

Instituttleder Jens Nørgård-Sørensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 13 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,1 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 3,1 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 1,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bagger, Hans Bach; lektor.
Dalsgaard, Mette Lise; amanuensis.
Engberg, Sysse Gudrun; lektor.
Harrit, Jørgen Selmer; lektor.
Jacobsen, Per; lektor.
Kyst, Jon; amanuensis.
Lorentzen, Elena Babouchkina; udenl. lektor.
Møller, Peter Ulf; lektor.
Nielsen, Joel Nordborg; lektor.
Nørgaard, Lars; lektor.
Nørgård-Sørensen, Jens; lektor.
Qvonje, Jørn Ivar; lektor.
Rosenfeldt, Niels Erik; lektor.
Scopetea, Sophia; amanuensis.
Skov-Larsen, Jens; lektor.
Stala, Krzysztof; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Lind, Natalia Okhotina; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Jensen, Malene Rise.
Kjærulff-Jørgensen, Martin Eugen.
Roesen, Tine.
Thau-Knudsen, Erik.

Ph.d.-afhandlinger

Dalsgaard, Mette: Litteraturens afsovjetisering i Rusland og Baltikum.
Vejleskov, Peter: Apokopos by Bengadís.

Publikationer

Arnfast J.S.: Demokratiseringen af den politiske diskurs i Polen. Svantevit 20, 2, s. 24, 1999.
Bagger H.: Reformy Petra Velikogo v Rossii. i: Car' Petr i korol' Karl. Dva pravitelja i ich narody. s. 35, Kan, A. (red.), "Tekst"., Moskva. 1999.
Fryszman A.: Principia, Tozsamosci Kierkegaard. Komizm i Tragizm ofiary. i: Aureus s. 23, Aldona Schiffmann, Alina Diakowska, Diakowska, Kraków 1999.
Hansen F.S.: Belarus. i: Øststatus 1997 s. 9, Per Jacobsen,

C.A.Reitzel, København 1998.

Hansen F.S.: Rusland og Islams tre Cirkler. Nordisk Østforum 2, s. 10, 1999.
Hansen F.S.: Russia's relations with Belarus: Nato enlargement and beyond. Compass. International Relations Research Papers. 5, s. 20, 1998.
Møller P.U.: Carl Stief in memoriam. Scando-Slavica 44, s. 3, 1999.
Møller P.U., Lind N.O.: "Komandorsja"-tak nazvyali v Rossi Annu Kristinu Bering. Priroda 3, s. 5, 1999.
Nørgaard L.: Ho Michael K. Krispes kai ho Jean Pio. Porfyra 89, s. 11, 1999.
Nørgård-Sørensen J.: En eller flere? Numerus i dansk og russisk. i: Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 6. Rolighedssymposiet 1998. s. 20, Carl Bache, Lars Heltøft, Michael Herslund (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
Nørgård-Sørensen J.: Review of: Björn Hansen. Zur Grammatik von Referenz und Episodizität. Munich: Verlag Otto Sagner 1996. Journal of Slavic Linguistics. Volume 6, Number 1., s. 9, 1998.
Nørgård-Sørensen J.: Indledning. Svantevit 20, nr. 2, 1999, s. 2, 1999.
Roesen T.: "Kniga ty pisanaja" The unmasking of Unoriginal Words in Dostovjevsky's "Gospodin Prokharcin". Scando-Slavica 45, s. 15, 1999.
Roesen T.: Words and Visions: Dostoevsky's "Slaboe Serdtse". i: Slavica Bergensia 1: Dialogue and Rhetoric s. 15, Ingunn Lunde (red.), University of Bergen, Bergen 1999.
Scopetea S.: Kierkegaard the Greek. Enrahonar, Quaderns de Filosofia 29, s. 4, Barcelona 1998.
Stala K.: A Quest for lost reality. Some Tendencies in Polish narratives from the 90's. i: Through a Glass Darkly. Cultural Representation in the Dialogue between Central, Eastern and Western Europe. s. 8, Fiona Björling (red.), Slavica Lundensia, Lunds Universitet, Lund 1999.
Thau-Knudsen E.: Grammatikalisering af balkansprogenes futurumudtryk – et overblik. Svantevit 20, hæfte 2, s. 15, 1999.
Thau-Knudsen E.: Stepeni Balkanizacii. K Opredeleju Balkanizmov. i: Materialy. XXVIII Mezvuzovskaja Naučno-metodičeskaja konferencija prepodavatelej i aspirantov. Vypusk 12. Balkanskije Issledovanija; 15-19 Marta 1999 s. 9, Aleksandr Rusakov, Izdatel'stvo Skt. Peterburgskogo Universiteta, Skt. Petersburg 1999.

Studienævnet for Slavisk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af lærerrepræsentanter: Hans Bagger, Per Jacobsen (studieleder), Peter Ulf Møller og studenterrepræsentanter: Tanja Thorbech Carlsen, Marianne Helledie Knudsen og Aslak Stage.

Statistik

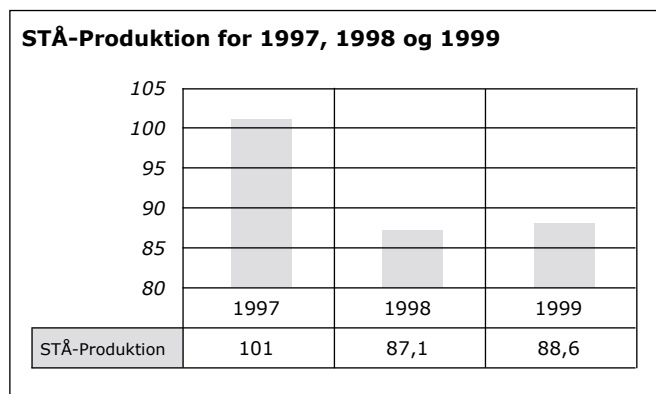
Der blev ved de slaviske uddannelser produceret 88,6 STÅ. Ved efterårssemesterets begyndelse 1999 blev der ved de slaviske uddannelser optaget 5 bulgarskstuderende, 31 russiskstuderende og 11 serbokroatiskstuderende. Fagene polsk og tjekkisk optog ingen studerende i 1999.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområdet

Indskrivningsfag	Slavisk	Teo	Samf	Øvr. hum	Jur	Meritoverført	I alt
Bulgarsk	3,3						3,3
Polsk	11,8		1,8			1,3	14,8
Russisk A	36,4	1,3	8,4		0,8	1,4	48,3
Russisk B	1,6						
Serbokroatisk	7,8		2,0				9,8
Tjekkisk	6,4		2,3				8,6
Ungarsk	0,5						0,5
Øststatskundsk. A	8,9		0,5	0,3		3,8	13,4
Øststatskundsk. B	2,5						
Teologi	0,8						
Samfundsvidenskab	0,9						
Øvrige humaniora	7,3						
Naturvidenskab	0,5						
Merit- og gæstestud.	0,3						
I alt	88,6						98,7

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Per Jacobsen

Studienævnet for Moderne Græsk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod Studienævnet af Sysse Engberg (studieleder), Pia Johansen, Lea Stine Brich, Maria Frantzoulis.

Nyt om studierne

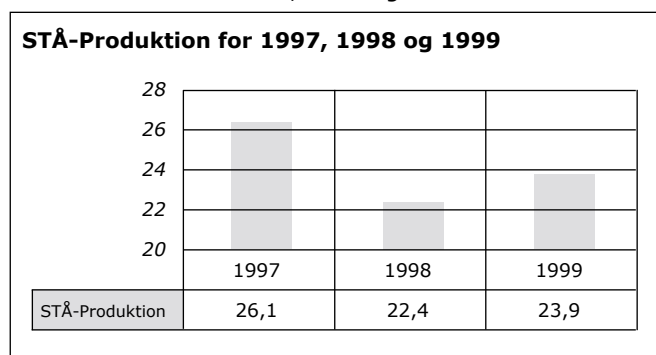
I 1999 har Studienævnet taget initiativ til at omarbejde studieordningen med henblik på at integrere specialet bedre i studiemiljøet. Studienævnet finder det uheldigt at den gældende praksis tenderer til at isolere og usynliggøre den specialeskrivende fra faget og de medstuderende, og foreslår derfor at den studerende skal fremlægge specialet ved en mundtlig prøve, i lighed med praksis på Det Naturvidenskabelige Fakultet, for at den forskning som afhandlingen repræsenterer kan blive tilbageført til studiet og indgå i den faglige diskurs.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Moderne græsk	Øvrige hum	I alt
Moderne græsk	19,0	2,8	21,8
Øvrige humaniora	3,1		
Naturvidenskab	1,8		
I alt	23,9		

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studienævnet organiserer et specialeseminar i Athen, dels for at samle de specialestuderende, hvoraf nogle opholder sig i Grækenland, dels for at introducere de studerende til faglige miljøer, arkiver og biblioteker i Grækenland. Det er planen at afholde et sådant seminar en gang om året.

Studienævnet har i 1999 arrangeret en ugentlig forevisning af relevante film for de studerende. Studienævnet stod også for gæsteforelæsninger ved to professorer ved Kretas Universitet, nemlig Alexis Politis om "Grækenland og Oplysningstiden", og Giorgos Margaritis om "Myte og nationalsdannelse i det 19. århundrede: Grækenland".

I Åbent Universitets regi har Studienævnet fortsat den elektroniske fjernundervisning ELLINIKA som begyndte i 1997 med undervisning i propædeutisk moderne græsk. Udbudet er i 1999 blevet udvidet med et modul fra grunduddannelsen, og det er planen at man skal kunne få en BA-grad i moderne græsk i cyberspace.

Studieleder Sysse Gudrun Engberg

Asien-Instituttet

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutbestyrelsens medlemmer er docent Leif Littrup (instituttleder), lektor Yoichi Nagashima (viceinstituttleder), lektor Kenneth Zysk og overassistent Ann Neumann Nielsen.

Organisation

Instituttet er opdelt i sektioner i overensstemmelse med den sproglige og geografiske spredning af instituttets fag: Japansk, Kinesisk, Sydasiatisk/indisk & tibetansk, Sydøstasiatisk/thai & indonesisk, og Østasiatisk/koreansk. Der er ikke uddelegeret ledelseskompentance til sektionerne.

Adresse

Asien-instituttet
Leifsgade 33
2300 København S
Telefon: 35 32 88 22
Fax: 35 32 88 35
E-mail: asia@hum.ku.dk
<http://www.hum.ku.dk/asien/>

Instituttlederens årsberetning

I forbindelse med den justering af bemandingsplanen der blev pålagt instituttet i foråret 1999, er en uklarhed i instituttets faglige planlægning blevet fjernet. Fakultetsrådet gav sin tilslutning til, at alle 12 årsværk besættes uden tidsbegrænsning. Efter planen skal der oprettes en fuldtidsstilling i tibetansk senest i 2001.

8 af bemandingsplanens 12 årsværk er besat ved fast ansættelse eller adjunkter. Instituttet nyder fortsat godt af den inspirerende og dedikerede indsats, der er ydet af medarbejdere i midlertidige stillinger og af den faglige bredde, der dermed tilføres instituttet.

Bedømmelsesudvalget til et adjunktur i japansk har afleveret sin indstilling. Forslag til opslag af et professorat i kinesisk er sendt til fakultetet.

Personaleforhold

Et adjunktur i sydøstasiastudier med undervisning i indonesisk sprog blev besat med dr. Cynthia Chou.

Cand.mag. Gunhild Borggreen fik ekstraordinær ansættelse fra april til juni til at revidere sin ph.d.-afhandling. Derefter fortsatte hun som forskningsadjunkt.

En amanuensisstilling i koreansk er for 2 år besat med Pankaj Mohan.

Dr. Anemone Platz og Yuki Andersen fratrådte med udgangen af juli. Disse to amanuensisstillinger i japansk blev besat for resten af året med cand.mag. Janick Wrona og cand.mag. Christian M. Hermansen.

Cand.mag. Hartmut Buescher tiltrådte sit ph.d.-stipendium i april.

Mag.art. Alette Scavenius tiltrådte i september som akademisk medarbejder.

Helle Jørgensen begyndte sin barselsorlov ved udgangen af september og cand.phil. Charlotte Kehlet er amanuensis i kinesisk under orloven.

Forskningsvirksomhed

1. Asien og omverdenen

1.1. Der arbejdes fortsat med dansk-japanske kulturelle forbindelser med henblik på udgivelse i bogform. Skriveprocessen nærmer sig afslutning. Redigering af bogen "Return to Japan, from 'pilgrimage' to West" (Y. Nagashima).

1.2. En undersøgelse af provinshistorier i forbindelse med arbejdet på en monografi om den kinesiske verdensopfattelse som den er udtrykt fortrinsvis i den nyeste historiskrivning (Leif Littrup).

1.3. Studier i dansk-kinesiske relationer i nyeste tid (K.E. Brødsgaard).

1.4. Studier i sammenligning af dansk og malaysisk kvindelitteratur (Lisbeth Littrup).

2. Filosofi og religion

2.1. Fortsat forskning i den kinesiske kommentartradition til det kinesiske oldtidsværk og kongfuzianske klassiker "Yi jing", (Forvandlingernes bog), med henblik på udarbejdelse af en engelsksproget "Companion to Yi jing Numerology and Cosmology" (B. Nielsen).

2.2. Fortsat forskning i tibetansk kommentarmateriale baseret på "rGyud bla ma." Studier af fagets undervisningsmetoder indenfor epistemologi, logik og debat ved andre uddannelsesinstitutioner (A. Burchardi).

2.3. Ph.d.-projekt med titlen "The Trimsikavijnaptibhasyam of Sthiramati" (H. Buescher).

3. Kultur og samfund før 1900

3.1. Der arbejdes med feudalherren Uesugi Kenshins liv og levned (herunder specielt med det man kan kalde hans livsfilosofi) og på at belyse hans rolle i tidens (dvs. 1500-tallets) borgerkrige (D. Darling).

3.2. Ph.d.-afhandling er afsluttet med titlen "Hinin in early modern Ōsaka: Their organisation and work. An introduction to hinin' in mojo and the status of hinin" (C. Hermansen).

3.3. Arbejdet fortsætter på en studie over jernmetallurgi-ens historie i Kina fra den tidligste begyndelse til det tyvende århundrede, som skal indgå i Joseph Needhams storværk "Science and civilisation in China". På grund af projektets omfang bliver enkelte kapitler udgivet som artikler eller monografier: et kapitel blev udgivet som artikel i 1999, et er under udgivelse som monografi i 2000, og et er næsten færdig til udgivelse som to artikler (D.B. Wagner).

3.4. Fortsat arbejde med tysk mission i Kina i 1800-tallet (H. Jørgensen).

3.5. Der arbejdes med kinesisk lokaladministration, fortrinsvis i Shandong provinsen i perioden 1500-1800. Der er skrevet et konference-papir og en anmeldelse (Leif Littrup).

3.6. Forskningen omfatter klassisk indisk sprog, litteratur og kultur, indisk historie, filosofi og religion samt enkelte emner som indisk medicin, alkymi og videnskab og indisk samfunds- og familieliv (K. Zysk).

3.7. Fokus på de givne faktorer involveret i kulturel overlevering, herunder formål, indhold og metodik i traditionel tibetansk akademisk uddannelse versus samme i højere uddannelse ved moderne universiteter (A. Burchardi).

3.8. Ph.d.-afhandling er afsluttet med titlen "Bringing Laos into existence: Laos between Indochina and Siam, 1860-1945" (S. Ivarsson).

4. Kultur og samfund efter 1900

4.1. Der arbejdes med analyse og kortlægning af det "uoficielle skolesystem" i Japan, terpeskoler efter skoletid, med henblik på at fastslå deres funktion og indhold på mikro- såvel som makroniveau (M. Roesgaard).

4.2. Der arbejdes med et forskningsprojekt med titlen "Modernisme-begrebets opståen og udvikling i japansk kunst" (G. Borggreen).

4.3. Forsatte studier af den ikke-statslige sektor i Kina med særligt henblik på xiangzhen qiye. Påbegyndt forskning af institutionelle ændringer og administrative reformer i Kina (K.E. Brødsgaard).

4.4. Arbejdet med artikel om kinesisk politik vedr. udvandring og udvandringslandsbyer. Udført feltstudier og indledt forskning i "de faldne" folk i Zhejiang med særligt henblik på identitetsopfattelser (M. Thunø).

4.5. Der forskes i "Changing rules of order", den kinesiske studenterbevægelse 1989 (C. Dong).

4.6. Der forskes i kinesisk socialhistorie fra Republiktiden med særligt henblik på at udarbejde opfattelsen af barndom og barndom ud fra datidens populære håndbøger i børneopdragelse (H. Jørgensen).

4.7. Studier over shamanisme i Thailand (V. Brun).

4.8. "Når mænd spiller kvinder" – om mandlige skuespillere i kvinderoller i asiatisk teater. Sydøstasiatiske dramaformer eksemplificeret ved opførelsespraksis i Mahabharata og Ramayana (A. Scavenius).

4.9. Der arbejdes med Malajiske kulturer og samfund i Sydøstasien, med speciel reference til Indonesien og Singapore. Emner i køns-, rum- og udviklingsantropologi (C. Chou).

5. Litteratur

5.1. Der arbejdes med Mori Ogais forfatterskab, herunder hans oversættelser af skandinavisk litteratur. Forskningsresultater er offentliggjort løbende (Y. Nagashima).

5.2. Forsat oversættelse af Lu Xun noveller til dansk (M. Thunø).

6. Sprog

6.1. En serie lærebøger i klassisk kinesisk er under udarbejdelse. Den første er kommet i 1998, med en tekst fra "Hou Han shu", og Zhao Qi's kommentar til "Mencius" (D.B. Wagner).

6.2. Studier over thai grammatik (V. Brun).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Y. Nagashima og M. Roesgaard har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til adjunktur i japansk.

M. Roesgaard og D.B. Wagner har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til amanuensis i japansk.

D.B. Wagner og Leif Littrup har siddet i bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til amanuensis i koreansk.

M. Roesgaard og D.B. Wagner har været formænd for bedømmelsesudvalg til ph.d.-afhandlinger.

K. Zysk har været medlem af sagkyndigt udvalg til bedømmelse af ph.d.-ansøgninger.

Udvalg og fonde

Arthur Christensens og hustrus legat for orientaler: V. Brun er medlem af bestyrelsen.

Tillidshverv

Arbejds miljø: A. Neumann og Leif Littrup er medlemmer af instituttets arbejdsmiljøgruppe. Leif Littrup er medlem af fakultetets arbejdsmiljøudvalg og universitetets arbejdsmiljøråd.

Folkeuniversitet: Leif Littrup er medlem af Programrådet.

Formidling

Instituttet udgiver Asiatiske Skrifter og Copenhagen Journal of Asian Studies. Asiatiske Skrifter præsenterer litterære og faglige tekster oversat til dansk af instituttets lærere og studerende, der kan have interesse for den danske offentlighed.

Copenhagen Journal of Asian Studies er et engelsksproget, internationalt tidsskrift, der udkommer ca. 1 gang om året. Emnemæssigt dækker tidsskriftet humaniora og samfundsvidenskaberne bredt.

Redaktionelle hverv

Acta Orientalia: Leif Littrup er medlem af redaktionen.

Asiatiske Skrifter (institutpublikation): V. Brun er redaktør. M. Roesgaard er medlem af redaktionskomitéen.

Copenhagen Journal of Asian Studies (institutpublikation): V. Brun er redaktør. Leif Littrup, K.E. Brødsgaard og M. Roesgaard er medlem af redaktionskomitéen.

Den Store Danske Encyklopædi: V. Brun, Leif Littrup, Y. Nagashima er konsulenter.

East Asian Institute Occasional Papers (institutpublikation): V. Brun er redaktør.

Shueisha's Verdenslitteratur Leksikon: Y. Nagashima er redaktør.

The China Quarterly: K.E. Brødsgaard er medlem af redaktionskomiteen.

Zhongguo Yanjiu (Tidsskrift China Studies): K.E. Brødsgaard er medlem af Advisory Editorial Board.

Kongresser og symposier

C. Hermansen fra Asien-instituttet og Narangoa Li fra NIAS samarbejdede om at lave en workshop med titlen: Japan and the national identity of its Asian neighbours during and after the imperial era.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Instituttet deltager i EUs Erasmus/Socrates-program: V. Brun, Y. Nagashima og D.B. Wagner er koordinatører.

Der har været afholdt møder med Lunds Universitet om samarbejde under Øresundsuniversitetet inden for kinesisk og sydasiatisk/indisk.

Gæsteforskere

Associate Professor Ailing Wang, Folkets Universitet, Beijing, var ansat på instituttet i perioden 19. april-16. maj.

Professor Guanqun Zhan, Fuzhou Pædagogiske Universitet, var ansat på instituttet i perioden 15. august-11. september.

Professor Lulu Li, Folkets Universitet, Beijing, har opholdt sig på instituttet 4 uger i efterårssemesteret.

Professor K.D. Tripathi, Benares Universitet, Indien, var ansat som gæsteforsker fra september til udgangen af året.

Forskningsophold i udlandet

Y. Nagashima forskede i Japan fra 1. februar til 30. juni.
K.E. Brødsgaard forskede i Kina indtil 31. maj.

Netværk

EU-China Academic Network: K.E. Brødsgaard er medlem af styringsgruppen.

European Association of Chinese Studies: M. Thunø er medlem af bestyrelsen.

International Society for the Study of Chinese Overseas: M. Thunø er medlem af bestyrelsen.

Nordic Association of Japanese and Korean Studies: M. Roesgaard er medlem af bestyrelsen.

Nordisk Forening for Kina-Forskning: K.E. Brødsgaard er formand. Bent Nielsen er suppleant til bestyrelsen.

Instituteder Leif Littrup

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 15 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 3,4 årsværk.

VIP Internt finansieret

Ailing, Wang; gæstektor.

Andersen, Sigrid Yuki Holst; amanuensis.

Borggreen, Gunhild Ravn; forskningsadjunkt.

Brun, Viggo; lektor.

Brødsgaard, Kjeld Erik; lektor.

Chou, Cynthia Gek Hua; adjunkt.

Gladding, Ian Vallis; amanuensis.

Guanqun, Zhan; gæsteprofessor.

Hermansen, Christian Morimoto; amanuensis.

Jørgensen, Helle; amanuensis.

Kehlet, Charlotte; amanuensis.

Littrup, Leif; docent.

Mohan, Pankaj Narendra; amanuensis.

Nagashima, Yoichi; lektor.

Petersen, Jens Østergaard; forskningslektor.

Platz, Anemone-Aimée Friederike M; amanuensis.

Roesgaard, Marie Højlund; lektor.

Thunø, Mette; adjunkt.

Tripathi, Kamlesh Dutt; gæsteprofessor.

Wagner, Donald Blackmore; lektor.

Wrona, Janick; amanuensis.

Zysk, Kenneth Gregory; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Arendrup, Birthe; lektor.

Nielsen, Bent; forskningsadjunkt.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Buescher, Hartmut.

Saxer, Carl Jørgen.

Ph.d.-afhandlinger

Ivarsson, Søren: Bringing Laos into existence: Laos between Indochina and Siam, 1860-1945.

Kirkebak, Mads Jakob: Fortiter in re, suaviter in modo: en undersøgelse af udvalgte dele af Danmarks kinapolitik 1912-1945.

Fondsbevillinger**Carlsbergfondet**

– Modernismebegrebets opståen og udvikling i japansk kunst (Gunhild Borggreen) kr. 183.017.

The University of Oxford

– At the margin of the Chinese world system (Mette Thunø) kr. 74.500.

Publikationer

Brun V.: Ånder, medier og besættelse i Thailand. Religion 2. juli 1999, s. 11, 1999.

Ivarsson S.: Towards a new Laos: Lao Nhay and the Campaign for a national "re-awakening" in Laos, 1941-1945. i: Laos: Culture and Society s. 61-78, Grant Evans, Silk-worm Books, Chiang Mai 1999.

Littrup L.: Anmeldelse: James Z. Lee & Cameron D. Campbell: Fate and Fortune in Rural China. Social Organization and Population Behavior in Liaoning 1774-1873. Cambridge University Press, Cambridge, 1997. Acta Orientalia 60, s. 269-271, 1999.

Nagashima Y.: Japanization as seen in Bei-O Kairan Jikki (1878) – "cited" and "translated" descriptions of Western civilization. i: Japanization – From Ancient to Modern Times s. 65-73, Ishizuka, Harumichi, Kyuko Shoin, Tokyo 1999.

Nagashima Y.: Hans Christian Andersen remade in Japan: Mori Ogai's translation of Improvisatoren. i: Hans Christian Andersen: A Poet in Time s. 397-406, John de Mylius et al, Odense University Press, Odense 1999.

Nagashima Y.: Ibunka, nihonka, choetsuka: Ogai ni okeru Seiyo bungaku no henyō to identity. Mugendai 105, s. 60-65, 1999.

Nagashima Y.: Sekai no naka no kawabata bungaku. i: Kawabata to "honyaku" s. 57-59, Kawabata bungaku kenkyukai, Oufuu, Tokyo, Japan 1999.

Thunø M.: Moving stones from China to Europe: The Dynamics of emigration from Zhejiang to Europe. i: Internal and International Migration: Chinese Perspectives s. 159-180, Frank N. Pieke and Hein Mallee, Curzon Press, Surrey 1999.

Thunø M.: Det store spring tilbage. 1 s. Information. Danmark 1999.

Wagner D.B.: The earliest use of iron in China. i: Metals in antiquity s. 1-9, S.M.M. Young, A.M. Pollard, P. Budd & R.A. Ixer, Archaeopress, Oxford 1999.

Studienævnet for Østasiatisk

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: V. Brun (studieleder), M. Roesgaard (vice-studieleder) og D. Wagner.

Evaluering

Faget indisk fik tildelt et års propædeutik. I den forbindelse er der udarbejdet og indsendt forslag til revideret studieordning for indisk og i forlængelse heraf også for tibetansk.

Forslag til studieordning for et nyt Sydøstasienstudie er godkendt, herunder et års propædeutik for indonesisk. Det nye studium vil starte i efteråret 2000.

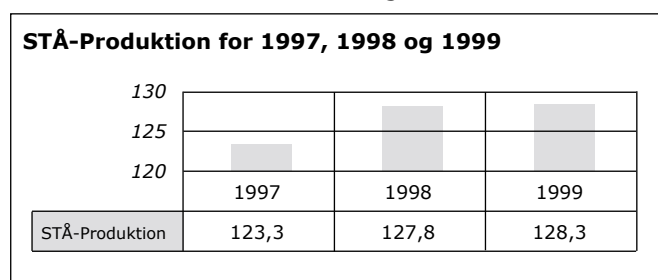
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Østasiatisk	Samf	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Indisk	4,3			1,0	5,3
Japansk	40,3		3,6	3,0	46,9
Kinesisk kunst	0,5		0,3		0,8
Kinesisk	24,3	1,8	0,5	1,8	28,3
Koreansk	7,5		0,5		8,0
Thai	5,3		1,0		6,3
Tibetansk	8,0	0,5	1,0		9,5
Østasiatisk A	2,0			0,3	2,3
Østasiatisk B	1,3				
Samf	0,3				
Øvrige hum	18,5				
Nat	1,0				
Merit- og gæstestud.	15,3				
I alt	128,3				107,2

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Viggo Brun

Carsten Niebuhr Institutet for Nærorientalske Studier

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2. 1999: Institutleder er lektor Jørgen Bæk Simonsen.

Organisation

Institutet er organiseret jf. universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Fagligt er instituttet opdelt i syv afdelinger, benævnt Afrikansk afdeling, Assyriologisk afdeling, Iransk afdeling, Nærorientalsk arkæologisk afdeling, Semitisk afdeling (arabisk og hebraisk), Tyrkisk afdeling og Ægyptisk afdeling. Der er ikke delegeret ledelseskompetence til afdelingerne.

Adresse

Carsten Niebuhr Institutet for Nærorientalske Studier
Snorregade 17-19
2300 København S
Telefon: 35 32 89 00
Fax: 35 32 89 26
<http://www.hum.ku.dk/cni>

Forskningsvirksomhed

Instituttets arbejde dækker det geografiske område fra Iran til Middelhavet og Nordvestafrika og fra det Indiske Ocean til Sortehavet; tidsmæssigt arbejdes der ved instituttet med et spænd der rækker fra nogle af menneskehedens tidligste bosættelser over højkulturerne i Ægypten, Mesopotamien og Persien og fra de middelalderlige islamiske stater til nutidens Mellemøsten. Sproglige, historiske, arkæologiske og samfundsmæssige emner omfattes af instituttets arbejde. Fakultetet har henlagt den genoptagne undervisning i tyrkisk til CNI.

Afrikansk afdeling

1.1. Karl-G. Prasse, Ghoubeïd Alojaly og Ghabdouane Mohamed: *Dictionnaire Touareg-Français* under udarbejdelse. Støttes af Carlsbergfondet. Planlagt til udgivelse år 2000 (Karl-G. Prasse).

Assyriologisk afdeling

2.1. Et internationalt udgivelsesprojekt omfattende de oldassyriske tekster fra Kültepe; planlægningsmøde afholdt i Leiden med min deltagelse (Mogens Trolle Larsen).

2.2 Det assyriske imperiums historie (Mogens Trolle Larsen).

Iransk afdeling

3.1. Arbejde med artikler til *Encyclopedia Iranica* og Danmarks Nationaleleksikon (Fereydun Vahman).

3.2 Arbejde med bogen "The dialect of the Zoroastrians of Yazd" (Fereydun Vahman).

3.3 Arbejde med bogen "Some aspects of Iranian Mythology" (Fereydun Vahman).

Nærorientalsk arkæologisk afdeling

4.1. Har gennem det meste af året deltaget i opsætning af en ny permanent udstilling i Hama museet, Syrien, primært

Bronze- og Jernalder. Arbejdet har omfattet udvælgelse af genstande og udarbejdelse af tekster og katalogsider. Udstillingen er bygget op over fund gjort af de danske arkæologiske ekspeditioner til Hama (1931-38) (Ingolf Thuesen).

4.2 Fortsat arbejde med materiale fra Beidha sydlige Jordan, primært flintmaterialet. Bl.a. med oplæg i forbindelse med København/Berlin seminar i december (Charlott Hoffmann Jensen).

4.3 Tell Jurn Kebir: Udarbejdelse af kapitel om terrakotta objekter til udgravningsrapport (Jesper Eidem red.) (Charlott Hoffmann Jensen).

4.4. Fortsat arbejde med keramik i Medelhavsmuseet, Stockholm, fra Abu Ghâlib i det vestlige Nildelta (Tine Bagh).

4.5. Fortsat arbejde med keramik fra Ezbet Rushdi i det nordøstlige Nildelta, var i denne forbindelse i Ægypten i maj (Tine Bagh).

Semitisk afdeling, arabisk og hebraisk

5.1. Fortsat undersøgelse af al-Hamdânîs astrologiske værk *Sarâ'ir al-hikma* (C. Toll).

5.2. Fortsat undersøgelse af tekniks terminologi i al-Hamdânîs *K. al-Gawharatayn* (med F.H. Forestier, Nantes, og F. Falkenberg, Göteborg) (C. Toll).

5.3. Fortsat undersøgelse af de aramæiske ideogrammer i middelpersisk (med B. Utas, Uppsala) (C. Toll).

5.4. Artikler om semitiske sprog m.m. i Danmarks Nationaleleksikon (C. Toll).

5.5. Forsatte studier i Aqqad-husets historie (Jakob Skovgaard-Petersen).

5.6. Arbejde med udvælgelse og afgrænsning af primærlitteratur med henblik på en undersøgelse af stream-of-consciousness i moderne arabisk prose (Ellen Wulff).

5.7. Færdiggjort og afleveret manuskript til bogen "Arafats Palæstina – forventninger og realiteter" Udkommer forår 2000. Forfattet sammen med Andreas Laursen (Michael Irving Jensen).

5.8. Arbejde med artikler til Gyldensdals Etbindsleksikon (islam og arabisk historie) (Michael Irving Jensen).

5.9. Jødedom – Jødiske religiøse tekster, der dækker hovedperioderne fra Biblen og indtil i dag i to bind ca. 500 sider. De to bind præsenterer et spektrum af de essentielle, og væsentlige genrer med indledende og efterfølgende kommentarer, således at tekster og forfattere får den rette bredde og det rette perspektiv. Det er for første gang, at sådan et værk foreligger på et nordisk sprog. De to bind bestilt af forlaget Spektrum, udkommer i april 2000 (Judith Winther).

5.10. Preparation of a major project on "Arts and Culture of an unknown Cultural Region – the Djazira in Northern Iraq/Northern Syria" (Claus-Peter Haase).

Ægyptisk afdeling

6.1. Fortsat undersøgelse af begrebet bwt, som betegner alt det der var forbudt, urent osv. i oldtidens Ægypten. I det forløbne år har jeg især beskæftiget mig med Sentidens kulturopografiske lister og med religionshistoriske og antropologiske teorier om tabu (Paul John Frandsen).

6.2. Bearbejdelse af en række demotiske fortællinger. Størstedelen af manuskripterne befinder sig på Københavns Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri). Andre dele af dette materiale befinder sig i samlinger i Italien, Tyskland, England, Ægypten og USA, der alle er involverede i projektet (Kim Ryholt).

6.3. Bearbejdelse af omkring 200 kongelige segl fra den Anden Mellemtid i Egypten, der befinder sig på det Egyptiske Museum i Berlin. Projektet foregår i samarbejde med Dr. Rolf Krauss, sammesteds (Kim Ryholt).

6.4. Fortsat bearbejdelse af knap 200 fragmentariske kontrakter, såkaldte "self-dedications", fra Soknebtunis tempel-arkiv i Faijum. Størstedelen af kontrakterne befinder sig på Københavns Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri) og i London. Projektet foregår i samarbejde med Prof. W.J. Tait fra University College London og British Museum (Kim Ryholt).

6.5. Baseret på min undervisning i ægyptisk kunst i foråret har jeg skrevet 10 essays om ægyptisk kunst, som udkommer hos Gyldendal i maj 2000 under titlen "Grønne Aber. Essays om ægyptisk kunst" (Lise Manniche).

Tyrkisk afdeling

7.1. Fortsat arbejde med de tyrkiske dialekter på Cypern. En artikel om syntaksen i disse dialekter blev publiceret i 1999 (Wolfgang Scharlipp).

7.2. Et forskningsprojekt om tyrkiske dialekter på Cypern i samarbejde med "Department of Turkish language and literature" i "Eastern Mediterranean University" på Cypern blev påbegyndt i maj 1999 (Wolfgang Scharlipp).

7.3. Fortsat arbejde med det tidlige stadie af skrevne moderne Uyghur (Øst-Turkestan/Kina). Der blev holdt et foredrag om leksikografiske problemer, som blev godkendt til publicering (Wolfgang Scharlipp).

Projekter

Fondsstipendiater

Jesper Eidem – projekt: "Medier og kilder", en undersøgelse af mesopotamiske breve (finansieret af SHF).

Ulla Westenholz – projekt: "Udgivelse og bearbejdelse af babyloniske varselstekster, de esoteriske serier 'multabiltu' og 'nisirti baruti'. Har udarbejdet translitterationer og oversættelser af alle de relevante publicerede og upublicerede tekster (finansieret af Carlsbergfondet).

Ph.d.-stipendiater

Karan Jensen – projekt: "Old Babylonian and Old Assyrian Women". Har benyttet det første år til indsamling af primære og sekundære kilder.

Charlott Hoffmann Jensen – projekt: Forsvaret ph.d.-afhandling "Terracotta figurines and plaques from the Ur III to the Old Babylonian period in Mesopotamia", sommer 1999.

Lea Rehhoff Kaliszan – projekt: Forsvaret af ph.d.-afhandling "Technological Development in Neolithic Plaster Production".

Ivan Smilianov – projekt: "En moderne islamist fra Sudan – bidrag til forståelsen af nogle aspekter af Hasan al-Tirâbîs tænkning".

Faglige og administrative hverv

Ingolf Thuesen har været Studieleder og er medlem af Fakultetsrådet og Økonomisk Udvalg (Det Humanistiske Fakultet). Formand for Følgegruppen for Psykologi.

Paul John Frandsen er medlem af Det Humanistiske Fakultets publikationsudvalg.

Christopher Toll har været censor i semitisk filologi ved Aarhus Universitet. Formand for bedømmelsesudvalg ved-

rørende bedømmelse af doktorafhandlinger i sasanidisk ret og iransk religionshistorie og ph.d.-afhandling i arabisk filosofi og af søgende til lektorat i tyrkisk og til Arthur Christensens legat. Efor for Johs. Pedersens legat. Bedømmelse for Volkswagen-Stiftungs regning af et femårigt forskningsprojekt ved Universitetet i Tübingen vedrørende nærørientaliske forretningsarkiver.

Jørgen Bæk Simonsen har fungeret som institutleder i 1999, har været med i styringsgruppen for "Satsningsområdet Nord/Syd", og tillige været medlem af det udvalg under "Satsningsområdet Nord/Syd", der har behandlet indkomne ansøgninger om økonomisk støtte til ophold i den tredje verden i forbindelse med udarbejdelse af specialeafhandlinger. Har været formand for et udvalg til bedømmelse af en ph.d.-afhandling om "Kvindelig omskæring blandt muslimer i Egypten" og formand for et udvalg til behandling af indkomne ansøgninger til et opslået lektorat i Islamologi ligesom han har deltaget i bedømmelsen af indkomne ansøgninger til opslåede ph.d.-stipendier ved Det Humanistiske Fakultet.

Kerstin Eksell har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende professorat i semitisk filologi ved Uppsala Universitet.

Ellen Wulff har deltaget i udvalgsarbejde vedrørende ændringer af studieordninger og har været censor i hebraisk ved Aarhus Universitet.

Judith Winther er formand for to bedømmelsesudvalg nedsat af Det Humanistiske Fakultet: 1. til behandling af indkomne ansøgninger til et adjunktur i "Klassisk Hebraisk", 2. en indleveret ph.d.-afhandling indenfor Kabbalah. Hun er medlem af Institutbestyrelsen.

Aage Westenholz var sammen med Evelyn Klengel-Brandt fra Berlin og Søren Dietz bedømmer på Charlott Hoffmann Jensens ph.d.-afhandling "Terracotta Figurines and Plaques from the Ur III to the Old Babylonian Period in Mesopotamia".

Formidling

Udgivervirksomhed

Paul John Frandsen har fortsat arbejdet som redaktør af CNI Publications.

Kim Ryholt er redaktør for serien af Carlsberg Papyri, der publiceres i rækken af CNI Publications.

Kerstin Eksell og Claus Pedersen har begyndt udgivelsen af et skandinavisk tidsskrift for Mellemøstens litteratur, Naqd, hvis første nummer udkom i december 1999.

Redaktionelle hverv

Jørgen Bæk Simonsen har fungeret som redaktør ved Danmarks Nationalleksikon for områderne Islam og Mellemøsten (Historie).

Udgravninger

Jesper Eidem har foretaget arkæologiske undersøgelser ved Eufkrat, Syrien (juni-juli).

Lea Rehhoff Kaliszan: organiseret og ledt arkæologisk feltskole i Jordan, august 1999.

Charlott Hoffmann Jensen: arrangeret feltskole i Petra området, Jordan i samarbejde med Lea Rehhoff Kaliszan.

Claus-Peter Haase har ledet udgravningen af middelalder islamisk Madinat al-Far/Northern Syrian, 28. juli-12. september.

Kongresser og symposier

Mogens Trolle Larsen arrangerede i maj et tre-dages internationalt symposium med titlen "Palace, King and Empire in the Ancient Near East" i Videnskabernes Selskabs regi.

Wolfgang Scharlipp arrangerede et møde med tyrkologer fra 3 skandinaviske lande, hvor situationen om undervisningen og forskningen i Tyrkisk i Skandinavien blev diskuteret.

Jørgen Bæk Simonsen arrangerede i samarbejde med lektor Kjeld Rasmussen, Geografisk Institut, Københavns Universitet en international konference om "Natural Resources and the Muslim Traditional Culture in the Sahel-Sudan Region" og bidrog med et paper om "Islam and Ecology". En trykt publikation er under udgivelse. Arrangerede i december i samarbejde med Jakob Skovgaard-Petersen en international konference om "Islam on TV" og fremlagde et paper om "Islamic Da'wa on Video in Denmark". En publikation med alle bidrag er planlagt.

Paul John Fransen har været arrangør af "The 7th International Conference of Demotic Studies" (23.-27. august) som faget ægyptologi og Carsten Niebuhr Institutet var værter for. Konferencen havde ca. 80 deltagere og blev økonomisk støttet af Carlsbergfondet og CNI. Konferencen blev åbnet af professor Per Øhrgaard og Glyptoteket var vært for en reception.

Kim Ryholt har været medarrangør af "The 7th International Conference of Demotic Studies" (23.-27. august).

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde**Gæsteforskere**

Dr. Larbi Sadiki, Australian National University, opholdt sig ved CNI i april måned.

Forskningsophold i udlandet

Kerstin Eksell var på forskningsrejse i den jordanske ørken for fortsat studium af protaarabiske graffiti.

Michael Irving Jensen har været på forskningsrejse i Jordan og Palæstina i juli, har desuden holdt en række foredrag i forskellige sammenhænge, Udlændingestyrelsen.

Judith Winther har i perioden januar til 15. februar 1999 været ved Det hebraiske Universitet i Jerusalem for at indsamle stof til projektet Jødedom.

Ivan Smilianov har været på forskerophold ved American University of Beyrouth i Libanon i oktober.

Paul John Frandsen har i efterårssemestret haft orlov uden løn for at kunne tiltræde en stilling som gæsteforskningsprofessor ved University of Philadelphia.

Instituteder Jørgen Bæk Simonsen

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 20,9 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,3 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 3,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 2,0 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bagh, Tine; amanuensis.

Bonechi, Marco; lektor.

Eksell, Kerstin Ingrid; lektor.

Frandsen, Paul Xavier Hubert H.J.; lektor.

Haase, Claus-Peter; professor.

Hudson, Michael Craig; gæsteforskningsprofessor.

Jensen, Charlott Hoffmann; amanuensis.

Jensen, Michael Irving; amanuensis.

Kaliszan, Lea K Lynge Rehloff; amanuensis.

Larsen, Mogens Trolle; lektor.

Lewerissa, Maja H Louise Feldman; amanuensis.

Moestrup, Elisabeth Anagnostaki; amanuensis.

Oldenburg, Evelyn Felicia; lektor.

Pedersen, Claus Valling; amanuensis.

Ryholt, Kim Steven Bardrum; adjunkt.

Scharlipp, Wolfgang Ekkehard; lektorvikar.

Simonsen, Jørgen Finn Bæk; lektor.

Skovgaard-Petersen, Jakob; adjunkt.

Strauss, Jutta; lektorvikar.

Søndergaard, Svend Maan; lektor.

Thuesen, Ingolf; lektor.

Toll, Carl Christopher; professor.

Vahman, Fereydu; lektor.

Warburton, David Alan; forskningsstip.

Westenholz, Christian Felix Aage; lektor.

Westenholz, Ulla Susanne Koch; forskningsadj.

Winther, Judith; lektor.

Wulff, Ellen Susanne; adjunkt.

Øker, Anne Grete; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Eidem, Jesper; forskningslektor.

Mehdi, Rubya; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Ihle, Annette Haaber.

Illum, Thomas.

Jensen, Karen Marie Gammelby.

Laura, Heidi.

Smilianov, Ivan Gueorguiev.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Parsa, Fariba.

Fondsbevillinger**Arbejds miljøinstituttet**

– Fordragsvirksomhed (Ingolf Thuesen) kr. 4.000.

Carlsbergfondet

– Internationale demotikermøde (Paul John Frandsen) kr. 36.880.

Rådet for Ulandsforskning

– Ph.d hovedkonto (Fariba Parsa) kr. 1.215.095.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Medier og Kilder: Breve fra oldtidens Mesopotamien (Jesper Eidem) kr. 343.696.

Publikationer

Eksell K.I.: Khoury's Prisma. Naqd 1, s. 4-27, 1999.

Eksell K.I.: On the Functional Development of w – in proto-arabic and some other Semitic Languages. Acta Orientalia 60, s. 88-112, 1999.

Haase C-P.: Some aspects of Fatimid Calligraphy on Texti-

- les. i: L'Égypte Fatimide, son art et son histoire s. 339-348, Barrucand, Marianne, Presse de l'Université de Paris – Sorbonne, Paris 1999.
- Haase C-P.: Timur, terror Tartarorum und Dynastie = Gründer. i: Mythen, Geschichte(n), Identitäten: Der Kampf um die Vergangenheit s. 279-293, Conermann, Stephen (Hg.), E.B.-Verlag, Hamburg 1999.
- Jensen M.I.: Den iranske kanstitution i "Bevægelse". Semiramis 6, s. 156, 1999.
- Lumsden S.: Gavurkalesi, 1997. Annual Report on Surveys (XVI Arastirma Sonuclari Toplantisi) XVI, vol. II, s. 209-18, 1999.
- Lumsden S.: Gavurkalesi, The 1998 Season. Journal of the Museum of Anatolian Civilisations, 1998, s. 53-85, 1999.
- Manniche L.: Sacred Luxuries. Fragrance, Aromatherapy & Cosmetics in Ancient Egypt. 160 s. Opus Publishing Limited, London 1999.
- Parsa F.: Menneskerettighedernes filosofi i den iranske islam. Semiramis 6 Tidsskrift om Orienten, s. 59-71, 1999.
- Pedersen C.V.: Shahriyar Mandanipour. En af de mange nye og spændende figurer i den postrevolutionære iranske litteratur. Naqd 1, s. 87-100, 1999.
- Pedersen C.V.: Historien om "vilayat-i faqih" eller "vilayat-i faqihs" historie. Semiramis 6, s. 11-30, 1999.
- Pedersen C.V.: Simin Daneshvar. Iransk prosalitteraturs første kvinde. Semiramis 6, s. 125-140, 1999.
- Pedersen C.V.: Iran, fatwaen og "De sataniske vers". i: Satanisk, guddommeligt – og såre menneskeligt: Rushdie-sagen ti år efter Khomeinis dødsdom s. 95-114, Lars Erslev Andersen og Jakob Skovgaard-Petersen, Gyldendal, København 1999.
- Prasse K-G.: Berber Color Terms. i: The Language of Color in the Mediterranean, Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm Oriental Series 16 s. 167-174, Karl-Gottfried Prasse, (ed.) Alexander Borg, Almquist & Wiksell International, Stockholm 1999.
- Ryholt K.S.B.: The Carlsberg Papyri vol. 4. The story of Petese son og Petetum, and seventy other good and bad stories. xx+116 s. Museum Tusulanum Forlag, København 1999.
- Ryholt K.S.B.: Nektanebos drøm. Fra samlingen af Carlsberg Papyri. Papyrus 19/1, s. 40-41, 1999.
- Ryholt K.S.B.: Petese-fortællingen, bind 2. Fra samlingen af Carlsberg Papyri. Papyrus 19/2, s. 25-26, 1999.
- Scharlipp W.E.: The "New" Turkish Language Society and European Loanwords. Ural-Altäische Jahrbücher NF 15, s. 214-222, 1998.
- Scharlipp W.E.: Karamanisch und Türkisch. Studia Turcologica Cracoviensia 5 (1998), s. 231-236, 1998.
- Scharlipp W.E.: Stewig, R.: Entstehung der Industriegesellschaft in der Türkei. Kiel 1998. Materialia Turcica 20, s. 187-188, 1999.
- Scharlipp W.E.: Zur Syntax der türkischen Dialekte Zyperns. Materialia Turcica 20, s. 1-10, 1999.
- Scharlipp W.E.: Raschmann, Simone-Christiane: Baumwolle im türkischen Zentralasien. Wiesbaden 1995 (review). Ural-Altäische Jahrbücher NF 15, s. 287-288, 1998.
- Scharlipp W.E.: Eski Türklerde Ölüm. Insanzamanmekan 1, 3, s. 31-35, 1999.
- Scharlipp W.E.: Natur und Umwelt im Werke des türkischen Schriftsteller Sait Faik. i: Annäherungen des Fremde. XXVI. Deutscher Orientalistentag s. 435-441, Stuttgart, Tyskland 1999.
- Scharlipp W.E.: Self-Identification in the Early Turkish Literature. i: Geng Shimin xian sheng 70 shou chen jinian wenji s. 289-299, Peking, Kina 1999.
- Simonsen J.B.: Iran og den arabiske verden. Semiramis 6, s. 73-94, 1999.
- Simonsen J.B.: Khomeinis dødsdom over Rushdie som ideologisk manøvre. i: Satanisk, guddommeligt – og såre menneskeligt: Rushdie-sagen ti år efter Khomeinis dødsdom s. 146-58, Lars Erslev Andersen & Jakob Skovgaard-Petersen, Gyldendal, København 1999.
- Simonsen J.B.: Fra Homogenitet til pluralisme. Religionsfrihed og islam i Danmark. i: Religionsfrihed, Demokrati og etnisk Ligestilling s. 11-18, Nævnet for etnisk ligestilling, København 1999.
- Simonsen J.B.: Visioner for religionsfrihed, demokrati og etnisk ligestilling. s. 163-78. Nævnet for etnisk ligestilling, København 1999.
- Skovgaard-Petersen J.: Hvad er de sataniske vers? i: Satanisk, guddommeligt og såre menneskeligt s. 44-69, Erslev Andersen og Skovgaard-Petersen, Gyldendal, København 1999.
- Skovgaard-Petersen J.: Satanisk, guddommeligt og såre menneskeligt. 187 s. Gyldendal, København 1999.
- Skovgaard-Petersen J.: Takiyye mi, yoksa sivil din mi? i: alevi kimligi s. 160-73, Olsson, Özdalga, Raudvere, Tarih Vakfi, Istanbul 1999.
- Skovgaard-Petersen J.: Rainer Brunner: Annäherung und Distanz: Schia, Azhar und die islamische Ökumene. Int. Jour. of Middle East Studies 31, s. 280-82, 1999.
- Skovgaard-Petersen J.: Khalid, Messick, Powers: Islamic Legal Interpretation. Islamic Law and Society 6,3, s. 405-08, 1999.
- Thuesen I., Engberg J., Nielsen H.: Ancient DNA from a very cold and a very hot place. i: Actas del i Congresso Internacional de Estudios Sobre Momias s. 561-568, Museo Arqueologico y Etnografico de Tenerife, Tenerife 1995.
- Toll C.: Islamic numismatics and philology. Yarmouk Numismatics 11/1999, s. 7, 1999.
- Vahman F.: Shont Stunies of A.Q. Faizi. Khushe-ha 11, s. 38, 1999.
- Vahman F.: Den folkelige heligiums vedholdenhed. Semiramis 6, s. 11, 1999.
- Vahman F.: The Demise og Manichaeism. Iran Nameh XVII, 2, s. 14, 1999.
- Westenholz C.F.: The Old Akkadian Period: History and Culture. i: Mesopotamien: Akkade-Zeit und Ur III-Zeit (Orbis Biblius et Orientalis 160/3) s. 414, Walther Salaberger – Aage Westenholz, Universitätsverlag Freiburg Schweiz, Freiburg, Schweiz 1999.
- Westenholz U.S.: The Astrological Commentary summa Sin ina tamartisu. Res Orientales XII, s. 16, 1999.
- Wulff E.S.: Dialogens sprog – et semantisk metaplan. Naqd. Tidsskrift for Mellemøstens litteratur. 1, s. 17, 1999.

Studienævnet for Nærorientalske Studier

Studienævnet

Pr. 1.2.1999: Studienævnet består af følgende medlemmer: Louise Alkjær (stud.mag.) Paul John Frandsen (lektor) Walid Hajjaj (stud.mag.) Morten Hequet (stud.mag.) Martin Leitner (stud.mag.) Jakob Skovgaard-Petersen Tim B. Skuldbøl (stud.mag.) Ingolf Thuesen (studieleder) Ferydun Vahman (lektor) Judith Winther (lektor).

Studienævnet har afholdt månedlige møder i 1999. Studienævnet udbyder omkring 70 kurser pr. semester (ordinære uddannelser), og afholder introduktionsprogrammer for nye studerende ved studiestart. Af andre vigtige funktioner i studienævnet administreres tutorernes og studievejledernes arbejde.

Evaluering

I 1999 er afholdt to kursusevalueringer, hhv. i april og november. Evalueringerne omfattede samtlige udbudte kurser på alle syv fagområder. Evalueringerne kortlægger studenternes opfattelse af undervisningsmiljø og lærerens faglige og pædagogiske kompetence. Resultaterne er bearbejdet af

studienævnets evalueringsudvalg og rapporteret i generaliseret form til studienævnet som gennemsnitsresultater, som de individuelle undervisere kan anvende som reference.

Nyheder om studierne

Mht. studieordninger har året især budt på mindre revisioner af de BA-studieordninger, som blev indført i 1996, og af de kandidatstudieordninger, som blev indført i 1998. Der er desuden foreslået en ny BA-studieordning for Tyrkisk, samt tilvalgsordninger for Arkæologisk Teori og Metode og Mellemøstlig Litteratur i oversættelse.

Statistik

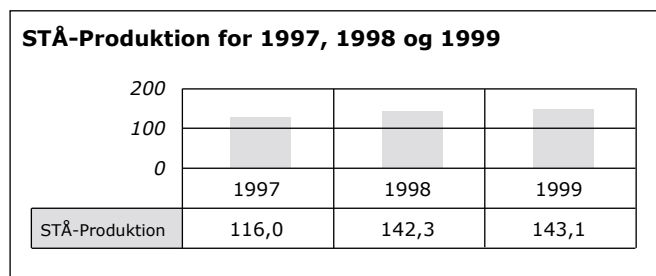
Fagene under Nærorientalske Studier (Arabisk, Assyriologi, Hebraisk, Iransk, Nærorientalsk Arkæologi, Tyrkisk og Ægyptologi) optager tilsammen 90 nye studerende om året. Derudover afholdes kurser under Åben Uddannelse, dels som klasseundervisning, dels som Internetbaseret fjernundervisning. På Åben Uddannelse er mellem 3 og 4 hold oprettet pr. semester inden for fagområderne Nærorientalsk Arkæologi og Arabisk, heraf et som fjernundervisning. Den samlede studenterpopulation anslås til at være ca. 350 aktive studerende på de ordmære uddannelser, samt ca. 100 på Åben Uddannelse.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Nærorientalsk	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Arabisk A	46,6	0,5	1,2	3,5		0,8	52,5
Arabisk B	0,3						0,3
Nærorientalsk	79,8	1,0		10,5	0,5	6,6	98,3
Teo	0,5						
Samf	0,8						
Øvrige hum	12,6						
Nat	0,9						
Merit- og gæstestud.	1,8						
I alt	143,1						151,1

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Ingolf Thuesen

Institut for Eskimologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Michael Fortescue.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Eskimologi
Strandgade 100 H
1401 København K
Telefon: 32 88 01 60
Fax: 32 88 01 61
<http://www.hum.ku.dk/eskimo>

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer

Instituttet har siden 1993 været fysisk placeret i Dansk Polarcenters renoverede bygning på Grønlands Handels Plads, Strandgade 100H. Instituttet befinder sig på 3. sal, hvor der er forsker- og sekretærkontorer og ét undervisningslokale; på 2. etage findes en større fælles sal; i stuen huses Europas største arktiske fagbibliotek, som instituttet driver sammen med Dansk Polarcenter og Arktisk Institut.

Personaleforhold

Pr. 1. august besattes et lektorvikariat i forbindelse med Jens Dahls fortsatte orlov med ph.d. Søren T. Thuesen. ST's forskningsfelt er Grønlands kulturhistorie. Samtidig besatte instituttet et 3-årigt adjunktur efter særlig medfinansieringsaftale mellem Det Humanistiske Fakultet og Miljøstyrelsen. Stillingen blev besat med ph.d. Frank Sejersen. FS's speciale ligger inden for ressourceforvaltning i Arktis.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuit-områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

Sprogforskning

Fortsat arbejde på anden udgave af den store komparative eskimoiske ordbog (Michael Fortescue).

En undersøgelse af reciprokke og applikative konstruktioner i vestgrønlandsk (Michael Fortescue).

Kultur- og samfundsforskning

“Sisimiut – fra hvalfangstkoloni til industrisamfund: en etnohistorisk undersøgelse af dynamik og lokal identitet i Grønlands næststørste by” (Søren T. Thuesen).

Fortsættelse af projektet “Grønlandske myter og sagn som etnohistoriske kilder” (Birgitte Sonne).

“Rules and regulations concerning hunting in a period of transition from a community to a nation-based system” (Jens Dahl).

“Arctic peoples' management of natural and cultural resources” (Jens Dahl).

“Rights, knowledge and sustainability in Greenland: The case of beluga whaling regulations” (Frank Sejersen).

“Visionscapes: Landscape perceptions and development strategies in Greenland” (Frank Sejersen).

Ph.d.-projekter

“Nedskrivning af nyere mundtlig grønlandsk fortælletradition”, en undersøgelse af tekstens æstetiske virkemidler og retoriske struktur (Arnaq Grove).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Birgitte Sonne har siddet i bedømmelsesudvalg vedr. lektorvikarstilling ved KU.

Søren T. Thuesen har siddet i bedømmelsesudvalg vedr. adjunktstilling ved Grønlands Universitet og ph.d.-stillinger ved KU.

Tillidshverv

Michael Fortescue er institutleder, ph.d.-koordinator, Socrates-koordinator og komitémedlem af Københavns Lingvistkreds.

Jens Dahl er medlem af: bestyrelsen for Nordisk Samisk Institut, Kautokaino; rådet for IASSA (International Arctic Social Sciences Association); den internationale rådgivende bestyrelse for Northern Institute for Environmental and Minority Law, Laplands Universitet, Rovaniemi, Finland; bestyrelsen for International Work Group for Indigenous Affairs, IWGIA; formand for en arbejdsgruppe under International Arctic Science Committee, som skal udarbejde forslag til et prioriteret forskningsområde.

Arnaq Grove er medlem af bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab.

Frank Sejersen er faglig vejleder og medlem af biblioteksudvalget; medlem af rådet for IASSA (International Arctic Social Sciences Association) og af repræsentantskabet i Natur og Folk i Nord.

Birgitte Sonne er studieleder (til 31.7.) og medlem af biblioteksudvalget; medlem af Knud Rasmussens Mindekomité.

Søren T. Thuesen er studieleder (fra 1.8.) og medlem af biblioteksudvalget; censor ved Iisimatusarfik, Grønlands Universitet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Michael Fortescue er medlem af redaktionskomitéen for “Acta Linguistica Hafniensia”.

Arnaq Grove har været sproglig konsulent og oversætter i forbindelse med udgivelsen af et stort værk med gamle grønlandske fortællinger: “Således skriver jeg, Aron. Samlede fortællinger og illustrationer af Aron fra Kangeq”, Atuakkiorfik 1999.

Kongresser og symposier

Arnaq Grove har arrangeret et uge-kursus for ph.d.-studerende i maj: “Workshop om mundtlig kultur/analyse af mundtlige tekster” med Virginia Hymes og prof. Dell Hymes, University of Virginia, USA.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Dr. Anna Berge fra University of California, Berkeley, har været gæsteforsker ved instituttet fra 1. oktober og arbejder på historisk grønlandsk syntaks.

Forskningsophold i udlandet

Michael Fortescue har opholdt sig ved Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, i Nuuk i april måned i forbindelse med bestræbelser på tættere samarbejde mellem instituttet og Institut for Grønlandsk Sprog og Litteratur ved Ilisimatusarfik.

Frank Sejersen har lavet feltarbejde i april i Sisimiut (Vestgrønland) om lokal viden og hvidhvaler.

Søren Thuesen har lavet feltarbejde i februar/marts i Sisimiut (Vestgrønland) om lokal identitet og 1900-tals historie.

Instituttleder Michael Fortescue

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 3,6 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 0,7 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 0,7 årsværk.

VIP Internt finansieret

Fortescue, Michael David; lektor.
Sonne, Birgitte Berg; lektorvikar.

VIP Eksternt finansieret

Sejersen, Frank; forskningsadj.
Thuesen, Søren Thue; forskningsadj.

Ph.d.-afhandlinger

Sejersen, Frank: Hunting of Marine Mammals: Cultural Aspects of Resource Management in Greenland.

Fondsbevillinger

Kommissionen f. Vidensk. undrsøg. i Grønland, KVUG – Landskabsopfattelse og udviklingsstrategier i Grønland (Frank Sejersen) kr. 152.000.

Miljøstyrelsen, DANCEA

– Landskabsvisioner (Frank Sejersen) kr. 850.000.

Publikationer

Fortescue M.: The calculus of feeling, or how to live on as a linguist after the death of the representation. *Acta Linguistica Hafniensia* 31, s. 125-165, 1999.

Fortescue M.: The rise and fall of polysynthesis in the Eskimo-Aleut family. *Sprachtypologi und Universalienforschung* 52, 3/4, s. 282-297, 1999.

Grove A.J., Petersen K.T.: Taama alluttunga, Aron (bd. I-II). 532 s. *Atuakkiorfik*, Nuuk 1999.

Sejersen F.: Den besværlige bæredygtighed. *Humaniora* Vol. 14, nr. 2, s. 12-15, 1999.

Sejersen F.: At være grønlander – hvem sætter grænserne? i: *Inuit, Kultur og Samfund – en grundbog i eskimologi* s. 126-131, H. C. Gulløv, E. Lund Jensen, J. Lorentzen (red.), Systime, Aarhus 1999.

Sejersen F.: Arktiske folk og miljøbevægelsen. i: *Inuit, Kultur og Samfund – en grundbog i eskimologi* s. 239-243, H. C. Gulløv, E. Lund Jensen, J. Lorentzen (red.), Systime, Aarhus 1999.

Sejersen F. Frank Sejersen (red.): Changes in the circumpolar north. Culture, ethics and self-determination. 69 s. *International Arctic Social Sciences Association*, København 1999.

Thuesen S.T.: 1900-1920: Qaammarsaaneq, atuafeqarneq ilageeqarneq. 4 min. *KNR-TV*. Nuuk 1999.

Thuesen S.T.: Local identity and history of a Greenlandic town: The making of the town of Sisimiut (Holsteinsborg) from the 18th to the 20th century. *Études inuit studies* 23 (1-2), s. 55-67, 1999.

Studienævnet for Eskimologi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 var studienævnet sammensat af Birgitte Sonne (indtil 31.7.), Søren T. Thuesen (fra 1.8.) og Mette Uldall Jensen (studenterrepræsentant).

Nyheder om studierne

Ud over den undervisning som er blevet udbudt af fagets VIP'er, har 2 forskningsadjunkter, 1 ph.d.-studerende, 3 eksterne lektorer og 2 undervisningsassistenter bidraget med undervisning.

Eskimologi-studiet har i de senere år oplevet en stadig vækst i studentertilgang og STÅ-produktion. Væksten medfører øgede krav til vejledning og undervisningens tilrettelæggelse. Der er taget initiativ til udskillelse af vejlederfunktionen fra studielederen gennem ansættelse af en studievejleder og uddelegering af en faglig vejlederfunktion til en fastlærer. Faget er med sine få VIP'er desværre kun i stand til at udbyde fuldt udbygget holdundervisning på 1. og delvist 2. år, derefter er de studerende i princippet henvist til individuel vejledning. Med henblik på den nye situation med en mærkbar øget gruppe af overbygningsstuderende, er der høstet erfaringer med studerendes selvorganisering af workshops kombineret med individuel lærervejledning. Der gennemføres hvert semester evaluering af undervisningen på alle hold.

Den almindelige undervisningsvirksomhed har været suppleret med følgende gæsteforelæsere: Mark Nuttall (Scotland), Mads Fægteborg (Danmark), Jean L. Briggs (Canada), Susanne Dybbroe (Danmark), Jørgen Ole Bæhrenholt (Danmark) og Bjarne Lyberth (Grønland).

I undervisningsåret 1998-99 har instituttet indgået en samarbejdsaftale med Institut for Kultur- og Samfundshistorie, Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). Aftalen skal lette studerendes muligheder for meritoverførsel institutterne imellem.

Den nye gymnasieuddannelse i "Grønlandsk sprog, kultur og samfund", udarbejdet af en initiativgruppe under Institut for Eskimologi i 1996, blev udbudt ved det første gymnasium i 1997 og kører nu på tredje år.

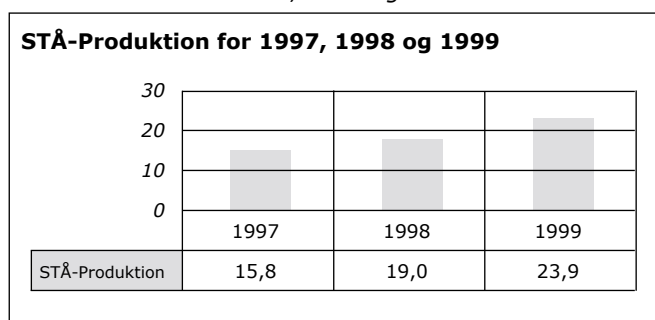
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Eskimologi	Teo	Sund	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Eskimologi A	14,5	0,5	0,0	2,8	0,3	2,3	20,3
Eskimologi B	0,9						0,9
Øvrige hum	5,5						
Merit- og gæstestud.	3,0						
I alt	23,9						21,1

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Søren T. Thuesen

Institut for Græsk og Latin

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er Karsten Friis-Jensen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen samt viceinstituttleder Birger Munk Olsen, studieleder Jørgen Mejer og TAP-repræsentant kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen; studenterobservatør er Lotte Lynggaard-Johansen.

Organisation

Til instituttet er knyttet Elementarkurserne i Græsk og Latin, ledet af Per Methner Rasmussen. Statens Grundforskningsfonds "Copenhagen Polis Centre", ledet af Mogens Herman Hansen, er associeret instituttet. Instituttet varetager også de tværfaglige opgaver, der påhviler Det Humanistiske Fakultets Center for Europæiske Middelalderstudier.

Adresse

Institut for Græsk og Latin
Njalsgade 92, opg. 2. 2
2300 København S
Telefon: 35 32 81 40/41
Fax: 35 32 81 55
<http://www.igl.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Instituttet har besat et adjunktur i klassisk græsk. Der var fire ansøgere (to kvinder og to mænd) til stillingen, og fire blev erklæret for kvalificerede. Stillingen blev besat med ph.d. Pernille Flensted-Jensen. Desuden har instituttet besat et tre-årigt lektorvikariat i græsk filologi. Der var tre ansøgere (én kvinde og to mænd) til stillingen, og to blev erklæret for kvalificerede. Stillingen blev besat med ph.d. Adam Bülow-Jacobsen. Endelig har instituttet besat et kontinuationslektorat i byzantinistik. Der var tre ansøgere (alle mænd) til stillingen, og én blev erklæret for kvalificeret. Stillingen blev besat med ph.d. Christian Troelsgård.

Forskningsvirksomhed

Institut for Græsk og Latin beskæftiger sig med europæisk kultur sådan som den er bevidnet på og formet af de to sprog, der har været bærere af den kulturelle kontinuitet i Europa igennem ca. 2500 år. Nedenfor kan man se, hvilke af de mange mulige forskningsområder instituttets medarbejdere især har dyrket i det forløbne år.

Sprog og retorik

Adam Bülow-Jacobsen har påbegyndt en undersøgelse af græsk og romersk terminologi angående udstregning, radering og rettelser i tekster. Sten Ebbesen har sammen med professor emer. Johnny Christensen videreført arbejdet med en latinsk morfologi. Pernille Harsting har videreført sin undersøgelse af de senantikke græske genrebetegnelser oprindelse og senere anvendelse.

Tekstudgaver

Adam Bülow-Jacobsen har videreført arbejdet med udgave af antikke græske ostraka der illustrerer stenbrydning ved

Mons Claudianus. Sten Ebbesen har videreført arbejdet på tredje og sidste del af udgave af middelalderlige latinske tekster om homonymi, og han har afsluttet førsteudgaven af Anonymus D'Orvillensis' latinske kommentar fra ca. 1200 til Aristoteles' Kategorier. Karsten Friis-Jensen har videreført arbejdet på ny kritisk udgave af Saxo Grammaticus' Danmarkshistorie, som skal publiceres sammen med hhv. Peter Zeebergs danske og Peter Fishers engelske oversættelse. Pernille Harsting har videreført arbejdet med udgave af alle trykte og utrykte latinske bryllupsdigte fra 1500-tallet skrevet af danskere. Marianne Pade har påbegyndt en udgave af Lorenzo Vallas kommentarer til hans latinske Thukydid-oversættelse. Peter Zeeberg har påbegyndt udgave af Tycho Brahes latinske digte om videnskab med dansk oversættelse og noter.

Oversættelser til moderne sprog

Jørgen Mejer har afsluttet revideret udgave af og ny indledning til Epiktets Håndbog ved J.A. Bundgaard. Desuden har han påbegyndt redaktion og oversættelse til dansk af udvalgte skrifter af Platon. Peter Zeeberg har afsluttet sin nyoversættelse til dansk af Saxo Grammaticus' Danmarks-historie.

Kommentartraditionen og oversættelser til latin

Pernille Harsting har videreført arbejdet med artikler om Menander Rhetor og Pseudo-Dionysius Rhetor til "Catalogus translationum et Commentariorum", standardværket om middelalderens og renæssancens latinske oversættelser af og kommentarer til græsk-romerske klassikere. Karsten Friis-Jensen har videreført arbejdet med sin artikel om Horats til samme værk. Birger Munk Olsen har videreført sit projekt om udviklingen af middelalderlige latinske kommentarer til klassiske tekster og deres karakteristika. Sten Ebbesen har afsluttet en undersøgelse af en anonym latinsk kommentar til Aristoteles' Metafysik, som vises at kunne tilskrives Radulphus Brito, en af de væsentligste filosoffer i 1290'ernes Paris. Marianne Pade har videreført arbejdet på sin monografi om de latinske oversættelser af Plutarchs biografier i den italienske renæssance, og har desuden påbegyndt en undersøgelse af Leontius Pilatus' latinske Homer-oversættelse.

Håndskrifter og tekstoverlevering

Birger Munk Olsen har afsluttet en undersøgelse af Seneca-florilegier og -forkortelser i middelalder og tidlig renæssance, og han har videreført sit projekt om bogens og kopistens status i middelalderen. Desuden har han påbegyndt undersøgelser af de ufuldstændigt overleverede klassiske latinske teksters skæbne og af de europæiske biblioteker i tidlig middelalder. Endelig har han, Sten Ebbesen og Karsten Friis-Jensen afsluttet bidrag til katalog og essaybind for Det Kongelige Bibliotek og Moesgård Museums udstilling om den middelalderlige bogkultur i Danmark. Pernille Harsting har afsluttet undersøgelser af håndskriftoverleveringerne af de tidligste latinske oversættelser af Menander Rhetors kapitel om sørgetalen og af Jacob Jacobsen Wolfs latinske bryllupsdigt til Jakob 6. af Skotland og Anne af Danmarks bryllup.

Litteratur

Peter Zeeberg har påbegyndt et projekt om Henrik Rantzaus (d. 1598) litterære selvbeskrivelser i egne og andres værker.

Antik historie og materiel kultur

Helle Salskov Roberts har afsluttet undersøgelsen af hvorvidt specielle karformer er knyttet til specifikke kulturer i Grækenland, Syditalien og Etrurien. Hendes undersøgelse af den arkaiske dyrefrisestil på impasto-keramik har resulteret i en artikel, men videreføres i forbindelse med publiceringen af fund fra udgravningerne ved Castellina del Marangone. Endelig viderefører hun arbejdet med tidlig bronzeproduktion i Italien i forbindelse med sit fortsatte arbejde på publikationen af Nationalmuseets etruskiske og italienske bronzer. Pernille Flensted-Jensen har arbejdet videre på udgivelsen af "An Inventory of Poleis in the Chalcidic Peninsula" og "An Inventory of Poleis in Karia" for Polis Centret. Torben Vestergaard fortsætter arbejdet på sit projekt om migrationer i senhellenistisk og romersk tid. Adam Bülow-Jacobsen har afsluttet undersøgelser af trafik, forsyninger og navne på militære stationer langs vejen fra Koptos (Qift) til Myos Hormos (Qosseir) i Ægypten, samt af synet på Ægypten i romersk kejsertid. Desuden har han videreført udgravningen af stationen Didymoi i Ægypten.

Filosofi

Jørgen Mejer har videreført sit projekt om filosofiens udbredelse i oldtiden. Sten Ebbesen har påbegyndt affattelsen af ældre del af værk om den danske filosofis historie, og en undersøgelse af behandlingen af emnet "vilje" i middelalderlige kommentarer til Aristoteles' *Metafysik*. Se også "Kommentartraditionen" ovenfor.

Byzantinistik

Christian Høgel har påbegyndt et projekt om byzantinske lærde i 1000-tallet, "Lærdom og helgenbiografi". Annette Jung har afsluttet redigeringen af sin ph.d.-afhandling "The Long Melisms in the Non-kalophonic Sticherarion" til udgivelse. Christian Troelsgård har afsluttet forskellige undersøgelser i forbindelse med færdigskrivning af ny introduktionsbog til middelbyzantinsk musikalsk notation, og han har videreført sin deltagelse i det internationale "Evergetis Project", Belfast. Desuden er han blevet koordinator, og Annette Jung medarbejder ved et projekt om de melismatiske genrer i byzantinsk og slavisk kirkesang, finansieret af INTAS, en sammenslutning til samarbejde med videnskabsfolk fra det tidligere Sovjetunionen.

Deltidslæres forskning

Birgit Anette Rasmussen har færdiggjort disputats om "The Noun in Biblical Armenian" og påbegyndt arbejdet med et antal artikler om indoeuropæisk sprogvidenskab. Christian Gorm Tortzen har afsluttet sit arbejde med udgivelse af Ole Rømers latinske korrespondance og videnskabelige værker. Han har videreført sit arbejde med Theophrasts Botanik og Esrum Klosters Brevbog. Russell L. Friedman har afsluttet undersøgelser af Sentens-kommentarer i perioden 1250-1320 og af Petrus Aureolis prædikationsteori. Desuden har han videreført undersøgelse af anvendelse af begrebsteori i treenighedsteologien i perioden 1250-1350 og arbejdet videre på engelsk deloversættelse af Gregor af Riminis Sentens-kommentar. Kirsten Grubb Jensen har fortsat sit projekt om novellens opståen i Italien i senmiddelalderen og renæssancen.

Faglige og administrative hverv**Tillidshverv**

Sten Ebbesen: Bestyrelsesmedlem i Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale. Sekretær for The Buridan Society. Medlem af Videnskabernes Selskabs forskningspolitiske udvalg og af dets kommission for Novum Glossarium Medii Aevi. Formand for Nordisk Netværk for Forskeruddannelse i Græsk og Latin. Konsulent for Finlands Akademi vedr. forskningsprofessorater og -centre.

Karsten Friis-Jensen: Bestyrelsesmedlem i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Formand for Videnskabernes Selskabs kommission for Thesaurus Linguae Latinae. Fra 1.8. medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Pernille Harsting: Bestyrelsesmedlem i The International Society for the History of Rhetoric.

Jørgen Mejer: Medlem af Folkeuniversitetet i Københavns programråd og dets studieleder for de klassiske fag.

Birger Munk Olsen: Præsident for Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskab. Medlem af European Science and Technology Assembly (Bruxelles), Internationales Mittelalteinere Komité (Heidelberg) og Comité international de paléographie (Paris). Bestyrelsesmedlem i Einar Hansens Fond (Malmø), Henders Fond og Slomans Legat (begge København). Bestyrelsesformand i Niels Bohrs Legat. Delegeret til Union académique internationale (Bruxelles).

Marianne Pade: Leder af netværk om "Renæssancen: modernitetens oprindelse" og nordisk projekt om "Portræt og selviscenesættelse i nordisk renæssance".

Christian Troelsgård: Medlem af Videnskaberne Selskabs kommission for Monumenta Musicae Byzantinae.

Formidling**Udgivervirksomhed**

Instituttets eget tidsskrift, Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin, udkom med to bind, nr. 69 på 262 s. og nr. 70 på 423 s.

Redaktionelle hverv

Adskillige af instituttets medarbejdere har fungeret som fagredaktører og bidragsydere ved såvel Den Store Danske Encyclopædi som udenlandske opslagsværker.

Medarbejdere ved instituttet har deltaget i redaktionen eller udgivelse af bl.a. følgende tidsskrifter, skriftserier o.lign.: l'Année philologique, Archivum Latinitatis Medii Aevi, Catalogus Translationum et Commentariorum, Classica et Mediaevalia, Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi, Johannis Buridani Summulae, Monumenta Musicae Byzantinae, Novum Glossarium Mediae Latinitatis, Papers from the Copenhagen Polis Centre, Renæssancestudier, Revue d'Histoire des Textes.

Kongresser og symposier

Studerende og lærere ved instituttet arrangerede i marts et meget velbesøgt todagesseminar om epos.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Netværk

Marianne Pade: Leder af netværk om "Portræt og selviscenesættelse i nordisk renaissance".

Instituttleder Karsten Friis-Jensen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 8,9 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 5,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 2,6 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bülöw-Jacobsen, Adam; lektorvikar.

Ebbesen, Sten; lektor.

Flensted-Jensen, Pernille; forskningsadj.

Friis-Jensen, Karsten; lektor.

Mejer, Jørgen; lektor.

Olsen, Birger Preben Munk; professor.

Rasmussen, Per Methner; akademisk arbejder.

Roberts, Helle; lektor.

Stouby, Jytte Aase; adjunkt.

Troelsgaard, Christian Viggo; amanuensis.

Weber-Nielsen, Carsten Wilhelm; kursusleder.

VIP Eksternt finansieret

Harsting, Pernille; forskningslektor.

Høgel, Christian; forskningslektor.

Pade, Marianne; forskningslektor.

Vestergaard, Torben; forskningsadj.

Zeeberg, Peter; forskningslektor.

Ph.d.-afhandlinger

Flensted-Jensen, Pernille: *The Poleis of the Chalkidic Peninsula until the Macedonian Conquest*.

Fondsbevillinger

INTAS

– The Melismatic Styles of Byzantine-Slavic Chant from the 11th-17th Centuries (Christian Troelsgård) kr. 50.741.

Landsdommer Helge Hoff og Hustru Legat

– Udgivelse af Tycho Brahes latinske digte (Peter Zeeberg) kr. 272.568.

NOS-H Nordiska Samarbättnemnd för Humanistisk Forskning

– Portræt af selviscenesættelse (Marianne Pade) kr. 900.420.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Aflastning som rådsmedlem (Karsten Friis-Jensen) kr. 15.000.

– Lærdom og helgenbiografi (Christian Høgel) kr. 1.250.006.

Publikationer

Bülöw-Jacobsen A.: Hvem var de hellige tre konger – og hvad skulle de der. *Sfinx* 22/4, s. 143-145, 1999.

Bülöw-Jacobsen A., Cuvigny H.: *Inscriptions rupestres vues et revues dans le désert de Bérénice*. *Bulletin de l'institut Français d'archéologie orientale* 95, s. 133-193, 1999.

Bülöw-Jacobsen A.: *Papyrologi. Papyrus. i: Danmarks Nationalencyklopædi*, bd. 15 s. 39, Jørn Lund, Gyldendal, København 1999.

Bülöw-Jacobsen A.: *Ptolemaios. i: Danmarks Nationalencyklopædi*, bd. 15 s. 15, Jørn Lund, Gyldendal, København 1999.

Ebbesen S.: *Danskerne, videnskaben og bøgerne i middelalderen. i: Levende ord og lysende billeder. Den middelalderlige bogkultur i Danmark*. *Essays* s. 119-126, Erik Petersen (red.), Det Kongelige Bibliotek, Moesgård Museum, København 1999.

Ebbesen S.: *Anonymus D'Orvillensis' Commentary on Aristotle's "Categories"*. *Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin* 70, s. 229-423, 1999.

Ebbesen S.: *Radulphus Brito. The Last of the Great Arts Masters. Or: Philosophy and Freedom*. *Miscellanea Mediaevalia* 27, s. 231-251, 1999.

Ebbesen S.: *Johannes Buridanus Summulae De suppositionibus*, ed. R. van der Lecq. xxxviii & 113 s. *Ingenium Publishers*, Nijmegen 1998.

Ebbesen S.: *Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the symposium "The Copenhagen School of Medieval Philosophy"*. 563 s. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Historisk- filosofiske Meddelelser* 77, København 1999.

Ebbesen S.: "Artes liberales" og "bios theoretikós" som dannelsesmål ved 1200-tallets Pariseruniversitet. i: *Dannelse, humanitas, paideia* s. 97-106, Øivind Andersen (red), Sympres, Oslo 1999.

Flensted-Jensen P.: *Mende, a City-State in Northern Greece*. *Classica et Mediaevalia* 50, s. 221-226, 1999.

Flensted-Jensen P.: *Poteidaia. i: Den Store Danske Encyklopædi* s. 423, Jørn Lund, Gyldendal, København 1999.

Friedman R.: *Divergent Traditions in Later-Medieval Trinitarian Theology: Relations, Emanations, and the Use of Philosophical Psychology, 1250-1325*. *Studia Theologia. Scandinavian Journal of Theology* 53,1, s. 13-25, 1999.

Friedman R.: *Peter Auriol on Intentions and Essential Predication. i: Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the Symposium of the Copenhagen School of Medieval Philosophy*, Jan. 10-13, 1996 s. 415-430, Sten Ebbesen og Russell L. Friedman (eds.), *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab*, København 1999.

Friedman R. Russell L.: *Friedman og S. Ebbesen (eds.): Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the Symposium of the Copenhagen School of Medieval Philosophy*, Jan. 10-13, 1996. 563 s. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab*, København 1999.

Friis-Jensen K.: *Litteratur og bøger. i: Middelalderens Danmark. Kultur og samfund fra trosskifte til reformation* s. 314-333, Per Ingesman (m.fl. udg.), Gads forlag, København 1999.

Friis-Jensen K.: *Saxos bøger. i: Levende ord og lysende billeder. Den middelalderlige bogkultur i Danmark*. Es-

- says s. 96-104, Erik Petersen (udg.), Det Kongelige Bibliotek, Moesgård Museum, København 1999.
- Friis-Jensen K.: Saxo's Books. i: Living Words and Luminous pictures. Medieval Book Culture in Denmark. Essays s. 96-104, Erik Petersen (udg.), Det Kongelige Bibliotek, Moesgård Museum, København 1999.
- Harsting P.: Quintilian, Imitation, and "Anxiety of Influence". i: Quintiliano: Historia y Actualidad de la Retórica, vol. 1-3, s. 1325-1336, Tomás Albaladsjo m.fl., Ediciones Instituto de Estudios Riojanos, Logroño, Spanien 1999.
- Harsting P., Ekman S.: Rapport fra The International Society for the History of Rhetoric's 12. konference i Amsterdam, juli 1999. *Rhetorica Scandinavica* 12, s. 73-75, 1999.
- Harsting P.: "Should One Marry?" On the Use of a Classical Rhetorical Theme in Early Lutheran Wedding Poetry. *Classica et Mediaevalia* 50, s. 273-286, 1999.
- Harsting P.: More Evidence of the Earliest Translation of Menander Rhetor on the Monody. *Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin* 70, s. 3-12, 1999.
- Jensen K.G.: Om novellens fødsel i Italien i 1200- og 1300 tallet. *RIDS* 144, s. 41, 1999.
- Jensen K.G.: De Hellige Korstog. 1 s. Kristeligt Dagblad, 23.4. København 1999.
- Jensen K.G.: Den hellige Frans af Assisi og den franciskanske spiritualitet. i: Den lyse middelalder s. 148-166, Hans Jørgen Frederiksen og Kirsten Kjærulff (red.), Anis, København 1999.
- Mejer J.: Tragediens drama. Det kgl. Teaters Program. Sofokles' Elektra 1999, s. 9-13, 1999.
- Olsen B.M.: La réutilisation des classiques dans les écoles. i: Ideologie e pratiche del reimpiego nell'Alto Medioevo s. 227-252, Centro italiano di studi sul'Alto Medioevo, Spoleto 1999.
- Olsen B.M.: Bidrag til udstillingskatalog. i: Levende ord og lysende billeder. Middelalderlig bogkultur. Katalog s. I-II, Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek og Moesgård Museum, København 1999.
- Olsen B.M.: The oldest Latin classical Manuscripts in the Royal Library. i: Living Words and Luminous Pictures: Medieval book Culture in Denmark. Essays s. 52-62, Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek og Moesgård Museum, København 1999.
- Olsen B.M.: Contribution to Catalogue. i: Living Words and Luminous Pictures: Medieval Book Culture in Denmark. Catalogue s. I-II, Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek og Moesgård Museum, København 1999.
- Olsen B.M.: De ældste latinske klassikerhåndskrifter på Det Kongelige Bibliotek. i: Levende ord og lysende billeder. Middelalderlig bogkultur i Danmark. Essays s. 52-62, Erik Petersen, Det Kongelige Bibliotek og Moesgård Museum, København 1999.
- Pade M., Abbamonte G., Charlet J.-L., Ramminger J.: Nicolò Perotti, Cornu copiae seu linguae latinae commentarii. Bd. 7, tekstkritisk udgave. 50 s. Fortuna, Fano 1999.
- Pade M.: Sulla fortuna delle "Vite" di Plutarco nel'umanesimo italiano del Quattrocento. *Fontes* 1, s. 101-116, 1998.
- Pade M.: Zur Reception der Griechischen Historiker im italienischen Humanismus des fünfzehnten Jahrhunderts. *Neulateinisches Jahrbuch* 1, s. 151-69, 1999.
- Pade M.: Plutarch og humanismen. *Humaniora* 1,14, s. 20-24, 1999.
- Rasmussen B.A.: The Noun in Biblical Armenian. Origin and Word-Formation – with special Emphasis on the Indo-European Heritage. 1100 s. Mouton de Gruyter, Berlin – New York 1999.
- Rasmussen B.A., Rasmussen J.E.: Indo-European -to-/-tu-/-ti-: A Case of Phonetic Hierarchy. i: *Compositiones indogermanicae: In memoriam Jochem Schindler* s. 421-435, Heiner Eichner & Hans Christian Luschützky (eds.), Enigma Corporation, Prag 1999.
- Roberts H.S.: Etrusskie yovelirnye ukrasheniya v Datskom Natsional'nom Muzei. *Yovelirnoe iskusstvo i materialnaya kultura. Ermitage seminar* 1998, s. 71-72, 1999.
- Tortzen C.G.: I gudekongens land – tekster og billeder fra det hellenistiske Ægypten. 88 s. Gyldendal, København 1999.
- Tortzen C.G.: Ole Rømer og de lyse nætter i Fredensborg Slotshave. s. 39-48, Bent Skov Larsen, Fredensborg 1999.
- Tortzen C.G.: Epistula de studiis classicis Danicis hodiernis ad collegas Suecos scripta. *Svenska Klassikerförbundets Meddelan* 1999:1, s. 5-8, 1999.
- Tortzen C.G., Christensen B.: LUDUS – introduktion til latin. 88 s. Gyldendal, København 1999.
- Tortzen C.G., Christensen B.: Ars minor – latinsk grammatik for begyndere. 137 s. Munksgaard, København 1998.
- Tortzen C.G., Christensen B.: Ars maior – latinsk grammatik. 201 s. Munksgaard, København 1998.
- Tortzen C.G.: Middelalderlige håndskriftfragmenter i Danmark. i: Levende ord og lysende billeder. Den middelalderlige bogkultur i Danmark. Essays s. 163-172, Erik Petersen (red.), København 1999.
- Tortzen C.G.: Medieval Manuscript Fragments in Denmark. i: Living Words and Luminous Pictures. Medieval Book Culture in Denmark s. 163-173, Erik Petersen (ed.), København 1999.
- Troelsgård C.: Kromatik i byzantinsk kirkesang. Nogle betragtninger omkring skala- og tonalitetsbegrebet i den middelalderlige og eftermiddelalderlige tradition. i: Ordet og livet. Festskrift til Christian Thodberg s. 66-79, Carsten Bach-Nielsen, Troels Nørager og Peter Thyssen (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 1999.
- Troelsgård C.: Musical notation and oral transmission of Byzantine chant. *Classica et Mediaevalia* 50, s. 249-257, 1999.
- Troelsgård C.: An Early Constantinopolitan Sticherarion, MS Leukosia, Archbishopric of Cyprus, "Mousikos" 39, and its notated 'Exaposteilaria Anastasima'. i: *Palaeobyzantine Notations II* s. 159-172, C. Troelsgård, A.A. Brediusstichting, Hernen 1999.
- Troelsgård C.: Palaeobyzantine Notations II. VIII + 180 s. A.A. Brediusstichting, Hernen 1999.

Studienævnet for Klassisk Filologi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lærergruppe: Jørgen Mejer og Adam Bülow-Jacobsen. Studerende: Lotte Lynggaard-Johansen og Marie-Louise Pade Hansen.

Nyt om studierne

Arbejdet i studienævnet har været frustrerende, ikke fordi der har været konflikter i nævnet, men fordi studienævnsarbejdet i stadigt stigende grad er blevet til et rent administrativt arbejde som ikke giver mulighed for kreativitet og fornyelse.

Det til fakultetets studieadministration fremsendte forslag til ny studieordning er endnu ikke blevet godkendt, to år efter fremsendelsen.

Statistik

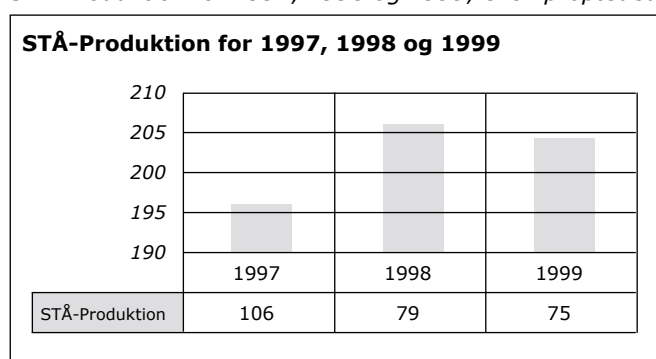
STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Klassisk filologi	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Græsk A	26,3	0,1	1,8	28,1
Græsk B	0,8			
Latin A	21,0	1,3		22,3
Latin B	3,0			
Oldtidskundskab	6,8	0,3		
Teologi	87,8			
Øvrige humaniora	57,5			
Merit- og gæstestud.	1,8			
I alt*)	204,8			50,4

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

*) Heraf er 129,8 propædeutisk græsk og latin.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999, excl. propædeutik

Studieleder Jørgen Mejer

Polis Centeret

Centerets ledelse og organisation

Polis Centeret (The Copenhagen Polis Centre) er et forskningscenter under Danmarks Grundforskningsfond, oprettet for en femårig periode (sept. 1993 – sept. 98) med en bevilling på 8 millioner kr. og forlænget med virkning fra sept. 1998 frem til sept. 2003 med en bevilling på 10,6 millioner kr.. Centeret ledes af Docent dr.phil. Mogens Herman Hansen og er placeret på KUA under Det Humanistiske Fakultet.

Adresse

Polis Centeret
 Institut for Græsk og Latin
 Njalsgade 94
 2300 København S
 Telefon: 35 32 81 40
 Fax: 32 54 89 54
 E-mail: mmh@coco.ih.ku.dk

Formål

Centerets formål er at beskrive den typiske oldgræske stats- og bosættelsesform: Polis (bystaten). På centeret skal der (for første gang nogen sinde) udarbejdes en registrant over alle kendte græske bystater i perioden ca. 600-300 f.Kr., og med udgangspunkt i denne registrant skal de accepterede teorier om den græske polis fremvækst og karakter nyvurderes og revideres. Inklusiv alle de græske kolonier i Middelhavs- og Sortehavsområdet var der i den nævnte periode nok henved 1500 græske bystater, men først når registranten er udarbejdet, vil man have et kvalificeret bud på, hvor mange bystater der var, hvor de lå, og hvor mange karakteristika, de havde fælles.

For at sætte undersøgelsen af de oldgræske bystater ind i et større perspektiv vil de opnåede forskningsresultater blive sammenlignet med, hvad man ved om alle de andre bystatskulturer, der har været i historien fra oldtiden til vore dage. Heller ikke her har man tidligere forsøgt at skabe sig et overblik over, hvor mange og hvilke bystatskulturer, der har været i verdenshistorien.

Undersøgelserne skal tjene til at belyse: (a) sammenhængen mellem statsdannelse og urbanisering, (b) principper og problemer i forbindelse med sammenslutningen af stater i statsforbund og sammenlægningen af stater i forbundsstater, (c) modsætningen mellem en historisk analyse baseret på den selvopfattelse, der findes i kilderne (grækernes egen opfattelse af polis) og en historisk analyse baseret på moderne begreber (antikhistorikernes opfattelse af bystatsbegrebet).

Arbejdet med registranten over samtlige bystater er opdelt i regioner (Attika, Boiotien, Arkadien o.s.v.) og 34 udenlandske forskere er tilknyttet Polis Centeret som medarbejdere på dette projekt.

Hvert år afholdes et eller flere symposier om de problemer, der behandles af centeret. I disse symposier deltager alle centerets indenlandske og de fleste af de udenlandske medarbejdere. Der har allerede været afholdt 7 symposier, hvis akter er udgivet af centeret i serien Historisk-Filosofi-

ske Meddelelser fra Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab. Centerets anden publikationsrække er samlingen af artikler udarbejdet af centerets medarbejdere samt andre tilknyttet projektet. Artiklerne samles i bindene *Papers from the Copenhagen Polis Centre* og publiceres af tidsskriftet *Historia* (Stuttgart) i serien *Einzelchriften*; fem bind er publiceret. Centerets hovedpublikation, selve registranten og analysen af det indsamlede materiale, vil blive publiceret af Oxford University Press, formentlig i år 2002.

Centerlederens årsberetning

Samarbejdet med *The Atlas of the Greek and Roman World*, Chapel Hill NC, USA, forløber fortsat frugtbringende for begge parter, men *Classical Atlas* er (som venteligt) forsinket, og Polis Centeret kan først i løbet af foråret 1999 få de opdaterede korrekturtryk, som er forudsætningsen for, at vi kan komme videre med den del af arbejdet.

Personaleforhold

P. Flensted-Jensen forlod centeret for at tiltræde en stilling som adjunkt ved Institut for Græsk og Latin.

Forskning

Resten af centerets femårsperiode, dvs. tiden frem til september 2003, vil blive viet til fuldførelsen af registranten over samtlige kendte poleis fra arkaisk og klassisk tid (ca. 650-323 f.Kr.) samt analysen af polis-begrebet ud fra registranten. I løbet af 1999 har 8 ud af det 35-personers-team, der udarbejder registranten, afleveret beskrivelsen af den region, de har haft ansvaret for, og ca. 2/3 af registranten er nu i hus. Arbejdet er blevet ledet af Th. Heine Nielsen og M.H. Hansen, mest af førstnævnte i den tid, hvor M.H. Hansen har skullet fuldføre arbejdet med analysen af de 30 bystatskulturer. T. Fischer-Hansen har afsluttet registrantarbejdet på de to største af alle regionerne: Sicilien og Syditalien.

Tre studerende skriver fortsat speciale i tilknytning til Polis Centeret: Helle Gjellerup (om Aristoteles' samling af 158 forfatningsbeskrivelser sammenlignet med hans almen analyse af polis i *Statslæren*), Bjørn Paarmann (om toponymer versus ethnika i *Det Deliske Søforbunds tributlister*) og Adam Schwartz (om den idealpolis, som Aristoteles skitserer i *Politikken* Bog 7 og 8).

Med henblik på magisterkonferens arbejder Rune Frederiksen med to større studier i det græske teater: (a) et studie af det hellenistiske teaters arkitektur, som udgives i *Proceedings of the Danish Institute at Athens* bind III 2000 (b) en sammenligning af en registrant over samtlige græske teaterbygninger med alle de teatre, der er belagt i litterære og epigrafiske kilder, planlagt udgivet i centerets papers serie.

Administrative og faglige hverv

Formidling

Polis Centerets forskningsresultater er blevet fremlagt ved en meddelelse i *Videnskaberne Selskab*, ved et foredrag på Syddansk Universitet, ved efteruddannelseskurser arrangeret af *Klassikerforeningen*, ved en gæsteforelæsning på Hamburg Universitet, samt i *Gyldendals Store Encyklopædi* 15.340-344, hvor M.H. Hansen har skrevet artiklen polis.

Kongresser og symposier

I dagene 5. – 9. januar afholdt Polis Centeret et symposium i Carlsberg Akademi om begreberne bystat versus bystatskultur og om tyve forskellige bystatskulturer. 28 forskere fra 13 forskellige lande deltog i symposiet sammen med Polis Centerets medarbejdere. Efterfølgende blev 12 andre forskere optaget i teamet for at dække de bystatskulturer, der ikke var repræsenteret ved selve symposiet. Symposiets akter, suppleret med de tolv yderligere kapitler publiceres i foråret 2000 med titlen "A Comparative Study of Thirty City-State Cultures", udgivet af M.H. Hansen, der også har forfattet beskrivelsen af den oldgræske bystatskultur samt skrevet bindets indledning og konklusion. Hermed er Polis Centerets ene hovedprojekt afsluttet: sammenligningen af de oldgræske bystater (poleis) med alle andre bystatskulturer i verdenshistorien.

Stab

I København

Mag.art. Tobias Fischer-Hansen (forskningslektor).

Ph.d. Pernille Flensted-Jensen (forskningsadjunkt, fratrådt 1.9. til adjunktur på Institut for Græsk og Latin).
Cand.phil. Rune Frederiksen (sekretær).
Docent dr.phil. Mogens Herman Hansen (centerleder).
Ph.d. Thomas Heine Nielsen (forskningslektor).

Ved UCL, London University

Dr. Simon Hornblower (medforfatter og medudgiver af publikationen til OUP).

Publikationer

I årets løb udkom: Nielsen, T.H. "Defining ancient Arkadia," *Acts of the Copenhagen Polis Centre* 6 (Copenhagen) samt Flensted-Jensen, P. "Further Studies in the Ancient Greek Polis," *Papers from the Copenhagen Polis Centre* 5 (Stuttgart).

Centerleder Mogens Herman Hansen

Institut for Psykologi

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, ph.d. Niels Engelsted. Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, ph.d. Niels Engelsted, viceinstitutleder lektor, cand.psych. Helmer Bøving Larsen, lektor, M.phil. Barry Hutchings, lektor, mag.art. Ole Elstrup Rasmussen, lektor, cand.psych. Ivy Schousboe, samt TAP-repræsentanterne socialrådgiver Inger Poulsen Dutton og kontorfuldmægtig Lene Seedorff.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Instituttet, der blev nyetableret pr. 1.2.1999 gennem fusion af Psykologisk Laboratorium og Institut for Klinisk Psykologi, er blevet reorganiseret på tværs af tidligere institutgrænser og med en universitetsklinik.

Adresse

Institut for Psykologi
Njalsgade 88
2300 København S
Telefon: 35 32 88 19
Fax: 35 32 87 45
<http://www.psyk.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Historie og fysiske rammer

Institut for psykologi er grundlagt under navnet Det psychofysiske Laboratorium af Alfred Lehmann i 1886. Det er således et af de ældste psykologiske institutter i verden. Efter en begyndelse under trange kår i Metropolitan-skolens kælder blev det i 1903 overtaget af universitetet og kunne i 1916 rykke ind i den nyopførte bygning i Studiegården under navnet Psykologisk Laboratorium. Med indførelsen af den psykologiske kandidateksamen i 1944 blev pladsen snart så trang, at en del af forskningen og undervisningen måtte forlægges til flere lokaliteter rundt om i byen. Med støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes under laboratoriet i 1950 Universitetets Børnepsykologiske Klinik, som blev begyndelsen til Institut for Klinisk Psykologi med tilhørende klinikvirksomhed, der i 1968 udskiltes fra laboratoriet. I april 1975 kom de spredte "afdelinger" igen under samme tag i den nuværende lokalitet på Københavns Universitet Amager, hvor sammenlægningen afsluttedes i 1999 med forening af Psykologisk Laboratorium og Institut for Klinisk Psykologi til det nye Institut for Psykologi. Foruden faciliteter til instituttets traditionsrige perceptionspsykologi blev der ved udflytningen til KUA indrettet nye eksperimentalfaciliteter til informationspsykologi, komparativ psykologi og neuropsykologi, hvor også en del af den AV- og PC-baserede øvelsesundervisning kom til at foregå. I 1989 oprettedes et Center for spædbørn og deres familier og i 1999 udvidedes afsnittet for Komparativ psykologi med et laboratorium for eksperimentel hjerneforskning. Instituttets forskning og undervisning dækker et stort udsnit af psykologiens basale discipliner og anvendelsesfelter. Instituttets medarbejdere har en bred kontakthorisont til andre psykologiske institutter og praktiserende psykologer.

Følgende har i det forløbne år gæsteforelæst på instituttet: Professorerne R. Asseo, Paris; C. Blatier, Grenoble; F. Haug, Hamborg; C. Mattingly, Los Angeles; og R. Morris, Edingburg; endvidere forskningsprofessor B.B. Jørgensen, Ålborg og gæsteforsker dr. W. Aagre, Tønsberg.

Udnævnelse af æresdoktor: Ved årsfesten udnævntes professor Anthony Marsella, Hawaii Universitet, til æresdoktor.

Psykologiske discipliner

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsaktiviteter foredeles sig på 13 områder, hvoraf de fire sidstnævnte, kliniske discipliner omtales under Klinisk Psykologi.

1. Almen psykologi

Almen psykologi undersøger psykologiens mulighed som sammenhængende videnskab gennem identifikation, begrebsliggørelse og analyse af sagsforhold, der antages at være fælles for hele det psykologiske videnskabsområde.

1.1. I et projekt om det psykiske geografi (Københavns Universitets Årbog 1993, s. 443 og 1997, s. 563) er en delstudie fortsat om mening som biologisk kategori og grundlæggende for det psykiske som en relation i verden (Niels Engelsted).

1.2. En undersøgelse af psykologiske faktorer indflydelse på behandlingen af hjertepatienter er fortsat (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 563). En empirisk undersøgelse er indledt af skalatypens indflydelse på psyko-metriske personlighedstests i relation til køn og såkaldt over- og undermelding (Benny Karpatschof).

1.3. Manuskriptet til en bog om grundproblemer i kognition-, sprog- og handlevidenskaberne (Københavns Universitets Årbog 1994, s. 459) er gjort færdig. Påbegyndt forskning i psykologiske aspekter i traditionel og alternativ behandling (Nini Prætorius).

1.4. En videnskabsteoretisk analyse af begrebet emergens i human-, samfunds- og naturvidenskaberne (sm.m. C. Emmeche og F. Stjernfelt) og en videnskabshistorisk analyse af neurosebegrebets opståen og udvikling i 1800-tallet (Københavns Universitets Årbog 1994, s. 459) er begge fortsat (Simo Køppe).

2. Informationspsykologi

Informationspsykologi udforsker kognitive processer, humane såvel som datamatiske, med henblik på robotter til industri, undervisning og specialtræning; endvidere menneske-maskine samspils kognitive, sociale og organisatoriske aspekter til fremme af informationsteknologiske systemers brugervenlighed, sikkerhed og effektivitet.

2.1. Ved Center for Visuel Kognition er to delprojekter under forskningsprogrammet "Synsprocesser og hjerneprocesser" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 566) blevet afsluttet ved årets udgang: (a) "Brain activation during mental transformation of size" (sm.m. A. Larsen, S. Kyllingsbæk, O.B. Paulson og I. Law, Rigshospitalet) og (b) "Neural networks for selection and the Luce choice rule". Et nyt omfattende samarbejdsprojekt, "Computing natural shape", er påbegyndt (Claus Bundesen, sm.m. P. Johansen og S. Olsen, DIKU, M. Nielsen, ITU, A. Larsen, S. Kyllingsbæk m.f.).

2.2. Fortsatte eksperimentelle, komputationelle og neurobiologiske undersøgelser af visuel informationsbehandling

(Københavns Universitets Årbog 1997, s. 578), hvor der er gennemført en større hjerneaktiveringsstudie til belysning af strukturer der medvirker ved visuel genkendelse (sm.m. O.B. Paulsen og I. Law, Rigshospitalet, C. Bundesen, S. Kyllingsbæk og W. McIlhagga). Hertil er indrettet et laboratorium til måling af forsøgspersoners visuelle forarbejdning af film og til online registrering af fysiologiske emotionsindeks som hjerterytm, GSR, mm. (sm.m. T. Grodal og L. Højbjerg, Institut for Film-, TV- og Medievidenskab). Et projekt, "Brain activation during mental transformation of size", er afsluttet (sm.m. C. Bundesen m.f.). Opstart af projektet, "Computing natural shape", der sigter på at beskrive repræsentation af form i computerbaserede og naturlige biologiske og psykologiske systemer, samt at designe interaktivt værktøj til 3D visualiseringsopgaver (Axel Larsen sm.m. C. Bundesen m.f.).

2.3. En evalueringsundersøgelse af "transfer & assay" i AMODEUS-projektet (Københavns Universitets Årbog 1987, s. 564) har substansieret sig i udskrifter og analyser af interviews. I en anden undersøgelse af arbejdsbelastning ved IT-arbejde (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 566) er resultaterne af en forsøgsserie publiceret (Anker Helms Jørgensen sm.m. B.R. Jensen, B. Laursen og H. Garde, Arbejdsmiljøinstituttet).

2.4. Et ph.d.-projekt, "Menneske-maskine interaktion: Teoretisk og begrebsmæssig baggrund" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 566), er bragt til afslutning med afhandlingen "Cognitive and social aspects of computer-mediated work" (Annette Aboulafia).

2.5. Et andet, internationaliseret ph.d.-projekt om evalueringsproblemer ved design af brugergrænseflader i IT-systemer (Københavns Universitets Årbog 1996, s. 447, og 1998, s. 566) er fortsat (Niels Ebbe Jacobsen sm.m. B.E. John, Carnegie Mellon University, og M. Hertzum, Risø).

2.6. Et tredje, internationaliseret ph.d.-projekt, "Automatiske skift i opmærksomheden efter træning" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 566), er afsluttet (sm.m. C. Bundesen og W.X. Schneider, Ludwig-Maximilians Universitet, München). Fortsatte undersøgelser af visuelle søgningsprocesser og indkodning af information til visuel korttidshukommelse (ibidem), dertil indledt undersøgelse af denne hukommelses kapacitet (Søren Kyllingsbæk sm.m. G.W. Humphreys, Birmingham Universitet, D. Watson, Warwick Universitet, I. Law, Rigshospitalet, C. Bundesen, A. Larsen og A. Gade).

3. Komparativ psykologi og ethologi

Komparativ psykologi, herunder hjerneforskning der anvender dyremodeller, studerer et bredt spektrum af psykofysiologiske processer og reaktioner ved hjælp af dertil egnede laboratorieteknik. Ethologi, herunder humanethologi, undersøger dyrs og menneskers artstypiske adfærd i deres naturlige habitater, og nu også biopsykologiske konsekvenser af industrisamfundets manglende hensyntagen til deres artstypiske levevis.

3.1. Eksperimentel og dyremodelbaseret kognitiv neurovidenskab er fortsat fordelt på tre forskningslinier: (i) Strukturelle, neurokemiske og funktionelle studier af hjernens "associations-systemer" angående det neurale grundlag for rumlig problemløsning, indlæring og hukommelse har fokuseret på cholin- og serotonerge systemers bidrag til disse områder. Andre eksperimenterækker belyser de præfrontale og hippocampale bidrag til det neurale grundlag for forskellig "egocentrisk" og "allocentrisk" problemløsning og indlæring. (ii) I en identifikation og analyse af

det neurale grundlag for "funktionel plasticitet" ved indlæring, problemløsning, hukommelse og funktionel rehabilitering efter hjerneskade er visse bidrag til de genopretningsprocesser undersøgt, der hidrører fra præfrontale og hippocampale enkeltstrukturer såvel som fra de serotonin-, dopamin-, noradren- og cholinerge systemer, samt om disse systemer medvirker neuronalt til diverse former for rumlig problemløsning og hukommelse. (iii) Som led i en skizofrenicenteret forskning undersøges det, om neurale manipulationer direkte eller indirekte associeret med præfrontal cortex fører til udvikling af symptombilleder, der kan betragtes som "dyremodeller" for skizofreni, Alzheimers demens, eller fokale hjerneskader (Jesper Mogensens sm.m. A. Moustgaard, ph.d.-studerende, C. Mellen, M. Rose, L. Nielsen, K.H. Jespersen, N.H. Nielsen, R. Døngart, J. Wegener, E. Fischer, H. Mala, gæst fra Tjekket, R. Aharoni, gæst fra Israel, K.S. Nielsen, ph.d.-studerende og U. Mogensens).

3.2. I en tværkulturel undersøgelse af mor-barn dyadens betydning for færdighedsudviklingen hos børn i alderen 18-24 mdr. (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 565) er nogle foreløbige resultater meddelt ved en konference i Rouen (sm.m. A. Guillain, Montpellier III). Et indlæg om nyheds- og IT-mediernes påvirkning af børn og voksne, med forslag til imødegåelse af producenternes enevælde, blev givet i et foredrag ved Universitetet Lille 2, og bidrag samme sted til et seminar med temaet "Pensée et doctrine politiques; l'auteur et l'oeuvre". Endvidere efterskrift til J. Pasternaks afhandling "Indefinability: An Essay in the Philosophy of Cognition" (Arne Friemuth Petersen).

4. Neuropsykologi

Neuropsykologi er studiet af relationer mellem hjerne, adfærd og mentale processer; som anvendt disciplin undersøger klinisk neuropsykologi patienter med læsioner i centralnervesystemet.

4.1. I undersøgelser af "frontallaps-aspekter" af hukommelsen hos amnestiske patienter (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 56) er dataindsamlingen tæt på afslutning med nu 20 patienter og et antal kontrolpersoner undersøgt med kognitive mål, MR og PET i et aktiveringsparadigme (sm.m. H. Mortensen m.f.). Et EU-støttet projekt om visuel perception (ibidem) er fortsat med patientundersøgelser i et ph.d.-projekt (L. Marstrand), herunder mere dybtgående undersøgelser af to kasuistikker forelagt ved konference. En anden del af projektet er afsluttet med offentliggørelse af programpakke til billedbehandling (sm.m. L.K. Hansen, C. Goutte o.a.). Afsluttet med to publikationer er også en undersøgelse af hjerneaktivering ved dikotisk præsentation af sprog- og instrumentlyde med eller uden opmærksomhed rettet mod henholdsvis højre og venstre øre (sm.m. K. Hugdahl, S. Kyllingsbæk m.f.). Endvidere løbende opdatering af den neuropsykologiske litteraturløse database "Brain XX.RM", nu også på CD-ROM (Anders Gade).

4.2. Vedrørende en undersøgelse af forekomst og konsekvenser af pludseligt opstået hjerneskade (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 565) er der offentliggjort to artikler om langtidspåvirkning, herunder førtidspensionering og dødsfald, især suicidium. Arbejdet fortsætter med analyser af spørgeskemabaserede vurderinger af patienternes sociale forhold og livskvalitet (sm.m. afdelingslæge Aa. Engberg, Hvidovre Hospital). En anden undersøgelse af kognitive færdigheder hos unge, danske mænd, baseret på testresultater fra sessionsprøver i 1988 og 1998, er afsluttet (Tom

Teasdale sm.m. professor D.R. Owen, City University of New York).

4.3. I et ph.d.-projekt om kognitive vanskeligheder hos dyslektikere (Københavns Universitets Årbog 1996, s. 475, og 1998, s. 567) er den statistiske bearbejdning af materialet afsluttet, resultaterne fremlagt ved en konference og den endelige rapport under udarbejdelse (Åse Bundgård).

4.4. Et andet ph.d.-projekt med undersøgelser af kategorispecifikke effekter i objektgenkendelse nærmer sig sin afslutning med 1 + 2 publikationer samt en indleveret afhandling (C. Gerlach).

4.5. Et tredje ph.d.-projekt, "Kognitiv dysfunktion hos apopleksipatienter med læsion i hjernens bageste regioner" (Københavns Universitets årbog 1998, s. 567-68), er fortsat med rekruttering af patienter, hvoraf nogle er udvalgt til detaljeret undersøgelse for selektive, visuelle forstyrrelser (Lisbet Marstrand).

4.6. I et fjerde ph.d.-projekt, "Klinisk neuropsykologisk undersøgelse af ældre i Brønshøj-Husum" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 568), er det empiriske materiale indsamlet, indlæst i dertil implementeret database, og i relation hertil er en deskriptiv statistisk del afsluttet som forberedelse til den egentlige databehandling (Rikke Kirstine Lomholt).

4.7. Et femte ph.d.-projekt, "Prænatal hormonal eksposition og kønspsykologiske forskelle", der har til formål at undersøge og beskrive forskelle i psykologisk udvikling af personlighed, kognition, kønsspecifik adfærd, aggression, seksualitet, mv. i relation til effekten af prænatal hormonal eksposition, er indledt med matching af kontrol- og indexpersoner samt med præliminære analyser (Caroline Ripa).

4.8. Et sjette ph.d.-projekt, "Quality of Life after Brain Injury: A Postmodernistic Research", der søger at bygge bro mellem traditionel neuropsykologi og social-konstruktivismen gennem forskning i og forbedring af livskvaliteten hos patienter ramt af en ikke-fremadskridende hjerne-skade, er indledt med demografisk dataindsamling samt neuropsykologiske tests og interviews med et antal patienter (Suzan Stub Jenen).

5. Organisationspsykologi

Organisationspsykologi undersøger det psykiske arbejdsmiljø som system og kultur, herunder ledelsesformer i samspil med arbejdsgruppen, medlemmernes kvalifikationer og kompetenceudvikling, virksomhedsændringer, organisationslæring mm.

5.1. I et projekt om arbejdsgruppen som arena for læring og kompetenceudvikling (Københavns Universitets Årbog 1996, s. 475) er et delprojekt, "Kompetence som intersubjektivt fænomen", afsluttet med en artikel i antologi (sm.m. I. Jensen). I et andet projekt om ledelse af innovation (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 565) er et delprojekt, "Refleksion som socialt organiseret meningssættende", gennemført med studier af organisatorisk læring og forelagt ved workshop i Essex (sm.m. J. Döpping o.a.); endvidere er dataindsamling fra tre virksomheder afsluttet, og en grounded theory inspireret dataanalyse er påbegyndt (Arne Prah).l).

5.2. Ved Center for kompetenceforskning er et projekt om planlægning af kompetenceudvikling som ledelsesopgave (Københavns Universitets Årbog 1995, s. 446, og 1998, s. 568) fortsat med udvikling af et simulationsprogram med tilhørende analyseredskab, og et første eksperiment hermed er udført til belysning af forholdet mellem personers kompetence, problemløsningsstrategier og plan-

lægningsfærdigheder (Ole Elstrup Rasmussen sm.m. J.Aa. Jensen).

5.3. Et ph.d.-projekt, "Arbejdsnetværk og kompetenceudvikling" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 568) er videreført med et etnografisk feltarbejde blandt 46 medarbejdere i et socialcenter i København, hvor datamateriale er indsamlet gennem interviews, ved mere end 50 deltagerobservationer m.v. Sideløbende hermed er der foretaget metodologisk pilotering og analyse af casestudie af en paradigmatisk antropologisk tekst til demonstration af, hvordan socialvidenskabelige kendsgerninger konstrueres gennem successive kombinationer af data og ontologier; en artikel herom er udarbejdet som formulerer nogle positive principper for en konstruktivistisk metodologi (Torben Elgaard Jensen).

6. Personlighedspsykologi

Personlighedspsykologi udforsker det psykiskes dynamik, behovs- og følelseslivet som det kommer til udtryk og udvikles i den enkelte tilværelse.

6.1. Fortsat arbejde på et bogmanuskript, "Personal Trajectories of Participation in Psychotherapy and Beyond" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 568), hvorfra et udsnit om det terapeutstøttede selvs livsbane i hjem, uddannelse og arbejde blev forelagt ved konference i Los Angeles. Et større samarbejdsprojekt er indledt vedrørende sundhed og marginalisering (ledet af professor L. Iversen, Inst. f. Folkesundhedsvidenskab), hvor et delprojekt om personlig livsførelse er under opstart. Endvidere er to artikler afsluttet om ikke-skolastisk læring i relation til personlig udvikling og uddannelse (Ole Dreier).

6.2. En teoretisk afklaring af begreberne "selv" og "bevidsthed" (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 568) er videreført (sm.m. S. Cawasje og T.I. Nielsen), en artikel om historien om Jesus afsluttet (sm.m. DR Multimedia) og en festskriftartikel til Århus Universitet om Freud og Kierkegaard, samt en artikel om betydning og mening i virksomhedsteoretisk perspektiv er under udarbejdelse (Erik Schultz).

6.3. Et ph.d.-projekt, "Psykosociale aspekter af livsførelse med Huntingtons Chorea, herunder betydningen af præsymptomatisk undersøgelse blandt personer med risiko for anlæg til sygdommen" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 569), er fortsat (Lotte Huniche sm.m. Arvebiologisk Institut, Panum, mf.).

7. Socialpsykologi

Socialpsykologi undersøger interaktionen mellem individ og samfund, institutioner og etniske grupper, ud fra en antropologisk og kulturel synsvinkel med speciel vægt på påvirkning og forandring af individers og institutioners funktionsmåder.

7.1. Et projekt om den primære sundhedstjeneste i Nepal (Københavns Universitets Årbog 1991, s. 362, og 1996, s. 476) videreføres (sm.m. andre danske og nepalesiske forskere), ligesom en undersøgelse af humor, "Laughing Matters on Bellona Island". Et studie af social lagdeling og æresbegreber på Bellona i førkristen tid (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 569) er afsluttet. En undersøgelse er indledt af alkoholmisbrug blandt polynesere og melanesere i Solomon-øerne, som del af et projekt under den amerikanske organisation "Substance Abuse and Mental Health Administration", SAMHSA (Rolf Kuschel sm.m. "The Federation of Solomon Islands Youth").

7.2. Et hertil relateret ph.d.-projekt, "Perception and understanding of health and disease among the health providers and the local people in Jajarkot District, Nepal", er fortsat med behandling af de indsamlede data (Shishir Subba).

7.3. En fællesnordisk undersøgelse af unges brug af egne værelser og et EU-projekt, "Youth at Risk: Misleading trajectories in European youth education" (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 565-66), er begge videreført. Et andet EU-støttet projekt, "Integration through training", er indledt med otte deltagerlande til vurdering af effekten af ungdomsindsatser der skal sikre en bedre overgang mellem ungdomsliv og arbejdsmarked (Sven Mørch).

7.4. Et projekt om cerebrale senfølger til cancer og cancerbehandling hos ca. 200 tidlige patienter (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566) fortsættes (sm.m. læger ved Rigshospitalet). Et tværfagligt projekt, "Psykosociale forholds betydning for sygdoms- og sundhedsadfærd" (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566, og 1998, s. 569), fortsætter ligeledes (Helle Andersen).

7.5. Resultater fra evalueringen af "Projekt Gadebørn" (Københavns Universitets Årbog 1994, s. 461 og 1998, s. 569) er sammenfattet i bogmanuskript og diskuteret ved en afsluttende konference med berørte socialarbejdere og embedsfolk. Et aktionsforskningssamarbejde, "Vilde læreprocesser", er påbegyndt med et netværk for socialpædagogisk praksis, efteruddannelse af socialarbejdere og etablering af et socialt hjælpesystem. Hertil nogle udviklinger, fremlagt på konference, af en almen aktionsforskningsmetode forankret i kritisk psykologisk praksis. Fortsættelse af et tværfagligt projekt om stofmisbrugerens hverdag i tre danske byer (ibidem), nu i samarbejde med et lignende svensk projekt (sm.m. Center for Rusmiddelforskning, AU). Et delprojekt om velfærdsstatens psykologi (ibidem) under projektet "Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej" (ledet af etnolog T. Højrup) er fortsat med empiriske undersøgelser og seminarer (Morten Nissen).

7.6. Et stipendiat-projekt om unges tobaksrygevaner (Københavns Universitets Årbog, 1996, s. 476) er færdigrapporteret til Kræftens Bekæmpelse og en samlet rapport er afsluttet (Torben Bechmann Jensen).

7.7. Et tredje ph.d.-projekt, "Belysning af etniske minoritetsunges psykosociale situation med fokus på ungdom, etnicitet og psykologisk intervention", er afsluttet. Indledt er en socialpsykologisk studie af ungdomsrelationer og etnicitet samt implikationer for psykosocial behandling (Rashmi Singla).

7.8 I et fjerde ph.d.-projekt, om social anerkendelse og opfattelser af ære i det danske samfund (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 570) er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse, gennemført kvalitative prøveinterviews i indvandremiljøer og udviklet en semistruktureret, dansk-tyrkisk interviewguide forud for de egentlige interviews (Charlotte Kragh sm.m. M. Celik og 8 studerende).

8. Uddannelsens og formidlingens psykologi – pædagogisk psykologi

Her undersøges formidlingen af påvirkninger og ændringsprocesser hos børn og voksne hvad angår viden, holdninger, færdighedsindlæring og handlemuligheder.

8.1. En undersøgelse er indledt af effekten af sociale støtteprogrammer for børn i udvalgte lokalsamfund i Grønland (sm.m. Grønlands pædagogiske udviklingscenter, Inerisaavik). I en fortsat evaluering af gruppeterapeutiske be-

handlingsformer for indlagte patienter på psykiatriske afdelinger i Grønland er der gennemført observationer af sådanne terapeutiske forløb (Peter Berliner).

8.2. En publikation om dilemmasituationer i undervisning (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566) er omskrevet til ph.d.-afhandling med udarbejdede afsnit om metoder, videnskabsteori og modeller for erfaringsdannelse og undervisning. Et udviklingsarbejde med anvendelse af videooptagelse ved supervision og træning af psykologer i terapeutisk arbejde (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 570) er udvidet gennem et samarbejde med "Dansk Psykoterapeutisk Selskab" med udvalgte situationer fra første-gangssamtaler (Jens Berthelsen).

8.3. Udviklingsarbejder vedrørende pædagogiske og praktiske problemstillinger i forbindelse med indførelse af IT i universitetsundervisning og – uddannelse (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 570) er fortsat med deltagelse i internordiske konferencer og netværk om fjernundervisning, CTU-konference om fremtidens undervisningsmaterialer mv. (Svend Børge Andersen).

9. Udviklingspsykologi

Udviklingspsykologi undersøger individets udvikling gennem barne- og ungdomsårene som person og som kulturmedlem.

9.1. En artikel om leg som læringsmedium (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 570) er færdiggjort til dansksproget antologi. En analyse af udviklingsbegrebet i moderne psykologi er indledt med en kritik af et aktuelt syn på barnet, der overvejende anskuer det som robust og fleksibelt og som antager, at børn på kompetent vis kan indgå som effektive, sociale aktører i næsten enhver kontekst (Ivy Schousboe).

9.2. Et projekt om gymnasieelevers læreprocesser i fysik (Københavns Universitets Årbog 1996, s. 477, og 1998, s. 570) er fortsat med rapportering til fagtidsskrifter (sm.m. K. Beyer og J. Dolin, RUC, samt tre gymnasielærere). Et arbejde vedrørende teoretisk forståelse af menneskelig tænkning og læreprocesser (ibidem) har resulteret i fire artikler. Et samarbejde om tolkning af data fra computersimuleret problemløsning er afprøvet gennem en pilotundersøgelse (Jytte Bang sm.m. O.E. Rasmussen m.fl.).

9.3. Et projekt om sundhedsadfærd og etnisk identitet hos grønlandere bosat i Danmark (Københavns Universitets Årbog 1996, s. 477) er fortsat. Et andet projekt om dagligdagens og arbejdets risikomomenter hos fangere og fiskere sammenlignet med lønarbejdere i Grønland og Danmark (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 567) er også fortsat. Endvidere er afsluttet to artikler om den logik, der gælder for anvendelse af personlighedspsykologiske beskrivelser (Arne Poulsen).

9.4. En undersøgelse af 6-10 åriges udformning af liv i skole og fritidsinstitution (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566) er fortsat med studier af diskursanalyser og andre bearbejdningsmetoder til brug ved færdiggørelse af den endelige rapport (Pernille Hviid).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor Claus Bundesen er medlem af "Advisory Council of the International Association for the Study of Attenti-

on and Performance”; bedømmer af projektansøgninger for National Science Foundation, USA, og for The United States-Israel Binational Foundation, Israel.

Professor Ole Dreier er medlem af Fakultetets Forsknings-Fredage og “Center for Sundhed, Menneske, Kultur”, Århus Universitet.

Lektor Anders Gade er formand for Fagnævnet for neuropsykologisk videreuddannelse under Dansk Psykologforening og medlem af gruppen “Commotio Cerebri” ved Videnscenter for Hjerneske og af organisationskomiteen for 6th Nordic Meeting in Neuropsychology, Sønderborg i august.

Lektor Benny Karpatschof var medlem af fakultetets ph.d.-studienævn, indtil september, og af Psykologforeningens psykometrigruppe og af bestyrelsen for Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi.

Stipendiat Charlotte Kragh er medlem af fakultetets ph.d.-udvalg.

Professor Rolf Kuschel er medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, af Inge Lehmanns Legat af 1983 og Forsvarsministeriets psykologisk-pædagogiske Råd.

Lektor Simo Kjøppe er medlem af fakultetets ph.d.-udvalg.

Lektor Sven Mørch er medlem af Europarådets ekspertgruppe for ungdomsforskning og Undervisningsministeriets repræsentant for dansk ungdomsforskning i det nordiske ungdomssamarbejde.

Adjunkt Morten Nissen er medlem af “Center for Sundhed, Menneske og Kultur”, Aarhus Universitet.

Lektor Arne Friemuth Petersen varetager en samarbejdsaftale med forskningsgruppen “Equipe EA 1972”, Université Paul Valéry, Montpellier III.

Docent Nini Prætorius er medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Lektor Tom Teasdale er kasserer i Selskabet Danske Neuropsykologer.

Formidling

Udover den ordinære undervisning har følgende bidraget til formidling af psykologi i ind- og udland.

Svend Børge Andersen arrangerede Nordisk Møde for Netværkskoordinatorene i NordPlus, Odense 3.-5. marts.

Niels Engelsted og Benny Karpatschof arrangerede gæsteforlæsning med professor R. Morris, Edinburg, 2. december.

Ole Dreier var hovedarrangør af konference med Netværk for ikke-skolastisk læring, Sandberg Slot, 4.-8. august, og af gæsteforelæsninger ved instituttet med professorerne F. Haug, Hochschule für Wirtschaft und Politik, Hamburg, og C. Mattingly, University of Southern California, Los Angeles.

Charlotte Kragh var medarrangør af ph.d.-seminar med professor A. Marsella, en ph.d.-konferencedag i maj og en debatdag om gruppepsykologi i oktober.

Rolf Kuschel arrangerede gæsteforelæsning og ph.d.-seminar med professor A. Marsella 19. og 22. november.

Sven Mørch har afholdt kurser om ungdomsforskning ved seminarer, gymnasier, ungdomsskoler, fagforeninger m.v.

Morten Nissen arrangerede gæsteforelæsninger med forskningsprofessor B.B. Jørgensen, Ålborg Universitets Center, og professor Frigga Haug, Hamburg, samt en forelæsningsrække om forebyggelse af stofmisbrug.

Arne Friemuth Petersen medvirkede ved INSERMs debatkonference “Vous avez dit ‘vivant’?” ved Pôle Universitaire Européen de Montpellier, Agropolis, 8. april.

Ivy Schousboe gav interviews om leg og mobning til dagblade.

Redaktionelle hverv

Peter Berliner, i redaktionen af Psyke & Logos.

Claus Bundesen, Associate Editor for European Journal of Cognitive Psychology og i redaktionen af Psychological Review, Psychological Research/Psychologische Forschung, Visuel Cognition og Psicologica.

Ole Dreier, i redaktionen af Nordiske Udkast, Outlines og Forum Kritische Psychologie, Annual Review of Critical Psychology.

Niels Engelsted, i redaktionen af Mind, Culture and Activity.

Anders Gade, i redaktionen af Acta Neurologica Scandinavica.

Benny Karpatschof, i redaktionen af Psyke & Logos.

Rolf Kuschel, Consulting Editor for Asian Journal of Social Psychology og Advisory Board Member of International and Cultural Psychology og The American Psychological Association Press.

Axel Larsen, Redaktion af engelsksproget rapport over konferencen “Vision and Visual Cognition”, afholdt i København 1998; fagredaktør ved Den Danske Nationalencyclopædi.

Sven Mørch, i redaktionen af International Journal of Identity Research.

Morten Nissen, hovedredaktør af Nordiske Udkast.

Arne Friemuth Petersen, redaktion af J. Pasternak “Indefinability. An Essay in the Philosophy of Cognition”, 1999; redaktion af Institutets årbogsbidrag.

Arne Prah, medredaktør af antologien “Kompetence – i organisatorisk perspektiv”.

Nini Prætorius, i redaktionen af Psyke & Logos.

Ole Elstrup Rasmussen, i redaktionskomiteen for Cognitive Science Research.

Ivy Schousboe, medredaktør på antologi om barneperspektivet.

Tom Teasdale, dansk redaktør af Scandinavian Journal of Psychology.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Claus Bundesen var medarrangør af “Workshop on Visuo-Spatial Working Memory and Object Recognition” (sm.m. W.X. Schneider), Hanse Wissenschaftskolleg, Delmenhorst, 12.-14. marts.

Ole Dreier afholdt sm.m. professor Jean Lave et proseminar for ph.d.-studerende om videnskabelig viden og professionel vs. ordinær kompetence ved Center for Western European Studies at Berkeley, California.

Gæsteforskere

Følgende udenlandske forskere har haft ophold ved instituttet:

Dr. Willy Aagre fra Tønsberg var gæsteforsker ved instituttet og samarbejdede med lektor Sven Mørch.

Forskningsophold i udlandet

Peter Berliner var på feltarbejde i Grønland, marts-april og september-december.

Claus Bundesen har opholdt sig ved Hanse Wissen-

schaftskolleg, Delmenhorst, i tre måneder som Visiting Fellow.

Ole Dreier var gæsteforsker i efterårssemestret ved "Social and Cultural Studies", Graduate School of Education & Center for Western European Studies, Berkeley, California.

Arne Friemuth Petersen, opholdt sig i forårssemestret ved "Laboratoire de psychologie génétique", Montpellier Universitet.

Som modtager af Inge Lehmanns Legat tilbragte lektor Tom Teasdale forårssemestret ved "Cognition and Brain Science Unit", Cambridge Universitet.

Klinisk psykologiske discipliner

Klinisk psykologi er det største anvendte fag inden for den psykologiske disciplin. Det dækker den del af den anvendte psykologi, som beskæftiger sig med diagnosticering, udvikling og behandling af psykiske problemer og sygdomme. Forskning i psykoterapi, sygdomsklassifikation, psykologiske undersøgelsesmetoder og teorier til forståelse og forklaring af psykiske problemer og lidelsers opståen og udvikling, falder inden for dette område. Fagets omfang har medført, at flere subspecialer har udviklet sig, hvor klinisk børnepsykologi, klinisk sundhedspsykologi og klinisk spædbørnspsykologi her er repræsenterede. I det følgende vil såvel klinisk psykologi som de tre subspecialer blive beskrevet i forbindelse med Universitetsklinikken.

Universitetsklinikken

Organisation

Universitetsklinikken er blevet dannet ved integrering af den tidligere børne- og voksenklinik, se nedenfor. Den har eget budget og egen ledelse, som refererer til institutbestyrelsen. Kirsten Boman var leder af Universitetsklinikken indtil 1.6.1999, hvor hun afløstes af Susanne Lunn. Øvrige medlemmer af Klinikudvalget er professor Peter Elsass, socialrådgiver Vibeke Nathan og lektor Helmer Bøving Larsen, der også er næstformand i institutbestyrelsen.

Historie

Psykologisk Laboratorium blev, som omtalt ovenfor under "Historie og fysiske rammer", i 1950 udvidet med en børnepsykologisk klinik. Hermed blev klinisk psykologi introduceret som fag ved Københavns Universitet. Faget fik imidlertid først en selvstændig placering i kandidatuddannelsen, da der blev oprettet et professorat i klinisk psykologi i 1968. Under ledelse af den udnævnte professor Lise Østergaard styrkedes faget yderligere ved at få et selvstændigt institut, der kom til at bestå af den nævnte børneklinik, en nyoprettet voksenklinik og en forskningsafdeling. I 1999 blev der etableret et nyt institut – Institut for Psykologi – gennem en sammenlægning af Psykologisk Laboratorium og Institut for Klinisk Psykologi. De to klinikker, børne- og voksenklinikken, blev ligeledes integreret under navnet Universitetsklinikken. Organisatorisk er klinikken en del af Institut for Psykologi, men den har sit eget budget og en klinikledelse, som refererer til institutets bestyrelse. Klinikken bidrager til undervisningen på såvel præ- som postgraduat niveau samt til forskningen. Kontakten med klienter spiller en vigtig rolle i de studerendes uddannelse til psykologer og udgør en væsentlig del af det empiriske grundlag for den klinisk-psykologiske

forskning. Klienter fra alle dele af landet i alle aldre har adgang til klinikken. De henvender sig enten på eget initiativ eller henvises af praktiserende læger, privatpraktiserende psykiatere og psykologer, skolepsykologer m.v. Klinikken har ingen behandlingspligt overfor et bestemt geografisk område, men modtager de klienter, der p.t. er ressourcer til. Kombinationen af den frie adgang til klinikken og fraværet af en behandlingspligt muliggør dels udvælgelsen af et bredt spektrum af klienter til studenterundervisning og den postgraduate uddannelse af psykologkandidater, dels udvælgelsen af særlige klientkategorier til indgåelse i forskningsprojekter. I de senere år har der været bestræbelser på at styrke forskningssiden af klinikken virksomhed. Det har betydet en formentlig midlertidig nedgang i antallet af behandlede klienter. Antallet af klienter/klientfamilier, der var i behandling i 1999, var således 265 mod 302 i 1997 og 317 i 1998. Til gengæld er antallet af klinikbaserede forskningsprojekter øget. Til klinikken er udover fast ansatte lektorer/adjunkter knyttet socialrådgivere, pædagoger, forskningsmedarbejdere, psykologkandidater, ph.d.ere, en psykiatrisk konsulent og sekretærer.

Indbudte gæster til afholdelse af seminarer eller konferencer var i 1999: Overlæge, dr.med. Marianne Lau, Stolpegård, overlæge professor, dr.med. Thorkild Sørensen, Odense Universitetshospital, Siv Boalt Boëtius, psykolog og psykoanalytiker, leder af Ericastiftelsen, Stockholm.

Forskningsvirksomhed

1. Klinisk psykologi

1.1. Empiri og klinikvirksomhed. Som led i etableringen af en forskningsbaseret klinikvirksomhed er der blevet udarbejdet en såkaldt "basis-journal" med standardiserede rating scales og spørgeskemaer. Der er foreløbig indsamlet materiale på 46 klienter. I tilknytning til basis-journalen forberedes en såkaldt "selvpræsentationsdel", hvor klienten i et åbent interview gives ordet. Formålet er at belyse forholdet mellem de systematiske kvantitative metoder og en fænomenologisk kvalitativ metode (Peter Elsass).

1.2. Den terapeutiske alliance i psykoanalytisk psykoterapi for klienter med spiseforstyrrelser. Formålet med projektet er at undersøge, hvilke forhold ved terapien, der tjener til at svække henholdsvis styrke den terapeutiske alliance med klienter med spiseforstyrrelser. Et særligt fokus for undersøgelsen er at belyse, hvordan såvel klienter som terapeuter oplever passager i terapien, hvor der sker ændringer i den terapeutiske alliance. Undersøgelsen er baseret på terapiforløb, der gennemføres på Universitetsklinikken (I projektet deltager Stig Poulsen, Susanne Lunn, Knud Hjulmand, Vibeke Nathan og psykologkandidaterne Henriette Hultén og Bjarne Jacobsen).

1.3.1. Aspekter af selvudviklingen i voksenalderen belyst gennem psykoterapi. 114 klienter ved Universitetsklinikken er blevet undersøgt før og efter et psykoterapeutisk forløb og siden genundersøgt. Formålet er at belyse den psykoterapeutiske effekt med særligt henblik på en eventuel udvikling i voksne menneskers selvopfattelse (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 558). Bearbejdningen af de indsamlede data fortsætter (Kirsten Boman sm.m. cand.psych. U. Hedelund og cand.psych. B. Steensballe).

1.3.2. "Hjælp til psykologbehandling". Der er tale om en udløber af ovenstående projekt, hvor effekten af psykoterapi over for en afgrænset erhvervsgruppe vurderes ved sam-

menligning af data indhøstet før og efter terapien (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 558). Der er udfærdiget en rapport til samarbejdspartnere samt en alment tilgængelig rapport over projektet (Kirsten Boman sm.m. cand. psych. U. Hedelund og cand.psych. B. Steensballe).

1.3.3. Selvbegrebet. En teoretisk analyse af selvbegrebet er færdigskrevet i artikelform (Kirsten Boman).

1.4.1. Psykoanalytisk Psykoterapi. En bog om psykoanalytisk behandling med titlen "Mellem Mennesker" er færdiggjort (Judy Gammelgaard).

1.4.2. Selverkendelse fra Sofokles til Kierkegaard og Freud – et påbegyndt teoretisk studie (Judy Gammelgaard).

1.4.3. Psykoanalyse og Kunst. En psykoanalytisk læsning af Peter Høeghs roman "Frøken Smillas fornemmelse for sne" (Judy Gammelgaard).

1.4.4. En studie af "det onde" som filosofisk og psykologisk begreb med udgangspunkt i den bosniske krig (Libby T. Arcel).

1.4.5. En undersøgelse af ligheder og forskelle mellem civil seksuel vold og seksuel tortur under krig (Libby T. Arcel).

1.5. Afprivatisering – klienters oplevelse af psykodynamisk korttidsterapi. Projektet er afsluttet med indlevering af ph.d.-afhandling d.å. (Stig Poulsen).

1.6. Gruppeanalytisk uddannelse af psykiatere og psykologer i Vilnius, Litauen. Formålet med projektet er at undersøge psykoterapeuters faglige og personlige udvikling og udbytte af den gruppeanalytiske uddannelse (Vivi Maar sm.m. psykiaterne S. Lorentzen og T. Sørli, Norge).

1.7. Deltageres oplevelse af træningsgrupper. Formålet med projektet er at vurdere psykologistuderendes deltagelse i personlige udviklingsgrupper som led i deres uddannelsesforløb (Vibeke Nathan sm.m. S. Poulsen).

1.8. Supervision af psykoterapi. Der foretages en analyse af igangværende studenter sager ved Universitetsklinikken med henblik på en beskrivelse af de ændringer, der sker i henholdsvis midtvejs- og afslutningsfasen (Lise Lindgård sm.m. cand.psych. P. Lorentz).

1.9. Psykologisk vurdering og behandling af anoreksi – en undersøgelse i samarbejde med Rigshospitalet, psykiatrisk afdeling (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 575) (Susanne Lunn).

1.10. Relationsmønstre hos skizofrene. Ud fra interview med unge førstegangspsykotiske afprøves en empirisk forskningsmetode til undersøgelse af skizofrenes selvopfattelse og oplevelse af relation til andre. Undersøgelsen har demonstreret, at metoden lever op til det videnskabelige krav om pålidelighed (reliabilitet) og analyser af materialet sandsynliggør, at metoden kan være et værdifuldt redskab til planlægning og bedømmelse af psykoterapi og anden psykologisk behandling af skizofrene. Ph.d.-afhandling indleveret til bedømmelse d.å. (Susanne Harder).

1.11. Tankeforstyrrelser hos personer inden for det skizofrene spektrum. Projektet indgår som et delprojekt i et større internationalt samarbejdsprojekt mellem Harvard University, Philip Holzman, og Institut for Sygdomsforebyggelse, Josef Parnas. Med udgangspunkt i en diathese – stressmodel for skizofrene – er projektets formål 1) at afklare, hvorvidt tankeforstyrrelser er specifikke for tilstande inden for det skizofrene spektrum, 2) at validere assessmentredskabet "The Thought Disorder Index" i forhold til en dansk population og 3) at afklare forekomsten af tankeforstyrrelser hos genetisk beslægtede skizofrene. Projektet forventes afsluttet som ph.d.-afhandling år 2000 (Mette Skovgaard Væver).

1.12. Identifikation og vurdering af hyperassociative processer i skizofreni. Formålet med projektet er at udvikle et computerprogram til kvantificering af associationer og sprogforstyrrelser hos skizofrene med henblik på at øge differentiering og realitet i diagnosticeringen. Projektet udføres i samarbejde med professor Brendan Maher, Harvard University (Jacob Linnet).

1.13. Personlighedsændring efter hjerneskade. I projektet indgår 13 personer med frontallapskader, som ud fra hypotesen, at hjerneskaden medfører identitetsforstyrrelser, undersøges med henblik på mulige personlighedsændringer. Projektet forventes indleveret som ph.d.-afhandling år 2000 (Birgit Bork Mathiesen).

2. Klinisk børnepsykologi

Klinisk børnepsykologi dækker den del af den kliniske psykologi, der specielt har børns og unges udvikling, fejludvikling og opvækstvilkår som genstand, herunder psykologiske teorier til belysning af samspillet mellem børn og deres nære omgivelser og metoder til undersøgelse og behandling af børn og deres familier.

2.1.1. Børns traumer. Sammenhængen mellem seksuelle overgreb og psykiske lidelser i barnealderen søges belyst med et igangværende klinikforskningsprojekt, der modtager økonomisk støtte fra Gladsaxe Kommune (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 577). I projektet deltager Helmer Bøving Larsen, psykologkandidat Kirsten Grage, cand.psych. Bent Jørgensen, specialpædagog Randi Gregersen, specialpædagog Helle Dittmann samt projektmedarbejder, cand.psych. Maja Nielsson. I forbindelse med projektet er udarbejdet et arbejdspapir til Socialforskningsinstituttet om social arv og seksuelle overgreb i barndommen (H. Bøving Larsen og I. Leth), og en oversigtsartikel om samme emne er indsendt til publikation (Helmer Bøving Larsen og Ingrid Leth).

2.1.2. Børns psykosociale problemer og kompetencer. Som led i en landsdækkende longitudinel kohorteundersøgelse af omkring 6000 børn født i efteråret 1995 af mødre med dansk statsborgerskab er påbegyndt en undersøgelse af sammenhængen mellem mødrenes sociale netværk og børnenes psykosociale problemer og kompetencer. Projektet modtager støtte fra Sygekassernes Helsefond, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsfond og Socialministeriet og gennemføres sm.m. cand.psych. Else Christensen, Socialforskningsinstituttet (Helmer Bøving Larsen).

2.2. Når forældre får ordet. Forældres oplevelse af deres børns behandling i Universitetsklinikken søges belyst ved en spørgeskemaundersøgelse, der forventes afsluttet i år 2000 (Ole Almstrup og Randi Gregersen).

2.3. Udviklingsforløb hos unge. Formålet med projektet er at belyse forskellige typiske problemforhold og udviklingsforløb hos unge, sådan som disse afspejles i relationen til andre i et længerevarende gruppeterapeutisk forløb (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 578) (Vivi Maar og psykologkandidat Pernille Lorentz).

2.4. Behandlingsmodeller for forebyggende arbejde for unge selvmordstruede. Erfaringer med kombineret psykoanalytisk terapi og kognitiv behandling af unge selvmordstruede er blevet sammenskrevet til en bog, der er under udgivelse. Projektet udføres i et samarbejde mellem Universitetsklinikken, Greve Kommune og Sundhedsdirektoratet, Grønland (Peter Elsass).

2.5. Den terapeutiske relation i børnepsykoterapi. For-

målet med projektet er at studere teori- og metodeudvikling inden for psykoanalytisk børnepsykoterapi. I undersøgelsen inddrages psykoterapeuters reaktionsmønstre i forbindelse med terapien, hvor både interne og eksterne børneterapeuter og studerende med superviseret klientkontakt interviewes og udfylder skemaer. Undersøgelsen udføres i samarbejde med specialpædagog Randi Gregersen og socialrådgiver Inger Poulsen Dutton. Undersøgelsen forventes indleveret som ph.d.-afhandling 2003 (Knud Hjulmand).

3. Klinisk Sundhedspsykologi

Klinisk sundhedspsykologi dækker det område af den kliniske psykologi, der specielt har fokus på det indbyrdes samspil mellem psykologiske, sociale og somatiske forholdes betydning for sundhed og sygdom, herunder psykologisk intervention ved somatisk sygdom.

3.1. Migration og stress. I en 20-års follow-up undersøgelse af herboende tyrkiske kvinder (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 575) er 2/3 af det oprindelige sample på 72 personer interviewet. Den igangværende databearbejdning fokuserer på tre af de mange temaer, der er blevet undersøgt: 1) ændringer i oplevede årsager til sygdom, 2) opfattelse af bevægelsesfrihed, handlemuligheder og grænser for det tilladte/ikke tilladte og 3) tilhørsforhold og holdning til henholdsvis hjem- og værtsland (Gretty Mirdal sm.m. lærer F. Duran).

3.2.1. Træthedens historie. Ud fra en række humanistiske metoder er træthedens historie blevet beskrevet og publiceret i artikelform. Der er taget initiativ til indsamling af empirisk materiale, hvor ca. 200 revalideringspatienter beskriver deres træthed i en livshistorie-sammenhæng (Peter Elsass).

3.2.2. Voldens symptomdannelse og den psykosociale behandling (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 578). På baggrund af materiale indhentet fra Peru og Colombia er der blevet skrevet en artikel til publikation i et internationalt tidsskrift (Peter Elsass).

3.2.3. Vurdering af psykosociale behov hos traumatiserede krigsoverlevende i Kosovo. Undersøgelsen er igangsat på baggrund af en WHO udstationering i Kosovo i samarbejde med lokale psykologer og støttet af Danida. Der er udarbejdet en rapport til WHO (Peter Elsass).

3.2.4. En empirisk undersøgelse af følgerne af psykologisk og fysisk tortur hos græske politiske fanger under borgerkrigen 1947-51 (Libby T. Arcel).

3.2.5. En undersøgelse af behandlingseffekten hos 65 bosniske torturofre, Sarajevo, Bosnien (Libby T. Arcel).

3.2.6. En undersøgelse af copingmekanismer hos 168 bosniske krigsofre, Sarajevo, Bosnien (Libby T. Arcel).

3.3. Psykosociale aspekter af HIV-smitte. Projektet er en del af en større empirisk undersøgelse af de neuropsykologiske og psykosociale implikationer af HIV-smitte. Det er afsluttet med en artikel, "Psychosocial aspects of Human Immuno-deficiency Virus", som er indsendt til et engelsksproget tidsskrift (Susanne Lunn, Barry Hutchings og cand.psych. M. Skydsbjerg).

3.4. Psykiske og fysiske symptomer i den voksne danske befolkning. Som en del af "The Danish Health Morbidity Study" (Dike) er 14 symptomer vedrørende smerte og ubehag blevet undersøgt i relation til en række demografiske faktorer og selvrapporeret stress. Der anvendes faktoranalyse af kvantitative interviewdata (n=6000) (Barry Hutchings sm.m. dr.odont. E. Friis-Hasché).

3.5. Den psykologiske effekt af primær brystrekonstruktion på patienter med brystkræft. Der er tale om en kvasiexperimentel undersøgelse, hvor 4 grupper af patienter, der udsættes for forskellige behandlingsformer sammenlignes før operationen og 5 og 18 måneder efter. Der indgår forskellige selvrapporeringsskemaer, projektive tests og semi-strukturerede interviews. Undersøgelsen foregår i samarbejde med Universitetsklinikken og Rigshospitalet og forventes afsluttet med en ph.d.-afhandling i år 2000 (Stephan Lang Jørgensen).

3.6. Den helbredende sygdom. En ph.d.-afhandling om Søren Kierkegaards syn på den krise der opstår, når man bliver somatisk syg. Er indleveret til bedømmelse d.å. (Bjarne Jacobsen).

3.7. Psychological Aspects of Atopic Dermatitis. Ph.d.-afhandling indleveret til bedømmelse d.å. (Jacob Linnet).

4. Klinisk spædbørnspsykologi

Klinisk spædbørnspsykologi dækker den del af den kliniske psykologi, som beskæftiger sig med den helt tidlige udvikling, herunder samspillet mellem det spæde barn og dets centrale omsorgspersoner, forebyggende intervention, metoder til observation af udvikling og samspil samt behandling. "Center for Spædbørn og deres familier", der har dannet ramme for området, blev oprettet i 1989 med Hanne Munck som leder, dels ved hjælp af fondsmidler, dels ved oprettelsen af et ekstraordinært lektorat med henblik på forskning og intervention i forhold til psykiske problemer i familier ved et barns fødsel og første leveår. Udover Hanne Munck er socialrådgiver Inger Poulsen Dutton, specialpædagog Helle Dittmann og psykologkandidat Christina Grønæk tilknyttet centret (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 579).

4.1.1. Fædres tilknytning til deres spædbørn. Formålet med projektet er at udvikle en model til forståelse af fædres tilknytning til deres spædbørn. Den gennemføres som en kvalitativ personlighedspsykologisk og klinisk psykologisk undersøgelse af henholdsvis 42 tilfældigt udvalgte spædbørnsfædre og 25 fædre med psykiske problemer under graviditet og spædbarnstid, som går i psykoterapi. Projektet er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd og udføres som et samarbejdsprojekt mellem centret og cand.psych. Svend Aage Madsen, Rigshospitalet (Hanne Munck).

4.1.2. Fædre og fødsler. I dette delprojekt klarlægges fædres og barselspersonalets oplevelse af fædres deltagelse i fødsler gennem en interview- og spørgeskemaundersøgelse. Projektet er foreløbigt afsluttet med udgivelse af en bog og et kapitel til en antologi (Hanne Munck sm.m. socialrådgiver I.P. Dutton og Rigshospitalet).

4.2. Forældres spædbarnspleje og barnets grædemønster i de første tre levemåneder. Projektet har til formål at undersøge eventuelle sammenhænge mellem forskellige former for og holdninger til spædbarnspleje og spædbarnets grædemønstre. Populationen består af 150 mor-barn par rekrutteret fra Hvidovre Hospitals barselgang og fødeklinik ved simpel, tilfældig udvælgelse. Indsamlingsmaterialet udgøres af prospektive døgnskemaer til registrering af barnets søvn, gråd, uro m.m., skalaer vedrørende moderens responsivitet og fleksibilitet i spædbarnsplejen, depressive aspekter hos moderen, moderens selvtillid og opfattelse af barnets mønstre og social støtte. Dataindsamlingen er afsluttet og bearbejdes ved kvantitative analysemetoder. Undersøgelsen forventes indleveret som en ph.d.-afhandling år 2000 (Marissa Alvarez).

Faglige og administrative hverv*Tillidshverv*

Professsor Peter Elsass er formand for det sagkyndige udvalg i komitéen for sundhedsoplysning og formand for Sundhedsministeriets Videns- og Forskningscenter for alternativ behandling.

Lektor Judy Gammelgaard er kasserer i Dansk Psykoanalytisk Selskabs bestyrelse.

Lektor Helmer Bøving Larsen er medlem af Socialministeriets ekspertgruppe, der primo år 2000 skal færdiggøre en rapport til brug for regeringens handleplan mod sexmisbrug af børn.

Lektor Susanne Lunn er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Spiseforstyrrelser, formand for Psykoanalytisk Debat og repræsentant for klinisk psykologi i Dansk Psykologisk Forlags repræsentantskab. Hun er tillige udpeget af Psykologforeningen til at sidde i Sundhedsstyrelsens Arbejdsgruppe vedrørende forebyggelse af spiseforstyrrelser.

Stipendiat, ph.d.-studerende Birgit Bork Mathiesen er medlem af bestyrelsen for Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP).

Docent Gretty M. Mirdal er medlem af udvalget vedrørende forskning i alternativ behandling, Statens Humanistiske Forskningsråd og medlem af Forskningsstyrelsens Udvalg for Videnskabelig Uredelighed.

Lektor Vivi Maar er medlem af uddannelsesudvalget i Dansk Selskab for Psykoanalytisk Børne- og Ungdomsterapi.

Lektor Hanne Munck er formand for Nordisk Forening for Spædbørns Udvikling og International Faculty Member of Brazelton Center for Infants and Parents, Boston.

Socialrådgiver Vibeke Nathan er bestyrelsesmedlem i European Group Analytic Training Institute's Network, formand for europæisk arbejdsgruppe vedrørende videreuddannelse af gruppeanalytiske lærere, dansk delegeret i gruppesektionen i European Federation for Psychoanalytic Psychotherapy in the Public Sector, medlem af træningskomitéen ved Institut for Gruppeanalyse, København og medlem af styringsgruppen for eksistentiel psykologi og terapi.

Adjunkt Stig Poulsen er medlem af styringsgruppen for Dansk Forum for Psykoterapiforskning.

Formidling

I lighed med tidligere år har der været en stor formidlingsaktivitet ud over studenterundervisningen.

Libby T. Arcel har som medlem af Europarådets arbejdsgruppe om Politi og Menneskerettigheder medvirket til udarbejdelse af guidelines om menneskerettigheder for de 41 landes politistyrker.

Judy Gammelgaard er tilknyttet Danmarks Radios Program 1, hvor hun løbende formidler psykologiske og psykoanalytiske emner. Hun er medstifter og underviser på uddannelsen i supervision for psykologer og læger og foredragsholder på en offentlig forelæsningsrække om moderne psykoanalyse.

Susanne Harder og Stig Poulsen har begge på baggrund af deres ph.d.-arbejde bidraget med foredrag ved Psykiatrifondens kursus om psykologien i psykiatrien.

Knud Hjulmand har undervist på speciallægeuddannelsen i børne- og ungdomspsykiatri og har holdt foredrag på en række psykiatriske afdelinger. Han har desuden bidraget

til Sundhedsstyrelsens kampagnemateriale om forebyggelse af spiseforstyrrelser med et manuskript til brug for et kapitel om børns psykiske udvikling og til en forældrepjece om sund psykisk udvikling hos børn.

Susanne Lunn har på baggrund af sin forskning i spiseforstyrrelser undervist som led i efteruddannelsen af læger og er foredragsholder på en forelæsningsrække om moderne psykoanalyse.

Gretty M. Mirdal har ydet supervision til psykologer, der arbejder med torturofre. Hun har deltaget i et internationalt møde arrangeret af Politiken med titlen *Humanity in action: Minorities in Denmark* og i Psykiatrifondens høring om etniske minoriteter i Danmark: Sproglige og kulturelle barrierer i mødet mellem indvandrere og det psykiatriske system, Christiansborg.

Hanne Munck har afholdt workshop ved Socialministeriets 10. nationale konference om børn i krisesituationer og har superviseret spædbørnsobservationer som led i Dansk Selskab for Psykoanalytisk Børne- og Ungdomspsykoterapis videreuddannelsesprogram.

Redaktionelle hverv

Ole Almstrup er medlem af Advisory Board for *Journal of Child Psychotherapy*.

Peter Elsass er ansvarlig hovedredaktør af *Nordisk Psykologi*.

Judy Gammelgaard er den danske redaktør på tidsskriftet *The Scandinavian Psychoanalytical Review*.

Susanne Lunn er medredaktør af *Matrix – Nordisk Tidsskrift for Psykoterapi* og af Institutets årbogsbidrag.

Hanne Munck er medlem af International Editorial Board for *Infant Observation*. The International Journal of Infant Observation and its Application, Tavistock Clinical Foundation.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Lektor Libby T. Arcel er medlem af World Psychiatric Association's Sektion for Tortur og Flygtninge, af FN's komité for vidners interesser og af Europarådets arbejdsgruppe om menneskerettigheder og politi.

Peter Elsass er medlem af forskningsudvalget for Rehabiliteringscenter for Torturofre, RCT og medlem af "Center for Sundhed, Menneske og Kultur", Århus Universitet.

Judy Gammelgaard er medlem af The International Advisory Committee for the Delphi International Psychoanalytic Symposium.

Susanne Lunn sidder i organisationskomitéen og den videnskabelige komité for Den Nordiske Kongres om Spiseforstyrrelser, der afholdes i København i 2000.

Gretty M. Mirdal er medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab og af "European Science Foundations Standing Committee for the Humanities" og for denne komité's bestyrelse. Hun er desuden medlem af Scientific Advisory Board for den 17. Internationale kongres i psykologi. Hun har arrangeret en gæsteforelæsning med Robert Asseo, Institut de Psychosomatique, Hôpital Pierre Marty, Paris, som talte om: *La psychosomatique de l'école de Paris* og med Cathrine Blatier, Université Mendes France, Grenoble, som talte om: *New Conceptions of Psychological Intervention in the French Judicial Field*.

Hanne Munck samarbejder med Harvard Medical School om udvikling af metoder til observation af spædbørn til brug for forskning og klinisk praksis og har ydet konsulentbistand til følgende to forskningsprojekter:

1) Indlagte spædbørn med trivselsproblemer uden somatisk årsag (KAS Gentofte), 2) undersøgelse af 5-årige børn med ekstrem lav fødselsvægt (Rigshospitalet). Hun har desuden været medarrangør og moderator ved en 2-dages skandinavisk konference med titlen: Medicinske risikobørn – forskning og behandling, Höör og har holdt foredrag ved Foreningen af unge pædiatere.

Forskningsophold i udlandet

Peter Elsass har været udstationeret af WHO i Kosovo fra juli til september som General Coordinator of Mental Health.

Hanne Munck har i august opholdt sig på Göteborg Universitet med henblik på opnåelse af et diplom i det såkaldte Adult Attachment Interview.

Instituteder Niels Engelsted

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 58,7 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 2,1 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 20,6 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 2,2 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 4,4 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 3,8 årsværk.

VIP Internt finansieret

Almstrup, Ole; lektor.
Andersen, Helle Linda; lektor.
Andersen, Svend Børge Fisker; lektor.
Arcel, Eleftheria; lektor.
Bang, Jytte Susanne; amanuensis.
Berliner, Peter; lektor.
Berthelsen, Jens Kock; lektor.
Bjerg, Kresten; lektor.
Boman, Kirsten Elisabeth; lektor.
Bundesen, Claus Mogens; professor.
Dopping, Jesper Ole; projektmedarbejder.
Dreier, Ole Henning; professor.
Elsass, Peter; professor.
Engelsted, Niels; lektor.
Eriksen, Karen Elisabeth; amanuensis.
Gade, Anders; lektor.
Gammelgaard, Judy; lektor.
Grage, Kirsten Rosenkrantz; kandidat.
Grieffelde, Leif Geoff Cobolt; amanuensis.
Grønbeck, Christina; kandidat.
Hahn, Rikke Rye; amanuensis.
Helweg-Jørgensen, Maja; amanuensis.
Hjulmand, Knud Eluf; amanuensis.
Hultén, Astrid H Weitemeyer; kandidat.
Hutchings, Barry; lektor.
Jacobsen, Bjarne Johannes; kandidat.
Jensen, Torben Bechmann; amanuensis.
Jørgensen, Anker J Helms; lektor.
Jørgensen, Birgit Irene Puch; amanuensis.
Karpatschof, Benny; lektor.
Knudsen, Lise; amanuensis.
Kuschel, Rolf; professor.
Køppe, Simo; lektor.
Larsen, Helmer Bøving; lektor.
Larsen, Henning Aksel; forskningsprof.
Leth, Ingrid; lektor.

Lindgård, Lise; lektor.
Lunn, Susanne; lektor.
Maar, Vivi Bengta; lektor.
McIlhagga, William Hugh; lektorvikar.
Metz, David Thomas; amanuensis.
Mirdal, Gretty Mizrahi; docent.
Mogensen, Jesper Ole Meiborn; lektor.
Munck, Hanne; lektor.
Mørch, Sven; lektor.
Nattestad, Peter; amanuensis.
Nissen, Morten; adjunkt.
Olsen, Michael; kandidat.
Oxvig, Ida; amanuensis.
Pedersen, Palle Møller; lektorvikar.
Petersen, Anne Sofie Møller; amanuensis.
Petersen, Arne Friemuth; lektor.
Petersen, Pernille Lorenz; kandidat.
Poulsen, Annette; adjunkt.
Poulsen, Arne; lektor.
Poulsen, Stig Bernt; videnskabelig medarb.
Prahl, Arne; lektor.
Prætorius, Nini; lektor.
Rasmussen, Lejf; civilingeniør.
Rasmussen, Ole Elstrup; lektor.
Ryhl, Maria Charlotte; amanuensis.
Sandros, Julia Charlotte; kandidat.
Schousboe, Ivy Gunver; lektor.
Schultz, Erik Harald; lektor.
Shibuya, Hitomi; amanuensis.
Singla, Rashmi; forskningsass.
Strandbygaard, Bent; lektor.
Sørensen, Jesper Brøsted; amanuensis.
Teasdale, Thomas William; lektor.
Theodosiadou, Alkaterini; amanuensis.

VIP Eksternt finansieret

Bierschenk, Inger; lektor.
Hansen, Else Birgitte Steensballe; kandidat.
Helmersson, Helge Alvar; forskningslektor.
Keller, Kurt Dauer; forskningslektor.
Kirk, Katrine; forskningsadj.
Malmborg, Lone; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Alvarez, Marissa.
Gerlach, Christian.
Gjørtler, Neel.
Harder, Susanne.
Hjulmand, Knud.
Jacobsen, Niels Ebbe Holm.
Jørgensen, Stephan Lang.
Kyllingsbæk, Søren.
Linnet, Jacob.
Mathiesen, Birgit Bork.
Mortensen, Henrik.
Moustgaard, Anette Caroline.
Rendsmark, Birgit Jørgensen.
Ripa, Caroline Petra Linnebjerg.
Væver, Mette Skovgaard.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Hviid, Pernille.
Iversen, Bettina Christel.
Jensen, Suzan Stub.

Jensen, Torben Elgaard.
Kragh, Charlotte.
Lomholt, Rikke.
Marstrand, Lisbeth.
Nielsen, Karin Sandager.

Ph.d.-afhandlinger

Albertsen, Karen: Motivation for forandring af sundhedsvaner – et sundhedspædagogisk perspektiv med fokus på unge og rygning.
Clemmensen, Torkil: Menneske-maskine samspil i maritime IT-systemer.
Hansen, Kim Rune: Cognitive Dysfunction in a Population-based Sample of Multiple Sclerosis Patients.
Miberg, Ann Britt: Simulatorers anvendelsespotentialer inden for sikkerhedskritiske arbejdsdomæner.
Sørensen, Charlotte Højholt: Samarbejde om børns udvikling. Subjekter i praksis.

Fondsbevillinger

EUs Leonardo da Vinci program
– Integration through training (Sven Mørch) kr. 132.756.
Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Nina Prætorius) kr. 15.000.
– Kognitive evner hos unge danske mænd 1988-1998 (Thomas W. Teasdale) kr. 16.806.

Publikationer

Arcel L.T. (red.): War violence, trauma and the coping process. 398 s. Nakladnistvo Lumen, Zagreb, Copenhagen 1998.
Arcel L.T.: The Dynamics of sexual torture and its difference from civil sexual violence. i: Recipes for healing – gender sensitive care for women, survivors of torture, N. Pearson, J.P. Lopez og M. Cunningham (red.), University of Philippines, PST/CIDS ISIS international, IRCT, Manila 1998.
Arcel L.T.: Seksuel chikane og vantrivsel på arbejdspladsen. i: Et arbejdsliv s. 55-74, Gert Graversen (red.), Psykologisk Institut, Århus Universitet 1997.
Boman K., Jensen U.H., Steensballe B., Strandbygaard B.: Projekt: "Psykotering". s. 1-106. Institut for Psykologi, København 1999.
Boman K., Strandbygaard B., Vestergaard-Bogind J.: The Self Project. 36 s. Institut for Psykologi, København 1999.
Boman K.: Vind over censor. i: Lærelyst s. 128-129, red., Borgen, København 1999.
Bundesen C.: A computational theory of visual attention. i: Attention, space and action: Studies in cognitive neuroscience s. 54-71, G.W. Humphreys, J. Duncan & A. Treisman (red), Oxford University Press, Oxford 1999.
Bundesen C., Larsen A.: Editors' introduction. *Psychologische Forschung/Psychological Research* Vol 62, s. 79-80, 1999.
Bundesen C.: A new look at functions of attention. *Visual Cognition* 6, s. 89-91, 1999.
Bundesen C.: The rationale of psychology. *Scandinavian Journal of Psychology* 40, Suppl, s. 23-24, 1999.
Bundesen C.: Visual pattern matching: Effects of size ratio,

complexity, and similarity in simultaneous and successive matching. *Psychologische Forschung/Psychological Research* 62, s. 280-288, 1999.
Bundesen C.: Single-letter recognition as a function of exposure duration. *Psychologische Forschung/Psychological Research* 62, s. 275-279, 1999.
Bundesen C., Duncan J., Olson A., Humphreys G., Chavda S., Shibuya H.: Systematic analysis of deficits in visual attention. *Journal of Experimental Psychology: General* 128, s. 450-478, 1999.
Dreier O.: Læring om endring av personlig deltagelse i sociale kontekster. i: Mesterlære – Læring som social praksis s. 70-88, Klaus Nielsen & Steinar Kvale, Notam Gyldendal, København 1999.
Dreier O.: Læring om ændring af personlig deltagelse i sociale kontekster. i: Mesterlære – Læring som social praksis s. 76-99, Klaus Nielsen & Steinar Kvale, Hans Reitzels Forlag, København 1999.
Dreier O.: Begreber om tilstande, variation og udvikling i personlighedspsykologien. *Bulletin fra Forum for Antropologisk Psykologi* 5, s. 52-59, 1999.
Dreier O.: Participation, Intercontextuality and Personal Trajectories. i: Challenges to Theoretical Psychology s. 269-277, W. Maiers, B. Bayer, B. Duarte Esgalhado, R. Jorna & E. Schraube, Captus Press, York, Ontario 1999.
Dreier O.: Forord til den danske udgave. i: Professionel omsorg for børn og familier – fra teori til værktøj s. 7-12, Pär Nygren, Dansk psykologisk Forlag, København 1999.
Dreier O.: Uddannelse og læring i praksis. i: På sporet af praksis s. 42-58, Anderds Stig Andersen, Kim Pedersen, Karin Svejgaard (red), Undervisningsministeriets Forlag, København 1999.
Dreier O.: Personal Trajectories of Participation across Contexts of Social Practice. *Outlines* 1, s. 5-32, 1999.
Dreier O.: Trayectorias, personales de participación a través de práctica social. *Psicología y Ciencia Social* vol 3, nr. 1, s. 28-50, 1999.
Gade A.: Neuropsykologi i Den Store Danske Encyklopædi. s. 128-129, Gyldendal. København 1999.
Gade A., Hugdahl K., Brønneck K., Kyllingsbæk S., Law I., Paulson O.B.: Brain activation during dichotic presentations of consonant-vowel and musical instrument stimuli: A¹⁵ O-PET study. *Neuropsychologia* 37, s. 431-440, 1999.
Gammelgaard J.: Den hellige yngel pleje. *Psyke&Logos* 1, s. 275-279, 1999.
Gammelgaard J.: Lytningens metaforik. *Drift* 2, s. 7-22, 1999.
Gammelgaard J.: Metaphors of Listening. *The Scandinavian Psychoanalytic Review* 21, s. 151-167, 1998.
Gammelgaard J.: Freud og Århundredskiftets Wien. i: Københavns Universitets Almanak s. 164-174, Lilian Noval (red), Nyt Nordisk Forlag, København 1999.
Gammelgaard J.: Etikken findes i detaljen. i: Tillid og nærver. Etik og menneskesyn i terapi s. 97-111, Jan Andreasen (red), Frydenlund, Randers 1998.
Gammelgaard J.: Bevidstheden og det ubevidste. i: Den menneskelige bevidsthed s. 133-157, Ralf Hemmingsen (red), Munksgaard, København 1998.
Gerlach C., Law I., Gade A., Paulson O.B.: Perceptual differentiation and category effects in normal object recognition: A PET study. *Brain* 122, s. 2159-2170, 1999.
Harder S.: Procesforskning – set i lyset af nyere udvik-

- lingstendenser indenfor psykoterapiforskningen. *Agrippa – Psykiatriske tekster* 19 (1-2), s. 93-108, 1999.
- Harder S., Mathiesen B.B., Gjørtler N.: Hvad er psykologiens genstandsområde. *Psyke & Logos* 20 (1), s. 239-275, 1999.
- Hjulmand K.: Psykologisk profil af D.W. Winnicott. *Psykologisk Set* vol. 16, nr. 33, s. 36-40, 1999.
- Jacobsen B.J.: Sygdom og krise. Den somatiske sygdom og skade vurderet ud fra Kierkegaards begreber. *Psyke & Logos* 1, s. 75-94, 1999.
- Jacobsen B.J.: Hvad er psykologiens genstandsområde? *Psyke&Logos* 1, s. 239-273, 1999.
- Jacobsen B.J.: Sygdom og krise. Den somatiske sygdom og skade vurderet ud fra Kierkegaards begreber. *Psyke&Logos* 1, s. 75-94, 1999.
- Jensen T.E.: Konstruktionen af socialvidenskabelige kendsgerninger. Et casestudie i hvordan data bliver kombineret i en antropologisk tekst. *Nordisk Psykologi* 51 (4), s. 260-278, 1999.
- Jensen T.E.: Bruno Latour og konstruktionisme – en introduktion. *Nyhedsbrev* 25, s. 5-12, 1999.
- Jørgensen S.L.: Psykologiske forhold ved brystrekonstruktion. *Psyke & Logos* 1, s. 155-180, 1999.
- Karpatschof B.: Psykologiske behandlingsfaktorer ved et integreret rehabiliteringsprogram for hjertepatienter. *Psyke & Logos* 20 (1), s. 131-154, 1999.
- Karpatschof B.: The Meeting Place of Cognition and Technology. i: *Humane Interfaces: Questions of Methods and Practice on Cognitive Technology* s. 161-178, J.P. Marsh, B. Gorayska og J.L. Mey (eds), North Holland, Amsterdam 1999.
- Kragh C.: Psykologisk profil af George Herbert Mead. *Psykologisk Set* 35, s. 38-41, 1999.
- Kragh C., Pedersen S.C.: Med æren i behold. *Information* 2/8-99, s. 8-8, 1999.
- Kragh C., Kuschel R., Schmidt H.S.: Fra intra- til interkulturel psykologi. *Nordisk Psykologi* vol. 50, nr. 2, s. 155-158, 1998.
- Kuschel R.: The Necessity for Code of Ethics Research. *Psychiatry Today* 2-3, s. 247-274, 1999.
- Kuschel R.: Potreba za etickim Kodeksom u istrazivanju. *Psihijat.dau* 1998, 30(2), s. 275-295, 1999.
- Køppe S.: En idéhistorisk introduktion. i: *Freuds spor* s. 31-52, Finn Lykke Schmidt (red), Klim, 1999.
- Køppe S.: Det psykiske. *Bulletin for antropologisk psykologi* 4, s. 93-98, 1998.
- Køppe S., Helles R.: Æstetikken der forsvandt. *Kritik* 140, s. 61-72, 1999.
- Køppe S., Mathiesen B.B., Gjørtler N., Harder S., Jacobsen B.J., Jørgensen S.L., Linnet J., Nielsen B.: Hvad er psykologiens genstandsområde? *Psyke & Logos* 20, s. 239-274, 1999.
- Larsen A., Bundesen C.: Vision and visual cognition: A special issue of the journal *Psychologische Forschung/Psychological Research*. *Psychologische Forschung/Psychological Research* Vol 62, nr. 2/3 (hele dobbeltnummeret), s. 79-236, 1999.
- Linnet J.: Psychological aspects of Atropic Dermatitis. 109 s. København 1999.
- Lunn S.: Sundhedens anoreksi – og sygdommens. *Psyke & Logos* 1, s. 112-123, 1999.
- Lunn S.: Forskning i psykoterapi og psykoterapi som forskning. *Matrix – nordisk tidsskrift for psykoterapi* 16 (3), s. 289-304, 1999.
- Maar V.: Supervision in Trans-Cultural Blocktraining. 5 s. Budapest 1999.
- Mathiesen B.B., Gjørtler N., Harder S., Jacobsen B.J., Køppe S., Jørgensen S.L., Linnet J., Nielsen B.: Hvad er Psykologiens genstandsområde? *Psyke & Logos* 1, s. 239-273, 1999.
- Mirdal G.M.: Mellem sundhed og sygdom: Reflektioner over somatisering. *Psyke&Logos* 1, s. 60-74, 1999.
- Munck H., Madsen S.A., Tolstrup M.: Fædre og fødsler. 172 s. Frydenlund, Frydenlund Grafik, København 1999.
- Munck H.: Moderskab. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, Bind 13 s. 354, ansvarshavende chefred. Jørn Lund, Danmarks Nationalleksikon A/S, Gyldendal, København 1999.
- Munck H., Madsen S.A.: Fædres deltagelse i fødsler – nærvar eller afstand. i: *Mænd på vej* s. 105-115, red. Søren Ervø, Peter Andersen Hove, Nanna Mik-Meyer, Ligestillingsrådet, København 1999.
- Mørch S.: Social co-operation and practice Youth Research. *Polish Psychological Bulletin* 1, s. 47-68, 1999.
- Mørch S.: Positions in Peer Education. 7 s. Commission of European Union DG VII, European Road Safety Federation. Brussels 1999.
- Mørch S.: Informal learning and social contexts: The case of Peer education. i: *Lifelong Learning in Europe. Differences and Divisions* s. 145-171, Andreas Walter, Barbara Stauber (red), Neuling Verlag, Tübingen 1999.
- Nissen M.: Brugerindflydelse og handlesammenhænge i psykosocialt arbejde. 542 s. Center for sundhed, menneske og kulturs skriftserie. Århus 1998.
- Nissen M.: Theory and practice: Happy marriage or passionate love affair? *Nordiske Udkast* 26 (2), s. 79-84, 1998.
- Nissen M.: Ideologies and developments in practical dealings with addiction. i: *Erkenntnis und Parteilichkeit. Kritische Psychologie als marxistische Subjektwissenschaft* s. 229-240, B. Fried, C. Kaindl, M. Markard, G. Wolf (red.), Argument Verlag, Berlin/Hamburg 1998.
- Nissen M.: Oplysning og forebyggelse af misbrug. *Social Kritik* 54, s. 26-39, 1998.
- Nissen M.: Den sociale konstruktion af stofmisbrug. *Social Kritik* 56, s. 12-27, 1998.
- Nissen M.: Subjects, discourse, and ideology in social work. i: *Challenges to Theoretical Psychology* s. 286-294, W.Maiers, B.Bayer, B.D.Escalhado, R.Jorna, E.Schraube (eds), Captus Press, North York, Canada 1999.
- Nissen M., Jensen T.B., Axel E.: The abstract zone of proximal conditions. *Theory & Psychology* 9:3, s. 417-426, 1999.
- Pedersen P.M.: Neuropsychological Impairments in Stroke: Frequency, Time-course, and Relevance for Rehabilitation. 36 s. COGNISoft, Hillerød 1999.
- Petersen A.F.: Emergent Consciousness Considered as a Solution to the Problem of Movement. i: *Science and the Primacy of Consciousness* s. 8-17, R.L. Amoroso et al (eds), The Noetic Press, Orinda, CA., USA 1999.
- Petersen A.F., Ahlmann L.: Soutenir au lieu d'imposer: A propos de la relation entre le développement moteur et l'autonomie personnelle dans les premières années. *Actes du XVIe Colloque du GROFRED: Modes de regulation dans le développement de l'enfant*, N. Favez et al. (ed.), s. 336-348, Université de Genève 1999.
- Petersen A.F., Guillaumin A.: Le monde social des objets et les styles interactifs: Exploration, construction, manipulation.

- tion chez l'enfant de 18 à 24 mois. 8 s. Université de Rouen 1999.
- Petersen A.F.: Are Modern News Media a Danger to Democracy? 12 s. Université Lille 2 1999.
- Petersen A.F.: Editorial note. i: Indefinability – An Essay in the Philosophy of Cognition s. 129-132, Josephine Pasternak, Arne F. Petersen (udgiver), Museum Tusulanum Press, København 1999.
- Poulsen A.: Personlighedspsykologiens store ord er kontra-definerede. Bulletin fra Forum for Antropologisk Psykologi 5, s. 6-35, 1999.
- Poulsen A.: Modernitet og personlighed. i: Sociologisk udfordring til psykologien s. 109-142, Jan Tønnes Hansen og Mads Hermansen (red), KLIM, Århus 1999.
- Poulsen S.: Grounded Theory – En kvalitativ forskningsstrategi for psykoterapiforskning. Agrippa vol. 19, nr. 1-2, s. 126-156, 1999.
- Poulsen S.: Afprivatisering – klienters oplevelse af psykodynamisk korttids gruppe terapi. 301 s. Københavns Universitet. København 1999.
- Rasmussen O.E.: Putting quality of life to the test. i: Urban quality of life, critical issues and options s. 196-211, Lim Lan Yuan, Belinda Yuen, Christine Low, National University of Singapore, Singapore 1999.
- Schousboe I.G.: Leg som læringsmedium. i: Liv og læring – i pædagogiske kontekster s. 120-136, D. Cecchin & E. Sander, BUPL, København 1999.
- Schousboe I.G.: Kontroversielle lege og deres implikationer. Nordisk Psykologi 51 (3), s. 175-191, 1999.
- Schultz E.H.: Jesus og Psykologien. i: Historien om Jesus og Jesus i Historien s. 273-286, M.Å. Skovmand & S. Giversen, DR Multimedie, København 1999.
- Schultz E.H.: Faktorernes orden er ikke ligegyldig. i: Bulletin fra Forum for Antropologisk Psykologi s. 69-73, Jan Tønnes Hansen, Preben Bertelsen (red.), Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, Århus 1999.

Studienævnet for Psykologi

Studienævnet

Pr.1.2.1999 bestod studienævnet af: Lektor, ph.d. Helle Andersen (studieleder), lektor cand.psych. Arne Poulsen (vicestudieleder), lektor, cand.psych. Vivi Maar, lektor, dr.phil. Erik Schultz, stud.psych. Jacob Cornett, stud.psych. Eske Asbjørn Daniel, stud.psych. Iben Hauge, stud.psych. Mirjam Høffding Refby.

Evaluering

Studienævnet har i året 1999 gennemført to evalueringer af undervisningen ud fra evalueringsskemaer, hvori de studerende tilkendegiver deres tilfredshed med undervisningens faglige niveau, undervisningsformen, undervisningens placering i sammenhæng med de øvrige studieelementer, vejledning af opgaver m.v. Evalueringen har fundet sted afslutningsvist i de enkelte semestre, og de enkelte lærere har i grafisk form fået forelagt resultaterne vedrørende deres egen undervisning, således at disse ville kunne tjene som rettesnor for tilrettelæggelse af den kommende undervisning. Evalueringen har generelt vist en tilfredshed over middel og har ikke givet studienævnet anledning til særlige foranstaltninger.

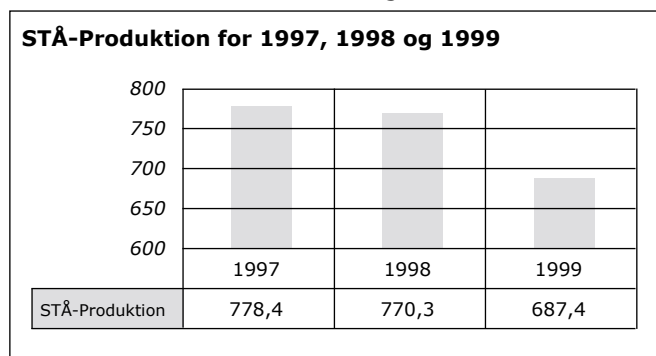
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Psykologi	Samf	Sund	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Psykologi A	617,3	1,1	0,0	3,1	0,5	12,8	634,7
Psykologi B	54,0						54,0
Samf	0,1						
Øvrige hum	9,5						
Merit- og gæstestud.	6,5						
I alt	687,4						688,7

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Nyheder om studiet

Året har været præget af det udfordrende arbejde med at implementere den nye studieordning, der trådte i kraft ved efteråret 1998, og som på væsentlige områder adskiller sig fra den tidligere studieordning. I takt med den semestervise tilgang af studerende på de enkelte studieelementer har undervisningen ud fra den nye studieordning stillet krav til lærere og studerende om nytænkning og til studienævnet om præcisering og justeringer af ordningen, især på kandidatuddannelsen. Bacheloruddannelsen har også undergået forandringer i forhold til den tidligere studieordning, men den er i højere grad en parallel til denne. Kandidatuddannelsen derimod betegner med den nye studieordning et betydeligt skridt fra et specialiseret uddannelsesforløb til et generalistpræget forløb, der har nødvendiggjort nye overvejelser over fastholdelsen af videnskabelig dybde i uddannelsen, samtidig med at der sikres en større bredde.

I efteråret 1999 iværksattes et forsøg med IT-baseret undervisning på et bachelorhold i almen psykologi. Forsøget vil blive evalueret ved afslutningen af forårssemestret år 2000, hvor den afsluttende eksamen finder sted. Hvis det fagligt og pædagogisk viser sig at have været en gavnlig undervisningsform, vil sådanne undervisningsmetoder fremover inddrages parallelt med de øvrige i uddannelsen.

Studieleder Helle Andersen

Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik

Instituttets ledelse og organisation

1.2.1999: Institutleder er lektor, Per Fibæk Laursen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Per Fibæk Laursen, lektor Jan Riis Flor, professor Christian Kock, samt TAP-repræsentant overassistent Pia K. Andersen.

Organisation

Instituttet er organiseret, jævnfør universitetsloven, med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik
Njalsgade 80, opg. 14. 2
2300 København S
Telefon: 35 32 88 69
Fax: 35 32 88 50
<http://www.hum.ku.dk/fpr>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

1. maj 1992 blev de tre tidligere selvstændige institutter for Filosofi, Pædagogik og Retorik slået sammen til ét institut.

Pr. 1. september 1992 blev Formidlingscentret oprettet under ledelse af Christian Kock (Retorik). Ledes nu af Lotte Rienecker. Formålet med centret er at hjælpe fakultetets studerende til bedre formidlingsfærdigheder. Pr. 1. september 1993 blev Center for Universitetspædagogik etableret med henblik på at styrke denne del af instituttets virksomhed. Arbejdsområderne for universitetspædagogik dækker hele universitetet.

I september 1993 blev Center for Etik og Ret oprettet i tilknytning til Københavns Universitet. Leder er docent Peter Kemp. Centret har til formål at igangsætte forskning og internationalt samarbejde mellem forskere, der arbejder med forholdet mellem etik og jura, og indsamle dokumentation herom.

Studienævnet for Humanistisk Informatik er nedlagt. Der arbejdes med planer for videreførelse af dets virksomhed.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed fordeler sig på følgende områder:

1. Filosofi- og idéhistorie

1.1. Fortsat arbejde med: Jeg-bevidsthed i indisk og vestlig filosofi; filosofiens rolle i "cross-cultural conversation"; dialogen mellem videnskab og religion; kvinders rettigheder og kulturelle normer (Balslev, Anindita).

1.2. Tidsbegrebet til Hindu Encyclopaedia, USA (Balslev, Anindita).

1.3. Afsluttet arbejde med udgivelse af disputatsen "Hegels skeptiske vej til den absolutte viden. En analyse af Phänomenologie des Geistes". Forsvaret fandt sted ved Aarhus Universitet d. 21.5.1999 (Huggler, Jørgen).

1.4. Begrebet fejltagelse hos Thomas Aquinas, Descartes, Arnauld og Leibniz (Huggler, Jørgen).

1.5. Individuel substans og universalier hos Leibniz (Huggler, Jørgen).

1.6. Theodicéproblemet hos Leibniz og i den tyske idealisme (Huggler, Jørgen).

1.7. Færdiggjort dansk monografi om Descartes (udk. nov. 1999) og påbegyndt udarbejdelse af en beskrivelse af det 18. århundredes danske filosofi som et led i et 3-årigt projekt om dansk filosofi fra middelalder til nutid finansieret af SHF og i samarbejde med docent, dr.phil. Sten Ebbesen, Institut for græsk og latin (Koch, C.H.).

1.8. Færdiggjort artikel i form af en semantisk fortolkning af Husserl's epoché (Lübcke, Poul).

1.9. Færdiggjort artikel om begreberne paradoks og forargelse hos Kierkegaard (Lübcke, Poul).

1.10. Færdiggjort artikel om frihedsbegrebet hos Kierkegaard (Lübcke, Poul).

1.11. Fortsat arbejde med artikel om tysk hermeneutik og fænomenologi i forbindelse med den nye udgave af "Vor tids filosofi" (Lübcke, Poul).

1.12. Arbejde med britisk logikkritik og argumentationsteori i perioden 1840-1940, især F.C.S. Schiller (Nielsen, Flemming Steen).

1.13. Fortsat disputatsarbejde med Platons og Aristoteles' politiske filosofi; den blandede forfatnings historie og spørgsmål om metode og fremstilling i politisk filosofi (Olson, Anne-Marie Eggert).

2. Praktisk filosofi

2.1. Legitimering af beskyttelsen af den levende natur. Artsbegrebets normativitet (Coff, Christian).

2.2. Persons, Interests and Morality. En undersøgelse af teorier om egeninteresse, personlig identitet og moral og sammenhængen imellem dem (Holtug, Nils).

2.3. Politisk filosofi. I forbindelse med den nye udgave af "Vor tids filosofi" (Poul Lübcke, red.) er udarbejdet et kapitel om moderne politisk filosofi (Holtug, Nils).

2.4. Værdi, landskab og biodiversitet. Et tværfagligt forskningsprojekt i samarbejde med forskere fra RUC, Kunstakademiets Arkitektskole og KU (jura) (Jensen, Karsten Klint).

2.5. Bioteknologi, kropslighed og bioetik (Johansen, Niels Mattson).

2.6. Fortsatte studier i etisk teori, metaetik og politisk filosofi, herunder specielt konsekventialisme, teorier om begrundelser af etiske teorier og overbevisninger, samt nationalisme (Kappel, Klemens).

2.7. Udarbejdelse af "Metaetik. 1960'erne og frem", som publiceres i den nye udgave af Politikens "Vor tids filosofi" (Kappel, Klemens).

2.8. Udarbejdelse af "Some critical remarks on ethical intuitionism" (Kappel, Klemens).

2.9. Bioetik og bioret. Studier inden for "bioetik" og "bioret" med særligt henblik på etiske kriterier for udvikling og anvendelse af genteknologi både på det medicinske område og på fødevarerområdet (Kemp, Peter).

2.10. Etikens grundlagsproblemer. Refleksioner over etikken med særligt henblik på kommunikation, narrativitet og erindring (Kemp, Peter).

2.11. Studier af forholdet mellem held og retfærdighed. Færdiggørelse af projekter angående moralsk ansvar og deontologisk etik. Metaetik (Lippert-Rasmussen, Kasper).

2.12. Fortsat arbejde med projekt om velfærdsstaten og

miljøpolitikken inden for rammerne af projektet "Værdi, landskab og biodiversitet". Et tværfagligt forskningsprojekt i samarbejde med forskere fra RUC, Kunstakademiets Arkitektskole og KU (jura) (Lübcke, Poul).

2.13. Ph.d.-stipendiat i bioetik. Titlen for afhandlingen er "Ethiske problemstillinger ved assisteret reproduktion" (Petersen, Thomas).

3. Teoretisk filosofi

3.1. Videre arbejde inden for projektet "Teoretiske og empiriske undersøgelser af videnssociologien, med særligt henblik på samfundsforskningens kvalitetsspørgsmål". Projektet udføres i samarbejde med forskere fra Sociologisk Institut og er finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (Collin, Finn).

3.2. Naturalistisk bevidsthedsfilosofi; undersøgelse af det etiologiske funktionsbegrebs egnethed til at fiksere mentalt indhold (Flor, Jan Riis).

3.3. Metodologi, epistemologi, "modal learning theory", logicomatematisk modellering af videnskonvergens. Doktordisputatsen "The Convergence of Scientific Knowledge – a view from the limit", blev indleveret til bedømmelse ved Det Humanistiske Fakultet d. 7/1-2000 (Hendricks Vincent F.).

3.4. Fortsatte studier i erkendelsesteori, specielt med henblik på monografi om naturalistiske teorier om viden og begrundelse og naturalistiske svar på skepticisme (Kappel, Klemens).

3.5. Studier af *petitio principii* som argumentationsteoretisk problem. Viljens frihed i lyset af den seneste diskussion (Lippert-Rasmussen, Kasper).

3.6. Fortsat arbejde med filosofiske leksikonartikler til ny udgave af "Politikens filosofi leksikon" samt norsk, svensk og tysk oversættelse af samme (Lübcke, Poul).

3.7. Fortsat samarbejde med Jørgen Husted (Aarhus Universitet) om at skrive en filosofisk grundbog (Lübcke, Poul).

3.8. Arbejde inden for argumentationsteori og almen erkendelsesteori, især vedrørende fejlslutningslæren og den dialogiske approach til logikkens anvendelse (Nielsen, Flemming Steen).

3.9. Undersøgelse af den historiske tid som transcendent betingelse for den menneskelige erkendelse (Olesen, Søren Gosvig).

3.10. Studier i Heideggers sene forfatterskab med udgangspunkt i det underliggende tema "Wesung" (Olesen, Søren Gosvig).

3.11. Fortsatte studier af forholdet mellem køn og filosofi, både med henblik på begrebet om negation og med henblik på sammenbrudet af moralitet under krig. Bevillingshaver og forskningsleder på FREJA-projektet, "Filosofi på tværs" (Schott, Robin May).

3.12. Forsvar af disputats "Self-awareness and Alterity" (Zahavi, Dan).

3.13. Fortsatte studier af forholdet mellem intentionalitet og selvbevidsthed, med særligt henblik på dialogen mellem fænomenologi, analytisk bevidsthedsfilosofi og kognitionsvidenskab (Zahavi, Dan).

4. Pædagogik

4.1. Rekonstruktion af dansk voksenpædagogikens begrundelse imellem politik og videnskab samt af forskningens placering og betydning (Andersen, Peter Østergaard).

4.2. Hvordan studere den moderne barndom og dens pædagogiske teori? (Andersen, Peter Østergaard).

4.3. Studier vedrørende undersøgelse af livsformer, studie- og professionskulturer for udvalgte fag ved videregående uddannelser (Andersen, Peter Østergaard).

4.4. Bourdieus teori og metode omkring dybde-interview i "The Weight and the World" (La Misère du monde) (Callewaert, Staf).

4.5. Udvikling af en generel teori om professionsviden og praktik, med særligt henblik på de mellemlange videregående uddannelser, og dannelsen af CVU/DPU (Callewaert, Staf).

4.6. En paraplyundersøgelse omkring rekrutteringen af studenter og lærere til MVU i Norden som overbygning over et antal ph.d.-projekter i Bourdieu-programmet inden for forskeruddannelsen på KUA (Callewaert, Staf).

4.7. Bedømmelseskriterier og fremgangsmåder ved bedømmelse af undervisningsmæssige kvalifikationer (Dohn, Helge).

4.8. Brugen af simulering i forbindelse med medicinsk undervisning (Dohn, Helge).

4.9. Om at undervise. Arbejde med interviewbog om undervisning på universitetsniveau. Interview med professor Phillip Jackson og professor Per Saugstad (Tidligere interview med prof. Hubert Dreyfus) (Gabrielsen, Tone Saugstad).

4.10. Aristoteles og pædagogikken. Et studie af Aristoteles' etik, kundskabskategorier og dannelsesstækning, samt Aristoteles' betydning for pædagogiske problemstillinger såsom forholdet mellem teori og praksis, dannelsesstækning og handlingsteorier (Gabrielsen, Tone Saugstad).

4.11. Network for Non-Skolastic learning. Deltagelse i et internationalt sammensat netværk af forskere som beskæftiger sig med læreprocesser uden for de mere formaliserede skolesammenhænge (Gabrielsen, Tone Saugstad).

4.12. Læring og undervisning i humanistiske universitetsstudier (Laursen, Per Fibæk).

4.13. Etniske minoritetsgrupper, skolegang og kulturel identitetsdannelse, nationalt og internationalt med særligt henblik på USA (John U. Ogbu) (Moldenhawer, Bolette).

4.14. Pakistanske og tyrkiske/kurdiske minoritetsunge: Skolestrategier og uddannelsesvalg (Moldenhawer, Bolette).

4.15. Kombineret interview- og observationsundersøgelse af interaktioner, etnicitet og elever på folkeskolens 8. og 9. klassetrin (Moldenhawer, Bolette).

4.16. Professionslæring i praksis. Empiriske undersøgelser af nyuddannede pædagoger og læreres erobring af praktiske arbejdsstrategier og – færdigheder (i samarbejde med Martin Bayer, KU og Ulf Brinkkjær, DPI) (Muschinsky, Lars Jakob).

4.17. Uddannelsesreformer i Sydafrika. Undersøgelser af samspil mellem politiske forandringer, uddannelsesplanlægning og personlige livsstrategier (Muschinsky, Lars Jakob).

4.18. Barndommen som pædagogisk konstruktion (Muschinsky, Lars Jakob).

4.19. Temaer i pædagogisk filosofi – en introduktion til et fagområde (Nordenbo, Sven Erik).

4.20. HF-evaluering (sammen med Poul Skov, Lars Klewe, Elsebeth Sanden, Inge Heise, Erik von Essen og Peter Seeberg) (Nordenbo, Sven Erik).

4.21. Curriculumstudier i Danmark (Nordenbo, Sven Erik).

4.22. En sammenlignende undersøgelse af børns oplevelse af læring i England, Frankrig og Danmark. Støttet af

Humanistisk Forskningsråd (sammen med Birte Ravn) (Winther-Jensen, Thyge).

4.23. En fremstilling af den komparative pædagogik (Winther-Jensen, Thyge).

5. Retorik

5.1. Bidrag til lærebog i retorik (Jørgensen, Charlotte).

5.2. Tidsskriftsartikel i forlængelse af paper ved nordisk retorikkonference: "Vurderingsinstanser i normativ retorik: Hvem bestemmer hvad der er god retorik?" (Jørgensen, Charlotte).

5.3. Har arbejdet med forskning i offentlig argumentation, retorikkens historie, videregående skriveundervisning, retlig argumentation, litterære teksters æstetiske virkning samt nyhedsformidling (Kock, Christian).

5.4. Leder af et forskningsprojekt finansieret af Dagspressens Fond om udvikling af den politiske nyhedsformidling i dagblade (Kock, Christian).

5.5. Anden del af Actio-projektet: Udgivelsen af en dansk oversættelse af et fransk værk, er under klargøring (Onsberg, Merete).

5.6. Bidrag til lærebog i retorik (Onsberg, Merete).

5.7. En metrisk grundbog for gymnasiet planlægges (Onsberg, Merete).

5.8. Arbejder videre med projektet: Hermeneutiske overvejelser over digteres oplæsning af egne digte (Rørbech, Lone).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Nordenbo, Sven Erik: Medlem af doktorantkomité ved IPF, Universitetet i Oslo.

Tillidshverv

Callewaert, Staf: Medlem af referensgruppen for humanistisk forskning, Swedish Agency for Research on International Cooperation SAREC/SIDA.

Collin, Finn: Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Jørgensen, Charlotte: Bestyrelsesmedlem i Retorikforeningen.

Kappel, Klemens: Medlem af forskningsgruppe for etik og politisk filosofi.

Kemp, Peter: Medlem af bestyrelsen for "Det Internationale Institut for Filosofi", Paris. Generalsekretær for "Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie".

Kock, Christian: Medlem af en arbejdsgruppe under Undervisningsministeriet om nye arbejds- og eksamensformer i skriftlig dansk i gymnasiet og af Nordisk Netværk om diskursanalyse.

Nordenbo, Sven Erik: SOCRATES-coordinator i NESÅ, Strand III. Undervisningsministeriet, Fagligt udvalg for filosofi i Gymnasiet. HF-evaluering, Undervisningsministeriet, Gymnasieafdelingen.

Winther-Jensen, Thyge: Censorformand på DLH for det pædagogisk- psykologiske område.

Formidling

Redaktionelle hverv

Andersen, Peter Østergaard: Deltager i redaktionen af "Vera".

Collin, Finn: Hovedredaktør af Danish Yearbook of Philosophy.

Flor, Jan Riis: Medlem af redaktionen af Filosofiske Studier.

Holtug, Nils: Medlem af editorial board i "Bioethics" (Oxford, Basil Blackwel).

Jensen, Karsten Klint og Andersen, Svend, AaU: Redaktion af bogen "Bioetik" (Rosinante 1999).

Kappel, Klemens: Redaktion for bind "Theoria", med bidrag om Jonathan Dancys moralfilosofi, samt svar fra Jonathan Dancy.

Kemp, Peter: Redaktør og forfatter (sammen med Jacob Rendtorff) af rapport til EUC om BIOMED-II Projekt: "Basic Ethical Principles in European Bioethics and Biolaw", Barcelona and Copenhagen, Vol. I-II, (afsluttes foråret 2000). Redaktør (sammen med Niels Mattsson Johansen og Jacob Rendtorff) af "Bioethics and Biolaw", Rhodos, Copenhagen, Vol. I-II, akterne fra den 1. og den 2. internationale konference om bioetik og bioret, 1996 og 1998 (afsluttes foråret 2000). Redaktør af bogserien "Philosophical Problems Today", med et bind om "Monde et mondialité/World and Worldhood". Redaktør af artikelsamling om "Bioéthique", Paris. Redaktør af særnummer af fransk tidsskrift om: "La métaphysique dans la culture". Redaktør af "Newsletter Winter 1998-Summer 1999", publ. by "International Federation of Philosophical Societies".

Kock, Christian: Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet "Rhetorica Scandinavica".

Laursen, Per Fibæk: Redaktør af antologien "Vi lærer for livet – hele livet", udgivet af Danmarks Lærerforening.

Lübcke, Poul: Redaktør af nye udgaver af "Politikens filosofi leksikon" og "Vor tids filosofi" (begge Politikens Forlag). Medredaktør af "Tankens magt" og af serien "Klassiske tænkere" på Gyldendal.

Muschinsky, Lars Jakob: Redaktør af Dansk Pædagogisk Tidsskrift.

Nordenbo, Sven Erik: National redaktør af "Scandinavian Journal of Educational Research". Medlem af redaktionen af "Danish Yearbook of Philosophy". Medlem af Editorial Board i: "Studies in Philosophy and Education."

Olesen, Søren Gosvig: Redaktør af "Fund og forskning" fra Det Kongelige Bibliotek.

Schott, Robin May: I redaktionen af "Hypatia; A Journal of Feminist Philosophy". Anmelder for "Signs".

Winther-Jensen, Thyge: Guesteditor af Comparative Education Vol. 36, no. 3, 2000. Fagkonsulent for pædagogik ved Nationalencyklopædien, Gyldendal.

Zahavi, Dan: Redaktion af antologien "Exploring the Self. Philosophical and Psychopathological perspectives on self-experience". I redaktionen af Filosofiske Studier, Alter-revue de phénoménologie.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Kongresser og symposier

Instituttet har arrangeret Syvende Nordiske Metrikkonference 12.-14. november på KUA (Kock, Christian, Onsberg, Merete).

Forskningsophold i udlandet

Zahavi, Dan: Gæsteprofessor ved Dept. of Philosophy, State University of New York at Stony Brook 20.8-20.12.

Instituteder Per Fibæk Laursen

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 35,2 årsværk.
 VIP (Eksternt finansieret): 5,0 årsværk.
 TAP (Internt finansieret): 10,2 årsværk.
 TAP (Eksternt finansieret): 0,6 årsværk.
 STIP (Internt finansieret): 2,1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Andersen, Peter Østergaard; lektorvikar.
 Callewaert, Gustave Joseph Marie; professor.
 Collin, Finn; professor.
 Dohn, Helge; lektor.
 Drud, Claus Kehlet; amanuensis.
 Endresen, Harry Thorleif; amanuensis.
 Engstrøm, Anders; amanuensis.
 Faye, Jan; professor.
 Flor, Jan Christian Riis; lektor.
 Friberg, Carsten; amanuensis.
 Gabrielsen, Tone; lektor.
 Giles, James Leigh; lektorvikar.
 Gonzalez, Dario David; lektorvikar.
 Gundersen, Lars Bo; amanuensis.
 Heilesen, Simon Bjørn; lektor.
 Holtug, Nils; adjunkt.
 Huggler, Jørgen; adjunkt.
 Jensen, Karsten Klint; forskningsadj.
 Jørgensen, Charlotte; lektor.
 Kappel, Klemens; forskningsadj.
 Kemp, Torben Peter; docent.
 Klercke, Kirsten Søltøft; amanuensis.
 Koch, Carl Henrik; docent.
 Kock, Christian Erik Jungersen; professor.
 Laursen, Per Fibæk; lektor.
 Lippert-Rasmussen, Kasper; lektorvikar.
 Lübcke, Poul Otto; lektor.
 Moldenhawer, Bolette; adjunkt.
 Muschinsky, Lars Jakob; lektor.
 Nielsen, Flemming Steen; lektor.
 Nielsen, Lis; amanuensis.
 Nordenbo, Sven Erik; lektor.
 Olesen, Søren Gosvig; lektor.
 Olsen, Anne-Marie Eggert; adjunkt.
 Onsberg, Merete; lektor.
 Rasmussen, Stig Alstrup; lektorvikar.
 Rørbech, Lone; lektor.
 Steffensen, Esben Buus; amanuensis.
 Sørensen, Peter Laurs; amanuensis.
 Villadsen, Lisa Storm; amanuensis.
 Winther-Jensen, Thyge; lektor.
 Zahavi, Dan; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Lars Pynt; forskningsass.
 Balslev, Anindita Niyogi; forskningslektor.
 Bayer, Martin; forskningsadj.
 Diderichsen, Adam Thomas; forskningsadj.
 Ebbesen, Sten; lektor.
 Geckler, Per; amanuensis.
 Hendricks, Vincent F. Rune M.; forskningsadj.
 Ravn, Birte; forskningslektor.
 Schott, Robin May; forskningslektor.
 Steensbech Lemée, Pernille; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Franck, Kasper Sebastian.
 Jelstrup, Dorte.
 Johansen, Niels Mattsson.
 Kauffmann, Oliver Bjørn Viggo S.
 Lund, Anne Katrine.
 Pedersen, Thomas Søbirk.

Ph.d.-afhandlinger

Engstrøm, Anders: *The Anatomy of Metaphor*.
 Petersen, Henrik Sonne: *Socialpolitik, etik og legitimation*.
 Petersen, Kristina Hee: *Refleksionens forandring over tid*.
 Rendtorff, Jacob Dahl: *Aspekter af bioetiske og bioretlige lovgivningsinitiativer i europæiske lande og deres filosofiske forudsætninger*.
 Sørensen, Asger: *Sandheden er rød -og gid etikken var ligeså*.

Fondsbevillinger*Carlsbergfondet*

– Projekt om handling, narrativitet og selverkendelse (Adam Dideriksen) kr. 333.212.

Forskningsstyrelsen/Freja

– Filosofi på tværs (Robin May Schott) kr. 3.000.000.

L.B. Fonden

– Lærerarbejdets praksisformer (Martha Mottelson) kr. 100.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Danskfilosofi fra Middelalder (Carl Henrik Koch) kr. 3.024.865.
 – *Experience and Beyond* (Jan Faye) kr. 574.500.
 – *Konference* (Dan Zahavi) kr. 40.000.

Publikationer

Andersen P.Ø.: *Pædagogisk Forskning i Danmark. i: Pædagogiske Refleksioner* s. 231, Stefan Mossalski, Preben Kirkegaard (eds.), Klim, Aarhus 1999.
 Andersen P.Ø.: *Den Pædagogiske Forsknings Betingelser og Pædagogisk Faglighed*. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 1, s. 96, 1999.
 Andersen P.Ø.: *Italienske Bølgeskvulp*. *VERA* 9, s. 4-9, 1999.
 Balslev A.N.: *A study of time in Indian Philosophy* (second edition). 180 s. Munshiram Manoharlal Publishers, New Delhi 1999.
 Balslev A.N.: *Cultural Otherness: Correspondence with Richard Rorty* (second edition). 125 s. Scholare Press, USA 1999.
 Balslev A.N.: *Time and "Anadi Samsara"*. i: *Time, Creation and World-Order* s. 16, Mogens Wegener, Aarhus University Press, Aarhus 1999.
 Balslev A.N.: *Ramakrishna and the Question of Plurality of Religions*. *Prabuddha Bharata* vol. 104, s. 632-639, 1999.
 Callewaert S.: *Philosophy of Education, Frankfurter Critical Theory and the Sociology of Pierre Bourdieu. i: Critical Theory in Education* s. 117-144, T.S. Popkewitz & L. Fendler (eds.), Routledge, New York 1999.

- Callewaert S.: Danmarks Pædagogiske Universitet. *Social Kritik* 62, s. 8-17, 1999.
- Callewaert S.: Skolens Krise i Afrika. *Nord-Syd Udviklingspædagogisk Tidsskrift* 16, s. 10-17, 1999.
- Callewaert S.: Bourdieu Studier III. 167 s. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, København 1999.
- Callewaert S.: Which way Namibia? i: *Democratic Teacher Education Reform in Africa: The Case of Namibia* s. 222-247, Kenneth Zeichner & Lars Dalhström, Westview Press, Boulder, Colorado 1999.
- Callewaert S.: Towards a general theory of professional knowledge and action. *Nordisk Pædagogik. Journal of Nordic Educational Research* 4:99, s. 209-222, 1999.
- Collin F.: Eksternalisme og internalisme i antropologien. *Antropologi* 40, s. 11-26, 1999.
- Collin F.: Filosofi, Psykologi og det særligt menneskelige. *Bulletin for Forum for Antropologisk Psykologi* 1, s. 60-70, 1999.
- Collin F.: Form i samfundsvidenskaberne. *Kritik* 137, s. 40-49, 1999.
- Collin F.: Kommentar til Arne Poulsen: Personlighedens store ord er kontradefinerede. *Bulletin fra Forum for Antropologisk Psykologi* 5, s. 45-51, 1999.
- Collin F.: Socialkonstruktivismen – et erkendelsesteoretisk og ontologisk standpunkt. *Kvan* 54, s. 7-18, 1999.
- Dohn H., Wagner K.D.: *Strategies and Methods of Teaching in Contemporary Higher Education with Reference to Project Work*. *Innovation in Education and Training International* 36, s. 285-291, 1999.
- Engstrøm A.: *The Anatomy of Metaphor*. 266 s. KUA 1999.
- Engstrøm A.: Anmeldelse af F. Stjernfelt: *Rationalitetens himmel og andre essay*. s.39-42. København 1999.
- Engstrøm A.: *Metaphor and Gestalt*. i: *Interpretation and its boundaries* s. 104-123, A. Haapala, O. Naukkarinen (eds.), Helsinki University Press, 1999.
- Engstrøm A.: *The Contemporary Theory of Metaphor Revisited*. *Metaphor & Symbol Vol 14 nr. 1*, s. 53-61, 1999.
- Gabrielsen T.S.: *Teaching Between Skill and Philosophy*. An interview with professor Hubert Dreyfus. 15 s. *Network for Non-Scholastic Learning*. Aarhus Universitet, Aarhus 1999.
- Gabrielsen T.S.: *Kampagner og sundhedsundervisning*. 77 s. Forskningscenter for Miljø og Sundhedsundervisning. Danmarks Lærerbhøjskole, København 1999.
- Gabrielsen T.S.: *Evaluering af: "Vi, der går Køkkenvejen"*. Evaluering af et tværsektorielt uddannelsesforløb, delfinansieret af EU's Socialfond mål 3, Den Centrale Pulje. 96 s. Københavns Kvindedagshøjskole, København 1999.
- Gosvig Olesen S.: *Lille introduktion til Alexandre Koyre*. *Magasin fra Det Kongelige Bibliotek XIV-1*, s. 38-44, 1999.
- Gosvig Olesen S.: *Begreber om historie: Fra det faktiske til det transcendentale*. *Den jyske historiker Julenummer*, s. 10-16, 1999.
- Gosvig Olesen S.: *Filosofien på markedet. Årets faglitteratur i filosofi*. *Bogens Verden* 3, s. 10-15, 1999.
- Hendricks V.F., Faye J.: *Abducting Explanation*. i: *Model-based Reasoning in Scientific Discovery* s. 271-292, Magani, L., Nersessian, N. og Thagard, P. (eds.), Plenum Press/Kluwer Academic Publishers, Holland 1999.
- Hendricks V.F., Pedersen S.A.: *Modal Learning in Branching Time*. 26 s. LMPS. Krakow, Polen 1999.
- Hendricks V.F., Pedersen S.A.: *Assessment and Discovery in the Limit of Scientific Inquiry*. 25 s. LMPS. Krakow, Polen 1999.
- Holtug N.: *Does Justice Require Genetic Enhancements?* *Journal of Medical Ethics* 25 (2), s. 137-143, 1999.
- Holtug N.: *Genetic knowledge in a just society*. i: *Genetic Information: Acquisition, Access, and Control* s. 283-295, A. Thompson, R. Chadwick (eds.), Plenum Publishing Corporation, New York 1999.
- Holtug N.: *Utility, Priority and Possible People*. *Utilitas* 11 (1), s. 16-36, 1999.
- Holtug N.: *Naturlighed og Humanisme*. i: *Det Menneskeskabte Menneske* s. 51-59, Det Ethiske Råd, København 1999.
- Holtug N.: *Er Genterapi en Etisk Forsvarlig Teknologi?* i: *Bioetik* s. 131-141, K.K. Jensen, S. Andersen (eds.), Rosinante, København 1999.
- Holtug N., Sandøe P.: *Etiske overvejelser vedrørende genetisk modificerede dyr*. i: *Bioetik* s. 156-166, K.K. Jensen, S. Andersen (eds.), Rosinante, København 1999.
- Huggler J.: *Hegels skeptiske vej til den absolutte viden. En analyse af Phänomenologie des Geistes*. ix + 363 s. *Museum Tusulanums Forlag*. Københavns Universitet, København 1999.
- Jensen K.K., Sørensen J.T.: *The Idea of "Ethical Accounting" for a Livestock Farm*. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* 11, s. 85-100, 1999.
- Jensen K.K.: *Etiske Teorier*. i: *Bioetik* s. 240-296, Karsten Klint Jensen, Svend Andersen (eds.), Rosinante, København 1999.
- Jensen K.K., Andersen S.: *Bioetik*. 371 s. Rosinante, København 1999.
- Jørgensen C., Onsborg M.: *Praktisk argumentation* (2. udgave). 128 s. Teknisk Forlag, København 1999.
- Jørgensen C., Kock C.E.J.: *The rhetorical audience in public debate and the strategies of vote-gathering and vote-shifting*. i: *Proceedings of the Fourth International Conference of the International Society for the Study of Argumentation* s. 420-423, Frans H. van Eemeren, Rob Grootendorst, J. Anthony Blair, Charles A. Willard (ed s.), SIC SAT, Amsterdam 1999.
- Kemp P., Kemp M.L.: *Et liv der ikke dør. En bog om lægekunst og menneskelighed*. Spektrum, København 1998.
- Kemp P.: *Kropsfilosofi og kropsetik*. i: *Idræt og etik* s. 9-21, Kurt, Jørgensen, Else Trangbæk (red.), Center for Idrætsforskning, København 1998.
- Kemp P.: *Ufølsom kommunikation*. i: *Hvordan få det sagt? Erfaringer og samtaler om den alvorlige diagnose* s. 11-26, Kirsten Enevoldsen, Jytte Jessen, Susannah Rossiter, Ingelise Wenzel (red.), Poul Kristensens Forlag, Herning 1998.
- Kemp P.: *Au-delà de la justice: Le juste entre le droit et l'éthique*. *Autour de L'oeuvre de Paul Ricoeur*. i: *La sagesse pratique*. s. 111-116, Jeffrey Andrew Barash et Mireille Delbraccio, Centre national de documentation pédagogique, Amiens 1998.
- Kemp P.: *Efterskrift*. i: *Anderledes mennesker* s. 156-158, Sten Lange, Tiderne Skifter, København 1999.
- Kemp P.: *From ethics to bioethics*. i: *Questioning Ethics*. *Contemporary Debates in Philosophy* s. 283-293, Richard Kearney and Mark Dooley, Routledge, London and New York 1999.
- Kemp P.: *From Ethics to Biolaw*. *Revue Internationale de Philosophie Moderne Vol. 16*, s. 137-145, 1998.

- Kemp P.: Jean Nabert och boken om det onda. Vår Lösen. Om texter i ny Läsning 2/3, s. 127-129, 1998.
- Kemp P.: La ragione bioetica. KOS, Rivista di medicina, cultura e science umane, Nouva serie N. 152, s. 56-59, 1998.
- Kemp P.: Den afmægtige magt, 15. årg. Omsorg 4, s. 32-35, 1998.
- Kemp P.: Samspillet mellem den bioetiske grundforskning og biorettens udvikling. i: Vilkårene i den retsfilosofiske debat, ret og etik – kundskab og magt. Rapport fra et symposium, Københavns Universitet 30.01.1998 s. 13-20, 34, 38-39, 43, Flemming Balvig og Jørn Vestergaard (red.), Retsvidenskabeligt Institut D og Studenterbogladen, København 1999.
- Kemp P., Coff C.E., Johansen N.M.: (1) Vi skal ikke undgå naturens farer men teknologiens risici. (2) Viden er ikke det samme som tillid. Replik til Mads Øvlisen. i: Etik i dansk erhvervsliv – fremtidens lederkrav s. 152-159, 165-169, Kurt Boelsgaard, Jyllands-Postens Erhvervsbogklub, Viby J 1999.
- Kemp P.: Kroppens ansigt. i: Hvad er metafysik – i dag? s. 11-25, Dorthe Jørgensen, Forlaget Modtryk, Århus 1999.
- Kemp P.: Læge-etik i en teknologisk tid. Bibliotek for Læger 191, s. 290-299, 1999.
- Kemp P.: Quatre principes éthiques. Revue Internationale de Philosophie Moderne, Acta institutionis philosophiae Vol. 17, s. 45-55, 1999.
- Kemp P.: FISP Newsletter Winter 1998 – Summer 1999. 87 s. FISP Sekretariat, CER, Valkendorfsvej 30, DK-1151. København 1999.
- Koch C.H.: Descartes. 226 s. Centrum, København 1999.
- Koch C.H.: Frederik Christian Sibbern 18.7.1785-16.12.1872. Filosofiske Studier 19, s. 113-126, 1999.
- Koch C.H.: En ny videnskabshistorisk genre? Personalhistorisk Tidsskrift 2, 1999, s. 280-286, 1999.
- Kock C.E.J.: The Rhetorical Audience In Public Debate and the Strategies of Vote-gathering and Vote-shifting. i: Proceedings of the Fourth International Conference of the International Society for the Study of Argumentation s. 420-423, Frans H. van Eemeren, Rob Grootendorst, J. Anthony Blair, Charles A. Willard (ed s.), Sic Sat, Amsterdam 1999.
- Kock C.E.J.: Stråmænd og vindmøller. Rhetorica Scandinavica 9, s. 49-51, 1999.
- Kock C.E.J.: Hans-Georg Gadamer: Retorik og hermeneutik. Introduktion og oversættelse. Rhetorica Scandinavica 10, s. 7-19, 1999.
- Kock C.E.J.: Retorik i Danmark. Et øjebliksbillede. Rhetorica Scandinavica 12, s. 51-62, 1999.
- Kock C.E.J.: Dansk stil – hermeneutik eller tekstfrembringelse? Dansk Noter Særnummer 2, s. 67-70, 1999.
- Laursen P.F.: Tillid. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 3,99, s. 42-45, 1999.
- Laursen P.F.: Didaktik, fag og praksis. i: Danskdidaktiske synsvinkler s. 33-49, Henningsen & Sørensen (red.), Århus 1999.
- Laursen P.F.: En videnskabsprofession? 18 s. Danmarks Lærerhøjskole, København 1999.
- Laursen P.F.: Cognition in the Middle School Classroom. 11 s. 1999.
- Laursen P.F.: Forståelsens århundrede. Uddannelse 6,99, s. 3-7, 1999.
- Laursen P.F.: Studie- og undervisningsformer. i: Rapport om humanisters uddannelse og beskæftigelse s. 56-62, Undervisningsministeriet, København 1999.
- Laursen P.F.: Boldbasis – lever det op til forventningerne? Tidsskrift for Idræt 2, 99, s. 42-44, 1999.
- Laursen P.F., Halling A.: Boldspilundervisning. 127 s. Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Laursen P.F.: Didaktik og kognition. En grundbog. 192 s. Gyldendal, København 1999.
- Laursen P.F.: Romantisk forståelse. Kognition og pædagogik 34, s. 31-40, 1999.
- Laursen P.F.: Folkeskolen i det 21. århundrede. i: Vi lærer for livet – hele livet s. 11-18, Laursen, Klinte, Rantorp og Birkvad, Danmarks Lærerforening, København 1999.
- Laursen P.F.: Mange intelligenser. i: Vi lærer for livet – hele livet s. 121-130, Danmarks Lærerforening, København 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Life-prolonging killings and their relevance to ethics. Ethical theory and moral practice 2, s. 135-147, 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: In what ways are constraints paradoxical? Utilitas 11, s. 49-70, 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Are killing and letting die morally equivalent? Danish Yearbook of Philosophy 33, s. 7-29, 1998.
- Lippert-Rasmussen K.: Viljens frihed og moralsk ansvar. s.1-278. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S, København 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Bioteknologi og etik. 1 s. 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Bør staten være neutral over for forskellige opfattelser af det gode (...)? Filosofiske Studier 19, s. 57-77, 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Er determinisme og moralsk ansvar forenelige? Norsk Filosofisk Tidsskrift 34, s. 12, 1999.
- Lippert-Rasmussen K.: Arneson on equality of opportunity for welfare. The Journal of Political Philosophy 7, s. 478-87, 1999.
- Lund A.K.: Et spørgsmål om retorik. Nydanske Studier 25, s. 105-121, 1999.
- Lund A.K., Helle Petersen: Det sku' vær' så godt. Organisationskommunikation – cases og konsekvenser. 204 s. Samfundslitteratur, København 1999.
- Lund A.K.: Skriv så det passer skærmen. Retorikmagasinet 1, 1. årg., s. 10-13, 1999.
- Lund A.K.: Skriv så det passer skærmen. Fikas i Fokus 3, 8. årg., s. 8-10, 1998.
- Lund A.K.: En retorisk genreanalyse af breve i brug. Fagsprogsforskning i Norden 14, s. 3-20, 1998.
- Lund A.K.: Skriv så det passer til skærmen. Retorikmagasinet 27, s. 11-14, 1998.
- Lund A.K.: Hovedlinjer i retorikens historia. NYS 25, s. 115-121, 1999.
- Lund A.K.: Kommunikation – det klarer stavekontrollen. Retorik Magasinet 34, December 1999, s. 12-16, 1999.
- Lund A.K., Lemée P.S.: Troværdighed – tal godt for dig! 112 s. Frydenlund, København 1999.
- Lund A.K., Petersen H.: 7.4 Organisationens rygrad: Troværdighed. i: Virksomhedens strategi & ledelse s. 1-18, Steen Hildebrandt/Børsens Forlag, København 1999.
- Lund A.K., Petersen H.: Glittet papir er ingen garanti for troværdighed. Børsen Fredag Aviskrønike/indlæg, s. 2, 1999.
- Lübcke P. Michele Nicoletti og Giorg Paradosso e scandalo in Kierkegaard. s. 91-103. Morcelliana, Brescia 1999.
- Lübcke P.: A Semantic Interpretation of Husserl's Epoché. Synthese 118, s. 1-12, 1999.

- Moldenhawer B.: På vej ud i livet. *Magasinet Humaniora* 4, 14. årgang, s. 27-31, 1999.
- Moldenhawer B.: Etniske minoritetsunge: Nye synsvinkler – nye udfordringer. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 3, s. 80-88, 1999.
- Moldenhawer B.: Turkish and Kurdish Speaking Teachers in the Danish Folkeskole: The ambiguous concept of equality. *Scandinavian Journal of Educational Research* Volume 43, Number 4, s. 349-370, 1999.
- Moldenhawer B.: Flerkulturel pædagogik – et uddannelsesforskningsperspektiv. *VERA* no. 6, s. 30-40, 1999.
- Nordenbo S.E.: At lære og at lære. i: Om voksenundervisning – grundlag for pædagogiske og didaktiske refleksioner s. 270-271, Carsten Nejst Jensen, Billesø & Baltzer, Værløse 1999.
- Nordenbo S.E.: Dannelse og dannelsestænkning. 20 s. Danmarks Lærerhøjskole, København 1999.
- Nordenbo S.E.: Status vedrørende arbejdet i HF-evalueringsgruppen august 1997 – november 1998. 74 s. Undervisningsmin. Uddannelsesstyrelsen, København 1999.
- Olsen A-M.E.: Platon. i: Den Store Danske Encyklopædi 15 s. 296-298, Jørn Lund m.fl. (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Onsberg M., Jørgensen C.: *Praktisk Argumentation* (2. udgave). 128 s. Teknisk Forlag, København 1999.
- Onsberg M.: *Retorikken i Homiletikken*. *Retorikmagasinet* 33, s. 8-9, 1999.
- Onsberg M.: *Poetik og Retorik*. s. 77-79. 1999.
- Petersen T.S.: Brave new children – assisted reproduction and our concern for the child. *Danish yearbook of philosophy* Vol. 34, s. 77-98, 1999.
- Rienecker L., Jørgensen P.S.: *Opgaveskrivning på videregående uddannelser – en lærerbog*. 330 s. Samfundslitteratur, Frederiksberg 1999.
- Rienecker L., Jørgensen P.S.: *Specielt om specialer – hovedsageligt om hovedopgaver – koncentreret om kandidatafhandlinger*. 69 s. Samfundslitteratur, Frederiksberg 1999.
- Rienecker L.: *Research Questions and Academic Argumentation: Teaching students how to do it, using formats and model-examples*. i: *Wissenschaftliches Schreiben Schlüsselkompetenz Schreiben. Konzepte, Methoden, Projekte f. Schreibberatung und Schreibdidaktik an der Hochschule* s. 95-109, Kruse, Jakobs, Ruhmann, Luchterhand, Tyskland 1999.
- Schott R.M.: "Philosophical Reflections on War Rape". i: *On Feminist Ethics & Politics* s. 173-199, Claudia Card (ed.), University Press of Kansas, Lawrence, Kansas 1999.
- Schott R.M.: *Moral Textures: Feminist Narratives in The Public Sphere*. *Radical Philosophy* 97, s. 48-50, 1999.
- Schott R.M.: *Yielding Gender: Feminism, Deconstruction and the History of Philosophy*. *Hypatia; A Journal of Feminist Philosophy* Vol. 14, no 3., s. 157-162, 1999.
- Schott R.M.: *Is there a Nordic Feminism?* *Forum for Køn og Kultur Internet*, s. 5, 1999.
- Zahavi D.: *Michel Henry og det usynliges Fænomenologi*. *Kritik* 137, s. 9-20, 1999.
- Zahavi D., Josef Parnas,: *Phenomenal consciousness and self-awareness. A phenomenological critique of representational theory*. i: *Models of the self* s. 253-270, S. Gallagher, J. Shear (eds.), Imprint Academic, Thorverton 1999.
- Zahavi D.: *Self-awareness and alterity. A phenomenological investigation*. 304 s. Northwestern University Press, Evanston 1999.
- Zahavi D.: *Michel Henry and the phenomenology of the invisible*. *Continental Philosophy Review* 32/3, s. 223-240, 1999.
- Zahavi D.: *Indledning*. i: *Spørgsmålet om teknikken og andre skrifter* s. 7-31, Martin Heidigger (red.), Gyldendal, København 1999.

Studienævnet for Filosofi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Stud.mag. Jesper Andreasen, lektor Jan Riis Flor (studieleder), Poul Lübcke (vicestudieleder) og stud.mag. Robert Poulsen. Pr. 1.8. Poul Lübcke hvervet som studieleder, mens Jan Riis Flor blev vicestudieleder.

Evalueringer

I 1999 er filosofi- og idéhistorieuddannelserne i Danmark blevet turnusevalueret af Evalueringscenteret. I København

har Jan Riis Flor været formand for den gruppe, der har udarbejdet fagets selvevalueringsrapport. Resultatet af evalueringen har dannet grundlag for en række studiemæssige tiltag, herunder udarbejdelse af ny studieordning for grunduddannelsen.

Nyheder om studierne

Studienævnet har i 1999 udarbejdet en ny studieordning for grunduddannelsen, som er blevet videresendt til Fakultetsrådet. Den nye ordning udmærker sig specielt ved, at den skriftlige og formidlingsmæssige dimension vægtes mere end i tidligere ordninger.

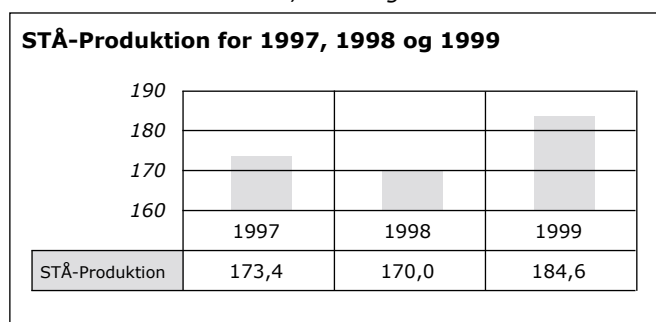
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Filosofi	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Filosofi A	128,5	2,5	5,4	25,8	2,9	12,8	177,8
Filosofi B	22,4						22,4
Samfundsvidenskab	2,0						
Øvrige hum	28,8						
Naturvidenskab	0,8						
Jura	0,3						
Merit- og gæstestud.	2,0						
I alt	184,6						200,2

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Jan Riis Flor

Studienævnet for Pædagogik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Peter Østergaard Andersen, Tone Saugstad Gabrielsen, Rasmus Svarre Hansen, Katrine Krogh Jacobsen, Dorte Lystrup Larsen, studieleder Lars Jakob Muschinsky og suppleant Jens Paulsen. I august måned overlod Rasmus Svarre Hansen sin plads i studienævnet til Jens Paulsen.

Nyheder fra studienævnet

Studienævnet for pædagogik har i det forløbne år primært beskæftiget sig med at tilpasse aktiviteten til de foreskrevne nedskæringer og kravet om STÅ-produktion.

Tiltagene har koncentreret sig om at ændre eksamensformerne og formindske eksamensbyrden for instituttet.

Studiet har i nogen grad været præget af fastansatte underviseres engagement og frikøb andetsteds, hvorfor en betragtelig del undervisningen er blevet varetaget af deltidslærere.

Endvidere er der igangsat initiativer til at rationalisere undervisningen på kandidatuddannelsen. Disse initiativer har foreløbig mundet ud i, at instituttet udbyder en kombi-

nation af "almindelig" undervisning og seminarer, der har til formål at øge STÅ-produktionen.

For både BA og OB studerende er der igangsat initiativer, der har til formål, at de studerende mødes på tværs af årgangene. Instituttets ansatte tilbyder forelæsninger, der lægger sig tæt op ad den enkelte underviseres forskningsmæssige interesser.

M.h.p. videre-efteruddannelsesområdet arbejder studienævnet på etablering af Master-uddannelser.

Endvidere vil studienævnet i det kommende år have øget fokus på området vedrørende IT og pædagogik.

Statistik

Siden 1997 har instituttet haft et samlet fald i STÅ-produktionen på 8,2, med en lille stigning det forløbne år på 0,3.

Instituttet kan ikke give udtømmende forklaringer på denne udvikling, men en del af forklaringen ligger i, at det hidtil store antal §4 studerende på Voksenpædagogik og International Pædagogik er under afvikling, og der efter den nuværende bekendtgørelse ikke længere kan optages nye.

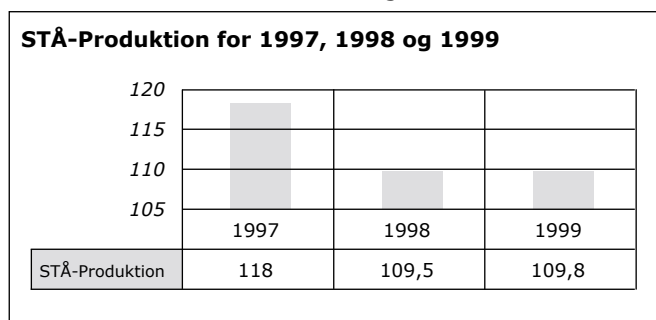
Udover dette har ændringer omkring placeringen af bachelorprojektet medført en række udskydelser af denne opgave, der nu fremstår som en pukkel, der forventeligt vil blive afviklet inden for dette år.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Pædagogik	Teo	Samf	Øvr. hum	Nat	Meritoverført	I alt
Pædagogik A	86,5	0,4	2,0	15,8	0,1	6,1	110,8
Pædagogik B	1,0						1,0
Ulandspædagogik	2,5						2,5
Voksenpædagogik A	0,5						0,5
Voksenpædagogik B	1,5						1,5
Teologi	0,5						
Samfundsvidenskab	2,3						
Øvrige hum	14,8						
Merit- og gæstestud.	0,3						
I alt	109,8						116,3

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Lars Jakob Muschinsky

Studienævnet for Retorik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lektor Charlotte Jørgensen (formand), lektor Lone Rørbech, stud.mag. Louise Skjellerup og stud.mag. Klaus Willer. I maj måned indtrådte suppleanten stud.mag. Anne-Maren Andersen i Louise Skjellerups sted.

Nyt om studierne

Retorikuddannelserne udgøres af grundfagsstudium i Retorik (årligt optag på ca. 30 studerende), kandidatuddannelse i Retorik og tilvalgsstudierne Mundtlig og Skriftlig formid-

ling på hver 1/2 årsværks studier (hold a ca. 24 studerende), der tilsammen udgør et studiemønster på 1 årsværk. Studieordningerne for grundfagsstudiet i Retorik fra 1996 og tilvalgsstudiet i Retorik fra 1998 afløstes med gyldighed fra efterårssemestrets begyndelse af 1999-ordninger.

Statistik

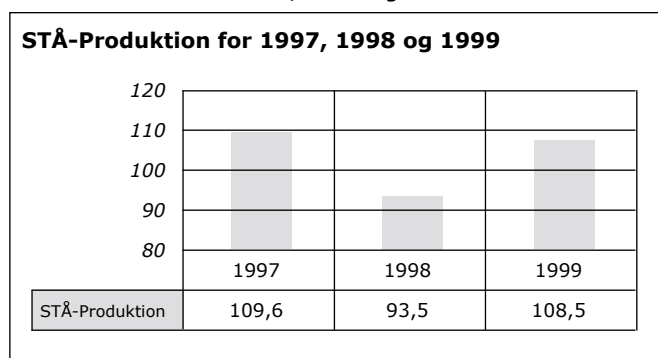
I undervisningsåret 96-97 blev der oprettet 5 tilvalgs hold a 1/2 årsværk, mens der trods det store antal ansøgere kun har kunnet udbydes 4 hold de to følgende år. STÅ-produktionen over de tre år skal ses på denne baggrund, således at faldet i STÅ-tallet fra 1997 til 1998 hænger sammen med et faldende optag, mens forskellen i tallene for 1998 og 1999 er udtryk for en reel stigning i STÅ-produktionen.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Retorik	Teo	Samf	Øvrige hum	Meritoverført	I alt
Retorik A	64,4	0,7	2,0	13,0	5,5	85,6
Retorik B	4,8					4,8
Øvrige hum	38,4					
Merit- og gæstestud.	1,0					
I alt	108,5					90,3

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Charlotte Jørgensen

Studienævnet for Humanistisk Informatik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af: Lærergruppe: Simon Bjørn Heilesen og Henning Ørum. Studerende: Egil Boisen og Christian Jørgensen.

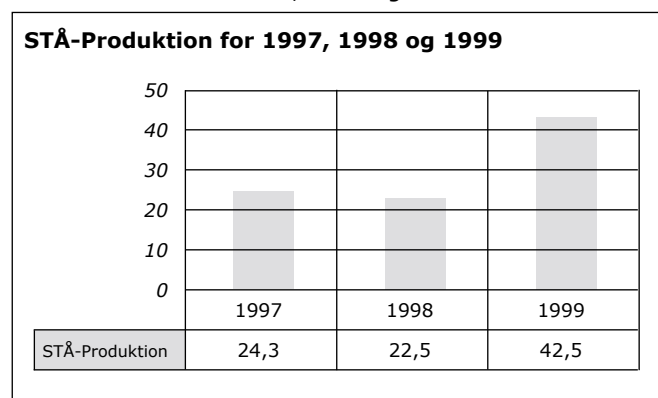
Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Hum. informatik	I alt
Hum. Informatik A	0,8	0,8
Hum. Informatik B	2,0	2,0
Samfundsvidenskab	0,5	
Øvrige hum	39,9	
Naturvidenskab	0,3	
I alt	42,5	2,8

A: Indskrevet med faget som hovedfag, B: Indskrevet med faget som side- eller suppleringsfag.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Forum for Renæssancestudier

Organisation

Forum for Renæssancestudier blev oprettet 1984 af en tværfaglig initiativgruppe.

Forskningsvirksomhed

Forums formål er at støtte forskningen i renæssance-emner og at fremme kontakten mellem personer som forsker inden for området. Dette formål søges opfyldt gennem det tværfaglige samarbejde mellem gruppens medlemmer, gennem internationalt samarbejde, afholdelse af seminarer, temadage, kollokvier og foredragsserier og gennem udgivervirksomhed og forskeruddannelse.

Der arbejdes med antikeception i filologi og kunst: en undersøgelse af renæssancens ikonografiske fremstilling af emner, der ikke er billedtradition for i middelalderen (Ragn Jensen); dansk nylatinsk poesi (Skaftø Jensen); klassikerkommentering og latinske humanisters oversættelser til latin af græske klassikere – dette arbejde forløber i tæt tilknytning til projektet „Catalogus Translationum et Commentariorum. Medieval and Renaissance Latin Translations and Commentaries” (Washington 1960-), hvortil Pade redegør for Thukydid og Plutarch. Pade har desuden arbejdet med en udgave af Niccolò Perottis „Cornu copiae” samt den mytografiske tradition i middelalder og renæssance. Af andre områder kan nævnes studier i middelalderens kortfortællinger, samt påbegyndt oversættelse af et udvalg af Petrarcas breve (Jacobsen), i selvportrættet i Italien ca. 1400-1550, fra Cennino Cennini til Vasari (Ragn Jensen), i renæssancens ridderepos, også i tilknytningen til dets reception (Waage Petersen), og endelig i Tycho Brahes latinske poesi og i Henrik Rantzaus humanistiske mæcenatsvirksomhed (Zeeberg). Zeeberg har desuden færdiggjort en nyoversættelse til dansk af Saxos „Gesta Danorum” (for Det danske Sprog- og Litteraturselskab).

Formidling

Forum udgiver skriftserien “Renæssancestudier” hos Museum Tusulanums Forlag.

Pade sidder i den videnskabelige kommission for tidskriftet “Fontes”.

Forum har som en del af netværket om „Renæssancen: modernitetens oprindelse” i januar arrangeret et seminar om “Virtù og fortuna” på Det Danske Institut i Rom, en kongres for skandinaviske renæssanceforskere i Køben-

havn i maj, og i september en kongres om “Renæssancens moderne ridder” i København.

Forum har organiseret tværfaglige bachelortilvalg i renæssancekundskab i foråret og et kursus i renæssancekundskab på Åbent Universitet blev afholdt i efteråret. På begge kurser forelæste flere af Forums medlemmer.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Forum har i foråret haft besøg af prof. Peter Riemer, Universität Potsdam.

Forums medlemmer har holdt planlægningsmøde i Rom i oktober; de har holdt foredrag om renæssance-emner i Genova, Sassoferato og Cambridge (Pade). Desuden har Pade været på studieophold i Italien og England.

Forum har siden 1988 været medlem af „La Fédération Internationale des Sociétés et Instituts pour l’Étude de la Renaissance”; der har siden 1990 været et samarbejde med universiteterne i Rom og Firenze, og Forum har i årets løb formidlet fem studieophold i Italien og har haft studerende fra Italien over Erasmus-programmet.

Forum organiserede fra 1. oktober 1997 – 30. september 1999 det to-årige netværk om “Renæssancen: modernitetens oprindelse”, der var bevilget af Statens Humanistiske Forskningsråd. Netværket har etableret samarbejde med Istituto di Studi Rinascimentali i Ferrara, Warburg Institute i London, og Institut für Geistesgeschichte des Humanismus i München.

Pade og Zeeberg deltager i et tre-årigt skandinavisk projekt om “Portræt og selviscenesættelse i nordisk renæssance og dens forbilleder”, bevilget af NOS-H.

Stab

Der er ingen selvstændig stab.

Initiativgruppens medlemmer er tilknyttet forskellige institutter eller har anden ansættelse. Den består af Marianne Alenius (Museum Tusulanums Forlag), Eric Jacobsen (engelsk), Hannemarie Ragn Jensen (kunsthistorie), Minna Skaftø Jensen (græsk-romerske studier, Syddansk Universitet), Marianne Pade (græsk og latin), Lene Waage Petersen (italiensk) og Peter Zeeberg (græsk og latin).

Publikationer

Medlemmernes øvrige publikationer er anført under de respektive institutter.

Marianne Pade

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekan Henrik Jeppesen

Prodekan Flemming M. Nicolaisen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.1999: Dekan, lektor Henrik Jeppesen.
Prodekan, lektor Flemming Nicolaisen.
Sekretariatschef, cand.mag. Sven Milthers til 30. april 1999.

Fra 1. 5.1999: Dekan, lektor Henrik Jeppesen.
Prodekan, lektor Flemming Nicolaisen.
Sekretariatschef Elisabeth Bruun.
Souschef Asbjørn Jessen.
Studieadministrator Jens Erik Wang.
Driftschef Jørgen Christoffersen.

Fakultetsråd

1.2.1999: Dekan, lektor Henrik Jeppesen.
Professor Poul Olesen.
Lektor Anders Hammershøi.
Lektor Hans-Bjørn Foxby.
Lektor Poul Kristensen.
Lektor Jens Høeg.
Lektor Morten Pejrup.
Professor Morten Kielland-Brandt (ekstern repræsentant).
Afdelingschef Bjerne Clausen (ekstern repræsentant).
Laboratoriefuldægtig Dorte Heldrup (TAP-repræsentant).
Fuldægtig Lis Dalgaard (TAP-repræsentant).
Forskningstekniker Poul Erik Krogshave (TAP-repræsentant).
Stud.scient. Morten Lundgren Olsen (Stud.repræsentant).
Stud.scient. Stefan Mabit (Stud.repræsentant).
Stud.scient. Sebastian Skalberg (Stud.repræsentant).

Adresse

Det Naturvidenskabelige Fakultet
Øster Voldgade 3
1350 København K
Telefon: 35 32 42 00
Fax: 35 32 42 20
<http://www.nat.ku.dk>

Dekanens årsberetning

Året indledtes med at fakultetsrådet i enighed vedtog en fordeling af nedskæringerne af stillingerne på institutterne med i alt 70 VIP og 55 TAP.

En stor del af disse nedskæringer blev klaret ved stillingsstop og frivillige fratrædelser. En lang række løfter til nyudnævnte professorer om følgestillinger kunne ikke holdes. Et stort antal medarbejdere tog imod et tilbud om fratrædelsesordninger. Til sidst måtte institutledere prikke 10 VIP og 7 TAP. Alle der blev prikket, på nær tre TAP, tog efterfølgende mod en frivillig fratrædelsesordning.

Evalueringsinstituttet afleverede en evaluering af faget geografi. Heri pointeredes, at uddannelsen skulle opprioritere samspillet mellem natur og kultur.

Undervisningsministeriet foretog et såkaldt takstefersyn.

Rigsrevisionen foretog en forundersøgelse af økonomistyringen på Københavns Universitet. Kemisk Institut og Fakultetet var inddraget heri.

Der blev udarbejdet en selvevalueringsrapport i forbindelse med en landsdækkende evaluering af forskeruddannelsen.

Fakultetet stillede sig meget positivt overfor en ny ansættelsesbekendtgørelse. Fakultetet fulgte op på denne ved at lade studielederen få plads i det endelige ansættelsesudvalg, for at pointere vigtigheden af undervisningserfaring.

Fakultetet pålagde de fleste uddannelser at udarbejde planer for muligheden af sidefag i uddannelserne og at udbyde sidefag. Fra 2000 udbydes sidefag i matematik, fysik, kemi, datalogi, idræt, geografi og geologi.

Det første hold studerende gennemførte det særlige uddannelsesstilbud med praktik-industriebachelor. Det foregik i samarbejde med Dansk Industri.

Der blev færdiggjort arbejde med at etablere en forskerskole i Miljø og Klima (Global Change), det sker i samarbejde med DMI og GEUS. 2 professorater i Global Change blev besat ved henholdsvis Kemisk Institut og Geografisk Institut.

Arbejdet med at ombygge Øster Voldgade 10 til et Geocenter blev indledt.

Efter en ekstern evaluering af Zoologisk Institut i 1998, blev strukturen for dette omlagt. Afdelinger blev nedlagt og forskergrupper med ledelse blev etableret.

Botanisk Institut blev bedt om at gøre det samme og gennemførte processen i løbet af året.

Som en udløber af krisen på de naturvidenskabelige fakulteter nedsatte Forskningsministeriet og Undervisningsministeriet en analysegruppe, som d. 3. november afgav en rapport om økonomi, uddannelse og personale ved de fakulteter i København, Aarhus og Odense.

Der var ros og kritik i rapporten og en lang række anbefalinger, hvoraf Fakultetet allerede tidligere på nogle områder havde taget initiativer. Der var en analyse af frafaldet, som der kunne stilles spørgsmålstejn ved. Der manglede et begrebsapparat og kritik af kildematerialet. Men det konstaterede frafald er for stort på nogle uddannelser, og det gøres der noget ved. Fakultetet gav et nuanceret svar på rapporten d. 1. december.

Fakultetet arbejder på at lave en egentlig frafaldsanalyse, og Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik har fået økonomisk støtte fra Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik til en frafaldsanalyse på fysik. Fakultetet arbejder med at oprette et østdansk Center for Naturvidenskabsdidaktik, et foreløbigt center er etableret. Mentorordningen og den fagdidaktiske udvikling bliver fremmet gennem et særligt udvalg. IT strategi udvikles i et andet udvalg og formidlingen vil blive styrket og rettet med forskellige målgrupper, herunder de herværende studenter, de nationale forskningsmiljøer og den brede befolkning.

Fakultetet vil fortsætte bestræbelserne med at udvikle nye undervisningstilbud og kombinationsuddannelser som kan imødekomme erhvervslivet og samfundets behov.

Økonomi – udviklingen i fakultetets udgifter

Fakultetets samlede udgifter for både den ordinære og eksterne virksomhed var på 825,2 mio. kr. i 1999. Fakultetets samlede udgifter (i faste priser) er faldet med 1 procent fra 1998 til 1999. Fakultetet har således for andet år i træk reduceret de samlede udgifter. Udgiftsreduktionen skyldes primært de personalemæssige besparelser, som fakultetet gennemførte i 1999 på den ordinære virksomhed. I 1999 blev aktiviteten for VIP reduceret svarende til 70 årsværk og akti-

viteten for TAP reduceret svarende til 55 årsværk. De økonomiske konsekvenser af personalereduktionen i 1999, vil først slå fuldt igennem i år 2000. Da fakultetets budget for den ordinære virksomhed i 2000 og årene frem vil blive yderligere reduceret, vil det også være nødvendigt med personalereduktioner i de kommende år. Som konsekvens heraf blev der fra primo 2000 indført ansættelsesstop på fakultetet.

De to største udgiftsposter for Det Naturvidenskabelige Fakultet er udgifterne til undervisning og forskning. Disse udgifter var på hhv. 210,7 mio. kr. og 445,5 mio. kr. i 1999. Siden 1997 har undervisning og forskning (incl. ph.d.-stipendiater) udgjort ca. 81 procent af fakultetets samlede udgifter. I 1999 skete der en forskydning mellem forskningens – og undervisningsudgifternes andel af de totale udgifter. Fra 1998 til 1999 var den andel af Fakultetets totale udgifter, der anvendes til undervisning steget fra 23,8 procent til 25,5 procent. I samme periode er den andel af fakultetets totale udgifter, der anvendes til forskning faldet fra 57,8 til 54,0 procent. Forskydningen mellem undervisning og forskning skyldes en tendens som følge af besparelserne samt en forbedret og mere præcis opgørelsesmetode.

De samlede udgifter (i faste priser) til undervisning er steget med 6,5 procent fra 1998 til 1999. Taxamertilskuddet til uddannelse i 1999 var på 159,5 mio. kr. og udgifterne var på 210,7 mio. kr., der er således en manko på 51,2 mio. kr. i 1999. Ligesom de foregående år dækker undervisningstaxameteret ikke de reelle udgifter, der er forbundet med den undervisning, der afholdes på Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Fra 1998 til 1999 er udgifterne (i faste priser) til forskning faldet med 7,5 procent. Årsagen til at det store fald i

forskningsudgifterne er bla., at opgørelsesmetoden for ph.d.-stipendier er ændret i 1999. Hvis udgifterne til ph.d.-stipendier lægges til de øvrige forskningsudgifter, ville der være et fald på 4,4 procent i forskningsudgifterne fra 1998 til 1999.

Udgifterne (i faste priser) til basisforskning steg med 2,7 procent fra 1998 til 1999. I samme periode steg udgifterne til eksternt finansieret forskning med 6,2 procent. Udgifterne til den eksternt finansierede forskning er steget relativt mere end udgifterne til basisforskning således, at den eksternt finansierede forsknings andel af de totale udgifter steg fra 21,9 til 23,4 procent fra 1998 til 1999 mens andelen af de totale udgifter, som anvendes til basisforskning kun steg fra 28,7 til 29,7 procent.

Udhulningen af midlerne til ordinær forskning fortsatte i 1999, mens den andelen af forskningsmidlerne, der kommer fra eksterne kilder er fortsat stigende.

Den tredje største udgiftspost på Det Naturvidenskabelige Fakultet er bygningsdriften. I 1999 udgjorde bygningsdriften 11,3 procent af de samlede udgifter. Dette var også tilfældet i 1998.

Udgifterne (i faste priser) til generel ledelse og administration blev reduceret med 25 procent fra 1998 til 1999. Fra at have udgjort 0,9 procent af de totale udgifter i 1998 udgjorde de kun 0,7 procent i 1999.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1 nedenfor svarer til tabel 9.1 i virksomhedsregnskabet for 1999, dvs. det formålsfordelte regnskab.

Tabel 1. Formålsfordelt regnskab for 1996-99

Formål	Udgifter i mio.kr., løbende priser			
	1996	1997	1998	1999
Ordinær uddannelse	171,067	184,331	187,379	206,865
Åben uddannelse	0,000	0,000	0,714	0,483
Efteruddannelse	0,000	0,000	2,954	1,469
International studenterudveksling	0,503	0,466	1,828	1,930
<i>Uddannelse i alt</i>	<i>171,570</i>	<i>184,797</i>	<i>192,875</i>	<i>210,747</i>
Basisforskning	223,518	212,801	232,810	245,318
Tilskudsfinansieret forskning	176,344	190,562	176,144	191,926
Kontraktsforskning	2,675	3,287	1,510	1,175
Forskeruddannelse	41,872	46,950	58,732	7,050
<i>Forskning i alt</i>	<i>444,409</i>	<i>453,600</i>	<i>469,196</i>	<i>445,469</i>
Museer og samlinger	62,717	62,033	45,138	46,513
Øvrige			1,479	6,054
<i>Andre faglige formål i alt</i>	<i>62,717</i>	<i>62,033</i>	<i>46,617</i>	<i>52,567</i>
Bygningsdrift		86,331	91,882	94,238
Generel ledelse og administration	7,688	7,925	7,184	5,511
Øvrige	2,041	3,267	3,652	1,843
<i>Fælles formål i alt</i>	<i>9,729</i>	<i>97,523</i>	<i>102,718</i>	<i>101,592</i>
Udgifter i alt	688,425	797,953	811,406	810,375
Ph.d. SU-stipendier på ordinær virksomhed				9,296
Ph.d. SU-stipendier på eksternt virksomhed				5,494
Udgifter i alt inkl. ph.d på tilskud	688,425	797,953	811,406	825,165

Oversigt over aktiviteterne 1996-99

Tabel 2 nedenfor svarer til tabellen STAT 1 i virksomhedsregnskabet for 1999.

Tabel 2. Aktiviteter 1996-99

	Aktiviteter			
	1996	1997	1998	1999
<i>Ordinær uddannelse</i>				
Antal studerende	7064	7147	7010	7070
Antal STÅ	3120,5	3084,8	3139	3069,9
Antal optagne pr. 1. oktober:	1113	1085	1112	1176
Antal 1. prioritetsansøgere	1569	1517	1489	1526
Gennemsnitsalder for optagne	22,0	23,0	23,0	22,7
Median, alder, for optagne	21	21	22	21
<i>Færdiguddannede, antal og alder</i>				
Antal bachelorer	471	434	539	510
Gennemsnitsalder, bachelorer	25,7	26,0	25,6	25,9
Median, alder, for bachelorer	25	25	25	25
Gennemsnitlige gennemførelstid, bachelorer	4,3	4,4	4,4	4,4
Median gennemførelstid, bachelorer	4	4	4	4
Antal kandidater	451	445	489	437
Gennemsnitsalder, kandidater	29	30	30	29
Median alder, kandidater	28	29	28	28
Gennemsnitlige gennemførelstid, kandidater	8	8	8	8
Median gennemførelstid, kandidater	7	7	7	7
<i>Åben/efteruddannelse</i>				
Antal deltagerbetalende STÅ	9,8	12,6	14,0	40,0
<i>Forskeruddannelse</i>				
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	276	285	312	302
Antal ph.d.-studerende	328	361	374	376
Antal forskerudd.studerende, gammel ordning	93	78	22	4
Antal afhandlinger, året	51	91	104	98
<i>Internationaliseringstilskud</i>				
Stud. Der udløser internationaliseringstilskud	135	124	171	185
Indgående	62	57	102	111
Udgående	73	67	69	74

Dekan Henrik Jeppesen

**Ph.d.-studienævnet for
Naturvidenskab**

Medlemmer pr. 1.2.99: Professor Gerd Grubb (formand), lektor Per Nygaard, lektor Jens Jørgen Gaardhøje, professor Svante Björck, ph.d.-studerende Kristine Thrane og ph.d.-studerende Malene Hansen.

Institut for Matematiske Fag

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder: Christian Berg, Viceinstitutleder: Hans Brøns, fra 1.12.99 Søren Tolver Jensen.

Bestyrelse i øvrigt: Bergfinnur Durhuus, Ursula Hansen, Hans Plesner Jakobsen, Lillian Stegger, Jørgen Tind. Studenterobservatører: Henrik Grove, Anders Jøndrup, Janne Petersen.

Organisation

Institut for Matematiske Fag er oprettet 1997 og består af tre afdelinger: Matematisk Afdeling (MA), Afdeling for Teoretisk Statistik (ATS) og Afdeling for Operationsanalyse (AFOR). Institut for Matematiske Fag og Forsikringsmatematisk Laboratorium har til huse i E-bygningen på H.C. Ørsted Institutet. De to institutter har en fælles Edb-afdeling. Institutet har to biblioteker med en stor samling af monografier og tidsskrifter. Desuden har instituttet et historisk arkiv.

Adresse

Institut for Matematiske Fag
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon: 35 32 07 25
Fax: 35 32 07 04
<http://www.math.ku.dk/imf>

Matematisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning fordeler sig over et bredt spektrum af matematiske discipliner. Disse omfatter foruden centrale områder af ren matematik også anvendelser i andre fag, især datalogi, sandsynlighedsteori og matematisk fysik.

1. Algebra

1a. Talteori og gruppeteori

Der arbejdes fortsat med realiseringer af forskellige klasser af grupper som Galoisgrupper. Der arbejdes med en monografi om konstruktive aspekter af Galoisteori (C.U. Jensen i samarbejde med A. Ledet og N. Yui, Kingston). Der arbejdes fortsat med Heckeoperatorer i rum af Maass former.

Endvidere arbejdes med eksistens af algoritmer til bestemmelse af billeder af modulære Galoisrepræsentationer, samt med versioner af et modulo 1 "Base Change" princip og en modulo 1 løftningsteori for projektive Galoisrepræsentationer. En oversigtsartikel over beviset for Fermats sidste sætning er udarbejdet (I. Kiming).

Der arbejdes på problemer vedrørende karaktergrader i symmetriske grupper. To nye projekter om karakterværdier for endelige grupper er indledt (J.B. Olsson i samarbejde med A. Balog, Budapest, C. Bessenrodt, Magdeburg, G. Malle, Kassel, G. Navarro, Valencia og K. Ono, Penn. State University).

Arbejdet med diofantiske approksimationer af quaternioner er videreført og der foretages undersøgelser vedrørende diofantisk approksimation i legemet $\mathbb{Q}(\sqrt[3]{2})$ og en eksPLICIT bestemmelse af den såkaldte "disc packing constant",

der optræder i et 60 år gammelt problem af Besicovitch (A.L. Schmidt).

Der arbejdes med algoritmer til bestemmelse af perioder for modulformer, med kongruenser mellem modulformer og sammenhænge med Picard-Fuchs ligninger samt med modulære modulo 1 Galoisrepræsentationer (H. Verrill).

1b. Ring- og moduleteori

Studierne af dimensionsteori for differentielle graduerede moduler fortsættes (H.-B. Foxby i samarbejde med L.L. Avramov, Purdue University). Der er opnået nye resultater vedrørende dimensioner af komplekser af flade moduler (H.-B. Foxby).

For lokale homomorfier af endelig Gorenstein dimension er indført en ny numerisk invariant, "quasi Cohen-Macaulay defekten". Der er opnået ascent-descent resultater vedrørende Cohen-Macaulay egenskaber for ringhomomorfier. Stabilitetsegenskaber for en ny klasse af homomorfier er undersøgt. Et generaliseret breddebegreb for komplekser over noetherske ringe er udviklet og studeret i sammenhæng med de derivede fuldstændiggørelsesfunktører. Der er opnået resultater, der antyder eksistensen af en dual teori til teorien for derivede sektionsfunktører (A. Frankild).

Ved anvendelse af P.I. teori er udviklet en teori, som kan benyttes til bestemmelse af graderne, centre og relaterede egenskaber for en stor klasse af algebraer, specielt den kvantiserede $n \times r$ matrix algebra og de kvantiserede rang r matricer. Også i tilfælde, hvor kvanteparameteren q er en primitiv m -te enhedsrod, er opnået præcise resultater (H.P. Jakobsen og S. Jøndrup).

Der er indledt undersøgelser af repræsentationsteorien for den kvantiserede Weyl algebra (S. Jøndrup).

Der er opnået anvendelser af cyklisk homologi til algebraisk K -teori (R. Nest).

En klasse af ringe, der udgør en generalisering af ringe med Bass stabil rang 1, er blevet undersøgt (G.K. Pedersen i samarbejde med P. Ana og F. Perera, Barcelona).

2. Analyse

2a. Reel og kompleks analyse

Studiet af ortogonale polynomier og momentproblemer er fortsat. Der er konstrueret to formelt adjungerede operatorer i et Hilbert rum associeret med et eksponentielt gitter, således at de bestemmer et ortonormalt system af polynomier ud fra en grundtilstand. Derved er opnået en tilgang til q -Laguerre polynomier i analogi med Hermite polynomierne (C. Berg i samarbejde med A. Ruffing, München). Der er opnået en ny karakterisering af det indeterminerede momentproblem ved hjælp af den asymptotiske opførsel af den mindste egenværdi i Hankelmatricerne (C. Berg i samarbejde med Y. Chen, London og M. Ismael, Tampa). Det er påvist, at en funktion relateret til Gammafunktionen er en Stieltjes transformeret, hvorved en formodning af Dimitrov er blevet bevist (C. Berg i samarbejde med H.L. Pedersen).

Arbejdet med hele funktioner af eksponentiel type mindre end π og logaritmiske summer er fortsat. Der er opnået resultater for mere generelle følger på den reelle akse (H.L. Pedersen).

Der arbejdes med indekssætninger for Fourier integral operatorer, med indekssætninger for Toeplitz operatorer, med analyse af algebraer af Toeplitz operatorer, der er in-

variante under virkninger af diskrete grupper, med vekselvirkning af analyse af Toeplitzoperatorer med teorien for modulære former og diskrete repræsentationer af $SL(2, \mathbb{R})$ (R. Nest).

2b. Liegrupper og harmonisk analyse

Der er indledt et studium af en klasse uendelig-dimensionale Lie algebraer, der naturligt optræder i forbindelse med "M-teori" (H.P. Jakobsen og H. Lee).

Der er arbejdet med reductive symmetriske rum. Den asymptotiske opførsel af analytiske familier af egenfunktioner på sådanne rum er afklaret, og der arbejdes med anvendelser af disse resultater til harmonisk analyse (H. Schlichtkrull).

2c. Funktionalanalyse

Der arbejdes fortsat med begrænsede derivationer fra en Banach algebra ind i itererede dualrum, opfattet som Banachmoduler over algebraen, specielt spørgsmålet hvorvidt sådanne er indre (N. Grønåk i samarbejde med F. Ghahramani, Winnipeg, Canada). Endvidere arbejdes med endelig-dimensionale delstrukturer af kommutative Banachalgebraer med henblik på undersøgelse af samspillet mellem den geometriske struktur og eksistensen af visse polynomiale relationer (N. Grønåk i samarbejde med G.A. Willis, Newcastle, Australien).

Arbejdet med en omfattende, men introducerende lærebog i lokal spektralteori er afsluttet. Bogen forventes at udkomme i foråret 2000 (K.B. Laursen i samarbejde med M. Neumann, Mississippi).

2d. Operatoralgebra

I forbindelse med forsøget på at estimere similaritetsgraden for en operatoralgebra er påbegyndt et studium af de geometriske relationer mellem forskellige typer af repræsentationer af en C^* -algebra (E. Christensen).

Der er opnået en ny karakterisering af den definerende ækvivalensrelation i Kasparovs KK-teori (S. Eilers i samarbejde med M. Dadarlat, West Lafayette). Arbejdet med ikke-regulære projektioner er bragt til afslutning (S. Eilers i samarbejde med C.A. Akemann, Santa Barbara).

Arbejdet med den forventede K-teoretiske klassifikation af separable amenable C^* -algebraer (det såkaldte Elliott-program) er fortsat (G.A. Elliott).

Der er opnået resultater for krydsprodukter af C^* -algebraer med Ore semigrupper af endomorfer (N.S. Larsen). Strukturen og primspektret af 2-primtalsanalogien af Bost-Connes-Hecke C^* -algebraen er beskrevet (N.S. Larsen i samarbejde med I. Putnam, Victoria og I. Raeburn, Newcastle).

Der er gennemført en undersøgelse af idealer med lav rang i C^* -algebraer; herunder er påvist, at multiplikatoralgebraen for en C^* -algebra af lav rang igen er af lav rang, hvis den kan konstrueres som en invers limes af kvotienter (G.K. Pedersen).

Der arbejdes med virkning af lokalkompakte grupper på kontinuerte sporalgebraer og med kohomologiske strukturer for ikke-abelske lokalkompakte grupper (R. Nest).

Der foretages undersøgelser af ikke-simple "purely infinite" C^* -algebraer (M. Rørdam i samarbejde med E. Kirchberg, Berlin). Der arbejdes med en lærebog "An introduction to K-theory for C^* -algebras" (M. Rørdam i samarbejde med Flemming Larsen, Aalborg og N.J. Laustsen, Leeds). Desuden arbejdes med et bidrag til "Encyclopedia

of Mathematical Sciences" om Elliotts klassifikationsprogram (M. Rørdam).

2e. Potentialteori, differentialligninger og matematisk fysik

Der arbejdes fortsat med statistisk mekaniske modeller for kvantegravitation og strengteori samt topologisk kvantefeltteori (B. Durhuus).

Arbejdet med at udvikle asymptotiske sporformler for pseudodifferentielle randoperatorer af Boutet de Monvel type sammensat med varmeledningsoperatorer er afsluttet (G. Grubb i samarbejde med E. Schrohe, Potsdam). Endvidere er det opklaret, hvilke logaritmiske koefficienter i sporudviklingen af resolventen for et Atiyah-Patodi-Singer randværdiproblem for Dirac operatorer, der er invariante under perturbationer af randbetingelsen af en given negativ orden (G. Grubb).

Der arbejdes med kvantisering af symplektiske mangfoldigheder (R. Nest i samarbejde med T. Natsume, Nagoya). Der arbejdes med en indekssætning for symplektiske Lie algebroider og disses anvendelse på Fourier integraloperatorer (R. Nest i samarbejde med E. Leichtnam, Paris og B. Tsygan, Penn. State University).

En ny semiklassisk metode til studiet af Schrödinger operatorer med singulære potentialer er udviklet (J.P. Solovej i samarbejde med W.L. Spitzer). Den asymptotiske formel for energien af en ladet Bose gas ved høj tæthed, udledt heuristisk af Foldy i 1961, er blevet bevist matematisk og dermed er Bogolyubovs approksimation for første gang blevet valideret i et 3-dimensionalt system (J.P. Solovej i samarbejde med E. Lieb, Princeton). Studiet af spektrale vurderinger for Dirac og Pauli operatorer på 3-dimensionale mangfoldigheder er fortsat (J.P. Solovej i samarbejde med L. Erdős, Georgia Tech.). Studiet af relativistiske korrektioner til atomare energier er fortsat (J.P. Solovej i samarbejde med T.Ø. Sørensen, Wien). Arbejdet om asymptotisk eksakt estimat på energien af atomer i meget stærke magnetfelter er afsluttet (J.P. Solovej i samarbejde med B. Baumgartner og J. Yngvason, Wien). Endelig arbejdes fortsat med udfærdigelsen af et bind inden for matematisk fysik til "Encyclopedia of Mathematical Sciences" (J.P. Solovej).

2g. Sandsynlighedsteori og informationsteori

En række informationsteoretiske undersøgelser er blevet gennemført eller påbegyndt. Disse vedrører også grænseflader til andre områder, herunder datalogi, (kodning, randomisering), operationsanalyse (lokalisationssteori), statistik (basale uligheder fx. i forbindelse med ikke-parametriske estimation) og fysik (kvante-informationsteori) (F. Topsøe i samarbejde med B. Ryabko, Novosibirsk og P. Harremoës, Søborg).

3. Geometri

3a. Algebraisk geometri

Det er vist, hvordan et klassisk problem om kameraopstillinger i rummet kan løses simpelt ved moderne snitteori (A. Thorup).

3b. Topologi

Der er arbejdet med gruppekohomologi og dens anvendelser til studiet af eventuelle dekompositioner af de klassificerende rum for projektive unitære grupper. Desuden for-

ventes arbejdet med klassifikationen af p -kompakte grupper for ulige primtal p snart afsluttet (K. Andersen).

Klassifikationen af homotopi Lie grupper og deres automorfier er afsluttet for alle ulige primtal. Maksimal torus formodningen er bevist (J.M. Møller).

Der arbejdes med deformationsteori til geometrisk interpretation af invarianter af symplektiske mangfoldigheder samt med deformationer af Poisson mangfoldigheder (R. Nest).

4. Diskret matematik

4a. Kombinatorik

Der er udarbejdet et manuskript til en monografi om kombinatoriske summationsidentiteter (E. Sparre Andersen og M. Esrom Larsen).

4b. Kodningsteori og kryptologi

Der arbejdes fortsat med emner fra diskret matematik, især kodningsteori og datakomprimering, samt kombinatorik for små endelige grupper (G. Forst).

5. Eksakte videnskabers historie og matematikkens didaktik

Forskningen i de hyperkomplekse tals historie ca. 1870 er afsluttet.

Endvidere er redaktionsarbejdet vedrørende en bog om/af Caspar Wessel og redaktionsarbejdet med en kongresberetning fra Wessel-symposiet i 1998 blevet afsluttet. Der er affattet en artikel om Liouvilles journal (J. Lützen).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

C. Berg er medlem af bestyrelsen for Julie Damms Studiefond.

C.U. Jensen er medlem af bestyrelsen for Julie Marie Vinter Hansens Legat.

F. Topsøe er formand for European Mathematical Trust.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

M.E. Larsen er free-lance medarbejder ved "Facts og Fænomener" og "Illustreret Videnskab".

Følgende medarbejdere er fagkonsulenter ved Danmarks Nationalleksikon: C. Berg, C.U. Jensen, M.E. Larsen og J. Lützen.

Følgende medarbejdere har skrevet artikler til Danmarks Nationalleksikon: C. Berg, E. Christensen, H.-B. Foxby, G. Grubb, C.U. Jensen, M.E. Larsen, J. Lützen, T. Gutmann Madsen, J.B. Olsson og A. Thorup.

Tillidshverv

C. Berg er medlem af Nationalkomiteen for Matematik, vicepræsident og formand for den naturvidenskabelige klasse i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

B. Durhuus modtog Professor dr.phil. T. Bonnesens og hustru Inge f. Zøylers legat på 15.000 kr.

G.A. Elliott modtog "John L. Synge Award for achievements in the Mathematical Sciences".

H.-B. Foxby er medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd.

G. Grubb er studieleder for Det Naturvidenskabelige Fakultets ph.d.-studienævn. Sammen med J.P. Solovej er hun medlem af styringsgruppen for netværket PDL og Fourier-

analyse støttet af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

H.P. Jakobsen er afdelingsleder ved Matematisk Afdeling.

M. E. Larsen er kasserer for Dansk Matematisk Forening.

J. Lützen er dansk repræsentant i International Commission on the History of Mathematics og medlem af den danske nationalkomité for videnskabshistorie og filosofi. Han er formand for Selskabet for de eksakte Videnskabers Historie og Universitetets associerede i EU projektet "The European Honours Courses in History of Mathematics". Han er medlem af Sydkandinavisk Konsortium for ph.d.-uddannelser i videnskabsforskning.

G. Kjærgård Pedersen er formand for universitetets stipendiebestyrelse. Han er medlem af Jury for the Ostrowski Prize. Han er medlem af Nationalkomiteen for Matematik. Han er koordinator for den danske operatoralgebra-gruppe og for "EU-Network on non-commutative geometry".

J.P. Solovej er sekretær og næstformand i Dansk Matematisk Forening. Han er den videnskabeligt ansvarlige for den dansk/svenske del af EU-netværket "PDE and Quantum Mechanics", er medlem af bestyrelsen for MaPhySto, et Dansk Grundforskningscenter i Matematisk Fysik og Stokastik, er international koordinator ved IMF og bestyrer websiderne for The International Association of Mathematical Physics.

F. Topsøe er desuden koordinator på INTAS projektet EmNet/NIS med deltagelse af 4 vestlige og 59 NIS-organisationer.

Formidling

Redaktionelle hverv

C. Berg er medlem af Editorial Board ved Journal of Theoretical Probability, Expositiones Mathematicae samt Advisory Board for Arab Journal of Mathematical Sciences.

G.A. Elliott er medlem af Editorial Board ved Mathematical Reports of the Academy of Science of the Royal Society of Canada. Han er desuden medredaktør af "Lectures on Operator Theory", Fields Institute Monographs.

B. Fuglede er medlem af redaktionen af Expositiones Mathematicae og af Potential Analysis.

M. Esrom Larsen er medlem af redaktionen af KVANT, redaktør ved International Mathematical News og redaktør for Dansk Matematisk Forenings ugeskrift MAT-NYT.

J. Lützen er medlem af redaktionen af Historia Mathematica, Archive for History of Exact Sciences, Revue d'Histoire des Mathématiques, Centaurus, Istorikomatematicheski Issledovania samt Kluwers bogserie "Archimedes". Han er desuden medredaktør af Springer-serien "Studies and Sources in the History of Mathematics and the Physical Sciences".

J.B. Olsson er medlem af redaktionen for det elektroniske tidsskrift "Séminaire Lotharingien de Combinatoire".

G.K. Pedersen er medlem af Consultative Committee for Proceedings of the Royal Irish Academy.

Kongresser og symposier

K. Andersen deltog i "Classifying spaces for proper actions", Lens, 24.-25. juni og i "Conference on Algebraic Topology", Arolla, 25. august – 1. september.

C. Berg var inviteret foredragsholder ved "Workshop on Special Functions and Applications", Lund, 7. maj, ved

“International Workshop on Special Functions”, Hongkong, 21.-25. juni samt ved “5th International Symposium on Orthogonal Polynomials, Special Functions and their Applications”, Patras, 20.-24. september. Han opholdt sig i november måned ved Mittag-Leffler Institutet som deltager i “Potential Theory and Nonlinear Differential Equations” og holdt her et foredrag.

E. Christensen deltog i “EU Conference on Operator Algebras and Non-Commutative Geometry” ved Institut d’Etudes Scientifiques de Cargese, 4.-10. juli og i en konference “Non-Commutative L^p Spaces”, Institut Henri Poincaré, 15.-19. november.

B. Durhuus opholdt sig ved Mittag-Leffler Institutet 1. marts – 30. april og holdt herunder et foredrag.

S. Eilers var inviteret foredragsholder ved Dansk-Norsk operatoralgebraværksteds møde, Oslo 4.-7. januar, ved “EU Conference on Operator Algebras and Non-Commutative Geometry” ved Institut d’Etudes Scientifiques de Cargese, 4.-10. juli samt ved mødet “ C^* -algebras and tensor categories”, Cortona, 29. august – 3. september. Han holdt en gæsteforelæsning ved Aarhus Universitet, 20. april.

G.A. Elliott opholdt sig hele året ved University of Toronto og Fields Institute. Han var inviteret foredragsholder ved “Workshop on C^* -algebras”, Münster, 7.-12. marts, ved “27th Canadian Annual Symposium on Operator Algebras”, Charlottetown, 19.-24. maj, ved “Japan-U.S. Seminar”, Fukuoka, 7.-11. juni, ved “Operator Algebras and Spaces, Convexity and Function Theory”, Wien, 13.-26. juni, ved “EU Conference on Operator Algebras and Non-Commutative Geometry” ved Institut d’Etudes Scientifiques de Cargese, 4.-10. juli, ved “First Canada-China Mathematics Congress, Peking, 23.-27. august, ved “ C^* -algebras and tensor categories”, Cortona, 29. august – 4. september. Han holdt 1. juli en gæsteforelæsning ved Aarhus Universitet, og to gæsteforelæsninger den 28.-29. oktober ved Dalhousie University, Halifax.

H.-B. Foxby var inviteret foredragsholder ved Amer. Math. Soc. møde i Urbana 18.-21. marts og gæsteforelæste ved Purdue University 24. marts og 8. december samt ved University of Illinois at Champaign-Urbana 9. december.

A. Frankild var inviteret foredragsholder ved “Conference on Commutative Algebra and Algebraic Geometry”, Università di Messina, 16.-19. juni og deltog i “35th European Study Group with Industry”, Odense Universitet, 23.-27. august.

G. Grubb holdt foredrag for de matematikstuderende ved deres Matematikseminar i St. Havelse, 6. marts. Hun var inviteret foredragsholder ved mødet “Reelle Analysis”, Oberwolfach, 12.-16. juli, ved konferencen “Analysis and Mathematical Physics, Lund, 16.-20. august samt ved et forskningsseminar ved Humboldt Universität, 27.-31. oktober.

G. Grubb og K.B. Laursen var arrangører af “Forskerdag” på Matematisk Afdeling, 26. april med foredrag af 5 medarbejdere fra afdelingen.

G. Grubb og J.P. Solovej var arrangører af “Workshop on Geometric and Microlocal Analysis” på Matematisk Institut, 21.-23. januar samt arrangører af PDE-dag på Matematisk Afdeling 25. november med foredrag af en række inden- og udenlandske gæster.

N. Grønbæk deltog i konferencen “14th International Conference on Banach Algebras and Operators on Banach Spaces”, Claremont, 28. juli – 6. august.

H.P. Jakobsen var inviteret foredragsholder ved en

“Workshop on Special Functions and Applications”, Lund, 7. maj og deltog i “Conférence Moshe Flato”, Dijon, 5.-8. september.

C.U. Jensen var i marts måned gæsteprofessor ved Université de Valenciennes og inviteret foredragsholder ved “Inkeri-Symposium”, Turku, 31. maj – 4. juni samt ved “Algorithmische Galoistheorie”, Dagstuhl, 19.-24. juli.

Søren Jøndrup holdt en gæsteforelæsning ved Aarhus Universitet, 6. april.

I. Kiming var inviteret foredragsholder ved jubilæums-mødet ved “Institut für Experimentelle Mathematik”, Essen, 8.-10. September.

N.S. Larsen deltog i “Workshop on C^* -Algebras” ved Universität Münster, 7.-12. marts og ved “The 9th International Meeting of the European Women in Mathematics”, Hannover, 30. august – 3. september.

K.B. Laursen var inviteret foredragsholder ved “Congrès International de Mathématiques de Rabat”, 12.-14. september, ved “14th International Conference on Banach Algebras and Operators on Banach Spaces”, Claremont, 25. juli – 7. august samt ved “Functional Analysis Conference, Operators on Banach Spaces”, Mussomeli, 22.-29. september.

J. Lützen holdt 2. januar et foredrag ved Institut für Geschichte der Naturwissenschaften Mathematik und Technik, Hamburg Universität, og 15. marts et foredrag ved Institut for Videnskabshistorie, Aarhus Universitet samt 18. marts et kollokvieforedrag ved Aalborg Universitet. Han var inviteret foredragsholder ved “Mathematics Unbound: The Evolution of an International Community 1800-1945”, University of Virginia, 25. maj – 2. juni, ved “Joint Meeting of the Canadian Society for the History and Philosophy of Mathematics and the British Society for the History of Mathematics”, University of Toronto, 10.-18. juni. Endvidere holdt han 30. september – 3. oktober 3 foredrag ved Universitetet i Trondheim.

J.M. Møller deltog i “Conference on Algebraic Topology” Arolla, 25. august – 1. september”.

R. Nest var inviteret foredragsholder ved “Workshop C^* -Algebren”, Münster, 8.-12. februar, ved Deutsche Forschungsseminar i Hesselberg om ikke-kommutativ geometri og kvantefeltteori, 1.-7. marts, ved “EU-Conference on Operator Algebras and Non-Commutative Geometry”, Institut d’Etudes Scientifiques de Cargese”, 4.-10. juli, ved Moshe Flato memorial meeting i Paris, 11.-15. september, ved møde om “ADE-classification in algebraic Geometry and QFT”, Warwick 5.-8. november, ved “Homological Methods In Analysis”, Salvatore, Brasilien 12.-17. december.

J.B. Olsson var inviteret foredragsholder ved “Darstellungstheorie endlicher Gruppen”, Oberwolfach, 20.-26. juni og ved Eurokonferencen “Algebraic Combinatorica and Applications”, Gössweinstein, 12.-19. september; endvidere holdt han en gæsteforelæsning ved Universität Magdeburg og deltog i “43. Séminaire Lotaringien”, Schöntal, 7.-23. marts.

G.K. Pedersen var inviteret foredragsholder ved “Dansk-Norsk operatoralgebraværksteds møde”, Oslo, 4.-7. januar, ved “Workshop on Operator Algebras”, Münster, 8.-12. marts, ved “The 6th International Workshop on Functional Analysis”, 25.-29. september og deltog i mødet “ C^* -algebras and tensor categories”, Cortona, 29. august – 4. september.

H.L. Pedersen holdt 11. marts en gæsteforelæsning ved

Odense Universitet og deltog i "5th International Symposium on Orthogonal Polynomials, Special Functions and their Applications", Patras, 20.-24. september.

M. Rørdam var inviteret foredragsholder ved "Workshop C^* -Algebren", Münster, 8.-12. februar, ved "Joint US-Japan Seminar", Fukuoka, 7.-11. juni, ved mødet " C^* -algebras and tensor categories", Cortona, 29. august – 3. september samt ved mødet " L^2 -Methods and K-Theory", Oberwolfach, 20.-24. september. Endvidere holdt han 23. marts en gæsteforelæsning ved Institut de Mathématiques de Luminy, Marseille og 22. april en gæsteforelæsning ved Odense Universitet.

H. Schlichtkrull var arrangør af en workshop "Analysis on Lie groups and homogeneous spaces" på Matematisk Afdeling, 26.-27. august.

A.L. Schmidt var inviteret foredragsholder ved "The Sixth Conference of the Canadian Number Theory Association", Winnipeg, 20.-24. juni.

J.P. Solovej var inviteret foredragsholder ved "The 1999 UAB-GIT International Conference on Differential Equations and Mathematical Physics," Birmingham, Alabama, 16.-20. marts, ved indvielsen af Matematiska Institutionen i Lund 26. marts, ved "Large Coulomb Systems", Oberwolfach, 1.-7. august samt konferencen "Analysis and Mathematical Physics", Lund, 16.- 20. august. Endvidere holdt han 11. februar en gæsteforelæsning ved Odense Universitet samt var medarrangør af Dansk Matematisk Forenings Forårsmøde, 27.-28. maj.

A. Thorup var inviteret foredragsholder ved "Second International Conference on Intersection Theory", Bologna, 13.-18. december.

F. Topsøe holdt 9. april en gæsteforelæsning ved St. Andrew University og var inviteret foredragsholder ved mødet "The 1999 IEEE Information Theory and Communications Workshop", Kruger National Park, 20.-25. juni. Han var af Dekanen inviteret til deltagelse i Edinburgh Science Festival, 8.-12. april og deltog i et symposium ved RUC angående sandsynlighedsregningens grundlag, 16.-18. september samt i MaPhySto's møde i Aarhus, 21.-24. oktober. Endvidere var han arrangør af "Information Theory Workshop", Matematisk Afdeling, 20. december.

Foredrag

C. Berg holdt et foredrag om talbegrebets udvikling og polynomier på Frederiksborg Amtsgymnasium.

S. Eilers var foredragsholder repræsenterende Matematisk Afdeling ved "Åbent Hus", HCØ, 25. februar, var hovedtaler repræsenterende IMF ved "HCØ Dage", 18. oktober. Han var endvidere foredragsholder ved "7 forelæsninger i ren og anvendt matematik", Matematiklærerforeningen og IMF, HCØ, 28. oktober samt foredragsholder ved sektionsmøde i Matematiklærerforeningen, Holstebro Gymnasium, 2. november.

N. Grønbæk er ankerperson for Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik.

I. Kiming er tilknyttet som ekspert ved "Spørg Naturvidenskaben" (<http://www.dnf2000.dk/sn/index.html>) og holdt 25. november et foredrag for gymnasielærere om Fermats sidste sætning.

M.E. Larsen har holdt 4 radioforedrag i udsendelsen lek-sikon.

J. Lützen er medlem af fakultetets informationsudvalg, fakultetets PR-udvalg og IMF's PR-udvalg. Han har holdt 8 foredrag for gymnasieklasser, arrangeret efteruddannelses-

kurser for gymnasielærere i Frederikssund og dér afholdt to eftermiddagskurser. Han har holdt et foredrag i Ungdommens Naturvidenskabelige Forening i Aarhus og et foredrag ved Folkeuniversitetet i København.

J.M. Møller holdt et foredrag "knuder" for gymnasielærere og senere samme foredrag ved Matematiklærerforeningens regionalmøde 11. november.

J.P. Solovej har holdt et foredrag for gymnasieelever om differentiaalligninger.

F. Topsøe har holdt foredrag på biblioteker i Odense og Korsør samt et foredrag under Kulturnatten 15. oktober på Geologisk Museum. Han har desuden holdt foredrag på Greve Gymnasium samt flere foredrag for besøgende gymnasieklasser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor S. Helgason (M.I.T.) 15. august – 15. september.

Professor S. Kleiman (M.I.T.) 2. august – 1. september og 22. – 29. december.

Forskningsadjunkt Herbert Lee, 1. september – 31. december.

Professor F. Radulescu (Iowa State Univ.), juli.

Forskningsadjunkt W. Spitzer (Wien), 1. september – 31. december.

Forskningsadjunkt H. Verrill (Cambridge, U.K.) 1. maj – 31. december.

Derudover har instituttet haft kortere besøg af en lang række matematikere.

Afdeling for Teoretisk Statistik

Forskningsvirksomhed

Den matematiske teori for symmetriske normale statistiske modeller (Hans Brøns).

Der arbejdes med såkaldt "perfekt" simulering, baseret på Markovkæder. Der undersøges en abstrakt syntese af forskellige algoritmer, baseret på Markovkæder på funktionsrum (Ernst Hansen).

Der arbejdes med U-størrelser af rang 2, baseret på geometrisk ergodiske Markovkæder, og på disse størrelses anvendelse til at diskutere korrelations-dimension (Ernst Hansen).

Der arbejdes videre med eksistens af stationære begyndelsesfordelinger for multivariate ARCH-modeller, og med disse begyndelsesfordelingers egenskaber (Dennis Kristensen, AFOR, Anders Rahbek og Ernst Hansen).

I forbindelse med forskningsrådsinitiativet "Køn i den akademiske organisation" er arbejder om "medicinsk forskning og køn", om "kønsdifferentierende adgangskrav ved overgang til de lange videregående uddannelser" og om "køn, ansættelser og forskningskvalitet" afsluttet. Der arbejdes videre med undersøgelser af mænds og kvinders forskningspræferencer (Inge Henningsen).

Diffusionsprocesser: Der arbejdes med en videreudvikling af teorien for estimationsfunktioner for diskret observerede diffusionsprocesser, der er "small Delta-optimal" (Martin Jacobsen).

Punktprocesser: Arbejdet fortsættes med en samlet fremstilling af teorien for mærkede punktprocesser og stykkevis deterministiske processer (Martin Jacobsen).

Tidsrækker: Den asymptotiske fordeling af maksimaliseringsestimatorens i den simple ARCH-proces er bestemt for

alle værdier af parametrene (Søren Tolver Jensen og Anne-Sofie Pade Hansen).

Varianskomponentmodeller: I et diskussionsindlæg i JRSJ er der foreslået en nyt test i den statistiske analyse af det dialelle forsøg (Søren Tolver Jensen).

Bartlett's test for varianskomponentmodeller: En diskussion af forskellige testprocedurer i forbindelse med sammenligning af tilfældige komponenter for indbyrdes uafhængige varianskomponentmodeller er indledt (Rene Taberna, Novo Nordisk, og Jesper Madsen).

Likelihood baseret inferens for diskret observerede stokastiske partielle differentialligninger (SPDE): Der er blevet udviklet en metode, hvorved der via endelig dimensionale approximationer kan gives en øvre og en nedre vurdering af likelihoodfunktionen givet en observation af en lineær parabolisk eller hyperbolisk SPDE i diskrete punkter i tid og rum (Bo Markussen og Michael Sørensen).

Ufuldstændige observationer: Metoder til imputering af manglende data vha. ikke-parametrisk regression undersøges (Søren Feodor Nielsen).

Flerdimensionelle kontinuert tidsrække analyse: En artikel om kointegration i kontinuert tid er færdiggjort. Arbejdet fortsættes med fokus især på inferens med diskret tidsobservationer (med Mathieu Kessler, Cartagena) (Anders Rahbek).

Kointegration – I(2) og I(1): Manuskript vedrørende en generel repræsentation for I(1) og I(2) processer er under revision (med Peter Reinhardt, UCSD). Arbejdet med model udbygning og inferens med I(2) processer er fortsat (med H.C. Kongsted, KU) (Anders Rahbek).

Inferens for stokastiske processer: Arbejdet med en metode til estimation af diffusionsparametre for diskret observerede diffusionsprocesser er fortsat. Metoden er baseret på en sammenhæng mellem driftsfunktion, diffusionsfunktion og tætheden for det invariante mål. Et arbejde om inferens for stokastiske volatilitetsmodeller ved hjælp af (simulerede) approksimationer til likelihoodfunktionen er påbegyndt (Helle Sørensen).

Statistisk inferens for diskret observerede stokastiske processer med kontinuert tid: Der arbejdes dels med udvikling af nye estimationsmetoder, dels med undersøgelser af estimatorernes egenskaber (Michael Sørensen).

Statistiske problemer i matematisk finansiering: Der arbejdes især med problemer i forbindelse med stokastiske volatilitetsmodeller og rentestrukturmodeller. Et arbejde vedrørende estimation for den førstnævnte modeltype er færdiggjort (Michael Sørensen).

Vindens transport af sand: Stokastiske modeller for vindens transport af sand studeres i samarbejde med K.R. Rasmussen, Geologisk Institut, Aarhus Universitet (Michael Sørensen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Michael Sørensen er council member for European Courses in Advanced Statistics; bestyrelsesmedlem i Center for Analytisk Finansiering ved Aarhus Universitet og medlem af styrelsen for Scandinavian Journal of Statistics.

Formidling

Redaktionelle hverv

Michael Sørensen er associate editor for Scandinavian

Journal of Statistics og Brazilian Journal of Probability and Statistics.

Kongresser og symposier

Ernst Hansen deltog i DSTS' 2-dagsmøde i Århus 23.-24.11. med foredraget "Geometric Ergodicity of Metropolis Algorithms"; holdt endvidere foredraget "Massetrab eller moderne plejehjemsdrift? Plejebosagen set fra et matematisk-statistisk synspunkt" ved Lærerforeningen for Matematik, Fysik og Kemi's regionalmøde i Odense 24.11.

Inge Henningsen har tilrettelagt og afholdt Efteruddannelseskursus i Statistik, Magleås, i november.

Jesper Madsen deltog i konferencen "Algebraic methods for graphical markov models" ved Fields Institute, Toronto, 25.-29.10. med et inviteret foredrag "GS/ADG models: hypothesis testing and related problems".

Anders Rahbek besøgte 23.-28.2. Université Catholique Louvain, Center for Operations Research and Econometrics og Department of Statistics, og holdt et foredrag med titlen "Stationarity and Asymptotics for multivariate ARCH models with an application to robustness of Cointegration analysis". Deltog i en workshop 15.-17.4. i Trondheim med foredraget "Cointegration with heterosadastic errors". Besøgte Università Ca' Foscari, Venedig, 6.-10.5. og holdt følgende to foredrag "Cointegration and Exogeneity" og "Cointegration and ARCH". Deltog 27.-29.5. i workshoppen "Statistics of Stochastic Processes" i Freiburg med foredraget "Multivariate ARCH: Stationarity and Robustness of Cointegration Analysis". Samme foredrag blev holdt ved Econometric Society European Meeting i Santiago, Spanien, 28.8.-2.9. Desuden deltog Anders Rahbek i en workshop i Svinkløv ved "Centre for Nonlinear Modelling in Economics" 12.-14.9. og holdt foredraget "Continuous time: Cointegration and Ornstein Uhlenbeck Processes". Endvidere var Anders Rahbek medarrangør af en workshop afholdt af et SSF projekt "Macroeconomic Transmission Mechanisms: Empirical Applications and Econometric Methods" 15.-18.10. på Schæffergården.

Helle Sørensen deltog 26.-28.7. i 10th INFORMS Applied Probability Conference, Ulm, og holdt et foredrag med titlen "Estimation of the diffusion coefficient for discretely observed diffusion processes". Holdt desuden et foredrag ved Efteruddannelseskursus i Statistik, Magleås, 21.-23.11. med titlen "Styr på renten: en statistisk model for rentedata".

Michael Sørensen deltog den 27.-29.1. i det årlige medlemsmøde i Centre for Analytical Finance på Sandbjerg og holdt et foredrag med titlen "Estimation for Stochastic Volatility Models". Inviteret foredragsholder 15.-19.2. på Equipe d'Analyse et de Mathématiques Appliquées ved Université de Marne-la-Vallée og ved Laboratoire de Probabilités ved Université de Paris 6 med følgende to foredrag: "Estimating functions and time-reversibility for Markov processes" og "Estimating functions for stochastic volatility models". Sidstnævnte foredrag holdt Michael Sørensen efter invitation den 8.-12.3. ved et møde om "Finance and Statistics" på Mathematische Forschungsinstitut Oberwolfach. Deltog endvidere 18.-19.3. i et møde i Netværk i Matematisk Finansiering i Nyborg med foredraget "Estimationsfunktioner for stokastiske volatilitetsmodeller"; den 27.-29.5. i workshoppen "Statistics of Stochastic Processes" i Freiburg med foredraget "Prediction-based estimating functions". Samme foredrag holdt Michael Sørensen efter invitation 28.6. på Centro de Estudios Uni-

versitarios San Pablo i Elche, Spanien, og 8.-12.8. ved Joint Statistical Meeting i Baltimore, USA. Besøgte 19.7.-4.8. Centro de Investigación en Matemáticas i Guanajuato, Mexico, hvor han holdt et koncentreret kursus med titlen "Statistical methods for stochastic differential equations" og 5.-7.8. Universidad Nacional Autónoma de Mexico. Var inviteret foredragsholder ved konferencen "Measuring Risk in Complex Stochastic Systems" i Berlin 25.-29.9. med foredraget "Estimating functions for stochastic volatility models", og 6.-8.10. ved Dept. of Statistics, University of Oxford, med foredraget "Prediction-based estimating functions"; samme foredrag blev holdt 11.-18. oktober ved Department of Mathematics, Universidade Nova de Lisboa, Lissabon, hvor han desuden holdt foredraget "Statistical methods for continuous time financial models", sidstnævnte foredrag var arrangeret af The Portuguese Derivatives Exchange. Deltog som inviteret foredragsholder i en international workshop ved Indian Statistical Institute, Delhi Center's 25-års jubilæum 15.-22.12. Endvidere var Michael Sørensen medarrangør af Workshop om "Finance and Turbulence" ved Aarhus Universitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Martin Jacobsen er principal investigator ved Centre for Mathematical Physics and Stochastics.

Michael Sørensen er principal investigator ved Centre for Mathematical Physics and Stochastics.

Gæsteforskere

En række udenlandske gæster har besøgt afdelingen i kortere perioder.

Afdeling for Operationsanalyse

Forskningsvirksomhed

I samarbejde med David Lando er et arbejde om swap-prisfastsættelse i modeller med to-sidet fallitrisiko færdiggjort til publikation (Brian Huger).

Numerisk analyse: Der arbejdes med lokal fejlestimering og automatisk netgenerering for den endelige element metode (Jens Hugger).

Der arbejdes med numerisk finansiering (Jens Hugger, S. Nielsen, D. Lando, R. Poulsen).

Arbejdet med modellering af finansielle instrumenter med kreditrisiko er fortsat. I samarbejde med Darrel Duffie, Stanford University, er et arbejde vedrørende kreditspænd i en model med ufuldstændig information om virksomhedens værdi revideret. Et arbejde (med Torben Skødeberg) om estimation af rating-processer er videreført og et arbejde om kalibrering af rating-baserede modeller er færdiggjort. Et arbejde om dynamisk kapitalstruktur med genforhandling af gæld er påbegyndt i samarbejde med C. Riis Flor, K. Miltersen og P.O. Christensen (alle SDU, Odense). Endelig er et par mindre manuskripter af formidlende karakter færdiggjort (David Lando).

Der arbejdes med en stokastisk, to-faktor, multitrins-model for danske realkreditobligationer bl.a. med hensigt på at identificere optimale refinansieringsstrategier (Søren S. Nielsen, Rolf Poulsen).

En Swap-kontrakt indgået mellem Proctor & Gamble og Bankers Trust undersøges med henblik på valuering af kontrakten (Ehud Ronn, Cantekin Dincerler, Søren S. Nielsen).

Der arbejdes med objekt-orienterede programmerings-

sprog og metoder med speciel fokus på anvendelser inden for matematisk modellering (Søren S. Nielsen).

Der arbejdes med approximationsmetoder for tæthedsfunktioner for diffusionsprocesser (med Bjarke Jensen) og disses anvendelser til parametriske estimation med specielt henblik på finansielle modeller (med Bent Jesper Christensen) (Rolf Poulsen).

Der arbejdes med matematiske modeller, herunder optimeringsmodeller med flere kriterier. I samarbejde med Per Agrell og Peter Bogetoft arbejdes der med optimeringsproblemer i forbindelse med produktivitetmåling under forskellige antagelser om mulige ændringer i ressourceforbrug (Jørgen Tind).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

David Lando er medlem af Centre for Analytical Finance og af Netværk i Matematisk Finansiering – begge støttet af SSF.

Kongresser og symposier

David Lando har i januar holdt foredraget "On Long Run Portfolio Optimization using the Universal Portfolio" ved konferencen "Financial Markets in the Nordic Countries", Handelshøjskolen i Århus og ved SimCorp's SimUniversity. I februar deltog David Lando i RISK'99 konferencen i Amsterdam med foredraget "Credit Risk Analysis". Foredragsholder ved IMFUFA, RUC, med "Matematiske modeller for finansielle markeder". Gæsteforelæste i april ved Humboldt University, Berlin, og holdt et foredrag med titlen "Term Structures of Credit Spreads with Incomplete Accounting Information". Samme foredrag blev holdt ved Corporate Finance Symposium, HHK, i maj. Har besøgt Finansforum og Stockholm School of Economics, Stockholm, og holdt et foredrag med titlen "Credit Risk". I juni var David Lando inviteret foredragsholder ved Federal Reserve Board i Washington med to foredrag "Term Structures of Credit Spreads with Incomplete Accounting Information" og "An Overview of Default Risk Modeling". Deltog i Nykredit seminar om Erhvervsobligationer på Havreholm, Hornbæk, i september og igen i november i Middelfart med foredraget "Modeller for Erhvervsobligationer". I september holdt David Lando foredraget "Default Risk Models" ved The Credit, Counterparty and Default Forum 99 i Paris, og i oktober holdt han foredraget "Transition Matrix Techniques" ved Credit Risk Summit i London.

Jørgen Tind har holdt foredrag ved "Workshop in Efficiency Sets and Surfaces", Helsinki, 7.-9. februar, ved "IFORS99", Beijing, 16.-20. august, ved "Nordic MPS99", Västerås, 24.-26. september, ved "Third Scandinavian Workshop on Linear Programming", København, 26.-28. august og ved "Sixth European Workshop on Efficiency and Productivity Analysis", København, 29.-31. oktober. Endvidere har Jørgen Tind besøgt universitetet i Sarajevo som led i TEMPUS program 19.-25. oktober.

Instituteder Christian Berg

Stab

Årsværk

VIP (Intern): 37,9 årsværk.

VIP (Ekstern): 7,7 årsværk.

TAP (Intern): 10,6 årsværk.
 TAP (Ekstern): 0,9 årsværk.
 STIP (Intern): 3,6 årsværk.
 STIP (Ekstern): 0,4 årsværk.

Matematisk afdeling

VIP Internt finansieret

Berg, Christian; professor.
 Christensen, Erik; lektor.
 Christensen, Jens Peter Reus; lektor.
 Durhuus, Bergfinnur Jogvan; lektor.
 Eilers, Søren; lektor.
 Elliott, George Arthur; lektor.
 Forst, Gunnar; lektor.
 Foxby, Hans Bjørn; docent.
 Grubb, Gerd; professor.
 Grønbæk, Niels; lektor.
 Jakobsen, Hans Plesner; lektor.
 Jensen, Christian Ulrik; professor.
 Jøndrup, Søren; lektor.
 Larsen, Mogens Esrom; lektor.
 Laursen, Kjeld Bagger; lektor.
 Laursen, Kurt Ramskov; adjunkt.
 Lützen, Jesper; docent.
 Møller, Jesper Michael; lektor.
 Nest, Ryszard; lektor.
 Pedersen, Gert Kjærgaard; professor.
 Pedersen, Henrik Laurberg; adjunkt.
 Rørdam, Mikael; lektor.
 Schlichtkrull, Henrik; lektor.
 Schmidt, Asmus Lorenzen; lektor.
 Solovej, Jan Philip; professor.
 Thorup, Anders; lektor.
 Topsøe, Flemming; docent.

VIP Eksternt finansieret

Frankild, Anders; forskningsass.
 Jensen, Sine Rikke; forskningsass.
 Kiming, Ian; forskningslektor.
 Lee, Herbert Chi Wei; forskningsadj.
 Mørk, Thomas; forskningsass.
 Olsson, Jørn Børling; lektor.
 Perera Domenech, Francisco; forskningsadj.
 Spitzer, Wolfgang; forskningsadj.
 Verrill, Helena Anne; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Aastrup, Johannes.
 Andersen, Kasper Klinkby Sonne.
 Christensen, Lars Winther.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Larsen, Nadia Slavila.
 Nielsen, Rasmus Hedegaard.

Afdeling for Teoretisk Statistik

VIP Internt finansieret

Brøns, Hans Kristian; professor.
 Hansen, Ernst; amanuensis.
 Henningsen, Inge Biehl; lektor.
 Jacobsen, Martin Skjold Børge; docent.
 Jensen, Søren Tolver; lektor.

Madsen, Jesper; adjunkt.
 Nielsen, Søren Feodor; adjunkt.
 Rahbek, Anders Christian; lektor.
 Sørensen, Michael; professor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Markussen, Bo.
 Sørensen, Helle.

Afdeling for Operationsanalyse

VIP Internt finansieret

Hugger, Jens; lektor.
 Lando, David; lektor.
 Nielsen, Søren Schütt; lektor.
 Poulsen, Rolf; adjunkt.
 Tind, Jørgen; professor.

VIP Eksternt finansieret

Lee, Herbert Chi Wei; forskningsadj.

Ph.d.-afhandlinger

Christensen, Lars Winther: Functorial Dimensions.

Fondsstøtte

Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik

– Urvidenskabsdidaktik (Rasmus Hedegaard Nielsen)
 kr. 369.360.

EU

– Membership of Expert Evaluators Panel for the Research Training Networks Activity under the Human Potential Programme (Gert Kjærgaard Pedersen) kr. 16.721.

Erik Birger Christensens Fond

– Studierejse til Sydafrika 20-25/6 99 (Flemming Topsøe)
 kr. 15.800.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Algebraisk og Analytisk Repræsentationsteori (Henrik Schlichtkrull) kr. 900.000.
 – Netværk i algebra (Christian U. Jensen) kr. 600.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Netværk for Dansk Operationsanalytisk Forskning (Jørgen Tind) kr. 1.140.000.

Publikationer

Matematisk Afdeling

Berg C.: From discrete to absolutely continuous solutions of indeterminate moment problems. Arab J.Math.Sc. 4 No.2, s. 1-18, 1998.
 Bessenrodt C., Olsson J.B., Xu M.: On properties of the Mullineux map with an application to Schur modules. Math.Proc. Camb.Phil.Soc. 126, s. 443-459, 1999.
 Christensen E.: On invertibility preserving linear mappings, simultaneous triangularization and Property L. Linear Algebra and its Applications 301, s. 153-170, 1998.

- Dadarlat M., Eilers S.: Approximate homogeneity is not a local property. *Journal für die Reine und Angewandte Mathematik* 507, s. 1-14, 1999.
- Dadarlat M., Eilers S.: The Bockstein map is necessary. *Canadian Mathematical Bulletin* 42, s. 274-284, 1999.
- Dales H.G., Ghahramani F., Grønbæk N.: Derivations into iterated duals of Banach algebras. *Studia Math.* 128, s. 19-54, 1998.
- Eilers S.: Connectivity and components for C^* -algebras. *Mathematica Scandinavica* 84, s. 119-136, 1999.
- Eilers S., Pedersen G.K., Loring T.A.: Fragility of subhomogeneous C^* -algebras with one-dimensional spectrum. *Bulletin of the London Mathematical Society* 31, s. 337-344, 1999.
- Eilers S., Loring T.A.: Computing contingencies for stable relations. *International Journal of Mathematics* 10, s. 301-326, 1999.
- Eilers S., Pedersen G.K., Loring T.A.: Morphisms of Extensions of C^* -algebras: Pushing Forward the Busby Invariant. *Advances in Mathematics* 147, s. 74-109, 1999.
- Erdos L., Solovej J.-P.: Semiclassical eigenvalue estimates for the Pauli operator with strong nonhomogeneous magnetic fields, I: Nonasymptotic Lieb-Thirring-type estimate. *Duke Mathematical Journal* 96 (1), s. 127-173, 1999.
- Fuglede B.: Continuous domain dependence of the eigenvalues of the Dirichlet Laplacian and related operators in Hilbert space. *Journal of Functional Analysis* 167, s. 183-200, 1998.
- Fuglede B.: The Dirichlet Laplacian on finely open sets. *Potential Analysis* 10, s. 91-101, 1998.
- Fuglede B.: The beginnings of harmonic morphisms. i: Harmonic morphisms, harmonic maps, and related topics s. 3-12, Chapman & Hall, London 1998.
- Grubb G., Solovej J.-P.: Geometric and microlocal analysis, January 21-23, 1999. 15 s. 1999.
- Grubb G.: Trace expansions for pseudodifferential boundary problems for Dirac-type operators and more general systems. *Arkiv f. Matematik* 37, s. 45-86, 1999.
- Grønbæk N.: Morita equivalence for self-induced Banach algebras. *Houston J. Math.* 22, s. 109-140, 1995.
- Grønbæk N.: Amenability and weak amenability of tensor algebras and algebras of nuclear operators. *J. Austral. Math. Soc. Ser. A* 51, s. 483-388, 1991.
- Grønbæk N., Lau A. T.-M.: On Hochschild cohomology of the augmentation ideal of a locally compact group. *Math. Proc. Cambridge Philos. Soc.* 126, s. 139-148, 1999.
- Grønbæk N., Johnson B.E., Willis G.A.: Amenability of Banach algebras of compact operators. *Amenability of Banach algebras of compact operators* 87, s. 289-324, 1994.
- Helgason S., Schlichtkrull H.: The Paley-Wiener space for the multitemporal wave equation. *Comm. Pure Appl. Math.* 52, s. 49-52, 1999.
- Ishiguro K., Møller J.M., Notbohm D.: Rational self-equivalences of spaces in the genus of a product of quaternionic projective spaces. *J. Math. Soc. Japan* 51, s. 45-61, 1999.
- Jensen C.U., Prestel A.: How often can a group be realized as a Galois group over a field? *Manuscripta mathematica* 99, s. 223-248, 1999.
- Jørgensen N.P.: Gorenstein homomorphisms of non-commutative rings. *Journal of Algebra* 211, s. 240-267, 1999.
- Jørgensen N.P.: Properties of AS-Cohen-Macaulay algebras. *Journal of Pure and Applied Algebra* 138, s. 239-249, 1999.
- Jørgensen N.P.: Non-commutative Castelnuovo-Mumford regularity. *Mathematical Proceedings of the Cambridge Philosophical Society* 125,2, s. 203-221, 1999.
- Jørgensen N.P.: Properties of AS-Cohen-Macaulay algebras. *Journal of Pure and Applied Algebra* 138, s. 239-249, 1999.
- Kiming I.: Fermat's sidste sætning. 1-16 s. 1998.
- Kiming I.: Maass wave forms and Hecke operators. i: Proceedings of the Research Conference on Number Theory and Arithmetical Geometry, San Feliu de Guixols, Spain, 24-29 Oc s. 69-71, Inst. f. exp. Math., Univ. Essen, Essen, Germany 1998.
- Larsen N.S., Osaka H.: Extremal richness of multiplier algebras and corona algebras of simple C^* -algebras. *Journal of Operator Theory* 38, s. 131-149, 1997.
- Laursen K.B.: It takes two, but sometimes one will do. i: *Rendiconti del Circolo Matematico di Palermo* s. 49-57, Circolo Matematico di Palermo, Palermo, Sicilien, Italien 1999.
- Laursen K.B., Mbekhta M.: Operators with tacked spectrum. *Proc. Royal Irish Acad.* 97, s. 19-30, 1997.
- Laursen K.B.: Browder spectrum through local spectral theory. i: Proceedings of the International Conference on Banach Algebras ba97 s. 287-301, de Gruyter, Berlin 1998.
- Lützen J., Branner B.: On the Analytical Representation of Direction. An attempt Applied Chiefly to Solving Plane and Spherical Polygons. Translated by Flemming Damhus. With Introductory Chapters by Bodil Branner, Nils Voje. i: *Matematisk-fysiske Meddelelser* s. 1-140, Det Kongelige Danske Videnskabers Selskab, Copenhagen 1999.
- Lützen J.: Grundlagen der Analysis. i: Geschichte der Analysis, Book with several authors. s. 191-244, Hans Niels Jahnke, Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg, Berlin 1999.
- Lützen J.: Geometrizing configurations. Heinrich Hertz and his mathematical precursors. i: *The Symbolic Universe. Geometry and Physics 1890-1930* s. 25-46, Jeremy Gray, Oxford University Press, Oxford 1999.
- Lützen J.: A Matter of Matter or a Matter of Space? Heinrich Hertz's Image of Mass in his Prinzipien der Mechanik. *Archives internationales d'histoire des sciences* 49,1, s. 103-121, 1999.
- Møller J.M.: Deterministic p -compact groups of a product of quaternionic projective spaces. i: *Fields Institute Communications* 19 s. 255-278, 1999.
- Pedersen G.K.: Pullback and Pushout Constructions in C^* -Algebra Theory. *Journal of Functional Analysis* 167, s. 243-344, 1999.
- Rørdam M., Larsen F., Laustsen N.J.: An Introduction to K -theory for C^* -algebras. i: An Introduction to K -theory for C^* -algebras s. 250 + x, Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Schlichtkrull H., Ban v.d.E.: Fourier inversion on a reductive symmetric space. *Acta Mathematica* 182, s. 25-85, 1999.
- Thorup A., Laksov D.: These are the differentials of order n . *Transactions of the American Mathematical Society* 351, s. 1293-1353, 1999.

Afdeling for Teoretisk Statistik

- Hald A.: On the History of Maximum Likelihood in Relation to Inverse Probability and Least Squares. *Statistical Science* 14, s. 214-222, 1999.
- Henningsen I.: Om kvalifikationer og køn. Ligestilling "Hot" eller "not", *Kvinder, Køn & Forskning* 1, s. 20-30, 1999.
- Henningsen I., Colding H.: Lægevidenskabelig forskning og køn. En analyse af de teoretiske institutter ved Københavns Universitet. *Ugeskrift for Læger* 161/43, s. 5920-5924, 1999.
- Henningsen I., Colding H.: Lægevidenskabelig prestige og køn – med de klinisk videnskabeligt ansatte i København som eksempel. *Ugeskrift for læger* 161/43, s. 5924-5927, 1999.
- Jacobsen M.: Marked Point Processes and Piecewise Deterministic Processes, *Lecture Notes No. 3*. 1-150 s. Aarhus 1999.
- Rahbek A., Harbo I., Johansen S., Nielsen B.: Asymptotic Inference on Cointegration Rank in Partial Systems. *Journal of Business Economics and Statistics* 16, s. 388-399, 1998.
- Rahbek A., Kongsted H.C., Jørgensen H.C.: Trend-Stationarity in the I(2) Cointegration Model. *Journal of Econometrics* 90, s. 265-289, 1999.
- Rahbek A., Mosconi R.: Cointegration Rank Inference with Stationary Regressors in VAR Models. *Econometrics Journal* 2, s. 82-97, 1999.
- Rahbek A., Paruolo P.: Weak exogeneity in I(2)VAR systems. *Journal of Econometrics* 93, s. 281-308, 1999.
- Sørensen M., Rømer Rasmussen K.: Aeolian Transport near the Saltation Threshold. *Earth Surface Processes and Landforms* 24, s. 413-422, 1999.
- Sørensen M., Küchler U.: A note on limit theorems for

- multivariate martingales. *Bernoulli* 5, s. 483-493, 1999.
- Sørensen M., Kessler M.: Estimating equations based on eigenfunctions for a discretely observed diffusion process. *Bernoulli* 5, s. 299-314, 1999.
- Sørensen M., Barndorff-Nielsen O.E., Jensen J.L.: Some stationary processes in discretely and continuous time. *Adv. Appl. Prob.* 30, s. 989-1007, 1998.
- Sørensen M., Küchler U., Neumann K., Streller A.: Stock returns and hyperbolic distributions. *Mathematical and Computer Modelling* 29, s. 1-15, 1999.

Afdeling for Operationsanalyse

- Carøe C.C., Schultz R.: Dual decomposition in stochastic integer programming. *Operations Research Letters* 24, s. 37-45, 1999.
- Lando D.: Some Elements of Rating-Based Credit Risk Modeling. i: *Advanced Fixed-Income Valuation Tools* s. 193-215, Narasimhan Jegadeesh, Bruce Tuckman, John Wiley & Sons, 1999.
- Lando D.: Introduction. i: *Derivative Credit Risk* s. XI-XIV, Laurie Donaldson, Risk Books, London 1999.
- Lando D.: En hovedsætning i finansieringsteorien – og lidt om realkreditobligationer. *Famøs* 13, nr. 2, s. 9-19, 1999.
- Nielsen S.S.: Dense and Sparse Matrix Classes Using the C++ Standard Template Library. *Computational Economics* Vol. 14, No. 1-2, s. 22, 1999.
- Tind J., Martinson R.K.: An interior point method in Dantzig-Wolfe decomposition. *Computers & Operations Research* 26, s. 1195-1216, 1999.
- Tind J., Wiecek M.M.: Augmented Lagrangian and Tchebycheff Approaches in Multiple Objective Programming. *Journal of Global Optimization* 14, s. 251-266, 1999.

Studienævnet for Matematik

Studienævnet

Pr. 1.2.99 bestod matematikstudienævnet af: Studentermedlemmer: Henrik Christian Grove, Bitten Grove Jacobsen, Mikkel Øbro. Lærermedlemmer: Niels Grønbæk (vicestudieleder), Kjeld Bagger Laursen (studieleder) og Jesper Lützen.

Evaluering

Året 1999 har været præget af to udviklinger: Opfølgningen af matematik-fysik-kemi uddannelsernes evaluering og den stadig strammere økonomi.

Blandt evalueringsrundens opfølgende bestræbelser bør nævnes, at et "kernestofudvalg" har arbejdet på en identifikation af de essentielle ingredienser i matematikuddannelserne. Dette arbejde fortsætter og planlægges gennemført til konkret form: En sekvens af kernestofs-undervisning, omgivet af yderligere udbud af matematikemner til toning af den enkeltes uddannelse, altsammen tilrettelagt i en form og med et indhold, der kan forene de mange forskelligartede udfordringer, moderne universitetsuddannelser står med.

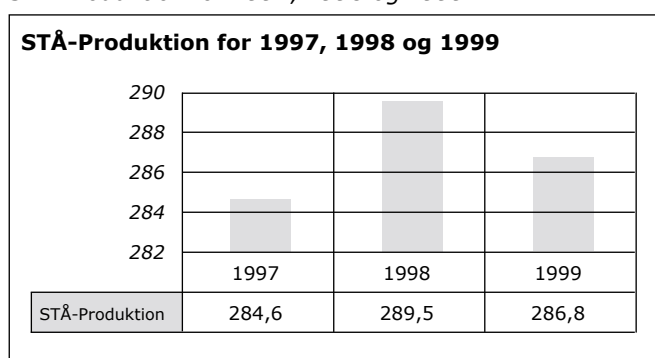
Efter opfordring fra dekanen har studielederne i matematik-miljøet foreslået en model for sammenlægning af de tre studienævn. Denne model blev endelig vedtaget af konsistorium i november 1999, og det nye fællesnavn forventes at blive valgt med tiltrædelsen 1. marts 2000.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Matematik	Samf	Hum	Øvrige Nat	Meritoverført	I alt
Matematik	89,6	0,1	2,1	61,1	4,8	157,8
Samf	0,2					
Hum	3,8					
Øvrige nat	192,1					
Merit- og gæstestud.	1,2					
I alt	286,8					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

De økonomiske beskæringer har nødvendiggjort en del omlægninger af undervisningsformerne, i retning af mindre ekstern medvirken på Matematik I samt lavere forbrug af studenterinstruktører. Effekten af bl.a. de lavere timaltal er endnu ikke konstaterbar. En del kurser har måttet afholdes med halveret frekvens, og enkelte er helt aflyst. Endvidere er kandidatuddannelsens kursusudbud blevet beskåret.

Det bør også nævnes at virkningen af den af Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik inspirerede højnelse af den fagdidaktiske bevidsthed bliver stedse mere åbenbar. Der er primo 2000 i matematik-miljøet fire DCN-støttede udviklingsprojekter.

Nyheder om studierne

Indførelsen af 97studieordningen for de matematiske-data-logisk-fysisk-kemiske fag er fortsat. Også i optagelsestallerne for 99 har der været en omend beskedent vækst, navnlig takket været matematikliniens appel.

Arbejdet med at formulere planer for kombinationsuddannelser til gymnasielærere i naturvidenskabelige og humanistiske fag er fortsat, samtidig med at den første årgang, der kombinerer et naturvidenskabeligt hovedfag med et humanistisk bifag, er startet.

En studieordning for kandidatuddannelsen i matematik er blevet formuleret og vedtaget. Den er trådt i kraft den 1. september 1999.

Studieleder Kjeld Bagger Laursen

Matematisk-Økonomisk Studienævn

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af følgende medlemmer:

Lærere: lektor Jens Hugger (Studieleder) Afd. for Operationsanalyse, IMF, lektor Søren S. Nielsen, Afdeling for Operationsanalyse, IMF og lektor Birgitte Sloth, (vicestudieleder) Økonomisk Institut, Københavns Universitet.

Studerende: Kenneth Petersen, Sarah N. Straarup & Charlotte Wilson.

Observatører var: Studievejleder Merete Grove Jacobsen og andendelsvejleder Anders Jøndrup.

Seneste historiske udvikling

Efter kun at have fået 25 nye studerende i 1998, er tilgangen i 1999 oppe på de sædvanlige godt 40 nye studerende.

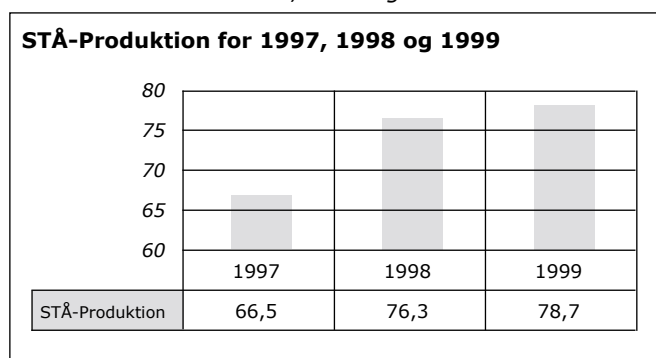
Kandidatproduktionen har været lav, kun 19 nye kandidater, mod omkring 30 pr .år i de foregående 2 år. Prognoserne tyder på at produktionen vil vokse igen næste år, og det forventes at den næste periode vil vise tal omkring 25

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Matematik-Økonomi	Samf	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Matematik-økonomi	53,2	8,5	26,3	0,3	88,3
Samf	3,5				
Hum	1,2				
Øvrige nat	20,0				
Merit- og gæstestud.	0,8				
I alt	78,7				

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

nye kandidater pr. år. Idet vi stort set er ovre den store pukkel af studerende fra 80'erne.

Studiet har fungeret uden de store problemer i 1998-99. Det væsentligste administrative projekt var forhandlingen af en ny økonomiaftale med Økonomisk Institut og opfølgningen på Mat-Øk-evalueringen. Økonomiaftalen faldt på plads i begyndelsen af 1999 og vi afventer nu kun Undervisningsministeriets endelige svar på vor opfølgingsrapport.

Evaluering

Matematik-Økonomi Studienævnets evaluering og opfølgningen på samme er ved at være afsluttet. Studiet ventes at få permanent status i løbet af år 2000.

Nyheder om studierne

Studienævnet sammenlægges pr. 1.3.2000 med studienævnene for Matematik, Statistik og Forsikringsvidenskab i Studienævn for Matematiske Fag.

Studieleder Jens Hugger

Forsikringsmatematisk Laboratorium

Laboratoriets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor Ragnar Norberg.

Organisation

Forsikringsmatematikken omfatter livsforsikringsmatematik, skadeforsikringsmatematik og generel risikoteori, og involverer forsikringsrelevante statistiske metoder og dele af finansmatematik, økonomi, demografi, operationsanalyse og numerisk matematik.

Adresse

Forsikringsmatematisk Laboratorium
H.C. Ørsted Institut
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon: 35 32 07 90
Fax: 35 32 07 72

Institutlederens årsberetning

Med udløbet af 1999 udløb også FMLs tid som selvstændigt institut. Fra 1.1.2000 indgår FML som en afdeling i Institut for Matematiske Fag. Vi står også ved udløbet af perioden for den sidste udviklingsplan. Samtidigt er enheden inde i en proces med fuldstændig udskiftning af den videnskabelige stab på alle stillingsniveauer i løbet af et og et halvt år. Jeg skal derfor i denne rapport at lægge et videre tids- og fagperspektiv på FMLs virke.

Set udefra, og vurderet efter mål og resultater som de fremgår af udviklingsplaner og årsrapporter, synes FML at være i en god tilstand, eller snarere udvikling når vi taler om et så omskifteligt område som tidens forsikringsmatematik. Instituttet har magtet rettidigt at omlægge forskning og undervisning i takt med fagområdets hurtige omlægning fra studier af ren forsikringsrisiko i statiske én-periode modeller til studier af kombineret forsikrings- og investeringsrisiko i dynamiske modeller, der inddrager operationer i de finansielle markeder. Denne udvikling er foranlediget af et påfaldende sammenfald af ændringer i praktiske institutionelle forhold og i videnskabelige metoder: Grænserne mellem erhvervene forsikring og finans brydes ned, finansrelaterede forsikringsprodukter lanceres dagligt, og forsikringsrisiko kan ligefrem sættes direkte på markedet, samtidigt som fremvæksten af moderne finansmatematik har tilført forsikringsmatematikken modeller og metoder til kvantitativ analyse af problemer i grænseområdet mellem forsikring og finans. Kursusprogrammet, både det obligatoriske og det valgfrie, har været hurtigt tilpasset de nye krav. Ca. 15 kandidater produceres pr. år (15 i 1999), de fleste med specialer inden for fagets nye retninger. Tre ph.d.-studerende er under vejledning.

Forskningsmæssigt står hver enkelt videnskabelig medarbejder ved FML trygt med publikationer i den internationale videnskabelige fagpresse. Fra et mere internt og administrativt synspunkt synes situationen problematisk. VIP-stillingsrammen er reduceret fra 6 til 5, men det samme "brutto institut produkt" skal laves. Der er problemer med at tiltrække og fastholde lærere, idet aftagererhvervet tilbyder lønninger i markedets absolutte top. Med institutstatus

(eller lige gerne afdelingsstatus) følger et fast administrationsansvar, uafhængigt af enhedens størrelse, og det samme gælder for aktuarstudiet – et eget studium, der fører frem til graden cand.act. Den store undervisnings-, vejlednings-, og administrationsbyrde på de enkelte medarbejdere har skærpet rekruttering- og fastholdelsesproblemerne. Et regulært institut-tillæg, opnået ved aftale med Fakultetet i 1998, har afværget en fuldstændig affolkning af FML for en tid. På paradoksalt vis har vakancerne ved FML givet instituttet den fleksibilitet, der gjorde det muligt, gennem invitationer af internationalt ledende specialister som gæstelærere, hurtigt at indrette kurser og vejledning til fagets udvikling. Internationalt regnes FML i dag som en førende forsknings- og undervisningsinstitution i moderne forsikringsmatematik.

Eksemplet understreger (hvad alle ved) at ledige stillinger er institutionens fornyelsespotentiale, og at man skal være varsom med at skære dem ned i trange tider. Institutets resultater gennem det sidste og de foregåede år kan måske bedst vurderes ud fra evnen til at overkomme den aktuelle bemandingskrise: Internationalt førende fagfolk har valgt at tiltræde topstillinger ved FML, og der er lovent rekrutter på vej op. Københavns Universitet vil fortsat kunne glædes ved at være i første række i forsikringsmatikfaget.

Forskningsvirksomhed

Konvergensens af Gram-Charlier udviklinger er undersøgt. For de fleste sandsynlighedsfordelinger anvendt i forsikringsmatematiske modeller divergere disse udviklingspunkter. Som et bi-produkt er opnået et bidrag til det såkaldte moment problem, dvs. problemet at drage konklusioner om sandsynlighedsfordelingen på basis af momenterne (C. Buchta, M. Reitzner).

Visse eksisterende asymptotiske formler for det forventede volumen af det konvekse hylster af punkter, som er fordelt uafhængigt og uniformt i et konvekst område, er udvidet til asymptotiske udviklinger (C. Buchta).

Nye grænser for geometriske summer under Cramérs betingelse blev foreslået. Nye resultater blev opnået for "failure rate" funktionerne i regenerative stokastiske modeller (J.-L. Bon, G. Tsitsiashvili, V. Kalashnikov).

Asymptotisk nøjagtige grænser for geometriske og generelle stokastiske summer med subeksponentielle led blev opnået (G. Tsitsiashvili, V. Kalashnikov).

Et nyt problem vedrørende kontinuitet af ruinsandsynligheder blev formuleret og delvist løst (F. Enikeeva, D. Rusaityte, V. Kalashnikov).

Et enkelt bevis for Asmussens resultat om ruinsandsynlighedens asymptotiske opførsel i en risikoproces med konstant rentesats i situationer med store krav blev foreslået (V. Kalashnikov, R. Norberg, D. Konstantinides).

Et arbejde vedrørende hedging af unit-linked livsforsikringskontrakter i diskret tids modeller er afsluttet (T. Møller).

Der er blevet udledt optimale investeringsstrategier for visse afledte aktuarielle præmieberegningssprincipper. Resultaterne er anvendt til hedging og prisfastsættelse af unit-linked livsforsikringskontrakter (T. Møller).

Prisfastsættelse og hedging i et marked drevet af en tidskontinueret Markov-kæde. Anvendelse på unit-linked livsforsikring og hedging med nulcoupon-obligationer (R. Norberg).

Prisfastsættelse af rentegarantier i bank og forsikring (R. Norberg).

Grænser for ruinsandsynligheden når betalinger og log-pris for investeringsporteføljen er Lévy processer vises at være potensfunktioner af den initiale reserve (R. Norberg og V. Kalashnikov).

Minimum Norm Quadratic Estimator (MNQE) for varianskomponent estimation i situationer, hvor nogle faste effekter og varianskomponenter er funktionelt afhængige. Sammenligning af MNQE og GLSE (J. Kleffe og R. Norberg).

Ruinsandsynligheden er en af de grundlæggende karakteristika i en risikoproces. I mange tilfælde kan den ikke bestemmes eksplicit. Endvidere er parametrene som styrer risikoprocessen endnu ukendte i praksis. Derfor bliver kontinuiteten af ruinsandsynligheden med hensyn til de styrende parametre afgørende (D. Rusaityte).

Matematisk finansiering anvendes som redskab til prisfastsættelse af risiko i Unit-linked livsforsikring. Anvendelsen baseres på den betragtning, at forsikringskontrakten er et frit omsætteligt værdipapir. Unit-linked forsikring formuleres i en så generel ramme, at den også kan anvendes i traditionel forsikring med bonus og således give grundlag for finansieringsteoretisk funderede udsagn om rimelighed og optimalitet af fordelingen af overskud mellem forsikringstagere og aktionærer (M. Steffensen).

Hovedforskningsområdet er at udvikle modeller til optimal genforsikring og investering i et forsikrings-selskab. Der er forskellige kriterier som kan tages i betragtning: et er minimering af ruinsandsynligheder, et andet er optimering af dividendeudbetalinger (M. Taksar).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

C. Buchta er medlem af Uddannelseskomitéen under Groupe Consultatif og aktuarmatematisk rådgiver for komitéen til udarbejdelse af Østrigs nye socialforsknings-system. Frem til september også medlem af den Østrigske Aktuarforening og formand for Uddannelseskomitéen i den Østrigske Aktuarforening.

V. Kalashnikov var formand for konferencen: "Probabilistic Analysis of Rare Events: Theory and Problems of Safety, Insurance and Ruin" i Riga, Letland; medlem af den organiserende komité ved konferencen: "Distributed Computer Communication Networks", Tel-Aviv, Israel.

R. Norberg er institutleder samt medlem af Studienævnet for forsikringsvidenskab og statistik. Han er formand for den videnskabelige komité for det 10. AFIR Colloquium i Tromsø, Norge år 2000; formand for den organiserende komité af "T.N. Thiele Symposium on Stochastics in Insurance and Finance" i København år 2000; fra 1999 Associate editor for "Finance & Stochastics"; medlem af advisory board på University of the Aegean, Samos.

Laboratoriet har siden 1993 deltaget i EU's Socrates-Erasmus programmet for udveksling af studerende.

R. Norberg blev valgt til æresmedlem af the Institute of Actuaries (Hon FIA).

Formidling

Laboratoriet har i 1999 udgivet 9 Working Papers.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæster

Dr. Matthias Reitzner, Vienna University of Technology opholdt sig ved laboratoriet i februar.

Forskningsophold i udlandet

C. Buchta: International Workshop on "Convex Geometry – Analytic Aspects", Cortona, Italy, med invited lecture: "The floating body and relations to geometrical probability". Meeting of the Education Committee of the Groupe Consultatif and Actuarial Teachers' Conference, Oxford. Joint meeting of the education committees of the Groupe Consultatif and the IAA as well as meeting of the Education Committee of the Groupe Consultatif, Paris.

V. Kalashnikov: Probabilistic Analysis of Rare Events: Theory and Problems of Safety, Insurance and Ruin, Riga, med invited talks: "Accuracy estimates for asymptotics of random sums with subexponential summands" (med G. Tsitsiashvili) og "Continuity of Ruin Probabilities" (med F. Enikeeva og D. Rusaityte). Distributed Computer Communication Networks. Proceedings of the International Conference, Tel-Aviv med invited talk: "Random service process may lead to heavy-tailed waiting times". Opholdt sig ved Aegean University, Samos, 1.5-31.5.1999 og gav et intensivt kursus i "Actuarial mathematics". Technion, Haifa, Israel, gæsteforelæsning: "Ruin probabilities under risky investments". Hebrew University, Jerusalem, Israel, gæsteforelæsning: "Continuity of ruin probabilities". Forskningsophold i Trier i perioden 16.-30. oktober.

T. Møller: Fourth International Congress on Industrial and Applied Mathematics, Edinburgh, med foredraget: "Hedging of payment streams in insurance". 10th INFORMS Applied Probability Conference, University of Ulm, med foredraget: "Hedging of payment streams in insurance". Meeting on Risk Theory, Oberwolfach, med foredraget: "On indifference pricing for insurance Contracts". Opholdt sig ved Department of Applied Mathematics, Stanford University, 22.9.-18.12.1999 og gav der foredraget: "On transformations of actuarial valuation principles" og forelæsningen: "Quadratic hedging approaches".

R. Norberg: Odense Universitet, gæsteforelæsning: "Interest rate guarantees in insurance: bonus vs. unit-linked". University of the Aegean at Samos, gæsteforelæsning: "Pythagoras in the actuarial realm". Stanford University, gæsteforelæsning: "Ruin problems with compounding assets revisited". Network on Financial Mathematics, Meeting at Hesselet med invited lecture: "A Markov chain financial market". ASTIN Section of the Danish Actuarial Society, General Assembly Meeting, København, med invited lecture: "Crash course in financial mathematics". ASTIN Section of the Norwegian Actuarial Society, Compact Course, Oslo, med invited lecture: "Experience rating – one more time". International Workshop on Financial Statistics, Hong Kong, med invited lecture: "Ruin probabilities with compounding assets". International Conference "Quantitative Methods of Finance", Sydney med invited lecture: "A Markov chain financial market". Meeting on Risk Theory, Oberwolfach, med invited lecture: "Bounds for ruin probabilities under Lévy driven interest". Annual meeting of the Austrian Mathematical Society, Graz, med invited lecture: "Crash course in financial mathematics".

D. Rusaityte: Probabilistic Analysis of Rare Events: Theory and Problems of Safety, Insurance and Ruin, Riga, med foredraget: "Continuity of Ruin Probabilities" (med F. Enikeeva og V. Kalashnikov) The XX International Seminar on Stability Problems for Stochastic Models, Lublin-Naleczow, Polen, med foredraget: "Continuity of Ruin Probabilities".

M. Steffensen: Meeting on Risk Theory, Oberwolfach. Workshop on Mathematical Finance, Strobl and Vienna. 8th symposium on Finance, Banking and Insurance, Karlsruhe. ETH Zürich, Schweiz, foredrag: "A financial approach to life and pension insurance". Opholdt sig ved Universität Karlsruhe, 1.3.-31.8.1999 og gav der foredrag: "A financial approach to life and pension insurance".

M. Taksar: 8th symposium on Finance, Banking and Insurance, Karlsruhe, med invited talk: "Optimal Risk/Dividend Distribution Control Models-Application to Insurance". Derivatives day, University of Twente, Enschede, Holland, med invited talk: "Optimal Portfolio Selection and Dividend Distribution Policy for a Corporation with Controllable Risk".

Instituteder Ragnar Norberg

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 1,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Brox, Knut Håkon; adjunkt.

Buchta, Christian; gæsteforsker.

Kalashnikov, Vladimir; gæsteforsker.

Melnikov, Alexander; lektor.

Norberg, Ragnar; professor.

Rusaityte, Deimante; forskningsass./ph.d.-studerende.

Taksar, Michael I; gæsteforsker.

STIP Internt finansieret

Møller, Thomas; ph.d.-studerende.

Steffensen, Mogens; ph.d.-studerende.

Publikationer

Buchta C., Reitzner M.: On Gram-Charlier approximation in risk theory (Working Paper). 29 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Buchta C.: Die Ausgestaltung von Normen mit mathematischem Hintergrund im neu zu erlassenden Allgemeinen Sozialversicherungsgesetz. i: Juristische Schriftenreihe, Band 138 s. 199-250, Bundesministerium für Arbeit, Gesundheit und Soziales, Verlag Österreich, Wien 1999.

Farida Enikeeva, Kalashnikov V., Rusaityte D.: Continuity estimates for ruin probabilities (Working Paper). 20 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Kalashnikov V., Norberg R.: Power tailed ruin probabilities in the presence of small claims and risky investments (Working Paper). 16 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Kalashnikov V., Konstantinides D.: A simple proof of Asmussen (Working Paper). 7 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Kalashnikov V., Bon C.L.: Bounds for geometric sums used for evaluation of reliability of regenerative models. Journal of Mathematical Sciences 93, s. 486-500, 1999.

Kalashnikov V., Asmussen S.: Failure rates of regenerative systems with heavy tails. Journal of Mathematical Sciences 93, s. 501-510, 1999.

Kalashnikov V.: Bounds for ruin probabilities in the presence of large claims and their comparison. North American Actuarial Journal 3, s. 116-129, 1999.

Kalashnikov V., Tsitsiashvili G.: Tails of waiting times and their bounds. Queueing Systems 32, s. 257-283, 1999.

Kalashnikov V., Tsitsiashvili G.: Two-sided bounds of random sums with subexponential summands. Problemy peredachi informacii 35, s. 96-108, 1999.

Kalashnikov V., Rusaityte D., Enikeeva F.: Continuity estimates of ruin probability for Markov modulated risk process. Theory of Probabilities and Its applications 44, s. 170-171, 1999.

Kalashnikov V., Bon J-L.: Some estimates of geometric sums. 15 s. Université du Paris-Sud, Paris 1999.

Kalashnikov V., Tsitsiashvili G.: Accuracy estimates for asymptotics of random sums with subexponential summands. i: Probabilistic analysis of Rare Events: Theory and Problems of Safety, Insurance and Ruin. Proceedings of the International Conference (28 June – 3 July 1999) s. 29-35, Riga Aviation University, Riga 1999.

Kalashnikov V., Enikeeva F., Rusaityte D.: Continuity of ruin probabilities. i: Probabilistic analysis of Rare Events: Theory and Problems of Safety, Insurance and Ruin. Proceedings of the International Conference. (28 June – 3 July 1999, Riga, Latvia) s. 56-62, Riga Aviation University, Riga, Riga 1999.

Kalashnikov V.: Random service process may lead to heavy-tailed waiting times. i: Distributed Computer Communication Networks. Proceedings of the International Conference (November 1999, Tel-Aviv, Israel) s. 63-67, Institute for Information Transmission Problems, Moskva 1999.

Melnikov A.V.: Binomial financial market in context of algebra of stochastic exponents and martingales (Working Paper). 10 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Møller T.: Risk-minimization for unit-linked insurance contracts in two- and multi-period models (Working Paper). 22 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Møller T.: On transformations of actuarial valuation principles (Working Paper). 24 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Norberg R.: On the vandermonde matrix and its role in mathematical finance (Working Paper). 8 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Norberg R.: A markov chain financial market (Working Paper). 25 s. Lab. of Actuarial Math. Univ. of Copenhagen, København 1999.

Norberg R.: Ruin problems with assets and liabilities of diffusion type. J. Stoch. Proc. and Appl. 81, s. 255-269, 1999.

Norberg R.: Prediction of outstanding liabilities II: Model variations and extensions. Astin Bulletin 29, s. 5-25, 1999.

Norberg R.: A theory of bonus in life insurance. Finance and Stochastics 3, s. 373-390, 1999.

Norberg R.: Theile differential equations. i: Encyclopedia

of Mathematics s. 2, Encyclopedia of Mathematics, 1999.

Norberg R.: Thorvald Nicolai Thiele. i: Statisticians of the centuries s. 2, International Statistical Institute, 1999.

Studienævn for Forsikringsvidenskab og Statistik

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 består studienævnet af følgende: Lærergroupe: Ragnar Norberg, Inge Henningsen og Søren Feodor Nielsen. Studerende: Simon Riise Niemann, Susanne Rosthøj og Allan Petersen.

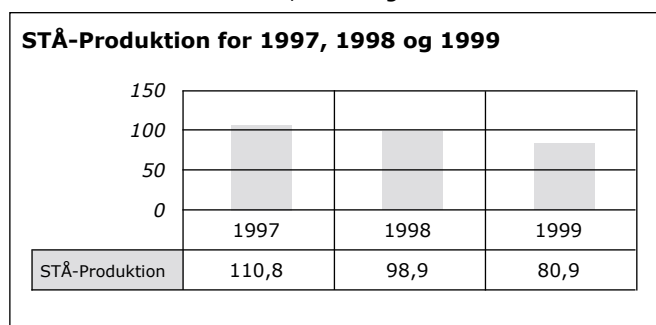
Studienævnet for Forsikringsvidenskab og Statistik. Studienævnet har deltaget i Det Naturvidenskabelige Fakultets opfølgning af 1998-turnusevalueringen for de videregående matematik- fysik- og kemiuddannelser. Studienævnet har udarbejdet nye studieordninger for kandidatuddannelserne på aktuarstudiet og statistikstudiet.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktuar/statistik	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Forsikringsvid.	49,2	13,3	0,3	62,8
Statistik	5,0	8,5		13,5
Hum	0,3			
Øvrige nat	24,1			
Merit- og gæstestud.	2,3			
I alt	80,9			76,3

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Inge Henningsen

Datalogisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder: Stig Skelboe.

Viceinstitutleder: David Pisinger.

Institutbestyrelsen består af: Stig Skelboe (VIP), David Pisinger (VIP), Erik Frøkjær (VIP), Ruth Schlüter (TAP).

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Datalogisk Institut
Universitetsparken 1
2100 København Ø
Telefon: 35 32 14 00
Fax: 35 32 14 01
<http://www.diku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Der har været opslået tre ledige stillinger inden for henholdsvis distribuerede systemer, programmeringssprog samt systemarbejde og menneske-datamaskine interaktion.

Der var én ansøger til stillingen inden for distribuerede systemer. Den pågældende blev kendt kvalificeret og ansat 1.10.1999 som lektor.

Der var fire ansøgere til stillingen inden for programmeringssprog. De blev alle kendt kvalificerede på lektorniveau, og én blev ansat med tiltrædelse 1.2.2000.

Der var fem ansøgere til stillingen inden for systemarbejde og menneske-datamaskine interaktion. En blev kendt ikke-kvalificeret, mens de øvrige fire blev kendt kvalificerede på lektorniveau. En af de sidstnævnte har fået tilbudt stillingen.

Forskningsvirksomhed

Semantikbaseret programbehandling

Området drejer sig om programmeringssprog, herunder behandling af programmer som dataobjekter med henblik på analyse, implementering, transformering, syntese og tidsvurdering samt typebegrebets teori og anvendelse. Emnet er relevant for konstruktion af oversættere og fortolkere samt programafprøvning. Der lægges vægt på, at de udviklede teknikker er automatiske, og at de er velfunderede i semantikken for det pågældende programmeringssprog. Arbejdet ligger på teori/praksis grænsen: teorier afprøves på datamaskinen, og praktiske eksperimenter fører ofte til nye teoretiske undersøgelser. I 1999 med støtte fra Statens Forskningsråd, CIT og EU-bevillinger er nye teoretiske resultater opnået og stærkere systemer til programoptimering og oversættelse er blevet udviklet.

Typeanalyse er blevet brugt som hjælpemiddel til analyse af "År 2000-problemer" i COBOL programmer. Kernen er en typeinferensalgoritme, der er baseret på en unifikationsalgoritme for byteformater af kendt størrelse. AnnoDomini, som er det værktøj, der er blevet udviklet, og den tilhørende metode er blevet anvendt på et større administra-

tivt system. Det er blevet bevist, at metoden er sund, og at udvidelse fra to til fire cifre i årstal er sikker – resultater, der blev fremlagt ved et inviteret foredrag til POPL '99.

Typeanalyse er også blevet brugt som værktøj til at formindske lagerforbruget i funktionssproget Standard ML. Den seneste version af oversætteren, ML Kitten, oversætter hele Standard ML 1997, inklusive moduler og Standard ML Basis Library, uden brug af anden lageradministration end regioner. Kitten kan oversætte programmer så store som 80.000 linier. Det har en facilitet til separat oversættelse, baseret på en ny måde at oversætte moduler på, som kaldes "static interpretation". Senest er ML Kitten udvidet til også at tillade at data i hver region spildopsamles.

Teoretiske undersøgelser og praktiske eksperimenter er foretaget med anvendelse af partiel evaluering på praktiske problemer. Der er forsket inden for terminationsproblemer i partiel evaluering, stærkere programtransformationer såsom "deforestation" og "supercompiling", og specialisering således at beregninger opdeles i flere tidsfaser. Komplexitetsproblemer er studeret i.f.m. programmeringssprog. Foredrag om området er blevet afholdt i USA, Bristol, Göteborg og Singapore.

Forskningsgruppen omfatter: Neil D. Jones, Nils Andersen, Klaus Grue, Torben Mogensen, Robert Glück, Morten Heine Sørensen, Fritz Henglein, Mads Tofte. Ph.d.-studerende: Henning Niss, Jens Peter Secher, Sebastian Skalborg.

Kompleksitetsteori og partiel evaluering

Fortsat forskning i programanalyse, specielt automatiske teknikker til terminationsanalyse. Kompleksitetsteori: forskning i effekten af højere-ordens datatyper på de funktioner, der kan beregnes af "cons-free" programmer. Relationer mellem ekstensionel og intensionel kompleksitet i diverse programmeringssprog (Neil Jones).

Der er arbejdet med Gödelisering af lambda kalkyle samt selvfortolkning af lambda kalkyle i lineær tid. Resultaterne blev præsenteret ved konferencer, henholdsvis PEMP'99 og PSI'99. I øvrigt er en væsentlig del af forskningstiden gået med udarbejdelse af en bog om oversætterteknik, som har været benyttet på kurset DatIE i efteråret 99 (Torben Æ. Mogensen).

Programtransformation og typeteori

Ønsker om under programmering at være beskyttet af et stærkt typesystem, at kunne arbejde funktionsorienteret og at kunne benytte effektive algoritmer og datastrukturer, strider mod hinanden. Baseret på præcise matematiske modeller er der arbejdet med at undersøge og forbedre de foreliggende kompromiser (Nils Andersen).

Der er udført forskning inden for automatisk programtransformation inden for teknikker ("tupling" og "perfect supercompilation"), som forbedrer køretiden med mere end en konstant faktor; f.eks. kan en naiv implementation til beregning af Fibonacci tal forbedres til at køre i lineær tid (i stedet for eksponentiel tid) ved automatisk transformation (Jens Peter Secher).

Arbejder med konjunktiv partiel deduktion i logikprogrammeringssprog er afsluttet (samarbejde med K.U. Leuven). Fortsat arbejde med flerniveau metaprogrammering (samarbejde med Kansas State University). Desuden blev "semantics modifiers", som gør det muligt at designe generelle og genanvendelige semiotik komponenter, undersøgt og automatisk program inverting analyseret (med S. Abramov, Russian Academy of Sciences) (Robert Glück).

Regionsinferens og år 2000-problemet

Afsluttede arbejde med år 2000 problemet. Projektet blev præsenteret ved tre inviterede foredrag ved konferencer i løbet af 1999 (POPL, MFCS og TLCA). Forskningen er blevet anvendt til at konvertere over 500.000 linier COBOL hos en større dansk virksomhed. Den tilrettede kode passerede årtusindeskiftet uden problemer med 10-20 on-line brugere på systemet hver dag. Desuden publiceredes sammen med Lars Birkedal en tidsskriftsartikel i TOPLAS, der beskriver den regionsinferensalgoritme, der anvendes i ML Kittet (Mads Tofte).

Arbejdet med AnnoDomini, et typebaseret værktøj til afhjælpning af år 2000 problemer for COBOL, er fortsat. Teoretiske studier af regionsbaseret lagerallokering er påbegyndt – blandt andet med henblik på Java. Yderligere er der arbejdet med at udvikle et system til analyse af Java bytecode ved hjælp af constraints. Et udenlandsophold, i forbindelse med ph.d.-projektet, på University of California, Berkeley er afsluttet (Henning Niss).

Map Theory

Map theory (MT) er blevet modnet til praktisk brug gennem udvikling af bevisteknikker og gennem modellering af almindeligt forekommende matematiske og datalogiske strukturer såsom flydende tal og reelle tal. Dette er nyttiggjort i lærebogen "Matematik og Beregninger". Endvidere er der arbejdet med at modellere matematiske begreber, der anvendes i moderne fysik, indenfor MT, i et forsøg på at bruge MT til at forenkle fysikkens matematiske begrebsapparat. Endelig er der udviklet drivere til en grafreduktionsmaskine (Klaus Grue).

Algoritmik og kombinatorisk optimering

For flere kombinatoriske optimeringsproblemer (herunder Steiner træer, rygsækkpakning og kvadratisk tildeling) med praktiske anvendelser i forbindelse med fx. VLSI-design, containerpakning og udskæring af plader, er udviklet algoritmer, der markant har flyttet grænsen for størrelsen af de datatilfælde, der kan løses optimalt. Det samme gælder en række problemstillinger vedrørende lokalisering af faciliteter, hvor nye forskningsretninger desuden er taget op. Meget store systemer af differentiallyigninger kan ofte deles i løst koblede delsystemer. Herved muliggøres en generelt mere effektiv numerisk løsning samt løsning på paralleldata. Opdelingen foretages med heuristiske algoritmer, som kombinerer graf- og numeriske algoritmer.

Algoritmerne er udviklet af individuelle gruppemedlemmer i samarbejde med udenlandske forskere og under anvendelse af forskellige teknikker. For hver af de nævnte problemtyper viser resultaterne, at gruppens medlemmer er førende på verdensplan mht. løsning af store datatilfælde.

Som helhed er gruppen fortsat særdeles aktiv i promovering af det internationale samarbejde inden for fagområdet. Der er her tale om videreførelse af en nu 25-årig tradition med repræsentation i de førende faglige selskabers styrelser og ditto i redaktionen af fagområdets centrale tidsskrifter. Blandt årets tiltag var deltagelse i arrangement og afholdelse af Discrete Optimization 1999 (RUTCOR, New Jersey), det første forsøg siden 1977 på at tilvejebringe en samlet oversigt over feltet samt at afklare de sandsynlige og ønskede udviklingstendenser. Desuden skal nævnes yderligere styrkelse af samarbejdet inden for ARCO (Applied Research in Combinatorial Optimization), der blev oprettet i 1998 med støtte fra Øresundsuniversitetet.

Forskningsgruppen omfatter: Jakob Krarup, Jyrki Katajainen, Stig Skelboe, Pawel Winter, David Pisinger, Martin Zachariasen. Ph.d.-studerende: Stephen Alstrup.

Kombinatorisk optimering

Inden for lokalisering er arbejdet med en række problemstillinger, hvor nærhed til visse faciliteter og afstand til andre (fx. forurenende) indgår i den overordnede vurdering. Desuden er påbegyndt studier af et åbent problem "p/q-ACTIVE" af særlig relevans for offentlig planlægning, hvor beslutningstageren har mandat til fordeling af brugere på de etablerede faciliteter. Endelig har fortsatte undersøgelser af den grådige algoritme vist, at såkaldte ortogonale romerske kvadrater og projektive planer af ordenen n , $n=2,4,16,256, \dots$ kan genereres ved en metode kaldet "repeated squaring" (Jakob Krarup).

Der er arbejdet med en række lokaliseringproblemer, hvor de involverede faciliteter samtidig kan være tiltrækkende og frastødende. Her er der skrevet en oversigtsartikel over modeller og løsningsmetoder, og der er udviklet algoritmer til løsning af p -dispersion-problemet og det kvadratiske knapsack problem. Endvidere er der udarbejdet en metaheuristik baseret på konceptet "guided local search" til løsning af to- og tre-dimensionelle bin-packing problemer (David Pisinger).

Performance engineering

Kernen i den igangværende forskning er at undersøge hvordan hukommeshierarkiet påvirker programmets udførelse. I applikationer, hvor der behandles massive mængder af data, er hovedformålet at minimere input/output kommunikationen mellem den hurtige primær hukommelse og den langsommere sekundær hukommelse. Arbejdet med effektive sekundær-hukommelse algoritmer har hovedsageligt været teoretisk. Når beregningsopgaven er tilstrækkeligt lille til at kunne løses i primær hukommelsen, er problemstillingen den samme: nemlig at minimere trafikken mellem forskellige hukommelsesniveauer. Målet er at gøre hukommelsesreferencerne lokale og på den måde udnytte cachehukommelser bedst muligt. Arbejdet med effektiviteten af programmer, som udføres i et hierarkisk hukommelsessystem, har hovedsagelig været praktisk (Jyrki Katajainen).

Parallele integrationsalgoritmer

Meget store systemer af sædvanlige differentiallyigninger kan ofte betragtes som en samling løst koblede delsystemer, og der er udviklet halvautomatiske teknikker til identifikation af delsystemer. Den løse kobling kan udnyttes af specielle numeriske integrationsmetoder, for hvilke der er udviklet teori, som muliggør estimering af integrationsfejl, og som giver indsigt i fejlenes natur. Teorien er grundlag for implementationer og afprøvning på matematiske modeller inden for kemi og elektronik (Stig Skelboe).

Algoritmisk geometri

Første udgave af programmet til konstruktion af Steiner træer i planen er frigivet på Internettet, og i løbet af året er der arbejdet videre med forbedringer og generaliseringer af programmet. Der arbejdes desuden på andre varianter af Steiner problemet, herunder "prize-collecting" og "group Steiner" problemerne, der har anvendelser indenfor telekommunikation og VLSI design. Endvidere er en artikel om geometriske mindste udspændende træer næsten afslut-

tet, og en metaheuristik til løsning af to- og tre-dimensionelle bin-pakning problemer udviklet (Martin Zachariasen).

Der er arbejdet med anvendelser af algoritmisk geometri til løsning af nogle grundlæggende netværkssyntese problemer. Hovedvægten var lagt på optimale og suboptimale algoritmer for forskellige varianter af netværk (Euklidiske Steinertræer, netværk med polygonale forhindringer og multisammenhængende netværk) (Pawel Winter).

Distribuerede Systemer

Gruppen for Distribuerede Systemer beskæftiger sig med distribuerede operativsystemer og netværk. Det omfatter både implementationsteknikker og brugen af distribuerede systemer herunder objekt-orienterede systemer. Der arbejdes generelt med optimering af netværk herunder forbedring af netprotokoller. Gruppen råder over flere klynger af kraftige maskiner forbundet med nyere netværk såsom ATM og SCI. Gruppen har i 1999 været beskæftiget med to CIT projekter.

Forskningsgruppen omfatter: Eric Jul, Povl Koch, Niels Elgaard Larsen. Ph.d.-studerende: Michael Svendsen, Jørgen Sværke Hansen, Czeslaw Kazimierzak, Allan Trane Andersen, Ole Høegh Hansen, Morten Helles.

Objektorienteret design

I samarbejde med Odense Stålskibsværft og Dansk Maritim Institut er der påbegyndt et projekt "Design på 7 dage" med støtte fra CIT. Der arbejdes med forbedring af dels skibdesignprocessen, dels med indføring af objekt-orienterede værktøjer til understøttelse af skibdesignerens arbejde (Niels Elgaard Larsen, Ole Høegh Hansen, Allan Thrane Andersen, Eric Jul).

Netværksservere

I samarbejde med Mindpass A/S arbejdes med teknikker for opbygning af hurtige klynger specielt med henblik på internet søgemaskiner.

Der arbejdes med programmeringssproget Emerald herunder med integration af databasebegreber direkte i sproget og distribueret spildopsamling (Niels Elgaard Larsen, Eric Jul).

Der arbejdes med distribuerede systemer baseret på klynger med IEEE Scalable Coherent Interface (SCI) netværksteknologi, der tillader direkte adressering af en anden maskines fysiske lager via IO bussen. Det undersøges, hvorledes teknologien kan udnyttes til konstruktion af skalerbare internetservere, herunder brugen af delt-lager abstraktioner og filsystemer. Der er arbejdet med en prototype, kaldet SciOS, der integrerer SCI med et operativsystems virtuelle lager- og filsystem (Povl Koch).

Netværksteknologi

Der arbejdes med design og implementation af et netværkskommunikationslag for klynger af arbejdsstationer forbundet med netværksteknologien "Scalable Coherent Interface" (SCI). SCI udmærker sig ved netværkskommunikation med både lav forsinkelse og høj båndbredde, men stiller en grænseflade til rådighed, der ikke umiddelbart kan anvendes af standard netværksprogrammer. Det udviklede netværkslag giver TCP/IP baseret netværksprogrammer adgang til SCI netværkets høje ydelse. Herudover er der udviklet en mekanisme til håndtering af netværkshændelser. Mekanismen kan give lavere omkostninger ved netværks-

kommunikation og større stabilitet for netværksservere i situationer med høj belastning (Jørgen Sværke Hansen).

Datamatsyn

Billedgruppen deltager i den internationale forskning om at finde principperne for en maskine, som kan se. Dyrs net-hinde modtager en uafbrudt sekvens af påvirkninger. Analyse af denne sekvens er nødvendig for at dyret kan overleve. Billedforskningen opstiller modeller for dyrs visuelle system. Modelleringen foretages på flere niveauer: neurons receptive felter, strukturelle modeller af hjernebarken, tilbagekoblingsløjfer mellem områder i den visuelle del af hjernen og den visuelle hukommelse. En se-maskine må vekselvirke med sine omgivelser via informationen i en uafbrudt sekvens af billeder. Det har vist sig at være uhyre vanskeligt at konstruere en maskine, som tilnærmelsesvis kan efterligne dyrs visuelle formåen.

Der arbejdes med beskrivelse af former ved at opstille primitive operationer, som kan finde pålidelige og relevante træk i et billede, som derefter kan anvendes til at bygge en billedbeskrivelse på et højere niveau. Der er anvendt viden om dyrs syn som inspirationskilde, og der er gjort forsøg på at finde statistiske regelmæssigheder i naturlige billeder. Man må formode, at evolutionen har formet dyrs syn på en sådan måde, at det drager fordel af de specielle træk ved naturligt forekommende billeder. Det er derfor af betydning at finde statistiske love for indholdet i billeder.

Ophavsret til et digitalt billede kan hævdes ved at indlægge skjult information, der fungerer som ophavsmandens signatur. Der undersøges hvorledes man kan indlægge usynlig digital signatur i et billede ved at anvende krypteringmetoder. Informationen skal anbringes uden at ændre den menneskelige opfattelse af billedet.

Ved DIKU er udviklet et værktøj som tillader hurtig og bekvem visualisering af 3D medicinske data. Det kan dreje sig om lokalisering og visualisering af indre organer som lever, nyrer eller om skelet og muskler. Der kræves stor præcision ved lokalisering og til måling af volumener. Ved at anvende programmet kan lægerne dels visualisere detaljer, som det ikke før har været muligt at se, dels anvende langt mindre tid end før. Programmet afprøves for tiden ved 3D laboratoriet ved Rigshospitalet under ledelse af professor Sven Kreiborg fra Odontologisk institut ved KU.

Gruppen har etableret en præcisionsrobot med to frihedsgrader, hvorpå kan monteres et eller flere kameraer. Et kamera har datastyret indstilling af linsens fokus, blænde og zoom. To små mobile robotter med infrarøde sensorer og en lineær visuel sensor er anskaffet. De kan navigere ved hjælp af to hjul.

I EU projektet VIRGO er der til robotnavigationsformål udviklet en helt ny stereokalkule.

Et musiklaboratorium er etableret, hvori der kan foretages eksperimenter med at optage og analysere lyd. Algoritmer til repræsentation, analyse, manipulation og syntese af klangfarven af musikinstrumenter er studeret i forbindelse med musiklaboratoriet.

Forskningsgruppen omfatter: Peter Johansen, Jens Damgaard Andersen, Jens Arnsparang, Klaus Hansen, Knud Henriksen, Søren Olsen. Ph.d.-studerende: Kristoffer Jensen, Ole Fogh Olsen, Peter Riber, Morten Hanehøj.

Algebraisk geometri

Når man algoritmisk skal analysere et signal eller et billede, skal man passe på ikke at drukne i detaljer. Samtidig

skal man bevare overblikket. Skalarum er en analysemetode, som tillader en at kombinere overblik og præcision. Det foreslås, at repræsentation af et signal distribueres til karakteristiske skalaer. Hovedresultatet er, at et polynomium er entydigt bestemt ud fra sine singulære punkter i skalarummet. Der foreslås algoritmer til at konvertere mellem et signals repræsentation ved sine koefficienter og dets singulære punkter i skalarum (Mads Nielsen, Ole Fogh Olsen, Peter Johansen).

Skalarum og differentialgeometri

En familie af billeder med stadigt lavere opløsning generes ud fra det målte med en partiel differentiaalligning. De generiske strukturændringer i denne familie analyseres med differential geometri, singularitetsteori og skalarumsteori. Strukturændringerne for en klasse af hjørnedetektorer er analyseret. En automatisk segmenteringsmetode er udviklet baseret på kompression teori, skalarum og vandskel. Begge dele i samarbejde med andre fra gruppen. Som aktivt medlem af forskningsprojektet "Natural Shape" er der blevet videreudviklet et interaktivt værktøj til segmentering af medicinske data. Værktøjet testes i klinisk brug (Ole Fogh Olsen).

Digital vandmærkning og billedsegmentering

Der er arbejdet med undersøgelser af, hvorledes digitale billeders steganografiske kapacitet kan udnyttes til vandmærkning af billederne. Et billedes steganografiske kapacitet er et mål for hvor megen ekstra information, der kan lægges ind i et billede, uden at det vil blive opdaget ved analyse eller betragtning af billedet (Jens Damgaard Andersen, Klaus Hansen).

Der er foretaget sammenlignende undersøgelser af publicerede metoder til angreb på visse typer kryptosystemer (blokchiffersystemer og systemer baseret på elliptiske kurver) (Jens Damgaard Andersen).

Der har været arbejdet videre med Hough-transformationen med henblik på at undgå det bias, der skyldes skæve a priori fordelinger af de linier, der findes ud fra kantdetekterede punkter (Klaus Hansen).

Kamera kalibrering

Klassiske stereometoder til bestemmelse af dybde kræver, at der beregnes dispariteter mellem punkter i to billeder. I forbindelse med EU projektet VIRGO er der ved DIKU udviklet en helt ny stereometode til robotnavigationsformål, som ikke anvender dispariteter, men derimod stereocross-ratios til både relative og absolutte afstandsbestemmelser. Det vil sige, at metoden anvender afstande i billederne i stedet for traditionelle billedkoordinater. Metoden kræver trods de absolutte mål meget lidt kamerakalibrering (Knud Henriksen, Jens Arnsfang).

Detektion af features

I 1999 har forskningen omhandlet udvikling og implementation af metoder til detektion af "features" i billeder. Særlig interesse har knyttet sig til metoder, der er plausible ud fra viden om nervecellerne i den primære visuelle hjerne del hos primater. Formålet er at konstruere generelle og robuste systemer bl.a. til genkendelse af visuel form, visuel afsøgning etc. De udviklede metoder udgør det første trin i disse processer (Søren Ingvor Olsen).

Musikinformatik – Analyse, syntese og modellering

Algoritmer til repræsentation, analyse, manipulation og syntese af klangfarver er studeret. Resultatet er så naturtro, at de største producenter af musikudstyr på verdensplan er interesserede i en kommerciel udnyttelse af forskningsresultaterne.

Et EU-projekt indenfor musikinformatik er startet, med initiativ fra DIKU. Arbejdet med lydklassifikation har resulteret i en invitation fra en europæisk interesseorganisation, CUIDAD, med mål at bidrage til den kommende MPEG7 standard. Fra maj har CIT finansieret et samarbejde omhandlende klangfarvemanipulation mellem DIKU og tc-electronics. Der er afleveret en ph.d.-afhandling og bidraget med et antal artikler indenfor lyd-modellering, forståelse og klassifikation (Jens Arnsfang, Kristoffer Jensen).

Systemarbejde og Interaktive Systemer

Systemarbejde omhandler studiet af udvikling, brug og indførelse af edb-baserede informationssystemer i organisationer. Informationssystemer ses som en helhed, der ud over den edb-tekniske del også omfatter andre tilknyttede maskiner og værktøjer, arbejdsprocesser og, som det vigtigste, mennesker. Studier af interaktion mellem mennesker og informationssystemer indtager en central plads i forskningen. I de senere år er der fokuseret på etablering af en sammenhængende forståelse af menneskelig tankevirksomhed og datalogi; informationssøgning og dokumentationsarbejde for fagfolk; store informationssystemer i organisationer; design af IT-systemer; samt design og evaluering af stærkt interaktive datamatbaserede værktøjer til fagfolk. Som et gennemgående træk lægges vægt på empiriske studier til kritisk udforskning af teoretiske antagelser inden for felterne. Det tilstræbes også at inddrage indsigt fra andre fag end datalogi. Det har især drejet sig om psykologi, sociologi og filosofi.

Forskningsgruppen omfatter: Hasse Clausen, Erik Frøkjær, Eliezer Kantorowitz. Ph.d.-studerende: Kasper Hornbæk, Ketil Perstrup, Kristian Bang Pilgaard.

Menneske – datamaskine interaktion

I et større sammenlignende studium er effektiviteten af kombinationer af tre metoder til forudsigelse af brugsvenlighed for interaktive systemer undersøgt. Endvidere er studeret sammenhængen mellem de tre hovedaspekter i brugsvenlighed, effektivitet, produktivitet og subjektivt oplevet tilfredshed og bekvemmelighed (Erik Frøkjær).

Analyse af forsøg med en eksperimentel "let-at-lære" brugergrænseflade (Technion) viste blandt andet at brugere er mindre ængstelige ved let-at-lære systemer end ved "typiske" systemer. Der er udviklet en ny metode til analyse af målefejl ved inspektion af kravdokumenter (Eliezer Kantorowitz).

Informationssøgning

Det er undersøgt, hvorledes World Wide Web anvendes til at gøre videnskabelige resultater tilgængelige. Der er arbejdet med integration af klassifikation i søgemaskiner som middel til at mindske ressourceforbruget og som hjælpemiddel til visualisering af indholdet af søgemaskiner (Ketil Perstrup).

Der er arbejdet med informationssøgning ud fra et fokus på fagfolks læsning og tilegnelse af dokumenter. På denne baggrund er udviklet tre systemer til præsentation af doku-

menter, og en eksperimentel undersøgelse af disse systemer er påbegyndt. Sammenhængen mellem forskellige aspekter af brugervenlighed er blevet analyseret ud fra et omfattende empirisk materiale, der stammer fra tidligere aktiviteter i gruppen. Arbejdet med tematiske kort er fortsat (Kasper Hornbæk).

Der er forsket i opbevaring og tilgængeliggørelse af elektroniske arkivalier i centraladministrationen i et ph.d.-projekt samfinansieret mellem Kulturministeriet, Rigsarkivet og Københavns Universitet (Kristian Bang Pilgaard).

Systemarbejde og design af edb-systemer

I 1999 har arbejdet været koncentreret om at færdiggøre bogen "Informationsteknologiens menneskelige grundlag", der vil udkomme på Teknisk Forlag januar 2000. Med denne bog er der skabt et samlet overblik over de mange temaer inden for datalogien, hvor den tekniske tilgang har vist sig at være utilstrækkelig. Med udgangspunkt i Karl Poppers ide om verdens bestående af objektiv viden og en fundamental diskussion af begreberne information og data bliver den grundlæggende forskel mellem mennesker og edb klargjort. Bogen udgør et grundlag for at forstå forskellen mellem at arbejde som teknisk konstruktør og kreativ designer (Hasse Clausen).

Øvrige forskning

Forskningsgruppen omfatter: Gregers Koch, László Béla Kovács, Jørgen Sand.

Logikprogrammering, sprogteknologi og videnbaserede systemer

Arbejdet er fortsat med anvendelse af analysemetoder udviklet ved DIKU gennem et antal år til automatiseret konstruktion af såkaldte diskursrepræsentationsstrukturer som en automatiseret realisering af Hans Kamps diskursrepræsentationsteori. Desuden er arbejdet fortsat med anvendelse af analysemetoderne til en undersøgelse af problemer vedrørende spørgsmålet om den mest hensigtsmæssige typespecifikation for *proprier*. Analysemetoderne er desuden blevet anvendt til en empirisk analyse af resumeet til en videnskabelig artikel af M. Sergot et al (Gregers Koch).

Der arbejdes med metoder til trinvis systemudvikling, der omfatter videnstilegnelse, vidensrepræsentation, modellering, generelle og specifikke problemløsningsmetoder. Symbolske, algoritmiske og heuristiske metoder er kombineret. Teori og eksperimenter inden for logikprogrammering er brugt til dybere forståelse og avanceret anvendelse af relationelle databaser. Principper og prototype til et system til støtte for byplanlægning er udarbejdet og afprøvet. Der er udviklet et symbolmanipulationssystem til algebraiske og logiske relationer. Systemet er brugt til at kontrollere og/eller generere alternative planer i byplanlægning samt til at finde meningsfulde konsekvenser af de givne relationer (László Béla Kovács).

Metoder til løsning af højindeks DAEs

Ved numerisk løsning af højindeks differential- algebraiske ligninger (DAEs) anvendes normalt relativt dyre metoder til differential-ligningsdelen ("the ODEs"). Dette skyldes, at de billige ODE-metoders lokale nøjagtighed er utilstrækkelig ved starten af løsningen, og hvis integrations-skridtet ændres undervejs. En metode, som kun afviger fra en af disse billige ODE-metoder i starten eller ved skridtlængdeændring, har nu vist sig at virke på visse højindeks

DAEs, og der arbejdes med teorien samt lignende DAE-metoder (Jørgen Sand).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Peter Johansen er formand for Dansk Selskab for Datalogi.

Formidling

Redaktionelle hverv

Stig Skelboe: Medlem af redaktionen for BIT Numerical Mathematics.

Jyrki Katajainen: Medlem af redaktionen for The Journal of Universal Computer Science.

Jakob Krarup: Medlem af redaktionen for Discrete Applied Mathematics (DAM); Advances in Management Studies; Annals of Operations Research, Belgian Journal of Operations Research, Statistics and Computer Science (JORBEL), International Transactions in Operational Research, Yugoslav Journal of Operations Research (YUJOR), International Journal of Operations and Quantitative Management (IJOQM), Mathematics of Optimization, Journal of the Operational Research Society (UK).

Klaus Hansen er faglig hovedredaktør for EDBLEX (et IT-leksikon på 7000 sider), og har i efteråret arbejdet på en ny, revideret udgivelse i forsommeren 2000.

Kongresser og symposier

Datalogisk Institut afholdt den 7. juni 1999 en kombineret "karrieredag" og "ph.d.-dag" på DIKU. Formålet med arrangementet var at skabe kontakt mellem virksomheder og DIKU's dimittender samt at blande virksomheder, ph.d.'ere, forskere og studerende i en omfattende workshop, for herigennem at opnå en spændende vekselvirkning og gensidig inspiration.

Jens Arnspang var i 1999 Chairmann og organisator for "The Animate Engine", juli 99. Første videnskabelige internationale kongres på Maersk McKinney Møller Institut for Produktionsteknik, Syddansk Universitet i Odense. 35 deltagere fra 8 lande.

Peter Johansen: Organiserede den 26. august 1999 et seminar for Dansk Selskab for Automatisk Genkendelse af Mønstre.

Jakob Krarup: Medlem af advisory board for Discrete Optimization 1999 (RUTCOR, N.J., July 1999) samt programrådsformand for EURO 2000 (Budapest, July 2000).

David Pisinger: Medlem af programråd for EURO 2000 (Budapest, Juli 2000).

Jyrki Katajainen: Medlem af programråd for 23rd Australian Computer Science Conference, Canberra, Australia, January-February 2000.

Forskningsgruppen Datamatsyn har i 1999 arrangeret følgende konferencer: Scale-Space'99: Den anden internationale konference om skalarum, Corfu, Grækenland (i samarbejde med Mads Nielsen, IT-højskolen og Joachim Weikert, Universitetet i Mannheim). Den 11'e Skandinaviske konference om billedanalyse, Angerlussuaq, Grønland (i samarbejde med Bjarne Ersbøll, DTU). Den ottende danske konference om mønstergenkendelse og billedanalyse, København.

TOPPS-gruppen var velrepræsenteret ved programkomiteer på internationale konferencer i 1999 (RG, FH, NDJ, TM, MHS, MT).

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Gæster, der har besøgt TOPPS-gruppen i 1999 i tre uger eller længere: Amir Ben-Amram (Tel Aviv, Israel), Barry Jay (Sydney, Australien), Chin Soon Lee (Perth, Australien), Husheng Liao (Beijing, Kina), Jean-Yves Moyon (Lyons, France). Desuden har cirka 15 andre gæster besøgt i korte tid og har afholdt taler med gruppens ugentlige møder.

László Béla Kovács var vært for Antal Dobosy (Kvantum Computer Ltd., Budapest, Ungarn).

Eliezer Kantorowitz er gæstektor ved gruppen for systemarbejde og interaktive systemer i det akademiske år 1999-2000.

Forskningsophold i udlandet

Neil Jones var "Distinguished Visiting Professor" i datalogi ved National University of Singapore i Oktober 1999.

I efterårssemesteret har Jyrki Katajainen været gæsteforskningsprofessor ved universitetet i Turku, Finland.

Martin Zachariasen tilbringer perioden november 1999 til juni 2000 ved Forschungsinstitut für Diskrete Mathematik, Bonn, Tyskland.

Robert Glück er blevet tildelt et Invitation Fellowship af den japanske forskningsfond "Japan Society for the Promotion of Science" og holder orlov fra KU i perioden oktober 1999 til december 2000. Orloven tilbringes ved Waseda University, Tokyo.

Netværk

Applied Research in Combinatorial Optimization (ARCO) er et virtuelt center med deltagelse fra DIKU, IMM, DTU og Lunds Universitet. Centret støttes økonomisk af Øresundsuniversitetet.

Jens Arnsfang har medvirket ved definition af et konsortium af 13 europæiske universiteter og forfatning af MOSART proposal til EU IHP program. Har resulteret i en bevilling på 1.306.000 Euro til konsortiet.

Patenter

Jens Arnsfang har fået godkendt patent i ny sensorteknik via svensk patentbureau.

Instituteder Stig Skelboe

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 27,2 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 22,7 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 6,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,4 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Alstrup, Stephen; forskningsadj.

Andersen, Jens Damgaard; lektor.

Andersen, Nils; lektor.

Arnsfang, Jens Otto; lektor.

Clausen, Hasse Redin; lektor.

Frøkjær, Erik; lektor.

Glück, Robert Hans Walter; lektor.

Grue, Klaus Ebbe; lektor.

Hansen, Klaus; lektor.

Henglein, Friedrich Jakob Georg; lektor.

Henriksen, Knud; lektor.

Jensen, Karl Kristoffer; forskningsadj.

Johansen, Peter; professor.

Jones, Neil Deaton; professor.

Jul, Eric Bartley; lektor.

Kantorowitz, Eliezer; lektor.

Katajainen, Jyrki Juhani; lektor.

Koch, Gregers; lektor.

Koch, Povl Thorsgaard; lektor.

Kovacs, Laszlo Bela; lektor.

Krarup, Jakob Foght; professor.

Larsen, Niels Elgaard; forskningsass.

Mogensen, Torben Ægidius; lektor.

Olsen, Søren Ingvor; lektor.

Pisinger, David; lektor.

Sand, Jørgen; lektor.

Skelboe, Stig; professor.

Sørensen, Morten Heine Bjørnlund; adjunkt.

Tofte, Mads; lektor.

Winter, Pawel; lektor.

Zachariasen, Martin; forskningsadj.

Zahle, Torben Ulrik; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Hallenberg, Niels; forskningsass.

Hansen, Jørgen Sværke; forskningsadj.

Li, Yi; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Hansen, Ole Høegh.

Hornbæk, Kasper Anders Søren.

Niss, Henning.

Olsen, Ole Fogh.

Perstrup, Ketil.

Secher, Jens Peter.

Skalberg, Sebastian Christian.

STIP Eksternt finansieret

Andersen, Allan Thrane; ph.d.-studerende.

Munk, Timme Bisgaard; ph.d.-studerende.

Riber, Peter; kand.stip.

Svendsen, Michael Ørsted; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Alstrup, Stephen: Tree Techniques.

Jensen, Karl Kristoffer: Timbre models of musical sounds: from the model of one sound to the model on instrument.

Fondsstøtte

CIT Center for IT-forskning

– Eksplorativ netplanlægning 1999 + 3 årig ph.d (Knud Henriksen) kr. 1.260.000.

– Web servere (Erik Jul) kr. 1.370.539.

Center for IT-Forskning

– IT apparatur til klangfarvemenuation (Kristoffer Jensen) kr. 370.000.

– Partiel evaluering i et komplekst industrielt system (Neil D. Jones) kr. 581.660.

Forskningsstyrelsen/Informationsteknologi

– Computing Natural Shape (Peter Johansen) kr. 459.960.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Performance Engineering (Jyrki Juhani Katajainen) kr. 288.000.

Øresundsuniversitetet

– ARCO (David Pisinger) kr. 40.000.

Donationer

SUN Microsystems har doneret edb-udstyr til DIKU til en værdi af ca. 900.000 kr.

Publikationer

Andersen J.D., Hansen K.: Analysis of Image Structure by Generalized Co-occurrence Matrices. i: Proceedings of 11th Scandinavian Conference on Image Analysis, (DSAGM-IAPR) s. 515-521, Bjarne Kjær Ersbøll, Peter Johansen (eds.), Lyngby 1999.

Andersen P.H.: Termination Analysis for Offline Partial Evaluation of a Higher Order Functional Language, DIKU-rapport 99/6 76 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Arnsfang J., Henriksen K., Bergholm F.: Relating Scene Depth to Image Ratios, Lecture Notes in Computer Science, Vol.1689. i: Proceedings of the 8th International Conference on Computer Analysis of Images and Patterns s. 516-525, Frank Solinas, Ales Leonardis, Frank Solina, Ales Leonardis (eds.), Springer-Verlag, Ljubljana, Slovenia 1999.

Ben-Amram A.M., Jones N.D.: A Precise Version of a Time Hierarchy Theorem, IOS Press, Ohmsha, Japan. Fundamenta Informaticae Vol.38, s. 1-15, 1999.

Bojesen J., Katajainen J., Spork M.: Performance engineering case study: Heap construction, Lecture Notes in Computer Science. Proceedings of the 3rd International Workshop on Algorithm Engineering Vol. 1668, s. 301-315, 1999.

Bojesen J., Katajainen J., Spork M.: Performance Engineering Case Study: Heap Construction, DIKU-rapport 99/12. 44 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Borum S., Jensen K.: Additive Analysis/Synthesis Using Analytically Derived Windows. i: Proceedings of the 2nd Digital Audio Effects Workshop s. 125-128, Jan Tro, Mikael Larsen (eds.), NTNU, Trondheim, Norge 1999.

Caprara A., Pisinger D., Toth P.: Exact Solution of the Quadratic Knapsack Problem. INFORMS Journal on Computing Vol.11, s. 125-137, 1999.

Eidorff P.H., Henglein F., Mossin C., Niss H., Sørensen M.H., Tofte M.: AnnoDomini in Practice: A Type-Theoretic Approach to the Year 2000 Problem, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1581. i: Proceedings Symposium on Typed Lambda Calculus and Applications (TLCA) s. 6-13, J-Y. Girard (ed.), Springer-Verlag, 1999.

Eidorff P.H., Henglein F., Mossin C., Niss H., Sørensen M.H., Tofte M.: AnnoDomini: From Type Theory to Year 2000 Conversion Tool. i: ACM Principles of Programming Languages s. 1-14, ACM, 1999.

Ekin O., Hammer P.L., Kogan A., Winter P.: Distance-based Classification Methods. INFOR, Canadian OR Society Vol.37, s. 337-352, 1999.

Elsman M.: Program Modules, Seperate Compilation and Intermodule Optimisation, DIKU-rapport 99/3. 284 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Fadel R., Jakobsen K.V., Katajainen J., Teuhola J.: Heaps and heapsort on secondary storage. Theoretical Computer Science Vol.220, s. 345-362, 1999.

Faraoe O., Pisinger D., Zachariassen M.: Guided local search for the three-dimensional bin packing problem, DIKU-rapport 99/13. 28 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Frøkjær E., Lárusdóttir M.: Prediction of Usability: Comparing Method Combinations. i: Managing Information Technology Resources in Organizations in the Next Millennium, Information Resources Management Association International Conference (IRMA) s. 248-257, Mehdi Khosrowpour (ed.), Idea Group Publishing, 1999.

Frøkjær E., Perstrup K., Hornbæk K.: Fagfolks dokumentationsarbejde og informationshåndtering. i: Viden Om, Særnummer om eksperimentelle søgemetoder, April s. 15-19, Dansk Biblioteks Center, 1999.

Glenstrup A.J., Makhholm H., Secher J.P.: C-Mix Specialization of C Programs, Lecture Notes in Computer Science, Vol.1706. i: Partial Evaluation: Practice and Theory. Proceedings of the 1998 DIKU International Summerschool s. 108-154, John Hatcliff, Torben Mogensen, Peter Thiemann (eds.), Springer-Verlag, 1999.

Glenstrup A.J.: Terminator II: Stopping Partial Evaluation of Fully Recursive Programs, DIKU-rapport 99/8. 272 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Glück R., Hatcliff J., Jørgensen J.: Generalization in Hierarchies of Online Program Specialization Systems, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1559. i: Proceedings in Logic-Based Program Synthesis and Transformation s. 179-198, P. Flener (ed.), Springer-Verlag, 1999.

Glück R., Jørgensen J.: Multi-Level Specialization (Extended Abstract), Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1706. i: Partial Evaluation: Practice and Theory s. 326-337, J. Hatcliff, T.Æ. Mogensen, P. Thiemann (eds.), Springer-Verlag, 1999.

Glück R., Leuschel M.: Abstraction-Based Partial Deduction for Solving Inverse Problems – A Transformational Approach to Software Verification (Extended Abstract), Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1755. i: Proceedings of perspectives of Systems Informatics s. 93-100, D. Bjørner, M. Broy, A. Zamulin (eds.), Springer-Verlag, 1999.

Hagerup T., Katajainen J., Nishimura N., Ragde P.: Characterizing multiterminal flow networks and computing flows in networks of small treewidth. Journal of Computer and System Sciences Vol.57, s. 366-375, 1998.

Hansen J.S., Koch P.T., Jul E.: A Stream Protocol Implementation for an SCI-Based Cluster of Workstations. i: Proceedings of the 1999 Workshop on Cluster-Based Computing s. 16-20, ACM, 1999.

Hansen K., Andersen J.D.: Some Properties of the Steganographic Capacity of Images derived from Watermarking Benchmarks, DIKU-rapport 99/9. i: Proceedings fra den Ottende Danske Konference om Mønstergenkendelse og Billedanalyse s. 22-27, Peter Johansen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.

Hansen K., Andersen J.D.: Image Steganography using Spread Spectrum Techniques. i: Proceedings of the 11th Scandinavian Conference on Image Analysis s. 553-559, Bjarne Kjær Ersbøll, Peter Johansen (eds.), Lyngby 1999.

- Hatcliff J., Mogensen T.Æ., Thiemann P.: Partial Evaluation, Practice and Theory, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1706. i: Proceedings of the DIKU 1998 International Summerschool s. 108-154, John Hatcliff, T.Æ. Mogensen, P. Thiemann (eds.), Springer-Verlag, 1999.
- Henglein F.: Breaking Through the n^3 Barrier: Faster Object Type Inference, Vol. 5(1). i: Theory and Practice of Object Systems (TAPOS) s. 57-72, 1999.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Do Thematic Maps Improve Information Retrieval? Human-Computer Interaction-INTERACT '99. i: 13 International Conference on Human-Computer Interaction s. 179-186, M. Angela Sasse, Chris Johnson (eds.), IOS Press, IFIP TC. 13, 1999.
- Illés T., Krarup J.: Maximum 4-block-free matrices and knapsack-type relaxations. Pure Mathematics and Applications Vol.10, s. 1-17, 1999.
- Jensen K.: Timbre Models of Musical Sounds, DIKU-rapport 99/7. 240 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Jensen K.: Pitch Independent Prototyping of Musical Sounds. i: Proceedings of the 3rd Workshop on Multimedia Signal Processing s. 215-220, Jörn Ostermann (ed.), IEEE, Copenhagen 1999.
- Jensen K., Arnspang J.: Binary Tree Classification of Musical Instruments. i: Proceedings of the 1999 International Computer Music Conference s. 414-417, Josef Fung (ed.), ICMA, San Francisco, USA 1999.
- Jensen K.: Envelope Model of Isolated Sounds. i: Proceedings 2nd Digital Audio Effects Workshop s. 35-40, Jan Tro, Mikael Larsen (eds.), NINU, Trondheim, Norge 1999.
- Johansen P., Ersbøll B.K. (eds.): Proceedings of the 11th Scandinavian Conference on Image Analysis. 912 s. Pattern Recognition Society of Denmark, Lyngby 1999.
- Johansen P. (ed.): Proceedings fra den Ottende Danske Konference om Mønstergenkendelse og Billedbehandling. 81 s. DIKU, Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Jones N.D.: The Essence of Program Transformation by Partial Evaluation and Driving, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1755. i: Perspective on System Informatics 1999 s. 12, D. Bjørner, M. Broy, A. Zamulin (eds.), Springer-Verlag, 1999.
- Jones N.D., : LOGSPACE and PTIME Characterized by Programming Languages. Theoretical Computer Science Vol.228, s. 151-174, 1999.
- Jones N.D.: Computability and Complexity Revisited, Lecture Notes Series, Vol. 259. i: Models and Computability s. 169-192, S.B. Cooper, J.K. Truss (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, England 1999.
- Katajainen J., Pasanen T.A.: In-place sorting with fewer moves. Information Processing Letters Vol.70, s. 31-37, 1999.
- Koch G.: Discourse Representation Theory and Induction. i: Proceedings of the Third International Workshop on Computational Semantics (IWCS'99) s. 401-403, Harry Bunt (ed.), Tilburg University, Holland 1999.
- Koch G.: On a Method of Automated Semantic Parser Generation with an Application to Computational Semantics. i: Proceedings of the Ninth European-Japanese Conference on Information Modeling s. 143-149, Iwate Prefectural University, Japan 1999.
- Koch G.: A rigoristic and automated analysis of texts: fourth part. i: Proceedings of Dialogue '99 s. 1-4, Russland 1999.
- Koch G.: On the automated translation into logical representations of a scientific abstract by M. Sergot et al. i: Proceedings of the 9th Conference on Computational Linguistics in the Netherlands s. 30, Paola Manachesi (ed.), Utrecht University, Holland 1999.
- Koch P.T., Hansen J.S., Cecchet E., Pina X.R.d.: Implementing a File System Interface to SCI, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1736. i: SCI: Scalabel Coherent Interface Architecture and Software for High-Performance Compute Clusters s. 313-331, Hermann Hellwagner, Alexander Reinfeld (eds.), Springer-Verlag, 1999.
- Krarup J.: On a "Complementary Problem" of Courant and Robbins. Location Science, Vol.6, s. 337-354, 1998.
- Krarup J., Vanderheoft C.: "Belgium's Best Beer" and Other Stories. i: Model building in optimisation s. 215, VUB Press, Brussels, Belgium 1999.
- Martello S., Pisinger D., Toth P.: Dynamic Programming and Tight Bounds for the 0-1 Knapsack Problem. Management Science Vol.45, s. 414-424, 1999.
- Mogensen T.Æ.: Basics of Compiler Design, Kursusbog 5 Dat1E. 100 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Mogensen T.Æ.: Basics of Compiler Design, Kususbog 6 til Dat1E. 110 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Mogensen T.Æ.: Gödelisation in the untyped lambda calculus, BRICS Notes Series, NS-99-1. i: Proceedings of the 1999 Workshop on Partial Evaluation and Semantics-Based Program Manipulation (PEPM'99) s. 19-24, 1999.
- Mogensen T.Æ.: Linear-time self-interpretation of the pure lambda calculus, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 1755. i: Proceedings of the third International Conference on Perspectives of System Informatics (PSI'99) s. 128-142, Springer-Verlag, 1999.
- Neergaard P.M.: Weak and Strong Normalization, K-redexes, and First-Order Logic, DIKU-rapport 99/11. 144 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Nielsen E.M.F.: Modal Logic and the Curry-Howard Isomorphism, DIKU-rapport 99/10. 68 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Nielsen M., Johansen P., Olsen O.F. Joachim Weickert (ed.): Scale-Space Theories in Computer Vision, Lecture Notes in Computer Science, Vol.1682. 532 s. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg 1999.
- Olsen S.I.: Block Truncation and Planar Image Coding. i: Proceedings fra Den Ottende Danske Konference om Mønstergenkendelse og Billedanalyse s. 75-81, Peter Johansen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Olsen S.I.: Block Truncation and Planar Image Coding. i: Proceedings of the 11th Scandinavian Conference on Image Analysis s. 569-575, Bjarne Kjær Ersbøll, Peter Johansen (eds.), The Pattern Recognition Society of Denmark, Lyngby 1999.
- Pedersen K.S.: Normalisering af billedafledte i skalarum ved hjælp af den fraktale dimension, DIKU-rapport 99/2. 56 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Pedersen K.S., Nielsen M.: The Hausdorff Dimension and Scale-Space Normalisation of Natural Images, Lecture Notes in Computer Science, Vol.1682. i: Scalespace Theories in Computer Vision s. 271-282, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg 1999.

- Pisinger D.: Core Problems in Knapsack Algorithms. *Operations Research* Vol.47, s. 570-575, 1999.
- Pisinger D.: An Exact Algorithm for large Multiple Knapsack Problems. *European Journal of Operational Research* Vol.114, s. 528-541, 1999.
- Pisinger D.: Linear Time Algorithms for Knapsack Problems with Bounded Weights. *Journal of Algorithms* Vol.33, s. 1-14, 1999.
- Pisinger D.: A Tree Search Heuristic for the Container Loading Problem. *Ricerca Operativa* Vol.28, s. 31-48, 1999.
- Pisinger D.: Exact Solution of "p"-dispersion Problems, DIKU-rapport 99/ 14. 16 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Raamsdonk F., Severi P., Sørensen M.H., Xi H.: Perpetual Reductions in Lambda-calculus, Vol. 149(2). i: *Information and Computation* s. 173-225, 1999.
- Rehof N.J., Mogensen T.Æ.: Tractable Constraints in Finite Semilattices. *Science of Computer Programming* Vol.35, no.2-3, November, s. 191-221, 1999.
- Schreye D.D., Glück R., Jørgensen J., Leuschel M., Martens B., Sørensen M.H.: Conjunctive Partial Deduction: Foundations, Control, Algorithms, and Experiments, Vol. 41(2&3). i: *Journal of Logic Programming* s. 231-277, 1999.
- Secher J.P.: Perfect Supercompilation, DIKU-rapport 99/1. 108 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Secher J.P., Sørensen M.H.: On Perfect Supercompilation, *Lecture Notes in Computer Science*, Vol. 1755. i: *Proceedings of Perspectives of System* s. 113-127, Springer-Verlag, 1999.
- Sporring J., Olsen O.F.: Segmenting by Compression Using Linear Scale-Space and Watersheds, *Lecture Notes in Computer Vision*, Vol.1682. i: *Scale-Space Theories in Computer Vision* s. 513-518, Mads Nielsen et al. (eds.), Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg 1999.
- Sørensen M.H., Glück R.: Introduction to Supercompilation, *Lecture Notes in Computer Science*, Vol. 1706. i: *Partial Evaluation: Practice and Theory* s. 246-270, John Hatcliff, Torben Æ. Mogensen (eds.), Springer-Verlag, 1999.
- Warne D.M., Winter P., Zachariasen M.: Exact Solution to Large-scale Plane Steiner Tree Problems. i: *Proceedings of the Tenth Annual ACM-SIAM Symposium on Discrete Algorithms* s. 979-980, 1999.
- Zachariasen M., Winter P.: Obstacle-avoiding Euclidean Steiner Trees in the Plane: An Exact Algorithm, *Lecture Notes in Computer Science*, Vol. 1619. i: *Algorithm Engineering and Experimentation* s. 282-295, Michael T. Goodrich, Cathrine C. McGeoch (eds.), Springer-Verlag, Berlin 1999.
- Zachariasen M., Winter P.: Concatenation-Based Greedy Heuristic for the Euclidean Steiner Tree Problem. *Algorithmica* Vol.25, s. 418-437, 1999.
- Zachariasen M.: Rectilinear Full Steiner Tree Generation. *NETWORKS* Vol.43, s. 125-143, 1999.
- Zachariasen M.: Local Search for the Steiner Tree Problem in the Euclidean Plane. *European Journal of Operational Research* Vol.119, s. 282-300, 1999.

Studienævnet for Datalogi

Der blev gennemført flere justeringer på grunduddannelsens 3. studieår: Kurset Datalogi 2P blev erstattet med Datalogi 2V-Databaser (om efteråret) og Datalogi 2A (om foråret). Et nyt kursus Datalogi 2B- Bachelor Projekt blev indført. Flere af de valgfrie kurser på 3. år blev ændret fra 3-punktskurser til 2-punktskurser. Grunduddannelsen i Datalogi er dermed tilpasset de andre grunduddannelser i Mat-Dat-Fys-Kemi gruppen.

Studienævnet

Studienævnet pr. 1.2.99 bestod af: Robert Glück (orlov fra

1.10.99), Torben Mogensen, David Pisinger, Jørgen Sand – studieleder udtræder pr. 1.9.99 grundet sygdom, Pawel Winter overtager pr. 1.9.99 studielederposten og Povl Koch indtræder pr. 1.10.99.

De studerende: Rasmus Andersen, Inge Li Gørtz, René Bækgaard Hansen, Signe Nielsen, André Tischer Poulsen.

Nyheder om studierne

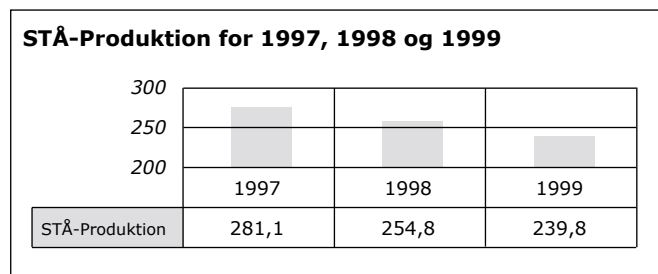
Et nyt introducerende matematikkursus "Matematik og Beregninger" blev indført som erstatning for "Diskret Matematik".

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Datalogi	Samf	Hum	Øvrige Nat	Meritoverført	I alt
Datalogi	207,4	0,5	2,0	54,7	2,5	267,1
Samf	0,3					
Hum	1,3					
Øvrige nat	28,9					
Merit- og gæstestud.	2,0					
I alt	239,8					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Hasse Clausen

Kemisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor Sven E. Harnung.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Sven E. Harnung, lektor E. Jonas Pedersen (viceinstitutleder), lektor Thomas Bjørnholm, lektor Ulla Christensen, lektor Søren Toxværd, glasblæser Hans Nordlund Hansen, laboratorietechniker Katrine Petersen.

Organisation

Fagligt er instituttet inddelt i seks underafdelinger, Kemisk Laboratorium I-VI: uorganisk kemi, organisk kemi, teoretisk kemi, fysisk kemi, molekylspektroskop, materialevidenskab.

Adresse

Kemisk Institut
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon: 35 32 01 11
Fax: 35 32 02 14
<http://www.kiku.dk>

Institutlederens årsberetning

T. Bjørnholm har modtaget Ellen og Niels Bjerrums kemi- og guldmedalje for forskning i "organic thin films".

Forskningsvirksomhed

1. Uorganisk kemi

1.1. Fremstilling af nye forbindelser og karakterisering af deres struktur og reaktivitet (Peter Andersen, Anders Døssing, Frode Galsbøl, Jørgen Glerup, Anders Hammershøi, Kirsten Michelsen, Ole Mønsted).

1.2. ESR spektroskopi, magnetisme og optiske egenskaber af to- og flerkernede metalkomplekser set i sammenhæng med deres struktur (Jørgen Glerup, Kirsten Michelsen, Høgni Weihe).

1.3. Molekylær elektronisk og geometrisk struktur studeret ved hjælp af naturlig og magnetisk induceret cirkulardichroisme (Sven E. Harnung).

1.4. Ligandfeltmodeller og disses anvendelse til rationalisering af elektroniske og strukturelle forhold (Jørgen Glerup, Claus Schäffer, Høgni Weihe).

1.5. Koordinationsforbindelsers termiske og fotokemiske reaktioner (Peter Andersen, Anders Hammershøi, Ole Mønsted).

1.6. d-d spektre af gasformige ioner (Claus Schäffer).

1.7. Biouorganisk kemi (Anders Døssing, Anders Hammershøi, Sven E. Harnung, Ole Mønsted, Høgni Weihe).

1.8. Rhodium- og iridiumkemi (Frode Galsbøl).

1.9. Grader af symmetri. Symmetri er et matematisk begreb. Dette er til dels udviklet inden for naturvidenskabene, hvorfor det i vid udstrækning har fundet anvendelser her. I matematikken kan symmetri ikke gradbøjes, selv om man kan tale om forskellige symmetrier der ofte kan ordnes i rangfølger eftersom symmetrien er højere eller lavere. Et eksempel på dette er en regulær sekskant. Denne siges at være hexagonal eller at have 6-tallig symmetri. Hvis

man nemlig drejer den 60° omkring en akse der står vinkelret på sekskantens plan og går igennem dens midtpunkt, vil den dække sig selv, og man taler om en ligeværdig (ækvivalent) position. Drejer man 60° seks gange, vil sekskanten være tilbage i sin oprindelige position. Det følger at et legeme der har en sekstalsakse, nødvendigvis også må have en tretalsakse. Den omvendte sætning gælder derimod ikke. Man siger naturligt at den regulære sekskant har højere symmetri end en ligesidet trekant. Men enten har et legeme sekstallig symmetri, eller det har det ikke. Matematisk set er der ingen kompromismulighed, ingen gradbøjning.

I kemien er kompromismuligheden en del af grunden til symmetribegrebets mange og mangesidige anvendelser, og gradbøjningens område er af nyere dato. I kemien, der jo har atomer som byggestene, er en del af sagen at kunne gøre rede for den relative placering af disse i stofferne. For eksempel beskriver man strukturen af platinhexafluorid, der har sekskoordination, ved at man tænker sig et platinatom anbragt i midtpunktet af et oktaeder og et fluoratom i hver af dets seks hjørnespidser. Herved bliver det sekskoordinerede platinhexafluorid desværre associeret med en figur med otte flader, hvorved det kommer til at blive betegnet et oktaedrisk molekyle. En hel del af metallernes forbindelser og enkelte af ikke-metallernes, fx svovlhexafluorid, kan strukturenmæssigt karakteriseres på denne måde. Det ligger imidlertid i kemiens væsen at man ofte kan erstatte enkelte atomer i molekylerne med andre. For eksempel kender man svovlmonochloridpentafluorid i hvilket et af de seks fluoratomer er erstattet af et chloratom. Sådanne erstatninger, substitutioner, kan suppleres med yderligere substitutioner, hvilket – blot ved hjælp af forbindelser baseret på oktaedret – illustrerer kemiens rigdom på forskellige forbindelser. Selvom substitutioner af den nævnte type strengt taget (d.v.s. matematisk set) ødelægger oktaedersymmetrien, taler man ved klassifikation inden for kemien alligevel i disse tilfælde om oktaedriske forbindelser.

Sommetider er man imidlertid interesseret netop i symmetrikonsekvenserne af substitution idet navnlig visse fysiske, fx spektroskopiske, egenskaber ved forbindelserne afhænger af symmetrien. Mens svovlhexafluorid har tre på hinanden vinkelrette firetalsakser, så har svovlmonochloridpentafluorid mistet de to af dem således at det kun har én firetalsakse. Dette medfører en komplikation af fx vibrationspektret. Man taler om en tetragonal (firetallig) distortion af molekylet og om en deraf medført opsplitning af spektret. Disse spektroskopiske konsekvenser kan man kvalitativt forklare ved hjælp af symmetribetragtninger.

For analoge overgangsmetalforbindelser har man en kvantitativ modelteori, kaldet ligandfeltteori, der er i stand til at kvantificere sådanne symmetriændringers konsekvenser for forbindelsernes synlige spektre. Således kan man finde udtryk for den, relativt set, simple del af spektrene der skyldes den oktaedriske del af deres symmetri. Desuden kan man kvantitativt udtrykke fx de tetragonale afvigelser fra det såkaldt oktaedriske spektrum, og det viser sig derigennem at kemikernes intuition har været rigtig: den tetragonale effekt på spektret er ganske lille i alle såkaldt oktaedriske forbindelser, og denne spektraleffekt kan udmøntes kvantitativt.

Der kunne gives mange andre eksempler på kvantificering (kontinueret gradbøjning) af symmetri. Her skal vi nøjes med endnu et: når to atomer binder til hinanden, opstår de stærkeste kemiske bindinger hvis de to atomers

elektronbaner, orbitaler, begge har rotationssymmetri omkring bindingsaksen så orbitalerne kan overlape hinanden; men ofte har bindingerne i større eller mindre grad dobbeltbindingskarakter. Hvis de enkelte atomers orbitaler har rotationssymmetri om akser der er vinkelret på bindingen, og hvis disse akser er parallelle, kan der dannes en fuld ekstra binding idet orbitalerne nu kan overlape sideværts. De nævnte overlap er symmetribaseret, og orbitaler der har rotationssymmetri omkring bindingsaksen, har af symmetri Grunde overlap nul med orbitaler der har rotationsakse vinkelret derpå. Men sådanne symmetrirelationer kan kvantificeres. Har man fx to orbitaler af sidstnævnte type hvis rotationsakser ophører med at være parallelle ved at de drejes omkring bindingsaksen i forhold til hinanden, så aftager deres overlap med cosinus til denne drejningsvinkel. Kvantificeringer af denne type danner grundlaget for den angulære overlapmodel, en ligandfeltmodel dette laboratorium har givet en del bidrag til.

Symmetri og symmetris kvantificering har den fordel at være umiddelbart indsigtfuld, hvilket kan give tilfredsstillelse i en verden hvor talknuser er i højsædet (Claus Schäffer).

2. Organisk kemi

2.1. Marin Kemi

Hovedemnet er struktur, omsætning og økologi af sekundære metabolitter. Undersøgelserne omfatter såvel højere organismer som mikroorganismer.

Bakterier er ofte de egentlige producenter af naturstoffer fundet i højere organismer. Som eksempel kan anføres den bakterielle produktion af siderophorer (organiske forbindelser der kompleksbinder jern og transporterer dette ind i cellen) og cykliske peptider og depsipectider (stoffer beslægtet med de fra biokemien kendte ionophorer). Forbindelser af denne type isoleres og strukturoplæres. Deres biologiske funktion, kemiske og farmakologiske potentiale undersøges.

Mikrosvampe er kendt for at producere stoffer med stærk bioaktivitet. Et stort antal tropiske svampe er indsamlet i Venezuela og indholdsstofferne fra disse undersøges på samme måde som ovenfor anført.

2.2. Organisk selenkemi

Interessen for grundstoffet selen og dets organiske forbindelser har i de senere år været stigende. Dette skyldes dels opdagelsen af selens rolle som mikronæringsstof og dels dets anvendelse i en lang række kemiske og tekniske processer. Der er dermed et behov for øget information om selenforbindelsers struktur og reaktivitet.

Det igangværende projekt består primært af præparative undersøgelser af organiske selenforbindelsers reaktivitet og reaktionsveje. I tilknytning undersøges strukturparametre for de involverede forbindelser, f.eks. opnået ved ^{77}Se NMR spektroskopi og Røntgendiffraction, med henblik på at opstille struktur-reaktivitets korrelationer (Lars Henriksen)

2.3. Bioorganisk kemi

Molekylærbiologiske problemstillinger søges løst under anvendelse af organisk-kemiske metoder. Især fokuseres på udvikling af syntesemetoder til biomolekyler (kulhydrater, nucleosider og oligonucleotider) og analoger.

Fremstilling af nye potentielle antisense oligonucleoti-

der. Syntese af modificerede nucleosider og mononucleotider og undersøgelse af deres biologiske egenskaber (O. Dahl, B.M. Dahl, U. Henriksen, J. Wengel).

Syntese af nye kulhydratderivater, bl.a. med henblik på biologiske undersøgelser. Udvikling af stereoselektive syntesemetoder til forgrenede kulhydrater og nucleosider. Udvikling af kombinatorisk-kemiske syntesemetoder til nye kulhydrat- og nucleosidderivater (J. Wengel).

PNA (Peptide Nucleic Acid) er en DNA-analog som bindes stærkt til DNA og RNA. I samarbejde med P.E. Nielsen, Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik, Panum Institutet, studeres PNAs biologiske anvendelser. Den kemiske forskning omfatter fremstilling af PNA med modificerede baser, modificeret ryggrad, og PNA-konjugater (O. Dahl).

LNA (Locked Nucleic Acid) er en DNA-/RNA-analog, hvor ribose delen er erstattet med en bicyklisk sukker. LNA har en hidtil uset høj bindingsevne til DNA og RNA. Den kemiske forskning omfatter nye syntesemetoder, stereoisomere derivater og nye analoger. I samarbejde med eksterne partnere undersøges strukturen af LNA og de biologiske anvendelsesmuligheder (J. Wengel).

2.4. Isolerede ioners reaktioner (massespektrometri)

Såvel store som små organiske og uorganiske ioner kan bekvemt undersøges ved hjælp af massespektrometre. De isolerede ioner kan studeres enten med henblik på analyse og identifikation af meget små stofmængder eller med det formål at undersøge de fysiske og kemiske egenskaber.

Kationradikaler – dvs organiske ioner med et ulige antal elektroner – undersøges med henblik på belysning af dels isomeriforhold og dels forløbet af simple spaltningreaktioner. Mange kationradikalers struktur i både gasfase og opløsning afviger betydeligt fra neutrale molekylers, hvilket spiller en stor rolle for forståelsen af deres egenskaber. Undersøgelserne af isomeriforhold og spaltningreaktioner sigter på at bestemme, hvad der afgør den hastighed ionerne dannes og omdannes med. Hertil benyttes fortrinsvis isotopmærkede forbindelser.

Flerladede uorganiske ioner undersøges med henblik på at belyse metalkomplexers egenskaber i fravær af opløsningsmidlets maskerede indflydelse. Liganders bindingsenergi kan bestemmes og forløbet af ligandsstitutionsreaktioner analyseres. Desuden undersøges klyngeioner, hvis egenskaber ligner både dem, der ses hos isolerede ioner og hos ioner i opløsning.

Det eksperimentelle arbejde inde for ionkemi udføres dels på Kemisk Instituts store 4-sektor instrument og dels på forskningsinstrumenter ved andre universiteter i Danmark og i udlandet (Gustav Bojesen, Steen Hammerum).

3. Fysisk og teoretisk kemi

3.1. Molekylær kemisk kinetik i gasfase og på overflader

Uelastiske kollisioner og energitransport i hydrogen og deuterium (Gert Due Billing og V. Zenevich, Minsk).

Kvantemekaniske og semiklassiske beregninger på trepartikel reaktioner (Gert Due Billing, N. Markovic, Göteborg og V. Zenevich, Minsk).

Udvikling af et DFT program til behandling af molekyl-overflade vekselvirkning (Gert Due Billing og A. Vijay, Texas).

Den geometriske fase-effekt og dens betydning for ke-

miske reaktioner (Gert Due Billing, S. Adhikari, Calcutta og M. Baer, Israel).

Reaktions-rumfangsmetoden for kemiske reaktioner $H_2+CN \rightarrow HCN+H$ reaktionen (Gert Due Billing og C. Coletti, Perugia, Italien).

Vibrationsenergitransport i CO og isotoper (Gert Due Billing og C. Coletti).

Udvikling af Hermite korrektion til den semi-klassiske beskrivelse af molekylodynamik (Gert Due Billing).

Molekyl-overflade kollisioner: Diffraction af He spredt fra Cu(001) og chemisorption af hydrogen på kobber (Gert Due Billing og F.Y. Hansen, DTU).

Laserstudier af atomare kollisioner: Kvasimolekylers form og dynamik. Teori og beregninger for ion-atom kollisioner involverende elektronisk exciterede tilstande. Projektet omfatter beregninger af totale og differentielle spredningstværsnit for elektronoverførsel, bl.a. i $Li^+ - Na(3p)$ kollisioner, nært koordineret med eksperimentelle "state-to-state" studier på Ørsted Laboratoriet (Svend Erik Nielsen, Nils O. Andersen, J.W. Thomsen og Mike van der Poel, Ørsted Laboratoriet).

Beregninger af intermolekylære potentialer mellem inerte gasatomer og overflader af ædle metaller ved hjælp af elektrongas-tæthedsfunktioner (Carl Nyeland, J. Peter Toennies, Göttingen).

Spredning og overfladediffusion af inerte gasatomer på metaller (Carl Nyeland, Uffe Nymand og Lasse L. Rasmussen).

3.2. Molekylær kemisk kinetik i opløsninger

Elektronstruktur modeller og beregninger af elektriske, magnetiske, strukturelle og dynamiske molekylære egenskaber af molekyler i vakuum og i solventer eller polymerer. Videreudvikling af solventdelen i elektronstruktur programmet DALTON QCP samt molekylær reaktionsdynamik programmet RECSOL. Opløsningseffekter på fotofysikken af molekylær oxygen. Bestemmelse af feltgradienter i opløsninger og i proteiner. Udvikling af QM/MM-MD metoder. Molecular dynamics simulationer af strukturelle og dynamiske egenskaber af væske og opløsninger. Udvikling og implementering af molecular reaction dynamics metoder for kemiske reaktioner i opløsninger. Kvantemekaniske modeller til bestemmelse af equations of motion metoder for ladningsoverførsels reaktioner i opløsninger. Metoder til undersøgelse af mulig kontrol af ladningstransport reaktion ved eksterne elektromagnetiske felter. Bindingsbrydning og -dannelse i biokemiske reaktioner (L. Hemmingsen, L. Jensen, S. Jørgensen, J. Kongsted, T. Lorenzen, K.V. Mikkelsen, T. Nymand, P. Ogilby, L. Olsen, A. Osted, T.D. Poulsen, K.O. Sylvester-Hvid, P.-O. Åstrand).

3.3. Kompleks dynamik i kemiske reaktionssystemer

Kemiske reaktioner, som f.eks. finder sted i en levende organisme eller i en industriell procesreaktor, kan beskrives ved en række samtidige elementarreaktioner mellem forskellige kemiske stoffer, ofte koblet med fysiske transportprocesser som diffusion, konvektion og varmeledning. En sådan beskrivelse af reaktionssystemer er kvantitativt korrekt, hvad enten systemet er simpelt med nogle få reaktioner, eller det er komplekst med tusindvis af elementarreaktioner. En fuldstændig beskrivelse af komplekse reaktionssystemer kan imidlertid være forbundet med uoverstigelige vanskeligheder, dels på grund af problemets omfang og

dels på grund af vanskeligheden med eksperimentelt at tilvejebringe de data, der er nødvendige for beskrivelsen.

Alternativt kan man beskrive systemet som en helhed, baseret på basale dynamiske egenskaber, som kan bestemmes eksperimentelt. Til dette formål har vi udviklet nye eksperimentelle og teoretiske metoder, der er baseret på teorien for ulinear dynamik og som på systematisk vis genererer et simpelt sæt differentilligninger, som beskriver systemets dynamiske opførsel i omegnen af et bestemt arbejds punkt. Disse ligninger kaldes amplitudeligninger, og de beskriver systemets tilstand ved hjælp af nogle få naturlige koordinater, som kaldes amplituder.

De udviklede eksperimentelle metoder indbefatter en måde at holde systemet i et bestemt arbejds punkt i vilkårlig lang tid og en perturbationsteknik, som afslører systemets dynamiske opførsel.

De amplituder, der bruges til beskrivelse af systemets dynamik, karakteriserer systemets naturlige egenbevægelser omkring arbejds punktet i koncentrationsrummet. En amplitude er ikke knyttet til et bestemt stof eller en bestemt elementarreaktion men beskriver det komplekse af stoffer og reaktioner, der så at sige "følges ad" i dynamikken. Da antallet af essentielle amplituder er meget mindre end det samlede antal stoffer er dimensionen af amplituderummet meget mindre end af koncentrationsrummet. Amplitudeligninger, der er udledt for et homogent system, kan generaliseres til at beskrive koncentrationsbølger og -mønstre i ikke-omrørte systemer, hvor transport foregår med diffusion eller konvektion, og vi undersøger mulighederne for at anvende dem i katalytiske reaktorer (Finn Hynne, Preben Graae Sørensen).

Kinetisk spektrometri. Udvikling af en systematisk metode baseret på kontrolteori til eksperimentel bestemmelse af de lokale dynamiske egenskaber af en kompleks kemisk reaktion (Henrik Skødt, Preben Graae Sørensen, Finn Hynne og Kenneth Showalter).

Kemokonvektion. Undersøgelse af mønsterdannelse i methylenblåt-glukose reaktionen ved kobling mellem kemisk reaktion og konvektion (Antonio Pons Riviero og Preben Graae Sørensen).

Cellekommunikation i suspension af gærceller. Eksperimentel undersøgelse af vedvarende NADH-svingninger i suspension af levende gærceller med henblik på at bestemme mekanismen for cellekommunikationen (Sune Danø, Preben Graae Sørensen og Finn Hynne).

Model for glykolysen i levende gærceller. Den tidligere beskrevne metode til udvikling af modeller for komplekse kemiske reaktioner er blevet tilpasset, så den kan benyttes til beskrivelse af glykolysen i suspensioner af levende gærceller (Finn Hynne, Sune Danø og Preben Graae Sørensen).

Undersøgelse af dynamikken af en population af Stuart-Landau oscillatorer med linear kobling (Christian Fenger, Mads Ipsen, Sune Danø, Anders Bisgaard, Preben Graae Sørensen og Finn Hynne).

Reaktordynamik. Anvendelse af amplitudeligninger til kvantitativ beskrivelse af dynamikken af industrielle procesreaktorer (Anders Bisgaard, Preben Graae Sørensen og Steen Bay Jørgensen).

Ustabilitet af reaktionssystem, der kan beskrives ved hjælp af den komplekse Ginzburg-Landau ligning, når denne er koblet til en langsom mode (Mads Ipsen og Preben Graae Sørensen).

Biokybernetik. Biokemiske kontrolsystemers dynamik,

specielt med hensyn til mønsterdannelse i embryoer. Model for segmentdannelse baseret på den nyligt opdagede FDO (flow distributed oscillator) mekanisme (Mads Kærn, Michael Menzinger og Axel Hunding).

Selvorganisering og adaptation i netværk af konkurrerende krystallitter eller makromolekyler (Axel Hunding, Robin Engelhardt).

Langsom allosterisk overgang i biokemiske regulations-systemer (Axel Hunding, Mads Kærn).

Computersimulering af 3-dimensionale calciumbølger i sphæriske og prolat spæroide koordinater (Axel Hunding og Mads Ipsen).

Undersøgelse af Smoluchowski's koagulationsligning (Ole J. Heilmann og Thor A. Bak).

3.4. Statistiske og deterministiske modeller for fysisk-kemiske systemer

Molecular Dynamics simulering af faseadskillelse. Statistisk mekaniske modeller for fase separation og kemiske reaktioner kan evalueres ved hjælp af Molecular Dynamics simulering af tilsvarende systemer. I indeværende år er bl.a. kinetikken for "domain formationer" blevet undersøgt samt faseadskillelsen i film (Søren Toxværd, Enrique Velasco, Universidad Complutense, Madrid, Spanien, Mohamed Laradji, McGill University, Canada).

Struktur og dynamik af interfaser. Struktur og dynamik af grænselag og interfaser spiller en afgørende rolle for mange fænomener. I indeværende år har vi bl.a. undersøgt homogen og heterogen kimdannelse ved hjælp af statistisk mekaniske analyser suppleret med computersimuleringer (Jan Stecki, Polish Academy of Science, Warsaw, Polen, Enrique Velasco, Universidad Complutense, Madrid, Spanien, Søren Toxværd).

4. Fysisk kemi

4.1. Kvantekemi

Mange-elektron Sturmian funktioner som alternativ til SCF-CI metoden. Dette projekt omhandler udvikling af metoder til anvendelse af mange-elektron Sturmian-funktions basissæt. En del af projektet omhandler videreudvikling af Focks, Shibuyas og Wulfmans impulsrumshyperfæriske harmoniske metoder til molekylberegninger, og disse metoder har vist sig meget effektive til konstruktion af mange-elektron Sturmian basisfunktioner (John S. Avery).

4.2. Teoretisk strukturkemi

Teori og beregning af molekylære elektriske og magnetiske egenskaber, herunder specielt elektroniske spektre og cirkulær dichroisme. Grafiske metoder til afbildning af elektromagnetiske responssensorer (Aage E. Hansen).

Kvantekemiske ab initio-metoder til beregning og beskrivelse af molekylers elektronstruktur. Specielt er der udført arbejde indenfor følgende projekter: Anvendelsen af alternative virtuelle orbitaler i kvantekemiske ab initio beregninger.

Udvikling af gruppeteoretiske metoder og programmel til beregning af spin-afhængige molekylære egenskaber.

Kvantekemiske studier af radikaler fra CH_3NH_2 . Udvikling og anvendelse af valensbindings-metoden i forbindelse med kvantekemiske studier af molekylers elektronstruktur. Spin-fri metoder i studiet af elektronisk korrelation i molekyler. Parallellisering af kvantekemisk programmel

under anvendelse af UNI* C^3 's SP2 supercomputer. Projektet støttes af EU-bevilling No. FMRX-CT96-0088 under TMR-programmet (Sten Rettrup).

Teori og beregning af molekylære elektriske og magnetiske egenskaber. Teoretiske undersøgelser af vekselvirkningen mellem enkelte molekyler i gasfase med eksterne eller interne statiske elektriske og magnetiske felter eller med elektromagnetisk stråling, d.v.s. af molekylære egenskaber som polariserbarhed, hyperpolariserbarhed, magnetiserbarhed, rotations g-faktor, spin-rotations konstant, NMR kemisk skift og indirekte kerne spin-spin koblingskonstant såvel som elektroniske eksitationsenergi og oscillatorstyrken. Forskningen drejer sig både om udvikling af redskaber i form af teoretiske modeller og tilsvarende computerprogrammer til beregning af ovenfor nævnte egenskaber såvel som beregninger af disse egenskaber til løsning af aktuelle problemstillinger. Af enkelte forskningsprojekter kan nævnes: Udvikling af et atom-integral-direkte SOPPA program.

Undersøgelser af effekten af kernebevægelser på molekylære egenskaber, som giver anledning til bl.a. temperaturafhængighed og isotopeffekter af disse egenskaber (Stephan P.A. Sauer).

4.3. Overfladekemi for faste stoffer

Hovedforskningsområdet i overfladegruppen er undersøgelser af den geometriske og elektroniske struktur af ultratynde klynger og atomare lag af metalpartikler landet på keramiske (metaloxid) krystaloverflader, samt af disses reaktivitet overfor aktive gasser.

Arbejdet er koncentreret omkring syntesen af model krystallsystemer, der dels er ingredienser i forskellige heterogent katalytiske kemiske processer og dels forsøges benyttet til anvendelse som kemiske mikrosensorer specielt overfor aktive og ofte ætsende eller giftige gasser i atmosfæren i vort omgivende miljø. Hertil benytter vi molekylstråleepitaksi, en række spektroskopiske og diffraktions metoder samt scanning tunnel mikroskopi.

Der har i årets løb været arbejdet eksperimentelt især med ordnede krystaloverflader af aluminiumoxyd (safir), magnesiumoxyd, strontiumtitanat, tindioxyd (casseterit), titandioxyd (rutil), zinkoxyd og zirkoniumoxyd. Der er landet ultratynde lag af metallerne Ba og V (i samarbejde med G. Granzzi, Padova Univ., Italien) og Cu og Mg (i samarbejde med S.A. Komolov, St. Petersburg Univ., Rusland), som derpå er blevet udsat for reaktion med oxygen, og -for tindioxyd og zink-oxyds vedkommende- med hydrogensulfid. Endvidere er arbejde med landing af Pd på påfølgende reaktion med NO på yttriumstabiliseret zirkoniumoxyd indgået i en ph.d.-afhandling (H.N. Waltenburg). Det er lykkedes at syntetisere selektivt og karakterisere en superstruktur af $\text{MgO}(100)\text{-c}(2\times 2)$ på ordnede defekt-pladser på en $\text{SrTiO}_3(100)\text{-(2}\times 2)$ overflade (med S.A. Komolov og E.F. Lazneva).

Forskerakademiet og Haldor Topsøe A/S har i år samfinansieret et nyt projekt for ph.d.-studerende N.M. Nicolaisen om kobber/zinkoxids overfladereaktivitet (Preben Juul Møller).

4.4. Proteinstruktur

Struktur/funktions-relationer for allergener: Strukturundersøgelsen af et kompleks mellem allergenet Bet v 1 fra græspollen og et Fab fragment af et murint monoclonalt antistof er blevet afsluttet, og et manuskript er indsendt til

publikation. Strukturerne af et antal mutanter af Bet v 1 er blevet løst og analyseret. Strukturen af hvepsestiksallergenet Antigen 5 er blevet analyseret, og på denne baggrund er en ny familie af proteiner blevet defineret. Det er lykkedes at stabilisere graspollenallergenet Phl p 5, så det skulle være muligt at fremstille krystaller af det intakte allergen. Dette arbejde udføres i samarbejde med Michael Spangfort, ALK-ABELLO A/S (Osman Mirza, Anette Henriksen, Kåre Meno, Jens Holm og Michael Gajhede).

Struktur/funktionsundersøgelser af planteperoxidaser: Arbejdet med to peroxidaser fra *Arabidopsis thaliana* er afsluttet og indsendt til publikation. Strukturen af et kompleks mellem rekombinant peberrodsperoxidase C (HRPC*) og det plantefysiologisk relevante substrat feruloylsyre er løst, forfinet og publiceret. Primære samarbejdspartnere i dette projekt er Karen Welinder, Afdeling for Proteinkemi Ålborg Universitet og A.T. Schmidt, Sussex University, England (Anette Henriksen, Kåre Meno og Michael Gajhede).

Struktur/funktionsrelationer for glycosyltransferaser: Strukturen af en selenomethioninvariant af enzymet amylosucrase er løst under anvendelse af "Multiple Anomalous Dispersion" teknikken. Strukturen er under forfining. Der er fremstillet krystaller af det katalytiske domæne af glycosyltransferasen gtfi som dog kun spreder røntgenstråling til omkring 4 Å. Der arbejdes videre med oprensning af dette domæne, og der er netop indledt arbejde med en oprensning af anden trunkering af gtfi, som indeholder et antal af de N-terminale sekvensgentagelser. Samarbejde med R.R. Russell, University of Newcastle og P. Monsan, University of Toulouse (Lars Skov, Osman Mirza og Michael Gajhede).

4.5. Enzymkemi

Forskningsarbejdet indenfor området enzymkemi har hovedvægten på reaktionskinetiske og termodynamiske undersøgelser af enzymer og enzymsystemer. Undersøgelserne bidrager sammen med anden kemisk og molekylær biologisk forskning til klarlæggelse af struktur-funktionssammenhænge for enzymer og andre biomakromolekyler. I det forløbende år har gruppen arbejdet med følgende delprojekter:

Stopped-flow kinetiske undersøgelser af pH-afhængigheden af de enkelte trin i substratbindings reaktioner for glukoamylase og derivater heraf (U. Christensen).

Pre-steady state kinetiske undersøgelser af vild type og mutant 1,3-1,4-beta-glucanase katalyserede hydrolyse af beta-glucan og en serie syntetiske oligosaccerid-substrater med fluoro- eller chromo- leaving gruppe. Projektet foregår i samarbejde med A. Planas, Universitat Ramon Llull, Barcelona (M. Abel og U. Christensen).

Undersøgelse af Ca²⁺-binding til ZAC-C2 proteinet ved hjælp af protein-fluorescensmålinger. Der opnåedes ingen observerbar fluorescensændringer ved fysiologiske interessante koncentrationer, kun dannelsen af svage komplekser kunne iagttages (K. Skrivers og U. Christensen).

Karakterisering af matrix-metalloproteinaseres reaktioner med syntetiske oligopeptidhæmmere i samarbejde med S. Bruun Schiødt, Center for Clinical and Basic Research, Ballerup (S. Bruun Schiødt og U. Christensen).

Stopped-flow kinetiske studier af komplementære DNA-oligonucleotidens duplexdannelse. Der er foretaget indledende undersøgelser, som viser anden ordens kinetik (T. Koch, J. Wengel og U. Christensen).

4.6. Strukturkemi

Professor Sine Larsen's forskningsaktiviteter er henlagt til Center for Krystallografiske Undersøgelser og indberettes særskilt.

5. Molekylspektroskopi

5.1. NMR-spektroskopiske studier af proteiners struktur og funktion

Små proteiner og polypeptidernes struktur og dynamik kan i dag bestemmes v.h.a. NMR-spektroskopi. På grund af de komplicerede NMR-spektre af sådanne forbindelser må der anvendes specielle metoder, først og fremmest multidimensional NMR-spektroskopi, specifikke isotopmærkninger og avancerede computerbaserede analysemetoder (f.eks. Linear Prediction) samt forbedring af den NMR spektroskopiske metode til bestemmelse af proteiners struktur i opløsning. Studierne omfatter dels videreudvikling af disse metoder, dels undersøgelse af konkrete proteiners struktur og dynamik bl.a. med det formål at klarlægge sammenhænge mellem proteiners struktur, dynamik og funktion. Af konkrete proteiner, der studeres, kan nævnes insulin, DnaK, humant væksthormon, plastocyanin og et SH2-domæne fra 3-kinase PI (J.J. Led, G.O. Sørensen, S. Kristensen, Marina Kasimova, Maibritt B. Nørrevang, Ma Lixin og Chang Xiaoqing i samarbejde med J. Ulstrup (DTU), Forsknings- og Udviklingsafdelingen ved Novo Nordisk A/S, Drs. Sean O'Donoghue og Michael Nilges (European Molecular Biology Laboratory Heidelberg) og P. Driscoll (U. College, London).

NMR-spektroskopiske studier af små molekylers bevægelse. Små molekylers bevægelse i væskefasen, kan bestemmes ud fra relaxationsmålinger af ¹³C, ¹⁴N og D. Rotationsdiffusionskonstanternes størrelse og retning kan således bestemmes i små plane molekyler, som f.eks. thiazol og isoxazol. Undersøges bevægelsernes afhængighed af temperatur og koncentration kan man yderligere få oplysninger om molekylernes indbyrdes veksel-virkninger (E. Jonas Pedersen).

5.2. Vibrationsspektroskopi

Vibrationsspektrene afspejler meget hurtige molekylære bevægelser på en picosekund tidsskala eller hurtigere. De er således et supplement til eksperimenter foretaget med pulsteknikker, og sammenhængen mellem resultater opnået ved forskellige spektroskopiske teknikker studeres på et teoretisk plan. Mere viden om de hurtige intermolekylære bevægelser vil generelt medføre en bedre forståelse af kemisk reaktionsdynamik, vekselvirkning mellem stoffer af biologisk interesse, supramolekylære systemer m.v.

Struktur og dynamik af hydrogenbundne systemer. Proteiner og modelstoffer for proteiner (simple amider) undersøges med både FT-IR og Raman spektroskopi. Som eksitationsfrekvenser i Raman anvendes lasere i både det synlige og nær-infrarøde spektralområde. Forbindelser med høj viskositet studeres for at finde en sammenhæng mellem spektrale ændringer (korttidseffekt) og ændringer i viskositet (langtidseffekt). De undersøgte forbindelser kan opfattes som supramolekylære hydrogenbundne systemer. Teoretiske modeller søges opstillet for at beskrive den hurtige dynamik i supramolekylære systemer (D.H. Christensen (emeritus), O. Faurkov Nielsen i samarbejde med J. Vij (Dublin) T. Perova (St. Petersburg) og S.A. Kirillov (Kiev)).

Ramanspektroskopi til diagnose af hudsygdomme. Spektroskopiske og termodynamiske målinger af vand/protein-blandinger sammenlignes for bedre at forstå vands generelle betydning i biologiske systemer. Resultaterne søges anvendt til at forstå forskelle i vands strukturelle bindingsforhold i menneskehud, der er rask, og hud med cancer. Forskelle i NIR-FT-Raman spektre relateres til forskellige hudsygdomme for at stille den rette diagnose ud fra spektrene (D.H. Christensen (emeritus), O. Faurskov Nielsen i samarbejde med P. Westh (RUC), M. Gniadecka og H.C. Wulf (Bispebjerg Hospital)).

Analytiske anvendelser af NIR-FT-Ramanspektroskopi. Specielt studiet af hud på mumier er blevet intensiveret (D.H. Christensen (emeritus) og O. Faurskov Nielsen i samarbejde med H.G.M. Edwards (Bradford, England)).

Anvendelse af synchrotronstråling i forbindelse med FT-IR spektroskopi. Ideen er at anvende synchrotronstråle ved MAX-lab i Lund som en lyskilde til infrarød mikrospektroskopi. Dette kan anvendes til materielle videnskaber, biologiske systemer, inhomogene blandinger m.m. (M. Johnson og O. Faurskov Nielsen i samarbejde med B. Nelander (Lund)).

5.3. Højtopløst spektroskopi på gasser

I gasfasen er den gennemsnitlige afstand mellem molekylerne normalt mange gange større end i væsker og faste stoffer. Det medfører, at molekyler i gasfase giver anledning til meget "skarpe" absorptionslinier, der kan bestemmes med stor præcision, ca. 1:107.

FT-IR spektroskopi. Der arbejdes p.t. med følgende områder: Studier af små molekylers struktur og indre dynamik (samarbejde med Kemisk Institut, ÅU). Studier af trykinduceret linieforbreddning og frekvensskift for små molekyler af atmosfærekemisk interesse. Arbejdet har betydning for kvantitative gasfase målinger og for studier af intermolekylær vekselvirkning (F. M. Nicolaisen).

Mikrobølgespektroskopi. Instituttet råder, som det eneste i Danmark, over faciliteter til nøjagtig måling af molekylers absorption af mikrobølgestråling. Der arbejdes med følgende emner:

Studier af indre rotation og inversion, eksperimentelle undersøgelser og udvikling af teoretiske modeller og computerprogrammer. Bestemmelse af molekylstruktur og konformation i gasfase (T. Pedersen, N. Wessel Larsen, og G.O. Sørensen).

5.4. Atmosfærekemi

Gasfasekinetik af atmosfærekemisk betydning. Pulsradiolyse og UV-spektroskopi, i samarbejde med Risø (O. J. Nielsen og J. Sehested). Ved hjælp af udstyr på Risø undersøges kinetikken for atmosfærekemisk relevante reaktioner, f.eks. ozondannelsesreaktionen og reaktionen mellem OH-radikaler og acetaldehyd.

Laserspektroskopi op pulsradiolyse. Et SNF-støttet projekt under opbygning, hvor en elektronaccelerator (Featron) bruges til at initiere radikalreaktioner i gasfasen. Tidsopløst, tune-bar, infrarød diodelaserspektroskopi bruges til at måle koncentrationer af intermediater og produkter (M.S. Johnson, N. Wessel Larsen, F.M. Nicolaisen og T. Pedersen).

IR-spektroskopi af atmosfærekemisk interessante molekyler. I samarbejde med Rutherford Appleton laboratoriet i England, og andre europæiske laboratorier i forbindelse med et EU-projekt (SWAGG) under miljø- og klimapro-

grammet, er atmosfæriske spormolekylers infrarøde spektre blevet studeret med henblik på vurdering af deres drivhuspotentialer (F.M. Nicolaisen og Jon Are Beukes).

Global change. Støttet af SNF arbejdes der sammen med medarbejdere ved Geofysisk Institut, Risø's afdeling for Meteorologi, Danmarks Miljøundersøgelser og Danmarks Meteorologiske Institut på et forsknings-projekt under Global Change programmet (1996-2001). Det er projektets overordnede mål at bidrage til forståelsen af CO₂ i havet i det nordatlantiske område – et meget vigtigt spørgsmål i drivhusproblematikken. Vort bidrag består dels i, under specielt udvalgte meteorologiske forhold, at opsamle CO₂-prøver (i form af BaCO₃) i Danmark, på Færøerne, på Shetlandsøerne og på Island med henblik på 14C-analyse, dels i at monitorere den atmosfæriske lufts indhold af CO₂ (på Stevns) i perioden. Prøverne og CO₂-koncentrationerne skal tjene som input til en 3D transportmodel (udviklet på DMU) for den nordlige halvkugle, der forventes at kunne kvantificere optaget i havet (N. Wessel Larsen og T. Pedersen).

Fotolytisk isotopisk berigelse. Vi undersøger effekten af isotopisk substitution på photodisso-ciation spectrum af små atmosfæriske molekyler. Vi anvender eksperimentelle og teoretiske metoder for at undersøge N₂O, OCS og CS₂. Molekylerne er fotolyseret i nærheden til stratosfæriske UV-vinduer og isotopisk berigelse målet med FTIR spektroskopi. De potentielle energioverflader for bøjning og strækning i grund og anslået tilstand bliver beregnet og brugt til at forklare observerede variationer i fotolytisk tværsnit for de forskellige isotopomer. Resultaterne af dette studie kan anvendes til at spore kilden af stratosfæriske sulfat aerosol lag og transporten af stratosfærisk luft (M.S. Johnson, G.D. Billing (KU, KLIII), A. Gruodis og V. Sablinskas (Vilnius University, Litauen)).

Udvikling af fundamentale spektroskopiske teknikker. Generering af coherent far-IR stråling fra en synchrotron under anvendelse af længdekompresion af elektronbunder. De første observationer er gjort. Strålingen er 3-4 størrelsesordener mere intens end sædvanlig synchrotronstråling (M.S. Johnson i samarbejde med Å. Anderson (dep. of acc. phys) og B. Nelander (Lund)).

6. Materialevidenskab

6.1. Analytisk kemi og miljøkemi

Kapillarelektroforese (Bo Svensmark).

Bestemmelse af organiske forbindelsers forekomst i miljøet, fx fastfasemikroekstraktion i forbindelse med GC-MS af pesticider, superkritisk væskeekstraktion af husstøv, analyse af selenspecies ved HPLC-ICP-MS, LAS-analyse med HPLC og flash-pyrolyse GC-MS og "purge-and-trap" opsamling for GC-måling af chloroform fra skovjord.

Miljøfarlige stoffers skæbne i miljøet, fx nedbrydning af pesticider i jord bestemt v.hj.a. C14-metoden, sorption og transport af pesticider i jordkolonner og reduktiv nedbrydning af chlorerede forbindelser i skovjord (Bo Svensmark i samarbejde med Statens Planteavlsvforsøg, GEUS, VKI, AMI, VFD og Forskningscenter Risø).

6.2. Fotokemi og fotofysik

Selvorganiserende systemer baseret på carbokationer (Jørn B. Christensen og Niels Harrit i samarbejde med Forskningscenter Risø).

Molekylære sensorer baseret på calixarensystemet. Foto-

fysiske egenskaber af trioxatriangulen og dets vekselvirkning med substituerede oligopeptider og andre supramolekylære systemer. Makrocycliske forbindelsers fotokemi og fotofysik (Niels Harrit i samarbejde med Forskningscenter Risø).

Analyse af forskellige typer humus v.h.j.a. fluorescensspektroskopi. Fluorescensspektroskopi af urin og blodplasma, bl.a. med henblik på diagnosticering af hudkræft (Niels Harrit og John Frederiksen).

6.3. NMR-spektroskopi

Anvendelse af NMR-spektroskopi til struktur- og konformationsanalyse samt til studier af intermolekylære vekselvirkninger.

Kompleksdannelse mellem borsyrederivater og kulhydrater (Jørn B. Christensen, Hanne Eggert og Jens Norrild).

Stereokemisk afhængighed af $^1J_{C-C}$ (Hanne Eggert).

Calixareners kationbindende egenskaber (Hanne Eggert, Kjeld Schaumburg i samarbejde med Radiometer A/S).

Termisk nedbrydning af fedtstoffer (Kjeld Schaumburg og Elizabeth Shabanova i samarbejde med C&U Test and Development).

Anvendelse af NMR-spektroskopi til undersøgelser af faste stoffer. Studier af molekykrystaller af metallocener og fullerener (Fadhil S. Kamounah, Kjeld Schaumburg og Elizabeth Shabanova).

Målinger på enkeltkrystaller af vanadiumkomplekser (Kjeld Schaumburg og Elizabeth Shabanova i samarbejde med DTU og Kungpyouk University, Korea).

NMR-billeddannelse. Anvendelse af hyperpolariserede gasser til billeddiagnostik (Lars Hansson, Kjeld Schaumburg og Elizabeth Shabanova i samarbejde med NBI og Rigshospitalet).

Bestemmelse af anisotrop diffusion i hjernen i forbindelse med hjerneblødninger (Lars Hansson, Kjeld Schaumburg og Mette Weigell).

Udvikling af selvkompenenserende RF-pulssekvenser til kvantitativ funktionel billeddannelse (Simon Topp og Kjeld Schaumburg).

6.4. Organiske materials elektroniske og optiske egenskaber

Materialevidenskab og supramolekylær kemi.

Design og syntese af molekykrære materialer med henblik på udvikling af bl.a. nye sensorer og materialer til ikke-lineær optik.

Studier af overfladestrukturer v.h.j.a. Scanning probe mikroskopi (SPM), Tunnelmikroskopi (STM) og Atomic Force Mikroskopi (AFM) (Thomas Bjørnholm).

Molekykrære ledninger og nanolitografi.

Fremstilling af ledninger i nanometerskala v.h.j.a. "micro contact printing" (MCP). Arbejdet indgår i ESPRIT-programmet Nanowires (Thomas Hansen, Fadhil S. Kamounah, Knud Lerstrup og Kjeld Schaumburg).

Anvendelse af MCP til overførsel af mønstre af biologisk aktive forbindelser, der kan anvendes i sensorer. I samarbejde med Biotechnology BIOPATT (Fadhil S. Kamounah, Niels B. Larsen og Kjeld Schaumburg i samarbejde med Forskningscenter Risø).

Anvendelse af nanolitografi baseret på MCP til fremstilling af "micro fluid networks". (Fadhil S. Kamounah, Niels B. Larsen og Kjeld Schaumburg i samarbejde med Forskningscenter Risø).

Elektriske egenskaber af molekykrære tyndfilm.

Fremstilling af mikrometertynde film af organiske materialer på overflader af fx glas og silicium med henblik på måling af deres fotoledningsevne og fotoelektriske egenskaber (Alexei Komolov, Kjeld Schaumburg).

Bestemmelse af ledningsevnen af polythiophener og lignende polymere materialer (Thomas Bjørnholm, Alexei Komolov, Kjeld Schaumburg og Peter Shibaev).

6.5. Polymervidenskab

Fremstilling af polymerer af flydende krystaller. Projektet indgår i et INTAS-samarbejde (Rumchev Klenin, Peter Shibaev, Valery Shibaev og Kjeld Schaumburg).

Fremstilling af diblokpolymerer af ioniske polymerer som matricer for biologiske sensorer og som komponenter i MCP. (Maxim Arjakov, Loudmillan Bronchteine, Alexei Khokhlov og Kjeld Schaumburg).

Anvendelse af superkritisk kuldioxid til modifikation af polymerer. Projektet indgår i et THOR-program i samarbejde med NKT A/S, Wolff & Kaaber A/S samt Haldor Topsøe A/S (Alexei Khokhlov, Kjeld Schaumburg og Valery Shibaev i samarbejde med NMT research, Haldor Topsøe A/S og Wolff & Kaaber A/S).

Undersøgelser af fase separation og ledningsevne i polythiophen-blandinger med andre polymerer (Peter Shibaev, Alexei Komolov og Kjeld Schaumburg).

Studier af overfladeenergi af micelledannende diblokpolymerer (Alexei Khokhlov og Kjeld Schaumburg i samarbejde med Affinity Sensors LTD i Cambridge og IBM i Rüsçhlikon. Projektet er finansieret gennem EUs Bioteknologiprogram BIOPATT [1998-2000]).

Polymermatricer for dental cement (Peter Shibaev og Kjeld Schaumburg i samarbejde med NKT A/S, Wolff & Kaaber og Forskningscenter Risø).

Brandhæmmende fyldte polymermaterialer (Peter Shibaev og Kjeld Schaumburg i samarbejde med NKT A/S, Wolff & Kaaber og Forskningscenter Risø).

Overførsel af teflonfilm til keramiske og metalliske substrater og studier af deres nanostruktur (Kjeld Schaumburg).

6.6. Radikalioners kemi – elektronoverførselsreaktioner

Konkurrencen mellem radikalioners koblingsreaktioner og reaktioner med elektrophile/nucleophile reagenser (Ole Hammerich, Merete Folmer Nielsen).

Elektropolymerisation af pyrroler. Der er stigende interesse for anvendelsen af elektrokemiske metoder til fremstillingen af funktionelle polymerer, herunder især polymerer, der kan bringes i en ledende tilstand. Blandt disse spiller polypyrrol og substituerede polypyrroler en speciel rolle. Til trods herfor vides stadig kun lidt om de strukturelle og andre forhold, der bestemmer kinetik og mekanismer, herunder regioselektiviteten for koblingsprocesserne på vejen fra monomer til polymer.

Vi har for nylig påbegyndt en række undersøgelser med henblik på at skabe det kinetiske og mekanistiske grundlag, der er nødvendigt for bedre at kunne styre polymerisationen af pyrroler. Afgørende for denne strategi er syntese af strategiske udgangsmaterialer med henblik på at reducere antallet af mulige reaktionsveje (Ole Hammerich, Fadhil S. Kamounah og Rikke Mørck Henriksen).

Radikalanioners termodynamiske og kinetiske basestyrke.

Generelle aspekter af radikalanioners basiske egenskaber herunder:

Reaktionsmekanistiske forskelle afledt af termodynamisk vs. kinetisk kontrolleret protonisering af radikalationer.

Betydning af radikalationers struktur og solventets egenskaber på protonoverførselsreaktioner.

Relative reduktionspotentialer for neutrale forbindelser og radikaler dannet ved protonisering af deres radikalationer (Merete Folmer Nielsen).

Elektrosyntese i vand.

Undersøgelse af mulighederne for at kontrollere reaktive organiske intermediaters reaktioner i mikroheterogene opløsninger baseret på micelledannelse i vand, herunder:

Muligheden for at undertrykke protonisering af radikalationer dannet ved reduktion i mikroheterogene opløsninger.

Elektrokemisk karakterisering af dobbeltlagsstrukturen i vandige opløsninger indeholdende amphiphiler (micellekomponenter) (Merete Folmer Nielsen og Bo Stenhuus).

6.7. Syntetisk kemi

Syntese af polypropyleniminbaserede dendri-merer (Jørn B. Christensen i samarbejde med The Technical University of Eindhoven).

Syntese og undersøgelse af elektroaktive dendrimerer (Jørn B. Christensen, Søren Eskildsen og Lars Braagaard).

Syntese og karakterisering af heterocykliske pyrener (Jørn B. Christensen).

Fremstilling af amphiphile polythiophener (Thomas Bjørnholm).

Fremstilling af thiophen-ethynyl-polymerer (Fadhil S. Kamounah i samarbejde med Cambridge University).

Fremstilling af biokompatible selvorganiserende molekyler (Fadhil S. Kamounah i samarbejde med IBM, Zürich).

Fremstilling af molekyler til STM-manipulation (Fadhil S. Kamounah i samarbejde med IBM og CEMES, Toulouse).

Molekylkrystaller af C₆₀-metallocener (Fadhil S. Kamounah, Elizabeth Shabanova, Kjeld Schaumburg).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

G.D. Billing: vedr. bedømmelse af forskningsprofessor.

T. Bjørnholm: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. seniorforskerstilling ved Risø; vedr. to ph.d.-afhandlinger ved hhv. Kemisk Institut, KU og Odense Universitet.

C. Christophersen: opponert ved doktordisputats ved Norges Teknisk-Naturvidenskabelige Universitet i Trondheim.

S. Larsen: 2 ph.d.-afhandlinger ved Aarhus Universitet; fagkyndigt medlem vedr. en norsk professoroprykning.

J.J. Led: Formand for komitéen til uddeling af Danmarks Naturvidenskabelige Akademis årlige ph.d.-pris i Danmark.

P.J. Møller: Bedømmelse af 7 ansøgere til lektorstilling ved Institut for Kemi, DTU; bedømmelse for det italienske statslige Forskningsråd af fasatstofkemiske forskningsgrupper på 9 italienske universiteter.

M.F. Nielsen: Vedr. ph.d.-grad ved Århus Universitet.

O.F. Nielsen: Vedr. ph.d.-afhandling på RUC.

K. Schaumburg: Vedr. professoratsbesættelse på Århus Universitet i NMR; ph.d.-afhandling på Københavns Universitet.

J. Wengel: Vedr. 2 ph.d.-afhandlinger ved Københavns Universitet, 1 ved Aarhus Universitet og 1 ved DTU; vedr. lektorstilling i organisk kemi ved DTU.

Udvalg og fonde

Medlemmer af Kemisk Forenings bestyrelse:

J. Avery, Teoretisk Sektion; J. Christensen, Organisk Sektion; M. Johnson, Dansk Selskab for Miljøkemi.

S. Larsen, formand for Kemisk Forening.

O.F. Nielsen, medlem af repræsentantskabet for Kemisk Forening.

H. Weihe, formand for Sektionen for Uorganisk Kemi; J. Wengel, Organisk Kemisk Sektion.

O.F. Nielsen: Formand for Dansk forening for Molekylspektroskopi.

S.E. Nielsen: Fagkoordinator for kemi og miljøkemi i ny landsdækkende kandidatundersøgelse "Hvor gik de hen? Kandidatproduktion og beskæftigelse i MFK-fagene 1985-1999".

K. Schaumburg: Bestyrelsesformand i Københavns Forskerby Initiativ; direktør CISMI Fonden; formand for Dansk Molekylspektroskopisk Fond.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

K. Schaumburg: EU reviewer on Future and Emerging Technologies og EU reviewer on Health and Environment.

Tillidshverv

U. Anthoni: Formand for H.C. Ørsted Institutets Arbejds-miljøudvalg.

J. Avery: Kontaktperson for Danmark, Pugwash Conferences on Science and World Affairs.

O. Dahl: Formand for Kemisk Instituts ph.d.-udvalg.

A. Døssing: Tillidsrepræsentant for magistre ved Kemisk Institut og medlem af hovedbestyrelsen i Dansk Magisterforening.

M. Gajhede: Studieleder for Kemistudienævnet. O.

Hammerich: Ankerperson for Det Naturvidenskabelige Fakultet i Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik.

A. Hammershøi: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd.

F. Nicolaisen: Prodekan for Det Naturvidenskabelige Fakultet; formand for Rektors koordineringsgruppe for sstningsområdet miljø; medlem af Rektors uddannelsesudvalg.

S.E. Nielsen: Mentor for adjunkt-pædagogikum ved Kemisk Institut.

P.G. Sørensen: Medlem af styregruppen for Forskerakademiets ph.d.-skole i Nonlinear Science.

J. Wengel: Medlem af Patentudvalget, Københavns Universitet.

Formidling

Redaktionelle hverv

G.D. Billing: Medredaktør af Chem. Phys.; Chem. Phys. Lett.; Chem. Soc. Rev.

O. Hammerich: Medredaktør af "Organic Electrochemistry, an Introduction and a Guide", 4th ed., Marcel Dekker, New York; medlem af The International Advisory Committee for Instituto de Biotechnologia e Quimica Fina, Universidade do Minho, Braga, Portugal og den internationale redaktionskomité for tidsskriftet Acta Chemica Scandinavica.

O.F. Nielsen: Medredaktør af Asian Journal of Spectroscopy, Asian Chemistry Letters og Asian Journal of Physics; gæsterektor på et særnummer af Asian Chemistry Letters, der udgives i anledning af D. Christensens pensionering og 70 års fødselsdag.

T. Pedersen: Redaktør på "Dansk Kemi".

S. Sauer: Medredaktør af "International Journal of Molecular Sciences".

K. Schaumburg: Medlem af redaktionskomiteen Dansk Kemi; medlem af redaktionskomiteen for Journal of Magnetic Resonance Analysis; medlem af redaktionen af Filmen om Nanoteknologi.

Kongresser og symposier

G.D. Billing: Arrangør af 3. sommerskole om "Molecular Dynamics and Chemical Kinetics", København 8.-15. august.

T. Bjørnholm: Bidragsyder og medarrangør af ph.d.-kursus om "Physics and Chemistry of Nanostructures" ved DTU.

F. Galsbøl: Medarrangør af den danske "Kemiolympiade".

M. Johnson: Organisør af minikonferencen "Infrared Spectroscopy using Synchrotron Radiation" til The 12th Annual Maxlab User's Meeting 28. september.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Gæster hos A. Hammershøi: Nicolas E. Dixon i april og Bernard T. Golding i december; A. Hammershøi og C. Schäffer: Alan M. Sargeson i november; S.E. Harnung: Robert Kucharek juni – august; O. Mønsted: Edyta Madej august – oktober; C. Schäffer: Alex Mcauley i maj; H. Weihe: Michael Atanasov i oktober; G.D. Billing: Nikola Markovic marts og oktober; S.E. Nielsen: Jun Bai Wang i marts; P.G. Sørensen: Antonio Pons Rivero februar – december; S. Toxværd: Enrique Velasco i februar og september – oktober, Patrick Grosfils i marts og Jan Stecki maj – juni; U. Christensen: Antony Planas i september og Mirgia Abel august – november; S. Larsen: Mitchell Guss og Eva Pebay-Peyroula i januar, Irina G. Gazaryan marts og Robert F. Stewart maj – juli; P.J. Møller: Eleonora F. Lazneva og Sergei A. Komolov januar – april og Zhipeng Chang i december; S. Rettrup: C.R. Sarma i maj, Wolfgang Wenzel og Phillip Stampfuss i september; S. Sauer: Andrea Ligabue oktober – december; N.W. Larsen: Nils Hansen i februar; J.J. Led: Peter Howe i august og Iain Campell i oktober; O.F. Nielsen: R. Schweitzer-Stenner i maj; T. Pedersen: Kim Holmén i januar; O. Hammerich og K. Eriksen: Diane M. Bunce i november.

Netværk

A. Johnson: Nordic Network for Chemical Kinetics (NorFA).
J. Led: Formand og sekretær for brugergruppen ved "Instrumentcenter for NMR-Spektroskopi af Biologiske Makromolekyler".

P. Møller: Koordinator af EU Working Group on Oxide Surfaces og Brite EuRam EU Materiale program Oxide-based Sensors and Catalysts.

F. Nicolaisen: Medlem af styregruppen i DSAR (Danish Society for Atmospheric Research).

O.F. Nielsen: Deltager i INTAS-projektet "Far-infrared

and low-frequency Raman spectroscopic studies of molecular dynamics in liquids and molecular glasses".

K. Schaumburg: Koordinator af COST D10 netværk om superkritisk CO₂, af TMR konferencer "Nanoscience for Nanotechnology", af Intas programmet "Molecular design of chiral Viceinstitutleder Polymers", af NATO for Peace program om Carbon fiber materials, af ESF netværk "Field Responsive Polymers", af EU Biotechnology programmet BIOPATT og af "Innovation and Entrepreneurship training in Copenhagen and St. Petersburg".

P.G. Sørensen: Lokal koordinator for TMR netværk "Pattern formation, noise and spatio-temporal chaos in complex systems".

S. Toxværd: Deltager og national koordinator ved ESF program "Challenges in Molecular Simulations: bridging the length and time-scale gap".

Instituttleder Sven E. Harnung

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 57,1 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 18,3 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 48,9 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 3,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 5,3 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 4,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Andersen, Knud; lektor.

Andersen, Peter; lektor.

Anthoni, Uffe Andre; lektor.

Avery, John Scales; lektor.

Billing, Gert Due; professor.

Bjørnholm, Thomas; lektor.

Bojesen, Gustav; lektor.

Christensen, Daniel Højgaard; lektor.

Christensen, Jørn Bolstad; lektor.

Christensen, Ulla; lektor.

Christophersen, Svend Carsten; lektor.

Dahl, Otto; lektor.

Døssing, Anders Rørbæk; lektor.

Eggert, Hanne; lektor.

Gajhede, Michael; lektor.

Galsbøl, Frode Nørregaard; lektor.

Glerup, Jørgen; lektor.

Hammerich, Ole; lektor.

Hammershøi, Anders; lektor.

Hammerum, Steen; lektor.

Hansen, Aage Erik; lektor.

Harnung, Sven Egil Giersing; lektor.

Harrit, Niels Holger; lektor.

Heilmann, Ole Jan; lektor.

Henriksen, Lars; lektor.

Henriksen, Rikke Mørck; forskningsass.

Henriksen, Ulla; lektor.

Hunding, Axel; lektor.

Hynne, Finn; lektor.

Johnson, Matthew Stanley; adjunkt.

Kristensen, Søren Martin; lektor.

Larsen, Niels Ejler Wessel; lektor.

Larsen, Sine Ydun; professor.

Led, Jens Jørgen; lektor.

Lerstrup, Knud Axel; forskningsass.

Michelsen, Kirsten Loch; lektor.
 Mikkelsen, Kurt Valentin; lektor.
 Moss, Rene; lektor.
 Møller, Preben Søren Juul; lektor.
 Mønsted, Ole Vraa; lektor.
 Nicolaisen, Flemming Møller; lektor.
 Nielsen, Merete Folmer; lektor.
 Nielsen, Ole Faurskov; lektor.
 Nielsen, Ole John; forskningsprof.
 Nielsen, Per Halfdan; lektor.
 Nielsen, Svend Erik; lektor.
 Norrild, Jens Christian; forskningsass.
 Nyeland, Carl; lektor.
 Nørrevang, Maibritt Brinkmann; forskningsass.
 Pedersen, Erik Jonas; lektor.
 Pedersen, Thorvald; lektor.
 Rettrup, Sten; lektor.
 Sauer, Stephan Paul Albert; adjunkt.
 Schaffer, Claus Erik; professor.
 Schaumburg, Kjeld; lektor.
 Svensmark, Bo; lektor.
 Sørensen, Georg Ole; lektor.
 Sørensen, Preben Graae; lektor.
 Toxværd, Søren; lektor.
 Trabjerg, Ib; lektor.
 Weihe, Høgni; lektor.
 Wengel, Jesper Thagaard; professor.

VIP Eksternt finansieret

Brissett, Nigel Craig; forskningsadj.
 Bukrinski, Jens Thostrup; forskningsadj.
 Chabanova, Elizaveta; forskningsadj.
 Coletti, Cecilia; forskningsstip.
 D'Ovidio, Francesco Maria Emilio; forskningsass.
 Dahl, Britta Mynster; forskningslektor.
 Flensburg, Claus; forskningsass.
 Greve, Daniel Rodriguez; forskningsadj.
 Harris, Pernille Hanne; forskningsadj.
 Jensen, Anette Frost; forskningsadj.
 Kadirvelraj, Renuka; forskningsass.
 Kadziola, Anders Kent; forskningslektor.
 Kamounah, Fadil Suleiman; forskningsass.
 Kasimova, Marina Robertovna; forskningsadj.
 Lo Leggio, Leila; forskningsass.
 Mirza, Osman Asghar; forskningsass.
 Mølgaard, Anne; forskningsass.
 Nicolaisen, Nanna Meyland; forskningsass.
 Nørager, Sofie Charlotte; forskningsadj.
 Olsen, Johan Gotthardt; forskningsass.
 Pittelkow, Thomas; forskningsass.
 Pons Rivero, Antoio Javier; forskningsass.
 Poulsen, Jens-Chr Navarro-Alonso; videnskabelig medarb.
 Raunkjær, Michael; forskningsass.
 Skov, Lars Kobberø; forskningslektor.
 Stuhr-Hansen, Nicolai; forskningsadj.
 Sørensen, Mads Detlef; forskningsass.
 Torsteinsson, Torstein; forskningsadj.
 Willemoes, Martin; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Bisgaard, Anders.
 Boas, Ulrik.
 Friis-Jensen, Britt.
 Hassenkam, Tue.

Lorenzen, Thomas.
 Malmstrøm, Joan.
 Meno, Kåre.
 Nygaard, Frank Bech.
 Petersen, Allan Christian.
 Reitzel, Niels.
 Sølling, Theis Ivan.
 Sørensen, Henning Osholm.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Boesen, Thomas.
 Chang, Xiaoqing.
 Eriksen, Kathrine Krageskov.
 Ma, Lixin.
 Meldgaard, Michael.
 Nielsen, Steen Brøndsted.
 Ryttersgaard, Carsten.
 Sørensen, Dan.

Ph.d.-afhandlinger

Beck, Frederik: PNA on particles.
 Chang, Xiaoqing: Studies of protein oligomerization and folding in solution by two-dimensional NMR spectroscopy.
 Engelhardt, Robin: Emergent Percolating Nets in Evolution.
 Flensburg, Claus: Analysis of Charge Densities from Diffraction Data.
 Greve, Daniel Rodriguez: Pi-Electron engineering of molecules for electronics and photonics.
 Madsen, Dennis: Synchrotron Radiation Applications on Crystalline Systems.
 Stuhr-Hansen, Nicolai: Selenium in Organic Molecules – Modern Selenylation Techniques meet Classical Organic Syntheses meet Polymer Science and Biology.

Fondsstøtte

Kemisk Laboratorium II

Carlsbergfondet

– Datamat til undersøgelse af reaktionsforløb og nøjagtig bestemmelse af de termokemiske egenskaber hos halo-carboner og haloalkylradikaler (Steen Hammerum) kr. 130.000.

Diverse Tilskud

– Sommerskolen Chemistry in Copenhagen 99 (Jesper Wengel) kr. 22.005.

Forskerakademiet

– International Ph.d. sommerskole (Jesper Wengel) kr. 138.600.

NOS-N Nordisk Samarbejdsnemnd for Naturvitenskap

– Støtte til deltagelse i sommerskole (Jesper Wengel) kr. 10.528.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Ikke-solvatiserede og trinvis solvatiserede ioners egenskaber og reaktioner (Gustav Bojesen) kr. 300.000.
 – Udskiftning af datasystem til styring af massespektrometer (Gustav Bojesen) kr. 160.672.

Kemisk Laboratorium III*Aksel Tovborg Jensens Legat*

- Rejsseudgifter (Gert Due Billing) kr. 19.500.

Carlsbergfondet

- Forskningsophold Northwestern University, USA. Til fortsættelse og intensivering af forskningsområdet molekylær beskrivelse af brydningsindeks (Kurt V. Mikkelsen) kr. 34.000.
- Løn til dr. C.Coletti, til beregning af vibrationsoplæstehastighedskonstanter for energioverførsel og kemiske reaktioner af betydning for simulering af ikke-ligevægtskinetik (Gert Due Billing) kr. 201.018.
- Symposium Recent Progress in Theoretical Chemistry (Gert Due Billing) kr. 22.000.

Forskerakademiet

- Sommerskole Molecular Dynamics and Chemical Kinetics" (Gert Due Billing) kr. 162.973.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Application of a new mechanics for chemical reaction dynamics (Gert Due Billing) kr. 150.000.
- Controlling charge transfer reactions (Kurt V. Mikkelsen) kr. 150.000.
- Development of quantum chemical methods (Kurt V. Mikkelsen) kr. 120.000.
- EU-start support of investigation (Kurt V. Mikkelsen) kr. 180.000.

Tovborg Jensens Legat

- Intet oplyst (Gert Due Billing) kr. 19.500.

Kemisk Laboratorium IV*Carlsbergfondet*

- Etablering af et elementært/kromatografi system til oprensning af proteiner med henblik på strukturbestemmelse (Michael Gajhede) kr. 146.953.

Forskerakademiet/Haldor Topsøe

- Ph.d.-stip til Nanna Meyland Nicolaisen (Kemisk Institut) kr. 1.219.978.

Lektor Marie Lønggaards Rejselegat

- Studierejser i udlandet (Sine Larsen) kr. 115.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Molekylær Kvantemekanik (Sten Rettrup) kr. 300.000.
- Molekylære krystallers struktur og egenskaber (Sine Larsen) kr. 600.000.
- Struktur og reaktivitet af metal-oxyd krystaloverflader (Preben Juul Møller) kr. 693.000.

Universite Catholique de Louvain

- Structure-Function Relationship In Plant Plasma Membrane Proton Pumps (Sine Larsen) kr. 564.187.

Kemisk Laboratorium V*Novo Nordisk Fonden*

- Biological Development (Postdoc stipendium i en 3 årig periode, Biological Development) kr. 1.300.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Laser-spektroskopiske undersøgelser af gas fase kinetik af atmosfære kemisk betydning (Matthew S. Johnson) kr. 555.000.
- NMR-spektroskopiske studier af en række biologisk vigtige proteiners struktur og funktion (Jens Jørgen Led) kr. 360.000.

Symbion Afdeling*Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik*

- Ph.d.-stipendiat (Kathrine Krageskov Eriksen) kr. 369.360.
- Netserver (Ole Hammerick) kr. 180.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Eksperimenter med synchronstråling (Thomas Bjørnholm) kr. 48.000
- New functional Polymer Composite Materials (Kjeld Schaumburg) kr. 5.200.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

- Udvikling af nye Molekylære sensor-og transportsystemer (Jens Christian Norrild) kr. 1.116.604.

Publikationer

- A. Yu. Bobrovskii, Boiko N.I., Shibaev V.P., Schaumburg K.: Fotohromnie zgidkokristallicheskie sopolimeri s bokovimi hiral'nimi zven'yami na osnove korichnoi kisloti. Visokomolekyluyarnie Soedineniya A 41,2, s. 197-208, 1999.
- Adhikari S., Billing G.D.: The effect of a cluster on a chemical reaction: a quasiclassical trajectory study. Chemical Physics 250, s. 295-301, 1999.
- Adhikari S., Billing G.D.: The Gauss-Hermite basis set in a tunneling problem. Chemical Physics Letter 309, s. 249-256, 1999.
- Adhikari S., Billing G.D.: The conical intersection effects and adiabatic single- surface approximations on scattering processes: A time- dependent wave packet approach. Journal of Chemical Physics 111, s. 40-47, 1999.
- Adhikari S., Billing G.D.: The Hermite correction method for nonadiabatic transitions. Journal of Chemical Physics 111, s. 48-53, 1999.
- Adhikari S., Billing G.D.: Hermits correction method in hyperspherical coordinates: Application to chemical reactions. Chem. Phys. Lett. 305, s. 109-116, 1999.
- Andersen P., Glerup J., Nielsen K.M., Gumm A.: Amido-Bridged Dinuclear Chromium(III) Complexes with 1,4,7- Triazacyclononane. Acta Chemica Scandinavica 53, s. 391-398, 1999.
- Andersen P., Hemmingsen L., Bauer R., Bjerrum J., Schwarz K., Blaha P., : Structure, Chemical Bonding, and Nuclear Quadrupole Interactions of β -Cd(OH)₂: Experiment and First Principles Calculations. Inorganic Chemistry 38, s. 2860-2867, 1999.
- Andersen P., Galsbøl F., Frost Jensen A., Matsui H., Mønsted L., Simonsen K.: Mononuclear Rhodium(III) Complexes with *N,N',N''*- Trimethyl-1,1,1-tris(aminomethyl)ethane (Me₃-tame). Preparations, Characterization and Configurational Isomerization. Crystal Structure of *meso*- [Rh(Me₃-tame)₂] (ReO₄)₃·1.2H₂O. Acta Chemica Scandinavica 53, s. 1093-1102, 1999.

- Andersson Å., Johnson M.S., Nelander B.: Observation of coherent synchrotron radiation from a 1 mm electron bunch at the MAX-I storage ring. i: Max-lab Activity report 1998 s. 142-143, National Laboratory, Lund, Sverige 1999.
- Anthoni U., Christophersen S.C., Nielsen P.H.: Naturally occurring cyclotryptophans and cyclotryptamines. i: Alkaloids: Chemical and Biological Perspectives (Volume Thirteen) s. 163-236, S. William Pelletier (ed.), Pergamon, 1999.
- Astrand P.O., Ruud K., Mikkelsen K.V., Helgaker T.: Rotationally averaged magnetizability, rotational g factor, and indirect spin-spin coupling of the hydrogen fluoride molecule. *Journal of chemical Physics* 110, s. 9463-9468, 1999.
- Avery J.: Hyperspherical Harmonics and Generalized Sturmians. 196 s. Kluwer Acad. Pucl., Dordrecht, The Netherlands 1999.
- Avery J.: Many-Electron Sturmians as an Alternative to the SCF-CI Method. *Adv. in Quantum Chem.* 31, s. 201-229, 1999.
- Avery J.: Many-electron Sturmians applied to atoms and ions. *J. of Mol. Struct. (Theochem)* 458, s. 1-9, 1999.
- Avery J., Slaus I.: Report on Working Group 10: Social Responsibility of Scientists. i: Proceedings of the Forty-seventh Pugwash Conference on Science and World Affairs: Remember Your Humanity s. 97-99, J. Rotblat (ed.), Word Scientific, UK 1999.
- Avery J.: The Impact of Science and Technology on the Fate of Humankind. i: Proceedings of the Forty-seventh Pugwash Conference on Science and World Affairs: Remember Your Humanity s. 873-880, J. Rotblat (ed.), World Scientific, UK 1999.
- Avery J.: Towards a War-Free World. i: Proceedings of the Forty-sixth Pugwash Conference on Science and World Affairs: Security, Cooperation and Disarmament: The Unfinished Agenda for the 1990s s. 165-170, Joseph Rotblat (ed.), World Scientific, UK 1999.
- Avery J.: Technology, Economics and Population in the 21st Century. i: Proceedings of the Forty-sixth Pugwash Conference on Science and World Affairs: Security, Cooperation and Disarmament: the Unfinished Agenda for the 1990s s. 562-567, Joseph Rotblat (ed.), World Scientific, UK 1999.
- Avery J.: 49th Pugwash Conference on Science and World Affairs, Report on Working Group 5, International Governance. *Pugwash Newsletter* 36, s. 37-39, 1999.
- Bach D.T., Hegelund F., Beukes J.A., Nicolaisen F.M., Palmer M.H.: The high-resolution infrared spectrum of 1,2,4-triazine vapor between 550 and 1700 cm^{-1} . *Journal of Molecular Spectroscopy* 198, s. 77-93, 1999.
- Baunsgaard D., Balsami M.E., Frederiksen J., Harrit N., Negri F., Orlandi G., Wilbrandt R.: The Phosphorescence spectra of triphenylene and truxene: A combined experimental and theoretical investigation of the vibronic structure. *Laser Chem.* 19, s. 349-351, 1999.
- Behrens C., Dahl O.: Synthesis of achiral linker reagents for direct labelling of oligonucleotides in solid supports. *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 291-305, 1999.
- Beichert P., Johnson M.S., Nelander B.: Infrared microspectroscopy at the MAX-I storage ring. i: Max-lab Activity report 1998 s. 144-145, National Laboratory, Lund, Sverige 1999.
- Benggaard H.S., Larsen S., Sørensen H.O., Robinson K.J., Wallis J.D.: Interaction between an oxygen and an alkynyl-carbon atom in 1-(2-nitrophenyl)-4-phenylbutadiyne. *Acta Cryst. C55*, s. 106-108, 1999.
- Billing G.D.: Second quantization formulation of molecular dynamics. *Phys. Chem. Chem. Phys.* 1, s. 4687-4694, 1999.
- Billing G.D.: Semiclassical treatment of atom-surface scattering: He-Cu(001) collisions. *Appl. Surf. Sci.* 142, s. 7-13, 1999.
- Billing G.D.: Trajectory driven second quantization approach to quantum dynamics. *Chem. Phys.* 242, s. 341-351, 1999.
- Billing G.D.: Time-dependent quantum dynamics in a Gauss-Hermite basis. *J. Chem. Phys.* 110, s. 5526-5537, 1999.
- Billing G.D.: Atomic and molecular processes on surfaces. *Plasma Phys. Rep.* 25, s. 32-37, 1999.
- Bishop D.M., Sauer S.P.A.: Calculation, with the inclusion of vibrational corrections, of the dc-electric-field-induced second-harmonic-generation hyperpolarizability. *J. Chem. Phys.* 107, s. 8502-8509, 1997.
- Björnberg O., Jensen K.F., Grüner A.C., Ottosen M., Sørensen P.G., Rowland P., Nørager S.C., Larsen S.: The dihydroorotate dehydrogenases of *Escherichia coli* and *Lactococcus lactis* represent two distinct families of the enzyme. i: Flavins and Flavoproteins 1999 s. 607-610, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Macheroux, and H. Sund (Eds.), Rudolf Weber, Agency for Scientific Publications 1999, Tyskland 1999.
- Bjørnholm T., Hassenkam T., Greve D.R., McCullough R.D., Jayaraman M., Savoy M.S., Jones C.E., McDevitt J.T.: Polythiophene nanowires. *Adv. Mat.* 11, s. 1218-1221, 1999.
- Bjørnholm T., Hassenkam T., Reitzel N.: Supramolecular organization of highly conducting organic thin films by the Langmuir-Blodgett technique. *J. Mater. Chem.* 9, s. 1975-1990, 1999.
- Boesen T., Kehler J., Dahl O.: Chemoselective synthesis of dithymidine phosphorothioate in solution using *O*-protected thiophosphate monomers. *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 1241-1242, 1999.
- Borovok N., Kotlyar A.B., Pecht I., Skov L.K., Farver O.: Photoinduced electron transfer in singly labelled thiouredopyrenetrisulfonate azurin derivatives. *FEBS Letters* 457, s. 277-282, 1999.
- Brimnes J., Miørner H., Anthoni U., Bruun L., Houen G.: Reactions of N-N and N-O compounds with horseradish peroxidase and peroxidases from *Mycobacterium tuberculosis*. *APMIS* 107, s. 555-65, 1999.
- Bruun R.M., Larsen S.: (*S*-2-Amino-3-methyl-1-butanol (2*S*,3*S*)-hydrogen tartrate monohydrate. *Acta Cryst. C55*, s. 956-958, 1999.
- Cabrera-Trujillo R., Sabin J.R., Oddershede J., Sauer S.P.A.: The Bethe Sum Rule and Basis Set Selection in the Calculation of Generalized Oscillator Strengths. *Adv. in Quantum Chem.* 35, s. 175-192, 1999.
- Cacciatore M., Rutigliano M., Billing G.D.: Eley-Rideal and Langmuir-Hinshelwood recombination coefficients for oxygen on silica surfaces. *J. Thermophys. Heat Tr.* 13, s. 195-203, 1999.
- Christensen U., Schiødt J.: Effects of aprotinin on coagulation and fibrinolysis enzymes. *Fibrinolysis & Proteolysis* 12(2), s. 119-120, 1998.
- Christiansen O., Mikkelsen K.V.: Coupled cluster response

- theory for solvated molecules in equilibrium and non-equilibrium solvation. *Journal of Chemical Physics* 110, s. 8348-8360, 1999.
- Christiansen O., Mikkelsen K.V.: A coupled-cluster solvent reaction field method. *Journal of Chemical Physics* 110, s. 1365-1375, 1999.
- Christiansen O., Bak K.L., Koch H., Sauer S.P.A.: A second-order doubles correction to excitation energies in the random-phase approximation. *Chem. Phys. Letters* 284, s. 47-62, 1998.
- Christophersen S.C., Crescente O., Frisvad J.C., Gram L., Malmstrøm J., Nielsen P.H., Rahbæk L.: Antibacterial activity of marine-derived fungi. *Mycopathologia* 143, s. 135-138, 1999.
- Coletti C., Billing G.D.: Reaction-volume approach to N-particle reactions: new optimization scheme for defining the reaction volume. *Phys. Chem. Chem. Phys.* 1, s. 4141-4149, 1999.
- Coletti C., Billing G.D.: Isotopic effects on vibrational energy transfer in CO. *Journal of Chemical Physics* 111, s. 3891-3897, 1999.
- Dahl O.: Tervalent Phosphorus Acid Derivatives, Chapter 3. i: Organophosphorus Chemistry Vol. 29, Special Periodical Reports s. 83-96, Royal Society of Chemistry, Cambridge 1999.
- Dalskov E.K., Sauer S.P.A.: Correlated, Static and Dynamic Polarizabilities of Small Molecules. Comparison of Four "Black Box" Methods. *J. Phys. Chem. A* 102, s. 5269-5274, 1998.
- Danø S., Sørensen P.G., Hynne F.: Sustained oscillations in living cells. *Nature* 402, s. 320-322, 1999.
- Driscoll P.C., Kristensen S.M.: NMR of biomacromolecules. *RSC specialist periodical reports* 28 (9), s. 309-363, 1999.
- Dulos E., Hunding A., Boissonade J., De Kepper P.: Reaction-Diffusion Patterns: From observations in halogene chemistry to a test for implication in mitosis. i: Transport and Structure: their competitive roles in biophysics and chemistry s. 367-398, S.C. Müller, J. Parisi & W. Zimmermann, Springer, Berlin 1999.
- Døssing A., Larsen S., Lelieveld A.v., Bruun R.M.: Preparation and Crystal Structure of Tetrakis (μ -1,8-naphthyridine) dimolybdenum(II) Tetrafluoroborate. *Acta Chemica Scandinavica* 53, s. 230-234, 1999.
- Døssing A., Kristensen S.M., Toftlund H., Wolny J.A.: A Fluxional Lanthanum(III) Polypyridyl Complex. A Nuclear Magnetic Resonance Investigation. *Acta Chemica Scandinavica* 53, s. 575-580, 1999.
- Eggert H., Frederiksen J., Christophe Morin, Norrild J.C.: A new glucose-selective fluorescent bisboronic acid. First report of strong α -furanose complexation in aqueous solution at physiological pH. *J. Org. Chem.* 64, s. 3846-3852, 1999.
- Encarnacion R., Nogueiras C.L., Salinas V.H.A., Anthoni U., Nielsen P.H., Christophersen S.C.: Isolation of Eriodictyol Identical with Huazhongilexone from *Solanum hindianum*. *Acta Chemica Scandinavica* 53, s. 375-377, 1999.
- Encarnación Dimayuga R., Murillo J.I.I., Malmstrøm J., Christophersen S.C.: Constituents of *Haplopappus sonorensis*. *Fitoterapia* 70, s. 536-537, 1999.
- Enevoldsen T., Oddershede J., Sauer S.P.A.: Correlated calculations of indirect nuclear spin-spin coupling constants using second-order polarization propagator approximations: SOPPA and SOPPA(CCSD). *Theor. Chem. Acc.* 100, s. 275-284, 1998.
- Farver O., Bendahl L., Skov L.K., Pecht I.: Human Ceruloplasmin. *J. of Biol. Chem.* 37, s. 26135-26140, 1999.
- Flensburg C., Stewart R.F.: Lattice dynamical Debye-Waller factor for silicon. *Physical Review B* 60, s. 284-291, 1999.
- Friis-Jensen B., Cooper D.L., Rettrup S.: Spin-coupled calculations based on projected spin eigenfunctions. *Theor. Chem. Acc.* 99, s. 64-97, 1998.
- Friis-Jensen B., Cooper D.L., Rettrup S., Karadakov P.B.: The spin-coupled description of phenylenedimethyldene. *J. Chem. Soc., Faraday Trans.* 94, s. 3301-3305, 1998.
- Frimurer T.M., Günther P.H., Sørensen M.D., Led J.J., Olsen O.H.: Assignment of side-chain conformation using adiabatic energy mapping, free energy perturbation, and molecular dynamic simulations. *Protein Science* 8, s. 25-34, 1999.
- Glérup J.: EPR Spectra of Antiferromagnetic Coupled Metal Complexes. *Coordination Chemistry at the turn of the century* 4, s. 241-244, 1999.
- Glérup M., Nielsen O.F., Christensen D.H.: Laser frequency dependence of broad backgrounds in Raman spectra of Pd/Mg(A1)O. *Journal of Molecular Structure* 509, s. 165-169, 1999.
- Gniadecka M., Edwards H.G.M., Hansen J.P.H., Nielsen O.F., Christensen D.H., Guillen S.E., Wulf H.C.: Near-Infrared Fourier Transform Raman Spectroscopy of the Mummified Skin of the Alpine Iceman, Qilakitsoq Greenland Mummies and Chiribaya Mummies from Peru. *Journal of Raman Spectroscopy* 30, s. 147-153, 1999.
- Greve D.R., Reitzel N., Hassenkam T., Bøgelund J., Kjaer K., Howes P.B., Larsen N.B., Jayaraman M., McCullough R.D., Bjørnholm T.: Directed self-assembly of amphiphilic regioregular polythiophenes on the nanometer scale. *Synth. Met.* 102, s. 1502-1505, 1999.
- Greve D.R., Geisler T., Petersen J.C., Bjørnholm T.: Molecules with multi-directional charge-transfer (MDCT) transitions as promising chromophores for third order nonlinear optics. *Synth. Met.* 102, s. 1533-1534, 1999.
- Grøndahl L., Josephsen J., Bruun R.M., Larsen S.: Platinum(II) Benzophenone Imine Complexes and the Crystal Structure of *trans*-(*N,N*)-(Benzophenone imine) chloro-[2-(1-imino-1-phenylmethyl)phenylidene]-platinum(II)-Acetone (2/1). *Acta Chemica Scandinavica* 53, s. 1069-1077, 1999.
- Guo Q., McBreen P.H., Møller P.J.: CH₃OH adsorption on clean and Cu-predeposited α -Fe₂O₃(0001) surfaces. *Surface Science* 423, s. 19-23, 1999.
- Gupta S., Jha A., Prasad A.K., Rajwanshi V.K., Jain S., Olsen C.E., Wengel J.T., Parmar V.S.: A new amide, *N*-cinnamoylpyrrole and other constituents from *Piper argyrophyllum*. *Indian J. Chem.* 38B, s. 823-827, 1999.
- Hammershøi A., Levina A., Barr-David G., Codd R., Lay P.A., Dixon N.E., Hendry P.: In Vitro Plasmid DNA Cleavage by Chromium(V) and -(IV) 2-Hydroxycarboxylato Complexes. *Chem. Res. Toxicol.* 12, s. 371-381, 1999.
- Hammershøi A., Barfod R., Bendahl L., Jensen D.K., Sargeson A.M.M., Willis A.C.: Novel metal complex synthons for chiral 4-azaleucine, 2,3-diaminopropanoic acid and its elaboration. *J. Chem. Soc., Dalton Trans.* 99, s. 449-457, 1999.

- Hammerum S.: Heats of formation and proton affinities by the G3 method. *Chem. Phys. Lett.* 300, s. 529-532, 1999.
- Hammerum S., Sølling T.I.: The proton affinities of imines and the heats of formation of immonium ions investigated with composite ab initio methods. *J. Am. Chem. Soc.* 121, s. 6002-6009, 1999.
- Hansel A., Oberhofer N., Lindinger W., Zenevich V.A., Billing G.D.: Vibrational relaxation of NO⁺ (v) in collisions with CH₄: experimental and theoretical studies. *Int. J. Mass. Spectrom.* 187, s. 559-563, 1999.
- Hansen A.E., Jensen M.Ø.: The Molecular Magnetic Shielding. *Advances in Quantum Chemistry* 35, s. 193-215, 1999.
- Hansen A.E., Bak K.L.: *Ab-initio* Calculations of Electronic Circular Dichroism. *Enantiomer* 4, s. 455-476, 1999.
- Hansen H.F., Christensen L., Dahl O., Nielsen P.E.: 6-Thioguanine in peptide nucleic acids. Synthesis and hybridization properties. *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 5-9, 1999.
- Hansen N., Temps F., Mäder H., Larsen N.E.W.: Analysis of internal rotations in ethyl nitrite using molecular beam Fourier transform microwave spectroscopy. *Phys.Chem.Chem.Phys.* 1, s. 3219-3233, 1999.
- Hansen T., Itoua S., Kamounah F., Christensen J.B., Bjørnholm T., Schaumburg K., Bechgaard K., Wilkes S.W.: STM investigations of physisorbed monolayers of dialkoxy-substituted aromatics. *Mater. Chem.* 9, s. 1107-1113, 1999.
- Henriksen A., Smith A.T., Gajhede M.: The Structures of the Horseradish Peroxidase C-Ferulic Acid Complex and the Ternary Complex with Cyanide Suggest How Peroxidases Oxidize Small Phenolic Substrates. *J. of Biol. Chem.* 49, s. 35005-34011, 1999.
- Henriksen L., Stuhr-Hansen N.: Rapid and precise preparation of reactive benzeneselenate solutions by reduction of diphenyl diselenide with hydrazine-sodium methanolate. *J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1*, s. 1915-1916, 1999.
- Hunding A.: Turing Structures of the Second Kind. i: On Growth and Form: Spatio-temporal Pattern Formation in Biology s. 75-87, M.A.J. Chaplain, G.D. Singh & J.C. McLachlan, Wiley Series in Mathematical and Computational Biology, New York 1999.
- Jensen K.F., Björnberg O., Nielsen F.S., Ottosen M., Sørensen P.G., Rowland P., Nørager S.C., Larsen S.: Roles of Three Prosthetic Groups in the Tetrameric Dihydroorotate Dehydrogenase B from *Lactococcus lactis*. i: Flavins and Flavoproteins 1999 s. 599-602, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Macheroux, and H. Sund (Eds.), Rudolf Weber, Agency for Scientific Publications 1999, Tyskland 1999.
- Jensen P., Paidarova I., Spirko V., Sauer S.P.A.: Theoretical calculations of the hyperfine structure in the spectra of H(3⁺) and its deuterated isotopomers. *Molecular Physics* 91, s. 319-332, 1997.
- Jensen P.W., Nielsen H.T., Rasmussen K.L., Poulsen B., Nielsen O.F.: Raman Spectroscopic Investigations of Mosaic Stones from Halicarnassos (Georaman '99. 4th International Conference on "Raman Spectroscopy applied to the Earth Sciences"). 6 s. Universidad de Valladolid 1999.
- Johansson C.K., Gniadecka M., Christensen D.H., Nielsen O.F.: Some quantitative NIR-FT-Raman studies of skin samples by curvefitting. "8th European Conference on the Spectroscopy of Biological Molecules, 29 August – 2 September 1999, Enschede, The Netherlands". 507-508 s. Kluwer Academic Publishers. Holland 1999.
- Johansson C.K., Christensen D.H., Nielsen O.F., Gniadecka M., Wulf H.C.: Nær-infrarød Fourier-transform Raman-undersøgelser af menneskehud. *Dansk Kemi* 80, nr. 8, s. 12-13, 1999.
- Johnson M.S., Beichert P., Nelander B.: First trial of an infrared microscope at beamline 73. *Max news* 15, s. 3-5, 1999.
- Kalsbeek N., Larsen S.: Crystal Structure of Tri-μ-hydroxyobist[(1,4,7-trimethyl-1,4,7-triazacyclononane)-chromium(III)] Dithionate Tetrahydrate. *Acta Chem. Scand* 53, s. 149-154, 1999.
- Kehler J., Ebert B., Dahl O., Krogsgaard-Larsen P.: Syntheses and GABA receptor binding properties of 4-amino-1-, 2-, and 3-hydroxybutylphosphinic acids. *Tetrahedron* 55, s. 771-780, 1999.
- Keszthelyi T., Weldon D., Andersen T.N., Poulsen T.D., Mikkelsen K.V., Ogilby P.R.: Radiative transitions of singlet oxygen: New tools, new techniques and new interpretations. *Photochemistry and Photobiology* 70, s. 531-539, 1999.
- Kirillov S.A., Perova T.S., Nielsen O.F., Praestgaard E., Rasmussen U., Kolomiyets T.M., Voyiatzis G.A., Anastasiadis S.H.: Fitting the low-frequency Raman spectra to boson peak models: glycerol, triacetin and polystyrene. *Journal of Molecular Structure* 479, s. 271-277, 1999.
- Kirpekar S., Sauer S.P.A.: Calculations of the indirect nuclear spin-spin coupling constants of PbH₄. *Theor. Chem. Acc.* 103, s. 146-153, 1999.
- Komolov A., Schaumburg K., Møller P.J., Monakhov V.: Characterization of conducting molecular films on silicon: Auger electron spectroscopy, X-ray photoelectron spectroscopy, atomic force microscopy and surface photovoltage. *Applied Surface Science* 142, s. 591-597, 1999.
- Komolov A., Schaumburg K., Monakhov V.: Charge injection and photoconductivity in sandwich and in-plane devices made of conjugated molecular films. *Phys. Low-Dim. Struct. Vol. 1/2*, s. 135-144, 1999.
- Komolov A., Schaumburg K., Møller P.J., Monakhov V.: Characterization of conducting molecular films on Silicon: AFM, AES, XPS and surface photovoltage. *Appl. Surf. Sci.*, Vol. 142/1-4, s. 591-597, 1999.
- Komolov A., Schaumburg K., Monakhov V.: Photovoltage and photoconductivity in Si/organic film/metal structures with films made of poly(3-alkylthiophene) molecules and polycyclic conjugated molecules. *Synth. Met. Vol. 105 (1)*, s. 29-34, 1999.
- Kværnø L., Wengel J.T.: Investigation of restricted backbone conformations as an explanation for the exceptional thermal stabilities of duplexes involving LNA (locked nucleic acid): Synthesis and evaluation of abasic LNA. *Chem. Commun.*, s. 657-658, 1999.
- Kærn M., Hunding A.: The Effect of Slow Allosteric Transitions in a Coupled Biochemical Oscillator Model. *Journal of Theoretical Biology* 198, s. 269-281, 1999.
- la Cour Jansen J.T., Rettrup S., Sarma C.R., Snijders J.G., Palmieri P.: On the Evaluation of Spin-Orbit Coupling Matrix Elements in a Spin-Adapted Basis. *Int. J. Quantum Chem.* 73, s. 23-27, 1999.
- la Cour Jansen J.T., Trabjerg I., Rettrup S., Pagsberg P.,

- Sillesen A.: Experimental and Theoretical Investigation of the UV spectrum and Kinetics of the Aminomethyl Radical, CH_2NH_2 . *Acta Chem. Scan.* 53, s. 1054-1058, 1999.
- Larsen M., Krebs F.C., Harrit N., Jørgensen M.: Synthesis and conformational studies of a series of 5,17-bis-aryl-25,26,27,28-tetrapropoxycalix[4]arenes: The influence of π - π interactions on the molecular structure. *J. Chem. Soc., Perkin Trans 2*, s. 1749-1757, 1999.
- Larsson P.E., Kristensen L.M., Mikkelsen K.V.: Studies of hyperpolarizabilities for para-nitroaniline in the charge-transfer state: Application of a reaction-field response method. *Int. J. Quantum Chem.* 75, s. 449-456, 1999.
- Lazneva E.F., Komolov S.A., Møller P.J.: Laser Induced Desorption of Oxygen from α - $\text{Fe}_2\text{O}_3(0001)$ Surface. *Phys. Low-Dim. Struct.* 7/8, s. 147-154, 1998.
- Leggio L.L., Kalogiannis S., Bhat M.K., Pickersgill R.W.: High Resolution Structure and Sequence of *T. aurantiacus* Xylanase I: Implications for the Evolution of Thermostability in Family 10 Xylanases and Enzymes With β -Barrel Architecture. *PROTEINS: Structure, Functions, and Genetics* 36, s. 295-306, 1999.
- Leggio L.L., Pickersgill R.W.: Xylanase-oligosaccharide interactions studied by a competitive enzyme assay. *Enzyme and Microbial Technology* 25, s. 701-709, 1999.
- Li Z., Jørgensen J.H., Møller P.J., Sambhi M., Granozzi G.: A photoemission and resonant photoemission study of Ba deposition at the $\text{TiO}_2(110)$ surface. *Applied Surface Science* 142, s. 135-139, 1999.
- Lindum P.W., Anthoni U., Christophersen S.C., Eberl L., Molin S., Givskov M.: *N*-Acyl-*L*-homoserine lactone autoinducers control production of an extracellular lipopeptide biosurfactant required for swarming motility of *Serratia liquefaciens* MG1. *J. Bacteriol.* 180, s. 6284-6388, 1998.
- Lohse J., Nielsen P.E.: Double duplex invasion by peptide nucleic acid: A general principle for sequence-specific targeting of double-stranded DNA. *PNAS* 96, s. 11804-11808, 1999.
- Lohse J., Dahl O., Nielsen P.E.: Double duplex invasion by peptide nucleic acid: A general principle for sequence-specific targeting of double-stranded DNA. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 96, s. 11804-11808, 1999.
- Malmstrøm J.: Unguisins A and B: New cyclic peptides from the marine-derived fungus *Emericella unguis*. *J. Nat. Prod.* 62, s. 787-789, 1999.
- Malmstrøm J., Nielsen P.H., Frisvad J.C.: Fungal depside, guisinol, from a marine derived strain of *Emericella unguis*. *Phytochemistry* 50, s. 263-265, 1999.
- Michelsen K.L., Skulan A.J., Solomon E.I.: Electronic spectroscopy of high valent manganese bis- μ -oxo dimers. *J. Inorg. Biochem.* 74, s. 299, 1999.
- Michelsen K.L., Eriksen J., Mønsted O., Goodson P., Hazell A., Hodgson D.J., Rasmussen J.C., Toftlund H.: Chromium(III) Complexes of the Hexadentate Ligand N,N,N',N' -Tetrakis(2-pyridylmethyl)ethane-1,2-diamine. Synthesis, Structure and Reactivity. *Acta Chem. Scand.* 53, s. 1083-1092, 1999.
- Mihaliuk E., Skødt H., Hynne F., Sørensen P.G., Showalter K.: Normal Modes for Chemical Reactions from Time Series Analysis. *The Journal of Physical Chemistry A* 103, s. 8246-8251, 1999.
- Mikkelsen K.V., Ruud K., Helgaker T.: Solvent effects on the NMR parameters of H_2S and HCN . *Journal of Computational Chemistry* 20, s. 1281-1291, 1999.
- Mikulskiene B., Sablinskas V., Johnson M.S., Nelander B.: HR FTIR spectroscopic characterization of cyclic formic acid dimer. i: Max-lab Activity report 1998 s. 150-151, National Laboratory Lund, Sverige 1999.
- Møller P.J., Komolov S.A., Lazneva E.F.: A total current spectroscopy study of metal oxide surfaces: I. Unoccupied electronic states of ZnO and MgO. *J. Phys.: Condens. Matter* 11, s. 9581-9588, 1999.
- Møller P.J., Komolov S.A., Lazneva E.F., Egebjerg T.: Oxygen effect on the conductivity of the $\text{Cu}_x\text{O}/\text{ZnO}(0001)$ systems. *Applied Surface Science* 42, s. 210-214, 1999.
- Møller P.J., Lazneva E.F., Komolov A., Komolov S.A.: Laser-induced O_2 desorption from TiO_2 surfaces. *Surface Science* 395, s. 82-87, 1998.
- Møller P.J., Li Z.L., Egebjerg T., Sambhi M., Granozzi G.: Synchrotron-radiation-induced photoemission study of VO_2 ultrathin films deposited on $\text{TiO}_2(110)$. *Surface Science* 402-404, s. 719-723, 1998.
- Møller P.J., Komolov S.A., Lazneva E.F., Egebjerg T.: Oxygen effect on the conductivity of the $\text{Cu}_{(x)}\text{O}/\text{ZnO}(0001)$ and $(000-1)$ systems. *Applied Surface Science* 142, s. 210-214, 1999.
- Møller P.J., Komolov S.A., Lazneva E.F.: Selective growth of a $\text{MgO}(100)\text{-c}(2\times 2)$ superstructure on a $\text{SrTiO}_3(100)\text{-}(2\times 2)$ substrate. *Surface Science* 425, s. 15-21, 1999.
- Nerlov J., Hoffmann S.V., Shimomura M., Møller P.J.: Coadsorption of Na and CO_2 on the $\text{Fe}_3\text{O}_4(111)$ termination of α - $\text{Fe}_2\text{O}_3(0001)$: relations between structure and activation. *Surface Science* 401, s. 56-71, 1998.
- Nielsen C.B., Singh S.K., Wengel J.T., Jacobsen J.P.: The solution structure of a locked nucleic acid (LNA) hybridized to DNA. *Journal of Biomolecular Structure & Dynamics* 17, s. 175-191, 1999.
- Nielsen L.K., Risbo J., Callisen T.H., Bjørnholm T.: Lag-burst kinetics in phospholipase A2 hydrolysis of PDDC bilayers visualized by atomic force microscopy. *Biochimica et Biophysica Acta* 1420, s. 266-271, 1999.
- Nielsen L.K., Bjørnholm T.: *Nanokemi. Dan. Kemi* 80, s. 18-23, 1999.
- Nielsen O.F., Wiegell M.R., Pedersen T.: The dynamics and structure of liquid water studied by low-frequency Raman spectroscopy. Use of O-17 substitution. "8th European Conference on the Spectroscopy of Biological Molecules, 29 August - 2 September 1999, Enschede, The Netherlands. 663-664 s. Kluwer Academic Publishers. Holland 1999.
- Nielsen P., Wengel J.T.: A new synthetic approach towards α - and β -LBA (locked nucleic acids). *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 701-702, 1999.
- Nielsen T.H., Christophersen S.C., Anthoni U., Sørensen D.: Viscosinamide, a new cyclic depsipeptide with surfactant and antifungal properties produced by *Pseudomonas fluorescens* DR54. *J. Appl. Microbiol.* 86, s. 80-90, 1999.
- Norrild J.C., Eggert H., Bielecki M.: A Fluorescent glucose sensor binding covalently to all five hydroxy groups of α -D-glucopyranose, a reinvestigation. *J. Chem. Soc., Perkin Trans 2*, s. 449-455, 1999.
- Nyman G.U., Nyeland C.: Isothermic adsorption of heavy inert gas atoms on graphite surfaces at low pressures. *Applied Surface Science* 142, s. 346-350, 1999.

- Nymand T., Mikkelsen K.V., Astrand P.O., Billing G.D.: Dynamical model for S_N2 reactions in microsolution: The $Cl^- + CH_3Cl \rightarrow ClCH_3 + Cl^-$ reaction. Molecular dynamics simulation of reaction clusters. *Acta. Chem. Scand.* 53, s. 1043-1053, 1999.
- Nørager S.C., Larsen S., Björnberg O., Jensen K.F.: Structure-function relationship of Dihydroorotate dehydrogenase. i: Flavins and Flavoproteins 1999 s. 603-606, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Macheroux, and H. Sund (Eds.), Rudolf Weber, Agency for Scientific Publications 1999, Tyskland 1999.
- Olsen J.G., Kadziola A., Wettstein-Knowles P.v., Siggaard-Andersen M., Lindquist Y., Larsen S.: The X-ray crystal structure of β -ketoacyl [acyl carrier protein] synthase I. *FEBS Letters* 460, s. 46-52, 1999.
- Ostenfeld Larsen T., Smedsgaard J., Frisvad J.C., Anthoni U., Christophersen S.C.: Consistent production of penicillin A and B by *Penicillium scabrosum*. *Biochemical Systems and Ecology* 27, s. 329-332, 1999.
- Ottosen M.B., Björnberg O., Jensen K.F., Schack L., Larsen S.: Reversible unfolding and stability of dihydroorotate dehydrogenase A from *Lactococcus lactis*. i: Flavins and Flavoproteins 1999 s. 623-626, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Macheroux, and H. Sund (Eds.), Rudolf Weber, Agency for Scientific Publications 1999, Tyskland 1999.
- Palmieri P., Tarroni R., Mitrushevskov A.O., Rettrup S.: Efficient truncation strategies for multi-reference configuration interaction molecular energies and properties. *J. Chem. Phys.* 109/17, s. 7085-7091, 1998.
- Parmar V.S., Jain S., Bisht K.S., Sharma N.K., Himanshu, Gupta S., Prasad A.K., Jha A., Poonam, Malhotra S., Sharma S.K., Bracke M.E., Errington W., Olsen C.E., Wengel J.T.: Synthesis and anti-invasive activity of novel 1,3-diarylpropenones. *Indian J. Chem.* 37B, s. 628-643, 1999.
- Pedersen T., Johnson M.S.: Refera of the 6th FECS Conference on chemistry and the environment. *Dansk Kemi* 79, s. 35, 1998.
- Pedersen T., Larsen N.E.W., Hansen A.W., Christensen J., Kiilsholm S., Sørensen L-L., Larsen S.: Carbons kredsløb – den store ubekendte i drivhusproblematikken. *Dansk Kemi* 4, s. 8-13, 1999.
- Perova T.S., Vij J.K., Christensen D.H., Nielsen O.F.: A comparison of the far-infrared and low-frequency Raman spectra of glass-forming liquids. *Journal of Molecular Structure* 479, s. 111-122, 1999.
- Perova T.S., Rasmusen U., Nielsen O.F., Kirillov S.A., Christensen D.H., Vij J.K.: Low-frequency studies and molecular dynamics of water/ glycerol mixtures. "8th European Conference on the Spectroscopy of Biological Molecules, 29 August – 2 September 1999, Enschede, The Netherlands. 685-686 s. Kluwer Academic Publishers. Holland 1999.
- Peters G.H., Toxvaerd S., Andersen K.V., Svendsen A.: Analysis of the Dynamics of Rhizomucor miehei Lipase at Different Temperatures. *Journal of Biomolecular Structure & Dynamics* 16, s. 1003-1017, 1999.
- Pfuhl M., Chen H.A., Kristensen S.M., Driscoll P.C.: NMR exchange broadening arising from specific low affinity protein self-association: Analysis of nitrogen-15 nuclear relaxation for rat CD2 domain 1. *J. Biomol. NMR* 14, s. 307-314, 1999.
- Pfundheller H.M., Koshkin A., Olsen C.E., Wengel J.T.: Evaluation of oligonucleotides containing two novel 2'-*O*-methyl modified nucleotide monomers: A 3'-*C*- allyl and a 2'-*O*,3'-*C*-linked bicyclic derivative. *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 2017-2030, 1999.
- Pfundheller H.M., Wengel J.T.: Oligonucleotides containing 4'-*C*-aminomethyl-2'- modified thymidines show increased binding affinity towards DNA and RNA. *Bioorg. Med. Chem. Lett.* 9, s. 2667-2672, 1999.
- Plotniece M., Shabanova E.S., Schaumburg K., Neilands O.: Dihydro-fused fullerene C60 derivatives: side-chain reactions and characterization. *Acta Chimica Scandinavica* 53/7, s. 528-529, 1999.
- Poulsen T.D., Ogilby P.R., Mikkelsen K.V.: Quadratic response of molecules in a nonequilibrium and equilibrium solvation model: Generalizations to include both singlet and triplet perturbations. *Journal of Chemical Physics* 111, s. 2678-2685, 1999.
- Poulsen T.D., Ogilby P.R., Mikkelsen K.V.: The $a^1 \Delta_g \rightarrow X^3 \Sigma_g^-$ transition in molecular oxygen: Interpretation of solvent effects on spectral shifts. *Journal of Physical Chemistry A* 103, s. 3418-3422, 1999.
- Rahbæk L., Breinholt J., Frisvad J.C., Christophersen S.C.: Circumdatin A, B, and C: Three new benzodiazepine alkaloids isolated from a culture of the fungus *Aspergillus ochraceus*. *J. Org. Chem.* 64, s. 1689-1692, 1999.
- Raj H.G., Gupta K., Rohil V., Bose M., Biswas G., Singh S.K., Jain S.C., Parmar V.S., Olsen C.E., Wengel J.T.: Aflatoxin B₁-induced micronuclei and cell cycle alterations in lung and bone marrow cells and their modulation by *Piper argyrophyllum* extract. *Teratogenesis, Carcinogenesis, and Mutagenesis* 18, s. 249-261, 1998.
- Raj H.G., Parmar V.S., Jain S., Goel S., Singh A., Tyagi Y.K., Jha H.N., Olsen C.E., Wengel J.T.: Mechanism of biochemical action of substituted 4- methylbenzopyran-2-ones. Part 4: Hyperbolic activation of rat liver microsomal NADPH-cytochrome C reductase by the novel acetylator 7,8-diacetoxy-4-methylcoumarin. *Bioorg. Med. Chem.* 7, s. 369-363, 1999.
- Raj H.G., Parmar V.S., Jain S.C., Priyadarsini K.I., Mittal J.P., Goel S., Das S.K., Sharma S.K., Olsen C.E., Wengel J.T.: Mechanism of biochemical action of substituted 4-methylbenzopyran-2-ones. Part 5: Pulse radiolysis studies on the antioxidant action of 7,8-diacetoxy-4-methylcoumarin. *Bioorg. Med. Chem.* 7, s. 2091-2094, 1999.
- Rajwanshi V.K., Kumar R., Kofod-Hansen M., Wengel J.T.: Synthesis and restricted furanose conformation of three novel bicyclic thymine nucleosides: A *xylo*-LNA nucleoside, a 3'-*O*,5'-*C*-methylene-linked nucleoside... *J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1*, s. 1407-1414, 1999.
- Rajwanshi V.K., Håkansson A.E., Dahl B.M., Wengel J.T.: LNA stereoisomers: *Xylo*-LNA (β -D-*xylo* configured locked nucleic acid) and α -L-LNA (α -L-ribo configured locked nucleic acid). *Chem. Commun.*, s. 1395-1396, 1999.
- Rajwanshi V.K., Håkansson A.E., Kumar R., Wengel J.T.: High-affinity nucleic acid recognition using "LNA" (locked nucleic acid, β -D-ribo configured LNA), "xylo-LNA" (β -D- xylo configured LNA) or " α -L-LNA" (α -L-ribo configured LNA). *Chem. Commun.*, s. 2073-2074, 1999.
- Raunkjær M., Olsen C.E., Wengel J.T.: Oligonucleotide analogues containing (2''S)- and (2''R)-2'-*O*,3'-*C*-((2''-C-hydroxymethyl)ethylene)-linked bicyclic nucleoside monomers... *J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1*, s. 2543-2551, 1999.

- Ryttersgaard C., Poulsen J.-C.J., Christgau S., Sandal T., Dalbøge H., Larsen S.: Crystallization and preliminary X-ray studies of β -1,4- galactanase from *Aspergillus aculeatus*. Acta Cryst. D55, s. 929-930, 1999.
- Rønne C., Jensby K., Madsen G.K.H., Nielsen O.F., Keiding S.R.: THz time domain spectroscopy of liquids. SPIE proceedings 3828, s. 266-275, 1999.
- Sambi M., Della Negra M., Granozzi G., Li Z.S., Jørgensen J.H., Møller P.J.: An ARPEFS study of the structure of an epitaxial VO₂ monolayer at the TiO₂(110) surface. Appl. Surf. Sci. 142, s. 146-151, 1999.
- Sauer S.P.A., Spirko V., Paidarova I., Kraemer W.P.: The vibrational dependence of the hydrogen and oxygen nuclear magnetic shielding constants in OH⁻ and OH⁻ · H₂O. Chemical Physics 214, s. 91-102, 1997.
- Sauer S.P.A.: Second-order polarization propagator approximation with coupled-cluster singles and doubles amplitudes- SOPPA(CCSD):the polarizability and hyperpolarizability of Li⁻. J. Phys. B: At. Mol. Opt. Phys. 30, s. 3773-3780, 1997.
- Sauer S.P.A.: A relation between the rotational g-factor and the electric dipole moment of diatomic molecule. Chem. Phys. Letters 297, s. 475-483, 1998.
- Schneider P., Caspersen M.B., Mondorf K., Halkier T., Skov L.K., Østergaard P.R., Brown K.M., Brown S.H., Xu F.: Characterization of a *Coprinus cinereus* laccase. Enzyme and Microbial Technology 25, s. 502-508, 1999.
- Shabanova E.S., Schaumburg K., Göpel W.: Conference Proceedings: Nanoscience for Nanotechnology. 1 s. 1999.
- Shibaev P.V., Arzhakov M.S., Schaumburg K., Vonikur R., Bjørnholm T., Greve D.R., Komolov A., Nørgaard K.: The conformation of poly(3-dodecylthiophene) within methacrylic polymer matrix. J. Polym. Sci. B:Polym. Phys. 37, s. 2909-2917, 1999.
- Shimomura M., Sanada N., Ichikawa S., Fukuda Y., Nagoshi M., Møller P.J.: Surface reconstruction of InP(001) upon adsorption of H₂S studied by low-energy electron diffraction, scanning tunneling microscopy, high-resolution electron energy loss, and x-ray photoelectron spectroscopies. J. of Applied Physics 83, s. 3071-3076, 1998.
- Spangfort M.D., Mirza O., Svensson L.A., Larsen J.N., Gajhede M., Ipsen H.: Crystallization and preliminary X-ray analysis of birch- pollen allergen Bet v 1 in complex with a murine monoclonal IgG Fab' fragment. Acta Cryst. D55, s. 2035-2036, 1999.
- Surdykowski A., Szlyk E., Larsen S.: 5,7-Diphenyl[1,2,4]triazolo[1,5-a]pyrimidine at 122K. Acta Cryst. C55, s. 1337-1338, 1999.
- Sylvester-Hvid K.O., Mikkelsen K.V., Norman P., Agren H.: Cubic optical response of molecules in a nonequilibrium and equilibrium solvation model. Journal of Physical Chemistry A 103, s. 8375-8383, 1999.
- Sylvester-Hvid K.O., Mikkelsen K.V., Ratner M.A.: Refractive indices of molecules in vapor and liquid: Calculations on benzene. Journal of Physical Chemistry A 103, s. 8447-8457, 1999.
- Sylvester-Hvid K.O., Astrand P.O., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.: Frequency-dependent molecular polarizability and refractive index: Are substituent contributions additive? Journal of Physical Chemistry A 103, s. 1818-1821, 1999.
- Sølling T.I.: Isolation of curare-like paraquat isomer from an arrow poison. Acta Chem. Scand. 52, s. 372-273, 1998.
- Sølling T.I., McDonald M.A., Wild S.B., Random L.: Novel pi-ligand exchange reactions and insertion reactions involving three-membered phosphorus heterocycles: An ab initio investigation. J. Am. Chem. Soc. 120, s. 7063-7068, 1998.
- Sølling T.I., Wild S.B., Random L.: Are pi-ligand exchange reactions of thirenium and thiiranium ions feasible? An ab initio investigation. Chem. Eur. J. 5, s. 509-514, 1999.
- Sølling T.I., Random L.: Exchange reactions of chloriranium and chlorirenium ions: A G2 investigation. Int. J. Mass Spectrom. 185-187, s. 263-270, 1999.
- Sølling T.I., Wild S.B., Random L.: Exchange and insertion reactions involving borane adducts of phosphirane and phosphirene: A G2(MP2) ab initio investigation. Organometallics 580, s. 320-327, 1999.
- Sølling T.I.: Isolation of the main component in a mentawai arrow poison. Dansk Kemi 80, s. 13-14, 1999.
- Sørensen D., Ostenfeld Larsen T., Christophersen S.C., Nielsen P.H., Anthoni U.: Solistatin, an aromatic compactin analogue from *Penicillium solitum*. Phytochemistry 51, s. 1027-1029, 1999.
- Sørensen D., Ostenfeld Larsen T., Christophersen S.C., Nielsen P.H., Anthoni U.: Dipodazine, a diketopiperazine from *Penicillium dipomyis*. Phytochemistry 51, s. 1181-1183, 1999.
- Sørensen H.O., Collet A., Larsen S.: (R)-(+)-2-(4-Chlorophenoxy)propionic acid. Acta Cryst. C55, s. 953-956, 1999.
- Thomsen J.W., Salgado J., Andersen N., Doweck D., Dubois A., Houver J.C., Nielsen S.E., Svensson A., : Spatial dependence of electron transfer from optically prepared states: Li⁺ + Na(3p) → Li(2p) + Na⁺. J. Phys. B: At. Mol. Opt. Phys. 32, s. 5189-5204, 1999.
- Thorsteinsson T., Rettrup S.: Configuration Interaction Studies of Electronic Structure. i: Supercomputing Annual Report 1997 s. 99-103, Jerzy Wasniewski (ed.), UNI-C, Denmark 1998.
- Thorsteinsson T., Rettrup S.: Parallelization of the CI Program PEDICI. Adv. in Quantum Chem. 31, s. 267-282, 1998.
- Toxvaerd S.: Molecular Dynamics Simulations of Spinodal Decomposition in Films of Binary Mixtures. Physical Review Letters 83, s. 5318-5321, 1999.
- Toxvaerd S.: Chemical reactions and phase separations in condensed fluids simulated by molecular dynamics. Computer Physics Communications 121-122, s. 251-255, 1999.
- Vijay A., Wyatt R.E., Billing G.D.: Time propagation and spectral filters in quantum dynamics: A Hermite polynomial perspective. Journal of Chemical Physics 111, s. 10794-10805, 1999.
- Waltenburg H.N., Møller P.J.: A study of Pd growth on an yttria-stabilized ZrO₂(100) surface. Applied Surface Science 142, s. 305-310, 1999.
- Waltenburg H.N., Møller P.J.: Growth of ultrathin Cu films on CaO(100). Surface Science 439, s. 139-145, 1999.
- Weichel S., Møller P.J.: Annealing-induced microfaceting of the CoO(100) surface investigated by LEED and STM. Surface Science 399, s. 219-224, 1998.
- Weihe H., Tregenna-Piggott P.L.W., Best S.P., Güdel H.U., Wilson C.C.: Influence of the Mode of Water Coordination

- tion on the Electronic Structure of the $[\text{V}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ cation. *J. Sol. State. Chem.* 145, s. 460-470, 1999.
- Weihe H., Schenker R., Güdel H.U.: Double exchange in the charge-transfer states of $[\text{Cr}_2(\text{OH})_3(\text{tmtame})_2]^{3+}$. *Chem. Phys. Letters* 303, s. 229-234, 1999.
- Weihe H., Schenker R., Güdel H.U.: Exchange interactions derived from electronic transfer processes in $[\text{Cr}_2(\text{OH})_3(\text{tmtame})_2]^{3+}$. *Inorg. Chem.* 38, s. 5593-5601, 1999.
- Weihe H., Tregenna-Piggott P.L.W., Bendix J., Barra A-L., Güdel H.U.: High-Field, Multi-Frequency EPR Study of the Vanadium(III) Hexa-Aqua Ion. *Inorg. Chem.* 38, s. 5928-5929, 1999.
- Weimann A., Bojesen G.: Analysis of tetracyclines in raw urine by column-switching high-performance liquid chromatography and tandem mass spectrometry. *Journal of Chromatography B*, s. 47-54, 1999.
- Weldon D., Poulsen T.D., Mikkelsen K.V., Ogilby P.R.: Singlet sigma: The "other" singlet oxygen in solution. *Photochemistry and Photobiology* 70, s. 369-379, 1999.
- Wengel J.T., Koshkin A., Singh S.K., Nielsen P., Meldgaard M., Rajwanshi V.K., Kumar R., Skouv J., Nielsen C.B., Jacobsen J.P., Jacobsen N., Olsen C.E.: LNA (Locked Nucleic Acid). *Nucleosides & Nucleotides* 18, s. 1365-1370, 1999.
- Wengel J.T.: Synthesis of 3'-C- and 4'-C-branched oligodeoxynucleotides and the development of locked nucleic acid (LNA). *Acc. Chem. Res.* 32, s. 301-310, 1999.
- Westphal V., Spetzler J.C., Meldal M., Christensen U., Winther J.R.: Kinetic Analysis of the Mechanism and Specificity of Protein-disulfide Isomerase Using Fluorescence-quenched Peptides. *J. Biol. Chem.* 273, s. 24992-24999, 1998.
- Wigglesworth R.D., Raynes W.T., Sauer S.P.A., Oddershede J.: The calculation and analysis of isotope effects on the nuclear spin-spin coupling constants of methane at various temperatures. *Molecular Physics* 92, s. 77-88, 1997.
- Wigglesworth R.D., Raynes W.T., Sauer S.P.A., Oddershede J.: Calculated spin-spin coupling surfaces in the water molecule: prediction and analysis of $J(\text{O,H})$, $J(\text{O,D})$ and $J(\text{H,D})$ in water isotopomers. *Molecular Physics* 94, s. 851-862, 1998.
- Wigglesworth R.D., Raynes W.T., Sauer S.P.A., Oddershede J.: Calculated nuclear shielding surfaces in the water molecule: prediction and analysis of $\sigma(\text{O})$, $\sigma(\text{H})$ and $\sigma(\text{D})$ in water isotopomers. *Molecular Physics* 96, s. 1595-1607, 1999.
- Zenevich V.A., Billing G.D., Jolicard G.: Vibrational-rotational energy transfer in H_2 - H_2 collisions II. The relative roles of the initial rotational excitation of both diatoms. *Chemical Physics Letters* 312, s. 530-535, 1999.
- Zenevich V.A., Billing G.D.: Vibrational-rotational energy transfer in H_2 - H_2 collisions I. Semiclassical decoupling approximation. *Journal of Chemical Physics* 111, s. 2401-2406, 1999.
- Åke Andersson, Johnson M.S., Nelander B.: Observation of coherent synchrotron radiation from a 1 mm electron bunch at the MAX-I storage ring. *SPIE Proceedings* 3775, s. 11, 1999.

Studienævnet for Kemi

Studienævnet

Pr. 1.2.99 bestod Kemistudienævnet af: Studentermedlemmer: Susanne Guldborg, Alexander von Lelieveld, Jakob S. Møller, Martin H. Nielsen og Christian Tortzen.

Lærermedlemmer: Knud Andersen, Michael Gajhede "studieleder", Lars Henriksen, Niels Wessel Larsen og Ole Mønsted "vicestudieleder".

Studievejledere: Camilla Lundbye og Rasmus Mackeprang.

Evaluering

Året 1999 har været præget af opfølgningen af matematik-fysik-kemi uddannelsernes evaluering der afsluttedes i efteråret 1998 og den stadig strammere økonomi.

De økonomiske beskæringer har nødvendiggjort en del omlægninger af undervisningsformerne, i retning af lavere forbrug af studenterinstruktører. Effekten af de færre studenterundervisere er endnu ikke konstaterbar. Kemistudienævnet har besluttet at beskære antallet af undervisningsuger i de rekvirerede kurser fremfor at lade nedskæringerne ramme bredden af kursusudbudet. I overensstemmelse med evalueringsrapportens anbefalinger er det søgt at fastholde den nødvendige undervisningstid til den håndværksmæssige

indlæring i laboratoriearbejde. Et enkelt planlagt kursus i 97-studieordningen har det været nødvendigt at aflyse.

Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik har i perioden støttet udviklingen af undervisningsformer gennem finansiering af forsøg med en tutortordning i det nyoprettede kursus Kemi V-BO, videregående biologisk organisk kemi. DCN har videre forestået arrangementet af foredrag om kemiundervisningens didaktik.

Nyheder om studierne

Indførelsen af 97-studieordningen for de matematisk-data-logisk-fysisk-kemiske fag er fortsat. En række videregående kemikurser er blevet afholdt for første gang. Det drejer sig blandt andet om kurser i reaktionkinetik, tendenser i moderne kemi og dynamik i biologiske kontrolsystemer. I bacheloruddannelsen i miljøkemi er 5. semester kurset i miljøkemi afviklet for første gang.

Kemistudienævnet har også deltaget i arbejdet med at formulere planer for kombinationsuddannelser til gymnasielærere i naturvidenskabelige (bifag) og humanistiske fag (hovedfag), samtidig med at den første årgang, som har haft mulighed for at kombinere et naturvidenskabeligt hovedfag med et humanistisk bifag, er startet.

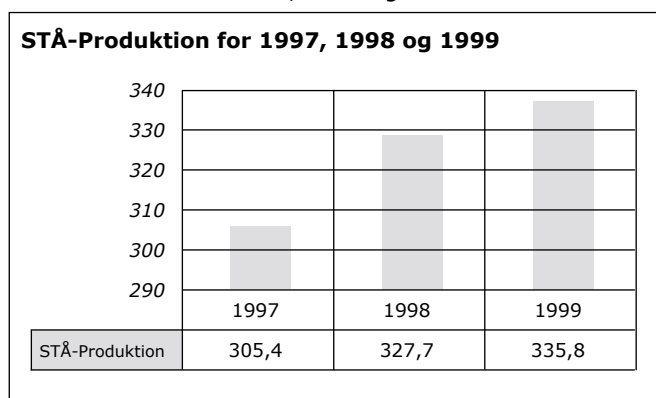
En studieordning for kandidatuddannelsen i kemi er blevet formuleret og vedtaget. Den er trådt i kraft den 1. september 1999.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Kemi	Samf	Hum	Øvrige Nat	Meritoverført	I alt
Kemi	121,3	0,1	0,4	20,0	5,0	146,9
Miljøkemi	50,0			20,5	2,3	72,8
Samf	0,1					
Sund	0,3					
Hum	2,3					
Øvrige nat	159,5					
Merit- og gæstestud.	2,3					
I alt	335,8					219,7

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Michael Gajhede

Center for Krystallografiske Undersøgelser

Centrets ledelse og organisation

Center for Krystallografiske Undersøgelser blev etableret i 1993 gennem en femårig bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond, som efterfølgende har støttet centrets aktiviteter indtil udgangen af 2003 gennem en ny femårig bevilling på 30 mio. kr. Centret ledes af professor Sine Larsen.

Adresse

Center for Krystallografiske Undersøgelser
Kemisk Institut
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon: 35 32 02 82
Fax: 35 32 02 99
E-mail: sine@ccs.ki.ku.dk
<http://www-ccs.ki.ku.dk>

Forskning

Forskningen, der støttes ved bevillingen fra Danmarks Grundforskningsfond, fokuserer på undersøgelser af sammenhængen mellem proteiners struktur og funktion. I tilknytning til disse aktiviteter undersøges krystaller af mindre molekyler, med henblik på at karakterisere de vekselvirkninger, der er mellem molekyler i krystaller. Disse

forskningsprojekter støttes gennem en rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. Yderligere information om centrets forskning og stab kan hentes på dets hjemmeside.

Enzymer i nuklotidstofskiftet

En væsentlig del af centrets forskning omfatter undersøgelser af de enzymer, der medvirker til opbygningen af pyrimidiner, som indgår i nucleinsyrerne DNA og RNA. Hovedparten af disse projekter udføres i samarbejde med forskere fra Afdelingen for Biologisk Kemi Molekylærbiologisk Institut. Orotidine monophosphat decarboxylase katalyserer det sidste trin i *de novo* biosyntesen af pyrimidiner og har samtidig rekorden som det mest effektive enzym. Enzymet får processen til at forløbe 10^{17} gange hurtigere. Strukturen er blevet bestemt for enzymet fra bakterien *E. coli* og kendskabet til denne struktur gjorde det muligt for os at opstille en detaljeret model for enzymkatalysen.

Kulhydratmodificerende og nedbrydende enzymer

En andet centralt område af centrets forskning drejer sig om at undersøge strukturen og funktionen af enzymer, der kan nedbryde eller modificere komplekse kulhydrater. Skimmelsvampen *Aspergillus aculeatus* fremstiller en lang række enzymer, der er i stand til at nedbryde plantecellevæggens mest komplicerede kulhydrater. De strukturbestemmelser, der er gennemført for disse enzymer, har ikke blot ført til en ny indsigt de faktorer der er afgørende for enzymets genkendelse af kulhydrater, men også til ny viden om evolutionen af denne type enzymer.

Centerleder Sine Larsen

Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik

Instituttets ledelse og organisation

1 Bestyrelse for NBIfAFG

Nils O. Andersen (formand), Hanne N. Christensen, Claus U. Hammer, Ole Hansen (næstformand), Steffen Bo Hansen, Per Hedegård, Åke Nordlund, Kristoffer Haldrup, Michael Galouzis.

1.1. Afdelingsbestyrelse for AO

Henning Jørgensen (formand), Jens Knude, Åke Nordlund, Per Kjærgaard Rasmussen (næstformand), Karl Augustesen, Niels Michaelsen, Morten Andersen, Brian Lindgren Jensen.

1.2. Afdelingsbestyrelse for GA

Aksel Walløe Hansen (formand), Henrik Brink Clausen (næstformand), Steffen Bo Hansen og Janus Jørgen Larsen.

1.3. Afdelingsbestyrelse for NBI

Jens Lyng Petersen (formand), Gudrun Hagemann (næstformand), John Renner Hansen, Mogens Høgh Jensen, Poul Olesen, Dorte Glass, Ulla Holm, Børge Svane Nielsen, Anders Tranberg, Else Lytken, Ulrik Beierholm.

1.4. Afdelingsbestyrelse for ØL

Finn Berg Rasmussen (formand), Per Hedegård (næstformand), Edgar Meissner, Susan Blak Nyrup.

Udvalg

Forskningsudvalg

Andrew D. Jackson (formand), Klaus Mosegaard, Johannes Andersen, Jens Als-Nielsen, Peter Hansen, Mogens Høgh Jensen.

Undervisningsudvalg

John Renner Hansen (formand) Erik Johnson, Dorte Dahl-Jensen, Jens Knude, Kristoffer Haldrup, Bo Frederiksen, Karsten Scheibye-Knudsen, Christian P. Ryder, Michael Galouzis.

Ph.d.-udvalg

Jens Jørgen Gaardhøje (formand), Preben Alstrøm, Jens Viggo Clausen, Dorte Dahl-Jensen, Poul Henrik Damgaard, Karsten Flensberg, Poul Erik Lindelof.

Kollokvieudvalg

Claus U. Hammer (formand), Predrag Cvitanovic, Poul Erik Lindelof, Igor Novikov.

Bestyrelse for Nanolaboratoriet

Jens Als-Nielsen, NBIfAFG, Niels Egede Christensen, Aarhus Universitet (formand), Francois Grey, Mikroelektronik Centret.

Samarbejdsudvalget

Nils O. Andersen (formand), Aksel Walløe Hansen, Henning Jørgensen, Jens Lyng Petersen, Finn Berg Rasmussen, Arne Lindahl (næstformand), Bjarne Andresen, Finn Hansen, Inger Jensen, Kirsten Mortensen, Ib Vinde.

Adresse

Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik
Blegdamsvej 17
2100 København Ø
Telefon: 35 32 52 09
Fax: 35 43 10 87
E-mail: NBIfAFG@NBI.dk
<http://ntserv.fys.ku.dk/AFG/>

Direktørens årsberetning

I januar 1999 afsluttedes indflytningen af den eksperimentelle kernefysik fra Tandemacceleratoren ved Risø til Blegdamsvej 21. Hermed fuldførtes samlingen i Nørre Fælledområdet af en række faglige fysikmiljøer, som tidligere lå spredt syv steder på Sjælland. Denne samling var den ene af to hovedanbefalinger til KU i undervisnings- og forskningsministeriets 1992 udredning om fysik i Danmark. Udvalgets anden hovedanbefaling, en fornyelse af den faglige og aldersmæssige profil af forskerstaben, løb, som der tidligere er gjort rede for, efter en flyvende start ind i store vanskeligheder i forbindelse med de voldsomme reduktioner af den faste medarbejderstab, der skete i 1997 og 1999, og som ser ud til at skulle fortsætte med samme styrke i en tredje runde i år 2000.

Rekrutteringsmulighederne for unge medarbejdere indenfor instituttets indsatsområder har derfor været en central problemstilling i bestyrelsens og forskningsudvalgets arbejde i det forløbne år. Et lektorat i kosmologi har kunnet opslås i samarbejde med TAC, som med Grundforskningsfondens velsignelse finansierer stillingen frem til medio 2005. Endvidere er et lektorat i teoretisk meteorologi blevet opslået i lyset af den meget vanskelige situation som især uddannelsen i Meteorologi er løbet ind i pga. personale-reduktionerne. Dermed synes mulighederne udtømte for ansættelser indenfor den faste ramme i en rum tid fremover, men bestyrelsen sonderer perspektiverne for yderligere aftaler efter "TAC modellen" indenfor andre discipliner. Problemerne omkring indefrysningen af opsparringen til instituttets egenfinansierede Generationsskifteprogram, omtalt i forrige årsrapport, fandt en tilfredsstillende løsning i løbet af året, og instituttet har nu fået fakultetets fulde opbakning til at fortsætte programmet. På denne baggrund har bestyrelsen kunnet vedtage opslag af 5-årige forskningslektorater indenfor de tre områder, som forskningsudvalget prioriterede højest. Stillingerne er tænkt som "post-postdoc." stillinger, typisk til yngre forskere med væsentlig udlandserfaring, og de vil blive fulgt op af ordinære lektoropslag ved ansættelsesperiodens udløb. Dette vil kunne ske under opretholdelse af de forpligtelser overfor KVL, som instituttet har påtaget sig indenfor biofysiksamarbejdsprogrammet. Endelig vil instituttet aktivt bakke op om yngre forskeres ansøgninger, hvis de forskerrekutteringsprogrammer, der for tiden sysles med i forskellig sammenhæng, skulle materialisere sig.

En anden interessant mulighed for faglig fornyelse ligger i samarbejdsperspektiverne med nabofag- og institutioner om emner på fysikfagenes grænseflader til andre områder. Der arbejdes her aktuelt på dannelsen af et Nano Science Center i forbindelse med planerne om indflytning af Kemisk Instituts Symbionafdeling til H.C. Ørsted Institutet. Ligeledes foregår der indledende overvejelser med hensyn til emnekredsen Planetary Science. Flere områder anes i horisonten.

Vilkårene for det internationale forskningssamarbejde ved kostbare faciliteter som CERN, VLT, osv., hvor der typisk arbejdes med meget lange tidshorisoner, er et andet område, hvor tiden stiller krav om nytænkning. Disse engagementer, som involverer omkring 20 af instituttets medarbejdere, vanskeliggøres i stadigt stigende omfang af modstridende krav om øget undervisningsaktivitet samtidig med krav om udlandsophold på tidspunkter, som ikke kan tilpasses semesterplaner. Problemstillingen er ikke ny men fortsat uløst, og den tilspidses i disse år i en grad, der formentlig kræver en modificering af finansieringsmodellerne, hvis opgaverne fortsat skal kunne løses forsvarligt i universitetsregi.

Tilgangen af ungt talent til fysikfagene ved KU er fortsat i stigning, med en produktion af kandidater og ph.d.'er, som ved udgangen af 90'erne er det dobbelte eller mere af, hvad den var ved indgangen til dette årti. En spektakulær succes, som få andre naturfag kan fremvise, og hvis fastholdelse vil kræve en fortsat høj prioritering af undervisningsindsatsen, især på uddannelsens første to år. De færdiguddannede finder beskæftigelse indenfor et stadigt bredere spektrum af områder, hvoraf en væsentlig del – og ikke de dårligst lønnede – nu ligger udenfor de traditionelle arbejdspladser på felter, hvor det mere er fysikerens træning i problemformulering, problemløsning og mental omstillingsevne, der gør arbejdskraften efterspurgt, end snævre, fagspecifikke færdigheder. En udvikling det bliver interessant at følge og stimulere.

Forskningsvirksomhed

1. Astronomisk Observatorium

1.1. Teleskoper og instrumentprojekter

En vigtig opgave for Astronomisk Observatorium (AO) er at drive og videreudvikle moderne teleskoper til gavn for dansk astronomi. Det finansielle grundlag for udnyttelsen af AOs 1.5m teleskop ved European Southern Observatory (ESO) i Chile og det Nordiske Optiske Teleskop (NOT), La Palma, Spanien, sikres af SNF's Instrumentcenter for Jordbaseret Astronomisk Forskning, IJAF (se årbog 1996); IJAF's bevilling i 1999 blev fornyet for 2000-2003 med 2.5 Mkr/år.

Tyngdepunktet i indsatsen ligger fortsat på udvikling af moderne astronomiske detektorer. En vigtig udvikling er en øget hastighed i udlæsningen. Der er i 1999 indgået videnskabelige samarbejdsaftaler omfattende bygning og udnyttelse af AOs CCD-kameraer ved 5 teleskoper i udlandet (NOT, Uppsala, Tjekkiet, Uzbekistan og Indien); disse er ved årets udgang vidt fremskredne. I 1999 er også gennemført en mekanisk, optisk og elektronisk fornyelse af CCD-kameraet ved Schmidt-teleskopet i Brorfelde. Ligeledes er et nyt kamera til 1.5m teleskopet i Chile bygget til at udnytte en ny CCD på 2048x4096 billedelementer, der stilles til rådighed af ESO; kameraet vil blive installeret i 2000.

To spektrografer til indiske institutter (IUCAA, Pune og IIA, Bangalore) har været under bygning; begge instrumenter forventes leveret i 2000.

Mosaikkameraet til NOT, med 4096x4096 billedelementer, er færdigbygget; test og levering af kameraet vil ske i første halvdel af 2000. Levering af AOs bidrag (elektronik til kontrol af motorer og detektor) til det nær-infrarøde kamera NOTCam til NOT blev forsinket af en række fejl i

selve instrumentet. Disse synes overvundet ved årets udgang, og levering forventes at ske midt i 2000.

Ved meridiankikkerten på La Palma, der drives i samarbejde med engelske og spanske kolleger, er et nyt CCD kamera blevet installeret i marts. Observationerne foregår automatisk og ubemandet, med en beskeden kontrol hjemme fra.

Hvad angår den fremtidige udvikling, er skridt taget til en opgradering af 1.5m teleskopets udstyr, samt en involvering i adaptiv optik i et samarbejde med ESO (J. Andersen, L. Helmer, M.L. Jensen, J. Klougart, H.H. Larsen, N. Michaelsen, P. Nørregaard, L.T. Petersen, P.K. Rasmussen, A.N. Sørensen).

1.2. Kosmologi og ekstragalaktisk astronomi

I forbindelse med EU INTAS projektet "Sakharov Oscillations" er det undersøgt om det er muligt at måle anisotropier og polarisation af den kosmiske baggrundsstråling (CMB) med det russiske radioteleskop RATAN-600. Ligeledes er arbejdet med analyse af data fra det amerikanske balloneksperiment MSAM2 fortsat og det er lykkedes at påvise eksistensen af et CMB signal i datasættet.

Analysen af infrarøde observationer foretaget med spektrofotometret, ISOPHOT, på ESA's Infrared Space Observatory (ISO) i feltet SA57 er stort set afsluttet. En række meget svage infrarøde kilder er detekteret og opfølgende optiske observationer med det nordiske teleskop på La Palma samt radioobservationer med det amerikanske Very Large Array er udført. Kilderne er fortrinsvis svage galakser med kraftig stjernedannelse eller med en aktiv kerne (tungt sort hul). Endvidere er studiet af svage infrarøde kilder i galaksehobe fortsat. Et omfattende projekt til eftersøgning af fjerne galaksehobe er påbegyndt i samarbejde med ESO og et katalog over kandidater er publiceret. Opfølgende optiske og infrarøde observationer er udført i årets løb. Herudover er der gennemført infrarøde observationer med henblik på at påvise eksistensen af rige galaksehobe med rødforskydninger større end 1.0. Massebestemmelse af fjerne galaksehobe er afgørende for studiet af hobeens dannelse og udvikling i det tidlige Univers. Forskellige metoder kan anvendes til massebestemmelsen, bl.a. virker en hobs gravitationsfelt som en linse, hvori lyset fra baggrundsgalakser afbøjes. Ved at måle denne linseffekt kan man omvendt bestemme den graviterende masse.

En række ekstremt kraftige udbrud af gammastråling (gammaglimt) er detekteret af satellitter. Opfølgende optiske observationer er gennemført i årets løb til identifikation af objekterne samt til studiet af forløbet af det optiske udbrud. Gammaglimtene er endnu langt fra at være forstået, men kilderne befinder sig i galakser i store afstande.

Den pæculiære galakse IC 1182 i Herkules galaksehoben, der udviser aktive områder i kerne og jets, er studeret med både ESO's Very Large Telescope (VLT) og NOT. Observationerne tyder på kraftig stjernedannelse i centeret, sandsynligvis forårsaget af et sammenstød med en anden galakse. Endelig skal det også nævnes at et større arbejde om dannelse af kugleformede stjernehobe i nære spiralgalakser er blevet afsluttet.

De teoretisk/numeriske studier af kollisioner mellem to sorte huller med omgivende gasskiver er blevet fortsat. Numerisk er problemet uhyre vanskeligt og ressourcerelevende. I årets løb er der udviklet specielle numeriske metoder til beregning af begyndelsesdata for kollisioner, hvorved krav om computertid og computerhukommelse reduceres

med flere størrelsesordener, hvilket formodentlig gør projektet realiserbart (L. Hansen, S. Hermit, J. Hjorth, N. Jansen, H.E. Jørgensen, S. Larsen, M. Linden-Vørnle, I. Novikov, L.F. Olsen, H. Pedersen, P.K. Rasmussen).

1.3. Mælkevejssystemets struktur og udvikling

G dværg problemet er studeret med et volumenkomplet sample, der ikke har gjort problemet mindre.

Der er gennemført videregående undersøgelser af den dynamiske udvikling af stjernehober og den rolle, nu opløste hober kan have spillet for feltstjernernes oprindelse.

Foreløbige spektroskopiske analyser af medlemmer af den første generation stjerner i Mælkevejen har givet interessante resultater om syntesen af de første grundstoffer og vor galakses dannelse; en storstilet fortsættelse af projektet er godkendt til gennemførelse som "Large Programme" på ESO's VLT i 2000-2001.

Tycho-2 egenbevægelser er anvendt til at studere den interne hastighedsdispersion af Hyaderne, det er demonstreret at den interne dispersion er målelig på et niveau 0.3-0.4 km/s. Nøjagtig fotometri og egenbevægelser af X-ray stjerner har identificeret en ny ung udstrakt moving group, Carina-Vela.

En simpel metode til afstandsbestemmelse af nære stjernedannende molekylskyer og High Velocity Clouds med Hipparcos data er udviklet.

Dybe V og I CCD optagelser med stor stjernetæthed er vist at kunne anvendes til måling af typisk absorption og afstand af cometary globules.

Med Tycho-2 fotometrien er udviklet en metode til lokalisering af nære interstellare strukturer bl.a. MBM 12, kandidat til det nærmeste stjernedannende område.

Et fotometrisk system er studeret til ESA's GAIA mission for at optimere kombinationen af rumhastigheder og astrofysisk fotometri. Resultaterne findes i en lang række CUO Rapporter (J. Andersen, C. Fabricius, E. Høg, H. Jønch-Sørensen, B.R. Jørgensen, J. Knude, V. Makarov, S. Meibom, A.S. Nielsen, B. Nordström, E.H. Olsen).

1.4. Stjernerne struktur og udvikling

Forskningen har, i nært samarbejde med et stort antal ind- og udenlandske kolleger, været centreret om en række helt aktuelle emner inden for moderne stellar astrofysik og stiler på mange områder mod anvendelse af de nye observationsfaciliteter ved ESO's VLT, samt satellitprojekter.

Som led i de mange nye fund af ekstrapolare planeter er der med 10m Keck teleskopet indledt en sammenligning af den kemiske sammensætning af et stort antal solignende stjerner med og uden planeter.

En undersøgelse af to gamle, overordentlig metalfattige stjerner i Mælkevejen viser, at masseoverførsel i dobbeltstjerner kan have spillet en væsentlig rolle i produktion og udbredelse af de første tunge grundstoffer.

I forbindelse med detaljeret kontrol af teoretiske modeller for stjerners udvikling er der foretaget studier af oscillerende stjerner og dobbeltstjerner: For at afklare væsentlige uoverensstemmelser mellem modeller og det hidtidige, sparsomme materiale af masser og radier for lette stjerner, er der indledt analyse af nye dobbeltstjerner af soltype, fundet ved en stor systematisk søgning. Samtidig er der igangsat en ny søgning blandt ca. 450 kandidater med anslåede masser lavere end Solens, udvalgt fra Tycho materialet på Hipparcos satellitten.

Et studie af den udviklede dobbeltstjerne EI Cep har bi-

draget til at forbedre forståelsen af konvektion i stjerner og af gruppen af A-stjerner med stærke metallinier.

Observationer af dobbeltstjerner i LMC og SMC er fortsat, og der er etableret et omfattende internationalt samarbejde for projektet, hvis hovedformål er at studere unge, tunge metalfattige stjerner samt at foretage en nøjagtig afstandsbestemmelse til de to nabogalakser.

I forbindelse med den kommende småsatellit MONS er der udarbejdet forslag til kandidatlistor for variable stjerner og dobbeltstjerner.

Gennem observation og analyse af infrarøde spektre af langperiodiske variable stjerner, optaget med ISO satellitten, er der opnået bedre indsigt i disse stjerners struktur og i den mekanisme, der fører til deres massetab.

Som led i udviklingen af nye atmosfæremodeller for hvide dværgstjerner, er der foretaget omfattende beregninger af metans absorptionskoefficient og kollisionsinducerede absorptionsprocesser for helium (A.C. Andersen, J. Andersen, A. Borysow, J.V. Clausen, C. Fabricius, B.E. Helt, S. Höfner, E. Høg, U.G. Jørgensen, V. Makarov, B. Nordström, E.H. Olsen, J.O. Petersen, J.D. Pritchard).

1.5. Numerisk astrofysik

Gruppens aktiviteter omfatter et antal forskellige områder indenfor astrofysik; stjerners (herunder især solens) fysik, tilvækst-skiver, "jets" i forbindelse med sorte huller og nydannede stjerner, gamma ray bursts, det interstellare stofs dynamik, galaktiske magnetfelter, den termiske og dynamiske udvikling af røntngas i galaksehobe, galaksedannelse, m.m. Fællesnævneren for disse aktiviteter er brugen af en kombination af analytiske og numeriske metoder, computersimuleringer og visualisering, som hjælpemidler til at opnå en bedre forståelse af de grundlæggende astrofysiske processer.

Computersimulering er i dag en vigtig kilde til "eksperimentel" information om fysiske systemer. Dette gælder især indenfor astrofysik, hvor man (stort set) er afskåret fra at udføre aktive eksperimenter på virkelige systemer. Et aktuelt eksempel er studiet af galaksedannelse og afkøling af røntngas i galaksehobe. Analyse af numeriske eksperimenter har her ført til en forståelse af, hvordan en røntngas med temperatur af størrelsesorden 100 millioner grader afkøles og danner en skivegalakse, under approksimativ bevarelse af rotationsmoment.

Andre eksempler er meget præcise forudsigelser fra modeller af stjerneatmosfærer af spektralliniers form og styrke, en ny metode for simulering af (hele) røde kæmpestjerner, en opklaring af forskelle mellem todimensionale og tredimensionale modeller af stjernekonvektion, modeller for fluxtuber i Solens indre, tredimensionale modeller af jets med Joule-opvarmning, samt en konsistent model af interstellar turbulens, drevet af supernova eksplosioner (Å. Nordlund, M. Asplund, B. Freytag, H.-G. Ludwig, V. Archontis, Ö. Rögvaldsson, J. Falkesgaard, B. Gudiksen, F. Thomsen).

1.6. Positionsastronomi

Vi har i 1999 afsluttet Tycho-2 kataloget i samarbejde med tyske og amerikanske kolleger. Det er en helt ny bearbejdning af data fra Tycho eksperimentet på ESA's Hipparcos satellit (1989-1993). Vi har bestemt nøjagtige positioner, lysstyrker og farver for de klareste godt 2.5 millioner stjerner, sammenlignet med kun 1 million stjerner i Tycho-1. Sideløbende hermed har vore amerikanske partnere benyt-

tet Hipparcos kataloget til at foretage en grundig revision af 144, mest ældre, stjernekataloger, især det 100 år gamle Astrografisk Katalog. Det var herved muligt at bestemme de ganske små egenbevægelser for næsten alle Tycho-2 stjernerne, og det med en ensartet, høj kvalitet over hele himlen. Udnyttelsen af Tycho-2 resultaterne i en lang række projekter er nu i fuld gang.

Ved Meridiankikkerten på La Palma er det målet at gennemmønstre nordhimlen til $r=16$ mag. Der opnås herved et værdifuldt bindeled mellem de forholdsvis klare stjerner i Tycho-2 og de langt svagere stjerner på de store surveys.

Metoden der anvendes på La Palma er ikke velegnet i det polnære område, og den nordligste ottendedel af programmet vil derfor blive udført med Schmidt-kikkerten i Brorfelde. Også her er et nyt kamera nu klar, og der er lagt en betydelig indsats i udviklingen af det nødvendige reduktionssoftware (O.H. Einicke, C. Fabricius, L. Helmer, E. Høg, V. Makarov).

1.7. Almanak; rekvirerede undersøgelser

Der er foretaget beregninger til udgivelse af dansk, færøsk og grønlandsk almanak. Endvidere er der udført en række særlige beregningsopgaver for offentlige myndigheder mv.: Almanak, Skrive- og Rejsekalender for det år efter Kristi fødsel 2000, Færøsk Almanak 2000, Grønlandsk Almanak 2000, Sunrise/Sunset Tables for Selected Stations in Greenland and on the Faroe Islands 2000, Luftfartsinformationstjenesten.

2. Geofysisk Afdeling og Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

2.1. Den faste jords fysik

2.1.1. Geodæsi – Jordobservation

Som et bidrag til ESA's forstudier til en mulig tyngdefeltsmission er der udført undersøgelser om hvilke konsekvenser en nøjagtighedsforbedring vil have for løsningen af en række opgaver indenfor geodæsi, oceanografi og den faste jords fysik. I forhold til den nuværende situation, vil der være en forbedring på mellem 2 og 10 gange (C.C. Tscherning).

Undersøgelser af hvordan meget store ligningssystemer skal løses er afsluttet. En generel metode er udviklet så dele af ligningssystemet kan sættes lig med nul, så store besparelser opnås (G. Moreaux, C.C. Tscherning).

I ESA projektet "Eötös to mGal" forberedes og udvikles metoder til behandling af data fra den af ESA godkendte satellitmission, GOCE. Der er deltagere fra Østrig, Tyskland, Holland, Italien og Danmark. Det danske bidrag har bl.a. været udvikling og afprøvning af en statistisk baseret metode til bestemmelse af koefficienter i en kuglefunktionsudvikling af Jordens tyngdepotential samt fejlen på disse (C.C. Tscherning, G. Moreaux).

2.1.2. Geometri af det generelle inverse problem

Invariant formulering af generel invers teori. Det såkaldte inverse problem går ud på at estimere værdierne af de parametre, der beskriver fysiske systemer, ud fra indirekte målinger. En konsistent formulering af inverse problemer opnås ved hjælp af sandsynlighedsteori. Data og tilhørende

usikkerheder, (en muligvis vag) a priori information om modelparametrene, og en fysisk teori, der relaterer modelparametrene til observationer, er fundamentale elementer i ethvert inverst problem. For nylig blev det opdaget, at metrikken i model og datarummene spiller en fundamental rolle i sandsynlighedsteoretisk baseret invers teori, og at løsninger til velkendte problemer må modificeres i overensstemmelse hermed (K. Mosegaard).

2.1.3. Ørstedprojektet

Den danske mikrosatellit, Ørsted, blev opsendt den 23. februar 1999 fra Vandenburg basen i Californien. Efter 6 måneder med tekniske problemer var satellitten i august operationsklar. Undervejs viste det sig, at der var store vanskeligheder med at opnå en god kontrol med stillingen af Ørsted, og bommen viste sig at mangle den planlagte torsionsstivhed. Bomresonansen blev exciteret og vanskeliggjorde stjernekameraets funktion. Problemerne blev først løst medio august og der gik yderligere 2 måneder før det magnetiske eksperiment kunne levere valide retninger af magnetfeltet i forhold til det terrestriske referencesystem. Dette skyldtes fejl i tidtagningen for stjernekameraet. I oktober kunne en model for jordens magnetiske felt præsenteres og den blev accepteret af IAGA som international referencemodel, IGRF2000, for en femårs periode fra år 2000. Ørsted har ellers leveret data for partikelfluxe i strålingsbælterne, GPS data til atmosfærisk profilering. Vanskelighederne med kontrollen af satellitten har lagt begrænsning på operationen af GPS systemet da optimal solcelleoperation ikke var mulig (T. Risbo).

2.1.4. Øvrige projekter indenfor den faste jords fysik

Bestemmelse af Månens indre struktur gennem en reanalyse af Lunare seismiske og elektromagnetiske data (A. Khan, K. Mosegaard, D. Dahl-Jensen).

Estimering af fluidbevægelser på Jordens kerne/kappegrænse gennem inversion af geomagnetiske data (K. Mosegaard).

GLATIS projektet (Greenland Lithosphere Analysed Teleseismically on the Ice Sheet): Undersøgelse af den seismiske hastighedsstruktur af det Grønlandske skjold og øvre kappe fra 64° N til 77° N ved hjælp af teleseismiske målinger (S. Gregersen, K. Mosegaard, T. Bach).

2.2. Fysisk Oceanografi

2.2.1. UVB-dagslys i havet

Havets indhold af fytoplankton, humus og sediment spiller en helt afgørende rolle for UVB lysets nedtrængningsdybde i havet. Nedtrængningsdybden kan defineres som dybden hvor overfladeindstrålingen er reduceret en faktor 100. Det er påvist, at denne dybde ikke påvirkes i nævneværdig grad af den rumlige dagslysfordeling (radiansen) ved havoverfladen samt at nedtrængningsdybden typisk varierer mellem 1 og 65 m. NASA har forsøgt at udvikle satellitalgoritmer til at bestemme UV-B nedtrængningsdybden ved brug af albedomålinger fra satellitter, der måler tilbagekastet synligt dagslys fra havet. Disse algoritmer giver alt for lave nedtrængningsdybder, fordi specielt lysabsorptionen fra humus i havet er langt mere kompliceret end tidligere antaget, hvilket er påvist gennem en række forskellige målinger i felten samt i laboratoriet (N.K. Højerslev). (Se også pkt. 2.5).

2.3. Glaciologi

2.3.1. Project MilECLim

Dette EU projekt har som et af sine hovedformål at forbedre vor viden om den vulkanske aktivitets indflydelse på klimaet de sidste 1000 år ved hjælp af data fra grønlandske iskerner. I 1999 er data fra isboringerne GRIP, NORTH GRIP og Dye 3 bragt på en sådan form, at et forbedret årsindeks for relevant vulkanisme gennem 1000 år kan færdiggøres i 2000. En anden del af projektet koncentrerer sig om at analysere den del af de grønlandske iskerners klimaserier de sidste 1000 år. Hovedformålet er både frembringelsen af et statistisk forbedret materiale end tidligere samt at vurdere de forhold, som kan have indflydelse på fortolkningen af data. I 1999 viste det sig bl.a., at nedbørens fordeling over året har en større indflydelse på fortolkningen end forventet; denne vigtige oplysning kunne dog kun opnås ved at udvide analysen til de sidste 10.000 års data (C.U. Hammer og H.B. Clausen).

2.3.2. Datering af EPICA-iskernen

Det europæiske dybboringsprojekt i Antarktis, EPICA, kom i 1999 i vanskeligheder på grund af et fastsiddende isbor. I samarbejde med de øvrige partnere i EPICA fortsatte bestræbelserne på at få den hidtil opborede iskerne dateret. De første resultater blev præsenteret både ved EGS-konferencen i Den Haag og ved en Eurokonference i Giens, Frankrig. Den 788 m lange borekerne fra Dome C i Øst-antarktis indeholder ca. 50.000 år. Mens datering af kernens seneste 20.000 årlag er forløbet relativt nemt, er det vanskeligere at præcisere dateringen for de ældste 30.000 år (H.B. Clausen, C.U. Hammer, P. Iversen og J.P. Steffensen).

2.3.3. Kosmisk støv i Indlandsisen

I samarbejde med Dr. Michel Maurette fra Université de Paris planlagdes et projekt for år 2000, hvis hovedformål er at få en bedre vurdering af den tidlige variation af det kosmiske støvs nedfald på Jorden. I forbindelse med 3 tidligere ekspeditioner til Indlandsisens randzone (1984, 1987, 1988) samt lignende ekspeditioner til Antarktis arbejdedes i 1999 videre med et bogprojekt herom (C.U. Hammer).

2.3.4. Luminescensdatering af Indlandsisen

I samarbejde med Oklahoma University forsøges Indlandsisens ældste is (mere end 60.000 år gammel) dateret ved hjælp af optiske luminescensmetoder. I 1999 blev to testprøver optaget i mørke under NORTH GRIP-boringen. Materialeegenskaberne af isens støv blevet testet på tidligere udborede iskerner. Analyserne viser, at støvet i Indlandsisen er ideelt for luminescensdatering (C.U. Hammer og M.-L. Siggaard-Andersen).

2.3.5. NorthGRIP

NorthGRIP er et dansk projekt med stor international deltagelse. Formålet er at bore en iskerne ned gennem den 3090 m tykke grønlandske iskappe i Nordgrønland (75 N, 42 W). Vi forventer at få en god beskrivelse af klimaet under den sidste mellemistid, Eem-perioden, 115 – 130 tusind år før nu. I 1998 blev det klart at vores bor sad urokeligt fast i en dybde af 1371 m. Vi måtte derfor starte forfra. I løbet af felt sæsonen 1999 har vi boret en iskerne fra 100 m's dybde til 1750 m og der er udført detaljerede målinger på isen fra iskernen ned til en dybde af 240 m mens isen

fra 240-1300 m kun er blevet analyseret kontinuert med en måleserie af isens elektriske egenskaber. Positionerne af et net af overfladepunkter i NorthGRIP området blevet gennemført, og grupper fra Tyskland, Italien og USA har udført radar ekko målinger i NorthGRIP området til kortlægning af de dybe interne lag i isen. Resultaterne viser interne reflekterende lag, der ligger meget tæt på den forventede dybde af isen fra Eem perioden. Dette bestyrker vores formodning om, at den dybe is stadig er lagdelt og ikke er forstyrret af isens flydning således at vi kan forvente at få en kontinuert og pålidelig klimaserie gennem Eem-isen.

Der er målt prøver af stabile oxygen isotoper, kemiske komponenter med ionkromotografi, støv ved hjælp af Coulter Counter. Der blev taget 2 prøver af iskernen til luminescensmålinger. Aktiviteterne har været fokuseret på udviklingen af nye eksperimenter til år 2000 felt sæsonen. ECM-udstyret er ved at blive fornyet, vi er ved at udvikle nyt udstyr til kontinuert fluid analyse af isens kemiske sammensætning og ny version af bore elektronikken er ved at blive udviklet. Der er blevet lavet teoretiske beregninger af den forventede datering af iskernen, temperaturen ned gennem isen og den forventede diffusion af isotoperne (C. Hammer, D. Dahl-Jensen, S. Johnsen, N. Gundestrup, J.P. Steffensen, H. Clausen, C. Hvidberg, A. Svensson, M.-L. Siggaard-Andersen, K.K. Andersen, I. Mogensen, S.B. Hansen, E. Chrilleesen, A. Boas, P. Iversen).

2.3.6. FREJA-projektet: Ice in the Planetary System, The Life of Ice

Projektet påbegyndtes i 1999. Vi har arbejdet på modellering af iskappen på Mars' nordpol. Der er lavet tidlige beregninger af temperaturen ned gennem isen og vi er begyndt at lave isfyldemodeller. A. Khan har påbegyndt et ph.d.-projekt, der omhandler modellering af det inducerede magnetfelt omkring Jupiters måne, Europa, til bestemmelse af mængden af vand og is på Europa. Der er afholdt en international workshop om iskapperne på Mars på Tycho Brahe Planetarium. Undersøgelserne af anisotropi har givet anledning til følgende aktiviteter: Resultater fra deformationsforsøg på anisotropi is fra GRIP og NorthGRIP iskernerne er blevet brugt til at formulere anisotropiske konstitutive ligninger for is. Vi har indkøbt instrument fra Australien til automatisk bestemmelse af iskrystallernes størrelser og c-akse orienteringer. Vi er ved at udvikle eksperimentelt udstyr til bestemmelse af sammenhængen mellem urenhederne i is og iskrystallerne (D. Dahl-Jensen, S. Johnsen, C. Hvidberg, A. Svensson, A. Khan).

2.3.7. Iskernelageret og kuratorvirksomhed

Døgnovervågning af vore to frysehuse fortsættes. Iskernelageret omfatter 42 tons iskernemateriale. I alt er 26400 iskernestykker registreret. Da begge frysehuse er fyldte, medførte boringen af den ny NGRIP iskerne, at der ikke var plads i frysehusene. 71 kasser is er overført til Alfred Wegener Institutet i Tyskland til midlertidigt ophold. Der arbejdes i øjeblikket med en kapacitetsforøgelse af iskernelageret. Kuratorvirksomheden omfatter vedligeholdelse af databasen over isprøver samt tildeling af iskerneprøver til ind- og udenlandske forskere. Ud over danskere har forskere fra Schweiz, Japan, USA og Sverige besøgt iskernelageret for at udtage prøver. Der er etableret et samarbejde med Afdelingen for Evolutionsbiologi på Zoologisk Institut til måling af fossilt DNA i is fra Grønland og Antarktis (J.P. Steffensen).

2.3.8. EPICA projektet

EPICA (EuroPeAn Ice Coring project in Antarctica) er et internationalt iskerneboreprojekt under European Science Foundation med støtte fra bl.a. EUs 4. rammeprogram. Det er planen, at bore og analysere en mere end 3 km lang iskerne ved Dome C i Østantarktis. Gruppen har i 1999 haft 3 medlemmer i EPICAs styrekomité. Gruppen havde to deltagere i feltarbejdet i den antarktiske sommer 1998/99, hvoraf den ene var Chief Scientist for de 15 videnskabsfolk i lejren. Den danske indsats i EPICA er relativt stor, især på grund af at EPICAs iskernebor er magen til det danske bor som benyttes ved NGRIP. Gruppen fortsætter med at stille boreekspertise til rådighed for EPICA. Uheldigvis satte EPICA boret sig fast i 788 m dybde den 22/12 1998. I sommeren 1999/2000 er man begyndt på en ny boring fra overfladen. Desuden har man forberedt en dybdeboring til 2 km i Dronning Maud Land (H.B. Clausen, N. Gundestrup, C.U. Hammer, P. Iversen og J.P. Stefensen).

2.3.9. Støvtransport i atmosfæren

Ændringer i atmosfærecirkulationen og nedbørsmønsteret under istiden har sandsynligvis ikke i sig selv været tilstrækkelige til at producere de kraftigt øgede støvmængder fundet bl.a. i is fra Grønland og Antarktis. Simuleringer af den atmosfæriske støvtransport er blevet analyseret for at undersøge indflydelsen af ændrede kildeområder for støvet. Øgede kildeområder i Patagonien forklarer i høj grad de høje støvmængder på Antarktis, men for Grønland er problemet endnu ikke løst på tilfredsstillende vis (K.K. Andersen).

2.4. Meteorologi

Det videnskabelige arbejde i 1999 har været koncentreret om to projekter: 1) En fortsættelse af samarbejdet med Kemisk Institut, DMI, DMU og Risø om studiet af CO₂ i luften og havet over Nordatlanten. Projektet involverer både målinger og modellering. I 1999 igangsattes et ph.d.-projekt, hvis formål er at forbedre de grundlæggende metoder bag opstillingen af globale kulbudgetter. 2) En kritisk analyse af hypotesen om Sol-aktivitetens rolle for skydannelsen på Jorden og den relaterede indvirkning på det globale klima (A. Walløe Hansen).

Stabiliteten af vores nuværende og tidligere klima afhænger af forskellige forstærkende og dæmpende reaktioner på ydre påvirkninger. Mekanismerne for stabilisering og destabilisering kaldes feedback mekanismer. Der er dog ganske stor forskel på hvad der præcist menes med positive og negative feedbacks afhængigt af det specifikke problem som undersøges. En nærmere undersøgelse af dette i forbindelse med simple og numeriske klimamodeller er i gang (P. Ditlevsen og R. Caballero (DCESS)).

Et væld af iskerner fra forskellige grønlandske lokaliteter er målte. Dette giver mulighed for undersøgelse af korrelationer og stedafhængige variationer imellem iskernedata på de forskellige lokaliteter. Håbet er at kunne udrage information om meteorologiske felter som "Den nordatlantiske oscillation", der har betydning for vintervejret i Danmark, eller "ENSO", således at vi kan ekstrapolere disse størrelser tilbage i tiden før vores instrumentale registrering (P. Ditlevsen og K.K. Andersen).

Søsedimenttykkelser (varve) giver oplysninger om nedbør og andre klimatiske faktorer samt biologisk aktivitet over meget lange tidsperioder. Det giver indblik i den sta-

tistiske opførsel af klima – og økosystemet i søen og søens indfangningsområde. Herigennem kan vi opnå information om den bagvedliggende dynamik, som også må forventes at være væsentlig til beskrivelse af fremtidige klimaforandringer (P. Ditlevsen).

Der er foretaget undersøgelser af de fundamentale love for fuldt udviklet turbulens i det tilfælde at strømmingen har en netto-helicitet forskellig fra 0, som tilfældet er i atmosfæren på grund af jordrotationen. Vi har identificeret en skala i inertialområdet hvor heliciteten dissiperes (fjernes fra strømmingen ved indre gnidning) som er større end den skala hvor gnidningen dominerer (Kolmogorov skalaen) (P. Ditlevsen). (Se også punkt 2.5).

2.5. Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb (DCESS) blev oprettet i 1997 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond for en femårig periode med afdelinger på NBIfAFG og på Biologisk Institut ved Syddansk Universitet i Odense. DCESS har 20 medarbejdere i København, og samarbejder bl.a. med Program for Physical Oceanography and Climate in the eastern South Pacific Ocean (PROFC) i Chile. Nedenfor omtales centerets forskning i København, se www.dcess.ku.dk for yderligere oplysninger (G. Shaffer, centerleder, J.R. Bates og D. Canfield, Odense, assisterende centerledere).

2.5.1. Den oceane termohaline cirkulations indflydelse på klimaet

Ændringer i den termohaline cirkulation i oceanerne kan påvirke Jordens klima ved at ændre energitransporten mod polerne. I fortiden har en hurtig ændring til en tilstand med svag termohalin cirkulation i Nordatlanten således ført til et koldere klima i Europa.

En ny og simpel koblet ocean-atmosfære model er udviklet for at studere virkningen af vertikale og horisontale udvekslinger i oceanet på den termohaline cirkulation og på klimaet. Udvekslingerne forventes at øges under et koldt klima og således forøge den termohaline cirkulation og dermed energitransporten mod polerne, hvilket er vigtigt for klimasystemets stabilitet (G. Shaffer og S. Olsen).

I en anden simpel ocean-atmosfæremodel er dynamiske tilbagekoblingsmekanismer og deres betydning for stabiliteten af den termohaline cirkulation undersøgt (K. Lindberg og J.R. Bates). En mere kompleks model med atmosfære, ocean og havis er udviklet for at undersøge klimaets følsomhed overfor ekstreme forceringer, som måske på et tidspunkt i Jordens fortid har forårsaget global isdannelse (J. Bendtsen).

Endelig er en simpel koblet atmosfære-ocean model der inkluderer ilt-isotoper konstrueret. Foreløbige resultater tyder på at tidligere rekonstruktioner af havoverfladens temperatur, f.eks. for Kridt-tiden (som var en drivhusperiode) skal revideres (C.J. Bjerrum, G. Shaffer og S.M. Olsen).

2.5.2. Det oceane kulstofkredsløbs betydning for klimaet

Oceanernes kulstofkredsløb (inklusive den oceane biosfære) kontrollerer det atmosfæriske CO₂ indhold på tidskalaer fra århundreder til årtusinder og har dermed stor indvirkning på Jordens klima via drivhuseffekten.

Ved brug af modellen "High Latitude exchange/Diffusion-Advection" (HILDA) studeres kulstofkredsløbet i oceanerne og atmosfæren og optaget af menneskeskabt CO₂ i

oceanerne (G. Shaffer og J.O.P. Pedersen). Dette optag vurderes også fra observerede ændringer i C-13 indholdet i opløst inorganisk kulstof. Resultaterne tyder på, at oceanerne har optaget en CO₂ mængde svarende til halvdelen af atmosfærens optag (R. Sonnerup). Endvidere arbejdes der med at forbedre brugen af koncentrationen af CFC gasser til aldersbestemmelse af vandmasser (R. Sonnerup og M. Williams).

Det globale klimas følsomhed overfor ændringer i sammensætningen af planteplankton, som forårsager ændringer i kulstofoptaget, studeres i en koblet ocean-land-atmosfære model (CLIMBER), der er udvidet med en biogeokemisk komponent (J. Bendtsen i samarbejde med Potsdam Institute for Climate Impact Research). Remineraliseringsforhold mellem fosfor, ilt, organisk kulstof og kvælstof er bestemt ud fra sporstofdata ved anvendelse af en ny metode, der tager hensyn til virkningen af lokale udvekslinger i oceanerne. Resultaterne afviger fra tidligere bestemmelser, specielt for dybder mindre end 1500 m (G. Shaffer og J. Bendtsen med PROFC).

2.5.3. Cirkulation, blanding og kulstofkredsløbet i det sydøstlige Stillehav

Hydrografiske målinger indsamlet i det sydøstlige Stillehav i 1995 er sammenlignet med målinger optaget 28 år tidligere. Sammenligningen viser en betydelig opvarmning mellem 300 og 800 m på 43 grader syd samt en væsentlig opvarmning, ledsaget af et fald i ilt-koncentrationen, over 1600 m på 28 grader syd. Resultaterne tyder på, at vandmasserne ud for Chile har forskudt sig sydpå i de sidste årtier (G. Shaffer, O.K. Leth, J. Bendtsen, S. Hormazabal og P.-I. Sehlstedt med PROFC). Endvidere er en tredimensionel ocean model for det sydøstlige Stillehav udviklet for at undersøge de observerede ændringer i vandmassernes egenskaber (M. Williams).

Seks års observationer (1991-1997) af vind, strøm og temperatur, der dækker flere El Niño begivenheder, er rapporteret for Chiles kystområde. En kraftig og hurtig opvarmning, som blev observeret ved udgangen af 1996, markerede overgangen til El Niño forhold flere måneder tidligere end traditionelle El Niño indikatorer. Dette kan forklares ved at lokale vindanomalier via atmosfæren er koblet til ændringer i det vestlige tropiske Stillehav i begyndelsen af en El Niño begivenhed (G. Shaffer og S. Hormazabal).

En numerisk havmodel af cirkulationen for et kystområde ud for Chile har reproduceret strukturen i havstrømmene langs kysten ud fra observerede vinde. Der er også fundet en stærk vekselvirkning mellem fangede kystbølger (som dominerer den lavfrekvente variabilitet ud for Chile) og den lokale topografi. Disse bølger kan have betydning for den ekstremt høje biologiske produktion i området (O.K. Leth). Fluktuationer i havenes overfladetemperaturer (SST) ud for Chile og Peru er stærkt koblet til disse bølger og mekanismerne i denne kobling undersøges i modelstudier (S. Hormazabal og G. Shaffer med PROFC).

2.5.4. Cirkulation og blanding i andre have

Udstrømningen fra Det arktiske Ocean til det nordlige Atlanterhav gennem Færø-banke kanalen bidrager med en tredjedel af den totale termohaline cirkulation af nordatlantisk dybvand. Nye data viser en stor variabilitet af strømmen ved kanalens udløb. Bundfriktion og ustabilitet i strømmens øvre grænseflade fører til blanding af det omgi-

vende varme vand med udstrømmende, koldt vand. På et togt er størrelsen af denne blanding undersøgt og et system af bølger udsat (D. Quadfasel, H. Hundahl, J. Holck, J. Høy-er, B. Hansen, Fiskirannsóknarstovan, Færørene, og S. Østerhus, Bergen).

En analyse af den hydrografiske struktur i Grønlandshavet over en 14-årig periode viser en generel opvarmning og højere salinitet i dybder større end 2000 m (D. Quadfasel og J. Verduin, Bremerhaven). Strukturen og variabiliteten af overfladecirkulationen i Grønlandshavet studeres ved brug af drivbølger (D. Quadfasel og J. Sellschopp, La Spezia).

Samhørende ændringer i isdække og lufttryk ved havoverfladen i Nordatlanten er analyseret for perioden 1903-1994. Variationer er koblet til ændringer i atmosfæren og visse processer i oceanerne på lange tidsskalaer og en markant aftagen i isdækket i Arktis siden 1970 er forbundet til en nylig observeret opvarmning af området (S. Venegas).

Endvidere er cirkulation og dannelse af vandmasser i Det indiske Ocean undersøgt (D. Quadfasel, M. Dengler og J. Karstensen, Hamburg), og der er i 1999 udsat et array på 10 bølger på den nordvestaustralske shelf (D. Quadfasel, J.S. Godfrey og G. Cresswell, Hobart). Data fra et andet array på 10 bølger, udsat i Bering Havet i 1998, analyseres nu (D. Quadfasel og T. Weingartner, Fairbanks, K. Aagaard, Seattle).

2.5.5. Instrumentudvikling

Vi har fortsat arbejdet med et automatisk observation/telemetri system (Moored Automatic Observation System, MAOS), som skal forankres ud for Chile. MAOS består af en overfladebølge med meteorologiske og optiske sensorer i kombination med undersøiske sensorer, der måler temperatur, salinitet, strøm og planteplankton fluorescens, og transmitterer data til land via satellit. Vi har endvidere bygget og afprøvet en ny version af vores TRAMP (Transceiving Registering, Autonomous Multicycling Profiler), som vil blive brugt i undersøgelser af fysisk-biologiske vekselvirkninger i økosystemet ud for Chile (P.-I. Sehlstedt, H. Hundahl, J. Holck og G. Shaffer med PROFC).

2.5.6. Stabiliteten af klimasystemet

Det er et fundamentalt problem at forklare klimasystemets stabilitet på lange tidsskalaer eftersom vi kender destabiliserende tilbagekoblingsmekanismer på perturbationer af SST såsom koblingen mellem vanddamp og infrarød stråling samt koblingen mellem isdække og overfladens albedo. Den ultimative konsekvens af disse destabiliserende mekanismer vil være en løbsk drivhuseffekt eller en helt isdækket klode. Jagten på stabiliserende mekanismer er derfor et aktivt forskningsområde.

En analyse af en simpel klimamodel har identificeret en dynamisk stabiliseringsmekanisme af tilstrækkelig styrke til at modvirke koblingen mellem vanddamp og infrarød stråling. Modellen blev konstrueret ved at benytte observationer, der viser, at den polrettede transport af angulært moment fra troperne til extratroperne i atmosfæren afhænger lineært af den latitudinale gradient af 500 mb overfladen. Fra den angulære moment transport beregnes middelstyrken af de overfladevinde i troperne og i extratroperne, som sammen bestemmer middelfordampningshastigheden. Ved at knytte SST perturbationer til variationer i 500 mb højden, kan SST perturbationer ses at føre til perturbationer i det angulære moment, som således stabiliserer

overfladetemperaturen i kraft af deres virkning på fordampningshastigheden (J.R. Bates). Numeriske eksperimenter med en global atmosfærecirkulationsmodel foretaget på en kraftig computer har bekræftet mekanismerne i den simple model og understøttet gyldigheden af den dynamiske stabiliseringsmekanisme. Endvidere har en analyse af 40 års atmosfæredata understøttet parametriseringerne i modellen (V.A. Alexeev og J.R. Bates).

I tropenerne domineres overfladens varmebudget af balancen mellem den indkommende solstråling og fordampning som afhænger af overfladevinde og forskelle i atmosfærens fugtighed. Overfladevindenes rolle i stabiliseringen af tropernes overfladetemperatur undersøges (R. Caballero). En simpel model, der inkluderer atmosfærens dynamik i ekstratropenerne, benyttes til at studere hvorledes den observerede temperaturgradient mellem ækvator og polerne oprettholdes (R. Caballero).

3. Niels Bohr Institutet

3.1. Teoretisk fysik. Almen

3.1.1. Måleproblemet i kvantemekanikken

Spørger man i kvantemekanikken, hvad der forårsager, at der overhovedet kommer et "klik" i en tæller, er svaret (efter al sandsynlighed) at klikket fremkaldes af en partikel (et kvante), der kommer fra en kilde. Forsøget går netop ud på at undersøge, hvorledes partiklen opfører sig under de omstændigheder, som apparatet frembringer. Men redegør kvantemekanikken for, at der kommer et klik i den givne situation? Teorien angiver (ved bølgefunktionen) den relative fordeling af klik (med forskellige specifikationer) bestemt ved antallet af partikler, der udsendes fra kilden. Men dette antal partikler kan til syvende og sidst kun bestemmes ved antallet af klik. Antallet af klik er således bestemt af antallet af klik, og det synes derfor, at forekomsten af klik optræder som en (upåagtet) antagelse i kvantemekanikken, forbundet med klassiske forestillinger om partikler i teoriens udgangspunkt. Undersøgelserne vedrører opbygningen af en teori ("Den primære manifestation af rumtids-symmetri"), i hvilken det enkelte klik er en manifestation af (symmetri-)variable, som ikke er knyttet til rumtidsobjekter (Ole Ulfbeck).

3.2. Teoretisk højenergi fysik

Vor forståelse af verden på de mindste afstande standser i dag ved "standardmodellen". Man opererer her med tre fundamentale vekselvirkninger: (i) de elektromagnetiske vekselvirkninger, der er ansvarlige for den struktur, vi finder i atomer og molekyler; (ii) de svage vekselvirkninger, der forklarer visse aspekter af radioaktivt henfald, samt spiller en afgørende rolle i stjernernes energiproduktion samt (iii) de stærke vekselvirkninger, der beskriver kernekrafterne, samt den substruktur der findes, når man kigger nærmere på atomkernernes byggestene: protonen og neutronen. Disse består af kvarker, der holdes tæt sammen gennem udveksling af såkaldte gluoner. På trods af den meget imponerende overensstemmelse mellem teori og eksperimenter som standardmodellen repræsenterer, er der tungtvejende teoretiske grunde til at tro, at standardmodellen kun er en del af en mere omfattende teori. En vigtig indikator i den retning er, at standardmodellen ikke beskæfti-

ger sig med tyngdekraften, som er den fjerde fundamentale vekselvirkning, vi kender i naturen. Problemet er, at standardmodellen er en såkaldt renormerbar teori, dvs. en teori, der på konsistent måde forener kvantemekanikken og den specielle relativitetsteori. Når vi kommer til tyngdekraften, skal vi forene kvantemekanikken med Einsteins almene relativitetsteori, og det har indtil nu vist sig særdeles vanskeligt. Men selv indenfor standardmodellen er der en række aspekter, der ikke er tilfredsstillende forstået. Standardmodellen har på naturlig måde forenet de elektromagnetiske og de svage vekselvirkninger. Denne del af teorien kaldes Glashow-Weinberg-Salam (GWS) teorien. De stærke vekselvirkninger, der kaldes "Quantum Chromodynamics" (QCD) lever et delvist uafhængigt liv indenfor standardmodellens rammer. Hvorfor er der disse to uafhængige dele? Ville det ikke være naturligt, at de blev forenet til en teori ved større energi, præcis som det er sket med den elektromagnetiske teori og teorien for de svage vekselvirkninger. En sådan forening ville måske også tillade os at forstå, hvorfor GWS- og QCD-teoriene har forskellige symmetrier ($U(1) \times SU(2)$, hhv. $SU(3)$). Hvorfor optræder leptoner og kvarker i bestemte "familier", og hvorfor er antallet af familier 3? Hvorfor har leptonerne og kvarkerne præcis de masser vi observerer? Kan disse masser forudsiges? Hvad er massen af den såkaldte Higgs-partikel, der er forudsagt af GWS-teorien?

Den næste generation af acceleratore (LHC) vil teste standardmodellen i energiområdet 1-10 TeV. Dette er et særdeles interessant område. Ikke alene kan vi her forvente at observere Higgs-partiklen, som er forudsagt af teorien, men det er også et område, hvor man forventer at de "ikke-perturbative" effekter i standardmodellen vil spille en vigtig rolle.

Forståelsen af disse spørgsmål illustrerer også et gennemgående træk ved teoretisk højenergifysik i dag: Ved at studere de mindste bestanddele føres man oftest til problemstillinger, der er relevante for forholdene i det tidlige univers. Dette skyldes, at de høje energier der behøves for at splitte stoffet i dets mindste bestanddele, vil være tilstede ved de høje temperaturer der herskede i det tidlige univers. Der knyttes således yderst betydningsfulde bånd til både moderne kosmologi og visse dele af nyere astrofysik.

Mens GWS-teoriene har så små koblingskonstanter ved nuværende eksperimentelt målte energier at perturbations-teori er uhyre nøjagtig, er situationen mere kompliceret i QCD-teorien. En del spørgsmål kan her besvares i perturbationsregning, mens andre kræver massive computerberegninger i ikke-perturbative områder. Sådanne ikke-perturbative beregninger spiller en fremtrædende rolle i gruppens arbejde. I et specielt regime af afstande, kan spektret af egenverdier af den såkaldte Dirac operator for kvarkerne beregnes eksakt ud fra universalitet og en forbindelse til random matrix teori. Gruppen er aktivt involveret i disse nye anvendelser af random matrix teori, der også har tråde tilbage til gruppens banebrydende arbejde omkring forbindelsen mellem random matrix teori og strengteori.

Forsøgene på at se standardmodellen som del af en større teori involverer netop forståelsen af strengteorier (og de dertil knyttede konforme feltteorier), samt studiet af kvantegravitation.

Streng- og superstrengteoriene har i en årrække spillet en stor rolle for højenergi gruppens arbejde på NBI, og gruppen har ydet væsentlige bidrag til formuleringen af disse teorier. Af nyere udviklinger kan her nævnes studiet

af dualitets-symmetrier. Visse supersymmetriske generalisationer af QCD-teorien har overraskende vist sig at være næsten eksakt løsbare på grund af en såkaldt dualitet. Skønt allerede uhyre interessant i sig selv, har denne opdagelse også virket som katalysator inden for matematik (studiet af topologiske invarianter for 4-dimensionale mangfoldigheder) og strengteori (hvor dualitet har vist sig at forbinde tilsyneladende forskellige teorier). Indenfor de seneste få år har strengteori gennemgået en rivende udvikling, som i udstrakt grad har sit udgangspunkt i netop disse dualitetsegenskaber. Generisk relaterer dualitet stærk kobling med svag kobling, og påstanden om eksakt dualitet er derfor fra begyndelsen et ikke-perturbativt udsagn. Ideen om en "større" forenende teori, kaldet M-teori, der har de kendte perturbative strengteorier indeholdt i sig i særlige grænser har i denne sammenhæng vist sig at være utroligt frugtbar, og har ført til en næsten eksplosiv aktivitet i feltet. Specielt har en forbløffende ækvivalens mellem M-teori, eller, i en vis grænse, 11-dimensional supergravitation med en helt specifik baggrundsmetrik på den ene side, og en konform invariant, supersymmetrisk sædvanlig kvantefeltteori ført til en hektisk aktivitet i 1998. Baggrundsmetrikken må indeholde en såkaldt anti de Sitter (AdS) del, og kvantefeltteorien fremkommer mirakuløst på overfladen af dette AdS rum. Der arbejdes på flere fronter på at forsøge at udvide denne ækvivalens til det ikke-konforme og -supersymmetriske tilfælde. Hvis der kommer et afgørende gennembrud her, har strengteori fået en helt uventet direkte relevans for selve partikelfysikkens standardmodel. Gruppen på NBI har været aktivt involveret i disse seneste udviklinger lige fra starten (J. Ambjørn, H.B. Nielsen, P.H. Damgaard, P. Olesen, J.L. Petersen, K. Anagnostopoulos, D. Bödeker, J. Correia, J. Greensite, T. Harmark, C.F. Kristjansen, Yu. Makeenko, J. Nielsen, J. Nishimura, K. Olsen, P. Orland, T. Prokopec, J. Rasmussen, K. Savvidy, G. Semenoff, R. Szabo, K. Takenaga, Y. Takanishi, K. Zarembo).

3.3. Eksperimentel partikelfysik

Hvad er stoffets mindste bestanddele? Det eksperimentelle svar herpå synes at afhænge af ved hvilken temperatur spørgsmålet stilles. Ved tilstrækkeligt høje temperaturer, som f.eks. i solens indre, opløses atomerne i elektrisk ladede kerne- og elektronbestanddele. Ved endnu højere temperaturer opløses også atomkernerne i de partikler, vi i dag holder for at være elementære og uforanderlige.

De mest almene elementære partikler, vi kender i dag, danner tre familier med hver to kvarker og to leptoner. Disse synes at være de mindste bestanddele af alt stof. Hertil kommer kraftfelternes kvanter: fotoner, gluoner, W- og Z-bosonerne. Kvarker og leptoner kan bindes sammen af kraftfelterne til sammensatte partikler. For at løsne de bånd, der binder kvarkerne sammen til f.eks. protoner og neutroner, kræves der ekstremt høje temperaturer, nemlig sådanne som herskede i de første øjeblikke af universets historie.

Sådanne forhold er bekestelige at etablere i laboratoriet, og derfor er der kun få laboratorier for partikelfysik i verden. I Europa har landene skabt organisationen CERN med laboratoriet ved Geneve til formålet. Danmark er et af de 19 medlemslande i CERN, og medarbejdere ved Niels Bohr Institutet har siden oprettelsen af CERN deltaget i det internationale samarbejde om eksperimenter i partikelfysik.

Gennem sådanne eksperimenter har man fundet, at protonen og de andre såkaldte hadroner har en indre struktur; de består af kvarker og gluoner. Kvarkerne bærer en type ladning, som kaldes farve. Gluonerne kobler til farve og har også selv farve. De formidler de såkaldte stærke kræfter. Til de to kvarker i hver familie knyttes endvidere to partikler uden farve. Det er f.eks. elektronen og neutrinoen, som kun følger elektromagnetiske og svage kræfter. Igenem de sidste to årtier er det blevet fastslået, at disse to slags kræfter er to sider af den samme vekselvirkning. Teorien for de stærke og elektro-svage kræfter er i så god overensstemmelse med eksperimenter, at den går under navnet "standardmodellen" (se foregående afsnit).

Kvarkerne og leptonerne ser på alle måder ud som punktpartikler, uden udstrækning og dermed uden indre struktur. Det er et åbent spørgsmål, om man med standardmodellen er nået til enden af stoffets sønderdeling, eller om fremtidige eksperimenter vil afsløre en indre struktur af disse partikler, eller måske helt nye partikler. Sandsynligheden taler for det sidste, da man ganske mangler en forklaring på, hvorfor partiklerne har deres respektive masser, hvorfor der netop er tre familier, hvorfor alle kræfter synes at konvergere til en fælles styrke ved ultimativt høje temperaturer og endelig hvordan gravitationskraften kan inkluderes i teorien.

Niels Bohr Institutets deltagelse i disse undersøgelser, ALEPH og DELPHI, angår blandt andet elektron-positron kollisioner ved høje energier, tilvejebragt i LEP acceleratoren ved CERN. Her er man nu nået op på den højeste energi, 204 GeV, som er mulig med denne maskine. Man håber at finde tegn på den "manglende brik" i standardmodellen, nemlig en såkaldt "Higgs" partikel, der tjener til at give masse til de andre partikler. Ved LEP arbejdes der endvidere med præcisionsmålinger af de forskellige bosoner (kraftkvanter), målinger som ikke vil kunne overgås i præcision i en overskuelig fremtid.

Der deltages endvidere i forberedelser til den næste generation af eksperimenter, ATLAS, ved CERN. Ved at accelerere protoner til meget høje energier i en ny superledende ring, LHC, placeret i LEP tunnelen er der en særdeles god chance for at besvare nogle af de åbne spørgsmål i partikelfysikken. Det er her nødvendigt at lade intense protonbundter støde sammen 40 millioner gange i sekundet. Dette giver store udfordringer til den elektroniske behandling af eksperimentets millionvis af måleenheder, og i dette område bidrager NBI til udviklingen af udstyr og metoder.

Endelig deltages der i et nyt eksperiment, Hera-B, ved DESY, det store partikelfysik-anlæg i Hamburg. I eksperimentet vil man søge at isolere store mængder af partikler, der indeholder den næst-tungeste kvarktype. Det drejer sig om at finde ud af det subtile mønster hvorefter de forskellige kvarktyper kan blande sig og transformere mellem hinanden når de udveksler W-bosoner. Sådanne effekter er nødvendige for at forklare hvorfor der alene findes stof i universet (foruden stråling) og ikke lige så meget antistof (J.D. Hansen, J.R. Hansen, P.H. Hansen, B.S. Nilsson, M. Dam, P.R. Møller, A. Khodjamirian, B. Rensch, A. Wæænænen, S. Schmidt, S. Xella, og B.Aa. Nielsen).

3.4. Teoretisk Kernefysik

Teoretisk kernefysik dækker over mange emner, hvoraf en stor del dyrkes ved instituttet. Der er en lang tradition for studier af strukturen af stabile og næsten stabile kerner. I

de senere år har interessen også samlet sig om studiet af egenskaberne af kernestof under kompression og voldsom opvarmning. Disse egenskaber kan studeres i laboratoriet i kollisioner mellem tunge kerner. Voldsomt opvarmet kernestof fandtes i det tidlige univers, og kernestof under kompression forekommer i dag i naturen i neutronstjerner.

Den teoretiske gruppe er kraftigt engageret i kernestrukturforskning. En aktuell problemstilling er kobling mellem termisk excitation, superfluiditet og rotationsbevægelse i atomkerner. Ved en lav temperatur, i forhold til den typiske energiskala i kernefysik, sker en faseovergang fra jævn til diffus rotationsbevægelse. Ud fra teorier for systemer af få partikler undersøger gruppen såkaldte halokerner, der har en diffus overflade af neutroner. Metoder fra kernefysik bruges i beskrivelsen af atomare klynger, dvs. mikroskopiske metaldråber bestående af op til nogle tusinde atomer. Også kvantetilstande i superkolde Bose-kondensater og i nanostrukturer indeholder analogier til kernefysik, og studeres af gruppen. Atomkerner indeholder nogle af de mest karakteristiske overgange fra ordnet til meget irregulær bevægelse. I samarbejde med medlemmer af instituttets gruppe for Komplekse Systemers Fysik, arbejder gruppen på beskrivelser af kvantekaos.

Ved mellemtemperaturer udviser kernestof en faseovergang fra en væske til en gas. Ved højere temperatur møder man en hadronfase. Ved meget højt tryk og temperatur mister de enkelte nukleoner deres identitet, og der dannes et quark-gluonplasma, hvori quarkerne bevæger sig frit. Symmetrier af løsningerne til feltteorier, som kan beskrive plasmaet, åbner muligheder for eksistensen af forskellige faser, med karakteristiske faseovergange af første og anden orden. Quark-gluon plasmaet kan skabes ved oprettelse af chiral symmetri, eller ved til en fase med superledning i QCD-farven. Fasediagrammet og tilstandsligningen for kernestof er af afgørende betydning for det indre af neutronstjerner.

Quark-gluon plasmaet kan opstå kortvarigt i kollisioner af relativistiske tunge ioner. I samarbejde med NORDITA laver gruppen modelbeskrivelser af de dynamiske kollisionforløb, med transport i plasma. Modelbeskrivelserne føres helt igennem til forudsigelser for begivenheder som kan iagttages ved nuværende og fremtidige accelerators og detektorer. Ligeledes føres beregninger på neutronstjerner igennem, så udregnede masser og radier kan konfronteres med nyeste data fra røntgenstråling udsendt fra binære neutronstjerner. Gruppen er knyttet til det skandinavisk-europæiske CHIC projekt for mellemenergi og til det danske CRAK (tidligere HEHI) indenfor relativistisk tungionsfysik. Samarbejdet omfatter detektorsystemet BRAHMS ved RHIC acceleratoren i Brookhaven, USA (J.M. Bang, J. P. Bondorf, M. Diakonov (Nordita), T. Døssing, A.D. Jackson, I.N. Mishustin, B.R. Mottelson (Nordita), G. Carter, H. Heiselberg (Nordita), B. Vanderheyden, T. Wilke, O. Scavenius, K. Splittorff, G. Neergaard, A-M. Levy, J. Pedersen).

3.5. Eksperimentel kernefysik

3.5.1. Kernestruktur ved høje spin

De første måneder af 1999 blev brugt på at indrette nye laboratorier og analysefaciliteter på NBI, Blegdamsvej 21, som et nyt udgangspunkt for "Rejse-fysikken", efter at vi i 38 år hovedsageligt har baseret forskningen på Tandem Accelerator Laboratoriet ved Risø, som blev lukket 15. jan.

1999. Omstillingen for både fysikere og den tekniske stab var ikke let, men vi skylder vore kolleger på Blegdamsvej stor tak for den store hjælpsomhed vi mødte overalt. Den nye tid blev åbnet med et "spring symposium" i maj 1999 arrangeret af de eksperimentelle grupper på NBI i fællesskab. Vi havde her lejlighed til også at byde mange af vore internationale samarbejdspartnere velkommen i de nye omgivelser.

Med igangsætningen af nye store internationale projekter, EUROBALL og EXOGAM i Europa og GAMMASPHERE i USA, opbygget efter samme principper som vi kender fra NORDBALL, men med 10-100 gange større effektivitet afhængig af de henfaldende gamma-kaskaders multiplicitet, vil det i fremtiden være langt mere frugtbart at satse fuldt på disse nye slagkraftige faciliteter i udlandet, som åbner mange nye muligheder, med betydelig mindre omkostninger. NBI's eksperimentelle afdelinger på Blegdamsvej er nu samlet igen med en fælles infrastruktur.

På denne baggrund har gruppen deltaget i en række nye eksperimenter i 1999 og således hentet spændende resultater hjem fra både EUROBALL IV i Strasbourg, Frankrig, som nu er udbygget med et gammakalorimeter, fra GASP i Legnaro, Italien, samt fra GAMMASPHERE i Argonne, Chicago, USA.

I disse eksperimenter udnytter man primært de velkendte Coriolis- og centrifugal kræfter som induceres i meget hurtigt roterende compoundkerner som dannes ved fusion af accelererede tungioner med targetkerner. Efter afgivelse af eksitationsenergi ved partikelfordampning, afkøles kernen mod grundtilstanden ved udsendelse af en kaskade af gammastråler med energier som er korreleret med den aftagende rotationsfrekvens under henfaldet. Rotationskorrelationen i hvert enkelt henfald kan herved studeres og vidne om kernepartiklernes bevægelsesmønstre under rotationen.

En stor del af eksperimenterne sigter imod en detaljeret identificering og kortlægning af atomkernens kvantetilstande, og studiet af kernens enkelpartikel og kollektive bevægelsesformer, faseovergange og symmetribrud, mens andre sigter på at finde kerner med særlige egenskaber, ofte teoretisk forudsagt, men meget vanskelige at finde. Dette gælder f.eks. de axial symmetriske hyperdeformerede tilstande med akseforhold på 3:1:1, som er teoretisk forudsagt i begrænsede masse og spin områder, men som vi endnu ikke, efter flere søgninger i Hf og Yb området, har kunnet påvise. I det kommende år vil vi efter tolkning af ny information fra måling af impulsmoment fordelinger i semi-symmetriske reaktioner, gøre en fornyet indsats i Xe området. Kerner kan også udvikle kollektive former hvor den axiale symmetri er brudt. En følge af triaxialiteten i et kvantesystem kan herved studeres, og gruppen har indledt en række forsøg på at belyse disse problemstillinger i større detalje efter at have identificeret et område omkring Lu og Hf kernerne, både teoretisk og eksperimentelt, hvor denne type tilstande findes. I 1999 er det især levetidsmålinger til bestemmelse af kollektiviteten, og forsøg på at finde den såkaldte "wobbling mode", forudsagt af Bohr og Mottelson for mere end 20 år siden, som har været i fokus.

Vi er i 1999 kommet frem til en bedre teoretisk forståelse af dæmpningen af varme atomkerners rotationsbevægelse i henfald fra høje spin, i en erkendelse af at dæmpningen indeholder 2 komponenter, en bred, som er ukorreleret i henfaldet, og en smal som kan følges igennem flere kvantespring i rotationsbevægelsen. Det viser sig at denne komponent direkte er relateret til den størrelse, som beskriver

de fundamentale middelfelt tilstandes kopling til komponentkernens kontinuum. Vi arbejder nu på at udvikle en metode til at isolere og måle denne bredde, som hovedsageligt er kendt fra de kollektive "Giant Resonances", men ubestemt ved lavere eksitationsenergier.

Gruppen er også engageret i udvikling af en ny type multi-segmenteret detektor, hvor sporing af gamma spredningen i detektoren giver nye muligheder. Vi sigter her imod at opnå en nøjagtig positions- og retningsbestemmelse af gammastrålerne og at forbedre effektiviteten for måling af gammakaskader med en faktor 2-3. Dette vil åbne mulighed for en komplet kortlægning af kernerne kvantestruktur helt op til energiområdet hvor kerneniveauerne viser ren kaotisk struktur. Dette projekt støttes af et EU's TRM netværk program med 8 deltagende institutioner.

Man forudser en videreudvikling af EUROBALL, som i øjeblikket er verdens mest effektive gamma facilitet, og på en sideløbende opbygning af nye detektorsystemer ved laboratorier med radioaktive ionstråler.

En ny udvikling på accelerator- og detektorområdet har gjort det muligt at studere kerner som har et meget stort overskud af neutroner i forhold til de stabile kerner. Studiet af disse kerner har en speciel betydning fordi de indgår som mellemprodukter i tilblivelsen af solsystemets grundstoffer ved supernova eksplosionerne. Gruppen har deltaget i eksperimenter ved GANIL i Frankrig med sigte på at efterprøve de såkaldte magiske strukturer i kernerne skalmodel. Gruppen har ved disse forsøg bidraget med en ny 16-fold segmenteret Germaniumdetektor, der gør det muligt at måle strukturer fra kerner der bevæger sig med 30 % af lysets hastighed. Et stort instrument med 16 detektorer af denne type, EXOGAM, er under opbygning ved GANIL (G.B. Hagemann, B. Herskind, G. Sletten, S. Törmänen, J.N. Wilson, D. Ringkøbing Jensen, K. Austin Schmidt, R. Terry, N. Hashimoto, T. Saitoh, S. Ødegård).

3.5.2. Pioner i kernemediet

Ved Laboratoire National Saturne, Paris, har en gruppe fra NBI studeret ladningsombytningsreaktioner ved energier på 1 GeV per nukleon. Ved disse energier formidles reaktionen ved overførsel af en virtuel pion. Dette giver mulighed for studiet af pioners opførsel i kernemediet. En speciel manifestation af pionernes vekselvirkning med kerne-stoffet er de såkaldte kohærente pioner. Det er kvanter, der propagerer gennem kernen som skiftevis en pion og en Delta-hul tilstand, for til slut at manifestere sig som en reel pion, udsendt i retning af det oprindeligt overførte kvant.

De sidste eksperimenter ved Saturne blev udført med et specielt spektrometer opført af gruppen med henblik på studiet af disse kohærente pioner. I 1999 blev analysen af reaktionen Helium-3 til Tritium, førende til produktion og detektion af kohærente pioner ført til ende med en opløsningsevne, der langt overgik tidligere forsøg. Det kunne direkte bevises, at slutkernen blev efterladt i sin grundtilstand – det reneste signal på kohærensens. Udover dette blev vinkelfordelingen målt i detalje, så man kunne se dem udsendt i et snævert vinkelinterval omkring retningen af den overførte impuls. I 1999 blev analysen ligeledes ført til ende for et eksperiment med uelastisk spredning af alfapartikler på protoner. Dette førte til den første direkte observation af kohærente pioner dannet i projektilet i en reaktion (C. Ellegaard, C. Gaarde, J.S. Larsen, R. Dahl, M. Drews, J. Jensen).

3.5.3. Højenergi tungion fysik

Kvarer er normalt bundne i "farveløse" partikler, dvs. at kvantetallet farve er neutraliseret på samme måde som elektrisk positiv og negativ ladning tilsammen kan give elektrisk neutrale tilstande. De observerede partikler er således protoner, neutroner, andre baryoner og mesoner. Dette er et karakteristisk træk ved stof under de betingelser, der hersker i universet i dag. Ved meget høje temperaturer og tætheder, svarende til de forhold der fandtes cirka et mikrosekunder efter Big Bang, eksisterede disse farveløse partikler ikke men i stedet kunne kvarkerne og gluonerne (den stærke vekselvirknings kvantum) bevæge sig frit omkring i det unge univers. Dette er i hvert fald hypotesen. Forsøg med tunge ioner ved ultrarelativistiske energier formodes at kunne genskabe forhold, der ligner tilstandene i dette unge univers, dog varer en sådan laboratoriefrembragt tilstand kun så lang tid, som det tager lyset at rejse fra den ene ende af atomkernen til den anden, og laboratorie "universet" har en udstrækning som en kerne.

En forskergruppe på instituttet, kaldet HEHI, deltager i sådanne tungionsforsøg, dels ved CERN i Geneve og dels i Brookhaven Laboratoriet udenfor New York.

En af aktiviteterne I 1999 har været afslutningen af NA44 eksperimentet ved SPS acceleratoren på CERN. I dette eksperiment målte partikelspektre og multipartikel korrelationer i ultrarelativistiske tungion kollisioner. Det menes at man ved disse studier kan opnå informationer om rum- og tidsudviklingen i stødene og således måske studere den førnævnte tilstand hvor kvarer og gluoner er frie partikler. I 1999 har gruppen arbejdet med færdiggørelsen af analysen og afslutningen af flere publikationer. Data fra Pb + Pb forsøget i efteråret 1995 og 1996, ved hvilket et dansk konstrueret flyvetidshodoskop (H4) blev taget i brug, er blevet analyseret. Resultaterne viser at H4 fungerede som en essentiel detektor i forbindelse med identifikationen af sjældne, sammensatte partikler (deuteroner, tritoner og disses antipartikler) som gruppen særligt har interesseret sig for. Denne fysikanalyse sigter især mod en indgående analyse af forholdene ved "freeze-out" dvs. tilstanden hvor partiklerne frigør sig fra vekselvirkningsområdet.

En anden central aktivitet for gruppen er ved den nye tungions collider RHIC i Brookhaven Laboratoriet, med start for data-tagning i maj 2000. Ved RHIC er energierne 10 gange større end ved SPS! Gruppen deltager i BRAHMS, ét af de fire store eksperimenter ved RHIC. I løbet af året har gruppen arbejdet meget aktivt i forbindelse med færdiggørelsen af eksperimentet og i opbygningen af den nødvendige, ret komplekse software. Gruppen har til eksperimentet bl.a. bidraget med en stor spektrometermagnet, to segmenterede flyvetidshodoskoper og et time projection chamber. Fysikprogrammet sigter på en omhyggelig måling af partikelspektrene fra Au+Au stød.

På endnu længere sigt planlægges en deltagelse ved CERN's LHC projekt som forventes i gang år 2005. Gruppen deltager i ALICE eksperimentet, som også primært vil studere ultrarelativistiske tungions stød ved en meget stor energi (ca. 30 gange energien ved RHIC). Det er planen at gruppen skal bidrage med og stå for et silicon teleskop der måler partikel-multipliciteten i den forlæns retning (Hans Bøggild, Jens Jørgen Gaardhøje, Ole Hansen, Anders Holm, Børge Svane Nielsen, Ian Bearden, Allan Hansen).

3.6. Astrofysik

3.6.1. Kosmisk Mikrobølge Stråling, TOPHAT

Samarbejdet med DSRI omkring ballon-projektet TOPHAT til måling af anisotropien af den Kosmiske Mikrobølge Stråling er i en god og frugtbar udvikling. Tidspunktet for den ønskede SYDPOLS-flyvning forventes at finde sted omkring nytår 2000/2001. Det sidste 1,5 år er anvendt til analyse af gruppens MSAM2 data, der blev indsamlet i sommeren '98 ved en ballon-flyvning fra Texas som forberedelse til Tophat flyvningen (P.R. Christensen, S. Hermit, H.U. Nørgaard-Nielsen (DSRI), H.E. Jørgensen).

3.6.2. Kosmisk Mikrobølge Stråling, PLANCK

DSRI, NBI/AFG og TAC har et såvel formelt som reelt samarbejde om ESA's PLANCK satellit-mission til måling af anisotropien af den Kosmiske Mikrobølge Stråling. Der forventes opsendelse i 2007. Det danske bidrag består i at fremstille og levere spejlene til mikrobølge teleskopet. I inddeværende år er spejlkonfigurationen i det væsentlige blevet fastlagt ved en lang række møder blandt deltagerne i missionen og vi forventer at skrive kontrakter med industrien om fremstilling af spejlene i løbet af det kommende år (P.R. Christensen, H.U. Nørgaard-Nielsen (DSRI), H.E. Jørgensen, I. Novikov).

3.7. Komplekse systemers fysik

Denne gruppe repræsenterer et bredt spektrum af interesseområder, som har været i stærk udvikling i de sidste år. Med udgangspunkt i hele spektret af traditionelle specialiteter på NBI/NORDITA: kernefysik, statistisk mekanik, faststoffysik, højenergifysik og astrofysik er der vokset et nyt område frem, hvis fælles tråd er den stærke ulinearitet, som findes i alle realistiske systemer og ofte spiller en helt dominerende rolle. Denne ulinearitet kan fremkalde strukturer med meget kompleks geometri (bl.a. såkaldte fraktaler) og meget irregulær bevægelse (kaos), hvis forløb er uforudsigeligt på trods af at dynamikken er helt deterministisk. Et andet fællestræk ved dette område er brugen af computerekspirer; det er i høj grad den intuition som er opnået gennem vekselvirkningen med computere, som gør det muligt at angribe disse vanskelige "klassiske" problemer.

De metoder, der udvikles i studiet af ulineære systemer kan anvendes på mange forskellige områder, f.eks. turbulens, kvantesystemer med mange frihedsgrader (som atomkerner), kemiske reaktioner, klassisk mekanik og konstruktionen af neurale netværk med evne til at lære og udføre komplicerede beregninger på en fleksibel måde.

Kaotisk bevægelse i små systemer er, i de sidste ti år, blevet et relativt velstuderet område. Man ved noget om, hvordan kaos opstår og hvordan det karakteriseres. For turbulens er situationen helt anderledes: vi har en meget ringe teoretisk forståelse og ved ikke meget om, hvordan den bedst kan karakteriseres. Det er et spændende område og der foregår en bred indsats her: numeriske eksperimenter med gitre af koblede afbildninger, cellulære automater og hydrodynamisk turbulens. Fremskridt på disse områder er vanskelige, men vil kunne anvendes på mange fænomener, hvor både kaotisk bevægelse og rumlig uorden spiller en rolle.

Man kan specielt fremhæve de undersøgelser af "intermittens" i turbulent bevægelse (dvs. afvigelser fra Kolmogorovs teori), baseret på såkaldte skalmodeller, som vi-

ser at dette fænomen kan findes i selv meget simple modeller. Endvidere er der sket fremskridt i forståelsen af turbulens i periodiske kemiske reaktioner. Det er lykkedes at få overblik over de instabiliteter, der forårsager den turbulente dynamik og de bundne hvirvel- (eller spiralbølge-) tilstande, der kan dannes undervejs. Endelig kan man nævne en ny gruppe af dynamiske vækstmodeller, som har skabt stor interesse.

Udviklingen inden for "kvantekaos", som historisk står institutterne særligt nær, har været meget spændende i de sidste år, da man nu, både eksperimentelt og teoretisk, kan studere højt eksiterede og meget righoldige spektre, f.eks. af brintatomet i et ydre magnetfelt. Her er gruppen kendt for at have udviklet en meget effektiv og udbredt teknik, hvorved egenskaber kan beskrives ved hjælp af et lille antal periodiske baner fra det tilsvarende klassiske (Newtonske) system.

Indsatsen på dette område er stor og stærkt voksende. Den er styrket betydeligt gennem skabelsen i 1993 af "Center for Chaos and Turbulence Studies" finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (i første periode ledet af P. Cvitanovic). Det består af NBI kaosgruppen, af Preben Graae Sørensen's gruppe på Kemisk Institut, samt af Erik Mosekildes gruppe fra DTU. Dette center har skabt helt nye muligheder for det eksperimentelle program. Vi har nu mange eksperimenter i hydrodynamik (ved M. Levinsen og C. Ellegaard): rørstrømninger, frie overflader (hydrauliske spring) og Faraday bølger. Endvidere i svampvækst (med forbindelse til andre dynamiske fronter), kuglestrømninger, akustiske resonanser (med forbindelse til kvantekaos), simple modeller af vekselvirkende neuroner og proteinfoldning. Den oprindelige bevilling til CATS centeret blev i 1998 afløst af en ny rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, som nu er ledet af M.H. Jensen.

I 1998 blev gruppen medlem af en forskerskole i "Ikke-lineære Systemer" sammen med grupper på Danmarks Tekniske Universitet, Kemisk Institut (KU), Afdelingen for Optik og Fluid Dynamik (Risø), og med samarbejdspartnere i industrien, så som Novo-Nordisk. Skolen er finansieret af Forskerakademiet og gennem denne graduate skole har vi en unik mulighed for at koordinere undervisningen for ph.d.-studerende (og tildels også specialestuderende). Kurserne kan understøttes af gæsteforelæsere betalt af skolen og udenlandske ph.d.-studerende bliver ligeledes støttet af skolen. Skolen afholder en mængde workshops og symposier og er i gang med at udforme samarbejdsaftaler med andre tilsvarende skoler i verden.

Gruppen har gennem de senere år satset mere og mere aktivt på at studere emner og processer inden for biologiske systemers fysik. Dette er i særdeleshed sket gennem en eksperimentel opbygning af studier af konfigurationsændringer af makromolekyler, så som proteiner, DNA og polymerer. Gennem et unikt eksperimentelt udstyr, opbygget indenfor gruppen af G. Zocchi, er man i stand til at se på ændringer i konfigurationer på skalaer så små som få Ångstrøm. Teknikken der bruges er baseret på et nærfelts-optisk mikroskop, og der er opnået banebrydende resultater med denne teknik. Aktiviteten bliver suppleret af en teoretisk indsats inden for beskrivelser af termodynamiske processer for protein-foldning. Ligeledes studeres motor-proteiner teoretisk.

I slutningen af 1998 blev to unge forskere, Kirstine Berg-Sørensen og Lene Oddershede, tildelt en bevilling fra

FREJA programmet. Denne aktivitet vil opbygge en såkaldt optisk pincet til at studere, kontrollere og manipulere de mindste biologiske molekyler. Denne form for pincet udgør et særdeles avanceret værktøj til en videre forståelse af fysiske processer i biologien. I 1999 blev den eksperimentelle aktivitet indenfor biofysik yderligere styrket gennem en samarbejdsaftale med Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (KVL). Christian Rischel er gennem denne aftale ansat dels ved NBI og dels ved KVL og vil ved NBI opbygge et fluorescens-eksperiment til undersøgelser af enkelte biologiske molekyler.

Gruppen indenfor biologisk fysik var medinitiativtager til dannelsen af en forskerskole i "Biological Physics" i samarbejde med Risø Laboratoriet, MEMPHYS på Danmarks Tekniske Universitet, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og August Krogh Institutet på Københavns Universitet. Denne skole er sponsoreret af Forskerakademiet og danner en "paraply" over alle ph.d.-studerende inden for områder i biologisk fysik i hele Ørestadsområdet. Således er der tæt samarbejde med fysikafdelingen på Lunds Universitet. Skolen tilbyder et stort udbud af kurser indenfor feltet, og inviterer gæsteforelæsere til at deltage i kurserne og forelæse i workshops for ph.d.-studerende.

Et andet meget aktivt område indenfor komplekse systemers fysik er studiet af selv-organiserende kritiske fænomener (kaldet "SOC"). Dette felt blev etableret af P. Bak for ca. 10 år siden og har siden da gennemgået en rivende udvikling, og mange grupper i verden arbejder nu indenfor dette felt. Hovedideen bag selv-organiserende kritiske fænomener er, at ikke-lineære dynamiske systemer, med både tidslige og rumlige frihedsgrader, af sig selv vil udvikle sig hen imod et kritisk punkt, alene givet ved de underliggende dynamiske processer. Idet systemet nærmer sig det kritiske punkt, vil rumlige og tidslige korrelationer bygges op og på det kritiske punkt vil der være potenslovs korrelationer i både tid og rum. Denne opførsel er nu eksperimentelt observeret i en mængde systemer, f.eks. sandbunker, superledningsdynamik, væskedynamik, etc. I de seneste år har man udvidet sin aktivitet til at omhandle biologiske systemer, såsom immunsystemet, og endvidere også finansielle systemer, som aktiehandel og -priser. Ud fra computersimuleringer af de dynamiske ligninger observeres igen en kritisk opførsel, hvilket kan have afgørende konsekvenser så vel på det medicinske som på det finansielle område.

Gruppen er deltager i tre "Mobility"-netværk indenfor EU: "Extended Dynamical Systems" (koordineret af T. Bohr), "Fractals and Self-organization" (koordineret af P. Bak) og "Intermittency in Turbulence" (koordineret af M.H. Jensen). I hvert netværk deltager ca. 10 andre fremtrædende grupper i Europa.

Mange fremragende gæster har besøgt grupperne og det har, sammen med den store og aktive studentergruppe, bidraget til at skabe et stimulerende og dynamisk miljø. En stor del af forskningen i disse nye retninger har været muliggjort gennem generøs støtte fra private fonde og industri (P. Alstrøm, P. Bak, K. Berg-Sørensen (NORDITA), T. Bohr, P. Cvitanovic, P. Dimon, C. Ellegaard, J. Hertz (NORDITA), M. Høgh Jensen, B. Lautrup, M. Levinsen, L. Oddershede, C. Rischel, K. Sneppen (NORDITA), G. Zocchi, J. Sparre Andersen, K. Haste Andersen, J. Borg, B. Freiesleben, S. Hörlyck, S. Juul Jensen, J. Lundbek Hansen, P. Muratore-Ginanneschi, S. Nørlykke, F. Okkels, J. Randsløv, K. Schaadt, G. Simon, G. Tian, C. Veje, U.

Beierholm, R. Berg, J.K. Dam, B. Hansen, K. Hansen, A. Haaning, A. Jakobsen, J. Kockelkoren, M. Lommer, R. Mikkelsen, U. Petersen, M. Skogstad).

3.8. Instituttets regnemaskineanlæg

Regnemaskineudstyret på Blegdamsvej har kørt stabilt også i 1999. Der er foretaget de traditionelle udvidelser i form af flere UNIX (Digital UNIX og Linux) arbejdsstationer og forbedret netværksudstyr. Central UNIX server er en AlphaServer 2000 5/250. Denne betjener 24 Digital UNIX og ca. 100 Linux arbejdsstationer. Herudover er der installeret en Linux klynge med 30 maskiner for de studerende som drives sammen med Ørsted Laboratoriet. Endelig har højenergi afdelingen en regneklynge bestående af 35 Linux maskiner.

Netværket består af et antal ethernet-segmeneter koblede sammen til en stjerne topologi i en bro, samt en FDDI-ring. De fleste segmeneter kan nu levere 100 Mbit/s ethernet (Björn S. Nilsson).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

I løbet af kalenderåret 1999 har 42 udenlandske gæsteforskere opholdt sig ved Niels Bohr Institutet i længere perioder (over 3 måneder).

De er fordelt på følgende lande: Armenien 1, Australien 1, Belgien 1, Canada 2, England 2, Finland 1, Frankrig 1, Grækenland 2, Holland 1, Italien 11, Japan 5, Kroatien 1, Portugal 1, Spanien 1, Tyskland 6, Ungarn 1, USA 4.

Derudover har instituttet i 1999 haft 102 udenlandske gæster på kortere besøg (i max. 3 måneder) og et antal gæster, som har deltaget i symposier og workshops: Spring Symposium on Particle-and High Energy Heavy Ion Physics, 05/05-07/05, med 33 deltagere, Joint Study Weekend HALO'99, 28/05-30/05, med 54 deltagere, Pathways in Protein Folding and Protein Aggregation, 06/10-09/10, med 62 deltagere. Antallet inkluderer ikke deltagere fra NBI.

4. Ørsted Laboratoriet

4.1. Nanofysik

I det forløbne år har nanofysikgruppen beskæftiget sig med III-V halvleder-baserede mesoskopiske strukturer, mesoskopiske superledere og kulstofnanorør. En del af det eksperimentelle udstyr tager udgangspunkt i det såkaldte III-V NANOLAB, der er centreret omkring det ved NBIfAFG i 1989 etablerede molekylstrålepitaksianlæg (MBE). Dette anlæg tillader at opbygge tynde eenkrystallinske lag af skiftevis GaAs og AlAs til fremstilling af kunstige krystaller og lavdimensionale strukturer. Andre faciliteter yder elektronstrålelitografi ned til 50 nm liniebredder, målinger ved lave temperaturer (20 mK) og i høje magnetfelter (13 T) samt "atomic force" mikroskop teknik. Der er kraftigt samarbejde med ØLs teorigruppe (P.E. Lindelof, J. Borggreen, C.B. Sørensen, N. Payami, C. Mortensen, A. Kristensen, D. Cobden, P.R. Poulsen).

4.1.1. Nanopartikler og nanokomponenter

De magnetiske egenskaber hos nanopartikler af jern studeres vha. mikro Hall-kryds fremstillet ved GaAlAs MBE.

Partiklerne placeres midt i Hall-krydset ved anvendelse af atomic force mikroskopet.

Med frit flyvende Na klynger med 50-400 atomer er det lykkedes at fremprovokere fordampning af enkeltatomer i en termostat med He i temperaturområdet 20-120 grader Celsius. Fra fordampningsraterne har vi beregnet absolutte bindingsenergier for ca. 125 klyngestørrelser (L.T. Kuhn, P.E. Lindelof, J. Borggreen, K. Hansen, T. Døssing i samarbejde med K. Clausen og K. Lefman, Risø, og S. Mørup, DTU).

Ved hjælp af et mikro Hall-magnetometer har vi studeret magnetiseringen af små superledende aluminium ringe. Målingerne afspejler klart fluxforholdene i ringen, bl.a. gennem observation af pludselige spring af enkelte eller multiple flux-kvanter (S. Pedersen, P.E. Lindelof, A. Kristensen).

4.1.2. Endimensionale elektroniske heterostrukturkomponenter

Kvantepunkt-kontakter er blevet fremstillet i todimensionale elektrongasser. De har en bredde på ca. 200 nm og er afgrænset ved to halvcirkler med radius på 2,5 og 10 mikrometer. Den elektriske ledningsevne er kvantiseret i hele værdier af 2 gange ledningsevnekvantet. En interessant ekstra struktur ved 1,4 gange ledningsevnekvantet er blevet studeret og søgt beskrevet med en fænomenologisk model. Som en 1-0-1-dimensionel struktur er der fremstillet punkt-kontakter med to ekstra gates på tværs af indsnævringen med en afstand på 1 mikrometer. Her optræder Coulomb blokade som optakt til ledningsevnekvantiseringen. En endimensionel kanal udformet som en ring udviser fluxkvantisering. Dette har været studeret i en ring med to endimensionale tilledninger, alt sammen fremstillet ved etsning i GaAlAs. Det er lykkedes at finde en fortolkning af resultaterne, som har givet et klarere billede af fysikken i en sådan ring (A.E. Hansen, S. Pedersen, A. Kristensen og P.E. Lindelof).

4.1.3. Ensrettereffekter i mesoskopiske halvlederkomponenter

I GaAlAs heterostruktur-baserede kvantedots med asymmetrisk udformede grænsebetingelser for de enkelte kvantemekaniske egentilstande er der set en ny klasse af ensretterfænomener, der kan være baseret på termisk emission over en barriere, på en asymmetrisk tunnelbarriere eller på simpel interferens mellem de enkelte egentilstande. Vi har nu observeret ensretning i asymmetriske GaAs kvantedots (P.E. Lindelof i samarbejde med H. Linke og P. Omling, Lunds Universitet).

4.1.4. Kulstofnanorør

Kulstof i fast form kendes fra diamant og lagdelte grafit krystaller. En ny form er meget lange molekyler formet som rør med en diameter på ca. 1 nm (ca. 10 kulstofatomer placeret langs omkredsen af røret) og længder op til flere mikrometer. Disse kulstofnanorør har en mere eller mindre snoet struktur og kan afhængigt heraf være isolatorer, halvledere eller metaller. Ved såkaldt biasspektroskopi udmåles de elektroniske egentilstande i dette meget lange molekyle. For nylig er det også lykkedes os selv at fremstille tynde perfekte nanorør (J. Nygård, D. Cobden, J. Borggreen, P.R. Poulsen og P.E. Lindelof i samarbejde med T. Bjørnholm, Kemisk Institut).

4.2. Generel teori

4.2.1. Bose-Einstein kondensation

Der har i det forløbne år været gennemført en række projekter vedrørende atomskyer i fælder ved meget lave temperaturer. Kollektive svingningers dæmpning og andre relaxationsfænomener i atomskyers normale tilstand har været undersøgt. Fasediagrammet for homogene bosonfermion blandinger er beregnet på basis af en realistisk model for partiklernes indbyrdes vekselvirkning. Superfluiditeten af fermioner i fælder er et område, der netop nu tiltrækker sig stor eksperimentel interesse, og der er iværksat indledende undersøgelser af overgangstemperaturens afhængighed af både vekselvirkningsenergi og Fermi energi. En monografi om Bose-Einstein kondensation, forfattet af C.J. Pethick og H. Smith, er under udarbejdelse og forventes færdiggjort i begyndelsen af år 2000 (H. Smith, U. Al Khawaja og L. Viverit i samarbejde med G. Kavoulakis og C.J. Pethick).

4.2.2. Kvantetransport i mesoskopiske systemer

Ved et mesoskopisk system menes et system som mht. kvantekohærens er mikroskopisk, hvorimod det på en atomar skala stadig er makroskopisk. Dette felt dækker over en lang række forskellige fysiske systemer, fra kunstige atomer i halvleder nanostrukturer og kvanteledninger, fx kulstofnanorør, til små hybridsystemer bestående af superledere og normal metaller. Ved Cambridge University blev der i 1996 opdaget en fascinerende effekt, hvor man ved hjælp af lydølger i en piezo-elektrisk krystal fører elektroner gennem en kvante-punktkontakt. Elektronerne bliver overført een ad gangen, således at strømmen gennem strukturen er bestemt ved lydølgers frekvens. Dette fænomen, strømkvantisering, kan i hovedtræk forstås ved at frastødningen mellem elektronerne medfører, at der kun er een elektron i den lille "brønd" som skabes af lydølgen. Vores bidrag har været at lave en mere korrekt beskrivelse, som viser, at den kvantemekaniske natur nødvendigvis sætter begrænsninger på, hvor "præcis" strømkvantiseringen kan være (K. Flensberg i samarbejde med Texas University, MIC og DFM).

4.2.3. SO(5) teori for Abrikosov hvirvler i højtemperatur superledere

En alment accepteret teoretisk forståelse af højtemperatur superledning er endnu ikke tilvejebragt. Vi studerer derfor teoretiske aspekter af superledere i magnetfelter, hvor superledningen ødelægges delvist af indtrængende magnetisk flux. Eksperimentelle studier har vist, at Abrikosov hvirvlerne i højtemperatur superledere i visse tilfælde er helt anderledes end i standard superledere. Vi har påvist, hvorledes den nyligt lancerede SO(5)-teori, som knytter superledning sammen med antiferromagnetisme, er i stand til at forklare eksperimenterne. Vi har endvidere beregnet, at Abrikosov hvirvlerne giver anledning til et specifikt kendetegn i neutronspretningseksperimenter, som tillader en fremtidig eksperimentel afgørelse af hvorvidt SO(5)-teorien snarere end BCS-teorien kan betragtes som den rigtige teori for højtemperatur superledning (B.M. Andersen, H. Bruus, P. Hedegård og H.M. Rønnow i samarbejde med N.A. Mortensen, MIC).

4.2.4. Samspil mellem superledende og magnetiske elektroner i thulium-nikkel-borkarbid

Normalt undertrykker magnetisk orden enhver tendens til superledning, og omvendt vil superledende elektroner normalt forhindre, at der opstår magnetisk orden. For få år siden blev det opdaget, at en række sjælden jordart-nikkel-borkarbid er i stand til at opretholde en antiferromagnetisk orden samtidigt med at de er i den superledende fase. Neutrondiffraktionsundersøgelser af thulium-nikkel-borkarbid har vist, at et påtrykt ydre magnetfelt giver en springvis ændring af den antiferromagnetiske struktur. Teoretiske beregninger har fastslået, at den nye feltinducerede antiferromagnetiske struktur og den superledende fase er tæt på at ødelægge hinanden (J. Jensen, P. Hedegård, K. Nørgaard og S.N. Klausen i samarbejde med N.H. Andersen og M.R. Eskildsen, Risø, og P.C. Canfield, Ames).

4.2.5. Endelig-tids termodynamik og optimering

Flere forskningsgrupper har foreslået egne "optimale" optimeringsprincipper. Vi har ved en asymptotisk ekspansion vist, at til første orden er kun vores princip om konstant termodynamisk afstand mellem alle led i generel overensstemmelse med en ubegrænset optimering, mens andre principper (konstant termodynamisk kraft, konstant entropi generering, m.fl.) i almindelighed er inferiøre. Vi har analyseret de afgørende virkninger af bibetingelser ved optimering, specielt med henblik på den mulige ækvivalens af maksimal effekt og maksimal effektivitet som godhedskriterier (B. Andresen i samarbejde med G. Siragusa, P. Salamon, San Diego State University, S. Bay Jørgensen, DTU, og A. Tsirlin, Program Systems Institute, Rusland).

4.3. Magnetiske systemer

4.3.1. Kernemagnetisme i rhodium

I en krystal af metallet rhodium forsøges kernespinne kølet tilstrækkeligt for en forventet antiferromagnetisk fase. Eksperimentet foregår ved Helsinki University of Technology og har været i gang næsten uafbrudt i årene 1998-99. Trods en høj spin-polarisation (op til 86 %) og lav temperatur (200 pK) har magnetisk orden ikke kunnet påvises. Dobbelt-spin-flip resonansen er studeret indgående. Entropiberegninger ved eksakt diagonalisering er foretaget. Der er fundet superledning under 0,2 mK. Det åbner et ganske særligt perspektiv, fordi vekselvirkningen mellem kernerne formidles af metallets ledningselektroner (F.B. Rasmussen i samarbejde med K. Lefmann, Risø, og T. Knuutila, J. Martikainen og J.T. Tuoriniemi, HUT, Finland).

4.3.2. Magnetiske strukturer og excitationer

CuGeO₃ består af spin-1/2 kæder, hvori de antiferromagnetiske vekselvirkninger er koblet til krystalgitteret. Dette forårsager ved 14 K en såkaldt spin-Peierls overgang til en kohærent kvante-grundtilstand, hvor spinnene parvis danner S=0 singletter. En type excitationer fra denne grundtilstand er solitoner, der kan betragtes som brudte par med både ferromagnetisk og antiferromagnetisk forventningsværdi. Gennem neutronspretningsforsøg er der foretaget en detaljeret bestemmelse af den magnetiske solitonstruktur. Denne kan beskrives ved brug af blot to parametre (excitationsgab og spinbølgehastigheden), som på forhånd er målt i spin-Peierls fasen. Excitationsspektret i solitonfasen er undersøgt (H.M. Rønnow og J. Jensen i samarbejde med

D.F. McMorrow, Risø, og M. Enderle, Univ. des Saarlandes).

4.3.3. Mars/Mössbauer-gruppen

1999 blev præget af tre store projekter, Mars Polar Lander, og udviklingen af to af hinanden uafhængige elementer på Mars Surveyor 2001, APEX og MECA. Mars Polar Lander medførte adskillige "Magnetic Properties Experiments", hvoraf to var standard magnetinstrumenter med et kamera fra University of Arizona. Desuden et eksperiment, hvor støv opsamlet fra forskellige dybder under overfladen skulle bringes til et sæt af små kraftige magneter monteret på et større instrument "Thermal and Evolved Gas Analyzer". Ved hjælp af billeder af magnetinstrumenterne kan de magnetiske egenskaber af det opsamlede materiale studeres. Forberedelserne til landingen kulminerede med et længerevarende ophold for to af gruppens medlemmer ved Mars Science Operations Center, UCLA, hvor de sidste programmer for robotarmen og robotarmskameraet blev færdiggjort. En af grupperne, CTM, blev støttet af Rumforskningsinstituttet i projektet "Mars Polar Lander Shadow Project", hvorunder CTM udviklede software til bestemmelse af fordelingen af lys og skygge på og omkring landeren som funktion af tidspunktet lokalt på Mars. Lone Ahlman Mossin fra Aarhus Universitet deltog i arbejdet, især den geologiske side.

Mars Surveyor 2001 Missionen, der planlægges opsendt i april 2001, medbringer et Mössbauer spektrometer og magneter, der er i stand til at opsamle et homogent lag af magnetisk støv. Magneterne til APEX er udviklet og instrumenterne er nu under fremstilling på ØLs værksteder. Desuden udarbejdes et katalog over Mössbauer-spektre. I forbindelse med Mars Surveyor missionerne er der fra amerikanske universiteters side taget initiativ til et ungdomsprojekt, hvorunder gymnasieelever vil blive involveret i prøvekursler med en Mars-rover med instrumenter. Fra Danmark deltager et hold fra Sct. Knuds Gymnasium i Odense vejledt af Mars-gruppen. For en anden del af Mars Surveyor 2001, "Mars Environmental Compatibility Assessment", MECA, er Marsgruppen blevet bedt om forskellige magneter til yderligere karakterisering af støvets magnetiske og elektrostatiske egenskaber. Desuden udvikles fluorescens-eksperimenter, som bl.a. kan give information om UV-strålingen på Mars' overflade. Vi er blevet inviteret til at bidrage til yderligere to Mars-projekter. Disse muligheder vil blive forfulgt i den udstrækning vi får økonomisk mulighed herfor (J.M. Knudsen, M.B. Madsen, C.T. Mogensen, P. Bertelsen, W. Goetz og M. Olsen i samarbejde med Jet Propulsion Laboratory, Pasadena, Lunar and Planetary Laboratory, University of Arizona, Department of Astronomy, Cornell University, Department of Geosciences, Princeton University, samt ISA og Afdelingen for Geologi, begge Århus Universitet og Kemisk Institut, den Kongelige Veterinær og Landbohøjskole).

4.4. Atom-, molekyl- og optisk fysik

4.4.1. Kollisionsdynamik

En række aspekter af dynamikken for kollisioner mellem såvel energetiske som laserkølede atomer og ioner studeres teoretisk og eksperimentelt. Orbitalernes form og dynamik manipuleres ved hjælp af laserlys. Spredningseksperimenter, hvor alle komplekse spredningsamplituders størrelser og faser fastlægges, analyseres teoretisk og eksperimentelt.

For nylig er laserkølingsteknikker taget i anvendelse. Et eksperiment, der kombinerer den såkaldte COLTRIMS teknik (COLD Target Recoil Ion Momentum Spectroscopy) med et laserkølet target af natriumatomer er opbygget og under testning. De studerede processer er analoge til Fraunhofer diffraktion for lys, men her for atomare partikler. I forbindelse med disse studier er et ph.d.-projekt finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

Bogen "Polarization, Alignment and Orientation in Atomic Collisions" er under udgivelse fra Springer-Verlag (N. Andersen, M. van der Poel, C.V. Nielsen, J.W. Thomsen, S.E. Nielsen (Kemisk Institut), H. Schmidt-Böcking (Frankfurt), K. Bartschat (Des Moines)).

4.4.2. Ultrakolde atomers fysik

Nye teknikker indenfor kvanteoptikken har gjort det muligt at fange, fastholde og nedkøle et stort antal atomer i et meget lille volumen i en såkaldt MOT (Magneto Optical Trap). Atomerne, der køles ved hjælp af laserlys, opnår meget lave temperaturer, 1 mK eller mindre. Denne kvantegas skaber helt nye muligheder for studier af kvantemekaniske tolegeme-vekselvirkninger mellem langsomme atomer. En opstilling til køling af magnesiumatomer er opbygget sammen med udstyr til frekvensfordobling. Blandt mulige atomer, der kan fanges, indtager magnesiumatomer en særlig rolle på grund af deres simple indre struktur (intet elektron- eller kernespin). Dette muliggør sammenligning mellem teori og eksperiment med en præcision, der hidtil ikke har været mulig. Projektet er finansieret af Carlsbergfondet og et KU ph.d.-stipendium. Beregninger udføres i samarbejde med teoretikere fra Helsinki, Singapore og NIST.

Gruppen deltager på fjerde år i et NorFA netværk "Coherent laser-atom interactions", som sammenknytter grupper i Reykjavik, Trondheim, Bergen, Aarhus, København, Göteborg, Umeå, Stockholm, Lund og Helsinki (N. Andersen, koordinator).

Gruppen deltager ligeledes i et nyt EU netværk, centreret om skabelse af ultrapræcise atomure (J.W. Thomsen, K.-A. Suominen (NorFA gæsteprofessor), N. Andersen, Y. Ping, D.N. Madsen, S. Balslev, A. Bruschi, R. Rankenberg, P. van der Straten (Utrecht), P.S. Julienne (NIST) og M. Machholm (Singapore)).

4.4.3. Vekselvirkning mellem atomer og intens laserlys

I vekselvirkningen mellem frie atomer og et intenst laserfelt kan der dannes ulige harmoniske overtoner af det indkommende lys. Overtonerne er kohærente og kan være meget kort-pulsede. Den genererede stråling er derfor en unik lyskilde i XUV området. Der er gennemført teoretiske studier af denne stråling (M.B. Gaarde i samarbejde med A. L'Huillier, Lund, og K.J. Schafer, Baton Rouge).

4.5. Materialers mikrostruktur og egenskaber

4.5.1. Nanoskala metalinklusioner

Ved brug af ionimplantering eller ultrahurtig størkning har vi gennem flere år været i stand til at fremstille legeringer af ikke-blandbare metaller. I nogle tilfælde dannes egentlige blandinger, i andre samles de implanterede atomer i inklusioner af størrelser fra nogle få nanometer og op. De undersøges på atomart og næsten-atomart niveau ved brug af transmissions-elektronmikroskopi og Rutherford tilbage-

sprednings-spektrometri i kombination med channeling. Herved opnås kendskab til blandingsforhold og struktur af disse materialer, og for inklusionerne desuden smelte- og størkningsegenskaber, form og orientering i forhold til matrix. Årets arbejde har omfattet computersimuleringer, som har redegjort for tidligere observationer. De undersøgte metalprøver har været inklusioner i Al af Pb eller af Sn (enfaseinklusioner), af Pb/Cd eller af Pb/Bi (flerfase), og legeringer/inklusioner af Pb i Ni. Spektret af resultater er alt for omfattende til at kunne beskrives inden for årbogens rammer (E. Johnson, A. Johansen, L. Sarholt, S. Steenstrup, V.S. Touboltsev, C.H. Bahl, L. Bendtsen og A.S.B. Jensen i samarbejde med U. Dahmen og H. Gabrisch, NCEM, Lawrence Berkeley National Laboratory, P. Wynblatt og A. Landa, Carnegie Mellon University, Pittsburgh, L. Kjeldgaard, Uppsala Universitet, D. Peters, FOM Institute, Amsterdam, og S. Hagège, CECM-CNRS, Vitry).

4.5.2. Elektronmikroskopi af nanopartikler

I forbindelse med at Haldor Topsøe A/S i 1998-99 etablerede et helt nyt elektronmikroskop laboratorium med to højtydende transmissionsmikroskoper med feltemissionkilder og analyseudstyr til røntgenfluorescens analyse og elektronenergitabs-spektroskopi, blev der etableret et samarbejde mellem Haldor Topsøe A/S og ØL's elektronmikroskopgruppe. Foreløbige projekter er centreret om forskellige typer kulbaserede partikler som grafit, diamant, nanorør osv., samt om undersøgelser af rutheniumoxid baserede katalysatorpartikler. Fremstilling og egenskaber af guldkrystaller med størrelser fra 10 til 500 nm er blevet undersøgt (E. Johnson, J.B. Wagner og T.W. Hansen i samarbejde med P.L. Hansen, Haldor Topsøe A/S, S. Brown, Institut for Mikrobiologi, KU, og M. Sarikaya, University of Washington, Seattle).

4.5.3. Beskydning af faste stoffer med klynger af guldatomer

Film af fenylamin, lipider og CsI er blevet beskydt med 4 keV/atom til 10 MeV/atom guldatomer samt med klynger bestående af op til 4 guldatomer. Sekundærionudbyttet pr. atom vokser for en given hastighed hurtigt med antallet af atomer i den indkommende klynge. Targets af guld og sølv opviser voldsomme ulineære effekter i det totale sputteringudbytte. Udbyttet pr. klynge vokser ved en given hastighed groft taget med kvadratet på antallet af atomer i den bombarderende klynge. Energiafhængigheden er studeret (H.H. Andersen i samarbejde med A. Brunelle, S. Della-Negra, J. Depauw, Y. Le Beyec, M. Pautrat og K. Baudin, IPN, Orsay, og M. Fallavier og J.C. Poizat, IPN, Lyon).

4.5.4. Vinkelfordeling af guld sputteret med keV Au-klynger

Materiale sputteret fra et amorft eller finkornet, teksturfrit polykrystallinsk target har en vinkelfordeling, der er noget mere udadrettet end en isotrop fordeling. Dette er blevet bekræftet ved målinger med 10 – 30 keV/atom Au₁ – Au₃ klynger på guld. Herved er en model, der forudsagde en stærkt udrettet jet fra en spike, blevet afkræftet. Targets med kraftig krystallinsk tekstur giver toppe i vinkelfordelingen, der er relaterede til krystalstrukturen. Det viser sig, at såvel lineære som ulineære mekanismer er virksomme i de samme kollisionskaskader, men at de er tidsligt adskilte. Projektet er afsluttet (H.H. Andersen, A. Johansen og V.S. Touboltsev).

4.6. Synkrotronstråling

Røntgenstråling frembragt i en elektron- (evt. positron-) synkrotron med energier på omkring 5 GeV, har en langt, langt større brillans end røntgenstrålingen fra et konventionelt røntgenrør. Dansk brug af røntgensynkrotronstråling finder sted ved forskellige beamfaciliteter, først og fremmest HASYLAB i Hamburg og ved ESRF i Grenoble. Danske brugere er organiseret i SNF centeret, DANSYNC, hvis leder er J. Als-Nielsen (se <http://www.dansync.dk/dansync/>).

4.6.1. Bredbånds-monokromator

Ved de fleste røntgensynkrotron studier skal man benytte en monokromatisk stråle. Ved f.eks. diffraktionsstudier af mono-atomare molekylelag, har man behov for størst mulig flux pga. det lille antal spredende molekyler. Braggspredning fra multilagskrystaller fremstillet ved successiv fordampning af tynde film af tunge og lette atomer (fx W og Si) giver en relativ båndbredde som er af størrelsesordenen 1:102 og kan være en mere hensigtsmæssig monokromator end de konventionelle Si krystaller. Vi har i samarbejde med P. Høghøj fra ILL i Grenoble og Macrander fra Argonne National Laboratory udviklet og testet multilagskrystaller ved D4 beamlinjen i Hamburg. Særligt har vi udviklet multilagskrystaller, hvor perioden varierer kontinuert i retningen på tværs af den indkommende stråle. Med to sådanne multilagskrystaller i serie kan man variere dels båndbredden, dels retningen af den udgående stråle. Et sådant arrangement er særligt hensigtsmæssigt til studiet af væskeoverflader (J. Als-Nielsen, P. Gaarde, C. Mammen og A. Madsen).

4.6.2. Røntgenoptik

Røntgenstråling fra tredje generations synkrotroner (som f.eks. ESRF) har gode kohærenssegenskaber. Derfor kan man i diffraktionseksperimenter se effekter stammende fra fasekontrast-billeddannelse. Fasekontrast åbner nye anvendelser af synkrotronstråling, bl.a. ved udformningen af optiske elementer. Faseskift i en perfekt krystalreflektion påvirker således billeddannelsen, og ved ESRF har vi eksperimentelt studeret faseskiftet i detaljer, mhp. optimering af fokuserende bølgeoptik til tredje generations røntgenbeamlinje (J. Als-Nielsen, P. Gaarde, C. Mammen og A. Madsen).

4.6.3. Materialer ved høje tryk

I tilknytning til Dansync har gruppen studeret nanokrystaller, metalglasser, keramiske oxider og forbindelser med spinel og perovskit struktur ved høje tryk. Dertil kommer nyudvikling af instrumenter ved HASYLAB. Undersøgelser af bl.a. ZnS med forskellig korntørrelse har vist vej til forbedret trykmåling. Ved opstilling F3 er fotonfluxen op til 40 keV forøget kraftigt ved bygning af en monokromator med to multilagspejle. Trykkets virkning på atomar bevægelighed og Gibbs fri energi i metalglasser og på strukturen af visse oxider, bl.a. et kobber-manganoxid, er blevet undersøgt (J. Staun Olsen og S. Steenstrup i samarbejde med L. Gerward og A. Waskowska).

4.7. Biofysik

4.7.1. Hyperpolariserede gasser til biofysisk, medicinsk og faststoffysisk forskning

To systemer til kernepolarisering af ædelgasserne helium og xenon er under opbygning. Begge systemer er baseret

på spin-exchange optisk pumpning (SEOP). $^3\text{He}/^{129}\text{Xe}$ -isotoperne polariseres ved kollisioner med alkali-metaller, henholdsvis Na, K eller Rb, som er polariserede ved optisk pumpning. Det første eksperiment undersøger de fundamentale spin-udvekslingsprocesser i K/He SEOP (finansieret af Carlsbergfondet og med et KU ph.d.-stipendium). MR-billeder af indåndet hyperpolariseret xenon gas er væsentligt mere detaljerede end billeder dannet ved traditionelle metoder, og det andet projekt (finansieret af SNF og et Curie stipendium fra Det Naturvidenskabelige Fakultet) studerer denne metode (W.E. Svendsen, L. Vejby Søgaaard, P.I. Borel, L.V. Jørgensen, N. Andersen, i samarbejde med O. Paulson (Rigshospitalet), B. Quistorff (Panum Institutet), H. Gesmar og H. Larsson (Dansk Videntcenter for Magnetisk Resonans), K. Schaumburg og E. Shabanova, (Kemisk Institut) og F. Ståhlberg (Lund)).

4.7.2. Positron emissions tomografi

PET (Positron Emissions Tomografi) anvendes i stigende grad. Registrering af blodstrømning gennem hjertet, fra venstre til højre hjertekammer, tillader en bestemmelse af lungetransittider. Samarbejdet med kardiologisk laboratorium herom er fortsat (S. Steenstrup i samarbejde med J. Hove, H. Kelbæk og K. Kofoed).

Anden virksomhed

1. Astronomisk Observatorium

1.1. TAC center

Teoretisk Astrofysik center blev oprettet i 1994 under Danmarks Grundforskningsfond og har hjemsted i Rockefeller Komplekset med en afdeling på Institut for Fysik og Astronomi (IFA) ved Aarhus Universitet. Centret er forlænget for en ny 5-års periode, indtil 1. februar 2004. En del af centerets forskning er beskrevet under punkt 1.2 og 3.6 (I. Novikov, centerleder).

1.2. IJAF center

Instrumentcenter for Jordbaseret Astronomisk Forskning blev oprettet i 1996 med midler fra SNF. Centret er forlænget for en ny 4. års periode til 2003. En del af centerets forskning er beskrevet under punkt 1.1, 1.3 og 1.4 (J. Andersen, centerleder).

2. Geofysisk Afdeling

2.1. DCESS center

Dansk Center for Jordens Klima og Biogeokemiske kredsløb oprettedes i december 1997 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond. En del af centerets forskning er beskrevet under punkt 2.5 (G. Shaffer, centerleder).

3. Niels Bohr Institutet

3.1. Niels Bohr Arkivet

Niels Bohr Arkivet blev oprettet den 7. oktober 1985. Det er en tilskudsberettiget selvejende institution under Forskningsministeriet i tilknytning til Niels Bohr Institutet og Københavns Universitet.

Arkivets mange historiske samlinger omfatter bl.a. Niels Bohrs videnskabelige, private og administrative korrespondance, Bohrs manuskripter, nogle af Bohrs nærmeste med-

arbejderes breve og manuskripter, samt video-, film- og lydåndoptagelser med og om Bohr. Efterhånden som samlingerne bliver ordnet og registreret (med støtte fra danske og udenlandske fonde), lægges de relevante oplysninger ud på Arkivets hjemmeside, hvor man også kan se Arkivets store fotosamling. Bøgerne i Arkivets unikke videnskabs-historiske bogsamling er ikke til hjemlån, men kan læses i det nye bibliotek.

Udgivelsen af Niels Bohr Collected Works på forlaget Elsevier Science Publishers nærmer sig nu sin afslutning. Bind 10, under redaktion af professor David Favrhøldt, Odense Universitet, udkom i januar 1999. Derefter mangler kun bind 11, der bliver redigeret af Finn Aaserud.

Arkivet modtager gæsteforskere fra ind- og udland, arrangerer åbne seminarer i videnskabshistorie, og fungerer desuden som formidler af naturvidenskab og videnskabshistorie for gymnasiet (Finn Aaserud, forstander).

4. Ørsted Laboratoriet

4.1. CNAST center

To af laboratoriets forskningsgrupper, III-V NANOLAB og klyngelaboratoriet medvirker i Center for Nanostructures (CNAST) under ledelse af Prof. J. Hvam, MIC, DTU. Nanofysikgruppen er deltager i en række internationale netværk og projekter. Der har i 1999 være 4 fondsbevillinger: 1) En ramme fra SNF, 1997-1999 til undersøgelse af "Nanoparticles in two and three dimensions, mesoscopic physics and functional nanoelectronics". 2) Et europæisk forskningsprojekt, 1998-2000, under det 4. EU rammeprogram vedrørende informationsteknologi (Esprit) "Heterostructure-defined electron waveguides for quantum-based switching" (akronym: Q-SWITCH) med ansvar for den del der drejer sig om "Physics of electron waveguide devices", 3) Nanofysikgruppen er koordinator for et europæisk netværk (Action P05, 1999-2003) med navnet "Mesoscopic Electronics" under det såkaldte COST program (CO-ordination of Science and Technology in Europe). 14 europæiske lande har underskrevet aftalen ved deres repræsentanter i Bruxelles, 4) post.doc. lønmidler fra SNF (P.R. Poulsen), et talentstipendium fra STVF (A. Kristensen) og et TMR (Training and Mobility of Researchers) Marie Curie stipendium (D. Cobden). Den del af centerets forskning, som foregår på NBIfAFG, er beskrevet under punkt 4.1 (J. Borggreen og P.E. Lindelof).

4.2. DANSYNC center

Instrumentcenter for Synkrotronstråle Forskning er oprettet i 1996 af SNF omfattende al synkrotronstråleforskning i Danmark. En del af centerets forskning er beskrevet under punkt 4.6 (J. Als-Nielsen, centerleder).

4.3. EUPEN fysikuddannelsesundersøgelse

En undersøgelse, der sammenligner fysikuddannelser i de europæiske lande, er iværksat på initiativ af det tematiske netværk EUPEN (European Physics Education Network) under SOCRATES. Der har bl.a. været undersøgt struktur, fagligt indhold, arbejdsindsats for de studerende, og måden hvorpå de studerendes evaluering af undervisningen foretages. Der er foretaget spørgeskemaundersøgelser blandt de studerende om studie-, arbejds- og sociale forhold. Gæstestuderende er blevet udspurgt om deres oplevelser som gæstestuderende. Endelig er der foretaget en undersøgelse

af ph.d.-studierne. Undersøgelserne inkluderer EU- og CE/E-landene. Antallet af svar på spørgeskemaerne er ikke i alle tilfælde sådan, at der kan drages bestemte konklusioner, men der er opnået et omfattende materiale om fysikstudier i Europa. Det er planlagt at fortsætte med en undersøgelse af uddannelsen af fysiklærere til gymnasiet og til folkeskolen (S. Steenstrup, L.F. Dona dalle Rose, G. Jones, L. Tugulea, F. van Steenwijk).

Direktør Nils O. Andersen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 89,1 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 52,1 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 65,4 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 11,0 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 8,4 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 10,3 årsværk.

VIP Internt finansieret

Als-Nielsen, Jens Aage; professor.

Ambjørn, Jan; professor.

Andersen, Hans Henrik; professor.

Andersen, Johannes; lektor.

Andersen, Nils Overgaard; professor.

Andresen, Bjarne Bøgeskov; lektor.

Bak, Per; professor.

Bang, Jens Mikal; lektor.

Bates, John Raphael; professor.

Bondorf, Jakob Peter; lektor.

Borggreen, Jørn; lektor.

Bøggild, Hans; lektor.

Christensen, Per Rex; lektor.

Clausen, Henrik Brink; lektor.

Clausen, Jens Viggo Dalsgaard; lektor.

Dahl-Jensen, Dorthe; lektor.

Damgaard, Poul Henrik; lektor.

Døssing, Thomas; lektor.

Einicke, Ole Henrik; lektor.

Ellegaard, Clive Sigurd; lektor.

Fischer, Torsten; forskningsadj.

Flensberg, Karsten; lektor.

Gaardhøje, Jens Jørgen; lektor.

Hagemann, Gudrun Bertram; lektor.

Hammer, Claus Uffe; professor.

Hansen, Aksel Gerhard Walløe; lektor.

Hansen, John Renner; lektor.

Hansen, Jørn Dines; professor.

Hansen, Leif; lektor.

Hansen, Ole; professor.

Hansen, Ole Per; lektor.

Hansen, Peter Henrik; lektor.

Hedegård, Per; lektor.

Helmer, Leif August Nicolai; lektor.

Helt, Bodil Elisabeth; lektor.

Herskind, Bent; lektor.

Hjorth, Jens; lektor.

Holm, Anders Løvenskjold; lektor.

Høg, Erik; lektor.

Højerslev, Niels Kristian; lektor.

Jackson, Andrew Dumont; professor.

Jensen, Jens; lektor.

Jensen, Mogens Høgh; forskningsprof.

- Johansen, Hans Allan; lektor.
 Johnsen, Sigfus Johann; lektor.
 Johnson, Erik; lektor.
 Jørgensen, Henning Elo; professor.
 Jørgensen, Uffe Graae; lektor.
 Knude, Jens Kirkeskov; lektor.
 Knudsen, Jens Martin Elgaard; lektor.
 Larsen, Jens Syrak; lektor.
 Larsen, Ulf; lektor.
 Lautrup, Benny Elley; lektor.
 Levinsen, Mogens Tweddell; lektor.
 Lindelof, Poul Erik Gregers Hansen; lektor.
 Madsen, Morten Bo; lektor.
 Mosegaard, Klaus Edvard; lektor.
 Nielsen, Hans; lektor.
 Nielsen, Holger Frits Bech; professor.
 Nilsson, Bjørn Stefan; lektor.
 Nordlund, Per-Åke; lektor.
 Nordstrøm, Ingrid Birgitta; forskningslektor.
 Novikov, Igor; professor.
 Oddershede, Lene Broeng; forskningsadj.
 Olesen, Mogens Chresten; lektor.
 Olesen, Poul; professor.
 Olsen, Erik Heyn; lektor.
 Olsen, Hans Jørn Fogh; lektor.
 Olsen, Janus Staun; lektor.
 Olsen, Malte; lektor.
 Petersen, Jens Lyng; lektor.
 Petersen, Jørgen Otzen; lektor.
 Rasmussen, Erik Alfred; lektor.
 Rasmussen, Finn Berg; lektor.
 Rasmussen, Per Kjærgaard; lektor.
 Risbo, Torben; lektor.
 Sarholt, Leif; lektor.
 Sletten, Geirr; lektor.
 Smith, Henrik; professor.
 Steenstrup, Stig; lektor.
 Tscherning, Carl Christian; professor.
 Ulfbeck, Ole Carsten; lektor.
 Veje, Niels Erling Winsløv; lektor.
 Quadfasel, Detlef Rudolf; gæsteprofessor.
 Yu, Ping; forskningsass.
- VIP Eksternt finansieret*
 Alexeev, Vladimir; forskningslektor.
 Anagnostopoulos, Konstantinos; forskningsadj.
 Andersen, Anja Cetti; forskningsass.
 Andersen, Katrine Krogh; forskningsadj.
 Andersen, Marie Louise Siggaard; videnskabelig medarb.
 Archontis, Vasilios; forskningsass.
 Bearden, Ian Gardner; forskningsadj.
 Bendtsen, Jørgen; forskningsadj.
 Bjerrum, Christian Jannik; forskningsadj.
 Bruus, Henrik; forskningslektor.
 Bödeker, Dietrich Ernst Fritz; forskningsadj.
 Caballero Augi, Rodrigo; forskningsadj.
 Carter, Gregory William; forskningsadj.
 Cheianov, Vadim; forskningsadj.
 Chialvo, Dante R; forskningslektor.
 Cobden, David Henry; forskningsadj.
 Corral Cano, Alvaro; forskningsadj.
 Coster, Adelle Charina Fauchon; forskningsadj.
 Dahl, Rasmus Dysted; forskningsass.
 Dam, Mogens; forskningslektor.
- Dimon, Peter; forskningslektor.
 Ditlevsen, Peter Dalager; forskningslektor.
 Duke, Thomas Anthony John; gæsteprofessor.
 Eriksen, Kasper Astrup; forskningsadj.
 Fabricius, Claus Vilhelm; forskningsadj.
 Freytag, Bernd; forskningsadj.
 Gonçalves Dias Correia, João Luís; forskningsadj.
 Grego, Sonia; forskningsadj.
 Hansen, Klavs; forskningslektor.
 Hermit, Sune; forskningsass.
 Hormazabal Fritz, Samuel Ernesto; forskningsass.
 Hviid, Stubbe Faurschou; forskningsass.
 Hvidberg, Christine Schøtt; forskningsadj.
 Jønch-Sørensen, Helge; forskningsadj.
 Khodjamirian, Alexander; forskningslektor.
 Kristensen, Anders; forskningslektor.
 Kristjansen, Charlotte Fløe; forskningsadj.
 Kronborg, Mai-Britt; forskningsass.
 Larsen, Søren Schack; forskningsadj.
 Lindberg, Karina; forskningsass.
 Linden-Vørnle, Michael Joseph D; forskningsass.
 Ludwig, Hans-Günter; forskningslektor.
 Makarov, Valeri; projektmedarbejder.
 Mattiello, Raffaele Marco; forskningsass.
 Mazzino, Andrea; forskningsadj.
 Nagel, Kai; forskningslektor.
 Olsen, Steffen Malskær; forskningsass.
 Paczusi, Maya; forskningsadj.
 Petersen, Brian Aagaard; forskningsass.
 Poulsen, Per Rugaard; forskningsadj.
 Prokopec, Tomislav; forskningsadj.
 Rensch, Bertram Edgar; forskningslektor.
 Savvidis, Konstantinos; forskningsadj.
 Schmidt, Søren; forskningsass.
 Shaffer, Gary Ray; professor.
 Singh, Mukta; forskningsadj.
 Sonnerup, Rolf Erik; forskningsadj.
 Steffensen, Jørgen Peder; forskningslektor.
 Svendsen, Winnie Edith; forskningsadj.
 Svensson, Anders Mortensen; forskningsass.
 Szabo, Richard Joseph; forskningsadj.
 Søgaard, Lise Vejby-Christensen; forskningsadj.
 Takenaga, Kazunori; forskningsadj.
 Thomsen, Jan Westenkær; forskningslektor.
 Vanderheyden, Benoit José Gaston; forskningsadj.
 van Hecke, Martinus Leonardus; forskningsadj.
 Veje, Christian Tøndering; forskningsass.
 Wilke, Thomas; forskningsadj.
 Williams, Michael John Mostyn; forskningsadj.
 Wilson, Jonathan Nicholas; forskningsadj.
 Wäänänen, Anders; forskningsadj.
 Zocchi, Giovanni; forskningsadj.
- STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret*
 Borel, Peter Ingo.
 Borg, Jesper.
 Bøggild, Irene Antoinet.
 De Blasio, Birgitte Freiesleben.
 Harmark, Troels.
 Hørlück, Sune.
 Leth, Ole Krarup.
 Madsen, Anders.
 Madsen, Dorte Nørgaard.
 Moreaux, Guilhem Andre Alain.

Nielsen, Alan Steen.
 Nielsen, Jakob Langaard.
 Nygård, Jesper.
 Paaske, Jens.
 Randløv, Jette.
 Scavenius, Ove.
 Schaadt, Kristian Engebæk.
 Schilhab, Theresa Stoubæk Schmidt.
 Splittorff, Kim.
 Van Der Poel, Mike.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Bertelsen, Preben.
 Gadegaard, Nikolaj Hølleddig.
 Geels, Camilla.
 Hansen, Adam Espe.
 Ishøy, Torben Henri.
 Khan, Amir.
 Muratore Ginanneschi, Paolo; kand. stip.
 Nørrelykke, Simon Flyvbjerg.
 Olsen, Lisbeth Fogh.
 Saito, Takehiko.
 Tiana, Guido.
 Venegas, Silvia Andrea.
 Wagner, Jakob Birkedal.

Ph.d.-afhandling

Al-Khawaja, Usama Ghazi: Bose-Einstein Condensation in a Confining Potential.
 Andersen, Anja Cetti: Cosmic Dust and late Type Stars.
 Andersen, Ken Haste: The Dynamics of Ripples Beneath Surface Waves and Topics in Shell Models of Turbulence.
 Dahl, Rasmus Dysted: Coherent pion production in charge exchange reactions.
 Eriksen, Kasper Astrup: Semi-classical noise of composite fermions.
 Grego, Sonia: Optical studies of electron transfer in ion-atom collisions.
 Gross, Allan: Surface Ozone and Tropospheric Chemistry with Applications to Regional Air Quality Modelling.
 Hansen, Allan Gert: Light Nuclei Production in Ultra Relativistic Heavy Ion Collisions.
 Hansen, Steen Harle: Neutrino Physics in the Early universe: phenomenological implications of mass, decay and oscillation.
 Hermit, Sune: Total Power Analysis of CMB Data from the First Flight of MSAM2.
 Hviid, Stubbe Faurshou: The Magnetil Properties Experiment on mars Pathfinder Mission.
 Jensen, Sussie Juul: Spatial Structures and Temporal Dynamics in Photorefractive Nonlinear Systems.
 Kuhn, Luise Theil: Studies of isolated single crystalline nanoparticles by a ballistic Hall micro-magnetometer.
 Larsen, Søren Schack: Young Massive Star Clusters in Spiral Galaxies.
 Madsen, Anders: X-ray Phase Contrast and Optics.
 Nielsen, Jakob Langaard: The Geometry of Two-dimensional Quantum Gravity.
 Olsen, Kasper: Aspects of Duality.
 Polleri, Alberto: Probing Collective Effects in Heavy Ion Collisions by Nucleon Coalescence at Freeze-out.

Rotvig, Jon: Kinematic and intermediate dynamos in a plane layer model of the geodynamo.
 Røgnvaldsson, O.E.: Magnetized colling flows – their role in disk galaxy formation and cluster gas dynamics.
 Saito, Takehiko: Structures in doubly-odd180 TA, protonodd181 Ta and neutron-odd183 W.
 Syndergaard, Stig: Retrieval Analysis and Methodologies in Atmospheric Limb Sounding Using the GNSS Radio Occultation Tecnique.
 Sølvsteen, Claus Michael Niedermann: Statistical analysis of backscatter coefficients in ERS-1 SAR images, Analysis of homogeheous sea areas near the coast of Greenland.
 Veje, Christian Tøndering: The Dynamics of Granular Flow in an Hourglass.
 Vestergaard, Marianne: Are Radio-loud Quasars Rebellious or Are Radio-quiets Just Plain Untalented.
 Vignati, Elisabetta: Modelling interactions between aerosols and gaseous compounds in the polluted marine atmosphere.
 Wäänänen, Anders: Search for the Standard Model Higgs in ALEPH at LEP2 inthe 4 Jet Channel.
 Xella, Stefania: The Hera-B experiment: preparation and first results.

Fondsstøtte

Astronomisk Observatorium

Foundation for Research, Science... New Zealand
 – Fundamental stellar properties and the cosmic distance scale (John D. Pritchard) kr. 586.956.

INTAS

– Sakharov Oscillations (Henning E. Jørgensen) kr. 63.204.

Maidanak Foundation

– Bygning og videnskab. udnyttelse af kamera (Henning E. Jørgensen) kr. 280.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Moder Astrophysical Probes of Cosmic Structure and Evolution (Jens Hjorth) kr. 390.000.
 – Stjerners struktur og udvikling (Jens Viggo Clausen) kr. 60.000.

Uppsala Astronom. Observat.

– Konstruktion og udnyttelse af ccd kameraer (Henning E. Jørgensen) kr. 690.000.

Niels Bohr Institutet

CORE A/S

– Løn til Dorte Glas (Jens Lyng Petersen) kr. 95.831.

Carlsbergfondet

– Todimensional kvantegravitation (Charlotte Fløe Kristjansen) kr. 755.431.

Diverse Fonde

– UNESCO follow up (Jens Jørgen Gaardhøje) kr. 182.027.

Forskerakademiet

- Støtte til 3 workshops i biofysik ved Ecoles de Physique des Houches (Henrik Flyvbjerg) kr. 430.000.

Forskerakademiet/Risø/NBIfAFG

- Optical Tweezer in Biological Physics, Ph.d. stip. (Niels Bohr Institutet) kr. 1.249.350.
- Ph.d.-stip til Nikolaj Hølleddig Gadegaard (Niels Bohr Institutet) kr. 1.249.350.
- Ph.d.-stipendium til Guido Tiana (Niels Bohr Institutet) kr. 476.618.

Forskningstyrelsen/Freja

- Biologisk fysik på makromolekylært niveau – Opbygning og anvendelse af en optisk pincet (Kirstine Berg-Sørensen) kr. 6.000.000.

Forskningstyrelsen/Internationale samarbejde

- Teoretiske studier af B og D mesoners sjældne henfald, som kan studeres i HERA-B experimentet (Jørn Dines Hansen) kr. 141.600.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Feltteori og Strengteori/Strongly Interacting Nuclear Systems (Jan Ambjørn/Jakob Bondorf) kr. 1.350.000.
- Komplekse systemers dynamik (Mogens Høeg Jensen) kr. 3.100.000.
- Kvantekaos ved analogsystemer Akustiske resonanser (Clive Ellegaard) kr. 214.370.
- Non-Abelian gauge theories investigated via string theory by the anti-deSitter space reduction (Jan Ambjørn) kr. 469.602.
- Strømning og Turbulens på Mesoskopisk Længdeskala (Mogens Levinsen) kr. 285.950.

Ørsted Laboratoriet**Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik**

- Didaktisk udviklingsprojekt (Kristian Pedersen) kr. 200.000.

EOARD European Office of Aerospace

- Deltagelse i konference (Bjarne Andresen) kr. 35.769.

Forskerakademiet/Haldor Topsøe

- TEM study of catalyst structure at atomic resolution (Ørsted Laboratoriet) kr. 1.219.978.

Forskningsministeriet

- Undervisningsafloadning ved studienævnet (Hans Henrik Andersen) kr. 144.000.

Forskningsrådene

- Fremstilling og undersøgelse af kulstof-nanorør (Per Rugaard Poulsen) kr. 344.627.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Dansk deltagelse i Mars Surveyor 2001 (APEX) (Morten Bo Madsen) kr. 240.000.
- Hyperpolariserede gasser til biofysik, faststoffysik og medicinsk forskning (Nils O. Andersen) kr. 150.000.
- Investigation of nanoscale embedded inclusions, free crystals and thin films (Erik Johnson) kr. 228.000.
- Mesoscopic Physics (Poul Erik Lindelof) kr. 280.000.

- Nanofysik Mesoskopisk Elektronik og Klynger (Poul Erik Lindelof) kr. 60.000.
- Nanofysik Mesoskopisk Elektronik og klynger (Poul Erik Lindelof) kr. 600.000.

Geofysisk Afdeling**ESA/ESTEC**

- From EOTVOS to mGAL (Carl. C. Tscherning) kr. 148.678.

European Space Agency

- Refinement of the current observations (Carl. C. Tscherning) kr. 171.890.

Forskningstyrelsen

- Ice in the Planetary System – The Life of Ice (Dorthe Dahl-Jensen) kr. 5.000.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Klimasignalet fra støv i Grønlandske iskerner (Katrine Krogh Andersen) kr. 401.318.
- The Faroe Bank Channel overflow and mixing in the Icelandic Basin (Detlef Quadfasel) kr. 2.000.000.

Publikationer**Astronomisk Observatorium**

- Andersen A.C., Jäger C., Mutschke H., Braatz A., Clement D., Henning T., Jørgensen U.G., Ott U.: Infrared Spectra of Meteoritic SiC Grains. *A&A* 343, s. 933-938, 1999.
- Andersen A.C.: Cosmic Dust and Late-Type Stars. 95 s. København 1999.
- Andersen A.C., Loidl R., Höfner S.: Optical properties of carbon grains: influence on dynamical models of AGB stars. *A&A* 349, s. 243-252, 1999.
- Andersen A.C.: Stjernestøv i Meteoritter. i: Københavns Universitets Almanak, Skriv- og Rejse-Kalender s. 64-71, Lilian Novel (red.), Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1999.
- Andersen J. J. Andersen (ed.): Transactions of the International Astronomical Union, Vol. XXIII B. 753 s. Kluwer, Holland 1999.
- Andersen J., Nordström B.: Critical Tests in Open Clusters: Requirements and Pitfalls. i: Theory and Tests of Convection in Stellar Structure, ASP Conf. Ser. 173 s. 31-39, A. Gimenez, E.f. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Andersen J.: NOT after 2000. i: Astrophysics with the NOT s. 277-282, H. Karttunen, V. Pirola (eds.), Turku, Finland 1999.
- Andersen J.: Concluding Remarks. i: Astrophysics with the NOT s. 283-284, H. Karttunen, V. Pirola (eds.), Turku, Finland 1999.
- Andersen J.: Welcome and Introduction in Proceedings of the IAU-COSPAR-UN Educational Workshop. Bulletin on the Teaching of Astronomy in the Asian-Pacific Region 15, s. 1-4, 1999.
- Andersen J.: IAU – udsigt fra broen. *KVANT* 4, s. 10-12, 1999.
- Andersen M.I., Pirola V., Andersen J., Lindberg B.: Wide Field Imaging at the NOT: The CCD Mosaic Camera and the Focal Reducer (FRED). i: Astrophysics with the

- NOT s. 23-28, H. Karttunen, V. Piirola (eds.), Turku, Finland 1999.
- Andersen M.I., Hjorth J., et al: Spectroscopic limits on the distance and energy release of GRB 990123. *Science* 283, s. 2075-2077, 1999.
- Archontis V., Dorch S.: A Fast ABC Dynamo. i: *Stellar Dynamos: Chaotic and Non-Linear Flows*, vol. 178 s. 1-11, A. Ferriz-Maz, and M. Nunez (eds.), University of Chicago, Chicago 1999.
- Aringer B., Höfner S., Wiedemann G., Hron J., Jørgensen U.G., Käufel H.U., Windsteig W.: SiO Rotation-vibration Bands in Cool Giants: II. The behaviour of SiO Bands in AGB Stars. *A&A* 342, s. 799-808, 1998.
- Aringer B., Kerschbaum F., Hron J., Posch T., Windsteig W., Jørgensen U.G., Höfner S.: Atmospheric Structure and Mass Loss of O-rich Long Period Variables. A Confrontation of Models with ISO-SWS Observations. i: *Asymptotic Giant Branch Stars*, IAU Symp. 191 s. 169-174, T. Le Bertre, A. Lebre, C. Waelkens (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Asplund M., Nordlund A., Trampedach R.: 3D hydrodynamical model atmospheres of metal-poor stars, evidence for a low primordial Li abundance. *A&A Letters* 346, s. 17-20, 1999.
- Asplund M., Nordlund A., Trampedach R.: Confrontation of Stellar Surface convection simulations with stellar spectroscopy. i: *Theory and Tests of Convective Energy Transport*, ASP Conf. Ser. 173 s. 221-224, A. Gimenez, E. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Benoist C., da Costa L., Olsen L.F., Deul E., Erben T., Garnieri M.D., Hook R., Nonino M., Pradoni I., Scodreggio M., Slijkhuis S., Wicenc A., Zaggia S.: ESO Imaging Survey VI. I-band data of patches C and D. *A&A* 346, s. 58-66, 1999.
- Bercik D.J., Stein R.F., Nordlund A.: Near Surface Magneto-Convection. i: *American Astronomical Society Meeting s. 5501*, USA 1999.
- Borysow A., Fu Y., Brodbeck C., Bouanich J.P., Nguyen-Van-Thanh: Collision-induced Absorption by H₂ Pairs in the Second Overtone Band: Comparison between experimental and theoretical Results, 14th Int. Conf. on Spectral Line Shapes, State College, Penn. USA, June 22-26, 1998. i: *Spectral Line Shapes*, vol. 10, 14th ICSLS, AIP Conf. Proceedings 467 s. 459, R. Herman (ed.), New York 1999.
- Borysow A., Jørgensen U.G.: Collision Induced Absorption in Dense Atmospheres of Cool Stars. i: *Spectral Line Shapes*, 14th ICSLS AIP Conf. Proceedings 467, vol. 10 s. 207-227, R. Herman (ed.), AIP Press, New York 1999.
- Brandt S., Lund N., Pedersen H., Hjorth J.: Ballerina – pirouettes in search of gamma bursts. *A&A Suppl.* 138, s. 573-574, 1999.
- Brodbeck C., Bouanich J.P., Nguyen-Van-Thanh, Fu Y., Borysow A.: Collision-induced Absorption by H₂ Pairs in the Second Overtone Band at 298 and 77.5 K. *J.Chem.Phys.* 110, s. 4750-4756, 1999.
- Brodbeck C., Bouanich J.P., Nguyen-Van-Thanh, Borysow A.: The Binary Collision-induced Second Overtone Band of Gaseous Hydrogen: Modelling and Laboratory Measurements. *Planetary and Space Sciences* 47, s. 1285-1289, 1999.
- Castro-Tirado A.J., Hjorth J., et al: The optical/IR counter-part of the 3 July 1998 gamma-ray burst and its evolution. *ApJ Letters* 511, s. 85-88, 1999.
- Castro-Tirado A.J., Hjorth J., et al: Decay of the GRB 990123 optical afterglow: Implications for the structure of the fireball. *Science* 283, s. 2069-2073, 1999.
- Clausen J.V., Helt B.E., Olsen E.H.: New Eclipsing Binaries among Late F, G, and K Type Main- Sequence Stars. i: *Theory and Tests of Convection in Stellar Structure*, ASP Conference Series 173 s. 321-324, A. Gimenez, E.F. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Clausen J.V., Baraffe I., Claret A., Vandenberg D.A.: Do 0.7-1.1 Msun eclipsing binaries pose a problem for current stellar evolutionary models? i: *Theory and Tests of Convection in Stellar Structure*, ASP Conf. Ser. 173 s. 265-268, A. Gimenez, E.F. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Da Costa L., Scodreggio M., Olsen L.F., Nonino M., Rengelink R., Bender R., Franx M., Jørgensen H.E., Renzini A., Rosati P.: VLT and NTT Observations of Two EIS Cluster Candidates. *A&A Letters* 343, s. 29-34, 1999.
- Derue F., Afonso C., Alard C., Albert J.N., Amadon A., Andersen J., et al: Observation of Microlensing towards the Galactic Spiral Arms. EROS II 2 Year Survey. *A&A* 351, s. 87-96, 1999.
- Dolgov A.D., Doroshkevich A.G., Novikov D.I., Novikov I.D.: Classification of Singular Points in Polarization Field of CMB and Eigenvectors of Stokes Matrix. *JETP Letters* Vol. 69, no. 6, s. 427-433, 1999.
- Dolgov A.D., Doroshkevich A.G., Novikov D.I., Novikov I.D.: Geometry and Statistics of Cosmic Microwave Polarization. *Int. Journal of Modern Physics D* Vol. 8, no. 2, s. 189-212, 1999.
- Dolgov A.D., Doroshkevich A.G., Novikov D.I., Novikov I.D.: Polarization of Cosmic Microwave Background. i: *Sixth Paris Cosmology Colloquium, Fundamental Problems in Classical, Quantum and String Cosmology s. 1-29*, H.J. de Vega, N. Sanchez (eds.), Paris 1999.
- Dorch S., Archontis V., Nordlund P.Å.: 3D Simulations of Twisted Magnetic Flux Ropes. *Astronomy and Astrophysics Letters* 352, s. 79-82, 1999.
- Dorch S.B., Archontis V., Nordlund A.: Numerical 3D simulations of twisted magnetic flux tubes. *A&A* 338, s. 329, 1999.
- Einicke O.H., Helmer L.: *Carlsberg Meridian Catalogue*, Vol 11. CD-ROM s. IOA Cambridge. UK 1999.
- Freytag B., Salaris M.: Stellar Envelope Convection calibrated by Radiation Hydrodynamics Simulations: Influence on Globular Cluster Isochrones. *ApJL* 513, s. 49-52, 1999.
- Freytag B., Ludwig H.G., Steffen M.: A Calibration of the Mixing-length for Solar-type Stars based on Hydrodynamical Models of Stellar Surface Convection. i: *Theory and Tests of Convection in Stellar Structure*, ASP Conf. Ser. 173 s. 225-228, A. Gimenez, E.F. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Freytag B., Salaris M., Ludwig H.G.: Treatment of the Superadiabatic Convection in Low-mass Metal-poor Stars from realistic Hydrodynamics Simulations: Application to Globular Cluster Isochrones. i: *Theory and Tests of Convection in Stellar Structure*, ASP Conf. Ser. 173 s. 201-204, A. Gimenez, E.F. Guinan, B. Montesinos (eds.), AP, San Francisco 1999.
- Georgobiani D., Kuhn J.R., Nordlund A., Stein R.F.: Heat

- transport in the convective zone and deviations from the mixing length theory models. i: Structure and Dynamics of the Interior of the Sun and Sun-like Stars, SOHO 6/GONG 98 s. 169, 1999.
- Georgobiani D.G., Nigam R., Kosovichev A.G., Stein R.F., Nordlund A.: Three-dimensional simulations of solar oscillations: line profiles and asymmetries. i: American Astronomical Society Meeting 194 s. 5605, USA 1999.
- Goldman B., Delfosse X., Forveille T., Afonso C., Alard C., Albert J.N., Andersen J., Ansari R., Aubourg E., Bareyre P., Bauer F., Beaulieu J.P., Borsenberger J., Bouquet A., Char S., Charlot X., Couchot F., Coutures C., Derue F., Ferlet R., Fouqué P., Glicenstein J.F., Gould A., Graff D., Gros M., Haissinski J., Hamilton J.C., Hardin D., de Kat J., Kim A., Lasserre T., Lesquoy E., Loup C., Magneville C., Mansoux B., Marquette J.B., Martin E.L., Maurice E., Milsztajn A., Moniez M., Palanque-Delabrouille N., Perdureau O., Prévot L., Regnault N., Rich J., Spiro M., Vidal-Madjar A., Vigroux L., Zylberajch S.: EROS 2 Proper Motion Survey: A Field Brown Dwarf, and an L Dwarf Companion to LHS 102. *A&A Letters* 351, s. 5-9, 1999.
- Hansen L., Jørgensen H.E., Nørgaard-Nielsen H.U., Pedersen K., Goudfrooij P., Linden-Vørnle M.J.D.: ISO far-infrared observations of rich galaxy clusters, I. Abell 2670. *A&A* 349, s. 406-410, 1999.
- Hansen S.H.: Neutrino physics in the early Universe: phenomenological implications of mass, decay and oscillation. 131 s. København 1999.
- Harris D.E., Hjorth J., Sadun A.C., Silverman J.D., Vestergaard M.: X-ray emission from the radio jet in 3C 120. *ApJ* 518, s. 213-218, 1999.
- Helt B.E.: Nova. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 1, Gyldendal, København 1999.
- Hermit S.: Total Power Analysis of CMB Data from the First Flight of MSAM2. 112 s. København 1999.
- Hjorth J., et al: Polarimetric constraints on the optical afterglow emission from GRB 990123. *Science* 283, s. 2073-2075, 1999.
- Hjorth J., Pedersen H., Jaunsen A.O., Andersen M.I.: GRB afterglow studies at the NOT. *A&A Suppl.* 138, s. 461-462, 1999.
- Holland S., Hjorth J.: Starforming regions near GRB 990123. *A&A Letters* 344, s. 67-70, 1999.
- Hron J., Loidl R., Höfner S., Jørgensen U.G., Aringer B., Kerschbaum F., Windsteig W.: Infrared Spectra of C-type Variables with ISO. i: Asymptotic Giant Branch Stars, IAU Symp. 191 s. 181-186, T. Le Bertre, A. Lebre, C. Waelkens (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Höfner S., Jørgensen U.G., Loidl R., Aringer B.: Dynamical Model Atmospheres: New Results. i: Atmospheres of M, S, and C Giants, 2nd Austrian ISO Workshop, Univ. of Vienna s. 27-28, J. Hron, S. Höfner (eds.), Østrig 1999.
- Høg E., Petersen J.O.: Hipparcos parallaxes and the nature of Delta Scuti stars. *A&A* 323, s. 827-830, 1997.
- Høg E.: The Tycho Catalogue: Extension of Optical Reference Frame in Proceedings of Joint Discussion No. 7, at the IAU Congress at Kyoto, Aug. 1997, "The new International Celestial Ref. Frame". i: Highlights of Astronomy Vol. 11A s. 292-293, J. Andersen, Kluwer, Holland 1998.
- Høg E.: The Tycho Catalogue: Astrometric and Photometric Results, in Proceedings of Joint Discussion No. 14, at the IAU Congress at Kyoto, Aug. 1997, "The first results of Hipparcos and Tycho". i: Highlights of Astronomy Vol. 11A s. 544-546, J. Andersen (ed.), Kluwer, Holland 1998.
- Høg E., Fabricius C., Knude J., Makarov V.V.: Sky survey and photometry by the GAIA satellite, in Proceedings of the Int. Spring Meeting of the Astronomische Gesellschaft in Gotha, May 11-15, 1998. i: The Message of the Angles – Astrometry from 1798-1998 s. 223-232, P. Brosche, W.R. Dick, O. Schwarz, R. Wielen (eds.), Harri Deutsch, Tyskland 1998.
- Høg E., Flynn C.: Hipparcos absolute magnitudes for metal-rich K giants and the calibration of DDO photometry. *Mon. Not. R. Astron. Soc.* 294, s. 28-34, 1998.
- Høg E., Kuzmin A., Bastian U., Fabricius C., Kuimov K., Lindegren L., Makarov V.V., Röser S.: The Tycho Reference Catalogue. *A&A Letters* 335, s. 65-68, 1998.
- Høg E., Pagel B.E.J., Portinari L., Thejll P.A., Macdonald J., Girardi L.: Primordial Nuclei and their Galactic Evolution. i: Primordial Helium and Delta Y/Delta Z from H II Regions and from fine structure in the main sequence based on Hipparcos parallaxes, *Space Science Reviews* 84 s. 115-126, N. Prantzos, M. Tosi R. von Steiger (eds.), Kluwer, Belgien 1998.
- Høg E., Fabricius C., Makarov V.V., Bastian U., Schwendiek P., Wicenc A.: Progress on the Tycho-2 Catalogue from the Hipparcos Mission. i: Modern Astrometry and Astrodynamics honouring Heinrich Eichhorn s. 43-52, R. Dvorak, H.F. Haupt, K. Wodnar (eds.), Austrian Academy of Sciences, Østrig 1999.
- Høg E., Fabricius C., Makarov V.V.: The velocity field and 3-D structure of the Universe. *Baltic Astronomy* Vol. 8, no. 1, s. 233-237, 1999.
- Jørgensen H.E.: Commission 38: Exchange of Astronomers. Report of Business Meeting at 14:00, 22. Aug. 1997 by President H.E. Jørgensen. i: Transactions of the International Astronomical Union, Vol. XXIII B s. 211-213, J. Andersen (ed.), Kluwer, Holland 1999.
- Jørgensen I., Franx M., Hjorth J., van Dokkum P.: The evolution of cluster E and S0 galaxies measured from the Fundamental Plane. *Mon. Notices of Royal Astronomical Society* 308, s. 833, 1999.
- Jørgensen U.G., Hron J., Loidl R.: The 14µm Feature(s) in Carbon Stars. i: Atmospheres of M, S, and C Giants, 2nd Austrian ISO Workshop, Univ. of Vienna s. 51-52, J. Hron, S. Höfner (eds.), Østrig 1999.
- Kaltcheva N.T., Olsen E.H.: Strömgren and Hβ photometry of O and B type stars in star-forming regions. I. Canis Major – Puppis – Vela. *A&A* 352, s. 600-604, 1999.
- Kaltcheva N.T., Olsen E.H., Clausen J.V.: Strömgren and Hβ photometry of O and B type stars in star-forming regions. II. Monoceros OB2, Canis Major OB1 and Collinder 121. *A&A* 352, s. 605-608, 1999.
- Kjeldsen H., Bedding T.R., Frandsen S., Dall T.H., Christensen-Dalsgaard J., Thomsen B., Clausen J.V., Petersen J.O., Andersen M.I.: MONS: A Proposal for a Danish Satellite. i: Theory and Tests of Convection in Stellar Structure, ASP Conf. Ser. 173 s. 353-356, A. Gimenez, E.F. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Knude J., Jønch-Sørensen H., Nielsen A.S.: Distance and absorption of the tails in the CG 30/ CG 31/ CG 38 complex. An application of a (V-I)₀ – M_v main sequence relation derived from the Hipparcos and Tycho Catalogues. *A&A* 350, s. 985-996, 1999.

- Knude J.K., Høg E.: Interstellar Reddening from the Hipparcos and Tycho Catalogues. II. Nearby dust features associated with approaching HI gas. *A&A* 341, s. 451-458, 1999.
- Korpi M.J., Brandenburg A., Shukurov A., Tuominen I., Nordlund A.: A supernova regulated ISM: Simulations of the turbulent multiphase medium. *Astrophysical Journal Letters* 514, s. 99-102, 1999.
- Kuzmin A., Høg E., Bastian U., Fabricius C., Kuimov K., Lindegren L., Makarov V.V., Röser S.: Construction of the Tycho Reference Catalogue. *A&A Suppl. Ser.* 136, s. 491-508, 1999.
- Lacy C.H.S., Helt B.E., Vaz L.P.R.: V907 Scorpii: A Remarkable Binary Star Whose Eclipses Turn On and Off and On and Off. *The Astronomical Journal* 117, s. 541-547, 1999.
- Larsen S.S.: Young Massive Star Clusters in Spiral Galaxies. 177 s. København 1999.
- Loidl R., Höfner S., Jørgensen U.G., Aringer B.: Dynamic Model Atmospheres of AGB Stars. II. Synthetic Near Infrared Spectra of Carbon Stars. *A&A* 342, s. 531-541, 1999.
- Ludwig H.G., Freytag B., Steffen M.: A Calibration of the Mixing-length for Solar-type Stars Based on Hydrodynamical Simulations. *A&A* 346, s. 111-124, 1999.
- Makarov V., Fabricius C.: Revisiting Hipparcos parallaxes of nearby stars using Tycho observations. i: Harmonizing Cosmic Distance Scales in a Post-Hipparcos Era, ASP Conference Series, Vol. 167, 1999 s. 267, D. Egret, and A. Heck (eds.), Astronomical Society of the Pacific, San Francisco 1999.
- Makarov V.V., Fabricius C.: HD 30187 B and HD 39927 B: Two suspected nearby hot subdwarfs in resolved binaries (based on observations made with the ESA Hipparcos satellite). *A&A Letters* 349, s. 34-36, 1999.
- Mutschke H., Andersen A.C., Clement D., Henning T., Peiter G.: Infrared Properties of SiC Particles. *A&A* 345, s. 187-202, 1999.
- Naselsky P., Novikov I.D., Parijskij Y., Tcibulev P.: CMB Anisotropy and Polarization Measurements with RATAN-600. *Int. Journal of Modern Physics D* Vol. 8, no. 5, s. 581-605, 1999.
- Nonino M., Bertin E., da Costa L., Deul E., Erben T., Olsen L.F., Prandoni I., Scodreggio M., Wicenc A., Wichmann R., Benoist C., Freudling W., Guarnieri M.D., Hook R., Hook I., Mendez E.A., Savaglio S., Silva D., Slijkhuis R.: ESO Imaging Survey I. Preliminary Results. *A&A Supplement Series* 137, s. 51-74, 1999.
- Nordlund A., Padoan P.: The Density PDFs of Supersonic Random Flows. i: Interstellar Turbulence, Proceedings of the 2nd Guillermo Haro Conf. s. 218, J. Franco, A. Carraminana (eds.), Cambridge Univ. Press, UK 1999.
- Nordlund A., Stein R.F.: Convection Simulations. i: Theory and Tests of Convective Energy Transport, ASP Conf. Ser. 173 s. 91-102, A. Gimenez, E. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, USA 1999.
- Nordlund A., Stein R.F.: Solar Convection and MHD. i: Proc. of the Int. Conf. on Numerical Astrophysics 1998 (NAP98), vol. 240 of Astrophysics and Space Science Library s. 293-301, S.M. Miyama, K. Tomisaka, T. Hanagawa (eds.), Kluwer, Holland 1999.
- Nordström B.: Mælkevejssystemets udvikling fra Big Bang til vore dage. i: Carlsbergfondets Årsskrift 1998 s. 51-57, Vinter Grafik, København 1998.
- Nordström B., Andersen J., Olsen E.H., Fux R., Mayor M., Mowlavi N., Pont F.: Local Stars as Tracers of Galactic Evolution. *Astrophysics and Space Science* 265, s. 235-241, 1999.
- Novikov I.D.: Cosmology then and now. *Acta Physica Polonica B* Vol. 30, no. 10, s. 2989-3001, 1999.
- Novikov I.D.: Physics of Black Holes. i: Theory of Black Hole Accretion Disks s. 41-49, M.A. Abramowicz, G. Björnsson, J.E. Pringle (eds.), Cambridge University Press, UK 1999.
- Olsen L.F., Scodreggio M., da Costa L., Benoist C., Bertin E., Deul E., Erben T., Guarnieri M.D., Hook R., Nonino M., Prandoni I., Slijkhuis R., Wicenc A., Wichmann R.: ESO Imaging Survey II. Searching for Distant Clusters. *A&A* 345, s. 681-690, 1999.
- Olsen L.F., Scodreggio M., da Costa L., Slijkhuis R., Benoist C., Bertin E., Deul E., Erben T., Guarnieri M.D., Hook R., Nonino M., Prandoni I., Wicenc A., Zaggia S.: ESO Imaging Survey V. Cluster Search Using Color Data. *A&A* 345, s. 363-368, 1999.
- Padoan P., Juvela M., Bally J., Nordlund A.: Supersonic Turbulence in the Perseus Molecular Clouds. *ApJ* 525, s. 318, 1999.
- Padoan P., Nordlund A.: Super-Alfvénic Turbulent Fragmentation in Molecular Clouds. i: Interstellar Turbulence, Proceedings of the 2nd Guillermo Haro Conf. s. 248, J. Franco, A. Carraminana (eds.), Cambridge Univ. Press, UK 1999.
- Padoan P., Nordlund A.: A Super-Alfvénic Model of Dark Clouds. *ApJ* 526, s. 279, 1999.
- Petersen J.O., Freyhammer L.M., Larsen S.S.: Oscillations of BT Cancri in the Presepe Cluster. *A&A* 325, s. 559-562, 1998.
- Petersen J.O., Freyhammer L.M., Andersen M.I.: Variable Stars in the Globular Cluster Omega Centauri: Multi-mode Variability of SX Phoenixis Stars in the Central Region. i: A Half Century of Stellar Pulsation Interpretations: A Tribute to Arthur N. Cox, ASP Conference Series 135 s. 458-459, P.A. Bradley, J.A. Guzik (eds.), ASP, San Francisco 1998.
- Petersen J.O., Høg E.: Hipparcos parallaxes and distances of high-amplitude Delta Scuti stars. i: Views on Distance Indicators, *Memorie della Societa Astronomica Italiana* 69 s. 59-68, M. Arnabodi, F. Caputo, A. Rifatto, Societa Astronomica Italiana, Firenze 1998.
- Petersen J.O., Høg E.: Hipparcos parallaxes and period-luminosity relations of high-amplitude Delta Scuti stars. *A&A* 331, s. 989-994, 1998.
- Petersen J.O.: MONS and high-amplitude Delta Scuti stars. i: The First MONS Workshop: Science with a Small Space Telescope s. 119-125, H. Kjeldsen, T.R. Bedding (eds.), Aarhus Universitet, Aarhus 1998.
- Petersen J.O.: Delta Scuti Variables as Precise Distance Indicators. i: Harmonizing Cosmic Distance Scales in a Post-Hipparcos Era, ASP Conf. Series 167 s. 107-112, D. Egret, A. Heck (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Petersen J.O., Christensen-Dalsgaard J.: Pulsation Models of Delta Scuti Variables II. Delta Scuti Stars as Precise Distance Indicators. *A&A* 352, s. 547-554, 1999.
- Pont F., Fux R., Mayor M., Andersen J., Nordström B., Olsen E.H.: The Inventory of F and G Dwarfs: Observational Kinematics in the Milky Way. i: Galaxy Dynamics, ASP Conf. Ser. 182 s. 305-306, D. Merritt, J.A. Sellwood, M. Valluri (eds.), ASP, San Francisco 1999.

- Prandoni I., Wichmann R., da Costa L., Benoist C., Mendez R., Nonino M., Olsen L.F., Wicenc A., Zaggia S., Bertin E., et al: ESO Imaging Survey III. Multicolor Data near the South Galactic Pole. *A&A* 345, s. 448-460, 1999.
- Pritchard J.D., Tobin W., Clausen J.V., Guinan E.F., Fitzpatrick E.L., Gimenez A., Ribas I.: MCEBs – Primary Distance Indicators. i: IAU Symposium 190, New Views of the Magellanic Clouds, held in Victoria, British Columbia, Canada, 12-17 July 1998 s. 179, J. Andersen (ed.), Kluwer, Holland 1999.
- Reipurth B.: Herbig-Haro Objects and their Energy Sources. 155 s. København 1999.
- Rosenthal C.S., Christensen-Dalsgaard J., Nordlund A., Stein R.F., Trampedach R.: Convective contributions to the frequencies of solar oscillations. *A&A* 351, s. 689, 1999.
- Rögnvaldsson Ö.E.: Magnetized cooling flows. 83 s. København 1999.
- Schultheis M., Aringer B., Jørgensen U.G., Lebzelter T., Plez B.: TiO Bands of AGB Stars as a Metallicity Indicator? i: Atmospheres of M, S, and C Giants, 2nd Austrian ISO Workshop, Univ. of Vienna s. 93-94, J. Hron, S. Höfner (eds.), Østrig 1999.
- Scodreggio M., Olsen L.F., da Costa L., Slijkhuis R., Benoist C., Deul E., Erben T., Hook R., Nonino M., Wicenc A., Zaggia S.: ESO Imaging Survey VII Distant Cluster Candidates over 12 square degrees. *A&A Supplement Series* 137, s. 83-92, 1999.
- Spite M.E., Spite F., Cayrel R., Hill V., Nordström B., Barbuy B., Beers T.C., Nissen P.E.: Abundances in Very Metal-Poor Stars. *Astrophysics and Space Science* 265, s. 141-144, 1999.
- Stein R.F., Bercik D.J., Georgobiani D., Nordlund A.: Realistic Simulations of Solar Surface Convection. i: American Astronomical Society Meeting, 194 s. 2104, USA 1999.
- Stein R.F., Georgobiani D., Bercik D.J., Brandenburg A., Nordlund A.: Magneto-Convection. i: Theory and Tests of Convective Energy Transport, ASP Conf.Ser. 173 s. 193-196, A. Gimenez, E. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, USA 1999.
- Stein R.F., Nordlund A.: Convection and P-modes. i: Structure and Dynamics of the Interior of the Sun and Sun-like Stars, SOHO 6/GONG 98 s. 156, 1999.
- Torkelsson U., Ogilvie G.I., Pringle J.E., Brandenburg A., Nordlund A., Stein R.F.: The dynamics of turbulent viscosity. i: High Energy Processes in Accreting Black Holes, ASP Conf.Ser. 161 s. 422-427, J. Poutanen, R. Svensson (eds.), ASP, USA 1999.
- Trampedach R., Stein R.F., Christensen-Dalsgaard J., Nordlund A.: Stellar Evolution with a Variable Mixing-length Parameter. i: Theory and Tests of Convective Energy Transport, ASP Conf.Ser. 173 s. 233-236, A. Gimenez, E. Guinan, B. Montesinos (eds.), ASP, USA 1999.
- Udry S., Mayor M., Latham D.W., Stefanik R.P., Torres G., Mazeh T., Goldberg D., Andersen J., Nordström B.: A Survey for Spectroscopic Binaries in a Large Sample of G Dwarfs. i: The Tenth Cambridge Workshop on Cool Stars, Stellar Systems and the Sun, ASP Conf.Ser. 154 s. 2148-2155, R.A. Donahue, J.A. Bookbinder (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Udry S., Mayor M., Maurice E., Andersen J., Imbert M., Lindgren H., Mermilliod J.-C., Nordström B., Prévot L.: 20 Years of CORAVEL Monitoring of Radial-Velocity Standard Stars. i: Precise Stellar Radial Velocities (IAU Coll. 170), ASP Conf.Ser. 185 s. 383-389, J.B. Hearnshaw, C.D. Scarfe (eds.), ASP, San Francisco 1999.
- Vestergaard M.: Are Radio-loud Quasars Rebellious or Are Radio-quiets Just Plain Untalented? – A Study of the Ultraviolet Broad Emission Line Profiles in High-Redshift Radio-loud and Radio-quiet Quasars. 379 s. København 1999.
- Zaggia S., Hook I., Mendez R., da Costa L., Olsen L.F., Nonino M., Wicenc A., Benoist C., Deul E., Erben T., Guarnieri M.D., Hook R., Prandoni I., Scodreggio M., Slijkhuis R., Wichmann R.: ESO Imaging Survey IV. Exploring the EIS Multicolor Data. *A&A Supplement Series* 137, s. 75-81, 1999.

Niels Bohr Institutet

Ambjørn J., Makeenko Y.M., Semenoff G.W., Szabo R.J.: Screening and D-Brane Dynamics in Finite Temperature Superstring Theory. *Phys. Rev. D* Vol. 60, s. 106009, 1999.

Ambjørn J., Makeenko Y.M., Nishimura J., Szabo R.J.: Finite N Matrix Models of Noncommutative Gauge Theory. *J. High Energy Phys.* Vol. 9911, s. 29, 1999.

Ambjørn J., Anagnostopoulos K.N., Jurkiewicz J.: Abelian Gauge Fields Coupled to Simplicial Quantum Gravity. *The Journal of High Energy Physics* 07(1999), s. 27, 1999.

Ambjørn J., Koutsoumbas G., Savvidy G.W.: Four-Dimensional Goniheric Gauge Spin System. *Europhys. Lett.* Vol. 46, s. 319-332, 1999.

Ambjørn J., Makeenko Y.M., Semenoff G.W., Szabo R.J.: Screening and D-Brane Dynamics in Finite Temperature Superstring Theory. *Phys. Rev. D* Vol. 60, s. 106009, 1999.

Ambjørn J., Anagnostopoulos K.N., Loll R.: A New Perspective on Matter Coupling in 2-D Quantum Gravity. *Phys. Rev. D* Vol. 60, s. 104035, 1999.

Ambjørn J., Sasakura N., Espriu D.: U(1) Lattice Gauge Theory and $N = 2$ Supersymmetric Yang- Mills Theory. *Fortschr. Phys.* Vol. 47, s. 287-29, 1999.

Ambjørn J., Nielsen J.L., Rolf J.: Two-Dimensional Quantum Geometry. *Fortschr. Phys.* Vol. 47, s. 152-171, 1999.

Ambjørn J., Bialas P., Jurkiewicz J.: Connected Correlators in Quantum Gravity. *The Journal of High Energy Physics* 02(1999), s. 5, 1999.

Ambjørn J., Makeenko Y.M., Semenoff G.W.: Thermodynamics of D0-branes in Matrix Theory. *Phys. Lett. B* Vol. 445, s. 307-31, 1999.

Ambjørn J., Carfora M., Gabrielli D., Marzuoli A.: Crumpled Triangulations and Critical Points in 4-D Simplicial Quantum Gravity. *Nucl. Phys. B* Vol. 542, s. 349-39, 1999.

Ambjørn J.: Quantum Geometry. i: Geometry in Present Day Science s. 1-20, World Scientific Publishing, 1999.

Anagnostopoulos K.: Scaling and Quantum Geometry in 2-D Gravity. *Nucl. Phys. Proc. Suppl.* Vol. 73, s. 786-788, 1999.

Anagnostopoulos K., Bialas P., Thorleifsson G.: The Ising Model on a Quenched Ensemble of $C=5$ Gravity Graphs. *J. Statis. Phys.* Vol. 94, s. 321-345, 1999.

Axelsson A., Nyberg J., Atac A., Bergström M.H., Hermskind B., Back T., Bazzacco D., Camera F., Cederwall

- B., Fahlander C., Frattini S., Huijnen J., Leoni S., Million B., Persson J., Piiparinen M., Alvares C.R., Sletten G., Varmette P., Weiszflog M.: Exited Superdeformed Band in ^{143}Eu . *Eur. Phys. J. Vol. A6*, s. 175-183, 1999.
- Bak P., Nørrelykke S.F., Shubik M.: Dynamics of Money. *Phys. Rev. E Vol. 60*, s. 2528-2532, 1999.
- Bak P., Chialvo D.R.: Learning from Mistakes. *Neuroscience Vol. 90*, s. 1137-1148, 1999.
- Bark R.A., Tørmanen S.S., Bäck T., Cederwall B., Ødegård S.W., Cocks J.F.C., Helariutta K., Jones P., Julin R., Juutinen S., Kankaapä:ä H., Kettunen H., Kusiniemi P., Leino M., Muikku M., Rahkila P., Savelius A.: Bandcrossings in ^{171}Os . *Nucl. Phys. A Vol. 646*, s. 399-417, 1999.
- Bark R.A., Tørmanen S.S., Böck T., Cederwall B., Ødegård S.W., Cocks J.F.C., Helariutta K., Jones P., Julin R., Juutinen S., Kankaapä H., Kettunen H., Kusiniemi P., Leino M., Muikku M., Rahkila P., Savelius A., Bergström M., Ingebretsen F., Maj A., Mattiuzzi M., Mueller W., Riedinger L.L., Saitoh T., Tjøm P.O.: Coexistence of Triaxial and Prolate Shapes in ^{171}Ir . *Nucl. Phys. A Vol. 657*, s. 113-133, 1999.
- Batalin I.A., Bering K., Damgaard P.H.: Superfield Formulation of the Phase Space Path Integral. *Phys. Lett. B Vol. 446*, s. 175-178, 1999.
- Bauer R., Rischel C., Hansen S., Xgental L.: Heat-induced Gelation of Whey Protein at High pH Studied by Combined UV Spectroscopy and Refractive Index Measurement after Size Exclusion Chromatography and by in-situ Dynamic Light Scattering. *Int. J. Food Sci. Tech. Vol. 34*, s. 557-636, 1999.
- Bearden I.: Strange Meson Enhancement in Pb Collisions. *Phys. Lett. B Vol. 471*, s. 6-12, 1999.
- Bearden I.: Coalescence, Interferometry and Flow. *Nucl. Phys. A Vol. 661*, s. 456-459, 1999.
- Bearden I.: Two Kaon Correlations from Pb+Pb Collisions at 160 A GeV from NA44. *Nucl. Phys. A Vol. 661*, s. 435-438, 1999.
- Bearden I.: Deuteron and Triton Production in Pb+Pb Collisions at 158 A GeV. *Nucl. Phys. A Vol. 661*, s. 387-390, 1999.
- Bearden I.: Anti-deuteron and Kaon Production in Pb+Pb Collisions at the CERN SPS. *Nucl. Phys. A Vol. 661*, s. 55-64, 1999.
- Bohr T., Jensen M.H., Rolf J.: Statistical Properties of Turbulent Dynamical Systems. *Physica A Vol. 263*, s. 155, 1999.
- Bondorf J.: Exploding Nuclei. i: Multifragmentation s. 11-11, Gesellschaft für Schwerionenforschung GmbH, Darmstadt 1999.
- Bondorf J.: Multifragmentation of Heavy Systems at Intermediate Energies. i: Multifragmentation s. 135-144, D. Agostino, J.P. Bondorf and 19 others, Gesellschaft für Schwerionenforschung, Darmstadt 1999.
- Bondorf J.: Neutron Interferometry in 45 MeV A ^{58}Ni + ^{27}Al Interactions. i: Multifragmentation s. 175-180, Among others the CHIC collaboration, Gesellschaft für Schwerionenforschung, Darmstadt 1999.
- Bondorf J.: Thermodynamical Features of Multifragmentation in Peripheral Au + Au Collisions at 35 A MeV. *Nucl. Phys. A Vol. 650*, s. 329, 1999.
- Borg J., Michoustine I., Bondorf J.: Nuclear Liquid Gas Phase Transition within the lattice gas model. *Phys. Lett. B Vol. 470*, s. 13-19, 1999.
- Bracco A., Camera F., Frattini S., Leoni S., Million B., Maj A., Kmiecik M., Herskind B., Bergström M.: Highly-Excited Normal and Super-Deformed Rotating Nuclei Studied with E1 and E2 $g g^*$ -Continuum Measurements. *Act. Phys. Polon B Vol. 30*, s. 501, 1999.
- Bravina L.V., Michoustine I., Bondorf J., Faessler A., Zabrodin E.E.: Microscopic Study of Freeze Out in Relativistic Heavy Ion Collisions at SPS Energies. *Phys. Rev. C Vol. 60* 044905, s. 1-9, 1999.
- Brogia R.A., Tiana G., Roman H.E., Vigezzi E., Shakhnovich E.I.: Stability of Designed Proteins Against Mutations. *Phys. Rev. Lett. Vol. 82*, s. 4727-4730, 1999.
- Bödeker D.E.F., Landshoff P.V., Nachtmann O., Rebhan A.: Renormalization of the non-Perturbative Thermal Pressure. *Nucl. Phys. B Vol. 539*, s. 233, 1999.
- Bödeker D.E.F.: From Hard Thermal Loops to Langevin Dynamics. *Nucl. Phys B Vol. 559*, s. 502, 1999.
- Bödeker D.E.F., Moore G.D., Rummukainen K.: Hard Thermal Loops and the Sphaleron Rate on the Lattice. i: LATTICE 99 s. 1-3, 1999.
- Bøggild H.: Charged Kaon and Pion Production at Midrapidity in Proton Nucleus and Sulphur Nucleus Collisions at the CERN SPS. *Phys. Rev. C Vol. 59*, s. 328-335, 1999.
- Bøggild H.: Three Pion Correlations in Sulphur Lead Collisions at the CERN SPS. *Phys. Lett B Vol. 455*, s. 77-83, 1999.
- Bøggild H.: Two Proton Correlations near Midrapidity in p+Pb and S+Pb Collisions at the CERN SPS. *Phys. Lett. B Vol. 458*, s. 181-189, 1999.
- Camera F., Bracco A., Colombo G., Leoni S., Million B., Mattiuzzi M., Maj A., Kmiecik M., Herskind B., Bark R., Bearden I., Gaardhøje J.J., Ormand W.E.: The GDR in Hg and Eu Nuclei from Selected Decay Chains. *Nucl. Phys A Vol. 649*, s. 115c, 1999.
- Camera F., Bracco A., Leoni S., Million B., Mattiuzzi M., Pignanelli M., Maj A., Kmiecik M., Bark R., Bearden I., Gaardhøje J.J., Lonroth T., Osterbacka R.: Probing the Shape of Hot ^{194}Hg at High Spins with the Giant Dipole Resonance Decay in Selected Cascades. *Phys. Rev. C Vol. 60*, s. 14306, 1999.
- Carter G.W., Diakonov D.: Light Quarks in the Instanton Vacuum at Finite Baryon Density. *Phys. Rev. D Vol. 60*, s. 016004, 1999.
- Castiglione P., Mazzino A., Ginanneschi P.M., Vulpiani A.: On Strong Anomalous Diffusion. *Physica D Vol. 134*, s. 75-93, 1999.
- Chretien D., Janosi I., Taveau J-C., Flyvbjerg H.K.: Microtubule's Conformational Caps. *Cell Struct. Funct. Vol. 24*, s. 299-303, 1999.
- Christensen P.R.: Spectroscopy of Hot Stars in the Galactic Halo. III. Analysis of a Large Sample of Field Horizontal-branch and other A-type Stars. *Astronomical Journal Vol. 117*, s. 2329-2380, 1999.
- Dahl R., Ellegaard C., Gaarde C.C., Larsen J.S.: Inclusive $^2\text{H}(^3\text{He},t)$ reaction at 2 GeV. *Eur. Phys. J. A Vol. 6*, s. 225-233, 1999.
- Damgaard P.H., Heller U.M., Krasnitz A.: Microscopic Spectral Density of the Dirac Operator in Quenched QCD. *Phys. Lett B Vol. 445*, s. 366-370, 1999.
- Damgaard P.H., Osborn J.C., Toublan D., Verbaarschot J.J.M.: The Microscopic Spectral Density of the Dirac Operator. *Nucl. Phys. B Vol. 547*, s. 305-328, 1999.
- Damgaard P.H.: Topology and the Dirac Operator Spec-

- trum in Finite-Volume Gauge Theories. Nucl. Phys. B Vol. 556, s. 327-349, 1999.
- Damgaard P.H.: The QCD Dirac Operator Spectrum and Finite-Volume Scaling. Nucl. Phys. Proc. Suppl. Vol. 73, s. 602-604, 1999.
- Damgaard P.H.: QCD Dirac Spectra With and Without Random Matrix Theory. i: Proc. of the IV Workshop on Quantum Chromodynamic s. 296-304, P.H. Damgaard, H.M. Fried, B. Mullerm, World Scientific Publ. Co., 1999.
- Danko I., Sohler D., Dombradi Z., Brant S., Krstic V., Cederkall J., Lipoglavsek M., Palacz M., Persson J., Atac A., Fahlander C., Grawe H., Johnson A., Kerek A., Klamra W., Kownacki J., Likar A., Norlin L.-O., Nyberg J., Paar V., Schubart R., Seweryniak D., Vretenar D., de Angelis G., Bednarczyk P., Foltescu D., Jerrestam D., Juutinen S., Makela E., Nyako B.M., de Poli M., Roth H.A., Shizuma T., Skeppstedt O., Sletten G., Tørmanen S.S.: Collective and Broken Pair States of $^{65,67}\text{Ga}$. Phys. Rev. C Vol. 59, s. 1956, 1999.
- De Blasio F.V., Bak P., Pociot F., Karlsen A.E., Nerup J.: Onset of Type I Diabetes – A Dynamical Instability. Diabetes Vol. 48, s. 1677-1685, 1999.
- Di Francesco P., Guitter E., Kristjansen C.F.: Fully Packed $O(n=1)$ Model on Random Eulerian Triangulations. Nucl. Phys. B Vol. 549 [FS], s. 657-667, 1999.
- Donati P., Døssing T., Shimizu Y.R., Bortignon P.F., Broglia R.A.: A Complex Integration technique to remove Spurious States Associated with Spontaneously Broken Symmetries in RPA Calculations. Nucl. Phys. A Vol. 653, s. 27, 1999.
- Donati P., Døssing T., Shimizu Y.R., Bortignon P.F., Broglia R.A.: Self-Energy of Single-Particle States in Deformed Rapidly Rotating Nuclei. Nucl. Phys. A Vol. 649, s. 25, 1999.
- Donati P., Døssing T., Shimizu Y.R., Bortignon P.F., Broglia R.A.: Nucleon-Phonon Coupling in Hot, Rapidly Rotation Nuclei I. Nucl. Phys. A Vol. 653, s. 225, 1999.
- Droste C., Starosta K., Wierzchucka A., Morek T., Rohozinski S.G., Srebrny J., Bergström M., Herskind B., Wesolowski E.: PPCO: Polarizational-Polarizational Correlation from Oriented Nuclei. Nucl. Inst. and Meth. A Vol. 430, s. 260-270, 1999.
- Døssing T., Matsuo M., Herskind B., Hagemann G., Harsmann A., Tørmanen S.S., Ødegård S.W., Vigezzi E., Broglia R.A.: Interacting Excited Rotational Bands. Nucl. Phys. A Vol. 649, s. 370c-378c, 1999.
- Døssing T., Jackson A.D., Lautrup B.: Dommedag nu? KVANT Vol. 10, No. 1, s. 3-10, 1999.
- Erickson J.D., Semenoff G.W., Zarembo K.: BPS vs. NonBPS Wilson Loops in N-4 Supersymmetric Yang-Mills Theory. Phys. Lett. B Vol. 466, s. 239-243, 1999.
- Faber M., Greensite J.P., Olejnik S.: Evidence for a Center Vortex Origin of the Adjoint String Tension. Acta Phys. Slov. Vol. 49, s. 177-184, 1999.
- Faber M., Greensite J.P., Olejnik S.: Asymptotic Scaling, Casimir Scaling, and Center Vortices. Nucl. Phys. B Proc. Suppl. Vol. 73, s. 572, 1999.
- Flyvbjerg H.K.: Error Estimates on Averages of Correlated Data. i: Advances in Computer Simulation s. 88-103, H. Flyvbjerg, J. Kertesz, I. Kondor, Springer-Verlag, Budapest, Hungary 1999.
- Frattoni S., Bracco A., Leoni S., Million B., Herskind B., Døssing T., Bergström M., Hagemann G.: The Rotational Quadrupole Moment of Continuum-States at High-Spin in ^{164}Yb . Nucl. Phys. A Vol. 649, s. 387c-391c, 1999.
- Frattoni S., Bracco A., Leoni S., Camera F., Million B., Blasi N., Lo Bianco G., Pignanelli M., Vigezzi E., Herskind B., Døssing T., Bergström M., Varmette P., Tørmanen S.S., Maj A., Kmiecik M., Napoli D.R., Matsuo M.: Unresolved Gamma-Rays in ^{114}Te : Mass dependence of Rotational Damping. Phys. Rev. Lett. Vol. 83, s. 5234, 1999.
- Froggatt C.D., Gibson M., Nielsen H.B.: Neutrino Masses and Mixings from an Anomaly Free SMG X $U(1)^{**2}$ Model. Phys. Lett. B Vol. 446, s. 256-266, 1999.
- Gonçalves Dias Correia C.J.L., Harmark T.: On QCD₂ from Supergavity and Mass Gaps in QCD. Phys. Lett. B Vol. 460, s. 455-460, 1999.
- Greensite J.P., Olesen P.: World-Sheet Fluctuations and the Heavy Quark Potential in the AdS/CFT Approach. The Journal of High Energy Physics 04(1999):001, s. 1-17, 1999.
- Grzywacz R., Daugas J.M., Achouri L., Angeliq J.C., Baiborodin D., Beraud R., Bentida R., Bingham C., Borcea C., Catford W.N., Emsallem A., de Frande G., Grawe H., Jones K.L., Lewitowicz M., Lemmon R., Lopez M.J., de Olivera F., Pfutzner M., Regan P.H., Rykaczewski K., Sawicka M., Sauvestre J.E., Sletten G., Stanoiu M.: Microsecond Isomers Beyond ^{68}Ni . i: AIP Conf. Proc. 481 s. 257-263, Nuclear Structure 98, 1999.
- Guitter E., Kristjansen C.F., Nielsen J.L.: Hamiltonian Cycles on Random Eulerian Lattices. Nucl. Phys. B Vol. 546 [FS], s. 731-750, 1999.
- Hansen A., Jensen M.H., Sneppen K., Zocchi G.: Critical Aspects of Hierarchical Protein Folding. Eur. Journ. Phys. B Vol. 10, s. 193, 1999.
- Hansen A., Jensen M.H., Sneppen K., Zocchi G.: A Model for the Thermodynamics of Globular Proteins. Physica A Vol. 270, s. 278, 1999.
- Hansen A., Jensen M.H., Sneppen K., Zocchi G.: Hot and Cold Denaturation of Proteins: Critical Aspects. Eur. Phys. Journ. B Vol. 10, s. 193-196, 1999.
- Hansen O., Gaardhøje J.J.: Centrality Dependence of Kaon Yields in Si + A and Au+Au Collisions at Relativistic Energies. Phys. Rev. C Vol. 60, s. 044904 (11 pages), 1999.
- Heiselberg H., Levy A.-M.: Elliptic Flow and HBT in High Energy Nuclear Collisions. Phys. Rev. C Vol. 59, s. 2716-2727, 1999.
- Hørlück S., Dimon P.: Statistics of Shock Waves in a Two-Dimensional Granular Flow. Phys. Rev. E Vol. 60, s. 671-686, 1999.
- Izubuchi T., Nishimura J.: Translational Anomaly in Chiral Gauge Theories on a Torus and the Overlap Formalism. The Journal of High Energy Physics 10(1999), s. 1-26, 1999.
- Jackson A.D.: Rigidity and Normal Modes in the Spectra of Random Matrices. Nucl. Phys. A Vol. 650, s. 213-223, 1999.
- Jelved K., Jackson A.D.: Ørsted, Filosofien og Fysikken. Naturens Verden No. 2, s. 14-19, 1999.
- Jensen M.H.: Multiscaling and Structure Functions in Turbulence: An Alternative Approach. Phys. Rev. Lett. Vol. 83, s. 76, 1999.
- Jessen K., Andrejtscheff W., Bergström M., von Brentano P., Herskind B., Meise H., Schumacher C., Sletten G.,

- Stuch O., Weisshaar D., Wiedenhöver I., Wrzesinski J.: A New High-Spin Isomer in ^{145}Sm . *Eur. Phys. J. Vol. A4*, s. 9, 1999.
- Jobs E., Wolf D.E., Flyvbjerg H.K.: Modeling Microtubule Oscillations. i: Statistical Mechanics of Biocomplexity, Proceedings of the Sitges Conference s. 46-55, D. Reguera, J.M.G. Vilar, J.M. Rubi, Springer-Verlag, Springer Lecture Notes in Physics, Barcelona, Spain 1999.
- Jobs E., Wolf D.E., Flyvbjerg H.K.: Modeling Microtubule Oscillations. i: Biological Physics, Third International Symposium, AIP Conference Proc. 487 s. 279-287, H. Frauenfelder, G. Hummer, R. Garcia, AIP, Melville, New York, New York 1999.
- Joyce M., Kainulainen K., Prokopec T.: The Semiclassical Propagator in Field Theory. *Phys. Lett. B Vol. 468*, s. 128-133, 1999.
- Kawamoto N., Nielsen H.B., Sato N.: Lattice Chern-Simons Gravity via Ponzano-Regge Model. *Nucl. Phys. B Vol. 555*, s. 629-649, 1999.
- Khodjamirian A., Xella S.: Form Factors of $\gamma^* \rho \rightarrow \pi^0$ Transitions and Light-Cone Sum Rules. *Eur. Phys. J. C Vol. 6*, s. 477, 1999.
- Khodjamirian A.: Perturbative QCD Correction to the Light-Cone Sum Rule for $B^* B \pi$ and $D^* D \pi$ Couplings. *Phys. Lett. B Vol. 457*, s. 245, 1999.
- Kockelkoren J., Okkels F., Jensen M.H.: Chaotic Behavior in Shell Models and Shell Maps. *J. Stat. Phys. Vol. 93*, s. 833-842, 1999.
- Lanotte A., Mazzino A.: Anisotropic Nonperturbative Zero Modes in Passively Advectioned Magnetic Fields. *Phys. Rev. E Vol. 60*, s. R3483-R3486, 1999.
- Lautrup B., Petersen J.L.: Nobelprisen i Fysik 1999: Renormalisation af ikke-abelsk gauge-teori. *Kvant No 4*, s. 29-32, 1999.
- Lautrup B., Zinkernagel H.: $g - 2$ and the Trust in Experimental Results. *Stud. Hist. Phil. Mod. Phys. Vol. 30*, s. 1355-2198, 1999.
- Lautrup B., Zinkernagel H.: $g-2$ and the Trust in Experimental Results. *Studies in History and Philosophy of Modern Physics Vol. 30 (1)*, s. 85-110, 1999.
- Leoni S., Bracco S., Frattini S., Montingelli G., Vigezzi E., Døssing T., Herskind B., Matsuo M.: Experimental Study of the Nuclear Rotational Motion with Statistical Analysis Methods. *Nucl. Phys. A Vol. 649*, s. 361c-369c, 1999.
- Leoni S., Bracco A., Døssing T., Herskind B., Lisle J.C., Matsuo M., Vigezzi E., Wrzesinski J.: Multistep Rotational Energy Correlations Probed by High Fold γ Coincidence Data. *Eur. Phys. J. Vol. A4*, s. 229-231, 1999.
- Leoni S., Bracco A., Frattini S., Montingelli G., Vigezzi E., Døssing T., Herskind B., Matsuo M.: Nuclear Structure and Selection Rules in the Rotational Quasi-Continuum. *Acta Phys. Polon. B Vol. 30*, s. 511, 1999.
- Lisle J.C., Simpson J., Bagshaw A.P., Bentley M.A., Cullen D.M., Dagnall P.J., Hagemann G., King S.L., Napoli D., Riley M., Shepherd S., Smith A.G., Tørmannen S.S.: Unpaired Band Crossings in the A~160 Mass Region. i: AIP Conf. Proc. 481 s. 407-411, Nuclear Structure 98, Gatlinburg, 1999.
- Lobach Y.N., Pasternak A.A., Srebrny J., Droste C., Hagemann G., Juutinen S., Morek T., Piiparinen M., Podsvirova E.O., Tørmannen S.S., Starosta K., Virtanen A., Wasilewski A.A.: Lifetime Measurement in the Yrast Band of ^{119}I . *Act. Phys. Polon B Vol. 30*, s. 1273-1280, 1999.
- Loewe M., Besserer J., De Boer J., Maier H.J., Warkner M., Srebrny J., Czosnyka T., Iwanicki J., Napiorkowski P.J., von Neumann-Cosel P., Richter A., Schlegel C., Wollersheim H.J., Alexa P., Karamian S.A., Sletten G.: Depopulation of the $K_{\pi} = 9$ - Isomer in ^{180}Ta via Coulomb Excitation. *Act. Phys. Polon. B Vol. 30*, s. 1319, 1999.
- Lopez-Martens A.P., Døssing T., Khoo T.L., Korichi A., Hannachi F., Calderin I.J., Lauritsen T., Ahmad I., Carpenter M.P., Fischer S.M., Hackman G., Janssens R.V.F., Nisius D., Reiter P., Amro H., Moore E.F.: Strength Distribution of Gamma-Transitions deexciting Superdeformed Rotational Bands. *Nucl. Phys. A Vol. 647*, s. 217, 1999.
- Maj A., Kmiecik M., Herskind B., Bracco A., Camera F., Hagemann G., Varrette P.: Search for Entrance Channel Effects in Compound Nuclear Formation. *Nucl. Phys. A 649*, s. 135c-144c, 1999.
- Maj A., Kmiecik M., Bracco A., Camera F., Gaardhøje J.J., Herskind B.: Properties of Hot Nuclei Studied by the GDR $g g^*$ -Decay in Exclusive Experiments. *Act. Phys. Polon. B Vol. 30*, s. 1371-1381, 1999.
- Mann J., Ott S., Andersen J.S.: Experimental Study of Relative, Turbulent Diffusion. *Risø R Vol.*, s. 1036, 1999.
- Matsuo M., Yoshida K., Døssing T., Vigezzi E., Broglia R.A.: Microscopic Structure of Rotational Damping. *Nucl. Phys. A Vol 649*, s. 379, 1999.
- Matsuo M., Døssing T., Vigezzi E., Broglia R.A.: Damping of Rotational and Compound States in Warm Nuclei. *RIKEN Review Vol. 23*, s. 86, 1999.
- Moreno E., Orland P.O.: Barrier Penetration in (1+1)-Dimensional O(N) Sigma Models. *The Journal of High Energy Physics 04(1999)*, s. 2, 1999.
- Muller-Gerking J., Pfuerscheller G., Flyvbjerg H.K.: Designing Optimal Spatial Filters for Single-Trial EEG Classification in a Movement Task. *Clinical Neurophysiology Vol. 110*, s. 787-798, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Quark and Gluon Fragmentation Functions in Z Hadronic Decays. *European Physics Journal C Vol. 6*, s. 19, 1999.
- Møller P.R.: Search for Scalar Fermions and Long-Lived Scalar Leptons at Centre-of-mass Energies of 130 GeV to 172 GeV. *European Phys. Journal C Vol. 6*, s. 385, 1999.
- Møller P.R.: Search for Pair-produced Neutralinos in Events with Photons and Missing Energy from e^+e^- Collisions at $\sqrt{s} = 130$ -183 GeV. *European Phys. Journal C Vol. 6*, s. 371, 1999.
- Møller P.R.: Search for Composite and Exotic Fermions at LEP 2. *European Phys. Journal C Vol. 8*, s. 41, 1999.
- Møller P.R.: Search for Lightest Neutralino and Stau Pair Production in Light Gravitino Scenarios with Stau NLSP. *European Phys. Journal C Vol. 7*, s. 595, 1999.
- Møller P.R.: Search for Charginos, Neutralinos and Gravitinos in e^+e^- Interactions at $\sqrt{s} = 183$ GeV. *Phys. Lett. B Vol. 446*, s. 75, 1999.
- Møller P.R.: Search for Leptoquarks and FCNC in e^+e^- Annihilations at $\sqrt{s} = 183$ GeV. *Phys. Lett. B Vol. 446*, s. 62, 1999.
- Møller P.R.: A Precise Measurement of the Partial Decay With Ratio $R_b^0 = \Gamma^{bb} / \Gamma^{\text{had}}$. *European Phys. Journal C Vol. 10*, s. 415, 1999.

- Møller P.R.: Measurement of A^{bb} -FB in Hadronic Z Decays Using a Jet Charge Technique. *European Phys. Journal C* Vol. 9, s. 367, 1999.
- Møller P.R.: Study of the Four-jet Anomaly Observed at LEP Centre-of-mass Energies of 130 and 136 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 448, s. 311, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of Inclusive p^0 , $f_0(980)$, $f_2(1270)$, $K_2(1430)$ and $f_2'(1525)$ Production in Z Decays. *Phys. Lett. B* Vol. 449, s. 364, 1999.
- Møller P.R.: The Scale Dependence of the Hadron Multiplicity in Quark and Gluon Jets and a Precise Determination of C_A/C_F . *Phys. Lett. B* Vol. 449, s. 383, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Forward Backward Asymmetry of c and b Quarks at the Z Pole Using Reconstructed D Mesons. *European Phys. Journal C* Vol. 10, s. 219, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Lifetime of b-baryons. *European Phys. Journal C* Vol. 10, s. 185, 1999.
- Møller P.R.: Energy Dependence of Event Shapes and of α^s at LEP 2. *Phys. Lett. B* Vol. 456, s. 322, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Leptonic Branching Fractions of the Tau. *European Phys. Journal C* Vol. 10, s. 201, 1999.
- Møller P.R.: W Pair Production Cross-section and W Branching Fractions in e^+e^- Interactions at 183 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 456, s. 310, 1999.
- Møller P.R.: Multiplicity Fluctuations in One- and Two-Dimensional Angular Intervals Compared with Analytic QCD Calculations. *Phys. Lett. B* Vol. 457, s. 368, 1999.
- Møller P.R.: Energy Dependence of Inclusive Spectra in e^+e^- Annihilation. *Phys. Lett. B* Vol. 459, s. 397, 1999.
- Møller P.R.: Search for the Higgs Boson in Events with Isolated Photons at LEP 2. *Phys. Lett. B* Vol. 458, s. 431, 1999.
- Møller P.R.: A Search for Invisible Higgs Bosons Produced in e^+e^- Interactions at LEP 2 Energies. *Phys. Lett. B* Vol. 459, s. 367, 1999.
- Møller P.R.: Measurements of the Trilinear Gauge Boson Couplings $WWV(V \equiv \gamma, Z)$ in e^+e^- Collisions at 183 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 459, s. 382, 1999.
- Møller P.R.: Search for Charged Higgs Bosons at LEP 2. *Phys. Lett. B* Vol. 460, s. 484, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Mass of the W Boson Using direct Reconstruction at $\sqrt{s} = 183$ GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 462, s. 410, 1999.
- Møller P.R.: Measurement of the Rate of bb - bb Events in Hadronic Z Decays and the Extraction of the Gluon Splitting into bb . *Phys. Lett. B* Vol. 462, s. 425, 1999.
- Olsen K., Szabo R.J.: Construction D-Branes from K-Theory. *Adv. Theor. Math. Phys.* 3 No. 4, s. 17, 1999.
- Olsen K., Schiappa R.: Heterotic Duality and the Renormalization Group. *Int. J. Mod. Phys. A* Vol. 14, s. 2257-2272, 1999.
- Petersen J.L.: Introduction to the Maldacena Conjecture on AdS/CFT. *International Journal of Modern Physics A* 14 No. 23, s. 3597-3672 (hep-th/99-1999).
- Pshenichonov I.A., Michoustine I., Bondorf J., Botvina A.S., Iljinov A.S.: Particle Emission Following Coulomb Excitation in Ultrarelativistic Heavy-Ion Collisions. *Phys. Rev. C* Vol. 60 044901, s. 1-11, 1999.
- Reviol W., Riedinger L.L., Wang X.Z., Zhang J-Y., Jensen H.J., Hagemann G., Bark R.A., Tjøm P.O., Leoni S., Lönnroth T., Schnack-Petersen H., Shizuma T., Wrzesinski J., Semmes P.B.: Residual Interactions and Tilted Rotation in Odd-Odd ^{164}Tm . *Phys. Rev. C* Vol. 59, s. 1351-1378, 1999.
- Rousse A., Rischel C., Uschmann I., Forster E., Albouy P.A., Geindre J.P., Audebert P., Gauthier J.C., Antonetti A.: Subpicosecond X-ray Diffraction Study of Laser-induced Disorder Dynamics above the Damage Threshold of Organic Solids. *J. Appl. Cryst.* Vol. 32, s. 977-981, 1999.
- Rugh S.E., Zinkernagel H., Cao T.Y.: The Casimir Effect and the Interpretation of the Vacuum. *Studies in History and Philosophy of Modern Physics* Vol. 30 (1), s. 111-139, 1999.
- Saitoh T.R., Hashimoto N., Sletten G., Bark R.A., Tørmanen S.S., Bergström M., Furuno K., Furutaka K., Hagemann G., Kayakawa T., Komatsubara T., Maj A., Mitarai S., Oshima M., Sampson J.S., Shizuma T., Varmette P.: Structure of the Doubly Odd Nucleus ^{180}Ta , Description of 23 Rotational Bands. *Nucl. Phys. A* Vol. 660, s. 121-170, 1999.
- Saitoh T.R., Hashimoto N., Sletten G., Bark R.A., Bergström M., Regan P., Tørmanen S.S., Varmette P., Walker P.M., Wheldon C.: Collective and Intrinsic Structures in ^{183}W . *Nucl. Phys. A* Vol. 660, s. 171-196, 1999.
- Schaadt K.E., Kudrolli A.: Experimental Investigation of Universal Parametric Correlators Using a Vibrating Plate. *Phys. Rev. E* Vol. 60, s. R3479, 1999.
- Schneider I., Chakravarthy R.S., Wiedenhover I., Schmidt A., Meise H., Petkov P., Dewald A., von Brentano P., Stuch O., Jessen K., Weisshaar D., Schumacher C., Vogel O., Sletten G., Herskind B., Bergström M., Wrzesinski J.: Magnetic Dipole Band in ^{124}Xe . *Phys. Rev. C* Vol. 60, s. 14312, 1999.
- Semenoff G.W., Shovkovy I.A., Wijewardhana L.C.R.: Universality and the Magnetic Catalysis of Chiral Symmetry Breaking. *Phys. Rev. D* Vol. 60, s. 105024, 1999.
- Semenoff G.W., Zarembo K.: Solitons on Branes. *Nucl. Phys B* Vol. 556, s. 247-261, 1999.
- Sing-Zocchi M., Andreasen A.H., Zocchi G.: Osmotic Pressure Contribution of Albumin to Colloidal Interactions. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* Vol. 96, s. 6711-6715, 1999.
- Smidt M.B., Campbell G.J., Chapman R., Tjøm P.O., Bark R.A., Hagemann G., Keeley N., Middleton D.J., Ryde H., Spohr K-M.: Rotational Bands in ^{167}Hf . *Eur. Phys. J.* Vol. A6, s. 37-42, 1999.
- Sohler D., Cederkall J., Lipoglavsek M., Dombradi Z., Gorska M., Persson J., Seweryniak D., Ahmad I., Atac A., Bark R.A., Blomqvist J., Carpenter M.P., Cederwall B., Davis C.N., Fahlander C., Fischer S.M., Grawe H., Hackman G., Janssens R.V.F., Johnson A., Kerek A., Klamra W., Kownacki J., Lister C.J., Mitarai S., Nisius D., Norlin L-O., Nyberg J., Poli G., Reiter P., Ressler J.J., Roth H.A., Schwartz J., Sletten G., Uusitalo J., Walters W.B., Weiszflog M.: Yrast States of the Proton Drip Line Nucleus ^{106}Sb . *Phys. Rev. C* Vol. 59, s. 1324, 1999.
- Sohler D., Cederkall J., Dombradi Z., Persson J., Cederwall B., Johnson A., Norlin L-O., Weiszflog M., Atac A., Blomqvist J., Bark R.A., Kerek A., Klamra W., Kownacki J., Lipoglavsek M., Mitarai S., Nyberg J., Roth H.A., Sletten G.: Spectroscopy of Neutron Deficient ^{108}Te . *Eur. Phys. J.* Vol. A3, s. 209, 1999.
- Sole R.V., Manrubia S.C., Benton M.J., Kauffman S., Bak P.: Criticality and Scaling in Evolutionary Ecology. *Trends in Ecology and Evolution* Vol. 14, s. 156-160, 1999.

- Sole R.V., Manrubia S.C., Benton M.J., Kauffman S., Bak P.: Self-organized Criticality in Ecology and Evolution – Reply. *Trends in Ecology and Evolution* Vol. 14, s. 321-322, 1999.
- Song D.D., Szabo R.J.: Spectral Geometry of Heterotic Compactifications. *Class. Quant. Grav.* Vol. 16, s. 3013-3024, 1999.
- Splittorff K., de Forcrand P., Hip I., Lang C.B., Farchioni F.: Microscopic Universality and the Chiral Phase Transition in Two Flavor QCD. *Hep.Lat.* 12004, s. 12004, 1999.
- Starosta K., Morek T., Droste C., Rohozinski S.G., Srebrny J., Wierzchucka A., Bergström M., Herskind B., Melby E., Czosnyka T., Napiorkowski P.J.: Experimental Test of the Polarization Directional Correlation (PDCC) method. *Nucl. Inst. and Meth. A* Vol. 423, s. 16-26, 1999.
- Stoklund Johansen M., Borg J., Alstrøm P., Levinsen M.T.: Corrective Measures in Turbulent Pipe Flows and Extended Self-Similarity. *European Physical Journal B* Vol. 11, s. 665-676, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Measurement of Triple Gauge $WW\gamma$ Couplings at LEP2 Using Photonic Events. *Phys. Lett. B* Vol. 445, s. 239-248, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Analysis of Transverse Momentum Correlations in Hadronic Z Decays. *Phys. Lett. B* Vol. 447, s. 183-198, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for the Standard Model Higgs Boson at the LEP2 Collider Near $\sqrt{s} = 183$ GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 447, s. 336-351, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for Invisible Higgs boson Decays in $e+e-$ Collisions at Centre-of-mass Energies up to 184 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 450, s. 301-312, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for charged Higgs Bosons in $e+e-$ collisions at $\sqrt{s} = 181-184$ GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 450, s. 467-478, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for B^0_s Oscillations Using inclusive Lepton Events. *European Physics Journal C* Vol. 7, s. 553-569, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Measurement of W-Pair Production in $e+e-$ Collisions at 183 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 453, s. 107-120, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Measurement of the W Mass in $e+e$ Collisions at 183 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 453, s. 121-137, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Measurement of the Hadronic Photon Structure Function at LEP 1 for Q^2 Values between 9.9 and 284 GeV^2 . *Phys. Lett. B* Vol. 458, s. 152-166, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Determination of $|V_{ub}|$ from the Measurement of the Inclusive Charmless Semileptonic Branching Ratio of b Hadrons. *European Physics Journal C* Vol. 6, s. 555-574, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for Supersymmetry with a Dominant R-Parity Violation LQD Coupling in $e+e-$ Collisions at Centre-of-mass Energies of 130 GeV to 172 GeV. *European Physics Journal C* Vol. 7, s. 383-405, 1999.
- The ALEPH Collaboration: One-prong τ ; Decays with Kaons. *European Physics Journal C* Vol. 10, s. 1-18, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for Charginos and Neutralinos in $e+e-$ Collisions at Centre-of-mass Energies near 183 GeV and Constraints on the MSSM Parameter Space. *European Physics Journal C* Vol. 11, s. 193-216, 1999.
- The ALEPH Collaboration: A Study of Single W Production in $e+e-$ Collisions at $\sqrt{s} = 161 - 183$ GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 462, s. 389-400, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Determination of the LEP centre-of-mass Energy from $Z\epsilon$ Events. *Phys. Lett. B* Vol. 464, s. 339-349, 1999.
- The ALEPH Collaboration: A Direct Measurement of $|V_{cs}|$ in Hadronic W Decays using a Charm Tag. *Phys. Lett. B* Vol. 465, s. 349-362, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Search for an Invisible Decaying Higgs Boson in $e+e-$ Collisions at 189 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 466, s. 50-60, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Measurement of the $e+e- \rightarrow ZZ$ Production Cross Section at Center-of-mass Energies of 183 and 189 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 469, s. 287-302, 1999.
- The ALEPH Collaboration: Searches for Sleptons and Squarks in $e+e-$ Collisions at 189 GeV. *Phys. Lett. B* Vol. 469, s. 303-314, 1999.
- Törmanen S.S., Ødegård S.W., Hagemann G., Harsmann A., Bergström M., Bark R.A., Herskind B., Sletten G., Tjøm P.O., Gorgen A., Hubel H., Aengenvoort B., van Severen U.J., Ryde H., Fahlander C., Napoli D., Lenzi S., Petrache C., Ur C., Jensen H.J., Bracco A., Frattini S., Chapman R., Cullen D.M., King S.L.: Triaxial Superdeformed Bands in ^{164}Lu and Enhanced El Decay-out Strength. *Phys. Lett. B* Vol. 454, s. 8-14, 1999.
- Törmanen S.S., Ødegård S.W., Hagemann G., Harsmann A., Bergström M., Bark R.A., Herskind B., Sletten G., Tjøm P.O., Gorgen A., Hübel H., Aengenvoort B., van Severen U.J., Ryde H., Fahlander C., Napoli D., Lenzi S., Petrache C., Ur C., Jensen H.J., Bracco A., Frattini S., Chapman R., Cullen D.M., King S.L.: Multiple Triaxial SD Bands in $^{163,164}\text{Lu}$. i: *AIP Conf. Proc.* 481 s. 412-417, *Nuclear Structure 98, Gatlinburg 1999.*
- van H.M., Storm M.C., van Saarloos W.: Sources, Sinks and Wavenumber Selection in Coupled CGL Equations and Experimental Implications for Counter- Propagating Wave System. *Physica D* Vol. 134, s. 1-47, 1999.
- Weldon C., Walker P.M., Regan P.H., Saitoh T., Hashimoto N., Sletten G., Xu F.R.: High-K Structures and Triaxiality in ^{186}Os . *Nucl. Phys A* Vol. 652, s. 103-131, 1999.
- Wheldon C., Walker P.M., Regan P.H., Saitoh T., Hashimoto N., Sletten G., Xu F.R.: Triaxial Nuclear Shapes at High Angular Momentum. *Phys. Rev. C* 59, s. R2334, 1999.
- Wurkner M., De boer J., Choinski J., Czosnyka T., Droste C., Gunther C., Iwanicki J., Kisielinski M., Kordyasz A., Kowalczyk M., Kusakari H., Kvasil J., Levon A.I., Loewe M., Napiorkowski P.J., Shizuma T., Sletten G., Srebrny J., Sugawara M., Weber T., Yoshizawa: Coulomb Excitation of ^{231}Pa . *Act. Phys. Polon. B* Vol. 30, s. 1313, 1999.
- Zinkernagel H.: *Cosmology, Particles and the Unity of Science. i: Volume of Abstracts to 11th International Congress of Logic, Metodology, and Philosophy of Science* s. 19-26, Jageillonian University Press, Cracow, Polen 1999.
- Zinkernagel H.: *En anti-filosofisk anmeldelse (af P. Naur, Anti-filosofisk Leksikon). Hovedområdet Nr. 3, s. 26-27, 1999.*

Ørsted Laboratoriet

- Andersen H.H.: Overflade: Fysiske Overflader. i: Danmarks Nationalencyklopædi s. 587-588, Danmarks Nationalencyklopædi, København 1999.
- Andersen H.H., Sarholt L., Steenstrup S. (eds.): Research Activities 1997-1998 Ørsted Laboratory. 1-53 s. Ørsted Laboratory, University of Copenhagen 1999.
- Andersen H.H.: Overflade: Fysiske overflader. i: Danmarks Nationalencyklopædi s. 587-588, Danmark 1999.
- Andersen N., Thomsen J.W.: Spatial dependence of electron transfer from optically prepared states: $\text{Li}^+ + \text{Na}(3p) \rightarrow \text{Li}(2p) + \text{Na}^+$. *J.Phys.B* 32, s. 5189-5204, 1999.
- Andersen N.O.: Propensity Rules for Orientation and Alignment in Atomic Collisions. *Atomic Physics* 16, s. 237-253, 1999.
- Andresen B.: Extreme efficiency of thermomechanical systems. Processes with several sources. *Izvestija of Russian Academy of Sciences. Energetica* 1, s. 152-159, 1999.
- Andresen B.: Minimizing losses – Tools of finite-time thermodynamics. *NATO ASI Science Series 3/69*, s. 411-420, 1999.
- Andresen B.: Optimal performance of an endoreversible Carnot cycle used as a cooler. *Nova Science Publ.* 1, s. 37-48, 1999.
- Andresen B.: Diagram representation of the optimal performance of an endoreversible Carnot engine at maximum power output. *Eur.J.Phys.* 20, s. 21-28, 1999.
- Andresen B.: Exploration of NP-hard enumeration problems by simulated annealing – the spectrum values of permanents. *Theor.Comp.Sci.* 251, s. 51-68, 1999.
- Andresen B.: Using finite-time thermodynamic methods for design of ecologically safe enterprises. *Theoretical foundations and applications* 0, 1999.
- Borggreen J.: Evaporation rates for Na-clusters. *Eur.Phys.J D* 9, s. 119-122, 1999.
- Borggreen J.: Electronic shell structure in clusters as reflected in mass abundance spectra. *Phil.Mag.B* 79, s. 1321-1342, 1999.
- Borggreen J.: Evaporation rates for Na-clusters. *Eur.Phys.J. D*, s. 199-122, 1999.
- Cobden D.H.: Evidence for Luttinger Liquid Behaviour in Carbon Nanotubes. *Nature* 397, s. 598, 1999.
- Cobden D.H.: A nanotube laboratory. *Nature* 397, s. 648, 1999.
- Cobden D.H.: Fluctuations and evidence for charging in the quantum Hall effect. *Phys.Rev.Lett.* 82, s. 4695, 1999.
- Cobden D.H.: Disorder, Pseudospins, and Backscattering in Carbon Nanotubes. *Phys.Rev.Lett.* 83, s. 5098, 1999.
- Cobden D.H., Lindelof P.E.: Electrical transport measurements on single-walled carbon nanotubes. *Applied Physics A* 69, s. 297, 1999.
- Flensberg K.: Towards Single-electron Metrology. *International Journal of Modern Physics B* 13, s. 2651-2687, 1999.
- Flensberg K.: Conductance Enhancement in Quantum Point Contact- Semiconductor Devices. *Phys.Rev.B* 60, s. 13762, 1999.
- Flensberg K.: Non-Adiabaticity and Single-Electron Transport Driven by Surface Acoustical Waves. *Phys.Rev.B* 60 R, s. 16291, 1999.
- Gaarde M.B.: Quantum-path analysis and phase matching of high-order frequency mixing processes in strong laser fields. *J.Phys.B* 32, s. 2973, 1999.
- Gaarde M.B.: Spatio-temporal separation of high harmonic radiation into two quantum path components. *Phys.Rev.A* 59, s. 1367, 1999.
- Gaarde M.B.: Studies of the temporal coherence of high-order harmonics. *Phys.Rev.A* 60, s. 4823, 1999.
- Gaarde M.B.: Improved phasematching and control of high-order harmonic generation by manipulating the fundamental field using a two-focii setup. *Phys.Rev.A* 60, s. 5010, 1999.
- Hansen K.: Statistical emission processes of clusters. *79 Phil.Mag.B*, s. 1413, 1999.
- Hansen O.P., Sørensen C.B.: Positive magnetoresistance and hole-hole scattering in GaAs/AlGaAs heterostructures under uniaxial compression. *Phys.Rev.B* 59, s. 59:2376-2382, 1999.
- Hansen O.P.: Stress induced anisotropy of fermi surface in p-GaAs/AlGaAs quantum wells. *Proc. 8th Int.Conf. High Pressure Semiconductor Physics* 211, s. 507-512, 1999.
- Hansen O.P., Sørensen C.B.: Hole-hole scattering in p-GaAs/AlGaAs heterostructures under uniaxial compression. *Proc. 8th Int.Conf. High Pressure Semiconductor Physics, phys.stat.sol. (b)* 211, s. 545-551, 1999.
- Hansen O.P.: Energy spectrum and topology evolution of the fermi surface of two-dimensional holes in GaAs/AlGaAs heterostructures under uniaxial compression: theory and experiment. *Phys.Rev.B* 59, s. 7537-7545, 1999.
- Johnson E., Johansen H.A., Sarholt L.: Nanosized lead Inclusions in Silicon produced by Ion Implantation. *Nucl.Instrum.Meth.B* 148, s. 1034-1038, 1999.
- Johnson E.: TEM Investigation of precipitate Shapes and New Interface Phenomena in Al-Pb Alloys. *Microscopy and Microanalysis* 5, suppl. 2, s. 134-135, 1999.
- Johnson E.: Image Simulation of Solid Xe Layers at an Interface of a Liquid Xe Inclusion and Al mMatrix. *Microscopy and Microanalysis* 5, s. 198-199, 1999.
- Johnson E., Johansen H.A., Sarholt L.: Nanoscale Lead Inclusions in Silicon. *Microscopy and Microanalysis* 5, suppl. 2, s. 762-763, 1999.
- Johnson E., Johansen H.A., Sarholt L.: Microstructure of Off-Eutectic Nanoscale Pb-Cd Inclusions in Al. *Microscopy and Microanalysis* 5, suppl. 2, s. 860-861, 1999.
- Johnson E.: Shape Changes of Nanosized Liquid Pb Inclusions in Al at Elevated Temperatures. *Mater.Sci.Forum* 294-296, s. 369-372, 1999.
- Johnson E., Johansen A.: Nanosized Lead Inclusions in Aluminum – Magic Sizes and Aspect Ratios. *Mater.Sci.Forum* 294-296, s. 115-118, 1999.
- Knudsen J.M., Madsen M.B.: Magnetic Properties Experiments on Future Missions to Mars. *Advances in Space Science* 23, s. 1875-1878, 1999.
- Knudsen J.M.: The ATHENA Mars Rover Science Payload. *Lunar and Planetary Science XXIX*, s. 1101-1102, 1998.
- Kristensen A., Lindelof P.E.: Quantized conductance in narrow-channel SOI MOSFETS. *Electrochemical Society Proceedings Vol. 99-22*, s. 348, 1999.
- Kristensen A., Lindelof P.E.: Magnetic focusing in triangular electron billiards. *Phys.Rev.B* 59, s. 13067, 1999.
- Lindelof P.E., Sørensen C.B.: Electron quantum ratchets. *Microelectronic Engineering* 47, s. 265, 1999.
- Madsen M.B., Knudsen J.M.: Overview of the Mars

- PathfinderMission: Launch Through landing, Surface Operations, Data Sets, and Science Results. *J.Geophys. Rev.-Planets* 104, s. 8523-8553, 1999.
- Madsen M.B., Knudsen J.M.: The Magnetic Properties Experiments on Mars Pathfinder. *J.Geophys.Rev.-Planets* 104, s. 8761-8779, 1999.
- Madsen M.B., Knudsen J.M.: Caution Advised on suitability of a Mars Soil Simulant. *Eos Trans. AGU* 80, s. 168-169, 1999.
- Madsen M.B., Knudsen J.M.: Instruments for the Magnetic Properties Experiments on Mars Pathfinder. *Planetary and Space Science* 46, s. 449-459, 1998.
- Madsen M.B., Knudsen J.M.: Results of the Magnetic Properties Experiment on the Mars Pathfinder Lander. *LPSC-XXIX XXIX*, s. 1605-1606, 1998.
- Olsen J.S.: On the rutile/alfa-pbo2 type phase boundary of tio2. *Journ. of Physics and Chemistry of Solids* 60, s. 229-233, 1999.
- Olsen J.S.: Effect of pressure on phase transition in single crystal K1- XNaXMNF3(X=0.04) X. *Journ. of Applied Crystallography* 32, s. 174-177, 1999.
- Olsen J.S.: Fri-elektron laseren: Næste generation af briljante synkrotronstrålskilder. *KVANT Fysisk Tidsskrift* 10, s. 16-24, 1999.
- Olsen J.S.: The high-pressure phase transition and properties of ZNMN204 spinel. *Phys.Rev.B* 60, s. 12651-12656, 1999.
- Olsen J.S.: Estimation of temperature in the lubricant film during cold forging of stainless steel based on studies of phase transformations in the film. *Wear* 232, s. 140-144, 1999.
- Olsen J.S.: Grain-size effect on pressure-induced semiconductor-to-metal transition in ZNS. *Journ.Appl.Phys.* 86, s. 6608-6610, 1999.
- Olsen J.S.: Compressibility of nanostructured FE-CU materials prepared by mechanical milling. *NanoStructured Materials* 12, s. 847-850, 1999.
- Sarholt L., Johnson E., Johansen H.A.: Nanosized Lead-Cadmium Inclusions in Aluminium. *Journal of Metastable and nanocrystalline Materials (Proceedings of ISMANAM 98)* Vol. 2-6, s. 299-304, 1999.
- Smith H.: Surface of Bose-Einstein Condensed Atomic Cloud. *Phys.Rev.A* 60, s. 1507-1512, 1999.
- Smith H.: Den harmoniske begejstring. 200 s. Gyldendal, Danmark 1999.
- Soerensen C.B., Lindelof P.E.: Bias voltage dependence of a flux-sensitive AlGaAsAl (SNS) interferometer. *IEEE – Transactions on Applied Superconductivity* Vol. 9, s. 4249, 1999.
- Steenstrup S.: The student experience. *Enquiries into European Higher Education in Physics, EUPEN General Forum* Vol. 3, s. 14-46, 1999.
- Sørensen C.B., Lindelof P.E.: Observation of supercurrent enhancement in SNS junctions by non-equilibrium injection into supercurrent carrying bound Andreev states. *Phys.Rev.Lett.* 83, s. 4856, 1999.
- Sørensen C.B., Lindelof P.E., Kristensen A.: Weak localization in AlGaAs/GaAs p-type quantum wells. *Phys.Rev.B* 60, s. 4880, 1999.
- Sørensen C.B., Lindelof P.E.: Multiple Andreev reflections in diffusive SNS structures. *Superlattices and Microstructures* 25, s. 829, 1999.
- Sørensen C.B., Hansen O.P.: Mobility anisotropy of two-dimensional hole gases in (001) GaAs/AlGaAs heterostructures and the influence of uniaxial compression. *Semicond.Sci.Technol.* 14, s. 632-636, 1999.
- Geofysisk Afdeling**
- Aas E., Højerslev N.K.: Analysis of underwater radiance observations: Apparent optical properties and analytic functions describing the angular radiance distribution. *Journal of Geophysical Research* Vol 104 no C4, s. 8015-8024, 1999.
- Bosch W., Cavaleri L., Janssen P., Eymard L., Laxon S., Traon P-Y.L., Lillibridge J., Minster J-F., Scharroo R., Tscherning C.C., Vincent P., Wingham D.: *Envisat The Altimetry report: SP-1224 – RA-2/MWR Science and Applications.* 1-78 s. European Space Agency Publications Division, Noordwijk, The Netherlands 1999.
- Dahl-Jensen D.: Direct measurements of paleotemperatures in the Greenland ice-cap. *Dansk Klimaforum* 99-2, s. 17, 1999.
- Ditlevsen P.: Anomalous jumping in a double-well potential. *Physical Review E* 60, s. 172-179, 1999.
- Ditlevsen P.: Observation of alpha-stable noise and a bistable climate potential in an ice-core record. *Geophysical Research Letters* 26, s. 1441-1444, 1999.
- Ditlevsen P., Straus D.M.: Two dimensional turbulence properties of the ECMWF reanalyses. *Tellus* 51A, s. 749-772, 1999.
- Grafenstein U.V., Erlenkeuser H., Brauer A., Jouzel J., Johnsen S.J.: A mid-European decadal isotope-climate record from 15.500 to 5000 years B.P. *Science* Vol 284, s. 1654-1657, 1999.
- Johnsen S.J., Clausen H.B., Jouzel J., Schwander J., Sveinbjørnsdottir A.E., White J.: Stable isotope records from Greenland deep ice cores: The climate signal and the role of diffusion. *NATO ASI Series* vol 56, s. 89-107, 1999.
- Lang C., Leuenberger M., Schwander J., Johnsen S.J.: 16°C Rapid temperature variation in Central Greenland 70,000 years ago. *Science* Vol 286, s. 934-937, 1999.
- Rummel R., Rutter E.H., Tscherning C.C., Van der Voo V.R., Woodhouse J.H.: Report from the scientific advisory board on the Vening Meinesz Research School of Geodynamics 1996-1998. 5-16 s. Utrecht University, Utrecht, The Netherlands 1999.
- Tscherning C.C., Moreaux G., Sansó F.: Approximation of harmonic covariance functions on the sphere by non-harmonic locally supported functions. *Journal of Geodesy* Vol 73 no 10, s. 555-567, 1999.
- Tscherning C.C.: Construction of anisotropic covariance functions using Riesz-representers. *Journal of Geodesy* Vol 73, s. 332-336, 1999.
- Walker M.J.C., Björk S., Lowe J.J., Cwynar L.C., Johnsen S.J., Knudsen K-L., Wohlfarth B., INTIMATE group: Isotopic events in the GRIP ice core: A stratotype for the Late Pleistocene. *Quaternary Science Reviews, Viewpoint* Vol 18, s. 1143-1150, 1999.
- Willerslev E., Hansen A.J., Christensen B., Steffensen J.P., Arctander P.: Diversity of Holocene life forms in fossil glacier ice. *Proc. Natl. Acad. Sci.* Vol 96, s. 8017-8021, 1999.
- Dansk Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb**
- Alexeev V., Bates J.R.: GCM experiments to test a proposed dynamical stabilizing mechanism in the climate system. *Tellus* 51A, s. 630-651, 1999.

- Bates J.R.: A dynamical stabilizer in the climate system: a mechanism suggested by a simple model. *Tellus* 51A, s. 349-372, 1999.
- Brandt P., Rubino A., Quadfasel D.R., Alpers W., Sellschopp J., Fiekas H.-v.: Evidence for the Influence of Atlantic-Ionian Stream Fluctuations on the Tidally Induced Internal Dynamics in the Strait of Messina. *Journal of Physical Oceanography* Vol 29, s. 1071-1080, 1999.
- Lherminier P., Gascard J.-C., Quadfasel D.R.: The Greenland Sea in Winter 1993 and 1994: preconditioning for deep convection. *Deep-Sea Research II* 46, s. 1199-1235, 1999.
- Pedersen J.O.P.: Reverse Energy-Pooling in a K-Na Mixture. i: Application of Accelerators in Research and Industry s. 197-199, J.L. Duggan, I.L. Morgan, American Institute of Physics, Woodbury, New York 1999.
- Pedersen J.O.P., Kjaer C.R.: Ambitiøs klimaforskning. *Aktuel Naturvidenskab* 1, s. 8-10, 1999.
- Reppin J., Schott F.A., Fischer J., Quadfasel D.R.: Equatorial currents and transports in the upper central Indian Ocean: Annual cycle and interannual variability. *Journal of Geophysical Research* Vol 104 No C7, s. 15,495-15,514, 1999.
- Rudels B., Friedrich H.J., Quadfasel D.R.: The Arctic Circumpolar Boundary Current. *Deep-Sea Research II* 46, s. 1023-1062, 1999.
- Shaffer G., Bendtsen J., Ulloa O.: Fractionation during remineralization of organic matter in the ocean. *Deep-Sea Research I* 46, s. 185-204, 1999.
- Sonnerup R.E., Quay P.D., McNichol A.P., Bullister J.L., Westby T.A., Anderson H.L.: Reconstructing the oceanic ^{13}C Suess effect. *Global Biogeochemical Cycles* Vol 13 No 4, s. 857-872, 1999.
- Sonnerup R.E., Quay P.D., Bullister J.L.: Thermocline ventilation and oxygen utilization rates in the subtropical North Pacific based on CFC distributions during WOCE. *Deep-Sea Research I* 46, s. 777-805, 1999.
- Yi D., Mysak L.A., Venegas S.A.: Singular value decomposition of Arctic Sea cover and overlying atmospheric circulation fluctuations. *Atmosphere Ocean* Vol 37, s. 389-415, 1999.

Studienævnet for Fysik

Studienævnet

Pr. 1.2. 1999 bestod fysikstudienævnet af: Lærerrepræsentanter: Professor Jan Ambjørn, professor Jørn Dines Hansen (studieleder), lektor Niels Kristian Højerslev, lektor Janus Staun Olsen (vicestudieleder) og lektor Per Kjærgaard Rasmussen.

Studerterrepræsentanter: Anneline Carlsen, Bo Frederiksen (næstformand), Theis Krarup Hansen, Marianne J.A. Patzer og Kristian Wichmann.

Evaluering

De videregående matematik-, fysik- og kemiuddannelser blev i 1999 evalueret af Evalueringscentret under Undervisningsministeriet. Hovedkonklusionen for KU var, at undervisningsindsatsen skulle opprioriteres på bekostning af forskningen. At administrationsbyrden ikke kan reduceres tages som en selvfølgelighed. Senere på året lavede Forskningsministeriet, som svar til Folketingets forskningsud-

valg, også en undersøgelse. Konklusionen, som ikke omtaler forskning, var også, at undervisningen skulle opprioriteres.

Det har dog ikke kunnet undgås, at reduktionen i 1999 i lærerstaben med 14% har haft indflydelse på kursusudbudet. I overensstemmelse med ministeriets ønske, blev den samlede forskningstid reduceret med ca. 25% og undervisningstiden med kun ca. 5%. Det betyder, at de tilbageværende lærere skal undervise mere. Yderligere blev antallet af parallelle hold i opgaveløsning ved bachelorstudiet reduceret, dvs. holdene blev større, og på kandidatstudiet vil nogle emner blive udbudt mindre hyppigt end tidligere, hvilket naturligvis begrænser studenternes valgmuligheder. Eventuelle fremtidige stabsreduktioner vil dog medføre den samme reduktion i undervisning og forskning.

Nyheder og studierne

I 1999 blev det nye studieintroduktionsprogram gennemført for første gang. Den største ændring i forhold til tidligere var, at programmet blev afholdt dels på HCØ og dels i hytter. Der var stor tilfredshed med arrangementet, som bl.a. omfattede en samlet velkomst af dekanen. Blot ønskede man, at så stor en del af arrangementet som muligt foregik i ugen før semesterstart, som det er sket tidligere, og ikke i den første uge, hvilket er en belastning for de ældre studerende, hvis store indsats er nødvendig.

Den nye studieordning i astronomi, biofysik, fysik, geofysik og meteorologi for bachelorstuderende trådte i kraft i efteråret 1997. De første studerende har nu gennemført de første fem semestre. Efter mindre justeringer er der almindelig tilfredshed med studierne både blandt de studerende og lærerne. Der vil også ske justeringer på femte semester især i valget af lærebøger. Gennemførelsesprocenten det første år af den nye ordning var højere end tidligere, men allerede næste år var man tilbage til de gamle tal. Om det skyldes en fluktuation eller en opsparet forventning til den nye studieordning er det for tidligt at udtale sig om. Vedlagte tabel viser fordelingen mellem de forskellige aktivitets-områder. Sammenligning med årene 1997 og 1998 viser en svag stigning på ca. 2% i antallet af STÅ'er produceret efter, at den nye bachelorstudieordning er trådt i kraft. De omtalte justeringer gennemføres på grundlag af de evalueringer af kurserne, der finder sted hvert semester. De sker i samråd med de pågældende lærere. Hvis det skønnes at kvaliteten af kurset bør højnes tages der også en samtale med den pågældende lærer.

I 1999 blev den nye fysik/humaniora bachelorstudieordning vedtaget. Hidtil har studerende måttet søge om godkendelse af kurser taget ved Det Humanistiske Fakultet. I efteråret 1999 trådte den nye studieordning i kraft for astronomi, biofysik, fysik og geofysik for kandidatstuderende. Det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvordan det vil gå.

Der er indsendt et forslag til fakultetets udvalg for lærerbachelorstudiet om et lærerbachelorstudie.

Der arbejdes også i samarbejde med fakultetets udvalg om et forslag til et humaniora/fysik bachelor-studie. På fakultetsniveau er der diskussioner om, hvordan man kan kombinere MFK-uddannelserne med de andre uddannelser på fakultetet.

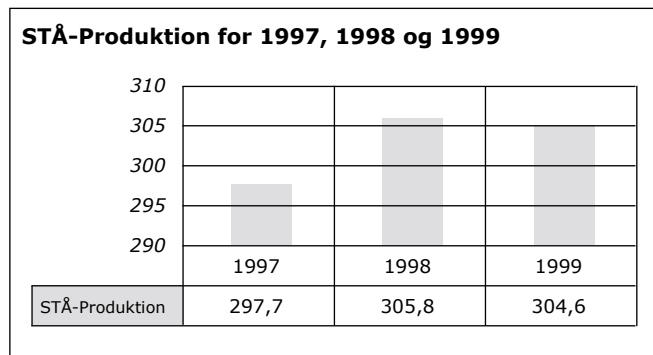
Der er indledt et samarbejde med RUC om en undersøgelse af, hvorledes de nye studerende opfatter studiet. En sammenligning mellem de forskellige institutioner kan måske hjælpe med til en forbedring af studiemiljøet, så gennemførelsesprocenten kan øges.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Fysik	Hum	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Fysik	252,2	0,6	92,0	8,3	353,0
Sund	0,1				
Hum	1,4				
Øvrige nat	45,8				
Merit- og gæstestud.	5,2				
I alt	304,6				

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Jørn Dines Hansen

Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier

Centrets ledelse og organisation

I styringsgruppen for centeret sidder Benny Lautrup (NBIfAFG), Erik Bahn (Molekylærbiologisk Inst.) og Finn Collin (Inst. for Filosofi, Pædagogik og Retorik). Som leder fungerer Claus Emmeche (NBIfAFG), hvis forskning især omhandler filosofiske problemer i biologien og grænsen mellem biologi og fysik. Desuden er ekstrarafakultære forskere og udenlandske gæster associeret til centeret.

Adresse

Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier
Niels Bohr Institutet
Blegdamsvej 17
2100 København
<http://www.nbi.dk/natphil>

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

På centerets hjemmeside (<http://www.nbi.dk/natphil>) kan man læse mere om centerets aktiviteter og de associerede personer og deres forskning. Her er også henvisning til bibliografier, online artikler o.a. ressourcer indenfor naturfilosofi og videnskabsstudier. Aktuel information om CNVs forskning, undervisning og formidling kan også fås ved henvendelse til centerets adresse.

Centeret (CNV) oprettedes i 1994 under Det Naturvidenskabelige Fakultet og er lokaliseret på Niels Bohr Institutet (NBIfAFG), hvorfra centerets undervisning i naturfilosofi og videnskabsteori udbydes til studerende ved fakultetet. Centeret fungerer som et netværk og tæller både forskere ved fakultetets forskellige institutter, der bruger en del af deres forskningstid på videnskabsteoretiske emner, og forskere fra andre fakulteter. Der samarbejdes om kurset "Naturfilosofi – naturvidenskabernes teori, grundlagsproblemer og verdensbilleder", som er et tilbud til de studerende om et naturvidenskabeligt orienteret filosofikum-lignende kursus. Kurset fungerer samtidig som en åben ramme for den filosofiske debat om naturvidenskabelige emner. Fakultetet ønsker med centeret at styrke forskning, undervisning og formidling indenfor fagområdet naturvidenskabsteori, og gennem centeret bidrage til tværvideenskabeligt samarbejde mellem forskere fra de naturvidenskabelige fag, fagfilosoffer, videnskabshistorikere og andre, der beskæftiger sig med videnskabsforskning. Centeret udsender et elektronisk nyhedsbrev (Hugin og Munin) om aktiviteter indenfor videnskabshistorie og videnskabsfilosofi, og samarbejder bl.a. med Niels Bohr Arkivet og tilsvarende andre centre.

Forskning

I 1999 fortsatte Henrik Zinkernagel som associeret post.doc. et projekt omhandlende grundlagsproblemer i højenergifysik og kosmologi. Et ph.d.-projekt ved Theresa Schilhab (påbegyndt i 1998) omhandler filosofiske problemer ved naturvidenskabelige, herunder evolutionære, redogørelser for opståen af bevidsthed hos Homo sapiens.

Fungerende centerleder Claus Emmeche

Zoologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor L.L. Jeppesen og vice-institutleder er professor M. Søndergaard.

Bestyrelsen består af institutleder og viceinstitutleder samt professor T. Fenchel, lektor P. Arctander, lektor S. Christensen, laborant P.S. Olsen og laborant J. Handest-Sjøland. Stud.scient. V. Wedege deltager som observatør for de studerende i bestyrelsens møder.

Organisation

ZI vedtog nye vedtægter i 1998. De blev godkendt i september og trådte endeligt i kraft ved årsskiftet 1998/99. Vedtægterne indebærer, at de tidligere afdelinger for cellebiologi og anatomi samt populationsbiologi nedlægges, og at instituttets aktiviteter i Parkområdet styres direkte af den valgte institutbestyrelse efter indstilling fra et bredt sammensat rådgivende udvalg. Ferskvandsbiologisk Laboratorium og Marinbiologisk Laboratorium opretholder en selvstændig status med egne valgte bestyrelser. De følgende faglige beretninger er derfor opdelt i tre afsnit: ét for Parkområdet og ét for hvert af laboratorierne.

Adresse

Zoologisk Institut
Tagensvej 16
2200 København N
Telefon: 35 32 13 02
Fax: 35 32 12 99
<http://www.zi.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttets tilpasning til reducerede stabsrammer for 1999 berørte kvalitativt de fleste aktiviteter. Værst gik det ud over parasitologi, der blev nedlagt som selvstændig disciplin, samt cellebiologi, der blev kraftigt reduceret. Tilpasningen blev tilrettelagt således, at nogen fornyelse blev mulig i 1999 og vil blive det i de kommende år (såfremt stabsrammerne opretholdes på '99-niveau). Jacobus J. Boomsma blev således ansat som professor i Populationsøkologi. Der blev også i 1999 arbejdet med samlokalisering af Ferskvandsbiologisk Laboratorium og Marinbiologisk Laboratorium i Helsingør, og samlokaliseringer er nu et af Det Naturvidenskabelige Fakultets prioriterede bygningsønsker.

Zoologisk Institut, Parkområdet

Forskningsvirksomhed

De ansatte i Parkområdet samarbejder om forskning og undervisning inden for seks fagområder: cellebiologi, zoomorfologi, adfærdsbiologi, terrestrisk økologi, populationsøkologi og evolutionsbiologi. Fagområderne gennemgås i det følgende hver for sig.

Cellebiologi

Det centrale forskningstema inden for cellebiologi er molekylær neurobiologi og molekylær endokrinologi hos inver-

tebrater. To dyregrupper er valgt som modelsystemer: cnidrier og insekter. Cnidrier blev valgt, fordi disse dyr er de laveste dyregrupper i dyreriget, som har et nervesystem, og fordi de er meget enkle og kan blive brugt som modelsystemer i neurobiologisk og udviklingsbiologisk forskning. Der arbejdes mest med *Hydra*, men også med *Hydractinia*, forskellige hydro- og scyphomeduser, og antozoner (søanemoner, koraller). Valget faldt også på at arbejde med insekter, fordi de er den største dyregruppe (75% af alle dyrearter er insekter), og fordi de er økologisk og økonomisk enormt vigtige (70% af alle blomstrende planter er afhængige af insekter for deres bestøvning, men insekter kan også være alvorlige skadedyr, som ødelægger ca. 30% af verdens potentielle årlige høst). Hos insekter koncentrerer det meste arbejde sig omkring bananfluen *Drosophila melanogaster* (fordi den er et genetisk modelsystem), og silkeormen *Bombyx mori* (fordi deres larver er store og velkarakteriserede).

Der er tidligere berettet om kloning af 4 forskellige *Hydra*-gener (generne A, B, C, som koder for forskellige preprohormoner, der bliver processeret til forskellige hormoner med den C-terminale sekvens Arg-Phe-NH₂; og LWamid-genet, som bliver processeret til forskellige hormoner med den C-terminale sekvens Leu-Trp-NH₂). Imidlertid har en konkurrerende japansk forskergruppe publiceret et 5. *Hydra*-gen (KVamid-1-genet) som koder for et preprohormon, som bliver processeret til hormoner med den C-terminale sekvens Lys-Val-NH₂. Med en nyudviklet dobbelt *in situ* hybridiseringsteknik har vi nu fundet, at de A-, B-, C- og LWamid-gener bliver eksprimeret af forskellige populationer af nerveceller, men at KVamid-1-genet bliver eksprimeret af en population af nerveceller (som befinder sig i *Hydra*'s fodregion), som også eksprimerer A-genet. Det er første gang at co-ekspression af forskellige preprohormoner blev påvist i cnidrier (eller overhovedet i lavere invertebrater). Desuden er der fundet frem til, at der findes 3 (og ikke ét) KVamid-gener i *Hydra*, og disse gener bliver nu klonet.

Alle neuropeptider i cnidrier er C-terminalt amidet, hvilket er væsentligt for deres biologiske aktivitet. Denne amidering bliver katalyseret af 2 enzymer, peptidylglycine Ga-hydroxylating monooxygenase (PHM) og peptidyl-Ga-hydroxyglycine α -amidating lyase (PAL). Fra søanemoner (*Calliactis parasitica*) klonede vi 2 gener: Gen-1 koder for PHM men ikke for PAL og giver 2 splicing-varianter: PHM-1A og PHM-1B; Gen-2 koder for både PHM (PHM-2) og PAL, og genproduktet (proteinet) er altså et bifunktionelt enzym. Den genomiske organisation af begge gener er også blevet opklaret: Gen-1 har 14 introns og 15 exons; Gen-2, som er større end 17 kp, har 21 introns og 22 exons (lektor G.N. Hansen, laborant M. Williamson og professor C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Der er tidligere klonet 2 receptorer fra *Drosophila*, som er nært beslægtede med pattedyrenes glykoproteinhormon (TSH, FSH, LH/CG)-receptorer og en receptor, som er nært beslægtet med pattedyrenes GnRH-receptor (hos pattedyr styrer disse receptorer reproduktion). Der er nu fremstillet en *Drosophila* knock-out mutant, hvor genet for den anden glykoprotein-receptor er ødelagt (via en P-element insertion; i samarbejde med lektor L. Søndergaard, Molekylærbiologisk Institut, KU). Disse mutanter dør i deres sene embryonalstadier, hvilket viser, at genet er essentielt for fluernes udvikling. Der er også isoleret ligander til *Drosophila*'s GnRH receptor med brug af HPLC og trans-

formerede CHO-cellelinier som bioassay (bioassayet er beskrevet i årbog 1998). Desuden er der klonet 2 nye receptorer fra *Drosophila*, som er nært beslægtede med pattedyrenes Galanin- og Opioidreceptorer og deres genomiske organisation er opklaret. Fra *Bombyx* er der klonet en receptor, som er nært beslægtet med pattedyrenes og *Drosophila*'s Galaninreceptorer og en receptor, som er nært beslægtet med pattedyrenes og *Drosophila*'s glykoproteinhormonreceptor (F. Staubli, C. Lenz, P. Svane og professor C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Undersøgelser vedrørende vaskulariseringen af hypofysen hos den australske lungefisk (*Neoceratodus*) er afsluttet og publiceret (lektor G.N. Hansen).

Zoomorfologi

Den morfologiske forskning er især fokuseret på områderne larveudvikling og forplantningsbiologi, med hovedvægt på hvirvelløse dyr og baseret på deltagelse i rammebevillingen "Evolutionær Zoomorfologi og Developmental Biology" fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. Lektor J. Høeg koncentrerer indsatsen omkring larveudvikling og metamorfose af krebsdyr tilhørende gruppen Maxillopoda. Gruppen er valgt, fordi den foruden kendte og artsrige klasser som langhalse (Cirripedia) og vandlopper (Copepoda) også omfatter en række små og lidet kendte men biologisk overordentlig interessante grupper. Projektet er separat finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd og omfatter flere udenlandske partnere (G. Kolbasov, D. Wållossek, R. Huys, K. Crandall). I en såkaldt "total evidence approach" sigtes der mod at kombinere elektronmikroskopiske undersøgelser af både nulevende og fossile (kambriske) former med molekylære studier. Målet er at belyse maxillopodernes evolution, og hvorfor netop de har udviklet en række meget højt specialiserede parasitter såsom Tantulocarida og Rhizocephala. Sidstnævnte gruppe har i en årrække været i centrum for forskningen, og lektor J. Lützen retter for nærværende en stærk indsats imod rhizocephalernes asexuelle forplantning. Han har i samarbejde med T. Takahashi (Japan) inddraget en ny art, *Sacculina gregaria*, som parasiterer uldhåndskrabber. Der undersøges om multiple parasitter på samme værtsindivid er kloner, eller om de stammer fra flere, uafhængige infektioner. Lektor J. Lützen og lektor Å. Jespersen undersøger ydermere forplantningsbiologien hos en række muslinger, der lever som kommensaler sammen med bundlevende hvirvelløse dyr (med T. Takahashi, T. Yamaguchi, og T. Kosuge, Japan). Som i undersøgelserne over rhizocephaler er sigtet at finde sammenhænge mellem livscyklus af vært og kommensal og kønsforholdene hos kommensalerne. Endelig undersøger lektor Å. Jespersen bygningen af testikler hos fisk, specielt cytologien af sertoliceller og spermiogenesen under indflydelse af nonbiologiske, østrogenlignende stoffer. Samarbejde med Bodil Korsgaard, Odense Universitet.

Separat finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd undersøger Å. Jespersen paddenyrens udvikling og funktion i samarbejde med professor Erik Hviid Larsen og ph.d.-studerende Nadja Møbjerg (August Krogh Institutet). Nephronets morfologi hos tudser kortlægges i nyren hos såvel larver som voksne. Transmissionselektronmikroskopi og immunhistokemiske analyser kombineres med mikroperfusion af intakte nyretubuli. Epithelets cellulære og paracellulære permeabilitet undersøges. Interkalære cellers fænotype og ionpumper studeres for at forklare urinens fortynding.

Adfærdsbiologi

Adfærdsbiologerne arbejder med aspekter af socialadfærd. For tiden fokuseres på adfærdstilpasninger i forbindelse med stress hos pattedyr og på kommunikationsadfærd hos diverse dyregrupper.

Sammenhæng mellem stress og stereotyp adfærd undersøges hos mink, og hos mink, sølv- og blåræv studeres adfærd, reproduktion og stressfysiologi under forskellige indhusningsformer. For mink fokuseres på effekter af påførte belastninger over for adfærd, urincortisol, puls og temperatur, mens ræveundersøgelserne sigter mod udvikling af anvendelige biologiske velfærdsparametre (lektor L.L. Jepsen, lektor K.E. Heller, cand.scient. ph.d. V. Pedersen, lektor C. P. Bjælke Hansen og lektor A. Lund). Undersøgelserne af pelsdyr sker i samarbejde med KVL, Statens Husdyrbrugsforsøg, samt flere nordiske institutioner/universiteter. Individuelle stressreaktioner undersøges hos rødmus (lektor K.E. Heller, B. Schönecker). Der fokuseres på udviklingen af indhusningsbetingede adfærdsanomalier og deres fysiologiske korrelater, ligesom observerede adfærdsvarianter sættes i relation til rangtilhørsforhold m.m. Virkningen af kendte antidepressiver og neuroleptika på unormal adfærd hos rødmus undersøges i samarbejde med Lundbeck A/S.

Undersøgelserne af dyrs kommunikationsadfærd inddrager både akustiske og visuelle signaler og tager udgangspunkt i den omstændighed, at dyr oftest befinder sig inden for signaleringsafstand af adskillige individer, og derfor kan siges at være medlem af et kommunikationsnetværk. Netværk giver både muligheder og udfordringer. For tiden udføres der undersøgelser over, hvordan signaler kan bruges til at vurdere afstand til afsendere og til at specificere modtagere i netværket. Der forskes i evnen til at aflure aggressive og seksuelle interaktioner imellem andre individer, samt til at imødegå afluring. Og der ses på betydningen af at skifte imellem visuelle og akustiske signaler og imellem kraftige og svage signaler. Det hunlige perspektiv og hunners betydning for hanlige interaktioner ofres særlig opmærksomhed, ligesom der fokuseres på dynamiske aspekter og omgivelsernes indflydelse herpå. Der inddrages i stigende grad evolutionære spørgsmål, ses på mikro- og makrogeografisk variation, og lokale tilpasninger, samt arbejdes med interspecifikke relationer og conservation aspekter. Undersøgelserne, som både omfatter laboratorie- og feltforsøg i en række forskellige biotyper, udføres på musvit, solsort, gærdesmutte, broget fluesnapper, bomlærke, tornsanger, rørspruv, engsnarre, blyshøne, rørdrum, natugle, skarv, duer, kampfisk, svævefluer og vinkekrabber (T. Balsby, lektor M. Bildsøe, F. Burford, lektor T. Dabelsteen, C. Doutrelant, J. Holland, H. Lampe, C. Latruffe, R.G. Matos, professor P.K. McGregor, K. Otter, T.M. Peake, S.B. Pedersen, J.P. Tavares, og A.M. R. Terry, KU).

Kommunikationsgruppen samarbejder med O.N. Larsen (OU), J.M. Behnke & F.S. Gilbert (Univ. of Nottingham, U.K.), C.W. Clark (Cornell Univ., USA), C. Doutrelant (Univ. Montpellier, Frankrig), G. Gilbert (Royal Soc. Protection of Birds, U.K.), P.R. Green (Heriot-Watt, Edinburg, U.K.), L.K. Hansen (DTU), A.G. Horn (Dalhousie Univ., Canada), B. Kempnaers (Max Planck Institut, Seewiesen, Tyskland), G. Klump & U. Langemann (Technical Univ., Garching, Tyskland), H. Lampe (Univ. Oslo), G. Matessi & A. Pilastro (Univ. di Padova, Italien), N. Mathevon (Univ. de Jean Monnet, Frankrig), P.G. Mota & C. Pacheco (Univ. of Coimbra, Portugal), M. Naguib (Freie Univ. Berlin,

Tyskland), E. Nemeth & H. Winkler (Konrad Lorenz Institut f. Vergleichende Verhaltensforschung, Østrig), R.F. Oliveira (ISPA, Portugal), A.L. Paris (Univ. Valencia, Spanien), M. Shepherd (Scottish National Heritage, U.K.), I. Schlupp (Univ. Hamburg, Tyskland).

Terrestrisk Økologi

Nedbryderorganismer (protozoer, nematoder og deres fødemikroorganismer) samt makrofauna (gødningsbiller og regnorme) er i fokus; hertil kommer undersøgelser af trækfugle.

Undersøgelse af gødningsbillers fødepartikelstørrelse har givet ny viden om munddelens funktion hos slægten *Aphodius* (lektor P. Holter, C. Scholtz, Univ. Pretoria). Der opstilles en life-table for regnorme i forbindelse med studier af tarmparasitmidlers effekt på jordbundsdyr (lektor P. Holter, Tina Svendsen KVL).

Jordprotozoer og -bakterier i tropisk savannejord har en anden temperaturprofil end organismene fra et dansk overdrev. Den direkte effekt af brand på nedbryderorganismerne i savannejord er bestemt i væksthus og adskilt fra den indirekte brandeffekt fra tilført aske (ph.d.-studerende A. Pedersen, Michael Anderson, MBI og Christoffer Sarrnak, GI). Effekten af kobber på protozoers antal og diversitet sammenholdes med effekten på mikroorganismerne (lektor F. Ekelund, Anders Johansen KVL).

Antal protozoer i rhizosfæren hos ært responderer negativt på tilstedeværelse af *A*-mykorrhiza, hvorimod bakteriepopulationens størrelse er upåvirket, sidstnævnte er sandsynligvis top-down reguleret (lektor S. Christensen). En øget rhizodeposition efter forhøjet CO₂ har en lille effekt på fritlevende rhizosfæreorganismer; jordbundens næringsstatus er langt vigtigere (ph.d.-studerende H. Frederiksen).

Til undersøgelse af den genetiske baggrund for den observerede morfologiske diversitet hos protozoer er der fundet brugbare primere inden for 18s-RNA-DNA til væsentlige grupper indenfor Cercomonader og Bodonider (lektor F. Ekelund, Kaare Johnsen, GEUS, Lasse Rasmussen MBI). Samfundet af mikrobivore nematoder på planteressourcer under nedbrydning har givet et detaljeret billede af aktiviteten af bakterier og svampe (S. Georgieva, lektor S. Christensen). På landskabsniveau fandt vi forskellige nematodsamfund i sjællandske skove og signifikant yngre samfund i kultur- sammenlignet med naturskov (ph.d.-studerende L. Nielsen, lektor S. Christensen). I undersøgelsen af diversitet vs. funktion af nedbrydersamfund arbejdes nu med opbygget diversitet (podet steriliseret jord) på linje med tidligere fjernet diversitet ved kloroformbehandling (lektor F. Ekelund, lektor S. Christensen, Stine Müller MBI, Bryan Griffiths & Karl Ritz Scottish Crop Research Inst., Jaap Bloem Agr. Univ. Wageningen).

Eksperimentelt arbejde er udført vedr. orienteringssystemet hos nattrækkende småfugle (lektor J. Rabøl, K. Thorup).

Populationsøkologi

Forskningen retter sig primært imod forståelse af processer, som bestemmer antalsregulering i naturlige dyrepopulationer, samt de biologiske tilpasninger, som individer i populationer har udviklet for at optimere deres fouragering, overlevelse og reproduktion. Denne brede forskningsprofil integrerer indfaldsvinkler fra evolutionær økologi og adfærdøkologi samt populationsdynamik. De fleste forskningsprogrammer fokuserer på insekpopulationer. Fugle og pattedyr inddrages især med henblik på at styrke indsats-

sen i arktisk økologi. Fagområdet koordinerer et EU-TMR netværk om "Social Evolution", har en rammebevilling fra SNF og var medorganisator i tre internationale symposier (professor J.J. Boomsma).

Undersøgelser af en gruppe mellemamerikanske svampedyrkende myrer har kvantificeret denne gruppes evolutionære udvikling m.h.t. parringssystemer og produceret grundlæggende viden om variation i myrernes familiestruktur, socialadfærd, symbionter og (social-) parasitter (professor J.J. Boomsma, D. Ortius, U.G. Mueller Univ. Austin Texas, P.J. Gertsch Uppsala Univ., S. Rehner Univ. Puerto Rico, C. Currie Toronto Univ., E.J. Fjerdingstad Lausanne Univ., D. Bekkevold, A.N.M. Bot, C. Anderson, J. Frydenberg og P. Villesen Aarhus Univ.). Forskning om reproduktionsstrategier hos myrer med komplekse og variable samfundsstrukturer er foreløbig afsluttet og for det meste publiceret (professor J.J. Boomsma og lektor G. Nachman, L. Sundström Helsinki Univ., S. Aron, m.f. Toulouse Univ., J.S. Pedersen Aarhus Univ.). Aspekter af kemisk økologi hos myrer, specielt m.h.t. reproduktive strategier og forsvar imod parasitter er intensiveret (professor J.J. Boomsma, D. Ortius, R. Maile m.f. Keele Univ. UK, J. Nielsen Aarhus Univ., H.C. Petersen Odense Univ.) og et særprogram om blåsommerfugle som social-parasitter hos europæiske stikmyrer fortsættes (professor J.J. Boomsma, lektor D.R. Nash & T.D. Als Aarhus Univ., R. Maile, H. Jungnickel Keele Univ.). Økologiske og populationsgenetiske undersøgelser af grønlandske pattedyr er udvidet (professor J.J. Boomsma, lektor M.M. Swendsen, J. Nyman, A. Rosing Asvid Grønlands Naturinstitut, T.B.G. Berg og M.C. Forchhammer DMU, L.-E. Holm Foulum).

Adfærdøkologiske studier af optimal fouragering hos humlebier og myrer fortsættes med henblik på at afprøve "ideal free distribution" modeller og indflydelse af intra- og interspecifik konkurrence, samt for at evaluere en række naturlige begrænsninger for opnåelse af en maksimal indsamlingsstrategi (lektor H. Dreisig).

Betydningen af habitat-fragmentering for dyrepopulationers dynamik og overlevelse er blevet undersøgt eksperimentelt v.h.a. mider (lektor G. Nachman, R. Zemek Czech Academy of Science, S. Walde Dalhousie University, D. Margolies Kansas State University) og løgfrøer (lektor G. Nachman, ph.d.-studerende T. Høls DMU), samt teoretisk v.h.a. stokastiske populations-modeller. Fouragerings- og reproduktionsstrategier er blevet undersøgt hos rovmidler (lektor G. Nachman, S. Simoni & M. Castagnoli Istituto Sperimentale Zoologia Agraria, Italien), gæs (J.N. Kristiansen, lektor G. Nachman) og natugler (P. Sunde, lektor G. Nachman).

Populationsdynamiske simuleringsmodeller er blevet udviklet og anvendt til en detaljeret forståelse af 19 års studier over antalsfluktuationer hos grannålevikleren i danske granskove og deres rumlige fordeling. Populationsregulerende effekter af predatorer, sygdomme og parasitoider er analyseret og en model for pseudoparasitering udvikles (lektor M.M. Swendsen, A.A. Berryman Washington State Univ.). Landskabsøkologiske undersøgelser af udbredelse og hyppighed af solitære bier og dagsommerfugle i agerlandskabet i relation til landskabets udformning og vilde flora fortsættes (lektor M.M. Swendsen & I. Calabuig).

Evolutionsbiologi

Forskningen fokuserer på evolution af zoologisk diversitet og kompleksitet. Der er en molekylærgenetisk indfaldsvin-

kel til studiet af fylogeni, artsdannelse og populationsstruktur. Store Afrikanske planteædere, bier samt mikroorganismer i fossil is er valgt med henblik på testning af teorier om artsdannelse, endemismemønstre og populations evolution. Evolutionen af biologisk kompleksitet forsøges belyst gennem studier af ikke-kodende DNA, primært baseret på tilgængelig genetisk information fra internationale databaser.

I diversitetsstudierne anvendes DNA-sekvenser og -microsatellit data som markører. Pleistocæn artsdannelse og populationsdifferentiering undersøges for 15 afrikanske bovid-arter samt zebra og elefant, og en teori er fremsat om allopatrisk diversifikation styret af habitat fluktuationer og med identifikation af mulige refugier (lektor P. Arctander, M.-A. Coutellec-Vreto, Silvester Nyakaana, Josephine Birungi, Vincent Muwanika, Louise Grau). Undersøgelser over de europæiske humlebiens fylogeni på basis af DNA sekvenser er fortsat og afsluttet. Undersøgelserne er baseret på DNA data fra det mitokondrielle gen CO-I og det nucleære gen Elongation Factor I alpha. Det har vist sig, at de tidligere publicerede fylogener baseret på morfologi på en række væsentlige punkter bør revideres. Studierne af "den brune honningbi" *Apis mellifera mellifera* er fortsat med analyser af DNA variationen i det mitokondrielle gen CO-I, et tRNA gen og "den intergeniske region" mellem CO-I og CO-II. Resultaterne viser at "den brune bi" kan opdeles i en række klart afgrænsede stammer (lektor B.V. Pedersen). Sekventering af CO-I og Elongation Factor 1 alpha for skøjteløber slægterne *Aquarius*, *Limnaporus* og *Gerris* er fortsat og afsluttet. Analyser af sekvensdata viser en rimelig overensstemmelse med fylogener for gruppen baseret på morfologiske data. Baseret på en region i samme gen er slægtskabsforholdene hos 5 arter af marine skøjteløbere (Halobatinae) blevet analyseret. Analyserne, som er afsluttet, antyder, at der har været to udvandring fra det kystnære til det oceaniske miljø (J. Damgaard). Malaria parasitter i blodprøver fra befolkningen i 6 nabolandsbyer beliggende i forskellige højder i Tanzania er undersøgt for genetisk variation med henblik på at analysere relationer mellem infektionshyppighed, værtens alder, landsbyens geografiske placering højdemæssigt og den genetiske variation (M. Bendixen). Den fylogenetiske baggrund for en usædvanlig form for parasitismes opståen inden for en gruppe af krebsdyr er nu afklaret og danner basis for videre studier af denne gruppe (H. Glenner). Udvalgte Annelid arters fylogeni studeres ved brug af DNA-sekvenser. Analyserne viser på flere punkter stamtræer, der afviger stærkt fra den traditionelle opfattelse. Forsøg på at finde variable microsatelliter hos arten *Lumbricillus lineatus*, hvor der findes såvel en seksuelt reproducerende som en parthenogenetisk forplantende form, er indledt. Formålet er at undersøge meiosens betydning for variationen i microsatellit loci (professor B. Christensen).

Undersøgelse af 2.000 og 4.000 år gamle iskerner fra Grønland har afsløret en meget høj diversitet af identificerbare eucaryot DNA. Disse studier har åbnet mulighed for diversitetsstudier af fossile organismer og biologisk samfund over tid samt af anabiose (E. Willerslev, A.J. Hansen, professor B. Christensen og lektor P. Arctander).

Udviklingen af biologisk kompleksitet søges belyst gennem studier af genomets evolution. Fokus er på evolutionen af ikke-kodende DNA specifikfunktion og evolutionsmønstre af splisosome introns og repetitivt DNA (S. Schandorff, T. Mourier, lektor P. Arctander). Med henblik

på introns studierne er der lavet et "Introns Sequence Information System", en offentlig web-database, baseret på DNA-sekvenser (<http://www.introns.com>), der inkorporerer en række statistiske, bioinformatiske og generelle informationer. Sideløbende med de teoretiske databasebaserede studier af repetitivt DNA er igangsat en eksperimentelt baseret undersøgelse af microsatelliters evolutionsmåde (lektor P. Arctander).

Faglige og administrative hverv

Parkområdets medarbejdere har bestridt en række faglige og administrative hverv hvoraf en del nævnes i det følgende.

Bedømmelsesudvalg

Staben har deltaget i 9 ph.d.-bedømmelser, heraf 3 for udenlandske universiteter; i bedømmelsen af et sølvmedalje arbejde for Det kongelige Danske Videnskabernes selskab; og i bedømmelsen af en disputats ved Lunds Universitet.

Der har også været en betydelig deltagelse i bedømmelsesarbejdet i forbindelse med "career review's" og ansættelse af adjunkter og projektforskere, blandt andet ved University of California, Irvine, USA (professor C.G. Grimmelikhuijzen). Danmarks miljøundersøgelser (lektor S. Christensen, lektor G. Nachmann, professor J.J. Boomsma). National Research Foundation South Africa samt Smithsonian Institute (professor J.J. Boomsma).

Deltagelse i lektoransættelser og "tenure review" er gennemført i tre tilfælde: to gange for Kaiserslautern Universitet (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen) og én gang for Arizona State University (professor J.J. Boomsma).

Bedømmelse af ansøgninger til professorater er foretaget for Jean Universitet (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen) og Michigan State University, USA (lektor P. Arctander).

Udvalg og fonde

Parkområdets stab har i en række tilfælde fungeret som referee's for ansøgninger til fonde eller i forbindelse med fondes opfølgende kvalitetssikring. Her nævnes: Human Frontier Science Program, Strasbourg, Frankrig, samt Deutsche Forschungsgemeinschaft, Bonn, Tyskland (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen). Biotechnology and Biological Sciences Research Council, UK (professor P.K. McGregor). Natural Environmental Research Council, UK, samt National Science Foundation, USA (professor P.K. McGregor, lektor T. Dabelsteen, professor J.J. Boomsma). Wellcome Trust, Leverhulme Trust, Netherlands Organization for Scientific Research, Helmholtz-Gemeinschaft Deutscher Forschungszentren (professor J.J. Boomsma). Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (lektor B.V. Pedersen, lektor L.L. Jeppesen).

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Professor J.J. Boomsma har følgende deltagelse i diverse EU aktiviteter: Chairman, Evaluation Panel Environment; Member of Evaluation Panel Life Sciences/Environment.

Tillidshverv

Parkområdets stab deltager aktivt i arbejdet i en række faglige foreninger og sammenslutninger, både som medlemmer og på mere overordnet niveau. Som eksempler nævnes her: Sekretær for Biologisk Selskab og medlem af "the na-

tional Danish Committee for Biochemistry and Molecular Biology" (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen). President for "The Crustacean Society", sekretær for Dansk Naturhistorisk Forening, medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd (lektor J. Høeg). Kasserer for Association for the Study of Animal Behaviour (professor P.K. McGregor). Dansk repræsentant i International Ethological Council (lektor T. Dabelsteen). Vice President of the European Society for Evolutionary Biology (professor J.J. Boomsma).

Formidling

Mange af Parkområdets medarbejdere har bidraget til Danmarks Nationalleksikon, skrevet artikler og givet interviews til dagspresse, radio og TV, samt på anden vis bidraget bredt til generel offentlig formidling. Her nævnes som eksempler: Foredrag i DR, P1 "Livets Udvikling" (lektor J. Høeg). BBC Radio 4, UK, broadcast 8/99 (professor P.K. McGregor). Talk to the animals, Discovery Channel (lektor T. Dabelsteen). DR1-TV, Varaner (lektor K.E. Heller). Brochuremateriale om Læsø's natur (lektor M. Münster-Swendsen).

Redaktionelle hverv

Parkområdets medarbejdere har fungeret som referees for en lang række af videnskabelige tidsskrifter. En del medarbejdere har yderligere fungeret som redaktører eller medlemmer af redaktionskomiteer for sådanne tidsskrifter. Det gælder blandt andre *Acta Zoologica*, *Zoologischer Anzeiger* og *Zoomorphology* (lektor J. Høeg); *Acta Zoologica* (lektor Aa. Jespersen). *Bioacustics* (lektor T. Dabelsteen). *Bioacustics*, *Acta Ethologica* samt *Ethology*, *Ecology* and *Evolution* (professor P.K. McGregor). *Behavioural ecology and Sociobiology*, *Entomologica Experimentalis et Applicata*, *Journal of Insect Conservation* samt *Insectes Sociaux* (professor J. J. Boomsma). *Experimental and Applied Acarology* (lektor G. Nachmann). *Hereditas*, *Animal Conservation*, *Conservation Genetics*, *BioZoom* (lektor P. Arctander).

Kongresser og symposier

Parkområdet har i '99 ikke været eneansvarlig for afholdelse af større internationale kongresser, men staben har deltaget i 31 internationale kongresser; ved en del af disse er der efter invitation ydet en betydelig indsats i forbindelse med planlægning og gennemførelse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Parkområdet har haft besøg af 28 gæster som, i de fleste tilfælde efter invitation herfra, er kommet for at give en forelæsning. Vi har selv i 17 tilfælde været inviteret til at give gæsteforelæsninger ved udenlandske universiteter. Derudover har der været en del udveksling med udenlandske kolleger i forbindelse med afholdelse af videregående undervisning.

Der har også været et betydeligt antal arbejdsbesøg med det formål at anvende området's apparatur, planlægge ny forskning eller sammenskrive allerede opnåede resultater. Heraf nævnes professor A. Canario, University of Algarve, Portugal; dr. G. Gilbert, Royal Soc. Protection of Birds, UK; professor S. Nowicki, Duke University, USA (værts-

professor P.K. McGregor). Dr. Richard Bardgett, University of Lancaster; dr. Bryan Griffiths og dr. Karl Ritz, Scottish Crop Research Institute, Dundee, UK (lektor S. Christensen). Professor Clarke Scholtz, University of Pretoria (lektor P. Holter). I forbindelse med forberedelse af ny EU netværksansøgning besøgte følgende personer instituttet i april måned med professor J.J. Boomsma som vært: professor Pekka Pamilo, Uppsala Universitet; professor Stefano Turillazzi, University of Firenze; dr. Francis Ratnieks, Sheffield University; dr. Mark Brown, ETH Zürich; professor Laurent Keller, University of Lausanne; dr. Graeme Jones og dr. Harald Jungnickel, Keele University, UK. Professor A.A. Berryman, Washington State University, USA (lektor M. Münster-Swendsen).

Der er tre tilfælde af længerevarende arbejdsophold: Dr. A.V. Rybakov, Institute of Marine Biology, Vladivostok, besøgte instituttet i tre måneder for at samarbejde med lektor J. Høeg vedrørende larveudvikling hos cirriperier. Dr. H. Lampe, University of Oslo, opholdt sig ved instituttet i fem måneder for at studere biologisk kommunikation i samarbejde med adfærdsbiologigruppen. Dr. G. Matessi har besøgt lektor T. Dabelsteen i fire måneder for at afslutte arbejder vedrørende evnen til at skelne underarters sang hos rørspruv. Dr. Lotta Sundström, University of Finland, Helsinki, besøgte professor J.J. Boomsma for at sammenskrive fælles arbejde om reproduktive konflikter hos myrer. Dr. Jenny Hagenblad, Institut for Genetik, Lunds Universitet, Sverige, besøgte instituttet i 3 måneder (lektor P. Arctander). Dr. Ken Otter, University of Northern British Columbia, Canada, besøgte instituttet i 6 måneder for at samarbejde med professor P. McGregor om kommunikationsnetværk hos musvitter.

Forskningsophold i udlandet

Staben har gennemført mange korterevarende, udbytterige forskningsophold i udlandet, samt en del længerevarende, hvoraf nævnes: Institut Oceanographique, Nhatrang, Vietnam, samt Aitsu Marine Biological Laboratory, Kumamoto University, Japan (lektor J. Lützen). Krau Wildlife Reserve, Malaysia (lektor K.E. Heller), Washington State University (lektor M. Münster-Swendsen). Uganda (lektor P. Arctander).

Netværk

Professor J.J. Boomsma er koordinator for EU-TMR netværket "Social Evolution".

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

Laboratoriets forskning omhandler økologi i ferskvand og kystnære områder, herunder studier af planter, dyrs og bakteriers samspil med miljøet og indbyrdes relationer. Laboratoriets undervisning aktualiseres løbende. På trods af reduktioner i såvel VIP- som TAP staben i 1999 har laboratoriet opretholdt sit høje aktivitetsniveau.

Forskningsvirksomhed

Forskningsindsatsen er mangeartet. Mange undersøgelser udføres som komparative studier i økosystemer med forskellig kulturpåvirkning. Herved forklares organismernes tilpasninger og økosystemernes struktur og funktion. Undersøgelserne finder sted i både europæiske, arktiske, asiatiske samt nord- og sydamerikanske områder.

1. Autotrofe organismers biologi og økologi

1.1. Changes in Arctic Marine production (CAMP)

Da globale klimaændringer ventes tydeligst at komme til udtryk i arktis, undersøges produktionsreguleringer hos primærproducenterne i Young Sund, Nordøstgrønland. Der er tre deltagende nationer, og laboratoriets andel omhandler makroalgernes vækst og økofysiologi (J. Borum).

1.2. Effekt af siltation på havgræsser og mangrover i Sydøstasien

Den menneskelige påvirkning af terrestriske økosystemer forårsager massiv transport af silt til kystområderne. I et EU-projekt (1998-2001) med deltagelse af otte nationer undersøges interaktionerne mellem sedimentforhold og marine plantesamfund (J. Borum, L. Kamp-Nielsen, O. Pedersen).

1.3. Eutrofierings indflydelse på klippekysters biota

EU-projekt med syv deltagende nationer undersøger i mesocosmos-eksperimenter effekterne af øget næringssalttilførsel til specifikke alge- og dyresamfund på eksponerede klippekyster (J. Borum).

1.4. Biodiversitet og stabilitet i makroalgensamfund

Hvad regulerer artsantal, dominansforhold, diversitet samt stabiliteten i havalgesamfund? Analyserne gennemføres på samfund i Østersøområdet og danske fjordsystemer. Projektet er delvist finansieret via EU, BIOBASE. Der indgår et ph.d.-projekt (K. Sand-Jensen, A.L. Middelboe, O. Vestergaard).

1.5. Overordnede mønstre i naturen

Tværgående undersøgelse der inddrager terrestriske og akvatiske planter samt havalgesamfund. Biotopstørrelse, kontinuitet og habitatvariation analyseres i forhold til arternes livsform, størrelse og spredningskapacitet (K. Sand-Jensen, O. Vestergaard).

2. Mikrobiel stofomsætning og biologisk struktur

2.1. Funktionel diversitet i planktoniske mikrobielle samfund

Tre deltagende institutioner i et SNF-projekt om styring af diversiteten i mikroalge- og bakteriesamfund. Funktionel og genotypisk dynamik i bakteriesamfund undersøges i et spektrum af substrattyper og ved gel-kromatografi. Respiratorisk aktivitet måles med specifikke enzymreaktioner (M. Søndergaard m.fl.).

2.2. Effekten af klimaændringer på ferske økosystemer (CLIMFRESH)

EU-projekt med fem deltagende nationer. Undersøger de potentielle effekter af klimaændringer på nedbrydning og omsætning af forskellige typer plantevæv dannet under varierende kuldioxidindhold (M. Søndergaard, N.H. Borch, J. Ebdrup, A. Jacobsen).

2.3. Struktur og funktion af mikrobielle samfund i arktiske limniske systemer

Biomasse og produktion af fytoplankton, epifyter og makrofyter måles i felten og relateres til målinger af fysisk/kemiske forhold samt biomasse og dynamik af nedbrydere og græssere i 12 højarktiske søer. Populationsdynamik og

ontogenese hos populationer af damrøkken *Lepidurus arcticus* (K. Christoffersen).

2.4. Omsætning af opløst organisk stof

Med støtte fra SNF og Carlsbergfondet undersøges tidlig dynamik i bionedbrydning af DOC. Påvisning af "Ny DOC" fænomenet, hvor en pulje af langsomt omsættelige DOC komponenter fra fytoplankton produceres i et kortvarigt "burst" og siden fungerer som energireservoir for bakteriesamfund. Kulhydratkomponenter identificeres vha. PAD-HPLC (M. Søndergaard, N.H. Borch).

2.5. Forekomst, toksinproduktion og skæbne af cyanobakterier i ferskvand

SNF- og EU-projekt om fysiologiske relationer mellem vækst og toksinproduktion i *Microcystis aeruginosa*, nedbrydning af toksiner i jord, optagelse af toksiner i krebsdyr samt overlevelse af *Daphnia* arter på en diæt af toksiske cyanobakterier. Der indgår et ph.d.-projekt (K. Christoffersen, S. Lyck).

3. Zoobenthos økologi og populationsdynamik

3.1. Profundalfaunaen i Esrum Sø

Faunaen på 15-22 m dybde undersøges med henblik på bestemmelse af populationsdynamik og tilpasninger til temperatur-, føde- og iltforhold, herunder overlevelsstrategi under hypoxia/anoxia (C. Lindegaard, K. Hamburger, P.C. Dall, P.M. Jónasson).

3.2. Invertebraters tilpasninger til iltstress

Reaktionerne undersøges hos arter af benthiske makroinvertebrater fra både vandløb og søer (P.C. Dall, K. Hamburger).

3.3. Dansemygs udbredelse og økologi i Danmark

Indsamling af dansemyg (Chironomidae) fra alle typer af ferskvand i Danmark som led i en omfattende kortlægning af deres økologi og udbredelse (C. Lindegaard).

4. Sedimentprocesser og næringssaltdynamik

4.1. Denitrifikationens afhængighed af kulstofpuljer i vådområder

Denitrifikationskapaciteten i jord- og sedimentprøver fra eksisterende og potentielle vådområder er bestemt ved optimaltemperaturer og ikke-begrænsende nitratkoncentrationer. Forskelle relateres til variationer i kulstofpuljer, bestemt ved ekstraktioner med syre/base og koldt/varmt vand (L. Kamp-Nielsen, T. Davidsson).

5. Vandløbsøkologi

5.1. Effekter af naturlige og menneskeskabte forstyrrelser i tropiske vandløb

Studier af sydamerikanske vandløb fokuserer på 3 hovedtemaer: Effekt på invertebratfaunaen af organisk forurening under aktuel temperatur og ilttryk, effekt af afskovning på den biologiske struktur i lavlandsvandløb samt tropiske vandløbs stabilitet. I projektet indgår et ph.d.-projekt (D. Jacobsen, B. Bojsen).

5.2. Planter og fysiske kræfter i vandløb

Finansieret af Carlsbergfondet undersøges samspillet mellem makrofyter og miljø i vandløb, herunder de enkelte

plantarters vækstmønstre og strukturerende rolle for strøm- og sedimentforhold (K. Sand-Jensen).

Andre ph.d.-projekter

“Juvenile pike in predator/prey interactions and aspects of their use as a tool in lake restoration” (C. Skov, DFU).

Satsningsområder

Ferskvandsbiologisk Laboratorium har givet højeste prioritet til satsningsområdet “Mikrobielle processer og stofomsætning i plankton”.

Faglige og administrative hverv

Laboratoriets forskere bidrager med ekspertise i en række nationale og internationale råd og udvalg.

Bedømmelsesudvalg

Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved AAU samt i Finland og Norge.

Udvalg og fonde

Professor M. Søndergaard er medlem af Norges Forskningsråd.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

M. Søndergaard er konsulent for Trafikministeriet. K. Christoffersen er i styringsgruppen for infiltreringsprojektet ved Tissø, Vestsjællands Amt. K. Sand-Jensen er konsulent for Naturrådet.

Tillidshverv

Laboratoriets medarbejdere er bl.a. engagerede i: Naturfagligt udvalg og Miljøfagligt udvalg under Danmarks Naturfredningsforening. Programkomiteen for Fiskepleje, Strukturdirektoratet. Ekspertgrupperne for Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) og FIBRE-program, Finnish Academy of Science. Referenter for de naturvidenskabelige forskningsråd i New Zealand, Australien, USA og UK.

Formidling

Staben på Ferskvandsbiologisk Laboratorium er internationalt aktiv i formidling af både specifikke, debat- og reviewprægede forskningsresultater, men vægter også danskproget og populærvidenskabelig formidling af ny viden.

Udgivervirksomhed

Repræsentant i bestyrelsen for tidsskriftet “Ophelia”.

Redaktionelle hverv

Laboratoriets stab er repræsenteret i redaktionskomiteer i “Aquatic Botany”, “Journal of Limnology”, “Actualidades Biológicas” (Colombia), “Acta Biologica Slovenica”, “Estuaries”, “Journal of Phycology”, “Scientias Marina”, “Ophelia” og “Aktuel Naturvidenskab”.

Kongresser og symposier

Formandskab for og repræsentation i organisationskomiteen for ASLO 2000 (M. Søndergaard, K. Christoffersen). I januar 1999 organiseredes symposium i “Vandplanters biologi” med 55 deltagere (O. Pedersen), og kursus i tropisk vandløbsøkologi ved Universidad Catolica del Ecuador, Quito (sept. 1999, D. Jacobsen).

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Laboratoriets medarbejdere er via de mange eksternt finansierede forskningsprojekter engagerede i en lang række nationale og internationale forskningsnetværk.

Gæsteforskere

Miguel Pardal, University of Coimbra (6 mdr.). Torbjørn Davidsson, University of Lund (3 mdr.). Luigi Dal Cin, University of Padua (4 mdr.). Mihael J. Toman, University of Ljubljana (2 mdr.). Manuela Abelho, University of Oporto (1 mdr.). Laurence Cavalho, University of London (2 mdr.). Thomas Rohrlack, Humboldt University, Berlin, post. doc. (4 mdr.). Erik Jørgensen, KU (4 mdr.). Sara Barato, Eotvos Lorand University, Ungarn (6 mdr.).

Forskningsophold i udlandet

D. Jacobsen har i hele 1999 forsket og undervist ved Universidad Catolica del Ecuador.

Netværk

Ud over de internationale relationer der er nævnt under afsnittet om forskningsvirksomhed er laboratoriets ansatte engagerede i følgende projekter og netværk: ALFA (EU) netværk “Running water ecology”. TMR-projekt (EU) “Toxin production in Cyanobacteria”. Nordisk Råd/SNF-projekt “Biologisk struktur og fødekædeinteraktioner i nordiske søer”. SNF-projekt “Arktisk limnologi i relation til historiske og nutidige klimaændringer” (DK og Canada). NorFa “Toksiske cyanobakterier”.

Marinbiologisk Laboratorium

Marinbiologisk Laboratorium blev grundlagt i 1958 og fremstår i dag som et moderne biologisk laboratorium, der – som noget specielt – besidder et stort saltvandsanlæg til marine organismer og forskningsfartøjer. Til laboratoriet er knyttet et offentligt akvarium, der specielt viser livet i Øresund og Kattegat. Laboratoriets undersøgelser omfatter de omkringliggende farvande, men også deltagelse i internationale havforskningstogter og arbejde i mere eksotiske miljøer, herunder specielt tropiske have, varme kilder og arktis. Principielt er forskningsområdet livet i havet; i praksis dyrkes en række specielle områder og herunder især biologisk oceanografi, mikroorganismers fysiologi og økologi og fisks og invertebraters fysiologi.

Forskningsvirksomhed

1. Biologisk oceanografi

Undersøgelser af reguleringen af primærproduktionen i vandsøjlen er fortsat med særlig henblik på “hydrodynamisk forcing” og betydningen af næringsaltsregenerering og fødekædestruktur; undersøgelserne har især koncentreret sig om sammenlignende studier i Østersøen, Kattegat og Mariager Fjord (Michael Olesen). Helle Ploug har studeret dannelsen af aggregater i vandsøjlen og specielt udviklet metoder til måling af ilt- og kulstofomsætningen af individuelle (mm-store) aggregater. I samarbejde med Thomas Kiørboe (DFU) studeres og modelleres de hydrodynamiske forhold omkring synkende aggregater med særlig henblik på forståelsen af stofudveksling og af mikrobiel kolonisering af aggregaterne. Mathias Middelboe

har fortsat studiet af kulstofdynamik i Grønlandshavet. Effekten af kuldioxid-karbonat systemet og pH på successionen af planktonalger er en nyopdagelse, der er blevet studeret gennem en kombination af laboratorie- og feltstudier (Per Juel Hansen).

2. Mikrobiel økologi og fysiologi

Et centralt forskningsområde har været mikroorganismers motile adfærd. Således er bakteriers og protozoers adfærd i kemiske gradienter blevet studeret og modelleret (Tom Fenchel, Nicholas Blackburn). Et betydeligt gennembrud har været udvikling af software, der kan analysere et stort antal svømmespor optaget med video gennem mikroskop (Nicholas Blackburn). Andre systemer, der er blevet studeret, inkluderer motil adfærd over for lys hos fototrofe bakterier (Roland Thar) og fødesøgning og flugt-reaktioner hos planktoniske protozoer (Per Juel Hansen, Hans Henrik Jakobsen, Nicholas Blackburn). Endelig er en undersøgelse af nyopdagede mikroaerofile sulfatreducerende bakteriers motile adfærd i ilt-gradienter blevet undersøgt (Michael Kühl).

Studiet af cyanobakteriemåtter har inkluderet den spektrale lysgennemtrængning, den vertikale fordeling af forskellige fotosyntetiske pigmenter, ilt-dynamik og de mikrobielle samfunds sammensætning (Tom Fenchel, Michael Kühl). Fotosyntetiske mikrobielle måtter i alkaline og hypertermale miljøer (Yellowstone) er også blevet gennemført (Michael Kühl).

Undersøgelse af O₂- og CO₂-dynamik i sedimenter med særlig henblik på tidsmæssig og rumlig heterogenitet er påbegyndt i beretningsperioden (Tom Fenchel, Ronnie Glud). I den forbindelse er såkaldte "optoder" til 2-dimensionel kvantificering af O₂-koncentrationer med en meget høj rumlig opløsning blevet videreudviklet til fremtidig brug i forskellige sammenhænge (Ronnie Glud). Ronnie Glud og Michael Kühl har undersøgt fotosyntese og kulstofomsætning i arktiske sedimenter og i havis i Østgrønland, et projekt der vil blive videreført i indværende år.

Mathias Middelboe har videreført studierne af virusinfekt på planktonbakteriers dynamik og artssammensætning. I beretningsperioden er specielt evolutionen af virusresistens hos bakterie-isolater blevet undersøgt.

Endelig har Tom Fenchel i beretningsperioden skrevet to længere leksikonartikler om bakteriers økologi (Academic Press og Nature-MacMillan).

3. Sammenlignende fysiologi

John Fleng Steffensen har fortsat studiet af det sekundære kredsløb hos forskellige fisk. Et nyere projekt er studiet af hæmoglobin-polymorfi hos torsk og hvorvidt dette afspejler adaptation til forskellige temperaturer. Et studie over effekten af CO₂-akkumulation for fisk (af særlig interesse i forbindelse med akvakulturer) er afsluttet i beretningsperioden (John Fleng Steffensen). Inden for fiskefysiologi er studier over svømmeenergetik og hydrodynamik blevet igangsat (Lars B. Pettersson, John Fleng Steffensen).

Inden for invertebratfysiologi er undersøgelserne over krebsdyret *Saduria* – med særlig henblik på tolerance over for hypoxi og sulfid ved at være afsluttet. Et aspekt, som fortsat er blevet studeret, drejer sig om thiosulfat (der er et detoxificeringsprodukt som følge af sulfideksponering) og dets effekt på blodpigmenters ilt-affinitet (Lars Hagerman, Bent Vismann). Indsatsen rettes nu i øvrigt specielt mod

det kemiske miljø i rørene hos bundlevende, gravende dyr. Specielt studeres krebsdyret *Upogebia*, der graver dybe gange i anoxiske og sulfidiske sedimenter (Bent Vismann, Lars Hagerman).

4. Marin zoologi

Marianne Kjøie har fortsat udredningen af forskellige rundormes livscyklusser. Et nyt indsatsområde er livscyklusser hos marine myxosporidier – et hidtil uopdyrket område. Det er for første gang påvist, at børsteorm kan være mellemvært for disse parasitter. En stor indsats er desuden ydet gennem forfættelsen af et bestemmelsesværk for faunaen og floraen i danske farvande; dette værk er udkommet kort efter årsskiftet. Kurt W. Ockelmann har fortsat studiet af muslinger og af planktonlarver af muslinger i Øresund.

5. Fiskeribiologi

Et kerneområde i beretningsåret har været udviklingen af modeller af alderssammensætningen af udnyttede bestande som funktion af fiskeri-intensitet (Henrik Gislason). Derudover er tobis rolle i økosystemet (Nordsøen) blevet undersøgt (Anne J. Tang Dalsgaard); andre emner er vækst af juvenile torsk (Karin Hüsey), ernæringsbiologi hos sandart (Anders Koed) og nordsøhvillingen med hensyn til fødekonsomption og udbredelse i forhold til byttedyrene (Anna Rindal).

Øresundsakvariet

Øresundsakvariet er i beretningsperioden blevet en del af skoletjenesten med tilknytning af en akademisk biolog, og akvariet er blevet godkendt som praktikplads for fiskeriasisterer. Akvariet er nu blevet fuldgyldigt medlem af European Union of Aquarium Curators. En lang række fornyelser er planlagt og påbegyndt i beretningsperioden. Der har i alt været ca. 31.000 besøgende i beretningsperioden og en omsætning (entréindtægter, salg, diverse tilskud) på 840.000 kr. (Jens P. Jeppesen).

Faglige og administrative hverv

Bent Vismann har været studieleder for biologi. Tom Fenchel har været vicepræsident for Videnskabernes Selskab og deltaget i planlægningen af en international kongres (American Society of Limnology and Oceanography) der vil blive afholdt i København i juni, 2000. Michael Olesen er medlem af Østersøfonden. De videnskabelige medarbejdere ved laboratoriet har derudover været referees for diverse internationale tidsskrifter og forskningsråd og flere har fungeret som bedømmere i forbindelse med udenlandske ph.d.-eksaminer og ved stillingsbesættelser.

Formidling

Flere af laboratoriets medarbejdere har i beretningsperioden medvirket i TV- og radioudsendelser om marinbiologiske emner. Dertil kommer en del populære og halvpopulære artikler (se publikationslisten).

Udgivervirksomhed

Marinbiologisk Laboratorium udgiver det internationale marinbiologiske tidsskrift *Ophelia* med en international Editorial Board. I beretningsperioden er der udkommet to bind (i alt 462 sider) med 28 afhandlinger af forfattere fra i alt 17 forskellige lande. I løbet af beretningsåret er en del redaktionelle ændringer planlagt i forbindelse med et kommende redaktørskifte (Kirsten Muus).

Redaktionel virksomhed

Lars Hagerman er fortsat som regional redaktør af tidsskriftet *Marine Biology*. Tom Fenchel har været medredaktør af tidsskriftet *Marine Ecology Progress Series* og af *Aquatic Microbial Ecology*. Nogle af laboratoriets medarbejdere er desuden medlemmer af Editorial Boards for en række andre internationale tidsskrifter.

Kongresser og symposier

Laboratoriet var vært for 3rd International Congress of Protistology (afholdt på LO-skolen i Helsingør). Der var 120 deltagere fra i alt 21 lande. Laboratoriet var desuden vært for en BASYS-workshop (i forbindelse med et EU-støttet projekt til udforskning af Østersøen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Gæsteforskere**

Laboratoriet har haft en lang række besøg af foredragsholdere eller i forbindelse med forskningssamarbejde. Følgende udenlandske gæster har arbejdet på laboratoriet i kortere eller længere perioder: Jeremy Collins (Canada), Herbert Cypionka (Oldenburg), Hans Peter Grossart (Oldenburg), Gerhard Holst (Bremen), Betina König (Bremen), Peter Ralf (New South Wales), Rodney Roberts (New Zealand) og Alan C. Taylor (Glasgow).

Forskningsophold i udlandet

Laboratoriets medarbejdere har i alt givet 22 foredrag ved kongresser, symposier og som inviterede gæsteforelæsere. Følgende længere forskningsophold og deltagelse i togter er blevet realiseret: John Fleng Steffensen: Ophold i Brasilien i forbindelse med studiet af tropiske fisk og deltagelse i et togt fra Svalbard til Grønland for at studere arktiske torskefisk. Ronnie Glud og Michael Kühl: Ophold i Østgrønland for at studere mikrobiel omsætning i havis og ophold i Yellowstone, Montana for at studere cyanobakteriemåtter i varme kilder. Mathias Middelboe: Deltagelse i togt til Grønlandshavet for at studere den mikrobielle omsætning i vandsøjlen. Per Juel Hansen: Deltagelse i togt ud for Thailands vestkyst i forbindelse med planktonprojekt.

Instituttleder Leif Lau Jeppesen

Stab**Årsværk**

VIP (Intern): 44,2 årsværk.
VIP (Ekstern): 17,5 årsværk.
TAP (Intern): 43 årsværk.
TAP (Ekstern): 6,6 årsværk.
STIP (Intern): 5,8 årsværk.
STIP (Ekstern): 3,3 årsværk.

Zoologisk Institut, Parkområdet**VIP Internt finansieret**

Andreassen, Jørn; lektor.
Arctander, Peter; forskningslektor.
Boomsma, Jacobus Jan; professor.
Burford, Fiona Ruth Louise; forskningsass.
Christensen, Bent; professor.
Christensen, Søren Christian; lektor.
Dabelsteen, Torben; lektor.
Frederiksen, Helle Bisgaard; forskningsadj.

Grimmelikhuijzen, Cornelis J P; professor.
Hansen, Georg Nørgaard; lektor.
Heller, Knud Erik; lektor.
Hindsbo, Ole; lektor.
Holter, Peter; lektor.
Høeg, Jens Thorvald; lektor.
Jensen, Hans Ankjær Dreisig; lektor.
Jensen, Poul Vagn; lektor.
Jeppesen, Leif Lau; lektor.
Jespersen, Aase; lektor.
Lützen, Jørgen Gjerum; lektor.
Mcgregor, Peter Kenneth; professor.
Münster-Swendsen, Mikael; lektor.
Nachman, Gøsta Støger; lektor.
Nilsson, Jytte Reichstein; lektor.
Peake, Thomas More; forskningsadj.
Pedersen, Bo Vest; lektor.
Pedersen, Karen Josephine Dorph N; forskningsass.
Prieme, Anders; forskningsadj.
Rabøl, Jørgen; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bildsøe, Mogens Kielland; forskningsadj.
Dalsgaard, Tania Marlene Stubdrup; forskningsass.
Ekelund, Flemming; forskningsadj.
Glønner, Henrik; forskningsadj.
Georguieva, Slavka; forskningsass.
Hansen, Claus Peter Bjælke; forskningsadj.
Jensen, Ingvar Bundgaard; forskningsadj.
Ortius, Diethilde; forskningsadj.
Pedersen, Karen-Marie; forskningsass.
Pedersen, Vivi; forskningsadj.
Røn, Regin Mandrup; forskningsass.
Staubli, Frank Thomas; forskningsadj.
Træholt, Carl; forskningslektor.
Vestergaard, Peter; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Balsby, Thorsten Johannes Skovbjerg.
Calabuig, Isabel.
Kristiansen, Jens Nyeland.
Latruffe, Claire Alice Colette.
Mourier, Tobias.
Schandorff, Søren.
Sunde, Peter.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Lenz, Camilla.
Malmkvist, Jens.
Nielsen, Lisa Bjørnlund.
Petersen, Annette Linda.
Svane, Pernille Charlotte.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium**VIP Internt finansieret**

Borum, Jens; lektor.
Christoffersen, Kirsten; lektor.
Dall, Peter Christian; lektor.
Jacobsen, Dean; lektor.
Jensen, Kaj Sand; professor.
Lindgaard-Petersen, Claus; lektor.
Nielsen, Lars Kamp; lektor.
Nielsen, Morten S; professor.
Pedersen, Ole; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Borch, Niels Henrik Rørholm; forskningsadj.
 Dal Cin, Luigi; forskningsass.
 Davidsson, Emil Torbjörn; forskningsadj.
 Do Carmo Pardal, Miguel Angelo; forskningsadj.
 Greve, Tina Maria; forskningsass.
 Kiehl, Kathrin Edith Luise; forskningsadj.
 Lyck, Susanne; forskningsass.
 Nielsen, Jon Theil; forskningsadj.
 Rohrlack, Thomas; forskningsadj.
 Salomonsen, Jørgen Christian; forskningsadj.

STIP Eksternt finansieret

Bojsen, Berit Horskjær; ph.d.-studerende.

Marinbiologisk Laboratorium*VIP Internt finansieret*

Blackburn, Nicholas David; post.doc.
 Fenchel, Tom M; professor.
 Gislason, Henrik; gæsteprofessor.
 Glud, Ronnie Nøhr; lektor.
 Hagerman, Lars Anders; lektor.
 Hansen, Per Juel; adjunkt.
 Køie, Marianne Bodil; lektor.
 Middelboe, Mathias; adjunkt.
 Muus, Kirsten; lektor.
 Olesen, Michael Ejner; lektor.
 Steffensen, John Fleng; lektor.
 Vismann, Bent; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Kühl, Michael; forskningslektor.
 Pedersen, Benedikte Hedegaard; forskningsadj.
 Ploug, Helle; forskningsadj.
 Thar, Roland Matthias; forskningsass.
 Thorsen, Marianne Seneca; forskningsadj.
 Wieland, Andrea Karin; forskningsstip.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Riemann, Lasse.
 Skovgaard, Alf.

Ph.d.-afhandlinger

Aastrup, Peter: Muskox Population Studies in Greenland.
 Dunyo, Samuel Kwaku: Studies on the Epidemiology and Control of Lymphatic Filariasis on the Coast of Ghana.
 Frederiksen, Helle Bisgaard: Soil microbiota responses. Effects of plants, soil properties and elevated CO₂.
 Hels, Tove: Effects of roads on amphibian populations.
 Laamrani, Hammou: Environmental control of schistosomiasis in irrigation schemes in Morocco.
 Magesa, Stephen Masingili: Malaria Parasite Dynamics: Epidemiology, Allelic Diversity and Turnover Rates of Plasmodium falciparum Infections in Tansanian Children.
 Nielsen, Jon Theil: Mikrobiel omsætning af kulstof fra vandplanter.
 Olsen, Annette: Iron and other risk factors of intestinal helminths and Schistosoma mansoni in western Kenya.
 Otiento, Michael Frederick: The parasite compatibility, morphometrics and population genetics of the genus Bulinus (Basommatophora: Planorbidae) in the coastal and the Lake Victoria regions of Kenya.

Petersen, Søren: Effects of toxic compounds on natural phytoplankton – with special emphasis on Tributyl-Tin (TBT) pollution induction community tolerance (PICT) and distribution based extrapolation models.
 Skovgaard, Alf: Physiological Aspects of Mixotrophy in Dinoflagellates.
 Tungstedt, Jens-Erik: Development of Cell-Specific Hormone Expression in Gastric Endocrine Cells – Correlations to homibox Protein.

Fondsstøtte**Zoologisk Institut, Parkområdet**

Assoc for the study of animal behaviour
 – Ata projekt (McGregor P.K) kr. 33.000.

Carlsbergfondet

– Apparat til bestemmelse af amidningsenzymers strukturer samt afdækning af deres virkemåder (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 250.000.
 – Evolutionen af parasitisme (Henrik Glenner) kr. 431.294
 – Studie af ansianblåfluglens kemiske mimicry (David Richard Nash) kr. 392.367.

Det Bioteknologiske Forskningsprogram

– Structure and function of receptors and signal molecules that control insect reproduction (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 800.000.

Grønlands Naturinstitut

– Økonomiske aspekter af interaktion mellem marine havpattedyr og fiskeriet (Jacobus J. Boomsma) kr. 160.000.

Landbrugsministeriet

– Kvalitative og kvantitative sammenhænge imellem jordbehandling, mikroflora, fauna og timing af nitrogenfrigørelse i økologisk jordbrug (Søren Christensen) kr. 450.000.

Novo Nordisk Fonden

– Structure and function of receptors and signal (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 150.000.
 – Structure and function of receptors and signal molecules that control insect reproduction (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 150.000.

Odense Universitet

– Løn til mogens bildsøe (Torben Dabelsteen) kr. 103.615.

Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og Rådgivningsvirksomhed

– Samarbejdsaftale med Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og Rådgivningsvirksomhed A/S vedr: Området sundhed og velfærd. (Leif Lau Jeppesen) kr. 662.000.

Rammboell, Hannemann og Højlund A/S

– Management of KRAU Wildlife reserve (Leif Lau Jeppesen) kr. 625.680.

Skov- og Naturstyrelsen

– Forsøg med skarvafværgeforanstaltninger (Mogens Bildsøe) kr. 500.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Animal Signal Diversity: Communication Network and Perceptual Aspects (Peter Kenneth McGregor) kr. 750.000.
- Co-evolution and adaptation of insects and their hosts and Symbionts.. (Jacobus J. Boomsma) kr. 300.000
- Evolution af ikke-kodende DNA (Peter Arctander) kr. 750.000.
- INSECT: Economy and Intergration of Insect Societies (Jacobus J. Boomsma) kr. 110.400.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium*Carlsbergfondet*

- Baktterial succession og biobedbrydeligt, opløst, organisk materiale i akvatiske miljøer (Morten Søndergaard) kr. 150.000.
- Planter og strøm i vandløb (Kaj Sand Jensen) kr. 394.583.

Dansk Polarcenter

- Sukkertangs bidrag til stofproduktion (Jens Borum) kr. 185.000.

Fonden af 20. December

- Mikroprofilering (Morten Søndergaard) kr. 245.000.

Forskningsstyrelsen/Nordatlantisk Forskning

- Klimatisk betingede ændringer i nordatlantiske søer (Kirsten Christoffersen) kr. 456.000.

Naturrådet m.fl.

- Temarapport/vismandsrapport 12/07/99 (Kaj Sand Jensen) kr. 10.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Dannelse og omsætning af microsystem (DOOM) (Kirsten Christoffersen) kr. 450.000.
- Funktionel diversitet (Morten Søndergaard) kr. 207.800.
- Interactions between terrestrial and aquatic ecosystems (Morten Søndergaard) kr. 48.000.
- Kulhydrater i akvatiske miljøer (Morten Søndergaard) kr. 682.536.
- Multi-purpose use of wetlands for sustainable catchment management (Lars Kamp Nielsen) kr. 82.800.

Øresundsuniversitetet

- Økotoksikologi (Kirsten Christoffersen) kr. 76.674.

Marinbiologisk Laboratorium*Carlsbergfondet*

- Klarlægelse af de bentiske mikroalgers udbredelse og produktion langs Young Sund Nordøstgrønland (Ronnie Nöhr Glud) kr. 157.730.
- Mikroorganismer i søpindsvin (Marianne Seneca Thorson) kr. 359.683.
- Udstyr til studie af den 2-dimensionale ilt-dynamik over akvatiske interfaser (Ronnie Glud) kr. 335.000.
- Apparatur til studiet af bakteriel populationsdynamik og funktionel diversitet i mikrobielle samfund (Mathias Middelboe) kr. 235.945.

EU

- Development of Recirculating Mariculture production Systems Designed to Minimize Environmental Impact (Nicolas Blackburn) kr. 919.056.

Elisabeth og Knud Petersens Fond

- Fødeoptag hos ålelarver (Benedikte Hedegaard Pedersen) kr. 72.600.

Friluftsrådet

- Etablering af skoletjeneste ved Øresundsakvariet (Jens P. Jeppesen) kr. 41.000.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

- Ilt som vækstbegrænsende faktor for danske laksefisk (John Fleng Steffensen) kr. 48.000.

NASA National Aeronautic & Space

- Molecular and geochemical analysis of Cyanobacteria (Michael Kühl) kr. 245.000.

SNF m.fl.

- Protozo-Konference 1999 (Per Juel Hansen/Jytte R.Nilsson) kr. 128.750.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Funktionel Diversitet i Plankton (Mathias Middelboe) kr. 54.000.
- Global Change projekt (Mathias Middelboe) kr. 48.000.
- Marine Planktonsystemers økologi (Mathias Middelboe) kr. 70.800.
- Marine Planktonsystemers økologi (Per Juel Hansen) kr. 70.800.
- Marine planktonsystemers økologi (Michael Olesen) kr. 70.800.
- Marine planktonsystemers økologi (Helle Ploug) kr. 75.000.
- New Technologies for the integrative study of the effect of environmental parameters (John Fleng Steffensen) kr. 42.000.
- Støtte til CLIMUS,COSA,EGAM (Ronnie Nöhr Glud) kr. 56.832.

Undervisningsministeriet

- Etablering af skoletjeneste ved øresundsakvariet (Jens P. Jeppesen) kr. 41.000.

Publikationer**Zoologisk Institut, Parkområdet**

- Andreassen J., Bennet-Jenkins E.M., Bryant C.: Immunology and Biochemistry of *Hymenolepis diminuta*. Advances in Parasitology 42, s. 223-275, 1999.
- Aron S., Campan E., Boomsma J.J., Passera L.: Social structure and split sex ratios in the ant *Pheidole pallidula*. Ethology, Ecology and Evolution 11, s. 209-227, 1999.
- Arvedlund M., McCormick M.I., Fautin D.G., Bildsøe M.: Host recognition and possible imprinting in the anemonefish *Amphiprion melanopus* (*pisces: pomacentridae*). Marine Ecology Progress Series 188, s. 207-218, 1999.
- Balsby T.J.S., Dabelsteen T.: Comparison of song transmission capabilities in perched song and song flight in whitethroats (*Sylvia communis*). Advances in Ethology 34, s. 112-112, 1999.

- Behnke J.M., McGregor P.K., et. al.: Semi-quantitative assessment of wing feather mite (*Acarina*) infestations on passerine birds from Portugal: Evaluation of the criteria for accurate quantification of mite burdens. *J. Zool.* 248, s. 337-347, 1999.
- Bekkevold D., Frydenberg J., Boomsma J.J.: Multiple mating and facultative polygyny in the Panamanian ant *Acromyrmex echinator*. *Behavioral Ecology and Sociobiology* 46, s. 103-109, 1999.
- Bendixen M., Johansen M.V., Andreassen J., Nansen P.: *Schistosoma japonicum* infection in pregnant mice. *Journal of Helminthology* 73, s. 277-278, 1999.
- Berthelsen H., Hansen L.T.: The Effect of Hay on the Behaviour of Caged Rabbits (*oryctolagus cuniculus*). *Animal Welfare* 8, s. 149-157, 1999.
- Bildsøe M., Jensen I.B., Vestergaard K.: Foraging behaviour of cormorants in poundnets in Denmark: The use of barrelnets to reduce predation. *Wildlife Biology* 4:3, s. 129-135, 1998.
- Bildsøe M., Dabelsteen T.: Song differences between three subspecies (*Erithaeus r. rubecula*, *E.r. microrhyncas* and *E.r. superbus*) of the robin: A statistical report. 55 s. Zoologisk Institut 1998.
- Boomsma J.J., Fjerdingstad E.J., Frydenberg J.: Multiple paternity, relatedness and genetic diversity in *Acromyrmex* leafcutter ants. *Proceedings of the Royal Society, London B.* 266, s. 249-254, 1999.
- Boomsma J.J.: Hamilton's rule generalized. *Foundations of Social Evolution, S.A. Frank. Trends in Ecology and Evolution* 14, s. 121, 1999.
- Burford F.R.L., McGregor P.K., Oliveira R.F.: Chorusing by male European fiddler crabs, *Uca tangeri*: a study of visual communication networks. *Acta Ethologica* 1, s. 33-41, 1998.
- Christensen B.: The enchytraeid fauna of the Palearctic tundra (Oligochaeta, Enchytraeidae). 1-37 s. C.A. Reitzels Forlag, Copenhagen 1999.
- Collins S., Terry A.M.R.: Conference Report: St. Andrews Bioacoustics Workshop. *Bioacoustics* 10, s. 225-226, 1999.
- Dabelsteen T., Mathevon N.: Song communication and diurnal variation in song degradation. *Advances in Ethology* 34, s. 117-117, 1999.
- Dabelsteen T., McGregor P.K., Lampe H.M., Langmore N.E., Holland J.: Quiet song in songbirds: an overlooked phenomenon. *Bioacoustics* 9, s. 88-106, 1998.
- Dabelsteen T.: Gurings, D.D. & Morton, E.S.: Animal vocal communication: A new approach. *Ibis* 141, s. 337-338, 1999.
- Dalsgaard T.M.S., Pedersen V.: The effect of early stimulation on heat and reproduction in farmed blue foxes. i: *Proceedings of the 33rd International Congress of the International Society for Applied Ethology, Norge* 17-24 august 1999.
- Dreisig H.: Namibia og Sydafrika 1998: I ørkenelefanternes rige. *Dansk Naturhistorisk Forenings årsskrift* 9 (1997/98), s. 50-55, 1999.
- Enghoff H., Holter P., Pedersen B.V.: *Lacinius horridus* (Panzer, 1794), en ny dansk mejer – samt lidt om Raghhammer Odde, Bornholm. *Ent. Meddr* 67, s. 137-139, 1999.
- Eriksen T.: Rørdrummens paukeadfærd. i: *Vejlernes natur* s. 200-207, P. Hald-Mortensen, 1998.
- Fox A.D., Hilmarsson J.O., Einarsson O., Boyd H., Kristiansen J.N., Stroud D.A., Walsh A.J., Warren S.M., Mitchell C.E., Francis I.S., Nygaard T.: Phenology and distribution of Greenland White-fronted Geese *Anser albifrons flavirostris* staging in Iceland. *Wildfowl* 50, s. 29-43, 1999.
- Glenner H., Høeg J.T.: Fate of the cypris and adult adductor muscles during metamorphosis of *Balanus amphitrite* (Cirripedia:Thoracica). *Journal of Crustacean Biology* 18, s. 463-470, 1998.
- Green P.R., Gentle L., Peake T.M., Scudamore R.E., McGregor P.K., Gilbert F.S., Dittrich W.H.: Pigeons' perception of the similarity between insect specimens. *Behav. Proc.* 46, s. 97-102, 1999.
- Grimmelikhuijzen C., Hauser F., Eriksen K.K., Williamson M.: *Invertebrate neurohormones and their receptors. i: Results and Problems in Cell Differentiation* s. 339-362, D. Richter, Springer Verlag, Heidelberg, Germany 1999.
- Hansen B.L., Hansen G.N., Thomsen A.: *Immunsystemet – vort indre forsvar.* 1-100 s. Gads Forlag, København 1999.
- Hansen C.P.B., Jeppesen L.L.: Mink's behaviour with free access to water for swimming. i: *Faglig Årsberetning 1998* s. 169-175, Pelsdyrerhvervets forsøgs- og rådgivningsvirksomhed 1999.
- Hansen C.P.B.: Normal behaviour of ranch mink with access to swimming water. i: *Nordic ISAE Winter Meeting, January 27-29, 1999 at Flåmslätt, Sweden* s. xx, 1999.
- Hansen C.P.B.: Does access to water for swimming change the behaviour and reproduction in adult farm mink. i: *NJF-seminar 308, 22-23 oktober, Reykjavik, Island,* 1999.
- Hansen D.L., Brødsgaard H.F., Enkegaard A.: Life table characteristics of *Macrolophus caliginosus* preying upon *Tetranychus urticae*. *Entomologia Experimentalis et Applicata* 93, s. 269-275, 1999.
- Hansen G.N.: Vascularization of the pituitary of the Australian lungfish, *Neoceratodus forsteri*. *Acta Zoologica* 80, s. 311-324, 1999.
- Hansen G.N.: Vascularization of the pituitary of the Australian lungfish, *Neoceratodus forsteri*. *Acta Zoologica* 80, s. 311-324, 1999.
- Hansen G.N., Hansen B.L.: *Kompendium og øvelsesvejledning i histologi.* 1-177 s. ICA's forlag, Zoologisk Institut, Københavns Universitet 1999.
- Heller K.E., Groth J., Træholt C.: Behavioural responses to captivity stress in groups of wild-living water monitor lizards (*Varanus salvator*): an evolutionary approach. *Mal. Nat. J.* 53 (4), s. 307-313, 1999.
- Hemsworth P.H., Pedersen V., Cox M., Cronin G.M., Coleman G.J.: A note on the relationship between the behavioural response of lactating sows to humans and the survival of their piglets. *Applied Animal Behavioural Science* 65, s. 43-52, 1999.
- Hindsbo O., Nielsen C.V.: Age related occurrence of *Balantidium coli* on a danish pig farm. g.6.04 s. 17. *International Conference of WAAVP. Copenhagen, Center for Exp. Parasitology* 1999.
- Hindsbo O., Nielsen C.V.: Observations on flotation of *Balantidium coli* cysts in McMaster counting chambers. c.6.48 s. 17. *International Conference of WAAVP. Copenhagen, Center for Exp. Parasitology* 1999.
- Hindsbo O., Nielsen C.V.: Observations on flotation of *Balantidium coli* cysts in McMaster counting chambers.

- Bulletin of the Scandinavian Society for Parasitology Vol. 9 No. 1, s. 37, 1999.
- Holland J., Dabelsteen T., Paris A.L., Pedersen S.B.: Energetic tails: potential cues for ranging? *Advances in Ethology* 34, s. 136-136, 1999.
- Holland J., Dabelsteen T., Pedersen S.B., Larsen O.N.: Degradation of u??? Troglodytes troglodytes song: implications for information transfer and ranging. *J. Acoust. Sec. Am.* 103, s. 2154-2166, 1998.
- Holm L.E., Forchhammer M.C., Boomsma J.J.: Low genetic variation in muskoxen (*Ovibos moschatus*) from western Greenland using microsatellites. *Molecular Ecology* 8, s. 675-679, 1999.
- Høeg J.T., Hosfeld B., Jensen P.G.: TEM studies on the lattice organs of cirripede cypris larvae (Crustacea, Thecostraca, Cirripedia). *Zoomorphology* 118, s. 195-205, 1998.
- Høeg J.T., Whyte M.A., Glenner H., Schram F.R.: New evidence on the basic phylogeny of the Cirripedia Thoracica. i: Crustaceans and the Biodiversity Crisis s. 101-114, FR Schram and JC von Vaupel Klein, Brill, Holland 1999.
- Jensen I.B., Arvedlund M.: Sønemoner, klovnfisk og dufte. *Naturens Verden* 9, s. 2-18, 1999.
- Kolbasov G., Høeg J.T., Elfimov A.S.: Scanning electron microscopy of acrothoracican cypris larvae (Crustacea, Thecostraca, Cirripedia, Acrothoracica, Lithoglyptidae). *Contrib. Zool.* 68, s. 143-160, 1999.
- Kristiansen J.N., Fox A.D., Jarrett N.S.: Resightings and recoveries of Canada Geese *Branta canadensis* in West Greenland. *Wildfowl* 50, s. 199-203, 1999.
- Kristiansen J.N., Walsh A.J., Fox A.D., Boyd H., Stroud D.A.: Variation in the belly barring of the Greenland White-fronted Goose *Anser albifrons flavirostris*. *Wildfowl* 50, s. 21-28, 1999.
- Kristiansen J.N., Fox A.D., Boyd H., Stroud D.A.: Greenland White-fronted Geese *Anser albifrons flavirostris* benefit from feeding in mixed-species flocks. *IBIS* 142, s. 139-158, 1999.
- Kristiansen J.N., Eriksen T.: Rørdrummens præference for paukeplads i Vejlerne. 75 s. Miljø- og Energiministeriet. Danmarks Miljøundersøgelser 1999.
- Larsen M.N., Roepstorff A.: Seasonal variation in development and survival of *Ascaris suum* and *Trichuris suis* eggs on pastures. *Parasitology* 119, s. 209-220, 1999.
- Latruffe C.A.C., McGregor P.K., Oliveira R.F.: Visual signalling and sexual selection in male fiddler crabs, *Uca tangeri*. *Mar. Ecol. Prog. Ser.* 189, s. 233-240, 1999.
- Lützen J.: *Styela clava* Herdman (Urochordata, Ascidiacea), a successful immigrant to North West Europe: Ecology, propagation and chronology of spread. *Helgoländer Meeresuntersuchungen* 52, s. 383-391, 1999.
- Lützen J., Du P.T.: Three colonial rhizocephalans from mantis shrimps and a crab in Vietnam, including *Pottsia serenei*, new species (Cirripedia: Rhizocephala: Thompsoniidae). *Journal of Crustacean Biology* 19, s. 902-907, 1999.
- Lützen J., Yamaguchi T.: *Sacculina oblonga*, new species (Cirripedia: Rhizocephala), parasitic on the grapsid crab *Cyclograpsus intermedius* (Decapoda: Brachyura) from Japan. *Journal of Crustacean Biology* 19, s. 886-890, 1999.
- McGregor P.K., Andersson S.: Animal communication – what is the signal to noise ratio? *Trends in Ecol & Evol* 14, s. 174-175, 1999.
- McGregor P.K.: By the people, for the people. *Nature* 401, s. 11-12, 1999.
- McGregor P.K.: Book review: *Animal Acoustic Communication* (Hopp, S.L., Owren, M.J. & Evans, C.S. eds). *Ibis* 141, s. 157-157, 1999.
- McGregor P.K.: CAL sessions for *Animal Behaviour*. *Life Sci. Educat. Computing* 9, s. 12-13, 1998.
- Mejer H., Wendt S., Thomsen L.E., Roepstorff A., Hindsbo O.: Nose-rings and transmission of helminth parasites in outdoor pigs. g.6.03 s. 17. International Conference of WAAVP. Copenhagen, Center for Exp. Parasitology 1999.
- Mitgutsch C., Hauser F., Grimmelikhuijzen C.: Expression and developmental regulation of the Hydra-RFamide and Hydra-LWamide preprohormone genes in Hydra: Evidence for transient phases of head formation. *Developmental Biology* 207, s. 189-203, 1999.
- Munk O.: The escal photophore of ceratioids (Pisces; Ceratioidei) – a review of structure and function. *Acta Zoologica* 80, s. 265-284, 1999.
- Nachman G., Heller K.E.: Fluctuating asymmetry as an index of fitness: Causality or statistical artifact? *OIKOS* 86:2, s. 357-365, 1999.
- Nachman G.: The effect of dispersal on the dynamics and persistence of an acarine predator-prey system in a patchy environment. i: *Acarology IX Symposia* s. 175-184, G.R. Needham, R. Mitchell, D.J. Horn & W.C. Welbourn, Ohio Biological Surveys, Columbus, Ohio 1999.
- Nemeth E., Winkler H., Dabelsteen T.: Die akustische Umwelt der Vögel in einem neotropischen Regenwald. *Bielefelder Ökologische Beiträge* 12, s. 173-173, 1998.
- Nielsen J., Boomsma J.J., Oldham N.J., Petersen H.C., Morgan E.D.: Colony-level and season-specific variation in cuticular hydrocarbon profiles of individual workers in the ant *Formica truncorum*. *Insectes Sociaux* 46, s. 58-65, 1999.
- Nilsson J.R.: In Memoriam: Cicily Chapman-Andresen (1918-1998). *Journal of Eukaryotic Microbiology* 46, s. 84-85, 1999.
- Nilsson J.R.: Vanadate affects nuclear division and induces aberrantly-shaped cells during subsequent cytokinesis in *Tetrahymena*. *Journal of Eukaryotic Microbiology* 46, s. 24-33, 1999.
- Oliveira R.F., McGregor P.K., Burford F.R.L., Custódio M.R., Latruffe C.A.C.: Functions of mudballing behaviour in the European fiddler crab *Uca tangeri*. *Anim. Behav.* 55, s. 1299-1309, 1998.
- Oliveira R.F., McGregor P.K., Latruffe C.A.C.: Know thine enemy: fighting fish gather information from observing conspecific interactions. *Proc. Roy. Soc. Lond. B* 265, s. 1045-1049, 1998.
- Otter K.A., McGregor P.K., Terry A.M.R., Burford F.R.L., Peake T.M., Dabelsteen T.: Do female great tits *Parus major* assess extra-pair males by eavesdropping on singing? A field study using interactive playback. *Proc. Roy. Soc. 266*, s. 1305-1309, 1999.
- Otter K.A., McGregor P.K., Terry A.M.R., Burford F.R.L., Peake T.M., Dabelsteen T.: Do female great tits *Parus major* assess extra-pair males by eavesdropping? A field study using interactive song playback. *Proc. Roy. Soc. Lond. B* 266, s. 1305-1310, 1999.
- Otter K.A., Peake T.M.: Book review: *Owings, D.H. & Morton, E.S.: Animal vocal communication: a new approach*. *Animal Behaviour* 56, s. 1576-1577, 1998.

- Otter K.A., Langemann U., Peake T.M.: Journal review: Evolution of communication. *International Society of Behavioral Ecology Newsletter* 10, s. 10-11, 1998.
- Overskaug K., Bolstad J.P., Sunde P., Øien I.J.: Fledgling behavior and survival in northern tawny owls. *The Condor* Vol. 101, No. 1, s. 169-174, 1999.
- Peake T.M., McGregor P.K.: Geographical variation in the vocalisation of the corncrake *Crex crex*. *Ethol. Ecol. Evol.* 11, s. 123-137, 1999.
- Peake T.M., McGregor P.K.: Seychelles Scops Owl vocal individually project: preliminary report for BirdLife International. 20 s. 1999.
- Peake T.M., McGregor P.K., Smith K.W., Tyler G., Gilbert G., Green R.E.: Individuality in corncrake *Crex crex* vocalization. *Ibis* 140, s. 121-127, 1998.
- Peake T.M., Otter K.A.: Book review: *Animal Acoustic Communication* (Hopp, S.L., Owren, M.J. & Evans, C.S. eds.). *Animal Behaviour* 56, s. 1304-1305, 1998.
- Pedersen B.V.: Stenhumlen, *Bombus lapidarius* er nu almindelig på Bornholm. *Fjælstaunijn* 23, s. 60-62, 1999.
- Pedersen B.V.: Myg. i: *Den Store Danske Encyclopædi* s. 544-545, 1999.
- Pedersen B.V.: Myrer. i: *Den Store Danske Encyclopædi* s. 559-561, 1999.
- Pedersen B.V.: DNA-analyser av Bin. 1-6 s. Sverige 1999.
- Pedersen J.S., Boomsma J.J.: Genetic analysis of colony structure in polydomous and polygynous ant populations. *Biological Journal of the Linnean Society* 66, s. 115-144, 1999.
- Pedersen J.S., Boomsma J.J.: Positive association of queen number and queen mating frequency in *Myrmica* ants: a challenge to the genetic variability hypothesis. *Behavioral Ecology and Sociobiology* 45, s. 185-193, 1999.
- Pedersen J.S., Boomsma J.J.: Multiple paternity in social Hymenoptera: estimating the effective mate number in single-double mating populations. *Molecular Ecology* 8, s. 577-587, 1999.
- Pedersen J.S., Boomsma J.J.: Effect of habitat saturation on the number and turnover of queens in the polygynous ant *Myrmica sulcinodis*. *Journal of Evolutionary Biology* 12, s. 903-917, 1999.
- Pedersen S.B.: Preliminary operation manual for event recorder Eventree. 16 s. Cent. for Sound Communication, Zoological Inst. 1998.
- Pedersen V., Jeppesen L.L.: Adfærdsdyslogi og Produktionsparametre hos mink i alternativ indhusning. i: NJF-seminar 308, 22-23 oktober, Reykjavik, Island, 1999.
- Pedersen V., Jeppesen L.L.: Legetøj til blååve, forbedrer det reproduktionen. i: *Faglig Årsberetning*, 1998, Niels Therkildsen, DP/DPA (red.), Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og Rådgivningsvirksomhed A/S, 1999.
- Prum R.O., Torres R.H., Williamson S., Dyck J.: Coherent light scattering by blue feather barbs. *Nature* 396, s. 28-29, 1998.
- Prum R.O., Torres R.H., Williamson S., Dyck J.: Two-dimensional Fourier analysis of the spongy medullary keratin of structurally coloured feather barbs. *Proceedings Royal Society* 266, s. 13-22, 1999.
- Sunde P., Overskaug K., Kvam T.: Intraguild predation of lynxes on foxes: Evidence of interference competition? *Ecography* 22, s. 521-523, 1999.
- Tavares J.P., Latruffe C.A.C., McGregor P.K.: Microgeographic song variation in the corn bunting (*Miliaria calandra*) in southern Portugal: dialects and sub-dialects. *Adv. In Ethol.* 34, s. 116-116, 1999.
- Thomsen L.E., Mejer H., Wendt S., Roepstorff A., Hindsbo O.: The influence of stocking rate on helminth transmission in outdoor pigs. g.6.07 s. 17. *International Conference of WAAVP*. Copenhagen, Center for Exp. Parasitology 1999.
- Vestergaard K., Bildsøe M.: Dustbathing in relation to early pecking experience in gamepheasants (*Phasianus colchinus*). *Acta vet. Brno* 68, s. 141-148, 1999.
- Vestergaard K., Bildsøe M.: Regulation of dustbathing in feathered and featherless domestic chicks: The Lorenzian model revisited. *Animal Behaviour* 58, s. 1017-1025, 1999.
- Villesen P., Gertsch P.J., Frydenberg J., Mueller U.G., Boomsma J.J.: Evolutionary transition from single to multiple mating in fungus-growing ants. *Molecular Ecology* 8, s. 1819-1825, 1999.
- Walde S.J., Nachman G.: Dynamics of spatially structured spider mite populations. i: *Theoretical approaches to biological control* s. 26, Bradford A. Hawkins & Howard V. Cornell, Cambridge University Press, Cambridge UK. 1999.
- Wendt S., Mejer H., Thomsen L.E., Roepstorff A., Hindsbo O.: Helminth transmission in pigs on pasture in relation to pig behaviour. e.1.04 s. 17. *International Conference of WAAVP*. Copenhagen, Center for Exp. Parasitology 1999.
- Willingham III A.L., Johansen M.V., Bøgh H.O., Ito A., Andreassen J., Lindberg R., Christensen N.Ø., Nansen P.: Short Report: Congenital transmission of schistosoma japonicum in pigs. *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene* 60, s. 311-312, 1999.
- Zemek R., Nachman G.: Interactions in a tritrophic acarine predator-prey metapopulation system: Prey location and distance moved by *Phytoseiulus persimilis* (Acari: Phytoseiidae). *Experimental & Applied Acarology* 23, s. 19, 1999.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

- Anderson N.J., Bennike O., Christoffersen K., Jeppesen E., Markager S., Miller G., Renberg I.: Limnological and palaeolimnological studies of lakes in south-western Greenland. *Geology of Greenland Survey Bulletin* 183, s. 68-74, 1999.
- Borch N.H., Kirchman D.L.: Protection of protein from bacterial degradation by submicron particles. *Aquat Microb Ecol* 16, s. 265-272, 1999.
- Brodersen K.P., Lindegaard C.: Mass occurrence and sporadic distribution of *Corynocera ambigua* Zetterstedt (Diptera, Chironomidae) in Danish lakes. Neo- and palaeolimnological records. *Journal of Paleolimnology* 22, s. 41-52, 1999.
- Christensen K.K., Sand-Jensen K.: Precipitated iron and manganese plaques restrict root uptake of phosphorus in *Lobelia dortmanna*. *Canadian Journal of Botany* 76, s. 2158-2163, 1998.
- Christoffersen K., Arboe H.N., Landkildehus F., Jeppesen E., Søndergaard M.: *Studies of Lepidurus arcticus*. 45-46 s. Ministry of Research and Information Technology. DK 1999.
- Duarte C.M., Geertz-Hansen O., Thampanya U., Terrados J., Fortes M.D., Nielsen L.K., Borum J., Boromthanarath S.: Relationship between sediment conditions and man-

- grove *Rhizophora apiculata* seedling growth and nutrient status. *Mar. Ecol. Prog. Ser.* 175, s. 277-283, 1998.
- Jacobsen D.: Patterns of macroinvertebrate species richness in streams: a review. i: *Biodiversity in Benthic Ecology. Proceedings from Nordic Benthological Meetings in Silkeborg, Denmark.* s. 29-38, Friberg, N. and Carl, J. D. (eds.), National Environmental Research Institute, Denmark, NERI, Silkeborg 1999.
- Jacobsen D.: Hvad skal en dansk vandløbsbiolog i Ecuador? *Aktuel Naturvidenskab* 2, s. 22-24, 1999.
- Jeppesen E., Christoffersen K., Landkildehus F., Arboe N.H., Riget F., Søndergaard M.: Lake investigations at Zackenberg. Zackenberg Ecological Research operations 4th Annual Report 1998, s. 43-45, 1999.
- Nielsen J.T., Søndergaard M.: Production of epiphytic bacteria and bacterioplankton in three shallow lakes. *Oikos* 86, s. 283-292, 1999.
- Rysgaard S., Hansen J.W., Sejr M.K., Borum J., Laursen J.S., Ehlme G., Elander M.: Changes in Arctic marine production. 54-56 s. Ministry of Research & Information Technology. DK 1999.
- Sand-Jensen K., Andersen K., Andersen T.: Dynamic Properties of Recruitment, Expansion and Mortality of Macrophyte Patches in Streams. *Internat. Rev. Hydrobiol.* 84, s. 497-508, 1999.
- Sand-Jensen K., Frost-Christensen H.: Plant growth and photosynthesis in the transition zone between land and stream. *Aquatic Botany* 63, s. 23-35, 1999.
- Sand-Jensen K.: Budget shock hits Danish universities. *Nature* 398, s. 365, 1999.
- Sand-Jensen K., Christensen P.B.: Kursen er lagt: Fremad zig-zag. *Aktuel Naturvidenskab* 1, s. 54-56, 1999.
- Sand-Jensen K.: Ny biologi i ny natur? *Vand & Jord* 2, s. 45-47, 1999.
- Sand-Jensen K., Riis T., Markager S., Vincent W.F.: Slow growth and decomposition of mosses in Arctic lakes. *Can. J. Fish. Aquat. Sci.* 56, s. 388-393, 1999.
- Sand-Jensen K., Riis T.: Vandløbene i de gode gamle dage. *Urt* 2, s. 46-53, 1999.
- Sand-Jensen K., Middelboe A.L.: Østersøen – ung og fattig. *Naturens Verden* 4, s. 2-14, 1999.
- Sand-Jensen K.: Bakterier løfter i flok. *Aktuel Naturvidenskab* 2, s. 26-27, 1999.
- Sand-Jensen K.: Forsagere i minefeltet mellem natur og landbrug. *Aktuel Naturvidenskab* 3, s. 40-41, 1999.
- Sand-Jensen K., Pedersen O.: Velocity gradients and turbulence around macrophyte stands in streams. *Freshwater Biology* 42, s. 315-328, 1999.
- Sand-Jensen K.: Overblik og videnskabelige detaljer. *Aktuel Naturvidenskab* 4, s. 39-41, 1999.
- Sand-Jensen K.: Den hjælmklædte dafnie og den bitre radise. *Aktuel Naturvidenskab* 4, s. 19-21, 1999.
- Terrados J., Duarte C.M., Nielsen L.K., Agawin N.S.R., Cacia E., Lacap D., Fortes M.D., Borum J., Lubanski M., Greve T.M.: Are seagrass growth and survival constrained by the reducing conditions of the sediment? *Aquat. Bot.* 65, s. 175-197, 1999.
- Terrados J., Borum J., Duarte C.M., Fortes M.D., Nielsen L.K., Agawin N.S.R., Kenworthy W.J.: Nutrient and mass allocation of South-east Asian seagrasses. *Aquat. Bot.* 63, s. 203-217, 1999.
- Terrados J., Agawin N.S.R., Duarte C.M., Fortes M.D., Kamp-Nielsen L., Borum J.: Nutrient limitation of the tropical seagrass *Enhalus acoroides* (L.) Royle in Cape Boliano, NW Philippines. *Aquat. Bot.* 65, s. 123-139, 1999.
- Thostrup L., Christoffersen K.: Direct toxic effects of microcystin on survival, growth and fecundity of *Daphnia magna*. *Archiv für Hydrobiologie* 145, s. 447-467, 1999.
- Törnblom E., Søndergaard M.: Seasonal dynamics of bacterial biomass and production on eelgrass *Zostera marina* leaves. *Mar. Ecol. Prog. Ser.* 179, s. 231-240, 1999.
- Vestergaard O.S., Sand-Jensen K.: Bikarbonat regulerer vandplanter i søer. *Vand & Jord* 1, s. 26-30, 1999.

Marinbiologisk Laboratorium

- Blackburn N., Fenchel T.: Influence of bacteria, diffusion and shear on micro-scale nutrient patches, and implications for bacterial chemotaxis. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 189, s. 1-7, 1999.
- Blackburn N., Fenchel T.: Modelling of Microscale Patch Encounter by Chemotactic Protozoa. *Protist* 150, s. 337-343, 1999.
- Eschemann A., Kuhl M., Cypionka H.: Aerotaxis in *Desulfovibrio*. *Environm.Microbiol.* 1(6), s. 489-494, 1999.
- Fenchel T.: Om at svømme i sirup. *Naturens Verden* 9, s. 34-40, 1999.
- Fenchel T., Glud R.N.: Motile Chemosensory Behaviour of Phagotrophic Protists: Mechanisms for and Efficiency in Congregating at Food Patches. *Protist* 150, s. 325-336, 1999.
- Fenchel T., Finlay B.J.: Divergent Perspectives on Protist Species Richness. *Protist* 150, s. 229-233, 1999.
- Fenchel T., Kuhl M.: Livet før det højere liv. *Naturens Verden* 10, s. 20-35, 1999.
- Forster S., Glud R.N., Gundersen J.K., Huettel M.: *In Situ* Study of Bromide Tracer and Oxygen Flux in Coastal Sediments. *Estuar.Coastal & Shelf Sci.* 49, s. 763-774, 1999.
- Garcia-Pichel F., Kuhl M., Nübel U., Muyzer G.: Salinity-Dependent Limitation of Photosynthesis and Oxygen Exchange in Microbial Mats. *J.Phycol.* 35, s. 227-228, 1999.
- Gislason H.: Single and multispecies reference points for Baltic fish stocks. *ICES J.Mar.Sci.* 56, s. 571-583, 1999.
- Gislason H., Rice J.: Modelling the response of size of diversity spectra of fish assemblages to changes in exploitation. *ICES J.Mar.Sci.* 55, s. 362-370, 1998.
- Glud R.N., Fenchel T.: The importance of ciliates for interstitial solute transport in benthic communities. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 186, s. 87-93, 1999.
- Glud R.N., Gundersen J.K., Holby O.: Benthic *in situ* respiration in the upwelling area of central Chile. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 186, s. 9-18, 1999.
- Glud R.N., Klimant I., Holst G., Kohls O., Meyer V., Kühl M., Gundersen J.K.: Adaptation, test and in situ measurements with O₂ microoptodes on benthic landers. *Deep Sea Research I* 46, s. 171-183, 1999.
- Glud R.N., Kühl M., Kohls O., Ramsing N.B.: Heterogeneity of oxygen production and consumption in a photosynthetic microbial mat as studied by planar optodes. *J.Phycol.* 35, s. 270-279, 1999.
- Haecy P., Andersson A.: Primary and bacterial production in sea ice in the northern Baltic Sea. *Aquat.Microb.Ecol.* 20, s. 107-118, 1999.
- Hagerman L., Vismann B.: Effects of thiosulphate on

- haemocyanin oxygen affinity in the isopod *Saduria entomon* (L.) and the brown shrimp *Crangon crangon* (L.). *J.Comp.Physiol.B.* 169, s. 549-554, 1999.
- Hansen P.J., Calado A.J.: Phagotrophic Mechanisms and Prey Selection in Free-living Dinoflagellates. *J.Eukaryot.Microbiol.* 46(4), s. 328-389, 1999.
- Hansen P.J.: Meeting Report: Third European Congress of Protistology and 9th European Congress on Ciliate Biology, Helsingør, Denmark, July 26-30. *Protist* 150, s. 225-228, 1999.
- Herskin J.: Effects of social and visual contact on the oxygen consumption of juveniel sea bass measured by computerized intermittent respirometry. *J.Fish.Biol.* 55, s. 1075-1085, 1999.
- Jakobsen H.H., Montagnes D.J.S.: A Redescription of *Balanion comatum* Wulff, 1919 (Prorodontida, Ciliophora) with Notes on its Cultivation and Behaviour. *J.Eukaryot.Microbiol.* 46(2), s. 198-205, 1999.
- Jørgensen B.B., Kühl M.: Mikrosensoren zur Messung chemischer Parameter. *Biospektrum* 5(1), s. 34-36, 1999.
- Kosta J.E., Thamdrup B., Glud R.N., Canfield D.E.: Rates and pathways of carbon oxidation in permanently cold Arctic sediments. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 180, s. 7-21, 1999.
- Kuikka S., Hildén M., Gislason H., Hansson S., Sparholt H., Varis O.: Modeling environmentally driven uncertainties in Baltic cod (*Gadus morhua*) management by Bayesian influence diagrams. *Can.J.Fish.Aquat.Sci.* 56(4), s. 629-641, 1999.
- Køie M.: Metazoan parasites of flounder *Platichthys flesus* (L.) along a transect from the Southwestern to the Northeastern Baltic Sea. *ICES J.Mar.Sci.* 56, s. 157-163, 1999.
- Lundsgaard C.O., Olesen M., Reigstad M., Olli K.: Source of settling Material: Aggregation and zooplankton mediated flux in the Gulf of Riga. *J.Mar.Sys.* 23(1-3), s. 197-210, 1999.
- McKenzie D.J., Piraccini G., Agnisola C., Steffensen J.F., Bronzi P., Bolis C.L., Tota B., Taylor E.W.: The influence of dietary fatty acid composition on the respiratory and cardiovascular physiology of Adriatic sturgeon (*Acipenser naccarii*): A review. *J.Appl.Ichthyol.* 15, s. 265-269, 1999.
- Nielsen M.E.: An enhanced humoral immune response against the swimbladder nematode, *Anguillicola crassus*, in the Japanese eel, *Anguilla japonica*, compared with the European eel, *A.anguilla*. *J.Helminth* 73, s. 227-232, 1999.
- Nielsen T.G., Hansen P.J.: Dyreplankton i danske farvande (Tema-rapport DMU 28). 64 s. 1999.
- Noble R.T., Middelboe M., Fuhrman J.A.: Effects of viral enrichment on the mortality and growth of heterotrophic bacterioplankton. *Aquat.Microb.Ecol.* 18, s. 1-13, 1999.
- Nübel U., Garcia-Pichel F., Kuhl M., Muyzer G.: Spatial scale and the diversity of benthic cyanobacteria and diatoms in a salina. *Hydrobiologia* 401, s. 199-206, 1999.
- Ockelmann K.W.: Dyreliv på bunden af Øresund. i: *Øresund – Naturligtvis* s. 14-23, 1999.
- Olesen M., Lundsgaard C.O., Andrushaitis A.: Influences of nutrient and mixing on primary production and community respiration in the Gulf of Riga. *J.Mar.Syst.* 23(1-3), s. 127-143, 1999.
- Olesen M.: Biologisk stofproduktion og transport til bunden – måler vi rigtigt? i: *I havmiljøet ved årtusindskiftet* s. 131-142, B. Lomstein (ed.), SMP publication., 1999.
- Ploug H., Grossart H-P.: Bacterial production and respiration in suspended aggregates – a matter of the incubation method. *Aquat.Microb.Ecol.* 20, s. 21-29, 1999.
- Ploug H., Grossart H-P., Azam F., Jørgensen B.B.: Photosynthesis, respiration, and carbon turnover in sinking marine snow from surface waters of Southern California Bight: implications for the carbon cycle in the ocean. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 179, s. 1-11, 1999.
- Ploug H., Jørgensen B.B.: A net-jet flow system for mass transfer and microsensor studies of sinking aggregates. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 176, s. 279-290, 1999.
- Ploug H., Stolte W., Epping E.H.G., Jørgensen B.B.: Diffusive boundary layers, photosynthesis, and respiration of the colony-forming plankton algae, *Phaeocystis* sp. *Limnol.Oceanogr.* 44 (8), s. 1949-1958, 1999.
- Ploug H., Stolte W., Jørgensen B.B.: Diffusive boundary layers of the colony-forming plankton alga *Phaeocystis* sp. – implications for nutrient uptake and cellular growth. *Limnol.Oceanogr.* 44 (8), s. 1959-1967, 1999.
- Pringault O., de Wit R., Kuhl M.: A Microsensor Study of the Interaction between Purple Sulfur and Green Sulfur Bacteria in Experimental Benthic Gradients. *Microb.Ecol.* 37, s. 173-180, 1999.
- Sandberg-Kilpi E., Vismann B., Hagerman L.: Tolerance of the Baltic amphipod *Monoporeia Affinis* to hypoxia, anoxia and hydrogen sulfide. *Ophelia* 50 (1), s. 61-68, 1999.
- Satapomin S.: Carbon content of some common tropical Andaman Sea copepods. *J.Plank.Res.* 21, s. 2117-2123, 1999.
- Schramm A., Santegoeds C.M., Nielsen H.K., Ploug H., Wagner M., Pribyl M., Wanner J., Amann R., de Beer D.: On the Occurrence of Anoxic Microniches, Denitrification, and Sulfate Reduction in Aerated Activated Sludge. *Appl.& Environm.Microbiol.* 65(9), s. 4189-4196, 1999.
- Smirnov A.V.: An illustrated survey of gymnamoebae isolated from anaerobic sediments of the Nivå Bay (The Sound) (rhizopoda, lobosea). *Ophelia* 50(2), s. 113-148, 1999.
- Smirnov A.V.: Re-description of *Thecamoeba munda* Schaeffer 1926 (*Gymnamoebia*, *Thecamoebidae*), isolated from the Baltic Sea. *Europ.J.Protistol.* 35, s. 66-69, 1999.
- Thorsen M.S.: Abundance and biomass of the gut-living microorganisms (bacteria, protozoa and fungi) in the irregular sea urchin *Echinocardium cordatum* (Spatangoida: Echinodermata). *Mar.Biol.* 133, s. 353-360, 1999.
- Tuomi P., Lundsgaard C.O., Ekebom J., Olli K., Kunnis K.: The production and potential loss mechanisms of bacterial biomass in the southern Gulf of Riga. – *J.Mar.Sys.* 23(1-3):185-196, 1999.

Botanisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Instituttets bestyrelse er Øjvind Moestrup (instituttleder), Marianne Philipp (viceinstituttleder), Ulrik Søchting (VIP), Bo Johansen (VIP), Anders Michelsen (VIP), Kate Jensen (TAP), Karna Heinsen (TAP), Louise B. Pedersen (ph.d.-observatør) og Anja Olsen (observatør for de studerende).

Organisation

Botanisk Institut består af tre afdelinger: Afdeling for Alger og Svampe, Botanisk Laboratorium og Økologisk Afdeling. Instituttets virksomhed er beskrevet i de respektive afdelingers beretninger.

Adresse

Botanisk Institut
Øster Farimagsgade 2D
1353 København K
Telefon: 35 32 21 60
Fax: 33 13 23 21
<http://www.bot.ku.dk/>

Instituttlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Botanisk Institut gennemgik med udgangen af 1999 en større ændring idet instituttets tre hidtige afdelinger, Botanisk Laboratorium, Afdelingen for Økologisk Botanik samt Afdelingen for Alger og Svampe, nedlagdes og der oprettedes i stedet 6 forskningsgrupper: Alger (fykologi), Evolutionær Botanik, Fysiologisk Økologi, Svampe (mykologi), Systematik og Plantegeografi, samt Økologi, Evolution og Diversitet. Endvidere oprettedes en række fælleslaboratorier, som sorterer direkte under Botanisk Institut, d.v.s. er administrativt uafhængige af forskergrupperne. Det drejer sig om DNA laboratoriet, Elektronmikroskopisk labororium, Histologisk labororium, HPLC laboratoriet, Økologisk-kemisk labororium, samt Laboratoriet for Foto, grafik og billedanalyse. Formålet med den ny struktur er et forsøg på at opnå en større fleksibilitet og effektivitet på instituttet. Det afspejler desuden den udvikling der foregår henimod oprettelsen af større fællesfaciliteter, som kan udnyttes af en større medarbejderkreds.

Botanisk Institut mistede i foråret 1999 5 lektorater på grund af nedskæringer på Det Naturvidenskabelige Fakultet og undervisningsudbuddet måtte reduceres tilsvarende.

Personaleforhold

Botanisk Institut mistede i foråret 1999 5 lektorater på grund af nedskæringer på det Naturvidenskabelige Fakultet og undervisningsudbuddet måtte reduceres tilsvarende.

Afdelingen for Alger og Svampe

Forskningsvirksomhed

Afdelingen forsker i alger og svampe og visse heterotrofe flagellater. Forskningsprojekterne dækker taksonomi, evolution, biogeografi, fysiologi, populationsbiologi, økologi og økotoksikologi.

Algelaboratoriet

Laboratoriets forskning kan grupperes i to hovedtemaer og to centre:

1. Planktonalger.
2. Benthiske alger.
3. Skandinavisk Kulturcenter for Alger og Protozoer.
4. IOC-DANIDA Centre on Harmful Algae.

1. Planktonalger

1.1. Nanoplankton i antarktiske havområder

Projektet, hvis primære formål er at beskrive diversiteten af protist-flagellater, deres udbredelse og biomasse i Ross Havet, er finansieret af det amerikanske forskningsråd og SNF. Fra Ross Havet blev der taget talrige prøver fra havis og de frie vandmasser. Vha. lys- og elektronmikroskopi er der arbejdet med diversitet og økologi af dinoflagellater tilknyttet havisen og de frie vandmasser i Ross Havet. Der er foretaget en lys- og elektronmikroskopisk beskrivelse af en ny art af slægten *Pyramimonas* og et arbejde over artens cystedannelse og livshistorie er afsluttet (N. Daugbjerg med H.J. Marchant og H.A. Thomsen).

1.2. Ultrastruktur, fylogeni og taksonomi

Algegruppernes opståen og fylogeni er fortsat et væsentligt forskningsområde på afdelingen. Indsatsen har været koncentreret om ultrastrukturen af flagellapparatet hos en række protister og dens anvendelse som fylogenetisk indikator. En ny parasit på dinoflagellater, *Parvilucifera infestans* blevet beskrevet. Dens infektionsmønster og værtsspektrum samt dens effekt på økosystemerne studeres med henblik på en eventuel anvendelse til bekæmpelse af toksiske planktonalger (Ø. Moestrup med F. Norén, Göteborg).

Grønalgene *Pediastrum orientale* studeres i kultur med hensyn til vægskulptur og morfologi (H. Nielsen), og der er påbegyndt et studium af *Pediastrum*-arters forekomst i sø-sedimenter fra Dallund Sø på Fyn mhb. anvendelse som indikatorer for skift i søens trofegrad (H. Nielsen med P. Rasmussen, GEUS).

1.3. Furealger

Ved hjælp af lysmikroskopi, pigmentsammensætning og nukleotidsekvensdata er der foretaget en afgrænsning af furealgerne *Gyrodinium aureolum* og *Gymnodinium mikomotoi* (N. Daugbjerg med G. Hansen og P. Henriksen, DMU).

1.4. Gulalger

Undersøgelserne over gulalgernes biogeografi er videreført. Der er arbejdet på flere regionale monografier og floraer: Gulalgebundet i Flora Criptogamica de Tierra del Fuego (J. Kristiansen med S. Vigna, Buenos Aires), Brasiliens gulalgeflora (J. Kristiansen med M. Menezes, Rio de Janeiro og I. Francheschini, Paris) samt bidraget om gulalger til den engelske ferskvandsflora. Der arbejdes med en revision af Asmund & Kristiansen: The genus *Mallomonas* (1986) (J. Kristiansen med assistance af J.F. Lind).

1.5. Molekylær fylogeni hos alger

Hovedaktiviteten ligger på studiet af evolution og fylogeni af heterokonte alger, dinoflagellater og "primitive" grønalger baseret på sekvensdata fra rDNA. Der arbejdes både på arts- og populationsniveau (N. Daugbjerg).

1.6. Toksiske planktonalger

Der er fundet en domoinsyre-producerende art af slægten *Nitzschia*. Da domoinsyre er en nervegift, og *Nitzschia* er en slægt med 900 beskrevne arter, kan dette få stor umiddelbar betydning. Arten, som er isoleret fra Vietnam, men formentlig er vidt udbredt, er beskrevet i detaljer ved hjælp af lysmikroskopi, transmissions-elektronmikroskopi og højopløsnings-scanningelektronmikroskopi. Domoinsyrene evt. vandring i fødekæderne (fisk, rejer) søges belyst ved anvendelse af en toksisk art af *Pseudo-nitzschia* fra Danmark. En *Pseudo-nitzschia* fra Mexico og Thailand er under beskrivelse (N. Lundholm og Ø. Moestrup).

En bestemmelsesnøgle til samtlige beskrevne arter af *Chrysochromulina* er under udarbejdelse (M.Ø. Jensen, Ø. Moestrup, H.A. Thomsen og forskere fra Oslo Univ.).

2. Benthiske alger

2.1. Autøkologi og økolyper

Der er foretaget sammenlignende salinitets- og temperaturgradientstudier på brunalgerne *Giraudia sphacelarioides* fra Lanzarote og Danmark, og *Acinetospora crinita* fra Frankrig og Danmark (P.M. Pedersen & Aa. Kristiansen). Endvidere er tilpasninger til arktiske/subarktiske forhold hos brunalgen *Coelocladia arctica* blevet studeret på grundlag af stammer fra Grønland og det nordlige Baffin Island (P.M. Pedersen med R.T. Wilce, Amherst, Massachusetts, USA & B.L. Siemer).

2.2. Arktiske havalger

Undersøgelser af algemateriale fra Ikkafjorden, SV Grønland, er fortsat (Aa. Kristiansen).

Studiet af en række enalgekulturer fra Baffin Island og Grønland er fortsat, idet nogle højarktiske arter har en for brunalger særpræget form for reproduktion (P.M. Pedersen med R.T. Wilce, Amherst, Massachusetts, USA).

2.3. Østersøens benthiske alger

Under det 3-årige forskningsprojekt "Long-term Changes in Baltic Algal Species and Ecosystems", finansieret af EU-MAST III programmidler, er der indsamlet materiale og etableret enalgekulturer fra Østersøen. Indsamlinger er sket med henblik på autøkologiske analyser og populationsstudier. Der er påbegyndt projekter med udvalgte arter, f.eks. *Scytosiphon lomentaria* og *Enteromorpha intestinalis* (P.M. Pedersen, Aa. Kristiansen, L. Düwel og J. Reker).

2.4. Brunalge-fylogeni

Rubisco-fylogeni af brunalgeordenerne Ectocarpales, Chordariales, Dictyosiphonales og Scytosiphonales er undersøgt (B.L. Siemer med P.M. Pedersen).

2.5. Kalkinkrusterede rødalger

Undersøgelsen af kalkinkrusterede rødalger i danske farvande er fortsat mhp. en taksonomisk revision vha. bl.a. lys- og elektronmikroskopi. Ligeledes undersøges arternes udbredelse i forhold til den aftagende saltholdighed i de danske farvande (S. Wegeberg).

3. Skandinavisk Algekultursamling

Arbejdet med fremstilling af et nyt katalog til publicering på internettet blev fortsat i 1999. Der er leveret kulturer til danske og udenlandske forskningsinstitutioner. På grund af et alvorligt kølesvigt i årets varmeste periode og deraf føl-

gende omfattende skader på kulturerne, har næsten al udadvendt aktivitet måttet suspenderes i årets sidste 5 måneder. De normale aktiviteter er nu genoptaget på internet-adressen: www.sccap.bot.ku.dk.

4. IOC-DANIDA Science and Communication Centre on Harmful Algae

Centret, der er etableret i samarbejde mellem UNESCOs Internationale Oceanografiske Kommission (IOC) og DANIDA, Botanisk Institut, Danmarks Fiskeriundersøgelser og Danmarks Miljøundersøgelser er for tiden koncentreret omkring et DANIDA/ENRECA projekt i Vietnam samt et projekt i Østafrika. I begge projekter undersøges udbredelse og forekomst af potentielt giftige alger i kystnære farvande med henblik på at fremstille identifikationslitteratur til brug for lokale forskningsinstitutioner og overvågningsmyndigheder. Til det vietnamesiske projekt er der knyttet to vietnamesiske ph.d.-studerende (L.N. Nguyen og H.N. Doan) samt en forskningsassistent (J. Skov).

Svampelaboratoriet

Laboratoriets forskning kan grupperes i fire temaer:

1. Taksonomi, fylogeni og biogeografi.
2. Molekylær økologi og populationsgenetik.
3. Kompostering.
4. Computerbaseret bestemmelsessystem.

1. Taksonomi, fylogeni og biogeografi

1.1. Discomyceters taksonomi og diversitet

Der er foretaget indsamlinger af arktisk-alpine discomyceter i Finmark, Norge sammen med S. Sivertsen, Trondheim (H. Dissing).

1.2. Fylogeni inden for bægersvampe

Der foretages en molekylærfylogenetisk analyse af slægten *Peziza* på grundlag af 28S rDNA sekvenser og morfologiske karakterer (K. Hansen med mykologer på Harvard University, Cambridge, USA).

1.3. Kernesvampe

Et delvist DNA-baseret arbejde om et kompleks af brand-tilknyttede arter af slægten *Daldinia* er afsluttet, og et arbejde over de nordiske *Nemanea*-arter nærmer sig sin afslutning.

Desuden er der blevet udarbejdet nøgler til nordiske kerne- og kødkernesvampe, som publiceres i bind 1 af Nordic Macromycetes (T. Læssøe).

1.4. Laver

1.4.1. Teloschistales

Undersøgelsen af fylogeni på grundlag af molekylære karakterer inden for Teloschistales er fortsat og har resulteret i en revision af den klassiske morfologi-baserede taksonomi (U. Søchting).

1.4.2. Antarktiske laver

Bearbejdelse af de i 1998 indsamlede laver fra Livingston Island, South Shetland Islands har resulteret i et stort antal nye arter for det Antarktiske område (U. Søchting med D.O. Øvstedal, Bergen). Der er beskrevet tre nye arter af *Caloplaca* for Antarktis (U. Søchting med M. Olech og D.O. Øvstedal).

1.4.3. Subantarktiske laver

Diversitet og biogeografisk affinitet af laver på de subantarktiske franske øer Kerguelen, Crozet og Ny Amsterdam er studeret på grundlag af egne indsamlinger (R. Poulsen og U. Søchting).

1.4.4. Biodiversitet i Bhutan

I samarbejde med landbrugsministeriet i Bhutan blev der i 1998 indsamlet laver i Himalaya. Et betydeligt antal arter er identificeret, og der er publiceret om biodiversiteten og den praktiske anvendelse af laver i Himalaya. Identifikationen af materialet er fortsat i samarbejde med udenlandske likenologer (U. Søchting).

1.4.5. Anthraquinoner i lichener

Arbejdet med analyse af anthraquinoner ved hjælp af HPLC er fortsat og en sammenfatning af vigtige kemodynamer er under sammenskrivning (U. Søchting).

1.5. Molekylær fylogeni hos Oomycetes

Studiet af den molekylære fylogeni hos Oomycetes ved hjælp af ribosomale og kodende gener er fortsat (A.-B. Petersen og S. Rosendahl).

2. Molekylær økologi og populationsgenetik

2.1 Molekylær svampeøkologi

Der er udviklet PCR-baserede metoder til identifikation af polymorfe loci som genetiske markører på populationsniveau (SSCP og AFPL). Arbejdet er delvist finansieret af Erhvervsfremmestyrelsen indenfor Center for Identifikation og Karakterisering af Skimmelsvampe (S. Banke og S. Rosendahl).

2.2. Pesticideffekter på interaktion mellem arbuskulære mykorrhizasvampe og rodpatogene svampe

Der er udført forsøg med *Aphanomyces euteiches* til studier af interaktioner mellem mykorrhizasvampe og rodpatogene svampe. Arbejdet finansieres af den tværministerielle forskningsindsats vedrørende pesticider (R. Kjølner og S. Rosendahl med L. Bødker, Dansk Jordbrugsforskning).

2.3. Populationsgenetik hos *Fusarium*

Der er foretaget populationsgenetiske undersøgelser af plantepatogene *Fusarium*-arter isoleret fra ærtemarker. Ud fra polymorfier i nukleotidsekvenser i kodende gener karakteriseres patogene og ikke-patogene isolater (K. Skovgaard og S. Rosendahl).

2.4. Populationsgenetik hos Oomycota

Genspredning og genetisk differentiering undersøges inden for slægterne *Aphanomyces*, *Saprolegnia* og *Pythium* (A.-B. Petersen, I. Tora Mouvet og S. Rosendahl).

2.5. Populationsgenetik hos lyngmykorrhiza

Taksonomi, diversitet og populationsstruktur undersøges hos mykorrhizasvampe på rødder i lyngfamilien ved hjælp af molekylære metoder (M. Johansson).

3. Kompostering

Svampenes succession og funktion under kompostering er undersøgt (M. Klamer og U. Søchting med W. Gams, CBS, Holland). Den mikrobielle biomasse i kompost blev be-

stemt ved hjælp af phospholipid fatty acids (PLFA) (M. Klamer og U. Søchting med E. Bååth, Lunds Universitet) og ergosterol, og betydningen af temperatur, næringsmedium og myceliealder er undersøgt (C. Jacobsen, M. Klamer og U. Søchting). Endvidere er hæmning af jordbårne plantepatogene svampe ved hjælp af kompost undersøgt (M. Klamer med L.K. Christiansen).

4. Computerbaseret bestemmelsessystem

Et stort anlagt computerbaseret bestemmelsessystem til nordeuropæiske svampeslægter dækkende over 1200 slægter er fortsat. Det er finansieret af Tuborgfondet (T. Læssøe med J.H. Petersen, Århus Universitet).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Aa. Kristiansen er formand for ekskursionsudvalget ved Botanisk Institut og ansvarlig for havbiologisk laboratorium i Frederikshavn.

Ø. Moestrup er institutleder ved Botanisk Institut. Er desuden medlem af organisationskomiteerne for 9th Int. Conference on Harmful Algal Blooms i Hobart, Australien, febr. 2000 og 9th International Phycological Congress, Thessaloniki, Grækenland, 2000.

H. Nielsen er tillidsrepræsentant for AC-ansatte ved Botanisk Institut.

P.M. Pedersen er medlem af Arktisk Stations bestyrelse, og er desuden formand for Dansk Botanisk Forening og medlem af naturfagligt udvalg under Danmarks Naturfredningsforening. Er dansk repræsentant i styringsgruppen for COST 49, samt koordinator for Biobase.

S. Rosendahl er medlem af Executive Board for IMA (International Mycological Association) og dansk repræsentant i COST 8.38 samt koordinator for arbejdsgruppen vedr. arbuskulære mykorrhizasvampes diversitet og fylogeni. Er desuden medlem af kultursamlingen BEG (Bank of European Glomales) herunder ansvarlig for BEG Expert System. Er desuden faglig koordinator for indstribacheloruddannelsen på Det Naturvidenskabelige Fakultet.

U. Søchting er afdelingsleder for Afdeling for Alger og Svampe. Er desuden vicepræsident i Nordisk Lichenologisk Forening samt medlem af Strødamudvalget.

Formidling

Redaktionelle hverv

H. Dissing er fagkonsulent (svampe) ved Den Store Danske Encyclopædi.

J. Kristiansen er sektioneredaktør for fykologi ved Nordic Journal of Botany og medlem af editorial board for *Algalogical Studies*.

T. Læssøe er medredaktør af tidsskriftet *Svampe og Mycological Research*. Er desuden medredaktør af bogserien *Fungi of Northern Europe*.

Ø. Moestrup er medlem af editorial board for *European Journal of Phycology* og *European Journal of Protistology*.

H. Nielsen er fagkonsulent (alger) ved Den Store Danske Encyclopædi.

S. Rosendahl er medredaktør på *Mycorrhiza* og *FEMS Microbial Ecology*.

U. Søchting er medlem af the Nordic Lichen Flora Executive Committee.

Foredrag

M. Klamer holdt foredrag om "Sygdomsbekæmpelse med kompost" ved symposium om jordkvalitet organiseret af Dansk Jordforbedring A/S.

Aa. Kristiansen og P.M. Pedersen har undervist i "Havets Alger" på Folkeuniversitetet.

T. Læssøe er i gang med at udarbejde et bestemmelses-system til Nordeuropas svampeslægter i samarbejde med Jens H. Petersen. De foreløbige resultater er formidlet via projektets hjemmeside: www.mycokokey.com.

U. Søjting arrangerede offentlig svampeudstilling (160 besøgende) på Kristiansminde, Sorø, sammen med T. Læssøe og H. Dissing.

Centret for Toksiske Alger har arrangeret debatdag på Botanisk Institut om forskningssamarbejde og kapacitetsopbygning indenfor toksiske alger.

En række medarbejdere er forfattere til Den Store Danske Encyclopædi: H. Dissing, Aa. Kristiansen, J. Kristiansen, Ø. Moestrup, H. Nielsen, P.M. Pedersen og U. Søjting.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Gæsteforskere**

Mariângela Menezes, Rio de Janeiro, Argentina, januar – marts.

Sara Barreto, Budapest, Ungarn, hele året.

Emmanuel Wicker, INRAA Rennes, Frankrig, maj-juni.

Irene Tora Mouvet, Madrid, Spanien, januar-juni, oktober-december.

Frederik Norén, Göteborg, Sverige, november-december.

Ton That Phap, Hue, Vietnam, maj-juni.

Chu Van Thuoc, Haiphong, Vietnam, maj-juni.

Peter Wawiye, Mombassa, Kenya, november.

Botanisk Laboratorium**Forskningsvirksomhed**

Laboratoriets forskning omfatter taksonomi, struktur, evolution og udbredelse af de højere planter. Emnerne kan grupperes i 3 hovedgrupper:

1 Klassisk taksonomi, floristisk og plantegeografi.

2 Evolution og fylogeni.

3 Struktur og funktion.

1. Klassisk taksonomi, floristisk og plantegeografi. Skandinaviske og mediterrane planter**1.1. Fennoskandiske levermosser og hornkapsler**

Manuskript til en ny udgave af "Illustrated Flora of Nordic Liver- and Hornworts" er gjort færdig til trykning (K. Damsholt).

1.2. Den mediterrane flora

Arbejdet med græsk flora er fortsat på flere fronter og gruppen har mange medarbejdere i ind- og udland.

I den seneste 10-års periode er der publiceret mere end 3.500 tryksider. Flora Hellenica planlægges udgivet i 9 bind. Bind 1 er publiceret i september 1997, og der arbejdes med redigering af bidrag til bind 2. Ligeledes arbejdes der med projektet "Græske løg- og knoldplanter" og med plantegeografiske og evolutionære problemstillinger.

Gruppen har bidraget med ca. 70.000 numre til Botanisk

Museum, ligesom store samlinger af levende planter er tilført Botanisk Have. Flora Hellenica databasen indeholder nu ca. 511.000 poster.

De samlede eksterne bevillinger i perioden 1994-99 er ca. 9 mio. kr. (A. Strid).

Forskellige tilknyttede projekter er beskrevet i Årbog 1997.

Arbejdet med en bog over endemiske planter i Grækenland er fortsat (K. Tan).

Feltundersøgelser samt indsamling og bearbejdelse af data for familierne Brassicaceae og Capparaceae til Flora Hellenica bind 2 (K. Tan).

Planter indsamlet under ekskursionen Plantegeografi II er blevet sorteret, identificeret og registreret i Flora Hellenica databasen; rapport fra ekskursionen er redigeret sammen med A. Strid (K. Tan).

Forskningssamarbejdet med Universitetet i Patras fortsætter i forbindelse med biodiversitetsprojektet "Nature and Environment" (K. Tan sammen med G. Iatrou, D. Tzanoudakis m.fl.).

1.3. Biogeografi

Analyse af udbredelsesmønstre på den sydlige halvkugle er fortsat i samarbejde med H. Enghoff, Zoologisk Museum (O. Seberg).

Inden for den overvejende sydhemisfæriske slægt *Lilaeopsis* (ca. 14 arter) er en ny art fra Mauritius beskrevet (G. Petersen med J. Affolter, Univ. Georgia).

Studier af slægten *Saintpaulia* i de østafrikanske Eastern Arc Mountains er afsluttet (C. Lindqvist). Der vil ligeledes blive foretaget en biogeografisk analyse på basis af fylogeni mellem dyregrupper fra disse bjerge (O. Seberg).

Studier af 3 endemiske slægter fra Lamiaceae (*Stenogyne*, *Haplostachys*, *Phyllostegia*) fra Hawaii er fortsat. Disse vil blive baseret på både morfologiske og molekylære data fra såvel kerne- som plastidgenomet (C. Lindqvist med V.A. Albert, New York Botanical Garden).

2. Evolution og fylogeni**2.1. Monocotyledonernes fylogeni, evolution og diversitet**

Projektet fokuserer på strukturelle, taksonomiske og molekylære studier af: Poaceae (græsfamilien): (S. Frederiksen (SF), G. Petersen (GP), O. Seberg (OS)), Orchidaceae (orkidéfamilien): (B. Johansen (BJ), F. Rasmussen (FR)), Alismatanae (sumpurterne): (SF, BJ, FR), Alstroemeriacae (L. Aagesen, LAa), Zingiberales (ingefærordenen): (L. Pedersen (LP)) og Arecaceae (palmefamilien): (C. Asmusen, (CA)), men vil blive udvidet til at omfatte hele Monocotyledones. Således arbejdes der p.t. med indsamling af DNA-sekvensdata fra et mitochondriegen fra alle familier, og en fylogenetisk analyse baseret på rbcL sekvenser fra 2538 arter (heraf ca. 700 monocotyledoner) er publiceret (GP og OS med forskere fra Stockholms Universitet, Kew og British Museum).

Inden for græsserne er forskningen centreret omkring de vilde slægtninge til rug, hvede og byg, og en revision af sydamerikanske *Elymus*-arter (OS, GP) er publiceret.

Cytogenetiske studier, herunder meioseanalyse, C- og N-båndfarvning samt *in situ* hybridisering, fortsættes i *Elymus* (OS med I. Linde-Laursen) og *Secale* (SF, GP). En oversigt over de teoretiske og praktiske problemer ved genomanalyse, en kontroversiel, men ofte anvendt metode

til at opnå indsigt i slægtskabsforhold, er publiceret (GP, OS).

Med henblik på sammenlignende studier af slægtskabs-hypoteser arbejdes der med forskellige typer data: En kladistisk analyse baseret på morfologi hos Triticeae er færdig (SF, OS), ligesom arbejdet med indsamling af molekylære data omfattende sekvensdata fra såvel kerne som organel-ler er afsluttet (GP, OS). Også for slægterne *Hordeum*, *Psathyrostachys*, *Secale* og dele af *Elymus* er flere molekylære datasæt samlet (SF, GP, OS).

I forbindelse med de fylogenetiske analyser af flere studier af molekylær evolution indledt (GP, OS). Disse omfatter bl.a. længdevariation af *rbcL*-genet, fordeling af plas-tid-genomer inden for en art af *Hordeum*, samt evolution af transposable elementer. Et manuskript om transposomer af typen MITEs er indsendt (GP, OS).

Studier af genekspression hos *Erysiphe* under spiring på bygblade er fortsat ved hjælp af *in situ* PCR (BJ med L. Bindslev, Carlsberg Research Laboratory).

Inden for Zingiberales er en fylogenetisk analyse over en del af Heliconiaceae afsluttet (LP). Bestøvningsbiologi-ske studier af to arter af *Heliconia* er ligeledes afsluttet og publiceret (LP). Baseret på molekylære data er studier af fylogeni inden for større dele af Zingiberaceae indledt (LP). Bestøvningsbiologiske studier af to arter *Etilingera* er foretaget på Borneo. Beskrivelse af fem nye arter af *Orchidantha* (Labiaceae) er under udarbejdelse (LP), og bestøv-ningsbiologiske studier af tre af disse er udført i felten (LP, BJ). En fylogenetisk analyse af Labiaceae baseret på molekylære data er indledt (LP).

En fylogenetisk undersøgelse af orkidéfamilien, baseret på morfologiske og anatomiske karakterer er videreført (FR med J. Freudenstein, Ohio State University) i fortsæt-telse af tidligere publicerede projekter. Studier af kimsæk og suspensor i udvalgte orkidé-slægter er ligeledes videre-ført (FR, BJ). Studier af endofytiske rodsvampes udbredel-se og formvariation i petaloide monokotyledoner er ind-ledt. Der er indsamlet materiale af tropiske orkidéer med henblik på belysning af udviklingen af den særlige type mykorrhiza, der findes i Orchidaceae (FR, BJ med H. Rasmussen, Danmarks Jordbrugsforskning).

En historisk gennemgang af teorier og metoder i orkidé-klassifikationen er afsluttet og udgivet (FR). Ved hjælp af molekylære undersøgelser af hhv. nukleære sekvenser og plastid-gener forsøges den nyeste klassifikation af palmeunderfamilien Areceae verificeret (CA med J. Dransfield og M. Chase, Royal Botanic Gardens, Kew). Også slægtskabsforholdene inden for palmefamilien og mellem palmer og de øvrige monokotyledoner undersøges ved hjælp af molekylære data.

For at belyse slægtskabsforholdene i Alstroemeriaceae er der foretaget omfattende studier af familiens morfologi-ske variation, og et stort materiale er indsamlet i Sydamerika. Arbejdet med indsamling af DNA-sekvensdata fra det nukleære genom er næsten færdigt (LAa).

I Alismatanae er den systematisk-anatomiske under-søgelse af intravaginalskæl fortsat og to forskellige typer er beskrevet (SF, BJ). Samtidig undersøges intravaginalskæl-lene hos andre slægter i såvel Alismatanae, som i Aranae og Pontederiaceae (SF, BJ, FR).

Baseret på *in situ* PCR er transskriptionen af MADS-box genet OM1 blevet påvist i støvfang fra meget unge blom-ster af orkidéen *Cleisostoma racemiferum*. Desuden er der fremstillet et cDNA-bibliotek med det formål at identificere

re andre MADS-box gener hos de petaloide monokotyle-doner (BJ, SF).

3. Struktur og funktion

3.1. Vegetative strukturer

3.1.1. Vedanatomi

Undersøgelser af vedets opbygning set i relation til de enkelte cellers funktion er fortsat. Der fokuseres især på parenkymcellers indhold af sucrose/stivelse og kontaktceller-nes poremembraner (J.D. Møller).

3.1.2. Glucosinolatholdige planters struktur og fylogeni

Undersøgelserne er videreført hos Moringaceae med speci-elle celler i kimbladene. Også familien Koerberliniaceae er behandlet, fordi den i mange karakterer stemmer overens med de øvrige familier med glucosinolater til trods for, at disse stoffer ikke forekommer hos *Koerberlinia* (L.B. Jør-gensen).

Forekomsten af "vestured pits" (beklædte porer) i rese-dafamilien og kapersfamilien registreres. Der er i den for-bindelse udført forsøg med optimal forbehandling til SEM-analyse (L.B. Jørgensen og J.D. Møller).

3.1.3. Amfibiske planters anatomi

TEM-analyser af isoleret kutikula sammenlignet med kuti-kula i intakt blad (L.B. Jørgensen sammen med H. Frost-Christensen, Plantefysiologisk afdeling og K. Sand-Jensen, Ferskvandbiologisk Laboratorium).

3.1.4. In situ PCR og genekspression

In situ PCR er blevet anvendt til at undersøge ekspressio-nen af genet *Cell16*, der influerer på cellevægdsdannelsen hos raps, *Brassica napus* (BJ med M. Mølhøj, Bioteknologig-ruppen, KVL).

3.2. Florale strukturer

3.2.1. Frø- og kimudviklinger

En strukturel undersøgelse af Ranunculaceers kimudvik-ling er fortsat og omfatter kimens differentieringsgrad på frøafkastningstidspunktet og dens videreudvikling i det spirende frø.

En strukturel undersøgelse af kimens udvikling hos ud-valgte *Scalesia*-arter fra Galapagos er påbegyndt for at klarlægge årsagerne til, at en relativ stor procent af frugter-ne udvikles uden levedygtig kim (K. Engell).

3.2.2. Frugt og frø

3.2.2.1. Udvikling af skalfrugtvæggen

En cellemorfologisk undersøgelse af frugtudvikling hos *Sorghum*, hirse, er fortsat. Kimens udvikling fra blom-stringstidspunkt til fysiologisk modenhed er beskrevet. Disse stadier er blevet korreleret med vækstkurver for frugter, d.v.s. dimensioner, frisk- og tørvægt. Endvidere er spiringsmulighed efter frugttørring blevet afprøvet for alle kimens udviklingsstadier (K. Engell, L.B. Jørgensen, J.D. Møller i samarbejde med E. de Neergård, KVL).

3.2.2.2. Frøbårne patogener

Forsøg med infektion af frugter med plante-patogener, spe-cielt *Colletotricum graminicola*, er fortsat, og specielt in-

fektionsvejene søges fastlagt ved strukturelle analyser (K. Engell, L.B. Jørgensen, J.D. Møller i samarbejde med E. de Neergård, KVL).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

G. Petersen: Medlem af bedømmelsesudvalg v. besættelse af lektorat v. Biologisk Institut, AAU, medlem af BIs udvalg til bedømmelse af ph.d.-ansøgninger.

F. Rasmussen: Medlem af Orchid Specialist Group, Species Survival Commission, IUCN.

O. Seberg: President of the Willi Hennig Society, formand for bedømmelsesudvalget i forbindelse med B.L. Siemers ph.d.-afhandling. Eksternt medlem af bedømmelseskomité til besættelse af docentur ved Stockholms Universitet. Medlem af bestyrelsen for EBNIC "European Biotechnology Node for Interaction with China", et EU-initiativ for at fremme det videnskabelige og bioteknologiske samarbejde med Kina. Formand for bedømmelsesudvalg i forbindelse med besættelse af lektorat på Afdeling for Alger og Svampe.

Tillidshverv

K. Engell: Censor ved den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og ved Naturhistorisk Museum, Færørene. Medlem af Botanisk Laboratoriums afdelingsbestyrelse.

S. Frederiksen: Medlem af BIs undervisnings-udvalg. Medlem af Fødevarerministeriets plantenavnsudvalg. Censor ved AAU.

B. Johansen: Medlem af BIs bestyrelse. Afdelingsleder på Botanisk Laboratorium.

L.B. Jørgensen: Censor ved Thorshavns Universitet.

J.D. Møller: Medlem af bestyrelsen for Dansk Dendrologisk Forening og af forretningsudvalget for Fonden for Træer og Miljø. Censor ved KVL. Medlem af de botaniske institutters ph.d.-udvalg.

L. B. Pedersen: Medlem af BIs bestyrelse og undervisningsudvalg. Medlem af styregruppen for DNA-laboratoriet.

G. Petersen: Medlem af styregruppen for DNA-laboratoriet.

F. Rasmussen: Formand for de botaniske institutters edb-udvalg, medlem af BIs ph.d.-udvalg.

K. Tan: Research associate ved National Arboretum, Washington, D.C. og Royal Botanic Garden, Edinburgh. Medlem af Committee for Floristic Investigation under OPTIMA. Projektkoordination:

O. Seberg: Med-koordinator af EU-projektet: Development, Optimisation and Validation of Molecular Techniques for the Measurements, Characterisation, Evaluation and Accessing of Biodiversity.

Formidling

Redaktionelle hverv

J.D. Møller: Redaktør for Dansk Dendrologisk Årsskrift.

F. Rasmussen: Medredaktør af værket "Genera Orchidacearum", redaktør af Orchidaceae for "Families and Genera of Flowering Plants". Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet "Rheedeia". Medlem af Orchid Specialist Group, Species Survival Commission, IUCN.

A. Strid: Hovedredaktør for Flora Hellenica, medlem af redaktionskomitéerne for tidsskrifterne Webbia, Flora

Mediterranea, Nordic Journal of Botany og Fragmenta Floristica et Geobotanica, samt medlem af EUs ekspertpanel til evaluering af ansøgninger inden for miljø- og geovidenskaberne.

K. Tan: Medredaktør for Flora Hellenica, Medlem af redaktionskomitéerne for Folia Geobotanica et Phytotaxonomica og Turkish Journal of Botany. Reviewer for en række internationale tidsskrifter.

K. Engell, L. Bolt Jørgensen, J. Dahl Møller, F. Rasmussen: Arktikler til "Den Store Danske Encyclopædi".

S. Frederiksen, B. Johansen, G. Petersen, O. Seberg: Bidrag til "Det forsker vi i – succeshistorier fra naturvidenskab".

S. Frederiksen, O. Seberg, F. Rasmussen: For-arbejde i forbindelse med en ny dansk flora.

S. Frederiksen: Havevandring for Folkeuniversitetet i forbindelse med orienteringskursus i botanik.

J.D. Møller og A. Strid: Fagkonsulenter ved "Den Store Danske Encyclopædi".

Foredrag

B. Johansen: Gæsteforelæsning ved University of Malaysia, Sabah, Kota Kinabalu, 6.8.

L.B. Pedersen: Gæsteforelæsning ved University of Malaysia, Sabah, Kota Kinabalu 18.9.

F.N. Rasmussen: Gæsteforelæsning ved University of Malaysia, Sabah, Kota Kinabalu 6.8.

O. Seberg, G. Petersen: Foredrag ved Department of Systematic Botany, University of Gothenburg. Foredrag ved Molekylærbiologisk Institut Symposium. BIs institutleder indtil 1.2, formand for BIs samarbejdsudvalg indtil 1.2, formand for BIs sikkerhedsudvalg indtil 1.2. Suppleant til Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd.

Økologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning omfatter undersøgelser af terrestriske økosystemers struktur, funktion og dynamik i relation til omverdensfaktorerne, herunder menneskets påvirkning og udnyttelse. Kendskab til plantedækkets produktion, vandhusholdning og stofoptagelse samt plantepopulationernes dynamik, og de faktorer, der virker herpå, er nødvendig for forståelsen af andre økologiske problemstillinger, såsom plantearternes udbredelse og spredning, ændringer i vegetationens sammensætning i tid og rum, eksempelvis som følge af luftforurening og klimaændringer.

Undersøgelser indenfor de nævnte områder udgør den grundvidenskabelige baggrund for løsningen af praktiske problemer i forbindelse med luft- og jordbundsforurening, samt naturforvaltning og naturpleje. I det forløbne år har afdelingens forskning indenfor de nævnte områder omfattet følgende emnekredse:

1. Landskabsøkologi

Som en del af forskningsprojektet Fortid og Flora under forskningsrådenes indsatsområde Menneske, Landskab og Biodiversitet er 31 sjællandske skove genbesøgt og data bearbejdet med vægt på artskaraktistika i nye og gamle skove. Desuden er vegetationen i bevoksninger i et større skovkompleks analyseret. Et eksperiment til belysning af førnens betydning for fremspiring og etablering er gennemført både i væksthuse og på 10 lokaliteter. Et andet eksperiment med udsåning af forskellige arter er ligeledes i

gang. Et eksperiment om dyrespredning af frø er gennemført. Artikler er under udarbejdelse eller indsendt (B.J. Graae).

Behandlingen af datamaterialet fra projektet Fortid og Flora er afsluttet (H.H. Bruun). Et udkast til indledningskapitel i den bog, der skal afrunde projektet, er færdigskrevet (H. Adersen).

Feltarbejde i forbindelse med en undersøgelse af vegetation og jordbund i 95 prøveflader på 50 skov- og kratlokaliteter i NV-Sjælland er afsluttet. Data er under bearbejdelse (P.M. Petersen).

Arbejdet med biodiversitetsaspekter af floraen på Mascarenerne og Galápagosøerne er fortsat (H. Adersen).

Et samarbejde om hedesuccession med H.J. Degn fra Ringkøbing Amt er nær publikationsstadiet (H. Adersen).

En naturtype-monografi om "Strandenge – en beskyttet naturtype" er udarbejdet med Skov- og Naturstyrelsen og udkommer januar 2000 (P. Vestergaard).

Undersøgelser til belysning af populationer af skovplanter evne til at overleve græsning hhv. lysstilling som følge af skovens tilbagegang er indledt med kortlægning af skovplanter forekomst på Knudshoved Odde, Asnæs, Røsnæs og Sjællands Odde (P.M. Petersen).

2. Vegetationsøkologi og -dynamik

Vegetations- og jordbundsudvikling på brændte klit- og klithedearealer i Hansted-Reservatet er undersøgt på permanente prøveflader 1992-1997, og frøbank og jordprøver analyseret. Desuden er det brændte areal blevet inventeret hvert af årene 1992-1997. Fire danske og internationale publikationer er udkommet, og der arbejdes fortsat med vegetationsudviklingen efter branden på fem prøveflader langs en topografisk gradient (P. Vestergaard).

Succession på kunstigt anlagte klit- og græslandsarealer i Køge Bugt Strandpark. Vegetationsudviklingen på permanente prøveflader etableret 1978-1979 følges. Prøvefladerne blev senest analyseret i 1997, og jordprøver til beskrivelse af jordbundsudviklingen er analyseret. Materialet er under bearbejdning (P. Vestergaard).

Succession på vaden og forlandet foran det fremskudte dige ved Højer. Undersøgelsen påbegyndtes 1979-80, blev foreløbigt afsluttet 1995 og en artikel er publiceret. I 1998 er forlandet blevet inspiceret mhp. at følge *Puccinellia maritima* kolonisering og udvikling (P. Vestergaard).

Materiale til belysning af vegetationsgradienter på strandeng og strandvoldshede blev i 1998 indsamlet på en strandeng ved KUs Læsø-laboratorium. Det omfatter vegetationsanalyser, jordprøver, prøver til bestemmelse af frøbanken i jorden samt nivellementsdata. I løbet af 1999 er jord- og frøbankprøverne blevet analyseret (P. Vestergaard).

Arbejdet med danske heders økologi og følsomhed over for driftsændringer og luftforurening fortsatte i 1999, idet samarbejdet med Aarhus Amt vedr. Vegetationsdynamik i Ørkenen på Anholt er videreført, ligesom det tilsvarende projekt med Nordjyllands Amt vedr. Vegetationsdynamik i Hulsig Hede (I. Johnsen).

Det femårige projekt vedr. effekter på agerlandets flora og fauna af reduceret pesticidanvendelse er fortsat. Samarbejdspartnere er KVL og Ornis Consult, og bevillingsgiver er Miljøstyrelsen (A.-M. Jensen og I. Johnsen).

3. Populationsgenetik og -økologi

Genetisk variation og populationstruktur hos planter og dyr belyses ved hjælp af isoenzymer, mikrosatelliter og DNA-

sekvensering. I undersøgelserne sættes den genetiske variation i populationen i forhold til reproduktionssystemet (selvbestøvningsrater, effektiv populationsstørrelse), demografi (alders- og størrelsesfordeling og overlevelse), geografisk afstand og placering, habitatens historie, m.v. Der fokuseres særligt på evolutionære processer som genetisk drift, genspredning, hybridisering og introgression. Der arbejdes for tiden med følgende problemer og arter:

Den genetiske variation i populationer af *Silene acaulis* i Grønland, Island og Skandinavien undersøges (M. Philipp, H.R. Siegismund).

"Outcrossing rate" undersøges hos *Silene acaulis*, der har et trimorft parringssystem, i forhold til kønsfordeling i populationer samt forøget temperatur i plantens omgivelser (M. Philipp).

Materiale til analyse af genetisk variation i *Dryas integrifolia* er indsamlet på Grønland, Island, Svalbard og i Skandinavien (M. Philipp, H.R. Siegismund).

Arktiske planters evne til at reagere på miljøændringer undersøges. Arveligheden af morfologiske og reproduktive karakterer bestemmes eksperimentelt. Demografiske parametre til bestemmelse af turnover samt effektiv populationsstørrelse inddrages. Projektet er et samarbejde med Universitetet i Oslo og Islands Universitet (M. Philipp, H.R. Siegismund).

Genetisk differentiering i danske populationer af Stillek og Vintereg udforskes (H.R. Siegismund), og introgressionen mellem de to arter undersøges (H.R. Siegismund med J.S. Jensen, Forskningscenter for Skov og Landskab). Endvidere undersøges differentiering hos afrikanske bovider og elefant (H.R. Siegismund med P. Arctander, Zoologisk Institut, KU) samt danske populationer af engelskgræs (H.R. Siegismund, M. Philipp, I.R. Weidema).

I tilknytning til projektet Fortid og Flora undersøges den genetiske variation i udvalgte skov- og overdrevsarter: Nikkende Limurt, Almindelig Mjødurt, Stor Fladstjerne og Gærde-Vikke. Bestøvningsforhold, kønsfordeling samt genetisk struktur i populationerne sammenholdes med populationernes størrelse og alder. Desuden undersøges blomstringsfænologi i populationer af Nikkende Limurt (L. Magnussen, I.R. Weidema og M. Philipp).

Udavltsdepression i *Silene nutans*: Frø fra krydsninger mellem en stor og en lille population er udsået til markforsøg 99-2000. Fitness af hybrider vurderes sommeren 2000 (T. Hauser).

Den genetiske variation for blomstringstid mellem danske populationer af *Silene nutans* er undersøgt ved common garden og krydsningsforsøg (T. Hauser).

Etableringsevne af hybrider mellem dyrket og vild gulerod i naturlige habitater: Hybridfrø er udsået i forsøgsfelter sammen med frø af vild gulerod. Planternes overlevelse og reproduktion følges. Dyrkede, vilde og hybridgulerødders overlevelse efter kontrolleret frostpåvirkning er undersøgt. Resultaterne benyttes til vurdering af miljømæssige konsekvenser ved dyrkning af transgene gulerødder (T. Hauser).

Inden for projektet Genetisk Diversitet i Naturligt små Populationer undersøges evolutionære processer i *Scaligeria*, *Leucocarpus* og *Acalypha* indsamlet på Galápagosøerne. Over 1000 enkeltprøver er indsamlet. Materialet bearbejdes i væksthus, elektroforese- og DNA-laboratorium (H. Adersen, L.R. Nielsen, H.R. Siegismund, O. Seberg, M. Philipp).

Et langsigtet feltforsøg til belysning af 35 planterarters spredning i sluttet skov, påbegyndt i 1990, er fortsat (P.M. Petersen og M. Philipp).

Den demografiske undersøgelse af Brændeskærm er videreført på permanente prøveflader (H. Tybjerg).

4. Fysiologisk økologi

Det undersøges, hvordan økosystemfunktion i arktisk og subarktisk tundra vil påvirkes af forventede globale klimaændringer, den såkaldte drivhuseffekt. Effekter af forhøjet temperatur, nedbør og næringsstofftilgængelighed på samspejlet mellem jord, planter, mikroorganismer og atmosfære i arktiske økosystemer belyses. Undersøgelserne foregår ved manipulering af miljøet i feltforsøg med efterfølgende analyse af ændringer i primærproduktion, mikrobiel aktivitet, mykorrhizafunktion og nærings- og kulstofomsætning. En stor del af aktiviteten foregår inden for projektet Det Arktiske Landskab: Interaktioner og Feedback-mekanismer mellem Fysiologiske, Geografiske og Biologiske Processer, finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, samt i Multiple Miljøændringer, Effekter på Arktiske Organismer og Økosystemprocesser finansieret af Nordisk Ministerråd, begge projekter med S. Jonasson som hovedansvarlig. Samarbejdspartnere er Geografisk Institut, KU og forskere i USA, UK, Finland, Spanien, Tyskland og Sverige.

Blandt igangværende undersøgelser, der foretages i Nordsverige, Nordøstgrønland, Sibirien og Alaska kan nævnes: Kulstofbalancen i arktiske heder sommer og vinter i relation til drivhuseffekten. Planters optagelse af organisk kvælstof analyseret ved hjælp af stabile isotoper, ^{15}N og ^{13}C . Næringsstoffers, labile kulhydraters og biociders påvirkning af mikrobiel biomasse C, N, P og fosfolipider samt nematoders diversitet og populationsstørrelse. Interspecifik konkurrence hos arktiske dværgbuske samt deres næringsstoffudnyttelse og produktion af sekundære metabolitter i relation til drivhuseffekten. Analyse af koblingen mellem kulstof- og næringsstoffkredsløbet i arktiske økosystemer (S. Jonasson, A. Michelsen, I.K. Schmidt, E. Graglia, L. Illeris, P. Grogan, H. Ro-Poulsen).

Undersøgelser af fænotypiske variationer i relation til kulstof- og vandudnyttelse i mediterrane sclerofylvegetation; med La Universitat de les Illes Balears (S. Jonasson).

Undersøgelser af tab af næringsstoffer ved løvfald i forhold til effektiviteten af overførsel til oplagringsorgan i Mediterran vegetation (S. Jonasson).

Undersøgelse af Hedelyngs symbiose med lyngmykorrhizasvampe, betydning for næringsstoffoptagelsen og følsomhed for temperaturændringer (A. Michelsen med M. Johansson fra Afdeling for Alger og Svampe).

Undersøgelser af betydningen af savannebrand for plantediversitet, stofkredsløb, emission af drivhusgasser samt næringsstoffpuljer i planter, jord og mikroorganismer i tropene. Udføres i samarbejde med Botanisk Museum, Geografisk Institut, Afd. for Generel Mikrobiologi, Zoologisk Institut, KU, samt Addis Ababa University (A. Michelsen og M. Jensen).

5. Planterne og luftmiljøet

De økofysiologiske målinger i Ulborg Statsskovdistrikt fortsættes med kontinuerte målinger af kulstof- og vandbalancen for den undersøgte nåletræsbevoksning. Også trækronernes optagelse af ozon er målt og relateres til planternes fysiologi. Undersøgelserne foretages i samarbejde med og finansieres af Risø, Danmarks Miljøundersøgelser, Forskningscenter for Skov og Landskab og Skov- og Naturstyrelsen som et led i den europæiske skovsundheds-

overvågning. Under Det Strategiske Miljøforskningsprogram II deltages i et tilsvarende skovøkosystemprojekt i en bøgebevoksning ved Sorø. Her undersøges kronelagsfysiologien i relation til fluxmålinger af kuldioxid, vand og kvælstofforbindelser. Projektet løber til og med år 2000 med Risø og KVL som samarbejdspartnere (H. Ro-Poulsen).

Ved EUs Joint Research Centre, Ispra, Italien, er mediterrane egearter undersøgt for afgivelse af terpenener og soprenener i relation til egenes slægtskabsforhold og forskelle i fysiologi. Ph.d.-afhandlingen er under udarbejdelse (O. Csiky).

Tæthed og fordeling af spalteåbninger på fossile blade fra Lille Gribsø er undersøgt for at få indblik i atmosfærens indhold af CO_2 siden istiden (B. Aaby i samarbejde med Utrecht Universitet).

6. Botanikkens historie

Undersøgelsen af den historiske baggrund for oprettelsen af en medicinsk have (senere Botanisk Have) i året 1600 er udvidet med en redegørelse for havens historie i det første halve århundrede (under udarbejdelse) (H. Tybjerg).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Medlem af Naturforvaltningsudvalget under Skov- og Naturstyrelsen, af Kulturhistorisk Råd, af Miljøministeriets Naturforvaltningsudvalg og af Naturrådets repræsentantskab (B. Aaby).

Formand for Universitetets Strødamudvalg samt dansk repræsentant i Den Nordiska Föreningen OIKOS (H. Adersen).

Medlem af følgegruppen for projektet Fortid og Flora inden for forskningsrådsinitiativet Mennesker, Landskab og Biodiversitet samt af ARTERI (Arctic-Alpine Terrestrial Ecosystems Research Initiative) task force (S. Jonasson).

Medlem af Miljøankenævnet, den danske IGBP (International Geological and Biological Programme) komité under Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab, af Danmarks Naturfredningsforenings (DN) naturfaglige udvalg (formand) og dets forretningsudvalg, af bestyrelsen i Ornis Consult A/S og af Miljø- og Energiministerens udvalg til bedømmelse af Miljø- og Sundhedsaspekter ved anvendelsen af pesticider i landbruget (I. Johnsen).

Medlem af Naturklagenævnet (I. Johnsen, M. Philipp).

Medlem af bestyrelsen for Københavns Universitets laboratorium på Læsø, af arbejdsgruppe under Nordisk Ministerråd om Kystbiotoper i Norden, af den danske landskomité for det internordiske floraprojekt Flora Nordica og af bestyrelsen for Dansk Landskabsøkologisk Forening (P. Vestergaard).

Formand for bedømmelsesudvalg ved ph.d.-forsvar (S. Jonasson, M. Philipp).

Medlem af bedømmelsesudvalg for doktordisputats (S. Jonasson).

Ekstern ph.d.-vejleder ved University of Sheffield, UK, og Lunds Universitet (A. Michelsen), og ved University of Sheffield, UK (S. Jonasson).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Debatartikler og radiointerviews om miljø- og naturfredningsspørgsmål (T. Hauser, I. Johnsen).

Foredragsvirksomhed bl.a. i Folkeuniversitetsregi og ekskursioner af naturformidlende karakter (T. Hauser, I. Johnsen, P. Vestergaard).

Konsulentarbejde for Nationalmuseet, Søren Kirkegaard Forskningscentret m.v. (H. Tybjerg).

Redaktion af bogpublikation for Nordisk Ministerråd: Introducerede arter i Norden (I.R. Weidema).

Formidling

Redaktionelle hverv

Medlem af Editorial Board for tidsskriftet: *Annales Botanicae Fennica*, *Acta Botanica Fennica* og *Ecography* (B. Aaby), *Ecology of Industrial Regions* (I. Johnsen), *Oecologia* (S. Jonasson), *Journal of Environmental Science* (H. Ro-Poulsen), *Journal of Coastal Conservation* (P. Vestergaard).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Karl Emmerton fra Dept. of Animal and Plant Sciences, Sheffield University, UK, 1 måned.

Gæsteforsker fra Finland (Bruce Forbes) flere perioder.

Menassie Gashew fra Dept. of Biology, Addis Ababa University, Etiopien, 8 måneder.

EU-finansieret post.doc. (Paul Grogan) 12 måneder.

Gæsteforsker Borgthor Magnusson fra Island, 6 måneder.

Adjungerede professorer og eksterne lektorer

Bent Aaby, adjungeret professor

Teis N. Mikkelsen, ekstern lektor.

Instituteder Øjvind Moestrup

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 31,6 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 8,3 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 26 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 1,7 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 4,4 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 2,7 årsværk.

VIP Internt finansieret

Adersen, Henning Emil; lektor.

Damsholt, Kell; lektor.

Daugbjerg, Niels; forskningsadj.

Dissing, Henry; lektor.

Engell, Kirsten; lektor.

Frederiksen, Signe Elisabeth; lektor.

Hartvig, Per; lektor.

Hauser, Thure Pavlo; forskningslektor.

Johansen, Bo; lektor.

Johnsen, Ib; lektor.

Jonasson, Sven Evert; professor.

Jørgensen, Lise Bolt; lektor.

Kristiansen, Aase; lektor.

Kristiansen, Jørgen; lektor.

Læssøe, Thomas; lektor.

Magnussen, Line Strandholm; forskningsass.

Michelsen, Anders; lektor.

Moestrup, Øjvind; professor.

Nielsen, Helle; lektor.

Pedersen, Poul Møller; lektor.

Petersen, Gitte; lektor.

Petersen, Peter Milan; lektor.

Philipp, Marianne Bøcher; lektor.

Rasmussen, Finn Preben Nygaard; lektor.

Ro-Poulsen, Helge; lektor.

Rosendahl, Søren; lektor.

Seberg, Ole; lektor.

Siegismund, Hans Redlef; lektor.

Strid, Per Arne Krister; professor.

Søchting, Johan Ulrik; lektor.

Thomsen, Helge Abildhauge; lektor.

Tybjerg, Hans; lektor.

Vestergaard, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Banke, Søren; kand.stip.

Brozek, Morten; forskningsass.

Duhn, Kaare; forskningsass.

Gastrup-Hansen, Dorte; forskningsass.

Grogan, Paul; forskningsadj.

Klamer, Morten; forskningsadj.

Larsen, Poul Jacob; forskningslektor.

Nordstrøm, Claus; amanuensis.

Pedersen, Kim Blanksø; forskningsass.

Siemer, Berit Lumbye; forskningsadj.

Skov, Jette; forskningsass.

Vestergaard, Ole Skafte; forskningsass.

Weidema, Inger Inanna Ravnholt; forskningsadj.

Østergaard, Jette Buch; forskningsass.

Østergaard, Pia; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Aagesen, Lone.

Bruun, Hans Henrik Kehlet.

Graae, Bente Jessen.

Hansen, Peer Kammer.

Illeris, Lotte.

Nielsen, Lene Rostgaard.

Pedersen, Louise Buchholt.

Skovgaard, Isabel Kerstin.

Wegeberg, Susse.

STIP Eksternt finansieret

Düwel, Lene; ph.d.-studerende.

Jensen, Anne-Mette Møller; kand.stip.

Lundholm, Nina; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Banke, Søren: Population genetic studies of penicillia.

Bruun, Hans Henrik Kehlet: Patterns of species richness in grassland patches: effects of spatial patch arrangement and landscape utilisation history.

Graglia, Enrico Bruno Cecare G P: Plant growth, nutritional status and secondary metabolites in a subarctic environment – responses to environmental perturbations.

Hansen, Peer Kammer: Chrysophyte Biogeography in the Azores and Other Archipelagos.

Hestbjerg, Helle: Mycometabolites in the ecology of *Fusarium* – exemplified by characterization of *F.culmorum* and *F.equiseti*.

Jensen, Michael: Effects of fire in a tropical savanna biome

on the plant community, and nutrient pools and dynamics in soil, plants and microbes.

Klamer, Morten: The fungal succession and changes in microbial biomass during composting of *Miscanthus* straw.

Magnussen, Line Strandholm: The influence of land use history on the recent genetic diversity in plant populations.

Siemer, Berit Lumbye: Molecular phylogenetic studies in simple brown algae – Ectocarpales, Chordariales, Dictyosiphonales, Scytosiphonales and Tilopteridales.

Fondsstøtte

Carlsbergfondet

– Endemic Plants of Greece (Kit Tan) kr. 110.000.

– Endemic Plants of Greece (Kit Tan) kr. 35.000.

– Undersøgelse af meiosis og gametogenesis hos diatomeerne *Coscinodiscus* og *Chaetoceros*. (Øjvind Moestrup) kr. 411.352.

Forskerakademiet

– Rejse-og oph.udg. Sara Barreto (Jørgen Kristiansen) kr. 114.100.

Nordic Council of Ministers

– Multiple environmental changes, effects on arctic organisms and ecosystems' (Sven Jonasson) kr. 600.000.

Novo Nordisk Fonden

– Videomikroskopi af flagellater (Helge A. Thomsen) kr. 70.000.

Skov- og Naturstyrelsen

– Løn til konsulent i genteknologi (Anders Michelsen/Marianne Philipp) kr. 90.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Fylogeni og evolution af Prasinophyceae (Niels Daugbjerg) kr. 52.800.

Publikationer

Benedi C., Strid A., Vicens J.: First results from the revision of *Euphorbia* s.l. (Euphorbiaceae) for Flora Hellenica. i: Abstracts of the V Conference on Plant Taxonomy, Lisbon 1999 s. 57, Correia, A. et al. (eds.), Lisboa, Portugal 1999.

Brooker R., Callaghan T.V., Jonasson S.E.: Nitrogen uptake by rhizomes of the clonal sedge *Carex bigelowii*: a previously overlooked nutritional benefit of rhizomatous growth. *The New Phytologist* 142, s. 35-48, 1999.

Bruun Jensen A., Gargas A., Eilenberg J., Rosendahl S.: Relationships of the insectpathogenic order Entomophthorales (Zygomycota, Fungi) based on phylogenetic analyses of small subunit ribosomal sequences (SSU rDNA). *Fungal Genetics and Biology* 24, s. 325-334, 1998.

Bødker L., Kjølner R., Rosendahl S.: Effect of applied phosphorus and arbuscular mycorrhiza on the development of *Aphanomyces* root rot of peas. *Mycorrhiza* 8, s. 169-174, 1998.

Christensen T.R., Jonasson S.E., Callaghan T.V., Havström M.: On the potential CO₂ releases from tundra soils in a changing climate. *Applied Soil Ecology* 11, s. 127-134, 1999.

Christensen T.R., Jonasson S.E., Callaghan T.V., Havström M.: Carbon cycling and methane exchange in Eurasian tundra ecosystems. *Ambio* 28, s. 239-244, 1999.

Christensen T.R., Michelsen A., Jonasson S.E.: Exchange of CH₄ and N₂O in a subarctic heath soil: effects of inorganic N and P and amino acid addition. *Soil Biology and Biochemistry* 31, s. 637-641, 1999.

Damsholt K.: Lysende mos. *Naturens Verden* 8, s. 28-33, 1999.

Een G., Thinggaard K.: Mosses from the Mascarenes – 7. A small collection from Rodrigues. *Tropical Bryology* 16, s. 3-16, 1999.

Ellegaard M., Moestrup Ø.: Fine structure of the flagellar apparatus and morphological details of *Gymnodinium nolleri* sp.nov. (Dimophyceae), an unarmoured flagellate producing a microreticulate cyst. *Phycologia* 38, s. 289-300, 1999.

Faust M., Larsen J., Moestrup Ø.: Potentially toxic phytoplankton. 3. *Prorocentrum* (Dinophyceae). ICES Identification Leaflets for Plankton, no. 184. 24 s. Internat. Council for the Exploration of the Sea (ICES), København 1999.

Freudenstein J.V., Rasmussen F.N.: What does morphology tell us about orchid relationships? – a cladistic analysis. *American Journal of Botany* 86, s. 225-248, 1999.

Gedde A.D.: *Thalassiosira andamanica*, sp.nov. (Bacillariophyceae), a new diatom from the Andaman Sea (Thailand). *Journal of Phycology* 35(1), s. 198-205, 1999.

Graae B.J., Petersen P.M.: Naturen – den levende historiefortæller. i: Skoven i lokalhistorien s. 27-33, Bo Fritzboeger (red.), Dansk Historisk Fællesråd og Skovhistorisk Selskab, Danmark 1999.

Granmo A., Læssøe T., Schumacher T.: The genus *Nemania* s.l. (Xylariaceae) in Norway. *Sommerfeltia* 27, s. 1-96, 1999.

Grogan P.: Arctic Soil Respiration: Effects of Climate and vegetation depend on season. *Ecosystems* 2, s. 451-459, 1999.

Hansen K., Læssøe T., Pfister D.H.: Molecular and morphological phylogenetics in *Peziza* (Pezizales, Ascomycota). i: XIII Congress of European Mycologists. Book of Abstracts s. 43-47, Anon, 1999.

Hansen K., Pfister D.H., Læssøe T.: Molecular and morphological phylogenetics in *Peziza* (Pezizales, Ascomycota). i: III Congreso Latinoamericano de Micología (abstracts) s. 157-157, San-Blas, G. & Iturriaga, T. (eds.), 1999.

Hauser T.P., Østergaard H.: Precocious germination of *Brassica rapa* x *B. napus* seeds within pods. *Hereditas* 130, s. 89-93, 1999.

Illeris L., Jonasson S.E.: Soil and plant CO₂ production in response to variations in soil moisture and temperature and to amendment with N, P and C. *Arctic, Antarctic and Alpine Research* 31, s. 264-271, 1999.

Jensen M.Ø., Moestrup Ø.: Ultrastructure of *Chrysochromulina ahrengotii* sp.nov. (Prymnesiophyceae), a new saddle-shaped species of *Chrysochromulina* from Danish coastal waters. *Phycologia* 38, s. 195-207, 1999.

Johnsen I., Jensen A-M., Esbjerg P.: Effekter af reduceret pesticidforbrug på flora og fauna i agerlandet. 46 s. København 1999.

Johnsen I.: Hederne og likéhederne på Anholt. i: Hedens kultur og natur s. 16-21, M. Strandberg (red.), Rhodos, København 1999.

- Johnsen I.: Om strukturudviklingens naturkonsekvenser. i: Naturrådets Temarapport, 1 s. 61-66, Peder Agger & J. Primdahl (eds.), N. Olaf Møller, København 1999.
- Johnsen I.: Integration udbedes. DMU Nyt 3, s. 5-6, 1999.
- Jonasson S.E., Shaver G.R.: Within-stand nutrient cycling in arctic and boreal herbaceous and forested wetlands. *Ecology* 80, s. 2139-2150, 1999.
- Jonasson S.E., Michelsen A., Schmidt I.K., Nielsen E.V.: Responses in microbes and plants to changed temperature, nutrient and light regimes in the arctic. *Ecology* 80, s. 1828-1843, 1999.
- Jonasson S.E., Michelsen A., Schmidt I.K.: Coupling of nutrient cycling and carbon dynamics in the Arctic, integration of soil microbial and plant processes. *Applied Soil Ecology* 11, s. 135-146, 1999.
- Jørgensen R.B., Andersen B., Allison S., Hauser T.P.: Ecological risks of growing genetically modified Crops. *Plant Biotechnology* 16, s. 69-71, 1999.
- Kaas H., Moestrup Ø., Larsen J., Henriksen P.: Giftige alger og algeopblomstringer. Tema-rapport no. 27. 64 s. Danmarks Miljøundersøgelser, København 1999.
- Kasselmann C., Petersen G.: Chromosomenuntersuchungen bei *Echinodorus*-Arten. *Aqua-Planta* 24 (4), s. 135-141, 1999.
- Kjøller R., Rosendahl S.: Enzymatic activity of the mycelium compared with oospore development during infection of pea roots by *Aphanomyces euteiches*. *Phytopathology* 88, s. 992-996, 1998.
- Kjøller R., Klamer M., Skovgaard K., Rosendahl S.: Øvelsesvejledning til Svampebiologi. 42 s. København 1998.
- Klamer M., Læssøe T.: *Coprinus hercules* – Ny for Danmark. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 39, s. 15-15, 1999.
- Kristiansen Aa., Pedersen P.M.: Ecotypic differentiation in the marine brown alga *Giraudia sphacelarioides* in eastern Atlantic and in Danish waters. i: 2nd European Phylogenetic Congress. Book of Abstracts s. 122-122, Montecatini Terme, Italien 1999.
- Kristiansen J.: Cosmopolitan chrysophytes. i: Freshwater Algae: Taxonomy, biogeography and conservation. P. Compère Symposium, November 19, 1999 s. 5-5, National Botanic Garden of Belgium (publish.), Meise, Bruxelles, Belgien 1999.
- Kristiansen J.: Global biogeography of silica-scaled chrysophytes. i: Fifth International Chrysophyte Symposium, July 27-31, 1999 s. 17-17, gulalger, biogeografi, botanik, Southern Illinois University at Edwardsville (publish.), Edwardsville, USA 1999.
- Kristiansen J., Kristiansen Aa.: A new species of *Chroomonas* (Cryptophyceae) living inside the submarine ikaite columns in the Ikkafjord, southwest Greenland, with remarks on its ultrastructure and ecology. *Nordic Journal of Botany* 19 (5), s. 747-758, 1999.
- Kristiansen J.: Coesel, P. 1998: Sieralgen en Natuurwaarden (Desmids and Nature Value). *Nordic Journal of Botany*, s. 368-368, 1999.
- Kristiansen J.: Stoermer, E.F. & Smol, J.P. 1999: The Diatoms. Applications for the Environmental and Earth Sciences. *The Journal of Botany*, s. 384-384, 1999.
- Linde-Laursen I., Frederiksen S.E., Seberg O.: The Giemsa C-banded karyotype of *Chirithopsis delileana* (Poaceae: Triticeae). *Hereditas* 130, s. 51-55, 1999.
- Linde-Laursen I., Seberg O.: The karyotype of *Elymus mendocinus* (Poaceae: Triticeae) from Argentina studied by banding techniques. *Hereditas* 131, s. 247-252, 1999.
- Læssøe T.: På svampejagt i Borneos regnskove. *Svampe* 40, s. 1-8, 1999.
- Læssøe T.: More morel tales. In: Letters (to the editor). *Plant Talk* 18, s. 6-7, 1999.
- Læssøe T.: Sæsonens art. Meldrøjer (*Claviceps purpurea*). *Svampe* 39, s. 38-39, 1999.
- Læssøe T.: Hongos. Manuales de identificación. 304 s. Ediciones Omega, S.A., Barcelona 1998.
- Læssøe T.: Danske kødkernesvampe 5. *Neobarya parasitica* og "Barya" lichenophila. *Svampe* 39, s. 40-41, 1999.
- Læssøe T.: Danske kødkernesvampe 4. *Arachnocrea stipitata*. *Svampe* 38, s. 25-26, 1998.
- Læssøe T., Lincoff G.: Mushrooms. Eyewitness handbook. 304 s. Stodart Publ., Toronto, Canada 1998.
- Læssøe T., Granmo A., Scheuer C.: *Biscogniauxia granmoi* (Xylariaceae) in Europe. *Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde* 8, s. 139-147, 1999.
- Læssøe T., Lincoff G.: Mushrooms. Eyewitness handbook. 304 s. DK Publishing, New York, USA 1999.
- Læssøe T.: Politikens store svampebog. 304 s. Politikens Forlag, 1998.
- Læssøe T.: Mushrooms. Eyewitness handbook. 304 s. Doring Kindersley, U.K. 1998.
- Læssøe T., Lange C.: *Krieglsteinera lasiosphaeriae* – en højst besynderlig snylter på *Lasiosphaeria ovina*. *Svampe* 37, s. 42-44, 1998.
- Læssøe T.: Pilze. Ravensburger Naturführer. 304 s. Urania-Ravensburger, Berlin 1998.
- Læssøe T.: Steppe-Bruskhat (*Marasmius anomalus*). I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 39, s. 14-14, 1999.
- Læssøe T., Holm M., Schønfelt B.: Vår-Jordbæger (*Geopora sumneriana*). I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 38, s. 9-10, 1998.
- Læssøe T.: *Biscogniauxia nummularia*, *Hypoxylon macrocarpum*, *Hypoxylon julianii*, *Lopadostoma pouzarii*. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 38, s. 7-9, 1998.
- Læssøe T.: En ny dansk Mørkhat (*Psathyrella suavissima*). I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 37, s. 25-26, 1998.
- Læssøe T.: En hvid Skygge-Skærmhat (*Pluteus umbrosus* var. *albus*) & Liden Bruskhat (*Marasmiellus humillimus*) (Qué.) Singer. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 40, s. 9-11, 1999.
- Læssøe T., Jeppson J.: *Biscogniauxia repanda*. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 40, s. 13-13, 1999.
- Læssøe T.: *Hemimycena cephalotricha* – ny for Danmark. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 37, s. 24-25, 1998.
- Marhold K., Tan K.: The distribution of *Cardamine mathioli* (Brassicaceae) in Greece. *Thaiszia J. Bot.* 9, s. 109-112, 1999.
- Michelsen A., Graglia E., Schmidt I.K., Jonasson S.E., Sleep D., Quarmby C.: Differential responses of grass and a dwarf shrub to long-term changes in soil microbial biomass C, N and P following factorial addition of NPK fertilizer, fungicide and labile carbon to a heath. *The New Phytologist* 143, s. 523-538, 1999.
- Norén F., Moestrup Ø., Rehnstam-Holm A.-S.: *Parvilicifera infectans* Norén et Moestrup gen. et sp. nov.

- (Perkinsozoa phylum nov.): A parasitic flagellate capable of killing toxic microalgae. *European Journal of Protistology* 35, s. 233-254, 1999.
- Olsen N.E., Poulsen L.K., Reuss N., Steinarsdottir S.: A new subspecies of *Paraphysomonas punctata* (Paraphysomonadaceae, Chrysophyceae). *Nordic Journal of Botany* 19, s. 635-640, 1999.
- Pedersen L.B., Kress W.J.: Honeyeater (Meliphagidae) pollination and the floral biology of Polynesian *Heliconia* (Heliconiaceae). *Plant Systematics and Evolution* 216, s. 1-21, 1999.
- Pedersen P.M., Kristiansen Aa: The enigmatic brown alga *Acinetospora crinita* (Ectocarpales). i: 2nd European Phycological Congress. Book of Abstracts s. 138-138, Montecatini Terme, Italien 1999.
- Petersen G., Affolter J.: A New Species of *Lilaeopsis* (Apiaceae) from Mauriius. *Novon* 9, s. 92-94, 1999.
- Petersen P.M., Frederiksen E.: Skovmærke, guldnælde og alm. bingeurte – betydningen af nutidige og landskabshistoriske forhold for de tre arters forekomst og udbredelse på Røsnæs. *Flora og Fauna* 105 (3+4), s. 49-62, 1999.
- Philipp M.: Genetic variation in four species of *Pedicularis* (Scrophulariaceae) within a limited area in West Greenland. *Arctic and Alpine Research* 30, s. 396-399, 1998.
- Philipp M., Siegismund H.R., Weidema I.R.: Local differentiation and gene dispersal distances in a Danish population of *Armeria maritima*. *Nordic Journal of Botany* 19, s. 305-312, 1999.
- Pridgeon A., Chase M., Cribb P., Rasmussen F.N. (eds.): *Genera Orchidacearum* vol. 1. 197 s. Oxford University Press, Oxford, U.K. 1999.
- Rasmussen F.N.: The development of orchid classification. i: *Genera Orchidacearum* Vol. 1 s. 3-18, Pridgeon, A., M. Chase, P. Cribb & F.N. Rasmussen (eds.), Oxford University Press, Oxford, U.K. 1999.
- Rosendahl S., Banke S.: Use of isozymes in studies of fungal taxonomy and population studies. i: Chap. 5 in: *Handbook in Applied Mycology*, Vol. 6 – Chemical fungal taxonomy s. 107-120, Frisvad, J.C., P.D. Bridge & D.K. Arora (eds.), 1998.
- Rosendahl S.: Svampenes fylogeni og evolution 2. udg. *Kompendium til biologi* 5. 31 s. Botanisk Institut 1998.
- Rosendahl S.: Svampenes fylogeni og evolution 3. udg. *Kompendium til Biologi* 5. 32 s. Botanisk Institut 1999.
- Ruess L., Michelsen A., Schmidt I.K., Jonasson S.E.: Simulated climate change affecting microorganisms, nematode density and biodiversity in subarctic soils. *Plant and Soil* 212, s. 63-73, 1999.
- Ruess L., Michelsen A., Jonasson S.E.: Simulated climate change in subarctic soils: responses in nematode species composition and dominance structure. *Nematology* 1, s. 513-526, 1999.
- Schmidt I.K., Jonasson S.E., Michelsen A.: Mineralization and microbial immobilization of N and P in arctic soils in relation to season, temperature and nutrient amendment. *Applied Soil Ecology* 11, s. 147-160, 1999.
- Seberg O.: (Review of) Hopkins, H.C.F., C.R. Huxley, C.M. Parnell of G.T. Prance 1998. *The Biological Monograph. The Importance of Field Studies and Functional Syndromes for Taxonomy and Evolution of Tropical Plants*. Bot. Jour. Linn. Soc. 131, s. 121-121, 1999.
- Seberg O.: Anvendt forskning – forskningsadministratorens rolle på et universitet. 7 s. <http://www.abo.fi/norden/publik/forskadm/rapp99/innehall.htm>, 1999.
- Seberg O.: (Review of) Slageren, M.W. van 1994. *Wild Wheats: a monograph of Aegilops L. and Amblyopyrum (Jaub. & Spach) Eig (Poaceae)*. Botanical Journal of the Linnean Society 129, s. 185-186, 1999.
- Siemer B.L., Pedersen P.M.: Phylogenetic relationships in the brown algal order complex Ectocarpales sensu lato. i: 2nd European Phycological Congress, Book of Abstracts s. 152-152, Montecatini Terme, Italien 1999.
- Skov J., Lundholm N., Moestrup Ø., Larsen J.: Potentially toxic phytoplankton. 4. The diatom genus *Pseudonitzschia* (Diatomophyceae/ Bacillariophyceae) ICES Identification Leaflets for Plankton, no. 185. 23 s. Intern. Council for the Exploration of the Sea (ICES), 1999.
- Skovgaard K., Rosendahl S.: Comparison of intra- and extracellular isozyme banding patterns of *Fusarium oxysporum*. *Mycological Research* 102 (9), s. 1077-1084, 1998.
- Slezacek S., Dumas-Gaudot E., Rosendahl S., Kjølner R., Paynot M., Negrel J., Gianinazzi S.: Endoproteolytic activities in pea roots inoculated with the arbuscular mycorrhizal fungus *Glomus mosseae* and/or *Aphanomyces euteiches* in relation to bioprotection. *New Phytologist* 142, s. 517-529, 1999.
- Spooner B.M., Lodge D.J., Læssøe T.: A new *Sorokina* (Leotiales) from Puerto Rico. *Kew Bulletin* 53 (1), s. 237-241, 1998.
- Strid A., Tzanoudakis D.: Contribution to the Greek insular flora: The flora and the phytogeographical connections of Samothraki. i: Proceedings of the 7th Panhellenic scientific conference s. 332-335, E.P. Eleftheriou, Thessaloniki 1999.
- Strid A.: Flora Hellenica and its Database System. i: Abstracts of the V Conference on Plant Taxonomy, Lisbon 1999 s. 17, Correia, A. et al. (eds.), Lisboa, Portugal 1999.
- Strid A., Tan K.: Notes on *Myosotis speluncicola*, *Anthemis wiedemanniana*, *Astragalus gladiatus*, *Glyceria nemoralis*, *Juncus acutiflorus*. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): *Med-Checklist Notulae* 18. *Willdenowia* 29 (1-2), s. 51-67, 1999.
- Strid A., Tan K., Raus T.: Notes on *Leersia oryzoides*. in Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): *Med-checklist Notulae* 18. *Willdenowia* 29 (1-2), s. 51-67, 1999.
- Strid A.: Ca. 40 artikler til Den Store Danske Encyklopædi. – s. Gyldendal. 1999.
- Søchting U.: Lichens as bioindicators of air pollution. *Nordic Lichen Flora* 1, s. 8-9, 1999.
- Søchting U.: *Caloplaca alstrupii*, a new lichen species from Denmark. *Graphis Scripta* 10, s. 59-64, 1999.
- Søchting U.: Lichens of Bhutan. 29 s. København 1999.
- Søchting U., Nielsen J., Orlík D.C., Vesterlykke P., Larsen R.S., Poulsen R., Bjørneskov O.P., Bürger A-M., Clemmensen K.E., Helstrup J., Kristiansen K.A., Rasmussen L.K., Skipper M., Wamberg C.: Lindealléen ved Sorø Sønderø – et refugium for laver. *Urt* 23, s. 23-27, 1999.
- Tan K., Strid A.: Phytogeographical notes on the Pamonas range in Peloponnisos, southern Greece. *Preslia*, Praha 71, s. 361-367, 1999.
- Tan K., Iatrou, Gregoris: Notes on *Astragalus laconicus* sp. nova and *Onobrychis peloponnesiaca*. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): *Med-Checklist Notulae* 18. *Willdenowia* 29 (1-2), s. 51-67, 1999.
- Tan K., Mullai A., Ruci B., Iatron G.: Serpentine endemics in Albania and NW Greece. i: Abstracts of the V Confe-

- rence on Plant Taxonomy, Lisboa 1999 s. 68, Correia, A. et al. (eds.), Museu, Laboratorio e Jardim Botanico da Universidade de Lisboa, Lisboa, Portugal 1999.
- Tan K.: *Leucojum aestivum* on Thasos. Fisis 85, s. 32, 1999.
- Tan K., Iatron G.: The Endemic Plants of Greece. i: Abstracts of the V Conference on Plant Taxonomy, Lisbon 1999 s. 31-31, Correia, A. et al (eds.), Lisboa, Portugal 1999.
- Tan K., Sfikas G., Adamopoulos T., Apostolidis I.: Notes on *Genista anatolica*. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): Med-Checklist Notulae 18. Willdenowia 29 (1-2), s. 51-67, 1999.
- Tan K., Mullaj A., Vold G.: Notes on *Galinsoga parviflora*. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): Med-Checklist Notulae. Willdenowia 29 (1-2), s. 51-67, 1999.
- Tan K., Iatron G.: The endemic plants of Greece: Volume one. i: Proceedings of The 7th Panhellenic Scientific Congress, 1-4 October 1998 s. 108-112, Thessaloniki, Greece 1999.
- Tybjerg H.: *Gentiana purpurea* L. i Norge hos Linné og andre. 38 s. Tapir, Trondheim, Norge 1999.
- Tybjerg H.: Planteillustration. En annoteret bibliografi. 12 s. København 1999.
- Tzanondakis, Dimitris, Strid A., Tan K.: *Allium samothracicum* Tzanondakis & al., a new species from the North Aegean area, Greece. i: Abstracts of the V Conference on Plant Taxonomy, Lisboa 1999 s. 65, Correia, A. et al. (eds.), Lisboa, Portugal 1999.
- Vestergaard P.: Salt marshes of the Danish Baltic coast with reference to management aspects. Folia Universitatis Agriculturae Stetinensis 203 Agriculturae (80), s. 41-50, 1999.
- Vesterholt J., Lange C., Hellmann-Clausen J., Læssøe T., Rald E.: Svampe. i: Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark s. 30-54, Stolze, M. & Pihl, S. (red). Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen, 1998.
- Vesterholt J., Lange C., Heilmann-Clausen J., Læssøe T., Rald E.: Svampe. i: Gulliste 1997 over planter og dyr i Danmark s. 17-19, Stoltze, M. & Pihl, S. (red). Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen, København 1998.
- Wegeberg S., Lein T.E., Bruntse G., Gunnarsson K., Nielsen R.: New records of benthic marine algae for Norway, with notes on some rare species from the Florø district, western Norway. Sarsia 84, s. 39-53, 1999.

Molekylærbiologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr 1.2.1999: Institutleder er lektor Jørgen Olsen. Viceinstitutleder er lektor Steen Pedersen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Jørgen Olsen, viceinstitutleder, lektor Steen Pedersen, lektor Torsten Nilsson-Tillgren (der er formand for instituttets ph.d.-udvalg), lektor Per Nygaard, lektor Karen Skriver, samt TAP-repræsentanterne laboratorietekniker Tonny D. Hansen og laborant Birgit Kolding.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Institutet har 6 afdelinger hver med en afdelingsleder med delegation af beføjelser fra institutlederen. Afdelingerne benævnes: Afdeling for Biologisk Kemi, Afdeling for Generel Mikrobiologi (der begge har adresse i Sølvgade 83H, 1307 København K), samt Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling og Plantefysiologisk Afdeling (der har adresse i Øster Farimagsgade 2A, 1353 København K).

Advisory Board: Professor A.P.J. Trinci, Dean of School of Biological Sciences, University of Manchester; Professor D. Gallwitz, Director of the Max-Planck Institut für Biophysikalische Chemie, Abteilung Molekulare Genetik, Göttingen; and Professor J.D. Friesen, Banting and Best Department of Medical Research, University of Toronto.

Adresse

Molekylærbiologisk Institut
Øster Farimagsgade 2A
1353 København K
Telefon. 35 32 20 00
Fax: 35 32 21 28
<http://www.molbio.ku.dk/>

Institutlederens årsberetning

Året har desværre i høj grad været præget af implementeringen af de nedskæringer, som fakultetsledelsen pålagde instituttet fra 1. januar 1999 på grund af fakultetets økonomiske problemer. Institutets årsværksramme for ordinære VIP- og TAP-stillinger blev reduceret med henholdsvis 7 og 4,75. Denne reduktion medførte at besættelsen af 3 opslåede lektorstillinger, hvoraf 2 var opslået efter udløb af adjunkturer, blev stoppet. Hertil kommer at planlagt besættelse af en række andre stillinger, der var ledige efter frivillig afgang, er blevet inddraget. Dette har betydet at instituttets planer for fornyelse og styrkelse af en række forskningsområder i henhold til langtidspanen fra 1997, herunder aftalte besættelser af faste følgestillinger til to nyansatte professorer, har måttet udskydes eller ændres væsentligt.

Det er glædeligt at mange af instituttets forskere også i 1999 har været i stand til at skaffe betragtelige eksterne midler til ansættelser, drift og apparatur. Specielt skal nævnes en samlet bevilling på 27 mio.kr. fra "The John and Birthe Meyer Foundation", som professor Flemming M. Poulsen efter ansøgning har modtaget til opbygning af en

forskningsenhed til grundlæggende studier af proteiners funktion og struktur ved hjælp af NMR-spektroskopi.

Den 1. marts 1999 blev et 5-årigt Lundbeckfond-forskningsprofessorat i eksperimentel molekylær genetik i pattedyr (Transgene dyr) besat ved Institutet med ph.d. Niels A. Jensen. Forskningsprofessoren skal stå for opbygningen af en forskergruppe, hvortil der er bevilget eksterne midler fra Lundbeckfonden, Løvens Kemiske Fabriks Forskningsfond og interne midler fra Universitetets centrale satsningsområder i Bioteknologi. Ansættelsen sker ved Molekylærbiologisk Institut, men fysisk placeres forskergruppen på Panum Institutet, Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik, som et tværfakultært samarbejde.

Fysiske rammer

Instituttet har til den nytiltrådte professor i proteinkemi fået renoveret en del af 4. etage i Farimagsgadebygningen. Et værkstedsløkkale i Øster Farimagsgade 2A er blevet ombygget og indrettet til "EDB-bar" med 15 PC'ere med netværksadgang for biokemistuderende.

Personaleforhold

Instituttet har besat et professorat i proteinkemi. Der var 13 ansøgere (9 mænd og 4 kvinder). Stillingen blev besat med lic.scient. Flemming Martin Poulsen.

Lektor Karen G. Welinder er fratrukket sin stilling pr. 31. marts.

Forskningsvirksomhed

Se beretninger under afdelingerne. For lektor Allan R. Thomsen og lektor Niels F. Ødum findes beretninger og publikationer under Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi, og for forskningsprofessor Niels A. Jensen under Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik.

Satsningsområder

Instituttet deltager aktivt i universitetets satsningsområder inden for Bioteknologi og Miljø, og har i 1999 fortsat været stærkt involveret i planerne for oprettelse af det bioteknologiske forskningscenter på Tagensvej. Et af BD/FSK og KU nedsat Programmeringsudvalg med deltagelse af institutlederen fra Molekylærbiologisk Institut har fra september måned arbejdet med en forundersøgelse for den del af byggeprogrammet, som skal finansieres af FSK. Rapport fra udvalget forventes afleveret ultimo februar 2000.

Faglige og administrative erhverv

Formidling

Instituttet underviser på studierne i biokemi, biologi og miljøkemi. Institutets lærere afholder eller deltager i afholdelsen af 25 forskellige fag- eller kursusmoduler på bachelor- og kandidatuddannelserne.

En overordnet målsætning for undervisningen på instituttet er at træne de studerende i eksperimentel forskning såvel på kandidat- som på ph.d.-niveau. Institutet har tradition for uddannelse af mange ph.d.'er og havde 68 indskrevne ph.d.-studerende ved udgangen af året. Af disse ph.d.-studerende var 16 på universitetsstipendium, 7 på ATV-ordning, 6 under Forskerakademiet, 5 på stipendium fra forskningsrådene og 34 på midler fra andre offentlige og private fonde eller i firmaansættelse.

Afdeling for Biologisk Kemi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed falder inden for 5 områder.

1. Nukleotidstofskifte

Nukleotider er vigtige elementer i den cellulære fysiologi, bl.a. som byggesten i syntesen af nukleinsyrerne, RNA og DNA, samt for et betydeligt antal coenzymmer. Nukleotider dannes enten ved nysyntese (*de novo*) fra mellemprodukter i det centrale stofskifte eller ved genbrug af nukleosider og baser. Nysyntesereaktionerne er ens i alle organismer, mens evnen til genbrugssyntese varierer fra organisme til organisme. Nukleosid- og baseanaloger kan omdannes til potente cellegifte ved hjælp af genbrugssyntesen, hvilket har været anvendt i den kemoterapeutiske behandling af forskellige mikrobielle og virale infektioner, samt ved behandling af visse cancerstilstande. Hensigten med studierne af nukleotidstofskiftet er at opnå en fuldstændig karakterisering af de involverede gener og deres genprodukter, samt at opnå en detaljeret indsigt i de molekylære mekanismer, der er ansvarlige for såvel den enzymatiske som den genetiske regulering af denne del af stofskiftet.

Kinetisk karakterisering af uridin/cytidin kinase fra *B. subtilis* (J. Neuhard).

Funktionsanalyse af uracil phosphoribosyltransferase fra *B. caldolyticus* ved site-dirigeret mutagenese (J. Neuhard).

Karakterisering af deoxyguanosin kinase fra *B. subtilis* (R.B. Andersen og J. Neuhard).

Karakterisering af dCTP deaminase fra *E. coli* (J. Neuhard).

PRPP syntase i eukaryote organismer (B.N. Krath og B. Hove-Jensen).

Oprensning af dihydroorotate dehydrogenase (pyrD) fra *S. solfataricus* (P.G. Sørensen og G. Dandanell).

Karakterisering og mutationsanalyse af det aktive site i dihydroorotat dehydrogenase A fra *Lactococcus lactis* (M. Ottosen, O. Bjørnberg og K.F. Jensen).

Præ-steady-state analyser under anaerobe forhold af den kinetiske reaktionsmekanisme af dihydroorotat dehydrogenase C fra *E. coli* (S. Nørager, S. Larsen (CCS), O. Bjørnberg, K.F. Jensen og B.A. Palfey, Ann-Arbor, Michigan).

Karakterisering af de kinetiske parametre af OMP decarboxylase fra *E. coli* (P. Harris, J.C.N. Poulsen (CCS) og K. F. Jensen).

Purinmetabolismen i *B. subtilis*: genetiske kontrolmekanismer (P. Nygard og H.H. Saxild, DTU).

2. Katabolisme af nukleosider og baser

Bakterier er i stand til at anvende mange forskellige forbindelser som kulstof- og energi- eller nitrogenkilde. Således kan *E. coli* effektivt udnytte ribonukleosider som kulstof- og energikilde. Det sker ved at ribonukleosiderne spaltes fosforolytisk til de tilsvarende baser og ribose 1-fosfat. Deoxyribonukleosider spaltes på lignende vis til deoxyribose 1-fosfat. Før nedbrydning må (deoxy)ribonukleosiderne tages op af cellen. Dette sker ved hjælp af specifikke transportsystemer lokaliseret i den indre membran. En forståelse af både nukleosid- og nukleotidstofskiftet samt de involverede transportsystemer er nødvendig for også fremover at kunne udvikle nye metoder til behandling af mikrobielle infektioner og cancer.

Betydningen af zink for foldningen af cytidine deaminase fra *B. subtilis* (N. Mejlhede og J. Neuhard).

Sammenlignende strukturstudier af cytidin deaminaser fra thermophile, mesophile og psychrophile Bacilli (A. Cambi og J. Neuhard).

Karakterisering af deoK-operonen fra *S. typhimurium* (G. Dandanell og J. Neuhard).

Karakterisering af xanthosin fosforylase operon, xapABR (G. Dandanell).

Funktion og karakterisering af nukleosid transporteren XapB (M. Nørholm og G. Dandanell).

Mutationsanalyse af XapR (C. Jørgensen, G. Dandanell).

Interaktion af XapR med RNA polymerase og med DNA (R.L. Ravn og G. Dandanell).

Karakterisering af nukleosidtransportsystemerne, der kodes for af generne nupI, nupC og nupU (B. Mygind).

Funktion af generne yeiJ og yeiM, der udviser stor aminosyrehomologi med nupC genproduktet (B. Mygind).

3. RNA struktur og funktion

Enhver celle indeholder et betydeligt antal strukturelt forskellige RNA molekyler, hver med deres specifikke funktion. Ved transskriptionsprocessen oversættes DNA-nukleotidsekvensen af et gen til en analog RNA sekvens. Nogle af disse RNA molekyler "rRNA" har vigtige funktioner som komponenter i ribosomer, mens andre "mRNA" oversættes af ribosomerne til specifikke polypeptider. Det har vist sig, at mange antibiotikas funktion består i binding til forskellige positioner på ribosomet, som derved helt eller delvist mister evnen til at syntetisere proteiner med fatale følger for cellen. Der fokuseres på antibiotika der hæmmer proteinsyntesen, resistens til disse antibiotika og deres interaktion med ribosomerne. Den nødvendige forbedring af allerede brugte antibiotika og udvikling af nye antibiotika vil i fremtiden bygge på en mere detaljeret viden om disse stoffers virkningsmekanisme samt hvordan resistens til antibiotika opstår og spredes. Denne viden er stadig meget fragmentarisk, men nylige resultater til løsningen af den komplekse detaljerede struktur af ribosomet samt den stigende forskning i årsager til resistens giver store muligheder for fremskridt.

Karakterisering af en ny familie af RNA-bindende proteiner, der associerer med en vækstoffaktor mRNA i fostertilværelsen (J. Nielsen og J. Christiansen).

Undersøgelser af lokaliseringen af et utranslateret og "imprinted" H19 RNA molekyle (S. Runge og J. Christiansen).

"Real-time" undersøgelser af makromolekylære associationer *in vitro* ved hjælp af "Surface Plasmon Resonance" (M.A. Kristensen og J. Christiansen).

Undersøgelse af makrolid antibiotikas binding og funktion (S. Hansen og B. Vester).

Identifikation af modificerede rRNA nukleotider i archaea (M.A. Hansen, B. Vester og F. Kirpekar, OU).

Karakterisering antibiotikaene hygromycin A og avilamycin (vækstfremmer) og deres interaktion med ribosomerne (C. Kofoed og B. Vester).

Karakterisering af den kinetiske mekanisme og identifikation af funktionelle aminosyrerester i det aktive site af RNase PH fra *E. coli* (L.S. Harlow, K.F. Jensen og A. Kadziola, CCS).

Mekanismer af antibiotikas (især puromycins og chloramphenicols) inhibering af peptidyl transferase center i archaea og i bakterier (K. Long og R. Garrett).

4. Genomsekventering og -karakterisering

Genomsekventering, d.v.s. opklaring af en organismes hele nukleotidsekvens, er blevet stadig mere betydningsfuld i den moderne molekylærbiologi, idet meget præcise genkort kan etableres. Funktionen af det store antal genprodukter kendes ikke i alle tilfælde. Der er derfor iværksat projekter som har til formål at finde ud af funktionen af disse genprodukter ved hjælp af fysiologiske, genetiske og molekylærbiologiske metoder. Disse forskningsområder udføres på internationalt plan i samarbejde med canadiske og andre europæiske laboratorier.

Genomsekventering af archaeal ekstremtermofilen *Sulfolobus solfataricus* (Q. She, M. Awayez, H. Phan og R. Garrett).

Post-genom studier af *Sulfolobus* – analyse af genekspression ved forskellige dele af celle cyklus (Q. She, X. Peng og R. Garrett).

Partition mekanismer og kopinummer kontrol af archaeal plasmider i *Sulfolobus* (X. Peng, P. Redder og R. Garrett).

Ekspressionsvektor udvikling for archaeal hypertermofiler (P. Redder og R. Garrett).

Opklaring af ukendte geners funktion i *Bacillus subtilis* (P. Nygard og H.H. Saxild, DTU).

5. Biosemiotik

Biosemiotikken antager at den levende natur er båret af semiosis, dvs af tegn- og betydningsprocesser. Det følger af denne ide at tegn- og betydningsprocesser ikke, som det ofte har været antaget, kan udgøre det kriterium hvorpå der kan skelnes mellem naturens og kulturens områder. Snarere må de kulturelle tegnprocesser betragtes som særtilfælde af en mere omfattende og generel biosemiosis, der uopmærksomt udspiller sig i biosfæren. Det skal understreges at denne ide på ingen måde modsiger den traditionelle naturvidenskabelige opfattelse af levende systemer som båret af molekylære processer. Biosemiotikken tilslutter sig fuldt ud denne opfattelse, men antager blot at de molekylære processer ikke udtømmende kan beskrives rent kemisk, idet de som deltagere i livsprocesserne netop udmærker sig ved samtidig at være bærere af semiotiske relationer (J. Hoffmeyer).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor Roger Garrett er medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

Lektor Jesper Hoffmeyer er formand for Dansk Selskab for Naturens Semiotik, medlem af bestyrelsen for Center for Etik og Ret og medlem af Fremtidsrådet.

Lektor Jan Neuhard har været medlem af internationalt udvalg til evaluering af Department of Microbiology ved Flanders Interuniversity, Institute of Biotechnology (VIB), Belgium.

Redaktionelle hverv

Lektor Bjarne Hove-Jensen har været medlem af Editorial Board af det britiske tidsskrift "Microbiology".

Lektor Jan Neuhard har været medlem af Editorial Board for det internationale tidsskrift: "Path to Pyrimidines."

Lektor Jesper Hoffmeyer har været medlem af Editorial Board ved tidsskriftet, "Cybernetics & Human Knowing",

leder af det internationale Semiotic Selskabs, "IASS's, Special Interest Group in Biosemiotics" samt medlem af "H-NEXA Policy and publications Board".

Kongresser og symposier

Afdelingen har arrangeret en international konference af 5 dages varighed "The Ribosome. Structure, Function, Antibiotics and Cellular Interactions". Konferencen havde 267 deltagere fra 24 lande. Professor Roger Garrett var medlem af organisationskomiteen for konferencen.

Nationalt og Internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Dr. K. Long har været ansat på afdelingen i 5 måneder, og Dr. S. Kirillov har været ansat på afdelingen i 6 måneder.

Afdeling for Generel Mikrobiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning falder inden for to hovedområder: mikrobiel økologi med både felt- og laboratoriestudier samt svampefysiologi.

1. Mikrobiel økologi

1.1. Drivhusgasser

I arbejdet med mikrobiel dannelse af drivhusgasser er der i DANIDA projekt Fires in tropical ecosystems lavet feltmålinger af drivhusgassen N₂O på 11 forskellige savanne lokaliteter i Ghana med forskellig afbrændingshistorie, samt på en lokalitet hvor der har udviklet sig skov, fordi afbrænding og landbrug har været undgået (M. Andersson, A. Kjølner).

1.2. Udvikling af metoder til bestemmelse af mikrobiel aktivitet

En testmetode til bestemmelse af potentialet for mikrobiel aktivitet i jord er under udvikling. Det er ideen at mobilisere organisk stof fra mikrobiel biomasse i jord ved fumigering, og måle en efterfølgende aktivitet ved N₂O udviklingen – med og uden blokering af omsætningen til N₂. Målinger af N₂O emission fra fumigeret jord inkuberet med og uden acetylen søges udviklet til at definere status for den mikrobielle biomasse i jord og dens tilgængelighed som substrat (S. Struwe, A. Kjølner).

Hurtigmetoder baseret på brugen af fluorescerende substrater til tidlig påvisning og kvantificering af mikrobiologiske belastninger i brugsvandssystemer er under udvikling i samarbejde med DTU og Teknologisk Institut (M. Miller).

1.3. Populationsundersøgelser af archaee

I en populationsundersøgelser af archaee er der oprettet klonbiblioteker af 16S rDNA fra udyrkbare archaee fra flere forskellige jorde. Klonerne er analyseret og sekventeret. Samtidig er 16S rDNA direkte isoleret fra jord blevet underkastet terminal restriktionsfragment analyser; resultaterne er sammenholdt med de sekventerede kloner. Begge undersøgelser viser, at aerobe jorde domineres af ukendte crenarchaeoter, hvorimod euryarchaeote methanogener kun forekommer i ringe antal. I anaerobe jorde er methanogenerne langt hyppigere, men crenarchaeoterne forekommer overraskende i næsten lige så stort antal (P. Westermann).

1.4. Stressfaktors betydning for naturlige mikrobielle samfund i jord

Karakterisering af antibiotikaresistens hos bakterier i landbruget undersøges eksemplificeret ved et resistensplasmid isoleret fra svinegylle der er analyseret for forskellige resistensgener og deres overførsel. Der arbejdes også med naturligt forekommende jordbakteriers produktion af antibiotika og disses betydning for opretholdelse af resistens blandt de øvrige jordbakterier. Der benyttes en oxytetracyclin-producerende stamme af *Streptomyces rimosus* og produktionen af antibiotikum kvantificeres ved hjælp af en udviklet biosensor. Dette arbejde støttes af det Veterinære Miljøforskningsprogram.

I arbejdet i Biopro-centret under det Strategiske miljøforskningsprogram SMP3, undersøges effekten af miljøstress (kviksølv) på den bakterielle diversitet i jord bl.a. på baggrund af rRNA isoleret fra jordprøver. Der udvikles primere til undersøgelse af den genetiske diversitet af funktionelle mer-gener der analyseres ved brug af kompetitiv PCR (S. Sørensen, A.H. Sørensen, L.D. Rasmussen, G. Sengeløv, L.H. Hansen).

2. Extracellulære enzymer fra mikrosvampe

Der er udviklet en PCR procedure til bestemmelse af mRNA for alpha-amylasen fra *Thermomyces lanuginosus* og metoden er afprøvet i vækstofforsøg med svampen, og med en transformant af *Aspergillus awamori* der indeholder genet for amylasen. Alpha-glucosidase fra *T.Lanuginosus* er oprenset og karakteriseret angående optima for aktivitet og stabilitet vedrørende temperatur og pH.

Et flerårigt svampeprojekt i Center for bioteknologisk procesforskning er afsluttet med undersøgelser af produktionen af multiple former af glucoamylase fra *Aspergillus niger*; indflydelsen af mediesammensætning, pH, extracellulære sure proteaser og vækstoffase er blevet undersøgt i både kemostater og batch fermenteringer (S.H. Eriksen, J. Olsen, B. Jensen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Lektor Jørgen Olsen er medlem af koordineringsgruppen for Københavns Universitets satsningsområde Bioteknologi; medlem af Programmeringsudvalget for Bioteknologisk Center på Tagensvej; medlem af bestyrelsen for Center for Bioteknologisk Procesforskning, DTU.

Kongresser og symposier

Afdelingen har organiseret en workshop om "new directions in microbial ecology" afholdt i Eigveds pakhus 19.-20. november med 65 deltagere.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Forskningsophold i udlandet

Lektor Søren Sørensen er på et 7 måneders forskningsophold i Australien.

Lektor Søren Sørensen deltager sammen med amerikanske forskere i et projekt bevilget af US Dept. of Energy om kviksølv i miljøet.

Lektor Sten Struwe er deltager i et nyt EU projekt (FORCAST) om C og N i skove.

Afdeling for Molekylær Cellebiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsområde ligger primært inden for intracellulær signaltransduktion og kontrol af genekspression, både individuelle gener og genregulationsmekanismer generelt.

Undersøgelse af cellers funktion og samspil, herunder af de mekanismer der får celler til at fungere under forskellige betingelser leder til forståelse af mange forhold der har indflydelse på både normale og sygelige tilstande. Sådan indsigt bundet i viden om fundamentale processer fra proteiners interaktion med atomer over translationsprocessernes dynamik til kommunikationen indeni og mellem den enkelte celle og de enkelte organer. På afdelingen gennemføres forskning der adresserer alle disse aspekter, hvilket giver en bred vidensbasis for diskussioner af resultaterne.

1. Calcium bindende proteiner i eukaryot signal transduction

Funktionen af det allestedsnærværende og multifunktionelle signalleringsprotein calmodulin i cellecyclus regulering og apoptosis undersøges med biokemiske og genetiske metoder. Vi har i 1999 afsluttet en fænotype analyse af en kyllinge B-cellelinie med et deleteret calmodulin II gen. Disse undersøgelser viser at calmodulin spiller en rolle såvel ved apoptose som ved calcium omsætningen i disse celler. Vi har påbegyndt en undersøgelse af interaktionen mellem calmodulin og formodede "target" proteiner, som er signalleringsmolekyler der vides at være vigtige for regulation af celledeling og celledød. For nærværende fokuserer vi på PI-3 lipid kinase og PykII tyrosin kinase. Foreløbige resultater tyder på at begge disse enzymer indeholder sekvenser på ca. 20 aminosyrer som binder calmodulin *in vitro*.

To beslægtede calcium bindende proteiner "parvalbumin" og "oncomodulin" benyttes som modelsystem ved undersøgelser af metalaffinitet og -selektivitet. Vi har i vore seneste undersøgelser fokuseret på reaktivering af det ikke-funktionelle AB domæne hos både oncomodulin og parvalbumin, og resultater herfra viser tydeligt at denne struktur i høj grad bidrager til at stabilisere begge proteiner.

ALG-2, et calcium bindende protein der er involveret i apoptosis, studeres på strukturelt og funktionelt niveau med henblik på at afklare proteinets calcium afhængighed for dets proapoptotiske funktion. Vi har opdaget at to former af ALG-2 med forskellige funktionelle særpræg findes i celler og væv hos vertebrater. Disse isoformer har forskellig affinitet for calcium og adskiller sig også med hensyn til genkendelse af et kendt "target" protein (M. Berchtold, S. Tarabykina, K. Jacobsen, J. Møllerup, R. Clausen, P. Winding og C. Hansen).

2. Signaltransduktionsaktiviteten af et kræftgen

Ras proteinet er et onkogen og i Ras-proteinets onkogene form er proteinet ændret på en sådan måde, at dets aktivitet ikke kan nedreguleres. Dette bidrager til, at cellen fortsat deler sig.

Vi har konstrueret cellelinier der Ras-transformerer efter tilsætning af en inducer. Vi har fundet at den onkogene tilstand ikke gør cellen uafhængig af vækstoffaktorer, men tillader vækst ved høj celledensitet. Vi undersøger, hvilke genprodukter der specifikt udtrykkes når Ras onkogenet er i cellen, aktiviteter af cellecyclus regulatorer, samt hvad

der kan assistere Ras og resultere i vækstoffaktor uafhængig celledeling. Vi undersøger mekanismen for aktivering af normalt Ras ved at overføre generne for exchange-faktorer til gær, og har undersøgt et antal forskellige Ras proteiner og individuelle ras mutanter. Endvidere undersøger vi aktiviteterne af Ras-relaterede proteiner.

Denne forskning udføres med henblik på at få større indsigt i hvorledes proteinet udfører sin normale vækstregulerende funktion, samt hvorledes væksten af en celle der er transformeret med den onkogene variant, styres (B.M. Wilmsen, T. Ramirez, B. Soni, S. Pedersen, K.H. Nielsen, M. Hansen, L. Gredsted og A. Groth).

3. Cellecyclus og apoptose regulatorer

Vi studerer cellens kontrol af vækst, hvile, differentiering og død. Transskriptionsfaktoren E2F's rolle i transgene mus, hvor E2F kan virke som onkogen undersøges. Transgenet er en fusionsvariant af E2F1, som kun er aktiv i tilstedeværelse af en specifik inducer. Ved induktion indtræffer apoptose, kontrolleret celledød, i de væv hvor transgenet udtrykkes. I knockout mus blev det vist, at apoptosen var uafhængig af p53. Proteinets Skp-2 blev studeret i transfectionsforsøg; Skp-2 styrede degradering af proteiner i cellecycluskontrollen (O. Karlström, C. Holmberg og K. Agger).

4. Studier af translationsprocessen in vivo

Bakterien *E. coli* anvendes som modelsystem for at undersøge generelle aspekter af translationsprocessen: Hvad modifikation af tRNA betyder for translationsprocessens hastighed, hvad denne hastighed betyder for translationsudbyttet fra en mRNA; hvordan RNA pseudoknude strukturer, der er essentielle for programmerede læserammeskit, påvirker translationsprocessens hastighed. Niveaulet af aminoacyleret tRNA bestemmes under forskellige fysiologiske forhold for at klarlægge basale reguleringsmekanismer. Arbejdet med at bestemme codon specifikke translationshastigheder er fortsat. Celfysiologi, translationsfejl frekvens og effektiviteterne af ribosom bindings-site undersøges i bakterieceller, der dyrkes ved meget høje celletætheder. Endvidere er funktionen af heat shock proteinet ClpB undersøgt (S. Pedersen, M.A. Sørensen, M.K. Krüger, T.M. Hansen, S. Reeh, C.L. Olsen).

5. Genetisk analyse af protein-mineral interaktion

Proteiners regulation af krystal morfologien er et centralt moment i dannelsen af hårdt væv som fx ben, tænder og mollusk-skaller. Vi har udviklet et genetisk system i *E. coli* ved hjælp af hvilket vi kan studere proteinkontrollen af krystallers vækst. Med krystallisation af guld som modelsystem har vi fundet polypeptider som kontrollerer morfologien af de dannede krystaller. Polypeptiderne virker katalytisk ved en sur mekanisme. Resultater fra studiet tyder på at den udviklede metode også kan anvendes for stoffer som ikke almindeligvis findes i biologiske systemer (S. Brown).

6. Tumor metastasering

Vi er specielt interesserede i betydningen af urokinase plasminogen aktivatoren (uPA), dens receptor (uPAR), og inhibatoren PAI-1 i metastasering. Vi bruger mus der bærer mutationer, der gør specifikke PA-system komponenter inaktive. Musene krydses med genetiske tumormodeller, hvorved vi får dyr der er prædisponerede til at udvikle metastaserende cancer, men uden et relevant protein, for ek-

sempel uPA. Ved at studere invasion og metastasering i sådanne dyr, og sammenligne med hvad der sker i vildtype mus, kan vi undersøge hvilken rolle de enkelte komponenter spiller. Dette arbejde foregår på Finsenlaboratoriet (M. Johnsen).

Afdeling for Proteinkemi

Forskningsvirksomhed

Afdelingen er engageret i undervisning og forskning inden for området strukturel biologi, hvor vi især er interesserede i struktur- og funktionsundersøgelser af en række centrale biologiske problemstillinger.

Vi har fortsat vore studier af en række proteiners tredimensionale struktur. Især har vort arbejde været fokuseret på undersøgelser af nervecelladhæsiionsmolekylets opbygning og funktion (P.H. Jensen, V. Kiselyov, F.M. Poulsen, V. Soroka, T. Thormann). Ligeledes er vi i gang med undersøgelser af α 2-makroglobulin receptoren og proteiner, der bindes til denne og er involveret i inverteringen af receptoren (P.H. Jensen, S. Nielbo, F. M. Poulsen).

Vi undersøger også mekanismerne for de novo foldningen af proteiner og er i gang med at kortlægge de atomare kontakter, der dannes tidligt i foldningsforløbet (B.B. Kragelund, F.M. Poulsen, K. Teilum, J.K. Thomsen).

Endelig er vi engagerede i udvikling af nye metoder til undersøgelser af proteiners struktur ved hjælp af NMR spektroskopi (B.B. Kragelund, M.H. Lerche, F.M. Poulsen).

Et andet centralt område er zink-finger proteiner i signaltransduktion og membrantransport. Her arbejdes med strukturel og funktionel karakterisering af de makromolekylære interaktionsmoduler, zink-fingerdomæner, fra modelorganismen *Arabidopsis*. Udvalgte proteiner er: Et GT-Pase-aktiverende protein med en Cys₄-finger; protein-interagerende, evolutionært bevarede RING-Cys₃His₂Cys₃-finger proteiner samt fosfoinositid-bindende FYVE-finger proteiner. Disse karakteriseres med henblik på identifikation af biologisk relevante ligander, f.eks. andre proteiner eller fosfolipider, samt identifikation af interaktionsdeterminanter (Jakob Albrethsen, Krestine Greve, Rikke Bolding Jensen, Tanja la Cour og Karen Skriver).

Genetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning omhandler genetisk styrede reguleringsprocesser i fortrinsvis eukaryotiske modelorganismer. Emnerne spænder vidt fra enkelte trin i det biokemiske stofskifte til specifikke celle/celle-interaktioner, signaltransduktion og differentiering.

1. Reguleringsprocesser i spaltegær

1.1. Kønsdifferentiering og cellecyclus

De molekylære mekanismer, der styrer kønsprocesserne i spaltegæren *Schizosaccharomyces pombe*, udforskes med genetiske og cellebiologiske metoder. Tilsammen udgør zygotedannelse og meiose et nøje reguleret differentieringssystem. I den indledende fase medvirker peptidhormon-lignende kønsferomoner og en dertil passende signalprocesseringskaskade. Inden for denne problemkreds arbejdes med feromon-påvirket genekspression og de pågældende genprodukters interaktioner og lokalisering.

Vi har vist, at den differentierings-fremmede Ste11-transskriptionsfaktor kun udtrykkes i G₁-fasen, hvorefter dette protein fosforyleres og hurtigt elimineres gennem det ubiquitin-afhængige proteolyse-system. To F-box proteiner er nødvendige for dette. Det af os klonede formin-protein Fus1 deltager i zygotedannelsen, og vi har identificeret 4 nye proteiner, som interagerer med forskellige Fus1-domæner. Med hensyn til de to vigtigste transskripter for meioseprogrammet har vi nu observeret, at mRNA-stabiliteten også spiller ind, idet det ene af dem, *mat1-Pm* transskriptet, bliver betydeligt stabiliseret i nærvær af det andet, *mat1-Mm*, som også selv bliver stabiliseret under sult (O. Nielsen, R. Egel, F. Fierro, R. Slaaby, F. Bidard-Michelot).

1.2. Kromatin-"silencing" og parringstypeskift

Med "silencing" betegnes det fænomen, at visse områder i genomet vha. særlige proteiner bliver gjort utilgængelige for cellens normale genekspressionssystemer. Sådanne områder findes i spaltegær nær centromererne og telomererne, samt omkring de såkaldte tavs parringstypekassetter. Vi har tidligere karakteriseret adskillige af de heri involverede genprodukter, og vi finder fortsat nye komponenter, dels ved målrettede screeningsmetoder og dels ved at granske det næsten fuldstændige genomsekventeringsprogram (G. Thon, I.S. Nielsen).

1.3. DNA-reparation og "checkpoint"-kontrol

Endvidere undersøges et særligt overvågningssystem for DNA'et. Vi har vist, at proteinkinasen Mik1 aktiveres under DNA-replikationen, således at den ved at inaktivere Cdc2 kinasen forhindrer mitose, før S-fasen er tilendebragt (O. Nielsen, P.U. Christensen; i samarbejde med A.M. Carr, Brighton, UK).

2. Gærgenetik (*Saccharomyces*)

2.1. Homolog og homoeolog rekombination

De molekylære mekanismer bag DNA-rekombination undersøges i et modelsystem, der bygger på artsfremmede kromosomer fra bryggerigær (*S. carlsbergensis*) indført i almindelig laboriegær (*S. cerevisiae*). Der er fundet og kortlagt en *rdsl* mutation, der tillader "homoeolog" rekombination mellem de artsfremmede kromosomer med divergerende DNA-sekvens (T. Nilsson-Tillgren).

2.2. Genomstruktur

Den her benyttede "single chromosome transfer" teknik er tidligere blevet udviklet mellem den åbenbart allopolyploide *S. carlsbergensis* og *S. cerevisiae*, og denne metode bruges nu for *S. monacensis* og *S. bayanus*. Ved mosaikstrukturanalyse og DNA-sekventering i visse sammensatte kromosomer søges de faktorer belyst, der har haft betydning for den genetiske isolation mellem de involverede arter. Vi har opdaget en minisatellit, hvad der ikke tidligere er beskrevet i gær, og nu kortlægges alle mini- og mikrosatellitter i den publicerede *S. cerevisiae* sekvens (T.H. Andersen og T. Nilsson-Tillgren; i samarbejde med Carlsberg Forskningscenter).

2.3. Transskriptionel regulering

Vi fokuserer på de molekylære kommunikationsmekanismer, der i forbindelse med eksterne signaler regulerer genekspressionen hos højere organismer. Målet er at forstå, hvordan signaltransduktionen kan påvirke enkelte trans-

skriptionsfaktorens aktivitet eller arvematerialets lokale kromatinstruktur.

Vi har etableret et genetisk veldefineret modelsystem i *S. cerevisiae* for en stor familie af transskriptionsfaktorer, der alle ændrer aktivitet ved tilstedeværelsen af små signalmolekyler. Ved aktivering af transskription sker der en reguleret samling af forskellige multiproteinkomplekser på DNA, og visse transskriptionsfaktorer interagerer også med multiproteinkomplekser, der medfører ændringer i kromatinstrukturen. Vi undersøger proteinkomplekserne RSC og NHP1/2, som medvirker ved denne aktiverings-afhængige ændring i kromatinstrukturen. De to kompleksers rolle i reguleringen af gærs globale transskription bliver også analyseret (S. Holmberg, J. Moreira, C. Samuelsen, L. Düring-Olsen).

3. Genregulering i *Drosophila*

3.1. Embryonaludvikling

Signaltransduktion under differentieringen af *Drosophila melanogaster* embryonet undersøges vha. en række gener og deres funktioner i forbindelse med etableringen af cellernes forskellige identitet langs den dorsoventrale akse. Heri deltager mindst tre proteaser i en ensrettet kløvningskaskade, et hormonlignende ligand-peptid og en receptor for dette. De pågældende gener er Gastrulation-defective, "Snake" og "Easter" (proteaser), samt "Spaetzle" (ligand) og "Toll" (receptor af non-RTK type). Vores undersøgelser koncentrerer sig på ligand/receptor-systemet. Spaetzle er substrat for Easter og danner således virksomme ligandpeptider kun dér, hvor nævnte proteasekaskade er blevet aktiveret i forvejen. Denne signaltransduktionsvej er for nylig påvist i vertebrater, og den minder meget om immunrespons og cancerbiologiske processer i pattedyr. Lokalt varierende mønstre af specifikt regulerede proteaseaktiviteter synes også at spille en rolle andre steder under embryonaludviklingen. Således er vi på sporet af en ny protease på de nydannede polceller. Desuden studeres Torso/Toll-fusionsproteiner, idet Torso er en receptor-tyrosinkinase med styringsfunktioner i bagenden af embryonet (R. DeLotto, M. Dissing).

3.2. 7TM-receptorer

Der studeres tre forskellige 7TM-receptorer i transgene fluer for at klarlægge deres fysiologiske rolle. De pågældende gener blev fundet ved PCR-screening p.g.a. deres homologitet til vertebrate hormonreceptorer (L. Søndergaard, K.M. Pedersen; C.J.P. Grimmelikhuijzen, Zool. Inst.).

3.3. Deoxynukleotid-stofskifte

To gener for hhv. en nukleosid- og en nukleotid-fosfokinase er blevet klonet og sekventeret. Undersøgelserne fortsættes på cDNA og proteinniveau. Tillige kloner nu tilsvarende gener fra andre insekter (L. Søndergaard; B. Munch-Petersen, RUC; J. Piskur, DTU).

3.4. Pyrimidin-metabolisme

En ny mutation, som sammen med "suppressor of black" mutationen i carbamylfosfat syntetase II genotyper virker letal, er blevet lokaliseret til spidsen af X-kromosomet. Mutationen medfører sterilitet, dog kun i hunnerne (E. Bahn; Z. Gojkovic, J. Piskur, DTU).

3.5. Heterolog ekspression

Adskillige gener for humane MHC II molekyler er transfekteret ind i permanente *Drosophila* cellelinier, og gen-

produkterne foreligger i membranbunden form eller eksporteret til mediet. Dette ekspressionssystem har vist sig at være langt mere effektivt end tilsvarende mammale cellekulturer, da MHC molekylerne fra det heterologe system ikke er "loadede" med endogene peptider (L. Søndergaard; i samarbejde med Rigshospitalet, m.v.).

4. Beta-ketoacyl syntase enzymer i planter og bakterier

Beta-ketoacyl-syntase (KAS) enzymer skaber nye kulstof-kulstof bindinger ved en tre-trins reaktion. Substrat-specificiteter hos disse enzymer er nøglerne til syntesen for den store sortering af forskellige i naturen forekommende fedtsyrer og antibiotika. Vort mål er at afsløre, hvordan den tredimensionelle KAS struktur bestemmer substrat-specificiteten med hårfine forskelle i den katalytiske aktivitet i denne enzymfamilie. Ved hjælp af *in vitro* mutagenese og krystallografi af rekombinante *E. coli* KAS I og KAS II enzymer har vi udviklet en detaljeret model for den katalytiske mekanisme af KAS I. Parallele biokemiske analyser af delreaktionerne har afsløret en hidtil ukendt mekanisme for finregulering af fedtsyresyntesen ved acyl-bærer proteinet. Den grundlæggende viden, som opnås ved disse studier, vil blive til nytte for bioteknologer, som ønsker at producere nye fedtsyrer og antibiotika. Desuden har vi etableret en differentiell display-teknik til at isolere plantestrukturgener og regulatorgener for KAS enzymer, som er involveret i syntesen af de meget lange kulstofkæder i planternes regnfrakke (P. v. Wettstein-Knowles, K.A. McGuire; J.G. Olsen, Kem. Inst.).

Plantefysiologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er centreret om plante-molekylærbiologi og -fysiologi på individ- og celleniveau.

1. Molekylærgenetik på *Arabidopsis*

En forskergruppe anvender modelplanten *Arabidopsis* (gåsemad) til molekylære og genetiske undersøgelser.

Gruppen bruger fusionsgenetiske screenings-analyser af mutagenbehandlede planter, der udtrykker reportergenerne GUS (*E. coli* β -glucuronidase) og LUC (ildflue luciferase) under kontrol af hormonpåvirkelige promotorer. Målet for dette arbejde er at identificere, kortlægge og klonere nye regulatoriske gener, der virker transskriptionsregulerende og formidler de hormonale reaktioner fra plantehormonerne gibberellin (GA), abscissinsyre (ABA) og jasmonsyre (JA). En af de hormonpåvirkelige promotorer er GASA1, som kontrolleres af GA. Indledende undersøgelser bestemte de vævsspecifikke og udviklingsmæssige mønstre for reportergenernes expression, og viste at deres GA-betingede induktion blev modvirket af ABA. γ -bestrålet M2 afkom med ændret reporter aktivitet blev identificeret ved hjælp af billedanalyse på lysudsendelse fra luciferase reaktionen, fulgt af GUS-assays og "northern" hybridisering af den endogene GASA1 mRNA. Genetisk analyse viste, at tre mutanter, som overudtrykte begge reporterne og den endogene GASA1, var forårsaget af recessive (GOE1&2) og semidominante (GOE3) mutationer i forskellige loci. Disse mutanter har en ændret følsomhed for GA og GA-biosyntese inhibatoren paclobutrazol, og en ændret expression af adskillige gener knyttet til GA signalering.

Gruppen har karakteriseret caleosiner (CLO), en ny

klasse af olielegemproteiner, som også kan findes i forbindelse med ER (endoplasmatisk retikulum) subdomæner. Vi har tidligere fundet genet hos ris, hvor det koder for et 27 kDa protein med én Ca^{2+} -binding, en "EF-hånd" og en mulig transmembran aminosyresekvens. Vi har nu fundet tilsvarende gener også hos andre planter og hos svampe; hos *Arabidopsis* udgør de en multigen familie på mindst fem medlemmer (*Atclo1-5*). "Northern" hybridisering viste, at *Atclo2-4* mRNA niveauet var lavt i de forskellige væv, mens *Atclo1* mRNA niveauet var højt under kimudviklingen og i modne frø. Analyse af transgene *Arabidopsis* planter, som udtrykker GUS reportergenet under kontrol af *Atclo1* promotoren, viste et højt ekspressionsniveau under kimudviklingen og i rodspidsceller. Antistof mod AtCLO1 blev brugt til at påvise caleosin i cellefraktioner fra *Arabidopsis* og rapsfrø. Dette indicerede en tilknytning af caleosin til olielegemer i rapskim, mens immunoblotting og konfokal mikroskopi pegede på tilknytning til både olielegemer og ER membran fraktioner i rodspidsceller fra raps.

Gruppen har udviklet en ny negativ selektiv markør for transgene planter. Hos bakterien *Xanthobacter autotrophicus* GJ10 udtrykkes et *dhlA* gen, som koder for en dehalogenase, der hydrolyserer dihaloalkaner som 1,2 dichloretan (DCE) til en halogeneret alkohol og et uorganisk halid. Alkoholen er giftig og iltes til et ligeledes giftigt aldehyd. Vi har vist, at *Arabidopsis*, tobak, raps og ris ikke viser målelige *dhlA* aktiviteter, og at vildtype *Arabidopsis* kan vokse ved tilstedeværelse af DCE. Transgen *Arabidopsis*, som udtrykker *dhlA*, kan derfor udvælges når DCE tilsættes, og *dhlA* markøren udviser en substrat afhængig negativ selektion i transgene planter.

Gruppen arbejder også med produktion af humanterapeutiske antistoffer i planter. Transgene planter udgør et alternativ til cellekultursystemer ved produktion af sikre og billige antistoffer til diagnostisk og terapeutisk brug. Vi har derfor udviklet *Arabidopsis* planter, som udtrykker et antistof mod human Rhesus-D antigen fra røde blodlegemer. RhD er ansvarlig for autoimmuniseringen af RhD-mødre, som bærer et RhD+ foster. Anti-RhD IgG i planteekstrakten bandt sig specifikt til RhD i ELISA assays og i agglutineringsstest med humant blod, og udløste det respiratoriske aktivitetsudbrud i perifere mononukleære blodlegemer. I disse assays har antistof fra planter de samme egenskaber som antistof fra CHO celler, hvilket viser dets potentielle brugbarhed i et terapeutisk program. Derudover tillader den ubegrænsede forsyning af dette billige antistof dets anvendelse i RhD diagnosen.

Andre projekter omfatter udviklingen af et inducibelt ekspressions system for planter. Derudover har gruppen stort set afsluttet arbejdet med to nye gener, med HRT, en transkriptionsrepressor og med aldehyd oxidase kloner (J. Mundy, O. Mattson, A. Bøgh Jensen, D. Raventos, T. Hoff, T. Bouquin, R. Foster, L. Østergaard, F. Caipeng og F. Müller-Uri, M. Petersen, H. Næsted, G. Frandsen, T. Engelsted, C. Meier og A. Holm).

2. Kutikulaens rolle ved optagelse af kuldioxid (CO_2) hos vandplanter

CO_2 -koncentrationen er påvist som den vigtigste hastighedsbegrænsende faktor for fotosyntesen hos undervandsplanter. CO_2 -optagelsen sker ved diffusion fra vandfasen til kloroplasterne i bladene og disses kutikula er en væsentlig barriere under denne diffusion. Modstanden er normalt større for de amfibiske planters luftblade end for vandbla-

dene, men forholdet varierer meget. Modstanden måles ved ilt-difusion, og undersøgelserne tyder på en helt forskellig opbygning af kutikulaen på luft- og vandblade (H. Frost-Christensen).

3. Måling af vandpotentiale

Der er opnået patent på en metode til måling af vandpotentialet på intakte planter og i udskårne prøver af plantevæv. Dette princip gør det muligt at måle med langt større nøjagtighed end det hidtil har været tilfældet. Metoden benyttes til at følge planternes vandpotentiale (Franz Floto).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor John Mundy er medlem af bestyrelsen for International Society of Plant Molecular Biology, Commercial Consultancy (Kronenbourg, Strasbourg).

Redaktionelle hverv

Lektor Ole Mattsson er fagredaktør ved Nordic Journal of Botany.

Instituteder Jørgen Olsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 43,1 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 20 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 49,6 årsværk.
TAP (Eksternt finansieret): 5,3 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 10,0 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 4,0 årsværk.

VIP Internt finansieret

Aamand, Susanne Havn; forskningsadj.
Andersen, Mads Siggaard; lektorvikar.
Bahn, Erik; lektor.
Berchtold, Martin Werner; professor.
Brown, Stanley Edward; lektor.
Christiansen, Jan; lektor.
Dandanell, Gert; lektor.
De Lotto, Robert; udenl. lektor.
Egel, Richard; professor.
Floto, Franz; lektor.
Frost-Christensen, Henning; lektor.
Garrett, Roger Antony; professor.
Hoffmeyer, Jesper Normann; lektor.
Holmberg, Steen; lektor.
Hove-Jensen, Bjarne; lektor.
Jensen, Anders Bøgh; adjunkt.
Jensen, Bo; lektor.
Jensen, Kaj Frank; lektor.
Jensen, Rikke Louise Bolding; forskningsass.
Johnsen, Morten; lektor.
Karlstrøm, Hans Olof; lektor.
Kjøller, Annelise Helene; lektor.
Mattsson, Jens Ole; lektor.
Mundy, John Williams; professor.
Mygind, Bente Vibeke; lektor.
Neuhard, Jan Mikael; lektor.
Nielsen, Olaf Henning; lektor.
Nilsson-Tillgren, Nils Torsten; lektor.

Nygaard, Per; lektor.
Olsen, Jørgen; lektor.
Pedersen, Steen; lektor.
Petersen, Carsten; lektorvikar.
Poulsen, Flemming Martin; professor.
Rempulska Bujas, Grazyna; forskningsadj.
Skriver, Karen; lektor.
Struwe, Sten; lektor.
Søndergaard, Leif; lektor.
Sørensen, Anders Morten Hay; forskningsadj.
Sørensen, Michael Askvad; lektor.
Sørensen, Søren Johannes; lektor.
Tarabykina, Svetlana; forskningsadj.
Thomsen, Allan Randrup; lektor.
Thon, Genevieve Josette Madeleine; forskningsadj.
Vester, Birte; lektor.
Voldborg, Bjørn Gunnar Rude; forskningsass.
von Wettstein-Knowles, Penelope Margaret; lektor.
Westermann, Carl Peter; lektor.
Willumsen, Berthe Marie; lektor.
Ødum, Niels Feentved; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Afonso Moreira, Jose Manuel; forskningsadj.
Bjornberg, Olof Karl Ingemar; forskningsadj.
Bouquin, Thomas Christian Noel; forskningsadj.
Clausen, Rikke; forskningsass.
Düring-Olsen, Louis; forskningsass.
Fierro Fierro, Francisco; forskningsadj.
Foster, Randy Allan; forskningsadj.
Hansen, Lars Hestbjerg; forskningsass.
Hoff, Tine; forskningsadj.
Jacobsen, Kivin Dahl; forskningsadj.
Jensen, Niels Kristian Aagaard; forskningsprof.
Jespersen, Hans Mikael; forskningsadj.
Kirillov, Stanislav; gæsteprofessor.
la Cour, Tanja; forskningsass.
Long, Katherine Sarah; forskningsadj.
Mcguire, Kirsten Arnvig; forskningsadj.
Miller, Morten; forskningsadj.
Mitchellmore, Catherine Efuia; forskningsadj.
Møllerup, Jens; forskningsass.
Müller, Anne Kirstine; forskningsass.
Nielsen, Henrik; forskningsass.
Rajagopal, Aravalli Naga; forsker.
Ramirez, Martha Theresa; forskningsadj.
Rasmussen, Lasse Dam; forskningsass.
Rasmussen, Thomas Egebjerg; forskningsadj.
Raventos Segura, Dorotea; forskningsadj.
Reeh, Solvejg Vibeke; forskningslektor.
She, Qunxin; forskningsadj.
Slaaby, Rita; forskningsadj.
Østergaard, Lars; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Abelskov, Anne Katrine.
Andersen, Pernille Winding.
Andersen, Thomas Hvid.
Christensen, Per Uhrskov.
Dissing, Marianne Charlotte.
Frandsen, Gitte Inselmann.
Gojkovic, Zoran.
Holmberg, Christian Henrik.
Krath, Britta Naimi.

Krüger, Malene Kappen.
Nielsen, Inga Sig.
Nielsen, Jacob.
Nielsen, Klaus Hvid.
Petersen, Morten.
Samuelsen, Camilla Ottendahl.
Sørensen, Palle Gravgaard.
Teillum, Kaare.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret
Andersson, Michael.
Hansen, Malene.
Hansen, Susan Medom.
Harlow, Lene Schantz.
Jensen, Nina Mejlhede.

Ph.d.-afhandlinger

Amstrup, Jan: The mechanism of IRS-1 phosphorylation in response to Growth Hormone.
Bentsen, Ann-Kristin K: Structure-Function relationships in *Bacillus subtilis* PRPP Synthetase.
Davy, Anne: Barley grain proteases and their role in germination.
Einer-Jensen, Katja: VHS virus (viral haemorrhagic septicaemia virus) in trout: Structural characterization of the viral glycoprotein in relation to vaccine development.
Grauslund, Morten: Studies of Glycerol Metabolism in *Saccharomyces cerevisiae*. Transcriptional Regulation of Genes Involved in Glycerol Utilisation.
Hansen, Johnny Arnsdorf: Molecular Mechanisms of Growth Hormone Receptor Signalling: Identification of novel putative GH receptor associated molecules and the role of Stat5, SHP-2 and SOCS in GH signal transduction.
Jensen, Nina Mejlhede: Cytidine Deaminase from *Bacillus subtilis*.
Johannesen, Pia Francke: The physiology of the sulfur metabolism in brewing yeast. Regulation of MET14, localisation of APS kinase, and effect on beer flavor stability of a met 14 disruption.
Kaltoft, Maj-Britt: *Bacillus lautus* Endo- β -1,4-glucanase: Sequence, Purification, Biochemical Features and Domain Function in the Degradation of Cellulose Substrates and Industrial Application.
Kjærsgård, Inger Vibeke Holst: Structure and expression Studies of a Novel Type of Plant Peroxidase Isolated from *Arabidopsis*.
Olsen, Vicki: The Yapsin Family of Aspartic Proteases in *Saccharomyces cerevisiae*.
Pedersen, Anette Amstrup: Transcription factors and promoter elements of significance for the expression of the 67kDa isoform of glutamic acid decarboxylase in the islets of Langerhans.
Rajagopal, Aravalli Naga: Development of Genetic Tools for Hyperthermophilic Archaea.
Rasmussen, Lasse Dam: The effect of mercury on the heterotrophic, functional and genetic diversity of soil bacterial communities, and the detection of bioavailable mercury using the *mer-lux* biosensor.
Sengeløv, Gitte: Factors affecting bacterial conjugation in natural environments. Conjugation in freshwater, bulk soil and in terrestrial interfaces.

Fondsstøtte

Molekylærbiologisk Institut

Dansk Magisterforening

– Frikøb af Leif Søndergaard (Institutlederen) kr. 265.352.

Desirée og Niels Ydes Fond

– Transgenic mice as probes for multiple sclerosis (Niels Aagaard Jensen) kr. 350.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Onkogens virkende i centralnervesystemet (Niels Aagaard Jensen) kr. 1.691.595.

Lundbeckfonden

– Forskningsprofessorat (Niels A. Jensen) kr. 4.116.000.

Løvens Kemiske Fabrik

– Forskningsadjunktur, transgene dyr (Institutlederen) kr. 4.950.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

– Udvikling af nye behandlingsparadigmer for Alzheimers sygdom ved benyttelse af transgene dyremodeller og karakterisering af sygdomsrelaterede gener (Niels A. Jensen) kr. 300.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Aflastning og rådsmedlem (Rogø Garret/Inst. Leder) kr. 32.000

Afdeling for Biologisk Kemi

Alfred Benzon's Fond

– Fellowship, kathrine s. long (Roger A. Garrett) kr. 419.617.

Carlsbergfondet

– Undersøgelser af reaktionsmekanismer for tre forskellige dihydroorotat dehydrogenaser, som rep. Et hierarki af kompleksitet i opbygning og funktion (Kaj Frank Jensen) kr. 387.064.

Direktør Ib Henriksens Fond

– DNA-sekvenator (Roger A. Garrett) kr. 80.000.

Diverse Tilskud

– Conference Protein Biosynthesis på Ribosomer (Roger A. Garrett) kr. 150.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Mekanistiske undersøgelser af tre meget forskellige dihydroorotat dehydrogenaser (Kaj Frank Jensen) kr. 360.000.

– Strukturel og Funktionel karakterisering af Pyrimidin Salvage Enzymer fra Bacilli (Jan Neuhard) kr. 160.000.

– *Sulfolobus solfataricus* genomsekvens, genetik og biologi (Roger A. Garrett) kr. 510.000.

Afdeling for Proteinkemi

Det Bioteknologiske Forskningsprogram

– Anvendelse af ultrahøjfelt NMR spektroskopi til kort-

læggelse af proteiners funktion (Birthe Brandt Kragelund) kr. 2.784.000.

The John and Birthe Meyer Foundation

– Grundlæggende studier af Proteiners Funktion og Struktur ved hjælp af NMR Spektroskopi (Flemming M. Poulsen) kr. 27.000.000.

Afdeling for Generel Mikrobiologi

Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd

– Spredning af antibiotikaresistens-gener i landbrugsjord (Søren Sørensen) kr. 126.300.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Mikroorganismers rolle i økosystemer (Sten Struwe) kr. 108.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

– Hurtigmetode til tidlig påvisning og kvantificering af mikrobiologiske belastninger i brugsvandssystemer (Morten Miller) kr. 1.008.600.

Strukturdirektoratet

– Gene transfer from farm to fork (Søren Sørensen) kr. 90.000.

Afdeling for Molekylær Cellebiologi

Dagmar Marshalls Fond

– Undersøgelse af mekanisme hvormed calcium/calmodulin regulerer oncogen kinasen Pyk2 (Rikke Clausen) kr. 50.000.

Kræftens Bekæmpelse

– En ny mekanisme for onkogenkinase regulation gennem calcium/calmodulin (Martin W. Berchtold) kr. 2.153.000.
– Inducible transgener (Olle Karlstrøm) kr. 246.000.

Novo Nordisk Fonden

– Et nyt gen knock-out system for undersøgelse af calmodulin funktionen i højere organismer (Martin W. Berchtold) kr. 50.000.
– Two new tools from repeating polypeptides (Stanley Brown) kr. 30.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Structure and function of high affinity CA2+binding proteins (Martin W. Berchtold) kr. 700.000.
– Translationsprocessen i levende celler (Steen Pedersen) kr. 300.000.

Plantefysiologisk Afdeling

Forskerakademiet

– Støtte til gæsteforsker Randy Foster (John Mundy) kr. 213.387.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Novel, multidomain zinc finger proteins-Molecular interactions and targeting (John Mundy) kr. 376.800.

Strukturdirektoratet

– Forøget enzym produktion i bygmal (John Mundy) kr. 2.311.378.

The Plasmid Foundation

– International conference on Arabidopsis Thaliana (Lars Østergård) kr. 15.000.

Genetisk Afdeling

Carlsbergfondet

– Løn til Jose Moreira (Steen Holmberg) kr. 359.683.
– Transcriptional silencing in the mating-type region of fission yeast. (Genevieve Thon) kr. 196.183.

EU

– TMR til Francisco Fierro Fierro (Olaf Nielsen) kr. 431.462.

Novo Nordisk

– Projekt SWI/SNF (Steen Holmberg) kr. 50.000.

Nor-Fa Nordisk Forskerakademi

– Control of cell cycle in fission yeast (Olaf Nielsen) kr. 266.323.

Novo Fonden

– Projektstøtte (Penny von Wettstein-Knowles) kr. 35.000.

Signe og Peter Gregersens Mindefond

– Human chromatin remodeling factors (Steen Holmberg) kr. 130.000.

Ib Henriksens Fond

– Forskerpris (Penny von Wettstein-Knowles) kr. 200.000.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd

– Dissection of beta-ketoacyl synthase structure, a contribution towards the molecular farming (Penny von Wettstein-Knowles) kr. 1.236.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Fission yeast as a model for differentiation cell cycle regulation nutritional sensing and signal transduction (Olaf Nielsen) kr. 600.000.
– Activatron and regulation of a protease cascade directing the ventralizing signal during embryonic development (Robert deLotto) kr. 368.000.

The Plasmid Foundation

– Invitation af gæsteforskere Bidard-Michelot (Olaf Nielsen) kr. 30.000.

Publikationer

Ambartsumian N., Klingelhofer J., Grigorian M., Karlstrøm O.H., Sidenius N., Georgiev G., Lukanidin E.: Tissue-Specific Posttranscriptional Downregulation of Expression of the *S100A4(mts1)* Gene in Transgenic Animals. *Invasion & Metastasis* 18, s. 96-104, 1999.

Arevalo-Rodriguez M., Calderon I.L., Holmberg S.: Mutations that cause threonine sensitivity identify catalytic

- and regulatory regions of the aspartate kinase of *Saccharomyces cerevisiae*. *Yeast* 15, s. 1331-1345, 1999.
- Arnold H.P., She Q., Phan H., Stedman K., Prangishvili D., Holz I., Kristjansson J.K., Garrett R.A., Zillig W.: The genetic element pSSVx of the extremely thermophilic crenarchaeon *Sulfolobus* is a hybrid between a plasmid and a virus. *Molec. Microbiol.* 34, s. 217-226, 1999.
- Björnberg O., Jensen K.F., Grüner A.C., Ottosen M.B., Sørensen P.G., Rowland P., Nørager S., Larsen S.: The dihydroorotate dehydrogenases of *Escherichia coli* and *Lactococcus lactis* represent two distinct families of the enzyme. i: Flavins and flavoproteins s. 607-610, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Marcheroux, H. Sund (eds), Rudolf Weber Agency for Scientific Publications, Berlin 1999.
- Björnberg O., Grüner A.C., Roepstorff P., Jensen K.F.: The activity of *Escherichia coli* dihydroorotate dehydrogenase is dependent on a conserved loop identified by sequence homology, mutagenesis, and limited proteolysis. *Biochemistry* 38 (10), s. 2899-2908, 1999.
- Carlow D.C., Carter C.W., Mejlhede N., Neuhard J., Wolfenden R.: Cytidine deaminases from *B. subtilis* and *E. coli*: Compensating effects of changing Zinc coordination and quaternary structure. *Biochemistry* 38 (38), s. 12258-12265, 1999.
- Cox J.A., Durussel I., Berchtold M.W.: Remodelling of the AB site of rat parvalbumin and oncomodulin into a canonical EF-hand. *Eur. J. Biochemistry* 264(3), s. 790-9, 1999.
- de Liphay J.R., Barkay T., Vekova J., Sørensen S.J.: Utilization of phenoxyacetic acid, by strains using either the *ortho*- or *meta*-cleavage of catechol during phenol degradation, after conjugal transfer of *tfdA*, the gene encoding 2,4-dichlorophenoxyacetid acid/alfa- ketoglutarate dioxygen Appl. Microbiol. Biotech. 51, s. 207-214, 1999.
- Floto F.: Stephen Hales and the cohesion theory. *Trends in Plant Science* 4(6), s. 209, 1999.
- Floto F.: Apparat til måling af vandpotentiale (patent nr. PR 172641). 1999.
- Garrett R.A.: Mechanics of the ribosome. *Nature* 400, s. 811-812, 1999.
- Gejlsbjerg B., Frette L., Westermann C.P.: Lattergasfrigivelse fra aktiv-slam. *Vand og Jord* 6, 1, s. 33-37, 1999.
- Gubler F., Segura D.R., Keys M., Watts R., Mundy J., Jacobsen J.V.: Target genes and regulatory domains of the GAMYB transcriptional activator in cereal aleurone. *Plant J* 17, s. 1-9, 1999.
- Hansen L.H., Vester B., Douthwaite S.: Core sequence in the RNA motif recognized by the ErmE methyltransferase revealed by relaxing the fidelity of the enzyme for its target. *RNA* 5, s. 93-101, 1999.
- Hansen R., Forbes T.L., Westermann C.P.: Importance of the polychaete *Capitella* sp I and sediment-associated microorganisms in the degradation of di (2-ethylhexyl) phthalate. *Mar. Ecol. Prog. Ser.* 182, s. 187-199, 1999.
- Hoffmeyer J.N.: Signs of meaning in the Universe. 255 s. Sei-do, Tokyo 1999.
- Hoffmeyer J.N.: Order out of indeterminacy. *Semiotica* 127, s. 321-344, 1999.
- Holmberg S.: Kromatinstruktur og kontrol af genaktivitet. Årsberetning Løvens Forskningsfond 1998, s. 16-17, 1999.
- Jensen A.B., Leah R., Chaudhry B., Mundy J.: Ribosome inactivating proteins: Structure, function and engineering. i: Pathogenesis related proteins in plants s. 235-246, S.K. Datta & S. Muthukrishnan (eds.), Landes Bioscience, 1999.
- Jensen B., Olsen J.: Amylases and their industrial potential. i: Thermophilic moulds in biotechnology s. 115-137, B.N. Johri, T. Satyanarayana and J. Olsen (eds), Kluwer Academic Press, Dordrecht 1999.
- Jensen B., Olsen J.: Miscellaneous enzymes. i: Thermophilic moulds in biotechnology s. 245-263, B.N. Johri, T. Satyanarayana and J. Olsen (eds), Kluwer Academic Press, Dordrecht 1999.
- Jensen K.F., Björnberg O., Nielsen F.S., Ottosen M.B., Sørensen P.G., Rowland P., Nørager S., Larsen S.: Roles of three prosthetic groups in the tetrameric dihydroorotate dehydrogenase from *Lactococcus lactis*. i: Flavins and flavoproteins s. 599-602, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Marcheroux, H. Sund (eds), Rudolf Weber Agency for Scientific Publications, Berlin 1999.
- Jensen R.B., Skriver K., Jespersen H.M.: FZF, a putative, multiple C2-H2 zinc finger protein from *Arabidopsis thaliana*. *Plant Mol. Biol.* 39, s. 637, 1999.
- Johri B.N., Satyanarayana T., Olsen J.: Future perspectives. i: Thermophilic moulds in biotechnology s. 343-351, B.N. Johri, T. Satyanarayana and J. Olsen (eds), Kluwer Academic Press, Dordrecht 1999.
- Johri B.N., Satyanarayana T., Olsen J.: Thermophilic moulds in biotechnology. 351 s. Kluwer Academic Press, Dordrecht 1999.
- Jørgensen C., Dandanell G.: Isolation and characterization of mutations in the *Escherichia coli* regulatory protein XapR. *Journal of Bacteriology* 181 (14), s. 4397-4403, 1999.
- Kirillov S., Porse B.T.: Peptidyl transferase antibiotics perturb the relative positioning of the 3'-terminal adenosine of P/P'-site-bound tRNA and 23S rRNA in the ribosome. *RNA* 5, s. 1003-1013, 1999.
- Kragelund B.B., Osmark P., Neergaard T.B., Schiødt J., Kristiansen K., Knudsen J., Poulsen F.: The formation of a native-like structure containing eight conserved hydrophobic residues is rate limiting in two-state protein folding of ACBP. *Nature Structural Biology* 6, s. 594-601, 1999.
- Kragelund B.B., Poulsen K., Andersen K.V., Baldursson T., Krøll J.B., Neergaard T.B., Jepsen J., Roepstorff P., Kristiansen K., Poulsen F., Knudsen J.: Conserved residues and their role in structure, function and stability of acyl coenzyme A binding protein (ACBP). *Biochemistry* 38, s. 2386-94, 1999.
- Lerche M., Meissner A., Poulsen F., Sørensen O.W.: Pulse sequences for measurement of one-bond (15)N-(1)H coupling constants in the protein backbone. *J. Magn. Reson.* 140, s. 259-63, 1999.
- Lundegaard C., Jensen K.F.: Kinetic mechanism of Uracil phosphoribosyltransferase from *Escherichia coli* and catalytic importance of the conserved proline in the PRPP binding site. *Biochemistry* 38 (11), s. 3327-3334, 1999.
- Mejlhede N., Atkins J.F., Neuhard J.: Ribosomal - 1 Frameshifting during decoding of *Bacillus subtilis* cdd occurs at the sequence CGA AAG. *Journal of Bacteriology* 181 (9), s. 2930-2937, 1999.
- Moreira J.M.A., Holmberg S.: Transcriptional repression of the yeast *CHA1* gene requires the chromatin-remodeling complex RSC. *The EMBO Journal* 18 (10), s. 2836-2844, 1999.

- Møller J.L.B., Miller M., Kjølner A.H.: Fungal-bacterial interaction on beech leaves: influence on decomposition and dissolved organic carbon quality. *Soil Biology and Biochemistry* 31, s. 367-374, 1999.
- Nielsen A.K., Douthwaite S., Vester B.: Negative *in vitro* selection identifies the rRNA recognition motif for ErmE methyltransferase. *RNA* 5, s. 1034-1041, 1999.
- Nielsen J., Christiansen J., Andersen J.L., Johnsen A.H., Wewer U.M., Nielsen F.C.: A family of insulin-like growth factor II mRNA-binding proteins represses translation in late development. *Molecular and Cellular Biology* 19(2), s. 1262-1270, 1999.
- Nielsen O.: Den nye arv – historien om dna dna dna, *Hovedområdet* 3, s. 14-15, 1999.
- Nielsen P.H., Thomsen N.K., Soroka V., Berezin V., Bock E., Poulsen F.: ^1H , ^{13}C , and ^{15}N Assignments of the neural cell adhesion molecule module-1. *J. Biomolecular NMR* 14, s. 185-6, 1999.
- Nielsen P.H., Soroka V., Thomsen N.K., Raets I., Berezin V., Bock E., Poulsen F.: Structure and interactions of NCAM modules 1 and 2 – basic elements in neural cell adhesion. *Nature Structural Biology* 6, s. 486-93, 1999.
- Næsted H., Jensen A.B., Mundy J.: YAC mapping by 3-D PCR. *Plant Mol. Biol. Rept* 17, s. 67-72, 1999.
- Næsted H., Fennema M., Hao L., Andersen M., Janssen D.B., Mundy J.: A bacterial haloalkane dehalogenase gene as a negative selectable marker in *Arabidopsis*. *Plant J.* 18, s. 1-6, 1999.
- Nørager S., Larsen S., Björnberg O., Jensen K.F.: Structure-function relationships of dihydroorotate dehydrogenases. i: Flavins and flavoproteins s. 603-606, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Marcheroux, H. Sund (eds), Rudolf Weber Agency for Scientific Publications, Berlin 1999.
- Olsen J.G., Kadziola A., Wettstein-Knowles P.v., Siggaard-Andersen M., Lindquist Y., Larsen S.: The X-ray crystal structure of β -ketoacyl [acyl carrier protein] synthase I. *FEBS Letters* 460, s. 46-52, 1999.
- Ottosen M.B., Björnberg O., Jensen K.F., Schack L., Larsen S.: Reversible unfolding and stability of dihydroorotate dehydrogenase from *Lactococcus lactis*. i: Flavins and flavoproteins s. 623-626, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Marcheroux, H. Sund (eds), Rudolf Weber Agency for Scientific Publications, Berlin 1999.
- Palfey B.A., Björnberg O., Jensen K.F.: Reduction reactions of two dihydroorotate dehydrogenases. i: Flavins and flavoproteins s. 615-618, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Marcheroux, H. Sund (eds), Rudolf Weber Agency for Scientific Publications, Berlin 1999.
- Petersen C.: Inhibition of cellular growth by increased guanine nucleotide pools. *The Journal of Biological Chemistry* 274 (9), s. 5348-5356, 1999.
- Piskur J., Gojkovic Z., Bahn E.: A synthetic combination of mutations, including $fs(1)pyr^{Su(b)}$, $r^{Su(b)}$ and b , causes female sterility and reduces embryonic viability in *Drosophila melanogaster*. *Molecular and General Genetics* 261, s. 553-557, 1999.
- Porse B.T., Garrett R.A.: Ribosomal mechanics, antibiotics and GTP hydrolysis. *Cell* 97, s. 423-426, 1999.
- Porse B.T., Kirillov S., Awayez M.J., Garrett R.A.: UV-induced modifications in the peptidyl transferase loop of 23S rRNA dependent on binding of the streptogramin B antibiotic, pristinamycin IA. *RNA* 5, s. 585-595, 1999.
- Porse B.T., Garrett R.A.: Sites of interaction of streptogramin A and B antibiotics in the peptidyl transferase loop of 23 S rRNA and the synergism of their binding mechanisms. *J. Mol. Biol.* 286, s. 375-387, 1999.
- Porse B.T., Kirillov S., Awayez M.J., Ottenheim H.C.J., Garrett R.A.: Direct crosslinking of the antitumour antibiotic sparsomycin, and its derivatives, to A2602 in the peptidyl transferase centre of 23S-like rRNA. *Proc. Nat. Acad. Sci., USA* 96, s. 9003-9008, 1999.
- Porse B.T., Cundliffe E., Garrett R.A.: The antibiotic micrococin acts on protein L11 at the ribosomal GTPase centre. *J. Mol. Biol.* 287, s. 33-45, 1999.
- Regenberg B., During-Olsen L., Kielland-Brandt M.C., Holmberg S.: Substrate specificity and gene expression of the amino-acid permeases in *Saccharomyces cerevisiae*. *Current Genetics* 36, s. 317-328, 1999.
- Rønn L.C.B., Olsen M., Østergaard S., Kiselyov V., Berezin V., Mortensen M.T., Lerche M., Jensen P.H., Soroka V., Saffels J.L., Doherty P., Poulsen F., Bock E., Holm A.: Identification of a neurotogenic ligand of the first Ig module of the neural cell adhesion molecule using combinatorial library of synthetic peptides. *Nature Biotechnology* 17, s. 1000-5, 1999.
- Sand-Jensen K., Frost-Christensen H.: Plant growth and photosynthesis in the transition zone between land and stream. *Aquatic Botany* 63, s. 23-35, 1999.
- Sauer J., Nygaard P.: Expression of the *Methanobacterium thermoautotrophicum* hpt gene, encoding hypoxanthine (guanine) phosphoribosyltransferase, in *Escherichia coli*. *Journal of Bacteriology* 181 (6), s. 1958-1962, 1999.
- Schuch R., Garibian A., Saxild H.H., Piggot P.J., Nygaard P.: Nucleosides as a carbon source in *Bacillus subtilis*: characterization of the *drm-pupG* operon. *Microbiology* 145, s. 2957-2966, 1999.
- She Q., Confalonieri F., Zivanovic Y., Medina N., Billault A., Awayez M.J., Phan T-N.H., Thi Pham B-T., van der Oost O.J., Duguet M., Garrett R.A.: A Bac library and paired PCR approach to mapping and completing the genome sequence of *Sulfolobus solfataricus* P2. *DNA Sequence* 10, 1999.
- Sonne-Hansen J., Westermann C.P., Ahring B.K.: Kinetics of sulfate and hydrogen uptake by two thermophilic sulphate reducing bacteria; *Thermodesulfobacterium* strain JSP and *Thermodesulfovibrio* strain R1Ha3. *Applied and Environmental Microbiology* 65, s. 1304-1307, 1999.
- Sørensen P.G., Dandanell G.: Dihydroorotate dehydrogenase from the thermoacidophilic Archaeon *Sulfolobus solfataricus* is a cytosolic dimer. i: Flavins and flavoproteins s. 619-622, S. Ghisla, P. Kroneck, P. Macheroux and H. Sund (eds), 1999.
- Sørensen S.J., Schyberg T., Rønn R.: Predation by protozoa on *Escherichia coli* K12 in soil and transfer of resistance plasmid RP4 to indigenous bacteria in soil. *Appl. Soil Ecol.* 11, s. 79-90, 1999.
- Thon G., Bjerling P., Nielsen I.S.: Localization and properties of a silencing element near the *mat3-M* mating-type cassette of *Schizosaccharomyces pombe*. *Genetics* 151, s. 945-963, 1999.
- Villsen I.D., Vester B., Douthwaite S.: ErmE methyltransferase recognizes features of the primary and secondary structure in a motif within domain V of 23 S rRNA. *Journal of Molecular Biology* 286, s. 365-374, 1999.
- Vincenzetti S., Cambi A., Neuhaard J., Schnorr K.M., Grelioni M., Vita A.: Cloning, expression, and purification of cytidine deaminase from *Arabidopsis thaliana*. *Protein Expression and Purification* 15 (8), s. 8-15, 1999.

- Wang D., Zheng F., Holmberg S., Kohlhaw G.B.: Yeast transcriptional regulator Leu3p: Self-masking, specificity of masking, and evidence for regulation by the intracellular level of Leu3p. *The Journal of Biological Chemistry* 274 (27), s. 19017-19024, 1999.
- Wang G.P., Lundegaard C., Jensen K.F., Grubmeyer C.: Kinetic mechanism of OMP synthase: A slow physical step following group transfer limits catalytic rate. *Biochemistry* 38 (1), s. 275-283, 1999.
- Wettstein-Knowles P.v.: Fra plantevoks til krystaller, som fortæller om fedtsyresyntesens hemmeligheder – et biokemisk-genetisk forskningsprojekt. Direktør Ib Henriksens Fonds Beretning for perioden 1.1.1996 – 31.12.1998 7, s. 22-29, 1999.
- Wolff A.M., Petersen J.G.L., Nilsson-Tillgren N.T., Din N.: The open reading frame YAL048c affects the secretion of proteinase A in *S. cerevisiae*. *Yeast* 15, s. 427-434, 1999.

Studienævnet for Biokemi

Studienævnet for Biokemi har hjemsted ved Molekylærbiologisk Institut, Ø. Farimagsgade 2A, 1353 København K (telefon 35322006). Ved studienævnets administration er sekretær Lis Lefeldt og studieleder Kaj Frank Jensen.

Studienævnet

Lærerrepræsentanter: Thorsten Nilsson-Tillgren, Olle Karlström (vicestudieleder), Bent W. Sigurskjold, Kaj Frank Jensen.

Studenterrepræsentanter: Kresten Lindorff Larsen, Mads Gyrd-Hansen, Ursula Lindhart, Claus Haase. Studenteropleanter: Thomas Meinert Larsen, Peter Badstue Redder, Marie Sigurd, Mads Matthiessen.

Dispensationsudvalg: Thorsten Nilsson-Tillgren (formand), Kresten Lindorff Larsen.

Nyheder om studierne

Biokemistudiet består af en 3-årig bachelordel og en 2-årig kandidatdel med stærk fokus på eksperimentel biologi og biokemi. Biokemi kan ikke læses som bifag, og der kan ikke læse bifag sammen med biokemi. Specialet er en meget væsentlig del af studiet, da studiet ikke er rettet imod gymnasieskolen eller andre embeder. Langt de fleste biokemiske kandidater ansættes i forskerstillinger (mange som ph.d.-studerende), evt. som sagsbehandlere, i den offentlige sektor og den bioteknologiske industri. Studienævnet finder det derfor som essentielt, at kandidatuddannelsen i biokemi bevarer et betydeligt præg af forskeruddannelse.

Der er igennem de senere år, hvert år optaget ca. 120 studerende på biokemi, svarende til ca. 100 faktiske studiestartere. I 1999 blev der uddannet 53 bachelorer i biokemi og 42 kandidater i biokemi. Det tilsyneladende frafald – fra bachelor til kandidat – er ikke reelt. Det skyldes hovedsageligt at den biokemiske bacheloruddannelse er en hovedleverandør til kandidatstudiet i humanbiologi. I 1999 påbegyndte 7 biokemiske bachelorer således en kandidatuddannelse i humanbiologi og en enkelt startede på et kandidatstudium i kemi.

Aktiviteter i Studienævnet

Der har i årets løb været afholdt 9 møder i studienævnet. Disse har alle drejet sig om væsentlige aspekter af studiet. Sager om dispensation og meritoverførsel behandles løbende af dispensationsudvalget.

Forslag til ny studieplan

Et af de væsentligste emner for møderne har i år været udarbejdelsen af forslag til en studieplan for biokemi, som in-

deholder en 3-årig bachelordel og en 2.5-årig kandidatdel. Forslaget kan læses i rapporten "Uddannelse af bioteknologisk arbejdskraft i international topklasse" (<http://www.molbio.ku.dk/BiokemiStud/Biokemi5.5.pdf>), som har været sendt til høring i industrien og nu behandles i Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd sammen med høringssvarene, der var overvejende positive. Det ekstra halve år skal bruges til at indføre – tildels genindføre – støttefag i grunddiscipliner på bachelordelen (fysik, statistik, bioinformatik) og at modernisere kandidatuddannelsen, så det bliver lettere at optage studerende på kandidatuddannelsen med anden baggrund end en bachelorgrad i biokemi. Imidlertid skal denne omlægning ske uden at specialet og forskningsislettet i uddannelsen reduceres, idet det er studienævnets faste overbevisning, at en betydelig ballast af indsigt i forskningsopgaver, erhvervet på kandidatuddannelsen, er en forudsætning for, at vores korte og pligtbelastede ph.d.-studium kan føre til uddannelse af forskere på internationalt niveau.

Dispensationer

Vi har i alt behandlet 156 sager om dispensation i 1999: 103 almindelige sager, 16 sager om studier i udlandet, 16 sager om forhåndsgodkendelse af utypiske kurser i Danmark, 19 ansøgninger om et fjerde forsøg ved eksamen og 2 om et femte forsøg.

Når en ansøgning om dispensation fra reglen om tre tilladte eksamensforsøg kommer fra studerende, der ikke har bestået et eneste fag, er det bekymrende, og dispensationen burde efter denne studieleders mening ikke bevilges. Når ansøgningen kommer fra en studerende, som ikke har gjort sig den ulemilighed at melde fra til eksamen, er den irriterende. Studienævnet er derfor begyndt, allerede ved første ansøgning om dispensation til 4. eksamensforsøg, at meddele den studerende, at han/hun ikke kan påregne flere af den slags dispensationer i løbet af sit studium.

Der modtages også ganske mange ansøgninger om dispensation fra kursuskrav, dvs. fra kriterierne for optagelse på fag senere i studiet, fordi man endnu ikke har bestået de tidlige fag. Disse dispensationer bevilges som regel for ikke at bremse den studerende i sit forløb, men de medvirker med stor sandsynlighed til at øge frekvensen af sene frafald i studiet. Også på dette felt er en opstramning nok nødvendig.

Andre aktiviteter

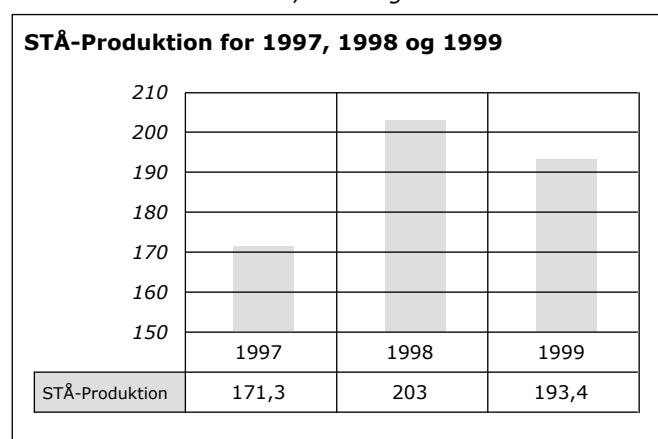
Studienævnet har medvirket at arrangere introduktionsugen for de nye biokemistuderende. I den forbindelse var 22 ældre studerende ansat, hver 6 timer, for at varetage forskellige dele af arrangementet. Studienævnet bidrog også til "Studietræf" og Åbent Hus arrangementerne i februar måned.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Biokemi	Sund	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Biokemi	181,2	0,3	115,7	2,5	299,7
Hum	0,3				
Øvrige nat	10,2				
Merit- og gæstestud.	1,8				
I alt	193,4				

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Stueleder Kaj Frank Jensen

Studienævnet for Biologi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod Biologisk Studienævn af Erik Bahn (lærerrepræsentant, Molekylærbiologisk Institut), Thomas Binzer (studentrepræsentant, Forenede Studenterråd), Daniel Carter (Studentrepræsentant & næstformand, Forenede Studenterråd), Caspar Elo Christensen (studentrepræsentant, Forenede Studenterråd), Torben Dabelsteen (lærerrepræsentant, Zoologisk Institut), Kristine Hjemmager Jensen (studentrepræsentant, Forenede Studenterråd), Maria Astrup Olsen (studentrepræsentant, Forenede Studenterråd), Søren Rosendahl (lærerrepræsentant, Botanisk Institut), Bent Vismann (lærerrepræsentant & studieleder, Zoologisk Institut), Niels Willumsen (lærerrepræsentant & vicedirektør, August Krogh Institutet). Den daglige studienævnadministration blev varetaget af Lis Møller Christensen (studienævnssekretær).

Nyheder om studierne

I 1999 trådte en ny studieordning for biologistudiet i kraft. Den nye studieordning repræsenterer første tempi i indførelsen af bi-/sidefag på biologistudiet. Med studieordningen blev det for første gang i en længere årrække muligt for biologistuderende at studere biologi som to-fagsstudium. Det er studienævnets ambition hurtigst muligt også at gøre det muligt for studerende fra andre fag at tage et 1 1/2-2-årigt bi-/sidefag i biologi, som giver faglig kompetence med henblik på undervisning i gymnasieskolen.

Ud over undervisningen på den 2-årige obligatoriske basisdel rekvirerede Biologisk Studienævn i 1999 undervisning på de fire biologiske institutter svarende til 13 A-moduler (fagmoduler med frit optag), 8 B-moduler (fagmoduler med begrænset optag), 75 C-moduler (kurser), 15 sommerkurser/feltkurser og 6 kollokvier/seminarer. I forhold til 1998 blev den videnskabelige stab på biologi i 1999 reduceret med omkring 15 %. Den heraf resulterende undervisningsmæssige reduktion opnåede studienævnet hovedsagelig igennem undervisningsmæssige rationaliseringer frem for nedlæggelse af undervisningstilbud.

Statistik

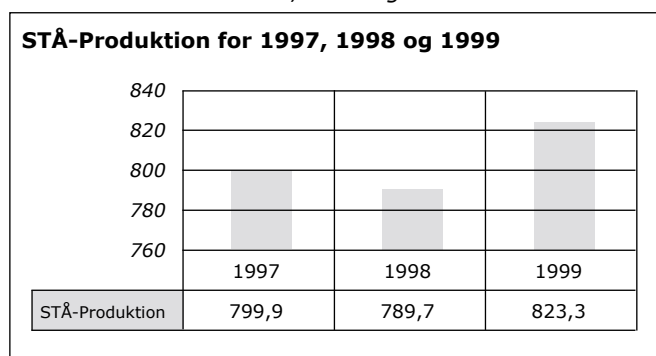
I 1999 var optagelseskapaciteten på biologistudiet 208. Optaget pr. 1. oktober 1999 var 206 studenter, svarende til en adgangskvotient på 9,1. Studenterbestanden på biologi var pr. 1. oktober 1999 1451 (826 kvinder og 625 mænd). I 1999 blev der på biologistudiet produceret 108 kandidater (65 kvinder og 43 mænd). Biologistudiet producerede i 1999 i alt 823,3 STÅ'er.

I 1999 behandlede Biologisk Studienævn 98 dispensationsansøgninger, 340 merit/forhåndsgodkendelser og 19 eksamensklager hvor af 7 førte til nedsættelse af ankenævn. Desuden godkendte studienævnet 33 bi-/sidefag efter ny studieordning. Biologisk Studienævn udsendte evalueringsskemaer i forbindelse med 33 undervisningsforløb. Nævnet modtog 14 samleskemaer retur. Ingen af de returnerede samleskemaer påpegede undervisningsmæssige forhold, som krævede studienævnets umiddelbare reaktion.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Biologi	Samf	Sund	Øvrige Nat	Meritoverført	I alt
Biologi	710,0	0,1	0,3	88,5	8,4	807,3
Sund	0,1					
Hum	0,4					
Øvrige nat	99,5					
Merit- og gæstestud.	13,3					
I alt	823,3					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Bent Vismann

August Krogh Institutet (Institut for Fysiologi og Biokemi)

August Krogh Institutet består af følgende afdelinger: Zoo-fysiologisk Laboratorium (ZL), Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF) og Biokemisk afdeling (BKA). Desuden findes en administrationsafdeling fælles for hele instituttet. Instituttets forskning og undervisning rækker fra studier på biokemisk og molekylært niveau til integration af processer i det hele dyrs og menneskes fysiologi. AKI's ph.d.-skole udbyder kurser inden for de fleste af instituttets forskningsområder. I 1999 var der tilknyttet et personale på 29,7 VIP årsværk, samt 5,9 fondslønnede VIP-årsværk. Desuden 1 ekstern lektor. Det tekniske personale omfattede 30,4 årsværk samt 5,0 fondslønnede TAP årsværk. Til instituttet var knyttet 16 ph.d.-studerende.

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutet ledes af en bestyrelse bestående af institutlederen samt af 4 VIP'er og 2 TAP'er repræsenterende alle afdelinger. VIP: Institutleder Erik Hviid Larsen (ZL), Poul Kristensen (BKA), Ivana Novak (ZL), Per Amstrup Pedersen (LCMF). TAP: Dorthe Nielsen (BKA), Birgit B. Jørgensen (BKA).

Afdelingsbestyrere er: P. Budtz (ZL) G. Christoffersen (LCMF) G. Wybrandt (BKA).

Organisation

Lise Riis (administrator) er sekretær for ledelsen og varetager den praktiske administration af instituttet.

Lis H. Christensen (bibliotekar og receptionist) varetager biblioteket og skrivestuen (PUF, årbog og vejviser). Endvidere administrerer hun undervisningslokaler, salg af undervisningsmateriale, samt telefon- og postservice.

Helle Kovaltsenko (bogholder) er regnskabsfører for hele instituttets annum.

Th. Bernth (netværksmedarbejder) tager sig af EDB-netværket, dets installation og udvikling.

Instituttets virksomhed i øvrigt er beskrevet i de respektive afdelinger/laboratoriets forskningsberetninger.

Adresse

August Krogh Institutet
Universitetsparken 13
2100 København Ø
Telefon: 35 32 15 50
Fax: 35 32 15 67
<http://www.aki.ku.dk/aki/aki.html>

Zoofysiologisk Laboratorium (ZL)

Laboratoriets forskning og undervisning er orienteret mod integrativ fysiologi fortrinsvis med grundvidenskabelige problemstillinger, men også orienteret mod fysiologiens anvendelse inden for aktuelle samfundsområder som bioteknologi og beskyttelse af biologiske miljøer. Vi udvikler og anvender celle- og vævsmodeller, og med molekylærbiologiens begreber og biofysikkens nye metoder studeres biologisk regulation på cellulært og molekylært niveau. Med udgangspunkt i dyrs funktion og vekselvirkning med deres omgivelser inddrager vi denne forskning til at studere og undervise i biologisk tilpasning i individfysiologisk,

økologisk og evolutionært perspektiv. Vores hovedområder er (1) Transport af elektrolytter og organiske molekyler. (2) Salt- syre/base- og vandbalance. (3) Vækst, udvikling og forplantning.

1. Akvatiske og terrestriske organismers vand- og ionbalance og mekanismer for transport af vand, ioner og organiske molekyler i epitheler

Padders drikning ved vandoptagelse gennem huden
Padder drikker ved at optage vand og NaCl gennem et tyndt og særdeles rigt vaskulariseret hudområde i bækkenregionen. Ca 80-90 % af vandoptagelsen hos dehydrerede springpadder optages gennem dette hudafsnit, der udgør 10-15 % af den samlede hudoverflade. Stimulering af vandoptagelsen ledsages af øget hudperfusion inden for få sekunder efter vandkontakt. Med laser Doppler flowcytometri studeres regulering af bækkenhudens blodgennemstrømning og vandpermeabilitet, som er bestemmende for vandoptagelsen. Undersøgelserne er led i et projekt, hvor padders ekstracellulære ionbalance og volumenregulering samt den osmotiske mekanisme for vandoptagelse gennem hudens epidermis studeres. Mikroprøver af lymfe udtages til måling af ionkoncentrationer og osmotisk tryk, hvorved reguleringens tidsforløb kan følges i den uforstyrrede organisme (A. Viborg, S. Hillyard, J. Frøslev, P. Rosenkilde, E.H. Larsen).

Padders fortynding af urin

Padders fortynding af urinen beror på reabsorption af ioner fortrinsvis i nyrens samlerør. Mikroperfusion og elektrofysiologiske teknikker anvendes til studier af iontransport i dette heterocellulære nyreafsnit, og der suppleres med immunocytochemiske undersøgelser af expression af ionkanalproteiner og protonpumper i nefronets forskellige celletyper (N. Møbjerg, I. Novak, J.A. Hansen, E.H. Larsen, Å. Jespersen).

Kloridkanaler

Med genteknologiske og elektrofysiologiske metoder studeres ekspression af CFTR-kloridkanaler ("cystic fibrosis transmembrane conductance regulator") i paddehudens epidermis og kirtelceller med henblik på funktion og sammenligning med CFTR hos andre vertebrater. CFTR-mRNA er lokaliseret til hudens epidermis, og expression af CFTR og af en CFTR-lignende anion kanal er påvist i hudens mitokondrierige celler (J. Amstrup, J.B. Sørensen, N.J. Willumsen, E.H. Larsen).

Klonede ionkanaler

Med henblik på expression af klonede ionkanaler fra padder og andre vertebrater undersøges muligheden for at benytte en *Drosophila* cellelinie (S2). Cellernes endogene kloridkanaler er undersøgt med patch clamp teknik (M. Asmild, N.J. Willumsen).

Strækaktiverede kation kanaler i exocrine kirtler

Patch clamp undersøgelser af strækaktiverede kation kanaler i exocrine kirtler og actin membran-cytoskelettets rolle for regulering af deres aktivitet fortsættes (N.J. Willumsen, J.W. Mills og H.K. Andersen).

Aminosyre transporten gennem integumentet

Undersøgelser af aminosyre transporten gennem integu-

mentet hos marine invertebrater samler sig bl.a. om transportens regulering og dens påvirkning af tungmetaller. Mekanismen bag Cd-stimulering af L-histidin optagelsen gennem integumentet hos *Nereis diversicolor* er i fokus (J. Gomme).

Koblingen mellem vand- og iontransport

I teoretiske undersøgelser af koblingen mellem vand- og iontransport i absorberende og secernerende epitheler bygges matematiske modeller af disse epitheler (E.H. Larsen, J.B. Sørensen i samarbejde med J. Nørkær Sørensen, DTU).

Regulering af iontransport i pancreas

Den exokrine del af pancreas secernerer fordøjelsesenzymer og bikarbonatrig væske. Pancreas secernerer også Ca^{2+} og sandsynligvis ATP, som begge vil kunne påvirke eller regulere andre transportprocesser i pancreas. Vores formål er at undersøge disse transport- og regulatoriske processer på både cellulært/subcellulært og organ-niveau. Dette undersøges ved hjælp af fluorescens-optiske metoder med særlig fokus på confocal laser scanning mikroskopi, patch-clamp teknikker, immunhistokemi, molekylærbiologiske teknikker, samt studier på intakte organer.

En del af vores studier har vist, at pancreas, specielt udførelsesgange, besidder en række proteiner som er forbundet med Ca^{2+} transport, fx $\text{Na}^+/\text{Ca}^{2+}$ exchanger, Ca^{2+} sensing receptor og intracellulære calbindiner. Regulationen af disse transportere bliver undersøgt (I. Ankorina-Stark, J. Amstrup, I. Novak). For at undersøge om ekstracellulær ATP frigives i pancreas har vi anvendt optiske og biokemiske metoder til måling af ATP i celluspensioner og i pancreassaft fra intakte organer. Immunhistokemiske og molekylærbiologiske metoder viser tilstedeværelsen af enzymer som regulerer ATP koncentrationen i den ekstracellulære væske (C. Neumann, I. Novak, J. Amstrup). Ekstracellulære nukleotider, såsom ATP og UTP, interagerer med flere specifikke P2 receptorer som via intracellulær Ca^{2+} signalering regulerer forskellige ionkanaler og dermed påvirker bikarbonat-sekretionen i udførelsesgange. Videre signaleringsprocesser og samspillet mellem forskellige P2 receptorer undersøges ved hjælp af transient transfekterede cellelinier med pancreas P2 receptorer markeret med fluorescerende proteiner, fx GFP (J. Amstrup, I. Novak).

2. Akvatiske og terrestriske organismers vand- og ionbalance og mekanismer for transport af vand, ioner og organiske molekyler i epitheler

Brystkræftceller. Vi har vist, at i den humane brystkræftcellelinie MCF-7 udtrykkes apoptose konstitutivt, men at østradiol (E_2) udover en svag mitogen virkning delvist beskytter mod apoptose.

Normalt omdannes procathepsin D intracellulært til den lysosomale protease cathepsin D, men i brystkræftceller secernerer procathepsin D under indvirkning af E_2 i sin uomodannede form. I 1999 er opnået evidens for, at den antiapoptotiske virkning af E_2 medieres af procathepsin D (og andre faktorer?), men at denne autokrine vækstfaktor ikke synes at have nogen mitogen effekt (P. Budtz).

Epithel-stroma interaktion: Der arbejdes fortsat med at afdække den molekylære baggrund for vækst og differentiering i det dynamiske samspil mellem epithel og bindevæv i mammakirtlen. Bl.a. har vi v.h.j.a. RT-PCR, differen-

tial display og hybridiserings arrays identificeret et transkript, der repræsenterer en intracellulær kloridkanal, som tilsyneladende reguleres i både epithel og bindevæv (L. Rønnov-Jessen i samarbejde med O.W. Petersen, Panum Institutet og M.J. Bissell, Berkeley).

Padders udvikling kan rammes af endokrint forstyrrende stoffer. Hos haletudser kan lemmer udvikles unormalt. Vi har vist, at en del almindelige industriprodukter afgiver sådanne stoffer og undersøger nu stoffer og effekter nærmere (A. Solholm, L. Grave, P. Rosenkilde).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

J. Gomme er ansvarlig for det fælles EDB-netværk ved August Krogh Institutet, Zoologisk Museum, Zoologisk Institut og Institut for Idræt. I studienævnet for humanbiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. I bestyrelsen for Dansk Naturhistorisk Forening, i fakultetets udvalg vedr. IT i undervisningen, og i fakultetets IT-strategiudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

E. Hviid Larsen i bestyrelsen for Europ. Soc. Comp. Physiol. Biochem., Internat. Comm. Comp. Physiol., formand for Nationalkomitéen for Fysiologi, i redaktionskomitéen for J.Exp. Physiol. og J. Gen. Physiol., referee for Am. J. Physiol., Eur. J. Physiol., J. Gen. Physiol., J. Physiol., J. Membr. Physiol., medarrangør af 20. Conf. Europ. Soc. Comp. Physiol. Biochem. (Aarhus), medlem af KU's Patentudvalg, censor KVL.

L. Olesen Larsen i redaktionskomité for J. Herpetol., og referee for Comp. Biochem. Physiol.

I. Novak referee for Pflügers Archiv, J. Biol. Chem., J. Physiol. J. Gen. Physiol., Trends in Pharmacol. Sci., Acta Physiol. Scand., Wellcome Trust, Cystic Fibrosis Trust.

L. Rønnov-Jessen referee for Cancer Res., Exp.Cell Res. og FEBS Letters.

P. Rosenkilde i redaktionskomité for Gen. Comp. Endocrinol.; i Int. Comm. Amph. Endocrin.; referee for flere tidsskrifter; i styringsgruppe for projekt under Fødevarermin.: Bekæmpelse af sygdomme i akvakultur; i Fødevarermin. koordinationsgruppe vedr. akvakulturforsk.; i Undervisningsmin. tværgående konsulentgruppe for biologer; censorformand, DLH.

N.J. Willumsen er i Biologisk Studienævn (vicestudieleder) og Fakultetets Internationale udv.; referee for Pflügers Archiv og Am.J.Physiol.

Kongresser og symposier

“Ph.d.-kurser”: Ion Channel Patch Clamp Electrophysiology, Molecular Biophysics.

9 medarbejdere ved laboratoriet præsenterede foredrag eller posters ved 20. Conf. Europ. Soc. Comp. Physiol. Biochem. Aarhus).

E. Hviid Larsen: Experimental Biology 99, Washington DC, og 5th Int. Congr. Comp. Physiol. Biochem. (Calgary).

Foredrag

Gæsteforelæsnings ved J. Amstrup: Pancreas Workshop, KAS Glostrup

E. Hviid Larsen: Dept. Zoology, Univ. British Columbia.

I. Novak: Symposium on Sodium Bicarbonate Cotransporters in Aarhus, *Frontiers in Pancreatic Physiology*, International Symposium at the 31st European Pancreatic Club Meeting in Lüneburg.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Gæsteforsker: Prof. Stanley D. Hillyard, Univ. Las Vegas.

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF)

Laboratoriet arbejder med funktionelle aspekter af cellulære og molekulære processer, som knytter sig til cellemembranen. Projekterne omhandler aktiv og passiv transport af ioner over membranen og transportens konsekvenser for bl.a.: regulering af blodgennemstrømning, af cellers volumen og af indlæringsprocesser.

Forskningsvirksomhed

"Na,K-pumpens struktur og funktion"

Na,K-pumpen genererer og vedligeholder transmembrane Na/K iongradienter, der er baggrund for impulsledning, kontrol af cellevolumen og transport af vigtige stoffer i tarm og nyre. Opklaring af struktur og funktion af Na,K-transport proteiner i cellemembraner er derfor central for forståelse af vigtige biologiske og medicinske problemer. Na,K-pumpen er reguleret i et afstemt samspil med kanaler for Na⁺ og K⁺ og cotransport-systemer for ioner og næringsstoffer og den regulerede aktive transport af Na⁺ og K⁺ er nøgleproces for kontrol af organismens væske- og saltbalance og regulation af blodtrykket. I projektet arbejder vi med to hovedlinier. Den ene er at krystallisere Na,K-pumpens protein for at løse den 3-dimensionale struktur med høj opløsning. Den anden er heterolog ekspression af rekombinante mutanter af pumpens proteiner i mængder, der tillader analyse af de enkelte aminosyre sidekæders bidrag til binding af specifikke ligander, Na⁺, K⁺, ATP, således at vi kan opklare struktur-funktions sammenhænge og få basale oplysninger om det molekulære grundlag for kation binding og transport.

I katjonprojektet samarbejder vi med E. Feraille, University of Geneva og prof. Dr. S. Karlish, Biochemistry dept., Weizman Institutet, Israel. Undersøgelse af Na,K-pumpens fysiologiske funktioner i nyren gennemføres i samarbejde med Astrid Heide og Steen Christensen, Farmakologisk Institut, Panuminstitutet. I studier over regulering af isoformer af Na,K-pumpen i hjertet samarbejder vi med Susie Mihailidou og Helge H. Rasmussen, Department of Cardiology, Royal North Shore Hospital, Sydney, New South Wales, Australia (P.L. Jørgensen, P.A. Pedersen, J.M. Nielsen, J.H. Rasmussen, K. Lücking, J.R. Jørgensen, B. Kristensen, D. Sørensen, D. Meinertz, L.F. Jørgensen, R.L. Koch, K. Jørgensen).

"Interstitielle ionændringer"

Det overordnede formål er at undersøge de interstitielle ionændringer i forbindelse med muskelarbejde, og at vurdere disse ændrings betydning for reguleringen af blodgennemstrømningen.

Konkrete projekter: Måling af interstitielt kalium og pH med mikrodialyse under muskelarbejde. Studier af laktattransport og pH-regulering i muskler (A. Honig, H. Pilegaard, C. Juel).

"Ehrlich cellens volumenregulering i isotone og anisotone medier: 'Set point' for koordineret regulering af volumen-regulatoriske iontransport systemer"

I anisotone medier regulerer Ehrlich celler deres cellevolumen ved et RVD hhv. RVI respons, men til et volumen "set point", som afhænger af Cl⁻ koncentrationen i cytoplasma. "Set point" er fælles for RVD og RVI transportsystemerne. Der sker således en koordineret regulering af disse modsatte transportssystemer, og det er derfor berettiget at tale om et "set point" for cellevolumen *per se*. Under RVD er der holdpunkt for aktivering af adskilte transportssystemer for Cl⁻ og for taurin, og ikke som efter den gængse opfattelse et fælles transportsystem (H. Harbak, I. Somer og L.O. Simonsen).

Efter *in vivo* mærkning med [2-³H]myo-inositol ses en aberrant ³H mærkning af ATP og GTP, som kan give anledning til interferens ved kromatografi af de samtidigt ³H mærkede inositolfosfater. Vi undersøger, om det er muligt ved enzym-katalyseret organisk syntese at fremstille myo-inositol mærket med ³H ved C1 i stedet for C2, hvorved problemet skulle kunne omgås (L.O. Simonsen og S. Christensen).

"Neurobiologi"

Det "prælimbiske" område i rottehjernen er centralt involveret i dyrenes dannelse af både kort-tids og lang-tids hukommelse.

1) Elektrofysiologiske undersøgelser af nervebaner fra hippocampus til det prælimbiske område har afsløret en kortvarig synaptisk forandringsproces, som med sandsynlighed bidrager til at mediere kort-tids hukommelsen. Processen er sammenlignet i fem forskellige lag i hjernebarken v.h.j.a. samtidige målinger med mikro-elektroder i hvert lag.

2) Injektion af en selektiv antagonist for metabotrofe subtype I glutamat receptorer i rotters prælimbiske område har vist, at receptoren er involveret i dannelse af lang-tids hukommelse (G.R.J. Christoffersen).

3) Præfrontale "event-related potentials" hos mennesker i forbindelse med opmærksomhed mod en forventet auditorisk stimulus: der er udført EEG-målinger på en række forsøgspersoner med forskellige forsøgsparadigmer og fundet en præfrontal perceptionsforberedende negativ EEG-bølge. Efterfølgende er udført en serie kontrolforsøg med henblik på at udelukke uvilkårlige øjenbevægelser som fejlkilde (L.E. Nielsen, G.R.J. Christoffersen).

"Protein-protein og protein-lipid interaktion"

Generelt omhandler forskningsområdet protein-protein og protein-lipid interaktion med henblik på regulering af transmembranære passive ion transport-processer og modulering af disse ved brug af uorganiske anta-/agonister. Modulering af volumentab fra seglceller. Vi har vist, at en ny type reversibel anion transport inhibitor modulerer disse cellers passive transportegenskaber og derved *in vitro* begrænser seglcellernes volumentab. *In vivo* normaliseres blodbilledet hos SAD mus (P. Bennekou, S. Johansen, P. Christophersen, C. Brugnara, L. di Franceschi).

Non-specifik erythrocytkanal. Basal elektrofysiologisk karakterisering vedrørende enkelt-kanal ionselektivitet og elektrisk karakteristik (P. Bennekou, S. Johansen., P. Christophersen, L. Kästner, I. Bernhard).

Annexiner. Vi har vist at association af annexiner til plasmamembraner ændrer kinetikken for gramicidinka-

naler, evt. pga. deformation af lipid bilaget. Den calcium uafhængige binding af annexin til membranvesikler ved lavt pH viser at protoniseringsgraden influerer på bindingen (P. Bennekou, K. Eskesen, B.I. Kristensen, A.J. Jørgensen, P. Kristensen, S. Johansen, G. Bengtson).

Thiol specifikt anti-oxidant protein (TSA). Vi har ved sekventering af calpromotin, der menes at spille en rolle ved visse transportprocesser, vist at det er identisk med TSA. En foreløbig karakterisering viser at proteinet associerer fra timér til multimér ved fald i pH i det fysiologiske område. Yderligere er reaktiviteten af TSAs thiolgrupper undersøgt under forskellige associeringsbetingelser (B.I. Kristensen, P. Kristensen, P. Bennekou, D.E. Rasmussen, G. Bengtson).

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Rejser og møder: L.O. Simonsen har deltaget i Physiological Society's møde i Manchester (marts) og i 32. Fællesmøde om Membrantransport, Sandbjerg Gods ved Sønderborg (maj).

L.O. Simonsen har holdt gæsteforelæsning på Physiological Laboratory, Cambridge (april) og har været gæsteforsker og holdt gæsteforelæsning på Institute of Biological Sciences, University of Chile, Santiago, Chile (september-oktober).

Biokemisk Afdeling (BKA)

Forskningen grupperer sig inden for emnerne: 1) Proteinkemi og termodynamik, 2) membrantransportssystemers mekanisme og regulering samt 3) mitochondriestofskifte og stofskifteregulering.

Forskningsvirksomhed

Biokemiske undersøgelser af leddyrers hudskellet (kutikula), egenskaber og deres molekulære opbygning

I 1999 har vi især beskæftiget os med den meget strækbare bagkropskutikula og sammenlignet forskellige arthropodgrupperes proteiner. Den tidligere fremsatte model for den molekulære opbygning af forskellige kutikulatyper er blevet udbygget, men er stadig tentativ. Undersøgelserne er udført i tæt samarbejde med professor Peter Roepstorff's gruppe ved Odense Univ. og Dr. Ted Hopkins, Kansas Univ.

Ved hjælp af fluorescerende molekylprober karakteriserer vi kutikulaproteinernes kompakthedsgrad, og resultaterne tyder på, at de i opløsning let deformeres ved påvirkning af ydre kræfter (S.O. Andersen, G.B. Wybrandt).

Proteinnedbrydning i eukaryote celler

Proteiner i eukaryote celler nedbrydes af 26S proteasomer, som er enzymkomplekser på ca. 2,5 MDa. Nedbrydningen er vigtig for regulering af enzymmængder, celledeling og transskriptions-aktivering, ligesom det indgår i immunologiske mekanismer. De fleste proteiner bliver kovalent koblet til et lille protein, ubiquitin, før de kan nedbrydes. I fravær af adenosintriphosphat henfalder 26S proteasomerne i to dele: 20S, der er proteolytisk aktivt og regulatorkomplekserne PA 700 og PA28. Vi har bestemt kvaternærstrukturen af en del af PA 700. Vi har også fremstillet monoklonale antistoffer mod en underenhed (S1) af PA 700 for at undersøge om RNA splejningsvarianter af dette protein indgår i 26S proteasomer. Med 20S proteasomet immobili-

seret til CNBr-aktiveret Sepharose eller NHS-Sepharose med spacerarm søger vi at affinitetsoprense PA700 og PA28, men der bindes også andre proteiner uspecifikt til 20S proteasomet (R. Hartmann-Petersen, W Uerkvitz, K.B. Hendil).

Regulatoriske proteiner

Vor sekvensering af calpromotin, som menes at spille en rolle i reguleringen af visse transportprocesser viste, at det er identisk med thiol-specifikt antioxidant protein (TSA), hvilket henleder opmærksomheden på betydningen af redoxniveau eller af forekomsten af frie radikaler for aktiviteten af membrantransportprocesser. TSA består af subunits, som associerer pH-afhængigt. Vi har studeret reaktiviteten af TSA's thiolgrupper under forskellige associeringsbetingelser og regner hermed snart at kunne komme med et godt bud på, hvilke roller de tre thiolgrupper i TSA har under fysiologiske forhold set i relation til den meget stejle pH-afhængighed af multimer-monomer ligevægten (P. Kristensen, B.I. Kristensen).

Proteinstabilitet og molekulær genkendelse

Projektets formål er at tilvejebringe fysisk-kemiske beskrivelser af proteiners strukturelle stabilitet, proteiners specifikke genkendelse af andre molekyler og at kortlægge sammenhængene mellem disse fænomener. Både systemernes ligevægtsegenskaber og kinetiske egenskaber søges beskrevet i bl.a. stivelsehydrolyserende enzymer fra svampe og planter, lysozym fra hønsæggehvide og plasmaproteiner. Endvidere har vi forsøgt at finde en termodynamisk beskrivelse af duplexdannelsen mellem oligonucleotider (LNA-molekyler), der indeholder syntetisk modificerede grupper. Disse molekyler binder generelt stærkere i duplexinteraktioner, er resistente over for nucleaser og har store potentialer som antisense terapeutiske midler (B.W. Sigurskjold, Trine Christensen og Anders Dybdal Nielsen).

Intracellulær signalering

Biofysisk og biokemisk karakterisering af mekanismer og signalstoffer, som indgår i reguleringen af transportsystemer, der er ansvarlige for opretholdelsen af cellens vand- og ionindhold og af cellulært pH.

Mekanismer til regulering af cellens volumen er essentielle for en lang række fysiologiske funktioner herunder regulering af sekretion, stofskifte, cellevækst og programmeret celledød. Således reagerer mange af cellens signaltransduktionsmekanismer på små forandringer i cellevolumen og udløser derved ændringer i membrantransport, stofskiftet og expression af en lang række gener. Signalsekvenserne, der initieres ved en ændring af volumen, består af en volumen-sensor, signaltransduktionsvejene og effektorerne. Som mulige volumen-sensorer er der foreslået cytoskelettet, GTP-bindende proteiner, fosfolipaser, protein-kinaser og fosfataser. Signaltransduktionsgruppen på August Krogh Institutet har bidraget væsentligt til viden om både sensorer, de involverede signaltransduktionsveje og de involverede effektorer. Forskningen er koncentreret om følgende projekter: (1) Volumenaktiverede ionkanaler (patch clamp teknik). (2) Cytoskelettets rolle i volumenregulering (confocal laser scanning mikroskopi (CLSM)). (3) Aktivering og translokation af den cytosoliske PLA₂ efter celledulmning (CLSM, western blotting). (4) Expression af leukotrienreceptorer i *Xenopus* oocyter (to-elektrode voltage clamp teknik). (5) Regulering af Na,K,2Cl cotransport-

systemet (immunfældning, 2D gelelektroforese). (6) Karakterisering af ATP receptorer i Ehrlich celler. (7) Lysophosphatidylsyres rolle som second messenger i Ehrlich celler. (8) Den volumenfølsomme taurinkanal i HeLa celler. Projekterne udføres som samarbejde mellem E.K. Hoffmann, I.H. Lambert, C. Hougaard, S. Pedersen, S.F. Pedersen, J. Møllerup, S. Vilhjelmsen, B. Falktoft, B.S. Jensen Neurosearch, Prof. B. Nilius, Belgien, Prof. F. Sepulveda, Chile, Prof. J. Mills, NY, USA, Seniorforsker F. Jessen, DFU, lektor F.O. Jørgensen, O.U.

Transport af vand og ioner gennem epitel

Vandtransporten måles som fluxratio af ^{134}Cs . Da ^{134}Cs kun går gennem epitelet via de paracellulære rum, er ^{134}Cs fluxratio's forskellighed fra 1 et mål for vandtransporten. Effekten af hypertoni på fluxratio af ^{134}Cs gennem tarmepitel fra tudse er blevet bestemt. Lumensiden blev gjort hypertont ved hjælp af urinstof eller mannitol, hvis permeabilitet gennem vævet er forskellig. Effekten på vandtransporten var derimod ens for de to stoffer. Først ved en forøget koncentration på omk. 200 mOsmol stoppede vandtransporten.

Natriumoptagelsen hos insektlarver med høj kaliumkoncentration i blodet blev målt med og uden nærvær af aminosyrer, som har vist sig at stimulere optagelsen (S. Nedergaard).

Stimulus-sekretionskobling i frøskindskirtler

I gruppen undersøger vi den basale og hormonstimulerede transport af salte og vand i absorptive og sekretoriske epitelceller.

Projektets formål er at karakterisere cAMP, Ca^{2+} og pH's rolle i regulering af epitelers ionpermeabiliteter.

Vi har udviklet en metode, med hvilken ændringer i intracellulær Ca^{2+} og pH kan måles, samtidig med at den transepiteliale Na^{+} -transport måles. Dette gør det muligt at analysere den tidsmæssige sammenhæng mellem disse parametre.

For tiden undersøges effekten af extracellulær ATP, PGE₂, carbachol og noradrenalin. Disse forsøg har vist, at i sekretoriske epitelceller (kirtelcellerne) findes der EP₂ eller EP₄, M₁ eller M₃ samt α 1-receptorer, mens der ikke er noradrenalin, hvilket bevirker en øgning i kirtelcellernes $[\text{Ca}^{2+}]_i$. Aktiveringen af ovennævnte receptorer bevirker en aktivering af K^{+} - og Cl^{-} -kanaler i kirtelcellernes apicale membran. Det kan nævnes, at det er første gang det er vist, at den apicale membran af kirtelcellerne indeholder en hormonal aktiveret K^{+} -kanal (patch-clamp undersøgelse) (C.N. Gudme, M.S. Nielsen og R. Nielsen).

Bioenergetik (mitochondriestofskifte)

Den levende celle får langt størstedelen af sin energi fra mitochondriestofskiftet, som kan studeres med isolerede mitochondrier. Skeletmuskler har et højt energiforbrug og har været anvendt som udgangsmateriale ved bl.a. humane studier. Der er dog erfaringsmæssigt betydelige præparative problemer med netop skeletmuskul mitochondrier. Forskningsgruppen har udviklet metoder til isolering af mitochondrier af meget høj integritet fra meget små muskelprøver (50-100 mg) samt måleudstyr, der tillader undersøgelser af stofskiftesystemet under brug af meget små mængder mitochondrier. Derved er det blevet muligt at studere det humane mitochondriestofskifte i detaljer på grundlag af simple nålebiopsier.

De nævnte teknikker er udviklet med anvendelse af dyriske muskler og resultater herfra indgår i et sammenlignende studium af muskelmitochondrier. På mennesker er bl.a. følgende studier færdiggjort eller under arbejde: Sammenligning af musklens arbejde og iltforbrug med de isolerede mitochondriers egenskaber, effekten af træning på mitochondriernes egenskaber og effekten af udmattende fysisk arbejde (samarbejde med Copenhagen Muscle Research Center). Mitochondriestofskiftet hos grise og mennesker, disponeret for syndromet malign hyperthermi, er undersøgt og fundet ændret (samarbejde med Panum Institutet). De spektroskopiske teknikker til måling af cytochromer anvendes til undersøgelse af muskel- og hjertebiopsier i samarbejde med en tysk forskningsgruppe (U.F. Rasmussen og H.N. Rasmussen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

K.B. Hendil er ansvarlig for dyrestalden på AKI.

E.K. Hoffmann er ekstern evaluator og medlem af Det Medicinske Fakultetsråd ved universitetet i Santiago, Chile.

P. Kristensen er fakultetsrådsmedlem og medlem af AKI's bestyrelse.

I.H. Lambert er medlem af AKI's bestyrelse (vicebestyrer) og byggeansvarlig for bygningen.

S. Nedergaard sidder i AKI's undervisningsudvalg og varetager kontakten med Sokrates/Erasmus studerende.

B.W. Sigurskjold er medlem af studienævnet for biokemi og i udvalget for fakultetets ph.d.-skole i proteinkemi.

G. Wybrandt er afdelingsbestyrer på Biokemisk Afdeling.

Formidling

Redaktionelle hverv

S.O. Andersen er medlem af redaktionskomiteen for "Insect Biochemistry and Molecular Biology"

E.K. Hoffmann sidder i redaktionskomiteen for "Cellular Physiology and Biochemistry"

Kongresser og symposier

E.K. Hoffmann har været medarrangør af en session ved Xth ESCPB Conference i Aarhus, Juni 1999 og Neuroscience Workshop for The Danish Weizmann Society på Danmarks Farmaceutiske Højskole, september 1999.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Anders Dybdal Nielsen har som post.doc.-stipendiat arbejdet på afdelingen i 6 mdr.

Netværk

K.B. Hendil er medlem af "Evaluation committee for priority programme: Proteasomes", Deutsche Forschungsgemeinschaft og referent for Norges Forskningsråd.

Gruppen omkring intracellulær signalering deltager i et formaliseret samarbejde med Prof. F. Sepulveda's gruppe i Santiago, Chile

B.W. Sigurskjold deltager i RAPFUS-projektet med grupperne omkring Birte Svensson, Carlsberg Laboratorium, Ulla Christensen, Kemisk Institut, KU, Peter Roepstorff, OU, og Henrik Dalbøge, Novo Nordisk.

Instituteder Erik Hviid Larsen

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 29,7 årsværk.
 VIP (Eksternt finansieret): 5,9 årsværk.
 TAP (Internt finansieret): 30,4 årsværk.
 TAP (Eksternt finansieret): 5,0 årsværk.
 STIP (Internt finansieret): 11,1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Andersen, Svend Olav; professor.
 Bennekou, Poul; lektor.
 Bernth, Thomas; akademisk arbejder.
 Budtz, Povl Egede; lektor.
 Christoffersen, Gert Rene Juul; lektor.
 Gomme, Jørgen; lektor.
 Hendil, Klaus Aksel Bjørner; lektor.
 Hoffmann, Else Kay; lektor.
 Juel, Carsten; lektor.
 Jørgensen, Niels-Christian Vilhelm; lektor.
 Kristensen, Berit Inge; lektor.
 Kristensen, Poul; lektor.
 Lambert, Ian Henry; lektor.
 Larsen, Erik Hviid; professor.
 Larsen, Lis Olesen; lektor.
 Leth-Jørgensen, Peter; professor.
 Lücking, Karl; forskningsass.
 Nedergaard, Signe Nielsen; lektor.
 Nielsen, Lis Engdahl; lektor.
 Nielsen, Robert; lektor.
 Novak, Ivana; lektor.
 Pedersen, Per Amstrup; lektor.
 Rasmussen, Hans; lektor.
 Rasmussen, Ulla Fugmann; lektor.
 Rosenkilde, Per; lektor.
 Sigurskjold, Bent Walther; lektor.
 Simonsen, Lars Ole; lektor.
 Spies, Ingrid Bodil Marie; lektor.
 Uerkvitz, Wolfgang; lektor.
 Willumsen, Niels Johannes; lektor.
 Wybrandt, Grith Bacher; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Amstrup, Jan; forskningsadj.
 Ankorina-Stark, Ieva; forskningsadj.
 Jensen, Lars Jørn; forskningsadj.
 Nielsen, Jesper Morten; forskningsadj.
 Petersen, Lone Rønnov-Jessen; forskningslektor.
 Reeh, Solvejg Vibeke; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Christensen, Trine.
 Gudme, Charlotte Nini.
 Hougaard, Charlotte.
 Jørgensen, Jesper Roland.
 Jørgensen, Nadja Møbjerg.
 Kristensen, Bo.
 Pedersen, Susanne.
 Petersen, Rasmus Hartmann.
 Rasmussen, Jakob Helsing.
 Sørensen, Jakob Balslev.
 Viborg, Arne Lykke.

Ph.d.-afhandlinger

Christensen, Trine: Determination of Thermal Stability and Domain-Domain Interactions of Glucoamylase from *Aspergillus niger*, and Investigation of Some of the Properties of the Highly O-Glycosylated Linker Region.
 Christoffersen, Bettina C.: Den exocrine rotte pancreas: Purinerge receptorer og Intracellulære pH.
 Hansen, Bo Falck: Limits to glycogen storage.
 Harbak, Henrik: Set point for cell volume regulation by K⁺ and Cl⁻ transport in Ehrlich cells.
 Jensen, Lars Jørn: Proton and Anion Transport in Epithelia.
 Møllerup, Jens: Regulation of active taurine transport in vertebrate cells.
 Nielsen, Morten Schak: Regulation of Ion Transport in Secretory Epithelia.
 Pedersen, Susanne: Intracellular signalling in response to volume changes and mechanical stress.
 Sørensen, Jakob Balslev: Biophysical Studies of Ion Channels.

Fondsstøtte**August Krogh Institutet***Forskerakademiet*

– Forskeruddannelseskursus i Molekylær Muskelbiologi (Bengt Saltin) kr. 109.560.

Zoofysiologisk Laboratorium*Alfred Benzon's Fond*

– Prisoverrækkelse af AN Richards Award til professor H.H. Ussing (Erik Hviid Larsen) kr. 151.200.

Carlsbergfondet

– Calcium transport i den exokrine (Ieva Ankorina-Stark) kr. 387.064.
 – Scholarstipendium Stanley D. Hillyard (Erik Hviid Larsen) kr. 150.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Differential udtrykte gener i myofibroblaster (Lone Rønnov-Jessen) kr. 360.000.

Socrates ICP

– Forskningsuddannelse (Erik Hviid Larsen) kr. 58.351.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Ecophysiological adaptations of amphibious species to aquatic and terrestrial environments (Niels Johannes Willumsen) kr. 1.355.000.

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi*Forskerakademiet*

– Ph.d.-kursus Membrane Protein Expression and Crystallization (Peter Leth Jørgensen) kr. 35.838.
 – Rejse-og opholdsudg i 12 mdr. til gæsteprofessor Darrin Street, Australien (Carsten Juel) kr. 117.900.

Forskningsstyrelsen

– Svampe som eukaryote produktionsorganismer til rekombinant protein produktion (Per Amstrup Pedersen) kr. 4.830.000.

Novo Nordisk Fonden

- Identifikation af de aminosyrer, der koordinerer bindingen Na⁺ og K⁺-ioner i Na, K-pumpen vha site-directed mutagenesis og heterolog ekspression. (Jakob Holding Rasmussen) kr. 39.000.
- Krystallisation af Na, K-ATPase (Per Amstrup Pedersen) kr. 80.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Funktionel karakterisering af de synapseplastiske processer tetanisk- og posttetanisk potentieringTM (Gert R.J. Christoffersen) kr. 151.200.
- Heterolog ekspression, site directed mutagenese, krystallisering og 3-dimensional struktur af Na,K-p (Peter Leth Jørgensen) kr. 675.000.

The Plasmid Foundation

- Studieophold USA (Jakob Holding Rasmussen) kr. 7.800.

Biokemisk Afdeling**Carlsbergfondet**

- Apparatur (Bent W. Sigurskjold) kr. 662.935.
- Opgradering af udstyr (Else K. Hoffmann) kr. 62.000.
- Sammenhængen mellem insektkutikulaens biokemi og dens egenskaber (Svend Olav Andersen) kr. 125.000.

Novo Nordisk Fonden

- Karakt. af leukotrien D4 receptoren i pattedyrceller (Else K. Hoffmann) kr. 50.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Intercellulær signalering (Else K. Hoffmann) kr. 540.000.
- Pattedyrcellers volumenregulerende mekanismer (Ian Lambert) kr. 240.000.

Publikationer

- Amstrup J., Hede S., Ankorina-Stark I., Novak I.: P2X7 purinergic receptors cause Na⁺ and Ca²⁺ influx in rat pancreatic ducts. *FASEB J.* 13 (4), s. A399, 1999.
- Amstrup J., Hede S.E., Novak I.: Karakterisering af purinreceptorer og deres effekt på iontransport i udførelsesgange fra pancreas. 1. oktober s. Pancreas Workshop i Glostrup Hospital, København 1999.
- Andersen S.O.: Exoskeletal proteins from the crab, *Cancer pagurus*. *Comparative Biochemistry and Physiology* 123, Part A, s. 203-211, 1999.
- Ankorina-Stark I., Amstrup J., Novak I.: Calcium transport proteins in exocrine pancreas. *Physiol. Res.* 48, s. S53, 1999.
- Ankorina-Stark I., Amstrup J., Novak I.: Expression and regulation of the Na⁺/Ca²⁺-exchanger in pancreatic ducts. *FASEB J.* 13 (4), s. A399, 1999.
- Arvedlund M., Bundgaard I., Nielsen L.E.: Sønemoner, klovnfisk og dufte. *Naturens Verden* 9, årg. 82, s. 2-17, 1999.
- Asmild M., Larsen E.H., Willumsen N.J.: Inward rectifying endogenous chloride channels in the drosophila foetal cell line. *Acta Physiol. Scand.* 167, nr. 2, s. A17, 1999.
- Bennekou P.: The feasibility of pharmacological volume

control of sickle cells is dependent on the quantization of the transport pathways. A model study. *J.theor.Biol.* 196, s. 129-137, 1999.

- Bennekou P., Rasmussen D.E., Kristensen B.I.: The effect of a channel opener, I-EBIO, on the human red cell. *Physiological Research* 48, Suppl. 1, s. 57, 1999.
- Bennekou P., Pedersen O., Christoffersen P.: A novel anion conductance blocker, N1652, gives promise of sickle cell volume control. *Physiological Reserch* 48, Suppl. 1, s. 47, 1999.
- Bennekou P., De Franceschi L., Brugnara C., Christoffersen P.: Specific blockers of chloride conductance, NS1652 and NS3623, reduce sickle cell dehydration in vitro and in vivo. *Blood* 96, Supplement 1, s. 10, 1999.
- Buttz P.E.: Role of proliferation and apoptosis in net growth rates of human breast cancer cell (MCF-7) treated with oestradiol and/or tamoxifen. *Cell Prolif.* 32, s. 289-302, 1999.
- Buttz P.E., Hofgaard J., Møller K., Riis M.: Role of pracahepsin D in oestrogen-induced growth regulation of the human breast cancer cell line MCF-7. *Cell Prolif.* 32, s. 141-169, 1999.
- Christensen S., Klenow H., Overgaard-Hansen K.: When [2-³H]inositol is added to intra-abdominal Ehrlich tumour cell growths in mice, the ATP and GTP of the harvested cells are stably labelled with ³H in both ribose and base. *Cell. Mol. Biol. Lett.* Vol 4 nr. 3, s. 350, 1999.
- Christensen T., Svensson B., Sigurskjold B.W.: Thermodynamics of reversible and irreversible unfolding and domain interactions of glucoamylase from *Aspergillus niger* studied by differential scanning and isothermal titration calorimetry. *Biochemistry* 38, nr 19, s. 6300-6310, 1999.
- Christoffersen G.R.J., Christensen L.H., Harrington N.R., Macphail E.M., Riedel G.: Task-specific enhancement of short-term, but not long-term, memory by class I metabotropic glutamate receptor antagonist 1-aminoinidan-1,5-dicarboxylic acid in rats. *Behavioural Brain Research* 101, s. 215-226, 1999.
- Christoffersen G.R.J., Christensen L.H., Hammer P., Vang M.: The class I metabotropic glutamate receptor antagonist, AIDA, improves short-term and impairs long-term memory in a spatial task for rats. *Neuropharmacology* 38, s. 817-823, 1999.
- Conconi M., Djavadi-Ohanian L., Uerkvitz W., Hendil K.A.B., Friguet B.: Conformational changes in the 20S proteasome upon macromolecular ligand binding analyzed with monoclonal antibodies. *Archives of Biochemistry and Biophysics* 362, nr. 2, s. 325-328, 1999.
- Dahlmann B., Kopp F., Kristensen P., Hendil K.A.B.: Identical subunit topographies of human and yeast 20S proteasomes. *Archives of Biochemistry and Biophysics* 363, nr. 2, s. 296-300, 1999.
- Eskesen K., Jørgensen A.J., Kristensen B.I., Kristensen P., Bennekou P.: Annexins modify the activity of gramicidin channels in planar lipid bilayers. *Physiological Research* 48, Suppl. 1, s. 70, 1999.
- Frøslev J., Larsen E.H.: Solute permeabilities of toad skin under outside hypo-, iso-, and hyperosmotic conditions. *Acta Physiol. Scand.* 167, nr. 2, s. A18-A19, 1999.
- Greger R., Heitzmann D., Hug M.J., Hoffmann E.K., Bleich M.: The Na⁺2Cl⁻K⁺ cotransporter in the rectal gland of *Squalus acanthias* is activated by cell shrinkage. *Pflügers Arch – Eur. J. Physiol.* 438, s. 165-176, 1999.

- Grosell M.H., Hansen H.J.M., Rosenkilde P.: Cu uptake, metabolism and elimination in fed and starved European eels (*Anguilla anguilla*) during adaptation to water-born Cu exposure. *Comp. Biochem. Physiol. C. Pharmacol. Toxicol. Endocrinol. (CBP)* 120 (2), s. 295-305, 1998.
- Hansen H.J.M., Grosell M.H., Rosenkilde P.: Gill lipid metabolism and unidirectional Na⁺ flux in the European eel (*Anguilla anguilla*) after transfer to dilute media: the formation of wax alcohols as a primary response. *Aquaculture* 177, s. 277-283, 1999.
- Hansen M.K., Tams J.W., Fahrenkrug J., Pedersen P.A.: Functional expression of rat VPAC₁ receptor in *Saccharomyces cerevisiae*. *Receptors and Channels* 6, s. 271-281, 1999.
- Harbak H., Simonsen L.O.: The set point for cell volume regulation is shifted in anisotonic media in Ehrlich mouse ascites tumour cells. *Journal of Physiology* 517P, s. 22P-23P, 1999.
- Hede S.E., Amstrup J., Christoffersen B.C., Novak I.: Purinoceptors evoke different electrophysiological responses in pancreatic ducts. *Journal of Biological Chemistry* 274, nr. 45, s. 31784-31791, 1999.
- Hillyard S.D., Rios K., Larsen B.S., Larsen E.H., Sørensen J.B.: Kinetic properties of basolateral Cl⁻ channels in larval frog skin. *FASEB J.* 13, s. A72, 110.17, 1999.
- Hoffmann E.K.: Leukotriene D₄(LTD₄) activates charybdoxin-sensitive and -insensitive K⁺ channels in Ehrlich ascites tumor cells. *Pflügers Arch – Eur. J. Physiol.* 438, s. 263-268, 1999.
- Hoffmann E.K., Mills J.W.: Membrane Events Involved in Volume Regulation. *Current Topics in Membranes* 48, s. 123-196, 1999.
- Jensen D.B., Larsen L.O.: The effect of environmental temperature on body weight of toads (*Bufo bufo*). *Amphibia-Reptilia* 20, s. 344-349, 1999.
- Jensen L.J., Larsen E.H., Willumsen N.J.: Proton pump activity in amphibian skin and its possible role in active Cl⁻ transport. O-10 s. Proc. XXth ESCPB Conference. Århus 1999.
- Juel C., Hellsten Y., Saltin B., Andersen J.B.: Potassium fluxes in contracting human skeletal muscle and red blood cells. *Am. J. Physiol.* 276, s. R184-R188, 1999.
- Juel C., Halestrap A.P.: Lactate transport in skeletal muscle – role and regulation of the monocarboxylate transporter. *Journal of Physiology* 517, nr. 3, s. 633-642, 1999.
- Jørgensen L., Hendil K.A.B.: Proteasome subunit zeta, a putative ribonuclease, is also found as a free monomer. *Molecular Biology Reports* 26, s. 119-123, 1999.
- Jørgensen N.K., Pedersen S.F., Hoffmann E.K.: Thrombin-, bradykinin-, and arachidonic acid-induced Ca²⁺ signaling in Ehrlich ascites tumor cells. *Am. J. Physiol.* 276, s. C26-C37, 1999.
- Jørgensen N.K., Pedersen S.F., Damgaard I., Schousboe A., Hoffmann E.K.: Increases in [Ca²⁺]_i and changes in intracellular pH during chemical anoxia in mouse neocortical neurons in primary culture. *Journal of Neuroscience Research* 56, s. 358-370, 1999.
- Kristensen P., Rasmussen D.E., Kristensen B.I.: Properties of thiol-specific anti-oxidant protein or calpromotin in solution. *Biochemical and Biophysical Research Communications* 262, s. 127-131, 1999.
- Lambert I.H., Pedersen S., Hall J.A.: On the role of 5-lipoxygenase in swelling-induced activation of taurine efflux in HeLa cell. *Acta Physiol. Scand.* 165, s. CP18, 1999.
- Larsen E.H., Sørensen J.N.: A mathematical model of fluid transporting epithelia incorporating recirculation of the driving solute. *FASEB J.* 13, s. A74, 111.7, 1999.
- Larsen E.H., Sørensen J.B., Amstrup J., Mejlvang J.-P., Gudme C.N., Nielsen M.S., Willumsen N.J., Jespersen Å., Nielsen R.: Molecular physiology of absorptive and secretory functions of amphibian skin. *Comp. Biochem. Physiol.* P47-3, s. S145, 1999.
- Larsen E.H., Nedergaard S.N., Sørensen J.B.: Sodium ion recirculation and solute coupled water transport in a leaky epithelium. P-13 s. Proc. XXth ESCPB Conference. Århus 1999.
- Larsen L.O.: Factors and situations affecting content of body water in the toad *Bufo bufo*. O-4 s. Proc. XX ESCPB Conf. Århus 1999.
- Madsen K.H., Brodin B., Nielsen R.: Evidence for a Na⁺/Ca²⁺ exchange mechanism in frog skin epithelium. *Pflügers Arch – Eur. J. Physiol.* 437, s. 175-181, 1999.
- Møllerup J., Lambert I.H., Hoffmann E.K., Jensen B.S.: Functional expression of a murine leukotriene B₄ receptor in *Xenopus laevis* oocytes. *Acta Physiol. Scand.* 165, s. CP22, 1999.
- Møbjerg N., Larsen E.H., Jespersen Å.: Studies on the morphology and ultrastructure of the kidney in tadpoles of *Bufo viridis laurenti*. P-4 s. Proc. XXth ESCPB Conference, Århus 1999.
- Nedergaard S.N., Larsen E.H., Ussing H.: Sodium recirculation and isotonic transport in toad small intestine. *Journal of Membran Biology* 168, s. 241-251, 1999.
- Nedergaard S.N.: Sodium recirculation and isotonic water transport across isolated toad intestine. O s. 2nd FEPS Congress, 29.juni-4.juli 1999, Prag, Tjek 1999.
- Neumann C.E., Amstrup J., Ankorina-Stark I., Novak I.: Regulation of transport systems in pancreatic ducts. O s. Lüneburg, 31/7-1/8. *Frontiers in Pancreatic Physiology Internat. Symp.* 1999.
- Neumann C.E., Amstrup J., Novak I.: Regulation of ion transport in pancreatic ducts. XXth ESCPB Conference, Århus, 27.-30. juni 1999.
- Nielsen M.S., Nielsen R.: Effect of carbachol and prostaglandin E₂ on chloride secretion and signal transduction in the exocrine glands of frog skin (*Rana esculenta*). *Pflügers Arch – Eur. J. Physiol.* 438, s. 732-740, 1999.
- Novak I., Amstrup J., Hede S.: P2Y₂ purinoceptors inhibit K⁺ conductance and P2X₇ purinoceptors stimulate cation conductance in pancreatic ducts. *Physiol. Res.* 48, s. S101, 1999.
- Pedersen S., Pedersen S.F., Nilus B., Lambert I.H., Hoffmann E.K.: Mechanical stress induces release of ATP from Ehrlich ascites tumor cells. *Biochimica et Biophysica Acta* 1416, s. 271-284, 1999.
- Pedersen S., Hoffmann E.K., Lambert I.H.: Intracellular signalling by lipid second messengers in Ehrlich ascites tumor cells. *Acta Physiol. Scand.* 165, s. CP21, 1999.
- Pedersen S.F., Mills J.W., Hoffmann E.K.: Role of the F-actin cytoskeleton in the RVD and RVI processes in Ehrlich ascites tumor cells. *Experimental Cell Research* 252, s. 63-74, 1999.
- Pilegaard H., Domino K., Noland T., Juel C., Hellsten Y., Halestrap A.P., Andersen J.B.: Effect of high-intensity exercise training on lactate/H⁺ transport capacity in human skeletal muscle. *Am. J. Physiol.* 276, s. E255-E261, 1999.

- Pilegaard H., Terzis G., Halestrap A.P., Juel C.: Distribution of the lactate/H⁺ transporter isoforms MCT1 and MCT4 in human skeletal muscle. *Am. J. Physiol.* 276, s. E843-E848, 1999.
- Péchoix C., Gudjonsson T., Rønnev-Jessen L., Bissell M.J., Petersen O.W.: Human mammary luminal cells contain progenitors to myoepithelial cells. *Dev. Biol.* 206, s. 88-99, 1999.
- Rosenkilde P.: Kirtler i fordøjelseskanalen. i: *Fysiologi – kroppens funktioner* s. 38-40, G. Christoffersen, B.N. Johannsen, L.O. Larsen, J.P. Lomholt, P. Rosenkilde & A.P. Ussing, Nucleus, Århus, Danmark 1998.
- Rosenkilde P.: Kirtler og stofproduktion. i: *Fysiologi – kroppens funktioner* s. 52, G. Christoffersen, B.N. Johannsen, L.O. Larsen, J.P. Lomholt, P. Rosenkilde & A.P. Ussing, Nucleus, Århus, Danmark 1998.
- Rytved K.A., Nielsen R.: EP₃ receptors inhibit antidiuretic-hormone-dependent sodium transport across frog skin epithelium. *Pflügers Arch – Eur. J. Physiol.* 437, s. 213-218, 1999.
- Solovicova A., Christensen T., Hostinová E., Gasperik J., Sevcik J., Svensson B.: Structure-function relationships in glucoamylases encoded by variant *Saccharomycopsis fibuligera* genes. *European Journal of Biochemistry* 264, s. 756-764, 1999.
- Svensson B., Bak-Jensen K.S., Mori H., Sauer J., Jensen M.T., Kramhøft B., Gottshalk T.E., Christensen T., Sigmundskjold B.W., Aghajari N., Haser R., Payre N., Cottaz S., Driguez H.: The engineering of specificity and stability in selected starch degrading enzymes. i: *Recent Advances in Carbohydrate Bioengineering* s. 272-281, H.J. Gilbert, G.J. Davies, B. Henrissat, B. Svensson, The Royal Society of Chemistry, Cambridge, UK 1999.
- Sørensen J.B., Larsen E.H.: Membrane potential and conductance of frog skin gland acinar cells in resting conditions and during stimulation with agonists of macroscopic secretion. *Pflügers Arch. – Eur. J. Physiol.* 439, s. 101-112, 1999.
- Sørensen J.B., Gudme C.N., Nielsen M.S., Larsen E.H., Nielsen R.: Signal transduction and ion channels involved in ion secretion from frog skin glands. O-16 s. *Proc. XXth ESCPB Conference, Århus 1999.*
- Ussing A.P., Baelder H.J.J., Larsen S.O., Naeser P., Prause J.U., Bruijn J.A.: Haematopathology of "Sjögren-Mice": Histopathological changes in mice after semiallogeneic spleen cell transfer. *Scandinavian Journal of Immunology* 49, s. 641-648, 1999.
- Viborg A.L.: Drinking behaviour and pelvic patch blood flow in the toad *Bufo bufo*. s. O-3. *Proc. XX ESCPB Conf. Århus 1999.*
- von Grumbkow L., Elsner P., Hellsten Y., Quistorff B., Juel C.: Kinetics of lactate and pyruvate transport in cultured rat myotubes. *Biochimica et Biophysica Acta* 1417, s. 267-275, 1999.

Geologisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder, lektor Jørn Rønsbo.

Bestyrelsen består endvidere af professor Finn Surlyk, lektor Hans Jørgen Hansen, lektor Paul Martin Holm, lektor Hans Thybo, laboratoriefuldægtig Birgit Damgaard og fotograf Ole Bang Berthelsen.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Adresse

Geologisk Institut
Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon: 35 32 24 00
Fax: 35 32 24 99 (administration)
<http://www.geol.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer

I perioden 1999-2001 skal ØV-10 komplekset ombygges for at kunne huse Geocenter København. Byggeriet blev indledt i juli måned med nedbrydningen af jernarmerede betonkonstruktioner og ovenlysvinduer i de ca. 1800 m² store haller, der er beliggende midt i komplekset.

Nedrivningen skulle have været afsluttet i august måned, men blev forsinket, og i det meste af semestret blev forelæsninger og øvelser akkompagneret af støjen fra tryklufthamre, og afbrudt når jordskælvs-lignende rystelser forplantede sig gennem hele bygningen, fordi tonstunge betonelementer blev smadret mod hallens gulv.

Arbejdet kunne følges på nærmeste hold, fordi udflytning fra område 3 først sker i januar 2000. I december påbegyndtes nedpakning af forsknings- og undervisnings-samlinger samt kontorer, laboratorier og værksteder. I alt skal 4000 m² netto ryddes, idet denne del af komplekset skal totalrenoveres. I ombygningsperioden skal de berørte afdelinger placeres andre steder i ØV-10 komplekset.

Forskningsvirksomhed

1. Palæontologi og bioevents

1.1. Bryozoers fylogeni og biogeografi

Studiet af de klassiske fritlevende bryozo-faunaer er fortsat. Revision af "Treatise on Invertebrate Paleontology, Part G Bryozoa, Cheilostomata" fortsætter. Status m.h.t. typearter er afklaret for næsten alle slægter; en del slægter er p.t. uden formel typeart, og en del er i tidens løb blevet tillagt ugyldige typearter. Arbejdet med at afklare situationen omkring typearternes typemateriale er i fokus netop nu. Som en udløber af begge projekter er en systematisk beskrivelse af den cheilostome bryozofauna i Øvre Maastrichtien og Danien i Danmark påbegyndt (E. Håkansson).

1.2. Den kænozoiske udvikling af sydatlantiske ostrakoder

Der er undersøgt to dybhavskerner (ODP 1087 og 1088) fra hhv. Sydvestafrika og Agulhas Ridge. 50 arter er identificeret fra Eocæn til Pleistocæn. Formerne grupperes sig i tre forskellige faunaer gennem tid. De kan muligvis relateres til forskelle i vandmasser.

Ostrakoder fra Oligocæn til Pleistocæn fra Ross Havet ved Antarktika viser stor lighed med oligocæne til miocæne faunaer fra Sydamerika/Antarktika Halvøen samt Australien. Dette står i modsætning til koldere betingelser i Kvartærtiden.

Shelffaunaer fra Miocæn i Sydvestafrika viser nogen lighed med det nutidige sydvestafrikanske område. Disse er præget af kraftig upwelling. Faunaerne viser imidlertid stærk affinitet til de tertiære faunaer fra Østafrika. Dette antyder varmtvands betingelser op til Mellem-Miocæn tid i den mere lavvandede del af Sydøstatlanten (R. Dingle og S. Majoran).

1.3. Ichnologi

Et mærkværdigt fossil, fundet i Smithsonian Institutionens samling, er et sporfossil som detaljeret illustrerer en muslings adfærd. Tolkningen af fossilet viser, at dyrets sediment-ædning, bevægelse og hvilepauser, der er repræsenteret af sporet, kan forstås som en nat og en dags samlede aktivitet. Et sporfossil dannet af en sediment-ædende orm i Danmarks skrivekridt er tolket som ny og navngivet (*Taenidium crassum*). Efter flere års pause er et projekt om boringer i ordoviciske kalksten fra Öland genoptaget. Amfora-formede strukturer i hardgrounds i Orthoceratitkalken er tolket som boringer i modsætning til gravegange, og repræsenterer dermed den tidligste forekomst af denne slags boring. Disse strukturer er synlige i Orthoceratitkalks fliserne, som findes i rotunden på Geologisk Institut (R. Bromley).

1.4. Vertebratpalæontologi

En stor mosasaur fra Negev, Israel, er beskrevet og navngivet. Videre studier af den funktionelle anatomi af kraniet pågår. Et arbejde om udviklingen af fjer hos små rovdinosaurer fra NØ-Kina sammen med studiet af fjer hos *Archaeopteryx* er afsluttet. Arbejdet med zeomorfe fisk fra Moleret er videreført (N. Bonde).

1.5. Masseuddøen og de bagvedliggende faktorer

Perm-Trias grænsen i Nordtyskland har hidtil ikke kunnet fastlægges. Baseret på det magnetiske susceptibilitetsmønster samt organiske kulstofisotoper af indsamlede sedimentserier, er dette nu lykkedes. En afhandling om Perm-Trias grænserne i Ø-Kina, V-Kina, Sinkiang, NØ Australien, Bihar samt Slovenien er i trykken. I Indien er de yngste dinosaur-forekomster blevet dateret og det kan konstateres, at dinosaurer forsvandt fra Indien 300.000 år før den marine K/T grænse. Et arbejde om supplerende K/T grænseprofiler i Tunesien samt Ni-førende spineller er afsluttet.

Prækambriske stromatolitter ældre end 1.200 myr er indsamlet i Indien med henblik på at fastlægge antallet af dage på et år og på en måned (H.J. Hansen).

2. Kvartærgeologi: Klimaudvikling og miljøhistorie

2.1. Senkvartær miljø- og klimahistorie i det nordatlantiske område

Det langsigtede projekt (CLIENT) går ud på kvalitativt og kvantitativt at bestemme klima-variationerne i den sidste

istidscyklus i Danmark, Østgrønland, Nordrusland og på Færøerne. Projektet koncentrerer sig om de tydelige og ofte hurtige klimaændringer som kendetegner perioden. Variationer registreres på forskellige måder i forskellige miljøer og regioner. Ved anvendelse af et antal stratigrafiske variable i forskellige typer af terrestriske/lakustrine/marine aflejringer og en meget detaljeret kronologi bliver det muligt i detalje at rekonstruere, i tid og rum, klimaændringerne, og deres indflydelse på forskellige dele af klimasystemet samt deres "feed-back" relaterede processer (S. Björck, M. Houmark-Nielsen, N. Noe-Nygaard og K. Kjær).

2.2. Solsø

Lagserien, der omfatter søaflejringer fra Eem mellemistiden, samt overgangen til hhv. Saale og Weichsel istiderne, er blevet gennemboret. U/Th dateringer af de friske sedimentter gav ikke meget håb for en præcis datering af bjergarter. Der er endvidere udtaget prøver til TL-datering. Særligt overgangene fra Saale til Eem og igen til Weichsel er af interesse (N. Noe-Nygaard).

2.3. Globale palæomiljø- og klimaarkiver i lakustrine systemer

Der er nu i to år arbejdet med multi-proxy records fra den klassiske Eem interglaciale sø ved Hollerup, bla. med nye fund af juvenile dådyr (N. Noe-Nygaard og S. Björck).

2.4. Introduktion af kvæg i Danmark

En række knogleprøver fra Danmark, Sverige og Tyskland er blevet ^{14}C dateret og viser, at der er to indvandringsbølger. Den første samtidig med Elmefaldet 5000 ^{14}C yr BP, den næste omkring 4600 BP samtidig med Landnamsfasen. Indvandringen synes at ske sydfra (N. Noe-Nygaard).

2.5. Eem, Weichsel og Holocæn i det nordlige Rusland

I denne region studeres glaciations-forløbet og palæomiljøændringer gennem de sidste 130.000 år. Undersøgelserne har til formål at afsløre eventuel synkronitet mellem den østlige og vestlige del af det skandinaviske is skjoldes vækst og afsmeltning, samt at kortlægge udbredelsen og alderen af isstrømme fra Barentshavet og Ural (M. Houmark-Nielsen).

2.6. Weichsel i Danmark

Der er etableret en litostratigrafisk model for Weichsel istidens tills og mellemliggende interstadiale dannelser. Modellen skal danne rammen for absolut aldersbestemmelser af isstrømmene over Danmark i sidste istid. Dateringsprogrammet omfatter sedimentter fra det meste af Weichsel i Danmark samt senglaciale aflejringer i Sydsverige. Aldersbestemmelserne sker primært ved hjælp af luminescensmetoden (M. Houmark-Nielsen).

2.7. Dannelse af diamikte aflejringer

Glaciale aflejringsstyper er undersøgt ved nutidige gletschere i Island og fossile aflejringer i Danmark og det nordvestlige Rusland (K. Kjær).

3. Hydrogeologi og miljøgeologi

3.1. Enhancement of Research and Teaching capacity in Hydrogeology

Projektet er et DANIDA finansieret ENRECA projekt, som går ud på at etablere undervisnings- og forskningssamar-

bejde indenfor hydrogeologi og hydrologi mellem University of Ghana og Københavns Universitet. På forsknings-siden omfatter projektet seks delprojekter, der er omtalt i årbog 1998 (L. Skjernaa og N.O. Jørgensen).

3.2. Geokemisk karakterisering af grundvand

Projekterne vedrørende hydrogeokemisk og isotopgeokemisk karakterisering af grundvandstyper har været koncentreret om forekomsten af gammelt saltholdigt grundvand i Nexø Sandsten Formationen samt dannelsen af hypersalint grundvand på Rønnerne på Læsø. Der er endvidere påbegyndt en undersøgelse af kloridbelastede grundvandstyper i kystnære grundvandsmagasiner i Central Region, Ghana (N.O. Jørgensen).

3.3. Det strategiske miljøprogram – lokalitet Havdrup

Efter tilførsel af pesticider i 1997 er grundvandsstrømningen og transporten af pesticider blevet fulgt. Pesticidpulvens nuværende beliggenhed er lokaliseret. Det geologiske transportsystem og nedbrydning af pesticiderne vil blive modelleret. Den naturlige infiltration og 3D transport af opløst stof i moræner og et sandlag i et hældende terræn bliver undersøgt. Monitoring af grundvandspotentialer er baseret på cirka 80 borer, som er installeret med filtre i 1-10 meters dybde. Forsøget er fortsat med vertikal og lateral transport af opløst stof i et forsøgsfelt på cirka 30x40 m til en dybde af cirka 6 meter (P. Jørgensen og L. Skjernaa).

3.4. Multielektrode profilering

I forbindelse med en evaluering af alternative metoder til udførelse og tolkning af geoelektriske målinger ved multielektrode profilering (MEP) er der gennemført feltarbejde bla. i Jyderup Skov og ved Holeby (O. Larsen).

3.5. Grænseflade geokemi

Overflade analyseteknikker, Scanning Probe Microscopy, X-ray Photoelectron Spectroscopy og Time-of-flight Secondary Ion Mass Spectroscopy anvendes bla. til undersøgelse af kontaminanternes transport i det hydrogeologiske system. Der arbejdes med en generel model til beskrivelse af sporelementers optagelse i kalcit og deres diffusion mellem faststof og overfladen. Teoretiske modeller til beskrivelse af kalcit-overfladers struktur er bekræftet af eksperimentelle undersøgelser. Optagelse af sporelementer (Ni, Si og Pb) i Fe(III)-oxider samt deres betydning for og skæbne i forbindelse med fase transformation undersøges (S. Stipp).

4. Bassinsyntese: Tolkning af sedimentære aflejringsbassiner

Forskningsfeltet fokuserer på den geologiske udvikling af sedimentære aflejringsbassiner og omfatter såvel syntetiserende bassinstudier som detaljerede sedimentologiske og stratigrafiske undersøgelser, sammenligninger med nutidige aflejringsmiljøer samt tektoniske modeller for bassindannelse.

4.1. Kænozoiske aflejringer ud for "the Great Australian Bight"

Flere projekter er udsprunget af Leg 182 under Ocean Drilling Program (ODP). De omfatter kænozoiske "debris flows" and "turbidity current" aflejringer på kontinentalskrænten, samt de meget tykke koldtvandskarbonataflej-

ringer, der dominerer marginen. Udstrakte bryozobankekomplekser er blevet identificeret på seismiske profiler, og deres dynamiske arkitektur dokumenteres (F. Surlyk).

4.2. *Cykliske porositetsvariationer i kridt fra Maastrichtien og Danien i den danske del af Nordsøen*

Cyklernes dannelse og korrelationspotentiale studeres ved kerneundersøgelser, geokemiske analyser samt spektral-analyse. Samarbejdsprojekt mellem KU og Mærsk Olie og Gas A/S (T. Damholt og F. Surlyk).

4.3. *Øvre Kridt og Danien koldtvandskarbonater*

Danien bryozobanker studeres på Stevns Klint samt i seismiske profiler fra Østersøen (F. Surlyk og T. Damholt).

4.4. *De palæozoisk-mesozoiske riftbassiner i Østgrønland*

Et stort samarbejdsprojekt mellem KU og GEUS har som mål at gennemføre fuldstændige analyser af udvalgte grønlandske bassiners "petroleum systems" (dvs. samtlige oliegeologiske aspekter). Kendskabet til kulbrintepotentialet øges betydeligt i de udvalgte bassiner, som kan være modeller for dybtliggende bassiner på grønlandsk og norsk sokkel. Særligt studeres tektoniske faser i Kridt og tilhørende grovklastiske dybvandsaflejringer, og deres betydning for tolkning af analoge norske aflejringer. Undersøgelserne er i en afsluttende fase (F. Surlyk og N. Noe-Nygaard).

4.5. *Aflejringer fra Mellem og Øvre Jura i Østgrønland*

Arbejdet med tolkning af Hareelv og Raukelv Formationerne er fortsat. Detaljerede ammonit-biostratigrafiske specialestudier i Nedre Trias og Mellem Jura er gennemført, og studier af turbiditlagserier fra Øvre Perm er afsluttet (F. Surlyk og N. Noe-Nygaard).

4.6. *Jura i det danske bassin*

En omfattende syntese af de jurassiske bassiner inden for det danske rige udkommer i bogen "The Jurassic of Denmark and Greenland". Redaktionsarbejde samt skrivning af de afsluttende synteseafhandlinger påregnes afsluttet i 2000 (F. Surlyk).

4.7. *Tertiære søsedimenter i Nuussuaq Bassinet*

Mindst 3 syn-vulkanske søaflejringer undersøges på Disko, Nuussuaq og Hareøen som led i en større magmatisk, stratigrafisk og sedimentologisk undersøgelse (G.K. Pedersen).

4.8. *En sedimentologisk undersøgelse af kretassiske deltaaflejringer i Nuussuaq Bassinet*

Nuussuaq Bassinet rummer tykke kretassiske deltaaflejringer. Faciesarkitekturen beskrives, aflejringssekvenserne dokumenteres og deltaets udvikling tolkes. En ny litostratigrafi for Nuussuaq Bassinet udarbejdes (G.K. Pedersen).

4.9. *Holocæne kystklim- og strandaflejringer, Vestjylland; sedimentologi og stratigrafi*

Kystaflejringerne facies og sedimentære arkitektur beskrives og sedimenternes dannelse forklares i relation til havniveau, kystprocesser, klima- og kulturpåvirkning. Tolking af kystlandskabernes udvikling siden 7000 BP baseres på profilopmåling, georadaranalyse, boredata, C-14 dateringer og OSL-dateringer (L. Clemmensen).

4.10. *Pleistocæne kystklimaflejringer, Balearerne; sedimentologi og stratigrafi*

Klimaflejringerne litologi, strukturer og sedimentære arkitektur beskrives og forklares i relation til glacio-eustatiske havniveauændringer og klima. Tolkning af sedimenternes dannelse baseres på profilopmåling, palæomagnetisk analyse samt dateringer (L. Clemmensen).

4.11. *Sedimentære vidnesbyrd om holocæne havniveauvariationer, Danmark*

I undersøgelsen indsamles data om havniveauvariationer i de seneste 6000 år, i 1999 specielt fra rimme-doppe aflejringer på Skagen Odde. Præcisionsmålinger af lagenes kote over en strækning på 15 km har givet oplysninger om isostasi, relative havniveauvariationer og eustasi (L. Clemmensen).

4.12. *Geokemiske undersøgelser af ikaitufa i Ikkafjorden, Sydvestgrønland*

Tre delundersøgelser er afsluttet: 1) dannelse af ikait tufa søjler som resultat af blanding mellem havvand og submarint alkalint kildevand, 2) første påvisning i marint miljø af mineralet monohydrokalcit, og 3) beskrivelse af ikait tufa søjlernes fordeling og morfologi i Ikkafjorden (B. Buchardt og K. Dahl).

4.13. *Kvartære lakustrine aflejringer geokemi*

Flere senglaciale og holocæne søaflejringer i Skandinavien undersøges, bl.a. den lille Igelsjö i Västergötland. Ved Torrebega, Sydsverige, er klima- og miljøændringer i Yngre Dryas (GS-1) tolket ud fra stabile isotoper i lakustrine karbonater. Også "Early Holocene zonal circulation, northern Sweden" er afsluttet (B. Buchardt, S. Björck og C. Israelson).

4.14. *Isotopgeokemi i marine skaldannelser*

Isotoplaboratoriet arbejder generelt omkring skalgeokemi og palæomiljø. Strontium- og iltisotoper i overfladevand fra Østgrønland er undersøgt med henblik på palæomiljøet. Endvidere er en temperaturkurve opstillet for den pliocæne lagserie i Nordisland (B. Buchardt og C. Israelson).

4.15. *Centralgraven i Nordsøen*

Analyse af sammenhængen mellem den tektoniske udvikling og ændringer i bjergartssammensætningen igennem Øvre Jura viser, at væsentlige ændringer i bjergarternes sammensætning og aflejringsstruktur er samtidige med tektoniske faser, der afgrænser og styrer indsynkningen af Centralgraven (O. Graversen).

4.16. *Sedimentologi og sekvensstratigrafi af karbonat-systemer i kystnære bassiner på Rhodos*

I en række mikrobassiner er siliciklastiske fluviale sedimenter overlejret af marine karbonataflejringer. Skønt Middelhavet er subtropisk, klassificeres karbonaterne på Rhodos som tempererede, med dominans af alger, foraminiferer og mollusker. Dette miljø er meget forskelligt fra det klassiske (tropiske revbyggende koraller). Ændringerne i aflejringerne litologi, den sedimentære arkitektur samt sekvensstratigrafien udgør hoveddelen af projektet (K.S. Hansen).

4.17. *Den øvre jurassiske udvikling i Tail End Graven*

Projektet baseres på 2-D og 3-D seismiske data, og sammenlignende studier af dybmarine riftsedimenter i Øst-

grønland og Skotland. Samarbejdsprojekt mellem KU og Phillips Petroleum International (R. Bruhn).

5. Mineralers og syntetiske fasers krystalkemi og stabilitet

5.1. Kvantificering af krystallokemiske parametre

De tidligere udviklede algoritmer til karakterisering af koordinationspolyhedra anvendes til kvantificering af forskelle mellem polyhedre. Undersøgelserne har omfattet strukturfamilier, hvor atomer med koordinationsstal (CN) 8 viser koordinationer tæt på den optimale volumenundnyttelse (zirkon- og scheelitgrupper). Disse forhold er sammenlignet med grupper, som indeholder CN8 med andre karakteristika, f.eks. granatgruppen (T. Balic-Zunic og E. Makovicky).

5.2. Sulfosaltes krystalkemi

De systematiske studier af TI's krystalkemi er fortsat og forholdet indenfor edenharerit strukturfamilien defineret. En analyse af en af de vigtigste sulfosaltsfamilier, sartoritgruppen, og relaterede homologer er afsluttet. De krystallokemiske parametre viser, at strukturpåvirkning af "lone electron pair" fra kationer er direkte korreleret med indflydelse af kationer fra deres anden koordinationsfære. Samtidig er der på grundlag af beregnede parametre opdaget uopløste strukturdetaljer i nogle af de publicerede strukturbestemmelser (T. Balic-Zunic, E. Makovicky og P. Berlepsch).

5.3. Rinkit, nacareniobsite og götzenit – krystalkemi og paragenese

En analyse af publicerede strukturdata viser, at rinkit og götzenit er strukturelt beslægtede og at mineralerne kan beskrives som "unproper" polotype faser (J. Rønsbo, C. Christiansen og H. Sørensen).

5.4. Sulfosalte fra Felbertal, Østrig

En række mineraler er krystallografisk karakteriseret på monokrystalldiffraktometeret. Der er bestemt strukturer og andre vigtige egenskaber af to nye mineraler, $\text{Cu}_{1,6}\text{Pb}_{1,6}\text{Bi}_{6,4}\text{S}_{12}$ og $\text{Cu}_2\text{Pb}_6\text{Bi}_8\text{S}_{19}$, som er anerkendt som nyt mineral (T. Balic-Zunic, E. Makovicky og D. Topa).

5.5. Eksperimentel mineralogi

Eksperimentelle undersøgelser af faste opløsninger mellem goldfieldit $\text{Cu}_{10}\text{Te}_4\text{S}_{13}$ – tetraedrit/tennantit $\text{Cu}_{12}\text{Sb}_4\text{S}_{13}$ / $\text{Cu}_{12}\text{As}_4\text{S}_{13}$ er afsluttet og data analyseres og sammenskrives. Forskning på Hg-holdige tetraedritter er på samme stadium (E. Makovicky), endvidere er der påbegyndt en undersøgelse af Fe-, Ni- og Co-sulfoarseniders krystalkemi og faserelationer (S. Hem).

6. Geologisk anvendt geofysik

6.1. Struktur og udvikling af den kontinentale litosfære

Litosfærens struktur og dynamik studeres under anvendelse af refleksions- og refraktionsseismiske, gravimetrisk, magnetiske og geoelektriske metoder, samt gennem integrerede geofysisk-tektonisk-geologiske tolkninger. Forskningen baseres primært på data fra en række dybseismiske projekter. I 1999 er der gennemført dataindsamling inden-

for projekterne: Kattegat'99, LEGS (Leinster granites, Irland), Skalling-projektet, DOBRE (Donbas bassinet, Ukraine), og LARSEII (San Andreas Forkastningen). Der er udstrakt internationalt samarbejde indenfor EUROPROBE programmet (H. Thybo, L.O. Boldreel, I. Reid, M. Laigle, G. Fernandez Viejo, S.L. Jensen, A. Lassen, T. Abramovitz og A. Berthelsen).

Den Trans-Europæiske Suture-Zone (TESZ) studeres i et bælte fra Nordsøen til Polen med hovedvægt på den palæozoiske pladetilvækst og den efterfølgende bassindannelse. Indenfor det internationale PACE projekt studeres samlingen af Europa i Palæozoikum. Seismiske data fra POLONAISE '97 projektet viser, at skorpen er fortykket i forbindelse med Tornquist-Teisseyre Zonen i det nordvestlige Polen, at skorpen SV for zonen er af sandsynlig prævariskisk alder, samt at proterozoiske kollisionszoner kan kortlægges med seismiske data i den Østeuropæiske Platform. Indsamling og tolkning af en database over gravimetrisk og magnetiske data fra hele Europa ledes af gruppen ved GI. Reprocessering af data fra MONA LISA projektet med avancerede præ-stack migrationsrutiner har vist deformationsstrukturer i sedimentære bjergarter og tynde overskydningsstrukturer i det underliggende grundfjeld. Indenfor VARNET projektet er der gennemført sammenstillende tolkninger af kaledoniske kollisionszoner i Irland og det danske område.

Palæozoiske sedimenters hydrokarbon-potentiale analyseres i det danske område. Der fokuseres på betydningen af kaledoniske og ældre kollisionsstrukturer for den efterfølgende bassindannelse. Der er påvist både kaledoniske og sveconorvegiske kollisionsstrukturer i det samme område af den sydvestlige Østersø. Palæozoiske sedimenters mægtigheder tolkes ved brug af seismisk tomografi.

Den Østeuropæiske Platform studeres for at klarlægge den dynamiske udvikling omkring pladekollisioner og efterfølgende dannelse af riftbassiner (bl.a. indenfor DOBRE projektet omkring DonBas aulacogenet i Ukraine). De foreløbige resultater tyder på konstant skorpefykkelse hen over bassinet. EUROBRIDGE projektet har påvist proterozoiske kollisionsstrukturer som tyder på sammenhæng mellem Pripyat trugets udvikling og dets beliggenhed på randen af det ukrainske skjold. Resultaterne viser en næsten konstant skorpefykkelse hen over truget.

Nedre Skorpe – Moho – Øvre Kappe systemet. Kraftig seismisk refleksivitet fra nedre skorpe omkring Kenya Riften fortolkes som hidrørende fra mafiske lag, der er intruderet omkring den oprindelige Moho, og som maskerer den egentlige uddybning af skorpen under riften, således at strækningfaktorer synes at være underestimerede. I det polske område analyseres data fra POLONAISE projektet for variation i nedre skorpe- og Moho-refleksivitet med henblik på korrelation med pladegrænser og forekomsten af bassiner i området.

Med refleksions- og refraktionsseismiske metoder er strukturer omkring bassiner i det Ægæiske Hav blevet undersøgt, bl.a. gennem reprocessering af data med anvendelse af præ-stack migrationsmetoder. En klar refleksion kan korreleres fra en randforkastning af et bassin gennem hele skorpen (M. Laigle).

6.2. Marin geofysik

Subaeriske basalters egenskaber studeres ved anvendelse af wire-line logs. Forskningen baseres primært på data fra Færø-området med sammenlignende studier i andre områ-

der. Vertikale neogene tektoniske bevægelser i Nordatlanten studeres, baseret på seismiske data (L.O. Boldreel).

Kontinentale marginer omkring Nordatlanten studeres ved brug af seismiske vidvinkel data. Der er blevet tolket seismiske data på Grønland-Island Ryggen, med implikationer for betydningen af den foreslåede kappediapir under Island. Studierne involverer også termisk modellering. Der er endvidere gennemført seismiske tolkninger af den kontinentale margin ved Østcanada og af proterozoiske kollisionsstrukturer omkring Labrador (I. Reid).

6.3. Seismisk-tektonofysiske studier af Jordens tektofære

Detaljerede tolkninger af Jordens øvre kappe baseres bl.a. på russiske data fra nukleare sprængninger langs profilinier i Sibirien. Opsmeltningsgraden under 8Y diskontinuiteten vurderes gennem analyser af P- og S-bølgers hastigheder og refleksionsmønstret i seismiske sektioner. Tomografisk inversion af seismiske løbetider bekræfter tilstedeværelsen af 8Y diskontinuiteten i Sibirien. Tolknninger af dybseismiske data fra Nordamerika viser sammenfald mellem en dyb overgangszon i kappen og jordskælv i skorpen, hvilket testes med rheologisk modellering. Højopløselige studier af overgangszonen viser en hidtil ukendt graduering af zonen og stor variation i dybden til 400 km diskontinuiteten samt kraftig "nedre Øvre-Kappe reflektivitet". Der gennemføres omfattende numerisk modellering under brug af finite difference metoder til simulering af udbredelsen af seismiske bølger ned til 400 km dybde og ud til 2000 km afstand fra kilderne; simuleringerne gennemføres på supercomputer (L. Nielsen, T. Abramovitz, A. Ross og H. Thybo).

6.4. Kerne-kappe overgangen

Seismiske nukleare eksplosionsdata viser refleksioner fra overgangen mellem Jordens kerne og kappe, der imod forventning må skyldes en "Ultra-Low-Velocity-Zone" under den sibiriske platform. Data har en hidtil ukendt opløsningssevne omkring 600 m vertikal opløsning. Analyserne viser, at zonen er heterogen, så der minimum er tale om to lag, begge af lav seismisk hastighed. Dette kan antyde, at der er tale om to lag af delvist opsmeltede nedre kappe bjergarter, hvoraf det ene lag indeholder metaller fra jordens ydre kerne (A. Ross og H. Thybo).

7. Den kontinentale skorpes petrologi

7.1. Kontinentalskorpen i den Sveconorvegiske Provins (Sydskandinavien)

Sydskandinavien består af en krystallinsk kontinental skorpe, der for 1850 til 850 mill. år siden blev inkorporeret i Det Baltiske Skjold. Provinsen deltog senest i den 1100-950 millioner år gamle sveconorvegiske bjergkædedannelse, der påvirkede en ældre jordskorpe i SØ Norge og Vest-sverige tilføjede det Baltiske Skjold under den 1600-1550 mill. år gamle gotiske bjergkædedannelse. Undersøgelserne koncentrerer sig aktuelt om den magmatiske, metamorfe og strukturelle udvikling knyttet til de to bjergkædedannelser i: (1) Setesdal området i S Norge, (2) Østfold-Marstrand bæltet i SØ Norge og V Sverige, og (3) Sveconorvegiske bevægelseszoner generelt og deres betydning for den sene bjergkædedannelse (B. Hageskov, S. Pedersen, J. Konnerup-Madsen og L. Skjerna).

7.2. Metamorfose og metasomatose i Isua supra-krustalbæltet (V Grønland)

U-Pb trinvis oplukning af granat i Isua områdets bjergarter har påvist en første metasomatisk påvirkning af områdets bjergarter for 3.74 mia. år siden, korrelerbar med intrusion af tonaliter i området. Hele området påvirkedes efterfølgende af en Sen-Arkæisk (for 2.9-2.8 G år siden) tektonisk og metamorf begivenhed, hvorunder temperaturer på over 600°C blev nået og påvirkede mineralerne titanit og allanit. Betydningen af fluid migration for processerne undersøges fortsat (R. Frei).

7.3. Re-Os isotop systematik i basalter og ultramafiske bjergarter i Isua suprakrustalbæltet

Undersøgelser af Re-Os isotop systematikken i komatiiter har påvist en op til 4.0 mia. år gammel ekstraktion af ultramafiske smelter fra kappen, medens $^{187}\text{Os}/^{188}\text{Os}$ forholdene for basalter peger på en senere sen-arkæisk metasomatisk påvirkning med mobilisering af Re (og Th og REE) sandsynligvis tilknyttet intrusion og størkning af de smelter, der senere blev til Amitsoq gnejsjerne (R. Frei).

7.4. ^{186}Os anomalier og Jordens kappe-kerne

Undersøgelser af forhøjede $^{186}\text{Os}/^{188}\text{Os}$ forhold i OsIrRu korn fra xenolither i Josephine Ophioliten (Oregon, USA) tyder på en oprindelse af smelterne fra Jordens kappe-kerne grænse (D") svarende til oprindelsen af nogle Hawaii basalter. $^{186}\text{Os}/^{188}\text{Os}$ forholdene i lavaer fra Island er derimod chondritiske (R. Frei).

7.5. Fluid migration og kontaktmetamorfose i Oslo provinsen (Norge)

Karakteriseringen af fluid migration i forbindelse med kontaktmetamorfose i Oslo feltet er fortsat med supplerende detaljeret feltarbejde og prøveindsamling, bjergarts- og mineral kemi samt C-, O- og Sr-isotop analyser (J. Konnerup-Madsen).

8. Kontinental opbrydning og oceanbundens geologi

8.1. Ílímaussaq komplekset i Gardar kontinental rift provinsen (Grønland)

En revurdering af kompleksets geokemi baseret på analyser af ca. 200 bjergarters og ca. 300 mineralers indhold af over 60 elementer er fortsat (J. Bailey, J. Rose-Hansen og H. Sørensen). Endvidere er en undersøgelse af $d^{18}\text{O}$ variationen i bjergarter og mineraler påbegyndt. (J. Konnerup-Madsen og J. Bailey).

8.2. Passive kontinentmarginers udvikling

Studierne af den magmatiske og tektoniske udvikling af passive marginer er fortsat og har vist, at magmaaktiviteten i Østgrønland strakte sig over et betydeligt tidsrum; de enkelte episoder er ved at blive dateret. Undersøgelser af Re-Os systemet i Skærgårdsintrusionen viser chondritiske forhold uden tegn på en særlig "plume" signatur (K. Brooks).

Undersøgelser af vertikale bevægelser i området både under og efter Nordatlantens dannelse er fortsat og der planlægges anvendelse af U,Th-He metoden (K. Brooks og K. Hansen).

8.3. Vulkanologi og geokemi af Kap Verde øerne

De vulkanologiske og geokemiske undersøgelser på Kap

Verde øerne er fortsat med yderligere feltarbejde (P.M. Holm og J. Jørgensen).

8.4. Ocean Drilling Programme Leg 176

De foreløbige resultater fra ODP togtet er færdigbehandlet og publiceret (P.M. Holm).

8.5. Recent vulkanisme i Italien

Undersøgelserne af recent vulkanisme og metasomatiske berigelser af kappekilden er fortsat og afrundet med udarbejdelse af manuskript (P.M. Holm).

8.6. Den Nordatlantiske Tertiære magmaprovins

Bearbejdningen af kemiske data er fortsat og et manuskript om den islandske kappediapor på basis af studier af Færø-basalter er indsendt til publikation (P.M. Holm).

8.7. Øbue vulkanisme på Kurilerne og Kamchatcka

De geokemiske studier af vulkanske bjergarter fra Kurilerne og Kamchatcka er fortsat med et detaljeret studium af variationer i grundstoffer og Sr-Nd-Pb isotoper i de Tertiære til recente lavaer fra den sydkurilske øgruppe (J. Bailey).

8.8. Den Betisk-Liguriske lithosfære i Middelhavsområdet

Udviklingen af det vestlige Middelhavsområde undersøges med hensyn til alpin pladetektonik, anatektisk magmadannelse og kildebjergarterne for magmaerne (H.P. Zeck).

Instituteder Jørn Rønsbo

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 32,3 årsværk.
VIP (Eksternt finansieret): 4,9 årsværk.
TAP (Internt finansieret): 27,4 årsværk.
STIP (Internt finansieret): 2,9 årsværk.
STIP (Eksternt finansieret): 3,0 årsværk.

VIP Internt finansieret

Asgaard, Ulla; lektor.
Bailey, John Christopher; lektor.
Balic Zunic, Tonci; lektor.
Björck, Svante Carl Gunnar; professor.
Boldreel, Lars Ole; lektor.
Bonde, Niels Christensøn; lektor.
Bromley, Richard Granville; lektor.
Brooks, Kent; lektor.
Clemmensen, Lars Bjørn; lektor.
Dingle, Richard Vernon; professor.
Frei, Robert Ernst; professor.
Graversen, Ole; lektor.
Hageskov, Bjørn Peter; lektor.
Hansen, Hans Jørgen Steen; lektor.
Holm, Paul Martin; lektor.
Houmark-Nielsen, Michael; lektor.
Håkansson, Eckart Leif Thrane; lektor.
Jørgensen, Niels Oluf; lektor.
Jørgensen, Peter René; forskningslektor.
Konnerup-Madsen, Jens; lektor.
Larsen, Bjørn Buchardt; lektor.
Larsen, Niels Ole; lektor.
Makovicky, Emil; professor.

Noe-Nygaard, Nanna; lektor.
Pedersen, Gunver Krarup; lektor.
Pedersen, Svend; lektor.
Reid, Ian Derry; lektor.
Rose-Hansen, John; lektor.
Rønsbo, Jørn Grummesgaard; lektor.
Seidler, Lars; forskningsass.
Skjernaa, Inge Lilian; lektor.
Stendal, Henrik; lektor.
Stipp, Susan Louise; lektor.
Surlyk, Finn Christian; professor.
Thybo, Hans Jensen; lektor.
Zeck, Hubert Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Abramovitz, Tanni Juul; forskningsadj.
Fernandez Viejo, Gabriela; forskningsadj.
Laigle, Mireille Joëlle Michèle; forskningsadj.
Israelson, Carsten; forskningsadj.
Majoran, Stefan; forskningsadj.
Nielsen, Lars; forskningsadj.
Ross, Andrew Ronald; forskningsadj.
Wilken, Uffe Gram; forskningsass.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Hansen, Kim Sten.
Hem, Skage Reidar.
Jensen, Susanne Lund.
Jørgensen, Jesper Øksne.
Kjær, Kurt Henrik.
Nielsen, Jesper Kresten.
Seidler, Lard.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Bruhn, Rikke; ph.d.-studerende.
Damholt, Tove; ph.d.-studerende.
Lassen, Niels Alexander; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Bjerrum, Christian Jannik: Numerical paleoceanography of a Jurassic narrow meridional seaway: Transcontinental currents and global ocean feedbacks.
Fougt, Henrik: The Citronen Fjord mineralisation, North Greenland.
Richardt, Niels: Marine sedimentary environments, sea-level history, and deglaciation; Late Weichselian Vendsyssel, Denmark.

Fondsstøtte

A.P. Møller

– Computerudstyr (Lars Ole Boldreel) kr. 45.000.

Carlsbergfondet

– Kulstof 14 dateringer (Svante Björck) kr. 240.000.
– Uran-serie isotoper og U-Th dateringer (Carsten Israelson) kr. 342.990.
– Studier af fritlevende bryozoers biografi (Eckart Håkansson) kr. 43.700.

DONG A/S

– Computer (Tove Damholt) kr. 34.172.
– Forskningsudstyr (Lars Ole Boldreel) kr. 75.000.

- Udstyr til massespektrometer (Carsten Israelson – overgået til Robert Frei) kr. 100.000.

Energistyrelsen

- Palæozoiske sedimentære aflejringer og grundfjelds-strukturer i det danske område – et ph.d.-studium (Hans Thybo) kr. 2.070.000.

Forskerakademiet

- Opholdsudgifter til gæstestipendiat Jiri Sejkova (Emil Makovicky) kr. 76.560.

HOH Vand & Miljø A/S

- Samarbejdsaftale vedr. projektet pesticider og vandværker (Peter Jørgensen) kr. 475.000.

Norges Geologiske Undersøgelse

- Støtte til gennemførelse af specialeopgave "Udvælgelse af geokemiske prospekteringsmetoder til brug i guldefterforskningen på Ringvassøy, Troms, Norge (Henrik Stendal) kr. 29.707.

Phillips Petroleum

- Sequence Stratigraphy and Controls On Emplacement Of Deltaic And Deep Marine Reservoir Sandstones In Activie Rift Setting (ph.d.-studium) (Finn Surlyk) kr. 1.574.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Alpin pladetektonik, anatektisk magmadannelse og dens kildebjergartskomplekser i det vestlige middelhav (Hubert Peter Zeck) kr. 360.000.
- CLIENT (Nanna Noe-Nygaard) kr. 720.000.
- Cenozoic Evolution of South Atlantic Benthic Ostracoda (Richard Dingle) kr. 360.000.
- Palaeoclimate and palaeoenvironmental studies of the Plio-Pleistocene temperate-water carbonates of Rhodes, Greece (Richard Granville Bromley) kr. 310.000.
- Seismiske-Tektonofysiske undersøgelser af Jordens tektofære (Hans Thybo) kr. 1.420.000.
- Udarbejdelse af projektansøgning til EU's 5. rammeprogram (Peter René Jørgensen) kr. 160.219.

Publikationer

- Abramovitz T., Thybo H.: Pre-Zechstein structures around the MONA LISA deep seismic lines in the southern Horn Graben area. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 45, s. 99-116, 1999.
- Abramovitz T., Landes M., Thybo H., Jacob A.W.B., Prodehl C.: Crustal velocity structure across the Tornquist and Iapetus Suture Zones – A comparison based on MONA LISA and VARNET data. *Tectonophysics* 314, s. 69-82, 1999.
- Abramovitz T., Thybo H., Perchuc E.: The 8° discontinuity and S waves – FENNOLOGRA revisited. *Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 111, 1999.
- Abramovitz T., Thybo H., Perchuc E.: The 8° discontinuity observed in FENNOLOGRA P and S wave data. i: AGU Fall Meeting s. 5, 1999.
- Astrup T., Stipp S.L.S., Christensen T.H.: Engineered Attenuation Liners for Landfills of Coal Combustion Residues. i: SARDINIA 99, 7th Intern. Waste Management and Landfill Symposium, 4-8 Oct. 1999, Sardinia, Italy, Vol. 5 s. 575-580, Sardinia, Italy 1999.
- Bailey J.C.: Hafnium – opdagelse af Københavns grundstof og geokemiske forhold. *Varv* 2, s. 35-46, 1999.
- Balic-Zunic T., Dohrup J.: Use of an ellipsoid model for the determination of average crystallite shape and size in polycrystalline samples. *Powder Diffraction* 14, s. 203-207, 1999.
- Balic-Zunic T., Makovicky E.: Tackling coordination number eight. 1 s. Det 30. Danske Krystallografmøde, Forskningscenter Risø. 1999.
- Balic-Zunic T.: Polyhedral representation of atoms in crystal structures. 1 s. XVIIIth IUCr Congress, 4th-13th August 1999. Glasgow, P06.OC.003,39 1999.
- Bennike O., Björck S., Böcher J., Hansen L., Heinemeier J., Wohlfarth B.: Early Holocene plant and animal remains from Northeast Greenland. *Journal of Biogeography* 26, s. 667-677, 1999.
- Berlepsch P., Balic-Zunic T., Makovicky E.: The superposition structure of quadratite Ag(Cd,Pb)AsS₃. 1 s. Det 30. Danske Krystallografmøde, Forskningscenter Risø. 1999.
- Bindeman I.N., Bailey J.C.: Trace Elements in Anorthite Megacrysts from the Kurile Island Arc: A Window to Across-Arc Geochemical Variations in Magma Compositions. *Earth Planetary Science Letters* 169, s. 209-226, 1999.
- Bird J.M., Meibom A., Frei R., Nägler T.F.: Osmium and lead isotopes of rare OsIrRu minerals: A core-mantle boundary derivation? *Earth and Planetary Science Letters* 170, s. 83-92, 1999.
- Björck S., Noe-Nygaard N., Wolin J., Houmark-Nielsen M., Hansen H.J., Snowball I.: Eemian lake development, hydrology and climate – a multistratigraphic study of the Hollerup site in Denmark. i: XV INQUA Congress, Durban s. 23, Durban 1999.
- Björck S., Noe-Nygaard N., Wolin J., Houmark-Nielsen M., Hansen H.J., Snowball I.: Eemian lake development, hydrology and climate – a multistratigraphic study of the Hollerup site in Denmark. i: 19th Regional European Meeting of Sedimentology s. 37-38, København 1999.
- Blichert-Toft J., Albarède F., Rosing M.T., Frei R., Bridgewater D.: The Nd and Hf isotopic evolution of the mantle through the Archean. Results from the Isua supracrustals, West Greenland, and from the Birimian terranes of West Africa. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 63, s. 3901-3914, 1999.
- Brocher T.M., ten Brink U.S., Abramovitz T.: Synthesis of the crustal seismic structure: argues against a slab gap beneath coastal California. *International Geology Review Special Issue* 41(3), s. 263-274, 1998.
- Bromley R.G., Richter B.: Direkte skanning: Ny teknik til illustrering af geologisk materiale. *Geologisk Tidsskrift* 4, s. 1-10, 1999.
- Bromley R.G.: Bioerosion: A collection of workshop papers. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 45, s. 129, 1999.
- Bromley R.G., Uchman A.: Excursion A4: Ichnofabric and trace fossils in Palaeozoic and Mesozoic sediments, Bornholm, Denmark. i: Field Trip Guidebook. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26, Geological Institute, University of Copenhagen s. 59-68, Pedersen, G.K. and Clemmensen, L.B. (Eds.), København 1999.

- Bromley R.G., Ekdale A.A., Asgaard U.: Zoophycos in the Upper Cretaceous chalk of Denmark and Sweden. *Greifswalder Geowissenschaftliche Beiträge (Ekkehard Herrig Festschrift) 6*, s. 133-142, 1999.
- Bromley R.G., Asgaard U.: Marble test-blocks for rate of marine bioerosion: The continuing story. i: Abstracts. IAS Copenhagen 1999. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 43, Clemmensen, L.B., Nielsen, K.A. and Vesterager, M. (Eds.), København 1999.
- Bromley R.G., Ekdale A.A., Richter B.: New *Taenidium* (trace fossil) in the Upper Cretaceous chalk of north-western Europe. *Bulletin of the Geological Society of Denmark 46*, s. 47-51, 1999.
- Bromley R.G.: Anomiid (bivalve) bioerosion on Pleistocene pectinid (bivalve) shells, Rhodes, Greece. *Geologie en Mijnbouw 78*, s. 175-177, 1999.
- Buchardt B.: The submarine tufa columns in Ikka Fjord, SW Greenland; Invisible submarine ground water see page made visible by impossible carbonate precipitation. i: Abstract Volume, 19th Regional European Meeting on Sedimentology, IAS s. 1, Lars Clemmensen (Eds.), Geologisk Institut, København 1999.
- Buick I.S., Frei R., Cartwright I.: The timing of high-temperature retrogression in the Reynolds Range, central Australia: Constraints from single mineral Pb-Pb dating. *Contributions to Mineralogy and Petrology 135*, s. 244-254, 1999.
- Celebration'2000 Organizing Committ. (incl. Thybo H.): New International seismic experiment Celebration '2000; from East European Craton through Carpathians to Pannonian Basin. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland s. 35, 1999.
- Christensen B.P., Holm P.M.: Geochemistry and liquid line of descent of the Tarrafal nephelinitic and basanitic lavas, Santo Antão, Cape Verde Islands. *J. Conf. Abstr. 4*, s. 784, 1999.
- Christiansen C.C., Makovicky E., Johnsen O.: Homology and typism in heterophyllosilicates: An alternative approach. *N. Jb. Miner. Abh. 175 (2)*, s. 153-189, 1999.
- Christoffersen M.R., Seierby N., Balic-Zunic T., Christoffersen J.: Kinetics of dissolution of triclinic calcium pyrophosphate dihydrate crystals. *Journal of Crystal Growth 203*, s. 234-243, 1999.
- Clemmensen L.B.: Excursion B2. Holocene evolution of the Vejers-Skallingen barrier spit, Denmark. i: Field Trip Guidebook. IAS Copenhagen 1999. 19th Regional Meeting of Sedimentology, August 24-26, 1999 s. 93-102, Pedersen, G.K. and Clemmensen, L.B. (eds.), København, Denmark 1999.
- Clemmensen L.B., Nielsen K.A., Vesterager M. (Eds.): Abstracts. IAS Copenhagen 1999. 19th Regional Meeting of Sedimentology, August 24-26. s. 1-290. Geologisk Institut, København 1999.
- Clemmensen L.B., Richardt N., Andersen C.: Holocene sea-level variation and spit development: Data from Skaugen Odde, Denmark. i: Abstracts. 19th Regional Meeting of Sedimentology, August 24-26. s. 57, Clemmensen, L.B., Nielsen, K.A. and Vesterager, M. (Eds.), Geologisk Institut, København 1999.
- Dam G., Surlyk F.: Architecture of turbidite sand deposited below a transfer zone Upper Jurassic, Allt na Cuile Sandstone, NE Scotland. i: Abstract Volume. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 68, Clemmensen, L.B. (ed.), 1999.
- Demidov I., Larsen E., Lyså A., Funder S., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Nielsen J.K.: The study of Valdai environment in North European Russia: A historic background and results. i: Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN), Third Workshop, Øystese, Norway s. 5, Øystese, Norway 1999.
- Dick H.J.B., Natland J.H., Miller D.J., Alt J.C., Bach W., Bideau D., Gee J.S., Haggas S., Hertogen J.G.H., Hirth G., Holm P.M., Ildefonse B., Iturrino G.J., John B.E., Kelley D.S., Kikawa E., Kingdon A., Le Roux P.J., Maeda J., Mayer P.S., Naslund H.R., Niu Y., Robinson P.T., Snow J.E., Stephen R.A., Trimby P.W., Worm H-U., Yoshinobu A.: Return to Hole 735B. *Proc. Ocean Drilling Program, Initial Reports. 314 s.* Texas A&M University, Texas 1999.
- Dingle R.V., Marensi S.A., Lavelle M.: High latitude Eocene climate deterioration: Evidence from the northern Antarctic Peninsula. *Journal of South American Earth Sciences 11*, s. 571-579, 1999.
- Dingle R.V.: Walvis Ridge barrier: Its influence on palaeoenvironments and source rock generation deduced from ostracod distributions in the early South Atlantic. *Geological Society of London Special Publication 153*, s. 293-302, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group, (Doody B., Giese R., Grad M., Thybo H., Sand R., et al.): P- and S-wave seismic structure across the Fennoscandia-Sarmatia suture of the East European Craton beneath the EUROBRIDGE profile through Lithuania and Belarus. *Tectonophysics 314*, s. 193-217, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group, (incl. H. Thybo and R.F. Sand): EUROBRIDGE'96: Seismic velocity structure across the Fennoscandia - Sarmatia suture of the East European Craton revealed by the EUROBRIDGE DSS profile. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland s. 23-24, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group, (incl. H. Thybo and R.F. Sand): Lithospheric structure of the Ukrainian Shield beneath EUROBRIDGE'97 seismic profile. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland s. 29-30, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group, (incl. Thybo H.): EUROBRIDGE'94-97: Deep seismic measurements - short summary, models EB'94-96 and preliminary model of EB'97. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland s. 42-43, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group: P- and S-wave seismic velocity structure across the Fennoscandia - Sarmatia suture of the East European Craton beneath the EUROBRIDGE profile. *J. Conf. Abstr. 4(1)*, s. 151, 1999.
- EUROBRIDGE Seismic Working Group: Lithospheric structure of the Ukrainian Shield beneath EUROBRIDGE'97 seismic profile. *J. Conf. Abstr. 4(1)*, s. 152, 1999.
- Erlstrom M., Sivhed U., Surlyk F.: A backstepping, fluvial-paraclastic-marine succession, Sinemurian, Lower Jurassic, Skåne, southern Sweden. *Bulletin of the Geological Society of Denmark 46*, s. 1-12, 1999.
- Frei R., Bridgwater D., Rosing M.T., Stecher O.: Controversial Pb-Pb and Sm-Nd isotope systematics in Archean Isua (West Greenland) oxide iron formation; preservation of primary signatures vs. secondary disturbances. *Geochimica et Cosmochimica Acta 63*, s. 473-488, 1999.

- Frei R., Blenkinsop T.G., Schönberg R.: Geochronology of the late Archean Razi and Chilimanzi suites of granites in Zimbabwe; implications for the late Archean tectonics of the Limpopo Belt and Zimbabwe Craton. *South African Journal of Geology* 102, s. 55-63, 1999.
- Fuis G., and 12 others (incl. H. Thybo): LARSE II – seismic probing of crustal structure at the San Andreas fault in the Los Angeles Metropole. i: AGU Fall Meeting s. 7, 1999.
- Funder S., Demidov I., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E., Lyså A.: The Baltic in the Eemian – molluscs and oceanography. i: 23rd Nordic Geological Winter meeting. Abstract Volume s. 81, 1998.
- Funder S., Demidov I., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E., Lyså A.: The Boreal Transgression. i: Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN), Abstract – 2nd Workshop, St. Petersburg s. 15, St. Petersburg 1998.
- Funder S., Demidov I., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E., Lyså A.: Energy transfer through the Mikhulinian/Eemian White Sea- Baltic connection? i: Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN), Abstract – 2nd Workshop, St. Petersburg s. 14, St. Petersburg 1998.
- Goslar T., Wohlfarth B., Björck S., Possnert G., Björck J.: Variations of atmospheric ^{14}C concentrations over the Allerød – Younger Dryas transition. *Climate Dynamics* 15, s. 29-42, 1999.
- Grad M., and 6 others (incl. H. Thybo): Celebration'2000: An international seismic experiment crossing the boundaries between the East European Craton, Trans European Suture Zone, Carpathian Mts., and Pannonian Basin in Central Europe. i: AGU Fall Meeting s. 14, 1999.
- Graversen O., Pedersen S.: Timing of Gothian structural evolution in SE Norway: A Rb/Sr whole rock age study. *Geologisk Tidsskrift* 79, s. 47-56, 1999.
- Graversen O.: Plio-Pleistocene hævnning af Det danske Bassin. *Dansk Geologisk Tidsskrift* 1, s. 25-26, 1999.
- Graversen O.: Upper Jurassic litho- and sequence stratigraphy vs graben tectonics, Danish Central Graben, North Sea. i: 19th Regional European Meeting of Sedimentology s. 99, København 1999.
- Guterch A., Grad M., Thybo H., Keller R., and the POLONAISE Working Group: POLONAISE '97 – International seismic experiment between Precambrian and Variscan Europe in Poland. *Tectonophysics* 314, s. 101-121, 1999.
- Guterch A., Grad M., Thybo H., Keller R.: Polonaise '97 – deep seismic sounding experiment in the Trans European Suture Zone. i: 50th Anniversary of DSS conference, IPE, Russian Academy of Sciences, Moscow s. 15, 1999.
- Guterch A., Grad M., Thybo H., Keller R.: Structure of the lithosphere in the Trans European Suture Zone region of Central Europe: Results from the POLONAISE '97 experiment. i: AGU Fall Meeting s. 10, 1999.
- Hammarlund D., Edwards T.W.D., Björck S., Buchardt B., Wohlfarth B.: Climate and environment during the Younger Dryas (GS-1) as reflected by composite stable isotope records of lacustrine carbonates at Torreberga, southern Sweden. *Journal of Quaternary Science* 13, s. 17-28, 1999.
- Hammarlund D., Edwards T.W.D., Björck S., Buchardt B., Wohlfarth B.: Climate and environment during the Younger Dryas as reflected by stable isotope records of lacustrine carbonates. *Journal of Quaternary Science* 13, s. 17-28, 1999.
- Hansen H.J.: Shell construction in modern calcareous foraminifera. i: Modern foraminifera s. 57-70, Gupta (ed.), 1999.
- Hansen K., Brooks C.K., Bernstein S.: The Southern East Greenland Volcanic Margin: Fission Track News on the Thermotectonic History. *Journal of Conference Abstracts* vol. 4, no. 1, s. 432, 1999.
- Hine A.C., Feary D.A., Malone M.J., and the Leg 182 Shipboard Party: Andres M., Betzler C., Brooks G.R., Brunner C.A., Fuller M.D., Holbourn A.E., Huuse M., Isern A.R., James N.P., Ladner B.C., Li Q., Machiyama H., Mallinson D.J., Matsuda H., Mitterer R.M., Simo J.A.T., Smart P.L., Spence G.H., Surlyk F.C., Swart P.K., Wortmann U.G.: Shelf-edge gas, bryozoan mounds, and Southern Ocean development-exciting first findings from ODP Leg 182. *EOS, Transactions of the Geophysical Union* 80(44), s. 521, 525-526, 1999.
- Hodgson and 6 others incl. H. Thybo: Leinster granite seismic project (LEGS): A wide-angle study of late Caledonian granite. i: AGU Fall Meeting s. 32, 1999.
- Hoffmann U., Henriksen R., Nissen C., Hansen M., Bennedsen L., Kristensen R., Hansson E., Henriksen K., Stipp S.L.S.: The application of surface sensitive techniques to geochemical questions. i: International Association of Sedimentology 19th Regional Meeting, 24-26 August 1999, Copenhagen, Denmark s. 113, Copenhagen, Denmark 1999.
- Houmann-Poulsen A.K., Surlyk F.: A Middle Jurassic paralic coal-bearing succession at Eriksdal, Sweden. i: Abstract Volume. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 116-117, Clemmensen, L.B. (ed.), 1999.
- Houmark-Nielsen M.: Pleistocene stratigraphy of Kongsfjordhallet, Spitsbergen, Svalbard. *Polar Research* 18, s. 39-49, 1999.
- Houmark-Nielsen M.: A lithostratigraphy of Weichselian glacial and interstadial deposits in Denmark. *Bull. geol. Soc. Denmark* 46(1), s. 39-52, 1999.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Richardt N.: Dispersal of erratics in Late Weichselian tills: An indicator of glacier dynamics during the termination of the last glaciation. i: Abstracts. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 117, København 1999.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Istidsforskning i Rusland – Nyt om fortidens klima. i: Det forsker vi i – successhistorier fra naturvidenskab. En redegørelse til Forskningsministeren og Undervisningsministeren s. 15, 1999.
- Højsteen B., Holm P.M.: Magma pulses in the mantle: evidence from glass in peridotitic xenoliths. *J. Conf. Abstr.* 4, s. 357, 1999.
- Israelson C., Buchardt B.: Strontium and oxygen isotope composition of East Greenland rivers and surface waters: Implications for palaeoenvironmental interpretation. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* 153, s. 93-104, 1999.
- Jensen S.L., Janik T., Thybo H., and POLONAISE Working Group: Seismic structure of the Palaeozoic Platform along POLONAISE'97 profile P1 in northwestern Poland. *Tectonophysics* 314, s. 123-143, 1999.
- Jørgensen J., Holm P.M.: On the evolution of Central Italian magmas: No plagioclase effect on $\text{Al}_2\text{O}_3/\text{SiO}_2$ ra-

- tios in ultrapotassic rock-suites. *J. Conf. Abstr.* 4, s. 736, 1999.
- Karup-Møller S., Makovicky E.: Exploratory studies of element substitutions in synthetic tetrahedrite. Part II. Selenium and tellurium as anions in Zn-Fe tetrahedrites. *N. Jb. Miner. Mh.* 9, s. 385-399, 1999.
- Karup-Møller S., Makovicky E.: The phase system Fe-Re-S at 1200°, 1100°, 1000°, and 900°C. *N. Jb. Miner. Mh.* 6, s. 265-280, 1999.
- Karup-Møller S., Makovicky E.: The phase system Cu-Pd-S at 900°, 725°, 550°, and 400°C. *N. Jb. Miner. Mh.* 12, s. 551-567, 1999.
- Kelley M., Funder S., Houmark-Nielsen M., Knudsen K.L., Kronborg C., Landvik J., Sorby L.: Quaternary glacial and marine environmental history of northwest Greenland: A review and reappraisal. *Quaternary Science Reviews* 18, s. 373-392, 1999.
- Khan M.A., and 14 others (incl. H. Thybo): The Lithosphere Structure of the Kenya Rift as Revealed by Wide-Angle Seismic Measurements. i: *Continental Tectonics*. Geol. Soc. Special Publication 164 s. 257-270, C. Mac Niocail and P.D. Ryan (Eds.), 1999.
- Kjær K.H., Demidov I., Funder S., Houmark-Nielsen M., Grøsfjeld K., Larsen E., Lyså A., Nielsen J.K.: Signature of Valdaian glaciations in the Arkhangelsk region: Evidence of ice-streams from Scandinavia, Kara Sea and Timan. i: *Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN)*, Third Workshop, Øystese, Norway s. 25, Øystese, Norway 1999.
- Kjær K.H., Krüger J.: Does clast size influence fabric strength? *Journal of sedimentary Research* 68, s. 746-749, 1998.
- Kjær K.H.: Mode of subglacial transport deduced from till properties, Myrdalsjökull, Iceland. *Sedimentary Geology* 128, s. 271-292, 1999.
- Kjær K.H.: Transport of debris in a subglacially deforming bed, Myrdalsjökull, Iceland. i: *23rd Nordic Geological Winter meeting*. Abstract Volume s. 151, 1998.
- Kjær K.H.: Glacial history of the Arkhangelsk region, NW Russia. i: *Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN)*, Abstract – 2nd Workshop, St. Petersburg s. 26, St. Petersburg 1998.
- Kjær K.H., Krüger J.: De-icing of ice-cored moraines, Kötlujökull, Iceland: Processes, rates of ice melting and climatic significances of hummocky moraine deposits. i: *IAS Copenhagen 1999*. Abstracts. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 139, København 1999.
- Kokfelt T.F., Holm P.M., Hawkesworth C.J., Peate D.W.: New constraints on U-Th-Pb fractionation during OIB generation: Bastals from Fogo, the Cape Verde Islands. *J. Conf. Abstr.* 4, s. 354, 1999.
- Krüger J., Kjær K.H.: A data chart for field description and genetic interpretation of glacial diamicts and associated sediments with examples from Greenland, Iceland, and Denmark. *Boreas* 28, s. 386-402, 1999.
- Krüger J., Kjær K.H.: Processes and rates of dead-ice melting and lowering of ice-cored moraines in a humid maritime climate, Kötlujökull, Iceland. i: *IAS Copenhagen 1999*. Abstracts. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 146, København 1999.
- Laigle M., Thybo H., Abramovitz T.: MONA LISA deep seismic data reveals a tectonic mantle shear zone in the southeastern North Sea. *J. Conf. Abstr.* 4(1), s. 300, 1999.
- Larsen E., Lyså A., Demidov I., Funder S., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Murray A.: Age and extent of the Scandinavian ice sheet in northwest Russia. *Boreas* 28, s. 115-132, 1999.
- Larsen E., Lyså A., Demidov I., Funder S., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: The last glacial maximum in the Arkhangelsk Area, NW Russia. i: *23rd Nordic Geological Winter meeting*. Abstract Volume s. 174, 1998.
- Larsen M., Surlyk F.: Shelf edge delta and slope deposition in the Late Callovian- Middle Oxfordian Olympe Formation, East Greenland. i: *Abstract Volume*. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 150, Clemmensen, L.B. (ed.), 1999.
- Lassen A., Thybo H., Berthelsen A.: Reflection seismic mapping of regional orogenic structures below the southwestern Baltic Sea. *J. Conf. Abstr.* 4(1), s. 300, 1999.
- Lavelle M., Dingle R.V.: Asynchronous ocean and terrestrial responses to rapid climate change at the K/T boundary: Evidence from the Weddell Sea, Antarctica. i: *8th International Symposium on Antarctic Earth Sciences*, Wellington, New Zealand (July 1999). Royal Society of New Zealand s. 180, Wellington, New Zealand 1999.
- Lyså A., Demidov I., Funder S., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E., Murray A.: The last glacial cycle in the Dvina-Vaga basin, Arkhangelsk area, NW Russia. i: *Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN)*, Third Workshop, Øystese, Norway s. 34, Øystese, Norway 1999.
- Lyså A., Larsen E., Demidov I., Funder S., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: The Late Pleistocene glacial history of the Scandinavian Ice Sheet in the Arkhangelsk Area, NW Russia. i: *23rd Nordic Geological Winter meeting*. Abstract Volume s. 188, 1998.
- Makovicky E., Rull Pérez F., Fenoll Hach-Alí P.: Decagonal patterns in the Islamic ornamental art of Spain and Morocco. *Boletín de la Sociedad Española de Mineralogía* 21, s. 107-127, 1998.
- Makovicky E., Karup-Møller S.: The phase system Fe-Ir-S at 1100, 1000 and 800°C. *Mineralogical Magazine* 63 (3), s. 379-385, 1999.
- Makovicky E., Balic-Zunic T.: Gillulyite Ti₂(As, Sb)₈S₁₃: Reinterpretation of the crystal structure and order-disorder phenomena. *American Mineralogist* 84, s. 400-406, 1999.
- Martinel J., Domènech R., Bromley R.G.: Mysterious boring hidden within the hinge plates of heterodont bivalves. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 45, s. 161-163, 1999.
- Murray A.S., Clemmensen L.B.: Luminescence dating of Holocene aeolian sand movement, northern Jutland, Denmark. i: *9th International Conference on Luminescence and Electron Spin Resonance Dating*. Rome, Italy s. 13, Rome, Italy 1999.
- Nielsen J.K., Demidov I., Funder S., Grøsfjeld K., Lyså A., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E.: Marine molluscs in the interglacial deposits along the river Pyoza, Arkhangelsk Region, Russia. i: *Quaternary Environment of the Eurasian North (QUEEN)*, Abstract – 3rd Workshop, Øystese, Norway s. 45, Øystese, Norway 1999.
- Nielsen J.K., Buchardt B., Stendal H.: Early diagenetic signals of sedimentary pyrite: Morphotypes and sulphur isotopes. i: *Abstract Volume*, 19th Regional European Meeting on Sedimentology. IAS s. 176, Lars Clemmensen (Eds.), Geologisk Institut, København 1999.

- Nielsen K.A., Clemmensen L.B., Rodriguez-Perea A.: Stratigraphy of Late Pleistocene cliff-top aeolian deposits, southern Mallorca: Evidence for two geomagnetic polarity excursions. i: Abstracts. 19th Regional Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 177, Clemmensen, L.B., Nielsen, K.A. and Vesterager, M. (Eds.), Geologisk Institut, København 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Solodilov L.: Seismic tomographic travel time inversion of Russian PNE data along profile Kraton. *Geoph. Res. Lett.* 26, s. 3413-3416, 1999.
- Nielsen L., Jacobsen B.H.: Integrated gravity and wide-angle seismic inversion for 2-D crustal modelling. *Geophysical Journal International* 140, s. 222-232, 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Egorin A.V.: Low-velocity mantle reflective zone imaged along seismic peaceful nuclear explosion profile Kraton. i: CCSS conference, Dublin, September 1999 s. 10-14, 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Solodilov L.: Seismic tomographic inversion of Russian PNE data. *Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 111, 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Perchuc E., Solodilov L.: Seismic reflectivity zones imaged by seismic observations from Peaceful Nuclear Explosions. *Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 113, 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Egorin A.V.: Low-velocity reflective zone in upper mantle imaged along peaceful nuclear explosion seismic profile Kraton. i: Dublin Institute for Advanced Studies s. 101-104, 1999.
- Nielsen L., Thybo H., Egorin A.V.: Modelling of reflectivity from an upper mantle low-velocity zone beneath the East European Platform. i: 1999 AGU Fall Meeting s. S32C-04, 1999.
- Nielsen L.: Detection of steep faults from back-scattered energy in seismic wide-angle sections from the southeastern North Sea. i: Fracture and In-Situ Stress Characterisation of Hydrocarbon Reservoirs, Geological Society, London s. 22, 1999.
- Nielsen M.K., Clemmensen L.B., : The dynamics of small aeolian dunes on the upper stoss side of Råbjerg Mile, Denmark: A response to weather variability. i: Abstracts. 19th Regional Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 199, Clemmensen, L.B., Nielsen, K.A. and Vesterager, M. (Eds.), Geologisk Institut, København 1999.
- Noe-Nygaard N., Pedersen G.K., Nielsen S.J.: Lake deposits (Pleistocene and Holocene), NW Sjælland, Denmark. i: Field Trip Guidebook. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 5-28, Pedersen, G.K. & Clemmensen, L.B. (Eds.), København 1999.
- POLONAISE Working Group, (incl. H. Thybo and R.F. Sand): Crustal structure of the East European Platform in NE Poland along the POLONAISE'97 profiles. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland s. 33-34, 1999.
- POLONAISE Working Group: Lower lithospheric reflectors beneath TESZ in Poland. *Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 111, 1999.
- POLONAISE Working Group: Seismic crustal models of the Polish basin based on the POLONAISE'97 data. *J. Conf. Abstr.* 4(1), s. 300, 1999.
- POLONAISE Working Group: Seismic crustal structure of the Precambrian craton in NE Poland based on the POLONAISE'97 data. *J. Conf. Abstr.* 4(1), s. 152, 1999.
- POLONAISE'97 Working Group, (incl. Thybo H.): International seismic refraction and wide angle reflection experiment along POLONAISE'97 profiles in the Permian Basin in Poland. i: Proc. XVI Gen. Assembly of ESC, Tel Aviv, August 1998 s. 112-116, 1999.
- Pauly H., Bailey J.C.: Genesis and evolution of the Igvitut cryolite deposit, SW Greenland. *Meddelser om Grønland. Geoscience* 37, s. 60, 1999.
- Pedersen G.K., Pedersen A.K., Hjortkjær B.F., Larsen L.M.: Syn-volcanic lacustrine successions, the Paleocene Assoq lake complex of the Nuussuaq Basin, West Greenland. i: Abstract for a meeting in the Geological Society on "The North Atlantic igneous province: Magmatic controls on Sedimentation", Burlington House, 20-21st April 1999 s. 40, 1999.
- Pedersen G.K.: Aggradational delta deposits: The Atane Formation, the Nuussuaq Basin, West Greenland. i: Abstracts. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 191, Geologisk Institut, København 1999.
- Pedersen G.K., Clemmensen L.B. (Eds.): Field Trip Guidebook. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26. s. 1-144. 1999.
- Pedersen G.K., Surlyk F.: Mesozoic deposits, Bornholm, Denmark. i: Field Trip Guidebook. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26 s. 69-92, Pedersen, G.K. & Clemmensen, L.B. (Eds.), 1999.
- Pedersen S.: Timing of the Gothian structural evolution in SE Norway: A Rb-Sr whole rock age study. *Norsk Geol. Tidsskr.* 79, s. 47-56, 1999.
- Pedersen S.A.S., Fries K., Lindgren H.B., Pedersen G.K., Steffensen J.: Amorphous silica and hydrous aluminosilicates for production of construction materials. 2nd year progress report. Partner No. 5: GEUS. INCO-Copernicus project No. ERBIC15CT960712. Danmarks og Grønlands geologiske Undersøgelse Rapport 1999/8, s. 1-40, 1999.
- Perchuc E., Thybo H.: The crust to mantle transition in the Baltic Shield as revealed from wide angle seismic data. i: 50th Anniversary of DSS conference, IPE, Russian Academy of Sciences, Moscow s. 28, 1999.
- Petersen S.B., Makovicky E., Jiuling L., Rose-Hansen J.: Mustard Gold from the Dongping Au-Te Deposit, Hebei Province, People's Republic of China. *N. Jb. Miner. Mh.* 8, s. 337-357, 1999.
- Rasmussen H., Holm P.M.: Proterozoic thermal activity in the Archean basement of the Disko Bugt region and eastern Nuussuaq, West Greenland: evidence from K-Ar and ⁴⁰Ar-³⁹Ar mineral age investigations. *Geology of Greenland Survey Bulletin* 181, s. 55-64, 1999.
- Ross A., Thybo H., Egorin A.V.: Evidence for layering at the Core-Mantle Boundary from core phases on Russian PNE profile Kraton. i: AGU Fall Meeting s. 52, 1999.
- Schovsbo N.H., Nielsen A.T., Buchardt B.: Evidence for early dissolution of calcite shells in dysoxic environments. i: Abstract Volume, 19th Regional European Meeting on Sedimentology, IAS s. 224-225, Lars Clemmensen, Geologisk Institut, København 1999.
- Sroda P., and POLONAISE Working Group: P- and S-wave velocity model of the southwestern margin of the Precambrian East European Craton; POLONAISE '97, profile P3. *Tectonophysics* 314, s. 175-192, 1999.
- Stipp S.L.S.: Toward a conceptual model of the calcite surface: Hydration, hydrolysis and surface potential. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 63, s. 3121-3131, 1999.

- Stipp S.L.S., Brady P.V., Ragnarsdottir K.L., Charlet L. (Eds.): *Geochemistry in Aqueous Systems, A Special Issue in honour of Werner Stumm*. 630 s. Pergamon, New York 1999.
- Stipp S.L.S.: *Current Investigations of Interface Geochemistry. i: The Münster Workshop on Mineral Surface Science* s. 27-30, Münster, Germany 1999.
- Stipp S.L.S.: *A conceptual model of Calcite surface structure. i: 3-5 May, 1999, Kongsberg Seminars, Oslo, Norway* s. 1-2, Oslo, Norway 1999.
- Stipp S.L.S.: *Molecular scale observations of water/rock processes. i: International Association of Sedimentology 19th Regional Meeting, 24-26 August 1999, Copenhagen, Denmark* s. 245, Copenhagen, Denmark 1999.
- Stipp S.L.S.: *What can research at the nanoscale contribute to environmental research? i: Colloque "20 ans Centre d'Analyse Minérale" 24 Sept. 1999, Lausanne, Switzerland* s. 4, Lausanne, Switzerland 1999.
- Surlyk F., Nielsen J.M.: *The last ammonite? Bulletin of the Geological Society of Denmark* 46, s. 115-119, 1999.
- Surlyk F., Håkansson E.: *Excursion A3. Maastrichtian and Danian strata in the southeastern part of the Danish Basin. Field Trip Guidebook. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26. Petersen G.K. og Clemmensen L.B. (Eds.)* 1999.
- Surlyk F.: *The Jurassic of East Greenland: A sedimentary record of thermal subsidence, rift initiation and climax. i: Abstract Volume. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26* s. 249-250, Clemmensen, L.B. (ed.), 1999.
- Surlyk F., Noe-Nygaard N.: *Coarse-grained deep-water gravity flow deposits from the Cretaceous of East Greenland. i: Sedimentary environments offshore Norway. Palaeozoic to Recent. Grieghallen, Bergen, Norway, 3-5 May 1999, Extended Abstracts, Norsk Petroleumsforening/NPF* s. 187, Martinesen, O.J. & Dreyer, T. (eds.), 1999.
- Sørensen H., Bernth U., Brousse R.: *Trachytes and phonolites from the Mont-Dore region, Auvergne, France. Geolines* 9, s. 114-118, 1999.
- Sørensen M.A., Stipp S.L.S., Jensen D.L., Hochella M.F.J., Lundtorp K., Christensen T.H.: *Binding of Trace Metals to Iron Oxides – Stabilization of Incineration Residues. i: 5th Internat. Conf. on the Biogeochemistry of Trace Elements, 11-15 June 1999, Vienna, Austria, Volume 2* s. 706-707, Vienna, Austria 1999.
- TOR Working Group: *Important findings expected from Europe's largest seismic array. EOS* 80(1), s. 1, 6, 1999.
- Taylor P.D., Wilson M.A., Bromley R.G.: *A new ichnogenus for etchings made by cheilostome bryozoans into calcareous substrates. Palaeontology* 42, s. 595-604, 1999.
- Thybo H., Pharaoh T., Guterch A. (Eds.): *Geophysical Studies of the Trans European Suture Zone*. 350 s. 1999.
- Thybo H., Pharaoh T., Guterch A.: *Introduction to Special Volume on Geophysical Investigations of the Trans European Suture Zone. Tectonophysics* 314, s. 1-5, 1999.
- Thybo H.: *Detailed imaging of upper mantle discontinuities with seismic PNE data. i: 1st Fedynsky Conference, Russian Academy of Sciences, Moscow* 1999 s. 12, 1999.
- Thybo H., Nielsen L., Abramovitz T., Perchuc E.: *The new frontier for DSS: The upper mantle. i: 50th Anniversary of DSS conference, IPE, Russian Academy of Sciences, Moscow* s. 50, 1999.
- Thybo H., Maguire P.K.H., Birt C., Perchuc E.: *Lower crustal magmatic intrusions beneath the Kenya Rift revealed from wide-angle seismic data. Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 115, 1999.
- Thybo H., Perchuc E.: *The seismic 8 degree discontinuity: Indication of partial melts below ca. 100 km depth in the continental mantle. Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 111, 1999.
- Thybo H., Laigle M., Abramovitz T.: *A mantle shear zone in the southeastern North Sea interpreted from reflection and refraction seismic data. Geophysical Research Abstracts* 1(1), s. 112, 1999.
- Thybo H., Lassen A., Abramovitz T., Berthelsen A.: *Integrated geophysical interpretation of basins in the Tornquist Fan area Clemmensen, L.B., Nielsen, K.A. og Vesterager, M. (Eds): i: Abstracts. 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24-26* s. 257, 1999.
- Thybo H., Laigle M., Abramovitz T.: *Seismic image of Caledonian collision structures in the southeastern North Sea. i: AGU Fall Meeting* s. 58, 1999.
- Thybo H., Laigle M., Lassen A., Glendrup M.: *Palaeozoic structures in the Tornquist Fan area. i: Basin Workshop, Potsdam, October* s. 42, 1999.
- Thybo H., Pharaoh T., Winchester J.A., Bayer U., Guterch A.G.: *The TESZ project within EUROPROBE. i: Basin Workshop, Potsdam, October* s. 47, 1999.
- Van der Meer M.J.J., Kjær K.H., Krüger J.: *Subglacial water-escape structures and till structures, Sléttjökull, Iceland. Journal of Quaternary Science* 14, s. 191-205, 1999.
- Walker M.J.C., Björck S., Lowe J.J., Cwynar L.C., Johnsen S.J., Knudsen K-L., Wohlfarth B., and the INTIMATE group: *Isotopic events in the GRIP ice core: A stratotype for the Late Pleistocene. Quaternary Science Reviews* 18, s. 1143-1150, 1999.
- Wilde-Piórko M., Grad M., and POLONAISE Working Group, (incl. H. Thybo and S.L. Jensen): *Regional and teleseismic events recorded across the TESZ during POLONAISE '97. Tectonophysics* 314, s. 161-174, 1999.
- Winchester J.A., and 6 others (incl. H. Thybo): *Palaeozoic Amalgamation of Central Europe: Avalonian and variscan blocks abutting the East European Craton along the Trans European Suture Zone. i: EUROPROBE TESZ conference, Tulcea, Romania* s. 8, 1999.
- Wybraniec S., Perchuc E., Thybo H.: *New views of the European gravity and magnetic fields. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland* s. 92, 1999.
- Wybraniec S., Perchuc E., Thybo H.: *Gravity and magnetics of the central part of the TESZ. i: 7th EUROBRIDGE Workshop, Suwalki, Poland* s. 93-94, 1999.
- Wybraniec S., Perchuc E., Thybo H.: *Gravity and magnetic maps of the Trans European Suture Zone. i: EUROPROBE TESZ conference, Tulcea, Romania* s. 9, 1999.
- Zeck H.P., Whitehouse M.J.: *Hercynian, Pan-African, Proterozoic and Archean ion- microprobe zircon ages for a Betic-Rif core complex, Alpine belt, western Mediterranean – consequences for its P-T-t path. Contrib. Mineral. Petrol* 134, s. 134-149, 1999.
- Zeck H.P., Kristensen A.B., Nakamura E.: *Inherited Paleozoic and Mesozoic Rb-Sr isotopic signatures in Neogene calcalkaline volcanics, Alborán volcanic province, SE Spain. J. Petrol.* 40, s. 511-524, 1999.

Zeck H.P.: Alpine plate kinematics in the western Mediterranean: A westward-directed subduction regime followed by slab roll-back and slab detachment. i: The Mediterranean Basins: Tertiary extension within the Alpine Origin s. 109-120, Durand et al. (eds.), Geol. Soc. London, Spec. Public., 156, 1999.

Zeck H.P., Maluski H., Kristensen A.B.: Revised geochronology of the Neogene calc-alkaline suite in Sierra de Gata, Alborán volcanic province, SE Spain. J. Geol. Soc. London 155, s. 109-134, 1999.

Zeck H.P.: Alpine orogeny in the western Mediterranean – E-W convergence, slab roll-back, slab detachment and N-S convergence. Journal of Conference Abstracts 4, s. 62, 1999.

Zeck H.P., Kristensen A.B.: Timing of regional uplift, extensional tectonics and magmatic development in a sinking slab orogenic setting, Betic Cordilleras, SE Spain. Journal of Conference Abstracts 4, s. 426, 1999.

van-der Meer J.J.M., Krüger J., Kjær K.: Subglacial water escape structures and till structure, Sléttjökull, Iceland. i: International symposium on Glaciers and the landscapes s. 1, 1999.

Studienævnet for Geologi

Geologisk Studienævn er ansvarlig for Geologi- og Geologi-Geofysikuddannelserne.

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af følgende lærerrepræsentanter: Richard Bromley, Emil Makovicky, John Rose-Hansen (vicestudieleder), Svend Pedersen (studieleder) og Gunver K. Pedersen.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Geologi	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Geologi	180,5	34,3	1,8	216,5
Hum	0,5			
Øvrige nat	21,0			
Merit- og gæstestud.	0,5			
I alt	202,5			

Studenterrepræsentanterne: Stine Andersen, Camilla Elming, Charlotte Greve, Martin Jebens og Sune G. Nielsen. Den 1.10. trådte John Rose-Hansen ud af studienævnet på grund af pensionering og blev erstattet af Jens Konnerup-Madsen, der samtidig blev ny vicestudieleder.

Evaluering

Kurser på bacheloruddannelsen i geologi er gennem en årrække blevet rutinemæssigt evalueret hvert semester. I efteråret 1999 blev også kurser på kandidatuddannelsen i geologi evalueret, ligesom lærerne blev inddraget i evalueringsprocessen både på bachelor- og kandidatuddannelsen. Hvert semester søger studielederen endvidere at holde møder med de enkelte årgange.

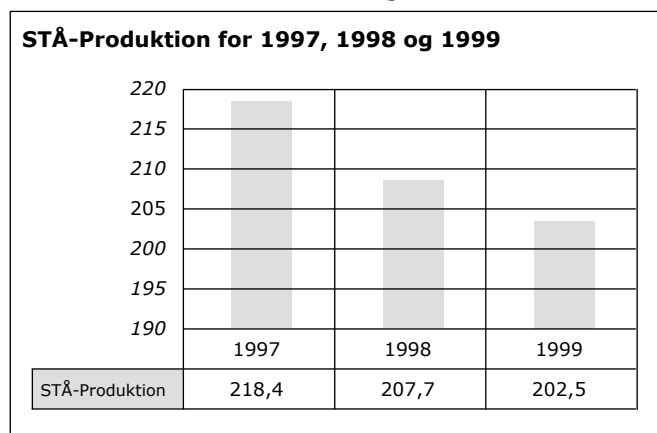
Nyheder om studierne

I 1999 trådte reviderede studieordninger (revideringer af studieordningerne af 1994 og 1995) i kraft for de to uddannelser Geologisk studienævn er ansvarlig for. I de nye studieordninger har studienævnet taget hensyn til uheldige elementer, der havde vist sig i de oprindelige ordninger samt taget højde for de generelle rammereduktioner på fakultetet.

Statistik

Der blev i 1999 optaget 61 studerende ved geologistudiet, mens 12 studerende påbegyndte geologi-geofysikuddannelsen. Det samlede antal studerende ved geologi- og geologi-geofysikuddannelserne er 433. Kandidatproduktionen har de to sidste år ligget på ca. 40 (1998: 41 og 1999: 39). STÅ produceret ved geologi har vist en svagt vigende tendens fra 1997 (218,4 STÅ), 1998 (207,7 STÅ) til 1999 (202,5 STÅ) (se figur). Studerende indskrevet ved geologi har produceret 36 STÅ ved andre aktivitetsområder, mens studerende fra andre uddannelser har aflagt 22 STÅ ved geologi.

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Svend Pedersen

Dansk Lithosfærecenter

Centrets ledelse og organisation

Dansk Lithosfærecenter (DLC) er et geovidenskabeligt forskningscenter, der huses af Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse og Københavns Universitet. DLC indgår i Geocenter København sammen med Geologisk Institut, Geografisk Institut, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, samt Geologisk Museum. DLC finansieres af Danmarks Grundforskningsfond.

Forlængelsen af DLC for en ny femårs periode med en bevilling på 85 millioner kr. inkl. 20% overhead tog sin start i 1999 (1. Februar 1999 – 31. Januar 2004). Uforbrugte midler på godt 14 millioner fra første bevillingsperiode (instrumentindkøb og borer, se nedenfor) overføres til anden periode og er i et vist omfang disponeret i 1999. Det samlede budget for perioden 1999-2004 er således 99.244.900 kr. DLC's stab har i 1999 ud over centerlederen, og administrativ leder og geokemiker bestået af 7-8 seniorforskere, samt 5-7 post.docs og 6 ph.d.-studerende betalt af DLC. Hertil kommer 7 andre tilknyttede ph.d.-studerende helt eller delvist betalt fra anden side. De studerende er fortrinsvis indskrevet ved KU, men også ved AU og University of London/Royal Holloway. Desuden er der tilknyttet i alt 14 Research Fellows fra GEUS (4), KU (6), NGU (1), KMS (1), samt Univ. of California (2).

Adresse

Dansk Lithosfærecenter
Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon: 35 32 26 48
Fax: 35 32 08 78

Forskningsvirksomhed

Flere projekter i DLC forskningsplanen (www.dlc.ku.dk) kræver international medvirken og samfinansiering. En bevilling i 1998 fra US National Science Foundation (NSF) på ca. 6 mio. kr. plus skibstid har allerede sikret et af de nye store seismiske projekters gennemførelse (DLC bidrag ca. 3 mio. kr. inkl. mandtid). I 1999 er dette blevet nærmere fastlagt, og toget vil finde sted ud for Newfoundland i juli-august, 2000. To andre projekter af samme størrelsesorden er fortsat under ansøgning ved NSF, idet de ikke blev bevilget i første ansøgningsrunde; reviderede forslag er indsendt i 1999 med DLC's medvirken.

Den nye forskningsplan bygger videre på eksisterende forskning, men adskiller sig fra den første plan ved: (1) at inddrage andre områder i verden end det nordatlantiske område; (2) omfatte recente, aktive processer til sammenligning med ældre geologiske strukturer. Der er i 1999 gennemført feltgeologiske undersøgelser i Vestgrønland, Østgrønland og Yemen, samt offshore borer ud for Sydøstgrønland. Sidstnævnte gennemførtes med succes med isbryderen R/V ARANDA lejet fra Finnish Marine Research Institute og udstyret med boreudstyr fra British Geological Survey. GEUS deltog med en tekniker i boreprojektet.

Som bidrag til at øge det laboratoriemæssige beredskab ved Geocenter København tog DLC i 1998 taget initiativ til to nye instrumentkøb. De to instrumenter anvendes til hen-

holdsvis grundstofbestemmelse (sporelementer) og isotopbestemmelse, og hviler begge på "Induced Coupled Plasma" (ICP) teknologi i kombination med et massespektrometer (ICP-MS). De kan begge udstyres med laser teknologi til analyse af særlig små prøver. Anskaffelsen af de to instrumenter (ca. 6 mill. totalt) er økonomisk mulig gjort af den nye DLC bevilling for perioden 1999-2004, samt midler fra DLC's første fase reserveret til dette formål. GEUS har i en samarbejdsaftale om instrumentindkøbene og deres drift afholdt en betydelig del af indkøbsudgifterne ud af DLC's overheadbidrag for bevillingsperioden. Begge instrumenter indkøbtes i 1999. DLC er ansvarlig for driften af isotopbestemmelsesinstrumentet. Dette instrument blev leveret ultimo september og producerede analyser inden årets udgang, som kunne forelægges ved American Geophysical Unions årsmøde i San Francisco, december 1999. Endvidere er der sammen med Kort- og Matrikelstyrelsen indkøbt fire mobile bredbåndsseismometre til brug for planlagte nordatlantiske teleseismiske studier startende i år 2000.

På det geofysiske område måtte DLC i 1999 erkende, at henvendelsen i 1998 til Forskningsministeriet vedr. forskningsmæssig brug af flådeskibet THETIS og dets seismiske udstyr (ejet af NUNAOIL A/S) ikke gav noget resultat. Herved mistede DLC en fra 1998 opnået instrumentbevilling til en værdi af over een million kroner fra den europæiske pulje af havbundsseismometre til et nyt projekt omkring Island, og dermed muligheden for at gennemføre et vigtigt eksperiment. Projektet byggede på anvendelse af THETIS og skulle have været en forløber for et de fælles DLC-US ansøgte projekter.

Formidling

Den videnskabelig aktivitet i 1999 har ud over at udmønte helt konkrete projektplaner på baggrund af forskningsplanen og feltarbejde været præget af tiltagende publikation af forskningsresultater fra den første femårsperiode, samt udarbejdelse af en rapport over den første periode (www.dlc.ku.dk). I 1999 blev således godt 35 artikler forfattet af DLC stab og Research Fellows publiceret/antaget til publikation i internationale tidsskrifter, heraf størstedelen i de på området førende tidsskrifter. I den første femårsperiode publiceredes der i alt 183 videnskabelige artikler med hel eller delvis tilknytning til DLC's forskningsplan, 244 abstracts, afholdtes 8 internationale workshops i DLC og i alt 166 gæsteforelæsnings/foredrag på DLC.

Stab

Årsværk

VIP: 18,06 årsværk

VIP

Centerleder: mag.scient. H.C. Larsen.

Seniorforsker: ph.d. J.A. Baker, ph.d. S. Bernstein (orlov til KU), ph.d. T. Dahl-Jensen, ph.d. O. Gudmundsson, ph.d. J.R. Hopper, ph.d. E.J. Krogstad, ph.d. D.W. Peate, ph.d. I.D. Reid, ph.d. M. Storey, ph.d. C. Tegner.
Forskere: ph.d. J. van Gool, ph.d. H. Hansen, ph.d. P. Riisager, ph.d. K.H. Sørensen, ph.d. I.V. Veksler, ph.d. T.E. Waight.
Ph.d.-studerende: G.H. Barfod, K.B. Dupont, C.F. Hieronymus, T.K. Nielsen, A.C. Skovgaard, D.G. Ulfbeck, B.A.J. Willigers.

Gæst: ph.d.-studerende K.B. Knight (UC, Berkeley).

Centerleder Hans Christian Larsen

Geografisk Institut

Instituttets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen, viceinstitutleder, professor, dr.scient. Anette Reenberg, lektor, cand.scient. Niels Nielsen, lektor, lic.scient. Morten Pejrup, lektor, lic.scient. Niels Fold, lektor, lic.scient. Hans Thor Andersen, TAP-repræsentanterne laboratoriebetjent Paul Christiansen og kontorfuldmægtig Jørn Maul samt studenterobservatørerne Majken Dupont og Camilla Møller.

Organisation

Instituttet er organiseret jævnfør universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder. Instituttet er organiseret med et administrativt ledelsessekretariat, en regnskabsfunktion, et bibliotek, en edb-sektion, en værkstedssektion, et laboratorium og en grafisk sektion.

Adresse

Geografisk Institut
Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon: 35 32 25 00
Fax: 35 32 25 01
<http://www.geogr.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Geografisk Institut har på trods af de store økonomiske problemer, der har berørt universiteterne og ikke mindst det naturvidenskabelige område, kunnet fastholde en prioriteret udvikling og fornyelse inden for rammerne af den gældende langtidspan (1994-2000). Samarbejdet mellem de forskellige faglige discipliner internt er blevet styrket, og vigtige samarbejder med andre geofag, biofag og samfundsfag samt i betydeligt omfang også faglige institutioner og private virksomheder uden for universiteterne, er blevet udbygget og formaliseret. Den stærkt stigende deltagelse i forsknings- og udviklingsarbejde med eksterne partnere, både nationalt og internationalt, finder sted inden for rammerne af en lang række af samarbejdsaftaler, netværk og egentlige forskningsprojekter. Geografisk Institut deltager yderligere i etableringen af Geocenter København. Centeret samler – også bygningsmæssigt – to universitetsinstitutter sc. Geografisk Institut og Geologisk Institut, Geologisk Museum, grundforskningscenteret Dansk Lithosfærecenter og sektorforskningsinstitutionen Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS). Geografisk Institut vil i det nye store geografiske miljø, der således etableres i Øster Vold komplekset, tilstræbe at styrke sin position som natur-, kultur- og miljøfag, baseret på natur- og samfundsfaglige tilgange. Centerstrukturen forventes ressourcemæssigt at give gode muligheder for en prioriteret og specialiseret udvikling af enkelte fagområder samt øge fleksibiliteten og forskning og undervisning på tværs af traditionelle faggrænser. Geografisk Institut indgår i et samarbejde med Dansk Polar Center om Zackenberg

forskningsstationen i NØ-Grønland. Forskningsstationens leder, ph.d. Morten Rasch har således arbejdsplads ved Geografisk Institut og deltager i øvrigt i en række af Instituttets forskningsprojekter.

Fysiske rammer

Geografisk Institut har til huse i en trefløjet bygning (område V) i Øster Vold komplekset. Instituttets bibliotek, der har status som nationalt centralbibliotek for faget geografi, indrettes i forbindelse med geocenterbyggeriet i nye lokaler. På samme måde indrettes der en ny fælles kantine for hele Geocenteret. Disse nyindretninger frigiver betydelige arealer i område V, som muliggør en længe ønsket udvidelse af områder med kontorer og arbejdspladser til både lærere og studerende. Derudover er der truffet beslutning om at udvide laboratoriefaciliteterne, områder med edb- og geoinformatikarbejdspladser samt eksperimentelle projektrum til forskning og undervisning. Instituttet driver herudover Skalling-Laboratoriet med afdelinger i Esbjerg, Ho og Tønder. Lektor Bent Hasholt er leder af Skalling-Laboratoriet. I Esbjerg er ansat 3 personer: en laborant, en betjent og en elev. Afdelingen i Ho er i 1999 udbygget med en række automatiske stationer til måling af klimatiske og hydrografiske forhold ved Skallingen. I Østgrønland ved Ammassalik driver Geografisk Institut Sermilik Stationen, med dertil knyttede automatiske klimastationer ved kysten samt på en lokal gletschers ligevægtslinie. Geografisk Instituts feltstationer er åbne for andre forskere og blev i 1999 benyttet af en række forskningsprojekter og enkeltpersoner.

Instituttet huser desuden Det Kongelige Danske Geografiske Selskab. Selskabets samarbejde med Geografisk Institut omfatter bl.a. biblioteksområdet og publikationsvirksomhed. Instituttet stiller lokaler og en nærmere aftalt sekretariatsbistand til rådighed for Selskabet.

Personaleforhold

Instituttet har besat et tidsbegrænset professorat (5-årigt) i Global Change. Der var 6 mandlige ansøgere. Stillingen blev besat med forskningsprofessor, ph.d. Nicholas John Anderson.

Instituttet har besat et professorat i økonomisk geografi. Der var 3 mandlige ansøgere. Stillingen blev besat med professor, ph.d. Christopher Jensen-Butler.

Instituttet har d. 1.2.1999 besat et adjunktur i udviklingsgeografi. Der var 1 kvindelig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Jytte Agergaard Larsen.

Instituttet har besat et tidsbegrænset forskningsadjunktur (1.6.99-31.12.2000) i jordbundsgeografi og miljø. Der var 1 mandlig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Bo Elberling.

Instituttet har d. 1.2.1999 besat et adjunktur i arktisk geomorfologi/geoinformatik. Der var 2 mandlige og 1 kvindelig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Hanne Hvidtfeldt Christiansen.

Forskningsvirksomhed

Geografifaget baserer sig i sine forskellige dele på de traditionelle naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige grundlag og indtager stærke faglige positioner i de enkelte discipliner: geomorfologi, hydrografi, hydrologi og sedimenttransport, klimatologi, jordbundsgeografi, kulturlandskabets geografi, landbrugsgeografi, bygeografi, økono-

misk geografi og socialgeografi. Geografifagets særlige betydning som forsknings- og uddannelsesfag er dog især knyttet til kombinationen og interaktionen mellem natur- og samfundsvidenskabelig teori og metode og behandlingen af menneskets vilkår og betydning i natur og samfund. Det aktuelle udtryk for geografis særlige rolle som interdisciplinært samt lokalt, regionalt og globalt arbejdende fag er prioriteringen af problemstillinger inden for områderne global change, globalisering og miljø.

Forskningen er generelt præget af fagets karakteristika, en teoribaseret indsamling og analyse af empiri og en klassisk benyttelse af observationen og målingen i relation til tid og udbredelse mhp. at opnå ny erkendelse inden for natur- og samfundsmæssige processer og deres interaktion. Dette betinger, at man i høj grad må tolke og reagere på tidens natur-, miljø- og samfundsmæssige problemer. En stor del af instituttets forskning beskæftiger sig med danske, arktiske, tredje verdens og globale natur-, miljø- og samfundsproblemer. Der observeres i forskningen en stigende anvendelse af avanceret teknologi inden for områderne remote sensing og geografiske informationssystemer (GIS) herunder databaser, laboratorie- og feltmåleteknik og kartografi.

1. Dynamisk geomorfologi, omfattende sediment-/ stoftransport og landskabsudvikling i littorale, estuarine, fluviale og æoliske miljøer

Der arbejdes med transportprocesser og -fluxe samt deres morfodynamiske konsekvenser. I grundforskningsmæssig sammenhæng lægges der vægt på studiet af sedimenttransport i littoralzonen og i strømmende vand, samt af kohæsive sedimentter og deres transport og aflejring. Der lægges også vægt på undersøgelser af landskabsudviklingen, blandt andet dens relation til klima- og havspejlsændringer; studieområderne fordeler sig i hele landet. Forskningen er især relateret til miljøspørgsmål, f.eks. transport og aflejring af N og P. Blandt andet bør nævnes en betydelig indsats vedr. studier i estuarine og kystnære miljøer mht. betydningen af samfundsmæssige indgreb i de naturlige processer – "coastal management". I Vadehavet er aktiviteten fortsat stor med deltagelse i såvel nationale som internationale programmer. Regionalt arbejder man med Danmark, Grønland og Europa.

Coastal to basin fluxes in the Baltic Sea. Projektet er et led i Baltic Sea System Study (BASYS) (Christian Christiansen). Finansieret af EU.

Sediment transport and morphological development in a barrier/lagoon system (Christian Christiansen, Jørgen Nielsen, Jesper Bartholdy, Niels Nielsen, Troels Aagaard, Morten Pejrup). Finansieret af SNF.

Sedimenttransport i Varde/Grindsted Å systemet (Bent Hasholt). Finansieret af GI.

Sedimenttransport i Ribe Å systemet (Jesper Bartholdy). Finansieret af Ribe Amt.

Danish Environmental monitoring of Coastal Waters (DECO) (Morten Pejrup). Tilknyttet ph.d.-projekt: Temporal and spatial variation of fine-grained suspended sediment characteristics – exemplified by investigations in selected Danish coastal waters (Ole Aarup Mikkelsen). Finansieret af Forskningsrådene og Offentligt Forskningsudvalg for Rummet.

The morphological Development of Intertidal Mudflats (INTRMUD) (Morten Pejrup). Finansieret af EU.

Preparation and integration of analysis tools towards

operational forecast of nutrients in estuaries of European rivers (PIONEER) (Morten Pejrup, Bent Hasholt). Finansieret af EU.

2. Økologisk orienterede studier af stof- og energiomsætning i landskabet

Feltet omfatter specielt forskning i klimatologi, hydrologi og jordbundsgeografi med direkte relation til landbrugspotentiale og -produktion, i selve landbrugssystemernes indretning, og i de landbrugsrelaterede miljøproblemer. P.t. fokuserer forskningsindsatsen især på Danmark og Afrika, og emner som næringsstofcirkulation, vandbalance, arealanvendelse og samfundsmæssige strategier i styringen af disse spiller en central rolle.

Jordprofilanalyzedatabase for Europa: Etablering af en jordprofilanalyzedatabase tilknyttet det europæiske jordbundskort i skala 1:1.000.000 (Henrik Breuning-Madsen, Thomas Balstrøm). Finansieret af EU-JRC-Ispra.

Modelling and monitoring of pesticide transport: (Bent Hasholt). Finansieret af SNF og Miljøministeriets Strategiske Miljø Program.

Kortlægning og analyse af jordbundskemiske og -fysiske forhold ud fra den danske jordprofildatabase (Henrik Breuning-Madsen). Tilknyttet ph.d.-projekt: "Soil Resource Assessment: Udvikle metode til jordbundskortlægning på gårdniveau til løsning af landbrug/miljømæssige spørgsmål. Videreudvikling af det danske pedologiske klassifikationssystem" (Mogens Greve). Finansieret af GI-Foulum.

Landskab og Arealressourcer (Lars Krogh). Finansieret af Miljøministeriets Strategiske Miljø Program.

Opbygning af biofysiske og hydrologiske modeller med henblik på satellitbaseret overvågning af vegetationsudvikling og vandbalance i Danmark (Henrik Søgaard, Eva Bøgh). Finansieret af Forskningsrådene og Offentligt Forskningsudvalg for Rummet.

SAT-MAP-Climate: Kombination af DMI's højopløsnings vejrmødelles med satellit data og jordobservationer med henblik på bestemmelse af fluxe af varme, vanddamp og kuldioxid i regional skala (Henrik Søgaard, Michael Schultz Rasmussen, Birger Ulf Hansen, Eva Bøgh). Finansieret af SNF.

Biogenic Controls on trace gas fluxes in northern wetlands (CONGAS): Måling og modellering af drivhusgasudveksling fra sibiriske vådområder (Henrik Søgaard, Thomas Friborg, Birger Ulf Hansen, Claus Nordstrøm). Finansieret af EU.

Antropogene jordes pedologiske udvikling i et nutidigt og et historisk perspektiv (Det Agrare Landskab) (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af Forskningsrådene.

Danske jordes aggressivitet over for begravede jern- og kobbergenstande (Det Agrare Landskab) (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af Forskningsrådene.

SEREIN (Sahel-Sudan Environmental Research Initiative). Center (centerleder Anette Reenberg), der arbejder med tværfaglig forskning vedrørende bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget i semi-aride tropiske landbrugssystemer (Anette Reenberg, Lars Krogh, Kjeld Rasmussen, Bjarne Fog, Henrik Søgaard, Morten Lind). Til projektet er knyttet to ph.d.-projekter: "Water management and crop modelling in northern Burkina Faso" (Mads Rossing Lund, under afslutning); "Livelihood practices and land use in the Sahel: labour allocation and adaptive capability among the

Fulani Rimaybe in northern Burkina Faso” (Simon Bolwig, afsluttet November 1999). Finansieret af Miljøministeriets Strategiske Miljø Program. Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde Nord/Syd.

Stofomsætningen i tropiske miljøer i relation til økologi, landbrug og miljøbelastning (Henrik Breuning-Madsen, Lars Krogh, Bo Elberling) Tilknyttet ph.d.-projekt: “Characterisation of the Moisture Retention Capacities of Ghana Soils and its uses in Land Suitability Mapping – an Application of GIS Technique” (Enoch Boateng, Soil Research Institute, Accra). Finansieret af Danida-Enreca.

Ghana Environmental Resource Management Project: Evaluering af jordbundskomponenten i et 4-årigt land evaluation projekt for Ghana (Henrik Breuning-Madsen, Thomas Balstrøm). Finansieret af Danida-Rambøll.

3. By- og regionalgeografi, herunder erhvervsgeografi og bebyggelsesgeografi og fysisk planlægning

Fagområdet arbejder med regionale og bymæssige strukturer samt forandringer. Internationalisering, europæisk integration, Østeuropas åbning, erhvervsmæssig omstrukturering, samt den teknologiske udvikling har grundlæggende ændret forudsætningerne for de geografiske makrostrukturer og dermed for regionalgeografien. Resultatet er et stigende samfundsmæssigt behov for forskning, der analyserer baggrunden for og virkningerne af investeringer i infrastruktur, kultur og erhvervsfremme. Hertil kommer det parallelt voksende behov for socio-økonomiske konsekvensanalyser af den strategiske planlægnings effekter. Det gælder især miljø- og storbyproblemer, der analyseres i en rumlig sammenhæng. Der arbejdes primært med eksempler fra Europa, men også fra Østasien, USA samt Vestafrika.

Restruktureringen af den danske svinekødsproduktion (Frank Hansen). Finansieret af forskningsmidler fra USA.

Infrastrukturens landskab i Øresundsregionen – pilotstudie (Stefan Anderberg). Finansieret af Øresundsuniversitetet.

Ph.d.-projekt med titlen “Transnationalt samarbejde om turisme i Øresundsregionen – Muligheder og barrierer” (Kim Spiegelberg Larsen). Finansieret af Forskningscenter for Skov & Landskab, Forskerakademiet og GI. Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde Miljø.

Regional Systems of Innovation and Institutional Change: The Øresund Area (Lars Winther). Finansieret af Øresundsuniversitetet.

Regional Development Impacts of the Fixed Link over the Øresund strait (Chris Jensen-Butler). Finansieret af Trafikministeriet.

Storbyens ændrede socialgeografi: Segregation og social differentiering under postindustrielle betingelser i Vest-europæiske storbyer (Hans Thor Andersen). Finansieret af SSF.

Globalizing Cities. Social, economic and political restructuring, 1996-2000 (John Jørgensen, Hans Thor Andersen). Finansieret af SSF.

Center for byudvikling, bypolitik og velfærd, 1997-2001 (John Jørgensen, Hans Thor Andersen, Frank Hansen). Tilknyttet ph.d.-projekt: “The Global City Thesis: A Study of Social Polarization and Changes in the Distribution of Wages in the New York Metro Area, 1970-1990” (Helle Nørsgaard). Finansieret af SSF.

Changement social et ségrégation dans les grand villes Européennes: En empirisk analyse af større vesteuropæiske byers sociale segregationsmønstre som konsekvens af glo-

balisering, informationsteknologi og nye reguleringstyper (John Jørgensen, Hans Thor Andersen). Finansieret af Centre National de la Recherche Scientifique, Frankrig.

New media and organisational development (Ann-Katrin Bäcklund). Finansieret af National Board for Industrial and Technical Development, Sverige.

Land use and transport: Innovations in the interaction between land-use planning and transport planning (Christian Wichmann Matthiessen). Finansieret af EU COST action 332.

European Spatial Planning Perspective: Danish Focal Point (Christian Wichmann Matthiessen). Finansieret af GI.

Global gateways: Logistiske, videnskabelige, finansielle (Christian Wichmann Matthiessen). Finansieret af GI.

Øresundsområdet udvikling: Integration, struktur, funktion, grænseoverskridende aktiviteter (Christian Wichmann Matthiessen). Finansieret af GI.

4. Arktisk naturgeografi, herunder globale klimaændringer og særlige arktiske miljøforhold

Forskningen lægger hovedvægt på beskrivelsen af sammenhæng og vekselvirkning mellem landskab og klima, i tid og rum, bl.a. med udgangspunkt i diskussionen om “global climatic change”. Forskningen foregår i klimatisk følsomme polnære regioner (Grønland: Disko, Angmassalik og Zackenberg) samt i Island og Antarktis, men også tidligere arktiske områder (Danmark og Sverige) inddrages. Landskabsanalysen omfatter dels undersøgelser og dateringer af fossile terrænformer for at indsamle palaeoklimatisk information, dels processtudier og monitorering af recente elementer.

RenVeg 1997-1999 (Birger Ulf Hansen). Tilknyttet ph.d.-projekt: “Vegetationskortlægning i Vestgrønland” (Mikkel Tamstorf). Finansieret af Miljøministeriet-MIKA.

Holocene geomorphic activity in coastal Greenland at glacier equilibrium line altitudes (Ole Humlum). Finansieret af SNF.

Stoftransport i frossen mineaffald: Detaljerede felt- og laboratorieundersøgelser af iltransport og frigivelse af tungmetaller i mineaffald deponeret på land i Arktis (Bo Elberling). Finansieret af Miljøministeriet-MIKA.

Oxidation af sulfidholdige materialer – en kilde til tungmetalfurening af arktiske økosystemer (Bo Elberling, Morten Rasch, Ole Aarup Mikkelsen, Bjarne Holm Jakobsen, Niels Nielsen, Morten Pejrup). Finansieret af Miljøministeriet-DANCED.

Samspelet mellem klima og landskabsprocesser i Island og Grønland (Johannes Krüger, Bent Hasholt). Tilknyttede ph.d.-projekter: “Procesorienterede undersøgelser af diamikte aflejringer ved recente gletschere og i pleistocæne landskaber – med studiefelter i Island, Grønland, Rusland og Danmark (Kurt H. Kjær); “Sprækker i glacielle diamikte sedimenter – dannelse og udbredelse – med studiefelter i Danmark og Island” (Knud E. Klint). Finansieret af SNF. Projektet bidrager til at styrke den forskningsmæssige infrastruktur i det nyetablerede Geocenter København, der netop har den nordatlantiske region som særligt indsatsområde.

Danish Canadian Fjord Studies (DCFS): Studier af arktiske fjordsystemer mhp. fjordenes, specielt Westdiskos fjordes bathymetri, sedimentologi og hydrografi (Niels Nielsen, Morten Rasch, Christian Christiansen). Finansieret af SNF.

Kystmorfologisk kartering af Vestgrønland (Niels Nielsen, Morten Rasch). Finansieret af Energi- og Miljøstyrelsen.

Late Quaternary Ice Sheet Dynamics in West Greenland (ARCICE) (Morten Rasch). Finansieret af Natural Environment Research Council, UK.

Monitoring of physical landscape processes at Zackenberg, NE Greenland (Morten Rasch). Finansieret af GI og Dansk Polar Center.

Linking land and sea at the Faroe Islands: Mapping and understanding North Atlantic Changes (LINK) (Ole Humlum, Hanne Hvidtfeldt Christiansen). Finansieret af Forskningsrådenes Nordatlantiske Program.

Periglacial landscape analyses of nivation especially concerning climate and sedimentflux in the SE part of the North Atlantic Sea (Hanne Hvidtfeldt Christiansen). Finansieret af SNF.

Dynamics of Arctic Soils: Physical and chemical processes in the active layer-permafrost system of Arctic soils (Bjarne Holm Jakobsen, Bo Elberling, Hanne Hvidtfeldt Christiansen, Bent Hasholt). Finansieret af Forskningsrådene-Tupolar-Puljen.

5. Udviklingsgeografi – økonomisk-geografisk udvikling i den tredje verden

Forskningen er baseret på økonomisk- og socialgeografiske teorier i kombination med generelle socio-økonomiske teorier om udviklingsprocessen i den tredje verden. Studierne gennemføres på forskellige geografiske niveauer, fra studier af lokalsamfund (f.eks. landsbyer) over studier af økonomiske sektorer i enkelte lande til studier af ulandenes position i den internationale arbejdsdeling. I regionalgeografisk sammenhæng fokuserer forskningsindsatsen hovedsageligt på Syd- og Sydøstasien samt Afrika. Der arbejdes også med kombinationer af økonomisk- og økologisk-geografiske tilgange til studier af bæredygtig udvikling i den tredje verden.

Globalisering og økonomisk strukturforandring i Afrika (Niels Fold). Tilknyttet ph.d.-projekt: Organisering af Marketingsystemet inden for Bomuldsvarekæden i Uganda og Zimbabwe (Marianne N. Larsen). Finansieret af SSF og RUF.

At home or at Work? Home-based enterprises in low-income settlements in Accra, Ghana (Katherine Gough). Finansieret af Nordic Africa Institute.

6. Geografiske informationssystemer, herunder remote sensing og moderne kartografi

Den basale forskning i GIS er koncentreret omkring lokaliseringstudier og udvikling af metoder til kortlægning og analyse af arealressourcer. Centrale emner for en fortsat udvikling af disse er håndtering af de store danske databaser med geografisk relaterede informationer samt dataformidling. Rumlig modellering og interpolation benyttes ved studier af jordbundsforhold, nedbør og det aktive lag i forbindelse med permafrost. Remote sensing forskningen har fokuseret på miljøaspekter samt bestemmelsen af biofysiske parametre. Forskningen er tilknyttet instituttets andre forskningsområder, og man deltager i en række større projekter. Aktiviteterne er primært knyttet til Danmark, Grønland, Vestafrika og Asien.

Fire in Tropical Ecosystems (Kjeld Rasmussen). Tilknyttede ph.d.-projekter: "Satellite remote sensing of fire regimes in West Africa" (Thomas Theis Nielsen). "Trace

Gas Emissions from Savanna Fires in West Africa" (Christopher Saarnak). Finansieret af RUF. Projektet er en del af Universitetets N/S satsningsområde.

Integration of Earth Observation Data in Distributed Hydrological Models (INTEO) (Kjeld Rasmussen, Inge Sandholt, Bent Hasholt, Bjarne Fog). Tilknyttet ph.d.-projekt: "Using Remote Sensing data as input to a distributed hydrological model" (Gorm Dybkjær). Finansieret af Forskningsrådene og Offentligt Forskningsudvalg for Rummet.

Integration of Synthetic Aperture Radar (SAR) data in hydrological models: Senegal River Basin (Inge Sandholt, Kjeld Rasmussen, Gorm Dybkjær, Bjarne Fog, Lotte Nyborg). Finansieret af GI.

Assessment of biophysical and hydrological variables in semi-arid West Africa based on MSG data and numerical modeling (Inge Sandholt). Finansieret af Danida.

Development of methodologies for environmental and agricultural monitoring and natural resource management in the Sahel-Sudan region (Kjeld Rasmussen, Morten Lind). Finansieret af Danida.

The State of the Senegalese Environment: Langtidsændringer i vegetationsproduktivitet ved hjælp af remote sensing (Michael Schultz Rasmussen, Kjeld Rasmussen, Olga Rigina). Finansieret af Danida.

Ressources Policy Support Initiative (REPSI): Kortlægning af afskovningshistorien i Ca-flodens opland i det nordlige Vietnam ved hjælp af 20 års remote sensing data (Michael Schultz Rasmussen, Olga Rigina). Finansieret af Danida.

Appui aux services Hydrauliques et Actualisation du Système d'Information Géographique Sénégal: Undersøgelse af eksisterende vandressourcer samt deres udnyttelse i Senegal i Vestafrika ved hjælp af GIS (Michael Schultz Rasmussen, Rasmus Fensholt). Finansieret af Danida.

Application of remote sensing and digital image processing for environmental monitoring, education and research: Forskningssamarbejde med University of Ghana inden for GIS og digital behandling af satellitbilleder (Lasse Møller Jensen, Henrik Jeppesen, Michael S. Rasmussen). Tilknyttet ph.d.-projekt: "GIS-baseret analyse af landskabets tilgængelighed" (Hans Skov-Petersen). Finansieret af Danida-Enreca.

Spatial Variation of Indigenous Knowledge: GIS support for participatory agricultural research and development and exploration and explanation of spatial variation of indigenous knowledge (Flemming Nielsen). Finansieret af RUF.

Langtidsplan

Der gennemføres aktuelt en evaluering af langtidsplanen med henblik på en konkret vurdering af områdernes forsknings- og uddannelsesresultater. En ny langtidsplan for perioden 2000-2005 forventes at blive mere præcis i sin mål-sætning og yderligere afspejle og støtte nye tværgående samarbejder inden for geografien. Institutet har besluttet at styrke ph.d.-uddannelsen. Dette vil bl.a. ske ved en forøgelse af ressourcerne til ph.d.-kurser og et engagement i Fakultetets Miljø-forskerskole COGCI. Professor N. John Andersson, GI, sidder i COGCI's ledelse og Kjeld Rasmussen har plads i KU's koordinationsudvalg vedrørende satsningsområderne N/S og Miljø.

Andre ph.d.-projekter**Satsningsområde 1**

Suspended sediment routing – downstream grain size sorting (Joar Swenning).

Suspended sediment transport at intertidal mudflats with special emphasis on the biological mediation of erodibility (Thorbjørn J. Andersen).

Satsningsområde 2

Pastoral resource management in semi-arid Africa: An investigation of pastoral mobility in Ferlo, Senegal (Hanne Adriansen).

Influence of land use changes, household and labour characteristics on agricultural production, land and water resource management (James Lyimo).

Pollen-baseret kvantitativ estimering af arealkategorier (Anne Birgitte Nielsen).

Landskabsanalyse med særlig henblik på skoven som landskabsэлемент (Lene Møller Madsen). Finansieret af Skov & Landskab, Miljøministeriet, GI.

Satsningsområde 3

Teoretisk og empirisk analyse af interkommunalt samarbejde og konkurrence i Danmark (Thomas Leen Olsson).

Miljøsamarbejdet i Østersøregionen: en politisk-geografisk analyse af den grænseoverskridende miljøindsats (Henrik Gutzon Larsen).

Border-crossing co-operations in the Øresund area: The role of education and media in the region-building process – a socio-geographical analysis (Birgit F. Stöber).

Sociale udstødselsesprocesser og integration i bykvarterer (Birgitte M. Christensen).

Satsningsområde 4

Estimation of meltwater run-off in the Tasersiaq basin by data integration and hydrological modelling (Andreas Peter Ahlstrøm).

Satsningsområde 5

Private Sector Development in Vietnam: The role of Ethnicity and Business-State relations in a Southeast Asian Economy in Transition (Lotte Thomsen).

Satsningsområde 6

Udvikling af GIS baserede metoder til analyse og beslutningsstøtte i forbindelse med arealanvendelsen i det åbne land (Ole Caspersen).

Interpretation of remote sensing ocean color in Danish coastal waters (Peter Viskum Jørgensen).

Integration of GIS, remote sensing, and mathematical modelling for complex environmental impact assessment on the Kola North (Olga Rigina).

Spectral Mapping of Grasslands (Anne Jacobsen).

Satsningsområder

Geografisk Institut deltager aktivt i Det Naturvidenskabelige Fakultets og Københavns Universitets satsningsområder Nord/Syd og Miljø, herunder etableringen af COGCI ph.d.-forskerskolen/forsker-netværket (Copenhagen Global Change Initiative). Instituttet har selv præciseret en række indsatsområder (1994-2000) med det dobbelte sigte at prioritere stærke sider og udforme en aktiv politik over for væsentlige, geografifagligt set, bærende og ofte tværgående dele af faget. Se ovenstående forskningsprojekter.

Faglige og administrative hverv

Instituttets forskere har sæde i en lang række nationale og internationale råd og komitéer.

Bedømmelsesudvalg

Lektor John Jørgensen har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af et adjunktur i samfundsplanlægning ved Aalborg Universitet.

Professor Christian Wichmann Matthiessen har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af professorat i bygeografi ved Universitetet i Helsinki.

Professor Sofus Christiansen har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af et professorat i geografi ved Universitetet i Helsinki og for et docentur og to disputater ved Universitetet i Stockholm samt for en disputats ved Aligarh Muslim University i Indien.

Lektor Ole Humlum har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af 3 lektorater i naturgeografi ved Universitetet i Stockholm.

Lektor Henrik Søgaard har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af et adjunktur ved Universitetet i Lund.

Professor Chris Jensen-Butler har været medlem af bedømmelsesudvalg for doktordisputats ved Universitetet i Oslo og været officiel opponert ved doktorforsvar ved Universitetet i Lissabon.

Lektor Hans Thor Andersen har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af lektorat i kulturgeografi ved Universitetet i Växjö.

Professor Anette Reenberg har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af en seniorforskerstilling i landskabsøkologi og GIS ved Danmarks Miljø Undersøgelser/Kalø.

Lektor Thomas Balstrøm var medlem af bedømmelsesudvalget til besættelse af et ph.d.-stipendium ved Grønlands og Danmarks Geologiske Undersøgelser.

Lektor Niels Fold har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af et lektorat i geografi ved Roskilde Universitetscenter.

Udvalg og fonde

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er generalsekretær for Det Kongelige Danske Geografiske Selskab og har sæde i Chefkollegiet for Geocenter København. Han er endvidere formand for bestyrelsen i Professor Niels Kingo Jacobsens Rejsefond.

Professor Sofus Christiansen er vicepræsident for Det Kongelige Danske Geografiske Selskab.

Lektor Ole Humlum har sæde i bestyrelsen for Knud Rasmussen Fondet.

Lektor Rolf Guttesen er formand for Færøernes Demografiske Selskab.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Lektor Rolf Guttesen har været konsulent for Færøernes Forskningsråd vedr. Center for Regional udvikling.

Lektor Hans Thor Andersen har været rådgiver for Københavns Kommunes udvalg vedr. bydelsinddelingen.

Professor Henrik Breuning-Madsen er konsulent for Joint Research Centre, Ispra (EU) vedr. tungmetaller.

Professor Henrik Breuning-Madsen er medlem af styregruppen for Landbrugets Rådgivningscenter Kvadratnet.

Lektor Jørgen Nielsen har været konsulent for Skov- og

Naturstyrelsens evaluering af Øresundskonsortiets overvågningsprogram: Strand og kyst.

Lektor Thomas Balstrøm har været konsulent for DANIDA/DHI vedr. Soil Survey and Land Resources, Bhutan.

Professor Chris Jensen-Butler har været rådgiver for Uddannelsesministeriet og Ministeriet for Videnskab og Teknik i Portugal.

Professor Sofus Christiansen har været konsulent for Det svenske Humanistisk-Samhällsvetenskaplige Forskningsrådet vedr. evaluering af svenske universiteters kulturgeografiske forskning.

Lektor Katherine Gough har deltaget i evalueringen af forskningsprogrammet "Cities, governance and civil society" ved Nordic Africa Institute i Uppsala.

Lektor Katherine Gough har været konsulent for Danida vedr. "Baggrundspapir om byer i dansk udviklingsbistand".

Tillidshverv

Professor Anette Reenberg har sæde i Naturrådets repræsentantskab, i Tøndermarskudvalget og MIKA/DANCED-MIFRESTA-udvalget (ministerudpeget); medlem af Rådet for Ulandsforskning (ministerudpeget); i bestyrelsen for WWF-Danmark; i bestyrelsen for International Center of Research in Agroforestry (ICRAF) – CG-systemet; i Danidas rådgivende panel for ENRECA (forskningskapacitetsopbygning); i WHO/OCP's "Ecological Group".

Lektor Niels Fold er repræsentant i Det Naturvidenskabelige Fakultets Internationale udvalg.

Professor Christian Wichmann Matthiessen er bestyrelsesmedlem for Øresundsuniversitetets Forskningsudvalg; formand for Den Danske Nationalkomité for Geografi; vicepræsident i EU's COST action 332; bestyrelsesmedlem i Det Kongelige Danske Geografiske Selskab; bestyrelsesmedlem i The Danish National Committee of ICSU; bestyrelsesmedlem af Scandinavian Academy of Management Studies; dansk delegat i The International Geographical Union; bestyrelsesmedlem i European Institute of Comparative Urban Research.

Lektor Morten Pejrup har sæde i Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd; formand for Forskningsstyrelsens ESA følgeforskningsudvalg; formand for Programkomitéen for Innovations Post.Doc. iværset af Forskningsforum.

Lektor Johannes Krüger er næstformand i Nat.-Fak. ph.d.-studienævn.

Lektor Kjeld Rasmussen er medlem af Rektors koordinationsudvalg for N/S- og miljø-satsningsområderne.

Professor Henrik Breuning-Madsen er medlem af understyregruppen i "Det Agrare Landskab" og har sæde i Teknisk komité for the European Soil Bureau, Ispra.

Lektor Niels Nielsen er formand Københavns Universitets Arktiske Station.

Lektor Stefan Anderberg er medlem af Den svenske Human Dimensions of Global Change-kommité og medlem af Forskningsrådsnævnden i Stockholm.

Professor Christian Christiansen er bestyrelsesmedlem i Baltic Marine Science; medlem Nationalrådet for Oceanologi.

Lektor Bent Hasholt er præsident for International Commission on Continental Erosion (ICCE), International Association of Scientific Hydrology (IAHS); medlem af Dansk Vandressource Komité; er National delegate of Northern Research Basin Group (NRB); næstformand i Dansk Standard CENTEC318, Standarder for hydrometri og sediment transport monitoring.

Lektor Thomas Balstrøm er næstformand i ESRI Danish User Group og er næstformand for UGIS.

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er medlem af "International Permafrost Association/International Union of Soil Science, Cryosols Working Group".

Lektor Henrik Søgaard er medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs klimakomité og IGBP-komité.

Formidling

Instituttets medarbejdere formidler i betydeligt omfang forskningsresultater og ekspertise til samfundet i form af ikke videnskabelige tidsskrifter, skolebøger, notater, kronikker, bidrag til Danmarks Nationalleksikon samt andre samleværker. Herudover registreres en betydelig foredragsvirksomhed samt interviews og indlæg i presse, radio og TV.

Udgivervirksomhed

Det Kongelige Danske Geografiske Selskab udgiver i samarbejde med Geografisk Institut følgende skriftrækker:

"Danish Journal of Geography" (udkommer årligt) indeholdende videnskabelige artikler til et internationalt publikum, ed. Professor Henrik Breuning-Madsen. I samme serie udkommer "Danish Journal of Geography – Special Issues". I 1999 udkom følgende to Special Issues: 1) "Agriculture, systems, landscapes, resources" ed. Henning Mørch og 2) "SEREIN-Environmental research in the Sahel" ed. Anette Reenberg.

I forbindelse med Den Internationale Geografiske Unions kongres hvert 4. år udkommer "Occasional Papers, Denmark". Herudover udkommer lejlighedsvis "Folia Geographica Danica" (afhandlinger o.l.), "Kulturgeografiske Skrifter" og "Atlas over Danmark".

Geografisk Institut udgiver desuden serien "Meddelelser fra Skallinglaboratoriet" og "Geographica Hafniensia". I førstnævnte udkom i 1999 Bind XXXVII: Thorbjørn J. Andersen, "Suspended Sediment Transport and Sediment Reworking at an Intertidal Mudflat, the Danish Wadden Sea". I Sidstnævnte udkom i 1999: Flemming Nielsen, "Issues in the Utilisation of Indigenous Knowledge in Agroforestry Research" og S. Anders Brandt, "Reservoir Desilication by Means of Hydraulic Flushing: Sedimentological and Geomorphological Effects in Reservoirs and Downstream Reaches As Illustrated by the Cachí Reservoir and the Reventazón River, Costa Rica".

Redaktionelle hverv

Professor Henrik Breuning-Madsen er hovedredaktør af "Danish Journal of Geography".

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er hovedredaktør af "Topografisk Atlas Grønland"

Lektor Ole Humlum er medlem af redaktionen "Geografiska Annaler" Sverige og "Norsk Geografisk Tidsskrift" Norge.

Lektor John Jørgensen er medlem af redaktionen af "Antipode" (Blackwell Publishers, Boston MA), og korresponderende redaktør af "International Journal of Urban and Regional Research" (Blackwell Publishers, Boston MA).

Lektor Troels Aagaard er medlem af redaktionen af "Journal of Coastal Research"; medlem af redaktionen af "Marine Geology".

Lektor Bent Hasholt er medlem af redaktionen af "Inter-

national Journal of Sediment Research” IRTCES; redaktør af Meddelelser fra Skalling-Laboratoriet.

Lektor Hans Thor Andersen er medredaktør af “Social fragmentation, social exclusion and urban governance” (forventes publiceret år 2000).

Lektor Johannes Krüger er medlem af redaktionen af “Bulletin of the Geological Society of Denmark”.

Lektor Thomas Balstrøm har været medredaktør af “GIS i Danmark 2”.

Udstillingsvirksomhed

Lektor Troels Aagaard har bidraget til en udstilling ved Skagen Odde Naturcenter.

Lektor Jesper Bartholdy er faglig redaktør for udstillingen “Kystcenter Thyborøn”, der åbner 2001.

Kongresser og symposier

Professor Chris Jensen-Butler arrangerede “International Research Seminar on the regional development impacts of the Øresund Bridge” i dagene 28.-29. november.

Lektor Bjarne Holm Jakobsen arrangerede et internationalt “Northern circumpolar Soil Map Meeting” i dagene 15.-19. marts. Der deltog 25 forskere fra 12 nationer.

Professor Anette Reenberg arrangerede “Danish Sahel Workshop” i dagene 3.-5. Januar. Der deltog 65 danske og udenlandske forskere.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Geografisk Institut har formaliseret forskningssamarbejde med relevante danske og udenlandske Universiteter og sektorforskningsinstitutioner og deltager i internationale forskningsprojekter finansieret af bl.a.: DANIDA, DANCED, EU (herunder Joint Research Centre Ispra og COST), CNRS, Forskningsstyrelsen, Miljø-og Energiministeriet, RUF samt private fonde og rådgivningsvirksomheder.

Gæsteforskere

Jerzy Bánski, Polen, oktober-december 1999.

T.W. Awadzi, Ghana, 2 måneder.

Mercer Sarquah, Ghana, 1 måned.

Marija Eidukeviciene, University of Klaipeda, Litauen, 10 dage.

Ron Sletten, Quarternary Research Centre, University of Washington, 2 måneder.

E.A. FitzPatrick, University of Aberdeen, 10 dage.

Ping Yin, Kina, 12 måneder.

Forskningsophold i udlandet

Lektor Henrik Søgaard har været på 1 1/2 måneders studieophold i Tomsk, Rusland i forbindelse med EU-projektet CONGAS.

Adjunkt Bo Elberling har været på 2 1/2 måneders forskningsophold ved University of Washington, Seattle USA med henblik på undersøgelser af diffusion i frossen jord.

Netværk

Professor Anette Reenberg er medlem af “JUF-netværk for jordbrugsrelateret ulandsforskning”.

Professor Christian Wichmann Matthiessen er bestyrelsesmedlem i “European Network of Universities in Capital Cities”.

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er koordinator for “Det

Arktiske Netværk” ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU.

Lektor Ole Humlum er medlem af “Working Group of the Circumpolar PhD Network in Arctic Environmental Studies (CAES Network)”.

Professor Chris Jensen-Butler er medlem af “Centre for Research on Transport, the Economy and the Environment (CENTRE)”.

Kim Spiegelberg Larsen er bestyrelsesmedlem i “Foreningen European Urban Manager Alumni Network (EU-MAN)”.

Ph.d. Morten Rasch er medlem af “European Network for Arctic-Alpine Multidisciplinary Environmental Research (ENVINET)”.

Lektor Niels Fold er repræsentant i “Development and International Relations” (Danish Ph.D.-network).

Instituleder Bjarne Holm Jakobsen

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 40,8 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 10,4 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 21 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,5 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 1 årsværk.

VIP Internt finansieret

Aagaard, Troels Kristian; lektor.

Agergaard, Jytte; adjunkt.

Anderberg, Bjørn Stefan; lektor.

Andersen, Hans Thor; lektor.

Anderson, Nicholas John; professor.

Backlund, Ann-Katrin; lektor.

Balstrøm, Thomas; lektor.

Bartholdy, Jesper; lektor.

Birch-Thomsen, Torben; lektor.

Bolwig, Simon; forskningsass.

Breuning-Madsen, Henrik; professor.

Bøcher, Jens Jensenius; forskningslektor.

Christiansen, Christian Møller; professor.

Christiansen, Hanne Hvidtfeldt; adjunkt.

Christiansen, Sofus Emil; professor.

Elberling, Bo; forskningsadj.

Engelstoft, Sten; lektor.

Fold, Niels Christian; lektor.

Friberg, Thomas; forskningslektor.

Gough, Katherine Venton; adjunkt.

Grundtmann, Jens Carl; civilingenjör.

Guttesen, Rolf Flemming; lektor.

Hansen, Birger Ulf; lektor.

Hansen, Frank; lektor.

Hasholt, Bent; lektor.

Humlum, Ole; lektor.

Jakobsen, Bjarne Holm; lektor.

Jensen-Butler, Christopher Nigel; professor.

Jeppesen, Henrik; lektor (dekan).

Jørgensen, John Noes; lektor.

Krogh, Lars; lektor.

Krüger, Johannes; lektor.

Larsen, Eva Zenica Gosvig; amanuensis.

Lind, Morten; forskningsass.

Matthiessen, Christian Wichmann; professor.

Møller-Jensen, Lasse; lektor.
 Mørch, Henning Frederik Christian; lektor.
 Nielsen, Bo Vilberg; forskningsass.
 Nielsen, Jørgen; lektor.
 Nielsen, Niels; lektor.
 Nielsen, Thomas Theis; forskningsass.
 Nordstrøm, Claus; amanuensis.
 Pejrup, Morten; lektor.
 Rasmussen, Erik; lektor.
 Rasmussen, Kjeld; lektor.
 Rasmussen, Michael Schultz; adjunkt.
 Reenberg, Anette Markan; professor.
 Sletten, Ronald S; forskningsadj.
 Søgaard, Henrik; lektor.
 Winther, Lars; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Asmussen, Jørn; forskningsass.
 Bøgh, Eva; forskningsadj.
 Fensholt, Rasmus; forskningsass.
 Gausset, Quentin; forskningsadj.
 Hansen, Lars; projektmedarbejder.
 Hansen, Trine Lagerberg; videnskabelig medarb.
 Heydenreich, Kristian; forskningsass.
 Hjertholm, Peter; forskningsadj.
 Holst, Mads Kahler; forskningsass.
 Lillie, Sune Daniel; videnskabelig medarb.
 Lund, Mads Erik Rossing; amanuensis.
 Mertz, Ole; forskningsadj.
 Nielsen, Flemming; forskningsstip.
 Nørgaard, Helle; amanuensis.
 Rigina, Olga; forskningsadj.
 Saarnak, Christopher Florian; forskningsass.
 Sandholt, Inge; forskningsadj.
 Thorsen, Dorte; forskningsass.
 Van Der Keur, Peter; forskningsadj.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Adriansen, Hanne Kirstine Olesen.
 Andersen, Thorbjørn Joest.
 Dybkjær, Gorm Ibsen.
 Larsen, Henrik Gutzon.
 Madsen, Lene Møller.
 Olsson, Thomas Leen.
 Stöber, Birgit Frauke.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Mikkelsen, Ole Aarup.

Ph.d.-afhandlinger

Bolwig, Simon: Livelihood Practices and Land Use in the Sahel – Labour allocation and adaptive capability among Fulani Rimaybe in Northern Burkina Faso.
 Brandt, Sven Anders: Reservoir desilation by means of hydraulic flushing.
 Jensen, Jan Juul: Geographical Information Systems and wetland restoration planning.
 Nordstrøm, Claus: Atmospheric exchange of greenhouse gases in arctic terrestrial ecosystems.

Fondsstøtte

COWI Consult

– Senegal projektet (Michael Schultz Rasmussen) kr. 1.096.320.

Carlsbergfondet

– Pilotundersøgelser af gletscher-surge (Niels Nielsen) kr. 100.000.

Danida

– Dansk forskers medvirken ved baseline studie i Zou, Benin (Anette Reenberg) kr. 164.000.

Dansk Polarcenter

– Dynamiske processer i Arktiske jorde (Bjarne Holm Jakobsen) kr. 84.000.

Forskningsstyrelsen ESA-følgforskning

– SAT-MAP-CLIMATE (Henrik Søgaard) kr. 329.288.

Forskningsstyrelsen/Nordatlantisk Forskning

– Linking land and sea at the Faroe Islands Mapping and understanding North Atlantic changes (Ole Humlum) kr. 4.000.000.

GEUS Danmarks og Grønlands Geol. undersøg.

– Kortlægning af områder i Vestgrønland (Niels Nielsen/Morten Rasch) kr. 325.900.

Miljøministeriet

– Oxidation og tungmetalfurening af arktiske økosystemer (Bo Elberling) kr. 500.000.

Miljøsekretariatet, Udenrigsministeriet

– The state of the senegalese environment (Michael Schultz Rasmussen) kr. 1.926.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Holocene geomorphic activity in coastal Greenland at glacier equilibrium line altitudes (Ole Humlum) kr. 370.000.
 – Samspil mellem klima og landskabsprocesser i Island og Grønland (Johannes Krüger) kr. 1.340.000.

Øresundsuniversitetet

– Infrastrukturens landskap (Stefan Anderberg) kr. 50.000.
 – Regional systems of innovation (A. Hay-Schmidt) kr. 100.000.

Publikationer

Aagaard T., Masselink G.: The Surf Zone. i: Handbook of Beach and Shoreface Morphodynamics s. 72-118, Andrew D. Short, John Wiley & Sons Ltd., Chichester 1999.
 Aagaard T., Greenwood B.: Directionality of cross-shore sediment transport in the surfzone under high-energy conditions. i: Coastal Sediments '99 s. 1003-1018, N.C. Kraus, W.G. McDougal, American Society of Civil Engineers, Reston, VA 1999.
 Aagaard T., Greenwood B., Nielsen J.: Cross-shore sediment transport: A field test of the Bailard energetics model. i: Coastal Engineering 1998 s. 2331-2343, Billy

- L. Edge, American Society of Civil Engineers, Reston, VA 1999.
- Adriansen H.K.O.: Pastoral mobility as a response to climate variability in African drylands. *Danish Journal of Geography* 1999 Vol 1 (special issue), s. 1-10.
- Agergaard J.: The household as a unit of analysis: Reflections from migration research in Nepal. *Danish Journal of Geography* Vol 99, s. 101-111, 1999.
- Agergaard J.: Settlement and changing land use in the Chitwan district of Nepal. *Danish Journal of Geography* Vol 1 (special issue), s. 11-19, 1999.
- Andersen H.T.: Social change and segregation in Copenhagen. *Geojournal* Vol 46, s. 7-16, 1998.
- Andersen H.T., Clark E., Hansen F., Jørgensen J.: Globalisering og det urbane – mellem vækst og velfærd. i: *Bypolitik, kvarterløft og velfærd. En antologi* s. 17-36, Kristensen, Hans (red.), Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm 1999.
- Balstrøm T.: (Mere om) digitale højdemodeller. i: *GIS i Danmark 2* s. 115-124, Thomas Balstrøm, Ole Jacobi, Esben Munk Sørensen, Teknisk Forlag, Kbh 1999.
- Balstrøm T., Jacobi O., Sørensen E.M.: GIS i Danmark 2 – en status. i: *GIS i Danmark 2* s. 315-325, Thomas Balstrøm, Ole Jacobi, Esben Munk Sørensen, Teknisk Forlag, Kbh 1999.
- Balstrøm T., Larsen J.N., Jacobi O.: Towards a second generation digital elevation model for Denmark. *Danish Journal of Geography* 99, s. 27-34, 1999.
- Brandt A., Swenning J.: Sedimentological and Geomorphological Effects of Reservoir Flushing: The Cacht Reservoir, Costa Rica, 1996. *Geografiske Annaler: Series A, Physical Geography* 81A (3), s. 391-407, 1999.
- Brandt J., Prihmdal J., Reenberg A.: Rural landuse and landscape dynamics – analysis of driving factors in space and time. i: *Landuse changes and their environmental impact in rural areas in Europe* s. 81-102, R. Krönert, J. Baudry, I. Bowler, A. Reenberg, Parthenon, Paris 1999.
- Breuning-Madsen H., Awadzi T.W.: The ecological laboratory – an enreca project at University of Ghana. i: *Remote sensing and geographical information systems in Ghana – research, applications and collaborations* s. 105-109, P.W.K. Yankson, M.S. Rasmussen, University of Ghana/ University of Copenhagen 1999.
- Breuning-Madsen H., Hedegård M., Balstrøm T.: Land assessment maps of Denmark based on the Danish soil classification's data bases and former trial land assessments. *Danish Journal of Geography* Vol 1 (special issue), s. 33-45, 1999.
- Bæcklund A-K., Clark E.: Ökulturgeografi – en underutnyttet potential. *Nordisk Samhällsgeografisk Tidsskrift* 28, s. 37-43, 1999.
- Bøgh E., Søgaaard H., Friborg T., Levy P.: Models of CO₂ and water vapor fluxes from a sparse millet crop in the Sahel. *Agricultural and Forest Meteorology* 93, s. 7-26, 1999.
- Bøgh E., Søgaaard H., Hanan N., Kabat P., Lesch L.: A remote sensing study of the NDVI-TS relationship and the transpiration from sparse vegetation in the Sahel based on high-resolution satellite data. *Remote Sensing of Environment* 69, 3, s. 224-240, 1999.
- Christiansen H.H.: Active Layer Monitoring in Two Greenlandic Permafrost Areas: Zackenberg and Disko Island. *Danish Journal of Geography* 99, s. 117-121, 1999.
- Christiansen H.H., Svensson H.: Windpolish Evidence: An Important Direct Indicator of Geomorphological Active Palaeo-Winds. A Reply to the Discussion by Vandenberghe, Isarin and Renssen. *Permafrost and Periglacial Processes* 10, s. 203-204, 1999.
- Christiansen H.H., Murray A.S., Mejdahl V., Humlum O.: Luminescence Dating of Holocene Geomorphic Activity on Ammassalik Island, SE Greenland. *Quaternary Geochronology* 18, s. 191-205, 1999.
- Christiansen H.H.: Highland Aeolian Deposits in the Faroe Islands. *Frødskepararit* 46, s. 205-213, 1998.
- Elberling B., Schippers A., Sand W.: Bacterial and chemical oxidation of pyritic mine tailings at low temperatures. *Journal of Contaminant Hydrology* Vol 41, issue 3-4, s. 225-238, 1999.
- Elberling B.: Oxygen uptake and heavy metal release in pyritic tailings at near freezing temperatures. i: *Water Resources and Environmental Research II* s. 569-573, J. Macintosh, G. Dandy, The Institution of Engineers, Australia, Australia 1999.
- Fog B., Reenberg A.: Landbrugsforskning i den 3. verden. i: *GIS i Danmark 2* s. 305-313, T. Balstrøm, O. Jacobi, E. M. Sørensen, Teknisk Forlag, København 1999.
- Fold N., Reenberg A.: In the shadow of the chocolate war: Local marketing of shea nut products around Tenkodogo, Burkina Faso. *Danish Journal of Geography* Vol 2 (special issue), s. 113-124, 1999.
- Fold N.: Small-scale processing of cooking oil in rural Zimbabwe and Burkina Faso. *Danish Journal of Geography* Vol 1 (special issue), s. 55-60, 1999.
- Friborg T., Søgaaard H., Nordstrøm C., Hansen B.U.: Controls on the greenhouse gas exchange of a high-arctic ecosystem. *Danish Journal of Geography* 99, s. 19-26, 1999.
- Friborg T., Søgaaard H., Lloyd C.R., Pauskov N., Christensen T.R.: Micrometeorological Measurements of Methane Emission from Siberian Wetlands. 61-61 s. AGU, 1999.
- Friborg T., Søgaaard H., Nordstrøm C., Hansen B.U., Christensen T.R.: Eddy Correlation of the Methane Exchange over a High-arctic Fen. *Geophysical Research Abstracts* Vol 1, no. 2, s. 571-571, 1999.
- Gough K.: The changing nature of urban governance in peri-urban Accra, Ghana. *Third World Planning Preview* 21 (4), s. 1999.
- Gough K., Yankson P.W.K.: The environmental impact of rapid urbanization in the peri-urban area of Accra, Ghana. *Danish Journal of Geography* 99, s. 89-100, 1999.
- Gough K.: Affording a home: Strategies adopted in low-income settlements in urban Colombia. i: *Housing and finance in developing countries* s. 119-135, Datta, K. and Jones, G. A. (eds.), Routledge, London 1999.
- Gough K.: Sustainable human settlements in the third world. *Danish Journal of Geography* Vol 1 (special issue), s. 69-74, 1999.
- Greve M., Breuning-Madsen H.: Soil mapping in Denmark. i: *Soil resources of Europe* s. 49-56, P. Bullock, R.J.A. Jones, L. Montanarella, Joint Research Centre, ISPRA, Italy 1999.
- Guttesen R.: Commander Loebners and vital necessities in the Faroe Islands in 1813. *Danish Journal of Geography* Vol 1 (special issue), s. 75-80, 1999.
- Guttesen R.: On the Oldest Territorial Division of the Faeroe Islands. *Frødskepararit* 47, s. 139-152, 1999.

- Guttesen R.: Vidmerkingar til Hvitubök (bemærkninger til Hvidbogen). 10 s. 1999.
- Hansen F., Christiansen S.: Hans Peter Steensby (1875-1920). i: Danske geografiske forskere s. 65-74, S. Illeris, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 1999.
- Hansen F.: Kristian Antonsen (1915-1987). i: Danske geografiske forskere s. 195-203, S. Illeris, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 1999.
- Hasholt B.: On classification and regionalisation of Danish Watercourses. Danish Journal of Geography Vol 1 (special issue), s. 81-88, 1999.
- Hasholt B.: Sediment Transport and Chemical Weathering Processes in a High Arctic Catchment. EOS, Transactions Vol 79 45, nov., s. 379-379, 1998.
- Hasholt B., Knudsen N.T.: Radio-echo Sounding at the Mitivakkat Gletcher, Southeast Greenland. Arctic, Antarctic and Alpine Research Vol 31, no 3, s. 321-328, 1999.
- Humlum O.: Late Holocene Climate in Central West Greenland: Meteorological Data and Rock Glacier Isotope Evidence. The Holocene 9-5, s. 581-594, 1999.
- Humlum O., Hansen B.U., Nielsen N.: Meteorological Observations 1998 at the Arctic Station, Qeqertarsuaq (69°15' N), Central West Greenland. Danish Journal of Geography 99, s. 113-115, 1999.
- Humlum O.: The Climatic Significance of Rock Glaciers. Permafrost and Periglacial Processes Vol 9-4, s. 375-395, 1999.
- Humlum O., Christiansen H.H.: Late Holocene Climatic Forcing of Geomorphic Activity in the Faroe Islands. Frødskaparrit 46, s. 169-189, 1998.
- Jakobsen B.H., Christiansen H.H., Elberling B., Hagedorn B., Sletten R.: Dynamics of High Arctic Soils: Physical and Chemical Processes in the Active Layer – Permafrost System. 48-49 s. 4th Annual Report, Dansk Polarcenter Viborg 1999.
- Jakobsen B.H.: Jordbunden. i: Grønlands Økologi s. 211-221, Erik Born, Jens Bøcher (eds.), Atuakkiorfik, Nuuk 1999.
- Kjær K.H., Krüger J.: De-icing of ice-cored moraines, Kötlujökull, Iceland: Processes, rates of ice melting and climatic significance of hummock moraine deposits. i: IAS 19th Regional European Meeting of Sedimentology s. 139-140, Lars B. Clemmensen, Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Repro Center, Kbh 1999.
- Krogh L.: Soil fertility variability and constraints on village scale transects in northern Burkina Faso. Arid Soil Research and Rehabilitation 13, s. 17-38, 1999.
- Krogh L., Greve M.H.: Evaluation of World Reference Base for soil resources and FAO soil map of the world using nationwide grid soil data from Denmark. Soil Use and Management 15, s. 157-166, 1999.
- Krüger J.: Johannes Krüger Selvbiografi. i: Danske Geografiske Forskere s. 305-319, Sven Illeris, Roskilde Universitet Forlag, Roskilde 1999.
- Krüger J., Kjær K.H.: A data chart for field description and genetic interpretation of glacial diamicts and associated sediments – with examples from Greenland, Iceland and Denmark. Boreas 28, 3, s. 386-402, 1999.
- Krüger J., Kjær K.H.: Processes and rates of dead-ice melting and lowering of ice-cored moraines in a humid maritime subpolar climate, Kötlujökull, Iceland. i: IAS 19th Regional European Meeting of Sedimentology s. 146-147, Lars B. Clemmensen, Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Repro Center, Kbh 1999.
- Krüger J., Aber J.S.: Formation of supraglacial sediment accumulations on Kötlujökull, Iceland. Journal of Glaciology 45, 150, s. 400-402, 1999.
- Krönert R., Baudry J., Bowler I., Reenberg A. (red.): Land use changes and their environmental impact in rural areas in Europe. 261 s. Parthenon, Paris 1999.
- Marcussen H.S., Reenberg A.: On scale and disciplinarity in the study of natural resource use in the Sahel – lessons from the SEREIN research program. Danish Journal of Geography Vol 2 (special issue), s. 1-14, 1999.
- Matthiessen C.W.: Christian Wichmann Matthiessen. i: Danske Geografiske Forskere s. 332-346, Sven Illeris (red.), Roskilde Universitets Forlag, Frederiksberg 1999.
- Matthiessen C.W.: Potential Integration of Copenhagen and Malmö-Lund. A Cross Border Project on the European Metropolitan Level. i: Proceedings of the Øresund Link Dredging and Reclamation Conference s. 1-10, Bo Mogensen, Claus Iversen, Øresund Link, Copenhagen 1999.
- Matthiessen C.W., Schwarz A.W.: Scientific Centers in Europe: An Analysis of Research Strength and Patterns of Specialisation Based on Bibliometric Indicators. Urban Studies Vol 36, no. 3, s. 453-477, 1999.
- Matthiessen C.W.: Examples of plans and planning system change. Danish Journal of Geography Vol 1 (special issue), s. 125-131, 1999.
- Matthiessen C.W., Schwarz A.W., Find S.: Research Gateways of the World: An Analysis of Networks Based on Bibliometric Indicators. i: Gateway Regions of the World s. 15-33, Å.E. Andersson, D.E. Andersson, Royal Institute of Technology, Stockholm 1999.
- Matthiessen C.W., Schwarz A.W., Streijffert B.: Copenhagen and Malmö-Lund United by the Øresund-bridge: An Integration Project on the European Metropolitan Level. i: World Class Cities s. 321-340, Caroline Andrew, Pat Armstrong, André Lapierre, International Canadian Studies, Ottawa 1999.
- Matthiessen C.W., Schwarz A.W.: Øresundsområdet – en ny forskningsbaseret region i Europa? 50 s. DTU, Kgs. Lyngby 1999.
- Mertz O., Reenberg A.: Building on diversity: Pathways to agricultural intensification in Burkina Faso. Danish Journal of Geography Vol 2 (special issue), s. 125-138, 1999.
- Mertz O.: Cultivation potential of two edible ferns, *Diplazium esculentum* and *Stenochlaena palustris*. Tropical Agriculture Vol 76 no. 1, s. 10-16, 1999.
- Mertz O.: Preliminary study on the potential of wild vegetables *Etilingera elatior*, *E. punicea* and *Commelina paludosa* vel aff. of Sarawak. Journal of Tropical Agriculture and Food Science Vol 27 no. 1, s. 27-38, 1999.
- Mertz O., Christensen A.E., Højskov P., Birch-Thomsen T.: Subsistence or cash: Strategies for change in shifting cultivation. Danish Journal of Geography Vol 1 (special issue), s. 133-142, 1999.
- Mørch H.: Mediterranean agriculture – an agro-ecological strategy. Danish Journal of Geography Vol 1 (special issue), s. 143-156, 1999.
- Prangsgaard K., Andersen S.T., Breuning-Madsen H., Holst M., Malmros C., Robinson D.: Gravhøje ved Lejrskov. KUML 1999, s. 53-97, 1999.
- Rasmussen K., Ka A., Adriansen H.K.O., Fensholt R.: Grazing gradients around deep boreholes in the Ferlo of Senegal. i: People and rangelands: Proceedings of the VI international rangeland congress s. 769-770, David El-

- dridge, David Freudenberger, 1999 VI international rangeland congress inc., Townsville, Australia 1999.
- Rasmussen K.: Land degradation in the Sahel-Sudan: The conceptual basis. *Danish Journal of Geography Vol 2* (special issue), s. 151-159, 1999.
- Rasmussen K., Møller-Jensen L.: A generic model of shifting cultivation. *Danish Journal of Geography Vol 1* (special issue), s. 157-164, 1999.
- Rasmussen K., Larsen N., Planchon F., Andersen J., Sandholt I., Christiansen S.: Agricultural systems and transnational water management in the Senegal river basin. *Danish Journal of Geography 99*, s. 59-68, 1999.
- Rasmussen M.S.: Advances in crop yield assessment in the Sahel using remote sensing data. *Danish Journal of Geography Vol 1* (special issue), s. 165-170, 1999.
- Rasmussen M.S., James R., Adiyasuren T., Khishigsuren P., Naranchimeg B., Gankhuyag R., Baasanjargal B.: Supporting Mongolian pastoralists by using GIS to identify grazing limitations and opportunities from livestock census and remote sensing data. *Geojournal 47*, s. 563-571, 1999.
- Reenberg A. Anette Reenberg (ed.): *SEREIN – environmental research in the Sahel*. 164 s. *Danish Journal of Geography*, Kbh 1999.
- Reenberg A., Baudry J.: Landuse and landscape changes – the challenge of comparative analysis of rural areas in Europe. i: *Landuse changes and their environmental impact in rural areas in Europe* s. 23-41, R. Krönert, J. Baudry, I. Bowler, A. Reenberg, Parthenon, Paris 1999.
- Reenberg A.: Acricultural systems in time and space – the dynamic mosaic of land use. *Danish Journal of Geography Vol 1* (special issue), s. 181-190, 1999.
- Richardt N., Klint K.E.S., Krüger J.: Subglacial deposits from an advance-stagnation cycle of Kötlujökull, Iceland. i: *IAS 19th Regional European Meeting of Sedimentology* s. 209-210, Lars B. Clemmensen, Det Samfundsvideenskabelige Fakultets Repro Center, Kbh. 1999.
- Sandholt I., Andersen J., Dybkjær G.I., Lo M., Rasmussen K., Refsgaard J.C., Høgh-Jensen K.: Use of remote sensing data in distributed hydrological models: Applications in the Senegal river basin. *Danish Journal of Geography 99*, s. 47-57, 1999.
- Søgaard H., Nordstrøm C.: Carbon dioxide exchange in a high-arctic fen estimated by eddy covariance measurements and modelling. *Global Change Biology Vol 5*, s. 547-562, 1999.
- Søgaard H., Lund M., Bolwig S.: A comparison of modelled and measured millet production on northeastern Burkina Faso. *Danish Journal of Geography Vol 2* (special issue), s. 69-79, 1999.
- Søgaard H.: Ecosystem CO² exchange from the Sahel to the Arctic – in a global change perspective. *Danish Journal of Geography Vol 1* (special issue), s. 191-198, 1999.
- Søgaard H.: Fluxes of carbon dioxide, water vapor and sensible heat in a boreal agricultural area of Sweden – scaled from canopy to landscape level. *Agricultural and Forest Meteorology 98-99*, s. 463-478, 1999.
- Søgaard H.: Simulated carbon dioxide exchange of levels of barley scaled to the canopy and compared to measured fluxes. *Agricultural and Forest Meteorology 98-99*, s. 479-489, 1999.
- Van der Meer M.J.J., Kjær K.H., Krüger J.: Subglacial water-escape structures, Slettjökull, Iceland. *Journal of Quaternary Science 14*, 3, s. 191-205, 1999.
- Winther L.: Regional teknisk forandring og stiafhængig udvikling. Eksemplificeret ved jern- og metalindustrien i Danmark. *Nordisk Samhøllsgeografisk Tidsskrift 28*, s. 79-94, 1999.
- Winther L.: Regional teknisk forandring og stiafhængig udvikling. *Dansk industris regionale udvikling 1980-1994*. 1-274 s. Kbh. 1997.
- Yin P., Vindsløv S., Bartholdy J.: Grain-size distribution of sandy sediments – sieving versus settling. *Danish Journal of Geography 99*, s. 9-17, 1999.

Studienævnet for Geografi

Studienævnet

Pr. 1.2.1999 bestod studienævnet af lærerrepræsentanter: Lektor Sten Engelstoft (studieleder), lektor Birger Ulf Hansen (vicestudieleder), lektor Torben Birch-Thomsen og lektor Lars Krogh samt 4 studenterrepræsentanter: Stud.scient. Sofie Hertz, stud.scient. Henrik Sulsbrück Møller, stud.scient. Bo Gregersen og stud.scient. Louise Juul Østergård.

Evalueringen

Evalueringen af geografiuddannelserne har i perioden fra efteråret 1998 til foråret 1999 undergået en evaluering foretaget af Centret for kvalitetsudvikling og evaluering af de højere uddannelser. Evalueringen, der overvejende var positiv, sagde bl.a., at uddannelserne indholdsmæssigt såvel som strukturelt besidder mange gode kvaliteter samt at de særligt er kendetegnet ved at vise stor fleksibilitet og lydhørhed i forbindelse med forandringer idet man bl.a. har formået at tilpasse sig et radikalt ændret arbejdsmarked. Som et resultat af evalueringsrapporten har Institutet og studienævnet igangsat en række foranstaltninger. Instituttet har (på tværs af de eksisterende styrende organer) oprettet et undervisningsudvalg med det formål at fremme langsigtede perspektiver for uddannelsens udvikling. I studienævnsregi har man gennemført en række mindre studieplansrevisioner, med henblik på yderligere at fremme en bedre udnyttelse af moderne informationsteknologi på alle niveauer af studiet, dels arbejdet med at etablere en sidefagsordning, hvilket kan forventes at ske i løbet af foråret 2000. Endelig har nævnet igangsat et arbejde med henblik på bedre at kunne gennemføre systematiske evalueringer af undervisningen.

Nyheder om studierne

Undervisningen ved Geografisk Institut bygger på tre skemalagte 3-årige bacheloruddannelser samt en 2-årig kandidatuddannelse, der tilrettelægges individuelt. Sammenhængen i de forskellige uddannelsesforløb fremgår af studieplanen og de dertil knyttede kursusbeskrivelser samt af nedenstående kortfattede oversigt, jf. i øvrigt studiehandbogen:

Bacheloruddannelserne: De tre bacheloruddannelser i hhv. naturgeografi, kulturgeografi og geoinformatik er opbygget således, at de tre første semestre omfatter en fælles introduktion til geografis forskellige fagområder. Endvidere er der, bl.a. af hensyn til skolekompetancen, knyttet kurser i geologi. I 4. og 5. semester kan der herefter foretages en specialisering i en af de tre ovennævnte bachelorlinier:

I naturgeografi uddybes kendskabet til pedologi, klimatologi, hydrologi og geomorfologi, ligesom der læses støttfag i fysik.

Den kulturgeografiske specialisering omfatter et udvalg af discipliner inden for den økologiske- og/eller socio-økonomiske geografi, og der læses støttfag i enten botanik eller økonomi.

Endelig omfatter geoinformatik-bacheloren en specialisering inden for overvejende teknisk betonedede fag som geografiske informationssystemer, remote sensing, kartografiske og topografiske metoder, opmåling samt rumlig analyse og modellering. Her læses geodæsi, rekvireret ved Niels Bohr Institutet, som støttedisciplin.

Kandidatuddannelsen: For bedst muligt at udnytte geografis brede spektrum af forskellige discipliner er kandidatuddannelsen opbygget i to dele. Først et års tilvalgsuddannelse efterfulgt af et års selvstændige specialestudier

med individuel vejledning. Ideen bag kandidatuddannelsen er, at den studerende i det første år af kandidatuddannelsen, som forberedelse til specialestudiet, vælger 2 af instituttets 13 undervisningsmæssige fagområder (jf. studieplanens §6 stk. 2.1) og supplerer disse med en tematisk udbygning. Endvidere læses et, for den studerendes specialeplaner, relevant udvalg af tekniske støttemoduler, ligesom der er mulighed for at følge et feltkursus (hovedfagskursus) samt evt. en hovedfagsekskursion.

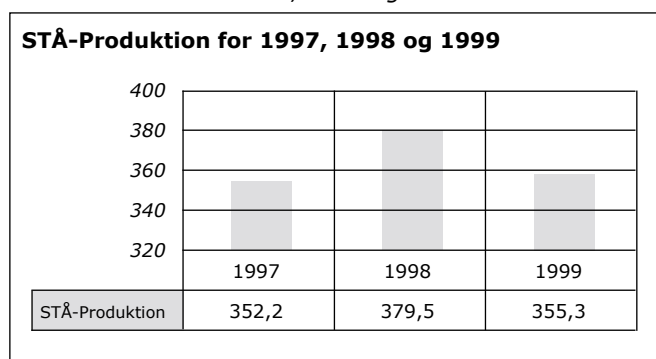
Statistik

Generelt udviser Institutets kandidatproduktion store årlige variationer, men som en gennemsnitsbetragtning er det årlige kandidatantal i de seneste 10 år steget med mere end 70%. Også antallet af årligt producerede studietrinsårsværk varierer ganske meget på årsbasis. Dette skyldes især den varierende kandidatproduktion.

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Geografi	Teo	Samf	Hum	Øvrige nat	Meritoverført	I alt
Geografi	232,1	1,0	2,6	0,5	22,1	1,0	259,3
Geoinformatik	8,1		0,0	0,0	2,2		10,3
Kulturgeografi	73,3	0,3	2,8	1,0	2,5		79,9
Naturgeografi	17,8		0,0	0,0	0,6		18,3
Samf	0,1						
Hum	2,3						
Øvrige nat	17,1						
Merit- og gæstestud.	4,6						
I alt	355,3						367,8

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Sten Engelstoft

Institut for Idræt

Intituttets ledelse og organisation

Pr 1.2.1999: Institutleder er Forskningsprofessor, dr.phil. Bodil Johannsen.

Bestyrelsen består desuden af vicebestyrer, lektor, dr.scient. Kurt Jørgensen (AHF), lektor, dr.scient Jens Bangsbo (AHF), lektor, ph.d. Else Trangbæk (AHS), idrætslektor, ph.d. Per Jørgensen (AHS), idrætslektor, ph.d. Erik Mygind (APPP), laborant Irene Bech Nielsen og sekretær Birgit Hansen.

Organisation

Institut for Idræt er opdelt i 3 afdelinger med en fælles administration: Afdeling for Human Fysiologi (AHF), Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab (AHS) og Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi (APPP). De 3 afdelingers bestyrere er Erik A. Richter (AHF), Bjarne Ibsen (AHS), Mikkel Sørensen (APPP).

Administrationen ledes af administrator Enno Hofeldt, som er sekretær for ledelsen og leder af fællessekretariatet og bogholderiet.

Adresse

Institut for Idræt
Nørre Allé 51
2200 København N
Telefon: 35 32 08 29
Fax: 35 32 08 70
E-mail: ifi@ifi.ku.dk
<http://www.ifi.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Idrætsuddannelserne under Københavns Universitet er en flerfaglig uddannelse, dækkende fra menneskets biologi og tilpasning til omgivelser og træning, organsystemers og cellers funktioner, epidemiologiske, historiske og sociologiske synsvinkler på motion og idræt, pædagogik og psykologi i relation til alle former for fysisk aktivitet og til praktisk indlæring af idrætslige færdigheder. Udover undervisningen af universitetsstuderende udbyder instituttet efter-/videreuddannelse under Åben Uddannelse til bl.a. lærere inden for forskellige skoleformer, pædagoger, ergo-/fysioterapeuter m.v. samt til den frivillige idræt.

Fysiske rammer

Instituttet har fået en ny idrætshal, indviet 15. september 1999. I hallen er der plads til gymnastik- og atletikredskaber, der kan fx spilles basketbold, volleyball, udøves gymnastik og dans. Et rektangulært bygningsselement med 6.4 m lofthøjde, og indeholder en 40 m lang løbebane, springbaner med grav og i den ene ende en klatrevæg. Kælderetagens halvcirkel er opdelt i et styrketræningsrum med moderne udstyr, samt et forsøgsrum med løbebånd, kondicykler og romaskiner. Her findes desuden bl.a. omklædningsfaciliteter, sauna og værksted.

Hallen er udsmykket med store malerier af kunstneren Claus Havemann. Udenfor bygningen ligger to store behuggede granitsten, som er udført af billedhugger Olaf Manske, støttet af Weimanns legat.

Personaleforhold

Instituttet havde i alt i 1999 14,5 VIP årsværk med forskningsret og -pligt, 14,9 A/L uden forskningsret og -pligt med udviklingsarbejde, 2,6 amanuenser, 4 A-TAP og 23,8 TAP. Desuden eksterne undervisere: 2 lektorer, 27 undervisningsassistenter og 5 kombinationsansatte undervisere, samt 2 1/2 fondslønnede forskere. Til instituttet var knyttet 9 ph.d.-studerende.

Afdeling for Human Fysiologi

Afdelingens forskning omfatter menneskets fysiologi i hvile, under og efter arbejde. Forskningen koncentrerer sig om forskningsområder: Muskelstofskifte og kredsløbsregulering som er hovedindsatsområdet, samt muskelfunktion, biomekanik og arbejdsfysiologisk ergonomi, som er et mindre indsatsområde. Undersøgelser foretages på alle organisationsstrin fra forsøg på mennesker til organsystemer, cellekulturer og subcellulære systemer. Undersøgelserne kan være grundvidenskabelige eller rettet mod idrætten eller arbejdslivet. En del af laboratoriets ansatte indgår i Center for Muskelforskning støttet af Danmarks Grundforskningsfond.

Forskningsvirksomhed

Muskelstofskifte og ernæring

Enzymet AMPkinase aktiveres i arbejdende skeletmuskler og er foreslået at være ansvarlig for den arbejdsinducerede stigning i glukoseoptagelse i skeletmuskler. Vi har vist, at i langsomme, røde muskelfibre (soleus-musklen hos rotter) aktiveres AMPkinasen ikke, hvis musklen er prækonditioneret med høje glykogenkoncentrationer, mens enzymet aktiveres 6-fold, hvis glykogenkoncentrationen i musklen er lav før arbejdet. Alligevel er stigningen i glukosetransport ens i de 2 situationer. Stigning i AMPkinase-aktivitet er således ikke en nødvendighed for at aktivere glukosetransport i arbejdende skeletmuskler (samarbejde med Thorkil Ploug, Panum Institutet, og Lee Witters, Dartmouth, USA)

Indtagelse af kreatin viser sig at øge muskelvækst og stigning i muskelstyrke, når human lårmuskulatur genoptrænes efter immobiliseringsinduceret muskelatrofi. Overraskende fandtes også en stigning i muskelomfang og muskelstyrke i muskler, som ikke deltog i træningen. Kreatin har således tilsyneladende en muskelopbyggende virkning (Samarbejde med Peter Hespel, Leuven, Belgien).

Regulering af muskelstofskiftet er undersøgt under arbejde hos utrænede, moderat trænedede og veltrænede kvinder og mænd. Stofskiftet karakteriseres ved arterio-venøse substratdifferencer, indgift af stabile isotoper, mikrodialyse af muskel- og fedtvæv samt muskelbiopsier.

Der bestemmes fedtfri legemsvægt og fedtprocent (samarbejde med Bente Stallknecht og Thorkil Ploug, Panum Institutet og Gerrit van Hall, Center for Muskelforskning på Rigshospitalet).

Regulering af muskelstofskiftet under restitutionperioden efter fysisk aktivitet er undersøgt med det formål at opnå kendskab til, hvilket energisubstrat der benyttes i denne periode, samt hvilke mekanismer der ligger til grund for substratvalget. I en forsøgsrække udfører mandlige forsøgspersoner cykelarbejde på to forskellige intensiteter (50 %VO₂ max og 85% VO₂ max) men med samme mængde arbejde.

Skeletmuskler transporterer langkædede fedtsyrer ind i cellerne via transportproteiner, såkaldte fedtsyretransportører. Vi har undersøgt, hvilke af de fra rottemuskulatur kendte transportører, der findes i human skeletmuskulatur. Derudover undersøges også, hvilke mekanismer der er involveret i reguleringen af fedttransporten i human skeletmuskel og hvorledes disse påvirkes af fysisk aktivitet, træning og kost (Samarbejde med A. Bonen, University of Waterloo, Canada).

(Bente Kiens, Erik A. Richter, Jørgen Wojtaszewski, Jens Daugaard, Jakob N. Nielsen, Birgitte Ursø, Jørn Helge, Wim Derave).

Isolering og karakterisering af proteiner ansvarlige for insulin-induceret mobilisering af intracellulære glukosetransportproteiner i skeletmuskulatur

I skeletmuskulatur mobiliserer insulin og muskelkontraktioner intracellulære vesikler indeholdende glukosetransportproteiner (GLUT4) til overflademembranen. Der har været arbejdet på at udvikle en målemetode, hvor GLUT4 protein mobiliseringen direkte kan måles. Det er lykket at udvikle et cellefrit assay, der kan udføres i et reagensglas (*in vitro*), der afspejler GLUT4 protein mobiliseringsmekanismen. Det blev fundet, at aktivering af phospholipase D inducerede en mobilisering af GLUT4. På nuværende tidspunkt arbejdes der på yderligere at karakterisere det enzymatiske apparat, der er vigtigt for mobiliseringen af GLUT4 vesiklerne (Søren Kristiansen og Erik A. Richter).

Energiproduktion og blodgennemstrømningsregulering under arbejde

Energiproduktion under arbejde er blevet studeret under anvendelse af nye metoder, hvor bl.a. en muskels totale varmeproduktion kan bestemmes. I den forbindelse studeres, i et samarbejde med Ulla Rasmussen og Hans Rasmussen, August Krogh Institutet, isolerede mitokondrier fra human muskulatur for at undersøge, hvordan arbejde og træning påvirker mitokondriernes funktion. I en række studier belyses musklernes nukleotidnedbrydning og medfølgende purinproduktion under og efter arbejde. Det er vist, at der ikke foregår en netto nedbrydning af ATP i den første del af et arbejde, men at der derefter og i den efterfølgende restitutionperiode er en betydelig nedbrydning af ATP ledsaget af en purinproduktion. Et betydeligt forskningsområde er regulering af blodgennemstrømning i skeletmuskler. Det undersøges, hvordan musklerne selv kontrollerer blodtilførsel ved frisættelse og produktion af substanser såsom adenosin, nitrogenoxid og kalium, samt hvordan koncentrationerne af sådanne substanser i musklerne reguleres. I forsøgene anvendes forskellige modeller strækkende sig fra membranfraktioner, over isolerede celler af forskellig art, til forsøg med mennesker. Specielt anvendes den såkaldte mikrodialyseteknik til at manipulere og undersøge en lang række karudvidende substanser under arbejde. I en række studier er det endvidere konstateret, at der er en tæt relation mellem arbejdsintensitet, blodgennemstrømning og interstitiel kaliumkoncentration. Endvidere er der fundet værdier af kalium der klart overstiger de niveauer, som er vist har en betydelig hæmmende effekt på musklens arbejdsevne. Det synes således åbenlyst, at kalium koncentrationen har en vigtig regulatorisk rolle, og det undersøges, hvad der regulerer musklernes kalium koncentrationer (Ylva Hellsten og Jens Bangsbo).

Fysiologi i fodbold

Studier af fysiologi i fodbold fortsætter bl.a. med undersøgelse af fodboldspillernes evne til at genopbygge muskelsukker efter arbejde. Endvidere studeres professionelle spillere fra en række danske og europæiske topklubber for at belyse forskellige træningsformers betydning for arbejdsevnen under fodboldspil (Jens Bangsbo).

Legemstemperatur og træthed under arbejde

Høj legemstemperatur fører til træthed under arbejde i varme. Er denne træthed lokaliseret i hjernen? Vi målte ved hjælp af EEC, elektroencefalografi, den elektriske aktivitet i frontallappen, hvor en forskydning i forholdet mellem alfa og β powerspektrene er udtryk for ændring i motivation og opmærksomhed (alertness). Ved stigende legemstemperatur under arbejde i varme øges forholdet mellem alfa og β powerspektrene, idet β powerspekter aktiviteten faldt. Arbejdet fortsættes med målinger over flere områder på hjernebarken, og under forhold, hvor den subjektive træthedsformemmelse ændres under hypertermi og arbejde ved køling af ansigtet (Samarbejde med cand.scient. Lars Nybo og Gert Christoffersen August Krogh Institutet) (Bodil Johannsen).

Elitetræning af børn

Som en del af det interdisciplinære forskningsprogram "Børn og Eliteidræt" studeres elitebørns fysiske præstationsevne sammenlignet med "normale" børns og set i relation til alder, køn, udviklingstrin, idrætsgren samt det niveau, idrætten dyrkes på (Klaus Klausen, Kurt Jørgensen, Jesper Bencke, Lone Hansen).

Holdningsmusklernes fysiologi og arbejdsfysiologisk ergonomi

Undersøgelser af den paravertebrale muskulaturs intramuskulære tryk, blodgennemstrømning, ilttension og EMG under isometriske muskelkontraktioner på forskellige belastningsniveauer. Derudover studeres rygmusklernes anticipatoriske reaktion som svar på pludselige påvirkninger og i hvilket omfang de kan trænes. Desuden er mindre træningsstudier gennemført hvor det studeres, hvorledes bevægelser i horisontalplanet påvirker rygfunktionen.

Endelig er der i samarbejde med Institutionen för bevægeapparats medicinske Sjukdommar, Lunds Universitet lavet pilotforsøg angående anticipatorisk aktivitet i den transverselle bugmuskel i forbindelse med tunge løft.

I samarbejde med Arbejdsmiljøinstituttet og Odontologisk Institut, og Medicinsk Anatomisk Institut, Biomekaniklaboratoriet, KU er studierne af vævskompositionen og den akutte fysiologiske respons i skulder og armmuskler hos personer med og uden arbejdsrelateret bevægeapparatbesvær fortsat. Der er tillige foretaget en række projekter omhandlende ryg- og skulderbelastning hos renovationsarbejdere samt studier af uforudsete hændelser og arbejdsrelaterede ryglidelser blandt kvinder i plejesektoren (Kurt Jørgensen, Klaus Klausen, Pernille Kofoed Nielsen, Mogens Theisen Pedersen, Thomas Bull Andersen).

Biomekanik og motorisk kontrol

Der er foretaget en kvantificering af humane seners mekaniske egenskaber *in vivo* og betydningen af seners viskoelastiske creep for motorisk styring og bevægeøkonomi under længerevarende cykliske belastninger er undersøgt. H-refleksmodulering under ergometercyklung med forskellige

kadencer og belastninger, posturale kontrolstrategier, samt motoriske og non motoriske hjerneprocesser er undersøgt hos hurtigt og langsomt reagerende individer (MV). I samarbejde med Institut for Medicinsk Anatom, Biomekaniklaboratoriet og Team Danmarks testcenter er der foretaget undersøgelser af løbeøkonomi og muskelfunktion hos idrætsudøvere (Michael Voigt og Klaus Klausen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Bodil H. Johannsen er Institutleder for Institut for Idræt samt medlem af Team Danmarks repræsentantskab. Medlem af Statens Naturvidskabelige Forskningsråd og Forskningsforum til august 1999.

Erik A. Richter er afdelingsleder for Laboratoriet for Human Fysiologi, samt formand for Forsknings- og ph.d.-udvalget ved Institutet.

Bente Kiens er Studieleder og formand for Studienævnet for Idræt, mentor for faget Idræt og medlem af Idrættens Forskningsråd.

Kurt Jørgensen er viceinstitutleder samt formand for det landsdækkende censorkorps i Idræt på universiteterne, repræsenterer universiteterne i det undervisningsministerielle udvalg "Idrætsundervisningen i det danske uddannelsessystem" og er formand for Rådet for de højeste idrætsuddannelser i Norden (RHIN).

Jens Bangsbo er medlem af Team Danmarks forskningsudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Jens Bangsbo har været medredaktør for en række bøger.

Erik A. Richter er medlem af advisory board af Scand. J. Exerc. and Sports Med.

Kurt Jørgensen er medlem af advisory board for International Journal of Industrial Ergonomics og Scandinavian Journal of Work, Environment and Health.

Foredrag

Erik A. Richter har været inviteret foredragsholder i Rom, Italien og Toronto, Canada.

Bente Kiens har været inviteret foredragsholder i Toronto, Canada.

Jens Bangsbo har været inviteret foredragsholder i Porto, Portugal, Firenze, Italien; Oslo, Norge, Rungsted, Danmark, Orlando, USA og Bounos Aires i Argentina.

Ylva Hellsten har været inviteret foredragsholder i Rungsted, Danmark.

Kongresser og symposier

YH og JB har været arrangør af International Acta Physiol. Scand møde i Rungsted, Danmark og et ph.d.-kursus.

Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab

Afdelingen beskæftiger sig med forskning og undervisning i historie og samfundsvidenskab. Forskningen omfatter såvel teoretiske analyser, som større empiriske undersøgelser af idrætten og kropskulturen.

Forskningsvirksomhed

Forskningen kan opdeles i 5 overordnede temaer:

Idræt og køn i historisk belysning

En historisk analyse af kvindeidrættens udvikling og betydning i perioden fra 1850 til 1920, hvor der især fokuseres på lærerindernes betydning for udviklingen. Projektet gennemføres delvist som et komparativt studie af udviklingen i Danmark, England og USA (Else Trangbæk). I tilknytning til dette projekt gennemføres en analyse af "Kvindehåndbolden i Danmark 1905 – 1970" (ph.d.-stipendiat Ole Skjerk) og en undersøgelse af "Gymnastiklærerindernes betydning for kvindeidrættens udvikling ca. 1900 – 1940" (ph.d.-stipendiat Anne Lykke Poulsen).

Idræt og socialisering i historisk belysning

Forskningen koncentrerer sig om historiske analyser af idrættens socialisations- og dannelsesmæssige betydning. Dette belyses bl.a. ved analyser af skoleidrættens udvikling, sportens historie og sundhedens og hygiejnens historie. Forskningen omfatter endvidere den olympiske bevægelses historie set i en traditionel kontekst om selvforståelse contra virkelighed (Per Jørgensen).

Idrætten mellem stat, marked og fællesskab

Forskningsprojektet tager sit udgangspunkt i samfundsvidenskabelige teorier, der opdeler samfundet i tre sektorer – stat, marked og civilt samfund – og samspillet mellem disse. Under denne fælles teoretiske ramme gennemføres tre projekter, der helt eller delvist benytter sig af fælles empiri, der består af såvel historiske kilder som kvantitative undersøgelser fra to bydele i København, Ballerup Kommune og Salling-Fjends regionen i Viborg Amt. I 1998 blev der gennemført en kvantitativ undersøgelse af den voksne befolknings idrætsdeltagelse, i 1999 gennemførtes en tilsvarende undersøgelse af 5. og 9. klasses børn i de samme områder, og i 2000 gennemføres en kvantitativ undersøgelse af idrættens organisering i de fire områder. Forskningsprojektet, der afsluttes i 2001, indgår i et nordisk komparativt projekt og et europæisk projekt om "sport and welfare society". De tre delprojekter er følgende:

1) Forandringer i idrættens organisering: Projektet tager sigte på at belyse to approaches til forståelse af, hvordan organisationer og populationer af organisationer forandrer sig: Tilpasningsapproachen og selektionsapproachen (Bjarne Ibsen).

2) Idræt, motion og hverdagsliv: Med udgangspunkt i den strukturelle livsformsteori går projektet ud på at undersøge sammenhængen mellem hverdagsliv og idræt (forskningsadjunkt Laila Ottesen).

3) Udformningen af den kommunale idrætspolitik: Projektet går ud på at belyse samspillet mellem den offentlige sektor (kommunen) og den frivillige sektor (idrætsforeningerne) og derunder idrættens og det offentliges selvforståelse belyst ved hjælp af mentalitetshistorisk metode (ph.d.-stipendiat Morten Mortensen).

Under samme overordnede forskningstema gennemføres også en undersøgelse af motiver for frivilligt arbejde i forskellige organisationsfelter i Danmark, hvor ændringerne i holdningen til frivilligt arbejde siden slutningen af 1989 analyseres og motiverne for frivilligt arbejde i idrætsforeninger sammenlignes med frivilligt arbejde i andre dele af den frivillige sektor (forskningsassistent Ulla Habermann).

Kropssociologi og bevægelsessociologi

Forskningen omfatter flere temaer: Kropssociologi og kropsfilosofi, kropssociologi og sundhedsteori (derunder bl.a. kropsbilleder og overvægt som en del af en PAN-EU empirisk undersøgelse af fysisk aktivitet og holdninger dertil) samt sociologisk bevægelsesteori (idræt, dans, leg) (Søren Damkjær).

Foruden disse 5 overordnede temaer i afdelingens forskning, har afdelingen i 1999 medvirket til gennemførelsen af en række empiriske undersøgelser af brugen af og holdningen til dopingmidler i Danmark som en del af udarbejdelsen af en Hvidbog om doping til Kulturministeriet (Bjarne Ibsen og post.doc. stipendiat Inge Kryger Pedersen, som i 1999 blev ansat som adjunkt på Sociologisk Institut).

Andre ph.d.-projekter

Endelig pågår der to ph.d.-studier, som ikke kan indplaceres under de overordnede forskningstemaer. Det første projekt er undersøgelsen "Idrætsundervisning, livsalder og arbejdsmiljø", der bl.a. omfatter en analyse af alderens betydning for idrætslærerens identitet og tackling af undervisningen, fagligt og pædagogisk (ph.d.-stipendiat Mette Krogh Christensen).

Det andet projekt belyser Tilskuertyper i eliteidræt, med inspiration fra Thomas Højrup's etnologiske livsformsanalyse og Hegels praksisbegreb (ph.d.-stipendiat Thomas Ilkjær), og det tredje projekt tager sigte på at afdække årsagerne til forskellige kvindeløbs succes, rekrutteringsmekanismer og deltagersammensætning, herunder deltagernes idrætslige baggrund (ph.d.-stipendiat Winnie Brandt Madsen, som p.t. har orlov).

Faglige og administrative hverv**Tillidshverv**

Per Jørgensen er medlem af bestyrelsen og formand for Udviklingsarbejdsudvalget på Institut for Idræt og medlem af bestyrelsen for Dansk Idræthistorisk Forening.

Else Trangbæk er medlem af bestyrelsen, undervisningsudvalget og forsknings- og ph.d.-udvalget på Institut for Idræt, formand for Idrættens Forskningsråd, medlem af Team Danmarks repræsentantskab, medlem af arbejdsgruppe i Kulturministeriet omkring revidering af Team Danmark og loven, medlem af den videnskabelige komité i European Committee for the History of Sport, medlem i Mette Winklers fond, formand for Danmarks Idræts-Forbunds københavnerudvalg.

Bjarne Ibsen er afdelingsleder for Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab; medlem af Programstyret for forskningsprogrammet "Idrett, samfund og frivillig organisering" under Norges Forskningsråd, i bestyrelsen for den selvejende institution Idrætsforsk ved Gerlev Idrætshøjskole, medlem af Kontaktudvalget for frivilligt socialt arbejde under Socialministeriet; medlem af Idrættens Forskningsråd og medlem af Kulturministeriets ekspertudvalg til udarbejdelse af en hvidbog om doping i Danmark.

Søren Damkjær er medlem af forsknings- og ph.d.-udvalget på Institut på Idræt.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Else Trangbæk er medlem af Advisory Board of Scandina-

vian Journal of Medicine & Science in Sports indenfor området: Social and Behavioural Aspects of Sports; med i den videnskabelige komité European Committee for the History of Sport; konsulent for redaktionen på Den Store Danske Encyclopædi for emnet sport og idræt.; konsulent på Kvindebiografisk leksikon på idræt; konsulent på encyclopedia of Women & Sport.

Bjarne Ibsen er i Advisory Board for Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports i området Social and Behavioural Aspects of Sports.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afholdelse af forskningsseminar om "Idræt, sundhed og velfærdssamfund" i Idrættens Forskningsråds regi (Bjarne Ibsen).

Afholdelse af nordisk forskningsseminar om "The Organization of Sport in the Nordic Countries" (Bjarne Ibsen og Laila Ottesen).

Institut for Idræt har støttet udgivelse af to bøger i samarbejde med European Committee for the History of Sport: The History of Physical Education & Sport from European Perspectives and Gender & Sport from European Perspectives (ed. Else Trangbæk).

Per Jørgensen har i perioden 1/8 – 15/12 været tilknyttet University of British Columbia, School of Human Kinetics, Vancouver som underviser og gæsteforsker.

Ph.d.-stipendiat Morten Mortensen har i perioden 1/9 – 1/12 været tilknyttet Historiska Institutionen, Stockholms Universitet.

Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi

Afdelingens forskning og udviklingsarbejde er relateret til pædagogiske, psykologiske og tværvideenskabelige emner. Der tilstræbes en kobling mellem forskning og udviklingsarbejde.

Forskningsvirksomhed

Der er i 1999 blevet arbejdet inden for følgende områder:

Idræt for børn og unge. Læring, socialisering og identitet

Inden for dette felt er medarbejderne i gang med projektet: "Idræt, krop og bevægelse i børns hverdagsliv – lære- og identitetsprocesser i det senmoderne samfund". Projektets formål er at undersøge børns lære- og identitetsprocesser i forskellige sociale kontekster (hjem, skole, institution og fritid), specielt i relation til kropslige og idrætslige aktiviteter. (Reinhard Stelter, Helle Rønholt og Mia Herskind). Projektets målgruppe er børn i 4. klasse og baseres på flg. problemstillinger:

Hvordan oplever og involverer børn sig i idræt i deres skole-, hjemme- og fritidsliv

Hvordan manifesteres lære- og identitetsprocesser i forskellige sociale kontekster ?

Hvilken betydning har idræt, krop og bevægelse for børns lære- og identitetsprocesser? Projektet er i sin empiriske fase og fortsætter til 2001.

Et andet projekt inden for dette område er "Idræt i gymnasiet" som er et ph.d.-projekt under udarbejdelse af Maj-Britt Nørgaard. Projektet foregår i et samarbejde mellem RUC og Institut for Idræt.

Teori – praktik koblinger i uddannelse i didaktisk perspektiv

Fokus er teori – praktik koblinger i idrætsuddannelsen på Institut for Idræt og i idrætsundervisningen i gymnasiet, med udgangspunkt i idrætspædagogiske problemstillinger bearbejdet i boldspil. (Birger Peitersen, Erik Brisling og Lillian Madsen)

Læring – formidling – kommunikation

Udviklingsarbejde: “Bevægelsesdialoger – en vej til en kropslig, refleksiv og identitetsudviklende læreproces”.

Hvordan opleves den særlige ekspressivitet og kommunikation, som er på spil i det rytmiske fagfelt? Hvordan er sammenhængen mellem den oplevede og udtrykkende krop? Hvordan kan disse oplevelser tolkes, med specielt fokus på det identitetsudviklende perspektiv?

Udvikles på baggrund af dagbogsnotater fra de studerende. Perspektiveres med psykologisk, pædagogisk og sociologisk teori. (Helle Winther).

Udviklingsarbejder

“At lære bevægelse i vand” er et udviklingsarbejde, der har som mål at udvikle et introduktionsmodul til svømmeundervisningen kaldet “vandbasis”. Det er hensigten at synliggøre læreprocessen, herunder at beskrive og begrunde generelle fundamentale elementers placering i basisperioden, set ud fra flere teoretiske synsvinkler. Som eksempler kan nævnes det sundhedsmæssige perspektiv, læringsstrategier, forskellige underviserroller, det sportslige udbytte og den sociale læring (Lillian Madsen i samarbejde med Mogens Theisen Pedersen og faggruppens undervisningsassistenter).

Stig Eiberg Hansen og Mikkel Sørensen har lavet udviklingsarbejde vedrørende “De motivations- og resultatmæssige konsekvenser af kompetitiv træning i volleyball og atletik”.

“Kulturel og social reproduktion i et uddannelsesfelt”. Udviklingsarbejdet undersøger hvorfor og hvordan kulturelle og sociale værdier bliver gentaget og lovliggjort på en måde og i en orden, der fastholder og legitimerer de på forhånd gældende sociale regler og love, når de møder feltet uddannelse (Tom Kristiansen).

Erik Brisling: Udviklingsarbejde med titlen: “Udviklingstendenser i damehåndbold og herrehåndbold i perioden 1960 – 2000”. Gennem analyser af film/ TV fra periodens internationale mesterskaber, gennem litteraturstudier, samt gennem interviews af træner- og spillerprofiler fra perioden, undersøges og sammenlignes for de to køns udvikling og årsagssammenhæng mellem de taktiske spilstrukturer, den tekniske udvikling og spillets fysiske udtryk. Udviklingsarbejdet videreføres i 2000.

Lars Michalsik: Udviklingsarbejde: “Udvikling og afprøvning af tests til analyse af intervalarbejdsevnen i boldspil”. Resultaterne i en for boldspil “ideel” langtidsintervaltest i laboratoriet sammenholdes med resultaterne i en række andre tests, med det formål at udvikle enkle, praktiske, reproducerbare tests til vurdering af langtidspræstationsevnen i boldspil.

Birger Peitersen: Udviklingsarbejde: “Klubrivalitet som socio-kulturel bærer af den urbane dualisme teori. En komparativ analyse af holdningerne hos fodboldtilhængere i storklubber i europæiske hovedstæder og storbyer.” Spørgeskemaundersøgelse, som indtil nu er foretaget i Milano, Barcelona og München.

Tværvideenskabelig forskning og udviklingsarbejder

Undersøgelse af den fysiske og sundhedsfremmende effekt af projektet “Ældre i bevægelse”. Mogens Theisen Pedersen i samarbejde med Lis Puggaard, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet Odense.

Andre ph.d.- projekter

Hormonale forstyrrelser hos idrætskvinder – årsager og konsekvenser. Projektets hypoteser afprøves gennem 1) Et tværsnitstudie: Bestemmelse af energiindtag, kropskomposition, knogletæthed, hormonstatus og muskelstyrke hos kvindelige triatleter. 2) Et longitudinelt semikontrolleret træningsstudie: Ætiologien bag hormonale forstyrrelser og premenopausal osteoporose hos idrætskvinder vil blive forsøgt afdækket gennem bestemmelse af hormonniveau, muskelstyrke og knogletæthed i udvalgte knogler og helkrops i løbet af en træningsperiode. Dataindsamlingen i tværsnitstudiet er omtrent tilendebragt (Eva Wulff Helge).

Fysisk præstationsevne, træning og arbejdsrelateret muskuloskeletalt besvær i nakke, skuldre og lænderyg”. Formålet med projektet er at undersøge om fysisk præstationsevne og træning har betydning for udvikling og forebyggelse af arbejdsrelateret muskuloskeletalt besvær. Specifikt undersøges styrke- og muskeludholdenhedstræningsindvirkning på udvikling/forebyggelse af skulder- og nakkebesvær hos kasseassistenter (Mogens Theisen Pedersen).

Faglige og administrative hverv**Tillidshverv**

Reinhard Stelter er formand for Dansk Idrætspsykologisk Forum (DIFO), medlem af bestyrelsen for European Association of Sport and Exercise Psychology (FEPSAC).

Erik Mygind er medlem af bestyrelsen for Institut for Idræt. Mikkel Sørensen er afdelingsleder for afdelingen for praktik, pædagogik og psykologi.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Reinhard Stelter er medlem af editorial board på European Yearbook of Sports Psychology og i advisory board for Journal of Sports Sciences og for International Journal of Sports Psychology.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Reinhard Stelter: Afholdelse af seminar i DIFO – regi.

Instituttleder Bodil Nielsen Johannsen

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 31 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 5,8 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 24,4 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 3,3 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 3,9 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

VIP Internt finansieret

Andersen, Jens Erik Bangsbo; lektor.

Andersen, Lars Bo; lektor.

Brisling, Erik; lektor.

- Bundgaard, Anette; adjunkt.
 Damkjær, Søren; lektor.
 Engel, Lis; lektor.
 Halkier, Karen Inge; lektor.
 Hansen, Stig Eiberg; amanuensis.
 Helge, Eva Maria Wulff; adjunkt.
 Helge, Jørn Mikael; forskningsadj.
 Hellsten, Ruth Ylva Kristina; lektor.
 Herskind, Anne Marie; lektor.
 Ibsen, Bjarne Nørmark; lektor.
 Johannsen, Bodil; forskningsprof.
 Jørgensen, Kurt; lektor.
 Jørgensen, Per; lektor.
 Klausen, Klaus Jørgen; lektor.
 Kristiansen, Søren; forskningsadj.
 Kristiansen, Tom; adjunkt.
 Madsen, Lillian; lektor.
 Melchiorsen, Else Marie; adjunkt.
 Michalsik, Lars Bojsen; amanuensis.
 Mygind, Erik; lektor.
 Nørgaard, Maj-Britt; adjunkt.
 Pedersen, Mogens Theisen; adjunkt.
 Richter, Bente Elisabeth Kiens; lektor.
 Richter, Erik Arne; professor.
 Rønholt, Helle Marianne Gyldholm; adjunkt.
 Stelter, Reinhard Erich; adjunkt.
 Svensson, Jan Grothe; forskningsass.
 Sørensen, Jesper Mikael; adjunkt.
 Trangbæk, Else; lektor.
 Vinther, Helle Dagmar; adjunkt.
 Voigt, Michael; lektor.
 Wahren, Lisbeth; forskningsass.
- VIP Eksternt finansieret*
 Daugaard, Jens Rosengren; forskningsadj.
 Dietrich, Knut; gæsteforsker.
 Hansen, Lone; forskningsadj.
 Ilkjær, Thomas Hornshøj; forskningsass.
 Krustrup, Peter; forskningsass.
 Lyng, Jan; forskningsass.
 Nielsen, Jan Toftegaard; forskningsass.
 Ottesen, Laila Susanne; forskningsadj.
 Pedersen, Inge Kryger; forskningsadj.
 Poulsen, Anne Lykke; forskningsass.
 Wojtaszewski, Jørgen Frank Pind; forskningsadj.
- STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret*
 Bencke, Jesper.
 Christensen, Mette Krogh.
 Mortensen, Morten.
 Nielsen, Jakob Nis.
 Skjerk, Ole.
 Zacho, Morten.
 Madsen, Winnie Brandt.
- Publikationer**
- Andersen L.B., Schroll M., Saunamäki K., Kanstrup I-L., Hansen J.F.: Redegørelse om fysisk aktivitet i fritiden. 24 s. Hjerteforeningen, København 1999.
 Andersen L.B., Schroll M., Saunamäki K., Kanstrup I-L., Hansen J.F., Nielsen J.R.: Fysisk aktivitet i fritiden. Forebyggelse af hjerte- og kredsløbssygdomme ved fysisk aktivitet. 36 s. Hjerteforeningen, København 1999.
 Andersen L.B., Schroll M., Saunamäki K., Kanstrup I-L., Hansen J.F., Nielsen J.R.: Physical spare time activity. Physical activity and prevention of cardiovascular diseases. 36 s. The Danish Heart Foundation, Copenhagen 1999.
 Bangsbo J.: The physiological profile of soccer players. Sports exercise and injury Vol. 4, s. 144-150, 1998.
 Bangsbo J.: Science and football. Journal of sports sciences Vol 17, s. 755-756, 1999.
 Bonen A., Miskovic D., Kiens B.: Fatty acid transporters (FABPm, FAT, FATP) in human muscle. Canadian journal of applied physiology Vol. 24, 6, s. 515-523, 1999.
 Christensen M.K.: Idrætslæreres kapital set ud fra et livsalderperspektiv. Tidsskrift for idræt Nr. 4, s. 106-110, 1999.
 Christensen M.K.: Er idrætslærerprofessionen sund eller ej? Bevidstheden om fysisk forfald som en trussel mod opretholdelsen af faglig stolthed og status. Sport & psyke Nr. 21-22, s. 16-21, 1999.
 Christensen M.K., Trangbæk E., Laursen P.F.: Physical education teaching, ageing and the working environment – the significance of age for PE teachers. i: Education for life. Proceedings of AIESEP – Adelphi World Congress, Adelphi University, Garden City, New York, July 1998 s. 239-245, R.S. Feingold, C. Roger Rees, G.T. Barrette, L. Fiorentino, S. Virgilio, E. Kowalski (eds.), Adelphi University, New York 1999.
 Damkjær S.: Kejserrindens ekstrem sport – et essay. i: Idræt og samfund, krop og kultur s. 137-144, Jørn Hansen, Niels Grinderslev (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
 Damkjær S.: Den optimale udødelighed. Et forsvar for den nye homocentrisme. Tidsskrift for idræt Nr. 5, s. 129-131, 1999.
 Darakhshan F., Hajdich E., Kristiansen S., Richter E.A., Hundal H.S.: Biochemical and functional characterization of the GLUT5 fructose transporter in rat skeletal muscle. Biochemical journal Vol. 336, s. 361-366, 1998.
 Daugaard J.R., Laustsen J.L., Hansen B.S., Richter E.A.: Insulin action in growth hormone-deficient and age-matched control rats: Effect of growth hormone treatment. Journal of endocrinology Vol. 160, s. 127-135, 1999.
 Daugaard J.R., Bramnert M., Manhem P., Endre T., Groop L.C., Löfman M., Richter E.A.: Effect of 6 months of GH treatment on myosin heavy chain composition in GH-deficient patients. European journal of endocrinology Vol. 141, s. 342-349, 1999.
 Derave W., Lund S., Holman G.D., Wojtaszewski J., Pedersen O., Richter E.A.: Contraction-stimulated muscle glucose transport and GLUT-4 surface content are dependent on glycogen content. American journal of physiology (Endocrinol. Metab.) Vol. 277 (40), s. E1103-E1110, 1999.
 Dörge H.C., Bull Andersen T., Sørensen H., Simonsen E.B., Aagaard H., Dyhre-Poulsen P., Klausen K.J.: EMG activity of the iliopsoas muscle and leg kinetics during the soccer place kick. Scandinavian journal of medicine & science in sports Vol. 9, s. 195-200, 1999.
 Engel L.: Mellem mesterlære og værksted – om som underviser at balancere mellem disciplin og spontanitet. Focus idræt Nr. 2, s. 60-63, 1999.
 Engel L.: Kroppens fortællinger – dynamiske metaforer for bevidsthed – måder at kommunikere med livet på. Focus idræt Nr. 4, s. 128-130, 1999.

- Engel L.: Hverdagsbilleder af maskulinitet og femininitet i bevægelse. *Focus idræt* Nr. 6, s. 214-217, 1999.
- Engel L.: Meditative bevægelsesteknikker – hengivelsens vej til nærvær. *Sport & psyke* Nr. 21-22, s. 10-15, 1999.
- González-Alonso J., Teller C., Andersen S.L., Jensen F.B., Hyldig T., Nielsen B.: Influence of body temperature on the development of fatigue during prolonged exercise in the heat. *Journal of applied physiology* Vol. 86, 3, s. 1032-1039, 1999.
- González-Alonso J., Calbet J.A.L., Nielsen B.: Metabolic and thermodynamic responses to dehydration-induced reductions in muscle blood flow in exercising humans. *Journal of physiology* Vol. 520, 2, s. 577-589, 1999.
- Hansen L., Bangsbo J., Twisk J., Klausen K.J.: Development of muscle strength in relation to training level and testosterone in young male soccer players. *Journal of applied physiology* Vol. 87, 3, s. 1141-1147, 1999.
- Hansen L., Klausen K.J., Bangsbo J., Müller J.: Short longitudinal study of boys playing soccer: Parental height, birth weight and length, anthropometry, and pubertal maturation in elite and non-elite players. *Pediatric exercise science* Vol. 11, 3, s. 199-207, 1999.
- Hansen S.E.: Volleyball og motor learning. *Tidsskrift for idræt* Nr. 1, s. 12-15, 1999.
- Helge E.W.: "Den gode form" – om træning og spiseforstyrrelser. *Focus idræt* Nr. 6, s. 205-208, 1999.
- Helge J.W., Fraser A.M., Kriketos A.D., Jenkins A.B., Calvert G.D., Ayre K.J., Storlien L.H.: Interrelationships between muscle fibre type, substrate oxidation and body fat. *International journal of obesity* Vol. 23, s. 986-991, 1999.
- Helge J.W., Ayre K.J., Hulbert A.J., Kiens B., Storlien L.H.: Regular exercise modulates muscle membrane phospholipid profile in rats. *Journal of nutrition* Vol. 129, s. 1636-1642, 1999.
- Helge J.W., Ottsen A., Mikkelsen A., Schultz-Møller Z.M., Lendal P., Kiens B.: Energiforbrug og kostvejledning. *Puls* Nr. 2, s. 12-14, 1999.
- Hellsten Y., Richter E.A., Kiens B., Bangsbo J.: AMP deamination and purine exchange in human skeletal muscle during and after intense exercise. *Journal of physiology* Vol. 520, 3, s. 909-920, 1999.
- Hellsten Y.: The effect of muscle contraction on the regulation of adenosine formation in rat skeletal muscle cells. *Journal of physiology* Vol. 518, 3, s. 761-768, 1999.
- Herskind M.: Vovestykket – at møde op i idrætsforeningen. Om behovet for anerkendelse og accept. *Focus idræt* Nr. 1, s. 32-35, 1999.
- Herskind M.: Køn og idræt – et bidrag til diskussionen om køn i idrætsundervisningen. *Focus idræt* Nr. 4, s. 131-132, 1999.
- Herskind M.: Giv børnene gode oplevelser. *Idrætsliv* Nr. 5, s. 34-35, 1999.
- Herskind M.: Kroppen og idrættens betydning for anerkendelse og accept. Om vovestykket – at møde op i en idrætsforening. *Unge pædagoger* Nr. 3/4, s. 16-23, 1999.
- Ibsen B.: Structure and development of sportsorganisations in Denmark. i: *Sport clubs in various European countries* s. 241-268, Klaus Heinemann (ed.), Schattauer, Stuttgart 1999.
- Ibsen B., Pedersen M.T.: Evaluering af "Ældre i Bevægelse i København" (2). *Forskningsnotat* 94 s. Institut for Idræt / KU, København 1999.
- Ibsen B.: Lov for frivillig organisering på et folkeoplysende grundlag. *Folkeoplysningsloven – revisionen 1999-2000*. *Folkeoplysning* 4/5 (1998), s. 16-19, 1999.
- Ibsen B.: Rulleskøjteløb: 90'ernes nye folkeidræt. *Focus idræt* Nr. 3, s. 90-92, 1999.
- Ibsen B.: Fort idræt. *Kulturkontakten* Nr. 7, s. 4-5, 1999.
- Ibsen B.: Dansk idræt i europæisk perspektiv. *Idrætsliv* Nr. 11, s. 32-33, 1999.
- Ibsen B.: Vi har det så godt sammen, men hvorfor skal det være en forening? i: *Ældre i Bevægelse – København*. Resultater og erfaringer af et utraditionelt samarbejde mellem den frivillige og offentlige sektor s. 36-49, Bent Hansen (red.), DGI Storkøbenhavn/København Sund By, København 1999.
- Ihlemann J., Ploug T., Hellsten Y., Galbo H.: Effect of tension on contraction-induced glucose transport in rat skeletal muscle. *American journal of physiology (Endocrinol. Metab.)* Vol. 277 (40), s. E208-E214, 1999.
- Jensen B.R., Jørgensen K., Hargens A.R., Nielsen P.K., Nicolaisen T.: Physiological response to submaximal isometric contractions of the paravertebral muscles. *Spine* Vol. 24, 22, s. 2332-2338, 1999.
- Juel C., Hellsten Y., Saltin B., Bangsbo J.: Potassium fluxes in contracting human skeletal muscle and red blood cells. *American journal of physiology (Regulatory integrative comp. physiology)* Vol. 276 (45), s. R184-R188, 1999.
- Jørgensen K.: Kursisternes fysiske form. i: *Rapport om Rygskolen. Liv i bevægelse* s. 31-35, Ulrike Baudler, Anette Bill-Jessen (red.), Forebyggelsesrådet i Roskilde Amt, Roskilde 1999.
- Jørgensen K., Winkel J.: SOUND: Et forskernetværk i Øresundsregionen med focus på musculoskeletale helser. Et eksempel på nye forskningsmuligheder i Øresundsregionen. i: *Miljø og tilvækst i Øresundsregionen*. Proceedings fra Forskersymposium, 19. maj 1999, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Frederiksberg s. 217-222, Jette Hansen-Møller (red.), Øresundsuniversitetet, Lund 1999.
- Jørgensen P.: "Fra tykke mænd til trendy kvinder" – volleyball gennem 100 år. *Tidsskrift for idræt* Nr. 1, s. 20-25, 1999.
- Jørgensen P.: Idrættens indre gadehjørner. *Tidsskrift for idræt* Nr. 2, s. 38-41, 1999.
- Jørgensen P.: "From gymnastics to supermarket". Physical education in Danish schools in the twentieth century. i: *The history of physical education & sport fra European perspectives* s. 27-45, Arnd Krüger, Else Trangbæk (eds.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen / CESH, Copenhagen 1999.
- Jørgensen P.: Gymnastik og sport i den danske skole ca. 1900-1960. i: *Idræt og samfund, krop og kultur* s. 51-74, Jørn Hansen, Niels Grinderslev (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 1999.
- Kiens B., Roemen T.H.M., van der Vusse V.G.J.: Muscular long-chain fatty acid content during graded exercise in humans. *American journal of physiology (Endocrinol. metab.)* Vol. 276 (39), s. E352-E357, 1999.
- Krustrup Jacobsen P., Bangsbo J.: Træning og testning af danske fodboldspillere – med udgangspunkt i den fysiske aktivitet under kamp. *Dansk fodbold* Nr. 4, s. 22-25, 1999.
- Krüger A., Trangbæk E. (eds.): *The history of physical education & sport from European perspectives*. 288 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen / CESH, Copenhagen 1999.

- Larsson H., Daugaard J.R., Kiens B., Richter E.A., Ahren B.: Muscle fiber characteristics in postmenopausal women with normal or impaired glucose tolerance. *Diabetes care* Vol. 22, 8, s. 1330-1338, 1999.
- Mortensen M.: Idræt og kommune er indbyrdes afhængige. *Ungdom & idræt* Nr. 18, s. 14-15, 1999.
- Mortensen M.: Sports clubs as social communities. i: *Proceedings of the Fourth Congress of the History of Sport in Europe. History of sport and culture. Florence, Italy, Dec. 2nd – 5th 1999* s. 183-189, Aldo Capanni, Marcello Marchioni (eds.), CESH – European Committee for the History of Sport, Florence, Italy 1999.
- Mygind E.: Friluftsliv – det grønne islæt i uddannelser – om vægtning af hårde og bløde værdier i friluftsliv. *Focus idræt* Nr. 3, s. 93-97, 1999.
- Ottesen L., Ibsen B.: Idræt, motion og hverdagsliv – i tal og tale. *Arbejdsrapport (inkl. 24 s. bilag). 122 s. Institut for Idræt/KU, København 1999.*
- Pedersen M.T.: Kommer man i bedre form af at gå til “Ældre i Bevægelse”. i: *Ældre i Bevægelse – København. Resultater og erfaringer af et utraditionelt samarbejde mellem den frivillige og offentlige sektor* s. 50-71, Bent Hansen (red.), DGI Storkøbenhavn/København Sund By, København 1999.
- Pedersen P.K., Kiens B., Saltin B.: Hyperoxia does not increase peak muscle oxygen uptake in small muscle group exercise. *Acta physiologica scandinavica* Vol. 166, s. 309-318, 1999.
- Peitersen B.: Fussballtechnik. ABC des Jugendtrainings. 123 s. bfp Versand Anton Lindemann, Leer, Tyskland 1999.
- Peitersen B.: Tilskuerundersøgelse – Lyngby Stadion. Lyngby FC vs Silkeborg, søndag den 9. maj 1999. 22 s. Institut for Idræt / KU, København 1999.
- Peitersen B.: Fødselsdatoen giver landsholdsplads. En rapport fra den 4. verdenskongres i “Football and Science”. *Dansk fodbold* Nr. 2, s. 14-15, 1999.
- Pilegaard H., Domino K., Noland T., Juel C., Hellsten Y., Halestrap A.P., Bangsbo J.: Effect of high-intensity exercise training on lactate/H⁺ transport capacity in human skeletal muscle. *American journal of physiology (Endocrinol. metab.)* Vol. 276 (39), s. E255-E261, 1999.
- Poulsen A.L.: Professional female physical education teachers and the leadership of Danish sport before 1935. i: *Gender & sport from European perspectives* s. 85-95, Else Trangbæk, Arnd Krüger (eds.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen/CESH, Copenhagen 1999.
- Poulsen A.L.: Collective biography – a methodological approach to the understanding of female PE teachers in Copenhagen 1900-1940. i: *Proceedings (Vol.2) of the Fourth Congress of the History of Sport in Europe. History of sport and culture. Florence, Italy, Dec. 2nd – 5th 1999* s. 125-135, Aldo Capanni, Marcello Marchioni (eds.), CESH – European Committee for the History of Sport, Florence, Italy 1999.
- Ravn S., Voigt M., Simonsen E.B., Alkjær T., Bojsen-Møller F., Klausen K.J.: Choice of jumping strategy in two standard jumps, squat and countermovement jump – effect of training background or inherited preference? *Scandinavian journal of medicine & science in sports* Vol. 9, s. 201-208, 1999.
- Reilly T., Bangsbo J.: Anaerobic and aerobic training. i: *Training in sport: Applying sport science* s. 351-409, Bruce Elliot (ed.), John Wiley & Sons, Chichester, UK 1998.
- Rønholt H.: Konkurrerende grundopfattelser i skoleidrætten – eller integration af teorier i en mangedimensionel idrætsdidaktik. *Unge pædagoger* Nr. 3/4, s. 3-15, 1999.
- Saltin B., Poulsen H.E., Ibsen B., Jessen T., Mikkelsen F.: *Doping i Danmark. En hvidbog (med tilhørende bilagsbind på 177 s.). 237 s. København 1999.*
- Skjerk O.: Team handball in Denmark 1898-1948: Civilisation or sportification? i: *The history of physical education & sport from European perspectives* s. 97-109, Arnd Krüger, Else Trangbæk (eds.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen / CESH, Copenhagen 1999.
- Skjerk O.: The Danish sports model – gender and team handball. i: *Proceedings of the Fourth Congress of the History of Sport in Europe. History of sport and culture, Florence, Italy, Dec. 2nd – 5th 1999* s. 235-240, Aldo Capanni, Marcello Marchioni (eds.), CESH – European Committee for the History of Sport, Florence, Italy 1999.
- Stelter R.: Analyse qualitativer Daten im Fallstudien-Design. i: *Datenanalyse in der Sportwissenschaft. Hermeneutische und statistische Verfahren* s. 117-132, Bernd Strauss, Herbert Haag, Michael Kolb (Hrsg.), Hofmann, Schorndorf 1999.
- Stelter R.: Der Einfluss des Sports auf das Selbstkonzept von Kindern. *Sportunterricht* Vol. 48, 6, s. 243-249, 1999.
- Stelter R.: Krop og idræt i fritidspædagogikken. *Unge pædagoger* Nr. 3/4, s. 24-30, 1999.
- Stelter R.: Med kroppen i centrum – idrætspsykologi i teori og praksis. 303 s. Dansk psykologisk Forlag, København 1999.
- Stelter R.: The theory of the body, implicit knowledge and the consequences for learning. i: *Psychology of sport and exercise: Enhancing the quality of life. Proceedings of the 10th European Congress of Sport Psychology – FEPSAC. Part 2* s. 190-192, Václav Hosek, Pavel Tilinger, Lubos Bílek (eds.), Charles University in Prague, Faculty of Physical Education and Sport, Prague 1999.
- Stelter R.: Ich bin wie mein Sport – du bist wie dein Sport. i: *Die Zukunft des Körpers* s. 35-52, K. Dietrich, W. Teichert (Hrsg.), XOX-Verlag, Jesteburg 1999.
- Sørensen H., Zacho M., Simonsen E.B., Dyhre-Poulsen P., Klausen K.J.: Joint angle errors in the use of isokinetic dynamometers. *Isokinetics and exercise science* Vol. 7, s. 129-133, 1998.
- Trangbæk E., Krüger A. (eds.): *Gender & sport from European perspectives.* 127 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen/CESH, Copenhagen 1999.
- Trangbæk E.: “Purity of heart and strength of will”. The role of female teachers in the modern sports movement. i: *Gender & sport from European perspectives* s. 43-67, Else Trangbæk, Arnd Krüger (eds.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen/CESH, Copenhagen 1999.
- Trangbæk E.: Health, science and ideology in relation to gymnastics and sport i Denmark. i: *Sport et santé dans l’histoire – Sport and health in history – Sport und Gesundheit im historischen Wandel. Proceedings of the 4th ISHPES Congress, Lyon* s. 101-110, Thierry Terret (ed.), Academia Verlag, Sankt Augustin 1999.
- Trangbæk E., Christensen M.K., Laursen P.F.: PE teaching,

ageing and the working environment – on the significance of age for PE teachers in upper secondary schools in Denmark. i: Education for life. Proceedings of AIESEP – Adelphi World Congress, Adelphi University, Garden City, New York, July 1998 s. 246-252, R.S. Feingold, C. Roger Rees, G.T. Barrette, L. Fiorentino, S. Virgilio, E. Kowalski (eds.), Adelphi University, New York 1999.

Trangbæk E.: Kvinder og idræt. Kulturkontakten Nr. 7, s. 20-21, 1999.

Tygesen M.: 2 ball – et spil for basketspillere og legebørn. Focus idræt Nr. 2, s. 54-55, 1999.

Tygesen M.: Coaching af børn og unge. Hvilke faktorer er væsentlige at tage i betragtning for den nye coach? Focus idræt Nr. 3, s. 102-103, 1999.

Tygesen M.: Fysisk grundtræning for basketballspillere. En projektbeskrivelse. Focus idræt Nr. 4, s. 122-123, 1999.

Tygesen M.: Fysisk grundtræning for basketballspillere – en projektbeskrivelse, del 2. Tidsskrift for idræt Nr. 5, s. 168-170, 1999.

Vandenbergh K., Richter E.A., Hespel P.: Regulation of glycogen breakdown by glycogen level in contracting rat muscle. Acta physiologica scandinavica Vol. 165, s. 307-314, 1999.

Vuori I., Andersen L.B., Cavill N., Marti B., Sellier P.: Physical activity and cardiovascular disease prevention – in the European Union. 48 s. The European Heart Network, Brussels 1999.

Winther H.D.: Portræt af Paradox Dance Company. Den levede og anderledes udseende krop. Focus idræt Nr. 6, s. 222-224, 1999.

Winther H.D.: På verdensrejse med dansen som fortæller. Focus idræt Nr. 6, s. 225-227, 1999.

von Grumbckow L., Elsner P., Hellsten Y., Quistorff B., Juel C.: Kinetics of lactate and pyruvate transport in cultured rat myotubes. Biochimica et biophysica acta Vol. 1417, s. 267-275, 1999.

Studienævnet for Idræt

Studienævnet

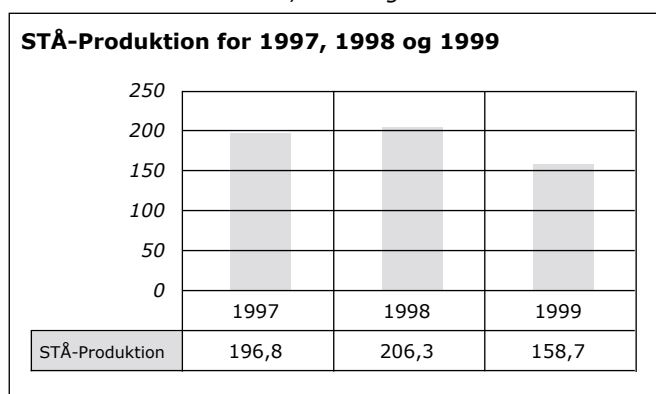
Studienævnet bestod pr. 1.2.1999 af følgende: Studieleder lektor Bente Kiens, Lektor Bjarne Ibsen, Adjunkt Mikkel Sørensen, Studiekoordinator Birger Peitersen, Henrik Larsen, studerende, Lars Klingenberg, studerende Michael Hansen, studerende Birgitte Ørts Hansen, studerende.

Statistik

STÅ på indskrivnings- og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Idræt	Sund	Hum	Øvrige Nat	Meritoverført	I alt
Idræt	157,3	0,1	0,3	69,0	2,8	229,4
Samf	0,1					
Hum	0,4					
Øvrige nat	0,8					
Merit- og gæstestud.	0,1					
I alt	158,7					

STÅ-Produktion for 1997, 1998 og 1999

Studieleder Bente Kiens

Zoologisk Museum

Museets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Bestyrer er professor, dr.scient. Henrik Eng-hoff.

Museumsbestyrelsen bestod per 1.2.1999 af Henrik Eng-hoff (museumsbestyrer), lektor, dr.scient. Jens B. Rasmusen (leder af hvirveldyrafdelingen), lektor, dr.phil. Ole S. Tendal (leder af invertebratafdelingen), lektor, lic.scient. Nikolaj Scharff (leder af Den Entomologiske Afdeling), lektor, dr.scient. Kay W. Petersen (leder af udstillingsafdelingen), kurateringsassistent Mogens Andersen (TAP-repræsentant) og konservator Ole Høegh Post (TAP-repræsentant).

Organisation

Zoologisk Museum er organiseret jævnt før Bekendtgørelse om Københavns Universitets Naturhistoriske Museer m.v. og Botaniske Have af 24. juni 1994. Museet har tre videnskabelige afdelinger (hvirveldyrafdelingen, invertebratafdelingen, Den Entomologiske Afdeling) og en udstillingsafdeling. Herudover er der en værkstedssektion og en administrativ sektion.

Adresse

Zoologisk Museum
Universitetsparken 15
2100 København Ø
Telefon: 35 32 10 00
Fax: 35 32 10 10
<http://www.zmuc.dk> og <http://www.zoologiskmuseum.dk>

Museumslederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Se <http://www.zmuc.dk/headweb/old-museum.htm>.

Personaleforhold

Som en følge af nedskæringerne på Det Naturvidenskabelige Fakultet mistede museet i 1999 3 VIP-stillinger og 4 1/2 TAP-stilling.

De videnskabelige samlinger

Kurateringen af de videnskabelige samlinger er en af Zoologisk Museums hovedopgaver. I 1999 blev en af lektor N. Scharff redigeret rapport om samlingerne fuldført og danner nu basis for en modernisering af kurateringen, fx vedr. opbevaring, registrering og udlånsvirksomhed.

Formidling på tværs af afdelingerne

Ved siden af den ordinære udstillings- og skoletjenestevirksomhed og foredrag ved aftenrundvisninger gennemfører Zoologisk Museum en række andre formidlingsaktiviteter. Den årlige "Mosedag" i Utterslev Mose afholdtes søndag d. 30. maj med deltagelse af forskere og teknikere fra de videnskabelige afdelinger. Som vanligt blev den en publikumssucces, hvor et stort antal mennesker dagen igennem mødte op for at høre om mosens dyreliv og museets arbejde med faunaen. Dyr og planter fra Københavns havn blev demonstreret på "Havnens Dag" d. 12. september. Der blev holdt åbent hus i de videnskabelige samlinger d. 14. no-

vember. Det populære tidsskrift "Dyr i natur og museum" udkom med to numre med et bredt udvalg af artikler om museets arbejde hjemme og i felten.

Museet, især hvirveldyrafdelingen, investerer meget betydelige ressourcer på besvarelse af de mange hundreder seriøse forespørgsler (skriftlige, telefoniske, elektroniske, personlige henvendelser), der hvert år kommer fra myndigheder, radio, TV, presse, amatørzoologer, kunstnere, forfattere, oversættere og alment videbegærlige borgere. Nogle forespørgsler kommer ind via informationen på udstillingerne som straks kan besvare en hel del af dem. Resten besvares af forskere og kurateringsassistenter på museets afdelinger som også via "Spørg Naturvidenskaben" besvarer spørgsmål, især fra skoleelever. Medarbejderne har endvidere givet diskussionsoplæg, holdt foredrag, deltaget i radio- og fjernsynsudsendelser, givet omvisninger i museets samlinger, ledet ekskursioner samt medvirket ved opbygningen af fremmede udstillinger.

Museet udgiver de videnskabelige tidsskrifter Steenstrupia, Galathea Report og Atlantide Report samt de populære Dyr i Natur og Museum og Deep-Sea Newsletter.

Hvirveldyrafdelingen

Forskningsvirksomhed

1. Fisks faunistik, systematik og fylogeni

Revision af dybhavsslægten *Bassozetus*, i samarbejde med N.R. Merrett (London), er afsluttet. Bidrag til FAO-værk om den marine fauna i West Central Pacific og til et tilsvarende FAO-værk omfattende West Central Atlantic er afsluttet. Arbejdet med de Indo-Pacifiske arter af slægten *Neobythites* fortsættes. Flere mindre arbejder vedrørende diverse ophidiide-arter er påbegyndt (J. Nielsen).

Studier af ålebrosmeslægten *Lycodes*' systematik og fylogeni er fortsat: *L. microcephalus* Jensen er flyttet til slægten *Pachycara* (m. E.M. Anderson); et studie af validiteten af *L. terraenovae* Collett er afsluttet; en revision af *L. pallidus*-komplekset er afsluttet, herunder beskrivelsen af en ny art fra Nordatlanten/ Arktis. En undersøgelse af zoarcidernes udbredelse og diversitet ved Vestgrønland er afsluttet (m. O.A. Jørgensen). En undersøgelse af porebrosmen *Lycenchelys paxillus* taxonomi er afsluttet. Systematiske studier af slægten *Pachycara* i det Arabiske hav påbegyndt (ph.d.-stud. P.R. Møller).

2. Slangers faunistik, systematik og fylogeni

Et arbejde over slangeslægten *Crotaphopeltis* i den Centralafrikanske Republik samt et review af *C. hippocrepis* er afsluttet. Undersøgelsen af *C. hotamboeia* er fortsat. Et arbejde over snogelægten *Micrelaps* er påbegyndt i forbindelse med et stort kortlægningsprojekt af afrikanske slanger (J.B. Rasmussen).

Beskrivelsen af en ny havslangeart fra Borneo er afsluttet. Revisionen af akvatiske og terrestriske giftsnoge er fortsat (A.R. Rasmussen).

Faunistiske arbejder over slanger fra Tanzania og DNA-baserede undersøgelser over afrikanske colubriders fylogeni er afsluttede. Yderligere DNA-baserede fylogenetiske undersøgelser af colubrider og caenophidier samt et faunistisk arbejde over slanger fra Minziro Forest i Tanzania er påbegyndt (P. Gravlund).

3. Fugles populationsbiologi og træk

Bearbejdelsen af 20 års ringmærkningsmateriale fra Christiansø mht. populationssvingninger og tæthedsregulering hos 21 arter af spurvefugle er færdiggjort (m. J. Rabøl). Et projekt om evolution ("arv eller miljø") af trækrute hos sildemåger v. hj. af satellitsendere og krydsningseksperimenter er påbegyndt (m. A. Hellbig og J. Kube) (C. Rahbek).

4. Pattedyrs faunistik, morfologi og biologi

En artikel om brug af ultralyd-detektorer til flagermusestudier er publiceret (m. I. Ahlén, Uppsala). Finpudsning af det danske flagermuse-atlas er afsluttet. Bogen "Rød- og gullistede pattedyr i Storstrøms Amt 1998" er udarbejdet (m. C.C. Kinze). Studier af danske flagermus og af europæiske flagermus' flugtaadfærd er fortsat (H.J. Baagøe).

Arbejdet med status over havpattedyr i Sydøstasien og studier over danske hvaler er fortsat (C.C. Kinze).

5. Kvartærzoologi

Studier af skandinaviske senpleistocæne og holocæne pattedyrs geografiske og kronologiske udbredelse og evolution er fortsat, herunder et tværfagligt projekt om fund af storhvaler (m. Kulstof-14 Dateringslaboratoriet, København & GEUS). Manuskripter om de skandinaviske kæmpebjørte (m. R. Liljegren, Lunds Universitet) og om slædehundredens historie i "the Eastern Arctic" (m. D. Morey, Kansas) er afsluttede (K. Aaris-Sørensen).

Undersøgelser af forhistoriske hunde og får i Danmark er fortsat (T. Hatting).

Arbejdet med en palæoekologisk beskrivelse af overgangen mellem sen- og postglacial tid i Danmark er fortsat (I. Sørensen).

Studier af fauna og kulturlandskab i Thy på overgangen af Subboreal-Subatlantikum er fortsat (ph.d.-stud. T.N. Andreasen).

Analysen af knoglemateriale fra en grønlandsk nordbo-gård er fortsat. Analyser af dyreknogeter fra stenalder, jernalder og vikingetid i Danmark er fortsat (I. Enghoff).

En analyse af den forhistoriske grønlandske fuglefauna er fortsat. Sammenlignende analyser af dansk vikingetidsfauna er påbegyndt (ph.d.-stud. A.B. Gotfredsen).

6. Miljø, biodiversitet og artsrigdom i Sydamerika

Projektet om biologisk og kulturel diversitet i Andesbjergenes regnskove er afsluttet. Regionale analyser over sydamerikanske fugleudbredelser er gennemført. En bog om Parque Nacional Machu Picchu (Peru) er nær afslutning (J. Fjeldså).

Biologiske data er indsamlet i Carrasco-nationalparken, under BioAndes-projektet, i samarbejde med lokale biologer i Bolivia (B. Ståhl).

Opbygningen af bioakustiske databaser over Ecuadors fugle og indsamling af vævsprøver er fortsat. Undersøgelser over to akut udryddelsestruede fuglearter og beskrivelse af nyopdagede fuglearter er påbegyndt (N.K. Krabbe).

7. Biodiversitet og artsrigdom i Afrika

Arbejdet med biodiversitetsprioriteringer baseret på museets databaser over hvirveldyr er fortsat (m. N. Burgess, A. Balmford og P. Williams). Samarbejdet med G. Graves om skalaafhængighed og autokorrelation i biogeografiske mønstre af artsrigdom er fortsat. Analyser til belysning af variation i artsrigdom, endemismemønstre og størrelse af udbredelser er påbegyndt (m. W. Jetz og P. Harvey) (C. Rahbek).

Videreudviklingen af biodiversitets-databaser og analyse af historiske og økoklimatiske årsager til lokale koncentrationer af endemiske arter er fortsat (J. Fjeldså m.fl.).

Udbygningen af databasen over afrikanske slangers udbredelser er fortsat (J.B. Rasmussen).

8. Allometri/Palæozoologi

En analyse af knoglemasseallometri hos pattedyr er afsluttet. En sammenligning af lemme skelettet hos ceratopsid dinosaurer og pattedyr er afsluttet. En artikel om kropsmasseprædiktion hos pleistocæne bjørne er afsluttet, og analogt arbejde om proboscider påbegyndt. En analyse af anatomiske parametre til prædiktion af lokomotion hos pattedyr er under udarbejdelse. En beskrivelse og fylogenetisk analyse af en kæmpe-mososaur fra Sen Kridt i Israel er afsluttet. Funktionelt anatomiske analyser af mosasaurer er under udarbejdelse. En oversigtsartikel om oprindelsen af fjer er afsluttet (P. Christiansen).

9. Teoretisk fylogeni

En kritisk gennemgang af "missing entries" i computerfylogener er fortsat (A.R. Rasmussen).

Museal virksomhed

Samlingerne er forøget med ca. 20.000 eksemplarer, især af fisk. Samlingerne af DNA-prøver er forøget med ca. 1600 stk. Der er registreret 3364 genmeldinger af ringmærkede fugle. Der har været 122 udlån fra samlingerne. Seks gæsteforskere har arbejdet i samlingerne i længere tid, og der har været ca. 600 korttidsgæster. Der er publiceret 125 afhandlinger på basis af samlingerne, herunder 89 af eksterne forfattere.

K. Aaris-Sørensen har udgravet elsdyr i Lundby Mose, Sydsjælland og har foretaget feltundersøgelser i Nørre Lyngby Klint, Nordjylland. H.J. Baagøe har feltindsamlet flagermusedata i Spanien og Danmark. Ph.d.-stud. P.R. Møller har indsamlet fisk med R/V Paamiut i Davis Strædet (Grønland) og Baffin Bugt (Canada).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

J. Fjeldså har deltaget i udvalg vedr. promotion til "full professor", Louisiana State Univ.; og i eksterne ansættelsesudvalg ved Danmarks Miljøundersøgelser og Dansk ornitologisk Forening.

Udvalg og fonde

K. Aaris-Sørensen er medlem af Dr. Bøje Benzons Støttefond, nationalkomitéen for INQUA (International Union for Quaternary Research), komiteen for European Quaternary Mammal Research Association (EuroMam) under INQUA, Den naturhistoriske Referencegruppe under Statens Museumsnævn med særlig henblik på administrationen af lov om Danekræ og bestyrelsen for Zoologisk Have, København.

H.J. Baagøe er formand for Dansk Pattedyrforening, medlem af IUCN's Chiroptera Specialist Group, Det Grønne Kontaktudvalg, Danmarks Naturfredningsforenings naturfaglige udvalg, Verdensnaturfonden-WWF og Danmarks Naturvidenskabelige Udvalg og præsidium.

J. Fjeldså er medlem af Dansk ornitologisk Forening/BirdLife Danmarks hovedbestyrelse og videnskabelige udvalg, og formand for foreningens internationale udvalg,

medlem af "board of directors" for BirdLife, bestyrelsesformand for Nordic Foundation for Development and Ecology (NORDECO), og formand for "Grebe Specialist Group" under The World Conservation Union, IUCN.

Tillidshverv

H.J. Baagøe er administrator af museets særlige tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen til indsamling af fredede fugle og pattedyr, rådgiver for Skov- og Naturstyrelsen vedr. flagermusanliggender, medlem af 3 styregrupper ved Danmarks Miljøundersøgelser (Kalø) inden for Skov- og Naturstyrelsens økologiske projekter, medlem af en permanent arbejdsgruppe under Skov- og Naturstyrelsen vedr. Beredskabsplan vedr. havpattedyr og havfugle, og faglig rådgiver for Naturklagenævnet vedr. bæverudsætning.

J.B. Rasmussen er medlem af IUCN SSC African Reptile and Amphibian specialist Group.

Formidling

Redaktionelle hverv

K. Aaris-Sørensen er medredaktør af Archeofauna, Madrid.

C. Rahbek er redaktør af Meddelelser til Zoologisk Museums ringmærkere.

J. Nielsen er medredaktør af Cybium og Ichthyological Research.

J.B. Rasmussen er medredaktør af Steenstrupia.

J. Fjeldså er redaktionsmedlem af Oryx og Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift.

Udstillingsvirksomhed

K. Aaris-Sørensen er projektkoordinator for ny permanent udstilling "Fra Mammutsteppe til Kultursteppe".

H.J. Baagøe har tilrettelagt forhalsudstillingen "Nye danske pattedyr – de slemme, de diskutabile og de virkelig gode".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

N. Chernova (Skt. Petersburg) har undersøgt arktiske fisk.

B. Coad (Canadian Museum of Nature) har studeret iranske ferskvandsfisk og arktiske saltvandsfisk.

C. Darwent (Missouri-Columbia) har undersøgt grønlandsk arkæozoologisk materiale.

N.R. Merrett (London) har undersøgt fiskeslægten *Basozetus*.

J. Oliveira og L. Pessoa (Rio de Janeiro) har undersøgt gnavere i den Lundske samling.

F. Pujos (Paris) har undersøgt kæmpedovendyr i den Lundske samling.

F. Uiblein (Salzburg) har undersøgt fiskeslægten *Neobythites*.

Forskningsophold i udlandet

N.K. Krabbe har tilbragt en stor del af året i Ecuador.

B. Ståhl har tilbragt længere perioder i Bolivia.

Netværk

J. Fjeldså er medansvarlig for et forsknings-bistandsprojekt med Makerere Univ. (Uganda) og Univ. Dar es Salaam (Tanzania) (Danidas ENRECA-program) og deltager endvidere i forskningsbistanden til Univ. Malaysia Sabah

(Miljøstyrelsens DANCED-program), i Center for research in biological and cultural Diversity in Andean rainforests, i Bio-Andes-projektet om bevarelse af biodiversitet i nationalparker og i projektet "Biodiversitet i Afrika – mønstre og processer" (m. Botanisk Museum, KU og N. Burgess, Tanzania).

Invertebrataafdelingen

Forskningsvirksomhed

1. Systematik, fylogeni, zoogeografi og biologi hos bentiske invertebrater

1.1. Protister, svampe og koraller

Nye arter af xenophyophorer fra Det Indiske Ocean er under beskrivelse. Der arbejdes på en gennemgang af svampefaunaen i den koldt tempererede del af Nordatlanten. En rapport om de dybereliggende færøske havbundstyper og deres dyresamfund og studier over den færøske oktokoral- og hydrokoralfauna er afsluttet (O. Tendal, m. U. Witte, A.B. Klitgaard, G. Bruntse og M. Thorsen).

1.2. Aschelminther

Undersøgelser over hjuldyr fra Ikka Fjord (Sydvestgrønland) blev afsluttet med et manuskript. Undersøgelserne over en ny mikroskopisk dyregruppe fra en kold kilde på Disko er afsluttet (R.M. Kristensen, ph.d.-stud. M.V. Sørensen, sammen m. P. Funch, Århus).

Studier over meiofaunaen og omsætningen af nærings-salte i Disko-Bugten er afsluttet. Beskrivelse af en ny art af mudderdrager er gennemført. Studier over den danske hjuldyrfauna er fortsat. Studier over hjuldyrenes fylogeni og kæbe-evolution er påbegyndt. Studier over hjuldyr fra hav- og brakvand på Disko er påbegyndt. SEM-baserede studier af gnathostomulid-kæber er påbegyndt (ph.d.-stud. M.V. Sørensen).

1.3. Ledorme

Den taxonomiske behandling af et antal polychætfamilier fra det thai-danske BIOSHELF projekt er afsluttet. En revision af polychætslægten *Scolecopsis* er fortsat. Fylogenetiske studier over polychætfamiliernes slægtskabsforhold er fortsat. Studiet af polychæter indsamlet i Thailand i 1994 og 1995 er fortsat. Arbejdet med et faunistisk værk om Canadas arktiske polychæter er vidt fremskredent (D. Eibye-Jacobsen).

Bearbejdelsen af BIOICE-materiale af tre polychætfamilier er afsluttet. Et materiale af dybhavspolychæter indsamlet ud for Afrikas vestkyst er gennemgået (J.B. Kirkegaard).

Revisioner af en række mindre polychætfamilier er videreført, herunder er beskrivelsen af en ny slægt og en oversigt over Sternaspidae afsluttet. En publikation over polychæter i Atacamagraven ud for Chile er færdig (M.E. Petersen).

Bearbejdelsen af oligochæter fra Tanzania, Cameroun og Ghana er fortsat. Et manuskript om slægten *Libyodrilus* er under udarbejdelse. Revision af slægterne *Iriodrilus* og *Heliodrilus* er fortsat (M.W. Clausen, m. A.G. Moreno).

1.4. Bjørnedyr og korsetdyr

Ultrastrukturelle og kemiske undersøgelser samt fylogenetisk analyse af bjørnedyr er fortsat (J. Eibye-Jacobsen).

Beskrivelser af en ny art af bjørnedyr fra Færø Banke og et nyt larvestadium (ghostlarva) hos korsetdyr er påbegyndt (R.M. Kristensen, J. Hansen, A. Jørgensen og N. Møbjerg).

1.5. Krebsdyr

Der er arbejdet videre med embryologi og larveudvikling hos en *Nebalia*-art samt larveudviklingen hos mystacocariden *Derocheilocharis* (J. Olesen, m. D. Walossek).

En beskrivelse af fire nye arter og en ny slægt af caribiske isopoder er afsluttet (T. Wolff, m. A. Brandt).

1.6. Bløddyr

Analyse af bløddyr-bundfaunaen i Ikka fjord (Sydvestgrønland) er fortsat, og to manuskripter færdiggjort (G.H. Petersen).

Der arbejdes på et manuskript om BIOFAR projektets tectibrancher og på en artikel, der omfatter alle BIOFAR-bløddyrerne. Det faunistiske arbejde med BIOICE projektets tectibrancher er fortsat. Et arbejde om en ny *Diaphana* art fra Antarktis er påbegyndt (T. Schiøtte, m. J.-A. Sneli og K. Linse).

Anatomiske undersøgelser over indo-pacifiske opisthobrancher er fortsat, og et manuskript om indsamling, konservering og identifikation af opisthobrancher er færdiggjort. Det samme gælder et om opisthobrancher fra Hong Kong. Studier over *Oxyhoe olivacea* i Middelhavet er fortsat. Der arbejdes på en guide til tropisk indo-vest pacifiske bløddyr (K. Jensen, m. P. Gianguzza, S. Riggio og J. Hylleberg).

Et manuskript om larveskaller og ægkapsler hos proso-brancher fra Hong Kong er færdiggjort. En oversigt over grønlandske land- og ferskvandssnegle er udarbejdet. Arbejdet på et manuskript om Nordsøens prosobrancher er fortsat (J. Knudsen).

Et større materiale af BIOICE cephalopoder er inkorporeret i det i øvrigt færdige manuskript til en revision af slægten *Bathypolypus* (B. Muus).

1.7. Bryozoa og entoprocter

Undersøgelser over struktur og funktion af nedstrøms-ciliesystemerne hos voksne entoprocter og kalkrørsorme er afsluttet og et manuskript udarbejdet (C. Nielsen, m. H.U. Riisgård).

Bearbejdelsen af islandske bryozoa er fortsat (K.B. Hansen).

1.8. Pighude

Et manuskript om "Echinoid body and organ systems" er fortsat under udarbejdelse (M. Jensen).

2. De flercellede dyrs fylogeni

En revision af bogen "Animal evolution: Interrelationships of the Living Phyla" er i gang (C. Nielsen).

3. Faunasammensætning og -historie

Der arbejdes på en artikel som sammenfatter nyere data om faunaen knyttet til dybhavets hydrotermiske væld (T. Wolff).

Analyse af svampespikler i borekerner fra Færøerne til-lader en i det mindste grov analyse af områdets faunasammensætning i sidste mellemistid. Aldersbestemmelse af færøske koraller tyder på, at de er indvandret straks efter istidens slutning (O. Tendal, m. A. Kuijper, M. Moros og C. Israelson).

Museal virksomhed

Samlingerne er blevet forøget med talrige eksemplarer, bl.a. ca. 300 svampe fra Labrador, et stort materiale af korsetdyr og bjørnedyr fra Færø Banke, talrige hjuldyr fra Danmark og Grønland, omkring 200 glas med polychæter af forskellig oprindelse.

O. Tendal, M. Eiland og D. Eibye-Jacobsen har samlet generelt i Andamanerhavet under togter i forbindelse med BIOSHELF projektet. O. Tendal og M. Eiland har samlet generelt under et BIOICE togt nord for Island.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

D. Eibye-Jacobsen er Senior Scientific Adviser for BIOSHELF-projektet og har fungeret som ekstern bedømmer for Norges Forskningsråd.

R. Møbjerg Kristensen er formand for Dansk naturhistorisk Forening, medlem af Arktisk Stations bestyrelse, Advisory Board for Zackenberg Feltstation (ZERO) under Dansk Polarcenter og Advisory Board for Greenland Arctic Ocean Shelf Project under Dansk Polarcenter. C. Nielsen er administrativ og faglig ansvarlig leder af Zoologisk Musems projekter inden for The Thai-Danish Scientific Cooperation Programme, herunder det ved afdelingen gennemførte BIOSHELF; han har bedømt en projektansøgning for National Science foundation.

G. Høpner Petersen er medlem af Miljøministeriets udvalg til bedømmelse af bundmaling.

O. Tendal er medlem af Den internordiske kontaktgruppe for BIOICE-projektet og af styringsgruppen for BIOFAR-Projektet, Senior Scientific Adviser i det udvidede BIOSHELF-projekt, rådgiver for det amerikanske BIO-MAINE-projekt, har fungeret som konsulent ved udstillingen "Koral – det undersøiske skatkammer" på Danmarks Akvarium og som ekstern bedømmer for Norges Forskningsråd, er Zoologisk Museums repræsentant i Dansk Nationalråd for Oceanologi, dansk repræsentant i JABO og bestyrelsesmedlem i Acropora – Dansk selskab til bevarelse af koralrev.

Formidling

Redaktionelle hverv

D. Eibye-Jacobsen er redaktør af *Steenstrupia* og Danmarks Fauna, redaktionsmedlem af *Zoologischer Anzeiger* og *Ophelia*.

R. Møbjerg Kristensen er redaktør af *Zoologischer Anzeiger*, redaktionsmedlem af *Zoologica Scripta* og *Helgoland Marine Research*.

C. Nielsen er redaktør af *Acta Zoologica*, redaktionsmedlem af *Phuket Marine Biological Center Research Bulletin*, *Bulletin de la Société Zoologique de France*, *Zoological Journal of the Linnean Society*, *Invertebrate Biology*, *Mitteilungen aus dem Museum für Naturkunde in Berlin (Zoologische Reihe)* og *Evolution and Development*.

G. Høpner Petersen er redaktør af *Meddelelser om Grønland, Bioscience*.

O. Tendal er redaktionsmedlem af *Steenstrupia*.

Udstillingsvirksomhed

T. Wolff har opstillet en udstilling om Ingolf- Ekspeditionen 1895/96 i Nordens Hus i Tórshavn.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Gæsteforskere**

L. Botosaneanu (Amsterdam) har studeret huleisopoder.

V. Eriksen (Rogalandsforskning, Norge) har arbejdet med polychæter fra norske fjorde.

P. Gianguzza (Palermo) har diskuteret sacoglos-spørgsmål.

T. Kato (Paris) har gennemgået phyllodocider (Polychaeta).

K. Larsen har arbejdet med tanaider (krebsdyr).

P. Pockington har undersøgt polychætrprøver.

T. Oji (Tokyo) har gennemgået stilkede søliljer.

P. Schuchert (Genève) har gennemgået grønlandske hydroider.

W. Seidler (Adelaide) har undersøgt hyperiide amphipoder (krebsdyr).

N. Shunatova (St. Petersburg) har undersøgt mosdyr.

J. Slyusarev (St. Petersburg) har arbejdet med Mesozoa.

A. Thandar (Cape Town) har gennemgået søpølser.

T. Sørensen (RUC) har arbejdet med settlingsplader fra Københavns Havn.

O. Ziemer (Hamburg) har arbejdet med Kinorhyncha.

Forskningsophold i udlandet

D. Eibye-Jacobsen opholdt sig i seks uger på Phuket Marine Biological Center, Thailand.

M. Vinther Sørensen opholdt sig i en måned på Arktisk Station, Disko.

O. Tendal opholdt sig i en måned på Phuket Marine Biological Center, Thailand.

Den Entomologiske Afdeling**Forskningsvirksomhed****1. Edderkoppers fylogeni, systematik og faunistik**

Fortsatte taxonomiske studier af hjulspinderfamilien Araneidae. Studie af endemisk artssværm hos edderkoppeslægten *Labulla* på øerne Hawaii, Kawaii og Oahu (m. G. Hormiga, Washington D.C. og M. Arnedo, Honolulu). Færdiggørelse af status over *Dolomedes fimbriatus* og *Dolomedes plantarius* i Danmark (m. S. Langemark, P. Gajdos, Nitra, og S. Toft, Århus). Udarbejdelsen af katalog over danske edderkopper fortsættes (m. S. Langemark, og O. Gudik-Sørensen) (N. Scharff).

Projektet "Biogeography of East African Erigonines" (Linyphiidae) er afsluttet med udarbejdelse af 3 manuskripter (P. de P. Bjørn, ph.d.-studerende).

2. Tusindben og skolopendres systematik, fylogeni og zoogeografi

Beskrivelsen af en ny *Acipes*-art er afsluttet (m. J.-P. Mauriès, Paris). En oversigtsartikel om tusindbens fylogeni er afsluttet. En oversigt over Azorernes skolopendre er påbegyndt (H. Enghoff).

3. Insektanatomi og -fylogeni på højt taxonomisk niveau

En oversigtsartikel om hexapodernes grundplan og slægtskabsforhold er afsluttet (N.P. Kristensen, K.-D. Klass). Et arbejde om munddelene hos de lavere neoptere insekter med specielt henblik på homologien af de basale muskel-

skelet-elementer i maxillerne og lingua-labium fortsættes. Det samme gælder for et sammenlignende studie af hovedets skelet-muskel-anatomi hos snellopper (Boreidae) og typiske skorpionfluer (*Panorpa*) (V. Michelsen).

4. Næbmundede insekters fylogeni, systematik, biogeografi og evolutionsbiologi, med særligt henblik på semiakvatiske tæger

Arbejdet med Australiens gerromorfer er fortsat med revisioner af underfamilierne Haloveliinae og Microveliinae (Veliidae) samt familien Hermatobatidae (m. T.A. Weir, Canberra). Fylogenien af familien Mesoveliidae er revideret i forbindelse med nybeskrivelse af en terrestrisk *Cryptovelia*-art fra Borneo. Globale revisioner af skjøtølberslægterne *Halobates*, *Gerris* og *Aquarius* er afsluttet, baseret på morfologiske og molekylære data. Studier af genetisk variation hos den oceaniske *Halobates micans* er afsluttet. Udredning af de fylogenetiske relationer mellem *Gerris*, *Aquarius* og *Limnoporus* er fortsat (m. J. Damgaard) (N.M. Andersen).

Studier af taxonomi og biogeografi hos den nordamerikanske skjøtølber *Aquarius remigis* er fortsat. Kortlægning af danske vandtæger samt "større gællefødder" er fortsat (ph.d.-stud. J. Damgaard).

5. Billers systematik og faunistik

Et verdenskatalog over overfamilien Hydrophiloidea er afsluttet. Igangværende revisioner af flere Hydrophiloid-grupper og en faunistisk-biologisk status over den danske billefauna (et fællesprojekt med en række danske amatør-entomologer) er fortsat. En revision af de newzealandske hydrophilider er påbegyndt (M. Hansen).

6. Årevingede insekters morfologi, fylogeni og systematik

En fylogenetisk analyse af de basale hymenopterer er afsluttet. En detaljeret redegørelse for ekkolokationsmekanismen og ovipositorapparatet hos hvepsefamilien Orussidae er gennemført (L. Vilhelmsen, m. N. Isidoro og F. Bin, Perugia, og H.H. Basibuyuk og D.L.J. Quicke, London) (ph.d.-stud. L. Vilhelmsen).

7. Tovingede insekters morfologi, fylogeni og systematik

Et arbejde om æg-morfologi og fylogenetiske relationer hos familien Diopsidae er afsluttet (m. S. Hilger, Berlin). Systematiske studier over familien Sepsidae er afsluttet med udarbejdelsen af kapitlet om gruppen til "Contributions to a Manual of Palaearctic Diptera" (m. A.C. Pont, Oxford). Der er udarbejdet et manuskript om larve-morfologi hos cyclorrhaphe fluer til "Palaearctic Manual of Diptera" (m. B. Sinclair og G. Courtney). Et manuskript om den fylogenetiske placering af familien Camillidae baseret på larvekarakterer er færdiggjort (m. A. Kirk-Spriggs og D.A. Barraclough). Parringsforsøg med fluearterne *Coelopa frigida* and *Coelopa nebulorum* er fuldført og et manuskript under udarbejdelse (m. spec.stud. F. Petersen og T. Hansen). De rektale kirtlers forekomst hos Sepsidae og Colopidae undersøges fortsat. Arbejdet med, gennem klækninger, at skaffe materiale til studier af fylogenetisk informative karakterer hos æg og larver af sciomyzoide fluer er fortsat (R. Meier).

En udredning af nomenklatoriske problemer inden for fluefamilien Scathophagidae er afsluttet, lige som deltagel-

sen i et større faunistisk projekt (diptérfaunaen i et stærk miljøbelastet område i Bøhmen). Et arbejde om J.C. Fabricius' slægtsgruppe-navne inden for de tovingede er næsten afviklet (V. Michelsen).

Systematiske/fylogenetiske studier af snyltefluer er fortsat (S. Andersen).

8. Sommerfugles og vårfluers morfologi, fylogeni, systematik og faunistik

Redaktionen af andet sommerfuglebind til "Handbook of Zoology", udarbejdelsen af kapitlerne hertil om imaginal skelet- og muskel-anatomi er fortsat, og kapitlerne om tarmkanal (m. M. Wolfersberger, Philadelphia) samt larve-anatomi (m. I. Hasenfuss, Erlangen) er påbegyndt (N.P. Kristensen).

En undersøgelse af dagsommerfugleslægten *Leptidea* i Danmark er foretaget. Bearbejdelsen af Madeiras sommerfugle (Lepidoptera) og herunder (m. 2 lokale entomologer) arbejdet på en checkliste og bibliografi over disse er fortsat. Bidrag til en bog om Nordvesteuropas Gelechiidae er fortsat. En revision af gelechiidae-slægten *Bryotropha* er påbegyndt (m. T. Rutten, Gatersleben) (O. Karsholt).

9. Insektpalæontologi

Arbejdet med semiakvatiske tæger fra rav er fortsat (N.M. Andersen).

Udforskningen af rav- og molerinsekter er fortsat; herunder er en afhandling om silkeflorvingerne fra moleret (i alt 4 arter) næsten færdig (S. Andersen).

En bearbejdelse af den ældste calyprate flue er afsluttet (V. Michelsen).

10. Regionale biodiversitetsmønstre

En oversigt over arts-diversitetsmønstre inden for de marine arter af skøjteløbertæger er afsluttet (N.M. Andersen).

Projektet: "Spatial distribution and inventoring of spiders of a montane forest in Tanzania" er afsluttet med udarbejdelse af 5 manuskripter (ph.d.-stud. L.L. Sørensen, N. Scharff).

11. Geografisk parthenogenese

Studier af evolutionen af den parthenogenetiske form af tusindbenet *Nemasoma varicorne* v.h.j.a. DNA-analyse er fortsat (H. Enghoff, med D. Parker & L. Hoy, Århus).

12. Generel og teoretisk biogeografi

Et manuskript om reversioner i biogeografisk parsimoni-analyse er afsluttet. En re-analyse af biogeografiske relationer i den holarktiske region er påbegyndt, og tilsvarende analyser af relationer mellem sydhemisfære-områder er fortsat (H. Enghoff, m. I. Sanmartin og F. Ronquist, Uppsala).

13. Molekylær systematik

En kritisk oversigt over anvendelsen af molekylære karakterer i fylogenetiske rekonstruktioner er publiceret i et samleværk. To manuskripter om havtægers fylogeni, genetisk variation og fylogeografi samt et manuskript om slægten *Aquarius* (Gerridae) fylogeni er afsluttet (N.M. Andersen, ph.d.-stud. J. Damgaard). Et samarbejde m. B. Wiegmann (Boston) er etableret med henblik på opbygning af molekylært datasæt (28S og EF 1 alpha) for fluefamilien Coelopidae (R. Meier).

Museal virksomhed

Samlingerne er forøget med ca. 120.000 eksemplarer. Der har været 125 udlån fra samlingerne, og der har været 1 langtidsgæst og 39 korttidsgæster på afdelingen. Der er publiceret 49 afhandlinger på basis af samlingerne, herunder 34 af eksterne forfattere.

J. Damgaard har samlet gællefødder og vandtæger i Sønderjylland. H. Enghoff har samlet leddy, især tusindben og skolopendre, på Azorerne. S. Langemark, L.L. Sørensen, P. de Place Bjørn og N. Scharff har samlet edderkopper i Høstemark Skov, Lille Vildmose. O. Martin har samlet især trælevende biller i skove på Sjælland og Lolland. V. Michelsen har samlet fluer og andre insekter i Grækenland og Spanien. N. Scharff har samlet edderkopper på 3 øer i øgruppen Hawaii.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

N.M. Andersen er formand for Dr. Bøje Benzons Støttefond, leder af SNF-støttet forskningsprojekt "Terrestriske leddyrers biosystematik og evolutionsbiologi" og medlem af bestyrelsen for Fauna Malesiana Foundation, Leiden. Han har været medlem af udvalg til bedømmelse af et "Habilitationsschrift" ved Univ. Göttingen.

H. Enghoff er museets repræsentant i Consortium of European Taxonomic Facilities; han er medlem af Naturrådets repræsentantskab, af "Wissenschaftlicher Beirat des Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig", Bonn og af bestyrelsen for Japetus Steenstrups legat. Har ligeledes været medlem af "Users Selection Panel" for "Biore-source Large Scale Facility", London.

H. Enghoff, M. Hansen og N. Scharff har været medlemmer af fakultetets zoologiske ph.d.-udvalg.

M. Hansen er formand for Entomologisk Forening (fra maj 1999).

O. Karsholt har vurderet ca 100 ansøgninger om dispensation for brug af automatiske lysfælder til sommerfuglefangst.

N.P. Kristensen har været formand for Entomologisk Forening, Danmark; han er medlem af "Wissenschaftlicher Beirat" for "Museum für Naturkunde, Humboldt-Univ., Berlin, præsident for Societas Lepidopterologica Europaea, medlem af den danske nationalkomité for IUBS, medlem af "Standing Committee" for European Congresses of Entomology, og medlem af "Council" for International Congresses of Entomology samt dettes "Scientific Subcommittee". Formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg, sagkyndig ved professor-promotion ved Univ. Wien, sagkyndig ved professor-promotioner ved Univ. Maryland og North Carolina State Univ., referee for stillingsbesættelsesudvalg, CSIRO Entomology, Canberra og for "Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung", Wien.

O. Martin er medlem af brugerrådet for Jægersborg Dyrehave.

N. Scharff er country representative for International Society of Arachnology, Washington D.C.

R. Meier har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

N. Scharff har været sagkyndig ved kurator-promotion, California Academy of Sciences, San Francisco.

Formidling*Redaktionelle hverv*

N.M. Andersen er redaktør af *Entomologica Scandinavica*.

H. Enghoff er medredaktør af *Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research*.

M. Hansen er medredaktør af *World Catalogue of Insects* og redaktionsmedlem af *Aquatic Insects*, *Dyr i Natur og Museum* og *Entomologiske Meddelelser*.

O. Karsholt er medredaktør af *Microlepidoptera of Europe* og redaktionsmedlem af *Entomologiske Meddelelser* og *Nota Lepidopterologica*.

N.P. Kristensen er redaktør af *Fauna Entomologica Scandinavica* og *Handbook of Zoology: Insecta*, og redaktionsmedlem af *Acta Zoologica* og *Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research*.

R. Meier er redaktionsmedlem af *Steenstrupia*.

V. Michelsen er redaktør af *Entomologica Scandinavica* og *Fauna Entomologica Scandinavica*.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde*Gæsteforskere*

Klaus-Dieter Klass (München) har fortsat studier over primitive insekters bagkropsmorfologi og fylogeni.

Forskningsophold i udlandet

N.M. Andersen opholdt sig 1 1/2 måned ved CSIRO Entomology, Canberra, Australien.

M. Hansen opholdt sig 6 uger ved CSIRO Entomology, Canberra og New Zealand Arthropod Collection, Auckland.

Netværk

N.P. Kristensen og N. Scharff repræsenterede afdelingen i "Major Systematic Entomology Facilities Group".

Udstillingsafdelingen**Formidling***Redaktionelle hverv*

O.E. Meyer har været medredaktør af bogen "Øresund – naturligvis"; han er redaktionsmedlem af *Nordisk Museologi og Dyr i Natur og Museum*.

O. Høegh Post er redaktionsmedlem af *Dyr i natur og museum*.

Udstillingsvirksomhed

De offentlige udstillinger repræsenterer en af fakultetets mest massive formidlingsindsatser. De besøgte i 1999 af 96.173 gæster, hvoraf skolebesøgene tegnede sig for 25.927.

I marts indledtes opbygningen af et stort udstillingsafsnit ved indgangen til "Danmarks Dyreverden" med arbejdstitlen "Fra mammutsteppe til kultursteppe". Her skal vises udviklingen i landets fauna fra istiden til nutiden. Den håndværksmæssige opbygning foretages fortrinsvis af eksperterne håndværkere, mens staben fra den kvartærzoologiske sektion står for det zoologiske indhold (K. Aaris-Sørensen, J. Møhl, K. Rosenlund). Denne nyskabelse nødvendiggjorde nedlæggelsen af de hidtidige undervisningsrum, hvorfor det besluttedes at nedlægge den systematiske samling og

fordele præparaterne derfra på de relevante steder i "Danmarks Dyreverden". Derved kunne der indrettes tre moderne undervisningslokaler til Skoletjenesten, som stod færdige i november (samtlige håndværkere). Nyanbringelsen af den systematiske samlings dyr vil strække sig over de næste to år. I udstillingsafsnittet "Fra Pol til Pol" er tre dioramaer blevet renoveret (B. Bindel, D. Goldberg, F. Sørensen) og arbejdet på afsnittet om byens dyr i "Danmarks Dyreverden" er fortsat (K.W. Petersen, M. Meinhold, B. Ekstrand, K. Hammer, K. Johansen, V. Lemke, F. Sørensen). En række lydeffekter og film i udstillingerne er skiftet ud og lagt over på ny teknik (H. Leonardo Pedersen).

I forbindelse med den tidligere værkstedsleders pensionering er museets håndværkere blevet knyttet til udstillingsafdelingen med uændrede funktioner. Arbejdet har været koncentreret om udstillingsopbygning og vedligehold samt opbygning af nye undervisningslokaler.

Særudstillingen "En storvildtjæger og hans tid" blev vist i hele 1999. Særudstillingen "En bro i naturen" om natur og miljø i Øresundsregionen åbnedes d. 29. marts og stod året ud (O.E. Meyer, B. Bindel, M. Meinhold, O. Høegh Post, samtlige håndværkere). Museets tidligere særudstilling "Fabeldyr" blev vist på Middelaldercentret ved Nykøbing Falster og på Skjern-Egvad Museum; begge steder deltog konservatorerne i opstilling og nedtagning. I forhallen vist udstillingen "Nye pattedyr i Danmark" (H. Baagøe, K.W. Petersen, O. Høegh Post). Museets bidrag til Kulturnatten 15. Oktober var "Lyde i natten" (O.E. Meyer, H. Baagøe, H. Leonardo Pedersen).

Skoletjenesten

På grund af arbejdet med nye udstillingsafsnit har skoletjenesten fra marts til november kun haft ét permanent undervisningslokale. Ikke desto mindre er det lykkedes, ved at benytte alternative undervisningsformer, at imødekomme de fleste ønsker om undervisning på museet. Der blev igennem året lagt vægt på at udbygge undervisningskustodernes faglige og pædagogiske kompetence, dels gennem et dagligt møde om dagens undervisning, dels gennem deltagelse i kurser og faglige møder. Der er arbejdet med at skabe nye oplæg, fx om naturforvaltning og naturgenopretning, for skolens ældste klasser, gymnasiet og HF, lige som samdriften af skoletjenesten på Botanisk-, Geologisk- og Zoologisk Museum har givet mulighed for at arbejde med tværgående undervisningsforløb.

Museumsbestyrer Henrik Enghoff

Stab*Årsværk*

VIP (Internt finansieret): 21,3 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 5,5 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 42,2 årsværk.

TAP (Eksternt finansieret): 3,1 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 1,6 årsværk.

STIP (Eksternt finansieret): 0,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Aaris-Sørensen, Kim Torkil; lektor.

Andersen, Nils Otto Møller; lektor.

Baagøe, Hans Jørgen; lektor.

Enghoff, Henrik; professor.

Eibye-Jacobsen, Danny; lektor.

Fjeldså, Jon; professor.
 Hansen, Ole Michael; lektor.
 Hatting, Tove Agnete; lektor.
 Kristensen, Niels Peder; professor.
 Kristensen, Reinhardt Møbjerg; professor.
 Meier, Rudolf; lektor.
 Meyer, Ole Erik; lektor.
 Michelsen, Verner; forskningslektor.
 Nielsen, Claus; lektor.
 Nielsen, Jørgen; lektor.
 Nielsen, Peter Gravlund; forskningsadj.
 Olesen, Jørgen; forskningsass.
 Petersen, G Høpner; lektor.
 Petersen, Kay Werner; lektor.
 Rahbek, Carsten; lektor.
 Rasmussen, Jens Bødtker; lektor.
 Scharff, Nikolaj; lektor.
 Sørensen, Ingrid; lektor.
 Tendal, Ole Secher; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bøcher, Jens Jensenius; forskningslektor.
 Christiansen, Per; forskningsadj.
 Eibye-Jacobsen, Jette; forskningsadj.
 Enghoff, Inge Bødtker; forskningsadj.
 Gotfredsen, Anne Birgitte; forskningsass.
 Kinze, Carl Christian; forskningslektor.
 Rasmussen, Arne Redsted; forskningslektor.
 Ståhl, Erik Bertil; forskningslektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Andreasen, Tine Nord.
 Møller, Peter Daniel Rask.
 Sørensen, Line Louise.
 Sørensen, Martin Vinther.
 Vilhelmsen, Lars Bjørn.

STIP (ph.d.-studerende) Eksternt finansieret

Bjørn, Per de Place.
 Damgaard, Jakob.

Ph.d.-afhandlinger

Damgaard, Jakob: Molecular Phylogenetics and genetic Diversity of Water Striders (Heteroptera: Gerridae).
 Glahder, Christian Martin: Sensitive areas and periods of the Greenland White-fronted Goose in West Greenland.
 Gotfredsen, Anne Birgitte: The avifauna of Greenland in a Quaternary zoological perspective. An analysis of the zoogeography of selected bird species and prehistoric bird hunting in low arctic Greenland.
 Vilhelmsen, Lars Bjørn: The comparative anatomy of the basal hymenopteran lineages, and its phylogenetic implications.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Indkøb af mikroskop (Henrik Enghoff) kr. 62.000.
 – Køb af fotoudstyr (Henrik Enghoff) kr. 5.880.
 – Revision af Diptera (Rudolf Meier) kr. 73.051.

Center for Applied Biodiversity Science

– Biodiversitet i Afrika (Carsten Rahbek) kr. 226.752.

Danida

– Biodiversitet og uddannelse i Tanzania og Uganda (Jon Fjeldså) kr. 5.714.000.

Dansk-Svensk Samarbejde/ Lunds Universitet

– Udgivelse af publikation (Ole E. Meyer) kr. 93.840.

Forlaget Rhodos m.fl

– Salg af billeder og tekster m.fl (Nikolaj Scharff) kr. 1.000.

Forskerakademiet

– Opholdsudgifter til gæstprofessor Tatsuo Oji (Zoologisk Museum) kr. 24.000.

Miljø- og Energiministeriet

– Løn til Jens Böcher (Henrik Enghoff) kr. 250.000.

NOS-H Nordisk Samarb.nemnd for Humanistisk Forsk.

– Analyse af dyrekogler (Inge Enghoff) kr. 202.833.

Nordisk Publikationsnævn for Naturvidenskab

– Støtte til tidsskrift (Nils Møller Andersen) kr. 140.000.

Rigsantikvaren, via Hørsholms Egns Museum

– Bestemmelse af knoglemateriale (Inge Bødtker Enghoff) kr. 326.400.

Rådet for Ulandsforskning

– Biodiversitet i Afrika (Carsten Rahbek) kr. 1.080.530.

Statens Museumsnævn/Langelands Museum

– Bearbejdelse af faunalevn (Kim Aaris-Sørensen) kr. 63.360.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Biodiversitetet i Afrika-mønstre og processer (Jon Fjeldså) kr. 750.000.
 – Phylogenetic relationships of the Sciomyzoidea (Rudolf Meier) kr. 240.000.
 – Terrestriske leddyrers biosystematik og evolutionsbiologi (Nils Møller Andersen) kr. 900.000.

Udenrigsministeriet

– Refusion af løn (Henrik Enghoff) kr. 36.000.

Velux Fonden af 1981

– Opbygning af "Fra Mammutsteppe til..." (Kim Aaris-Sørensen) kr. 3.388.000.

World Wildlife Fund

– Behandling af data i WWF African (Jon Fjeldså) kr. 158.087.

Publikationer

Aaris-Sørensen K.: Zoologiske undersøgelser 1998. i: Arkæologiske udgravninger i Danmark 1998 s. 389-393, København 1999.
 Aaris-Sørensen K.: The holocene history of the Scandinavian aurochs (*Bos primigenius* Bojanus, 1827). i: Wissenschaftliche Schriften des Neanderthal Museums Bd 1 s. 49-57, Neanderthal Museum, Die Deutsche Bibliothek, 1999.

- Aaris-Sørensen K., Petersen K.S., Henriksen M.B.: Late Weichselian Record of Saiga (*Saiga tatarica* (L.)) from Denmark and its Indications of Glacial History and Environment. *Quartær* 49/50, 8 s., 1999.
- Adamski D., Karsholt O.: First records of brachyptery in the gelechioid taxa Coleophoridae: Blastobasinae and Elachistidae: Agonoxeninae: Three new species from the High Andes of Peru (Insecta, Lepidoptera). *Steenstrupia* 24, s. 67-75, 1999.
- Agreda A., Rodriguez O., Krabbe N.: Pale-headed Brush-finch *Atlapetes pallidiceps* is not extinct. *Cotinga* 11, s. 50-55, 1999.
- Ahlen I., Baagøe H.J.: Use of ultrasound detectors for bat studies in Europe. Experiences from field identification, surveys, and monitoring. *Acta Chiropterologica* 1, s. 137-150, 1999.
- Andersen N.M.: *Cryptovelvia stysi* sp.n. from Borneo with a reanalysis of the phylogeny of the Mesoveliidae (Heteroptera:Gerromorpha). *Acto Soc. Zool. Bohem.* 63, s. 5-18, 1999.
- Andersen N.M., Weir T.A.: The marine Haloveliinae (Hemiptera: Veliidae) of Australia, New Caledonia and southern New Guinea. *Invertebrate Taxonomy* 13, s. 309-350, 1999.
- Andersen N.M.: The evolution of marine insects: phylogenetic, ecological and geographical aspects of species diversity in marine water striders. *Ecography* 22, s. 98-111, 1999.
- Andersen N.M.: Quantitative cladistics and the reconciliation of morphological and molecular systematics. i: *Phylogenetik und Moleküle. Proceedings of the 37. Phylogenetische Symposium* s. 129-152, M. Schmidt (ed), Archæa, Bonn, Tyskland 1999.
- Andersen P.N., Hjarsen T.K.S., Williams N.M.: Monitoring and management of high Andean biodiversity. s. 1-111. *DIVA*, 1999.
- Andreasen T.N.: Niivertussannguaq – a survey of the faunal remains fra a Saaq settlement in the Disko Bay area of western Greenland. *Acta Borealia* 2, s. 129-137, 1999.
- Baagøe H.J.: *Vespertilio murinus* Linnaeus 1758. i: *The Atlas of European Mammals* s. 144-145, A. J. Mitchell-Jones et al, T. & A.D. Poyser, London 1999.
- Baagøe H.J.: Nye Danske Pattedyr. *Dyr i natur og museum* 2, s. 9-12, 1999.
- Bruntse G., Kongsrud J.A., Holm K.W.: Species associated with stipes and holdfast of *Laminaria hyperborea*. i: *Marine benthic algae and invertebrate communities from the shallow waters of the Faroe Islands* s. 50-51, G. Bruntse, T.E. Lein, R. Nielsen (eds), 1999.
- Bruntse G., Kongsrud J.A., Holm K.W.: Species associated with stipes and holdfasts of *Laminaria hyperborea*. i: *Marine benthic angae and invertebrate communities from the shallow waters of the Faroe Islands* s. 58-61, G. Bruntse, T.E. Lein, R. Nielsen (eds), 1999.
- Bruntse G., Kongsrud J.A., Holm K.W.: Discussion. i: *Marine benthic angae and invertebrate communities from the shallow waters of the Faroe Islands* s. 62-65, G. Bruntse, T.E. Lein, R. Nielsen (eds), 1999.
- Buhl O., Falck P., Karsholt O., Larsen K., Vilhelmsem F.: Fund af småsommerfugle i Danmark. *Entomologiske meddelelser* 67, s. 103-112, 1999.
- Burgess N.D., Richardson J.B.: Sporomorph evolution in the Anglo-Welsh Basin: Tempo and Parallism. i: *The Evolution of Plant Architecture* s. 35-49, M.H. Kurmann & A.R Hemsley (eds), Royal Botanic Gardens, Kew, Kew, London 1999.
- Christiansen P., Bonde N.: Søgslangen fra Israel. *Aktuel Naturvidenskab* 3, s. 7-9, 1999.
- Christiansen P.: Mastodonter. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd 13 s. 43, Danmarks Nationalleksikon A/S, København 1999.
- Christiansen P.: Ornithischier. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd 14 s. 510, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Christiansen P.: Panserøgler. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd 15 s. 24, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Christiansen P.: Plesiosaurer. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd 15 s. 301-302, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.
- Christiansen P.: Pycnodonter. i: *Den Store Danske Encyklopædi*, bd 15 s. 560, Danmarks Nationalleksikon, 1999.
- Christiansen P.: Scaling of the limb long bones to body mass in terrestrial mammals. *Journal of Morphology* 239, s. 167-190, 1999.
- Christiansen P.: Scaling of mammalian long bones: Small and large mammals compared. *Journal of Zoology* 247, s. 333-348, 1999.
- Christiansen P.: Osteoanatom hos dinosaurer. s.1-39. København 1999.
- Christiansen P.: On the head size of sauropodomorph dinosaurs: Implications for ecology and physiology. *Historical Biology* 13, s. 269-297, 1999.
- Christiansen P.: Differential allometry in proboscidean long bones. i: *Fourth European Workshop on Vertebrate Palaeontology* s. 35-36, Spain 1999.
- Christiansen P.: What size were *Arctodus simus* and *Ursus spelaeus* (Carnivora: Ursidae)? *Annales Zoologici Fennici* 36, s. 93-102, 1999.
- Christiansen P.: Jomfrubjørn – Danmarks måske smukkeste sommerfugl. *Lepidoptera* 7, s. 234-236, 1999.
- Christiansen P.: Dinosaurer i nyt lys. *Naturens Verden* 5, s. 2-15, 1999.
- Christiansen P.: Fødeindtag og fysiologi hos rovdinosaurerne. *Varv* 4, s. 99-108, 1999.
- Christiansen P.: Long bone scaling and limb posture in non-avian theropods: Evidence for differential allometry. *Journal of Vertebrate Paleontology* 19, s. 666-680, 1999.
- Christiansen P.: Analogier mellem store pattedyr og dinosaurer. i: *De største Pattedyr og andre store Dyr* s. 9-11, Bonde, N. (ed), 1999.
- Christiansen P.: De største Landpattedyr: Elefanter og næsehorn. i: *De største Pattedyr og andre store Dyr* s. 29-32, Bonde, N. (ed), København 1999.
- Christiansen P.: De største nulevende Elefanter. i: *De største Pattedyr og andre store Dyr* s. 45-48, Bonde, N. (ed), København 1999.
- Christiansen P.: Anatomy and phylogenetic affinities of a gigantic mosasaur from Israel. i: *Secondary adaptations to life in Water*, 11 s. ?, Hoch, E. og Brantsen, A.K. (eds), 1999.
- Dijkstra H.H., Knudsen J.: Some Pectinoidea (Mollusca: Bivalvia: Propeamussiidae, Pectinidae) of the Red Sea. *Molluscan Research* 19, s. 43-104, 1998.
- Eilenberg J., Michelsen V.: Natural host range and prevalence of the genus *Strongwellsea* (Zygomycota: Entomophthorales) in Denmark. *Journal of Invertebrate Pathology* 73, s. 189-198, 1999.

- Enghoff H., Holter P., Pedersen B.V.: *Lacinius horridus* (Panzer, 1794), en ny dansk mejer – samt lidt om Raghhammer Odde, Bornholm. *Ent. Meddr* 67, s. 137-140, 1999.
- Enghoff H.: *Ole Lomholdt*. *Ent. Meddr* 67, s. 113-116, 1999.
- Enghoff H., Mauries J-P.: The genus *Acipes* in Spain, with the description of a new cavernicolous species (Diplopoda, Julida, Blaniulidae). *Entomologica Scandinavica* 30, s. 31-33, 1999.
- Enghoff I.B.: Fishing in the Baltic Region from the 5th century BC to the 16th century AD: Evidence from fish bones. *Archaeofauna* 8, s. 41-85, 1999.
- Fjeldså J., Rahbek C.: Når skoven er vigtig: Biodiversitet i tropeskovene og prioritering. i: *Tropeskovene mellem fældning og fredning* s. 44-57, Den ny verden, Center for Udviklingsforskning, København 1999.
- Fjeldså J., Kessler M., Swanson G.: *Cocapata and Saila Pata*. s.1-175. Denmark 1999.
- Fjeldså J., Hjarsen T.K.S.: Needs for sustainable land management in biologically unique areas in the Andean highland. i: *III Simposio Internacional de Desarrollo Sustentable de Montañas* s. 151-162, Bolivia 1999.
- Fjeldså J., Goodman S.M., Schulenberg T.S., Slikas B.: Molecular evidence for relationships of Malagasy birds. i: *Proceeding of the 22nd International Ornithological Congress* s. 1-10, Nigel J Adams & Cheryl Whitmore, 1999.
- Fjeldså J., Burgess N.D., de Klerk H., Hansen L.A., Rahbek C.: Are endemic bird areas the best targets for conservation? An assessment using all landbird distributions of two continents. i: *Proceedings of the 22nd International Ornithological Congress* s. 1-11, Nigel J. Adams & Robert H. Slotow, 1999.
- Fjeldså J.: Jordens biologiske mangfoldighed. i: *Årsrapport* s. 38, Forskningsstyrelsen, København 1998.
- Fjeldså J., Rahbek C.: Continent-wide conservation priorities and diversification processes. i: *Conservation in a changing world* s. 139-160, G.M. Mace, A. Balmford & J.R. Ginsberg, eds, Cambridge University Press, 1999.
- Fjeldså J.: The impact of human forest disturbance on the endemic avifauna of the Udzungwa Mountains, Tanzania. *Bird Conservation International* 9, s. 47-62, 1999.
- Fjeldså J., Lambin E., Mertens B.: Correlation between endemism and local ecoclimatic stability documented by comparing Andean bird distributions and remotely sensed land surface data. *Ecography* 22, s. 63-78, 1999.
- Funch P., Kristensen R.M.: *Cycliophora*. i: *Encyclopedia of Reproduction* s. 800-808, Academic Press, 1999.
- García-Moreno J., Arctander P., Fjeldså J.: Strong diversification at the treeline among metallura hummingbirds. *The Auk* 116, s. 702-711, 1999.
- García-Moreno J., Arctander P., Fjeldså J.: A case of diversification in the Neotropics: Phylogenetic relationships among *Cranioleuca spinetails* (Aves, Furnariidae). *Molecular phylogenetics and evolution* 12, s. 273-281, 1999.
- Hansen M.: *Hydrophiloidea* (Coleoptera). s.1-416. Apollo Books, Danmark 1999.
- Hansen M.: Taxonomic changes in the genera *Oosternum* Sharp and *Paroosternum* Scott (Coleoptera: Hydrophilidae). *Entomologica Scandinavica* 30, s. 241-242, 1999.
- Hansen M.: Fifteen new genera of Hydrophilidae (Coleoptera) with remarks on the generic classification of the family. *Entomologica Scandinavica* 30, s. 121-172, 1999.
- Hansen M.: 'Oeneis' *nigritula* and *flavescens* Motschulsky, 1866: The first described omicrine hydrophilids (Coleoptera, Hydrophilidae, Coccinellidae). *Ent. Bl.* 94, s. 119-125, 1999.
- Hansen T.R., Petersen J.F., Meier R.: Kelp flies and species concept – The case of *Coelopa frigida* and *C. nebularum*. i: *Abstracts, XVIII. meeting of the Willi Hennig Society* s. ?, 1999.
- Hayward P.J., Hansen K.B.: Three newly recognized cheilostomate bryozoans from the British sea area. *J. Mar. Biol. Ass. UK* 79, s. 917-921, 1999.
- Heide-Jørgensen H., Kristensen R.M.: Puilassoq, the warmest homothermal spring of Disko Island. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 32-43, 1999.
- Heide-Jørgensen H.S., Kristensen R.M.: Puilassoq, Diskøens varmeste homoterme kilde. i: *Arktisk Biologisk Feltkursus, Qeqertarsuaq 1998* s. 219-231, H.A. Thomsen (ed), Botanisk Institut, København 1999.
- Herzog S.K., Fjeldså J., Kessler M., Balderrama J.A.: Ornithological surveys in the Cordillera Cocapata, depto. Cochabamba, Bolivia, a transition zone between humid and dry intermontane Andean habitats. *Bull. B.O.C.* 119, s. 162-177, 1999.
- Hjarsen T.K.S.: Biological diversity in high altitude woodlands and plantations in the Bolivian Andes: Implications for Development of Sustainable Land-use. i: *III Simposio Internacional de Desarrollo Sustentable de Montañas* s. 145-149, Bolivia 1999.
- Holm K.W.: On the taxonomy of *Spio filicornis* (Spionidae, Polychaeta) Nipisat, Disko, Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 164-169, 1999.
- Holm K.W.: En taksonomisk undersøgelse af slægten *Spio* (Spionidae, Polychaeta) fra Nipisat, Disko, Grønland. i: *Arktisk Biologisk Feltkursus, Qeqertarsuaq 1998* s. 181-212, H. A. Thomsen (ed), Botanisk Institut, Københavns Universitet, København 1999.
- Holm K.W.: På ormejagt i USA. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 9, s. 14-17, 1998.
- Huemer P., Karsholt O.: *Gelechiidae 1* (Gelechiinae: Teleiodini, Gelechiini). *Microlepidoptera of Europe* 3, s. 1-356, 1999.
- Jensen K.R.: A new species of *Sacoglossa* (Mollusca, Opisthobranchia) from Rottneest Island, Western Australia. i: *The Seagrass Flora and Fauna of Rottneest Island, Western Australia* s. 377-383, D.I. Walker and F.E. Wells (Eds), Australia 1999.
- Jensen K.R.: Aggregative behaviour in the sacoglossan opisthobranch *Stiliger aureomarginatus* Jensen, 1993 in Rottneest Island, Western Australia. i: *The Seagrass Flora and Fauna of Rottneest Island, Western Australia* s. 275-280, Western Australian Museum, Perth, Australia 1999.
- Jensen K.R.: Danmarks mindste havsnegl? *Dyr i Natur og Museum* 2, s. 13-14, 1999.
- Jensen K.R.: Copulatory behaviour in three shelled and five non-shelled sacoglossans (Mollusca, Opisthobranchia), with a discussion of the phylogenetic significance of copulatory behaviour. *Ophelia* 51, s. 93-106, 1999.
- Jørgensen A., Møbjerg N., Kristensen R.M.: Ultrastructural studies on spermiogenesis and postcopulatory modifications of spermatozoa of *Actinartus doryphorus* Schulz, 1935 (Arthrotardigrada: Halechiniscidae). *Zoologischer Anzeiger* 238, s. 235-257, 1999.

- Karsholt O.: Dagsommerfugleslægten *Leptidea* Billberg i Danmark. *Lepidoptera* 7, s. 237-249, 1999.
- Karsholt O.: Anmeldelse af Emmet, A.M. (Ed): The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland. Bind 3. Entomologiske Meddelelser 67, s. 140-141, 1999.
- Karsholt O.: Småsommerfugle fra Danmark i 1998 (Lepidoptera). *Entomologiske Meddelelser* 67, s. 103-112, 1999.
- Kinze C.C., Baagøe H.J., Tougaard S.: Danske hvalfund i perioden 1992-1997. *Flora og Fauna* 104, s. 41-54, 1999.
- Klitgaard A.B., Bruntse G., Tendal O.S.: A new map of the Faroe Islands biocoenoses and bottom types. i: 2. Nordic Marine Sciences Meeting s. 85, København 1999.
- Klitgaard A.B., Tendal O.S.: Distribution and species composition of mass occurrences of largesized sponges in the northeast Atlantic. i: 2. Nordic Marine Sciences Meeting s. 86, Danmark 1999.
- Knudsen J.: Observations on *Calyptrea calyptraeformis* (Lamarck, 1822) (Mollusca, Caenogastropoda) from Rottnef Island, Western Australia. i: The Seagrass Flora and Fauna of Rottnef Island, Western Australia s. 121-127, Western Australian Museum, Perth, Australia 1999.
- Knudsen J., Hylleberg J.: The species described by Lorentz Spengler in his "Over den toskallede slægt hiertemuslingen, *Cardium* Linnet", in 1799. A translation into English. *Phuket Marine Biological Center Special Publication* 19, s. 413-444, 1999.
- Knudsen J.: Mollusca. i: Atacama Trench International Expedition s. 61, Instituto Scienze Ambientali Marine, Università di Genova, Italy 1999.
- Kristensen N.P.: Phylogeny of endopterygote insects, the most successful lineage of living organisms. *Eur. J. Entomol.* 96, s. 237-254, 1999.
- Kristensen R.M.: Reports on Polar Research. s. 1-184. Alfred-Wegener Institut für Polar- und Meeresforschung, Tyskland 1999.
- Kristensen R.M., Neuhaus B.: The Ultrastructure of the tardigrade cuticle with special attention to Marine species. *Zoologischer Anzeiger* 238, s. 261-281, 1999.
- Kristensen R.M.: Ten years investigation of a sunken Atlantis: The meiofauna of Faroe Bank. i: Abstracts, 2nd Nordic Marine Sciences Meeting s. 58-, København 1999.
- Kristensen R.M.: Arktisk Station i Qeqertarsuaq, Københavns Universitets nordligste forpost. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 9, s. 18-29, 1999.
- Lyneborg L.: *Melanacrosathe*, gen.nov. from Myanmar and Thailand (Diptera: Therevidae). *Oriental Insects* 33, s. 419-425, 1999.
- Madsen J.J., Rahbek C.: Ringmærkningen fylder 100 år. *PICA* 11, s. 28-33, 1999.
- Madsen J.J., Bregnballe T., Frikke J., Kristensen J.B.: Correlates of predator abundance with snow and ice conditions and their role in determining timing of nesting and breeding success in Svalbard light-bellied brent geese *Branta bernicla hrota*. i: Research on arctic geese s. 221-234, Proceedings of the Svalbard Goose Symposium, Norsk Polarinstitut, Oslo 1998.
- Maijer S., Herzog S.K., Kessler M., Friggens M.T., Fjeldså J.: A distinctive new subspecies of the green-cheeked parakeet (*Pyrrhura molinae*, Psittacidae) from Bolivia. *Ornithological Neotropical* 9, s. 185-191, 1999.
- Meier R., Dettner K.: The ultrastructure of a rectal gland in the Sepsidae and the composition of its secretion. i: Abstracts. Fourth International Congress of Dipterology s. 1, Oxford 1998.
- Meier R., Kotrba M., Ferrar P.: Ovoviviparity and viviparity in the Diptera. *Biol. Rev* 74, s. 199-258,
- Meier R.: Sepsidae. i: Checkliste der Dipteren Deutschlands s. 190, *Studia dipterologica*, Suppl. 2, Tyskland 1999.
- Michelsen V.: Wood gnats of the genus *Sylvicola* (Diptera, Anisopodidae): Taxonomic status, family assignment, and review of nominal species described by J.C. Fabricius. *Tijdschrift voor Entomologie* 142, s. 69-76, 1999.
- Miller W.R., Kristensen R.M.: Tardigrades of the Australian Antarctic: A new species of the marine genus *Echiniscoides* from Macquarie Island, Subantarctica. *Zoologischer Anzeiger* 238, s. 289-294, 1999.
- Møller P.R.: Taxonomic status of the western North Atlantic eelpout, *Lycenchelys paxillus* (Goode & Bean, 1879). *Ichthyol. Res.* 46, s. 323-328, 1999.
- Nielsen C., Riisgård H.U.: Tentacle structure and filter-feeding in *Crisia eburnea* and other cyclostomatous bryozoans, with a review of upstream-collecting mechanisms. *Marine Ecology Progress Series* 168, s. 163-186, 1999.
- Nielsen C.: Nyt om hvirveldyrenes oprindelse – vender vi ryggen fremad? *Naturens Verden* 6, s. 33-40, 1999.
- Nielsen C.: Morphological Approaches to Phylogeny. *Amer. Zool.* 38, s. 942-952, 1998.
- Nielsen C.: Origin of the chordate central nervous system – and the origin of chordates. *Dev Genes Evol* 209, s. 198-205, 1999.
- Nielsen J.G., Jensen L.: Leopardkutling – ny fisk fra danske farvande. *Flora og Fauna* 105, s. 37-40, 1999.
- Nielsen J.G.: A review of the genus *Neobythites* (Pisces, Ophidiidae) in the Atlantic, with three new species. *Bulletin of marine science* 64, s. 335-372, 1999.
- Nielsen J.G., Cohen D.M., Markle D.F., Robins C.R.: Ophidiiform fishes of the world (Order Ophidiiformes). i: *FAO Species Catalogue* s. 1-178, Food and Agricultural Organization of the United Nations, Rome 1999.
- Olesen J.: A new species of *Nebalia* (Crustacea, Leptostraca) from Unguja Island (Zanzibar), Tanzania, East Africa, with a phylogenetic analysis of leptostracan genera. *Journal of Natural History* 33, s. 1789-1809, 1999.
- Olesen J.: Larval and post-larval development of the branchiopod clam shrimp *Cyclestheria hislopi* (Baird, 1859) (Crustacea, Branchiopoda, Conchostraca, Spinicaudata). *Acta Zoologica* 80, s. 163-184, 1999.
- Olesen J.: A new species of *Nebalia* (Crustacea, Leptostraca) from Unguja Island (Zanzibar), Tanzania, East Africa, with a phylogenetic analysis of leptostracan genera. *Journal of Natural History* 33, s. 1789-1810, 1999.
- Park K-T., Karsholt O.: Revision of the genus *Psoricoptera* Stainton, 1854 (Lepidoptera, Gelechiidae), with the description of two new Asian species. *Entomologica Fennica* 10, s. 35-49, 1999.
- Pedersen K.T., Rahbek C.: Ringmærkning og genfund af ringmærkede fugle indsendt til Zoologisk Museum i 1995. s.1-197. København 1999.
- Pedersen K.T., Rahbek C.: RingmærkningsCentralens Årsrapport for 1996 – antal fugle ringmærket i Danmark og Færøerne i 1996. *MTR* 99, s. 12-15, 1999.
- Pedersen K.T., Rahbek C.: RingmærkningsCentralens Årsrapport for 1997 – antal fugle ringmærket i Danmark og Færøerne i 1997. *MTR* 99, s. 16-19, 1999.

- Petersen M.E., Aguirrezabalaga F., San Martin G., Ceberio A.: Presencia de *Dysponetus gracilis* Hartman, 1965 (Polychaeta, Chrysopetalidae) en las costas europeas, Golfo de Vizcaya. *Boletín de la Real Sociedad Española de Historia Natural* 95, s. 21-25, 1999.
- Petersen M.E.: Reproduction and development in Cirratulidae (Annelida: Polychaeta). *Hydrobiologia* 402, s. 107-128, 1999.
- Petersen M.E.: Polychaeta. i: Atacama Trench International Expedition (ATIE) s. 75-82, Università di Genova, Istituto Scienze Matematiche, Fisiche e Naturali, 1999.
- Pritzl G., Pedersen J., Hansen M.: Fund af biller i Danmark, 1998 (Coleoptera). *Ent. Meddr* 67, s. 71-102, 1999.
- Rahbek C., Madsen J.J.: Zoologisk Museums Ringmærkningscentral og ringmærkningen i Danmark i 100-året for ringmærkningens opfindelse. *Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift* 93, s. 195-205, 1999.
- Rahbek C.: Dansk Ringmærkning på vej mod et nyt årtusind. *MTR* 99, s. 2-4, 1999.
- Rahbek C., Kube J., Pedersen K.T.: 1999 ZM-project: Trækruter of evolution af disse hos sildemåger *Larus fuscus* belyst ved satellite-telemetry. *MTR* 99, s. 25-27, 1999.
- Rasmussen J.B., Howell K.M.: A review of Barbour's Short-headed Viper, *Adenorhinos barbouri* (Serpentes: Viperidae). *African Journal of Herpetology* 47, s. 69-75, 1999.
- Roy M.S., Arctander P., Fjeldså J.: Speciation and taxonomy of montane greenbills of the genus *Andropadus* (Aves: Pycnonotidae). *Steenstrupia* 24, s. 51-66, 1999.
- Rust J., Andersen N.M.: Giant ants from the Paleogene of Denmark with a discussion of the fossil history and early evolution of ants (Hymenoptera: Formicidae). *Zoological Journal of the Linnean Society* 125, s. 331-348, 1999.
- Salaman P.G.W., Lopez-Lanus B., Krabbe N.: Critically endangered: Yellow-eared parrot *Ognorhynchus icterotis* in Colombia. *Cotinga* 11, s. 39-41, 1999.
- Scharff N.: Hvepseedderkoppen – en ny dyreart i Danmark. *Naturens Verden* 82, s. 34-37, 1999.
- Schiøtte T.: A taxonomic revision of the genus *Diaphana* Brown, 1827, including a discussion of the phylogeny and zoogeography of the genus (Mollusca: Opisthobranchia). *Steenstrupia* 24, s. 77-140, 1999.
- Stark S., Kristensen R.M.: Tardigrades in the soil of Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 44-63, 1999.
- Sørensen M.V.: Marine Rotifera from a sandy beach at Disko Island, West Greenland, with the description of *Encentrum porsildi* n.sp. and *Notholca abgakkoq* n.sp. *Hydrobiologia* 386, s. 153-165, 1998.
- Tendal O.S.: Lemche's lophenteropneust widely known but still an enigma. *Deep-Sea Newsletter* 28, s. 8, 1999.
- Tendal O.S.: Korallerne i de Nordiske Have. i: *Koral. Det undersøiske skatkammer* s. 17-19, Danmarks Akvarium, Danmark 1999.
- Tendal O.S.: Med flyvefisk for boven under den liggende måne. *Hovedområdet* 5, s. 14-15, 1999.
- Vicente M.C., Enghoff H.: The millipedes of the Canary Islands. *Vieraea* 27, s. 183-204, 1999.
- Vilhelmsen L.: Before the wasp-waist: comparative anatomy and phylogenetic implications of the skeleto-musculature of the thoraco-abdominal boundary region in basal Hymenoptera (Insecta). *Zoomorphology* 119, s. 185-221, 1999.
- Vilhelmsen L.: The occipital region in the basal Hymenoptera (Insecta): a reappraisal. *Zoologica Scripta* 28, s. 75-85, 1999.
- Wiberg-Larsen P., Karsholt O.: The traffic of adult Trichoptera above the city of Copenhagen (Denmark). *Entomologiske Meddelelser* 67, s. 123-136, 1999.
- Wolff T.L.: Koloniseringen af Stillehavets Øer. *Naturens Verden* 6, s. 18-29, 1999.
- Wolff T.L.: The History of the Zoological Museum, University of Copenhagen. *Steenstrupia* 24, s. 157-176, 1999.

Botanisk Museum og Centralbibliotek

Museets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Museumsbestyrer er lektor Henning Knudsen.

Bestyrelsen består desuden af vicebestyrer, professor Ib Friis, lektor Ruth Nielsen samt TAP-repræsentanten, laboratoriemester Jørgen Andersen. Lektorvikar Hans Fasting og overassistent Inger Marie Refskou Poulsen er observatører for biblioteksafdelingen.

Organisation

Museet og Centralbiblioteket er organiseret med en museumsbestyrer og en bestyrelse. Fagligt er der en opdeling i museumsafdelingen og biblioteksafdelingen.

Museets og bibliotekets opgaver er pasning, forøgelse og udnyttelse af samlingerne, katalogisering og udlån, samt forskning, formidling og undervisning.

Adresse

Botanisk Museum og Centralbibliotek
Gothersgade 130
1123 København K
Telefon: 35 32 22 00
Fax: 35 32 22 10
<http://www.nathimus.ku.dk/bot/botmus.htm>

Museumsbestyrerens årsberetning

Personaleforhold

Den 1. april 1999 blev lektor Bertel Hansen pensioneret som kurator for Generalherbariet. Stillingen var opløst til besættelse, men blev nedlagt som følge af rammereduktionerne i 1999, sammen med en tidligere ledigbleven stilling i Grønlandsherbariet. Afdelingsleder for biblioteket, lektor Annelise Hartmann tog imod et fratrædelsestilbud og afgik med udgangen af oktober 1999. Stillingen er foreløbigt sparet halvt væk i forbindelse med rammereduktionerne i 2000.

Forskningsvirksomhed

Museets forskning tager udgangspunkt i samlingerne og omfatter taksonomi, fylogeni, nomenklatur, biodiversitet, biogeografi, floristik og botanikkens historie, inden for karplanter, mosser, alger og svampe.

1. Karplanter

Overordnede fylogenetiske studier

En artikel med en diskussion af forholdet mellem fylogeni og klassifikation er færdiggjort (O. Ryding).

Revisioner og andre taksonomiske projekter

En afhandling om frugterne hos *Pouzolzia* er afsluttet (I. Friis med C.M. Thomas, Kew og T. Kravtsova, St. Petersburg).

De biosystematiske undersøgelser af orkidéslægten gøgeurt *Dactylorhiza* er fortsat. En artikel om evolution og genetisk variation hos hullæbe *Epipactis helleborine*, *E. phyllanthes* og *E. purpurata* er accepteret (H.Æ. Pedersen med B.K. Ehlers, Århus). En artikel om genetisk variation samt evolution og taksonomi inden for klitformer af *E. hel-*

leborine er indsendt (H.Æ. Pedersen med B.K. Ehlers, Århus). Tre artikler om nye arter og navne af *Plectranthus* og *Pycnostachys* i Etiopien og Somalia og en artikel om slægten *Bovonia* i Congo er publiceret (O. Ryding).

Beskrivelser af slægter af *Lamiaceae* underfamilie *Lamioideae* for projektet "Families and Genera of Vascular Plants" er fortsat (O. Ryding).

Florahåndbøger

"Flora of Ethiopia and Eritrea". Arbejdet med bidragene til familierne *Solanaceae* og *Asteraceae* er fortsat. Økologi og nomenklatur for ca. 450 arter af *Asteraceae* er færdiggjort (I. Friis med M. Tadesse, Ohio). "Flora of Southern Africa" har fået ny redaktør og et 15 år gammelt manuskript om *Urticaceae* er nu opdateret og gjort klar til trykning (I. Friis med K. Immelman, Pretoria). Til "Flora of Ethiopia" og "Flora of Somalia" er arbejdet med *Lamiaceae* blevet fortsat (O. Ryding). Til "Flora of Tropical East Africa" og "Flora Zambesiaca" er begyndt en revision af slægten *Aeollanthus* (O. Ryding).

Manuskriptet til anden del af "Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile" er under afsluttende behandling (I. Friis med K. Vollesen, Kew).

Floristik og økologi

Arbejdet med manuskriptet til ph.d.-projektet "Fire in Tropical Ecosystems" er afsluttet (M. Jensen). Studiet af den danske flora er fortsat og to "Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium" er trykt foruden en artikel om Øresundsregionens terrestriske flora (H.Æ. Pedersen). En artikel om Bakke-Gøgeurt (*Orchis ustulata*) er trykt (H.Æ. Pedersen med J.M. Jensen, Ålborg) samt en artikel om botaniske lokaliteter på Møn (H.Æ. Pedersen med N. Faurholdt, Køge).

Økonomisk botanik & historie

En bearbejdelse og redaktion af G.C. Oeders indberetninger om økonomiske forhold fra hans rejser i Norge 1755-1760 er gennemført. De viser, at Oeder først og fremmest reagerede spontant på de forhold, han så, og at hans bedømmelse og forslag til ændringer var påvirkede af de norsk-danske embedsmænds oplysninger og indstilling, af svensk og engelsk økonomisk tænkning og i visse tilfælde af preussisk administrationspraksis. Oeders bemærkninger om norsk skovbrug og tømmerhandel, om gårddelinger og odelsret og om det danske kornmonopol i det søndenfjeldske Norge er færdigbearbejdede, og en oversigt over hans økonomiske helhedssyn og dets afhængighed af den europæiske, specielt svenske og dansk-norske økonomiske diskussion er under udarbejdelse (P. Wagner).

I anledning af 250-årsdagen for Martin Vahls fødsel er en biografisk og videnskabshistorisk artikel udarbejdet til et mindeskrift (I. Friis).

Som afslutning på sidste års arbejde med Aristoteles betydning for udviklingen af botanik som en egen videnskab i renæssancen, er en artikel om forholdet mellem læger, apotekere og botanikere i den tidlige renæssance fuldført (P. Wagner).

2. Mosser

Floraværker

"Illustrated Moss Flora of Arctic North America and Greenland".

Hæfte "4. *Pottiaceae*: I. *Trichostomoideae* and II. *Merceyoideae*" er afleveret til publicering (G.S. Mogensen med R. Zander og P. Eckel, New York).

Familien *Seligeriaceae* til samme flora er under udarbejdelse med ca. 15 arter i 3 slægter (G.S. Mogensen).

Floristik

Bryum purpurascens er en arktisk art med sporadiske fund fra Danmark og nu også fra Tyskland. Et manuskript med dens udbredelse og økologi er under udarbejdelse (G.S. Mogensen med C. Wolfram, Kiel).

Fire mosser er publiceret som nye for Grønland (G.S. Mogensen med R. Zander).

3. Alger

Florahåndbøger

En bestemmelsesnøgle til danske marine slægter af rød-, brun- og grønalger er publiceret som første del af en planlagt dansk havalgeflora. Indsamlinger er foretaget til de næste dele, bl.a. i Øresund og det nordlige Kattegat (R. Nielsen).

Floristik

Der er arbejdet videre med en stor undersøgelse af algevegetationen omkring Færøerne som en del af BIOFAR-projektet. Foruden egne indsamlinger undersøges ældre herbariemateriale, og udvalgte slægter revideres. Den vanskelige rødalgeslægt *Porphyra* behandles sammen med J. Brodie, Bath. Det samlede arbejde forventes færdiggjort næste år (R. Nielsen).

Et delprojekt omfattende udarbejdelse af en biologisk eksponeringskala, der beskriver bølgevirkningen på hårbundsbiotoper på Færøerne er publiceret (R. Nielsen med G. Bruntse, Sønderjyllands Amt, K. Gunnarsson, Reykjavik og T.E. Lein, Bergen).

Et ph.d.-projekt om de danske kalkinkrusterende rødalger, herunder en revision af de arter der ikke er reviderede i nyere tid med moderne metoder, er afsluttet. I projektet indgår også en undersøgelse af arternes udbredelse i forhold til saltholdighedsgradienten i danske farvande samt udarbejdelse af et artsindex for Danmark (S. Wegeberg).

4. Laver

Floristik

Undersøgelserne af lavernes forekomst ved Qeqertarsuaq/Godhavn er afsluttet og publiceret. En undersøgelse af forekomsten af laver på tre klimatisk forskellige lokaliteter i Sydvestgrønland er afsluttet. En undersøgelse af lavernes forekomst ved Kangerlussuaq/Søndre Strømfjord er afsluttet.

Der arbejdes videre med sommerens indsamlinger fra Washington land og Inglefield land, der omfatter talrige sjældne arter, nye nordgrænser og helt nye arter. Det forventes færdigbestemt i løbet af foråret 2000 (E.S. Hansen).

5. Svampe

Overordnede fylogenetiske studier

I samarbejde med en international gruppe mykologer arbejdes der på et samlet system/klassifikation af alle svampeslægter. Basidiesvampene, der udgør ca. 1500 slægter, udarbejdes af H. Knudsen med F. Oberwinkler (Tübingen).

Fungaer

Bind 1 af "Nordic Macromycetes" er færdiggjort og sendt til trykning. Fungaen er med sine ca. 4000 arter fra de fem nordiske lande hermed afsluttet (H. Knudsen).

Floristik og taxonomi

Fem helt nye arter af bævresvampe fra Danmark og en fra Sibirien er beskrevet, og en ny art for Danmark er rapporteret (K. Hauerslev).

Satsningsområder

Museet deltager ved I. Friis i satsningsområdet Nord/Syd. Foruden projektet "Fire in tropical ecosystems" har det resulteret i længerevarende ophold ved museet for de to ugandiske ph.d.-studerende, D. Hafashimana og G. Eilu, der opholdt sig henholdsvis tre og fire måneder ved museet, ligesom den etiopiske ph.d.-studerende M. Gashaw har opholdt sig ved museet i forbindelse med "Fire in tropical ecosystems".

Museal virksomhed

Museets samlinger omfatter nu 2.510.835 specimenes. Foruden af museets egne forskere blev de anvendt under 247 besøg af gæster i løbet af året.

I løbet af 1999 indgik der 23.645 nye specimenes til samlingerne (12.001 karplanter, 4.611 mosser, 606 alger, 1.526 laver og 4.901 svampe). Af disse er 13.224 registreret som gaver, 1.652 som bytte, 1046 som køb og 7723 som egne indsamlinger.

Til brug for videnskabelige studier formidledes til danske forskere 36 indlån fra udenlandske institutioner, mens 137 udlån blev sendt til forskere ved udenlandske institutioner.

Museets database over type-eksemplarer er blevet videreudbygget og indeholder nu 17050 typer, heraf 14700 karplanter eller ca. 85% af det samlede antal, 500 mosser og 1850 alger.

Biblioteksvirksomhed

Botanisk Centralbibliotek betjener primært forskere og studerende, men har desuden pligt til offentligt udlån og faste udlånstider som landets hovedfagbibliotek for botanik. Åbningstiderne blev på grund af rammebesparelserne i 1999 indskrænket med en dag, således at der nu er åbent mandag til torsdag fra 9-16, med faglig vejledning og ekspedition mellem 12 og 15.

Der har været udlånt 10.445 bind, hvoraf 4398 blev fremlagt for lånerne til brug på læsesalene, mens 6047 blev udlånt. Som mellembyslån har biblioteket ekspederet 3179 fotokopier og 417 bøger. Der har været 3111 besøgende.

Tilvæksten har været på 621 bøger, 56 småtryk og 972 årgange af tidsskrifter, således at biblioteket nu indeholder ca. 142.000 bibliografiske enheder. Til de 220 faste bytteforbindelser er der udsendt to hæfter af *Lindbergia* og fire hæfter af URT er sendt til de skandinaviske bytteforbindelser.

Faglige og administrative hverv

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

H. Knudsen har været rådgiver for Giftcentralen på Bispebjerg Hospital i forbindelse med svampeforgiftninger.

G.S. Mogensen har været konsulent for Foreningen af Naturhistoriske Museer.

Tillidshverv

I. Friis er medlem af rektors udvalg for satsningsområdet Nord/Syd, formand for den danske nationalkomité for IUBS (International Union of Biological Sciences), formand for underkomitéen for frøplanter under den internationale komité for botanisk nomenklatur og for valgkomitéen for styrelsen i IAPT (International Association for Plant Taxonomy).

Formidling

H. Knudsen har ledet svampeekskursioner for Ribe Amts afdeling af DGI og for Botanisk Forening.

Udgivervirksomhed

H. Knudsen er formand for Nordsvamp, som udgiver fun-gaen "Nordic Macromycetes".

Redaktionelle hverv

Følgende har i årets løb skrevet artikler til den danske nationalencyklopædi: I. Friis, G.S. Mogensen, H. Knudsen, R. Nielsen.

G.S. Mogensen er redaktør for "Meddelelser om Grønland, Bioscience".

H.Æ. Pedersen er redaktør af "Flora og Fauna".

Udstillingsvirksomhed

Årets udstilling hed "Øresundsregionens flora" og var et led i "Øresund naturligt", et udstillingssamarbejde mellem otte danske og svenske museer i Øresundsregionen. Udstillingen blev besøgt af 2191 gæster i den daglige 4-timers åbningstid i skolernes sommerferie samt i efterårsferien.

På udstillingen vistes et udvalg af regionens landplanter. Et overblik over deres indvandring efter den sidste istid blev efterfulgt af en præsentation af regionens aktuelle betydning som et underordnet plantegeografisk område med særlige arter som f.eks. Saltholms Blå Iris. Det blev demonstreret, at udstykning og udbygning af infrastrukturen samt land- og skovbrugets effektivisering har ramt den hjemmehørende flora hårdt, med Amager som et illustrativt eksempel. Det blev konkluderet, at regionens flora altid har været dynamisk, men at det i dag navnlig er mennesket, der styrer dynamikken.

Der er besvaret hundredvis af forespørgsler fra den interesserede offentlighed, fra andre institutioner, firmaer o.l., centreret om navnene på forskellige nytteplanter, haveplanter og potteplanter, danske planter og planter fra eksotiske feriemål, desuden svampe i huse, vilde svampe, giftige svampe og lignende.

Den botaniske skoletjeneste er i årets løb blevet brugt af 180 grupper med i alt 3384 deltagere, men kører stadig på meget lavt blus. En positiv effekt af omorganiseringen i 1998 i Skoletjenesten er, at der nu er en fælles leder for de tre museer samt Botanisk Have. Det har medført at der bliver udarbejdet nye botaniske tilbud til skoler og gymnasier.

Kongresser og symposier

"3rd International Symposium on the Flora of Ethiopia and Eritrea and its relation to adjacent Floras" afholdtes fra 25.-28. august i Carlsberg Akademi, Valby, med 40 deltagere fra Afrika, Amerika og Europa. Ca. 25 manuskripter er under bearbejdelse til symposieberetningen, heraf er fire skrevet af de to arrangører I. Friis og O. Ryding.

Foredrag

R. Nielsen har holdt foredrag om Østersøens alger for Sydfalsters Digelaug, for Folkeuniversitetet om Øresunds marine botanik og deltog i Havnens dag med en udstilling af levende alger.

I. Friis holdt foredrag i Bergen om Martin Vahl i anledning af hans 250-års fødselsdag og i Videnskabernes Selskab om samme emne.

P. Wagner holdt foredrag i Medicinsk-Historisk Selskab om "Læger, apotekere og botanikere i renæssancen".

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Museets forskere deltager i talrige internationale projekter, som det fremgår af forskningsvirksomheden ovenfor.

Gæsteforskere

Ph.d.-studerende Silvia Calvo Marta fra Spanien opholdt sig en måned ved museet for at undersøge danske strandesalger.

Ph.d.-studerende Irina Goldberg opholdt sig en måned ved museet for at studere mosser.

Museumsbestyrer Henning Knudsen

Stab**Årsværk**

VIP (Internt finansieret): 9,8 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 0,9 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 15,0 årsværk.

VIP Internt finansieret

Fasting, Hans; lektorvikar.

Friis, Ib; professor.

Hansen, Bertel; lektor.

Hansen, Eric Steen; lektor.

Hartmann, Annelise; lektor.

Knudsen, Henning Jørgen; lektor.

Mogensen, Gert Steen; lektor.

Nielsen, Ruth; lektor.

Pedersen, Henrik Ærenlund; lektor.

Ryding, Per Olof; lektor.

Wagner, Peter Henrik; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Jensen, Michael; forskningsass.

Sterll, Finn Michael; forskningsass.

Fondsstøtte**Botanisk Museum og Centralbibliotek****Carlsbergfondet**

- Felt arbejde Økologisk-plantegeografiske skov- og savanne-studier i Etiopien (Ib Friis) kr. 54.000.

Botanisk Museum**Carlsbergfondet**

- Aflønning af vikar (Peter Wagner) kr. 192.176.

- Symposium Flora of the Horn of Africa (Ib Friis) kr. 50.000.

Danida

– Fires in tropical Ecostems (Ib Friis) kr. 414.632.

Niels Bohr Legatet

– Symposium Flora of the Horn of Africa (Ib Friis) kr. 11.000.

Rådet for Ulandsforskning

– Symposium Flora of the Horn of Africa (Ib Friis) kr. 121.920.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Naturhistorikeren Peter Wilhelm Lund i Videnskabshistorisk belysning (Michael Sterll) kr. 243.969.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Artsdiversitet, endemisme og hybridisering belyst ved studier af udvalgte plantegrupper på Balkanhalvøen (Henrik Ærenlund Pedersen) kr. 590.000.
– Symposium Flora of the Horn of Africa (Ib Friis) kr. 60.000.

Publikationer

- Alstrup V., Christensen S.N.: The NLF-excursion to the Faeroe Islands 1995. *Graphis Scripta* 10, s. 21-28, 1999.
- Bay C., Philipp M., Strandberg B.: Karplanter. i: Grønlands Økologi – en grundbog s. 237-257, Erik W. Born & Jens Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk 1999.
- Bruntse G., Lein T.E., Nielsen R.: Marine benthic algae and invertebrate communities from the shallow waters of the Faroe Islands. i: Marine benthic algae and invertebrate communities from the shallow waters of the Faroe Islands s. 117, G. Bruntse, T.E. Eiliv & R. Nielsen, Kaldbak Marine Biological Laboratory, Natural History Museum, Torshavn, Færøerne 1999.
- Bruntse G., Lein T.E., Nielsen R.: Response to wave exposure by littoral species in the Faroe Islands. *Fróðskaparrit (Annales Societatis Scientiarum Færoensis)* 47, s. 181-198, 1999.
- Casta S., Mossberg B., Knudsen H. Henning Knudsen (oversætt På svampejagt i naturen. 1-48 s. Carlsen, Stockholm 1999.
- Eilu G.: Climbers from Tropical Rain Forests at the Albertine Rift, Western Uganda. *Lidia – a Norwegian Journal of Botany* 4 (4), s. 93-120, 1999.
- Fredskild B., Böcher J.: Grønland efter istiderne. i: Grønlands Økologi – en grundbog s. 55-65, Erik W. Born og Jens Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk 1999.
- Fredskild B.: Flora. i: Kalaalit Nunaat. Gyldendals bog om Grønland s. 71-78, Bent Gynther og Aqissiaq Möller, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København 1999.
- Friis I., Jørgensen P.M.: Urticaceae. i: Catalogue of the Vascular Plants of Ecuador s. 930-934, 956, Peter Möller Jørgensen & Susana León-Yánes (eds.), Missouri Botanical Garden, St. Louis, Missouri, USA 1999.
- Friis I., Vollesen K.: *Drimia sudanica*, nom. nov. (Hyacinthaceae), a rare species of the Sudanian grasslands. *Nordic Journal of Botany* 19 (2), s. 209-212, 1999.
- Friis I.: Report on the election of IAPT Officers and Council, 1999- 2005. *Taxon* 48 (3), s. 605-607, 1999.
- Friis I.: 77. Buxaceae. i: Flora of Somalia, Vol. 2. Angiospermae (Tiliaceae- Apiaceae) s. 83-85, M. Thulin, Royal Botanic Gardens, Kew, England 1999.
- Friis I.: 81. Moraceae. i: Flora of Somalia, Vol. 2. Angiospermae (Tiliaceae- Apiaceae) s. 91-104, M. Thulin, Royal Botanic Gardens, Kew, England 1999.
- Friis I.: 82. Urticaceae. i: Flora of Somalia, Vol. 2. Angiospermae (Tiliaceae- Apiaceae) s. 104-109, M. Thulin, Royal Botanic Gardens, Kew, England 1999.
- Friis I., Vollesen K.: 100. Sapindaceae. i: Flora of Somalia, Vol. 2. Angiospermae (Tiliaceae- Apiaceae) s. 239-253, M. Thulin, Royal Botanic Gardens, Kew, England 1999.
- Friis I., Vollesen K.: 101. Ptaeroxylaceae. i: Flora of Somalia, Vol. 2. Angiospermae (Tiliaceae- Apiaceae) s. 254, M. Thulin, Royal Botanic Gardens, Kew, England 1999.
- Frimodt-Møller C., Cheek M.: The genus *Octolobus* (Sterculiaceae) new to East Africa. *Kew Bulletin* 53 (3), s. 682, 1998.
- Frimodt-Møller C., Hørlyck V., Jøker D.: A new species of *Biophytum* (Oxalidaceae) from Tanzania. *Kew Bulletin* 54 (1), s. 185-189, 1999.
- Frimodt-Møller C., Grey-Wilson C.: Two new taxa of *Impatiens* (Balsaminaceae) from the Udzungwa Mountains, Tanzania. *Kew Bulletin* 54 (1), s. 179-184, 1999.
- Hansen E.S.: Lichens from Qeqertarsuaq/Godhavn, Disko, Central West Greenland. *Folia Cryptogamica Estonica* 34, s. 33-42, 1999.
- Hansen E.S.: Lichenes Groenlandici Exsiccati Fasc. XVI (Nos. 676-700), Fasc. XVII (Nos. 701-725) & Fasc. XVIII (Nos. 726-750). 41 s. København 1999.
- Hansen E.S.: Epilithic lichens on iron- and copper-containing crusts at Qeqertarsuaq, Central West Greenland. *Graphis Scripta* 10 (1-2), s. 7-12, 1999.
- Hansen E.S.: Laver. i: Grønlands Økologi – en grundbog s. 271-276, Erik W. Born & Jens Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk 1999.
- Hansen E.S., Obermayer W.: Notes on *Arthrorhaphis* and its Lichenicolous Fungi in Greenland. *The Bryologist* 102 (1), s. 104-107, 1999.
- Hauerslev K.: New and rare species of *Heterobasidiomyces*. *Mycotaxon* 72, s. 465-486, 1999.
- Jensen J.M., Pedersen H.Æ.: Ny lokalitet for *Bakke-Gøgeurt* (*Orchis ustulata*) – med noter om artens fænologiske og morfologiske variation. *Flora og Fauna* 105 (2), s. 29-36, 1999.
- Johnsen I., Christensen S.N.: Botaniske undersøgelser i Hulsig Hede. Delrapport 1998. 1-25 s. 1999.
- Knudsen H., Vesterholt J.: Politikens guide til Danmarks svampelokaliteter. 1-271 s. Politikens Forlag, København 1999.
- Knudsen H.: Svampe. i: Grønlands Økologi – en grundbog s. 264-270, Erik W. Born & Jens Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk 1999.
- Lein T.E., Bruntse G., Gunnarsson K., Nielsen R.: New records of benthic marine algae for Norway, with notes on some rare species from the Florø district, western Norway. *Sarsia* 84, s. 39-53, 1999.
- Mogensen G.S., Zander R.H.: Four moss species new to Greenland: *Barbula amplexifolia*, *Didymodon brachyphyllus*, *D. michiganensis*, and *Gyrdweisia tenuis* (Pottiaceae, Musci). *Lindbergia* 24, s. 77-83, 1999.
- Mogensen G.S.: *Aloina brevirostris* (Hook. et Grev.) Kindb. (Musci, Pottiaceae) in Greenland. *Lindbergia* 24, s. 149-150, 1999.
- Nielsen R.: Danske havalger 2. Bestemmelsesnøgler til slægter af makroalger. Rødalger. Brunalger. Grønne al-

- ger. 1-64 s. Miljø- og Energiministeriet/Skov- og Naturstyrelsen, København 1999.
- Nielsen R.: Havplanter i Øresund. i: *Øresund Naturligtvis. Smakprov på Sundets natur och miljö* s. 51-54, Per-Göran Bentz & Ole E. Meyer, *Øresund Naturligtvis*, København/Malmø 1999.
- Nielsen R.: Changes in the macroalgal flora on reefs in Danish waters. i: *Changes in the marine flora of the North Sea* s. 89-98, G.W. Scott & I. Tittley, CERCI, University College Scarborough, Scarborough 1999.
- Pedersen H.Æ.: Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium, I. Noter om Skærm-Elm, Liden Vortemælk, Røllike-Gyvelkvæler og Priklæbet Gøgeurt. *Urt 23* (2), s. 64-71, 1999.
- Pedersen H.Æ.: Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium, II. Noter om Lyng-Vikke, Tallerken-Blærerod, Hollandsk Hullæbe og Tæt blomstret Hullæbe. *Urt 23* (4), s. 133-140, 1999.
- Pedersen H.Æ.: Landplanter i Øresundsområdet. i: *Øresund Naturligtvis. Smaksprov på Sundets natur och miljö* s. 55-59, Per-Göran Bentz & Ole E. Meyer, *Øresund Naturligtvis*, København/Malmø 1999.
- Pedersen H.Æ., Faurholdt N.: Botaniske lokaliteter og de rød- og gullistede karplanter ved Møns Klint. *Urt 23* (3), s. 79-83, 1999.
- Ryding P.O.: The identity of *Bovonia diphylla* (Lamiaceae). *Systematics and Geography of Plants* 69, s. 195-197, 1999.
- Ryding P.O.: Pericarp structure and phylogenetic position of the genus *Wenchengia* (Lamiaceae). *Botanische Jahrbücher* 118, s. 153-158, 1996.
- Ryding P.O.: *Pycnostachys recurvata* (Lamiaceae), a New Species from Ethiopia. *Novon* 9, s. 101-103, 1999.
- Ryding P.O.: Notes on *Plectranthus* (Lamiaceae) in Somalia. *Kew Bulletin* 54, s. 117-127, 1999.
- Ryding P.O.: *Plectranthus alpinus* (Vatke) Ryding, a new combination and correct name for *P. assurgens* (Baker) J.K. Morton (Lamiaceae). *Botanische Jahrbücher* 121, s. 145-148, 1999.
- Wagner P.H.: *Das königliche Werk Flora Danica. i: Das Flora Danica Service 1790-1802. Höhepunkt der Botanischen Porzellanmalerei* s. 46-65, Baer, Winfred et al., Berlin 1999.
- Wegeberg S.: New records of benthic marine algae for Norway, with notes on some rare species from the Florø district, western Norway. *Sarsia* 84, s. 39-53, 1999.

Botanisk Have

Botanisk Haves ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Institutleder er professor, dr.scient. Ole Hamann.

Institutbestyrelsen består af institutlederen og lektor, cand.hort. Folmer Arnklit (viceinstitutleder), lektor, lic. agro. Peter Krogstrup og TAP-repræsentant, gartnerformand Gert Vold.

Organisation

Botanisk Have er organiseret i overensstemmelse med Undervisningsministeriets "Bekendtgørelse om Københavns Universitets Naturhistoriske Museer m.v. og Botanisk Have" (bekendtgørelse nr. 586 af 24. juni 1994) med institutbestyrelse og institutleder. Internt er haven opdelt i en række afdelinger, dvs. Frilandsafdeling 1, 2, 3 & 4, Væksthusafdeling 1, 2 & 3, Forsøgsafdeling Tåstrup, Vævslaboratorium, Frø- og genbank, Snedkerafdeling, Opsynsafdeling og Butik. Afdelingerne har ansvar for forskellige dele af havens områder og funktioner og har hver tilknyttet en VIP som afdelingsleder. Endvidere har de fleste afdelinger en formand på TAP-siden (7 gartner-, 1 snedker- og 1 opsynsformand).

Adresse

Botanisk Have
Øster Farimagsgade 2 B
1353 København K
Telefon: 35 32 22 22
Fax. 35 32 22 21
<http://www.botanic-garden.ku.dk>

Institutlederens årsberetning

Besparselserne på Det Naturvidenskabelige Fakultet ramte Botanisk Have hårdt. En nedskæring på 4,5 TAP-årsværk nødvendiggjorde kvalitetssænkninger i form af forringelser i plantesamlingerne og i servicen til publikum og undervisning. Det betød også, at Botanisk Haves 125 års jubilæum i oktober kun blev markeret beskedent; men jubilæet og haven fik dog en god pressedækning, både i aviser, TV-København og i en serie udsendelser i DR-radio, ligesom jubilæet var i fokus ved en række rundvisninger og foredrag i og uden for haven.

Forberedelserne til havens 400 års jubilæum som institution under Københavns Universitet i år 2000 blev til gengæld intensiveret. En meget generøs donation fra Augustinus Fonden gør det muligt at opføre et nyt dobbelt væksthuse til tropiske orkidéer og udryddelsestruede arter; væksthuset forventes klart til indvielse på jubilæumsdagen den 2. august 2000.

Forskningsvirksomhed

De få årsværk, som haven har til forskning, koncentrerer omkring to større felter:

1. Taxonomi, fylogeni, plantegeografi og økologi

Igangværende projekter på dette felt omfatter:

1.1. Morfologisk og anatomisk variation i klitfyr (*Pinus contorta*) og sitkagran (*Picea sitchensis*). Projektet skal belyse biogeografien og evolutionen hos disse nåletræer (K.I. Christensen).

1.2. Studier i Rosaceae subfam. Maloideae som del af et 3-årigt SNF-rammeprojekt "Biodiversitet, endemisme og hybridisering belyst ved udvalgte plantegrupper på Balkan". Heri indgår en række delprojekter omkring SEM-studier af pollen, biogeografi og slægtsfylogeni belyst ved kladistiske og numerisk-taxonomiske metoder (K.I. Christensen sammen med Botanisk Museum og Botanisk Institut).

1.3. *Juniperus* (Enebær), *Ephedra* (Ledris) og andre gymnospermer i det vestlige Himalaya. Projektet skal klarlægge taxonien af disse gymnospermer (K.I. Christensen sammen med University of Kashmir, Indien).

1.4. Flora Hellenica. Sigter mod at udarbejde en moderne, kritisk flora over de højere planter i Grækenland (K.I. Christensen i samarbejde med Botanisk Institut og universiteterne i Patras og Lund). Herunder endvidere studier over fylogeni og biogeografi hos *Verbascum* (Kongelys) i Grækenland (K.I. Christensen).

1.5. Atlas Flora Danica, Projekt Skånes Flora og Flora Nordica. Sigter mod dels at kortlægge forekomsten af karplanter og dels at udarbejde en moderne, kritisk flora over Nordens karplanter (K.I. Christensen sammen med andre skandinaviske botanikere).

1.6. Studier af genetisk variation inden for og mellem populationer af *Quercus* (Eg) og *Tilia* (Lind) i Danmark (K.I. Christensen sammen med Botanisk Institut).

1.7. Opbygning/udvikling af databaser til interaktiv identifikation og præsentation af information om planter. Demo-version kan hentes på havens web-side (K.I. Christensen).

1.8. Galápagosøernes flora og vegetationsøkologi, med speciel henblik på vegetationsdynamik og naturbevarelse (O. Hamann).

1.9. Taxonomi og fylogeni hos Asteraceae og nærtstående familier, herunder Campanulaceae. En lang række nye krydsninger inden for slægten *Dahlia* (georgine) er lykkedes, hvilket giver mulighed for yderligere opstillinger af modeller for arternes biosystematik; den historiske oversigt over oprindelsen af dyrkede *Dahlia* vil blive udgivet som tillæg til havens Index Seminum (H.V. Hansen og lektor emeritus J.P. Hjerding).

1.10. Forsknings- og udviklingsarbejde omkring frø og frøspiring. Arbejdet er fortsat i havens frøbank med en række spiringstests og -analyser (H.V. Hansen).

2. Celle- og vævsbiologi

Vævslaboratoriet har fortsat arbejdet med vævskulturer af danske skovtræer og af udryddelsestruede planter samt med kryopræserving af celler og væv. Projekterne sigter mod anvendelse inden for skovtræforædling og bevarelse af plantegenetiske ressourcer. Desuden arbejdes med vævskultur til fornyelse af havens samling af levende planter. Flg. forsknings- og udviklingsprojekter er i gang på laboratoriet:

2.1. Sammenlignende analyse af zygotiske og somatiske kim af Nordmannsgran (*Abies nordmanniana*) i relation til spiring og regeneration. Finansieret af SJVF (J.I. Find & P. Krogstrup).

2.2. Udvikling af teknikker til *in vitro* formering af ud-

ryddelsestruede planter (P. Krogstrup, J.I. Find, D. Gurskov, C. Nielsen & E. Olsen).

2.3. Udvikling af vævskulturmetoder for plantearter med indholdsstoffer af farmakologisk interesse. Afslutning af kontraktforskning for Phytera Inc., Worcester, MA, USA (P. Krogstrup, J.I. Find, D. Gurskov & C. Nielsen).

Museal virksomhed

Samlinger, anlægsarbejder m.v.

I de senere år er havens træ-samling løbende blevet fornyet ved fældninger og nyplantninger, fordi mange af træerne er gamle og svækkede. Alligevel medførte orkanen d. 3. – 4. december meget store skader, og ikke siden stormen i 1967 har en enkelt begivenhed haft så stor indflydelse på havens plantebestand. Et hundrede træer i haven og i arboretet i Sorø væltede eller blev stærkt beskadigede, og efterfølgende måtte 60 træer fældes, heriblandt den store, markante platan ved Botanisk Museums gavl mod indgangen ved Nørrevold.

Botanisk Haves samlingsstrategi lægger speciel vægt på arter indsamlet i naturen, hvilket også kommer til udtryk i det nye *Rhododendron*-bed, der anlægges ved den store plæne. Haven har indtil nu modtaget 297 individer (af 500 forventede) naturindsamlede *Rhododendron*-arter, som stammer fra danske indsamleres ekspeditioner til især Kina og Nepal. Det nye bed forventes færdigt til 400-års jubilæet.

Området med åkandebassinet foran Palmehuset blev væsentligt forbedret i 1999. Lige fra havens færdiggørelse i 1874 har der på den lille plæne med bassinet været opstillet store potter med planter. I 1999 blev de gamle potter udskiftet med 18 nye, smukke krukker, som var skænket af Ny Carlsberg Fondet og udført af keramikeren Ursula Munch-Petersen, og samtidig anlagde havens gartnere en ny flisebelagt sti omkring åkandebassinet.

På Friland fortsattes arbejdet med at omlægge flere områder, bl.a. med en total omplantning i Dansk Kvarter. Det i 1998 gennemførte forsøg med totalændring af en del af kalkstenhøjene havde givet positive resultater med dyrkning af havens indsamlinger fra Pyrenæerne, så arbejdet fortsattes i 1999 med en tilsvarende ændring af andre dele af kalkstenhøjene med sigte på dyrkning af arktiske arter; dette kan på længere sigt frigøre Arktisk væksthushus til andre formål end de nuværende.

I Palmehuset er sydbordet blevet omlagt og opbygning af en gesneriacé-samling er startet. I begoniacé-huset har de særlige faciliteter, som blev etableret i 1997 for *Weltwitschia*, vist sig at fungere fremragende. Planterne har en stor tilvækst, og nysåede planter fra indsamlingsturen til Sydafrika og Namibia viste høj spiringsprocent og overlevelse.

Havens frøkatalog, Index Seminum, indeholdt 3.032 numre. Ved årets udgang havde 346 bytteforbindelser ønsket 12.321 portioner frø, hvoraf det var muligt at levere 8.412 portioner, i alt et større antal end tidligere år. Derudover blev der leveret 2.373 portioner frø til 115 medlemmer af the Alpine Garden Society.

Indsamlingen og studiet af danske arter er fortsat på en lang række lokaliteter (H.V. Hansen). Frøbanken blev øget med ca. 500 accessioner af vilde, danske arter, så den danske frøbank nu rummer ca. 6.000 numre fordelt på 870 arter. Der blev lagt ca. 200 nye accessioner fra havens samlinger i frøbanken, og desuden opbevares en del forskningsrelevante frø. I alt rummer den nedkølede frøbank

2.538 accessioner, fordelt med 1.543 i frost og 995 på køl. I *in vitro* genbanken vedligeholdes kulturer af ca. 50 arter.

I 1999 modtog haven 544 planter og 735 portioner frø, inkl. 297 individer af *Rhododendron*. I februar-marts gennemførte haven en indsamlingstur til Sydafrika og Namibia, som resulterede i 136 naturindsamlede planter og 524 portioner frø, hvilket bidrog til en væsentlig fornyelse i samlingerne (P. Krogstrup, K. Bate, J. Damgaard, J. Olsen & G. Schwab). Årets danske indsamlingstur gik til Bornholm og gav et godt udbytte (F. Arnklit, J. Andersen, J.H. Jensen & K. Tind).

Plantebestemmelser og registrering

1999 var et indkøringsår for håndteringen af plantebestemmelse og forespørgsler. For at underbygge funktionerne har K.I. Christensen opbygget en særlig database med bl.a. oplysninger om anvendt litteratur, biogeografi og udbredelser. Der er foretaget ca. 65 bestemmelser af planter fra samlingerne, samt et lignende antal af materiale indleveret af publikum.

Planteregistret rummede ved årets udgang 14.179 taxa, fordelt på 357 familier, 2.936 slægter og 12.352 arter. Gennem de senere år er antallet af taxa gået ned, hvilket bl.a. skyldes en mere nøjagtig registrering og en planmæssig, mindre reduktion af samlingen. Planteregistreringen er baseret på databasen Plan-base, der blev indført i 1987. Systemet har fungeret godt, men har nogle svagheder. Derfor er der nu taget initiativ til at overføre planteregistret til BG-base, som er en database specielt designet til brug i botaniske haver, og som kan opdateres lokalt i de afdelinger, hvor man laver forandringerne. Projektet gennemføres af P.T. Skou (specialestud., KVL) i samarbejde med F. Arnklit og forventes færdigt i løbet af år 2000.

I sæsonen 1998/99 blev der skrevet 3.456 etiketter, og arbejdet med registrering af danske plantnavne er fortsat.

Service til forskning og undervisning

I 1999 har forsøgsafdelingen i Tåstrup varetaget dyrkning af planter til 28 projekter for forskere fra KU (Molekylærbiologisk Institut, Botanisk Institut og Botanisk Have), DTU, Danmarks Farmaceutiske Højskole og Københavns Amtssygehus, Gentofte. Derudover dyrkes der både i Tåstrup og i Kbh. et stort antal planter til Botanisk Instituts undervisningsforsøg.

Til undervisningsbrug har haven leveret 14.105 stk. levende materiale af 702 arter til Botanisk Institut, RUC, Farmaceutisk højskole, KVL, Lærerhøjskolen, Folkeuniversitetet og til plantetegning. Størstedelen af materialet blev leveret til Botanisk Institut. Proceduren omkring levering af materiale blev revideret med henblik på at gøre den mindre tidskrævende.

I anledning af indvielsen af de fælles nordiske ambassader i Berlin arrangeredes en udstilling af europæiske "plante"-porcelænsstel på Schloss Charlottenburg. I udstillingen indgik dele af Hendes Majestæt Dronning Margrethes Flora Danica porcelæn og 13 af Botanisk Haves originale Flora Danica kobberplader samt 12 mønsterblade.

Vævlaboratoriet har instrueret flere studenter i vævskultur, samt formeret planter til firmaet Ernst Specks, Tyskland.

J.D. Møller har analyseret plantematerialer for politiet i forbindelse med opklaring/belysning af tre kriminalsager, og har desuden foretaget vedbestemmelser for en række institutioner og private.

I forbindelse med Washingtonkonventionen/CITES har Botanisk Have foretaget en række plantebestemmelser for Plantedirektoratet samt opbevaret konfiskerede planter.

Samarbejde med andre botaniske haver

Arbejdet i the European Botanic Gardens Consortium under Botanic Gardens Conservation International er fortsat. Haven har deltaget i udarbejdelsen af en "Action Plan for Botanic Gardens of the European Union", som forventes publiceret i år 2000. Samarbejdet med de nordiske botaniske haver og arboreter er ligeledes fortsat, bl.a. med deltagelse i Nordisk Arbejds møde for botaniske haver i Åbo med udveksling af information og erfaringer omkring biologisk bekæmpelse, besøg i flere botaniske haver i Finland og Sverige og deltagelse i Nordisk Arboretudvalgs årsmøde i Uppsala.

Sikkerhed

Der er et stedse mere påtrængende behov for at øge sikkerheden i Botanisk Have. Igen i 1999 blev haven udsat for hærværk og adskillige tyverier, som gik ud over planter, materiel, udstillede kunstværker, og to af havens statuer. Den af besparelserne nødvendiggjorte nedskæring i bemanningen i weekender medførte øget hærværk og flere tyverier, specielt af værdifulde kaktus og orkidéer.

Udstillingsvirksomhed

Botanisk Haves primære formidling sker gennem den permanente samling af levende planter, hvoraf størstedelen er tilgængelig for publikum. Men ligesom sidste år måtte havens generelle åbningstid indskrænkes, dvs. vintertidsåbningen blev forlænget med to måneder. Dette er især generende i april, hvor forårsfloret traditionelt er en stor attraktion for publikum.

Botanisk Haves udstillingsbygning var rammen om særudstillinger for Dansk Iris- og Liljeklub, den lettiske kunster Jeva Blume, den peruanske fotograf Martin Garcia og tegneren Elisabeth M. Jansen. Palmehuset og udstillingsbygningen blev desuden stillet til rådighed for adskillige TV- og filmoptagelser og en række andre arrangementer, som f.eks. en koncert for nyere musik.

I årets løb har havens medarbejdere afholdt et usædvanligt stort antal rundvisninger for firmaer, institutioner, interessegrupper, foreninger, oplysningsforbund og haveelskere. I juni havde Botanisk Have den store glæde at kunne imødekomme et ønske fra HKH Prinsesse Alexandra om at fremvise haven netop på Prinsessens fødselsdag. Senere på året besøgte Vietnams præsidentfrue haven i forbindelse med et officielt statsbesøg. Derudover præsenterede flere medarbejdere haven gennem foredrag ved forskellige andre arrangementer.

Havens opsynspersonale varetager en stor del af den daglige kontakt med publikum, men gartnere, butikspersonale og videnskabelige medarbejdere besvarede som sædvanlig mange spørgsmål fra publikum om botanik og plantedyrkning.

Havens butik viste en meget gunstig udvikling, på trods af at den samlede åbningstid om sommeren er blevet indskrænket. Der har været stor interesse for salget af frø høstet i haven; frøene bliver solgt med information om planten, og med et sortiment på ca. 300 forskellige frø er der samtidig opbygget et lille leksikon om disse planter og deres dyrkning. De mange informationer, der i årets løb udleveres i forbindelse med salg af planter og frø, udgør en vigtig del af havens formidlingsvirksomhed.

Sommercaféen var igen åben til stor tilfredshed for publikum.

Formidling

Redaktionelle hverv

O. Hamann: Medlem af red.-komitéerne for Biodiversity and Conservation og Candollea.

P. Krogstrup: Fagkonsulent for Danmarks Nationalleksikon (s.m. J. Damgaard).

J.D. Møller: Redaktør af Dansk Dendrologisk Årsskrift; fagkonsulent for Danmarks Nationalleksikon og for Gyl-dendals etbindsleksikon.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Netværk

Botanisk Have/vævslaboratoriet er medlem af Bioteknologisk Center for Skovtræer og deltager endvidere i et samarbejdsprojekt med KVL (Institut for Jordbrugsvidenskab) om udvikling af metoder til formering, forædling og dyrkning af orkidéslægten *Disa*.

Patenter

Forskningslektor J.I. Find har indgivet en patentansøgning, der dækker en forbedret metode til regeneration af planter fra vævskulturer af nåletræer.

Instituttleder Ole Hamann

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 6,0 årsværk.

VIP (Eksternt finansieret): 1,0 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 40,4 årsværk.

VIP Internt finansieret

Arnklit, Folmer; lektor.

Christensen, Knud Ib; lektor.

Hamann, Ole Jørgen; professor.

Hansen, Hans Vilhelm; lektor.

Krogstrup, Peter; lektor.

Møller, Jette Dahl; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Find, Jens Iver; forskningslektor.

Fondsstøtte

Augustinus Fonden

– Opførsel af nyt dobbelt væksthuse (Ole Hamann)
kr. 3.869.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– *Verbascum* i Grækenland (Knud Ib Christensen)
kr. 48.000.

Publikationer

Arnklit F.: Index Seminum, Hortus Universitatis Hauniensis, Anno 1998. 68+IV s. Botanisk Have, København 1999.

- Christensen K., Dar G.H., : Natural hybridization among *Pinus mugo* and *Pinus sylvestris*. i: International Conifer Conference 1999 23rd- 26th August 1999, Wye College, Kent, England- Programme & Abstracts s. 37-38, 1999.
- Christensen K.: Materials for Flora Nordica: Typification of some Maloideae (Rosaceae) commonly cultivated in Norden. *Nordic Journal of Botany* 18, s. 701-703, 1998.
- Christensen K.: Literaturbericht: Phipps, J.B., Monograph of northern Mexican Crataegus (Rosaceae subfam. Maloideae) (Sida 15). *Bot. Jahrb. Syst.* 12, s. 141-142, 1999.
- Christensen K.: Review: Farjon, A. 1998. World Checklist and Bibliography of Conifers. *Nordic Journal of Botany* 19, s. 148, 1999.
- Christensen K.: MEKA – An introduction to the use of Meacham's Multiple- Entry Key Algorithm. 15 s. 1999.
- Christensen K.: MEKA format key to Crataegus in the Western parts of the Old World – Version 1.00 (1999) Computerprogram. 1 s. 1999.
- Christensen K.: A review of three interactive identification programs presented at the annual meeting of the Nordic Arboretum Committee, Uppsala, Sweden, August 1999. 2 s. 1999.
- Hamann O.: Long-Term Studies on *Scalesia*, *Opuntia* and *Bursera* in the Galapagos: Mortality and Recruitment. *Proceedings of the American Ass. for the Adv. of Science, Pacific Division* 18, s. 56, 1999.
- Hansen H.V.: Vegetationen ved bebyggelser og på vejkanter. i: *Naturlommekalenderen 2000* s. 203-214, Blædel, N. & Jørgensen, B. (red), Rhodos, København 1999.
- Hansen H.V.: Udryddelsestruede planter i Danmark. i: *Naturlommekalenderen 2000* s. 198-202, Blædel, N. & Jørgensen, B. (red), Rhodos, København 1999.
- Hansen H.V.: A story of the cultivated *Gerbera*. *The New Plantsman* 6(2), s. 85-95, 1999.
- Møller J.D.: Botanisk Have – 400 år. i: *Københavns Universitets Almanak* s. 175-189, Noval, Lilian (red), Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busk, København 1999.
- Theilade I., Mood J.: A synopsis of the genus *Zingiber* (Zingiberaceae) in Thailand. *Nordic Journal of Botany* 19 (4), s. 389-410, 1999.
- Theilade I., Mood J.: Six new species of *Zingiber* (Zingiberaceae) from Borneo. *Nordic Journal of Botany* 19 (5), s. 513-524, 1999.

Geologisk Museum

Museets ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Museumsbestyrer: Minik Rosing, vicebestyrer: Walter Kegel Christensen.

Bestyrelsesmedlemmer: Asger Ken Pedersen, Svend Funder og Nina Topp. Studenterobservatør: Bodil Lauridsen.

Organisation

Geologisk Museum er Danmarks nationale museum for geologi.

Geologisk Museum har et nært samarbejde med Geologisk Institut (GI), bl.a. gennem fælles forskningsplanlægning. Museet er medlem af det nyetablerede Geocenter København med Geologisk Institut, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Dansk Lithosfærecenter (DLC) og Geografisk Institut som de øvrige parter.

Geologisk Museum har yderligere en aktiv plads i det danske museumsmiljø, hvor museet har repræsentanter i Universitetets Naturhistoriske Museumsråd og Museumsrådet for København og Frederiksberg, er medlem af Foreningen af Danske Naturhistoriske Museer og er repræsenteret i Statens Museumsnavn. I 1993 underskrev museet en samarbejdsaftale med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk. Hertil kommer et praktisk samarbejde med en lang række museer.

Museet omfatter den mineralogiske samling, den petrografiske samling, meteoritsamlingen, den dynamisk-geologiske samling, den kvartærgeologisk-phytopalæontologiske samling, den invertebratpalæontologiske samling, den vertebratpalæontologiske samling samt bibliotek, arkiv og skolesamlingstjeneste.

Adresse

Geologisk Museum
Øster Voldgade 5-7
1350 København K
Telefon 35 32 23 45
Fax: 35 32 23 25
www.geologisk-museum.dk

Museumslederens årsberetning

Forskningsvirksomhed

Den mineralogiske samling

Alkalin mineralogi

Forskning inden for alkalin mineralogi tager sit udgangspunkt i materiale indsamlet på flere SNF-støttede ekspeditioner i Grønland, suppleret med materiale fra museets samlinger. Den omfatter systematiske, paragenetiske og krystal-kemiske undersøgelser af enkeltminerale og mineralparageneser fra alkaline pegmatitter og hydrothermale årer i Sydgrønland tillige med tilsvarende forekomster i Canada, Malawi og Rusland (O.V. Petersen i samarbejde med H. Bohse, O. Johnsen, H.I. Micheelsen, Tonci Balik Zunic, København, R.A. Gault, Ottawa og A. McDonnald, Sudbury, Canada, H.-J. Bernhard, Bochum, I. Pekov, Moskva og F. Brandstätter, F. Koller og G. Niedermayr, Wien).

1. Til International Mineralogical Associations kommission for nye mineraler og mineralnavne er indleveret forslag til endnu et medlem af eudialytgruppen (O. Johnsen i samarbejde med J.D. Grice og R.A. Gault, Ottawa).

2. Et nyt treårigt projekt om alkaline mineraler i Werner Bjergerne komplekset og Kangerdlugssuaq intrusionen, Østgrønland, er påbegyndt. Projektet støttes finansielt af SNF og Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. Til projektet er knyttet et ph.d.-projekt med titlen "Et krystalkemisk studie af låvenit-wöhlerit gruppens mineraler og relaterede modulære strukturer fra det alkaline Werner Bjergerne kompleks, Østgrønland" (C.C. Christiansen). Feltarbejde i Werner Bjergerne komplekset blev foretaget i juli-august, og bearbejdningen af det indsamlede materiale er påbegyndt (O. Johnsen og C.C. Christiansen i samarbejde med J.D. Grice og R.A. Gault, Ottawa).

Den petrografiske samling

Vulkansk aktivitet i sedimentbassiner under kontinentopbrydning

Forskningsfeltet fokuserer på den dynamiske udvikling fra den initiale opsprækning af kontinenter og dannelsen af riftdale med sedimentære bassiner over den begyndende drift af de opsplittede skorpedele og frem til dannelsen af oceanskorpen. De senere dele af denne udvikling kan ledsages af omfattende vulkansk aktivitet.

1. Der gennemføres et studium af sammenhængen mellem plateaubasaltvulkanisme og udviklingen af marine og lakustrine bassiner langs den kontinentale margin ved Disko og Nuussuaq i Vestgrønland (A.K. Pedersen og G.K. Pedersen i samarbejde med L.M. Larsen og andre forskere ved GEUS og DTU).

2. I forbindelse med fundet af flere typer af råolie i de vulkanske bjergarter fra Disko til Svartenhuk i Vestgrønland udforskes udbredelsen af olien (A. Boesen, N. Skaarup, A.K. Pedersen i samarbejde med J.A. Chalmers, F.G. Christiansen, T.C.R. Pulvertaft og flere andre forskere fra GEUS og P. Neuhoff fra Stanford).

3. Der gennemføres studier af osmiumisotoper og platin-gruppens geokemi i vulkanske bjergarter fra Disko og Nuussuaq i Vestgrønland med henblik på at belyse kilderegenskaberne for den palæogene vulkanisme (A.K. Pedersen og L.M. Larsen, GEUS, i samarbejde med forskere fra Durham og Washington D.C.).

4. I forbindelse med undersøgelser af det palæogene lava-plateau mellem Kangerlussuaq og Scoresby Sund i Østgrønland er det for første gang lykkedes at gennemføre en transatlantisk korrelation mellem lavaplateauerne i Østgrønland og på Færøerne (A.K. Pedersen samt L.M. Larsen og R. Waagstein, GEUS, i samarbejde forskere ved DLC).

5. En undersøgelse af de tertiære basaltiske dyke- og sillkomplekser i Jameson Land, Østgrønland, er afsluttet. Det samme gælder en geokemisk og isotopkemisk (Sr-Nd-Pb) undersøgelse af tertiære basaltiske gange på Færøerne (N. Hald).

6. To andre projekter er fortsat: En undersøgelse af alkaline

dykes og sills i Jameson Land og Scoresby Land, og en undersøgelse af basaltiske lavaer og associerede peralkaline, rhyolitiske tuffer på den vestlige del af Nuussuaq halvøen i Vestgrønland (N. Hald i samarbejde med bl.a. P.M. Holm, GI, C. Tegner, Norges Geologiske Undersøgelse, og R. Waagstein, GEUS).

Jordens tidligste udviklingshistorie

De ældste kendte dele af Jordens kontinenter findes i Vestgrønland. Studier af disse bjergarter giver et indblik i de processer som dannede Jordens kontinenter og stabiliserede det ydre miljø med oceaner og atmosfære.

1. Studier af Sr, Pb, Nd, Hf og Os isotoper i Isua suprakrustalene giver mulighed for at tolke kontinenternes udviklingshistorie i perioden frem til dannelsen af de ældste kendte bjergarter for 3.800 mio. år siden (M. Rosing i samarbejde med R. Frei, GI, E. Krogstad, M. Storey og D. Ulfbeck, DLC, J. Blichert-Toft og F. Albarede, Lyon, samt A. Polat og A.W. Hofmann, Mainz).

2. Studier af sedimentære bjergarter fra Isua i Vestgrønland viser, at avancerede organismer allerede for > 3.700 mio. år siden havde koloniseret oceanerne og medvirket til at stabilisere Jordens klima (M. Rosing i samarbejde med G. Arrhenius, SCRIPPS, S.J. Mojzsis, UCLA).

Lithosfærens geologi belyst ved kappexenolitstudier

Studier af indeslutninger af højtryksbjergarter fra Jordens kappe bragt op mod jordoverfladen i kimberlit giver viden om lithosfærens opbygning og sammensætning, herunder kimberlitternes diamantpotentiale (D. Garrit i samarbejde med L.M. Larsen, GEUS, og forskere ved Macquairie Univ., Australien, og Univ. of London).

Meteoritsamlingen

Samlingens forskning omfatter systematisk eftersøgning af meteoritter i arktiske egne samt studiet af kollisioner i rummet belyst ved jern-stenmeteoritgruppen mesosideritterne. Desuden foregår pladetektoniske studier med avancerede radar metoder, som også vil kunne tænkes udviklet til brug ved studiet af det ydre rums småplaneter (H. Haack).

V. Buchwald er tilknyttet meteoritsamlingen som emeritus. Han har i årets løb publiceret flere artikler om fremstilling af jern i Norden i middelalderen, ligesom han har afsluttet flere undersøgelser om arkæologisk jern.

Den kvartærgeologisk-phytopalæontologiske samling

Forskningen er koncentreret om kvartærtidens klima- og miljøændringer, belyst ved biostratigrafiske og sedimentologiske metoder; den fordeler sig på de nedenfor nævnte områder, for en stor del inden for de større forskningsprojekter QUEEN, BALTEEM og CLIENT ("Quaternary environments, northern Eurasia", ESF-styret; "The Baltic Eemian", EU-bevilling; og "Natural climate forcing and environmental variability of the last 200,000 years in the NE Atlantic region", SNF bevilling).

1. Sidste mellemistids oceanografi og marine dyreliv, nordlige Eurasien og Danmark. Der har i år været feltarbejde langs Mezen, Kuloi og Pinega floderne i Arkhangelsk området og desuden på danske lokaliteter (S. Funder i samarbejde med forskere fra Århus Universitet, samt nordiske, engelske og russiske kolleger).

2. Sedimentær udvikling og klima- og havniveauændringer i Sen Kvartær på Jameson Land, Østgrønland. Projektet er primært baseret på feltarbejde og flyfotostudier (L. Hansen, afsluttet i september).

3. Stratigrafiske og palæoklimatiske undersøgelser af lakustrine aflejringer i Danmark inden for den sidste interglaciale/glaciale/interglaciale cyklus (110.000-10.000 år før nu). Undersøgelsen er baseret på højopløselig pollenanalyse af lakustrine miljøer, og kombineres med geokemiske analysemetoder. På grund af barselsorlov beløber årets arbejde sig kun til 9 måneder (U.W. Christensen).

4. Naturlige ændringer og antropogen indflydelse på det naturlige miljø i Sen Postglacial Tid i lakustrine aflejringer fra Østdanmark: En sammenligning mellem vegetationsudviklingen omkring to mindre nordsjællandske søer skal belyse forskellen mellem miljøer under forskellig kulturpåvirkning. Arbejdet med Birkerød Sø er afsluttet og materiale er indsamlet fra Store Gribbsø (T. Løvberg i samarbejde med forskere fra GEUS).

Endvidere er arbejdet med fossile stjernekoraller i Sveriges og Danmarks Yngre Kridt blevet fortsat af lektor emeritus S. Floris.

Den invertebratpalæontologiske samling

Forskningen omfatter taxonomi, evolution, biodiversitet, biostratigrafi, palæoøkologi, palæobiografi, billedanalyse og numerisk analyse af fossile, hvirvelløse dyr, hovedsagelig fra Nedre Palæozoikum, Øvre Kridt og Kænozoikum. Desuden undersøges iltbegrænsede sedimenters geokemi.

Palæozoikum

1. Palæozoiske brachiopoders taxonomi, palæoøkologi og udbredelse. – Studier af udbredelse og evolutionshistorie af ordoviciske dybtvands brachiopoder; ordoviciske fossiler og biostratigrafi i Sydkina; taxonomi og distribution af den non-articulate brachiopod *Acrotretella*; samt fordelingsmønstre af ordoviciske brachiopoder (D. Harper med kinesiske, polske, amerikanske, canadiske, skotske og irske kolleger).

2. A.T. Nielsen har primært arbejdet med den nye udstilling om Danmarks geologi, og det meste forskning har været sat i bero. Der er foretaget indsamling af trilobitter i Putilovo stenbrud øst for St. Petersburg i samarbejde med kolleger fra universitetet i St. Petersburg. Der skal foretages en taxonomisk revision af den klassiske fauna (Nedre til Mellem Ordovicium). Ph.d.-studerende Helje Pärnaste, Tartu Universitet, Estland, besøgte Geologisk Museum i 2 mdr. i slutningen af året; der samarbejdes om en revision af trilobitslægten *Cyrtometopus* og nærmeste slægtninge fra Komstad Kalken (Skåne-Bornholm) og Huk Formationen (Oslo området). Tatjana Koren, VSEGEI, St. Petersburg, besøgte Geologisk Museum i en måned fra slutningen af året og ind i år 2000; der samarbejdes om en beskrivelse af borekernen Lönstorp-1 fra Skåne, der omfatter intervallet Nedre Silur til øverste Ordovicium.

3. Projektet omhandler en kombineret geokemisk og palæoøkologisk undersøgelse af iltbegrænsede fossile sedimentære miljøer er fortsat. Udgangspunktet for projektet er den mellem kambriske til nedre ordoviciske Alun Skifer Formation i Skandinavien (N.H. Schovsbo).

Øvre Kridt-Kænozoikum

1. Øvre Kridt belemniter fra den nordlige hemisfære: Taxonomi, stratigrafi, palæobiogeografi og fylogeni. – Studier af slægten *Belemnitella* forekomst i Nedre Maastrichtien aflejringer i Europa er fortsat, ligesom et arbejde om mikroevolution inden for slægten *Belemnitella* fra det øverste Nedre og nedre Øvre Campanien, en periode på ca. 4-5 millioner år, i Misburg-Höver området vest for Hannover (W.K. Christensen).

2. I en artikel behandles palæoøkologi og palæomiljøer i Vestindiens Kænozoikum. Under trykning er to artikler om vestindiske brachiopoder, crinoider og echinoider fra Kænozoikum (D. Harper sammen med engelske og vestindiske kolleger).

Den vertebratpalæontologiske samling

Forskningen ved samlingen tager udgangspunkt i erkendelsen af, at organismene ændrer sig igennem tiden i vekselvirkning med Jordens udvikling. Undersøgelser af fossile rester af hvirveldyr (morfologi, anatomi, histologi – herunder studier af vævenes ultrastruktur – samt histokemi) under sammenligning med kendte uddøde og med nulevende dyr er grundlag for en øget indsigt i fossile slægtskabs-mæssige relationer. Sammen med studier af de geologiske lag, hvori de fossile arter er bevaret, giver de viden om arternes økologiske tilpasninger (form og funktion) og palæomiljøernes egenskaber.

Der har været afholdt en international kongres "Secondary adaptation to life in water II" arrangeret af Ella Hoch. 49 havde tilmeldt abstracts og posters, og ca. 70 deltog i kongressen.

1. Sideløbende med præparationen af et antal små tandhvalskranier fra det sent oligocæne glimmerler i Jylland studeres kranialanatomi hos Cetacea (hvaler) midtvejs i deres udviklingshistorie for 25 millioner år siden. De fortsatte studier vil fokusere på variationen i luftsæk-øre-næse-udviklingen på dette tidlige stadium i de moderne hvalers tilblivelse (E. Hoch).

2. Studier af o. 55 millioner år gamle fugle fra Fur Formationen i det vestlige Limfjords-område fortsættes. Fossilene, der foreligger som dele af skeletter og som aftryk af knogler, fjer, kløer m.m., sammenlignes med fossile fuglerester dels fra det lidt yngre, danske plastiske ler, dels fra tidligt tertiære, udenlandske aflejringer, samt med nulevende fugle. Formålet er at belyse den anatomiske, funktionelle og taxonomiske diversitet af molerets fugle, der hører til tertiærtidens ældste, kendte fugle. Samlingen synes domineret af mindre skovfugle (A.V. Kristoffersen).

3. Studier af en fossil bardehval af Sen Miocæn alder (o. 6 millioner år) fra Gram Formationen i Sønderjylland er påbegyndt. De omfatter morfologiske sammenligninger med andre fossile samt med nutidige bardehvaler med henblik på funktionel tolkning, rekonstruktion og systematisk bestemmelse (M.E. Steeman).

Museal virksomhed**Udstillinger og foredrag**

Geologisk Museums udstillinger har været holdt åbne for publikum tirsdag til søndag kl. 13 til 16.

De permanente udstillinger: En ny, permanent udstilling om Danmarks geologiske udvikling indtil istiden, "Danmark i Dybet", er under opbygning og åbner i 2000.

Særudstillinger: Den 20. april åbnede den nye særudstilling "Øresund i 20.000 år, scener fra et bevæget liv" om Øresunds fortid siden istiden. Udstillingen er en del af et samarbejde mellem otte museer på begge sider af Sundet: "Øresund naturligvis". De otte museer (Botanisk, Geologisk og Zoologisk Museum, København, Øresundsakvariet, Helsingør, Malmös Naturmuseum, Malmös Sjöfartsmuseum, Landskrona Museum, Helsingborgs Museum) lavede hver en udstilling inden for deres fagområde, alt sammen naturligvis i forbindelse med den kommende etablering af den faste forbindelse over Sundet.

I forbindelse med udstillingen udsendtes et nummer af tidsskriftet VARV om Øresund, forfattet af N. Richardt, L. Belhage og S. Funder.

Efterårsferien: I skolernes efterårsferie havde udstillingerne åbent kl. 10 til 16. Arrangementet indledtes sædvanen tro med "Kulturnatten" fredag d. 15. oktober, hvor de deltagende museer og institutioner, herunder Geologisk Museum, havde åbent for publikum kl. 18 til 24. 1.172 personer besøgte Geologisk Museum denne aften, hvor medarbejdere og specialestudierende holdt korte foredrag om geologi. I selve efterårsferien havde museet som i 1998 besøg af stenhugger Verner Olsen fra Bornholm, der i museets gård forvandlede store granitblokke til brosten og kantsten.

Museets samlede besøgstal inden for den almindelige åbningstid, kulturnatten og efterårsferien inklusive, var 26.946.

Rundvisninger: Skoler og andre grupper er blevet rundvist i museets udstillinger uden for den almindelige åbningstid, i alt 7.194 personer.

Populære foredrag: Der blev i 1999 afholdt 11 foredrag for museets publikum.

Endelig skal det nævnes, at museets medarbejdere har besvaret flere hundrede henvendelser om bestemmelse af bjergarter, mineraler og fossiler. Desuden har medarbejderne afholdt en lang række foredrag uden for museet, blandt andet i regi af folkeuniversiteter og aftenskoler.

Samlingsarbejde

Som nævnt i museumsbekendtgørelsen af 24. juni 1994 er en af museets hovedopgaver "at modtage materiale af videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi og selv at udbygge samlingerne ved indsamlinger i naturen, køb, bytte og modtagelse af gaver ... samlingerne skal arkiveres og registreres. " Meget af dette arbejde er ikke umiddelbart synligt, men det kræver store ressourcer både arbejdsmæssigt og økonomisk.

4 danekræ – alle fossiler – er i 1999 blevet indregistreret på museet.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

A.K. Pedersen har været formand for to ph.d.-bedømmelsesudvalg og er formand for et professorbedømmelsesudvalg. Han har været deltager i to stipendiebedømmelsesudvalg.

M. Rosing har siddet i et bedømmelsesudvalg til lektorbedømmelse i Lund, samt i et ph.d.-bedømmelsesudvalg samme sted.

Formidling

Redaktionelle hverv

W.K. Christensen er redaktør af Bulletin of the Geological Society of Denmark.

S. Funder er fagredaktør for Meddelelser om Grønland, Geoscience. Han er desuden medlem af redaktionskomiteen for Boreas og har været medredaktør på et værk om QUEEN projektets resultater (udkom som dobbelthæfte i Boreas i foråret).

D. Harper er redaktør af Palaeontology samt Special Papers in Palaeontology, London, og associeret redaktør af Geological Journal, Manchester.

A.K. Pedersen er medlem af redaktionskomiteen for Bulletin of the Geological Society of Denmark.

O.V. Petersen er medredaktør af Fachliche Berater for Mineralien Welt, Bode Verlag GmbH, Haltern, Tyskland.

Museumsbestyrer Minik Rosing

Stab

Årsværk

VIP (Internt finansieret): 14,6 årsværk.

TAP (Internt finansieret): 11,8 årsværk.

STIP (Internt finansieret): 4,5 årsværk.

VIP Internt finansieret

Bjerreskov, Inge Merete; lektor.

Christensen, Walter Kegel; docent.

Funder, Svend Visby; lektor.

Haack, Henning; lektor.

Hald, Niels; lektor.

Harper, David Alexander Taylor; professor.

Hoch, Ella; lektor.

Jacobsen, Aase Roland; forskningsass.

Jensen, Erik Schou; lektor.

Jeppesen, Dorrit Korinth; biblioteksleder.

Johnsen, Ole; lektor.

Nielsen, Arne Thorshøj; lektor.

Pedersen, Asger Ken; docent.

Petersen, Ole Valdemar; lektor.

Richardt, Niels; forskningsadj.

Rosing, Minik Thorleif; lektor.

STIP (ph.d.-studerende) Internt finansieret

Christensen, Ulla Wiese.

Christiansen, Carsten Claes.

Garrit, Dorte.

Kristoffersen, Anette Vedding.

Løvberg, Tina.

Nielsen, Jan Kresten.

Schovsbo, Niels Hemmingsen.

Steeman, Mette Elstrup.

Thomsen, Heidi S.

STIP Eksternt finansieret

Willigers, Bartholomeus Johannes A; forskningsadj.

Ph.d.-afhandlinger

Hansen, Anna Louise Alhed: Effects of climate and sea level changes on the Late Quaternary sedimentary evolution of Jameson Land, East Greenland.

Thomsen, Heidi Sjølin: Geological and experimental con-

straints on the formation of Late Archaean Skjoldungen Alkaline Province, Southeast Greenland, and petrogenetic implications of late stage amphibole growth in arctic environments.

Willigers, Bartholomeus Johannes A: $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ and U/Pb geochronology of the Nagssugtoqidian orogen: an investigation of isotope systematics and time-temperature paths.

Fondstøtte

Dansk Polarcenter

– Støtte til redigering (S. Funder) kr. 25.000.

Dansk Undergrunds Konsortium

– Olie/gas (A.T. Nielsen/ E.S. Jensen) kr. 100.000.

EU

– Etablering af "The Copenhagen Biosystematics Centre (COBICE)" som en "large scale EU facility" gennem et samarbejde mellem universitetets naturhistoriske museer og en række institutter. ECU 1.100.000

National Geographic Society

– Palaeontology and Palaeoenvironments of the Neogene rocks of the island of Carriacou, Lesser Antilles, eastern Caribbean (S.K. Donavnan, D.A.T. Harper, T. Jackson, R.K. Pickerill og R. Portell) USD 14.500.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd/Dansk Polarcenter

– Alkaline mineraler i Werner Bjerge komplekset og Kangerdlugssuaq intrusionen, Østgrønland (O. Johnsen) kr. 390.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Early Palaeozoic biodiversity, biogeography and evolution of the phylum Brachiopoda (D.A.T. Harper) kr. 70.000.

– CLIENT (Quaternary environments, northern Eurasia) (S. Funder) kr. 500.000.

Publikationer

Albarède F., Blichert-Toft J., Vervoort J.D., Gleason J., Rosing M.T.: The early evolution of Earth and Mars from hafnium-neodymium systematics. i: Ninth Annual V.M. Goldschmidt Conference, s. 3, Lunar and Planetary Institute, Houston 1999.

Biernat G., Harper D.A.T.: The lingulate brachiopod *Acrotretella*: New data from the Ordovician of Poland. Acta Palaeontologica Polonica 44, s. 83-92, 1999.

Blichert-Toft J., Albarède F., Rosing M.T., Frei R., Bridgewater D.: The Nd and Hf isotopic evolution of the mantle through the Archean. Results from the Isua supracrustals, West Greenland, and from the Birimian terranes of West Africa. Geochimica et Cosmochimica Acta 63, s. 3271-3284, 1999.

Bojesen-Koefoed J.A., Christiansen F.G., Nytoft H.P., Pedersen A.K.: Oil seepage onshore West Greenland: Evidence of multiple source rocks and oil mixing. i: Petroleum Geology of Northwest Europe, Proceedings of the 5th. Conference, s. 305-314, Fleet, A.J.D., Boldy, S.A.R. (eds.), London 1999.

- Buchwald V.F.: Blæsterjern, kloder og klimpjern. Smedejern fremstillet ved direkte processer i blæsterovne. i: Klimp og kloder. Jern i middelalderens Danmark, s. 28-45, Jensen, P.H. (red.), Blicheregnens Museum, Thorning 1999.
- Buchwald V.F.: Osmundsjern, stangjern og puddeljern. Smedejern fremstillet ved indirekte processer. i: Klimp og kloder. Jern i middelalderens Danmark, s. 46-62, Jensen, P.H. (red.), Blicheregnens Museum, Thorning 1999.
- Chalmers J.A., Pulvertaft T.C.R., Marcussen C., Pedersen A.K.: New insight into the structure of the Nuussuaq Basin, Central West Greenland. *Marine and Petroleum Geology* 16, s. 197-224, 1999.
- Chen Xu, Rong Jia-yu, Mitchell C.E., Harper D.A.T., Fan Jun-xuan, Zhang Yuan-dong, Zhan Ren-bin, Wang - Zhizhe, Wang Yi: Stratigraphy of the Hirnantian substage from Wangjiawan, Yichang, W. Hubei and Honghuayuan, Tongzi, N. Guizhou, China. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 43, s. 233-236, 1999.
- Christensen W.K.: Palaeobiogeography and migration in the Late Cretaceous belemnite family Belemnitellidae. V International Symposium, Cephalopods – Present and Past, Abstract Volume. *Berichte Geologischen Bundesanstalt* 46, s. 28, 1999.
- Christensen W.K.: Upper Campanian and Lower Maastrichtian belemnites from the Mons Basin, Belgium. *Bull. de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Sci. de la Terre.* 69, s. 97-131, 1999.
- Christensen W.K.: Migration in the Upper Cretaceous belemnite family Belemnitellidae. i: *Lundadagarne i Historisk Geologi og Paleontologi VI, Abstracts. Lund Publications in Geology* 144, s. 9, Eriksson, M. (ed.), Lund 1999.
- Christiansen C.C., Makovicky E., Johnsen O.: Homology and typism in heterophyllosilicates: An alternative approach. *Neues Jahrbuch für Mineralogie, Abhandlungen* 175, s. 153-189, 1999.
- Christiansen F.G., Bojesen-Koefoed J.A., Nytoft H.P., Pedersen A.K., Therkelsen J., Stemmerik L.: Seeps in Greenland – important evidence of oil-prone source rocks and new exploration opportunities. i: The role of geological fieldwork in hydrocarbon exploration and production, Abstracts. Geological Society of London Petroleum Group Meeting 17-18 March 1999, s. 32-33, London 1999.
- Christiansen F.G., Bojesen-Koefoed J.A., Dam G., Larsen L.M., Nøhr-Hansen H., Pedersen A.K.: Results from field work in the Nuussuaq basin in the 1990s – an enticement for on- and offshore exploration in West Greenland. i: The role of geological fieldwork in hydrocarbon exploration and production, Abstracts. Geological Society of London Petroleum Group Meeting 17-18 March 1999, s. 30-31, London 1999.
- Christiansen F.G., Boesen A., Bojesen-Koefoed J.A., Chalmers J.A., Dalhoff F., Dam G., Hjortkjær B.F., Kristensen L., Larsen L.M., Marcussen C., Mathiesen A., Nøhr-Hansen H., Pedersen A.K., Pedersen G.K., Pulvertaft T.C.R., Skaarup N., Sønderholm M.: Petroleum geological activities in West Greenland in 1998. *Geology of Greenland Survey Bulletin* 183, s. 46-56, 1999.
- Clarkson E.N.K., Harper D.A.T., Taylor C.M.: Scottish Silurian shorelines. i: The Southern Uplands Terrane. Tectonics and Biostratigraphy within the Caledonide Orogen, Abstracts, unpaginated, Royal Society of Edinburgh, Edinburgh 1999.
- Donovan S.K., Harper D.A.T.: A new paleobathymetric interpretation of the Middle Miocene Grand Bay Formation of Carriacou (Grenadines, Lesser Antilles). *Ichnos* 6, s. 283-288, 1999.
- Frei R., Bridgewater D., Rosing M.T., Stecher O.: Controversial Pb-Pb and Sm-Nd isotope results in the early Archean Isua (West Greenland) oxide iron formation: Preservation of primary signatures versus secondary disturbances. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 63, s. 473-488, 1999.
- Frei R., Rosing M.T., Krogstad E.J., Storey M., Albarède F.: Unraveling the tectono-metamorphic history in the Isua supracrustals (West Greenland): Mineral stepwise leaching evidence for early Archean metasomatic-metamorphic events. i: Ninth V.M. Goldschmidt Conference, s. 91, Lunar and Planetary Institute, Houston 1999.
- Funder S.V.: Rapid sea level rise during the Early Eemian deduced from nearshore marine sediments. i: International Union for Quaternary Research, 15th International Congress. Book of abstracts, s. 65, University of Cape Town, Rondebosch 1999.
- Funder S.V., Riazanova M., Rydlevski A., Seidenkrantz M.S.: Late Quaternary events in northern Siberia – preliminary results of field work on coastal Taymyr. i: Quaternary environments in Eurasian North (QUEEN). Third QUEEN Workshop, April 16-18, Øystese. QUEEN Meetings, Abstracts, s. 8, Bergen 1999.
- Funder S.V.: Grønland under istiderne. i: Grønlands økologi – en grundbog, s. 48-54, Born, E.W., Böcher, J. (red.), Atuakkioifikk Undervisning, Nuuk 1999.
- Haack H.: Thermal histories of iron and stony-iron meteorite parent bodies: Evidence from metal. *Meteoritics and Planetary Science* 34, s. A49, 1999.
- Haack H.: Intet spor af grønlandsmeteoriten – ud fra indhold af kosmisk materiale i sne. *Geologisk Nyt* 1999(4), s. 28-29, 1999.
- Hamberg L., Larsen M., Hoch E.: Paleocene submarine fan to fluvial sedimentation in the Kangerlussuaq Basin, East Greenland. i: 19th Regional European Meeting of Sedimentology, Copenhagen 24-26 August, Abstract volume, s. 102, Geological Institute, University of Copenhagen, Copenhagen 1999.
- Hammann W., Harper D.A.T., Villas E.: Los braquiopodos de la fauna de Foliomena y sus trilobites asociados en el Ordovícico tardío de Cerdeña. i: XV Jornadas de Paleontología y Simposios de los Proyectos PICG 393, 410 y 421, s. 556, Rabano, I., 1999.
- Hansen H., Pedersen A.K.: High-Ti magnesian basalts from the Paleogene Central East Greenland flood basalt province: Tholeiitic magmas formed by high-pressure melting of a plume source? i: The North Atlantic Igneous Province: Magmatic controls on sedimentation. Geological Society of London, 20th-21st April 1999, s. 33, London 1999.
- Hansen L., Funder S.V., Murray A.S., Mejdahl V.: Luminescence dating of the last Weichselian glacier advance in East Greenland. *Quaternary Geochronology* 18, s. 179-190, 1999.
- Harper D.A.T. (ed.): Numerical palaeobiology. 468 s. John Wiley and Sons, Chichester 1999.
- Harper D.A.T.: Review of "Latest Ordovician-Silurian articulate brachiopods and biostratigraphy of the Avalanche

- Lake Area, southwestern district of Mackenzie, Canada". *Palaios* 14, s. 295, 1999.
- Harper D.A.T.: Professor William King and the founding of the geological sciences in Queen's College, Galway. i: *From Queen's College to National University: Essays on the Academic History of QCG/UCG/NUI*, s. 242-265, Foley T. (ed.), Four Courts Press, Dublin 1999.
- Harper D.A.T., Owen A.W.: Quantitative and morphometric methods in taxonomy. i: *Numerical Palaeobiology*, s. 1-39, Harper, D.A.T. (ed.), John Wiley and Sons, Chichester 1999.
- Harper D.A.T., Rong Jia-yu, Sheehan P.M.: Ordovician diversity patterns in early rhynchonelliform (protorthide, orthide and strophomenide) brachiopods. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 43, s. 325-327, 1999.
- Harper D.A.T., Rong Jia-yu, Zhan Ren-bin: Late Ordovician development of deep-water brachiopod faunas. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 43, s. 351-353, 1999.
- Harper D.A.T.: Sun, sand and brachiopods: A Tertiary-Pleistocene Caribbean cocktail. *Geologisk Tidsskrift* 1999(1), s. 28, 1999.
- Harper D.A.T.: Origin, classification and distributional trends within the punctate orthide brachiopods. i: *Lundadagarna i Historisk Geologi og Paleontologi VI*, Abstracts, Lund Publications in Geology 144, s. 13, Eriksson, M. (ed.), 1999.
- Harper D.A.T.: Late Ordovician brachiopod biofacies of the Girvan district, SW Scotland. i: *The Southern Uplands Terrane, Tectonics and Biostratigraphy within the Caledonide Orogen*, Abstracts, unpaginated, Royal Society of Edinburgh, Edinburgh 1999.
- Harper D.A.T.: Diversity trends in some Paleozoic deltidodont articulated brachiopods. i: *Annual Meeting of the Geological Society of America*, Abstracts, s. a-118, Denver 1999.
- Harper D.A.T.: Computer Applications in Palaeontology. i: *Encyclopedia of Paleontology*, s. 296-298, Salkin, R. (ed.), Fitzroy Dearborn Publishers, Chicago 1999.
- Hoch E.: On the evolution of paratympanic pneumaticity in toothed whales. i: *Secondary Adaption to Life in Water*, University of Copenhagen, Geologisk Museum 13-17 IX 1999, s. 19, Hoch, E., Brantsen, A.K. (eds.), Geologisk Museum, Copenhagen 1999.
- Hoch E., Brantsen A.K. (eds.): *Secondary Adaption to Life in Water*. University of Copenhagen, Geologisk Museum 13-17 IX 1999. 87 s. Geologisk Museum, Copenhagen 1999.
- Hoch E.: Evolutionary reconstruction. *Journal of Conference Abstracts* 4(1), s. 848, 1999.
- Hoch E.: Anmeldelse af: Nils Møller Andersen: Water striders from the Paleogene of Denmark with a review of the fossil record and evolution of semiaquatic bugs (Hemiptera, Gerromorpha). *Det Kongelige Videnskabernes Selskab, Biologiske Skrifter* 50. 1998. *Geologisk Tidsskrift* 1999(1), s. 21-24, 1999.
- Hoffmann U., Henriksen R.B., Nissen C., Nielsen J.K., Hansen M., Bennedsen L., Kristensen R., Hansson E., Henriksen K., Stipp S.L.S.: The application of surface sensitive techniques to geochemical questions. i: *19th Regional European Meeting of Sedimentology*, Copenhagen 24-26 August 1999, Abstract volume, s. 113, Geological Institute, University of Copenhagen, Copenhagen 1999.
- Houmark-Nielsen M., Demidov I., Funder S.V., Grøsfjeld K., Larsen E., Lyså A., Nielsen J.K.: Valdaian stratigraphy in the Mezen region: multiple glaciations from the east, ice-dammed lakes and periglacial sandurs. i: *Quaternary Environments in Eurasian North (QUEEN)*. Third QUEEN Workshop, April 16-18 Øystese. QUEEN Meetings, Abstracts, s. 16, Bergen 1999.
- Houmark-Nielsen M., Funder S.V.: Pleistocene stratigraphy of Kongsfjordhallet, Spitsbergen, Svalbard. *Polar Research* 18, s. 39-49, 1999.
- Jensen E.S.: Kan vulkanudbrud påvirke Jordens klima? *Vejret* 81, nov. 1999, s. 1-7, 1999.
- Jiskoot H., Pedersen A.K., Murray T.: Characteristics of the 1990s surge of Sortebræ, East Greenland, analysed with multi-model photogrammetry. *EOS supplement, Transactions American Geophysical Union* 80, 46, s. 355, 1999.
- Johnsen O., Ståhl K., Petersen O.V., Micheelsen H.I.: Structure refinement of natural non-metamict polycrystalline (Y) from the Zomba-Malosa complex, Malawi. *Neues Jahrbuch für Mineralogie* 1, s. 1-10, 1999.
- Johnsen O., Grice J.D.: The crystal chemistry of the eudialyte group. *Canadian Mineralogist* 37, s. 865-891, 1999.
- Johnsen O., Gault R.A., Grice J.D., Ercit S.: Khomyakovite and manganokhomyakovite, two new members of the eudialyte group from Mont Saint-Hilaire, Quebec. *Canadian Mineralogist* 37, s. 893-899, 1999.
- Johnsen O., Grice J.D., Gault R.A.: Oneillite: A new Ca-deficient and REE-rich member of the eudialyte group from Mont Saint-Hilaire, Quebec, Canada. *Canadian Mineralogist* 37, s. 1111-1117, 1999.
- Johnsen O.: Mineral occurrences of East Greenland: The Gardiner complex and other significant localities within the Tertiary igneous province of East Greenland. i: *The 26th Rochester Mineral Symposium*, Abstracts, s. 24-25, 1999.
- Johnsen O.: Gardiner komplekset i Østgrønland: En spændende mineralforekomst. i: *Kongsberg Mineral Symposium 1999*, Bergverksmuseum, Skrift nr. 15, s. 5-10, Kongsberg 1999.
- Kelly M., Funder S.V., Houmark-Nielsen M., Knudsen K.L., Kronborg C., Landvik J.Y., Sorby L.: Quaternary glacial and marine environmental history of Northwest Greenland: A review and reappraisal. *Quaternary Science Reviews* 18, s. 373-392, 1999.
- Kjør K., Demidov I., Funder S.V., Grøsfjeld K., Houmark-Nielsen M., Larsen E., Lyså A., Nielsen J.K.: Signature of Valdaian glaciations in the Arkhangelsk region: Evidence of ice-streams from Scandinavia, Kara Sea and Timan. i: *Quaternary Environments in Eurasian North (QUEEN)*. Third QUEEN Workshop, April 16-18, Øystese. QUEEN Meetings, Abstracts, s. 25, Bergen 1999.
- Kristoffersen A.V.: Lithornidthid birds (Aves, Palaeognathae) from the Lower Palaeogene of Denmark. *Geologie en Mijnbouw* 78, s. 375-381, 1999.
- Kristoffersen A.V.: Cranial anatomy of an Early Paleogene trogon (Aves: Trogoniformes) from northern Europe. i: *IV European Workshop on Vertebrate Palaeontology*, Albaracin (Teruel, Spain) Junio de 1999, s. 55-56, Zaragoza 1999.
- Kristoffersen A.V.: Adaptive specialization to life in water through the evolutionary history of birds. i: *Secondary Adaption to Life in Water*. University of Copenhagen, Geologisk Museum 13-17 IX 1999, s. 29-31, Hoch, E. & Brantsen, A.K. (eds.), Geologisk Museum, Copenhagen 1999.

- Kristoffersen A.V.: Fossile fugle i Danmark og datidens fuglefauna. *Naturens Verden* 1999(6), s. 2-11, 1999.
- Kristoffersen A.V.: Fuglenes udvikling efter Kridt/tertiærgrænsen. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 9, s. 43-49, 1999.
- Larsen E., Funder S.V., Thiede J.: Late Quaternary history of northern Russia and adjacent shelves – a synopsis. *Boreas* 28, s. 6-11, 1999.
- Larsen E., Lyså A., Demidov I., Funder S.V., Houmark-Nielsen M., Kjær K., Murray A.S.: Age and extent of the Scandinavian ice sheet in northwest Russia. *Boreas* 28, s. 115-133, 1999.
- Larsen L.M., Waagstein R., Pedersen A.K., Storey M.: Trans-Atlantic correlation of the Palaeogene volcanic successions in the Faeroe Islands and East Greenland. *Journal of the Geological Society, London* 156, s. 1081-1095, 1999.
- Larsen L.M., Waagstein R., Pedersen A.K., Storey M.: Trans-Atlantic correlation of the Paleogene volcanic successions in the Faeroe Islands and East Greenland. i: *The North Atlantic Igneous Province: Magmatic control on sedimentation*, s. 7, Geological Society of London. 20th-21st April 1999, London 1999.
- Larsen L.M., Pedersen A.K.: Olivine, chromite, and glass as indicators of processes in Paleocene picrites from West Greenland. i: *Komatiites, Norites, Boninites & Basalts*, 16-17th December 1999, School of Earth, Environmental and Physical Sciences, University of Portsmouth, UK, s. 37-38, Portsmouth 1999.
- Lassen B., Bridgwater D., Bernstein S., Rosing M.T.: Extensive crustal underplating in southern East Greenland – Evidence from paleoproterozoic mafic dykes. *Journal of Conference Abstracts* 4(1), s. 126, 1999.
- Lindow B.: Short introduction to the marine amniote fossil site “Gram Lergrav” (late Miocene, Gram Formation). i: *Secondary Adaption to Life in Water*. University of Copenhagen, Geologisk Museum 13-17 IX 1999, s. 34-35, Hoch, E. & Brantsen, A.K. (eds.), Geologisk Museum, Copenhagen 1999.
- Lyså A., Demidov I., Funder S.V., Houmark-Nielsen M., Kjær K., Larsen E., Murray A.S.: The last glacial cycle in the Dvina-Vaga basin, Arkhangelsk area, NW Russia. i: *Quaternary Environments in Eurasian North (QUEEN)*. Third QUEEN Workshop, April 16-18, Øystese. QUEEN Meetings, Abstracts, s. 34, Bergen 1999.
- Nielsen A.T.: A catalogue of Ordovician agnostid trilobites. *Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport* 1999/24. 199 s. 1999.
- Nielsen J.K.: Commensal association of *Corbula gibba* (Bivalvia) and a sub-conical boring. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 45, s. 135-138, 1999.
- Nielsen J.K., Demidov I., Funder S.V., Grøsfjeld K., Houmark-Nielsen M., Kjær K., Larsen E.: Marine molluscs in the interglacial deposits along the river Pyoza, Arkhangelsk region, Russia. i: *Quaternary Environments in Eurasian North (QUEEN)*. Third QUEEN Workshop, April 16-18, Øystese. QUEEN Meetings, Abstracts, s. 45, Bergen 1999.
- Pearson D.G., Larsen L.M., Walker R.J., Woodland S.J., Pedersen A.K., Carlson R.W., Shirey S.B.: The deep sources of plumes: Rhenium-osmium-platinum-isotopic and platinum-group element systematics of high helium-3/ helium-4 West Greenland picrites. i: *Ninth Annual V.M. Goldschmidt Conference*, s. 223, Lunar and Planetary Institute, Houston 1999.
- Pedersen A.K., Larsen L.M., Riisager P., Dueholm K.S.: Rates of volcanic deposition and facies changes in the Nuussuaq Basin, West Greenland, around the c27n-c26r transition. i: *The North Atlantic Igneous Province: Magmatic controls on sedimentation*. Geological Society of London, 20th-21st April 1999, s. 3, London 1999.
- Pedersen G.K., Pedersen A.K., Hjortkjær B.F., Larsen L.M.: Syn-volcanic lacustrine successions, The Paleocene Assoq Lake of the Nuussuaq Basin, West Greenland. i: *The North Atlantic Igneous Province: Magmatic controls on sedimentation*, Geological Society of London, 20th-21st April 1999, s. 4, London 1999.
- Petersen O.V., Medenbach O., Johnsen O., Bollhorn J.: Neue Mineralien, faszinierende Zwillinge: Erlesenes aus Grönland. i: *Offizieller Katalog der 36. Mineralientage München*, s. 78-84, Bode, R., Keilmann J., Lieber, W., Schairer, G. (eds.), Bode Verlag GmbH, Haltern 1999.
- Petersen O.V., Johnsen O., Micheelsen H.I.: Turkestanite from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. *Neues Jahrbuch für Mineralogie, Monatshefte* 9, s. 424-432, 1999.
- Petersen O.V., Johnsen O., Christiansen C.C., Robinson G.W., Niedermayr G.: Nafertisitite- $\text{Na}_3\text{Fe}_{10}\text{Ti}_2\text{Si}_{12}(\text{O},\text{OH},\text{F})_{43}$ -from the Nanna Pegmatite, Narsarsuaq, South Greenland. *Neues Jahrbuch für Mineralogie, Monatshefte* 7, s. 303-310, 1999.
- Polat A., Hofmann A.W., Rosing M.T., Myers J.: Boninite-like volcanic rocks in the 3.7-Ga Isua greenstone belt (central tectonic domain), Southwest Greenland. i: *Ninth Annual V.M. Goldschmidt Conference*, s. 229, Lunar and Planetary Institute, Houston 1999.
- Quinn L., Williams S.H., Harper D.A.T., Clarkson E.N.K.: Late phase (Late Ordovician/Silurian) foreland basin fill, onshore western New Foundland. *Bulletin of Canadian Petroleum Geology* 47, s. 63-80, 1999.
- Rasmussen M.E.: Baleen whales (Cetacea, Mysticeti) from the Late Miocene Gram Formation in Denmark. i: *IV European Workshop in Vertebrate Palaeontology, Albaracín (Teruel, Spain) Junio 1999*, s. 77, Zaragoza 1999.
- Rasmussen M.E.: Did Late Miocene baleen whales echolocate? i: *Secondary Adaption to Life in Water*. University of Copenhagen, Geologisk Museum 13-17 IX 1999, s. 49-51, Hoch, E. & Brantsen, A.K. (eds.), Geologisk Museum, Copenhagen 1999.
- Rasmussen M.E.: Hadrosauride dinosaurers forben; funktionel morfologi og systematik. *Geologisk Tidsskrift* 1999(2), s. 19-23, 1999.
- Richardt N., Bellhage L., Funder S.V.: Øresund i 20.000 år, scener fra et bevæget liv. *Varv* 1999 (3), s. 67-96, 1999.
- Rong Jia-yu, Chen Xu, Harper D.A.T., Mitchell C.E.: Proposal of a GSSP candidate section in the Yangtze Platform region, S. China, for a new Hirnantian boundary stratotype. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 43, s. 77-80, 1999.
- Rong Jia-yu, Zhan Ren-bin, Harper D.A.T.: The late Ordovician (Caradoc-Ashgill) *Foliomena* (Brachiopoda) fauna from China: Implication for its origin, ecological evolution and global distribution. *Palaios* 14, s. 412-431, 1999.
- Rosing M.T.: ^{13}C depleted carbon microparticles in >3700-Ma sea-floor sedimentary rocks from West Greenland. *Science* 283, s. 674-676, 1999.

- Rosing M.T., Frei R.: Scrambling of isotopic messages from our earliest ancestors: ^{13}C variations in biogenic reduced carbon from the >3700 Ma Isua supracrustals, West Greenland. *Journal of Conference Abstracts* 4(1), s. 259, 1999.
- Rosing M.T., Frei R.: Late Archaean metasomatism and kyanite formation in the >3700 Ma Isua supracrustals, West Greenland. *Journal of Conference Abstracts* 4(1), s. 144, 1999.
- Rosing M.T.: Det første liv på Jorden. *Naturens Verden* 1999(3), s. 2-7, 1999.
- Rosing M.T.: Landet. i: Gyldendals Bogen om Grønland s. 45-54, Gynter, B., Møller, A. (red.), Gyldendal, København 1999.
- Ryan P.D., Ryan M., Harper D.A.T.: Seriation: A new approach. i: *Numerical palaeobiology*, s. 433-449, Harper, D.A.T. (ed.), John Wiley and Sons, Chichester 1999.
- Schovsbo N.H.: Regional variation of uranium in the Alum Shale Formation. i: *Lundadagarna i Historisk Geologi och Paleontologi VI, Abstracts*, Lund Publications in Geology 144, s. 28, Eriksson, M. (ed.), Lund 1999.
- Schovsbo N.H., Nielsen A.T., Buchardt B.: Evidence for early dissolution of calcite shells in dysoxic environments. i: *19th Regional European Meeting of Sedimentology*, Copenhagen 24-26 August 1999, Abstract volume, s. 224-225, Geological Institute, University of Copenhagen, Copenhagen 1999.
- Solovova I.P., Ryabchikov I.D., Giris A.V., Nielsen T.F.D., Ntaflos T.R., Larsen L.M., Pedersen A.K.: Ultramafic melts of continental flood basalt provinces: Evidence from inclusions in minerals of picrites from West Greenland and the Putorana Plateau. i: *Komatiites, Norites, Boninites & Basalts*, 16-17th December 1999, School of Earth, Environmental and Physical Sciences, University of Portsmouth, UK, s. 79-81, Portsmouth 1999.
- Steeman M.E.: En bardehval i Gram-leret. *Sønderjyske Museer* 1999, s. 27-33, 1999.
- Williams M., Harper D.A.T.: *The Making of Ireland. Landscapes in Geology*. 98 s. Immel Publishing, London 1999.
- Xu C., Jia-yu R., Mitchell C.E., Harper D.A.T., Jun-xuan F., Yuan-dong Z., Ren-bin Z., Zhi-zhe W., Wang Y.: Stratigraphy of the Hirnantian Substage from Wangjiawan, Yichang, W. Hubei and Honghuayuan, Tongzi, N. Guizhou, China. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 43, s. 233-236, 1999.

Arktisk Station

Arktisk Station er Københavns Universitets nordligste feltstation. Den ligger i Grønland på øen Disko ved byen Qeqertarsuaq/Godhavn. Stationen danner ramme for arktisk naturvidenskabelig forskning og undervisning og er bemandedet med en videnskabelig leder, en teknisk leder og en skipper. Den bestyres af repræsentanter fra de 4 naturhistoriske fag: zoologi, botanik, geologi og geografi med en fast tilknyttet 1/2-tids sekretær samt en repræsentant fra Det Naturvidenskabelige Fakultets administration.

Arktisk Stations ledelse og organisation

Pr. 1.2.1999: Bestyrelse: Lektor Niels Nielsen (formand), Geografisk Institut. Professor Reinhardt Møbjerg Kristensen, Zoologisk Museum. Lektor Gunver Krarup Pedersen, Geologisk Institut. Lektor Helge Abildhauge Thomsen, Botanisk Institut – fratrådt pr. 1/4, Lektor Poul Møller Pedersen, Botanisk Institut – tiltrådt pr. 1/4. Sekretariatschef Elisabeth Bruun er repræsentant for Det Naturvidenskabelige Fakultet. Kontorfuldmægtig Gitte Henriksen tiltrådte som sekretær pr. 1/3 (0.5 årsværk).

Adresse

Arktisk Station
Øster Voldgade 3
1350 København K
Telefon: 35 32 42 56
Fax: 33 13 42 20
Web-adresse: www.geogr.ku.dk/as/

Instituttlederens årsberetning

I 1999 har Arktisk Station været fuldt bemandedet, og stationens funktion og logistik har gennemgående været tilfredsstillende med undtagelse af den tilhørende pick-up, der nu er slidt op efter næsten 10 års kørsel. Der er ikke foretaget større vedligeholdelsesarbejder på stationens bygninger, men meget værdifulde bøger er nu placeret i brandsikkert skab efter anbefaling fra Geografisk Instituts bibliotekar. Bertel Johansen fra Det Naturvidenskabelige Fakultets driftsafdeling har foretaget et grundigt bygningsyn og syn af forskningsskibet "Porsild", og der er udarbejdet en 5-årig istandsættelsesplan, der omfatter alle stationens bygninger. Dette gælder også for skibet, hvor der tillige er sikret et årligt tilsyn af alle tekniske og sikkerhedsmæssige installationer. "Porsild" har i 1999 været på opgaver/togter i 107 dage. Til egentlige forskningsmæssige undersøgelser har skibet været i funktion i 84 dage. Hertil kommer ture i forbindelse med værftsbesøg og til udlejninger bl.a. til politiets eftersøgningsopgaver. Overnatningsfrekvensen på Arktisk Station har været 1169.

Arktisk Stations blev "verdenskendt" i løbet af året, idet et hold studerende og forskere fra Københavns Universitet opdagede en "surging glacier" i den centrale del af Disko. Gletscheren havde bevæget sig mere end 10 km ned gennem en dal på kun 3-4 år.

Forskningsvirksomhed

Prøver fra den tidlige jords kappe

Videnskabelig leder ved AS, Stefan Bernstein, C. Tegner fra NGU og K. Hanghøj fra DLC indsamlede i juni-juli

prøver fra 1000 m vulkansk stratigrafi på Ubekendt Ejland samt af stærkt forarmede kappenoduler. Nodulerne repræsenterer nogle af verdens ældste bjergarter og bliver analyseret ved Geologisk Institut (hovedelementer) og ved Woods Hole Oceanographic Institution, USA (sporelementer og Os isotoper). Der er også studeret lavaer og intrusioner fra Østgrønland samt opstillet seismiske stationer i Upernavik

Holocæne vandstandsændringer og modelleing af deglaciationsforløbet i Disko Bugt

I juli arbejdede seniorforsker Morten Rasch, Geografisk Institut, lektor Jens Fog Jensen, Institut for Arkæologi og Etnologi, Anthony Long og Davis Roberts, University of Durham, England og Antoon Kuijpers, GEUS under projektet ARCICE (1999-2002), med temaet "Late Quaternary ice sheet dynamics in West Greenland".

Formål: 1. Belyse de Holocene vandstandsændringer i Disko Bugt.

2. Modellere deglaciationsforløbet i Disko Bugt v.h.a. de resulterende vandstandsændringer.

3. Teste modelleringerne v.h.a. marinsedimentologiske data fra Disko Bugt. Projektet er finansieret af Natural Environment Research Council, UK.

Geomorfologi ved gletschernes ligevægtslinie

I forbindelse med projektet "oltocene geomorphic activity in coastal Greenland at glacier equilibrium line altitudes" (Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd) opholdt professor Ole Humlum og dr. Anne Marie Nordby, Tórshavn, samt stud.scient. Sisse Korsgård, Jon Willaing Jepsen og Kristian Simonsen, Geografisk Institut, Københavns Universitet sig ved Arktisk Station i perioden 25.8-9.9. Der blev arbejdet i Mellemfjord og i Disko Fjord, samt i fjeldområderne omkring Arktisk Station.

Sedimentleverancer til Vestdiskos fjerne

I juni måned fortsatte forskergruppen "A Danish-Canadian Fiord Studies", dr. Robert Gilbert, Queens University, Kingston, Canada, dr. Joseph Desloges, University of Toronto, Canada, lektor Niels Nielsen samt en canadisk student, undersøgelserne fra 1995 og 97 i den inderste gren af Disko Fjord – Kuannersuit. Målet var at opnå bedre forståelse for sedimentleverancerne til fjorden. Der blev opsat sedimentfælder over fjordbunden og etableret tidevandsmåler og et digitalt kamera til daglig monitoring af deltaet. "Porsild" blev anvendt til transport og som arbejdsplatform. Projektet er finansieret af SNF og fondsmidler fra Canada.

Sedimentære og vulkanske bjergarter

Geologerne, Asger Ken Pedersen (KU), Peter Riisager (DLC), Janne Riisager (GEUS) og Finn Dalhoff (GEUS) samt kolleger fra KU og DLC har arbejdet med de sedimentære og vulkanske bjergarter i den nordligste del af det Vestgrønlandske Bassin i og omkring Svartenhuk Halvø samt i begrænset omfang i Disko-Nuusuaq området.

Amfiboliter og gnejser omkring Godhavn

Geolog Michael Hjort besøgte Arktisk Station i juni for at se på amfiboliter og gnejser omkring Godhavn evt. med henblik på strukturelle studier og sammenligning med lignende bjergarter fra Dalsland, Sverige.

Permafrostfænomener i jordoverfladen

Professor emeritus Harald Svensson, Lund, Sverige, har studeret forskellige permafrostfænomener i jordoverfladen, især palsarer og icing/frost blisters, 14.-19.4. Palsarer er interessante i en større klimatisk sammenhæng, da de i marginalområder er geomorfologiske indikatorer på temperaturstigninger.

Undersøgelser af de økologiske forhold i grønlandske vandløb

Den 30.6-5.7 gennemførte seniorforsker Nikolai Friberg, DMU, associate professor Alexander M. Milner, University of Birmingham, UK, og seniorforsker Lars M. Svendsen DMU, Afdeling for Vandløbsøkologi, Silkeborg, undersøgelser af de økologiske forhold i grønlandske vandløb i relation til vandets herkomst (fx direkte fra gletscherafsmeltning). Små klimaforandringer kan derfor medføre store biologiske ændringer i invertebratsamfundets sammensætning. Opholdet blev finansieret af British Council, University of Birmingham og Danmarks Miljøundersøgelser.

Forureningsgrad målt på sæl, tejest, rype og snehare

Som led i det internationale samarbejdsprojekt "Arctic Monitoring and Assessment Programme – AMAP" har cand.med.vet. Christian Sonne-Hansen, Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Arktisk Miljø i perioden 5.5-26.5, indsamlet prøver fra ringsæl, tejest og tejsteæg, rype samt snehare. Prøverne skal bruges til vurderingen af forureningsgraden og dens påvirkning af dyr og mennesker. Indsamlingen blev gennemført i samarbejde med lokale fangere.

Hvidhvaler der vandrer fra Canada til Grønland

Med seniorforsker Mads Peter Heide-Jørgensen, Grønlands Miljøundersøgelser, som togtleder gennemførtes et delprojekt "Andelen af hvidhvaler som vandrer fra Canada til Grønland" under "Hvidhvaler – en forvaltningsisbryder", som er et projekt i Det Arktiske Miljøprogram – MIKA. Undersøgelserne bestod i fangst og mærkning af hvidhvaler ved Imerisoq/Kronprinsens Ejland, april-maj. Undersøgelseslokaliteten er udpeget bl.a. ud fra rådgivning fra fangere i området. Undersøgelsen finansieres fra Grønlands Naturinstitut med støtte fra Miljøstyrelsens Arktiske Miljøprogram og Department of Fisheries and Oceans, Canada.

Observationer af Fjeldvalmuen

Den 9.7- 30.7 opholdt Karen Christensen og lektor Per Mølgaard, Farmaceutisk Højskole, sig på Arktisk Station og studerede fjeldvalmue (*Papaver radicum*) og Arktisk Pil (*Salix arctica*) i henhold til ITEX-programmet. Der blev lagt særlig vægt på blomstringsfænologi hos Fjeldvalmue og for tilsyn med de faste prøveflader udlagt i 1989 – og i fire år forsynet med ITEX-vinkler.

"Response of arctic vegetation to climatic induced warming"

Stud.scient. Anne Fajmer, Botanisk Institut, Københavns Universitet, opholdt sig i 6 uger på Arktisk Station. Intentionen var at undersøge forskellige plantesamfunds reaktioner på en mulig temperaturstigning. Desværre artede vejret sig ikke. Sommeren og dermed planterne indfandt sig meget senere end almindeligt. Derfor blev feltarbejdet af tids-

mæssige årsager til en fænologisk undersøgelse af, hvordan den sene, men lange og kolde vinter havde påvirket vegetationen på dværgbushkeden. Feltarbejdet blev fortaget i Blæsedalen ved Lyngsmarkfjeldet, for foden af Skarvfjeldet og ved Rødeelv.

Projekt "undersøgelse af populationer af buletang"

Stud.scient. Louise Hansen, Botanisk Institut, Københavns Universitet, har i perioden 18.6-13.7. undersøgt buletang, *Ascophyllum nodosum*, med særligt henblik på tilpasninger langs den nordlige grænse for forekomst samt generelle vegetationsundersøgelser i området. Der indgik to togter, et til Ubekendt Ejland/Svartenhuk og et til Kronprinsens Ejland. Anden del af indsamlingen blev foretaget omkring Nuuk, hvor GNI støttede med laboratorieplads og vejledning.

Vegetationsgendannelsen

I juli undersøgte forsker Flemming Rune, Forskningcentret for Skov og Landskab, vegetationsgendannelsen i en række prøvefelter på Skarvefjeld, hvor den naturlige vegetation var bortgravet i 1991. Artsantallet af naturligt indvandrede karplanter var mere end fordoblet siden 1994. De "frodigste" prøvefelter indeholdt mere end 25 arter karplanter på én kvadratmeter – alle indvandret siden 1991. Gødskning og udsåning af græsfrø sikrede etablering af et mere eller mindre veludviklet græsdekke, men hindrede til en vis grad de naturlige arters indvandring.

Indsamlinger af hjuldyr på marine og brakvandslokaliteter i Disko Fjord

Ph.d.-studerende Martin Vinther Sørensen, Zoologisk Museum, Københavns Universitet, og adjunkt Peter Funch, Zoologisk Afdeling, Århus Universitet foretog den 30.7 til 1.9. indsamlinger af hjuldyr på marine og brakvandslokaliteter i Disko Fjord samt på øens syd- og vestkyst. Der blev fundet 16 hjuldyrarter, hvoraf 7 ikke tidligere var fundet på Grønland, og én art var ny for videnskaben.

Nye dyr fundet i kryokonithuller på isen

Stud.scient. Anne Dissing, Århus Universitet, samlede prøver af bundfældet materiale fra kryokonithuller på Lyngmarksbræen og Petersen-gletscheren. Dyrene i denne ekstreme habitat kan som en enestående tilpasning tåle nedfrysning. Der blev observeret og beskrevet op imod 20 arter af bdelloide hjuldyr, bjørnedyr og rundorme. Mange arter har ikke kunnet identificeres ud fra eksisterende beskrivelser, hvilket indikerer, at der kan være tale om nye arter.

Børsteormen

Harald Hausen, Abteilung Zoomorphologie und Systematik der Tiere, Universität Bielefeld, har under et 7 ugers langt ophold samlet utallige eksemplarer af børsteormen *Apistobranchus typicus*. Indsamlingerne bliver brugt til ultrastrukturelle studier af forskellige udviklingsstadier samt en basal fylogenetisk systematik for børsteorme.

Koblingsprocesser mellem de pelagiske og det benthiske samfund

Ph.d.-studerende Jörg Nickel, Universität Hamburg, har opholdt sig på stationen i perioden 30.4 til 29.9 for at studere koblingsprocesser mellem de pelagiske og det benthiske samfund samt for at foretage undersøgelser over nogle

krebsdyr (*Peracarida*) omkring Disko. Årets feltarbejde har omfattet tre rejser med "Porsild" til Mellemfjord med det formål at undersøge de forskellige arters reproduktion, væksthastighed og opbygning af lipiddepoter fra det øjeblik isen går til vækstsæsonens afslutning.

Undersøgelse af den interstitielle og de perifytiske hjuldyrsfauna

Mette Mathiasen, Biologisk Institut, Århus Universitet, opholdt sig på stationen fra 30.7 til 23.8. Under opholdet blev den interstitielle og de perifytiske hjuldyrsfauna undersøgt på to ferskvands- og tre brakvandslokaliteter. Der blev i alt fundet 17 arter, hvoraf 6 ikke tidligere er blevet fundet på Grønland. Den generelle morfologi og morfologien af kæbeapparatet hos tre af de fundne *Notholca* arter er blevet beskrevet v.h.a. lysmikroskopiske studier og scanningelektronmikroskopi (SEM). Herudover er fødevalget hos to af arterne blevet klarlagt.

Sæl- og hvalfangstaktiviteter

Cand.scient. Bjarni Mikkelsen, Færøernes Fiskeri Laboratorium gennemførte observationer af sæl- og hvalfangstaktiviteter ved Godhavn/Qeqertarsuaq i perioden 1.9 – 15.9 under "North Atlantic Marine Mammal Commission NAMMCO". Medlemslandene i NAMMCO, Grønland, Færøerne, Island og Norge har indgået en aftale om fælles kontrol af fangst på marine pattedyr.

Faglige og administrative hverv

Formidling

Årets universitetsfeltkursus blev varetaget af Geografisk Institut. 12 naturgeografistuderende og 2 lærere, lektor Niels Nielsen og professor Ole Humlum opholdt sig i 10 dage i Kuannersuit (Disko Fjord) samt havde flere en-dags ekskursioner omkring Arktisk Station. Temaet var: Geomorfologi og sedimenttransport i et landskabssystem, og der blev arbejdet i 3 projekthold: Et der karterede dalens geomorfologi, ét der gennemførte hydrologiske målinger og ét der undersøgte deltaområdet m.h.t. topografi/bathymetri og sedimentologi. Fjordens sedimentologi var kendt fra undersøgelser i 1995 og 1997, mens dalen var ukendt for alle. Under fælles rekognoscering ind i dalen opdagede gruppen, at omkring halvdelen af den 22 km lange dal var dækket af en ny gletscher. Et såkaldt "glacier surge" havde fundet sted inden for de sidste 3-4 år, – en sensationel opdagelse både nationalt og internationalt, der absolut bidrog til kurssets succes. "Porsild" transportererede holdet til lokaliteten og fungerede som arbejdsplatform for fjordundersøgelserne.

I august afholdt Stefan Bernstein et 4 dages kursus i naturhistorie/geomorfologi for grønlandske gymnasielærere fra Nuuk og Aasiaat. SB holdt desuden foredrag for gæster fra Folkeuniversitetet i august og for Nordgrønlands Gymnasium i Aasiaat i september.

Gæsteforsker Astrid Woll, Møreforskningen, Ålesund, Norge, biologassistent Sofie Jeremiasen, Pinnortitaleriffik og forsker Ann Dorte Burmeister, Pinnortitaleriffik, afholdt seminar på Arktisk Station 22.-23.5 for den lokale fisker- og fangerforening. Seminaret havde til formål at informere fiskerne om krabbeundersøgelserne i Disko Bugt og redegøre for bestandsstatus af krabber. Derudover havde mødet med lokalafdelingen ligeledes til formål at inddrage lokal viden om krabbebestanden ved Qeqertarsuaq.

Den 20.-21.5 besøgte Kirsten Rydahl, Grønlands Naturinstitut, de ældste klasser på skolen i Qeqertarsuaq og fortalte om Pinnortitaleriffik/Grønlands Naturinstitut. Det var både en præsentation af de overordnede opgaver for instituttet samt en præsentation af instituttets arbejde med bl.a. krabber, hvidhvaler, hellefisk og rejer. Den 22. maj deltog Kirsten Rydahl i møde med de lokale fiskere angående biologiske undersøgelser og rådgivning vedrørende krabber. Den 11.-12.9 deltog Kirsten Rydahl desuden i et seminar arrangeret af Qeqertarsuaq Kommune om rejfiskeriet i Disko Bugt.

Cand.scient. Ole Terney afholdt i juni sammen med lektor, Margrethe Tjalve, Helsingør Gymnasium, en studierejse med et natur- og kulturhistorisk sigte. Der var 18 deltagere fra Biologisk Forum og Danmarks Naturhistoriske Forening.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Gæsteforskere

Poul-Erik Philbert, Dansk Polarcenter, opholdt sig på Arktisk Station i perioden 28.-29.6 og 5.-6.7. Formålet var at lave research om aktiviteterne på Arktisk Station og forskningsaktiviteterne i Disko-området. De to vigtigste aktiviteter under opholdet var at følge et dansk-engelsk forskningsprojekt om vandstandsmålinger i Disko-området og det naturgeografiske hovedfagskursus på Arktisk Station. Begge aktiviteter er beskrevet i artikler i Polarfronten (nr. 4/99 og 3/99) og på Dansk Polarcenters hjemmeside.

Den 23.-28.4 besøgte Susanne Egelund, Forskningsstyrelsen, Arktisk Station som led i en rundrejse i Island, Grønland og Færøerne, som sekretær for Forskningsrådets polarforskningsprogram og Forskningsforums program for Nordatlantforskning for at undersøge muligheden for et nærmere og mere forpligtende nordisk samarbejde.

Instituteder Niels Nielsen

Stab

Årsværk

Indgår i Botanisk Institut.

VIP og TAP Internt finansieret

Bernstein, Stefan; forskningslektor.

Broberg, Jørgen; bådfører.

Nielsen, Frantz; stationsleder.

Publikationer

Arktisk Biologisk Feltkursus, Qeqertarsuaq 1998. Botanisk Institut, Afdeling for Alger og Svampe, Københavns Universitet, s. 1-242, 1998.

Bernstein, S., Tegner, C., Stecher, O., Brooks, C.K.: 1999. Tertiary lavas in East Greenland and the origin of an 'enriched' component in the proto- Icelandic mantle plume. EOS Trans. Am. Geophys. Union 81, F654.

Brooks, C.K., Bernstein, S., Tegner, C., Nielsen, T.F.D.: 1999. Felsic magmatism at the East Greenland rifted continental margin. EOS Trans. Am. Geophys. Union, 81, F1134.

Christiansen, F.G., Boesen, A., Bojesen-Koefoed, J.A., Dahlhoff, F., Dam, G., Neuhoft, P.S., Pedersen, A.K., Pedersen, G.K., Stannius, L.S., Zinck-Jørgensen, K.: 1999. Petrole-

- um geological activities onshore West Greenland in 1997. Geology of Greenland Survey Bulletin 180, s. 10-17.
- Clemmensen, K., Hansen, A.H.: 1999. Mycorrhizal symbioses in four plant communities in Greenland in relation to different soil factors. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 11- 14.
- Edmunds, K., Ernstsén, V.B.: 1999. Naturgeografisk Hovedfagskursus Juli 1999: Kuannersuit Sulluat, Disko – Vestgrønland. Geografisk Institut, Københavns Universitet, s. 1- 73.
- Finke, D., Brandt, C.: 1999. Observations of passerine birds in Blæsedalen, Disko Island, W. Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 78- 91.
- Hanghøj, K., Kelemen, P.B., Bernstein, S., Blusztajn J., Frei, R.: 1999. The Wiedemann Fjord mantle xenoliths, a unique record of cratonic mantle formation by melt depletion in the Archean. *EOS Trans. Am. Geophys. Union*, 81, F1078.
- Hansen, E. S.: 1999. Lichens from Qeqertarsuaq/Godhavn, Disko, Central West Greenland. *Folia Cryptog. Estonica* 34, s. 33- 42.
- Hansen, E.S.: 1999. Epilithic lichens on iron- and copper-containing crusts at Qeqertarsuaq, Central West Greenland. *Graphis Scripta* 10, s. 7- 12.
- Hansen, L.: 1999. The intertidal macrofauna and macroalgae at five arctic localities (Disko, West Greenland). *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 92- 110.
- Hansen, N., Schmidt, F.: 1999. The Mellemfjord (Disko, West Greenland) – hydrography and pelagic biology. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 111- 133.
- Heide- Jørgensen, H.S., Kristensen R.M.: 1999. Puilassoq, the warmest homothermal spring of Disko Island. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 32- 43, .
- Humlum, O.: 1999. Late- Holocene climate in central West Greenland: meteorological data and rock-glacier isotope evidence. *The Holocene* 9, s. 581- 594.
- Jensen, K., Larsen, K.S.: 1999. An analysis of plant communities and environmental factors on Pjeturssons Moraine, Disko, Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s.15- 31.
- Kelemen, P.B., Hanghøj, K., Kelley, R., Bernstein, S., Blusztajn, J., Frei, R.: 1999. Continued study of the origin of the cratonic upper mantle, 1999 Lherzolite Conference. Pavia, Italy.
- Larsen, S., Rasmussen, T.D.: 1999. Rapid assessment of spider species richness in the Arctic (Disko, West Greenland). *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 76- 77.
- Liebermann, A.: 1999. The diversity of Polychaeta and their feeding habits related to types of sediment in Mellemfjord, Disko Island, West Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 152- 163.
- Long, A. J., Roberts, D.H., Wright, M.R.: 1999. Isolation basin stratigraphy and Holocene relative sea- level change on Arveprinsen Ejlund. Disko Bugt, West Greenland. *Journal of Quaternary Science* 14, s. 323- 345.
- Lörz, A.N, di Renzo, A., Nickel, J.: 1999. Comparative analysis of three sampling gear types for marine macrobenthos. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 134-151.
- Nielsen, N., Knudsen, N.T.: 1999. En “galopperende” gletscher (på Disko) – hvad skete der. *Geologisk Nyt* 5. s. 22- 24.
- Pedersen, G.K., Pedersen, A.K., Hjortkjær, B.F., Larsen, L.M.: 1999. Syn- volcanic lacustrine successions, the Paleocene Assoq lake complex of the Nuussuaq Basin, West Greenland. Abstract for a meeting in the Geological Society on “The North Atlantic igneous province: magmatic controls on sedimentation”, Burlington House, 20- 21st April.
- Pedersen, G.K.: 1999. Aggradational delta deposits: the Atane Formation, the Nuussuaq Basin, West Greenland. Abstract, 19th Regional European Meeting of Sedimentology, August 24- 26, Copenhagen, s. 191.
- Pedersen, G.K.: 1999. Grønland før istiderne. I: Born, E.W., Böcher, J.: 1999. Grønlands Økologi – en grundbog. Atuakkiortik Undervisning, Nuuk, s. 36- 45.
- Peters, T., Dumjahn, P.: 1999. Ecological aspects of tardigrade distribution on Disko Island, West Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s.64- 75.
- Starck, C., Kristensen, R.M.: 1999. Tardigrades in the soil of Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 44- 63.
- Sørensen, M.V.: 1998. Marine Rotifera from a sandy beach at Disko Island, West Greenland, with the description of *Encentrum porsildi* n.sp. and *Notholca angakkaq* n.sp. *Hydrobiologia* 386, s. 153- 165.
- Tegner, C., Brooks, C.K., Bernstein, S., Duncan, B.: 1999. Geochronology of Tertiary felsic magmatism at the East Greenland rifted continental margin. *EOS Trans. Am. Geophys. Union* 81, F1134.
- Thomsen, H.A., Brandt, A.: 1999. The 1998 Danish- German Excursion to Disko Island, West Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 1- 10.
- Winkelmann, J., Ziemer, O.: 1999. Distribution and composition of meiofauna with special attention to the Kinorhyncha in the Mellemfjord, Disko Island (West Greenland). *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 170-181.
- Worsaae, K.: 1999. On the taxonomy of *Spio filicornis* (Spionidae, Polychaeta) – Nipisat, Disko, Greenland. *Berichte zur Polarforschung* 330, s. 164- 169.

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT)

Skolens ledelse og organisation

Skoleråd Indtil oktober 1999

Skolechef er tandlæge A.C. Løgstrup (formand). Skolerådet består desuden af ledende tandlæge, ph.d., Lone Schou (næstformand), ledende tandlæge P.T. Teglers, undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby, faglærer, tandplejer Sanne Christensen, overassistent Pia Wetterstein, tandplejerstuderende Peter Clausen og tandplejerstuderende Signe Bastholm Gren.

Fra oktober 1999

Skolechef er tandlæge A.C. Løgstrup (formand). Skolerådet består desuden af: ledende tandlæge, ph.d., exam.int. pæd. Sten Wienberg Nørmark (næstformand), undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby, faglærer, klinikassistent Jenny Meyer, faglærer, klinikassistent Susanne Linneballe, førsteklinikassistent Karina Kruse Andersen, tandplejerstuderende Peter Clausen og tandplejerstuderende Windie W. Holm.

Organisation

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT) blev oprettet i 1972 og indgik i 1992 som en del af Københavns Universitet. SKT er knyttet til rektor som en særlig administrativ enhed og styres efter et af Undervisningsministeriet i 1996 godkendt styrelsesregulativ.

Skolens formål er at uddanne klinikassistenter og tandplejere i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom og i så snæver koordination med tandlægeuddannelsen som muligt. Skolen vil endvidere medvirke ved efteruddannelse af disse grupper.

Skolen ledes af en skolechef under ansvar over for rektor i samarbejde med et skoleråd, et undervisningsudvalg for tandplejeruddannelsen og et uddannelsesudvalg for klinikassistentuddannelsen. Koordinationen mellem de forskellige odontologiske uddannelser sker på grundlag af samarbejdsaftale mellem SKT og SVF. Desuden er der nedsat et koordinationsudvalg bestående af medlemmer fra SKT og Odontologisk Institut, SVF.

SKT betjenes i administrative anliggender af universitetets fællesområde.

Adresse

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT)
Panum Institut
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon: 35 32 68 52
Fax: 35 32 68 79
E-mail: skt@odont.ku.dk
<http://www.skt.ku.dk/>

Skolechefens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Pr. 31. december 1999 fratrådte skolechef A.C. Løgstrup i overensstemmelse med reglerne for alderspensionering, efter at have ledet skolen siden dens oprettelse i 1972. Alle

medarbejdere fik ved et aftenarrangement lejlighed til at takke skolechefen for hans beundringsværdige engagement og resultater for institutionen gennem 28 år.

Fysiske rammer

SKT har til huse i Panum Institut, hvor skolen deler undervisningslokaler og en række fællesfaciliteter med bygningens øvrige uddannelser. Fra september 1999 har skolen efter aftale med Odontologisk Institut, SVF, etableret eget klinikafsnit, hvor den kliniske uddannelse af tandplejere og klinikassistenter foregår. Desuden er der indgået en samarbejdsaftale med Rigshospitalet, således at tandplejerstuderende og undervisningsassistenter indgår i en uddannelses/service-turnus på en række af hospitalets afdelinger. Den forøgede uddannelseskapaletet på begge uddannelser har bevirket, at pladsproblemer har været så udtalte, at skolen i 1999 har igangsat forhandlinger om yderligere lokaler uden for Panum Institut.

Tandplejeruddannelsen

Uddannelsen er siden 1996 en 2 1/2-årig mellemlang videregående sundhedsuddannelse. Den består af teoretisk, praktisk og klinisk undervisning på skolen, og giver ret til selvstændig virksomhed som tandplejer (Lov om tandplejere, 1996).

Formålet med tandplejeruddannelsen er, at de studerende opnår teoretiske kundskaber, fagetisk og -kritisk holdning samt praktiske færdigheder, som kvalificerer dem til selvstændigt at varetage tandplejerens sundhedsfremmende, sygdomsforebyggende og terapeutiske opgaver i overensstemmelse med skiftende samfundsbehov (Bekendtgørelse nr. 773 af 22. august 1996, §1 stk. 1).

I februar 1999 dimitteredes 30 tandplejere, og i august blev der optaget 65 tandplejerstuderende med en optagelseskvotient i kvote 1 på 8,1. I alt var 155 studerende indskrevet på uddannelsen, heraf 17 mænd.

Hovedparten af uddannelsens fastansatte lærere deltog i Dansk Tandplejerforenings tre-dages kongres i Århus i anledning af foreningens 25-års jubilæum.

Via Erasmus/Socrates-programmet er der i løbet af 1999 lavet endelige aftaler med tandplejeruddannelsen i Amsterdam om årlig udveksling af lærere og studerende. Desuden fortsætter i Nordplus-regi den årlige udveksling af lærere og studerende med tandplejeruddannelsen i Skockholm.

Sammen med SKT, Århus Universitet har skolen igangsat udarbejdelsen af ECTS (European Credit Transfer System) med forventet afslutning i 2001.

Uddannelses- og erhvervsvejleder: Undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby.

Åben uddannelse

Under lov om åben uddannelse afholdt SKT i 1999 for sidste gang autorisationskurser for tandplejere med den 2-årige uddannelse, jf. lov om tandplejere § 18. I suppleringskursus i teoretisk og klinisk odontologi deltog 16 studerende (8 studenterårsværk), hvoraf de fleste arbejdede uden for Danmark. I kurset i lokalanalgesi deltog 32 studerende (1,6 studenterårsværk).

I de to år, kurserne eksisterede (1997-99), har i alt 148 studerende (74 studenterårsværk) gennemført suppleringskurset og 200 studerende (10 studenterårsværk) lokalanalgesikurset.

Klinikassistentuddannelsen

Med henvisning til Lov om erhvervsuddannelser, m.v. har Undervisningsministeriet under visse betingelser godkendt, at SKT meddeler den obligatoriske undervisning i Erhvervsuddannelsen til tandklinikassistent (EUKA). Uddannelsen er normeret til 3 år vekslende mellem skole og praktik på et godkendt praktiksted.

Uddannelsens formål er, at eleven gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår kompetence som tandklinikassistent. (Bekendtgørelse nr.: 601 af 27. juni 1996).

Efter samarbejdsaftale med tekniske skoler, der udbyder uddannelsens TEK 2 var SKT alene om at udbyde de 2 obligatoriske skoleperioder TEK 3 og TEK 4 øst for Storebælt. SKT har ligeledes indgået samarbejdsaftale med Fællessekretariatet for Hovedstadens Tekniske Skoler.

Til elever, der gennemfører en skoleperiode på tilfredsstillende måde, udstedes et bevis, mens elever, der ikke kan opnå bevis, tildeles en vejledning. Når eleven har gennemført alle tre skoleophold udstedes et Skolebevis.

Sammen med det Faglige Udvalg for Tandklinikassistentuddannelsen (FUTKA) udsteder skolen et Uddannelsesbevis til elever, der har gennemført den samlede skole- og praktikuddannelse.

Der blev i 1999 indgået 311 uddannelsesaftaler uden skolepraktikordning og 82 med, i alt 393 aftaler og udstedt 211 uddannelsesbeviser.

Skolen har tilforordnet ledende tandlæge P.T. Teglers og faglærer Marianne Jungstedt til Det lokale Uddannelsesudvalg, hvis medlemmer, udpeget af organisationerne er: Marianne Juul (HK), Henrik Lytsen (DTF), Anette L. Andersen (HK).

Uddannelses- og erhvervsvejledere: Faglærer, tandplejer Sanne Christensen og faglærer, klinikassistent Jenny Meyers.

Skolepraktik (SKP)

Skolen udbyder Skolepraktik (SKP) for elever, der ikke har kunnet opnå en ordinær praktikaftale på arbejdsmarkedet, og som i øvrigt opfylder bestemmelserne herom.

Skolen modtog i 1999 71 elever til SKP, hvis praktiske del finder sted på Panum Instituttets tandklinikker og ved virksomhedsforlagt undervisning. Heraf har 14 fået uddannelsesaftale i 1999, og 4 har meldt sig ud.

Forskningsvirksomhed

Amalgamfri tandpleje for børn og unge. Funktionstid og kariostatisk virkning af fyldninger i amalgam og alternative materialer i primære tænder samt sundhedsudbytte i forbindelse med ændrede behandlingsmønstre i den kommunale tandpleje i Værløse, Hillerød og Gladsaxe (V. Qvist, L. Laurberg, A. Poulsen, P.T. Teglers, E. Manscher & N. Keiding).

Faglige og administrative hverv

Sten Nørmark er medlem af Sundhedsstyrelsens Styregruppe for tandplejeprognosearbejdet, som repræsentant for SKT-erne i Danmark.

Sten Nørmark er konsulent for Direktoratet for Sundhed, Miljø og Forskning, Grønland, vedrørende uddannelse og efteruddannelse af kigutigissaasoq (grønlandsk tandplejer).

Formidling

Udgivervirksomhed

I august 1999 udgav skolen sammen med SKT, Århus Universitet skriftet "Tandplejens udvikling de kommende 20 år. En vurdering af fremtidssceneriet og nogle konsekvenser for personalebehovet" til brug for Sundhedsstyrelsens tandplejeprognoseudvalg.

I juni 1999 udgav SKT en cd-rom, "Anatomi for tandklinikassistenter" i teknisk samarbejde med AV-forlaget Den grimme Ælling og med støtte fra Undervisningsministeriet. På bogmessen i Frankfurt blev cd-rommen i oktober nomineret til den europæiske multimediepris EuroPrix 99 blandt konkurrencedeltagere fra 30 europæiske lande. Finn Jørgensen, A.C. Løgstrup og Conni Parsner deltog i den anledning i Frankfurt-messen samt i IST-messen, Tampere/Helsinki.

Redaktionelle hverv

Lone Schou, Associate Editor for Community Dentistry and Oral Epidemiology, Munksgaard, Copenhagen.

Lone Schou, International Scientific Advisor for Community Dental Health, World Dental Press Ltd., London, UK.

Lone Schou, Associate Editor for European Journal of Dental Education, Munksgaard, Copenhagen (ansvarsråd: Odontologiske hjælpekræfter).

Lone Schou, Referee for Health Education Research, IRL Press, Oxford, Washington D.C.

Lone Schou, Referee for Journal of the Institute of Health Education, Manchester, UK.

Kongresser og symposier

Sten Nørmark, Erik Rambusch & Jens Nielsen: Hvad må tandplejere og klinikassistenter? Kongrespræsentation ved Dansk Tandlægeforenings Årskursus, København 1999.

Lone Schou: Oral sundhedsfremme blandt inhabile patienter. Foredrag ved Nordisk Forening for Handicapvård, Glostrup, Danmark.

Lone Schou: Tandplejernes rolle i forandring. Netværk og kvalitetsudvikling. Jubilæumstale ved Dansk Tandplejerforenings 25-års jubilæum, Århus.

Lone Schou: Behavioral aspects of implant dentistry. Kongrespræsentation ved 3rd European Workshop on Periodontology. European Academy of Periodontology, Ittingen, Thurgau, Switzerland.

Nationalt og internationalt forsknings-samarbejde

Lone Schou er officielt udnævnt external examiner på Dental Hygienist uddannelsen i Dublin, University of Trinity, Dublin, Ireland.

Konst. skolechef Sten W. Nørmark

Stab

Årsværk 65,2.

Tandplejeruddannelsen

Abildgaard, Vicki Moldrup; faglærer.

Bendsen, Gitte Lis; faglærer.

Bjørning, Sharon Elizabeth; faglærer.

Bro, Heidi; faglærer.

Brincker, Jane; faglærer.
Brüel, Camilla Bøgesø; undervisningsass.
Christensen, Sanne; faglærer.
Christiansen, Gitte Gøtttsche; faglærer.
Faurholdt-Christensen, Pia; undervisningsass.
Friis-Pedersen, Rikke Ørbæk; undervisningsass.
Fürstnow, Marianne Christensen; faglærer.
Graversen, Kurt Graves; faglærer.
Greve, Kirsten Merete Hildebrandt; faglærer.
Hall, Lone; faglærer.
Hansen, Ulla Eilsø, faglærer.
Hedegaard, Martin; undervisningsass.
Hein-Hansen, Liselotte; undervisningsass.
Jakobsen, Anette; undervisningsass.
Jensen, Inge-Lise; faglærer.
Jensen, Pia Stensgaard; faglærer.
Jungsted, Marianne Grete; faglærer.
Larsen, Anette; undervisningsass.
Lee, Kristian; undervisningsass.
Lipski, Aniceta; undervisningsass.
Linneballe, Siv Susanne Forsman; faglærer.
Lorenzen, Lena Merete; faglærer.
Lukowski-Nielsen, Doris; faglærer.
Løgstrup, Anders Christian D; skolechef.
Madsen, Inger; faglærer.
Madsen, Lene; psykolog.
Meyer, Jenny Fritzen; faglærer.
Monrad, Anette Hochland; chefspsykolog.
Møllnitz, Susanne; faglærer.
Nielsen, Bodil Hoier; faglærer.
Nordvig, Marianne; undervisningsass.
Nyholm, Kirsten Albæk; faglærer.
Nørmark, Sten Wienberg; ledende tandlæge.
Ottesen, Susanne; faglærer.
Parsner, Conni Annette; faglærer.

Pedersen, Eva Lis; undervisningsass.
Qvist, Vibeke; kursusleder.
Rasmussen, Jytte; faglærer.
Rasmussen, Susan Maria; faglærer.
Schou, Lone; ledende tandlæge.
Steensen, Dorthe Birgitte Egevang; undervisningsass.
Storm, Mette Louise; faglærer.
Struve, Nina Marguerite; faglærer.
Teglers, Poul Thorpen; ledende tandlæge.
Torstensen, Leila Stilund; faglærer.
Vinterby, Lisbeth; undervisningsass.
Wallin, Annelise; faglærer.
Ziska, Maud; faglærer.

Publikationer

- Nørmark S & Rambusch E: Arbejdsfordelingen mellem tandlæger og tandplejere omkring år 2000. Skolerne for Klinikassistenter og Tandplejere, København og Århus, 1999.
- Schou L: Behavioural aspects of interdental cleaning. In: Osborne D & Doherty F. (eds.): The art and the science of interdental cleaning. Parthenon Publishing Group, UK, 1999.
- Schou L: Responsiveness to patients in implant dentistry: Expectations, satisfaction and behavior. In: Lang NP et al. (eds.): Proceedings of the 3rd European Workshop on Periodontology: Status of the art and science of implant dentistry, 1999.
- Schou L, Christensen LB, Isidor F, Sørensen E & Holt C: Behovet for tandplejeservice frem til år 2010. Tandlægeskolerne, København og Århus, Skolerne for Klinikassistenter og Tandplejere, København og Århus, Dansk Tandlægeforening, Tandlægernes Nye Landsforening, 1999.

